
37
37 C
14

D. PROSPERI FARINACII IC. ROMANI

SACRÆ ROTÆ ROMANÆ

Decisionum ab ipso recentissimè selectarum, & hactenus nondum editarum,

PARS SECVNDA.

Cum Argumentis, Summarijs, & triplici INDICE, *vno Causarum, altero Argumentorum, tertio rerum & verborum locupletissimo.*

OPVS POSTHVMVM.

LVGDVNI,
Sumptibus IACOBI PROST.

M. DC. XXXIII.

Cum Priuilegiis Summi Pontificis, Regisque Christianissimi.

NOBILISSIMO CLARISSIMOQVE VIRO

D. D. LVDOVICO

DE ROCHEFORT,

IN PRÆFECTVRA LVGDVNENSI Regis Conſiliario, necnon in ſuprema Dombarum Curia Senatori meritiſſimo, S.

VM pupillus hic liber diuturno tempore, iugíque ſtudio quæſiuiſſet adoptiuum patrem, quem in locum demortui parentis ſibi poſſet adſciſcere; feliciter accidit vt in Galliam noſtram appelleret, atque in manus incideret meas. Enimvero velut Hermes aliquis, extento digito eum ad te direxi, (SENATOR SAPIENTISSIME) certus, nullibi honorificentiùs exceptum iri, nullibi tractandum humaniùs, quàm ſi in muſæum tuum diuerteret; te non humaniſſimum modò, ſed ipſam humanitatem videri; te peritiſſimum iuris, magnóque eius parenti quamſimillimum. Cui igitur potiùs, quàm tibi debuit eruditum hoc celeberrimi Iuriſconſulti opus deſtinari? & cùm prodire deberet in lucem humanæ celebritatis, poterátne illuſtrius nomen in fronte præferre quàm tuum?

poterítne deinceps magis inclarescere, quàm si abs te Iudice, cui ad perfectionem deest nihil, probatum esse videatur? Si calculum album adiicias, quis reiiciet? si cum aliqua beneuoli animi testificatione recipias, quis despiciet? si autoritatis tuæ clypeo tuearis, quis non benignis oculis intuebitur? Tanta est scilicet, támque peruagata solertis ingenij tui vis, & accurati lima iudicij. Certè quoties recurrit ad animum insignis ille Pyrrhi Epirotarum Regis Achates, in quo nouem Musæ cum suis quæque musicis organis, ipséque adeò Musarum Præses cum cithara stupendo naturæ artificio extare videbantur; toties de te cogitare soleo, in eámque venire sententiam, nusquam pretiosiorem, aut mirabiliorem Achatem extitisse, in quem scientiarum omnium chorus confluxerit, ad implendum quàm optimi, & quàm integerrimi Iudicis nomen. Quis enim acutior, aut subtilior euoluendis iuris legúmque ænigmatibus quàm tu? qui propemodum infinita iuris volumina felici mente complexus es, haud minori sanè miraculo, quàm quo dissipati solares radij in speculi concaui centrum colliguntur, aut quo in exiguam oculi pupillam penetrant immensa spatia terrarum. Quid de nobilissima Consiliarij dote prudentia dicam? quæ tanta in te est, vt in ipso ætatis flore Nestori suppar annis videaris, adeò nihil nouum tibi contingit, nihil incognitum, nihil non longo ante tempore præuisum, præmeditatúmque: habes nimirum sagacis ingenij solertiâ quod alij studio infinito, seruilibúsque

búſque longæuæ experientiæ obſeruationibus vix tandem conſequuntur. Nobilitatem maiorum tuorum hîc poſſem cum elogio recenſere, & labores pro Republica armis, conſilióque defendenda ab eis gloriosè quadringentorum fermè annorum ſpatio exantlatos commemorare ad extantiam virtutibus tuis maiorem ac maiorem conciliandam. Verumtamen tua virtus ſatis ipſa per ſe vibrat, ac ferit oculos, iíſque à quibus accepiſti nobile nomen, rependere potes de tui nominis claritate. Quid ergo potuit eſſe magis conſentaneum rationi, quàm vt tibi nobiliſſimo Iuriſconſulto, nobiliſſimi Iuriſconſulti volumen à me dedicaretur, vt cum hac quadam velut imagine eruditionis tuæ, aliquam optimæ meæ in te voluntatis imaginem deſignarem, indéque peruideres quàm te deuenerer, doleámque quòd nihil tenuitas mea præſtantius efficere poſſit, vnde cognoſcas quàm ſim

Tuæ Dominationis

Seruus addictiſſimus

IACOBVS PROST.

INDEX

Causarum decisionum Rotæ Romanæ hac secunda parte comprehensarum.

Iuxta seriem Alphabeti.

A

ALBANEN. *iurisdictionis. Mercury 26.Iunij 1613.Verospio. decis.*129
Lacus.Sabbati 29.Nouembris 1616. Vbaldo. 350
Algaren. dismembrationis. Luna 14. Nouembris 1616. Remboldo. 332
Amerina domus. Veneris 13.Februarij 1615. Pamphilio. 168
Sabbato 26.Nouembris 1616.Pamphilio. 345
*Amerina iurispatronatus.1.Iulij 1616.Pironano.*318
Ampurien. Canonicatus. Luna 19.Februar.1618. Dunozetto. 625
Anagnina hæreditatis. Luna 29. Februarij 1616. Pamphilio. 225
Anconitana bonorum. Luna 16.Februar.1604 Iusto. 43
Veneris 20.Maij 1611. Manzanedo. 102
16.Nouembris 1616.Manzanedo. 338
Censuum. Sabbati 26. Nouembris 1616. Sacrato. 344
Computorum. Veneris 9.Decembris 1616.Verospio. 361
Anconitana, seu Auximana florum. Lunæ 18.Aprilis 1616.Damasceno. 249
*Hæreditatis.Veneris 11.Martij 1616.Vbaldo.*232
Restitutionis dotis. Luna 27. Februarij 1617. Remboldo. 419
Saluiani interdicti. Mercurij vlt.Ianuarij 1618. Pironano. 609
Aquen.iurispatronatus. Luna 3.Iulij 1617.Verospio. 565
*Legati.Veneris 18.Martij 1616.Manzanedo.*238
Aquilegien.fructuum castri S.Viti. Luna 14. Iunij 1599. Litta. 12
Aquinaten.beneficij.Veneris 28.April.1606.Ludouisio. 55
Aretina Capellania. Mercurij 18. Maij 1616. Buratto. 276
Veneris 9.Februarij 1618. Buratto. 617
Præceptoria, seu commenda. Veneris 22. Aprilis 1616. Coccino. 255
Ariminen.bonorum. Veneris 4. Maij 1618. Pironano. 650
Legati. Luna 7.Februarij 1600 Litta. 17
Asculana fideiussionis. Veneris 23.Maij 1614. Verospio. 147
Iurispatronatus. Luna 18. Maij 1617. Verospio. 176
Pecuniaria. Luna 26.Martij 1618. Manzanedo. 644
Luna 11.Maij 1618. Manzanedo. 655
Pratensa nullitatis Laudi. Luna 5. Iulij 1599. Litta. 13
Assisien.pecuniaria. Veneris 28.Ianuarij 1611.Manzanedo. 90
Auenionen. Archidiaconatus. Veneris 17. Februar. 1617. Buratto. 403
Arresti. Veneris 10. Nouembris 1617. Dunozet. 576
Fideicommissi. Luna 19. Iunij 1617. Buratto. 535
Salary. Luna 22.Maij 1617.Canalerio. 491
Auersana bonorum. Veneris 2.Iunij 1617. Manzanedo. 509
Iurispatronatus. Luna 15.Martij 1610.Pironano. 77
Aurien. parochialis. Luna 13. Iunij 1616. Vbaldo. 306
Auximana fideicommissi. Veneris 22.Aprilis 1611. Vbaldo. 97
Veneris 10. Nouembris 1617. Manzanedo. 574
Legati. Mercury 16. Ianuar.1602. Iusto. 24

B

BAlneoregien. pratensorum fructuum. Luna 13. Martij 1600. Litta. 19
Barchinonensis parochialis de Mataro.Luna 20. Iunij 1611. Coccino. 537
Baren.iurisdictionis. Luna 20. Maij 1613. Verospio. 126
Beneuetana domus.Veneris 28.Aprilis 1617.Buratto. 467
Dotis.Veneris 1.Decembr.1617. Dunozetto. 588
Nobilitatis.Veneris 10.Nouembr. 1617.Canalerio. 575
Saluiani. Luna 19.Decembr.1616.Verospio. 371

Bergomen. Capellania. Veneris 23. Martij 1618. Burratto. 643
Iurispatronatus. Veneris 27. May 1616. Vbaldo. 291
Bisignagnen. pensionis. Luna 26. Iunij 1617. Buratto. 548
Bononien. administrationis platea. Luna 26. Maij 1614. Verospio. 148
Affrancationis. Veneris 12. Ianuarij 1618. Dunozetto. 599
Apothecarum. Luna 24. Nouembris 1603. Bononien. 38
Assecurationis dotis. Veneris 22. Aprilis 1616. Caualerio. 252
De Binarinis. Luna 5. Martij 1618. Mart. Andrea. 628
Bonorum de Zaualeis. Veneris 12. Decembr. 1614. Vbaldo. 163
Luna 6. Iunij 1616. Damasceno. 302
Capocellis. Mercury 18. May 1616. Andrea. 278
Luna 26. Marty 1618. Andrea. 646
De Cattaneis. Luna 15. Ianuarij 1618. Pirouano. 602
Census de Pepulis. Veneris 16. Decembris 1616. Vbaldo. 367
Dismembrationis. Luna 5. Iunij 1606. Pamphilio. 88
Dotis. Luna 18. Aprilis 1616. Caualerio. 251
Exemptionis. Luna 3. Iuly 1617. Verospio. 563
Veneris 19. Ianuarij 1618. Verospio. 604
Fideicommissi de Manzolis. Luna 16. Decembris 1613. Caualerio. 136
Fideicommissi de Cattaneis. 4. Marty 1616. Pirouano. 265
1. Iuny 1616. Pirouano. 295
10. Martij 1817. Pirouano. 432
Fideicommissi de Manzolis. Luna 22. Maij 1617. Caualerio. 488
De Formaglisariis. Luna 19. Decembr. 1616. Rembolde 370
Fructuum. 23. Ianuary 1617. Pirouano. 388
De Gargiaria. Mercury 23. Ianuar. 1612. Litta. 109
De guidalottis. Luna 28. Ianuary 1631. Verospio. 121
Luna 3. Iunij 1613. Verospio. 127
Veneris 3. Aprilis 1615. Caualerio. 171
Iurispatronatus. Mercury 4. Iuny 1618. Remboldo. 67
De Lambertinis. Luna 17. Aprilis 1617. Manzanedo. 454
Legati. Luna 19. Marty 1607. Ludouisio. 65
Veneris 11. May 1612. Penia Decano. 113
Legatorum Luna 3. Iuly 1617. Pamphilio. 560
De Maluetiis. Veneris 9. Iunij 1617. Manzanedo. 522
Mandati. Vener. 13. Ianuar. 1617. Pamphilio. 378
Manutentionis. Ven. 15. April. 1616. Vbaldo. 244
De Pannolinis. Mercurij 5. May 1610. Manzanedo. 81
Pecuniaria. Veneris 3. April. 1619. Vbaldo. 172
Luna 14 Decembris 1615. Vbaldo. 198
Luna 2. Maij 1616. Vbaldo. 262
Veneris 3. Marty 1617. Pirouano. 424
De Poetis. Mercurij 27. Ianuar. 1616 Vbaldo. 212
Prioratus. Veneris 15. May 1609. Lancellotto. 76
Redditionis rationum. Veneris 17. Februar. 1606. Decano. 54
Tutela. Veneris 29. Aprilis 1616. Verospio. 256
Britonien. Salutani. Luna 20. Februarij 1617. Pirouano. 412
Luna 12. Iunij 1617. Pirouano. 529
Brixien. parochialis. Sabbati 26. Nouembris 1616. Pamphilio. 343
Brundusina gabella. 13. Februar. 1604. Penia. 42
Burgen. iuris prasidendi in choro. Luna 10. Decembris 1612. Pamphilio. 118
Praeminentiarum. Luna 1. Decembris 1614. Coccino Decano. 162
Luna 7. Nouembr. 1616. Coccino Decano. 328

C

Cæsaraugustana emphyteusis. die 26. Nouembris 1616. Ludouisio. 347
Parochialis de Maclla. Luna 14. Nouembr. 1616. Coccino. 336
Luna 6 Nouembris 1617. Coccino. 568
Status de Morata. Veneris 7. Februar. 1586. Bubalo. 3
Calagurstana beneficij de Luna. Mercurij 7. February 1618. Coccino. 613
Iuris visitandi de Aquilaz. 18. Marty 1619. Pirouano. 240
13. Februar 1616. Pirouano. 400
Sepulturarum. Luna 24. Aprilis 1617. Manzanedo. 460
Luna 3. Iunij 1617. Manzanedo. 561
Callien. iuris conferendi. Luna 9. Marty 1617. Verospio. 429
Veneris 9. Iuny 1617. Verospio. 520
Camerinen. pratensa dotis. Veneris 17. Nouembris 1599. Litta. 15
Transactionis. Mercurij 24. Maij 1606. Ludouisio. 57
Capuana pensionis. Luna 6. Mart. 1617. Verospio. 430
Carsnolen. Praceptoria. Luna 28. Nouembris 1616. Coccino. 453
Carpentoraten. bonorum. Luna 18. Decembris 1617. Pamphilio. 597
Carthaginen. Canonicatus. Luna 12. Decembr. 1611. Pirouano. 107
Iuris deputandi custodem. Mercurij 27. Ianuar. 1616. Verospio 213
Praeminentiarum. Luna 31. Februar. 1611. Manzanedo. 93
Casalen. Canonicatus, 17. Maij 1616. Manzanedo. 288
Caualicen. Canonicatus. Veneris 2. Iunij 1617. Sacrato. 508

Cesena

Cesenaten. supra dotis. Luna 12. Decembris 1616. Remboldo. 365
Ciuitatis Castelli bonorum. 10. Iunij 1616. Pironano. 303
Castellana Canonicatus. Die Veneris 2. Iunij 1617. Dunozetto. 507
Castelli census. Veneris 12. Maij 1617. Verospio. 481
Castelli parochialium. Veneris 3. Martij 1617. Verospio. 426
Castelli supplementi legitimæ. Veneris 27. Nouembris 1615. Manzanedo. 192
Veneris 11. Martij 1616. Manzanedo. 230
Castelli vnionis. Luna 18. Maij 1615. Manzanedo. 177
Decimarum. Veneris 18. Iunij 1618. Verospio. 667
Clusina Postæ Puteoli. 23. Ianuarij 1617. Pironano. 389
Colimbrien. Canonicatus. Mercurij 24. Februarij 1616. Damasceno. 219
Luna 13. Iunij 1616. Damasceno. 307
Canonicatus. Luna 5. Decembris 1616. Verospio. 355
Matrimonij. Luna 6. Nouembris 1607. Buratto. 570
Collen. hæreditatis. Veneris 26. Februarij 1616. Buratto. 223
Veneris 5. Maij 1617. Buratto. 473
Conchen decimarum de Belmonte Luna 9. Maij 1616. Vbaldo. 270
Decimarum de Guascuena. Mercurij 31. Maij 1617. Manzanedo. 502
Decimarum dell' Infantado. 4. Maij 1618. Mart. Andrea. 651
Parochialis. Luna 16. Ianuar. 1617. Verospio. 380
Corduben. decimarum. 13. Maij 1616. Manzanedo. 271
Veneris 27. Aprilis 1617. Manzanedo. 469
Luna 22. Maij 1617. Manzanedo. 493
Cremonen. Altaris. Veneris 9. Decembr. 1616. Manzanedo. 363

D

Dertusen. matrimonij. Luna 11. Ianuar. 1616. Vbaldo. 204
Vicaria. Luna 28. Nouembr. 1616. Vbaldo. 352

E

Eboren. decimarum. Veneris 20. Maij 1604. Damasceno. 44
Fructuum. Luna 23. Ianuarij 1617. Manzanedo. 387
Luna 22. Maij 1617. Manzanedo. 483
Veneris 16 Februar. 1618. Remboldo. 622
Pensionis. Luna 3. Iulij 1617. Pirouano. 559
Elnen. Cameraria Veneris 10. Decembr. 1610. Manzanedo. 86

Esina fideicommissi. 7. Maij 1617. Pirouano. 475
Restitutionis dotis. Luna 13. Mart. 1600 Litta. 20
Eugubina Canonicatus. Veneris 20. Decembr. 1615. Manzanedo. 200
Pensionis. Veneris 7. Aprilis 1617. Manzanedo. 441

F

Fanen. fideicommissi. Mercurij 24. Februarij 1616. Manzanedo. 221
Saluiani. Veneris 16. Martij 1618. Pamphilio. 638
Farfen. bonorum. Luna 12. Decembris 1605. Decano. 52
Pecuniaria. Luna 30. Ianuarij 1617. Pamphilio. 394
Territorij. Luna 17. Nouembris 1614. Verospio. 159
Veneris 14. April. 1617. Verospio. 450
Fauentina Canonicatus. 27. Maij 1616. Manzanedo. 202
Mercurij 10. Maij 1617. Manzanedo. 478
Dotis. Veneris 23. Mart. 1618. Remboldo. 642
Pecuniaria. Veneris 27. Ianuarij 1617. Manzanedo. 381
Veneris 2. Iunij 1617. Manzanedo. 510
Feltren. Præbendæ. Veneris 28. Maij 1604. Coccino. 45
Ferentina bubalarum. Luna 30. Octobr. 1617. Buratto. 566
Ferrarien. affictus. Sabbati 26. Nouembris 1616. Buratto. 323
Bonorum de Tassonis. Luna 13. Nouembris 1617. Pamphilio. 578
Decimarum. 1. Februarij 1616. Pirouano. 216
Mercurij 25. Maij 1616. Pirouano. 281
Veneris 23. Iunij 1617. Pamphilio. 545
Matrimonij. Veneris 6. Februar. 1609 Ortembergo. 74
Veneris 18. Iunij 1610. Ortembergo. 84
Prioratus. Luna 17. Martij 1608. Penia. 70
Fesulana Prioratus. Luna 14. Ianuarij 1613. Pamphilio. 120
Veneris 13. Ianuarij 1614. Pamphilio. 184
Luna 16. Nouembris 1615. Pamphilio. 191
Veneris 3. Martij 1617. Pamphilio. 421
Veneris 3. Martij 1617. Pamphilio. 427
Firmana altaris. Mercurij 24. Februar. 1616. Vbaldo. 220
Hæreditatis. Veneris 12. Decembr. 1614. Buratto. 164
Laudi. Veneris 4. Maij 1616. Vbaldo. 472
Legitimæ. Veneris 16. Februar. 1618. Vbaldo. 620
Luna 22. Iunij 1618. Vbaldo. 662
Prædij. Mercurij 10. Maij 1617. Verospio. 476
Florentina bonorum. Veneris 1. Februar. 1613. Vbaldo. 123
Luna 18. Aprilis 1616. Vbaldo. 248
Canonicatus Ven. 11. Decembr. 1615. Buratto. 197
Mercurij 25. Maij 1616. Buratto. 287
Capella. Luna 4. Decembris 1617 Pirouano. 591

Liquidationis fructuum. Luna 14. Maij 1611. Manzanedo. 110
Meliorամentorum. Veneris 1. Iulij 1611. Manzanedo. 103
Pecuniaria. 27. Ianuary 1616. Pirouano. 210
Pensionis. Mercurij 17. Maij 1617. Vbaldo. 485
Fulginaten. administrationis. Veneris 29. Aprilis 1616. Caualerio. 257
Mercium. Luna 13. Martij 1617. Verospio. 436

G

GErunden. Prioratus de Rocca Rossa. Luna 11. May 1615. Verospio. 175
Vsni. Mercury 4. May 1616. Pamphilio. 263
Veneris 1. Iulij 1616. Pamphilio. 320
Veneris 7. Aprilis 1617. Pamphilio. 442
Giennen. Canonicatus, & prabenda. Luna 4. & 11. May 1587. Robusterio. 4
Granaten. computorum. Luna 7. Marty 1617. Coccino. 431

H

HIeracen. iurispatronatus. Luna 18. Aprilis 1616. Verospio. 250
Veneris 17. Februar. 1617. Verospio. 406
Luna 5. Iunij 1617. Verospio. 517
Hispalen. Canonicatus. Veneris 23. Iunij 1617. Buratto. 540
Concordia. Luna 24. Aprilis 1617. Dunozetto. 461
Luna 24. Aprilis 1617. Dunozetto. 406
Decimarum de Agamonte. Luna 12. Maij 1614. Pamphilio. 144
Legitimitatis. Luna 5. Nouembris 1612. Vbaldo. 117
Praeminentiarum. Luna 4. Iuny 1612. Pamphilio. 114
Luna 20. Februarij 1617. Andrea. 410
Luna 22. Maij 1617. Andrea. 493
Veneris 15. Decembris 1617. Andrea. ibid.
Primitiarum. Veneris 17. Iuny 1616. Pamphilio. 309.
Luna 19. Ianuarij 1617. Pamphilio. 385
Mercury 13. Maij 1617. Pamphilio. 503
Thesauraria. Luna 14. Nouembris 1616. Pirouano. 331

I

IAnuen. domorum. Luna 20. Decembr. 1610. Manzanedo. 87
Ilcinen. iurispatronatus. Mercurij 22. Iunij 1616. Remboldo. 314
Imolen. hareditatis. Luna 12. Iunij 1617. Verospio. 524
Rescissionis contractus. Veneris 29. Aprilis 1611. Manzanedo. 98
Luna 26. Iunij 1617. Manzanedo. 552
Interamnen. pecuniaria. Veneris 12. Maij 1607. Pirouano. 482
Vnionis. Veneris 7. Aprilis 1617. Verospio. 439

L

LAuretana iurisdictionis. Luna 20. Iuny 1616. Sacrato. 313
Veneris 21. Aprilis 1617. Sacrato. 455
Luna 5. Martij 1618. Damasceno. 630
Legionen. confirmationis electionis. Luna 13. Februarij 1612. Pamphilio. 112
Luna 7. Nouembr. 1616. Pamphilio. 329
Leodien. census. Veneris 4. Mart. 1617. Mãzanedo. 474
Dominij del Varfuse. Luna 12. Decembris 1616. Pirouano. 360
Fideicommissi. 22. Aprilis 1616. Pirouano. 253
17. Iunij 1616. Pirouano. 311
Luna 5. Iunij 1617. Verospio. 515
Hareditatis. Luna 3. Iuly 1600. Litta. 22
Pactorum matrimonialium. Mercury 1. Iunij 1616. Verospio. 399
Mercurij 17. Maij 1617. Verospio. 486
Licien. beneficy. Veneris 26. Febr. 1616. Verospio. 224
Lucana iurispatronatus. Luna 23 Ianuar. 1617. Manzanedo. 386
Molendini. Luna 18. Decembr. 1617. Coccino. 596
Pensionis. Veneris 21. Aprilis 1617. Pirouano. 457
Luna 27. Nouembris 1617. Pirouano. 585
Lucerina census. 26. Iuny 1617. Pirouano. 549
Veneris 1. Decembris 1617. Pirouano. 589
Mercury 14. Martij 1618. Pirouano. 636

M

MAceraten. dotis. Luna 19. Decembr. 1616. Manzanedo. 372
Fideicommissi. 14. Nouembris 1616. Manzanedo. 335
Hareditatis. Veneris 18. Iun. 1610. Manzanedo. 82
Veneris 13. Maij 1616. Caualerio. 272
Spoly. Mercury 28. Iunij 1617. Manzanedo. 556
Maioricen. sacristia. Mercurij 5. Nouembr. 1603. Decano. 36
Malacitana iuris votandi. Luna 9. Maij 1616. Sacrato. 268
Mantuana fructuum. Mercurij 31. Ianuar. 1618. Vbaldo. 608
Iurispatronatus. Mercury 17. May 1617. Manzanedo. 487
Marianen. seu Alerien. vnionis. Mercury 16. Nouembris 1616. Caualerio. 340
Marsicen. iurisdictionis. Luna 8. Februar. 1616. Buratto. 218
Luna 16. Ianuar. 1617. Buratto. 383
Luna 20. Nouembris 1617. Buratto. 581
Mediolanen. bonorum, seu emphyteusis. Veneris 18. Aprilis 1603. Ludouisio. 30
Decimarum de Varisio. Mercury 16. Nouembris 1616. Pirouano 342

27. Ianuar. 1617. Pirouano. 390
28. Aprilis 1617. Pirouano. 470
Decimarum de Carlatio. Mercurij 24. Maij 1617. Andrea. 497
Lunæ 18. Decembris 1617. Andrea. 595
Decimarum S. Donati. Lunæ 29. Ianuarij 1618. Pirouano. 607
Decimarum de Varisio. Mercurij 16. Nouembris 1616. Pirouano. 342
Veneris 16. Martij 1618. Pirouano. 637
Fabricæ 29. Ianuarij 1616. Pirouano. 215
Iurispatronatus 18 Aprilis 1616. Pirouano. 247
Veneris 19. Iunij 1617. Pirouano. 534
Licentiæ nubendi. Lunæ 27. Octobris 1603. Pamphilio. 35
Matrimonij. Lunæ 12. Iunij 1602. Mittino. 27
Pensionis. Mercurij 1. Iulij 1615. Vbaldo. 189
Lunæ 8. Februar. 1616. Pirouano. 217
Lunæ 13. Iunij 1616. Pirouano. 305
31. Maij 1615. Pirouano. 505
Lunæ 5. Martij 1618. Pirouano. 633
Veneris 1. Iunij 1618. Pirouano. 662
Simulationis. 12. Iunij 1596. Corduba. 11
Meliten. Baiulatus. Lunæ 27. Nouembris. 1617. DunoZetto. 584
Lunæ 5. Martij 1616. DunoZetto. 629
Canonicatus, seu beneficiorum. Mercurij 24. Maij 1617. Buratto. 496
Habitus. Mercurij 25. Maij 1616 Ortembergo. 283
Mercurij 14. Martij 1618. Buratto. 635
Mercurij 28. Iulij 1617. Pamphilio. 555
Pensionis. Lunæ 19. Iunij 1617. Andrea. 530
Prioratus. Lunæ 7. Maij 1618. ManZanedo. 654
Professionis. Lunæ 25. Maij 1615. Vbaldo. 179
Lunæ 13. Februar. 1617. Vbaldo. 397
Lunæ 19. Iunij 1617. DunoZetto. 532
Semicanonicatus. Veneris 23. Iunij 1617. ManZanedo. 544
Milenitana fideicommissi. Mercurij 14. Martij 1618. Caualerio. 634
Milisten Baliuatus. Lunæ 27. Nouembris 1613. DunoZetto. 135
Mindonien. Archidiaconatus. Veneris 1. Iulij 1616. Vbaldo. 319
Monopolitana bonorum. Lunæ 28. Ianuar. 1613. ManZanedo. 122
Montis Falisci fideicommissi. Lunæ 12. Maij 1603. Pamphilio. 33
Fideicommissi de Bisentijs. Veneris 15. Aprilis 1616. Coccino. 243
Fideicommissi. Lunæ 5. Iunij 1617. Coccino. 518
Mutinen. Canonicatus. Veneris 4. Decembris 1615. Vbaldo. 194
Veneris 13. Iunij 1614. Vbaldo. 151
Parochialis. Lunæ 3. Iunij 1617. Buratto. 562

N

NArnen. bonorum. Veneris 4. Maij 1618. Sacrato. 653

Terrarum. Veneris 28. Aprilis 1600. Litta. 21
Neapolitana alimentorum. Lunæ 11. Ianuar. 1616. Pirouano. 201
Beneficij. Veneris 13. Ianuarij 1617. Vbaldo. 237.
Census. Mercurij 1. Iunij 1616. Vbaldo. 294
Iuris conferendi. Veneris 26. Iunij 1615. ManZanedo. 187
Mercurij 19. Nouembris 1616. ManZanedo. 339
Nepesina tutelæ. Lunæ 27. Februar. 1617. Verospio. 413
Neritonen. habitus. Lunæ 24. Aprilis 1617. Verospio. 464
Lunæ 26. Iunij 1617. Verospio. 551
Nouarien. bonorum. 4. Martij 1616. Verospio. 228
Nucerina hæreditatis. Mercurij 23. Februar. 1600. Litta. 28
Nullius, seu Squillacen iurisdictionis. Veneris 4. Martij 1616. Martino Andrea. 234
Nullius, seu Toletana iurisdictionis. Mercurij 28. Iunij 1617. Pirouano 557
Nullius iurisdictionis. Lunæ 2. Aprilis 1618. Pirouano. 648
Nullius, seu Caputaquen. pensionis. Lunæ 18. Aprilis 1616. Andrea. 246

O

OSeen. Canonicatus. Veneris 1. Decembris 1595. Penia. 10
Pœnitentiariæ 10. Aprilis 1595. Blanchetto. 8

P

PAcen. decimarum. Veneris 12. Iunij 1615. ManZanedo. 183
Parochialis. Lunæ 19. Decembris 1616. Vbaldo. 369
Paderbonen. Canonicatus. Die 29. Martij 1610. Coccino. 79
Paduana Capellaniæ. Veneris Iulij 1614. Verospio. 155
Sedilium. Veneris 26. Ianuarij 1618. Sacrato. 606
Pampilonen. Capellæ. Lunæ 7. Nouembris 1617. Pirouano. 571
Veneris 9. Februar. 1618. Pirouano. 616
Pampilonen. parochialis. Veneris 30. Martij 1618. Remboldo. 438
Lunæ 4. Maij 1618. Vbaldo. 659
Panormitana Archipresbyteratus. Mercurij 28. Aprilis 1617. Buratto. 468
Parisien. prætensorum scut. 53000. 373
Parmen. Canonicatus, & beneficij. Lunæ 22. Maij 1617. Buratto. 492
Status. Lunæ 3. Decembris 1607. Ludouisio. 66
Veneris 5. Decembr. 1608. Ludouisio. 73
Lunæ 29. Martij 1618. Sacrato. 645

Pennen. pensionis. Mercurij 27.Iunij 1612. Ludouisio. 154
Perusina bonorum. Lunæ 17. Aprilis 1617. Buratto. 453
Dotis. Mercurij 5.Decembris 1607. Attrebaten. 67
Fideicommissi de Alphanis. Veneris 15. Iunij 1612. Ludouisio. 152
Hæreditatis. Lunæ 28.Nouembris 1616.Buratto. 324
Lunæ 12.Iunij 1617. Buratto. 525
Laudi Mercurij 7.Februar.1618.Verospio. 612
Melioramentorum. Sabb.15.Ianuar.1616.Coccino Decano. 206
Nullitatis donationis. Veneris 18. Aprilis 1608. Lancellotto. 68
Pecuniaria. Veneris 23. Iunij 1617. Remboldo. 541
Redditionis administrationis tutelæ. Mercurij 26. Iunij 1613. Verospio. 130
Successionis. Mercurij 9.Decembr.1616. Verospio. 196
Pistorien beneficij. Lunæ 4.Decembris 1615.Manzanedo. 195
Veneris 13.Ianuar.1617.Buratto. 379
Mercurij 31.Maij 1617.Buratto. 500
Canonicatus. Veneris 25. Aprilis 1616. Caualerio. 245
Placentina Archipresbyteratus. Veneris 4.Iulij 1614. Pamphilio. 156
Placentina, seu Corduben.beneficiorum. Veneris 10. Nouembris 1617. Decano. 573
Placentina bonorum. Lunæ 24. Aprilis 1617. Verospio. 463
Capellaniæ. Lunæ 3.Iulij 1617.Pirouano. 558
Decimarum personalium de Trugillo. Veneris 18. Martij 1616. Buratto. 239
Decimarum de Truxillo.Mercurij 7.Februar.1618. Buratto. 614
Fructuum. Veneris 17.Februar.1617.Remboldo. 240
Salarij. Lunæ 14.Martij 1616.Vbaldo. 233
Lunæ 5.Decembris 1616. Vbaldo. 354
Voti Veneris 27.Nouembris 1615.Verospio. 193
Mercurij 6.Iunij 1618.Verospio. 665
Plocen.Canonicatus. Mercurij 25.Maij 1616. Decano. 286
Pragen. matrimonij. Mercurij vlt.Ianuar.1618. Pirouano. 610

R

Ratisbonen.Canonicatus. 11.Ianuar. 1616. Pirouano. 202
13.Ianuar.1617. Pirouano. 375
Veneris 23.Iunij 1617.Pirouano. 542
Veneris 23.Martij 1618. Pirouano. 641
Rauenaten. bonorum. Veneris 22. Aprilis 1616. Vbaldo. 254
Fructuum.Lunæ 7.Nouembris 1616.Vbaldo. 326
Laudi Veneris 28.Iunij 1613.Verospio. 133
Reatina census.Lunæ 17.Nouembris 1617. Buratto. 586
De Nobilibus 22.Maij 1617. Pirouano. 489
Salutans interdicti.Mercurij 25.Maij 1616.Caualerio. 284
Recanaten hæreditatis. Mercurij 19.Ianuar. 1611. Penia. 89
Rhegien. vnionis. Lunæ 9.Maij 1616. Pamphilio. 269
Romana Accomandita. Veneris 13. Ianuar. 1607. Manzanedo. 374
Administrationis Fundaci. Lunæ 12.Iunij 1617. Pirouano. 526
Affictus. Veneris 17.Nouembris 1618. Pirouano. 579
Lunæ 12. Februar.1618. Dunozetto. 618
Affictus de Cuppis. Veneris 16. Februar.1618. Pirouano. 621
Anterioritatis. Lunæ 23.Iunij 1603.Pamphilio. 34
Appaltus alearum. Veneris 13.Ianuar.1617. Pirouano. 367
Bonorum. Lunæ 22.Maij 1617. Verospio. 490
Capellaniæ in via lata. Veneris 4. Martij 1580. Clemente VIII. 1
Veneris 18.Maij 1580.Clemente VIII. 2
Capellaniæ Lunæ 14.Aprilis 1614 Verospio. 140
Casalis. Lunæ 1.Iulij 1602.Bononien. 28
Veneris 12.Maij 1617.Manzanedo. 480
Census.Veneris 21.Octobris 1607. Iusto. 50
Census scutorum 18000. Veneris 2. Decembris 1605.Ludouisio. 51
Census.Veneris 3.Iunij 1608. Manzanedo. 71
Census,& fructuum 2. Maij 1616.Pirouano. 260
Census. Mercurij 1.Iunij 1616.Vbaldo. 297
Veneris 9.Decembris 1616.Damasceno. 358
Census viginti millium. Veneris 3. Martij 1616. Coccino 425
Census 18000. Veneris 7.Aprilis 1617. Decano. 443
Census.14.Aprilis 1617. Pirouano. 449
Census scutorum 20000. Lunæ 19. Iunij 1617. Coccino. 531
Census. Lunæ 19.Februar.1618. Vbaldo. 624
Census de Piscis. Mercurij 6.Iunij 1618. Decano. 664
Cessionis. Mercurij 7. Februar. 1618. Pirouano. 615
Computorum. Veneris 27. Maij 1610. Sacrato. 292
Consignationis schedulæ. Mercurij 10.Maij 1617. Verospio. 479
Cottinij.Mercurij 4.Februar.1604.Damasceno 41
Deuolutionis domorum. Lunæ 20 Februar.1617. Manzanedo. 407
Diuisionis domus. Veneris 9.Maij 1614. Buratto. 142
Domus ad Pasquinum. Veneris 24. Maij 1602. Litta. 26

Domorum Die 14. Martij 1611. Bononien. 94
Domus. Veneris 28. Iunij 1613. Manzanedo. 132
Domorum. Luna 1. Iunij 1615. Verospio. 181
Veneris 11. Martij 1616. Vbaldo. 231
Mercurij 25. May 1616. Vbaldo. 282
Mercurij 22. Iunij 1616. Vbaldo. 316
Domus. Luna 13. Februar. 1627. Pirouano. 396
Domorum. Mercurij 31. May 1617. Verospio. 501
Domus, & aromataria. Luna 5. Iuly 1617. Caualerio. 514
Donationis. Luna 21. Aprilis 1614. Vbaldo. 142
Dotis de Troncys. Luna 19. Iunij 1606. Ludouisio. 60
Veneris 8. Martij 1613. Verospio. 124
Luna 29 Aprilis 1613 Verospio. 125
Dotis de Ballis. Luna 14 Nouembr. 1616. Vbaldo. 334
Dotis Luna 27 Februarij 1617. Vbaldo. 416
Electionis puella. Mercurij 1. Iulij 1615. Buratto. 188
Emphyteusis Veneris 28. Nouembris 1603. Coccino. 39
Luna 19. Februarij 1607. Lancellotto. 64
Veneris 20. May 1616. Vbaldo. 279
Euacuationis. Mercurij 24. May 1617. Vbaldo. 495
Luna 4. Decembris 1617. Vbaldo. 590
Expensarum. Sabbati 23. Ianuarij 1616. Pamphilio. 209
Luna 6. Nouembris 1617. Pamphilio. 569
Extinctionis censuum. Luna 26. Iunij 1617. Pirouano. 546
Fideicommissi de Naris. Veneris 2. Decembr. 1611. Penia. 105
Fideicommissi de Paluzzellis. Luna 4. May 1615. Manzanedo. 174
Fideicommissi de Scalabrinis. Veneris 22. May 1615. Andrea. 178
Fideicommissi de Magdalenis. Mercurij 10. Iunij 1615 Verospio. 182
Fideicommissi de Briscalijs 4. May 1616 Pirouano. 264
Romana, seu Tiburtina castri Sancti Angeli fideicommissi de Vrsinis. Sabbati 26. Nouembris 1616. Andrea. 351
Romana fideicommissi de Paluzzellis. Luna 16. Ianuarij 1617. Manzanedo. 381
Fideicommissi de Surdis. Luna 27. Februarij 1617. Vbaldo. 417
Fideicommissi de Stephanellys. Luna 23. Aprilis 1617. Remboldo. 462
Fideicommissi de Vezzijs. 9. Iunij 1617. Pirouano. 519
Fideicommissi de Ioardis. Luna 6. Nouembr. 1617. Buratto. 567
Fideicommissi de Pinis. Luna 13. Nouembris 1617. Sacrato. 577
Fideicommissi Veneris 17. Nouembr. 1617. Remboldo. 580
Fideicommissi de Surdis. Veneris 11. May 1618. Vbaldo. 656
Fideiussionis. Die 30 Ianuarij 1612. Ludouisio 110.
13. Martij 1617. Martino Andrea. 435
Fideiussionis de repræsentando. Veneris 16. Martij 1618. Decano. 640
Fructuum census. Veneris 3. Martij 1617. Dunozetto. 422
Fructuum dotis. Luna 12. Iunij 1606. Penia. 59
Furti. Luna 25. May 1615. Verospio. 180
Grani Luna 27. Februarij 1595. Orano. 7
Hæreditatis de Bonellis. Luna 26. Iunij 1606 Ludouisio. 61
Hæreditatis de Cecchis. Veneris 14. Aprilis 1606. Ludouisio. 242
Hæreditatis. Luna 29. Octobris 1616. Sacrato. 321
Veneris 17. Februarij 1617. Caualerio. 404
Veneris 25. May 1518. Pirouano. 661
Incendij Luna 27. Nouembr. 1606 Ludouisio. 62
Die 14. Nouembr. 1611. Ludouisio. 104
De incoronatis Luna 10. Iunij 1613. Verospio 128
De incoronatis. Veneris 29. Aprilis 1616. Vbaldo. 258
Luna 20. Februarij 16 7 Vbaldo. 408
Veneris 18 Februarij 1614. Verospio. 616
Iuris congrui. Luna 5. Iunij 1610. Coccino Decano. 115
Laudi. Luna 13. Ianuarij 1614. Buratto. 137
Laudi, seu pratensa participationis. Luna 17. Aprilis. 1617 Buratto. 452
Legati. Veneris 12. Maij 1606 Ludouisio. 56
Mercurij 22. Iunij 1616. Andrea. 317
Luna 10. Aprilis 1617. Buratto. 446
Mercurij 10. May 1617. Buratto. 477
Legitima. die 6. Februarij 1612. Ludouisio. 111
Luna 22. Iunij 1615. Verospio. 185
Luna 8. Februar 1616. Verospio. 227
Veneris 18. Martij 1616. Verospio. 235
Legitima, & statuarum. Veneris 13. May 1616. Vbaldo. 273
Legitima. Luna 16. Decembr. 1616. Sacrato. 368
Veneris 3. Martij 1617. Remboldo. 420
Mercurij 31. May 1617. Damasceno. 506
Veneris 23. Iunij 1617. Pirouano. 543
Luna 7. Nouembris 1617. Verospio. 572
Liquidationis fructuum. 27. Ianuar. 1616. Pirouano. 211
Litterarum cambij. Veneris 4. May 1618. Pamphilio. 652
Locationis. Luna 9. May 1511. Manzanedo. 99
De Marganis. Veneris 9. Decembris 1616. Buratto. 359
De Mazzatostis. Veneris 28. Aprilis 1617. Verospio. 471
Veneris 23. Iunij 1617. Verospio. 539
Melioramentorum. Veneris 9. Decembris 1616. Vbaldo. 362
Mercedis 7 Nouembr. 1616. Manzanedo. 330.
Veneris 27. Ianuarij 1617. Verospio. 392
Luna 6. Martij 1617. Pirouano. 428

Mercurij 31. May 1617. ManZanedo. 499
Multiplici 30000. 24. February 1616. Pirouano. 222
Nullitatis censu. 8. Nouembris 1610. Pirouano. 85
Nullitatis obligationis. 5. Iuly 1604. Attrebaten. 49
Luna 28 Nouembris 1616. Pirouano. 325
Nullitatis transactionis. Sabbati 26. Nouembris. 1616. Vbaldo. 348
Participationis. Sabbati 23. Ianuarij 1616. Vbaldo. 208
Pecuniaria. Mercury 15. Decembris 1599. Litta. 16
Pecuniaria de Crescentiis. Luna 17. Nouembris 1608. ManZanedo. 72
Pecuniaria. 3 Maij 1610. Pirouano. 80
Pecuniarum, seu cambiorum. Veneris 20. Maij 1611. ManZanedo. 101
Pecuniaria. Luna 1. Iuly 1613. Verospio. 134
Luna 2. Iuny 1614. Buratto. 149
Sabbati 23. Ianuar. 1616. Remboldo. 207
Luna 30. May 1616. Vbaldo. 293
Luna 13. Iuny 1616. Pamphilio. 304
Luna 13. Martij 1617. Vbaldo. 434
Pecuniaria de Columna. Veneris 21. Aprilis 1617. DunoZetto. 456
Pecuniaria. 21. Aprilis 1617. Pirouano. 458
Luna 24. Aprilis 1617. ManZanedo. 459
Luna 5. Iuny 1617. DunoZetto. 516
Luna 12. Iunij 1617. ManZanedo. 527
Luna 19 Iuny 1617. Remboldo. 536
Luna 26. Iuny 1617. Verospio. 550
Luna 3. Iuly 1617 DunoZetto. 564
Luna 4. Decembr. 1617 Vbaldo. 591
Luna 5. Marty 1618. Pirouano. 632
Veneris 30 Marty 1618. Remboldo. 647
Pecuniaria de Cæsarinis. Luna 14. Maij 1618. Decano. 658
Pignorum. Mercurij 30. May 1617 Coccino. 498
Prælationis domus. Veneris 24. Nouembris 1617. Pirouano 582
Pratensium censurarum. Veneris 14. January 1614 Verospio. 138
Pratensi erroris calculi. Die 4. Februar. 1611. Bononien. 92
Pratensi legati. Mercurij 28. Iuny 1617. Buratto. 554
Pratensis nullitatis. Mercury 14. May 1614. Verospio. 145
Pratensi spolij Luna 2. Iunij 1614 Verospio. 150
Quartæ, seu dotis 28. Iuny 1613. Verospio. 131
Redditionis computorum. Luna 20. Februar. 1617. Verospio. 409
Redditionis rationis. Die 18. Martij 1611. Bononien 96
Repetitionis pecuniarum. 4. Marty 1619. Pirouano. 229
Veneris 27. May 1616. Pirouano. 289
13. Marty 1617. Pirouano. 437
6. Iuny 1617. Pirouano. 521
Rescissionis contractus. Veneris 18 Decembr. 1615. Verospio. 199
Rescissionis instrumenti. Mercurij 27. Iunij 1612. Vbaldo. 116
Veneris 18. Maij 1616. Vbaldo. 236
Luna 12. Decembr. 1616 Vbaldo. 364
Restitutionis dotis. Mercury 1. Iulij 1615. Verospio. 190
9. May 1616. Pirouano. 267
Retractatus vineæ. 30. Aprilis 1615. Camerario. 173
Retractus. Die 18. Iuny 1610. Bononien. 83
Luna 27. Februar 1617. Pirouano. 414
Retrouentionis domus. Luna 7. Nouembris 1616. Sacrato. 322
De Rusticuccys. Luna 20. Februarij 1617. Coccino. 411
Mercurij 22. Iuny 1616. Vbaldo. 315
Separationis thori. Luna 20. Iunij 1605. Iusto. 49
Situs. 7. Nouembris 1616. ManZanedo. 327
Societatis. Veneris 9. Februar. 1601. Ortembergo. 25
Veneris 28. Ianuar. 1616. Verospio. 214
Mercurij 4. Martij 1618. Caualerio. 627
Societatis Fundaci. Luna 30. January 1617. Verospio. 393
Societatis officij. Veneris 7. Nouembr. 1614. Verospio. 157
Luna 7 Decembris 1616. Remboldo. 356
Societatis officiorum Veneris 20. Iuny 1614. Verospio. 153
Spolij. Luna 10 Nouembr. 1614 Verospio. 158
Veneris 13. February 1615. DunoZetto. 167
Veneris 13 Februar. 1615. DunoZet. 169
Veneris 17. Februarij 1617 Pamphilio. 406
Spolij de Cruciariis. Luna 12. Iuly 1617. ManZanedo. 528
Spolij domorum. Luna 10. Aprilis 1617 Verospio. 448
Spolij domus Veneris 15. Decembr. 1617. Pirouano. 594
Supplementi legitimæ. Veneris 1. Decembr. 1617. Buratto. 587
De Tornellis. Luna 27. Februarij & Mercurij 17. May 1617. Remboldo. 418
Transactionis. 26. Iunij 1617. Pirouano. 547
Tutela de Boncompagnis. Mercury 18. May 1616. Vbaldo. 275
Veneris 16. Martij 1618 Vbaldo. 639
Tutela. Mercury 4 Iulij 1618. Buratto. 678
Vinea Luna 2. May 1616 Vbaldo. 268
Vineæ, seu Saluiani interdicti. 1. Iuny 1616. Pirouano. 296
Vineæ. Veneris 7. Aprilis 1617. Verospio. 445
Vineæ & Saluiani. 5. Iuny 1617. Pirouano. 513
Viridarij. Veneris 14. Decembris 1614. Verospio. 165

Sabinen.

S

Sabinen. alluuionis. Die 16. Decembris 1611. Ludouisio. 108
Poderis Callis Rampoli. Veneris 5. Nouembris 1599. Litta. 14
Salamantina pensionis. Vltima Maij 1617. Pirouano. 504
Lunæ 18. Decembr. 1617. Pirouano. 598
Lunæ 14. Nouembris 1616. Verospio. 333
Seguntina Canonicatus. Veneris 19. Ianuarij 1615. Manzanedo. 205
26. Nouembris 1616. Manzanedo. 349
Præsidentiæ. Lunæ 31. Ianuar. 1611. Marco Montio. 91
Senogallien. census. 29. Aprilis 1591. Pegna Decano. 5
24. Aprilis 1617. Pirouano. 465
Prædy. Veneris 18. Martij 1616. Andrea. 241
Signina pœnarum. 25. Maij 1616. Manzanedo. 284
Spoletana bonorum. Lunæ 19. Februarij 1618. Vbaldo. 623
Sublacen. bonorum. Veneris 14. Ianuarij 1605. Litta. 45

T

Terdonen. pensionis. Veneris 17. Iunij 1616. Vbaldo. 310
Lunæ 16. Ianuarij 1617. Vbaldo. 382
Terracinen. dotis. Lunæ 1. Decembris 1614. Verospio. 161
Lunæ 13. Februarij 1617. Verospio. 399
Liquidationis. Lunæ 3. Martij 1614. Verospio. 139
Paludum. Mercurij 1. Iunij 1619. Verospio. 298
Sabbati 26. Nouembr. 1616. Verospio. 346
Veneris 10. Martij 1617. Verospio. 433
Terulen. beneficij. Veneris 12. Februar. 1609. Marco Montio. 75
Theatina, seu nullius iurisdictionis de Atissa. Lunæ 2. Aprilis 1618. Decano. 649
Tiburtina Archidiaconatus. Lunæ 15. Ianuar. 1618. Canalerio. 601
Tirasonen. Canonicatus. Lunæ 15 Martij 1610. Pirouano. 78
Iuris votandi. Veneris 3. Martij 1617. Manzanedo. 423
Toletana admissionis. Lunæ 26. Iunij 1617. Pamphilio. 553
Capellæ, & sepulturæ. Lunæ 27. Iunij 1616. Vbaldo. 308
Confraternitatum. Lunæ 20. Iunij 1619. Vbaldo. 312
Decimarum de Capilla. Lunæ 27. Februar. 1617. Andrea. 415
Hæreditatis. Mercurij 6. Iunij 1618. Andrea. 663
Parochialis. Veneris 25. Maij 1618. Pirouano. 660
Pensionis. Veneris 23. Iunij 1617. Pamphilio. 538
Tricaricen. capellæ. Veneris 7. Aprilis 1617. Manzanedo. 440
Tuden. beneficij de Rosal. Lunæ 12. Decembris 1594. Penia. 9
10. Maij 1595. Corduba. ibid.
Parochialis. 26. Ianuarij 1615. Verospio. 166
Tudertina, seu Romana nullitatis obligationis. Lunæ 12. Februar. 1618. Buratto. 619
Tudertina pensionis. 21. Aprilis 1614. Verospio. 141
Veneris 2. Iunij 1617. Verospio. 511
Tullen. bonorum, & attentatorum. Lunæ 6. Nouembr. 1600. Litta. 23
Matrimonij. Lunæ 17. Aprilis 1617. Canalerio. 451
Sponsalium. Veneris 18. Iunij 1618. Verospio. 666
Lunæ 25. Iunij 1618. Canalerio. 669
Turritana bonorum. Mercurij 14. Maij 1614. Vbaldo. 146
Lunæ 6. Iunij 1616. Buratto. 361
Computorum. Mercurij 16. Nouembr. 1616. Vbaldo. 341
Tusculana syluarum. Mercurij 18. Maij 1617. Verospio. 275
Lunæ 6. Iunij 1616. Verospio. 300
Veneris 24. Nouembris 1617. Canalerio. 533

V

Valentina decimarum de Gandia. Veneris 2. Maij 1603. Decano. 32
Decimarum. Veneris 28. Nouembris 1603. Lancellotto. 40
Vallisoletan. Archidiaconatus. Mercurij 16. Nouembr. 1616. Damascena. 337
Vallisoletana iurisdictionis. Veneris 9. Decembr. 1616. Pirouano. 357
Lunæ 10. Aprilis 1617. Pirouano. 447
Vasconen. Capellæ. Mercurij 31. Ianuar. 1618. Sacrato. 611
Veliterna beneficij. Lunæ 19. Iunij 1617. Pamphilio. 532
Veneta pecuniaria. Veneris 11. Iunij 1605. Penia. 48
Vercellen. Archipresbyteratus. Lunæ 21. Aprilis 1608. Decano. 69
Dismembrationis. Lunæ 5. Decembr. 1611. Manzanedo. 106
Parochialis. Veneris 13. Ianuarij 1617. Andrea. 377
Pensionis 2. Iunij 1617. Pirouano. 512
Veronen. pensionis. Lunæ 14. Ianuarij 1613. Verospio. 119
Vicen. iurisdictionis criminalis. Veneris 24. Ianuarij 1603. Litta. 29
Parochialis castri Tercol. Veneris 14. Ianuarij 1611. Manzanedo. 88
Parochialis. Lunæ 20. Februar. 1617. Vbaldo. 395
Scribaniæ officialatus. Lunæ 28. Aprilis 1603. Litta. 31

Virdunen. Canonicatus. Lunæ 13. Februarij 1617. Andrea. 398
Viterbien. alimentorum, siue transactionis. Lunæ 22. Iunij 1615. Verospio. 186
Castrorum. Lunæ 14. Decembris 1616. Sacrato. 366
Veneris 7. Aprilis 1617. Damasceno. 444
Fideicommissi. Lunæ 11. Ianuar. 1616. Manzanedo. 203
Veneris 17. Februarij 1617. Manzanedo. 401
Transactionis. Veneris 20. Februar. 1615. Verospio. 170
Vlixbonen. beneficij. Mercurij 4. Maij 1616. Vbaldo. 266
Matrimonij. 2. Maij 1616. Pirouano. 259
Lunæ 15. Ianuar. 1618. Pirouano. 600
Veneris 26. Ianuar. 1617. Pirouano. 605
Prioratus S. Petri. Lunæ 14. Mart. 1611. Sacrato. 95
Vrbeuetana hereditatis. Lunæ 24. Nouembris 1614. Manzanedo. 160
Vrbinaten. decimarum. Veneris 13. Maij 1616. Pamphilio. 274
Vrbinaten. seu nullius erectionis Collegiatæ. Veneris 27. Ianuar. 1617. Pamphilio. 391
Lunæ 5. Martij 1618. Pamphilio. 621
Vrbinaten iurispatronatus. Lunæ 14. Maij 1618. Andrea. 65
Vrgellen. Parochialis. Lunæ 17. Nouembris 1603. Pamphilio. 37

FINIS.

ARGV

ARGVMENTORVM
SYLLABVS.

1 De probatione Iurispatronatus per enunciatiuas antiquas, & non antiquas, iunctis adminiculis in testamento factas. pag. 1

2 Filiatio probatur per institutionem hæredis tanquam filij, & iuspatronatus de antiquo censetur difficilis probationis, & ideo in eo leuior sufficit probatio. ibid.

3 Processus à iudice suspecto allegato factus, non est ipso iure nullus, sed est necessaria appellatio, & quando appellatio interposita ab vno ex litis consortibus alteri suffragetur. 2

4 Obitus certa die illius, cuius beneficium fuit impetratum, in quibus casibus ab impetrante debeat plene probari, & quando hæc plena probatio facta censeatur. 3

5 Simulatio census celebrati in fraudem vsurarum, licèt dicatur instrumentum pecuniam numeratam esse, probatur coniecturis, & quibus. 4

6 Rescriptum delegationis debet iudici delegato antequã iurisdictionem exerceat præsentari originale, non autem illius copia; & de forma præse ntandi hoc rescriptum. 5

7 Rerum pluralitas præsumitur potius, quàm identitas. quid si agatur de probatione identitatis equi mortui, vel grani. 6

8 Recurrens ad iudicem laicum in causa Ecclesiastica efficitur excommunicatus & incapax beneficiorum. 7

9 Iudex delegatus non habet iurisdictionem, nec eam exercere potest, sibi non præsentato originali rescripto, iurisdictionem tribuente, etiam quòd pars comparendo non opposuerit iurisdictionis defectum. ibid.

10 De prohibito recursu ad seculares iudices. est mirabilis decisio. 8

11 Appellatio interposita ab vno ex litibus consorte suffragatur alteri, & quando ad hunc effectum dicantur litis consortes. 13

12 Illegitimus clericus capax est pensionis etiam reseruatæ super beneficio Ecclesiæ, in qua pater habet beneficium, & illius translationis; & quid si pensio est reseruata super beneficio paterno. 14

13 Laudum latum vigore compromissi, non ratificatũ in tempore, est nullum, & inualidum, Procuratórque generalis ad compromittendum non extéditur ad ea quæ requirunt speciale mandatum, & quænam sit potestas arbitri, seu electi cum clausula, quòd vni possit adimere, & alteri dare, procedendi altè, & bassè, de iure, & facto, & his similia. ibid.

14 Emptor non potest agere de euictione contra venditorem, si sciuit rem alteri esse obligatam. 15

15 Confessio receptæ dotis probat numerationem, & solutionem, si facta fuerit non à viro vxori, sed alteri extraneæ personæ. Idem si præcessit conuentio dotis, vel aliæ coniecturæ, seu aliqua alia coniectura in hac decisione considerata. 17

16 Cambia debentur mercatori post morã debitoris, & post intimationem, ac protestationem cambiorum, & recambiorum eidem debitori factam. ib.

17 Legitima debetur auiæ maternæ, transmittitúrque ad ascendentes hæredes. 18

18 De validitate statuti excludentis fœminas propter masculos, & de probatione filiationis nonnulla non iniucunda, de quibus in summatio. ibid.

19 Dotis non solutæ fructus, quando debeantur propter moram non soluentis. 19

20 Sententia nulla confirmari potest, constito de illius iustitia, nisi fuerit à parte oppositum, dicitúrque sententia nulla, si omissum fuerit iuramentum de calumnia antea petitum. 20

21 Donatio, seu renunciatio est stricti iuris, strictéque interpretanda, & non extendenda ad expressa, probaríque debet per se fundantem in ea. ibid.

22 De validitate statuti volentis fieri posse testamentũ scriptum, & subscriptum manu testatoris, & per duos testes: statutúmque statim quod est publicatum, præsumitur vsu receptum, & contrarium dicens probare debet, nec non quomodo statuti obseruantia probetur. 23

23 Attentata appellatione pendente, cui iudex detulit, reuocanda sunt. ibid.

24 Legatum tertiæ partis fructuum hæreditatis intelligi, deducto ære alieno, alijsque oneribus, & expensis. 24

25 Statutariæ solẽnitates requisitæ in contractu mulieris, nunquid requirantur in eiusdẽ mulieris quitatione, liberatione, & confessione de recepto. ib.

26 In hac decisione cogitur venditor ad tradendam rẽ venditam, cùm post factam venditionem pœnitẽs illam tradere recusabat, & in contingenti casu multa explicantur. 25

27 De dispensatione matrimonij inter consanguineos in gradu prohibito, an & quando valeat concessa à Cardinali maiori Pœnitentiario absente ab Vrbe, & quando hoc mandatum de dispensando dicatur subreptitium. 27

28 Emptor non tenetur stare locationi: fallit tribus modis, primò quando conductor haberet hypothecã super re locata; secundò quando locatio esset facta cum iuramento; tertiò quando emptor non succedit in plenum ius sui authoris, pœnæque *l. si quis maior. C. de transactionibus*, in practica non seruantur. 28

29 Duobus iudicibus in eadem causa datis, vnus sine altero iurisdictionem exercere non potest, & illis discordantibus, vel super competentia contradicentibus, quid agendum. 29

30 Spoliatus sua possessione ex iudicis decreto nullo, & inualido, restituendus est probato primo & secũdo extremo, cuius occasione multa notanda explicantur in materia possessorij reintegrandæ, de quibus in summario. 31

31 Laudum datum super lite vertente cum Episcopo, & Capitulo, habet vim transactionis, si ab eodẽ Capitulo & Episcopo fuerit approbatum, & emologatum,

gatum, successoresque non ligat, nisi constet de confirmatione Apostolica: quæ tamen ex cursu tẽporis,& obseruantia subsecuta præsumitur, 33

32 De probatione quasi possessionis exigendi decimas continuatæ, & quadragenariæ, quomodo testes super ea deponere debeant, sciente præsertim,& patiente eo de cuius interesse agitur. ibid.

33 De remedio *l.fin.C.de edict.D.Adr.tollend.* quod fideicommissariis competit, vt ille locus sit, quid probari debeat,& quomodo. 34

34 Societas officij renouata per aliam subsecutam societatem, nunquid extinguat omnes præcedentes obligationes,& hypothecas,& quid in ista materia operetur protestatio,& reseruatio anterioritatis & porioritatis, in quibus in prima societate. 35

35 Legatum, institutio,& substitutio sub conditione, vt legatarius, institutus, seu substitutus, nubat alterius arbitrio, vel certæ personæ, quando valeat,& quomodo etiam conditio habeatur pro impleta, quando quo minus impleatur stat per eum, in cuius persona adimpleri debeat. 36

36 Remissoria vt cõcedatur tam in profanis, quàm in beneficialibus, quæ requirantur, quando & Episcopus: quomodo censeatur probata quasi possessio conferendi beneficia ad fauorem Episcopi, siue Capituli. 37

37 Parochialis Ecclesiæ vnio nunquid probetur per antiquissimas Episcoporum concessiones,& alio modo. 38

38 Legitima debetur filio legitimato, cum clausula, *Sine præiudicio venientium ab intestato*, quando venientibus ab intestato nullum fit præiudicium, alias secus. De vi, & effectu clausulæ sine præiudicio venientium ab intestato plura singularia. 39

39 Emphyteusis quando dicatur hæreditaria, & quando in ea succedant fœminæ in defectu masculorum. 40

40 Priuilegiorum communicatio, seu concessio non trahitur ad priuilegia, quæ non nisi cum magna difficultate concedi solent,& in quibus agitur de præiudicio tertij, prout est priuilegium emptionis decimarum,& quid si in gratia adest clausula, *Quorum tenores*. 42

41 Recognitio manus scribentis nunquid concludenter probata censeatur per testes dicentes illius manum noram habere, licèt non fuerint præsentes scripturæ, de qua agitur, & quid si deponant per similitudinem scripturarum, absque eo quòd concurrant requisita in comparatione litterarum. 44

42 In hac decisione, quæ singularis, & magistralis est, duo exactissime explicantur. Primum, an & quando laici possint Ecclesiasticis personis gabellas & onera imponere. Secundum, quando ad easdem gabellas & onera Ecclesiasticæ personæ teneantur, si bona & prædia iam olim sic effecta ad eos peruenerint. ibid.

43 Census quando extinctus dicatur, nec in eo fructus currant post illius disdictam, depositum, & intimationem factam,& quomodo hæc disdicta, depositum & intimatio fieri debeant. 46

44 Quasi possessio exigendi decimas probatur per multiplicatas decimarum solutiones, imò per vnicam solutionem, & an hæc decimarum solutio probetur per librum Ecclesiæ cui decimæ soluuntur. 48

45 Beneficia in dubio præsumuntur collatiua, & quomodo hoc testibus probetur, beneficijque resignatio quando effectuata dicatur, & quando beneficium iure familiaritatis possideri dicatur. cætera habes in summario. 48

46 Absolutio à iuramento peti debet etiam quòd iuramentum fuerit metu,& dolo extortum,& post incursum periurium, periurium non suffragatur, sicut nec etiam suffragatur habita ab vno tantùm iuramento, quando in contractu adsunt plura iuramenta. 49

47 Absolutio ab excommunicatione, & periurio incursο propter alienationem rei Ecclesiæ ad hoc vt absoluto suffragetur, quid continere debeat. 50

48 Actor de consuetudine non tenetur cauere de stando iuri, & iudicatum soluendo in causa reconoentionis, nec debitor suspectus allegari potest, non constito de credito,& non probata illius deteriorata conditione,& si fuerit forensis suspectus, allegari non potest in loco originis possidet immobilia, vel etiam mobilia magni valoris, aut nomina debitoris. 51

49 Thori separatio nunquid fieri debeat propter morbum Gallicum, lepram, seu alium contagiosum morbum, & an propter adulterium, & quid si post adulterium sequuta est reconciliatio inter coniuges,& quomodo per testes præmissa probentur. ibid.

50 De censu imposito ante Bullam Pij V. cum pacto quòd redimi non possit tempore contradicente post certum tempus, quòd talis impositio sit valida,& quòd etiam valeat pactum quòd venditore existente moroso in solutione census sit licitum emptori a contractu recedere. 53

51 Emptione facta pro persona nominanda ante nominationem, res empta remanet in emptoris dominio,& nominatio subsequuta non præiudicat hypothecæ medio tempore acquisitæ ementi, nec in eiusdem emptoris præiudicium dicta nominatio retrotrahitur: quando hæc conclusio vera sit, & quando etiam verum sit quòd emens pro persona nominanda non possit rei emptæ post emptionem nouas conditiones,& noua onera apponere, sed teneatur eam liberam prout emit præstare. 54

52 De consuetudine Abbatiæ Farfen. bona emphyteotica possunt liberè alienari, etiam in præiudicium vocatorum in inuestitura. 55

53 Mulier sine solemnitatibus statutariis contrahere potest, quando ex contractu facta est locupletior, & quomodo locupletior facta dicitur: cùm solemnitatibus autem statutariis potest fideiubere, dummodo non remaneat indotata. 55

54 Periurus reperitur à limine iudicij,& illius exceptio in quacunque parte iudicij opponi potest, nec suffragatur absolutio post incursum periuriũ. 56

55 Testes deponentes per eadem verba sunt suspecti de subornatione. Declara pluribus modis, de quibus in hac decisione, & vt testes à falso excusentur omnis interpretatio,& impropriatio fieri debet. 57

56 De legato quorumcunque bonorum mobiliũ quid comprehendat,& an præsertim gemmas,& perlas, perlarúmque vezzium. 58

57 Insinuatio in transactione minoris, & in omni contractu, in quo minor lædi potest, requiritur vigore constitutionis Marchiæ, nec suppletur per decretum iudicis per patris præsentiam, nec etiam per beneplacitum Apostolicum. 59

58 Spoliatus, vt reintegrari,& restitui debeat in beneficialibus, quid probare debeat. Quomodo primũ, & secundum extremum in hoc possessorio iudicio probatum censeatur, pluraque de vnione & dismembratione Ecclesiæ. 60

59 Dote non soluta mulieri propter mortem viri debentur alimenta, & desuper facta conuentio seruanda est tam de iure communi, quàm vigore statuti vrbis, dummodo mulier non habeat aliunde vnde se alat, & fecit diligentiam de consequenda effectualiter sua dote. 61

60 Constitutio Pij V. qua taxantur, & limitantur dotes, sublata per constitutionem Gregorij XIII. & hinc sumpta occasione declaratur an, & quando confirmans dicatur de nouo facere. 63

61 De hærede instituto quando possit impugnare testamentum, & venire ab intestato, si legatum in testamento sibi relictum acceptauit, quando stante præsertim clausula codicillari legata debeantur ex testamento inofficioso, & quando testamentum sit nullum, ex eo quòd instituatur quis tanquam filius, qui non sit filius, seu spurius legitimatus nolla existente legitimatione. 64

62 Incendium sine alicuius culpa accidisse non præsumitur, sed quis, & quomodo culpam abesse probare debeat, in hac decisione explicatur. 66

63 Promittens factum alienum quando ad illud adimplendum præcisè teneatur, an verò potiùs soluendo interesse liberetur. est singularis decisio. ibid.

64 Melioramenta debentur fidei possessori, necnon & melioramentorum fructus. Quomodo cognoscatur contractus emphyteoticus à locatione per longum tempus, cessionéque duobus facta, præfertur is cui tradita est possessio rei cessæ. 67

65 Legatum dotis in certa summa filiabus à testatore relictum non potest minui si dictæ filiæ monasterium ingrediantur. 68

66 Testis non præcisè deponens de tempore, sed dubitatiuè, & incertè, per verbum *circa*, aut per verba *iudicio suo*, non dicitur concludenter probare tempus articulatum, & in testibus singularibus obstatiua eorum probationem lacerat, & contrarietatem inducit. 69

67 De promissione facti alieni, quando ad illud adimplendum præcisè cogi possit, est singularis decisio, & declaratoria alterius decisionis, de qua suprà in eadem causa coram eodem sub die 15. Ianuarij 1607. 71

68 Solemnitates requisitæ à statuto in donationibus ad effectum vt obuietur fraudibus, habent etiam locum in donationibus factis per patrem filio, secus in solemnitatibus requisitis ad interrogandam personam donantis. 72

69 Beneficia Protonotariorum sunt Papæ reseruata, nec illa conferendi facultas data censetur per generalem facultatem conferendi beneficia: potest tamen Legatos de latere illa conferre etiam in non subditum, & extra prouinciam absentem. ibid.

70 Beneficium dicitur Papæ reseruatum ex vacatione in mense Augusti ex regularitate, ex eo quòd aliàs à Papa fuit datum in commendam, & quòd eius collatio liberè ad Episcopum non spectat, sed prætenditur esse de iurepatronatus. quando hæc vera sint in hac decisione explicatur. 73

71 Depositum vt vim solutionis habeat quæ requirantur, & quando fideiussor liberatus censeatur per nouationem delegationis factam cum creditore. 75

72 Alimenta debita ex iudicis officio non debentur nisi in subsidium: secus alimenta debita iure actionis, & quando quis dicatur habere aliunde vt se alere possit. 76

73 De testibus singularibus, singularitate obstatiua, vel diuersificatiua super tempore deponentibus nonnulla notanda, de quibus in summario. 77

74 Matrimonium quibus verbis dicatur de præsenti contractum. 78

75 Iuris patronatus probatio debet esse plena, & concludens, quando agitur ad excludendum reseruationem, & quando sie dicatur plena, & concludens facta probatio. 79

76 Valor beneficij per non excessum non probatur per testes affirmatiuè deponentes, nec publica vox, & fama probatur per testes deponentes de auditu à personis suspectis, & interessatis. 80

77 De iurepatronatus hæreditario, an & quomodo trãseat in filios non adita hæreditate patris, & quandò per hanc hæreditatis aditionem confusa censeatur actio ad maternam dotem. ibid.

78 Litterarum Apostolicarum executio continet possessionis dimissionem, & fructuum restitutionem, & quando illis in præmissis paritum dicatur. 81

79 Per contractum matrimonij vacant beneficia, distributiones non computantur in expressione valoris, & vbi facienda est mentio mensis vacationis beneficij per regulam octauam Cancellariæ, intelligitur de mense reseruato Papæ. 82

80 Iudicium vbi cœptum, ibi finiri debet; memorialia non tribuunt iurisdictionem, depositúmque non integrum, & non simplex non suffragatur deponenti. 83

81 Iudex iniustè procedendo dicitur quem spoliare, & quando iniustè procedere dicatur in hac decisione explicantur nonnulla notanda. 84

82 Substituti, & fideicommissarij nunquid censeantur vocati de tempore condit. testamenti, an verò à die purificati fideicommissi, & an, & quando conditio in legatis, & fideicommissis apposita eorum exequutionem, & dispositionem suspendat ad diem euentus conditionis. 85

83 Depositum debet fieri intra annum, quando iudiciũ retractus intentatur iuxta constitutionem Gregorij, nec quæstio viciniatis per viam exceptionis deducta impedit iudicium retractus, secus si principaliter fit intentata. ibid.

84 Testes non idonei, & inhabiles, nunquid à testimonio repellantur, an verò eis de fide diminuatur, arbitrio iudicis remittitur: quando testes debeant esse omni exceptione maiores, & quando sufficiat eos esse idoneos. Quid de teste sollicitatore, & instrumentario, pluraque alia de testium fide, & probatione. 86

85 Contractus factus à muliere sine præsentia, & consensu proximiorum à statuto requisita sustinetur stante decreto iudicis, & præsentia curatoris ad id specialiter constituti, muliere asserente se non habere in loco proximiorem. 88

86 Reus, & possessor beneficij ao, & quando teneator suam possessionem, & gratiam iustificare. 89

87 Attentata non causantur per actus causam diuersam respicientes quid in commissione operetur clausula, *Quam, & quas*, & clausula *rebúsque alijs*. 90

88 De iustificatione gratiæ, & impetrationis Ecclesiæ vacantis ob non factum concursum infra sex mẽses, iuxta constitutionem Pij V. a die vacationis, multa notanda, de quibus in summario. 91

89 Directa substitutio nunquid ex coniecturis induci possit. est magistralis decisio in hoc articulo. 92

90 Census dicitur simulatus quando pecunia numerata in contractu fuit reportata, & sic de ea fuerit tantùm facta *la mostra*, & de eadem materia

nonnulla notanda. 93

91 Canonicus antiquior dignitatem habens in choro in absentia Decani, & Prioris vbi præsidere debet. 94

92 Inuentarium confectum sine citatione partis interesse habentis est nullum, & in diuisione cum minore est necessaria solemnitas statuti. 95

93 Episcopus habet iuris assistentiam in cura animarum Ecclesiarum non habentium proprium Parochū, & quomodo quasi possessio deputandi Rectores Ecclesiarum, & eos annuendi probetur per testes ad effectum manutentionis. 97

94 Emphyteusi pro acquirente, & pro eius tertia generatione concessa, prima generatio incipit in filiis acquirentis, & definit in pronepotibus; & vbi sunt verba clara, excluditur omnis interpretatio, & confessio alterius non præiudicat alteri, qui ex pacto, & prouidentia vocatus est, nec ipsi confitenti, si apparet de errore. ibid.

95 Simoniaca præsentatio ad iuspatronatus, non solùm nullū transfert ius in præsentatum, sed qui per simoniā præsentauit, ius patronatus amittit: dicitur autē contracta simonia per solutionem pecuniarū etiam facta ad se redimendum à vexationibus, & molestiis sine beneplacito Apostolico. 99

96 Iudicium contra tutorem, vel matrem tutricem, quæ non confecit inuentarium, est nullum. 100

97 Substituti quando insimul, & quando successiuè vocari censeantur, & quando substitutio vulgaris tradatur etiam ad fideicommissum. est magistralis decisio. ibid.

98 Filius non tenetur soluere debita paterna, nisi bona paterna in manibus habuerit, & quòd minores in alienationibus necessariis possunt se obligare sine solemnitatibus iuris, & statutariis. 102

99 Restitutio in integrum datur aduersùs sententiam nullam, & iniustam: dicitur autem sententia nulla, quando est lata super eo quod non fuit deductum in monitorio, & pariter dicitur iniusta, quādo in remedio reintegrandæ non fuit probatum primum extremum. 103

100 Fructuum liquidatio est difficilis probationis, & propterea leuior in ea sufficit probatio, & quomodo desuper testes examinandi deponere debeant. 104

101 Hęc est breuis decisio, sed plena substantia, in eáque exactissimè declaratur, an, & quando liber mercatoris, iunctis adminiculis, probet ad fauorem mercatoris, & ad hunc effectum, quæ & qualia debeant esse ista adminicula. 105

102 Sententia iniusta non transit in iudicatum, nec Ægidianæ locus est, quando sententia est iniusta, nec executio dicitur excessiua, quando est conformis sententiæ. ibid.

103 Fructuum perceptorum liquidatio, & quantitas quomodo probetur per testes, fructúsque ex meliorament is percepti, spectant ad eum qui bona fide fecit melioramenta. 107

104 De incendio, licèt fortuito, tenetur conductor, qui vtitur re locata ad alium vsum, vel contra conuentionem vicino debet refici damnum ex incendio, per legem Aquiliam. 108

105 Est magistralis decisio, & in ea latè explicatur, quādo, & quibus verbis reciproca substitutio inducta dicatur. ad eam in contingenti casu semper curras. 109

106 Manutentio datur probata possessione tempore motæ litis, posteriórque possessio præsumitur clandestina, & vitiosa. 111

107 Iudex examinis, & Notarius causæ vt i suspectus recusari potest, & quoad impediendum processum sufficit quòd recusatio proponatur coram quocumque iudice, etiam ipso recusato, licèt causæ suspicionis ad nullandum processum debeant proponi coram iudice principali, citationis actiuæ, & passiuæ legitimant contradictorem. 112

108 Contrarietates in testium depositionibus quoties possunt saluari saluandæ sunt, & fit semper interpretatio per quam contrarietates excludantur. 113

109 Transactio facta nomine proprio successoribus non præiudicat, nec ratificatio inducitur sine scientia omnium qualitatum ratificandi actus. 114

110 Obligatio fideiussionis, quòd principalis reddet rationem, continet restitutionem reliqui post redditam rationem, & fideiussor obligatur ad omnia quæ veniunt de natura contractus, & solutio facta à principali debitore de pecuniis exactis censetur de pecuniis domini, non de ipsius. ibid.

111 Legitima quando debetur, minuit donationem etiam Ecclesiæ, & pio loco factam, & per generalem renunciationem non censetur legitimæ renunciatum. 115

112 Quasi possessio eligendi Priorem Monachorum, numquid arctet Abbatem ad confirmationem electi Prioris. 116

113 Legatum dotis, si mulier non nupserit, numquid ab ea possit alteri cedi, aut aliàs de eo eadem mulier disponere; an verò transmittatur ad extraneos, ad hæredes, vel penes fideicommissarium remanear. est decisio, seu potiùs discursus magistralis, & notabilis. 117

114 Portionarij sunt minus digni, quàm Canonici, & ideo Canonici in eos habent præeminentiam, & alia de dignitate, & potestate Canonicorum, & portionariorum. 120

115 Dominus domus in iure congrui, & retractus præfertur vicino, si vult ædificare ad ornatum vrbis prout vicinus. 121

116 Quando verum sit quòd agens ad rescissionem transactionis, seu contractus, teneatur restituere omnia accepta ex illo contractu, vel transactione. ibid.

117 Magistralis, & singularis est hæc decisio, docens quando, & ex quibus matrimonium inter coniunctos & prohibitos celebratum in vim Pontificiæ dispensationis præsumatur legitimè contractum ad effectum legitimitatis filiorum ex eo susceptorum. 122

118 Manutentio danda est duobus cumulatiuè, quando probatum fuit, quòd duo possidebant, etiam per testes patientes aliquas exceptiones, & in materia præeminentiarum attendenda sunt statuta, & consuetudines potius, quàm dispositio iuris communis. 124

119 Pensionis translatio, vt subreptitia dicatur quæ requirantur, & de regressu in translatione quid, quando, & quantum operetur. ibid.

120 De vacatione Ecclesiæ per obitum, seu per assecutionem incompatibilis beneficij quando dicatur constare, & quando etiam per enunciatiuas Papæ censeatur probata qualitas collata beneficij. 126

121 Fructus in petitione hæreditatis nunquid veniant restituendi, & de quo tempore, & quid si agatur

contra creditorem, & administratorem hæreditatis. 126

122 Hæreditas æqualiter diuiditur inter hæredes, & similiter quòd indiuisum relinquitur, ad hæredes spectat pro rata. 127

123 De interpretatione quorundam stabilimentorum Hierosolymitanæ religionis. 128

124 De dote filiæ promissa à patre,& non soluta, nunquid ad eam agere possit ipsa filia, an verò potiùs filiæ maritus. 129

125 De testium fide, & probatione nonnulla notanda, de quibus in decisione, & quid: De illiquido ad liquidum non datur compensatio. 130

126 Episcopus de iure habet fundatam iurisdictionem causarum criminalium in sua diœcesi, & qui ab ea se exemptum prætendit, quid probare debeat. 131

127 Hæreditatis aditio censetur inducta per locationem bonorum hæreditariorum, & an per actus contrarios censeatur reuocata. 132

128 Euictæ rei valor debet existimari secundùm tempus euictionis, & non secundùm tempus æstimationis; potiúsque ad æstimandum electus potest alium peritum ad mensurandum eligere, & iuxta illius mensurationem pretium declarare. 133

129 Iurisdictio quando, & exquibus actibus probata censeatur. 134

130 Sententia dicitur nulla, si non fuit publicata eadem die qua fuit lata, nec administrator tutelæ condemnari potest sine libro administrationis,& non facto calculo redditum, & expensarum in administratione existentium. 135

131 Dotis quarta pars non debetur vxori ab hæredibus viri prædefuncti,sed filiis,aut nepotibus superuiuentibus cætera habes in summario. ibid.

132 Interesse *l. curabit. C. de act. empt.* conuentum debetur etiam pendente dilatione ad soluendum, quia conuentum, sed debetur pro vt taxatur: sed pro rata fructuum rei venditæ non conuentum debetur lapso tempore dilationis. 136

133 Mater an, & quando possit filio primi matrimonij minus relinquere, quàm vitrico, iuxta text. *in l. hac edictali. C. de secundis nupt.* & quando dispositioni iuris communis censeatur derogatum per statutum. ibid.

134 Mercator acceptans literas facit se debitorem illius,ad cuius fauorem literæ sunt scriptæ. Fallit hæc conclusio,vt in hac decisione. 137

135 Remissoria non conceditur sine fumo,quando causa est beneficialis. Item nec conceditur quando articuli sunt irrelevantes,vel contra id,quod constat ex scriptura. 138

136 Transactio dicitur exceptio litis finitæ,impeditque litis ingressum,& per receptionem eorum, quæ in transactione dari permittuntur,ratificata censetur. 139

137 De laudo conditionali, quòd ipso iure sit nullum non purificatis conditionibus,quid in laudo operetur potestas arbitris data procedendi, nulla pœna iudicialiter seruata de iure, & de facto, & sine scriptis. Quando & quantum arbitrorum assertioni credendum sit. est decisio magistralis, & singularis. 140

138 Paupertas nunquid sit iusta causa excusandi debitorem à relaxatione censurarum, & quomodo probetur paupertas. 142

139 De liquidatione fructuum, & de testibus super liquidatione deponentibus multa notanda. 143

140 Beneficia dicuntur incompatibilia, quando ambo residentiam requirunt; & quando dicatur beneficium residentiam requirere ad effectum priuationis, seu potius ad effectum non lucrandi fructus. 144

141 In reseruatione pensionis nunquid exprimendus sit beneficij valor, & expressus nunquid iustificari debeat à pensionario. 145

142 Donatio,seu fideicommissum, an,& quando transmittatur ad hæredes mortuo donatario, seu fideicommissario,conditione pendente, & an, & quando donatio absenti facta eidem absenti acquiratur sine ratificatione, & acceptatione ad effectum transmissionis ad hæredes. est magistralis decisio. 146

143 Rem communem quisque diuidere potest inuito socio,& emphyteusis pluribus concessa, nunquid vno soluente cadat in totum in commissum. 148

144 Est magistralis decisio, in qua magistraliter explicatur,quænam requirantur in extractione instrumentorum in archiuo existentium vigore literarum compulsorialium facta. ibid.

145 Filiusfamilias validè se obligare potest pro patre, adhibitis tamen solemnitatibus statutariis,& pater indemnis releuatur. 150

146 Manutentio danda est patri in bonis dotalibus filio communi. acquisitis per mortem matris ratione administrationis, & vsusfructus, posteriórque possessio tanquam clandestina, & turbatiua reputatur, & sine traditione nec dominium, nec possessio retro transfertur. ibid.

147 Fideiussor in forma Cameræ obligatus habetur pro principali,& contra eum agi potest non excusso principali debitore. 152

148 Expensæ,& sumptus litis,vt pauperi actori subministrentur,quæ requirantur. ibid.

149 Socius, seu administrator non dicitur debitor in pecunia antequam rationem reddiderit, & computorum solidationem, ad quem effectum eligi debent duo periti, & illis discordantibus eligendus est tertius. 153

150 De spolij actione quando competat de præscriptione,quando currat cum mala fide,& de tutore, seu administratore bonorum, qua actione conueniri debeat pro eo quòd prætenditur debitor ratione administrationis.Plura notanda,de quibus in hac decisione. ibid.

151 De occupante propria authoritate possessionem secundi beneficij, an, & quando ipso iure priuatus sit primo beneficio,iuxta text. *in cap. cum qui. de prebendis,in 6.*& de illius materia. 155

152 Dos quando succedit loco legitimæ, de ipsa legitima detrahitur, non de hæreditate, & succedit loco legitimæ quando filia excluditur à statuto, vel quando sic disponit testator relinquere dotem iure institutionis, & tunc statutaria exclusio non habet locum, & filia quando dicatur agnita. 156

153 Societas officij contracta inter amasium, & amasiam præsumitur simulata, licèt aliàs Cameralis obligationis executio retardari nequeat. 157

154 Si processus originalis testium perueniat ad manus partis,dicuntur dicita testificata, nec admittitur aliud examen super iisdem. ibid.

155 Residentia quando dicatur personalis,& necessaria, & de illius probatione. 158

156 Attentata lite & appellatione pendente omnino reuocanda esse. 159

157 De vi, & probatione confessionis tam iudicialis, quàm extraiudicialis. ibid.

158 Tutor, & administrator nunquid ante redditam administrationis rationem actione spolij conueniri possint ad certum debitum. est notabilis decisio. 160

159 Lis contra vnum introducta, alteri non citato non praeiudicat, nec officiales praesumuntur certiorasse suum dominum de his, quae ad eorum officium non pertinent. 165

160 Prohibitus alienare sub poena priuationis haereditatis poenam non incurrit, nisi habita certa, & specifica scientia d. prohibitionis, & poenae in ea appositae, & ad effectum poenae incurrendae est necessaria traditio rei alienatae, non ficta per constitutum, sed per reseruationem vsusfructus, sed est necessaria, vera, & naturalis traditio. ibid.

161 Confessio dotis receptae probat solutionem dotis, praecedente illius promissione, & de instrumento autbenticato archiuista quomodo recognosci debeat. 162

162 Transactio rescinditur propter laesionem: laesio autem in transactione quomodo consideranda sit ad dubium litis euentum. 163

163 Impositio census facta à debitore decocto, ante, vel post decoctionem facta praesumitur in fraudem creditorum. 164

164 Substitutio pupillaris quibus verbis expressè concepta dicatur, & quando per eam mater excludatur à legitima. 165

165 Defenditur in hac decisione subhastatio, aduersùs quam plures opponebantur nullitates. 166

166 Beneficium non dicitur litigiosum ex iudicio intentato in possessorio recuperandi, nisi commissa causa appellationis, & nullitatis, cum clausula, *Quam, & quae*, & quando lis dicatur deserta ob illius non persecutionem. 167

167 Sententia nulla etiam in possessorio dicitur spolitiua. Deuolutio ob canonem non solutum non incurritur, nisi lapso triennio, & non incurritur per impositionem census super fundo emphyteutico, nisi prohibita sit expressè omnis alienatio, & deuolutio ob derogationem dominij requirit declarationem iudicis. 168

168 Decretum iudicis in contractu minorum interpositum facit praesumere omnia solemniter gesta, & de materia. 170

169 Spoliatus anteomnia restituendus, probatis duobus extremis, non tamen datur spolium contra possidentem, authore praetore, qui ritè, & rectè processerit, aliàs secus. Nulliter autem processisse dicitur procedendo contra minores, & pupillos indefensos, tutore & curatore carentes, & aliàs in decisione, in qua etiam plura explicantur, de caducitate emphyteusis, ob non acutum canonem, ob impositionem census in re emphyteotica, & ob non denegationem dominij. 171

170 Sumptus, & expensae litis non sunt actori per reum subministrandae, nisi constito de paupertate, & bono iure litigantis, & quomodo ad istum effectum paupertas censeatur. 172

171 Haereditas spectans ad monachum defertur ipso iure ad monasterium sine facto, & aditione monachi, & praescriptio iuris adeundi contra monasterium non intrat nisi spatio 40. annorum. Nepos ex sorore mortua matre succedit auunculo iure repraesentationis matris vnà cum materteris ex patruo contra pupillum, nec existentem in patria potestate, non intrat praescriptio iuris adeundi, & in iudicio petitionis haereditatis admittitur exceptio de iure tertij. 173

172 Pupillaris substitutio trahitur non solùm ad bona testatoris, sed etiam ad bona pupilli vndecunque quaesita, quando, & quibus verbis concepta dicatur. 174

173 De retractu in praediis rusticis vigore constitutionis Gregorij XIII. vt locum habeat, quaenam requirantur, & adimplenda sint, & praesertim nunquid locum habeat in venditione voluntaria, sicut in coacta, & cum quibus qualitatibus. 175.

174 Singularis, & magistralis decisio est, in qua praecipuè explicatur, an, & quando in fideicommissis agnatorum appellatione veniant filij, & alij descendentes; an verò solùm transuersales per masculinam lineam coniuncti, & an, & quando filij agnati, & alij consanguinei in conditione positi censeantur vocari. ad eam semper recurre in contingenti casu. 180

175 Vnionis effectus, quando censeatur suspensus, praesertim per clausulam suspensiuam in supplicatione appositam, & de materia. 184

176 De probatione existentiae, & pertinentiae iurispatronatus. est magistralis decisio. 185

177 Exceptiones turbidae non admittuntur in iudicio possessorio, quoties possessio est clara. 186

178 De impositione census facta à tutrice super bonis pupilli sine solemnitatibus statutariis, quòd non valeat nisi probetur censum versum fuisse in vtilitatem minorum, & quomodo hoc probetur. 187

179 De professione monialis per metum, & non ex voluntate facta, quando & quomodo talis metus purgatus censeatur per acquiescentiam, seu ratificationem. 188

180 Soluta pecunia per communitatem publico exactori si fuerit furto subtracta, communitas non ampliùs tenetur. 190

181 Dominium non probatur per librum Canonicorũ, nec etiam per tacitam confessionem. ibid.

182 De diuisione facta inter filios ab eorum patre, vel matre in testamento, quando seruari debeat in eisdem filiis. 191

183 Remissoria conceditur super eisdem, quando articulj dantur magis specificè, & ad tollendam obscuritatem. ibid.

184 Gratia *Si neutri*, cum conditione, si beneficium vacet, & neutri ex collitigantibus ius competat, non suffragatur conditionibus non iustificatis per impetrantem. 192

185 Legitima an, & quando detrahitur ex bonis feudalibus, & quando feudum dicatur haereditarium, seu potiùs ex pacto, & prouidentia acquisitum. ibid.

186 Alimenta debita iure actionis non cessant, etiam quòd alendus aliunde, & praesertim propria industria, & labore se alere possit. 194

187 Ius conferendi beneficium probatur ex quasi possessione, ex visitationibus Ordinarij, ex praesumptione in eo quòd caetera illius Ecclesiae sunt de collatione eiusdem. ibid.

188 Legatum dotis factum puellae eligendae per aliquem, intelligi debet, dummodo eligatur virgo pauper, & non indigna. caetera vide in summario. 195

189 De transactione facta inter beneficiatos, & Canonicos Mediolani super redditibus Ecclesiasticis quòd non sit valida ex pluribus capitibus, de quibus in decisione. 196

190 Exceptio præscriptionis ab habente titulum vniuersalem non impedit immissionem ex Saluiano interdicto,& quando quis dicatur habere vniuersalem titulum. 197

191 Assertioni Papæ, continenti præsertim dispositionem,& dicenti se ita velle,an standum, & credendum sit,& quid si assertio emanauerit ad postulationem partis,& contineat factum proprium. 198

192 Legitima quando debetur, & hæres qui possidet bona sufficientia, debet condemnari ad solutionem legitimæ, non autem tertius possessor, qui tantùm in subsidium. 199

193 Episcopus in electionibus beneficiorum confraternitatum,& societatum habet votum eligendi, sicut Capitulum. Quomodo hæc conclusio intelligatur, in hac decisione benè declaratur. 200

194 De occupante per vim beneficium quas pœnas incurrat,& quid de impetrante beneficium secundum incompatibile cum primo, & de materia cap. *eum,qui,de prebendis in 6.* & cap. *de multa, ex.eodem.*

195 Appellationis schedula debet dari in termino citationis ad sententiam, sub quo pronunciatur, nec sufficit data antè, quia per nouam citationem circunducitur,& mandatum præsumitur ex coniecturis. 202

196 De successione nepotum in hæreditate patrui in capita,& non in stirpes admittenda. 203

197 De probatione iurispatronatus quoad personas priuatas, in quibus non cadit præsumptio vsurpationis. ibid.

198 Substitutio pupillaris an,quando,& quibus verbis concepta dicatur, & quando matrem seu auiam excludat à legitima. 204

199 De legato alimentorum quando debeatur legatario ingresso in monasterium, & si aliàs aliunde habeat vnde se alere possit, & quòd restitutio in integrum non datur,nisi constito de læsione, & de bono iure illam petentis. 206

200 Clausolæ regulæ octauæ Cancellariæ non extenduntur ad alias regulas præcedentes, quia olim regula octaua separatim ab aliis regulis edebatur,& militat diuersa ratio. 207

201 De alimentis præstandis ab Ecclesia patrono pauperi. 208

202 In concursu prouisorum Apostolicorum sufficiunt leuiores probationes, & preces partis Principi porrectæ releuant ab onere iustificationis. 209

203 Trebellianica detrahitur per hæredem grauati, & non censetur prohibita,nisi vel expressè, vel tacitè,sed per verba, quæ non possint habere alium sensum. 210

204 Matrimonium metu contractum ad effugiendum carcerem, aut mortem non valet,præsertim contractu per Procuratorem reuocato,& præcedente protestatione metus. ibid.

205 De libro officialis,alternatiua Episcopi, & beneficij defuncti possessione. 211

206 Melioramentorum exceptio an retardet restitutionem domus restituendæ, præstita cautione de illis reficiendis,facta legitima liquidatione, quando,& quomodo eadem melioramenta probata, & liquidata dicantur. 212

207 De executione instrumenti, in quo mulieri pro restitutione suæ dotis, & donationis propter nuptias donec fuerit soluta,assignantur fructus percipiendi ex re stabili, in qua plura,& diuersa notanda singularia explicantur. 213

208 Assumptus in participem conductæ gabellæ, nunquid dicatur assumptus in socium iurium conductionis eiusdem gabellæ, & an propterea talia participatio morte locatoris transeat ad hæredes. 214

209 Procurator qui de suo proprio litis expensas subministrauit, eas à principali recuperat. Quid isto casu præsumatur, & quomodo expensas factas fuisse probetur,& de earum liquidatione. 216

210 Minor non læditur, nisi ex proprio contractu, & cessante læsione efficaciter obligatur. 217

211 De liquidatione fructuum. ibid.

212 Substituti, & per testatorem vocati sub nomine collectiuo filiorum & descendentium,an,& quando censeantur vocati per vulgarem substitutionem,an verò etiam per fideicommissum,est magistralis decisio. 218.

213 Custodes decimarum, & bonorum communium à quibus deputari debeant. 219

214 Debitor ante, vel post motum iudicium, an, & quando teneatur illud assecurare. 220

215 Fructus prædij Ecclesiæ applicati fabricæ authoritate Apostolica per beneficiatum exacti durante tempore applicationis restituendi sunt. 221

216 Scientia qualitatis bonorum præsumitur ex illorum emptione. ibid.

217 Enucleatur materia positionum, & quale mandatum requiratur, cùm per Procuratorem dantur, vel illis respunderi debet. 222

218 Transactio facta ab Episcopo cum Capitulo, licèt successorem non liget, seruari tamen debet ab eodem Episcopo transigente, & iurante ad effectum manutentionis. 223

219 In hac decisione explicatur primò quòd in dubio acta præsumuntur transportata integra, & non in parte. Secundò declaratur an, & quando producens scripturam censeatur approbare in ea contenta, quatenus scriptura probet, & non aliàs. Tertiò firmatur conclusio, quòd parte non opponente, scriptura etiam recognita probat. Quartò declaratur quòd Notarius allegatur suspectus. Quintò & vltimò pariter declaratur an & quando sententia nulla possit in secunda instantia confirmari parte opponente, vel non. ibid.

220 Res iudicata inducitur per plures sententias conformes,& per non prosecutionem appellationis, sententiáque vt dicatur lata ex falsa causa,falsitas causæ debet esse euidens,& inexcusabilis; & gratia *si neutri*,habet tacitam conditionem,dummodo scilicet ex euentu litis appareat neutri ius competere. Quomodo hæc conditio dicatur iustificata,& quid in dubio præsumatur,negligentibus autem patronis ad præsentandum quódnam ius præsentandi ad Sedem Apostulicam deuoluatur. 224

221 Sententia in possessorio continens mixturam, est appellabilis,non obstante Ægidiana. 226

222 De mora. ibid.

223 Filiatio,& legitimitas quomodo probetur, præsertim per testes, multa notanda,de quibus in summario. 227

224 Instrumentalis possessio alio non possidente sufficit ad manutentionem, & præsumitur continuata vsque ad litem motam. Possessionísque instrumentum extractum ab eodem Notario rogato dicitur in forma probanti, etiam quòd lite pendente, & parte non citata extractum fuerint. In Regno autem Neapolitano nun

nunquid possessio beneficiorum debeat capi de manu nuntij Apostolici,& quando. 228

225 Promissio dotis facta sub conditione, deficiente conditione non suffragatur, & mulier exclusa à statuto ex successione fratris,si fuerit dotata, dotari debet secundùm eius qualitatem,& loci consuetudinem. 229

226 Dos filiæ à patre constituta, mortuo viro nunquid repeti debeat ab ipso patre,nō autem à filia. ibid.

227 Valor, & pretium bonorū probatur per peritos, & quid si periti discordent in quantitate valoris, & pretij. 230

228 Instrumentum sumptum, & publicatum ab eodemmet Notario,qui de eo rogatus fuit, plenam facit fidem, & quid si fuerit publicatum ab alio,& de Notariatu,& Notarij manus recognitione multa notanda,de quibus in decisione.quid & quantum comparatio litterarum probet in antiquis. 231

229 Relationi tertij periti standum esse. 232

230 De vsufructu relicto an possit legitimæ imputari. est egregia decisio. 233

231 Læsio rescindens transactionem probanda est per eum, qui dicit se læsum, & qualis esse debeat. Transactio autem nullo dato,vel promisso,quando valida sit, & quid si facta fuerit super rebus, super quibus nulla aderat lis. 234

232 Ægidianæ,vt in possessorio appellari nequeat, locus non est in pluribus casibus, de quibus in summario. 235

233 Correspectiui contractus dicuntur quando vnus fit propter alium, & vno cessante propter defectum causæ finalis,cessat & alius. 236

234 De quasi possessione iurisdictionis tam in temporalibus, quàm in spiritualibus ex pluribus concessionibus & priuilegijs & antiquissima obseruantia in præiudicium Episcopi præscripta, multa notanda,de quibus in summario.est magistralis decisio,& in ea exactissimè tractatur materia. 237

235 Alienata per filium post mortem patris imputantur in eius legitimam, si bona fide alienata fuerunt, & quando dicantur bona fide alienata, & plura alia notabilia in materia legitimæ filio assignandæ. 241

236 Fideiussor in venditione census an, & quando à fideiussore liberatus censeatur per eiusdem census emptionem, redemptionem, seu cessionem. 243

237 Obligatus ad dimittendum beneficium,& reficiēdum fructus vigore Breuis Apostolici non tenetur etiam reficere expēsas litis,sed satis est quòd dimiserit etiam mediante mandato, & quòd composuerit super fructibus. 244

238 De gratia ex defectu intentionis Principis concedentis. ibid.

239 Agitur in hac decisione de nullitate examinis testiū in vim remissoriæ ex pluribus capitibus. 245

240 Super validitate examinis vigore remissoriæ est tota in facto. 246

241 Valor bonorum fideicommisso subiectorum iudicatur secundùm tempus mortis, non postea, & qui fideicommissum allegat, concludenter probare debet. 247

242 Matrimonium præsumptionibus, & coniecturis probatur, quando agitur de probanda legitimitate ad effectum successionis,nec non etiam probatur per publicam vocem,& famam,iunctis adminiculis,de quibus in hac decisione,quæ magistralis est. 248

243 Statuti copia quando probet in iudicio, si eiusdem statuti originale fuit deperditum,aut propter antiquitatem laceratum, seu etiam non intelligibile effectum. 249

244 De laudi impugnatione, seu etiam acceptatione, nonnulla notanda. 250

245 Beneficij collatio si spectat ad Capitulum insimul cum Episcopo, non cadit in ea alternatiua, & an eiusdem beneficij collatio talis sit,attenditur vltimus status, cui præscribitur per possessionem 40. annorum. 251

246 Religiosi Societatis Iesv licèt emiserint tria vota, non tamen prohibentur retinere pensiones,beneficia,& bona ante emissam professionem. ibid.

247 Iuspatronatus origine gentilitium potest fieri hæreditarium, & factū hæreditarium remanet mixtum,si adhuc præsentant ex agnatione. 254

248 Cessio à cedente abdicat omne ius, illúdque transfert in cessionarium,qui propterea litem à cedente inceptam continuare potest, & quando res integra non dicatur. 255

249 Manutentio non datur, nisi probata quasi possessione tempore motæ litis, & quasi possessio quoad vnum non suffragatur quoad alium. Plura de testium fide, & probatione quasi possessionis. 256

250 De probatione immemorabilis præscriptionis in quasi possessione præsentandi in iurepatronatus, & plura de testium fide, & probatione publicæ vocis,& famæ in eadem immemorabili probanda. ibid.

251 Clausula *Precarij* generaliter super omnibus bonis ratione incertitudinis non operatur translationem possessionis in aliqua parte, pro qua debeat dari manutentio. 257

252 Hæres possidens bona defuncti alteri obligata potest super dictis bonis hypothecatis ab eiusdem defunctis creditoribus molestare, & quid si dicti creditores non contra hęredem,sed contra tertios possessores, & emptores bonorum hæreditariorum agere cœperunt. 258

253 De fundo disponi potest inter vocatos sine licentia domini. Donatarius consentiens dispositioni in testamento de re donata,mutat titulum possessionis. 259

254 De interdicto *Quorum bonorum*, quādo illius vigore concedatur immissio,& quando etiam denegetur, plura notanda. 260

255 Constare quando dicatur de vacatione beneficij, & quando beneficij collatio dicatur effectuata. 261

256 Defenditur in hac decisione tutor,seu administrator,qui in inuentario non descripsit quasdam capsas clausas in bonis administratis repertas, & è contra qui descripsit in libro administrationis quasdam partitas ad creditum in inuentario non repertas, & quòd semel absoluta ampliùs molestari non debeat. 262

257 Administrator qui semel administrationis suæ reddidit rationem,& quitantiam reportauit,non potest ampliùs cogi de administratis rationem reddere, & mandatum procuratoris ad exigendum quando extendatur ad remittendum, & donandum. ibid.

258 Possessio translata per clausulam *Constituti* in donatione appositam, sufficit ad manutentionem, etiam quòd dolens in donatione sibi reseruauerit in eius vita vsumfructum bonorum donatorum, & possessionem. 263

259 De matrimonij probatione. 264

260 Censsus impositus super fundo alienato, si per Principem fuerit translatus de fundo in pretium, censetur resolutus, & fructus debentur vsque ad diem intimationis translationis, non vltrà. 265

261 Plura adducuntur pro excludenda probatione primi extremi in spolio quæ debet esse plena, & concludens, ac pro excludenda actione spolij. 266

262 Fideiussor ad quem pecuniæ peruenerunt, censetur effectus principalis debitor, adhibere obligati fideiussores reputantur. declara vt in hac decisione. 267

263 Administrationes solitæ dari in titulum collatiuum, vt dicantur erectæ in titulum perpetui beneficij, quid probari debeat, & plura adducuntur signa ad probandum quòd administratio non fuerit erecta in titulum perpetui beneficij, & quæ requirantur pro mutatione status beneficij. 268

264 Substitutionem factam de proximiore, vt primum ad eum peruenit fideicommissum, extingui quoad alios, &c. 269

265 Emphyteusis Ecclesiastica recepta pro se, & descendentibus hæredibus, an superueniente licentia domini sit alienabilis in extraneos in præiudicium vocatorum. 270

266 De iustificatione gratiæ obtentæ in vim subrogationis in ius defuncti quoad possessionem beneficij, quoad litem, quoad obitum, quod clericatum, & quoad originem impetrantis, plura notanda. 271

267 Ratihabitio inducitur per factum, non minus quàm per verba, & confessio priuata de dote recepta, præcedente promissione dotis, probat veram numerationem. 272

268 De quasi possessione actuum particularium quòd per eam acquiratur vniuersalis quasi possessio tituli, seu causæ, propter quam fiunt dicti actus, quomodo eadem quasi possessio amittatur, & quòd Procuratoris confessio possit à domino renocari etiam sine speciali mandato. 273

269 Possessio legitimè adepta tempore vacationis est manutenibilis, & litis pendentia non inducitur sine citatione, qua pars in ius vocatur, & intimatio nisi constet quòd facta fuerit per nuncium publicum non afficit. 274

270 De transactione super decimis facta cum Capitulo vt valida sit quæ requirantur. 275

271 Priuilegium concessum militiæ, & eius hospitalibus, non extenditur ad hospitalia separata, & sine militia. 276

272 Nullitas sententiæ ob defectum citationis insanabilis est, nec intrat Rotæ arbitrium, & quid si aliqui fuerint citati, & aliqui non, & quid si non citato notorium etat nullam competere defensionem. 277

273 Quando possit fieri executio contra tertium possessorem, in quem fuit alienatum lite pendente. ibid.

274 Decimæ Rectoribus soluendæ de iure communi non possunt excedere vigesimam partem fructuum. Quid in hoc possit contraria consuetudo, & quanto tempore inducatur. 278

275 Tutor quando remoueri possit vt suspectus ob solam colpam, vel negligentiam, & quando talis remotio Infamiam itroget. 279

276 Iuspatronatus an, & quando probatum censeatur per præsentationes, per enunciatiuas, per testes de fama cum quadragenaria, & per sententias ordinariorum. est magistralis, & notabilis decisio, & in contingenti casu ad eam semper recurras. 280

277 De quasi possessione lignandi, & pascendi quomodo probetur per testes, & quòd pascua & syluæ de iure spectent ad communitatem. 282

278 Actorum transportatio integra vigore Concilij Tridentini non habet locum in causis profania & fori secularis, nec etiam quando causa est diuersa, & quando causa dicatur diuersa. ibid.

279 Dominus emphyteusis potest apponere lapides cum inscriptione quòd ipse est dominus proprietatis super ædificio emphyteotico. 283

280 De contractu obligationis mulieris. 284

281 Euictione in contractu emptionis specificè stipulatâ, actionem dari emptori ad consequendum interesse intrinsecum. ibid.

282 In emphyteusi concessa ad tertiam generationem non comprehenditur persona primi acquirentis, & argumentum à consuetudine contrahentium quomodo procedat. 285

283 De probatione nobilitatis nonnulla non iniucunda notabilia. 286

284 Bannimenta quando legitimè publicata dicantur. 287

285 De Saluiano interdicto nonnulla notanda. ibid.

286 Immemorabili præscriptioni, seu consuetudini conferendi beneficia reseruata, non censetur derogatum per quæcumque verba, quamuis vniuersalia, nisi fuerit expressè dictum. 288

287 Iuspatronatus quando, & ex quibus præsumatur, seu probetur hæreditarium, seu potiùs merè gentilitium, aut mixtum. est magistralis decisio. 289

288 Constitutio super incompatibilitate beneficiorum non comprehendit beneficium de iurepatronatus, & in hoc casu quæ probatio iurispatronatus requiratur. 290

289 Tertij periti electi relationi standum est, nisi doceatur de errore, qui concludenter per allegantem probari debet. 291

290 Iurispatronatus qualitas ex tenore fundationis attenditur, & si est reseruatus fauore agnationis, non admittitur hæres non agnatus. 293

291 Quasi possessio præsentandi in iurepatronatus acquiritur per binas præsentationes: ille autem præsentatus instituendus est, qui à maiori parte Procuratorum præsentatus reperitur, & data paritate præsentantium præfertur qui magis qualificatus est, vtputa de patronorum familia. ibid.

292 De Procuratore generaliter ad exigendum constituto, quòd non possit exigere indebitum, seu aliquid aliud agere, quod faciat incidere constituentem in delictum, & in dubio Procurator nunquid actum gerere præsumatur potius procuratorio nomine, quàm proprio, & quòd qui dicit indebitè quid solutum fuisse, debet probare, & solutionem, & illam indebitè factam fuisse. 294

293 Agens ex contractu conditionali quid probare debeat. 295

294 Deuolutio non cadit in situ concesso ad fabricandam Ecclesiam, si Ecclesia fuerit fabricata, sed datur actio pro censibus decursis, & non solutis. ibid.

295 Emphyteusim ad certam lineam alienari non posse, etiam de licentia domini directi in præiudicium vocatorum, & mortuo alienante, vocatos recuperare bona. 296

296 Confessio dotis receptæ facta à viro, probat veram numerationem, & præiudicat tertio si præcessit promissio dotis. 297

297 Agitur quandó obligatio mulieris dicatur facta ex falsa

falsa causa, & an expensæ factæ in fundo dotali pertineant ad maritum, vel vxorem, & quando causa colendi fundum dotalem dicatur sufficiens pro sustinenda obligatione mulieris. 298

298 Plures insimul obligati in contractu locationis, an, & quando censeantur obligati in solidum, an pro rata, & de nouatione quando censeatur inducta per decretum, & sententiam iudicis. 299

299 Nouationis plura notanda. 300

300 Lignandi, & pascendi quasi possessio nomine vniuersitatis censetur etiam probata per testes deponentes sic vidisse lignare, & pascere à singulis eiusdem vniuersitatis hominibus. ibid.

301 Remissoria non conceditur post dicita testificata, & propter irreleuantiam probandorum, & priuilegium concessum minori, vel Ecclesiæ super probationibus, non competit si sint hæredes maioris, quo viuente lis mota, & prosequuta sit. 301

302 Remedium *l. fin. C. de edicto D. Adrian. tollend.* numquid detur hæredi instituto in re certa, & interdict. Salu. quando competat pro legatis; quid etiam filius amittat non conficiendo inuentarium bonorum hæreditatis paterni. Cætera habes in summario. 303

303 Creditor anterior in hypotheca præfertur in Saluiano. 304

304 Cambia licita quæ sint, & quæ requirantur, ad hoc vt debitor ea soluere debeat, & de solutione debiti, quòd facta præsumatur in causam antiquiorem, & quæ isto casu dicatur antiquior causa. Breuis, sed magistralis est decisio. ibid.

305 Articuli impertinentes non sunt admittendi. 305

306 Testes examinati in alio loco, vel coram alio iudice nominato in remissoria, & sine citatione partis ad videndum illos iurare, nihil probant, & dicuntur nulliter examinati. 306

307 De interpretatione constitutionis Clementis VIII. probibentis descendentes ab Hebræis non admitti ad Ecclesiastica beneficia, multa notanda, de quibus in summario, & quòd Pontifex potest aduersùs eos dispensare. Est magistralis decisio. Vide in alia decisione coram R. P. D. Verospio in eadem causa 5. Decembris 1616. 307

308 Patronus Ecclesiæ non potest impedire quo minus alius possit ædificare in ea sine eius consensu, nec habet sepulturam priuatiuè ad alios, imò nec sepulturam, nisi eam sibi reseruauerit in limine iurispatronatus. 308

309 Quasi possessio percipiendi primitias, & oblationes ex ministratione Sacramentorum, probatur per testes per confessionem factam in articulis, & per constitutiones Synodales. 309

310 Pensionis vnica exactio facit acquiri quasi possessionem exigendi, quæ manutenibilis est, etiam contra successorem in beneficio, & hæc quasi possessio probatur per instrumentum quitantiæ per pensionarium factæ. 310

311 Feudū sine licentia domini directi potest alienari in cōprehensos in inuestitura, & cū licentia domini potest alienari in alios extraneos etiā in præiudiciū vocatorum, stāto consuetudine. 312

312 Mandati defectus totalis est nullitas insanabilis, neque intrat arbitrium, neque est locus mandato præsumpto, quando adest mandatum expressum non sufficiens. 313

313 De Episcopo Lauretano, quòd habet iurisdictionem in Clerum, & cantores, custodes, & alios ministros S. Capellæ, quando delinquunt extra Capellam, & officium priuatiuè quoad protectorem, & inde multa notanda in erectione Ecclesiæ ad maiorem dignitatem. ibid.

314 Castro legato censetur etiam legatum iuspatronatus, præsertim quando castrum fuit legatum cum omnibus suis pertinentiis, & ad iuspatronatus, in quo vocantur, qui sunt de familia dotantis, nuuquid censeantur vocati ij, qui sunt de familia aggregata. 315

315 Census spatio decennij per tertium possessorem non præscribitur, quia videtur contractus conditionalis, & amplius, si in contractu census adest clausula *Constituti*, contra tertium possessorem, competit conditio ex lege. 316

316 Manutentio non datur ei qui declarauit se spoliatum, quæ declaratio ex confessionibus elicitur: requiritur autem declaratio clara & aperta. 317

317 Testator quando possit in testamento se facere debitorem in summa declaranda per creditorem, & an tunc declarationi creditoris standum sit: captatoria voluntas quando dicatur, & quando valeat dispositio testatoris collata in arbitrium tertij. ibid.

318 Idoneitas ad beneficia simplicia satis probatur per litteras dimissoriales ad primam tonsuram. est singularis. 318

319 Error in persona, & illius nomine, non nocet, quando de certitudine personæ constat per plures demonstrationes, & quas. 320

320 De statu beneficij. ibid.

321 Testamentum laceratum an, & quando probet, præsertim si factum fuerit ad pias causas, & quid etiam de testamento sine solemnitatibus celebrato, nunquid valeat si pia causa fuerit instituta. 321

322 De priuilegio Inquilinatus, iuris redimendi cessione, & retracta, multa notanda. 352

323 Conductor molendini quando possit petere remissionem pensionis, clusa molendini destructa propter fluminis inundationem, & quid si promisit manutenere dictum molendinum, & in se susceperit periculum casus insoliti, & fortuiti. 314

324 De remedio *l. fin. C. de edict. D. Adrian. tollend.* & immissione illius vigore, quibus exceptionibus retardetur, præsertim si opponatur testatorem non fuisse sanæ mentis, vel testamentum non fuisse insinuatum, aut Notarium non cognouisse testatorem, sic iubente statuto. 355

325 Obligatio alimentorum donec soluerit implicat rationem vsurarum, & non sustinetur, etiam adhibitis diligentiis pro consequenda sorte principali. 357

326 An ex sola promissione de consignando, dicatur translata possessio, seu dominium, ita vt fructus rei, quæ consignari promissa fuit, debentur, vel ne. 358

327 Vt quis fundum proprium cogatur vendere, tria requiruntur, necessitas, modicum præiudicium, & contiguitas. 329

318 Transa

328 Transactio facta à maiori parte vniuersitatis valet, non obstante contradictione minoris partis, si fuerit vtilis eidem vniuersitati, alíter secus; & nunquid beneficiatorum appellatione veniant portionarij dimidij. 330

329 Abbas potest Priorem à Monachis electum non admittere, & confirmare, & admissum ad sui libitum remouere, & quis dicatur Prior Conuentualis, seu Claustralis. 331

330 Restitutio in integrum non datur, non constat de læsione. 332

331 Dignitas honoraria, an inducat incompatibilitatem in terminis cap. ordinarij. §. in conferendis. de offic. ordin. & quando dignitas dicatur incompatibilis, & an consensus ordinarij requisitus in approbatione conditionum adiectarum fundationi iurispatronatus requiratur per modum authoritatis, vel per modum simplicis consensus, & quæ cognitio per Ordinarium sit adhibenda, & quid iuris sit in conditionibus iurispatronatus erecti per ordinarium ad sui fauorem. 333

332 Transactio super rebus Ecclesiæ confirmata à Sede Apostolica valida est, quòd in ea non fuerint seruatæ solemnitates requisitæ in alienatione rerum Ecclesiæ, legàtque successorem. Potest tamen propter enormissimam læsionem rescindi; sed quomodo hæc læsio isto casu probanda sit, in hac decisione magistraliter explicatur. 335

333 Restitutio in integrum aduersùs sententiam non datur, nisi constito de nullitate, seu iniustitia eiusdem sententiæ, & sic de læsione. 336

334 Cui incumbat onus probandi bona assignata excedere, vel non excedere legitimam, & dotem esse legitimæ correspondentem. 337

335 Partitæ quando præsumantur duplicatæ. ibid.

336 Regula octaua, an comprehendat beneficia iurispatronatus ex priuilegio, & an quasi possessio præsentandi in dd. beneficiis operetur aliquid in præiudicium Papæ, vel Ordinarij. 338

337 Beneficia plura incompatibilia quis retinere non potest, nisi ex dispensatione Papæ, & quando Papa super hoc dispensasse dicatur, & de validitate dispensationis. 339

338 Donatione facta cum pactis, si donatarius non acceptauit cum illis pactis, non potest agere vigore donationis ex defectu implementi. 340

339 Mandatum speciale requiritur ad capiendam possessionem, & debet capi in ipso loco, qui possidere debet. ibid.

340 De effectuatione vnionis Ecclesiarum quando, & ex quibus probata censeatur. 341

341 Correspectiuitas inducta censetur ex eo quòd plura insimul in eodem instrumento posita sint.

342 Attentare dicitur executor, qui parte opponente ad exequutionem procedit, non obstante oppositione, cùm deberet se opponentem exequutionem seruatis seruandis declarare eam incidisse in censuras. 343

343 Gratiosa subrogatio non indiget iustificatione gratiæ, testésque super probatione clericatus, & obitus quomodo deponere debeant, & quando beneficium dicatur litigiosum ad effectum immittendi prouisum per gratiosam subrogationem. 344

344 Simulatio non præsumitur, nec probata censetur, non existente simulationis causa, imò isto casu non præsumptiuè, sed concludenter probanda est. 345

345 De alienatione bonorum stabilium minoris facta cum decreto iudicis, quòd præsumatur facta ex iusta causa, præsertim si ita ipse minor asserat in instrumento. 346

346 Nouatio prioris obligationis, & actionis, quando inducta censeatur per subsequutam iudicis sententiam. 347

347 Emphyteusis Ecclesiastica non transit ad extraneos, neque in aliam Ecclesiam, & nomine Ecclesiæ venit Collegium Ecclesiasticum, & quando deuolutio in vita domini incursa possit declarari per successorem. 348

348 Transactio facta ob plures causas, deficiente vna, sustinetur ex aliis. 349

349 Coadiutoria cum futura successione, non habet locum, si coadiutus moriatur ante diem datæ, & tunc beneficium vacat per obitum. 350

350 Piscatio concessa in casu, in quo dominus afficiet lacum, extenditur ad casum, quando dominus piscari facit ad effectum vendendi pisces, etiam quòd non afficiet, ex identitate rationis. 352

351 Promittens factum alienum, vtputa de faciendo consentire omnem personam, præcise tenetur adimplere, nec liberatur offerendo interesse, quando adimplere potest, concurrente præsertim iuramento. 353

352 Vnio facta per Papam schismaticum non tenet, sed confirmata per Papam legitimum, sumit vires à confirmatione, & Ecclesia vnita alteri Ecclesiæ fit præiudicium illius, itaut si priùs habebat annexam curam, cura ipsa habitu sit penes Ecclesiam cui vnitur, exercitium curæ actu penes Vicarium ab illa deputatum. 355

353 Gratiæ, seu litteræ quæ de alterius colorata facti possessione mentionem non faciunt, nunquid valeant, & quid si in illis adest clausula, *Amoto quomodolibet detentore*. 356

354 Canonicus qui habebat mandatum à Capitulo, illo reuocato, si durat absentia, non lucratur distributiones, & mandatum concernens vtilitatem mandantis, reuocari potest, non obstante promissione etiam iurata. 357

355 De interpretatione constitutionis Clementis VIII. prohibentis descendentes ab Hebræis non admitti ad Ecclesiastica beneficia, multa notanda, de quibus in summario, & quòd Pontifex potest aduersùs illam dispensare. Est decisio magistralis, & singularis. 358

356 Societatem officij quis non superlucretur ex eo quòd vitæ translatio in alium facta, nisi eadem translatio fuerit non solùm intimata, & reproducta, verùm etiam in margine instrumenti annotata, ex constitutione Pontificis. 360

357 Deuolutio conuentionalis non incurritur nisi per factum contrarium cum dolo, & pactum resolutiuum non censetur in singulis capitulis repetitum. 361

358 Hæres cum beneficio legis, & inuentarij non tenetur vltra vires hæreditarias, si inuentarium

rium fuerit legitimè confectum, aliàs secus. 362

359 Onus, seu fideicommissum, an, & quando apponi possit in dote relicta filiæ exclusæ à successore patris, vel aui propter masculas, & quando isto casu dos succedat loco legitimæ. ibid.

360 Sententia lata contra matrem, non afficit contra filium, non obstante consuetudine quòd contra maritum cœpta reassumatur contra vxorem, & totela matris non præsumitur, sed probari debet. 364

361 Priuata scriptura quando, & in quibus casibus probet pro scribente, litteræque ad aliquem transmissæ, & acceptatæ nunquid probent contra acceptantem, præsertim si fuerint ab eo productæ in iudicio, & per compulsum. 365

362 Immisso in possessionem auctoritate iudicis datur manutentio, nisi constet de nullitate, vel notoria iniustitia immissionis, & sententia in possessorio continens mixturam est appellabilis. ibid.

363 Præsentatio facta à pupillo ante legitimam ætatem à testatore declaratam, postponitur præsentationi factæ ab administratoribus, & cum rationabili causa licet variare. 366

364 Census si ab vno ex c[illegible]bligatis soluatur, sors principali[illegible] creditori non censetur extinctus, [illegible]lus, & translatus, & solutio facta animo acquirendi censum, & potest extingui nomen debitoris in præiudicium hypothecæ, quam super eo habet creditor ante factam denunciationem, & obligatio irreuocabiliter extincta non reuiuiscit, secus si reuocabiliter. 367

365 In hac decisione plura, & diuersa notanda explicantur, de quibus in summario, & præsertim de obligatione mulieris, seu minoris, quando valeat facta sine solemnitatibus statutariis, & quando etiam Notarius stipulando ad fauorem absentis illi acquirat ante absentis ratificationem. 368

366 De primo acquirente, an, & quando possit præiudicare aliis vocatis in testamento, vel donatione. 369

367 Mandato ad transigendum dato non includitur facultas donandi, & ex eo quòd contractus transit de vna specie in aliam ex defectu consensus non valet, nec tenet iuramentum super eo appositum, quare non impeditur rescissio, etiam non petita absolutione à iuramento, nec periurium incurrit. 370

368 Legitima nunquid debeatur filio naturali legitimato, & de quibus bonis, præsertim de quibus pater habet testandi, & disponendi facultatem à Principe, & an, & quando legitimæ detractio possit à testatore prohiberi, pluráque alia ad hanc materiam spectantia singularia, & notanda habes in summario. 371

369 Dispensatus ad plura beneficia recipienda intelligitur de pluribus successiuè: dispensatio ad plura beneficia intelligitur de duobus, & in his attenditur tempus datæ. 375

370 Fructuum liquidatio quomodo fieri, & probari debeat. ibid.

371 Appellatio quando detur, Ægidianæque quando locus sit in iudicio interdicti Saluianl. est magistralis decisio. 376

372 Sequestrum, vt nec depositum, priuat quemque sua possessione. 377

373 De transfusione debiti ex vna in aliam causam quando fieri possit, quando per eam dicatur, & facta nouatio, præsertim ad fauorem tertij, & an per confessionem de recepto, & acceptilationem censeatur facta liberatio vera, vel ficta. & ad cuius fauorem, & etiam quando habens duo remedia per electionem vnius, censeatur eligens recessisse ab alio, ac etiam actione, seu obligatione semel extincta, quando reuiuiscat, pluraque alia singularia, & notanda in materia cessionis iurium, & actionum faciendæ ab extraneo qui pro alio soluit. 378

374 De libris computorum, seu rationum, & de Saluiano. 392

375 Statutum Ecclesiæ super qualitate prouidendorum non habet locum in prouiso Apostolico. 393

376 Schedulæ sigillatæ oblationum non recipiunt prius, neque posterius, sed sumunt vires à tempore earum apertionis. ibid.

377 De probatione simoniæ multa singularia notanda. 394

378 In hac decisione nonnulla notantur singularia, de quibus in summariis. 395

379 De transportatione actorum verbali, & generali quando habeatur pro reali, & quando, & quomodo actorum transportatio præsumatur, seu probetur. 396

380 Simonia plenè, & concludenter probari debet quando agitur ad priuationem, & nunquid probata censeatur ex resignatione facta cum conditione quòd resignatarius teneatur de suo proprio expensas expeditionis facere. 397

381 De materia text. *in l. edictali, C. de secundis nupt.* volentis coniugem non posse relinquere superstiti coniugi plusquam vni ex liberis primi matrimonij, nonnulla notanda, de quibus in summario. ibid.

382 Per vnicam solutionem pensionariis constituitur in quasi possessione exigendi, & verba *habuit*, & *recepit* in præsentia probant veram numerationem, non solùm confessionem, & sententia nulla nunquam transit in iudicatum. 398

383 De probatione quasi possessionis iurisdictionis in causis ciuilibus, & mixtis ad fauorem Archipresbyteri in præiudicium Episcopi plura notanda. 399

384 Arbitramento vnius stare promittens, non tenetur stare arbitramento alterius. 400

385 De secunda, & tertia remissoria quando concedatur super antiquis, vel nouis articulis. 401

386 Quasi possessio conferendi beneficium facta collatione ab Ordinario, quando patronis iuspatronatus prætendentibus præiudicet. ibidem.

787 De vacatione beneficij ob non expeditionem litterarum Apostolicarum intra certum tempus, & an faciat fructus suos. 402

388 Iurisdictio iudicis non cessat donec dubitari potest de exequutione Rotalis sententiæ. ibid.

389 Obligatus ad factum, non censetur obligatus ad manutentionem, & de correspectiuitate pactorum. 403
390 Instrumenta antiquissima producta quando dicantur esse in forma probanti. 404
391 Exequutor mixtus censetur deputatus per clausulam *Vocatis vocandis*, qui propterea debet citare eos de quorum interesse agitur. 405
392 Proxenetis regulariter debentur merces pro rebus in quibus fuerunt mediatores ad vendendum. 406
393 Periti calculatoris relationi à qua non fuit reclamatum, standum omnino est, & iura non recognita possunt quandocunque recognosci si tempore, quo fuerunt producta, nihil fuit oppositum. ibid.
394 De cessionario, & solutionis præsumptione. 407
395 Error in denominatione beneficij non vitiat gratiam, & parochiali impetrata, censetur impetrata Præpositura, quando parochialis, & Præpositura non sunt distinctæ, Præpositura regulariter non est dignitas, si deficiant requisita, collator inferior non potest se intromittere in beneficio reseruato. 408
396 Dominus directus præfertur emptori in re emphyteotica, non obstante pacto de affrancando, non facta affrancatione. 409
397 Professio tacita quæ resultat ex delatione habitus, & permansione in monasterio, tollitur per contrarias præsumptiones, & declarationem animi, & clausulæ insolitæ, & non necessariæ inducunt suspicionem, & maximè si in instrumento sit in loco non tuto celebratum. 410
398 Protonotarij non participantes sunt verè, & indubitatè familiares Sanctissimi, ad effectum vt in casu vacationis Pontifex de illorum beneficiis possit liberè disponere. 411
399 De creditore anteriori, quòd non possit molestari à posteriore, præsertim si sit creditor ex causa venditionis animalium, in quibus sibi reseruauerit dominium vsque ad integram pretij solutionem. 413
400 Actus de sui natura facultatiuus, ex quibus præsumatur coactiuus. 414
401 Trebellianica detrahitur de bonis prælegatis inter filios, quoties illa prælegata sapiunt distributionem portionum hæreditariorum inter filios. 415
402 Vnio quando dicatur effectuata, & quando in suspensione vnionis necessaria sit derogatio regulæ de iur. quæs. non toll. & quando suspensio vnionis dicatur reperta ad fauorem subrogari. 416
403 In hac decisione, quæ magistralis est, exactè explicatur, quando, quomodo. & ex quibus censeatur probata familiaritas Cardinalis ad effectum reseruationis. 417
404 Moniales nunquid veniant in testamento appositione nubentium, & descendentium ab eis. 419
405 Immemorabilis præscriptio, præsertim in iurepatronatus, vt plenè, & concludenter probata dicatur, quæ requirantur. est magistralis decisio. 420
406 Iudicium quando dicatur nullum, si in eo minor, & pupillus indefensus remansit, & quæ requirantur ad hoc vt spolij iudicium locum habeat. 421
407 De deuolutione ob lineam finitam, & quando incipit generatio. 422
408 Possessio translata per constitutum sufficit ad manutentionem, & quomodo per constitutum translata censeatur possessio ad hunc effectum, præsertim in donatione, in qua donans sibi vsumfructum reseruauit. 423
409 De administratore, cui in testamento legata est liberatio redditionis computorum, quòd non possit occasione dictæ administrationis, & redditionis rationum molestari, nisi de dolo doceatur. 425
410 Coadiutores non sunt verè Canonici, seu aliàs beneficiati, sed fictè, & propterea veris Canonicis, seu beneficiatis præferri non debent, pluraque notanda de natura, & potestate coadiutorum. est magistralis decisio. 426
411 Verba lineata, an, & quando habeantur pro cassis, & cancellatis. 427
412 Reseruatio dominij rei venditæ, facta à venditore vsque ad integralem pretij solutionem, facit eum præferri quibuscunque creditoribus, etiam anterioribus. 428
413 De instrumento Notarij reperto in eius Protocollo sine clausula, *Actum*, &c. & cum apostilla inter lineam, & lineam, sine eiusdem Notarij approbatione, nunquid probet, & quid si instrumentum careat anno, & die. ibid.
414 In venditione hæreditatis, est locus retractui. 430
415 Ecclesia an, & quando dicatur caruisse defensore, ad effectum vt probatio immemorabilis præscriptionis ipsam non afficiat. ibid.
416 Appellatio non dicitur deserta, etiam quòd non sint seruatæ solemnitates statuti in appellatione dummodo seruatum fuerit rescriptum commissionis causæ, & in dubio pronunciatur pro non desertione. 432
417 Fideicommisso quòd quis sit vocatus, & in eo comprehensus, probatur coniecturis, & quibus. ibid.
418 De vi, & efficacia clausulæ, *Arbitrio Rotæ*, ad effectum vt possessorium cumuletur cum petitorio. 433
419 Dos extimata, an, & quando faciat emptionem, & venditionem, ita quòd restitui debeat in pecunia extimata. 434
420 Donatio facta à patre non minuit legitimam filiorum, & quando legitimè renunciatum censeatur, præsertim per verba generalia. ibid.
421 Beneficij, & Ecclesiæ vltimus status semper attendendus est, & quando eiusdem beneficij, seu Ecclesiæ status immutatus censeatur, præsertim per Apostolicas prouisiones. 436
422 Pactum l. commissoriæ, seu aliàs resolutiuum, contractus ob non obseruantiam promissorum non habet locum, nisi volente eo, ad cuius vtilitatem appositum fuit: promittens autem aliquid facere, promissionem adimpleuisse non dicitur, si id quod facere promisit, nulliter, & inualidè fuit. ibid.
423 Portionarij non sunt de Capitulo, & ideo non habent ius condendi statuta respicientia statum Ecclesiæ, quod Capitulo competit. 438

424 Com

414 Compensatio an admittatur in obligatione Camerali. 439

415 Exequutor vltimarum voluntatum, quando dicatur merus, & quando mixtus, ad effectum, vt id quod superest à delegato à testatore destinato ad certum vsum, spectet ad hæredem, vel ad ipsum exequutorem. 440

416 De subrogatione collitigantis in possessionem beneficij à defuncto possessi plura notanda. 442

417 Vltimus Ecclesiæ status non censetur mutatus, nisi ex contraria possessione 40. annorum cùm bona fide legitimè præscriptus fuerit. Item non censetur mutatus per contrarias Apostolicas prouisiones, & in hoc Prælati confessio non attenditur in præiudicium Ecclesiæ. 443

418 De salario. 444

429 Quasi possessio conferendi beneficia quomodo acquiratur, & amittatur. 445

430 Solutio pensionis in qua moneta facienda sit, quando monetæ valor est auctus. 446

431 Lis non dicitur introducta contra non citatum, nec per oblationem libelli sine citatione factam, præsertim à Procuratore, cuius confessio reuocari potest, etiam non docto de errore. 447

432 De detractione legitimæ non confecto inuentario, quæ computanda sint, quæ non. ibid.

433 De consensu, sententia, & nouatione. 450

434 De solutione facta debitore, seu fideinssore, in quam causam facta censeantur. ibid.

435 Simulatio contractus, quando præsumatur, & quibus coniecturis probetur. 451

436 Dominium rei emptæ acquiritur illi, qui nomine suo rem emi mandauit, & iuramentum calumniæ suppletur per terminos substantiales. 453

437 Quitantiæ liberant soluere debitum, etiam non probata vera numeratione, & expensæ liquidantur per leuiores probationes, & per scripturam priuatam, iunctis adminiculis. 454

438 Narrata in gratia Papæ plenè, & concludenter sunt probanda cum suis qualitatibus, quia narrata censentur ad magis inducendum Principem. Irregularitas non contrahitur sine morte, aut mutilatione membri. Celebrans qui se credit absolutum ab excommunicatione cùm non sit, non dicitur celebrare in contemptum clauium, ac propterea non efficitur irregularis. ibid.

439 In hac decisione defenditur vnio cuiusdam Ecclesiæ facta authoritate Apostolica à quibusdam nullitatibus obiectis, explicantúrque in ea nonnulla notabilia, de quibus in summario. 455

440 Circa beneficia. 456

441 Pensionis reseruatio iustificari non debet quando est pura, & alter consensit reseruationi cum obligatione Camerali. ibid.

442 Congrua ad quam summam taxari debeat in administrationibus solitis in titulum collatiuum conferri, & quid sit in congruæ taxatione attendendum. 457

443 Debitor qui promisit soluere pecuniam debitam creditoribus sui creditoris, soluendo creditoribus posterioribus sui creditoris nunquid liberetur, & quando sic soluendo dicatur in bona, vel mala fide. 458

444 Exceptio dominij, & fideicommissi, an, & quando retardet immissionem, ex l. fin. C. de edict. D. Adrian. tollend. 462

445 Possessio probatur per clausulam *Constituti*, per confessionem partis factam positionibus, per fructuum perceptionem, & per testes. Cætera vide in summariis. 463

446 Legatum alimentorum familiæ factum prout viuens testator præstabat, quomodo intelligatur, & an etiam comprehendat habitationem. 464

447 Caducitas non incurritur propter controuentionem cum causa impedimenti. 465

448 Agitur in hac decisione spolij materia, & in ea multa notanda explicantur, præsertim circa probationem primi, & secundi, extremi circa probationem identitatis domorum, quod iudex nulliter proceeendo dicitur spoliare, quòd sententia est nulla lata ad instantiam eius, qui non est Procurator, & quid si est lata ad fauorem minoris, vel in die sub qua citatio non cadebat, & an sufficiat citatum esse Procuratorem dictæ litis effectus. 466

449 Liberatio vigore rescripti Principis ad fauorem principalis debitoris non prodest fideiussoribus insolidum, & principaliter obligatis. 467

450 De tertio veniente ad causam pro suo interesse, quando dicatur omnia acta sua fecisse actiuè, & passiuè, & quando possit nouum inchoare iudicium. 468

451 Sponsalia, sine iurata, siue non, effectuanda sunt per matrimonium, nisi subsit iusta causa, quæ in termino deduci, & probari debet, & odium ex iniuriis non sufficit: si quæ pars iniuriam accepit, illam remisit, & instat patrimonio. ibid.

452 Institores & complementarij rationis bancariæ, an, & quando possint obligare dominum eiusdem rationis, & ex eorum confessione illis præiudicare. 469

453 Possessor sine titulo, & ex primo decreto non facit fructus suos, & de euictione agi non potest, nisi re euicta ablata effectualiter. 471

454 Præcedentia à sequentibus restringuntur de natura & signatione dictionis *Videlicet*, & copula *&*, de teste vnico, quòd adiuuetur ex depositione aliorum testium; & quando testes inuicem contrarij dicantur. 472

455 In hac decisione adhuc defenditur Episcopum Capellæ Lauretanæ habere iurisdictionem contra ministros eiusdem Capellæ in delictis extra Capellam commissis priuatiuè quoad protectorem, & inde sumpta occasione, multa explicantur notanda de iurisdictione Episcopi Lauretani, & protectoris illius Ecclesiæ. 473

456 In hac decisione defenditur quoddam mandatum Rotale à pluribus oppositis exceptionibus, & nullitatibus, & in ea plura notanda explicantur. 475

457 Gratia reseruationis pensionis, cum decreto quòd si prouisus pensionem in vita, & quamdiu Capellaniam obtinuerit, realiter, & cum effectu non soluerit, eiusdem pensionis reseruationem nullam eo ipso decerimus, onus probandi pensionem esse solutam incumbere pensionario, non autem nouo titulari. 477

458 Parti

458 Partita banci, quæ dat debitum Sempronio supra Titium, facit Sempronium debitorem, & Titium fideiussorem,& principalem. 478

459 Obligationem fideiussoris non extendi ad diuersa. 479

460 De clausula *Arbitrio*, &c. citatione ad videndum pronunciari sententiam, & intimatione sententiæ post prolationem. ibid.

461 Quasi possessio administrationis Sacramentorum, quando, & quomodo censeatur probata ad effectum concedendæ manutentionis non probato titulo, & quadragenaria præscriptione. 480

462 De detractione legitimæ, & Trebellianicæ ex bonis fideicommisso subiectis, & quando Trebellianica ex bonis alienari prohibitis detrahatur, multa notanda. 481

463 Emphyteotica res si alienetur irrequisito domino, ad dominum deuoluitur, nisi hæc caducitas remissa fuerit tacitè, aut expresè: quando, & quomodo tacitè, aut expresè remissa dicatur. 482

464 Stylus fori attendendus, & sine compulsorialibus authenticari potest instrumentum ab officiali ad id deputato. 483

465 Episcopus contra Ecclesias subditas de iure habet intentionem fundatam pro Cathedratico, pro censu non. ibid.

466 Manutentio vt concedatur, an requiratur titulus cum quadragenaria, quando ius vehementissimè resistit. 484

467 Instrumenti transumptum non legitimè extractum non plenè probat, sed tantùm indicium facit, nisi concurrant adminicula, & præsumptiones, de quibus in hac decisione. 485

468 Gratia in qua narratiua continet negatiuam non iuris tertij, iustificanda est per se fundantem in ea. 487

469 Priuilegium concessum iustitiæ, & hospitali, non suffragari hospitali subsistenti sine malitia, nec à malitia dependenti. 488

470 Scriptura antiqua supra centum annos, habens requisita probat etiam sine recognitione. ibid.

471 De clausula *Constituti*, an & quando per eam transferatur possessio, præsertim si fuerit apposita in contractu conditionali. 489

472 Laudum, seu transactio, an, & quando rescindatur sub prætextu enormissimæ læsionis. 490

473 Est magistralis & singularis decisio, exactè docens quando, & ex quibus domicilium, & incolatus contrahatur in aliquo modo. ibid.

474 Depositum verbale non suffragatur, nec debitor potest esse depositarius rei debitæ, nisi de mandato iudicis. 491

475 Valor bonorum ad effectum detractionis legitimæ probatur per æstimationem & per alienationem factam. 492

476 Fundus datus in solutum marito pro dote promissa in pecunia, quando alienabilis sit. 493

477 Mendicantium monasteria, an, & quomodo, & ad quem effectum possint retinere, & acquirere bona stabilia, & quid præcipuè de Iesuitarum professa Societate. ibid.

478 De iustificatione gratiæ Apostolicæ super beneficio patronato. 495

479 Priores creditores priùs satisfaciendos esse, quàm posteriores. 496

480 Locator vendens durante locatione rem locatam, tenetur ad interesse, si conductor vult continuare. ibid.

481 Liber mercatoris probat contra tertium, concurrentibus adminiculis, & ea solutione pecuniarum in magna quantitate mandatum præsumitur. 497

482 De errore calculi. ibid.

483 Bona fides ex quibus causetur ad excusandum beneficij possessionem à restitutione fructuum ob non expeditas litteras intra sex menses, iuxta formam decreti litterarum Apostolicarum. 498

484 Bannimenta quando legitimè publicata dicantur. ibid.

485 De priuilegio Conclauistarum transferendi pensiones vsque ad summam scutorum centum, ad quæ extendatur, & quomodo intelligatur. 499

486 Ponuntur in hac decisione tres casus, in quibus sententiæ nullitas non obstenditur, quando causa est commissa arbitrio Rotæ, reiectis nullitatibus. 500

487 Iuspatronatus competit Ecclesiæ, de cuius bonis fit fundatio, vel dotatio, nec dotis augmentum inducit iuspatronatus, nisi prima dos redacta sit ad non esse. ibid.

488 De dictionibus ipse, ipsa, ipsum; & de renunciatione. 501

489 Caducitatis pœna non incurritur ex obligatione generali bonorum, neque ex illorum alienatione ex iusta causa, quamuis vtrumque prohibeatur. 502

490 De muliere in contractu dotis, quòd non teneatur adhibere statutarias solemnitates, & quòd possit pro filia dotanda se insimul cum viro obligare. cætera videas in summario. 503

491 Statutum à Sede Apostolica confirmatum præsumitur vsu receptum, neque tollitur per non vsum, seu contrarium vsum, nisi data scientia & patientia Pontificis. 504

492 Incompatibile est retinere duos Canonicatus: & quando sine dispensatione Apostolica possit quis retinere Canonicatum, & simplex beneficium. ibid.

493 Decimæ non soluuntur à Religiosis de animalibus, horto, & noualibus, & an leprosi sint exempti à solutione decimarum. 505

494 De statuti obseruantia nonnulla notanda. ibid.

495 De duabus locationibus factis eidem personæ quænam præualeat, & attendenda sit, multa notanda. 506

496 Possessio beneficij capitulariter capta dicitur Canonicis adepta, & de insania, seu dementia, quòd non præsumatur, præsertim Notario asserente quem sanæ mentis. 508

497 Decimæ spectantes ad Ecclesiam matricem nunquid transeant ipso iure in Ecclesiam parochialem nouiter erectam, & à matrice dismembratam. Quid de iure communi, & quid vigore Concilij Tridentini. ibid.

498 Hebræi bancherij, & fœneratores in Vrbe possunt tutè super pignoribus ad alios spectantibus mutuare vigore capitulorum, nec tenentur restituere pignus, ipsis non soluta sorte principali cum vsuris eorúmque libris, quid, quantum, & quando credatur. 510

499 Executionem non fieri pro summa liquida, nec

intrare compensationem pro summa soluta ad computum expensarum litis. 511

500 Sententia quando dicatur notoriè iniusta ad effectum, vt reputetur nulla, & executionem non mereatur, & quando præsertim dicatur notoriè iniusta, si ex actis non iustificatur. est magistralis decisio. 512

501 Dominium concludenter probandum est per agentem rei venditione, & quando concludenter probatum dicatur. 513

502 Decimæ grossæ si priùs debeantur, & non minutæ, si fructus, qui priùs conficiebant decimas minutas, nunc feruntur in magna quantitate, vt multum creuerint, succedunt in locum decimarum grossarum. 514

503 Iudex remissoriè recusari non potest ab eo, qui illum petiit, & de testibus pauperibus, & vilibus, quòd eorum depositiones coadiuuantur ex depositionibus aliorum testium ex numero, & adminiculis. 515

504 Pendente appellatione per rescriptum signaturæ commissa arbitrio Rotæ non est locus executioni. 516

505 De sententiæ latæ validitate eiusdémque probatione. ibid.

506 De legitima filio in vita patris assignata, ac de filio post mortem patris, paterna bona alienando nunquid alienata computet in legitimam, plura notanda, de quibus in summario. est magistralis decisio. 517

507 In materia mandati de manutenendo multa singularia, & notanda in hac decisione explicantur, & præsertim de iudice, & exequutore mixto nulliter præcedente, quod possessionem manutenibilem non tribuit. 519

508 De Legato Auenionen. nunquid habeat facultatem admittendi resignationes ad fauorem certæ personæ, & cum reseruatione pensionis pro resignante, & quando dicatur constare de vacatione beneficij per resignationem. 520

509 De Procuratore fiscali per calumniam instigante, quando teneatur ad damna, & interesse. 521

510 Arbitrio vnius stare promittens non tenetur stare arbitrio alterius, & quid si arbiter non arbitretur, & de fideiussore qui se obligauit vt principalis, principaliter, & in solidum, an retineat naturam fideiussoris. ibid.

511 Gratia reseruationis pensionis iustificanda est per impetrantem, etiam quòd pensio sit purè reseruata, præsertim quando agitur cum successore, qui pensioni non consensit, & vbi in litteris adest clausula, *vt asseris*, nec isto casu sufficit quasi possessio exigendi pensionem, & an, & quando pensionario, seu potiùs titulari spectet onus probandi valorem beneficij. 522

512 De confessione Procuratoris, quando noceat principali, & an possit diuidi. 523

513 Saluianum interdictum datur pro dote, pro dotis augmento, & pro donatione propter nuptias. ibid.

514 Si instrumentum venditionis contineat plures res venditas distinctis, & diuersis pretiis, nunquid reputetur vnica venditio, an verò plures. 524

515 Immissio in possessionem ex *l. fin. C. de Saluiano interdicto*, non datur contra non possessorem, pluraque alia notanda in materia huius immissionis. 525

516 Creditor quando habet in manibus debitoris pecunias, nunquid propria authoritate possit illas sibi ipsi soluere, & isto casu, an tunc pecuniarum dominium in eundem creditorem transferatur. 526

517 De concedenda, vel non concedenda remissoria, multa notanda. 527

518 Cippo familiæ, & proximiorum nomine, an, & quando in substitutionibus veniant fœminæ, & quando testator fauorem agnationis respexisse dicatur. 528

519 De recognitione instrumenti publici, & quæ requirantur. 530

520 De iure conferendi Canonicatum habentem annexam præbendam, an spectet ad Episcopum, vel Capitulum. 531

521 Expensæ factæ præsumuntur factæ per debentem facere ex officio, sed probanda est quantitas præcisa si obscurantur præsumptiones. ibid.

522 Fructus dotis restituendæ debentur à die interpellationis. 532

523 Nouatio non censetur facta nisi expresse dicatur, & in dubio pro non nouatione iudicandū. ibid.

524 *Præsidy* verbum appositum in quitantia, importat integram debiti solutionem, & numeratio pecuniæ per quæ verba in instrumento apposita probata censeatur. 533

525 Magistralis, & notabilis est decisio, in qua accuratè discutitur, an, & quomodo probetur testatorem fuisse sanæ mentis, vel potiùs insanum & dementem, ad effectum, vt testamentum non valeat in occurrenti casu ad eam recurrere. 534

526 Petitorum relationi de partium consensu electorum, & à iudice deputatorum in iudicio standum esse. 539

527 Quando creditor constitutus Procurator ad exigendum censeatur sibi satis fecisse, & an correspectiuitas instrumentorum liberet fideiussorem. 537

528 Adiudicationes plures pro vno credito, si sint diuersæ, & diuerso tempore factæ, non coniunguntur ad probandam excessiuitatem. 538

529 Transactionem fieri non posse à Procuratore sine mandato, nec sufficere generale, sed requiri speciale mandatum. 539

530 Pensio reseruata super beneficio quod non est in rerum natura, nulla, & inualida est, nec isto casu induci potest quasi possessio exigendi pensionem. ibid.

531 Legatæ rei ad certum vsum destinatæ, id quod superest spectat ad hæredes, quando legatarius à testatore fuit deputatus in legato merus executor, & quando legati exequutor dicatur merus, vel mixtus. 540

532 Gratia impetrationis beneficij iustificari debet in omnibus narratis in ea, & quomodo probetur ætas supplicantis, origo Clericatus, & valor beneficij per non excessum. 541

533 De professione monialis, quando facta censeatur metu reuerentiali. 542

534 Nepotum appellatione veniunt nepotes ex fratre, ea communi vsu loquendi. 543

535 Iudicium vniuersale super immissione in possessionem totius hæreditatis impedit iudicium singulare, in qua petitur eiusdem hæreditatis pars, seu vsusfructus, & substitutio, seu legatum,

legatum, & instrumentum conditionale locum non habent, nisi euenerit casus conditionis. ibid.

536 In hac decisione respondetur nonnullis nullitatibus oppositis aduersùs mandatum relaxatum vigore instrumenti, & in ea plura, & diuersa explicantur notanda, de quibus in summario, & præsertim quòd mandatum Procuratoris præsumitur ex coniecturis in eadem decisione enumeratis. 545

537 Beneficium quando dicatur litigiosum ad effectum, vt locum habeat subrogatio gratiosa iuxta regulam de subrogandis. 546

538 Solutio pecuniarum facta de pecuniis alterius, præsumitur facta de mandato illius, cuius erant pecuniæ concurrentibus coniecturis, de quibus in hac decisione. 548

539 Agitur in hac decisione de donatione eiusdem rei duobus facta, an prior, vel posterior præferenda sit in iudicio Saluiani interdicti, & in ea explicantur multa notabilia. 549

540 Gratia beneficij collati à Papa præueniua iustificatione non indiget, & vota Canonicorum extra Capitulum data, nunquid augeant numerum eligentium. 550

541 Relationi periti super æstimatione alicuius rei standum est contra eum, qui peritum elegit, & qui errorem allegat, illum plenè & concludenter probare debet. 551

542 Remissoriam concedi non debere, quando articuli sunt irrelevantes. 552

543 Legitima debetur nepotibus in bonis aui, mortuo patre in vita aui, & succedunt ex propria persona, & si sint quinque, est semis. 553

544 De iustificatione gratiæ, & probatione Clericatus originis, & diœcesis valoris per non excessum mortis, & vacationis, & nunquid semicaonicatus præsumatur perpetuum, & collatiuum, an verò officium, vel stipendium amouibile, & ad nutum. ibid.

545 Laici sunt prorsus incapaces decimarum sine authoritate Sedis Apostolicæ: sunt tamen capaces fructuum decimalium, & quando. 554

546 Mulier ad effectum annullandi obligationem debet concludenter probare se non esse cautam. 555

547 Vsusfructus patri debitus in bonis aduentitiis filij, potest per testatorem prohiberi, non solùm expressè, sed tacitè, per coniecturas, & quæ sint coniecturæ. 556

548 Alimenta, & sumptus litis debentur constito de paupertate, & præsumptione boni iuris: paupertas autem bene censetur probata per votum paupertatis, à quo quis per promotionem ad Episcopatum non liberatur de vi, effectu & materia clausulæ in reseruatione pensionis appositæ, dummodo remaneant mille pro Episcopo. 557

549 Scriptura, quando dicatur legitimè extracta, & esse in forma probanti. 558

550 Creditor, cui solutum debitum ab alio euincitur, redire potest ad primæua iura, & in dubio solutio præsumitur facta ex causa recentiori, & necessaria potius, quàm antiqua, & necessaria. 559

551 Nobilitas multis modis probatur. 560

552 Læsio ad effectum rescindendi transactionem qualis & quanta esse debeat; & in transactione Iudicis decretum appositum facit præsumere omnia benè gesta; & quid de transactione facta a minore allerente, & iurante se non habere consanguineos, quisnam probare debet existentiam consanguineorum, & habilitatem interueniendi de tempore contractus. ibid.

553 Capellani ad nutum amouibiles non debent præcedere Rectores & beneficiatos perpetuos. 561

554 Instrumentum carens loco loci, in quo fuit rogatum, nunquid probet, & quando reperiuntur vnius Notarij scripturæ contrariæ, quibus magis credendum. 562

555 Nobilis dicitur is qui à populo pro nobili habetur, & reputatur: quando Notarius dicatur persona ignobilis, & alia de materia probationis nobilitatis in hac decisione non spernenda, explicantur. ibid.

556 Remedium reintegrandæ non datur non probato primo extremo; nec ei qui facto suo à possessione cecidit; nec etiam creditur testibus hinc inde contrariis. 563

557 Iurisdictio vnius ex iudicibus per se solam exercita quando reualidetur per consensum coniudicis & comparitionem partis. 564

558 Sententia lata sine citatione, nulla, & inualida est; & an, & quando locum habeat stylus quòd isto casu conclusio in causa suppleat defectum citationis. 565

559 De beneficiorum incompatibilitate, ex qua resultat priuatio vtriusque. ibid.

560 Saluiani interdicti remedium competit etiam pro legatis. 566

561 Sepultura in Ecclesia vendi non potest sine simonia, sed venditur locus, & situs. ibid.

562 Possessio nulla, & iniusta non priuat possessorem sua possessione, nec impedit manutentionem habentis anteriorem possessionem: dicitur autem possessio nulla, & iniusta nonnullis modis. 567

563 De exemptione gabellæ, & exemptionis priuilegio multa notanda. ibid.

564 Mercator nunquid possit propria authoritate sibi soluere debitum sui debitoris habentis pecuniam in ipsius banco, & vbi non adest Cameralis obligatio, iudicium incipere non potest à sequestro, & seruandi sunt in eo termini substantiales. 568

565 De attentatis pendente termino appellationis. 569

566 Possessorium reintegrandæ transit ad hæredes, datúrque etiam pro mobilibus & recuperatione animalium, & quomodo hoc casu probatum censeatur primum, & secundum extremum. 570

567 Fœminæ an censeantur vocatæ in fideicommisso in quo testator habuit rationem conseruandæ agnationis, & expressit pluries qualitatem masculinitatis, licet illam non expresserit in omnibus substitutionibus, & quando fœminæ censeantur vocatæ per verba communia. 571

568 Iuspatronatus quando acquiratur ex augmento dotis, & quando debeat expressè reseruari? Et an regula octaua comprehendat beneficia iurispatronatus ex priuilegio non obstante quasi possessione præsentandi. & declaratur regula quòd patronus pendente cognitione iurispatronatus sit in quasi possessione præsentandi manutenendus. 573

569 Expensarum refectio facienda est à succumbente, & quæ, quomodo probentur? & factæ à Procuratore numquid præsumantur factæ ex pecuniis ipsius Procuratoris, vel principalis. 576

570 Remissoria conceditur etiam ad probationem delicti, dummodo constet de magno fumo: aliter secus. Non autem conceditur remissoria ei, qui in prima instantia, seu in Curia potuit testes examinare, & non examinauit. ibid.

571 Spurij, & bastardi nunquid succedant in iurepstronatus, & nunquid veniant sub nomine consanguineorum, aut proximiorum. 577

572 Nullitas contractus mulieris ob non seruatam formam solemnitatum statutariatū allegari non potest à tertio, & simulatio probanda ab eo, qui simulationem allegat, non præsumitur cessante causs simulationis. 579

573 Beneficia Cubiculariorum honoris sunt Papæ reseruata, & per eorum obitum vacantia conferuntur à Papa. ibid.

574 Substituti plures quando vocati censeantur ordine successiuo, seu potiùs simul pro æquis portionibus. est magistralis decisio. 580

575 Nobilitas quomodo probetur, tanquam materia fauorabilis. sumitur benignior interpositio pro nobilitate. 581

576 Iudex requisitus exequi sententiam iudicis alterius territorij non potest cognoscere de iustitia, vel nullitate sententiæ, de cuius exequutione requiritur. ibid.

577 Possessio data à iudice nulliter, & iniustè procedente, non priuat verum possessorem sua possessione, sed quando ad istum effectum dicta sententia dicatur nulla, seu iniusta, & quid in dubio præsumatur, & quando citatio dicatur, seu præsumatur personaliter per cursorem exequuta. 583

578 De probatione filiationis. De legitimato quando excludat substitutum, & de substitutione si sine filiis decesserit, an expiret instituto decedente cum filiis. 584

579 Causa ciuilis quando supersedere faciat in criminali, illíque sit præiudicialis. 585

580 Fideicommissa fieri possunt etiam in contractibus, & an, & quando absolutum fideicommissum censeatur à testatore inductum. in hac decisione plures enumerantur coniecturæ. 586

581 Iurisdictio causarum ciuilium, criminalium, & mixtarum, spectat ad Episcopum, priuatiuè ad Archipresbyterum, nisi opponatur de immemorabili contraria præscriptione, aut de contraria sententia rei iudicatæ, quæ tamen sine actis pro dicta attendenda non est, & alia ad rem scientia notabilia. 587

582 Emphyteotica res Ecclesiæ si fuerit alienata sine consensu Ecclesiæ, nunquid in ea Ecclesia habeat ius prælationis, si in eadem emphyteusi fuit appositum pactum de affrancando. 588

583 De probatione quasi possessionis lignandi nonnulla notanda. 589

584 Remissoria non datur ad probandum id de quo per scripturam constat, vel ad probandum contra contenta in scriptura. Copulatiua &, resoluitur in disiunctiuam, si obstat materia, & læsio proueniens ex futuro euentu fortuito, non est in consideratione. 590

585 Pensionis solutio quomodo probetur ad effectum constituendi recipientem in quasi possessione exigendi pensionem. 591

586 Promissio, & obligatio facta ex falsa causa dicitur erronea. quando, & quomodo de hoc errore constare dicatur. 592

587 Legitimatus cum clausula, sine præiudicio venientium ab intestato, non concurrit in legitima cum filio naturali, & legitimo, & ex testamento paterno eatenus potest capere, quatenus legitima filij naturalis, & legitimi non minuatur. 593

588 Mulier à statuto prohibita de suis dotibus disponere vltra decimam partem, si filios habuerit, nec etiam potest filiam hæredem institutam fideicommisso grauare, & de materia huius statuti nonnulla noranda. 594

589 Iura, & instrumenta dicuntur in forma probanti, quando aut parte citata fuerunt auscultata cum originali coram iudice, aut fuerunt extracta, & transumpta a successore Notario, etiam sine alia solemnitate. 596

590 De tacita domus reconductione quòd censeatur facta cum eiusdem pactis, & conuentionibus, de quibus in prima expressa locatione. ibid.

591 Mandatum Procuratoris secundum reuocat primum: sed mandatorum pluralitas non præsumitur, & quando solutione debiti facta non à debitore, sed ab alio debitore, ipse sit liberatus. 597

592 Præsentari potest ad iuspatronatus Clericus beneficiatus, etiam quòd non incedat in habitu, & tonsura. 598

593 Remissoria non conceditur vbi articuli sunt irreleuantes, vel probari possunt per scripturam, vel etiam continent materiam non pertinentem ad testes, sed ad iudicem. plura huius conclusionis exempla ponuntur in hac decisione. 599

594 Possessione sua quis non priuatur propter decretum iudicis nulliter procedentis: secus si ritè, & rectè processerit, & de subhastationis nullitate ex defectu citationis. 600

595 Congrua per Episcopum Rectori Ecclesiæ assignanda, qualis, & quanta esse debeat. est magistralis decisio. 601

596 Conductor molendini tenetur ad illius refectionem, si eius culpa vadit in ruinam. 602

597 Breuis est decisio, sed magistralis, & singularis, cùm in ea explicentur requisita ad validitatem inuentarij per hæredem faciendi de bonis hæreditariis, & quando requisita prædicta locum habeant. 603

598 Translatio pensionis, in qua exprimitur summa diuersa ab ea, quæ exprimitur in reseruatione relata ad reseruationem, præsumitur erronea, nec annullatur propter expressionem dictæ diuersæ summæ. ibid.

599 De manutentione concedenda, & quasi possessione probata per clausulam *Constituti*, tam contra ipsum constituentem, quàm contra eius hæredem, & ab eo causam habente, necnon cum locatione, cum perceptione fructuum. 604

600 Matrimonium non dicitur metu contractum, nisi metus fuerit talis, qui cadat in constantem virum. quomodo, & quando talis metus probatus censeatur. ibid.

601 De immissione in possessionem vigore gratiosæ subrogationis, quòd non impediatur per contradictorem citatum, & non habentem interesse, & alia nonnulla. 605

602 Relato quando magis credatur, quàm referenti, & de solutione quòd præsumatur facta ex causa præcedentis tituli, seu contractus. 606

603 Beneficio priuatur Clericus assassinij crimen incurrens, etiam non secuto effectu, & etiam quòd mandatum fuerit non infideli, sed Christiano ad occidendum alium, dummodo mandatum fuerit acceptatum, & non aliàs. ibid.

604 De confirmatione priuilegiorum facta à Principe quòd nihil de nouo tribuit, sed tantùm tributo robur adiicit, præsertim quando est facta sine clausula, *ex certa scientia*, & quòd monachi, & regulares & eorum bona non veniunt appellatione personarum Ecclesiasticarum, seu bonorum Ecclesiæ. 607

605 Matrimonium vt dicatur metu contractum, conceptus metus debet esse talis, qui cadat in constantem virum. Quomodo & ea quibus huiusmodi metus probatus censeatur. 608

606 Capitulum sine consensu Episcopi potest facere statuta in iis, quæ non concernunt statum vniuersalem Ecclesiæ, prout sunt concernentia ordinationem chori; consentiente verò Episcopo potest statuere etiam ardua, & concernentia vniuersalem Ecclesiæ statum. 609

607 Decimæ nunquid debeantur de iure communi parochiali Ecclesiæ, vel potiùs matrici. 610

608 Fructus an, & quando lucretur possessor bonæ, vel malæ fidei, & quid in emente rem litigiosam actionémque, & causam quando variare liceat in eodem, vel diuerso iudicio, & inter easdem, vel diuersas personas. 611

609 Saluiano interdicto vt locus sit, quæ requirantur. Executiuum iudicium non datur contra tertium possessorem, & fructibus non liquidatis, bonáque fideicommissaria remanent semper obligata pro restitutione dotis, etiam in præiudicium vocatorum. ibid.

610 De probatione matrimonij multa singularia in hac decisione explicantur, & quòd in parochiis, in quibus Concilium Tridentinum non est publicatum, valet etiam contra formam d. Concilij celebratum. 612

611 Possessio probata per instrumentum alio non possidente sufficit ad manutentionem, & Episcopi attestationi factæ in actu visitationis super qualitate beneficiorum maximè standum est. 613

612 De solutione dotis integrè facta quòd probetur per testes deponentes de visu, & de certa scientia, qui licèt aliquas patiantur exceptiones, supplentur tamen ex numero & integritate aliorum testium. 614

613 Appellandi termino durante, facta collatio dicitur attentata, & etiam reuocari potest per viam nullitatis. ibid.

614 Vicarius Generalis Episcopi habet ordinariam iurisdictionem, & facultatem deputandi Vicarium foraneum, & quando possint examinari testes parte non citata, & quomodo. 615

615 Contractus cessionis & transactionis quando dicatur resolutus per non obseruantiam illius. 616

616 Consanguineorum, seu proximiorum appellatione nunquid veniant spurij, & bastardi. ibid.

617 Lite pendente super beneficio ligatæ sunt manus Ordinarij in illius collatione per mortem vnius ex litigantibus, nisi lis fuerit calumniosè mota, vel liti fuerit renunciatum. 617

618 De locatore, qui promisit manutenere conductorem in sua possessione, quæ impedimenta remouere teneatur, & non remouendo, an sit obligatus ad damna, & interesse, & de exceptione non adimplementi nonnulla notanda. 618

619 Fideiussio filiifamilias minoris cum consensu patris ad fauorem aliorum nulla, & inualida est, etiam iurata, facta sine debitis solemnitatibus. 619

620 Dotes filiarum à statuto exclusarum non possunt minuere legitimam filij, sed debent detrahi post detractionem legitimæ, & statutum excludens fœminas fauore masculorum non potest in eorum odium retorqueri. ibid.

621 Libri societatis probant contra socios, etiam quòd scripti fuerint ab eorum ministris, & factoribus. 620

622 Fructus indebitè percepti à possessore beneficij, an & quando restituendi sint ab eius hærede, quando, & ex quibus ad hunc effectum mala fides excludatur. ibid.

623 Assignata filio pro legitima à patre viuente, cum prohibitione alienationis, non possunt alienari. Et quamuis in legitima non detur onus, potest tamen prohiberi alienatio, si assignetur viuo patre. In testamento potest fieri contractus, sed in dubio censetur testamentum, & non contractus. 621

624 Quasi possessio exigendi censum per vnicam solutionem etiam factam à tutore, inducitur ad effectum manutentionis, nisi fiat post census extinctionem, & quando census dicatur extinctus. 623

625 Delegatus executor ab A.C. quando, & quomodo possit contra inobedientes, & contradictores procedere ad declaratoriam censurarum. 624

626 Euictæ rei valor vbi refundi debet æstimandus est iuxta tempus euictionis. 625

627 Falsitatis suspicio habetur pro concludenti probatione quando agitur ciuiliter ad tollendam fidem instrumento, & agitur in hac decisione de nominatione periculi vitæ in vna societatis officij ea nonnullis præsumptionibus suspecta de falso. ibid.

628 Gratia iustificata exequutionem meretur, quando, & ex quibus dicatur iustificata, & quando subreptitia reputetur. in hac decisione explicantur notanda. 626

629 Transactio seruanda, & gesta contra transactionem, sunt inualida, & irritanda. 628

630 Cardinalis assertioni standum est in pluribus casibus, de quibus in hac decisione. 629

631 Testes de vniuersitate probant quando solùm agitur de interesse vniuersitatis, & non singulorum, testiúmque numerus supplet eorum non integritatem. 630

632 Creditor quando possit redire ad primæuam actionem, si nomen debitoris sibi a debitore assignatum non sit exigibile. Procuratórque ad exigendum non potest in extinctionem debiti renouare societatem officij, aut aliam nouationem. 631

633 De transactione facta ab administratore Capituli, an, & quando liget Canonicos, & successores. 632

634 Fideicommissum, seu substitutio alicui facta, si sine filiis, nepotibus, pronepotibus, & posteris vsque in infinitum decesserit, eo mortuo cum filiis nunquid euanescat, & expiret, & est magistralis decisio. 633

635 Actorum transportatio integrè facta præsumitur, actáque primæ instantiæ an, & à quo transportanda sint. 634

636 Census debet priùs imponi in re certa designata per confines, & postea vendi, & quando hoc factum censeatur: validúmque est pactum in contractu census appositum, quòd venditore existente moroso in tribus terminis, emptori liceat repetere sortem principalem. 635

637 Quasi possessio exigendi decimas censetur probata per instrumentum rogationum effectuata per solutiones, & per testes deponentes, vt in hac decisione. 636

638 Donatio facta per virum sponsæ ante contractum matrimonium, an, & quando valeat. est singularis decisio. ibid.

639 Custos rei quam dicit sibi subtractam esse, ad hoc ne teneatur illam domino eiusdem rei furtatæ restituere, quomodo debeat furtum probare. est notabilis, & magistralis decisio. 637

640 Fideiussori de repræsentando dari debet terminus vnius mensis ad ipsum repræsentandum, non obstante iuramento, & Camerali obligatione, & amplius post susceptum terminum, & post mandari relaxationem potest moram purgare, si ius partis non est factum deterius, & hinc sumpta occasione magistraliter explicantur multa notanda super purgatione moræ. 639

641 Legitimus contradictor, quis dicatur ad effectum impediendi immissionem beneficij contra prouisum Apostolicum. 640

642 Mortua filia in matrimonio dos à patre profecta si extent liberi non reuertitur ad patrem, sed succedunt liberi, & filiis mortuis succedit pater in dote, excluso auo materno. 641

643 Iurispatronatus beneficio vacante quando patronus possit se ipsum eligere, & si ex præsentatis duo habent pares voces, præferendus est is, qui est de familia fundatoris. 642

644 Pater consentiendo, vt filius nubens dotem recipiat, tenetur ad illius restitutionem, eo præsertim, si eiusdem filij defuncti sit hæres, illiúsque hæreditas censetur adita per exactionem pecuniarum ipsi filio debitarum. 643

645 Filij spurij legitimati per subsequens matrimonium in fideicommissis non dicuntur nati ex legitimo matrimonio & quomodo per testes, vel alio modo filiorum legitimitas probetur. est notabilis & magistralis decisio, & ad eam in occurrenti casu semper recurrere potes, sic docente, & declarante dignissimo & sapientissimo D. Archiepiscopo Damasceno. 644

646 Legata, & prælegata, an, & quando veniant, & comprehendantur sub fideicommisso. est singularis, & magistralis decisio. 647

647 Cameralis obligatio transit in hæredes actiuè, & passiuè, nec retardatur per exceptionem requirentem altiorem indaginem, necnon solutio facta ab eo, qui non est debitor, præsumitur facta vti à Procuratore, & administratore, non autem nomine proprio, & hodie mariti de consuetudine sunt administratores bonorum vxoris dotalium, & non dotalium. 649

648 De processus fide & emendatione, actorúmque editione. 650

649 Censurarum declaratio nunquid dari debeat contra eum, qui obtulit se paratum obedire litteris Apostolicis sine præiudicio iurium suorum, & sic an, & quando sufficiat verbalis paritio. 651

650 De legato liberationis redditionum computorum administratori à testatore facto, ad quæ extendatur. est breuis, sed magistralis decisio. 652

651 Remissoria non datur data irrelevantia articulorum, & quando dicantur articuli irrelevantes. 653

652 Litteræ cambij si fuerint acceptatæ ab eo, cui litteræ directæ fuerunt, sed pecunia non fuit soluta, qui pecuniam dedit mercatori, qui litteras scripsit, habet contra ipsum regressum pro earum restitutione. 654

653 De donatione facta absenti, Notario pro eo stipulante, an requirat donatarij acceptationem, de quo tempore, & an sufficiat tacita ratificatio: de insinuatione requisita à statuto in donatione, quod non trahitur ad casum iuratum, & de præsumptione turpis quæstus in bonis acquisitis à muliere constante matrimonio, nonnulla notanda. 655

654 De probatione valoris beneficij per non excessum quomodo super eo testes deponere debeant, & quid si fuerint examinati extra locum in remissoria assignatum & sine citatione partis. 656

655 Confessio de recepto facta à viro mulieri præcedente promissione excludit præsumptionem fraudis donationis, & iocalia vxoris non censentur donata, sed commodata, & ad vsum concessa. ibid.

656 Substitutio quando, & per quæ verba inducta censeatur non vulgaris sola, sed compendiosa, & per fideicommissum. 658

657 Præsentationis ius in beneficio patronatus descendentibus ab vno competit in stirpes, & non in capita, & filiatio probatur per communem famam, & Monachus patronus cum licentia sui superioris præsentare potest. 659

658 Clausulæ in vna commissione appositæ censentur repetitæ in aliis commissionibus, durante eadem

eadem causa de commissionibus sanatariis nullitatum: quando concedantur post sententiam,& an suffragentur in causa appellationis. 660

659 Regularitas non incurritur ab excommunicato, qui post excommunicationem celebrauit, quando ab eadem excommunicatione aut fuit absolutus, aut non celebrauit in contemptum clauium, & quando sic in contemptum celebrasse dicatur, & quid præsumatur. ibid.

660 Approbatus semel ad parochialem Ecclesiam nunquid debeat examinari in ascensu ad aliam Ecclesiam. 661

661 Spurij ex publica meretrice vulgo concepti, an, & quando possint certum patrem monstrare, quando etiam possint per subsequens matrimonium legitimari, vt paternæ successionis sint capaces. 662

662 Canonici quando conueniri dicantur nomine particularium personarum,& quando vt vniuersi. 663

663 De recognitione manus alicuius in scriptura priuata quomodo facienda, vt sufficienter facta dicatur,& de testibus examinaris sine interprete,& sine interrogatoriis à parte datis, an,& quando probent. 664

664 Vsufructuarius census non potest recipere eiusdem census pretium, nisi nomine proprietarij, & de eius consensu,& de mandato de associando, quod non tribuit nisi nudam detentationem. 665

665 Episcopus in electionibus ad beneficia,quæ Societates appellantur, quod & quale votum habeat,& quid in hoc operetur obseruantia subsequuta. 666

666 Sponsalia probantur per traditionem annuli, & siue iurata, siue non iurata, effectuanda sunt per contractum matrimonij, nisi ex rationabili causa iudicis arbitrio recedatur. 667

667 Decimæ quando debeantur Rectoribus Ecclesiarum, & quando Episcopo, & quando etiam ipse Episcopus ad participationem decimarum possit laicos admittere. 668

668 Creditum dotis filiarum per aditionem hæreditatis ab ipsis factam confunditur siue facto inuentario,siue non,saltem pro tata emolumenti hæreditatis. ibid.

669 Matrimonij sponsalia sine patris consensu nunquid fieri possint, statuto hoc prohibente, &c. 669

670 De reuocatione attentatorum facta post præsentatam inhibitionem,siue instam,siue iniustam, & etiam quòd fuerit capta vacua possessio, & quando dicatur mixtus exequutor per clausulas in litteris appositas, de quibus in hac decisione. ibid.

671 Tutor qui non administrauit, non potest conueniri pro gestis per contutorem, finita tutela, sed tantùm illa durante, tutoréSque plures, si fuerint in testamento relicti cum clausula *quòd simul, & coniunctim*, &c. vno mortuo, an quoad omnes tutela expirauerit 670

F I N I S.

DECISIO

DECISIONES ROTÆ ROMANÆ.

A D. PROSPERO FARINACIO *IC. Romano collecta.*

FEL. REC. CLEMENTE VIII.

Romana Capellaniæ in via lata. Veneris 4. Martij 1580.

ARGVMENTVM.

De probatione Iurispatronatus per enunciatiuas antiquas, & non antiquas, iunctis adminiculis in testamento factas.

SVMMARIVM.

Iuspatronatus probatur per enunciatiuas antiquas factas in testamento, num. 1. & 2. vbi etiam quid si enunciatiua non sint de antiquo, concurrentibus tamen adminiculis.

Iuspatronatus transit ad quoscunque hæredes cum vniuersitate bonorum, num. 3.

DECISIO I.

1 DOMINI tenuerunt, probari in genere, Capellaniam esse de iurepatronatus ex testamento Petri Pauli de Capo, conditoris de anno 1440. in quo enunciat, se ædificasse huiusmodi Capellam. Item ex alio testamento Hieronymi de Capo, dum mandat sepeliri in d. Capella, quæ est sua, & suorum maiorum.

Et licèt non enuncietur reseruatio iurispatronatus, id venit in consequentiam, nisi probetur remissio. *cap. nobis. de iurepatronatus. cap. significauit. de testib.* vbi Doct. Rota *in antiq 5. de iurepatronatus.* Roccha *in ver. Ecclesiam fundauit, num. 9.* Lambert. *in eod. tract. in 4. art. 2. q. principalis 1. part. 1. libri, num. 12.*

2 Quod benè comprobatur ex collatione facta à Pio II. de anno 1468. Michaëli Natali, in qua narratur, esse de iurepatronatus laicorum, & Papa prouidet accedente consensu patronorum, quæ prouisio habuit effectum, vt liquet ex collatione Sixti de anno 1481. qui prouidet de hac Capellania ex eo quòd prouiderat d. Michaeli de quadã parochiali, & decreuerat, quòd assecuta illius possessione, vacaret huiusmodi Capellania. Coadiuuatur etiam ex libro, in quo iste Michael Natalis dicit, se fuisse præsentatum à Hieronymo de Capo, qui liber inseruit pro aliquo adminiculo, iunctis præsertim aliis enunciationibus de anno 1518. & 1528 quæ licèt non sint de antiquo, tamen coadiuuant supradicta, quia verum vero consonat. Fuerunt etiam concordes, non constare sufficienter in casu, & ad effectum, de quo agitur, de iure patronatus, ex quo nón est verificatum, quòd ille Hieronymus, à quo Hospitale Incurabilium causam habet, descenderet à d. Petro Paulo fundatore, & hæreditas illius ad eũ peruenerit.

Nam cùm notum sit, iuspatronatus transire cum vniuersitate bonorum ad quoscunque hæredes, Calder. *in cons. 4. de iurepatronatus,* Rota 4. *in antiq & 10. in nou. de iurepatronat.* debet probare, quòd iste vltimus descendat ab illo Petro Paulo, & quòd fuerit successor, saltem illorum, qui eius hæredes fuerunt, quorum nullum, nedum probatum, sed ne quidem articulatum fuit; cùm enim Ioan. Antonius sit reus, & possessor, vincit ex suo iure agentis. 3

FEL. REC. CLEMENTE VIII.

Romana Capellania in via lata. Veneris 18. Maij 1580.

ARGVMENTVM.

Filiatio probatur per institutionem hæredis tanquam filij, & iuspatronatus de antiquo censetur difficilis probationis, & ideo in eo leuior sufficit probatio.

SVMMARIVM.

Filiatio censetur probata per institutionem hæredis tanquam filij num. 1. & 2.

Enunciatiua vnica non probat filiationem, declara vt n. 1.

Possessio probatur ex instrumento locationis, sub n. 2.

Iuspatronatus de antiquo dicitur difficilis probationis, & ideò in eo leuiora sufficiunt, n. 3.

DECISIO II.

DOmini dixerunt constare Hieronymum de Capo auctorem Hospitalis descendere à Petro Paulo fundatore. Quòd enim Hieronymus senior esset filius Petri Pauli fundatoris, liquet ex testamento prædicti Petri Pauli de anno 1440. in quo hæredes instituit Hieronymum Baptistam Stephanum, & Petrum Paulum eius filios. 1

Per quam institutionem simul cum nominatione probatur filiatio. Aretin. *in cap. per tuas, numer.* 23. Felin. *num. 17. de probat.* Ruio. *consil. 53. num. 6. & 7. lib. 5.* cum aliis allegatis, præsertim modern. Bart. 69. *quæst. lib. 11.* Cass. 89. *num.* 84.

Nec obstat quòd in antiquis requirátur duo instrumenta,quia tora illa materia procedere videtur,vbi de enunciatis agitur : hîc autem non sumus in enuntiatiuis meris,sed in dispositiuis,ex quo parer instituit.

2 Quæ institutio , iuncta nominatione , constituit in quasi possessione,vltra quòd hoe coadiuuatur ex testamento prædicti Hieronymi , de anno 1477. in quo mandar , se sepeliri in Capella , quæ est sua , & suorum maiorum. Cùm enim fuerit erecta à Petro Paulo, satis dicir Hieronymus,se descẽdere à Petro Paulo, ex quo dicir, quòd Capella est sua , & quòd fuit suorum maiorum. Cùm itaque habeamus claram fundationem ex testamenro Petri Pauli , in quo etiam nominar Hieronymum filium , & Hieronymus dicat , quòd Capella est sua , & fuit suorum maiorum , omnia bene videntur consonare , & correspondere. Quòd autem Ludouicns fuerir filius Hieronymi , probatur ex restamento prædicti Hieronymi , in quo instituit Petrum Paulum , Antonium Mattam, & Ludouicum filios , & consequenter intrant qnæ supradicta fuerunt. quod comprobatur ex dicto sororis Fanstinæ super quinto , dum dicir , Ludouicum patrem testis, fuisse filium Hieronymi senioris. Comprobatur etiam ex eo quòd Ludouicus prædictus præsentauir ad d. Capellaniam Hieronymum de Capo , quæ præsentatio sortita fuit effectum , ex quo Hieronymus fuir institntus , & possessionem habuir. ad Calder.*cons.*12. *de iurepatronatus.* Liquet etiam ex instrumenro locationis factæ à d. Hieronymo de anno 1518 Quòd verò Hieronymus fuerit filius Lndouici , deponit soror Faustina , & apparer ex instrumenro donarionis, & testamento Iuliæ de Misis de anno 1534. & 1536. Donat enim Iulia ipsi Hieronymo vti priuigno filio Ludouici , & tamquam talem etiam hæredem instituit. Quòd verò Hieronymus successerit,liquet ex eo quòd Ludouicus eius pater præsentauir,quam præsentationem facere nequiuisset , nisi successisset eius maioribus : & quòd Hieronymus fuerit hæres Ludouici, liquet ex supradictis instrumentis.

3 Visa enim fuit concludens probatio hæc, cùm agatur de iurepatronatns antiquo , quo casu res dicitnr admodum difficilis probationis , & sufficere videntur leuiora,quàm sint ista. Lambert. *de iurepatr. in* 2.*p.* 2. *lib.q.*10.*art.*4.*sub num.*11.

Et ita fuit decisnm.

R. P. D. BVBALO.

Cæsaraugustana statuo de Morata. Veneriŭ 7. February 1586.

ARGVMENTVM.

Processus à iudice suspecto allegato factus, non est ipso iure nullus , sed est necessaria appellatio,& quando appellatio interposita ab vno ex litis consortibus alteri suffragetur.

SVMMARIVM.

Iudex suspectus allegatus non potest ad vlteriora procedere, nisi prius fuerit cognitum super causis recusationis, n. 1. *declara dummodo fuerit appellatum à processu ad vlteriora,aliter secus,num.*2.

Remissoria forma data, & non adimpleta , examen est nullum,num. 1.

Appellatio interposita ex vno ex consortibus litis , prodest alteri. declara vt num. 3.*&* 4.

*Dictio vt,est restrictiua ad præcedentia,n.*3.*in fine.*

*Procurator præsumitur dominum certiorasse de negotio arduo,num.*4.

*Iudice allegato suspecto censetur à suspicione recessum per alios subsequentes actus approbatorios,de quibus n.*5.

DECISIO III.

1 COncluserunt Domini validum fuisse examen 4. & 33.testium,vigore remissionis in parribus examinatorum , non obstantibus nullitatibus oppositia pro parte Illustiis D. Comitis de Morata. Duplex enim opponebarur nullitas,quarum altera erat , quòd eùm Villabon.iudex deputatus in Curia pro parte Illustris D. Ioannis fuisset à partibus recusatus vel suspectus , & causâ suspicionis allegatæ non poterat ad vlteriora procedere , nisi postquam super causis recusationis esset cognitum , an esset iustificata. iuxta trad. *in cap. cum speciali* , vbi Doctor. *de appellat.* Altera verò nullitas erar ob non seruatam formam traditam in decreto remissionis. Cùm enim Villel. alter iudex deputarus ad instantiam Illustris D. Comitis post acceptarionem renuerer interponere decreta,ac interuenire in processu causæ , & in executione remissoriç,antequam ad exeqnutionem procederetur, requirendus erat alins iudex nominatus pro D.Comite,iuxta formam decreti remissoriæ. quod cùm factum non fuerit , examen redditur nullnm & inualidum.*c cùm dilecta.de rescript.*cum similib.

2 Quod attinet ad primam nullitatem,dixerunt DD. in hac materia recusationis processum factum iudice recusato esse validum,nisi pars appellauerit ab alteriore processn,secundùm opin. Innoc.*in d.c.cum speciali,n.*6.*vers illud autem non memini. de appell* & ibi Doctor.*n.*9.Corn.*cons.*747.*n.*38.*lib.*1.qnam passim Rota renet,vt er Achil. *decis.*1. *de recusat.ind.* Vnde cùm non fuerit appellatum pro parte Illustris D. Comitis , quamuis pro nunc præsupponatur , causas suspicionis allegatas esse legitimas,de quo ramen aliqui ex DD.dubitabant,nihilominus processus fuit validus.

3 Nec suffragatur appellatio interposita per Procuratores constitutos tam ab ipso D.Comite, quàm ab Illustri D. Perro,& Agnete eorum marre specialiter,ad recusandum Villabon. & appellandũ,quia DD. considerabant quòd in protestarionibus & responsionibus, quæ multoties respectiuè fuerunt, Procuratores semper comparebãt nomine omnium,specificè, & expresaè nominando eorum principales. In appellationibua verò semper illas interponebant nomine D.Petri & Agneris sub hac , vel simili forma, videlicet Procuratores D.Agneris & D Michaelis persistũt in protestationibus;nomine verò D.Perri velut Procuratores appellant. Vnde quamuis regulariter appellatio interposita per vnum ex litis consortibus,prosit alteri quãdo sumus in causa connexa.*l si quis* §.*pen.de appell. l.* 1. *&* 2.*C.si vnus ex pluribus.* Put. *decis.* 470. *in vna Abulen. bonorum,lib* 2.Hoc tamen procedere non potest quando Procurator à pluribus constitutus appellar nomine vnius tantùm.Tunc enim consors litis non potest se iuuare dicta appellatione , quia censetur prohibuisse ne nomine suo appellet.Ang.*in l.cùm prætor*,& ibi not. Aug.*de iud.*Ias.*in l.exigendi,n.*9.*versic.*3.*limit.de procurat.* & in similibus terminis opportunè facit Crescen. *decis.*171.

Præsertim cùm iidem Procuratores nomine D.Comitis protestentur,& ramen appellant vti Procuratores D. Petri & D. Agnetis. Appellatio enim censetur restricta propter dictionem , vt quæ est restrictiua ad præcedentia. Natta *in Clementina sæpe* , *num.* 76. *de verbor. signific.*

Præ

4 Præterea si Comes volebat se iuuare dicta appellatione interposita nomine aliorum, debebat saltem infra 10. dies notitiæ interponere appellationem, vt per Felin. *in cap. cum super num. 11. de re iudic.* Et de eius notitia dubitari non potest, cùm eius Procuratores nomine aliorum appellauerint, & in negotio tam arduo præsumuntur dominum Certiorasse. Roman. *cons.* 481. *num.* 7. Abb. *consil.* 18 *num.* 4. *ad finem lib.* 2. Gabr. *de reg iur. conclus.* 5. *num.* 33.

5 Insuper plurimú iuuuebant DD. circumstantiæ facti, nempe geminatæ protestationes, & appellationes restrictæ ad D. Petrum & D. Agnetem. Item productio interrogatoriorum tam generalium quoad omnes testes, quàm etiam respicientium personas particulariter testium, & in magno numero. Ea qua diligentia satis percipitur intentio D. Comitis quòd in examine testium ad vlteriora procederetur, & quòd non insistebat in suspicionibus allegatis. quod etiam clariùs liquet ex protestatione Procuratoris D. Comitis facta in Rota sub die 17. Maij 1573. In qua non esset citatus ad videndum deputari alios iudices remissoriæ in locum Villebon. Et Abbas protestatus fuit non deuenire ad nouam deputationem. ex quo dicti iudices acceperunt examen, & donec ipsi examinent, non esse insistendum super noua deputatione, & nihilominus si D. Comes habuisset illos suspectos, eius Procurator potius institisset pro deputatione aliorum, quàm pro non remotione.

6 Quæ verò ob nullitatem ob non seruatam formam remissoriæ Domini pariter concluserunt, non adesse aliquam nullitatem respectu formæ non seruatæ.

R. P. D. ROBVSTERIO.

Giennen. Canonicatus, & prebenda. Lunæ 4. & 11. Maij 1587.

ARGVMENTVM.

Obitus certa die illius, cuius beneficium fuit impetratum, in quibus casibus ab impetrante debeat plenè probari, & quando hæc plena probatio facta censeatur.

SVMMARIVM.

Mors, seu obitus illius, cuius beneficium fuit impetratum tanquam reseruatum, debet plenè probari, n. 1. & seqq.

Reseruatio beneficij narrata in dispositione, illam qualificat, ibid.

Prouisus ab ordinario cùm sit in bona fide, sua possessione priuandus non est per præsumptiones, sed per plenas probationes, num. 2.

Mors, seu obitus illius, cuius beneficium fuit impetratum, probandus est plenè, & concludenter quando agitur de certa die ipsius obitus, num. 3.

Obitus, seu mors illius, cuius beneficium est impetratum, probanda est plenè quando agitur possessorio recuperanda, seu adipiscenda, secus si retinenda, num. 4.

Obitus, seu mors illius, cuius beneficium fuit impetratum, probanda est plenè quando in gratia adest clausula, constito summariè de obitu, num. 5.

Clausula constito summariè, interpretatur sine multis solemnitatibus, non tamen per eam remouentur qualitates probationum, num. 6.

Testes examinati sine citatione partis probant casus fortuitos, vtputa natiuitatis, seu mortis alicuius, n. 7.

Mors seu natiuitas alicuius probatur per instrumentum Notarij factum de iudicis ordine, num 8. & 9. vbi ampliatur hec conclusio, etiam quòd agatur de certa die obitus.

DECISIO IV.

QVo ad primam partem dubij Domini resoluerunt, quòd requiratur plena probatio ad verificandum quòd Michael Canonicus in Ecclesia Giennen. obiit die 4. Maij 1585. 1

Primò, quia is, qui agit, indiget probatione, & indiget reseruatione die 4. præfati mensis Maij; tum quia in Breui adest clausula, constito de obitu Michaelis in dicta die 4. Maij, & sic quòd ex obitu in dicta die resultat reseruatio; tum quia similia breuia regulariter non dantur, nisi in reseruatis, vt notum est; tum quia huiusmodi breue est ad fauorem litterarum, in quibus Papa prouidet, attenta dicta reseruatione; tum quia in narratiua dicti breuis fit mentio de huiusmodi reseruatione, quæ narratiua in dispositione illam qualificat. *l. fin. de heredib. instituend.* cum simil. & ideò cùm non agatur ad effectum absolutoriæ, est plenè probanda reseruatio Ægid. *decision.* 471. & 612. *Rot. in Nou. de officio deleg. decis.* 10. Simon. *de reseruation. quæst.* 2. prout *decis.* 10. *n.* 3. Paleot. *decis.* 145. dubitaui, an dantur plures aliæ decisiones modernæ, vt in copiis.

Secundò, quia agit contra possessorem prouisum ab ordinario, qui cùm sit in bona fide, non est per præsumptiones eiiciendus à sua possessione, sed per plenas probationes. Ægid. *in cap grauis, num. 4. vers. & ideò auctores. de restit. spol.* Cassad. *de probat. decis.* 1. *num.* 1. *decis.* 257 *num.* 1. 2

Tertiò, quia hîc non agitur simpliciter de probando obitu, sed de tempore obitus, & sic dies obitus est fundamentum intentionis prouisi Apostolici. quo casu regulare est quòd requiritur plena probatio. *l. cùm autem. de negot. gestis. l. matrem. C. de probat.* Bart. & alij *in l. non solum. §. sed & probari, numer.* 5. *ff. de nou. oper. nunc.* Felin. & alij *in cap. in præsentia, numer.* 15. *de probat.* post Bald. in terminis *consil.* 69. *num.* 3. & Put. *decis.* 266. *in* 3. Paleott. *decis.* 1461. 3

Quartò, quia vt Rota tenet, in possessore, siue recuperandæ, siue adipiscendæ, requiritur plena probatio solo summarij iudicio retinendæ, excepto quòd hîc bene deducunt informantes, qui benè euacuant, & addebant Domini Rimin. Senior *consil.* 258. *num.* 35. *vsque ad finem*, & præsertim *num.* 3. *vers. præterea.* vbi ad casum de quo agitur obtinuit, distinguit probationem possessione, & incidentia in ipso iudicio possessorio per verificationem conditionis. 4

Quintò, quia in Breui adest, constito summariè de obitu in die 4 Maij, quæ induceit conditionem, debet plenè probari: vt latè Dec. *in rubr. de probationibus, n.* 13. *ad fi. vers. nisi per modum conditionis, & num. sequent.* & fuit dictum in vna Pampilonen. beneficij de Stillo. die 13. Ianuarij 1578. coram R. P. D. Decano, post Ægid. *decis.* 471. præsertim, vt ex præmissis apparet, vbi subiecta materia requirat plenam probationem, vt considerant Doctores *in dicta rubr. de probationibus.* 5

Nec refert quòd Breue dicat, constito summariè, quia interpretatur sine multis solemnitatibus. Bart. *in extrauagant. ad reprimendum, & in l. iudicibus* a. *oppositione* 1. *de iudiciis.* Pedem. *decis* 1, *n.* 1. Redoan. *in tract. de spol. quæst.* 11 *num.* 9. & sic non remouentur qualitates probationum. Idem Bart. *in d. extrauag ad reprimendum, in verbo summariè, & in l.* 1 *§. fin ff de prætor. stipulat.* Alex. *in l. summa in* 1. *ff de condict. indeb.* cum aliis hîc cumulatis alia benè euacuant informantes. 6

Quoad secundam partem dubij principalem, an adsit in casu de quo agitur huiusmodi plena proba- 7

tio) Domini resoluerunt affirmatiuè probari Martium obiisse die 4. Maij per tres testes in partibus eodem die examinatos, qui benè deponunt de dicta die, præsertim primus, tertius & fides Notarij, & istæ sunt probationes factæ eadem die, in qua non erat nota creatio S. D. N. in illis partibus: nec potest considerari aliqua sinistra suspicio in istis probationibus, prout potest considerari in aliis testibus ex aduerso productis, qui fuerunt recepti de mense Nouembris, & non coadiuuant hanc probationem, vt dicitur, sicut pro ista parte aliquid ei faciunt. Non obstat quòd medicus dicat de obitu hora decima, quia incidenter dicit, & intellexit vt alius testis & Notarius dicunt, in circa, vel parum plus minus, circa istas horas.

8 Non obstat quòd isti tres testes in partibus examinati fuerunt sine citatione partis, & ideò quòd non probant, quia in huiusmodi casibus fortuitis, velut natiuitatis, seu mortis alicuius, Notarius potest conficere instrumentum, vel testes examinare, etiam sine partis citatione, officio cuiuscumque iudicis ordinarij. pienè probant, maximè ad litem, quia tunc non aderat, nec suspicari poterat alicuius doli malus. Bald. *in cap. quia frequenter. §. porrò. vt lite non contestata.* alleg. à Felin. *ibi numer.* 24. Dec. *in cap.* 1. *col.* 4. *de fide instrumentorum.* Vestr. *in praxi lib.* 6. *cap.* 2. *numer.* 1. Gabr. *de citationibus conclus.* 1. *numer.* 336. *& seq. fol.* 187. & plures alij allegati, etsi per instrumentum Notarij rogati de ordine iudicis super huiusmodi casibus, etiam nemine citato, probat Ioan. Andr. ad Specul. *de instrument. cap. dictum. §. postquam accusatio,* & videtur allegatus à Paolo de Castro *in l. prætor ait, num.* 8. *in fine ff. de eden.* vbi dicit se ita consuluisse. Dec. *in rubr. de fid. instrument. num.* 22. vbi dicit, etiam multo magis adhibenda fides vbi fuerunt examinati testes, & adest ordinatio iuris eodem die vt recipiatur informatio, & Notarius qui fecit fidem, examinauit testes, recepitque ordinem ab ipso iudice.

9 Nec refert quòd agatur de probanda certa die obitus, & non de obitu in genere, & quòd requiritur plena probatio, quia si testes sunt bene examinati sine citatione partis, in dictis testes plenè probant, vt in illis legitur.

10 Testes pro Dominico ab ordinario prouiso examinati Granatæ de mense Nouembris 1585. nihil obstant, quia sine citatione prouisi Apostolici, quia tunc erat omnibus notum, & præcipuè Dominico: sed in dictis isti testes, vt dixerunt, faciunt pro Lupo prouiso Apostolico, quia deponunt Martium obiisse die 4. Maij. Primus testis deponit quòd videat prædictum Canonicum mortuum, & inter sextam, & septimam horam de manè. dixi 4. Maij. Quod non obstat, quia licèt primus testis Lupi, & fides Notarij dicant eum obiisse hora decima ante meridiem: dicunt tamen fides Notarij & tertius testis parum plus, & minus, qui possunt verificari in prædicta hora. deponit autem quòd audiuit in familiaribus dicti Canonici illum perdidisse loquelam hora decima noctis diei 3. Maij, & sic duabus horis ante diem quartam reseruatam, & quòd statim obierat. verùm in hoc loquitur de auditu, ideo non probat. Secundus testis deponit quòd vidit eum mortuum parum antea quàm elucesceret, & debuit esse hora quinta. quod potest considerari cum prædicto, & tertio Lupi, & fide Notarij per prædicta quinta, & parum plus, vel minus. de auditu autem deponit quòd obierat ante mediam noctem præcedentem: verùm non probat vt quinta dicti est. Tertius deponit de visu; quòd vidit eum mortuum hora octaua, & sic meliùs concordat cum prædictis. de auditu autem deponit illum obiisse hora prima noctis, & sic discordat à duobus aliis, & patitur eundem mortuum. Quartus idem, & eodem modo deponit. Quintus non obstat, quia deponit de visu, de hora tamen decima eum vidisse mortuum, & prius quàm iret ad eum videndum sonabant campanæ, & in ciuitate dicebatur quòd sonabant pro Canonico Martio defuncto. Sextus testis nec etiam deponit enim quòd vidit prædictum Canonicum mortuum hora nona, & quòd audiuit à fratre quòd obierat die 4. Maij. omnes tamen deponunt de dicta die 4. eum vidisse mortuum, nullus de visu ante illam diem. quare non probant de hora obitus.

Vltimò non obstant quæ dicuntur de publicatione Regali reseruatore, sic Romæ circa horas 16. circa meridiem, quia stante declaratoria S.D.N. res non habet difficultatem. & hæc declaratoria videtur satis honesta, quia reseruatio de beneficiis vacaturis io die 4. Maij cœpit, vacantia in illa die ante publicationem, dummodo ante publicationem non sit prouisa per ordinem. Simonet. *de reseruat. quæst.* 54. 11

R. P. D. PEGNA DECANO.

Senogallien. census. 26. Aprilis 1591.

ARGVMENTVM.

Simulatio census celebrati in fraudem vsurarum, licèt dicatur instrumentum pecuniam numeratam esse, probatur coniecturis, & quibus.

SVMMARIVM.

Simulatio census celebrati in fraudem vsurarum, licèt dicatur in instrumento pecuniam esse numeratam, probatur coniecturis & quibus, n. 1. *& per tot.*

Correspectiua dicuntur duo instrumenta eodem die confecta, & vnum alteri inesse, ibid.

Identitas pretij in duobus instrumentis appositi facit præsumere simulationem, num. 2 *&* 3.

Instrumentorum pluralitas facit arguere simulationem in fraudem vsurarum, num. 2.

DECISIO V.

AD dubium quod proposueram, an instrumentum census celebratum sub die 19. Septembris 1571. subiaceret vitio vsurariæ prauitatis. 1

Domini affirmatiuè responderunt. Nam licèt ex instrumento constare videatur interuenisse pretiū in numerata pecunia, vt satis fieret constitutioni Pij V. super creatione censuum: nihilominus ex aliquibus coniecturis videbatur esse simulata; apparebat enim eodem die coram eisdem Notario & testibus fuisse celebratum alium venditionis contractum quorumdam bonorum & mercium inter Octauium, & Aurelium, & eodem deinde die creatum censum, de quo agitur, vnde censebatur alter inesse alteri. *l. lecta. ff. si certum petatur*, & arguit simulationem in fraudem vsurarum Paris. *consil.* 86. *n.* 36. *lib.* 3. Natt. *consil.* 198. *n.* 11. Aym. *consil.* 156 *n.* 11. Hip. Rim. *consil.* 233. *n.* 35.

Numerationem veri pretij in pecunia numerata re vera non interuenisse, hoc potissimum suadebat. 2

Primò, quia Octauius vendidit Aurelio vnum creditum scot. 164. cuius ratione sicut non intelligitur interuenisse numeratum pretium, item nec aliæ res, quæ in emptione comprehenduntur. Bart. *in l.*

in l. vir ab eo. ff. de iur. dot. Bald. l. cùm allegas, num. 11. C. de vsur.

3 Tum præterea, quoniam pro eadē summa scutorum 2004. qua fuerunt vendita dicta bona, fuit celebratus contractus census. quod valde suspectum visum fuit Dominis vt iudicarent pro simulatione cōtractus, censum pronunciantes creatū contra formam præscriptam in constitutione Pij V. & ideo fuisse vsurarius, præsertim cùm soliti sint fœneratores varias nectere fraudes in hoc contractu ad occulrandam vsuram. Nanar. de vsur. num. 88.

4 Alias coniecturas allegatas per infirmantes pro Cintio Passero ū probarentur ex actis, eandem simulationem dicunt Domini coadiuuare.

R. P. D. P E G N A.

Duden. beneficij de Rosal. Luna 12. Decembris 1594.

A R G V M E N T V M.

Rescriptum delegationis debet iudici delegato antequam iurisdictionem exerceat præsentari originale, non autem illius copia; & de forma præsentandi hoc rescriptum.

S V M M A R I V M.

Iudex delegatus iurisdictionem non habet, nisi sibi præsentato originali & authentico rescripto delegationis sibi facta, num. 1.

Iudex delegatus, seu executor non potest executionem facere, nisi fuerit certus de sua iurisdictione, aliter quam per exemplum minus solemniter præsentatum, num. 2. vers. & ratio est.

Litteræ omnes venientes ex Curia Romana vocantur litteræ Apostolicæ secundum consuetudinem loquendi vltra montes, num. 4. in fine.

Processus factus non productis litteris iurisdictionem tribuentibus validus est quandocunque litteræ producantur. declara vt num. 6.

Translatio possessionis facta coram executore vigore processus fulminati, in quo erant insertæ litteræ Apostolicæ, an valida sit, num 7.

Iudex delegatus & ordinarius simul si actum, quem fecit nullum, fecerit tanquam delegatus, non potest postea illum sustinere tanquam ordinarius, num. 8.

Delegati iurisdictionis rescriptum quomodo præsentari debeat iudici vt iurisdictionem exercere possit, n. 9.

D E C I S I O VI.

1 Apparitius ad fundandam litem narratam in gratia, si neutri, quam impetrauerat à fel. record. Sixto PP. Quinto de hoc beneficio, vtebatur decreto quodam citationis ordinarij Duden. litteræ gratiæ, si neutri, quam nullam protsus, & inualidam fuisse prætendebat Alphonsus de Sumaniego.

Vtraque parte super dubio dato instante, dubitaui, an coram ordinario Duden. fuissent præsentatæ litteræ originales, vel aliæ ita authenticæ, vt decretum citationis illarum vigore factum fuisset legitimum, & validum ad dictum effectum litis inducendæ.

Et Domini censuerunt non constare coram ordinario fuisse præsentatas litteras originales, vel aliàs authenticas, & propterea decretum citationis illarum vigore factum fuisse nullum, quia Gregorius quidam, qui die 27. Iunij anno 1587. nomine Apparitij comparuerat coram ordinario ad notificandam ei gratiam Apparitij, & petente executionem eiusdem gratiæ, solùm exhibuit quandam copiam dictæ prouisionis subscriptam per q. Balthassarem Rodriquez assertum Notarium, qui asserebat prædictas litteras Apostolicas sua propria manu ex propriis originalibus transumpsisse fideliter, & rogatum subscripsisse.

2 Hinc enim constabat coram ordinario non fuisse productas litteras originales, ideóque iudicem nulliter citasse, cùm non aliter habuisset iurisdictionem, vel eius executionem, nisi originali, vel authentico rescripto sibi solemniter præsentato. Rot. decis. 20. de concess. præbend. in nouis, & decisione 4. de offic. delegat. in antiq. Ægid. decision. 110. versic. circa secundum dubium. Felin. in cap. cùm te, numer. 21. de rescript. & in cap. si euatus, numer. 12. & 13. eod. tit. Cassad. decis. 2. numer. 10. & seq. de restit. spoliat. & decis. 33. super reg. Crescen. decis. 5. numer. 4. de fid. instrumen. Idem decis. 13. de concess. preben. Achil. decis. 2. de offic. delegat. Roman. consil. 350. numer. 8.

Et ratio est, quia executor certus esse debet de sua iurisdictione per exemplar, & non per exemplum minus solemniter præsentatum, maximè cùm rescripti præsentatio sit de processu, & illius potissimum fundamentum: ideóque fieri debet solemniter per manum publici Notarij, & cum appositione testium, cùm iudici non credatur. Specul. de rescript. præsent. num. 3. 4. & 5.

Et verò magis defectus apparebat intus, quia neque constabat quòd in actis iudicis Commissarij fuissent exhibitæ bullæ originales, cùm in citatione per eum decreta solùm reperiretur inserta copia copiæ præsentationis Bullarum. Nam ille idem Balthassar Rodriquez Notarius assertus asserebat fideliter transumpsisse illud transumptum ex alio transumpto processus originalis, quod euidenter quoque demonstrabat differentiam inter copiam exhibitam, & copiam copiæ insertam in dicta citatione, quia in copia exhibita deerant subscriptiones expeditorum Cancellariæ, quod planè ostendebat illud non fuisse originale, nec copiam originali conformem ex copia vera copiæ insertæ in citatione, subscriptiones expeditorum legebantur. 3

Neque iste defectus tollebatur ex assertione iudicis dicentis in principio decreti citationis, se fuisse electum iudicem vigore vnius Bullæ Apostolicæ Sixti PP. V. scriptæ in pergameno, & signalatoriæ cum quodam sigillo plumbeo pendente in foliis sericis rubei croceique coloris. quia ex his non inferebatur ad realem exhibitionem litterarum coram illo, cùm potiùs viderentur verba Notarij in similibus citationis decretis de stylo apponi solita. quod colligebatur præterea ex illis verbis in citatione sequentibus, nempe, cuius quidem Bullæ copia hæc est quæ sequitur; & tamen non sequebatur ibi, nisi tenor copiæ alterius copiæ, vt suprà fuit ostensum. Pro quo faciebat consuetudo vltra montes vigens, per quam, vt ait Crescent. decis. 87. incip. Executor gratia in Italiam, omnes litteras de Curia Romana venientes, vocant litteras Apostolicas. 4

Sed neque authenticam litterarum copiam fuisse productam coram ordinario, ostendebant plures defectus solemnitatum requisitarum in transumptando. 5

Rursus non constabat prædictum Balthassatem Rodriquez

driquez, qui transumptum fecerat, fuisse Notarium, neque erat verum illum fideliter transumpsisse, cùm inter copiam exhibitam, & copiam copiæ in citatione insertam essent varietates & differentiæ suprà relatæ, vnde nulla eis poterat adhiberi fides.

6 Neque prædictis obstabat Rot. *decis.4. de conceß. præben. in antiquis*. quòd etiam sine copiæ præsentatione valeat processus, dummodo postea litteræ quandocumque producantur, & de illis constet. quia respondebant Domini illam decisionem fuisse reprobatam. Felin. *in c. sicut statum, num. 17. de rescript.* Crescen. *decis.* 198. *incip. Perusinis*. Roman. *consil.* 353. *num.* 6.

7 Rursus non obstabat decis. Achil. 2. *de offic. deleg.* vbi Rota tenuit valere translationem pensionis factam coram exequutore vigore processus fulminati, in quo erant insertæ litteræ Apostolicæ.

Quia respondebatur primò insertionē litterarum in processu fulminato maiorem habere vim, quàm transumptum factum ad Notario, cùm in processu fulminato iudex attestetur se vidisse litteras originales, easque inseruisse, & sigillum suum apposuisse. Put. *decis.* 246. *num.* 5. *lib.* 3.

Concurrebant præterea in illo casu multa adminicula, quibus suadebatur credendum fuisse inserto. Cassad. *decis.* 71.

Postremò cùm fuisset processum extraiudicialiter sine partis citatione, licebat peragere actum translationis pensionis. Achil. *decis.* 2. Put. *dicta decis.* 246. *n.* 3. *versic. non obstat. lib.* 3. In casu autem proposito exequutor non potest actum exercere sine legitima citatione.

8 Postremò neque decretum citationis poterat sustineri vigore ordinariæ iurisdictionis, quia cùm processerit tanquam delegatus, ad iurisdictionem delegatam se restrinxit, fecit enim actum tanquam iudex Apostolicus vigore litterarum, & ideo nulliter processit ex prædictis. Hostien. Imol. Abb. & alij *in c. cum ex officio*, vbi Felin. *num.* 25. *versic.* 4. *conclusio. de rescriptis*. Nam qui potest procedere ex potestate valida, procedit ex potestate inualida. Put. *decis.* 383. *num.* 3. *lib.* 2. Roman. *consil.* 343. *num.* 5.

9 Postremò non obstat doctrina Speculat. *in rubr. de rescriptis præsent. lib.* 2. *& tit. de instr. edit.* §. *mox dicamus. num.* 11. tradendo modum procedendi in similibus actibus, vt scilicet litteræ originales transumprentur, ex quo non possunt in actis relinqui, & transumptum ponatur in actis, ex quo fiat aliud transumptum in decreto citationis inserendum. Quæ omnia hic obseruasse videbatur iudex, quia fuit responsum veram esse illam doctrinam Specul. non tamen excludere solemnitates requisitas in transumptando, neque veram & realem productionem litterarum originalium, quæ in proposito casu non fuisse seruata satis liquebat ex supradictis.

R. P. D. ORANO.

Romana Grani. Lunæ 27. Februarij 1595.

ARGVMENTVM.

Rerum pluralitas præsumitur potius, quàm identitas quid si agatur de probatione identitatis equi mortui, vel grani.

SVMMARIVM.

Pluralitas rerum præsumitur, & non identitas n. 1.
Pluralitas equorum præsumitur, & non identitas. ibid.
Identitas grani, an, & quomodo probetur per testes, n. 2.
Identitas rerum probatur coniecturis, ibid ad fin.

Notario non creditur, nisi de his de quibus fuit rogatus cum testibus, ibid.

DECISIO VII.

Agebat Dominus Casalis sanctæ Broeolæ Saluiano interdicto contra tertios possessores grani, in eo, vt prætendebat, recollecti, & ad quoddam horreum sancti Chrysogoni, ex granario Dominorum de Maximis sito alle Cerchi translati. dum autem super illius existentia inter partes coram Auditore Cameræ orta fuisset quæstio, dubitaui stantibus hinc inde deductis, an constaret de identitate grani. & quia in rebus pluralitas præsumitur, vt not. Bart. *in l. demonstratio, in princ. & vers.* 6. *quæro. de cond. & demonstr. & in l. dinus. de custod. reorum. in l. inter stipulantem.* §. 1. *de verb. oblig.* Io. And. Aot. de Butr. & cæteri *in c. auditis, de præscript.* vbi exemplo hoc illustrant conductoris equi. quòd si probent equum mortuum in itinere, à repetitione illius facta per locatorem non liberatur, nisi etiam probet, quòd equus mortuus erat ille sibi locatus. Alexand *consil.* 119. *num.* 3. *lib.* 1. Corn. 144. *num.* 1. *lib.* 4. Aymon *consil.* 112. *num* 3. *&* 798. *num.* 4. 1

Domini concluserunt contra dominum, non liquere de grani identitate. nam testes ad hunc effectum inducti nihil concludunt. Licet enim primus, & secundus probent granum recollectum in Casale sanctæ Broeolæ fuisse repositum in horreo Dominorum de Maximis à Cerchi, & tertius dicat fuisse collocatum ad partem sinistram horrei versùs portam; tamen quòd inde fuerit transportatum ad horreum sancti Chrysogoni non deponunt. vnde cùm in dicto horreo Dominorum de Maximis in confesso sit granum ex diuersis prædiis recollectum fuisse per aceruos distinctum, non satis est ustendere huiusmodi transportationem grani de vno ad aliud horreum factam, nisi etiam verificetur fuisse illud, quod in Casale sanctæ Broeolæ fuerit collectum, præsertim cùm idem tertius testis, in cuius dicto particulariter Dominus Casalis intentionem suam fundare nititur, deponat granum consignatum Raphaeli Andreæ, & aliis, fuisse ex illo sanctæ Brocolæ, & Bresciani, adeò quòd non restringit grani traditionem factam Andreæ prouenisse ex aureo grani sanctæ Brocolę. Quartus verò testis nihil probat. nam admisso quòd ex grano Dominorum de Maximis fuerit transportata certa quantitas ad horreum sancti Chrysogoni, nec um explicat, an ex parte sinistra horrei, vel aliunde hoc accideret, sed potiùs in confuso agit de non mensuratione grani facta pluribus diuersorum aceruorum Reliqui duo testes vltimò examinati non merentur allegari, quia nesciunt an granum traditum Andreæ prouenerit ex Casale sanctæ Broeolæ, & ad quem locum fuerit exportatum, quin potiùs vltimus testis deponit quòd post factam Andreæ, & quibusdam aliis mensurationem, & consignationem grani remansit in horreo aceruus grani ad manum sinistram versùs portā quod est multum verisimile, cùm etiam secundus testis dicat, quòd erat arenosum, & plenum zizania, nec dicatur de identitate grani competere ex confessione Andreæ iunctis coniecturis, quæ in huiusmodi materia propter eius difficilem probationem solent recipi. Bart. *in tract. de test. n.* 31. Quia ex simplici fide de assertione Notarij nulla potest colligi probatio cōfessionis, tum quia non creditur Notario, nisi de his, de quibus fuit rogatus; tum etiam, quia circa confessionem nullos adhibuit testes, prout *decis.* 5. *lib.* 5. Crescen. *decis.* 4. *de fid. instrum.* coniecturæ autem nullæ sunt, & vbi constat de deposito grani plurium casalium, nun ita faciliter admittitur præsumptio identitatis, vt bene hic per informantes pro Domino Andrea. 2

ILLV

ILLVSTR. D. BLANCHETTO.

Oscen. Pœnitentiariæ 10. Aprilis 1595.

ARGVMENTVM.

Recurrens ad iudicem laicum in causa Ecclesiastica efficitur excommunicatus & incapax beneficiorum.

SVMMARIVM.

Iudex laicus in causis Ecclesiasticis adiri non potest, & ad eum recurrens est ipso iure excommunicatus, & committit sacrilegium, num 1.

Index secularis adiri non potest, etiamsi index Ecclesiasticus malè procedat, quia cum sit authoritate minor, non potest supplere negligentiam maioris, num. 2.

Appellans & recurrens ad iudicem secularem in causa Ecclesiastica, non excusatur ex eo, quòd dicat velle se pr... qui causam grauaminis coram Ecclesiastico, quia po... de adire superiorem iudicis Ecclesiastici, & ad eum recu...re, num. 3.

Index secularis est incapax iurisdictionis in personas Ecclesiasticas & in eorum causas, non obstante immemorabili, num 4.

Excommunicatus propter excommunicationem redditur incapax beneficiorum, num. 5.

DECISIO VIII.

1 DOmini dixerunt sententiam absolutoriam vltimo loco latam in iudicio criminali ad fauorem Pauli sustineri non posse. Nam & de iure communi, & ex Bullae. in Cœna Domini, recursus in causis Ecclesiasticis ad iudices laicos est prohibitus. *cap. qualiter, & quando.* vbi Doctor. omnes, *de iudic.* & recurrens est ipso iure excommunicatus. *cap nouerit, & cap. graue, de sentent. excommunic. & in d. Bulla* §. 16. & committit sacrilegium. Caietan. *in summa, in verbo excommunicatio cap. 3. & seq.*

2 Neç excusari potest, ex traditis per Couarr. *pract. quæst. cap. 35. num. 3.* nam etsi iudex Ecclesiasticus malè procedat, non potest iudex secularis, cuius est minor potestas, supplere negligentiam Ecclesiastici, qui ipso potestate, & authoritate est maior, vt declarant omnes Doctores *in cap qualiter, & quando. de iudicijs.* videlicet Ioann. Andr. & Abb. antiq *num.* 1 Imol. *num.* 7. Barbat. *num.* 23. sed illius negligentiam Ecclesiasticus supplet. *cap. ex transmissa. cap. licet. cum seq. de for. competen.* superioritatem autem iurisdictionis probant *cap. solita de maiorit. & obed. cap. denique 96. distinct. & Clemen. Romani. de iureiur.*

Quæ licèt de plano procedant, multo magis applicantur proposito casu, in quo Paulus habuit recursum ad iudices laicos, non solùm semel, sed pluries, ad effectum impediendi mandatum de manutenendo ad fauorem Capituli rite & rectè decretum, scilicet 3. Octobris 1587. & 18. Nouembris, & 11. Decembris eodem anno, & de mense Februarij 1589. etiam postquam obtulerat se paratum parere, mandatis Archiepiscopi Cæsaraugustani.

3 Nec excusari potest Paulus à tali recursu ex eo quòd postea voluerit prosequi grauaminis causam coram Ecclesiastico, quia talis excusatio non habet locum quando recurri potest ad Ecclesiasticum, qui tale grauamen impediat, prout poterat Paulus adeundo Metropolitanum, vel Nuntium Apostolicum, & illum ad istum effectum non recurrisse euentus docuit, quia neutrum ... & prouisiones Regiæ multò magis hoc declarant, quia non solùm inhibetur iudici Ecclesiastico ne ad vlteriora procedat, sed illi mandatur, vt quæ decreuerat reuocet, & coram ipso iudice seculari compareat ad allegandas causas, ex quibus parere non teneatur.

Ex quibus nihil aliud inferri potest, nisi quòd ipsi iudices nolunt de causæ Ecclesiastica cognoscere, quod est admodum absurdum, cùm iudex laicus sit incapax iurisdictionis in personas Ecclesiasticas, & eorum causas. nec immemorabilis hoc casu sibi suffragatur. Doctor. *in cap. causam. de præscript.* Felin. *in c. 2. de maior. & obed.* Rot. *decis.* 10. *de consuetud. in antiquis.* & Bisinger 2. *eod. tit.* Præcipuè cùm in dicta Bulla in Cœna Domini derogetur consuetudinibus, & immemorabilibus. 4

Non obstant quæ allegantur ex defectu iurisdictionis, & quòd Rota non cognoscit de iustitia sententiarum, quæ sunt extra Rotam latæ, quando de illarum executione non agitur. quia in casu proposito Hieron. Pinos habet fundatam intentionem super recursibus, & claram iuris dispositionem, per quam Paulos propter excómunicationé incursam redditur incapax beneficiorum. & cum ipse Paulus excipiat de absolutoria quam transiisse in rem iud. prætendit, licitum est Hieronymo replicare de illius notoria iniustitia. Propterea vltra recursus prædictos coram locumtenente criminali A. C. adsunt alij producti coram me registrati fol. 326. & 335. 5

Ex quibus ipsum incidisse in pœnas in Bulla in Cœna Domini contentas, negari non potest.

R. P. D. CORDVBA.

Duden. Beneficij de Rosal. 10. Maij 1595.

ARGVMENTVM.

Iudex delegatus non habet iurisdictionem, nec eam exercere potest, sibi non præsentato originali rescripto, iurisdictionem tribuente, etiam quòd pars comparendo non opposuerit iurisdictionis defectum.

SVMMARIVM.

Iudex delegatus debet esse certus de sua iurisdictione, nec eam potest exercere, sibi non præsentato originali rescripto iurisdictionem tribuente, num. 1. & 2. vbi ampliatur hæc conclusio, etiam quod pars comparens non opposuerit defectum iurisdictionis, & num. 4.

Negatiua probatur ex inspectione actorum, num. 1.

Delegati iudicis facultas procedendi debet illi solemniter, & per manum publici Notarij cum appositione testium præsentari, antequam iurisdictionem exerceat, ibidem, in fine.

Iura producta quando dicantur esse de actis, n. 3. vbi etiam quando instrumenta producuntur esse de actis.

Iudici delegato non competit iurisdictio cum effectu, nisi post præsentationem litterarum delegationis, num. 4.

Iurisdictionis defectus consensu partium conualidari potest, ibid.

DECISIO IX.

DIe 12. Decembris anni præteriti, fuit resolotum non constare fuisse præsentatas litteras originales, vel alias authenticas coram ordinario Iud. cui litteræ gratiæ si neutri fuerant directæ, & propterea decretum citationis illarum vigore factum fuisse nullum. 1

Et quia Appatitius instabat iterum audiri super iisdem, 10. Maij 1595. fuit resolutuio standum esse in

decisis omnibus adductis in decisione primæ propositionis. Constat enim quòd iudex non fuit certus de sua iurisdictione, cùm non fuerat præsentatum originale, quod ex inspectione actorum bene probatur, ad trad. per Alex. *consil. 55. num. 12. lib. 5.* Aym. *consil. 197. num. 10. vers. sed verba enunciatiua.* Nam præsentatio rescripti debet fieri solemniter per manum publici Notarij, & cum appositione testium. Speculat. *tit. de rescript. præsent. in princip. per totum.* & quando hoc deficit, iudex non potest dici certus de sua iurisdictione.

2 Non obstat quòd præsumatur originale præsentatum & iudicem certum per inspectionem originalis de iurisdictione, eo ipso quòd pars Alphonsi comparuit nihil opponens de defectu iurisdictionis, eo quòd originale non fuisset præsentatum, quo casu intrat doctrina tradita per Henric. Boic. *num. 4.* Abb. Felin. & Bellamet. *num. 10. versic. tertiò quero, in cap. cùm iure, de offic. deleg.* dicente quòd si pars compareat, & ante sententiam non opponat de defectu iurisdictionis, eò quòd originale non fuisset præsentatum, si velit opponere post sententiam, non potest.

3 Nam Domini duos terminos considerabant, alterum, quòd productio iurium sit de actis. Alterum quòd sint de actis instrumenta quæ producuntur. Quoad primum est dicendum quòd fiunt de actis statim quòd est facta productio parte citata, etsi non potest dici de actis instrumentum, vt per Mohedan. *decis. 1. de procurat.*

Quoad secundum iura fiunt de actis si registrentur solemniter in illis, vt per Bellamet. *vbi suprà num. 8.* & inde iurisdictio iudicis consideranda est, si respectu Iudicis productio iurisdictionis debet esse de actis, & fieri per manum Notarij publici, cum appositione testium, ad tradita per Specul. *vbi suprà*, & respectu partis si opponatur, debet instrumentũ verificari, & registrari, vt tradit Ægid. *in cap. cùm in iure, num. 8. de offic. deleg.* ex aduerso allegato, vbi docet practicam & obseruantiam Curiarum, & inquit quòd omnia producta de verbo ad verbum ponantur in actis transumptiuè, & quòd citetur pars ad dicendum contrà, etsi nihil probabile alleget, probatis Notariorum signis & sigillis, si negetur illud transumptum, habebit vim solemnis & authenticæ publicationis. & sic præsupponit, quòd originale debet præsentari, & postea transumptari.

4 In casu verò de quo agitur, non constat de productione, & de actu productionis, sed de comparitione quadam coram dicto iudice, & de actu extraiudiciali iudicis sine testibus, cui assertioni se fuisse deputatum vigore Bullæ delegationis non est standum nisi priùs constet de delegatione. Ratio est, quia delegato non competit iurisdictio cum effectu, nisi post præsentationem litterarum delegationis. *cap. super eo, de appellat.* cum aliis per Roman. *cons. 353. num. 8.* & inde tollitur obiectum quòd cùm pars citata ad dicendum contrà non comparuerit, & nihil opposuerit, iudex potest procedere, cùm etiam iudex dicitur ante præsentationem litterarum: si autem non habuit iurisdictionem, consensus partium non potest conualidare processum. *l. priuatorum, cum vulgaribus. C. de iurisd. omn. iudic.* tenent in expresso Franc. *cap super eo, el 2. col 6.* & ibi Dec. *n. 28.* vbi inquit quòd intentio S. P. est suspensa ante præsentationem litterarum, & agitur de conferendo iurisdictionem, quam priuati dare non possunt, Felin. *in cap. cæterum, num. 21. de rescript.* & testatur communem opinionem Anton. Gabr. *de exceptionib. rei iudic. conclus. 3. num. 3.*

5 Cùm ergo dicto iudicio fuerit præsentatum transumptum ab alio transumpto processus originalis, DD. resoluerunt standum esse in decisis, cum illi non potuerit de iurisdictione constare.

R. P. D. PENIA.

Oscen. Canonicatus. Veneris 1. Decembris 1595.

ARGVMENTVM.

De prohibito recursu ad seculares iudices. est mirabilis decisio.

SVMMARIVM.

Recurrentes ad iudices laicos pro habenda inhibitione iudicibus Ecclesiasticis ipso iure sunt excommunicati, num. 1. & seqq & per totum, vbi proponuntur contraria, & illis respondetur.

Ecclesiasticam libertatem violantes iudices sunt ipso iure excommunicati, num. 2.

Impedientes iurisdictionem Prælatorum Ecclesiæ, sunt ipso iure excommunicati, num. 3.

Iudices seculares nunquid possint cognoscere de causis possessoriis, num. 5 & 7.

Recurrens ad iudices seculares est excommunicatus, etiam quòd recurrat ad impediendum violentiam assertam sibi fieri a iudice seculari, num. 8. in fine, & seqq.

Recurrens ad iudicem secularem est excommunicatus, etiam quando Ecclesiasticus iudex prætendatur negligens, n. 11. & 12.

Recurrentes ad iudices seculares non excusantur ab excommunicatione ex prætensa Hispaniarum, seu alia contraria consuetudine, obseruantia, lege, seu priuilegio, num. 14. & seqq. pluribus per tot.

Iudex secularis, nec actu, nec habitu habet iurisdictionem in Clericos, nec vllo pacto potest Ecclesiasticos iudices corrigere, num. 16.

Pontifices possunt ex causa rationabili concedere Principibus, secularibus priuilegia cognoscendi causas Ecclesiasticas, & procedendi aduersus personas Ecclesiasticas, num. 21. & seq. vbi tamen declaratur hæc conclusio quomodo procedat.

Immemorabilis consuetudo, seu præscriptio non censetur probata ex vnica enunciatiua, contenta in l. data à Principe seculari contra iurisdictionem Ecclesiasticam, numero 24.

Recurrere debent ad Archiepiscopum, vel ad Nuntium Apostolicum, qui sentiunt se grauatos à iudice Ecclesiastico, num. 30.

Recurrere ad iudices seculares quibusnam casibus à iure permissum sit, num. 32.

DECISIO X.

CVm Paulus quidam Lezanus, Archidiaconus Ecclesiæ Oscen. super controuersia, quam habebat cum Capitulo eiusdem Ecclesiæ super quodam Vestuario, bis recurrisset ad tribunal seculare iustitiæ Aragonum pro obtinenda inhibitione, quam *iuris firmam* vocant: & in alia causa, super qua idem Paulus litigabat in Rota, sibi opponeretur de prædictis recursibus, vt consequenter tanquam excommunicatus non esset audiendus, ac die 10. Aprilis anni 1595. coram R.P.D. Blanchetto fuisset decisum, Paulum in excommunicationem incidisse, agentésque pro Paulo coram me conquererentur, dicentes, eum fuisse valde grauatum, quia recursus ad iudices seculares, qui non negabantur, fuerat in casu licito, & à sacris canonibus permisso: ideo dato dubio, an Paulus esset excommunicatus ad effectum, vt veniret, vel non veniret audiendus; Rota vtraque parte informante, vno tantum excepto, illum in censuras à sacris canonibus, & à Bulla in Cœna Domini latas contra illos, qui in causis Ecclesiasticis, quæ aguntur coram iudicibus Ecclesiasticis, recurrunt 1

runt ad iudices laicos, & ad tribunalia, & Parlamenta laicorum, incidisse pronunciauit. quia exploratum est, per multa Concilia ab Ecclesia Romana approbata, & perpetuo vsu recepta, prohibitum esse laicis clericos trahere ad iudicia secularia. Concilium Carthaginense III. *cap.* 9. Concilium Toletanum III. *cap.* 11. vbi talis ausus vocatur indisciplinatio, & licentiæ insolitæ præsumptio. Concilium Chalcedonense *cap.* 9. quæ refert Gratianus *in cap. insolita, & cap. placuit, & cap. si Clericus* 11. *quæst.* 1.

2 Extant præterea in eandem sententiam multa Romanorũ Pontificum decreta *in c. nemo, in c. clericum, in c. si quis, in c. Christianis, in cap. nullus clericus, in cap. peruenit, in c. fratris, & in c. sacerdotibus* 11. *quæst.* 1. Quibus per omnia consentiunt recentiorum Pontificum constitutiones, Innocentij III. *in cap. qualiter, & quando. de iudicijs.* Honorij III. *in cap. nouerit, & in cap. grauem, de sentent. excommunic.* quibus duobus postremis decretis in sententiam excommunicationis incurrunt omnes iudices violantes Ecclesiasticam libertatem, & iuxta tenorem suorum statutorum, & consuetudinum introductarum clericos iudicare præsumentes.

3 Atque istis tandem accessit grauis, & meritò timenda censura Romanæ Ecclesiæ in processu Bullæ in Cœna Domini singulis annis renouata *in* §. 16. vbi Papalem excommunicationis sententiam incurrunt omnes, qui Prælatos Ecclesiæ impediunt, quominus sua iurisdictione vtantur, quique illorum, & delegatorum iudicia eludentes ad Cancellarias, & Curias sæculares recurrunt, & ab illis prohibitiones, & mandata contra iudices Ecclesiasticos obtinent, & aduersùs eosdem exequi procurant, aut id vt fiat, dant auxilium, consilium, patrocinium, & fauorem.

Vnde cùm Paulus Lezanus recursum habuerit ad iudicem secularem, & iuris firmam, siue inhibitionem contra Capitulum obtinere curauerit, eáque re vera vsus fuerit, meritò in censuras à sacris canonibus constitutas incidisse iudicabatur.

4 Cæterùm, quia vnus ex Dominis Paulum excusare nitebatur, & informantes pro illo ex multis ostendere conabantur, illum in casu licito, & à iure permisso habuisse recursum illum ad iudicem secularem, quia articulus est magni momenti, & in Republica Christiana frequenter contingit: propterea visum fuit, paulo diligentiùs singula argumenta discutere, & explorare, quid de singulis sentiendum videatur, ne clerici fallantur, & iudices dum aliis remedium se afferre arbitrantur, in discrimen peccati, & periculosi anathematis labantur.

5 Prima ergo excusatio deducebatur ex eo quòd Paulus non adiuit iudicem secularem, vt de causa cognosceret, sed, vt prohiberet, ne appellatione pendente iudex Ecclesiasticus aliquid in suum præiudicium innouaret, & præsertim cùm ageretur de possessorio, de quo etiam iudex laicus potest cognoscere, vt patet ex traditis per Crauett. *cons.* 258. *incip. Efficaciora visa sunt.* & Couarr. *in pract. quæst. cap.* 35. *num.* 1. & tenuit nouissimè Anton. Thesaur. *decis.* 82. *incip. iudex laicus.* qui loquitur de iudicio possessorio beneficiorum Ecclesiasticorum inter clericos, & concludit nedum super possessorio retinendæ, siue reintegrandæ, aut recuperandæ possessionis, sed etiam super possessorio adipiscendæ posse cognoscere: multò ergo magis in casu proposito potuit interponere partes suas in hoc iudicio, in quo neque tractabatur de possessorio beneficij, neque iudex laicus volebat cognoscere, sed solùm interposuit simplicem inhibitionem super possessorio non beneficiali, sed cuiusdam vestiarij, quod magis sapiebat profanitatem, idque donec superior Ecclesiasticus cognosceret de iustitia causæ.

Sed respondebatur, quòd tametsi multi Doctores, 6 quos præcitato loco recensent Crauett. & Thesaur. tenuerint causas possessorias rei spiritualis, vel quasi spiritualis, per iudices sæculares cognosci, & decidi posse: Romana tamen Curia, & supremum Rotæ tribunal eam sententiam veluti periculosam semper respicit, censuitque causas possessorias beneficiorum, & aliarum rerum Ecclesiasticarum, ad forum Ecclesiasticum pertinere. *Clemen.* 1. *de caus. possess. & propriet.* & ita sæpe Rota iudicauit coram Puteo *decis.* 361. *incip. Fuit dubitatum. lib.* 1. & in vna Oscen. sacristiæ coram Reuerendissimo D. Neapolione Comitulo Rotæ Auditore, & nunc Episcopo Perusino.

Et licèt multa Christianorum Principum tribunalia, & Parlamenta eandem affirmatiuam sententiam 7 secuta, vt ex præfata Thesauri decisione patet, super possessoriis rerum Ecclesiasticarum cognoscere se posse arbitrentur; postquam Romani Pontifices per Bullam Cœnæ sub graui anathemate constituerunt, ne prætextu violentiæ, aut aliarum prætensionum iudices laici in causis Ecclesiasticis se quomodolibet interponant, non videtur ampliùs dubitationi relictus locus, quin, si contrà fecerint, in excommunicationem incurrunt.

Præterea ad excusandum Paulum adducebatur mul- 8 torum Doctorum opinio, & authoritas, qui censent similes recursus ad iudices laicos non esse à sacris canonibus prohibitos. Matthæus de Afflict. *decis.* 24. vbi latè Vrsill. Stephan. Aufrer. *in Clem.* 2. *de offic. ordinar.* Menoch. *tract. de retinen. possess. remed.* 3. *num.* 356. *& seq.* Rebuff. *tom.* 3. *tit. de appellat. abusu.* Gulielm. Benedict. *in cap. Raynutius. in verbo Adelasiam, num.* 54. *de testament.* Carol. de Grassis *lib.* 2. *Regalium Franciæ, iure* 7. Couar. *in pract. quæst. cap.* 35. Gregor Lopez *partita* 1. *tit.* 13. *l.* 13. *in verb. non fuerça.* Petr. Auendan. *part.* 1. *cap.* 1. *num.* 32. *de exequend. mandatis Regum*, *& parte* 2. *cap.* 6. *num.* 12. Francisc. Auiles *in Capitula Prætorum, c.* 1. *in verb. mandamos, num.* 8. Didacus Castellus *in l.* 44. *Taur. in* 5. *additione, in vers. hinc est quod Reges Hispaniæ.* Alphons. de Azeuedo *in l.* 2. *tit.* 6. *lib.* 1. *legum nouæ recopilationis.* Didacus Perez *l.* 5. *tit.* 1. *lib.* 2. *ordinationum, in verb. pueden conocer.* Gonsalus Suarez *in praxi Ecclesiastica tom.* 1. *tempor.* 1. *num.* 23. *&* 24. Nauarrus *in cap. cum contingat de rescript. remed.* 1. in antiqua impressione. Octau. Cacheranus *decis.* 30. *Pedemont. incip. Proposita fuit quæstio.* Ignatius Lopez de Salzedo *in additionibus ad practicam criminalem Bernardini Diaz super c.* 102. Michaël Molinus *in repertor. Fororum Aragoniæ, in verbo firma iuris, vers. die* 21. *February.* Hieron. Portoles *in* 2. *part. scholior. ad Repertor. Molini.* § *firma iuris, num.* 101. *& in* §. *appellatio, n.* 30. *&* 31. Barthol. Humada *in l.* 13. *Tauri. tit.* 13. *part.* 2. *gloss.* 4. Alphons. Viuald. *in candelabro aureo Eccles. part.* 2. *in explanatione Bullæ in Cœna Domini, casu* 14. P. Cenedus *in collectaneis iuris canonici, super Decretalibus, collectaneo* 17. Gabrial de Monterosso *in practica ciuili, & criminali, tract.* 5. *vers. si que se el tercero processo que es Ecclesiastico, que viene per via de fuerca, fol.* 92. *& eod. tract. cap.* 2. *fol.* 93. *pag.* 2. vbi docet praxim ponendi hanc querelam coram Regio consilio Dominic Sotus *in relectione de ratione tegendi secretum, membro* 2. *quæst.* 5. *paulo post princ. vers. quando iudex secularis.* Dominicus Bañes primarius Theologiæ Professor in Gymnasio Salmanticensi *ad* 2. 2. *S. Thomæ, quæst.* 62. *art.* 1. *conclus.* 6. *pag.* 269. ex impressione Veneta anno 1591. Michaël Salon *super* 2. 2. *S. Thomæ, quæst.* 67. *artic.* 1. *controuers.* 1. *in fin. vers. ad tertium de Paulo, & controuers.* 2. *vers. ad alia argumenta hæreticorum.* ibi, *ad confirmationem dico.* Fr. Antonius de Cordoua *tract. de casib. conscientiæ quæst.* 15. *vers. a lo segundo digo, pag.* 83. ex impressione Complutensi anno 1592. & alij.

Ex

Ex quibus apparebat tam Ecclesiasticos, quàm seculares oppressos violentia iudicum Ecclesiasticorum posse adire iudices seculares, vt eos à violentia, & oppressione liberent, donec vel à iudice Ecclesiastico superiore, vel à Romano Pontifice debitum iure præstetur auxilium.

9 Ad horum tamen omnium opinionem vno verbo respondebatur, eam esse periculosam, & contra sacrorum canonum auctoritatem; cùm enim sacri canones indistinctè prohibeant huiusmodi recursus ad iudices seculares; ideo ad solos Romanos Pontifices, quorum est canones condere, & conditis tribuere auctoritatem, pertinebat, ac pertinet docere casus, in quibus licitus sit talis recursus: non autem ad priuatos Doctores, quibus obediendi necessitas, non declarandi facultas incumbebat.

10 Quanquam adderetur in hac re antiquiores Doctores magis excusabiles esse propter quosdam canones, qui eam licentiam tribuere videntur, de quibus paulo pòst dicetur. recentiores tamen, qui post prohibitionem factam in Bulla in Cœna Domini id asserere ausi sunt, minus excusabiles videri. nam *in §. 14. eiusdem Bullæ*, Romani Pontifices recursus etiam prætextu violentiæ, vel aliarum prætensionum, seu etiam donec ipsi recurrentes ad Pontificem informandum supplicauerint, aut supplicari fecerint, sub graui anathemate prohibitos esse decreuerunt.

11 Rursus prætendebant informantes pro Paulo, illum excusandum auctoritate quorundam antiquorum decretorum *in cap. filijs, & ibi gloss. in verbo Regis 16. quæst. 7.* ibi, *quòd si talia Episcopus agere tentet, metropolitano eius hæc insinuare procurent: si autem metropolitanus talia gerat, Regis hæc auribus intimare non differat.* Hæc ibi. quo loco glossa Regem adire permittit, vt corrigat iudicem Ecclesiasticum, quando per Ecclesiasticum cogi non potest.

Item quando iudex Ecclesiasticus est negligens: quod ipsum probare videntur decreta quædam *in cap. Principes, & in cap. Regum, & in cap. Administratores 23. quæst. 5.* quibus decretis passim vtuntur, qui recursus licitos esse arbitrantur.

12 Ad illa tamen multis modis respondebatur. Primum ex sententia Ioannis Andreæ, & Abbatis *in cap. qualiter, & quando, num. 7. vers. nam illa, de iudicijs*, per recentiora decreta fuisse reuocata: glossam verò *in dicto cap. filijs*, non bene loqui. Vel ista omnia decreta intelligi secundùm antiqua tempora: vel denique Iudice Ecclesiastico negligente, aut vim inferente, Reges, & maiores magistratus adire licere, non vt iudicent, neque vt inhibeant, sed vt admoneant, vel iustent, aut intercedant coram superiori Ecclesiastico, vel vt adiuuent. Abbas *in dicto cap qualiter, & quando, num. 7. vers. nec obstat.* Quæ tamen sic fieri debent, vt nullum penitus imperium, nullam iurisdictionem, aut potestatem seculares iudices per Ecclesiasticos vsurpent.

13 Considerabatur propterea, quòd omnia illa decreta, nec erant alicuius Concilij generalis, neque alicuius Romani Pontificis.

Nam decretum *in cap. filijs*, est Concilij Toletani IX. *cap. 1.* text. *in cap. Principes 23. quæst. 5.* est Isidori *lib. 3. sentent. de summo bono, cap. 53.* text. *in cap. Regum*, est S. Hieronymi *in cap. 22. super Hieremiam. cap. administratores*, licèt à Gratiano tribuatur Ioanni Papæ VIII. nondum tamen patuit, an eius Pontificis sit; & quamuis fuerit, longè aliam sententiam habet, vt eius series indicat &

Denique ista decreta, & si quæ sunt alia similia, inspectis conditoribus generalium, legum vim non habent, & quamquam propter actorum dignitatem, & sanctitatem venerabiliter sint interpretanda, non tamen sunt omnino pro legibus canonicis accipienda: habent autem omnino sanam interpretationem, sed non longè diuersam ab illa, quam inde eruere conantur, qui pro tuendo se istis recursibus, opinionem suam istis decretis munire conantur.

Nec refert illos canones recenseri in decreto à Gratiano compilato, quia cùm Gratianus non publica, sed priuata auctoritate, infinita propè illa canonum Ecclesiasticorum, & legum etiam sæcularium capitula in suum librum contulerit, nec legis condendæ auctoritatem habuerit, nec ab aliquo Romano Pōtifice liber ille tanquam authenticus, & legalis approbatus fuerit, inde fit, vt quilibet canon ibi relatus ex eo tantùm quòd ibi referatur, non habeat maiorem auctoritatem, quàm in proprio loco consistens de sui natura esset habiturus, vt rectè docuit Baptista de S. Blasiu *in repetit. rubr. decreti Gratiani, quæst. 5. & 6.*

Hoc Gregorius XIII. Gratiani librum tanquam legalem authenticauit, cùm solùm emendare iusserit, & emenditiones sine additionibus, aut detractionibus mandauerit obseruari.

14 Quartò pro excusando Paulo allegabatur antiquissima consuetudo Hispaniæ, per quam isti recursus vsu frequenti videntur esse recepti; de qua consuetudine testatur Menoch. *tract. de retinend. possess. remed. 3. n. 356. & 357.* vbi postquam retulit decreta *in cap. Principes, & in cap. Regum, & in cap. Administratores, 23. quæst. 5.* addit, inde inualuisse optimam illam obseruantiam Galliæ, Hispaniæ, & Lusitaniæ Pontificum, deinde priuilegiis confirmatam, vt clerici, vel bonorum Ecclesiarum dissipatores, vel inferiorum oppressores ob negligentiam iudicis Ecclesiastici cogi valeant à iudicibus laicis à dissipatione, & oppressione desistere.

Eiusdem obseruantiæ meminit Couarr. *in pract. quæst. dicto cap. 35. n. 3.* & Nauarrus *in manual. dicto c. 27. num. 70.* & alij paulo antè relati *in vers. præterea ad excusandum Paulum.*

15 Sed respectu istius consuetudinis primùm respondebatur, parum subsistere quod asserebat Menoch. de illa confirmata per Romanorum Pontificum priuilegia, quæ si extarent, aut aliquando à Sede Apostolica concessa fuissent in grauibus controuersiis, quæ frequenter oriuntur propter istorum recursus, non dubium, quin vel iudices seculares, vel clerici ad eos recurrentes, vt sese excusarent ista priuilegia Apostolica produxissent. quod tamen nusquam factum apparet, nec Doctores asserentes licitos esse istos recursus, sententiam suam muniunt priuilegiis Papalibus, sed iuribus, & decretis paulo antè citatis.

16 Rursus dicebatur talem obseruantiam, cui tot Conciliorum, & Romanorum Pontificum decreta obsistunt, non posse vocari optimam, sed corruptelam potiùs, tantóque grauiorem, quanto magis inordinatum continet processum, ac magis perturbatum iudiciorum, ac iurisdictionum exercitium: cùm enim iudices seculares, vt rectè sensit Abb. *in dicto cap. qualiter, & quando, num. 7, vers. sed iudex secularis, de iudicijs*, nec actu, nec habitu habeant iurisdictionem in clericos, imò potius talis iurisdictionis sint penitus incapaces, argumento *cap. causam. de præscript. & cap. sacerdotibus*, 11. *quæst. 1.* & sint inferiores iudicibus Ecclesiasticis. *cap. denique 96. distinct. & Clemen. ne Romani, de iureiurand.* propterea nullo modo possunt corrigere iudices Ecclesiasticos, aut illorum supplere negligentiam, aut eis inhibere, nisi in casibus a iure expressis, cùm, vt ait Innocent. *in cap quia diuersitatem. de concess. præbend.* nunquam minor maioris negligentiam suppleat, supradictis accedat, quia istas consuetudines, & obseruantias, quæ immunitati, & libertati Ecclesiasticæ iniuriam inferunt, expresè damnauit Honorius III. *in*

cap.

cap. nouerit. de sentent. excommunic. & Bulla in Cœna Domini, quæ dum omnem prætextum recurrendi ad iudices seculares prohibet, consuetudines etiam quascumque sustulisse censetur, vt paulo pòst in specie consuetudines etiam immemorabiles aufert.

17 Quintò ad Paulum excusandum, & ad prædictam consuetudinem Hispaniæ tanquam licitam, & legitimam defendendam, allegabantur aliquot leges regni Castellæ, quibus cauetur licere recurrere ad tribunal laicorum pro auferendis violentiis illatis à iudicibus Ecclesiasticis. Præcipuæ autem leges sunt sequentes.

Prima est *lib. 2. ordinamenti Regy tit. 1. lib. 5. incip. los Reyes, pag.* 296. fuit lata à Rege Ioanne eius nominis primo Segouiæ, & ibi notat Didacus Perez *in gloss. in verbo, pueden conocer*, quòd in ea lege fundatur hodierna practica, qua vtitur consilium Regium. Quoniam autem ab ista lege videntur cæteræ similes processisse; ideo placuit eius verba referre, quæ sic habent: *los Reyes de Castilla de antigua costumbre, y aprouada vsada y guardada pueden conocer y proueer de las injurias, violencias y fuercas, que acaecen entre los Perlados y Clerigos y personas Ecclesiasticas sobre las Iglesias y beneficios.*

Hæc eadem lex sub eodem tenore verborum refertur in noua recopilatione *lib. 1. tit. 6. l. 2. incip. los Reyes pag.* 20. vbi Alphonsus Acuedus latè conatur probare iustitiam huius legis.

Alteram legem idem disponentem tulerunt Imperator Carolus, & Ioanna Regina Toleti die 11. Augusti anno 1525. *incip. Per quanto.* & habetur *lib. 2. recopilationis tit. 5. l. 36 pag.* 62. vbi dicitur ad Regem pertinere de iure, & de immemorabili consuetudine tollere violentias, quas faciunt iudices Ecclesiastici.

Tertia eiusdem argumenti lata Montisoni per eosdem Reges anno 1542. habetur *eodem lib. 2. noua recopilationis, tit. 5. l. 37. incip. Porque somos informados.*

Quartam eiusdem argumenti tulerunt iidem Reges anno 1536. *incip. Mandamos*, & habetur *eodem lib. 2. tit. 5. l. 38.*

Quintum tulerunt iidem Reges anno 1555. & habetur *eod. lib. 2. tit. 5. l. 39. incip. Otrosi*, &c.

Istæ sunt præcipuæ leges disponentes de violentiis auferendis, & in prioribus legibus Reges affirmant, se posse cognoscere de iniuriis, & violentiis, quæ accidunt inter Prælatos Ecclesiasticos, & clericos super Ecclesiis & beneficiis, idque ex consuetudine antiqua approbata, & vsitata, & obseruata. *Lib. 4. eiusdem noua recopilationis tit. 1. de iurisdictione Regia pag.* 223. *& seq.* habentur multæ aliæ leges, quibus Ecclesiastici multa facere iubentur, vel prohibentur: illæ tamen leges non loquuntur de violentiis auferendis.

18 Ad istas omnes leges, & alias similes, vnico verbo respondebatur. Primò esse penitus inualidas, quia regula est nemine discrepante constituta, & approbata, quòd quando leges Principum sæcularium disponunt aliquid circa personas, vel res Ecclesiasticas, tunc tales leges non valent, neque ligant propter manifestum defectum potestatis, siue iurisdictionis. ita Canonistæ communiter *in cap. Ecclesia sancta Maria*, vbi Felin. *num. 40 vers. prima est vt non procedat. de constit.* Gratus *consil.* 100. *n.* 36. *lib.* 1. Iulius Clar. *in §. emphyteosis q* 28. *num. 7. vers. nec dicatur*, & ista regula est vera, licèt tales leges continerent fauorem clericorum, vel Ecclesiarum. Antun. de Butrio, Imola, Abbas, & alij *in cap. quod clericis. de foro competen.* quos refert, & sequitur Surd. *cons.* 301. *num.* 13. *& seq.*

19 Nec refert quòd istæ leges potuerint ferri ex Apostolica concessione: quoniam neque Reges, qui eas tulerunt, fundarunt se in Apostolica concessione, vt patet ex ipsarum legum serie. Et consequenter firma remanet conclusio suprà posita, ex qua vlteriùs inferunt præcitati Doctores, leges contentas in C. Iustinianeo, *tit. de sacros. Eccles. & de Episcop. & cleric.* licèt non sint in damnum Ecclesiarum, nec repugnent sacris canonibus, etiam de honestate non esse seruandas, propter notorium defectum potestatis, seu iurisdictionis in statuente, vt prædictum est.

Sexta excusatio proponebatur ex eo quòd Reges 20
Hispaniæ vigore priuilegiorum à Romanis Pontificibus concessorum possunt cognoscere de violentiis illatis à Prælatis Ecclesiarum clericis, suis subditis. Ita testatur Menoch. *tract. de retinen. remed. 3. n. 356. & 357.* & Dominicus Bañes *de iustitia, & iure, quæst. 62. artic. 1. conclus.* 6. quorum auctoritas muniebatur ex his quæ scribunt Carolus de Grassis *lib. 2. Regalium Franciæ, iure 5. & 7.* & Ioannes Feraldus *de insignibus priuileg. Regum Franciæ, iure* 11. vbi dicunt Reges Franciæ ex antiqua consuetudine, & priuilegiis Apostolicis iudicare de articulis possessoriis rerum spiritualium, & spiritualibus annexarum, & de violentiis, & oppressionibus clericorum Item ex his quæ scribit Octauianus Cacheranus *decis. Pedemon.* 30. *Incip. Proposita fuit quæstio, n. 4. & 15. vers. sed per priuilegium*, vbi affirmat Duces Sabaudiæ tam de iure communi, quàm ex forma priuilegiorum Imperialium à Sede Apostolica confirmatorum, habere eam potestatem in Episcopos, & clericos in suo statu degentes, quam habet Imperator in eos, qui eius imperium incolunt.

Et licèt hæc inspectio iustum volumen postularet, 21
nihilominus tamen ex mente Dominorum sequentia breuiter colligebantur.

Primum erat, potuisse quidem olim, ac posse nunc Romanos Pontifices ex causa rationabili concedere Principibus sæcularibus similia priuilegia. Gratus *consil.* 61. *num. 21. & 23. lib.* 1. Austerius *de potestate secular. regula 1. fallen.* 12. Et ratio est, quia quæ sunt iurisdictionis, laicis possunt committi, & delegari.

Alterum erat, priuilegia ista, quæ sunt exorbitantia à sacris canonibus, non esse præsumenda, neque credendum fuisse concessa, nisi tenor priuilegiorum exhibeatur. nam cùm priuilegium sit quid facti, non præsumitur, nisi probetur. *l. in bello. §. facti. ff. de captiuis, & post limin. reuers.*

Tertium erat, assertionibus duorum, trium, aut etiam plurimorum Doctorum, affirmantium de ista concessione Apostolica, non esse facile credendum, præsertim cùm non referant à quibus Pontificibus, quibus Regibus, quo tempore, & quo tenore fuerint concessa. Nam esto quòd fuerint concessa, videndum erat, an priuilegia essent perpetua, vel temporalia. Item an essent vni tantùm Regi, & respectu vnius tantùm prouinciæ concessa. Item an respicerent particulares personas aliquorum Episcoporum, & clericorum. Item, an essent concessa respectu vnius, vel alterius articuli tantùm.

Denique data concessione videndum erat, an essent 22
concessa sub aliqua modificatione, seu limitatione. quod ex eo fit verisimile, limitatè, & modificatè fuisse concessa, quoniam non videtur prudentis cuiusquam fuisse Pontificis, generaliter voluisse constituere Principes sæculares, vel eorum tribunalia, aut Parlamenta, iudices in causis quibusdam, seu articulis clericorum, qui secundùm canonicas sanctiones solùm tractari possunt, & solent in curiis iudicum Ecclesiasticorum, & maximè considerata natura Principum sæcularium, qui & tenaciter solent retinere semel sibi concessa, & liberius, quàm decet, se extendere ad casus in concessione non comprehensos.

Ex his autem, quæ proponebantur, verisimilius videbatur, non adesse aliqua priuilegia Pontificia, quoniam iidem Hispaniæ Reges, qui super istis recursibus,

&

& violentiis inter Ecclesiasticos cognoscendis leges tulerunt, nullam fecerunt mentionem Apostolicorum priuilegiorum, aut Apostolicæ concessionis. nam Ioannes Castellæ Rex eius nominis primus *lib. 2. ordinamenti Regy tit. 1. l. 5.* solùm se fundauit in antiqua consuetudine approbata, & visitata, & obseruata.

Imperator verò Carolus, & Ioanna Regina in simili lege lata anno 1525. solùm se fundarunt in iure, & immemorabili consuetudine, vt videre est *lib. 2. noua recopilationis, tit. 5. l. 36. pag. 62.*

23 Septima excusatio deducebatur ex lege lata Toleti à Carolo V. & Ioanna Regina die 11. Augusti 1525. & habetur *lib. 2. noua recopilationis, tit. 5. l. 36. pag. 62.* vbi Imperator asserit, tam de iure communi, quàm de immemorabili consuetudine ad se pertinere tollere violentias, quas inferunt iudices Ecclesiastici, & aliæ personæ in causis, quas cognoscunt, non admittendo appellationes legitimè interpositas. nam si, vt lex ait, Reges Hispaniæ habent pro se immemorabilem consuetudinem, consequenter possunt allegare quemcumque titulum voluerint, in primis verò Apostolicum priuilegium.

24 Sed respondebatur primò in casu proposito nullam immemorabilem consuetudinem apparuisse probatam, quam tamen plenè, & concludenter probare oportebat, iuxta requisita per gloss. *in cap. 1. de prascr. lib. 6.* quam semper Rota fuit sequuta.

Secundò dicebatur ex vnica enunciatiua contenta in lege lata à Principe sæculari super materia, cuius laicus ex sua natura est incapax, nullo pacto probari immemorabilem ad fauorem Principum sæcularium, quia si per similes enunciatiuas prolatas à personis interessatis probarentur consuetudines immemorabiles, facilè totius Reipublicæ Ecclesiasticæ status perturbaretur, & omnis iurisdictio Ecclesiastica vsurparetur.

Postremò dicebatur, quòd licèt talia adessent priuilegia, & consuetudines, adhuc non suffragarentur, cùm per Bullam in Cœna Domini omnia sint sublata.

25 Octaua excusatio proponebatur ob peculiarem consuetudinem, illámque antiquissimam Regni Aragoniæ, de qua testatur Michaël Molinus *in repertorio forum Aragonia, in verbo, firma iuris. vers. die 1. Februarij anno 1427.* & Hieronymus Portoles *in 2. parte scholiorum in Repertorium Molini in §. firma, num. 101.* vbi asserunt quòd clerici Aragoniæ possunt habere recursum ad curiam iustitiæ Aragonum, & ab illa obtinere inhibitionem contra alios clericos, etiam Episcopos proprios eorum superiores, si ipsi illos indebitè grauent, quod etiam post Concilium Tridentinum, & Bullam Cœnæ fieri posse censuit Petrus Cœnedus *in collectaneis iuris canonici part. 2. collect. num. 17.*

26 Cæterùm respectu personarum Ecclesiasticarum Dominis valdè displicuit hæc firma iuris, considerabant enim quòd in firma obtenta à Procuratore Pauli dicebatur, quòd firma iuris vigore fori locum habebat in omni casu; cùm tamen nullus ex Doctoribus allegatis pro defensione istorum recursuum auderet asserere tam generalem facultatem, sed eam restringeret, vel ad casum negligentiæ iudicis Ecclesiastici, vel ad casum violentiæ, & oppressionis. Quamobrem Rota censuit, istam fori obseruantiam respectu Ecclesiasticorum non esse tolerabilem, quam damnabant decreta Conciliorum Romanorum Pontificum responsa, & nouissimè quoque Bulla in Cœna Domini excommunicatione coërcebat.

Sed neque auctoritas Doctorũ, quos allegabat pro ea Hieronymus Portoles, contrarium suadebat, cùm solùm adducerentur Nauarrus *in cap. cum contingat, remed. 1. de rescript. & in Manuali cap. 27. num. 70.* & Couarr. *in pract. quæst. cap. 35. num. 3.* Octauianus Cacheranus *decis. 30. Pedemon. num. 13.* & Carolus de Grassis *de Regalibus lib. 2. in 7. iure*, & Aufrerius *tract. de potest. sæcular. super Ecclesiast. person. regula 2. fallen. 30.* quibus paulo antea satis videbatur responsum.

Nonò, & postremò insurmantes pro Paulo per decisiones Rotales eam excusare nitebantur, quibus hoc tribunal recurrentes ad Regia Prætoria, & iudices sæculares, vt vim iudicum Ecclesiasticorum coërcerent, sæpè excusatos habuit. Achill. *decis. 36. de appellat.* in impress. & fuit decisum coram R. P. D. Seraphino Raltalio Rotæ Decano in vna Tarraconeñ. villæ de Reus die 4. Decembris 1592. & nuper in vna Salamantina canonicatus coram R. P. D. Laurentio Blanchetto die 24. Maij præsentis 1595. 27

Achilles enim ait Rotam censuisse non attentasse quendam, qui post inhibitionem Rotalem fuit ad consilium Regium pro manutentione suæ possessionis, quam poterat propria auctoritate defendere, quia vtbaniùs egit, ex deductis per Parisium *consil. vltimo lib. 4.* quod in Salamantina apertiùs explicabatur suis verbis, quoniam isti recursus ad defensionem propriæ possessionis, & appellationis admissionem non est improbatus.

Has tamen decisiones Domini intellexerunt habere locum quando quis recurreret ad simplex auxilium laicorum, vt de facto defenderetur à grauamine, & vi illata, per quam quis de facto expellebatur à sua possessione, non secus, ac si quis inuocaret auxilium cuiuslibet transeuntis per vicos, vel plateas, si fortè de facto ab aliquo potentiori pelleretur de propria domo, non autem, vt posset à iudicibus laicis defendi per citationes, inhibitiones, & iuris firmas, & comminationes pœnarum emanatas à dictis iudicibus contra Prælatos, & iudices Ecclesiasticos, quia tales recursus tanquam illicitos nunquam tolerandos censuerunt, in eáque re grauissimè lapsum Couaruuiam *in practic. quæst. cap. 35. num. 3.* & cæteros idem opinantes, vno consensu affirmarunt fuit. 28

Decisio in causa Tarraconeñ. non poterat Paulo suffragari, quia præterquam quòd Archiepiscopus vigore Papalis rescripti poterat propria auctoritate possessionem oppidi de Reus apprehendere, & in capienda etiam possessione interuenerat consensus totius vniuersitatis, quæ sponte consenserat, vt possessio caperetur, propter quem excludebantur attentata. Crescentius *decis. 17. in fine lib. 1. tit. vt lite penden.* Peregrin. *decis. 93. incip. In causa Pampilonen. lib. 1.* difficultatẽ tollebat, quia in eo casu Archiepiscopus vigore eiusdem rescripti Pontificis poterat inuocare auxilium brachij sæcularis, vt securiùs, & tutiùs caperet possessionem, & reliqua conficere, quæ ad eundem finem pertinebant: manifestum est autem, iudices delegatos de iure communi posse recurrere ad iudices sæculares, & inuocare illorum brachium, siue auxilium pro exequendis rebus sibi commissis. *cap. præterea de offic. delegat.* Nauarrus *in dicto cap. cum contingat de rescript. remed. 1. num. 2. & 3. & seq.* Idémque posse facere quemlibet alium, cui hoc esset rescripto Pontificio specialiter concessum, explorati iuris erat.

Dicebant insuper Domini quòd licèt prædictæ decisiones Rotales, & aliæ similes veræ sint, nihilominus consilia Regia, & alij iudices laici nihil aliud facere debent, præter exhibere nudum auxilium ad manutentionem. nam si ad alia procederent, recursus esset illicitus, & causaret attentata. Lancellotus *de attentatis cap. 4. limitat. 1. num. 37. & 38.* vbi allegat aliquas decisiones Rotales, & Mandos. *in tract. commission. in formula 14. in verbo reuocandi, vers. quartò quæro.* quamuis fateatur, prædictas decisiones esse iuri, & rationi conformes 29

formes. timet tamen ne ansam præbeant Regibus, & quibusuis Dominis temporalibus intromittendi se in cautis beneficialibus, & rebus, & personis Ecclesiasticis.

30 Ex supradictis tandem inferebatur, istas decisiones non potuisse Paulo Lezani suffragari, qui si prætendebat se grauatum, debuerat omisso tribunali sæculari, recurrere ad immediatum superiorem Ecclesiasticum, vel ad Nuntium Apostolicum. *cap si clericus* 11. *q.*1. *cap. filys* 16. *quæst.* 7. vbi de Episcopo grauante recurritur ad Metropolitanum. Quòd verò inibi additur de adeundo Rege, si Metropolitanus etiam remedium adhibere negligat, non potest istos recurrentes tueri, cùm ille recursus nec possit, nec debeat fieri ad effectum obtinendi inhibitiones, aut comminationes pœnales contra Ecclesiasticos, vt suprà dictum est, qui neque ratione personarum, neque rerum suarum subiiciuntur. iurisdictioni laicorum. Marianus Socinus *in cap. si quis clericus n.*18. *& in cap sanè, n.*10. vbi reprobat Hostiens. *de foro competen.*

31 Et ad omnium supradictorum corroborationem dicebant Domini optimè facere decisionem Rotæ 10. *de consuetud. in antiquis*, vbi reprobatur consuetudo Anglicana quòd Rex possit cognoscere, & habere iurisdictionem in clericos.

Meritò itaque pronunciatum fuit Paulum propter talem firmam à iustitia Aragonum obtentam, & vsum illius in sententia excommunicationis ipso iure incurrisse.

32 Recensere autem casus particulares à iure permissos, in quibus liceat adire magistratus sæculares, non erat præsentis speculationis. nam licèt nonnulli fint in iure expressi, in quibus nedum licet, sed etiam oportet iudices adire sæculares, vt *in cap. cæterum. de iudic. & in cap præsidentes, & in cap. vt officium. § compescendi. vers. denique, & vers. statuimus. de hæret. lib.*6. in proposita facti specie satis fuit docuisse, Paulum non habuisse recursum in casu à iure Canonico permisso.

33 Qua autem nota censenda esset opinio Doctorum defendentium istos recursus tanquam licitos, non erat huius tribunalis, nec iudicij, cùm censum super doctrinarum, & opinionum ad res præsertim Ecclesiasticas pertinentium approbatione, vel reprobatione ad Romanum Pontificem pertinere noscatur. Turrecremata *in summa de Ecclesia lib.*2. *cap.*107.

R. P. D. CORDVBA.

Mediolanen. simulationis. 12. *Iunij* 1596.

ARGVMENTVM.

Appellatio interposita ab vno ex litibus consorte suffragatur alteri, & quando ad hunc effectum dicantur litis consortes.

SVMMARIVM.

Litis consortes dicuntur qui sustinent eandem causam, & habent litem communem siue sint actores, siue rei, numero 2.

Pluralis loquutio non verificatur in vno, num 3.

Consortes litis dicuntur, quorum defensionis causa est communis & periculum, num 4.

Appellatio vnius prodest etiam consorti in connexis, numero 6. *vbi loquitur in agentibus ex eodem instrumento, & ampliatur etiam quòd Procurator vnius consortis sit negligens in appellando, & alter non, ibidem.*

DECISIO XI.

Quia D. Ioannes Baptista, tam suo nomine, quàm vti Procurator DD. Iacobi & Simonis eius fratrum, constituerat se debitorem D Ioann. Andreæ in quadam summa. ex dictis nominibus hypothecauerat quædam bona, contra quos D. Ioannes obtinuerat sententiam, à qua Procurator Iacobi appellauerat. Et quia pro parte Ioann. Andreæ prætendebatur hanc appellationem non iuuare Ioann. Baptistam, dubitaui, an dictus Iacobus esset consors litis, ita vt appellatio sustineretur in casu de quo agebatur, & fuit resolutum pro affirmatiua. 1

Nam aliqui possunt dici consortes pluribus modis, seu diuersimode, inter quos illi sunt qui eandem causam sustinent, & habent litem communem, siue sint actores, siue rei, vt *per tot. C. de consort. eiusd. lit.* Salicet. *in l dudum, num.*5. *C. de contrahend. emption.* & notatur *in l. si petitor. de iudic.* Abb. *in cap cum M* & ibi Felin. *numero* 8. *de constitut.* Bero. *consil.* 14. *numero* 11. *lib.*3. 2

Cùm autem instrumentum quod prætenditur simulatum, & cuius occasione hæc lis fuit introducta, fuerit factum à Ioanne Baptista vti Procuratore, & nomine Iacobi & Simonis fratrum, dixerunt Domini non posse negari, quin Iacobus sit consors litis, præsertim cùm commissio causæ & scientiæ loquatur de Ioanne Baptista & fratribus, & consequenter de Iacobo, cùm non adesset nisi vnus frater alius, scilicet Simon, in quo pluralis loqnutio non potest verificari. *cap. pluralis. de reg. iur. in* 6. *l. vbi numerus. de testib. l. final. ad Trebellian.* maximè cùm nulla detur probabilis causa recedendi ab ista verborum proprietate. *l si aly. de vsufructu legato. l. penultim. Cod. de impub.* 3

Non obstabat quòd Iacobus fuerit constitutus Procurator à fratre, quia ex hoc non excluditur, quòd non esset consors litis, stante, quòd eadem erat causa defensionis, & periculum, & in iure non reperitur prohibitum posse agere & nomine proprio & procuratorio fratrum. *l si pate. filium § quod to.* vbi gloss. & Bald. *de adopt. cap si quis. § porrò. de elect.* Achil. *decis.*2. *de conceß. præben.* 4

Minus refragabatur, quòd Iacobus prætendat instrumentum ipsum non afficere ex defectu mandati Ioann. Baptistæ, qui ipsum obligauit, quia Iacobus hoc prætendit tam ex capite nullitatis obligationis, quàm simulationis contractus, ad quem effectum sufficiebat contractum fuisse irritum, etiam suo nomine, & sententiam ipsum comprehendisse, vt ab ea appellari potuerit, absque eo quòd teneatur acceptare instrumentum, vel facere aliquam declarationem. 5

Quo stante dubitari non potest, quin illius appellatio suffragari poterit aliis litis consortibus qui non appellabant, cùm eadem sit connexitas causæ, ex quo conueniuntur ex eodem instrumento. *l.*1. *C. si vnus ex pluribus.* Bart. *in l. a sententia, & in l si quod separatim. § final. de appellation.* Abb. *in cap. vna sententia, num.*4. *eodem tit.* Socin. *consil.* 232. *num.* 2. *lib.* 1. Felin. *in cap. cum super, numero* 6. *de iudic.* Puteus *decisione* 469. *lib.* 2. Quod procedit etiam constitutis diuersis Procuratoribus, quando Procurator consortis est negligens in appellando. Castrens. *in l si longius. § si filius, num.* 2. *de iudic.* Alexand. *in l. exigendi, numero* 5. *C. de procuratoribus.* Felin. *in cap. coram, num.* 3. *fallen.* 2. *de offic. deleg.* Put. *decisione* 21. *lib.* 2. Quo casu intelligitur decis. Crescen. 12. & fuit resolutum in illa Bononien. bonorum 27. Aprilis 1587. coram R. P. D. meo Pamphilio. 6

7 Quæ omnia maximè procedunt, quando in dubio deferendum est appellarioni. Felin. *in cap. significauerunt, num. 1. de testibus*, & Rota sempet inclinat pro non desertione. Cassad. *decis. 4. in fine, de appellat.*

R. P. D. LITTA.

Aquilegień. fructuum castri S. Viti.
Lunæ 14. Iuny 1599.

ARGVMENTVM.

Illegitimus clericus capax est pensionis etiam reseruatæ super beneficio Ecclesiæ, in qua pater habet beneficium, & illius translationis; & quid si pensio est reseruata super beneficio paterno.

SVMMARIVM.

Pensionis illegitimus capax est, dummodo sit clericus, num. 1.

Pensio non dicitur beneficium, quia est merè temporalis, nihil spiritualitatis habens, ibid. in fine.

Pensio reseruata super beneficio paterno vigore Concily Tridentini nulla, & inualida est. intellige de reseruatis post Concilium, non ante Concilium, num. 2.

Transferendi facultas pensiones extenditur etiam ad illegitimos, dummodo sint clerici, num. 3.

DECISIO XII.

1 DOmini tenuerunt sententiam esse iustam, ea moti ratione, quia de iure communi quoad hoc, vt bastardus, vel alius illegitimus, sit capax pensionis, sufficit secundùm opinionem, quam seruat Rota, quòd sit clericus. ad tradita per Oldrad. *consil. 215. num. 6.* & per Innocent. *in cap. vlt. de fil. presbyt.* Sarnen. *de annal. quæst. 21.* Gigas *de pens. quæst. 16. in fin.* quæ conclusio pro constanti refertur in vna Legioneń. Zanoneń. pensionis 10. Octobris 1577. coram bo. me. Robusterio, quæ est diuers. 425. *part. 1.* In qua contingit dubitari de casu huic propriè simili. Et licèt tunc nihil resolutum fuerit, fuit tamen pro hac eadem sententia inclinatum, vt videre est, immò ex pòst, attenta relatione Dominorum, qui positionem dictæ causæ viderunt, fuit absolutè resolutum, pro capacitate sequendum cons. Gig. 4. *de pension.* quod est in extensis *consil.* 113. ex cuius lectura tolluntur omnes rationes in contrarium consideratæ per informantes pro Reuerendissimo Patriarcha, illa videlicet, quòd sicut filius prohibetur habere beneficium in Ecclesia, in qua obtinet pater. *cap. ad decorem. de fil. presbyt.* propter detestationem criminis paterni, vt per Hostiens. *in summa, de fil. presbyter. §. quæ est causa.* & sicut prohibetur consequi beneficium, quod obtinet pater. *cap. quoniam, & cap. conquerente. eodem tit. de fil. presbyter.* ne videatur dare successionem in beneficiis Ecclesiasticis, *cap. transmissa*, vbi Abb. *n. 7 eodem tit. & cap. Apostolica 8. quæst. 1.* Ita prohiberi debeat consequi pensionem super beneficio, quod obtinet pater. argumento *l. qua de toto. ff. de rei vendic.* cum vulg. maximè stante constitutione Clementis VII. & omnia prædicta habent locum in beneficiis, & non in pensione, quæ est quid merè temporale, nil spiritualitatis habens, & sic per consequens nil commune habens cum ipso beneficio. ad text. *in l. Papinianus exuli. ff. de minor.* cum aliis deductis per Gigas *in dicto consilio.* Ad quod, &c.

Nec vlla potest prætendi vti reseruata super beneficio paterno saltem vigore Concilij Tridentini *sess. 25. cap. 15.* prohibentis filio illegitimo clerici obtinere pensionem super fructibus beneficij, quod habet, vel habuit pater, quia intentio Concilij non fuit annullare pensiones, quæ iam de eo tempore prædictis reseruatæ fuerant, qualis est ista, de qua agitur; sed fuit prouidere, ne in futurum admittantur huiusmodi reseruationes, vt in terminis fuit resolutum coram Reuerendo Patre Domino meo Giptio in vna Cæsaraugustana pensionis 18. Iunij 1590. & facit, quia ad futura de sui natura adaptatur lex, & non ad præterita. *l. leges. ff. de legibus.* cum aliis per Calcan. qui propterea ad multa intrat *cons. 15. num. 13. & seq.* 2

Ad illud verò, quòd in concessione facultatis transferendi non comprehendantur bastardi, quasi quòd de illis Papa non senserit, ad cons. Bald. 202. *lib. 2.* fuit per Dominos responsum facultatem transferendi comprehendere omnes capaces pensionis, vt dictum est, meritò quòd etiam eos comprehendat dicta facultas transferendi, necesse est fateri, ad textum *in l. si verò. §. de viro. ff. solut. matrimon. & in l. 1. §. & generaliter. ff. de legat. præst.* nec dictum cons. Bald. quicquam facere dixerunt Domini, cùm procedat in feudo, in quo consideratur puritas sanguinis, & bastardus ipse prohibetur succedere, vt tradit Riminald. iunior *consil. 447. num.* 54. quod secus est in materia pensionis, cùm ad effectum capacitatis solùm perpendatur clericatus, ea ratione, quia huiusmodi reseruationes solent capitulariter concedi pro clerico, & non laico, licèt Papa possit pensionem etiam laico reseruare. Mandos. *in tract. de signat. gratia. tit. de pens. col. 10. vers. pensio*, & ita fuit dictum in illa Teruleń. pensionis 28. Iunij, & 13. Nouembris 1596. coram Reuerendo Patre Domino meo Penia. 3

Et ad illam prætensam nullitatem translationis huius pensionis ex eo deductum, quòd non fuerint coram executore præsentatæ litteræ, fuit responsum cessare omnem difficultatem ex insertione ipsarummet literarum, vt aliàs fuit tentum in causa Segouien. pensionis 11. Decembris 1587. coram Reuerendo Patre Domino meo Pamphilio. Ex quibus & aliis hîc per informantes pro Domino Marino deductis, fuit resolutum pro validitate dictæ translationis, & consequenter pro iustitia, & confirmatione sententiæ de partibus. 4

R. P. D. LITTA.

Asculana prætensæ nullitatis laudi.
Lunæ 5. Iulij 1599.

ARGVMENTVM.

Laudum latum vigore compromissi, non ratificati in tempore, est nullum, & inualidum, Procuratórque generalis ad compromittendum non extenditur ad ea quæ requirunt speciale mandatum, & quænam sit potestas arbitri, seu electi cum clausula, quòd vni possit adimere, & alteri dare, procedendi altè, & bassè, de iure, & facto, & his similia.

SVMMARIVM.

Compromissum non ratificatum ab absente in tempore in quo ratificari debebat, facit vt laudum inde sequutum sit nullum, num. 1.

Manda

Mandatum Procuratoris generale ad compromittendum non extenditur ad multa quæ speciale mandatum requirebant, de quibus n. 2. & 3. vbi ex quibus dicatur factum speciale mandatum ad specialia in compromisso expressa.

Arbitrator cum clausula quod vni possit adimere, & alteri dare, & de facto procedere, & similia, regulatur arbitrio boni viri, num. 3.

Sententia est nulla, & inualida, si fuerit lata vigore processus nulli, num. 3. in fine.

DECISIO XIII.

1 FVit conclusum laudum esse nullum tam defectu ratificationis compromissi requisitæ ex parte Constantiæ infra tempus conuentum, & sic defectu mandati illius, ad text. *in cap. per venerabilem*, vbi Ioan Andr. *qui fil. sint legit.* Vant. *de nullit. vers. an qualibet scientia, n. 16.* quàm defectu consensus Ioannis Pauli, laudo ferendo consensit sub conditione dictæ ratificationis infra dictum tempus, & non aliàs, ad text. *in l. cedere diem. ff. de verb. significat. in l. hac venditio, in princip. ff. de contrah. empt.* cum aliis per Decian. *consil. 1. n. 29. lib. 3.*

2 Nec ex mandato Constantiæ dato in personam Brunorij de Proalicis ad compromittendum tollitur dicta nullitas, cùm per illud non ratificetur in specie compromissum, de quo agitur, nec ex se sit sufficiés pro illo sustinendo, in quo multa fuerunt apposita requirentia speciale mandatum, vt est illud, quòd renuntiatur appellationi, recursui, restitutioni in integrum, itaut laudum habeat vim trium conformium, & rei iudicatæ totalis. ad not. per Alexand. *cons. 115. num. 1. lib. 1.* per Rip. *in l. nemo post, num. 88. ff. de legat. 1.* & per Cassad. *decis. 3. num. 2. vers. sed dubium facit. de rescrip.* & illud, quod renunciatur omni legum, & iuris auxilio, cum adiectione pœnæ in casu contrauentionis, quæ omnia fieri non potuerunt in exequutionem mandati generalis ad compromittendum, cùm pro renunciatione requiratur speciale mandatum, cum expressione iuris renunciandi. Rolan. *consil. 1 t. n. 18. lib. 1.* Put. *decis. 100. num. 1. lib. 2.*

3 Nec refert, quòd mandatum dicat, ad compromittendum in arbitrum, vel arbitratorem, etiam sub quibusuis pœnis, pactis, conditionibus, & quod de iure arbitrator possit vni aliquid adimere, & alteri dare, prout etiam importare videntur verba compromissi, de quo agitur, ibique omnia, quæ sibi placita, facienda, vt dicitur altè, & bassè, de facto, & de iure. Quia aduertendum est, quòd licèt arbitrator possit etiam de facto procedere, & aliquid vni adimere, & alteri dare, debet tamen iudicium regulare abitrio boni viri. Rip. *in l. centurio, num. 77. ff. de vulg. & pupill.* Alciat. *in l. illa verba, in princip ff. de verb signif.* cum aliis hìc per informantes alleg. prout habens potestatem omnia sibi placita faciendi altè, & bassè, de facto, & de iure, habere dicitur liberam, ac omnino absolutam potestatem, quam regulare debet arbitrio boni viri in terminis. Hostiens. *in cap. fin. circa fin. vers pono. de maioritate, & obedientia.* vbi vult quando compromittitur in iudicem, vel arbitrum cum facultate, vt possit altè, & bassè, sicut vtuntur Galli in vulgari suo dicere, & facere quidquid voluerit, tunc possit ius vnius in totum alteri concedere, nec possit allegari ignorantia, cùm ex vi pacti sit exclusa, & debeat inter se tantùm conqueri paciscens. cuius doctrinam sequitur ibi Ioan. Andr. *col. 2. vers. quod ergo*, Ancharan. *col. 2. vers. tertiò oppono,* Imol. *col. 3. vers. sed responderi potest.* Cardin. *colum. 2. vers. 6. oppono,* Ægid. *num. 1.* Butr. *num. 14.* Henric. Boich. *num. 3.* Bald. *in princip.* Abb. *num. 3. vers. extra gloss.* Felin. *num. 2.* qui dicit, quòd omnes extollunt hanc doctrinam Hostiens. quam etiam approbauit Rota in vna Romana 20000. 20. Iulij 1580. coram bo. me. Illustrissimo Lancelloto. Ex cuius quidem decisionis lectura tolluntur omnia ea, quæ per informantes pro Ioanne, & Constantia adducuntur, ad ostendendum, quòd prædicta verba compromissi non maiorem facultatem tribuunt arbitratori, quàm aliàs ex dispositione iuris eidem tribuitur, & ideo cùm in executiuum dicti mandati non potuerit fieri compromissum, de quo agitur, per quod datur libera, & omnino absoluta facultas arbitratori ius vni etiam in totum tollendi, meritò illud cum laudo inde sequuto nullum censeri debuit, sicut sententia videatur nulla, vbi lata est vigore processus nulli, vt fuit resolutum in Senogallien. prædij 12. Februarij 1596. coram Illustrissimo Blanchetto, & in aliis causis.

R. P. D. LITTA.

Sabinen. Poderis Collis Rampoli. Veneris 5. Nouembris 1599.

ARGVMENTVM.

Emptor non potest agere de euictione contra venditorem, si sciuit rem alteri esse obligatam. cætera supple in summario.

SVMMARIVM.

Emptor non potest agere de euictione contra venditorem quando sciuit rem emptam esse alteri obligatam, nisi in specie hoc fuerit actum, num. 1. in fine.

Verba instrumenti dubia interpretantur contra se fundantem in illis, num. 2.

Dictio præterquam, *quid importet, ibid. ante finem.*

Geminatio verborum enixam voluntatem loquentis demonstrat, ibid. in fine.

Verbis canonis, & censui Doctores quandoque promiscuè vtuntur, num. 3.

Scientia probatur ex instrumentis, num. 4.

Diligentissimus quisque præsumitur in rebus suis, præsertim in viro prudentissimo, ibid. in fine.

Litteras, seu epistolas acceptans censetur fateri contenta in ipsis litteris, & epistolis, num. 5.

DECISIO XIV.

NOnnullis firmatis præsuppositis dubitaui, an Dominus Alexander teneatur de euictione Poderis, de quo agitur. Et proposito dubio in Rota sub die 14 Decembris 1598. non potuit capi resolutio, sed causa fuit transmissa ad Reges. At iterum proposita causa sub die 18. Iunij præsentis anni, Domini informantibus pro vna parte Domino Alexandro, & pro alia Domino Federico Cesio, resoluerunt Dominum Alexandrum non teneri: sed quia pro parte Excellentissimi Ducis ab Altemps tertij possessoris dicti Poderis non fuit informatum, Domini ex post ad tollendam de medio querimoniam instantibus Procuratore, & Aduocatis dicti Domini Ducis ordinarunt supersederi in extensione decisionis; & causam iterum proposui prædictis auditis, & informantibus, quod à me factum sub hac die 5. Nouembris, & Domini pro maiori parte steterunt in resolutis, Dominum Alexandrũ non teneri de euictione, ea moti ratione, quia cùm Cardinalis Cesius author Domini Federici actoris Excellentissimi Domini Ducis ab Altemps sciuerit Podere, de quo agitur, esse directi Dominij Ecclesiæ Narnien. & ita respectu Domini Alexandri venditoris emphyteoticum esse, consequenter deuolutioni subiectum, illud emisse 1

ita grauatum, & oneratum, quo fit, vt sequuta euictione, eo quòd post medium deuolutum fuerit dictum Podetis ad Ecclesiam per lineam finitam, non possit emptor agere de euictione contra venditorem, nisi in specie hoc in casu fuerit expressa conuentio, vt venditor etiam de euictione teneatur. *l. si fundum sciens. C. de euict.* Bart *in l. si familia, num.* 2. vbi Bald. *num.* 7. & Salicet. *num.* 8. *C. famil. hercisc.* Alexand. *consil.* 51. *num.* 7. *lib.* 5. Aym. *cons.* 211. *num.* 6. *& seq.* latè Menoch. *cons.* 418. *num.* 4. *& seq. lib.* 5.

2 Et quòd Cardinalis emptor in specie sibi de euictione in eum casum non prouiderit, verba instrumenti emptionis, & venditionis respectiuè satis indicant. quæ etiam vbi aliqualiter ambigua redderentur contra ipsum emptorem se fundantem in illis, omnino essent interpretanda, per text. *in l. veteribus. ff. de pact.* venditur enim, vt in dicto instrumento legitur, Illustrissimo, & Reuerendissimo Domino Petro Donato Cardinali Cesio castrum Rocchæ in Sabinis liberum cum territorio, & tenutis, possessionibus, ædificiis iurisdictione, &c. Deinde in Capitulo separato venditur eidem tenuta collis Rampuli, quæ soluit singulo anno pro censu perpetuo Reuerēdis Capitulo, & Canonicis Ecclesiæ Narnieñ. salmas quatuor frumenti: deinde promittitur Cardinali castrum, territorium, tenutæ, terrena, hospitia & alia omnia, præterquam tenutæ collis Rampoli, super qua soluitur annuus perpetuus census quatuor salmarum frumenti Dominis Canonicis Narnieñ. vt suprà, vendita esse sua propria, &c. & facere consentire omnem personam, & nihilominus saluis præmissis in quemcumque casum de euictione vniuersali, & particulari, &c. Ex quibus instrumenti verbis liquidò constare videtur tenutam collis Rampoli non fuisse venditam vti liberam, & propriam ipsius venditoris, tum ex eo, quòd id non exprimatur in ipso contractu, prout exprimitur respectu castri, & tenutarum illius in primo Capitulo nominatarum, ad text. *in cap. ad audientiam. de decim.* tum etiam, quia illa verba, *præterquam tenuta collis Rampoli respectu*, &c. excipiunt dictam tenutam ab illa assertione, obligatione, & promissione, quòd scilicet sit libera & sua, & quòd pro ea velit teneri de euictione, quódque faciat consentire omnem personam, &c. ad text. *in l. alimenta §. basilica. ff. de aliment. legat.* Alberic. *in suo diction. verbo præter, post med.* Rom. *cons.* 328. *in princip. vers. aliquando verò, & vers. hæc est materia*, &c. Quod etiam comprobatur ex eo quòd in principio venditor protestatur se ad dictam venditionem deuenire, saluis infrà scriptis in principio, medio, & fine, & non aliàs, & in fine ipsiusmet promissionis de euictione dicitur, *saluis præmissis.* quæ verba toties repetita ostendunt enixam voluntatem venditoris fuisse, vt dicta obligatio sua, & promissio non trahatur ad exceptata, ad tradita per Dec. *consil.* 10. *num.* 26. & per Crauett. *consil.* 29. *num.* 8.

3 Nec prædictis obstat ponderatio facta illorum verborum per informantes pro excellentissimo Domino Duce, ibi, *pro qua soluitur annuus perpetuus census tantum quatuor salmarum frumenti dictis Canonicis Narnieñ.* &c. quasi quòd Alexander voluerit promittere dictam tenutam esse propriam, & liberam, prout sunt alia bona in eadem venditione comprehensa, præterquam respectu solutionis annui perpetui census quatuor salmarum frumenti, quo dicta tenuta reperitur grauata, siquidem quia verba exceptiua, de quibus suprà dictum fuit, stante respectu ipsius tenutæ collis Rampoli, & non respectu oneris ei iniuncti, vt ex lectura ipsius instrumenti constat. Ideo, &c.

Et ad illud, quòd saltem ex dictis verbis bis in dicto instrumento repetitis excludatur scientia Cardinalis respectu eius, quòd dicta tenuta sit emphyteotica, & sic per consequens subiecta deuolutioni, fuit responsum, quòd illa verba, pro quibus soluitur annuus perpetuus census, non sunt omnino exclusiua emphyteotis, cùm etiam Doctores promiscuè vtantur his verbis, *canone, & censu*, vt aliàs fuit consideratum in illa Papieñ. tenutæ della Madalena 7. Maij 1587. coram Reuerendo Patre Domino meo Seraphino.

Et de scientia Cardinalis aliunde constat, & quidem clarissimè, tum ex eo quòd cùm de anno 1584. 4
Capitulum mouisset litem contra prædictum Vrsinum super deuolutione dictæ tenutæ ob lineam finitam, Cardinalis obtinuit hanc eamdem tenutam sibi concedi à Capitulo, ea facta espressione, quòd erat deuoluta propter generationem finitam, quod cessionis instrumentum, quin manifestam dictæ scientiæ probationem inducat, dubitari non potest. ad text. *in cap. cùm olim, de verb. signific. in cap. licèt causam. vers. ex præmissis*, vbi passim scribentes hoc notant, *de probat. in l. fin. gloss.* 1. *C. de reb. cred.* cum aliis, per Ias. *consil.* 124. *num.* 2. *lib.* 1. Tum etiam, quia de anno 1584. à Capitulo Narnieñ. constitutus fuit Procurator Illustrissimus Cardinalis Tuscus, tunc Auditor ipsius Cardinalis Cesij, huic liti, sicut deinde factum fuit in executionem dicti mandati, & eadem die, qua acceptata fuit dicta cessio per Dominum Alexandrum, fuit etiam stipulata venditio ad fauorem Cardinalis, quo fit, vt omnia videantur facta, & procurata ad effectum, ne Cardinalis ipsam rem litigiosam emeret. Nec verisimile est quòd tam prudentissimus Princeps, & in rebus diligentissimus, noluerit plenè prius informari de statu d. litis, & rei, quàm consequi primùm à Capitulo, & deinde ab ipso Domino Alexandro tunc habente causam à Capitulo tam enixa desiderauit, & procurauit. ad text. *in l. penult. ff. ad Maced. & in l. si Titius*, vbi gloss. *in verb. ætatis. ff. de fideiuss.* cum aliis per Decian. *cons.* 124. *n.* 19. *lib* 3.

Et multum faciunt ad probationem datæ scientiæ literæ à Capitulo scriptæ Cardinali, quæ licèt ab ipso fuerint acceptatæ post stipulatam venditionem, attamen præsupponunt, quòd Capitulum fuerit de eo priùs à Cardinali requisitum. & indubitati iuris est, quòd acceptatio literarum simpliciter facta ab aliquo, inducit confessionem eorum, quæ in dictis literis continentur; nec refert, quòd tantùm sub die vltima Maij 1593. fuerit coram me resolutum constare de dominio Ecclesiæ, quasi quòd de tempore d. venditionis Cardinalis potuerit ignorare probabiliter dictam tenutam esse de dominio Ecclesiæ, & consequenter deuolutioni subiectam, quia responsum fuit, quòd iura super quibus fundatur dicta decisio, erant ante dictam venditionem producta in actis illius iudicij super deuolutione intentati per Capitulum contra præfatum Alexandrum, cuius iudicij, & actorum claram scientiam habuit Cardinalis ipse, vt ex supradictis constat, vltra quòd in dicto iudicio nunquam controuersum fuit dominium ipsius Ecclesiæ, sed solùm an esset locus deuolutioni propter generationem finitam, minus refert, si dicatur, Alexandrum solum teneri de euictione ex eo, quòd hæc tenuta fuerit euicta, ex non iure vendentis. ad cons. Alex. 21. *lib.* 5. Quia respondetur, quòd de tempore venditionis verè non erat finita linea Pauli, quo stante adhuc durabat emphyteosis ad commodum Alexandri, vt ex decisionibus coram me factis constat, & ideo conditio prædicta restringitur ad ius tantùm, quod ei tunc competebat, vt de communi testatur Zuccard. *consil.* 50. *num.* 6. *lib.* 1.

R. P.

R. P. D. LITTA.

Camerinen. prætensæ dotis. Veneris 17. Nouembris 1599.

ARGVMENTVM.

Confessio receptæ dotis probat numerationem, & solutionem, si facta fuerit non à viro vxori, sed alteri extraneæ personæ. Idem si præcessit conuentio dotis, vel aliæ coniecturæ, seu aliqua alia coniectura in hac decisione considerata.

SVMMARIVM.

Instrumentũ solutionis dotis rem manifestam facit, n. 1. in fin.
Confessio dotis receptæ non præiudicat viro, nec creditoribus, num. 2.
Residui verbum in solutione positum importat integram solutionem, ibid.
Confessio dotis receptæ facta non à viro vxori, sed extraneæ personæ, probat contra confitentem, num. 3.
Confessio dotis receptæ probat solutionem præcedente conuentione dotis, seu aliis coniecturis concurrentibus, de quibus, ibid.

DECISIO XV.

1 Fuit resolutum sufficienter constare de solutione dotis Dominæ Victoriæ ex instrumento ordinis, & mandati Illustris Dominæ Catherinæ Comitissæ Mõtorij directæ dictæ Dominæ Constantiæ Vbaldinæ de soluendis scutis 700 Illustri Domino Rainutio de Ottonibus, seu eius legitimo Procuratori pro residuo finali, & integro pagamento dotis dictæ Dominæ Victoriæ, iuncto instrumento Procuræ facto per Dominum Rainutium in personam Antonij Paganelli ad exigendum dicta scuta 700. nec non ad confitendum alia scuta 1500. aliàs addita ad bonum computum ab eadem Illustri Domina Comitissa pro parte dictæ Dominæ Victoriæ vxoris suæ, & ad eamdem quietandum de prædictis cum hypotheca generali bonorum ipsius confitentis ad fauorem dictæ Dominæ Victoriæ, & iuncto instrumento quietantiæ receptionis dictarum pecuniarum factæ postmodum per dictum Procuratorem in exequutionem dicti mandati, quæ instrumenta simul iuncta manifestam probationem dictæ solutionis constituunt, ad text. *in cap. cum olim, de verb. signific. in cap. licet causa*, ibi scribentes passim hoc notant, *de probat. & in l. fin. & ibi gloss. 1. C. de reb. cred.* cum aliis per Iaf. *conf. 224. num. 2. lib. 1.*

2 Nec obstat quòd confessio de dote recepta per maritum constante matrimonio non præiudicet viro, nec creditoribus, cùm donationem sapiat, quę inter virum, & vxorem est prohibita, iuribus allegatis per informantes pro Domino Don Ioanne.

Quia pluribus modis fuit responsum. Primò quòd respectu supradictorum scutorum 700. non potest dici dos confessata, vude cùm summa illa appareat præsoluta, & instrumentum dicat *pro residuo*, sequitur quòd alia quoque præsumi debeant eidem cum effectu persoluta. ad text. *in l. fin. C. fam. hercisc. & in l. 2.* vbi Castren. *C. de hæred. instit.* Secundò quia dicta confessio non est facta à viro vxori, sed extraneæ personæ, hoc est, Comitissæ Montorij, cui cùm maritus non prohibeatur donare, tenetur talis confessio, quoad omnes. Gabr. *conf. 163. num. 10. lib. 2.* Menoch. & alij alleg. per informantes.

3 Tertiò quòd dicta conclusio procedit vbi constat de præcedenti conuentione dotis, & pro ipsa integra solutione concurrunt aliquæ coniecturæ, vt fuit resolutum in vna Vibcuetana [?] leg. 13. Octobris 1581. coram bo. mo. Lauretano. Vnde cùm hoc in casu constet de promissione dotis ex schedula, de qua in summario Dominæ Victoriæ optimè recognita per testes, & pro solutione non vna, sed plures concurrant coniecturæ, hoc est, solutio partis dictæ dotis, quæ cantat pro residuo, geminatæ confessiones iuramento vallatæ, & factæ de tempore non suspecto, datio fideiussorum cum hypotheca bonorum ipsius viri, & fideiussoris pro conseruatione, & restitutione dictæ dotis, alimentatio vxoris per triginta annos, & vltrà generalis consuetudo, quòd matrimonia non contrahuntur sine dote, quòd non agitur de dote excessiua, considerata qualitate mariti, & vxoris, & quòd tantum temporis est clapsum, vt nullo pacto possit esse locus exceptioni non numeratæ dotis, fuit iure meritò per Dominos vnanimiter conclusum vt suprà.

R. P. D. LITTA.

Romana pecuniaria. Mercurij 15. Decembris 1599.

ARGVMENTVM.

Cambia debentur mercatori post moram debitoris, & post intimationem, ac protestationem cambiorum, & recambiorum eidem debitori factam.

SVMMARIVM.

Cambia debentur mercatori creditori post moram debitoris, & post intimatam protestationem cambiorum, & recambiorum, num. 1.
Mora contrahitur per contestationem litis factam à creditore cum debitore, num. 2.

DECISIO XVI.

Dominus Ioannes Henriquez de Herrera, & Octauius Costa erant creditores Domini Alexandri Doni in quadam notabili pecuniarum summa, quam exigere cutarũt, & cam soluendo prædictis Donis, retinuit in manibus ex dicta summa scuta 500. sub prætextu compensationis cuiusdam partitæ similis summæ, quæ per errorem ad fauorem ipsius Doni rescripta repetiebatur in libris eorundem. Hinc introducta lite coram Auditore Cameræ super solutione dictorum scutorum 500. & cassatione dictæ partitæ erroneæ, fuit post aliquos actus pro parte Dominorum de Herrera, & Costa protestatum de omnibus damnis, ac interesse, & in specie fuit sub die 13. Octobris 1595. eidem Dono denunciatum qualiter intendebant dictas pecunias accipere ad cambium, & recambium, risico & periculo eiusdem, prout cum effectu eas ad cambium accipere, incohando sub die 21. Octobr. 1595. continuando vsquequo fors principalis dictorum scutorum 500. in exequutionem trium conformium ipsis soluta fuit; & cùm in dictis sententiis fuisset Donus condẽnatus non solùm in dictis 500. sed etiã in damnis, expensis, & interesse passis per prædictos Herrera & Costa. Hinc coram me vti subrogato loco Reuerendi Patris Domini Millini, qui vltimam sententiam tulit in hac causa, & cui propterea reseruata erat liquidatio dictorum damnorum, expensarum, & interesse, fuit dubitatum, an prædictis de Herrera, & Costa debita sint cambia, de quibus suprà.

1 Et pro affirmatiua resolutum fuit ea ratione, quia de credito Dominorum de Herrera, & Costa respectu 500. sortis principalis dubitari non potest stantibus supradictis sententiis, sicut nec de mora respectu solutionis prædictorum eo ipso contracta quòd iis fuit contestata in prædictas partes. *l. si ex legati causa, l. si seruum, §. sequitur. l. mora, ff. de verb. obligat.* & quòd eidem Dooo debitori fuit & post intimata dicta protestatio cambiorum, & recambiorum, ad tradita per Ias. *in dicta l. si ex legati causa, num. 18. & 19.* quo fit, vt statim intrauerit obligatio ipsa ad interesse. *cap. dilecti, de foro competenti.* Cyn. *in authent. C. de vsur.* Anchatan. *consil. 150. num. 5. & seq.* quod interasse Dominorom de Herrera, & Costa Mercatorum, hoc in casu propriè verificari voluerunt Domini iu cambiis, & recambiis, de quibus agitur, ad decis. Mohed. *1. & 2. de vsuris*, & respecto quantitatis dixerunt, statutum esse relationi periti ad hoc particulariter electi, nisi constet de errore illius. Felin. *cap. proposuisti, numero 10. de probat.* post Bart. & Doct. *in l. 1. de ventre inspiciend.*

R. P. D. LITTA.

Ariminen. legati. Lunæ 7. Februarij 1600.

ARGVMENTVM.

Legitima debetur auiæ maternæ, transmittitúrque ad ascendentes hæredes.

SVMMARIVM.

Legitima debetur auiæ paternæ, num. 1.
Legitima auiæ paternæ transmittitur ad hæredes descendentes, ibid.
Legitima transmittitur ad hæredes, siue debeatur ascendentibus, siue descendentibus, num 2.
Præscriptio sine negligentia creditoris non procedit, & negligentia considerari non potest in eo, qui longè plus in manibus habeat, quàm ipse prætendat, num. 3.

DECISIO XVII.

1 FVit resolutum Ascanio hæredi Victoriæ hodie competere ius petendi, & retinendi legitimam, quæ debita erat Victoriæ in bonis Portiæ nepris suæ prædefunctæ. ea ratione, quia dubitari non potest, quin Victoriæ auiæ paternæ statim atque Portia ipsa decessit, fuit debita legitima in bonis illius, iuxta text. *in authent. de trien. & semiss. §. 1. ibi, in verbo hoc obseruando*, quæ legitima etiam non agnita per Victoriam, eo quòd ferè incontinenti decessit post ipsam Portiam, fuit transmissa ad Ascanium hæredem illius, quamuis extraneum, iuxt. gloss. communiter approbatam *in l. scimus, C. de inoffic. testament.* Alexand. *consil. 150. num 8. lib. 2.* Roland. *consil. 78. num. 6. lib. 1. de comm.* Crass. *in §. legitima, quæst. 3.* Illustrissimus Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib. 6. tit. 8. num. 12.* Vasc. *de success. creat. lib. 1. § 10. num. 523.*

2 Nec respectu ipsius transmissionis constitui debet aliqua differentia inter legitimam debitam descendentibus, & debitam ascendentibus, quia in terminis legitimæ debitæ ascendentibus, quòd illa transmittatur ad quoscumque hæredes, tenet Soc. iun. *consil. 64. num. 14 lib. 2.* Alexand. *consil. 188. lib. 6.* Rim. iun. *consil 198. num. 4. & seq.* & facit quia eadem ratio transmissionis concludit tam in legitima ascendentium, quàm descendentium, quæ est, quia iam vnica, quàm alia est debita ipso iure, & sic ex legis dispositione, & non ea dispositione hominis, & propterea etiam non agnita transmittitur. Alexand. *consil. 150. num. 7. lib. 2.* & meliùs Ruin. *cons. 26. n. 13. lib. 3.*

3 Nec adducta per informantes pro hæredibus Robetti circa præscriptionem subsistunt, stante quòd Ascanius habuit semper, & habet penes se scuta 1000. in quibus duntaxat verificatur hæreditas dictæ Portiæ, vnde respectu quantitatis ipsius legitimæ, censetur facta compensatio, nec potest nunc considerari aliqua præscriptio ad excludendam eam, vt per Anchatao. *consil. 5. num. 5. vers. istud est pulchrum dubium*, quem sequitur Mohed. *decis. 3. de præscript.* & facit quia præscriptio fundatur præcipuè super negligentia creditoris, quæ, vt omnibus notum est, considerari non potest in eo, qui longè plus in manibus habet, quàm ipse prætendere de iure potest. ex quibus, & aliis hic latiùs per informantes pro Ascanio deductis, fuit resolutum, vt suprà.

R. P. D. LITTA.

Nucerina hæreditatis. Mercurij 23. Februarij 1600.

ARGVMENTVM.

De validitate statuti excludentis fœminas propter masculos, & de probatione filiationis nonnulla non iniucunda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Statutum exclusiuum fœminarum propter masculos de Cippo domus seruandum est, num. 1.
Verba statuti vbi conueniunt, conuenire etiam debet statuti dispositio, ibid. in fine.
Filiatio probatur ex nominatione, & institutione facta à patre testatore ex instrumento diuisionis, & per testes de communi reputatione, iunctis adminiculis, num. 2.

DECISIO XVIII.

DOmini pro Fabris solùm informantibus contra Raynerios informare negligentes tenuerunt, sicque concluserunt, ad ipsos spectare successiones Andreæ, exclusa Vrsulina eius filia tunc nuptui tradita, & dotata, & per consequens exclusis Raynetiis habentibus causam ab ea. moti eo fundamento, quòd in terra Gualdi extat statutum sub rubrica *de success. ab intest.* mandans masculos de Cippo domus præferri fœminis, etiam in gradu anterioribus, tam per lineam ascendentium, quàm descendentium, & transuersalium vsque in tertium gradum secundùm ius canonicum, computandis tamen ipsis fœminis. Vnde cùm Andreas decesserit ab intestato, relicta Vrsulina filia sua dotata, nec non relictis Restauro, & Angelo de Fabris eidem coniunctis in tertio gradu consanguinitatis, secundùm ius canonicum computandum per lineam masculinam q. Marci, meritò ad eos spectare debet dicta successio, seu hæreditas præfati q. Andreæ, exclusa Vrsulina filia eiusdem, per regulam quòd *cui conueniunt verba statuti, & dispositio eiusdem conuenire debet*, de qua *in l. 4. §. toties ff. de damn. infect. in l. quod substitutum ff. de testam milit.* 1

2 Nam quòd prædicti Restaurus, & Angelus sint in tertio consanguinitatis gradu coniuncti, patet, quia Marcus de Fabris habuit duos filios, Mantiam scilicet, & Angelum, quod non obscurè probatur ex testamentu dicti Marci, in quo præfati vti tales vniuersales

les hæredes eius instituuntur. DD. passim *in cap. per tuas*, vbi Atet. *num.* 23. Butr. *num.* 8. Præposit. *in fin.* Dec. *num.* 9. *extra de probat.* beng Ruin. *consil.* 109. *n.* 38. Gozad. *consil.* 13. cum alus alleg. in illa Romana de Sthoch 29. Ianuarij 1593. coram Domino nico Pamphilio, maxime concurrentibus tot aliis filiationem ipsam respectu Marci, & fraternitatem, inter ipsos bene probantibus, videlicet instrumento diuisionis postmodum facto inter prædictos, & communi reputatione, de qua bene deponunt testes. ad not. per Felin. *in dicto cap. per suas num.* 12. *vers.* 2. *not.* Crauett. *consil.* 249. *num.* 1. *&* 2. & fuit tentum in Romana de Cancellariis 9. Martij anni præteriti coram bo. me. Orano, vt ex dicto Mantia natus est Andreas, de cuius hæreditate agitur: ex Angelo autem fratre dicti Mantij, nati sunt Hippolytus, & Sufferentes, prout deponunt testes in hac causa in partibus examinati. Primus super primo, secundus super secundo, & quinto, necnon iuxta nonum, & decimum, & denique tertius super secundo, & quinto, qui testes non tantùm deponunt de communi reputatione, quæ iunctis adminiculis probabat filiationem, quandu agitur, vt hoc in casu ad effectum successionis, vt aliàs fuit tentum in Cæsaraugustana statns coràm bon. mem. Orano, & in aliis pluribus causis; sed etiam deponunt de cognitione, & certa notitia eorum, iuxt. not. per scrib. *in cap. licèt ex quadam. de testibus.* vbi Abb. *num.* 12. & alij passim hoc not. ex Hippolyto autem, & Sufferente nati sunt Angelus, & Restaurus actores, prout deponunt testes, primus super primo in fiu. secundus super tertio, & quarto, & denique quintus super tertio, & quarto.

3 De dotatione autem Vrsulinæ, & filij præfati Andreæ dubitari non potest ftante instrumento publico dotis in secundo processu de partibus registrato *fol.* 26. *&* 28. quod probationem probatam, & euidentem facit, secundùm Bald. *l. Imperator col.* 2. *ff. de statu hom. & in l.* 2. *col.* 1. *C. quando fisc. vel priuat.* cum aliis per Ias. *consil.* 124. *num.* 2. *lib.* 1.

R. P. D. LITTA.

Balneoregien. pratensorum fructuum. Lunæ 13. Martij 1600.

ARGVMENTVM.

Dotis non solutæ fructus, quando debeantur propter moram non soluentis.

SVMMARIVM.

Mora in soluendo non incurritur quando non adest persona legitima, cui solutio fieri possit, n. 1. *ante finem.*

Mora commissa post sententiam numquid possit retrotrahi ad tempus sententia. ibid. in fine.

Dotis non soluta fructus debentur vbi ex parte debitoris concurrit mora, & ex parte creditoris concurrit sustentatio onerum matrimonij, num. 3.

DECISIO XIX.

1 FVit dubitatum, an debeantur aliqui fructus à die sententiæ bonæ memoriæ Otani circa in hac causa latæ in casu, de quo agitur, & Domini nonnulla tempora distinxerunt, primum tempus est à die sententiæ vsque ad diem, quo coram me soluta fuerunt D. Octauiæ scuta 6000. Dominis de Balleonibus facta per eam solemni acceptatione scutorum 1200. eidem relictorum per Dominum Albertum auum paternum, cum renunciatione legitimæ aliàs ei debitæ in bonis illius, iuxta tenorem testamenti dicti Alberti, & pro istu tempore nullos fructos debere censuerunt, ea moti ratione, quia cùm vsque ad diem dictæ acceptationis, & solutionis respectiue factæ fuerit in facultate ipsius Dominæ Octauiæ acceptare dictum legatum, & non acceptare, sed velle legitimam in bonis dicti Alberti, & hæredis præfati Alberti, fuerunt semper parati eidem dare legitimam in prædictis bonis, seu legatum prædictum scutorum 1200. facta tamen per eam debita renunciatione dictæ legitimæ iuxta mentem præfati Alberti testatoris, & de hoc pluries fuerint protestati, meritò eis nulla mora ascribi potest, qua cessante fructus aliquos, seu aliquod interesse non posse deberi D. Octauiæ, Doct. passim *in l. insulam §. vsuras*, vbi Bart. & Imol. *sub num* 8. hoc notant. *ff. solut. matrim.* maximè cùm vsque ad dictam diem non adesset persona legitima, cui fieri posset solutio dicti legati, & quæ posset pro dicta Domina Octauia acceptare prædictum legatum, & iuri consequendi legitimam in bonis præfati testatoris renunciante iuxta formam dicti testamenti. ad trad. per Doct. *in l. cum quidam. §. si pupilli. ff. de vsur.* cum aliis, de quibus per Alexand. *consil.* 92. *num.* 9 *& seq lib.* 1. nec acceptatio illa legati cum renunciatione legitimæ postmodum coram me facta per dictam Dominam Octauiam solemniter, & seruatis seruandis retrotrahi debet ad tempus dictæ sententiæ in præiudicium Dominorum de Balleonibus hæredum præfati Alberti, qui interim in mora non fuerunt. *l. fin. ff. rem ratam haberi. l. cum decem. l. si quis offerenti. §. fin. ff. de solut.* cum aliis per Bald. *in l. obseruare. § post hac num.* 9. *ff. de offic. proconsul. & legat.*

Secundum tempus est à die dictæ acceptationis 2 prædicti legati, & solutionis dictorum scutorū 6000. vsque ad finem anni, quo tempore secundùm informantes pro Balleonibus solui debuerunt alia scuta 6000. & circa hoc tempus Domini maiorem habuerunt difficultatem, sed nihil resolutum fuit. nam dicebatur, quòd attenta dispositione dicti testatoris dicta scuta 12000. veniebant soluenda Dominæ Octauiæ infra annum statim post consummationem matrimonij computandum, hoc modo, videlicet scuta 6000. statim consummato matrimonio, & alia scuta 6000. infra annum, vnde cùm matrimonium fuerit consummatum per plures annos ante acceptationem dicti legati, & solutionem illorum scutorum, vtique non tamen diem solutionis dictorum scutorum 6000. cessisse videbantur, sed etiam tempus solutionis reliquorum, licèt mora respectu fructuum, & interesse totius summæ dictorum scutorum 12000. non posset dici contracta per Dominos de Balleonibus, quam sequuta fuit dicta acceptatio legati cum renunciatione ipsius legitimæ, seruatis seruandis, ex supradictis, cui motiuo videbantur obstare infrà scripta, quòd scilicet attenta dispositione eiusdem testatoris non erant dicta scuta 12000. soluenda vno, & eodem tempore, sed inter vnam, & aliam solutionem intercedere debebat tempus vnius anni, quo fit, vt quemadmodum mora respectu solutionis illorum scutorum 6000. quæ statim, contracto matrimonio, per hæredes soluenda erant Dominæ Octauiæ, non prius fuit contracta, quam sequuta acceptatione dicti legati, cum renunciatione ipsius legitimæ; ita etiam non prius videatur contracta aliqua mora respectu solutionis reliquorum scutum 6000. quàm elapso anno à die dictæ acceptationis legati, & renunciationis legitimæ, & sic à die, quo prima solutio scutorum 6000. fuit verè debita Dominæ Octauiæ. argum. *l. illud. ff. ad l. Aquiliam, cum vulg.* vltra quòd in omnem casum ad commodum Domino-

rum de Balleonibus esset habenda ratio illius, quod interim loco alimentorum dictæ Dominæ Octauiæ solutum fuit.

3 Tertium tempus est à die lapsi anni usque ad diem depositi facti per Dominos de Balleonibus in Monte Pietatis, & pro isto tempore fructus omnino deberi tenuerunt Domini. ea moti ratione, quòd ex parte debitorum adsit, & ex parte creditoris concurrat sustêtatio onerum matrimonij, quæ duo operantur, vt fructus, seu vsuræ dotis tempore debito non solutæ omnino debeantur. Gloss. & scrib. passim *in cap. salubriter. de vsur. in l. pro oneribus. C. de iur. dot.* Bart. *in l. in insulam. §. vsuras. ff. solut. matrim.* latè Osasch. *decis. 132. num. 1. & seq.*

4 Nec obstare dixerunt Domini, quòd dicta scuta 6000. essent per dictam Dominam Octauiam, seu per illius virum implicanda in tot bonis immobilibus pro cautione dictorum Dominorum de Balleonibus debitorum dictæ dotis, quia non per hoc sequitur, quòd potuerint illa penes se retinere postquam cessérat dies solutionis, cùm immo illa illico saltem deponere tenerentur ad effectum prædictum, sic namque moræ effectum ipsi euitassent, & pecunia fuisset prompta implicationi. quæ si postea facta non fuisset per ipsos iugales, damnum inde contingens meritò ad eos spectaret.

R. P. D. LITTA.

Esina restitutionis dotis. Lunæ 13. Martij 1600.

ARGVMENTVM.

Sententia nulla confirmari potest, constito de illius iustitia, nisi fuerit à parte oppositum, dicitúrque sententia nulla, si omissum fuerit iuramentum de calumnia antea petitum.

SVMMARIVM.

Sententia nulla confirmari potest vbi constat de illius sententia, num. 1. vbi tamen quod hoc fallit parte opponente.
Iuramenti de calumnia petiti ante sententiam, omissio vitiat sententiam subsequentem, num 2.

DECISIO XX.

1 DOmini tenuerunt mandatum Auditoris Cameræ, quantumuis iustum foret, vti nullum esse in primis, & ante omnia reuocandum ad instantiam Domini Theodori Gallicani. ea ratione moti, quia licèt sententia nulla possit confirmari, vbi de iustitia illius constat. Innoc. *in cap. 1.* vbi etiam Dec. *in fin.* hoc not. *de confirm. vtil. vel inutil.* Rot. *decis. 7. de re iudic. in antiq.* non tamen proceditur dicta conclusio parte opponente, vt fuit dictum in vna Parauina decimarum 4. Iunij 1576. coram Domino de Grassis in Vercellen. prætensi.... Maij 1586. coram nunc Illustrissimo Platto in Perusina nullitatis exequutionis 26. Martij 1593. coram Reuerendo Patre Domino meo Penia, & in aliis pluribus causis, quas breuitatis gratia non refero.

2 Nullitas autem dicti decreti Auditoris Cameræ est clara, & deducitur ex eo, quòd cùm pro parte Theodori fuisset coram eo petitum iurari de calumnia per aduersarium suum, aliàs, &c. non fuit præstitum huiusmodi iuramentum, prout præstari debuit ad validitatem dictæ sententiæ, seu decreti. *cap. 1. de iurament. calum. in 6.* Rota *decis. 1.* & quòd omissio dicti iuramēti, vbi tamen petitum sit ante sententiam, operetur nullitatem ipsius sententiæ, tenuit pluries Rota, & signanter in vna Bononien. attentatorum 24. Nouembris 1588. coram nunc Illustrissimo Domino Card. Mantica, & in alia Vrbinaten. iuris visitandi 18. Decembris 1598. coram bo. me. Orano. Ideo, &c.

R. P. D. LITTA.

Narnien. terrarum. Veneris 28. Aprilis 1600.

ARGVMENTVM.

Donatio, seu renunciatio est stricti iuris, strictéque interpretanda, & non extendenda ad non expressa, probaríque debet per se fundantem in ea.

SVMMARIVM.

Donatio non præsumitur, nisi probetur ab eo, qui in ea se fundat, num. 3.
Verisimile non est, quod efficaciori probatione verificari debet, ibid.
Verba præteriti temporis excludunt tempus præsens, n. 5.
Verba quæ aliquid supponunt, disponere non dicuntur. ibid.
Appellatione bonorum paternorum, & maternorum, non veniunt bona quæ à patre, seu matre non obuenerunt, ibid.
Donatio, seu renunciatio, vt euitetur, omnis interpretatio facienda est, ibid. in fin.
Verba alicuius scriptura interpretari semper debent contra fundantem se in ea. num. 6.
Verisimile quod non est, falsitatis imaginē habet, ibid. in fin.
Verba generalia, & vniuersalia restringuntur per verba subsequentia, n. 7.
Exceptio licèt firmet regulam in non exceptis, non tamen eam ampliat, ibid.
Subscriptio inducit confessionem, & approbationem eorum omnium quæ supra scripta sint, declara vt num. 8.
Renunciatio est stricti iuris, & in ea non veniunt nisi expressa per renunciantem, ibid.
Testes referentes se ad aliquam scripturam, seu instrumentum, non probant plus, quàm instrumentum, seu scriptura, ad quam se referunt, num. 9. & seqq. vbi quòd dicuntur mendaces, & falsi, si in specie aliquid plus deponunt, quam continetur in scriptura ad quam se referunt.
Testis vnicus, & singularis nihil probat, num. 11.

DECISIO XXI.

ANno 1588. die 9. Nouembris, Illustris Dominus Federicus, & fratres de Montoriis donarunt eorum bona, nonnullis reseruatis ad eorum commodū, & de quibus possint testari, Illustrissimo Domino Ioāni Baptistæ eorum fratri germano, vt honorificentiùs nubere posset, & hanc donationem fecerunt cum oneribus, conditionibus, & pactis, & quibus in ea, ad quam, &c. D. Ioannes Baptista anno 1594. die 23 Aprilis eisdem bona retrocessit, seu retrodonauit Domino Federico, facta narratiua, quòd æs alienum, quo dicta bona aliàs sibi donata grauata erant, minimè dissolutum, sed potiùs auctum erat, & etiam pactis, & conditionibus in ea appositis, ad quam, &c. Eodem anno 30. Aprilis Idem Ioannes Baptista vti hæres cum beneficio legis, & inuentarij Dianoræ matris suæ ab intestato defunctæ portionem dictæ hæreditatis ad se spectātem renunciauit, & cessit eidem Federico; ea tamen facta expressione, quòd in dicta cessione non intelligantur, nec sint aliquo modo comprehensi annui census per Dominam Dianoram aliàs impositi, & venditi super eius bonis stabilibus ad fauorem ipsius Ioannis Bapti

Baptistæ. Eodem anno sub prima die Maij reperitur facta quædam apocha, in cuius initio describuntur debita, quorum solutio aliàs circumscriptis dictis retrodonatione bonorum fraternorum, & cessione portionis supradictæ hæreditatis ad ipsum Ioannem Baptistam spectasset, & mox sequitur tenor illius hoc modo, videlicet: *Hauendo l'Illustrissimo Sign. Gio. Battista Marchese di Monterio per sua cortesia fauorito mi di renunciare à me Federico suo fratello l'administratione, & dispositione di tutti li beni tanto paterni, quanto materni mobili, stabili, ragioni, attioni, crediti, & altre pretensioni contro qual si voglia persona, riseruandosi però li censi, & li frutti di essi, che per l'heredità della bona memoria del Sig. Paolo Monterio nostro Zio à esso Illustrissimo Sig. Marchese si competono. Però per fare anchio cosa grata verso sua Sig. Illustrissima gli prometto, che tanto per la sorte principale, & frutti delli sopradetti debiti, & pegni annotati, & contenuti nella presente polisa, & non altrimente quanto anco per li debiti della bona memoria della Sig. Dianora nostra Madre, delle quali sua Sig. Illustrissima è obligato per essa Sig. esso Illustrissimo Sig. Marchese sopradetto per tale effetto non sarà mai molestato Per osseruationi delle quali cose io Federico infrascritto obligo me, & tutti miei beni in ampla forma Camera con le solite clausule, & cautele questo di primo di Maggio 1594.* estque ipsa apocha munita subscriptione Domini Ioannis Baptistæ & Federici, necnon trium testium.

2 His ita stantibus, & pro faciliori intelligentia factis narratis, cùm dictus Dominus Ioannes Baptista Marchio medio tempore, hoc est, inter donationem sibi factam, & retrodonationem ab eo factam ad fauorem dicti Domini Federici nonnullas terras acquisiuisset pro se, suisque hæredibus, & successoribus, & tandem fuisset orta lis inter præfatos fratres super dicta retrodonatione, & aliis, quæ adhuc indecisa pendent coram me, & inter cætera pro parte Domini Federici prætenderetur etiam dictas terras ad se spectare vel cessas, seu donatas à Domino Ioanne Baptista. Idcirco dubitaui, an constet de valida donatione dictarum terrarum in casu, & ad effectum, de quo agitur.

3 Et Domini pro maiori parte negatiuam sententiam amplexi sunt, videlicet non probari donationem terrarum, de quibus agitur, ea ratione, quia donatio non præsumitur, nisi probetur ab eo, qui in ea se fundat. *l. ei, qui. iuncta l. cum de indebito. ff. de probat. l. Campanus. ff. de oper. diuers. §. perficiuntur, in princ. Instit. de donat.* cum aliis per Dec. *consil.* 176 *num.* 1. qui subdit, quòd ea quo is, qui nititur donatione, fundat intentionem suā super eo, quod non est verisimile, tenetur propterea eam clariori, & efficaciori probatione verificare. ad not. per Abb. *in cap. quia verisimile, in* 2. *not.* per illum textum, *de præscript.* & per alios, quos refert Dec. *vbi suprà.* Vnde cùm in hoc casu Dominus Federicus non possit fundare intentionem suam in dicta retrodonatione, & minus in cessione, seu donatione supradictæ portionis hæreditatis dictæ Dianoræ, cùm hæc sit expressè restricta ad bona, & intra hæreditaria Dominæ Dianoræ matris: ideo hoc vnum superest videre, an saltem fundet se in dicta apocha in testibus, & aliis hic per informantes pro eo deductis.

4 Et quòd non valeat eam fundare in dicta apocha, tradendum videtur primò, quia in ea nulla prorsus mentio fit de dictis terris, & scriptura non probat, nisi quod in ea legitur Bald. *in l. si bina, num.* 1. *ff. de iniust. rupt. & irrit. test.* Paris. *consil.* 117. *n.* 7. *lib.* 1.

5 Secundò, quia loquitur per verba præteriti temporis, ibi: *Hauendo l'Illustrissimo Sig. Marchese di Monterio per sua cortesia fauorito mi di renunciare*, quæ tempus ipsum præsens excludunt *l. cum prætor. de iudic.* Soc. iun. *consil.* 2. *num.* 1. *lib.* 4. cum aliis per Tiraquell. *de retract. comment.* §. 1. *gloss.* 7. *num.* 46. Immò cùm verba dictæ apochæ supponant ipsam renunciationem, seu donationē, non est quòd dicamus circa eam quicquam disponere. *l. ex facto. ff. de hered. instit.* Felin. *in cap. sedes num.* 5. *verb. intellige. de rescript.* Alexand. *consil.* 126. *num* 5. *lib.* 5. Rot. *decis.* 23. *in fin. de procurat. in antiq.* Sed potiùs se referre ad instrumenta præcedentia, quæ de bonis dumtaxat paternis, & maternis loquuntur, quod etiam comprobatur ex verbis illius apochæ, ibi: *di tutti li beni tanto paterni, quanto materni*, quæ meritò trahi non debent ad terras, de quibus agitur, quæ aliunde obuenerunt ipsi Marchioni, arg. *leg. in agris. ff. de acquirendo rerum dominio. l. cancellaueras. ff. de his, qua in testam. delentur. l. ita autem, in princ. ff. de administrat. tutor.* cum aliis per Tiraquell. *de vtroque retract.* §. 32. *gloss.* 1. *num* 49. maximè cùm materia subiecta donationis, seu renunciationis, quam prætendit Federicus, exposcat fieri quācumque interpretationem pro ea euitanda, vt notat Bald *in l.* 2. *numer.* 4 *opposit.* vbi Ang. *col* 2. *C. de non num. pecun.* Dec *in l. cuius per errorem. num.* 3. *ff. de reg. iur.* Aym. *consil.* 142. *numer.* 16. & alij plures relati per Menoch. *consil.* 1. *num* 215. *lib.* 1.

Tertiò, quia scriptura omnis debetur interpretari contra fundantem se in ea, vulg. *l. veteribus. ff. de pact.* Vnde cùm Federicus nitatur hac scriptura, & ea mediante contendat acquirere, meritò contra eum interpretari debent, maximè cùm ipse eam composuerit, nec sit verisimile, quòd vbi eam composuerit ad probandum, quòd etiam bona empta per Marchionem fuerunt sibi donata, de illis mentionem aliquam non fecerit, & quod non est verisimile, falsitatis imaginem habet, secundùm Bald. *in l.* 1. *col.* 3. *C. de seru. fug.* quem sequitur Decian. *consil.* 18. *n.* 348 *ferè ad fin. lib.* 1. & Ias. *in l. si extraneus, n.* 6 *ff de condict. caus. dat.* 6

Quibus modò obstare minimè videtur tum ponderatio illorum verborum, *tutti li beni*, & illorum, *mobili, stabili, ragioni, attioni, crediti, & altre pretensioni contro qual si voglia persona.* quia licèt generalia, & vniuersalia sint, attamen, vt dictum est, restringi debent per illa verba, *tanto paterni, quātō materni*, de quorum donatione, & cessione respectiuè facta per Dominum Marchionem ad fauorem ipsius Domini Federici constat publicis documentis, ad quæ omnino deferri debet narratiua illa renunciationis liberæ administrationis, & dispositionis bonorum verbis præteriti temporis concepta, de qua in dicta apocha, cùm commodè ad dictam retrodonationem bonorum paternorum, & cessiones portionis hæreditatis maternæ, de quibus constat, adaptari possit, & non ad hanc bonorum emptorum donationem prætensam, quæ non exhibetur, iuxta notata per gloss. *in l si idem cum eodem. §. fin. ff. de iurisd. omn. iudic. in l. si in rem. §. in omnibus. ff. de rei vendicat.* & per Bart. & alios *in l. talis scriptura. ff. de legat.* 1. tum denique ponderatio illorum verborum, *riseruandosi però li censi, & frutti di essi, che per l'heredita della bona memoria del Signor Paolo Monterio nostro Zio à esso Signor Marchese si competono.* Quia licèt exceptio firmet regulam in non exceptis: non tamen eam ampliat. Vnde cùm narratiuè dicta apocha sit restricta ad donationē bonorum paternorum, & maternorum, & in cessione bonorum maternorum addit reseruatio dictorum censuum; ideo non est mirum, si eadem reseruatio hic quoque facta fuit, quodammodo ab ea recessum videatur, & non ad effectum, vt ex ea inferri debeat ad donationem bonorum emptorum per Marchionem, de quibus nulla prorsus mentio fit in dicta apocha, nec in supradictis instrumentis retrodonationis, & cessionis. 7

Et ad illud deductum ex subscriptione ipsius Marchionis fuit responsum, quòd licèt subscriptio confessio 8

fessionem, & approbationem eorum omnium, quæ in schedula subscripta continentur, Alexand. *consil.* 147. *num.* 3. *lib.* 2. *consil.* 132. *num.* 3 *vers.* 2. *lib.* 5. Paris. *consil.* 90. *num.* 12. *lib.* 1. & tenuit Rota in Romana pecuniaria, seu mercium 8. Nouembris 1596. coram Reuerendo Patre Domino meo Penia: non tamen operatur confessionem, & approbationem eorum, quæ in dicta schedula non leguntur, maximè attenta subiecta materia renunciationis, quæ sui natura stricti iuris est, in qua non veniunt nisi expressa per renunciantē. Cald. *consil.* 5. *de præbend.* Zabar. *consil.* 115. Dec. *consil.* 179. *n.* 3. *& consil.* 451. *num.* 21. Vltra quòd dicta suscriptio est restricta ad superiùs expressa tantùm, ibi: *afferme & mi obligo à quanto di sopra* ad trad. per Bart. *in l.* 1. *§. hoc edictum. ff. de postulando*, quem sequitur Paris. *consil.* 19. *n.* 68. *& consil.* 48. *num.* 14. *lib.* 1. Vnde cùm in corpore dictæ apochæ nulla mentio fiat de donatione, aut renunciatione terrarum, de quibus agitur, nec alibi de ea constat. Ideo, &c.

9 Nec Domino Federico suffragari possunt testes, quibus nititur, nam dum illi se referunt ad supradicta instrumenta, & scripturas, id tantùm probare dicuntur, quod in illis continetur, & non plus; cùm omnis virtus referentis pendeat à relato: ita Dec. *in auth. si quis in aliquo, num.* 45. *vers. restringitur. C. de edend.* cum aliis per Paris. *consil.* 7. *num.* 4. *lib.* 3. & quòd depositio testis relatiua ad aliquod instrumentum, vel scripturam operetur vt sit standum dicto instrumento, vel scripturæ, prout sonat, & non explicitè, depositioni testis quatenus illa excedat limites dictæ scripturæ. Bald. *consil.* 270 *incip. ad euidentiam, propè finem, lib.* 1. & tenuit Rot. in illa Bergomen. hæreditatis 3. Iulij 1570. coram Reuerendo Patre Domino meo Seraphino.

10 Qua ratione non videtur attendenda depositio Domini Marcelli. nam iuxta 22. inquit, *fui presente quando si fece retrodonatione, & fu fatta per scriptura, & li retrocedette ogni cosa tanto paterni, quanto compri, & di tutto questo ne fu fatto instrumento.* & tum in instrumento dictæ retrocessionis nullum prorsus verbum fit de bonis emptis, vltra quòd significatus illius verbi, *lè retrocedette*, non conuenit bonis, quæ huic Marchioni cessa non fuerunt, vt omnibus notum est. Accedit quòd iste testis super tertio dicit, *la verità è che fu fatta vna polisa che il Signor Federico si accollaua li debiti, perche il Signor Marchese daua, & cedeua tutte le terre, e possessioni compre da esso.* & iuxta 41. inquit, *ma so bene che il Signor Marchese, & Signor Federico l'intēdeua comprese.* nec tamen in dicta apocha, nec in dicto instrumento retrodonationis vllum verbum fit de hoc, immo dictus testis iuxta 21. dum loquitur de dicto instrumento retrocessionis subiungit, *& anco dopo l'instrumento fecero vna polisa di lor mano, nella quale il Signor Federico s'accollaua da 25. ò 26000. scudi di debito del Signor Marchese. & per questa accollatione di debiti, ne fecero detta poliza, & questo lo fece il Signor Federico, perche il Signor Marchese gli haueua fatta questa retrocessione.* ex quo patet dictam apocham non fuisse factam ad faciendam nouam donationem, sed pro declaratione accollationis debitorum, quam faciebat Federicus ad fauorem Marchionis contemplatione dictæ retrodonationis, & cessionis paternorum, & maternorum iam sibi factæ per Marchionem, & cùm iuxta 23. interrogatorium deponat se non fuisse præsentem stipulationi, & subscriptioni dictæ apochæ, & aliàs pluries interrogatus se remittat ad dictum instrumentum dictæ retrodonationis, & ad dictam apocham; ideo non potest plus probare, quàm in illis legitur, ex supradictis.

11 Et eadem ratione reiicienda est depositio Francisci Piani ciuis Narnien. nam & ipse super secundo articulo deponens se refert ad instrumentum retrodonationis, maximè quia iuxta 22. inquit, *e le robbe, che gli retrodono furono tutte le robbe, che il detto Marchese haueua tanto dell' heredità paterna, quanto materna, & anco la proprietà dell' heredità del Signor Paolo.* & sic nihil dicit de bonis emptis medio tempore per Marchionem, de quibus quæstio est. Et licet iste testis iuxta 28. dicat, *se bene auanti la poliza fu qualche differenza frà il Signor Marchese, & Signor Federico se le terre compre dal Signor Marchese haueuano da esser cōprese nella retrodonatione sudetta, & nella cessione fatta li nella detta poliza, nondimeno restorno d'accordo, che le sudette terre fussero compresse nella retrodonatione*; nihil tamen probat, tum quia, dum loquitur de cessione facta in dicta apocha mendax detegitur, stante quòd nulla cessio legitur in dicta apocha, nec aliqua declaratio, quòd dictæ terræ emptæ essent comprehensæ in cessione facta per instrumentum. quam declarationem verisimiliter fecissent, si voluissent dictas terras comprehendi, maximè cùm ante confessionem dictæ apochæ esset quæstio inter ipsas partes, an illæ essent comprehensæ, vt ipse testis inquit; tum etiam, quia non dicit, quòd bona empta per Marchionem fuerint cessa Domino Federico mediante dicta apocha, prout pro parte Federici prætenditur, vltra quòd dum dixit, *che restorno d'accordo, che le sudette terre fussero comprese nella retrodonatione auanti la partita di Monsignor suo fratello*, est singularis, & vniens, vnde nihil probat. *cap. dilecti, & cap. bona. de elect.* Capuaq. *decis.* 212. *num.* 4. *lib.* 4 *part.* 2. & licèt iuxta 23. dicat, *il Signor Federico pigliaua in si il peso delli debiti per ricompensa che il Signor Marchese li cedette tutti li beni propry che haueua per qual si voglia causa cōtro qual si voglia persona*; non tamen dicit dictam accollationem debitorum fuisse factam in recompensationem cessionis bonorum emptorum per Marchionem, de quibus agitur; sed in recompensam cessionis creditorum eiusdem contra quascumque personas factæ ipsi Federico quæ credita, cùm nihil commune habeant cum bonis, de quibus agitur, meritò de vno ad aliud inferri non debet. vulg. *l. Papinianus exuli ff. de minor.*

Depositio autem Francisci Cspocaccij ciuis Narnien. tertij testis nihil facit. nam super 2. dum dicit, *Io hò visto detta poliza fatta dal Signor Federico à fauor del Signor Marchese mostrata mi da esso Signor Marchese, doue esso Signor Federico s'obligaua, & promettena, che il Signor Marchese non saria stato molestato per li debiti annotati in quella poliza. perche il Signor Federico s'accollaua tutti quelli debiti hauendoli il Signor Marchese donati tutti li suoi beni*, non concludit quicquam circa donationem terrarum, de quibus agitur, & in summa non probat plusquam in dicta apocha continetur, ad quam virtualiter se refert. 12

Quartus testis nomine Christophorus, nihil prorsus deponit de terris emptis per Marchionem. Ideo, 13 &c. Quintus verò testis Domini Federici Reuerendus frater Petrus Paulus nihil probat. nam super quinto, *il Signor Marchese cedette, & non riseruo altro, che scudi* 500. *de sua prouisione, e mi pare che si riseruasse non sò che paglia, & li frutti delli censi del Signor Paolo, & questa cessione fu fatta nella poliza*; & tamen in ipsa apocha non legitur talis cessio cum prædictis reseruationibus, quo fit, vt omnino mendax, & non informatus de rei veritate conuincatur. ad text. *in l. qui falsò, vel variè. ff. de testib.* Angel. *consil.* 194 *num.* 1. latè Alciat. *in l. si ex falsis numer.* 5. *ff. de transact.* & dum iuxta 41. dicit, *che siano, ò non siano comprese dette terre in detta poliza, non mi ricordo sò bene che nella retrodonatione ci entrorno le terre comprese dal Signor Marchese*, pariter mēdax conuincitur ea inspectione instrumenti dictæ retrodonationis, in quo nullum verbum fit de dictis terris.

Cùm

14 Cùm igitur præfati testes inter se varij appareant, non figant pedes, & aliqui se referant ad ipsam retrodonationem; aliqui verò ad apocham, in quibus protsus mentio fit, cuius prætensa donationis terrarum emptarum per Dominum Marchionem, & vlteriùs in multis sibimet contrarij, in aliquibus mendaces conuincantur, & plures alias exceptiones patiantur, de quibus hic per informantes pro Marchione. Ideo iure meritò conclusum fuit pro non probatione donationis bonorum, de quibus agitur, qua resolutione stante, non fuit necesse aggredi articulum validitatis, seu inualiditatis illius, cùm qualitas sine subiecto esse non valeat, vt omnibus notum est.

R. P. D. LITTA.

Leodien. hæreditatis. Lunæ 3. Iulij 1600.

ARGVMENTVM.

De validitate statuti volentis fieri posse testamentum scriptum, & subscriptum manu testatoris, & per duos testes: statutúmque statim quod est publicatum, præsum tur vsu receptum, & contrarium dicens probare debet, necnon quomodo statuti obseruantia probetur.

SVMMARIVM.

Testamentum scriptum, & subscriptum manu testatoris & per duos testes validum est, sic statuto dictante, num. 1.

Statutum statim quod est publicatum præsumitur vsu receptum, & qui contrarium dicit, probare tenetur, n. 2.

Statutum vsu receptum esse, & obseruatum probatur per fides, de quibus num. 3.

Legatarius potest esse testis in testamento quando non agitur de viribus legati, sed de validitate testamenti, n. 4.

DECISIO XXII.

1 Fvit resolutum sententias de partibus esse iustas, & propterea confirmari debere. nam de iustitia earum constat ex eo, quòd declarant testamentum Ioannis Paille, in quo instituitur Michael frater suus hæres vniuersalis, validum, quod testamentum cùm sit scriptum, vel subscriptum manu propria testatoris, necnon per duos testes fide dignos, qui dictum testatorem cognouerunt, & in summa cùm appareat factum iuxta statutum illius regionis, de quo in summario *num.* 4. meritò impugnari non potest, nec debet. ad not. per Bart. *in l. cunctos populos, in repetitione num.* 36. *C. de summa Trinitate, & fid. cathol.* vbi Ias. *num.* 33. *& seq.* bene Angel. *consil.* 126. *num.* 2. & Alex. *consil.* 44. *num* 10. *lib.* 5.

2 Nec placuerunt Dominis deducta per informantes pro Anna circa non vsum dicti statuti, quia immò statim atque publicatum fuit præsumitur vsu receptum in Rota in vna Narnien. legati 30. Octobris 1570. coram Domino meo Seraphino in Parmen. status 15. Iunij 1576. & in Calagurniana beneficij 29. Nouembris 1582. coram bo. me. Robusterio, vnde alleganti contrarium incumbit onus probandi, & sic quòd testamenta iuxta dispositionem dicti statuti facta, non habuerint, sed fuerint declarata nulla in contradictorio iudicio, vt fuit dictum in dicta Narnien. legati 16. Ianuarij 1582. dicto Domino meo Seraphino, quod minimè probatum fuit pro parte Dominæ Annæ in casu, de quo agitur.

3 Vltra quòd pro obseruantia dicti statuti, & sic per consequens pro validitate dicti testamenti Ioannis concurrit præsumptio resultans ex duabus sententiis per iudices illarum partium latis attestatio duorum testium, dicentium dictum statutũ semper fuisse in viridi obseruantia, de qua in summario *num.* 5. Item fides subscripta per scribanos Leodien. qua mediante constat dictam constitutionem fuisse vsu receptam, & quòd testamenta facta iuxta dispositionem illius valida sunt, & pro validis iudicantur in iudiciis, de qua in summario *numer.* 6. *&* 10. accedit similis attestatio, seu fides Causidicorum illius ciuitatis, de qua in summario *num.* 7. item & alia facta à Consilio ordinario Serenissimi Principis, & Episcopi Leodien. de qua in summario *num.* 9. quæ omnia simul iuncta effecerunt, vt Domini vnanimiter tenuerint pro iustitia, & confirmatione dictarum sententiarum, habita consideratione depositionis testium, quibus nituntur informantes pro Anna, tum quia dicti testes sunt examinati in alia causa, & inter alias personas; tum etiam quia non concludunt in obseruantia dicti statuti, & quòd testamentum factum modo quo suprà, in exequutionem dicti statuti non sustineatur.

Et ad illud, quòd præfati testes Ioannis vti legatarij non videantur idonei testes, fuit responsum, quòd ex quo non agitur de viribus legati inter ipsos legatarios, & hæredem, sed de validitate ipsius testamenti constitutum, & Annam prætendentem venire ab intestato, idonei sunt. *l. qui testamento. ff. de testam. § legati. Instit. eod.* cum aliis per Ias. de comm. attestantem *in l. dictantibus, num.* 3. *C. de testament.* quod maximè teneri videtur hoc in casu, in quo statutum prædictum pro validitate dicti testamenti non requirit præsentiam duorum testium, sed solùm quòd tale testamentum sit scriptũ, & subscriptum manu testatoris, vt videre est, & duo illi testes fide digni, & qui cognouerit dictum testatorem, de quibus in dicto statuto fit mentio, non requirantur pro probatione voluntaris illius, & sic substantia testamenti, sed dumtaxat ad effectum recognoscendi scripturam illam esse manum ipsius testatoris, pro qua tam exacta probatio necessaria non est, vltra quod de ea dubitatur inter partes. 4

R. P. D. LITTA.

Tullen. bonorum, & attentatorum. Lunæ 6. Nouembris 1600.

ARGVMENTVM.

Attentata appellatione pendente, cui iudex detulit, reuocanda sunt.

SVMMARIVM.

Appellationi, vbi iudex detulit, etsi deferre non debebat, non potest suam sententiam exequi, n. 1. per tot.

DECISIO XXIII.

Domini vna parte tantùm informante resoluerunt constare de attentatis, ex eo quòd cùm iudices de partibus tanquam delegati ab Episcopo Tullen. condemnassent Dominicum Birdart, & Ioannem illius nepotem ad resarciendum Alberico Briechio hæredi Nicolai fratris frãcos 15000. monetæ, illarum partium, & à dicta sententia, & condemnatione pro parte illorum de Bridart fuisset appellatum ad sedem Apostolicam, & prædicti iudices dictæ appellationi simpliciter in reuerentiam D.S. Alberici detulerint, 1

rint,non potuerunt propterea ex pòst defectu eorum iurisdictionis,quæ ex tone cessauit,procedere ad exequutionem dictæ condemnationis,absque noua delegatione,seu remissione iudicis ad quem. Ita gloss. *in cap. cum appellat. §. si verò.* ibi, *in verbo remittenda. de appellat.in 6.* vbi Petr.de Anchar. *sub num.* 1. inquir, 3. *not. quòd iniusta delatio iudicis a quo, defert totius causa cognitionem ad superiorem. quod est verum,etiamsi ob reuerentiam superioris detulerit*; & Archid.ibi *sub num.* 3.dicit quòd postquam appellatio à iodice est recepta, quamtumcumque alias in legitima esset, ex quo tamen eam tecipit,& Apostolos partibus dedit,tam partes,quàm causam principalem, & accessoriam à manu sua dimisit,& ad superiores remisit examen,vnde non firmant omnes scribentes; quo fit,vt cùm postea dicti iudices vlteriùs processerint ad dictæ condemnationis exequutionem, non minus nulliter,quàm etiam attendendo præcessisse videntur. *cap. non solùm. de appellat. in nou.*

R. P. D. IVSTO.

Auximana legati. Mercurij 16. Ianuarij 1602.

ARGVMENTVM

sume ex summario.

SVMMARIVM.

Legatum tertia partis fructuum hareditatis intelligitur, deducto are alieno, alijsque oneribus, & expensis,num.1. & per tot.dec.

DECISIO XXIV.

1 LEgatum Gilij, factum Iuliæ vaori, fuit scutorum trium millium vltra suas dotes soluendorum spatio quatuor annorum, & interim voluit, quòd eadem Iulia *hauer debbia dell' heredità d'esso testatore la terza parte de frutti.* Dubitatum fuit,an in hoc legato intelligatur de tertia parte,deductis priùs oneribus hæreditariis,& aliis necessariis in recolligendis fructibus, vel potiùs illis non deductis debeatur integra tertia pars fructuum sine aliquo onere; & informante solùm Cinthio de Syluestris contra Iuliam fuit pro informante responsum, tam quoad debita hæreditaria, quàm legatum debet intelligi deducto ære alieno, & de eo quod superest debet habere tertiam partem fructuum in hoc casu,vbi relicta est tertia pars fructuum hæreditatis,secundùm intellectum Bart. *in l. fin. ff. de vsufructu legat.* Bald. *consil.* 87.*lib.* 5. & cùm hæres qui subsit non petat releuari à fructuatio, non intrat alia quæstio, an vsufructuarius teneatur creditoribus quoad actionem inuentandam, de qua per Dec. *consil.* 485 *in fine.* Couar. *var. resol.lib.* 1.*cap.* 2.*num.* 2.& 4. Rim. iun. *consil.* 172.*num* 8. *& seqq.* quam quò ad alia onera realia,per *l.quæro* vbi Bart.& *l.generali.§.fin.*& ibi Bart. *ff de vsufruct.legat* Rom.*consil.* 250.*sub num.* 2.*vers. etiam dico quoad hanc quæstionem,lib.* 2. Ruin. *consil.* 77. *num.*1. *in fine lib.*1. Barbat. *consil.* 84. *lib.* 3. Arias Pinell. *in l.* 2. *part.* 2. *amplia.* 11. *C. de bo.mat.* & regula est quòd ille ad quem spectat commoditas fructuum, debet habere incommodum functionum. *l. fructus. C. de actionib. empt.* Ruin. *d.consil.* 77. Quam etiam quoad expensas, quia in dispositione hominis fructus intelliguntur deductis expensis,vt tradunt omnes post Bart.*in l fructus ff solut. matrim.* & in legato fructuum est textus *in l.fundi Trebatiani ff de vsufruct.legat* Pinell. *vbi supra* 7. *amplia.* post Salic. *in l.*1. *sub num.* 3.*vers aut testator legat annuos redditus.C.de fruct.& lit. expens.* & in legato medietatis fructuum Antonius à Corduba *in l. si quis à liberis.§.sed si filius,num.* 36. & 38.*ff. de lib. agnoscend.* vbi in specie reprehendit Afflict. *decis.* 252. Idem renuit Rota coram bo. me. Cardinali Lancelloto in Acheruntina fructuum 2. Octobris 1580. quoniam nullus casus inueniri potest, qui hoc genus dedoctionis impediat. *l.fundus qui,in fin.princ ff. famil. ercisc und.* Bald. *in Margarita vers. fructus, & consil.* 307. *ad euidentiam.volum.* 1.etiam Rota resoluit coram me in Nepesina locationis 17. Maij 1600.

R. P. D. ORTEMBERGO.

Romana societatis.Veneris 9.Februarij 1601.

ARGVMENTVM.

Statutariæ solemnitates requisitæ in contractu mulieris, nunquid requirantur in eiusdem mulieris quietatione, liberatione, & confessione de decepto.

SVMMARIVM.

Mulier sine solemnitatibus statutariis quietationes, & confessiones de recepto facere non potest,num.1.declara,& amplia,vt num.2.& 3.

Societate officij extincta fructus non debentur,n 3.

Quietatio,& liberatio est stricti iuris,& strictissime intelligenda,num.4.

Extensio minus admittitur in tacitis, quàm in expressis, ibidem.

Copula &, denotat similitudinem, & illius vna pars aliam declarat,ibid.in fin.

DECISIO XXV.

CVm ageretur de iustitia sententiæ iudicis deputati ab A. C. qui hæredes Petri Geni absoluit à debito scut.700.sortis principalis,quæ Petrus diuersis temporibus acceperat a D. Camilla Pannona ad societatem officiorum,Domini non dubitarunt de veritate crediti,cùm de eo constet ex instrumentis de eo confectis,quæ faciunt probationem probatam: solutionem autem non existimabant probari ex scriptura solidationis computorum manu propria Petri conscripta,in qua recognouit se debitorem Camillæ in scutis 375.monetæ pro integra solutione totius crediti Camillæ, comprehensis omnibus fructibus societatum vsque ad mensem Nouembris tunc proximè venturi,& aliis calculis hinc inde vertentibus,cum annullatione quarumcumque scriptorarum inter ipsos factarum, vsque ad illum diem, subiuncta etiam acceptatione debiti pro residuo per Camillam facti. Nam ad hanc scripturam solidationis multæ fuerunt datæ responsiones. Et primùm cùm acceptatio Camillæ importet confessionem solutionis, in reliquo & per consequens quietationem. *l si ex pluribus*, vbi gloss.*in verbo reliquum* Imol.*num.*2.*in fine ff.de solut.* Salyc. *in l.si quidem.in fin.C.de transact.* Ias. *cons.*1005. *lib.* 4. Iccirco est nulla propter statutum Vrbis *cap.* 151. *lib.* 1.prohibens à mulieribus absque solemnitatibus fieri refutationes.quietationes & donationes,sub quibus prohibentur etiam confessiones, per quas statuto satisfieri posset.Put.*decis.*7.& 55.*lib.*3.Crescen. *decis.*2. *de confess.* 1

Non obstat quòd hoc intelligendum sit de confessionibus obligatoriis de præterito, vt fuit dictum in Rom. dotis Lunæ 10.Ianuarij 1600.coram R.P.D.Sacrato, quia locum habet in simplici declaratione 2

quali

qualitatis quando actus per seipsum fuit solemnis & validus, secus si actus qui declaratur erat prorsus nullus. Bald. *in l. hæreditatis palam. §. sed & si nata. ff. de testam.* vel si actus de nouo conficitur. Dec. *in cap pastoralis. §. verum, numer. 8. de appellat.* vt in proposito, quia confessio tendit ad liberationem, & habet vim pacti de non petendo. Federic. de Sen. *consil. 128. num. 3.* Socin. iun. post Calcan. quem allegat, *consil. 77. num. 10. lib. 2.* quo casu requiruntur solemnitates.

3 Nec videatur applicari quòd confessio mulieris & minoris, quæ requirit certas solemnitates ex forma statuti, accipienda sit vt procedat in confessione simplici: secus autem si haberet aliquas præsumptiones, per Achill. de Grass. *decis. 1. de confess.* Hic autem vrgentiores dantur præsumptiones pro Camilla ex illis verbis, *Computati li frutti pagati insino alli 18. de Nouembre prossimo che verra*, &c. Quia si fructus durabant, societas non erat extincta, cùm illa finita, fructus nō debebentur. Gabr. *consil. 78. in fine lib. 1. & consil. 63. n. 8. vol. 1.*

Deinde solidatio restringitur, nec potest numerari sors antequā societas sit disiuncta.

4 Secundò respondebatur ad prædictam scripturam, quòd quitatio, & liberatio est stricti iuris & strictissimè intelligenda. Paris. *consil. 100. numer. 64. lib. 7.* Caputaquen. *decis. 308. num. 4. part. 3.* præsertim in liberatione tacita, cùm tacitum sit minus capax extensionis, quàm expressum. Aym. *consil. 34. numer. 3.* hîc autem nulla fuit facta mentio sortis, & verba quando intelligi possunt secundùm subiectam materiam, videlicet de fructibus & de mutuo 50. necnon de deposito 100. scutorum, vltra quæ extendi non debet. Angel. *in l. obligatione. numer. 5. ff. de pignoribus.* & pro hoc sensu faciunt verba Saldi, ibi: *Strauiando & annullando ogn' altra scrittura.* quæ magis adaptantur ad scripturas priuatas, quàm ad instrumenta quæ non lucrantur, nec annullantur. Sed partes solent consentire cassationi faciendæ per Notarium, & si voluissent intelligere de instrumentis, illud exposuissent. Idem suadent verba illa *scritture & conti.* Nam illa copula &, denotat similitudinem, & vna pars copulæ aliam declarat. Rimin. iun. *consil. 18 num. 39. in fin.* Menoch. *consil. 40. numer. 16.* Surd. *consil. 242. num. 8.* quæ interpretatio eo magis placuit, quia est in fauorem mulieris, & contra eum qui scripserat, & contra eius hæredes. *l. veteribus ff. de pact.*

5 Accedit quòd extinctio societatis & solutio tam magnæ quantitatis non cōsueuit fieri absque scriptura publica, seu priuata, declarante expressè hāc extinctionem & solutionem. quam coniecturam in simili considerat Anchar. *consil. 64. numer. 2. versic. & maximè quia concludens.* & ex tali coniectura resultare verisimilitudinē quam iudex facilè sequi non debet. Ex quibus fuit resolutum sententiam esse confirmandam.

R. P. D. LITTA.

Romana Domus ad Pasquinum. Veneris 24. Maij 1602.

ARGVMENTVM

In hac decisione cogitur venditor ad tradendam rem venditam, cùm post factam venditionem pœnitens illam tradere recusabat, & in contingenti casu multa explicantur, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Cameralis obligatio tribuit iurisdictionem A. C. procedendi via executiua, seruatis seruandis, n. 1. in fine.

Pretij rei venditæ declaratio vbi est remissa arbitrio alicuius, sequuta declaratione ad illius executionem deueniri debet, num. 2.

Depositum habet vim veræ solutionis, quando contrahens pro parte sua adimplere non vult, quæ adimplere promisit, ib.

Venditor, in cuius potestate est rem præcisè tradere, si tradere recusat, potest ad tradendam rem cogi manu militari, ibid. in fine.

Venditor si recusat facere instrumentum venditionis, iudex potest illud facere ex officio, n. 3.

Venditor tenetur rem venditam tradere liberam, & facere consentire omnes prætensos suos creditores prætendentes habere ius in re vendita, n. 4.

Impugnare non potest quis quod semel voluit, & quod semel sibi placuit, n. 5. in fine.

Instrumentum non productum non suffragatur, nec aliquid probat extraiudicialiter tantummodo exhibitum, n. 6.

Iudex iudicare debet secundùm allegata, & probata, non autem secundū scripturas sibi extraiudicialiter exhibitas, ib.

Arbitratores nunquid possint arbitrari parte non citata, n. 7. vbi declaratur hæc conclusio.

Arbitrorum assertioni verisimili standum est, ibid.

Negligens nemo præsumitur in suo negotio, ibid. ante finem.

Arbitratores in dubio præsumuntur partes audiuisse, ibid. in fine.

Citatio vaga & incerta pro singulis diebus, & horis sustinetur pro duobus diebus sequentibus, n. 8.

Fideiussorem de euictione rei venditæ quis præstare non tenetur, nisi fuerit expressè promissum, declara vt n. 9.

Venditio facta rei fideicommisso subiectæ, cum obligatione de impetranda derogatione fideicommissi, si talis derogatio non habeatur, nunquid a venditione recedi possit, n. 10.

Fideicommissi derogatio à mera voluntate Principis dependens nunquid reputetur impossibilis, ibid.

Læsio in contractu venditionis non præsumitur, sed probanda est per allegantem, num. 11.

DECISIO XXVI.

Vendita domo olim habitationis R. Thesaurarij 1 per D. Leonem Gallū D. Equiti clementi pretio, pactis, & conditionibus per DD. Tiberium Ceuolum, & Alexandrum Cardellum declarandis, & prout latiùs constat apocha manu eiusdem subscripta, & obligatione Camerali vallata, ad quam, &c. dicti DD. Tiberius, & Alexander æstimarunt dictam domum esse valoris scut. 8500. simul declarando pacta, & conditiones, quibus venditionem ipsam factam esse intelligebant, vt in dicta declaratione continetur, ad quam, &c. Cùmque Leo recusaret recipere pretium, & tradere domum, aliáque adimplere contenta respectiuè in apocha, & declaratione, fuit contra illum iudicialiter coram Auditore Cameræ processum, & obtentū; præcedente tamen extensione d. obligationis Cameralis, & seruatis seruandis deponi pretium in S. monte Pietatis, & relaxari mandatum de immittendo D. Equitē in possessionem domus, in quam facto d. deposito, fuit realiter immissus, & cum pro parte eiusdem instaretur sibi confici instrumentum d. venditionis, hinc in contumaciam Leonis obligati, idem A. C. mandauit dictū instrumentum confici, illúdque ex officio confectum fuit. Successiuè habita notitia per Equitem de prætensionibus creditorum q. Vlyssis patris Leonis super domo sibi vendita de sequestratione pretij, & de executione aliàs facta super dicta domo, fuit pro parte illius actum coram eodem A. C. cōtra Leonem, vt dd. creditores facerent consentire, doctóq; de præmissis in contumaciā obtinuit relaxari mandatū, nisi infra certes, cū intimatione. A quo decreto cùm pro parte Leonis fuerit appellatū, hinc cōmissa mihi causa appellationis dubita

dubitaui iuxta stylum Tribunalis, an decretum Auditoris Cameræ sit confirmandum, vel infirmandum. Quo proposito vtraque parte informante Domini vnanimiter affirmatiuam amplexi sunt. Quia cùm in apocha venditionis, cuius vigore actum fuit coram Auditore Cameræ, adsit obligatio Cameralis, quæ iuxta stylum fuit extensa, non potest propterea dubitari de iurisdictione illius. ad trad. per Gallesf. *de form. Cam in 1. quæst ad 2. part. n. 3. & 5.* & cùm respectu omnium successiuè gestorum coram eodem fuerint seruata de iure seruanda, meritò decreta eiusdem successiuè emanata de nullitate argui non possunt, imò nec de iniustitia.

2 Nam dicitur primo loco in exequutionem d. venditionis, cuius conditio statim sequuta dicta declaratione DD. Tiberij, & Alexandri respectu pretij, & pactorum fuit purificata. ad trad. per Doctor. *in l. fin. C. de contrah empt. in §. pretium. Instit. eod. & in l. si merces. ff. locat.* Gabr. *consil. 64. numer. 3. lib. 1.* Parisf. *consil. 132. num. 7. lib 4.* Mandauit Auditor Cameræ pretium ipsum deponi in sacro Monte Pietatis, & Equitem immitti in possessionem domus venditæ. iustè processit, siquidem quia venditore renuente pretium rei venditæ recipere, potest de iure emphyt. implendo è latere suo contractum facere de illo deposito parte citata, & iudice authore, quod quidem depositum vim veræ solutionis habet. Bartol. *in l. si soluturus, numer. 5 ff. de solut.* Paul. *in l. acceptam, numer. 12. C. de vsuris*, & fuit sæpe tentum, signanter in illa Romana vineæ 5. Iannarij 1579. coram bo. me. Robust. & in illa Romana pecuniaria 24. Nouembris 1595. coram Reuerendo Patre Domino meo Mellino, & hoc modo adimpleto contractu è latere suo potuit Eques venditorem compellere ad rem sibi venditam, seu possessionem illius tradendam, ad quam cùm esset in libera facultate venditoris, præcisè cogi debuit etiam manu militari, secundùm distinctionem glossæ *in §. pretium*, ibi, *in verb. tradat. Instit. de empt. & vend.* quam, teste Angelo Aretino *ibidem sub num.* 8 sequitur Bald. *in l stipulatores non diuiduntur, vers. ad 3. venio. ff. de verb. obligat. & in l. 1. in vers. Item quæro. ff. de actio. empti.* & alij scribentes relati per Plot. *in repet. l. si quando, numer. 171. C. unde vi.* qui de communi testatur.

3 Et dum secundo loco Auditor Cameræ mandauit confici instrumentum de dicta venditione, quod ex officio confectum fuit, iustè egit, quia recusante Leone venditore iuxta suam obligationem illud conficere potuit, ac debuit iudex competens mandare tale instrumentum confici, ex latè deductis per Gallesf. *vbi suprà part. 3. tit. de præambul. ipsius processus. vers. potest hic non ineptè quæri* &c.

4 Et dum tertio loco idem Auditor Cameræ constito sibi de prætensionibus creditorum quondam Vlyssis patris Leonis super prædicta domo, & de exequutione aliàs super ea facta, & de sequestro respectu pretij depositati relaxauit mandatum contra eumdem Leonem venditorem, ad effectum vt faceret illos consentire dictæ venditioni, & remoueret quæcumque impedimenta, nisi infra tres, cum intimatione, &c. secundùm iuris tramites iudicauit, cùm venditor de iure teneatur possessionem liberam rei venditæ præstare emptori. *l. cùm venderes. ff de contrahend. empt.* & facere, vt emptor ipse sit potior in possessione illius. *l. emptorem. §. idem Neratius. ff. de actio. empti*, teneatúrque nedum eum defendere aduersùs quoscumque extraneos. *d. l. emptorem. §. qui autem.* vbi gloss. *in verb. per omnes*, sed multò magis aduersùs seipsum, ad latè trad. per Tiraquell. *de retract. lignag. §. 1. gloss. 9. numer. 33.* quod probat text. *in l frater à fratre, vers. porrò. ff. de condict. indeb. in l. altius. ff. si seruit. vendic. & in l. si negotia. ff. mand.* & ratio est manifesta, quia qui contra alios defendere tenetur, consequens est, vt ipse eumdem offendere non debeat. ita Tiraquell. *vbi suprà*, & Iasf. *in d. l. frater à fratre, num. 23.*

5 Nec obstare dixerunt Domini in contrarium deducta per informantes pro Leone.

Non primum, quòd scilicet apocha non contineat venditionem domus, sed dumtaxat iurium competentium ipsi Leoui. quia fuit responsum quòd ex illius lectura contrarium expressè probatur, tum ex illius verbis, *volendo vendere la casa, che habitaua Monsignor Tiberio*; tum ex subsequentibus. ibi, *quale casa con tutte le sue pertinenze annesse, & connesse posta come di sopra dà, & vende per il prezzo.* Ex quibus nedum constat de explicita voluntate ipsins venditoris, sed etiam de deducta ad actum, quem modò impugnare non potest. *l. Pomponius scribit. ff. de neg gest. l. si vxor. §. fin. ff. de adult. & reg. quod semel placuit. de reg. iur. in 6.*

6 Non secundum, quòd non teneat dicta alienatio vti facta ab eo, cui in testamento patris prohibita fuit administratio vsque ad 25. suæ ætatis annum, quam ætatem non habere Leonem, manifestum est. Quia fuit responsum dictum testamentum nunquam fuisse coram Auditore Cameræ, nec huc vsque in Rota productum, & propterea non posse illius sententiam ex hoc capite redargui de iniustitia, cùm secundùm allegata, & probata teneatur iudex pronunciare, & non aliàs. *l. licitas. §. veritas.* vbi Bart. & alij scrib. hoc communiter not. *ff. de offic. præfect. seu præsid.* bene Cassador. *decis. 12. numer 8 & seq. super regula Cancell.* vltra quòd ex contextu dicti testamenti extraiudicialiter exhibiti apparet quòd prohibitio prædicta procedit. eo tamen præsupposito quòd Olympia mater ipsius Leonis, cui omnimoda administratio bonorum testatoris relicta fuit, vsque ad dictam ætatem permanserit vidua, quo nunc cessante præsupposito & ipsa dispositio cessare debet, vulg. *l. mancipia. C. de seru. fug.* maximè cùm non superueniant, nec Tiberius Cerasius, nec Paulus Coperchius, quibus administratio ipsa matre transeunte ad secundas nuptias relicta fuerat, neque exter persona aliqua vocata in casum contrauentionis, & possit vnusquisque his, quæ in sui fauorem inducta sunt, liberè renunciare, iuribus vulg.

7 Non tertium, quòd nempe arbitratores deuenerint ad declarationem pretij, & conditionum absque citatione partis, quæ videtur necessaria pro validitate illius, secundùm Bald. *in cap. 1. numer. 10. de inuest. marit. fact.* & not. per scrib. *in l. si quis arbitrator. ff. de verb. oblig.* vbi Socin. *numer. 29.* Iasf. *numer. 11.* Ambrosf. de Opizo *num. 69.* & Petr. Pic. *numer. 21.* Quia licèt ista conclusio apud Doctores sit multum controuersa, & Bald. *in l. final. numer. 19. vers. secundus casus. C. de contrahend. empt. & consil. 64. lib. 3.* sic distinguat quòd aut non est compromissum de re litigiosa, prout in casu nostro, & non exigitur requisitio alterius, ea ratione, quia huiusmodi arbitratores funguntur officio negotiorum gestoris, seu procuratoris, & nuncij, qui in explicandis negotiis sibi liberè commissis non egent præsentia constituentium, aut est compromissum de re litigiosa, & controuersa, quæ aliàs inter partes fuisset examinanda, & scrutinanda, ex hoc casu saltem in discussione negotij requiritur partium auditio, & sic citatio. attamen scribentes in hoc conuenire videntur, quòd sufficiat citatio in discussione negotij, & non sit necessaria

cessaria in actu declarationis, vt eleganter in terminis concludit Syuester Aldobr. *consil.* 59. *num.* 6. & tenet Cresc. *decis.* 2. *de arbitr.* dum sequitur Soc. sententiam, quam communem appellat *in d. l. si quis arbitratu, numer.* 19. *vers.* 4. *& vltima opinio fuit*, &c. *ff. de verb. oblig.* quæ citatio in casu, de quo agitur, negari non potest, quin intercesserit, & domi dimissa copia executa fuerit, iuxta stylum & dispositionem statuti vrbis *cap.* 51. *lib.* 1. vltra, quòd ex assertione arbitrorum constat eos fuisse de hac re alloquutos ipsum Leonem, etiam licet regulariter non sit credendum eorum assertioni, tamen illa multum verisimilis visa fuit Dominis, cùm propter qualitatem arbitrorum, quorum alter est eius consanguineus, tum quia non est credendum quòd idem Leo fuerit negligens circa dictum negotium. ad text. *in cap. nisi essent. de prabend. & in cap. ad audientia. de prescript.* præsertim concurrente dicta citatione, præterquam quòd in dubio præsumitur arbitratores super re extraiudicialiter discutienda, & terminanda partes ipsas ad saturitatem audiuisse, Gozad. *consil.* 100. *numer.* 18. ibi, *vel non procedit in dubio*, &c.

8 Nec f[illegible] quod dicta citatio sit vaga, & incerta, vti facta pro [illegible]lis diebus & horis, & consequenter non sustinetur. Molhed. *decis.* 4. *num.* 3. *de test.* quia negari non potest, quin saltem sustineatur pro duobus diebus immediatè sequentibus ipsam exequutionem, vt pluries fuit resolutum, & in specie in illa Rhegien. bonorum vltima Februarij 1576. coram Illustrissimo Blanchettorum Rotæ Auditore, quod sufficere debet.

9 Non quartum, quòd arbitratores declarauerint Leonem teneri præstare fideiussores de euictione, quæ præstatio fideiussorum non venit ex natura contractus venditionis, &c. quia fuit pro responsione dictum, quod cùm fuerint remissa arbitrio electorum pacta, & conditiones apponenda, potuerunt etiam tale pactum apponere, vti solitum apponi in similibus venditionibus magni momenti, maximè quia imminebat euictio in limine contractus propter lites, & varias prætensiones creditorum patris ipsius Leonis, qui plurimo ære alieno grauatus decesserat, quo in casu emptor agebat maiori cau[illegible]la, & non ordinaria. ad text. *in cap. vbi periculum. de elect. in* 6. cum simil.

10 Et ad illud deductum per informantes pro Leone circa obligationem impetrandi derogationem cum surrogatione pre [illegible] loco rei venditæ, & cum derogatione regulæ de iure quæsito, &c. fuit vltra responsionem, de qua suprà, quæ similiter quadrat huic oppositioni, dictum, quòd licet huiusmodi conditio vti dependens à mera voluntate Principis, reputetur quodammodo impossibilis, tamen cùm non sit verè impossibilis, potuit apponi, & vti apposita ad honestum finem m[illegible] venit adimplenda per modum possibilem, faciendo honestam diligentiam pro adimplemento, supplicando Sanctissimo, & porrigendo commissionem in signatura iuxta solitum eiusmodi negotiorum, vt sentiunt omnes *in l. seruo manumisso. ff. de condit. instit.* vbi Imol. idem not. *numer.* 11. *in* 4. *&* 5. *limitatione*, & fuit allegata in simili per vnum ex Dominis decisio in vna Anconitana hæreditatis 9. Octobris 1579. quæ reperitur in manuscr. diuers. Vlteriùs dicebatur quòd cùm t[illegible] condi[illegible]io non versetur circa substantialia ipsius contractus, in omnem casum non vitiare, [illegible] *l. insulam.* § *fin. ff. locati.* ita Ang. Aret. *in* §. *impo[illegible] num.* 1. *vers. ant versatur in contractu. Instit. de hered. inst.*

11 Nec dedu[illegible] ca[illegible] odicitatem pretij declarati per arbitratores, [illegible] ca læsionem prætensam relevare visa sunt. Tum quia de ea adhuc non constat, & tamen concludenter probari debet ab eo, qui in ea se fundat. *l. si circumscripta. C. sunt. matrim.* gloss. *in l. iure succursum. ff. de iure dot.* Tum etiam quia propter læsionem non annullatur contractus, sed restituto pretio rescinditur, nisi emptor malit iustum pretium supplere, vt probat expressè text. *in l.* 2. *C. de rescind. vendit.* Et quoniam aliis omnibus in contrarium adductis bene satisfaciebant informantes pro Domino Equite, & signanter in vltimo memoriali allegata valde placuerunt Dominis, ideo nemine discrepante conclusum fuit vt suprà, &c.

ILLVSTRISSIMO D. MILLINO.

Mediolanen. matrimonij. Luna 12. *Iunij* 1601.

ARGVMENTVM.

De dispensatione matrimonij inter consanguineos in gradu prohibito, an & quando valeat concessa à Cardinali maiori Pœnitentiario absente ab Vrbe, & quando hoc mandatum de dispensando dicatur subreptitium.

SVMMARIVM.

Matrimonium inter consanguineos prohibitum sine dispensatione non valet, num. 1.

Matrimonij inter consanguineos prohibiti dispensatio facta à Cardinali maiori Pœnitentiario absente ab Vrbe nunquid valeat, num 2 *&* 3.

Matrimonij inter consanguineos dispensatio facta muliere non existente ab obiectione non facta mentione minoris ætatis, nunquid dicatur subreptitia, numero 4.

Sponsalia transeunt in matrimonium quando postea sequuta est cohabitatio, ex qua præsumitur copula, quod quando certum sit, num 5.

Clausula si ita est, requirit causæ cognitionem: sufficit tamen extraiudicialis informatio, num. 6.

Decretum iudicis præsumitur interpositum cum cognitione causæ, etiam quod fuerit præstitum in ipso contractu, quia sufficit extraiudicialis informatio, numero 7.

DECISIO XXVII.

POst resolutionem factam in hac causa quòd constabat de matrimonio inter Franciscum, & Margaritam, dubitaui an istorum matrimonium esset validum? & cùm huius dubij resolutio à validitate, vel inualiditate dispensationis penderet, quia versamur in matrimonio contracto in gradu prohibito inter consanguineos scientes impedimentum, in quo casu ad effectum validitatis matrimonij est necessaria dispensatio. *c. quod super, de consang. & affin. cap.* 1 *de sponsa & matrim. lib* 6. Domini dubio hac die in Rota proposito materiam distinxerunt in tres principales difficultates. 1

Prima difficultas fuit, an mandatum de dispensando fuerit nullum & inualidum ex defectu potestatis concedentis: & in hac difficultate fuerunt concordes pro validitate matrimonij, quia fuit obtentum de anno 1539. à Cardinali maiori Pœnitentiario qui de eo tempore habebat hanc facultatem dispensandi, & passim solebat dispensare, & licet tunc esset absens ab Vrbe, 2

be, & in Curia soleat aliquis alius Cardinalis, qui eo absente eius vices gerat, nihilominus cùm eius iurisdictio non sit astricta ad certum territorium, non exquirat propter eius absentiam, & propterea potest exercere eandem iurisdictionem vbicumque sit.

3 Nec placuit Dominis quòd maior Pœnitentiarius soleat concedere gratias, & rescribere de mandato Papæ, & ideò eius iurisdictio non debeat extendi ad hunc casum, quando est absens à præsentia Papæ, quia maior Pœnitentiarius vtitur hac formula rescribi in vim facultatum, quæ non sunt restrictæ, & limitatæ dum permanet in Curia in præsentia Papæ, & propterea pariter eadem potest rescribere, quando est absens à Curia.

4 Secunda difficultas fuit, an istud mandatum de dispensando fuerit inualidum ex capite subreptionis, quæ deducuntur, & fuit dictũ non esse releuantes, & consequenter matrimonium esse validum, opponuntur enim in effectu duæ subreptiones, altera est quòd istud mandatum de dispensando fuit concessum Margaritæ, quæ non erat ætatis habilis ad contrahendum matrimonium, non facta mentione huius ætatis minoris; & ista obiectio non fuit visa Dominis releuans, quia non fuit petita dispensatio ad effectum contrahendi matrimonium ante legitimam ætatem, quo casu est necessaria dispensatio non solùm super gradu, sed etiam super ætate, & in his terminis procedit conf. Dec. 602. *numer.* 19. sed mandatum de dispensando fuit obtentum solùm ad effectum remouendi impedimentum consanguinitatis, vt superueniente postea legitima ætate possit contrahi matrimonium, non obstante isto defectu consanguinitatis, prout factum fuit, & propterea iste defectus non expressionis minoris ætatis non habendus in consideratione in hoc casu, in quo matrimonium fuit collatum in tempus habile, de quo tempore cessat istud impedimentum.

5 Alia obiectio est quòd mandatum de dispensando continet solam facultatem dispensandi super matrimonio contrahendo, & non super contracto, & ideo cùm concessa dispensatione sponsalia transissent in matrimonium, quia ex cohabitatione præsumitur copula, non poterat vigore illius mandati in quo non est facta mentio, neque de copula, neque de matrimonio contracto, concedi dispensatio. Ista obreptio multo minus visa fuit Dominis, illa consideratione, quia cohabitatio ex qua deducitur præsumptio copulæ, non probatur concludenter ante dispensationem. Secundò quia data etiam cohabitatione excluditur præsumptio copulæ propter minorem ætatem Margaritæ, vt per Paulum de Castro *in consil.* 177 *numer.* 5. *lib.* 1. & ideo multo minus est præsumenda, præsertim in præiudicium matrimonij.

6 Tertia & vltima difficultas fuit, an saltem dispensatio postea obtenta ab exequutore fuerit nulla. Et Domini cẽsuerunt dispensationem esse validam, quia licèt stante clausula, *si ita est*, sit necessaria causæ cognitio. Achil. *decis.* 2. *de fil. presbyt.* tamen potuit exequutor se extraiudicialiter informare, etiam stante dispensatione, vt fuit resolutum.

7 Et propterea nihil repugnat quòd ista causæ cognitio etiam quòd non sit enunciata, & quòd dispensatio fuerit concessa statim ac fuerit præsentatum mandatum exequutori, non potuerit interuenire, & tanto magis, quia narrata erant alia quæ in continenti poterant iustificari, accipiendo eodem consensu informationem ab ipsis cognatis, & aliis præsentibus circa gradum consanguinitatis, distantiam loci, & quòd Margarita non fuerit rapta, propter quam rationem quotidie solemus subsistere decreta iudicum in similibus terminis, præsumẽdo causæ cognitionem in ipso actu interpositionis decreti, & cessat omnis difficultas in hoc casu, ex obseruantia 40. annorum, & vltra, propter quam præsumitur dispensatio valide exequuta, vt fuit resolutum in causa Lucana Decanatus coram Illustrissimo, & postea sæpius tentum in aliis causis; & licèt in cõtrarium allegetur decisio Paleotti 25 t. nihilominus in illo casu aderat solum mandatum de dispensando absque aliquo facto exequutoris, & ideò agitur de præsumendo non solùm validitatem dispensationis, sed ipsum factum dispensationis. Vltra quòd etiam in terminis, in quibus loquitur, illa decisio visa est Dominis multum dura, propter decisionem Putei 257. *lib.* 3. & alias decisiones factas in similibus terminis, & tanto magis cùm Innoc. & alij Doctores, qui illa decisione citantur, non tangũnt istam difficultatem.

ILLVSTR. ET R. D. BONONIEN.

Romana Casalis. Luna 1. Iulij 1602.

ARGVMENTVM.

Emptor non tenetur stare locationi: fallit tribus modis, primò quando conductor haberet hypothecam super re locata; secundò quando locatio esset facta cum iuramento; tertiò quando emptor non succedit in plenum ius sui authoris, pœnæque *l. si quis maior. C. de transactionibus*, in practica non seruantur.

SVMMARIVM.

Emptor non tenetur stare locationi, num. 1. *declara quando conductor in re sibi locata habuit hypothecam, num.* 2. *& num.* 4. *vbi an sufficiat hypotheca generalis, & num.* 3. *vbi quid si in instrumento locationis adest iuramentum.*

Remedium Saluiani interdicti datur cessionario, n. 1.

Pœna l. si quis maior. C. de transactionibus, *locum habet contra promittentem cum iuramento, & non obseruantem, num.* 1. *& num.* 5. *vbi tamen quod pœna huius legis rarissimè in practica seruatur, & ab eaqualibet causa etiam iniusta excusat.*

Iuramentum præcisè obligat ad obseruantiam, num. 3.

Instrumentum habet pro se præsumptionem validitatis, & veritatis, num. 4.

Cessio iurium fieri non potest extincto debito per solutionem, num. 5.

Successor singularis tenetur stare colono, quando non succedit in pœnam ius authoris, vtputa quando immittitur in possessionem rei locatæ ex Saluiano interdicto, n. 6.

DECISIO XXVIII.

LOcauerat D. Maximilianus Cafarellus de anno 1599. duo casalia ad nouennium D. Mario Fano, quorum alterum anno sequenti vendidit D. Fabricio de Maximis, habita priùs licentia à Serenissimo cũ derogatione fideicommissi, cum hoc quòd pretiũ creditoribus D. Maximiliani solueretur, à quibus iura in D. Fabritium emptorem transferri deberent, facta solutione creditoribus descriptis, & ab eis habita iurium cessione. Institit D. Fabritius pro habenda vacua, & libera possessione casalis, vt fuerat sibi in instrumento venditionis promissum, quod D. Marius conductor impediuit, præuio monitorio A. C. à quo cùm fuisset 1

auocata

[illegible] causa,& in R[illegible]tam m[illegible] introducta,dubi[illegible] D.Fabritij [illegible]dus in possessioné, [illegible]m expe[illegible] expulsationem præ[illegible] D.F[illegible]brit[illegible] capite. Primò ex regul[illegible] quod emptor nó t[illegible]ur stare locationi. *l.emptor. C.loca[illegible]* [illegible]quia [illegible]gore iurium,& hypothecarũ sibi à [illegible] cessatum,non videbatur posse denegari [illegible] ex remedio vtilis Saluiani. Tertiò, quia cùm D.Mar[illegible]s non soluerit pensiones in terminis statutis,& pro[illegible] cum iuramento,videtur cecidisse ab omni commodo dictæ locationis,iuxt. *l.si quis maior. C. de transact.* quod videtur posse opponere D. Fabritius, cui fuerun[illegible] a D. Maximiliano cessa omnia iura super dicta casal[illegible] quomodolibet competentia,vltra quòd etiam ipse D.Maximilianus,qui est in causa,dat de huiusmodi caducitate.

2 His tamen non obstan ibus fuit resolutum D. Marium non posse expelli,& ad primam regulam *l.emptorem,*fuit dictum illam limitari,quando conductor habet hypothecam pro obseruatione contractus. *l. si creditor.§.vltimo.ff de distr.pign.*Bart.*in d.l.emptorem,n.2.* Salic.*num.6.vers aut conductor ius vtile dominij.* Paul.de Castr. *in l.si si infam. § si vir in quinquennium.sub num.4. vers.& ideo cum hodie.*vbi etiam Rom.*sub n.13.vers fallit quintò ff solut matrim.* Aug.*consil.2 n.12.* Alex.*consil.118. n.20.lib.5.*Abb.*in c qua illam sub n.8.vers.& per hoc datur bona cautela ne prelat.vices suas* Ias.*in l. quoties n.29. C.de rei vendic.*Marsil.*sing.321.*Guidop *quæst.480. sub num.5. vers secundo fallit.*

3 Præsertim stante iuramento , quod præcisè obligat ad obseruantiam,vt post Ant.de But. *in c.fin.ne prælat. vices suas.*tradit Socin.*consil 90.n.10.lib.4.*Grat.*cons.95. n.19.lib.1.* fuit dictum in vna Romana tetractus 8. Ionij coram Illustrissimo Mantica, & in vna Rom. domus 7.Nouembr.1497.coram R.P.D.meo Pamphilio.

4 Non obstat quòd primum instrumentum locationis non continet specialem hypothecã casalis,& secundũ quòd illam continet ex multis controuertitur,quia ea quæ obiiciuntur contra secundum instrumentum, requirunt altiorem indaginem,& habet pro se præsumptionem validitatis,& veritatis.Bald. *in c.1.§.si instrumentum de nat.feud* Ias.*in l.si post diuisionem,n.2.C.de iur. & fact.ignor.*prætetea quæstio illa, an requiratur specialis , vel sufficiat generalis hypotheca , est multum controuersa , & quòd sufficiat generalis , communem dicunt Ioan.de Amic.*cons.113.n.8.*Neg. *de pignor.in 2. parte princ. in primo memb.sub n. 6.* Grat. *dicto consil 95. numer.12.*Ferd.*in repet.l filiusfamilias.§.diui num 441.ff. de leg.1.* & sine scrupulo procedendum videtur in casu isto ex duobus , & primò per iuramentum appositum habens vim specifici consensus.Io.de Amic.*d.cons.113. n.12.*Crot. *in d.§. diui sub n 97.vers & ista conclusio tanto magis.*Gozad. *cons.100.n.24. in fin.*Soc.iun. *cons.129. num.11.lib.2.* Secundò,quia non agitur ad effectum,vt venditio facta à D.Maximiliano sit inita, quo casu videtur requiri specialis,si ad effectum,vt D.Marius pro suo interesse insistere possit ,ad quod sufficit generalis hypotheca,vt per Gozad.*d.cons.100.sub n.14* Roder. *in l post rem iudicatam,in prima limitat. n.18.ff.de re iud.*

5 Quoad secundam de iuribus cessi[illegible] ,& prætenso Saluiano primò respondetur,quòd cùm solutio facta fuerit à D.Fabritio de pretio ca[illegible]li ,non censetur facta de propriis pecuni[illegible] ipsius D. Fabritij sed de pecuniis ipsius D.Maximi[illegible]iani debitoris,vt fuit dictum in Romana Saluiani interdicti 11.Ianuarij proximi præte[illegible] coram R.P.D.meo Decano , & propterea per [illegible]tionem,actiones creditorum extinctæ fuerunt, & [illegible] potuit interuenire cessio.Bart.*in l. Modestinus n.4.*v[illegible] etiam Paul.de Castr. *sub n.4.vers. in nihilum autem,& sub num.5 vers. nam principali ff.de solut.*& fuit dictum in [illegible]a Saluiani interdicti,& 19.Aprilis præteriti corã R.P.D. meo Iusto in illa Bononien. fideiussionis.

Secundò vbi etiam esset immittendus D. Fabritius in possessionem ex Saluiano , non propterea veniret expellendus D.Marius , quia cùm ex remedio dicti interdicti non acquireret plenum ius casalis , teneretur stare locationi. *l.in venditione. §.1 .ff. de bon. auct. indic. possid* Bart.*in d.l si filiofam § si vir in quinquennium,sub n. 1.vers.aut ei non est constitutum.* Salic.*in d.l.emptorem, sub n 6.vers.aut conductor nullum ius.*Abb.*in d.c.querelam sub n 8.vers aut est successor singularis.* Ias. qui dicit idem *in l.diuortio n.34 ff.solut matrim.*Guidop. *decis.480.sub n.5. vers.Tertio fallit* , & ad id,quod ex aduerso replicatur pro parte D.Fabritij quòd *l.in venditione* loquitur , in eo,qui mittitur in possessionem,ex primo decreto respondit Aretin. *consil.159 sub n.16. vers.si tamen rem locatam.* quod licèt verum sit , text.illum loqui in dicto casu , tamen Doctores ex eo formant regulam , quòd successor singularis tenetur stare colono,quando non succedit in plenum ius authoris sui. 6

7 Accedit quòd D. Fabritius hoc pacto succederet in dictum casale per sententiam iudicis, quo casu non habet locum *l.emptorem.*Bald. *in c.quoniam frequenter.§. fin.in fin.vt lit.non contest* Ias.*in l.diuortio,sub num. 34.ff. solut.matrim.*Abb.*consil.108 num.6.*quia in translatione, quæ fit per iudicem , semper intelligitur reseruatum ius tertij.Bald.*in d.l.emptorem n.5.* Alex.*in d.§. si vir in quinquennium,sub n.7.vers.ad hoc tendunt.*

8 Quoad tertium, placuerunt à Dominis responsiones datæ per informantes pro parte D.Marij , præsertim quia *l.si quis maior* , rarissimum in practica locum habet,cùm quilibet etiam iniusta causa excuset à dolo,qui in ea requireretur,vt per Ias. *in d. l.si quis maior n.3.*Curt.Iun.*sub n.17.*& fuit dictum in illa Cornetana bonorum coram Sanctissimo 26. Iunij 1579. vbi etiam fuit dictum in dubio iudicand[illegible] non esse locum dispositioni d.legis.

R. P. D. LITTA.

Vicen. iurisdictionis criminalis. Veneris 24. Ianuarij 1603.

ARGVMENTVM.

Duobus iudicibus in eadem causa datis, vnus sine altero iurisdictionem exercere non potest,& illis discordantibus,vel super competentia contradicentibus,quid agendum.

SVMMARIVM.

Verba clara non indigent probatione.n.1.ad finem.

Iudices delegati si fuerint duo , illis discordantibus recurrendum est ad superiorem,vel arbitri eligendi,n.2.

Iudices delegati vbi fuerint duo,vnus sine altero iurisdictionem exercere non potest,n.2.& 3.

Delicto in confinibus duarum ciuitatum commisso,ambo iudices vtriusque ciuitatis cognoscit in cuius territorio commissum sit,num.3.

Episcopus de iure communi habet fundatam intentionem iurisdictionis criminalis in Capitulares,n 4.

Iudices duo quando contendunt super competentia iurisdictionis,cognitio spectat ad digniorem.declara vt.n.4.& 5.

DECISIO XXIX.

Anno 1589. fuit per Archiepiscopum Cæsaraugustanum prolatum laudum quod per S.A. prætenditur confirmatum,ac diuturna obseruantia comprobatum super conseutione iurisdictioni[illegible] , quæ vertebatur inter Episcopum , & capitulum Vicen. 1

quo mediante fuit per infrascripta verba hic de verbo ad verbum inserta diffinitum & ordinatum, quòd omnis criminalis iurisdictio exercenda in personas Capitulares Ecclesiæ Vicen. ex officio pro inquisitione, denunciatione, aut ad Procuratoris fiscalis instantiam fieret, & fieri deberet per Episcopum, vel eius Vicarium, & Capitulum, seu vnum de Capitulo per ipsum Capitulum electum, seu eligendum, qui insimul in omnibus procedant tam ad personarum captionem, liberationem, processuum & sententiarum executionem, quàm ad alia, sic quòd insimul ad eosdem omnis processus cognitio, decisio, & exequutio pertineat, & quia in eodem laudo subnectuntur ista verba, videlicet, *Item si ad partis instantiã* sic quòd Episcopus, aut Procurator fiscalis, aut alius eorum nomine non faciat, de crimine ciuiliter, vel criminaliter contra aliquem ex dictis personis quæstio moueatur, si crimen expressè in scriptis obiectum tale fuerit, quod depositionem, priuationem, seu carceris perpetui, vel temporalis, aut vltra centum librarum condemnationẽ requireret, his casibus, & quolibet ipsorum ad dictum Dominum Episcopum, & Capitulum, seu vnum per Capitulum electum, seu eligendum omnis processus cognitio, decisio, & executio pertinere dignoscatur; si verò huiusmodi petitio minorem pœnam, quàm vt præmissum est, requirat, ad solum Dominum Episcopum omnis processus cognitio, decisio, & executio pertineat, & spectet, & non exprimitur ibi quisnam cognoscere habebit, an crimen obiectum sit tale quod mereatur minorem pœnam centum librarum, vel maiorem, ita vt dignosci possit, an cognitio illius causæ spectet ad Episcopum, & Capitulum simul, vel dumtaxat ad ipsum Episcopum; ideo super hoc & aliis orta controuersia inter modernum Episcopum, & Capitulum Vicen. præsupposita dicta sententia arbitramentali, seu laudo, dubitatum fuit, an in casu & ad effectum de quo agitur constet vtrumque ita habere iurisdictionem, vt cognitio super huiusmodi pertinentia iurisdictionis ad vtrumque simul spectet. quod dubium affirmatiuè resolutum fuit; quia dubitari non potest quin tam Capitulum, quàm Episcopus ipse, vbi agitur de exercenda iurisdictione criminali, in personas Capitulares dictæ Ecclesiæ Vicen. etiamsi agatur de crimine aliquo ad petitionem partis, demum crimen obiectum non sit tale quod minorem pœnam centum librarum mereatur, coæqualem iurisdictionem habeant, vt patet ex verbis ipsius laudi suprà relatis, quæ cùm admodum clara sint, non egent alia interpretatione. *l. quod constitutum*, & ibi Bart. *ff. de testam. milit.* Bald. *in cap. significante col. 2. extrà de appell. & in l. Gallus. § si eius, in 2. not. ff. de liber. & posthum.*

2 Vnde cùm ambo sint coniudices, & eorum iurisdictio sit æqualis respectu præmissorum, ad vtrumque etiam spectabit simul cognoscere, an crimen obiectum sit tale quod mereatur minorem pœnam centum librarum, vel maiorem, & in discordia ipsorum, vel recurrendum erit ad superiorem, vel eligendi erunt arbitri, secundùm Bart. *in l. si vni, num. 1. ff. de re iud.* vbi bene Castren. *num. 6 vers. debet ergo omnes simul*, &c. & hoc idem tradunt DD. *in l. ex quacumque. ff. si quis in ius voc. non ier.* vbi Angel. *num. 7. vers. 8. fallit.* Iacobin. de Sancto Georg. *num. 7. vers. nonus est casus* Ias. *numer. 27.* quod etiam multum rationabile est. nam cùm omnis criminalis iurisdictio exercenda in personas Capitulares ipsius Ecclesiæ Vicen. sit communis, sicut illa non debet, nec potest ab vno, sine alio insolidum exerceri, vt per Socin. senior. *consil. 272. num. 5. lib. 2.* Ita etiam ab vtroque simul cognosci debet de pertinentia ipsius iurisdictionis, vbicumque alicui personæ de Capitulo per viam querelæ, seu accusatis obiiciatur aliquod crimen, ne aliàs sit in potestate Episcopi eludere iurisdictionem, quæ attento laudo prædicto etiam ipsi Capitulo competere potest, declarando crimen obiectum mereri minorem pœnam, & non maiorem centum librarum, & proinde ad se solum spectare & pertinere cognitionem, & decisionem dictæ causæ. quod valde absurdum videtur.

Immo casum hunc in terminis decidere videtur 3
glos. *in l. in offerendis, in verbo decernendam, C. de appell. et.* Nam dum text. vbi disponit quòd causæ vsque ad 10. librarum æstimationem ab vno iudice cognoscantur, & vsque ad 20. à duobus iudicibus, quærit gloss. quòd si de hoc dubitetur an excedant, vel non excedant, à quónam iudice iste articulus cognoscetur? & respondet quòd ambo cognoscent, & pro eadem sententia bene faciunt deducta ex Alberic. *in auth. qua in prouincia. C. vbi de crim. agi oport.* dum *sub n. 4 statim post princ. dicti numeri vers. item quæro*, dicit quòd si fuit commissum aliquod delictum in cõfinibus Parmæ & Rhegij, nec appareat in cuius territorio, ambo iudices de eo cognoscent, & *in l. 2. ff. si quis in ius voc. non ier. sub num. 19. vers. ex prædictis*, dum dicit quòd adsit villa in confinibus Mediolani, & Bergomi, & dubitetur de cuius territorio, vel iurisdictione sit, si committatur in illa villa delictum aliquod, neuter eorum solus cognoscet, sed ambo iudices simul erunt. Item ex Boss. *in prax. tit. de for. compet. num.* 175. dum concludit quòd vbi inter duos Principes est quæstio de omnimoda iurisdictione alicuius ciuitatis, vel castri, tunc ambo simul cognoscent, & non alter eorum, vt ex aliis hic copiosè citatis per Dominum Proydam, quæ omnia ea ratione nituntur, ne alteri per alterum præiudicetur in iurisdictione, quæ cuius sit adhuc ignoretur

Nec obstare dixerunt Domini quòd de iure com- 4
muni Episcopus solus habeat intentionem fundatam etiam respectu correctionis Capitularium. *cap. cùm Episcopus. de offic. ordin. lib. 6.* cum aliis hîc alleg. Quia fuit responsum quòd præsens quæstio non est decidenda secundùm ius commune, sed secundùm tenorem dicti laudi, seu concordiæ, per quam fuit recessum ab ipsa dispositione iuris communis, & ipsi Capitulo attributa iurisdictio criminalis vbi contra Capitulares proceditur. Et ad deducta ex Butr. *in cap. ceterum, numer. 9. de iud.* ex Ias. *in l. ex quacumque. num. 19. ff. si quis in ius voc. non ier.* quòd scilicet, quando est controuersia super competentia iurisdictionis inter duos iudices, quorum alter sit dignior altero, cognitio spectat ad digniorem, &c. fuit responsum hæc & similia per informantes pro Episcopo allegata potiùs deseruire conclusioni superiùs firmatæ, quàm eidem in aliquo obesse, cùm licèt Episcopus solus sit dignior Capitulo solo, negari tamen non possit quin maior dignitas & potestas resideat penes Episcopum, & Capitulum simul, etiam attenta dispositione iuris communis.

Vltra quòd conclusio firmata per Butrium & alios 5
in contrarium allegatos procedit, quando quis est dignior & superior respectu ipsius iurisdictionis, quod minime applicari potest casui nostro, cùm maior iurisdictio criminalis respectu Capitularium, attento laudo quod attendi debet, non resideat penes Episcopum solũ, sed penes vtrumque, & solus Episcopus non possit procedere, nisi in casu quo crimẽ alicui de Capitulo sit obiectum per viam querelæ, seu accusationis, & tale sit quod mereatur minorem pœnam centum librarum, vt dictum fuit, quo fit, vt & hac ratione, maioris scilicet iurisdictionis in Capitulares, ad vtrumque simul spectare debeat summaria cognitio

quali

qualitatis criminalis obiecti, & pœnæ illius ad effectum prædictum, & non ad ipsum duntaxat Episcopum, ex supradictis, & aliis hic latiùs deductis per informantes pro Capitulo, quæ Dominis placuerunt, &c.

ILLVSTR. ET R. D. CARD. LVDOVISIO.

Mediolanen. bonorum, seu emphyteusis. Veneris 18. Aprilis 1603.

ARGVMENTVM.

Spoliatus sua possessione ex iudicis decreto nullo, & inualido, restituendus est probato primo, & secundo extremo, cuius occasione multa notāda explicantur in materia possessorij reintegrandæ, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Possessio probata censetur ex illius apprehensione in vim mandati, & executionis relaxata à iudice, num. 1.

Possessionis probatio in possessorio reintegranda quoad secundum extremum leuioribus probationibus inducitur, ibid. in fine.

Possessio rei conuenti in possessorio reintegranda probatur per sustentationem litis, iunctis adminiculis, num. 2.

Possessorium reintegrandæ non datur contra possidentem, authore Prætore, num. 3. vbi quòd hoc fallit, si Prætor nulliter processit.

Possessio à iudice decreta sine citatione partis, nulla, & inualida est, ibid vbi idem de possessione à iudice decreta sine causa cognitione.

Monitoria, & præcepta cum clausula, si quis, &c. resoluuntur per comparitionem in simplicem citationem, & sine dicta clausula nulla, & inualida sunt, ibid.

Tenuta, seu possessio à iudice nulliter data confirmari non potest, etiam quòd esset de nouo concedenda, n. 4.

Emphyteota si canonem non soluerit, potest dominus directus propria authoritate possessionem rei emphyteoticæ capere: secus si eiusdem rei emphyteoticæ deuolutio prætendatur ex alio capite, num. 5.

Melioramenta facta in re emphyteotica possunt retineri ab ipso emphyteota, num. 6.

Authoritate propria capiendi possessionem, pactum nihil operatur quando quis pacto omisso iudicem adiuit, ibid.

Emphyteusi finita potest Dominus directus ratione ciuilis possessionis per viam manutentionis recuperare naturalem possessionem declara, vt num. 7. & 8.

Possessio anterior posteriori præualet, n. 8. in fin.

Possessor à sua possessione amouendus non est, etiam quòd de suo titulo non doceat, num. 9.

Iudice nulliter procedente contra possessorem, possessor non dicitur amittere suam possessionem, num. 11.

Testis deponens super negatiua, tenetur reddere rationem sui dicti, etiam non interrogatus, num. 12.

Confessio nocet tantùm confitenti, & non tertio, ibid. ante fin.

Tertius veniens ad causam non censetur acceptare confessionem tertij in eadem causa factam, ibid. in fine.

DECISIO XXX.

1 Die 29. Nouembris fuit resolutum Barbaram esse restituendam ad possessionem bonorum de quibus in controuersia. Causa iterum proposita DD. fuerunt eiusdem sententiæ, quòd omnia bona præter bona de qua voluerunt particulariter videre, quia quo ad illa constat de vtroque extremo spolij. Nam anterior possessio Barbaræ probatur ex actu executionis mandati, & apprehensionis possessionis. Cuius vigore nomine Abbatis, ex instrumento recognitionis factæ ab Isabella Massaria etiam cum clausula constituti ad fauorem ipsius Barbaræ, & ex alio instrumento recognitionis, in quo eadem Massaria recognoscendo Procuratorem Abbatis testatur de recognitione priùs facta ad fauorem Barbaræ, ac ex aliis cumulatis per informantes pro ipsa, & hoc primum extremum non controuertitur, & minus secundum, in quo leuiores probationes sufficiunt. Rota *decis. 8. de restitut. spoliat. in nouis.*

2 Et sufficit sustentatio litis cum adminiculis, vt passim tenet Rota, & fuit dictum in Rhegien. bonorum 17. Decembris 1576. coram Blanchetto, & adest recognitio producendi ad fauorem dicti Abbatis.

Non obstat, quòd Abbas ingressus est possessionem, authoritate & mandato iudicis, quo casu cessat spolium. *l. iustè possidet. ff. de acquir. possess.* gloss. *In cap. præsentium, in gloss. fin. 7. quæst.* 1. Bald. *in l. fin. in 1. notab. C. vnde vi.* quia hoc non vendicat sibi locum quando iudex nulliter procedit. *gl. 1. in summa, 3. q. 1.* Constant. *in tit. de restit. spoliat. §. quando facienda, in princip.* Bald. *cons. 357. lib. 2.* Abb. *in cap. conquerente, num. 12. de restit. spoliat.* Felin. *in cap. dilectus, sub num. 1. vers. fallit 2. de rescript.* Aym. *cons. 18. num. 8.* Caputaq. *decis. 186 part. 3.* Cæs. de Grass. *decis. 1. num. 4. de constit.* & fuit sæpiùs resolutum.

3 De nullitate non videtur dubitandum, quia possessio capta fuit in vim præcepti iudicis, nulla præuia citatione, cùm tamen huiusmodi præcepta non valeant, non præcedente causæ cognitione. Ias. *in l. nec quicquam. §. vbi decretum, num. 5. ff. de offic. Procons.* & benè in terminis nostris per Syluan. *cons. 27. num. 8. & 10* Et mandatum de immittendo in possessionem non præuia causæ cognitione, non valet. Bart. *in l. iudex.* per illum text. *C. commin. vel epist.* iudex enim, vt inquit Bart. debet audire, & examinare, non fulminare. Licèt autem admittantur hæc præcepta cum clausula iustificatiua, *si quis*, &c. quia resoluuntur in simplicem citationem, vt per Ias. *vbi suprà sub num. 6.* Tamen clausula huius præcepti non est in solita forma continente alternatiuam, vt faciant, aut compareant illi, quibus præsentatur præceptum. Bald. in terminis nostris *consil. 177 in princip. lib. 3.* sed in ea dicitur, quòd compareant post factam apprehensionem, adeò quòd non intendit audiri, nisi post factam executionem, & sic voluit incipere ab executione, quod est omni iure prohibitum. *l. si cùm nulla. ff. de re iudic. l. 1. C. de execut. rei iudicata.* etiam in casu in quo quis potest propria authoritate possessionem capere, & adit iudicem. Bald. *in l. 1. in princip. C. commin. vel epist.*

4 Nec potuit ista immissio vti spoliatiua iustificari, & confirmari parte citata, etiam quòd esset de nouo concedenda. Chisan. *decis. 132.* fuit dictum in Romana Casalis, seu Pedichæ Sancti Matthæi 12. Iunij 1573. coram Robusterio, & in Romana de Pinellis 20. Februarij 1598. coram R. P. D. Orano, & sæpiùs in aliis.

5 Non obstat, quòd Abbas citra spolij vitium potuerit propria authoritate capere possessionem in casu deuolutionis, quia quidquid sit in deuolutione ex capite non soluti canonis, in quibus terminis loquitur Cassad. *decis. 1. de locato, & conducto*, id non procedit, quando ex alio capite, & propter lineam finitam prætenditur deuolutio, Paul. de Castr. *consil. 68. sub num. 1. versic. non tamen posset. lib. 2.* Afflict. *decis. 97.* Gabr. *consil. 88 in fine lib. 1.* laté Menoch. *cons. 503. num. 13. & per totum.* Et istam opinionem in hoc casu tenet Rota

apud Peregrinum *decis.30. lib. 1. & 58.lib.2.* & fuit dictum in Romana domus 5. Nouembris 1599. coram R. P. D. Lancelloto, etiam stante pacto ingrediendi possessionem propria authoritate, vt fuit dictum latè in vna Cesenaten. spolij 22. Iunij 1592. coram Cardinali Mantica.

6 Poterat enim Barbara habere melioramenta propter quæ sibi competeret retentio, vel aliud titulum, ex quo posset prætendere successionem, vt fuit consideratum in vna Asten. feudi de solario 14. Decembris 1584. coram Bubalo. Vltra quòd etiam quòd Abbas habuisset facultatem capiendi propria authoritate, illa cessabat, ex quo adiuit iudicem. Bald. *in l. 1. ad finem. C. de execut. rei iudicat.* cum multis cumulatis per Gabr. *de citat. conclus. 1. num. 106. & seq.* & fuit dictum in vna Romana domus coram R. P. D. meo Lancelloto. præsertim cùm non solùm per aditum ad iudicem tacitè elegerit viam iudicij, sed etiam expresè in petitione monitorij dixerit quòd eam vult viam iuris apprehendere. Alexand. in contrar. alleg. *consil. 181.* non oppugnat, sed potiùs comprobat istam opinionem, dum *sub num. 4.* dicit, quòd magis conueniat quòd pars sit citanda quando ex vrbanitate iudex aditur, licèt secus si petantur tantùm fatalia & mandatum de associando, vt in casu nostro.

7 Non obstat, quòd finita emphyteusi possit dominus directus ratione ciuilis possessionis per viam manutentionis recuperare naturale, vt in illa Castelli coram R. P. D. Decano, quia in ea non dicitur, quòd id liceat propria authoritate, immò præsupponitur quòd via iudicij agatur, dum dicitur competere interdictum retinendæ, & habent naturalem, & appellatus ab habente ciuilem, debet citari, & audiri, vt post Alexand. quem allegat Gram. *cons. 86. num. 16.* præsertim, quia non sumus in casu, quo emphyteota negat proprietatem domino directo, quo casu licet forsan appellare propria authoritate, quia aliquando ciuilem amitteret; sed illum proprietarium & dominum directum agnoscit, & propterea non potest propria authoritate eiicere, iuxta distinctionem Corn. *consil. 193. num. 4. lib. 2.*

8 Nec est etiam hodie concedendum mandatum de manutenendo, vt prætenditur, tum quia constat de spolio quod purgandum est, tum quia priùs apparere debet, & legitimè doceri quòd sit finita emphyteusis, vt fuit dictum in vna Romana domus 3. Aprilis 1597. coram Illustrissimo Cardinali Blanchetto, & coram Reuer. Patriarcha in Romana domus de Caualeriis 15. Ianuarij 1588. quod procedit etiam stante pacto ingrediendi propria authoritate in casu lineæ finitæ, & deuolutionis, quia priùs debet parte citata liquidari, quòd euenerit casus, vt fuit dictum in vna Montis Falisci 17. Maij 1580. coram R. P. D. meo Decano, & repetitum in superiùs allegata Cesenaten. spolij, quod non fuit factum in casu isto. Immò in actis adest inuestitura perpetua transitoria ad omnes extraneos, ac etiam ad fœminas, & illa quæ in monitorio allegatur, non reperitur in actis, & est posterior, ita vt discutienda foret quæ sit attendenda, cùm regulariter posteriori anteriori, & anteriori præualeat. Paul. de Castr. *cons. 142. in fine lib. 2.* Dec. *cons. 163. num. 3. & 390. n. 2. in fine. & seqq.*

9 Quod dicitur de iustificatione tituli, non placuit Dominis, quia nunquam possessor siue habeat colorem possidendi, siue non, est a sua possessione amouendus sine causæ cognitione. Oldrad. *cons. 227. n. 3. ante finem, vers. nunquam autem*, & iustificatio regulariter non habet locum in spolio etiam quando res non potest sine titulo haberi, nisi quando agatur contra superiorem, vt benè declarat Anton. de Butr. *in cap. constitutus, n. 8. de filijs presbyterorum.* Put. *decis. 457. lib. 2.* Achil. *decis. 5. de restitutione spoliatorum.*

Non obstant latè deducta ad ostendendum quòd mulieres non fuerunt eiectæ, nec possessio capta in vim dicti præcepti, cùm voluerunt tunc illam dimittere, & propter earum existentiam fuerit necessarius recursus ad iudicem pro earum eiectione, quia resistentia fuit respectu domus, de qua hodie non agitur. 10

Quoad alia bona, adest recognitio ad fauorem Abbatis, & ipse Abbas, seu eius Procurator in iudicio 2. April. 1582. dicit bona ipsa iuridicè fuisse apprehensa, nec constat de mandato posteriori, minus de noua apprehensione. Nec est facienda vis quòd Barbara, & aliæ, die secunda in iudicio dixerunt quòd fuerunt & sunt in possessione 60. annorum, de quibus agitur, quia cùm iudice nulliter procedente non amisissent suam possessionem. Ang. *in l. clam possidere, §. qui ad nundinas, n. 2. in fine ff. de acquir. possess.* fuit dictum in vna Lucana Capellæ coram R. P. D. meo Litta 17. Iunij 1594. & 20. eiusdem mensis in Mediolana Capellæ coram R. P. D. meo Iusto, & in terminis Corn. *cons. 193. num. 4. lib. 3.* potuerunt tunc nolle habere se pro spoliatis, iuxta decisionem Put. 419. *lib. 2.* & dicitur in illa Romana domus coram R. P. D. meo Lancelloto, quamuis postea se pro spoliatis habuerint & egerint prout agunt spolio. 11

Quoad illegitimitatem, & incapacem Barbaræ, fuit responsum causam non probari. nam testes à Brigida examinati, vltra quòd non nocent Barbaræ ab ea causam non habenti, nec etiam probant, quia simpliciter negant Carolum reliquisse filias legitimas, & naturales, & nullam rationem dicti sui assignant; quam tamen non interrogati assignare debebant cùm deponant super negatiua, Alexand. *cons. 65. num. 4. vers. vnde dicimus, lib. 1.* Dec. *cons. 101. col. 2. in fine, vers. & ad informationem*, Aym. *cons. 2. n. 3. in fine*, cùm priuatio & negatio non cadant sub sensu. Bald. *in l. actor. n. 7. & 11. C. de probat.* Angel. *in l. 1. vers. D. Paulus ff. de his qui sunt sui, vel alieni iuris.* Iura articulata & positiones latæ à filiis Brigidæ non probant contra Barbaram, quia clarum est confessionem tantùm confitenti, & non tertio, nocere. *l. duobus. §. 1. vbi Ias. ff. de iureiurand.* Alciat. *cons. 174. num. 2.* Afflict. *decis. 175. num. 11.* Et licèt Barbara venerit ad causam, & propterea censeatur admissa in casu & terminis causæ, non tamen fecit illa confessionem propriam, aut sibi præiudicialem. 12

Nulla est etiam habenda ratio restium, de quibus in summario Illustrissimi Cardinalis *num. 16.* quia vltra quòd sunt examinati ad perpetuam rei memoriam, fuit etiam protestatum de suspensione petitorij, & quòd non cumularetur petitorium cum possessorio, & propterea cùm non solùm Barbara non passa fuit, sed omninò repugnauerit, quòd discuteretur super incapacitate defectus qui obiicitur, non debet impedire restitutionem possessionis. Ioan. Paul. *decis. 3.* cum aliis per Pontan. *de spolij. lib. 3. num. 18.* quia restitutione facta Barbara docebit de desponsatione, vel de aliquo quod reddat eam capacem successionis. Alia bene tolluntur per informantes pro Barbara, & propterea Domini resolserunt eam esse restituendam ad possessionem bonorum circumscripta pro nunc domo. 13

R. P.

R. P. D. LITTA.

Viceñ. scribania officialatus. Lunæ 28. Aprilis 1603.

ARGVMENTVM.

Laudum datum super lite vertente eum Episcopo, & Capitulo, habet vim transactionis, si ab eodem Capitulo & Episcopo fuerit approbatum, & emologatum, successoresque non ligat, nisi constet de confirmatione Apostolica: quæ tamen ex cursu temporis, & obseruantia subsecuta præsumitur.

SVMMARIVM.

Laudum ab Episcopo, & Capitulo approbatum cum iuramento, & promissione de non controueniendo, cum appositione pœnæ, habet vim transactionis, & seruari debet, n. 1.

Transactio facta ab Episcopo non ligat successores sine confirmatione Apostolica, num. 2. vbi tamen quòd confirmatio Apostolica præsumitur ex diuturnitate temporis & subsequuta obseruantia.

Apostolica confirmatio præsumitur ex diuturnitate temporis, & subsequuta obseruantia, ibid.

Obseruantia in parte facit præsumere in totum, nisi doceatur de contrario, num. 3.

DECISIO XYXI.

1 FVit resolutum sententiam arbitramentalem latam de anno 1446. suffragari Capitulo, itaut negotia in ea numerata tractari debeant in scribania officialatus, & moti fuerunt Domini ea præcipuè ratione, quia cùm dicta sententia fuerit emologata, & approbata ab Episcopo, & Capitulo, vim transactionis habet. gloss. *in l. 2. C. com. vtriusque iud.* Mohed. *decis.* 10 *de sent. & re iud.* quo fit vt omnino seruari debeat, stante præsertim promissione partium iurata de illi non contrauenie ndo, & appositione pœnæ pecuniariæ contrauenienti. ad text. *in l. 1. §. conueniat. ff. deposit. in cap. 1. § si cum alijs.* de quibus per Couar. *part. 2. relect. cap quamuis §. 4 num 16. de pact. in 6.*

2 Nec obstat quòd non constet de confirmatione Apostolica, sine qua transactio successores in Episcopatu non ligat. *cap. veniens de transact.* vbi gloss. *in verb. confirmatam.* & gloss. *in cap. ex multiplici. in verb. eandem. de decim.* Quia fuit responsum quòd immò de præsumpta constat ex diuturnitate temporis, iuncta obseruantia quod sufficit. *cap. ea noscitur. de ijs quæ fiunt à Prælat. sine cons. cap.* Anchar. *cons.* 136. *num* 2. *vers. ex hoc ergo solo.* Aret. *consil.* 36 *incip. casus talis est, in princip. num* 1. & in terminis confirmationis Papæ quòd illa præsumatur ex diuturnitate temporis, & sic ex lapsu triginta annorum, iuncta obseruantia dicti contractus tenet Roland. *cons.* 40. *num.* 2. *& seq. lib.* 2. & fuit sæpè resolutum signanter in Romana Casalis Longhezze 28. Iunij 1593. coram Reuerendissimo Domino meo Alexandrino, & propriè in terminis transactionis coram Domino meo Decano in Mediolaneñ. rescissionis transactionis, seu permutationis 10. Ianuarij 1591.

3 Nec de obseruantia dictæ transactionis dubitari potest, cùm eam bene iustificent actus dati in summario iurium Capituli *n.* 3. qui licèt non conueniat omnibus negotiis, quæ in dicta sententia, seu transactione ipsi scribaniæ officialatus adscribantur; cùm tamen eadem sit causa Capituli habendi & possidendi quoad omnia, meritò ex prædictis actibus resultare videtur concludens probatio obseruantiæ respectu omnium, maximè cùm pro parte Episcopi de contraria obseruantia non doceatur respectu aliquorum negotiorum dictæ scribaniæ adscriptorum ad itad. per Bald. *in l.* 1, *num.* 34. *C. de emancipat. liber.* per Socin. senior. *consil.* 211. *num.* 4 *lib.* 1. & per Abb. *in cap.* 1. *n.* 3. *de relig domib.*

Ex quibus conclusum fuit, vt suprà, solo Capitulo informante, & in excusationem quidem ipsius Episcopi, contumacia concurrente.

R. P. D. PEGNA DECANO.

Valentina decimarum de Gandia. Veneris 2. May 1603.

ARGVMENTVM.

De probatione quasi possessionis exigendi decimas continuatæ, & quadragenariæ, quomodo testes super eæ deponere debeant, sciente præsertim, & patiente eo de cuius interesse agitur.

SVMMARIVM.

Decimas exigendi quasi possessio continuata per annos 40. quomodo probetur per testes super eo deponentes, n. 1.

Testes non dicuntur contrarij probantes decimarum continuatam solutionem, licèt non omnibus solutionibus fuerint præsentes, num 2.

Quasi possessio exigendi decimas alteri non præiudicat, nisi sciente, & patiente, & de cuius interesse agitur, num. 4. vbi etiam quomodo talis scientia, & patientia per testes probetur.

Scientia, & patientia exigendi decimas præsumitur ex lapsu temporis, & multiplicitate actuum, ibid.

Testes examinati absque interprete, non obstante protestatione partis, probant, quia sufficit esse interrogatos à iudice, præsertim extra vrbem, num. 4.

DECISIO XXXII.

DOmini dixerunt probari quadragenariam quasi 1
possessionem Capituli de Gandia percipiendi nonam partem decimarum in locis de quibus agitur, nouenam vulgariter nuncupatam. quia de ea bene deponunt testes remissoriè super primo articulo, vt summario *num.* 2. quorum aliqui sunt sexagenarij, aliqui septuagenarij, & iuxta doctrinam Bart. *in l. Celsus. ff. de vsucap.* per verba denotantia temporis continuationem, dicunt Capitulum, & Canonicos Ecclesiæ de Gandia à 44. 45. 46. & 50. annis, & ampliùs & citra, & à toto tempore sui recordatus semper, & continuò fuisse, & vsque in præsentem diem esse in quasi possessione recupiendi dictam nonam partem decimarum in dictis locis; & super 2. 3. 4. & 5. articulis in alio summario reddunt bonam causam scientiæ, quia dicunt Capitulum, & Canonicos prædictos ob eorum interesse in iure decimandi ratione suæ quotæ interuenisse in arrendamentis generalibus, quæ faciunt Archiepiscopus & Capitulum Valentinum, & alij interessati in decimis, & iure decimandi in decisione Valentin. & quòd Arrendatores Capituli de Gandia perceperunt & exegerunt, percipiunt, & exigunt dictam quotam, & postea soluerunt, & soluunt dicto Capitulo affictum dictæ quotæ sibi locatæ, nec non quoad Capitulum, & Canonicos de Gandia tanquam veri domini, & possessores dicti iuris decimandi pro supradicta nona parte contribuerunt, & contribuent in solutione omnium expensarum & onerum. quæ

accidere solent propter ius decimandi & decimas totius diœcesis Valentiæ,& deponunt de visu per totum dictum tempus,& de auditu à maioribus, & quòd nec ipsi, nec eorum maiores viderunt, vel audiuerunt aliquid in contrarium, iuxta ea quæ aliàs deducta fuerunt coram me in causa Conchen. decimarum 10. Aprilis 1592.

2 Neque hîc probationi obstat,quòd ex dictis testibus dicant non fuisse præsentes omnibus solutionibus, quæ fiebant, quia ad euitandum contrarietatem, hoc intelligitur de aliis solutionibus vltra eas, quas super primo articulo dicunt vidisse fieri à 45. annis, & citrà, & per totum tempus. Dec. post alios *in l.1. num.14. in fin. & num.sequen. in 1. lect. ff. si cert.pet.* præsertim cùm explicitè deponunt per 45.annos continuos quolibet anno vidisse Capitulum de Gandia percipere nonam partem decimarum. Et quamuis subdant non interfuisse collectioni illarum, id tamen debet intelligi de collectione omnium decimarum ad vtramque Ecclesiam spectantium, non autem nonæ partis, quam semper viderunt per dictum tempus solui Capitulo de Gandia: vltra quòd adsunt alij testes, qui optimè probant, & contra quos nihil potest opponi.

3 Quòd autem ista nona pars decimarum, seu nouena fuerit recepta sciente,& patiente Archiepiscopo,& Capitulo Valentino, iuxta not. *in cap.cùm Ecclesia Sutrina*,vbi Rip.*num.64 de caus.possess.& prop.* satis dictum fuit constare ex eisdemmet testibus dicentibus Capitulum de Gandia fuisse in possessione percipiendi nonam partem decimarum, scientibus, videntibus, patientibus, consentientibus, & non contradicentibus Archiescopo & Capitulo Valentino, quod sufficit, vt fuit dictum in causa Hostiens. litoris maris coram D. de Rubeis duodecima Nouembris 1570.maximè concurrente lapsu tanti temporis,& multiplicitate actuũ, ex quibus inducitur præsumptio scientiæ,vt per Doct. *in cap.cùm venissent. de instit. & in cap.illud. de præsumpt.* Innocent. *in cap.bona el 2.num.2. vers.hæ autem præsumptiones. de postulat. prælat.* Abb.*in d.cap.cùm Ecclesia Sutrina, num.25.* Capic. *decis.69. num.14.* & tenuit Rota in dicta causa Hostiens. litoris maris decima Decembris 1574.

4 Nullitates quæ contra examen horum testium fuerunt deductæ, non placuerunt Dominis, ac visæ sunt admodum leues. nam quòd testes non euacuauerint omnia interrogatoria, non probatur, immò ex facto contarium colligitur, vt benè deducunt informantes pro Capitulo de Gandia. Quòd verò testes fuerint examinati absque interprete non obstante protestatióne, & appellatione Procuratoris Capituli Valentini, nihil facit,quia ex hoc non causatur nullitas examinis, cùm hoc iure cautum non reperiatur, & sufficiat quòd iudex interroget, maximè in partibus vbi in examine testium non solent adhiberi interpretes.

R. P. D. PAMPHILIO.

Montis Falisci fideicommissi Lunæ 12.Maij 1603.

ARGVMENTVM.

De remedio l.fin. C. de edict.diu. Adr tollend. quod fideicommissariis competit, vt ille locus sit, quid probari debeat, & quomodo.

SVMMARIVM.

Possessio alicuius probari potest per testes, num.1.

Fideicommissaria bona fuisse in bonis fideicommittentis tempore obitus probari potest per testes, ibid.

Testium depositiones declarantur ab articulis, ibid.

Testium contrarietas non tollit illis fidem si non respicit substantiam negotij principalis, num.2.

Testis depositio coadiuuatur ex dicto alterius, ibid.

Testes examinati in vna causa, quamuis diuersa, faciunt adminiculum in alia, ibid.

Fundus datus in solutum pro quantitate dotis promissa. cum pacto de retrouertendo transacto tempore ad redimendum, transit in dominium mariti, ita quòd de eo ad eius libitum disponere potest, num.3.& 4. vbi propterea quòd non dicitur dotalis.

Possidere iure familiaritatis dicitur quis altero existente domino rei possessa, num.4.

Assertio contrahentium in instrumento facta non præiudicat tertio, ibid. in fin.

Possidere quis præsumitur nomine proprio potius quàm alieno, num.5.

Fideicommissarijs competit remedium l.final. C.de edict.diu. Adr.tollend. n 6. vbi etiam quod isto casu sufficit probare possessionem fideicommittentis de tempore mortis absque alia probatione dominij.

Emptor fundi non potest esse melioris conditionis, quàm venditor, à quo fundum emit, num.7.

Petitio hereditatis non datur contra titulo possidentem, datur tamen contra habentem titulum ab illo, qui ea actione conueniri poterat, ibid.

Probationes quæ iuuant contra autorem, sufficiunt etiam contra successores, ibid. in fine.

DECISIO XXXIII.

Visum fuit Dominis probari tenutam Florentini fuisse in bonis q. Nicolai fideicommittentis ex testibus in causa examinatis, qui bene probant possessionem Nicolai de tempore obitus. Innoc.*in c.cùm olim el 2.n.4.in fine.de priuileg.* Bald.*in l.data opera, n 14.vers. item not.quando testes,&c.C.de his qui accus.non poss.*Doct. *in l stipulatio ista.§.hæc quoque.* vbi Bart.*num.1 & seq ff.de verb oblig.* Alexand.*cons.71 num 6 lib.1.* Et quatenus primus testis indefinitè loquatur de possessione tantùm, eius tamen dictum declaratur ab articulis. Bart.*in l.Labeo.num.8 ff.de supell.leg* & sufficit quòd in eis fuit articulata tota tenutã. Claud.de Seysell *in l.Celsus.n.57. in fine.ff de vsucap.* Felin. *in cap.auditis, sub num.24.vers. quod autem. de præscript.* 1

Contrarietates, quæ huic testi obiecerunt,non placent Dominis, cùm non respiciant substantiam negotij præsentis. Bart.*in l.eos,num.5 ff.de fals.* Alexand.*consil.5.num.10.lib.5.* maximè quòd eius depositio coadiuuatur ex dicto alterius testis, cui nil opponitur, & ex aliis testibus,quamuis in diuersa causa examinatis,qui dicunt Nicolaum possedisse tenutam Florentini, & huic causæ magnum præbetur adminiculum. Felin. *in cap causam quare, el 1.num.19 de testib.* Dec. *in l.2.n.45. C.de eden.* stantibus etiam instrumentis acquisitionum factarum per ipsum Nicolaum tam de medietate huius tenutæ, & alia sexta parte ex causa dotis, quàm etiam de alia tertia parte ex causa emptionis à quodam Pennonio qui illam habuerat à filiis Francisci de Cordellis. 2

3 Nec videbatur posse dubitari, quòd portio huius tenutæ data in dotem Nicolao fuerit ei acquisita, cùm dos fuerit promissa in quantitate, & tenuta fuerit data in solutum, cum pacto redimendi, quo fit vt non dicatur dotalis, sed transiuerit in dominium mariti, qui transacto tempore ad redimendum posset de ea ad eius libitum disponere. *l.quoties,* vbi Doctor. *C. de iure dotium. l si inter eosdem.* & Doct.*in l.conuentione.C.de pactis.*

Et fuit resolutum in causa Romana,seu Interamnen. feudi dotalis 10. Februarij 1589. coram Platto, & sæpiùs in pluribus aliis, præsertim stante pacto retro

retroœndendi tenutam Francisco infra sex annos, ita vt illis finitis, & redemptione non sequuta, remaneat libera & exempta ipsius Nicolai, Bero. *consil.* 63. *num.* 12. *lib.* 3. Roland. *consil.* 87. *numero* 13. *in fine lib.* 4.

4 Non obstat quòd filij Francisci in venditione facta Bennonio præsente Nicolao, asseruerunt tenutam, de qua agitur, pro indiuiso possideri cum Nicolao & Rosata eius vxore, quia possessio Rosatæ debet intelligi iure familiaritatis, cùm ex prædictis constet tenutam non fuisse dotalem, sed transiisse in dominium Nicolai. *l. qui iure familiaritatis.* vbi not. *ff. de acquirend. possess.* & aliàs huiusmodi assertio esset erronea, & non attendenda. *l. si per errorem. ff. de iurisd. omn. iudic.* Prout etiam detegitur erronea alia assertio Rosatæ & Camilli sui filij in impositione censûs post obitum Nicolai, supra dicta tenuta quæ ad ipsos pleno iure spectare dicunt, cùm verè ex instrumento dotis, & dotationis in solutum. Vltra quòd ista assertio intelligitur respectu impositionis censûs, & ad illius validitatem tantùm in præiudicium venditorum, vt aliàs fuit dictum coram Domino meo Seraphino 7. Februarij 1582. in causa Romana bonorum de Lilio.

5 Non obstat quòd dicitur Nicolaum possedisse hanc tertiam partem tenutæ tanquam tutorem filiorum Francisci, quia hoc non probatur, & ex eo quòd fuerit relictus tutor, non sequitur quòd nomine tutorio possideret, & in dubio dicitur potiùs possedisse nomine proprio. *l. filiusfamilias. §. diuus. versic. idem Princept. ff. de legat.* 1. *l. Titia. ff. de solut.* maximè stante titulo emptionis ab illo Pennonio, cùm dicti filij hanc partem vendiderunt. *l. quadam mulier. ff. de rei vendicat.* gloss. *in l.* 2. & ibi Bart. *num.* 1. *de acquirend. possess.* cum vulgar.

6 Non obstat quòd Bisentij agant contra dictos possessores, quia vbi habent causam ab hærede grauato, datur remedium *l. fin. C. de edict. diu. Adrian. tollend.* fideicommissariis, non obstante alienatione grauati. gloss. *in l. penult. §. quod autem*, & ibi Bart. & alij. *C. ad Trebellian.* Gabr. *consil.* 44. *num.* 6. *lib.* 2. & tenuit Rota coram Oradino in vna Romana vineæ 12. Iunij 1572. & ad hũc effectum sufficit probatio possessionis fideicommittentis de tempore mortis absque alia probatione dominij, vel quasi. Cephal. *consil.* 586. *num.* 35. Riminald. iunior *consil.* 190. *num.* 35. Gabr. *d. consil.* 44. *n.* 6. *& 26. & artic.* 48. *num.* 55. & fuit dictum in causa Viterbien̄ fideicommissi 8. Martij 1601. coram D. meo Litta, & antea fuit resolutum in alia Romana de Sancto Petro coram Platto 4. Maij 1588.

7 Quòd autem isti possessores habeant causam ab hærede, satis constat ex eo quòd emerunt tenutam ab illis de Bellis, qui & ipsi emerant à Camillo hærede grauato, quod sufficit ne sint melioris conditionis, quàm eorum author. Ruin. *consil.* 54. *col. final. versic. tertiò etiam. lib.* 4. & hac ratione videmus in simili quòd petitio hæreditatis, quod non solet dari contra titulo possidentem, datur contra habentem titulum ab illo, qui ea actione poterat conueniri. Castren. *in l. fin. C. de edict. diu. Adrian. tollend. & in l. cogi, num.* 12. post Bart. *num.* 7. *C. de petit. hæredit. & in consil.* 38. *num* 4. *lib.* 2. Alexand. *consil.* 184. *num.* 5. *lib.* 5. Ias. *in l.* 1. *num.* 10. *C. de inoffic. testament.* Ruin. *dicto consil.* 54. *col. final.* & vulgaris est regula quòd probationes quæ iuuant contra authorem, sufficiunt etiam contra successores. Alex. *consil.* 90 *col. vlt. lib.* 6 Socin. *consil.* 13. *col.* 1. *lib.* 3. Ruin. *consil.* 40. *num.* 4. *lib* 4. latè Peregrin. *de fideicommiss. artic.* 45. *num.* 17. Ex quibus sic resolutum.

ILLVSTR. ET R. D. CARD. PAMPHILIO.

Romana anterioritatis. Lunæ 23. *Iunij* 1603.

ARGVMENTVM.

Societas officij renouata per aliam subsecutam societatem, nunquid extinguat omnes præcedentes obligationes, & hypothecas, & quid in ista materia operetur protestatio, & reseruatio anterioritatis & potioritatis, in quibus in prima societate.

SVMMARIVM.

Creditor prior in tempore dicitur potior in iure, n. 1.

Societas officij renouata per aliam subsecutam societatem, nunquid extinguat omnes præcedentes obligationes, & hypothecas; an verò dicta obligationes, & hypotheca censeantur repetita in secunda renouata societate, num. 2. *& per tot.*

Protestatio facta in secunda renouata societate, in qua reservatur anterioritas, & potioritas hypotheca prima societatis, quid operetur, quantum, & quando, ibid.

DECISIO XXXIV.

Domini dixerunt mandatum A. C. ad fauorem Damiani esse exequendum, quia constat de illius iustitia, stante obligatione Camerali Dominici de restituendo ad omne mandatum Domini pecunias habitas prioribus, & potioribus creditoribus DD. de Rubeis, qualis est Damianus cessionarius Amodei, qui ratione societatis initæ de anno 1584. est illorum creditor prior, & potior de mandato. *l qui balneum, l. potior, & l. creditor. ff. qui pot. in pign. l. si fundum. C. eodem titulo.* 1

Neque obstat quòd prædicta societas fuerit nouata per aliam factam de anno 1586. in extinctionem primæ, quia obligationes, & hypothecæ repetitæ in secunda societate intelliguntur cum priuilegio prioritatis. *l.* 3. & ibi Bart. *ff. qui pot. in pign.* Neguſ. *de pignorib. in* 3. *membr.* 6. *part. num.* 7. maximè quòd in hoc casu Amodeus in actu quitationis hoc sibi expresse reseruauit, & protestatus fuit nolle liberare obligatos in prima, donec de secunda sibi fuisset satisfactum, quod facere potuit. *l. si debitor. §. in venditione. ff. quib. mod. pign. vel hypothec. soln.* gloss. *in l. eleganter, in verbo pro soluto*, & ibi Bart. *num.* 4. Bald. *in versic. ead. gloss.* & Castren. *num.* 8. *ff. de pignor. act.* Idem Bart. *in l. si quis aliam, num.* 1. *in fin. de solut.* Salicet. *in l. libera, & in* 3. *oppos. & ibi gloss. in verbo non prohibet. C. de sentent.* Alexand. *consil.* 190. *num.* 12. *lib.* 2. Gozad. *consil.* 38. *num.* 2. Vetonen. *caus.* 123. & fuit resolutum coram bo. me. Bubalo in causa Senogallien. prædij 29. Nouembris 1583. & sæpiùs in pluribus aliis causis. 2

Non obstat quòd protestatio videatur contraria facto, quia nulla contrarietas oritur ex præseruatione prioris hypothecæ in acceptatione secundæ societatis, quam Amodeus accepit in solutum, sub ista conditione vt non dicatur recessum ab antiqua hypotheca, nisi quatenus sequatur satisfactio ex secunda societate. Alexand. *consil.* 130. *sub num.* 13 *versic. nec obstat si diceretur. lib.* 4 & tenuit Rota in dicta Senogallien̄. Vbi pro tunc protestatio dicitur contraria, quando totum factum destruit; secus verò vbi tendet ad limitationem actus, pro vt hic, tunc saluæ maneant priores hypothecæ, donec secunda societas sit soluta. 3

Non

4 Non obstat quòd ista protestatio sit facta quando creata secundâ iam fuerat extincta prima, quia necessaria erat acceptatio Amodei. Rub. Alexandr. *cons.* 105. *num.* 5. & fuit dictum in vna Romana societatis 15. Februarij 1581. cotam Cardinali Blanchetto, & sic secunda non potuit causare extinctionem primæ, nisi post acceptationem, quæ in quitatione fuit facta, cum expressa præseruatione prioris hypothecæ, donec sibi fuisset satisfactum de secunda. Et quamuis in ratificatione secundæ societatis ista protestatio non fuerit reposita, non obstante quia non erat necessaria, & sufficit quòd in actu extraiudiciali semel facta fuerit. Bart. *in l. de pupillo. § si quis ipsi pratori, num 6. ff. de nou. oper. nunciat.* Puteus *decis.* 18. *n.* 1. *lib.* 2. & Mohed. 2. *de iud.* cum vulg.

5 Non obstat quòd secunda societas fuerit facta super diuerso officio, & ista protestatio fuerit facta absentibus obligatis in prima, quia iidem DD. de Rubeis, qui erant principales, & ad quos pecuniæ peruenerant, erant etiam obligati in prima, & sufficit quòd ista protestatio fuerit facta in quitatione ipsis facta, & in actu acceptationis secundæ societatis, etiam quòd obligati in prima non essent præsentes, cùm hoc pendebat à sola voluntate reseruantis, qui noluit accipere secundam, nisi cum præseruatione iurium sibi competentium ex prima, donec sibi fuerit satisfactum de secunda, & aliter cogi non poterat, præsertim quòd in aliquo non legebantur obligati in prima, cùm præseruatio non tribuat ius de nouo, sed solùm conseruet antiquum. *l. si quis ita legauerit*, eum ibi nota. *ff. de legat.* 1. Dec. *cons.* 516. *n.* 19. Aymon. *cons.* 29. *n.* 8.

6 Et ex eis fuit conclusum pro executione mandati ad fauorem Damiani cessionarij, qui succedit in locum cedentis. *l. emptor.* cum ibi nota. *C. de hered. vel act. vend.* etiam quoad executionem obligationis Cameralis. Paris. *cons.* 105 *num.* 89. *& seq. lib.* 3. Galles. *de oblig. Cameral. part.* 2. *quest.* 2. *in princip. & in tit. de person. poten. executionem, num.* 1. & tenuit Rota coram bo. me. Gipsio 4. Iunij 1597. in vna Romana Terracij.

R. P. D. PAMPHILIO.

Mediolanen. licentia nubendi. Luna 27. Octobris 1603.

ARGVMENTVM.

Legatum, institutio, & substitutio sub conditione, vt legatarius, institutus, seu substitutus, nubat alterius arbitrio, vel certæ personæ, quando valeat, & quomodo etiam conditio habeatur pro impleta, quando quo minus impleatur stat per eum, in cuius persona adimpleri debeat.

SVMMARIVM.

Testator iubere potest in testamento vt eius filia & heres instituta nubat certo generi personarum, num. 3.

Legatum, seu heredis institutio facta à testatore dummodo nubat arbitratu alicuius, nulla & inualida est, quia continet conditionem matrimonij impeditiuam, ibid.

Conditio matrimonij impeditiua reijcitur a legato, & institutione, ibid. vbi etiam quòd conditio dicitur impeditiua matrimonij, quando testator remittit matrimonium arbitrio alicuius, & num. 4. ampliatur hac conclusio etiam quod institutio, vel legatum contineat duplum, & n. 5. vbi pariter ampliatur tam in ascendente, quam in transuersali.

Conditio habetur pro impleta, quando quòd non adimpleatur stat per eum, in cuius persona adimpleri debet. declara vt num. 6. & seq.

Institutio, & substitutio non possunt conferri in alienam voluntatem, num. 8.

DECISIO XXXV.

IOannes Antonius instituit pro certa portione hæredem Margaritam eius ex filio sororis proneptem, sub certis conditionibus, & inter alias quòd effecta nubilis ætatis, teneatur se matrimonio copulare illi personæ de agnatione Comulorum, prout ab altero Ioanne Antonio causidico tanquam electo, & informato de mente ipsius testatoris nominatum fuerit, addita in casu contrauentionis pœna priuationis hæreditatis, de qua dispensatur prout placuerit & videbitur dicto causidico, cui testator dedit facultatem prædicta faciendi ac si ipse vixisset. 1

Declarauit causidicus intentionem testatoris fuisse quòd Margarita nubat alteri ex duobus nepotibus ex filio ipsius causidici, & eis antea descēdentibus, vel nubere recusantibus, nubat Iulio Cæsari nepoti ex fratre eiusdem causidici, & eo etiam decedente, vel recusante nubat alicui magis idoneo, & descendentibus masculis q. Ioannis Baptistæ aui paterni eiusdem causidici, & in euentum quòd alteri nubat, & præmissa ad vnguem non obseruet, disposuit quòd hæreditas Ioannis Antonij perpetuò remaneat penes descendentes masculos legitimos, & de legitimo matrimonio natos vsque in infinitum.

Præsupponitur in facto quòd nepotes causidici ex filio, & etiam ipse Iulius Cæsar ex fratre recusent ducere Margaritam in vxorem, & quòd ex descendentibus Ioannis Baptistæ aliqui habeant vxorem, cæteri verò sint impuberes, & sic nullus adsit ex nominatis à causidico cum quo Margarita de præsenti nubere possit. 2

Et cùm ipsa modò sit ætatis annorum 17. & velit matrimonium contrahere, petiit in signatura gratiæ facultatem nubendi alteri sibi viso absque incursu supradictæ priuationis hæreditatis, de qua in testamento Sanctissimus mandauit quòd hæc materia discuteretur in Rota, quæ præsuppositis dictis recusationibus & impedimentis censuit Margaritam posse liberè cum alio contrahere.

Et mouebantur Domini ex eo quòd licèt spe lucri quis ad certas honestatis nuptias inuitari possit, hæc tamen conditio institutioni adiecta non est simplex de nubendo in familia Comulorum, vel cum certo genere personarum quæ à iure admittuntur, quando cum illis mulier honestè nubere potest *l. cùm ita legatū. § videamus ff. de cond. & demonst.* Oldr. *cons.* 16. *n* 5. Castr. *in l. cum tale. § si arbitratu in* 6. *limitat ff. de condit & demonst.* Mantic. *lib.* 11. *de coniectur. vltimar. volunt. tit.* 18. *num.* 1. sed est restricta ad personam nominandam à causidico, & sic arbitratu ipsius, quæ vti impeditiua matrimonij est, à iure improbata & ab hæreditate seu legato reiicitur. *l. turpia §.* 1. *vbi gl. v debere ff. de legat.* 1. *l. filia, & l. cùm tale. § arbitratu. ff de cond. & demonstr.* & tradunt omnes communiter in præcitatis iuribus. Bart. *in l.* 1. *num.* 2. *ff. de his quæ pœn. nom.* Guglielm. de Benedict. *in cap. Raynutius. in verbo qui cum alia*, *n.* 88. *de testam.* Natt. *cons.* 355. *lib.* 2. Mantic. *dicto tit.* 18. *n* 8. & tenuit Rota in causa Romana bonorum de Ceulis anno 1584. quidquid aliàs dicendum sit in donatione inter viuos, vt sæpiùs decisum fuit. 3

Et hæc procedere etiamsi institutio, vel legatum contineat lucrum, vt patet ex dictis iuribus, & post alios tradit Castren. *in d. § si arbitratu, in vlt. amplia. in me* 4

sub

sub n.12. & Vasq.*controuers.illustr.lib.2. c.94.n.14. & seq.* & non refert, an hæc conditio apponatur ab ascendente, vel à transuersali, quia in hac re nulla est differentia inter patrem & alium testatorem, vt not. Alex. *in d. l.turpia n.8.in fi.*& ibi Ias.*n.5.ff.de legat.2.*Castr.*in d.vlt. ampliatione n.13.*qui reprehendit Bald. *in d.l.1 in fin. C.de nuptijs*, dicentem hanc conditionem appositam à patre valere, & esse obseruandam à filia, quæ aliàs amittit hæreditatem, seu legatum sibi sub hac conditione relictum, quia hoc est contra textum *in d. l.filia.* vbi gloss.Bart.& alij.*ff.de cond.& demonstr.*

5 Quod etiam considerat Natt.*d.conf.355.in fin.*& facit quòd dicta iura *in d.l.turpia.& d.§ si arbitratu*, simpliciter loquuntur, & habent locũ tam in ascendente, quàm in trãsuersali, in quibus pariter militat ratio libertatis matrimonij, cuius fauore hæc conditio reijcitur, ad *c.gemma.de sponsal l Titia.ff.de verb.obl.* & not.omnes *in d. l.turpia , & in d. §.si arbitratu.* Ang. Aret. *in tract. de testam gloss.66.n.2.* Castr.*in dicta ampliat.vlt.n.2.Vasq.d. lib.2.c.94.n.14.* Per hanc enim conditionem matrimonium, quod debet esse in libera voluntate, committitur arbitrio alterius, qui non arbitrando, vel iniquè arbitrando, posset illud impedire. Castr.*in d.l.turpia §.1.n.2.* Corn.*conf.105.n.25.& seq.lib.2.* Aym. *conf.1.sub num.5. verbo similiter.*

6 Præterea etiam admissa hac conditione, dicebant Domini illam satis haberi pro impleta, quia ex nominatis à causidico eius nepotes ex filio, & Iulius Cæsar nepos ex fratre recusant nubere cum Margarita, & sic per eam non stat quominus nubat. *l.vter ex fratrib.ff.de conditio. institut. l.in testamento la 2. ff. de condition. & demonstration. l si post diem.§ sed & si ita.ff.quando dies legat.ced.l.1. C.de his qua sub mod.l.1. C.de inst.& subst.* Et generale est quòd conditio mixta habetur pro impleta, quatenus per eum, in cuius persona debet impleri, stat quominus impleatur. *l.in iure ciuili. ff. de reg. iur* & tradit Cyn. *in d.l.1.C.de inst.& subst.n.6.* Castr. *sub n.1.*Ias.*n.3.*Dec.*n.5.*& alij.Socin.*in d.l.in testamento, n.2.& 7.in fin.* cum allegatis.

7 Quantum autem ad descendentes masculos Ioannis Baptistæ, alij habent vxores, cum quibus conditio impleri nõ potest. Plot.*inter consi.tiu.conf.15.n.18.& conf.87.* Alij verò sunt impuberes, cum quibus propter defectũ ætatis Margarita nubere nõ potest. *c.2.de desponf.impub.* & ipsa non tenetur expectare eorum pubertatem, quia testator respexit tempus nubilis ætatis, & iam elapsi sunt plures anni, quòd est effecta nubilis, & tamen vltra triennium nõ cogitur amplius expectare. *l.meminimus. §.ad filiorum.* vbi Bart.*n.1.*& Ioan.de Plat.*n.4.C.quando, & quomodo quarta pars.lib* 10. Bald. *in l.3.n.21. de inst.& subst.l.2.& l.placet,in fin.ff.de liber.& posth.* Castr.*in l.hac conditio,n.12 ff.de condit.& demonst.*Ias.*in l.2.n.6.non meminit.C.de instit.& substit.*Castr.*in d.§ si arbitratu,in vlt. ampliatione.n.9.*Mantica *d.tit.18.n 23.*

8 Non obstat quòd conditio non habeatur pro impleta, vbi datus est substitutus in casum criminum, Dec. post alios *in d.l.1.n.5.in fin in verbo notandum.C.de inst.& subst.* quia in hoc casu testator non dedit certum substitutum, sed tantùm voluit quòd Margarita nubendo alteri personæ quàm nominatæ per causidicum priuaretur hæreditate, qua disponatur prout causidico placuerit, & videbitur, quæ promisio est contra ius, cùm institutio, & substitutio non possint conferri in alienam voluntatem. *l.illa instit. & l.captatas. ff. de heredib. instituen.* cum allegatis in caus. Bononien.de Salimeis 27.Nouembris 1585. coram bo. me. Bubalo, & tanquam contra ius non impedit quominus etiam dato certo substituto cõditio habeatur prò impleta, vbi stat per eum, in cuius persona est adimplenda, vt declarat Dec.*vbi suprà d.n.5 in fin.& sub n.7.vers.& supradicta.*

Nec etiam obstat altera limitatio, quòd conditio 9 non habeatur pro impleta vbi testator sensit de vero implemento. Decius *in d.l.1.sub num 5. verbo, & idem est contra, & d.l.in iure ciuili, num.3 ff. de reg.iur.* quia in hoc casu stantibus supradictis, verum implementum haberi non potest. Vltra quòd non constat testatorem sensisse de vero implemento, aliter quàm per appositionem huius conditionis, quæ plerumque intelligitur, dummodo per grauatam non stet quo minus nubat, vt inquit text.*in d.l.alter ex fratrib.§.plerumque. ff. de condit. institut.* & notant omnes *in d. l. prima. C. de institut. & substitut.*

Et ex his visum fuit Dominis posse indulgeri Margaritæ facultatem nubendi cum alio, vltra nominatos à causidico, verificatis tamen supradictis recusationibus & impedimentis.

R.P.D. PEGNA DECANO.

Maioricen.sacristia. Mercurij 5.Nouembr.1603.

ARGVMENTVM.

Remissoria vt concedatur tam in profanis, quàm in beneficialibus, quæ requirantur, quando & Episcopus: quomodo censeatur probata quasi possessio conferendi beneficia ad fauorem Episcopi, siue Capituli.

SVMMARIVM.

Remissoria conceditur in causis profanis in quacunque instantia, & etiam sine fumo, quando materia est releuans, & maximè lite cœpta in Curia, & commissa causa appellatione remota, num. 1. & 2. vbi amplius quòd sufficit vnum articulum esse releuantem.

Episcopus solus sine Capitulo non potest conferre beneficia, probata simul cum quasi possessione conferendi, num.2.

Procurator sine mandato admittitur pro defensione Ecclesiæ negligente Capitulo num.3.

Remissoria concedi solet absque legitimatione personarum, ibid.in fin.

Remissoria in beneficialibus vt cõcedatur qua requirãtur, n.4.

Beneficiorum collatio de iure communi spectat ad Episcopum, & Capitulum simul, ibid.

Quasi possessio conferendi beneficia ad fauorem Episcopi sine Capitulo nunquid Episcopo suffragetur, num.6.

Fama vna tollitur per probationem contrariæ famæ, ibid.

Promissus præsumitur possidere beneficium in vim tituli Apostolici validi, & sic præsumitur effectuatio, num.7.

Quasi possessio conferendi beneficia ad fauorem Episcopi sine Capitulo, non suffragatur ipsi Episcopo probata ex actibus nullis & non effectuatis, num.8.

DECISIO XXXVI.

FVit resolutum pro remissoria. quantum enim ad 1 Canonicos qui venerunt ad causam, lis inter ip os, & Capitulum non est super titulo beneficij, sed super pertinentia collationis dignitatum Ecclesiæ Maioricen. & sic causa est prophana, in qua ne probationes coangustētur remissoria in quacunque instantia etiam sine fomo conceditur quando est reuelans, maximè quòd lis est cœpta in Curia, & est commissa appellatione remota.

De releuantia constat, quia agitur de probanda pertinentia simultaneæ collationis ad Episcopum, & Capitulum, & de publica voce, & fama quòd collatio ad vtrumque pertineat, & probata hac simultanea Episcopus non poterit solus conferre vt prætendit. *cap. cum Ecclesia Vulterana*, cum ibi not.*de elect.* Cassad.*de iis.22. de prebend.* & ex stylo Dominorum sufficit quòd vnus 2

articulus sit releuans, vt cæteri admittantur. Cassad. *decis.5. in fin. de sequest. poss. & fruct.*

3 Non obstat quòd isti Canonici non habent mandatum à Capitulo, quia sufficit quòd fuerunt admissi ad causam pro defensione iurium Ecclesiæ negligente Capitulo. Felin. *in cap. cum olim n.2. cum seq. de testib.* & non illis deneganda facultas probationis negligentiæ & iuris Capituli, etiam per viam remissoriæ, quæ solet concedi etiam absque legitimatione personarum.

4 Quantum verò ad Hieronymum licèt inter ipsum, & Ioannem lis sit super titulo sacristiæ, & causa sit beneficialis, concurrunt tamen in hoc casu omnia requisita ad concedendum remissoriam in causa beneficiali; de quibus per Ant. August. *in tit. de remissoria.* nam causa est commissa appellatione remota, & sic vnica sententia est terminanda. Caputaq. *decis.57. num.1. part.3.* est appositum sequestrum. Ioann. Paul. *decis.118.* & adest sufficiens fumus ex testibus examinaris in Curia, qui deponunt de simultanea Episcopi & Capituli de vsu statuti, quòd dignitates non conferantur nisi Canonicis, & ad hunc effectum sufficeret vnicus testis. Cassad. *decis.3. num.2. de dilat.* maximè quòd adiuuatur ex dispositione iuris, quòd coniunctim tribuit Episcopo, & Capitulo collationem dignitatum in Ecclesia Cathedrali. Cassad. *d. decis.22. de prebend.* & statutum præsumitur vsu receptum quando est redactum in vulumine statutorum. Dec. *cons.649. num 9.* Gozad. *cons.16. n.16.* Thom. de Than. *decis.15.*

5 Materiæ quoque sunt releuantes, quia, vt dictum est, tendunt ad probandum, pertinentiam collationis dignitatum Ecclesiæ spectare ad Episcopum & Capitulum simul, necnon publicam vocem & famam, quòd collatio ad vtrumque pertineat, & ita cessaret alternatiua, quæ sequitur de beneficiis spectantibus ad liberam dispositionem Episcopi, & consequenter esset collatio sacristiæ facta Ioanni ab ordinario in mense Augusti, qui cessante alternatiua est reseruatus.

6 Non obstat quòd incidenter agatur de pertinentia collationis, & pro validitate prouisionis ordinarij sufficit publica vox & fama, & quasi possessio, vt fuit in hac causa resolutum, quia quantum ad publicam vocem, & famam articulatur fama contraria, & illa potest probari. Bart. *in l. is potest n.23.* Aret. *col. pen. post princ.* & alij *ff. de acquir. hered.* Dec. *in c.1. col. pen. sub n.20. vers. 3 de appell.* & vulgare est quòd probatio probationem excludit. Ægid. *decis.566.* & 615. Put. *decis.34. n.4. lib.1.*

7 Quantum verò ad quasi possessionem, pro qua Ioannes dedit duas prouisiones factas à solo Episcopo de præcentoria huius Ecclesiæ, aliàs fuit dictum quòd prouisi ab Episcopo obtinuerunt nouas prouisiones à Sede Apostolica, & licèt in decisione fuerit replicatum quòd nō ideo tollunt effectū prouisionis ordinarij, nisi aliter constet de non iure illorum, ex *decis.* Achil. *1. n.4. de conceß. preb.* hodie tamen ad ostendendū non ius prouisorū ab Episcopo articulatur quòd collatio est simultanea Episcopi, & Capituli, & sic prouisiones solius Episcopi fuerūt nullæ. quo fit, vt prouisi cēseantur possedisse in vim tituli Apostolici validi, & sic cesset effectuatio dictarū prouisionū. Aym. *cōs.311. n.3. ver. rursus.*

8 Non obstat quòd aliàs dicebatur nouas prouisiones fuisse obtentas ob alios defectus. quia ex quocumque capite prouisiones ordinarij fuerunt nullæ, non potest ex eis dici acquisita ordinario quasi possessio conferendi sine Capitulo, quæ ex actibus nullis, & non effectualis non acquiritur, iuxt. *cons.* Cald. *11. de iure patron.* cum vulg.

R. P. D. PAMPHILIO.

Vrgelleñ. Parochialis. Lunæ 17. Nouembr. 1603.

ARGVMENTVM.

Parochialis Ecclesiæ vnio nunquid probetur per antiquissimas Episcoporum concessiones, & alio modo.

SVMMARIVM.

Parochialis Ecclesia quòd sit alteri vnita, probatur ex pluribus concessionibus antiquissimis diuersorum Episcoporum, num. 1. & seqq.

Regulares habentes curam alicuius parochialis Ecclesiæ debent viuere ex redditibus eiusdem Ecclesiæ, num. 4. in fine.

Congrua assignanda est per Episcopum Vicario parochialis Ecclesiæ, vnde possit ex redditibus eiusdem Ecclesiæ iura Episcopalia persoluere, hospitalitatem tenere, & alia onera eidem incumbentia supportare, num. 5.

Enunciatiua iunctis antiquissimis concessionibus probant Ecclesiæ vnionem, num. 6.

Parochialis Ecclesia nunquid alteri Ecclesiæ vnita censeatur ex eo quòd in illa deputatur Vicarius perpetuus, & non amouibilis, num. 8.

Vicarij quandoque nominantur Rectores, num. 9.

Census a Rectore parochialis Ecclesiæ solutus significat potius subiectionem, quàm vnionem, declara, vt num. 10.

DECISIO XXXVII.

FVit conclusum Ecclesiam parochialem S. Petri de Osseja spectare ad Præpositurara de Lilleto ex plu- 1
ribus concessionibus antiquissimis diuersorū Episcoporū Vrgelleñ. cū clausulis amplissimis, quæ important annexionem, & eius omnimodam translationem in Præpositura. *c. consult.* cum ibi not. *de donat.* Abb. *in cap. pastoralis n.8. eod. tit.* & faciunt deducta in causa Pampiloneñ. parochialis de Stella 14. Decemb. 1598. coram D. meo Seraphino, & 14. Februarij 1600. coram me.

Adest enim in primis concessio cuiusdam Petri tūc 2
Episcopi Vrgelleñ. qui de anno 1214. recognouit hanc parochialem esse suffraganeam Ecclesiæ de Lilleto, & ei, ac suis Præpositis illā concessit in suffraganeam cum vniuersis eius honoribus, præeminentiis, decimis, oblationibus, primitiis, & iuribus ad eam aliquo modo spectantibus, & etiā cum omnibus iuribus specialibus, excepta solita Synodo. Ita quòd eam liberè possideat, absque eo quòd Episcopi Vrgelleñ. pro tempore aliud præter Synodum prætendere possint.

Et ista concessio fuit postea confirmata ab eodem 3
Petro, qui in consecratione Ecclesiæ de Osseja facta ad instantiam Præpositi de ann. 1219. declarauit eā debere esse submissam Ecclesiæ de Lilleto, cui illā per se & suos successores concessit cū omnibus iuribus, & pertinentiis suis, & hanc concessionē de anno 1252. approbauit etiā Archiepiscopus Tarraconeñ. Metropolitan. qui præuia insertione d. cōsecrationis, & concessionis, vti Metropolitanus illam laudauit & confirmauit.

Hoc idem etiam fecit alius Episcopus Vrgelleñ. de 4
ann. 1272. qui & ipse fassus fuit parochialē de Osseja cū omnibus suis iuribus pertinere ad Ecclesiam de Lilleto & eius Præpositum, & ampliùs Petri prædecessoris sui Præpositum prosequendo, ex certa scientia approbauit concessiones factas per Petrum, & de nouo concessit Præposito tunc existēti, & suis successoribus, quòd perpetuò habeant, & teneant ad manus suas, & mensam tam præfatā Ecclesiam de Osseja cū omnibus suis iuribus vti suffraganeā & vnitā, cum decreto quòd Præpositi pro tēpore in Ecclesia prædicta instituant Vicarium temporalem, siue perpetuum, prout maluerint, & eis meliùs expedire videbitur. Quem tamen teneantur Episcopo præsentare, vt ab eo recipiat curam animarum, & cum assignatione pēsionis ex redditibus Eccle-

siæ,

ſiæ, vt commodè valeat ſuſtentari, prout fieri ſolet in Eccleſiis curatis ſpectantibus ad Regulares. *cap. cùm & plantare. §. in Eccleſiis. de priuil. cap. de monachis. de preb.*

5 Accedit prædictis confirmatio Raymundi alterius Epiſcopi Vrgelleñ. qui de anno 1325. aſſerit ex conceſſionibus antiquis ſuorum anteceſſorum ſibi conſtare Eccleſiam de Oſſeja fuiſſe donatam, & pleno iure conceſſam Eccleſiæ de Lilleto, & eius Præpoſito, & confirmat, & laudat has conceſſiones, mandans quòd Præpoſitus præſentet Vicarium perpetuum ad iſtam Eccleſiam inſtituendam per Epiſcopum, cum aſſignatione congruæ portionis ex reditibus Eccleſiæ vnde poſſit iura Epiſcopalia perſoluere, hoſpitalitatem tenere, & alia onera eidem incumbentia ſupportare, iux. *d. cap. de monachis*, cum ibi not.

6 Concurrit cum omnibus ſupradictis receptio facta ab Honorio ſub ſua, & Sedis Apoſtolicæ protectione de Præpoſitura Lilleti, cum omnibus bonis ſuis, quæ tunc poſſidebat, & in ſpecie cum Eccleſia de Oſſeja, & hæc enúciatiua, iunctis aliis ſupradictis antiquiſſimis, multum facit in probanda vnione. Put. *deciſ.* 208 *lib.* 2. Caputaq. *deciſ.* 344. *n.* 2. *p.* 3. cum alleg. coram bon. me. Bubalo 22. Iunij 1588. in cauſa Tiraſoneñ. iuris præſentandi, & ſæpiùs fuit deciſum in aliis cauſis.

7 Non obſtat quòd dicitur iſtas conceſſiones non habuiſſe effectum, cùm occurrente vacatione Propoſiti non deputauerint Vicarios, ſed solū præſentarunt Epiſcopis à quibus fuerunt inſtituti, quia immò iſtæ præſentationes probant effectuationem conceſſionū, cùm in illa anni 1272. & alia 1325. expreſsè dicatur quòd Præpoſiti præſentēt Vicarios Epiſcopo ab eo inſtituēdos, quod oſtendit iſtas præſentationes non fuiſſe factas vigore iuriſpatronatus, ſed potiùs prouenisse de iure communi ratione vnionis, ſeu annexionis parochialis de Oſſeja ad Præpoſituram de Lilleto, quæ tunc erat regularis, *cap. de monachis, de preb. c.* 1. vbi gl. *in verb. præſentatur*, & ibi not. omnes, *de capell. monach. in* 6 & fuit reſolutum in dicta cauſa Tiraſoneñ. 23. Maij 1588. & tanto magis quòd parochialis de Oſſeja non eſt exēpta, quo caſu inſtitutio pertinet ad ſolum Epiſcopū, iuxta not. *in cap. cùm & plantare. §. in Eccleſiis.* vbi Abb. *n.* 2. & Soc. *n.* 8. *de priuil.* Innoc. *in c.* 1. *ſub n.* 8. *in verb. examinandi*, & ibi Archid. *ante numerum* 1. Ioan. Andr. *n.* 2. *prope fin.* Gemin. *in §. illum n.* 4. & Frauch. *n.* 4 *de verb. ſignif. in* 6. Abb. *in c. de monachis n.* 9. *de preb.* & tenuit Rota in d. cauſa Pampiloneñ. de Stella 28. Febr. 1600. quidquid dicendum ſit quando monachi habent Eccleſias exemptas, vel ex conceſſione Sedis Apoſtolicæ, vt loquitur Franc. *in c.* 1. *ſub n.* 3. *& ſeq de capell monach.* quod etiam fuit ponderatum in vna Parmeñ. Prioratus 31. Ianuarij 1596. coram me.

8 Nō obſtat quòd in parochiali fuerint ſemper deputati Vicarij perpetui, & nunquam amouibiles, quia nō ideo minus dicitur eſſe de menſa. Bonifac. Vitalin. *in clem. vnic. n.* 35. *&* 84. *de exceſſ. prælat.* maximè quòd in ſupradictis conceſſionibus datur facultas Præpoſito præſentandi Vicarium temporalem, ſeu perpetuum, prout maluerit, & ei meliùs expedire videbitur.

9 Non obſtat quòd præſentationes ſint factæ de Rectoribus, non autē de Vicariis, quia iſta ſunt ſynonyma, & ſæpe vnum pro alio ponitur, & non eſt nouū quòd Vicarij aliquando Rectores nōminentur, & eſt contra gloſſ. *in clem.* 1. *§. nonnulli quoque, in verb. Rectoribus*, & ibi Bonifac. *ſub n.* 35. *de exceſſ prælat.* gloſſ. *in c.* 1. *in verb ſubiecta. de verb. ſignif. in* 6. Bonif. *in clem. dudum. § cæteri n* 4. *de ſepult. & in clem.* 1. *n.* 113. *de decim.* Rebuff. *de concord. n.* 112. & fuit aliàs reſolutum in vna Cæſarauguſtana fructuum 31. Maij 1596. coram me.

10 Non obſtat quod Præpoſito ſoluatur cēſus à Rectorē, quod arguit potius ſubiectionem, quàm vnionem, iuxta deducta in cauſa Taruiſina S. Theoniſti coram Domino Ludouiſio 27. Nou. 1602. quia eſt verum in dubio, ſed in hoc caſu ex conceſſionibus Epiſcoporum Vrgelleñ. manifeſtè conſtat de vnione, & annexione huius Eccleſiæ ad Præpoſituram, & in claris non eſt opus cōiecturis, potuit enim Præpoſitus qui tenebatur Vicario dare congruā portionē de reditibus parochialis, iuxt. *cap. de monachis, de preb.* ei aſſignare certam portionem, & reliquos fructus ſibi reſeruare, vel omnes fructus Rectori dimittere, & ſibi certam quid retinere. Gloſſ. quæ æquiparat iſtos caſus, *in cap. auaritiæ, in verb. redditus. & in cap. de monachis in fin. de præbend.*

Quæ circa mutationem ſtatus huius parochialis & validitatē impetrationis Raphaëlis ab informantibus deducuntur, Domini reſeruarūt particulariter vidēdū. 11

ILLVSTR. ET R. D. CARD. BONONIEN.

Bononieñ. apothecarum. Luna 24. *Nouembr.* 1603.

ARGVMENTVM.

Legitima debetur filio legitimato, cum clauſula, *ſine præiudicio venientium ab inteſtato*, quando venientibus ab inteſtato nullum fit præiudicium, aliàs ſecus. De vi, & effectu clauſulæ ſine præiudicio venientium ab inteſtato plura ſingularia, de quibus in ſummario.

SVMMARIVM.

Legitima debetur filio legitimato, cum clauſula, ſine præiudicio venientium ab inteſtato, *quando venientibus ab inteſtato nullum fit præiudicium, alias ſecus, n.* 1. *&* per tot.

Clauſula, ſine præiudicio venientium ab inteſtato, *etiam non appoſita in legitimatione, habetur pro appoſita, quando Comes qui legitimauit, non aliter legitimandi facultatem habebat, ibid.*

Legitimatio facta cū clauſula, ſine præiudicio venientium ab inteſtato, *ſuffragatur ſolum ad ea, in quibus legitimus filijs nullum fit præiudicium, ibid. in fin. & n.* 2. *vbi quòd talis clauſula excludit legitimatum à ſucceſſione inteſtati.*

Legitima non debetur ei, qui ab inteſtato non ſuccedit, ibid. verſ. clarum eſt enim, & num. 3.

Spurius legitimatus cum clauſula, ſine præiudicio venientium ab inteſtato, *non poteſt impugnare teſtamentum patris ob eius præteritionem, ibid.*

Legitimatus filius ſine præiudicio venientium ab inteſtato ſuccedit in eo tantum quod ſibi à patre relinquitur, n. 4. *&* 5.

Legitimatus filius cum clauſula, ſine præiudicio venientium ab inteſtato, *non poteſt impugnare diſpoſita in teſtamento paterno, nec ſupplementum legitimæ petere, n.* 5.

DECISIO XXXVIII.

PRopoſui die 21. Maij præteriti dubium pluries in Rota diſputatum coram bo. me. Cæſare de Graſſis, an Philippo legitimato deberetur legitima, & Domini inhærendo reſolutioni aliàs factæ die 15. Iunij 1579. in qua tandem Rota cenſuit ita demum deberi legitima, ſi nullum fieret præiudicium venientibus ab inteſtato. qua reſolutione ſtante, & cauſa iterum ſuper dubio principali propoſita, DD. vnanimi voto cenſuerunt legitimam Philippo non deberi. Fundamentum Dominorum fuit in clauſula, ſine præiudicio eorum qui ſuccedere deberent, & ab inteſtato, quæ licèt in legitimatione non legatur, tamen, vt fuit dictum 24. Ianuarij 1575. ſatis in ea virtualiter ineſt, quia reperitur in priuilegio Comitis legitimantis, qui facultatem legitimandi non habuit, niſi cum dicta limitatione, non eſt dubium clauſulam iſtam operari eundem effectum, 1

quãdo est in facultate, quæ operaretur si esset in legitimatione posita, vt in fortioribus terminis voluit Paul. de Cast. cõs. 180 n. 2. in fin. lib. 1. Par. cons. 14 n. 43. in fi. lib. 2. quibuscunq; enim verbis vsus sit Comes legitimando, non potuit plus operari, quàm sibi esset concessum, vt in terminis concludit Soc. iun. cons. 120. n. 20. lib. 2. Ab effectu autem istius clausulæ resultat legitimam non deberi, vt latè probat Dec. cons. 556. n. 6. Tiber. Decian. cons 19. n. 47. lib. 1. cum aliis, &c. Gabr. qui in hac causa consuluit, & bene, cons. 24. n. 11. & per tot. lib. 2. Peregr. de fideic. art. 13. sub n. 8. & probatur, quia cùm sit firmatum præiudicium quod fieret filiis legitimis si Philippus ad legitimam admitteretur, clausula sine præiudicio operatur vt legitimatio legitimato suffragetur solùm quo ad ea, in quibus filiis legitimis præiudicium non fit, Soc. cons. 41. post n. 8. lib. 3. cũ aliis per Gabr. vbi sup n. 8.

2 Accedit quòd ex receptissima Doctorum sententia effectus præcipuus dictæ clausulæ est excludere legitimatum à successione intestati. Paul. de Castr. in l. Gallus, § & quid, si tantum, n. 16. in fin. ff. de lib. & posth. Cap. cons. 157. n 43. in fin. & n seq. Soc. cons. 95. sub n. 43. lib. 4. Crot. cons. 100. n. 29. Dec. cons. 338 n. 4 Ruin. cons. 72. sub n. 15. vers. 2. non valuit, lib. 3. Paris. cons. 14. sub n. 44. lib. 2 Berò. cõs. 177. n. 74. lib. 2. Mandel. cons. 7. n. 1. Capic. decis. 22. n. 5. Pur. decis. 303. lib. 3. Clarum est enim legitimam ei non deberi, qui ab intestato non succedit, cùm sit portio portionis debitæ ab intestato. Aret. in l. Gallus. §. & quid si tantum, n. 21. ff de lib. & posth. Dec. d. cons. 576 sub n. 6. Aym. cons. 11. n. 13. & fuit latè deductum in causa Asculana legitimæ 2. Decembr. 1588. coram Bubalo, & in Romana supplementi legitimæ, 8. Februarij 1593. coram Illustrissimo Card. Arigonio.

3 Accedit quòd legitimatus cum dicta clausula non potest dicere testamentum nullum ex causa præteritionis, Aym. cons. 264 post n. 3. Soc. cons. 41. sub n 8. vers. operatur, & lib. 3. Ruin. cons. 103. sub n. 4. vers. condito igitur testamento, lib. 3. Capic. d. decis. 22. n. 4. & legitima non debetur ei cui præteritio querelæ vel aliud ius impugnandi testamentum non datur, l. cùm quæritur. & l. omnimodo, in fin. C. de inoff. test. late Gabr. d. cons. n. 4. legitima enim est portio successionis debitæ ab intestato, vt dictum est, & causa intestati regulatur secundùm causam rumpendi testamenta. l. 1. § rectè, ff. si tab. test. nul. extra. Crot. in d §. & quid si tantum, num. 151. in fin.

4 Comprobatur etiam, quia sic legitimatus succedit in eo tantùm quod sibi à patre relinquitur, ita vt non teneatur pater illi aliquid relinquere. Curt. sen. cons. 73. n 8. circa med. Rim. sen. qui dicit neminem inuenisse cõtradictorem, cons. 41. n. 9. Gabr. qui alios congerit consil. 30. n. 29. lib. 1. Decian. cons. 40. n. 33. circa med. vers. hanc quoque. lib. 3. Ita vt dixerit Rot. 28. Martij 1578. solam voluntatem testatoris esse attendendam, vt in decis. Cæsar de Grass 179. n. 15. in fin. & propterea cùm sit in potestate patris relinquere vel non relinquere, & illam quantitatem quæ sibi videtur, filius non potest aliquam legitimam, vel supplementum prætendere, Dec. consil. 264. col. fin. vers. non potest, & vers. nec contra testamentum, Ias. in rubr. ff de lib. & posth. n. 16. Dilect. de art. testan. cit. 3. caut. 6. n. 2. & prædictam clausulam dixerunt Domini operari non minus condito testamento, quàm ab intestato. hoc enim tradit Bal. quem refert & sequitur Soc. cons. 41. n. 6. lib. 3. idem Soc. cons. 112. col. fin. vers. præterea, d. clausul. lib. 3. Alex. cons. 187 n. 1. lib. 5. Ruin. cons. 72. n. 17. & 88. n. 15. & 16 lib. 3. Capic. d. decis. 22. post n. 7. Cephal. 444. n 40. in fin. cum aliis per Gabr. d. cons. 24 n. 16. & seq. & latiùs per Peregr. d. art. 13. n. 8. & quod dicit Gozad. cons. 6. n 33. clausulam nihil operari condito testamẽto, procedit ad effectum vt relictum in testamento teneat etiam nolentibus filiis legitimis, sed non propterea quòd legitimatus fiat capax impugnationis voluntatis paternæ; solùm enim habilitatur vt possit pater illi in testamento relinquere. Paul. de Castr. in d. §. & quid si tantum, n. 16. in fin. Aret. sub n. 26. vers. nec obstat quod aliter interpretando, Dec. cons. 576. sub n. 6. Paris. cons. 14. sub n. 44. lib. 2. Fel. in c. cùm olim, post n. 17. de re iud. Soc. cons. 95. sub n. 43. lib. 4. Bero. cons. 177. n. 74. lib. 2. Rimin. sen. d. consil. 41. num. 9. & efficitur successibilis ex testamento, non contra testamentum. Angel. cons. 264 post num. 3.

Et cũ ita legitimatus sit, vt suprà dictũ est, exclusus ab intestato, consequens est etiam, vt non possit impugnare disposita in testamẽto, l. non est ambiguũ. vers. vbicunq; lex, ff. de bon. poss. l. posthumus. § si quis ex his ff. de inoff. test. Alex. cons. 57. n. 2. lib. 4. Nec aliquod supplementum legitimæ prætendere, quia legitimam ita metimur in causa testati sicut in causa intestati, à qua sumit initiũ, l. Papinianus, § si quis mortis, & §. quoniam autem quarta. ff. de inoff test. Cephal. cons. 5 n. 49. & esset absurdũ quòd esset melioris conditionis legitimatus veniens contra voluntatem expressam testatoris, quàm si veniret præter voluntatem, l. maximum vitium, circa med. C. de lib. præter. Paul. de Castr. cons. 53. sub n. 1. lib. 2. & quòd filius imputaret patri hoc solum quòd esset testatus, vt dicit Bald. in d. l. maximum vitium, circa fin. vers. 8. quia absurdum facit, quia cùm, vt suprà conclusum fuit, pater haberet quo ad sic legitimatũ bona libera, liberè etiam potuit testari, vt arguit ibi Bald. per l. fin. C. de bon. lib. 5

Nõ obstat quòd legitimato debeatur legitima, Bald. in c. de causis n. 34. de off. deleg. aliàs accuset patris testamentũ de inofficioso. Rom. cons. 34. Nec potest in legitima grauari. Paris. cons. 55. n. 4. lib. 3. quia prædicta præcedunt in legitimato simpliciter, & absolutè sine prædicta limitatione Dec. cõs. 257. n. 2. Dilecti d. caut. 6. n. 2. 6

Non obstat cons. Ruin. 40. lib. 3. in quo concludit filiã statuto exclusam, cui pater aliquid in testamento reliquit, posse petere supplementũ legitimæ, quia contrarium tenuit Paul. de Castr. cons. 503. lib. 2. & alij quos refert, & sequitur idem Ruin. in l. Gallus. §. & quid si tantum. in prima lectura, sub n. 179. vers. sed contrarium. de lib. & posth. in cons. 27. n. 20. lib. 3 quam etiam opinionẽ amplexa est Rota in illa Romana supplementi legitimæ, coram Illustr. Arigonio, vltra quòd termini illi multum distant à terminis in quibus versamũr, à qua filia à successione intestati per statutum exclusa potest legitimã commensurare successioni ab intestato iuris communis, quod non est penitus à statuto sublatum, sed eius tãtùm impeditus effectus, ad quod ius cõmune in testamento censetur voluisse redire pater, secundùm Ruin. d. cons. 4. & ius commune illegitimo in successione ab intestato non assistit, nec legitimatio suffragatur, quia fuit limitata siue præiudicio venientium ab intestato, & consequenter non adest illa portio cui commensurentur, neque illa iuris communis dispositio ad quam dici possit patrem redire voluisse, & hanc responsionem aliàs dedit Rota apud Cæsarem de Grassis d. decis. 179. ex quibus fuit conclusum Philippo non fuisse debitam legitimam. 7

R. P. D. COCCINO.

Romana emphyteusis. Veneris 28. Nouembris 1603.

ARGVMENTVM.

Emphyteusis quando dicatur hereditaria, & quando in ea succedant fœminæ in defectu masculorum.

SVMMARIVM.

Emphyteusis simpliciter facta ad tertiam generationem non dicitur hæreditaria, etiam quòd in ea sit facta mentio in nominatione, non autem in vocatione generationis, n. 1.

Emphy

Emphyteusis secunda inuestitura interpretationem recipit à prima. ibid. ad med.

Prorogatio inuestituræ censetur facta cum iisdem qualitatibus quibus facta est ipsa inuestitura, ibid.

Emphyteusis non dicitur hæreditaria quando in ea non est facta mentio hæredum, sed descendentium, ibid. ad fin.

Emphyteusis accepta ad tertiam generationem masculinam, seu fœmininam, vel ad tertiam nominationem, nunquid censeatur hæreditaria, stante statuto exclusiuo fœminarum propter masculos, & nunquid in ea fœminæ censeantur vocatæ in defectum lineæ masculinæ, num. 2.

Emphyteusis primus acquirens nunquid masculis præiudicare possit, ibid.

Verba contrahentium censentur se conformare cum statuto, ibid. declara, vt num. 4.

Sequentia verba declarant præcedentia, n. 3. in fin.

Suorum appellatione veniunt hæredes, num 5.

Emphyteusis à patre accepta, & stipulata pro filiis, nunquid accepta censeatur pro filiis vti hæredibus, num. 8.

Consanguinei dicuntur agnati, num. 10.

Consanguinei secundum communem loquendi vsum dicuntur omnes sanguine coniuncti quocumque modo, ibid.

Emphyteotica bona nō veniunt in generali dispositione, n. 13.

Filius illegitimus potest patri succedere in emphyteusi non tanquam hæres, num. 11.

Emphyteusis nunquid dicatur hæreditaria, quando in illius inuestitura sit clausula, ad habendum, *num. 12.*

Emphyteusis non dicitur, sed locatio ad longum tempus, quādo pro recognitione dominii non datur modica quantitas, n. 13.

Fructus percepti ex melioramentis computantur in refectione melioramentorum, num. 14. in fine.

DECISIO XXXIX.

1 DOmini vnanimiter perstiterunt in resolutis, scilicet Sulpitiæ, & litis cōsortibus competere actionem ad recuperationem bonorum de quibus agitur, & illis dandam esse immissionem stante nullitate venditionis factæ per Lampodium Fabritio. Nec obstate exceptionem melioramentorū, cùm Thomasius satis habeat intus quod extra prætēditur. Quòd autē talis actio competat Sulpitiæ, & aliis vltra deducta in alia decisione, hoc euidentiùs apparet, quia prima inuestitura non fuit hæreditaria, cùm fuerit facta simpliciter ad tertiam generationem. Clar. *in §. emphyteusis q. 37. in fine.* Conar. *var. resol lib. 2. c. 18. n. 4. vers quintò deducitur.* & quamuis in ea semel habeatur mentio hæredum; hoc tamen est in nominatione, non in vocatione generationis. Quare cùm ista prima inuestitura non sit hæreditaria, ita dicendum est etiam de secunda, quæ à prima debet interpretationem accipere, vt declarat Ruin. *cons. 187. n. 1 lib. 1.* Paris. *cons. 23. n 64. lib. 1.* Cephal. *consil. 369. num. 101. & seqq.* præsertim cùm ista secunda sit prorogatio primæ inuestituræ. quapropter censetur facta cum eisdem qualitatibus. *l. sed & si manente. ff. de precar. l. Labeo la 2. §. Hæc autem. ff. de arbitr.* Bart. *in l. 1. §. & post operis n. 5. vers. sed & si in bannum. ff. de nou. oper. nunc.* Cephal. *d. cons. 369. n. 10.* & verba prorogationis sunt satis clara, cùm Gundisaluus acquirat pro se, & Helena, & successoribus descendentibus quocunque nomine nuncupentur, & quocunquè consanguinitatis iure sibi attineant in perpetuum; quare cùm in secunda non sit facta mentio hæredum, sed descendentium, non est hæreditaria. Clar. *in §. emphyteusis. q. 16. vers. emphyteusis non est hæreditaria,* vnde cùm iam sit firmatum per duas decisiones constare de legitimatione personæ Sulpitiæ, & litis consortium, necnun de identitate domorum, meritò illis competit actio ad illarum recuperationem.

2 Non obstat [illegible] in prima inuestitura Gundisaluus acquirit ad tertiam generationem masculinam, seu fœmininā, vel ad tertiam nominationem. Quare stante statuto exclusiuo fœminarum censentur fœminæ vocatæ in defectum lineæ masculinæ, & ideò non potuit primus acquirens præiudicare masculis, & si Sulpitia prætendit non adesse masculos in prima inuestitura vocatos, sibi hoc onus probandi incumbit. Nam per Dominos fuit responsum, quòd quidquid sit de illa quæstione, an primus acquirens possit præiudicare, de qua non est opus tractare in præsenti casu, non est verum in hac facti specie, quòd fœminæ censentur vocatæ in prima inuestitura post masculos. nam tunc eo modo censentur vocatæ, quando non apparet de contraria mente testatoris; quia dictum Doctorum fundatur in eo quòd quilibet censetur se cōformare cum statuto patriæ. Brun. *in tract. de stat. exclus. fœm. a. 8. q. 22. n. 1. & seqq.* Anch. *cons. 125. n. 5. vers. secundò principaliter moueor.* Decian. *respons. 46. n. 61. vol. 2. & cons. 30. n. 40 lib. 3.*

In præsenti verò casu constat de contraria mente Gundisalui, quia Gundisaluus in prima inuestitura non acquisiuit simpliciter ad tertiam generationem, sed ad tertiam generationem masculinam, seu fœmininam. quare stante alternatiua *seu*, erat in electione Gundisalui, quam generationem vellet. *cap. in alternatiuis de reg. iur. in 6. §. pen. Inst. de hared. instit.* Bart. *in l. si is, qui ducenta. §. vtrùm n. 1. & seqq ff. de rebus dubiis,* cum aliis. quod etiam ex eo apparet, quia in prorogatione primò nominauit Elnora filias, & eius descendentes, & postea filios masculos; quare satis constat ipsum non habuisse animum in prima inuestitura vocandi fœminas post masculos, cùm sequentia declarent præcedentia. *l. sed Iulianus. § interdum, & §. proinde. ff. ad Maced.* Aym. *cons. 226. n. 6.* Surd. *cons. 366. n. 14. lib. 3.* 5

Cùm igitur constet de contraria mente Gundisalui, non est locus conclusioni quòd voluerit se conformare cum dispositione statuti. Soc. iun. *cons. 71. num. 42. vers. demum, & 4. lib. 1.* Illustr. Mantica *de coniect. vlt. volunt. lib. 6. tit. 7. num. 14.* stante maximè quòd ab ista præsumptione facile receditur. Corn. *consil. 91. num. 1. vers. tamen de facili vol. 1. & cons. 202. num. 9. prope fin. volum. 3.* Aym. *cons. 250. num. 2.* Decian. *cons. 60. n. 28. & seq. vol. 1.* & sequuta est Rota in causa montis Falisci 24. Februarij 1584. & coram me in hac causa. 4

Non obstat quòd in prorogatione emphyteusis, est acquisita pro Gundisaluo Elnora, ac suis successoribus descendentibus, & nomine suorum veniunt hæredes, cùm hæredes dicantur de iure ciuili, successores verò de iure prætorio. Alex. *cons. 44. n. 1. & 4. lib. 1.* Paris. *consil 46 n. 10 lib. 4.* Siluan. *cons. 30. n. 10. & 11.* cum aliis, eòque magis, cùm in dubio pater censeatur stipulari pro filiis vti hæredibus. Surd. post alios *dec 322. n. 32. & seq.* Quia Doctores prædicti loquuntur in emphyteusi acquisita pro hæredibus, & successoribus, & in aliis terminis, in quibus nos non versamur. nam in hoc casu dicitur pro successoribus descendentibus, quòd verbum *descendentibus* sine copula *&*, qualificat verbum *successoribus*, & illud restringit, ita vt non possit intelligi nisi de successoribus sanguinis, nec est nouum in iure quòd verbum *successor* accipiatur aliquando pro successore sanguinis. *l. cùm acutissimi, in l. fin.* vbi Bald. *in 2. notab* Ias. *n. 1. C. de fideic.* Soc. sen. *cons. 249. n. 15. & 16. lib. 2.* 5

Nec subsistit quòd ex quo non est posita copula *&*, inter verba *successoribus descendentibus*, magis videtur dicendum fuisse intellectum de hæredibus, vt per Pinell. *in l. 1. part. 3. n. 90. C. de bon. matern.* Quia ratio Pinelli optimè facit pro decisione, licèt loquatur in aliis terminis, scilicet quando stipulatio fit pro liberis hæredibus sine copula *&*. sic verbum *hæredes* qualificat, & restringit vocationem liberorum. Ita in præsenti casu cū stipulatio sit facta pro successoribus descēdentibus, 6

illud verbum *descendentibus* qualificat, & restringit verbum *successoribus*, vt dictum fuit.

Et cessat omnis difficultas, quia prima inuestitura est pro descendentibus. quare ita debet intelligi etiam prorogatio, vt dictum fuit.

7 Secundò, quia in aliis partibus vocantur descendentes simpliciter, absque alio verbo *successoribus*, & quamuis sit posita dictio vt suprà, tamen est posita ad repetitionem descendentium, & habentium interesse, non vt repetat illam qualitatem successorum.

Tertiò, quia fit concessio pro descendentibus quocumque nomine nuncupentur, & quocumque consanguinitatis iure attineant in futurum, & ista verba repugnant emphyteusi hæreditariæ, vel mixtæ, quia si non essent vocati nisi hæredes, ista stipulatio *quocumque nomine*, &c. & *quocumque consanguinitatis iure*, &c. esset inutilis, quia non posset habere effectum nisi essent etiam instituti hæredes.

8 Nec refragatur quòd in dubio pater censeatur stipulari pro filiis vti hæredibus, quia quidquid sit in aliis contractibus, secus est in emphyteusi quando non est facta mentio hæredum, ex communi opinione Doctorum, Clari *in §. emphyteusis, quæst. 37. in principio.* Caputaq. *decis. 113. part. 1. in manuscript.* Cot. *decisione 355.*

9 Nec est verum quòd fœminæ non possint succedere in hac emphyteusi. nam respuitur quòd vocantur descendentes, quorum appellatione veniunt ex proprietate sermonis etiam fœminæ. Alex. *cons. 160. num. 2. vers. sed his non obstantibus lib. 2.* Dec. *cons. 413. n. 11. lib. 2.* Paris. *cons. 72. n. 6. lib. 4.* nec si fuit habita ratio agnationis, cùm vocetur Elnora fœmina, nec militat ratio statuti, vt latè fuit deductum etiam in alia decisione.

10 Minus résistit quòd vocentur consanguinei, qui agnati dicuntur. *l. 1. §. fin. cum l. seq. ff. de suis & legit. hæredibus. §. 1. Inst. de leg. agnat. success.* quia vocantur descendentes, vt dictum fuit, & subditur, quocumque nomine nuncupentur, & quocunque consanguinitatis iure sibi attineant. ex quibus constat Gundisaluum non se restrinxisse ad agnationem, eòque magis, quia secundùm communem vsum loquendi appellantur consanguinei quocunque modo sanguine coniuncti. Bart. *in l. cùm quidam. §. 1. n. 1. vers. sciendum est ff. de acquirend. hæred.*

11 Minus subsistit quòd Elnora fuit prima acquirens, vt deducitur ex eo, quia cùm esset illegitima, non poterat succedere vti hæres patris, & ideò debet censeri noua acquirens. Afflict. *decis. 99.* quapropter cùm in testamento exclusæ sint fœminæ, meritò debent succedere tantùm masculi, stante maximè clausula, *ad habendum*, &c. posita in prorogatione.

Nam respondetur quòd huiusmodi emphyteusis non est hæreditaria, & ideo in generali dispositione non veniunt bona emphyteotica, vt latè in alia decisione. vltra quòd illegitimus potest patri succedere, licèt non tanquam hæres in emphyteusi. Bald. *in l. 2. n. 7.* & ibi Ias. *n. 122. C. de iure emph.* & sic quamuis patris stipulatio facta pro filio illegitimo sonet in nouam dationem, non tamen inde est, quòd iste, cuius fauore fit stipulatio, sit primus acquirens, quia inter emphyteotam, & eius filium pro quo stipulatur, oritur tacita donatio, & ideò succedit patri, licèt non tanquam hæres, vt declarat Bald. *in auth. si quas ruinas, n. 8. vers. secunda ratio est. C. de sacros. Eccles.* D. Aldrob. *cons. 6. num. 6.*

12 Nec clausula *ad habendum*, &c. afficit quòd Elnora potuerit disponere in præiudicium vocatorum, quia cùm huiusmodi clausula sit posita in parte executiua, non ampliat, neque imminuit naturam emphyteusis. Dec. *cons. 500. n. 8. vers. & ideo.* Pedem. *decis. 164. n. 2.* Vincent. de Franch. *decis. 6. n. 7.* Cordub. *de caus. propriet. ob alien. limit. 3. num. 8.* Honded. *cons. 33. num. 11. volum. 1.*

Vltra quòd istæ clausulæ, vt patet ex lectura, expressè sunt appositæ ad fauorem vocatorum.

Minus etiam obstat dum dicitur quòd hæc fuit locatio ad longum tempus, stante magna quantitate recognitionis, nempe ducatorum 90. cùm tunc dicatur emphyteusis, cùm pro re in recognitionem dominij quantitas modica soluitur. Ruin. *cons. 167. n. 21. & seqq. lib. 1.* Roland. *cons. 96. n. 25. & seq. vol. 1.* & tenuit Rota coram R. D. Mateo Patriarcha Alexandrino in causa Romana Casalium 6. Nouembr. 1576. & ideò illi debent censeri vocati, qui sunt filij & hæredes. 13

Nam fuit responsum quòd quicquid sit de hac quæstione, & an huiusmodi contractus fuerit locationis, vel emphyteusis, satis est quòd sint vocati descendentes, quarum appellatione veniunt etiam fœminæ, & quòd nulla sit facta mentio hæredum per Sulpitiam.

Prædictis stantibus, d. Sulpitiæ, & litis consortibus danda est immissio, quoniam iam fuit firmatum coram me alienationē factam per Lampodium in Fabritium fui'se nullam, ita vt ab ipso Lampodio ius non sit abdicatum in præiudicium Sulpitiæ, & aliorum. 14

Nec officit, quòd prætendantur melioramenta, quia Troilus, qui illa fecit, cessit ius suum Sulpitiæ, & litis consortibus pro summa scutorum 170. & eis debentur fructus, & pensiones domus, & apothecarum à die motæ litis, & ante motam litem canones decursi, & non soluti, quæ omnia longè excedunt valorem omnium prætensorum melioramentorum, & cum illis veniunt computanda, vt per Put. *decis. 276. lib. 3.* & fuit pluries resolutum.

ILLVSTR. D. CARDINALI LANCELLOTO.

Valentina decimarum. Veneris 28 Nouembris 1603.

ARGVMENTVM.

Priuilegiorum communicatio, seu concessio non trahitur ad priuilegia, quæ non nisi cum magna difficultate concedi solent, & in quibus agitur de præiudicio tertij, prout est priuilegium emptionis decimarum, & quid si in gratia adest clausula, *quorum tenores.*

SVMMARIVM.

Priuilegiorum communicatio operatur idem, ac si eadem priuilegia specificè concessa fuissent, num. 1.

Priuilegiorum communicatio non trahitur ad ea, quæ cum magna difficultate conceduntur, & in quibus agitur de præiudicio tertij, ibid.

Exemptio solutionis decimarum lædit ius tertij. & ideo ad eam non extenditur priuilegiorum communicatio, n. 2.

Exemptio solutionis decimarum non solet concedi nisi cum magna difficultate & causæ cognitione, ibid.

Papa sub inuolucro verborum non præsumitur voluisse tertio præiudicare, ibid. in fine.

Priuilegia non sunt amplianda, sed strictè interpretanda vbi agitur de præiudicio tertij, num. 3.

Conciliari dispositioni non censetur derogatum, nisi hoc fuerit specificè dictum, ibid.

Papa non præsumitur voluisse communicare priuilegia de quibus scientiam non habebat sine causæ cognitione, n. 4.

Clausula in concessione priuilegiorum, quatenus non sunt contraria decretis sacri Concilij Tridentini, & Regalibus institutis, quid operetur, ibid.

Priuilegiorum concessio, seu communicatio cum clausula, quatenus licita & honesta sint, *quid operetur, ibid.*

Priuile

Priuilegiorum communicatio non trahitur ad ea de quibus specialis mentio facienda est, n. 5.

Clausula, quorum tenores, *in communicatione priuilegiorum apposita operatur, ac si totus priuilegiorum tenor fuisset expressus, n. 6. declara vt n. 7. & seqq.*

Papa non dicitur ex certa scientia priuilegia concessisse, nisi priuilegia viderit, vel per suos officiales discussa fuerint, num. 9.

DECISIO XL.

1 COmmunicatio priuilegiorum per S. D. N. concessa Ordini S. Hieronymi, quamuis sit cum amplissimis verbis concepta, & licèt rursus similis communicationis ea sit vis, vt ille ad cuius fauorem emanauit tribuat omnia priuilegia, perinde ac si specificè concessa fuissent, vt per Oldrad. *consil.* 300. cum aliis allegatis, & de simili priuilegio exemptionis tradit Paris. *consil.* 22. *num.* 5. *lib* 4. Tamen in casu de quo agitur Domini censuerunt communicationem prædictam non comprehendere exemptionem à solutione decimarum, de qua nulla fuit in ea facta mentio. Fundamentum resolutionis fuit, quia huiusmodi cõmunicationes, siue adæquationes non extenduntur ad ea quæ non solent concedi, vel saltem cum magna difficultate conceduntur, & in quibus agitur de præiudicio tertij, iuxta not. per Doct. *in l.* 1. *ff. de leg.* 1. vbi Ias. *num.* 21. & 22. Socin. iun. *numer.* 43. & 49. Rip. *numer.* 9. Alciat. *num.* 4. Aym. *num* 103. Ant. de Butr. *consil.* 19. *n.* 9. Natt. *consil.* 4. *num.* 6. & sentit Rota in causa Caurien. nullius iurisdictionis 15. Ianuarij 1577. coram bo. me. Cantucio.

2 Huiusmodi autem est exemptio à solutione decimarum, nedum quia læditur ius tertij, cùm præiudicetur illis, qui habent intentionem fundatam de iure communi, vel aliàs, & in Hispania ferè omnium Ecclesiarum fructus consistant in decimis debitis vigore antiquarum donationum, de quibus sæpe actum fuit in Rota; sed etiam, quia talis exemptio non solet nisi cum magna difficultate, & causæ cognitione concedi. Ioan. Andr. *in cap. Dudum num.* 5. *vers. ratio diuersitatis. de priuileg.* Neque verisimile est Papam sub inuolucro verborum voluisse ita enormiter Ecclesias lædere, prout etiam consideratum fuit in allegata causa Caurien.

3 Ad quod eo magis dicendum est, tum quia in hac materia exemptionis, in qua cùm tractetur de subtractione iuris alterius, priuilegia non sunt amplianda, sed strictè interpretanda. Oldrad. *consil.* 206. Roman. *consil.* 180. *in fin.* Abb. *in cap. licet num* 2. *de decim.* & fuit dictum in causa Carthaginen. decimarum 10. Iunij 1588. coram Reu. Alexandrino, tum quia priuilegia loquuntur tam de bonis emptis, quàm de emendis, contra *cap nuper. de decim.* quod cùm contineat dispositionem Conciliarem, non tollitur nisi ei fuerit specificè derogatum. *cap. ex parte de capell. monach.* Oldrad. *consil.* 326. Caputaq. *decis.* 176. & 268. *part.* 1. & fuit dictum in causa Vlixbonen. decimarum 5. Nouembris 1574. coram Orioleñ. & in causa Orioleñ. decimarum 21. Maij 1586. coram bon. me. Orano, & aliàs sæpe.

4 Tum etiam, quia Papa non habuit notitiam in specie quòd priuilegia communicata continerent exemptionem à decimis, cùm gratia fuerit concessa sine causæ cognitione, sicut colligitur, ex quo communicantur priuilegia in quibus fuerunt communicata etiam alia priuilegia concedenda, respectu quorum non potuit adhiberi causæ cognitio, cùm de eis Papa notitiam habere non potuerit. Item ex clausula illa quatenus decretis sacri Concilij Trid. & regularibus institutis ipsius Ordinis contraria non existant, quæ non apponitur in gratiis quæ ex certa scientia conceduntur, quia quando Papa habet certam scientiam, & adhibet causæ cognitionem, scit etiam cognoscere, an priuilegia sint contra decreta Concilij & regularia instituta, vt fuit consideratum in causa Burgen. iurisdictionis 5. Ianuarij 1589. coram bon. me. Bubalo, & de simili clausula, *quatenus licita, & honesta*, quòd apponatur confirmationi in forma communi, non autem illi quæ appellatur *ex certa scientia*, fuit dictum in causa Conchen. iurisdictionis 2. Aprilis 1593. coram Illustrissimo Mantica.

Non obstat quòd fuerint communicata priuilegia Gregorij XI. & Sixti V. quæ nihil aliud continent quàm exemptionem à decimis, quia mentio istorum priuilegiorum non fuit facta specialiter, & sigillatim, sed in genere vnà cum aliis priuilegiis concessis ab aliis summis Pontificibus, & ideo Pontifex potuit credere quòd aliud continerent quàm exemptionem à decimis. nam in Papa præsumitur ignorantia priuilegiorum, iuxta not. communiter per Doctor. *in cap.* 1. *de constit.* 5

Neque obstat clausula *quorum tenores*, quæ solet operari perinde ac si totus tenor priuilegiorum fuisset de verbo ad verbum insertus, ex cons. Ant. de Butr. 2. quia fuit responsum pluribus modis, & primò quòd operatur, vt censeatur insertus tenor priuilegiorum quæ communicantur, eorum tamen ad quæ se extendit excommunicatio, non autem eorum quæ in communicatione absque speciali expressione comprehendi non solent, cùm hæc clausula non alteret dispositionem, sed benè operetur ad excludendam subreptionem, vt fuit resolutum in causa Abulen. iurisdictionis 22. Ianuarij 1588. coram bo. me. Orano. 6

Secundò ista clausula non operatur quotiescumque, si concedens notitiam habuisset, verisimiliter non concessisset. Put. *decis.* 51. *de praben.* fuit resolutum in causa Romana secretariatus 11. Aprilis 1592. coram R. Alexandrino, prout neque supplet defectum intentionis. Paris. *consil.* 24. *num.* 51. *lib.* 4. & *consil.* 1. *numer.* 96. *lib.* 1. & fuit dictum in causa Cauen. pensionis 19. Ianuarij 1571. coram bo. me. Card. Lancellotto. 7

Tertiò talis clausula de sui natura non operatur circa non expressa. Dec. *consil.* 142. *num.* 7. non obstat, & dicitur in d. causa Cauen. neque in his de quibus non est facta aliqua mentio, ita vt de eis saltem in genere Papa cogitare potuerit. Caputaq. *decis.* 121. *part.* 1. & licèt in communicatione adsint verba *exemptiones, immunitates*, &c. Tamen non debent intelligi de exemptionibus à solutione decimarum, sed de aliis quæ solent de facili concedi, vt suprà dictum est. 8

Denique clausula ista non inducit certam scientiam concedentis, nec facit quòd censeatur adhibita causæ cognitio. Fetret. *consil.* 38. *num.* 2. & fuit dictum in allegata causa Conchen. iurisdictionis 2. Aprilis 1593. coram Illustrissimo Mantica. Cum enim non fuerit insertus tenor priuilegiorum, neque effectualiter Papa narratus, gratia non dicitur ex certa scientia, nec concessa cum causæ cognitione, nisi constet Papam vidisse priuilegia, vel per suos officiales fuisse discussa, vt fuit dictum in Caluaten. iurisdictionis 16. Ianuarij 1587. coram Domino de Rubeis, & in supradicta Romana secretariatus coram R. Alexandrino; sed hic certa scientia, & causæ cognitio quoad exemptionem à decimis omnino excluditur, ex attestatione duorum Illustrissimorum Cardinalium, ad quorum relationem fuit hæc communicatio per S. D. N. expedita, asserentium non fuisse de ipsorũ intentione quòd communicaretur exemptio à decimis, immò ab eis 9

 fuisse

fuisse deletam clausulam etiam respectu decimarum, quæ fuerat in minuta supplicationis apposita, & hîc sublata sunt etiam in contrarium deducta.

R.P.D. DAMASCENO.

Romana Cottiuij. Mercurij 4. Februarij 1604.

ARGVMENTVM.

Recognitio manus scribentis nunquid concludenter probata censeatur per testes, dicentes illius manum notam habere, licèt non fuerint præsentes scripturæ, de qua agitur, & quid si deponantur per similitudinem scriptutarum, absque eo quòd concurrant requisita in comparatione litterarum.

SVMMARIVM.

Recognitio manus facta censetur per testes, dicentes se habere notam manum scribentis, quia aliàs viderunt eum scribere, præsertim concurrentibus adminiculis, n. 1.

Voluntas hominis deprehenditur etiam ex actu nullo, numero 3.

Enunciatiua verba instrumenti continentia dispositionem inualidam probant inter easdem personas, n. 3. vbi præsertim si fuerint prolata per modum causæ, & circa factum enunciantis.

Sigillum licèt plenè non probet ex quo non apparet, de cuius voluntate fuerit appositum, aliquem tamen probationis gradum facit, num. 4.

Recognitio manus facta per testes de similitudine scripturarum deponentes, nunquid dicatur concludenter probata, num. 5.

Testes propter affinitatem transuersalem non repelluntur in causa ciuili, num. 6.

Recognitio manus nunquid censeatur probata per testes qui non viderunt scribere, n. 6. vbi etiam quid si vltra testes concurrant adminicula.

DECISIO XLI.

1 PRo maiori parte fuit conclusum manum Ascanij Colũnæ, de qua in priuilegio donationis, esse sufficienter recognitam, adest enim recognitio Aurelij testis dicentis se habere notam manum, quia aliàs vidit scribere, quod sufficit ex stylo Rotæ. Achil. *decis. 2. de fid. instrum* & fuit dictum in causa Barchinonen. matrimonij coram Robusterio de anno 1575. & aliàs sæpe concurrunt etiam adminicula ex quibus perficitur probatio. Bart. *in l. 1. § ijdem Cornelio. ff. de quæst.* cum aliis per Decian. *consil. 17. n. 12. lib. 3.*

2 Adminicula sunt in primis, instrumentum confectum per eundem Ascanium de anno 1550. & sic post datam priuilegiorum de quibus agitur, in quo quidem instrumento continetur ista eadem donatio, & ibi narrantur merita Sillæ donatarij, & quòd illa donatio fiebat ad firmitatem, & robur priuilegiorum aliàs eidem Sillæ concessorum, ex quo actu duæ resultant validissimæ præsumptiones. Prima est animus Ascanij faciendi similem donationem Sillæ. Altera est quòd quædam priuilegia huius generis fuerant per priùs concessa per eundem Ascanium eidem Sillæ, quæ priuilegia esse ista dicendum est, ex quo de aliis non apparet.

3 Non obstat quòd donatio, de qua in dicto instrumento, prætendatur inualida propter non seruatas solemnitates statuti, quia etiamsi hoc esset, nihilominus ex actu nullo colligitur voluntas disponentis. *l. fin.* & ibi latè Doctor. *ff. de reb. cred.*, & enunciatiuè in instrumento continente dispositionem inualidam probat inter easdem partes, vt fuit resolutum in causa Mediolanen. de scamnis 10. Nouembris proximè elapsi, coram R.P.D. meo Ortembergo, & rursus in eadem 23. Ianuarij præsentis anni, maximè quando, vt in hoc casu, enunciatiua stat per modum causæ, & versatur circa factum enuncianris, vt bene fuit ponderatum in dictis decisionibus per doctr. Bart. *in l. gerit num. 15. ff. de acquir. hered.* Alex. *consil. 46. n. 2. lib. 1.* Dec. *consil. 151. n. 2.* Decian. 32 *n. 82.* cum aliis allegatis.

Secundum adminiculum facit appositio sigilli eiusdem Ascanij, quod fuit firmiter recognitum. licet enim conclusio patiatur difficultatem respectu plenæ probationis, ex quo non appatet de cuius voluntate merit appositum, ex relatis per Gabr. *de præsumpt. conclus. 4. num. 12.* tamen negari non potest, quin in hoc casu faciat aliquem probationis gradum. Couar. *pract. quæst. c. 22. n. 9. vers. possit Abbatis opinio.* 4

Tertiũ adminiculum probant testes recognoscentes manum Ascanij per similitudinem, hoc est, dicentes se illam habere notam tanquam versati in scripturis eiusdem Ascanij. licèt enim non concurrant requisita per Doctores *in l. comparationum C. de fid. instrum.* tamen & ipsi nisi fuerunt in aliquo suffragari, vt fuit dictum in causa Romana de Mazzocchis 9. Martij 1580. coram Cantucio, est inter diuers. impress. 124. *part. 2.* 5

Non obstat quòd Aurelius sit auunculus, quia affinitas transuersalis non repellit testem in causa ciuili. Angel. *consil. 194. num. 2.* Corn. 51. *num. 9. vol. 1.* Mars. *sing* 133. Paris. qui de communi *cons. 87. num 26. & 27. vol. 3.* Non obstat quòd isthic donationes sint de illis, in quibus tam ex statuto vrbis antiquo *cap. 22. lib. 4.* quàm ex nouo *cap. 149. lib. 1.* debent interuenire testes, & propterea non sit attendenda recognitio istius testis, ex quo non vidit scribere ipsasmet scripturas quas recognoscit. Afflict. *decis. 181. num. 8.* cum aliis per Couar. *pract. quæst. cap. 22. num. 1. in fin.* quia sumus extra hanc difficultatem, ex quo concurrunt adminicula, vt fuit tentum in dicta Romana de Mazzocchis coram Cantucio. Præterea disputatio super hoc articulo videtur superflua. nam aut ista priuilegia sunt valida sine testibus, cùm ita soleant communiter fieri à Magnatibus, & non est locus obiecto: aut non sunt valida, de quo suis loco, & tempore, frustrà quæritur, an sint recognita, cùm ex alio futura sint nullius roboris; nempe quia non se subscripserunt testes, &c. 6

R. P. D. PEGNA.

Brundusina gabellæ 13. Februarij 1604.

ARGVMENTVM.

In hac decisione, quæ singularis, & magistralis est, duo exactissimè explicantur. Primum, an & quando laici possint Ecclesiasticis personis gabellas & onera imponere. Secundum, quando ad easdem gabellas & onera Ecclesiasticæ personæ teneantur, si bona & prædia iam olim sic effecta ad eos peruenerint.

SVMMARIVM.

Clerici, & Ecclesiasticæ personæ non tenentur soluere gabellas, collectas, impositiones, datia, & qualibet alia onera à laicis imposita, in tantum quod laici cogentes Clericos

ricos ad istas contributiones sint excommunicati, num. 2. nisi concurrant plura requisita, vt n. 3. & seqq.

Clerici & Ecclesiastica persona, ad quas peruenerunt bona pro quibus sæculari Principi gabella & onera soluebantur, nunquid ad dictas gabellas & onera teneantur, n. 9. in fine & seqq. vbi distinguuntur plures casus.

DECISIO XLII.

1 COmmunitas & homines terræ Mennæ Brundusin. Diœcesis, vt subuenirent vrgentibus necessitatibus, census super datiis, panis, vini, & olei, & aliis redditibus imposuerunt in totum pro summa 57000. ducatorum, cum promissione quam simul congregati tam communi, quàm proprio nomine fecerunt, quòd prædictos census tanquam de propriis pecuniis emptos defenderent, & de euictione sub hypotheca omnium bonorum obligari voluerunt. Anno 1544. eadem vniuersitas data prædicta super quibus census fuerat impositus, ac omnes alios redditus, & prouentus publica citatione præcedente, arrendarunt, seu locarunt Donato Antonio, & Bernardino Dominio ad 14. annos, cum pacto quòd Intra dictum tempus prædictum debitum 57000. ducatorum extinguerent, quolibet scilicet anno certam partem, interim verò soluerent annuos fructus partis non extinctæ, & vlteriùs persoluerent etiam annuatim debita fiscalia & alia annua onera eiusdem vniuersitatis. Interim cùm Donatus Antonius & Bernardinus maiorem partem prædictorum ducatorum 57000. extinxissent, & annua onera soluissent, & multa de prædictis bonis hypothecatis in potestatem Clericorum deuenissent, à quibus prædicti arrendatores exigere volebant eam partem, & portionem, quam exigebant antequam bona ad Clericos peruenissent, & Clerici contribuere alicui solutioni debitorum fiscalium, vel extinctionis debiti censuum recusarant. Moto iudico coram Archiepiscopo Brundusino, eius Vicarius pronunciauit quòd Clerici per decennium præteritum pro tribus tertiis soluere in rebus emptis & donatis tenerentur, & in futurum quod possiderent, excepto ad titulum ordinis sacri, non tamen in fraudem & pro debitis contractis bona empta, & donata & patrimonialia transiuissent cum oneribus suis, & Clericos teneri contribuere; non tamen si donatores & venditores fuissent soluendo. Rursus eosdem Clericos teneri pro bonis tenentibus contribuere, donec peruenirent ad ordines sacros, de bonis donatis ad titulum ordinationis. Causa in partibus sic diffinita in gradu appellationis introducta in Rota, dubitaui, an sententia Brundusina esset confirmanda, vel infirmanda. Et quia articulus erat clarus & exemplaris, proposita causa die 5. Martij & 7. Nouembris 1603. solis arrendatariis informantibus non fuit capta aliqua resolutio, quia Domini maturè considerare & intelligere voluerunt naturam bonorum super quibus imponuntur hæc onera, & similiter naturam onerum fiscalium. Denique in hac vltima propositione Rota contra arrendatores informantes respondendum censuit sententiam Brundisini non fuisse confirmandam.

2 Clara est enim conclusio Ecclesiasticas personas non teneri ad gabellas, collectas, impositiones, datia, & quælibet alia onera à laicis imposita. *cap. non minus, & cap. aduersus. de immunit. Ecclesiar. cap. 1. eodem tit. lib. 6.* latè Bero. *consil. 31. incipien. consultationibus lib. 1.* & fuit in Rota sæpe decisum, & signanter in causa Valentina gabellæ 4. Nouembris 1595. & die 19. Ianuarij 1596. coram D. meo Pamphilio, & die 9. Decembris 1598. coram bo. me. Orano, & in causa Corduben. gabellæ coram me die Veneris 19. Ianuarij 1607. Et ista conclusio adeò vera est, vt laici cogentes Clericos ad istas contributiones sint excommunicati; ad effectum enim vt Clerici seu personæ Ecclesiasticæ legitimè possint subire ista onera, & ad ea persoluenda compelli, inspecto iure Canonico sequentia copulatiuè requiruntur.

Primò vt adsit magna necessitas cui aliàs facile sub- 3
ueniri non possit, tunc Clerici, cum laicis contribuant, probatur *in d. cap. non minus*, vbi expresse notat Abb. *num. 5. vers. secundò requiritur, & dicto cap. aduersus, de immunit. Ecclesiarum*, vbi Abb. *num. 4.* & clariùs apparet per extrauagan. Benedicti XI. *sidstitutio. de immunit. Ecclesia.*

Secundò debet concurrere communis vtilitas, vel 4
saltim pietas, vt *in d. cap. non minus, & cap. aduersus*, & de pietate considerauit textus *in l. ad extractiones. C. de sacros. Eccles.*

Tertiò oportet quòd onus illud sit tale, vt ad illud 5
sustinendum laici non sufficiant, quia Clerici, & Ecclesiæ, solùm tenentur cum laicis contribuere in subsidium, & vbi laicorum non supersunt facultates, vt *in d. cap. non minus, & cap. aduersus*, quas conditiones considerauit Benedictus *in d. extrauag. de immunit. Eccles.* ibi,

Cæterùm attendant sollicitè Ecclesiarum Prælati 6
& Clerici Lateranen. Concilij quòd in huiusmodi subuentionibus solùm casum necessitatis, aut communis vtilitatis, vbi laicorum ad id non supersunt facultates, deliberatione prouida noscitur expressisse.

Quartò requiritur quòd ad onus huiusmodi impo- 7
nendum vocetur & consentiat Clerus, nec sufficeret Episcopus cum Capitulo, quia quod omnes tangit, ab omnibus particulariter approbari debet. *c. cùm omnes. de constit. cap. quod omnes. de reg. iur. in 6* & probatur *in cap. aduersus*, ibi, *verùm si quando forte Episcopus simul cum Clericis*, & considerat Abbas *in dicto c. non minus, num 4 & 5.*

Quintò & vltimò in istis oneribus imponendis ad 8
effectum vt Clericus teneatur, potissimum requiritur vt Papa consulatur, & ipso consulto, & non aliàs, Clerici contribuant. *d. cap. aduersus*. vbi notat Abb. *num. 5. vers. 4. requiritur*, & sic fuit expresè cautum per Benedictum XI. *in dicta extrauagan. de immunit. Ecclesiarum.* Et meritò, quia si arbitrio Episcopi & Cleri hoc relinqueret, facile contingerent huiusmodi impositiones, & onera per ambitum & preces Principum, & ministrorum laicorum, quibus occurrere solent Romani Pontifices, qui non aliter, quàm causa cognita ipsas facultates vt Clerici contribuant, concedere solent.

Postremò requiritur quòd ad hæc onera, & impo- 9
sitiones soluendas postquam prædictis requisitis concurrentibus imposita fuerint, Clerici & personæ Ecclesiasticæ non à ministris laicis, sed ab Episcopo & superiore Ecclesiastico compellantur. Princeps enim & potestates sæculares non possunt se in his intromittere. Ita Innocen. *in d. cap. non minus, num. 6. vers. quamuis ad ea*, & Ias. *in l. ad institutiones, num. 4. vers. ad hoc tamen, & num. 6. vers. quod verum credo. C. de sacros. Ecclesiis*, & Innocen. & Bald. communiter sequuntur Doctores, & signanter Abb. *in d. cap. non minus. n. 18. versic. dicitur tamen. de immunitate Ecclesiarum.* & Guidopap. *decis. 78. in fine. versic. si tamen dicti viri* Et quamuis ista non videantur pertinere ad istum casum, in quo agebatur de soluendis oneribus rebus ipsis, seu bonis impositis antequam peruenissent ad manus Clericorum, adhuc remanebat periculum saltim ratione illorum onerum quæ arbitrio Principum imponuntur, quòd possent Clerici & Ecclesiæ tractu temporis grauari ad ista onera persoluenda.

Ad

10 Ad iſtud periculum euitandum informantes pro arrendatariis deducebantur primò quòd bona de quibus agebatur tranſire debuerant cum oneribus ſuis, præſertim cùm eſſent hypothecata. gloſſ. *in cap.* 1. *in verbo ſenioribus de cenſ.* Bald. *conſil.* 280. *col.* 2. *verſic. Nam cùm, & verſic. ſicut ſi peruen-ſſet*, *lib.* 2. Anchatan. *conſil.* 303. *num.* 3. *in fine. verſic. ad hoc reſpondeo. & n.* 4. *verſic. & confirmatur.* Bellon. *conſil* 40. *num.* 5. Theſaur. *deciſ.* 234. *num.* 9. vbi affirmat ita bis fuiſſe iudicatum. Sed hoc motiuum non placuit Dominis, quia licèt poſſit procedere reſpectu onerum realium impoſitorum anteaquàm bona peruenirent ad Eccleſiam, ſecus autem eſſe dicebant, quando onera non eſſent merè realia; quia tunc ſi deueniant ad Eccleſiam, vel perſonas Eccleſiaſticas, non durant talia onera. quod vt manifeſtiùs intelligeretur, Domini diſtinguebant aliquos caſus.

11 Primus eſt quando poſſeſſionibus, prædiis, ſeu bonis propter bona ipſa inducuntur, ſiue imponuntur onera, vt *l. reſcripto. § fin. & l. minus. §. matrimoniorum. de mun. & honorib.* & hoc caſu res onerata ad quemcumque perueniat, cum illo onere tranſit, & conſequenter Clericus ad quem peruenit pro illis ſoluere tenetur, eſt enim onus illud certum, reale, & perpetuum. Ita tenuit Innocen. *in cap. non minus.* Calder. *conſil.* 7. *num.* 2. *verſic. ſubdit tamen. de conſtis.* Archidiac. *in cap.* 1. *de immunit. Eccleſ. lib.* 6. quem ſequuntur *Ibid.* Ioan. Andr. *num.* 5. *in princip.* & Geminian. *n.* 9. Abb. *conſil.* 53. *num.* 2. *verſic. certum eſt, lib.* 1. Ancharan. *conſil.* 96. *num.* 6. *verſic. ceſſat autem.* Ang. *conſil.* 24. Bart. *in d. l. reſcripto. §. vlt. num.* 5. *ff. de mun. & honor. & in l. placet, num.* 59. *C. de ſacroſ. Eccleſiis*, quem refert Alphonſus Aluarez *in ſpeculo iuris Pontificy cap.* 25. *§. & quoad principalem. verſic. Nam ſi dictum.*

12 Secundus caſus eſt quando impoſitio onerum non eſt perpetua & certa, ſed pro varietate negotiorum imminentium, & immutatur illa impoſitio, quæ fit, vt dicunt præcitati auctores, pro ſolido & libra, & tunc ſi res tali modo grauata perueniat ad Eccleſias, deſinit durare illud onus. *cap. non erit* 10. *quæſt.* 1. *cap.* 1. *de iure patronat lib.* 6. Archid. *d. cap. de immunitat. Eccleſ. lib.* 6. quem refert & ſequitur Ioan. And. *num.* 5. *in fine*, & Geminian. *ibid. num* 9. *verſ. Tamen ſubdebat*, & Cald. *d. conſil.* 7. *de conſtitut. num.* 2. *circa finem, verſic. ſcilicet tamen.* Et licet paulo pòſt *verſic. iſta quidem*, idem Calderin. conſiderata rei grauitate, addebat quòd iſta indigerent declaratione ſummorum Pontificum, quoniam in Eccleſiarum læſionem poſſent talia ſtatuta emanare, ipſe tamen ſtatim inhærendo opinioni Iacobi Butrigar. & Bart. ſupradictam deſtructionem amplectitur.

13 Tertius caſus eſt quando iſta onera, ſeu collectæ & impoſitiones imponuntur ratione perſonæ tantùm propter bona, & iſto caſu cùm non inhæreant rebus, ſed ratione perſonarum potiſſimum imponuntur, conſequenter non poſſunt imponi niſi ſubditis, hoc eſt, ciuibus & incolis. *l. ſcriptum. §. ſciendum*, vbi gloſſ. *ff. de mun. & honor.* Vnde cùm Clerici non ſint ſubiecti, non poſſunt talia onera imponi, nec ipſis, nec Eccleſiæ, ſiue antea quàm peruenirent ad Eccleſiam, fuerint impoſita, ſiue poſtea. Ita præcitati Doctores & ſignanter Geminian. *in dicto cap.* 1. *de immunitate Eccleſiarum, num.* 9. *in fine*, vbi concluditur ex hoc patere reſponſum ad omnia iura quæ in contrarium poſſent allegari, quia loquuntur in prædiis tributariis, & ſic quando onera ſunt annexa rebus, & non perſonis.

14 Cum ergo impoſitiones cenſuum, de quibus agebatur, non eſſent onera certa, & ordinaria, ac perpetua; nec propriè realia, Clerici & Eccleſiæ, ad quas iſta bona peruenerunt, non tenebantur ad eorum ſolutionem. Idem iudicium fuit de ſolutionibus fiſcalibus; nam licèt informantes pro arrendatoribus contenderent eſſe onera perpetua conformia & conſueta ſolui ab habitatoribus pro tuitione maritimarum nauium & militum ſtipendiis, iuxta æſtimationem & deſcriptionem antiquitus in ea cataſtis factam, quia tamen præcitati Doctores affirmabant tales deſcriptiones quæ ſunt pro ſolidò, & libra, non eſſe perpetuas, ſed mutari pro varietate negotiorum imminẽtium; ita Eccleſiæ & perſonæ Eccleſiaſticæ ad iſtas ſolutiones non teneri, licèt ad illas peruenerint bona huiuſmodi ſolutionibus grauata. *cap.* 1. *de immunitate Eccleſiarum, lib.* 6. vbi Archil. Ioan. Audr. & Geminian. *num.* 9. *Clementin.* . . . . *de cenſib.* & eſt communis opinio.

Et ex his meritò fuit concluſum contra arrendatarios & ſententiam Brundiſini fuiſſe reuocandam.

R. P. D. IVSTO.

Anconitana bonorum. Luna 16. Februarÿ 1604.

ARGVMENTVM.

Cenſus quando extinctus dicatur, nec in eo fructus currant poſt illius diſdictam, depoſitum, & intimationem factam, & quomodo hæc diſdicta, depoſitum & intimatio fieri debeant.

SVMMARIVM.

Procurator, ſeu tutor ad certum actum deputatus non poteſt catera expedire vltra actum ad quem deputatus eſt, num 1.

Mater tutrix admittitur ad tutelam ſine ſatiſdatione, & aliis ſolemnitatibus, n. 2. *in fine.*

Tutor ad certum tempus non datur. declara vt n. 3.

Depoſitum non dicitur legitimè factum, citato eo qui recipiendi depoſitum legitimam non habet perſonam, numero 4.

Notario aſſerenti nuntium citaſſe, & ſchedulam citationis ſibi tradidiſſe, credendum eſt, num. 5.

Cenſus diſdicta non ſuffragatur poſt bimeſtre à tempore facta diſdicta, ſed opus eſt noua diſdicta, num. 6.

Cenſus redemptionis intimatio quomodo fieri debeat, ibid.

Cenſus extinguitur per actum veriſimilem, ibid.

Depoſitum non integrum deponenti non ſuffragatur, numero 7.

Depoſitum conditionale ſuſtinetur, ſi conditiones ſunt intrinſeca, num. 10.

DECISIO XLIII.

DVbium fuit propoſitum die Lunæ 12. menſis Ianuarij proximè præteriti, informantibus ſolùm hæredibus bon. me. Archiepiſcopi Theatini filiis quondam Petri de Leonibus. In quo Domini tunc intellexerunt cenſum non eſſe extinctum. Et nihilominus poſtea auditis informantibus pro Domino Ioanne Baptiſta Triumpho mandarunt vt iterum cauſam proponerent cum informationibus vtriuſque partis non aliter extenſa deciſione. Vnde iterum propoſui cauſam hac die 16. Februarij huius anni 1604. & a Dominis contrarium fuit deciſum, videlicet conſtare de extinctione cenſus de quo agitur. Et primò dubitatum fuit circa diſdictam cenſus quam informantes pro dictis hæredibus dicebant non eſſe legitimè executam, quia Franciſcus de Alleis, cui fuit facta diſdicta, erat conſtitutus tutor ad certum actum tantùm, 1

vnde

vnde non poterat cætera expedire, & consequenter nec etiam citati ad ea expedienda. ad tradita per Afflict. *decis.* 256. *in fin.* cum aliis adductis, & ita cùm disdicta sit requisita à constitutione Pij V. super forma creandi census, ea deficiente census remanet integer.

2 Quod tamen Domini non probauerunt, quoniam tam ex petitione Lauiniæ matris, & tunc tutricis, ad quam iudex se retulit in decreto, quàm ex acceptatione Francisci apparet quòd constitutio fuit generalis durante excusatione matris, quæ super bonis quondã Petri sui viri volebat sibi satisfieri de suis dotibus, citata persona legitima pro filiis minoribus, & infantibus, & hoc visum fuit magis attendendum quàm illa verba posita in instrumento, *ad supradicta peragenda.* quod etiam obseruantia declarauit, siquidem Franciscus verè gessit se pro tutore, adiuit hæreditatem, confecit inuentarium, obtinuit licentiam à iudice vendendi immobilia pro soluendis debitis, fuit conuentus vti tutor simpliciter, donec sequuto eius obitu, vel alio impedimento Lauinia mater 27. Aprilis 1591. reassumpsit tutelam, & obtinuit à iudice illam sibi decerni, & licèt non satis dederit, & non adimpleuerit solemnia, nihilominus gesta remanent valida, vt fuit sæpe decisum.

3 Neque intrat hoc casu regula quòd his hæredibus habentibus matrem in tutrice, non poterat dari tutor, sed curator, & quòd tutor non datur ad certum tempus, quoniam immò constitutio tutoris durante excusatione matris est valida, maximè concurrente decreto iudicis. *l.* 1 & ibi gloss. & alij. *C. in quib. caus. tut. vel curat. hab.* vbi videatur Cuiac. *in paratitlis*, allegans alias leges. Corn. *consil.* 17. *sub num.* 16. *lib.* 2. dicens hoc casu quòd durante impedimento matris est locus datiuo, donec mater reassumat tutelam.

4 Secundò circa oblationem, & depositum factum in vim huiusmodi disdictæ duo opponebantur. Primò, quia non præcessit citatio, & intimatio fuit facta alteri personæ non legitimæ, scilicet cuidã Ioanni Ferrantino, de cuius facultate nec etiam constat, qua mediante potuerit recipere pretium redemptionis census, & sic depositum est nullum. Doctor. *in l. acceptam. C. de vsur.* Alexand. post alios *in l. si mora, n.* 6. *ff. solut. matr.* Anchar. *consil.* 86. *num.* 3. *in fin.* Roland. *consil.* 63. *num.* 31. *lib.* 1.

5 Huic obiectioni responderunt Domini quòd immo constat de citatione facta Ferrantino in summario Domini Ioannis Baptistæ *num.* 14. Nec placuit quòd dicebatur de actu citationis non constare. nam Notarius refert citationem nuntij in schedula, quam facto exhibuit, & produxit, & in hoc casu conueniunt nuntius, & Notarius, cui creditur. Cyn. *in l. si quis decurio. C. de fals.* & deinde eidem Ferrantino fuit facta intimatio, cuius persona erat satis legitima, quia erat deputatus à Lauinia matre, postquam reassumpserat onus tutelæ, vt constat publico instrumento exhibito, quæ erat tutrix filiorum, non solùm respectu hæreditatis patrui, sed etiam respectu hæreditatis patris. Et verum videtur quòd vel non sit solùm constitutus procurator ad lites, stantibus clausulis cæteratis in mandato, vel satis est quòd huiusmodi restitutio pretij census & depositum fuerit infra annum approbatum ab ipsa Lauinia, vt patet inferiùs, & durante anno à disdicta emptor census potest pecunias recuperare, cuius emptoris vices sustinebat Lauinia mater, & tutrix.

6 Secundò opponebatur quòd oblatio, & depositum factum fuit post bimestre à die disdictæ, quæ fuit facta Francisco sub die 9. Aprilis, & depositum prima Iulij subsequentis, quo casu quicquid dicendum sit de venditione census, qui potest recuperari etiam ab inuito infra annum; tamen emptor census non potest cogere venditorem post bimestre, nisi facta noua disdicta, vt habetur in constitutione Pij V. §. *cum vero*, & facit Ancharan. *consil.* 86. incipit, *Pro faciliori*, *num.* 5. cui motiuo, omissa hac disputatione nouæ disdictæ, Domini satisfecerunt in effectu, quia in hoc casu adest citatio contra Ferrantinum actorem ad lites, quæ habent vim nouæ disdictæ, vt in terminis fuit decisum in vna Romana census 13. Iunij 1582. coram S. D. N. & ibi fuit dictum quòd licèt requiratur disdicta, tamen circa modum disdictam faciendi nulla est data forma, & sufficit quòd talia exprimantur, ex quibus appareat venditorem census redimere velle, & ibi aderat citatio ad recipiendum sortem principalem cum fructibus, & in hoc casu à die citationis quæ fuit 22. Iunij 1591. fuit factum depositum infra bimestre, scilicet prima Iulij subsequentis in contanti penes Nappum à iudice deputatum, & iudex mandauit intimari, & facta fuit intimatio 4. die eiusdem mensis, necnon depositum ex mandato iudicis in vim disdictæ, in qua dicebatur quòd pecuniæ deponantur, & ampliùs fructus non currant, quæ etsi non sint repetita in decreto depositi, sufficit quòd decretum sit factum in executionem disdictæ, & ita habet vim extinctionis census ex actu verosimili secundum terminos legis *ab emptione. ff. de pact.* vbi Doctor. Rota coram R.P.D. meo Litta in illa Romana Saluiani interdicti 23. Iunij 1600.

Neque præmissis obstat dicere, quòd depositum 7
non fuit actuale, quia confessio in deposito numerationem probat, vt in his terminis fuit dictum coram me in Romana census Lunæ 9. Aprilis 1601. Nec etiã quòd non fuerit integrum, & ideo nullius effectus. *l. obsignatione. C. de solut.* Curt. iun. *consil.* 18. *n.* 2. cum aliis allegatis, quia constat de contrario ex alio instrumento extinctionis alterius partis census sub die 12. Februarij 1587.

Et demum Domini existimarunt cessare omnes dif- 8
ficultates propositas ex subsequenti ratificatione Lauiniæ matris & tutricis, quia facto prædicto deposito penes Nappum Lauinia institit pro cõsignatione pecuniarum depositarum, vt ex ipsis sibi satisfieret de suis dotibus, producendo instrumentum depositi coram Gubernatore Anconæ, licèt non obtinuerit, ea ratione quia pecuniæ depositatæ erant inuestiendæ pro cautione sanctissimæ Domus Lauretanæ, & cùm Ioannes Baptista Archa tam ratione sui crediti dotalis contra hæredes Petri, quàm ratione cuiusdam cessionis habitæ a Camera Apostolica pro prætensis spoliis egisset contra depositarium, seu contra hæredes, vel eorum procuratorem, & obtinuisset mandatum, nihilominus Illustrissimus Protector Domus Lauretanæ curauit quòd ex eisdem pecuniis depositatis in pecunia numerata emeretur census ab Equite Bartholomæo Fanello fratre Lauiniæ, & huius census datur instrumentum publicum celebratum sub die 24. Iulij anni 1591. & quicquid sit de isto censu, approbatus est à Lauinia, quæ recepit fructus, quos recuperauit mediante lite ab Archa, qui exegerat à Fanello, cum cautione de restituendo, & restituit Lauiniæ vti anteriori creditrici pro sua dote, & ipse Fanellus soluit cum intentione repetendi summam solutam vnà cum damnis ab eodem Archa, & fideiussore tanquam creditor quondam Petri Leonis anterior ipso Archa, ita vt si in extinctione census Domini Triumphi adest aliquis defectus, quem non videbant Domini, satis suppletur ex postea gestis per Lauiniam matrem, & tutricem.

Nec obstat quòd omnia dicantur à Lauinia gesta vti 9
credi

creditrice suæ dotis, non autem vti tutrice, quia necessariò adest implicita ratificatio, etiam vti a tutrice, cùm agere non potuerit contra istas pecunias vti spectantes ad filios suos hæredes, nisi accedente ratificatione extinctionis census, à qua pecuniæ prouenie-bant in filios suos, & hæredes quondam Petri patris. Pro qua exactione ita intendebant agentes pro matre, vt interim non curarent pecunias depositatas inuestire, & minores remanere sine fructibus pecuniarum quas habebant pro pecuniis eorundem minorum.

10 Nec faciunt conditiones quibus factum est depositum, scilicet vt pecuniæ inuestirentur, quoniam hoc continebatur in decreto, & erat facienda inuestitura ex pacto, vnde istæ conditiones intrinsecæ non vitiant. Doctor. *in l. acceptam. C. de vsur.*

Ex quibus conclusum fuit constare de valida disdicta, oblatione, & deposito, & de extinctione census Dominorum de Triumphis.

R. P. D. DAMASCENO.

Elboren. decimarum. Veneris 20. Maij 1604.

ARGVMENTVM.

Quasi possessio exigendi decimas probatur per multiplicatas decimarum solutiones, imò per vnicam solutionem, & an hæc decimarum solutio probetur per librum Ecclesiæ cui decimæ soluuntur.

SVMMARIVM.

Quasi possessio exactionis decimarum probatur per multiplicatas solutiones, imò per vnicam solutionem, n. 1.

Liber Ecclesiæ probat pro Ecclesia solutionem decimarum, num. 2.

Decima de iure debentur parochis existenti infra limites diœcesis, num. 3.

Mandatum de manutenendo non solet concedi extra materiam iurisdictionis ex sola iuris assistentia, n. 4.

Præsumitur facile factum quod de iure fieri debet, ibid.

Manutentio non datur post rem iudicatam, & non pendente lite, declara, vt n. 5.

DECISIO XLIV.

1 CVm præsupposito quòd partitæ librorum Archiepiscopatus fuit legitimè extractæ, resolutum fuit Archiepiscopo & Capitulo dandum esse mandatū de manutenendo, quandoquidem ex dictis libris constat de solutionibus decimarum factis mensæ Episcopali & Capitulari, per quas solutiones nedum multiplicatas & continuatas, prout continetur in dictis libris, sed etiam per vnicam acquiritur quasi possessio. Abb. *in cap. Ecclesia Sutrina. num. 22. & 23.* Butr. *n. 37.* Rip. *num 52. de caus. poss. & prop.* Rota in Gerunden. iurisdictionis 12. Decembris 1588. coram bon. me. Cardinali Mantica, cuius quasi possessionis vigore conijcitur manutentio. §. *hodie. Instit. de interdict.* cum concordant.

2 Nec videbatur dubitandum quòd prætensis libris sit danda fides, iuxt. not. *in l. censualis. C. de donat. & in cap. ad audientiam, de præscript.* Bald. *in l. fin. num. 15. vers. vnde si per libros. C. sine cens. vel reliq. fund.* Felin. *in d. cap. ad audientiam. num. 15. vers. cessus magis dubitat. de præscript.* Dec. *consil. 146. num. 14. vers. 4. ista concl.* concurrentibus maximè dictis testium deponentium de iisdem solutionibus, qui testes etiamsi essent nulliter examinati, vt ex aduerso opponebatur, quod tamen Domini non habuerunt pro absoluto, possunt deseruire pro adminiculo, iux. decis. Seraph. 581. *num. 1. cum alleg.*

Et tanto magis, quia decimæ de quibus agitur 3 surgunt intra limites Cathedralis quæ est parochia. Vnde ex hoc dicitur habere intentionem fundatam de iure in istis decimis. *cap. fin. de paroch.* & alias. Bernoc. *cap. cum contingat, & cap. quoniam a nobis, de decim.* Rot. in Pacen. decimarum de Chebrero 21. Iunij 1604. & 5. Decembris 1605. coram R.P.D. Decano, & in Salamantina decimarum de quadrantio 10. Decembris 1606. coram Iusto.

Licèt non ex sola iuris assistentia Rota moderna 4 non soleat concedere manutentionem extra materiam iurisdictionis, attamen negari non potest quin manutentio facilius detur habenti assistentiam iuris, quàm aliis, cùm probationes ex hac reddantur verisimiliores, facile enim præsumitur esse factum illud quod de iure fieri debet. Cephal. *consil. 9. num. 16. vol. 1.* Crauett. *consil. 179. num. 11.* Castr. *consil. 80. num. 1. vers. & ideo fiens. lib. 1.* cum aliis alleg. per Mascard. *de probat. concl. 784. num. 1.*

Non obstat quòd in proposito casu prætendatur 5 adesse res iudicata, & post rem iudicatam desit iurisdictio pro concedenda manutentione, quia hoc posset procedere si res iudicata fuisset executioni demandata: sed cùm hoc adhuc minimè factum fuerit, lis dicitur durare. Mahed. *decis. 3. num. 3.* durante autem lite durat facultas manutenendi, cùm hoc summarissimum possessorium duret quantum durat ipsa lis. Seraph. *decis. 1295. num. 2.*

R. P. D. COCCINO.

Feltren. Præbendæ. Veneris 28. Maij 1604.

ARGVMENTVM.

Beneficia in dubio præsumuntur collatiua, & quomodo hoc testibus probetur, beneficiique resignatio quando effectuata dicatur, & quando beneficium iure familiaritatis possideri dicatur. cætera habes in summario.

SVMMARIVM.

Beneficia omnia in dubio præsumuntur collatiua, n. 1.

Testes duo in omni negotio sufficiunt, ibid.

Testibus pluribus magis creditur quam paucioribus contrarium deponentibus, ibid.

Testes de auditu à maioribus, & in antiquis, quia sunt vicini, admittuntur ad probandum beneficium esse collatiuum, num. 2.

Resignatio beneficij quòd habuerit effectum probatur ex eo quod vigore dictæ resignationis fuerit alteri collatum, num. 4. in fine.

Possessio beneficij quando dicatur retineri iure familiaritatis potius quam nomine proprio, num. 5.

Præsumptionem habens contra se si contrarium probare voluerit fortioribus probationibus grauatur, n. 7.

Probatio dubia non releuat, num. 8.

Beneficij principalis nomine venit etiam beneficium illi subiectum, n. 8. in fine.

DECISIO XLV.

DOmini resoluerunt beneficium Sanctæ Margaritæ esse liberum, & separatum à Canonicatu. 1 Nam

Nam vltra quòd habet præsumptionem iuris pro se, quia omnia beneficia præsumuntur collatiua, vt fuit resolutũ in causa Parmen. Prioratus 14. Aprilis 1600. coram R.P.D. meo Penia, & in causa Terusina sancti Theonisti 27. Nouembris 1601. coram R.P.D. Ludouisio, concurrunt etiam dicta nouem testium deponentium hoc beneficium esse solitum conferri Clerico sæculari in titulum & perpetui beneficij, & quòd eius rector curam exercebat. qui testes bene probant, cùm sint plures, & duo sufficerent. *cap. in omni negotio, & cap. licet il 1. de testibus. l. vbi numerus. ff. eod. tit.* & tanto magis probant, cùm eorum depositio sit conformis dispositioni iuris communis, quia, vt dictum est, beneficia præsumuntur collatiua. Aret. *consil.* 44. *in fine.* Gabr. *de testib. concl.* 4 *num.* 23. *vers.* 6. *infertur*, & ideo etiam ex ista causa, & quia sunt plures, debent præponi testibus in contrarium examinatis.

2 Non obstat quòd isti testes deponant de iis quæ sunt iuris, nempe beneficium esse collatiuum, absque eo quòd reddant sufficientem rationem, quia deponunt esse solitum conferri, quod est quid facti, & reddunt bonam rationem, quia sunt vicini oriundi, & de auditu à maioribus, & in antiquis admittuntur testes de auditu. Dec. *consil.* 321. *sub num.* 7. *vers. vnde primò.*

3 Minus obstat quòd aliqui testes dicant Piridellum, & Peregrinum, qui possederunt, fuisse Canonicos, quia non ideo sequitur quòd possederint hanc Ecclesiam sanctæ Margaritæ tanquam Canonici. Et quod plus est, tertius testis super 2. & quartus super 3. dicunt expresse Ecclesiã aliquando fuisse possessam à non Canonicis, & hoc etiam colligitur ex dictis aliorum testium, & Pirldellus, vt dicunt iidem testes 3. 6. & 8. super 11. & quartus ad 3. post publicationẽ Sacr. Conc. Trident. dicebant non posse retinere vtrumque beneficium, scilicet Ecclesiam sanctæ Margaritæ, & Canonicatum, & ideo domum quærebat vbi inhabitare posset.

4 Peregrinus verò vltimus possessor, qui fuit Canonicus, post resignationem Canonicatus retinuit vsque ad obitum Ecclesiam sanctæ Margaritæ, vt dicti testes depounnt, nec potest dubitari quin resignatio dicti Canonicatus habuerit effectum, cùm ipse postea obtinuit alium Canonicatum, & possessionem fuerit assequutus. ad consil. Oldrad. 229. pluries canonizatum.

5 Non obstat, quòd resignatio fuit facta ad fauorem fratris, & ideo Peregrinus potuit remanere in possessione iure familiaritatis, quia hæc procederent si doceretur de resignatione huius beneficij sanctæ Margaritæ. Cephal. *consil.* 4. *num.* 37. *& seq.* & ideo illa possessio censetur potius iure proprio; possessio enim iure familiaritatis tunc præsumitur, quando alius titulus excogitari non potest. Socin. sen. *consil.* 131. *num.* 4. *lib.* 1. *& consil.* 13. *num.* 17. *lib.* 4. Curt. iun. *consil.* 168. *num.* 33. *&* 34. cum aliis per Menoch. *de arbitrar. iud. consil.* 160. *num.* 20.

6 Non obstant enunciatiuæ antiquæ de anno 1480. quia earum vna est æquiuoca, & turbida. Nam denunciatio non probat concludenter quòd ista Ecclesia esset membrum Canonicatus, quia potuit esse quòd de eo tempore Canonicus esset etiam beneficiatus, & sic possideret ex alio titulo, quàm ex Canonicatu.

7 Non obstat quòd instrumentum optionis de dicto anno 1480. multum seruiat pro tollenda ista æquiuocatione, maximè concurrentibus actibus de anno 1570. & 1371. vt bene consideratur in decisione, quia hæc fortasse procederent, si nihil doceretur in contrarium, quia vltra quòd Cadubrius qui venit contra præsumptionem iuris, grauatur fortioribus probationibus, gloss. & Doct. *in l. transactione. C. de transactionib.* Abb. *in cap. quia verisimile in 2. notab. de præsumpt.* cum aliis per Surd. *consil.* 61. *num.* 22. eòque magis cùm ista præsumptio iuris habeat etiam probationes pro se, vt suprà ostensum fuit.

Non obstant iura de nouo producta, ex quibus apparet quòd in libris taxæ adnotatur præbenda sanctæ Margaritæ, quia non inde sequitur quòd Ecclesia sanctæ Margaritæ de Longano sit vnita huic præbendæ, tum quia hæc denunciatio potest verificari in aliis Ecclesiis, cùm plures sint sub hac inuocatione in diœcesi Felten. tum etiam, quia ab origine hæc præbenda potuit hoc modo denominari, & ideo hæc probatio tanquam dubia non releuat. *cap. in præsentia. de probationib.* cum vulgarib. 8

Non obstat quòd in libris taxæ non est adnotata huiusmodi Ecclesia sanctæ Margaritæ de Longano, quia sufficit quòd sit adnotata Ecclesia de Sedico, quæ, vt deponunt testes, est matrix huius Ecclesiæ sanctæ Margaritæ Nam ad nominationem beneficij principalis venit nominatio beneficij subiecti. Rot. *decis.* 46. *de rescript. in antiq.*

R. P. D. ATTREBATEN.

Romana nullitatis obligationis. 5. Iulij 1604.

ARGVMENTVM.

Absolutio à iuramento peti debet etiam quòd iuramentum fuerit metu, & dolo extortum, & post incursum periurium, periurium non suffragatur, sicut nec etiam suffragatur habita ab vno tantùm iuramento, quando in contractu adsunt plura iuramenta.

SVMMARIVM.

Periurus à limine iudicij repellitur, num. 1.

Iuramentum non operatur in contractu, in quo deficiunt solemnitates statuti vrbis lib. 1. cap. 151. quia censetur per fraudem extortum, ibid. vbi tamen declarat esse petendam absolutionem.

Absolutio petenda est à iuramento etiam à statuto præsumpto per dolum, & metum extorto, ibid.

Absolutio à iuramento non suffragatur post incursum periurium, num. 2.

Absolutio ab vno iuramento non suffragatur quando in contractu adsunt plura iuramenta, num. 3.

DECISIO XLVI.

FVit conclusum exceptionem periurij obstare Domino Ioanni, quia periurus à limine iudicij repellitur. ad notat. *in cap. paruuli*, vbi gloss. fin. 22. *q.* 5. *in l si quis maior. C. de transact.* Nec obstat nullitas propter defectum solemnitatum statuti Vrbis *cap.* 151. *lib.* 1. annullantis iuramentum tanquam per fraudem, & dolum extractum, & extortum, ita vt nihil operetur. *l. non dubium. C de legib.* Seraph. *de priuil. priual.* 61. *&* 11. *&* 12. & fuit dictum coram Reuerendo P. Domino Penia in Romana societatis officij:... Februarij 1602. quia nihilominus esset petenda absolutio, vt fuit dictum in Romana visitationis 2. Maij 1588. coram bon. me. Bubalo, & coram Reuerendo P. Ludouisio in Signina castrorum 26. Iunij 1602. cùm non dicatur quis esse iudex proprij iuramenti. nam etiam ex iuramento nullo contrahitur periurium, ita vt quis non sit audiendus. *cap. tua nos.* vbi Bald. 1

Bald. *de iur. iur.* Aym. *dicto consil. 1. q. 1. post num. 2. vers. sed magis in terminis.*

2 Non obstat absolutio obtenta per Procuratorē 31. Maij, quia iam à die 20. eiusdē multi fuerunt celebrati actus, & postea à D. Hieronyma ratificari in constitutione Procuratoris, & in prosecutione iudicij, & ideo incurso periurio, non poterat peti absolutio à iuramēto, nisi priùs petita absolutione periurij. Afflict. *decis.* 220 n. 17 Paris. *consil.* 10 *n. 94. lib.* 1. Rota coram Tolomeo *decis. 786. part. 3. diuers.* quia absolutionem solus Papa potest concedere. Crauett. *consil. 6. num. 93.*

3 Secundò obstat etiam exceptio periurij, quia cùm in instrumento adesset triplex iuramentum, non sufficiebat simplex absolutio, sed erat necessaria specifica absolutio ab omnibus iuramentis. Paris. *consil. 43. n. 18. vol.* 1. & fuit dictum in Placentina castrorum 2. Iulij 1601. coram Millino, & licèt ex aduerso dicatur, quòd non intendit contrauenire iuramento assertorio se nō habere in vrbe consanguineos, & affines, & renunciationi factæ cum iuramento beneficio senat. cons. Velleian. & statuto vrbis; tamen in registro legitur ipsam fuisse contrauentam obtinendo commissionem, dando articulos, & producendo testes ad probandum contrarium.

R. P. D. LITTA.

Sublacen. bonorum. Veneris 14. Ianuary. 1605.

ARGVMENTVM.

Absolutio ab excommunicatione, & periurio incurso propter alienationem rei Ecclesiæ ad hoc vt absoluto suffragetur, quid continere debeat.

SVMMARIVM.

Absolutio ab excommunicatione, & periurio incurso propter alienationem rei Ecclesiastica vt absoluto suffragetur quid continere debeat, num. 1.

Absolutio ab excommunicatione propter alienatas res Ecclesiasticas conditionalis non purificata conditione non suffragatur, num. 2.

Obseruantia subsequuta facit præsumere omnia ritè, & rectè facta fuisse, num. 3. vbi tamen quòd hac præsumptio amittit probationem contrariam.

Feudi, seu emphyteusis inuestitura facta in perpetuum pro hæredibus & successoribus, dicitur transitoria ad quoscumque hæredes etiam extraneos, ibid.

Clausulæ appositæ in exequutiuis non ampliant, nec restringunt præcedentem dispositionem, num 4.

Feudum Ecclesiasticum concessum alicui propter merita, & seruitia Ecclesiæ præstita, non sustinetur propter seruitia facta Prælato, non Ecclesiæ: vltra quòd de seruitiis, & meritis debet aliter constare quam ex assertione contrahentium, num. 5.

DECISIO XLVII.

1 FVit resolutum supplicationem de qua agitur non suffragari Dominis de Mutis.

Primò, quia non videtur posse referri ad concessionem de qua agitur, quæ longè ante dictam supplicationem suum sortita fuerat effectum, vt constat ex instrumento adeptæ possessionis à tergo dictæ concessionis descripto, quod probationem probatam, & manifestam facit, de qua tamen effectuatione nullō prorsus verbū fit in dicta supplicatione, prout necesse fuisset saltem ad effectum obtinendi absolutionem ab excommunicatione & periurio incurso ex dicta alienatione rei Ecclesiastice, cū effectu facta inconsulto Papa contra Extrauag. Paul. 2. incip. *Ambitiosè*, & plures cōstitutiones aliorum Pontificum, ac iuramentum quod præstare solent omnes Prælati de non alienandis rebus suæ Ecclesiæ, de quo loquitur text. *in c. cùm ergo. de iureiur. in cap. vt. super, & in cap. fin. de reb. Eccl. non alien.* & in terminis concessionis feudi loquitur Bald. *in c. 1. in fin. princ. tit. qui feud. dar. poss. in vsib. feud.*

2 Secundò, quia dicta supplicatio est conditionalis, vt patet ex illa clausula, *quatenus in euidentem*, &c. quo fit vt dicta conditione minimè purificata, illa suffragari aliquo modo non possit istis Dominis de Mutis. *l. Thais ancilla. §. Stichus. ff. de fideicom. liber.* cum aliis per Abb. *consil. 103. vers. sed tamen his non obstantibus. part. 2.* & per Cephal. *consil. 17. num. 21.*

3 Nec obstat quòd ex obseruantia subsequuta omnia præsumantur ritè, & rectè facta, ad decis. Put. 365. *numer. 3. & sequen. lib. 2.* & cons. Abb. 41. cum aliis alleg. per informantes. Quia fuit responsum non per hoc tolli quin contrarium ostendi possit, vt admittit idem Abb. *vbi suprà*, & pluries fuit resolutum, & quòd in claris cessare debent præsumptiones, vulg. *l. continuus. §. 1. ff. de verb. oblig.* Vnde cùm ex instrumento dictæ concessionis, quod manifestam probationem facit pro Ecclesia, clarè constat eam non cessisse in euidentem illius vtilitatem, sed potiùs in euidens damnum, cùm concessa appareant dicta bona laico, nullá reseruata cognitione, aut præstatione ad fauorem ipsius Ecclesiæ, immo liberè & in perpetuum pro hæredibus, & successoribus, quo casu transitoria sunt ad quoscumque hæredes, etiam extraneos. Socin. *consil. 266 numer. 37. vers. 2. lib. 2.* Couar. *var. resol. lib. 2. cap. 17. numer. 5. vers. 4.* & fuit resolutum in Mediolanen. bonorum de Busalora 7. Iunij 1585. coram bo. me. Bubalo, & in Romana domus prima Decembris 1600. coram Domino meo Millino, & sic cessat omnis spes quòd ad eandem Ecclesiam aliquando redire possint. Ideo, &c.

4 Nec facit dum dicitur quòd concessa sunt in feudum, & sic ad meliorandum, quia de hoc nihil ad Ecclesiam, cùm attento tenore concessionis nullo tempore dicta bona debeant redire ad ipsam, ex supradictis. Et dum per informantes pro Dominis de Mutis dicitur concessionem prædictam esse restrictam ad descendentes masculos ipsius recipientis, vnde illis cessantibus residebunt ad Ecclesiam cum melioramentis. Fuit responsum de contrario expresſè constare ex dispositiua ipsius concessionis, ibi, *tibi prædicto magnifico viro Mutio Muto tuisque hæredibus, & successoribus in perpetuum* quæ dispositiua, sicut ex verbis appositis in clausulis exequutiuis, non ampliatur, ita nec restringi debet, ad not. per Card. *in Clem. prima. §. ad hoc, numer. 2. de præben.* & fuit sæpè tentum.

5 Nec ex eo sustineri potest dicta concessio vti facta propter seruitia & benemerita ipsius Mutij, quia, vt in ipsa concessione legitur, seruitia non fuerunt præstita Ecclesiæ, sed ipsi Abbati concedenti, & eius domui, & tamen ad effectum vt sustineatur alienatio, eo prætextu necesse est quòd seruitia fuerint præstita Ecclesiæ cuius bona alienantur. Acoramb. *decis. 46. lib. 1.* & fuit resolutum in Posnanien. bonorum 15. Februarij 1599. coram Domino meo Lancellotto. Vltrà quòd de dictis seruitiis, & meritis erga Ecclesiam aliunde constare debet, quàm ex assertione ipsorum contrahentium. Ias. *consil. 73. lib. 3.* Feder. de sen. *consil. 143.* quod etiam fuit tentum in dicta Posnanien. Ex quibus, &c.

R.P.D.

R. P. D. PENIA.

Veneta pecuniaria. Veneris 11. Iunij. 1605.

ARGVMENTVM.

Actor de consuetudine non tenetur cauere de stando iuri,& iudicatum soluendo in causa reconuentionis,nec debitor suspectus allegari potest,non constito de credito, & non probata illius deteriorata conditione, & si fuerit forensis suspectus,allegari non potest si in loco originis possidet immobilia, vel etiam mobilia magni valoris, aut nomina debitoris.

SVMMARIVM.

Debitor de fuga suspectus capi non potest,nisi docto de credito,& de deterioratione conditionis superueniente,n.2.

Cauere de stando iuri,lite præsertim pendente, nemo cogi potest,nisi constito de credito, & de deterioratione conditionis,n.2. & 4. vbi quòd de consuetudine actor non tenetur cauere de stando iuri in causa reconuentionis.

Debitor forensis non potest allegari suspectus,nec cogi ad præstandam cautionem quando possidet immobilia in loco suæ originis,n.3.vbi etiam idem quando possidet mobilia magni valoris,aut nomina debitorum.

DECISIO XLVIII.

1 CVm per plures decisiones Rotales fuisset decisũ ad fauorem DD.de Domo,mandatum relaxatum ab A.C.contra D.Rodulphum Pium pro summa scut. 1386.fuisse exequendũ,& prædicti DD.de Domo aliquas pecuniarum summas de fructibus locorum montium & censuum exegissent, & agentes pro D. Rodulpho instanter petiissent se prætendere à prædictis de Domo via ordinaria repetere solutum, & instarent sibi præstare cautionem de stando iuri & iudicatum soluendo. Dubitaui, an Dominicus & Antonius de Domo talem cautionem præstare tenerentur? Et Rota vtraque parte informante non teneri præstare talem cautionem censuit.

2 Primò,quia cùm Dominus Rodulphus longo tempore litigasset ad effectum vt illi de Domo sibi cautionem præstare tenerentur,probare debuit suum creditum,& fugæ suspicioné.Bald.Ang.& Salyc. *in l. aptissimi,C.de iudic.* Caccialup.*de debit.suspect.quæst.6.num.*8. 9.17.& 20.Item illos de Domo à die contractus deterioris conditionis fuisse affectos, & sic superuenisse causam suspicionis,quæ tunc non adessent. Ias.*in l si ab arbitrio,n.5. ff qui satisdar.cogantur.* Caccialup. *quæst.*6. *n.*3. Paris. *consil.*101.*num.*4. & 5. *lib.*3. quæ in hoc casu non fuerant à Rodulpho probata,immo ex decisionibus factis constabat de bono iure DD.de Domo, & de nullo credito D.Rodulphi. Et licèt quidam ex prædictis loquantur in casu capturæ, locum etiam habet in casu petitæ fideiussionis siue cautionis, cùm non alia de causa petatur,nec detur captura, nisi vt actor fideiussionis obligationem consequatur. Ias. *in d.l.si ab arbitrio,* Caccialup. *d.tract.de debit.suspect.quæst.9.princ.in principio.* Paris. *dicto consil.*101.*lib.*3.

3 Secundò, quia forensis non potest allegari suspectus, nec consequenter cogi ad præstandam cautionem quando possidet immobilia in loco suæ originis,nec post contractum deteriorauit notabiliter conditionem suam. Dec. *consil.*75. *col.fin.versic.*8.*& vltimo.* Natt. *consil.*430. *num.*15. & tradunt communiter scribentes *in l. sciendum.§.1.ff.qui satisd.cogantur,* quod habet locum etiam in possidente mobilia magni valoris, & nomina debitorum, vt dicunt communiter Doct. *in d. l. sciendum*, & ibi Bart. *num.*5.,& Ias. *num.* 3. *in* 1. & 2. *limitat. ff. qui satisd. cogan.* Vnde cùm Domini de Domo Veneti tanquam forenses litigarent in vrbe, & bona immobilia probarentur, non tenebantur ad aliquam cautionem.

Tertiò quicquid sit de stricta iuris ratione circa illum articulum, an actor teneatur cauere de stando 4
iuri, & iudicatum soluendo in causa reconuentionis, de consuetudine tamen adstringit. §. *sed hodie*, vbi gloss.& Doctor. *in tit. de satisdat.* eam autem gloss. *in verbo,nullam satisdat. in fine,* asserentem de consuetudine hoc non seruari, nec esse in vsu,Bart. *in authen. generaliter,n.*1. *C.de Episcop. & Cleric.* asseruit verum dicere,& in practica obseruatum vidisse id ait Abb. *in c. quoniam frequenter. §. in aliis,num.*2. *versic.Ista tamen, vt lit. non contest.*

Postremò hanc opinionem sæpe amplexa fuit Rota, & signanter in Romana Palatij die 28.Maij 1588. coram Blanchetto,& coram me, in causa Toletana pensionis 15.Martij 1599.

R. P. D. IVSTO.

Romana separationis thori. Lunæ 20. Iunij 1605.

ARGVMENTVM.

Thori separatio nunquid fieri debeat propter morbum Gallicum,lepram, seu alium contagiosum morbum, & an propter adulterium,& quid si post adulterium sequuta est reconciliatio inter coniuges, & quomodo per testes præmissa probentur.

SVMMARIVM.

Thori separatio nunquid facienda sit propter morbum Gallicum, & quomodo talis morbus concludenter probatus censeatur, numer. 2. & 4. vbi etiam quid de lepra,seu alio morbo contagioso, & num.5. vbi etiam an isto casu sufficiat sola separatio concubitus,absque separatione habitationis.

Adulterium probatur testibus deponentibus de actibus & circumstantijs propinquis,& alijs,de quibus n.3.

Adulterium probatur coniecturis, ibid.

Adulterium est sufficiens causa separationis thori,n.7.

Thori separatio nunquid censeatur remissa per reconciliationem post adulterium, & quomodo talis reconciliatio probetur per testes, num.8.& 9.

DECISIO XLIX.

DOmini distinxêrunt hanc causam in tres diffi- 1
cultates. Prima fuit, an Illustris D. Laura Caietana sufficienter probauerit prætensionem suam contra Illustrem D. Ioannẽ Baptistam de Aritia coniugem. Secunda, an probata operetur effectum separationis thori. Tertia, an D. Ioannes Baptista probauerit pro parte sua reconciliationem D. Lauræ vxoris suæ ad exclusionem separationis.

Quoad primam, intentio Dominæ Lauræ consi- 2
stebat in morbo Gallico vehementi, & in adulterio viri, & vtrumque probatum esse Domini vnanimiter censuerunt ad hunc effectum. Quo enim ad morbum Gallicum depositiones peritorum medicamenta cicatricis, & alia deducta faciunt rem patentem, & plusquam notoriam, vt super his non sit elaborandum.

3 Quoad adulterium est sufficienter probatum ex testibus deponentibus de actibus,& circumstantiis propinquis ad adulterium ex confessione & fustigatione adulteræ,ex apocha D. Ioannis Baptistæ, in qua promisit mercedem nutrici pro Nicolao eius filio, & ex gemellis fœminis susceptis ex eadem adultera,quæ in libro Baptismi annotatæ sunt vti filiæ D. Io.Baptistæ, & eiusdem adulteræ,ita vt animum iudicis non possit esse dubium de adulterio pluries reiterato,quod etiam probatur coniecturis.Felin. *in cap. præterea,numer.*3. *de testibus*, & fuit dictum in alia causa coram Illustrissimo Cardinali Seraphino 22. Aprilis 1572. coram bo. me. D.Orano in Calaguritana separationis thori 26. Ianuarij 1596.

4 Quoad secundam informantes pro D. Ioan.Baptista prætendebant morbum Gallicum non esse causam sufficientē pro huiusmodi separatione, sicut de lepra,& morbo contagioso habetur *in c.1. & 2.de coniug. lepros.* & ibi Abb.& Præposit. immo & de morbo Gallico dicit Nauarr. *in manual. cap. 22. de sacram. matrim. sub n.22.versic.4.*inter coniuges maximè,quia D.Io.Baptista hodie prætendit se esse restitutum pristinæ sanitati. Sed Domini contrarium crediderunt esse in hoc casu; nam licèt prædicta propositio sit vera regulariter,non tamen procedit in morbo contagioso admodum vehementi, vbi periculum est vitæ morali moræ,& ingentissimus horror & natura ipsa congressum abominarur, secundùm Sot. *super 4 distinct.32.num.9. artic.2.* vbi in specie æquiparat lepram, & morbum Gallicum. Caietan. *in summario in verbo Matrimony vsus.* Alciat. *in rubric. ff. solut. matrimonio numer.* 16. Natta latè *consil.* 24. vbi rationes adducunt & authoritates.

5 Nec videtur obstare quòd ista doctrina sit intelligenda de separatione concubitus in morbo Gallico, & de liberatione & redditione debiti, non de separatione cohabitationis; cui accedunt restitutio dotis, & alia, quandoquidem si quoad redditionem debiti, fit separatio, quod cadit sub præcepto, facile est separationem facere quoad cohabitationem, quæ in his casibus est de consilio, secundùm distinctionem Turrecremat.*in cap.si quis vxorem,num 4.31.quæstion.15.* & ibi allegat. S. Thom. & consequenter admissa causa exclusionis à concubitu, qui inficit in morbo Gallico, vxor non tenetur cohabitare præcepto. quod colligitur ex *dicto cap.* 1. *& 2. de coniug. lepros.* præsertim quia D. Laura vi morbi visu vnius oculi est omninò priuata, & toto corpore est percussa indigens continuis medicamentis, & consequenter est effecta inutilis ad seruitium viri ex delicto eiusdem viri sui.

6 Nec facit prætensio sanitatis recuperatæ per D. Ioan. Baptistam, qui non est ita facilis, nec communiter creditur in hac specie morbi bene radicata, in quo latet anguis, & in omnem casum & euentum noua coniunctio redderet morbum validiorem, ideo separatio est necessaria post sequutam contagionem.

7 Quòd si prædictis addatur adulterium, res remanet sine difficultate, quia solum adulterium sufficit pro separatione. *cap. dixit Dominus.*32. *quæstion.* 1.& gloss. *in l.* 1. *in verbo violato, in fin. C. de adulter.* Abb. *in cap. ex litteris, numer.*5. *de diuort.* Socin. *consil.* 148. *numer.* 3. *lib.*1. & Socin. iun. *consil.*32. *num.* 1.*lib.* 2. Rota coram Illustrissimo Cardinali Pamphilio in causa Risunrina separationis thori 11. Februarij 1598. & coram R.P.D.meo Decano in Romana separationis thori 2. Martij 1603.

8 Quoad tertiam partem, ad quam redocitur tota difficultas, an sit probata reconciliatio, Domini in primis concordabant in iure quòd per reconciliationem coniugum post adulterium impeditur separatio, iuxta notat. *in l.si vna.* §. *fin. ff. de adulter.* gloss. *in cap. fin.* vbi Abb. *numer.* 7. & ibi omnes, *de adult.* Boër. *decis.* 338. *numer.* 7. Sed habuerunt pro re difficili, quòd possit applicari in huiusmodi casu, in quo longo tempore durauit adulterium, & suscepti sunt plures filij, & tandem capta & fustigata adultera, quo tempore Ioannes Baptista arripuit fugam ab vrbe, & nunquam ampliùs cohabitauit cum D. Laura, nec vidit illam in domo sua à qua discessit durante viri exilio ab vrbe. Et tamen verissima debet esse reconciliatio,& consequenter probari post adulterium. Couar. *de sponsal. part.* 1. §. 6. *numer.* 7. *cap.* 1. *de pæn. distinct.* 3. Sed de remissione præcipuè dubitabatur, quia præsupponit indebitam scientiam de adulterio, & considerantur tres termini, scilicet ignorantia, scientia, & dubietas. Iacob. de Beluis. *in authent. vt lic. matri, & auia. c. quia verò plurimas, in fine.* Signorol. *consil.* 50. Boët. *d. decis.* 338. *num.* 7. in casu ignorantiæ, & dubietatis, non cadit reconciliatio, quæ regulatur secundùm remissionem iniuriarum. §. *fin. Instit. de iniur.* Vbi dicunt Doctores remissionem debere esse spontaneam, quæ non cadit vbi est dubietas; & ratio est, quia ante certitudinem non est nata vera iniuria in animo, & sic aboleri non potest. *l.nam etsi.* §. *post defectum. ff. de ininst. rupt. & irrito fa. Ctoestamen. l. decem. ff. de verbor. obligat.* gloss. *in* §. *fin. Instit. de iniur.* modò in proposito non videbatur probata indubitata scientia.

Licèt enim D. Laura audiuerit, & sæpe conquesta fuerit, & credere potuerit, & iniuriam resultantem ex huiusmodi opinione remiserit, & nituntur probare testes, non tamen fuit sine aliqua spe, vt solent qui timent & amant, vel quòd verè maritus non esset adulter, vel saltem quòd esset correctus & emendatus.Ideo, vt deponit vnus ex testibus D.Ioannis Baptistæ, inuestigabat, & renunciatum illi fuit esse quendam alterum qui rem habebat cum illa meretrice, donec tandem aperta veritate, & castigata adultera, & marito exule D. Laura reuocauit animum suum ad iniuriam, & de domo mariti discessit. 9

Præterea dicebant non esse probatam reconciliationem eo modo quo proponebatur, Aquilinus enim sine dubio est testis singularis, qui vult probare, quòd Laura dicebat, quòd parebat D. Ioanni Baptistæ, licèt sciret eius adulteria, & quòd cum ipso habitabat, & dormiebat tempore Epiphaniæ anni 1602. Et tamen eo tempore D. Laura opprimebatur maxima vi morbi, & erat vulneribus, & doloribus afflicta in loco languens, quod colligitur ex depositione medici, & chirurgi, iuxta l. in summario D.Lauri *numer.*3. & magis expressè ex depositione Gregorij spenditoris super decimo in eodem summario *num.*4. Vnde depositio huius testis videtur reddi verisimilis, & habere speciem mendacij. Frater Hieronymus secundus testis eodem morbo laborabat, quia dicit colloquutum esse cum D. Laura in vinea eodem tempore, & redditur mendax,quia deponit quòd tunc D.Laura dicebat D.Ioannem Baptistam reuersum fuisse, *bello & grasso*,& tamen vterque affligebatur morbo Gallico vehementi,quem secum tulerat ex itinere. 10

Baptistonus quærit esse contestem cum fratre Hieronymo, & videtur similis illi ex præmissis. Dicit enim quòd audiuit D.Lauram colloqui cum fratre Hieronymo, & fateri se remisisse iniuriam D. Ioanni Baptistæ, & tamen erat extra vineam in via quæ Romam ducit, & videtur verisimile, prædicta à D.Laura 15

D. Laura tam alto ſermone verba pronũciaſſe,& quod magis ſtringit, quia frater Hieronymus deponit fuiſſe in vinea præſente D. Ioanne Baptiſta & multis mulieribus. Baptiſtonus verò dicit, *che la ſignora Laura, & frater Girolamo paſſeggiauano al freſco*, quod eſt etiam inueriſimile tempore illo hyemali in muliere morbo Gallico laborante, & tanto magis quia gloſſ. & Doctor. *in d. cap. fin. de adult.* conſiderant iſtam remiſſionem in redditione debiti, & ita intelligit Clar. *in §. adulterium num.* 18. quia tunc dicitur approbaſſe mores adulterij.

Ex quibus Domini reſoluerunt ſententiam latam per Vicegerentem Illuſtriſſimi Domini Vicarij Vrbis eſſe confirmandam.

R. P. D. IVSTO.

Romana cenſus. Veneris 21. Octobris 1605.

ARGVMENTVM.

De cenſu impoſito ante Bullam Pij V. cum pacto quòd redimi non poſſit emptore contradicente poſt certum tempus, quòd talis impoſitio ſit valida, & quòd etiam valeat pactum quòd venditore exiſtente moroſo in ſolutione cenſus ſit licitum emptori à contractu recedere.

SVMMARIVM.

Cenſus impoſitus cum pacto redimendi ad quinquennium, & quòd eo elapſo non amplius redimi poſſit niſi emptori placuerit ante Bullam Pij V. non eſt nullus, ſed validus, n. 2. & per tot. dec.

Pactum de retrouendendo reſtrictum ad certum tempus nullibi reprobatur, num. 3.

Cenſus impoſitus cum pacto quòd venditore exiſtente moroſo in illius ſolutione, licitum ſit emptori ab illo recedere, valet, & tenet, num. 7. & ſeq.

DECISIO L.

1 AGebatur de cenſu impoſito, & vendito ante Bullam fel. rec. Pij V. & Domini tenuerunt eſſe validum, non obſtantibus pactis in eo appoſitis, quæ inducebantur ad oſtendendum nullitatem cenſus.

2 Primum pactum erat quòd licitum ſit Antonio venditori cenſus huiuſmodi ad quinquennium redimere, & eo elapſo non amplius niſi eiſdem DD. Nicolao, & Ioanni placuerit, ex quo dicebant illi de Carolis quòd à principio in ipſomet contractu fuit venditus cenſus redimibilis ad quinquennium, poſt quinquennium verò irredimibilis cum iiſdem pactis, & conditionibus, & pro eodem pretio; cùm tamen irredimibilitas debeatur compenſari pretio, Ioan. Med. *de reſt. in quæſt. de cenſu redimibili cap.* 8. & quòd quando redimibilitas reſtringitur in limine contractus, cenſus nullus, & vſurarius videtur, tenuit Rot. coram R. P. D. Vicecomite poſtea Archiepiſcopo Mediolani in vna Romana cenſus 6. Iunij 1585. & in alia coram bon. me. Giptio in vrbe Vetana cenſus 6. Iunij 1594.

3 Quæ tamen in hoc caſu non placuerunt Dominis, quia pactum de retrouendendo conſtituto tempore nullibi reprobatur, neque in Bullis Caliſti & Martini, neque de iure communi, vt per Sot. *de iuſt. & iur. lib.* 6. *q.* 5. *art.* 3. *concluſ.* 3. Medin. *vbi ſuprà. verſ. aduerte tamen.*

4 Non obſtat quòd non ſit habita ratio de pretio pro tempore quo factus cenſus vt irredimibilis, ſed fuerit ſemper idem pretium, quoniam recompenſatio pretij quatenus adeſſet, faceret contractum iniuſtum, non vſurarium. Ita Sot. alleg. & Surd. Lopez *de contractibus cap.* 56. *verſ. ad ſecundum.*

5 Non obſtat quòd pactum vt redimi non poſſit cenſus poſt præſcriptum certum tempus videatur vſurariũ, ex deciſ. Vice Comitis, & Giptij, quia ſunt duo caſus, vnus quòd à principio negatur facultas redimendi, tunc enim cenſus eſt emptus de fructibus perceptis pro certo tempore, non de ſola recuperatione pretij, quod eſt illicitum. Hoſtienſ. *in c. in ciuitate, in fin.* vbi etiam Rocch. *de vſur.* Bald. *conſil.* 487. *lib.* 1. cum allegatis per Io. Bapt. Lup. *de vſur. comment.* 2. *in l.* 2. *de pact. inter empt. & vend. n.* 69. *verſ. minus obſtat*, & tunc cenſus non valet, & procedunt deciſiones allegatæ. Alter caſus eſt, quando cenſus eſt redimibilis à principio, & poſtea fit irredimibilis, quo caſu cenſus valet, & procedit doctrina Sot. & aliorum.

6 Non obſtat deciſio coram Illuſtriſſimo Seraphino in Romana turris Bubalariæ 7. Nouembris 1575. nam ibi pactum erat, quòd ſi venditor intra quinquenniũ cenſum non redemiſſet, cenſeretur perpetuus, aut arb trio emptoris pecunias, ſiue pretium repetere poſſet, quod eſt de directo, contra ſubſtantiam cenſus, iuxta conſtitutionem Caliſti, & Martini. Sylueſt. *in ſumma in verbo vſura* 2. *quæſt.* 15. *verſ. eſſet illicitum.* Sot. *de iuſt. & iure q.* 5. *art.* 3. *col.* 2. Conar. *variarum reſolut. lib.* 5. *c.* 8. *n.* 7. poſt Conrad. *de contract. q.* 74. Gabriel *conſil.* 152. *num.* 5. *lib.* 1. Card. Tolet. *in ſumm. lib.* 5. *c.* 47. *verſ. tertium eſt neceſſarium*, & ſic tendebat ad offendendum actum, & erat contra ſubſtantiam actus, & in illa deciſione in caſu noſtro non ſic, quia ſit redimibilis poſt quinquennium ſine beneplacito Nicolai, quo interueniente venditoe ſi vult redimere poteſt, & ſemper de iure poſſunt partes ab emptione diſcedere. *l. ab emptione*, vbi Bart. & Doct. *ff de pact.* & ſic licitè, & in hoc eodem pacto fuit multum in terminis deciſum coram bo. me. Orano in cauſa Foroliuien. cenſus 15. Nouembris 1589. in qua aderat pactum quòd poſſet cenſus redimi ſolùm infra decem annos & duos menſes.

7 Secundum pactum erat quòd ſi venditor in ſolutione dicti cenſus poſt duos menſes poſt lapſum cuiuſlibet ſemeſtris moroſus eſſet, licitum ſit eiſdem emptoribus ab huiuſmodi inſtrumento recedere, & ſortem principalem repetere, & venditor ad reſtituendũ ſortẽ principalem cogi, & compelli poſſit. Vnde dicebatur contra cenſum quòd hoc pacto partes vnico contextu videntur velle in eſſe deducere cenſum irredimibilem pro parte emptoris, & perimere eodem tempore & facere redimibilem ex parte emptoris, quo caſu pactum vitiat & vitiatur. Bald. *in l. ſi pater. § ſi pater, num.* 4. *ff. de adopt.* quia reſpicit totum contractum. Bald. *in l.* 1. *§. finali, per quos fiat inueſt.*

8 Nec obſtat quòd hoc fieri poſſit de iure poſt moram loco damnorũ, & intereſſe, vt dixit Rota in cauſa Romana dotis corã bo. me. Cardinali Lancellotto. Quia hoc intelligitur ex poſtfacto de mandato iudicis, quia debet prouidere indemnitati partium, ſed non iuſtificatur pactum à principio. Contrariam partẽ in noſtris terminis tenuit Gabr. *d. conſ.* 152. *num.* 5. *lib.* 1. & Nauar. *conſ.* 7. *num.* 6. *de empt. & vendit.* qui loquuntur etiam in cenſu poſt conſtitutionem Pij V. & hanc Domini tenuerunt, ex rationibus ibidem deductis.

9 Nec obſtant contraria, quia verè, & in hoc pacto non ſit redimibilis pro parte emptoris inuito venditore, ſed eo volente, propter moram, quia inducitur eius conſenſus, vt per Gabr. *d. conſil.* 112. qui ideò dicit quòd non repugnat naturæ, nec ſubſtantiæ cenſus, vt præcedente mora vel culpa venditionis repeti pretium poſſit, & non quadrat doctrina Bald. qui lo-

quitur quando pactum est ad perimendam substantiam contractus, quòd si præcedente mora hoc de iure fieri potest, vt in decisione bo.me. Cardinalis Lancellotti, nihil probibet quòd non possit deduci in pactum quod de iure est.

Ex quibus conclusum fuit sententiam A. C. tanquam iniustam esse reuocandam.

ILLVSTRISS. ET R. D. CARD. LVDOVISIO.

Romana census scutorum 18000. *Veneris* 2. *Decembris* 1605.

ARGVMENTVM.

Emptione facta pro persona nominanda ante nominationem res empta remanet in emptoris dominio, & nominatio subsequuta non præiudicat hypothecæ medio tempore acquisitæ ementi, nec in eiusdem emptoris præiudicium dicta nominatio retrotrahitur: quando hæc conclusio vera sit, & quando etiam verum sit quòd emens pro persona nominanda non possit rei emptæ post emptionem nouas conditiones, & noua onera apponere, sed teneatur eam liberam prout emit præstare.

SVMMARIVM.

Emptione census facta pro personis nominandis ante nominationem census remanet in dominio emptoris, & subsequuta nominatio non præiudicat hypotheca medio tempore emptori acquisita, nec in præiudicium iuris quæsiti in dicta hypotheca nominatio retrotrahitur ad tempus contractus, n. 1. *& per tot. decisionem, in qua præmissa conclusio bene declaratur.*

Emptione facta pro persona nominanda sequuta nominatio numquid retrotrahatur ad tempus contractus in præiudicium iuris quæsiti principali emptori, ex quo nominatio conditionis erat voluntaria, ibid. in fine, & n. 4. *& num* 7. *in princ. & in fine.*

Emens pro persona nominanda non potest rei emptæ post emptionem nouas conditiones, & noua onera apponere, sed tenetur eam liberam prout emit præstare, num. 2. *&* 3.

Dominium non acquiritur sine animo acquirendi, n. 4.

Generalis obligatio bonorum non comprehendit bona contra mentem obligantis, vbi etiam quòd non veniunt bona subiecta restitutioni, num. 8.

Dominium acquisitum commutabiliter, & reuocabiliter si resolutum fuerit censetur pariter resoluta ipsa hypotheca, num. 6.

Fideiussor censetur approbasse omnia expressa, & contenta in contractu, etiam enunciatiuè, numero 7. *&* 8.

Contrahens cum aliqua certa qualitate expressa non potest illam negare, num. 7.

DECISIO LI.

1 PRoposui dubium, an mandatum A. C. sit exequendum, quod licèt 23. Februarij 1604. fuerit affirmatiuè resolutum, quia tamen Illustrissimus D. Lotharius resolutionem nouis fundamentis in dubium reuocauit, placuit Rotæ illum reiteratò audire. Præcipuum autem fundamentum fuit; quia Rauenna sub die 27. Martij 1591. & sic ante nominationem per eum factam promiserat ex pretio dicti census inuestire scuta 14000. pro maiori cautione fideiussorum census, & scuta 16000. conuertere in extinctionem æris alieni Vrsinorum cum reportatione cessionum iurium ad fauorem eorundem fideiussorum, & pro rata scutorum 18000. censum extinguere. Quam promissionem fecit Rauenna cum solita obligatione, & hypotheca omnium bonorum, iurium, & actionum, sub qua obligatione dicebat D. Lotharius contineri censum de quo agitur, & probatur ex eo quòd cùm Rauenna emisset ipsum pro personis nominandis ante nominationem factam, census fuit in eius dominio. *l. secundum responsum. C. de contrahen. & committ. stipulat.* Alexand. *consil.* 132. *sub n.* 3. *lib.* 6. & nominatio subsecuta non sustulit, nec præiudicauit dictæ hypothecæ medio tempore quæsitæ, vt per Alex. *ibi n.* 6. *&* 7. Nec in iudicium iuris quæsiti in dicta hypotheca potest nominatio retrotrahi ad tempus contractus, quia nominationis conditio erat voluntaria Rauennæ cùm posset nominare, & non nominare, & in voluntariis non fit retrotractio in præiudicium eius cui medio tempore fuit ius quæsitum. *l. potior, & l. qui balneum versic. amplius ff. qui pot. in pignor. habeantur*, tradit Alexand. *vbi supra.*

Potest igitur D. Lotharius & confideiussores retinere census pro obseruatione promissionum. 2 Istud fundamentum fecit magnam difficultatem Dominis, ita vt in pluribus positionibus non potuerit haberi resolutio. Tandem die secunda Decembris Domini vnanimi sententia persistentes in decisis iterum concluserunt mandatum esse exequendum, & placuerunt rationes allegatæ per Surd. *decis.* 182. *numer.* 16. *& seq.* Quibus adductis senatus Mantuanus statuit huiusmodi hypothecam non afficere personam nominatam, quibus adstipulantur tradita per Decium *consil.* 543. qua multis argumentis concludunt illum qui emit pro persona nominanda, non posse rei emptæ post emptionem nouas conditiones & noua onera apponere, sed tenetur eam liberam prout emit præstare. concordant alij per informantes adducti.

Non obstat consil. Alexandri 231. quia non est 3 mirum si in casu suo non fiat retrotractio, cùm, vt dicitur *numer.* 6. persona nominanda tempore contractus esset forensis, & incapax acquisitionis, & retrotractio non faciat ad tempus principij, quando à principio non poterat actus explicari. ad textum *in l. obseruari. §. fin. de offic. proconsul.*

Non obstat quod dicitur non fieri retrotractionem, cùm simus in voluntariis, quia fuerunt datæ 4 plures responsiones. Primò enim fuit dictum censum istum non posse cadere sub hypotheca, quia non fuit in bonis ipsius Rauennæ, cuius intentio fuit omnino aliena ab acquisitione dominij, vt patet ex eo quòd ipse promittit se empturũ censum ad fauorem nominandorum, & ad eorum fauorem se obligauit, & promisit facere schedulam pro solutione fructuum, quod repugnat & aduersatur acquisitioni census, & clarum est quòd sine animo suo non potuit illi quæri dominium, ex *l. secundum responsum. C. de cont. & com. stipulatione.* Fundamentum in præsumpta mente stipulantis, quòd non facta nominatione noluit sibi acquirere. Bald. *in l.* 1. *in principio, in vltim. verbo. ff. de pact.* Alexand. *in l. stipulat. §. si quis ita, numer.* 1. *not.* & ibi Ias. *numer.* 2. *ff. de verborum obligat.* Vnde non habebit locum cessante dicta præsumptione, vt ibi apparet de animo acquirendi.

Secundò etiam vbi translatum fuisset dominium 5 census

census in Rauennam, ille tamen non veniret sub hypotheca generali, attenta verisimili mente ipsius Rauennæ, quæ ad istum effectum attendi solet. *l. obligatione generali, cum ibi ll. seqq. ff. de pignor. l. qui peculij. ff. de pecul.* Distat enim longè à verisimili, quòd voluerit obligare dominium illud modico tempore in ipso permansurum, & quòd in se ipso suscepit ad effectum tantum transferendi, prout transtulit in personas nominandas in eorum graue præiudicium, & deceptionem personarum nominandarum; facit quòd in obligatione generali non veniant bona subiecta restitutioni. Gabr. qui alios refert, *de reg. iuris, conclus. 12. num. 17.*

6 Tertiò quando fuisset dominium census translatum in Rauennam, & fuisset emphyteusum sub hypotheca, cùm dominium acquisitum commutabiliter, & reuocabiliter, resoluto dominio per nominationes fuit pariter resoluta hypotheca. Dec. *consil. 238. sub num. 4. vers. quintò quæritur.* Alexand. *cons. 5. post num. 5. vers. facit etiam pro ista opinione.*

7 Non obstat quòd hoc procedit quando fit ex causa voluntaria. Bart. *in l. idem, num. 4. eodem tit.* latè Tiraq. *de retract. conuent. §. 3. gloss. 1. num. 10. & seq.* quia respondetur dici ad istum effectum necessariam, quæ habuit ortam ab aliqua præcedenti obligatione. Ruin. *cons. 3.* Rip. *in l. priuilegia sub num. 4. ff. de priuileg. credit.* Afin. *de execution. §. 7. cap. 32.*

Hic autem aderat conuentio de emendo satis bene deducta per informantes, & est multum verisimilis ex eo quòd emptio facta fuit de pecuniis personarũ nominandarum, quod satis iustificatur per informantes, licet non egeat iustificatione, quia cùm exprimatur in contractu emptionis, D. Lothatius fideiussor non potest id controuertere, quia fideiubendo censetur approbasse omnia expressa, & contenta in contractu. *l. de ea ape. C. de euict.* Fulgos. *cons. 67. col. 3. vers. ipse autem fideiussor.* Tiraquell. qui alios congerit, *de retract. lignag. §. 1. gloss. 9 num. 273.* fuit latè deductum in vna Romana extinctionis census 15. Iunij 1584. coram Illustrissimo Seraphino, in qua fuit dictum hoc procedere etiam quoad confessiones, & enũciata. facit quòd contrahens cum aliqua certa qualitate expressa non potest illam negare. Surd *decis. 104. num. 9. & seq.* & sufficere videtur, quòd census emptus fit de pecuniis alienis ad effectum vt nominatio diceretur necessaria etiam quòd non præcessisset aliqua obligatio, quia si volebat Rauenna retinere pro se censum, habebat necesse restituere pecunias alienas, quod non potest negari, quia attulisset incommodum Rauennæ. Et ad effectum vt causa dicatur necessaria, sufficit quòd non possit sine incommoditate omitti. Bart. *in l. 1. ff qui pot. in pign. habeantur.* Crot. *in l si is qui pro emptore, sub n. 35. vers. quintò fallit ff. de vsucapionibus.*

8 Quartò omnis amaritudo cessat attenta fideiussione Domini Lotharij & aliorum qui fideiubentes Rauenna stipulante censum pro personis nominandis videntur concessisse, quòd dominium in ipsos nominandos transferretur ex actis contractus, cùm fideiubendo censeantur concessisse. Tiraquell. *vbi supra*, quo contractu stante nullam potuerunt in præiudicium nominandorum acquirere hypothecam. Immò si per prius habuissent, amisissent. *l. 4. §. in venditione, & l. sicuti. §. si voluntate. ff. quibus mod. ius vel hypotheca soluatur. l. creditor. ff. de reg. iur.* Bart. *in l. quod dotis, num. 17. ff. solut. matrim.* Præterea cùm fideiussissent & se obligassent soluere personis nominandis fructus censum ex obligatione Camerali, non possunt aliqua exceptione euitare solutionem; nec super censu ipso aliquam controuersiam inferre, obstante doli mali exceptione. *l. ex cept. C. de edict.*

R. P. D. PENIA DECANO.

Farfeñ bonorum. Lunæ 12. Decembris 1605.

ARGVMENTVM.

De consuetudine Abbatiæ Farfeñ bona emphyteotica possunt liberè alienari, etiam in præiudicium vocatorum in inuestitura.

SVMMARIVM.

Emphyteotica bona possunt alienari in præiudicium vocatorum in inuestitura de consuetudine Abbatiæ Farfen. n. 1.
Inuestitura tenor præcipuè attendendus est in feudis, & emphyteosibus, num. 2.

DECISIO LII.

Rota vtraque parte informante præsupposita consuetudine Abbatiæ Farfeñ. quòd omnes, quibus conceduntur in emphyteusim bona eiusdem Abbatiæ durante emphyteusi possint liberè de illis disponere, etiam in præiudicium eorum, qui aliàs attento tenore ipsius inuestituræ successuri forent, dummodo non transferant ea in personas in inuestitura prohibitas, sine difficultate censuit sententiam Auditoris Cameræ fuisse reuocandam. 1

Pro hac parte considerabatur statutum Farfeñ. cui adstipulabantur testes, vnde cùm Antonius de bonis, de quibus agebatur, dispofuerit ad fauorem matris, non potuerunt Fabricius, & fratres de Fredis prætendere prædicta bona per obitum Antonij ad se spectasse vigore inuestituræ, cùm illius tenore attento potuerint validè alienari per Antonium, cùm explorati iuris sit in feudis, & emphyteosibus tenore inuestituræ attendi debere. Alex. *cons. 14. num 2. lib. 5.* Paris. *cons 5. num. 1. lib. 1.* Alciat. *cons. 10. n. 8 vers. præterea etiam, lib. 3.* Paul. de Fabr. *cons 146. n. 1 lib. 2.* Decius *consil. 194. num. 5. vers. & ideo tenor.* Roman. *cons. 33. n. 1.* & meritò, quia emphyteosis est quædam veluti materia in formis recipiens formam ex placito contrahentium. Ruin. *cons 98. num. 12. lib. 3.* 2

Alienationem ab Antonio factam, nedum comprobare videbantur statuta dictæ Abbatiæ, sed obseruantia quoque, quam deducebant informantes pro Guido, de qua tamen particulariter erat videndum. 3

R. P. D. LITTA.

Romana societatis officij. Lunæ 14. Februarij 1606.

ARGVMENTVM.

Mulier sine solemnitatibus statutariis contrahere potest quando ex contractu facta est locupletior, & quomodo locupletior facta dicatur: eum solemnitatibus autem statutariis potest fideiubere, dummodo non remaneat indotata.

SVMMARIVM.

Mulier à statuto Vrbis prohibita contrahere sine certa solemnitate, potest tamen sine dictis solemnitatibus contrahere quando ex contractu est facta locupletior, num. 1. vbi etiam quòd dicitur facta locupletior per exceptionem pecuniarum cum quibus extinxit alia sua debita.
Ecclesiastica bona si fuerint alienata sine solemnitatibus, alienans non admittitur ad rescissionem alienationis, nisi restituat pretium ex alienatione perceptum, ibid.

Tutor potest rem à pupillo cum solemnitatibus venditam, si emptor non soluit pretium, pro eodem pretio sibi ipsi retinere sine alia solemnitate, num. 3.

Mulieris assertioni dicentis in contractu per eam celebrato habere litem cum eius fratre, nunquid credatur ad effectum vt ille frater tanquam proximior in contractu interuenire non debeat iuxta formam statuti vrbis, num. 4. vbi de eadem materia.

Mulier potest fideiubere cum solemnitatibus à statuto vrbis requisitis, dummodo non remaneat indotata, num. 5.

DECISIO LIII.

1 De anno 1600. D. Isabella Atrigonia se obligauit cum solemnitatibus statutariis, & recognouit bonam fidem duarum societatum initarum super officio D. Octauij. De anno 1602. aliam contraxit societatem super eodem officio pro extinguendis illis duobus prioribus, & se obligauit, sine tamen solemnitatibus dicti statuti mensibus elapsis, cùm Octauius officialis conatus fuisset soluere fructus huius societatis, egit pro sua releuatione contra Isabellam, & obtinuit mandatum ab A.C. quamuis postea adita signatura per Isabellam fuerit ordinatum vt in hac causa procederetur cum voto Rotæ. Vnde de partium consensu proposui dubium, an mandatum esset relaxandum contra Isabellam, vel relaxatum exequendum?

2 Et quia totum fundamentum informantium pro Isabella super eo consistebat quòd ipsius obligatio esset nulla propter non seruatam formam Vrbis statuti *lib. 1. cap* 151. Domini quantum ad obligationem anni 1602. dixerũt non opus fuisse aliqua solemnitate, cùm non intret statutum vbi mulier est effecta locupletior, Lambertin. *de contractibus gloss.* 24. *num.* 1. *& seq. in fin.* & fuisse effectam locupletiorem deducebatur ex pluribus.

Primò, quia realiter receperat pecunias, neque hoc inficiabatur.

Secundò, quia realiter conuersæ fuerunt in extinctionem illarum duarum priorum societatum, in quibus erat obligata cum solemnitatibus statutariis.

Tertiò, quia in illis duabus præcedentibus fructus currebant ad rationem duodecim pro centenario, in ista verò posteriori receperat pecunias ad rationem vndecim tantùm, & ob id dicebatur æquum non esse quòd locupletaretur cum alterius iactura stante versione pecuniarum in sui vtilitatem, & placuit simile de Ecclesia alienante sine solemnitatibus, & recipiente pretium, quæ tenetur ad restitutionem si velit infringere contractum, ex allegat. in Romana consensuum de Romulis 15. Iunij 1599. coram R. P. D. meo Decano.

3 Addebatur istam non esse nouam obligationem vtiliter ad diminutionem interusurij, vt dictum est, & ideo quemadmodum tutor potest rem à pupillo cum solemnitatibus venditam si emptor non soluit pretium, pro eodem pretio soli ipsi retinere sine alia solemnitate, quia solemnitas contractus celebrati cum alio sufficit in eo quòd in eius locum subrogatur. Dec. *in l. singularia num* 9. *ff si cert petat. text. in l. tutor rerum, in fine. ff. de administrat. tutor.* Petrus Rauenn. *singul.* 760. Girard. *singul.* 57. *num.* 3. cum aliis allegatis per informantes pro Octauio; ita & hoc casu sufficere deberent solemnitates adhibitæ in societatibus initis de anno 1600.

4 Cùm igitur tota præsentis dubij difficultas ad hoc restringeretur, an validè se obligasset in dictis duabus societatibus de anno 1600. contractis, affirmatiuam sententiam amplexi sunt Domini, quia apparet in vtraque adhibitas fuisse solemnitates statuti, & iudex causa diligenter cognita suum decretum interposuisse, vt in obligatione legitur, & causa fuit expressa ad succurrendum necessitatibus propriis & sui viri infirmi commorantis extra vrbem, contra quem fuerant relaxata mandata.

Nec ob præcipuum fundamentũ informantium pro Isabella ad ostendẽdum non fuisse obseruatũ statutum. 5
Cùm enim Isabella haberet fratrem, ipse erat requirendus, & index habebat cognoscere an iustè vel iniustè denegasset præstare cõsensum; & si iniustè, tunc deputare curatorem: nõ autem erat standum assertioni mulieris quòd haberet litem cum fratre, vt in simili fuit resolutum coram R.P.D. meo Ortembergo in Romana releuationis indemnitatis 22. Martij 1602. cuius copia data fuit, quia fuit responsum decisionem illam non esse applicandam, vbi mulier assereret non esse conueniens quòd Cardinalis accederet ad eius domum, & dicitur quòd non erat standum soli assertioni.

Propterea illa causa non fuit visa Dominis iusta, cùm dicti contrahentes potuerint accedere ad domum dicti Illustriss. D. Cardinalis, & sic dictæ inconuenientiæ occurrere; hic verò consistit de litibus aliàs quàm ex assertione mulieris inter prædictos vertendis. Hæcque rationabilis causa non vocandi fratrem fuit visa Dominis, super qua cùm index suum interposuerit decretum, neque in similibus procedatur iudicialiter, nec conficiatur processus pro tali decreto, vbi emanato causa cognita est præsumendum, & de simili decreto resoluit Rota in Romana de Grandis 16. Febr. 1601. coram R. P. D. Decano, maximè cùm hoc in iudicio veritas dictæ causæ fuerit plurimum iustificata.

Non obstat quòd Isabella in istis duabus societatibus erat fideiussor; quia non ideo minus tenet obligatio fideiussorio nomine facta adhibitis solemnitatibus, ex allegatis in Romana fideiussionis 13. Maij 1596. coram Illustr. D. Cardinali Seraphino; nisi ex tali obligatione remaneret penitus indotata, vt in dicta Romana fideiussionis fuit dictum, & propriùs in alia Romana fideiussionis 15. Iunij 1591. coram Illustrissimo Cardinali Arrigonio, quæ limitatio non videbatur hîc applicari posse, cùm agatur de summa scutorum 300. & dos huius mulieris sit de scutis 4000. vnde etiam si verificaretur maritum consumpsisse scuta 2000. adhuc tamen remanerent scuta 1700. ex quibus non potest dici penitus indotata.

Ex his igitur pro iustitia mandati A. C. fuit conclusum.

R. P. D. PENIA DECANO.

Bononień. redditionis rationum. Veneris 17. Februar. 1606.

ARGVMENTVM.

Periurus reperitur à limine iudicij, & illius exceptio in quacunque parte iudicij opponi potest, nec suffragatur absolutio post incursum periurium.

SVMMARIVM.

Periurus repellitur à limine iudicij, num. 1.

Absolutio à iuramento non suffragatur post incursum periurium, num. 3.

Periurij exceptio opponi potest in quacũque parte iudicij, n. 4.

DECISIO LIV.

Die 6. Iunij 1605. Rota censuit probari Paulum Rondinum suscepisse tutelam Fabij Benzoni, & eandem

eundem Paulum habuisse omnia bona in inuentario descripta, & designanter duo prædia in territorio Pisauren. eimque prædicta bona administrasse, sed reseruanit videndum an Fabio obstarent periurium, & aliæ exceptiones, de quibus cùm ageretur in hac propositione, vtraque parte informante Rota censuit Fabio obstare exceptionem periurij, & semel redditæ rationis.

2 Exceptio periurij ex eo deducebatur, quòd cùm Fabius cum iuramento asseruisset omnia contenta in instrumento quitationis fuisse & esse vera ante obtentam absolutionem, litem contestatus fuerat, libellum produxerat, & alios actus iudiciales fecerat, per quos contraueniendo inciderat in periurium, vnde meritò hæc exceptio eum à limine iudicij repellebat. Alexand. *in l si quis maior. num. 15. vers. item allegatur. C. de transact.* Ant. de Butr. *in cap. intelleximus, num. 15. in fin. de indic.* Sigis. Loffred. *cons. 12. num 27.* qui *num. 34.* addit hanc periurij exceptionem, nedum in principio litis, & contra rescriptum, sed semper vsque ad diffinitiuam sententiam tanquam verè peremptoriam opponi posse.

3 Neque ad rem pertinebat quòd Fabius à Vicario Bononien. obtinuerat absolutionem ad effectum agendi, quoniam cùm antea actus iudiciales peregisset, per quos in periurium inciderat, absolutio postea obtenta non suffragabatur. Federic. de Senis *consil. 300. in fin. vers. si enim est lapsus.* Alex. *cons. 17. num. 3. & 4. vers. & secundùm magis communes conclusiones lib. 3.* & tradunt communiter Canonistæ *in cap. 1.* vbi Abbas *num. 10. de iureiur.*

4 Rursus non obstat, quòd Paulus permiserit litem contestari, & plures iudiciales actus fieri, antequam huiusmodi exceptionem apponeret, quia non ideo censebatur huic exceptioni renuntiasse, cùm in quacunque parte iudicij, vt dictum est, opponi possit, & repellat agentem. Loffred. *dicto cons. 12. num. 34.*

R. P. D. LVDOVISIO.

Aquinaten. beneficij. Veneris 28. Aprilis 1606.

ARGVMENTVM.

Testes deponentes per eadem verba sunt suspecti de subornatione. Declara pluribus modis, de quibus in hac decisione, & vt testes à falso excusentur omnis interpretatio, & impropriatio fieri debet.

SVMMARIVM.

Testes deponentes per eadem verba sunt suspecti de subornatione. Fallit primò quando testes sunt plures quàm duo. Fallit secundò, quia hoc remittitur arbitrio iudicis ex qualitate rei super qua deponunt. Fallit tertiò, in probatione immemorabilis, num. 1.

Testes in vno iudicio examinati faciunt adminiculum in alio, sub num. 2. vbi etiam explicantur nonnulla adminicula.

Præsens, & tacens cùm possit contradicere habetur pro consentiente, num 4.

Duas personas repræsentare vnus non potest, ibid.

Actus attribuitur ordinanti, non autem exequenti, ibid.

Testes vt excusentur à falso, omnis interpretatio, & impropriatio fieri debet, num 5.

DECISIO LV.

1 ACtum fuit de exceptionibus contra dicta testium pro parte Archipresbyteri & clerici S. Petri examinatorũ, an tales sint propter quas veniant reiiciendi? quod Rota resoluit negatiuè. Nam quoad exceptiones generales, quarum prima est quòd omnes deponant per eadem verba, & ob id sint suspecti de subornatione, omisso quòd ista suspicio possit cadere in duobus testibus, non autem in tribus, aut quattuor, vt debet, Iacob. Buttrig. *in l. 3. §. 1. de testib.* & post eum Alexand. *cons. 149. sub num. 6. vers. Unde debet expresiè lib. 5.* Roland. *cons. 72. num. 6. lib. 2.* & minus in septem, vt in casu isto. Hoc ipsum an per testes deponentes per sermonem præmeditatum probetur, positum est in arbitrio iudicantis. Curt. *de testib. concl. 14. n. 29.* Diaz *reg. 761. in 1. limitat.* & ex qualitate rei super qua deponunt, multum mouetur arbitrium, vt considerauit Rota apud Cæs. de Grass. *decis. 13. num. 14. de testib.* Vnde cùm hîc agatur de reprobanda immemorabili, in qua testes debent concludere & esse contestes in requisitis, gloss. *in cap. 1. de præscript. in 6.* quæ omnia debent finaliter, & punctualiter probari, est quasi necesse quòd omnes in eadem verba incidant.

Alia exceptio quòd testes falsò dicant Archipresbyteros tenuisse ac possedisse Ecclesiam sancti Eleutherij tanquam Domini introitus, & fructus percipiendo, non respicit exceptionem circa dicta, sed potiùs substantiam, & veritatem depositionis, quam dum informantes pro Raynerio contrariis probationibus conuincere conantur, incidunt in concursum probationum, de quo hodie non agitur, & suo loco videbitur, si opus fuerit. 2

Nihilominus ex abundanti fuit dictum non probari falsitatem, actus enim qui allegantur facti à communitate anis, sicut non concludunt possessionem, nec ius aliquod communitatis super Ecclesia sancti Eleutherij, ita non excludunt quòd Archipresbyter illam possederit vti ianuam sui Archipresbyteratus: quòd autem non includant aliquam possessionem communitatis patet intentione, & animo ipsius, sine quo non datur possessio. *l. 3. § in amittenda. ff. de acquirend. poss. ff.* Nullibi enim apparet quòd habuerit talem intentionem, immò de contrario testantur explicati 9. testes examinati corã Vicario Aquinaten. qui super 30. articulo dicunt communitatem omnia fecisse ex mera deuotione, non ex iure aliquo quod prætenderet super dicta Ecclesia. quorum testium fides non est spernenda, licèt in alio iudicio fuerunt examinati, quia in examine fuit citatus Rayner. ad trad. *in l. 2. C. de eden.* Abb. *in cap. causam el 2. num. 2. de testib.* Paris. *consil. 87. num. 45. & 48. lib. 3.* præsertim innctis adminiculis; adminiculum enim magnum præbet quòd in tot annis quibus pendet lis inter Archipresbyterum & Raynerium super dicta Ecclesia, communitas nunquam comparuit, nec allegauit aliquod ius. Aliud adminiculum quod non solùm excludit prætensionem communitatis, sed etiam arguit ius Archipresbyter, surgit ex instantia quam fecit ipsa communitas coram Episcopo Aquinaten. sed pro dismembratione, quæ dismembratio præsupponit vnionem. Actus etiam quos communitas exercuit, non sunt tales, quòd inferant possessionem aliquam in Ecclesia, omnes enim reducuntur ad negotium fabricæ pro amplianda Ecclesia, quod potest à quocunque extraneo exerceri. *cap. quicunque 16. quæst. 1.*

Huc etiam tendebat receptio eleemosynarum, quia ex ipsis construebatur Ecclesia, vt dicunt testes in hac causa examinati tempore bon. mem. Orani, præcipuè septimus, & decimusquartus, iuxta interrogatorium quintum, decimus iuxta quintum.

Nec refert quòd per aliquod tempus antequam inceperit fabrica fuerint receptæ dictæ eleemosynæ, quia verisimile est, & experientia docet quòd ante

cœptum

cœptum opus fuerit priùs coaceruata aliqua summa ex dictis eleemosynis, rebus, cæmentis, & aliis præparamentis.

3 Minus etiam facit, quòd dicta communitas ex dictis eleemosynis soluerit onera & seruitia Ecclesiæ, quia ipsa priùs erant detrahenda, & soluenda, residuum impendendum pro constructione fabricæ. Et quòd tota administratio communitatis versaretur circa ædificium inde patet, quòd antequam actum esset de ædificanda Ecclesia, nulli dantur actus communitatis, & perfecto opere cessauit omnis administratio, vt tradunt omnes testes examinati coram Vicario Aquinaten. quorum depositionum coadiuuat dictum nonnullorum testium coram Orano, videlicet quarti iuxta duodecimum, & sexti iuxta decimum quartum, qui testantur fuisse à Domino Mario Archipresbytero electum quendam Dominicum del Mastro factorem deputatum à communitate, eo quia fabrica erat perfecta; sed, quod tollit omnem scrupulum, tota administratio communitatis processit non solùm cum interuentu Archipresbyteri, vt fuit stabilitum in Concilio communitatis 7. Maij 1581. sed etiam accedente eiusdem Archipresbyteri consensu; cum consensu enim ipsius communitas deputat factores, vt deponunt non solùm omnes testes examinati coram Vicario, sed etiam plures ex testibus coram Orano, nempe primus, & vndecimus, iuxta quintum interrogatorium: quartus, octauus, & nonus, iuxta duodecimum, & septimus, iuxta octauum, cum consensu etiam Archipresbyteri eleemosynæ recipiebantur à deputatis, & conuertebantur in negotium fabricæ, vt dicunt septimus, & decimus quartus, ex testibus Orani, iuxta octauum.

4 Qui consensus non solùm est argumento quòd communitas ex suo aliquo iure non administrabat, sed etiam denotat ius principale, & potestatiuum fuisse penes Archipresbyterum. Bald. *in l. permittente, num. 2. C. ad Velleian.* facit quod tradit idem Bald. *in l. adoptionibus, num. 1.* per illum text. *ff. de adoptionibus.* tanto magis, quia reddebant rationem de omnibus ipsi Archipresbytero, vt docent ex testibus Orani, quartus, iuxta decimum tertium, & super quarto articulo, quintus, & sextus, super quarto articulo.

Non obstat quòd D. Mutius continuauerit, postquam factus fuerit Archipresbyter, agentiam nomine communitatis, quam prius susceperat, quia non propterea erat ignarus iuris Archipresbyteratus, nec illi voluit præiudicare, immo statim ac creatus fuit Archipresbyter, & ob id sustinebat duplicem personam, nec confundebatur ius Archipresbyteratus cum administratione communitatis, sed vnumquodque considerabatur de per se tanquam duæ fuissent personæ. *l. 1.* vbi Bald. *de offic. consul.* Socin. *in l. cum filium, num. 18 ff. de legat. 1.*

5 Non obstat quòd testes dicant ignorare à quo fierent deputationes, quia iuste ignorarunt, tum propter tempus quod intercessit, tum quia non bene poterant discernere, à quo perueniret deputatio, quia licèt fieret de facto ab ipsa communitate, quia tamen fiebat de ordine Episcopi Aquinaten. vt legitur in præcitato Concilio anni 1581. vt dicit primus testis iuxta quintum interrogatorium, quartus, & sextus super quarto articulo ex testibus Orani, videbatur posse dici facta ab Episcopo, cùm actus attribuatur ordinanti, non exequenti. *l. si heres testamento. ff. de act. empt. l. idem eorum. § si decuriones ff. quod cuiusque vniuers. nomin.* Bald. *consil. 368. circa med.* Aym. *cons. 144 num. 3.* Poterat etiam deputatio dici facta ab Archipresbytero, propter consensum adhibitum. Paul. de Castr. *cons. 319 sub n. 3. vers. nihil ergo potuit, lib. 3.* cum aliis per Tiraquell. *in l. si vnquam, in versic. donatione largitus, num. 349. & seq. C. de contrahend. donat.*

Alia obiectio falsitatis quæ datur testibus dum dicunt Archipresbyterum pro tempore percepisse introitus, & fructus Ecclesiæ S. Eleutherij; quos tamen dicitur percepros fuisse à factoribus communitatis, non videtur subsistere, quia loquuntur testes de fructibus bonorum stabilium, quos Archipresbyter pro tempore percepit, factores autem, & deputati perceperunt eleemosynas, & hanc distinctionem inter fructus stabilium & eleemosynas, quòd illos perciperet Archipresbyter, hos deputati, deponunt decimus testis iuxta quintum, & decimus quartus iuxta octauum, examinati coram Orano. Vltrà quòd fuit perceptum à factoribus cùm fuerint percepti de consensu Archipresbyteri. Paul. de Castr. & Tiraquell. *vbi supra.*

Et hæc tanto magis sunt admittenda, quia admittitur omnis interpretatio, etiam impropriando verba, vt testes defendantur à falsitate, latè Surd. *consil. 530.* quoad exceptiones singulis testibus singularum oppositas, placuerunt responsiones datæ ab informantibus pro Archipresbytero.

Ex quibus fuit conclusum exceptiones contra testes oppositas non obstare, vna tantùm excepta, quam nolunt Domini particulariter discuti, an sint tales quòd necessariò inferant ad possessionem Ecclesiæ vti de vnita, & hoc strictè ad septem testes vltimo loco examinatos.

R. P. D. LVDOVISIO.

Romana legati. Veneris 12. Maij 1606.

ARGVMENTVM.

De legato quorumcunque bonorum mobilium quid comprehendat, & an præsertim gemmas, & perlas, perlarúmque vezzium.

SVMMARIVM.

Appellatione mobilium bonorum veniunt gemmæ. n. 1.

Quorumcunque bonorum mobilium appellatione veniunt non solùm ea quæ ex propria significatione venire solent, sed etiam ea quæ sub simplici verbo indefinitè prolato non venirent, num. 2.

Exceptio firmat regulam in casibus non exceptis, ibid. verb. hæc enim exceptio.

Residui verbum totum significat, ibid. in fine.

Exceptio declarat quid in regula comprehendatur, n. 3.

Legatum annulorum ad quæ extendatur, ibid. vers. Accedit.

Species enumerata post genus restringunt genus. declara, vt num. 4.

Bonorum mobilium appellatione, nunquid secundùm communem loquendi vsum veniant tantùm supellectilia, num. 5. vbi etiam quid si fuit dictum de mobilibus domus.

Communis loquendi vsus probari debet per eū qui allegat, ibid.

Hæres institutus in omnibus bonis, etiam immobilibus, non minuit legatum immobilium, num. 6.

Legatum immobilium comprehendit etiam gemmas, num. 1. & per tot.

DECISIO LVI.

Realis de Fusoribus in suo testamēto legauit Faustinæ vxori sub his verbis. *Item esso testatore di la signora Faustina repigli il medemo acconcio che gli diede, hauendo gli ela sempre conseruato, chi così gli ha promesso in vita voler fare, & per ciò pigliando il stesso acconcio lui la sùa padrona assoluta di tutto il suo mobile de casa, & che niuno gli habbia à riuedere i conti di detto mobile de casa,* 1

eccettuando

eccettuando le cose delle quali esso testatore ha disposto:del resto del mobile del testatore vuole che ha de sua moglie. Dubitaui an in huiusmodi legato comprehenderetur quod iam vexxium perlarum,monile aureum,& vas argenteum. & fuit affirmatiuè resolutum tam ex vi verborum, quam ex mente testatoris.

Appellatione enim mobilium veniunt gemmæ. Rebuff. *in l.mouentium, in versic. annuli.de verbor. significat.* aurum, & argentum. Spec. *in tract.de fructibus* §.1. *n* 9. Dec.*cons.*472.*num.*5. Ruin.*cons.*32.*num.*4.*in fine lib.*2.& fuit dictum in vna Romana legarorum 10. Februarij 1585.coram Cardinale Seraphino,& in Romana compromissi 6. Februarij 1586. coram Robusterio. & omnia quæ apta sunt moueri & transferri de loco ad locum. Dec.*cons.*472. *num* 4. Card.Mantic. *de coniect.vlt. volunt.lib.*9.*tit.*3.*sub num.*1.

2 Præsertim stantibus verbis vniuersalibus, quæ operantur vt appellatione mobilium veniant non solùm quæ ex propria significatione venire solent, sed etiam ea quæ sub simplici verbo & indefinitè prolato non venirent. Dec. *d.consil.*472.*num.*3. Ruin. *vbi supra num.*5. Paris.*consil.*79.*num* 41.*lib.*2. Curt.iun.*consil.*183.*num.*4. Crott.*cons.*125.*num.*5.*lib.*1. Peregrin. *cons.*32.*n.*9. *lib.*2. Accedant verba illa, *eccettuando le cose delle quali esso testatore non ha disposto.* hæc enim exceptio firmat regulam in omnibus aliis rebus non exceptis. *l. quæsitum. §.denique. ff de fund.instruct. § vt autem.in authent. de non alienan.* Ruin.*d.cons.*32. *sub num.*7. *vers.vendenda sunt etiam.* præsertim quia subiungit, *Il resto del mobile che ha di sua moglie.* appellatione enim residui totum continetur. *l.*2.*de heredib instit.* Aret.*in l.si quidem n.*2.*C.de transactionib.* Cassan. *cons.*12. *col.*2. *vers. & sic replicatur.* Afflict.*decis.*:85.*n.*3.

3 Eo maxime etiam, quia bona excepta,& aliis legata sunt vasa argentea ac similia, & exceptio declarat quid in regula comprehendatur. Aret.*consil.*142.*num.*2. Alexand. *consil.*38. *num.*2. *lib.*6. Dec. *in l.*1. *num* 2. *ff. de reg.iur.* Ripa *in l.*1. § *quod si in patria num* 3. *ff.solut.matrim.* Natt.*cons.*159.*num.*31.fuit dictum In simili in vna Romana legati 30. Martij 1602.coram Coccino. Accedit quòd testator ipse declarauerit quòd volebat in huiusmodi legato comprehendi annulos, & sic res pretiosas, nec potest dici propterea quòd dispositio ad annulos restringatur, sed debet deseruire pro aliis eiusdem generis, argumento *l.regula, §.fin. ff. de iur. & facti ignoran. l.damno infecto la* 2.*in fin.ff de damn infect.*

4 Nec facit quòd testator nominando dictos annulos, & aliquas alias species mobilium,videatur restrinxisse genus ad species enumeratas. *l.quæsitum* §.1.*ff. de legatis* 3. quia primò respondetur cum Ruin. *d.cons.*32.*n.*5. hoc tolli ex vniuersalitate verborum. Secundò cum Peregrin. *in præcitato cons.* 37. *sub num.* 24. quod obiectum procedit quando testator legat dispositiuè genus & speciem, secus quando, vt in casu nostro, procedit non disponendo, sed declarando circa iam disposita per ipsum & legata. Tertiò respondetur, prout fuit responsum in illa Romana lignorum, quòd immo regula est facienda in contrarium quòd species non restringit genus,& quòd censeantur potiùs expressæ species maioris declarationis gratia.

5 Non obstat, quòd attento communi vsu loquendi appellatione mobilium veniant tantùm supellectilia destinata ad vsum domus. Oldrad.*cons.*259.*in fine.* cum aliis allegatis. Quia respondetur,quòd iste communis vsus esset probandus, vt per Dec. *d.consil.*472. *num.*15. *& seq.*cum aliis quos refert & sequitur Peregrin.*d.consil.*37. *num.*16. *& seqq.* Sed attenta generalitate verborum, & declaratione ipsius testatoris & aliis suprà deductis, non potest dici quòd testator se retulerit ad communem vsum loquendi. Eodem modo respondetur ad id quod dicitur fuisse legatum non simpliciter mobilia, sed mobilia domus, quia ex declarationibus quas fecit expresè testator in comprehendenda, & tacitè excipiendo apparet, quòd non se restrinxit ad ea quæ sunt ad vsum domus parata; vltrà quod in fine dùm dicit; *Del resto del mobile del testatore,* loquitur indeterminatè & sine aliqua relatione ad certum locum, & ita non obstat decisio Romana legati mobilium domus 23. Maij 1603. coram Cardinale Pamphilio.

Non obstat quòd legatum non fuerit factum ex mera liberalitate, sed in recompensationem acconeij, quia, vt bene deducūt informantes pro Faustina, hoc potius debet augeri, quia non fuit factum limitatè, & respectiuè ad creditum ipsius Faustinæ, sed voluit quòd in eo comprehenderetur, & vlteriùs voluit existere liberalitatem, vt sunt verba clara legati. 6

Non obstat quòd institutio hæredis quoad mobilia alias erit superflua, quia immo ipsa mobilia veniunt sub institutione, & in illis dicitur hæres institutus, licèt non ad effectum derogandi legato, vt not. Bald. & alij *in l.si quis ita hæres institutus fuerit, excepto. ff. de hæredib.instit.* Alexand.*in l.nam quod. §.non omnes,num.*15. *ff ad Trebellian.* & in terminis nostris tradit Ruin. *dicto consil.* 32. *num.*15. & dixit Rota in dicta Romana legatorum. 7

Ex quibus fuit conclusum bona, de quibus agitur, comprehendi sub legato Faustinæ.

R. P. D. LVDOVISIO.

Camerinen. transactionis. Mercurij 24. Maij 1606.

ARGVMENTVM.

Insinuatio in transactione minoris, & in omni contractu, in quo minor lædi potest, requiritur vigore constitutionis Marchiæ, nec suppletur per decretum Iudicis per patris præsentiam, nec etiam per beneplacitum Apostolicum.

SVMMARIVM.

*Insinuatio vigore constitutionis Marchiæ requiritur in transactione minoris, & in omnibus contractibus, in quibus minor lædi possit, num.*1.

*Constitutio Marchiæ non est seruanda in loco, in quo adest particulare statutum,num.*2. *vbi declaratur quomodo hoc procedat.*

Constitutionem Marchiæ non esse in vsu non probatur per fides, ibid. in fin.

*Decretum iudicis non supplet insinuationem requisitam à constitutione Marchiæ in contractu minorum,num.*3.

*Curator in testamento non datur,licèt datus possit confirmari, num.*4.

Communis error, seu reputatio non facit ius in curia, ibid.

*Insinuationis defectus in contractu minoris non suppletur per præsentiam patris, num.*5.

*Minor maior factus, quando contractum minori ætate celebratum sine solemnitatibus constitutione Marchiæ ratificare censeatur,num.*6.

*Beneplaciti Apostolici interpretatio non supplet nullitates contractus,num.*7.

DECISIO LVII.

TRansactionem nullam visum fuit Dominis ex defectu intimationis & authoritatis Marinangeli, qui 1

qui transactioni interuenit, & authoritatem in contractu præstitit, nam quoad insinuationem adest constitutio Marchiæ, eam requirens in contractibus minorum. Nec refert quòd loquatur de ceteris contractibus, in quibus non est nominata transactio, quia vltra quòd fuit per Cardinalem de Carpo extensus ad omnes contractus, quia cùm constitutio loquatur de remissione, & cessione, proculdubio comprehendit transactionem, quæ iuris remissionem includit. Put. *decis.*4. Caputaq. *decis.*195. *part.*3. fuit dictũ in Tiburtina castri Sambuci coram fel. recor. Clemente VIII. & in terminis in vna Auximana bonorum 11. Aprilis 1603. coram Illustrissimo Rodieñ. Immò habet locũ constitutio in quolibet contractu, in quo minor etiam indirectè lædi posset. Put. *decis.*161. *num.*2. *lib.*1. Castrens. *decis.*3. *de constit.* fuit dictum in Romana reuelationis indemnitatis coram R.P.D. Ortembergo, & in Romana nullitatis contractus 26. Martij 1604. coram me.

2 Nõ obstat quòd in terra Calderolæ adsit particulare statutũ super contractibus minorũ, quo stante cessat constitutio prouinciæ. Bald. *consil.*101 *lib.*2. quia procederet si statutum Calderolæ loqueretur de insinuatione, prout loquitur constitutio: sed de illa nullum verbum facit, sed tantùm præscribit formam contrahendi cum minore, & propterea circa formam in contractu adhibendam, seruabitur statutum Calderolæ quo ad insinuationem quæ requiritur, post contractum celebratum attenditur constitutio prouinciæ. Fides quæ datur super non vsu constitutionis in terra Calderolæ non facit fidem, latè Cephal. *consil* 384. *num.* 22. *& seq.*

3 Non obstat quod dicitur de interuentu iudicis, quia negatur quòd aliquis iudex interuenerit. Dicitur enim ex illis duobus qui pro iudicibus allegantur, alterum fuisse Notarium, alterum Birruarium, vbi etiãsi interuenisset iudex, adhuc non sufficeret, quia quicquid sit de iure, in quo sunt diuersæ Doctor. sententiæ, constitutio requirit registrationem insinuationis in actis, & propterea non sufficeret præsentia iudicis, qui etiam ex alio non potest supplere defectum insinuationis, quia illa requiritur pro solemnitate contractus tam ex constitutione, quàm ex allegato statuto Calderolæ. Aret. *in l. si tibi pecuniam infero. ff. si cert. pet.* Tiraquell. *de retract. lignag.* §.36 *gloss.*2. *sub n.*22. Rim. iun. *in* §.1 *num* 115. *Instit. de donat.*

4 Alia nullitas deducebatur, quia Marinangelus interuenit vti curator, & talis non erat, quia non potuit in testamento curator dari. *Instit. de curat. in princ.* & licèt datus potuisset per iudicem confirmari, vt ibi dicitur, de tali confirmatione nullibi apparet, & in Curia non admittitur communis error, seu reputatio. *l.*2. *ff. de eo qui pro tutore. l. qui neque. ff. de reb. ordin.* Bald. *in l. non omnes,* § *si pupillus num.*1. *circa med. ff. si cert. petat.* cum cumulatis per Gabriel. *de probat. concl.*8. *num.*16.

5 Non obstat præsentia patris, quia ad euitandam insinuationem non habetur in consideratione *l. lata. C. de donat. l. donationes quas parentes. C. de donat. inter vir. & vxor.* præsertim quia testator prohibuit illi administrationem & vsumfructum, quo casu non poterat authoritatem præstare, sed requirebatur curator. Gloss. *in authent. excipitur*, vbi Paul. de Castr. *num.* 5. & alij *C. de bon. quæ lib.* & docet ibi Salycet. quòd cùm testator habeat suspectum patrem, lex de eo non confidit, sed habet pariter suspectum.

6 Ad *l. fin. C. si maior factus*, fuit responsum per illam suppleri tantùm defectum decreti iudicis, non autem tolli alias nullitates, si contractus in maiori ætate gestus laboret, vt dicunt Iacob. de Aret. Cyn. Alberic. & alij relati à Surd. *consil.* 49 *num.* 29. vbi etiam tenuit opinionem istã authoritate & numero excedere contrariam, & in terminis quãdo defectus est in auctoritate curatoris quòd non procedat dispositio d. l. tradit ibi Salycet. *num.*4. Rursus d. l. fundatur in tacita, & præsumpta ratificatione, & ideo non habet locum nisi data & probata scientia cum omnibus qualitatibus & defectibus, vt plenè per Natt. *cons.*162. *num.*3. *& seq.* cum aliis per Surd. *vbi suprà num.*32.

Nec facit quòd Vannes fuerit præsens contractui, 7
quia nullitas non surgit ex gestis in ipso contractu, sed in deputatione curatoris facta longè antè, & ex defectu insinuationis quæ sequi debebat contractum. Impetratio beneplaciti supplet tantùm defectum ipsiusmet beneplaciti, cuius impetratio & forma transactionis erat debita, nec pars aduersa petiit, nec intentio Papæ fuit tollere nullitates suprà allegatas, de quibus nulla mentio fuit habita. *cap.*2. *ne sed vacan. cap. quia diuersitatem. de conceß. præbend.* & quas Papa ignorauit. Paul. de Castr. *cons.*84. *sub num.*4. *lib.*2. Idem dicitur de clausula *supplentes*, vt per Ferrett. *cons.*38. *n.*3. *&* 4.

R. P. D. PAMPHILIO.

Bononieñ. dismembrationis. Lunæ 5. Iunij 1606.

ARGVMENTVM.

Spoliatus, vt reintegrari, & restitui debeat in beneficialibus, quid probare debet. Quomodo primum, & secundum extremum in hoc possessorio iudicio probatum censeatur, pluraque de vnione, & dismembratione Ecclesiæ, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

*Spoliatus ad suam possessionem restituendus est probatis duobus extremis, num.*1.

*Possessionis primum extremum in possessorio reintegrandæ probatur per testes. & quomodo, num.*2.

*Possessionis instrumentum in possessorio reintegrandæ probat possessionem alio non possidente, num.*3.

*Ecclesiæ dismembratio præsupponit præcedentem possessionem, num.*4.

*Possessio probatur per sustentationem litis in possessorio recuperandæ. num.*5.

Positionibus facta confessio probat contra confitentem, ibid.

*Titulus coloratus in possessorio reintegrandæ vltra possessionem requiritur in beneficialibus, num.*6.

Titulus coloratus producitur ex vnione Ecclesiæ facta à Vicario Episcopi, etsi de eius facultate non constet, ibid.

*Obseruantia antiquissima vltra centum annos solemnitates necessarias interuenisse præsumere facit, num.*6. *&* 7. *vbi etiam ex quibus hæc obseruantia vnionis Ecclesiæ præsumatur.*

Unio Ecclesiæ maxima præsumitur ex subsecuta obseruantia, & ex coniecturis, de quibus ibid.

*Ecclesiarum pluralitas non præsumitur, num.*7.

Incompatibile est retinere duas parochiales Ecclesias, ibid. in fine.

*Exceptio dismembrationis Ecclesiæ nulliter factæ, & non adhibitis debitis solemnitatibus non impedit restitutionem in spolio, num.*9.

Ecclesiæ dismembratio est species alienationis, ideo requirit omnes solemnitates requisitas in alienatione rerum Ecclesiæ num 11.

Ecclesiasticarum rerum alienatio requirit solemnitates, & instans causam, nec vnum sine altero sufficit, ibid. in fin.

*Ecclesiæ vacanti constitui debet defensor, num.*12.

DECISIO LVIII.

1 PRo informante, nempe Ecclesiam S.Petri esse reintegrandam ad possessionem Ecclesiæ S. Andreæ, quia constat de vtroque extremo, iuxta not. per Doct. *in cap. cùm ad sedem*, vbi Abb. *n.17. de restit. spoliat.* Bald. *in l.3 n.15. ad fin. C si a non comp. iudic.* Alex. *cons.6. n.5. lib.3.* Caputaq. *decis.69. lib.2. in manuscript.*

2 Quantum enim ad primum extremum multa concurrunt, ex quibus visum fuit illud sufficienter probare. Nam præter vnionem factam à Vicario Bononien. de anno 1464. quæ spatio centum annorum habuit effectum, adiunt duo testes, qui concludenter probant quendam Vandinum, qui fuit vltimus Rector Ecclesiæ S.Petri, ante dismembrationē vti Rectorem possedisse Ecclesiam S. Andreæ tanquam vnitam, quo mediante Ecclesia ipsa S.Petri possedisse dicitur, vt per Innoc. & alios *in cap. litteras, de restit. spoliat.* & ibi Abb. *num.3 & in cap. cùm super, n.11. de caus. possess. & propriet.* Alex. *cons.81. num.23. lib.3.* Natt. *cons.562. num.10 & seqq.*

3 Præterea adest instrumentum possessionis cuiusdam tenutæ factæ de anno 1518. per Girardum de Moltia tanquam Rectorem ambarum dictarum Ecclesiarum, quod instrumentum probat possessionem etiam quoad effectum restitutionis, vbi non constat quòd possessio tunc esset plena, & ab aliquo occupata. Rot. *decis.11. de restit. spoliat. in antiquis.* Bisignet. *decis.8. eod. tit.* Fastol. *dub.41.* Cassad. *decis.10 in fin. de præbend.*

4 Concurrit etiam dismembratio facta per Archiepiscopum de hac Ecclesia, quæ dismembratio præsupponit possessionem Ecclesiæ S.Petri, à qua fuit dismembrata, vt fuit dictum in causa Spoletana spolij 16. Martij 1590. coram R. P. D. meo Decano, & facit decisio Caputaq. 344. *in fin. part. 3.*

5 De secundo extremo non ambigitur, quia vltra sustentationem litis, quæ sola sufficit pro illius probatione, iuxta decis. Caputaq. 369. *p.2.* adest confessio Pœnitentiariorum facta in respōsione ad positiones, in qua fatentur se possidere Ecclesiā S.Andreæ, & illius bona. Rot. *dec.19. de rest. spol. in nou.* Alex. *cons.71. n.4 lib.3* Gab. *de confess. concl.4 n.79.* Cæs. de Grass. *dec.4. n.2 de rest. spol.*

6 Pro titulo colorato requisito ad obtinendam reintegrationem in beneficialibus affertur supradicta vnio facta à Vicario, de cuius facultate licèt non constet, tamen illa potest deseruire pro titulo colorato. Mohed. *dec.3. de off. Vic.* præsertim vbi adest aliqua obseruantia. Sarnen. *de triennal. q.27. n.5. vers. Tertius casus*, quæ in casu isto adest antiquissima, vltra centum annos, quo casu omnes solemnitates necessarias pro illius validitate interuenisse præsumitur. Rom. *cons.275 n.3.* Felin. *cons.2 num.22.* Afflict. *decis.348 n.4.* Boër. *decis.341. n.5.*

7 Obseruantia autem prædictæ vnionis deducitur ex pluribus, & primò ex collatione facta de anno 1478. in personam Peregrino de Rosseno de parochiali Ecclesia S.Petri de Castro Episcopi, cum illius annexis. Et licèt in ea non fiat expressa mentio dictæ Ecclesiæ S. Andreæ, tum illa verba, cum annexis, non possunt intelligi nisi de Ecclesia S. Andreæ, quæ sola reperitur annexa Ecclesiæ S. Petri, & pluralitas in dubio non præsumitur. *l. omnium*, vbi Bald. & Salyc. *C. de test.* Dec. *cons.146. sub n.9. in fin.* Aym. *cons.71. n.38.* & hoc etiam clariùs suadetur ex duobus inuentariis factis per eundē Peregr. sub die 19. Iun. 1528. de bonis vtriusque Ecclesię particulariter, in quorum altari denominatur Rector Ecclesiæ S.Petri, in altero verò Rector S. Andreæ, quod ostendit istas Ecclesias esse insimul vnitas, cùm aliàs sit incompatibile retinere duas Ecclesias parochiales. *cap. de multa*, & ibi communiter Doct. *de præben.* & probant text. *in cap. ordinarij de offic. ordin. in 6. & in c. cùm singula, de præb. in 6.* Hored. *de incompatib. benef. p.1. c.17. n.12.*

Secundò ex mandato de immittendo concesso à Vicario de anno 1528. cuidam Girardo de Moltia, qui tamquā Rector Ecclesiarum de Castro Episcopi, & S. Andreæ de Castigliono inuicem vnitarum immitteretur in actualem ac corporalem possessionem dd. Ecclesiarum earundémque iurium, &c. & ex instrumento possessionis postea captæ ab eodem Girardo, qui tamquam Rector dd. Ecclesiarum fuit immissus in possessionem cuiusdam tenutæ, vt in summario *n.3 & 4.* 8

Idémque probatur ex mandato de prouidendo istas Ecclesias tanquam inuicem vnitas Stephano Vandino, qui fuit illius vigore de anno 1575. prouisus, & immissus in possessionem dd. Ecclesiarum, illarúmque iuriū, & pertinentiarum, & ista prouisio apparet effectuata ex eo quòd postea de anno 1591. per obitum D. Stephani Ecclesia S. Andreæ fuit dismembrata ab Ecclesia S.Petri. Oldrad. *cons.229 n.2.* & fuit pluries dictum. 9

Non obstat d. dismembratio, quia illa fuit facta nullis adhibitis solemnitatibus, & consequenter tāquam nulla nō potest impedire restitutionem in spolio. Bart. *in l. si aliena, num.3.* vbi Castr. *ff. solut. matr.* & facit Abb. *in cap. conquerente n.8 de rest. spol.* Felin. *in cap. dilectus, in 1. vers.* fallit secundò de recuperatione. Aym. *cons.18. n.8.* Cæs. de Grass. *decis.1. num.4 de constitut.* 10

Nec est dubium solemnitates fuisse necessarias, quia cùm dismembratio sit species alienationis, Achil. *decis.1. de reb. Eccl. non alien.* debebant in ea adhiberi omnia quæ requiruntur in alienatione rerum Ecclesiasticarum. Rot. *decis.1. de reb. Eccles. non alien. in nouis.* Franc. *in c.1. col.1. eod. tit. in 6.* Rebuff. *in compend. alienat. rer. Eccl. n.68.* duo nēpe, solemnitas, & iusta causa, nec vnū sine altero sufficit. *cap.1. de reb. Eccles. non alien. in 6. Clem.1. eod. tit.* Doct. *in cap. sine excep. 12. q.1.* & ibi Laur. de Rodulph. *n.17.* cum aliis per Couarr. *var. resol. lib.2. cap.17. n.2.* & fuit resolutum in causa dismembrationis 14. Febr. 1594. coram Illustrissimo Cardinali Pamphilio. 11

Immò cùm Ecclesia S.Petri tunc esset vacans, debebat ei constitui defensor *cap.1.* & ibi gloss. *in verbo defensor. de reb. Eccles. non alien. in 6.* & fuit dictum in dicta Marsicana. Nam, &c. 12

R. P. D. PEGNA.

Romana fructuum dotis. Lunæ 12. Iunij 1606.

ARGVMENTVM.

Dote non soluta mulieri propter mortem viri debentur alimenta, & desuper facta conuentio seruanda est tam de iure communi, quàm vigore statuti vrbis, dummodo mulier nō habeat aliunde vnde se alat, & fecit diligentiā de consequēda effectualiter sua dote.

SVMMARIVM.

Dote non soluta per mortem viri, si mulier aliunde non habet vnde se alere possit, debentur ei alimenta ab hæredibus mariti, n.2. & 3 vbi declaratur hæc conclusio, dummodo à muliere pro habenda effectualiter dote fuerit facta diligentia.

Alimenta mulieri post mortem viri non volenti suam dotem consequi, debentur iuxta sui status qualitatem, n.4.

Dote non soluta vxori post mortem viri debentur alimenta, etiam quòd ipsa mulier habeat consanguineos diuites, si aliunde non habeat vnde se alere possit, num.5. & 6.

Alere se aliunde quòd quis non possit non consideratur, an habeat bona quæ vendere possit, sed non habeat prouentus, ex quibus ali possit, num.6.

Dote non soluta vxori post mortem viri potest mulier cum hæredibus mariti conuenire vt loco dotis non solutæ, donec soluatur, alimenta debeantur, num.8. 9. & 10.

Pacto deduci potest quod per statutum permissum est.n.9.

Alimenta debentur ab hæredibus mariti vxori ob non solutam dotem vigore statuti vrbis ad rationem septem cum dimidio pro quolibet centenario post moram ipsorum hæredum per iudicialem interpellationem,n.10.vbi etiam quòd non est necessaria interpellatio ad hoc vt mortuo viro mulier ex pignore dotali fructus percipiat.

Interpellatio non est necessaria ad constituendum debitorem in mora quando debitor sponte offert se soluere.n.11.

Renuntiare quis potest citationi, vel alteri actui fauorem suum respicienti, ibid.

Conuentiones, & capitula posita in instrumento attendenda sunt tanquam conuentiones matrices & originales, num.12.

Nouatio non præsumitur,nisi expressè dicatur, ibid.

Generalis dispositio præcedens non restringitur per sequentem dispositionem specialem.ibid.in fin.

Vsura est soluere fructus propter dilationem temporis datam. dotla.a, vt num.13.

DECISIO LIX.

1 POst factam in hac causa decisionem ad fauorem Illustrissimæ, & Excellentissimæ Dominæ Cleriæ Farnesiæ sub die 27.Februarij præteriti, conuenerunt partes, vt iterum ea proponeretur. quod factum fuit sub diebus 10.& 31.Maij, & sub die 5.Iunij;sed tamen quia causa fuit dilata, denique iterum proposita sub die 12. capta fuit resolutio pro D. Cleria, tam vigore iuris communis, quam ratione statuti Vrbis *lib.1.cap.137.*

2 Vigore iuris communis, ex eo quòd si vidua præter dotem non habeat alia bona, ex quorum redititibus possit alimenta percipere, nec fuit in mora repetendi dotem quam post adhibitam diligentiam consequi non potuit,debet ab hæredibus mariti alimentari. Speculat. *tit. qui filij sint legitimi* §. 1. *vers. sed nunquid petet vxor*, & ibi addentes *sub littera D.* gloss. & Bart. *in l.vnica.* §. *exactio, C. de rei vxoriæ actione.* Abb. *in cap. salubriter,num.*8 *de vsur.* vel eidem viduæ fructus ipsius dotis locu alimentorum debentur. Anchar. *in cap peccati veniam quæst.4 num.* 9. *vers si autem mulier non habet*, & ibi Imol. *num* 6. *vers.tu potes dicere.* & Alexand. *num.*14. *vers aut non habet.* & ibi Aretin. *num.* 4 *ff. solut matrimon.* Afflict. *decis.*284.*num.*2. Paris. *consil.*64.*in princip. lib.* 4. vbi hanc conclusionem communiter approbari affirmat a Iuristis canonistis,& summistis. Palatius Rubeus *in cap. per vestras. num.* 4. *vers. mihi tamen, in fine, & num.* 5. *de donationibus inter virum, & vxorem.* vbi dicit quòd licèt soluto matrimonio cesset nomen dotis, non tamen cessat substantia debiti, ex cuius dilata solutione vidua patitur interesse, propter quod permissum est illi, & debet exigere alimenta.

3 Et quoniam Rota ad effectum, vt vidua soluto matrimonio consequatur fructus dotis pro alimentis postulat, vt duo copulatiuè concorrant, videlicet inopia, ita vt aliunde non habeat alimenta,& quòd fecerit diligentiam pro dote effectualiter habenda ab hæredibus mariti prædefuncti,vt in multis decisionibus,& signāter in causa Romana, seu Cesenaten. fructuum dotis 13.Iunij 1603. coram D. meo Litta Domini re maturè considerata dicebant in hoc casu ista duo requisita interuenisse. Nam quod attinet ad indigentiam D. Cleriæ non constabat eam præter dotem habere alia bona ex quorum prouentibus ali posset.

4 Nec ad rem pertinebat dicere quòd ex fructibus dotis iam solutæ poterat alimentari, quia ad istum effectum integra dos consideratur tanquam patrimonium viduæ, ex cuius prouentibus commode sustentari possit iuxta sui status qualitatem. Bald. *consil.* 58. *incip. in restitutione dotis, num.* 7. *lib.* 2. quem refert & sequitur Surd.*tract.de alimentis tit.4 quæst.*20.*n.*6.

Nec refert quòd habeat consanguineos diuites,qui 5 viduam alere possent, quia de iure non ipsi, sed hæredes mariti prædefuncti, qui fructus dotis recipiebant, hoc onere grauari debebant. Salycet. *in d.l.vnic.* §. *sin autem, num.*33. *vers.tamen ego teneo. C. de rei vxor. action.* Aret. *in d.l.diuortio,num.*4.*vers.debet tamen intelligere. ff. solut.matrim.*

Simıliter ad effectum si vidua aliunde se alere pos- 6 sit, non consideratur, an habeat bona quæ vendere possit, sed an habeat prouentus ex quibus ali possit, quia non tenetur vendere propria bona. Bald. *cons.* 30. *incip. sicut dixi ita dico, lib.*2. Capic.*decis.*24.*num.*2.*vers. nec consideratur.*

De altero requisito circa diligentias sufficienter 7 constabat ex eo quòd D. Cleria adhibuerat conatum efficacem pro recuperatione suæ dotis, vt fatebatur etiam D. Eneas Pios in instrumento promissionis alimentorum, cuius assertioni eo etiam nomine standum erat, quia si D. Cleria statim potuisset habere suam dotem, non erat verisimile quòd ea fuisset creditura cum tanto dispendio, quantum postea fuit experta.

Concurrentibus itaque istis duobus requisitis, abs- 8 que illo vsurariæ prauitatis vitio potuit D. Cleria pacisci super alimentis sibi præstandis ab hæredibus mariti prædefuncti, donec integra dos sibi persolueretur. Socin. senior *consil.*176.*num.*4.*vers.sic prime confirmatur,lib* 2. Campeg. *tract.de dote part.*2.*quæst.*6.*vers.aut fuit pactum.*

Dicebatur etiam vigore statuti Vrbis, ad quod se 9 contrahentes retulerant, agi potuisse, cùm in pactum deduci possit, quod fieri potest per statutum, vt in decisione in hac causa facta fuerat.

Et quoniam difficultas redacta fuit ad interpella- 10 tionem iudicialem quam requirit statutum, & D. Cleria omiserat, ideo respondebatur quòd cùm D. Eneas cognoscendo debitum se constituerit debitorem, & sponte fructus soluerit, non fuerit necessaria alia interpellatio. Ioann. Andr. *in cap fin. num.* 4. vbi Franc. *num.*9. *vers. Quintò quæritur de dictione, lib.*6. Nam statutum duo facit, primum quòd fructus sint liciti ad rationem septem cum dimidio pro quolibet centenario, & anno iuxta antiquam consuetudinem post moram hæredum non soluentium dotem viduæ. Secundum dat modum constituendi in mora per iudicialem interpellationem solēdi debitos fructus:statutum autem nouum requirit iudicialem solùm ad effectum inducendi moram, ne oriatur difficultas an illa interuenerit, vel non interuenerit, quia de tali mora voluit esse certum,ne circa illam possit contingere dubitatio. Vnde si interpellatio non facit fructus licitos, qui iam erant liciti secundùm antiquam consuetudinē, & illa requiritur solùm ad effectum inducendi actionem,& quòd debitor teneatur illos soluere propter moram,rationabiliter videbatur dicendum huic interpellationi per æquipollēs posse satisfieri, ita vt debitor agnoscendo bonam fidem haberi debeat pro interpellato, cùm se constituerit in mora soluendo fructus à statuto taxatos, quia forma ex statuto tradita ad hunc effectum adimpleri potest per æquipollēs.Put.*dec.*252. *n.* 8. *lib.* 2. quæ interpretatio non videtur à mente statuentium aliena. nam quando vidua habet pignus dotale,statutū permittit ipsam inde percipere fructus,ita vt faciat illos suos,& hoc casu nullā facit mentionē de interpellatione, in quo non esse necessariam interpellationem concessit Rota in causa Romana fructuum dotis de Luraghis die 19.Ianuarij 1600.coram R.P.D. Iusto.

Iusto. Vnde inferebatur interpellationem non fuisse requisitam pro tali forma substantiali quæ non posset adimplere per æquipollens.

11 Et pro hac sententia faciebant omnes regulæ congestæ per informantes pro D. Cleria, quòd citandus non est ille, qui vult haberi pro citato. Item quòd quando contra aliquem requiritur interpellatio, non est necessaria quando sponte se offert. Item quòd partes possunt inter se conuenire, & renuntiare citationi, vel alteri actui fauorem suum respicienti, & ad hunc effectum placuit text. *in l. amplius non peti. ff. rem rat. haber.* vbi quòd erat iudicialiter faciendum, sufficit si fiat per spontaneum actum. nam iste text. videbatur in terminis tollere hanc difficultatem.

12 Et ex his fuit conclusum ad fauorem D. Cleriæ pro fructibus dotis scutorum 45000. nam licèt prima dos fuerit constituta in scutis 30000. auri, & in instrumento dotali fuerit facta mentio de fructibus scutorum 324[illegible]. tamen cùm D. Cleria lucrata fuisset quartam partem, ideo secunda dos in capitulis matrimonialibus cum secundo viro constituta fuit in scutis 45000. & fructus ex tota dote 45000 [illegible]erunt promissi, quod satis est, cùm à capitulis matrimonialibus, in quibus fructus totius summæ fuerunt promissi, non censeatur recessum, sed illa seruari debeant, secundùm *decis. 70. incip. de venditione, num. 3. versic. non attestu.* nam capitula tanquam matrix, & originalis contractio attendi debent. Bart. *in l. Sempronius Proculus, num. 3. ff. de leg. 2.* Cephal. *cons. 88. num. 44. lib. 1.* & nouatio non præsumitur, nisi expressè agatur. *l. fin. C. de nouat. conclus. 1. num. 1.* & eo maximè, quia cùm in instrumento prædicta capitula matrimonialia inserantur, etiam præseruantur, ab illis non dicitur recessum: sed iura illorum tanquam præseruata attendi debent. Gozad. *cons. 18. num. 2.* Gabr. *de nouat. conclus. 1. num. 16.* & cùm in instrumento non adsit dictio taxatiua, D. Cleria vtraque scriptura vti potest. nam vbi procedit dispositio generalis, specialis sequens non restringit generalem, sed vtraque procedit. *l. Titia. § qua Marco. ff. de annu. leg.* Ias. *in l. doli clausula, num. 3. & sequen. ff. de verb. oblig.*

13 Nec prædictis obstat quòd de iure non valeant conuentiones de soluendis fructibus propter dilationem temporis datam ad restituendum dotem, ad Crauett. *cons. 189.* & alios allegat per informantes pro D. Enea Pio. Quia fuit responsum id esse verum in casibus, in quibus vel non interuenirent requisita, vel soluerent iuxta formam statuti, prout explicatum fuit.

14 Ad alia quæ vel minus vrgebant, vel minus ad rem facere videbantur, placuerunt Dominis responsiones datæ. Denique in casu proposito, cùm ageretur de fructibus bona fide consumptis, contra omnem æquitatem videbatur eos in sortem, seu in diminutionem dotis computare.

R. P. D. LVDOVISIO.

Romana dotis de Trincijs. Luna 19. Iunij 1606.

ARGVMENTVM.

Constitutio Pij V qua taxantur, & limitantur dotes, sublata per constitutionem Gregorij XIII. & hinc sumpta occasione declaratur an, & quando confirmans dicatur de nouo facere.

SVMMARIVM.

Dotes in vrbe limitata per constitutionem Pij V. est reuocata per constitutionem Gregorij XIII. num. 1. & per tot.

Confirmatio non alterat statum rei confirmatæ. sed conualidat statutum in ea specie, in qua illud reperit. ibid.

Confirmans potest etiam de nouo dare, & dando confirmare, num. 2.

Actus ostenditur talis qualis à faciente denominatur, ibid.

Abundans cautela non nocet, sed præcedentem actum magis sustinere facit, ibid. in fine.

Statutum confirmatum, licet respectu iuris possit dici factum de nouo, respectu tamen facti non dicitur nouum statutum, sed præcedentis statuti confirmatio, num. 3.

Quæcumque *vniuersale verbum comprehendit etiam ea quæ impropria dici possunt, ibid. in fin.*

Statuta confirmata à Papa dicuntur facta ab ipso Papa confirmante, num. 4.

Statuta condita à populo immediatè subiecto Sedi Apostolicæ non valent sine confirmatione Papæ, ibid.

Confirmans actum nullum dicitur de nouo facere, ibid. in fine.

Clausula, Non obstantibus, *tollit omnes præcedentes constitutiones, & statuta, num. 5.*

DECISIO LX.

Domini dixerunt statuta antiqua de dote loquentia fuisse abrogata, & inter alia statutum limitans dotes confirmatum à Pio V. Gregorius enim XIII. fel. recor. in sua constitutione quam edidit pro confirmatione nouorum statutorum Vrbis abrogauit, & aboleuit omnia quæcumque statuta Vrbis antiqua, etiã reformata, & innouata quibusuis approbationibus & confirmationibus Apostolicis roborata, & negari non potest, quin Bulla illa super reformatione & limitatione dotium contineat statutum, quia illud ita pluries appellat, & in effectu innouat, licet quoad quantitatem dotis ampliet antiqua statuta Pauli II. super dotibus, & communi moderatione emanata: confirmatio autem accedens non tollit, cùm sit statutum, quia confirmatio non alterat statutum rei confirmatæ, sed conualidat in ea specie, in qua illud reperit. Ruin. post Bald. quem allegat, *cons. 12. sub n. 16 lib. 3.* Crott. *cons. 55. n. 17.* Peregr. *cons. 63. num. 6. lib. 1.* Surd. *cons. 461. num. 37.* 1

Non obstat, quòd Pius V. videatur etiam statuere de nouo, & pro abundanti cautela, quia potuit & confirmando dare, & dando confirmare, vt per Paris. *cons. 19 num. 48 lib. 1.* Et in hoc attenditur mens confirmantis, vt ibi *num. 5.* sed mens Papæ fuit quòd valeret vti statutum secundùm præsentem & ibi propositam materiam, postquam etiam sæpiùs nominauit; talis enim ostenditur actus, qualis à faciente denominatus, iuxta tradita per Bald. ad Speculat. *tit. de donat. in princip.* Alexand. *cons. 3. sub num. 5. lib. 1.* Aymon. *cons. 20. num. 1. & seq.* & quæ ad cautelam fiunt non nocent, sed præcedentem actum magis sustinere intendunt. 2

Præterea negari non potest quin aliquo modo, & saltem impropriè possit dici statutum confirmatum, quia licèt respectu iuris possit dici de nouo fieri; respectu tamen facti dicitur confirmatio dispositionis præcedentis. Innol. *in c. inter dilectos, num. 24. de fid. instr.* Ruin. *d. cons. 12 sub num. 16. versic. dicatur.* Constitutio autem Gregorij habet verba ampla, & comprehendit etiam ea quæ impropriè dici possent statuta confirmata. hoc enim inter alia importat illa dictio *quæcumque.* Bald. *in l quæcumque. C de seru. fugit.* Alexand. *cons. 17. num. 6.* Tiraquell. *de retract. lignag. §. 1. gloss. 7. sub num. 12.* decis. Pedemontan. 102. *num 4.* 3

Vltimò vbi considerare velimus hoc vti factum, & ordinationem solius Papæ, adhuc tamen erit statutum; 4

quia Papa etiam facere potest statuta si vult, & voluit ho. casu, postquam appellauit statutum, & nihilominus veniet sub reuocatione. quare dicuntur statuta confirmata a Papa, quæ dicuntur facta ab ipso Papa confirmant. Curt.iunior, qui de communi *consi. 42. num. 10* & dicuntur statuta Papalia, vt de statuto Vrbis fuit sæpiùs resolutum. Cum enim populi, præsertim immediate subiecti Sedi Apostolicæ, non possint condere statuta, & condita non valeant sine confirmatione, vt fuit dictum in vna Montis Falisci hæreditatis 19.Mart. 1584.coram Illustrissimo Seraphino, & pluribus aliis, qui confirmat actum nullum, dicitur de nouo facere. Bart. *in l.mor. num 5 ff de iurisd. omn.iudic.* Ang.Arct. *cons.123.num.18.* Parif. *cons.3 n.4. & 41. lib.4.*

5 Tandem quando ista esset constitutio, & non statutum, adhuc esset sublata per clausulam, *Non obstantibus verbis amplissimis.* in constitutione Gregorij positam, per quam tolluntur omnes constitutiones quæ illis & ipsorum obseruantiæ aduersantur: constitutio autem prædicta multum obstat statuto, quo cauetur mulieres debere dotari secundùm facultates patrimonij. & de paragio, paragium enim & patrimonium possunt importare longe maiorem quantitatem dotis quam duc. 4500. quæ secundùm constitutionem Pij excedi non potest, & ideo posteriora, quatenus primis derogant, sunt attendenda.

6 Accedit quod si intentio compilatorum fuisset, quòd seruari debuisset illa limitatio in constituendis dotibus, vtique eam seruasset inter statuta de dotibus loquentia. Erat enim recens & illis bene cognita, præsertim, vt videri potest, aliqui eorum, qui interuenerunt infirmando statuto Pij V. interuenerunt etiam in compilandis statutis a Gregorio XIII confirmatis.

Ex quibus fuit conclusum statutum super reformatione dotium, quatenus fuerit vsu receptum, super quo multi contendunt informantes fuisse subrogatum & reuocatum a Gregorio XIII. & propterea sententiam bo.me. D. Orioleñ. quæ super tali statuto fundatur esse reuocandum, nisi D. Roggerio obstet prætensa acceptatio dictæ sententiæ, quod reseruarunt Domini particulariter videndum.

R. P. D. LVDOVISIO.

Romana hæreditatis de Bonellis. Lunæ 26 Iunij 1606.

ARGVMENTVM.

De hærede instituto quando possit impugnare testamentum, & venire ab intestato, si legatum in testamento sibi relictum acceptauit, quando stante præsertim clausula codicillari legata debeantur ex testamento inofficioso, & quando testamentum sit nullum, ex eo quòd instituatur quis tanquam filius, qui non sit filius, seu spurius legitimatus nulla existente legitimatione.

SVMMARIVM.

Emphyteotica bona non veniunt in generali institutione haredis, num 1.

Hæredis institutio non comprehendit bona emphyteotica, nec si l commissaria sit prohibita alienari, ibid.

Restitui non potest id quod realiter traditum non est ibi 1.

Succedere ab intestato non potest qui ex testamento legatum accepit legato non restituto, num. 2. & per tot.

Legata debentur ex testamento inofficioso quando præterito frater est instituta turpis persona, ibid. in fin. & seqq.

Clausula codicillaris nunquid operetur, vt legata debeantur ex testamento inofficioso, num 3. & seqq.

Clausula codicillaris non operatur, vt legata debeantur ex testamento inualido quando deficit voluntas testatoris, n 4. in fine.

Hæres institutus impugnando testamentum, facit se indignum omni commodo hæreditatis, ibid.

Legatarius pro consequendo legato habet actionem ex testamento, ibid.

Legatarius acceptando legatum videtur confirmare testamentum, ibid. ante fin & num.8.

Clausula codicillaris nunquid operetur quòd frater veniens ab intestato teneatur deducta sua legitima restituere residuum hæreditatis turpi personæ institutæ n.7.

Hærede instituto tanquam filio si filius non sit, nunquid testamentum sustineatur, & quid si instituatur spurius insuccessibilis, num.7. & 8. vbi etiam quid si spurius est legitimatus, & legitimatio est nulla.

Ignorantia iuris præsumitur in muliere, num. 8. ad finem.

DECISIO LXI.

Dubitaui an constet sorores de Bonellis aliquid recepisse de hæreditate Thomæ, quod restituere renuatur, ad effectum vt possent impugnare testamentum ipsius Thomæ, & petere hæreditatem ab intestato. Difficultas reducitur ad legatum factum Hortensiæ, quia relictu sit tabus aliarum sororū, non est in consideratione, cùm ipsæ non impugnarent testamentum; deducitur enim ad portionem debitam Hortensiæ in bonis ipsius Thomæ. Nam quo ad bona emphyteutica non dicitur impugnare testamentum, quia non veniunt sub generali institutione Alexandri. Bart. *in l iusiurand. § si liberè. n.6 ff de oper lib* cum aliis per Surd. *cons. 395 n 18.* Idem dicendum de bonis quæ ex fideicommisso Thomas restituere non tenebatur. Bart. *in l codicillis. §. instituto, n.5.* & ibi Imol. *in fine. ff de leg. 2.* Roland. qui alios refert, & de communi testatur, *cons 71 num.26 lib.1.* fuit dictum in vna Foroliuien. fideicommissi 4.Maij 1583. coram Illustrissimo Cardin. Seraphino si probaretur quod pro parte Hortensiæ asseritur, domum illi in solutum datam pro suo legato, verè, & realiter, non esset vlteriùs quærendum, quia restitutio adaptari non potest vbi non interuenit realis traditio. Salyc. *in l. si constante, post n 4. C. de donat. ante nupt.* Ias. *in l si donatum § si quis indebitum, n. 14 ante med. ff. de condict. ob caus.* & si est apud Alex. non potest illam petere. *l 1 C. de re iudic. l si quis ex argentarijs § prohibet* vbi gloss. *ff. de eden.* 1

Sed quia hoc non probatur, & contrarium innuit instrumentum, necessaria fuit discussio dubij propositi pro Alexandro quòd hortensia non possit agere ab intestato, & petere successionem Thomæ, saltem non restituto legato. allegabatur in terminis *l. postquam. ff de petit. heredit.* qua cauetur, legatarium non esse admittendum ad petitionem hæreditatis nisi restituto legato. Comprobatur exemplo transactionis. *l si diuers C. de transactiom.* Adducebatur etiam *l. post legatum ff. de his qua vt indign.* qua disponitur eum qui acceptauit legatum factum in testamento non posse petere hæreditatem ab intestato. Quibus non obstantibus fuit contra ipsum resolutum, prout etiam censuit Rota 31. Ianuarij 1605. in hac eadem causa. Et quia tota difficultas residet in remouendis contrariis & præcipue in respondendo. *l. postquam. de petitione hæredit.* informantes pro responsione alleg. bant decis. Afflict. 125. tum quia etiam transi bant aliqui Domini 2

Verum responsio decisione illa non caret magna difficultate. Dum enim Afflict. ibi vult quòd an nul o

nullato testamento præteritione fratris turpi persona instituta, iuxta *l. fratres. de inoffic. testamento*, legata conseruentur, ex dispositione Authen. *ex caus. C. de lib.* hoc est contra communem Doct. sententiam, vt per Ias. *in dicta l. fratres, num.* 3.

3 Præterea quando esset verum dictum Afflict. non applicatur casui nostro, quia authen. *ex causa* non conseruat legata facta personæ querelanti. Ias. *in dicta authent. num.* 15. Ignat. *num.* 104. Curt. iun. *n.* 59. Cagnol. *n.* 116. quod omnes de communi testantur. Dum enim Afflict. ponderat causam codicillatem, habet magnam difficultatem, & non applicatur casui nostro. licet enim clausula hæc operetur repetitionem legatorum, à venientibus ab intestato, *l. ex ea. §. hu verbis*, vbi Bart. *ff. de testam.* Dec. *cons.* 242. *n.* 1. *in fine & seq.* Imol. *decis.* 1. *n.* 13. Hoc tamen non videtur habere locum in casu isto, in quo legata facta sunt ipsis qui prætendunt venire ab intestato, nec sibi ipsis grauari non possunt, nec à se ipsis legari. *l. planè, §. si duobus, & l. legatum, ff. de legat.* 1.

4 Præterea sicut per authent. *ex causa* non conseruantur legata facta personis quæ ex ea prætensione impugnant testamentum; ita nec etiam videtur quòd conseruentur ex clausula codicillari; à pari enim procedere videntur. quia sicut clausula codicillaris tendit ad conseruádam voluntatem testatoris, Bald. *in l. ... verf. nunc aliqua, C. de codicill.* Dec. *cons.* 394. *post n.* 9. ita etiam dicta authent. *sub num.* 19. *versic. hoc probat primò*, Cagnol. post Bart. & Alexand. quos allegat *num.* 116. *circa med.* qui ratione huius verisimilitudinis benè deducit ex Bald. allegat. Clarum est autem clausulam codicillarem non operari vbi deficit voluntas testatoris. Bald. *consil.* 179. *num.* 10. *lib* 5. Dec. *consil.* 205. *num.* 10. Alciat. *consil.* 527. *num.* 9. Grammat. *decis.* 62. *num.* 23.

5 Accedit alia ratio, propter quam Doctores volunt legata persona petente non conseruari, quia nempe impugnando testamentum fecit se indignum omni commodo hæreditario. Bart. ibi *sub num.* 19. *versic. præterea qui iudicium.* Ias. *num.* 204 *in fine, & num. seq.* qui dicit hanc rationem communiter adduci. quæ ratio etiam vtique viget stante clausula codicillari, sicuti in terminis authent. *ex causa*, legatarij agunt ex testamento, & pro legato competit actio ex testamento. Bart. *ibi num.* 19. *in fine, & num. seq.* & est communis opinio, vt testantur ibi Alex. *num.* 11. Ias. *sub num.* 10 Curt. iun. *num.* 63. ita etiam quando legata conseruantur ex clausula codicillari. Curt. iunior, qui dicit communem *in d. authent. sub num.* 85. *versic. circa aliam.* & propterea quando difficultas reduceretur ad decis. Afflict. 125. vellem super ea particulariter partes audiri; sed ad dictam l. *postquam* datur alia responsio ex ipso textu, quòd non est facienda restitutio nisi oblata, vt dicit ibi Bart. euictione de iterum dando si succumbat, vel præstita, vt dicunt Bald. Ang. & Paul. de Castr. quod magis congruit litteræ, & propterea cùm non solùm non fuerit data, sed non oblata per Alexandrum d. cautio, sorores non tenentur restituere, & iudicium sine restitutione tenet, vt per Angel. ibi ad *l. si diuersa, C. de transactionib.* fuit dictum in causa Tirasonen. iuris præsentandi coram Cantuuio, de qua decisione licèt fuerit aliquantulum dubitatum coram bo. me. Gipsio in causa Recanaten. transactionis 29. Martij 1591. fuit tamen bonis rationibus confirmata coram Reuerendissimo Rodien. in Atiminen. trāsactionis 13. Iunij 1601 *ad l. post legatum ff. de his quib. vt indign.* si sorores venirent contra testamentum per viam querelæ ob institutionem turpis personæ, cùm talis reputetur ad istum effectū superius, vt tale, per Thesaur. *decis.* 126. videtentur quod essent exclusæ ab impugnatione, quia

cùm huiusmodi impugnatio, & nullitas concernat earum fauorem, acceptando legatum, videtur confirmasse testamentum, vt per Bart. *in d. l. in princ.* Paul. de Cast. *in l. postquam, n.* 1. & 2. vbi etiam Angel. Corn. qui loquitur de querelante *cons.* 176. *n.* 5. *lib.* 4. faciunt tradita per Abb. *in c.* 2. *sub n.* 7. *verf. Unde dicerem, de except.* & isto casu excusarentur sorores propter ignorantiam iuris. Bart. *vbi supra sub n.* 2. vbi autem propter ignorantiam facti, essent excusandæ, & essent discutiendæ duæ difficultates multum controuersæ.

Prima est, an ex quo Thomas aliquid reliquit sororibus, cum illis ita egerit vt amplius petere non possit, tradit Ias. cumulat & communem dicit *cons.* 71. *num.* 2. *lib.* 1. sequitur Dec. qui pariter testatur de communi *cons.* 530. *num.* 35. Afflict. tamen *decis.* 204. refert consilium Neapolitanum sequutum fuisse opinionem Angeli *in l.* 1. *ff. de inoff. testamento.* contrarium tenens quòd si licet etiam in fratre procedat, dispositione *l. omnimodo. C. de inoffic. testamento*, quam opinionem sequitur post alios quos allegat & dicit communem, Parif. *consil.* 64. *num.* 26. *& seq. lib.* 3. latè Aretin. iunior *quæst.* 51. *num.* 6. *& seq.* qui pariter alios allegat, & testatur de magis recepta. 6

Secunda difficultas, quam dicit multum dubitabilem Curt. iun. *in d. authent. ex causa, sub num.* 75. an scilicet clausula codicillaris operetur, quòd frater veniens ab intestato teneatur deducta sua legitima restituere residuum hæreditatis turpi personæ institutæ. negatiuam enim opinionem tenuit Fulgos. *cons.* 75 *in* 2. *dubio.* cui consilio se subscripsit Cuman. & reperit etiam inter consil. Castr. 168. *lib.* 1. idem voluit ipse Castren. *in l. si patrona. §. final. num.* 6. *circa med. ff. ad Trebell.* qui dicit ita se consuluisse. Ias. *in l. fratres, sub num.* 2. *verf.* 4. *notab. C. de inoffic. testamento.* Ruin. *consil.* 5. *num.* 2. *lib.* 3. Gozadin. *consil.* 85. & 126. *num.* 3. Decian. *consil.* 31. *num.* 44 *lib.* 4. Istam tamen opinionem dicit periculosam Curt. iun. *vbi suprà*, & contrarium defendit Anchar. *dicta q.* 11. *num.* 3. *& seqq.* vbi alios refert & testatur de communi. Sed sumus extra difficultates, quia Hortensia, & sorores non impugnant testamentum per viam querelæ, sed prætendunt illud annullare, & deducere rem ad causam intestatæ, ex eo quòd fuit institutus à Thoma Alexander tanquam filius, qui tamen non sit. *l. si pater, C. de heredib. instituend.* Capra *consil.* 2. *num.* 20. Vel quia si filius tanquam spurius sit patri insuccessibilis, *authentic. licet C. de natura. lib. Authent. ex complexu. C. de incest. nupt. § fin. auth. quibus modis nat. eff. sui.* Bart. *in l. foro. verf quaro, an illis spurijs, ff. de his qua vt indign.* & isto etiam casu, quia institutio quæ est caput testamenti facta de filio spurio est nulla, sorores veniunt ab intestato, vt benè per Surd. *consil.* 389. *num.* 49. *& sequen.* & per hanc viam impugnando non efficiuntur indignæ, per Aym. *consil.* 200. *sub num.* 6. *verf. Præterea si lex prohibet.* 7

Nec facit quòd esset legitimatus, quia si legitimatio est nulla, vt prætenditur, nulla etiam erit institutio, & succedentes venientes ab intestato. Dec. *consil.* 433. *in fine.* Parif. *consil.* 12. *num.* 227. *lib.* 2. Socin. iunior *consil.* 110. *num.* 23. *lib.* 2. In quibus casibus, cùm nullitas non sit inducta in fauorem sororum, nec in earum potestate sit ipsam tollere, possunt venire ab intestato post legatum receptum, siue ignoranter, siue scienter receperint, secundum Castrens. *in dicta l. postquam, num.* 1. *in fine.* sed gloss. *in l. legitimam, in gloss. final.* & ibi Albetic. Bart. *in dicta l. post legatum. num.* 2. distinguit inter scientem & ignorantem. Benè verum est quòd Barbaram debet excusare ignorantia iuris non minus quàm facti, & hoc sufficit Hortensiæ, quia in ea, vtl muliere, præsumitur ignorantia iuris. Boss. *in authentic. de incest. nupt. circa princip. in versic.* 8

sic.octauò sciens. Aretin. *consil.62.column.4.versic. & vltimò* Socin. *consil.47.num.11.lib.1.* Decius *consil.351.in fine.* Ruin. *consil.190 num.11. & 108.num.2. lib.3.* Aym. *consil. 142. num. 11.* & in proximis terminis Cephal. *consil.357.num.58.*

R. P. D. LVDOVISIO.

Romana incendij. Lunæ 27.Nouembr.1606.

ARGVMENTVM.

Incendium sine alicuius culpa accidisse non præsumitur, sed quis, & quomodo culpam abesse probare debeat, in hac decisione explicatur.

SVMMARIVM.

Excipiens debet probare omnes qualitates necessarias, ad effectum, vt exceptio concludat suam intentionem, num.1.

Incendium sine culpa euenire non solet, num. 2. & propterea culpam abesse allegans, illam probare debet. declara, vt num.1.3.& 4.vers.incendium enim.

Incendium sine culpa accidisse qui probare voluerit, non solùm debet probare casum, sed etiam tale quid quod culpam excludat, num.2.

Incendium præsumitur euenisse leuissima culpa, num. 3. vbi etiam quòd de ea conductor rei combusta non tenetur.

Præsumptiones non sufficiunt vbi quis aliquid probare tenetur, ibid.in fin.& num.4 ad fin.

Incendium in stipulis immissum præsumitur à ministris domini stipularum, ibid.

Incendio immisso in stipulis frumenti si inde oriatur damnum ad agros vicinos, dominus agri in quo incendium ortum habuit, tenetur ad damna, & interesse, nisi solita præparamenta facta fuerint, ibid.

Diligens quisque præsumitur. Fallit, vt num.4. vers. & licèt aliàs.

DECISIO LXII.

1 ROta censuit Hospitali incumbere onus probandi incendium granarij accidisse sine culpa suorum ministrorum. Fundamentum fuit, quia Princeps egit ad restitutionem casalis vnà cum omnibus membris & pertinentiis meliorati potius, quàm deterioritati, iuxta promissionem in contractu locationis factam, stipulatione, & obligatione Camerali vallatam, & propterea hospitale quo ad excusandum se à restitutione granarij dicti casalis, excipiens de incendio debet probare quòd nulla sua culpa contigit, quia excipiens debet probare omnes qualitates necessarias ad effectum vt exceptio concludat intentionem suam. Franch. *In cap. 1. num. 1. not. de præscript. in 6.* Aymon *consil. 126. num....* Fuit dictum in vna Cæsaraugustana parochialis 14. Nouembris 1583. coram bo. me. Oriolen. sic dicimus excipientem de resignatione valida & publicata, vt tenuit Rota in illa Cæsaraugustana, & aliis multis relatis in illa Hispalen. & Cordubeñ. Præstimonia 14.Iunij 1600. coram R. P. D. Lancelloto.

2 Tanto magis, quia incendium est de iis, quæ sine culpa euenire non solent. Bart. *in l. si quis ex argentarijs. §. & verò. num.4. ff. de edend.* Franc.Marc. *decis.61. num.1. & seqq. part. 3.* In iis autem quæ citra culpam accidere non consueuerunt, debet non solùm probari casus; sed etiam tale quid, quod culpam excludat. Bald. *in l. si creditor, sub num. 3. versic. si autem probetur modus*, & ibi etiam Salycet. *in fine. C. de pignor. action.* Aretin. *in §.final. sub num. 3. Institut. quibus mod. re contrahitur obligatio.* Corn. *consilio 318. numero 8. ad finem lib.4.*

Non obstat consil. Baldi 441. *lib. 1.* & alij in con- 3
trarium allegati, quia procedunt quando locator directò & principaliter agit ad emendationem damni, quod ex incendio prouenit, actione vel ex locato, vel ex l. Aquilia, quia tunc fundat se in culpa conditionis. Vnde non mirum si illam probare debet tanquam fundamentum suæ intentionis. Eodem modo respondetur dum dicitur incendium præsumi euenisse culpa leuissima, de qua non tenetur conductor. *l. sicut certo, §. nunc videndum. ff. locat.* & culpa quæ consistit in immittendo, non autem in committendo, ita videtur etiam esse lex Aquilia. *l. si cuius, §. denique. ff. de vsufruct.* quia istud procedit ad excludendam intentionem agentis ad damnum. Nam si Intendit aliud genus culpæ interuenisse, grauatur onere probandi, non autem iuuat intentionem rei volentis se excusare à restitutione promissa, quia possibile est, & facile maiorem culpam interuenisse. Vnde hoc casu non sufficit illi talis præsumptio, cùm præsertim Rota non admittat huiusmodi præsumptiones, quando quis tenetur probare. Achil. *decis.1. de probationib.* nec quando agens plenè probauit hanc intentionem. Ægid. *decis.618.num.2.ad finem.*

Quæ tanto magis habent locum in casu de quo agi- 4
tur, quia liquidò constat incendium prouenisse ab immissione ignis in stipulis, qui præsumitur immissus à ministris hospitalis, cuius interesse respiciebat combustio stipularum. *l.2.§ si quis ita in suo*, & ibi not. Alberic. *ff. ne quid in loco publico.* In qua combustione solent, vt dicunt testes, fieri quædam præparamenta ne ignis incendat ædificia, & propterea pro excusatione est probandum quòd fuerint factæ diligentiæ solitæ. Franc. Marc. *d. decis.61. num.3. & 4. 1 part. & 521. sub num. 2. part. 2.* Et licèt aliàs quis præsumatur diligens, non tamen procedit quando est fundamentum suæ intentionis, vt per Gratianum *cons.46. numero 21. lib.2.*

Incendium enim est de iis quæ sine culpa euenire non solent, & ideo de illo excipiens, debet probare sua culpa non euenisse.

Rota non admittit præsumptiones quando quis tenetur probare.

Causans incendium ex combustione stipularum, ne teneatur ad damnum, debet probare fecisse apparamenta solita.

R. P. D. ATTREBATEN.

Perusina dotis. Lunæ 15. Ianuarij 1607.

ARGVMENTVM.

Promittens factum alienum quando ad illud adimplendum præcisè teneatur, an verò potiùs soluendo interesse liberetur, est singularis decisio, ad quam vide aliam decisionem in eadem causa coram eodem 5. Decembris eiusdem anni 1607.

SVMMARIVM.

Promittere nemo potest factum alienum, & si promiserit, ad factum præcisè cogi non potest, sed succedit solùm obligatio ad interesse, num.1.

Interesse vbi non potest liquidari, succedit sors principalis illius loco, num 2.

Pronit

Promittens factum alienum præcisè tenetur adimplere, si sic cum iuramento promiseris. declara vt num. 3.

Hæres illius qui iuramento promisit factum alienum, non potest cogi ad illud præcisè adimplendum, præsertim quando non potest adimpleri, ibid.

Promittens factum alienum, si condemnatus fuerit ad factum præcisum, potest se liberare per solutionem eius quod interest. declara vt num. 4.

Sententia lata ex pluribus causis, si ex vna fuerit nulla, in totum reputatur nulla, quando continet solum vnum capitulum, secus si contineat plura capitula separata, numero 5.

DECISIO LXIII.

1 INter complures defectus, qui opponebantur contra mandatum, de quo agitur, visum fuit, illum non posse euitari, qui deducebatur ex eo quod fuit relaxatum contra Fuluium de Periglis hæredem q. Modestæ ad illum carcerandum, donec & quousque Dominum Lutium Baldellum indemnem releuaret, & consentire faceret Hieronymam assignationi prædij dotalis eidem Lutio factæ, quia non poterat præcisè cogi ad factum, sicut nec ipse poterat præcise illud promittere. *l. stipulatio ista. ff. de verb. oblig.* Purpur. *consil* 561. *num.* 1. Ruin. *consil.* 67. *num.* 9. *in fin.* fuit dictum in Perusina ratificationis 6. Martij 1606. coram Reuerendo Patre Domino Ludouisio, sed succedebat obligatio ad interesse, pro quo mandatum erat relaxatum, si Domina Hieronyma non consentiret. *l. si quis ab alio, in fin. ff. de re iud. l. stipulationes non diuiduntur. ff. de verb. oblig.* Ruin. *consil.* 132. *num.* 1. *lib.* 1. Surd. *decis.* 306. *num.* 7. & fuit decisum in dicta Perusina, & ante mandati relaxationem interesse erat liquidandum. Aym. *consil.* 164. *num.* 2. Natt. *consil.* 27. *n.* 4.

2 Quod autem dicebatur non fuisse necessariam liquidationem interesse, cùm ipsa dos esset loco interesse. Bald. *in l. si traditio, num.* 7. *C. de act. empt.* Alex. *consil.* 67. *num.* 2. *lib.* 2. Ruin. *consil.* 141. *propè fin. lib.* 1. fuit dictum in vna Romana dotis 11. Februarij 1583. quæ est diuers. 741. *part.* 1. hîc non applicatur, quia licèt esset certa quantitas dotis, tamen datio in solutum fuit facta cum reseruatione fructuum viuentibus Modesta, & Baltassare, & sic creditum Lutij remanebat incertum, & illiquidum.

3 Non obstat, quòd mandatum præcisè ad factum sustineatur propter iuramentum ex vera, & magis communi opinione Canonistarum, de qua testatur Seraphin. *de priuil. iuram. priuil.* 74. *num.* 2. à qua in iudicando non est recedendum. Alex. *consil.* 37. *num.* 25. *&* 26. *in fin. lib.* 2. Aym. *consil.* 12. *in fin. num.* 1. Couar. *in cap. quamuis. part.* 1. §. 4. *num.* 6. *de pact. in* 6. nam hoc procedit in iurante, non in eius hærede. Bald. *in prælud. feud. num.* 16. Corn. *consil.* 206. *num* 6. *lib.* 4. Gabr. *de iureiur. conclus.* 8. *num.* 3. Surd. *consil* 140. *numer.* 26. Item quando pactum potest adimpleri, vt latè nor. Aym. *dicto consil.* 12. Vnde nec potest sustineri pro releuatione indemnitatis, ad quam vigore instrumenti hæredes Modestæ tenebantur, & quamuis non contineat factum alienum, tamen etiam ad factum proprium præcisè quis non tenetur. Purpur. *d. consil.* 561. *num.* 2. Dec. *consil.* 2. *num.* 70. *in fin.* & fuit dictum in dicta Perusina.

4 Non obstat, quòd factum, & interesse reputantur vnum, & idem, nec dicatur vnum pro alio fuisse adiudicatum. Surd. *dicto consil.* 506. *num.* 7. Ideóque condemnatus ad factum præcisum potest se liberare per solutionem eius, quod interest. Bart. *in dicta l. stipulationes non diuiduntur. num.* 41. *ff. de verb. oblig.* quia idem Bart. ibi tradit, quòd vbi vnum est in obligatione, aliud in solutione ex dispositione legali, tunc durat facultas soluendi etiam post sententiam condemnatoriam in factum, ideóque non potest relaxari exequutio pro ipso facto.

5 Postremò non videbatur applicari, quòd sententia lata ex pluribus causis sustineatur ex vna, quia regula est in contrarium, & limitatio habet locum quando sententia continet plura capitula separata, vt copiosè fuit dictum coram bo. me. Lauretano in Melphien. spoliorum 11. Octobris 1578. mandatum autem, de quo agitur, continet vnum tantùm capitulum, & sic est indiuiduum. *l.* 1. & ibi gloss. 1. *C. si aduers. rem iud.* Roman. *consil.* 480. *num.* 3. *& consil.* 452. *n.* 12. *in fin.*

ILLVSTRISSIMO D. CARD. LANCELLOTTO.

Romana emphyteusis. Lunæ 19. Februarij 1607.

ARGVMENTVM.

Melioramenta debentur fidei possessori, necnon & melioramentorum fructus. Quomodo cognoscatur contractus emphyteoticus à locatione per longum tempus, cessionéque duobus facta, præfertur is cui tradita est possessio rei cessæ.

SVMMARIVM.

Melioramenta vtilia reficienda sunt bonæ fidei possessori, num. 1.

Fructus melioramentorum spectant ad illum, qui melioramenta fecit, etiam ad eius successores, num. 2.

Caducitas emphyteusis, emphyteotica rei non procedit in locatione ad longum tempus, num. 3.

Emphyteoticus contractus differt à locatione ad longum tempus in solutione pensionis, ibid.

Emphyteotica rei dari solet pro modico canone. ibid. in fine.

Ratificatio vel consensus præsumitur per obseruantiam spatio 30. annorum, num. 4.

Venditione, seu cessione pluribus facta, præfertur is cui possessio tradita est, num. 6.

DECISIO LXIV.

CVm ædificium, & melioramenta fuerint facta à Lampodio, & Fontana, & deinde vendita Lelio, & Fabritio, qui alia similiter melioramenta fecerunt, & cùm ab istis Dominus Thomatus causam habeat mediante venditione facta per viam Curiæ Quintilio, Domini dixerunt Domino Thomato deberi melioramenta facta tam ab ipso, quàm à prædictis eius auctoribus, quia sunt melioramenta vtilia, quæ facta à possessoribus bonæ fidei sunt reficienda. *l. Paulus. §. domus. ff. de pign.* Bart. *in l. in fundo, num.* 6. *&* 7. *ff. de rei vendic.* Ioan. Gomez *de expen. & meliora. cap.* 6. *num.* 20. *&* 21. §. 15. Capic. *decis.* 17. *numer.* 7. Rot. *diuers. decis.* 398. *num.* 2. *part.* 1. cum aliis allegatis per Menoch. *de recuperan. possess. rem.* 15. *num.* 617. *& seq.* quod in hoc casu magis de plano procedit, quia in locatione fuit conuentum quòd illa finita, & soluto pretio, liceret Eluiræ, & suis successoribus possessionem accipere, & pro se ipsis retinere, & disponere, & quousque dicta solutio fuerit facta, locatio durare habeat, ita vt etiam debeantur vigore pacti. *l.* 1. *ff. de pactis.* 1

Nec obstant ea, quæ in contrarium deducta fuerunt, quando alias hoc dubium fuit propositum die 8. Februarij 1602. nam quòd valor huiusmodi melioramentorum computari debeat cum pensionibus do- 2

mus cessat, quia tales pensiones sunt fructus ipso-
rum melioramentorum, qui spectant ad illum, qui me-
lioramenta fecit, & consequeoter ad eius successo-
rem. Afflict. *decis*. 87. *num*. 7. *in fin*. Put. *decis*. 276. *in fin*.
& est *decis*. 112. *num*. 1. *part*. 2. inter impressas, maximè
quia adest pactum, quòd duter locatio situs donec re-
ficerentur melioramenta, vnde donec illa non fuerint
refecta, non est locus computationi.

3 Nec obstat allegata caducitas, quia pœna *l fin. C. de
iur. emphyt*. non intrat in locatione ad longum tem-
pus, vt fuit resolutum in causa Romana Casalium
coram Illustrissimo Cardinali Seraphino, & decisio-
nes habentur inter impressas 139. & 174. *part*. 1. qua-
lis est ista, cùm talis fuerit à partibus nominata. Dec.
consil. 32. *num*. 3. Natt. *consil*. 49. *num*. 14. Socin. *consil*.
102. *num* 10. *lib*. 2. Rot. *decis*. 564 *num*. 1. *part*. 1. &
cùm pensio ne dum correspondeat fructibus, sed imò
est excessiua, cùm pro cannis terreni 19. soluantur
scuta, is qui est modus cognoscendi emphyteusim à
locatione ad longum tempus, cùm pro contractu em-
phyteotico soluatur quid minimum in recognitione
directi dominij, in locatione verò soluatur pensio
correspondens fructibus. Berous *consil*. 131. *num*. 7. &
530. *num* 8. *lib*. 1. Ruin. *consil*. 161. *lib*. 1. Rot. *decis*. 564.
num. 2. *part*. 1.

4 Neque etiam obstat quòd locatio fuerit nulla vti
facta à Ioan. Gomez marito Eluiræ, qui non erat de
comprehensis in inuestitura, nam locatio fuit facta
tam nomine ipsius Ioannis, quàm etiam nomi-
ne Eluiræ, cuius ratificatio, vel consensus præ-
sumitur spatio triginta anoorum stante obseruan-
tia, vt sæpe decisum fuit in Rota. Vltrà quòd fuit rati-
ficata à successoribus in emphyteusi per diuisionem
anni 1577. in qua in portiooe Fabritij assignata fuit
responsio scut. 15. quæ soluuntur vigore istius loca-
tionis facta per Io. Gomez *cap. ratum*, & ibi Din. *de reg.
iur. lib*. 6. Dec. *consil*. 272. *num*. 4.

5 Pro vt non obstat quòd Dominus Thomatus ne-
gauerit directum dominium, quia ex capite ignoran-
tiæ venit excusandus, cùm ei nulla fuerit facta inti-
matio, sed domus vti libera vendita fuerit, vt fuit re-
solutum coram Reuerendissimo Pacen. 15. Decembris
1594. in causa Lauden. deuolutioois domus.

6 Similiter non obstat quòd Lampedius hac lite pen-
dente, iura sua cesserit D. Sulpitiæ, & eius consorti-
bus, quia cùm priùs illa cessisset Fabritio, & Lelio
eius hæredi, & deinde Domino Thomato cum tradi-
tione possessionis, hæc posterior cessio nihil suffraga-
tur. *l. quoties*, cum ibi nota. *C. de rei vendic*. nec vigore
istius posterioris cessionis possunt dicta Sulpitia, &
consortes agere contra Dominum Thomatum, contra
quem non poterat cedens. Bald. *consil*. 65. *lib*. 3. & no-
tum est cessionario non competere plus iuris, quàm
competebat cedenti, maximè propter iuramentum
Lampedij de oon contraueniendo prioribus cessioni-
bus, iuxra oot. per Gabriel. *de iur. iurand. conclus*. 1. *n*. 1.

R. P. D. LVDOVISIO.

Bononien. legati. Luna 19. Martij 1607.

ARGVMENTVM.

Legatum dotis in certa summa filiabus à testa-
tore relictum non potest minui si dictæ fi-
liæ monasterium ingrediantur.

SVMMARIVM.

*Legatum dotis relictum filiabus soluendum tempore quo nu-
bent, nunquid debeatur in eadem quantitate, si moniales
efficiantur. n. 1. & per tot. & est singularis decisio.*

Nubere *verbum includit etiam nuptias spirituales, & sic
Religionis ingressum. ibid.*

Verba potissimum mentem proferentis significant, num. 2.

*Testatoris mens præsumitur se conformare cum sensu legis.
ibid.*

*Testator non præsumitur quòd voluerit esse deterioris condi-
tionis personas quas magis dilexit, ibid.*

*Legatum dotis in certa summa filiabus à testatore relictum,
nunquid sit conditionale, & nunquid habeatur si filia non
nupserunt, num. 5.*

DECISIO LXV.

MAtthæus Amorinus in suo testamento, in quo 1
Iulium Cæsarem, & Alexandrum ex fratre ne-
potes hæredes instituit, legauit singulis filiabus ex
ipsis nascituris scuta 2000. auri in auro, cum apparati-
bus condeceotibus, quas dotes & mobilia voluit per
dictos fratres de communibus bonis dari & solui
tempore, quo nubent. Accedit ex Iulio Cæsare tres
tantùm, ex Alexandro autem decem extare filias fœ-
minas; orta fuit, forsan occasione disparitatis, inter
eas controuersia, an legatum debeatur solùm filiabus
in sæculo nubentibus, an verò illis etiam, quæ spiri-
tualiter nuberent per ingressum alicuius monasterij,
& professionem in eo emissam; causa in partibus in
iudicium deducta, fuit iudicatum ad fauorem filia-
rum religionem profitentium, quam sentent iam con-
firmandam esse DD. vnanimiter censuerunt: quia iste
intellectus non solùm conuenit verbis legati, sed et-
iam menti testatoris est multum conformis; licèt
enim relictum sit sub nomine dotis, per illa verba,
quas dotes, non minus tamen dicitur dos, quæ con-
stituitur pro nuptiis spiritualibus, quàm quæ datur
pro matrimonio carnali. *in cap fin. in gloss vlt de testam.*
Bald. *in auth. nisi rogati. in princ. C. ad Trebell*. licèt et-
iam testator mandet illud præstari tempore, quo nu-
bent, verbum *nubens* non excludit, immo includit fi-
lias religionem ingredientes, quæ Christo nubere di-
cuntur, vt dicit Paul. ad Timotheum *epistola* 1. *cap*. 5.
cap. qua Christo, & c. hi igitur. 16. *quæst*. 1. Bald. *in d. auth.
nisi rogati. in primis verbis*, & legatum factum in casu
nuptiarum debetur contraheoti spirituales nuptias.
§ sed & hoc præsenti auth. de Episcop. & post Fulgos. Soc.
& alios quos allegat, tradit Illustrissimus D. Cardi-
nalis Mantica *de coniect. vltim. volunt. tit*. 18. *num*. 26.
lib. 11. latè Natt. *consil*. 296. cum multis relatis à
Surd. *consil*. 192. *num*. 19. & adductis per infor-
mantes.

Conuenit etiam multum intentioni & menti te- 2
statoris, quæ potissimum ex verbis colligitur, quibus
nullum maius testimonium veritatis. Bald. *in l. gene-
raliter. in primo not. C. de non numer. pecun*. verba enim
noo aliò tendunt, nisi vt mentem dicentis exprimant.
l. Labeo. ff. de supel. leg. cum infinitis cumulatis per Ti-
raquell. *in l si vnquam. in verb. libertis. numer*. 17. & *se-
quen. C. de reuoc. don*. Item ex eo quòd testator præsu-
mitur sensum suum conformare cum sensu legis. *l. hæ-
redes mei. §. cùm ita. ff. de leg*. 2. Lex autem interpreta-
tur, quòd legatum factum in casum nuptiarum, intel-
ligatur etiam de nuptiis spiritualibus. *dicto §. sed & hoc
præsenti*. Vlteriùs etiam colligitur mens testatoris ex
legato librarum 1000. facto filiabus Pantasileæ oeptis
testatoris, *cùm nupserint, vel religionem intrauerint, ac
in auxilium nubendi, vel religionem ingrediendi*, non enim
est credeodum testatorem voluisse illas esse deterioris
conditionis, quæ verisimiliter magis dilexit, quia
sunt agnatæ, & descendunt ab hæredibus institutis.
l. publicus. §. 1. ff. de condit. & demonstr. l. qui fundum

§ qui

§ qui filia ff. ad leg. falcid. auth. hoc amplius. C. de fideicom.

3 Aut enim volumus teftatorem quando legauit filiabus h e bus in tutorum cogitaffe de ingreffu religionis f alus fœminis legando,& tunc dicendum q tur legaffe etiam in dicto cafu, cùm reliqui omnib. voluerit in vtroque profpicere, & profperit, alioquin tæ puellæ non haberent aliquid, fi monafterium ingrediantur, & fic pro abfurdo habetur quòd minus relinquatur pro ingreffu monafterij, quam pro matrimonio carnali, fecundùm opinionem, quam aliàs tenuit Rota apud Mohedan. *decif.2. de confuetud. & 3.de teftamen.* multo magis fi nihil relinquatur.

4 Aut volumus, quòd hoc cafu de tali ingreffu non cogitauerit, & præfumendum eft, quòd fi cogitaffet, idem difpofuiffet, quod fauore nuptiarum fecularium difpofuit, lex enim ifto cafu fupplet defectum teftatoris ex præfumpta eius voluntate. Paul. de Caftr. *in d.auth. mi rogati, num.* 3. Corn. *confil.* 253 *fub num.* 6. *verfic. Hanc etiam opinionem, lib.* 4. Dec. *confil* 259. *poft numer.4.verf & ideo tali cafu*, & pro hac interpretatione vrget non folùm fauor, qui præcipuus exhibetur religioni, *l. fiunt perfona. in fine. ff de relig. & fumpt. l. Titia. §. Seio. ff. de aur. & arg. leg.* fed & fauor qui doti debetur, cùm, vt dictum eft, ifta fit dos, &c.

5 Non obftant coniecturæ in contrarium adductæ,& primò illa quòd neptibus ex propriis filiis noluit relinquere eam fummam in cafum monachationis, quam reliquit, cùm carnales nuptias contraherent; quia refpondetur vifum fuiffe teftatori fummam fcutorum 15000. effe nimis magnam pro ingreffu monafterij,& ex ea poffe fequi diminutionem fideicommiffi, quod voluit conferuari, & non tranfire in Ecclefiam, non fic in fumma fcutorum 2000.quæ eft adaptabilis vtrifque nuptiis, & licèt in cafu monachationis neptibus ex filii reliquerit fcuta quingenta, tamen id factum fuit, tum quia voluit teftator illas prouocare ad nubendum, & procreandum liberos mafculos (vt fummopere cupiebat) quos deficiente linea mafculina voluit fuccedere, tum quia etiam ipfæ vtroque cafu poterant in bonis teftatoris confequi legitimam feu legitimæ fupplementum, quæ non vigent in filiabus inftitutorum, quibus nec aliqua legitima poterat effe debita,nec earum filij erant aliquo cafu vocati ad fucceffionem.

6 Nec obftat alia coniectura defumpta ex eo, quod teftator filiabus fuis, quæ monafterium ingreffæ fuerant, dederat libras mille tantùm, quia de eo tempore habebat filios mafculos, & fortè non erat ita opulentus.

7 Alia etiam & tertia coniectura ex eo quòd locutus fit teftator difcretiuè de nuptiis, & de ingreffu religionis,non facit; quia immo ifta æquiparauit, & fub eadem difpofitione pofuit, vt in legato facto filiabus fororis, & quando voluit feparatam difpofitionem facere, non contentus fuit verbo *nubere*, fed addit verba *in feculo*, ex quo bene infertur teftatorem pro comperto habuiffe,quòd fub nomine nuptiarum non venirent folum fæculares.

8 Quarta coniectura deducta ex confuetudine ciuitatis Bonon. in qua puellæ monachantur minori dote, nihil facit, quia non probatur, quin aliqui poffint, & foleant etiam plus dotis conftituere; præter tim per viam vltimæ voluntatis, & quando exceffus non eft magnus.

9 Quinta coniectura quæ elicitur ex eo quòd teftator voluit conferuari bona in familia, & exprefsè prohibuit, ne tranfirent in Ecclefias, non obftat, quia prohibuit, quòd per viam fucceffionis, non per viam dotis tranfirent, & prohibitio eft refpectu corporum hæreditariorum, vel fummæ grauis; ex qua fequeretur notabilis diminutio fideicommiffi: ifta autem fumma non eft talis, ex qua fequi poffit talis diminutio, & teftator refpectu alterius legati non folùm non abhorruit, fed etiam voluit, quòd poffit in monafterium tranfire. Non obftat decifio Romana dotis 21. Iunij 1602. coram me,quia ibi dos erat affignata moniali feu monafterio, & ipfa prætendebat habere dotem æqualem illi, quæ fuerat conftituta forori, quæ in fæculo nupferat, & fic eft cafus ab eo, qui agitur, diuerfiffimus: ex quibus & aliis adductis per informantes DD.cenfuerunt fortiores effe coniecturas,quæ militant ad fauorem ingredientium religionem, licet fufficere deberent verba hoc importantia.

An autem legatum fit conditionale, fuit aliqua difficultas inter Dominos, aliqui enim dicebant non effe conditionale, quia conditio nuptiarum non eft appofita fubftantiæ legati, vt legitur fimpliciter, fed executioni & folutioni, vt patet ibi *quod voluit dari & folui tempore, quo nubent*) quo cafu nuptiæ non faciunt legatum conditionale. Bald. *confil.* 286. *num.* 4. *lib.*3 cum multis adductis per Honded. *confil.*53 *n.*31. *& feq. lib.*2. fuit dictum in vna ciuitatis Caftelli caftri Montoni prima Decembris 1578. coram fel.rec. Clemente VIII. & in vna Rom. donationis 26. Maij 1605. coram me. Aliqui tamen tenebant contrarium, quia legatum dotis ex fui natura eft conditionale, & habet tacitam conditionem, fi nuptiæ fequantur. Bald. *in l. nam fine. C de bonis quæ liber.* Patif. *confil.* 110. *num.* 7. *lib.*4 latè Roland. *confil.* 19 *numer.* 15. *& fiqq. lib.* 4. & fuit allegata decifio Rotæ Rom. de Maximis prima Iulij 1599. coram R.P.D. meo Iuftin; & ideo fi opus fuerit, particulariter fuper hoc dubitabitur. 10

R. P. D. LVDOVISIO.

Parmeñ. Status. Lunæ 3. Decembris 1607.

ARGVMENTVM.

Teftis non præcisè deponens de tempore, fed dubitariuè,& incertè, per verbum *circa*, aut per verba *iudicio fuo*, non dicitur concludenter probare tempus articulatum, & in teftibus fingularibus obftatiua eorum probationem lacerat, & contrarietatem inducit.

SVMMARIVM.

Teftes fingulares fingularitate obftatiua inter fe lacerantur & conquaffantur, num. 1.

Matrimonij pluralitas non eft præfumenda, num. 2.

Pluralitas factorum non præfumitur, ibid. præfertim in actibus qui à communiter contingentibus iterari,& multiplicari non folent.

Teftis non præcisè deponens de tempore,fed incertè, & indeterminatè, nihil probat, num 3.

Obliuio præfumitur in tefte ex temporis curfu, & impræmeditata refponfione, & improuifa interrogatione, ibidem.

Teftis non dicitur concludenter de quantitate temporis,fi non reuertatur præcisè de anno, ibid.

Teftis deponens per verba iudicio fuo, *idem eft ac fi deponeret, vt fibi videtur, ibid.*

Teftis deponens per verbum circa, *non dicitur concludenter probare tempus ibid. vbi quod multominus probat fi fubiungit verba* plus, *&* minus.

DECISIO LXVI.

1 POst longam, & pluries iteratam disputationem Domini perstiterunt in decisis, animaduertentes indagationem temporis in depositione Don Baptistæ principaliter tendere ad reddendum ipsum non solum singularem singularitate obstatiua, per quam lacerantur probationes, vt dicit Bald. *consil.* 25. *num.* 2. *in fine lib.* 3. & post eum Aym. *consil.* 41. *sub num.* 7. contra regulam quòd debeant iudicari contestes etiam in tempore ad effectum vt probent, de qua infrà dicetur, sed etiam ad reddendum sibimet contrarium.

2 Cùm enim deponat se fuisse præsentem dispensationi Catharinæ, si volumus, vt prætendunt DD. Rangoni, quòd se restringat ad tempus ab anno 1499. vsque ad annum 1507. de quo tempore non fuit matrimonium, cùm dispensatio de contrahendo sit posterior, non erit verum quòd fuerit præsens desponsationi. Nec obstat quod dicitur de pluralitate & Iteratione matrimonij, quia illa nullo modo est præsumenda, vt per Ruyn. *consil.* 141. *post num.* 12. *lib.* 5. & facit regula quòd in factis pluralitas non præsumitur. vt not. *in l. cum quis.* §. *in popularibus. ff. de iur. iuran. & in cap. in præsentia. de probat.* & per Bald. *in l. final. C. de reb. credit.* quæ sine difficultate procedit in actibus qui à communiter contingentibus iterari, & multiplicari non solent. Dec. *in d. cap. in præsentia, sub numer.* 43. *versic. si verò multiplicari non solent*, cum multis per Siluan. *consil.* 57. *n.* 36. Et multum facit depositio Stephani de Cauallis testis pro parte DD. de Rangonibus inducti, qui dicit audiuisse à D. Baptista, quòd Bernardinus tempore desponsationis Catherinæ obtinuit dispensationem à Sede Apostolica, & sic non loquitur de alio matrimonio ab eo de quo in dispensatione.

3 Et propterea cùm agatur de reprobando dicto Don Baptistæ, non est facienda vis in tempore, de quo non præcisè deponit, sed cum dictione *incirca*, & aliis incertis, & indeterminatis, iuxta decis. Caputaquen. 247. *part.* 3. Placebat etiam pluribus ex Dominis quòd in decisione dicitur Don Baptistam non recordari de tempore propter eius præcedentem protestationem, quæ erat multum verisimilis, propter præsumptionem obliuionis, ex tanti temporis spacio, & impræmeditatam responsionem ad improuisam interrogationem, & dicebat non obstare quòd ex aduerso obiicitur ipsum non dicere se non recordari de quantitate temporis, sed quod non recordatur de anno præcisè, quia si non recordatur annum, non potest recordari temporis quantitatem. Nam qui ignorat principium à quo debet fieri dinumeratio & computatio, dinumerationem, & computationem ignoret necesse est. *l. non facile. ff. de grad.* Bart. *in l. de ætate. numer.* 7. *circa med. versic. quæritur, vtrùm minor ætas. ff. de minor.* Bald. *in l. si minorem sub num.* 4. *C. de restit. in integr.* Salic. *in l.* 2. *sub numer.* 2. *versic. Item nota hac. C. de tempor. appell.* Cùm enim computatio fiat habito respectu ad principium temporis, necesse est habere principium vt sciamus computare. Ias. *in l. de diuisione, numer.* 6. *ff. solut. matrimon* Et propterea Don Baptista, qui non recordatur de anno contracti matrimonij, per necesse non recordatur quantum temporis effluxerit post contractum matrimonium.

4 Accedit quòd interrogatus de tempore, non dicit simpliciter de 30. anni , sed subiungit, *iudicio suo.* cum dictione *incirca. plus*, vel *minus.* quæ nihil aliud important, nisi quòd non recordatur. Aret. *in cap. quoties, in fine, de testibus.* & ita quum non recordatur de 30. annis, non recordatur de pluri, vel minori tempore.

Nec facit quòd recordetur saltim de aliqua latitudine temporis, quia hoc dato, non erat talis quòd non possit excedere annum 1506. & 1507. Domini enim in quorum arbitrio est positum quod tempus capiat dictio *incirca*, & aliæ, Alexand. *consil.* 82. *num.* 5. *lib.* 7. cum multis allegatis per informantes, arbitrari fuerunt quòd non excludat annum 1508. Nec facit quòd soleant referri ad modicum tempus, quia & istud modicum est in arbitrio iudicantis. Corn. *consil.* 179. *num.* 4. & 5 *lib.* 3. & quarta pars dicitur modica. *l. si quis in suo. C. de inoffic. testam.* & tres anni in spacio quatuordecim annorum, ex gloss. *in l. pupillum. ff. de reg. iur. & in § pupillus. Instit. de inutil. stipulat.* quæ ad propositum ponderat Corn. *vbi suprà.* 5

Et licèt alias Rota interpretata sit continere minus tempus, attamen aliter atque aliter seruandum est secundùm subiectam materiam, & quòd in casu nostro capiat dictum tempus anni 1508. Vltra depositionem Stephani de Cauallis superiùs relatam, facit quòd testis loquens confusè, & dubitatiuè de tempore, debet iudicari contestis cum aliis probationibus certum tempus determinantibus. Paul. de Castr. *consil.* 26. *n.* 3. *in fine lib.* 7. Aym. *consil* 78. *sub num* 9. *versic. Amplius testis*, & est regula ordinaria testes esse, quantum fieri potest, reducendos ad concordiam, ad effectum vt probent. Cæs. de Grass. *decis* 5. *num.* 23. *de sponsalib.* Caputaq. *decis.* 270. *num.* 7. *part.* 3. 6

Non obstat dictum Bartoli *in d. l. de ætate ff. de minor.* quia ibi habebatur certum tempus, a quo dinumerando testis sciebat non esse elapsus 14. annos, & quando interrogatus de anno respondit nescire, ad saluandum eum debet intelligi quòd nesciat annum natiuitatis Domini. quasi dicat, Nescio quot anni sunt à Natiuitate Domini, scio tamen quotus est annus à natiuitate pueri, vt sunt verba Bart. & sic ibi obstetrices licèt ignorarent annum Domini, attamen recordabantur annum natiuitatis pueri, & sic principium temporis, nil mirum si sciebant etiam temporis dinumerationem. Salic. *in dicta l* 2. *sub numer.* 2. *versic. Item nota hac. C. de tempor. appell.* Et dicebant simpliciter & pro firmo, quòd à tempore natiuitatis vsque ad tempus depositionis non concurrerunt 14. anni: sed Don Baptista non recordatur principium, quia non recordatur de quo anno Catharina fuerat desponsata, non firmat tempus, quia non dicit simpliciter, sunt 30. anni, non plus, non minus, quia alternatiuè loquitur. Non obstat doctrina eiusdem Bart. *in l. quid tamen. § si arbiter. ff. de arbitr.* si eam intelligamus prout intelligit Aretin. *in decisione allegata.* 7

Sed vlterius dicitur non facere ad casum nostrum, quia vbi in casu nostro verba *iudicio suo*, essent iuncta cum sensu corporis, quod tamen negabant aliqui ex Dominis optimis rationibus, casus iste multum distat de casu Bart. in quo testis simpliciter dicebat de decem annis, & subiungebantur illa verba, *vt mihi videtur.* quæ secundùm intelligentiam partis aduersæ non tollunt quo minus probaret dictum tempus.

In casu autem nostro vltra protestationem præcedentem quòd non recordatur de anno, & sic de initio temporis, vt dictum est, & trad. Natt. *consil.* 43. *num.* 3. *vers. Nam ex sex testibus.* Vltra etiam verba, *iudicio suo*, quæ æquipollent verbis, *vt sibi videtur.* testis vsus est dictione *incirca*, quæ facit vt non dicatur concludenter probare tempus. Alexand. *consil.* 149. *numer.* 7. *lib.* 5. Natta *vbi supra.* & Cuman. *consil.* 91. *circa principium versic. hoc tamen non obstante*, quod propter incertitudinem & indeterminationem nihil operatur. Item subiungit plus, vel minus, ita vt non dicatur certè & constanter deponere. Bald. *in l. si ab hostibus. § fin. num.* 3. *in fine & seq ff. quib. ex caus. maior.* Cæs.

de

de Graſſ. *deciſ.7. num.3. de probationib.* præſertim propter illam alternatiuam *vel.* Alexand. *in l. ſi poſt tres n. 6. circa med. ff ſi quis caut.* Natt. *d. conſil ſub n 3 verſic. Item deponit per alternatiuam* . &c.

Ex quibus reſolutum fuit Don Bapriſtam non probare aliquod tempus ſaltem quod excludat annum 1508.

R. P. D. ATTREBATEN.

Peruſina dotis. Mercurij 5. Decembris 1607.

ARGVMENTVM.

De promiſſione facti alieni, quando ad illud adimplendum præcisè cogi poſſit, eſt ſingularis deciſio, & declaratoria alterius deciſionis, de qua ſuprà in eadem cauſa coram eodem ſub die 15. Ianuarij 1607.

SVMMARIVM.

Promittere factum alienum præcisè nemo poteſt & ſi promiſit, ad id cogi non poteſt, ſed ſuccedit ſolum obligatio ad intereſſe num 1. vbi tamen quòd hoc fallit de ſtylo tribunalis A.C.

Promiſſio facti alieni reſoluitur in promiſſionẽ diligentiæ, & curæ vt factum promiſſum adimpleatur de iure Canonico, ibid. in fin & num 2.

Promittens factum alienum. ſi fecit quicquid potuit, vt illud præcisè adimpleatur, & non potuit excuſatur, n. 2. & 3. vbi quòd hoc fallit, niſi per contrahentes aliud conuentum fuerit. vt videlicet quocumque modo factum alienum promiſſum non adimpleatur, debeatur pœna. vel intereſſe, & num.4 vbi quid iſto caſu ſeruet ſtylus A.C. & num 5.

Promittens factum alienum præcisè cogi poteſt in cauſa dotis, num 6.

Intereſſe quando non fuit liquidatum, & eſt clarum, illius loco intrat ſors principalis, num 7.

Promittens aliquem de damno conſeruare, & indemnem releuare, dicitur promittere factum proprium, & non alienum, num. 8. & 9 vbi etiam quid de eo qui promiſit de faciendo conſentire, & de releuando.

Copula &, quandoque ſtat alternatiuè, & non copulatiuè, vtputa quando eſt poſita inter genus, & ſpecies, num 9.

Condemnatus ad factum quod quis promiſit ſoluere, poteſt illius loco intereſſe ex iuris interpretatione, numero 10.

DECISIO LXVII.

1 PRoximè in hac cauſa fuerat deciſum mandatum exequutiuum Auditoris Cameræ relaxatum ad inſtantiam Lutij Baldelli contra Fuluium de Periglis ad illum carcerandum donec dictum Lutium indemnem conſeruaret, & conſentire faceret Hieronymam, &c. eſſe nullum, quia non poterat præcisè cogi ad factum alienum, ſicut nec præcisè poterat illud promittere, ſed loco obligationis ad factum alienũ ſuccedit obligatio ad intereſſe, quæ quidem concluſiones de iure communi ſubſiſtunt. Verùm cauſa iterum propoſita Domini attento ſtylo Auditoris Cameræ pro validitate mandati concludendum cenſuerunt, quia in illo tribunali paſſim ad factum alienum huiuſmodi mandatum relaxatur, & hic ſtylus de iure Canonico fundatus videtur, quia promiſſio facti alieni reſoluitur in promiſſionem diligentiæ, & curæ, ita vt promiſſor teneatur agere, & curare, quod alter faciat. gloſſ. *in cap. Eleutherius 91. diſt. & not. in cap. ex literis il 2. de ſponſ.* vbi Butr. *num. 9.* Abb. *num. 6.* Anchat. *numer. 4.* Felin. *in cap. ex reſcripto num 18 de iureiur.* Alexand. *in l. ſtipulatio iſta, num. 5.* & ibi Iaſ. *numer. 50. ff. de verb. oblig* Couar. *in cap. quamuis pactum 2. part. § 5. num. 1. & 4.* Gabr. *conſil. 131. num 5. tum ſ 99. lib. 2.*

2 Et conſequenter reſoluitur in factum proprium. *l. quoties quis. ff. de verb. oblig* Alex. & alij in locis ſuprà citatis. Marant. *diſput. 7. num. 6* in quo facto proprio vti difficultas, & impoſſibilitas excuſat; ita & multo magis in facto alieno, ſi promiſſor fecit quod potuit. *gloſſ fin in d. cap. ex reſcripto. de iureiur.* & ibi Felin. *dicto num 18 in fin.* Butr. *dicto cap. ex literis il 2. num. 9.* & ibi Anchar. *num 4.* Abb. *in cap gemma num. 9. de ſponſal.* Dec. *conſil. 312. num 5.* Feder. de Sen. *conſil. 122. incip. Martinus promiſit.* Gabr. *dicto conſil. 131* & Ruin. *conſil. 130. num. 1. lib. 1. & conſil. 67. in fin. lib 4* Iaſ. qui de communi teſtatur *in d. l. ſtipulatio iſta, in prin.* Gram. *deciſ. 102. num. 110.* Afflict. *deciſ. 295.* & fuit reſolutum in Romana Palatij 7. Maij 1580. coram Robuſterio, quia difficultas excuſat in obligationibus facti. *l. ſi vendenda §. idem iuris. ff. ad leg. Rhod. de iact. l. 2. §. 1. ff ſi quis caut.*

3 Et hoc obtinet, niſi per contrahentes aliud actum ſit, & conuentum, vt deberetur pœna, vel intereſſe in euentum, quo factum alienum promiſſum quocumque modo non impleretur. Dec. *dicto conſil 313. num. 6.* Pariſ. *conſil 110. num. 61. & 63. lib. 1.* & Gabr. *dicto conſil. 131. num. 6.* Maraht. *vbi ſuprà num. 23.*

4 Ex quibus receptus videtur in Tribunali Auditoris Cameræ ſtylus de quo aliqui ex Dominis teſtabantur, vt ſi obligatus ad factum alienum opponat ſe non poſſe adimplere, tunc citetur ad faciendas diligentias, quibus adhibitis ſi appareret de impoſſibilitate, vel difficultate, non decernitur, neque relaxatur mandatum ad factum, vt fuit obſeruatum in dicta Romana Palatij, & in Aſculana dotis 13. Februarij 1579. coram bo. me. Oriolen. & in Perusinà ratificationis 6. Maij 1606. coram Reuerendo Patre Domino Ludouiſio, in qua dicitur, quòd adhibita erat omnis diligentia ad faciendum conſentire.

5 Vbi verò per obligatum ad factum alienum non fuerit oppoſitum ſe non poſſe adimplere, nec fuerit oblatum intereſſe, tunc præuia citatione ad adimplendum, & adimpleuiſſe docendum omnia, & ſingula promiſſa relaxatur mandatum ad factum ipſum. Bart. *d. l. ſtipulationes non diuiduntur num 40. verſ. aut ab initio in eadem l. 1. § Celſus num. 4 verſ. præterea poterat eſſe.* Corn. *conſil. 256. num. 10* quòd ſi autem factum deprehendatur impoſſibile, exequutio fit in eo quod eſt poſſibile, videlicet in æſtimatione, vel intereſſe in caſibus, in quibus, vel ex conuentione, vel iuris diſpoſitione debetur. Ang. Aret. *conſil 136. num. 17. & duob. ſeqq.* & fuit dictum in dicta Aſculana dotis coram Robuſterio, & in Perusina ratificationis coram Domino meo Ludouiſio.

6 Et hæc eo magis procedunt in hac facti ſpecie, quia regula quòd ad factum alienum quis præcisè cogi non poſſit, non habet locum in cauſa dotis. *l fin. C. ad Velle.* Iaſ. *in l ſtipulationes non diuiduntur, num. 35 verſ. 4.* Bald. Nouell. *de dot. parte 7. priuil. 4*

7 Non obſtat, quòd intereſſe non fuit liquidatum, quia quando intereſſe eſt clarum, intrat ſors principalis loco damnorum, & intereſſe, vt in ſimili quando in contractu cenſus non adimpleretur, promiſſa ſors ipſa petitur loco intereſſe. fuit dictum in vna Romana dotis 11. Februarij 1581. quæ eſt diuerſ. 741. *numer. 1. in fin. part. 1.* in mandato autem expreſſum eſſe certum intereſſe quatuor millium in inſtrumento dotis promiſſurum, & ſic in actis erat liquidatum.

8 Deinde vti iustum etiam fuit confirmandum mandatum Auditoris Cameræ, quia non solùm fuit decretum, & relaxatum ad factum alienum, verùm etiam ad proprium vigore obligationis, quia fuit promissum prædiũ dotale, illúdque, & Lutium, ipsiúsque hæredes semper, & omni tempore sine damno conseruare, quæ verba important releuationem indemnitatis, & sic factum proprium.

9 Non obstant verba mandati de faciendo consentire & de releuando, quia illa non sunt intelligenda copulatiuè, sed alternatiuè, iuxta text. *in l. sæpe ita. ff. de verb. sign.* Bald. *in l. traditio num.* 4 *ff. de act. empt.* maximè quando verisimilis mens disponentis id suadet, vt non requiratur concursus copulatorum. Corn. *consil.* 205. *num.* 7. *lib* 4. vel cùm verba in vnum consonent, vt genus, & species. Bart. *in l.* 1. *num* 2. *ff. de inst. & iur.* alias fallentias allegat Alciat. *in dicta l. sæpe*, quibus casibus debitor vnum ex duobus faciendo liberatur. Put. *decis.* 86. *lib.* 2.

10 Quamuis autem condemnatio facta sit ad ipsum factũ, tamen eius loco solui potuit interesse, quia idem censetur iuris interpretatione. Bart. *dicta l. stipulationes non diuiduntur num.* 40. *ad fin. vers. præterea si petitur factum*, & ibi Alexand. *num.* 31. *ante fin.* Castr. *in dicto §. Celsus num.* 4. *vers. breuiter*, & tradit Bald. *in dicta l. si traditio n.* 1. *C. de act. empt.*

ILLVSTRISSIMO D. CARD. LANCELLOTTO.

Perusina nullitatis donationis. Veneris 18. *Aprilis* 1608.

ARGVMENTVM.

Solemnitates requisitæ à statuto in donationibus ad effectum vt obuietur fraudibus, habent etiam locum in donationibus factis per patrem filio, secus in solemnitatibus requisitis ad interrogandam personam donantis.

SVMMARIVM.

Donatio facta per patrem filiis nulla, & inualida est sine solemnitatibus statuti vrbis lib. 1. *cap.* 149 *numer.* 1. *vbi idem in omnibus aliis donationibus, in quibus ad obuiandum fraudibus statutum requirit solemnitates, secus si solemnitates requiruntur, non ad obuiandum fraudibus, sed ad integrandum personam donantis, numer.* 2. *& seqq.*

Extensio fit de vno ad alios casus ex identitate rationis expressa in statuto, num. 1.

Insinuatio requisita à statuto vrbis, requiritur etiam in donatione facta per patrem filio, ibid.

DECISIO LXVIII.

STatutum vrbis *cap.* 149. *lib.* 1. requirens in donationibus subscriptionem donantis, & testium, habet locum etiam in donatione facta per patrem filiis, prout Domini in hac causa resoluerunt, quia cùm statutum sit factum ad obuiandas fraudes, quæ in donationibus committuntur, vt patet ex ipsius statuti proœmio, ex quo causa finalis colligitur, & cùm ista ratio præsumpta fraudis æquè militet in donationibus paternis, sicut in aliis, licèt in statuto nulla fiat mentio de patre, & filio, tamen etiam in ipsis debet habere locum, quia quotiescumque in statuto est expressa ratio, extenditur ad omnem casum, in quo viget eadem ratio, ex latè allegatis per Hond. *consil.* 14. *numer.* 14. *& seq. lib.* 1. & pro hac decisione est text. *in l. lata* 27. *C. de donat.* vbi solemnitates requisitæ in donationibus ad euitandas fraudes requiruntur, etiam in donationibus factis inter consanguineos, etiam inter patrem, & filium, & ibi id notant Bald. & alij, & in istis terminis: quapropter dispositionem *d. l. lata*, statutum loquens de donationibus insinuandis habet locum etiam quando pater donat filio. dicunt Corn. *consil.* 28. *num.* 3. *circa med.* in præsentiarum Dec. *consil.* 26. *num.* 2. *ante finem.* Guidop. *consil.* 804. *num.* 3 & indiuiduo de statuto antiquo Gabr. *consil.* 52. *num.* 9. *&* 10 *lib.* 2. tanto magis, quia hoc statutum respicit probationem donationis, circa cuius fraudem eadem militat ratio in donatione facta à patre filiis, sicut in aliis.

Non obstat Rip. *responsio* 1. *num.* 1. *&* 2. *de reuocand. donat. aliàs* 198. & Lamberteng. *de contract. mulier. in fin. num.* 109. quia fundatur in ea quòd inter patrem, & filium non committatur fraus, quæ ratio non est vera, cùm contrariũ expressè dicebatur per text. & Doct. *d. l. lata*, quod procedit in solẽnitatibus inductis ad authorizandam personam donantis, quæ videtur necessaria in donatione facta filio, quæ potius facta præsumitur propter affectionem, quàm propter fragilitatem, vt per Bald. & alios alleg. per Lamberteng. *vbi supra*. Secus autem est in solemnitatibus requisitis à statuto ad euitandas fraudes, quæ ita possunt committi in donationibus factis filiis, sicut in aliis. 2

Non obstat decis. Crescent. *prima de donat.* quia ista decis. Crescent. est fundata in donatione modicæ summæ, & parui momenti, tum quia procedit, quia nõ agebatur de præiudicio tertij, nec poterat considerare fraus, cùm adesset causa paraferni, quòd excludebatur suspicio fraudis; secus verò quando agitur de præiudicio tertij, & intrat præsumptio fraudis, prout hic, vbi pater post donationem contraxit multa debita, & quòd plus in ipsa donatione reseruauit sibi administrationem, quatenus vellet, quòd nulla alia ratione factum dici potest, nisi ad fraudandos nouos creditores. 3

Aliæ autem decisiones, quæ possunt allegari, nempe Sarnen. 100. & Rom. de Calandris 5. Martij 1604. coram me, bene procedunt in solemnitatibus requisitis ad authorizandam, & integrandam personam donantis, prout loquitur Bald. *l. pacta q.* 21. *C. de collat. & consil.* 407. *lib.* 2. vbi fundata est decisio Sarnen. & illa Romana de Calandris, non autem in illis solemnitatibus, quæ requiruntur ad euitandas fraudes, quæ debentur (& propterea adhiberi ab omnibus, in quibus cadere potest suspicio fraudis, vt dictum est, &c. 4

R.P.D. COCCINO DECANO.

Vercellen. Archipresbyteratus. Lunæ 21. *Aprilis* 1608.

ARGVMENTVM.

Beneficia Protonotariorum sunt Papæ reseruata, nec illa conferendi facultas data censetur per generalem facultatem conferendi beneficia: potest tamen Legatus de latere illa conferre etiam in non subditum, & extra prouinciam absentem.

SVMMARIVM.

Legatus potest creare Protonotarios non subditos sua prouincia, & etiam absentes, num. 1. *& per tot.*

Iuris.

Iurisdictionis voluntariæ quæ sunt, exerceri possunt etiam extra territorium inter non subditos, ibid. declaratur n. 2.
Legitimandi facultas data ab Imperatore non extenditur ad legitimandos subditos Papæ in statu Ecclesiastico, ibid.
Legatus potest conferre beneficia suæ prouinciæ vnicuique etiam existenti extra prouinciam, ibid. in fine.
Collatio beneficiorum est voluntariæ iurisdictionis, ib. in fine.
Ordo scripturæ iuri communi contrarius non attenditur, n. 3.
Beneficiorum Protonotariorum Papæ reseruatorum conferendi facultas non censetur data nisi expressè, & specificè concessa fuerit, n. 4. & 5.

DECISIO LXIX.

1 POst resolutionem factam quòd beneficia Protonotariorum etiam a Legatis creatorum sunt reseruata, adhuc insistebatur, quòd Legatus non poterat creare Protonotarium non subditum suæ prouinciæ, maximè absentem; contrarium tamen censuerunt Domini, quia creare Protonotarios est voluntariæ iurisdictionis, cùm volentes creentur absque contradictore. *gloss. 1. in l. 2. ff. de offic. procons.* Cald. *consil. 1. num. 2. vers. in contrarium. de elect. & consil. 8. de elect.* & propterea iste non subditus prouinciæ etiam absens potuit Protonotarius creari. iurisdictio enim voluntaria concessa à Principe supremo non terminatur territorio, & potest exerceri inter non subditos prouinciæ. *d. l. 2. ff. de offic. proconsl. emancipari ff. de adopt. gloss. in l. extra territorium ff. de iurisd. omn. iud.* Socin. *reg. 264. incip. iurisdictio voluntaria.* Oldrad. *consil. 73. in princ.* & in terminis Legati de latere est gloss. *in cap. excommunicatis, in verbo commissam. in fin. de offic. leg.* & dicit Flor. de S. Pet. *disp. 3. in vltimo dubio n. 16. & 17.*

2 Neque obstat quòd Anchar. *consil. 110. numer. 2.* & Calder. *consil. 31. per tot.* videantur dicere quod iurisdictio voluntaria non possit exerceri vltra territorium, quia Anch. loquitur quando Comes Palatinus creatus ab Imperatore legitimat subditum Papæ, vt in castris existentibus in ditione Papæ: Caldetinus verò quando Legatus, cuius facultates sunt restrictæ ad certam prouinciam, dispensat subditum super beneficio incompatibili extra prouinciam. quo casu non agebatur de dispensatione personæ, sed impedimentum proueniebat ex parte rei, vnde quicquid dicendum esset in istis casibus, longe distant a nostro, quia cùm facultates creandi Protonotarios non restringatur ad certum locum, meritò cùm sit voluntariæ iurisdictionis, potuit vbique exerceri, etiam in non subditum prouinciæ, per supradicta. Hinc videmus quòd Legatus potest conferre beneficia suæ prouinciæ vnicuique etiam existenti extra prouinciam, ex quo collatio est voluntariæ iurisdictionis. Oldrad. *consil. 73. in princ. vers. sicut dicimus.* Cald. *consil. 3. num 3.* qui expressè loquitur in Legato, *qui fit sine legit.* Capic. *decis. 203. num. 14 & seqq.*

3 Neque est verum quòd Protonotarius non poterat creari nisi recepto priùs iuramento, quia præstatio iuramenti refertur ad institutionem, ex deductis in alia decisione, quia Papa vtitur his verbis, *nonnullas facultates tribuendas duximus,* &c. *necnon vt virtute præstantes, videlicet clericos in nostros & sedis Apostolicæ Notarios, accepto priùs ab eis solito iuramento, alios verò laicos in palatij & aulæ nostræ Lateranen. milites, facta ab eis fidei professione, &c. creandi, recipiendi, & instituendi, &c.* Vnde ex ista structura verborum apparet quòd gerundia sunt posita in fine totius clausulæ elegantiæ gratia, & quia deberet fieri constructio, tribuendas duximus facultates creandi, recipiendi, & instituendi Notarios, præstito priùs iuramento, & sic cùm iuramentum præstetur de iure post assumptum officium, ex allegatis in alia decis. ordo scripturæ non attenditur, sed ex iure sumitur quid agi intelligatur, & hoc est quod lex dicit, *ordo scripturæ non impedit causam iuris & voluntatis*, id est, certam dispositionem, vel loquentis intentionem, vt bene per Oldrad. *consil. 314. num 9.* cum alleg. in priore resolutione.

Quòd autem Capitulum haberet facultatem conferendi reseruata, satis est sublatum, ex deductis in alia decis. quibus addebatur quòd daro etiam sine veri præiudicio, quòd quando Episcopus gaudet alternatiua, possit conferre dignitates & Canonicatus vacantes in mensibus Februarij & Maij, adhuc remanentibus mensibus Martij, Iunij, Septembris, & Decembris pro Capitulo, quod est contra formam regulæ 8. adhuc non censeretur data facultas conferendi beneficia reseruata ratione personæ, qualia sunt beneficia Protonotariorum, vt *in extrauag. ad regimen de præben. in commun.* quæ innouatur per regulam primam Cancellariæ, quia in generali facultate conferendi non veniunt reseruata. Franc. *in cap. 2. num. 3. de præben. in 6.* Rot. *decis. 5 de offic. leg. & dec. vlt. de præben. in nou.* Simonet. *de reseru. q. 81.* 4

Neque obstat clausula, in qua derogatur constitutionibus Apostolicis & reseruationibus dignitatum in Cathedralibus, & reuocationibus facultarum conferendi reseruata, quia non per hoc censetur data facultas conferendi beneficia vacantia per obitum Protonotariorum, quia hoc non legitur neque in principali dispositione, neque in ista clausula, quæ etiam cùm sit in executiuis nec alterat principalem dispositionem. *Clem. 1. vbi Doct. de præben.* 5

R. P. D. PENIA.

Ferrarien. prioratus. Lunæ 17. Martij 1608.

ARGVMENTVM.

Beneficium dicitur Papæ reseruatum ex vacatione in mense Augusti ex regularitate, ex eo quòd aliàs à Papa fuit datum in commendam, & quòd eius collatio liberè ad Episcopum non spectat, sed prætenditur esse de iurepatronatus. quando hæc vera sint in hac decisione explicatur.

SVMMARIVM.

Gratiosa subrogatio in possessionem defuncti, vt iustificata dicatur quæ requirantur, num. 1.
Beneficium ex quibus dicatur Papæ reseruatum. ibid. vbi quòd dicitur reseruatum ex vacatione in mense Augusti ex regularitate, ex commenda, & quando eius collatio non est libera Episcopi sed de iurepatronatus, & per tot. decisionem, vbi plura de eadem materia.
Beneficium dicitur Papæ reseruatum, quando vacat in mense Augusti. declaratur n. 2.
Beneficij regularitas probatur ex antiquis enunciatiuis, n. 3.
Beneficium an sit regulare, vel sæculare, vltimus status attendi debet. declaratur num. 3. & 4.

DECISIO LXX.

PRioratum regularem Sancti Leonardi, Ordinis S. Augustini vacantem per obitum Pauli Silingardi, de mense Augusti 1603. Reuerendiss. Episcopus Ferrariensis tanquam beneficium sæculare sub alternatiua comprehensum contulit Dominico Campio Clerico sæculari, sub die 26. Augusti eiusdem anni: eundem à fel. rec. Clemente Papa VIII. commendari sibi obtinuit R. P. D. Alphonsus Giliolus, mense Februario, anno 1604. cum gratiosa subrogatione 1

tione ad ius, & possessionem defuncti: & quia Dominus Giliolus vigore gratiosæ surrogationis petebat se immitti in possessionem, dubitaui an subrogatio gratiosa esset iustificata; & quoniam ad obtinendam immissionem, vigore talis gratiæ tria sunt probanda, videlicet obitus defuncti in possessione, & Clericatus impetrantis, & quòd beneficium sit reseruatum, aut litigiosum, vt sæpè Rota censuit, & signanter in causa Miranden parochialis, die 17. Maij 1600. coram me, & de duobus primis non dubitaretur, tota difficultas reducebatur ad reseruationem Prioratus, qua informantes pro D. Giliolo ex quatuor potissimum capitibus deducere conabantur. Primò, ex vacatione in mense Augusti. Secundò, ex regularitate. Tertiò, ex commenda, vnde resultat affectio propter appositionem manus Papæ, cùm alias probaretur fuisse commendatum. Quartò, quia non erat liberæ collationis Episcopi, cùm prætenderetur esse de iurepatronatus.

2 Quantu ad primum de vacatione in mẽse Augusti, licèt hic mensis sit de octo reseruatis, tamen quando Episcopus acceptat alternatiuam, fit mensis ordinarij: Episcopū autē Ferrariensem acceptasse alternatiuam, constabat ex fide Notarij affirmantis se in Dataria ex libro alternatiuarũ Clem. Papæ VIII. extraxisse partitá ibi scriptam continentem, D. Io. Fontanam Episcopum Ferrariensem die 8. Maij 1592. acceptasse alternatiuá, & consequenter reseruatio deducta ex vacatione in mense Augusti non suffragabatur D. Giliolo. Neq; obstabat, quòd nõ probaretur præsentia Episcopi in diœcesi Ferrariensi, quoniam contrariũ apparebat ex prouisione Episcopi quam fecit in villa Sabloncelli, & in Palatio Episcopali, & sic intra limites suæ diœcesis. Vnde cessabat obiectio de decisione in causa Illerden. Capellaniæ coram me, in quo casu non erat probatũ, quòd tempore collationis Episcopus esset in diœcesi.

3 Quantum ad secundũ, de regularitate, quamuis hic Prioratus esse regularis videretur, tũ ex pluribus enũciatiuis etiã antiquis, vnde probatur regularitas: tum ex aliis actibus, ex quibus constabat, quòd vsq; ad annũ 1509. fuerat in statu regularitatis. Cęterũ hęc regularitas ideò minus prouiso Apostolico suffragabatur, quia vltimus status erat secularitatis, cùm ab anno 1561. vsque ad vltimam vacationem, tanquã beneficium seculare fuisset in titulum collatũ. Vnde licet à sua primæua origine Prioratus fuisset regularis, nihilominus cũ ad sustinendã hanc collationem, & ad effectum, vt includeretur, vel excluderetur reseruatio, attendenda sit ista quasi possessio, & vltimus status beneficij, Calder. *consil. 23. incip. An si Papa reseruat beneficia. de prebendis.* Rota *decis. 1 incip fuit dubitatum, n. 2. de prebendis in nou.* Simonet. *tract. de reseruat q. 70* Put. *decis. 206. incip. coram D. Marsicano lib. 1.* Tanis. *decis 3. incip An indulta,* & fuit sæpe aliàs in Rota decisum, & signãter in causa Vicen. beneficij, die 19. Nouembris 1599. coram D. Cardinale Pamphilio, tunc Rotæ Auditore, & in causa Parmen. Prioratus, die 14. Aprilis 1600. corã me, consequenter, ad effectum, de quo agebatur, vltimus status faciebat silere regularitatẽ, & eò præsertim nomine, quia non agebatur principaliter inter Collatores de statu beneficij: sed incidẽter inter prouisos de validitate collationis, ad quẽ effectum sufficit quasi possessio conferẽdi, cùm collatio sit fructus iuris conferẽdi, qui spectat ad possessorem, Abb. *in c. consultationibus, n. 3. de iurepatron.*

4 Nec refert, quòd ista quasi possessio, & vltimus status non sint sufficientes ad mutandum statũ beneficij, & ad transferendũ, de regularitate ad sæcularitatem, quia Rota non censuit mutatũ fuisse statũ antiquum, & nouũ impressum. hoc enim alterius est inspectionis suo loco, & tẽpore discutiendæ: sed solùm sensit istum vltimum statum qualiscunq; sit considerari debere pro sustinenda collatione facta ab ordinario, illúmque potissimum inspiciendum, tam ad inducendam, quam ad excludenda reseruationem, siue reseruationis effectũ, iuxta dictũ cons. Cald. 23. *de praben* & decisiones suprà citatas. Decisiones autem allegatæ pro contraria sententia locum habere possunt quando agitur inter Collatores de pertinentia collationis: secus autem quando agitur ad sustinendam collationem, ad quem effectum sufficit quasi possessio.

Respectu tertij capitis, vnde prætẽdebatur, ideò hunc Prioratũ remansisse affectum, quia alias à Papa fuerat cõmendatus, cùm remaneat affectio, donec Papa de eo prouideat in titulum, dicebatur. Primò verum fuisse in facto, quod ab anno 1509. vsque ad annum 1561. iste Prioratus fuerat cõmendatus. Secũdò dicebatur, quòd ab anno 1561. fuerat collatus in titulum, & signanter à fe. re. Clemente Papa VIII. anno 1598. quo tempore ex causa resignationis illum contulerat Paulo Silingardo, per cuius obitum demum vacauerat. Tertiò, dicebatur per istam Apostolicam prouisionem affectionem fuisse consumptam, & cùm Paulus fuerit triennalis possessor, locus erat allegationi Lapi 89. quod contra validitatem sui tituli non posset opponi, nec successor teneatur ad illius iustificationem, quamuis titulus esset inualidus. Cassador. *decis. 4 de caus. poss. & propr* & quamuis collatio facta de sæculari non consumeret vacationem beneficij regularis, secus tamen est considerato vltimo statu, & possessione triennali, & effectu, ad quem potissimum dirigebatur præsens disputatio. 5

Circa quartũ, & vltimum caput, quòd hic Prioratus non pertineret ad liberã collationem Episcopi, ex quo erat de iurepatronatus Ducũ Ferrariæ, dicebatur. Primò oportuisse probare ius patronatus, iuxta requisita à Conc. Trid. in illis personis, in quibus adest præsumptio vsurpationis, nec sufficere enunciatiuas cõfessiones, aut assertiones ordinarij. Secundò respondebatur, ideò exigi fortiores probationes in hoc casu, quia cõstabat olim hunc Prioratum fuisse regularem, & à Romanis Pontificibus sine consensu Ducum solitũ fuisse commendari. Tertiò dicebatur, quòd licèt probaretur ius patronatus ducis, non tamen constabat, quòd illud ei competeret ratione Ducatus, ita vt Ducatu ad Sedem Apostolicam deuoluto ipse successisset, etiam in iurepatronatus, quia potuit iuspatronatus spectare ad hæredes Ducis. Postremò respondebatur, quòd ex probatione iurispatronatus causa reddebatur magis difficilis contra R. P. D. Giliolum, quoniam constituto iure patronatus Ducis clariùs erat probanda reseruatio, cùm beneficia iurispatronatus laicorum, sub regula reseruatoria non comprehendantur. 6

Non obstabat dicere, quòd ad effectum subrogationis gratiosæ satis sit beneficium non spectare ad collationem Episcopi ex deductis in decisione Miranden. parochialis: quia fuit responsum, neque decisionem in causa Miranden. parochialis, neque alias similes id dicere: sed solùm affirmare opus esse ad effectu subrogationis gratiosæ, quòd beneficium sit reseruatũ reseruatione clara. Vnde licèt beneficiũ nõ spectaret ad collationẽ Episcopi, nõ propterea inferebatur esse reseruatũ, cũ posset pertinere ad collationẽ alterius, & sufficit reo, & possessori excludere actorẽ per non ius actoris. 7

Postremò non obstabat, quòd ad probandam regularitatem proponebatur de vltimo possessore Prioratus, qui detulerat signum T. quia præterquam, quòd, vt vulgò dici solet, habitus non facit Monachum, testes affirmabant ipsum semper remansisse Presbyterum sæcularem, non autem regularem: sed difficultatem superabat titulus ipsius, quia erat de beneficio sæculari. 8

Et ex prædictis fuit conclusum subrogationem gratiosam non fuisse iustificatam.

R.P.D,

R. P. D. MANZANEDO.

Romana census. Veneris 3. Iunij 1608.

ARGVMENTVM.

Depositum vt vim solutionis habeat quæ requirantur, & quando fideiussor liberatus censeatur per nouationem delegationis factam cum creditore.

SVMMARIVM.

Depositum non habet vim solutionis quando à deponente non est abdicatum dominium pecuniarum depositarum, ita quòd creditor non possit ad sui libitum pecunias depositatas ad se trahere, num. 2. 5. & 8.

Nouatio per delegationem inducta non liberat fideiussorem, nisi a creditore fuerit acceptata, & nisi concurrant requisita, de quibus num. 3. & 4.

Iudicis factum reputatur factum partis, & alteri parti præiudicare non debet quando idem iudex non ritè procedit, num. 5.

Depositi acceptatio vt facta dicatur sufficit actus positiuus, declara vt num. 7.

DECISIO LXXI.

1 CVm die 2. Aprilis anni præteriti, dubitatum fuisset, an depositum factum per DD. de Biscia, liberasset D. Flaminium de Anguillaria, & Domini negatiuam partem fuissent amplexi, prout in decisione tunc in ista causa facta videre licet, cúmque illi non acquiesceret D. Flaminius, repropofui idem dubium 17. Decembris eiusdem anni, & fuit dictum non liquere. Vnde 28. Ianuarij & 11. Februarij præsentis anni eodem dubio iterum proposito fuit facta dilatio, & die 18. Aprilis eiusdem anni dubium fuit restrictum quoad liberationem D. Flaminij, vnde 2. Maij proximè præteriti cùm Domini non essent concordes, fuit ordinatum quòd omnes Domini viderent, & tandem causa hodie reproposita, fuit pro maiori parte resolutum D. Flaminium per dictum depositum à DD. de Biscia factum, non fuisse liberatum; nam cùm discussio huius dubij non respiciat, an iste census spectet ad D. Palonium, vel ad alios creditores q. Iulij Cæsaris, sed an D. Flaminius debitor census fuerit à sua obligatione liberatus per dictum depositum.

2 Visum fuit negatiuè respondendum, cùm depositum non fuisset factum purè & simpliciter, & taliter quòd per ipsum fuisset abdicatum dominium à Dominis de Biscia, & quòd D. Palonius posset ad sui libitum pecunias depositatas ad se trahere. Vnde tale depositum non habet vim solutionis, nec liberationis, iuxta doctrinam Bart. *in l. soluturus num. 5. ff. de solut.* cum aliis latè adductis per me in prædicta decisione & apostolis anni præteriti in ista causa facta.

3 Quæ iuuantur cùm D. Flamminius non tantùm sit debitor illius census, qui ab anno 1595. recognouerit in Dominam illius D. Claricem vxorem in secundis nuptiis D. Angeli Palonij, cùm ipsa istum censum in dotem dedit, & illi fructus per D. Flaminium semper fuerint soluti, vt in summario D. Palonij *n.* 3. Vnde iidem DD. de Biscia instrumenti emptionis castri Mazzani illi per D. Flaminium venditi in se accollarunt & assumpserunt huiusmodi censum, promiserúntque fructus illius D. Angelo nominatim soluere, quibus non obstat in ista accollatione promisisse DD. de Bi[illegible] istum censum ad beneplacitum D. Flaminij extinguere, & per consequens videri per dictam accollationem D. Flaminium fuisse liberatum; quia respondet illam accollationem respicere pactum inter D. Flaminium & DD. de Biscia, non autem producere liberationem D. Flaminij ab obligatione, quia D. Clarici & D. Angelo ipsius viro ratione istius census tenebatur, præcipuè cùm ista accollatio census non fuerit per D. Angelum acceptata, vnde ex illa non potuit liberari D. Flaminius à sua obligatione, ad notat. *in l. si pupilli. §. fin. ff. de solutionib.* Dec. *consil.* 107. *lib.* 1.

4 Minúsque obstat quòd DD. de Biscia potuerint illud depositum facere vti debitores delegati à D. Flaminio, quia nec de tali delegatione non requisitis à iure ad illam inducendam constet præcipuè de illius per D. Angelum acceptatione prout opus esset, & hoc vt dictus Flaminius per delegationem debitoris diceretur liberatus, vt tradit Bart. *in l. singularia numer.* 18. & 19. *ff. si cert. petat.* Castren. *in l. qui vsumfructum* 57. *numer.* 3. & 4. *ff. de verbor. obligat.* Gabr. *consil.* 155. *numer.* 29. *lib.* 1. Surd. alios referens *decis.* 23. *numer.* 6. & 7. & quamuis DD. de Biscia istud depositum facere potuissent vti mandatarij D. Flaminij, non intrat istud motiuum, cùm illud non fecerit nomine Flaminij, sed nomine proprio, vt ipsi obligati ad extinguendum istum censum. Et licèt D. Flaminius mandauerit vt pro se solueret D. Angelo, Flaminius tamen debitor & mandatarius, non remansit liberatus. Bart. *in d. l. singularia*, vbi Castren. *in fine vers. ff. si cert. petat.*

5 Nec D. Angelus dictum depositum etiam quòd fuerit factum mandato iudicis tenebatur acceptare, cùm DD. de Biscia nunquam in suos debitores recognerint, vnde nec illis istum censum retrouendere debebant, prout iudex decreuit, cùm non essent plus huius census debitores, & sic factum iudicis minus rectè procedentis, potiùs censetur factum partis, quod D. Angelo præiudicare non debuit. Bart. *in l. frater a fratre numer.* 3. *ff. de condict. indeb.* Crauett. *consil.* 248. *numer.* 1. & *consil.* 750. *numer.* 8. *lib.* 5. præcipuè cùm iudex mandauerit depositum fieri non simpliciter, sed taliter, quòd nec ex illo dominium remanebat abdicatum à Biscis, nec Angelus liberè pecunias depositatas poterat recipere, vnde non potuit etiam de mandato iudicis tale depositum solutionem operari, & liberare Flaminium à sua obligatione. ad late adducta *in* 1. *decision.* in ista causa facta coram me.

6 Nec etiam facit quòd istud depositum liberarit Flaminium quasi factum à Biscis, etiam consideratis tertiis & extraneis, quia respondetur, quòd ad consequendam liberationem debitoris tertius & extraneus tenetur soluere quod creditori debetur. *l. solutione. ff. de solutionibus.* quod DD. de Biscia non fecerunt, cùm prædictum depositum solutionis & liberationis vim non haberet, ex supradictis.

7 Quibus noo obstat quòd D. Angelus obtulerit se paratum recipere solutionem census, & de receptis liberare; & per consequens visus fuit in suos debitores DD. de Biscia recognoscere, iuxta notat. per Natt. *consil.* 131. *numer.* 4. vbi tenet sufficere aliquem actum positiuum pro acceptatione depositi, & dixit Rota coram D. meo Iusto in vna Romana census 9. Aprilis 1605. Quia respondetur ex prædicta oblatione Palonij de recipiendo solutionem, & de receptis liberando non inferri recognouisse DD. de Biscia io suos debitores, cùm aliud sit oblatam solutionem à quacumque factam acceptare, aliud verò hunc vel illum in debitorem recognoscere. Surd. *decis.* 574. *num.* 17.

8 Vlteriùs quia hic actus non operatur vltra intentionem agentis, vnde Palonius consensit in numerationem quam accepiabat, non in depositum, quo actu volebat à quocumque sibi realiter soluereetur liberare D. Flaminiu: sed sic est quòd depositum ex supradictis, & in prima decisione adductum fuit factum eo modo, vt D. Palonius non posset libere pecunias ad se trahere, vnde fuit factum vltra Palonij consensum, & per consequens non habuit vim solutionis, sed promissionis quæ non liberat.

9 Nec minus obstat quòd DD. de Bisciis soluerint aliquos fructus census aliis creditoribus. Ista namque exceptio non liberat D. Flaminium à D. Angelo specifico creditore, census præcipuè, cùm nulla sententia ostendatur, ex qua constet aliquod ius prælationis, vel anterioritatis illorum quibus est facta solutio.

10 Vltimò non obstat quòd stantibus inhibitionibus Dominę Cecchinæ super dicto censu videatur depositum per DD. de Biscia legitimè factum, cùm posset fieri ne debitor bis soluere cōpelleretur, quia respondetur quòd cùm DD. de Biscia non essent debitores Angeli istius census, sed dictum depositum fuerit ipsorum nomine factum, non potuit liberare D. Flaminium, cuius nomine non fuit factum. Et tandem visum fuit Dominis, quòd cùm D. Angelus agat ad census contra D. Flaminium, & sit in quasi possessione ab ipso illos exigendi, non posse Flaminium solutione illorum fugere, nec ab ea dici liberatum ex præmissis, donec per sententias constet non esse debitorem.

11 Ex quibus Domini pro maiori parte resoluerunt depositum istud non liberasse D. Flaminium, sicque standum esse in decis. 1. Aprilis anni præteriti coram me Q. resolutione sic facta & ante huius decisionis extensionem in vltimis Rotis ante vacantias D. Angelus per memoriale petiit à Dominis mihi ordinari quatenus illi relaxarem mandatum contra Dominum Flaminium pro censibus decursis, attenta sua quasi possessione in qua existebat exigendi illos à D. Flaminio, pro cuius parte fuit contradictum per memoriale, & nihilominus Domini ordinauerunt, quòd pro censibus decursis mandatum relaxaretur, &c.

R. P. D. MANZANEDO.

Romana pecuniaria de Crescentiis. Lunæ 17. Nouembris 1608.

ARGVMENTVM.

Alimenta debita ex iudicis officio non debentur nisi in subsidium: secus alimenta debita iure actionis, & quando quis dicatur habere aliunde vt se alere possit.

SVMMARIVM.

Alimenta alicui debita non iure actionis, sed iudicis officio non debentur, nisi in subsidium, quando scilicet alendus aliunde non habeat vnde se alat, num. 3. & 4. vbi ampliatur hæc conclusio, etiam quòd post taxationem alimentorum superuenerit facultas se aliunde alendi, & n. 5. vers. Idem est.

Paupertatis causa concessa prouisio cessat, cessante paupertate, num 4.

Alimenta non debentur ei qui dolo, aut culpa sua facit quominus illa habeat, num. 5.

Diues reputatur qui potest facere vt sit diues, ibid ad fin.

Habere videtur qui actionem exigendi habet, ibid. ad fin.

Debitor quando possit in acquirendo creditoribus præiudicare, num. 6.

Alimentorum legatum debetur etiam quòd legatarius aliunde habeat vnde se alat, ibid. ad fin. vbi etiam quòd hoc generaliter procedit vbicumque alimenta debentur iure actionis.

DECISIO LXXII.

Die 18. Iunij 1607. fuit resolutum scuta bis mille, de quibus agitur, debere consignari creditoribus, relictis tamen moderatis alimētis Dominis Crescentiis, de quorum quantitate taxanda postea videretur. Vnde dubitaui, an ad prædictam taxationem esset deueniendum cùm post dictam resolutionem captam euenerit Dominam Salustiam vxorem & matrem respectiuè DD. de Crescentiis ab hac vita migrasse, relinquendo ipsius viro, & filiis alimenta condecentia ex sua hæreditate percipienda, ex quo cùm ipsis sit sufficienter de alimentis cautum; venit iure optimo dubitandum, an ex prædictis scutis bis mille creditoribus consignandis, sint aliqua alimenta hodie deducenda, & sic ad illorum taxationem deueniendum. 1

Et Domini negatiuè censuere respondendum, prout & in prima decisione virtualiter fuit responsum, dum ibi dicitur alimenta moderata esse præstanda DD. Crescentiis de dictis scutis bis mille, dum tamen non possideant alia bona; quòd si illa possidere constaret, omnino ista alimenta illis denegarentur, & prædicta scuta bis mille creditoribus assignarentur, sed sic est, quod ex dictis alimentis à D. Salustia ipsius relictis constat Dominos de Crescentiis illa habere, sibique de illis satis consultum esse. Ergo iuxta primam decisionem sunt creditoribus ista scuta 2000. consignanda absq; vlla deductione pro alimentis DD. de Crescentiis facienda. Et ratio est, quia alimenta in prædicta decisione Dominis Crescentiis reseruata præstabantur illis iudicis officio, non re actionis. 2

Quo casu non debentur nisi in subsidium. Dec. *in l. de alimentis n 5. C. de transactionib.* Cephal. *consil.* 280. *num* 44. quod procedit non solùm quando acta sunt aliunde, sed quando potest habere. *l. si quis lib eris. §. si filius*, vbi Bart. *ff. de fil. agnoscen.* Alexand. *consil.* 48. *num 1. lib 3* Ruyn. *consil.* 80 *post num. 5. vers. Nam vtcumque lib. 2.* Cephal. *consil.* 244. *num 13 & seq* Natt. *consil* 648. *numer.* 13 *& sequen* Pontan. alios referens *de alimen. cap. 4.* Surd. *eodem tractat. tit. 9. quæst. 35 à num 32. cum pluribus sequentibus.* & officium iudicis cessat, quando alendus habet aliam personam, à qua alimenta petere valeat. Alexand. *in l diuortio, numer. 16. ff solut. matrimon. & in d. consil 48. num. 2.* Gabr. *consil.* 25. *num. 15. & post num. 16. lib. 1.* Surd. *vbi supra tit. tertiò, quæst. 37. num. 7.* 3

Vnde cùm in præsenti concurrant alimenta ex legato debita, & sic iure actionis, & alia debita officio iudicis, ista tanquam subsidiaria stantibus illis debent cessare, cùm ex legato habeant vnde ali, quod procedit etiam post taxationem & alimenta decreta ex auctis facultatibus, cessat immunitas & prouisio concessa ob paupertatem. *l. non tantùm reos qui ff. de excus. tutor* tradit latè Surd. *dicto tract. tit. 7. quæstion. 41 numer. 46. & seq. & numer. 12. & 13. cum sequentibus.* Sicque Domini in supradicta prima decisione de æquitate, & iudicis officio Dominis de Crescentiis alimenta moderata de istis scutis bis mille danda censuere, non tamen de iuris rigore. 4

Quibus non obstat quod de aduerso dicitur nolle Dominos de Crescentiis legatum alimentorū à Domina Salustia illis legatum accipere, sed potiùs repudiare, quia cùm per ipsos stet, quominus alimenta sibi 5

legata consequantur, satis illa habere dicuntur. *l. sed & si. §. proinde. ff. de petit. hæredit. l. si verò. §. perueniße. ff. solut. matrimon.* Surd. *vbi supra tit. 9. quæstion. 4. numer. 31.* Et alimenta non debentur ei qui dolo aut culpa sua facit, quo minus illa habeat. Surd. *vbi supra tit. 1. part. 7. & 8. numer. 42. & seq.* & non possunt censeti pauperes qui possunt esse diuites si volunt iure suo vti, & actiones sibi competentes exercere, sicque legatum alimentorum vxori factum à patre excludit eam à petitione. quare, &c. Idem est sibi si aliunde ius defcratur à tertio, vel si habeat ex bonis primi viri, idque iure merito non habeatur pro diuite, qui potest facere vt sit diues, *l. qui potest facere. ff. de reg. iur.* vt videtur habere aliunde qui habet actionem ad exigendum, & notatur *d. l. diuertio ff. solut. matrimon.* quo casu nec est alenda vidua ab hæredibus viri intra annum luctus. tradit hic Surd. *vbi supra d. tit. 9. quæstion 35 & n. 23. cum sequentibus.*

6 Minus obstat debitorem posse creditoribus præiudicare in acquirendo. *l. qui autem. §. sed & illud ff. quæ in fr. ud. credit. l. non fraudantur. ff. de reg. iur.* Nam vltra responsionem datam à Surdo in *dicta quæst. 35. numer. 34.* dicitur verum esse debitorem posse creditoribus in acquirendo præiudicare quantum ad hoc vt ex legato non acceptato non possit creditor aliquod ius prætendere; non tamen inde sequitur, quòd repudianti huiusmodi legatum, non sint denegenda alimenta debita officio iudicis, cùm ad hoc sufficiat posse acquirere ex supradictis. Minus obstat legatum istud alimentorum censeri conditionale quatenus filij alimenta aliunde habeant. Vnde cùm ex illa prima dicta decisione ius moderatum habeant, non debent admitti ad consequutionem legati, quia respondetur, quòd cùm alimenta legata debeantur iure actionis, non admittunt prædictam conditionem, cùm semper & quantumcumque legatarius habeat vnde se alat, illi debentur. Ruin. *d. consil. 80. num. 5. lib. 2.* Bald. *in l. 1. numer. 7. C. de fideicomm.* Castren. *in d. l. diuortio num 9.* & Dec. *in d. l. alimentis num. 5.* Surd. *d. tit. 7. q. 22. n. 21. & sequentibus.* Quæ enim iure actionis debentur, etiam si diuisi, sunt præstanda *d. l. de aliment.* vbi Bald. *num. 3.* Alex. *in princip.* & Ias. *num. 6. & seq.* Surd *d tit. 7 q. 15. n. 27* Ex quo fit quod consequitur etiam alimenta præterita. Pontan. *vbi supra c. 17. n. 13. in fine.* qui alios adducit. Surd. *d tract. 1. q. 42. ad fin.* Menoch. *consil. 231. num. 31. lib. 3.*

7 Vltimò non obstat quòd alimenta possint multiplicari, quia respõdetur ex supradictis illud procedere in debitis iure actionis, non verò in subsidiariis datis officio iudicis, cùm ista cessent si alendus habet aliunde.

R. P. D. LVDOVISIO.

Parmen. status Veneris 5. Decembris 1608.

ARGVMENTVM.

De testibus singularibus, singularitate obstatiua, vel diuersificatiua super tempore deponentibus nonnulla notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Testes singulares nunquid probent quando deponunt super actu iterabili, num. 1. & 2.

Testes singulares non probant, etiam quòd non sint singula re singularitate obstatiua, sed solùm singularitate diuersificatiua, num 2.

Testes deponentes inuerisimilia non probant, n. 3.

Testes ad concordiam reducuntur per multiplicationem & reiterationem, num. 4. vbi hoc declaratur procedere ad effectum vitandi periurium.

Testes de tempore deponentes conditionibus dubitatiuis & incertis, reputa per verbum circa, & similia, non dicuntur discordare ab aliis testibus de certo tempore deponentibus, ibid.

Testes præsumuntur contestes, & non singulares, n. 5.

Pluralitas actuum præsumitur ex depositione testium singularium in probatione possessionis, n. 6.

DECISIO LXXIII.

Placuit Rotæ audire Dominos de Rangonibus strictè super prima parte decisionis vltimo loco factæ, in eo quòd dicebatur indagationem temporis in depositione Don Baptistæ tendere ad reddendum eum singularem singularitate obstatiua, vel sibi contrarium; contra quod DD. de Rangonibus se neutrum intendere obiiciebant, quia dicebant agi de probatione matrimonij, quod pluries contrahi & iterari potest. Specul. *de testib. §. iam de interrogatoriis numer. 16.* & ob id non solùm non cadere contrarietatem in teste, sed nec etiam posse redargui de singularitate obstatiua, quæ contingit in actu non iterabili, neque iterato, sed potiùs singularitate dicitur viuificatiua, quæ est de actu multiplicabili, vt per Aym. *de antiquit. temp. part. 4. §. sed enim, n. 2. & 3.* 1

Quo non obstante Domini in eadem sententia permanserunt; omisso enim quòd singularitas in actu iterabili, & quam diuersificatiuam vocant Aym. & alij adducti saltem sumpto vocabulo obstatiua, dici potest, vt per Socin. iun. *consil. 81 numer. 28 lib. 4.* Franc. Curt. *in l. admonendi sub numer. 168 ff de iur. iuran.* quod comprobat Socin. iun. ex doctrina Bald. *in rubr. de controuers. inuest. versic. est ergo duplex*, vbi dicit duplicem esse singularitatem, obstatiua quæ infringit testimonium, & adminiculatiua, quæ testimonium coadiuuat, quam distinctionem sequuntur Felin. *in cap. licet ex quadam, col. 5. versic. Est enim duplex. de test.* Crot. *consil. 57 numer. 2.* Franc. Curt. *in d. l. admonendi, num. 168* Nihilominus ad effectum quis fuit à Rota consideratus conquassandi probationes, non multum refert an versemur in obstatiua propria, vel in diuersificatiua, quia Bald. *in decis. alleg. consil. 25. lib. 3.* de hac diuersificatiua loquens, dicit quòd lacerat probationes, quia eas diuidit, quem sequitur Aym. *consil. 41. num. 7.* Roland. *consil. 45 num. 10. & 21. lib. 4.* Gabr. *consil. 40. numer. 17. in fine lib. 1.* Rim. iun. *consil. 644. num. 67. & seq.* Surd. *consil. 307. numer. 11.* & dicit Bald. *in cap. licèt causam sub n. 11. de probat.* quòd talis singularitas omninò vitiat probationes. quod etiam tradit Felin. *in cap. licèt ex quadam, num. 4. versic. Et hoc etiam eleganter. de testib.* Corn. *consil. 147. num. 11. lib. 2.* Surd. *vbi supra*, & non solùm lacerat, & vitiatur, quia scindit & diuidit probationes, sed quia pro ea dictum vnius testis debilitat, elidit, & detrahit de fide alterius. Bald. & Felin. *in locis proximè all ga is.* Dec. *in d. cap. licèt causam. numer. 36. de probationib.* Caccialup. *in d. l. admonendi sub num. 209.* Franc Curt. *sub num. 167.* Aym. *de antiq. temp. part. 4. sect. sed enim. sub numer. 7. & consil. 267. num. 4.* Socin. iun. *consil. 99. num. 2. lib. 1.* Cephal. *consil. 448. num. 8.* 2

Vlteriùs dicebant Domini veram obstatiuam contingere non solùm per directam contradictionem & reductionem ad impossibile, sed per reductionem ad inuerisimile. Bald. *in l scriptura n. 9. C. de fid instrum.* Gram. *consil. ciuil. 66. num. 18. ante finem.* & est de mente Imol. *in cap. cum in, num 4. ante finem. vers falli vbi reduci possunt.* vbi etiam Felin. *sub num. 11. versic. Item* 3

procedit. de testibus. & cùm verisimilitudo petatur à communiter accidentibus, vt dicit Bald. *in d.l. scripturarum* ~ Gramm. *d. consil. num.* 39. & *seq.* à communiter accidentibus matrimonia non multiplicantur vltra alias inuerisimilitudines consideratas ab informantibus.

4 Non obstat quòd Specul. loquitur de matrimonio, & velit præsumi multiplicationem, quia agitur vt ipse dicit ad concordandum testes, quæ concordatio aliquando fit per multiplicationem & reiterationem, iuxt. notat. *in d. cap. cum tu, de testib.* In casu autem nostro discordant probationes per pluralitatem. Rursus loquitur Speculator ad effectum euitandi periurium. Præterea Speculator & alij adducti loquuntur in testibus deponentibus de certo & præciso tempore diuerso, quod non contingit in dicto Don Baptistæ, qui deposuit de tempore non bene memor, dubitatiue, cum dictionibus *incirca & parum plus*, vel *minus.* quo casu testis non dicitur discordare, sed potiùs concordare cũ aliis probationibus certum tempus continentibus. Alexand. *consil.* 156. *numer.* 11. & *seq. lib.* 5. Ruin. *consil.* 36. *num.* 5. *lib.* 4. Grat. *de testib. part* 7. *num.* 135. Aym. *vbi supra num.* 19. & *consil.* ~8 *sub num.* 9. *vers. Amplius.* Bero. *consil.* 101. *num.* 40. *lib.* 3. Sord. *consil.* 11. *num.* 41. *ad fin* cum nonnullis sequen. faciunt tradita per Alex. *consil.* 181. *num* 3. *in fine lib* 7.

5 Non subsistit quòd sufficiat possibilitas iterationis, & quòd testes possint esse singulares, quia immò præsumuntur contestes de eodem actu si non probentur singulares. Innoc. *in cap. qualiter & quando, col.* 2. *de accusat.* Ias. post Bald. *in l.* 2 *numer* 14. *C. de bon. poss. ff. secundum tab* Alexand. *consil.* 47. *sub num.* 6 *versic. non omitto. lib.* 2. Aretin. *consil.* 36. *sub num.* 4. Barbat. *consil.* 25. *num* 6. *lib.* 2. Ruin. *consil* 105 *num.* 5 *lib* 4. Socin. *consil.* 143. *num* 9. *in fine lib.* 1. Dec. *consil.* 630. *numer.* 8. Rim sen. *consil.* 310. *num* 8. Aym. *consil.* 78. *num* 9. *in fine.* Gram. *consil. ciuil.* 79. *n.* 10. Cæs. de Graff. *decis. vnic. de depositio num.* 5. fuit dictum in vna Lucana pensionis 4. Iunij 1574. coram bo. mem. Card. Laucelloto, & in vna Romana legati della Porta 3. Decembris 1601. coram R. P. D. meo Coccino.

6 Et facit, quia si ad concordandum possessiones præsumitur pluralitas actuum, vt dictum est, & tenuit Rota in vna Burgen. decimarum de Scalante 10. Ianuarij 1589. coram Bubalo contra regulam traditam *in cap. cum Ioannes. de fid instrumentorum*, multo magis pro concordia probationum debet excludi pluralitas, & præsumi vnitas. Ex quibus & aliis adductis per informantes DD. perstiterunt in decisis, &c.

R. P. D. ORTEMBERGO.

Ferrarien. matrimonij Veneris 6. Februarij 1609.

ARGVMENTVM.

Matrimonium quibus verbis dicatur de præsenti contractum.

SVMMARIVM.

Matrimonium quibus verbis dicatur de præsenti contractum, num. 1 & *per tot.*

Matrimonium, vt de præsenti contractum dicatur requiritur mutuus viri, & mulieris consensus per verba de præsenti, num. 2.

Matrimonium nunquid dicatur contractum de præsenti per verba: Volo accipere in vxorem, *num.* 2.

Matrimony verba ex adiunctis, & circumstantiis interpretationem recipiunt, ibid.

Matrimony consensus sufficit quoquomodo exprimatur, ibidem.

Matrimony probatio maximè arguitur ex præcedente tractatu, & ex subsequenti traditione annuli, subarrhatione, & muneribus, num. 2. & 3.

Instrumentum publicum non reprobatur per testes non omni exceptione maiores, num. 4.

DECISIO LXXIV.

PRoposito sæpiùs dubio, an constet de validitate matrimonij, placuit illud restringere, & discutere, an contractus esset initus per verba de præsenti, vel de futuro. Res autem in hunc modum gesta fuit: præuiis capitulis matrimonialibus & sponsalibus de futuro eodem die, vt in publico instrumento legitur, congregatis personis iam dicendis, pro celebrando matrimonio infrascripto Hercules de Blanchis Capellanus Ecclesiæ parochialis Bondeni, & altaris Sanctissimi Rosarij, præsentibus testibus, ac vtroque parente Dominæ Iuniparæ Rouetellæ, interrogauit R. P. D. Io. Baptistam Stellam Procuratorem D. Iulij Cæsaris eius fratris, an ipse vellet & contentus esset accipere Dominam Iuniperam in vxorem, & sponsam legitimam Domini Iulij Cæsaris, & illam desponsare secundùm ritum Sanctæ Rom. Ecclesiæ? Et R. P. D. Io. Baptista, ex certa eius animi scientia & animo deliberato, ac omni meliori modo dixit, & declarauit se velle illam accipere in vxorem, & legitimam sponsam sui fratris, & procuratorio nomine in eam consentire per verba de præsenti, & offerre se paratum illam desponsare, casu quo eius consensum in præmissis præstare velit. Deinde idem D. Hercules conuersus ad Dominam Iuniperam, illam interrogauit an prædictis consentire velit, & ministerio ipsius R. P. D. Io. Baptistæ suscipere in eius virum, & legitimum sponsum D. Iulium Cæsarem, & permittere se desponsari? quibus auditis, D. Iunipera sua sponte, & animo deliberato respondendo dixit se consentire, & velle D. Iulium Cæsarem, ministerio R. P. D. Io. Baptistæ eius fratris, & Procuratoris, accipere in sponsum & maritum legitimum, ac in ipsum per verba de præsenti consentire, & petiit ac voluit se desponsari à R. P. D. Io. Baptista, vti Procuratore, in vxorem D. Iulij Cæsaris.

Informantes pro D. Iunipera asserebant prædicta verba non facere matrimonium; quia ad contrahendum matrimonium requiritur mutuus viri & mulieris consensus per verba de præsenti. *cap. pen de sponsal.* sed verba: *Volo accipere in vxorem*, non important matrimonium de præsenti, vt notat. *in cap. ex literis*, 1. *de sponsal.* & *in Clem. vnica, de consang. & affinitat.* Idem voluit Berous *quast.* 6. *num.* 1. & 2. Corn. *consil.* 91. *per totum. lib.* 3. Fetret. *consil.* 181 *num.* 3 & *seqq.* & plures cumulat decisio in causa matrimonij 10. Nouembris. 1577. coram bo. me. Oriolen. Quibus non obstantibus contrarium fuit resolutum. Nam verba instrumenti clara sunt, quòd conuenerant pro concludendo matrimonio, vt dictum est, & in responsionibus hinc inde specialiter exprimitur, quòd præstarent consensum per verba de præsenti, ita vt nullus ambigendi locus videatur; & tamen cùm ista verba, *vis, & volo accipere*, adaptari possint tam ad contractum sponsalium, quàm matrimonij, ex adiunctis, & circumstantiis interpretatio capienda est. Corn. *d. consil.* 91. *num* 9. nulla enim sunt verba formalia matrimonij, sed sufficit quoquomodo consensus exprimatur. *cap. sufficiat.* 27. *quæst.* 2 *cap. tua. de sponsal. l. nuptias ff. de reg. iur.* Card. *in d Clem. vnica. num* 16. *in fin.* Mandos. *in addit. ad allegat.* Lap. 56. *in verb Verba non sunt necessaria,*

ceſſaria. quando autem hæc verba, *volo accipere in vxorem,* proferitur deliberate, vt in apparatu matrimonij, vel ad interrogationem alterius partis, vt in propoſito, tunc ſunt apta ad inducendum perfectum contractum matrimonij. Butr. *in d. cap. ex litteris.* Card. *in d. Clem. vnicn. num. 16. verſ ſolutio,* idque efficaciter probatur ex præcedenti tractatu de contrahendo, qui operatur, vt etiam verba dubia intelligenda ſint de matrimonio. Card. *vbi ſuprà, verſ. vbi concludo.* Couarr. *in epit. 4. decretal. in 2. part. conſ. 4. §. 1. num. 4.* Mandoſ. *in præallegata additione in verb. præcedit alius contractus,* fuit dictum in Romana pecuniaria de Bubalinis 7. Nouembris 1572. coram Oriolen. & in Parmen. ſtatus 23. Octobris 1592. coram bo. me. Cardinale Seraphino. Idem probatur ex ſubſequutis, & primum ex traditione annuli, & ſubarrhatione tempore celebrati matrimonij, per quem actum denotantem conſenſum coniugalem probatur matrimonium de præſenti; etiamſi verba dubia præceſſiſſent, qui fieri non ſolent, niſi vxori. Gloſſ. *in cap. fin. de deſponſat impub. in verb. ſubarrhauit.* Abb. *in cap. tenor, num. 5. de ſententia, & re iudicata.* Lap. *d. allegat. 56. n. 14. verſ. vnde annuli ſubarrhatio.* quem & ſequitur Felin. *in cap. illud in fin. de præſumpt.* Couarr. *d. cap. 4. num. 1. in p incip.* Natt. *conſ. 150. num. 7* Paris. *conſil. 55 n. 44. lib. 4.* Ferret. *conſil. 86. num 16.* fuit dictum in Papien. matrimonij 1. Iunij 1594. coram Illuſtr. Card. Millino, & in Lucana de Inſula ſancta. 6. Iunij 1575. coram bo. me. Cardin. Lancelloto.

3 Accedunt admiuicula ex muneribus à D. Iul. Cæſare D. Iunipetæ tranſmiſſis, quæ abſque fœdere matrimonij à muliere nobili, & honeſta non fuiſſent accepta, necnon colligitur ex pluribus literis ab ea ſcriptis D. Iul. Cæſari.

4 Non obſtant depoſitiones teſtium remiſſorialium, quia nullus illorum interuenit actui celebrationis, ideòque non poſſunt deponere an fuerint pronunciata de præſenti; vltrà quòd iſti teſtes ſunt perſonæ viles, vtpotè ſerui, nautæ, & ſartores. Inſtrumentum autem, quod facit probationem probatam, non poteſt infringi, niſi per teſtes omni exceptione maiores. Felin. *in cap. cùm Ioannes, n. 44 de fid. inſtrum.* Bart. *in l. 1. § ſi quis negat. n. 12. ff. quemadmodum teſtamenta aperiantur.* Alex. *conſ. 53. num. 2. lib. 7.*

R. P. D. MARCO MONTIO.

Terulen. beneficij. Veneris 12. Februarij 1609.

ARGVMENTVM.

Iuris patronatus probatio debet eſſe plena, & concludens, quando agitur ad excludendum reſeruationem, & quando ſic dicatur plena, & concludens facta probatio.

SVMMARIVM.

Iuriſpatronatus probatio, quando agitur ad excludendum reſeruationem debet eſſe plena ex fundatione, vel dotatione, num. 1. & 2. vbi quòd ſolus titulus teſtamenti non ſufficit. & num. 3.

Iuſpatronatus de iure communi non competit, niſi ex dotatione. & fundatione, ſiue ex conſtructione, vel fundi datione, ibid.

Iuſpatronatus ex modica, præſertim dotis, augmento non cenſetur probatus num 5 & 6. vbi ampliùs quòd iſto caſu debet probari effectuatio legati huius argumenti.

Teſtamenti, ſeu inſtrumenti particula producta nihil probat, niſi totum inſtrumentum, aut teſtamentum producatur, num.

Copia inſtrumenti extracta lite pendente, & abſque compulſorialibus nihil probat. ibid.

DECISIO LXXV.

Beneficium de quo agitur vacauit in menſe Iulij, 1 déque illo vti Sedi Apoſtolicæ reſeruato D. Ortenſius de Siluis fuit prouiſus: vnde cùm non ſufficiat præſentatio exiſtentium in quaſi poſſeſſione præſentandi, ſed requiratur plena iuriſpatronatus ex fundatione vel dotatione probatio, ad excludendum reſeruationem, vt fuit dictum in cauſa Valentina de Carlett. 4. Iunij 1601. coram R. P. D. meo Lancellotto, & in Compſana iuriſpatronatus 13. Ianuarij 1603. coram bo. mem. Litta. Ideò dubitari, an in hoc caſu conſtet de iure patronatus & ſolo D. Hortenſio de Siluis informante fuit reſolutum negatiuè.

Licèt enim in actis exhibita fuerit particula teſtamenti Ioan. Nauarri olim Parochi, ſiue Vicarij oppidi de Alcala, in quo ordinat quòd ex bonis d. teſtatoris accipiantur quædam pecuniæ quæ ad cenſum ponantur, ad effectum vt fructus vniantur & incorporentur Capellaniæ dictæ de Maria Calca, fundatæ & inſtitutæ in Eccleſia parochiali dicti oppidi de Alcala: quódque ſi iudex, & parochus dicti oppidi, & frater teſtatoris, ſint patroni: tamen hic titulus non fuit viſus ſufficiens ad probandum iuſpatronatus, imò illius productio infecit alias probationes reſultantes ex enunciatiuis ordinariorum, & præſentationibus effectuatis. Creſc. *deciſ. 11. num. 3. de probat.* Put. *deciſ. 140. num. 2. lib. 3.* de quibus proinde probationibus non eſt opus agere, nec inſpicere, an ſufficerent in patronatu priuato, & an verſemur in huiuſmodi patronatu: vel potiùs in patronatu, qui ob ſuſpicionem vſurpationis indigeat requiſitis Concilij. 2

Quòd autem ille titulus teſtamenti non ſit ſufficiens, deducitur quia iuſpatronatus de iure communi non competit, niſi ex dotatione & fundatione, ſiue ex conſtructione vel fundatione. DD. *in cap. 3. de iurepatronatus,* Abbas *conſ. 54. num. 7. p. 1.* & alij per Lambert. *lib. 1. p. 1. q. 1. art. 6. & q. 2. art. 2. num. 2.* Sed ex prædicto teſtamento non probatur fundatio Capellaniæ, quia dicitur in eo expreſsè quòd dicta Capellania erat fundata; non probatur etiam dotatio, ſed ſolùmodo quoddam argumentum dotis, vt indicant illa verba, *vniri & incorporari Capellaniæ iam conſtitutæ.* quæ præſupponunt iam adfuiſſe aliquam dotem, cui vnio & incorporatio eſſet facienda: quia vnire, ſicuti optare intelligitur de pluribus: vt per Rebuff. *in praxi tit. de vnionibus in princip.* 3

Et quidem de iure eſt quòd beneficia præſumantur dotata: quod quamuis fallere poſſit in altaribus ſitis intra Eccleſiam quæ poſſunt eſſe ſine dote, vt per Lambert. *p. 1. art. 1. q. 3 pr. num. 5.* tamen omiſſa diſputatione, an eo caſu dotans acquirat iuſpatronatus, quam diſputationem attingit Lambert. *num. 6 & ſeq.* adhuc illa fallentia non ſatis quadrat huic caſui propter verba ſuprà conſiderata; & multò magis, quia altare vltra illos fructus legatos in pecunia, habet quamplures alios redditus in fundis, & rebus ſoli: ita vt magis opportunum ſit accipere verba *vniri, & incorporari,* in ſua propria ſignificatione, quàm illa impropriare, ad effectum vt modicum legatum habeatur non pro augmento, ſed pro dote, vt beneficium remaneat non liberum, ſed in ſeruitute; contra regulas, & præſumptiones iuris. 4

Modicitas verò legati eſt perſpicua: fructus enim pecuniæ legatæ vix conſtituunt ſummam ſcutorum aureorum nouem; quibus ſtantibus ſequitur certiſſima concluſio, quòd ex augmento dotis maximè 5

adeò modico & exiguo, non efficitur quis patronus, sed tantùm dicitur benefactor. Gloss. *in cap. pia mentis 16.q.7.* Abb. *in cap.3 num.4. de Eccles. ædif.* Lambert. *de iurepatronatus lib.1.p.1.q 5.art.12.num.2.*

6 Accedit quòd non constat de aliqua ordinarij approbatione, &, quod plus est, non constat prædictum legatum fuisse effectuatum, seu adimpletum, quod vti fundamentum istius patronatus esset plenè, & concludenter probandum, vt fuit dictum in dicta Compsana iurispatronatus coram bo.mem. Litta: nec potest præsumi effectuatio, ex obseruantia subsequuta, quia ad hunc effectum d. obseruantia deberet esse proxima: ex præsentationibus autem quæ dantur, magis antiqua est post annos septuaginta à die conditi testamenti: vltra quòd præsentationes factæ sunt ad Capellaniam sanctarum Apostolorum Simonis, & Iudeæ, quæ est ad altare maius: potest autem dici verisimiliter quòd testator non legauit altari maioria; aliàs enim omisisset hanc expressionem insignem, nec vsus fuisset illo circuitu inutili verborum Capellaniæ dictæ de Maria Calca fundatæ & institutæ in Ecclesia parochiali oppidi de Alcala.

7 Denique exhibita tantùm fuit particula testamenti, non autem integrum testamentum, prout fieri debuerat, ad notat. *in cap. contingit. de fide instrum.* Roman. *cons. 305. n. 7.* Alexand. *in rubr. de noui operis nunciat. num. 35.* & dicta particula copia est extracta lite pendente absque compulsorialibus. Atque etiam ex illa apparet testamentum fuisse minus validè, & solemniter factum, cùm in eo duo tamen testes interuenerint.

Itaque ex dictis fuit conclusum pro informante.

R. P. D. LANCELLOTTO.

Bononien. prioratus. Veneris 15. Maij 1609.

ARGVMENTVM.

Valor beneficij per non excessum non probatur per testes affirmatiuè deponentes, nec publica vox, & fama probatur per testes deponentes de auditu à personis suspectis, & interessatis.

SVMMARIVM.

Valor beneficij per non excessum narratus non probatur per testes affirmatiuè deponentes, num. 1. in fine, & num. 3, & 4.

Fama non censetur probata per testes deponentes sic audiuisse a personis suspectis, & interessatis, num. 2. & 4.

DECISIO LXXVI.

1 CVm ad tollendas difficultates excitatas in decisione sub die 4. Iulij 1607. fuissent pro parte Capituli coadiutæ probationes alias factæ super valore Prioratus, seu Præceptoriæ de tempore vnionis, præcipuè autem post reportatam remissoriam, fuerit etiam examinatus in Curia vnus testis; causa proposita die 9. Maij 1608. & 1. Decembris eiusdem anni, & vltimo loco die supradicta: Domini considerantes quòd non agitur de simplici narratiua, quæ fit in prouisione beneficij, sed tractatur de perpetuo præiudicio Religionis, quæ in perpetuum præceptoria, ac hospitalitate pauperum Alamannorum priuaretur; & quòd non sumus in materia antiqua, sed recenti, nempe in facto xxiiij. ab hinc annis; resoluerunt ex deductis non esse iustificatam gratiam quo ad valorem: quatenus enim ad illum probandum adducitur primo loco quædam lista reddituum istius Prioratus, facta, vt dicitur, ex ordine bo.me. Cardinalis Paleotti tunc temporis Archiepiscopi Bononiensis, & reperta in Archiuo eiusdem Archiepiscopatus; illa nihil concludit: nam vltra quòd fuit facta à personis Ecclesiæ, & de ordine Archiepiscopi, quorum intererat vnionem fieri ad augendos redditus Ecclesiæ, & non probatur ritè fuisse immissam in Archiuo; nec fuisse factam tempore vnionis: cùm vnus testis dicat illam fuisse præsentatam per aliquot annos antequam fieret vnio: nihilominus non probat, ex duobus. Et primò, quia apparet quòd non est fidelis; cùm in ea non fuerint descripta omnia bona: nam constat quòd Prioratus vltra descripta in lista habebat etiam domum, hortum, & viridarium: quæ licèt prætendatur esse modicæ considerationis, & deseruire pro habitatione Rectoris: tamen ostendunt esse defectiuam listam, in qua sicuti ista omissa fuerunt, ita potuerunt omitti alia maioris considerationis. Secundò cùm in lista ponantur redditus Prioratus affirmatiuè; ex ea non potest dici probatus valor per modum negatiuum, nempe per non excessum, prout fuit narratum; stant enim simul quòd Prioratus habeat redditus in lista contentos, & quòd etiam habeat alios: quia lista non excludit, quin alios habere possit. Et sæpe decisum fuit in Rota, quòd valor narratus per modum negatiuum, non probatur per testes deponentes per modum affirmatiuum.

Quantum ad primum testem, nihil etiam probat: 2
tum quia non concludit ad tempus vnionis, sed restringit se ad tempus examinis: tum quia fatetur se nescire redditus, & introitus istius Ecclesiæ: tum quia dum deponit de publica voce & fama, illam deducit ex auditu a Rectore, & visitatoribus Ecclesiæ, quia erant personæ interessatæ: ita vt hæc fama non habuerit originem à personis non suspectis. Sed cessat difficultas quo ad hunc testem; quia expressè profitetur se semper referre ad dictam listam: quæ sicuti non probat, vt dictum est, vtique neque probat testis qui in ea se fundat: ne magis credatur copiæ, quàm originali.

Secundus testis probat solùm de auditu, & de au- 3
ditu à personis Ecclesiæ: & quod plus est, deponit per modum affirmatiuum quòd Prioratus valebat: non autem probat per non excessum.

Tertius testis similiter non probat per non exces- 4
sum, deponit de auditu, & restringit publicam vocem, & famam ad personas interessatas, nempe Canonicos Ecclesiæ.

Remanet solùm testis in Curia examinatus, quia li- 5
cèt dicat, quòd de tempore vnionis publicè dicebatur, quòd redditus non ascendebant ad maiorem summam quàm 300. scut. monetæ Bononiæ: nihilominus dicit etiam non posse affirmare quos introitus haberet Ecclesia ab anno 1570. vsque ad 1577. & nescire onera & expensas illius. Et in omnem euentum esset vnicus, qui non sufficit: maximè cùm detur fumos maioris valoris ne dum pro parte Religionis; sed ex secundo teste Capituli, dum dicit quòd Commendatarius Maluetius percipiebat plus quàm ducentos ducatos, quibus si addatur, pensio 150. & salarium quod Capellano soluebatur, vtique valor erit plusquam 300. ducatorum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Auersana iurispatronatus Lunæ 15. Martij 1610.

ARGVMENTVM.

De iurepatronatus hæreditario, an & quomodo transeat in filios non adita hæreditate patris,

patris, & quando per hanc hæreditatis aditionem confusa censeatur actio ad maternam dotem.

SVMMARIVM.

Filij admittendi sunt ad successionem iurispatronatus in stirpes, & non in capita. num. 1.

Iurispatronatus hereditary successio spectat ad filios in stirpes, & non in capita, ibid.

Iurispatronatus hereditary successio non potest spectare ad illum qui hereditatem non adiuit, n. 2. vbi tamen quomodo isto casu censetur hereditas adita.

Aditio hereditatis dicitur inducta ex actu differenti, ibid.

Iuspatronatus hereditarium non potest nisi ab herede exerceri, ibid. vers. maximè quia.

Cedens, vel donans hereditatem præsumitur hereditatem habere ex titulo aditionis, num. 3.

Hereditas quando dicatur repudiata ab eo qui declarauit verbo, aut facto se nolle esse heredem. num. 4.

Creditor hereditatis paterne per illius aditionem non confundit creditum dotis materna, ibid.

DECISIO LXXVII.

1 COmpetere Antonio Guerratio ante transactionem successionem iurispatronatus super Capella S. Ioannis Baptistæ, fuit aliàs resolutum coram bo. mem. Litta 23. Iunij 1603. Iterum per me dubio in Rota proposito Domini pro informante inclinarunt persistendo in decisis. Nam cùm Antonius, & Ioannes Paulus sint æquè filij Nicolai, prout Iacobus, à quo descendunt Lucretia, Ioanna, & Claudia, quæ litem mouerunt ad proprij parentis successionem, admittendi sunt. § 1. *versic si quis igitur. Aut. b. de hered. & Instiut. de hered. qua ab intest. defer. in princip.* Graff. *de success. ab intestat. quæst. 2. num. 1. & in § suitas quæst. 7. num. 1.* & in stirpes, non autem in capita. *Clement. fin. de iurepatronat.* vbi gloss. Abb. & Butr. notant consequenter à successione iurispatronatus dictæ Capellæ non erunt remouendi tanquam in iure hæreditario consistente. *cap. perlatum. cap. quoniam. de iurepatronatu.* Abb. *in dicto cap. perlatum, n. 2.* dicens transire ad quoscumque hæredes. *cap. ex litteris. cap. eum seculum, eodem titulo.* Couarr. late comprobans *var. resolut. lib. 2. cap. 18 num 6.*

2 Nec obstant, quæ primò deducebantur pro parte fœminarum, scilicet Antonium patris hæreditatem minimè adiuisse, & sic iuspatronatus tanquam hæreditarium illi cohærere non posse. gloss. *in cap. considerandum 16 quæst. 17.* Abb. *in cap. 1. de iurepatronat.* Aretin. *in cap. signi ficasti, col. 1. de testibus.* Lambertin. *de iurepatronat. lib. 1. quæst. 2. num. 23.* Quia respondetur quòd Antonius coram suo ordinario præsentauit Ioannem Baptistam filium suum de anno 1586. 26. Ianuarij, quæ effectum habuit, & per illius obitum secundo loco præsentauerit Nicolaum Antonium Marianum satis dicitur ex iteratis præsentationibus patris hæreditatem adiuisse, vt in decisione supradicta optimè comprobatur. Maximè, quia iuspatronatus tanquam hæreditarium non poterat ab altero quàm à vito hæreде exerceri. Couarr. *d. cap. 18. num. 16.* & consequenter tanquam ex actu differenti, ita declaratur quis hæres prout si verbis expressis se hæredem pronunciaret. Bart. *in l. gerit, num. 19. ff. de acquirend. hæredit.* Ias. *cons. 112. num. 2. vol 4.* Crauett. *cons. 148. num. 10.* & Doctor *in l. 1. & 2. C. de repud. hæred. & in l potuit. C. de iur. deliberan.*

3 Sed & animus Antonij circa actum aditionis multo magis comprobatur ex donatione facta Dragonetto de hoc ipso iure patronatus, quia in eum, qui cedit, vel donat hæreditatem, præsumuntur titulo aditionis iura hæreditaria transiisse. Corn. *cons. 211. num. 2. vol. 2.* Crauett. *cons. 200. num. 2.* Menoch. *cons. 1. num. 489. vol. 1.* Et hoc ipsum visus est declarasse Ioanoes Paulus in suo testamento dum fecit hæredem Antonium fratrem, specificando in generalitate bonorum etiam iuspatronatus his verbis: *super iure eligendi Capellanum competit dicto testatori vna integra vox.* quæ particularis expressio cum aditione hæreditatis dicti Ioannis Pauli, infert alios fratres Antonium & Iacobum esse cohæredes pro aliis duabus. *l. 1. ff. si pars hæred. petat.* Thesaur. *decis 4. num. 8. vers. 3. in hancrem,* &c.

Ad ea autem quæ dicuntur per fœminas constare 4 repudiatione Antonij & verbo & facto, quia testes deponunt de auditu ab eodem se hæredem patris non fuisse, & residuum dotis maternæ ab hæredibus sui patris petiisse. Respondetur ex deductis in decisione in hac causa facta, quæ maximè etiam videntur procedere respectu verborum ab Antonio expressorum, cùm testes non concludant de tempore, nec ad quorum instantiam, nec quòd in iudicio vel extrà dixerit se nolle esse hæredem, quod valde necessarium erat. *l. fin. ff. de interrog. act. vbi gloss. fin.* & Alex. *cons. 212. num 22. lib. 2.* Et respectu actus petitionis residui dotis magis etiam remouetur dubium repudiationis, quia dos materna siue defertatur iure successionis, siue dispositione legis, tanquam creditum hæredis non confunditur per aditionem paternæ hæreditatis. Bart. Castr. Imol. *in l. Stichum. §. aditio. ff. de resolut.* Socin. *cons. 170 num 5. vol. 1.* Propterea sicuti de corpore bonorum hæreditariorum poterat Antonius vel separationem sui crediti dotalis petere. Alex. *in l. debitori col. 1. versic secundò sequeretur. de pactis.* vbi Iason *col. 1. in fin.* Dec. *n 17.* Cast. *cons 294 col. pen. vers. vnde ad propositum, vol. 2.* vel authoritate legis sibi ipsi soluere. *l. filiusfamilias. § diui. ff de leg. 1.* Menoch. *cons. 183. n. 35.* Surd. *decis 224. n. 28.* eodem modo potuit sine præiudicio aditæ hæreditatis à cohæredibus petere, & repetere dotem maternam sibi debitam, &c. esto quòd totam etiā petiisset, quia non consequitur, totam etiam petiit; ergo ad repudiationem necessariò infertur, sed per exceptionem de plus non petendo veniebat moderanda petitio.

Postremo autem loco circa simoniam apposita non 5 egent responsione cùm fuerint sublatæ ex decisione R. P. D. Littæ in hac causa pariter facta 15. Nou. 1602. Atque ita fuit conclusum competere Antonio ius patronatus ante transactionem.

R. P. D. PIROVANO.

Tirasonen. Canonicatus. Luna 15. Martij 1610.

ARGVMENTVM.

Litterarum Apostolicarum executio continet possessionis dimissionem, & fructuum restitutionem, & quando illis in præmissis paritum dicatur.

SVMMARIVM.

Littera Apostolica per Breue expedita sine exceptione executioni demandanda sunt, num. 1.

Litterarum Apostolicarum executio continet possessionis dimissionem, & fructuum restitutionem, & quando illis paritum sit, num. 2. & per tot.

Possessio transfertur traditione & consensu, ibid.

Depositum pecuniarum sufficit creditore recusante illas recipere, num. 4.

DECI

DECISIO LXXVIII.

1 PRæsuppoſito Breui, & ſententia A.C. & mandato de immittendo, quæ remota omni exceptione executioni demandanda veniebant. *cap. ſi capitulo*, vbi gloſſ. *in verbo exequatur, de conceſſ. preben. in 6.* Sarmient. *in tract. breu. num* 4 Mohedan. *deciſ.* 13. *ve lit. penden.* &c. Dubitatur, an conſtatet de ſufficienti paritione Breuis, quod duo ſolet continere, poſſeſſiones ſcilicet, dimiſſionem, & fructuum reſtitutionem, vt ſæpiùs in Rota fuit reſolutum, & præſertim coram R. P. D. meo Ludouiſio in Vrgelleñ. iuriſpatronatus 20. Decemb. 1611. qui alios refert.

2 Domini vnanimes dixerunt ſufficienter eſſe paritum. Nam reſpectu poſſeſſionis concludenter probatur ex inſtrumento quod datur in ſummario *num.* 1. in quo Hieronymus Stipenſa dimiſit poſſeſſionem, ac conſenſit quòd Alphonſo Frances traderetur actualis & corporalis poſſeſſio Canonicatus, quod ſufficit, quia concurrit vtrumque medium ad poſſeſſionem transferendam, traditio ſcilicet verbalis, adeoque poterat trahere. *l. quod meo. § ſi venditorem ff. de acquir. poſſeſſ.* & in terminis beneficij Rebuff. *de mater. poſſ. ff in præfat. num.* 64 *verſ. Item aduertendum eſt* Conarr. *variar. reſolut. lib.* 3 *cap.* 26. *n.* 10. *verſ ſed ſi Prelatus. & in fine. verſ Tunc acquiritur*, Maſcard. *de probat. concl* 1184. *num.* 19. Put. *deciſ.* 250. *lib.* 1. Item & conſenſus, quòd poſſeſſio Alphonſo Frances traderetur, qui operatur in vim ratificationis & mandati. Innocent. *in cap.* 14. *ex parte, de reſcript.* & voluit gloſſ. *in l. quo enim. ff. rem rat. haber.* Cepoll. *de ſeruient. ruſtic. præd. cap* 9. *de iure patronatus.* & poſt eos Maſcard. *de probationib. concluſ.* 1153. *num.* 2. *&* 1589. *num.* 18.

3 Et eo magis omnis ſcrupulus remouebatur ex libello & petitione Alphonſi, de quibus in ſummario *n.* 2. dum apparet de effectuatione dimiſſionis poſſeſſionis, ex quo poſſeſſionis dimiſſionem Hieronymi Stipenſæ accepit poſſeſſionem huius Canonicatus de menſe Aprilis 1608. quod de per ſe ſufficeret. Mohed. *deciſ.* 9. *de ver. permut.*

4 Quo verò ad fructuum reſtitutionem, dixerunt Domini fuiſſe etiam ſufficienter paritum, quia 15. Auguſti 1609. idem Hieronymus Stipenſa coram Notario, & teſtibus obtulit Alphonſo ſummam liquidatam, ſcilicet ſolidos 6191. in pecunia numerata, & quam Notarius coram Alphonſo & teſtibus numerauit, & recuſante Alphonſo ſine cauſa rationabili eam recipere factum fuit per Hieronymum reale depoſitum, quo ſtante dicitur conſequutus liberationem. Gabr. *conſ.* 57. *n.* 6. Rot. *diuerſ. deciſ* 476 *num.* 1. *part.* 1. *& deciſ.* 71. *n.* 10. *p.* 2. Gabr. *de ſolut. concluſ.* 8. *verſic.* 1. latiſſimè Menoch. *de arbitrar. caſ.* 23. *num.* 22. *de addit.*

5 Pro expenſis etiam Hieronymus obtulit & depoſuit ſolidos 336. illius monetæ & ſolidos 60. pro ſuis dictis, licèt abſque tali expenſarum reali depoſito non etiam potuiſſet notari de ſufficiente paritione, vt dictum fuit in illa Vrgelleñ. iuriſpatronatus coram R.P.D. meo Ludouiſio 10. Decembris 1601. Et ita fuit concluſum vna tantùm parte informante. Iterum verò propoſito dubio die Veneris 6. Martij 1610. vtraque parte informante Domini dixerunt ſtandum eſſe in decisis.

6 Nec obſtare quòd Stipenſa dum relaxauit actualem & naturalem poſſeſſionem, proteſtatus eſt ſe retinere ciuilem, quam nullo pacto intendebat dimittere, ſed nolebat illam recuperare, nolens ſe haberi pro ſpoliato, quæ omnia videbantur contraria & impedire effectum paritionis, allegando ex parte Alphonſi ita reſolutum fuiſſe in Barchinoneñ. confinium 15. Iun. 1609. coram R.P.D. Ortembergo. Quia motiuum Dominis non placebat, tum ex eo quòd allegatæ deciſiones non poterant applicari, tum etiam quia proteſtationes emanatæ erant ad præſeruationem iurium etiam in poſſeſſione quatenus compatibilia eſſent cum paritione. quod etiam optimè dignoſcebatur ex ſubſequentibus verbis, ibi, conſenſit quòd dicto Alphonſo tradatur illius poſſeſſio actualis & corporalis, & quòd per ipſum non ſtat.

Demum quæ proponebantur de inualida oblatione & depoſito contemplatione Alphonſi non habentis legitimum mandatum à D. Commiſſario, Domini dixerunt intrare effectum paritionis, ex quo liquidatio fructuum inſtante dicto D. Alphonſo facta fuerat à Stipenſa quantum in ſe fuit, fructus à ſe abdicauit medio depoſiti veri, & realis, per quod tam dicto Commiſſario, quàm Alphonſo conſultum erat. 7

Et ita fuit reſolutum.

R. P. D. COCCINO.

Paderboneñ. Canonicatus. Die 29. Martij 1610.

ARGVMENTVM.

Per contractum matrimonij vacant beneficia, diſtributiones non computantur in expreſſione valoris, & vbi facienda eſt mentio menſis vacationis beneficij per regulam octauam Cancellariæ, intelligitur de menſe reſeruata Papæ.

SVMMARIVM.

Matrimonio contracto vacant beneficia, & contractus matrimonij probatur per confeſſionem partis, num. 1.

Clericatus, & ordines probantur per litteras patentes, nobilitas & alia requiſita probantur per leues probationes, ibid. in fine.

Diſtributiones quotidianæ non computantur in valore beneficij ad effectum exprimendi, num. 2. *& ideo Canonicatus huiuſmodi qui conſiſtunt in diſtributionibus, tranſeunt ſub expreſſione duc.* 24. *ibid. in fine.*

Regula octaua Cancellariæ, vbi vult fieri mentionem de menſe vacationis, eſt intelligenda quando beneficium vacat in menſe reſeruata Papæ, non quando vacat in menſe ordinarij, num. 3.

Menſis vacationis beneficij quando facienda eſt mentio per regulam octauam Cancellariæ intelligitur de menſe reſeruato Papæ, non de menſe ordinarij, ibid.

Papa concedendo concordata non cenſetur ſibi ligaſſe manus vt non poſſit conferre in menſibus ordinarij, quia ipſi eſt vniuerſalis ordinarius, & poteſt cum ordinario concurrere, etiam huius negligentia ceſſante, num. 4.

Papa quòd in menſe ordinarij voluerit cum illo concurrere in prouiſione quomodo conſtet, num 5.

Derogatio concordatorum eſt neceſſaria in gratia præuentiua, quæ ſcilicet præuenit vacationem, num. 6.

DECISIO LXXIX.

HOc dubium an Canonicatus ſit adiudicandus D. Gulielmo, habet duas inſpectiones principales. 1 Prima, an gratia ſit iuſtificata. Secunda, an ſuſtineatur; & quantum attinet ad primam, affirmatiuè fuit reſolutum. Vacatio enim Canonicatus per contractum matrimonium, probatur per confeſſionem partis, iuxta not. *in l pretium. C. de liber. cau.* ſubdiaconatus verò D. Gullielmi probatur ex litteris patentibus. Bald. *in l. ſi qua per calumniam, n.* 4. *in fine, & ſeq. C de Epiſcop. & cleric.* Prout etiam per teſtes probatur nobilitas, & cæteræ

teræ habilitates, ad quas probandas sufficiunt leuiores probationes. Rot. *decis. 14. de præb. n. in antiq.* Ægid. *decis.* 114.

2 De valore autem obtentorum & obtentæ, non est agendum, quia obtenta est paratus dimittere. Valor verò obtenti non est verificandus, quia cùm consistat in distributionibus, illæ non computantur in valore ad effectum exprimendi. Rot. *decis. 8. de praben. in nouis.* Oldrad. *consil.* 118. *num.* 1. *& seq.* Felin. *in cap. ad aures, num* 14. *de rescript* & ideo isti Canonicatus solent impetrari cum illa expressione 24. ducatorum, prout fuit factum in casu isto, & ista expressio sufficit, vt fuit resolutum in causa Virduneñ. Canonicatus 24. Iunij 1596. coram D. Pæeñ.

3 Quantum attinet ad secundam inspectionem, an gratia subsistat, hoc pendet ex duobus, an scilicet corruat ex quo in ea non fuit facta mentio mensis. Secundò, an corruat ex quo beneficium vacauit mense Februarij, qui vigore concordatorum est mensis ordinarij, maximè cum dictis concordatis non fuerit derogatum. Circa primum dicebatur, quòd regula octaua quæ vult fieri mentionem de mense, est intelligenda quando beneficium vacat mense reseruato. Puteus *decis.* 1. *super reg. de mens. & decis* 53. *lib.* 2. Anton. Aug. *in erit. super reg* 8. *de mensib. num.* 18. & propterea cùm iste Canonicatus vacauerit mense ordinarij, nulla erat facienda mentio de mense.

4 Circa secundum dicebatur, non referre quòd Canonicatus vacauerit in dicto mense ordinarij, quia per concordata Papa non censetur sibi ligasse manus vt non possit conferre mensibus ordinarij, cùm ipse sit vniuersalis ordinarius. *cap. per principalem, & c. cuncta per mundum.* 9. *q.* 3. bene Abb. *in cap. quia diuersitatem, n.* 5. *de concess. præben.* vbi quòd Papa etiam cessante negligentia ordinarij potest cum eo concurrere, & beneficiis prouidere, vt in nostris terminis fuit latè deductum in causa Meteñ. Canonicatus 8. Nouembr. 1577. coram D. de Rubeis.

5 Quòd autem in casu isto Papa voluerit concurrere cũ ordinario, videtur satis clarum, quia prouisio non fuit facta ita de beneficio reseruato ratione mensis, quo casu solet poni clausula *Dudum.* &c. vt fuit resolutum in causa Romana Capellaniæ S. Petri 9. Decemb. 1602. coram Illustrissimo Domino meo Cardinali Mellino, nec minus fuit posita alia clausula, *Dummodo de tempore data præsentium non sit alteri ius quæsitum*, quæ solet apponi quando Papa concurrit cum ordinario, quia beneficium non est reseruatum. Sarneñ. *super reg. de iur. quæsit. non tollen. quæst.* 1. *in princip.* & sentit Verall. *decis.* 6. *num.* 7. *lib.* 2. & fuit resolutum in causa Hostieñ. Capellæ 17. Nouembris 1600. coram bo. me. Domino Iusto, & in causa Elueñ. beneficij 21. Iunij 1604. coram R. P. D. meo Decano.

6 Quòd autem non fuerit derogatum concordatis, dicebant aliqui ex Dominis non referre, distinguendo quòd aut sumus in gratia præuentiua quæ præuenit vacationem, & tunc requiritur derogatio. Puteus *decis.* 215. *& decis.* 222. *lib.* 1. Mohedan. *decis.* 1. *de concess. prabend.* Aut Papa concurrit cum ordinario sic quòd ei præiudicat; ius autem est gratia præuentiua, scilicet quæ præuenit vacationem, quia beneficium posset vacare tam in mense reseruato, quàm ordinarij, & propterea præiudicium ordinarij non est certum, vt considerat Put. *decis.* 215. *n* 4. *&* 5. *lib.* 2.

Vnde videbant isti DD. quòd in casu isto, in quo Papa voluit concurrere cum ordinario, non fuit opus derogare concordatis: sed quia alij DD. non videbant hunc articulum, & decisiones loquuntur in alternatiua, Rota censuit quòd super hoc particulariter disputaretur.

R. P. D. PIROVANO.

Romana pecuniaria. 3. *Maij* 1610.

ARGVMENTVM.

Iudicium vbi cœptum, ibi finiri debet; memorialia non tribuunt iurisdictionem, depositúmque non integrum, & non simplex non suffragatur deponenti.

SVMMARIVM.

Iudicium vbi cœptum, ibi finiri debet, & alibi inchoari non potest, n. 1. *vbi ampliatur hæc conclusio, etiam quod reus conuentus haberet plures iudices.*

Memoriale simpliciter n Papa iudici directum non tribuit iurisdictionem quam de iure non habet, num. 2.

Creditor non potest cogi ad recipiendum à debitore partem sui crediti, etiam quod desiciat in vno nummo. num 3.

Depositum non integrum, & non liberè, & sine conditione factum, non liberat debitorem, ibid.

DECISIO LXXX.

Resolutum fuit decretum Auditoris Cameræ esse infirmandum tam capite nullitatis, quàm iniustitiæ. Nullitas visa est clara, quia pendente causa coram secundo Collaterali in Curia Capitolina, cui ipsi Auditor Cameræ remiserat per moderationem suæ inhibitionis, non poterat eandem ea solo memoriali Sanctissimi in causa procedere, nisi in vim reassumptionis causa cognita. *l. vbi cœptum ff de iudic* §. *& quoniam nubent. de testibus.* Olasch. *decis* 78. *num* 18. Gabr. *de iudic. conclus.* 1. ea ratione ne diuersitas iudicum prolixitatem inducat. argumento *l. qui de crimine. C. de accusationib.* optimè considerat Felin. *in cap. ex tenore, num.* 19. *vers. extra dictos casus, de rescript.* qui *sub num.* 18. *versic. sexto fallit*, voluit dispositionem *l. vbi cœptum*, procedere etiam quòd reus conuentus haberet plures iudices paris iurisdictionis. quod optimè applicatur, quia senator, & collateralis, siue A. C. ordinariam exercent iurisdictionem in ciues Romanos. Vestr. *in sua praxi lib.* 2. *de senat. Vrbis.* 1

Et eo magis videbatur etiam cessare difficultas, quia in eo memoriali non aderat aliquod speciale decretum, sed Auditori Cameræ simpliciter directum, & consequenter continebatur paruum rescriptum iuris secundùm legem interpretandam. Calcan. *consil.* 120. *num.* 8 *&* 9. Dec. *cons* 580 *num.* 2. Menoch. *de præsumpt. lib.* 2. *præsumpt.* 10. *num.* 7. *&* 8. Vnde cùm de iure non possit causa auocari per Auditorem Cameræ sine causæ cognitione, & constito de limitatione, ad *l. vbi cœptum. ff. de iudic.* vt declarant Felin. & Gabr. suprà allegati, nullum super memoriali videtur posse constitui fundamentum. 2

Iniustitia verò fuit deducta ex eo, quia Rotulus, & Lucatellus cùm essent creditores Caroli scutor. 874. ex instrumento cum Camerali obligatione, non poterant vigore depositi ex decreto cogi ad recipiendum creditum diminutum vel in partes, & cum nouis conditionibus. *l. hæredes de vsuris. l. qui Romæ, in principio, ff. de verborum obligationibus.* Sufficit enim si deficiat nummus, ne depositum dicatur integrum. Tiraquell. *de retract. conuentional.* §. 4. *gloss.* 6. *num.* 23. *&* 24. & ne contineat conditionem, sed fiat purè, & simpliciter, respondit Iaf. *cons.* 9. *n.* 31. Negul. *de pign. in* 5. *part. princip. membr.* 3. *in* 2. *particula, n.* 10 & Menoch. latè in vtroque casu comprobans, *de arbitr. iudic. lib.* 1. *casu* 132. *num.* 27. *&* 47. *in nou. addit.* 3

Atque

Atque ita vna tantùm parte informante fuit resolutum.

R. P. D. MANZANEDO.

Bononien. de Pannolinis. Mercurij 5. Maij 1610.

ARGVMENTVM.

Iudex iniustè procedendo dicitur quem spoliare, & quando iniustè procedere dicatur in hac decisione explicantur nonnulla notanda.

SVMMARIVM.

Iudex iniustè procedendo dicitur spoliare, num. 1.
Fideicommissarius an, & quam cautionem præstare teneatur, num. 2.
Possessorium reintegrandæ spatio 30. annorum præscribitur, num 3.
Rei iudicatæ renuntiatum censetur ab eo qui passus est discuti negotium principale. ibid. in fine.
Res iudicata habet magnam præsumptionem pro se, n. 4.
Constitutiones, & statuta Bononiæ an valeant sine confirmatione Papæ, num 5.
Statuta, & constitutiones respiciunt futura, & non præterita, declara, vt num. 6.

DECISIO LXXXI.

1 DOminus Albertus prætendit tanquam hæres, & spoliatus reintegrationem bonorum fideicommissi, eo prætextu quòd iudex exequendo sententias, & immittendo in possessionem dictorum bonorum fideicommissarium, non detractis detrahendis, & computatis de iure computandis processerit iniustè & illum spoliauerit, iuxta cons. Castren. 270 num. 3. *vers. Breuiter, lib. 2.* Capic. *decis.* 17. *num.* 6. Put. *decis.* 431. *n.* 3. *lib.* 1. & dixit Rota in vna Viterbien. fideicommissi 6. Iunij 1603. coram Illustrissimo Domino Cardinali Pamphilio, & in alia Cesenaten. fideicommissi de Aldinis 26. Iunij 1604.

2 Et eo magis, cùm in dictis sententiis executioni mandatis expresse dicatur fideicommissarium immittendum, factis prius detractionibus de iure faciendis. Item & prætendit dictam executionem spoliatiuam fuisse, ex quo asserit cautionem tam iuxta formam dictarum sententiarum, quam de iure ante illarum executionem esse præstandam, ad text. *in l. a testatore. ff de conditionib. & demonstr.* iuxta notat. per Bald. *in auth. matri & auiæ. C. quando mul. tutel. offic. fungat.* & fuit dictum in alia Romana spolij 1. Martij 1602. coram bo. me. Litta.

3 Quibus tamen non obstantibus DD. censuerunt reintegrationem D. Alberto non esse dandam. Nam licèt superiùs pro ipso adducta procedant de iure communi: attamen in isto casu constitutio Rotæ Bononiensis est seruanda, qua disponitur quòd post biennium exequatur sententia contra appellantem negligentem, non obstante aliquo prætenso iure compensationis, sub prætextu melioramentorum quorumcunque in primis pro ipso appellante deducendorum & detrahendorum, etiam si in sententia aliquid pro ipso succumbente appellante expresse reseruatum foret in primis detrahendum, & deducendum esse. quæ verba prædictæ constitutionis clarè, & distinctè loquuntur; itaut ex illis facile resultet responsio ad primum motiuum pro D. Alberto adductum, præcipuè cùm in facto appareat non solùm biennium à die commissionis super spolio, & ante reintegrationem petitam transiuisse, quin & plusquam 30. annos, quod tempus videtur extinguere ius petitæ reintegrationis, vt fuit dictum in vna Mediolanen. seu nullius remedij reintegrandi 17. Maij 1600. coram bo. me. Seraphino, & notatur *in decis. 93. part. 4. lib. 1. diuersorum.* Vltra quod D. Albertus siue eius authores, pluries passi fuerunt discuti negotium principale per plures instantes, quin & constare visum fuit de aliquo consensu dictæ partis circa possessionem captam per aduersam.

Accedat pro exclusione spolij quòd mandatum de immittendo emanatum vigore dictæ constitutionis, confirmatum fuerit per tres conformes sententias, ex quibus maior præsumptio resultat pro iudice quòd rite processerit. 4

Nec obstare videbatur contra constitutionem quòd non esset authoritate Apostolica confirmata, sat enim est, quòd per Regimen Bononiæ, & de consensu Legati, seu Vicelegati constitutiones fuerint factæ secundùm Bullam fel. record. Pij IV. iuxta quam ista constitutio fuit per dictum Regimen cum consensu Vicelegati stabilita, vnde robur habere videtur absque alia confirmatione. 5

Minus obstat prædictam constitutionem fuisse conditam post dictam sententiam, qua iubebatur priùs per D. Albertum deduci de iure deducenda, vnde non potuit retrotrahi dispositio constitutionis ad sententiam præcedentem, cùm constitutiones respiciant futura, non verò præterita, *cap. final. de constitut. l. leges, & constitutiones. C. de legib.* & vtrobique DD. & cùm constitutio superueniens non possit tollere ius quæsitum, Felin. *in cap. 1. num. 31. de sponsal.* præsertim virtute sententiæ, quæ est fortior statuto. Dec. *cons.* 528. *num.* 2. Quia respondetur quòd dicta prima sententia fuit lata 12. Nouembris 1568. attamen quia ab illa appellatio fuit interposita per D. Albertum, & sic illius effectus suspensus, & in gradu appellationis fuit confirmata 11. Iunij 1570. quamuis constitutionem quæ fuit condita 9. Ianuarij 1570. præcesserit prima sententia; constitutio tamen præcessit secundam sententiam, quæ tanquam conformis primæ transiuit in iudicatum, & postea per tres conformes, vt dixi, fuit mandata executioni, & per consequens videtur cessare prædictum fundamentum, cùm sententia executioni mandata fuerit lata post dictam constitutionem, & executio virtute illius facta. Ad alia verò contra dictam constitutionem adducta placuerunt DD. responsiones per informantes pro D. Curtio datæ. 6

Secundum verò fundamentum D. Alberti de cautione non præstita, tollitur ex facto, cùm constet illam præstitam fuisse iuxta formam dictæ constitutionis 21. Februarij 1571. Nec obstat, quòd fuerit data per septem dies ante prolationem sententiæ de immittendo, & sic non referatur ad dictam sententiam, quia cùm sententia mandet præstari cautionem iuxta constitutionem, & cautio sit præstita iuxta eandem constitutionem, vt dixi, videtur iuxta formam sententiæ data, & cùm de tempore sententiæ esset præstita, non fuit opus iterum eandem præstare. 7

Verumtamen DD. videbatur, quòd licèt reintegratio denegetur D. Alberto, non ex eo illi præcluditur actio pro detractionibus faciendis, si quæ deducendæ erunt, quod particulari dubio reseruarunt videndum. 8

R. P. D.

R. P. D. MANZANEDO.

Maceraten. hæreditatis. Veneris 18. *Iuny* 1610.

ARGVMENTVM.

Substituti, & fideicommissarij nunquid censeantur vocati de tempore conditi testamenti, an verò à die purificati fideicommissi, & an, & quando conditio in legatis, & fideicommissis apposita eorum exequutionem, & dispositionem suspendat ad diem euentus conditionis.

SVMMARIVM.

Substituti, & fideicommissarij nunquid censeantur vocati de tempore conditi testamenti, an vero a die purificati fideicommissi, num. 1. & per tot.

Conditio apposita in legatis, & fideicommissis, an, & quando suspendat & dispositionem, & illorum exequutionem in diem à testatore destinatum, in qua conditionis euentus purificatur, num. 2. & seqq.

Volo *verbum quando fideicommissum inducat, num. 3. in fine.*

DECISIO LXXXII.

1 PEndente ista causa coram bo.me. D. Iusto, fuit per ipsum dubitatum, an in testamento de quo agitur incepisset vocatio fœminarum de tempore conditi testamenti, an verò à die purificati fideicommissi per obitum vltimi masculi. Et proposito prædicto dubio 15. Decembris 1603. fuit pro maiori parte decisum vocatas fuisse de tempore testamenti, suspenso vocationis effectu ad tempus euenientis purificationis dicti fideicommissi, prout in decisione tunc facta, cui cùm pars Ascanij Vici non acquiesceret, fuit super eisdem causa pluries reproposita, & quia vota DD. erant paria, non poterat resolutio capi. Sed tandem die 10. Maij 1606. pro maiori parte fuit resolutum à supradicta prima decisione recedendum fore, & vocationem prædictam incipere à die purificati fideicommissi per obitum vltimi masculi, vt in decisione tunc facta, cui nec minus pars fœminarum acquieuit. Et tandem causa mihi commissa, & non semel repropósita, vt videretur cui ex prædictis duabus decisionibus standum esset.

2 Domini hodie censuerunt vltimæ, & sic illi 10. Maij 1606. captæ standum fore. Moti ex rationibus, & fundamentis in ea adductis, quæ Dominis placuere. Et vnus ex ipsis in eandem sententiam inclinare dixit, & maximè ponderabat quòd non est impossibile, quòd in legatis, & fideicommissis per conditionem suspendatur & dispositio, & illius executio in diem à testatore destinatam, in qua conditiónis euentus venit purificandus, quod dicebat impossibile videri in contractibus, in quibus conditio non suspendit ipsam dispositionem, sed actionem, vel illius exercitium; pro qua differentia adducebat text. *in l. vsusfructus. ff. de stipulat. seru. & in l. 1. §. si quis sub conditione. ff. vt legat. seu fideicomcomiss. seruand. caus. caueat.*

3 Item & pro conditione dispositionem suspendenti, adducebat text. *in l. 1. ff. de reg. Caton.* & inferebat ex prædictis testatorem in nostro casu voluisse fœminarum vocationem differre in tempus euenientis conditionis, cùm testator facta prouisione circa descendentes suos masculos, quæ respiciebat perpetuitatem, & consequenter plurium temporum, personarum, & graduum, & sic collectiuè subiunxit, *& si dicta linea masculina in totum deficeret, volo quod succedant fœminæ descedentes ex me,* &c. Hic enim cùm conceptus mentis testatoris originatur a fine lineæ descendẽtium suorum masculorũ, videtur dicendum non prius accommodatam esse voluntatem testatoris circa vocationem, quàm si in totum extincta fuerit linea masculorum, quoquo tempore conditio illa euenerit. Et ponderabat verbum *volo* statim ibi a testatore adiectum, quod cùm regatur à præcedenti conditione, & sic fideicommissi inductiuum, *§. fin Instit. de singul. reb. per fideicommiss. relict.* debet intelligi secundùm tempus, quo oppositum fuit, & sic de tempore finitæ lineæ masculorum.

Et idem Dominus dicebat sibi placere responsionem per informantes pro Ascanio datam ad Menoch. *cons.* 106. *n.* 151 quòd fuisset nomine proprio nominata, vt si dictum fuisset, Substituto Titium vltimo masculo morienti, hic enim casus continet à principio certam personam, cuius vocationis executio reseruatur in tempus futurum; sed quando certa persona non nominatur, ita vt euentus possit mutare personam; tunc quia conditio illa suspensiua nihil ponit in esse præter quandam spem ab euentu variabilem, non videtur quòd vocatio possit firmari de tempore testamenti, quod probabat ex text. *in l. cùm ita. §. fideicommisso. ff. de legat. 2.* 4

Et ita resolutum fuit.

ILLVSTRISS. D. CARD. BONONIEN.

Romana retractus. Die 18. *Iunij* 1610.

ARGVMENTVM.

Depositum debet fieri intra annum, quando iudicium retractus intentatur iuxta constitutionem Gregorij, nec quæstio vicinitatis per viam exceptionis deducta impedit iudicium retractus, secus si principaliter sit intentata.

SVMMARIVM.

Retractus quando intentatur iuxta formam constitutionis Gregoriana, depositum debet fieri intra annum, & constitutionis forma omnino seruanda est, num. 1.

Vicinitas ex qua ius retractus nascitur, si controuertatur principaliter, & de per se, non currit tempus ad deponendum, secus si controuertatur incidenter & per viam exceptionis, num. 2.

Actoris ex cuius persona iudicium metiendum est, intentio ex libello deprehenditur, num. 3.

Libellus indicat intentionem actoris, ex cuius persona iudicium metitur, ibid.

Iudicium quale fuerit ex prosecutione in causa facta dignoscitur, num. 4. Item ex libello, num. 2.

Exceptio non facit casum, sed de illa iudicatur, vt de negotio principali, num. 5.

Exceptionis via quando aliquid deducitur, & incidenter non est necesse super eo pronunciare, num. 6. sed satis est, quòd pronuncietur super principali, quia tacitè censetur pronunciatum super incidenti, num. 7.

Incident assumit naturam, & qualitatem causa principalis, num. 8.

Retractus iudicio non facit praiudicium quæstio vicinitatis si sit incidenter, & per viam exceptionis deducta, & dum cognoscitur causa vicinitatis, non est supersedendum in retractu, num 9.

Iudicium si moneatur cumulatiuè, idem est ac si moueretur separatim, num 10.

Iudicium vicinitatis principaliter intentatum, vel cumulatiuè, est praiudiciale iudicio retractus, ibid.

Retractu pend nte iuxta constitutionem Gregorianam debet fieri depositum intra annum, num. 11.

DECISIO LXXXIII.

1 DOmini tecedentes à decisione facta sub die 27. Ianuarij præteriti resoluerunt, quòd Dominus Petrus de Valle, tenebatur facere depositum infra annum, vt requirit constitutio Gregoriana, cuius vigore, cùm vellet retrahere domum de qua agitur, debuit omnino eius formam adimplere, & seruare requisita *cap. frustra. de reg. iur. lib. 6.* Bartol. *in l. 1. §. prout ait Prator. ff. ne quid in flumin. public.* cum cumulatis per Surd. *decis. 268. num. 12.* Quod depositum fieri etiam debet quando controuersia super retractu fuit in iudicium deducta, iuxta obseruationem Cameræ quæ præsupponitur.

2 Non obstat quòd fuerit negata qualitas vicinitatis, ex qua oritur ius retrahendi, & propterea dum ea discutitur, non videatur currere tempus datum ad deponendum, iuxta decisiones Putei & alia allegata, quia Domini dicebant controuersiam super vicinitate posse dupliciter contingere, principaliter, & de per se, aut incidenter, & per viam exceptionis, iuxta notata *in l. 1. C. de ordin. iudic. in l. 2. C. de ordin. cognit & in cap. 1. eodem tit.* Secundùm primum lis erat in casu decisionum Putei. ibi enim fuerunt duo intentata iudicia, & contingebat disputare de vicinitate in iudicio separato à iudicio retractus, vt ex lectura dictarum decisionum patet, & præsertim *in decisione 50. & 100. lib. 2.* & hodie verificantur in facto per exhibitionem duarum commissionum diuersarum & sen entiarum, separatiui latarum in vtroque iudicio.

3 In casu autem de quo agitur, fuit vnicum Iudicium super retractu intentatum, vt indicat monitorium, intentio enim actoris, ex cuius persona metiendum est Iudicium, *l. 1. ff si pars hared. petat.* Cassador. *decis. 3. numero 2. de indic.* ex libello deprehenditur. Speculat. *de libell concept. §. 1. in principio.* Hostiens. *in summa eod. tit. in princip.* notat. *in l. edita. C. de edn & in cap fin. de libell. oblat.*

4 Hoc etiam indicat tota series processus relata per Informantes ?clarum est enim prosecutione facta in causa, declarari quale iudicium fuerit motum. Abb. *in cap. caterum, num. 2. versic. debet enim intelligi. de indiciis.* Felin. *in rubric. de prascriptionib. num. 8.* fuit dictum in vna Bononień. iurisdictionis vltima Ianuarij 1578. coram Cardinali Lancelloto.

5 Negatio autem vicinitatis in casu isto non facit aliud iudicium à Iudicio retractus, cùm exceptio non faciat causam, sed de ea iudicetur, vt de principali. Bald. *in l 3 in additione, num. 6. ff ad exhibendum,* & sit vnicum iudicium. Paul. de Castr. *in l. filio prasterito, sub num. 6. ff. de iniust. rupt. & irrit. testament.* Ex quo dicebant Domini non posse inferri à casu decisionum Putei, ad casum qui agitur omnino diuersum. *l. Papinian u exult. ff. de minor. l. si maritus. la prima,* vbi Baldus *C. de donationib. inter virum, & vxorem.*

6 Non obstat quod dicunt informantes pro Domino Petto non posse considerari diuersitatem rationis inter vtrumque casum, quia immò maximè viget, quando enim quid incidenter, & per viam exceptionis deducitur, non est necesse super eo pronunciare, nec pronunciari solet. *dicta l. prima,* vbi Bald. *in fine,* Salycet. *num. 9.* Paul. de Castr. *in dicta l. filio prasterito, sub num. 6.* Abb. *in cap. 1. numero 11. circa finem, de ordin. cognitionum,* vbi Imol. *numero 4. & sub numero 6.* Sed an sit necesse, dicit quòd ita communiter tenetur Beto. *consilio 34. sub numero 8. versicul. sed quando exceptio, lib. 3.* Riminald. senior *consilio 577. numero 8. cum sequentib.* Asin. *in praxi §. 18. cap. 2. ad finem.* Fachin. *lib. 1. controuers. iur. cap. 43. versic. prima conclusio.*

Sufficit enim quòd pronuncietur super principali, quia de necessitate, & tacitè censetur pronunciatum super incidenti. Bald. *in dicta l. 1. numero 13. & in l. 2. numero 2. in tertio notab.* vbi etiam Alberic. *columna 3. in principio. versicul. secunda quastio,* & Salicet. *post numer. 2. eodem titul.* Imol. *in dicto cap. 1. numero 6.* Vnde cùm vnicum sit iudicium, & vnico fine terminandum, non est quòd expectetur decisio super qualitate vicinitatis, vt currat tempus ad retrahendum, aliàs dicere cogeremur quòd tempus deponendi non curreret, nisi post finitum negotium retractus per sententiam & rem iudicatam, quod esset valde absurdum. 7

Accedit quòd incidens assumit naturam, & qualitatem causæ principalis, vt latè per Riminald. iuniorem *consilio 651. numero 120. & sequent.* sic nullitas incidenter deducta via appellationis assumit naturam appellationis, & secundùm eam regulatur, licèt secus si principaliter deducatur. Anton. de Butr. *in cap exhibita, sub num. 16 de indic.* Contard. latè *in l. vnic. limitat. 7. num. 6. cum nonnullis seqq. C si de momentanea possessione.* 8

Ex quo infertur quòd vicinitas per viam exceptionis deducta non potest dici præiudicialis iudicio rettactus, itaut dum cognoscitur qualitas vicinitatis, sit super eo supersedendum, & propterea interim non currat tempus præfixum ad deponendum. 9

Quando verò vicinitatis quæstio principaliter mouetur in iudicio separato, vel cumulatiuè, quod idem est, ad effectum de quo agitur, vt per Paul. de Castr. *in dicta l. filio prasterito, num 6. in fine,* quia iudicium super vicinitate est præiudiciale iudicio retractus, vt dicit decisio Put. 50. *lib. 2.* pendente iudicio præiudiciali supersedendum erat in iudicio retractus. *l. 1. C. si quis aliq. test. probib.* Anchar. *cons. 62. n. 8.* Aym. *consil. 280. num. 2. & per totum.* 10

Alia quæ ex aduerso adducuntur, vel loquuntur in terminis iuris communis, in quibus potest procedere, quòd pendente lite tempus non currat, & propterea non applicantur ad casum nostrum, quia depositum, vt præsupponitur, debet fieri lite etiam pendente inter vicinum super retractu, & ita fuit conclusum Dominum Petrum fuisse obligatum infra annum à die quo sciuit venditionem factam à Domino Horatio deponere pretium, neque excusari sub prætextu negatæ vicinitatis. 11

R. P. D. ORTEMBERGO.

Ferrarień. matrimonij. Veneris 18. Iunij 1610.

ARGVMENTVM.

Testes non idonei, & inhabiles, nunquid à testimonio repellantur, an verò eis de fide diminuatur, arbitrio iudicis remittitur: quando testes debeant esse omni exceptione maiores, & quando sufficiat eos esse idoneos.

idoneos. Quid de teste sollicitatore, & instrumentario, pluraque alia de testium fide, & probatione, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Testis odiosus parti non probat, num. 1. in fin.

Testis familiaris salariatus à testimonio repellendus, n. 2.

Testis procurator pro suo principali esse non potest, n. 3.

Testes reprobantes instrumentum, aut alios testes, nunquid debeant esse omni exceptione maiores, n. 5. & 6.

Testes omni exceptione maiores qui dicantur, ibid.

Testes de stylo Rotæ sufficit quòd sint idonei, etiam quòd non sint omni exceptione maiores. declara, vt num. 6.

Testis in causa sollicitator a testimonio repellitur, & quid si non erat salariatus, num. 7.

Testis sollicitator non deputatus à principali, sed ab alio, nunquid repellatur à testimonio, num. 9.

Testis instrumentarius censetur a partibus approbatus, nisi exceptiones de nouo superueniant, num. 10.

Testes inhabiles, & non idonei, nunquid in totum repelluntur, an verò eis de fide diminuatur, arbitrio iudicis remittitur, num. 11.

Testis licèt possit cogi ad comparendum, & testificandum, non tamen tenetur comparere proprijs expensis, n. 14.

Testis qui sollicitauit alios testes, vt se ad examinandum venirent, nunquid a testificando repellatur, n. 4. & 14.

DECISIO LXXXIV.

1 POstquam in hac causa decisum fuit 6. Februarij 1609. matrimoniũ de quo agitur contractum fuisse per verba de præsenti, fuerunt examinati aliquot testes, quorum depositionibus exhibitis Veneris 12. Februarij proximè præteriti fuit propositum dubium, an esset recedendum à decisis, quo tempore non potuit capi resolutio, sed mandatũ fuit concordari summarium, & causam iterum proponi. Et placuit primo loco discuti exceptiones contra testes, quoniam vnus nomine Petrus Antonius Lima erat instrumentarius; alter verò Tiberius Cechallus extra instrumentũ. Contra Tiberium fuit oppositum quòd scripsit litteras ad Serenissimum Ducem Vrbini, & ad Comitem Hippolytum Rouarellum dicentem valde malè de isto matrimonio, vnde colligitur eius odium, quod omnem illi fidem abrogat. Crauett. *consil. 6. num* 32. Cephal. *consil.* 108. *num.* 15. cum duobus sequentibus.

2 Deinde quòd per duodecim annos circiter inseruiuit vti œconomus negotiorum actorum, & Procurator Com. Ioanni patri Dominæ Iuniperæ, & ipsimet D. Iuniperæ, coniuncta mercede octo scutorum menstrua, ideòque vt familiaris salariatus sit repellendus. gloss. *in cap. in litteris, in verbo de fam. versic. Familiares, ibi mercen. de testibus. l. 2. C. eod. tit.* Laurent. de Pin. *consil.* 44. *num.* 18. Gabr. *de testib. conclus.* 10. *de testib.* Puteus *decis.* 4. *num.* 2. *& seqq. lib.* 1. vbi pluribus prosequendo quòd concurrente familiaritate cum mercede, mercenarius non potest esse testis, quidquid sit in famulo, qui seruit sine salario, & in mercenario sine cohabitatione, accedit quòd alij duo fratres sunt in continuo seruitio Comitis Ioannis, quorum vnus est domesticus & cohabitator, alius Procurator in Hospitali Bondeni.

3 Præterea obiiciebatur quòd exercuisset officium Procuratoris comparendo in iudicio contra Iulium Cæsarem, & sic nihil probat. *c. Romana. de testibus lib. 6.* & quamuis diceretur illum non seruiuisse dictæ Iuniperæ, sed Comiti Ioanni patri; tamen ipsemet nominatim fatetur se quoque seruiuisse dictæ Iuniperę, vltra quòd Comes Ioannes etiã est principalis in hac causa.

4 Denique obiiciebatur, quòd cum Lima altero teste, & Comite Valerio Rouatello, qui prætendit dictam Iuniperam in vxorem, accessit Fanum, & ibi procurauit, vt alij testes se examinarent in causa contra D. Iulium Cæsarem, quod iudicium maximam suspicionem parit. Crauett. *d. cons.* 6 *n.* 4. Hippol. Marsil. *in l. vnicus. § seruo qui vltro, num* 6. *ff. de quæstionib.* & probat affectionem erga causam, & partem, ideóque non probat, vt fuit dictum in Clusina pensionis 27. Martij 1575. coram Illustrissimo Domino Cardinali Blanchetto.

5 Quibus stantibus addebatur, instrumentum, quod facit probationem probatam, non posse infringi per huiusmodi testem, cùm ad hoc quando testes non sunt adscripti in instrumento, requiratur, vt sint omnes exceptione maiores. Bartol. *in l. 1. § si quis neget, num.* 12. *ff. quemadmodum testament. aper.* & ibi Imol. Bald. & Salycet. *in l. in exercendis. C. de fid. instrumentor.* Felin. *in cap. cùm Ioannes, num.* 44. *eodem tit.* Alexand. *consil.* 53. *num.* 2. *lib.* 7. Natt. *consil.* 95. *num* 10. Bero. *consil.* 147. *num* 35. *in fine, & sequent. volum.* 2. Iste autem testis non potest dici omni exceptione maior, quia ex prædictis apparet illud habuisse affectionem erga vnam partem, & odium erga alteram, quorum alterutrum sufficit. Alexand. *consil.* 146. *num.* 3. *lib.* 5. Ad hoc autem vt dicat, omni exceptione maiores, superare debet omnes quantumcumque friuolas exceptiones, adeò vt nulla sibi macula impingi possit. gloss. *in l. 1. §. item verborum, & in verbo idoneos. Institut. de inutil. stipulat. & in cap.* 1. *in verbo maiores. de consanguin. & affinit.* & notatur *in l. optimam. C. de contrahend. & committ. stipulat.*

6 Non obstat quòd Rota non seruet istum rigorem, dummodo testes sint idonei, vt asseritur fuisse dictum in Bononien. census 19. Octobris 1598. coram R. P. D. Decano, quia adhoc tantùm allegata decisio in causa Parmen. status Mercurij 5. Iunij 1596. coram bo. me. Cardinale Seraphino. in qua non reprehenditur, sed declaratur dictum generale quòd testes reprobatorij debent esse omni exceptione maiores, & dicitur procedere ad reprobandum instrumentum, & ita intelligendum esse Prob. ad Monach. *cap.* 1. *num.* 11. *de testib. in* 6. dum dicit quòd probationes reprobatoriæ debent esse manifestissimæ in superlatiuo. loquitur enim ibi in qualitatibus testium requisitis, sed reprobandum instrumentum, vt patet ex num. præcedenti: non autem generale in omnibus testibus reprobatoriis, & contrariam opinionem, quòd requirantur testes omni exceptione maiores, alias tenuit Rota in Foroliuien. census 13. Nouembris 1589. coram bo. me. Orano. sed iste testis, neque idoneus dici potest, cùm sit familiaris, & salariatus, *dicto cap. in litteris*, & aliis suprà allegatis.

7 Contra Petrum Antonium Limam testem instrumentarium easdem ferè exceptiones opponebantur: in tempore autem quòd fuerit sollicitator in hac eadem causa, vt ipsemet deponit, iuxta quintum, & *mi ricordo che in questa causa nella quale mi essamino, io hò sollecitato & portato scritture al notaro del Vescouo*, &c. Item habuit copiam totius processus, & scripturam sibi tanquam Agenti DD. de Rouarellis à Notario causæ consignatam, vt in processu de partibus *fol.* 51 *& in summario, num.* 8. nec non intimare fecit R. P. D. Stellæ reuocationem mandatorum, quæ Comes Ioannes illi dederat ad capiendam possessionem bonorum in dotem assignatorum, & ad hunc effectum adduxit Notarium ad faciendum actum reuocationis in præsentia dicti R. P. D. Stellæ, quod etsi principale non concernat causam matrimonialem, tamen aliquo

modo ab ea dependet: sollicitator autem etiam non salariatus repellitur, iuxta opinionem quam asserit communem. Addeñ. *ad consil. Roman. 420. versiculo, Sed his non obstantibus ne recedas à communi.* & ita nominatim tenet Imol. *consil.* 153. *num.* 5. *in fine lib.* 5. Felin. *in cap. cum à nobis, num.* 15. *de testamentis.* Socin. iunior *consil.* 88. *num.* 3. & 24. vbi respondet consil. Roman. Crauett. *consil.* 281. *num.* 5. Stephan. Aufret. *in tractatu recusat. num* 14. *versic.* 17. & facit ratio per illos allegata; quia non habens salarium videtur magis affici. Causarum sola affectio ipsum moueat: salariatum verò merces, alij autem plerique omnes loquuntur indistinctè. Quòd autem sollicitator sit idoneus testis si non percipit salarium, tenuit Roman. *dicto consil.* 420. & Ioann. Baptist. Ferret. *consil.* 79. *numero* 9. & ita videtur tenuisse Rota *decis.* 12. *de testib. in nouis*, & coram Cæsar. de Grassis *decis.* 4. *num.* 3 & de testibus, vbi tamen non omninò figit pedem; subiicit enim *in decis.* 4. quòd etsi multi Doctores hoc reprobent, tamen quia multa alia concurrebant, omnibus iunctis placuit sollicitatorem non repelli, sed seruari arbitro. In proposito autem informantes pro Domino Iulio Cæsare prætendebant illum fuisse salariatum etiam in hac causa; nam vt deponit iuxta quintum, incepit sollicitare negotia, Comitis Ioannis ab anno 1597. & dicit se fecisse quædam negotiola de hoc anno, & anno seqoenti, postea autem non sollicitasse negotia alicuius momenti, immò & paulo pòst subiicit se non seruisse dicto Comiti Ioanni, nisi dd. duobus annis proximè præteritis ante examen.

8 Cùm itaque immediatè ante examen subduxit rationes in quibus remansit creditor tam pro expensis, quam pro salario in scutis 500. salarium intelligendum videtur ratione seruitij in sollicitando, in hac causa, attenta maxime distinctione quam facit inter residuum dd. scutorum 100. & aliud residuum scut. 40. pro Comite Ioanne in causa ipsius ante quatuor annos, & quòd pro illis habuerat duo mandata scripta anno 1545. ex his saltem apparet quòd semper solitus fuerit seruire pro salario.

9 Nec applicatur limitatio, quòd vbi sollicitator fuit deputatus ab alio, etiam à principali, non repellitur à testimonio. Rot. *dicta decis.* 12. Roman. *dicto consil.* 420. cum aliis quos allegat Gabr. *de testib. conclus.* 12. *num* 3. nam hoc in facto subsistit.

10 Nec facit quòd contra testem instrumentarium non admittuntur exceptiones personales, cùm fuerit à parte approbatus. §. *& licet, in verbo supplicij. authentic. de testibus. l. si quis. de testibus.* Bald. *in l.* 2. *n.* 4 *& in l. parentes, n.* 4. *C. eodem tit.* Natt. *consil.* 95 *numero* 10. *& consil.* 166. *num.* 6. Crauett. *consil.* 56. *num.* 9. & 10. & fuit resolutum in causa Papieñ. matrimonij 17. Maij 1596. coram Illustrissimo Cardinale Mantica tunc Rotæ Auditore. Limitatur enim ista conclusio quando exceptiones superueniunt post factum instrumentum, tunc opponi possunt, quia non censentur remissæ. §. *si quis testibus, quæst.* 1. Bald. *in l.* 1. *num.* 6. *in fine. C. de testibus.* Imol. *in l. ad testium.* §. *ad conditionem ff de testibus.* Alexand. *cons.* 191. *num.* 2. *vol.* 7. Surd. *cons.* 378. *num* 54. *vol.* 4. Speculat. *de testib.* §. *sæpe, versic. & nota, num* 5. Menoch. *de arbitr. iudic. consil.* 105. *num.* 7. Anchar. modern. *q famil.* 71. *num* 5.

11 Placuit tamen Dominis hos testes non esse repellendos in totum, sed illis esse dandam fidem cum diminutione arbitrio Rotæ. in hoc enim multum versatur arbitrium iudicis. Bald. *dicto cap. cùm Ioannes, num.* 13. *in fine versic. ego concordando.* Felin. *numero* 4. *versic. & in hoc. de fid. instrument.* Nam quoad primum, etsi fuerit familiaris domesticus, ideòque non idoneus; tamen in progressu causæ habenda erit ratio qualitatum illius, maximè quia negotium fuit gestum in loco remoto, quod aliter probari non potest quàm per familiares. Bellamer. *consilio* 43. *numero* 12. & in specie censuerunt hunc non esse repellendum ex eo quòd requisiuit alios testes vt se examini subiicerent, quia requisiuit illos ad effectum vt se examinari facerent pro veritate.

12 Quod autem attinet ad Procuratorem, patrocinium non præstitit in causa matrimoniali, sed in opponendo se Iulio Cæsari ne caperet possessionem bonorum dotalium vigore mandatorum Comitis Ioannis, nec ex eo quòd Comes Ioannes fecit ei beneficium, donando illi prædium valoris 100. scutorum, quia illo beneficio fuit affectus, non propter istam causam, sed quia legauit in ciuitate Venetiarum, & recuperauit bona maximi pretij, itaut potius videatur merces laboris, quàm beneficium.

13 Minus placuit exceptio periuri, eo quòd dicitur nunquam se tractasse de maritanda D. Iunipera, quia etsi scripsit litteras ad Serenissimum Ducem Vrbini de tractu affinitatis inter Dominum Ioannem Baptistam Mozzatellum, & Comit. Rouatellos, illa facile inter se possunt conciliari. Quo verò ad testem instrumentarium, visum fuerit quibusdam Dominis non esse concludenter probatum quòd fuerit salariatus, & non placuerunt exceptiones sequentes.

15 Primò quòd habuit pecuniam pro viatico. Nam etsi testis compelli possit ad comparendum, tamen non potest compelli ad comparendum propriis expensis. *cap.* 2. §. *tertius* 4. *quæst* 7. *l. quoniam.* vbi gloss. *in verbo sumptus C de testib.* Secundò quòd iuit Fanum cum Comite Valerio ad inueniendum testes producendos in hac causa, quia inde non sequitur quòd voluerit illos subornare. Tertiò quòd sit inimicus dicti Stellæ, quia etsi habuerit suspicionem quòd curasset iaculari bombarda in illum, vt deposuit in causa criminali; tamen postea comperta rei veritate cessauit huiusmodi suspicio. Quòd autem dixerit male, id non probatur aliunde quam per litteras Comitis Hippolyti, quæ non possunt ipsi præiudicare. Postremò cùm omnia deducta tendant ad effectum reprobandi instrumentum, & pars fateatus testes nihil deponere contra instrumentum, primùm erit discutiendum dictum testium, & postea considerandum, an exceptiones contra personas dirigantur ad hunc effectum.

R: P. D. PIROVANO.

Romana nullitatis census. 8. Nouembr. 1610.

ARGVMENTVM.

Contractus factus à muliere sine præsentia, & consensu proximiorum à statuto requisita sustinetur stante decreto iudicis, & præsentia curatoris ad id specialiter constituti, muliere asserente se non habere in loco proximiorem.

SVMMARIVM.

Mulieris contractus sine consensu proximiorum factus sustinetur stante decreto iudicis, & præsentia curatoris ad id specialiter constituti, asserente muliere non habere in loco proximiorem, num. 1.

Decretum Iudicis habet præsumptionem pro se, ne dum quoad solemnitatem requisitam pro iustitia, sed etiam quoad solemnitatem requisitam ad validitatem decreti, ibid.

Mulier, seu minor prohibitus à statuto contrahere sine consensu proximiorum, si contrahat, sine tali consensu, contractus non redditur nullus, nisi probetur quòd tempore contractus aderant proximiores, & quòd potuerunt interuenire, num. 2.

DECISIO LXXXV.

1 DOmini approbarunt sententiam Rotalem, quia obiectus qui pro parte Domini Maroldi contra census validitatem apponitur, non sufficienter probatur, nempe quòd huius census constitutione non interuenerint proximiores Statiliæ, licèt in Vrbe reperiantur contra dispositionem statuti Vrbis *cap. 151. lib. 1.* annullatus contractus mulierum sine huiusmodi nullate. Nam cùm census fuerit per Statiliam constitutus cum decreto iudicis, & præsentia curatoris ad id specialiter constituti, satis de illius validitate constare dicitur, cùm pro decreto iudicis præsumatur ne dum quoad solemnitatem requisitam pro iustitia. Alexand. *consil. 125. num. 5. lib. 1. & consil. 89. num. 5.* Menoch. *de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 75. num. 5.* sed etiam quo ad solemnitatem requisitam ad validitatem decreti. Alciat. *de præsumpt. reg... præsumpt. 9. & 14. in principio.* Surd. *consil. 39. n. 7. vol. 1.* & ideo volenti venire contra decretum incumbit manifestè onus probandi illius nullitatem tanquam fundamentum suæ intentionis. *l. nimis graue. C. de testamentis. l. qui à curat. C. de eden. l. si minorem. C. de in integr. restitut. l. verius ff. de procurat.*

2 Quæ probatio non affertur, quia licèt testes pro Maroldo dicant adfuisse in Vrbe Antonium Grifolinum maritum Hortensiæ sororis Statiliæ, & detur fides præsentiæ eiusdem Antonij dum Notarius Actuarius in ea attestetur eodem die 20. Februarij quo instrumentum census celebratum fuit, eum coram iudice Capitolino comparuisse, & consequenter interuenire potuisse. Castren. *consilio 114. dubio 2. lib. 1.* Crauett. *consil. 80. num. 4.* Tamen probatum non est, quòd de dicto tempore Hortensia Statiliæ soror viueret, prout requirebatur ad concludendum, affinitatem quæ per mortem vnius ex coniugibus potuit esse dissoluta. *l. cui eorum. §. affinitates*, vbi Bartol. & Bald. *ff. de postulando.* gloss. *in l. sed hoc, in verbo succurrendum. ff. de re iudicat.* Tiraquell. *de retract. quòd cessante causa part. 1. num 27. & 31.* Rota Perusin. *decis. 2. num. 17. part. 1.* Vrsil. ad Afflict. *decis. 46. num. 14.* Et certum est quòd tale statutum requirens proximiores, intelligi debet de his qui sunt tales de tempore celebrati contractus, non de illis qui desierunt esse. *dicto §. affinitates*, & probarunt Castrens. *consilio 149. numero 1. lib. 3.* Dec. *consil. 222. num. 1. & sequentibus.* Tiraquell. *de retract. lignag. §. 1. gloss. 9. num. 96.*

Atque ita cessante præsuppositio affinitatis extractum sustineri, fuit resolutum.

R. P. D. MANZANEDO.

Elnen. Camerariæ. Veneris 10. Decembris 1610.

ARGVMENTVM.

Reus, & possessor beneficij an, & quando teneatur suam possessionem, & gratiam iustificare.

SVMMARIVM.

Reus, & possessor non grauantur onere probandi, nec tenentur ad iustificationem suæ gratiæ, num. 1. & 3.

Subrogatus in possessionem defuncti, vel resignantis subsequuta reali apprehensione possessionis sortitur omnes qualitates possessionis quam habebat ipse defunctus, vel resignans, in cuius possessionem quis subrogatur, numero 3.

Reus, & possessor grauatur onere probandi titulum suæ possessionis quando contra ipsum vrget iuris assistentia, num. 4. declara, vt num. 6. & 7.

Beneficium regulare requirit personalem residentiam, numero 5. vbi secus in beneficio simplici. declara, vt numero 7.

Beneficij collatio per viam commendæ dicitur habere palliatam dispensationem, num. 8.

Possidens beneficium vigore dispensationis tenetur iustificare dispensationem stante resistentia iuris communis, num. 8.

DECISIO LXXXVI.

PRoposito dubio 17. Maij & 25. Iunij præsentis anni, cui incumberet onus probandi. Dominorum suffragia in diuersas sententias tenderunt, ex quo semel, & iterum fuit dictum, non liquet, vnde hodie eodem dubio reproposito, & vtraque parte informante fuit capta resolutio contra monasterium, & quòd illi onus probandi incumberet, cùm Franciscus sit possessor legitimus immissus iudicis auctoritate vigore tituli Canonici, nempe litterarum Apostolicarum gratiosæ subrogationis, quarum tria requisita iustificauit, & sic tanquam possessor est reus, & non grauatus onere probandi, textus *in l. 2. ff. de probat. l. actor. C. eod. tit.* & notatur *in cap. sint manifestè 12. quæst. 1. & in cap. nulli ead. causa. quæst. 5.* & in specie quòd non teneatur ad iustificationem suæ gratiæ, est *decis. 593. in fine part. 3. diuersor.* & intrat conclusio, quòd actor, non verò reus & possessor teneatur suscipere onus probandi, ex superiùs adductis, & fuit latè dictum coram me in vna Viceñ. parochialis castri Tertioli 16. Nouembris 1609. vbi concluditur Capitulum esse reum, quia possessor est, & sic onus probandi spectasse ad aduersarium. 1

Quæ magis procedunt, cùm Franciscus non nitatur sola possessione, sed prædicto titulo Apostolico gratiosæ subrogationis, quem cùm iam iustificauerit, satisfecisse videtur regulæ ex aduerso adductæ, quòd quando actor suam intentionem fundauit, teneatur reus, & possessor suam exceptionem, seu titulum iustificare, ad text. *in l. quinquaginta. ff. de probationib. l. si quidem. C. de excep.* gloss. *in l. exceptionem. C. de probat.* & vtrobique DD. Bald. *in l. frustrà in 1. oppositione, C. eod.* Aymon. *consil. 216. num. 6.* Bellam. *decis. 76 num. 3. vers. Tenetur enim reus*, & fuit dictum coram bo. me. Orioleñ. in Cæsaraugustana parochialis 14. Nouembris 1583. & coram bo. me. Card. Pamphilio in firmatoria beneficij 13. Maij 1596. 2

Vlteriùs, quia cùm Franciscus fuerit subrogatus in possessionem Baltassaris sui resignantis, qui erat plusquam decennalis possessor, & per hāc subrogationem subsecuta reali apprehensione possessionis per Franciscum qualitates possessionis dicti resignantis transierunt in subrogatum, vt fuit dictum in vna Brachareñ. beneficij de Padornello 27. Iunij 1607. coram R. P. D. meo Sacrato, videtur quòd sicut contra Baltassarem resignantem, si monasterium agere voluisset, atque illum repellere à possessione Camerariæ, sine dubio Baltasser non fuisset grauatus onere iustificandi suam gratiam, 3

tiam, sed ad monasterium spectasset ostendere defectum tituli ipsius, ex Abb. *in cap cùm venissent. n. 8. de inst.* & ibi Imol. *n.* 19. & Butr. *n.* 12. Capyc. *decis.* 189. *n.* 10. ita etiam videtur dicendum in Francisco resignatario, qui nititur non resignatione aut titulo commendæ, sed simpliciter subrogatione specialiter expedita ad possessionem resignantis, vt si monasterium velit illum excludere, debeat ostendere defectum tituli, non autem petere ab illo, quòd iustificet suam gratiam, ad trad. per Cassad. *decis.* 1. *num.* 3. *vt lit. pend.* Mohed. *decis.* 9. *eod. tit.* Put. *decis.* 214. *lib.* 1. cùm possessio resignatarij capta in vim gratiosæ subrogationis non dicatur noua, sed continuatio illiusmet quam habebat resignans. Tiraq. *in tract. le mort saysit, p.* 2. *declarat.* 6. *n.* 10 & est decisio Paleotti in Perus. parochialis S. Crucis 24. Decemb. 1557. & fuit dictum in dicta Bracharen. beneficij de Padornello, & in Salamant. beneficij 26. Iunij 1598. coram bo. me. Litta.

4 Quibus non obstat, quòd data iuris resistentia incumbat onus probandi reo, & possessori. notant communiter scribentes *in cap. vt vnusquisque, de pecul. cleric. & in cap. cùm in officijs, de testam. & in c. ex insinuatione, de procur. & in cap. constitutus. de electio,* & ibi Innoc. & est gloss. *in l. siue possidetis, in verbo facti sunt. C. de probat.* communiter recepta, teste Curt. iun. *cons.* 90. *n.* 3. & Calderin. *cons.* 10 *de probat. num.* 1. *in fin. & n.* 2. Oldrad. *cons.* 156. *n.* 2. Card. *cons.* 63. *n.* 5. *& seq.* & fuit dictum in vna Cæsaraugust. decimarum 3. Iunij 1577. coram bo. me. Card. Seraphino.

Resistentia autem iuris, & sic fundata intentio monasterij contra Franciscum eliciebatur ex eo quòd cùm ista Cameraria sit beneficium regulare, non sit conferenda nisi regularibus professis eiusdem monasterij. text. *in cap. cùm singula. §. prohibemus. de preb. in* 6. & ibi Doct. Henric. Boic. *in cap. dilectus, à n.* 3 *vsque ad n* 8. *de concess. preb. & in c. Abbati sancti, de verb signif. n.* 10. *& seq.* Præposit. *in cap. nullus, num.* 4. 61. *distinct.*

5 Item & ex eo, quòd ista Cameraria requirat personalem residentiam, cùm sit regularis, ad text. *in Clem.* 1. *§. cæterùm,* & ibi Vital. *n.* 6. *de stat Monach.* Felin. *in cap. cùm omnes. n.* 33. *vers. quartus casus est, de constit* & Franciscus narrauerit in sua gratia commendam esse beneficium simplex personalem residentiam non requirens, &c.

6 Quia fuit satisfactum negádo quòd ius resistat quin beneficia regularia possint dari authoritate Apostolica vigore tituli subrogationis gratiosæ productæ in actis & iustificatæ. Et quamuis commenda non fuerit iustificata, nihil Francisco interest, cùm ipse nec illa vtatur, nec illam alleget, nec petat canonizationem illius, sed absolutoriam, ad quam sufficit ostendere suam possessionem non habere resistentiam iuris, & esse legitimè & iuridicè apprehensam, nec debet cogi ad probandum, quæ non spectant ad fundandam suam intentionem. Oldrad. *consil.* 229. *num.* 3. Ægid. *dicta decis.* 76. *num.* 4. *&* 5.

7 Et ad narratiuam de non requisita residentia personali, fuit responsum istam narratiuam non legi in titulo Francisci gratiosæ subrogationis, quo ipse nititur, nec vsque dum produxit aliquem titulum commendæ cum dicta narratiua. Et quando monasterium detegerit vitium possessionis Francisci per inualiditatem tituli, seu prouisionis sibi factæ, tunc Franciscus poterit probare suam commendam sine dicta narratiua, cùm in beneficialibus detur pluralitas titulorum, & possit quis dicere hunc non esse meum titulum, vt sæpe fuit dictum.

8 Ex quibus infertur responsio ad illud, quòd cùm Franciscus possideat vigore gratiæ dispensatiuæ, nempe commendæ, quæ est quædam palliata dispensatio, Cassad. *decis.* 13. *n.* 13. *de priuileg.* intrant prædicta cons. Calder. & Oldrad. dicentia, quòd reus possidens vigore dispensationis, illam teneatur iustificare, stante resistentia iuris communis, quia negatur Franciscum vigore commendæ, sed tantùm gratiosæ subrogationis iam iustificatæ possidere, cui non resistit ius, ex supradictis; & quamuis prædicta doctrina eliciatur ex prædictis consulentibus, & in se sit vera, illi tamen non dicunt, quòd vltra titulum necessarium ad iustificandam possessionem teneatur possessor alium titulum iusticare.

Ex quibus sic resolutum fuit.

R. P. D. MANZANEDO.

Iannen. domorum. Luna 20. Decembris 1610.

ARGVMENTVM.

Attentata non causantur per actus causam diuersam respicientes quid in commissione operetur clausula, *Quam, & quas,* & clausula *rebúsque alijs.* Cætera vide in summariis.

SVMMARIVM.

Attentata non causantur per actus causam diuersam respicientes, num. 1.

Clausula Quam, & quas, *non operatur, nec extenditur vltra expressa in commissione. num.* 2.

Clausula rebúsque alijs, *&c. coniungitur cum verbis sequentibus, videlicet* in actis deducendis, *&c. ibidem.*

Attentare non dicitur continuans suam possessionem, numero 3.

Quasi possessio quando inducatur ex vnico actu, num 4.

Extensio ex identitate rationis expressa in dispositione facienda est de casu ad casum, num. 5.

DECISIO LXXXVII.

Visum fuit Dominis non constare de attentatis, ex eo quòd commissio obtenta per Patres regulares respiciat tantùm emptionem de domo Romei & Leliæ Spinolæ per Patres Iesuitas factam, non autem domum istam vltimò per ipsos ad annum conductam. Vnde nec inhibitio vigore dictæ commissionis emanata illam excedit, nec amplectitur prædictam istius domus conductionem, ex qua sequitur quòd istæ sint causæ diuersæ, & sic intret regula quòd attentata non causentur per actus causam diuersam respicientes. Ruin. *consil.* 75. *num* 9. *& sequent. lib.* 1. latè Lancellot. *de attentat.* 2. *part. cap.* 4. *de attentat. lit. pend. limitat.* 2. Verall. *decis.* 59. *part.* 1. & fuit dictum coram me in vna Mediolanen. optionis 27. Iunij 1608. ex diuersis enim non fit illatio. *l. Papinianus exuli. ff. de minor.* cum vulgaribus. 1

Nec obstare videbatur clausula *quam, & quas,* per quam deductum censetur omne ius, quia virtus istius clausulæ non operatur, nec extenditur vltra expressa in commissione, cùm videatur restricta per subsequentem clausulam *de & super premissis,* &c. & ad clausulam, *rebúsque alijs,* &c. fuit responsum illa verba iuxta stylum coniungi cum sequentibus verbis, ibi, *in actis deducendis,* &c. & sic dictam clausulam non extendi ad non deducta, & per consequens ad conductionem ad annum istius domus. 2

Vlteriùs quia, vt præsupponitur, à mense Iunij anni 1601. vsque ad mensem Maij anni 1608. Patres Iesuitæ habuerunt conductam, & habitarunt domum 3

Ioannis

Ioannis Baptistæ Spinolæ sitam intra 140. cannas à mooasterio sancti Siri Patrum regularium, illis non reclamantibus, ex quo infetebatur ad quasi possessionem conducendi domus intra dictum spatium 140. cannarum saltim ad effectum euitandi attentata, cùm sit regula quòd continuans non attentat. *cap.* 1. vbi Abb. *num.* 1. *& 4. vt lis. pendent.* Put. *decis.* 223. *num.* 3. *lib.* 1. cum aliis per Lancellott. *de attentat. post inhibition. limitatione* 9.

4 Nec ista possessio fuit visa suffragari tantùm quoad illam domum, quam inhabitarunt Patres Iesuitæ intra dicta spatia, non autem quoad alias postea conductas, quia cùm Patres regulares prætendant habere ius prohibendi ne conducant in genere domus intra dicta spatia, conductio de quauis domo facta intra dictas cannas 140. causat quasi possessionem contra illud ius generale, cùm vnicus actus illam inducere sufficiat quoad alios actus sub eodem genere, vel eadem spe ie comprehensos, Ioan. And. *in cap. dilectus n.* 4. *de capell. monach.* quem refert, & sequitur Socin. *consil.* 111. *num.* 4. *lib.* 1. & dixit Rota apud Cantuc. inter impress. *decis.* 17. *num.* 4. *part.* 2.

5 Quæ autem deducebantur circa constitutionem Clementis V. prohibentem intra 140. cannas ædificare & construere monasteria, &c. quasi illa constitutio loquatur tantùm de ædificando & construendo, non verò porrigatur ad conducendas domus, non placuerunt Dominis, cùm potius istæ conductiones videantur etiam comprehensæ in dicta constitutione, ex identitate rationis finalis in proœmio expressæ, nempe pro euitandis æmulationibus, & dissensionibus & scandalis inter Religiosos, quæ ita militat in domo à Religiosis per conductionem habitata sicuti in constructa, vel per ipsos ædificata, vnde & ad conductionem venit extendenda, ad tradita per Aym. *consil.* 121. *num.* 6. *& consil.* 227 *num.* 6. *&* 7. & per Socin. iun. *consil.* 3. *num.* 21. *lib.* 3.

Nihilominus hæc visa fuerunt respicere negotium principale, cuius discussio non est facienda in hoc articulo attentatorum, ad quæ euitanda sufficit conductionem ad annum istius domus non esse comprehensam in commissione & inhibitione, ex supradictis.

R. P. D. MANZANEDO.

Viceñ. parochialis castri Tercol. Veneris 14. *Ianuary* 1611.

ARGVMENTVM.

De iustificatione gratiæ, & impetrationis Ecclesiæ vacantis ob non factum concursum infra sex menses, iuxta constitutionem Pij V. à die vacationis, multa notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Negatiua gratia quòd beneficium vacauit per non habitum concursum infra sex menses iuxta constitutionem Pij V. probanda est per impetrantem, num. 1.

Ordinarij notitiam vt scientiam allegans, illam debet probare, num. 4.

Testes deponentes per verbum puto, *nihil probant, ibid. in fine.*

Testes deponentes super negatiua per verba non, audiui, *nihil probant, num.* 5.

Notarij fides super negatiua actorum non probat, nisi fuerit in actis, & per eum extracta parte citata, n. 6.

Probatio non concludit data possibili veritate contraria, ibid. in fine.

Ecclesia parochialis Regularis conferri potest sine concursu, num. 8. *in fine.*

Concursus iuxta constitutionem Pij V. infra sex menses à die vacationis non requiritur in collatione parochiæ regularis, ibid. in fine.

DECISIO LXXXVIII.

GRatia D. Hooofrij visa fuit Dominis non iustificata quoad narratiuam reseruationis ob non seruatam formam constitutionis sanct. mem. Pij V. & cùm præcipuum fundamentum istius reseruationis consistat in prædicta negatiua, illa est concludenter probanda per Honofrium, iuxta gloss. *in l.* 2. *ff. de probat.* Bart. *in l. in illa num.* 3. *de verbor. obligat.* Ancharan. *consil.* 254. *num.* 3. & est communis ex adductis per Gabriel. *lib.* 1. *commun. tit. de probat. conclus.* 6. Paris. plurib. relatis *de resignat. lib.* 11. *quæstion.* 14. *num.* 9. & in terminis de impetrantibus iuxta constitutionem fel. recor. Pij V. ob non factum concursum, fuit decisum coram Orano in Salamantina parochialis 21. Iunij 591. & in Cæsaraugustana parochialis de Meleglia coram bon. me. Cardinali Pamphilio 8. Nouembris 1599. 1

Sed sic est quòd prædicta negatiua non probatur, opus enim erat ad illius, & sic istius gratiæ iustificationem duo probare, alterum quòd de tempore impetrationis huius parochialis adhuc vacaret, cùm narratum fuerit etiam de præsenti vacare. Alterum verò non obseruantiam dictæ constitutionis, vt fuit dictum in eadem Cæsaraugustana de Meleglia. Et quoad primum nullo omnino super hoc articulo datur probatio. 2

Quoad secundum verò Hooofrius duos testes induxit ad probandum Episcopum intra sex menses à die vacationis per obitum Gabrielis non fecisse concursum de dicta parochiali, nec illam contulisse, quod nequaquam testes probare videntur. Primus enim deponit, Ego scio quòd ordinarius Vicen. non contulit Ecclesiam parochialem castri Tercolis intra sex menses post obitum Gabrielis, nec minus existimo quòd vsque in hodiernum diem illam contulerit. in qua depositione inspectis sex primis mensibus, in qoibus deponit de sua scientia, non deponit testis quòd Episcopus habuerit scientiam dictæ vacationis, nec hoc alibi probatur, sed sic est quòd sex menses assignati ordinariis collatoribus in dicta constitutione Pij V. ad conferendum iocipiunt currere à die quo ordinarius sciuit, vel scire debuit vacationem. latè Rebuff. *in prax. tit. de deuolutionib. n.* 10. Rot. *diuersor.* 481. *part.* 1. 3

Qui autem se fundat in notitia ordinarij, & illam allegat, debet illam probare. Milis *in verbo patronatus. versic. patronus si intra quadrimestre*, Rebuff. *vbi suprà num.* 12. Quin, vt & dicti sex primi menses inciperent currere, oporteret probare quòd ipsamet die vacationis ordinarius habuerit de illa notitiam. quod nullatenus probatur, & potiùs videtur probari ignorantia ordinarij de dicta vacatione, cùm Gabriel, per cuius obitum vacatio contigit, non obierit in diœcesi Viceñ. sed in quodam loco diœcesis Barchinoneñ. Quatenus autem iste testis deponit, nec minus putare quòd ordinarius istam Ecclesiam contulerit vsque in hodiernum diem, certum est istam probationem per verbum *puto*, non releuare. Alex. *consil* 91. *num.* 5. *lib.* 6. Decian. *consil.* 14. *num.* 21. *lib.* 2. *& consil.* 62. *num.* 11. *lib.* 3. 4

Secundus verò testis minus probare videtur, cùm deponat per hæc verba, Ego nunquam audiui, quòd Episcopus Viceñ. contulerit istam parochialem infra 5

DECISIO LXXVIII.

1 PRæſuppoſito Breui, & ſentẽtia A.C. & mandato de immittendo, quæ remota omni exceptione executioni demandandæ veniebant. *cap. ſi capitulo*, vbi gloſſ. *in verbo exequatur, de conceſſ. preben. in 6.* Sarmient. *in tract. breu. num.* 4 Mohedan. *deciſ.* 13. *vt lit. penden.* &c. Dubitatur, an conſtaret de ſufficienti paritione Breuis, quod duo ſolet continere, poſſeſſiones ſcilicet, dimiſſionem, & fructuum reſtitutionem, vt ſæpiùs in Rota fuit reſolutum, & præſertim coram R. P. D. meo Ludouiſio in Vrgelleñ. iuriſpatronatus 20. Decemb. 1611. qui alios refert.

2 Domini vnanimes dixerunt ſufficienter eſſe paritum. Nam reſpectu poſſeſſionis concludenter probatur ex inſtrumento quod datur in ſummario *num.* 1. in quo Hieronymus Stipenſa dimiſit poſſeſſionem, ac conſenſit quòd Alphonſo Frances traderetur actualis & corporalis poſſeſſio Canonicatus, quod ſufficit, quia concurrit vtrumque medium ad poſſeſſionem transferendam, traditio ſcilicet verbalis, adeoque poterat trahere. *l. quod meo. § ſi venditorem ff. de acquir. poſſeſſ.* & in terminis beneficij Rebuff. *de mater. poſſ. ff. in præfat. num.* 64 *verſ. Item aduertendum eſt* Conarr. *variar. reſolut. lib.* 3 *cap.* 26. *n.* 10. *verſ. ſed ſi Prælatus, & in fine. verſ. Tunc acquiritur*, Maſcard. *de probat. concl* 1184. *num.* 19. Put. *deciſ.* 250. *lib.* 1. Item & conſenſus, quòd poſſeſſio Alphonſo Frances traderetur, qui operatur in vim ratificationis & mandati. Innocent. *in cap.* 14. *ex parte, de reſcript.* & voluit gloſſ. *In l. quo enim. ff. rem rat. haber.* Cepoll. *de ſeruitus. ruſtic. præd. cap* 9. *de iure patronatus.* & poſt eos Maſcard. *de probationib. concluſ.* 1153. *num.* 2. & 1589. *num.* 18.

3 Et eo magis omnis ſcrupulus remouebatur ex libello & petitione Alphonſi, de quibus in ſummario *n.* 2. dum apparet de effectuatione dimiſſionis poſſeſſionis, ex quo poſſeſſionis dimiſſionem Hieronymi Stipenſæ accepit poſſeſſionem huius Canonicatus de menſe Aprilis 1608. quod de per ſe ſufficeret. Mohed. *deciſ.* 9. *de rer permut.*

4 Quo verò ad fructuum reſtitutionem, dixerunt Domini fuiſſe etiam ſufficienter paritum, quia 15. Auguſti 1609. idem Hieronymus Sripenſa coram Notario, & teſtibus obtulit Alphonſo ſummam liquidatam, ſcilicet ſolidos 6191. in pecunia numerata, & quam Notarius coram Alphonſo & teſtibus numerauit, & recuſante Alphonſo ſine cauſa rationabili eam recipere factum fuit per Hieronymum reale depoſitum, quo ſtante dicitur conſequutus liberationem. Gabr. *conſ.* 57. *n.* 6. Rot. *diuerſ. deciſ.* 476. *num.* 1. *part.* 1. & *deciſ.* 71. *n.* 10. *p.* 2. Gabr. *de ſolut. concluſ.* 8. *verſic.* 1. latiſſimè Menoch. *de arbitrar. caſ.* 23. *num.* 22. *de addit.*

5 Pro expenſis etiam Hieronymus obtulit & depoſuit ſolidos 336. illius monetæ & ſolidos 60. pro ſuis dictis, licèt abſque tali expenſarum reali depoſito non etiam potuiſſet notari de ſufficiente paritione, vt dictum fuit in illa Vrgelleñ. iuriſpatronatus coram R.P.D. meo Ludouiſio 10. Decembris 1601. Et ita fuit concluſum vna tantùm parte informante. Iterum verò propoſito dubio die Veneris 6. Martij 1610. vtraque parte informante Domini dixerunt ſtandum eſſe in decisis.

6 Nec obſtare quòd Stipenſa dum relaxauit actualem & naturalem poſſeſſionem, proteſtatus eſt ſe retinere ciuilem, quam nullo pacto intendebat dimittere, ſed nolebat illam recuperare, nolens ſe haberi pro ſpoliato, quæ omnia videbantur contraria & impedire effectum paritionis, allegando ex parte Alphonſi ita reſolutum fuiſſe in Barchinoneñ. confinium 15. Iun. 1609. coram R.P.D. Ottembergo. Quia motiuum Dominis non placebat, tum ex eo quòd allegatæ deciſiones non poterant applicari, tum etiam quia proteſtationes emanatæ erant ad præſeruationem iurium etiam in poſſeſſione quatenus compatibilia eſſent cum paritione, quod etiam optimè dignoſcebatur ex ſubſequentibus verbis, ibi, conſenſit quòd dicto Alphonſo tradatur illius poſſeſſio actualis & corporalis, & quòd per ipſum non ſtat.

Demum quæ proponebantur de inualida oblatione 7
& depoſito contemplatione Alphonſi non habentis legitimum mandatum à D. Commiſſario, Domini dixerunt intrare effectum paritionis, ex quo liquidatio fructuum inſtante dicto D. Alphonſo facta fuerat à Sripenſa quantum in ſe fuit, fructus à ſe abdicauit medio depoſiti veri, & realis, per quod tam dicto Commiſſario, quàm Alphonſo conſultum erat.

Et ita fuit reſolutum.

R. P. D. COCCINO.

Paderboneñ. Canonicatus. Die 29. Martij 1610.

ARGVMENTVM.

Per contractum matrimonij vacant beneficia, diſtributiones non computantur in expreſſione valoris, & vbi facienda eſt mentio menſis vacationis beneficij per regulam octauam Cancellariæ, intelligitur de menſe reſeruata Papæ.

SVMMARIVM.

Matrimonio contracto vacant beneficia, & contractus matrimonij probatur per confeſſionem partis, num. 1.

Clericatus, & ordines probantur per litteras patentes, nobilitas & alia requiſita probantur per leues probationes, ibid. in fine.

Diſtributiones quotidianæ non computantur in valore beneficij ad effectum exprimendi, num 2. *& ideo Canonicatus huiuſmodi qui conſiſtunt in diſtributionibus, tranſeunt ſub expreſſione duc.* 24. *ibid. in fine.*

Regula octaua Cancellariæ. vbi vult fieri mentionem de menſe vacationis, eſt intelligenda quando beneficium vacat in menſe reſeruata Papæ, non quando vacat in menſe ordinarij, num. 3.

Menſis vacationis beneficij quando facienda eſt mentio per regulam octauam Cancellariæ intelligitur de menſe reſeruato Papæ. non de menſe ordinarij, ibid.

Papa concedendo concordata non cenſetur ſibi ligaſſe manus vt non poſſit conferre in menſibus ordinarij, quia ipſe eſt vniuerſalis ordinarius. & poteſt cum ordinario concurrere, etiam huius negligentia ceſſante, num. 4.

Papa quòd in menſe ordinarij voluerit cum illo concurrere in prouiſione quomodo conſtet, num 5.

Derogatio concordatorum eſt neceſſaria in gratia præuentiua, quæ ſcilicet præuenit vacationem, num. 6.

DECISIO LXXIX.

HOc dubium an Canonicatus ſit adiudicandus D. 1
Gulielmo, habet duas inſpectiones principales. Prima, an gratia ſit iuſtificata. Secunda, an ſuſtineatur; & quantum attinet ad primam, affirmatiuè fuit reſolutum. Vacatio enim Canonicatus per contractum matrimonium, probatur per confeſſionem partis, iuxta not. *in l pretium. C. de liber. cauſ.* ſubdiaconatus verò D. Gullielmi probatur ex litteris patentibus. Bald. *in l. ſi qua per calumniam, n* 4. *in fine, & ſeq. C de Epiſcop. & cleric.* Prout etiam per teſtes probatur nobilitas, & cæ-

teræ

teræ habilitates, ad quas probandas sufficiunt leuiores probationes. Rot. *decis.* 14. *de preb. n. in antiq.* Ægid. *decis.* 114.

2 De valore autem obtentorum & obtentæ, non est agendum, quia obtenta est paratus dimittere. Valor verò obtenti non est verificandus, quia cùm consistat in distributionibus, illæ non computantur in valore ad effectum exprimendi. Rot. *decis.* 8. *de preben. in nouis.* Oldrad. *consil.* 118. *num.* 1. *& seq.* Felin. *in cap. ad aures, num.* 14. *de rescript.* & ideo isti Canonicatus solent impetrari cum illa expressione 24. ducatorum, prout fuit factum in casu isto, & ista expressio sufficit, vt fuit resolutum in causa Virduneń. Canonicatus 24. Iunij 1596. coram D. Paceń.

3 Quantum attinet ad secundam inspectionem, an gratia sustineatur, hoc pendet ex duobus, an scilicet corruat ex quo in ea non fuit facta mentio mensis. Secundò, an corruat ex quo beneficium vacauit mense Februarij, qui vigore concordatorum est mensis ordinarij, maxime cùm dictis concordatis non fuerit derogatum. Circa primum dicebatur, quòd regula octaua quæ vult fieri mentionem de mense, est intelligenda quando beneficium vacat mense reseruato. Puteus *decis.* 1. *super reg. de mens. & decis.* 53. *lib.* 2. Anton. Aug. *in verit. super reg.* 8. *de mensib. num.* 18. & propterea cùm iste Canonicatus vacauerit mense ordinarij, nulla erat facienda mentio de mense.

4 Circa secundum dicebatur, non referre quòd Canonicatus vacauerit in dicto menseordinarij, quia per concordata Papa non censetur sibi ligasse manus vt non possit conferre mensibus ordinarij, cùm ipse sit vniuersalis ordinarius. *cap. per principalem, & c. cuncta per mundum.* 9. *q.* 3. bene Abb. *in cap. quia diuersitatem, n.* 5. *de concess. preben.* vbi quòd Papa etiam cessante negligentia ordinarij potest cum eo concurrere, & beneficiis prouidere, vt in nostris terminis fuit latè deductum in causa Meteń. Canonicatus 8. Nouembr. 1577. coram D. de Rubeis.

5 Quòd autem in casu isto Papa voluerit concurrere cū ordinario, videtur satis clarum, quia prouisio non fuit facta ita de beneficio reseruato ratione mensis, quo casu solet poni clausula *Dudum*, &c. vt fuit resolutum in causa Romana Capellaniæ S. Petri 9. Decemb. 1602. coram Illustrissimo Domino meo Cardinali Mellino, nec minus fuit posita alia clausula, *Dummodo de tempore data præsentium non sit alteri ius quæsitum*, quæ solet apponi quando Papa concurrit cum ordinario, quia beneficium non est reseruatum. Sarneń. *super reg. de iur. quæsit. non tollen. quæst.* 1. *in princip.* & sentit Verall. *decis.* 6. *num.* 7. *lib.* 2. & fuit resolutum in causa Hostień. Capellæ 17. Nouembris 1600. coram bo. me. Domino Iusto, & in causa Elueń. beneficij 21. Iunij 1604. coram R. P. D. meo Decano.

6 Quòd autem non fuerit derogatum concordatis, dicebant aliqui ex Dominis non referre, distinguendo quòd aut sumus in gratia præuentiua quæ præuenit vacationem, & tunc requiritur derogatio. Puteus *decis.* 115. *& decis.* 222. *lib.* 1. Mohedan. *decis.* 1. *de concess. prabend.* Aut Papa concurrit cum ordinario sic quòd ei præiudicat; ius autem est gratia præuentiua, scilicet quæ præuenit vacationem, quia beneficium posset vacare tam in mense reseruato, quàm ordinarij, & propterea præiudicium ordinarij non est certum, vt considerat Put. *decis.* 115. *n.* 4. *& 5. lib.* 2.

Vnde videbant isti DD. quòd in casu isto, in quo Papa voluit concurrere cum ordinario, non fuit opus derogare concordatis: sed quia alij DD. non viderant hanc articulum, & decisiones loquuntur in alternatiua, Rota censuit quòd super hoc particulariter disputaretur.

R. P. D. PIROVANO.

Romana pecuniaria. 3. *Maij* 1610.

ARGVMENTVM.

Iudicium vbi cœptum, ibi finiri debet; memorialia non tribuunt iurisdictionem, depositúmque non integrum, & non simplex non suffragatur deponenti.

SVMMARIVM.

Iudicium vbi cœptum, ibi finiri debet, & alibi inchoari non potest. n. 1. *vbi ampliatur hæc conclusio, etiam quod reus conuentus haberet plures iudices.*

Memoriale simpliciter a Papa iudici directum non tribuit iurisdictionem quam de iure non habet, num. 2.

Creditor non potest cogi ad recipiendam à debitore partem sui crediti, etiam quod deficiat in vno nummo num. 3.

Depositum non integrum, & non liberè, & sine conditione factum, non liberat debitorem, ibid.

DECISIO LXXX.

Resolutum fuit decretum Auditoris Cameræ esse 1 infirmandum tam capite nullitatis, quàm iniustitiæ. Nullitas visa est clara, quia pendente causa coram secundo Collaterali in Curia Capitolina, cui ipsi Auditor Cameræ remiserat per moderationem suæ inhibitionis, non poterat exinde ex solo memoriali Sanctissimi in causa procedere, nisi in vim reassumptionis causa cognita. *l. vbi cœptum ff. de iudic.* §. *& quoniam autbent. de testibus.* Osasch. *decis.* 78. *num.* 18. Gabr. *de iudic. conclus.* 1. ea ratione ne diuersitas iudicum prolixitatem inducat. argumento *l. qui de crimine. C. de accusationib.* optimè considerat Felin. *in cap. ex timore, num.* 19. *vers. extra dictos casus, de rescript.* qui *sub num.* 18. *versic. sexto fallit,* voluit dispositionem *l. vbi cœptum*, procedere etiam quòd reus conuentus haberet plures iudices paris iurisdictionis. quod optimè applicatur, quia senator, & collateralis, siue A. C. ordinariam exercent iurisdictionem in ciues Romanos. Vestr. *in sua praxi lib.* 2. *de senat. Vrbis.*

Et eo magis videbatur etiam cessare difficultas, quia 2 in eo memoriali non aderat aliquod speciale decretum, sed Auditori Cameræ simpliciter directum, & consequenter continebatur paruum rescriptum iuris secundùm legem interpretandam. Calcan. *consil.* 120. *num.* 8 *&* 9. Dec. *cons.* 580 *num.* 2. Menoch. *de præsumpt. lib.* 2. *præsumpt.* 10. *num.* 7. *&* 8. Vnde cùm de iure non possit causa auocari per Auditorem Cameræ sine causæ cognitione, & constito de limitatione, ad *l. vbi cœptum. ff. de iudic.* vt declarant Felin. & Gabr. suprà allegati, nullum super memoriali videtur posse constitui fundamentum.

Iniustitia verò fuit deducta ex eo, quia Rotulus, & 3 Lucatellus cùm essent creditores Caroli scutor. 874. ex instrumento cum Camerali obligatione, non poterant vigore depositi ex decreto cogi ad recipiendum creditum diminutum vel in partes, & cum nouis conditionibus. *l. heredes de vsuris. l. qui Roma, in principio, ff. de verborum obligationibus.* Sufficit enim si deficiat nummus, ne depositum dicatur integrum. Tiraquell. *de retract. conuentional.* §. 4. *gloss.* 6. *num.* 23. *&* 24. & ne contineat conditionem, sed fiat purè, & simpliciter, respondit Ias. *cons.* 9. *n.* 31. Negus. *de pign. m.* 5. *part. princip. membr.* 3. *in* 2. *particula, n.* 10 & Menoch. latè in vtroque casu comprobans, *de arbitr. iudic. lib.* 2. *casu* 232. *num.* 27. *&* 47. *in nou. addit.*

Atque

Atque ita vna tantùm parte informante fuit resolutum.

R. P. D. MANZANEDO.

Bononień. de Pannolinis. Mercurij 5. May 1610.

ARGVMENTVM.

Iudex iniustè procedendo dicitur quem spoliare, & quando iniustè procedere dicatur in hac decisione explicantur nonnulla notanda.

SVMMARIVM.

Iudex iniustè procedendo dicitur spoliare, num. 1.

Fideicommissarius an, & quam cautionem præstare teneatur, num. 2.

Possessorium reintegranda spatio 30. annorum præscribitur, num 3.

Rei iudicatæ renuntiatum censetur ab eo qui passus est discuti negotium principale. ibid. in fine.

Res iudicata habet magnam præsumptionem pro se, n. 4.

Constitutiones, & statuta Bononiæ, an valeant sine confirmatione Papæ, num 5.

Statuta, & constitutiones respiciunt futura, & non præterita. declara, vt num. 6.

DECISIO LXXXI.

1 DOminus Albertus prætendit tanquam hæres, & spoliatus reintegrationem bonorum fideicommissi, eo prætextu quòd iudex exequendo sententias, & immittendo in possessionem dictorum bonorum fideicommissarium, non detractis detrahendis, & computatis de iure computandis processerit iniustè & illum spoliauerit, iuxta cons. Castren. 270 *num. 3. vers. Bremter, lib. 2.* Capic. *decis. 17. num. 6.* Put. *decis. 431. n. 3. lib. 2.* & dixit Rota in vna Viterbień. fideicommissi 6. Iunij 1605. coram Illustrissimo Domino Cardinali Pamphilio, & in alia Cesenateń. fideicommissi de Aldinis 26. Iunij 1604.

2 Et eo magis, cùm in dictis sententiis executioni mandatis expresse dicatur fideicommissarium immittendum, factis priùs detractionibus de iure faciendis. Item & prætendit dictam executionem spoliatiuam fuisse, ex quo asserit cautionem tam iuxta formam dictarum sententiarum, quàm de iure ante illarum executionem esse præstandam, ad text. *in l. a testatore ff de conditionib. & demonstr.* iuxta notat. per Bald. *in auth. res matri & auiæ. C. quando mul. tutel. offic. fungat.* & fuit dictum in alia Romana spolij 1. Martij 1602. coram bo. me. Litta.

3 Quibus tamen non obstantibus DD. censuerunt reintegrationem D. Alberto non esse dandam. Nam licèt superiùs pro ipso adducta procedant de iure communi: attamen in isto casu constitutio Rotæ Bononień. sis est seruanda, qua disponitur quòd post biennium exequatur sententia contra appellantem negligentem, non obstante aliquo prætenso iure compensationis, sub prætextu melioramentorum quorumcunque in primis pro ipso appellante deducendorum & detrahendorum, etiam si in sententia aliquid pro ipso succumbente appellante expresse reseruatum foret in primis detrahendum, & deducendum esse. quæ verba prædictæ constitutionis clarè, & distinctè loquuntur; ita vt ex illis facile resultet responsio ad primum motiuum pro D. Alberto adductum, præcipuè cùm in facto appareat non solùm biennium à die commissionis super spolio, & ante reintegrationem petitam transiuisse, quin & plusquam 30. annos, quod tempus videtur extinguere ius petitæ reintegrationis, vt fuit dictum in vna Mediolaneń. seu nullius remedij reintegrandi 17. Maij 1600. coram bo. me. Seraphino, & notatur *in decis. 93. part. 4. lib. 1 diuersorum.* Vltra quod D. Albertus siue eius authores, pluries passi fuerunt discuti negotium principale per plures instantes, quin & constare visum fuit de aliquo consensu dictæ partis circa possessionem captam per aduersam.

Accedat pro exclusione spolij quòd mandatum de 4
immittendo emanatum vigore dictæ constitutionis, confirmatum fuerit per tres conformes sententias, ex quibus maior præsumptio resultat pro iudice quòd ritè processerit.

Nec obstare videbatur contra constitutionem quòd 5
non esset authoritate Apostolica confirmata, sat enim est, quòd per Regimen Bononiæ, & de consensu Legati, seu Vicelegati constitutiones fuerint factæ secundùm Bullam fel. record. Pij IV. iuxta quam ista constitutio fuit per dictum Regimen cum consensu Vicelegati stabilita, vnde robur habere videtur absque alia confirmatione.

Minus obstat prædictam constitutionem fuisse con- 6
ditam post dictam sententiam, qua iubebatur priùs per D. Albertum deduci de iure deducenda, vnde non potuit retrotrahi dispositio constitutionis ad sententiam præcedentem, cùm constitutiones respiciant futura, non verò præterita, *cap. final. de constitut. l. leges, & constitutiones. C. de legib.* & vtrobique DD. & cùm constitutio superueniens non possit tollere ius quæsitum, Felin. *in cap. 1. num. 31. de sponsal.* præsertim virtute sententiæ, quæ est fortior statuto. Dec. *cons. 528. num. 2.* Quia respondetur quòd dicta prima sententia fuit lata 12. Nouembris 1568. attamen quia ab illa appellatio fuit interposita per D. Albertum, & sic illius effectus suspensus, & in gradu appellationis fuit confirmata 11. Iunij 1570. quamuis constitutionem quæ fuit condita 9. Ianuarij 1570. præcesserit prima sententia; constitutio tamen præcessit secundam sententiam, quæ tanquam conformis primæ transiuit in iudicatum, & postea per tres conformes, vt dixi, fuit, mandata executioni, & per consequens videtur cessare prædictum fundamentum, cùm sententia executioni mandata fuerit lata post dictam constitutionem, & executio virtute illius facta. Ad alia verò contra dictam constitutionem adducta placuerunt DD. responsiones per informantes pro D. Curtio datæ.

Secundum verò fundamentum D. Alberti de cau- 7
tione non præstita, tollitur ex facto, cùm constet illam præstitam fuisse iuxta formam dictæ constitutionis 21. Februarij 1571. Nec obstat, quòd fuerit data per septem dies ante prolationem sententiæ de immittendo, & sic non referatur ad dictam sententiam, quia cùm sententia mandet præstari cautionem iuxta constitutionem, & cautio sit præstita iuxta eandem constitutionem, vt dixi, videtur iuxta formam sententiæ data, & cùm de tempore sententiæ esset præstita, non fuit opus iterum eandem præstare.

Verumtamen DD. videbatur, quòd licèt reinte- 8
gratio denegetur D. Alberto, non ex eo illi præcluditur actio pro detractionibus faciendis, si quæ deducendæ erunt, quod particulari dubio reseruarunt videndum.

R. P. D.

R. P. D. MANZANEDO.

Maceraneten. hæreditatis. Veneris
18. *Iunij* 1610.

ARGVMENTVM.

Substituti, & fideicommissarij nunquid censeantur vocati de tempore conditi testamenti, an verò à die purificati fideicommissi, & an, & quando conditio in legatis, & fideicommissis apposita eorum exequutionem, & dispositionem suspendat ad diem euentus conditionis.

SVMMARIVM.

Substituti, & fideicommissarij nunquid censeantur vocati de tempore conditi testamenti, an verò a die purificati fideicommissi, num. 1. *& per tot.*

Conditio apposita in legatis, & fideicommissis, an. & quando suspendas & dispositionem, & illorum exequutionem in diem à testatore destinatum, in qua conditionis euentus purificatur, num. 2. *& seqq.*

Volo *verbum quando fideicommissum inducat, num.* 3. *in fine.*

DECISIO LXXXII.

1 PEndente ista causa coram bo.me. D.Iusto, fuit per ipsum dubitatum, an in testamento de quo agitur incepisset vocatio fœminarum de tempore conditi testamenti, an verò à die purificati fideicommissi per obitum vltimi masculi. Et proposito prædicto dubio 15. Decembris 1605. fuit pro maiori parte decisum vocatas fuisse de tempore testamenti, suspenso vocationis effectu ad tempus euenientis purificationis dicti fideicommissi, prout in decisione tunc facta, cui cùm pars Ascanij Vici non acquiesceret, fuit super eisdem causa pluries reproposita, & quia vota DD. erant paria, non poterat resolutio capi. Sed tandem die 10. Maij 1606. pro maiori parte fuit resolutum à supradicta prima decisione recedendum fore, & vocationem prædictam incipere à die purificati fideicommissi per obitum vltimi masculi, vt in decisione tunc facta, cui nec minus pars fœminarum acquieuit. Et tandem causa mihi commissa, & non semel repróposita, vt videretur cui ex prædictis duabus decisionibus standum esset.

2 Domini hodie censuerunt vltimæ, & sic illi 10. Maij 1606. captæ standum fore. Moti ex rationibus, & fundamentis in ea adductis, quæ Dominis placuere. Et vnus ex ipsis in eandem sententiam inclinare dixit, & maximè ponderabat quòd non est impossibile, quòd in legatis, & fideicommissis per conditionem suspendatur & dispositio, & illius executio in diem à testatore destinatam, in qua conditiónis euentus venit purificandus, quod dicebat impossibile videri in contractibus, in quibus conditio non suspendit ipsam dispositionem, sed actionem, vel illius exercitium; pro qua differentia adducebat text. *in l. vsufructus. ff. de stipulat. seru. & in l.* 1. *§. si quis sub conditione. ff. vt legat. seu fideicommiss. seruand. caus. caueat.*

3 Item & pro conditione dispositionem suspendenti, adducebat text. *in l* 1. *ff. de reg. Caton.* & inferebat ex prædictis testatorem in nostro caso voluisse fœminarum vocationem differre in tempus euenientis conditionis, cùm testator facta prouisione circa descendentes suos masculos, quæ respiciebat perpetuitatem, & consequenter plurium temporum, personàrum, & graduum, & sic collectiuè subiunxit, *& si dicta linea masculina in totum deficeret, volo quod succedant fœminæ descendentes ex me,* &c. Hic enim cùm conceptus mentis testatoris originatur a fine lineæ descendẽtium suorum masculorũ, videtur dicendum non prius accommodatam esse voluntatem testatoris circa vocationem, quam si in totum extincta fuerit linea masculorum, quoquo tempore conditio illa euenerit. Et ponderabat verbum *volo* statim ibi a testatore adiectum, quod cùm regatur à præcedenti conditione, & sic fideicommissi inductiuum, *§. fin Instit. de singul. reb. per fideicommiss. relict* debet intelligi secundùm tempus, quo oppositum fuit, & sic de tempore finitæ lineæ masculorum.

Et idem Dominus dicebat sibi placere responsionem per informantes pro Ascanio datam ad Menoch. *cons.* 106. *n.* 151 quòd fuisset nomine proprio nominata, vt si dictum fuisset, Substituto Titium vltimo masculo morienti, hic enim casus continet à principio certam personam, cuius vocationis executio reseruatur in tempus futurum; sed quando certa persona non nominatur, ita vt euentus possit mutare personam; tunc quia conditio illa suspensiua nihil ponit in esse præter quandam spem ab euentu variabilem, non videtur quòd vocatio possit firmari de tempore testamenti, quod probabar ex text. *in l. cùm ita. §. fideicommisso. ff de legat.* 2. 4

Et ita resolutum fuit.

ILLVSTRISS. D. CARD. BONONIEN.

Romana retractus Die 18. *Iunij* 1610.

ARGVMENTVM.

Depositum debet fieri intra annum, quando iudicium retractus intentatur iuxta constitutionem Gregorij, nec quæstio vicinitatis per viam exceptionis deducta impedit iudicium retractus, secus si principaliter sit intentata.

SVMMARIVM.

Retractus quando intentatur iuxta formam constitutionis Gregorianæ, depositum debet fieri intra annum, & constitutionis forma omnino seruanda est, num. 1.

Vicinitas ex qua ius retractus nascitur, si controuertatur principaliter, & de per se, non currit tempus ad deponendum, secus si controuertatur incidenter & per viam exceptionis, num. 2.

Actoris ex cuius persona iudicium metiendum est, intentio ex libello deprehenditur, num. 3.

Libellus indicat intentionem actoris, ex cuius persona iudicium metitur, ibid.

Iudicium quale fuerit ex prosecutione in causa facta dignoscitur, num. 4. *Item ex libello, num.* 2.

Exceptio non facit casum, sed de illa iudicatur, vt de negotio principali, num. 5.

Exceptionis via quando aliquid deducitur, & incidenter non est necesse super eo pronunciare, num. 6. *sed satis est, quòd pronuncietur super principali, quia tacitè censetur pronunciatum super incidenti, num.* 7.

Incidens assumit naturam, & qualitatem causæ principalis, num. 8.

Retractus iudicio non facit præiudicium quæstio vicinitatis si sit incidenter, & per viam exceptionis deducta, & dum cognoscitur causa vicinitatis, non est supersedendum in retractu, num 9.

Iudicium si moueatur cumulatiuè, idem est ac si moueretur separatim, num. 10.
Iudicium vicinitatis principaliter intentatum, vel cumulatiuè, est præiudiciale iudicio retractus. ibid.
Retractu pend·nte iuxta constitutionem Gregorianam debet fieri depositum intra annum, num. 11.

DECISIO LXXXIII.

1 DOmini recedentes à decisione facta sub die 27. Ianuarij præteriti resoluerunt, quòd Dominus Petrus de Valle, tenebatur facere depositum infra annum, vt requirit constitutio Gregoriana, cuius vigore, cùm vellet retrahere domum de qua agitur, debuit omnino eius formam adimplere, & seruare requisita *cap. frustra. de reg. iur. lib.* 6. Bartol. *in l.* 1. *§. prout ait Prætor. ff. ne quid in flumin. public.* cum cumulatis per Surd. *decis.* 268. *num.* 12. Quod depositum fieri etiam debet quando controuersia super retractu fuit in iudicium deducta, iuxta obseruationem Cameræ quæ præsupponitur.

2 Non obstat quòd fuerit negata qualitas vicinitatis, ex qua oritur ius retrahendi, & propterea dum ea discutitur, non videatur currere tempus datum ad deponendum, iuxta decisiones Putei & alia allegata, quia Domini dicebant controuersiam super vicinitate posse dupliciter contingere, principaliter, & de per se, aut incidenter, & per viam exceptionis, iuxta notata *in l.* 1. *C. de ordin. iudic. in l.* 2. *C. de ordin. cognit & in cap.* 1. *eodem tit.* Secundùm primum lis erat in casu decisionum Putei. ibi enim fuerunt duo intentata iudicia, & contingebat disputare de vicinitate in iudicio separato à iudicio retractus, vt ex lectura dictarum decisionum patet, & præsertim *in decisione* 50. *&* 200 *lib.* 2. & hodie verificantur in facto per exhibitionem duarum commissionum diuersarum & sententiarum, separatim latarum in vtroque iudicio.

3 In casu autem de quo agitur, fuit vnicum iudicium super retractu intentatum, vt indicat monitorium, intentio enim actoris, ex cuius persona metiendum est iudicium, *l.* 1. *ff si pars hæred. petat.* Cassador. *decis.* 3. *numero* 2. *de indic.* ex libello deprehenditur. Speculat. *de libell concept.* §. 1. *in principio.* Hostiens. *in summa eod. tit in princip.* notat. *in l. edita. C. de edēn & in cap fin. de libell. oblat.*

4 Hoc etiam indicat tota series processus relata per informantes, clarum est enim prosecutione facta in causa, declarari quale iudicium fuerit motum. Abb. *in cap. cæterum, num.* 2. *versic. debet enim intelligi. de iudiciis.* Felin. *in rubric. de præscriptionib. num.* 8. fuit dictum in vna Bononieñ. iurisdictionis vltima Ianuarij 1578. coram Cardinali Lancelloto.

5 Negatio autem vicinitatis in casu isto non facit aliud iudicium à iudicio retractus, cùm exceptio non faciat causam, sed de ea iudicetur, vt de principali. Bald. *in l* 3 *in additione, num.* 6. *ff ad exhibendum.* & sit vnicum iudicium. Paul. de Castr. *in l. filio præterito, sub num.* 6. *ff. de iniust. rupt. & irrit. testament.* Ex quo dicebant Domini non posse inferri à casu decisionum Putei, ad casum qui agitur omnino diuersum. *l. Papinianus exult. ff. de minor. l. si maritus. la prima*, vbi Baldus *C. de donationib. inter virum, & vxorem.*

6 Non obstat quod dicunt informantes pro Domino Petro non posse considerari diuersitatem rationis inter vtrumque casum, quia immò maximè viget, quando enim quid incidenter, & per viam exceptionis deducitur, non est necesse super eo pronunciare, nec pronunciari solet. *dicta l. prima*, vbi Bald. *in fine*, Salycet. *num.* 9. Paul. de Castr. *in dicta l. filio præterito, sub num.* 6. Abb. *in cap.* 1. *numero* 11. *circa finem, de ordin. cognitionum*, vbi Imol. *numero* 4. *& sub numero* 6. Sed an sit necesse, dicit quòd ita communiter tenetur Bero. *consilio* 34. *sub numero* 8. *versicul. sed quando exceptio, lib.* 3. Riminald. senior *consilio* 577. *numero* 8. *cum sequentib.* Asin. *in praxi* §. 18. *cap.* 2. *ad finem.* Fachin. *lib.* 1. *controuers. iur. cap.* 43. *versic. prima conclusio.*

Sufficit enim quòd pronuncietur super principa- 7
li, quia de necessitate, & tacitè censetur pronunciatum super incidenti. Bald. *in dicta l.* 1. *numero* 13. *& in l.* 2. *numero* 2. *in tertio notab.* vbi etiam Alberic. *columna* 3. *in principio. versicul. secunda quæstio*, & Salicet. *post numer.* 2. *eodem titul.* Imol. *in dicto cap.* 1. *numero* 6. Vnde cùm vnicum sit iudicium, & vnico fine terminandum, non est quòd expectetur decisio super qualitate vicinitatis, vt currat tempus ad retrahendum, aliàs dicere cogeremur quòd tempus deponendi non curreret, nisi post finitum negotium retractus per sententiam & rem iudicatam, quod esset valde absurdum.

Accedit quòd incidens assumit naturam, & qua- 8
litatem causæ principalis, vt latè per Riminald. iuniorem *consilio* 651. *numero* 120. *& sequent.* sic nullitas incidenter deducta via appellationis assumit naturam appellationis, & secundùm eam regulatur, licèt secus si principaliter deducatur. Anton. de Butr. *in cap. exhibita, sub num.* 16 *de iudic.* Contard. latè *in l. vnic. limitat.* 7. *num.* 6. *cum nonnullis seqq. C si de momentanea possessione.*

Ex quo infertur quòd vicinitas per viam exce- 9
ptionis deducta non potest dici præiudicialis iudicio retractus, itaut dum cognoscitur qualitas vicinitatis, sit super eo supersedendum, & propterea interim non currat tempus præfixum ad deponendum.

Quando verò vicinitatis quæstio principaliter mo- 10
uetur in iudicio separato, vel cumulatiuè, quod idem est, ad effectum de quo agitur, vt per Paul. de Castr. *in dicta l. filio præterito, num* 6. *in fine*. quia iudicium super vicinitate est præiudiciale iudicio retractus, vt dicit decisio Put. 50. *lib.* 2. pendente iudicio præiudiciali supersedendum erat in iudicio retractus. *l.* 1. *C. si quis aliq. test. probib.* Anchar. *cons.* 62. *n.* 8. Aym. *consil.* 280. *num.* 2. *& per totum.*

Alia quæ ex aduerso adducuntur, vel loquuntur 11
in terminis iuris communis, in quibus potest procedere, quòd pendente lite tempus non currat, & propterea non applicantur ad casum nostrum, quia depositum, vt præsupponitur, debet fieri lite etiam pendente inter vicinum super retractu, & ita fuit conclusum Dominum Petrum fuisse obligatum infra annum à die quo sciuit venditionem factam à Domino Horatio deponere pretium, neque excusari sub prætextu negatæ vicinitatis.

R. P. D. ORTEMBERGO.

Ferrarieñ. matrimonij. Veneris 18. *Iunij* 1610.

ARGVMENTVM.

Testes non idonei, & inhabiles, nunquid à testimonio repellantur, an verò eis de fide diminuatur, arbitrio iudicis remittitur: quando testes debeant esse omni exceptione maiores, & quando sufficiat eos esse idoneos.

idoneos. Quid de teste sollicitatore, & instrumentario, plutaque alia de testium fide, & probatione, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Testis odiosus parti non probat, num. 1. in fin.
Testis familiaris salariatus a testimonio repellendus, n. 2.
Testis procurator pro suo principali esse non potest, n. 3.
Testes reprobantes instrumentum, aut alios testes, nunquid debeant esse omni exceptione maiores, n. 5. & 6.
Testes omni exceptione maiores qui dicantur, ibid.
Testes de stylo Rotæ sufficit quòd sint idonei, etiam quòd non sint omni exceptione maiores, declara, vt num. 6.
Testis in causa sollicitator a testimonio repellitur, & quid si non erat salariatus, num. 7.
Testis sollicitator non deputatus à principali, sed ab alio, nunquid repellatur à testimonio, num. 9.
Testis instrumentarius censetur a partibus approbatus, nisi exceptiones de nouo superueniant, num. 10.
Testes inhabiles, & non idonei, nunquid in totum repellantur, an verò eis de fide diminuatur, arbitrio iudicis remittitur, num. 11.
Testis licèt possit cogi ad comparendum, & testificandum, non tamen tenetur comparere proprijs expensis, n. 14.
Testis qui sollicitauit alios testes, vt se ad examinandum venirent, nunquid a testificando repellatur, n. 4. & 14.

DECISIO LXXXIV.

1 POstquam in hac causa decisum fuit 6. Februarij 1609. matrimoniũ de quo agitur contractum fuisse per verba de præsenti, fuerunt examinati aliquot testes, quorum depositionibus exhibitis Veneris 11. Februarij proximè præteriti fuit propositum dubium, an esset recedendum à decisis, quo tempore non potuit capi resolutio, sed mandatũ fuit concordari summarium, & causam iterum proponi. Et placuit primo loco discuti exceptiones contra testes, quoniam vnus nomine Petrus Antonius Lima erat instrumentarius; alter verò Tiberius Cechallus extra instrumentũ. Contra Tiberium fuit oppositum quòd scripsit litteras ad Serenissimum Ducem Vrbini, & ad Comitem Hippolytum Rouarellum dicentem valde malè de isto matrimonio, vnde colligitur eius odium, quod omnem illi fidem abrogat. Crauett. *cons.* 6. *num* 32. Cephal. *cons.* 108. *num.* 15. cum duobus sequentibus.

2 Deinde quòd per duodecim annos circiter inseruiuit vti œconomus negotiorum actorum, & Procurator Com. Ioanni patri Dominæ Iuniperæ, & ipsimet D. Iuniperæ, conuẽta mercede octo scutorum menstrua, ideóque vt familiaris salariatus sit repellendus. gloss. *in cap. in litteris, in verbo de fam versic. Familiares, ibi mercen. de testibus l. 2. C. eod. tit.* Laurent. de Pin. *consil.* 44. *num.* 18. Gabr. *de testib. conclus.* 10. *de testib.* Puteus *decis.* 4. *num.* 2. *& seqq. lib.* 1. vbi pluribus prosequendo quòd concurrente familiaritate cum mercede, mercenarius non potest esse testis, quidquid sit in famulo, qui seruit sine salario, & in mercenario sine cohabitatione, accedit quòd alij duo fratres sunt in continuo seruitio Comitis Ioannis, quorum vnus est domesticus & cohabitator, alius Procurator in Hospitali Bondeni.

3 Præterea obiiciebatur quòd exercuisset officium Procuratoris comparendo in iudicio contra Iulium Cæsarem, & sic nihil probat. *c. Romana. de testibus lib.* 6. & quamuis diceretur illum non seruijsse dictæ Iuniperæ, sed Comiti Ioanni patri; tamen ipsemet nominatim fatetur se quoque seruijsse dictæ Iuniperæ, vltra quòd Comes Ioannes etiã est principalis in hac causa.

Denique obiiciebatur, quòd cum Lima altero teste, 4
& Comite Valerio Rouarello, qui prætendit dictam Iuniperam in vxorem, accessit Fanum, & ibi procurauit, vt alij testes se examinarent in causa contra D. Iulium Cæsarem, quod iudicium maximam suspicionem parit. Crauett. *d. cons.* 6 *n.* 4. Hippol. Marsil. *in l. vnicus. § stru quo vltro, num* 6. *ff. de quæstionib.* & probat affectionem erga causam, & partem, ideóque non probat, vt fuit dictum in Clusina pensionis 27. Martij 1575. coram Illustrissimo Domino Cardinali Blanchetto.

Quibus stantibus addebatur, instrumentum, quod facit probationem probatam, non posse infringi per huiusmodi testem, cùm ad hoc quando testes non sunt 5
adscripti in instrumento, requiratur, vt sint omnes exceptione maiores. Bartol. *in l.* 1. *§ si quis neget, num.* 12. *ff. quemadmodum testament. aper.* & ibi Imol. Bald. & Salycet. *in l. in exercendis. C. de fid. instrumentor.* Felin. *in cap. cùm Ioannes, num.* 44. *eodem tit.* Alexand. *consil.* 53. *num.* 2. *lib.* 7. Natt. *consil.* 95. *num* 10. Bero. *consil.* 147. *num.* 35. *in fine, & sequent. volum.* 2. Iste autem testis non potest dici omni exceptione maior, quia ex prædictis apparet illud habuisse affectionem erga vnam partem, & odium erga alteram, quorum alterutrum sufficit. Alexand. *consil.* 146. *num* 3. *lib.* 5. Ad hoc autem vt dicat, omni exceptione maiores, superare debet omnes quantumcumque friuolas exceptiones, adeò vt nulla sibi macula impingi possit. gloss. *in l.* 1. *§. item verborum, & in verbo idoneos. Instit. de inutil. stipulat. & in cap.* 1. *in verbo maiores. de consanguin. & affinit.* & notatur *in l. optimam. C. de contrahend. & committ. stipulat.*

Non obstat quòd Rota non seruet istum rigorem, dummodo testes sint idonei, vt asseritur fuisse dictum in Bononien. census 19. Octobris 1598. 6
curam R. P. D. Decano, quia adhoc tantùm allegata decisio in causa Parmen. status Mercurij 5. Iunij 1596. coram bo. me. Cardinale Seraphino. in qua non reprehenditur, sed declaratur dictum generale quòd testes reprobatorij debent esse omni exceptione maiores, & dicitur procedere ad reprobandum instrumentum, & ita intelligendum esse Prob. ad Monach. *cap.* 1. *num.* 11. *de testib. in* 6. dum dicit quòd probationes reprobatoriæ debent esse manifestissimæ in superlatiuo. loquitur enim ibi in qualitatibus testium requisitis, sed reprobandum instrumentum, vt patet ex num. præcedenti: non autem generale in omnibus testibus reprobatoriis, & contrariam opinionem, quòd requirantur testes omni exceptione maiores, alias tenuit Rota in Foroliuien. census 13. Nouembris 1589. coram bo. me. Orano. sed iste testis, neque idoneus dici potest, cùm sit familiaris, & salariatus, *dicto cap. in litteris*, & aliis suprà allegatis.

Contra Petrum Antonium Limam testem instrumentarium eadem ferè exceptiones opponebantur: in 7
tempore autem quòd fuerit sollicitator in hac eadem causa, vt ipsemet deponit, iuxta quintum, *& mi ricordo che in questa causa nella quale mi essamino, io hò sollecitato & portato scritture al notaro del Vescono*, &c. Idem habuit copiam totius processus, & scripturam sibi tanquam Agenti DD. de Rouarellis à Notatio causæ consignatam, vt in processu de partibus *fol.* 51 *& in summario, num.* 8. nec non intimare fecit R. P. D. Stellæ reuocationem mandatorum, quæ Comes Ioannes illi dederat ad capiendam possessionem bonorum in dotem assignatorum, & ad hunc effectum adduxit Notarium ad faciendum actum reuocationis in præsentia dicti R. P. D. Stellæ, quod etsi principale non concernat causam matrimonialem, tamen aliquo

H 2 modo

modo ab ea dependet; sollicitator autem etiam non salariatus repellitur, iuxta opinionem quam asserit communem. Adden. *ad consil. Roman.* 420. *versiculo, Sed his non obstantibus ne recedas a communi.* & ita nominatim tenet Imol. *consil.* 153. *num.* 5. *in fine lib.* 5. Felin. *in cap. cum à nobis, num.* 15. *de testamentis.* Socin. iunior *consil.* 88. *num.* 3. *&* 24. vbi respondet consil. Roman. Crauett. *consil.* 281. *num.* 5. Stephan. Aufrer. *in tractatu recusat. num.* 14. *versic.* 17. & facit ratio per illos allegata; quia non habens salarium videtur magis affici. Causarum sola affectio ipsum moueat: salariatum verò merces, alij autem plerique omnes loquuntur indistinctè. Quòd autem sollicitator sit idoneus testis si non percipit salarium, tenuit Roman. *dicto consil.* 410. & Ioann. Baptist. Ferret. *consil.* 79. *numero* 9. & ita videtur tenuisse Rota *decis.* 12. *de testib. in nouis.* & coram Cæsar. de Grassis *decis.* 4. *num.* 3 & de testibus, vbi tamen non omninò figit pedem; subiicit enim *in decis.* 4. quòd etsi multi Doctores hoc reprobent, tamen quia multa alia concurrebant, omnibus iunctis placuit sollicitatorem non repelli, sed seruari arbitrio. In proposito autem informantes pro Domino Iulio Cæsare prætendebant illum fuisse salariatum etiam in hac causa; nam vt deponit iuxta quintum, incepit sollicitare negotia, Comitis Ioannis ab anno 1597. & dicit se fecisse quædam negotiola de hoc anno, & anno sequenti, postea autem non sollicitasse negotia alicuius momenti, immò & paulo pòst subiicit se non seruisse dicto Comiti Ioanni, nisi dd. duobus annis proximè præteritis ante examen.

8 Cùm itaque immediatè ante examen subduxit rationes in quibus remansit creditor tam pro expensis, quam pro salario in scutis 100. salarium intelligendum videtur ratione seruitij in sollicitando, in hac causa, attenta maxime distinctione quam facit inter residuum dd. scutorum 100. & aliud residuum scut. 40. pro Comite Ioanne in causa ipsius ante quatuor annos, & quòd pro illis habuerat duo mandata scripta anno 1595. ex his saltem apparet quòd semper solitus fuerit seruire pro salario.

9 Nec applicatur limitario, quòd vbi sollicitator fuit deputatus ab alio, etiam à principali, non repellitur à testimonio. Rot. *dicta decis.* 12. Roman. *dicto consi.* 410. cum aliis quos allegat Gabr. *de testib. conclus.* 12. *num* 3. nam hoc in facto subsistit.

10 Nec facit quòd contra testem instrumentarium non admittuntur exceptiones personales, cùm fuerit à parte approbatus. §. *& licet, in verbo supplicijs. authentic. de testibus. l. si quis. de testibus.* Bald. *in l.* 2. *n.* 4 *& in l. parentes, n.* 4. *C. eodem tit.* Natt. *consil.* 95 *numero* 10. *& consil.* 166. *num.* 6. Crauett. *consil.* 56. *num.* 9. *&* 10. & fuit resolutum in causa Papien. matrimonij 17. Maij 1596. coram Illustrissimo Cardinale Mantica tunc Rotæ Auditore. Limitatur enim ista conclusio quando exceptiones superueniunt post factum instrumentum, tunc opponi possunt, quia non censentur remissæ. §. *si quis testibus, quæst.* 1. Bald. *in l.* 1. *num.* 6. *in fine. C. de testibus* Imol. *in l. ad testium.* §. *ad conditionem. ff. de testibus.* Alexand. *consil.* 191. *num.* 2. *vol.* 7. Surd. *consil.* 378. *num* 14. *vol.* 1. Speculat. *de testib.* §. *sæpe, versic. & nota, num* 5. Menoch. *de arbitr iudic. consil.* 105. *num.* 7. Anchar. modern. 9 *famil.* 71. *num* 5.

11 Placuit tamen Dominis hos testes non esse repellendos in totum, sed illis esse dandam fidem cum diminutione arbitrio Rotæ, in hoc enim multum versatur arbitrium iudicis. Bald. *dicto cap. cum Ioannes, num.* 13. *in fine versic. ego concordando.* Felin. *numero* 4. *versic. & in hoc. de fid. instrument.* Nam quoad primum, etsi fuerit familiaris domesticus, idcòque non idoneus; tamen in progressu causæ habenda erit ratio qualitatum illius, maximè quia negotium fuit gestum in loco remoto, quod aliter probari non potest quàm per familiares. Bellamer. *consilio* 43. *numero* 12. & in specie censuerunt hunc non esse repellendum ex eo quòd, requisiuit alios testes vt se examini subiicerent, quia requisiuit illos ad effectum vt se examinari facerent pro veritate.

Quod autem attinet ad Procuratorem, patrocinium 12
non præstitit in causa matrimoniali, sed in opponendo se Iulio Cæsari ne caperet possessionem bonorum dotalium vigore mandatorum Comitis Ioannis, nec ex eo quòd Comes Ioannes fecit ei beneficium, donando illi prædium valoris 100. scutorum, quia illo beneficio fuit affectus, non propter istam causam, sed quia legauit in ciuitate Venetiarum, & recuperauit bona maximi pretij, itaut potius videatur merces laboris, quàm beneficium.

Minus placuit exceptio periuri, eo quòd dicitur 13
nunquam se tractasse de maritanda D. Iunipera, quia etsi scripsit litteras ad Serenissimum Ducem Vrbini de tractu affinitatis inter Dominum Ioannem Baptistam Mozzarellum, & Comit. Rouarellos, illa facile inter se possunt conciliari. Quo verò ad testem instrumentarium, visum fuerit quibusdam Dominis non esse concludentes probatum quòd fuerit salariatus, & non placuerunt exceptiones sequentes.

Primò quòd habuit pecuniam pro viatico. Nam 15
etsi testis compelli possit ad comparendum, tamen non potest compelli ad comparendum propriis expensis. *cap.* 1. §. *contrarius* 4. *quæst* 7. *l. quoniam*. vbi gloss. *in verbo sumptus C de testib* *us.* Secundò quòd iuit Fanum cum Comite Valetio ad inueniendum testes producendos in hac causa, quia inde non sequitur quòd voluerit illos subornare. Tertiò quòd sit inimicus dicti Steliæ, quia etsi habuerit suspicionem quòd curasset iaculari bombarda in illum, vt deposuit in causa criminali; tamen postea comperta rei veritate cessauit huiusmodi suspicio. Quòd autem dixerit male, id non probatur aliunde quam per litteras Comitis Hippolyti, quæ non possunt ipsi præiudicare. Postremò cùm omnia deducta tendant ad effectum reprobandi instrumentum, & pars fateatur testes nihil deponere contra instrumentum, primùm erit discutiendum dictum testium, & postea considerandum, an exceptiones contra personas dirigantur ad hunc effectum.

R. P. D. PIROVANO.

Romana nullitatis census. 8. Nouembr. 1610.

ARGVMENTVM.

Contractus factus à muliere sine præsentia, & consensu proximiorum à statuto requisita sustinetur stante decreto iudicis, & præsentia curatoris ad id specialiter constituti, muliere afferente se non habere in loco proximiorem.

SVMMARIVM.

Mulieris contractus sine consensu proximiorum factus sustinetur stante decreto iudicis, & præsentia curatoris ad id specialiter constituti, afferente muliere non habere in loco proximiorem, num. 1.

Decretum

Decretum iudicis habet præsumptionem pro se, ne dum quoad solemnitatem requisitam pro iustitia, sed etiam quoad solemnitatem requisitam ad validitatem decreti, ibid.

Mulier, seu minor prohibitus à statuto contrahere sine consensu proximiorum, si contrahat, sine tali consensu, contractus non redditur nullus, nisi probetur quòd tempore contractus aderant proximiores, & quòd potuerunt interuenire, num. 2.

DECISIO LXXXV.

1 DOmini approbarunt sententiam Rotalem, quia obiectus qui pro parte Domini Maroldi contra census validitatem apponitur, non sufficienter probatur, nempe quòd huius census constitutione non interuenerint proximiores Statiliæ, licèt in Vrbe reperiantur contra dispositionem statuti Vrbis *cap.* 151. *lib.* 1. annullatus contractus mulierum sine huiusmodi nullare. Nam cùm census fuerit per Statiliam constitutus cum decreto iudicis, & præsentia curatoris ad id specialiter constituti, satis de illius validitate constare dicitur, cùm pro decreto iudicis præsumatur ne dum quoad solemnitatem requisitam pro iustitia. Alexand. *consil.* 125. *num.* 5. *lib.* 1. *& consil.* 89. *num.* 5. Menoch. *de præsumpt. lib* 2. *præsumpt.* 75. *num.* 5. sed etiam quo ad solemnitatem requisitam ad validitatem decreti. Alciat. *de præsumpt. reg... præsumpt.* 9. *&* 14. *in principio*. Surd. *consil.* 39. *n.* 7. *vol.* 1. & ideo volenti venire contra decretum incumbit manifestè onus probandi illius nullitatem tanquam fundamentum suæ intentionis. *l. minus grauis. C. de testamentis. l. qui à curat. C. de eden. l. si minorem. C. de in integr. restitut. l. verius ff. de procurat.*

2 Quæ probatio non affertur, quia licèt testes pro Maroldo dicant adfuisse in Vrbe Antonium Grifolinum maritum Hortensiæ sororis Statiliæ, & detur fides præsentiæ eiusdem Antonij dum Notarius Actuarius in ea attestetur eodem die 20. Februarij quo instrumentum census celebratum fuit, eum coram iudice Capitolino comparuisse, & consequenter interuenire potuisse. Castren. *consilio* 124. *dubio* 2. *lib.* 1. Crauett. *consil.* 80. *num.* 4. Tamen probatum non est, quòd de dicto tempore Hortensia Statiliæ soror viueret, prout requirebatur ad concludendum, affinitatem quæ per mortem vnius ex coniugibus potuit esse dissoluta. *l. cui eorum. §. affinitates*, vbi Bartol. & Bald. *ff. de postulando.* gloss. *in l. sed hoc, in verbo succurrendum. ff. de re iudicat.* Tiraquell. *de retract. quòd cessante causa part.* 1. *num* 27. *&* 31. Rota Perusin. *decis.* 2. *num.* 17. *part.* 1. Vrsil. ad Afflict. *decis.* 46. *num.* 14. Et certum est quòd tale statutum requirens proximiores, intelligi debet de his qui sunt tales de tempore celebrati contractus, non de illis qui desierunt esse. *dicto §. affinitates*, & probarunt Castrens. *consilio* 249. *numero* 1. *lib.* 2. Dec. *consil.* 222. *num.* 1. *& sequentibus*. Tiraquell. *de retract. lignag. §.* 1. *gloss.* 9. *num.* 96.

Atque ita cessante præsupposito affinitatis extractum sustineri, fuit resolutum.

R. P. D. MANZANEDO.

Elneñ. Caɛrrariæ. Veneris 10. *Decembris* 1610.

ARGVMENTVM.

Reus, & possessor beneficij an, & quando teneatur suam possessionem, & gratiam iustificare.

SVMMARIVM.

Reus, & possessor non grauantur onere probandi, nec tenentur ad iustificationem suæ gratiæ, num. 1. *&* 3.

Subrogatus in possessionem defuncti, vel resignantis subsequuta reali apprehensione possessionis sortitur omnes qualitates possessionis quam habebat ipse defunctus, vel resignans, in cuius possessionem quis subrogatur, numero 3.

Reus, & possessor grauatur onere probandi titulum suæ possessionis quando contra ipsum vrget iuris assistentia, num. 4. *declara, vt num.* 6. *&* 7.

Beneficium regulare requirit personalem residentiam, numero 5. *vbi secus in beneficio simplici. declara, vt numero* 7.

Beneficij collatio per viam commendæ dicitur habere palliatam dispensationem, num. 8.

Possidens beneficium vigore dispensationis tenetur iustificare dispensationem stante resistentia iuris communis, num. 8.

DECISIO LXXXVI.

PRoposito dubio 17. Maij & 25. Iunij præsentis anni, cui incumberet onus probandi. Dominorum suffragia in diuersas sententias tenderunt, ex quo semel, & iterum fuit dictum, non liquet, vnde hodie eodem dubio reproposito, & vtraque parte informante fuit capta resolutio contra monasterium, & quòd illi onus probandi incumberet, cùm Franciscus sit possessor legitimus immissus iudicis auctoritate vigore tituli Canonici, nempe litterarum Apostolicarum gratiosæ subrogationis, quarum tria requisita iustificauit, & sic tanquam possessor est reus, & non grauatus onere probandi, textus *in l.* 2. *ff. de probat. l. actor. C. eod. tit.* & notatur *in cap. sine manifestè* 12. *quæst.* 1. *& in cap. nulli ead. causa. quæst.* 5. & in specie quòd non teneatur ad iustificationem suæ gratiæ, est *decis.* 593. *in fine part.* 3. *diuersor.* & intrat conclusio, quòd actor, non verò reus & possessor teneatur suscipere onus probandi, ex superiùs adductis, & fuit latè dictum coram me in vna Viceñ. parochialis castri Tertioli 16. Nouembris 1609. vbi concluditur Capitulum esse reum, quia possessor est, & sic onus probandi spectasse ad aduersarium. 1

Quæ magis procedunt, cùm Franciscus non nitatur sola possessione, sed prædicto titulo Apostolico gratiosæ subrogationis, quem cùm iam iustificauerit, satisfecisse videtur regulæ ex aduerso adductæ, quòd quando actor suam intentionem fundauit, teneatur reus, & possessor suam exceptionem, seu titulum iustificare, ad text. *in l. quinquaginta. ff. de probationib. l. si quidem C. de excep.* gloss. *in l. exceptionem. C. de probat.* & vtrobique DD. Bald. *in l. frustrà in* 1. *oppositione, C. eod.* Aymon. *consil.* 226. *num.* 6. Bellam. *decis.* 76 *num.* 3. *vers. Tenetur enim reus*, & fuit dictum coram bo. me. Orioleñ. in Cæsaraugustana parochialis 14. Nouembris 1583. & coram bo. me. Card. Pamphilio in firmatoria beneficij 13. Maij 1596. 2

Vlteriùs, quia cùm Franciscus fuerit subrogatus in possessionem Baltassaris sui resignantis, qui erat plusquam decennalis possessor, & per hãc subrogationem subsecuta reali apprehensione possessionis per Franciscum qualitates possessionis dicti resignantis transierunt in subrogatum, vt fuit dictum in vna Brachareñ. beneficij de Padornello 27. Iunij 1607. coram R.P.D. meo Sacrato, videtur quòd sicut contra Baltassarem resignantem, si monasterium agere voluisset, atque illum repellere à possessione Camerariæ, sine dubio Baltasser non fuisset grauatus onere iustificandi suam gra- 3

tiam, sed ad monasterium spectasset ostendere defectum tituli ipsius, ex Abb. *in cap cùm venissent. n.8. de inst.* & ibi Imol. *n.19.* & Butr. *n.12.* Capyc. *decis.189. n.10.* ita etiam videtur dicendum in Francisco resignatario, qui nititor non resignatione aut titulo commendæ, sed simpliciter subrogatione specialiter expedita ad possessionem resignantis, vt si monasterium velit illum excludere, debeat ostendere defectum tituli, non autem petere ab illo, quòd iustificet suam gratiam, ad trad. per Cassad. *decis.1. num.3. vt lit. pend.* Mohed. *decis.9. eod. tit.* Put. *decis.214. lib.1.* cùm possessio resignatarij capta in vim gratiosæ subrogationis non dicatur noua, sed continuatio illiusmet quam habebat resignans. Tiraq. *in tract. le mort saysit, p.2. declarat.6. n.10* & est decisio Paleotti in Perus. parochialis S. Crucis 24. Decemb. 1557. & fuit dictum in dicta Brachateñ. beneficij de Padornelio, & in Salamant. beneficij 26. Iunij 1598. coram bo. me. Litta.

4 Quibus non obstat, quòd data iuris resistentia incumbat onus probandi reo, & possessori. notant communiter scribentes *in cap. vt vnusquisque, de pecul. cleric. & in cap. cùm in officijs, de testam. & in c. ex insinuatione, de procur. & in cap. consistientus de electio,* & ibi Innoc. & est gloss. *in l. sine possidetis, in verbo facti sunt. C. de probat.* communiter recepta, teste Curt. Iun. *cons.90. n.3.* & Calderin. *cons.10 de probat. num.1. in fin. & n.2.* Oldrad. *cons.156. n.2.* Card. *cons.63. n 5. & seq.* & fuit dictum in vna Cæsaraugust. decimarum 3. Iunij 1577. coram bo. me. Card. Seraphino.

Resistentia autem iuris, & sic fundata intentio monasterij contra Franciscum eliciebatur ex eo quòd cùm ista Cameraria sit beneficium regulare, non sit conferenda nisi regularibus professis eiusdem monasterij. text. *in cap. cùm singula. §. prohibemus. de preb. in 6.* & ibi Doct. Henric. Boic. *in cap. dilectus, à n.3 vsque ad n 8. de concess. preb. & in c. Abbati sancti. de verb signif. n.10. & seq.* Præposit. *in cap. nullus, num.4. 61. distinct.*

5 Item & ex eo, quòd ista Cameraria requirat personalem residentiam, cùm sit regularis, ad text. *in Clem.1. §. cæterùm,* & ibi Vital. *n.6. de stat Monach.* Felin. *in cap. cùm omnes. n.33. vers. quartus casus est, de constit.* & Franciscus narrauerit in sua gratia commendam esse beneficium simplex personalem residentiam non requirens, &c.

6 Quia fuit satisfactum negãdo quòd ius resistat quin beneficia regularia possint dari authoritate Apostolica vigore tituli subrogationis gratiosæ productæ in actis & iustificatæ. Et quamuis commenda non fuerit iustificata, nihil Francisco interest, cùm ipse nec illa vtatur, nec illam alleget, nec petat canonizationem illius, sed absolutoriam, ad quam sufficit ostendere suam possessionem non habere resistentiam iuris, & esse legitimè & iuridicè apprehensam, nec debet cogi ad probandum, quæ non spectant ad fundandam suam intentionem. Oldrad. *consil.229. num.3.* Ægid. *dicta decis.76. num.4. & 5.*

7 Et ad narratiuam de non requisita residentia personali, fuit responsum istam narratiuam non legi in titulo Francisci gratiosæ subrogationis, quo ipse nititur, nec vsque dum produxit aliquem titulum commendæ cum dicta narratiua. Et quando monasterium detegerit vitium possessionis Francisci per inualiditatem tituli, seu prouisionis sibi factæ, tunc Franciscus poterit probare suam commendam sine dicta narratiua, cùm in beneficialibus detur pluralitas titulorum, & possit quis dicere hunc non esse meum titulum, vt sæpe fuit dictum.

8 Ex quibus infertur responsio ad illud, quòd cùm Franciscus possideat vigore gratiæ dispensatiuæ, nempe commendæ, quæ est quædam palliata dispensatio, Cassad. *decis.13. n.13. de priuileg.* intrant prædicta cons. Calder. & Oldrad. dicentia, quòd reus possidens vigore dispensationis, illam teneatur iustificare, stante resistentia iuris communis, quia negatur Franciscum vigore commendæ, sed tantùm gratiosæ subrogationis iam iustificatæ possidere, cui non resistit ius, ex supradictis; & quamuis prædicta doctrina eliciatur ex prædictis consulentibus, & in se sit vera, illi tamen non dicunt, quòd vltra titulum necessarium ad iustificandam possessionem teneatur possessor alium titulum iusticare.

Ex quibus sic resolutum fuit.

R. P. D. MANZANEDO.

Ianneñ. domorum. Luna 20. Decembris 1610.

ARGVMENTVM.

Attentata non causantur per actus causam diuersam respicientes quid in commissione operetur clausula, *Quam, & quas,* & clausula *rebúsque alijs.* Cætera vide in summariis.

SVMMARIVM.

Attentata non causantur per actus causam diuersam respicientes, num.1.

Clausula Quam, & quas, *non operatur, nec extenditur vltra expressa in commissione, num.2.*

Clausula rebúsque aliis, *&c. coniungitur cum verbis sequentibus, videlicet* in actis deducendis, *&c. ibidem.*

Attentare non dicitur continuans suam possessionem, numero 3.

Quasi possessio quando inducatur ex vnico actu, num 4.

Extensio ex identitate rationis expressa in dispositione facienda est de casu ad casum, num.5.

DECISIO LXXXVII.

Visum fuit Dominis non constare de attentatis, ex 1
eo quòd commissio obtenta per Patres regulares respiciat tantùm emptionem de domo Romei & Leliæ Spinolæ per Patres Iesuitas factam, non autem domum istam vltimò per ipsos ad annum conductam. Vnde nec inhibitio vigore dictæ commissionis emanata illam excedit, nec amplectitur prædictam istius domus conductionem, ex qua sequitur quòd istæ sint causæ diuersæ, & sic intret regula quòd attentata non causentur per actus causam diuersam respicientes. Ruin. *consil.75. num.9. & sequent. lib.1.* latè Lancellot. *de attentat. 2. part. cap. 4. de attentat. lit. pend. limitat.2.* Verall. *decis.59. part.1.* & fuit dictum coram me in vna Mediolaneñ. optionis 27. Iunij 1608. ex diuersis enim non fit illatio. *l. Papinianus exuli. ff. de minor.* cum vulgaribus.

Nec obstare videbatur clausula *quam, & quas*, per 2
quam deductum censetur omne ius, quia virtus istius clausulæ non operatur, nec extenditur vltra expressa in commissione, cùm videatur restricta per subsequentem clausulam *de & super præmissis,* &c. & ad clausulam, *rebúsque alijs*, &c. fuit responsum illa verba iuxta stylum coniungi cum sequentibus verbis, ibi, *in actis deducendis*, &c. & sic dictam clausulam non extendi ad non deducta, & per consequens ad conductionem ad annum istius domus.

Vlteriùs quia, vt præsupponitur, à mense Iunij an- 3
ni 1601. vsque ad mensem Maij anni 1608. Patres Iesuitæ habuerunt conductam, & habitarunt domum

Ioannis

Ioannis Baptistæ Spinolæ sitam intra 140. cannas à monasterio sancti Siri Patrum regularium, illis non reclamantibus, ex quo inferebatur ad quasi possessionem conducendi dumus intra dictum spatium 140. cannarum saltim ad effectum euitandi attentata, cùm sit regula quòd continuans non attentat. *cap.* 1. vbi Abb. *num.* 1. *&* 4. *vt lit. pendent.* Put. *decis.* 223. *num.* 3. *lib.* 1. cum aliis per Lancellott. *de attentat. post inhibition. limitatione* 9.

4 Nec ista possessio fuit visa suffragari tantùm quoad illam domum, quam inhabitarunt Patres Iesuitæ intra dicta spatia, non autem quoad alias postea conductas, quia cùm Patres regulares prætendant habere ius prohibendi ne conducant in genere domus intra dicta spatia, conductjo de quauis domo facta intra dictas cannas 140. causat quasi possessionem contra illud ius generale, cùm vnicus actus illam inducere sufficiat quoad alios actus sub eodem genere, vel eadem spe ie comprehensos, Ioan. And. *in cap dilectus n.* 4. *de capell. monach.* quem refert, & sequitur Socin. *consil.* 111. *num.* 4. *lib.* 1. & dixit Rota apud Cantuc. inter impress. *decis.* 17. *num.* 4. *part.* 2.

5 Quæ autem deducebantur circa constitutionem Clementis V. prohibentem intra 140. cannas ædificare & construere monasteria, &c. quasi illa constitutio loquatur tantùm de ædificando & construendo, non verò porrigatur ad conducendas domus, non placuerunt Dominis, cùm potius istæ conductiones videantur etiam comprehensæ in dicta constitutione, ex idẽtitate rationis finalis in proœmio expressæ, nempe pro euitandis æmulationibus, & dissensionibus & scandalis inter Religiosos, quæ ita militat in domo à Religiosis per conductionem habitata sicuti in constructa, vel per ipsos ædificata, vnde & ad conductionem venit extendenda, ad tradita per Aym. *consil.* 221. *num.* 6. *&* *consil.* 227 *num.* 6. *&* 7. & per Socin. iun. *consil.* 3. *num.* 11. *lib.* 3.

Nihilominus hæc visa fuerunt respicere negotium principale, cuius discussio non est facienda in hoc articulo attentatorum, ad quæ euitanda sufficit conductionem ad annum istius domus non esse comprehensam in commissione & inhibitione, ex supradictis.

R. P. D. MANZANEDO.

Viceñ. parochialis castri Tercol. Veneris 14. Ianuary 1611.

ARGVMENTVM.

De iustificatione gratiæ, & impetrationis Ecclesiæ vacantis ob non factum concursum infra sex menses, iuxta constitutionem Pij V. à die vacationis, multa notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Negatiua gratia quòd beneficium vacauit per non habitum concursum infra sex menses iuxta constitutionem Pij V. probanda est per impetrantem, num. 1.

Ordinarij notitiam, vt scientiam allegans, illam debet probare, num. 4.

Testes deponentes per verbum puto, *nihil probant, ibid. in fine.*

Testes deponentes super negatiua per verba non, audiui, *nihil probant, num.* 5.

Notarij fides super negatiua actorum non probat, nisi fuerit iurata, & per eum extracta parte citata, n. 6.

Probatio non concludit data possibili veritate contraria, ibid. in fine.

Ecclesia parochialis Regularis conferri potest sine concursu, num. 8. *in fine.*

Concursus iuxta constitutionem Pij V. infra sex menses à die vacationis non requiritur in collatione parochiæ regularis, ibid. in fine.

DECISIO LXXXVIII.

Gratia D. Honofrij visa fuit Dominis non iusti- 1
ficata quoad narratiuam reseruationis ob non seruatam formam constitutionis sanct. mem. Pij V. & cùm præcipuum fundamentum istius reseruationis consistat in prædicta negatiua, illa est concludenter probanda per Honofrium, iuxta gloss. *in l.* 2. *ff. de probat.* Bart. *in l. in illa num.* 3. *de verbor. obligat.* Ancharan. *consil.* 254. *num.* 4. & est communis ex adductis per Gabriel. *lib.* 1. *commun. tit. de probat. conclus.* 6. Paris. plurib. relatis *de resignat. lib.* 11. *quæstion.* 14. *num.* 9. & in terminis de impetrantibus iuxta constitutionem fel. recor. Pij V. ob non factum concursum, fuit decisum coram Otano in Salamantina parochialis 21. Iunij 1594. & in Cæsaraugustana parochialis de Meleglia coram bon. me. Cardinali Pamphilio 8. Nouembris 1599.

Sed sic est quòd prædicta negatiua non probatur, 2
opus enim erat ad illius, & sic istius gratiæ iustificationem duo probare, alterum quòd de tempore impetrationis huius parochialis adhuc vacaret, cùm narratum fuerit etiam de præsenti vacare. Alterum verò non obseruantiam dictæ constitutionis, vt fuit dictum in eadem Cæsaraugustana de Meleglia. Et quoad primum nullo omnino super hoc articulo datur probatio.

Quoad secundum verò Honofrius duos testes in- 3
duxit ad probandum Episcopum intra sex menses à die vacationis per obitum Gabrielis non fecisse concursum de dicta parochiali, nec illam contulisse, quod nequaquam testes probare videntur. Primus enim deponit, Ego scio quòd ordinarius Vicen. non contulit Ecclesiam parochialem castri Tercolis intra sex menses post obitum Gabrielis, nec minus existimo quòd vsque in hodiernum diem illam contulerit. In qua depositione inspectis sex primis mensibus, in quibus deponit de sua scientia, non deponit testis quòd Episcopus habuerit scientiam dictæ vacationis, nec hoc alibi probatur, sed sic est quòd sex menses assignati ordinariis collatoribus in dicta constitutione Pij V. ad conferendum incipiunt currere à die quo ordinarius sciuit, vel scire debuit vacationem. latè Rebuff. *in prax tit. de deuolutionib. n.* 10. Rot. *diuersor.* 481. *part.* 1.

Qui autem se fundat in notitia ordinarij, & illam 4
allegat, debet illam probare. Milis *in verbo patronatus. versic patronus si intra quadrimestre*, Rebuff. *vbi suprà num.* 12. Quin, vt & dicti sex primi menses inciperent currere, oporteret probare quòd ipsamet die vacationis ordinarius habuerit de illa notitiam. quod nullatenus probatur, & potiùs videtur probari ignorantia ordinarij de dicta vacatione, cùm Gabriel, per cuius obitum vacatio contigit, non obierit in diœcesi Viceñ. sed in quodam loco diœcesis Barchinoneñ. Quatenus autem iste testis deponit, nec minus putare quòd ordinarius istam Ecclesiam contulerit vsque in hodiernum diem, certum est istam probationem per verbum *puto*, non releuare. Alex. *consil.* 91. *num.* 5. *lib.* 6. Decian. *consil.* 14. *num.* 21. *lib.* 2. *&* *consil.* 62. *num.* 11. *lib.* 3.

Secundus verò testis minus probare videtur, cùm 5
deponat per hæc verba, Ego nunquam audiui, quòd Episcopus Viceñ. contulerit istam parochialem infra

sex menses, nec minus audiuit quòd illam contulerit vsque in hodiernum diem; etenim si iste testis prædicta non audiuit, non sequitur quòd alij non audiuerint, vel quòd prouisio fieri non potuisset.

6 Vlteriùs Honofrius pro eadem iustificatione produxit fidem Notarij actuarij attestantis, quòd in libris Episcopatus non reperitur adnotatus concursus de ista Ecclesia, cùm tamen Domini non censuerint fidem adhibendam esse, fuit enim data lite pendente in Rota, & prout in diligentiis quæ fiunt in Curia, deputantur duo officiales, qui referre debent medio iuramento, & pars citari debet ad videndum fieri diligentiæ relationem, & aliàs non tenet, vt per Verall. *decis. 265. part.* 1. Videtur quòd in partibus pro dicto concursu reperiendo in dictis libris pars esset citanda, & à Notario referente præstandum iuramentum, quæ cùm fuerint omissa, videtur quòd dicti Notarij relationi non sit standum. Vltra quòd videbatur non esse necessariò describendam in dictis libris adnotationem concursus, & cùm potuerit non adnotari ista fides, non probat per necesse, sufficit enim aliquid esse possibile, vt probatio non concludat. Castren. *in l. penult. §. docere, n. 4. ff. ne quis eum qui in ius.* Dec. *cons. 37. n. 9. versic. præterea etiamsi dicto dominio.*

7 Nec minus prædicta probatio elicitur ex actibus consideratis circa possessionem Capituli probandam in decisione coram me in ista causa facta 16. Nouembris 1609. Capitulum enim accepit possessionem post annum à die vacationis huius Ecclesiæ, & sic fieri poterit concursus & prouisio ante Capituli possessionem, quin & postea illo possidente etiam de facto: non impediebatur enim Episcopus facere concursum de ista Ecclesia, & de illa prouidere etiam Capitulo possidente, & non citato, quamuis non possit possessorem remouere nisi præuia citatione. *cap. licèt Episcopus,* & ibi gloss. *in verbo conferre. de præben. in 6.*

8 Nec etiam facit quòd Episcopus approbauerit Vicarios deputatos à Capitulo. Nam istæ approbationes non excludunt possibilitatem concursus, & prouisionis antecedentis, cùm factæ sint post plures annos à tempore vacationis, & à diuersis Episcopis. De tempore enim obitus Gabrielis erat Episcopus D. Petrus Giasme, & postea successit D. Ioannes Villa, & successiuè D. Franciscus Robusterius, vnde istæ æquiuocæ probationes, & allegationes non satisfaciunt concludenti probationi requisitæ in hoc casu. Tum etiam Domini mouebantur ex eo quòd ista præpositura sancti Fructuosi sit Regularis monasterij B. Mariæ de Stagno Canonicorum regulariũ ordinis sancti Augustini, prout probatur ex donatione de illa facta dicto monasterio per Episcopum Viceñ. de anno 1204. quæ sortita fuit effectum, cùm Abbas dicti monasterij illam contulerit Canonico eiusdem monasterij, & Episcopus Viceñ. iure deuoluto alium Monachum de illa prouidit. Quod confirmatur ex quo pluries fuit data in commendam Clericis secularibus, vnde intrat conclusio, quòd parochialis regularis non comprehenditur sub ista constitutione Pij V. nec in illis habet locum concursus, vt censuit sacra Congregatio interpretum sacri Concilij Tridentini, quam refert Modernus *super reg. 8. gloss. 6. numer. 162. versic. duodecimò & vltimò.*

9 Quibus non obstat extinctio ordinis Regularium sancti Augustini in principatu Cataloniæ, & secularizatio omnium beneficiorum dicti ordinis facta per fel. record. Clement. VIII. quia non ex eo sequitur extinxisse iurisdictiones & potestatem conferendi quam habebant dicti Abbates, & sic possent conferre ista beneficia olim regularia, etiamsi hodie reperiantur secularia. Vltra quòd idem Clemens VIII. in dicta secularizatione reseruauit in perpetuum sibi & sanctæ Sedis dispositioni dumtaxat prædicta beneficia tam tunc vacantia, quàm deinceps vacatura, ac illorum proprietatem & dominium, vnde nullus inferior ordinarius poterat istam Præposituram prouidere, nec ratione illius concursum facere. ad text. *in cap. vt nostram. de appellationibus. & cap. si eo tempore. de electione in 6.*

Sed quia Honofrius admisit prædicta respectu Præposituræ olim regularis, hodie verò iam secularis, negat autem idem esse dicendum de parochiali quam impetrauit, quasi non sint parochialis, & Præpositura vnitæ: vnde licèt verum sit quòd idem fel. record. Clemens VIII. Præposituram istam vniuerit cum suis annexis mensæ Capitulari Viceñ. prout de vnione constat ex litteris Apostolicis. Difficultas est, an ipsa parochialis sit vnita Præposituræ, de quo tamen particulariter erit videndum, quamuis Domini valde inclinabant pro vnione, vel quòd Præpositura & parochialis sint vnum & idem beneficium ex datis per Capitulum in suo summario, vbi dantur plures actus, in quibus tam summus Pontifex, quàm ordinarius Viceñ. enunciant istam Ecclesiam parochialem Præposituræ de Castel Tercol. & ipsi Præposituræ animarum curam imminere, & non datur aliqua prouisio simpliciter facta de Ecclesia parochiali; attamen cum præsupposito quòd parochialis & Præpositura sint vnum tantùm beneficium, aut alterum alteri vnitum, intrare dicebant Domini aliam conclusionem, nempe quòd parochialis vnita dignitati non subsit dispositioni Tridentini *sess. 24. cap.* 18 nec concursui, vt censuit eadem sacra Congregatio, & refert idem Modernus *super dicta regula 8. gloss. 5. §. 7. num. 13.* 10

Ex quibus sic fuit conclusum.

R. P. D. PENIA.

Recanateñ. hæreditatis. Mercurij 19. Ianuarij 1611.

ARGVMENTVM.

Directa substitutio nunquid ex coniecturis induci possit, est magistralis decisio in hoc articulo.

SVMMARIVM.

Substitutio directa induci non potest ex coniecturis, n. 2. contrà num. 3. resolue vt num. 4.

DECISIO LXXXIX.

IN dubio, quod vtraque parte informante proposui, quæ opinio sit magis vera in illo articulo, an directa substitutio possit induci ex coniecturis, pro parte negatiua potissimum ponderabant sequentia. 1

Primò text. *in l. 1. ff. si tab. testam. extab.* vbi si nomen hæredis inconsulto testatore deletum est, non competit bonorũ possessio secũdùm tabulas, & redditur ratio, quia ex cõiectura non propriè hęres scriptus videtur, & consequenter, qui est ex coniectura hæres, propriè non dicitur hæres, vnde sicut institutio propriè hæredis non inducitur ex coniecturis, ita nec substitutio directa, quæ est secunda institutio. *l. 1.* vbi gloss. & Doct. *ff. de vulg.* 2

Secundò text. *in l. iubemus. C. de testam.* vbi testator in testamento nuncupatiuo nomen hæredis voce exprimere debet: in testamento autem in. scriptis exprime

primete debet literis manu propria exaratis; ergo sicut institutio non potest subintelligi per coniecturas, ita nec substitutio.

Tertiò text. *in l. si quis ita hæres instituatur, si legitimus heres non fuerit. ff. de hæred. instit.* vbi si extraneus sit institutus hæres, vel sub hac conditione, si legitimus hæres hæreditatem vendicare noluerit, non potest esse hæres illo vendicante, & sic legitimus hæres succedit defuncto, quærit ibi gloss. an ex testamento, vel ab intestato, & concludit succedere ab intestato, & tamen coniectura ibi poterat sumi expressè ex testamento, cùm legitimus esset positus in conditione, & sic etiam si probetur, quòd institutio in testamento non inducitur ex coniecturis; ergo nec substitutio.

Quartò text. *in l. ex facto etiam. ff. de hæred. instit.* vbi, *si dixerit testator, si Seius hæres non erit, quem tamen non instituerat, Sempronius hæres esto.* dubitatur, an Seius possit esse hæres, si velit? & videbatur posse, cùm in eius defectu videretur Sempronius vocatus. Respondetur tamen negatiuè, & sic quamuis ibi esset vrgens coniectura, quòd Seius esset institutus, tamen non inducitur institutio.

Quintò text. *in l. Gallus, in princ.* iuncto *§. in omnibus. ff. de liber. & posthum* vbi tradita formula instituendi nepotem posthumum traditur consilium, vt aliqua ex parte filius mihi hæres non erit, instituo posthumum eum ex eo mè mortuo nasciturum, quia filius videretur præteritus, & est text. similis *in l. si quis cum, in fin. ff. de vulg.* quamuis esset coniectura pro institutione filij.

Sextò text. *in § in primis. Instit. de fideicommiss. hæredit.* vbi si testator coram septem testibus rogauit Titium, vt cùm primum poterit hæreditatem adire, eam Caio restituat, Titius non censebitur institutus, non obstante quòd in necessariam consequentiam colligeretur quòd testator volebat eum instituere ex parentibus testamenti verbis. ergo non sufficiunt coniecturæ.

3 Pro parte affirmatiua inducebantur infrà posita.

Primò text. *in l. Titius. & Seius, cum l. seq. de hæred. instit.* vbi si Titius & Seius sunt instituti in hæc verba, *Vter eorum viuat,* vtroque viuente ambo sunt hæredes; altero verò mortuo, is qui superest, ex asse hæres est. Reddituaratio *in l. seq* quia tacita substitutio inesse videtur institutioni, & gloss. ibi intelligit de vulgari; ergo vulgaris inducitur tacitè ex coniecturis.

Secundò text. *in l. 2. C. de inoffic. testam.* vbi mater duos filios instituit, & tertius sibi natus est in puerperio, & rescribit Imperator, quòd repentini casus inæquitas per coniecturam maternæ pietatis emananda est, & sic ibi institutio tertij filij, quæ penitus omissa erat, suppletur ex coniectura sumpta ex pietate materna. ergo multo magis potest ex coniecturis induci directa substitutio.

Tertiò text. *in l. si quidem testamento. ff. de vulg.* in illis verbis etiam videri voluntarem testatoris fuisse, vt tertio gradu scriptos hæredes ita demum substitueret, si tota hæreditas vacasset. & sic ibi substitutio, & quidem directa, inducitur ex præsumpta mente testatoris.

Quartò text. *in l. iam hoc iure. ff. de vulg.* vbi si pater impuberi filio in vnum casum substituisset, puta vulgariter, pupillariter tantùm in vtrumque casum substituisse intelligitur, & sic vulgaris in pupillari contenta, & è contra inducitur ex coniectura, quod videtur apertius probari in eadem *l. In fin.* ibi, *ita enim in altero vtraque substitutio intelligitur, si voluntas parentis non refragetur.*

Quintò text. *in l. Lucius Titius la 2. ff. de hæred. instit.* vbi est sermo de substitutione vulgari, ibi, *si pater priusquam hæreditatem adiret, decessisset relictis liberis,* &c. vbi deducitur, quòd si decessit cum liberis, succedunt vigore substitutionis, si concurrunt aliquæ coniecturæ, vnde inducitur, quòd filij in conditione positi possint succedere, per vulgarem, si aliqua coniectura concurrat, & sic ibi inducitur vulgaris substitutio, licèt non sit expressa, ex eo quòd filij positi in conditione, & aliæ coniecturæ concurrunt.

Sextò text. *in l. ex facto. ff. de vulg. & pupill.* vbi in exemplari, quæ est directa, proceditur per coniecturas, prout illam allegat Dec. *in l. pen. not ab. 4. C. de impub. & aliis subst.*

Septimò text. *in l fin. C. de instit. & subst.* vbi Imperator ad inducendam pupillarem, quæ est directa, dicit voluntatis eam quæstionem, quod notant ibi communiter Doctores.

Octauò text. *in l. pen. C. de impub. & aliis subst.* ibi, *cogitasse enim patrem.* vbi deducitur ex cogitatione patris induci reciprocam substitutionem directam inter filios, licèt non sit expressa in testamento.

Hæc potissimum magna contentione, & subtilitate 4
inducebantur per Aduocatos vtriusque partis, quæ non minori diligentia fuerunt per Dominos ponderata, & discussa, qui cùm animaduertissent ex vtrinque allegatis magnas, ac ferè incredibiles oriri difficultates, præsertim, cùm ad leges vtrinque allegatas, vtrinque vel veræ, vel probabiles, vel subtiles responsiones adhiberentur, vnde articulus reddebatur magis anceps, & dubius; omissa illa inspectione, quæ opinio sit magis vera, in hanc sententiam iuerunt, posse in aliquo casu induci vulgarem directam ex coniecturis.

Quales autem sint illi casus, & quales coniecturæ, timandum, & exquirendum esse in verbis testatoris in concreto, siue in indiuiduo. nam in abstracto difficulter certa regula constitui poterit, &c.

R. P. D. MANZANEDO.

Assisien. pecuniaria. Veneris 28. Ianuarij 1611.

ARGVMENTVM.

Census dicitur simulatus quando pecunia numerata in contractu fuit reportata, & sic de ea fuerit tantùm facta la monstra, & de eadem materia nonnulla notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Census dicitur simulatus quando pecunia numerata in contractu fuit reportata, & sic de ea fuerit tantum facta la monstra, num. 1. & per tot.

Testis vnicus non probat plenè contra producentem, secundum opinionem Rotæ, n. 2. declara vt n. 3.

Pecunia numerata in contractu vbi fuit reportata, qui postea prætendit iterum fuisse solutam, debet concludenter probare, num. 5.

Copia instrumenti nihil probat non exhibito originali, numero 6.

Acta, & processus informatiuus in iudicio criminali non probat in ciuili, ibid.

DECISIO XC.

FVit resolutum standum esse in decisis 7. Maij 1610. 1
ex adductis in decisione, & quia ex testibus in illa ponderatis constat Pomponium repòrtasse de tempore

exrin

extinctionis census & illius nouæ creationis ista seuia a80. quæ controuertuntur, ita vt tantùm deseruierint pro facienda (vt dicitur) *la mostra*.

2 Nec obstat quòd in dicta decisione ponderetur inter alios testes pro Blasio vnus productus per Pomponium, ex cuius productione contra ipsum plenam fidem facere dicatur, ex Roman. Paris. Crauett. Socin. Cephal. Surd. in dicta decisione adductis, & iuxta communem, de qua Gabriel *de testib. conclus.* 1. *numer.* 13. *versic. contrarium tenet*, & quòd nihilominus Rota istam conclusionem quantumcumque communem non admittat, sed tantùm, quòd per talem productionem censeatur approbata persona, non autem dictum testis, vt in causa Taruisina pensionis 12. Decembris 1571. coram Otadino.

3 Quia etiamsi secundùm sententiam Rotæ non faciat ille testis plenam fidem, adsunt alij per Blasium producti, & in decisione ponderati, ex quibus omnibus plena probatio resultat de reportatione pecuniæ per Pomponium, & quod tantùm deseruiuit pro mostra. Quibus stantibus si Pomponius prætendit istam summam postea realiter, & cum effectu soluisse, id probare debet concludenter, ad text. *in l. quinquaginta. ff. de probat.* Natt. *consil.* 569. *num.* 1. *& seq.* quæ tamen probatio non datur.

4 Nec pro illa elicienda faciunt recognitio bonæ fidei Blasij, & confessio de integro pretio dicti census ad sui manus peruento, cùm fuerint emanatæ ad fauorem communitatis, & Ruffini emptoris census, non autem ad fauorem Pomponij. Vltra quòd cùm Blasius in suis libris constituisset communitatem debitricem de integra summa istorum scutorum 1000. soluta pro extinctione dicti census, & sic constituit se creditorem communitatis de eadem summa, nimirum si asseruit illam ad eius manus peruenisse, quæ confessio nullatenus concludit ad prætensionem Pomponij scutorum 280. quæ ipse secum reportauit, vt dictum est, & ponderabant Domini pro Blasio quòd non adnotauerit istam partitam scutorum 280. in suis libris, nec appareat quòd in computis communitatis de illa aliquam mentionem fecerit. ad not. per Titaquell. *in l. si vnquam. verb. donatione largitus. num.* 206. *& seq. C. de reuoc. donationib.* Menoch. *de arbitrar. cas.* 88. *numer.* 2. *& seq.* Præcipuè cùm in eisdem libris Blasij reperiantur aliæ multæ partitæ adnotatæ sibi per Pomponium solutæ.

5 Nec obstat quòd communitas fuerit liberata à censu mediante ista demonstratione pecuniæ, cùm hoc in facto non subsistat, extinctio enim census fuit confidentialis, ita vt breui manu fuerit nouus census creatus eiusdem quantitatis, & communitas continuauit in solutione fructus census per aliquot dies, & Pomponius promisit istam summam dare ad diem 10. Decembris, signum euidens quòd antea pecunias non numerauerat cum effectu, nec deseruiciant nisi pro mostra. Ex qua continuatione communitatis in solutione fructus census elicitur illum non fuisse extinctum, quod magis patet, ex quo post dictam extinctionem, & creationem noui census super bonis Blasij, & Pomponij tandem Valerianus Vrbanus realiter censum extinxit ex pecuniis communitatis, cuius Panattariæ appaltum, siue conductionem acceperat.

6 Fundamentum autem præcipuum quo in hac positione Pomponius nitebatur desumptũ ex partita scutorum 280. contanti soluta Blasio per Pomponium dicta die 14. Nouembris 1587. quo die census fuit extinctus & de nouo creatus, visum fuit Dominis nullatenus attendendum, cùm istud folium non sit in actis, nisi quædam copia simplex & informis, extracta ex processu informatiuo, quæ non facit fidem. *auth. si quis in aliquo C. de eden. cap.* 1. *de fid instr.* Vltra quòd in iudicio ciuili non probat processus informatiuus quantumuis authenticus. Vetal. *decis.* 106. *lib.* 1. *in manuscript* & fuit dictum in causa Mediolanen. fructuum 20. Iunij 1597. coram Orano. Vltra quòd aliàs coram A. C. Pomponius fuit protestatus nolle vti prædicta partita, nec in illa vllum fieri debere fundamentum, nec esse considerabile.

Vltimò non obstat decisio in causa Bononien. census 24. Aprilis 1600. coram bo. me. Cardinali Pamphilio, quia non applicatur casui de quo agitur, ibi enim soluens pecunias integri pretij sortis principalis in eodem instrumento reportauerat partem earundem pecuniarum ex noua causa, nempe pro fructibus anticipatis, & sic solutio sortis principalis licèt fuerat momentanea, operata erat iam suum effectum: sed in casu isto Pomponius reportauit suas pecunias absque aliqua noua causa, & absque eo quòd illæ attulerint aliquam vtilitatem Blasio, sed solùm deseruiuerint, vt dicunt testes *per far la mostra*. 7

Ex quibus ita fuit conclusum.

R. P. D. MARCO MONTIO.

Seguntina Præsidentiæ. Lunæ 31. Ianuarij 1611.

ARGVMENTVM.

Canonicus antiquior dignitatem habens in choro in absentia Decani, & Prioris vbi præsidere debet.

SVMMARIVM.

Canonicus antiquior dignitatem habens in choro, in absentia Decani, & Prioris vbi præsidere debet, debet sidere in sede canonicali, & non in sede dignitatis, num. 1. *& per tot.*

Vicarius Episcopi interueniens in choro vti Canonicus, non debet habere præminentias Vicarij, ibid.

Episcopus interueniens in Capitulo tanquam Canonicus, debet sedere post Archidiaconum, & in loco Canonicorum, ibid.

Decanus qui est etiam Canonicus, non potest simul, & semel interuenire in choro in duobus locis, numer. 2. *post med.*

Consuetudo tantum habet de potentia, quantum habet de actu, & casu, num 4. *in fine.*

Canonicus per acquisitionem dignitatis non desiit esse Canonicus, nec amittit iura sibi vt Canonico competentia, declara. vt num 5.

Consuetudo maximè attenditur in materia præminentiæ, & præcedentiæ in choro, num. 6. *in fine.*

DECISIO XCI.

Post firmatum per decisionem, & sententiam ius præsidendi in choro Ecclesiæ Seguntinæ in absentia Decani, & Prioris ad fauorem Canonicorum agentes pro dignitatibus in alia instantia mihi commissa transierunt ad aliud dubium, in quo præsupposita decisione prædicta super iure Canonicis competente, quærebatur an in absentia Decani, & Prioris dignitas existẽs Canonicus antiquior possit præsidere in choro, sedendo in sede dignitatis. Quo dubio hodie vtraque parte informante proposito Domini resoluerunt antiquiori Canonico habenti dignitatem, non competere ius præsidendi, siue non deberi præsidentiam, nisi sedeat in sede canonicali. 1

Deci

2 Decisionis ratio fuit, quia hæc præeminentia defertur Canonico antiquiori vti Canonico ex consuetudine prædictæ Ecclesiæ Seguntinæ, vt late fuit deductum in decisione Domini mei Pamphilij. Dum autem ille Canonicus antiquior habens dignitatem sedet in sede dignitatis, dicitur ibi sedere tanquam dignitas, non autem tanquam Canonicus. gloss. *in cap. à collat. in verf. Prælatus*, & ibi Archid. *num.* 2. Gem. *n.* 8. Franch. *num.* 4. *de appell. in* 6. Card. *consil.* 53. *in princ.* & propterea sequitur eum in illa sede nō debere habere illam præminentiam; sed si illam consequi velit, necesse est quòd sedeat in sede Canonicali, vt dicunt ipsi Doctores dantes exemplum de Vicario interueniente in choro vti Canonico, quòd non debeat habere præeminentias Vicarij, & in Episcopo qui interuenit Capitulo tanquam Canonicus quòd debeat sedere post Archidiaconum, & in loco Canonicorum. Idem tradunt cum allegatione etiam aliorum similium, Abb. *in cap. auditis de elect.* Io. Lesirier Parisien. *de primogen. lib.* 2. *quæst.* 3. *num.* 16. Pauin. *de offic. & potest. cap. sede vacan. quæst.* 10. 2. *part. princ. num.* 17. Ant. de Prat. *de iurisd. Episc. defens. cap.* 6. *num.* 53. optimè ad nostrum institutum Bald. *consil.* 53 *in princ* inter consil. Card. Zabarellæ, vbi tractat de Decano, qui erat etiam Canonicus, quòd non potest simul, & semel interuenire in choro duobus in locis, sed si stabit in stallo, siue sede Canonicali cum aliis Canonicis, dicitur ibi esse tāquā Canonicus; si verò in stallo Decanatus, dicitur ibi esse vt Decanus, & conueniunt quæ dicit Bolog. *in l. reconuenti. num.* 59. *de leg.* 3 quòd concursus dignitatum siue qualitatum non faciunt præferri quando illa dignitas, aut qualitas non est considerabilis in eo actu, prout non est in actu præsidendi qualitas dignitatis, nec etiam qualitas Canonici, quando Canonicus sedet in alio stallo, quàm Canonicorum.

3 Quippe istud ius præsidendi prouenit vt dictum est à consuetudine introducta ad fauorem Canonici antiquioris in sede Canonicali interuenientis in choro, vt colligitur ex testium depositionibus, dum dicunt vidisse in absentia Decani, & Prioris Canonicum antiquiorem præsedisse, etenim si ille Canonicus sedisset in sede dignitatis, non potuissent scire testes, an ille præsedisset vti Canonicus, vel vti dignitas, & potiùs dixissent, eum præsedisse ratione dignitatis propter sedem eminentiorem, & clariùs demonstratur ex affixione Virgæ in sede Canonici antiquioris, quæ cùm videatur denotare iurisdictionem præsidentiæ, vt considerat Cassan. *in catal. glor. mund part.* 1. *consid.* 38. *concl.* 6. indicat eum qui præsidere debeat, debere etiam sedere in ordine Canonicorum, ad quod bene faciunt tradita per Innoc. *in cap. in litteris numer.* 7. *de restit. spoliat.*

4 Nec obstat quòd dicitur, hæc omnia processisse, ex quo non constat vnquam antehac Canonicum antiquiorem fuisse dignitatem, id enim in facto non subsistit, cùm testes specificè deponant adfuisse in Ecclesia Seguntina Canonicos antiquiores, quorum nomina exprimunt, qui dignitates obtinebant eo tempore, quo ipsi testes videtunt præeminentiam exerceri per antiquiorem ex simpliciter Canonicis: vltra quòd si consuetudo non probatur, nisi in casu quando Canonicus sedet in sede Canonicali, non debet extendi ad alium casum, quando Canonicus antiquior est etiam dignitas, & sedet in sede suæ dignitatis: quia consuetudo tantum habet de potentia, quantum de actu, & vsu. Bald. *consil.* 27. *volum.* 2. Surd. *consil.* 325. *num.* 13. Pedem. *decis.* 29. *numer.* 16. Fel. *in cap. auditis n.* 15. *de præsumpt.*

5 Non obstat quòd Canonicus per acquisitionem dignitatis non desierit esse Canonicus, nec amiserit ius sibi vti Canonico competens, iuxt. decis. Putei 100. *lib.* 3. & trad. per Natt. *consil.* 44. *num.* 7. ita vt etiam distributiones vti Canonicus accipiat, vt per Card. *d. consil.* 53. quia omissis disputationibus iuris fuit responsum antiquiori Canonico habenti dignitatem non negari in hoc casu cōmoda, & distributiones Canonicatus, neque agi de illis; immo nec illi negantur præeminentiæ eiusdem Canonicatus, & ita in specie ista præsidendi in choro, sed tantùm dicitur illam obtineri, & exerceri debere in sede Canonicali, in qua fuit inducta consuetudo, per quam eadem præeminentia acquisita est Canonicis, itaque potiùs est in eius facultate vsus, vel non vsus dicti iuris, quatenus velit, aut nolit sedere in sede Canonicali.

Et præter quòd illa Virga non posset sine iniuria Canonicorum amoueri à sede Canonicali, cui fuit affixa, turbaretur præterea consuetudo hactenus obseruata ad fauorem Canonicorum, & daretur confusio inter dignitates & Canonicos, atque occasio litibus in futurum, si istud ius præsidendi transferretur à sedibus Canonicorum ad sedes aliarum dignitatum, quàm Decani, & Prioris, quia dignitates possent aliquando prætendere præeminentiam hanc competiisse suis antecessoribus ratione potius dignitatis, quàm Canonicatus: vnde siue consideremus conuenientiam, siue rationem & iura, quæ in hac materia semper deferuntur consuetudini, iuxt. doctr. Bald. *in cap. cùm olim, num.* 1. *& seq. de consuet.* Card. *consil.* 61. *num.* 1. & fuit dictum in hac causa coram D. M. Pamphilio, sequitur Canonicum antiquiorem habentem dignitatem non posse in choro præsidere, nisi sedeat in sede Canonicali, &c. 6

Et ita fuit decisum, &c.

ILLVSTRISSIMO D. CARD. BONONIEN.

Romana prætensi erroris calculi. die 4. Februarij 1611.

ARGVMENTVM.

Inuentarium confectum sine citatione partis interesse habentis est nullum, & in diuisione cum minore est necessaria solemnitas statuti.

SVMMARIVM.

Citatio est necessaria in confectione inuentarij, nec sufficit citatio, seu monitorium ad consignandum bona, iuxta formam inuentarij, num. 1.

Inuentarium debet fieri seruatis seruandis, citatis habentibus interesse. paria enim sunt non facere, & minus legitimè, & inualidè facere, sub numer. 1. *in fine, & num.* 6.

Inuentario fides tollitur propter eius imperfectionem, & diminutionem, num. 2.

Gazaga iuri inter Hebræos renunciari non potest ad fauorem domini domus, sed inter ipsos Hebræos alter cedit alteri, num. 3.

Solemnitates statutaria sunt necessaria in instrumento diuisionis, quia quamuis diuisio sit actus necessarius, & in actu necessario non requirantur solemnitates, tamen non est actus necessarius hoc, vel illo modo diuidere, & bene in diuisione cadit læsio. num. 4.

Diuisio bonorum rescinditur per l. 2. *C. de rescind. vend. num.* 5.

Statutum intrat in omni contractu, in quo minor lædi potest, sub num. 5.

Factum

Factum probatur etiam per instrumentum nullum, n. 6.
Decretum iudicis in contractu minoris non subsistit quando est interpositum ex falsa causa, n. 7.
Decretum iudicis solum non sufficit, licèt requisitum à statuto. quando deficit præsentia consanguineorum a statuto similiter requisita, ibid.

DECISIO XCII.

1 DOmini sine vlla difficultate vnanimiter steterũt in decisis rationibus, de quibus in decisione. Quibus non obstat quòd dicitur onus faciendi inuentarium fuisse in testamento iniunctum factori, quia hoc in eo non legitur, immò incumbebat Michaeli Angelo maiori filio, in cuius possessione erat bona hæreditaria.

Nec tollit defectum citationis in Inuentario requisitum, monitorium quod dicitur exequutum ad instantiam Alexandri, & aliorum fratrum pro confectione inuentarij, quia vltra quòd non constat de eius reproductione saltem legitima, nec ipsum monitorium, nec citatio postea subsecuta ad consignandum bona iuxta formam inuentarij, nocetet dictis Alexandro & aliis tunc minoribus. *ad l. cum & minores. C. si aduersus rem iudicatam. l. acta. §. contra*, cum ibi notat. *ff. de re iudic.* Inuentarium fieri debebat seruatis de iure seruandis, & sic citatis fratribus Michaëlis Angeli, cùm eorum interesse esset certum; monitorium enim concludebat de legitimo, & valido inuentario, quia aliàs paria fuissent non facere, & minus legitime & valide.

2 Minus etiam releuant quæ contra non Integritatẽ inuentarij obiiciuntur, præsupponendo tamen vt in decisione dicitur, dari de non integritate, non ad effectum vt Michaël Angelus dicatur amisisse beneficium inuentarij, sed ad tollendam fidem propter eius imperfectionem, & diminutionem, vt in Romana de Ruiconibus, & in Bononien. dotis in decisione allegatis.

3 Nam ab omissione iuris Gazaga non excusat, dum obiicitur ius istud non fuisse considerabile, cùm in instrumento locationis fuisset illi expressè renunciatum ad fauorem locatoris, quia renunciatio vel non valuit, vel erat futura sine effectu, cùm inter Hebræos non admittatur violatio dicti iuris, & nullus Hebræus conducat domum ab alio Hebræo inhabitatam, nisi de consensu habitantis, & obtenta ab eodem cessione dicti iuris Gazaga.

Nec releuat quod dicitur tale ius fuisse acquisitum per ipsum in noua conductione domus nomine proprio, quia quando hoc esset verum, istud fuisset factum post mortem patris, & non tollit quòd tale ius non fuisset repertum in hæreditate patris, sed nullibi etiam constat de allegata reconductione. Neque est verisimilis, immo repugnat locationi factæ de anno 1585. quæ erat facta ad duodecim annos, & illis finitis ad alios duodecim annos, vt legitur in instrumento locationis, qui terminus durabat vsque ad annum 1609.

Ad quid enim reconducere de anno 1591. cùm superessent decem & septem anni locationis antedictæ, remissio iuris Gazaga quam dicit Michaël Angelus sibi factam pro commodo in se suscepto occasione pignorum ei relictorum, & prætensorum debitorum decoctorum non probatur, quia fides quæ datur non facit fidem, & probata non releuaret, quia Alexander, & alij minores non potetant aliquid remittere, non seruatis solemnitatibus statutariis.

Vltra defectus inuentarij in decisione allegatos Domini alium considerabant, quia in eo non fuit descriptum ius fœnerandi hæreditarium notabilis æstimationis; contra instrumentum diuisionis subsistunt nullitates designatæ in decisione, videlicet defectus consanguineorum requisitorum ex forma statuti, qui defectus est tam in committendo, quàm in omittendo.

In committendo, quia D. Vgo Boncompagnus habebat notabile interesse ratione sui crediti scutorum 6000. incirca, & ex dicto instrumento consequebatur non solùm probationem sui crediti, quæ per prius patiebatur difficultatem, sed etiam promissionem de soluendo, &c. Nec facit quòd ex aduerso dicitur creditum probari per alias scripturas, quia vltra quòd sunt scripturæ informes, non continentes causam debiti, nec integram summam, illa vigore non habuisset exequutionem paratam prout in dicto instrumento.

In omittendo etiam fuit peccatum, quia deficit alter consanguineus eius, cùm statutum duos requirat. Et licèt probari debeat quòd adfuisset alius, qui fuisset habilis ad interueniendum stipulationi; hoc quicquid ex aduerso dicatur & obiiciatur, visum fuit Dominis quoad personam D. Pauli Ghislerij concludentissimè probari, & ipse hoc apertè & clare ostendit in sua depositione quæ placuit.

Quòd dicitur non fuisse necessarias solemnitates statuti in ista diuisione vti in actu necessario non subsistit, quia fuit abunde ostensum in decisione statutum habere locum in diuisione. Et licèt actus diuisionis sit necessarius, tamen non est necessarium hoc vel illo modo diuidere, & propterea in diuisione bene cadit læsio. 4

Hinc videmus quòd in ea habet locum remedium *l. 2. C. de rescindenda venditione*, vt dicunt Bald. & Salic. *ibi*, & alij per Gabriel. *de empt. & vendit. conclus. 1. numer. 25.* & propterea intrat statutum quod habet locum in omni contractu, in quo minor lædi potest. Put. *decis. 162. lib. 1.* cum aliis adductis in decisione. 5

Minus etiam facit quod dicitur versari in prohando facto, quod probatur etiam vt ex aduerso prætenditur per instrumentum nullum, quia quicquid sit, probatur etiam factum nullum, & paria sunt non esse, vel nullum esse, & quod nullum est, nullum potest parere præiudicium. 6

Decretum iudicis, licèt requiratur, tamen non sufficit, cùm statutum etiam requirat præsentiam consanguineorum. Ex abundanti fuit additum decretum non subsistere cùm sit interpositum ex falsa causa. *l. sed & si præses. C. de præd. minor.* Alexand. *consil. 69. num. 3. lib. 3.* Fuit dictum in Romana societatis officij 27. Iunij 1602. coram R. P. D. meo Decano. 7

Falsitas autem causæ in eo deprehenditur, quia fuit suppositum iudici quòd inter alia hæreditaria debita, fuit vnum cum Laura Incoronata scutorum 400. monetæ, quod debitum fuit postmodum repertum proprium ipsius Michaëlis Angeli, & non hæreditatis.

Etenim illud contraxerat vigore societatis officij initæ ad fauorem eiusdem Lauræ sub die 6. Iulij 1591. & quidem non hæreditario nomine, sed fideiubendo pro aliis post obitum communis patris, & hoc idem ipsemet Michaël Angelus aliàs iudicialiter fassus fuit in officio Sillæ Notarij sub die 7. Octobris 1594. dum dixit, *Delli 400. scudi della Signora Laura Incoronata detto saluatore dice questa partita essei sua, & hauerla fatta doppò la morte di detto suo Padre sì come appare per instromento rogato al Belgio.* Cætera quæ contra decisionem deducebantur, bene fuerunt sublata per informantes pro Domino Alexandro, & aliis, &c.

R. P. D.

R. P. D. MANZANEDO.

Carthaginen. præeminentiarum. Lunæ 21. Februarij 1611.

ARGVMENTVM.

Episcopus habet iuris assistentiam in cura animarum Ecclesiarum non habentium proprium Parochum, & quomodo quasi possessio deputandi Rectores Ecclesiarum, & eos amouendi probetur per testes ad effectum manutentionis.

SVMMARIVM.

Episcopus habet assistentiam iuris in cura animarum Ecclesiarum non habentium proprium Parochum, n. 2.

Quasi possessio Episcopi deputandi Rectores Ecclesiarum, & eos amouendi probatur per testes, & quomodo, ibid. vers. sed etiam.

Manutentio conceditur probata possessione tempore motæ litis, ibid.

Testibus pluribus magis creditur quàm paucioribus, n. 3.

Testibus concordantibus se cum iure communi, & illius dispositioni magis creditur quam contrariis, n. 3.

Manutentio conceditur ex qualibet nuda detentatione, seu simplici facto, num 4.

Possessio curæ animarum à beneficiatis probata præsumitur potius nomine Episcopi, quam eorum proprio nomine, n. 5.

DECISIO XCIII.

1 CVm in ciuitate Murciæ reperiantur nonnullæ Ecclesiæ parochiales absque propriis Parochis, & in qualibet ipsarum adsint beneficiati, qui prætendunt per se ipsos, seu in casu impedimenti per ipsorum locum tenentes ab ipsismet deputandos curam prædictarum Ecclesiarum exercere, orta fuit desuper differentia inter R. D. Episcopum & beneficiatos prædictos, & in partibus lata fuit sententia pro D. Episcopo, causáque per appellationem in Rota mihi commissa, dubitaui cui esset dandum mandatum de manutenendo.

2 Et Domini resoluerunt esse dandum D. Episcopo, qui non solùm habet iuris assistentiam in cura animarum Ecclesiarum non habentium proprium Parochum. *cap. cùm satis*, vbi Abb. *num.* 1. *&* 2. Card. Anchar. & alij, *de offic. Archidiac. cap. ex frequentibus. de verbor. signific. in 6. cap omnes basilica* 13. *q.* 7. Butr. *in cap.* 1. *num.* 7. *de capel. monach.* Sed etiam probat eius quasi possessionem deputandi, nominandi, & amouendi Rectores, seu curatores pro tempore in dictis Ecclesiis, per testes de quibus in eius summario, deponentes etiam à tempore immemorabili, licèt ad effectum manutentionis sufficiat probare de tempore motæ litis. §. *retinendæ*, & ibi Fab. *n.* 16. *Instit. de interdict.* Caputaq. *decis.* 98. *part.* 2. Rot. *decis.* 4. *n.* 11. *&* 19. *part.* 2. *diuersor.*

3 Quòd autem istæ Ecclesiæ non habeant proprium Parochum, probatur ex testibus vtriusque partis, & ex confessionibus eorundem beneficiatorum, quorum collationes etiam sunt de beneficiis simplicibus, non verò de curam habentibus. Quibus non obstant testes deponentes de possessione beneficiatorum, cùm nihilominus standum sit deponentibus pro D. Episcopo, tum quia sunt plures numero, tum etiam quia se conformant cum dispositione iuris, ac verisimiliora deponunt. ad tradita per Doctor. *in cap. licèt causam. de probationibus.* Felin. *in cap. in nostra, num.* 3. *de testibus.* Gabr. *conclus.* 4. *n.* 18. *& seq eod tit. de testib.*

Et optimè iuuantur ex dictis confessionibus eorundem beneficiatorum, præsertim Ioannis de Villanoua, qui licet dicat Episcopum posuisse hos locum tenentes de facto, non ideo minus probata remanet eius quasi possessio, cùm in hoc iudicio possessorio summariissimo attendatur quælibet nuda detentatio, seu simplex factum, iuxta Rot. *decis.* 64. *num.* 8 *part.* 1. cum aliis per Neuzan. *consil* 80. *num.* 3. & per Menoch. *de retinen. remed. vltim. ante n.* 1 *& n.* 18. 4

Maximè quia testibus deponentibus pro beneficiatis resistit ius ex supradictis, & eorum probatio non concludit, cùm exercitium curæ possit fieri tam nomine proprio, quàm nomine alieno, ita vt sit præsumendum beneficiatos curam administrasse potius nomine, & de ordine Episcopi, quàm iure proprio. ad text. cum ibi notatis *in dicto cap. omnes basilica* 13. *q.* 7. & alios suprà allegatos. 5

Et non obstat quòd testes dicant beneficiatos per se ipsos, si fuerint habiles & non impediti, curam exercuisse, & in eorum defectum locum tenentes cuiuslibet ipsorum, quia per hoc non sequitur necessariò quòd id totum fieri non potuerit, vel factum non fuerit de ordine Episcopi, & quòd propterea ipse teneatur eosdem deputare, & hoc est quod hodie disputatur, vnde hæc probatio non concludit, vt dictum est. 6

Minus obstant quædam deputationes factæ & alia per beneficiatos adducta, quia nec sunt in forma probanti, nec probantur effectuata, & bene tolluntur per informantes pro Domino Episcopo. Alia verò, quæ adducebantur de perceptione decimarum facta à beneficiatis, & quòd sit absurdum curam animarum vnius Ecclesiæ penes duos residere, videbantur respicere petitorium, & ideo ad illud remissa fuerunt. 7

ILLVSTRISSIMO D. CARD. BONONIEN.

Romana domorum. Die 14 Martij 1611.

ARGVMENTVM.

Emphyteusi pro acquirente, & pro eius tertia generatione concessa, prima generatio incipit in filiis acquirentis, & desinit in pronepotibus; & vbi sunt verba clara, excluditur omnis interpretatio, & confessio alterius non præiudicat alteri, qui ex pacto, & prouidentia vocatus est, nec ipsi confitenti, si apparet de errore.

SVMMARIVM.

Emphyteosis concessa acquirenti ad tertiam eius generationem, generatio prima incipit in eius filiis, & terminatur in pronepotibus. num. 1. *limita si concessa sit ad tertiam generationem simpliciter sine verbo* eius, *vel* ipsius, *ibidem in fin.*

Verba intelligenda sunt secundum sensum loquentis, qui ex vsu, & consuetudine colligitur, num 2 *in fine.*

Verborum à propria significatione non est recedendum, nisi constet manifestè de contrario sensu, n. 3.

Error facti est excusabilior, ita etiam probabilior, quam error iuris, num 4.

Verba clara excludunt omnem interpretationem, n. 5.

Relatio efficit, vt omnia quæ continentur in relato, dicantur expressa in referente cũ omnibus suis qualitatibus, n. 6.

Emphyteusis Ecclesiastica non potest concedi nisi tribus personis, num. 7. *sed hæc dispositio est extensa ad omnes descendentes, ibidem.*

Confessio qua quis confitetur quòd filij sint comprehensi,

non excludit, quoniamus sint comprehensi etiam nepotes, maximè quia talis confessio non potest praeiudicare nepotibus in iis quæ veniunt ex pacto, & prouidentia, n. 8.

Confessio cùm apparet de errore, siue error sit in facto contra conceptionem verborum, siue in iure circa eorum significationem, non præiudicat, neque ipsi confitenti, n. 9.

Error apparere dicitur confessionis, quoties constat de veritate in contrarium, num. 10.

Inuestitura prorogatio censeri solet vna, & eadem cum inuestitura prorogata, num. 11.

Inuestitura noua, & noua concessio censetur quoties sunt imposita noua pacta & noua qualitates adiecta, quæ non erant in prioribus inuestituris, ibid.

DECISIO XCIV.

1 PLacuit Dominis decisio bo. me. Cardinalis Seraphini in hac causa facta sub die 24. Maij 1600. & rationes in ea deductæ: propterea causa iterum super iisdem proposita vnanimi voto perstiterunt in tunc resolutis. Cùm enim concessio facta fuerit Antonio ad tertiam eius generationem, generatio incipiebat à filiis ipsius Antonij, & terminabatur in eius pronepotibus, iuxta sententiam Baldi *in auth. si quas ruinas n. 4. C. de sacrosan. Eccles.* quam veriorem, & receptiorem dicunt Alex. *consil. 125. n. 5. lib. 5.* Ruin. *consil. 166. n. 6. lib. 1.* Clar. *in §. Emphyteusis, q. 34.* Illustrissimus Mantic. *de tacit. & ambig. conuen. lib. 22. tit. 25. n. 16.* & sequuta est Rota in vna villæ Caprolæ, 10. Maij 1592. coram R.P.D. meo Decano, & in vna Assisien Emphyteusis 13. Nouembris 1598. coram Gipsio, & in Romana domus 4. Maij 1609. coram R.P.D. Sacrato, & decis. Caputaq. 18 *part. 2.* non loquitur in his terminis, sed quando concessio est facta ad tertiam generationem sine verbo *ipsius*, & hanc iuris conclusionē non impugnant informantes pro Archiconfraternitate Confalonis, sed potiùs eam euitare conantur pluribus modis.

2 Primò ex vsu, seu abusu Notarij, quem dicunt non agnouisse differentiam quam constituunt Doctores, quando quis recipit emphyteusim ad tertiam generationem simpliciter, & quando ad tertiā ipsius generationem, cùm promiscuè, & differenter addat, & non addat illam dictionem *ipsius*, quod deprehenditur ex narratiua instrumenti de quo agitur. Refert enim præcedentes petitiones & concessiones ad secundam generationem Antonij, & virtute dictione *ipsius*. quæ in concessionibus, & petitionibus relatis non reperitur, & in eis Antonius computatur pro prima: verba autem sunt intelligenda secundùm sensum loquentis qui ex vsu & consuetudine colligitur.

3 Sed fuit responsum ex eo quòd Notarius aliquando minus propriè loquutus sit in hac materia, non inde sequi, quòd in casu de quo agitur, verba non sint in proprio sensu accipienda, cùm in dubio à propria verborum significatione non sit recedendum, nisi constet manifestè de contrario sensu. *l. 1. § si is qui nauem. ff. de exercit. act. l. non aliter. ff. de legat. 3.*

4 Præsertim, quia abusus Notarij contingit in verbis narratiuis, in quibus inferri non potest ad dispositiua, quæ magis deliberatè, accuratéque proferuntur. Et narratiua potuit procedere ab errore, quia Notarius crediderit verba concessionū ita esse concepta, & iudicare debemus, cùm lapsū potius errore facti, quā iuris, cùm error facti prout est excusabilior, ita etiā sit probabilior errore iuris. Aym. *cons. 188. sub n. 10. versic. quàm fortius*, & relatione quā fecit Notarius ad dictas inuestituras, clare deprehēditur error, vt per Dec. *cons. 63. n. 6.*

Accedit quòd petitio Antonij & decretum Cōgregationis, in quorum vim emanauit concessio, expresse dicūt ad tertiam ipsius generationem, vnde ista verba non sunt iudicanda vti verba Notarij, sed vti verba partium, & sunt metienda secundùm eorum sensum & intentionem, quæ præsumitur iuri conformis ex propria verborum significatione. Et ad illud quod dicitur de prorogatione claustri facta 8. Nouembris 1595. vltra supradicta, bene respondetur in decisione quòd verba illa ad secundam ipsius generationem fuerunt limitata & restricta ex verbis sequentibus, quæ limitatio cùm legatur in concessione ista, non potest ab illa ad istā fieri illatio, immò potiùs retorquetur inductio, ex regula *l. vnica. §. sin autem. C. de caducis tollen.*

Ad illud quod secundo loco obiiciunt informantes pro Archiconfraternitate Confalonis de petitionibus Antonij de nouo exhibitis, in quibus multum vrgent; respondetur concessionem non fuisse factam illarum vigore quod ex deformitate quæ intercedit inter ipsas & concessionem, patet, sed vigore vltimæ inseriæ & registratæ in instrumento, ad quam expressè se refert ipsa concessio. Vltra quòd licet alia, vt exaduerso dicitur, ex petitione declaratur concessio, hoc verum in verbis dubiis, non autem in claris, quia verba clara excludunt omnem interpretationem. *l. ille aut ille. §. cùm in verbis. ff. de legat. 3. l. ancilla. C. de furt. l. quod constituimus*, vbi Bart. *de testam. milit.* 5

Verba autem sunt clara, non solùm ex propria eorum significatione, sed etiam ex relatione expressa ad prorogationem salæ dirutæ, quæ fuit facta Antonio ad tertiam ipsius generationem, & pronepotes comprehendit. Cessat etiam ex hoc quod dicitur concessionem fuisse factam sub commemoratione aliarum inuestiturarum, quia partes se restrinxerunt ad formam sub quibus fuit concessa illa salæ dirutæ, & ad eius instar fuit facta concessio de qua agitur.

Nec facit quòd ex aduerso replicatur fuisse expressè conuentum in concessione salæ dirutæ, quòd in ea comprehendantur pronepos, quia si hoc est verum, magis iustificat intentionem Antonij Francisci, hoc enim debet haberi etiam pro expresso in concessione de qua agitur, ex vi, & natura relationis, quæ efficit vt omnia quæ continentur in relato, dicantur expressa in referente. Bero. *consil. 140. numer. 36. lib. 2.* cùm relatum sit in referente, cum omnibus suis qualitatibus. *l. asse toto ff. de heredibus instit.* Bart. *in l. 1. §. vltimo, circa finem. ff famil. hercisciun.* Dec. *consil. 47. num. 1.* Ruip. *consil. 127. num. 4. in fine, & sequen. lib. 2.* Aym. *consil. 45. num. 4.* 6

Non obstant quæ tertio loco allegantur de defectu potestatis concedendi, quia quatenus illam metiumur à statuto societatis prohibente fieri concessionem ad tertiam generationem, statutum, vt bene animaduertitur in decisione, non simpliciter & absolutè prohibet, sed se limitat in illis verbis, *senza tutto il corpo, & expressa volontà di tutta la compagnia*, quod in hac concessione interuenit; quatenus etiam defectum potestatis metiuntur à facultate custodum qui instrumentum fecerunt, de facultate ipsorum sufficienti non est dubitandum; quia vltra quòd negotium fuerat illis remissum à Congregatione cum facultate faciendi & imponendi, postquam Congregationi fuit expositum Antonium petiisse vsque ad tertiam ipsius generationem concedi, Congregatio deliberauit, & statuit, quòd concederetur modo, & forma quibus petitum fuit.

Non licet etiam metiri defectum potestatis ex dispositione iuris communis, eo quia emphyteusis Ecclesiastica non possit concedi quā tribus personis. *§. emphyteusis, in authen. de non alienan.* quia dicta dispositio fuit extensa ad omnes descendentes. Alex. Ruin. & Couarr. in decisione adducti, cumulatis citatis ad Illustrissimo Mantica, qui etiam de communi testatur *de tacit. & ambig. conuent lib. 12. tit. 25. n. 13.* 7

Con

8 Confessiones Fabij & Notarij, quòd filij comprehendantur in concessione, non excludunt nepotes. Alex. *consil.64.num 7.versu beneficit,lib.2.* Nec possunt præiudicare nepotibus in iis quæ veniunt ex pacto & prouidentia. Alex. *consil.* 106.*num.*8. *lib.*4.

9 Maximè cùm appareat de errore, quo casu neque etiam confitenti præiudicat. *l.non fatetur.ff.de confession.* Anchar. *consil.*291.*n.*3 Dec. *consil.*408.*n.*5 Rolan. *consil.* 69.*n.*48.*lib.*3 Menoch. *consil.*147.*n* 29. siue errauerit in facto contra conceptionem verborum, fiue in iure circa eorum significationem. Paul.de Castr. *in d.l.non fatetur.* Dec.& Rolan. *vbi supra.* Decian. *consil.*55.*n.*24.*lib.*2.

10 Apparet etiam de errore, ex quo constat de veritate in contrarium. Ancharan. *vbi supra.* Alexand *consil.*102. *sub num.*8. *versic. Igitur idem. lib.*1. Aretin. *consil.*14.*n.*8. *ante med.* Rolan. *d consil.*69. *num.* 48. *in fine, & num.sequenti.* & potuit Fabius qui non fuit acquirens, facile errare. Idem dicendum est de confessione Horatij patris Antonij Francisci, & de eius credulitate, de qua deponunt testes.

11 Ad illud quòd fimus in prorogatione, & quòd propterea habeamus interpretari verba huius prorogationis secundùm terminos priorum concessionũ, ex quarũ lectura dicitur apparere personam acquirentis semper fuisse habitam pro prima generatione; placuerunt Dominis responsiones datæ in decisione quòd non sumus in vera prorogatione, quæ solet censeri vna & eadẽ cum inuestitura prorogata, sed potiùs in noua concessione & inuestitura propter noua pacta, & nouas qualitates adiectas, quæ non erant in prioribus inuestituris. Bald. Ang. Alex. & alij cumulati *in decisione.*

Item quòd non est verum absolutè quòd in omnibus prioribus concessionibus Antonius fuerit habitus pro prima generatione, quia in concessione facta de domo, seu sala diruta, quæ facta fuit ad tertiam generationem ipsius Antonij, ad quam partes habuerunt particulariter respectum, prima generatio incipiebat à filiis, & tertia in pronepotibus desinebat. Alia quæ non sunt sublata in decisione, bene respondent pro Antonio Francisco informante.

R. P. D. SACRATO.

Vlixbonen. Prioratus S.Petri. Luna 14. *Martij* 1611.

ARGVMENTVM.

Simoniaca præsentatio ad ius patronatus, non solùm nullum transfert ius in præsentatum, sed qui per simoniam præsentauit, ius patronatus amittit: dicitur autem contracta simonia per solutionem pecuniarum etiam facta ad se redimendum à vexationibus, & molestiis sine beneplacito Apostolico. Cætera ad materiam præsentationis ad ius patronatus, vide in summario.

SVMMARIVM.

Regula quòd nemo plus iuris in alium transferre potest, quàm ipse habeat, num 2.

*Præsentatus ad ius patronatus non admittitur nisi probauerit quòd ius patronatus spectaret ad præsentantem, n.*2.

Iuris patronatus donatio sola authoritate Vicarij facta est inualida, ibid.

*Simoniaca præsentatio ad ius patronatus impedit illius translationem, & per eam ius patronatus amittitur, n.*3.

Simoniaca per pecuniarum solutionem probata non tollitur ex eo quòd pecunia fuerint soluta ad redimendas vexationes absque beneplacito Apostolico, ibid.

Instrumenta producta censentur a producente approbata in qualibet parte, ibid. in fine.

Testes examinati ad perpetuam rei memoriam, & coram iudice sæculari in causa beneficiali iuris patronatus nullam faciunt probationem, num. 5.

Præsentatio ad ius patronatus fieri post per schedulam priuatam, dummodo sit recognita intra tempus datum ad præsentandum, num 6.

DECISIO XCV.

Fuit resolutum, non constare de iurepatronatus, quòd suffragetur Ignatio. Primò quia verè non constat de existentia iurispatronatus, quia iura, quæ pro hoc probando exhibentur, minimè sunt in forma probanti, tamquam extracta à Notario non rogato, lite pendente, sine citatione partis, & absque Iudicis decreto, Rot. *decis.*1. *&* 2. *de fid.instrumen. in non.* Capuraq. *decis.*101. *part.*2. *cum concord.* 1

Secundò, quia data existentia iurispatronatus, adhuc non suffragaretur, cùm non constet de pertinentia ad fauorem illorum, qui fecerunt assertam præsentationem de persona Ignatij; etenim acquisitio prætenditur facta per Rodericum ex donatione illi facta à Leonora, & Guiomara sororibus de Gaa; sed contra hanc donationem opponitur. Primò non constare, quòd iuspatronatus spectaret ad donãtes. Castr. *consil.*133.*num* 1 *lib.*2. & facit vulg. regula, quòd nemo plus iuris in alium transferre potest, quàm in se habeat. Secundò quia donatio ista fuit facta cum sola auctoritate Vicarij, qui non potest illam validare. Calderin. *consil* 1. *de offic. vicar.* Rebuff. *in praxi tit.de form. vicar.* Archiepisc. & aliorum *num.*184. latè Ferret. *consil* 327.*n.*4. *& consil.*343. *num.*7. *cum pluribus sequentibus.* Tan. *decis.*20. *incip donatio iurispatronatus* & fuit dictum in causa Bareñ beneficiorum 14. Maij 1604. coram R. P. D. meo Lancellotto. 2

Tertiò, dicta donatio fuit facta mediante pecunia, & sic simoniacè, oh quam non solùm impeditur translatio iurispatronatus, *cap. de iure. cap præterea il secondo, & ibi not. de iurepatr* Abb. *in cap venient il primo. numer.* 1. *de testam.* Roch. *de iurepatr. in verb & vtili numer.* 9 *& seqq.* Verùm etiam amittitur iuspatronatus. *cap. quia clerici*, vbi gloss. & Doctor. *de iurepatr.* Paul. de Cittadin. *tract. de iurepatronat. part* 9. *numer* 11. *vers.*4 Roch. qui de communi *in vers. ipsi, vel u, num.*54. Nec satisfecit responsio, quòd solutio pecuniarum fuerit facta ad redimendas vexationes. nam omisso, quòd materia absque beneplacito Apostolico est periculosa, cessat difficultas ex verbis ibi, & vt ei darent vices suas, & ius, quas, & quod dicebant habere ad dictum iuspatronatus, quod etiam probant testes, & facit inscriptio instrumentorum, ibi, *ob ei dimittendum ius, quod habebant in patronatu*, &c. quæ instrumenta fuerunt simpliciter producta, & ideo approbata in qualibet parte. *gloss.* 1. *in cap. præsentium. de test.* Abb. *in cap. cum super. numer.* 7. *de offic. delegat.* Ancharan. *consil.* 222. *in princ.* Parif. *consil.* 125. *numer.*20. *lib.*1. & idem Rodericus recepit donationem iurispatronatus à prædictis mulieribus, cum expressione quòd essent patronæ, nulla facta mentione vexationum. 3

Quantum ad donationem factam eidem Roderico per Valascum fuit dictum, illam pariter non suffragari, tum quia non probatur, quòd ad Valascum pertineret iuspatronatus, ad supra allegata, tũ quia fuit facta tamquam compatrono, de qua qualitate non constat, & quatenus ab initio constitisset, fuisset iuspatronatus amissum per contractum simoniacum cum illis sororibus, ex supra deductis. 4

5 Quo verò ad donationem factam eidem Roderico per Mariam de Campos tamquam hæredem Isabellæ de Gaa, nec illa visa fuit suffragari, quia nec constat, quòd dicta Isabella esset patrona, nec minus quòd Maria fuerit hæres Isabellæ. Item iuspatronatus ad fauorem eiusdem Roderici deductum ex emptione loci appellari Turres de Penalua, nullum videbatur habere iuris fomentum, cùm sit fundatum in testibus ad perpetuam rei memoriam, & coram iudice sæculari examinatis, qui nullam faciunt probationem. *cap. quoniam frequenter*, cum ibi not. per Abb. & alios, *vt lit. non contest. cap. at si clerici*, vbi Bald. *num. 1. de iud.* Gemin. *consil.* 142. *num.* 2. cum aliis per Crauet. *consil.* 2. *num* 7. Et quatenus essent legitimè examinati, obstaret præsumptio vsurpationis, de qua per Sacr. Conc. Trident. *sess.* 25. *cap.* 9. *de reformation.* & quoad cons. Gabr. 192. *num* 6. *lib.* 2. quicquid sit de veritate illius doctrinæ, non probatur, quòd in proposito casu Ecclesia sit incorporata cum parietibus domini, vt considerat Gabr. *ibi*.

6 Tertiò principaliter data existentia, & pertinentia iurispatronatus, adhuc non videbatur Ignatius esse in tuto, cùm non fuerit probata illius præsentatio, nisi per schedulam priuatam minimè recognitam intra tempus datum ad præsentandum, prout de iure infra dictum tempus recognitio fieri debuit, ad trad. per Lap. *alleg* 22. *n.* 1. cum ibi cumulatis per Mandos. recognitio namque facta infra dictum tempus coram Notario sæculari, nullius fuit roboris, cùm talis Notarius minimè posset se ingerere in materia beneficiali. Gabr. post alios *tit. de fid. instrum. conclus.* 1. *num.* 7.

ILLVSTRISSIMO D. CARD. BONONIEN.

Romana redditionis rationis. die 18. Martij 1611.

ARGVMENTVM.

Iudicium contra tutorem, vel & matrem tutricem, quæ non confecit inuentarium, est nullum.

SVMMARIVM.

Inuentarium qua non confecit mater, non potest actorem constituere, quia non habet legitimam administrationem, num 1. & 2.

Tutoris qui inuentarium non confecit gesta valent: sed ipse tanquam suspectus remoueri potest, num 3. Intellige quoad tertium, & eius praiudicium, & quoad commodum pupilli, ibidem.

Tutori agenti non potest obijci quòd non confecerit inuentarium, sed si velit iudicium institui contra eum, debet actor esse cautus, vt habeat tutelam, & inuentarium, aliàs iudicium contra eum in praiudicium pupilli nullum esset, n. 4.

Mater quæ non confecit inuentarium, sicut ipsa per se non potest stare in iudicio, ita nec potest per interpositam personam, & per Procuratorem in praiudicium pupillorum, num. 5.

DECISIO XCVI.

1 Conclusum fuit deputationes actorum ad lites fuisse nullas, quia Domina Portia non docet de inuentario per eam confecto. Paul. de Castr. *consil.* 463. *post numerum primum. versic. & iste actor, lib* 2.

2 Mater enim quæ non habet legitimam administrationem, actorem cònstituere non potest. Bald. *consil.* 230. *circa princip. lib.* 4. & non habet legitimam administrationem si inuentarium non fecit. Ang. *consil.* 50. *num.* 1. *circa med.* Paul. de Castr. *consil.* 411. *sub num.* 2. *versic. Maximè si non confecit inuentarium. lib.* 2. Card. *consil.* 51 *sub num.* 1.

Non obstat doctrina Bart. *in l tutor qui repertorium. num.* 7. *ff de administr. tutor.* vbi gesta tutoris qui non confecit inuentarium, valent, licet ipse possit vt suspectus remoueri, quia loquitur quoad tertium, & eius præiudicium, & quoad commodum pupilli, tunc enim valent. Bart. *in l. legitimos, in fine. ff. de legit. tutor.* 3

Et propterea Bart. *in d. l. tutor qui repertorium*, loquitur in tutore agente, cui non potest obiici, quòd non confecerit inuentarium; sic etiam loquitur Cuman. *consil.* 15. Ita etiam intelligendi sunt Alexand. & Purpur. qui Bart. allegant; quando autem agitur contra tutorem, tunc benè intrat exceptio, & iudicium contra tutorem qui non facit inuentarium, est nullum. Bald. *consil.* 308 *num.* 2. *lib.* 1. Et dicit expressè Paul. de Castr. *d. consil.* 463. *post numerum primum*, quòd iudicium gestum cum actore constituto à curatore, qui non confecit inuentarium, est nullum in præiudicium agentis, & quòd agens cum tutore, debet esse cautus, vt penes se habeat & producat tutelam, & inuentarium dicti tutoris, & idem dicit decisio Caputaquen. 314. *part.* 3. quòd processus factus cum tutore qui non confecerat inuentarium, non valet in præiudicium pupilli. 4

Marchio autem non intendit obiicere personæ comparenti pro pupillis, sed dubitat quòd si ipsi in iudicio condemnentur, hanc exceptionem opponant pro annullatione processus, & hoc pacto cessat quod dicitur Marchionem qui citauit D. Portiam tanquam tutricem, non posse illi obiicere quòd non sit talis, quia quando ipse non possit, poterunt ipsi pupilli opponere.

Prout etiam cessat quòd vti domina litis effecta, potuerit Procuratorem constituere, quia sicut non potuit ipsa per se in iudicio agere in præiudicium pupillorum, ita nec per interpositam personam, & per Procuratorem. Cuman. *consil.* 15. *num.* 1 *in fine.* 5

Quæ tanto magis procedunt, cùm non agamus de sustinendo processu iam facto, sed agitur de faciendo, quo casu deberet sufficere quòd prædicta habeant difficultatem ad effectum vt procedatur tutè & abundanter in cautela.

R. P. D. VBALDO.

Auximana fideicommissi. Veneris 22. Aprilis 1611.

ARGVMENTVM.

Substituti quando insimul, & quando successiuè vocari censeantur, & quando substitutio vulgaris tradatur etiam ad fideicommissum est magistralis decisio.

SVMMARIVM.

Substitutio vulgaris expirat quando institutus fideicommissum agnouit, num. 1.

Substituti censentur simul vocati, & non successiuè, quando instituti sunt tales, in quibus non cadit necessitas instituendi, prout sunt transuersales. n. 2. declara vt n. 10.

Substitutio in qua sunt vocati filij, an censeantur vocati filij non solùm nati, sed etiam nascituri, num. 3. & num. 6. & 10. & 11.

Substitutio vulgaris locum habet quando institutus noluit aut non potuit succedere, num. 4.

Substi-

Substitutio censetur facta non solùm per viam vulgaris, sed etiam per fideicommissum, quando substitutionis verba habent tractum temporis successiuum, n. 5. & seqq. vbi etiam quando verba substitutionis habere dicantur tractum successiuum.

Substitutio censetur compendiosa quando est facta post mortem filiorum, num 7.

Copula &, est coniunctiua, num. 8.

Substitutio vnica non potest diuerso iure censeri, ibid.

Substitutio facta per verbum non relinquo, *censetur compendiosa, num. 9.*

Substitutio concepta per verba futuri temporis, etiam facta verbis directis trahitur ad fideicommissum, num. 9.

Clausula codicillaris non extendit, nec auget voluntatem testatoris, sed nunquid operetur fideicommissariam substitutionem, num. 13.

Substituti etiam ordine successiuo videntur vocati tamen per vulgarem, & non per fideicommissum. declara vt n. 1. & num. 12.

DECISIO XCVII.

1 TEstator Petrum Christophorum fratrem germanum hæredem instituit, & post mortem ipsius reliquit hæredes vniuersales Cornelium, & Pompilium alterius fratris præmortui filios, & eorum filios legitimos & naturales. Cùm Pōpilius alienasset multa bona in hæreditate dicti testatoris, fuit per eius filios actum contra diuersos possessores, & causa in Rota introducta, fuit dubitatum, an dicti filij Pompilij essent vocati per fideicommissum? Et videbatur concludendum vel eos fuisse vocatos vnà cum Pompilio, non autem ordine successiuo, post Pompilij mortem, vel quatenus vocarentur, eos censeri vocatos per solam vulgarem, non autem per fideicommissum. Vnde cùm Pompilius in vita agnouisset fideicommissum, immò bona cum Cornelio fratre diuisisset, vulgaris substitutio, si qua esset ad fauorem eius filiorum, videbatur inspirasse, argumento *l. post aditam. C. de impub. l. si legata C. de legat.*

2 Quòd autem filij viderentur vocati vnà cum patre, deducebatur in communi illa conclusione, quòd in quibus non cadit necessitas instituendi, quales sunt collaterales, vt in hoc casu si iis relinquatur, & eorum filiis censentur simul vocati, & non successiuè Doctores, *in l. Gallus. § quidam rectè. ff. de liber. & posthum.* Ita Bald. *n.* 8. Ang. *num.* 3. Imol. *col.* 3. *versic. interdum verò.* Alex. *sub n* 6. Ias. *num.* 24. vbi de communi. Socin. *sub n.* 32. Alex. *consil.* 13. *col.* 3. *vers quia respondeo lib* 4. *& cons.* 129. *n.* 7. *lib* 5. Matthesil. *sing.* 156. *nota quòd ascendens,* & ibi adden. Socin. *consil* 51. *n.* 14. *lib.* 4. Ruin. *consil.* 159. *n.* 16. *lib* 2. Dec. *consil.* 247. *visa petitione sub num.* 1. *versic. circa primum* Petr. *de fideicommiss. q.* 5 *num.* 155 Bursat. *de communi, consil.* 238. *n.* 1. *lib.* 3. qui alios cumulat, & sequitur Rota apud Cęs. de Grass. *decis.* 2. *n.* 3. *de testamentis.*

3 Non obstare videbatur quòd tempore testamenti non esset natus nisi Phœbus Pompilij filius, quia etsi de nasciturís testator aut cogitasset, aut mentionem fecisset, adhuc simul cum patre tantùm vocantur, secundùm Gabr. *consil.* 108. *n.* 2. *lib.* 2.

4 Quatenus autem vocarentur successiuè quòd essent vocati tantùm per vulgarem, scilicet si Pompilius aut noluisset, aut non potuisset succedere, videbatur etiam clarum, ex traditis per Cuman. Aret. & alios *in d. §. quidam rectè,* vbi Socin. *num.* 8. & de communi testatur Socin. iun. *num* 38 Aym. *consil* 131. *num.* 3. vbi de magis communi Alexand. *d. consil.* 13. *col.* 3. *vers Respondeo quòd non possunt. lib.* 4. *tit.* 8. *num.* 30. & infinitos allegat Surd. *decis.* 346. *num.* 18. & modern. Catan. *de substit. cont.* 3. *quæstion.* 81. *num* 8.

5 Verùm contraria sententia placuit in casu proposito Dominis, videlicet quòd filij Pompilij sint ordine successiuo vocati nōn solùm per vulgarem, sed & per fideicommissum, prout etiam fuit alias resolutum in hac causa 12. Ianuarij 1604. coram Illustrissimo D. meo Cardinali Lancellotto. Ratio præcipua fuit, quia quotiescumque verba substitutionis habent tractum temporis successiuum, substitutio intelligitur non solùm per viam vulgaris, sed etiam per fideicommissum. Socin. *in d. §. quidam rectè, sub num* 8. *in* 4. *casu.* Ruin. *consil.* 89. *num.* 4. *lib.* 2. Paris. *consil.* 31. *num.* 40. *lib.* 2. *& consil.* 11. *num.* 30. *lib.* 3. Curt. iun. *consil.* 48. *num.* 4. Dec. *consil.* 451. *num.* 6. Crauett. *consil.* 22. *numer.* 7 *& n.* 9. & *consil.* 131. *num.* 19. Honded. *consil.* 65. *num.* 15. *lib.* 1. & fuit sæpe dictum in Rota, vt in Vrbeuetana fideicommissi vltima Ianuarij 1586. coram Cardinali Pamphilio, & in vna Montisfalisci fideicommissi 20. Nouembris 1602. coram eodem, & in aliis pluribus quæ allegantur in dicta decisione Illustrissimi D. Cardinalis Lancellotti, & fuit etiam dictū in Vrbeuetana castri Sæpij coram Seraphino, quæ est *decis.* 179. *n.* 10. *part.* 2. *diuersor.* Quibus addebant Domini sufficere verba esse huiusmodi quæ implicitè tantùm significant tractum temporis, vt post Torniel. not. modern. *de fideicomm. art.* 18. *num.* 14. Simon de Præt. *de vlt. voluntat. interpret. lib.* 3. *interpretat.* 2. *solut.* 5. *sub num.* 46. *versic. adest tractus.*

Tale autem verbum hoc loco est verbum filiorum, 6
cùm enim testator post mortem hæredis reliquerit Cornelio & Pompilio, & eorum filiis, & tam tempore testamenti, quam tempore obitus testatoris & eius hæredis vniuersalis, vnicus esset filius Pompilij, nempe Phœbus; ex Cornelio verò nullus adesset filius, immò cùm is ne vxorem quidem per id temporis adhuc duxisset, necessariò sequi videtur, vt hæc vocatio per quā inuitantur filij etiam nascituri ex vtroque nepote testatoris tractum temporis importet. Ias. *consil.* 108. *col.* 4. *lib* 4. Curt. *in d. consil.* 48 *num.* 4. Socin. iun. *consil.* 136. *n.* 18. *lib.* 3. cum aliis suprà allegatis.

Et hic tractus temporis in futurum videbatur e- 7
tiam significari per illa verba, *post mortem.* Aym. *d. consil.* 22. *numer.* 5 Honded. *d. consil.* 65. *num.* 140. & 15. & firmatur in d. decisione Illustrissimi D. Cardinalis Lancellotti, quæ dictio *post mortem* inducit compendiosam. Bart. *in l. centurio n.* 25 *ff. de vulgarib.* Menoch. *de præsumpt. num* 40. *pars.* 71. *sub numer.* 12. quæ continet vulgarem, & fideicommissariam, sine dubio respectu Cornelij & Pompilij, iuxt. notat. *in l. centurio ff. de vulgarib.* Dec. *consil.* 416. *num.* 10. Menoch. *consil.* 85. *num.* 00. *lib* 1.

Vnde videtur etiam continere respectu filiorum, 8
præsertim cùm sint substituti in eadem oratione, & per dictionem *&*, quæ est coniunctiua. Bart. *in l.* 3. *§. si dicuntur ff. de Carbon. edict.* & non vna & eadem substitutio diuerso iure censeatur. Socin. *in d § quidem rectè, sub numer.* 10. *circa finem versic. si tamen,* & ibi Galiaul. *num.* 22. Dec. *consil.* 95. *sub num.* 4. *versic. sed istud,* & post alios Simon de Prætis *loco suprà citato, versic. sicut enim.*

Accedit quòd dicti filij vocantur per verbum *reli-* 9
quit, quod est commune, *l. his verbis,* vbi Bart. *ff. de hæred. instituen.* Odd. *de compend. parte* 4. *quæstion.* 2. *art.* 1. *in versic. Relinquo.* Accedit vltimò, & clausula codicillaris, concepta etiam per verba futuri temporis, quæ substitutionem etiam factam verbis directis traheret ad fideicommissum, tanto magis factam per verbum commune. Alex. *consil.* 82. *num.* 2 *lib.* 2. Socin. *in d. §. quidam rectè, in fine. & d. consil.* 12 *lib.* 3. Curt. *in d consil.* 48. *num.* 6. Dec. *d. consil.* 431. *num.* 9. & fuit dictum in dicta Montisfalisci fideicommissi 20. Nouembris 1602. coram Cardinali Pamphilio, & in Maceraten. fideicommissi coram Gipsio 2. Decembris

1594.& in Viterbieñ. fideicommissi 24. Nouembris 1603. coram R.D.meo Attrebateñ.

10 Non obstare adducta in contrarium, & primò non obstat regula allata quòd quando non adest necessitas instituendi, vel relinquendi, si cui relinquatur, & eius filiis, censentur filij simul vocati, & nō ordine successiuo, quia fuit responsum ab hac regula recedi quando clara est, vel cōiicitur contraria mens testatoris. Aym. *d. consil.* 131. *n.* 5. & fuit dictum in dicta Viterbieñ. fideicommissi, vt quando dispositio refertur ad filios non solùm certos, sed etiam incertos, & nondum natos, qui tamen sperati poterunt, Dec. *consil.* 247 *n.* 4. Socin. iun. pro communi *consil.* 40. *n.* 2. *in fin. lib.* 4. *& d. consil.* 136. *n.* 17. *lib.* 3. Illustrissimus Mantic. *de coniectur. vlt. volunt. lib.* 4. *tit.* 8. *n.* 27. Menoch. *de præsumpt. lib.* 4. *præsumpt.* 70. *n.* 21. Bursat. *d. consil.* 136. *n.* 2. *&* 3. *lib.* 2. & fuit dictū in vna Bononieñ. de Felicinis 8. Februarij 1591. coram Illustrissimo D. Cardinali Seraphino. sed hìc simpliciter fuerunt vocati filij nepotum testatoris, & licèt vnus tantùm esset natus, spes tamen erat alios nascituros, vt docuit euentus.

11 Non obstat cons. Gabr. 101. *lib.* 2. vbi vult simul admitti etiam nascituros vnà cum parentibus, quia fuit responsum communem opinionem esse in contrarium, vt constat ex proximè adductis, vel eius opinionem posse procedere secundùm textum, quem allegat *in cap. Raynaldus. & in cap. Raynutius. de testam.* post Socin. tamen *in d. § quidam rectè, sub n.* 3. *vers. limita tam. n.* Nam *in c. Raynaldus*, testator reliquit patruo & filiis; *in cap. Raynutius*, erat substituta mater & soboles, quam gestabat in vtero, & sic dispositio erat facta de filiis de præsenti, & de sobole, quæ tunc in vtero erat, ideò non mirum si filij & soboles simul admittuntur cum patruo & matre, & ita ad illa iura respondet Dec. *consil.* 247. *sub n.* 2. *circa med.* sed hoc casu est facta dispositio de filiis, cùm tamen vnicus tantùm esset filius tempore testamenti: vnde necessariò testator cogitauit de nascituris.

12 Nō obstat quòd quatenus vocētur ordine successiuo, videatur vocati tantùm per vulgarem, & non per fideicommissum, quia ab hac regula receditur ob verba substitutionis tractum tēporis significantia, & ex aliis supra adductis. Cùm enim sint substituti illi qui non erant nati tempore testamenti, nec tempore mortis testatoris, & potuerit fieri locus vulgari, statim mortuo testatore per repudiationem, vel impotentiam parentum, vtique si filij non essent vocati nisi per vulgarem, inanis foret vocatio, & parum verisimilis in mente testatoris, cùm dicti filij longè pòst potuerint nasci quā esset factus locus vulgari, & fuit consideratum in dicta Bononieñ. de Felicinis in fine coram Seraphino, & in dicta Viterbieñ. fideicommissi coram R.D. Attrebateñ. & sentit Decian. *consil.* 1. *n.* 244. *&* 254. *lib.* 1.

13 Nō obstat quòd causa codicillaris non extendat, nec augeat voluntatem testatoris, quia hoc intelligitur vt qui succedit virtute dictæ clausulæ, non succedat contra voluntatem testatoris, si testator fecisset solam vulgarem, substitutus non posset succedere per fideicommissum, per clausulam codicillarem, quia esset cōtra expressam voluntatem testatoris; secus quando testator vsus est verbis aptis comprehendere vtramque substitutionem, directam & obliquam, vt in hoc casu. Tunc enim substitutio quæ non potuit valere vt directa ob aditionē hæredis, trahitur ad fideicommissum, ex vi clausulæ codicillaris, vt declarat Aym. *d. consil.* 72. *n* 8. Curt. *in d. consil.* 48. *n.* 6. facit Surd. *consil.* 237. *n.* 36. *lib.* 2. & tangitur in dicta Viterbieñ. fideicommissi.

14 Non obstat quòd testator nullum induxerit fideicōmissum ad fauorem filiorum Petri Christophori, quia cùm induxerit expressè ad fauorem Cornelij & Pompilij ex altero fratre nepotum, conuincitur maiorem habuisse erga eos affectionem, & vel cùm Petrus Christophorus esset senior confectus, destituebatur spe prolis, ideóque testator de ea non cogitauit, & ita fuit decisum.

R. P. D. MANZANEDO.

Imoleñ. rescissionis contractus Veneris 29. Aprilis 1611.

ARGVMENTVM.

Filius non tenetur soluere debita paterna, nisi bona paterna in manibus habuerit, & quòd minores in alienationibus necessariis possunt se obligare sine solemnitatibus iuris, & statutariis.

SVMMARIVM.

Filij viuente patre possunt compelli ad soluendum debita paterna, si detinent bona, in quibus pater aliquod ius habeat, num. 1.

Peculij profectitij vsusfructus spectat ad patrem, n. 2.

Minores possunt sine solemnitatibus iure facere alienationes necessarias, ibid. & n. 7. *vbi idem sine solemnitatibus statutarijs.*

Transactio sustinetur ex dubio litis euentu, n. 2. *in fine.*

Causa falsitas in contractu etiam minorum expressa non præsumitur, num. 3.

Decretum iudicis facit præsumere omnia solemniter acta, nisi contrarium probetur, ibid.

Decretum iudicis facit præsumere veritatem causæ in eodem contractu expressæ, necnō adhibitionē cognitionis causæ, ib.

Filius regulariter non tenetur soluere debita paterna, n 4.

Iuramentum minoris an censeatur dolosè extortum, & quando, num. 5.

Minoris contractus celebratus sine consensu proximiorum, sustinetur si minor consanguineos se non habere asseruerit, nisi contrarium probetur, n 6.

Proximior consanguineus non potest in contractu minoris interuenire si aliquod habet interesse, n. 7.

Carcerati contractus ad fauorem aliorum extraneorum, ad quorum instantiam contrahens non fuit carceratus, sustinetur, & valet, num. 8.

DECISIO XCVIII.

Dubitaui, an obligationes Ioannis Baptistę de Carantibus ad fauorem creditorum sustineantur? Et Domini affirmatiuam sunt amplexi, cùm certum sit filios, etiam viuente patre, posse compelli ad illius debita soluenda, si detinent bona in quibus pater ius aliquod habeat. ad not. per Alex. *in l. quamuis, in princip. ff. solut. matrimon. versic. Raphael. hic.* prout in istis habere visum fuit. 1

Nam cùm isti filij essent impuberes, prout constat, ex quo habebant matrem tutricem, & per consequens non potuerunt habere bona nisi paterna, vel à patre profectitia, in quibus pater habebat vsumfructū. § 1. *Instit. per quas person. nob. acquir. l. placet. ff. de acquiren. hæredit.* Et cùm creditoribus fuerint assignati dumtaxat fructus spectantes de iure ad patrem, videtur quòd filij nihil amplius fecerint, nisi id ad quod de iure tenebantur, & quòd per consequens obligationes sint necessariæ & validæ, maximè cùm aduersùs bona ista per filios possessa fuissent relaxata mandata per A. C. vnde saltim probabiliter videbatur induci ad necessitatem harū obligationum. Item & ex dubio litis euētu transactio sustineri potest. ad latè tradita per Bero. *consil.* 126. *num.* 14. *cum plur. seqq. lib.* 1. 2

Et

3 Et ex his excluditur falsitas causæ in contrarium adducta, vltra quòd illa non præsumitur, ad text. *in l. 1. in fin princip. & in l. magis puto. §. manet actio. ff. de reb. cor.* præcipuè stante decreto iudicis, quod operatur præsumi omnia solemniter acta, nisi contrarium probetur. Spec. *in tit. de empt. & vend § nunc dicendú restat, n. 5. vers. breuiter sitas*, cũ aliis adductis per Alex. *cons. 80. n. 5. lib. 5.* Quin & præsumitur iudicem, qui decretũ interposuit, diligenter scrutatum fuisse de veritate causæ, expressè Paul. de Castr. *cons. 432. num. 2. part. 1.* Alex. *d. consil. 80. num. 11.* & quòd adhibuerit causæ cognitionem, vt fuit dictum in vna Camerineñ. fideicommissi 7. Nouemb. 1579. coram Robusterio, & in Sabineñ. seu Romana compromissi 14. Maij 1576. coram bo. me. Cardin. Lancelloto & in aliis.

4 Ex quibus habetur responsio ad motiuum in contrarium adductum de falsitate causæ, & quòd ex hac obligationes istius minoris corruerint, cùm nulla necessitas immineret filiis ad soluenda debita paterna, pro quibus ciuiliter contractis filij regulariter non tenentur. *l. 4. & toto tit. C. ne fil. pro patr.* & sic decretum iudicis desuper impositum detegitur iustum. Federic. de Sen. *cons. 199.* Roland. *cons. 13. num. 29. lib. 1.* & fuit dictum in Romana Palatij ad Pasquinum 4. Iulij 1607. coram bo. me. Iusto, & alias sæpe: quia obiectum procederet casu quo pater nullum ius haberet in istis fructibus sic obligatis; secus tamen est quando fructus ad ipsum pertinebant, vt in nostro casu; tunc enim obligatio filij fuit necessaria, & causa vera, & non falsa, & procedunt superiùs adducta.

5 Ex quibus etiam cessat, quòd iuramentum fuisset dolosè extortum, & ex eo non operari *cap. cùm contingat. de iureiuran. cap. licèt, eod. tit. in 6.* Rota in Foroliuieñ. rescissionis contractus 19. Decembris 1603. coram bo. me. Cardinali Pamphilio. hoc enim procederet si causa narrata fuisset falsa, & cùm sit vera, cessat obiectum, & iuramentum tenet, & obligat minorem. *authent. sacramenta puberum. C. si aduersus vendit.*

6 Minus obstat patrem quamuis præsentem in ciuitate Imolæ non interuenisse in contractu, quia respondetur sufficere seruatam fuisse formam statuti Imolen. cùm interuenerit mater tutrix, & officialis bollettarũ loco consanguineorum, quibus carere filij dixerunt cum iuramento, & isti assertioni statur donec præsentia consanguineorum, & habilitas ad interueniendum obligationi probetur per illam impugnantem, prout illi incumbit. Paul. Castrens. *consil. 124. in 2. dub. lib. 1.* Aym. *cons. 80. num. 14.* Tiraquell. *de ll. connubial. gloss. 8. num. 51.* Guidobon. *decis. 98.* Achil. *decis. 4. de præsumpt.* & fuit sæpiùs dictum.

7 Vltra quòd pater iure optimo potuit non adhiberi, tum quia de eius debitis & interesse agebatur, & non potest ad sui commodum personam filij authorizare. Ias. *consil. 69. num. 6. lib. 1.* Paris. *consil. 97. n. 21. lib. 5.* Tiraquell. *vbi supra d. gloss. 8. num. 115.* Asc. Clem. *de patr. potest. cap. 6. effect. 10. num 6.* & fuit dictum coram D. meo Marcomontio in causa Bononieñ. census 16. Martij 1608. Tum etiam, quia iam bonis cesserat, atque ideo contra solitum vitio patris mater data fuerat tutrix filiis illius, erant emancipati. Vltra quòd stante causa necessaria obligationis filiorum non acquirebantur solemnitates statutariæ, ex Alex. *cons. 215. n. 6. lib. 6* & fuit dictum coram me in hac causa 18. Iunij 1610. vbi plures pro ista conclusione congessi.

8 Tandem non obstat quod opponitur Ioannem Baptistam celebrasse istam transactionem, cùm esset detentus in carceribus, siquidem non probatur esse carceratum ad instantiam creditorum, ad quorum fauorem se obligauit, quo cessante, cessat obiectum, & sustinetur transactio, & obligatio, iuxta Bart. *in l. qui in carcere. ff. quod met. caus. & in l. qui à latronib. num. 2. versic. ad vtilitatem aliorum*, & ibi Castren. *num. 3. versic. secus si ad vtilitatem tertij ff. de testament.* Alexand. *cons. 127. num. 5 lib. 3.*

Ex quibus sic resolutum fuit.

R. P. D. MANZANEDO.

Romana locationis. Luna 9. Maij 1611.

ARGVMENTVM.

Restitutio in integrum datur aduersùs sententiam nullam, & iniustam: dicitur autem sententia nulla, quando est lata super eo quod non fuit deductum in monitorio, & pariter dicitur iniusta, quando in remedio reintegrandæ non fuit probatum primum extremum cætera vide in summario.

SVMMARIVM.

Restitutio in integrum datur aduersùs sententiam, constito de eius iniustitia, vel nullitate, num. 1.

Possessorium retinendæ præsupponit in agente possessionem, possessorium verò reintegrandæ præsupponit totum contrarium, ibid. vbi propterea quod hæc duo remedia tanquam repugnantia non possunt insimul cumulari.

Sententia lata super eo quod non fuit deductum in monitorio est nulla, ibid. in fine, & num. 2. vbi ampliatur hæc conclusio, etiam quòd in monitorio adsit clausula, deducens omne ius, *&c.*

Clausula monitorij deducens omne ius, *&c. non porrigitur ad casus, in quibus cumulatio non admittitur, nec ad repugnantes cum expressis, num. 2.*

Fructus, qui percipi potuerunt, non sunt restituendi, nisi in spolio violento, & à malæ fidei possessore, num. 3.

Remedium reintegrandæ non datur non probato primo extremo, num 4.

Cessio non transfert in cessionarium possessionem, quando cedens non est in conspectu rei, ibid.

Possessio eodem tempore penes duos esse non potest, n. 5.

Possessio non probatur ex locatione cum perceptione fructuum alio existente in possessione eiusdem rei, ibid.

Sententia dicitur indiuidua, & in parte nulla, in totum est nulla, quando nullitas prouenit à iudice, ibid. in fine.

DECISIO XCIX.

COnstare de causis restitutionis in integrũ Domini 1
dixerunt, tam ex nullitate, quam patitur sententia, quàm etiam ex iniustitia, quam continet. Nullitas autem resultat ex quo sententia fuit lata super spolio & reintegratione, cùm tamen monitorium, quod habetur loco libelli, esset restrictum ad possessorium retinendæ. quod ex diametro repugnat cum illo redintegrandæ, cùm illud præsupponat non possessionem in agente, istud verò totum contrarium. ad tradit. per Bart. *in l. naturaliter. § nihil commune. ff. de acquirend. possess.* Paris. *consil. 31. num. 57. lib. 4* vnde ista remedia propter repugnantiam non possunt concurrere. *l. vbi repugnantia. de reg. iuris decis. 117. num. 1. part. 1. diu rsor.* sententia autem lata super eo quod non fuit deductum in monitorio, est nulla. *l. vt fundus. C. commun. diuid. l. non possumus ff si pars hæredit. petat.*

Nec obstat clausula monitorij *deducens omne ius*, &c. 2
cùm illa non porrigatur ad casus in quibus cumulatio non admittitur; nec ad repugnantes cum expressis. Alexand. *cons. 96. num 8 & cons. 110 num. 2. lib 5.* Pract. Papien. *in form. libell. action. real. in § deducendo, num. 7.* &

in terminis istius interdicti notat Pontan. *de spol. lib. 2. num. 18. & seq.* Immu stante prædicta nullitate posset dici non esse necessariam restitutionem in integrum, iuxta text. *in l. non est, & in l. si quidem. C. de præd. min. & in l. si curatorem. C. de in integr. restit.* notat Paris. *in consil. 100. num. 36. lib. 1.* Rot. 18. *num. 1. part. 1.*

3 Iniustitia verò videbatur manifesta ex eo quòd D. Princeps emptor, & bonæ fidei possessor condemnatur etiam in fructibus qui percipi potuerunt, qui non veniunt nisi tantùm in spolio violento, aut attentato, aut in possessore malæ fidei. Brun. *decis. 11. de restitut. spoliat. in antiquis. decis. 4. & 5. eodem tit. in nouis.* Put. *in tit. de fruct. damn & interess. decis. 2.* & fuit dictum coram Robusterio in vna Romana vineæ, quæ est inter impress. 552. *num. 1. part. 1.*

4 Eadem iniustitia eliciebatur ex primo extremo non probato, prout concludenter probari debet. Roland. qui de communi, *consil. 50. num. 16. lib. 2.* Menoch. etiam de magis communi, *de recuperand. remed. 15. num. 408. cum seq* cum aliis relatis per Rot. *decis 165 n. 1. part. 2.* & pluribus congestis tradit Gabr. *cons. 31. num. 6. lib. 1.* vbi testatur Rotam ita seruare. De illo autem, & sic de possessione Ioannis Turlini non constare videbatur, saltim quo ad medietatem, nempe quo ad partem affectus, quam Turlinus obtinuit sibi cedi à quodam Alexandro Sartorio, ad cuius fauorem fuerat deliberata, propter debitum Petruuij principalis conductoris, quia ex cessione non acquiritur possessio, quando cedens non est in conspectu rei cessæ, etiam si omne ius tam in proprietate, quàm in possessione competens cessum fuerit. Bart. *in l. prædia, num. 1.* & ibi Paul. de Castr. *ff. de acquirend. possess.* late Natt. *cons. 398. n. 19. & seq. lib. 2.*

5 Vltra quòd de tempore cessionis D. Princeps erat in possessione casalis præcedenti titulo emptionis, vnde tanto minus potuit Turlino acquiri ex dicta cessione aliqua possessio, cùm illa penes duos eodem tempore esse non possit. *l. 3. §. ex contrario de acquirend. possess.* Mohedan. *decis. 20. de restit. spoliat.* Et in nostris terminis quòd nec locatio simul cum perceptione fructuum probet possessionem alio in illa existente, tradit Felin. *in cap. inter dilectos, num. 8 vers. & non solum de fid. instr.* post Bart *in l. quatenus la 1 § si conductor, num. 2.* per illum text. *de acquirend. poss. ff* vnde cùm quo ad dictam partem Turlino cessam ipse non habuisset possessionem, non potuit ad totum casale redintegrari, prout illud redintegrari mandat sententia, ex quo redditur iniusta, stante indiuiduitate iudicis, itaut nec pro parte sustineri valeat. Put. *decis. 313. lib. 1.* Rot. 221. *num. 1. part. 2. diuersor.* & fuit dictum in vna Larineñ. frumenti de anno 1577. coram Illustrissimo Blanchetto, & aliàs sæpe.

Ex quibus sic fuit resolutum.

R. P. D. MANZANEDO.

Florentina liquidationis fructuum. Lunæ 14. Maij 1611.

ARGVMENTVM.

Fructuum liquidatio est difficilis probationis, & propterea leuior in ea sufficit probatio, & quomodo desuper testes examinandi deponere debeant.

SVMMARIVM.

Fructuum liquidatio fit computato anno fertili cum sterili, num. 1.

Fructuum liquidationem, & quantitatem testes vicini, & de auditu à colonis bene probant, ibid. vbi idem si dicant esse publicum, & notorium, vel quòd fuerint præsentes recollectioni fructuum, & illorum repartitioni cum colonis.

Fructuum liquidatio est difficilis probationis, & propterea in ea leuior sufficit probatio, num 2.

Liber communitatis probat quantitatem fructuum perceptorum ex fundo, ibid. vbi declaratur hæc conclusio.

Valor vini probatur per testes deponentes de publica voce, & fama, num. 3.

DECISIO C.

INformante tantùm parte Illustrissimi Cardinalis Deti, censuerunt Domini ex adductis probare quantitatem fructuum de quibus agitur, & illorum valorē. Dantur enim tres testes deponentes, quòd computato anno fertili cum sterili, fructus ex hoc prædio recepti quotannis ascendunt ad octo modia grani, sex modia auenæ, & barilia vini 70. præter alios fructus minutos, qui testes sunt vicini, & deponunt de auditu ab ipsis colonis. Primus etiam deponit id esse publicum, & notorium, & secundus deponit de visu per quatuor annos, & quòd dictis temporibus fuit præsens recollectioni fructuum, & repartitioni illorum inter dominum, & colonum, ex quibus videntur benè probare, iuxta Bald. *in l. si fundum. C. de rei vendic. & in l. 1. num 24. C. de fruct. & lit. expens.* Achil. *decis. 22. de restit. spoliat.* Peregrin. *de fideicommiss. art. 49. num. 143.* Surd. *decis. 282. num. 26.* 1

Et eo magis cùm in liquidatione fructuum, quæ est difficilis probationis, non requiratur plena probatio, & leuiores sufficiant. Natt. *cons 510. num 7.* & in Rota sæpe fuit decisum, vt in vna Carpeñ. fructuum 1. Iunij 1601. coram Illustrissimo Millino, & in alia Romana liquidationis fructuum 26. Octobris 1591. coram Otano. Valor autem prædictorum fructuum quoad granum & auenam probatur per taxam & æstimationem magistratus Florentiæ, & ex communi libro illius. Bart. & Alberic. *in l. fin ff ad l. Iul. de annon.* Idem Alberic. *in tract. de statut. quæst. 69* Anan. *consil. 38. num. 2.* Cæsar de Grass. *decis. 5. num. 5. de restit. spoliat.* & hæc probatio in simili fuit admissa in vna Imoleñ. tutelæ 17. Octobris 1595. coram bo. me. Cardinali Pamphilio, & in alia Romoneñ. fructuum 7. Aprilis 1606. coram R. P. D. meo Marcomontio, benè verum est quòd in hoc solet procedi mitiùs, & fructus taxantur sæpiùs ad medium pretium diuersarum partitarum in libro publicè contentarum. 2

Quantum verò ad valorem vini dantur duo testes deponentes de publica voce & fama, quòd in ciuitate Florentię communiter barile vini venditur vno scudo. Ex quibus facto calculo omnium prædictorum videtur quòd summa dictorum fructuum integrè ascendat ad scuta 2441. sed quia isti fructus diuiduntur inter dominum & colonum pro æquis portionibus; ideo portioni domini, de qua hodie agitur, tangit medietas, nempe scuta 1220½. Ex quibus non est dubium dededucendas esse expensas factas in cultura pro eadem medietate. Qui tamen calculus semper intelligitur, saluo errore illius. 3

Attamen, quia pars D. Mariæ de Philippis in hac positione instans pro dilatione propositionis verbo dixit Dominis maiorem partem istorum fructuum processisse ex melioramentis per authores Mariæ factis, quod non parum releuans Dominis visum fuit; ideo, & mihi iniunctum, vt si vellet audiri, de nouo causam proponerem. 4

R. P. D.

R. P. D. MANZANEDO.

Romana pecuniarum, seu cambiorum. Veneris 20. Maij 1611.

ARGVMENTVM.

Hæc est breuis decisio, sed plena substantia, in eáque exactissimè declaratur, an, & quando liber mercatoris, iunctis adminiculis, probet ad fauorem mercatoris, & ad hunc effectum, quæ & qualia debeant esse ista adminicula.

SVMMARIVM.

Liber mercatorum non probat in eorum fauorem, num. 1.
Fallit iunctis adminiculis, num. 2. & 3. vbi tamen quòd adminicula debent desumi aliunde, quàm ex partitis ipsius libri.
Liber mercatoris si verus appareat in aliquibus partitis, an, & quando in alijs verus præsumatur, declara vt n. 3. & 4.
Connexa dicuntur ea quæ procedunt ex eadem causa ad eundem effectum, vnáque tendit ad qualificationem, vel peremptionem alterius, & quando se inuicem recipiunt, alias secus, num. 4.
Liber mercatoris an, & quando probet pro mercatore legali, & bona fama, num. 5.
Liber mercatoris quando magis probet post mortem mercatoris, num. 7.

DECISIO CI.

1 Domini censuerunt partitam scutorum mille, non esse adscribendam ad debitum Illustrissimi Cardinalis, ex eo potissimum fundamento, quòd pro illius iustificatione tantummodo adsit illius descriptio in libris DD. Herreræ & Costæ, his verbis, *& più a dì 26. detto scudi mille d'oro in oro accommodatoli per mano del S. Ottauio nostro.* & regula est, quòd libri mercatorum in fauorem ipsorum non probant, *l. exemplo. C. de probationib. gloss. in l. quædam. §. nummularios, in verbo, decurritur. ff. de eden.* Ias. *in repetit. l. admonendi, num. 131. & 161.* Rip. *num. 121. ff. de iur. iurand.* Roland. *cons. 92. lib. 3.* Felin. *in cap. 2. n. 21. de fid. instrum.* Rot. *decis. 164. part. 1. diuersorum.*

2 Et quamuis verum sit ex adminiculis, huiusmodi libros probare etiam pro scribente, vt not. Guid. Pap. sex adminicula referens *quæst. 441.* & Aym. *de antiquit. tempor. part. 1. §. vidimus, a num. 19* Roland. *d. consil. 92, num. 6.* Nihilominus ista adminicula debent desumi aliunde, quàm ex partitis ipsius libri, vt dixit Rota *in decis. 375. num. 8. part. 1. diuers.*

3 Præcipua verò adminicula videbantur duo, alterum desumptum ex aliis partitis in eodem libro, & foliis descriptis concernentibus eundem D. Cardinalem, & quæ nullatenus controuertuntur: attamen hoc adminiculum deferuit in partitis connexis & modici præiudicij tantùm, vt not. Rip. *vbi supra num. 124. & seq.* post Bart. *in d. § nummularios.* & Dec. *in l. 1. num 4. C. de eden.* Paris. *cons. 90 num 25 lib 1.* Riminald. sen. *cons. 583. circa fin. lib. 3.* decis. Perusin. 88. *num. 10.* Rot. *diuers. 276. part. 3. lib. 2.*

4 Connexa autem dicuntur quando procedunt ex eadem causa, & ad eundem effectum, & vnà tendit ad qualificationem, vel peremptionem alterius, & quando se inuicem respiciunt, & vna est facta contemplatione alterius, dicuntur connexæ. Abb. *in cap. peruenit il 2. num. 4. versic. sed tu dic clarius, de iur. iurand.* Roland. *consil. 69. num. 44. lib. 4.* Bec. *cons. 45. num. 31.* & alios adducens tradit Surd. *decis. 158. num. 11. cum seq.* Sed sic est quòd in nostro casu partitæ quæ dantur pro adminiculo, nec tendunt ad eundem effectum, nec procedunt ex eadem causa, nec se inuicem respiciunt, nec vna contemplatione alterius est facta, vt ex earundem contextura constat, vnde nullatenus pro adminiculo controuersiæ partitæ valent adaptari.

Aliud & potissimum adminiculum & à DD. suprà relatis approbatum, insimul tamen cum aliis illud est, nempe legalitas mercatoris, quæ in D. Octauio omnino integra reperitur. Attamen etiam illa intacta concurrat cum legalitate indubitata, & inconcussa Illustrissimi Cardinalis, videtur non posse in præsenti casu ita huiusmodi adminiculum deseruire, prout & in alio casu de facili admitteretur. tanto magis cùm iura non solùm exposcant istud adminiculum, quin cum illo insimul concurrere velint alia quinque per DD. suprà relatos adducta. 5

Nec suffragari videbatur D. Octauio partita scutor. 10000. numerata D. Cardinali in arce S. Angeli absque apocha, cùm illa deberet describi in libris Cameræ, & non fuisset mutuata Domino Cardinali, sed ipsi soluta vti Datario & ministro Papæ. Vltra quòd è contrario pro parte Illustrissimi Cardinalis, adducuntur partitæ ipsi per DD. Herreram & Costam mutuatæ minoris, vel maioris quantitatis; attamen cum apocha, vel etiam instrumento. 6

Minus facere visum fuit obitus bo. me. q. Ioannis Henriquez & iuuenis banchi, qui partitam scripsit, cùm istud mutuum non sit de facto ipsorum, nec ipsi quicquam scire potuissent, nisi quòd acceperunt à D. Octauio qui agit. Vnde Dominis visum fuit, quòd licèt D. Octauio, nec ipsius libris, & omnimodæ legalitati aliquid imputari valeat, nihilominus cùm ipse non probauerit suam intentionem, & sit actor ex defectu probationis, dixerunt prædictam partitam non esse adscribendam ad debitum Illustriss. Cardinalis. 7

Quòd verò dicitur pro parte D. Octauij D. Cardinalem solidasse rationes cum ipso, ibique includi istam partitam, sicque illam approbasse, visum fuit fundamentũ in iure satis ponderosum; attamen quia in facto de illius subsistentia non fuit doctum, illo omisso resolutio fuit capta prout suprà; relicta tamen alia partita scutor. 1414. & 90. vt de illa particulariter videtur.

R. P. D. MANZANEDO.

Anconitana bonorum. Veneris 20. Maij 1611.

ARGVMENTVM.

Sententia iniusta non transit in iudicatum, nec Ægidianæ locus est, quando sententia est iniusta, nec exequutio dicitur excessiua, quando est conformis sententiæ.

SVMMARIVM.

Exequutio sententiæ non dicitur excessiua quando sententiæ conformis est. num. 1.
Ægidiana non intrat quando sententia est iniusta, n. 4.
Sententia iniusta non transit in iudicatum, num. 5.

DECISIO CII.

Pendente lite super separatione thori inter D. Petrum Gratianum, & D. Comitissam illius vxorem, illa instante ex causa sæuitiæ coram Vicario Recanatẽsi, fuit per ipsum lata sententia pro separatione thori, & relaxatum mandatum contra Gratianum pro scutis 1

ſcutis 177. & 16. ex cauſa alimentorum, illúdque fuit executioni mandatum in quadam domo Gratiani ſita Anconæ in Parochia S.Iacobi, quæ fuit ſubhaſtata & delibetata Franciſco Capoliono tanquam plus offerenti pro ſcutis 405. qui poſtea dictam domum Mario Tancredo ceſſit, & ille poſſeſſionem illius obtinuit.

Poſt alias ſententias ad fauorem dictæ Comitiſſæ, cauſa per Gratianum fuit commiſſa Vicario Vrbis, cuius deputatus fuit Pinzochus, qui reuocauit ſententiam Vicarij Recanateñ. & executionem per ipſum factam, & redintegrauit Gratianum, & condemnauit Marium in expenſis, damnis, & intereſſe, quæ per A.C. exequutorem ſententiæ Pinzochi fuerunt liquidata ad ſcuta 450. pro quibus fuit relaxatum mandatum contra Marium, cuius vigore Gratianus habuit duos cenſus Marij, Turci & Moriconi, quemlibet ipſorum ſcutorum 100. & reſiduum, nempe ſcut. 250. habuit in pecunia numerata.

Marius verò appellauit, & cauſa tandem commiſſa bo.me. Seraphino tunc Rotæ Auditori, ipſe in illa ſententiam tulit pro Mario in ſpolio, & reuocauit ſententiam Pinzochi, & quaſcumque executiones illius vigore factas, & ſentẽtias ad fauorem Comitiſſæ latas confirmauit, & mandauit Marium redintegrari in poſſeſſione dictæ domus S. Iacobi, & dictorum duorum cenſuum Turci & Moriconi, & condemnauit Gratianum ad teſtituendum Mario dicta ſcuta 250. quæ in pecuniis habuerat, & relaxauit duo mandata, alterum redintegrationis ad domum, & cenſus, alterum verò executiuum pro dictis ſcutis 250. contra dictum Gratianum.

In quorum mandatorum executionem Marius fuit reintegratus in dicta domo & cenſibus, & pro dictis ſcutis 250. habuit alios duos cenſus ipſius Gratiani, quemlibet ſcutorum centum, alterum Scaliæ, & alterum Aquilæ. Item & habuit vnam domum Gratiani in Parochia S.Nicolai, & quædam mobilia, quæ mobilia fuerunt deliberata pro ſcutis 91. quamuis ſit verum quòd domus S.Nicolai, & cenſus Scaliæ & Aquilæ non fuerant deliberata, ſed tantùm tradita Mario.

Ab iſta ſententia Gratianus appellauit, & cauſa commiſſa bo. me. Littæ. Poſtea verò fuit ſubrogatus D. meus Lancellotus, coram quo 9. Iunij 1600. fuit deciſum ſententiam prædictam bo.me. Seraphini eſſe iuſtam, & validam, ex rationibus in deciſione adductis, vnde euenit cauſam iſtam Reuerendiſſimo Domino meo Attrebateñ. committi, qui 7.Iunij 1603. tulit ſententiam in ſpolio ad fauorem Gratiani, declarando executionem ſententiæ Illuſtriſſimi Seraphini fuiſſe exceſſiuam, & mandauit rediutegrari Gratianum in dictis domibus S.Iacobi & S.Nicolai, & in tribus cenſibus Turci, Scaliæ, & Aquilæ, & condemnauit Marium in fructibus malè perceptis dictarum domorum, & cenſuum. A qua ſententia quamuis Marius appellauerit, nibilominus quia appellationem intra biennium non fuit proſequutus, nec fatalia prorogari fecit, ſententia tranſiuit in iudicatum, prout coram me fuit reſolutum 6.Martij 1606. Vnde Marius obtinuit cauſam reſtitutionis in integrum committi, & 24.Maij dicti anni 1606. fuit per Dominos reſolutum coram me, conſtare de cauſis reſtitutionis in integrum, prout in deciſione tunc facta, quæ præcipuè nititur in eo quòd ſententia Reuerend. D. mei Attrebateñ. fundat in dicto exceſſu, & poſtea 7.Maij 1604. per eundem Reuerendiſſimum cauſa repropoſita, fuit reſolutum non conſtare de exceſſu, & rationibus in eadem deciſione deductis, quo exceſſu & ſic fundamento ſententiæ ceſſante viſum fuit ſufficienter de cauſis reſtitutionis conſtare.

Sed quia Gratianus valde conquerebatur de dicta ſententia bo. mem. Seraphini, dicens illam nullam, ex eo quòd cauſa fuiſſet commiſſa cum clauſula parito iudicato arbitrio Rotæ, & quòd nec conſtabat de parito, nec diſputatum fuerat an intraret arbitrium. Nihilominus vt illius vociferationibus ſatiſfieret, cauſam ſuper prædictis propoſui 12.Ianuarij 1607. & Domini pro paritione reſponderunt, & pro validitate dictæ ſententiæ Seraphini ex adductis in deciſione tunc facta. Cui cùm nec acquieſcere Gratianus vellet, iterum ſuper eiſdem cauſam repropoſui 19. Februarij eiuſdem anni 1607. & Domini in deciſis ſtandum dixerunt, vt in deciſione tunc facta.

Sed cùm prædictis non obſtantibus Gratianus inſiſteret, penſiones antiquas domus S.Iacobi non fuiſſe ſibi ſolutas, & comprehendi in dicta ſententia Pinzocbi, quaſi ex hoc vellet docere de non parito; dubitaui 8. Februarij 1608. an dicta ſententia prædictas penſiones antiquas comprehenderet, & fuiſſent ſolutæ Gratiano? Et Rota cenſuit iſtas penſiones in dicta ſententia comprehendi, non autem eſſe ſoluendas Gratiano ex fundamentis in deciſione tunc facta adductis.

Poſtea verò hinc inde alia emergentia pluries in Rota fuerunt diſputata, de quibus in deciſionibus factis, tandem vt huic liti adeò prolixæ aliquando finis imponatur, dubitaui hodie an ſupradicta ſententia R. D. mei Attrebateñ. ad fauorem Gratiani lata, eſſet iuſta? Et Domini pro illius iniuſtitia reſpondendum dixerunt, quæ ſatis eliei videbatur ex prædicta deciſione eiuſdem R. D. mei 7. Maij 1604. facta, qua fuit dictum, non conſtare de exceſſu, vnde cùm ſententia in exceſſu fundetur, videtur iniuſta, ex adductis in dicta deciſione.

Tum etiam, quia exceſſus non poteſt dari in dicta executione, cùm illa ſit conformis ſententiæ, gloſſ. *in l.ab executione, in verbo excedat. C. quorum appell non recip.* cum aliis adductis in dicta deciſione Domini mei Attrebateñ. Domus enim S.Iacobi expreſsè nominatur in ſententia bo.me. Seraphini, & dicti cenſus, quamuis non nominetur, ſatis deſignatur, dum exprimuntur alia bona olim per Marium poſſeſſa, & illi ablata per Gratianum in vim dicti mandati Pinzochi, de quibus in actis; ſed ſic eſt quòd in actis conſtat, quòd Gratianus vigore dicti mandati habuit à Mario dictos duos centus Turci & Moriconi, & quatenus eadem ſententia Seraphini condemnauit Gratianum ad reſtituendum Mario ſcuta 438. pro fructibus dictæ domus, & ſcuta 32. pro certis expenſis taxatis, necnon ad reſtituendum alias pecunias exactas per Gratianum in vim mandati Pinzochi, quæ aſcendunt ad ſcuta 250. etiam reſpectu iſtius ſummæ executio fuit conformis ſententiæ.

Nec in hac parte exceſſus poteſt argui, ex eo quòd a
executio ſecundi mandati executiui relaxati pro dictis pecuniis non potuerit fieri in domo S.Nicolai, & in cenſibus Aquilæ & Scaliæ, non præcedente ſubhaſtatione, & deliberatione, quia quamuis ſit verum illam non præceſſiſſe, non ex eo ſequitur ſpolium, vel exceſſum commiſſum fuiſſe in dicta executione, ſed iſto caſu illa ſuſtinetur, & Marius ſiue eius hæredes tenentur computare fructus domus S. Nicolai, & cenſuum Aquilæ & Scaliæ in ſortem, & reſtituere dictam domum & cenſus quando erunt ſatisfacti de ſuo credito, iuxta gloſſ. *in l.a diuo Pio, § ſi pignora. in verbo abdicatur.* vbi Doct. *de re iudic.*

Vltra quòd quando citra veri præiudicium execu- 3
tio pro prædictis pecuniis facta in dicta domo S. Nicolai, & cenſibus Aquilæ & Scaliæ fuiſſet exceſſiua, non ex eo redditur exceſſiua redintegratio facta ad

domum

domum S. Iacobi, & census Turci & Moriconi vigore primi specialis mandati bo. me. Seraphini: excessus enim commissus in vno, non vitiaret aliud diuersum absque excessu executioni mandatum, ex iuribus allegatis in eadem decisione Domini mei Attrebaten. vnde & illius sententia iniusta detegitur, cùm in omnibus declarauerit nullam executionem sententiæ bo. me. Seraphini, & sufficiat pro iniustitia sententiæ illam deprehendi ex quauis illius parte propter sui indiuiduitatem.

4 Ex quibus etiam Domini dixerunt executionem sententiæ R. D. mei Attrebaten. fuisse attentatam, quia cùm sententia esset iniusta, non intrabat Ægidiana. Alex. *cons. 91. num. 2. lib. 6.* Menoch. *de adipiscen. remed. 4. num. 850.* & fuit dictum in vna Fauentina spolij 31. Martij 1579. coram bo. me. Seraphino, & in alia Fanen. Saluiani interdicti 14. Ianuarij 1611. coram R. P. D. meo Ludouisio, & cùm fuisset appellatum, non erat locus executioni. Lancellot. *de attentat. part. 2. cap. 12. & in præfatione num. 108.*

5 Nec obstat quòd prædicta sententia Reuerendissimi Attrebaten. fecerit transitum in iudicatum, vt fuit resolutum 6. Martij 1606. quia, vt dixi, hæredes Marij obtinuerunt restitui in integrum, & fuit decisum coram me de anno 1606. constare de causis restitutionis in integrum, & hodie clariùs prædicta iniustitia detecta, non est dubium quin talis sententia non transierit in iudicatum. Surd. *consil. 61. n. 52. seq. & cons. 354. n. 14. & decis. 427. in fine. p. 3. diuers. lib. 3.*

Ex quibus ita per Dominos fuit resolutum.

R. P. D. MANZANEDO.

Florentina melioramentorum. Veneris 1. Iuly 1611.

ARGVMENTVM.

Fructuum perceptorum liquidatio, & quantitas quomodo probetur per testes, fructúsque ex melioramentis percepti, spectant ad eum qui bona fide fecit melioramenta.

SVMMARIVM.

Testes deponentes quod est publicum, & notorium, probant fructus & eorum quantitatem, quæ ex fundo percipiuntur, num. 1.

Fructuum perceptio probatur per testes, qui fuerunt recollectioni præsentes, & quomodo, num. 2.

Fructuum perceptorum liquidatio, & quantitas est difficilis probationis, ibid.

Colonus partiarius tenetur de suo facere omnes impensas in fundo conducto, num. 3.

Fructus percepti ex melioramentis factis spectant ad eum, ad quem spectant melioramenta facta bona fide, num. 4. & 5.

DECISIO CIII.

1 FVit resolutum 14. Martij currentis anni, summam fructuum per Illustrissimum D. Cardinalem Deti prætensorum integrè ascendere ad summam scutorum 2441. sed quia isti fructus diuiduntur inter dominum & colonum pro æquis portionibus, ideo medietas tangens dominum, de qua agitur, ascendit ad scuta 1220½. Fuit autem reseruatū videre super fructibus procedentibus ex melioramentis per auctores Mariæ factis, cuius ratione, & quia pars Mariæ prædictæ decisioni non acquiescebat, sub prætextu quòd tunc non informauerat, ideo causam hodie repropofui, & Domini in decisis standum dixere ex rationibus in eadem decisione adductis. Nec obstare quòd opponitur, testes non probare, cùm deponant simpliciter de auditu: nam ex ipsis potiùs apparet quod probant de scientia, de visu, & de publico, & notorio.

Nec facit in contrarium Bald. *in l. 2. num. 22. C. de fruct. & lit. expens.* vbi videtur dicere, quòd testes non probāt, nisi fuerint præsentes recollectioni fructuum, cùm potiùs dicat, quòd fructuum recollectio probatur per testes qui fuerunt præsentes, sed non excludit alios modos probandi, immò statim subdit quòd fructus probantur per proximas coniecturas, vt per redditus vicinorum, quod & Corn. placuit *in cons. 301. in fin. lib. 3.* & idem Bald. *in l. si fundum, in fine, C. de rei vendic.* dicit sufficere quòd probetur consueuisse fundum tantum reddere, quin & taxari possunt arbitrio iudicis. Angel. *in l. penult. ff. de rei vendit.* Natt. *consil. 510 num. 7. & cons. 536. num. 6.* Surd. infrà referendus *n. 26 & seq.* Vltra quòd in hac materia non requiritur concludens probatio, cùm de facili haberi non possit, vt dixi in eadem decisione. 2

Nec obstat quòd testes Illustrissimi Cardinalis non deducant expensas, quia si colonus esset partiarius, & pro cultura caperet dimidiam partem fructuum, dominus nihil impendere teneretur. argum. text. *in l. si cùm duobus. §. si in coeunda. ff. pro soc.* & text. *in cap. cum nobis, de decimis,* vbi Innoc. & Ioann. Andr. *num. 3.* & Panormitan. *in 3. notab.* Cyn. *in l. 1. in fine,* & ibi Bald. *in 7. quæstione. C. pro soc.* latè Tiraquel. *de retract. lignag. §. decimo quinto gloss. 1. num. 19.* 3

Quo verò ad fructus ex melioramentis per Mariam factis perceptos, quæ melioramenta fuit resolutum coram me 15. Decembris 1610. ascendere ad scuta 750. Domini hodie dixerunt fructus perceptos ex dictis melioramentibus spectare ad Mariam, sicque non esse deducendos, nec deberi Illustrissimo Cardinali. ad text. *in l. cæterum § improbè ff. de rei vendicat.* & ibi Barr. & Angel. tradit Afflict. *decis 87. num. 6.* Vincent. de Franch. *decis. 191. num. 11. part. 1.* Bursat. *consil. 85. n. 37. lib. 1.* Rota *diuersor. decis. 194. par. 1.* Surd. *decis. 282. n. 30.* Alios adducens; quod in tantum procedit, vt & malæ fidei possessor non teneatur restituere fructus perceptos ex melioramentis quæ fecit in re detenta. Rom. *singul. 337.* & Surd. *vbi suprà d. num. 30.* 4

Quibus non obstat decis. Cæsar. de Graff. *5. num. 7. de reb. Eccles. non alienan.* tum quia ibi loquitur de plantationibus, & stercorationibus, & melioramentis non perpetuis & in re duraturis, sed potiùs factis pro vberiori fructuum perceptione. Nos verò sumus in cannetis & vineis atque arboribus ad perpetuum commodum prædij. Tum etiam, quia dicta decisio Cæsar. de Graff. non facit ad rem, quia ibi agebatur an sub prætextu talis meliorationis res possit retineri; in præsenti verò agitur de fructibus ex meliorationibus perceptis, qui sine dubio spectant ad illum qui plantauit, maximè bona fide ante litem motam. 5

Ex quibus Domini concluserunt fructus procedentes ex melioramentis deberi D. Mariæ; sed quia non constat liquidè ad quam summam ascendant isti fructus, fuit dictum quòd præcedentium illorum liquidatione debeant deduci ex quantitate superiùs ad fauorem Illustrissimi Cardinalis liquidatā ad summām scutorum 1220½. itaut tanto minus ex dicta summa D. Cardinalis recipiat, quantum fructus percepti ex melioramentis liquidabuntur. 6

Et sic fuit conclusum.

R. P. D.

R. P. D. LVDOVISIO.

Romana incendij. Die 14. Nouembr. 1611.

ARGVMENTVM.

De incendio, licèt fortuito, tenetur conductor, qui vtitur re locata ad alium vsum, vel contra conuentionem Vicino debet reficii damnum ex incendio, per legem Aquiliam.

SVMMARIVM.

Incendium est casus fortuitus, & conductor non tenetur de casu fortuito, sed periculum est locatoris, num. 1. limita vt num. 2.

Et conductor qui vtitur re locata in vsum non destinatum, tenetur de casu fortuito, & de omni casu, n. 2. Maximè si maius est periculum in vsu, quo vtitur, quam in vsu destinato, sub num. 2.

Conductor non tenetur de periculo, & casu qui vtitur re locata ad vsum destinata, num 3.

Conductor veniens contra conuentionem, & legem contractus, tenetur de casu fortuito. nam vno vsu concesso, omnis alius censetur denegatus, num. 4

Vsus vnus rei quando in contractu locationis conceditur, omnis alius censetur denegatus, sub n 4

Conductor non tenetur de incendio, nisi ob latam, aut leuem culpam, si conuenitur actione locati: secùs si conuenitur actione legis Aquiliæ, quia tunc de leuissima culpa in committendo tenetur, num. 5

Conductor vtens re ad vsum destinatum culpa caret, è conuerso non est sine culpa, qui vsum mutat. n. 6. & 7.

Damnum quod patitur vicinus ex causa incendij emendari debet ab eo qui est in culpa per l. Aquiliam. num 8

Scientia probari debet ad hoc vt inferatur ad consensum, quia nemo approbat, quod ignorat, num. 9.

Conductor non excusatur a culpa si vtatur re conducta, sicut facit dominus, sed oportet quòd vtatur sicut quilibet diligens homo, num. 10.

DECISIO CIV.

1 CVm fuerit in pluribus decisionibus firmatum, ignem habuisse originem in apotheca a D. Vincentio conducta; dubitaui, an teneretur de incendio. quod dubium fuit per duas positiones vtraque parte informante examinatum, & tandem Domini resoluerunt ipsum teneri, &c. Fundamentum potissimum fuit, quia licèt incendium sit casus fortuitus. *l. contractus. in fine ff. de regul. iur. l. in reb. n. ff. commod.* gloss. & Doctor. *in l. incendium C. si cert. pet.* & conductor non teneatur de casu fortuito, sed periculum sit locatoris. *l. si fundus. § fin. cum l. sequent. ff. locati.*

2 Attamen cùm Dominus Vincentius apothecam conduxisset ad vsum stabuli, vtendo illa pro fœnili in vsu non destinato, tenetur de omni casu. Gratian. qui de incendio loquitur, post Alexand. quem allegat *consil. 46. num 16. & sequenti lib. 2* & sequuntur plures adducti per informantes pro Domino Patriarcha.

3 Sicuti e contra non tenetur de periculo, & casu, qui vtitur re ad vsum destinatum. *l. enim qui, in princ. ff. commod.* Bald. *cons. 48 in princip. versic. propterea vbicumque, lib. 2.* Aym. *cons. 34. sub num 5.* præsertim vsus fœnilis est magis periculosus, vt re ipsa patet, quam vsus stabuli, & propterea tanto magis teneri debet, vt probatur *in l. videamus § si quis seruum. ff. locat. l. si vt certo. § nam si sibi equum. ff. commod.*

4 Accedit quòd vsus apothecæ fuit expresè in contractu inter partes conuentus, vnde D. Vincentius veniens contra conuentionem, & legem contractus, tenetur de casu fortuito. gloss. *in dicta l. videamus, in glossa magna, in fine.* Bart. *in § fin. d. l.* & multis iuribus ac authoritatibus examinant. Surd. *cons. 12. num. 31.* Paria autem sunt quòd D. Vincentius esset prohibitus vti dicta apotheca pro fœnili, & quòd esset ad alium vsum, nempe stabuli parata, vt dicit Grat. *loco citato.* Concesso enim vsu stabuli, fuit alius denegatus. *l. cùm ita legatum, ff. de condit. & demonstr. l. cùm lex. ff. de legib.* gloss. *in cap. nonne bene dicimus, in verb. tacendo, in fine de præsumptionibus.* Curt. sen. *consil. 43. sub num. 42.*

Non obstat quòd etiam in stabulo teneatur fœnum, quia non est cum tanto periculo, tum quia quantitas quæ ibi tenetur pro pabulo equorum est modica, tum quia in stabulis continuò versantur agasones & stabularij, qui facile præuidere & prouidere possunt periculis, & in omnem euentum quando hoc pacto esset secutum incendium, posset D. Vincentius allegare se vsum fuisse apotheca ad vsum, ad quem conduxerat, & propterea non teneri, iuxta tradita per Bald. & Aym. supra allegata.

5 Non obstat quòd conductor non teneatur de incendio, aut casu, nisi ob latam, aut leuem culpam, quia hoc verum, quando conuenitur actione locati, secus quando conuenitur actione l. Aquiliæ, quia tunc tenetur etiam de incendio, leuissima culpa in committendo secuto. Bald. *cons. 441. n. 1 lib. 1* Alex. *in l. domus hæreditarius n. 5. ff. de legat. 1. & cons. 50 n. 3. & post n. primum lib. 1.* cum multis relatis per Cephal. *consil. 362. num. 14 35 & seq. lib. 2.* hoc enim est ex natura actionis *l. lege Aquilia la 1. ff. ad l. Aquil.* & procedit etiam de iure Canonico. Abb. *in cap. si culpa, post n. primum,* per illum text. *de iniur.*

6 Ex mutatione autem vsus oritur culpa. Grat. *dicto consil. 46. num. 18.* & facit, quia sic culpa caret qui vtitur re ad vsum destinatum, *l. arboribus. § nauis. ff. de vsufruct. l. si fundum. ff. solut. matrim.* Bald. *dicto cons. 344. n. 1. ante finem, lib. 1. vers. Sed hæc domus.* Aym. *dicto consil. 353. n. 5.* A contrario non est sine culpa qui vsum mutat. Ita è conuerso argumentatur decisio Florentina ex aduerso allegata *n. 40.* & in simili Corn. *cons. 28. n. 9. lib. 3.*

7 Præsertim, quia, vt dictum est, vsus deductus est in conuentionem sine culpa. gloss. *in l. videamus, in glossa magna, in fin. ff. locat.* Surd. *dicto consil. 12. num. 31.* Decis. Ianuen. *105. num 2.* & quidem ex leui culpa, vt dicit Grat. *vbi suprà,* quæ augetur ex incongruitate loci, quæ multum in hac materia attenditur. Anchar. *consil. 348. num 3.* Salyc. *in l. de pignorat. action.* Gratian. *d. cons. 46. num. 19.* & aliis circunstantiis latè ponderatis per informantes.

8 Non releuat quod dicitur solum locatorem posse dare de hac culpa, & hanc actionem intentare, quia Patriarcha non se fundat in actione locati: sed in ea quæ descendit a l. Aquilia, per quam emendari debent damna quæ vicinus passus est propter incendium. *l. si seruus, § si casul im, & l. qui occidit. § in hac. ff. ad l. Aquil.* Menoch. qui alios allegat *de arbitr. quæst. cas. 190 n. 14.*

9 Nec facit quòd fœnum esset in apotheca tempore locationis, ex quo videatur elici consensus locatoris, quia non probatur eius scientia, & nemo approbat quod ignorat, vt dicit Gabriel *cons. 28. num. 16 in fine,* & si sciuit fœnum adesse, & voluit facere locationem ad vsum stabuli, tanto magis comprehenditur eum noluisse quòd haberet ad vsum fœnilis: alias enim, vel locasset pro fœnili, vel simpliciter locasset.

Non excusatur Dominus Vincentius ex eo quòd Dominus Patriarcha in apotheca contigua haberet fœnum, quia ipse erat dominus apothecæ & palatij: & posito quòd dominus non sit diligens in re sua, attamen conductor debet esse diligens in re conducta, &

alius quilibet diligens fecisset, aliàs est in leui culpa. Ita Bald. *consil. 148 in fine lib 2.* qui etiam *consil. sequent. in principio*, dicit non excusari à culpa leui conductorem, si vtatur sicut facit dominus, sed oportere quòd vtarur sicut vteretur quilibet diligens homo.

Ex quibus & aliis adductis per informantes, resolutum fuit Dominum Vincentium teneri de incendio.

R. P. D. PENIA.

Romana fideicommissi de Naris. Veneris 2. Decembris 1611.

ARGVMENTVM.

Est magistralis decisio, & in ea latè explicatur, quando, & quibus verbis reciproca substitutio inducta dicatur. ad eam in contingenti casu semper curras.

SVMMARIVM.

Substitutionis reciproca forma, num. 8.

Verba hoc modo, videlicet, *sunt declaratiua precedentis orationis, num.* 9.

Vt suprà *dictio est relatiua ad præcedentem impositionem, num* 10.

Substitutio reciproca non vsu tantum, sed duobus, vel pluribus conuenit, num. 11.

Substitutio reciproca ex coniecturis desumitur, num. 12. *& seq.*

Filij positi in conditione censentur vocati, quando testator progressus est ad plures graduum substitutiones, num. 13.

Substitutio reciproca vt inducta dicatur, tria requiruntur. Primo vt omnes fuerint a testatore vocati. Secundò, quod fuerit facta vltimo morienti. Tertiò in totam hæreditatem, num 15 *&* 16 *vbi etiam, quando dicatur facta vltimo morienti, & in tota hæreditate, & num.* 17. *&* 18. *vbi de eadem materia.*

DECISIO CV.

1 Tiberius Narus condito testamento, hæredem vniuersalem sibi instituit Lucium Martium filium, cum prohibitione alienandi quæcumque bona sua vsque ad 30. ætatis annum; inde verò ordinauit, vt Lucius Martius, & alij, si qui forent hæredes, de bonis & hæreditate testatoris liberè disponere possent, excepto tamen prædio vulgò nuncupato *il casale de Monte migliore*, quod cum annexis prohibuit ex quauis causa, & titulo, in toto, vel in parte, vllo vnquam tempore alienare, vt perpetuò esset in bonis, & hæreditatem testatoris pro manutentione, & ampliatione nobilis familiæ de Naris, etiam absque detractione legitimæ Trebellianicæ, aut cuius alterius iuris, ita vt remaneret illæsum, & indiuisibile quoad proprietatem, licèt fructus inter Lucium, seu alios hæredes & illorum descendentes in perpetuum diuidi possent.

2 Rursus deueniendo ad substitutionem. Primò filios masculos vulgariter, & pupillariter, & per fideicommissum inuicem æquis portionibus substituit, hoc modo, videlicet, decedente vno ex ipsis filiis & hæredibus institutis, relictis filiis legitimis, & naturalibus tam masculis, quàm fœminis, quòd ipsi filij masculi, vel fœminæ ipsius decedentis, legitimi tamen, & naturales tantùm succedant in bonis ipsius decedentis, & eius rata portione; si verò sine filiis legitimis & naturalibus masculis, vel fœminis decesserit, vel decesserint, quòd alter ipsorum hæredum superuiuens, seu etiam defuncto, eius filij, seu filiæ succedant, prout eorum pater successisset per stirpes, & non per capita; si verò ipsi omnes hæredes instituti vt suprà decesserint sine filiis, seu filiabus legitimis & naturalibus, ex se ipsis & legitimo matrimonio procreatis, & reperiretur aliquis filius naturalis præfatorum hæredum, vel alterius eorum, quòd talis filius naturalis de domo & sanguine de Naris in hæreditate succedat etiam vulgariter & pupillariter & per fideicommissum, vt suprà.

Et non existentibus legitimis neque naturalibus 3 masculis neque fœminis ex dictis hæredibus, & ab illis descendentibus in perpetuum, vltimus superuiuens dictorum hæredum, seu descendentium teneatur adoptare quem voluerit, personam tamen nobilem, virtute & bonis moribus insignitum, qui per legitimum matrimonium contrahendum per eum, domum & familiã prædictas ampliare, & manutenere posset, & cognominetur de domo & familia de Naris, vtatúrque insigniis, & honoribus, iuribus, immunitatibus, & priuilegiis eiusdem: & sic tam ipse adoptandus, quàm omnes descendentes ab eo in perpetuum, vt suprà, ad quos bona & hæreditas prædicta deuenerint, videlicet nati natorum, & qui nascentur ab illis, seu in euentum prædictum adoptabuntur, perpetuo tempore de domo, & familia de Naris nuncupentur, vt suprà, & ad eum dicta hæreditas deuoluatur, vt suprà, modo, & forma superiùs expressis, & non aliàs, aliter nec alio modo etiam vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum, vt suprà, quos omnes respectiuè, & successiuè dictus testator substituit, & ore proprio nominauit.

Tiberio testatore cum prædicto testamento nullis 4 aliis susceptis filiis vita functo obiit Lucius Martius illius filius & hæres sine filiis in 16. ætatis anno, condito priùs testamento, in quo circa prædium de Montemeliore cum suis annexis narrata dispositione, & voluntate paterna omni meliori modo quo potuit hæredes instituit, & nominauit Ioann. Antonium, & Hieronymum fratres de Naris cum conditionibus & oneribus similibus in dispositione paterna appositis & contentis.

Vita functo Lucio Martio, obiit etiam Hierony- 5 mus sine filiis condito testamento, in quo circa suam medietatem prædij de Monte meliore, hæredem instituit prædictum Ioann. Antonium, cum oneribus, & conditionibus in testamento Lucij Martij appositis: grauauit tamen Ioannem Antonium vt restitueret medietatem prædictam Francisco Naro tertio communi fratri.

Cæterùm cùm vigore testamentorum Tiberij & 6 Lucij Martij Ioannes Antonius prætenderet Hieronymum de dicto prædio disponere non potuisse, ex quo altero decendente sine filiis superstes substitutus in eius portione successurus erat, prædictam medietatem Francisco restituere negauit. Vnde orta lite super hac controuersia, quia causa erat grauis, vtraque parte informante die 5. Maij 1610. proposui dubium, an esset inductum fideicommissum reciprocum inter Hieronymum, & Ioannem Antonium de Naris, ita vt Hieronymus potuerit, vel non potuerit disponere ad fauorem Francisci.

Et quoniã Dominis fuit visum difficile, & latè pa- 7 tens, ordinatum fuit, quòd restringeretur, & videretur, an in testamento Tiberij adesset reciproca inter omnes vocatos, & causa proposita die 9. Maij 1611. propter difficultates occurrentes non fuit resoluta, sed ordinatum quòd iterum proponeretur. Quare iterum proposita & Ioanne Antonio informante: nam Aduocati pro pupillis hæredibus Francisci potius informarunt super modo informandi, quàm super præ-

dicto dubio, proponẽtes Dominis considerandum per particulare memoriale in hac propositione datum. Primum quòd dubium erat generale, an adesset reciproca inter omnes vocatos; non autem speciale, quales, vel qui essent casus. Secundò, quia Ioannes Antonius aduersarius inducebat testamentum Tiberij, non quia in eo vocaretur, aut nominaretur, sed per relationem quam prætendebat ad illud habere testamentum Lucij Martij, cuius vigore agebat, & tamen ex lectura vtriusque testamenti euidenter patebat ea inter se in multis etiam substantialibus differre, cùm testamentum Tiberij, plures, & diuersos casus & gradus vocatorum contineret, à quibus Lucius Martius expresse recesserat. Tertiò ne inordinato modo terminaretur causa cum testamento Tiberij parte inaudita super testamento Lucij Martij continente expressas dispositiones ad fauorem pupillorum.

8 Istis tamen tunc omissis, de quibus si necesse foret suo loco & tempore particulariter ageretur, Rota censuit in testamento Tiberij fuisse inductam reciprocam substitutionem inter omnes vocatos. Et respectu filiorum Tiberij omnes fatebantur inter eos expresse fuisse inductam reciprocam ex illis verbis, vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum, inuicem, si decederent æquis portionibus substituendo, ponderando dictionem *inuicem*, quod etiam pòst clariùs explicauit in illis verbis, *hoc modo, videlicet*, &c. Hæc enim est propria formula substitutionis reciprocæ *l. Lucius*, vbi Bar. & Doct. *ff. de vulgar. & pupillar.* Quare in hoc primo gradu reciproca substitutio erat expressa & clara.

9 Maior difficultas erat in vlterioribus gradibus circa filios filiorum & cæteros vocatos, an essent reciproce substituti. Et Rota reciprocam in istis etiam agnouit. Nam admissa semel reciproca substitutione inter filios Tiberij, eandem esse dixit inter filios filiorum, & alios vocatos. Et quantum ad filios filiorum institutorum, expressa dicebatur substitutio contineri, cùm Tiberius filios institutos inuicem substituisset. Nã immediatè prosequendo subiecit hoc modo, videlicet, decedente vno ex ipsis filiis, & hæredibus institutis, relictis filiis legitimis & naturalibus, tam masculis, quàm fœminis, quòd ipsi filij masculi, vel fœminæ talis decedentis, legitimi tamen, & naturales, tantùm succedant in bonis ipsius decedentis, & eius rata portione; si verò sine filiis legitimis & naturalibus masculis, vel fœminis decesserit, vel decesserint, quòd alter ipsorũ hæredũ superuiuens, seu etiam in defuncto eius filij, seu filiæ succedãt, &c. Ex his enim verbis ad inuicem declarauit testator quomodo intellexisset præcedentia verba, cùm dixit, *hoc modo, videlicet*, quæ erant declaratiua præcedentis substitutionis, per quam declarationem non solùm vocauit filios decedentis in portione patris, sed casu quo sine filiis decederet, vocauit fratrem superuiuentem, & illo etiam vita functo, voluit quòd eius filij succederent, & sic in declaratione dictæ substitutionis reciprocæ nedum comprehendit filios proprios, inter quos fuit facta, sed etiam filios istorum filiorum.

10 Rursus immediatè subsequebatur substitutio de filiis naturalibus sub conditione, si ipsi omnes quos ante vocauerat, decessissent sine filiis legitimis, quo casu substituit filium naturalem vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum, vt suprà, per quam dictionem *vt suprà*, testator fecit relationem ad præcedẽtes substitutiones, & ad illarum qualitates, ita vt si primæ fuerunt reciprocæ, ista etiam reciproca esse debeat, vt in terminis substitutionum notat Dec. *conf.* 22. *incip. In casu ad me transmisso, n.* 3. & Paris. *conf.* 48. *incip. Vidi testamentũ, n.* 14. *lib.* 2. & meritò, quia, vt dixit Bart. *in l.* 1. *§ hoc edicto, n.* 2. *ff. de postuland.* loquens de hac dictione, illa refertur ad contentos in proximo præcedenti capite.

11 Præterea statim prosequens testator negotium substitutionum, digreditur ad substitutionem adoptandi, vt cæteris deficiẽtibus, adoptatus domum, & familiam præfatam ampliare, & manutenere possit, & cognominetur de domo, & familia de Naris, vtatùrque insignibus eiusdem familiæ, ita vt tam ipse adoptandus, quam omnes descendentes ab eo in perpetuum, vt suprà, ad quos bona deuenerint, videlicet nati natorum, & qui nascentur ab illis, seu in euentum prædictum adoptabuntur, perpetuò de familia de Naris nuncupentur vt suprà, & ad eum dicta hæreditas deuoluatur vt suprà, modo & forma superiùs expressis, quæ referunt eandem reciprocam suppressam, ex Dec. & Paris. paulo antè relatis.

12 Nec refert quòd ista vltima substitutio facta de adoptando sit vni tantùm facta, contra naturam reciprocæ, quæ duobus, vel pluribus conuenit *l. iam hoc iure ff. de vulgari.* quia fuit hoc responsum quòd vocando vnum adoptandum, de omnibus necessariò adoptandis testator intellexit, & de illorum filiis & descendentibus in perpetuum. Et hæc considerauit Rota insistendo verbis ipsius testamenti, vnde testatoris mens colligebatur, quamquam etiam censeret non defuisse graues coniecturas ex eodem testamento desumptas, quæ substitutionem reciprocam inter omnes vocatos inducere viderentur. Et illa in primis, quia cùm facta fuisset expresse inter filios Tiberij institutos; testator multo magis illam fecisse voluit inter descẽdentes remotiores, & minus sibi dilectos, & magis inter extraneos adoptandos. Soc. iun. *conf.* 110 n. 10. & 49 *lib.* 3 Crauet. *conf.* 110. *incip. de anno* 1361 *n.* 6. Decian. *conf.* 28 *incip. In prima fronte, n.* 21 *lib.* 2. Surd. *conf.* 144. *incip. nepotes ex filio n.* 7.

13 Præterea, quia cùm filij filiorum essent positi in conditione in substitutione reciproca institutorũ, & in substitutione naturalium tã legitimi, quàm naturales essent positi in conditione adoptandorum, videbantur etiam vocati iuxta dispositionem statuti Vrbis. Progressus etiam fuerat testator ad plures gradus substitutionum, atque adeò enixè perpetuitatem suæ familiæ, & conseruationem agnationis optauit, vt istis concurrentibus positi in conditione vocati censerentur, & sæpè Rota censuit, & signanter in vna Romana fideicommissi die 12. Nouembr. 1607. corã R. P. D. Ludouisio, & in vna Bononieñ. de Pannolinis coram D. Marcomontio. Vnde inferebatur quòd cùm prædicti omnes sint in conditione positi, & tot coniecturis censerentur vocati, etiã inter ipsos reciproca substitutio esset inducta. Rip. *in l. hæredes mei. § cum ita, n.* 29 *ff. ad Treb* Ruin. *conf.* 167. *incip. Prima videtur, n.* 5. *lib.* 3. Soc. iun. *conf.* 150. *incip. Viso puncto n.* 12. *lib.* 2. Gabr. *de subst concl.* 1. *n.* 27. latè Decian. *conf.* 44 *n.* 68. *lib.* 3. Surd. *d. conf.* 344. *n.* 17. Sfort. Odd. *consil.* 66. *incip. D. Nicolaus n.* 72 & alij per hos relati. Rota in vna Bononieñ. de Felicinis coram bo. me. Cardinali Seraphino tunc Rotæ Auditore.

14 Prohibitio etiam alienationis reciprocam arguebat, cùm voluisset testator bona sua in familia conseruari. Nam tùnc inter omnes illos censetur inducta reciproca. *l. pater filium. §. pater. ff. de legat.* 2. Bald. *consil.* 283. *incip. Verba testamenti, num.* 1. *lib.* 2. Ancharan. *consilio* 152. *incip. Plura sunt dubia. num.* 3. Menochius *lib.* 4. *de præsumptionib. præsumptione* 62. *numero* 37.

15 Nec videbantur deesse requisita ad reciprocam, de quibus Cardinalis Mantica *lib.* 7. *de coniectur. vltim. voluntat. tit.* 5. *n.* 6. videlicet quòd omnes isti fuerant à testatore vocati, & substitutio fuerat facta vltimo morienti, & fuerat facta in tota hæreditate. De primo requisito constabat ex serie totius testamenti, & ex hactenus deductis. De secundo apparebat ex eodem testamento, dum testator vltimo morienti de sua familia substitue

substituerat adoptandum & illius descendentes, & vltimò substituit iterum in prædictum euentum adoptãdum. Et licet non expressisset a quo hæreditatem vellet restitui, semper tamen intelligitur onus impositum vltimo morienti. Bart. *in l. qui duos, in fine*, & alij communiter. *ff. de vulg. et.* quos refert & sequitur Decian. *d. consil. 44. n. 63.* Curt. iun. *cons. 111. incip. D. Paulus, num. 13.* Soc. iun. *cons. 151. incip Inspectis verbis testamenti, num. 6. lib. 2.* & testatur de magis communi Paris. *cons. 43. incip. D. Ambrosius, num. 33. in fine lib. 5.*

16 Nec est opus quòd substitutio fiat verbis expressis vltimo morienti. Soc. iun. *d. consil. 151. n. 6. & 9. & consil. 110. n. 33. lib. 3.* & fuit dictum in dicta causa Bononieñ. de Felicinis, quicquid voluerit Socin. *consil. 104. lib. 2.* & alij, quòd substitutio facta in tota hæreditate non intelligatur facta vltimo morienti, nec importet reciprocam. nam contrariam sententiã veriorem profitentur Paris. *d. cons. 43. n. 33. lib. 2.* vbi testatur de veriori & magis communi. Curt. iun. *cons. 156. incip. In testamento condito, num. 2. & d. cons. 111. num. 13.* Cephal. *cons. 383. incip. Viso & perlecto testamento, n. 27.* & plures attestantes de magis communi refert Simon de Prær. *lib. 3. interpret. dub. 3. solut. 1. num. 2 vers. hanc ego quoque.*

17 Tertium requisitum ad reciprocam inducendam, quòd fuerit facta in tota hæreditate, apparebat ex illis testamenti verbis in substitutione adoptandi: *ad eum dicta hæreditas deuoluatur vt supra.* quod etiam legebatur in substitutione naturalium. ibi, *in hæreditate succedat*; & in substitutione filiorum. ibi, *succedant in bonis ipsius decedentis.*

18 Prætérea quo ad casale, & sic quo ad corpus certum, integrum, & indiuisibile substitutio apparebat facta, & consequenter de toto. Mantic. *d. lib. 7. tit. 5. n. 15. vers. sed quod.* ibi, *nisi substitutio fiat in omnibus bonis, vel in toto eo quod est relictũ*, quod verificabatur in hac facti specie, cũ testator exceptis fructibus prædij, quoad proprietatem prædium diuidi prohibuisset. *l. Titia Seio. § Seia libertus, ff. de leg. 2.* Nec dubium quòd in hoc prædio, seu casali per fideicommissum succedendum foret vigore eiusdem testamenti. ibi, *& per fideicommissum.*

19 Nec ad rem pertinebat dicere Tyberium respectu prædij, seu casalis reciprocam expressam non fecisse, sed tantùm respectu vniuersalis hæreditatis inter filios primi gradus, quasi ad istos tantùm dispositio pertineret, & in dicto casu solùm illa verba inuicem fuerint apposita. Quia fuit responsum fuisse apposita quoad omnes, & consequenter reciprocam fuisse inductam etiam respectu prædij, seu casalis. Nam quamuis testator instituto Lucio tantùm, & quoad casale prohibita in perpetuum alienatione pro perpetua ampliatione & conseruatione familiæ de Naris, nihil de reciproca expressè dixerit, non erat necesse donec peruenit ad substitutiones in clausula; & in casu quo Pheniria in qua vocauit nascituros simul cum Lucio, interdicta illis bonorum alienatione, vt antea fuerat expressum, & consequenter quoad casale in perpetuum, quoad alia bona vsque ad triginta annos, inde prosequutus eosdẽ filios vulgariter, pupillariter & per fideicommissum in portionibus decedentium substituit; illa verò substitutio cum cæteris subsequentibus ad prædium etiam patenter refertur, in quo omnes fuerunt substituti cum prohibitione alienationis.

R. P. D. MANZANEDO.

Vercelleñ. dismembrationis. Lunæ 5. Decemb. 1611.

ARGVMENTVM.

Manutentio datur probata possessione tempore motæ litis, posteriórque possessio præsumitur clandestina, & vitiosa. Cætera supple in summario.

SVMMARIVM.

Manutentio datur probata possessione tempore mota litis, num. 1.

Posterior possessio præsumitur clandestina, & vitiosa, nec pro ea datur manutentio, num. 2. in fine.

Exequutor dicitur mixtus quando est datus cum clausula, vocatis vocandis, *num. 3.*

Mandatum tacitè censetur reuocatum cessante causa mandati, num. 4.

Iudex non rectè nec ritè procedens non potest alteri in sua possessione præiudicare, ibid.

DECISIO CVI.

INstantibus RR. PP. Heremitis Camalduleñ. diœcesis Taurineñ. pro dismembratione Prioratus B. Mariæ loci de Bagnoli diœcesis Vercelleñ. à monasterio sancti Michaëlis de Clusa Ordinis S. Benedicti dictæ diœcesis Taurineñ. illúmque vniti dictis Heremitis. Fuerunt de anno 1605. per Sanctissimum D. N. & ipsius Breue dictis Heremitis applicati tantùm fructus eiusdem Prioratus per spatium octo annorum, quæ applicatio fuit sortita effectum, vt dicti Heremitæ per aliquot annos dictis fructibus pacificè & sine vlla contradictione gauisi sunt. Postea verò iterum conati sunt à Sanctissimo dictam dismembrationem istius Prioratus obtinere, & quòd ipsis & ipsorum Heremo vniretur, prout de anno 1608. illud obtinuerunt, & fuerunt expeditæ litteræ in forma directæ Vicario Vercelleñ. quarum vigore prædictus Vicarius ad illarum executionem processit, & ad dicti Prioratus dismembrationem, & vnionem respectiue dictis Heremitis illius possessionem tradendo. Attamen quia prædicti Monachi non se habuerunt pro spoliatis, quin potiùs à prædictis legitimè appellationem interposuerunt, & causam à Sanctissimo mihi in Rota committi obtinuerunt; dubitaui, an dictis Monachis S. Michaëlis mandatum de manutenendo in possessionem dicti Prioratus esset concedendum. 1

Et Domini affirmatiuam sunt amplexi, cùm de illorum possessione de tempore litis motæ nullatenus inter partes controuertatur, & ex tenore earundem litterarum Apostolicarum & confessione Heremitarum, in precibus illarum facta satis elici videatur, vnde intrat dispositio iuris pro dictorũ Monachorum manutentione, ad text. *in § sed hodie. Inst. de interdict. l. 1. § huius interdicti ff. vti possidet.* Bart. *in l. ait prætor, § quod ait, n. 2. & 14. ff. eod.* Couarr. *pract. c. 17. n. 3.* Quibus non obstat possessio per dictum Vicarium Eremitis tradita, quia tanquam posterior censetur clandestina & vitiosa. ad text. *in cap. licet causam. de probat.* & ibi Doct. Menoch. *de retinen. remed. 3. n. 725* Beninten. *dec. 42 n 4.* vnde non est manutenibilis Rota *decis. 324. n. 2. & 263 n. 1. p. 1. diuers.* 2

Nec facit à iudice & executore dictarum litterarum dictos Heremitas fuisse missos in possessionem, cùm talis executor per clausulam in litteris appositam, *vocatis vocandis*, &c. esset mixtus, & teneretur partes iudicis assumere, & citare dictos Monachos possidentes. ad text. *in c. licèt Episcopus*, & ibi gloss. *verbo te non vocato. de preb. in 6. cap. exhibita. de iud.* Oldrad. *cons. 227. n. 2.* Calderin. *cons. 4 de dilat.* Felin. *in cap. fin. n. 23. & seq. de præsumpt. § cit. in nouis decis. 30. de rescript. & in decis. 202. in princip. p. 1. diuersorum.* Quæ eo magis procedunt stante alia clausula in eisdem literis, dummodo assensus dicti monasterij accedat, qui tantum abest quòd accesserit, quòd nec de illo constat, quin & Monachi in tempore 3

reclamarunt, & appellarunt, causámque committi fecerunt.

4 Nec talis assensus potest elici ex mandato procuræ ab eisdem Monachis dato de anno 1605. pro prima supplicatione Sanctissimo porrecta, quæ ab ipso fuit reiecta, cum concessione simplicis applicationis fructuum per dictos octo annos tantùm, vnde tale mandatum censetur tacitè reuocatum, cùm causa mandati cessauerit per dictum Breue applicationis fructuum, ad not. per glos. *in l. qui mutuam. §. non ideo minus. ff. mandati*, & per Ioan. Andr. *in cap. penult* & ibi Geminian. *n. 3.* & Franch. *n. 2. de procuratorib in 6.* & faciunt notata per Imol. *in Clement. 1. n. 22. de preb.* & per Illustr. Manticam *de tacit & ambig lib 3 tit. 22. num. 14. & seq.* Vnde ex tali mandato non poterat elici consensus Monachorum requisitus in vltimis litteris, & per consequens iudex nec ritè nec rectè processit, sicque non potuit præiudicare Monachis in eorum possessione. Rot. *decis. 802 n 7. p. 1. diuersor.* quia tandem in memoriali in hac positione pro parte Heremitarũ dato ipsi acquiescunt huic manutentioni ad fauorem Monachorum, sine præiudicio tamen primæ possessionis quam habebant percipiendi dictos fructus per octo annos vigore primi Breuis, cui Domini nullarenus præiudicare intendunt, sed tantummodo in possessione prioratus vltimo loco per dictum Vicarium non rectè nec ritè Heremitis tradita, Monachos hodie manutenere ex supradictis.

R. P. D. PIROVANO.

Carthagineñ. Canonicatus. Lunæ 12. Decembris 1611.

ARGVMENTVM.

Iudex examinis, & Notarius causæ vti suspectus recusari potest, & quoad impediendum processum sufficit quòd recusatio proponatur coram quocumque iudice, etiam ipso recusato, licèt causæ suspicionis ad nullandum processum debeant proponi coram iudice principali, citationis actiuæ, & passiuæ legitimant contradictorem.

SVMMARIVM.

Iudex examinis, & Notarius causæ potest per partem vti suspectus recusari stante maximè expressione iustæ causæ, & si fuerit appellatum, nulliter proceditur ad vlteriora, num 1.

Recusari potest iudex, seu Notarius vti suspectus quandocumque quis potest grauare partem in examine testium, & in extractione iurium, num. 2.

Recusatio debet proponi coram iudice principali, non coram executore, intellige ad effectum inualidandi processum; secus verò ad effectum impediendi processum ad vlteriora, quia coram quocumque iudice potest proponi, etiam coram ipso recusato. num. 3. & 4.

Contradictor legitimus potest dici qui venit ad causam, & citatur, cùm citationes actiua & passiua legitiment personam, num 5.

Citatio facta de Procuratore, qui est Procurator duorum ab illis diuerso tempore constitutus, an censeatur facta vti Procuratore vtriusque, an alterius tantùm, num. 6.

DECISIO CVII.

1 Domini resoluerunt pro nullitate examinis, non ex eo quòd Notarius remissoriæ fuerit recusatus per D. Petrum Valdeuiseum resignãtem, cùm Notarius ille ex particulari rescripto Rotæ iussus fuerit vt ea recusatione non obstante omnia prosequi, & terminari curaret: sed ex recusatione Notarij & iudicis remissoriæ apposita per D. Ioann. Valcz resignatarium, de qua in actis constat cum expressione iustæ causæ, & ab eis per recusantem fuit appellatum, ita vt prætendi non potest validè ad vlteriora fuisse processum. Innoc. & alij *in cap. cum speciali de appellat.* Lap. *allegat. 1* Achil. *decis. 3. de except* Lancellot. *de attent. post recusat. num. 7.*

Et est regulare quòd vbicumque aliquis potest grauare partem in examinando testes, vel extrahendo iura in illis, potest recusari vt suspectus. Abb. *in cap. super quæstionum. n. 5. de offic. deleg. dec. 390 p. 2.* 2

Non obstat quòd Ioannes non potuit iuuari exceptione recusationis ad inualidandum processum, cùm recusatio debuisset proponi in Rota, non autem coram exequutore, secundùm Butr. *in d. cap. super quæstionum, num. 32. de offic deleg.* 3

Quia fuit dictum, ad effectum impediendi processum ad vlteriora de quo agitur, potest proponi coram quocunque iudice recusato, sicut & libellus appellationis coram iudice qui grauauit, licèt secus sit respectu cognitionis causarum suspicionis. Anch. *in c. suspiciones in 1. notab.* & ibi Butr. *n 3. & 12. de offic. deleg.* Innoc. & Card. qui hoc benè distinxerunt *in d. cap. super quæstionum. §. quem verò eod. tit. de officio delegat.* 4

Non obstat quòd cùm Ioannes nondum fuisset admissus ad causam tempore oppositæ recusationis, non habuit facultatem allegandi huiusmodi exceptionem. Nam ex productis per Procuratores Ioannis tam in Rota, quam in partibus, & ex oppositis per D. Caxam visus est legitimus contradictor.

Primò namque die 3. Octobris 1607. producitur in Rota mandatum in personam Didaci Spinosæ priùs constituti Procuratoris Valdauisei resignantis, qui iudicialiter illud acceptauit, & protestatus est nomine Ioannis nihil fieri, nisi eo citato die 18. eiusdẽ mensis & anni, vti Procurator eiusdem se opposuit petitioni prorogationis remissoriæ petitæ per Caxam in partibus sub die 21. Nouembris 1607. producuntur litteræ subrogationis eiusdem Ioannis ad docendum de interesse.

Iterum in Rota die 16. Ianuarij Didacus se opposuit vti Procurator Ioannis petitioni Caxæ pro termino remissoriæ prorogandi, & eadem die cadit citatio facta Didaco ad instigationem Caxæ ad videndum pariter prorogari terminum remissoriæ. Et exinde Didacus pluries fuit citatus, & vti Procurator Ioannis comparuit, nempe sub diebus 19. Martij, & 18. & 28. Aprilis anni 1608. Ex quibus quamuis hæsitari potuisset, ne Ioannes per productionem gratiæ in partibus, & per Didaci comparitionem in Rota cum protestatione nihil fieri, nisi eo citato, diceretur admissus ad iudicium, & factus legitimus contradictor; tamen per citationes subsequentes visum est Dominis cessare hæsitationem, & taliter approbatus vt postea arctari non possit ad nouam personæ legitimationem. Dec. *cons. 665 num. 2.* Neuizan. *consil. 17 num. 8.* Felin. *in cap. cum inter num. 11. de exceptionib* Menoch. *de adipiscen remed. 4. n. 555. 567. & 611.* Surd. *decis. 104. n. 10 decis. 108. num 13.* 5

Cæterùm quia aduertebatur in citationibus originalibus ad instigationem Caxæ emanatis Ioannem specificè non enunciari, sed fuisse dictum in eis, citetur Didacus Spinosa ex aduerso Procurator, qui dum sustineret mandatum vtriusque resignantis, & resignatarij, prætenditur citationem referendam ad personam resignatarij, qui tunc non erat admissus ad causam, & consequenter non probari approbatam illius personam in iudicio absque alia iustificatione. Petiuit Caxa iterum audiri super eisdem, supposita veritate citationum origiualium. 6

R. P. D.

R. P. D. LVDOVISIO.

Sabinen. alluuionis. Die 16. Decembris 1611.

ARGVMENTVM.

Contrarietates in testium depositionibus quoties possunt saluari saluandæ sunt, & fit semper interpretatio per quam contrarietates excludantur.

SVMMARIVM.

Testis deponens de auditu affirmatiuè, & cùm interrogatur de scientia, dicens se nescire, non potest dici contrarius, quia aliud est auditus, aliud scientia, n. 1. 3. & 6.

Testus dicta licet inter se contraria, si tangunt diuersa tempora, non continent contrarietatem, quia vtrumque potest esse verum respectu diuersorum temporum, num. 2.

Contrarietas vitanda est in testus depositione, & facienda est interpretatio per quam illa excludatur, num. 4.

Testus deponens se scire de auditu, & postea dicens se nescire, non dicitur contrarius, quia interpretatur quòd nesciat nisi prout expressit, num. 5.

Testis deponens quòd non recordatur de particularibus, & postea deponens de aliquibus particularibus, non dicitur mendax, aut contrarius, quia potest esse quòd non recordetur de omnibus, sed non excludit quòd non recordetur de aliquibus, num. 7.

DECISIO CVIII.

1 Contrarietates oppositas contra testes, visum fuit non obstare pro communitate Malleani. Opponebant contra 19. testem, scilicet quòd idem testis iuxta 15. dicat flumen Tyberis fuisse & esse confine territorij Gallesij & Malleant, illúdque diuisisse & diuidere dicta territoria; & iuxta 19. deponat, Morrones magnos esse in territorio Malleani, & subtus illos antiquitus cucurrisse dictum flumen; & nihilominus iuxta 22. dicat nescire confines territorij Gallesij & Malleani, fuit responsum nullam posse considerari contrarietatem.

Dum enim testis iuxta 15. deponit quòd flumen Tybetis diuidebat ac diuidit territoria prædicta, deponit de auditu, & suo iudicio ibi in illis verbis, *io cengo, & ho sempre inteso dire.* Dum verò iuxta 22. interrogatus, si scit qui essent confines dd. territoriorum de tempore quo flumen currebat subtus Morrones magnos; respondet se nescire, & deponit de scientia certa, qua de eo tempore nondum erat natus, & sic excluditur contrarietas, cùm ea non possit considerari, in eóque deponit se audiuisse, & interrogatus de scientia, dicat nescire.

2 Præterea dictus testis, dum iuxta 22. dicit nescire confines dictorum territorium, non dicit se nescire de præsenti, prout iuxta 15. dicit; sed solùm quòd nescit de tempore quo flumen currebat subtus Morrones magnos, & per consequens ex ista scientia, & ignorantia non inducitur contrarietas, cùm sint de diuerso tempore.

Nec videtur obstare, quòd testis videatur loqui semper de tempore antiquo; quicquid sit, non per hoc videtur tolli quo minus id scire possit de auditu, & ignorasse per propriam scientiam.

3 Quo verò ad secundam contrarietatem oppositam contra eundem testem desumptam ex eo quòd iuxta 29. deponit territorium Gallesij se extendere vsque ad Morrones magnos; & tamen iuxta 30. & 39. deponit se nescire, an locus nuncupatus *il sacco vecchio* de dicto tempore quo flumen currebat subtus Morrones magnos, esset sub territorio Gallesij, vel Malleani, ex quo videbatur inferri quòd stare non possit simul quòd locus dictus *il sacco vecchio*, sit intra & extra territorium Gallesij, pariter fuit responsum eam non obstare.

Nam licèt dictus testis iuxta 29. dicat territorium Gallesij se extendere vsque ad Morrones magnos, id tamen dici de auditu, ibi in illis verbis, *io ho inteso dire*; & ideo non videtur sibi contrarius, dum interrogatus de certa scientia, an locus dictus *il sacco vecchio*, sit intra territorium Gallesij, dixit nescire, vt suprà dictum est.

Rursus ex lectura depositionis eiusdem testis iuxta 29. & iuxta 30. manifeste apparet quòd licèt iuxta 29. dicat territorium se extendisse vsque ad Morrones magnos; non tamen dicit id fuisse de tempore quo flumen faciebat cursum subtus Morrones magnos, de quo tempore iuxta 30. dicit se nescire, an saccus esset in territorio Gallesij, seu Malleani, & sic ad euitandam contrarietatem facienda est interpretatio de diuerso tempore. 4

Præterea etiam si dictus testis iuxta 30. non intellexisset de diuerso tempore, adhuc tamen non diceretur sibi contrarius, quia testis si primò deponat scire, & postea nescire, non ideo dicitur contrarius, quia debet intelligi vt nesciat alio modo quàm suprà expressit. Et pari modo tollitur alia contrarietas quæ contra eundem 19. testem desumitur, ex eo quòd idem testis iuxta 19. dixerit flumen Tyberis diuidere dicta territoria, & Morrones magnos esse in territorio Malleani; & tamen iuxta 30. & 39. dixerit nescire, an locus dictus *il sacco vecchio* esset in territorio Malleani, aut Gallesij. 5

Quia vltra quòd, vt suprà dictum est, iuxta 17. & 19. deponit de suo iudicio & de auditu, & iuxta 30. & 39. deponit de certa scientia, iuxta 30. loquitur etiam de diuerso tempore, videlicet quando flumen transibat subtus Mortones magnos.

Maximè, quia non est inuerisimile quòd testis nesciat, an locus dictus *il sacco vecchio* sit intra territoriũ Malleani, aut Gallesij, & in reliquis sciat territorium.

Quo verò ad contrarietates oppositas contra 20. testem nec eas obstare visum fuit, & quoad primam desumptam, ex eo quòd iuxta 17. dicit se vidisse mutationem fluminis in loco nuncupato *li Morroni piccoli*, & principium creationis insulæ; & tamen iuxta 50. deponit se non vidisse mutationem fluminis, & principium creationis insulæ; sed tantùm dicit *da vn anno o due che comincio à pratticare in quelle bande si cominciò detta Isola à diuidere.*

Vnde potest esse quòd ab aliis intellexerit, & ideo dum iuxta 50. & 53. dicit se non vidisse, non contrariatur dicto iuxta 15. ex quo in illo non dixerat se vidisse, quod maximè videtur dicendum, quia dictæ contrarietates concernunt diuersa facta.

Quoad secundam contrarietatem eiusdem testis, quæ deducitur ex eo quòd iuxta 35. dicit intellexisse à Malleanensibus locum dictum *il sacco vecchio*, fuit possessum à Malleanensibus, & eorum territorium, itaut Gallesani nihil super eo agere, aut prætendere possent, nec scire quid super hoc Gallesani dicant. Et nihilominus super tertio articulo dicit flumen fuisse confine territorij Gallesij tempore quo currebat subtus Mortones magnos, & territorium prædictum comprehendisse locum nuncupatum *il Sacco*. 6

Respondetur eo modo quo fuit responsum ad contrarietates oppositas contra 19. testem, videlicet ipsum non deponere iuxta 39. de tempore quo flumen currebat

rebat subtus Morrones magnos, sed de tempore quo ipse audiuit à Malleanensibus. In 3. verò articulo loqui de tempore, quo flumen currebat subtus dictos Morrones magnos.

6 Præterea illum iuxta 39. deponere de auditu; in 3. verò articulo deponere simpliciter de scientia. Vnde etiam si enunciata essent in se contraria; attamen ipse non esset sibi contrarius, quia potest esse quòd vno modo dici audiuerit, & alio sciuerit.

7 Ad tertiam verò contrarietatem deductam ex eo quòd iuxta 14. idem 20. testis dicit se non recordari de præsenti particulariter; & tamen iuxta sequentia interrogatoria refert multa particularia, fuit responsum ex eo non induci contrarietatem, siue mendacium.

Primò, quia testis iuxta 14. non deponit se non recordari particularia, sed tantùm audiuisse tractari res diuersas secundùm casuum contingentiam. Et quantum ad flumen pluries intellexisse tractari, quando dicebatur quòd flumen ibat ex vno latere, & quando ex alio, & quòd de particularibus non recordatur, & sic debet intelligi de particularibus quæ tractabantur secundùm casuum contingentiam, ac de aliis.

Secundò, quia potest esse quòd non recordatur de omnibus, & consequenter non excludit quin de aliquibus possit ipse recordari.

Tertiò, quia potest esse quòd in discursu examinis nonnulla fuerint sibi redacta ad memoriam, de quibus in principio non recordatur. Quæ omnia eo magis veniunt admittenda, quia contrarietates de quibus opponitur quatenus per prædicta non essent sublatæ, nihilominus non essent attendendæ, quia non concernunt substantiam causæ, scilicet mutationem aluei fluminis vnico impetu, & existentia insulæ.

R. P. D. LITTA.

Bononien. de Gargiaria. Mercurij 23. Iann. 1612.

ARGVMENTVM.

Transactio facta nomine proprio successoribus non præiudicat, nec ratificatio inducitur sine scientia omnium qualitatum ratificandi actus.

SVMMARIVM.

Transactio facta nomine proprio, alteri praeiudicare non potest, num. 1. vbi praesertim, quod non praeiudicat successoribus.

Ratificatio actus non inducitur sine certa scientia, & notitia omnium qualitatum actus, qui praetenditur ratificatus.

DECISIO CIX.

1 FVit resolutum transactionem non suffragari Herculi ad effectum, vt de exbursatis vigore illius Dominæ Constantiæ possit se releuare in bonis hæreditatis q. Ferranris suppositis primogenituræ, de qua in testamento illius, ea moti ratione Domini, quia non nomine primogenituræ, sed proprio transegit, vt ex lectura instrumenti transactionis clarè colligitur. ibi, *& Domina Constantia ex causa concordia cessit, & renunciauit Domino Herculi praesenti acceptanti suo proprio nomine, & ad eius proprium commodum, prout declarauit, non haereditario nomine q. Domini Ferrantis omnibus legatis*, &c. & ibi, *& Dominus Hercules ex causa praesentis transactionis, ac animo sibi ipsi, & eius haeredibus iure proprio, & non haereditario soluere promisit dicta Domina Constantia libras*, &c. quo fit vt ad alios minimè extendi, nec ipsimet primogenituræ in aliquo præiudicare debeat. ad textum *in l. 1. C. de transact. in l. si vnus. §. ante omnia. ff. de pact.* Dec. *consil.* 374. *num.* 5. *& cons.* 463. *n.* 4. Natt. *consil.* 563. *num.* 5. Imò si tractatio, de qua agitur, fuisset facta ab Hercule vti primogenito (quod factum non est) non per hoc præiudicaret aliis primogenitis post eum vocatis, vt ex pluribus concludit Berett. *cons.* 534. *num.* 53.

Nec deducta circa prætensam ratificationem Ioannis Camilli ad dictam primogenituram post obitum Herculis vocati placuerunt Dominis, tum quia dicta transactio apparet expressè facta nomine proprio, & ad vtilitatem duntaxat ipsius Herculis, ad textum *in l. si pupilli. §. sed si ego. ff. de negot. gest.* bene Cyn. *in l. ei qui num. 2. ibi prope finem dicti num. C. quod cum eo.* tum etiam, quia ex literis ipsius Ioannis Camilli, & aliis ponderatis per informantes pro Hercule non potest per necesse inferri ad ratificationem, quæ ad sui essentiam non tantùm requirebat in ipso Ioanne Camillo certam notitiam factam, sed etiam qualitates illius. gloss. *in c. cocertationib. de appellationib. in* 6. Put. *decis.* 397. *n.* 3. *lib.* 2. & sæpe tenuit Rota, signanter in Nucerina affictus 11. Maij 1571. coram R. P. D. meo Seraphino, & in Anconitana sequestri 24. Maij 1596. coram R. P. D. Corduba. 2

Et ad illud quòd dicta transactio cesserit in vtilitatem dictæ hæreditatis, & primogenituræ, fuit vnico verbo responsum, id non esse verum, quod ex eo manifestè constat, quia, vt suprà relatum est, omnia cessa per dictam Constantiam fuerunt cessa ipsi Herculi præsenti, & acceptanti suo nomine proprio, & ad eius proprium commodum. quæ verba, vt omnibus notum est, excludunt aliam quamcunque personam, & ipsiusmet primogenituræ commodum, & vtilitatem, ad tex. *in l. cum praetor ff. de iud.* cum vulg. 3

Nec facit, quòd Hercules, vt prætenditur, post dictam cessionem vsusfructus, & mobilium sibi factam à prædicta Constantia plura, & diuersa debita dicti Ferrantis testatoris persoluerit, quod vtique tendere videtur ad commodum ipsius hæreditatis, & primogenituræ. Quia quidquid sit, hoc non facit, quòd dicta transactio cedere debeat damno ipsius primogenituræ, & sic vt soluta dictæ Constantiæ in exequutionem illius deducta valeat, Hercules ipse ex bonis dictæ primogenituræ subiectis; sed bene operatur, vt tandem liquidatis debitis dicti testatoris, & solutione eorum facta per ipsum Herculem, si, inquam, calculo facto apparebit, quòd illa in totum dissolui non potuerint cum bonis ad id particulariter destinatis per testatorem, vel aliàs per eum relictis in hæreditate sua, non tamen suppositis primogenituræ, debeat residuum ex bonis dictæ primogenituræ ad commodum ipsius Herculis deduci, quod cùm non sit præsentis speculationis; 4

Ideo, &c.

R. P. D. LVDOVISIO.

Romana fideiussionis. Die 30. Ianuarij 1612.

ARGVMENTVM.

Obligatio fideiussionis, quòd principalis reddet rationem, continet restitutionem reliqui post redditam rationem, & fideiussor obligatur ad omnia quæ veniunt de natura contractus, & solutio facta à principali debitore de pecuniis exactis censetur de pecuniis domini, non de ipsius.

SVMMARIVM.

Solutio facta a principali debitore debet in primis cedere in summam, pro qua fuit datus fideiussor, num. 1. limita ut numer. 2.

Obligatio de reddendo rationem continet quòd reliquum restituatur, num. 2.

Fideiussor censetur se obligare ad omnia quæ veniunt ex natura contractus & obligationis cui accessit, sub numero 2.

Solutio facta de pecuniis exactis per administratorem censetur facta de pecuniis domini, non de pecuniis administratoris, num 3.

Text. in l. in fraudem. §. principalis. ff. de iure fisc. loquitur quando bona debitoris iam in fiscum peruenerant, numer. 4.

Fideiussor ad certam summam obligatus non liberatur per solutiones factas quæ in usuris computantur, n. 5.

Fideiussoria obligatio recipit interpretationem à verisimili mente contrahentium, n 6.

DECISIO CX.

1 Hieronymus de Frangipanibus, suo, & Petri Francisci nomine, deputauit in Capserium & administratorem rationis nummulariæ Coptigij in foro piscinm Christophorum Bentiuolum, qui promisit bancum bene, realiter & fideliter exercere, & toties, quoties requisitus fuisset, bonum, legale, & fidele computum reddere de omnibus in banco administratis, cui promissioni inter alios principaliter & insolidum accessit M. Antonius Zela.

Administrauit Christophorus per plures annos, & in fine administrationis conuentus ad reddendam rationem administrationis, remansit debitor in scutis 2293. Pro quorum solutione citatus Marcus Antonius fideiussor excipit suam obligationem esse restrictam ad summam scutorum 3000. & propterea cùm Christophorus administrauerit scuta 25000. quæ integra restituit, usque ad dictam summam scutorum 2293. consecutus fuit liberationem, qnia solutio facta à Christophoro debet in primis cedere in summam, pro qua fuit datus fideiussor. iuxta latè deducta in Romana fideiussionis coram Illustrissimo Cardinali Lancellotto per *l. in fraudem. §. si principalis. ff. de iure fisci.*

2 Sed hoc non obstante contrarium fuit resolutum, quia promissio reddendi rationem continet, quòd reliquum restituatur. *l. cum seruus. ff. de condit. & demonstr. l. locus. § fin.* & ibi gloss. *ff. de verbor signific.* Socin. *consil. 149. num 3. lib 1.* Aym. *consil. 232. num. 2.* Afflict. *decis. 157. num. 2.* & propterea pro dicti reliquatus restitutione fuit iuste condemnatus Marcus Antonius fideiussor, qui censetur se obligare ad omnia quæ veniunt ex natura obligationis, & contractus. cui accessit *l. si quis pro eo. §. si nummos. & l si a colono. § fin. ff de fideiuss. l. centum Capua. ff de eo quod certo loco* latè Alexand. *consil. 39. num 5. & per tot. lib. 2.* Aym. *consil. 45. n. 6.*

Nec potest dici, ut ex aduerso prætenditur, quòd tempore quo exigebatur ratio, fuisset iã extincta obligatio Marci Antonij pro restitutione reliquatus, quia immo ante redditam rationem non videbatur orta actio pro dicta restitutione: tunc autem fuisset extincta quando Christophorus debitor dicti reliquatus eius occasione soluisset scuta 3000. sed nihil soluit.

3 Et propterea non obstat decisio Romana fideiussionis, quia in casu dictæ decisionis debitor principalis soluerat de bonis propriis summam pro qua interuenerat fideiussor, ibi enim post redditam rationem mons pietatis pro restitutione reliquatus habuerat de bonis administrationis ultra summã scutorum 4000. pro qua fideiussorem dederat, & concurrebant duo, solutio facta post redditionem rationis pro reliquatu, & ex bonis debitoris, quorum utrumque cessat in casu de quo agitur, quia solutiones, quibus uti vult Marcus Antonius, non sunt factæ neque post redditam rationem, neque de pecuniis Christophori, soluendo enim Frangipanibus pecunias exactas, soluit de pecuniis ipsorum, non de propriis. Dec. *consil. 6. n 2.*

Et hinc etiam patet responsio ad *l. in fraudem. §. si principalis. ff. de iure fisci.* in qua est fundata dicta decisio, loquitur & ipsa in casu, in quo bona debitoris ad fiscum iam peruenerant, nil mirum si fideiussor, qui ad certam summam accessit, ex tali solutione acquirat liberationem. 4

Accedit quòd fideiussio non fuit simpliciter de soluendo pecunias exactas, sed etiam de reddenda ratione, & sic soluendo reliquatu, in quo remansisset Christophorus debitor in redditione rationis, & propterea solutiones illæ benè possunt imputari in obligationem soluendi pecunias exactas, non autem in obligatione reddendi rationem. pro quo bene facit *l. fideiussores magistratuum. §. pro Aurelio. ff. de fideiuss.* ubi fideiussores ad certam summam obligati non liberantur per solutiones factas quæ in usuris computantur. 5

Et cùm exactio facienda, ut præsupponitur, contineret maiorem quantitatem singulis annis, quàm scutorum 3000. & intentio illorum de Frangipanibus fuerit quòd administraret prout administrauit pluribus annis, non est verisimile quòd neque etiam pro anno voluisset per dictam cautionem sibi sufficienter prospicere: obligatio autem fideiussoria recipit interpretationem à verisimili mente, ut per Illustrissimum Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib. 16. tit. 14. num. 10.* 6

Quæ deducuntur ab officio Magistri domus, non releuant, quia pars admittit Marcum Antonium ex dicta causa non teneri, & disputatio est circa administrationem banci, cum præsupposito quòd Christophorus in supradicta summa remaneat debitor ex dicta causa, &c.

R. P. D. LVDOVISIO.

Romana legitima. die 6. Februarij 1612.

ARGVMENTVM.

Legitima quando debetur, minuit donationem etiam Ecclesiæ, & pio loco factam, & per generalem renunciationem non censetur legitimæ renunciatum.

SVMMARIVM.

Legitima debetur nepoti ex filio prædefuncto in bonis auiæ, etiam de bonis donatis, sicut de non donatis, n. 1.

Legitima non potest per donationem minui, quia donatio non est ex alienum ex causa onerosa, sed voluntarium, num. 2.

Donationis inofficiosæ titulus habet locum quando donans non retinet in patrimonio, quantum capit legitima filiis debita, & usque ad illam ratam donatio etiam non dolo facta reuocatur, num. 3.

Donatio inofficiosa etiam loco pio & ad usum pium reuocatur usque ad legitimam, num. 4.

Legitima continet piam causam, & est fauorabilior quauis pia causa, & Ecclesia, num. 5.

Legitima magis debetur filio quàm falcidia heredi, numero 6.

Legitima renunciari non potest per generalem renunciationem, quia nunquam trahitur ad legitimam, num. 7. & 8. declara vt num. 9.

Institutio in re certa facta de eo cui debetur legitima, non impedit quo minus petat legitimæ supplementum, numero 10.

DECISIO CXI.

1 Resolutum fuit D. Duci deberi legitimam in bonis donatis à D. Fuluia; cùm enim illi vt nepoti ex filio prædefuncto ea debeatur in bonis auiæ. *l. Papinianus. §. quoniam, in fine. ff. de inoffic. testam. l. omni modo*, vbi gloss. *in verbo, aliis personis. C. eod. tit.* & non possit per donationem minui, debetur tam de bonis donatis, sicut de non donatis. Paul. de Castr. *consil. 354. post principium, & per totum lib. 2.*

2 Cùm enim donatio non sit æs alienum ex causa onerosa, sed voluntarium, legitimæ non præiudicat. Idem Paul. de Castr. *consil. 82. in princ. lib. 1.* cum aliis per Aym. *consil. 141. n. 5.* Rolan. *consil. 65. num 10. lib. 1* & dixit Rota in Portueñ. bonorum 16. Octobris 1579. coram bo. me. D. Cardinali Seraphino.

3 Hinc productus est titulus de inofficiosa donatione, quod habet locum quando donans non retinuit in patrimonio quantum capit legitima filiis debita, & donatio reuocatur vsque ad dictam quantitatem, etiam si non malo animo à parentibus sit facta. *auth. vnde si parens*, vbi Paul. de Castr. Ias. & alij, *C. de inoffic. testamen* Bald. & alij *in l. 1. C. de inoffic. donat.* Socin. iun. *cons. 67. num. 56. lib. 2.* Iul. Clar. *in § si donatio, quæst. 24. vers. aut vero quis agit.*

4 Non obstat quòd donatio sit facta loco pio, & in vsum pium, quia etiam donatio inofficiosa ad pias causas reuocatur vsque ad legitimam. Ias. *consil. 141. num. 12. lib. 4.* & in donatione facta Ecclesiæ loquitur Paul. de Castr. *in d. consil. 354.* legitima enim non minuitur, immò detrahitur de bonis relictis ad pias causas, *auth. si qua mulier.* & ibi Doctor. *C. de sacrosanct. Eccles. l. si quis ad declinandum* vbi Bart. *num. 6, C. de Episcop. & cleric.* Bald. *consil 85. n. 2. lib. 1.* Alex. *consil. 45. num. 11. lib. 1.* Ruin. *consil. 140. n. 11. lib. 5.*

5 Legitima enim ipsa causam piam continet. Bero. *consil. 26 sub num. 8. lib. 2.* immo est fauorabilior qualibet pia causa, etiam plus quàm Ecclesia. *cap fin. quæst. 4.* Dec. *consil. 480. num. 21.*

6 Adducta autem ex aduerso non faciunt, quia loquuntur de falcidia, & non est dubium legitimam magis esse debitam filio quàm falcidiam hæredi. Rolan. *consil. 65. num. 25. lib. 1.*

7 Non obstat transactio, per quam prætenditur per informantes pro congregatione oratorij sanctæ Mariæ de Vallicella per Ducem renunciatum legitimæ, quia non sumus in renunciatione successionis, vt loquuntur per eos adducti, sed in concessione facultatis disponendi, quam nullibi probatur trahi ad legitimam, & inducere eius renunciationem, & vbi haberet aliquam implicitam, aut tacitam renunciationem eatum, magis ac minus operari deberet quàm explicita & expressa, iuxta trad. per Aym. *consil. 34. num. 3.* & per Curt. iuniorem *in l. cùm quid, num. 15. versic. octauus casus. ff. si cert. petat.*

8 Renunciatio autem expressa non porrigitur ad legitimam, quia eam requirat specialem mentionem, *l. si quando § generaliter. C. de inoffic. testament. l. si quis in principio testamenti ff. de legat. 3.* Non venit in generali renunciatione. Gabr. *de legit. conclus. 8 num. 1.* qui alios cumulat, & dicit omnes vnanimiter firmare hanc conclusionem, quàm etiam firmauit Rota in alia Romanâ legitimæ 11, Nouembris 1609. coram R. P. D. meo Manzanedo; sicut etiam dicitur de generali approbatione testamenti, quæ non excludit a legitima, seu eius supplemento. Anchatan. *consil. 152. num. 8.* Dec. *consil. 236. num. 4.* cum multis cumulatis à Surdo *consil. 45. num. 51. & seq.* & tenuit Rota in alia Romana legitimæ 23. Iunij 1597. coram bo. me. Card. Pamphilio, & procedit quamuis in plena forma fuerit renunciatum. Michael Crass. post alios *in §. legitima. quæst. 3. num. 10.* siue renunciatum fuerit mortuo, siue viuo, & in cuius bonis debetur legitima. Crass. *de commun. ibi n. 11.* quidquid ex aduerso dicatur.

Non obstat quòd dicitur renunciationem in isto 9
casu non potuisse habere effectum in alio iure quàm in legitima, & propterea haberi perinde ac si legitimæ esset in specie renunciatum. quia limitatio in iure est vera, sed non applicatur; potuit enim operari facultas disponendi respectu dotis propter statutum vrbis prohibens testari vltra decimam eius partem, & ad tollendam præsumptionem. *l. Quintus Mutius. ff. de donat. inter vir. & vxor.* circa censum emptum constante matrimonio.

Non obstat quòd Dux in testamento fuerit institu- 10
tus in quibusdam argenteis & aliis iuribus, quia hoc non tollit quo minus facto calculo in eo quod sibi deficit vltra relicta possit ex bonis donatis supplementum legitimæ petere. Paul. de Castr. *d. consil. 354.* Ias. *consil. 125. in secundo dubio lib. 1.*

R. P. D. PAMPHILIO.

Legioneñ. confirmationis electionis. Lunæ 13. Februarij 1612.

ARGVMENTVM.

Quasi possessio eligendi Priorem Monachorum, numquid arctet Abbatem ad confirmationem electi Prioris.

SVMMARIVM.

Eligendi Monachorum Priorem. quasi possessio non suffragatur ad effectum, vt electus confirmetur ab Abbate, num. 1. & 2. vbi declaratur hæc conclusio, numquid procedat in electione Prioris claustralis, vel conuentualis monasterij.

Abbas numquid possit electum in Priorem remouere, vel non admittere, num. 2.

Prior Monachorum quis dicatur claustralis, seu conuentualis, num. 3. & 4.

Abbas est caput monasterij, & penes ipsum resides omnis monasterij potestas, omnésque officiales tenentur ipsi obedire, num. 3.

Abbas monasterij claustralis numquid ligetur statuto monasterij, num. 5.

Præscriptio in facultatiuis quomodo probetur, n. 6.

DECISIO CXII.

Fuerat in hac causa lata sententia, in qua non solùm 1
declaratur Canonicos, & Conuentum fuisse, & esse in quasi possessione eligendi Priorem triennalem monasterij sancti Isidori, sed etiam denegationem confirmationis factam per Abbatem fuisse iniustam, & indebitam. Vnde proposui dubium super confirmatione, vel infirmatione prædictæ sententiæ; & Domini post plures propositiones supradicta die censuerunt illam esse infirmandam, moti ex eo quòd licèt Conuentus, & Canonici sint in quasi possessione eligendi prædictum Priorem, vt deponunt testes pro Conuentu

uentu examinati; non tamen probatur se esse in quasi possessione eogendi Abbatem ad dandam confirmationem Prioris electi, pro qua non suffragatur dicta quasi possessio eligendi, vt trad. Bart. *in l. 1. §. huius autem interdicti, num. 3. in fin. ff. vti possidetis.* & facit vulg. reg. *Tantum præscriptum, quantum possessum*, de qua *in cap. auditis, de præscript.*

2 Neque obstare qnòd pro obtinenda confirmatione electionis sufficiat sola quasi possessio, & vlteriùs status eligendi, ex adductis in decisione in hac causa facta coram Illustrissimo Cardinali Lancellotto sub die prima Iulij 1609. cui pro respectione fuit dictum hoe non procedere in Priore claustrali, qualis est Prior dicti monasterij. Quinimò, vt dicunt testes in summario Abbatis *num.* 10 & subordinatus, & obedientiarius ipsi Abbati, quo casu illius confirmatio pender à nutu, & libera voluntate ipsius Abbatis, qui sicut possit illum electum, & admissum ad sui nutum remouere. Feder. de Sen. *consil.* 134. *num.* 2. Imnl. *in Clem.* 2. *n.* 21. & ibi Vitel. *num.* 10. *de rescript.* Abb. *in cap.* 2. *num* 8. *ad fin. de stat. monach & in cap. fin. num. 6. vers. ex quo infero. de precar.* Dec, *in cap. ad nostram num.* 23. *de confirm. vtil. vel inutil* etiam sine causa. & tenuit Rot. in causa Aquilana prioratus 16. Martij 1584. coram Cantuuio relata inter impres. *decis.* 778. *num.* 1. *& seq. parte quinta* ita potest non admittere, neque confirmare eius electionem. gloss. *in cap. quam sit. verb. obtinere, in fin. & verb. facultatem.* & Franch. *in cap. si religiosus, ad fin. vers. sed rectè videtur quod. de electione in* 6. quo fit, vt nec eo inuito possit ab alio confirmari ad euitandum inutiles circuitus.

3 Quòd autem iste Prior sit claustralis, non verò conuentualis, visum fuit DD. claustralem, non solùm quia talis vocatur in constitutione monasterij. ad trad. per Abb. *consil.* 15. *in fin. lib.* 5. Alexandr. *consil.* 3. *sub n.* 1 *lib.* 1. Arm. *consil.* 20. *num.* 1. sed etiam, quia in isto monasterio adest Abbas, qui est caput illius. *cap. ad monasterium §. Prior autem*, & Abb. *de stat. monach.* Doct. *in Clem.* 2. *de rescr.* & fuit dictum in causa Barchinonense anniuersariorum 18. Iunij 1557. coram Palcorto relata inter impress. *dict. decis.* 449. *n.* 4. *lib* 3. *part.* 3. & penes quem residet omnis potestas monasterij. Abbas *in cap. ea noscitur, num.* 4. *ad fin. de his quæ fiunt à Prælat. sine consens. cap.* & omnes officiales tenentur ei parere. *d. c. cùm ad monasterium*. & ibi Abb. *in* 6. *de stat. monach.* adeò quòd nullo modo potest diei iste Prior conuentualis, quia propriè dicitur ille qui est loco Abbatis. Franc. Monach. *quæst.* 1247. *num* 3. *part.* 1. & præest Conuentui, in quo non adest Abbas. *Clem. ne in agro. §. cæterum. de stat. monach. cap. nisi essent. de præb.*

4 Neque etiam obstare, quòd prædictus Prior per viā electionis assumatur, quia modus eum assumendi per viam electionis non facit eum desinere esse claustralem, cùm electio in claustrali nullam constituat differentiam. Vital. *in eadem Clem.* 2. *num.* 11. *de rescript.* prout nec etiam in conuentuali. Vital. *ibid. numer.* 17. *in* 5. *not.* & in claustrali per viam electiouis assumpto loquitur. Abb. *in d. cap.* 2. *num.* 8. *ad fin. & seq. de stat. monach.*

5 Minus obstare allegatum statutum. nam illud non arctat Abbatem quominus possit illi contrauenire, etiam quòd de eius consensu fuerit conditum, quia monachi non possunt illi resistere, sed debent ei obedire, cùm eorum velle dependeat à mera voluntate Abbatis, vt per Abb. *in cap. cùm inter il* 1. *num.* 2. *vers. aliàs tamen citra Papam. de elect. & in dicto cap cùm ad monasterium, num.* 11. *vers. ex his infero, de stat monach.* Dec. *in dicto cap. ad nostram num.* 19 *de confirm. vtil. vel inutil.* Rebuff. *de pacif poss. num.* 294. *vers. Imò si Abbas*, aliàs enim quatenus respicetet coactionem Abbatis ad eosentiendum electioni factæ à monachis, diceretur inualidum tanquam contrarium obedientiæ, quæ est de substantia regulæ. Abb. *in d. cap. cùm ad monasterium, num.* 7.

Neque postremò obstare quòd dictum statutum debeat præsumi a Sede Apostolica confirmatum, quia hic nulla ostenditur obseruantia, quæ ad hoc suffragari possit, ex quo non probatur quòd Abbas requisitus noluerit confirmare, & nihilominus fuerit coactus id facere, prout requiritur in istis facultatiuis, vt in his terminis tenuit Rota in dicta causa Aquilan. Prioratus 16. Martij 1688. coram Cantuuio relata inter impress. dec. *dec.* 28. *in fin. part.* 1. & licèt probetur obseruantia respectu requisitionis, & obtentæ confirmationis, non tamen potest inferri ad coactionem, vt trad. Bart. *in d. l.* 1. *§. huius autem interdicti, num.* 3. *ff vti possid.* quia isti actus valdè inter se differunt. Bald. *consil.* 18. *num.* 4. *circa med. vers. & sunt duo actus lib.* 4. maximè quòd obtinere confirmationem ex parte Abbatis, procedit ex mera liberatione, vt suprà dixi, licèt ex parte Prioris sit necessaria. 6

Et ita decisum, &c.

R. P. D. PENIA DECANO.

Bononien. legati. Veneris 11. *May* 1612.

ARGVMENTVM.

Legatum dotis, si mulier non nupserit, numquid ab ea possit alteri cedi, aut aliàs de eo eadem mulier disponere; an verò transmittatur ad extraneos, ad hæredes, vel penes fideicommissarium remaneat, est decisio, seu potiùs discursus magistralis, & notabilis.

SVMMARIVM.

Legatum si factum fuerit mulieri sub conditione, si nupserit, purificata conditione eius dominium transfertur in legatariam, quæ propterea poterit de legato disponere, n. 1. *declara, vt num.* 13.

Legatum factum mulieri in casu nuptiarum, solui debet sequutis nuptiis, siue carnales, siue spirituales fuerint, numer. 2.

Legatum in casu nuptiarum, an cedi possit à legataria, vel donari, ibid. & omnibus seqq. per totam decisionem.

Legatum alimentorum potest cedi, donari, & in aliam causam conuerti, ibid.

Mulier ingrediens monasterium ante professionem potest liberè de suis bonis disponere, num. 3. *& num.* 11. *vbi eadem materia.*

Legatum factum in causam dotis, si mulier cum minore dote fuerit nupta, id quod plus in legato continetur, spectat ad hæredem testatoris, num 5. *declara vt n.* 17.

Legato in causam dotis mulieri facto, si mulier absque doto, vel cum dote ab alio data nupserit, legata quantitas cedit lucro hæredis, num. 5. *declara, vt num.* 17. *& num.* 13. *vbi de eadem materia.*

Legatum dotis soluendum de bonis fideicommissi, si non soluatur, numquid spectat ad fideicommissarios, num. 6.

Legatum dotis si mulier non nupserit, aut monasterium ingressa non fuerit, numquid monasterio acquiratur inuita muliere, num. 7.

Legatum dotis, quod nuptiis non sequutis non debetur, numquid à muliere legataria cedi possit, ea non nupta, aut monasterium ingressa, num. 8. *& seqq. & per totam decis.*

Legatum dotis muliere non nupta non transmittitur in extraneos, quando testator voluit bona sua remanere in agnatione, & an remaneat apud fideicom grauatos, n.9. & 10. vbi de eadem materia.

Indirectè fieri non potest quod directè permissum non est, num.9. in fin.

Fideicommissum de restituendo si nuptias grauatus non contraxerit, aut liberos non habuerit, deficit si idem grauatus monasterium ingrediatur auth. nisi rogati. C. ad Trebell. *cuius fauore hæc dispositio facta censeatur, n.10. & 11. vbi de eadem materia.*

Legatum dotis scutorum ducentorum factum pro maritanda filia, non debetur si pater viuens eam nupserit cum minori dote, num 12.

Legati causa cessante, cessat ipsum legatum, n.12. in fin.

Dos non debet detrahi de bonis fideicom. subiectis, nisi sequatur matrimonium, num.14.

DECISIO CXIII.

CVm hæc causa fuisset sæpè proposita sub die 10. Ianuarij, & 28. Februarij, & 13. Iunij, & 7. Nouembris 1611. & 24. Februarij, & 11. Maij 1612. super dubio proposito, an legatum, de quo in decisionibus, deberetur, vbi illud in causam dotis non conuerteretur, sed per filias parentibus, fratribus, vel aliis cederetur, & propter difficultatem, & dissidentia dominorum suffragia nunquam potuisset capi resolutio, & placuisset concordia, nihilominus in vltima propositione Rota ordinauit fieri discursum, in quo more Rotali recenserentur vtriusque partis rationes, & potiora fundamenta, vt iterum causa proposita faciliùs possent DD. de iure quid dicendum deliberare; cùm autem ex facto ius oriatur, in hac facti specie ita se habet: Matthæus Amorinus in suo vltimo testamento condito anno 1568. institutis sibi hæredibus vniuersalibus Iulio Cæsare, & Alexandro de Amorinis suis ex fratre nepotibus inter alia legata singulis filiabus, legitimis, & naturalibus natis, & quandocunque natis, & nascituris, scuta 2000. reliquit his verbis; *Item iure legati, & omni meliori modo, quo fieri potest, reliquit singulis filiabus legitimis, & naturalibus natis, & quandocunque nascituris ex prædicto Iulio Cæsare, & Alexandro, vel altero eorum scuta 2000 auri in auro cum apparatibus condecentibus pro qualibet earũ, quas dotes, & mobilia voluit per dictos fratres de communibus bonis hæreditariis dari, & solui tempore, quo nubent, omni excusatione, & conditione cessante*: hactenus testator.

Cæterùm, quia Iulius Cæsar tres tantùm filias susceperat, Alexander autem decem filias procreauerat, quæ ex forma prædicti legati de hæreditate testatoris scuta 2000. capere debeant, ideo orta differentia inter prædictos fratres, an dicta scuta 2000. deberentur etiamsi religionem profiterentur, & fierent moniales. Causa introducta in Rota, & dato particulari dubio coram R.P.D. Ludouisio tunc Rotæ Auditore, & postea Archiepiscopo Bononien. sub die 19. Maij anni 1607. Rota censuit vtroque casu tam nuptiarum carnalium, quàm spiritualium deberi legatum, & successiuè sub die 27. Decembris eiusdem anni Rota etiam pronunciauit huiusmodi legatum fuisse conditionale, si nupserit, & non deberi, nisi sequutis nuptiis.

Verùm, quia Alexander tam in hactenus nuptis, seu religionem professis, quàm in futurum professuris curauerat, vt singulæ filiæ sibi, vel filiis propriis in toto, vel in parte solùm scuta mille à Iulio Cæsare fratre haberentur, illaque eisdem filiabus dumtaxat assignarentur, cæteris in hæreditate remanentibus, vt fideicommissum pinguius redderetur: ex aduerso autem prætenderetur id in fraudem fieri Ecclesiarum, & in præiudicium Iulij Cæsaris, & contra piam testatoris mentem; ideo Rota dedit supradictum dubium.

Et informantes pro Alexandro Amorino pro validitate cessionum, videlicet, quòd istud legatum posset cedi, allegabant infrascripta.

1 Primò, quia purificata conditione, sub qua fuerat relictum, hoc est, secutis nuptiis, dominium transfertur in legatarium, & consequenter potest legatarius de illo disponere. *l. a Titio. ff. de furtis.* Cep l. al. *consil.* 49. *num.*7. nam mediantibus nuptiis secutis etiam per ingressum religionis propter adimpletam conditionem legatum euasit patrimonium mulieris, & sic potuit de eo ad libitum disponere. Bero. *consil.* 40. *num.* 3. & 4. *lib.*1.

2 Secundò, quia hoc legatum non potest dici onerosum, nec in eo fuit facta aliqua substitutio, sed est legatum soluendum in casu nuptiarum, & ideo satis est, quòd fuerint subsecutæ nuptiæ vel carnales, vel spirituales, ad effectum illud consequendi. Bart. *in l. Titio genero, num.* 3. *de condit. & demonstrat.* Paris. *consil.* 110. *num.*6. *lib* 4. & consequenter potest deinde cedi, vel donari ad instar legati alimentorum, quod potest cedi, vel donari, vel in aliam causam conuerti. Surd. *tract. de aliment. tit.* 3. *quæst.* 3. *num.* 6. *vers. sed vt meum.*

Tertiò pro hac parte est decisio in causa Romana fideicommissi de Matt. die 5. Iunij 1559. coram bo. me. Iusto.

3 Quartò cùm mulier fuerit ingressa monasterium, & Rota declarauit eandem dotem ei deberi, potuit de illa summa liberè disponere, tam donando, quàm testando ante professionem. §. *illud autem, in auth. de monach.* Ioan. Dilect. *tract. de art. testand. tit.* 3. *cautela* 9. *num.*1. Iul. Clar. §. *testamenta. quæst.* 28. *vers. in primo tempore.*

4 Quintò pro hac parte est obseruantia obseruata, desumpta à cessione facta ab vna ex filiabus Alexandri ad fauorem Iulij Cæsaris, vnde cum Iulius Cæsar obtinuerit sibi cessionem non solùm à propriis filiis, quorum vigore ab Auditore Cameræ obtinuit sententiam, verùm etiam à filiis Iulij Cæsaris, non potest modò hanc obseruantiam interpretatiuam testamenti impugnare.

5 Neque obstare, quòd tota summa scutorum 2000. fuerit legata in causam dotis, itaut extra illum casum non deberetur, quia respondetur testatorem non dicere, quòd totum legatum scutorum 2000. conuertendum esset in causam dotis, sed solùm, quòd solueretur de tempore nuptiarum: vnde si cum minori dote mulier fuit nupta, non propterea legatum spectat ad hæredem, & est text. in terminis *in l. cum pater.* §. *pater pertam ff. de legat.* 2 vbi Bald. dicit supplementum dotis non pertinere ad hæredem, qui cum minori dote sororem maritauit, quàm esset relicta à patre, etiamsi eam viro egregio maritauerit, imò debetur huiusmodi legatum, si nupsisset absque dote, vel cum dote ab alio data. Michael Crassus *in* § *legatum. quæst.*58. *n.*6. Surd. *consil.* 393. *num.* 52. *lib.* 3.

6 Rursus non obstare, quòd huiusmodi legatum sit de bonis fideicommisso subiectis, & propterea si illud non soluatur, spectet ad fideicommissarios, quia respondetur ea, quæ ex aduerso allegantur ad hoc propositum, procedere in grauato, qui postea ingreditur monasterium: hîc autem non agitur de legato grauato aliquo onere restitutionis, sed de legato libero, & talia legata sunt extra fideicommissum, & propterea subiacent liberæ dispositioni, & nullum fit præiudicium substitutis.

7 Præterea non obstare cons. Laderchij Imol. 152. *num.* 3. quia loquitur ad fauorem monasterij, in cuius

præiudi

præiudicium dicitur mulierem non posse de legato disponere: at monasterium hîc non venit ad causam, imò legatum non acquiritur ei, nisi volente muliere, cui fuit particulariter relictum. Bero. *dicto consil.* 40. *num.* 4. *lib.* 1.

6 Item non obstare, quòd legatum sit conditionale, nempe in causam dotis,& nuptiarum,in quibus debet implicari. nam licèt sit conditionale, satis fuit adimpleta conditio per ingressum religionis; quòd verò sit in causam dotis,non operatur,vt totum debeatur pro dote, vel quòd totum debeat in dotes conuerti. nam legatum factum filiæ, de quo *in dicta l.cùm pater.§.pater certam.ff. de legat.* 2. fuit pro dote,& in causam dotis,& tamen voluit deberi totum filio, licèt non tota quantitas legata, fuerit legata in causam dotis.

7 Item non obstare, quòd dicitur legatum debuisse acquiri monasterio ad effectum,vt ei debeatur.§.*sed & hoc præsenti. Auth. de sanctiss. Episcopis*, quòd id fortè procederet,si deberetur monasterio ex dispositione illius textus,non autem ex dispositione testatoris, vt in hoc casu,qui idem sensit tam in casu nuptiarum carnalium,quàm spiritualium. Et in omni euentu opponere de exceptione nullitatis cessionis spectaret ad monasterium, non ad fideicommissarium, quia si monasterio acquiritur, nullum ius competit fideicommissario. Surd. *consil.* 300.*num.*1.*&* 2.*lib.*2.

Ex aduerso autem pro Iulio Cæsare allegabantur multa ad persuadendum per dictum legatum, nec potuisse, nec posse deberi,nec conuerti in aliam causam, quàm nuptiarum.

8 Et primò,cùm istud legatum dotis sit conditionale, & non debeatur nisi sequutis nuptiis,vt fuit decisum in hac causa die 17.Decemb.1607.licèt debeatur etiam fauore religionis in casu nuptiarum spiritualium, id tamen intelligitur,si monasterio acquiratur:sed si mulier ante ingressum cedat,vel renunciet, vel faciat testamentum pro parte ad fauorem tertij, & pro parte det monasterio,illa pars tertij remanet ad fauorem fideicommissariorum, quia cessat fauor monasterij,cuius priuilegium personale est, quod alteri non possit cedi. Paul.de Castr. *in auth. nisi rogati,num.*5.*vers. Item quæro*, vbi Bald. *num.* 20. *vers. Item quæro,quid si ingrediens. C. ad Trebell.* Cardinalis Mantica *lib.*11. *de coniectur.vltim. volunt. tit.* 7. *num.* 14. *vers. sextò debet restringi.* Dec. *consil.*259. *incip. visis literis,num.*6. *in fin.& remoto*, vbi dicit hanc sententiam esse communem, & dictum notatu dignum; vnde cùm ex præcepto testatoris de communibus bonis hæreditatiis decem filiæ Alexandri dotari debeant, id lucrum, quod monasterio non acquiritur, communiter pro hæredibus,& fideicommissariis remanere debet, sicut infertur ex prædictis.

9 Secundò,vt considerauit Rota in prædicta decisione facta sub die 17. Decembris, mens testatoris fuit vt bona sua in agnatione conseruarentur, nec voluit legatum pro dote in extraneos transmitti ex alia causa, quàm matrimonij, & ideo sicut si mulier decederet ante ingressum religionis,vel professionem,non transmitteret legatum ad hæredes, sed remaneret apud fideicommissarios grauatos. Bero. *consil.* 28. *n.* 5. *lib.*1. similiter nec per renunciationem, vel cessionem potuit transferri in alios, contra mentem testatoris. *cap.*1.*de testam.* vbi Anchar. *num.*3.*notab.* 3. & meritò, quia nec indirectè fieri licet, quod directè non est permissum. *cap.cùm quod vna via.de reg. iur. lib.*6. Surd. *consil.*307.*num.*75.*lib.*3.

10 Tertiò *auth. nisi rogati. C. ad Trebell.* vbi not. Paul. de Castr. *num.* 5. duplici contemplatione emanauit, scilicet fauore ingredientis monasterium quoad animam, & fauore monasterij quoad bona; inde infert idem Paul. quòd si cessat fauor monasterij, non debet substitutus excludi, sed bona ad ipsum prouenient, non autem ad extraneum substitutum ab ingrediente monasterium,quod magis procedere videtur in hoc casu,in quo testator voluit bona in agnatione conseruari,vnde etiam infertur,quòd contra mentem testatoris esse videatur,vt legatum relictum in causam doris nuptiarum spiritualium, vel secularium ad extraneos transmittatur.

Quartò nisi ita decidentur, sequeretur absurdum, quòd istud legatum quod Rota firmauit esse conditionale, non esse transmissibile. *l. vnic.* § *sin autem aliquid sub conditione. C.de caduc.tollend* quod in terminis puellæ decedentis ante professionem emissam tradit Bero. *consil.*28.*num.*5.*lib.*1. & Card. Mantic. *lib.* 11. *de coniect.vlt.volunt. tit.*22. *num.*48. Vnde fit quòd si ingressus religionem ante professionem de bonis suis testaretur in extraneum, vel alium, non in monasteriū,quia bona monasterio non acquirerentur, ad text. *in auth.ingressi, & in auth. si qua mulier. C de sacros. Eccles.* substituto locus aperiretur vel in toto, si ex toto monasterium exclusisset, vel pro parte bonorum. sic Paul.de Castr. *in d auth.nisi rogati*, post Bald. *num.* 20. quos sequuntur Gomes. vbi Alexand. Socin. & Dec. quos refert Peregr. *tract de fideicommiss art.*28. *num* 65. licèt fateatur contrarium consuluisse Montesperell. *consil.*251. *in* 2.*dub.* addit Peregr.priorem sententiam esse veriorem istius dicti. Potissima ratio est, quia aut monasterium,aut substitutus,non autem alius institutus hæc bona habere debuerat,& propterea rectè Laderch. Imolen. *cons* 152.*num* 3.iure dixit mulierem,de qua ibi, quæ ingressa monasterium patri suo renunciauerat, non posse legatum renunciatum petere,non ex lege applicante istud legatum monasterio, & non parenti,vt *in auth nisi rogati.* non ex testamento, quia verba ibi repugnabant, sicut in hoc casu expressè etiam repugnare videntur, cùm legatum expressè fuerit relictum in causam dotis,quo casu etiam authentica *nisi rogati*, excludit substitutum per monasterium, tum quia legatum conditionale, & sic non poterat transmitti in alium,nec cedi quàm in monasterium. 11

Quintò pro hac opinione facit doctrina Dini, quē refert Paul.de Castr. *in* 1. *l. n. ius Titius la* 1.*ff.de legat.* 2. Ex qua infert quòd si pater reliquit filiæ ducenta pro ipsa maritanda,vel pro dote, & deinde ipse illam maritauerit, cum centum, & non vltrà,quòd filia post mortem patris non possit petere alia centum, ex quo legatum fuit factum ex causa dotis,& matrimonij,vnde ipsa maritata expirauit, & consequenter legatum. argum. text. *in l.prætor.* §. *si inter ff.mandati*, vbi paulo pòst idem Paul. de Castr. addidit hæc verba, *quia illa est causa finalis quæ induxit ipsum ad legandum, quia dubitabat,quod pro minori possit maritari.* hactenus Paulus, cuius doctrina licèt loquatur in patre legante, & postea viuente filia matrimonio tradente: eadem tamen ratio versari videtur in legataria post mortem testatoris nuptui tradita,vel religionem professa,quia in vtroque casu cessat causa legati, & consequenter cessat ipsum legatum, & militat causa finalis, quæ testatorem induxit ad legandum,qui dubitabat cum minori dote non posse maritari,& ibidem Paul.de Castr.computat Oldrad.contrariam opinionem tenentem. 12

Tenentes hanc opinionem negatiuam, dicebant non obstare in contrarium adducta, &ad primum dicebant, quòd cùm legatum non esset relictum super bonis liberis, sed super bonis fideicommissosubiectis, quod patebat,quia testator & Alexādri & Iulij Cęsaris filias voluit ex tota hæreditate sui massa fideicommissi dotari, consequenter noluit quòd bona non transmitterentur in extraneos,nisi ex causa matrimonij, vt 13

Rota

Rota censuit in hac causa sub die 17. Decembris 1607. Vnde si minus quàm fuit relictum pro dote impensum fuerit, reliquum in fideicommisso manebit. Paul. de Castr. *consil.* 64 *in fin. lib.* 2. Cephal. *consil.* 105 *n.* 13. *cum multis seqq lib.* 1. Rub. Alexandr. *consil.* 124. *n.* 24. & ratio est notissima, tum quia testator voluit bona in agnatione conseruari, tum quia si femina habet aliunde dotem, non accipitur de fideicommisso. Rot. *part.* 1. *diuer. decis.* 706 *num* 2.

14 Ad secundum quòd huiusmodi legatum non poterat dici onerosum, nec in eo fuerit facta alia substitutio, respondetur sufficere quòd sit fideicommissum à quo nó debet dos detrahi, nisi sequatur effectus matrimonij, & monasterium acquirat: nec voluntas testatoris fuit vt bona ad extraneos transmitterentur ex alia causa quàm matrimonij, vt proximè dictum fuit.

15 Ad tertium desumptum ex causa Romana fideicommissi, & Rota declarauerit, eandem dotem ei deberi, consequenter potuit de illa summa liberè disponere. §. *illud autem, in auth. de monach.* respondetur text. intelligendum esse de bonis liberis, non de subiectis fideicommisso, à quibus in subsidium tantùm dos detrahi debet, & à fideicommisso non aufertur, nisi quod iure monasterio acquiritur. Card. Mantic. *lib.* 11. *de coniectur. vltim. volunt. tit.* 7. *num.* 14. Laderch. *d. consil.* 152. *num.* 3.

16 Ad quintum de obseruantia ex eo deducta quòd Iulius Cæsar obtinuerit cessionem; respondetur quòd fuit vnica, & compensata cum alia anteriori facta ad fauorem Alexandri die 5. Aprilis 1588. Additur Iulio Cæsari placere quòd cedat ad fauorem fideicommissi.

17 Denique ad sextum, *in l. cùm pater. §. pater certam. ff. de legat.* 2. respondetur primò text. loqui, quando pater reliquit dotem super bonis liberis, & nec filia, nec maritus renunciauit: hic autem dos fuit relicta super bonis fideicommissi, & consequenter renunciatio filiæ debet redire ad fauorem fideicommissi. Secundò respondetur libenter acquiescendum decisioni eiusdem legis, quia conditio censetur impleta, quamuis cum minori summa, & ideo debetur integra pro matrimonio temporali contrahendo, ad quod pater iudicauit necessariam fuisse dotem centum, & sic de illis restituendis grauauit hæredem; sed hic articulus versatur in matrimonio spirituali, ad quod sufficit minor dos, illa soluta non debebitur quod superest, cùm testatoris mens ex supradictis ea fuerit, vt pro nuptiis temporalibus scuta 2000. iudicauerit competentia; pro nuptiis verò spiritualibus congruas dotes tantùm, & consequenter minoris dari voluerit, qua soluta non dicitur pars dotis soluta, sed integra, & hanc integritatem in dote soluenda desiderat Iurisconsultus *in d. §. pater certam*, & sic diuerso modo intelligitur integra, vno modo habito respectu ad nuptias seculares, & sic debetur totum legatum scutorum 2000. Alio modo habito respectu ad nuptias spirituales, & sic necessaria & congrua dos, habito respectú ad illas dicitur integra, & illa verificabitur text. *in d. § pater certam*, &c.

R. P. D. PAMPHILIO.

Hispaleñ. præeminentiarum Lunæ 4. Iunij. 1612.

ARGVMENTVM.

Portionarij sunt minus digni, quàm Canonici & ideo Canonici in eos habent præeminentiam, & alia de dignitate, & potestate Canonicorum, & portionariorum, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Portionarij sunt inferioris ordinis, quàm Canonici, n. 1.
Portionarij non habent vocem in electione Prelati, & in administratione Archipresbyteratus, sede vacante, ibid.
Canonici sunt digniores portionarij, n. 2.
Maiorem minori deseruire indecorum, & inhonestum videtur, ibid.
Portionarij de iure communi non sunt de Capitulo, n. 3. *licèt in Capitulo vocem habeant, ibid.*

DECISIO CXIV.

POst factam resolutionem, quòd Breuia pro parte Canonicorum obtenta pro tunc non erant exequenda, eo præcipuè fundamento quòd ab eodem Clemente VIII. à quo emanarant, fuerant suspensa, donec super omnibus cognosceretur, dedi dubium, an Breue sub die 30. Iunij 1603. emanatum esset iustificatum? quo supradicta die proposito, DD. affirmatiuè responderunt. Nam quòd Portionarij Ecclesiæ Hispaleñ. prætendunt, dum Missam cantant, quòd Canonici illis inseruiant pro Diacono, & Subdiacono, ex solito, & consuetudine Ecclesiæ Hispaleñ. quódque super hoc fuerit introducta lis coram Ordinario Hispaleñ. & forsan etiam coram Nuntio Hispaniarum, prout in dicto Breui narratum fuit, inter partes non controuertebatur; sed controuersia super eo versabatur, quòd in eodem Breui dicitur, Portionarios esse ordinis inferioris, ideóque indecens, & indecorum esse, ipsis Missas, & diuina Officia celebrantibus Canonicos pro Diacono, aut Subdiacono inseruire, circa quam narratiuam licèt Dominis videretur, illam non esse à Canonicis iustificandam, cùm sit narratiua Papæ, vt colligitur ex verbo *arbitrantes*, & ex verbo *censemus* Nihilominus censuerunt, illam esse sufficienter iustificatam, non solùm ex iuris communis dispositione, secundùm quam certum est portionarios esse inferioris ordinis, gloss. *in cap. penult. verb. assisij, de Cleric. non resid.* Abb. *in cap. cùm non liceat, in* 3. *not.* & ibi Felin. *n.* 2. *vers. gusta bene. de praescr.* Cæs. de Grass. *decis.* 4. *num.* 8. *de his quæ fiunt a maior. part. Capit.* sed etiam, quia ex quamplurihus relatis per informantes pro Canonicis constat, multas prærogatiuas, & præeminentias illis competere, quæ non competunt Portionariis: nam Portionarij non habent vocem in electione Prælati, & in administratione Archiepiscopatus, sed vacante, in collatione præbendarum, nec subscribunt actus Capitulares, quæ res fiunt à solis Canonicis, quinimo in referendis negotiis adest disparitas, cùm Portionarij id faciant stantes, & capite discooperto; Canonici verò sedentes, & capite tecto: & vlteriùs soli Canonici assistunt Prælato celebranti, & Pontificalia exercenti, habent quoque prioritatem in sedendo, in thurificatione, receptione pacis, candelarum, cineris, palmarum, & generaliter in omnibus, & habent plura alia relata per informantes, quæ non habent Portionarij.

Ex quibus apparet, Canonicos esse Portionariis digniores, & superiores, & Portionarios inferiores Canonicis, *cap.* 1. *dist.* 25. gloss. *in cap.* 1. *verb. obedientiam, distinct.* 93. *& in cap. statutum, in princ. verb. Canonicis, vers nota ergo. de rescr in* 6. Host. *in summa, tit. de maior. & obedien num.* 1. *ad fin. vers. dispensationis.* Card. *consil.* 30. *num* 6. *& sequent.* Bald. *consil.* 387. *post princ. vers. similiter etiam. & vers. insignia etiam. lib.* 1. Dec. *consil.* 161. *num.* 2. *vers.* 7. *ista conclusio.* Ex hac autem

superio

superioritate, & dignioritate Canonicorum, & inferioritate Portionariorum, resultat etiam iustificatio indecoris,& indecentiæ, circa seruitium, quod Portionarij prætendunt sibi præstari à Canonicis, dum Missas,& diuina officia celebrant; cùm secundùm iuris dispositionem indecorum,ac inhonestum videatur, quòd maior minori deseruiat. *cap.1.& cap.statuimus.de maior.& obed.* & ibi Abb. *vers. item nota contra consuetudinem. & consil.21.num.4.& 5.lib.1.* cum aliis per informantes pro Canonicis alleg.

3 Non obstat allegata æqualitas Portionariorum, quia licèt Portionarij habeant multas prærogatiuas,& præeminentias, quas habent Canonici; non tamen possunt dici illis pares,& æquales, nec desinunt esse inferiores, ex quo plura competunt Canonicis, quæ non competunt Portionariis, gloss. *in l.omnes la seconda, verb. Apostolica, C. de ser.* ex iuris enim communis dispositione Portionarij non sunt de Capitulo, quod soli Canonici constituunt.Compostell.*in cap.1. num.4. vers. numquid portionarij. de elect.* Caputaq. *decis.84.part.1.* Nec ex eo quòd admittantur in Capitulo, & in eo habeant vocem,possunt dici de Capitulo, Gemin. *in cap.fin.n.5. ad fin.vers. aut quærimus. de prab. in 6.* & fuit dictum in Abulen. iurisdictionis 6. Februarij,& 17. Aprilis 1589. coram bo. mem.Cardinali Pamphilio, & in pluribus aliis causis, præsertim cùm(vt dixi) adsint plures actus,in quibus Portionarij non habent vocem, & plures alij in quibus Canonici eos præcedant, vnde non possunt dici æquales.

4 Non obstat etiam, quòd Portionarij in sacris constituti præcedant Canonicos non existentes in sacris, quia id illis non competit, ratione maioris, vel æqualis dignitatis, sed in vim particularis statuti editi in odium Canonicorum, ordines sacros suscipere negligentium, & vt hac ratione inuitentur ad illos suscipiendos; quod clarè apparet,quia sacris ordinibus initiati statim ascendunt super omnes Portionarios,& ideo hoc non concludit aliquam æqualitatem cum Canonicis.

5 Non obstat postremò, quòd Portionarij Ecclesiæ Hispaleñ. propter multas prærogatiuas,quas obtinēt, communes cum Canonicis, non possint dici simpliciter, & absolutè inferiores Canonicis,prout sunt Portionarij,de quibus loquitur gloss.& DD. *in cap.penult. verb. assisij. de cleric.non resid.* de quibus Papa sensisse videtur ex his quæ latè deducuntur per informantes pro ipsis Portionariis, quia quicquid sit de hoc, fuit responsum,id non pertinere ad præsens dubium,quod est restrictum ad iustificationem Breuis, quæ dumtaxat concernit in eo narrata,sed solùm respicere illius subreptionem,vel obreptionem, de qua erit particulariter agendum.

Et ita decisum, &c.

R.P.D. COCCINO DECANO.

Romana iuris congrui. Lunæ 5.Iunij 1610.

ARGVMENTVM.

Dominus domus in iure congrui, & retractus præfertur vicino, si vult ædificare ad ornatum vrbis prout vicinus.

SVMMARIVM.

Vendere rem suam de iure communi nemo cogendus est, num.1.in fine.

Iuris congrui Bulla Gregorij XIII. recipit interpretationem a iure communi,num.2.

Dominus domus in iure congrui, & retractus præfertur vicino si vult ædificare ad ornatum vrbis prout vicinus,n.3. & per tot.

DECISIO CXV.

IOan. Iacobus Ferrarius asserens se velle ad ornatum vrbis ædificare, petebat vigore Bullæ iuris congrui domum sibi contiguam Collegij Germanici, & cùm Collegium replicaret quòd pariter volebat ædificare ad ornatum vrbis secundùm capacitatem sui soli,causa mihi commissa extra Rotam dubitaui,an dictus Ferrarius possit cogere Collegium ad vendendum domum; & Domini censuerunt non posse cogi. fundamentum resolutionis fuit decisio aliàs facta coram bo. me. Otlien. in causa Rom. iuris congrui, & 15.Iulij 1579. in iure enim duæ diuersæ & principales dispositiones in fauorem dominorum vna est quòd nemo inuitus cogitur vendere. *l. inuitum, & l. dudum. C.de contrah. empt.* cum simil. Altera est quòd in pari causa dominus præfertur cæteris omnibus, volens idem facere. *l.si cum dotem.§.fin ff solut. mat.l.ex facto. de pecul.* Caputaq. *decis.99.* 1

Nec igitur Bulla quæ principaliter hoc tantùm exprimit vt dominus inuitus cogatur vendere contra *d.l.dudum, & d.l. inuitum.* in hoc solùm corrigit ius commune, in cæteris verò quæ non exprimit censetur se referre ad ius commune,& ab ipso recipit passiuam interpretationem, quia dispositio correctoria potest vnum,vel duos effectus cōtra ius operari; semper sic venit interpretanda vt vnum tantùm operetur, & mitiùs corrigat ius commune. *cap. cum dilectis*, vbi Butr.& alij,*de consuetud.* 2

Et ideo cùm Bulla non corrigat ius commune,quoniam dominus vult ædificare, Collegium non potest cogi ad vendendum.

Nec obstat maior situs, & maior adiacentia Ferrarij. istæ qualitates habent locum, si essemus in casu constitutionis; sed & quo sumus in terminis iuris communis,meritò non afficiunt. 3

R. P. D. VBALDO.

Romana rescissionis instrumenti. Mercurij 27. Iunij 1612.

ARGVMENTVM.

Quando verum sit quòd agens ad rescissionem transactionis, seu contractus, teneatur restituere omnia accepta ex illo contractu, vel transactione.

SVMMARIVM.

Contractus, seu transactionis rescissionem pretendens, non auditur nisi ex eodem contractu accepta restituat,num.1. declara, vt hoc procedat quando agitur ad rescissionem transactionis validè,secus si agatur ad deducendam nullitatem eiusdem transactionis,n.3.

Adimplere tenetur contenta in contractu,qui ex illo contractu agere vult,num.2.

Propositum in proposito idem operari debet, quod oppositum in opposito,ibid.in fin.

DECISIO CXVI.

D. Deodata Vrsina Domina annui census scutorum 225. cuius erat debitor D. Camillus Strotius,egit in vim Saluiani interdicti contra D. M. Antonium

tonium Sabbatinum possessorem alterius annui census
scut. 112. cum dimidio, quem olim possederat Camil-
lus, & obtinuit immitti in possessionem dicti census,
& cùm D.M.Ant. reperiretur obligatus in instrumēto
dicti secundi census ad fauorem Camilli, eadem Deo-
data egit contra eumdem M.Ant. pro fructibus decur-
sis, & non solutis, qui è contrario prætendebat se am-
plius non teneri, cùm dictum censum ab ipso Camillo
redemisset, neque videretur posse eodem tempore esse
creditor, & debitor. Quare si Deodata transegit cum
M.Ant. per publicum instrumentum, in quo illi cessit
possessionem iam captam dicti annui census scutorum
112. cum dimidio, & M.Ant. illi dedit ad censum scuta
500. quæ alias non dedisset sine schedula banca-
ria. Quod instrumentum concordiæ Deodata præten-
dit annullare, sed pro parte hæredum M. Antonij fuit
oppositum, ipsam in primis debere restituere quid-
quid occasione dictæ concordiæ recepisset. Vnde dato
de hoc particulari dubio, Domini responderunt, nihil
eam teneri restituere.

2 Quia licèt regula sit, quòd agens ad rescissionem
contractus, vel transactionis, parte opponente debet
refundere accepta vigore transactionis, vel contra-
ctus. *l. si diuersa*, vbi Doctor. *C. de transact.* Afflict. *de-
cis. 220 num. 4* & fuit dictum in Tarraconeñ. decima-
rum, 4. Februarius 1577. coram Robusterio, quæ est
decis. 3. num. 1. & 3. part. 1. diuers. & in Potentina Quar-
tæ 26. Nouembris, quæ est *decis. 810 num. 5 eadem part.*
1. Sicut enim, qui vult agere ex contractu, debet adim-
plere ex parte sua contractum. *l. Iulianus. §. offerri. de
act. empt.* Ita qui vult rescindere contractum, debet re-
stituere, quod recepit, vt idem operetur propositum in
proposito, quod oppositum in opposito. Ancharan.
consil. 34. num. 11. Rota *d. decis.* 810. *n. 4.* & in Tarraco-
neñ. iuris præstandi infra alleganda.

Tamen in casu proposito non videtur regulæ esse
3 locus. Quia Deodata non agit ad rescissionem trans-
actionis validæ, sed nullitatem eiusdem trans-
actionis deducendam, qua stante nullitate, de qua
postea erit agendum, non tenetur accepta refunde-
re, cùm transactio nulla non impediat processum
ad vlteriora. Natt. *consil. 631. num. 7. lib. 3.* Rolan.
consil. 7. num 3. & seq. lib. 3. Illustrissimus Manric. *de
tacit. & ambig. lib. 26 tit. 9. num 39.* & fuit latè dictum
in dicta Tarraconeñ. iuris præstandi 11. Februarij
1585. coram Cantuccio. & in Romana prætensi erroris
calculi 21. Iunij 1610. coram Illustrissimo D. meo Bo-
nonieñ. vbi aliæ decisiones allegantur.

Accedebat, quòd Deodata nihil videbatur peni-
4 tus recepisse ex causa dictæ concordiæ, quod esset
restituendum. nam scuta 500. accepta ad censum per-
petuum, sunt pro pretio census à Deodata imposi-
ti super suis bonis, cum obligatione soluendi se-
ptem cum dimidio pro quolibet centenario, & es-
set contra naturam dicti contractus, vt teneretur sor-
tem restituere; vt est notissimum.

5 Non obstat, quod dicitur de schedula bancaria re-
missa Deodatæ, & sine qua Sabbatinus non emisset
ab ea censum, nisi intuitu dictæ concordiæ, quia
ea nullam habet proportionem cum remissione pos-
sessionis dicti annui census scutorum 112. cum dimi-
dio, quam D. Deodata dimisit, præterquam quòd fuit
etiam promissa schedula bancaria saltim in casu mo-
ræ in solutione fructuum.

Ex quibus Domini concluserunt, nihil videri re-
stituendum.

R. P. D. VBALDO.

Hispaleñ. legitimitatis. Lunæ 5. Nouembris 1612.

ARGVMENTVM.

Magistralis, & singularis est hæc decisio, do-
cens quando, & ex quibus matrimonium
inter coniunctos & prohibitos celebratum
in vim Pontificiæ dispensationis præsuma-
tur legitimè contractum ad effectum legiti-
mitatis filiorum ex eo susceptorum.

SVMMARIVM.

*Matrimonium probatum censetur ex libro parochi. & par-
tita inde extracta, num 1.*

*Matrimonij dispensatio vigore Concilij Tridentini non suf-
fragatur, nisi fuerit præsentata Ordinario, qui tenetur se
informare an dispensationes litteræ sint subreptitiæ, vel ob-
reptitiæ, qualis debeat esse informatio, & quando talis præ-
sentatio præsumatur, seu probetur, ibid & per tot. decis.*

*Obseruantia 30. annorum facit præsumere matrimonium
inter coniunctos legitimè contractum in vim dispensatio-
nis Pontificiæ, ibid. & per tot.*

*Matrimonium quando, & ex quibus præsumatur legitimè
contractum inter coniuges in vim dispensationis Pontifi-
ciæ, ibid. & per tot.*

*Actus sequutus censetur factus ex titulo, & causa præce-
denti, ibid. ad med.*

*Matrimonium non potest per Parochum celebrari nisi præ-
cedentibus denunciationibus, ibid post med.*

*Actus quilibet semper præsumitur legitimè factus, præser-
tim ad excludendum delictum, ibid in fine.*

*Matrimonium præsumitur legitimè celebratum inter con-
iunctos in vim Pontificiæ dispensationis ex cohabitatione
in figura matrimonij, & ex communi reputatione filio-
rum ex dicto matrimonio susceptorum, & pro legitimis
habitorum, num. 2. & 3. vbi idem si pro legitimis nomi-
nati fuerint in testamento paterno.*

Filij illegitimi sunt incapaces materni maioricatus, n. 3.

*Matrimonium præsumitur legitimè celebratum inter con-
iunctos in vim dispensationis Pontificiæ ex taciturnitate,
& quia scientia coniunctorum, & consanguineorum qui
prætendunt successionem, ibid.*

Titulus præsumptus cessat stante vero titulo, n. 4.

Solemnitas extrinseca extraiudicialis præsumitur, n. 7.

*Præsumptiones plures possunt in eodem subiecto concurrere,
quando tendunt ad eundem finem, n. 6.*

DECISIO CXVII.

FVerat resolutum die 11. Maij præteriti coram me 1
literas dispensationis fe. re. Gregorij XIII. præsumi
iustificatas ex multis in illa decis. adductis, cui cùm
D. Franciscus aduersùs quem resolutio emanauerat,
non acquiesceret; iterum proposui causam super eis-
dem, qua acerrimè discussa, Domini censuerunt stan-
dum in decisis; & considerabant in primis hîc non
agi de præsumendo matrimonio, nec de præsumenda
dispensatione, cùm de vtroque constet per legitimas
probationes, videlicet, de matrimonio, ex libro paro-
chi, & partita inde extracta, vt fuit resolutum in hac
causa 12. Februarij præteriti coram me; de dispensa-
tione verò, ex ipsismet literis dispensationis in actis
productis. Sed agitur solùm de iustificatione earum,
quæ in d. literis continentur; quæ iustificatio videba-
tur potissimū ab eo pendere, an istæ literæ fuerint, vel
præsumātur præsentatæ ordinario, qui ex dispositione
Sacri Concilij Tridentini *sess. 22. c. 5. de reformat.* tene-
tur

tur se saltem summariè,& extraiudicialiter informare, an litteræ dispensationis gratiosæ, quales istæ sunt, subreptionis,vel obreptionis vitio laborent; considerabanr etiā,quòd ex quo ista informatio sufficit, vt sit extraiudicialis,nec de ea est necessariū confici scripturā,aut Notarium rogati. Sat est,eam probari per præsumptiones,quia alias rarò,aut nunquā probari posset, vt in simili dicit Crese.*decis.2.in fin.de iur.iur.* & quidē pro eiusmodi solemnitate præsumenda,plurimum facere videbatur obseruantia vltra 30.annos considerata in decis.quæ per se sufficeret ad præsumendam dispensationem talē,qualis de iure esset necessaria ad effectū legitimitatis prolis.Caput.*decis.*169.*par.*1.Achill.*decis.* 1.*de præsumpt.*Put. *decis.*157 *n.*3.*lib.*3. & fuit dictum in Valentia illegitimitatis 12.Nouēbris 1610. coram R.P.D.meo Caualerio,& multo magis ad præsumendam iustificationē Rota in Lucana Decanarus relata inter impress.diuers.*decis.*534.*n.*2.*part.*1.& in Papien.pēsionis 11.Decembr. 1606.corā Reuerendiss. Attrebaten. & de hac obseruantia satis videbatur constare ex ponderatis in d.decis.in hac causa facta,quæ in hac etiam causæ propositione Dominis placuerūt,videlicet,primò & principaliter ex matrimonio ipso contracto in facie Eccl.coram parocho,& testibus iuxta formā Sacri Concilij Tridentini, quod etiam fuit celebratum post exiguum temporis spatiū,à die impetratæ dispensationis,quæ fuit 23.Aprilis 1571.Matrimoniū autem fuit contractum die 20.Iulij eiusdem anni,ex quo oritur vehemens præsumptio, tum ratione ipsorum contrahentium,quòd scilicet,illud contraxerint vigore d. dispensationis,& iuxta illius formam,& sic cum præcedente exhibitione litterarum corā Ordinario,actus enim secutus censetur factus ex titulo,& causa præcedenti.*l.quadā mulier.* vbi gl.& Doct.*ff.de rei vendic.*Soc. *cons.*13.*n.* 16.*lib.*4.Aym.*cons.*10 *n.*9 *& cons.*284.*n.*6.Caput.*decis.*107.*n.*3.*&* 226.*n.*1.*part.*2. præsertim cū magnis laboribus,& impensis d.dispensatio fuerit obtenta,in qua cū esset expressum,vt seruaretur forma Concilij Tridentini,non est verisimile eā non fuisse seruatam,& impetrantes noluisse vti beneficio d. dispensationis,vt in simili arguit Surd.*cons.*245.*n.*14.*vers.cæterū lib.*x.tum & multo magis ratione ipsius parochi, ex eo quòd ad illud celebrandum,non poterat parochus deuenire , etiamsi coniuges non essent in gradu consanguinitatis prohibito coniuncti,nisi præcedentibus denuntiationibus, quæ hic non probantur omissæ,prout probari deberet,vt per Rotam in causa Barchinonen. matrimonij 19.Martij 1604.coram bo.me.Penia,& ex cursu temporis præsumuntur interuenisse,vt fuit d.in causa Valentina illegitimitatis 16. Martij huius anni, coram R.P.D.meo Pamphilio,& nisi præcedente licētia Ordinarij,quā non dedisset,nisi fuisset certioratus de veritate narratorum in dictis literis dispensationis; & licèt de huiusmodi licentia non constet, tamen videtur præsumi posse,tum ex constitutionibus Synodalibus illius diœcesis,quibus cauetur,parochum debere impetrare similem licentiam cōtrahendi matrimonia, tū ex eo,quòd attestabatur vnus ex Dominis , se fuisse certioratum à viro perito & fide digno ita obseruari solitum in illa ciuitate Hispalen.& sic bene intrāt regulæ cumulatæ per informantes,quòd quādo aliquid est factum,semper præsumitur legitimè factū, potius, quàm illegitimè,præsertim ad tollendū delictū in parocho,viro probo,& literato,arg.*l.merito.ff.pro soc.*Bart. *in l.gerit n.*10.*ff.de acq.hæred.*& ea censentur præcessisse, quæ sunt necessaria ad validitatem actus.Cassad. *decis.* 11.*de prob.*Rota *decis.* 750. *n.* 12. *part.*1. *diuers.* & actus censetur factus vt fieri solet. arg.*l vel vniuersorum. ff.de pignor act. l.Titius ff. quod cum eo.* Crese. *d. decis.* 2. *de iur.iur.* Menoch. *de præs.lib.* 1.*præs.* 81. *num.* 4. *&* 6.

2 Præterea obseruantia deducitur ex cohabitatione parentum D.Annæ in figura matrimonij vt supra contracti,cum communi reputatione filiorum ex d. matrimonio susceptorum,qui pro legitimis habiti, & reputati sunt, nec quicquam eis mouit status cōtrouersiam,vsque ad tempus motæ huius litis de anno 1607. & sic post 54. annos a tempore contracti matrimonij inter eorum parentes , qui etiam fuerunt tolerati per loci Ordinarium,& consanguineos, quos alioquin nō est verisimile fuisse passuros eos permanere in matrimonio incestuoso,nisi habuissent notitiā dispensationis,præsertim stante notorio impedimento dictæ consanguinitatis inter personas nobiles,vt fuit consideratum in d.Valentina illegitimitatis coram R.P.D.meo Pamphilio,& in d.decis.huius causæ,bene faciunt notata in simili de tolerantia per Surd. *d.consil.*245.*n* 28. *& seq lib.*2.& de præsumpta scientia impedimenti inter consanguineos latè Honded. *consil.*87.*num.*28.*lib.*1.

3 Neque obstat,quòd coniuges prædicti non durarint in matrimonio,nisi per quinquenniū,quia ad hoc placuit responsio data in decisione. Accedunt etiam ad hanc obseruantiam comprobandam testamenta parētum D.Annæ,qui ambo eam,vt filiam legitimā,& naturalem,ex tali matrimonio susceptam hæredem instituerunt,cum successione subsecuta in vtrisq; patentis bonis,& præsertim in maioricatu materno,cuius omninò fuisset incapax,si fuisset illegitima, ex latè traditis per Melch.Pelaez *in tract.maior at.part.*2 *q.*2.*in princ.* Concurrit etiam approbatio parētum D. Francisci inducta tum ex eorū interuentu in actu celebrationis d. matrimonij,tum ex eorum taciturnitate per totū suæ vitæ spatium,cùm tamen illud impugnassent,si sciuissent illud minus legitimè contractum,& aliàs certum est , coniunctos , & consanguineos facilius admitti, quàm alios,ad dicendum de nullitate matrimonij inter alios consanguineos,& quia sunt meliùs informati,*c.videtur. qui matr.accus.poss.cap videtur* 35.*quæst.*6. & propter interesse successionis, propter quod solent esse diligentes in apprehensione bonorum , vel in mouendo litem,super illegitimitate. *cap.transmissa. c.lator. cap.causam quæ.& per tot. tit. qui fil sint legit.* Ex quo sequitur , vt sicut d. parentes D.Francisci non possent hodie impugnare dictum matrimonium. *cap. fin. eod.tit. qui matr. accus. poss.* ita nec videatur posse eorum descendentes , argum. *l.cùm à matre. C.de rei vend.*

4 Nō obstat,quòd dicta obseruantia possit dici æquiuoca , cùm potuerit procedere ex matrimonio putatiuo,quia stante vero titulo matrimonij contracti vigore veræ dispensationis,cessat titulus præsumptus,*l.Imperatores. ff de prob* Dec.*consil* 400 *n.*8. Aym.*cons.*35.*n.*5.

5 Non obstat,quòd quasi possessio legitimitatis sit cōtra ius,& ideo non releuet,quia d.dispensatio cū præsumptione iustificationis de qua supra, rollit impedimentum iuris,vltrà quòd quando possessio est alicuius temporis considerabilis,vt hîc releuat , etiamsi sit cōtra ius,vt firmat Rota *decis.*534. *n.*6. *&* 7 *part.*1. *diuers.*

6 Non obstat , quòd ex supradictis videantur elici, & cumulari plures præsumptiones,videlicet,cognitionis extraiudicialis Ordinarij,licentiæ ab eo impetratæ, & denunciationum. quia si series negotij inspiciatur, omnes tendunt ad eundem finem , & vna venit in consequentiam alterius , quo casu admittitur concursus plurium præsumptionum. Bart. *in l.fi* 11 *qui pro emptore, num.*71. & ibi Alciat. *n mihi* 175.*ff. de vsucap.* Bald. *in l.*1. *in fin C. quando lic. ab empt. disced.*

7 Considerabat etiā vnus ex Dominis, quòd hæc cognitio Episcopi est tantùm extraiudicialis,vt patet, & supra dictum est,vnde licèt alias solēnitas extrinseca non præsumatur,ad not. *in l. sciendum. de verb. oblig. l. quæcunque.* §.*fin. ff. de publician.* Tamen in casu isto

præsumenda est, cùm simus in extraiudicialibus, per text. *in cap. ea noscitur, de his quæ fiunt à Pral. sine consen.* *cap.* iuncta gloss. *in verbo intelligi debet*, vbi in præsen- tatione facta à Prælato, præsumitur consensus Capi- tuli, sine quo non valeret. Ratio est, quia est actus ex- traiudicialis. Gemin. *consil. 87. sub num. 1. vers. in contra- rium*, vbi eleganter exornat, & hoc procedit etiamsi non enuncietur, actum fuisse factum de consensu Ca- pituli. Fedet. de Sen. *consil. 259. num. 2. vers sed posito sine veri praeiudicio. & vers. quia quicquid, & vers. item in du- bio, & vers. praterea*, & hoc valde est notandum; bene facit decis. Ctesc. 2. *de iur. iur.* suprà allegata, & rationes ibi consideratæ. Cùm igitur parochus contraxerit ma- trimonium, præsumendum est, illud fecisse de licentia Ordinarij, & sic præcedente cognitione extraiudiciali Episcopi, an literæ essent subreptitiæ, licèt hæc sit so- lemnitas extrinseca effectualis, quæ tribuit robur actui iam formato, iuxta distinctionem Angel. *consil. 36. n. 1. & 2.* & ad quem sustinendum debet sumi quælibet in- terpretatio. *l. quoties 2. ff. de reb. dub.* Gemin. *d. consil.* 87. Fedet. *d. consil. 259. vers. item in dubio.*

Et ex supradictis cessat etiam quod dicebatur, non præsumi factum iudicis, quia id procederet, si Episco- pus deberet procedere iudicialiter, sed, vt sæpe dictum est, sufficit in proposito informatio extraiudicialis.

Ex quibus Domini permanserunt in decisis.

R. P. D. PAMPHILIO.

Burgen. iuris præsidendi in choro. Lunæ 10. Decembris 1612.

ARGVMENTVM.

Manutentio danda est duobus cumulatiuè, quando probatum fuit, quòd duo posside- bant, etiam per testes patientes aliquas exce- ptiones, & in materia præeminentiarum at- tendenda sunt statuta, & consuetudines po- tius, quàm dispositio iuris communis.

SVMMARIVM.

Manutentio danda est duobus, quando constat quòd duo possidebant, num. 2.

Testes etiam inhabiles, & exceptiones patientes, admittuntur in possessorio manutentionis, num. 3.

Præeminentia quibus concedendum sit, vel non, non attendi- tur dispositio iuris communis, sed attenduntur statuta, & consuetudines, num. 5.

DECISIO CXVIII.

1 Die 28. Maij præteriti fuit resolutum mandatũ de manutenendo in quasi possessione præsidendi in choro, & silentium in eo indicendi dandum esse iudi- cibus quatuor temporum deputatis à Capitulo, & illis deficientibus Canonicis antiquioribus pro tempore existentibus, ex rationibus in decisione deductis, qui- bus informantes pro Decano acquiescere noluerunt.

2 Ideo denuo supradicta die proposui causam super eisdem, & Domini dixerunt cumulatiuè Decano & dictis iudicibus dandum esse mandatum de manute- nendo, quia ex testibus pro parte Decani examinatis constat de illius quasi possessione præsidendi in cho- ro, & silentium indicendi de tempore motæ litis, & antea, vt in summario *n. 3.* non minus quàm de quasi possessione iudicum quatuor temporum per testes exa- minatos pro parte Capituli, quo fit vt mandatum de manutenendo sit dandum DD. iudicibus & Decano cumulatiuè. *l. si duo, in princip.* & ibi Bart. *n. 5. ff. vti possi- det.* Menoch. *de retinen. remed. 3. n. 756. versic. procedere et- iam posset*, & fuit dictum in causa Paduana parochialis prima Decembris 1600. coram bo. me. Pacen.

Nec obstare quòd testes pro parte Decani examina- 3 ti sint in dignitate, prætendentes præsidẽtiam absente Decano, & sic interessati; quia vltra quòd in hoc sum- mariissimo possessorio non admittuntur exceptiones contra testes, vt fuit dictum in causa Hostien. littoris maris 10. Decembris 1574. coram Rubeo relata inter impress. diuers. 28. *n. 4. & 9. part. 1.* & in causa Nucerina beneficij 6. Februarij 1609. coram D. meo Caualerio, præsertim quòd dicti testes sunt viri insignes, fuit et- iam responsum eandem exceptionem posse fieri contra testes Capituli, qui pariter sunt Canonici interessati, ex quo singulis quatuor temporibus possunt eligi in iudices, & consequenter adhuc possessio iudicum & Decani remanet æqualiter probata.

Neque subsistere quòd quasi possessio indicum sit 4 præferenda tanquam titulata ex dispositione statuti Ecclesiæ, quia placuit responsio quòd in dicto statuto præseruatur authoritas & præeminentia Decani, vt expresse in eo legitur; quinimmo in, & pro illius ob- seruatione grauantur conscientiæ tam iudicum, quàm Decani, quo casu visum fuit prædictum statutum æquè omnibus & Decano, & iudicibus fauere, & ideo tanto faciliùs onus cumulatiuè dandi manu- tentionem.

Et ex hoc cessat quod dicitur de assistentia iuris 5 communis, quæ allegatur pro parte Decani. Nam in casu isto quicquid sit de iure communi, attendi de- bet institutio statuti. Abb. *in c. quod Clericis, n. 23. de for. compet.* Felin. *in c. cùm omnes, in fine de constitut.* cum aliis in hac causa allegatis 28. Maij præteriti. Et ad hoc pla- cuit simile de consuetudine, quæ in huiusmodi præ- eminentiis attendi solet. gloss. *in c. 1. verbo Diaconus. de offic. primicer.* Cassan. *in tractat. glor. mundi, part. 4. consid. 37. in fine. vers. de his dignitatibus.*

Nec demum refragari testes Capituli, qui deponunt 6 iudices quatuor temporum reperiti in quasi posses- sione cum scientia & præsentia Decani, ex quo ipsum quoque contrauenientem mulctarunt, quia actus de quibus deponunt supradicti testes, sunt illi qui dede- runt causam liti.

Et pariter cessare, quòd Decanus fuit aliquando 7 per Capitulum electus in iudicem quatuor tempo- rum, & ipse officium acceptauerit, quia fuit respon- sum, quòd Decanus exercebat dictum officium non pro habenda præsidentia in choro, vel facultate si- lentium indicendi, quam vti Decanus habebat, li- cèt non esset iudex, vt deponunt supradicti testes, sed potiùs vt assisteret Episcopo in cognitione causarum criminalium, & cognosceret nomine Capituli cau- sas ciuiles, & criminales dignitatum, Canonicorum, & aliorum beneficiatorum dictæ Ecclesiæ Burgen. aliásque facultates habere, quæ particulari consuetu- dine illi officio competunt, & ita decisum.

R. P. D. VEROSPIO.

Veronen. pensionis. Lunæ 14. Ianua- rij 1613.

ARGVMENTVM.

Pensionis translatio, vt subreptitia dicatur quæ requirantur, & de regressu in transla- tione quid, quando, & quantum ope- retur.

SVM

SVMMARIVM.

Pensionis translatio facta in vim facultatis à Pontifice concessæ, seruata illius forma executionem habere debet, n. 1.

Pensionis reseruatio, seu etiam translatio, an, & quando dicatur subreptitia ex eo quòd non fiat mentio alterius pensionis in eodem beneficio reseruata, num. 2.

Pensio translata non dicitur noua pensio, nec nouus modus, licèt obligationis mulctatio fiat de persona in personam, quia in effectu, & substantia est eadem cum antiqua, ibid.

Pensionis translatio non dicitur subreptitia, nisi ex omissione qualitatum de iure exprimendarum, num. 3. vbi exemplificatur hæc conclusio, & n. 4. vbi etiam an sit necessaria expressio sacerdotij, qua erat in transferente.

Gratia translationis pensionis præsumitur iustificata ex cursu 30. annorum cum obseruantia, n. 5.

Regressus pensionis appositus in facultatem transferendi, quid, & quantum operetur, & quando locum habeat, n. 6.

DECISIO CXIX.

1 DOmini responderunt pro validitate translationis pensionis factæ per Leandrum seniorem in fauorem Leandri iunioris eius pronepotis. quia cùm illa emanauerit vigore specialis facultatis à Summo Pontifice concessæ, & seruata fuerit forma in litteris dictæ facultatis præscripta, non videtur de illius facultate posse dubitari. Parif. *de resignat. lib. 6. q. 4. n. 46.*

2 Non obstat gratiam translationis fuisse subreptitiã, non expresso, quòd super eadem parochiali adesset alia pensio, prout de prima facienda, est mentio in reseruatione secundæ pensionis. Cassad. *decis. 3. de pension.* Veral. *decis. 301 part. 2.* Gig. *de pension q. 29.* quia respondetur in huiusmodi facultate transferendi non esse faciendam mentionem de alia pensione, qua beneficium est grauatum. Ant. August. *in epitome tit. de translatione pensionis, n. 1.* Parif. *de resignat. lib. 6. q. 4. num. 43.* Cassad. *decis. 1. num. 2. & 3. de reb. Eccles. non alien.* Nam pensio translata non dicitur noua pensio, nec nouum onus, licèt obligationis mutatio fiat de persona in personam, sed in effectu, & substantia est eadem cum antiqua. Parif. *consil. 5. n. 86. lib. 4.* Vital. *in Clem. 1. §. eadem, num. 3. de supplen. neglig. prælat.* Parif. *de resignat. lib. 6 q. 4. n. 4. & 6.* & fuit decisum in causa Carpentoracten. pensionis 29. Maij 1602. coram Illustrissimo Lancellotto, & in vna Terulen. pensionis 15. Decembris 1600. corã Renerendissimo D. meo Damasceno. Vnde quamuis per translationem prorogetur beneficij seruitus consistens in onere pensionis. Sarnen. *in reg. de infirm. q. 16.* Caputaq. *decis. 305 n. 10. part. 2.* Parif. *de resignat. vbi supra n. 6.* Non tamen grauatur nouo onere beneficiũ, sicut quãdo noua in eo pensio constituitur, tunc enim est necesse aliam præcedentem exprimere, quod non est in translatione, cùm sufficiat semel voluisse Summũ Pontificem duplici onere beneficium prægrauare, & sic in casu nostro, tantummodo seruitus antiqua de persona Leandri senioris, in personam iunioris fuit prorogata. Vnde cessat obiectio quæ solùm inducitur ex illarum qualitatum omissione, quæ de iure, vel consuetudine veniunt exprimendæ. Mohed. *decis. 7. de rescript.* Caputaq. *decis. 46 part. 2.*

3 Non obstat pariter alia exceptio subreptionis ex eo, quòd non fuerit expressum decretũ ab Ordinario factũ in visitatione, vt videlicet cessantibus pensionibus ob populi multitudinem, alius in dicta parochiali Capellanus eligeretur. huius enim omissio decreti non inducit subreptionem, cùm non sit de qualitatibus de iure exprimendis, stante præsertim quòd translatio de sui natura non est adeò Ecclesiæ damnosa, cùm possit casus euenire, vt translatarius transferenti præmoriatur. Et licèt iste transferens fuerit septuagenarius, & translatarius valdè iuuenis, id tamen fuit per accidens, ac propterea non videtur habendum in considerationẽ. *l. verum la 2. ff. de furtis.*

Nec releuat in dicta facultate transferendi Leandrũ seniorem fuisse vocatum sacerdotem, cùm idem in translatione nominatus fuerit Diaconus, quia respondetur ad obtinendam huiusmodi facultatẽ non fuisse magis necessarium sacerdotium, quàm Diaconatum, & sic per talẽ expressionem vti superfluam non vitiari dictam facultatem. Rota *de rescript. decis. 10. in nouis, & 70. in antiquis.* Ægid. *decis. 4.* & fuit decisum in vna Conchen. beneficij de Valdeiudeos 11. Maij 1609. coram Reuerendissimo D. meo Damasceno. 4

Quod obiicitur, pensionem ipsius transferentis non esse iustificatam, dicitur non obstare, cùm ex cursu 30. annorum cum obseruantia satis illa præsumatur iustificata, vt fuit dictum in causa Brixien. pensionis 23. Maij 1594. coram Illustrissimo Cardinali Millino, & in Papien. pensionis 11. Decembris 1606. coram Reuerendissimo Attrebaten. 5

Denique nõ obstat regressus ad parochialem appositus in facultate transferendi, quasi per illum pensio transferri non potuerit Leandro iuniori, qui ratione ætatis inhabilis erat ad parochialem. Nã respondetur, censeri concessum regressum quatenus translatarium contingeret illius esse capacem, & vt posset releuari, si titularis ipse pensionem non solueret, & sic apponi dicitur accessoriè, & in pœnam non soluentis pensionẽ. Put. *decis. 293. lib. 1.* Dicitur præterea locum esse regressui, si ille, in cuius fauorem fuit appositus, vti voluerit. Mohed. *decis. 13. n. 4 & decis. 36. vers. nec obstat, de renunciatione.* Put. *decis. 34. circa fin. vers. tamen aliquando, lib. 2.* Sicut videmus in emphyteota irrequisito domino alienante, qui iure suo non cadit, nisi dominus voluerit, & se velle declarauerit. Cassad. *decis. 2. n. 1. de locat. & conduct.* Mohed. *dec. 36. de renunciat.* Dec. *consil. 159. n. 3.* vnde inducta in fauorem translatarij contrarium effectum operari non debent. *l. quod fauore,* & ibi Doct. *C. de legibus.* 6

R. P. D. PAMPHILIO.

Fesulana Prioratus. Lunæ 14. Ianuarij 1613.

ARGVMENTVM.

De vacatione Ecclesiæ per obitum, seu per assecutionem incompatibilis beneficij quando dicatur constare, & quando etiam per enunciatiuas Papæ censeatur probata qualitas collata beneficij.

SVMMARIVM.

Beneficij vacatio non dicitur per obitum beneficiati, qui ante mortem beneficium resignauit, num. 1.

Beneficij secundi incompatibilis assecutio facit vacare primum ipso iure, ibid.

Beneficij resignatio facta in manibus alterius quàm Papæ, nulla, & inualida est, num. 2.

Possessio non censetur probata ex locatione sine perceptione fructuum, vel alijs adminiculis, quando agitur contra tertium, num. 3.

Ecclesiæ, & beneficij collatio non valet nisi facto concursu intra sex menses à die obitus beneficiati. declara, dummodo adsit scientia ordinarij collatoris de quo tempore obierit beneficiatus, num. 4.

Concursus beneficij quòd non fuerit factus in tempore, probari debet per eum qui se fundat in negatiua, ibid.

Cõcursus nõ requiritur in collatione parochia Regularis, n.5.
Pontificis assertioni creditur quòd Ecclesia parochialis sit regularis, num.6.
Enunciatiua antiquissima Pontificis probant qualitatem Ecclesia, ibid.
Resignatio beneficy, an fuerit valida, vel inualida, non est quærenda, quando apparet resignantem non fuisse legitimum possessorem, num.7.
Clausula generalis vacationis, siue præmisso, siue alio quouis modo, *operatur, vt vltra modos expressos possit beneficy possessio capi. declara vt n.8.*

DECISIO CXX.

1 CONclusum fuit gratiam Ludouici non esse iustificatam, quo ad vacationem per obitum Andreæ, quia ex deductis pro parte monachorum non solùm constat, quòd Andreas ante illius obitum de anno 1567. parochialem, de qua agitur, resignauerat ad fauorem monachorum; ideóque per obitum eiusdem vacare non potuit. Roman. *consil.342. num.* 1. sed etiam quòd postea de anno 1576. idem Andreas fuit prouisus de parochiali Ecclesia Sancti Marcellini, illiúsque possessionem adeptus fuit; vnde remanet omnino exclusa vacatio per obitum. cùm per assequutionem secundi beneficij incompatibilis, primum dicatur ipso iure vacasse. *cap. de multa*, & ibi Abbas *n.*16. *versic. sic ego indistinctè crederem.* Anchar. *num.*3. & alij. *de preben.* & tenuit Rota in causa Feltren. parochialis 10. Nouembris 1600. coram Illustrissimo Lancellotto, & sæpè in aliis causis.

2 Non obstat quòd resignatio facta per Andream ad fauorem monachorum fuerit inualida tanquam facta in manibus superiorum Congregationis contra formam constitutionis Pij V. prohibentis huiusmodi resignationes aliter fieri posse, quàm in manibus Papæ, quia vltra quòd constitutio emanauit de anno 1568. quæ propterea non comprehendit istam resignationẽ, quæ fuerat facta antea de anno 1567. *cap fin. de constit.* & facit text. *in l. leges, & constitutiones. C. de legib.* Pro responsione fuit etiam dictum, quòd in casu isto, vacatio per obitum satis dicitur exclusa per assecutionem alterius parochialis incompatibilis, ex suprà deductis.

3 Minus obstat, quòd resignatio facta de anno 1567. non fuerit effectuata, cùm appareat Andream de anno 1569. locasse pascua Ecclesiæ, & sic remansisse in possessione, quia fuit responsum quòd locatio contra tertium sine perceptione fructuum, vel aliis adminiculis non probat possessionem. Felin. *in cap. inter dilectos, num.*8. *de fid. instrum.* Verall. *decis.*10. *lib.*3. *in manuscript.*

4 Præterea fuit etiam responsum, quòd cùm Andreas post resignationem vigore cõcordiæ remanserit reseruatarius fructuum, censeri debet fecisse dictam locationẽ, non vti possessor Ecclesiæ, sed vti reseruatarius.

Vacatio narrata ob non seruatam formam constitutionis felic. record. Pij V. minus fuit iustificata, ex quo non probatur scientia ordinarij Collatoris, quæ requiritur ad hoc, vt dicatur probata negatiua, quòd intra sex menses à die scientiæ vacationis per obitũ Andreæ non fuerit factus concursus, & collatio, cùm dicti sex menses incipiant currere à die scientiæ vacationis. *c. quia diuersitatem. de concess. prabend.* cum aliis allegat. in causa Toletana beneficij 18. Nouembris 1578. coram bo. me. Card. Seraphino relat. inter impress. diuersor. *decis.*481. *n.*1. *part.*1. & tamen huiusmodi negatiua debet per Ascanium probari. Innocen. *in c. super his, n.*3. *de accusat.* Bartol. *in l. in illa. ff. de verb. obligat.* Aymon. *consil.* 352. *n.*6. & quidem plenè, & concludenter, vt in istis terminis tenuit Rota in causa Cæsaraugustana parochialis de Maella 8. Nouembris 1599. coram bo. me. Card. Pamphilio, & in causa Vicen. parochialis 14. Ianuarij 1611. coram R.P.D. meo Manzanedo.

Et tanto magis supradicta videbātur Dominis pro- 5
cedere in casu isto, quia constitutio Pij V. non comprehendit parochialem regularem, prout est Ecclesia de qua agitur, nec in ea habet locum concursus, vt iuxta declarationem Sacræ Congregationis Concilij Trid. tradunt modern. *super regul.* 8. *gl.*6. *n.*161. *vers. duodecimo & vltimo*, & tenuit Rota in d. causa Vicen. parochialis 14. Ianuarij 1611. coram R.P.D. Manzanedo.

Quòd autem parochialis, de qua agitur, sit regularis 6
Congregationis Camaldulensis, probatur ex Bulla Gregorij IX. de anno 1227. & Alexandri IV. de anno 1258. In quibus inter Ecclesias, & loca Congregationis expressè enumeratur ista Ecclesia S. Margaritæ, quæ constitutiones probant non solùm quia Pontifices ita esse affirmant. *Clem.* 1. *de probat.* Ant. de Butr. *in cap. final. num.*30. *vers. Quandoque verba. de success. ab intestat.* Fulgos. *consil.* 148. *in fin. versic. Tertia & vlt.* sed, & quia sunt antiquissimæ excedentes spatium 350. annorum. Ias. & alij *in l. cùm aliquis. C. de iur. deliberan.* Chisan. *decis.*68.

Nec obstat prouisio Apostolica de ista Ecclesia fa- 7
cta ad fauorem Andreæ, quia postea de anno 1565. monasterium fuit ad possessionem Ecclesiæ restitutum per sententiam Vicarij Florentini, quæ de anno 1567. stante titulo colorato, & possessione monasterij fuit in Rota confirmata iuxta resolutionem factam coram Sarmiento, sub die 3. Martij eiusdem anni. Et stante ista restitutione tanto minus obstat resignatio facta per Andream, quia cùm appareat ipsum fuisse possessorem minus legitimum, non est quærendum, an illius resignatio fuerit valida, vel inualida.

Nec clausulæ generales, *siue præmisso, siue alio quouis* 8
modo. &c. Ascanio suffragari possunt, quia licèt ex eis possit capi alius modus vacandi vltra expressos *cap. susceptum*, vbi Doctor. *de rescriptis in* 6. Rot. *decis.* 1. & ibi Adden. *n.*5. *& seqq. de rescript.* in nouis. tamẽ, cùm, vt suprà ostensũ est, vacatio dispositiuè narrata per obitũ Andreæ, vel ob non seruatam constitutionem Pij V. non sic iustificata, nec etiam de facto non potest capi alia vacatio ex clausulis generalibus; vt fuit resolutum in causa Vindunen. Canonicatus 15. Martij, & 13. Maij 1596. coram bo. me. Card. Pamphilio.

Valor beneficij impetrati quod non excedat ducat. 9
150. minus iustificatur, testes enim examinati deponũt vltra scuta 300. prout etiã nec dici potest iustificatus valor obtentorum, quòd non excedat ducatos 48. cùm neque talis valor fuerit articulatus, & testes super eo nihil certi deponant. Et ita decisum, &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Bononien. de guidalottis. Luna 28. Ianuarij 1613.

ARGVMENTVM.

Fructus in petitione hæreditatis nunquid veniant restituendi, & de quo tempore, & quid si agatur contra creditorem, & administratorem hæreditatis.

SVMMARIVM.

*Fructus ab initio veniunt in iudicio vniuersali petitorio, num.*1. *in fine.*
*Officialis pro satisfactione sui crediti non potest sibi applicare bona quæ administrat, num.*2.
Dominium rerum administratarum transit in administratorem per æstimationem earum, & adiudicationẽ, ib. in fine.

Credi

Creditor nunquid possit retinere pro suo credito bona sibi hypothecata, & facere fructus suos, num. 3.

Fructus percepti ante motam litem non veniunt in petitione hæreditatis, num. 4.

DECISIO CXXI.

1 MOrtuo de anno 1569. Andrea de Tomacellis, Plinius eius frater, qui cum illo degebat in ciuitate Bononiæ, curam filiorum ab eo relictorum suscepit, vnà cum eorundem bonorum administratione, & cùm Antonius vnicus dicti Andreæ filius de anno 1580. ab intestato decessisset, illius hæreditas ad quinque sorores filias eiusdem Andreæ fuit deuoluta, præter quintam partem, quæ vigore statuti Bononiæ ad ipsum Plinium patruum pertinebat, contra quem postea dictæ neptes egerunt pro hæreditatis restitutione, & ipse Plinius ex aduerso de anno 1585. contra eas litem instituit tanquam dictæ hæreditatis creditor in magna pecuniarum quantitate. Vnde causa fuit hinc inde per multos annos in partibus agitata, & tandem in Rota bo. me. D. Peniæ commissa post nonnullorum articulorum discussionem, vltimo loco fuit anno præterito die 8. Iunij disputatum, an, & in qua summa de præsenti remaneret hæreditas Plinij debitrix hæredibus Antonij Tomacelli in casibus, & ad effectum de quibus agebatur. Quod cùm magna ex parte penderet ex eo, an Plinius fecisset suos fructus istius hæreditatis, quos exegerat, Rota censuit, illum non fecisse suos ante litem ab ipso motam de anno 1585. quo tempore petiit sibi satisfieri. Postea verò an suos fecisset voluit esse particulariter discutiendum. Mortuo D. Penia, fuit à me tanquam in eius locum subrogato, denuo propositum dictum dubium, & Domini steterunt in decisis, videlicet, Plinium non fecisse fructus suos ante petitionem anni 1585. quia cùm bona hæreditaria possederit tanquam administrator, & de illis postea sibi petierit pro suo credito satisfieri, apparet, illum dicta bona tanquam aliena possedisse, & propterea non fecisse fructus suos, & sic teneri ab Antonij obitu ad illorum restitutionem, cùm fructus ab initio veniant in vniuersali iudicio petitionis hæreditatis per dictos hæredes intentatæ. Afflict. *decis.* 240. *num.* 2. *& seqq.* Ruin. *cons.* 24. *num.* 11. *lib.* 1. cum aliis alleg. in decisione D. Peniæ.

2 Nec obstat quòd Plinius tanquam creditor, & administrator sibi potuerit in corporibus hæreditariis, vsque ad concurrentem crediti quantitatē satisfacere, ex adductis per Surd. *cons.* 190. *num.* 33. quia vltra quòd ex prædictis apparet, hoc illum noluisse, vt fuit particulariter decisum à D. Penia 16. Ianuarij 1612. dicitur à Surdo Bart. dissentire, qui *in l. seruus communis, in fin. ff. de stipulat. seruorum*, istam quæstionem examinat, videlicet, an tutor, vel alius officialis pro satisfactione sui crediti sibi possit applicare bona? & negatiuè respondit, maximè quando nullus præcessit contractus, ex cuius pacto dicta bona ex necessitate sint administratori tradenda, vt *in l. fistulas. §. fundum. ff. de contrahend. empt.* & Bart. sequuntur Bald. *in l. cum ipse, num.* 2. *&* 3. *ff de contrahend. empt.* Imol. *in l.* 1. *§. quæsitum fuit. vers. sed in contrarium. ff ad Trebell.* Immò huiusmodi opinio per ea quæ ipse allegat, procedit in mobilibus, quæ seruando seruari non possunt, & in pecuniis in quibus, cadit vigore præsumptæ compensationis retentio, non in immobilibus, vt in casu nostro, cùm eorum dominium in administratore per æstimationem tantùm & adiudicationem transferatur, & sic benè procedit in illis opinio Bartoli.

3 Non obstat, quòd excipitur de facultate creditoris retinendi bona hypothecata, & faciendi fructus suos, quando creditum æquipollet valori bonorum, propter præsumptam rationem desperatæ luitionis, vt prætenditur in casu nostro, quia benè respondetur in decisione non versari nos in pignore, sed in administratore, in quo non intrat dicta iuris conclusio, sed potiùs alia, quòd de suo credito, dum administrauit, voluerit sibi satisfacere, & satisfecerit. Afflict. *decis.* 13. *incip. vertitur dubium, num.* 15. *& seqq.* Crauett. *cons.* 129. *num.* 1.

4 Non obstat, quòd in petitione hæreditatis non veniant fructus percepti ante motam litem per bonæ fidei possessorem, nisi quatenus fuisset ex illis factus locupletior, per *l.* 1. *C. de petit. hæred.* Quia cùm hic habeamus certum titulum, quo Plinius possedit ind. administratoris, qui possessionem excludebat ratione dominij, fuit per consequens exclusus ab acquisitione fructuum, qui dominium sequuntur. *l. fructus, & l. ex diuerso. C. de rei vend.* Afflict. *decis.* 240.

5 Nec releuat bona fides Plinij, quòd videlicet bona per ipsum administrata crediderit fuisse habita pro derelictis, vnde domus ad dictam hæreditatem spectantes locauit vti proprias, quia cùm non appareat Antonium habuisse scientiam sui patrimonij, sicut nec postea illius hæredes, cùm in hanc vsque diem status hæreditatis controuertatur, non potest intrare dicta consideratio, quòd bona fuerint habita pro derelictis.

6 Ad petitionem factam de anno 1585. ex qua infertur noluisse Plinium sibi antea satisfacere, cùm totum suum creditum tunc petierit, pro parte hæredis Plinij respondetur dictam petitionem fuisse factam à Procuratore, de cuius mandato sufficienti non apparet, vnde vt principali minus præiudicet, intelligenda sit emanasse, vt dicta bona per iudicem adiudicarentur eidem Plinio, qui ea per consequens haberet in posterum irreuocabiliter, cùm antea potuissent hæredes debitum soluendo recuperare.

7 Verùm non placuit Dominis hodie controuertere, an voluerit sibi Plinius satisfacere, cùm anno præterito 16. Ianuarij particulari decisione, vt dixi, firmatum fuerit, illum noluisse. quam decisionem dixerunt Domini non esse incidenter reuocandam; vnde si noluit, nec potuit Plinius hæc bona sibi appropriare, sequitur eundem tanquam aliena possedisse, & per consequens non fecisse fructus suos, vt scienter ex re aliena perceptos, &c.

R. P. D. MANZANEDO.

Monopolitana bonorum. Lunæ 28. Ianuarij 1613.

ARGVMENTVM.

Hæreditas æqualiter diuiditur inter hæredes, & similiter quòd indiuisum relinquitur, ad hæredes spectat pro rata.

SVMMARIVM.

Instrumentum diuisionis contra diuidentes plenè probat, num. 1.

Commune quod relictum est in diuisione inter hæredes ad vnumquemque hæredum spectat pro rata, num. 2.

Æstimi liber probat contra describere facientem, n. 3.

DECISIO CXXII.

1 SIbylla soror, & cohæres Iustinæ in hæreditatibus Francisci Antonij Romanasij, & Iustinæ de Iandellis sibi vniuersalem hæredem instituit Cæsarem, & post eius mortem eius filios legitimos, & naturales; mor-

tua Sibylla,& deinde Cæsare,relictis post se Matthæo, & fratribus de Romanasio,cùm illi tanquam d.Sibyllæ hæredes agerent pro tecuperatione bonorum ad illam spectantium contra Portiam,& Iustinam,dedi dubium, an Vineale di Notarnardo Tapetum in loco di Arnallo, nuncupatum Vineale della Seta, seu dei Barone terræ in vocabulo *paterno*, & annuus census ducatorum 16. cum dimidio ipsis deberentur,& pro qua parte. Quo hodie proposito, Domini Vineale di Notarnardo in totum, & reliqua bona pro tertia parte eis deberi dixerunt. Nam Vineale di Notarnardo cùm obuenerit in portionem Sibyllę in diuisione quam fecit cum Portia, & Iustina, vt constat ex instrumento diuisionis, quod contra diuidentes plenè probat, Socin. *consil*.46. *in princip.lib*.3. Decian. *cons*.76. *num*.9. *lib*.3. Peregr. *de fideicom. artic*.44. *num*.5. illud in totum ad Matthæum, & fratres de Romanasio hæredes d. Sibyllæ spectare videtur. *l.hereditas nihil aliud.ff.de reg.iur.§.instituto.Instit. de vulg.*

2 Taperum autem in loco di Arnallo in prædicta diuisione remansit commune, vnde pars Sibyllæ, & sic eius hæredum erit tertia. *l. si non fuerint. ff. pro soc.* & Vineale della Seta erat in bonis Iustinæ, quæ Sibyllam & sorores hæredes instituerat, vnde vnicuique earum tertia pars erat debita. *l. qua pater la* 1. *ff. famil. herciscun.*

Quo verò ad terras, in vocabulo *paterno* mouebantur Domini, quia illæ fuerunt à Iustina relictæ Siluiæ, cui sine filiis decedenti substituit Sibyllam, & sorores, quæ Siluia cùm sine filiis decesserit, factus fuit locus successioni ad fauorem Sibyllæ pro tertia parte. Tandem annuus census ducatorum 16.cum dimidio, qui fuit impositus ad fauorem hæredum Francisci Antonij,ad Sibyllam pro tertia spectare videtur, ex quo pro illa parte fuit hæres dicti Francisci Antonij.

3 Quia autem fructus dicti census vnà cum parte sortis principalis fuerunt exacti solùm à Portia & Iustina, & portio Sibyllæ dictorum bonorũ fuit etiam ab illis occupata, vt constat ex libro æstimi,in quo dicta bona tanquam propria describere fecerunt. Ias. *in l. decem, num*.35. *de verb. oblig.* Alex. *cons*.10. *num*.5. *lib*.4. Ruin. *cons*.40.*num*.7 *lib*.4. Peregr.*vbi suprà num*.9. visum fuit Dominis quòd sicut Sibyllæ, si viueret, esset facienda restitutio; ita hodie ea mortua illa fieri debeat Matthæo, & fratribus de Romanasio eius hæredibus.

R. P. D. VBALDO.

Florentina bonorum. Veneris 1. *Februarij* 1613.

ARGVMENTVM.

De interpretatione quorundam stabilimentorum Hierosolymitanæ religionis, de quibus in summario, vnde poteris argumentum sumere.

SVMMARIVM.

Referens se ad constitutionem.seu statutum,censetur in totum seruare voluisse statutum & constitutionem, ad quam se refert, num. 2.*in fine.*

Res vt integra non dicatur. sufficit vt aliquid fuerit factum etiam circa præparatoria, num.4.

Statutum quod non dicit, neque nos dicere debemus, numero 5.

Statutum, & qualibet dispositio facta in vnum casum, non trahitur ad alium, ibid.

DECISIO CXXIII.

1 FRater Iacobus Guuius Eques Hierosolymitanus, Commendatarius commendæ S. Sepulchri de Florentia, volebat quædam bona dictæ commendæ per suum antecessorem in emphyteusim concessa recuperare tanquam ad commendam deuoluta, sed propter senilem ætatem, & alia impedimenta, quibus detinebatur, quominus posset dictæ recuperationi incumbere, ius ipsum recuperandi sibi competens cessit per publicum instrumentum,ad fauorem D.Petri Medices, accedente consensu, & decreto Excellentissimi D. Antonij Medices Magni Prioris; lite incepta per Petrum cessionarium contra detentores bonorum, & Iacobo mortuo D. Franciscus Lomellinus nouus Commendatarius monuit Petrum coram A. C. vt ab incepto iudicio desisteret,prætendens ius recuperandi ad se pertinere, & obtinuit sententiam fauorabilem, de cuius confirmatione cùm hodie in Rota ageretur, Domini responderunt dictam sententiam esse reuocandam tanquam iniustam, quia declarauit D.Petrum non posse agere ad recuperationem bonorum de quibus agitur,& desistere debere ab eiusmodi iudicio;cùm tamen vigore stabilimentorum 55.& 56. de commendis,detur facultas quibuscunque militibus recuperandi bona religionis ab aliis occupata, quæ eis donec vixerint applicantur.

2 Non obstat quòd debeant moneri Commendatarij, an ipsi velint bona recuperare iuxta dictum stabilimentum 56. quia hìc adest declaratio expressa facta à fratre Iacobo Commendatario, quòd ipse non poterat dictum prædium recuperare stante eius senili ætate, & aliis impedimentis, & ideo requisitus à D.Petro, illud ius ei cedebat, iuxta dispositionem dicti stabilimenti, & propterea vel fuit satisfactum stabilimento stante dicta requisitione, vel monitio non fuit necessaria propter expressam, & spontaneam declarationem Iacobi, præsertim protestantis, se dictam declarationem facere iuxta prædicta stabilimenta, quæ operatur, vt censeatur in totum voluisse seruare fines stabilimentorum, vt per Rotam *decis*.608.*in fin.part*.1.*diuers*.cùm relatum sit in referente cum omnibus suis qualitatibus,*l.asse toto. ff de hered.instituend.* & Rota *ibid.* Capuraq. *decis*.204.*num*.4.*part*.1.

3 Nec facit quòd dictus Commendatarius non potuerit cedere bona dictæ commendæ, quia non cessit bona, sed ius recuperandi bona vigore dictorum stabilimentutum, vt patet ex lectura instrumenti cessionis. Concurrit etiam facultas data D. Petro à Magno Magistro recuperandi, & retinendi in vita dicta bona, vt in copia Bullæ quæ data fuit, vnde eo minus videtur potuisse Petro per A. C. denegari dictum ius recuperandi.

4 Nun obstat quòd Eques Lomellinus re integra successerit in dicta commenda fratri Iacobo, & ideo debeat aliis præferri in dicta recuperatione,ex quo D.Petrus post dictam cessionem nihil fecit in causa. quia hoc obiectum tollitur ex Monitorio partis facto contra Petrum ad desistendum ab inchoato iudicio, & ad hoc vt res non dicatur integra, sufficit quòd aliquid fuerit factum, etiam circa præparatoria. Cephal. *consil*.91.*num*.39. Rot.*diuers.decis*.171.*num*.3.*part*.2.

5 Minus obstat quòd non fuit mota lis intra annum, iuxta dispositionem dicti stabilimenti 56. quia per illud statuitur anni tempus Commendatario ad recuperandum,postquam declarauerit se velle recuperare: at aliis nullum statuitur certum tempus, & ideo cùm stabilimentum hoc non dicat, neque nos dicere debemus. *l.si verò.§.de viro.ff.solut matrim.* cùm prouisio statuti facta in vnum casum, non trahatur ad alium.

l.commo

l.commodissimè, ff. de liber. & posthum. Bart. *in l. Gallus, §. & quid si tantum, sub num. 2. eod. tit.*

R. P. D. VEROSPIO.

Romana dotis. Veneris 8. Martij 1613.

ARGVMENTVM.

De dote filiæ promissa à patre, & non soluta, nunquid ad eam agere possit ipsa filia, an verò potiùs filiæ maritus.

SVMMARIVM.

Hypotheca sine actione personali ab initio non contrahitur, num. 2. declara vt num. 6.

Dotis recuperandæ actio competit viro, non autem vxori, n. 2. in fine.

Promissio in diem certam, producit actionem, & obligationem statim, & ab initio. declara vt num. 3.

Dos à patre data, patri restituenda est, ibid.

Vxor est creditrix viri pro dote recuperata, vel si per eum stetit, quo minus recuperaret, num. 4.

Mulier nunquid possit agere contra patrem dotantem pro solutione dotis absque cessione viri, num. 5. 8 & 9.

Dos à patre filia constituta, dicitur ipsius filiæ patrimonium, nec amplius cum patrimonio patris confunditur. declara vt num. 7.

Iuramentum efficitur caducum, vbi promissio super qua interpositum, fuit caduca, num. 8.

Stipulari alteri quis potest in contractu dotis, ibid.

Iuramentum facit transire actionem sine alia cessione in eum pro quo fuit facta stipulatio, ibid. in fine.

Dotem à patre promissam nunquid filia recuperare possit, an verò vir, num. 9.

DECISIO CXXIV.

1 ANtonios Burius de anno 1591. nuptui tradidit Vincentiam filiam suam Hortensio Altopasso, cũ dote scut. 5000. ad quorum computũ soluit scut. 3500. residuum verò, & sic alia scut. 1500. eidem soloere promisit infra annũ, post quem non facta solutione teneri voluit ad interesse, videlicet ad scuta centum singulis annis, & in euentum restitutionis dotis, fuit pactum illam esse restituendam dictæ Vincentiæ, eiusque hæredibus, & successoribus, vel cui de iure. Ante lapsum anni decessis Hortensios, inde Vincentia illius vxor, egit postea contra patrem in foro Capitolino pro consecutione dicti residui dotis, & obtento mandato fuerunt pro summa scut. 1500. illi adiudicatæ domus, & vinea ipsius Antonij patris. Post dictã adiudicationem insurrexit Anna Proyda, quæ de anno 1606. nupsit quondam Gaspari Burio filio dicti Antonij cum dote scutorum 4000. pro quorum restitutione se Antonius obligauerat, & sic facto per mortem Gasparis loco restitutioni dictæ dotis Anna sibi petiit illam assignari super bonis adiudicatis Vincentiæ pro dicto illius dotis residoo, asserens Vincentiam non habere hypothecam super bonis patris, & consequenter ipsam esse præferendam, vnde causa de consensu partium ad Rotam deuoloța, & dicto dubio per me bis proposito, Domini ad fauorem Annæ responderunt, & sic Vincẽtiam non habere super bonis Antonij patris hypothecam.

2 Hæc enim ab initio sine actione personali non contrahitur. *l. contrahitur,* vbi Bart. & DD. *ff. de pignor.* Negus. *de pignor in 2. membr. 6. parte princip. num. 5.* Surd. *decis. 171. num. 4.* quam actionem personalem Vincentia nullo pacto habet contra patrem dotis promissorem, etiamsi dotis restitutio fuisset ipsi tantùm promissa, & actio esset in virum radicata, quia nec tunc contra patrem agere potuisset, sed tantùm contra viri hæredes, vt actionem sibi contra patrem cederent. *l. si pater. C. de dotis promiss. l. si socer. §. Lucius, ff. solut. matrim.* Bald. *in d. l. si pater.* Gabr. *cons. 129. num. 6. in fine vers. 3. igitur, & num. 8. lib. 1.* Vincent. de Franchis, qui de comuni testatur, *decis. 33. num. 1.*

Quod tanto magis procedit in casu nostro, cùm ante diem solutionis maritus decesserit, vnde promissio soceri expirauit, non obstante quòd ex promissione in diem certam obligatio, & actio statim oriantur. *l. cedere diem. ff. de verb. signif.* Rip. *in l. ita stipulatus, num. 83. ff. de verb. oblig.* id enim procedit quando certum est debitum in adueniente die, secus quando non est certum. Bart. *in d. l. ita stipulatus 115. num. 38. in fine vers. si homine,* & ibi Rip. *num. 84. ff. de verb. oblig.* In casu autem nostro certum non erat debitum iri, quia cùm fuisset propter onera matrimonij dos promissa, & sic haberet obligatio tractum successiuum, defuncto genero infra annum hæc promissio euanuit. Vltra quòd etiam si dos fuisset per virum exacta, adhuc illo defuncto patri esset restituenda, *l. dos à patre. C. solut. matrim.* Paul. de Castr. *cons. 11. num. 2. lib. 1.* vt eam pro alia matrimonio conseruaret. Bald. *consil. 7. circa finem. vers. & hoc est vtile lib. 1. & consil. 406. num. 1. eod. lib.* & ideo non erat certum dum annus durabat debitum iri, cùm posset genero infra annum defuncto promissio deuenire ad casum à quo incipere non potuisset. 3

Præterea licèt actio statim à die promissionis radicata fuisset in virum, vt esset factus creditor soceri, adhuc tamen Vincentia non esset viri, vel eius hæredum creditrix, vxor enim solùm est creditrix viri pro dote recuperata, vel si per eum stetit, quominus illam recuperasset. *l. si extraneus,* & ibi DD. *ff. de iure dot.* Bart. *in l. si socer. §. Lucius, num. 3. vers. oppono genero. ff. solut. matr.* Vnde cùm non potuerit maritus durante anno dilationis exigere scuta 1500. pro residuo dotis, nec pariter infra dictum tempus illo defuncto, Vincentia poterit pro dicta summa contra patrem, vel eios hæredes agere. 4

Vlteriùs etiamsi fuisset ex illa stipulatione radicata in virum actio quæ de sui natura transmissibilis esset ad vxorem, non ideo tamen Vincentia contra patrem actionem haberet, nec esset viri creditrix, quia cùm socero gener promiserit soluto matrimonio dotem ipsi Vincentiæ restituere, vel hæredibus & successoribus, seu cui de iure censetur dotis restitutionem secundùm iuris ordinem soli patri promisisse, non obstante litteræ præposteratione. Paul. de Castr. *cons. 11. num. 2. lib. 1.* Gabr. *cons. 58. num. 14. & seqq. lib. 1.* Accedente præsertim Notarij stipulatione pro omnibus quorum interest, quæ importat, vt soli patri doris restitutio sit facienda cuius intererat, vt soluto matrimonio per obitum generi dos ipsi viuenti restitueretur. Gabr. *dicto cons. 58. num. 16. & seqq. lib. 1.* Quod procederet facta etiam stipulatione soli filiæ, quia tunc censeretur illi tantùm actio donata pro dote recuperanda contra virum, nec ea contra patrem dotantem vti posset absque cessione. *l. si pater. C. de dotis promiss. l. si socer. §. Lucius, ff. solut. matr.* Franc. *decis. 33. num. 1.* 5

Non obstat quòd vidua in bonis promissoris dotis habeat hypothecam tanquam contra nomen debitoris viri, etiam si illa non habeat actionem personalem contra dotis promissorem, vt per Vincent. de Franch. *decis. alleg.* quia id procedit quando vir est creditor promissoris dotis hypothecæ: in casu autem nostro vtrumque deficit. nam vir non erat creditor soceri, ex quo neque obligatio, neque actio fuit in illum radicata, cùm ante diem solutionis decesserit; nec pariter 6

Vincentia

Vincentia fuit creditrix viri, cùm plus iuris in illa, quàm in viro esse non potuerit.

7 Non obstat, quòd dos semel à patre constituta remaneat filiæ patrimonium, nec amplius cum patrimonio patris confundatur. Rot. *divers. decis.* 156. *num.* 2. *part.* 1. Quia procedit in terminis *authent. hoc amplius, C. de rei uxor. act.* ad effectum, vt filiæ secundo nubenti dos debeatur, per illum text. & ibi gloss. Negus. *de pignor. in 4. membr. 2. partis, sub num.* 34.

8 Non obstat Alexand. *consil.* 207. & 208. *lib.* 7. vbi ex stipulatione mariti censetur propter iuramentum vxori actio acquisita. Nam dicitur iuramentum in contractu appositum respicere omnes conditiones, quas habet ille contractus. *l. fin. C. de non num. pecun.* Tiraq. *in tract. de constit. part. 3. limitat. 7. num. 35. vers. Sed illud generale*, & ideò si principalis promissio fit caduca, necesse est iuramentum pariter euanescere, per Tiraquel. *loco citato.* Ex quo sequitur non posse Vincentiam vigore iuramenti contra patrem agere, cùm illius obligatio propter obitum viri ante diem solutionis euanuerit. Insuper iuramentum, cuius vigore actio sine cessione transit, non potest maioris esse virtutis, quam ipsa cessio per virum expresè facta; vnde sicut vir doli exceptioni repelleret, petendo quod statim socero restituturus, cùm fuerit stipulatus illi dotem restituere, per illa verba, *cui de iure*, quæ important, vt patri à quo dos erat profecta, restitueretur. *l. dos à patre, C. sol. matrim.* ita quoque vxor posset repelli si ageret, vel vigore actionis sibi cessæ, vel iuramenti, cùm maritus in illam plus iuris transferre non potuerit, quàm ipse haberet. *l. traditio, ff. de acquir. rer. dom. & l. nemo plus iuris, ff. de reg. iur.* Vlteriùs Alex. *loco cit.* est intelligendus, vt tradit Gabr. *consil.* 129. *num.* 8. *lib.* 1. in casu quo vir dotem stipulatur pro vxore, tunc enim quando quis alteri potest stipulari sicut in dote. *l. Caius, ff. solut. matr.* & ibi DD. Gabr. *de verb. oblig. concl.* 1. *num* 73. iuramentum facit quòd actio transeat sine cessione: in casu autem nostro vir stipulatus non fuit pro Vincentia vxore, vt dixi, & ideò ex iuramento non censetur illi actio acquisita.

9 Non obstat decis. Guid. Pap. 275. nam illa loquitur in terminis *l. vnica, §. videamus. & § accidit, C. de re. vxor. act.* vbi supponitur dotem filiæ emancipatæ fuisse promissam, vel datam ab extraneo: secus autem si dos à patre fuisset promissa filiæ sub illius potestate existenti, quia tunc illa contra ipsum patrem agere minimè posset. *l. si socer. §. Lucius, ff. solut. matr.* Vltra quòd Guido Pap. non loquitur in casu quo pater fuit stipulatus dotem sibi restitui, tunc enim actio filiæ non acquiritur. *l ex morte, in fine, C. de pact. conuen.* Præterea dicta decisio est communiter reprobata, vt Franc. testatur *decis.* 33. *num.* 7. & sic visum fuit Dominis Vincentiæ nullam competere super bonis patris hypothecam.

R. P. D. VEROSPIO.

Romana dotis. Lunæ 29. Aprilis 1613.

ARGVMENTVM.

De testium fide, & probatione nonnulla notanda, de quibus in decisione, & quid: De in liquido ad liquidum non datur compensatio.

SVMMARIVM.

Confessio debitoris superat omnes alias probationes, numero 1.

Testis vnicus non probat, ibid. in fine.

Testes de auditu nihil probant, num. 2. vbi præsertim quando dicunt se audiuiss. a principali.

Testis mediator probat plusquam semiplenè, n. 4. vbi etiam quando dicatur deponere de facto proprio.

Testis de facto proprio deponens nunquid plenè probet, ibid.

Obligatio non inducitur nisi probato mutuo ex simultaneo partium consensu, ibid.

Compensatio non datur de debito non liquido ad liquidū, n. 5.

DECISIO CXXV.

1 Contracta inter Tullium, & Agnetem filiam Thomæ Tongi matrimonio, cùm nulla super eo fuisset confecta scriptura, ac propterea quantitas dotis postea controuerteretur, causa coram me introducta, dubitaui, an Thomas nomine dotis ad summam scutorum mille teneretur? Et fuit affirmatiuè responsum, cùm ex testibus, & ex propria ipsius Thomæ confessione in querela data contra Tullium probetur huiusmodi debitum, quod idem etiam agnouit in iudicio, cùm protestatus fuerit detractis scutis 556. à Tullio sibi debitis, residuum scutorum mille separatum soluere, dummodo pecuniæ in locis montium non vacabilium, vel aliis stabilibus inuestirentur. quæ probatio cùm oriatur ex debitoris confessione, superat omnes alias probationes. *l. cum te. C. de probat. l. generaliter, C. de non numerata pecun. cap. per tuas, de probat.* & sic dictum Thomæ debitum non videtur in dubium posse reuocari. Difficultas remanet circa prætensam conuentionem, quam Thomas allegat inter ipsum, & Tullium fuisse initam, quòd de istis videlicet scutis mille annuus census emeretur à D. Antonio Tasso tanquam pro dicta summa ipsius Thomæ debitore, hæc enim conuentio per vnicum tantùm testem deducitur, quæ probatio non releuat. *l. iusiurand. C. de testib. cap. licet ex quadam, eod.*

2 Alij verò duo testes, videlicet, secundus, & tertius, deponunt tantùm de auditu, quod non sufficit. *cap. tam litteris*, vbi Felin. *de testib. & cap. tua, de consang. & affinit.* Caputaq. *decis.* 278. *num.* 2. *part.* 3. & tanto minus probat secundus testis, cùm deponat ab ipso Thoma se audiuisse. *cap. licet ex quadam.* & ibi gloss. *in verbo ab vno, & in verbo authores, de testibus*, & ibi Host. *num.* 2. *in fine.* Aymun. *cons.* 6. *n.* 67.

3 Accedit, quòd vnus testis fatetur dictam conuentionem effectum non habuisse, quia partes non fuerunt inter se concordes, quod etiam comprobatur ex ipsius Thomæ protestatione, qui conuentus vltimo loco pro solutione scutorum mille non excepit de dicta conuentione, sed solùm institit, vt excomputaretur ipsius creditum scutorum 556. & residuum pecuniarum inuestiretur. Ex quibus conuentio penitus excluditur.

4 Nec obstat quòd vnus testis super ea deponens vti mediator plusquam semiplenè probet, quia dum de tractatu per ipsum deponit, dicitur de facto proprio deponere, secus vbi de partium conuentione, prout in casu nostro, quia tunc de facto alieno testari dicitur, & propterea dictum illius, semiplenam probationem nō excedit. Achill. *dec. 3. de testibus.* Vltra quòd contrariam sententiam, quòd videlicet vnicus testis, etiamsi de facto proprio attestetur, non probet, secuti sunt Alex. *in l. 1. §. si absens, ff. si ex nox. causa*, vbi dicit eam esse veriorem Boër. *decis.* 221 *ad finem.* Ruin. *consil.* 65. *num.* 2. *lib.* 5. Gabr. *cons.* 31. *num.* 11. *lib.* 1. & alij. Præterea dictus testis non probat mutuum simultaneum consensum vtriusque partis, prout erat ille necessariò probandus ad inducendam obligationem. *l. 1. & l. ab emptione, ff. de pact. l. prout quidquam, ff. de solut.* Surd. *cons.* 136. *n.* 16. *ad finem, & seqq. lib.* 1.

Non

5 Non obſtat quòd Thomas prætendit hoc debitum ſcutorum mille cum alio credito ſcutorum 556. quod ipſe habet contra Tullium, eſſe compenſandum. Quia cùm iſtud creditum adhuc ſit controuerſum, & conſequenter illi qui dum non poteſt conducere compenſationem. *l. fin. C. de compenſat.* Felin. *in cap. ad noſtra, num. 10. de iureiuran.* Verall. *deciſ. 50. num. 2. par. 1.* Cæſar. de Graſſ. *deciſ. 105. alias 12. de ſent. & re iud.*

R. P. D. VEROSPIO.

Bareñ. iuriſdictionis. Lunæ 20. Maij 1613.

ARGVMENTVM.

Epiſcopus de iure habet fundatam iuriſdictionem cauſarum criminalium in ſua diœceſi, & qui ab ea ſe exemptum prætendit, quid probare debeat.

SVMMARIVM.

Epiſcopus de iure habet iuriſdictionem cauſarum criminalium in ſua diœceſi, num. 1.

Exemptus ex priuilegio à iuriſdictione Epiſcopi manuteneri debet in ſua quaſi poſſeſſione quadragenaria. declara vt num. 2. & 4.

Iuriſdictionales actus facti poſt litem motam, dicuntur attentati, num. 2. in fine.

Bona fides non inducitur ex errore iuris, quando quis habet titulum inualidum, licèt crederet illud validum, num 6.

Culpæ appellatione venit etiam delictum, num. 7.

Commiſſio iactationis, & iactationum non probat iuriſdictionem in commiſſione aſſertam, num. 8.

Iactationis, & iactationum iudicium intentans probare debet ſe poſſidere, ibid. in fine.

DECISIO CXXVI.

1 DOminus Prior, & Clerici Eccleſiæ S. Nicolai ciuitatis Bareñ. ſub prætextu exemptionis in vim cuiuſdam priuilegij Paſchalis Papæ ſecundi, cùm iuriſdictionem Reuerendiſſimi Archiepiſcopi declinarent, ac propterea nonnullos actus iuriſdictionales contra ipſorum perſonas ab eo geſtos declarari peterent attentatos, cauſa ſuper dicta exemptione mihi in Rota commiſſa dubitaui, an conſtaret de dictis attentatis, & cui mandatū de manutenendo competeret. Et Domini, cauſa bene diſcuſſa, reſponderunt de prætenſis attentatis non liquere, ſed D. Archiepiſcopum in cognitione cauſarum criminalium eſſe manutenendū, cùm illius quaſi poſſeſſio tum ex pluribus actibus, tum ex teſtibus pro eodem examinatis appareat, iuncta præſertim iuris communis aſſiſtentia, per quam ad ſolum Epiſcopum ſpectat criminalium cauſarum cognitio. gloſſ. *in cap. irrefragabili. §. exceſſus. in verbo, per capitulum. de offic. iud. ord.* Abb. *in cap. cùm contingat, n. 4. de for. compet. & in cap. audiuie, n. 6. de præſcript.* Caputaq. *deciſ. 203. part. 3.* ex qua ſola iuris aſſiſtentia deberetur Ordinario manutentio. *cap. cùm perſonæ.* & ibi Doctores, *de priuileg. in 6.* & fuit dictum in cauſa Burgeñ. iuriſdictionis Sancti Ioannis 7. Februarij 1596. coram Orano.

2 Non obſtat quòd ex diſpoſitione *cap. cùm perſonæ. de priuileg. in 6.* videatur Prior manutenendus, cùm exemptionis priuilegium exhibeat, & probet quadragenariam quaſi poſſeſſionem. Nam priuilegium, vltra quòd concedit leuium tantùm culparum coërtionem, & ſic delicta, & commiſſa extra clauſtrum non comprehendit, fuit vlteriùs abrogatum per Concil. Trident. *in cap. 20. §. ad hæc. ſeſſ. 24. de reformat.* & ſuper eo ſacra Congregatio pluries ſtatuit, ordinarium in cognitione cauſarum criminalium eſſe manutenendum, donec inferior ſuper immemorabili canonizatione per tres conformes obtineat, non obſtantibus priuilegiis, conſuetudinibus, & quacunque litis pendentia: ſublato autem dicto priuilegio, etiam quòd Prioris poſſeſſio probaretur, non poſſet illi ſuffragari, tanto magis cùm actus iuriſdictionales, vtplurimum fuerint ab eodem exercitati poſt motam litem de anno 1537. qui propterea dicuntur attentati. *cap. 1. vt lit. pend. in 6.* Rota *deciſ. 374. diuerſ. num. 4. lib. 3. & deciſ. 456. num. 1. ead. part.*

Præterea dato etiam quòd Prior, & Clerici cum titulo dicti priuilegij ſuam probarēt quaſi poſſeſſionem exemptionis. quia tamen teſtes pro ipſis examinati non deponunt de criminibus in diœceſi, & extra Eccleſiæ clauſtra paratis, quoad hæc ipſi manutenendi non eſſent in exemptione, ſed cognitio pertineret ad Ordinarium, ad quem illorum ſpectat correctio. *cap. 1. de priuileg. in 6.* & ex Concil. Trident. *cap 4. ſeſſ. 14. de reformat.* 3

Nec releuat quòd excipitur dictum cap. primum non procedere in exemptione perſonali, de qua Paſchalis priuilegium loquitur. Nam, vt tradunt Abb. *in cap fin. num 6. & 7.* Felin. *ibidem num. 5.* & reliqui Canoniſtæ communiter, *de foro compet.* dictus textus locum habet in quacumque exemptione, vt pluries etiam firmauit ſacra Congregatio Concilij. Et licèt Couarr. *pract. quæſt. cap. 11. num. 5. verſ. quid enim,* aſſerat illius capituli diſpoſitionem in ſimplici exempto procedere ſoli Papæ immediatè ſubiecto, ſecus vbi exemptus alteri ſubderetur, vt in caſu in quo Prior Clericos Eccleſiæ S. Nicolai ſibi prætendit eſſe ſubiectos; hæc tamen diſtinctio non videtur attendenda, tanquam expreſsè contra illum textum in fine principij, *verſ & id ipſum,* vbi licèt priuilegiatus coram certo ſolo iudice valeat conueniri; punitur tamen etiam ab Ordinario, in cuius iuriſdictione delinquit, cùm ſortiatur ratione delicti nouum forum, cui Papa noluit per priuilegium derogare, vt trad. Franc. *in dicto cap. 1. in 2. notab.* Decius *conſil. 3. num. 3.* & idem Franc. *loco ſuprà citato,* dicit prædictum textum eſſe intelligendum de priuilegio plenæ exemptionis quantumcunque lato. 4

Non obſtant declarationes Archiepiſcoporum Romualdi, & Putei, vt ex illis potuerit Prior titulum putatiuum acquirere validum ad præſcribendum; nam in dictis declarationibus, cùm nulla concedatur Priori iuriſdictio, ſed ſolùm enuncietur, illam ad Archiepiſcopos non ſpectare, non poteſt inferri per neceſſe Priorem habuiſſe talē iuriſdictionem in criminalibus, quia reſidet illa penes Sedem Apoſtolicam & Ordinarium, tanquam eiuſdem ſedis delegatum, vt in terminis, & in hac eadem cauſa reſpondit ſacra Congregatio Concilij, & fuit dictum in Tiraſoneñ. iuriſdictionis 5. Iulij 1593. coram Illuſtriſſimo Millino. 5

Vnde cùm nulla fuerit quoad cauſas criminales in Priorē tranſlata iuriſdictio, nullus pariter ex illis declarationibus potuit acquiri titulus aptus ad præſcribendum, cùm iuris error, quando videlicet quis validum credit quod eſt inualidum, bonam fidem non inducat, vt poſt Imol. *in cap. Apoſtolica, num 8. de donat.* tradit Felin. *in cap de quarta, num. 35. verſic. ſed conſidera 1. de præſcript. & in cap. ſi diligenti, ſub num. 12. verſ. conſidera benè, eod. tit.* Bald. *in l. Celſus, num. 8. de vſucap.* Alexand. *conſ. 74. num. 7. lib. 3.* Caſtrenſ. *conſ. 70. num. 10. lib. 1.* & per conſequens etiam quòd probaretur prætenſa Prioris quaſi poſſeſſio, quoniam ex dicto titulo inualido emanaret, illi tanquam malæ fidei poſſeſſori non 6

ſuffra

ſuffragaretur. *cap. fin.* vbi Abb. *num.* 4. & reliqui Canoniſtæ, *de præſcript.* Capuaquen. *deciſione* 362. *part.* 2. Vlteriùs ex quo de vero titulo conſtat, nimirum de priuilegio Paſchalis, & eius vigore Priori leuium culparum correctio tantùm indulgetur, recurri non poteſt ad titulum putatiuum. Ægid. *conſ.* 10. *num.* 20. *in fine* Pariſ. *conſ.* 27. *num.* 119. *lib.* 1. Aym. *conſ.* 134. *num.* 44. *verſ. pro hoc.* Rota *diuerſ. deciſ.* 731. *num.* 19. *part.* 1.

7 Nec obſtat, quòd appellatione culparum veniant quoque delicta, ex notatis *in cap. irrefragabili*, §. *exceſſus*, vbi gloſſ. *de offic. ordin. in* 6. & per conſequens ex dicta facultate Priori attributa cenſeatur etiam cognitio cauſarum criminalium illi conceſſa. Nam ex lectura dicti priuilegij patet grauiores cauſas fuiſſe Summo Pontifici reſeruatas, & ſic Ordinario tanquam Sedis Apoſtolicæ delegato, ex Concil. Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 4. *de reformat.* fuit dictum in allegata Tiraſonen. iuriſdictionis 5. Iulij 1563. coram Illuſtr. Millino.

8 Ex his igitur cùm Archiepiſcopum conſtet habere iuris, & Concilij aſſiſtentiam, nec non actualem quaſi poſſeſſionem per teſtes probatam, eam continuando dici non poteſt ipſum attentaſſe. *cap.* 1. *vt lite pend. p.* 2. *cap.* 4. *limit.* 1. *num* 48. Nec ad effectum attentatorum Archiepiſcopo refragantur commiſſiones pro parte Prioris obtentæ; cùm enim illæ ſint in cauſa iactationis, & iactationum, non impediunt, quominus ſuam quis poſſeſſionem continuet, quia tale iudicium inſtituens probare debet ſe poſſidere. Bald. *in l.* 3. *num.* 2. *C. qui bon. ced. poſſ.* Boer. *deciſ.* 255. *num.* 10. Gabr. *de art. concluſ.* 6. *num.* 38.

R. P. D. VEROSPIO.

Bononien. de guidallottis. Lunæ 3. Iunij 1613.

ARGVMENTVM.

Hæreditatis aditio cenſetur inducta per locationem bonorum hæreditariorum, & an per actus contrarios cenſeatur reuocata.

SVMMARIVM.

Dominium inducitur ex aditione bonorum hæreditariorum, num. 1.

Fructus ſequuntur dominium rei, ibid.

Aditio hæreditatis inducitur ex actibus geſtis pro hærede, num 2. *vbi puta, ex locationibus bonorum hæreditariorum, præſertim quando bona locantur vt propria locatoris, d. num* 2.

Adminiſtrator non dicitur dominus rerum, quas adminiſtrat, num. 3.

Verbum ſuus, ſua, ſuum, *dominium importat, ibid.*

Poſſidere quis præſumitur iuſto titulo, & modo quo ſibi eſt magis proficuum, num. 3.

Aditio hæreditatis cenſetur probata per locationem bonorum hæreditariorum, etiam quòd locans eſſet creditor defuncti, num 4.

Aditio hæreditatis per locationem bonorum hæreditariorum cenſetur inducta, præſertim quando locatori non poteſt eſſe damnoſa, ibid.

Hæres ſemel non poteſt amplius per quemcumque actum deſinere eſſe hæres, num. 5.

Poſſeſſionis titulum vnuaſſe quis præſumitur ex ſuperuenientia noui tituli, ibid. in fine.

Hæreditas ſemel adita amplius repudiari non poteſt, n. 6.

DECISIO CXXVII.

1 STante Bononiæ ſtatuto, non videtur poſſe controuerti [illegible] pro quinta parte hæreditatem Antonij ipſius ex fratre nepotis, vt ſcilicet in hac cauſa dictum fuit 14. Nouembris 1611. coram bo. me. Penia. Dubium erat, an ille dictam hæreditatem adiuiſſet, vt pro ea parte fructus ſuos fecerit. nam cùm ex aditione dominium bonorum hæreditariorum inducatur. *l. ſed ſi lege*, §. *quod autem, ff. de petit. hæred.* Couarr. *pract. quæſt. cap.* 12. *num.* 2. *& ſeqq.* impoſſibile eſt ſi Plinius fuit hæres, quòd ſuos fructus non fecerit, qui rei dominium ſequuntur. *l. fructus, ff. de rei vendic.*

Et quoniam anno præterito 16. Ianuarij coram bo. me. Penia deciſum fuerat, Plinium ſibi noluiſſe de corporibus hæreditarijs ſatisfacere, viſum fuit DD. ab hac deciſione recedere, firmando, illum pro dicta quinta parte hæreditatem adiuiſſe. nam cùm aditio ex geſtione pro hærede inducatur. *l. ſi quis mihi bona.* §. *ſed quid mandauerit*, vbi DD. *ff. de acquir. hæred.* Iaſ. *in l. pro hærede, num.* 1. *ff. eod.* ſatis in caſu noſtro dicitur inducta ex locationibus domorum hæreditariarum ſeparatim, & diuerſo tempore factis. Bart. *in l. gerit, num.* 21. *ff. de acquir. hæred.* Alexand. *conſ.* 32. *num.* 2. *lib.* 3. *& conſil.* 126. *num.* 4. *lib.* 7. Corn. *conſ.* 103. *num.* 4. *& ſeqq. lib.* 2. & fuit dictum in cauſa Romana hæreditatis 10. Martij 1603. coram Reuerendiſſimo Bononien. cùm præſertim non ſimpliciter illas Plinius locauerit, ſed cum expreſſione, quòd erant propriæ ipſius, vnde magis aditio concluditur. §. *item extraneus*, vbi Aret. *num.* 2. *Inſtit. de hæred. qualit. & differentia. l. ſi quis domum.* §. *idem quærit. ff. locati.* Iaſ. *in dicta l. pro hærede, n.* 3. Bald. *conſ.* 71. *in fine lib.* 5. 2

Nec obſtat Plinium locare potuiſſe domos tanquam adminiſtratorem, tum quia adminiſtrator non eſt dominus, nec res adminiſtratæ ſunt propriè ipſius, & per conſequens talis titulus non ſe compatitur cum illis verbis, *domos ſuas*, in locatione expreſſis, ex quibus colligitur, domos hæreditarias tanquam à proprio domino, non tanquam ab adminiſtratore locatas. *l. Quintus Mutius la* 2. § *cui legatum. ff. de aur. & arg. leg. l. ſi quis ſeruos ſuos, ff. de leg.* 3. Ripa *in l. cùm fundus, num.* 1. *ff. de leg.* 1. tum etiam, quia cùm mortuo Antonio deſierit Plinius eſſe adminiſtrator, non potuit tali titulo poſſidere, vnde ſi diceremus, domos prædictas illum vti hæredem, & dominum locare noluiſſe, induceretur præſumptio vſurpationis contra iuris regulas ſuadentes, quem iuſto titulo poſſidere, & eo modo quo ſibi eſt magis proficuum, vt in terminis tradit Ancharan. *conſil.* 252. *num.* 3. Afflict. *deciſ.* 13. *num.* 17. *&* 18. Surd. *conſ.* 291. *num.* 12. 3

Non obſtat, quòd Plinius eſſet creditor Antonij, quia per locationem cum alio ſuper rebus hæreditariis contrahendo qualitas crediti non excludit aditionem, vt benè tradit Bart. *in dicta l. gerit, num.* 21. Alex. *conſil.* 126. *num.* 1. *in fine lib.* 7. Quæ aditio tanto magis inducitur, cùm Plinio damnoſa eſſe non poſſet. Bald. *conſ.* 298. *num.* 2. *verſ. item quando lib.* 5. Aymon *conſil.* 33. *num.* 12. *in fine.* 4

Non obſtant ea quæ in contrarium allegantur ad oſtendendum, Plinium non habuiſſe animum hæreditatem adeundi; quia ſtante aditione ſupradicta non potuit ille per quemcumque actum deſinere eſſe hæres. *l. ſicut maior. C. de repud. hæred.* Bald. *conſ.* 144. *num.* 2. *lib.* 2. Præterea actus in contrarium ponderati, ſe compatiuntur cum aditione hæreditatis, nec illi contradicunt. nam quòd Plinius reſpondendo poſitionibus 59. & præcedentibus, dixerit ſe bona Antonij tanquam adminiſtratorem retinuiſſe, debet intelligi de tempore ante obitum Antonij. Reſponſiones verò poſitionibus 61. & 62. intelliguntur immediatè poſt mortem eiuſdem Antonij, & ſic ante aditam hæreditatem. nam cùm Plinius dixerit ſe in adminiſtratione de tempore obitus Antonij remanſiſſe, nec fuerit vſus verbis importanti 5

portantibus, quòd in illa continuauerit, responsio ad prædictum tempus dumtaxat refertur. quod comprobarur ex responsione ad alias positiones 66. & 67. quæ cótinet tempus successiuum post aditam hæreditatem, quibus respondit Plinius se legitimè possidere, non autem fuit responsum de administratione, prout in præcedentibus de tempore obitus Antonij, quod ostendit Plinium sibi mutasse possessioné propter superuenientem titulum hæreditatis, cùm de alio non doceatur. *l. quod mulier. ff. de rei vendic.* Anch. *conf.* 252. *n.* 3. Afflict. *decis.* 13. *n.* 17. *& seqq.* & sic apparet ex ista temporum distinctione, responsiones Plinij ad positiones non repugnate præcedentibus actibus inductis pro aditione, sed cum illis conuenire.

6 Non obstat interpellatio facta nomine Plinij, in qua dicitur illum velle creditum suum totum, & integrum mediante iudicis officio consequi à suis neptibus Antonij hæredibus, super qua fundatur decisio bo. me. Peniæ. Nam vltra quòd est petitio facta per procuratorem, qui non poterat absque speciali mandato actus facere, ex quibus repudiatio hæreditatis induceretur. Doct. *in cap. fin. de confess.* Bart. *in l. certum.* §. *sed an ipsas, eod. tit.* Ias. *in l.* 2. §. *fin. n.* 20. *ff. si cert. pet.* dicitur nihilominus illam non obstare, etiamsi à Plinio facta fuisset stante præcedenti illius aditione, de qua suprà *l. vt debitum. C. de hered. act.* cùm hæreditas semel adita ampliùs repudiari non possit, ex supradictis. Vlteriùs dicta petitio non est incompatibilis cum imaginaria solutione in corporibus hæreditariis ex aditione resultante, potuit enim Plinius illam imaginariam, & fictam solutionem ad iudicialem, & actualem super eisdem corporibus deducere, nec non à Iudice confirmationem petere, ex traditis per Tiraquell. *in tract. le mort saisit le vif. part.* 6. *declarat.* 2. & per Menoch. *in tract. de adipisc. remed.* 4. *num.* 343.

R. P. D. VEROSPIO.

Romana de incoronatis. Luna 10. *Iunij* 1613.

ARGVMENTVM.

Euictæ rei valor debet existimari secundùm tempus euictionis, & non secundùm tempus æstimationis; peritúsque ad æstimandum electus potest alium peritum ad mensurandum eligere, & iuxta illius mensurationem pretium declarare.

SVMMARIVM.

Euicta re agens de euictione debet facere rem euictam æstimare quanti valebat tempore euictionis, & non tempore æstimationis, num. 3.

Peritus ad æstimandum electus potest alium deputare peritum, & iuxta illius mensuram, & æstimationem declarari, num. 4.

DECISIO CXXVIII.

1 FRatres de Incoronatis volentes nonnulla bona, quæ communiter possidebant, diuidere, concorditer elegerunt cum amplissima facultate Marium Fanum vti peritum arbitrum, & amicabilem compositoré; verùm inter se postea conuenerunt, vt Marcus Antonius alter frater haberet inter alia pro sua portione domum magnam nuncupatam *il Palazzetto*, & in portione D. Ioan. Baptistæ, & aliorum fratrum esset casale Aquæ Trauersæ, ita tamen, vt per d. Fanum hæc essent æstimāda. Et si vnius pars valore præpóderet, hic ad æqualitatem inducendam alteri deberet, vel pecuniæ, vel tot bona ad eiusdem Fani æstimationem refundere. De anno 1605. Marius Fanus in vim facultatis sibi concessæ, domum, & casale prædictum æstimauit, & facta relatione, quia Marcus Antonius prætendebat, aliorum fratrum se remanere creditorem, causa in Rota proposita die 24. Iunij 1607. coram Illustr. Lancelloto decisum ad fauorem d. Marci Antonij pro summa liquidata relaxatum esse mandatum, vt latiùs in decisione, quam Dominus Ioannes Baptista, cùm niteretur impugnare, causa denuo per me proposita, dictum fuit ab ea non esse recedendum, non obstantibus in contrarium allegatis.

Et ad primum obiectum, quòd videlicet Marius Fanus excesserit fines compromissi, cùm non solùm æstimauerit, vt debeat partem casalis omnibus fratribus communem, sed aliam etiam, quæ Marco Antonio non competebat, videlicet rubra 24. cum dimidio ad Ioann. Baptistam, & fratres spectantia pro totidem aliis ipsi Marco Antonio de anno 1573. Respondetur Marium Fanum dictam partem vti non separatã, nec distinctam ab aliis probabiliter ignorasse, & sic benè illum processisse ad æstimationé totius casalis diuersa pretia iuxta terrarum qualitatem apponendo, ex qua æstimatione nullum dictis fratribus præiudicium inferebatur, cùm iam ipsi habere debent æquiualentiam rubrorum 24. cum dimidio, videlicet scuta mille, & octingenta quanti tempore euictionis dicta rubra fuerunt æstimata, quæ pecuniarum quantitas de pretio totius casalis erat illis assignanda, prout assignata fuit in decisione Illustriss. Lancelloti. 2

3 Nec potest D. Ioan. Baptista prætendere se læsum in æstimatione, quia pretium de tempore euictionis, & sic de anno 1573. non æstimationis totius casalis factæ de anno 1605. est attendendum. Vnde non obstant testes pro illius parte examinati ad probandum valorem iustorum rubrorum 24. cum dimidio. Nam, vt respondetur, in decisione testes non deponūt de tempore euictionis, quo ex aliquibus dictorum rubrorum nulli penitus fructus percipiebantur, nec reperiebatur, qui vellet ea códucere. Et licèt ob varia melioramenta fuerint postea effecta bonæ qualitatis, & fructuosa, nihilominus augmentum, quod ratione melioramentorum, & expensarum prouenit, non debetur; si quod verò solùm ex lapsu temporis euenisset, de eo dicitur habendam esse rationem in decisione, quæ propterea mandat, ex credito Marci Antonij non solùm dicta scuta 1800. sed aliud præterea excomputari, & nonnullos affictus, & pensiones etiam à Mario Fano liquidatos in suspenso relinqui, donec suam exceptionem Ioannes Baptista liquidauerit. Interim autem pro residuo crediti iam liquidi non debet executio retardari. Bald. *conf.* 152. *lib.* 3.

4 Minus obstat quòd excipitur domū fuisse æstimatam à Valperga, non autem ab arbitro, quia benè respondetur in decisione non fuisse prohibitum Mario Fano deputare peritum, & secundùm illius mensuram, & æstimationem pretium declarare, & satis ipse dicitur æstimasse domum cùm retulerit pro eodem pretio à Valperga declarato se illam æstimasse.

5 Nec releuat domum fuisse æstimatam habito respectu ad annum 1592. quo fuit facta diuisio, casale verò ad tempus æstimationis, videlicet ann. 1605. Quia constat Marium æstimasse casale habito respectu ad fructus decem, vel duodecim annorum. Et sic ad tempus ferè diuisionis, vltra quod cùm ipse vigore instrumenti dictæ diuisionis æstimauerit, dicendum est ad illud tempus se retulisse.

Et ex iis non obstantibus in contrarium adductis DD. censuerunt ad fauorem hæredum Marci Antonij relaxandum esse mandatum pro summa in decisione

Illustr.Lancelloti contenta, stante obligatione Camerali,quæ paratam habet executionem.Cynus *in l.si certum.C.famil.hercisc.* Gabr. *cons.62.n.7.& 8.lib.1.* Gallesi. *ad form.oblig.Cam.part.1.quæst.2.num.11.*

R. P. D. VEROSPIO.

Albaneñ. iurisdictionis. Mercurij 26.Iunij 1613.

ARGVMENTVM.

Iurisdictio quando, & ex quibus actibus probata censeatur.

SVMMARIVM.

Iurisdictio probatur per executiones factas reales,& personales,delinquentium punitionem,& gratiam illis quandoque factam, num.1.

Testis vnicus probat in possessorio manutentionis summaryssimo,num.2.

Testes etiam inhabiles admittuntur possessorio manutentionis summaryssimo, num.3.

Possessio nunquid amittatur per decem annos,ibid.

Possessio præsumitur continuata vsque ad tempus litis,num.4. ad effectum obtinendi manutentionem, ibid.

Iurisdictio non acquiritur sine scientia,& patientia illius, de cuius interesse agitur; hæc tamen scientia, & patientia præsumitur ex multiplicitate actuum, & temporis cursu, n.5.vbi etiam quod hæc scientia, & patientia non requiritur vbi adest titulus.

Possessio non dicitur probata per actum, qui liti causam dedit, num 6.

DECISIO CXXIX.

1 EXtat inter castra Cinthiani D.Ducis Cæsarini, & Nemi Dominorum de Frangipanibus, lacus,super cuius iurisdictione orta inter prædictos Dominos controuersia ex causa extra Rotam mihi commissa,dubitaui, an Dominis Frangipanibus dandum esset mandatum de manutenendo,quoad possessionem omnimodæ iurisdictionis in toto lacu, etiã vltra duas columnellas versùs Cinthianum exercendi. Et fuit affirmatiuè responsum, ex eo quòd constat de actibus iurisdictionalibus factis ab eorum Officialibus in toto lacu,vt ex testibus pro illorum parte examinatis, qui de executionibus realibus & personalibus deponunt, & cùm delinquentes postea, vel fuerint puniti, vel gratiam habuerint, fuit Dominis Frangipanibus quoad omnimodam iurisdictionem acquisita vniuersalis quasi possessio,Oldrad.*cons.172.n.24.& cons.254.n.17.*Abb.*cons.71.n.3.lib.2.*Aym.*cons.55.n.1.*Ioan.And.*in cap.dilectus,col.2.vers.si enim in hac materia. de capell.monach.* Felin.*in cap.auditis, num.19.in fine.vers.dicit Bald.de præscript.*Put.*decis.107.n.2.lib.1.*Rota *decis.222.num.7.p.1.& 17.num.2.& 4.part.2.diuers.* Mohed.*decis.22.n.3.de prob.*& pluries fuit decisum in Rota. Quæ quidem vniuersalis quasi possessio iurisdictionis fuisset dictis dominis acquisita, etiam quòd de vnico tantùm actu doceretur, cùm illa per vnicum actum acquiratur. Innoc.*in cap.1.de relig.dom.* cum aliis cumulatis per Tiraq.*de retract.lignag.§.36.gloss.5.num.12.* Gabr. *de præscript.concl.2.per totum.* & fuit dictum in vna Colonieñ iurisdictionis 27.Maij 1580.coram Rubeo,& in Osceñ.iurisdictionis 24.Maij 1604.coram bo.me. Penia.

2 Quòd autem Domini Frangipani iurisdictionem etiam vltra duas columnellas exercuerint, deponit secundus ex dictis testibus, qui licèt sit vnicus; in hoc tamen iudicio summarissimo probat, Verall. *decis.1.lib.3* Paleot.*decis.22.alias 575.lib.3.part.3.diuers.* Rota *decis.196.in fine p.1.* Idem probare videtur primus testis, cùm de quadam captura deponat ab eisdem officialibus facta in parte lacus erga Cintbianum, & sic videtur innuere locum controuersum, videlicet vltra duas columnellas, quamuis eas non expresserit.

Non obstant quæ contra testes allegantur, quia in hoc summariissimo iudicio exceptiones contra illos non admittuntur. Capic.*decis.55.n.5.* & fuit dictum in vna Marianeñ.decimarum 11.Ianu.1610.coram R.Bononieñ.Nec etiam releuat dictos actus iurisdictionales fuisse multo ante decennium,& prôpterea spatio tanti temporis amissam fuisse possessionem, Rota *decis. 27.n.10.p.1.* Hæc enim respectu iurisdictionis, quæ superuenientibus tantùm delictis exercetur per lapsum decennij,& vltrà non amittitur.Innoc.*in cap.dilectus,n.3.in fin.*Host.*n.1.vers.quod enim si aliqua Ecclesia.*Butr.*n.15.in fin.*Ancb.*n.21.*Ioan.And.*num.8 vers.si autem nullus.de capel.monach.* Felin.*in c.cùm accessissent,n.26.vers ad idem quod notat.de constit* Tanto magis, quia io casu nostro de continuata quasi possessione iurisdictionis vsque ad ann.1605.& 1606. docetur ex depositione tertij testis. 3

Præterea cũ non constet de contraria possessione,licèt nullus iurisdictionis actus appareret,præsumeretur tamen vsque ad tempus motæ litis dictorum dominorum possessio continuata.*l.sine possidetur,* & ibi gloss. & Doct. *C.de prob.* Abb.*in cap.cùm ad sedem, n.15.de restit.spoliat.*Afflict.*decis.394.n.2.*Rota *decis.4.de probat.in nouis.*Menoch.*de recuperanda,remed.15.n.386.*quod sufficit ad effectum obtinendi manutentionem. Aret.*in §.retinenda,n.3.Instit.de interd.* Bero.*cons.55.n.6.& seqq.lib.3.* Afflict.*d.decis.344.n.2.* Rota *decis.378.n.1.part.1.diuers.* Menoch. *de retinend.remed.3.num.557.* 4

Nec obstat scientiam, & patientiam Domini Castri Cinthiani, & illius communitatis non probari, sine quibus iurisdictio non acquiritur. Ripa *in cap. cùm Ecclesia Sutrina,n.64. de caus.poss & propr.* Nam vltra quòd ex iuribus productis hæc satis apparent interuenisse,& ex lapsu tanti temporis, atque actuum multiplicitate, & coniecturis præsumuntur. Abb.*in d.cap.cùm Ecclesia Sutrina,n.25.de caus.poss.& propr.* post Inn. *in c.bona il 2.n.1. vers. has autem præsumptiones, de postulatione Prælat.* Rota *decis.166.p.1.diuers.* Put. *decis.264.n.2.lib.1.* vt ex locorum vicinitate Ruin.*cons.vlt.n.10.lib.4.* Dec.*cõs.85.n.2.vers.& data.* Rota *decis.28.n.7.& 166 n.2.& 3.p.1.diuers.*Cùm etiam Domini Frangipani dominium dicti lacus, & sic titulum haberent, vt ex laudo anni 1565. scientia, & patientia D.Ducis, & dictæ communitatis non erat necessaria.Paul.de Castr.*in l.seruitutes,la vltim.n.9.vers.4.requiritur.ff.de seruit.* Cepol. *de seruit.vrbanorum præd.c.20.n.5.in 2.limit.*& fuit dictum in Carthagineñ.iurisdictionis 16.Decembris 1596. coram Cardinali Seraphino. 5

Non obstat, quòd officiales Dominorum de Frangipanibus dum vltimo loco vellent in dicto lacu iurisdictionem exercere, fuerunt ad querelam hominum Cinthiani per vrbis Gubernatorem carcerati, & puniti.Nam vltra quòd hic vltimus actus,qui dedit causam liti,non est habendus in consideratione,vt fuit in Rota pluries decisum.Respõdetur istam carcerationem non fuisse subsecutã,ex quo dicti officiales iurisdictioné in lacu,etiã vltra duas columnellas exercuissent,sed quia Vicarius Nemi plures armatos homines collegit,& secum duxit pro executione facienda,& sic videbatur in Bullam Sixti fel. record. in ordine octauam incidisse, vt legitur in sententia Gubernatoris. 6

Stante autem dicta iurisdictione Dominorum de Frangipanibus in toto lacu,cùm in consequentiam illi prætenderent posse hominibus etiam Cinthiani prohibere vsum retium, de quibus est controuersia, visum fuit Dominis hoc esse particulariter discutiendum. 7

R. P. D.

R. P. D. VEROSPIO.

Perusina redditionis administrationis tutelæ.
Mercurij 26. Iunij 1613.

ARGVMENTVM.

Sententia dicitur nulla, si non fuit publicata eadem die qua fuit lata, nec administrator tutelæ condemnari potest sine libro administrationis, & non facto calculo redditMuum, & expensarum in administratione existentium.

SVMMARIVM.

Sententia dicitur nulla, si non fuit publicata eadem die, qua lata fuit, num. 2.
Administrator condemnari non potest, nisi facto calculo, & liquidatione eorum, in quibus est debitor, num. 3. & 4.
Liber administrationis produci debet in iudicio, aliter sine eo ratio reddi non potest, num. 5.
Mandatum exequutiuum, nec etiam per modum prouisionis à iudice relaxari potest, quando iniustè relaxatur, num. 6.
Decretum prouisionale fieri non potest sine matura discussione, num. 6.

DECISIO CXXX.

1 FRattes de Mansuetis prætendentes, Fabium pro administratione ipsorum tutelæ remanere in notabili pecuniarum quantitate debitorem, contra illũ egerunt de anno 1558. coram locumtenente Gubernatoris Perusiæ, qui pronunciauit instrumentum tutelæ purum, & liquidum esse, nec non ad fauorem dictorum fratrum executioni demandandum pro administrationis ratione reddenda, ac restitutione reliquorum in executione sententiæ liquidandorum; & licèt postea fuisset hæc sententia per iudicem appellationis reuocata, nihilominus de anno 1606. confirmata fuit ab Auditore Illustr. Legati, & causa nouissimè introducta coram iudice per Auditorem Cameræ deputato fuit ab eo per modum prouisionis, & sine iurium ambarum partium præiudicio decretum, & relaxatum mandatum in summa scutorum trium millium contra bona eiusdem Fabij tutoris hæreditariæ. Verùm interposita per illius hæredes appellatione cùm fuisset causa in Rota commissa cum clausula, *si quid exequendum* per me dubio proposito, dictum fuit, tale mandatum vti nullum, & iniustum executionem non mereri.

2 Nullitas deducebatur, quia cùm illud emanauerit vigore sententiarum, quæ nullæ sunt, vti eadem die, qua latæ fuerunt, non publicatæ. Rot. *dec.* 105. *p.* 3. *diuers.* & fuit dictum in vna Fauentina successionis 22. Nouembr. 1610. coram R. Lugdunen. ita pariter mandatum ad illas se referens nullum erit. Et licèt excipiatur, quòd sententiæ de stylo non soleant eadem die, qua fuerunt latæ, publicari; cùm tamen hic stylus non probetur, non debet attendi, vt habetur in alleg. decisione Fesulana.

3 Iniustitia dicti mandati colligitur ex quo in actis non apparet fuisse factam liquidationem redditMuum, & expensarum, nec aliquem calculum executionem præcessisse, vt requirebatur. Alex. *cons.* 192. *num.* 1. *& seqq. per totum lib.* 7. Negui. *de pignor. in* 1. *membr.* 5. *partis. num.* 17. *vers praterea præmisso.* Anchar. *cons.* 235. *n.* 1. *vers. praterea.* Crauet. *consil.* 131. *num.* 16. *in fine. vers.* 11. *considero.* Purpurat. *cons* 339. *num.* 3.

4 Nec releuant innentarium, & testes de redditibus bonorum stabilium deponentes, quia cùm liquidati non fuerint impensæ, quarum vigore tutor poterat debitor non existere, dicta liquidatio redditMuum pro executione non sufficit. Alexand. *dicto cons.* 191. *lib.* 7. Ancharan. *cons.* 235. *num.* 1. *vers praterea.* Purpurat. *consil.* 339. *num.* 3. *vers. tamen.*

Vlteriùs transportari non fuerunt libri administra- 5
tionis producti, sine quibus ratio reddi non poterat. Roland. *cons.* 49. *num.* 22. *post medium vers. idem voluit.* Angel. *lib.* 1. Nec valet exceptio dictos libros à tutore, vel eius hæredibus verbaliter tantùm fuisse productos, quia cùm adsint in productione verba, *quorum tenores*, &c. & contra eosdem libros pars exceperit, quòd videlicet anno, mense, aliisque solemnitatibus careant, satis constare videtur de reali productione, cùm isti defectus non potuissent aliàs à parte diuinari.

Non obstat, quòd mandatum fuerit per modum 6
prouisionis decretum, quia cùm ex supradictis non iustificetur, non potuit à iudice relaxari. Rebuff. *de sent. prouisionalibus, in præfat. n.* 14. 19. *&* 22. cùm præsertim hic ageretur post annos 45. de sententiarum executione contra tutoris hæredes non informatos, & ab illis de præscriptione satis probabiliter exciperetur, vnde non erat ad aliquam prouisionem absque noua, & matura causæ cognitione deueniendum.

R. P. D. VEROSPIO.

Romana quartæ, seu dotis. 28. Iunij 1613.

ARGVMENTVM.

Dotis quarta pars non debetur vxori ab hæredibus viri prædefuncti, sed filiis, aut nepotibus superuiuentibus. cætera habes in summario.

SVMMARIVM.

Dotis quarta pars non debetur vxori superstiti viuente nepote ex filia amborum coniugum, num. 1. & 2.
Liberorum appellatione veniunt nepotes, num. 2.
Nepos in successionibus intrat in locum patris, num. 3.
Legitima debetur nepoti ex filio in bonis aui, ibid.
Uxor eiecta de domo per virum sine causa, debet consequi quartam partem bonorum defuncti viri, num 4.
Decretum iudicis habet præsumptionem pro se, ibid.

DECISIO CXXXI.

MAtina de Burgo nupsit aliàs Cæsari de Petris, 1
qui omnibus filiis prædefunctis obiit, superstite solùm Dominico ex communi filia nepote, quem sibi hæredem vniuersalem instituit, vnde cùm dicta Marina quartam partem bonorum sui viri, etiam quoad proprietatem velut inops, & indotata prętenderet, orta inter ipsam, & Dominicum hæredem controuersia, dubitaui, an ista quarta pars dictæ mulieri deberetur? & fuit responsum eam non deberi; quia cùm vir superstitem ex filia nepotem reliquerit, non potest Authentica *præterea. C. vnde vir, & vxor*, ad fauorem mulieris intrare.

Nec obstat, quòd illa de filiis, non de nepotibus 2
loquatur. nam ex communi Doctorum sententia dictæ authenticæ dispositio non solùm ad filios, verùm etiam ad nepotes extenditur. Dec. *in eadem auth n.* 8. & ibi Curt. iun. *n.* 25. *vers.* 1. *dubitatio.* vbi de communi testatur, cùm sit certum in iure nepotes liberorum appellatione comprehendi. *l. liberorum.* vbi Bart. & scribentes, *ff. de verb. signif* §. *si quis filiabus suis. Instit. qui testamento tutores dari poss* gloss. *in cap.* 2. *de verb. signif.* Dec.

in l.2.col.3.C.de in ius vocando. quod tanto magis procedit, quando agitur, prout in casu nostro, de illorum fauore. Bart. *in d.l.liberorum,n.5.ff.de verb signif.* Angel. *in l.Gallus, §.instituens ff.de lib.& posth.* Oldrad.*cons.*269. Alex.*cons.*9.*col.*1.*& seqq.vol.*1.Socin.*cons.*14.*vol.*1. Curt. iun.*in d.auth.praeterea,n.*26.Illustriss.Mantica *lib.*5.*tit.*5. *de coniect.vlt.vol.* & fuit dictum in vna Vrbeuetana castrorum 10.Junij 1588. coram Illustriss.Platto.

3 Et hoc etiam confirmatur ex eo, quia nepos in aui successione locum sui patris ingreditur, vnde legitima sicut filiis primi gradus illi debetur. *l.si auus*, vbi Bald. *num.*4.*C.de lib.praeter.* Peregr.*de fideicom.art.*36.*num.*39. idem *art.*22.*num.*61.

4 Non obstat, quòd Matina sine causa fuerit de domo per virum eiecta, & propterea quartam partem bonorum illius consequi debeat, ex dispositione *l.iubemus.C. de repudijs.* quia respõdetur non constare, quòd sine causa vir illam eiecerit, immo contrarium apparet ex iudicis decreto, pro cuius iustitia præsumitur. gloss. *in l.*1. *in verbo omni ordine.C.de fid. instr.* Specul. *in tit.de empt. & vend.§.nunc dicendum, n.*5.*vers & breuiter.* Alex. *consil.*147.*num.*9.*lib.*7. Achill.*decis.vlt.de praesumpt.*

R. P. D. MANZANEDO.

Romana domus. Veneris 28. Iunij 1613.

ARGVMENTVM.

Interesse *l.curabit.C.de act.empt.* conuentum debetur etiam pendente dilatione ad soluendum, quia conuentum, sed debetur pro vt taxatur: sed pro rata fructuum rei venditæ non conuentum debetur lapso tempore dilationis.

SVMMARIVM.

*Interesse debetur venditori pro re vendita, quando pretium non habuit ab emptore, & si interesse fuerit conuentum, & eius taxatio sit excessiua, debetur non ad rationem conuentionis, sed interesse legale pro rata fructuum, qui percipiuntur ex re vendita, num.*1.

Interesse ob pretium non solutum rei venditæ ab initio taxari non potest, si nescitur quantum res vendita redderet, & interesse legale, per textum in l.curabit. C.de actionibus empti, *debet correspondere fructibus, qui ex re vendita percipiuntur, num* 2.

*Dilatio concessa ad soluendum non impedit quominus debeatur interesse si fuerit conuentum, num.*3.

Interesse pendente dilatione ad soluendum regulariter non debetur nisi fuerit conuentum, ibid.

DECISIO CXXXII.

1 LAurentius de Fulchis vendidit Liuio eius fratri tertiam partem vnius domus communis pro pretio librarum 1383.& data dilatione quinquennali ad soluendum cum hoc quòd interim soluatur fructus ad rationem librarum 88. quolibet anno; transactis verò decem annis cùm pretium non fuisset solutum, Liuius assignauit totam domum Laurentio detinendam loco pignoris, quousque satisfieret de suo credito, tam respectu sortis, quàm fructuum, & supponitur domum ab anno venditionis 1591. fuisse locatam pro annua responsione lib. 88. vsque ad annum assignationis 1602. ex quo in posterum fuit locata pro annuis libris centum. Cùm autem hodie ad instantiam Felicis de Leonardis creditricis d.Liuij pro sua dote agatur contra d. domum, quæ opponit Laurentium esse satisfactum de suo credito ex pensionibus d.domus, & illo ratione interesse prætendat remanere creditor in notabili summa, dubitaui, an d. interesse conuentum, vel aliud illi debeatur? & Domini debere interesse censuerunt, nõ tamen conuentum, sed potiùs legale ad rationem pensionis domus pro rata, & pro toto tempore.

Et mouebantur, quia prædicta taxatio conuentionalis certa ab initio non potuit fieri. Cephal. *consil.*290. *num.*7. *& seq* & fuit excessiua, cùm absorbeat pro tertia parte domus omnimodam annuam pensionem totius domus. & dispositio text. *in l.curabit, C. de actionib. empt.* de æquitate permittit dictam taxationem ab initio, ne emptor interim fruatur re, & pretio. Aym. *consil.*105.*num.*11. Alexand. *consil.*79. *num.*4. *lib.* 1. dummodo tamen dicta taxatio correspondeat fructibus, seu pensionibus rei. Cagnol. *in d. l.curabit, num.*25.aliàs venditor ageret de Lucio captando. Alexand. *vbi suprà.* Corn. *cons.*145. *num.* 6. *& 7. lib.* 2. faciunt tradita per eundem Cagnol. *vbi supra n.*55.*& 57.* 2

Quòd autem pro toto tempore prædictum interesse debeatur, probatur ex eo quòd licèt ab initio fuerit data dilatio quinquennij ad soluendum, & pendente dilatione regulariter non debeatur interesse. Crauett. *consil.*189.*num.*5. *& 7.* hoc non procedit quoties conuentum fuit, vt in nostro casu, quòd etiam pendente dilatione interesse solueretur. quæ conuentio in quantum, vt diximus, correspondeat fructibus, vel pensionibus sustinetur, & est satis conformis dispositioni *d. l.curabit.* Dec. *in cap. cùm venerabilis, n.*14. *vers. & quantum, de except.* Corn.*cons.*113.*n.*4.*lib.*3. 3

Quo verò ad secundum quinquennium d. interesse legale deberi pars Felicis acquiescit. Ex quibus videtur quòd Laurentius de toto dicto tempore debeat habere tertiam partem pensionum, pro quibus domus fuit locata.

R. P. D. VEROSPIO.

Rauenaten. laudi. Veneris 28. Iunij 1613.

ARGVMENTVM.

Mater an, & quando possit filio primi matrimonij minus relinquere, quàm vitrico, iuxta text. *in l.hac edictali. C. de secundis nupt.* & quando dispositioni iuris communis censeatur derogatum per statutum.

SVMMARIVM.

Mater quando relinquit filio primi matrimonij minus legitima, & plus vitrico, filius primò legitimam detrahit, & residuum inter ipsum vitricum. declara vt n.2. vers. id tamen non procedit.

Statutum, vt deroget dispositioni iuris communis, in dubio non præsumitur, num. 3. *declara, vt num.* 4. *vers. & sic non obstant.*

*Compromissi tempus vigore statuti prorogandum quo libet, etiam sine mandato prorogari potest, num.*5.

*Minoris ætatis defectus in compromisso quando attendendus, num.*5.*vers. alia nullitas.*

DECISIO CXXXIII.

LAuinia Arigonia condito testamento, reliquit scuta ducenta Vitali filio primi viri ex suo iure institutionis, ac pro legitima Trebellianica, & omni eo quod ex ipsius hæreditate illi competeret; in reliquis verò bonis hæredes vniuersales Hieronymũ secundum virum, & filios communes instituit: verùm, quia Vitalis 1

lis minus legitima sibi relictum prætendebat, fuit ista controuersia de partium consensu in Gubernatorem Rauēnæ compromissa, qui declarauit Hieronymo tantum deberi, quantum importaret Vitalis legitima, & quod vlterius illi fuerat relictum, ipsi Vitali adiudicandum pronunciauit; quod laudum in secunda instantia licèt fuisset reuocatum, in tertia tamen confirmatum fuit ab Auditore Cameræ; cuius sententia fuit postea coram me dubitatum, an esset confirmanda, vel infirmanda? Et Dominis placuit illam confirmare, non obstantibus, quæ ex aduerso pro iniustitia, & nullitate laudi deducebantur.

2 Quod enim attinet ad iniustitiam, dictum fuit eam non apparere. nam licèt ex dispositione leg. *hac edictali, C. de secundis nupt.* quando minus legitima filio primi matrimonij, & plus vitrico relinquitur, filius primò legitimam detrahat, & residuum inter ipsum, & vitricum diuidatur. Cresc. *decis. 4. in fin. de testam.* Rot. diuers. *decis.* 432. *n.* 9. *p.* 1. Id tamen non procedit, vbi filio primi matrimonij fuit relicta certa portio, & ea minus legitima, cum clausula, *pro omni eo, & toto, quod ratione legitime posset petere*, vt in casu nostro; tunc enim vitricus plus consequi non valet, quàm dicto filio sit relictum, & quòd ipsi vitrico plus relictum fuerat, in eundem filium transfertur. Rota diuers. *decis.* 596 *par.* 1. Aym. *cons.* 193. *n.* 12. *vers. vbi tamen limita.* Corn. *cons.* 51. *n.* 4. *lib.* 4. *& cons.* 118. *n.* 1. *vers. his tamen non obstantibus lib.* 1. Gabr. *de secundis nupt. concl.* 4. *n.* 32. *in* 2. *declarat.* Boer. *decis.* 201 *n.* 6. *in fine, vers. sed banc.* Bald. *cons.* 161. *lib.* 1. *& cons.* 358. *in fin. lib.* 5. *& cons.* 22. *in principio lib.* 5.

3 Ex his non videtur Hieronymus posse laudum tanquam iniustum impugnare, cùm illius vigore plus habeat, quàm de iure consequi potuisset, ex quo solùm illi scuta 200. Vitali filio relicta deberentur. Nec obstat Rauennæ statutum *lib.* 3. *c.* 15. vt enim illud d. lege *hac edictali* deroget, vel requiritur expressa derogatio, vel saltem, quod verba statuti, scilicet cum dispositione illius legis incompatibilia. nam in dubio derogatio non inducitur. Rota diuers. *decis.* 432. *n.* 3. *& seqq. p.* 1. Bero. *q.* 119. *n.* 5. & fuit dictum in vna Romana lucri dotis 21. Decembr. 1594. coram Corduba. In hoc autem statuto nulla prorsus derogatio legitur, & illius verba dictæ legi non aduersantur, quia statutum concedit mulieri testandi facultatem, dummodo legitimam suis filiis, & marito tantum relinquat, quantum vni filiorum, cui minus illa reliquerat, ex quo apparet illud se conformare voluisse cum lege *hac edictali*, quę fuit inducta, ne mulier secundo viro plusquam vni ex filiis primi matrimonij relinqueret, & sic per statutum non censetur dictæ legi derogatum. Rota dicta *decis.* 432. *n.* 6. 7. *&* 8. *p.* 1. *diuers.* & in terminis similis statuti fuit dictum in vna Bononień. hæreditatis 18. Maij 1576. coram Cardinali Blanchett[illegible].

4 Nec obstant illa verba statuti, videlicet, *mulier disponat de bonis suis dotalibus quidquid voluerit.* quasi per ea tribuatur vxori libera testandi facultas contra dictæ legis dispositionem. Quia respondetur prædicta verba non importare illius derogationem, cum facultas liberè testandi per alia subsequentia verba limitetur, videlicet, *dummodo*, & *dum tamen*, &c. quæ limitatio cùm sit, vt dixi, conformis dispositioni dictæ legis, dici non potest illi fuisse derogatum, ex suprà alleg. Et sic non obstant Bald. *in l.* 3. *vers. tertio quaero*, & Castr. *n.* 4. *C. de inoffic. donat.* nam hi loquuntur in statuto prorsus incompatibili cum dicta lege, quod propterea mirum non est, si dicatur illam abrogare.

5 Cir[illegible] prætensas verò nullitates visum pariter fuit Domin[illegible], laudo non obstante. Primò enim defectus mandati P[illegible] qui compromissum prorogauit, non rele[illegible] ill[illegible] vigore statuti esset neces-

sarium, quilibet procurator etiam sine mandato poterat compromittere, Iacob. de S. Georg. *in l. transactionis, n.* 2. *in fine, & seq.* vbi Ias. *n.* 3. *de transact.* Tiraq. *de leg. connub gloss* 8. *n.* 188. *&* 200. Soc. *cons.* 80. *num.* 25. *lib.* 4. Gabr. *cons.* 20. *n* 42. *& seqq. & n.* 51. *lib.* 2. Alia nullitas ex capite minoris ætatis non est attendenda, quia solùm de illa posset dare Vitalis, qui huiusmodi compromissum, etiam pro Hieronymo inuito, potest cōprobare. Duct. *in Leum hi.* §. *eam transactionem. ff. de transact.* Tiraq. *dicto loco vit. gloss.* 8. *n.* 91. *ad finem.* Pinell. *in l.* 1. *part.* 3. *num.* 32. *C. de bonis maternis.*

Nec valet dicere quòd non constet fuisse minus legitima relictum Vitali, cùm de statu hæreditatis Lauiniæ non appareat ex iuribus pro Vitali productis, nec etiam ex Hieronymi confessione; dictum enim fuit satis hæc fuisse probata, & per consequens, cùm nulla remaneat difficultas circa iustitiam, & validitatem laudi, sicut ad eius confirmationem bene processit A. C. ita pariter dictum fuit, sententiam illius esse confirmandam, &c. 6

R. P. D. VEROSPIO.

Romana pecuniaria. Lunæ 1. Iulij 1613.

ARGVMENTVM.

Mercator acceptans literas facit se debitorem illius, ad cuius fauorem literæ sunt scriptæ. Fallit hæc conclusio, vt in hac decisione.

SVMMARIVM.

Debita soluens anteriori creditori, est liberatus, num. 2.

Litteras cambij mercator acceptans facit se debitorem illius, ad cuius fauorem sunt litteræ scriptæ. declara vt n. 4.

Debitor non potest soluere posteriori creditori sui crediteris cessionarij, quando anterior creditor suam alteriorem cessionem intimauit, num. 5.

Delegatio habet vim solutionis. declara vt num. 6.

DECISIO CXXXIV.

Pompilius de Cuppis vti conductor D. Ducis Alexandri Sfortiæ, cùm illi quolibet anno soluere teneretur in duabus vicibus, nimirum in mensibus Martij, & Septembris certam pecuniæ quantitatem, anno præterito ad instantiam & mandatum dicti Ducis promisit Christophoro Scotto ad bonum computum soluere scut. 3000. quæ debebat in proximo mense Septembri. Verum hoc postea non valuit adimplere, sed vigore mandati A. C. dictum debitum, adueniente die, soluit Ruberto primo, cui priùs d. Dux illud cesserat. Hac solutione non obstante, Christophorus in vim promissionis sibi factæ pro eadē summa egit contra Pompilium, & obtinuit ab A. C. mandatū, à quo interposita Pompilij appellatione, causam introduxit in Rota, & stante commissione mihi directa cum clausula, *si quid exequendum*, cùm dubitassem, an dicto mandato danda esset exequutio, Domini negatiuè responderunt. 1

Nam licèt Pompilius pro dicta summa debita in mense Septembri ad fauorem Scotti se obligauerit, quia tamen illam adueniente die soluit Ruberto Primo, qui anteriorem habebat cessionem à D. Duce; ipse Pompilius fuit liberatus. §. 1. *Institut. quibus mod. tollitur obligat. reg. bona fides. de reg. iur. in* 6. Cùm præsertim illius promissio non fuerit simplex, & absoluta, sed restricta ad pecunias debitas in mense Semptembri, iuxta Ducis mandatum, qui illas tantùm Scotto voluit obligari, vt fuit in terminis similis promissionis decisum in causa Romana executionis schedulæ 21. Maij 1586. coram Bubalo; vnde cum postea superue- 2

nerit

nerit dictus Rubertus habens cessionem anteriorem, eámque intimauerit Pompilio, cum inhibitione, ne alteri solueret, benè dicitur Pompilius Ruberto soluisse, tanto magis accedente iudicis mandato. *l. Paula Callimacho. §. fin ff. de leg.* 3. Afflict. *decis.* 150. *n.* 19. *&* 20. Surd. *cons.* 46. *num.* 6.

3 Non obstat, quòd Pompilius cessionem, & inhibitionem prædictam Scotto non intimauerit, quia cùm non appareat, Scottum aliquam causam habuisse Rubertum anteriorem cessionarium excludendi, hæc intimationis omissio non est habenda in consideratione. Alex. *in l. non solum. §. morte n.* 47. *ff. de nou. oper. nunciat.* Achill. *decis.* 1. *num.* 2. *&* 3. *de concess. prebend.* & fuit dictum in causa Romana pecuniaria 6. Aprilis 1601. coram Reuerendissimo Domino meo Decano. Quia immò cùm Dux Ruberto suo creditori cesserit terminum de quo agitur, in illius præiudicium postea non voluit eundem Scotto cedere, ex alleg. per Surd. *cons.* 22. *n.* 28. *vers. non etiam aduersatur.*

4 Non obstant decisiones in causa Romana litterarum cambij 11. Nouembris 1582. coram Illustr. Arigonio, & in Romana cambij 3. Martij 1595. coram Giptio, in quibus dicitur acceptantem, litteras constituere se debitorem illius, ad cuius fauorem sunt litteræ scriptæ, & acceptatæ; quia Scottus non præsentauit Pompilio mandatum, sed illud fuit per Ducem ipsi directum, & ad eiusdem Ducis instantiam à Pompilio subscriptum, & acceptatum; vnde non applicantur quæ in allegatis decisionibus afferuntur de acceptatione litterarum cambij, mediante illarum præsentatione ab eo facta, in cuius fauorem sunt litteræ scriptæ, quo casu inter acceptantem, & præsentantem dicitur obligatio contracta, ita vt solutio denegari non possit, vt etiam in terminis allegatarum decisionum fuit resolutum in Romana litterarum cambij 19. Aprilis 1611. coram Illustrissimo Lancellotto: secus autem est in casu nostro, ex supradictis.

5 Præterea solent acceptationes litterarum cambij de soluenda pecuniarum quantitate in eis contenta fieri simpliciter; verùm hîc prouisio fuit restricta ad solutionem tantùm illius, quod de mense Septembris debebatur, & stante eiusdem termini cessione per Ducem priùs alteri facta, non potuit ex sua promissione Pompilius conueniri, ne hoc modo bis idem debitum soluere cogeretur, cùm in præiudicium anterioris cessionarij, qui cessionem intimauit, posteriori soluere non potuisset. *l. debitorem pactionibus. C. de pactis*, cum aliis alleg. per Surd. *cons.* 22. *num.* 28. *& seq.*

6 Non obstat præterea delegatio, quæ vim habet solutionis. Nam hîc requisita non interuenerunt ad inducendam delegationem. Non enim Dux in solutum dedit Scotto Pompilij creditum, sed fuit simplex mandatum ad exigendum, quo casu non dicitur inducta delegatio. Surd. *decis.* 13. *num.* 10. *per totam.* Vlteriùs delegatio facta non fuit, ex quo Pompilius mediante stipulatione Scotto soluere non promisit, cùm illo absente mandatum acceptauerit. *l.* 1. *C. de nouat.* & fuit dictum in causa Bononien. pecuniaria 13. Ianuarij 1581. coram bo. me. Cardinali Lancellotto.

R. P. D. DVNOZETTO.

Militen. Baliuatus. Lunæ 27. Nouembr. 1613.

ARGVMENTVM.

Remissoria non conceditur sine fumo, quando causa est beneficialis. Item nec conceditur quando articuli sunt irreleuantes, vel contra id, quod constat ex scriptura.

SVMMARIVM.

Remissoria non conceditur quando articuli non sunt releuantes, num. 1.

Remissoria non conceditur ad probandum ea, de quibus per scripturam constare debet, ibid.

Remissoria denegatur quando de contrario constat per scripturas, num. 3.

Vna, & eadem persona eodem tempore non potest repræsentare duas personas incompatibiles, num. 6.

Copula &, quandoque resoluitur in disiunctiuam, num. 6.

Instrumenti conclusio attendenda est, & non tractatus, n. 7.

Verba, & præcipuè, implicant casum magis dubitabilem, num. 8.

Remissoria non datur quando causa est beneficialis sine fumo, num. 10.

Commenda ordinis Hierosolymitani sunt beneficia amouibilia, ibid.

DECISIO CXXXV.

Orta lite super electione Baliuatus de Manoasia 1 Ordinis sancti Hierosolymitani inter D. Guilelmum de Vaccheras, & D. Herculem de Vintimilia Equites & Commendatores eiusdem antianitatis, seu, vt vulgò dicitur, traiectus, asserente dicto D. Guilelmo se vigore concordiæ sacra iurisiurandi religione vallatæ, nec non sacræ Sedis Apostolicæ, & Illustr. & R. D. Magni Magistri auctoritate confirmatæ esse præferendû. Hoc non obstante dictus D. Hercules in Venerabilis linguę prouinciæ Cōcilio petiit, & obtinuit electionem, & postmodum confirmationem à dicto D. Magno Magistro & Concilio, vnà cum collatione atque possessione. A qua electione pro parte dicti Guilelmi f[illegible] appellatum, causáque in signatura gratiæ S[illegible] D. N. mihi commissa: pro parte dicti D. Hercul[illegible] tunt exhibiri articuli, quibus probare nitebat[illegible] concordiam non potuisse obstare suæ elec[illegible] de iuxta ordinem Rotæ dubitaui, vtrùm d[illegible] [illegible]soria, nec ne. Quo dubio proposito DD. fine [illegible] difficultate denegandam esse remissoriam resp[illegible]derunt.

Præcipuum, & maximum fundamentum decisionis 2 illud est, quòd omnes articuli dati pro parte D. Herculis visi sunt irreuelantes, & non percutiunt vires concordiæ, ant continent materias in constitutionibus religionis registratas & decisas. Vnde frustrà petitur remissoria ad probanda ea, de quibus per scripturas constare debet. Felin. *in c.* 1. *n* 4. *de appell.* Rot. *decis.* 6. *&* 46. *de testib. in antiq.* cū multis aliis adductis in vna Tuden. beneficij de Rosal 9. Iunij 1598. coram Corduba.

Quo ad sextum articulum, in quo informantes pro 3 parte dicti Herculis vim faciunt, cùm in eo prætendant probare dictum D. Herculem cessisse antianitatem super dignitatibus, & in specie super Baliuatu dicto D. Gulielmo, sed noluisse cessionem huiusmodi sortiri effectum, nisi postquam dictus Hercules Magni Commendatoris officium obtinuisset, & nō priùs, nec hunc articulum esse admittendum Domini censerunt duplici ratione. Aut enim contendit D. Hercules probare hunc casum non esse comprehensum in concordia, & tunc ad testes frustrà recurritur, quia non datur remissoria ad probandum contenta in scripturis publicis, ex supradictis. Spectandus est enim solummodo tenor cōcordiæ, super quo eadere debet disputatio. Aut prætendit probare per testes tenorem diuersum ab ipsa cōcordia, & hoc etiam casu denegatur remissoria quando de contrario constat per scripturas. Ægid. *decis.* 9. Put. *decis.* 331. *&* 339. *lib.* 2. Card. Seraph. *decis.* 1460. & fuit decisum in vna Carthaginen. fructuum 2. Maij 1611. coram Illustrissimo D. Cardinali Lancellotto.

Visum

4 Visum enim fuit verba illa concordiæ esse clara, & nulla indigere interpretatione, cùm appareat ex his D. Gulielmum qui eodem antianitatis iure gaudebat, cessisse ius & antianitatem suam dicti D. Herculis, qui vice versa in casum vacationis aliarum dignitatum, & in specie dicti Baliuatus, sacramento se adstrinxit in concursu dicti D. Guilelmi ad dictas dignitates se promoueri non petiturum, qua conuentione & promissione iurata stante, non poterat ipse petere, multóque minus obtinere electionem ad dictum Baliuatum.

5 Non obstat quod dicitur dictum articulum non directè oppugnare tenorem concordiæ, sed cùm verba sint dubia ac perplexa, ad ea interpretanda non denegari probationes per testes, quæ perplexitas inducitur ex illis verbis, dum dictus Dominus Guilelmus cedit antianitatem ad Magnam Commendam & locumtenentiam, cum clausula copulatiua, itaut non videatur sufficere dictum D. Herculem fuisse locumtenentem, nisi etiam ascenderit ad Magni Commendatoris dignitatem, prout fusius per informantes pro D. Hercule. Responsum enim fuit ex his verbis nullam perplexitatem induci posse ad introducendum sensum dubitatiuum, vt magis intelligi debeat de persona Commendatoris, quàm de persona locumtenentis, cùm verba non possint restringi ad eum tantùm, qui ascenderet ad prædictam Magni Commendatoris dignitatem, quinimmò separatim considerata fuit dignitas ipsa, & separatim locumtenentia, & consideratus casus quòd vnus posset esse Magnus Commendator, & alius locumtenens.

6 Dictio *siquidem*, & posita inter Magnum Commendatorem, cùm non possit copulare in eadem persona, quia idem eodem tempore non potest esse Magnus Commendator & locumtenens, resoluitur quòd ad quemlibet ex his cum quibus contrahitur in disiunctiuam, quasi dictum fuisset *vel*, vt *in auth. vt fratrum filij, circa med.* Alberic. *in l. cum quidam C. de verborum signific.* Ioan. Andr. *in cap. si qui. de election. in 6.* Nec est nouum in iure, vt dictio, *&*, quæ componitur inter ea quæ insimul stare non possunt in eodem subiecto, vim habeat disiunctiuæ, vt in specie *l. final. §. 1. C. de codicill. & in l. si Titio. ff. de vsufruct.* quam interpretationem suadent verba sequentia concordiæ, in qua partes semper disiunctiuè, & alternatiuè locutæ sunt de locumtenentia, & sic intrat regula, in alternatiuis sufficere partem vnam verificari, vt sit dispositioni locus. *l. si heredi plures. ff. de condit. instit. l. generaliter.* vbi Dec. *num. 2. C. eod. l. si ita stipulatus fuerit. ff. de verbor. obligat.*

7 Nec potest interpretatio suppleri ex prætenso articulato tractatu, quia conclusio ipsa spectanda est, non autem tractatur in instrumento. Bald. *in cap. final. col. final. de iuram. calumn. & in cap. 1. circa med. de probib. alien. feud.* Rip. *in l. 1. post princip. ff. ad Trebell.* cum infinitis allatis per Tiraquell. *in tract. conuent. in fin. n. 24.* si enim admitteretur probatio dicti tractatus, non esset declaratio, sed potiùs subuersio concordiæ, facta cum magna maturitate inter partes, confirmata à magno magistro, de Sede Apostolica, & registrata in Cancellaria.

8 Nec etiam visa sunt obstare illa verba, *& præcipuè ante illum qui erit Magnus Commendator*, quia cùm sæpius verba ex supradictis sint clara, & plura implicant casum magis dubitabilem, non autem includunt minus dubitabilem. *l. illud. C. ad l. Aquil.* gloss. *in l. quod si minor. § restitutio ff. de minor.*

9 Non obstat quòd officium locumtenentis non sit dignitas certa, vt fuit articulatum, sed medium, seu ascensus ad dignitates, per quod officium, non est verisimile quòd quis voluerit renunciare suę antianitati. Si enim hodie deregeretur læsio conuentionis factæ, hoc non sufficit in euentualibus, potuit enim non solùm in vno anno, sed etiam in vno die euenire talis casus, vt simul quis & locumtenens & Maior Commendator efficeretur, propter cessionem concursus Domini Guilielmi; ideo D. Hercules debet patienter tolerare accidens contrarium, in cessionibus enim quæ pendent ab euentu futuro non sunt metienda pacta a felici euentu.

Secundò denegarunt Domini remissoriam, quia causa est beneficialis, nec solet ex stylo Rotæ concedi sine fumo. Put. *decis. 366. num. 7. lib. 1.* qui non datur pro parte D. Herculis, sufficit enim vt petatur beneficium sine per viam electionis, siue alia via, vt intret *Clem. dispendiosam, de iudic.* & ibi gloss. & Doct. Achill. *decis. 6. de dilat.* Nec dici potest causam non esse beneficialem, quia Commendæ & Præceptoriæ dicti ordinis sunt beneficia amobilia ad nutum, quia manualia & regularia sub *eadem Clem. dispendiosam*, comprehenduntur, vt ibi gloss. & Imol. *num. 3.* prout non placuit quod dicitur, non agi de titulo beneficij, cum non agatur de concordia, nisi ad effectum petendæ dignitatis vacantis. Vltra quòd pro parte D. Guilelmi opponitur D. Herculi exceptio periurij incursi ex eo quòd tribus diebus ante obtentam absolutionem à iuramento ad effectum agendi ipse Dominus Hercules petiit, & obtinuit electionem de dicto Baliuatu contra promissionem in concordia expressam, & iuramento vallatam, quæ exceptio omninò repelleret Herculem à limine iudicij. *can. paruuli*, vbi gloss. *in fin. 22. q. 5. e. sua nobis*, vbi Bald. *de iureiuran. l. si quis maior. C. de transactionib. cum similib.* 10

Et ita decisum vtraque parte acerrimè informante.

R. P. D. CAVALERIO.

Bononień. fideicommissi de Manzolis. Lunæ 16. Decembris 1613.

ARGVMENTVM.

Transactio dicitur exceptio litis finitæ, impeditque litis ingressum, & per receptionem eorum, quæ in transactione dari permittuntur, ratificata censetur.

SVMMARIVM.

Transactio dicitur exceptio litis finita, & impedit litis ingressum, num. 2.

Enunciatiua probat inter easdem partes, n. 3

Ratificatio transactionis inducitur ex receptione eorum, quæ in transactione dari permittuntur, n. 5.

Heres non potest impugnare factum defuncti, n. 4.

DECISIO CXXXVI.

Die 30. Martij 1612. fuit resolutum coram Reuerendissimo D. Archiepiscopo Bononień. dandâ esse immissionem Comiti Francisco & fratribus de Ranutiis super castro sancti Martini contra DD. de Manzolis post discessum Reuerendissimi D. mei. Cùm causam mihi fuisset commissa, dubitatum fuit, an esset recedendum à decisis; & causa pluries proposita in Rota, propter varias difficultates non potuit capi resolutio, sed dictum fuit quòd informaretur strictè super transactione. 1

Tandem die 16. Decembris Domini resoluerunt 2

Comitibus de Ranutiis obstate transactionem quoad portiones Hieronymi & Georgij: de reliquis autem voluerunt quòd particulariter videretur. Nam quoad Hieronymum partem dictorum Comitũ de Ranutiis actorum, qui petunt immissionem, dicebatur portionem ipsius super dicto castro fuisse in dicta transactione concessam DD. de Menzolis durante illorum linea pro annua responsione duodecim parium caporum. Transactio autem dicitur exceptio litis finitæ, & impedit litis ingressum. *l. fratris*, vbi Doctor. *C. de transactionib.* Roland. *consil.* 28. *num.* 14. *& seq.* vbi latè *lib.* 4. cum aliis congestis in Massaneñ. Baroniæ 8. Februarij 1606. coram Reuerendissimo Bononieñ. Huiusmodi autem transactio non solùm afficit ipsos transigentes, verùm etiam ipsorum hæredes, maximè nominatos in transactione, vt dicitur in dicta Massaneñ.

3 Nec videtur posse controuerti quòd ipsi essent hæredes partis, quia id euidenter apparebat ex ipsorum confessione in instrumento ratificationis cuiusdam concordiæ, & diuisionis inter ipsos Ranutios & Manzolos, quæ enunciatiua benè probat inter ipsas partes. Bart. *in l. gerit, num.* 14. *ff. de acquiren. hæredit.* & fuit dictum in Montis Falisci pecuniaria 16. Decembris 1611. coram bo. me. Penia.

4 Accedebat pro adminiculo depositio vnius testis per Ranutios inducti, qualiter ipsi possidebant bona hæreditaria Hieronymi ipsorum patris, vnde non poterant impugnare factum defuncti. *l. cùm a matre. C. de rei vendicat.*

5 Sed videbatur cessare omnis difficultas, quia resultabat expressa ipsorum ratificatio ex receptione caporum, iuxta terminos transactionis, vt apparebat ex quitantiis productis. Bellon. *consil.* 15. *num.* 11. Surd. *consil.* 28. *n.* 21. cum allegatis, &c.

R. P. D. BVRATTO.

Romana laudi. Lunæ 13. Ianuarij 1614.

ARGVMENTVM.

De laudo conditionali, quòd ipso iure sit nullum non purificatis conditionibus, quid in laudo operetur potestas arbitris data procedendi, nulla pœna iudicialiter seruata de iure, & de facto, & sine scriptis. Quando & quantum arbitrorum assertioni credendum sit, est decisio magistralis, & singularis.

SVMMARIVM.

Arbitrorum laudum conditionale latum non purificatis conditionibus est ipso iure nullum, n. 1. & 7.

Laudi arbitrorum clausula, quòd procedere possint nulla tela iudiciaria seruata de iure, & de facto, numquid operentur, vt dicti arbitri possint procedere sine scriptis, num. 2. & seqq.

Arbitrorum assertioni quando credendum sit, ibid. & seqq. vbi præsertim num. 3. quòd creditur in causis leuibus, & modici præiudicij, secus in causis magni præiudicij, & grauibus, & num. 4. vbi quòd non creditur quando arbitri assertio esset fundamentum suæ vtilitatis. & idem, num. 7. & seqq.

Opiniones Doctorum vbi sunt contrariæ, attenditur opinio eorum qui distinguunt, num. 3.

Præsidi dicenti se delegare causas meri. & mixti imperij, & in ea causa, an, & quando credatur, num. 6.

Præsupposito cessante, cessat etiam dispositio loquens cum præsuppos.o, num. 7.

Exceptionibus à statuto prohibitis contra sententiam, non censetur prohibita exceptio incompetentiæ iudicij, ibid.

Laudum arbitrorum nullum in parte, est nullum in totum, num. 15.

Arbitri debent decidere omnia contenta in compromisso, & nihil indecisum relinquere, n. 16. & 18.

Arbiter, seu iudex, qui tenetur decidere cum voto consultoris, tenetur illud requirere, sed non sequi, n. 17.

Laudum arbitrorum est quid indiuiduum, ideò debet prorogari ab omnibus compromissarijs, n. 18.

Clausula omni meliori modo, *licèt faciat sustineri actum etiam alio modo quàm expresso, non tamen operatur, vt quis se pro altero obligetur, n. 19.*

Prorogatio alicuius actus censetur facta cum eisdem qualitatibus, & conditionibus contentis in primo actu, declara vt num. 20.

DECISIO CXXXVII.

APprobarunt Domini resolutionem factam 28. Iunij præteriti, laudum à nullitatibus defendi non posse, existimantes, Primò ex defectu potestatis ob non seruatam formam compromissi, vt arbiter non posset ad aliquam declarationem deuenire, nisi priùs solidatis omnibus computis, & factis omnibus bilanciis, & illis consignatis, & ideo laudum conditionibus priùs non purificatis est ipso iure nullum. Innoc. *in cap. fin.* quem ibi omnes sequuntur, teste Felin. *num.* 23. *vers.* 3. *aduerte, de præsumpt.* gloss. magna *in Clem.* 1. vbi Anchar. Card. & Imol. *de offic. deleg.* quos Felin. *vbi suprà*, Socin. *consil.* 49. *num.* 10. *vers.* 3. *confirmatur. lib.* 3. Ruin. *consil.* 68. *num.* 5. *in princ.* Paris. *cons.* 25. *à num.* 5. *ad* 9. *in* 4. Put. *decis.* 319. *in fin. lib.* 1. *secundum vltimam impressionem.* 1

Nec prædictorum implementum ex arbitri assertione probatur, quamuis ex compromisso procedere posset, nulla tela iudiciaria seruata, de iure, & de facto. Quia vltra quòd posset controuerti, an istæ clausulæ æquipolleant clausulæ sine scriptis, in qua loquitur Bart. *in auth. nisi breuiores. in fin. C. de sententiis ex breuiculo recitandis.* Domini prætermiserunt discussionem opinionis Bart. quam sequuntur cumulati per informantes, pro Dominis de Donis, contra quam tenent Ang. & alij *in decis. allegat.* inter quos Imol. de veriori, Fel. opinionem Bart. communiter reprobatam, Paris. hanc veram & ab omnibus approbatam testantur Barbat. *in cap. ex litteris. num.* 22. *de probat.* dicens se malè aliàs pro Bart. consuluisse, addentes ad Dec. *in cap. quoniam contra. num.* 29. *littera B. de probat.* Ruin. *consil.* 68. *num.* 14. *lib.* 1. dicens communem, & contrariam Bart. non veram, & communiter reprobatam, sed firmarunt illam in præsenti casu non procedere ex pluribus. 2

Primò, quia habet locum tantùm in leuibus causis & modici præiudicij, non autem in causa graui, & magni ponderis. Butr. *consil.* 24. *sub num.* 8. quem Socin. sen. *consil.* 46. *n.* 47. *lib.* 4. Lauden. *in tract. notularum, seu retractationum opinionum Bart.* quæ non seruantur in practica, quem refert & sequitur Curt. sen. *in reper. l. admonendi. num.* 338. dicens sæpe consuluisse. *ff. de iur. iur.* Aret. & Felin. *in decis. allegati*, & videtur sequi Aret. *consil.* 163. *num.* 5. *vers. non obstant notata.* Quæ distinctio concilians opiniones est amplectenda, *gloss. fin. in fin. & cap. scientes, de censibus*, maximè cùm magnam sapiat æquitatem, ne in arduis, grauibus, & formalibus nimis potestas arbitri relaxetur, & inueniatur cautela tollendæ reductionis ad arbitrium boni viri, etiam post laudi paritionem nunquam à Doctoribus reperta. 3

Secundò, quia non procedit in assertione circa 4
concer

concernentia iustitiam, vel iniustitiam laudi. Butr. *in cap. Quintauallis, num. 43. de iur. iur.* Abb. *d. cap. quoniam contra, num. 3. vers. & vide*, ibique Aret. *num. 19.* Felin. *num. 3. vers. vno casu*, Beto *num. 34* Franc.Curt. *in 2. petit. d. legis admonendi, num. 338.* Aym. *consil. 165. num. 4* Prout esset ista cùm ex solidatione computorum resultet augmentum, vel diminutio crediti, & debiti vtriusque partis respectiuè, & illa omissa non posset arbiter bene cognoscere, quis esset creditor, vel debitor, & in qua summa, & ita multo minus aliquam declarationem desuper facere.

5 Tertiò, quia opinio Bart. non applicatur, quando arbitri assertio est circa fundamentum suæ auctoritatis, & formam præscriptam, sine qua laudare non poterat, cùm nunquam credatur iudici in iis, à quibus prouenit iurisdictio, ex allegatis in decisione.

6 Quibus non obstat Ruin. *consil. 55. num. 38. & cons. 50. in fin. lib. 1.* volens credi Præsidi dicenti se delegare causas meri, & mixti imperij, ex aliqua iusta causa, sine qua non posset, cum aliis citatis. Data enim illa opinione pro vera, quæ multos habet contradictores, procedit in iudicibus ordinariis, de quorum iurisdictione cùm constet, præsumi volunt pro qualitate; at secus in delegato, vel arbitro, quorum iurisdictio pendet ab alterius concessione. Butr. *in cap. cum in iure, num. 13.* vbi Henricus Boich. *vers. si quæris de delegato. de offic. deleg.* Gabr. *consil. 40. num. 16. & 17. lib. 1.* Menoch. *de arbitrariis lib. 1. quæst. 76. num. 8. vers. hic intellectus, & num. 14. & 15.*

7 Et Bart. vult stari arbitro circa processum & gesta coram eo, supponendo illum esse arbitrum: at hic negatur suppositum, & sic asserentem fuisse arbitrū, de quo priùs constare debet, ex *l. non erit. §. dato, iuncta gloss. in verb. dato. ff. de iur. iur.* Ioan. de Monte Sperelo, quem sequitur Socin. sen. *in auth. si quis in aliquo. C. de edendo. num. 12.* qui licèt loquatur, vbi non constat de compromisso, eius tamen ratio concludit, etiam quando constat de conditionali. Alexand. *consil. 124. num. 9. vers. 3. ratione, & 10. lib. 2.* vbi, quòd si arbiter sit electus sub conditione, debet de illius purificatione constare ante laudum, quod aliàs tanquam latum à carente auctoritate arbitrandi, non valet, nec statur in hoc verbis narratiuis laudi, quod confirmat *consil. 48. numer. 121. vers. vlt. principaliter. lib. 7.* sequitur Natt. *consil. 167. sub num. 10.* Ruin. *consil 68. n. 4. & 16. vers. sed prædicta*, vbi relato dicto Bart. *num. 14.* inquit non procedere, nisi in assertione, per quam non acquiritur iurisdictio, quia priùs aderat, & de illa constabat, secus conditione non verificata, quia non antè acquirit potestatem. Aret. *d. consil. 163. sub num. 5. à vers. non obstat, ad num. 6.* Hinc statutum tollens exceptiones contra sententiam non excludit illam, qua negatur esse latam à iudice competenti, & sic esse sententiam Bart. *in l. diuus. num. 1. vers. certè sic. ff. de test. milit.* Abb. *in cap. item cùm quis, num. 6. de restit. spol.* & idem dicitur de statuto tollente exceptiones instrumenti. Bart. *vbi supra, & in l. 1. § & parui, num. 3. vers. ego in ista materia. ff. quod vi aut clam.* Butr. *in d. cap. item cùm quis. num. 16. vers. si statutum licet*, vbi Abb. alleg. & Berous, qui de communi, *num. 17.* Felin. *in cap. ex parte il 2. numer. 6. vers. 2. fallit*: & ibi Dec. *num. 39. in 2. limit. de offic. deleg.* & in statuto prohibente dici de nullitate laudi, fuit dictum in præcedenti decisione.

8 Quartò, opinio Bart. non potest procedere in iis, quæ probari non possunt, nisi per scripturam, in quibus arbitro credi non potest, gloss. *in l. ne in arbitris. in verb. iudice*, & Addentes ad illam *in verb. sermones. C. de receptis arbitris.* vbi Bart. *num. 6. vers. aut postquam. & vers. solum*, Bald. *num 10.* Salic. *num 2. in fin & 3.* Vnde Bart. & sequaces mouentur vnica ratione datæ facultatis procedendi sine scriptis, ex qua videntur partes voluisse stari eius attestationi. Hic autem respectu confectionis bilanciorum, & solidationis computorum arbitro consignandorum, nedum partes non dederunt facultatem arbitro illa conficiendi, & sine scriptura, sed expresse voluerunt illa in scriptis redigi, dum conuenerunt ea omnia fieri, & arbitro consignari, cum clausulis abnegantibus potentiam aliter declarandi, & ideo hoc casu procedit doctrina Castr. *in l. contractus. C. de fide instrumentorum*, scripturam dici de substantia, vt per Pur. *decis. 43. lib. 3 iuxta modernam impressionem*, prout etiam est impossibile, bilancia fieri sine scriptura, vt ad sensum patet, & deponunt testes pro Donis examinati.

Quintò, Bart. & alij dicentes arbitro procedenti 9 sine scriptis credi, loquuntur de gestis coram se: hic autem computa & bilancia non fuerunt facta, neque erant facienda coram eo, sed illi facta inter partes consignanda, & insuper arbiter non attestatur de consignatione illorum facta per partes, vel Pyrrhum.

Minus prædicta probantur ex testibus nouiter examinatis, ex illis enim contraria potiùs resultat probatio respectu solidationis, dum secundus iuxt. 22. dicit nescire computa fuisse solidata, tertius iuxt. idem dicit nescire, & quòd si fuissent solidata, id appareret in libris, quartus iuxt. idem dicit computa in eius domo fuisse calculata, non solidita in summario Pyrrhi, *num. 5.* cùm tamen Doni in articulis cum iuramento productis, inter alios, à quibus ponunt fuisse solidata computa, nominauerint Fabtorum tertium, & Ciaium quartum testes in eodem summario, *num. 17.* id expressè negantes. Quod etiam colligitur, quia constat non fuisse exhibitos omnes libros rationis sæpiùs à Pyrrho ante laudum petitos, & dum illorum exhibitio denegabatur, illam obtineri ab arbitro non potuisse, sed responsum per verbum *petyt*, vt in summ. eiusdem, *num. 6.* iuncta maximè interpellatione Pyrrhi in termino prolationis laudi ad exhibendum libros rationis aliàs petitos ad effectum conficiendi computa, & bilancia, in eodem summ. *num. 8.* & intimatione facta eadem die pro DD. de Donis, qualiter consignarunt arbitro bilancia negotiorum, quorum libri commodè haberi non possunt: in eodem summario, *n. 15.* 10

Respectu confectionis bilanciorum, quia primi 11 duo nihil deponunt, tertius de bilanciis duorum negotiorum tantùm, quartus de variis, & sic non excludunt defectum formæ, & conditionis, cùm essent facienda omnia bilancia omnium rationum, vltra quòd quartus esset vnicus, & singularis, cúmque deponat fuisse facta sine interuentu, vel approbatione partis, appareret fuisse nulliter confecta, ex allegatis in alia decis.

Neque ad ostendendam solidationem factam cum 12 Pyrrho facit vltima notula quarundam partitaram pro Donis producta, quia nulla apparet in ea computorum solidatio, immo excluditur, dum manu Ciaij plures partitæ reseruantur aptandæ, & insuper adnotatur quòd expectentur quidam libri, & quòd arbiter debeat omittere declarationem super differentia vnius partitæ, quod in sequentem quoque nullitatem influeret.

Nec pro bilanciis deseruire potest liber spolij, quia 13 partes noluerunt illi stare, nedum ex eo quòd licèt liber iste adesset tempore compromissi, conuenerunt, quòd fierent bilancia, sed etiam quia ita protestatus fuit Procurator illorum de Donis in illius exhibitione coram arbitro facta, vt in eius extractu *fol. 65.* & summa ratione, quia in eo plures partitæ debebant aptari, & meliori calculo solidari, vt adnotatum fuit in

partiris, de quibus in norula Pyrrhi, & quia deficiebant partitæ rationis ab anno 1608. vſque ad annum 1611.

14 Minus compendium computorum exhibitum per arbitrum vnà cum laudo continens, vt prætenditur, bilancia cuiuſſiber rationis. Quia omiſſo quòd non fuiſſent confecta cum interuentu, vel approbatione Pyrrhi, nulla erat data facultas arbitro in faciendis bilanciis, ſed tantùm in facienda declaratione, ſeu, vt dicitur, Staglio, poſtquam illa eſſent facta, & eidem conſignata. Et ex dicto compendio apparet bilancia malè fuiſſe confecta, conſtat enim non fuiſſe habitam rationem ſcutorum 1012. auri, & ſcutorum 1427. monetæ ante laudum exactorum per bancum eorundem de Donis adnotatorum ſuper libris rationis nouæ ſignatis litera M. in qua non eſt particeps Albericus, vt ex partiris extractis coram A.C. & ex quitantia D. Octauij reſpectu ſcutorum 1012. auri pro reſiduo, & reſpectu ſcutorum 549. ba. 50. monetæ per inſtrumentum ſub die 21. Auguſti 1612. Vnde cùm Doni dictas partitas ad rationem in qua aderat Albericus, ſpectantes, deſcripſerint in alia ſuper libro M. erant etiam ſuper illo facienda bilancia, quæ fieri non dicuntur, niſi examinatis omnibus, & ſingulis rationibus, ex allegatis in deciſione, vel ſaltem illatum habenda ratio, & propterea A. C. relaxauit mandatum pro ſcutis 15. mill. Iuliorum, duodecim pro quolibet tantùm, & ſic detracta ex laudo hoc ſumma exacta.

15 Ex quo etiam reſultabat nullitas laudi tanquam exceſſiui, quòd, cùm ſumma eſſet ſub vnica verborum conceptione, erat nullum in totum. Bart. *conſil.* 159. *num.* 8 prout dicitur de ſententia Bart. *in l. fin.* per illum text. *in fin.* vbi Albericus, *num.* 16. Caſtr. *num.* 10 *ff. de iuriſd. omnium iudicum*, Put. *deciſ.* 315. *lib.* 1. *iuxt. nouiſſ. impreſſionem.*

16 Secundò, non fuit etiam ſeruata forma compromiſſi in eo, vt deberet omnia terminare, nec poſſet vnum decidere, aliud indeciſum relinquere, vt fecit reſeruando iura Donis recuperandi in alio iudicio ſummas contentas in partitis reuocatis, ſeu, vt dicitur, ſtornatis, quę reſeruatio viriabat totum laudum, ex deductis in deciſione, quæ reſeruatio eſt præiudicialis Pyrrho, & non Donis.

17 Neque obſtat conſenſus Alberici voto Domini Conſultoris eandem reſeruationem continenti, cum arbiter qui tenebatur decidere cum voto, teneretur illud requirere, ſed non ſequi. Card. poſt Innoc. *in cap. cùm olim. in ſum. in 2. oppoſitione, & in 7.* qui Abb. *n.* 2. Anania, *num.* 17. Anchar. *num.* 1. *&* 4. *verſ.* 7. *nota*, Bellamer. *num.* 2. *&* 17. Imol. *num.* 7. *&* 8. *de arbitr.* Cagnol. *malè in contrarium citatus in l. conſilij num.* 11. *ff. de reg. iur.* Vnde bene intrat concluſio in deciſione firmata quòd ex conſenſu præſtito voto non inferebatur ad conſenſum laudo contra formam compromiſſi, neque expreſsè, neque neceſſariò ex actu illo notatam.

18 Tertiò, ex defectu compromiſſi, tam reſpectu Nicolai, quàm Ricaſoli, cùm neuter illorum illud prorogauerit, itaut ratione indiuiduitatis laudum nec reſpectu Octauij, & Alberici ſuſtineatur. Indiuiduitas autem eſt patens, præcipuè ex partium intentione, & conuentione in compromiſſo, etiam cum interuentu Ricaſoli, vnius ex principalibus compromittentibus adiecta, & ſic omnium reſpectu intelligenda, quòd arbitrator non poſſet niſi ſuper omnibus pronunciare, & deberet omnes differentias, & prætenſiones dirimere, ex *l. Pedius. §. in ſeruum. ff. de recept. arbitr.* vbi Alberic. *verſ. quædam indiuidua*, cum aliis in deciſ. allegatis, & latè explicat Alciat. *in l. 1. §. ſed ſi mihi Pamphilum. numer.* 19. vbi ampliat etiam ex voluntate vnius ex partibus, & ſufficere indiuiduitatem reſpectu intentionis agentium, licèt in veritate non ſit, *& numer.* 20. vbi in laudo.

19 Nec obſtat reſpectu Nicolai prorogatio illius etiam nomine facta per D. Octauium; quia vel in ea non eſt repetita promiſſio de rato virtute clauſulę, *& omni meliori modo*, vt videtur, quia licèt faciat ſuſtineri actum, etiamſi alio modo quam expreſſum ſit, valere poſſet, ad Acbil. *deciſ. vnica, de verb. ſignif.* Verall. *deciſ.* 124. *part.* 1. *cum allegatis.* nemo tamen dixerit operari obligationem pro alio, quæ poterat eſſe damnoſa, & in qua ſit ſtrictiſſima interpretatio, ita vt in ea quod expreſſum non eſt, habeatur pro omiſſo. ad *l. quicquid adſtringendæ, in princ. ff. de verb. oblig.* cùm in requirentibus expreſſionem clauſula prædicta nihil operetur. Ruin. *conſil.* 6. *num.* 8. *lib.* 2. Alciat. *in l.* 1. *§. ſi quis ita, num.* 23. *limita iſtam. ff. de verb. oblig.* Cephal. *conſil.* 23. *num.* 120.

20 Vel ſi admittamus eſſe repetitam ex regula, prorogationem cenſeri factam cum eiſdem qualitatibus, & conditionibus quibus primus actus. ad *l. ſed & ſi manente. ff. de precario*, cum pluribus per Gabr. *de dilat. concluſ.* 2. *num.* 4. & in prorogatione compromiſſi, *l. Labeo ait, la* 2. *§. hac autem. ff. de recept. arbit.* Blancus *de compromiſſ. quæſt.* 7. *num.* 53. vt contendunt informantes pro Donis; neceſſe eſt etiam eadem ratione fateri repetitam fuiſſe promiſſionem de faciendo illum ratificare, etiam cum inſertione inſtrumenti, & de exhibendo inſtrumentum ratificationis intra menſem, cum promiſſione præciſæ obſeruantiæ in eodem compromiſſo contentæ. quæ non fuerunt adimpleta ex epiſtola Nicolai 10. Nouembris 1612. cùm non ſit per inſtrumentum, iuxta conuentionem, exhibita, nedum intra menſem, ſed nec ante laudum, & non probetur fuiſſe ſcriptam tempore datæ appoſitæ, vt in ſcriptura priuata requiritur.

21 Minus facit prorogatio Alberici facta, ſtante prorogatione D. Octauij nomine etiam Nicolai. quia ex ea non ſequitur illam approbatam fuiſſe pro ſufficiēti reſpectu Nicolai, & remiſſam promiſſionem de faciēdo ratificare Nicolaum, & exhibendo inſtrumentum ratificationis intra menſem, quæ in ipſamet prorogatione, ex regula ſuprà firmata, ineſſe, & repetita cenſebatur. Neque in facto ſubſiſtit, Albericum inſtetiſſe pro laudo, immo contradixit eius prolationi, vt dictum eſt.

22 Quo verò ad Ricaſolum nulla adeſt prorogatio, neque circa prorogationes compromiſſi adeſt aliqua arbitri aſſertio in laudo, vt pro Donis ſupponitur, quæ tamen non ſufficeret ex prædictis. Ex quo etiam ſequitur, arbitrum, qui reſpectu omnium laudauit, ignoraſſe à quibus prorogationes factæ eſſent, vel non, & ſic nulliter pronunciaſſe. Bald. & Blancus *in deciſ. alleg.* Socin. *in l. multum intereſt. col. penult. in fin. verſ. aliquando. & s. & verſ. aliquando, & 3. ff. de cond. & demon* Alex. *in l. ſed etſi, num.* 3. *verſ. non dicit. ff. de acquir. hæred.*

Ex quibus & aliis in deciſione & per informantes deductis ita Domini concluſere.

R. P. D. VEROSPIO.

Romana pretenſarum cenſurarum. Veneris 24. *Ianuarij* 1614.

ARGVMENTVM.

Paupertas nunquid ſit iuſta cauſa excuſandi debitorem à relaxatione cenſurarum, & quomodo probetur paupertas.

SVM

SVMMARIVM.

Debitor pauper excommunicari non debet. declara vt numero 1.

Paupertas probatur per testes deponentes de publica fama, & alias, ibid.

Testis consanguineus non probat pro consanguineo. declara vt num. 2.

Testes domestici melius probant factum domesticum, quàm non domestici, num. 3.

DECISIO CXXXVIII.

1 IOannes Baptista Fucciolus in pluribus societatibus officiorum se tanquam principalis, & in solidum obligauerat, & inter alias ad fauorem Tiburtij Vicentini pro summa scutorum ducentorum & quinquaginta, pro quibus à dicto Vicentino conuentus excepit de paupertate, & cùm fuissent nihilominus contra ipsum relaxatæ, necnon etiam affixæ litteræ declaratoriæ, stante paupertatis exceptione Ioannes Baptista prætendebat illas de iure non subsistere, vnde causa extra Rotam mihi commissa, in primis, & ante omnia dubitaui, an constaret de dicta paupertate; quam Dominis visum fuit satis apparere, cùm super illa testes hìc reperiantur formiter examinati, qui reddendo congruas rationes deponunt, Annibalem Ioannis Baptistæ patrem nihil in bonis reliquisse, nec aliquid per ipsum Ioannem Baptistam fuisse acquisitum, cùm illi per R.P.D. Fucciolum eius fratrem alimenta ex mera benignitate præstarentur. Deponunt insuper de publica voce, & fama, eundem Ioannem Baptistam semper ab omnibus habitum fuisse paopetem, quod sufficit ad probandam illius paupertatem. Caputaq. decis. 293. *part. 1. in manuscript.* & fuit dictum coram bo. me. Penia in vna Cathanien. Quartæ 15. Ianuarij 1607.

2 Non obstant, quæ contra dictos testes excipiuntur, videlicet primum, & quartum tanquam ipsius Ioannis Baptistæ consanguineos non probare, *cap. 2. & cap. accusatores 3. quæst. 5.* Hoc enim non procedit quando consanguineorum dicta cum reliquorum testium depositione conueniunt, prout in casu nostro. Roman. *consil. 486. in fine vers. licet fidei.* Præterea cùm isti deponant super qualitate, quæ verisimiliter magis ipsis, quàm aliis nota esse potuit, vtrique probant, *cap. consanguinei 4. quæst. 5.* vbi gloss. *in verbo præsentes*, & latè Gabr. *concl. 13 n. 15. eod. tit.*

3 Quòd autem dicitur alios duos testes esse famulos R.P.D. Fuccioli, & consequenter illorum dicta non releuare, vltra quòd hoc in facto non docetur; cùm tamen de prædicta qualitate domestici melius, quàm alij esse possint instructi, ipsi decentiùs ad illam probandam admittuntur. *cap. veniens ad Apostolicam, in fine. de testibus.* Felin. *in cap. in litteris, num. 6 eod. tit.* Gabr. *concl. 10. n. 34 eod tit.*

4 An autem sufficiat paopertas ad effectum de quo agitur, placuit Dominis vt particulariter videretur.

R. P. D. VEROSPIO.

Terracinen. liquidationis. Luna 3. Martij 1614.

ARGVMENTVM.

De liquidatione fructuum, & de testibus super liquidatione deponentibus multa notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Pretium, seu valor rei censetur liquidatus ex pluribus, licèt singula de per se non sufficerent, n. 3.

Fructuum liquidatio admittit regulam, Si non prosunt singula, multa iuuant, leniores quam probationes, & coniecturas, ibid.

Fructus quos reddit vno anno possessio, censetur etiam reddere annis præteritis, ibid. in fine.

Testium dicta non cauillanda, sed iuuanda sunt, n. 5.

Testium numerus supplet exceptiones, ibid.

Fructuum liquidatio fieri debet iuxta tempus facta concessionis, num. 6.

Valor, & pretium rei iustius colligitur ex subhastatione, ibid. in fine.

DECISIO CXXXIX.

1 SIxtus V. fel. record. de anno 1586. concessit Ascanio Finitio, necnon sociis ab eo nominandis vti bonificatoribus terras paludosas in agris Terracinæ, Setiæ, & Priuerni existentes, quæ per quinquennium antea fuissent inhabiles ad culturam, dummodo tamen illarum dominis id totum soluerent, quod tempore concessionis ex eisdem tertis capiebatur. In vim huius induIti, bonificatores ab Ascanio nominati duo prædia communitatis Terracinæ pro annua responsione scutorum 950. in perpetuum conduxerunt, alterum nuncupatum Carraræ, alterum Plani, quæ cùm per decenniũ retinuissent, cupientes à locatione vnius prædij, videlicet Plani recedere, & lite super hoc instituta coram bo. me. Cardinali Platto iudice deputato, sententiam fauorabilem reportarunt; hac tamen conditione, quòd ipsi de alia tenuta Carraræ id totum soluere tenerentur, quod iuxta liquidationem faciendam ex illa, tempore concessionis percipiebatur. Vnde facta per alium iudicem liquidatione, dictum pretium ad summam scutorum quadringentorum singulis annis ascendisse, fuit per bonificatores appellatum, & causa mihi commissa, dubitaui super iustitia, & validitate dictæ sententiæ, quam Domini validam, & iustam fuisse responderunt.

Et circa iustitiam, quando validitas controuerti 2 non poterat, satis dictum fuit eam apparere ex instrumento publico inter ipsos bonificatores, & Terracinæ communitatem inito, in quo dicta duo prædia pro scutis 950. locantur, & asseritur eadem tunc reperiri locata pro annua responsione scutorum mille & ducentorum, & cùm ex testibus pro communitate inductis probetur tenutam Carraræ tempore concessionis Paludum fuisse maioris reditus, & bonitatis, altera Plani sequitur per necesse illam excedere fructus liquidatos, & per consequens istam fuisse sententiam, immò potiùs bonificatoribus fauorabilẽ. Rationes autẽ per dictos testes assignantur, quia tenuta Plani non tota spectabat ad communitatem, cùm nonnullas particularium terras contineret, & vlteriùs esset in magna parte sterilis tanquam arenosa; tenuta verò Carraræ tota erat in dominio communitatis, & ob glandes, & pascua reddebatur fructuosa, tam in parte pratiua, nunquam aquis obnoxia, quàm in alia parte paludosa, quæ ad pastum animalium hyemali tempore locabatur, vt omnes concorditer deponunt, etiam qui fuerunt ad instantiam bonificatorum contra communitatem examinati.

Dantur præterea locationes vtrinsque tenutæ de 3 anno 1560. videlicet Carraræ pro scutis 400. & Plani pro summa scutorum 220. necnon aliæ locationes Carraræ de anno 1563. 64. 65. pro annuis scutis 440. dantur etiam plures partitæ redituum eiusdem tenutæ

tenutæ Carraræ . ex quibus apparet illam fuisse melioris qualitatis, altera Plani; hæc autem omnia simul iuncta probant optime dictam qualitatem ad vulgatam regulam, Quæ non prosunt singula, multa iuuant, de qua per gloss. *in l.2. verbo legitimu*, & ibi Bart. & alij. *ff. de excusat. tut.* Et tanto magis ista regula procedit in materia liquidationis fructuum, cùm in ea leuiores probationes, & coniecturæ sufficiant. Bald. *in l.1. n.22. vers. adde. C. de fruct. & lit. expens. & consil. 323. n.5. lib.2.* Corn. *consil. 301. in fine lib.3.* Alexandr. *in l. pretia rerum, num 9. ff. ad l. falcid.* Natta *consil. 510. per totum, & consil. 536. num.5.* Surd. *consil. 293. num. 31. & decis. 282. num. 26.* Achill. *decis. 127. alias 22. de rest. spoliat.* & satis esset probare quantum vna tenuta præteritis annis consueuerit reddere. Bald. *in dicta l.1. C. de fruct. & lit. expens.* Surd. *dicto consil. 293. num. 31. vers. vero.* Achill. *d. decis. 22. n.1. de rest. spoliat.*

4 Additur etiam si dictæ probationes non extarent, cùm tamen per publicum instrumentum inter partes initum constet de pretio simul vtriusque prædij de tempore concessionis, fructus vniuscuiusque illorum deberet æqualis reputari. *l. antiqui*, vbi gloss. *in verbo medietatem*, & Angel. *num.3. vers. nota mediam viam. ff. si pars hered. petat. l. sed si ex lege. §. adeò, in fine*, vbi gloss. *in verb. dimidiam vers. item nota. ff. de petit. hered.* Bart. *in l. si duo, in fine principij. vers. & sic mihi videtur. ff. vti possid.* Socin. *in l. diuortio, sub num.6. vers. vel dicamus. ff. solut. matr.* Abb. *in cap. licet num.37. vers. poterit enim. de prob.* Anchar. *consil. 210. per tot.* Crauet. *consil. 514. num. 16. & seq.* Et ita non solùm teneret sententia, sed esset bonificatoribus fauorabilis, cùm fructus Carraræ fuerint minus dimidia parte totius affictus liquidati.

5 Non obstant exceptiones contra testes communitatis oppositæ. nam vltra quòd non visæ fuerunt releuantes, illorum dicta non sunt cauillanda, sed iuuanda, vt inquit Alexandr. *consil. 5. num. 12. lib. 1.* Corn. *consil. 172. num. 17. lib. 2.* Dec. *consil. 100. n.2.* Roland. *consil. 33. num. 4. lib 2.* Vlteriùs tolluntur hæ exceptiones ex numero testium pro parte communitatis examinatorum. gloss. *in l.3. §.1. in verbo numerus. ff. de test.* Ias. *in auth si verò contigerit, num. 4. C. de indicijs.* Alex. *consil. 47. num. 2. vol. 2.* Dec. *consil. 163. col. penult.* Socin. *consil. 294. num. 2. vers. 2. propter, lib. 2.* latè Gabr. *de test. conclusio 6. in principio.*

6 Nec releuat, tenutam Plani de anno 1589. fuisse locatam pro pretio scutorum 800. & sic inferri, alteram tenutam Carraræ tempore concessionis, nimirum de anno 1586. non potuisse constituere summam liquidatam, cùm ambæ simul tunc temporis locatæ fuerint pro scutis 950. Nam respondetur inde non inferri ex tenuta Carraræ tempore concessionis percepta non fuisse scuta 400. & vltrà, cùm locatio anni 1589. non percutiat tempus concessionis, quod erat attendendum, ad *l. si voluntate, in fine. C. de rescind. vend.* Verall. *decis. 264. num. 9. vers. & debet. part. 1.* & fuit resolutum in Romana affictus 15. Nouembris 1602. coram Reuerendissimo Bononien. Præterea potuit tunc temporis Plani tenuta pro summa scutorum 800. locari propter felicitatem ceptæ bonificationis, quæ longiùs progressa non fuit, cùm eadem tenuta immediatè restituta communitati fuerit ab illa per viam subhastationis locata pro pretio scutorum 233. ex qua subhastatione verus valor arguitur. ad trad. per Angel. Aret. *in § si quis agem, sub num. 2. vers 4.* Ioannes de Platea *in § loco plus num 6. vers. addo. Inst. de act.* Alex. *in l. pretia rerum, num 8. ff. ad l. falcid.*

7 Pari modo respondetur ad obiectum, quòd hæc tenuta Carraræ de anno 1568. ob fluminis Bandini clausuram reddita fuerit deterior, & infructuosa. hoc enim non percutit tempus dictæ concessionis. Iura etiam pro bonificatoribus producta per necesse non inferunt ad istius particularis tenutæ deteriorationem, immò ex eodem publico instrumento è dictis Reuerendissimi Thesaurarij testibus, & aliis deductis apparet, illam tempore concessionis etiam postquam inclusa fuerat, in circundario conseruabatur, vt priùs fructuosa respectu pascuorum, & glandium, ad quem vsum pariter fuerat, de anno 1560. 64. & sequentibus locata, vt constat ex dictis publicis instrumentis. Et sic non obstat, illam fuisse positam in circumdario. Nam ex capitulis in Camera Apostolica firmatis apparet omnes terras in bonificatione comprehendi, quæ à quinque annis citra seri non potuissent, nec secari tanquam optima prata, vnde aliæ non excludebantur, quæ pro pascuis, glandibus, & aliis vsibus inseruirent. Ex testibus autem, & instrumentis supradictarum locationum, satis apparet, huius tenutæ fructus ad summam liquidatam ascendisse.

8 Ad nullitates, quæ pro parte Thomæ deducebantur, fuit responsum illas tantùm respicere mandatum contra ipsum relaxatum, & propterea nihil detrahere posse de iustitia, & validitate sententiæ liquidatoriæ.

R.P.D. VEROSPIO.

Romana Capellaniæ. Lunæ 14. Aprilis 1614.

ARGVMENTVM.

Beneficia dicuntur incompatibilia, quando ambo residentiam requirunt; & quandò dicatur beneficium residentiam requirere ad effectum priuationis, seu potiùs ad effectum non lucrandi fructus.

SVMMARIVM.

Beneficia dicuntur incompatibilia, quando ambo requirunt personalem residentiam, num. 1. & 3. in fine. declarat num. 7.

Instar *dictio quid importet. num. 2.*

Beneficiati in Ecclesia tenentur personaliter residere, ibid.

Beneficium requirit personalem residentiam, quando in ea beneficiatus tenetur celebrare Missas, n. 3.

Beneficiorum incompatibilitas numquid resultet ex personali residentia, quando illa tantùm requiritur ad effectum lucrandi fructus, num. 4.

Inducta ad vnum finem, operari non debent contrarium effectum, ibid. in fine.

Residentia in beneficio quando requiratur ad effectum euadendi priuationem illius, n. 4. & 5.

Verba generalia, & indefinita restringi non debent, sed extendi ad omnes casus, num. 6.

Residentia Capellaniæ numquid sit temporalis, & incompatibilis, num. 7.

DECISIO CXL.

1 FRanciscus Ageuolus cùm vnam ex quatuor Capellaniis in Basilica S. Petri ab Innocentio VIII. erectis haberet, & nihilominus anno præterito in Ecclesia Veliterna Canonicatum obtinuisset, fuit alius à Sanctissimo de dicta Capellania prouisus vti vacante; & quoniam Ageuolus illá sine residentia, & ob id non esse incompatibilem prætendebat, ideò per me dubio in Rota proposito, an per Canonicatus assecutionem dicta Capellania vacasset, fuit affirmatiuè responsum, ex eo quòd ista beneficia personalem residentiam requirunt, vnde sunt inter se incompatibilia, ex Conc. Trid.

Trident. *sess.24.cap.17.de reformat.* Et per vnius assecutionem alterum dicitur ipso iure vacare, ex eod. Concil. Trident. *sess.7.cap.4.de reformat.* & tenuit sacra Congregatio Concilij interpretum, & Rota in vna Zamoren. Canonicatus 18. Martij 1598. coram Paceñ. & in Salamantina dimidiæ portionis 11. Decembris 1585. coram Orano, & in Giennen. portionis 5. Iunij 1613. coram R.P.D. meo Vbaldo, & in aliis sæpiùs.

2 Quòd autem Canonicatus habeat annexā personalem residentiam, non controuertitur, cùm habeamus dicti Concilij Trident. dispositionem *in sess.24.cap.12. de reformat.* Solùm de residentia Capellaniæ dubitabatur, quam Domini personalem esse censuerunt, ex illius fundatione, per quam Capellani toto anni tempore obligantur singulis Dominicis, & duplicibus festiuis diebus ad instar aliorum beneficiatorum Missis, Vesperis, & processionibus interesse, quæ per Canonicos, & beneficiatos illius Basilicæ celebrantur: dictio autem *ad instar* importare videtur, vt residentia Capellanorum sit eodem modo personalis, ac reliquorum beneficiatorum. ad trad. *in Clem.1. de ind.* & ibi Card. *num.3. vers quintò noto, cap legatos,* & ibi gloss. *de offic.leg. l.si ad instar. C.de lib.exhib. l.sufficit, in fin ff.de cond.indeb. l.stipulatio. §.opus ff.de oper.noui nunciat.* De priuileg. imper. ad instar *l.instar, C.de iure fisci, lib* 10. Innoc. *in cap. inter dilectos. vers. cæterum. de fid.instrument.* Archidiac. *in cap.si Papa. de priuileg. in 6.* Alex. & DD. *in l.1. ff.de leg.1.* Mandos. *de priuileg. ad instar. quæst.1. & 4.*

3 Præterea statuitur Capellaniæ fructus esse diuidendos more distributionum quotidianarum, quæ præsentibus in choro dictæ Basilicæ dari consueuerunt, & quòd per se ipsos Capellani certo, & expresso modo in eadem Capella Innocentij Missas celebrare teneatur. quæ verba per se ipsos indicant personalem residentiam. Card. *in c fin. sub n.2. vers. sed si expressè per se. de cleric. non resid.* Lap. *alleg.35. num.4. vers. quia vbi non exigitur idem. alleg.116. sub n.4. vers. non obstat, & alleg.17. sub n.2.* Ex qua personali residentia necessariò resultat vtriusque incompatibilitas. ad tradita *in cap. gratia. de rescript. in 6. Clem gratia eod.tit.* Gem. *d.cap gratia, num.8.* Franc. *num.7.* Vitalin. *in d. Clem. gratia, num.4.* Anton. Butr. *in dicto cap. fin. num.10. de cleric. non resid.* & ibi Anchar. *n.7.* Card. *sub num.2. vers. octauò quæro.*

4 Nec valet dicere huiusmodi residentiam non requiri ad effectum suadendi priuationem tituli, sed esse tantùm causatiuam, videlicet pro lucrandis fructibus, cùm in fundatione reperiatur certa mulcta pecuniaria ob non interessentiam apposita, & sic nullam adesse incompatibilitatem, ex Innoc. *in dicto cap. fin. n.2. vers. item diffinitiua. de cler. non resid.* Hoied. *de incompatib. c.7. n.34.* & fuit dictum in vna Casalen. Canonicatus 29. Nouembris 1613. coram R.P.D. meo Manzanedo. Respondetur enim prædictam mulctam fuisse ad instar aliarum, Canonicis, & beneficiatis non interessentibus impositarum, & corroborandam residentiæ necessitatem, vnde ex illa inferri non posse ad causatiuam residentiam, cùm ad vnum finem inducta contrarium effectum operari non debeant. *l. legata inutiliter. ff. de leg.1.* & Ias. *num.5. l.cum tali. §.fin ff.cond. & demonstr. l.ex facto. ff.de hæred. instit.*

5 Vlteriùs additur etiam in fundatione pœna priuationis, vt ex illis verbis ipsi Cardinales possint ad dictarum pœnarum declarationem, vel dictorum Camerarij, & Capellanorum sic negligentium, &c. priuationem procedere, & sic apparet, residentiam esse necessariam pro titulo retinendo, quo casu illa dicitur simplex & præcisa ex sacro Concil. Trident. *sess.21.cap.1. & sess.24.cap.12. de reform.* Butr. *in cap. fin. de cler. non resid. n.6. vers. in 3. casu.* Imol. *num.13. vers. in 3. specie.*

6 Nec prætendi potest huiusmodi pœnam priuationis esse restringendam ad Camerarium, cui anniuersaria celebrari negligenti superiùs fuerat imposita, nam illa tam Camerario, quàm reliquis Capellanis ob illorum negligentiam iniuncta reperitur, vt ex supradictis verbis clarè colligitur, & ex subsequentibus, videlicet, *si præmissa, vel aliquid eorum obseruare contempserint, in pœnā priuationis incidant.* quæ verba tanquam generalia, & indiffinita, non debent ad Camerarium tantùm, & ad illius negligentiam restringi, cùm sint apta comprehendere cæteros Capellanos, & omnes casus illorum inobseruantiæ, de quibus in fundatione, Bec. *cons.94. n.30. & seq. & cons.14. n.14.* Cephal. *cons.397. n.20. lib.3.* Rota *diuers. decis.54. n.19. part.2. & decis.215. num.10. part.1.*

Non obstat huius Capellaniæ residentiam esse temporalem, & propterea cum Canonicatu non incompatibilem, ex Imol. *in c.fin. n.13. vers. & ideo. de cler. non resid.* Hoied. *d.c.17. n.135. de incompat.* Nam vltra quòd contrarium potiùs ex deductis apparet, dato etiam, quòd illa esset temporalis, cùm in diuersis diœcesibus beneficia reperiantur, & per consequens repugnet eodē tempore vtique posse beneficiatum inseruire, necessariò sequitur vtriusque incompatibilitas, ex Hoied. *de incompatib. d.c.17. n.35. vers. hac tamen.* Rota *decis.483. n.3. p.1.* diuers. Imol. *in d.cap. fin. n.13. vers. alterum verò,* & ibi Abb. *n.5. vers.2. casu.* Alex. de Neuo *in 7. vers pone exemplum. de cler. non resid.* Bursat. *consil.446.* 7

Et quoniam Ageuolus ad excludendam vacationem obseruantiæ potissimum nitebatur, excipiens nonnullas istas Capellanias retinuisse cum beneficiis personalem residentiam requirentibus, placuit Dominis, vt de ista consuetudine particulariter videretur, an illa talis esset, quæ à vacatione potuerit excusare, &c. 8

R. P. D. VEROSPIO.

Tudertina pensionis. 21. Aprilis 1614.

ARGVMENTVM.

In reseruatione pensionis nunquid exprimendus sit beneficij valor, & expressus nunquid iustificari debeat à pensionario.

SVMMARIVM.

Pensionis reseruatio in qua non datur beneficij valor, iustificari debet per pensionarium quoad valorem dicti beneficij, num.1.

Narratiua est pars gratiæ, ideo ab impetrante iustificari debet, ibid. in fin.

Gratia semper intelligitur habere clausulam, si preces veritate nitantur, *& si preces non sunt veræ, gratia dicitur subreptitia, & exequutionem non meretur, num.2.*

Beneficia Ecclesiastica regulariter conferuntur sine diminutione, & pensione, ibid.

Pensionis reseruationi si quis non consensit, pensionarius debet iustificare omnia contenta in reseruatione, ibid.

Quasi possessio exigendæ pensionis operatur retardationem solutionis, non autem operatur iustificationem reseruationis, num.3.

Pensionis reseruatio nunquid requirat expressionem valoris beneficij, num.4.

DECISIO CLI.

FVit aliàs de anno 1586. per Sixtum V. fel. record. ad fauorem Sanctorij Modesti reseruata annua pensio 25. aureorum super fructibus, & distributionibus Canonicatus in Ecclesia Tudertina, quem Bartholomæus Sanctorius obtinebat, post cuius obitum Octauius Astancollus successor istam soluere pensionem recusauit, eo prætextu, quòd valor expressus in 1

illius reseruatione non iustificaretur. Vnde conuentus in possessorio coram A.C. cùm succubuisset, introduxit in petitorio causam in Rota, & per me dubio proposito cui onus incumberet probandi valorem Canonicatus, ipso titulari solùm informante, fuit resolutum ad pensionarium spectare iustificationem valoris in reseruatione pensionis expressi. Nam cùm narratiua pars gratiæ habeatur, proculdubio venit ab impetrante iustificanda. Ægid. *decis.* 76. Put. *decis.* 271. *num.* 1. *& decis.* 128. *num.* 1. *part.* 1. *diuers.*

2 In gratiosis enim, prout in casu nostro, subintelligitur semper clausula, *si preces veritate nitantur. cap. ex parte. de rescript.* Dec. *consil.* 33. *num.* 1. *&* 142. *num.* 6. Rota *decis.* 221. *num.* 4. *part.* 2. diuers. Nam aliàs gratia dicitur subreptitia, & exequutionem non meretur, Verall. *decis.* 49. *part* 2. & fuit dictum in Compostellañ. parochialis 29. Ianuarij 1596. coram bo. me. Cardinali Mantica; & tanto magis iste pensionatius debet expressa iustificare, cùm hic agatur cum titulari successore, qui assensum pensioni non præstitit, & habet de iure communi fundatam intentionem, quòd Ecclesiastica beneficia sine diminutione conferantur. *cap. vnico, vt Ecclesiastica beneficia.* Vnde sufficit illi dicere pensionem nullam, & inualidam, absque eo quòd aliquid iustificare teneatur, vt fuit resolutum in causa Salamantina pensionis 26. Martij 1593. coram Gipsio, in Rauennateñ. pensionis 28. Iunij 1596. coram Litta, & in Portugalleñ. fructuum 28. Ianuarij 1611. coram Reuerendissimo Attrebateñ.

3 Neque ad hunc effectum quasi possessio exigendi pensionario suffragatur, quia solùm hæc operatur respectu solutionis, vt nimirum lite pendente solutio non retardetur; vt fuit dictum in allegata Salamantina coram Gipsio, & in Rauennateñ. pensionis 28. Iunij 1596. coram Litta, & in Meleuitana pensionum 27. Iunij 1597. coram eodem.

4 Nec releuat, quòd beneficij valor sicut non est per pensionarium exprimendus, ita nec debeat per illum iustificari; quoniam id locum haberet, vbi pensio ex causa cessionis, vel prouisionis per obitum reseruatur. Tunc enim cùm in prouisionis supplicatione fructus exprimantur, alia expressio in litteris pensionis necessaria non videtur, ex quo Papa de beneficij valore per titularem fuit certioratus. Secus autem est quando absque causa pensio reseruatur, videlicet super fructibus beneficij non resignati, vt in casu nostro. Nam cùm Pontifex non habeat aliunde notitiam de beneficij valore, tunc debet ille per pensionarium exprimi, vt scite valeat, in qua fructuum quantitate beneficium grauetur. Staphil. *supra sign. cit. de commun. super reduct. pensionu, numero* 2. quem refert, & sequitur Gig. *consil.* 147. *num.* 2. & sic distinguendo fuit dictum in causa Burgeñ. pensionis 18. Februarij 1585. coram Gipsio.

R. P. D. VBALDO.

Romana donationis. Lunæ 21. *Aprilis* 1614.

ARGVMENTVM.

Donatio, seu fideicommissum, an, & quando transmittatur ad hæredes mortuo donatario, seu fideicommissario, conditione pendente, & an, & quando donatio absenti facta eidem absenti acquiratur sine ratificatione, & acceptatione ad effectum transmissionis ad hæredes est magistralis decisio.

SVMMARIVM.

Ius conditionale quæsitum ex contractu transmittitur ad hæredes, etiamsi quis decesserit conditione pendente, n. 2.

Donatio sub conditione facta transmittitur ad hæredes donatarij etiam eo mortuo, conditione pendente, ibid.

Fideicommissum conditionale transmittitur ad hæredes, mortuo fideicommissario, pendente conditione, ibid.

Fideicommissum transmittitur ad filios, & hæredes, quando sunt positi in conditione, n. 3. *vbi præsertim quòd hoc procedit stante statuto Vrbis libro* 1. *cap.* 124.

Fideicommissum, seu donatio transmittitur ad hæredes, quando testator, seu donator digressit ad plures substitutionis gradus, num. 4.

Ius accrescendi locum habet in substitutione cōpendiosa, ibid.

Transmissio facilius locum habet in contractibus, quàm in vltimus voluntatibus, ibid.

Transmissio donationis, aut fideicommissi colligitur ex pluribus coniecturis simul iunctis, ibid. in fine.

Donatio absenti facta absque eius ratificatione, an, & quando eidem absenti acquiratur, præsertim ad effectum transmissionis, num. 5. *&* 6.

DECISIO CXLII.

Domina Magdalena Vrsina de anno 1558. donauit omnia bona sua irreuocabiliter inter viuos D. Maximæ suæ filiæ, & in euentum in quem D. Maxima decederet sine filiis legitimis, & naturalibus, tam ante mortem ipsius donatricis, quàm pòst, voluit quòd dicta bona, & iura, vt suprà donata, intelligantur donata Archiepiscopo, & Iordano de Vrsinis germanis fratribus pro vna parte; pro altera verò parte Mario, & Troilo, etiam germanis fratribus de Vrsinis, addens, quòd siue Iordanus, siue Marius, & Troilus decederent sine filiis legitimis, & naturalibus, portio morientis censeretur donata superuiuenti. Mortuis Mario, & Troilo ante obitum Maximæ primæ donatricis, Illustrissimus D. Paulus Æmilius Vrsinus Marij, & Troili filius, & nepos respectiuè, & vtriusque hæres petebat ab Illustrissimo Marchione Saluiato hærede D. Maximæ partem prædictæ donationis, ad quam Marius, & Troilus vocati fuerant, ideo fuit datum dubium, an D. Paulus Æmilius esset comprehensus in dicta donatione. Quo proposito die 13. Ianuarij præteriti, placuit Dominis, vt materia restringeretur, & videretur de transmissione, videlicet an ius prædictæ donationis fuerit transmissum in D. Paulum Æmilium.

2 Et Rota vtraque parte informante affirmatiuè respondit, & principale fundamentum fuit, quia ius conditionale quæsitum ex contractu transmittitur ad hæredes, etiamsi quis decesserit conditione pendente. *§ ex conditionali. Instit. de verb. oblig. l. item vi. vbi gloss. ff. de verb. oblig.* Aym. *consil.* 127. *n.* 12. Bero. *consil.* 41. *n.* 22. *lib.* 1. Collegium Bononiense apud Honded. *cons.* 14. *n.* 59 *& n* 77. *lib.* 2. Alciat. *in cap. cum contingat, n.* 326. *de iur. iur.* Zanch. *in repet. l. hæredis mei. §. cum ita, part.* 4. *n.* 13. cum aliis per Surd. *consil.* 403. *n.* 2. *lib.* 3. & in terminis donationis Ruin. *cons.* 98. *n.* 16. *lib.* 1. Zanch. *loc. cit. n.* 28. *vers. amplia* 2. & quòd fideicommissum conditionale factum in contractu transmittatur ad hæredes, tenet Angel. *in d. §. ex conditionali, num* . Bald. *consil.* 250. *n.* 9. *lib.* 5. Gugl. de Benedict. *in cap. Raynutius, in verfic. vxorem nomine Adelasiam. decis.* 5. *n.* 62. Surd. *consil.* 247. *num.* 6. *consil.* 267. *num* 40. *lib.* 2. *& d. cons.* 403. *n.* 3. *lib.* 3. *& decis.* 144. *n.* 24. Crass. *in § transmissio, q* 31. *num* 3. Menoch. *consil.* 325. *num* 57. *lib* 4. vbi in specie id notat in substitutione dicta in contractu donationis, illa enim spes quam acquisiuerunt Marius, & Troilus consequendi bona

bona donata in casu quo Maxima decederet sine filiis, erat transmissibilis ad hæredes. *l. spem. C. de donat. d. §. ex conditionali*, & declarat Gabr. *consil.* 136. *n.* 7. *lib.* 2.

3 Imò eo magis videbatur esse locus transmissioni in hoc casu, cùm filij Troili, & Marij fuerint positi in conditione. Socin. *in l. hæredes mei. §. cum ita, num.* 19. *& seqq. ff. ad SC. Trebell.* Dec. *consil.* 397. *n.* 6. Bursat. *consil.* 71. *num.* 7. *& seq. lib.* 1. Menoch. *consil.* 1154. *n.* 33. *lib.* 12. *& dicta præsumpt.* 201. *n.* 97. Gabr. *dicta concl.* 2. *num.* 35. Crass. *de com. in §. fideicommissum. quæstione* 68. *num.* 3. Rustic. *consil.* 3. posito post tract. *an, & quando*, &c. *num.* 58. *& seq.* Quæ coniectura eo magis procedit stante statuto Vrbis *lib.* 1. *cap.* 142. adeò vt nec videatur tractandum de transmissione, cùm iure proprio dicantur vocati, quo casu non attenditur, quòd qui eos prætendebant, decesserint ante grauatum, vt declarat Gabr. *consil.* 115. *num.* 10. *& seq. lib.* 1. Paris. *cons.* 66. *n.* 75. *& seq lib.* 3 Modern. *de fid. com art.* 28 *n.* 25. *vers. sed ego*, & sequuta est Rota in Romana fideicommissi de Aldonis 11. Ianuarij 1613. coram me. quod adhuc fortiùs procedere videbatur, in quo sumus in contractu data veritate illius opinionis, quòd in contractibus etiam de iure communi filij positi in conditione censentur vocati. Soc. iun. *consil.* 108. *n.* 7. *lib.* 2. Gabr. *in tit. de fid concl.* 4. *n.* 50 *&* 24. *limit.* Menoch. *consil.* 325. *n.* 9. *lib.* 4. Honded. *consil.* 29. *n.* 103. *lib.* 1. Hier. Gabr. *cons.* 96. *n.* 19. *lib.* 2. Decian. *consil.* 41. *n.* 44. *lib.* 1.

4 Accedit etiam, quòd donatrix digressa est ad plures gradus substitutionis, quæ est ipsa vrgens transmissionis coniectura iudicatura. Paris. *consil.* 75. *n.* 5. *lib.* 2. & sequuntur alij, quos refert Mantic. *de coniect. vlt. vol. lib.* 20. *tit.* 11. *num.* 24. Rustic. *consil.* 2. post dictum tractatum *num.* 62. & demum, quòd Troilum, & Marium simul vocauit, & inuicem substituit, quo casu censetur vnitum ius accrescendi cum fideicommisso, & eo faciliùs habet locum transmissio. Bald. *consil* 9. *num.* 1. *lib.* 2. Paris. *consil.* 5. *num.* 41. *lib.* 3. Aym. *consil* 568. *num.* 2. *& consil.* 584 *num.* 4. Mantic. *vbi supra num.* 12. Gabr. *d. concl.* 2 *de hæred. instituen. num.* 46 Odd. *de substitut. rub. de compen. part.* 6 *art.* 1. *limit.* 7. Menoch. *consil.* 95 *num.* 3. vbi de communi, *lib.* 1. Honded. *consil.* 7. *num.* 40 *& seq. lib.* 1. quæ si habent locum in vltimis voluntatibus, multo magis in contractibus, in quibus faciliùs fit transmissio. Alciat. *consil.* 180. *num.* 6. *lib.* 9. bene faciunt tradita per Abb. *consil.* 35. *num.* 2. *part.* 1. præsertim omnibus istis coniecturis simul iunctis. Magon. dec. Floren. 27. *num.* 13. *&* 14. licet aliàs singulæ non sufficerent, in quibus terminis procedit decis. Seraph. 1014. ex aduerso allegata.

5 Non obstat quòd hæc donatio facta Mario absenti nunquam fuerit ab eo ratificata, prout videbatur requiri ad effectum transmissionis, etiamsi Notarius pro ipso fuerit stipulatus, & quòd ab hærede non possit ratificari, vt post Paul. de Castr. *consil* 195. *n.* 2. *& seqq. part.* 2. tradit Surd. *consil.* 60. *n* 17. cum aliis alleg. quia fuit responsum quicquid sit de illa controuersia, cuius controuersiæ partem negatiuam tenuerunt infiniti DD. relati per Rol. *consil.* 19 *n.* 21. *lib.* 1. & Ceph. *cons.* 33. *n.* 5. *&* 8 *lib.* 1. quibus addi potest Non. *consil.* 16. *n.* 24. Clar. *in §. donatio q.* 13. *num* 2. *in fin & n.* 5. *vers. difficultas est.* Bursat. *consil.* 173. *num.* 20. *lib.* 2. Honded. *cons.* 37. *n.* 25. *lib.* 1. vbi de veriori, & magis communi Menoch. *consil.* 92. *num* 67. *lib.* 1. Olasc. dec. Pedem. 33. *in fin.* Vinc. de Franc. *dec.* 339 2 *parte*, & ibi in fine dicit fuisse nunciatum in cons. Neapolitano pro donataria actrice, cui absenti fuerat donatum, nec donatio fuerat ratificata. idem tradit Surd. *dec.* 311. *n.* 6 *& dec.* 206. *n.* 4. & nouissimè Christoph. Torniel. *consil.* 47. *num.* 6. *cons.* 67. *num.* 17. *& consil.* 105. *num.* 34. *lib.* 1. vbi quòd opinio Castr. communiter reprobatur, prout etiam testatur Aym. *consil.* 252. *sub num.* 2. & hanc partem videtur tenuisse Rota in causa Venetiarum census 2. Decembris 1610. coram Reuerendissimo Lugdunen.

6 Quicquid igitur sit de ista opinione, præsertim quoad effectum acquisitionis dominij, & possessionis, ad quem effectum necessariam esse acceptationem latè comprobat Cephal. *consil.* 440. *num.* 3. *& seqq lib.* 3. Rota in Vrbeuetana hæreditatis 15. Iunij 1580. coram Seraphino, quæ est *decis.* 683. *num.* 4. *parte* 1. *diuers.* Card. Mant. *de tac & ambig. lib.* 13. *tit.* 7. *n.* 25. moder. discept. Floren. *cap.* 192. *in fine part.* 2. Thesaur. *decis.* 20. *sub n.* 5. *vers. aut verò tamen*, dicebant Domini quoad effectum acquisitionis actionis ad tradendum, qui est casus noster, talis ratificatio non videtur necessaria, ex latè trad. per Roland. *d. consil.* 19. *num.* 17. vbi de communi, *lib.* 1. Cephal. *dicto consil.* 33. *num.* 8. Couar. *in rubr. extrà de testament.* 3. *parte num.* 13. *circa fin.* quem sequitur Rota *in dicta decis.* 683. *num.* 5. *vers. præterea.* & Bart. dec. Bonon. 26. *sub num.* 10.

7 Et quòd possit fieri ratificatio saltem ab hærede donatarij, sensit contra Paul. de Castr. Clar. *dicta quæst.* 13. *numer.* 4. *vers. tertius casus*, & sequuta est Rota in Rauennaten. donationis 29. Aprilis 1596. coram Seraphino, quæ est decis. 1184. *num.* 13. *part.* 2. *in impres.* & in Spoletan. bonorum 6. Nouembris 1587. coram eodem, quæ est dec. 801. *num.* 4. *parte prima*, & in aliis allegatis per informantes. Sed videbatur cessare difficultas, quia fuit probatum, quòd Marius habuit scientiam dictæ donationis, quæ in his lucratiuis habetur pro acceptatione. Dec. *in l. traditionibus num.* 15. *C. de pact. & consil.* 58. *numer.* 2. Aym. *consil.* 267. *num.* 5. latè Roland. *dicto consil.* 19. *num.* 34. *& seq.* Ceph. *d. consil.* 33. *num.* 19. Ludouic. decis. Perus. 29. *n.* 9. Surd. *dicta decis.* 111. *num.* 13. *& in dicta decis.* 206. *num.* 11. *& consil.* 305. *num.* 18. *lib.* 3. idem tradit Caiet. *consil.* 48. *num.* 1. *consil.* 47. *sub num.* 1. *& seq.* Bursat. *consil.* 33. *n.* 5. *& consil.* 118. *numer.* 11. *& seqq. lib.* 1. Coc. iun. *consil.* 67. *num.* 11. *& seq. lib.* 3. Menoch. *consil* 91. *num.* 66. *lib.* 1. & tenuit Rota in dicta Rauennaten. donationis coram Seraphino *numer.* 12. Probatio autem scientiæ fuit deducta per testes, quorum primus optimè de ea deponit, secundus autem saltem adminiculatur primo, & aliàs, scientia probatur etiam per vnicum testem. Natta *consil.* 231. *num.* 2. *lib.* 1. Surd. *consil.* 19. *num.* 35. *lib.* 1. *& decis.* 221. *num.* 11. Put. *decis.* 121. *n.* 8. *lib.* 1. imò solis coniecturis. Guidop. *consil.* 23. *num.* 18. *& seq.* Thess. *decis.* 7. *num.* 12. Roland. *d. consil.* 19. *n.* 34. *& seqq. lib.* 1. *& consil.* 4. *num.* 31. *lib.* 2. Cephal. *d. cons.* 33. *num.* 19. Surd. *d. decis.* 111. *num.* 13. *& d. dec.* 266. *num.* 11. *& d. decis.* 221. *num.* 9. *& seqq.* vbi inter alias coniecturas ponunt etiam eam quæ ducitur ex coniunctione sanguinis quæ hîc adest.

8 Nec visum est obstare consilium Alciati tertium *lib.* 8. vbi *numer.* 19. *& seqq.* quod tenet donationem factam Petro sua vita durante, & post eius mortem Michaeli, & suis hæredibus mortuo Michaele ante Petrum non transmitti, & sequuntur Moder. *de fideic. art.* 54. *num.* 20. Menoch. *consil.* 388. *num.* 47. *lib.* 4. cum aliis allegatis, quia vltra quòd contrarium expressè firmat Gugilielm. de Benedict. *in c. Rainuntius, in vers. vxorem nomine Adelasiam, decis.* 5. *num.* 62. Rip. *resp.* 1. *num.* 6. *in tit. de donat. & grat. profect. & reuoc.* cum aliis per Zanchium *in dicto §. cum ita, part.* 4. *num.* 18. *&* 157. & ipse Alciat. *consil.* 151. *lib.* 5. tenet, vbi est facta mentio hæredum, vt hîc, transire donationem ad hæredes, & ab iis posse ratificari. Intendebatur etiam quòd in casu Alciat. donatio erat facta Petro sua vita durante, & post eius mortem Michaeli, quæ clausula importat conditionẽ, si Michael esset superstes Petro, vt ibi *num.* 21. quod verbum *superstes*

repugnat transmissioni, vt per Card. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 11. *tit.* 20. *numer.* 28. & ita cons. Alciat. intelligit Valasc. *de iure emphyt. quæst.* 10. *in fin. vers. quorum opinio.* in casu autem nostro Marius non fuit vocatus sub conditione, si esset superstes, maximè prætetquam quòd ibi nullum planè ius fuerat quæsitum substituto, nec per stipulationem Notarij, nec per eius acceptatioocem, quæ contra se habent in hoc casu, vt ex prædictis patet.

Ex quibus fuit resolutum esse locum transmissioni.

R. P. D. BVRATTO.

Romana diuisionis domus. Veneris 9. Maij 1614.

ARGVMENTVM.

Rem communem quisque diuidere potest inuito socio, & emphyteusis pluribus concessa, nunquid vno soluente cadat in totum in commissum.

SVMMARIVM.

Rem communem diuidere quisque cogi potest, num. 1.

Emphyteotica rei communis diuidi potest inuito socio, sub num. 1. *&* 2.

Feudum commune diuidi potest inuito altero socio, num. 1. *post med.*

Census omissa solutio non producit caducitatem rei censuata, nisi adsit contrarium pactum, num. 2.

Emphyteotica rei inuestitura pluribus facta, & quelibet concessio censetur facta pro rata, & pro virili, non autem in solidum, ibid.

Emphyteusis pluribus concessa, si vnus non soluit canonem, nunquid efficiatur caduca in totum, ibid.

DECISIO CXLIII.

1 AD iostantiam illorum de Stanghillinis fuerunt per sententiam A.C. condemnati illi de Serenis ad diuidendas domus, de quibus agitur, aliàs de anno 1548. Marino de Angelinis & Lucæ de Sraghillinis eorum auctoribus in perpetuam locationem concessis, pro cuius sententiæ confirmatione DD. resolnerunt ex vulgati clausula neminem inuitum cogi in communione permanere. *l. final.* vbi Doctor. *C. comm. diuid.* sed posse consocium ad diuisionem compellere, *l. & si non omnes* 8. vbi omnes, *& l. antepen. in fin. ff. eodem.* quæ procedit etiam in emphyteoticis, Alexand. *consil.* 7. *num.* 5. *lib.* 5. Roland. *consil.* 80. *numer.* 46. *lib.* 1. & in feudalibus, Socin. *consil.* 68. *n.* 45. *in fin & seq. lib.* 1. cum aliis per Schrader. *de feud. part.* 8. *cap.* 2. *numer.* 32. *& seq.* qui de verissima & communi, & Rosenth. *in eodem tractatu cap.* 9. *conclus.* 53. *numer.* 4. & in emphyteoticis est permissa diuisio, etiam iorequisito domino inter comprehensos, vbi præsertim æqualiter fiat. Bart. *in l. qui Roma.* §. *duo fratres, numer.* 24. *vers. ego dico. ff. de verb. obligat.* quem ibi omnes sequuntur, & de magis communi testantur Alexander *numer.* 60. Ias. *num.* 75. Crot. *num.* 135. Ripa *num.* 86. Modern. Booooleo. *num.* 281. idem Ias. *in l. final. numer.* 114. *C. de iure emphyteut.* Felin. *in cap. qua in Ecclesiarum numer.* 89. *vers. similiter dicitur. de constitut.* Clarus *in* §. *Emphyteusis, quæstione* 14 prout in feudo inferioribus pluribus concesso habetur *cap.* 1. §. *præterea ducatus. de prohib. alien. per Feder.* & tradunt Ias. *in d. l. final. num.* 114. idem *in d.* § *duo fratres, numer.* 75. vbi Ripa *numer.* 86. Schrader. *in feud. lib.* 1. *part.* 8. *cap.* 2. *numer.* 31. idque ob eandem rationem, quòd diuisio dicatur alienatio necessaria. Bart. *in l. & ideo, in fin.* vbi Bald. *vers. inducit hunc textum. ff. de cond. furt.* Ias. *in d. l. finali, num.* 47. Alexander *d. consil.* 7. *numer.* 5. *lib.* 5. Redoan. *de rebus Eccles. non alienand. quæst.* 11. *vers. ista autem quinquagesima, numer.* 18. bo. me. Card. Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 22. *tit.* 28. *numer.* 49.

Nec impediri potest prætextu, quòd vnus ex em- 2
phyteoticariis posset, si alter deficeret in solutione canonis, absquè propria culpa caducitatem incurrere. Nam vltra, quòd concessio de qua agitur, videtur potiùs censualis, vel locationis ad longum tempus, quàm emphyteutica, in quibus cessante pacto, vt hîc, cessat caducitas, vt in censu, *gloss. penult. in cap. constitutus,* vbi Innoc. & alij, *de relig. domib.* Natta *consil.* 3. & in locatione ad loogum tempus latè probauit Rota in vna Romana Casalium de Maximis, 20. Februarij 1576. & 14. Martij eiusdem anni, coram bo. me. Card. Seraphino relata, *part.* 1. *diuers. decis.* 139. *&* 174. cùm simpliciter absque clausula in solidum fuerit prædictis Marino & Lucæ concessio facta, censetur cuilibet facta pro rata, & quilibet pro virili tenetur, *l. cum qui ita.* 56. *in princ. & l. si mihi & Titio,* 110. *ff. de verborum oblig. l. reos* 11. §. *cum in tabulis. ff. de duobus reis*, & in emphyteusi, Bart. *in l. fraudati, ad finem. vers. & ideo si ponerem ff. de publican.* Bald. *consil.* 116. *numer.* 1. *lib.* 1. Crot. *in d.* §. *duo fratres numer.* 145. Dec. *consil.* 58. *in fin.* Gabr. *consil.* 86. *in princ. lib.* 1. Corbul. *de causa. priuat. ob non solutum canonem, limit.* 36. *numer.* 1. ita vt solùm pars soluere cessantis incidat in commissum. Bart. *in d. l. fraudati, in fin.* Bald. *d. consil.* 116. *numer.* 1. Ias. *in l. fin. num.* 57. *vers. secundo limita,* post Alber. *ibi in* 9. *quæst. C. de iure emphyt.* Ripa *in l.* 4. §. *Cato, numer.* 44. *vers.* 1. *casu ff. de verborum oblig.* Ronchgal. *in l. eandem, in princip. numero* 137. *ff. de duobus reis.* Corbul. *d. limit.* 36. *n.* 2.

Et ex his pro sententiæ confirmatiooe resolutum.

R. P. D. PAMPHILIO.

Hispalen. decimarum de Agamonte. Lunæ 12. *Maij* 1614.

ARGVMENTVM.

Est magistralis decisio, in qua magistraliter explicatur, quænam requirantur in extractione instrumentorum in archiuo existentium vigore literarum compulsorialium facta.

SVMMARIVM.

Archiui præfectus habet facultatem extrahendi scripturas in archiuo existentes absque iudicis authoritate, & partis citatione, perinde ac si extraheret de suo originali, n. 1. *&* 2. *vbi etiam quòd probatur quem esse præfectum archiui ex eius subscriptione.*

Legalitas magni Prioris Religionis Hierosolymitanæ cum sigillo probat Notarium archiui in instrumento subscriptum esse talem, num. 2.

Notarium in instrumento subscriptum haberi pro Notario, & illius scripturis fidem adhibendam probatur per testes, ibid.

Instrumenta extracta vigore litterarum compulsorialium, & parte citata dicuntur esse in forma probanti, n. 3.

Instrumenta in archiuo existentia etiam non recognita, si antiquissima sunt, probant, num. 4. *vbi etiam quòd antiquitas instrumenti dicitur constare ex data ipsius.*

Instrumentum esse originale, & non exemplum inde sumptum,

ptum, ex quibus cognoscatur, & quomodo probetur, num.5. & 6.
Compulsoris subdelegatus subdelegare non potest. declaratur num.7.
Delegatus Principis subdelegare potest, ibid.
Citatio nunquid requiratur coram subdelegato compulsoris ad videndum extrahi iura, num.8.
Citationis defectus suppletur ex præsentia partis, ibid.
Exemplum etiam ex archiuo extractum non probat, n.9.
Abundans cautela non nocet, num.10.
Instrumenti fides suppletur ex adminiculis, n.11.
Obseruantia subsequuta dare solet fidem scripturis, etiam non authenticis, ibid. vers. ex quibus.
Instrumenta, & scriptura antiquissima extracta in partibus remotis cum magna impensa, & diuturnitate temporis dicuntur in forma probanti, nec eis de fide diminuitur, etiam quòd in earum extractione aliquid deficiat, ibid. in fine.

DECISIO CXLIV.

1 POst resolutionem sub die 14. Iunij 1610. coram Reuerendissimo Bononień. in hac causa factam, quòd scriptura concordiæ anni 1263. inter Episcopum Syluenień. & Milites Sancti Iacobi de Sparra, pro parte Marchionis tunc producta, non sit in forma probanti, fuit denuò in actis producta alia scriptura eiusdem concordiæ, super qua in locum eiusdem Reuerendissimi Domini Bononień. subrogatus supradicta die 12. mensis Maij proposui dubium particulare, an illa sit in forma probanti. Et Rota vtraque parte informante affirmatiuè respondendum censuit, quia fuit extracta à scriba præfecto archiui supradictæ Religionis Sancti Iacobi loci Palmellæ, qui habet facultatem extrahendi scripturas in archiuo existentes absque iudicis auctoritate & partis citatione, perinde ac si extraheret de suo originali, Zabarel. *cons. 2. incipiente, sigillatim, n.* 16. Rota in Lucana expensarum 24. Maij 1600. coram Penia, & in aliis pluribus.

2 Quòd autem ille, qui extraxit dictam scripturam, esset præfectus archiui, visum fuit probari nedum ex eius subscriptione, in qua nominat se talem, iuxta decis. Caputaq. 245. *part.* 2. & fuit dictum in causa Thertuseń. iuris conferendi 24. Maij 1596. coram bo. me. Card. Pamphilio, sed etiam ex legalitate magni Prioris cum sigillo Religionis. Put. *in cap. 1. num. 5.* & ibi Felin. *num 18. in fine de fid. instrum.* Paul. de Castr. *in l. 1. in fine. C. vbi de ratiocin.* & deponunt testes pro parte D. Marchionis examinati, qui vlteriùs dicunt quòd illis scripturis, & transumptis, plena & integra fides adhibetur, & quòd archiuum huiusmodi est locus publicus & authenticus, vbi custodiuntur omnes scripturæ ad prædictam Religionem Sancti Iacobi spectantes.

3 Et hæc eo faciliùs procedunt in casu nostro, in quo extractio fuit facta vigore litterarum compulsorialium ex parte citata. ad not. *in cap. cùm P. Tabellio. de fid. instrument.* Rota *decis.* 1. *eodem tit. in nouis*, & coram bo. me. Cardinali Seraphino *decis.* 1018. *in princ.*

4 Non obstat quòd dictum instrumentum existens in archiuo non fuerit recognitum, quia cùm sit antiquissimum, & habeat faciem instrumenti publici, non indiget recognitione. Put. *decis* 9. *de fid. instrumentor & decis.* 151. *lib.* 1. & fuit dictum in causa Parmeń. Prioratus 27. Februarij 1595. coram Litta. & in Vrbeuetana fideicommissi de mense Nouembri 1602. coram bo. me. Cardinali Pamphilio. Quòd autem sit antiquissimum, satis visum fuit constare ex data ipsius de anno 1263. vnà cum adminiculis per informantes deductis. Put. *d. decis.* 9. *in princ. de fid. instrum. & decis.* 449. *lib.* 1.

5 Minus obstat quòd supradictum instrumentum non sit originale, sed sumptum, & propterea scriptura ex eo extracta, vti supradictum, desumpto non sit in forma probanti. Dec. post alios, *in auth. si quis in aliquo, numer.* 8. *&* 30. *vers. contrariam. C. de eden.* Caputaquen. *decis.* 284. *num.* 1. *part.* 1. Quia de contrario satis apparet ex attestatione D. Georgij de modo à compulsore subdelegato, qui asserit fuisse sibi in archiuo præsentatam quandam membranam cum quodam sigillo appenso, & loco in quo fuerat aliud sigillum pariter appensum, cum inscriptionibus purpureis & rubeis tenoris infra citati, videlicet:

6 Instrumentum inter ordinarium, & Episcopum soluen. Ex quo colligitur quòd est originale, aliàs & insertio esset facta per huiusmodi verba, *Copia*, siue *exemplum*, vel similia, &c. non in eo appensa essent sigilla, quæ solùm in originalibus apponi solent, nec fides dicti instrumenti visa fuit imminuenda ex eo quòd careat vno ex dictis sigillis. quia id censetur euenisse per antiquitatem, maximè quia superfuit vnum ex illis cum vestigiis alterius, & adsunt subscriptiones partium & testium, vt in simili post Decium *consil.* 146. *vers. Nec obstat.* considerauit Rota in Tudertina Prioratus 10. Ianuarij 1594. & Parmeń. Prioratus 27. Februarij 1595. coram Litta.

7 Neque releuat, quòd extractio fuerit facta coram subdelegato compulsoris, qui vti subdelegatus non poterat subdelegare; placuit enim responsio, quòd in casu isto fuit facta citatio generalis ad videndum compulsari instrumentum, & examinandi testes coram compulsore, nec apparet aliquis actus iurisdictionis factus coram illius subdelegato, cui propterea censet subdelegatus, nedum ministerium, quod etiam subdelegatus à delegato à Principe subdelegare potest. *cap. mulieres*, vbi gloss. *in verbo idoneum, de iudic. in* 6. facit decis. Ægid. Guidopap. *decis.* 158. Rota *decis.* 8. & ibi adden. *sub n.* 6. *versic. tamen sicut. de offic. deleg. in nouiss.*

8 Nec aliqua citatio visa fuit necessaria coram subdelegato compulsoris, quia supradicta citatio sufficiet ad ea omnia, quæ in exequutionem litterarum compulsorialium fieri debent, vt fuit dictum coram Seraphino *dicta decis.* 128. *numer.* 7. ex trad. per Rotam *decis.* 8. *de dol. & contumac. in nouissim.* Præsertim quòd quatenus in casu isto aliquis defectus citationis considerare posset, visus fuit cessare ex præsentia præcitati Capituli. Vant. *de nullit. quib. mod. sent. null. defendi poss. num.* 116. cum aliis allegatis.

9 Nec demum subsistit, quòd scriptura in actis producta non sit exemplum ab archiuo extractum, seu compulsatum, sed exemplum exempli, quod propterea non probat, ex supradictis, quia immò, & ipsummet exemplum extractum ab instrumento originali existens in dicto archiuo loci Palmellæ, quod fuit transmissum compulsori, & per eum ad curiam, retenta copia penes ipsum, vt patet ex subscriptionibus tam archiuistæ, quàm magni Prioris, & aliorum officialium in eo existentium, & hìc in curia formiter recognitum.

10 Præterea fuit dictum quòd archiuista poterat illam extrahere ab his litteris compulsorialibus, vt suprà dictum est; vnde licèt illæ fuerint adhibitæ pro abundanti cautela, & in aliquo minus solemniter excusæ, id non nocet, ex traditis per Rotam *decis.* 34. *de rescriptis in nou.* Vant. *dicto tit. quib. mod. sent. null. defen. poss. num.* 114.

11 Denique fuit pondetatum quòd iſta ſcriptura reperitur adminiculata, tum ex qualitate loci, in quo fuit reperta, qui eſt publicus & authenticus, vt ſuprà deductum fuit; tum ex litteris Iulij I I. de anno 1508. & Leonis X I. de anno 1514. & ſeq. ad poſtulationem Comitis & Capituli Hiſpaleñ. ſuper confirmatione concordiæ inter eaſdem partes emanatæ, in quibus partes narrant oppida de Ayamonte, & de Lepo, cum aliis de qoibus agitur, fuiſſe Religionis ſancti Iacobi, & quòd antiquitus decimæ locorum percipiebantur per Religionem iuxta tenorem concordiæ de qua agitur. Ex quibus propterea, & aliis ſub die 20. Nouembris 1609. & per informantes pro parte D. Marchionis cumulatis, ſatis viſa fuit augeri fides ſupradictæ ſcripturæ, & comprobari illius obſeruantia ſubſequuta, quæ ſcripturis etiam non authenticis fidem dare ſolet. Aym. *conſil.* 101. *num.* 4. Rota in cauſa Aquilana releuationis indemnitatis de anno 1577. & in Romana cenſus 21. Februarij 1576. relata inter impreſſ. *deciſ.* 113. *num.* 11. *&* 375. *num* 4. *part.* 1. *diuerſorum.* Maximè, quia agitur de ſcriptura antiquiſſima, extracta in partibus remotis cum magna impenſa, & diuturnitate temporis, quo caſu non eſt ita ſcrupuloſè agendum ad illius fidem ſubuertendum, vt in ſimili conſiderauit Rota coram Seraphino *deciſ.* 1392. *in fine.*

R. P. D. VEROSPIO.

Romana pratenſa nullitatis. Mercurij 14. May 1614.

ARGVMENTVM.

Filiusfamilias validè ſe obligare poteſt pro patre, adhibitis tamen ſolemnitatibus ſtatutariis, & pater indemnis releuatus.

SVMMARIVM.

Sententia lata ad inſtantiam Procuratoris qui non habet mandatum, parte proteſtante eſt nulla. num. 2.

Negatiua mandati procura probatur ex reuolutione proceſſus. ibid.

Filiusfamilias pro patre cum ſolemnitatibus ſtatutariis validè obligatur, num. 3.

Minoris contractus factus ſine interuentu proximiorum, iuxta formam ſtatuti valet, & tenet, niſi probetur tempore contractus fuiſſe proximiores habiles, qui contractui interuenire potuiſſent. num. 4.

Promiſſio releuationis indemnitatis aliud non eſt, quàm commodum contractus, & incommodum in ſe ſuſcipere, num. 5.

DECISIO CXLV.

1 FVit de anno 1599. per D. Auditorem Cameræ pronunciatum, obligationem Flaminij Carmadij pro ipſius patre factam ad fauorem bo. me. D. Ciccolini ſignaturæ iuſtitiæ Referendarij, nullam extitiſſe. Vnde interpoſita D. Ciccolinus appellatione, cùm iam poſtea non fuiſſet proſequutus, & per conſequens ad ſui fauorem prætenderet Flaminius rem iudicatam, dubio in Rota propoſito per R. P. D. meum Pamphilium die 27. Iunij præteriti, fuit reſolutuo de illa non conſtare. Vnde poſtea ad fauorem Antonij hæredis dicti D. Ciccolini cauſa expedita, & per viam appellationis coram me introducta; dubitaui ſuper confirmatione ſententiæ Rotalis, quam Antonio ſolùm informante, Domini eſſe confirmandam cenſuerunt, cùm prior ſententia nulla, & iniuſta dideatur.

Nullitas apparet ex defectu mandati, qui enim pro Flaminio comparuit, & ſententiam obtinuit, non obſtante proteſtatione, & inſtantia partis, mandatum non exhibuit, vt requirebatur ad ſententiæ validitatem. Bald. *in l.* 1. *in* 2. *lectura num.* 3. *ff. de procurat.* Guidop. *deciſ.* 599. *&* *deciſ.* 129. *&* 689. *part.* 1. *diuerſ.* Et cùm ex reuolutione proceſſus de tali mandato non appareat, ſatis dicitur hæc nullitas probata. Corn. *conſil.* 191. *num.* 6. *lib.* 1. Ripa *in cap. cùm Eccleſia Sutrina num.* 82. *de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* Bart. *conſil.* 81. *num.* 2. Caputaq. *deciſ.* 191. *num.* 3. *part.* 1. Card. Seraph. *deciſ.* 189. *num.* 5. *part.* 1. 2

Iniuſtitia pariter deducitur, quia filiusfamilias pro patre cum ſolemnitatibus ſtatutariis validè obligatur. *l ſi dubitet.* §. *filiusfamilias ff. de fideiuſſoribus. l.* 1. vbi gloſſ. *in verbo fideiuſſor. C. de filiofamilias minore.* Quæ ſolemnitates in caſu noſtro cùm interueniſſent, obligatio Flaminij tanquam nulla infirmari non poterat, vt fuit reſolutum in cauſa Firmana reſtitutionis dotis 23. Iunij 1603. coram bo. me. Penia, & in cauſa Romana reſciſſionis contractus, prima Decembris 1608. coram Reuerendiſſimo D. meo Decano. 3

Non obſtat hîc duos proximiores iuxta formam ſtatuti non interueniſſe. Non enim apparet tunc temporis fuiſſe conſanguineos habiles, qui dictæ obligationi interuenire potuiſſent, prout plenè & concludenter per Flaminium ad nullitatem obligationis agentem probandum erat, ex alleg. in deciſ. Vnde benè potuit in defectum conſanguineorum adhiberi curator, & cum decreto iudicis pro patre Flaminius obligari. Chiſanen. *deciſ.* 183. *incip. ſtatutum.* 4

Nec valet dicere, decretum ex falſa cauſa interpoſitum fuiſſe, cùm Flaminij pater, iuxta prouiſionem iudicis, indemnitatis releuationem non promiſerit. Nam licèt hæc promiſſio in inſtrumento non legatur, cùm tamen appareat dictum patrem eademmet die in ſe onus ſocietatis, de qua agitur, aſſumpſiſſe, necnon ſub hypotheca omnium bonorum promiſiſſe ſortem principalem vnà cum fructibus ſoluere, ſatis ille dicitur indemnitati filij conſuluiſſe, cùm in effectu expreſſa indemnitatis promiſſio nihil amplius operari potuiſſet. Bart. *in l. quero, num.* 4. *& ſeq. ff. locat.* Dec. *conſ* 551. *num.* 7. Pariſ. *conſil.* 109. *n.* 37. *& ſeq. lib.* 1. Surd. *conſ* 150. *num.* 4. *lib.* 1. 5

Vnde non obſtant, quæ dicebantur de reuocatione huius decreti facta per primum collateralem ex allegata cauſæ falſitate, iſta enim reuocatio ex ſupradictis iniuſta detegitur, & vlteriùs fuit nulla propter litem tunc temporis pendentem coram A.C. vt etiam fuit expreſſum in deciſione R.P.D. mei Pamphilij, à qua non viſum fuit Dominis recedere. 6

R. P. D. VBALDO.

Turritana bonorum. Mercurij 14. Maij 1614.

ARGVMENTVM.

Manutentio danda eſt patri in bonis dotalibus filio communi acquiſitis per mortem matris ratione adminiſtrationis, & vſusfructus, poſteriorque poſſeſſio tanquam clandeſtina, & turbatiua reputatur, & ſine traditione nec dominium, nec poſſeſſio retro transfertur. Cætera vide in ſummario.

SVMMARIVM.

Poſſeſſio matris defunctæ continuatur in filium inſtantem, & in

in illius patrem ratione legitimæ administrationis, & vsusfructus, quem habet ipse pater in bonis maternis filio obuenutis. num. 1.

Pater habet vsumfructum in bonis maternis communi filio relictis, etiam post mortem filij, ibid.

Possessio posterior tanquam clandestina, & turbatiua manutenibilis non est, ibid. ad fin.

Possessio nemini auferenda sine citatione, ibid. in fine, & n. 3.

Statutum, & consuetudo differunt inter se, num. 3. in fin.

Præsupposito cessante, cessat etiam dispositio loquens cum præsupposito, num. 4.

Statuta interpretanda sunt ne pater excludatur à luctuosa filij hæreditate, ibid. vers. vnde cùm.

Dictiones donec, *&* quousque, *& similes sunt dictiones extinctiuæ, num. 5.*

Dominium in contractibus sine traditione retro non transfertur, ibid. vers. respondebatur enim, & num. 6. vbi quid de possessione.

Substitutio dicitur facta per verba obliqua, videlicet, restituere teneatur, num. 6.

DECISIO CXLVI.

1 DOmini censuerunt dandum esse mandatum de manutenendo Domino Michaëli, de cuius possessione constat per publicum instrumentum constante matrimonio inter ipsum, & Antoniam, quæ possessio fuit continuata etiam post mortem vxoris, superstite filio infante ratione legitimæ administrationis, & vsusfructus, *l. cùm oportet. C. de bon. quæ liber.* qui vsusfructus durat etiam post mortem filij viuente patre. *l. vlt. C. de vsufruct.* cum aliis in decisione huius causæ allegatis, die 22. Aprilis anni præteriti coram me. quibus addi potest Gomez *ad l. Tauri 6. num. 11. & seq.* Ascan. Clement. *de patr. potestat. effect. num. 34. versic. Amplia 6.* Caualc. *de vsufruct. mulier. relict. num.* 180. & consequenter Michaëli tanquam anteriori possessori debebatur manutentio, non autem Domino Archiepiscopo, cuius possessio posterior tanquam clandestina, & turbatiua non est manutenibilis, *cap. licèt causam. de probat.* Rot. diuersor. *decis. 27. num. 7. part. 1. & decis. 19. num. 1. part. 2.* & fuit sæpissimè decisum, & nouissimè in causa Regien. beneficij 15. Nouembris præteriti coram R. P. D. Dunozetto; debuit enim citari Michaël qui erat in possessione, quamuis aliàs vsusfructus finitus esset. Crescen. *decis. 7. de restitut. spoliat.* Gabriel. *consil.* 88. *num. 23. lib. 1.*

2 Neque obstare visum fuit fundamentum quod fiebat pro Archiepiscopo super instrumento dotali, ac statuto, cuius vigore prætendit potuisse capere possessionem vti vacuam propria authoritate. Quia nec in instrumento, nec in statuto legitur permissa talis facultas, sed solùm in instrumento dicitur dotem datam fuisse iuxta vsum, consuetudinem, & practicam ciuitatis Sassaris, & in casu restitutionis Michaël promittit restituere dictam dotem; in statuto verò dicitur, quòd dos remaneat his à quibus processit.

3 Vnde cùm D. Michaël potuisset deducere non esse statuto locum in hoc casu, & alia plura, ex quibus fortè ostendisset se non teneri restituere dicta bona, requirebatur omnino citatio, & non poterat sine citatione partis & ministerio iudicis ab Archiepiscopo propria authoritate capi possessio, iuxta decision. Afflict. 97. *num. 2. & 3.* Gabr. *dicto consil. 88. num. 23 lib. 1 & consil. 67. num. 14. & 17. lib. 2.* Bart. *in l. creditores, sub num. 14. C. de pignor.* & in similibus terminis Guid. Pap. *dec.* 107. *n. 1.* Rebuff. *de constit. regni gloss. 5. n. 64.* & [illegible] in causa Cesenaten. spolij 22. Iunij 1592. coram bo. me. Card. Mantica, & per eundem Mantic. *de tacit. & ambiguis lib. 22. tit. 22. num. 4. & seqq.* quem secuta est Rota in causa Regien. bonorum 20. Decembris præteriti, coram R. P. D. meo Dunozetto, & in causa Romana de Arthoniis 15. Ianuarij præteriti coram me. vbi aliæ decisiones & authoritates cumulantur. Vltra quòd pactum, vel instrumentum dotis non refertur ad aliquod statutum, sed ad vsum, practicam, & consuetudinem ciuitatis, de quibus non constat, & vtique differunt statutum & consuetudo, iuxta not. *in l. omnes populi. ff. de iustit. & iur. & in l. quibus. ff. de legib.*

Statutum verò non videbatur intrare, quia sub rubrica de dotibus, & antifato loquitur, defuncto patre, non autem superstite, prout est casus noster; nam ibi *in vers. si mulier decederet. &c.* disponitur, quòd moriente muliere sine filiis, dotes suæ & antifatum reuertantur ad dotantes. quæ verba non possunt intelligi, nisi mortuo viro, quo casu est locus antifato, seu lucro dotali, & sic cessante præsupposito antifati, cessare etiam debet illa dispositio, iuxta notat. *in l. mancipia. C. de seru. fugitiu.* cum aliis per Surd. *cons. 150. num. 78. lib. 1.* Vnde cùm statutum postea in continenti ponat alium casum quando mulier reliquerit filium, vel filios qui moriantur ante ætatem legitimam, quòd remaneant proximioribus quibus de iure debentur, debet intelligi, retento eodem themate, videlicet præmortuo marito: quæ sanè interpretatio videtur rationabilis, ne pater excludatur à luctuosa hæreditate filij, vt eiusmodi statuta esse intelligenda, tradit Vincent. de Franch. *decis. 91. num. 1. & seqq.* Capyc. *decis.* 210. *n. 1.* & cessare videbatur difficultas ex alio statuto sub rubrica de filiis decedentibus ab intestato, deferente successionem filij ab intestato ipsi patri superstiti. 4

Rursus quoad pactum quòd Michaël dotem habeat, teneat, & possideat, tam, & tamdiu, vel tantum, quo vsque accidat casus & locus restitutionis dictæ dotis, & sic cùm prætendatur euenisse casum ob mortem filij infantis, videatur dominium, & possessio Michaëlis resoluta, & consequenter Archiepiscopus potuerit ingredi possessionem vacantem. Respondebatur enim quoad dominium non posse dici retro translatum per illas dictiones extinctiuas, *donec, quousque,* & similes, quia cùm simus in contractibus, dominium non videtur posse retro transferri sine traditione. *l. ea lege,* vbi not. *ff. de condict. ob caus. l fin. C. de reb. alien. non alienan.* Bart. *in l. 1. num. 16. ff. de condit. & demonstrat.* Castren. *in l. qui absenti. §. 1. circa finem,* & ibi Alexand. *num. 8. versic. est & alia. ff. de acquirend. possess.* vbi dicit contrarium esse speciale in pacto legis commissoriæ & addictionis in diem, & pro hac opinione est authoritas gloss. *in l. 1. in verbo mortis causa. versic. & in illis casibus* quam ibi sequuntur Bart. & Cuman. *num.* 10. Ang. *in fin. ff. de donationib.* de communi Alex *cons. 10. sub n. 4. lib. 1.* Corn. *cons. 96. num. 5. lib. 1. & consil. 102. n. 19. lib. 2.* Ruin. *consil. 109. num.* 24. vbi de communi, *lib. 4.* Dec. *cons. 299. visa petitione, num. 4. & in l. traditionibus, num. 13. in fine. C. de pact.* Tiraquell. *de retract. conuent. §. 1. gloss. 7. num. 16. & in l si vnquam, in verb. reuertatur, sub num. 17. vers. sed & illud. C. de reuocan. donationib.* Alciat. *cons. 84. num. 6. &* 8. Iacob. Henric. *cons. 1. num. 278. lib. 1.* Ferdinand. Loaz *in l filiusfamilias. §. diui, num. 173 in fine, in 6. limitat. & num. 174.* & ibi Rip. *num. 88. ff. de legat. 1.* Sord. *de alimen. tit. 8 priuileg. 71. n. 7.* & alios etiam addit Modern. *de fideicommiss. art. 51. sub d. num. 82.* 5

Et in omnem euentum, quicquid esset dicendum de dominio, certè non esset resoluta possessio ipsius Michaëlis, iuxta text. & ibi Bald. *in l. dotis. C. soluto matrimon.* quæ tanto magis procedunt, quia verba pacti non erant absoluta, sed statim post suprà relata, sequuntur alia, videlicet, vt veniente dicto casu restitutionis dotis Michael teneatur restituere, & reddere pecuniam pro pecunia, &c. & sic requirebatur eius 6

factum, cùm illa ſint verba obliqua. Bart. *in l.centurio, num.45 ff.de vulgari.* quem omnes, nemine diſcrepante, ſequi teſtatur Oddo *de compend part.4.in verbo reſtituat.* Vltra quòd hæc omnia quæ dicuntur de ſtatuto & pacto, reſpiciunt petitorium; vt fuit conſideratum in in alia deciſione 22. Aprilis.

7 Non obſtat quòd ipſe Michaël mortuo filio petierit immiſſionem, quia obiectum ceſſabat ex facto, cùm potiùs fuerit petita manutentio, vt apparet, tum ex verbis ſuæ comparitionis; ibi, *quia dubitat ne aliqua perſona velit illum perturbare, aut moleſtare in dicta poſſeſſione, aut illum de facto ſpoliare, & ibi mandet conſtituere eum ſub protectione, & defenſione realium manutentialium, & illarum virtute conſeruare in illa,* &c. Tum ex littera Saluaguardiæ reſcripta ad dictam petitionem. ibi, *Dominum Michaelem conſeruetis, & conſeruare faciatis in dicta poſſeſſione,* &c.

Ex quibus fuit reſolutum Michaëli dandum mandatum de manutenendo.

R. P. D. VEROSPIO.

Aſculana fideiuſſionis. Veneris 23. Maij 1614.

ARGVMENTVM.

Fideiuſſor in forma Cameræ obligatus habetur pro principali, & contra eum agi poteſt non excuſſo principali debitore.

SVMMARIVM.

Fideiuſſor ſoluens pro ſuo principali, poteſt agere contra releuatorem, num. 1.

Excuſſio non requiritur vbi adeſt obligatio Cameralis, n. 2.

Fideiuſſor in forma Cameræ obligatus habetur pro principali, & amittit omne quodcumque priuilegium fideiuſſori competens, ibid.

Obligationis Cameralis priuilegium eſt omiſſo iudicio incepto contra bona principalis debitoris, agere contra fideiuſſorem, num. 3.

DECISIO CXLVII.

1 AMon, & Camillus fratres de Monteronis annuum cenſum quadraginta ſcutorum ſuper ipſorum bonis impoſitum vendiderunt Vincentio Cataldo, pro cuius cenſus validitate ſe Horatius, & Octauius obligarunt; pro ſolutione verò fructuum inſolidum vnà cum dictis Amone, & Camillo ſe obligauit Horatius, cui ſolemniter Octauius fideiuſſit. Vnde cùm poſtea vigore mandati Auditoris Cameræ dictos fructus Horatius ſoluere coactus fuiſſet, egerit pro releuatione contra Octauium, qui fuit dubitatum, an teneretur? & dubio per me in Rota propoſito, fuit affirmatiuè reſponſum. Conſtat enim de illius fideiuſſione Horatio facta per inſtrumentum obligatione Camerali vallatum; vnde cùm Horatius ſoluerit, benè potuit contra Octauium fideiuſſorem agere. §. *ſi quid autem. Inſtit. de fideiuſſ. l. idémque. §. fideiuſſores. ff. eadem.* Caſtren. *in l. ſi duobus, num. 2. ff. de iur. iur. & in l. 2. qui debitorem, in principio ff. de fideiuſſ. & conſ 64. num. 1. lib. 1.* Afflict. *decis. 94 num. 3.* cum aliis per Tiraquell. *de retract. lignag. gloſſ. 18. §. 1. num. 84.*

3 Nec requiritur hic excuſſio contra principales debitores. nam ſtante obligatione Camerali, ceſſat excuſſionis beneficium. Socin. *conſ. 24. in fine lib. 1.* Neguſ. *de pignor. part. 5. membr. 1. n. 32.* Cephal. *conſil 439. n. 24. lib. 3.* Facit etiam quòd fideiuſſor in forma Cameræ obligatus habetur pro principali, & quodcunque priuilegium amittit, vt fuit dictum in Romana indemnitatis de Odeſchalchis 5. Nouembris 1578. coram bo. mc. Cardinali Lancellotto.

Non obſtat, Horatium egiſſe contra bona principalium debitorum, & mandatum obtinuiſſe, quia poteſt nihilominus in vim obligationis Cameralis dictum iudicium relinquere, & contra fideiuſſorem experiri. Bart. *in l. conſentaneum, num. 17. C. quomodo, & quando iudex.* Pariſ. *conſ. 103. num. 3. lib. 3.* Surd. *deciſ. 44. n. 17.* 3

R. P. D. VEROSPIO.

Bononien. adminiſtrationis plateæ. Lunæ 26. Maij 1614.

ARGVMENTVM.

Expenſæ, & ſumptus litis, vt pauperi actori ſubminiſtrentur, quæ requirantur.

SVMMARIVM.

Arbitrium Rotæ regulandum eſt à diſpoſitione iuris communis, num. 1.

Expenſæ, & ſumptus litis non debentur litiganti, niſi copulatiuè conſtet de ipſius bono iure, & paupertate, ibid.

Paupertas ad hoc, vt pauperi ſubminiſtrentur expenſæ litis, debet in ſpecie probari, vt ſit talis, quæ ſine ſubminiſtratis expenſis litem proſequi non valeat, num. 2.

Expenſæ litis facienda ſunt de communibus redditibus Canonicorum, & beneficiatorum, quando communiter litigant, num. 3.

Expenſæ, & ſumptus litis non ſunt ſubminiſtranda poſſeſſori rei controuerſæ, ibid. in fine.

DECISIO CXLVIII.

VErtente coram me lite ſuper locatione, & adminiſtratione datij platearum Bononiæ inter Capitulum, & Canonicos Eccleſiæ collegiatæ S. Petronij ex vna, & magiſtratum, vel regimen eiuſdem ciuitatis ex alia. Cùm dicti Canonici, tanquam pauperes litis expenſas prætenderent, adita ſignatura iuſtitiæ, obtinuerunt mihi reſcribi, vt illis arbitrio Rotæ ſubminiſtratis, in cauſa procederem. Vnde propoſito per me dubio viſum fuit Dominis arbitrium non intrare, cùm illud à iuris diſpoſitione veniat regulandum. Peregr. *deciſ. 239. cap. fin. lib. 2. in manuſcript.* Cæſar de Graſſ. *deciſ. 7 num. 7. & deciſ. 8. num. 2. de ſent. & re iudicat.* Rota *deciſ. 641. num. 1. part. 1. diuerſ.* & de iure litis expenſæ non debeantur, niſi copulatiuè de bono iure, & de paupertate conſtet. *l. fin. §. nam ſi tales*, & ibi Bald. & Salicet. *C. de ordin. cognit.* Couarr. *practicar. quæſt. cap. 6. num. 5.* Verall. *deciſ. 20. n. 2. lib. 1.* Cardinalis Seraphinus *deciſ. 1098. num. 2.* 1

In caſu autem noſtro Capituli paupertas non apparet: quamuis enim Canonici, habito ad ipſorum dignitatem reſpectu, dici poſſint pauperes, cùm tenues habeant redditus. hoc tamen in præſenti caſu non ſuffragatur, ſed eſt in ſpecie probandum quòd ſine dictis expenſis litem proſequi non valeant. *l. paupertas. ff. de excuſat. tutor. §. ſed & propter paupertatem. & ibi gloſſ. in verbo imparem. Inſtit. eod. tit.* cum aliis per Alex. *conſ. 37. num. 1. lib. 1.* Hæc autem probatio non datur, immo de contrario conſtat ex annuo Capituli redditu duorum millium aureorum, ex quo benè ſingulis annis deduci potuerunt ſcuta ducenta pro iſta lite ad ſummum eroganda. Et cùm inter triginta ſex viros Capitulum conſtituentes iſta veniant diuidenda, parum vnuſquiſque detrimenti erit habiturus. 2

Nec

3 Nec potest in dubium reuocari, tales impensas de communibus redditibus esse detrahendas, cùm de singulorum in Ecclesia beneficiatorum interesse agatur. iuxta tradita per Bart. & Bald. *in l. ab omnibus. §. si a Titio ff. de legat.* 1. Nart. *conf.* 418. *in princip. lib.* 2. Card. Seraph. *decis.* 1012. Vlteriùs cùm per Capitulum res controuersa possideatur, æquum non videtur, vt expensæ litis illis subministrentur, cùm istæ regulariter soleant pro redditibus rei, quæ litigatur, taxari. iuxta notat. per Bart. *in l. pen. ff. de alimen. & cibar. leg.* Menoch. *de arbitr. casu* 169. *num.* 3. Surd. *de alim. tit.* 4. *quæst.* 9. *n.* 2.

R. P. D. BVRATTO.

Romana pecuniaria. Lunæ 2. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

Socius, seu administrator non dicitur debitor in pecunia antequam rationem reddiderit, & computorum solidationem, ad quem effectum eligi debent duo periti, & illis discordantibus eligendus est tertius.

SVMMARIVM.

Peritis duobus electis discordantibus eligendus est tertius, num. 1. *in fine.*

Socius, seu administrator in administratione non dicitur debitor, nisi computis solidatis, num. 2. *& 3. vbi tamen quòd hac conclusio intelligitur quoad restitutionem pecuniarum, non autem quoad bona per administratorem inuentariata.*

Mercatorum causa tractanda sunt ex bono, & æquo, & sola facti veritate inspecta, num. 5.

DECISIO CXLIX.

1 Dissoluta de anno 1599. societate, ad quam D. Camillus Palagius fuerat ab olim D. Alexandro Dono de anno 1590. in socium assumptus, & anno 1596. cum maiori participatione confirmatus; prætendens D. Palagius ratam vtilium ad ipsum spectantem egit coram A.C. pro electione communium amicorum iuxta formam capitulorum anni 1596. ad effectum videndi computa societatis prædictæ, & versa vice DD. de Donis hæredes Alexandri contra Palagium ad rationem administrationis reddendam, ac in primis reponendum in eorum banco plures pecuniarum summas ab ipso habitas. Cúmque R.P.D. Ginettus in causa, & causis prædictis ab A. C. deputatus mandasset sine præiudicio quorumcunque iurium partium eligi peritos, & illi in relatione longè discordassent. Dubitatum fuit, an esset locus electioni tertij? Et Rota affirmatiuè respondit: quia firma & passim obseruata est conclusio in discordia duorum ad electionem tertij deueniendum esse, *l. item si vnus. §. pen. ff. de recept. arbitr. cap. innotuit. eod. tit.* & vtrobique Doctor.

2 Non obstat prætensio DD. de Donis, quòd Palagius debeat ante omnia restituere pecunias ab ipso extractas. Quia pro responsione dicebant DD. etiam Donos pecunias habuisse ex negotio, ita vt facienda sint computa, vt videatur quis debeat refundere. Castren. *conf.* 126. *circa med. versic. si tamen ad manus. lib.* 2. & ab omnibus reddenda sit ratio, nec interim possit vnus condemnari. Angel. *conf.* 286. *col.* 2. *vers. & si inter dictos.* Riminald. sen. *consil.* 300. *num.* 53. *&* 54. *vol.* 2. Socin. sen. *consil.* 24. *num.* 36. *vers. hic enim si vnus. lib.* 1. Rota Ian. *decis.* 39. *num.* 3.

3 Et vlteriùs Palagium non posse ad certæ summæ restitutionem compelli, nisi computis solidatis, ex quibus potest etiam creditor remanere, vt ex *l. de illo. ff. pro soc.* Bald. *in consil.* 463. *n.* 4 *versic. quarta ratio. lib.* 1. Ancharan. *consil.* 235. *sub num.* 1. *vers. præterea.* Alexand. *conf.* 192. *num.* 2. *&* 3. *lib.* 7. Negus. *de pignor. p.* 5. *memb.* 1. *num.* 37. Aym. *consil.* 231. *num.* 16. *vers. vndecimò considero. & consil.* 275. *num.* 13. *vers. tertiò principaliter.* Purpurat. *consil.* 339. *num.* 2. *versic. tamen. lib.* 1. Cephal. *consil.* 768. *num.* 14. *& consil. seq. num.* 11. *lib.* 5. Munnoz de Escobar *de ratiocin. cap.* 21. *à num.* 12. vbi alios refert ad *num.* 22. vbi hanc opinionem dicit magis rationi & æquitati consentaneam, melioribúsque fundamentis fulcitam, ac in Senatu Pintiano frequentissimè obseruatam, quam probauit Rota in illa Assisien. pecuniaria coram Reuerendiss. Lugdunen. quod in pecunia admittit, licèt contrarium velit quo ad bona per administratorem inuentariata, aliáque functionem in genere suo non recipientia. Surd. *decis.* 184. *n.* 2. *&* 12. *vers. non resistunt,* vbi ita opiniones conciliare videtur.

Neque etiam obstat, quod dicebatur Palagium debere saltem priùs rationem reddere, cùm haberet negotij complementum. Quia hac ratione dixerunt 4
DD. tertium, seu peritum esse eligendum quo ad omnia hinc inde, ita vt videantur quæcunque computa administratorum, & gestorum per quemlibet, necnon lucra & alia quæcunque necessaria, ex quibus nihil supererit pro sufficienti redditione rationis, quàm restitutio reliquatus. *l. cùm seruus* 81. *versic. nam non vtique. ff. de condit. & demonstr.* & quo ad omnes cùm istud sit vnicum negotium. & rationes sint connexæ, Rimin. sen. *d. conf.* 300. *n.* 54. & faciunt tradita in Romana laudi 28. Iunij præteriti coram me.

Et eo faciliùs in hanc sententiam venerunt DD. 5
cùm agatur causa inter mercatores, & coram A.C. habente facultatem procedendi inter illos ex bono, & æquo, & sola facti veritate inspecta, quæ bene haberi poterit, eligendo tertium, seu peritum, etiam quo ad omnia hinc inde prætensa, & quo ad omnes, prout ita fuit resolutum.

R.P.D. VEROSPIO.

Romana pratensi spolij. Lunæ 2. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

De spolij actione quando competat. De præscriptione quando currat cum mala fide, & de tutore, seu administratore bonorum, qua actione conueniri debeat pro eo quòd prætenditur debitor ratione administrationis. Plura notanda, de quibus in hac decisione.

SVMMARIVM.

Ægidiana non intrat stante nullitate, vel iniustitia sententia, num. 1 *in fin.*

Spolium, & possessorium recuperanda non datur contra tutorem, vel eius heredem, pro reddenda ratione administrationis, sed actio in factum, num. 2.

Administrator regulariter non potest conueniri ad certam summam ante redditam rationem administrationis, ibid.

Spolium non datur contra cohæredem pro diuisione bonorum, sed actio familia herciscunda, ibid. in fin.

Melioramentorum retentio datur administratori, qui melioramenta fecit in bonis administratis, num. 3.

Spolij actio est præscripta per possessionem triginta annorum, num. 4.

Præscriptio non currit cum mala fide, num. 5.

Bona fides causatur ex qualibet causa, ibid.
Præscriptio inducitur ex quolibet titulo etiam colorato, ibid.
Præscriptio vt currat non est necessaria bona fides positiua, sed tantùm requiritur quòd non sit mala fides, ibid. in fine.
Ratificare dicitur quis conuentionem qui postea capitulis dicta conuentionis vtitur, num. 6.
Spolij iudicium debet concludere vt actor ad possessionem à qua deiectus fuit, reintegretur, num. 7.
Clausula quam, & quas, *vt operetur effectum suum quid requiratur, num. 8.*
Possessor bona fidei non potest ad alios fructus, quàm ad perceptos post litem motam condemnari, num. 9.

DECISIO CL.

1 Vincentius Fuscus olim Ersiliæ maritus, & Tarquiniæ sororis de Porcariis Procurator, & administrator bonorum vtriusque, nonnullas domos fideicommisso subiectas ad fauorem eorundem mulierum recuperauit, postea Tarquinia cum dote medietatis omnium bonorum nupsit Octauio Auilæ, com pacto, quòd istæ domus penes Vincentium remanerent tanquam ab illo redemptæ propriis pecuniis, & quia dictarum mulierum in alia pecuniarum quantitate creditor existebat, vt ex capitulis matrimonialibus constat inter ipsum Vincentium, & Octauium initis, quibus non obstantibus Tarquinia post nuptias celebratas pro diuisione bonorum Ersiliam sororem conuenit, & contra Vincentium eius virum super redditione rationis administrationis litem instituit; facto deinde in vim statuti Vrbis compromisso partes absque præiudicio suorum iurium deuenerunt ad bonorum communium diuisionem, iuxta quam spatio triginta duorum annorum vnaquæque portionem sibi tangentem possedit; verùm anno præterito Tarquinia spolio super dictis domibus egit contra Ersiliam Vincentij hæredem, & à iudice deputato sententiam obtinuit, videlicet ipsam esse reintegrandam ad earundem domorum possessionem, & insuper Ersilia condemnata fuit in fructibus perceptis, & qui percipi potuissent; vnde pro illius parte fuit appellatum, & commissa mihi executione, quatenus esset locus Ægidianæ: Super hoc dubio proposito fuit resolutum, illi locum non esse, cùm Ægidiana non intret, stante sententiæ nullitate, vel iniustitia. Bald. *in l. vnica, num. 4. vers. denuo. C. si de moment. possess.* Put. *decis.* 480. *lib.* 2. Rot. diuers. *decis.* 19. *num.* 1. *lib.* 2. *part.* 3.

2 Iniustitia verò in casu nostro ex pluribus deregitur. Et primò, quia fuit actum spolio, quod contra tutorem, vel eius hæredem, & successorem non competit. nam contra illos actio datur ad factum pro reddenda ratione administrationis, cùm esse possit, vt tutor, vel administrator pro pupillo plus impenderit, quàm ipse habuerit, vel ex iusta causa de illius bonis alienauerit. *l.* 1. §. *præterea si tutela. ff. de cont. tut.* Alex. *cons.* 192. *n.* 2. *vol.* 7. Anchatan. *consil.* 135. *col.* 2. Grammat. *consil.* 114. Ias. *cons.* 100. *lib.* 4. Purputat. *cons.* 339. *num.* 2. & regulariter aute redditam rationem non potest administrator ad certam summam conueniri. Aym. *cons.* 275. *sub n.* 13. *vers.* 3. *principale dubium.* Neguſ. *de pignor.* 5. *part. memb.* 1. *num* 37. Cephal. *consil.* 769. *num.* 14. & *cons.* 769. *num.* 11. *lib.* 5. Castr. *cons.* 171. *num.* 1. *lib.* 1. & præterea non poterat hîc spolij iudicium intentari, cùm super diuisione bonorum contra cohæredem ageretur, contra quem actio competit familiæ erciscundæ *l.* 1. & 2. *famil. herciscun.* & fuit dictum in Romana, Palatij dell'Aquila 16. Ianuarij 1602. coram Reuerendissimo D. meo Damasceno.

Vlteriùs, ex quo domus fuerant de propriis pecunij Vincentij redemptæ, non videbatur intrare spolium, cùm ille respectu factæ solutionis posset retinere. *l. si non sortem.* §. *si centum*, & ibi Batt. & Doct. *ff. de cond. indeb. l. elegamer.* §. *qui reprobos. ff. de pignorat. act.* & *l. fundus. ff. de rescind. vend.* Surd. *decis.* 46. *num.* 7. Vel saltem attenta melioramentorum exceptione, de quibus ex relatione petiti, & testibus per eundem Vincentium examinatis apparebat, cùm illi retentio competeret. *l. si in area, in fine. vbi gloss. vlt.* & ibi Bart. *in fine.* Bald. *num.* 2. Ias. *n.* 1 *in* 2. *notab. ff. de cond. indeb.* & fuit dictum in Romana vineæ 27. Iunij 1608. coram Reuerendiss. Attrebaten. Non poterat iudex dictis melioramentis non refectis declarare Tarquiniam esse immittendam in istarum domorum possessionem.

Dicitur etiam post lapsum 30. annorum à tempore, 4
quo Vincentius & Tarquinia dictas domos possederunt, actionem spolij fuisse præscriptam. *l. sicut, & l. omnes. C. de præscript.* 30. *annorum.* Bald. *de præscript.* 2. *part.* 3. *partis princip. quæst.* 13. Menoch. *de recuper. remed.* 15. *num.* 418. & in specie de actione spolij dicto tempore præscripta, fuit dictum in causa nullius, seu Mediolanen. reintegrandæ 17. Maij 1600. coram Cardinali Seraphino.

Nec valet dicere, Vincentiam istas domos occupasse, & sic fuisse in mala fide, quæ præscriptionem impedit. *cap. vlt. de præscripe.* Quamuis enim eas ipse recuperauerit vti tutor, & admistrator bonorum Ersiliæ, & Tarquiniæ, cùm tamen propriis pecuniis id præstiterit, & esset in alia pecuniarum quantitate dictarum sororum creditor, necnon vigore capitulorum matrimonialium inter Vincentium, & Octauium, domus ipsi Vincentio datæ fuerunt in solutum, ille fuisse dicitur in bona fide, cùm ad eam inducendam qualibet causa sit sufficiens. Bald. *in l.* 1. *in fine, C. vbi caus. statu.* Crauett. *consil.* 6. *num.* 119. Socin. *consil.* 38. *num.* 4. *lib.* 3. Bec. *cons.* 95. *num.* 10. prout ad præscribendum quilibet titulus etiam coloratus sufficit. Menoch. *de recuper. remed.* 15. *num.* 418. & *seq.* Contard. *de moment. possess. quæst.* 13. *limit.* 2. *num.* 35. Rota diuers. *decis.* 552. *part.* 1. nec bona fides positiua requiritur, sed tantùm quòd absit mala. Menoch. *vbi supra dicto num.* 318. qui de communi restatur. Rota *dicta decis.* 553. *n.* 6. *part.* 1. *diuers.*

Non obstat, Octauium vti sponsum Tarquiniæ in 6
illius præiudicium non potuisse domos in solutum dare. Nam cùm postea subsecutum fuerit matrimonium, & eisdem capitulis in iudicio Tarquinia fuerit visa, censetur ea ratificasse. *cap. cum olim. de censib.* Dec. *in cap. cum venerabilis, num.* 90. *in principio. vers. successiuè. de exceptionib.* Aym. *cons.* 77. *num.* 8. & *cons.* 101. *num.* 5.

Nec releuat de anno 1577. Tarquiniam egisse con- 7
tra Vincentium, & sic fuisse præscriptionem interruptam. *l. cum notissimè. C. de præscript.* 30. *annorum.* Quia lis tantùm fuit mota super redditione rationis, & restitutione bonorum, vt ex lectura commissionis apparet: non autem fuit actum spolio, super quo conclusio petitionis est ad possessionem reintegrari. Socin. *in l. rem quæ nobis, num.* 14. *vers.* 2. *ff. de acquir. poss.* Alexand. *cons.* 117. *lib.* 1. Butr. *in cap. cum ad sedem, num.* 10. & 21. *de restit. spoliat.* cum aliis per Gabr. *conclus.* 5. *num.* 70. & *seq. de restit. spoliat.* vel saltim vbi petitur quid restitui, constare debet ex præcedentibus fuisse possessorium intentatum, tunc enim potest libellus per improprietatem saluari. Gabr *de rest. spoliat. dicta conclus.* 5. *num.* 71. & *seq.* Contard. *de moment. possess. quæst.* 13. *n.* 32. Menoch. *de recuper. in prælud. num.* 12.

Non obstat in commissione fuisse appositam clau- 8
sulam, *quam, & quas*, &c. vnde Tarquinia deducere potuerit omne ius suum, & sic illum præsumi etiam spolij actionem intentasse, ad hoc enim, vt dicta clau-

ſula Tatquiniæ ſuffragaretur, illa in ſpecie debebat in actis dictam actionem deducete. Accotamb. *deciſ.* 15. Mandoſ. *de commiſſ.* 9. *commiſſ. verbo quam, & quas*, &c. Rota in cauſa Legioneñ. præſtimonij 16. Ianuar. 1595. cotam Cardinali Pamphilio, & in cauſa Aretina Commendæ 27. Februarij 1595. cotam eodem.

9 Viſum etiam Dominis fuit, ex alio capite, ſententiam, de qua agitur, iniuſtam fuiſſe, cùm iudex Erſiſiliam hæredem Vincentij condemnauerit ad omnes fructus perceptos, & qui petcipi potuiſſent, non obſtante quòd Vincentius fuerit in bona fide, vnde non poterat illius hæres ad alios fructus, quàm ad perceptos poſt litem motam condemnari. *l. interdictũ. ff. de interd. l. domum. C. de rei vind.* Cteſcent. *deciſ.* 8. *de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* Rota *deciſ.* 552. *num.* 1. & 2. *parte* 1. *diuerſor.*

R. P. D. VBALDO.

Mutineñ. Canonicatus. Veneris 13. *Iunij* 1614.

ARGVMENTVM.

De occupante propria authoritate poſſeſſionem ſecundi beneficij, an, & quando ipſo iure priuatus ſit primo beneficio, iuxta text. *in cap. eum qui. de præbendis, in* 6. & de illius materia.

SVMMARIVM.

Impetrans beneficium vacans certo expreſſo modo, ſeu quouis alio modo, comprehendit omnem vacandi modum, n. 1.

Impetrans beneficium certo modo, an, & quando teneatur ſe ſubſcribere ad pœnam talionis, num. 2.

Authoritate propria beneficium occupans dicitur intruſus, & ideò ipſo iure beneficio priuatur, num. 3.

Impetratio beneficij in forma Dignum, *nullum tribuit ius in re, ſed ſolum importat mandatum de prouidendo quatenus fuerit idoneus repertus. & ideo ante conditionis purificationem nullum ei fuit ius quaſitum, ibid.*

Poſſeſſio parochialis Eccleſiæ cenſetur apprebenſa per celebrationem Miſſarum, baptizationem, & aliorum ſacramentorum adminiſtrationem, num. 4. *vbi etiam idem per perceptionem fructuum, decimarum, primitiarum, & oblationum.*

Teſtes licèt nulliter examinati deſeruiunt pro adminiculo, ibid. in fin.

Actus præſumitur factus ex prætenſo titulo præambulo, num. 5.

Incompatibilia beneficia habens ipſo iure illis priuatus eſt, ibid.

Authoritate propria occupans ſecundum beneficium, an, & quando ſit ipſo iure priuatus primo beneficio, num. 7. & 8.

Ignorantia iuris regulariter non excuſat, num. 8.

DECISIO CLI.

1 Propoſito pluries dubio teſeruato in deciſione huius cauſæ 11. Martij 1613. quod erat, an Annibali Burellæ obſtatet diſpoſitio *cap. eum qui. de præbend. in* 6. illud propter varias Dominorum ſententias, non fuit reſolutum, ſed cùm pro eius parte prætenderetur gratiam Bernardi aduerſarij, non comprehendere vacationem inductam in terminis *dicti cap. eum qui.* ideò Domini voluerunt informari ſuper dubio ita concepto, an gratia Bernardi ſuffragetur quoad diſpoſitionem *cap. eum qui de præbend. in* 6. & fuit teſolutum affirmatiue. Nam quòd gratia ſuffragetur, & ſic quòd capiat prædictam vacationem, deducebatur, quia licet Bernardus impetrauerit Canonicatum tanquam vacantem per ſacrilegium; tamen virtute clauſulæ generalis, *ſeu quouis alio modo vacet*, venire poteſt ex quacumque vacatione. Quia dicta clauſula, *quouis alio modo*, comprehendit omnem modum vacandi. Rota *deciſ.* 1. *num.* 2. *de reſcrips in nou.* Felin. *in cap. in noſtra, n.* 37. *verſ fallit* 4. *eod. tit.* Sarneñ. *in reg. de infirm. quæſt.* 34. *n.* 2. dummodo iuſtificetur narratiua gratiæ ſaltem de facto, vt fuit teſolutum in Aurieñ. patochialis 26. Iunij 1606. coram R.D. meo Damaſceno, in Oueteñ. beneficij, 5. Iulij 1610. coram R.P.D. meo nunc Decano in Virduneu. Canonicatus 25. Maij 1596. coram bo. me. Cardinali Pamphilio, & ſæpè in aliis: ſactilegium autem ſatis viſum fuit iuſtificatum ex ipſius Annibalis confeſſione, qua nulla melior probatio, *l. generaliter. C. de non num. pecun.* cum ſimilibus.

Neque obſtate videbatur, quòd gratia Bernardi eſſet conditionalis, quatenus ſcilicet, ſi dictus Bernardus eundem Annibalem ſuper relatis huiuſmodi accuſare, ſéque in forma iuris inſcribere voluerit, &c. & aliæ conditiones apponuntur, conſideratæ per informantes, quibus non verificatis non videatur eſſe locus gratiæ, etiam virtute clauſularum generalium, tanquam dependentium à diſpoſitione principali, ex allegatis. 2
Quia fuit teſponſum, quòd hæc procederent, ſi tractaretur de canonizanda gratia ex capite ſacrilegij, tunc enim eſſet neceſſaria inſcriptio, diligens inquiſitio Ordinarij, & ſententia priuatoria cum formali amotione Annibalis à Canonicatu, & aliorum narratorum iuſtificatio; ſecus videtur eſſe ad effectum obtinendi ex alio modo vacandi præter expreſſum, vigore clauſulatum generalium, quo caſu videtur ſufficere ſimplex probatio illius facti narrati ex ſuprà allegatis, cùm talis probatio tequiratur ſolùm ad effectum tollendi dolum, & calumniam impetrantis, vt fuit dictum in Tiraſonen. Canonicatus de Alfaro 24. Maij 1602. coram R. P. D. meo Decano.

Quòd autem intret diſpoſitio *cap. eum qui. de præben. in* 6. dicebant Domini conſtare ex eo, quòd Annibal propria authoritate ſe intruſit in poſſeſſionem parochialis Eccleſiæ ſine aliquo Canonico titulo, quo caſu dicitur intruſus. Innoc. *in cap. nihil eſt, num.* 4. *de elect.* cum aliis per Rot. *deciſ.* 21. *num.* 5. *part.* 2. *diuerſ.* & priuatur ipſo iure beneficio, vel Canonicatu, quem antea obtinebat, *dicto cap. eum qui.* gloſſ. *in Clem. ſi plures, in verſ. vacare, in fin. de præb.* Rota *deciſ.* 3. *eod. tit. in nou* & fuit reſolutum in cauſa Toletana Capellaniæ 14. Iunij 1599. cotam bo. me. Cardinali Mantica; licèt enim obtinuiſſet dictam parochialẽ titulo permutationis cum Bernardo factæ de Canonicatu Mutinenſi, de quo agitur; tamen gratia Annibalis erat in forma *Dignum*, quæ nullum tribuit ius in te, ſed ſolum importat mandatum de prouidendo, quatenus idoneus fuerit repertus. Caſſad. *deciſ.* 1. *num.* 6. *vt lit. pend.* Mandoſ. *in reg. de annal. quæſt.* 55. *num.* 3. Rebuff. *in prax. in tit. de reſcript. in form. dign. num.* 2. & 3. Modern. *ad reg.* 8. *gloſſ.* 15. §. 2. *num.* 56. immò ſtante clauſula apponi ſolita in litteris in forma *Dignum*, ſi per diligentem examinationem idoneum eſſe tepereris, ſequitut, quòd ante putificationem dictæ conditionis idoneitatis nullum ei fuetit ius quæſitum, neque etiam ad rem. Bellam. *deciſ.* 667. Gabt. *conſil.* 186. *n.* 26. *lib.* 1. poterat enim non approbari in examine, prout euentus docuit, cùm fuit teiectus. 3

De intruſione autem videbatur doceri per plutes actus, de quibus deponunt teſtes in Curia formiter examinati. nam vltrà quòd Annibal locauit terras, & poſſeſſiones dictæ Eccleſiæ parochialis, ſéque Rectorem in inſtrumento locationis aſſeruit, conſtat ex inſtrumento ſub die 4. Ianuarij 1600. ipſe celebrauit 4

Miſſas,

Missas, baptizauit, & alia sacramenta administrauit in dicta Ecclesia, exercuit omnes spirituales actus ad curatum pertinentes, per quorum actuum exercitium censetur apprehensa possessio Ecclesiæ. Abb. *in cap. in Genesi, num. 5. de elect.* deinde percepit fructus, videlicet decimas, primitias, & oblationes, ex quibus probatur possessio quoad temporalia, ad text. *in l. Titia. ff. de solut. l. 2.* vbi Bart. *C. de acquir. possess.* cum aliis per Menoch. *de retinend. remed. 3. num. 564.* vt latiùs per eosdem testes, & per alios examinatos vigore Remissoriæ, qui licèt nulliter examinati, deseruiunt tamen pro adminiculo. Bart. *in l. admonendi, sub num. 41. ff. de iur. iurand.* Aymon *cons.* 189 *num.* 11. Caputaq. *decis.* 206. *n.* 6. *p.* 2. & fuit dictum in Hispalen. legitimitatis 11. Maij 1612. coram me, & sæpe aliàs.

5 Non obstat, quòd isti actus potuerint fieri etiam ab extraneo de permissione Rectoris, quia de tali permissione, vel licentia non apparet, & è contrario constat ex prædictis Annibalem locasse prædia Ecclesiæ, & fructus percepisse vti Rectorem; & cùm præcesserit beneficiorum permutatio, expeditio literarum, & accessus vtriusque ex permutantibus ad Ecclesias permutatas, vtique actus præsumuntur facti ex præenso titulo præambulo. *l. 2. C. de acquirend. possess.* gloss. *in l. quadam mulier. ff. de rei vend.* & cùm Bernardus iam assecutus fuisset possessionem Canonicatus incompatibilis cum parochiali, desiit esse Rector ipso iure, ex dispositione Concil. Tridentini *sess.* 8. *cap.* 4. latè Modern. *ad reg. 8. gloss.* 15. *num.* 15. *& seq.* vnde Annibal non potuit alieno nomine munera parochialia exercere, & per consequens illa censetur exercuisse nomine proprio.

6 Non obstat, quòd Annibal fuerit ordinatus ad titulum Canonicatus, de quo agitur, & propterea illi non possit renunciare, ne mendicare cogatur in dedecus Ordinis sacerdotalis, quia hoc intelligitur in renunciatione voluntaria, non autem de priuatione proueniente ex dispositione iuris ob iniustam intrusionem absque Canonico titulo, qualis est ista ex dispositione *dicti cap. cum qui,* alioquin hoc modo ordinatus ex nullo delicto priuaretur beneficio, quod est absurdum.

7 Non obstat, quòd vt intret *cap. cum qui,* sit necessarium probare non solùm possessionem secundi beneficij, sed etiam maioris partis fructuum, ex allegatis, quia vltrà quòd talis possessio videtur probata ex supradictis, cùm tam spiritualia, quàm temporalia Annibal possederit, Bald. *in cap. Ecclesia, in fin. de elect.* respondebatur, quòd allegata procedunt in terminis. *cap. de multa, de præbend.* in quo consideratur pacifica possessio, cum fructuum perceptione, vt declarat Sarneñ. *in reg. de triennal. quæst.* 53. *n.* 2. *vers. sed quoad cap. de multa.* vbi de communi, secus videtur esse in terminis *cap. cum qui,* in quo consideratur sola occupatio, vel intrusio scienter facta in secundo beneficio, vt patet ex eius lectura.

8 Demum non obstat, quòd Annibal potuerit credere se habere aliquod ius in dicta parochiali vigore gratiæ, in forma *Dignum,* & ideo videatur excusandus à pœna, *dicto cap. cum qui,* iuxta decisionem Bellam. 562. quia vltrà quòd hæc est ignorantia iuris, quæ regulariter non excusat. *l. iuris ignorantiam. C. qui admitt.* dicebatur in specie, eam in terminis *dicti cap cum qui,* non posse allegari, sed solam facti ignorantiam. gloss. *in dicto cap. cum qui. in vers. scienter,* & ita intelligit dictum text. post relatos, Rota in dicta Toletana Capellaniæ coram bo. me. Mantica; immò eò magis mouebantur Domini ad non admittendam talem excusationem, quia die 28. Iulij, Annibal tanquam non idoneus fuit ab examinatoribus reiectus, & nihilominus perseuerans in intrusione per totum mensem Augusti, & Septembris, fructus perceperit, Sacramenta administrauit, & alia similia fecit, prout deponunt testes nouissimè examinati, quo tempore ille color præsumptæ ignorantiæ omnino cessabat.

9 Ex quibus & aliis adductis, præsertim in dicta Toletana Capellaniæ, vbi alia obiecta remouentur circa dispositionem *dicti cap. cum qui,* Domini concluserunt gratiam suffragari Bernardo, ita vt intret dispositio *dicti cap. cum qui, de præb. in* 6.

R. P. D. LVDOVISIO.

Perusina fideicommissi de Alphanis. Veneris 15. Iunij 1612.

ARGVMENTVM.

Dos quando succedit loco legitimæ, & ipsa legitima detrahitur, non de hæreditate, & succedit loco legitimæ quando filia excluditur à statuto, vel quando sic disponit testator relinquere dotem iure institutionis, & tunc statutaria exclusio non habet locum, & filia quando dicatur agnita.

SVMMARIVM.

Dos quando succedit loco legitimæ, de ipsa legitima detrahenda est, non de fideicommisso, aut tota hæreditate tanquam æs alienum, num. 1.

Dos succedit loco legitimæ, vel ex dispositione testatoris. vel ex dispositione statuti, & quando statutum excludit fœminas, dos succedit loco legitimæ, num. 2. Amplius quando statutum excludit dotatam, & propter dotem, num. 3.

Dos succedit loco legitimæ ex dispositione testatoris quando testator agnoscit filias in suas, relinquendo illis dotem iure institutionis, num. 4.

Testator relinquens dotem filiæ iure institutionis, videtur recessisse à statutaria exclusione, & rem ad terminos iuris communis redegisse, num. 5.

Statutum excludens fœminas à successione, subintelligitur, si pater velit, ibid.

Filiæ renunciatio facta de bonis, non illi obstat patre nolente, & illum instituente, num. 6.

Filia non dicitur agnita à patre, licèt instituatur in re certa, nisi fiat mentio legitimæ, vel quotæ, num. 7.

Institutio in re certa non est titulus institutionis, nisi fiat mentio quotæ, vel legitimæ, num. 8.

Dos quæ succedit loco legitimæ, quando excedit portionem legitimæ, non minuit portionem masculorum, licèt quod minus est, cedat ipsorum beneficio, & eorum portionem impugnet, num. 9.

DECISIO CLII.

Resolutum fuit dotes filiarum testatoris detrahendas esse de legitima, non autem vt prætenditur pro parte Alexãdri ex tota hæreditate vti æs alienum. 1
Ratio resolutionis fuit, quia quando dos succedit loco legitimæ, de ipsa legitima est detrahendum, iuxta communem sententiam Doctorum, de qua testatur Gabriel *consil.* 11. *num.* 10. *lib.* 1. Honded. *consil.* 63. *num.* 125. *lib.* 1.

Quòd autem dos succedat loco legitimæ, prouenit vel ex dispositione statuti, vel ex dispositione testatoris. Thesaur. *decis.* 159. *num.* 4. sed hic concurrit vtraque dispositio. in statuto enim exclusio fœminarum, regulariter dos succedit loco legitimæ, ex mulris cumulatis per Honded. *dicto cons.* 126. Decian. *cons.* 71. *num.* 1. *lib.* 4. 2

Quod

3 Quod maximè procedit in statuto Perusino excludente dotatam & propter dotem. Paul. de Castr. *in l. Titio centum. §. Titio genero, num. 8. in fine. ff. de condic. & demonstrat.* Socin. *consil. 75. num. 11. versicul. aliquando & tertio, volumine 3.* Decius *consil. 164. num. 3.* Parif. *consil. 53. num. 76. lib. 3.* Boss. qui communem dicit, *de public. bon. num. 2. in fine.* Cephal. *consil. 245. num. 31. & sequent.* Gabr. *dicto consil. 11. num. 5.* Crass. *in § legitima. quæst. 7. num 4. versic. aut verò statutum excludit dotatam,* & tenuit Rota in Romana de Lante 1. Februarij 1577. coram fel. record. Clemente VIII. & in vna Cesenateń. bonorum 26. Iunij 1591. coram bo. me. Cardinali Seraphino, & in aliis.

4 Ex dispositione etiam testatoris dos hoc casu succedit loco legitimæ, quia testator filias agnouit in suas, relinquendo illis iure institutionis dotes. Alexand. *consil. 131. lib. 1.* Gabr. *dicto consil. 11. sub num. 7. & 135. num. 58. lib. 2.* & fuit dictum in vna Albaneń. legitimæ 8. Februarij 1574. coram Cotta, & in dicta Romana de Lante.

5 Testator enim hoc pacto disponendo ad eorum fauorem videtur à statutaria exclusione recessisse, ita vt res fuerit redacta ad terminos iuris communis. Brun. *in tractatu de stat. exclud. fœm. 3. artic. in secundo membro princip. num. 39.* Franc. Bec. qui alios congerit, *consil. 107. num. 20.* & statutum ita demum excludit filiam, si pater velit. Paulus de Castr. *consil. 52. sub num. 2. versic. cum verò, lib. 1.* Ruin. *consil. 118. num. 24. circa med. lib. 3.* Gabr. *consil. 140. num. 8. lib. 2.*

6 Sic dicitur de filia quæ renunciauit bonis, cui renunciatio non obstat patre nolente, & illam instituente. Bart. *in l. stipulatio hoc modo concepta, num. 4.* Alexand. *num. 8.* Ias. *num. 130. ff. de verbor. obligat.* Bald. *in l. pactum quod dotali, in 3. quæstione. C. de collationib.* cum cumulatis per Gabriel. *de iure dot. conclus. 1. numero 27.* Crass. *in § successio ab intestato quæst. 15. num. 70.* & fuit dictum in causa Ferrarień. bonorum 24. Februarij 1603. coram me.

7 Dubium tamen est inter Doctores, an filia dicatur agnita, quando fuit aliquid certum iure institutionis relictum, licèt enim Paulus de Castr. *dicto consil. 52.* loquatur generaliter de relicto facto filio, subiungens intelligere debere de filiabus omninò exclusis, & relictum non censeri factum vti extraneæ, sed vti filiæ. & Socin. *dicto consil. 75. num. 3. & 4. lib. 3.* dicat, quòd dicitur agnita, quando fuit aliquid certum iure institutionis relictum, quod etiam noluit Ruin. *consil. 40. num. 11. lib. 3.* Parif. *consil. 53. num. 79. in fine, & num. 81. lib. 3.* Rub. *consil. 156. num. 8.*

8 Attamen quòd non sufficiat institutio in re certa, & non sit titulus institutionis, nisi fiat mentio legitimæ, vel de quota, tradit Riminaldus iunior *consil. 31. num. 74.* alios referens, & attestans de communi, & sentit Parif. *consilio 54. numero 18. 19. & 20. lib. 2.* Gabriel *dicto consil. 140. numero 9. & sequenti, lib. 2.* Thesaur. *decis. 159. num. 17.* Honded. *consil. 53. num. 25. lib. 2.*

9 Et in casu supradictarum decisionum institutio erat facta expressè pro legitima, & propterea quando difficultas reduceretur ad testatoris dispositionem, & præcensam agnitionem, vellem iterum Dominos consulere. Voluerunt tamen Domini illud in quo constitutio dotium excedit partem quæ filiabus de iure competeret in legitima, detrahendum esse de tota hæreditate; quando enim dos est super portione legitimæ, non minuit portionem masculorum, licèt quod est infrà, cedat beneficio ipsorum, & eorum legitimam impinguet non autem hæreditatem augeat, latè Cephal. *consil. 245. num. 34.* Modern. *de fideicommiss. art. 38. num. 18.*

R. P. D. VEROSPIO.

Romana societatis officiorum. Veneris 20. Iunij 1614.

ARGVMENTVM.

Societas officij contracta inter amasium, & amasiam præsumitur simulata, licèt aliàs Cameralis obligationis exequutio retardari nequeat.

SVMMARIVM.

Contractus societatis officij factus inter personas prohibitas, veputa amasium, & amasiam, præsumitur simulatus, num. 1.

Instrumentum Camerali obligatione vallatum, executioni mandari debet, ibid.

DECISIO CLIII.

Claudia de Bubalis, cùm agere vellet pro consecutione sortis principalis duarum societatum officij, quarum alteram pro scutis 600. cum Domitio contraxerat, alterius verò scutorum 400. bonam fidem recognouerat Honorius Trincius; dubitaui, an pro dictis societatibus danda esset ad illius fauorem exequutio. Et quo ad primam scutorum sexcentorum fuit resolutio dilata, eo prætextu, quòd cùm inter personas donare prohibitas, illa fuisset inita, simulata præsumebatur; respectu verò alterius cum Trincio Rota censuit exequutionem non esse denegandam. Ex quo enim Claudia pro se habet instrumentum obligatione Camerali vallatum, non potest eius exequutio retardari. Angel. *in l. 4. §. condemnatum. ff. de re ind.* Boërius *quæst. 295. num. 6. vers. secus autem.* Menoch. *de arbitr. iud. casu 17. num. 4.* Gallesius ad formam obligationis Cameralis *part. 1. quæst. 2. num. 10.* Gabriel *consil. 67. num. 7. & 8. lib. 1.* Mohed. *decis. 1. & 2. de except.* cùm præsertim huic societati non applicentur, quæ contra aliam cum Domitio prætenso adultero initam excipiuntur. In hac enim pecunias recepit, & bonam fidem recognouit Honorius, quem non apparet cum dicta muliere commercium habuisse, & licèt fuerit ista societas imposita super officio Domitij, quia tamen pecunias habuit Honorius, qui bonam fidem recognouit, satis exclusa videtur omnis simulatio. 1

R. P. D. LVDOVISIO.

Penneń. pensionis. Mercurij 27. Iunij 1612.

ARGVMENTVM.

Si processus originalis testium perueniat ad manus partis, dicuntur didicita testificata, nec admittitur aliud examen super iisdem.

SVMMARIVM.

Testium examen amplius post didicita testificata admitti non debet, num. 1.

Processus originalis testium si peruenit ad manus partis, ex hoc satis probatur didicita esse testificata, n. 2.

Testium depositionis publicatio solemnis non est necessaria ad hoc vt dicantur didicita attestationes, sed sufficit quòd pars habuerit liberam facultatem illas perscrutandi, num. 3.

Testes quòd de nouo sint reperti, debet plenè, & concludenter probari, num. 4.

DECISIO CLIV.

1 FVit resolutum non esse locum nouo examini super eisdem articulis, quia Tullius didicit testificata. *authentica vt qui semel. C. de probationib. cap. fraternitatis de testib. Clement. 2. eodem tit.*

2 Satis enim didicisse probatur ex eo quòd in suo posse habuit processum originalem testium apertum. gloss. *in cap. constitutus. in verbo depositus*, & ibi Doctor. *de testibus.* Bald. *in dicta authentic. at qui semel, num. 4. versical. si penes partem*, Salicet. *num. 10. versicul. addit Bald.* Castren. *num. 6.* Gabriel *conclus. 21. n. 40. de testib.*

3 Non enim est necessaria ad istum effectum solemnis publicatio, sed sufficit quòd pars habuerit liberam facultatem perscrutandi depositiones testium. Bart. *in dicta authentica, at qui semel, num. 18.* Vital. *in dicta Clementina 2. num. 114. & sequent. de testib.* Gabr. *dicta conclus. num. 10.* fuit dictum in causa Ianuen. iurisdictionis 24. Februarij anni præteriti coram me, in qua etiam fuit responsum ad illud quod obiicitur de stylo Rotæ admittendi probationes super eisdem post data partibus summaria testificatorum. nam toleratur, quia non dantur extensæ depositiones, & non panduntur nomina testium.

4 Non obstant limitationes ex aduersò datæ, ad regulam *authentic. at qui semel*, & aliorum iurium supracitatorum. Nam ad primam de testibus de nouo repertis, respondetur non constare in casu, de quo agitur, testes fuisse de nouo repertos, & deberet hoc plenè, & concludenter probari, quia aliàs facile esset deludere regulam: vltrà quòd hæc limitatio in iure habet maximam difficultatem ex adductis.

R. P. D. VEROSPIO.

Paduana Capellania. Veneris 4 Iulij 1614.

ARGVMENTVM.

Residentia quando dicatur personalis, & necessaria, & de illius probatione.

SVMMARIVM.

Clausula, si ita esse compereris, dicitur conditionalis, & apposita in gratia debet in primis iustificari, n. 1.

Residentia vbi est fundamentum gratiæ, debet plenè, & concludenter probari, ibid. in fin.

Residentia non censetur probata, ex eo quòd probetur Capellanum teneri celebrare, & seruire, quia hoc potest etiam fieri per alium, num. 2. & ideo quando in fundatione fuit dictum quòd alium prouisus celebrare non valeat, per tunc censetur probata residentia personalis.

Residentia personalis non videtur necessaria, vbi per alium suppleri potest, num. 3.

Narratiua posita in gratia non iuuatur ex gratia aduersarij non iustificata. num 4.

Clausula, si preces veritate nitantur semper subintelligitur in gratiosis, num. 5.

Surreptio & qualibet falsa expressio, dolosa præsumitur, & gratiam vitiat, ibid.

DECISIO CLV.

1 VItus Camporantus per resignationem Pompeij Tagliapetræ, cùm fuisset de Capellania sancti Ioannis Euangelistæ Patauiñ. diœcesis, tanquam libera prouisus, eandem Aloysius Paccarellus, vti personalem residentiam requirente à Sanctissimo pariter impetrauit, & cum Vicarius Patauinus litteras ad eiusdem Aloysij fauorem admittere noluisset, ille per viam appellationis causam introduxit in Rota, & proposito per me dubio, an eius gratia esset iustificata, nemine ex aduerso compatente, fuit negatiuè responsum; cùm enim dicta gratia in personali residentia fundetur, vt appatet ex conditionali clausula, *si ita esse compereris.* Dec. *consil. 570. num. 7.* Accoramb. *decis. 340.* & fuit dictum in Portugaleñ. dismembrationis 9. Martij 1598. coram Illustrissimo Cardinali Lancellotto. Et residentia tanquam gratiæ fundamentum plenè, & concludenter iustificari debuisset. Ægid. *decis. 76. num. 6.* Cresceñ. *decis. 18. de probat.* & fuit dictum in causa Casaleñ. præpositure 21. Aprilis 1597. coram Gipsio, & in Regien. Prioratus 31. Maij 1597. coram bo. me. Penia.

Ista probatio hîc facta non reperitur, licèt enim Capellanus celebrare, & deseruire teneatur; ex hoc tamen personalis residentia præcisè non arguitur, ita vt per alium obligatio nequeat adimpleri. Lapus *alleg. 35. num. 2.* & ibi addentes *in verbo per se.* Idem *alleg. 117. num. 2.* Ferret. *consil. 305. num 4.* Cùm præsertim fundationis verba non sint concepta negatiuè, quòd scilicet per alium prouisus celebrare non valeat, quo casu non teneetur Capellanus residere, vt fuit resolutum in Romana Capellaniæ 21. Ianuarij 1589. coram bo. me. Cardinali Pamphilio, & in Brixien. Capellæ 2. Martij 1598. coram Litta. 2

Non obstat obligatio prouisi de anno 1464. quòd ipsi videlicet Ecclesiæ benè deseruiet, nec vltra quindecim dies continuos extra diœcesim absque licentia permanebit. Nam ista particularis Capellani promissio successoribus obesse non posse. Roman. *consil. 40. num. 1.* Aymon *consil. 93. num. 1.* Caputaquen. *decis. 185. part. 1.* cùm præsertim residentia personalis non ita videatur hîc necessaria, vt per alium suppleri non possit, ex alleg. 3

Vlteriùs gratia eiusdem Aloysij respectu valoris non iustificatur, quòd nimirum Capellania ducatos 90. expressos non excedat. 4

Nec valet dicere, Vitum in sua possessione eundem valorem expressisse. Nam vltra quòd in Viti gratia valor ad quadraginta ducatos, non verò ad 90. legitur expressus; hic in omnem euentum non agitur de iustificatione prouisionis Viti, sed de probanda ipsius Aloysij narratiua, quæ non iuuatur ex aduersarij gratia non iustificata. Ægid. *decis. 112.* Cassad. *decis. 2. de caus. poss. & propriet.* Put. *decis. 185. lib. 2.*

Propterea nec probatur, Vitum, vt asserebatur, per annum, & vltra, citrà tamen triennium Capellaniam detinuisse. Nam potiùs contrarium apparet ex possessione per Vitum capta 11. Augusti 1608. & ex prouisione Aloysij de mense Maij 1609. ex quibus liquidò constat à possessione Viti ad hanc Aloysij prouisionem, nouem tantùm menses interuenisse. Nec dubium videtur, huiusmodi narratiuam fuisse iustificandam, cùm in gratiosis, prout in casu nostro, semper clausula subintelligatur, *si preces veritate nitantur. cap. ex parte, de rescript.* Dec. *consil. 33. num. 1. & 142. n. 6.* Rota *decis. 221. num. 4. part. 2. diuers.* Et quælibet falsa expressio dolosa præsumatur, & gratiam vitiet. *cap. 2. de filijs presbyt. in 6.* Cassad. *decis. 10. num. 3. de prob.* Mohed. *decis. 8. de rescript.* 5

R. P. D.

R. P. D. PAMPHILIO.

Placentina Archipresbyteratus. Veneris 4. Iuly 1614.

ARGVMENTVM.

Ex summario sume argumentum.

SVMMARIVM.

Attentata lite & appellatione sunt omnino reuocanda, num. 1.

Approbatio non admittitur ad effectum suspensiuum, ex dispositione Concilij Tridentini à collatione Ecclesiæ parochialis. declara vt num. 2.

DECISIO CLVI.

1 PRo informante, nempe constare de attentatis, ita vt sit locus sequestro, quia à sententia ordinarij, qui declarauit Comitem Ricardum esse instituendum, pro parte Comitis Ranutij fuit appellatum, & propterea institutio, quæ illius vigore emanauit, lite, & appellatione pendente, vnà cum possessione subsequuta est attentata. *cap. non solum. de appellat. in 6. cap. 2. vt lit. pend. eodem lib.* Rot. *decis. 10. vt lit. pend. in non.* cum similibus, & consequenter sequestranda. Cassad. *decis. 3. num. 6. de restitut. spoliat.* Caputaquen. *decis. 157. part. 3.*

2 Non obstat quòd agatur de parochiali, In qua non admittitur appellatio ad effectum suspensiuum, ex dispositione Concilij Tridentini *sess. 24. cap. 18. versic. in omnibus. de reformat.* & ex Bolla Pij V. *de conferend. parochialibus.* Quia placuit responsio, quòd Concilium, & Bulla loquuntur quando facto concursu appellatur à mala electione, non autem quando, prout in casu isto, agitur inter præsentatos, vel patronos laicos, super pertinentia iurispatronatus, & appellatur ab institutione facta ad præsentationem alicuius ex patronis, quo casu possessio per appellationem suspendi debet, vt de appellatione interposita à præsentato habente plures voces patronorum, tenuit Rota in causa Compostellana parochialis 3. Iunij 1588. coram bo. mem. Cardinali Plato, & faciunt tradita in causa Lucana plebis 18. Iunij 1571. coram bo. mem. Cardinali Lancellotto, cum aliis relatis coram me in causa Toletana parochialis 7. Iunij 1609.

Et ita decisum, &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Romana societatis officij. Veneris 7. Nouembris 1614.

ARGVMENTVM.

De vi, & probatione confessionis tam iudicialis, quàm extraiudicialis.

SVMMARIVM.

Indebite solutum qui repetere vult, debet probare solutionem indebite factam, num. 1. in fine.

Confessio partis plenè probat contra confitentem, n. 2. & 4. vbi quòd est maior probatio omnibus alijs probationibus, & fortior instrumento.

Confessio extraiudicialis de æquitate Canonica plenè probat contra confitentem, num. 2. vbi præsertim, si fuit geminata.

Societatis disdicta, an valeat si non reperitur adnotata in margine instrumenti, num. 3. & 4.

Acta iudicialia probantur per partis confessionem, numero 4.

Confessio partis supplet omnem defectum scripturæ, ibid. in fine.

Confessio reuocata nihil operatur, non docto de errore, numero 5.

DECISIO CLVII.

IVlius Massa, & Fabius de Grossis ab Equite Neuio Canalio receperunt ad societatem officij scuta 300. sub vitæ periculo, respectu scutorum centum Thadei filij eiusdem Equitis, qui cùm cœpisset ægrotare, fuit à dicto Equite pro ea rata disdicta societas, & Fabius de Grossis, vnus ex debitoribus, bonam fidem agnoscens mediante banco sancti Spiritus, fructus omnes persoluit, fatendo pro dicta rata societatem fuisse disdictam, quod idem vnà cum Iulio Massa altero debitore in societatis renouatione præstitit. Verùm postea lapso triennio, & extincta per solutionem pecuniarum societate, iidem Fabius, & Iulius cœperunt prætendere se per Thadei obitum scuta centum fuisse superlucratos; quasi pro ista quantitate societatis disdicta non præcessisset, & cùm vellent solutum repetere, de consensu vtriusque partis dubium in Rota proposui, an Eques Neuius teneretur ad restitutionem alicuius partis sortis principalis, vel fructuum dictæ societatis, quod fuit negatiuè resolutum. Non enim probatur solutum indebitum, vt ad hunc effectum requiritur. *l. cùm de indebito. ff. de probat. l. 1. ff. de condict. indeb.* Alex. *cons. 83. num. 1. lib. 1.* Castren. *cons. 123. num. 1. lib. 2.* 1

Nec suffragatur Thadei obitus, cùm disdicta ritè facta præcesserit, vt apparet ex partis confessione, quæ plenè contra confitentem probat. *cap. per tuas. de probat. l. generaliter. C. de non numer. pecunia.* & hoc etiam de æquitate canonica procedit in confessione extraiudiciali. Puteus *decis. 11. num. 3. & decis. 52. num. 1. lib. 2.* Gabriel. *de confess. conclus. 1. num. 46.* Rota *decis. 4. num. 1. part. 2. diuers.* & fuit decisum in causa Pampilonen. pensionis 16. Ianuarij 1613. coram Reuerendiss. Domino meo Damasceno; cùm præsertim in casu nostro geminata partis confessio reperiatur, videlicet in ordine ad bancum sancti Spiritus directo, & in ipsius societatis renouatione, iuxta notata per Bartol. *in l. cùm scimus, in fine, C. de agric. & censit. lib. 11.* Iason *in §. personam, num. 48. Institut. de action.* 2

Nec valet dicere, minimè probari disdictam, cùm illa iuxta Sanctissimi Domini Nostri reformationem in manuali, & in margine instrumenti societatis adnotata non inueniatur, talis enim adnotatio, cùm requisita fuerit ad occurrendum fraudibus, & in ipsorum contrahentium vtilitatem, non debet eius omissio partibus inferre præiudicium. *l. quod fauore. C. de legibus.* Cùm præsertim dicta constitutio non procedat vlteriùs ad actus annullationem, sed onus dumtaxat Notarijs iniungat tales faciendi annotationes. Vnde remanet actus validus, licèt contraueniendo Notarij dicantur in pœnam incidisse. Ias. *in l. 1. n. 10. ff. de lib. & posthum.* Seraphin. *decis. 777. n. 10. part. 1.* & fuit resolutum in causa Romana vineæ 5. Maij 1589. coram Orano. 3

Prætetea videtur hæc adnotatio necessaria, vbi pars iudicialiter per viam intimationis procedendo vult 4

O 2 initam

initam societatem dissoluere, non autem quando mutuo partium consensu illa resoluitur, vt in casu nostro, & sic absque aliæ disdictæ annotatione satis visa fuit probari societas dissoluta ex partis confessione, quæ maior est omnibus aliis probationibus. *l. generaliter. C. de probat.* Honded. *consil.30. num.24. lib.2.* Curt.iunior *consil.181. num.9. circa medium,* Ias. *in l. Titia, num.10. ff. de verb. obligat.* & sit fortior instrumento, & quacunque testium depositione. *l. cum te, la 2. C. de transact.* Bald. *consil.191. num.8. lib.2.* Surd. *cons.60. num.1. lib.1.* & fuit dictum in causa Romana domus in burgo 21. Aprilis 1589. coram bo. me. Cardinali Mantica; necnon sententiæ vim obtineat. *l.1.* & ibi Bart. & Bald. *in princip. C. de confess.* Innocent. *in cap. G. perpetuus, vers. Item confessus. de fide instrument.* & per illam acta quæcunque iudicialia probentur in pactis confitentis. Ægid. *decis.684. in princip.* Dec. *in cap. fin. num.3. & seq.* & Felin. *num.1. de probat.* Ac omnem denique suppleat scripturæ defectum, etiam vbi hæc de substantia requireretur. Surd. *decis.10. num.13.* cum ibi alleg.

5 Non obstat huiusmodi confessionem dici reuocatam; quia non docto de errore, propria confessio reuocari non potest. Abb. *consil.80. num.14. lib.1.* Afflict. *decis.233. num.1.* cum aliis per Gabr. *de confess. conclus.5.* qui error venit probandus concludenter. Aymon *de antiquit. temp. part.1. §. propositum, num.56.* Corn. *consil.250. num.1. lib.4.* Hic autem ex eo tantùm infertur error, quòd in manuali, & in margine instrumenti disdicta non fuerit adnotata. Cùm tamen hæc adnotatio ex partis confessione suppleatur, quæ superat omnes alias probationes, ex allegatis.

R. P. D. VEROSPIO.

Romana spolij. Lunæ 10. Nouembris 1614.

ARGVMENTVM.

Tutor, & administrator nunquid ante redditam administrationis rationem actione spolij conueniri possit ad certum debitum. est notabilis decisio.

SVMMARIVM.

Ægidiana locum non est quando actor sine actione egit, num.1.

Tutor spolij actione nunquid conueniri possit ad rem certam, non reddita prius ratione administrationis, ibid. vbi declaratur hæc conclusio, & num.2.

Tutor si de facto, & cum dolo bona pupilli alienauit, conueniri potest actione spolij, ibid.

Administrator nunquid ante redditam administrationem possit conueniri actione spolij n.3.

Mala fides excluditur per titulum coloratum, num.5.

Tutor qui sine solemnitatibus bona pupilli alienauit, nunquid actione spolij conueniri possit, num.6.

DECISIO CLVIII.

1 Visum fuit Rotæ, causa denuo proposita à decisione coram me facta die 2. Iunij præteriti, non recedere, & sic Ægidianæ locum non esse, cùm Tarquinia spolio agere non potuerit, ex alleg. *in dicta decisione.* Nec obstat contra tutorem spolij actionem ad rem certam competere, antequam reddita per illum fuerit ratio administrationis tutelæ, per Socin. *consil.24. num.5. lib.1.* Surd. *consil.296. num.13. lib.2. & decis.184. num.11.* Aymon *cons.231. num.16.* Nam vltra quòd adsunt pro contraria sententia plures viri grauissimi, Doctores ex aduerso allegati loquuntur in terminis, quando tutor bona in inuentario descripta alienauit, quia tunc ante redditam rationem pro illorum restitutione potest conueniri, cùm debitum bonorum in inuentario descriptorum sit liquidum: secus quando agitur de bonis per tutorem alienatis in inuentario non descriptis, quæ ad illius manus administrationis tempore peruenerunt, vt in casu nostro; tunc enim contra tutorem ante redditam rationem spolij, actio non competit, cùm ille pro pupillo potuerit plus impendere, quàm habuerit. Alexand. *consil.192. num.2. volum.7.* Ancharan. *consil.235. lib.2.* Surd. *dicta decis.184. num.12.* Aymon *consil.275. num.13.*

Non obstat Afflict. *decis.403. num.10.* & Berous *consil.44. lib.3.* Nam isti loquuntur de tutore, qui bona de facto, & cum dolo manifesto alienauit, contra quem actio spolij datur. textus pariter *in l. qui fundum. §. si tutor. ff. pro empt.* dicitur procedere, quando tutor pupilli rem subripuit, quo casu, non pro tutore, sed pro fure, & extraneo se gerit. Rota *decis.93. n.13. versic. Quartò non obstat text. in l. qui fundum part.1. diuers.* hoc autem non est in casu nostro, ex alleg. in alia decisione. 2

Nec valet dicere, Vincentium non fuisse Tarquiniæ tutorem, sed administratorem bonorum illius, & consequenter hîc dicta de tutore non applicari, quia plures ex Doctoribus allegat. in decisione loquuntur etiam in terminis administratoris, qui ante rationem redditam pro restitutione bonorum administratorum spolio conueniri non potest. Cephal. *cons.769. num.11. & consil.768. num.14. lib 5.* Surd. *dicto consil.296.* Cùm postea Vincentius propria pecunia domos redemerit, & sic iustam habuerit causam illas retinendi. *l. si non sortem.* & ibi Bart. & Doctor. *ff. de condict. indeb.* Bald. *in l. credita 28. num.2. ff. si certum petatur.* Contra ipsum non poterat spolij iudicium intentari, ex alleg. 3

Nec releuat, Vincentium ex actis debitorem apparere, & consequenter locum non esse retentioni. Nam licèt id ex primo calculo constare videatur, in secundo tamen contrarium detegitur. Nec valet dicere, posteriorem calculum extraiudicialem fuisse, hoc enim pendet à definitione causæ super redditione rationis, vnde Vincentius ac eius hæredes interim à credito liquido non sunt excludendi, cùm ex instrumento probetur, ipsum pro redemptione domorum, de quibus agitur, certam pecuniarum summam erogasse. Cephal. *dicto consil.769. num.11. & 763. num.14. lib.5.* Purpurat. *cons.339. num.2.* 4

Non obstat ad excludendam præscriptionem exceptio malæ fidei, cùm Vincentius non ignoraret dimidium bonorum alienatorum ad Tarquiniam pertinere. Nam ex quo de anno 1576. hæc pro ipsius credito illi fuerunt assignata, satis dicitur mala fides repelli, cùm etiam titulus coloratus ad eam excludendam sufficiat, Menoch. *de recuper. remed.15. num.418. & seq.* cum aliis in decisione allegatis. 5

Nec pariter obstat, in domorum alienatione, solemnitates in contractibus minorum requisitas non interuenisse, quo casu videatur contra Vincentium, & emptores actionem spolij competere. Roland. *cons.41. in fine. vers. vnde ex ijs concludo, lib.3.* Ex quo enim Tarquinia capitulis matrimonialibus assensum præstitit, & sic dictæ alienationi consensit, necnon bonorum diuisionem inter ipsam, & Ersiliam de anno 1581. ratificauit, spolio agi non poterat. Rota *decis.93. part.2. per totum.* 6

R. P. D.

R. P. D. VEROSPIO.

Farfeñ. territory. Lunæ 17. Nouembris 1614.

ARGVMENTVM.

Lis contra vnum introducta, alteri non citato non præiudicat, nec officiales præsumuntur certiorasse suum dominium de his, quæ ad eorum officium non pertinent.

SVMMARIVM.

Lis contra vnum introducta non præiudicat alteri non citato, num. 1.

Officiales non præsumuntur certiorasse suum dominum de his, quæ ad ipsorum officium non pertinent, num. 2.

DECISIO CLIX.

1 Bis fuit coram me decisum, quòd in concordia inter Montopolitanos, & Turritanos inita, occasione litis super territorio, & iure pascendi, licèt Episcopus Salæ, necnon alij officiales Illustriss. Abbatis Farfensis interuenissent; ex horum tamen scientia de dicta lite ad scientiam Abbatis non inferatur. Verùm cùm Dominus Turritæ adhuc non acquiesceret, tertia vice super eisdem causam proposui, nec Domini voluerunt à decisis recedere, non obstante, quòd plurimum ex aduerso pars insisteret in concordia, dictos officiales Farfenses vti tales interuenisse: nam hoc etiam admisso, fuit dictum non esse præsumendum ab eisdem certiorem fuisse redditum Abbatem, cuius non intererat, cùm illi tanquam non citato lis non præiudicaret, ex Bart. *in l. fi publicanus. §. in omnibus. ff. de public.*

2 Præterea non præsumitur quis dominum certiorasse de illis, quæ ad ipsius officium non pertinent. Peregrin. *de iure fisci lib. 6. tit. 8. num. 26. vers. quibus adde.* Bart. *in dicta l. si public. §. in omnibus, num. 2. ff. de public.* Surd. *decis. 181. num. 16. versic. & quamuis, & consil. 566. num. 14. versic. & quod dicitur, lib. 4.* Alexand. *consil. 6. num. 3. versic. vt enim verum, lib. 1.* Abb. *consil. 41. num. 2. lib. 1.* Munus autem Episcopi Salæ, & aliorum officialium Farfensium non erat, se immiscere liti, quæ inter dictas communitates in Rota vertebatur, & quæ, vt dixi, non erat Abbati præiudicabilis, vnde cessat tantò magis præsumptio certiorationis.

R. P. D. MANZANEDO.

Vrbeuetana hæreditatis. Lunæ 24. Nouembris 1614.

ARGVMENTVM.

Prohibitus alienare sub pœna priuationis hæreditatis pœnam non incurrit, nisi habita certa, & specifica scientia d. prohibitionis, & pœnæ in ea appositæ, & ad effectum pœnæ incurrendæ est necessaria traditio rei alienatæ, non ficta per constitutum, sed per reseruationem vsusfructus, sed est necessaria, vera, & naturalis traditio.

SVMMARIVM.

Prohibitus alienare sub pœna priuationis potest sine incursu pœnæ, non obstante prohibitione, alienare quando est vltimus vocatus in fideicommisso, & sic quando fideicommissum in illo finitur, num. 2.

Renunciatio fideicommissi data, illius scientia valida est, num. 3.

Renunciatio fideicommissi facta ad fauorem vnius pro conseruanda agnatione, non extenditur ad alium, in quo seruanda agnationis ratio cessat. declara vt num. 4.

Prohibitus alienare sub pœna priuationis hæreditatis non incurrit pœnam quando probabiliter potuit credere se alienare potuisse, quia talis pœna non incurritur, nisi quando talis alienatio fuit facta dolo, & animo subuertendi fideicommissum, num. 7.

Prohibitionis alienandi pœna non incurritur, nisi ab alienante fuerit habita scientia prohibitionis, & pœnæ in ea apposita, ibid. vbi amplius quòd isto casu non sufficit scientia fideicommissi in genere, nisi etiam concurrat scientia pœnalis prohibitionis.

Prohibitus alienare sub pœna non incurrit pœnam traditione non sequuta, & isto casu sufficit ficta traditio per constitutum, vel reseruationem vsusfructus, sed est necessaria naturalis, & vera traditio, num. 8.

DECISIO CLX.

Cvm 14. Aprilis præteriti Domini perseuerassent in decisis quo ad resolutionem captam 1. Martij 1613. ex illo præcipuè capite, quòd donatio per Equitem Liuium facta Comiti Gaspari Marciano esset contra testatoris voluntatem, prohibentis nedum alienationem istorum bonorum, sed etiam imponentis alienanti pœnam priuationis, & illo casu adueniente volentis admitti ad fideicommissum subsequentem vocatum ex latè in dicta vltima decisione adductis, à quo fundamento hodie iterum causa repropositâ, & sic à dicta decisione Domini recesserunt, reseruato vt de reliquis videretur. 1

2 Et moti fuerunt primò, quia videbatur D. Equitem Liuium esse vltimum vocatum ad hoc fideicommissum, sicque in illo finiri, vnde potuisse alienare absque aliqua contrauentione, cùm non adsit persona, quæ secundùm mentem testatoris alienationem possit reuocare. *l. cùm pater. §. libertis in fine. l. qui solidum. §. penultim.* vbi gloss. Bart. & Doctor. *ff. de legat. 2.* Ancharan. *consil. 162. num. 3. versic. & videtur prima facie.* Castren. *consil. 453. num. 2. lib. 1.* Natt. *cons. 145. num. 19.* Iason *consil. 164. num. 14. versicul ad idem. lib. 4.* Roland. *consil. 25. num. 19. lib. 1.* Ripa *in l. filiusfamilias. § diui, num 17. ff. de legat. 3.* Tiraquell. *de retract. lignag. §. 26. gloss. 1. num. 10.* Gabriel. *consil. 132. in 9. quæst. n. 69. lib. 1.* Peregrin. *de fideicommiss. art. 14. num. 50. & artic. 52. num. 2* Petr. *de fidecommiss. quæst. 8. n. 512.*

Et quamuis superstit D. Catherina neptis testatoris, & in defectum masculorum, & sic post D. Equitem vocata, nihilominus illi renunciatio per ipsam facta ad fauorem Monaldi iunioris sui fratris ex aduerso opponebatur de omni iure, omniq; actione ipsi, seu eius hæredibus quouis modo, iure, titulo, seu successione, & causa forsan competenti super bonis paternis, maternis, & fideicommissariis, & aliis quouis modo nuncupatis, cuiuscumque generis, maximè concurrente scientia fideicommissi, de qua videbatur constare, cùm de illo expressam mentionem in renunciatione fecerit, ibi, *super bonis paternis, maternis, & fideicommissarijs.* &c. iuxta Bursat. *consil. 64. num. 35.* Bero. *consil. 130. num. 16. in fine lib. 2.* Honded. *consil. 33. num. 31. lib. 1.* sicque videbatur ius ad dictum fideicommissum remisisse. ad tradita per Bart. *in l. qui Romæ. §. duo fratres, numero 18. ff. de verbor. obligat.* Surd. *consil. 308. numero 18. lib. 3.* Gabr. *de fideicommiss. conclus. 1. num. 42.* Menoch. *consil. 87. num. 27. & præsumpt. 115. num. 33. lib. 3.* Peregrin. 3

grin. *de fideicommiss. artic.* 52. *num.* 30. cum aliis ab ipsis adductis.

4 Nec etiam videbatur Dominis obstare quòd prædicta renunciatio per D. Catherinam facta fuerit ad fauorem Monaldi fratris, illiúsque filiorum, & descendentium, pro conseruanda agnatione & nobilitate familiæ Clementinæ, & pro amore quo ipsum Monaldum prosequebatur, & dicto Monaldo decedenti sine liberis, & descedentibus prædictæ rationes quæ mouerunt ad renunciandum, cessant. Respondebatur enim quòd quidquid sit de hoc, non ex eo sequitur quòd D. Catherina possit reuerti ad bona renunciata, sed potiùs pertinerent ad hæredes Monaldi cessionarij, & sic ad D. Lauiniam illius matrem, & hæredem ab intestato, vt in puncto respondit Rota apud Pur. *decis.* 274 *num.* 4. *& seq. vsque ad fin. lib.* 3. & Achil. *decis. vnic. de donat.* Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 13. *tit.* 21. *num.* 20. & fuit dictum in vna Viterbien. bonorum 2. Maij 1614. coram me. Quod tamen procederet, nisi obstaret D. Liuius superstes & vocatus ex fideicommisso.

5 Et in omnem euentum quicquid sit dicendum circa istum articulum, an Eques Liuius sit vltimus vocatus, & non supersit alius, qui alienationem ab ipso factā reuocare valeat, quòd non omnino caret difficultate, stante D. Catherina vocata in defectum masculorum. Nec dicta renunciatio in totum istam difficultatem excludere videtur, quin si partes velint possint super hoc particulariter audiri.

6 Verum tamen est Liuium ex supradictis probabiliter potuisse credere sic alienare sibi licere, & hoc sufficit ad euitandam pœnam priuationis, cùm ad istum effectum requiratur quòd alienatio fuerit facta dolo & animo subuertendi fideicommissum. ad trad. per Mandell. *cons.* 92. *num.* 35. *& seq* Port. Imol. *consil.* 38. *num.* 36. Honded. *consil.* 58. *num.* 35. *lib.* 1. & fuit dictum in vna Perusina hæreditatis, seu fideicommissi de Americis 26. Februarij 1586. coram Orano, qui dolus cessat in nostro casu, stante prædicta rationabili credulitate, quam Equitem habuisse deduci videtur ex ipsamet donatione, in qua asseruit bona donata ad se iure dominij spectare, & de illis pro suo libito, & voluntate disponere posse.

7 Secundò mouebantur Domini, quia nullibi probatur Equitem habuisse scientiam strictissimæ prohibitionis alienandi, & pœnæ alienationis in illa appositæ, prout requiritur, iuxta Bald. *in c. si vasallus feudum in fin. si de feud. fuer controuers.* Ias. *in l. fin num.* 127. *in fin. C. de iur. emphyteut.* Rip. *in l. filiusfamilias, §. diui, n* 11. *ad finem vers. Nota de legat.* 1. Ruin. *cons.* 118. *circa fin. vers. & ideo lib.* 2. Pett. *de fideicommiss quæst.* 3. *num.* 42. Seraphin. *decis.* 916 *num.* 8. Quæ quidem scientia deber esse certa & præcisa, nec sufficit resultans ex productione testamenti, & immissione illius vigore per Equitem obtenta, ex quibus posset elici scientia fideicommissi in genere, quæ ad hunc effectum priuationis non sufficit, nisi concurrat scientia aliarum qualitatum, & præcipue dictæ prohibitionis pœnalis, iuxta gloss. communiter receptam *in cap concertationi, verbo sciuerit*, & ibi Doctor. *de appellat. in* 6. Alex. *cons.* 114. *num* 4. *vers. accedit ad maiorem, lib.* 1. Tiraquell. *de retract. lignag.* §. 36. *gloss.* 2. *num* 30. Aym. *consil.* 193. *num.* 8. & fuit dictum in vna Romana doris 10. Maij 1601. coram bo. me. Card. Pamphilio, & Romana de Arroniis 10. huius coram D. meo Vbaldo.

8 Ad mortuum verò in decisione adductum quòd ex reseruatione vsusfructus facta per Equitem in donatione inducta videatur traditio, iuxta text. *in l. quisquis. C. de donat* cum aliis in decisione relatis, fuit responsum non procedere ad effectum incurrendi pœnam priuationis, quo casu requiritur vera, & non ficta traditio, iuxta Bald. *cons.* 187. incipit *factum tale est, num.* 1. *vers. quid ergo lib.* 3. tenenrem, quòd per actum verbi feudum non incidit in commissum, sed per actum facti. Idem Bald. *consil.* 9. *num.* 1. *versic quid ergo, lib* 1. & cùm versemur in materia pœnali & stricta, intelligenda est de actu naturali, vt est gloss. *in cap. susceptum, de rescript. in* 6. & text. *in l. fin. C. de his qui ven. ætat. impetr.* vt in terminis notat Alciat. *cons.* 142. *num.* 4. *& seq. lib.* 5. vbi ante *num.* 6. dicit hanc esse veriorem & humaniorem sententiam, & paulo infrà dicit hanc veriorem & magis communiter approbatam. Vnde hanc eandem sententiam sequitur & pluribus ornat Guido Pap. *decis.* 101. *à princip. vsque ad num.* 6. & Frec. *de subfeud. lib.* 2. *prima authoritas num.* 8. *& seq.* & nimirum cùm per reseruationem vsusfructus, seu alios actus fictos, licèt censeatur traditio inducta, est ciuilis, non verò naturalis, vt ex Doctoribus suprà allegatis, & in prima decisione adductis satis patet, quæ sola absque naturali non sufficit ad pœnam priuationis incurrendam, ex superiùs notatis.

Et quamuis sint plures auctoritates pro contraria 9 sententia, vt ex allegatis in prima decisione apparet, tamen istam tanquam æquiorem, & à tot grauissimis Doctoribus approbatam, Domini sunt secuti, prout etiam Rota respectu clausulæ *Constituti* priùs illam fuit secuta in vna Romana deuolutionis domus, seu palatij 13. Martij 1611. coram R. Bononien.

Et idem hodie fuit responsum ad eandem clausulam *Constituti*, ex eisdem rationibus & authoritatibus, cùm vtroque casu traditio dicatur ficta, & non sufficiens ad priuationem inducendam.

Ex quibus ita fuit decisum.

R. P. D. VEROSPIO.

Terracineñ. dotis. Lunæ 1. *Decembris* 1614.

ARGVMENTVM.

Confessio dotis receptæ probat solutionem dotis, præcedente illius promissione, & de instrumento authenticato archiuista quomodo recognosci debeat.

SVMMARIVM.

Instrumentum publicum facit probationem probatam, & rem manifestam num. 1. *in fin.*

Dotis recepta confessio probat numerationem, constito de præcedente promissione, num. 2.

Archiuista publicans instrumentum in archiuo receptum, sufficit, quod in eo apponat suum proprium signum, etiam quod non apponat signum Notarij, qui de instrumento fo rogauit. num 3.

Testes recognoscentes manum Notarij in instrumento appositam, quomodo debeant deponere, ibid.

Executiua via agi non potest contra tertios possessores; fallit vigore statuti vrbis de executione instrumentorum, num. 4.

DECISIO CLXI.

Inter Alexandrum Americum, & Laudomiam Cancellariam, cùm esset matrimonium contrahendum, 1 Iacobus Laudomiæ pater in apocha matrimoniali promisit dotem soluere scutorum mille & sexcentorū, quæ postea dictus Alexander per publicum instrumentum confessus fuit recepisse. Vnde illo mortuo, Laudomia pro doris repetitione conuenit Dominum Berardinum Maffeium, & alios bonorum sui viri detentores, contra

contra quos obtinuit decerni mandatum, super cuius relaxatione postea cùm ageretur extra Rotam, causa mihi commissa, dubium proposui, quod ad fauorem dictæ Laudomiæ fuit resolutum. De illius enim solutione dotis constat per publicum instrumentum, quod probationem probatam, & rem manifestam facit. Dec. *in cap. licet causam num. 3. de probat. & consil. 36. num. 2. & consil. 423. num. 2.* Alex. *consil. 37. n. 16. lib. 2.*

2 Et licèt in hoc instrumento sola confessio de recepto, non autem vera pecuniæ numeratio contineatur; quia tamen in capitulis matrimonialibus præcessit eiusdem dotis promissio, confessio de recepto probat etiam in præiudicium tertij solutionem. Socin. *in l. 1. num. 78. & 95. ff. solut. matr.* Crauetta *consil. 40. num. 1.* Afflict. *decis. 402. num. 9.* Cephal. *consil. 315. num. 11. & consil. 325. num. 39.* cum aliis per Surd. *decis. 55. num. 4. & 5.*

3 Non obstat, dictum instrumentum non esse in forma probanti, tanquam absque signo Notarij rogati. Nam illud exemplatum non fuit ab eodem Notario rogato, sed ab archiuista Sermonetæ, in quo archiuo seruabatur huius Notarij iam defuncti protocollum, & sic ad instrumenti validitatem sufficit, illud extractum fuisse ab archiuista, qui proprium in eo signum apposuit. Gemin. *consil. 82. num. 6.* Alex. *consil. 245. n. 3. lib. 6.* Roman. *consil. 319. per tot.*

Nec valet dicere instrumenti recognitionem per testes ritè factam non fuisse. quia contrarium apparet ex illorum depositione, qui concludunt, se notam habere dicti Notarij manum, cùm pluries illum scribentem viderint. Alexand. *consil. 87. num. 2. lib. 3.* Gemin. *consil. 15. num. 16. vers. super quarto.* Necnon deponant de qualitate characteris, quod perfectam recognitionem arguit.

4 Non obstat contra tertios possessores agi non potuisse via exequutiua, id enim statuto Vrbis permittitur. *c. 85. lib. 1. sub tit. de instrumentorũ dotalium exequutione.* Quod statutum cùm omnino prohibeat appellationem, habetur decisorium, vt fuit resolutum in Romana domus 12. Februarij 1571. coram Binacino, & in causa Bononien. de Comitibus 2. Aprilis 1565. coram Robusterio.

Bona autem, de quibus agitur, fuisse in bonis Alexandri viri, probant optimè testes in summario dati pro parte Laudomiæ, pro qua fuit ita decisum.

R. P. D. COCCINO DECANO.

Burgeñ. praeminentiarum. Lunæ 1. Decembris 1614.

ARGVMENTVM.

Transactio rescinditur propter læsionem: læsio autem in transactione quomodo consideranda sit ad dubium litis euentum.

SVMMARIVM.

Transactio rescinditur, constito de læsione, n. 1. in fin.

Maioris partis consensus præiudicat minori, quando agitur de iure spectante non ad singulos, sed ad vniuersitatem, vtputa ad Ecclesiam. Fallit, quando adest læsio in consensu, quia tunc vnius contradictio sufficit, ibid.

Transactio non rescinditur propter læsionem quando adest dubitandi causa etiam modica, declara vt n. 2.

Sententia, & res iudicata offuscatur ex nullitatibus, ibid.

Beneficiatorum & officialium appellatione numquid veniant portionarij, num. 3.

Obseruantia interpretatiua non admittitur, quando verba dispositionis sunt clara, num. 4.

DECISIO CLXII.

IN litteris suppressionis Iulij II. & Leonis X. disponitur, quòd dignitates, Canonicatus, & portiones suppressæ intelligantur applicatæ mensæ Capitulari, ad effectum vt fiat repartitio fructuum, & redditum earum in distributiones quotidianas beneficiatorum Ecclesiæ præsentium, & interessentium diuinis officiis, & pro aliis officialibus modo, & forma, quibus per Episcopum, & Capitulum fuerit constitutum. Propterea cùm sententia Concheñ. deputet dimidios Portionarios beneficiatos, & condemnet Capitulum ad illos admittendos vt tales ad distributiones prouenientes ex fructibus suppressis vigore dd. constitutionum Iulij, & Leonis; transactio verò, siue laudum auferat illis portionem dd. fructuum, & dietim det illis minimam partem marapetinorum, adeò vt toto anno non habeant de dictis distributionibus nisi ducatos sex, vel circa, pro singulis dimidiis portionariis, vt colligitur ex deductis in summario *n. 2.* resultat læsio satis clara, cùm dimidij portionarij patiantur damnum. *l. 2. C. de rescind. vend.* Corn. *consil. 181. numer. 65. lib. 2.* Vnde contradictio vnius ex portionariis dimidiis facta dictæ transactioni suffragatur omnibus, quia licèt agatur de iure quod spectat ad Ecclesiam, & propterea maior pars præiudicat minori; secus tamen est quando adest læsio, vt fuit resolutum in hac causa 14. Ianuarij 1611. coram me.

Neque releuat quòd si dimidij portionarij non obtinuerunt per transactionem, totum illud quod prætendere possent per sententiam, adhuc transactio sustinetur, propter dubium litis euentum, quia ad hunc effectum sufficit modica causa dubitandi. *l. 2.* vbi gloss. *v. nulla.* Bart. & Bald. *num. 1. C. de transactionib.* Alex. *consil. 20. num. 3. lib. 3.* vbi de communi. Paris. *consil 3. num. 24. lib. 4.* & dixit Rota in causa Prænestina bonorum 21. Februarij huius anni coram Reuerendissimo Domino meo Sacrato Archiepiscopo Damasceno. Huic enim obiecto, in quo videtur consistere tota difficultas huius causæ, respondetur Domini, quòd cùm tam clarum esset ius dimidiorum portionariorum, vt patet ex supradictis, & patebit ex infradicendis, dubius litis euentus parum erat æstimandus, maximè cùm ipsi haberent sententiam pro se, & rem iudicatam, licèt offuscatam ex nullitatibus, ex quibus Rota voluit transactionem sustineri, iuxta text. *in l. elegantez, § si post rem iudicatam. ff. de condict. indeb.* vt in decisionibus in hac causa factis, & ideo ex supradictis satis visum fuit Dominis constare de læsione ad effectum de quo agitur. 2

Non obstat quòd dicta suppressio fuerit facta ad fauorem mensæ Capitularis, & de præbendis spectantibus ad Capitulum, & ideo sub nomine beneficiatorum & officialium non debent venire dimidij portionarij, iuxta nor. per Imol. *in cap. cum M. Ferrariensis, num. 31. ante med. vers. sed ista opinio, in illis verbis, & idem erit iudicandum, de constit.* & per Rot. *decis. 17. n. 4. versic. moti, & n. 5. vers. & præmissa part. 2. & decis. 196. part. 1.* & fuit in puncto resolutum in causa Valentina emolumentorum prima Iunij 1597. coram Rubeo. Nam huic motiuo fuit responsum quòd nedum fuerunt suppressi septem Canonicatus, qui spectabant ad Capitulum, sed fuerunt etiam suppressæ duæ scholasticæ, & duæ integræ portiones, quæ non spectabant ad Capitulum, & ideo retorquetur argumentum, & propterea suppressio est intelligenda, vt fuerit applicata mensæ Capitulari non simpliciter, sed ad effectum faciendi distributiones inter beneficiatos, & alios officiales, quorum beneficiatorum appellatione quòd veniant dimidij portionarij negari non potest, vt fuit 3

resolutum in causa Hispalen. præeminentiarum 17. Iunij 1613. coram R.P.D. meo Pamphilio, & prædicta optimè comprobantur ex aliis suppressionibus; & vnionibus factis à diuersis summis Pontificibus relatis in dicta sententia, & quarum partic. copia data fuit, in quibus omnibus specificè legitur suppressio, & vnio respectiuè facta pro Canonicis & beneficiatis dictæ Ecclesiæ.

4 Non obstat allegata obseruantia, videlicet quòd nunquam dimidij portionarij participauerint de eiusmodi fructibus, quia fuit responsum, quòd stantibus verbis dictarum suppressionum factarum per summos Pontifices, non videtur esse locus obseruantiæ interpretatiuæ. *l. 3. in fine, C. de liber. præter.* prout Castren. *in l. hæredes palam, §. qui d. ff. de testam.* Arch. *in conf.* 115. *num.* 2. Sarnen. *in reg. de non tollen. iur. quæsit. quæst.* 13. *n.* 7. *cum seqq.* & dixit Rota in causa Toletana decimarum de Sazedrog 22. Maij 1592. coram Illustrissimo D. meo Cardinali Arigono.

Alia quæ deducebantur circa læsionem, non placuerunt Dominis, & ideo ex prædictis solùm recesserunt à decisione facta sub die 3. Iunij 1613.

R. P. D. VBALDO.

Bononien. bonorum de Zaualeis. Veneris 12. Decembris 1614.

ARGVMENTVM.

Impositio census facta à debitore decocto, ante, vel post decoctionem facta præsumitur in fraudem creditorum.

SVMMARIVM.

Decoctus si paulo post decoctionem censum imposuit super suis bonis, censetur simulatè, & in fraudem creditorum fecisse, num. 1. & 2.

Contractus onerosus, & alienatio ad hoc vt in fraudem creditorum facta censeatur, requiritur scientia dantis, & recipientis quòd bona debitoris non sufficiant creditoribus, num. 2.

Decoctio debitoris probatur ex eo quòd quis fuerit decoctus declaratus, & ex illius fuga, ibid.

Decocti contractus præsumitur in fraudem, si factus fuit paulo ante decoctionem, ibid in fine & n. 5.

Scientia præsumitur in eo quod publicum, & notorium est, n. 3. vbi quid vigore statuti Bononiæ.

Bonorum immobilium appellatione venit census, n. 4.

Actus, seu contractus inter contrahentes validus, potest esse nullus in præiudicium tertij, sic & contractus potest in odium, & damnum contrahentium, non autem in eorum fauorem si factus est contra dispositionem legis, vel statuti, num. 5.

DECISIO CLXIII.

1 DOmini responderunt pro D. Anfreono Franzono informante, videlicet instrumentum impositionis census, de quo agitur, esse in fraudem creditorum. Nam ex testibus examinatis vigore remissoriæ Rotalis constat hæredes Petri Antonij de Zaualeis tempore nundinarum, quæ mense Maio celebrantur Placentiæ, decoxisse, & tanquam decoctos fuisse ibi iudicialiter declaratos, & pro talibus publicè habitos: vnde cùm paulo post decoctionem dicti hæredes Bononiam reuersi censum imposuerint super certis suis bonis, eúmque vendiderint Herculano Posterlæ, huiusmodi contractus censeri debet simulatus, & in fraudem creditorum, iuxta text. *in l. 1. & 2. & in l. si quis cùm haberet*, & ibi Bart. *ff. quæ in fraud. credit. l. 1. C. de iure fisci lib.* 10. & ibi Bart. *num.* 8. Socin. *in l. 1. n.* 108. *ff. solut. matrim.* Gabr. *consil.* 82. *num.* 5. *versic. Nec refert. lib.* 1. Rot. Ianuen. *decis.* 17. *num.* 14.

Et quia ad hoc vt alienatio ex tit. oneroso, qualis est census impositio, censeatur in fraudem facta, requiritur dantis & accipientis scientia quòd bona debitoris non sufficiant creditoribus, prout probat text. *in l. qui autem. §. hoc edictum. ff. qui in fraudem credit. l. penult. C. eod.* gloss. *in §. item si quis in fraudem. Instit. de act.* & ibi Doctor. Bursat. *consil.* 40. *num.* 7. *lib.* 1. Menoch. *consil.* 226. *num.* 545. *lib.* 3. Surd. *consil.* 382. *num.* 64. vbi de communi, *lib.* 3. Hîc satis videbatur constare de vtriusque contrahentium scientia. Nam scientia illorum de Zaualeis non videtur posse controuerti, cùm eam ob causam fuerint declarati decocti in nundinis Placentiæ, & exinde fugam arripuerunt, iuxta doctrin. Ias. *in d. §. si quis in fraudem, numer.* 46. *Instit. de action.* Præsertim stante breuitate temporis inter decoctionem, & impositionem census, quæ auget suspicionem, Alexand. *in l. si cum dotem. §. si mulier, num.* 3. *ff. solut. matrim.* Surd. *consil.* 528. *n* 8. & 9. *lib.* 4. 2

Scientia quoque Herculani satis probatur, cùm in dictis nundinis esset publica & notoria decoctio, & cessatio dictorum de Zaualeis, vt testes deponunt, qui etiam dicunt eo tempore Herculanum fuisse præsentem Placentiæ, ibique negotiatum tam suo, quàm alieno nomine, adeò vt non præsumatur factum adeò publicum & notorium ignorare. *cap. 1. de potestat. prel. cap. final. qui matr. accusf poss.* Alexand. *consil.* 187. *num.* 7. *lib.* 2. Menoch. *de præsumpt. lib. 6. præsumpt.* 23. *n.* 68. Rota Ianuen. *decis.* 83. *sub num.* 8. 3

Accedat prædictis statutum Bononieñ. in quo sub rubr. 72. omnes alienationes rerum immobilium factæ per annum ante decoctionem declarantur nullæ, & in fraudem creditorum: vnde cùm eodem anno venditionis census illi de Zaualeis fuerint etiam in ciuitate Bononiæ declarati decocti, cessantes & falliti, vel saltem contra eos esse procedendū, iuxta formam statutorum de cessantibus loquentium. Res videbatur transire magis de plano quòd prædictum instrumentum census censeretur in fraudem creditorum factum. Et licèt statutum loquatur de alienatione rerum immobilium, tamen huiusmodi appellatione continentur etiam annui census. *Clem. exiui. §. cùmque annui redditus. de verbor. signific.* Gabr. *consil.* 141. *numer.* 13. *lib.* 2. Surd. *decis.* 204. *num.* 1. Tiraquell. *de retract. lignag. §. 1. gloss. 6. sub num. 3. versic. At vbi.* 4

Nec obstare visum fuit, quòd aliàs vigore istius instrumenti census Eques Dagnesius, qui in eo pro Zaualeis fideiussor interuenerat, fuit coactus soluere, & sic videatur dictum instrumentum canonizatum per Rotam, vt in decisione Bononieñ. census coram Illustrissimo Millino 8. Februarij 1602. & in eadem 1. Decembris eiusdem anni coram bo. me. Iusto, quia ibi solùm agebatur inter emptorem census, & fideiussorem principaliter obligatum. In præsenti autem agitur, an dicta impositio census fuerit in fraudem creditorum, & stant ista simul, quòd actus inter contrahentes sit validus, non autem quoad præiudicium tertij, ex adductis per Vant. *de nullit. tit. quoties, & intra quod tempus num.* 53. *& seqq.* vel quòd valeat in odium & damnum ipsorum contrahentium, non autem in eorum fauorem tanquam factus contra dispositionem legis, vel statuti, vel in fraudem tertij. Tiraquell. *de retract. lignag. §. 1. gloss. 2. num. 9. & §. 26. gloss. 2. num. 8. versic. & illud quoque.* Vant. *vbi suprà num.* 58. 5

Nec applicabatur decisio in causa Bononieñ. de 6

Oeellis 27. Iunij 1587. coram Orano, quia vbi constabat ex conuersione pretij in vtilitatem creditorum, meritò ibi eessabat statutum Bononieñ. de quo suprà. Hîc autem totum contrarium obtinet, vt patet ex prædictis.

Ex quibus ita fuit decisum.

R. P. D. BVRATTO.

Firmana hæreditatis. Veneris 12. Decembris 1614.

ARGVMENTVM.

Substitutio pupillaris quibus verbis expresse concepta dicatur, & quando per eam mater excludatur à legitima.

SVMMARIVM.

Substitutio pupillaris expressa quibus verbis concipiatur, num. 1. & 2. vbi quid si concipiatur per verba negatiua.

Duæ negatiuæ important affirmatiuam, num. 1.

Dictio che, *significat idem quod* nisi. *affirmat, & ponit quando est posita post negatiuam, ibid.*

Substitutio pupillaris restricta ad bona testatoris quando trahatur ad totam hæreditatem, & exclusionem matris à legitima, num. 4.

Legitima, & Trebellianica pluribus verbis, & coniecturis à testatore prohibita censeatur, num. 5. in fin. & numer. 6.

Substitutio quando dicatur facta per verba communia, seu directa, num. 7.

DECISIO CLXIV.

1 Substitutio facta per Franciscum Eliseum in eius testamento, sub quo decessit, condito die 7. Augusti 1607. Laurentio vnico filio masculo, hæredi scripto de Ludouica, & Doralice propriis filiabus, & dicti Laurentij sororibus, nec non de Gismina, Hieronyma, & Sextilia sororibus, ex filio prædefuncto neptibus, fuit purificata per obitum dicti Laurentij in pupillari ætate. Et illam DD. dixerunt fuisse pupillarem expressam ex claris verbis testamenti, ibi, *Item lascia che morendo Lorenzo senza figliuoli in pupillare età, che Dio il cessi, cioè sin che non arriuarà al tempo, che dicono le leggi, non possa andare ad altri la robba di esso testatore, che alle dette sue figliuole, & nepote, senza detrattione*, &c. Et rursus, *Et questo come ho detto, morendo in pupillare età, ouero senza figliuoli maschi, che Dio no'l vogli.* Hæc enim sunt verba, sub quibus solet concipi pupillaris. *l. qui liberis, in princ. ff. de vulg. & pup.* gloss. *in l. precibus, in verb. in 2. casum, C. de impub. & aliis subst. §. 1. Inst. de pupill. subst.* & tradit Cardin. Mantica *de coniect. vlt. vol. lib. 5. tit. 7. n. 4. vers. & si testator specialiter.*

2 Et licèt sint concepta per verba negatiua, *Non possa andare la robba di esso testatore ad altri, che alle dette sue figliuole*, &c. Tamen perinde est, ac si expresse testator dixisset per verba affirmatiua, *che debba andare.* Tum quia duæ negatiuæ affirmant. *l. duobus.* vbi Bart. & alij, *ff. de verb. signif.* idem Bart. *in l. fœmina ff. de senator.* Doct. *in l. 1. C. de seru. fugit.* Tum quia illa dictio, *che*, quæ in proposito significat idem quod *nisi*, affirmat, & ponit, cùm sit postposita negatiuæ illi, *Non possa andare*, ad text. *in l. actione*, vbi Bart. *sub num.* 1. quem cæteri sequuntur, *C. de transact.* Ruin. *consil. 127. sub n. 13. col. pen. vers. quandoque & tertio, & consil. 152. num. 1. lib. 2.* cum aliis per Decian. *consil. 78. n. 5. & 12. vol. 3. & seq.* Rota *decis. 322. num. 4. part. 1. diuers.*

Et per consequens substitutio per illa verba, *Non possa andare*, &c. est verè pupillaris directa, cùm verbum *vada*, dicatur directum, ex quo alterius ministerium non requirit, vt in specie de illo tradunt Bald. *in rub. C. de impub. & c. sub num. 2.* Bero. *consil. 127. num. 10. vol. 2.* Simon de Prætis *lib. 3. interp. 2. dubit. 1. solut. 2. numer. 9. fol. mihi* 229. Odd. *de compendios. part. 4. in versic. Vadat.* Trentacinq. *de substit. part. 4. cap. 4. num. 9.* Et generaliter omnia verba, quæ alterius ministerium non requirunt, esse directa, tradunt Bart. *in l. Centurio, num. 45.* & ibi Ias. *num. 5. ff. de vulg. & pupill.* Salycet. *in d. rubr. C. de impub. in princ.* & Sichard. *num. 3.* 3

Nec facit quòd sit ad bona testatoris restricta, quia nihilominus trahitur etiam ad totum, & vere dicitur pupillaris expressa. Bald. *in l. coheredi, §. vlt. in 1. notab.* vbi etiam Alber. Ang. & Castr. *ff. de vulg. & pupill.* & per illam mater penitus excluditur à legitima filij, ad text. *in l. Papinianus. § sed nec impub.* vbi Bart. *numer.* 1. Castr. & alij, *ff. de inoff. testam. & in cap. si pater, de testam. in 6.* Socin. iun. *in d. l. Centurio*, qui de communi, *n. 510.* Card. Mantica *de coniect. lib. 5. tit. 11. num. 14.* latè Surd. *decis. 273. in 3.* qui dicit esse communem, & in vtroque foro receptissimam, quod etiam latissimè probat Trentacinq. *in d. tract. de substit. part. 2. c. 16. per tot.* 4

Ex quibus, quando etiam dici posset, non adesse pupillarem expressam, negari saltem non potest, quin facta sit expressa mentio pupillaris ætatis. Et ideò non intrat illa conclusio quòd compendiosa facta impuberi per verba communia, & restricta ad bona testatoris, prout in casu, de quo agitur, non sit pupillaris directa, sed omni tempore post aditam hæreditatem fideicommissaria, ex opinione Bald. *in dict. l. precibus, num. 44. C. de impub.* & aliorum quos sequitur Rot. in illa Firmana bonorum, 5. Nouembris 1584. coram Bubalo. Nam ex ista expressione pupillaris ætatis restrictio illa ad bona testatoris pro non scripta habetur, & compendiosa, etiam per verba communia, intra tempora pubertatis continet pupillarem directam, prout supradictam conclusionem limitando tenuit Bart. *in l. si ita scriptum. §. qui filio. ff. de bon. possess. secund. tabul.* qui dicit in quæstione de facto, ita respondisse, & menti tenendam, & illum sequuntur Castr. *in l. 1. sub num. 4. ff. de vulg. & pupill.* vbi Alexand. *num. 7.* Socin. sen. *sub n. 11. in 2. casu*, Aret. *sub num. 5.* Rip. *num.* 37. vbi, quòd cum Bart. transeunt omnes, Alciat. de communi *num. 167.* & de magis communi Socin. sen. *consil. 110. num. 5. 6. & 9. lib. 1.* Socin. iun. *consil. 95. num. 24. & 26. lib. 1.* Cardin. Mantica *de coniect. d. tit. 7. num. 7.* Menoch. *præsumpt. 34. num. 16. vers. extenditur 2. lib. 4.* & fuit resolutum in allegata Firmana bonorum, præsertim vbi constat de mente testatoris, quòd voluerit etiam pupillariter substituere, vt pro 2. limitatione ad supradictam conclusionem firmauit Rota in d. Firmana. 5

De qua omissis aliis coniecturis, Domini ex eo potissimum constare dixerunt, quòd testator mandat totam suam hæreditatem, & bona transire in substitutas sine diminutione legitimæ, & Trebellianicæ, quarum detractionem prohibuit etiam in codicillis Isabellæ eius vxori, dicto Laurentio communi filio in pupillari ætate decedente, vt per Bart. *in d. l. Centurio, sub num. 27.* Ias. *num. 47. & 48.* Ripa *num.* 125. Mantic. *d. tit. 7. num. 16.* Menoch. *præsumpt. 56. num. 12. lib. 4* Peregr. *de fideicom. art. 34. num.* 47. etiam ad exclusionem matris, vt dictum est. Quæ prohibitio repetita in codicillis magis declarat substitutionem in testamento factam esse directam, vt per Mantic. *vbi supra lib. 6. tit. 4. num. 4.* 6

Vltra quòd non sumus in compendiosa facta per solum verbum *commune*. In ea enim adsunt verba illa, *Vada, e succedino*, & ideò licet verbum, *succedino*. sit 7

coni

commune, vt per Barr. Aret Iaſ. Socin. iun. Rip. & Galiaul. *in d. l. Centurio*, cum aliis laté per Trentacinq. *vbi ſup. part. 4. cap. 4. num. 22.* tamen verbum *vado*, quod eſt directum, vt ſuprà, manet in ſua ſignificatione, nec immutatur per verbum *commune*, quin ſit in electione ſubſtitutarum capere iure directo ex pupillari, cuius caſus aduenit, vt inquit Bart. *in d. l. Centurio, num. 38.* quem ſequuntur ibidem Alex. *num. 95. verſ. 2. opinio*, Iaſ. *num. 59.* Galiaul. qui de communi *num. 480.* Ruin. *num. 5.* Socin. iun. *n. 308. in princ.* qui pariter de communi. Iaſ. *conſil. 72. col. 3. verſ. non obſtat ergo. vol. 3.* Menoch. *lib. 4. præſumpt. 21. num. 7. & 8.*

8 Non obſtat exceptio fideicommiſſi ex teſtamento Vincentij patris Franciſci. Nam vltra quòd opponitur teſtamentum eſſe laceratum in ſubſtantialibus, prætenſum fideicommiſſum patitur etiam alias difficultates, videlicet quia filiæ ſunt tantùm poſitæ in conditione, & ſic intrat quæſtio, an cenſeatur diſpoſitiuè vocatæ. Item quia cùm de tempore mortis Franciſci, adeſſet Laurentius eius filius, prætenditur defeciſſe illam conditionem, ſi deceſſerit ſine filiis, & ſic etiam intrat diſputatio Oldradi *conſil. 21.* Sed in omnem caſum Iſabella, & filiæ non poſſunt dici legitimæ contradictrices ad impediendam immiſſionem ſubſtitutarum, ex quo non cōſtat bona de quibus agitur eſſe fideicommiſſaria, & poſſunt etiam competere detractiones iſtis ſubſtitutis ex perſona Franciſci. Zuccard. poſt alios *in l. fin. num. 426. C. de edict. Dini Adriani toll.* Gabr. *conſil. 39. n. 3. vol. 7.* Cardinal. Seraph. *deciſ. 271. num. 5.* & fuit dictum in Senogallien. fideicommiſſi 22. Maij 1602. coram Reuerendiſſ. Domino meo Damaſceno, in illa Romana de Capizucchis, 10. Aprilis 1606. coram Illuſtriſſ. Lancellotto, & in Viterbien. fideicommiſſi, 27. Iunij præteriti, coram R.P.D. meo Manzanedo.

Ex quibus fuit reſolutum dandam eſſe immiſſionem actricibus, & ſic pro parte informante.

R. P. D. VEROSPIO.

Romana Viridarij. Veneris 14. Decembris 1614.

ARGVMENTVM.

Defenditur in hac deciſione ſubhaſtatio, aduersùs quam plures opponebantur nullitates. reliqua habes in ſummario.

SVMMARIVM.

Ceſſionarius poteſt agere contra principalem debitorem, cuius debitum ſibi fuit ceſſum, num. 1.

Poſſeſſio acquiſita præuia ſubhaſtatione, & liberatione, dicitur legitima, & manutenibilis, ibid. in fine.

Subhaſtatio fieri poteſt ſine decreto iudicis parte conſentiente, num. 2.

Sententia intimatio non requiritur vbi conſtat de ſcientia illius cui facienda erat intimatio, ibid.

Notarius eſt idoneus teſtis in his quæ deponit de viſu, num. 3.

Notario aliquid atteſtanti de actis coram eo factis credendum eſt, ibid.

Subhaſtatio facta pro maiori ſumma debiti eſt nulla, etiam quod fuerit exceſſum in minima quantitate, declara vt num. 4.

Creditor habens actionem contra diuerſa bona vna via electa, quando alteri renunciaſſe videatur, n. 6.

Variare non licet quando electio fuit geminata, ibid. in fine.

Mandatum præſumitur per comparitionem in iudicio, & productionem iurium ſciente principali, num. 7.

Citatus & non opponens cenſetur conſentire, n. 8.

Apocha, vt tertio præiudicet debet eſſe ſubſcripta non ſolùm à debitore ſed à tribus teſtibus, ibid.

Ius acquiſitum lite pendente nullius eſt roboris, nec alicui præiudicat, num. 9.

DECISIO CLXV.

FVit ſeptima Iunij 1597. deciſum coram Illuſtriſſimo Lancellotto, conſtare de bono iure D. Abbatis Lippomani contra Iacobum Spinolam, quia cùm dictus Abbas pro ſoluenda ſocietate aureorum mille & quingentorum R.P.D. Barberino, in qua dictus Iacobus bonam fidem recognouerat, eandem ſummam ad ſocietatem officij denuò recepiſſet, cum proteſtatione, quòd omne commodum, & incommodum ad ipſum Spinolam pertineret, potuit poſtea contra illum obtinere mandatum pro ſumma dictæ ſocietatis, cuius vigore fuit inter alia bene proceſſum ad ſubhaſtationem, & deliberationem vnius Viridarij, nec fuit attenta ſententia D. Robuſterij, qui ſuper ſpolio ad fauorem Spinolæ pronunciauerat. Vnde cùm hodie Excellentiſſimus Comeſtabilis ex perſona fratris ceſſionarij dicti Abbatis veniat ſuper eodem Viridario, DD. dixerunt, conſtare pariter de illius bono iure, quicquid ex aduerſo excipiatur, cùm enim Abbas D. Barberino ſatisfeciſſet ceſſione iurium ab eo reportata, potuit contra Spinolam principalem debitorem experiri, Bart. *in l. Modeſtinus num. 4. ff. de ſolut.* vbi poſt alios Angel. & Caſtr. *num. 4.* Dec. *conſil 99. num. 1.* & cùm poſtea ſeruatis ſeruandis, præuia ſubhaſtatione, & deliberatione, Viridarium, de quo agitur, obtinuiſſet, illius poſſeſſio fuit legitima, & manutenibilis, *l. iuſtè poſſidet ff. de acquir. poſſeſſ.* vbi Bart. *in princip.* Alex. *n. 5. & 6.* Iaſ. *num. 6.* 1

Non obſtat, quòd obiicitur de nullitate ſubhaſtationis ex defectu decreti de ſubhaſtando, hoc enim legitur in proceſſu, vltra quòd ſtante conſenſu per Spinolam præſtito ſubhaſtationi dictum decretum non erat neceſſarium. *l. 1.* vbi Bald. & Salicet. *& l. prædium. C. quando decreto opus non eſt. l. 1. in princip verſ. præterea*, vbi gloſſ. *ff. de rebus eorum qui ſub tutela ſunt.* Defectus etiam, qui ſupponitur intim[illegible]onis dec[illegible]i de deliberando tollitur, cùm ex proceſſu conſtet, die ſequenti Spinolam appellaſſe, necnon ſuperſeſſoriam obtinuiſſe ad impediendam illius decreti executionem, vnde ſequitur neceſſariò, vel factam fuiſſe dictam intimationem, licèt ea non appareat, cùm de proceſſu dempta fuerint multa folia, vel certè Spinolam huius decreti plenam notitiam habuiſſe, quo ſtante non erat intimatio n[illegible]ria. *Clem. cauſam in fine*, & ibi poſt gloſſ. *in verb. plena.* Card. *num. 9.* Imol. *num. 11. de elect.* Felin. *in cap. cum contingat num. 7. de reſcript.* Menoch. *de arbitrar. quæſt. 66. num. 3. lib. 1.* Caputaq. *deciſ. 325. n. 4. part. 2.* Lancellott. *de attent. appell. pend. cap. 12. in 15. ampliat. num. 36.* 2

De mandato autem de deliberando, licèt illud in inſtrumento deliberationis non reperiatur inſertum, ſatis videtur conſtare, cùm Notarius de executione rogatus in inſtrumento coram teſtibus aſſerat, illud ſe vidiſſe in manibus curſoris, & ſibi fuiſſe conſignatum, vnde cùm atteſtetur de viſu, eſt illi fides adhibenda. Specul. *de inſtrument. edit. §. reſtat, ſub num. 37.* vbi laté Ioann. Andr. in addit. Bald. *in rub. C. de fid. inſtrum. n. 19. 24. 31.* Abb. *in cap. cum cauſam num. 11.* & poſt eum Felin, *num. 9 verſ. poſtremò, de teſtibus*, cum aliis cumulatis per Maſcard. *de probat. concl. 1196. in princip.* Tanto magis, quia teſtatur, mandatum per ipſius acta fuiſſe 3

relā

relaxatum, vnde fortiùs illi tãquam actuario creditur. Ias. *in l. 1. num. 4. C. de procur.* Fulgos. *consil. 195. per totum*, concurrente præsertim decreto deliberationis, in quo mandatum relaxatur, necnon eiusdem expeditione, quæ in solito expeditionum libro in actis legitur.

4 Non obstat, quòd subhastatio non valeat vti facta pro maiori summa debiti. Put. *decis. 323. lib. 1.* etiamsi fuisset excessum in minima quantitate. Bart. & Ias. *in l. si non sortem. §. si certum, num. 2. ff. de cond. indeb.* & fuit decisum coram Iusto in Romana spolij 21. Februarij 1600. Quia vltrà quòd ex calculo, & processu colligitur, sortem principalem societatis vnà cum fructibus & expensis taxatis, & liquidaris excedere summam, pro qua bona fuerunt subhastata, dicitur Viridarium fuisse primo loco distractum pro scutis 910. & sic pro longè minori summa debiti, vnde subhastationes aliorum bonorum postea subsecutæ, si debitũ excessissent, fuissent in omnem euentum inualidæ, non ista Viridarij, quæ præcessit.

5 Nec releuat, quòd cessio D. Barberini, & subhastatio, ac deliberatio dicti Viridarij factæ fuerint, non solùm ad fauorem Abbatis, sed etiam Pompeij Cansacchi, qui pariter vti principalis accesserat in eadem societate, & nihilominus Viridarij possessionem adeptus fuit solùm Abbas, à quo fuit postea cessa D. Comestabili. Quoniam Abbas Viridarium non habuit per viam subhastationis, nec vti creditor Spinolæ, cùm seruatis seruandis, illud fuerit deliberatum Octauio Capranicæ tanquam vltimo oblatori, sed in vim retrocessionis ab eodem Capranica sibi factæ pro eodem pretio, vt apparet ex processu.

6 Non obstat, quòd tempore subhastationis hoc Viridarium in vim cuiusdam apochæ reperiebatur à Spinola datum in solutum Cassandræ ipsius coniugi. nam in dicta apocha legitur, Cassandram pro suo credito posse Viridarium, vel bona Gryptæ Ferratæ retinere, ita tamen vt per vnius electionem aliis renunciatum videatur, vnde cùm appareat Cassandram elegisse bona Gryptæ Ferratæ, sequitur illam nullum amplius ius in dicto Viridario habuisse. *l. si quis stipulatus sit Stichum. ff. de verb. oblig.* vbi post gloss. mag. Bart. *in 1. notab. & num. 2.* Angel. *num. 2. in fin. & n. 3.* Alex. *num. 5.* Imol. *in 1. notab.* Castr. *num. 2.* Angel. *in l. eum qui certarum. §. vlt. num. 2. ff. eodem.* Surd. *consil. 413. num. 18. lib. 3.* Bero. *consil. 105. num. 2. lib. 3.* Caputaq. *decis. 119. num. 6.* Tanto magis cùm fuerit electio indicialis, & geminata, quo casu minimè licuit variare. Bart. *in d. l. eum qui certarum. §. fin. num. 4. in fine. vers. & hoc dico. ff. de verb. oblig.* Caputaq. *decis. 33. n. 3. vers. 2. facit. & decis. 46.*

7 Nec valet dicere Cassandram dicta bona non elegisse. nam hoc illius filij præstiterunt, de quorum mãdato non potest dubitari. nam cùm in termino citationis comparuerint, & chartas dotales, & alia iura matris ipsa sciente, & patiente produxerint, satis dicitur fuisse probatum mandatum. gloss. *in l. vlt. in verbo ratihabitione. C. de pact. conuen.* quam sequuntur Bart. Bald. & alij. Rota *diuers. decis. 8. part. 2. num. 8.* Put. *decis. 358. lib. 1. & decis. 214. lib. 2.* addita præsertim locatione deinde facta ab eadem Cassandra de dictis bonis electis in territorio Gryptæ Ferratæ, & concurrente instrumento dotis Victoriæ ipsius filiæ, in quo ipsa fatetur, Viridarium ad filios, & hæredes Iacobi sui viri pertinere, & videtur constare de ratihabitione dictæ electionis, quod idem operatur quod mandatum. *cap. ratihabitionem. de reg. iur. in 6.* Surd. *decis. 231. num. 11.* Verall. *decis. 53. num. 4. & 5. part. 1.*

8 Vltra quòd, cùm in dicta subhastatione, & deliberatione Cassandra fuerit citata, nec se opposuerit, videtur sibi præiudicasse. Alex. *in l. à diuo Pio. §. si super rebus num. 27. ff. de re iudicat.* Castr. *in l. sæpe, num. 3. & 4. ff. eodem.* Felin. *in cap. cùm super num. 12. de re iudic.* Couuar. *pract. quæst. cap. 13. num. 7.* Rot. *decis. 3. de empt. & vendit. in antiquis.*

Additur, etiam apocham solùm fuisse subscriptam à Spinola debitore, non à tribus testibus, vt requirebatur, ad effectum præiudicandi Lippomano creditori instrumentario. *l. scripturas. C. qui pot. in pig. habeant.* vbi Bart. Bald. Salicet. & alij gloss. *in cap. 2. in vers. authentica circa medium*, vbi Host. & alij Canonistæ, *de fid. instrum.* Couar. *pract. quæst. cap. 22. num. 5.* Verall. *decis. 217. num. 4. & 5. part. 1.* Dantur etiam reuelantes exceptiones contra testes inductos pro recognitione manus Spinolæ, vt bene per informantes.

Quo verò ad Victoriam Cassandræ filiam, fuit pariter dictum, nullum illi ius competere super dicto Viridario, quamuis eidem fuerit de anno 1601. in dotem assignatum, hæc enim habere non potuit ius à matre, vt dictum est, nec à fratribus, filiis, & hæredibus Iacobi Spinolæ, cùm isti non potuerint Lippomano creditori iam de anno 1590. præiudicare, vt fuit decisum coram Illustrissimo Lancellotto. Vltra quòd ius dictæ Victoriæ fuit acquisitum lite pendente, & per consequens nullius est roboris, & momenti. *l. 2. & vlt. C. de litig.* 9

Non obstat apocha priuata nuper ad probandum ius dictarum Cassandræ, & Victoriæ producta, quia vltra quòd nec illa fuit à tribus testibus, prout requirebatur, subscripta, *d. l. scripturas*, patitur exceptiones valdè releuantes, vt per informantes deducitur. 10

Quod asseritur, Abbatem agere non potuisse contra Spinolam, cùm nullum habuisset incommodum ex prima Societate, tanquam extincta de pecuniis alterius Societatis, cum declaratione, quòd illius commodum, & incommodum ad ipsum Spinolam pertineret, plenissimè tollitur ex decisione Illustrissimi Lancellotti, cui additur dictum Spinolam postea citatum ad videndum expediri mandatum pro residuo sortis principalis, & fructibus vnà cum expensis d. 1. societatis, hoc debito non negando die 30. Ianuarij 1595. fuisse protestatum, Abbati satisfactum fuisse de bonis subhastatis, vt legitur in processu. 11

Cætera, sicut ex eadem decisione tolluntur, ita DD. noluerunt attendere, quæ deducebantur ad probandum primam societatem factam fuisse contemplatione bo. me. Comestabilis patris alterius nuper defuncti, & pecunias fuisse conuersas in illius vtilitatem, & commodum; stante enim decisione bo. me. Cardinalis Seraphini, quòd Spinolæ fuerit ità D. Comestabili satisfactum, & stante sententia in vim dictæ decisionis vnà cum re iudicata postea subsecuta, visum fuit id hodie non controuertere, cùm præsertim hæredes dicti Spinolæ commissionem restitutionis in integrum aduersùs dictam rem iudicatam obtinuerint, super qua, si voluerint, audientur. 12

R. P. D. VEROSPIO.

Tuden. parochialis. 26. Ianuarij 1615.

ARGVMENTVM.

Beneficium non dicitur litigiosum ex iudicio intentato in possessorio recuperandi, nisi commissa causa appellationis, & nullitatis, cum clausula, *quam, & quas*, & quando lis dicatur deserta ob illius non persecutionem.

SVM-

SVMMARIVM.

Litigioſum non efficitur beneficium per litem ſuper poſſeſſorio recuperandi, num. 2. fallit quando fuit commiſſa cauſa appellationis & nullitatis, cum clauſula, quam, & quas, *ibid.*

Mandatum Procuratoris inducitur, & probatur coniecturis, & præſumptionibus, de quibus numer. 3. vbi ponuntur nonnulla coniecturæ, & præſumptiones.

Appellationis cauſa deſerta, non dicitur deſerta cauſa nullitatis, cuius inſtantia durat per annos 30. numero 4. & 5.

Litis extinctio nunquid dicatur finita per illius non proſecutionem, & intra quantum tempus, num. 5. & 6. vbi etiam ad effectum vt per curſum temporis lis dicatur finita, nunquid, & quomodo requiratur conſtare de non iure collitigantis.

DECISIO CLXVI.

1 DE anno 1610. cùm vacaſſet in menſe reſeruato beneficium ſanctæ Mariæ de Roſal, fuit à Sede Apoſtolica de illo tanquam curato prouiſus Franciſcus Vadron, & ſucceſſiuè Ludouicus Enriquez à Sanctiſſimo pariter idem beneficium vti ſimplex obtinuit, qui etiam habito Breui de capienda poſſeſſione nomine Cameræ, ſententiam declaratoriam contra Franciſcum reportauit; verùm ille per viam appellationis cauſa introducta coram Illuſtriſſimo Lancellotto dictam declaratoriam obtinuit reuocari, necnon pronunciari, beneficium eſſe curatum, à qua ſententia Ludouicus appellauit, & cauſa poſtmodum coram Reuerendiſſimo D. meo Damaſceno pendente, cùm Franciſcus in menſe Apoſtolico deceſſiſſet, Alphonſus Guntin iſtud beneficium à Sanctiſſimo vti litigioſum impetrauit, & dum inſtaret pro ſupplicationis relaxatione, inſurrexit Ioſephus Garzia, petens de eodem beneficio ſibi tanquam approbato in concurſu de partibus coram ordinario prouideri, qua ſtante controſia, dubium ad inſtantiam Reuerẽdiſſimi Daratij propoſui, videlicet, an conſtaret de lite ad effectum, vt ſupplicatio ſignata pro Alphonſo eſſet relaxanda, & Rota cenſuit affirmatiuè reſpondendum.

2 Licèt enim ab initio coram A. C. fuerit actum ſuper Breuis executione, & ſic poſſeſſorio recuperandæ, quod non facit beneficium litigioſum. Caſſad. *deciſ. 6. num. 2. de reſcript. & deciſ. 4. num. 1. vt lite pend.* Ex quo tamen appellationis cauſa, & nullitatis, cum clauſula, *quam, & quas*, & toto negotio principali fuit in Rota commiſſa, ſatis apparet, fuiſſe litem introductam ſuper petitorio, cùm præſertim illud fuerit in ſpecie deductum. Bellam. *deciſ.* 619. Caſſad. *deciſ. 9. num. 13. de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* & fuit dictum in Barchinonen̄. parochiali de Mataro 20. Iunij 1611. coram Reuerendiſſimo D. meo Decano. & per conſequens dicitur, beneficium effectum fuiſſe litigioſum, Bald. *in auth. litigioſa. C. de litig.* Put. *deciſ. 496. num. 2. lib 2.* Caſſad. *deciſ. 4. vt lite pend.* & fuit dictum in cauſa Caſalen̄. Præpoſituræ 9. Iunij 1597. coram Gipſio.

3 Non obſtat, commiſſionem appellationis à ſententia Illuſtriſſimi Lancellotti fuiſſe obtentam a quodam Gaſpare Gallego, veluti ipſius Ludouici procuratore, de cuius tamen mandato non conſtat. Nam fuit reſponſum, illud ex coniecturis, & præſumptionibus induci, quod ſufficit. Dec. *conſil. 26. poſt mediam* 8. Gozad. *conſil. 11. num. 12.* Cæſ. de Graſſ. *deciſ. 2. numer 5. & 6. de reb. Eccleſ. non alien.* Coniecturæ autem deducuntur ex quo dictus Gaſpar commiſſionem obtinuit, cum inhibitione, necnon citatione ad dicendum, contra illamque reproduxit; & vlteriùs dedit arrham pro regiſtro, quæ omnia multum conferunt ad mandatum inducendum. Felin. *in cap. ſicut num. 35. de re iud.* Caſſad. *deciſ. 3. num. 4. de procur.* Sarnen. *ſuper regul. de annal. quæſt. 32. num. 6.* Rota *deciſ. 631. num. 2. part. 1.* Capuraq. *deciſ. 190. num. 4. part. 1. & deciſ. 8. num. 8. part. 2.* Ant. Aug. *deciſ. 121. reſcriptum cenſetur, lib. 3. in manuſcript.* Cùm præſertim Ludouicus, ad cuius fauorem commiſſa fuit appellationis cauſa, præſens eſſet in Curia, & pro tranſportatione regiſtri primæ inſtantiæ Notario ſatisfeciſſet. Rota *deciſ. 38. & 39. de procur. in nouiſſ.* Bald. *in l. Iulianus, num. 11. quæſt. 5. verſ. ſed ego dico. ff. qui ſatiſd. cog.* Abb. *conſil. 7. num. 3. verſ. ſed ego contrarium, part. 2.* Afflict. *deciſ. 338. num. 8.* Caſſad. *deciſ. 3. num. 5. de procur.* Menoch. *de præſumpt. lib. 2. præſumpt. 33. n. 3. & ſeq.* & fuit dictum in Bononien̄. bonorum 1. Martij 1602. coram Reuerendiſſimo Bononien̄.

Nec releuat, appellationis cauſam Reuerendiſſimo D. meo Damaſceno commiſſam, ob illius non proſecutionem fuiſſe deſertam. Quia cùm æquè principaliter commiſſa fuerit cauſa nullitatis, cuius inſtantia per triginta annos durat. Put. *deciſ. 172. lib. 2.* Couar. *pract. quæſt. cap. 24.* non poteſt in omnem euentum hæc nullitatis cauſa dici deſerta. Ruin. *conſil. 34. num. 10. lib. 5.* Natta *conſil. 217. num. 4. & ſeqq. lib. 1.* Lancell. *de attent. 2. part. cap. 17. num. 69. verſ. quod tamen.* Couar. *pract. quæſt. dicto cap. 24. in fine verſ. verùm vbi nullitas.* Rota *deciſ. 101. lib. 2. diuerſ. & deciſ. 33. num. 6. lib. 3. par. 3. diuerſ.* & fuit dictum in Placentina parochialis de Malpartida 9. Nouembris, & 2. Decembris 1602. coram Litta. 4

Nec valet dicere, ſaltim ob non proſecutionem infra decennium litem haberi pro deſerta, ex Caſſad. *deciſ. 5. vt lit. pend.* Quia per ſolam non proſecutionem ad litis extinctionem, ſeu deſertionem non infertur, niſi aliunde mens illius appareat, qui litem proſequi non intendit, vt ex eod. Caſſad. *dicta deciſ. 5.* Achill. *deciſ. 8. vt lite pend.* & fuit reſolutum in Conchen̄. Archipresbyteratus 27. Februarij 1589. coram Cardinali Platto. In caſu autem noſtro non datur actus ex quo Ludouici collitigantis animus arguitur, & licèt contra ſe ille ſententiam reportauerit, non inde tamen infertur, quòd liti voluerit cedere, immò cùm appellauerit, ſatis colligitur, eundem ſententiæ non acquieuiſſe. 5

Vlteriùs ad effectum deſertionis propter curſum temporis adeò clarè de non iure collitigantis debet apparere, vt illud controuerti non valeat. Creſcent. *deciſ. 29. de prob.* Achill. *deciſ. 7. vt lite pend.* de hoc autem notorio malo iure hic non conſtat, cùm plura contra dictam ſententiam excipiantur, & præſertim quòd illa ad excommunicati fauorem emanauerit ob recurſus ab eodem Franciſco habitus ad judices laicos, de quibus in actis, & licèt hæc pro iniuſtitia ſententiæ fortaſſe non ſufficerent, pro colore tamen deſeruiunt ad effectum, vt lis extincta non dicatur, pro cuius ſubſiſtentia non requiritur litigantem fouere bonum ius, ſed ſufficit calumniam non adeſſe, vt in caſu noſtro. Creſc. *dicta deciſ. 19. num. 2. de prob.* Achill. *deciſ. 7. vt lit. pend.* & fuit dictum in Conchen̄. Archipresbyteratus 16. Decembris 1588. coram bo. me. Cardinali Platto. 6

R. P. D. DVNOZETTO.

Romana ſpoly. Veneris 13. Februarij 1615.

ARGVMENTVM.

Sententia nulla etiam in poſſeſſorio dicitur ſpoliatiua. Deuolutio ob canonem non

ſolu

solutum non incurritur, nisi lapso triennio, & non incurritur per impositionem census super fundo emphyteutico, nisi prohibita sit expresè omnis alienatio, & deuolutio ob derogationem dominij requirit declarationem iudicis.

SVMMARIVM.

Possessio patris vigore statuti Vrbis continuatur in filios hæredes, num. 1.

Possessio auctore Pretore adepta, spoliatiua non dicitur, dummodo iudex ritè, ac rectè processerit, n. 2.

Tutore, vel curatore non petito à iudice, omnia acta contra pupillum corruunt, ibid. in fine.

Restitutio non datur in spolio contra possessorem immissum à iudice etiam nulliter, quando constat de bono iure, cuius vigore potuit sibi mutare causam possessionis sine iuris ministerio, tanquam nouo titulo superueniente, num. 3.

Deuolutionis, & caducitatis pœna ob canonem non solutum non incurritur ante lapsum triennij à lege, vel ex pacto inducti, num. 4.

Deuolutio, & caducitas, viuo eo qui incurrit non declarata, non potest contra filios declarari, n. 5.

Deuolutio, seu caducitas propter canonem non solutum incursa per receptionem canonis tacitè remissa censetur, num. 6.

Deuolutioni locus non est propter impositionem census super fundo emphyteutico, nisi in contractu sit prohibita expressè omnis alienatio, num. 7.

Caducitatis pœna incurritur per negationem dominij directi super re emphyteutica, limita in instrumento inter alios facto, & hominis imperiti facto, num. 8.

Caducitatis pœna per errorem incursa corrigi potest ante litem contestatam, & impediri caducitas nendum petita, num. 9.

Deuolutio ob denegationem dominij directi non incurritur ipso iure, sed requirit iudicis declarationem, ibid. in fine.

Census potest dici extinctus, si is qui imposuit, & vendidit censum, efficiatur hæres illius qui emit, quia nemo dici potest sui ipsius debitor, & creditor, num. 10.

Curia Capitolina in Vrbe seruat exactè ius ciuile, non æquitatem canonicam, num. 11.

DECISIO CLXVII.

1 ROta vtraque parte informante censuit, sententiam iudicis Capitolioi esse confirmandam, quia de eius iustitia constat ex eo, quòd Annam, & Vincentiam domo paterna spoliatas esse reintegrãdas, probatis concludenter duobus extremis pronunciauit. De primo satis constare visum fuit, tam per depositionem testium in hac causa examinatorum, quàm per instrumenta pro parte D. Euandri de Comitibus producta, in quibus legitur Herculem dictarum Annæ, & Vincentiæ patrem hanc domum possedisse; quæ possessio patris vigore statuti Vrbis continuatur fauore filiarum hæredum, vt apparet ex mandato executiuo contra eas obtento; secundum verò extremum satis euidenter probatum fuit ex possessione adepta per bo. me. Ioannem patruum D. Euandri, quæ similiter transit in hæredem, qui hodie litem sustinet.

2 Nec existimarunt Domini suffragari dicto D. Euandro, quod dicitur ipsius patruum immissum fuisse in possessionem dictæ domus authore Prætore, qui non dicitur spoliare, *l. iustè possiden. ff. de acquir. possess.* hoc enim verum est, dum iudex ritè, & rectè procedit; secus cùm euidẽtes adsunt nullitates. *l. 4. §. condemnatum. ff. de re iudic.* cum vulg. vt in hac immissione facta non citata aliqua persona legitima, quæ comparere posset pro puellis minoribus, imò infantibus; fuit enim citatus quidam Sebastianus, de cuius cura, vel tutela nullibi constat, & ita non adito iudice, & non petito tutore, aut saltem curatore, omnia acta contra pupillas indefensas corruant, necesse est, *l. 2. §. siquidem aliquis. ff. qui pet. tut. vel curat. l. si filius. C. eod. l. cùm & minores. C. si aduers. rem iudic.* vltra quòd citatio multum fuit vaga executa, scilicet per affixionem domus, quæ à cursore non fuit specificata, sicque non potest afficere dictas pupillas.

Nec obstare visum fuit, quòd dicebatur non dari restitotionem in spolio contra possessorem immissum à iudice etiam nulliter, quando de eius bono iure cõstat, cuius vigore potuit sibi ipsimet mutare causam possessionis tanquam nouo titulo soperueniente, etiam sine iuris ministerio, arg. *l. cùm nemo plus iuris*, & ibi gl. *C. de acquir. possess. d. l. non solum. §. quod vulgo. ff. de vsucap. l. 2. § fin. ff. pro empt.* vt in hac facti specie dicitur dictum D. Euandrum, superueniente nouo iure ex deuolutionibus incursis, ex triplici capite hodie dictam domum sibi deuolutam posse licitè retinere. 3

Censuerunt enim Domini nullum deuolutionis caput satis ad hunc effectum probatum fuisse à dicto D. Euandro; & quoad primam caducitatem prætensam ob canonem non solutum per triennium, tribus modis responderunt Domini, & primò considerarunt de anno 1582. dictam domum fuisse datam in emphyteusim Herculi lege præscripta, vt per nouennium non teneretur soluere canonem, sed dictis nouem annis elapsis, omnes decursos tunc solueret, & cùm immissio facta fuerit anno 1594. de mense Nouembri, quo tempore ad effectum caducitatis non erat decursum triẽnium à lege, & pacto inductum, antequam pœna caducitatis emphyteuta mulcterur. iuxta *l. 2. C. de iur. emph. auth. qui rem. C. de sacrosanct. Eccles. cap. potuit. de locat.* cum aliis per Menoch. *consil.* 543. 4

Secũdò posset dici caducitatẽ Hercule patre viuente nondum declaratam non posse ipso mortuo contra filias pupillas declarari, Clar. *in §. emphyteusis quæst. 8. vers. prosequendo*, Menoch. *consil. 1. num.* 221. fuitque dictum in Romana prætensæ deuolutionis coram bo. me. Litta 18. Nouembris 1596. 5

Tertiò visum fuit per receptionem canonum (si quæ adesset ex eo capite caducitas) eam tacitè fuisse remissam, Alexand. *consil.* 106. *num.* 4. & *consil.* 115. *numer.* 3. *lib.* 4. Bero. *consil.* 116. *num.* 12. *vol.* 1. cum multis citatis per Corbul. *de caus. priuat. ob alien. limit.* 40. 6

Quod ad secundum caput caducitatis attinet, quo prætenditur ob impositionem census ab Hercule facti, placuit responsio non fuisse prohibitam in instrumento emphyteusis omnem alienationẽ, cuius species est impositio census, sed tantùm cessionem, & venditionem; & sic non est locus deuolutioni, quia qui censum imponit super domo, eam non vendit, nec cedit, sed solùm hypothecæ subiicitur, ex qua, si expressè cautum non fuerit, non inducitur caducitas, Ias. *in l. fin. n. 78. C. de iur. emphyt.* cum aliis per dictum Corbul. *de caus. priuat. ob alien. limit.* 33. *num.* 1. 7

Nec obstat denique tertium, & maximum dicti D. Euandri fundamentum, dum ait Herculem denegando dominium directum in impositione census super dicta domo tamquam super re libera incidisse in pœnam caducitatis irremissibilem; responderunt enim Domini simplicem enunciationem in instrumento hominis rustici, & imperiti factam inter alios, & non inter dominũ excusare à deuolutione, cùm propriè 8

non dicatur controuersum dominium, nisi scienter contra dominū id agat,& non incidenter inter alios,vt ex multis firmat d.Corbul.*de cauſ.priuat.ob mendac.n.2.*

9 Constat etiam ex instrumēto post bienniū circiter facto,ipsummet Herculem in impositione alterius cēsus agnouisse liberè directum dominium dicti Euandri,& ita ante litem contestatam potuit errorem suum corrigere,multóque magis impedire caducitatem nōdum petitam,Ang.*in l.fin.n.5 ff.de rei vendic.*Felin. *in c. cæterum. verſ.*18.*de iudic.* cū aliis fusè per dictū Corbul. allegat.*de cauſ.priuat.ob mendac.num.*13.stante maximè quòd hæc deuolutio ob denegationem dominij requirit iudicis declarationem,cùm non incurratur ipso iure,& per Specul.§*nunc aliqua quæſt.*65.*n.*82.Bart.& alij *in l.fin.num.*1.*ff.de rei vendic.* d. Corbul.*num.*57.*de cauſ. priuat.ob mendac.*

10 In quam sententiam eò libentiùs iuerunt Domini, quia hodie constat, dictum censum posse dici extinctum, & non subsistere ampliùs, quia erat impositus super dicta domo, cùm ipsæmet Vincentia, & Anna sint hæredes ipsius,cui dictus census debebatur, & ita confusæ sunt actiones penes ipsas hæredes; cùm nemo possit esse sui ipsius debitor,& creditor,*l.ſi quis pro eo.§.item ſi filius.ff.de fideiuſſ.l ſi vxor. C.de bon.auctor.iud. poſſ.*Roland.*conſil.*31. *n.*59.*&* 60.*lib.*2. ex quibus omne dicti D.Euandri interesse cessat.

11 Ex quibus cessat obiectio facta ab informantibus pro D.Euandro in foro Capitolino obseruari debere exactè ius ciuile,& non æquitatem canonicam; considerarunt enim Domini nec Pontificio, nec Cæsareo iure posse validari possessionem nulla lege fulcitam; frustrà enim pro purgatione moræ non dari iure ciuili dicitur; cùm nec etiam de ipsa mora constet ex supradictis.

Ex quibus ita fuit decisūm.

R. P. D. PAMPHILIO.

Amerina domus.Veneris 13.Februarij 1615.

ARGVMENTVM.

Decretum iudicis in contractu minorum interpositum facit præsumere omnia solemniter gesta,& de materia.

SVMMARIVM.

*Decretum iudicis in alienatione minoris interpoſitum facit præſumere omnia fuiſſe ſolemniter geſta,num.*1. *&* 2. *vbi etiam quòd operatur eſſe adhibendam fidem aſſertioni minoris in eodem contractu factam.*
*Æqualitas inter fratres ſeruanda eſt,n.*4.
*Liber Baptiſmi minoris ætatem probat,num.*5.
Maior viginti annorum ex Vrbis ſtatuto poteſt contrahere ſine ſolemnitatibus ſtatutariis,ibid.
Statuti verba impetranda ſunt ſecundum aliud ſtatutum,ib.
Minor 20. *annorum vigore ſtatuti Vrbis prohibitus contrahere ſine ſolemnitatibus,nunquid extendatur ad forenſem maiorem* 20 *annorum,num.*6.
Minoris contractus de iure cōmuni iuramento ſuſtinetur,ib.

DECISIO CLXVIII.

1 DOmini Silla,& Ascanius de Cansacchis,vnà cum Pompeio,& Io.Vincentio patruis de anno 1605, vendiderunt in Vrbe domum quam pro indiuiso possidebant in ciuitate Ameriæ; verùm cùm de tempore vēditionis Silla & Ascanius essent minores, cœperunt prætendere venditionem fuisse nullā,& propterea obtinuerunt mihi cōmitti causam rescissionis. Pro cuius expeditione dedi super hoc particulare dubiū,quod supradicta die proposito Domini dixerunt venditionem sustineri,quia legitur facta pro pretio scutorum mille, quibus venditores indulgebant pro extinctione vnius societatis officij scut.600.& alterius scut.400.quę fuerant disdictæ,& pro quibus exequutio imminebat,nec habebant alia bona,quę cū minori eorum damno vendi possent,ac insuper apparet facta iuxta formam statuti Vrbis *c.*113.*lib.*1. cum authoritate curatoris ad id loco coniunctorū absentium specialiter deputati, qui etiam iurauit venditorem non cadere in damnum,vel præiudicium minorum;& causa plenè cognita per iudicem,qui cùm interposuerit decretum, præsumuntur omnia fuisse solemniter gesta.Put.*deciſ.*205. *n.*2. *lib.*3. Seraphin.*deciſ.*217.*n.*1.& fuit dictum in causa Romana de Iacomellis 29. Aprilis 1611. Reuerendissimo D. meo Damasceno.

2 Neque obstare quòd vigore dicti statuti cōstare debeat alienationē cessisse in euidentem vtilitatem minorum,quia satis de hoc visum fuit constare ex supradictis,nec aliud dicendū esse ex eo quòd societates appareant contractæ ab ipsis patruis tantùm, quia in instrumento venditionis dicti minores medio iuramēto expressè asseruerunt societates fuisse per corū patruos contractas,etiam pro seruitio ipsorum,licèt in eis hoc declaratum non fuerit, quæ assertio stante decreto iudicis,& aliis solēnitatibus præsumitur vera.Seraphin. *d.deciſ.*217.*n.*1. cū aliis suprà allegatis,præsertim quia de illo tempore omnes viuebant, & in communione, quo casu satis verisimile visum fuit quòd dictæ pecuniæ prout minores asserunt, versæ etiam fuerint in communem vtilitatem. ad *l fin.C.de aliment.pupill. præſtan.*Menoch.*præſumpt.*11.*num.*1.*lib.*6.

3 Minus sustineri quòd immò supradictæ assertioni non sit standum,cùm in casu isto clarè constet,quòd in societate scut.600.Petrignanus recognouit bonam fidem pro scutis 150. & altera societas scut. 400. versa fuit in solutionem fructuum census,in quo supradicti patrui erant fideiussores, quia vltra quòd post impositionem huiusmodi census DD.de Cansacchis dicebātur recognouisse bonā fidem,quicquid sit de hoc placuit etiam responsio quòd minores non asseruerūt pro qua parte supradictæ societates ad ipsos spectarēt,sed quòd fuerunt contractæ etiam pro seruitio ipsorum, quod sufficit in aliqua parte verificari posse ad sustinendam venditionem ex causa æris alieni,vt suprà solemniter factam. *cap. inter dilectos. de fid. inſtrumentor.* Calder. *conſil.*8.*circa finem,de donat.*

4 Tanto magis,quia etiam domus erat communis, & licèt patrui in debito maiorem partē haberent,id ipsis imputari poterat in propria ipsorum portione, habito respectu ad pretium domus.*l.cùm in fundo.* §.*ſi fundus.ff. de iur.dot.* maximè vt inter eos seruetur æqualitas,quæ inter fratres est seruāda,vt per text. *in l.illud.C.de collationibus*,tradit Socin.*conſ.*98.*ſub n.*2. *verſ.poſthumo lib.* 1.

5 Præterea quoad Sillam ex alio visa fuit cessare difficultas,quia de tempore cōtractus erat maior 20. annis,vt apparet ex libro Baptismi, qui probat ætatem. Caputaq.314.*n.*1.*part.*1.Ioseph.Ludou. *deciſ.Peruſ.*57. *n.*7.*part.*1.In quo proptèrea non habet locum statutum Vrbis *lib.*1.*c.*113.quòd dum loquitur de minoribus,visum fuit intelligendum de minoribus 20. annis, secundùm dispositionem eiusdem statuti in præcedenti *cap.* 47. ad text.*in l ſi cùm fundum ff. de verbor. ſignif.* & faciunt deducta in Bononieñ. census 17.Martij 1608. coram Reuerendissimo D. Lugduneñ.

6 Neque obstare quòd huiusmodi statutum non habiliret forenses maiores 20.annis ad contrahendū,ex allegatis corā R.P.D.meo Buratto in causā Tudertina, seu Romana nullitatis obligationis sub die 4.Iulij prçteriti,quia satis est ad istum effectum quòd d.statutum

*cap.*513.

cap. 113. intelligatur de minore 20. annis, ita vt dũ versamur in maiore 20. annis, cesset illius dispositio, & remaneat in dispositione iuris communis, de quo talis contractus ex solo iuramento sustinetur. *auth. sacramẽta puberum. C. si aduersus vend.* & hoc casu tanto faciliùs esset standum assertioni contrahentis, ex quo etiam sine causa contrahere poterat. Put. *decis.* 145 *lib.* 3. Prout etiã nihil facit quòd contraxerit cum solemnitatibus, quia nõ vitiatur propterea contractus aliàs validus, ex reg. *c. vtile non debet, de reg. iur. in* 6. quæ maximè locum habet in contractibus. Tiraquell. *de retract. conuent. ad fin. tot. tit. n.* 145. Surd. *decis.* 248. *n.* 22.

7 Quod autem dicebatur minores fuisse læsos ex quo promiserunt de euictione pro patruis, visum fuit cessare ex eo, quia patrui quoque promiserunt pro illis, adeò vt læsio ex hoc capite pro æquali promissione recompensata videatur, & venditio sustineri debeat stante causa necessaria æris alieni cum aliis supra deductis. Ex quibus, &c.

R. P. D. D V N O Z E T.

Romana spolij. Veneris 13. *Februarij* 1615.

A R G V M E N T V M.

Spoliatus ante omnia restituendus, probatis duobus extremis; non tamen datur spolium contra possidentem, authore prætore, qui ritè, & rectè processerit, aliàs secus. Nulliter autem processisse dicitur procedendo contra minores, & pupillos indefensos, tutore & curatore carentes, & aliàs in decisione, in qua etiam plura explicantur, de caducitate emphyteusis, ob non solutum canonem, ob impositionem census in re emphyteotica, & ob non denegationem dominij.

S V M M A R I V M.

Spoliare non dicitur qui in possessionem immissus fuit authore pratore, iustè tamen procedente, secus si iniustè, n. 2.

Minores, & pupilli si fuerint indefensi in iudicio, omnia acta corruunt, ibid. in fine.

Citatio facta curatori per affixionem domus non nocet pupillo, num. 3.

Possessio nulliter data reuocanda non est, quando constat de bono iure possessorio, ibid.

Possessionis causam mutare quis sibi potest ex superuenienti titulo sine ministerio iuris, ibid.

Emphyteotica res non cadit in commissum per non solutionem canonis, quando sic ex pacto conuentum est, n. 4.

Emphyteusis caducitas non potest declarare mortuo patre, qui canonem non soluit in praiudicium filij pupilli, ib. in fine.

Emphyteusis caducitas non incurritur ex eo solùm quòd emphyteota rem emphyteoticam alteri hypothecauit sine consensu domini, num. 5 *ad finem.*

Emphyteotica rei deuolutio an, & quando locum habeat ex denegatione dominij directi, num. 6.

Rusticitas excusat a deuolutione rei emphyteotica per denegationem dominij directi in impositione census super re emphyteotica tanquam super libera, ibid.

Emphyteotica rei caducitas per denegationem dominij purgatur per pœnitentiam & contrariam declarationem, n. 7.

Debitor sui ipsius, & creditor nemo esse potest, n. 8.

Possessio nulliter capta conualidari non potest de iure Pontificio, aut Cæsareo, num 9.

D E C I S I O   C L X I X.

1 Rota vtraque parte informante censuit sententiã iudicis Capitolini esse confirmandã, quia de eius iustitia cõstat ex eo quòd Anna & Vincentia domo paterna spoliatas esse reintegrandas, probatis concludenter duobus extremis pronunciauit. De primo satis constare visum fuit, tam per depositionem testium in hac causa examinatorum, quàm per instrumentum pro parte D. Euandri de Comitibus productum, in quibus legitur Herculem dictæ Annæ & Vincentiæ patrem, hanc domũ possedisse, quæ possessio per patres vigore statuti Vrbis continuatur fauore filiorum hæredum, vt apparet ex mandato exequutiuo contra eos obtentos. Secundum verò extremum satis euidenter probatum fuit ex possessione adepta per bon. mem. Ioannem patrem Domini Euandri, quæ similiter transit in filium hæredem, qui hodie litem sustinet.

Nec existimarũt Domini suffragari Domino Euandro quòd dicitur ipsius patrem immissum fuisse in possessionem dictæ domus, authore prætore, qui non dicitur spoliare. *l. iustè possidet. ff. de acquir. possess.* Non enim verum est dum iudex ritè & rectè procedit, secus cùm euidentes adsunt nullitates. *l* 4. *§ condemnatum ff. de re iudic.* cum vulgatis, & in hac immissione facta, non citata aliqua persona legitima, quæ comparere possit pro pupillis maioribus, immò infantibus. Fuit enim citatus quidam Sebastianus, de cuius cura vel tutela nullibi constat, & ideo non adito iudice, & non petito tutore, aut saltem curatore, omnia acta contra pupillos indefensos corruant necesse est. *l.* 1. *§ si quidem aliquis. ff. qui petant tutores, vel curatores. l. si filius. C. eod. l. cùm & minores. l. a* 1. *si aduersus rem iudicatam.* 2

Vltra quòd citatio multum fuit vana exequuta, scilicet per domus affixionem, quæ à curatore non fuit specificata, sicque non potest afficere dictos pupillos. Nec obstare visum fuit quod dicebatur, non dari restitutionem in spolio contra possessorem immissum à iudice etiam nulliter, quando de eius bono iure constat, cuius vigore potuit ipsemet mutare causam possessionis tanquam nouo titulo superueniente sine iuris ministerio. Angel. *l. cùm nemo*, & ibi gloss. *de acquiren. & retinenda possessione. l. non solùm. §. quod vulgo. ff. de vsucap. l.* 2. *§. final. ff pro emptore.* Et ex hac facti specie dicitur dictum D. Euandrum, superueniente nouo titulo, iure & deuolutionibus inuentis, exemplari capite hodie dictam domum sibi deuolutam posse licitè retinere. Censuerunt enim DD. nullum deuolutionis caput satis ad hunc effectum probatum fuisse à dicto Domino Euandro. 3

Et quo ad primã caducitatem prætensãm ob canonem non solutum per triennium tribus modis responderunt Domini. Et primò considerarunt de anno 1582. dictam domum fuisse datam in emphyteusim Herculi lege præscripta, vt per nouennium non teneretur soluere canonem; sed dd. 9. annis elapsis, omnes decursos tunc elapsos solueret, & cùm immissio facta fuerit de anno 1594. mense Septembri, quo tempore ad effectum caducitatis non erat decursum tertium, al. leg. & facto inductum, antequam pœna caducitatis emphyteuta militetur incursa, iuxta *l.* 2. *C. de iur. emphyteot. auth. qui rem. C. de sacrosanct. Eccles. cap. potuit, de locat.* cum aliis per Menoch. allegat. *in consil.* 543. Secondò posset dici caducitatem Hercule patre viuente nondum declaratam, non posse ipso mortuo eum pupillis declarari. Clar. *in §. emphyteusis. quæst.* 8. *versic. Præceptor.* Menoch. *consil.* 1. *num.* 271. fuit dictum in Romana prætensæ deuolutionis coram Cotta 13. Nouembris 1596. 4

Quod ad secundum caput caducitatis attinet, quæ prætenditur ob impositionem census ab Hercule facti, placuit respondendum, non fuisse prohibitum in instrumento emphyteusis omnem alienationem, cu- 5

ius species vt impositio census, sed tantùm cessionem, & venditionem, & sic non est locus deuolutioni, quia qui censum imponit super domo, eum non vendit, nec cedit, sed solùm hypothecæ subiecit, ex qua l. expressè cautum non fuit, non inducitur caducitas, Ias. *in l. final. num. 78. C. de iur. emphyteut.* cum aliis per Dominum Cor. Vlel. *de causa ob alienationem, limitatione 33. num. 1. & seq.*

6 Nec constat denique tertium, & maximum Domini Euandri fundamentum, dum ait Herculem denegasse dominium directum in impositione census super dicta domo tanquam super libera incidisse in pœnam caducitatis irremissibilem. Responderunt Domini simplicem enunciationem in instrumento hominis rustici & imperiti factam inter alios, & non inter dominum excusare à deuolutione, cùm propriè non dicatur contrauersum dominium, nisi scienter contra dominum id agatur, & non incidenter inter alios, vt ex multis firmat Corbul. *de caus. priuat. ob mendac. n. 2.*

7 Constat etiam ex instrumento post biennium circiter factum, ipsum Dominum Herculem in impositione alterius census acquieuisse liberè directum dominium D. Euandri, & ita ante litem contestatam potuit errorem suum corrigere, multóque magis impedire caducitatem nondum petitam. Angel. *in l. fin. n. 5. ff. de rei vendic.* Felin. *in cap. cæterùm. vers. 18. de iud.* cum aliis fusè allegat. *de caus. priuat. ob mendacium, num. 13.* stante maximè quòd hæc deuolutio ob denegationem dominij respicit iudicis declarationem, cùm non incurratur ipso iure, vt per Speculat. *§. nunc aliqua, q. 63. n. 81.* Bart. & alij *in l. fin. n. 1. ff. de rei vendic.* D. Cordub. *n. 17. de caus. priuat. ob mendac.*

8 In quam sententiam eo libentiùs iuerunt Domini quòd hodie constat dictum censum posse dici extinctum non sustinere ampliùs, quia erat impositus super domo, cùm ipsæmet Vincentia & Anna sint hæredes ipsius, cui dictus census debebatur, & ita confessi sunt actiones penes ipsos hæredes, cùm nemo possit esse sui ipsius debitor, & venditor. *l. si quis pro eo. §. item si filius ff. de fideiuss. l. si vxor. C. de bonis auth. iud. possid.* Roland. *consil. 71. num. 59. & 60. lib. 2.* Ex quibus remed. D. Euandri cessat.

9 Ex quibus cessat obiectio facta ab informantibus pro D. Euandro in foro Capitolino obseruari debere exactè ius ciuile, & non æquitatem canonicam. Considerarunt enim DD. nec Pontificio, nec Cæsareo iure posse validari possessionem nulliter captam, multóque minus induci caducitatem prætensam nulla l. fulcitam. Frustrà enim pro purgatione moræ non dari iure ciuili dicitur, cùm nec etiam de ipsa mora constat ex supradictis.

Ex quibus ita fuit decisum.

R. P. D. VEROSPIO.

Viterbien. transactionis Veneris 20. Februarij 1615.

ARGVMENTVM.

Sumptus, & expensæ litis non sunt actori per reum subministrandæ, nisi constito de paupertate, & bono iure litigantis, & quomodo ad istum effectum paupertas probata censeatur.

SVMMARIVM.

Sumptus, & expensæ litis non sunt subministranda litiganti, nisi constito de paupertate, & bono iure, num. 1. & 2. vbi quomodo, & isto casu probanda sit paupertas.

Pauper olim, hodie non præsumitur pauper ad effectum, vt propter paupertatem sint subministrandi sumptus, & expensa litis, num. 3.

Alimenta non sunt præstanda Doctori Medicinæ, qui ex exercitio medendi potest se ipsum alere, ibid.

Alimenta non debentur de iure vbi quis aliunde viuere potest, num. 4.

Sententia per appellationem suspenditur, num. 5.

DECISIO CLXX.

NOn fuit visum Rotæ Cosmum, & Faustinam coniuges teneri sumptus & expensas litis Aurelio subministrare, de cuius bono iure, & paupertate non apparet; cùm tamen ad hunc effectum de vtroque constare debuisset. *l. final. §. nam si talis*, vbi Bald. & Salicet. *C. de ordin. cognit.* Vetall. *decis. 20. num. 2. lib. 1.* Afflict. *decis. 10. & 11.* Boër. *decis. 324. & 325.* Molina *de primogen. Hispan. lib. 2. tit. 16. num. 41.* Cardinalis Seraphinus *decis. 198. num. 2.* 1

Et licèt paupertatem deducat Aurelius, ex quo sibi fuerunt scuta decem quolibet mense pro alimentis assignata, id tamen ad hunc effectum non sufficit, cùm specialiter sit probanda paupertas, quòd expensæ litis per illum solui non valeant. *§. sed neque. auth. de fideiuss.* Bald. *in auth. præterea num. 4. vers. Quæro ergo*, vbi Salicet. *num. 4. C. vnde vir, & vxor.* Rota *decis. 48. num. 3. part. 2. diuers.* & fuit dictum in vna Auersana Decanatus coram Clemente VIII. 24. Ianuarij 1582. Tantò magis, quia hæc simul non repugnant quòd Aurelius habeatur pro paupere, & nihilominus ferre possit litis expensas, quæ modici momenti sunt futuræ, cùm vnius dubij propositione, causa verisimiliter possit expediri; & registrum sit transportatum, & integrè solutum à parte, vt in simili dictum fuit in Romana grani 11. Aprilis 1614. coram R. P. D. meo Burratto. 2

Præterea quamuis de tempore assignationis dictorum scutorum decem probata fuisset paupertas, non tamen infertur per necesse, quòd etiam de præsenti ad effectum de quo agitur, ille pauper habeatur. Bart. *in l. ex diuerso. §. vltimo num. 9. ff. solut. matr.* Salicet. *in l. ex persona num. 1. C. de probat.* Alciat. *de præsumpt. reg. 2. præsumpt. 27. num. 5.* Socin. sen. *consil. 24 num. 42. lib. 1.* Surd. *de alim. tit. 7. quæst. 8. num. 14.* Menoch. *de præsumpt. præsumpt. 25. num. 6. & 14. lib. 6.* cùm præsertim post dictam assignationem Aurelius Medicinæ Doctor euaserit, & hodie sit in arte medendi peritus. Angel. Aret. *consil. 95. num. 12. & 21.* & fuit dictum in allegata decisione coram R. P. D. meo Burratto. 3

Quo verò ad bonum ius, nec illud videtur apparere. nam ex quo dicti coniuges mediante transactione pro alimentis Aurelio promiserunt quolibet mense scuta decem. hæc promissio iuxta legis dispositionem venit intelligenda, & per consequens videtur cessare, cùm Aurelius arte medendi, quam hodie profitetur, verisimiliter sibi victum quærere valeat. Alimenta enim de iure nō debentur, vbi quis aliunde viuere potest. *l. si quis à liberis. §. idem diuus. vers. sed si filius, & § fin. ff. de liber. agnos.* Alex. *consil. 27. num. 3. lib. 5.* & fuit dictum in Spoletana vsusfructus 26. Martij 1592. coram bo. me. Cardinali Mantica. 4

Non obstat ad bonum ius inducendum sententia pro Aurelio lata respectu dictorum alimentorum. Nam vltra quòd illa patitur exceptiones, fuit etiam suspensa per appellationem. Surd. *de alim. tit. 1. q. 110. numer. 8.* 5

R.P.D,

R. P. D. CAVALERIO.

Bononien. de guidolottis. Veneris 3. Aprilis 1615.

ARGVMENTVM.

Hæreditas spectans ad monachum differtur ipso iure ad monasterium sine facto, & aditione monachi, & præscriptio iuris adeundi contra monasterium non intrat nisi spatio 40. annorū. Nepos ex sorore mortua matre succedit auunculo iure repræsentationis matris vnà cum materteris ex patruo contra pupillum, nec existentem in patria potestate, non intrat præscriptio iuris adeundi, & in iudicio petitionis hæreditatis admittitur exceptio de iure tertij.

SVMMARIVM.

Monasterio defertur hereditas spectans ad monachum ipso iure, & absque facto, & aditione ipsius monachi secundum opinionem communem Canonistarum, contra legistas, num. 1. quæ opinio Canonistarum est communior, & fauorabilior Religioni, ibid.

Hereditas superueniens seruo ad hoc vt acquiratur Domino, requiritur aditio serui, num. 2.

Præscriptio contra monasterium etiam per lapsum 30. annorum super aditione hereditatis non intrat, quia contra Ecclesiam non intrat præscriptio minor quàm 40. annorum, num. 3.

Præscriptio iuris adeundi hereditatem delatam monasterio ex persona monachi non intrat nisi per lapsum 40. annorum, num. 4.

Religio montis Oliueti habet priuilegium, vt cōtra ipsam non currat præscriptio minori tempore quàm 60. annorum, ibidem.

Nepos ex sorore in successione bonorum subintrat in locum matris suæ prædefunctæ, & succedit auunculo iure repræsentationis, & concurrit cum materteris, & patruo, num 5. & 6.

Præscriptio non currit contra pupillum, & postquam pupillus excessit pupillarem ætatem ad inducendam præscriptionem subducuntur anni pupillares, num. 7.

Præscriptio non currit contra existentem in patria potestate, & quis existere in patria potestate de iure præsumitur donec contrarium probetur, num. 8.

Exceptio de iure tertij in iudicio petitionis hereditatis admitti debet ea ratione, quia cohæres non potest in solidum petere hereditatem, quandiu alter cohæres adire potest partem suam, & ideò hæc exceptio opponi potest a reo, & possessore, num. 9.

Hereditatis partes cohæredum non petentium accrescunt cohæredibus petentibus, dummodo constet de non aditione post lapsum temporis, vel de repudiatione, num. 10.

DECISIO CLXXI.

1 POstquam sub die 20. Februarij præteriti, resolutum fuit ex sex portionibus, in quas erat diuidenda hæreditas quondam Antonij, duas spectare ad puellas de guidalottis, videlicet portiones Valeriæ ipsarum matris, & Floriani filij Camillæ, qui ratam suam his puellis cesserat. Proposui dubium in Rota super aliis partibus; & Domini responderunt portiones Felicis, Iuniperæ, & Alexandri, non spectare ad has puellas. Quo verò ad portionem Plinij, licèt alias Rota coram R. P. D. meo Verospio resoluisset pro Domino Tomacello; tamen Domini voluerunt quòd decisiones reuiderentur. Et incipiendo à portione Felicis monachi Oliuitani patrui Antonij, Domini non censebant spectare ad puellas, cùm ipsa sit delata monasterio, & absq; facto & aditione monachi secundùm communem opinionem Canonistarum, de qua per Inn. Abbat. Butr. Felin. & alios *in cap. in præsentia*, vbi Felin. *numer. 58. de probat.*

Licèt contrarium sentiant legistæ, videlicet quòd 2
respiciatur factum monachi, quemadmodum ad acquirendam hæreditatem domino requiritur aditio serui, cui delata est hæreditas. *l. 1. §. per seruum. ff. de success. edict.* & ita sentiunt legistæ *in l. 1. ff. de vulgari, & pupill. & in l. 3.* vbi Castren. *n. 4. C. de heredib instit.* & de vtraque communi opinione legistarum, & Canonistarum, testatur Socin. *consil. 81. num. 1. lib. 1.* & quòd opinio Canonistarum sit amplectenda tanquam magis communis, & fauorabilis Religioni, testatur post alios plures Stephan. Grat. *disceptat. forens. cap. 363. n. 20. part. 2.*

Nec dicebatur obstare monasterio, quòd à die mor- 3
tis Antonij, quæ fuit de anno 1580. sint elapsi plusquam 30. anni, & regulariter ius adeundi præscribatur spatio 30. annorum. gloss. *in l. licèt. C. de iur. deliberan.* Put. *decis. 57. n. 2. lib. 3.* Quia placebat Dominis responsio contra Ecclesiam non currere præscriptionem minorem 40. annorum. *auth. quas actiones. C. de sacrosanct. Eccles.* Doctor *in cap. de quarta*, vbi Abb. *n. 7. & in c. illud*, vbi Imol. *num. 6. de præscriptionibus.*

Et in præscriptione iuris adeundi hæreditatem ex 4
persona monachi delatam, Bero. *in d. consil, in præsentia, sub num 559. versic. Nam verius est. de probationib.* præter quæ allegabatur etiam priuilegium Iulij III. fel. me. cōcessum Religioni montis Olueti, vt contra ipsam non curreret præscriptio minori tempore, quàm 60. annorum, & hoc quoad portionem Felicis

Quoad portionem verò Alexandri Asinelli filij Æ- 5
miliæ sororis prædefunctæ Antonij, Domini censebant ipsum subintrare in locum matris prædefunctæ, & succedere Antonio auunculo iure repræsentationis. *§. si autem defuncto. auth. de hered. ab intestat. ven. l. vnica. C. de his qui ante apert. tabul. §. cum filius Instit. de heredit. quæ ab intest. defer.* cum aliis cumulatis per Surd. *consil. 416. num 1.* in tertio.

Nec visum fuit obstare statutum Bononiense sub 6
rubr. *de success. ab intest. ascenden. collateral. §. agnati quoque masculi, lib. 4.* quia præsens casus, de quo controuertitur, non videtur expressus in hoc statuto, videlicet an sorores excludant natum ex alia sorore prædefuncta, vnde remanet sub dispositione iuris communis, secundùm quam repræsentat matrem prędefunctam, & concurrit in successione auunculi cum materteris & patruo, *auth. cessante. C. de legit. hered.* cum aliis suprà allegatis, & in terminis dictum fuit in Bononień. successionis 10. Maij 1597. coram bo. me. Pacen. & tradit gloss. stat. in verbo *admittantur*, ponens casum de quo agitur, quando concurrit patruus, soror, & nepos ex sorore prædefuncta.

Nec contra Alexandrum potuit currere præscriptio 7
ex eo quòd per triginta annos & vltrà tacuerit; quia cùm tempore obitus Antonij esset pupillus, non superest tempus sufficiens ad præscribendum si subducatur tempus pupillaris ætatis, intra quod non potuit contra ipsum currere præscriptio. *l. sicut. C. de præscriptione triginta annorum.* Ofasch. *decision. 69. n. 14.* Surd. *decis. 4. num. 1.*

Sed neque currere potuit præscriptio contra Ale- 8
xandrum cum esset in patria potestate constitutus, in qua durauit per multos annos, cùm non nisi ante paucos annos eius pater mortuus esse dicatur, *auth.*

nisi triennale, *vbi gloss. penult. C. de bon. matern.* In qua patria potestare præsumitur de iure fuisse, donec contrarium probetur. Doctores per illum text. *in l. emancipati*, vbi Fulgos. Alexand. & Ias. *C. de collationib.* Angel. & alij *in l. sed si de sua. ff. de acquiren. possess.* Veron. *cautel.* 118. *incip. quis in dubio.*

9 Nec etiam visa fuit releuans replicatio hanc exceptionem quòd dictæ portiones spectent ad monasterium, vel ad Alexandrum, esse de iure tertij, & ideo non posse allegari, quia in hoc iudicio petitionis hæreditatis talis exceptio admittitur, ea ratione, quia cohæres non potest in solidum petere hæreditatem, quamdiu alter cohæres potest adire partem suam, tunc enim potest talis exceptio opponi à reo & possessore, vt in terminis est text. *in l. 1. ff si pars hereditatis pet.* latè Thesaur. qui post longam disputationem resedit in hac sententia, secundùm quam dicit senatum iudicasse *decis.* 4. *n.* 8. *versic. Tertiò faciebat.*

10 Et sic cessat obiectum quòd non petentium partes petentibus accrescant, quia ad hunc effectum requiritur non aditio post lapsum temporis, vel repudiatio, vt per glossam *in l. unica. C. quando non pet. part.*

Quoad portionē Iuniperæ, Domini dicebant cessare difficultatem, quia cùm ipsa pro sua parte adiuerit hæreditatem, non potest dici quòd dicta portio ad has puellas pertinear. Supererat portio Plinij, in qua licèt adsint tres decisiones Rotales coram R.P.D. meo Verospio, nihilominus Domini voluerunt eas particulariter reuidere.

R. P. D. V B A L D O.

Bonon. pecuniaria. Veneris 3. Aprilis 1615.

A R G V M E N T V M.

Pupillaris substitutio trahitur non solùm ad bona testatoris, sed etiam ad bona pupilli vndecunque quæsita, quando, & quibus verbis concepta dicatur.

S V M M A R I V M.

Sententia dicitur valida vbi in actis constat de iurisdictione, mandato & citatione, num. 1. in fine.

Instrumentum dicitur probatio probata, num. 2.

Confessione iudiciali nulla maior probatio, ibid. in fine.

Sustitutio pupillaris quando, & quibus verbis concepta dicatur, num 4.

Substitutio pupillaris trahitur non solum ad bona patris testatoris, sed etiam ad bona pupilli. num. 3. & 5. vbi ampliatur hec conclusio, etiam quod eadem substitutio sit restricta ad hereditatem testatoris.

Substitutio dicitur facta in tota hereditate, etiam quòd testator hereditatem in quotas diuiserit, num 6.

Hereditas non adita non transmittitur ad substitutos. declarata num. 7.

D E C I S I O C L X X I I.

1 TEstator instituta hærede Beatrice infanti, & in pupillari ætate, vel quandocunque sine liberis decedenti, substituit Germanicum, Blancham, & Isabellam hæredis matrem, singulos in tertia parte, pro qua Isabella, Horatius, & Valerius eius fratres promiserant Hieronymo testatori, Isabellæ marito dotis nomine libras octo millia, ex quibus solutis tantum duabus millibus, & pro reliquis sex millibus dilata solutione testator decessit, mox Isabella: postremò decessit hæres instituta dum adhuc esset in infantili ætate: itaque substituti egerunt pro consecutione residui dotis delatæ filio in hæreditate materna, & consequenter ipsis substitutis, & cùm vltimam sententiam à Rota Bononien. pro se reportassent, causa in Curia deuoluta, dubitaui, an sententia esset confirmanda, vel infirmanda? & Domini pro confirmatione responderunt, informantibus tamen substitutis; de validitate enim non poterat dubitari, cùm in actis constaret de iurisdictione mandantis, & citatione ad sententiam. Verall. *decis.* 260. *part.* 1. & sæpe fuit dictum in Rota.

Quo verò ad iustitiam deducebatur, quia in primis de credito Isabellæ constat per publicum instrumentum, quod dicitur probatio probata, Bald. *in l. quoties, in fine. C. de iudic. & in cap. consuluit numer.* 12. *de offic. deleg.* Socin. *consil.* 2. *num.* 2. *lib.* 3. Osasc. *decis. Pedemont.* 71. *numer.* 4. Honded. *consil.* 89. *numer.* 16. *lib.* 1. Surd. *decis.* 177. *numer.* 4. Quòd autem Isabella mater Beatricis decesserit ab intestato superstite Beatrice, quæ fuit ipsius hæres, & quòd ipsa Beatrix decesserit in pupillari, immò in infantili ætate, constat ex propria confessione Horatij, & Valerij facta in iudicio, & acceptante ex aduerso procuratore, qua confessione præsertim iudiciali nulla, dicitur maior probatio. *l. generaliter. C. de non num. pecun. cap. at si clerici.* vbi Abb. & Dec. *in 4. not. de iudic. l. cum te. C. de transact.* Bald. *consil.* 142. *col.* 2. *lib.* 2. cum aliis per Surd. *consil.* 60. *num.* 1. & *decis.* 326. *num* 28. 2

Quòd autem Germanicus & Blanca substituti, fuerint vocati ad totam hæreditatem Beatricis, paret, quia fuerunt substituti pupillariter. Certum est autem substitutionem pupillarem trahi non solum ad bona patris testantis, sed etiam ad bona pupilli, illi vndecunque quæsita. Bart. *in l. 2. in principio n.* 30. *ff de vulg. l. sed & si plures. §. ad substitutos, eod. tit.* Socin. *consil.* 144. *numer.* 6. *lib.* 1. Paris. *consil.* 59. *num.* 4. *lib.* 2. Surd. *consil.* 48. *num.* 7. Honded. *consil.* 73. *num.* 10. *lib.* 1. Menoch. *de præsumpt. lib.* 4. *præsumpt.* 48. *num.* 2. Honded *consil.* 73. *num.* 1[illegible], *lib.* 1. Menoch. *de præsumpt. lib.* 4. *præsumpt.* 48. *numer.* 2. & 1[illegible]. & *consil.* 3[illegible]3. *num.* 13. & 57. *lib.* 4. 3

Nec dubitari potest quin hoc casu fuerit facta pupillaris substitutio; tum quia est facta mentio expressa pupillaris ætatis. ibi, *seu in pupillari ætate*, quæ est formula pupillaris substitutionis. *l.* 1. *§.* 1. & *l. qui liberis, in princip. ff. de vulg.* Ruin. *consil.* [illegible]3. *num* 6. *lib.* 1. cum aliis per Card. Mantic. *de coniect. lib.* 5. *tit.* 7. *num.* 4. *versic. Et si testator*; tum quia testator non solùm vsus est verbo communi *substituit*, sed etiam verbo directo *instituit*. Bart. *in l. Centurio num.* 47. *ff. de vulg.* Crass. *in §. substitutio quæst.* 5. *numer.* 1. & 18 Odd. *de compendios. part.* 4. *in ver. instituo, & in verb. substituo*; vnde eueniente casu pupillaris substitutionis, censetur data facultas substituto capiendi [illegible] directo ex pupillari. Bart. *in dicta l. Centurio numer.* 38. & ibi Alexand. *num.* 45. Ias. *num.* 54. & fuit ponderatum in vna Firmana hæreditaris 12. Decembris coram R. P. D. meo Buratto, quæ fuit confirmata 13. Februarij præteriti, & hoc eo magis [illegible] quia hic habetur illa clausula, vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum. Ripa *in dicta l. Centurio num.* 171. *versic. Item amplia.* Bart. *ibidem d. num.* 38. 4

Neque obstat quòd testator videatur restrinxisse ad hæreditatem suam, quia nihilominus est pupillaris substitutio, & illa restrictio habetur pro non apposita. *l. cohæredi. §. vlt. ff. de vulg. l. si ita scriptum. §. qui filio.* & ibi Bart. *ff de bon. possess. secun. tab.* Castr. *in l.* 1 [illegible] *num.* 4. & ibi Alexand. *num.* 7. Socin. *num.* 11. *in 2. cas. ff. de vulg.* 5

latè

latè Mantic. *de coniect. lib.5.tit.7.n.7.* de communi Socin.iun. *consil.95.num.26.& 37.lib.1.* Honded. *cons.73. num.5.lib.1.* Menoch.*præsumpt.34.num.12.& 13.lib.4.* Modern.Catan. *de fideic. centur.1.quæst.86. num.76.* & fuit dictum in dicta Firmana hæreditatis.

6 Minus obstat substitutos esse vocatos in partibus, videlicet, quemlibet pro tertia parte, & sic videantur tantùm vocati ad hæreditatem testatoris, quia cùm testator illam diuiserit in quotas, dicitur facta substitutio in tota hæreditate. Bart. *in l.Centurio, num.56.&* ibi Ripa *num.157.* Socin. iun. *num. 289. ff. de vulg.* & dicit Rota in vna Vrbeuetana fideicommissi 17. Nouembris 1604. coram R. P. D. meo Decano, & sic in omnibus bonis pupilli vndecunque quæsitis ex suprà allegatis, & habetur per Corn. *consil.138.sub num.10. lib.3.* Sociu.iun. *cons.110.num.34.lib.3.* Odd.*de compend. part.5. art.3. sub num.33. vers. sed tene communem.* Rota *decis.181.num.5.part.2.diuers.*

7 Nec refragari videbatur quòd hæreditas Isabellæ non fuerit adita per pupillam, nec per eius tutores, & ideo non potuerit transmitti ad substitutos pupillæ hæredes, sed spectet ad proximiores matris; quia omissa illa quæstione, quæ de iure communi non modicam habet difficultatem, an saltim substituti veniant admittendi beneficio restitutionis in integrum, iuxta *l.Pamonius ff. de acquir.hæred.* de qua per Thesaur. *decis.88. num. 5. & 6.* Surd. *decis.138.num.10.* latè Odd. *de restit.in integr part.1.quæst.5c. art.8.* Crass.*in §.transmissio, quæst. 29. num.15.* cum aliis allegatis per informantes, hoc casu videbatur cessare obiectum, tum quia in capitulis à parte confessatis, vt suprà, continebatur quòd Isabellæ remansit, & fuit hæres Beatrix eius vnica filia; tum propter statutum Mutinen. disponens quòd si vlla hæreditas, vel ius aliquod hæreditarium deferatur alicui mulieri in quacunque ætate constitutæ, & ipsa hæreditas, vel ius hæreditarium, non fuerit ab ea acquisitum, si tamen acquiri potuerit, transmittatur,& transmissum ipso iure intelligatur esse,& sit ad quoscumque hæredes suos,vel extraneos ex testamento, vel ab intestato; vnde cùm consideretur à statuto sola potentia adeundi, quæ in Beatrice habente tutores non deerat, intrat clara transmissio ex dispositione dicti statuti.

Et ita fuit decisum.

ILLVSTRISS. D. CARD. CAMERARIO.

Romana retractatus vineæ. 30. Aprilis 1615.

ARGVMENTVM.

De retractu in prædiis rusticis vigore constitutionis Gregorij XIII vt locum habeat, quænam requirantur, & adimplenda sint, & præsertim nunquid locum habeat in venditione voluntaria, sicut in coacta, & cum quibus qualitatibus.

SVMMARIVM.

Retractus vinearum, & sic in prædiis rusticis, vt locum habeat vigore Bullæ Gregorij XIII. quænam adimplenda sint, num.1.2.3.4. & 13.

Retractus vigore constitutionis Gregorij XIII. vt locum habeat nunquid intimatio vicino facienda sufficiat eam fecisse, domi dimissa copia, an vero debeat esse personalis, num.4.

Citatio domi dimissa copia sufficit vbi citandi præsentia haberi non potest, num.4. vbi declaratur hæc conclusio.

Retractus in prædijs rusticis vigore Bullæ Gregorij XIII. nunquid habeat locum in spontanea venditione, videtur quòd sic, num.5.& 6. contrarium, n.7.& seqq.

Extensio fit secundum qualitatem, & naturam extensi post num.4.

Retractus prædij rustici in vim constitutionis Gregor. XIII. nunquid suffragetur vicino, cuius fundus non sit maioris pretij mensura magis cultus, aut ædificijs magis conspicuus, prout in fundo Vrbano, num.6.& seqq.

Verisimile quod non est, falsitatis habet imaginem, ibid. ante finem.

Retractus constitutio cogens vicinos ad vendendum, non est exorbitant à iure communi; imò est admissa de iure diuino, de consuetudine, de iure communi antiquo, & de iure feudorum, num.8.& seqq. & num.20. vbi quòd est fauorabilis.

Lex, seu constitutio corrigens præcedentem constitutionem, seu legem, recipit interpretationem à lege, seu constitutione correcta, num.14.vers. lex enim.

Extensio facienda est de casu ad casum, ex identitate rationis expressa in constitutione. num.17.

Interesse, & præiudicium modicum Princeps non attendit, n.18. vers. nec habetur in consideratione.

Dictio quoque, *est implicatiua præcedentium, num. 19. in fine, & num.21. vbi quòd in dubio indicandum est esse retractui locum.*

Clausula decreti irritantis, *& clausula* sublata, *impediunt, ne iudices valeant aliter interpretari, quàm dicitur in constitutione, in qua adsunt tales clausula, num.21.*

DECISIO CLXXIII.

Domini Stephanus, & fratres de Rota obtinuerunt monitorium ex Bulla Gregoriana super retractu, contrà per Illustrem D.Tiberium de Caualleriis ad eis retrocedendum vineam ipsis contiguam emptam ab hæredibus D. Curtij Broggiæ, quod exequi fecerunt die 25.Februarij, & 6. Martij 1614. Ipso autem Monitorio prima vice executo, Illustris D. Tiberius sub die 4. Martij intimari fecit dictis fratribus pro omni eorum iure, & interesse, huiusmodi emptionem,& intimationem reprodnxit die sequenti vnà cum instrumento rogato Moschenio; deinde sub die 6. iurauit iuxta formam Bullæ; venditores verò die 8. contenta scilicet in instrumento esse vera, & non intercessisse dolum, fraudem, simulationémve. In termino 15. dierum à die iuramentorum fratres declarauerunt velle præferri iuxta formam Bullæ, & velle hanc vineam vnire, & incorporare cum eorummet vinea, & se obligarunt in forma Cameræ, & ei intimari fecerunt hanc declarationem, & citari fecerunt ad recipiendam quandam particulam pretij soluti in actu stipulationis instrumenti, cùm reliquum pretium non fuerit solutum, sed solùi promissum ad omne beneplacitum venditorum, aliàs mandari deponi, prout in termino deposuerunt. Facta autem visione vinearum, & assignato termino partibus ad probandum. Pro Illustri D.Tiberio præuia citatione fuit producta fides solutionis totius pretij, & fructuum recompensatinorum pro rata temporis sub die 11. Aprilis, & pro fratribus de Rota parte citata ad recipiendum fuit die 5.Maij depositata eadem summa pecuniarum; & quia pro eodem Illustri Domino Tiberio fuit deinde producta fides solutionis laudemij debiti D. Quinriliano de Cardulis proprietario vineæ controuersæ, & facta intimatio aduersariis de huiusmodi solutione sub die 22.Maij domi dimissa copia, iidem fratres habita notitia aliter, vt dixerunt, quam per intimationem, quam habuisse negarunt, præuia citatione ad recipiendum, deposuerunt eandem summam pro laudemio 1

die 16. Iunij; sicque post 15. dies à die intimationis. Datisque articulis, & examinatis testibus probarunt vicinitatem, quódque eorum vinea sua impensa colitur, est maioris pretij, & mensuræ, magis culta, in eáque adesse ædificium; in controuersia verò nil aliud nisi quandam vascam discoopertam, &c. Cúmque pluries discussa fuerit causa partibus, Procuratoribus, & Aduocatis hinc inde informantibus fuit reducta ad duo dubia.

2 Primum super processu, an fratres de Rota dicantur non adimpleuisse contenta in Bulla, vt propterea ab illius commodo excludendi veniant ex eo quòd infra 15. dies à die intimationis non soluerint, nec deposuerint pecuniam pro laudemio solutam. Alterum super meritis, an Bulla, quæ signanter in §. 12. vult vicinos posse cogi ad vendendum vineas, aut canneta iis, qui propè illas vineas habent, concurrentibus qualitatibus ibi expressis, prouideat in casu spontaneæ venditionis, vt est casus noster, vt vicini possint retrahere concurrentibus, vel non concurrentibus qualitatibus.

3 Quò ad primum diximus non adesse defectum implementi inducentem amissionem commodi Bullæ. Quia obligatio implementi infra secundos 15. dies à die declarationis factæ expressos à Bulla *in* §. 8. *versic. Rursus*, respicit ea, quæ soluta fuere tempore, & in actu celebrationis instrumenti, & non deinde, vt aliàs sensimus de anno 1612. in Romana retractus domus pro Rectore parochialis S. Nicolai in Agone cum D. Antonio Nigro, & intelligi debet de pretio soluto venditori, vel alteri de eius mandato, non autem de laudemio non soluto, sed soluendo de iure domino directo; quin potiùs visum est, quòd D. Tiber. non coactus non debuisset soluere alterando statum causæ, cùm lite iam contestata non potuisset ei aliquis defectus imputari, si auctoritate legis, auctoritate Principis dubium iam erat, an vinea ei esset remansura, præter quòd ante intimationem pro parte Illustri D. Tiberij factam præcesserat monitorium pro fratribus contra eundem D. Tiberium personaliter executum, vt propterea fratres intimati deinde ad declarandum, an vellent præferri, potuissent dicere se satis declarasse per monitorium, & vlteriùs non teneri; quódque satis fuisset si soluissent, vel deposuissent infra annum à die monitorij, vel scientiæ, vt censuit Rota in Romana retractus coram R. P. D. uerendiss. Bononien. 18. Iunij 1610. tam in principio, quàm in finalibus verbis ipsius decisionis.

4 Minus placuit in istis terminis, quòd intimatio fuerit executa domi dimissa copia, vt cùm fratres constituerentur in tali mora soluendi, vel deponendi pecunias pro laudemio, quòd aliàs caderent à beneficio Bullæ; sed sensimus personalem executionem isto casu fuisse necessariam, nisi constitisset præsentiam haberi non potuisse. Bart. *tract. de citat. num. 3. in l. 4. §. Prætor ait, num. 2. & tribus seqq.* vbi addentes. *ff. de damno infecto.* Abb. *consil.* 84. *sub num.* 1. vbi de communi, & licèt quando quis semel compatuit in iudicio, soleat sufficere citatio domi facta ad actus successiuos, potest tamen dici secus esse vbi agitur de iis, quæ sunt grauis præiudicij, & citandus non latitet vel se non absentauerit. *cap. fin. de eo, qui mit. in possess. cap. quoniam. § sunt & aliȷ. vbi gloss. in verf. citari non pos. t. vt lite non contest, cap. causam quæ,* vbi Abb. *sub num.* etiam de conua. de dolo & contum. tenent Doct. relati à Tiraquell. *de retractu lignag. §. 9. gloss. 1. num.* 6 quod minus visum est habere dubitationis ex Bulla nostra generalem formam præscribente in dicto §. 8. intimationes scilicet, & perquisitiones fieri debere personaliter, si reperti fuerint intimandi; si autem duorum cursorum, seu mandatariorum diligentia commodè reperiri non poterunt, domi dimissa copia, & si fuerint absentes, per edictum seruata forma ibi tradita, & maximè cùm appareat intimationem, de qua agitur, fuisse factam, vt non minus præiudicij irreparabilis esset allatura, quàm illa, quæ primo loco facta est, & probabile etiam videtur fratres de intimatione notitiam non habuisse, cùm enim intimati prius deposuerint totum pretium, & fructus, verisimile non est, si de hac notitiam habuissent, minimam quantitatem non deposuissent.

Quo ad secundum dicebatur pro illustri D. Tiberio, 5
Bullam non intrare ad fauorem istorum vicinorum prætendentium præferri in spontanea venditione vineæ controuersæ. Quia Bulla in §. 12. de prædiis rusticis loquens dat solummodo formam, & modum cogendi vicinos ad vendendum vineas, & canneta, non autem disponit super prælatione, seu retractu in voluntaria venditione, & cùm de iure quisque sit rei suæ moderator, & arbiter, *l. in re mandata, C. mandat.* cum vulg. Bulla hæc tanquam correctoria iuris communis non debet extendi de casu coactæ ad casum spontaneæ venditionis. *l. iubemus. § fin.* vbi Bald. *ff. ad Trebell.* Honded. *consil.* 1. *num* 45. *lib* 1. præsertim cum facilè fuisset Summo Pontifici id exprimere si voluisset.

Accedat quòd discretiuè fit mentio in hoc §. 12. de 6
rusticis prædiis in hæc verba. In rusticis quoque prædiis vt, &c. vt propterea dicendum videatur, quòd superiùs nihil fuerit dispositum de rusticis, sed vrbanis tantùm, quamuis *in* §. 6. *& in* §. 8. dictum fuerit de fundo, & solo, ad Bald. *in l in multis. num. 4. ff. de stat. hom.* Gabriel *consil* 60. *num.* 4. *lib.* 2. cum aliis per ipsos allegatis. Vnde aut dicendum est casum istum spontaneæ venditionis esse omissum, & relictum sub dispositione iuris communis, vt sic liberum fuerit dictis hæredibus vendere cui sibi magis placuit. *l. dudum. C. de contrahenda empt. d. l. in re mandata. C. mand.* aut quatenus posset per extensionem dici inclusus, id sit intelligendum cum qualitatibus requisitis in coacta, quia extensio fit secundùm qualitatem, & naturam extensi. Bart. *in l. 1. § & post num. 5. ff. de oper. non. nunc. gloss. fin. in cap. fin. nec clerici vel monachi.* vbi Butr. & Abb. *num.* 12. Gammar. *tract. de extensionibus, num.* 134 Ruin. *consil.* 37. *n.* 11. *lib.* 3. Cùm autẽ in coacta requiratur inter cætera, quòd vinea volentis cogere sit non solùm maioris pretij, & mensuræ, & magis culta, sed structuris ædificiorum conspicua, & tantopere aliam superet, vt inter vtramque sit magna inæqualitas iudicio Camerarij & magistrorum viarum, & vinea fratrum de Rota agentium non sit talis, sed habeat tantummodo domunculam, seu statiunculam rusticam cum vascis, res videtur clara, quòd obtinere non possint; alioquin si vicinus in rusticis posset retrahere etiam non concurrentibus qualitatibus, esset melioris conditionis quàm vicinus in vrbanis, qui debet se obligare ad ædificandum. *in* §. 8. & hoc cùm verisimile non sit, ex quo Bulla fauet principaliter vicinis in vrbanis propter ornatum, qui est finis principalis ipsius Bullæ, dicitur habere falsitatis imaginem. Boër. *consil.* 40. *num* 48. Rota *de test. decis.* 23. *in antiq. cap. non est verisimile. extra de præsumpt.* esset item melioris conditionis casus tacitus, subauditus, vel subintellectus per extensiuam vel comprehensiuam interpretationem, quàm casus expressus ad literam, contra text. *in l. licet. ff. in quibus caus. pign. tacit. contrahatur.* Et quatenus vinea actorum in aliquo excederet controuersiam, non sufficeret, quia Bulla requirit, quòd copulatiuè in omnibus ibi expressis tantopere superet, vt magna sit inæqualitas inter vtramque.

Sed re maturè, vt dicebat, discussa, censuimus Bullam intrare, vt scilicet casus prælationis, qui diceretur, si venditio esset in fieri, vel retractus, qui propriè est casus noster, cùm venditio sit facta secundùm Solsen. in Lucerna laudemij 3. *quæstione principali, versicul.* 7

præterea

præterea habemus. sub n.4. sit in ea comprehensus, etiam quòd non concurrerent qualitates, quæ requiruntur quando agitur via coactiua.

8 Resolutio ab eo pendet, quòd licèt Bulla nostra in quantum cogit inuitos ad vendendum, sit exorbitans à iure communi, non tamen talis censenda sit, dum certo generi personarum pro re spontè vendita retractum concedit, quin potiùs contineat dispositionem statutam de iure diuino, communi, & consuetudinario, vt propterea dici non possit isto casu tractari de extensione ex paritate, vel identitate rationis, quo casu esset facienda extensio cum qualitatibus, sed de comprehensione etiam ex maioritate rationis, vt scilicet Bulla fauens vbique vicinis etiam in materia coactiua contra omnes communis iuris regulas comprehendat multo magis retractum in casu spontaneæ & non inuitæ venditionis, secundùm regulas ipsas iuris communis, quo cautum est, vt mox demonstrabitur, quòd sufficiat vicino pro prælatione, & retractu obtinendi oblatio eiusdem pretij sine aliquibus qualitatibus, seu conditionibus.

9 Quòd de iure diuino sic præceptum fuerit, probant tres text. legis Mosaycæ *Leuit. cap. 25. ad num. 25. Ruth cap. 4. ad num. 3. & Hierem. c. 32. ad num. 7.* quibus mandatur propinquos in casu venditionis admitti ad redimendum seu retrahendum, quod deducitur, ad ostendendum in genere retractum viguisse ex lege Mosayca, licèt appareat id dispositum in fauorem propinquorum sanguine, quoniam hoc concesso facile posset idem admitti in fauorem vicinorum, pro quibus est par ratio, ex *l. si in emptionem 36. cum gl. in vers. maiorum. ff. de minorib. in l. si cui fundus 56. cum gloss. in verb. confines. ff. de leg. 2.* ad quod alludit statutum Mediolani, mandans compromitti differentias inter vicinos, quod aliàs inter consanguineos fieri solet, vt ex Signorolo *cons. 32. in fin.* testatur Illustr. Cardin. Tusc. *pract. concl. iur. tom. 8. in verb. vicini conclus. 200. num. 6.*

10 De consuetudine etiam approbata à iure canon. constat ex *cap. constitutus, de in integr. rest.* vbi res, & bona alienata possunt per agnatos infra tempora à consuetudine Parosinensi præstituta redimi, & recuperari, & ibi gloss. *in verb. consuetudinem*, quam consuetudinem vigere penes omnes ferè gentes, testatur Tiraq. *de retract. lignag. in præfatione in princip.* asserens il seruari nedum in tota Gallia, in qua constitutiones Imperiales pro lege seruari non solent, sed in vniuersa penè Italia.

11 De iure autem communi Iurisconsult. illi antiqui etiam ante aduentum Christi per tercentos annos vicinitatem tanti habuerunt, siue fuerit propter ampliationem, siue propter commoditatem; aut potiùs propter malum vicinum, & scandalum euitandum, vt censuerint nostra interesse fundos vicinos etiam supra iustam æstimationem habere, ne alius extraneus habeat. ita text. *in d. l. si cui fundus 56. in fine. ff de leg. 2.* & ibi glossa ad idem *in l. quod sæpe 35. §. fin. de contrah. empt.* vbi in venditione prædij, si celatus fuerit confinis, propter quem emptor non emisset, tenetur venditor. text. *in d. l. si in emptionem 36. & ibi gloss. in verb. maiorum. ff. de min.* vbi propter solam affectionem minor restituitur si sciuerit se superari in pretio rei emptæ, *in l. fin. C. de agri. & mancip. lib. 11.* non admittente quemlibet ad emendú agros priuati patrimonij Imperatoris, ex quibus iuribus inferebat Bald. habentem malum vicinum, malum quoque habere matutinum, *in tract. de iure protim. §. 7. sub num. 1. vers. 3. Ratióque Sixti*, ibi, *alia etiam ratio*, facit text. *in l. vnica, C. non licere habitat. metrocom. eod. lib. 11.* excludente extraneos ab emptione prædiorum villæ mensuratæ, *in §. insula. Instit. de rer. diuis. in l. insula 56. ff. de acquir. rerum dominio*, concédente alueum fluminis recedentis proximo vicino, *in l. prima, ff. de priuileg. credit.* disponente cognatum inter creditores præferri extraneis, vbi bona debitoris vendantur, ex quibus dixit Fabian. de Monte *tract. de empt. & vend. q. 3. principali, vers. vigesimò quæro, num. 41.* quòd cæteris paribus teneatur quis potius vendere vicino, quàm alteri, aliàs posset appellari, deducens alias leges, & auctoritates, de quibus ibi per eum, & Carpan. *ad statutum Mediol. cap. 417. sub num. 555. in vers. vel rem contiguam habent*, &c. proximiorem in vicinitate præferri remotiori, ex dispositione iuris communis, ex tradit. per Bald. *in tract. de iure protim. in rubr. num. 8. & seq.* Tiraquell. *de retract. lignag. §. 11. gloss. 2. in princip.* testatur de hoc eadem met *l. dudum, C. de contrahend. empt.* in quantum asserit in princip. quòd dudum concessum erat proximis & consortibus extraneos emptores remouere: & licèt Imperatores istius legis conditores superiorem, seu antiquam legem ibi cassauerint, statuentes, vt vnusquisque possit pro suo arbitratu quærere vel probare emptorem, vt aliàs statutum reperitur, quòd in re propria quilibet sit moderator, & arbiter, *d. l. in re mandata. C. mand.* cum vulg. subiunxerunt tamen statim, nisi lex specialiter quasdam personas hoc facere prohibuerit, sic ponentes in ventre ipsiusmet legis exceptionem, quam continet Bulla nostra, prohibens certas personas vicinas, scilicet vendere extraneis, quoties vicini præferri velint; quæ dicta sint quatenus nec adesset alia lex posterior, quæ circa hanc exceptionem disponeret; sed successit deinde Federicus Imper. qui super hac materia constitutionem edidit insertam hodie in corpore iuris inter leges additas ad tres vltimos libros Codicis, *ad vsus feud. lib. 5. tit. 13.* post leges Longobardorum, quæ est lex *sancimus, de iure protim.* disponens ad litteram, quòd alienatione debent præferri post proximiores ibi expressos, oblato solo pretio, extranei. Si sint coniuncti coniunctione reali, seu vicini, vt declarat ibi Bald. in pluribus locis, & præsertim *in versic. sed pone, quòd quis num. 20. & 23.* & Iacob. Nouell. *in princip. num. 2.* vbi subiungit, quòd per hanc leg. *sancimus*, reducimur ad ius antiquum, cui derogatum erat per *l. dudum*, & ante Nouell. Afflict. *in rubr. vers. in contrarium, num. 7.* dicens per istam legem posteriorem correctas esse omnes leges antecedentes, in ea quæ præscribitur forma obseruata ab iis, qui præferri, vel retrahere volunt, vt fit in Bullis Apostolicis superinde emanatis absque eo quòd concurrere dicantur qualitates, seu conditiones aliquæ.

Nec potest controuerti de viribus istius legis, cùm 12
sit constitutio Imper. quemadmodum sunt omnes leges Cod. quæ commentata apparet à summo; omniúmque consensu celeberrimo Jurisc. Bald. de Vbald. à ducentis annis vltrà, sub tract. *de iure protim.* vbi ius eam appellat, *num. 2. & 5.* & constitutionem *num. 1. quæst. 10. & 11.* præsertim ibi, ex quo d. const. *sancimus, & num. 13.* Eam publicè interpretatus est in studio Neapol. Matthæus de Afflict. vt ipse profitetur in præfatione sub tract. seu tit. *de iure protim.* præmittendo totum text. ad literam, & Iacobus Nouell. sub simili tract. seu tit. *in princip.* vbi testatur communiter affirmari, quòd fuerit vltima lex, seu constitut. Federici Imper. per quam reducimur, vt dicebatur, ad ius antiquum, illiúsque verba esse ponderanda, quia si Iurisconsult. leges cum tanta iustitia, & ratione factæ sunt, vt iniustitia in eis inueniri non possit; multo magis id dicendum est de Imper. constitut. quæ diuinum in se numen habere credendum est, ex auctoritate Andr. de Iser. *in cap. 1. vers. ad felicem. quæ sint regal. in vsibus feud.* pro lege illam citat Ioann. de Arnon, *singul. 34. in princip. & singul. 56. etiam in princip.* & Ioann. Franc. de Castillo sacri

consil.

consist. Regni Sicil. *decis.* 89. *in princip.* hanc allegat Tiraquell. *de retract. lignag. in præfatione, num.* 2. asserens Oldendor. virum doctissimum illam legisse *in lib. de iur. & æquit.* & referens *num. seq.* plures, qui eam commentarunt, suamque consuetudinem Gallicanam illinc esse depromptam, esséque secundum dispositionem iuris diuini, communis, & consuetudinarij inter cæteros relatos, testatur Afflict. *in rubric. sub num.* 1. Nouell. *in princip. num.* 18. *& seqq.* & Tiraquel. *in dicta præfatione, num.* 2.

13 In quem sensum diuersi Romani Pont. pro ornatu almæ Vrbis, & districtus diuersas constitutiones particulares ediderunt, quæ vtiles admodum, & necessariæ fuerunt pro forma præscribenda compellendi emptores extraneos ad restituendum res emptas vicinis tam respectu temporis, quàm interpellationum, intimationum, & instrumentorum; non enim regionibus omnibus conuenire poterat modus in ipsa *l. sancimus* præscriptus, Sixt. videlicet IV. *constit.* 11. & post Alexand. VI. & Iul. II. Leo X. *const.* 13. *in Bullar. vol.* 1. vbi recenset totum tenorem ipsius Bullæ Sixti IV. & *in §. Ac volumus, circa fin.* statuit ius istud in specie retrahendi ex dicta Bulla admitti debere etiam in prædiis rusticis vicinis per decem milliaria ab Vrbe absque qualitatibus, vel conditionibus aliquibus ad confouendum eos, qui iam cœperunt speciosa viridaria facere, & vineas plantare, aliósque animandum; & post Pium IV. & Pium V. qui contrarias super hoc ediderunt constitutiones, emanauit constitutio hæc nostra Gregor. XIII. quæ antiquatis, & abrogatis constitutionibus aliorum Pontificum vnica constit. vti magis accommoda his temporibus complexa est omnia, quæ ab illis ad publicum Vrbis, illiúsque districtus ornatum sic comprehendendo etiam expressè prædia rustica sub ratione ornatus, aëris salubritatem, ac priuatorum etiam commoditatem prouidè tunc fuerunt ordinata, præcisis verbis in fine principij vtens, vt sic constet, quòd intentio Bullæ nulla alia est, nisi fauere vicinis pro ornatu Vrbis, nitore ruralium, vt declaratur *in hoc §.* 12. accipiendo nitorem pro ornatu; honesta hominum commoditate, salutarique animi, & corporis refectione plusquam inquilinis, de quibus *in §.* 9. & plusquam dominis directis, seu proprietariis, ex iis, quæ habentur *in §.* 11.

14 Si igitur de iure communi competit retractus pro spontanea venditione tam in vrbanis, quam in rusticis prædiis, probata sola vicinitate, & oblato pretio, idémque statuerit etiam Leo X. ductus ratione respectu rusticorum inuitandi subditos ad faciendum speciosa viridaria, & plantandū vineas; non est verum, quòd secus potuerit sentire Gregorius noster, qui iisdem rationibus ductus hanc constitut. edidit, & intentum est assecutus, si quidem ab anno 1574. quo edita est, citrà, tot vineæ sunt plantatæ, tótque speciosa viridaria facta, & quotidie plantantur, & fiunt, vt hodiernum tempus illud excedat ad centies, & nullies, vberrimúsque fructus almæ Vrbi inde accreuerit, & quotidie accrescit pro vino, vt vbi omnes fere vino forensi vti cogebantur, hodie auctis vineis solo vino Romano etiam pretioso pro viliori pretio vti valeant. Lex enim hæc nostra corrigens constit. Leonis, & aliorum, recipit interpretationem à lege correcta. Bart. *in l. sciendum num.* 1. & post alios Ias. *in princip. post num.* 4. *vers. amplia istam regulam, ff. qui satisd. cog.* Fel. *in cap.* 1. *num.* 19. *vers. primus quando, de constit.* Card. Tusc. *pract. conclus. iur. tom.* 5. *litera L, conclus.* 239. *num.* 1. 3. 5. 6. 10. *&* 27. vbi plures allegat. Et hunc sensum semper habuit hoc Tribunal Camerarij, & Mag. vt nec inuenerimus sententiam vnicam latam in contrarium per annos 40. sic quoque tentum fuit in C. Apost. quoties per recursum à prætensis grauaminibus Camer. & Mag. causæ in plena Camera sunt introductæ saltem per annos 30. licèt ab annis decem citrà auditum sit quandoque Cameram in contrariam partem inclinasse, ex aliquo fortè particulari motiuo, quod sapientissimos illos Patres ad aliter sentiendum mouere potuerit.

Confirmatur iste sensus ex eademmet Bulla in §. 6. & 8. in quibus agitur de coacta, & voluntaria venditione respectiuè in vrbanis, & statuitur, quòd pro coacta concurrere debeant qualitates, si res non sit solita locari; si verò sit solita locari, nullæ requirantur qualitates, sed solùm debet augeri pretium ad duodecimam partem; pro voluntaria verò sola vicinitas & pretij solutio, vel depositum sufficiat etiam absque augmento, vt non sit præsumendum Papam secus voluisse in rusticis prædiis. Nec ob id potest dici melioris conditionis retrahere volens in rusticis, quàm in vrbanis, nec casus tacitus, vel subintellectus, quàm expressus, vt pro contraria parte dicebatur, & si retrahens vrbana teneatur, promittere, & se obligare ad ornandum, quia & in rusticis retrahens tenetur vnire, & incorporare vineam retractam cum propria vinea, prout formiter se obligarunt fratres de Rota in actis; etiam cum oblig. Camer. & ex ista vnione, & incorporatione resultat nitor, qui pro ornatu sumitur, etiam vbi de coactiua agitur, & cum ornatu confunditur in Bulla *in d. fine proœmy,* ibi, *ad vrbis illiúsque districtus ornatum;* sternuntur enim fractæ, seu sepes intermediæ, implentur formæ, seu foueæ, & fiunt vialia ampla, ex quibus omnibus causatur maior aëris salubritas, & maior salutaris animi, & corporis refectio, vt considerata etiam priuata commoditate concurrere dicantur omnes rationes expressæ in dicto proœmio Bullæ, quæ propterea dicuntur finales ipsius Bullæ, *l.* 1. vbi Bart. *ff. ad Maced. l. fin.* vbi Bart. & Doctor. *ff. de hæred. instit.* Rub. Alexand. *consil.* 147. *num.* 13. Decius *consil.* 675. *num.* 9. 15

16 Et cùm rationes eædem considerentur in coacta, quæ in spontanea venditione, tam in vrbanis, quàm in rusticis, si in rusticis, quando agitur per viam coactiuam ex §. 12. non adest obligatio ædificandi, quæ nec accommodari posset cannetis, ad quorum vend. Bulla mandat ibi posse cogi vicinos, nec verum est posse dici obligationem adesse, quoties agatur per viam retractus ex spontanea venditione, alioquin duriùs ageretur cum eo, qui non cogit inuitum, sed rem sponte venditam retrahere intendit, secundùm iuris communis dispositionem, quàm cum eo, qui inuitum cogit per constitutionem particularem contra communes regulas; quod cùm absurdum appareat, admitti non debet. *l. aliud est. §. absurdum,* vbi Dec. *ff. de reg. iur.* cum simil. constat tamen ad intellectum, quòd si quis habeat vineolam, non facilè inducitur ad fabricandum; si verò vineam amplam, facillimè induci potest, vt quotidie videmus, ad fabricandum, ne dum pro habitatione vinearoli, sed pro sua delitiosa, vnde fauere debemus retrahere volenti, & de duabus vineolis vnam amplam facere, vt sic inuitetur ad fabricandum, sed non cogatur, nulla lege hoc præcipiente.

17 Stringit, quòd rationes, propter quas Bulla edita est, sunt expressæ in Bulla in fine principij, seu proœmij, vt sæpiùs tactum est, si quidem ratio expressa in lege facit, vt censeantur comprehensi omnes casus, in quibus militet eadem ratio. *l. libertum, §. Senatusconsult. ff. de ritu nupt.* qui est text. in iure melior, & menti tenendus, secundùm Cassad. *decis.* 1. *sub num.* 2. *vers. facit quia,* vbi plures cumulat, *de rerum permut* Hieron. Gabr. *consil.* 134. *num.* 11. *lib.* 2. & ampliat dispositionem, maximè si sit expressa in proœmio. Rota *diuers. decis.* 234. *num.* 1 *part.* 2. & in casu nostro militat ne dum eadem,

sed

sed maior ratio, quia Bulla cogens inuitum ad vendendum, multo magis debet concedere prælationem, seu retractum ex venditione spontanea, & propterea intrat comprehensio, non extensio. Crescen. *decis.* 2. alias 218. *num.* 2. *de success.* Cald. *consil.* 1. *in princip. vt lite pend.* Sutd. *decis.* 62. *num.* 25. dixit Cameta in Rom. retractus 8. Octobris 1601. coram R. P. D. Biscia *in decis.* quæ circumfertur, *in princip.* Ratio enim præsertim expressa est, quæ disponit de Bulla, & prior fuit in potentia, quàm ipsa Bulla, cùm propter rationes edita fuerit: non autem Bulla est, quæ disponat de ratione; & portat pondus totius Bullæ. Tiraquell. *tract. cessante causa part.* 1. *sub littera L, num.* 138. *& seq.* vbi de more sexcentos allegat, illiúsque verba intellectui, & rationi debent accommodari, non è contra. Stephan. de Feder. *tract. de interpr. iur. part.* 3. *num.* 2. *cum duob. seq. & num.* 22. vbi docet sensum illum capi debere, qui magis ordinatur ad finem, & propositum subiecti, refert, & sequitur Bald. *d.* §. 7. *sub num.* 2. *vers. ratio Sixti.*

18 Quæ & faciliùs admittenda censuimus, cùm satis apertè constare credamus in spontanea venditione cessare causam, propter quam Papa voluerit qualitates requiri in coacta venditione, potuit enim videri nimis durum, quòd quis inuitus simpliciter & ex quolibet animi motu vicinorum cogeretur vendere rem propriam, ad quam solent homines affectionem habere, siue proprio labore sit parta, siue ex successione maiorum habuerint; volens tamen Princeps ex rationibus expressis hanc coactionem concedere, rigorem temperauit, vt non simpliciter, non in omni casu cogi quis posset; sed quoties qualitates appositæ concurrerint: sed cessat affectio, cessat rigor in casu voluntariæ venditionis, vt propterea cessare debeat etiam concursus qualitatum; nihil enim interest venditoris, quòd vinea retraheos sit locata, vel ne. Sit maioris pretij, maioris mensuræ magis culta ædificiorum structuris conspicua, & his omnibus alteram vineam contiguam ita superet, vt magna sit inter eas inæqualitas si eam alienauit. Nec habetur in consideratione emptoris, quia cùm ei pretium restituatur, est modicum præiudicium, quod Princeps non attendit, vt in terminis dicit Afflict. *de iure protim. in rubr. vers.* 8. *Princeps, num.* 10. confert text. *in d. l. dudum, C. de contrahend. empt.* vbi Imperatores antiquam legem cassantes habuerunt in consideratione interesse venditoris, vt posset quærere, & probare emptorem suo arbitratu, non autem emptoris. Et tollitur omne dubium. Quia aut admittitur, quòd casus iste sit comprehensus, aut non. Si est, vt verè esse ex prædictis constat, non est vlteriùs quærendum: si non est, sed dicatur casus omissus, qui propterea debeat remanere sub dispositione iuris communis, vt pro contraria parte deducebatur, adhuc idem est, quia de iure communi sic cautum reperitur, ex *dicta l. sancimus, de iure protim* vel ex const. Leonis X. quæ etsi abrogata sit per constitutionem nostram, potest nihilominus allegari, vt superiùs demonstratum est; cùm enim non correxerit constitutionem Leonis in hoc puncto disponentem simpliciter, quòd retractus admittatur in rusticis prædiis absque expressione, seu concursu aliquarum qualitatum, recipit distinctionem in hoc a lege antiqua correcta. Alexand. *cons.* 101. *num.* 19. *lib.* 3. Cardin. Tusc. *dicto tomo* 5. *littera L, conclus.* 159. *num.* 27.

19 Non obstat quod deducebatur ex eodem met §. 12. in quo discretiuè loquitur Bulla de rusticis prædiis cum dictione *quoque*, quasi quòd nihil superiùs fuerit de rusticis dispositum, ex Bald. *in d. l. in multis, num.* 4. *de stat. hom.* ex Gabriel. *consil.* 69. *num.* 4. *lib.* 2. Quia præter quod appatet Papam habuisse casum istum pro indubitabili, & dictio *quoque* refertur nedum ad §. 6. loquentem de coactiua in vrbanis; sed ad §. 11. immediatè præcedentem; quo contra omnes iuris regulas cogitur Dominus directus vendere suam proprietatem, suum directum dominium emphyteutæ ædificare volenti propter solam rationem ornatus vel nitoris, quæ sic concurrit, & verba illa, *illud obseruetur*, possent fortasse induci, vt innuant, quòd in rusticis prædiis obseruentur omnia, quæ superiùs contenta sunt in constitutione, ex quo dictio *illud*, iuncta cum dictione *quoque*, dicatur implicatiua præcedentium. *l. seruum quoque, in princip. ff. de procurat.* Sutd. *decis.* 264. *num.* 20. sufficit quòd casus iste ex rationibus expressis sit comprehensus, vel quatenus dici posset omissus, debeat decidi in puncto, iuxta constitutionem Leonis X. vel dispositionem *d. l. sancimus, de iure protim.* quæ dicitur ius commune, vt probatum est.

Accedat constare ne dum ex rationibus expressis in proœmio, sed dispositiuè *in* §. 10. Bullam nostram fauorabilem censeri tam in iudicio, quàm extrà, cum decreto irritanti, & clausula *sublata*, vt eam fauorabilem appellat Rota diuers. coram Robust. *decis.* 176. *ante num.* 1. *& prope fin. part.* 2. & propterea cùm agatur de sensu eorum, quæ superiùs in Bulla statuta sunt, an scilicet Bulla loquens expressè de coactiua in rusticis, cum certis qualitatibus intellexerit concedere retractum in spontanea sine qualitatibus; est facienda interpretatio quæ magis faueat ampliationi, & ornatui, seu nitori; alioquin restringeretur hæc dispositio fauorabilia contra regulam *odia. de reg. iur. in* 6. Restringerentur enim, & excluderentur agentes si pro ampliatione & nitore, pro honesta commoditate, pro salutari animi, & corporis refectione, rarò daretur casus pro retractu, non inuitarentur sic homines ad vineas colendas, ad fabricandum in eis, pro fauore publico. 20

Nec visum est posse intrare arbitrium, vt sæpiùs conculcauit procurator Illustr. D. Tiberij, quia cùm dispositio sit fauorabilis, etiam quòd resolutio posset apparere dubia, esset nihilominus facienda in fauorem agentium pro retractu, & contra ipsum D. Tiberium retractum impugnantem ex prædictis, &c. Præsertim cùm sint apposita decretum *irritans*, & clausula *sublata*, quæ impediunt ne iudices valeant aliter, quàm isto fauorabili modo interpretari. *cap. si eo tempore, de elect. in* 6. Cassad. *super reg. Canc. decis.* 12. *sub num.* 5. Put. *decis.* 48. *num.* 6 *& decis.* 386. *lib.* 1. secundùm vltimam impressionem. Rota diuers. *decis.* 24. *num.* 55. *&* 149. *n.* 2. *part.* 2. Capyc. *decis.* 9. *in fin.* Card. Tusc. *tom.* 1. *littera C, conclus.* 344 *&* 345. Præter quòd nunquam cognouimus tantam libertatem arbitrij in iudicando, quamuis enim se offerret articulus ita disputabilis, quòd hinc inde deduceretur communis opinio, non per hoc credidimus arbitrium nobis esse in quam partem vellemus iudicare, sed rationes & auctoritates hinc inde deductas bene examinare, & partem illam, & non aliam sequi, quæ intellectus, & non voluntas omnibus bene discussis, & speciali diuino auxilio implorato percipiat & retineat meliores, & vrgentiores habere, errare non cognoscens, sicque auditur tenere Rotam. 21

Tandem in casu isto videtur etiam quòd ex abundanti concurrãt qualitates requisitæ in coactiua. Quoniam constat ex testibus examinatis pro actoribus ne dum de vicinitate, sed quòd eorum vinea est maioris pretij, & mensuræ, magis culta, sua impensa colitur, & in ea adest ædificium; licèt enim ædificium hoc non possit dici modo aliquo structuris conspicuum, vt requirit Bulla in coactiua, quia tamen in vinea controuersa nullum adest ædificium, sed quædam tantùm vascha, potest videri quòd sufficiat. Et quamuis parum, 22

&

& nihil soleant æquiparari. §. 1. *Instit. de l. Falcid.* Matt. *singul.* 276. tamen hoc non est sic simpliciter intelligendum, sed solet recipere interpretationem, vt dixit Rota diuers. post plures quos allegat *decis.* 202. *num.* 15, *part.* 2. & cùm Bulla requirat, quòd vinea cogens superet ædificiorum structuris, & conspicuitate vineam cogendam, satis colligitur præsupponere casum duriorem pro coactis, quòd scilicet in vinea cogenda sint etiam ædificia, vt comparatio fieri possit, quia comparatiuum supponit positiuum. *l. vbi autem non apparet. de verb. oblig.* Et propterea quamuis ædificium existens in vinea actorum sit paruum, est tamen considerabile respectu alterius, in qua nullum adest, tantúmque propterea abest dici posse, quòd paruitas ædificij istius sit notabilis respectu alterius, vt in suo casu considerabat Rota paruitatem notabilem nõn adesse, quòd potiùs dicendum sit esse debere in magna consideratione, cùm in vinea actorum adsit saltem stantia habitabilis etiam tempore nocturno qualis qualis sit, quod non contigit in alia, in qua nec tectum aliquod reperitur pro reparatione in casu superuenientis pluuiæ; & quemadmodum videretur absurdum, si habens ædificium conspicuum posset cogere vicinum habentem aliud ædificium bonum, non tamen ita conspicuum, & non posset cogere illum, qui nullum haberet ædificium, sic quoque videretur, si habens ædificium nõ conspicuũ non posset cogere nullum habentem, & inuitari ad ornatum, seu nitorem ad ampliationem, & ad fabricam etiam conspicuam faciendam, maximè stante, quòd dispositio est fauorabilis, non coangustanda, sed amplianda, vt suprà retulimus: confirmatur iste intellectus ex verbis ipsiusmet §. 12. in quo disponitur, quòd ne dum possint cogi ad vendendum, qui habent vineas vicinas, sed etiam cannera disiunctiuè, ibi, *vineas, aut canneta*; & propterea constat, quòd si quis vult cogere vicinum habentem cannetum sine vinea, vt quotidie contingit, debet audiri, & obtinere, etsi in canneto cogendo nullum soleat adesse ædificium.

23 Nec facit aliquid oblatio, seu obligatio facta pro Illustr. D. Tiberio in calculo ferendæ sententiæ de ædificando in hac vinea controuersa, quia id est præter præscriptum Bullæ in terminis nostris, licèt desideret quòd omnes inuitentur, & nos attendimus statum, qui erat tempore Monitorij emanati pro parte actorum, & intimationis factæ pro parte Illustr. D. Tiberij; cuius alteratio nec augere, nec minuere potest resolutionem, cùm statim sit ius quæsitum partibus, & res effecta litigiosa in hac actione in rem scripta, non autem personali, vt post alios Bald. *de iur. protim.* §. 4. *sub n.* 7. *vers. & pro hac opin. & quæst.* 1. *num.* 2. & aliàs fuit dictum in Romana domus pro loco pio pauperum puellarum sanctæ Euphemiæ contra D. Andream Alberinum.

R. P. D. MANZANEDO.

Romana fideicommissi de Paluzzellis. Luna 4. Maij 1615.

ARGVMENTVM.

Singularis, & magistralis decisio est, in qua præcipuè explicatur, an, & quando in fideicommissis agnatorum appellatione veniant filij, & alij descendentes; an verò solùm transuersales per masculinam lineam coniuncti, & an, & quando filij agnati, & alij consanguinei in conditione positi censeantur vocati, ad eam semper recurre in contingenti casu.

SVMMARIVM.

Agnatorum appellatio capi potest in genere, & in specie: in genere capta quos comprehendat, & quos in specie, n. 2. & 3. & seqq.

Agnatorum appellatione an veniant filij. & alij descendentes per masculinum sexum coniuncti; an verò solùm transuersales per lineam masculinam, ibid. & seqq.

Fideicommissum dicitur materia odiosa, & in eo facienda est stricta interpretatio, num. 2. vers. vnde cum.

Filiorum appellatione non veniunt nepotes ad inducendum fideicommissum, ibid.

Filiorum appellatione comprehenduntur nepotes non ex proprietate nominis, sed ex iuris interpretatione, ibid. ante fin. declara vt num. 12.

Filij positi in conditione censentur vocati vigore statuti Vrbis, non verò transuersales, num. 2. in fin.

Familiæ appellatione veniunt etiam filij, num. 4.

Filij dicuntur agnati patri, num. 5.

Rerum appellatione omnia continentur, & causa, & iura personæ, nisi rerum mentio, & personarum discretiuè facta sit, quia tunc appellatione rerum non veniunt personæ, n. 6. vers. & eodem ordine, & seq. & num. 7.

Filij non solùm veniunt appellatione agnatorum, sed inter agnatos primum locum obtinent, num. 8.

Consanguineorum appellatione continentur filij nepotes, & descendentes, num. 9.

Filij in conditione positi sicut censentur vocati ex vrbis statuto, nunquid etiam ex eodem statuto vocati censeantur alij agnati, num. 10. 11. 14. & 19.

Vna, eadémque dispositio diuerso iure censeri non debet. declara non procedere militante diuersa ratione, & alias sub num. 11.

Species sub genere continentur propriè, non autem interpretatiuè, num. 12.

Verba vniuersalia, & generalia, quæ de sui natura sunt apta comprehendere plures significationes etiam in odiosis generaliter intelligenda sunt, num. 13.

Filius veniens ad successionem extranei quantum tempus habeat ad illam cognoscendam, & quid si veniat ad successionem paternam, num. 14 & 15.

Filij positi in conditione censentur vocati vigore statuti vrbis, siue veniant nomine agnatorum, vel consanguineorum, vel quoquo alio modo, n. 14. de materia num. 19.

Legata, seu fideicommissa conditionalia interpretantur secundùm tempus purificatæ conditionis, non autem testamenti. declara, vt num. 16. & 17.

Statutum loquens in casu simplici non comprehendit casum mixtum, num. 18.

Filij positi in conditione nunquid censeantur vocati de iure communi, adhuc apud Doctores est controuersum, num. 18. vers. respondebatur.

Affines dicuntur cognati viri, & vxoris ex ipsorum nuptijs coniuncti, num. 20.

Agnati dicuntur quasi à patre cognati, ibid.

Cognati dicuntur coniuncti per fœminam, ibid.

Agnatorum appellatione non veniunt filij quando testator discretiuè loquutus fuit de filijs, & agnatis. declara vt num. 21.

Agnatorum appellatione nunquid veniant filij secundùm communem loquendi vsum. num. 22.

Vsus communis loquendi consistit in facto, & probari debet per allegantem. ibid. vers. respondebatur enim.

Testatoris voluntas magis attendenda est, quàm communis loquendi vsus, ibid. vers. vltra quod.

Filij positi in conditione censentur vocati ex præsumpta mente testatoris, num. 23. vbi etiam ex quibus hæc testatoris mens desumatur.

Agnatorum appellatione nunquid veniant filij ex secundis nuptijs procreati, num. 23. 24. 25. & 26.

Emphytensis inuestitura facta pro marito, & vxore, & eorum filijs, nunquid transeat ad filios mariti ex alio matrimonio contrahendo, num. 14. ad finem.

DECISIO CLXXIV.

1 POstquam per duas resolutiones captas 28. Februarij 1611. & 8. Iunij 1612. fuit firmatum constare de fideicommisso ad fauorem fratrum de Paluzzellis, repropofui ad instantiam DD. de Massa, non semel, sed pluries idemmet dubium; & tam propter magnam molem scripturarum quæ vtrinque dabantur, quàm propter diuersas Dominorum sententias, non potuit capi resolutio vsque in hodiernam diem, quo causa reproposita super eisdem, & partibus hinc inde acriter informantibus, & omnibus Dominis de ordine Rotæ causam diligenter discutientibus, suúmque suffragium præstantibus, fuit resolutum standum esse in prædictis decisionibus ex iuribus, & fundamẽtis in illis adductis.

2 Quibus nec obstare visum fuit, quæ de nouo in contrarium adducebantur. Et in primis, quòd quàmuis nomen *agnati* possit capi in genere, & tunc comprehendat etiam filios, ac omnes alios descendentes, & collaterales per masculinum sexum coniunctos, etiam capitur in specie, & magis propriè, & tunc comprehendit tantùm transuersales per lineam masculinã, iuxta iura expressa *in §. 1. Instit. de legit. agnat. success. & in l. 2. § agnati ff. de suis & legit. hæred. & in authen. de hæred. ab intestat. venien. collat. 9. in princ. vers. quia igitur, & in §. si igitur. vers. reliquum est.* & vtrobique DD. & Menoch. *cons. 414. n. 2. & 3.* Vnde cùm versemur in fideicõmisso, & sic in materia odiosa, interpretatio videtur facienda stricta, & dictum nomen *agnati* capiendum in specie, ita vt illius appellatione veniant tantùm transuersales, iuxta tradita in decisionibus Arimineñ. fideicommissi 17. Ianuar. 1614. coram D. meo Verospio, & 13. Martij istius anni coram D. meo Dunozet, in quibus fuit firmatum appellatione filiorum non venire nepotes, maximè ad inducendum fideicommissum, cùm non ex natura nominis filiorum, nepotes sub illo comprehendantur, sed potiùs interpretatione iuris, iuxta text. *in l. iusta. de verb. signific.* & sic filiis sub nomine *agnati* non comprehensis ex supradictis inferebant statutum Vrbis non intrare, cùm tantùm filios, non verò transuersales in conditione appositos vocatos disponat.

3 Fuit enim responsum, verum esse, appellationẽ *agnatorum* in genere venire filios, & descendentes, insimúlque transuersales per virilem sexum coniunctos, iuxta text. *in princ. vers. sunt autem. Inst. de legit. agnat. tutel.* ibi, *sunt autem agnati cognati per virilis sexus cognationem coniuncti, quasi a patre connati. & in l. Iurisconsultus. §. nomen cognationis, vers. cognati sunt, & quos agnati lex duodecim tabularum appellat sed hi sunt per patrem connati ex eadem familia. ff. de grad. affinit.*

4 Vnde cùm agnati sint ex eadem familia patris, sequitur filios esse agnatos, cùm appellatione familiæ veniant filij, iuxta text. expressum *in l. fin. C. de verb signific.* ibi, *Decernimus familiæ nomen talem habere vigorem, parentes & liberos, omnésque propinquos per hanc appellationem significari. & l. pronunciatio. § fin ff. de verb signif.* notant Dec. *in l. 2. n. 71. ff. de reg. iur.* Cephal. *cons. 386. n. 10.* Roland. *cons. 100. num. 13. lib. 1.* & aliis citatis per Peregr. *de fideicommiss. art. 11. num. 26.*

5 Et quòd filij sub nomine *agnati* comprehendantur, quia & ipsi sint patri agnati, probat expressè text. *in l. filius patri agnatus proximus est. ff. de suis & legit. hæred.* cum aliis in prima decis. in ista causa facta adductis. Idémque desumitur ex prædicta *l. Iurisconsultus §. 1. vers. proximiores & agnati sui dicuntur.* Vnde agnationis nomen continere omnes personas cuiuscumque gradus per virilem sexũ coniunctas, descendẽtes, ascendentes, & transuersales, firmat expressè Peregr. *d. art. 12. n. 25.* Laur. de Pin. *cons. 12. n. 3.* Ruin. *cons. 15. n. 10. lib. 1.* Mant. *de coniect. vlt. volunt. lib. 8. tit. 12. & n. 20.* secundùm nouam impressionem. Ex quibus elicitur iuxta proprietatem nominis *agnati*, tam filios, & descendentes, quàm transuersales comprehendi.

Nec obstant iura in contrarium adducta, & superiùs 6 relata, quibus legitur nomine *agnati* tantùmodo transuersales cõprehendi. Respondetur enim hoc ex eo euenisse, quia Imperator Iustinianus antequã aggrederetur titulum *de legit. agnat. success. Inst.* in proxima præcedenti rubrica disseruerat de hæreditatibus quæ ab intestato deferuntur, vbi *in §. 1.* disposuerat nominatim de filiis, nepotibus, & pronepotibus, sicque in specie de illis egerat. Vnde postea prosequendo in titulo proximè sequenti materiam legitimæ successionis, egit de agnatis etiam in specie, non quasi de filiis, & descendẽtibus, de quibus iam discretiuè egerat, sed tanquam de trãsuersalibus sub nomine *agnati* cõprehensis, ex quo non sequitur filios sub nomine *agnatorũ* in genere prolato nõ cõprehendi. Et eodẽ ordine proceditur *in d. auth. de hæred. ab intest. venien. & in d. l. 2. §. agnati,* aliàs mentio in prædictis iuribus discretiuè de filiis antea facta superflua esset, prout in simili rerũ appellatione omnia continentur, nempe & causæ, & iura, & sic etiã personæ. *l. 1. in fin ff. si cert. pet. l. rei 23. ff. de verb signif.* Et tamen si sit facta mentio rerum, & personarum discretiuè, tunc appellatione rerum non continentur personæ. text. *in l. 1. ff. de stat. homin.* in hæc verba, *omne ius quo vtimur, vel ad personas pertinet, vel ad res. vel ad actiones.*

Et hinc etiam resultat responsio ad obiectum desum- 7 ptũ ex rubr. *An agn. vel fil. in vsib. feud.* quòd quia discretiue in dicta rubr. agitur de filiis, sub nomine *agnati* nõ veniant ibi nisi transuersales. In casu verò nostro nulla mentio facta fuit de filiis Alexandri, sed tantùm de agnatis, cõnsanguineis, & affinibus illius, vnde nimirum si sub isto nomine *agnatis* genericè prolato, etiam ipsius filij comprehendantur.

Quin & tali casu censentur inter reliquos agnatos 8 primo loco filij vocati, iuxta text. *in d. l. 2. in princip.* ibi, *Post consanguineos admittuntur agnati, si consanguinei non sunt.* & paulò inferiùs ibi, *sed hoc sic erit accipiendum, si nec sperantur esse.* Cæterùm si vel nasci consanguineus, vel de captiuitate reuerti potest, agnati impediuntur. *ff. de suis & legit. hæred.* vbi consanguineus præfertur agnatis, quamuis ex supradictis sub nomine *agnationis* in genere, & consanguinei comprehendantur.

Quin non est dubium nomen *consanguinei* compre- 9 hendere etiã omnes à patre ortos, & sic filios, nepotes, & descendentes, iuxta text. *in l. si spurius.* ibi, *quia consanguinitatis.* Itémque agnationis iura à patre oriuntur, prout & notat *gl. 1. in l. consanguinitatis. C. de legit. hæred.* & facit text. *in l. 1. §. post suos ff. de suis & legit. hæred* Abb. *cons. 69. n. 2.* Peregr. *d. art. 11. n. 15.* Quod & benè probat text. *in d. l. 2.* superiùs ponderatus, quatenus consanguineos dicit esse præferendos agnatis, & ibi agnatos intelligi transuersales, prout *in §. proximo incip. agnati autem.* ergo consanguineos intellexit descendentes, cùm aliàs frustrà discretiuè de agnatis, & consanguineis lex disponeret, & per consequens satis patet ex *d. l. 2.* consanguineos filios, & descendentes præferẽdos esse aliis agnatis, & sic transuersalibus. Quod etiam probauit text. *in §. cæterum in fin Inst. de legit. agnat. success.* & in terminis notat Mantic. *d. lib. 8. tit. 12. n. 22. vers. sed ego subsisto.* & Peregr. *d. art. 11. n. 25. vers. seruatis tamen gradibus,* per text. *in l. cum ita §. in fideicomm. de leg. 2.* Vnde mẽtio facta in casu nostro de agnatis in genere, ita cõprehendit filios descendentes, & transuersales, vt inter ipsos gradus prærogatiua sit seruãda, & sic filius priùs censeatur in cõditione cõprehensus, & veniat admittẽdus.

10 Quod clariùs in nostro caso subiecta materia necessariò exposcit. Nam ex istis agnatis consanguineis & affinibus positis in conditione tantùm filij possunt dici vocati stante statuto Vrbis; ergo cùm filij comprehendátur ex supradictis sub nomine generico agnatorum, sequitur quòd illis extantibus ad ipsos tantùm sit hodie conditio de agnatis restricta, & tantummodo in illis veniat verificanda.

11 Nec obstat quòd sicut non censeantur vocati alij agnati,& consanguinei Alexandri;ita non debeāt censeri vocati eius filij, ne eadem dispositio diuerso iure censeatur. *l.cum hoc iure. ff de vulgari, & pupillar.* Dicta enim regula non procedit militante diuersa ratione in vna,quàm in alia. Paris.*consil.*110.*n.*5.*lib.*3. & latè post alios Roland. *cons.*74 *n.*13.*lib.*2. Nec minus procedit si concurrat in vna maior fauor,quàm in alia. Roland.*d.cons.*74 *n.*14. Vnde cùm in filiis militet ratio beneficij illis concessi; non autem aliis agnatis ab statuto, & cùm sit fauorabilius consulere successioni filiorum, quàm aliis remotioribus & transuersalibus,siue agnatis, siue cognatis, sequitur non esse locum supradictæ regulæ, & quòd isti filij censeantur in casu nostro vocati, licèt secus sit in aliis agnatis.

12 Nec etiam obstant decisiones Ariminen.superiùs relatæ, quibus probatur appellatione filiorum non venire ex natura vocabuli nepotes, nec in genere, nec in specie,cùm aliter filij,aliter nepotes appellentur,iuxta text.*in §.fin. Inst qui testam tutor.dar.poss.* & quando appellatione filiorum admittuntur nepotes, hoc venit impropriè,& per extensionem,ad text.*in d.l.iusta,* cum aliis adductis in eisdem decisionibus. In casu enim nostro filij sub nomine *agnatorum* nō veniunt impropriè, aut per extensionem;sed ex natura nominis *agnatorum* generici comprehendētis propriè ipsos filios tanquam sub suo genere, sub quo propriè illius species continetur.*l.si qui 2 earu § inter emptorē.de leg.*3.cui speciei,nēpe filiis,conuenit diffinitio agnatorum,nempe,*agnati sunt cognati virilis sexus ab eodem orti*,vt *in d.l.*2.*§.agnati.ff.de suis & legit.hered* cum aliis iuribus superiùs & in prima decisione adductis. Quibus stantibus bene in casu nostro appellatione *agnatorum* comprehenduntur filij.

13 Minus facit quod dicitur ex eo nomen *agnatis* in castru esse restringendum in species ad transuersales tantùm, cùm versemur in materia odiosa, nempe in fideicommisso inducendo. Quia fuit responsum verba vniuersalia, quæ & sui natura sunt apta plures significationes comprehendere, retinere etiam in odiosis propriam significationem,& generaliter intelligi. Calder. *cons.*1. *de consang. & affin.* Aym.alios referens *cons.*118. *n.*12.*cum seqq.* Rot.*decis.*233.*num.*9.*part.*1.

14 Nec visum fuit intrare obiectum contra secundam decisionem in ista causa factam oppositum, nempe quòd si filius venit ad successionem alicuius extranei ad illam agnoscendum, habet tantùm centum dies, vt *in l.*1.*§ si quis autem. ff de success edict.* quod secus est si veniat ad agnoscendam successionem paternam, quia tunc habet annum de iure prætorio,vt *in d l.*1.*§.largius tempus*, vnde inferebant, quòd cùm filij Alexandri veniant ad successionem extranei, nempe Isabellæ testatricis, licèt veniant tanquam agnati, non sint considerandi filij, & per consequens non comprehendantur sub dispositione statuti Vrbis, quod tantùm admittit filium positum in conditione censeri vocatum. Fuit enim pro responsione dictum veram esse conclusionem text. *in d. § si quis autem.* sed nihil in contrarium in dicta decisione fuisse firmatum, cùm ibi ad probandum quòd persona filij sit attendenda, siue ille veniat ex capite liberorum, siue agnati, siue cognati, fuit dictum quòd annus datus filiis ad agnoscendum successionem paternam,competit ipsis, siue succedant ex capite liberorum agnatorum, vel cognatorum, iuxta text.*in d §.largius tempus*, cum aliis iuribus in dicta decisione adductis. Et intentum decisionis fuit non demonstrare quibus filiis competat annus, quibus verò centum dies tantùm, sed probare qualiter qualitas filiationis attenditur in filio,qoamuis veniat ex capite agnatorum,vel cognatorum, quod verificatur in filio venienti ad successionem paternam, ex adductis in dicta decisione.Quibus ad idem nunc additur text.*in l.de bonis, §. huic autem .ff. de Carbon.edict.* ibi, *Huic autem edicto locus est,etiam si ab intestato ad bonorum possessionem veniant liberi, tametsi ex inferioribus partibus petant, qua legitimi vocantur, quoniam sui sunt,vel ex illa qua cognatus datur*; & tradit Cuiac.*in d.§.largius*,ibi, *Datur autem eis annus quoque iure ad bonorum possessionem veniant, etiam si non veniant quasi liberi,vel quasi parentes.Itaque liberis datur, etiam si petant vnde legitimi, & quòd eundem annum habent parente. si veniant vt manumissores,non vt parentes, iuxta text.in d.l.*1. *§. sed & si pater eod. tit.de success.edict.* Hactenus Cuiacius. Itaque dicta 2. decisio nec firmat successionem extranei, sed tantummodo firmat filios non amittere iura filiationis,quantumcumque veniant non vt liberi, quod demonstrat, & probat in filiis venientibus ad successionem paternam, vt in eadem decisione. Vt ex hoc inferatur in statuto Vrbis censeri vocatos filios quantumcumque venientes sub nomine agnatorum,& in eodem Domini hodie steterunt.

15 Et pro illius roboratione de nono ponderarunt tex. illiúsque rationem *in d.l.*1.*§.non solùm.*vbi etiā filiis qui per seruum acquisierint bonorum possessionē secundū tabulas,datur annus,quamuis ipsi nō sint instituti,nec petant suo nomine,& reddit rationem text.ibi, *Persona est enim ea qua meruit hoc beneficium.qua bene applicatur nostro casui, cùm dispositio statuti volens filios positos in conditione censeri vocatos,intelligatur, siue veniant nomine agnatorum,vel consanguineorum.vel quoque alio.dummodo tamen filij sint. persona enim est ea qua meruit hoc beneficium, qua bene applicatur nostro casui,cùm dispositio statuti volēs filios positos in conditione censeri vocatos, intelligatur siue veniant nomine agnatorū,vel cōsanguineorū,vel quoque alio, dummodo tamē filij sint.Persona enim est ea qua meruit hoc beneficiū, & de qua statutū disposuit.nec est facienda vis in verbis,quo scilicet nomine fuerint positi in cōditione,sed in substātia quòd sint filij, qua stante comprehenduntur sub statuto.* Ex quibus infertur argumentū optimè procedere,nempe,agnatus est positus in conditione,filius est agnatus;ergo est positus in conditione. Et hoc non est arguere de genere ad speciem,est agnatus; ergo filius,vt ex aduerso prætenditur,sed de specie ad genus,quod est validissimum.

16 Minus obstat illud motiuum quòd licèt vera sit conclusio quòd in relictis conditionalibus, quale est istud de quo agitur,si Alexander decessisset sine agnatis,&c. sit attendendū tempus purificatæ conditionis, ita vt si illo tempore reperiantur agnati Alexandri,censeantur vocati. Alex.*cons* 22.*n.*3.*&* 4.*lib.*3.Dec.*cons.*217.*circa fin.* & quamplurimis relatis hác dicit verá, & receptissimá Cach.*cons.*71.*n.*14.tēpore enim eueniētis conditionis cedit dies relicti,& locus est substitutioni.*l si post.& l si dies.ff.quand dies legat.ced.* Peregr. *d art.*22.*n.*69. & hoc quamuis non essent nati de tempore testamenti, si tamen post mortem testatoris reperiuntur in rerum natura,prout in casu nostro euenit,filius Alexandri,iuxta text.*in l.si cognatus.ff.de reb.dub:* Nihilominus ista communis sententia limitatur, nisi tempore mortis testatoris essent aliqui de eisdem positis in conditione, illi enim essent præferendi iis qui postea nascerentur, & reperirentur in rerum natura de tempore purificatæ conditionis,cùm præsumantur magis dilecti à testatore,iuxta Curt.iun.*cons.*37.*n.*11.*& seq.& cons.*58.*n.*5.*&* 6. cui assentiunt Mant. *d.lib.*8.*tit.*12.*num.*22. & Menoch. *cons.*106.

*cons.*106.*n.*42.*&* 70.cũ omnibus seqq. Quamuis Ceph. *cons.*659.*n.*24.firmet parui faciendã esse prædictam doctrinam Curtij, & tantum attendendum tempus purificatæ conditionis,quin & Surd.illã confutat *cons.*125. *n.*22.*&* 23.& Peregrin.*d.n.*69. circa prædictam distinctionem Curtij matrius cogitandum esse putet.

17 Sed omissa ista disputatione, & admissa sine veri præiudicio destitutione Curtij iunioris, Domini illam intellexerunt procedere in terminis *d.l.si cognatis*,& sic quando sunt vocati agnati, vel cognati testatoris, in quibus potest considerari maior,vel minor dilectio erga iam natos tempore testaméti,secus si fuerint vocati agnati alicuius tertij,vt in casu nostro,in quo vocatur agnati Alexandri,erga quos non potest considerari maior affectio testatricis circa iam natos, quàm circa nascituros, vt in terminis tradit, & prosequitur Torniell.*in l.Gallus.* §. *quidam rectè*, in parte, qua distinctè disputat quæstiones super *eodem* §. *n.*43. *vsque ad n.*46. *ff.de liber.& posth.* qui omnino istam quæstionem,prout Rota, isto casu resoluit. Maximè quia Isabella testatrix ex eo Alexandrum proprio filio Laurentio sine filiis decedéti substituit,omissis propriis cõsanguineis, agnatis & cognatis, quia maximo amore Alexandrum maritum suum prosequebatur, & in tantum processerit,vt non solùm maritum dilexerit. quin & in marito, & propter ipsum eiusdem mariti agnatos, consanguineos, & affines illos in prædicta conditione apponéda, vnde cessat præsumptio maioris dilectionis in testatrice erga agnatos Alexandri de tempore testamenti, quàm postea natos. Torniell. *vbi supra.*

18 Ad obiectum verò quòd versemur in casu mixto, quatenus nomen agnatorum potest referri ad filios, & descendétes,& etiam ad transuersales, & statutum Vrbis,de quo agitur,sit contra ius commune,cùm sit contra gloss.*in l.Lucius,de hæred inst.*communiter approbatam,& tenentem positos in conditione non censeri vocatos,cùm de filiis tantùm loquatur,debet de illis simpliciter intelligi,& non extendi ad casum mixtũ. iuxt. doctrinam Bart.*in l.*1.*in princ.ff.de verb.oblig.*communiter approbatam,teste Socin.sen.*cons.*28.*n.*22.*lib.*4. Respondebatur enim negando prædictum statutũ esse exorbitans à iure communi,nec contra illius dispositionem, cùm in isto articulo antiqua controuersia circa positos in conditione, an censeantur vocati,nulla lege certa reperiatur terminata, & pro vtraque parte sint quamplurimi grauissimi vtriusque iuris professores, tam ex veteribus, quàm ex recentioribus, qui quamlibet communem, & magis communem firmant, quos seriò describit Mantic. *vbi supra lib.* 11. *tit.* 1. & Peregrin. *de fideicommiss. art.* 28. vbi quæ sit verior, & receptior,adhuc sub iudice pendere,dicit; inter quas ita ab antiquo controuersas sententias statutum Vrbis declarauit quoad filios, quæ seruanda esset inter Romanos, & approbauit, ac pro lege stabiliuit filios positos in conditione vocatos censeri, quod inter Romanos semper Rota seruat,in cæterisque tribunalibus Vrbis ab eo non receditur.

19 Minus facit motiuum ex aduerso excitatum quòd per testatricem fuerint tantummodo positi in conditione consanguinei,& affines,non verò agnati,nec cognati,qui potiùs (vt prætenditur) fuerunt appositi, ne dubitaretur an consanguinei,& affines prædicti deberent esse ex latere paterno,vel materno,ad cuius declarationem fuerunt adiuncta dicta verba *agnatis* , & *cognatis*, cũ sequentibus,siue masculis,siue fœminis.Fuit enim responsum In conditione fuisse positos tam consanguineos,& affines,quàm agnatos, & cognatos, siue essent masculi, siue fœminæ, dictáque verba adeò comprehensiua & amplectentia viro coniunctos tam cõsanguinitate,quàm affinitate, denotare dilectionem vxoris erga maritum tantùm fuisse,vt posuerit in conditione non solùm omnes mariti consanguineos,agnatos,& cognatos,sed etiam eiusdem affines.

Nec applicari valet isti clausulæ intellectus ex aduerso datus, cùm affines sint viri & vxoris cognati, ex ipsorum nuptiis coniuncti, iuxta text. *in l. non facile.* §.*affines.ff.de gradibus affinit.* Nomen verò *agnati*,vel *cognati* affinibus adæquari non valet, cùm *agnati* dicantur quasi à patre connati per virilem sexum, *cognati* per fœminam coniuncti, iuxta text. *in princip. Instit. de legit. agnat. tutel.* cum aliis superiùs adductis, quorum nominum natura ex prædictis diffinitionibus apparet appropriari non valere affinibus,vnde nec intellectus in contrarium datus. 20

21 Vlteriùs non obstat quòd testatrix discretiuè locuta fuerit de filiis & agnatis, quando Laurentio sine filiis decedenti substituit Alexandrum, cui sine agnatis decedenti substituit Hospitale, quo casu filij non comprehenduntur sub nomine *agnatus*,ad tradit.per Corn. *cons.*112.*n.*12.*lib.*1.& per Menoch. *cons.*328.*n.*6.& Decian.*cons.*47.*n.*10.*lib.*3.Surd.*cons.*554.*n* 9.Respondebatur enim motiuum contrarium bene procedere, si in vnamet substitutione posuisset in conditione nominatim filios, & agnatos Titij (v. g.) Tunc enim cùm de filiis Titij discretiuè locuta fuisset testatrix,illi non venirent appellatione agnatorum Titij. Attamen in casu nostro filios Laurentij expressè posuit in conditione in prima substitutione,qua Laurentio decedenti sine filiis substituit Alexandrum, quia illum tanto amore prosequebatur, quòd noluerit ab alio consanguineo, nec affine proprio ipsius Isabellæ excludi, nisi tantummodo à filiis Laurentij, vnde necessariò ad hunc effectum vsa est specificè nomine *filiorum*. In secunda verò substitutione, qua Hospitale non ita sibi dilectum substituit Alexandro, illius fauore, & vt faciliùs deficeret conditio, & substitutio Hospitalis expiraret,posuit in conditione non solùm filios Alexandri, sed etiam illius consanguineos, & affines, & agnatos, & cognatos, vtens his verbis generalibus aptis ex sui natura comprehendere filios & reliquos descendentes transuersales, & affines Alexandri. Vnde apparet de diuersitate substitutionum, & personarum, & rationis in qualibet substitutione mouentis testatricem ad sic disponendum, &ex his sic stantibus, visum fuit Dominis cessare omnino contrariam oppositionem.

Nec facere videbatur quod dicitur iuxta communem vsum loquendi, vulgariter sub nomine *agnatorum* 22 non comprehendi filios, qui vsus loquendi est attendendus in vltimis voluntatibus. *l. liberorum.* §. *quod tamen Cassius de legat.*3.*l.Labeo.de supell. legat.*& vtrobique Bart.& alij,& plures refert Mantic. *vbi supra lib.*3 *tit.*8. *n.* 1. Respondebatur enim huiusmodi vsum loquendi communem non probari, & cùm cõsistat in facto probari oporteret,iuxta Bart.*in d.l.Labeo,ad finem.*maximè cùm opus fuisset illum probari cum qualitatibus loci, & temporis, & circumstantiis, de quibus seriò agit. Idem Mantica *loco proximè citato, num.*8. Vltra quòd ex supradictis, & decisionibus iam factis, habemus voluntatem testatricis ad fauorem istorum filiorum Alexandri, quæ magis est spectanda quàm communis vsus loquendi, cùm ipsa primum locum teneat, & præferatur cuilibet verborum significationi, & interpretationi. *l.in conditionibus primum locum. de condit. & demonstrat.* Cephal. *cons.* 306. *num.* 118. quem sequitur Riminald.iun. *consil.*458.*num.* 48. Mantic. *d. lib.* 3. *tit.* 8. *num.* 12. vbi refert Ias.*in l.si pater tuus,num.*2.*in fine*, post Alberic.*ibid.n.*1. *C. de hæredib instituend.* dicentem magis spectari voluntatem, quàm communem vsum loquendi, vel proprium ipsius testatoris.

Tandem nec obstare visum fuit motiuum desumprum 23

ptum ex eo quòd filij positi in conditione censeantur vocati ex præsumpta mente testatoris, vt colligitur ex verbis *l. Lucius la 2. ff. de hæred. institutien.* & notat Tob. Non. *conf.* 31. *n.* 11. & 12. & Rustic. *in tract. an filij in condit. positi lib.* 1. *c.* 1. *p.* 2. *n.* 67. 68. & 69. quam præsumptam testatricis mentem non adesse in casu nostro eliciunt ex eo quòd non sit verisimile voluisse filios Alexandri ex secundis nuptiis procreari sub conditione de agnatis comprehendere. Dum etiam si expresse vocasset filios eiusdem Alexandri, de istis sentire non intelligeretur, nisi de eis expressam mentionem fecisset. *l. sed si hoc specialiter. ff. de condit. & demonstr.* sed de susceptis, vel suscipiendis ex eodem testatricis matrimonio. tanto enim odio vxores prosequuntur in suis viris secundas nuptias, iuxta text. *in l. cum vir.* 25. vbi Bart. & Bald. & *l. si vir vxori, & l. seq. ff. de condit. & demonstrat.* Boër. *decis.* 276. Surd. *conf.* 72. *n.* 13. Mant. *vbi supra lib.* 11. *tit.* 8. *num.* 19. Cessante igitur prædicta ratione positionis in conditione nullo modo filij Alexandri vocati censentur. Socin. *conf.* 73. *num.* 31. *lib.* 4. Rustic. *vbi suprà lib.* 5. *c.* 9. *n.* 13. Menoch. *præsumpt.* 76. *n.* 88. *lib.* 4. Responderunt enim Domini quòd licèt coniuges soleant regulariter abhorrere secundas nuptias in superstite, tamen, vt superiùs diximus, Isabella tanto amore prosequuta fuit Alexandrum, vt decedente sine liberis Laurentio eius filio, vocauerit ad suam hæreditatem Alexandrum ipsius virum, quin & non habitis in consideratione cæteris ipsiusmet Isabellæ consanguineis, posuerit in conditione quoslibet eiusdem Alexandri non solùm cognatos, & agnatos descendentes, & trauersales, sed etiam affines, quod fecit solùm ob amorem erga Alexandrum. Quanto ergo magis dicendum est ponere voluisse in conditione filios cuiuscumque futuri matrimonij eiusdem Alexandri tanquam ab ipso magis dilectos, quàm cæteros ipsius agnatos, cognatos, & affines, quæ cóiectura visa fuit tantæ potentiæ, vt superet contrariam coniecturam ex odio secundarum nuptiarũ. Quin & de filiis secũdi matrimonij Alexãdri cogitasse videtur quãdo agnatos, & cognatos illius in cõditione apposuit, sub quibus filij continentur, vt suprà dictum est. Quod satis clarè apparet ex eo quòd si de aliis propriis filiis præter Laurentium ex illo matrimonio procreandis cogitasset, illos instituisset, prout Laurentium instituit, vel saltim in legitima illis debita, ne illorum prætеritione testamentum corrueret, aut illos Laurentio substituisset, quod neutrum cùm fuerit, & se morti propinquam videret (prout ex illa infirmitate decessit) magis verisimile est tunc non habuisse spem ampliùs filios procreandi, sicque de illis non cogitasse, sed de procreandis ab Alexandro ex alio matrimonio, faciunt optimè notata per Aym. *conf.* 552. *n.* 8.

24 Quæ confirmatur per text. *in d. l. si vir vxori* 60. *iuncta l. seq. ff. de cond. & demonst.* vbi si vir vxori legauerit quando liberos susceperit, & adiecerit expressè, *sine me viuo, sine post mortem nascantur.* Respondit Iurisconsultus deberi legatum, etiamsi liberi nascantur ex alio matrimonio. Nec obstat quòd aliqui prætendant text. *in d. l. seq.* sed hoc intelligi quãdo testator specialiter expressit, & vocauit liberos post mortem suam ex alio matrimonio procreandos, qui intellectus non potest admitti, cùm esset dispositio de indubitabili. Vnde iuxta verũ, & genuinum intellectum illius tex. dicendum est quòd Iurisconsultus *in d. l. si vir vxori in fin.* dixit In hæc verba. *Verius æquum est proficere siue viuo marito, siue post mortem nascantur.* vnde prosequendo *in l. seq.* dicit, *sed si hoc specialiter expresserit testator, etiam si ex alio post mortem suam liberos procreauerit, nihilominus eam ad legatum admitti.* Quasi voluerit Iurisconsultus quòd si expressè vocauerit testator filios nascituros ipso viuo, vel post illius mortem vxor consequatur legatum, etiam si post mortem mariti liberos ex alio matrimonio procreauerit, & sic text. *in d. l. sed si hoc intelligit,* ibi Alberic. Et comprobatur per gloss. *1. ibidem.* dicentem dicta verba *l. sed si hoc,* stare continuatiuè ad præcedentem text. sicque ex prædictis apparet, quòd quamuis testator non vocauerit expressè filios ex alio matrimonio procreandos, sufficit tacitè illos vocasse, sub verbis text. *in d. l. sed si vir, in fin.* nempe, *siue viuo marito, siue post mortem nascantur.* Ex istorum enim verborum expressione inducitur tacita vocatio liberorum, etiam ex alio matrimonio procreandorum, iuxta prædicta iura insimul iuncta. Ita & ex supradictis videtur inducta per Isabellam saltim tacitè vocatio filiorum Alexandri, etiam ex alio matrimonio procreandorum. Et facit optimè doctrina Alexand. *conf.* 119. *n.* 6. & 7. *lib.* 5. vbi resoluit quòd facta inuestitura pro marito & vxore & eorum, & cuiuslibet eorum filiis, talia verba iuxta iuris dispositionem veniant interpretanda, videlicet quòd dicta emphyteusis transire valeat ad filios mariti ex alio matrimonio cõtrahendo, quando non extarent filij primi matrimonij, & pro hac sententia facit text. quẽ Alex. pro hac sentẽtia, vbi suprà, allegat *in l. fœmina. §. fin. C. de secund. nupt.*

Quæ eo magis procedunt, cùm nomen agnatis & consanguineis in cõditione appositis referatur ad Alexandrum, vt ex clausula testamenti clarè apparet, quo casu etiam veniunt filij Alexandri ex secundo matrimonio procreati, vt docet Ias. *in conf.* 116. *num.* 10. *lib.* 1. quem sequuta fuit Rota apud Bubalum in vna Rauennaten. bonorum 8. Iunij 1588. Ex qua doctrina resultat responsio ad decis. Boër. 276. quam simpliciter sequuntur cæteri in contrarium suprà relati, nempe quòd in casu illius decisionis testator simpliciter fecerat mentionem de prole legitima ab vxore ex eius matrimonio procreanda, quo casu dispositio videtur restricta ad filios, & verisimiliter intelligitur de nasciturіs ex illo coniugio, ad text. *in d. l. si vir vxori.* In casu verò nostro dispositio extenditur ad agnatos, cognatos, consanguineos, & affines Alexandri, & sic facta relatione ad ipsum, quo casu etiam filij ex alio matrimonio procreandi veniunt, iuxta Ias. *vbi suprà.* 25

Nec etiam facit quicquam text. *in l. cum vir* 25. *ff. de condit. & demonstr.* vbi legatum per virum factum vxori quando liberos haberet, non debetur si diuortio facto mulier liberos ex alio procreauerit, & deinde soluto matrimonio secundo ad primum redierit, & reddit text. rationem quòd non est verisimile testatorem de his liberis sensisse, qui se viuo ex alio suscepti fuissent; qua ratione stante optime procedit dispositio eiusdem text. & verisimilitudo, qua fundatur. quæ tamen, & prædicta ratio cùm non militent in nostro casu, nec dispositio illius text. illi adaptari potest, & eo maximè, cùm nec procedere valeat hodiernis tẽporibus, quibus tale diuortium non est permissum. *c. 2. de transl. Prælat. cap. gaudemus. de diuort.* & multo minus permittatur viuente primo cum alio matrimonium contrahere. 26

Et ex supradictis ita resolutum fuit, &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Gerunden. Prioratus de Rocca Rossa. Lunæ 11. May 1615.

ARGVMENTVM.

Vnionis effectus, quando censeatur suspensus, præsertim per clausulam suspensiuam in supplicatione apposita, & de materia.

SVMMARIVM.

Vnio per cessum, vel decessum non purificatur in resignatione ad fauorem certæ personæ, num. 1. & 3.

1 *Clausula*

Clausula suspensiua cessionum apposita in supplicatione resignationis, suspendit effectum vnionis, num. 2. quod procedit etiam in vnione pro dote mensæ capitulari facta in erectione cathedralis, ibid. Item procedit in vnione consistorialiter facta, num. 4.

Item procedit etiam quòd suspensio legatur inter clausulas executiuas, num. 6.

Regula reuocatoria cessionum non habet locum in cessione pro dote necessaria mensæ capitulari facta in erectione cathedrali, num. 2.

Vniones mensis Episcopalibus solent fieri consistorialiter, num. 4.

Clausula suspensiua quarumcumque vnionum, &c. comprehendit etiam vniones, quæ aliàs de sui natura non comprehenderentur propter dicta verba generalia, ibidem.

Officiales Cancellariæ possunt in litteris apponere alias clausulas vltra expressas in supplicatione, num. 5.

DECISIO CLXXV.

1 FVit 10. Decembris 1614. coram me decisum, Capitulum Celsonense non teneri litteras vnionis Prioratus, de quo agitur, iustificare. Verùm Sebastianus Saletta cùm excipere de eiusdem Prioratus resignatione sibi facta, & Capitulum prætenderet, eam illi non suffragari, quia fuerat idem Prioratus in erectione dictæ Ecclesiæ in Cathedralem ipsius mensæ Capitulari vnitus, cum clausula, cùm primum per cessum, vel decessum, aut aliam quamlibet amissionem, vel dimissionem vacaret, &c. Ideò proposui dubium, an Sebastiano dicta resignatio suffragaretur. Quam decisum fuit suffragari; cùm vnio per cessum, vel decessum in resignatione ad fauorem certæ personæ non purificetur. Cassad. *decis.* 3 *de resig.* Put. *decis.* 357. *lib.* 1. *&* *decis.* 523. *lib.* 2. Accoramb. *decis.* 20. *lib.* 1. Paris. *de resig. lib.* 2. *q.* 9. *n.* 12. & fuit dictum in Eugubina beneficij S. Stephani 15. Martij 1599. coram Card. Pamphilio. Cùm præsertim in resignationis supplicatione reperiatur clausula vnionum suspensiua, per quam Papa suspendere voluit illarum effectum. Mandos. *de sig. gratiæ, verbo resignationes, vers. datur suspensio.* Put. *dicta decis.* 357. *lib.* 1. Accoramb. *dicta decis.* 20. *lib.* 1. Paris. *de resign. lib.* 2. *q.* 3. *num.* 52. Cassad. *decis.* 5. *&* 6. *de reseruat.* Rebuff. *in praxi tit. de reuoc. vni. num.* 32.

2 Non obstat, vnionem fuisse factam pro dote mensæ Capitulari in erectione illius Ecclesiæ in cathedralem, quo casu regula reuocatoria, sicut non intrat, vt fuit iam resolutum, ita nec intrare videatur suspensio. Nam diuersa militat ratio, regula enim reuocatoria nullam prorsus reddit vnionem, suspensio verò modicum infert præiudicium, quod non dicitur considerabile, cùm præsertim euenire possit, vt resignatarius resignanti prædecedat. Put. *d. decis.* 357. *lib.* 1. Accoramb. *d. decis.* 20. Paris. *de resign. lib.* 2. *q.* 9. *n.* 9. & fuit dictum in allegata Eugubina.

3 Non obstat vnionis effectuatio, cùm illa pro maiori parte suum dicatur effectum sortita, quia non inde sequitur, eam fuisse purificatam, stante dicta resignatione. Cassad. *decis.* 3. *de resign.* cum aliis suprà alleg.

4 Nec valet dicere, istam vnionem, vti consistorialiter factam, sub clausula suspensiua non includi. Cùm enim hîc suspensæ sint etiam vniones mensis Episcopalibus factæ, quæ fieri solent cõsistorialiter, Mandos. *super reg.* 22. *q.* 5. Necessariò venit hæc vnio sub dicta clausula, tanto magis, quia fuit Summus Pontifex vsus verbis generalibus, nimirum, *quarumque vnionis,* &c. quæ verba comprehendunt etiam ea, quæ aliàs de sui natura non includerentur. Gabr. *conf.* 20. *n.* 17. *lib.* 2. Put. *decis.* 159. *n.* 1. *lib.* 2. Mandos. *reg.* 19. *quæst.* 19. *in fine, vers. & ad omnia fundamenta, & in terminis clausulæ suspensiuæ.* Alexand. *cons.* 216. *n.* 19. *vers. septimò confirmatur, lib.* 2. Vlterius non reperitur in iure cautum expressam consistorialitatis mentionem esse necessariam.

5 Non obstat in supplicatione non legi clausulam suspensiuam vnionum mensis Episcopalibus factarum, sed eam adesse tantummodo in litteris. Quæ propterea non debeant attendi. Nam hîc non agitur de discrepantia litterarum à supplicatione, sed tantùm de clausulis, quæ per Cancellariam solent extendi, & sic illæ sunt attendendæ, cùm officiales dicantur Organum Papæ, & clausulas iuxta ipsius mentem extendant. Cassad. *decis.* 2. *n.* 7. *de vnion.* Sarnen. *in reg. de triennal. q.* 7. *num.* 2. Verall. *decis.* 31. *lib.* 3. *in manuscript.*

6 Nec refert, suspensionem in secunda parte, & in clausulis executiuis reperiri. Quia non eo minus illa suffragatur, cùm secunda pars in præsenti casu sit æquè principalis, ac prima. Cassad. *decis.* 5. *de reseruat.* & fuit dictum in allegata Eugubina beneficij.

R. P. D. VEROSPIO.

Asculana iurispatronatus. Lunæ 18. Maij 1615.

ARGVMENTVM.

De probatione existentiæ, & pertinentiæ iurispatronatus multa notanda, de quibus in summario, & est magistralis decisio.

SVMMARIVM.

Iurispatronatus existentia probatur ex fundatione, & dotatione, num. 1.

Confessio facta in supplicatione impetrationis beneficij probat contra confitentem, ibid. in fine.

Iurispatronatus pertinentia probatur ex præsentationibus antiquissimis, quæ effectum sortita fuerunt, præsertim quando agitur non cum ordinario, sed inter præsentatos, num. 2.

Iurispatronatus pertinentia probatur leuioribus probationibus, quando agitur non cum ordinario, sed inter præsentatos, ibid.

Iurispatronatus præsentationis quasi possessio acquiritur ex vnico actu, num. 3. vide num. 5.

Iurispatronatus præsentationes effectuata probantur per collationem beneficij factas per obitum præsentatorum, num. 4.

Iuspatronatus nunquid probetur per enunciatiuam repertam in institutionibus, & præsentationibus, num. 5. & 6.

Descendentia vnius familiæ ab altera familia in materia iurispatronatus probanda est per allegantem, num. 7.

Confessio supplicantis in impetratione beneficij non probat ad eius fauorem valorem ipsius beneficij, vel vacationem per priuationem ad fauorem ipsius confitentis, num. 8.

DECISIO CLXXVI.

1 VAcante ob Vincentij priuationem Ecclesia parochiali S. Stephani Asculanæ diœcesis, fuit à nonnullis de Falconeriis vti patronis ad eam præsentatus Iosephus Bonafides, qui prouisionem etiam Apostolicam cum derogatione quo ad dimidiam partem iurispatronatus obtinuit, exprimendo se à meditate patronorũ in quasi possessione existentium fuisse præsentatum. Verùm, quia Pierotius Pica eandem parochialem à Sede Apostolica tanquam à maiori parte præsentatus impetrauerat, & capta illius possessione exequutionem

tionem litterarum Apostolicarum ad fauorem Iosephi nitebatur impedire, causa ad Rotam deuoluta; & dubio per me proposito, Domini gratiam Iosephi esse iustificatam censuerunt. Nam existentia iurispatronatus laicorum ex, fundatione, & dotatione controuerti non posse videtur, cùm illud ab vtraque parte, tanquam tale fuerit impetratum, vt apparet ex prouisionibus Apostolicis, quæ confessio in impetratione sufficit ad iurispatronatus iustificationem, quando cum ordinario lis noo vertitur. Pur. *decis.325 lib.2. & decis.36.lib.3.*

2 Pertinentia similiter ad familiam de Falconeriis apparet ex institutione de anno 1459. ad eorundem præsentationem, vnà cum familia de Catalinis facta, necnon ex alia præsentatione facta pariter ab iisdem de anno 1523. Nec videtur dubitandum ex antiquissimis præsentatiooibus effectum sortitis pertinentiam, de qua agitur, probari. Dec. *cons.126.n.3.* & fuit dictum in causa Papien. Archipresbyteratus 19. Febr. 1605. coram bo.me. Cardinali Pamphilio, & io causa Romana iurispatronatus 13. Iunij 1601. coram Iusto. Tanto magis, quia lis non agitur cum Ordinario, sed inter ipsos præsentatos, quo casu leuiores probationes sufficiunt, vt fuit dictum in causa Pampilonen. beneficij 10. April. 1596. coram Card. Mantica & in causa Pampilonen. de Ianzi 9. Maij 1597. coram Litta.

3 Quasi possessio præsentandi similiter probatur ex vltimis præsentationibus de anno 1585. & 1608. factis ab eisdem de Falconeriis, ex quibus apparet, illos fuisse constitutos in dicta quasi possessiooe, cùm ex voico rantùm actu hæc acquiratur. Dec. *cons.134. n.1. & consil.126.n.3.* Corn. *cons.47.num.4.lib.3.*

4 De præsentationum effectuatione constat pariter ex collatione facta per obitum præsentatorum, iuxta cons. Oldradi 229. *num.2. & 3.* Rota *decis.147.num.1. & 598. num.9.part.1.diuers.* Vode satis remanet Iosephi gratia iustificata, quòd ipse videlicet à medietate patronorum in quasi possessione existentium fuerit præsentatus.

5 Nec refragatur, hoc ius patronatus ad tres familias pertinere, & propterea Iosephum vti præsentatum à solis Falconeriis dici non posse à medietate patronorum præsentatum. Nulla enim ad alias familias attinentia probatur. Siquidem respectu familiæ de Antheis, vltra quòd enunciatiua in institutione de anno 1585. videtur nomen proprium alicuius ex familia de Falconeriis inferre, cùm ab illis tantùm præsentatio facta reperiatur, & præsentationi respondere debeat institutionis enunciatiua. Nec in omnem euentum tanquam vnica non releuaret: Felio. *in cap. cùm causam, num. 4. de probat.* Aymon *de antiquit. tempor. part. 1. §. ampliatur, num 7.* Achill. *decis 8. de iurepatronatus.* & fuit dictum in causa Capuraquen. vnionis 27. Nouembris 1593. coram Penia. cùm præsertim dicta enunciatiua sit de recenti. Achill. *decis.7. num. 3. de iurepatronatus.* Cassad. *decis.2.num.6. & 7. de probat.*

6 Quo verò ad familiam de Odoardis, vna pariter ad eorum fauorem datur enunciatiua in institutione de anno 1608. quæ, vt dictum fuit, non suffragatur, ex alleg. Tanto magis, quia non constat illorum præsentationem scientibus Falconeriis emanasse, vt requirebatur ad possessionem in eorum præiudicium acquirendam. Calder. *cons.6. de caus. possess. & propriet. & consil.12. de iurepatronatus.* Rochus *de iurepatronatus. in verbo competens quæst.14 num.37.vers.4. & vltimo.*

7 Nec apparet Odoardos ab illis de Catalinis descendere, qui de annis 1459. & 1523. erant compatroni, prout fuisset probandum, Archidiac. *in cap. si plures, n.4 vers sed pone quòd aliqua.16.quæst 7.* Lambert. *de iurepatronatus part. 2. secundi libri art. 4. 10.quæst. principali, num.11. vers. tamen per prædicta.*

Huius denique parochialis valor, & vacatio per Vincentij priuationem probatur ex partis confessione in ipsius gratia, vt fuit decisum in causa Burgen. Abbatiæ 13. Ianuarij 1586. coram Cantuccio, & in causa Astoricen. 12. Nouembris 1584. coram Clem. VIII. 8

Et ex his bene dictum videtur, Iosephi gratiam esse iustificatam.

R. P. D. MANZANEDO.

Ciuitatis castelli vnionis. Lunæ 18. May 1615.

ARGVMENTVM.

Exceptiones turbidæ non admittuntur in iudicio possessorio, quoties possessio est clara.

SVMMARIVM.

Arbitrium iudicis ad effectum cumulandi petitorium cum possessorio resultari debet a iure, num.1.
Possessorij cognitio debet præcedere cognitionem petitorij, n.2.
Possidens releuatur ab onere probandi, num.3.
Possessorij cum petitorio cumulatio concedi non solet in summaryssimo iudicio manutentionis, num.4.
Arbitrium cumulandi possessorium cum petitorio non admittitur quoties non adducitur causa, quæ arbitrium suadeat, num.5.
Tituli inualiditatis exceptio admittitur in summaryssimo iudicio manutentionis, n.6 declara vt num 7.
Tempus longum iuncta obseruantia subsequuta præsumi facit confirmationem Apostolicam, num.8.
Confirmatio Apostolica præsumitur ex longo tempore, & ex obseruantia subsecuta, ibid.
Exceptio turbida non admittitur in iudicio possessorio sed ad petitorium requiritur, num.9.

DECISIO CLXXVII.

FVit resolutum non intrare arbitrium ad effectum cumulandi petitorium cum possessorio, quia illud regulatur à iure. Cæs. de Graff. *dec.7. de sent. & re iud. n.7.* 1

Et de iure præcedere debet cognitio possessorij cognitione petitorij. *l. ordinary, C. de rei vendic. l. inuiti. C. de interdict.* qui qnidem ordo præuerti non debet in præiudicium possessorij, quia priuaretur commodo possessionis, quod maximum est. 2

Et grauaretur onere probandi, à quo stante possessione releuatur, & ideo non videtur arbitrium intrare, vt fuit dictum in vna Virdunen. Abbatiæ 20. Februarij præteriti coram D. meo Buratto. 3

Et prædicta faciliùs procedunt, cùm versemur in iudicio summariissimo manutentionis, in qua cumulatio concedi non solet, vt testatur Rota in causa Romana census coram Robusterio, quæ est inter impressas *decis.99.num.6. part. 1.* 4

Et cùm possessio Antonij sit clara, ex adductis in decisione in hac causa facta 16. Mart. præteriti nec aliqua adducatur causa quæ arbitrium suadeat, multo minus illi videtur esse locus, vt in istis terminis fuit resolutum in causa Turritana bonorum 22. Aprilis 1613. coram D. meo Vbaldo, & priùs in alia Montis Falisci Capellaniæ 13. Ianuarij 1606. coram Illustr. Lancellotto. 5

Et quamuis informantes pro Iosepho dixerint, quòd patroni de Bernardinis præsentarunt Antonium ad duo beneficia simplicia, scilicet S. Rochi, & S. Ioannis, reseruato sibi iure super parochiali sancti Angeli, de qua agitur, & præsentatus obtinuit de dictis duobus beneficiis institutionem, & possessionem cum eorum iuribus, & pertinentiis.

Vnde

Vnde inferebant quòd quamuis aliàs capta possessione Ecclesiæ sancti Rochi censeatur etiam capta possessio Ecclesiæ sancti Angeli illi vnitæ, secus esse stante dicta reseruatione, quæ videtur operari quod eodem modo, quo vigore illius præsentatio patronorum non extenditur ad Ecclesiam sancti Angeli, ita nec possessio præsentationis vigore capta; nihilominus quia de prædictis nihil constat in actis, Domini illa non habuerunt in consideratione.

6 Non obstat exceptio inualiditatis vnionis resultans ex defectu potestatis eius qui vniuit, vt ex eo quòd Ecclesia parochialis libera, & maioris valoris fuit vnita beneficio simplici iurispatronatus, & exigui valoris, & quòd huiusmodi exceptio inualiditatis tituli qui exhibetur, sit admittenda in hoc iudicio, iuxt. Abb. *in cap. audita querela, in primo notab. de restitut. spoliator.*

7 Quia hoc procederet, si defectus tituli appareret ex lectura ipsius tituli. Menoch. *de retinen. remed.* 3. *n.* 683. quod applicari non valet casui nostro, in quo ex scriptura vnionis non resultant defectus contra eam oppositi, nec minus extrinsecus illi iustificantur.

8 Immò reddi videntur turbidi ex quo versamur in vnione excedente metam 90. annorum, quæ propterea iuncta obseruantia subsequuta deducta ex pluribus præsentationibus & institutionibus præsumitur à Sede Apostolica confirmata, vt fuit dictum in vna Firmana iurispatronatus 1. Martij 1613. coram D. meo Decano.

9 Vnde cùm huiusmodi exceptio inualiditatis reddatur ex prædictis admodum turbida, videtur ad petitorium reiicienda, iuxta decisionem Caputaquen. vnionis 20. Februarij 1589. coram Bubalo, & Oxomen Capellaniæ 10. Martij eiusdem anni coram bonæ mem. Cardinali Plarto.

Minus obstat decisio Viceñ. parochialis 8. Decembris 1608. coram me, quia ibi possessio erat turbida, hic verò est clara, ex deductis in prædicta decisione in hac causa facta.

R. P. D. ANDREA.

Romana fideicommissi de Scalabrinis. Veneris 22. Maij 1615.

ARGVMENTVM.

De impositione census facta à tutrice super bonis pupilli sine solemnitatibus statutariis, quòd non valeat nisi probetur censum versum fuisse in vtilitatem minorum, & quomodo hoc probetur.

SVMMARIVM.

Actus factus contra prohibitionem statuti est nullus quando statutum vlterius procedit annullando actum, numer. 2.

Minor, seu mulier sine solemnitatibus statutariis non potest imponere censum super rebus immobilibus, n. 3.

Tutrix mulier nunquid possit se obligare nomine proprio in impositione census facta super bonis pupilli, n. 5.

Census impositus super rebus fideicommisso subiectis est inualidus, ac si impositus fuisset super re aliena, numero 6.

Minoris contractus factus in ipsius vtilitatem valet etiam sine solemnitatibus statutariis, numer 7. & seqq. vbi etiam an, & quis debeat probare versionem in vtilitatem minoris.

Decretum iudicis non habet præsumptionem pro se, quando est interpositum super contractu nullo, n. 7.

DECISIO CLXXVIII.

IOan. Baptista Alberinus, & Marinus de Hortis asserentes se creditores q. Petri Pauli de Scalabrinis, tria credita prætendebant contra filios dicti Petri Pauli, eósque molestabant super vna domo, quæ remanserat in hæreditate patris fideicommisso ex testamento Nicolai aui paterni dictorum filiorum subiecta. Et quia inter alias exceptiones oppositas pro parte dictorum filiorum etiam opponebatur de defectu crediti ipsorum agentium; ideo sub die 30. Martij 1615. dubitaui an constaret de credito. Et cùm de resolutione Dominis non liqueret, causa iterum proposita 22. Maij sequentis fuit resolutum, quo ad scuta 300. constare de credito, quó ad residuum non constare, & quòd interim æstimetur domus, & firmetur status hæreditaris. 1

Præsupponi autem debet, hæc tria credita fuisse à creditoribus prætensa, vnum scutorum 200. occasione census impositi de anno 1576. ab Anna matre, & tutrice dicti Petri Pauli, ac aliorum filiorum Nicolai super hac domo; aliud scutorum 60. ratione alterius census impositi per eandem Annam de anno 1578. aliud verò scut. 300. impositum per dictum Petrum Paulum de anno 1591. Et quo ad priora duo credita visum fuit de eis non constare, quia illi census fuerunt impositi per dictam Annam tamquam tutricem, & curatricem dictorum filiorum Nicolai, quæ etiam se obligauit tam tutorio, quàm proprio nomine, & ideo huiusmodi impositiones non poterant sustineri: respectu enim pupillorum non interuenerunt solemnitates statuti Vrbis *lib.* 1. *cap.* 113. & præcipuè proximiores consanguinei, sine quibus non potest aliquo modo subsistere dicta impositio, cùm statutum procedat vlteriùs annullando actum aliter factum. *l. non dubium cum not. C. de leg.* Corn. *consil.* 151. *num.* 4. *lib* 4. & in terminis dicti statuti fuit resolutum in Romana donationis de Cupis 24. Maij 1600. coram bo. mem. Cardinali Pamphilio. 2

Nec dubitari potest, quin dictum statutum habeat locum in impositione census, cùm imponatur super re immobili, & illius impositio dicatur alienatio, Cotbul. *de cens. priuat. ob alienat. num.* 3. adeò quòd prohibitus alienare non possit huiusmodi annuos redditus constituere. Bald. *in cap. ad audientiam il* 2. *num.* 11. *de rescript.* Tiraquell. *de retract. lignag.* §. 1. *gloss.* 6. *num.* 5. *ad fin. vers. Nec qui non potest.* Foller. *in pract. censual. in verbo huiusmodi census super rebus num.* 41. Rot. *decis.* 480. *num.* 1. *&* 2. *part.* 1. *& decis.* 121. *num.* 5. *part.* 2. *diuers.* & fuit dictum in Romana inualiditatis census 24. Maij 1591. coram Cardinali Pamphilio, & in Leodien. census 29. Ianuarij 1596. coram Orano, & in eadem 15. Iunij 1597. coram Corduba. 3

Nec obstat quòd in primo censu interuenerit vnus consanguineus, & loco alterius fuerit datus curator loco consanguineorum, quia, vt patet ex lectura instrumenti, illi interuenerunt ad integrandam personam tutricis, quæ se obligabat etiam nomine proprio, non autem pro interesse minorum, quorum respectu erant adhibendi, vt in puncto est decisio in dicta Romana donationis de Cupis antè allegata. 4

Respectu verò Annæ tutricis, quæ se obligauit etiam nomine proprio, minus quoque dicti census poterant sustineri, quia cùm obligatio quo ad minores esset inualida, obligatio Annæ de proprio remansit absque causa. Quia tamquam tutrix, ipsa non tenebatur se obligare de proprio, pro soluendis debitis restatoris, nec constat, quòd ipsa habuerit relcuatorem, & sic tanto magis apparet, quòd mulier remansit decepta contra statutum Vrbis *cap.* 151. *lib.* 1. quòd ad euitandum, vt mulieres non decipiantur voluit, vt causa 5

in scriptis redigatur, & insinuetur, ac plenè per iudicē cognoscatur, vnde eius obligatio fuit nulla, vt decisum fuit in Romana nullitatis obligationis 23. Ianuarij 1602. coram bo. mem. Cardinali Pamphilio, & in Romana argentorum 27. Iunij 1607. coram Reuerendiss. Bononien.

6 Vltrà quod cùm domus, super qua dicti census fuerunt impositi, ad Annam non spectaret, sed ad eius filios vigore fideicommissi auiti illorum impositio etiam respectu Annæ fuit nulla tamquam facta super re aliena, & sine fundo contra constitutionem Pij V. Surd. *consil.* 318. *num.* 1. *& seq. iuncto num.* 6. *vers. Ad id verò*, & fuit dictum in Viterbien. census 6. Aprilis 1590. coram bo. mem. Cardinali Platto. Nec hoc casu data nullitate censuum intrabat obligatio ad damna, & interesse, cùm ex assertione ipsius Annæ in dictis instrumentis scirent creditores hanc domum ad filios, non autem ad Annam spectare, ad text. *in l. si fundum*, vbi gloss. & Doct. *C. de euict.* Aym. *consil.* 64. *num.* 4. Put. *decis.* 257. *num.* 2. *lib.* 2.

7 Non denique subsistebat, quòd dicebatur primum censum proprietatis scutorum 200. fuisse impositum pro extinguendis societatibus fideicommittentis, pro quibus soluebatur maius interesse, & sic tanquam vtilem minoribus debere sustineri etiam sine aliis solemnitatibus, *l. cùm hi.* §. *eam. ff. de transact.* cum aliis per Roman. *consil.* 316. *&* 453. vbi firmat hanc conclusionem in terminis statuti, & plures referens sequitur Tiraquell. *in* 15. *l. connub gloss.* 8. *n.* 76. Quia ad huiusmodi effectum esset probanda versio in talem extinctionem, cùm aliàs impositio census sit nulla ob non interuentum proximiorum, quo casu nec etiam pro decreto iudicis præsumitur, & illud interpositum nihil prorsus operatur, ad text. *in d. l. cum hi.* §. *si Prætor*, vbi not. Scriben. Rot. in Firmana dotis 8. Iunij 1601. coram bo. me. Penia, & in Romana prætensi erroris calculi 21. Iunij 1610. coram Reuerendiss. Bononien.

8 Non obstat, quòd emptor census non teneatur probare versionem, quia hoc procederet, si census fuisset impositus cum debitis solemnitatibus: sed vbi reperitur, prout hic, nullitet impositus, si emptor prætendit illum sustinere, ex eo quòd versus fuerit in vtilitatem minoris, hoc probare debet. *l. si prædium*. ibi, *emptor autem, si probare potuerit, ad vtilitates tuas cessisse pecunias*, vbi gloss. *in verbo probare. l. prædiorum*, & ibi quoque gloss. & vtrobique Salic. & Doctor. *C. de præd. minor.* Socin. *consil.* 115. *num.* 13. *lib.* 1. vbi de communi etiam fuit dictum in Rom. casalis 23. Maij 1588. coram bo. me. Orano.

9 Quod autem dicebatur satis probari versionem ex testamento Nicolai, in quo ipse iuret alia debita fatetur, se relinquere duas societates officij scutorum 100. pro qualibet earum visum fuit non concludere, quòd pecuniæ acceptæ ad censum fuerint conuersæ in extinctionem illarum, quia neque hoc dicit instrumentum; sed solùm, quòd pro extinguenda societate officij hæreditaria scutorum 200. quæ post mortem Nicolai fuerat disdicta ipsa Anna alia scuta 200. pariter ad societatem officij acceperat, & postea ad effectum extinguendi istam secundam societatem fuerunt acceptæ pecuniæ ad censum: sed de ista secunda societate nullibi constat, & potest esse quòd illæ primæ societates fuissent lucratæ, vel extinctæ, ex aliis pecuniis hæreditatis, vnde intrat regula, *non probat hoc esse*, &c. *l. non hoc. C. vnde legit.*

10 Quò verò ad alium censum scut. 200. impositum per Petrum Paulum, non controuertebatur pro parte filiorum eius validitas respectu solemnitatum; sed dicebatur non potuisse per eum imponi, super ista domo fideicommisso subiecta, nec sustineri ex legitima, quam iam antea consumpserat quod pendet à verificatione calculi, aliàs ordinata. Et sic Domini voluerunt quòd æstimetur domus, & firmetur status hæreditatis Nicolai, &c.

R. P. D. VBALDO.

Meten. professionis. Luna 25. *Maij* 1615.

ARGVMENTVM.

De professione monialis per metum, & non ex voluntate facta, quando & quomodo talis metus purgatus censeatur per acquiescentiam, seu ratificationem.

SVMMARIVM.

Monialis professio tacita per susceptionem habitus, & per delationem veli eliditur, & excluditur per contrarias præsumptiones, & multo magis per expressionem & declarationem animi factam in contrarium. n. 1. *&* 2.

Animus in præcedentibus declaratur ex subsequentibus, numer. 2.

Monialis professio tacita per susceptionem habitus, & delationem veli fieri debet coram Abbatissa & aliis monialibus, num. 3.

Metus causa durante semper durare præsumitur idem metus, ita quòd quasi impossibile videatur probare contrarium, num. 4.

Ignorantia in dubio præsumitur, num. 5. *in fine.*

Metus non censetur purgatus ex eo quòd cesset causa metus, si metum passus hanc causa cessationem ignorauerit, num. 5. *&* 6. *vbi amplius quòd sola acquiescentia metum passi non sufficit ad prorogandum metum, nisi interueniant actus positiui contrarij.*

Metus non censetur purgatus per acquiescentiam & ratificationem actus, nisi metum passus sciuerit actum à se factum posse impugnari vti nullum, n. 6.

Metus non censetur purgatus per ratificationem factam à metu passo in loco non tuto, num. 7.

Semper, *dictio includit omne tempus, ibid. in fine.*

DECISIO CLXXIX.

Fverat decisum in hac causa die 18. Aprilis anni præteriti, non constare de professione quæ obstaret D. Renatæ; quia præsumptio tacitæ professionis, de qua sola erat controuersia, resultans ex gestatione habitus, & lapsu temporis, elidebatur ex contrariis protestationibus, & reclamationibus D. Renatæ, vt latiùs in decisione tunc extensa; sed quia còtra testes, ex quibus probabantur dictæ reclamationes, opponebatur de nullitate examinis, fuit adita signatura Sanctissimi, à qua emanauit rescriptum arbitrio Rotæ; ideo proposito dubio, an intraret arbitrium die 23. Ianuarij præteriti, fuit ordinatum, vt reuideretur decisio in causa facta cum præsupposito fine veri præiudicio, quòd testes sint validè examinati; vnde die 13. Martij præteriti proposui causam super eisdem cum dicto præsupposito, & fuit dictum, vt iterum proponeretur; demum hodie Domini permanserunt in decisis ex rationibus tunc deductis, & potissimum, quia cùm agatur de inducenda professione ex susceptione habitus, & delatione, vel per quam nullum votum expressè emittitur, sed præsumptiuè tantùm, dicta præsumptio eliditur per contrarias præsumptiones, & multo magis per expressam animi declarationem in contrarium factam. Innoc. *in cap.* 1. *in fine*, & ibi Card. & Anchar. etiam *in fine de his quæ vi, met. caus. fiunt.* Butr. *in cap.* cum

cum M. Ferrarien. num. 43. verf. melius, de confilt. vbi quòd proteftatio fola detractiua confenfus in ingreffu iuuat proteftantem, quando ingreffus Religionis fit habitus fumptione, quia factum eft dubium. Abb. in cap.confulti num. 1. verf. in 2. vero cafu. de regular. Bald. confil. 206. num. 4. vbi quòd fufficit contradictio Monialis, etiam coram fororibus, & quòd non habuerit animum profitendi. Rota decif. 216.num.31. part.2. diuerf. Honded. confil.78. num.4. & num.23. & feqq. præfertim num. 26. lib. 2. vbi quando conftat de expreffa declaratione, dicit effe veriffimam & receptiffimam conclufionem; & faciunt alij allegati in decifione: de expreffa autem declaratione Rotæ quòd nolebat effe religiofa, nec profeffionem emittere, dubitari non poteft ftante depofitione teftium, qui fuerunt confiderati in alia decifione.

2 Non obftat quòd dicta Renata in fufceptione habitus ab Abbatiffa interrogata, an vellet facere votū, & profeffionem refpondit nolle facere votum, nec profeffionem, debeat intelligi de profeffione expreffa, non autem de tacita, quafi Abbatiffa vellet inducere in illo monafterio confuetudinem emittendi profeffionem expreffam, quæ antea ibi non erat, quia id fortè poffet procedere, fi non adeffent aliæ proteftationes, & declarationes poftmodum factæ, ex quibus apertiffimè deprehenditur, quòd etiam de tacita intellexerit, ex regula quòd ex fequentibus declaratur animus in præcedentibus. l. fed Iulianus. §. proinde. ff. ad Macedon. l. fi feruus plurium. §. vltim. ff. de leg. 1. cum vulg. Nam octauus teftis fuper quinto deponit quòd Renata illi femper declarauit, & in eodemmet inftanti quo ipfa accepit velum quòd ipfa nolebat effe Religiofa, & nullam in ea habebat inclinationem, fed quòd id fecerat propter apprehenfionem quam habebat cōmorandi cum eius magna auia, & quòd femper audiuit illam facere eafdem reclamationes. Idem deponit primus teftis confeffarius Renatæ, dicens audiuiffe à Renata, eam nullo modo Religiofam fieri velle in dicto monafterio, aut alibi. Item fecundus teftis fuper primo quòd audiuit Renatam interrogatam ab Abbatiffa refpondiffe, fe nunquam fuiffe eius voluntatis profeffionem emittendi in dicto monafterio, neque ibi monialem remanere, & quòd nullam profeffionem vellet emittere, à dictóque monafterio ftatim receffuram, nifi feueritatem auiæ fuæ reformidaret. Idem teftis fuper 2. teftatur pluries audiuiffe Renatam reclamantem, & idem teftantur tertius, & feptimus teftes fuper 5. Et tertius addit quòd Renata ei dixit, ideo fe non habere ædes in monafterio, quia nolebat fieri Religiofa.

3 Accedit etiam pro adminiculo metus reuerentialis erga auiam probatus per prædictas proteftationes fciente, & non contradicente Abbatiffa, vt per Rip. in d.cap.cum M. Ferrarien. num.92. verf. pro concordia, verf. quoad vltimum. Butr. ibidem num. 43. in fin. & verf. aut actus. de confilt. quod etiam valde facit ad inualidandum profeffionem, præfertim tacitam, ex allegatis in decifione, & conferunt quæ tradit Abb. in d. cap. cum M. Ferrarien. num. 20. Dubitabat enim vnus ex Dominis, an hic tacita profeffio dici poffit inducta, cùm non conftet, Renatam fufcepiffe habitum coram Abbatiffa, & aliis Monialibus fimul. Abb. in cap. ad Apoftolicam num. 11. verf. fed vltra gloff. de regular. Decian. refp. 18. num 9. 10. & 11. lib. 2. Menoch. præfumpt. 83. num. 12. lib. 6. & tradit nouiffimè Azor. Inftit. moral. lib. 12. cap. 5. quæft. 3. part. 1.

4 Non obftant literæ miffiuæ eiufdem Renatæ, & renunciatio bonorum ad fauorem Annæ fuæ fororis, necnon prætenfa ratificatio ex aduerfo confiderata ad probandam liberam voluntatem Renatæ; quia vltra quòd opponebatur fcripturas non effe in forma probanti; refpondebatur quòd ftantibus probationibus fuper metu, de quibus fuprà, & in dicta decifione difficile, immò quafi impoffibile videtur probare contrarium durante caufa metus, quæ durare præfumitur viuente auia, ex qua metus proceffcrat, & illi actus dicantur emanaffe in vita auiæ. Bart. in l fin. num. 7. ff. de cond. ob turp. cauf. not. Doct. in cap 1. de his quæ vi met. Caffad. decif. 3. n. 1. de dol. & contum. Seraph. decif. 771. num. 8. & decif. 851. num. 1. part. 1. & decif. 1177. num. 1. part. 2. & fuit dictum in vna Neapolitana profeffionis 26. Iunij 1598. coram Giptio, & in Conchen. nullitatis Ordinum 10. Martij 1606. coram bo. me. Penia, & in vna Hifpalen. matrimonij de Alcala 1608. coram Reuerendiffimo Bononien. & hac ipfa die 25. Maij 1615. in vna Toletana profeffionis coram me, vbi alia multa allegantur.

Nec obftat quòd poft mortem auiæ quam prætenditur euenifle de menfe Februarij 1608. videatur purgatus omnis metus; tum ex eo quòd Renata permanfit in eodem monafterio vltra annum abfque vlla reclamatione; tum ex declaratione expreffa quam fecit de menfe Decembri eiufdem anni, & fic decem menfibus poft mortem auiæ, in qua dixit fe ex bona voluntate, & affectione fingulari addixiffe ordini fancti Benedicti; quia quoad primum fuit refponfum in primis non conftare de morte auiæ de illo tempore, & fides curialium de morte atteftantium, non probat, & quatenus conftaret de morte, non probatur quòd Renata habuerit illius fcientiam, & cùm fit facti, non præfumitur, fed potiùs ignorantia. l. verius. ff. de probat. cap. præfumitur, de reg iur. in 6. Refpondebatur etiam 5

Secundò quòd fi probaretur mors, & illius fcientia, tamen pro purgatione metus non fufficit fola acquiefcentia etiam longi temporis poft mortem eius quæ metum intulit, fed requiritur quòd metus probetur fublatus per actus pofitiuos contrarios, aliàs durare præfumitur, vt per Ofafc. decif. 179. num. 11. Quam fecuta eft Rota in dicta Neapolitana profeffionis coram Giptio, & in dicta Toletana profeffionis coram me. Vltra quòd nec etiam apparet quòd ipfa Renata fciuerit nullitatem profeffionis, & quòd effet in tempore ad eam impugnandam prout requiritur, ad effectum, vt ex permanentia in monafterio, cenfeatur inducta ratificatio profeffionis, vt poft Caiet. in 2. 2. quæft. 189. art. 5. firmat Nauarr. confil. 28 num. 7. & confil. 89. n. 3. de regular. & in manual. c. 12. n. 71. & feq. 6

Quo verò ad fecundum vltra quòd ifta etiam declaratio non eft in forma probanti, dicebatur etiam facta in caftro, & loco aduerfariorum, quibus Renata fortè non poterat contradicere, quo cafu tanquam facta in loco non tuto, non dicitur fufficiens ad purgandum metum, cùm requiratur, vt illum patiens fit in plena fui libertate conftitutus. Seraph. decif. 859. num. 1. & decif. 863. n. 2. part. 1. Menoch. de præfumpt. lib. 3. præfumpt. 126. n. 26. & fuit dictum in dicta Neapolitana profeffionis coram Giptio, & in dicta Hifpalen. matrimonij coram Reuerendiffimo Bononien. & cùm præcefferint tot proteftationes, & geminatæ declarationes in contrarium probatæ per teftes deponentes, etiam per verbum *femper*, quòd illam audiuerunt femper reclamantem, quæ dictio *femper* includit omne tempus, & fic etiam poft mortem auiæ, gloff. in l. 1. ff folut. matr. & in l. eorum. ff. ad l. Pomp. de parricid. Parif. confil. 90. numer. 18. & feq. lib. 2. & confil. 74. num. 86. lib. 3. & fuit in terminis noftris confideratum in dicta Neapolitana profeffionis coram Giptio, talis prætenfa ex aduerfo declaratio non tranfibat fine aliqua fufpicione. 7

Ex quibus Domini permanferunt in decifis.

R.P.D.

R. P. D. VEROSPIO.

Romana furti. Lunæ 25. Maij 1615.

ARGVMENTVM.

Soluta pecunia per communitatem publico exactori si fuerit furto subtracta, communitas non ampliùs tenetur.

SVMMARIVM.

Furata si fuerit pecunia soluta per communitatem publico exactori gabellæ, communitas est liberata, nec ampliùs tenetur, num. 1.

Pecunia soluta in vnam causam adhuc remanet in dominio soluentis, donec in destinatam causam fuerit versa, numer. 2.

DECISIO CLXXX.

1 Murius Orsinus pecuniarum exactor, quas prouincia Vmbriæ soluebat in extinctionem vectigalis, vulgò nuncupati *del quattrino della foglietta*, cùm scuta mille tanquam residuum taxæ anni 1591. hic de more depositario non consignaret, ab agentibus dictæ prouinciæ conuentus excepit illa furto subtracta fuisse dum ad Vrbem transmitterentur, & sic ipsum vlteriùs non teneri. Verùm causa mihi commissa, dubitaui, an contra Mutium agentibus ad scuta mille obstaret exceptio prætensi furti, & licèt super hoc dubio plures essent inspectiones, videlicet, an probetur furtum, an pecuniæ subtractæ fuissent de exactis à dicta prouincia, an de illarum quantitate constet, & cuius damno furtum cedere debeat; istis tamen hodie prætermissis, Rotæ placuit firmare communitates per solutionem exactori factam, fuisse liberatas, adeò, vt prouincia pro huiusmodi debito ampliùs conueniri non valeat, illas enim pecunias ad Vrbem transmittere non tenebantur, sed eas tantùm exactori deputato per Principem soluere. *l. 2. & seq. C. de apoch. publ. lib. 10. l. 1. C. de canoni larg. tit. eodem lib.* Peregr. *de iure fisci lib. 6. tit. 7. de debitis fiscalibus sub num. 20. vers. Item non intellig.* Quòd autem Orphinus esset à Principe deputatus, apparet ex Bulla extinctionis dicti vectigalis.

2 Nec releuat pecunias exactori solutas in dominio soluentis remanere, donec in destinatam causam illæ fuerunt versæ. Decius *consil. 473. num. 9.* & propterea facta solutione communitates illico non fuisse liberatas. Nam respondetur casum Decij esse diuersum, quia Murius non fuerat à prouincia deputatus, vt illius pecunias custodire teneretur, sed fuit, vt dixi, deputatus exactor à Principe, quo casu per solutionem ipsi factam dominium pecuniarum fuit à communitatibus abdicatum, & per consequens prouincia liberationem fuit consecuta. Peregrin. *de iure fisci, loco suprà citato*, &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Romana domorum. Lunæ prima Iunij 1615.

ARGVMENTVM.

Dominium non probatur per librum Canonicorum, nec etiam per tacitam confessionem.

SVMMARIVM.

Dominium concludenter probari debet in iudicio rei vendicationis, num. 1.

Liber Canonicorum, & Capituli non probat ad eius fauorem dominium domorum, num. 3.

Tacita confessio non probat dominium quando de eo principaliter dubitari contingit, num. 5.

DECISIO CLXXXI.

Capitulum, & Canonici Basilicæ sancti Petri de Vrbe, cùm per obitum Prosperi de Rochis, nonnullas domos existentes apud Campum sanctum hodie possessas ab Angela de Rochis prætenderent fuisse deuolutas, egerunt coram iudice deputato, qui ad fauorem dictæ Angelæ sententiam tulit, & insuper declarauit ex domibus in monitorio Canonicorum expressis, quatuor tantummodo illorum directo dominio subiacere, cæteras verò liberas pronunciauit: sed causa per viam recursus alteri iudici commissa, reuocata fuit sententia quoad libertatem domorum, & declaratum, omnes sub proprietate Canonicorum existere, & cùm per appellationẽ causa fuisset ad Rotam deuoluta, dubio per me proposito DD. sententiam vltimo loco latam, quoad domos in duobus primis capitibus expressas infirmandam esse dixerunt, cùm earum dominium concludenter non probetur, vt ad rei vendicationem requiritur. Afflict. post Isern. *in cap. 1. § illud, num. 22. de prob. feud. alien.* Socin. *consil. 167. num. 21. in fine. lib. 2.* Roland. *consil. 82. num. 17. lib. 1.* Menoch. *de arb. cap. 554. num 7. vers. cæterum.* Caputaq. *decis. 180. part. 1.* & fuit dictum in Nucerina emphyt. 8. Februarij, & 5. Decembris 1608. coram Reuerendissimo Atrebaten.

Ad probandum enim huiusmodi dominium respectu domorum primo loco in sententia positarum, in planta verò inter numerum 18. & 19. datur instrumentum, in quo de anno 1498. per Capitulum certa domus Ioanni de Minchinis conceditur; hoc tamen instrumentum non releuat, cùm in eo concessio fiat vnius tantùm domus existentis propè, & retro Campum sanctum pro annua responsione librarum octo piperis, & pro finibus enuncietur via, qua itur ad Cãpum sanctum, ab aliis verò lateribus via publica, vbi est caupona, vel plaustrum Ioannis de Chiauena: isti autem fines non verificantur in duabus domibus, de quibus agitur, cùm à tribus illarum partibus non adsit via, nec iuxta plaustrum Ioannis de Chiauena illæ sint positæ, vt ex planta manifestiùs apparet. Nec valet dicere sub dicta concessione fuisse comprehensas quinque domos, nimirum tres in argulo sub *num. 21. & 22.* vbi insignia Basilicæ reperiuntur, & alias duas, de quibus agitur. nam instrumentum, vt dixi, de vna tantùm domo loquitur, & inter has quinque, quæ ex aduerso prætenduntur, in instrumento comprehensæ aliæ domunculæ diuersarum personarum intercedunt, & sic tanto magis Capituli prætensio redditur inuerisimilis.

3 Non obstat partita extracta ex libello inserto in libro censuum Capituli, in quo enunciantur tres domus terrenæ solcratæ in opposito Ecclesiæ Campi sancti locatæ Iacobo de Voltolina, & Thomasio illius nepoti, & dicitur hanc esse vnam locationem simul factam cum duabus aliis domunculis terrenis, pro quibus annuus canon octo librarum piperis eidem Basilicæ soluitur, vt latiùs constare dicitur ex publico instrumento per Sanctem de Parsillis rogato. Respondetur enim fines quo ad domunculas non apparere designatos, nec expressum annum, quo dictus liber fuit confectus. Vlteriùs hæc descriptio est relatiua ad instrumentum Sanctis de Parsillis, in quo de vna solùm domo fit mentio. Et in omnem euentum iste liber non sufficeret ad probandum principaliter dominium

minium, non concurrente canonis solutione. *l. censualis*, vbi gloss. *C. de donat.* Castr. *consil.* 105. *n.* 1. *in fine lib.* 1. Barbat. *consil.* 8. *n.* 17. *& seq. lib.* 2. Afflict. *decis.* 83. *num.* 12. *& decis.* 264. *num.* 7. *&* 8.

4 Nec releuat pariter adnotatio quædam extracta, vt prætenditur ex libercul0 Angelæ, & per eam producto. nam vltra quòd de tali productione ipsius nomine facta non docetur, illa etiam in pluribus dicitur erronea, refertur enim ad concessionem factam Iacobo de Minghinis, & ad translationem eiusdem locationis in Federicum eius nepotem, cum assertione quòd talis concessio non reperiatur; & nihilominus in summario Basilicæ datur instrumentum, in quo leguntur concessio & translatio in libercul0 enunciatæ cum vnius, & non plurium domorum expressione.

Non obstat, ex planta confecta, vt dicitur per Bartholomæum de Rochis ipsius Angelæ authorem probari sub dominio Canonicorum existere domos in duobus primissententiæ capitibus expressas. quia non constat huiusmodi plantam à Bartholomæo fuisse cōfectam, & in omnem euentum illa solùm tacita esset confessio, quæ ad probandum dominium non sufficeret, cùm de illo principaliter hic dubitari contingat. Verall. *decis.* 280. *num.* 5. *part.* 1. Seraphin. *decis.* 1453. Quo verò ad alias duas domos inter *num.* 11. *&* 12. datur solùm partita libri censualis, quæ de domo loquitur cum domunculis in atrio vsque ad burgi mœnia: huiusmodi autem demonstrationes istis domibus non aptantur, cùm sint plures, & burgi mœnibus non cohæreant, nec habeant atrium, & domunculas, vt patet ex planta.

R. P. D. VEROSPIO.

Romana fideicommissi de Magdalenis. Mercurij 10. Iunij 1615.

ARGVMENTVM.

De diuisione facta inter filios ab eorum patre, vel matre in testamento, quando seruari debeat in eisdem filiis.

SVMMARIVM.

Actus quilibet præsumitur factus in vim præcedentis tituli, num. 1. *in fine.*

Alienans rem communem ante diuisionem delictum committit, ibid.

Clausula constituti *probat possessionem contra constituentes, & habentes causam ab eo, n.* 2. *&* 5.

Hæres censetur approbare factum à defuncto in suo testamento, num. 3.

Diuisio inæqualiter facta rescindi debet, n. 6. *vbi etiam isto casu quanta debet esse inæqualitas.*

Filij seruare debent diuisionem factam à matre in eius testamento, ibid.

DECISIO CLXXXII.

1 ROtæ visum fuit à decisis coram Cardinali Blanchetto sub die 17. Maij 1596. non recedere. Et propterea constare de diuisione bonorum fideicommissi Vannotiæ subiectorum inter Ioannem Baptistam Crescentium ex vna, & Iulianum, ac Petrum de Magdalenis ex alia, necnon diuisionem huiusmodi fuisse sortitam effectum; primò enim diuisio probatur ex testamento Baptistæ ipsius Vannotiæ filiæ, quæ de bonis maternis reliquit Casalettum Petro, & Iuliano de Magdalenis suis ex primo matrimonio filiis, Ioanni verò Baptistæ Crescentio filio ex altero viro domum magnam reliquit ad sanctum Eustachium. Diuisionis effectuatio probatur, ex quo dicti Petrus, & Iulianus post matris obitum Casalettum vendiderunt. Vnde satis colligitur illud iuxta diuisionem ad ipsos integrum peruenisse. Tum quia actus in vim præcedentis tituli factus præsumitur. *l. quadam mulier. ff. de rei vendicatione. l.* 2. vbi Bart. *num.* 2. & alij. *C. de acquir. possess.* Tum quia non præuia diuisione rei communis alienatio delictum includeret. Bald. *consil.* 220. *lib.* 2. quod non est præsumendum. *l. merito. ff. pro socio.*

Quo verò ad domum pariter diuisionis effectuatio 2
probatur ex quo Ioannes Baptista de anno 1520. illam vti propriam cum clausula *constituti* hypothecauit. Vnde apertè constat, ipsum diuisionem à matre factam approbasse. Nam alias domus ipsius non fuisset nec ab ipso possessa, vt apparet ex clausula *constituti*, quæ contra constituentem, & habentes ab eo causam probat possessionem. Tiraquell. *de iure constit. possess. part.* 3. *num.* 20. Natta *consil.* 439. *num.* 3. Plotus *in repetitione l. si quando num.* 137. *C. vnde vi.* & fuit dictum in Romana de Roncionibus 3. Martij 1597. coram bo. me. Lirta.

Præterea, quod omnem tollit difficultatem, cùm 3
Ioannes Baptista matris hæres extiterit per necessarium consequens diuisionem ab eadem in testamento factam approbauit. *l. cum à matre*, vbi Bart. Bald. & Salic. *in princ. C. de rei vendicat.* Decian. *consil.* 15. *num.* 9. *& seq. lib.* 1. Socin. iun. *consil.* 116. *numer.* 52. *&* 53. *lib.* 1.

Nec potest in dubium reuocari, Ioannem Baptistam 4
fuisse matris hæredem; id enim ex diuisione cum Panthasilea sorore, & quitantia super matris hæreditate bene comprobatur. *auth. de test. am. imperf. §. final.* vbi notant Angel. & alij Doctor.

Nec releuat quòd à Iuliano domus inhabitaretur 5
de tempore quo fuit per Ioannem Baptistam hypothecata, quia hoc vel iure familiaritatis, vel locationis titulo contingere potuit, cùm tota per solum Ioannem Baptistam possideretur, vt apparet ex clausula *constituti*, quæ ipsum tantùm domus possessorem arguit. Tiraquell. *de iure constit. possess. part.* 2. *ampliat.* 2. *per totum, & ampliat.* 13. *num.* 6.

Non obstant quæ de inæqualitate diuisionis obii- 6
ciuntur ad illius effectuationem excludendam. Nam vltra prædicta quælibet inæqualitas ad hunc effectum non sufficit, sed magna diuersitas requiritur. Gabriel *de præsumpt. concl.* 1. *num.* 30. & in omnem euentum, cùm facta fuerit à matre, diuisio debuit inter filios omnino seruari. *l. quoties. l. filij. & l. si cogitatione. C. famil. ercisc.* Honded. *consil.* 59. *per totum lib.* 1. Socin. iun. *consil.* 116. *num* 52 *&* 53. *lib.* 1.

Denique non obstat iura super ista domo non esse 7
in forma probanti, contrarium enim apparet, cùm illa formiter extracta, & producta fuerint. *cap.* 2. *de fid. instrument.*

R. P. D. MANZANEDO.

Pacen. decimarum. Veneris 12. Iunij 1615.

ARGVMENTVM.

Remissoria conceditur super eisdem, quando articuli dantur magis specificè, & ad tollendum obscuritatem.

SVMMARIVM.

Decimarum causa dicitur esse profana, & ideò in ea remisso

remissoria conceditur in quacumque instantia, etiam sine fumo, num. 1.

Remissoria conceditur etiam super eisdem quando datur articulus releuans super materia non ampliùs articulata, & quando super eisdem dantur articuli magis specificè, & distinctè, num. 2. & 3.

Remissoria non denegatur super eisdem, quando probationes facta redduntur obscura ex contrariis probationibus, & remissoria deseruit ad tollendam obscuritatem, n. 4.

DECISIO CLXXXIII.

1 FVit per Dominos resolutum remissoriam esse concedendam mensæ Magistrali sancti Iacobi de Spata, cùm releuantia articulorum inter partes non controuertatur, & versemur in causa decimarum, & sic profana, in qua remissoria passim concedi solet in quacumque instantia, etiam sine fumo. Put. *decis.* 334. *in fin. lib.* 2.

Non obstat quòd super eisdem articulis fuerint aliàs in partibus examinati septuaginta testes, & ideo intret præsumptio calumniæ, & remissoria veniat deneganda.

2 Quia primus articulus continet materiam quæ non fuit ampliùs articulata, nempe quòd Magni Magistri de Spata semper exercuerunt, & exercent curam animarum in omnibus locis suorum magistratuum, & præsertim in ciuitate de Xerez per Rectores ad nutum amouibiles, qui articulus solus cùm sit releuantissimus, & tendat ad fundandam intentionem super decimis, de quibus agitur, ad fauorem exercentium curam, sufficit pro concessione remissoriæ. Cassad. *decis.* 5. *in fine. de sequestr. possess. & fruct.* Seraphin. *decis.* 1364. *num.* 3. & fuit dictum in Neapolitana illegitimitatis 18. Maij 1607. coram bo. mem. Penia, & aliàs sæpe.

3 Vlteriùs licèt ea quæ hodie articulantur, magna ex parte fuerint etiam articulata in partibus, tamen respectu tertij articuli materia hodie articulatur magis specificè, & distinctè, specificando scilicet confines & limites partis Granciæ, quæ prætenditur priuilegiata, qui quidem limites, & confines nunquam fuerunt specificata in aliis articulis de partibus.

Vndè licèt materia sit eadem, tamen quia articuli specificant quod in genere in aliis articulatum fuerat, & quodammodo illam declarant, videtur remissoria concedenda. Bellamer. *decis.* 725. *de probat.* Abb. *in cap. fraternitatis num.* 9 *de testibus.*

Maximè, quia fuerat in partibus articulatum quantitatem partis priuilegiatæ ascendere ad summam septem, vel octo Caualeriatuum, & hodie articulatur diuerso modo, nempe excedere duodecim.

4 Quibus accedit quòd pars quæ petit remissoriam, obtinuit in partibus sententiam fauorabilem, cum probationibus tunc factis, quæ si hodie sunt redditæ obscuræ ex contrariis probationibus ex aduerso factis, non videtur remissoria deneganda ad auferendum dictam obscuritatem, & ad meliùs probandum, cùm probationes non sint coangustandæ. *l. quoniam, in fine. C. de hæretic.* Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 18. *tit.* 34. *in fine.*

Et ita conclusum.

R. P. D. PAMPHILIO.

Fesulana Prioratus. Veneris 13. *Ianuarij* 1614.

ARGVMENTVM.

Gratia *si neutri*, cum conditione, si beneficium vacet, & neutri ex collitigantibus ius competat, non suffragatur conditionibus non iustificatis per impetrantem.

SVMMARIVM.

Gratia conditionalis non suffragatur, nisi iustificatis conditionibus in ea expressis, num. 1. & 2.

Gratia si neutri, cum conditione, si beneficium vacet, & neutri ex collitigantibus ius competat, passim conceditur prouiso Apostolico, n. 2.

DECISIO CLXXXIV.

FVit resolutum gratiam *si neutri*, per D. Ascanium petitam, non esse concedendam, quia illa duplicem habet conditionem, si beneficium vacet, & neutri ex collitigantibus ius competat. Put. *decis.* 48. *num.* 4. *lib.* 1. & fuit dictum in causa Mediolanen. præpositure 28. Iunij 1589. coram Cardinali Platto, & in pluribus aliis, quæ conditiones non solùm non iustificantur per Ascanium, qui tenetur easdem iustificare, iuxta decisionem Caputaq. 39 *lib.* 2. Sed potiùs visum fuit constare de contrario ex decisione in hac causa facta sub die 14. Ianuarij 1613. in qua firmatum fuit bonum ius congregationis Camaldulensis super ista parochiali, per quod etiã excludebatur illius vacatio, ex latè ibi deductis, & per consequens cùm huiusmodi gratia non possit aliquo modo Ascanio suffragari, vti frustratoria, & inutilis est ei deneganda saltem officio iudicis, ad text. *in l. aliquando.* § *sub conditione*, & ibi Bartol. *in summario. ff. ad Velleian.* Dec. *in c. causam quæ in secundo not. de iudic.* Roman. *consil.* 67. *in fin.* 1

Nec obstare quòd huiusmodi gratia passim concedatur prouiso Apostolico, qualis est Ascanius, ad quem spectat postea verificare dictas conditiones, & alia in gratia narrata; quia placuit responsio, quòd monachi, de quorum bono iure ex iam resolutis appatet, non debent indebitè nouis litibus defatigari, iuxta text. cum ibi not. *in cap. finem litibus. de dolo, & contumac. cap. suam. de ordin. cognit.* & faciunt tradit per Rebuff. *in prax. de rescript. si neutri, num.* 22. & per Caputaq. *dec.* 360. *incip. cum gratia si neutri, lib.* 1. *in manuscr. ips.* 2

Et ita decisum.

R. P. D. VEROSPIO.

Romana legitima. Luna 22. *Iunij* 1615.

ARGVMENTVM.

Legitima an, & quando detrahatur ex bonis feudalibus, & quando feudum dicatur hæreditarium, seu potiùs ex pacto, & prouidentia acquisitum.

SVMMARIVM.

Legitima filij detrahenda est de omnibus bonis, in quibus ab intestato ipse filius successurus erat, num. 1.

Legitima detrahenda est etiam de bonis feudalibus hæreditariis ad quoscumque hæredes etiam extraneos transitoriis, num. 2.

Feudalia bona hæreditaria veniunt in petitione hæreditatis, ibid.

Feuda dicuntur hæreditaria, & transitoria ad hæredes extraneos, quando capta sunt pro se, & quibuscunque hæredibus, & successoribus, & quibus dederit, numero 3.

Feuda in dubio præsumuntur potius ex pacto, & prouidentia, quàm hæreditaria, num. 4. *vbi etiam ponuntur*

Doct-

Doctores contrarium tenentes. declara primam opinionem. nisi in contrarium adsint præsumptiones, de quibus dicto n. 4. & seqq.

Feudorum qualitas inspicitur, & probatur ex vltimo statu, n. 5. vers. & hic vltimus status. declara vt n. 6.

Feuda & dignitates dicuntur indiuidua. declara vt n. 7.

Legitima filij detrahi debet etiam ex feudis à patre emptis pro ipso filio, n. 8. & seqq.

Feuda non cessant hæreditaria esse, ex eo quòd in Camera Apostolica census soluatur, n. 10.

DECISIO CLXXXV.

1 FVit per binas decisiones coram me firmatum Excellentissimo Duci Ioanni Angelo ab Altaemps in bonis Cardinalis aui paterni legitimam deberi, vnde cùm postea super eius detractione dubium proposuissem, fuit resolutum, de omnibus bonis illam esse detrahendam, adeò vt corporibus omnibus extimatis certa illorum quota Domino Duci pro ipsius legitima debeatur. Hæc enim de bonis detrahitur, in quibus filius, vel eo defuncto, nepos ab intestato successisset. l. Papinianus. §. quarta, ff. de inoffic. test. l. cùm quæritur, l. parentibus, & auth. nouiss. C. eod. tit. Crass. in §. legitima q. 15. de success. Et quota dicitur bonorum, quæ defunctus tempore obitus reliquit. d. l. cum quæritur, & auth. nouiss. C. de inoff. test. & vtrobique Ias. Cagnol. in d. l. Papinianus § quarta, n. 3. ff. eod. Ang. consil. 131. num. 1. Afflict. decis. 382. num. 1. & 2.

2 Et licet in Cardinalis hæreditate nonnulla castra, & bona feudalia reperiantur, quia tamen hæc habentur hæreditaria, necnon ad quoscunque etiam extraneos hæredes transitoria, de illis quoque legitima debetur. Rip. in l. in quartam num. 177. & 182. ff. ad l. falcid. Bald. in l. omnimoda, §. imputari sub num. 3. in fin. vers. quarta vtilitia est, ibi, si enim feudum. C. de inoffic. testam. Cagnol. in d. l. Papinianus §. quarta num. 9. vers. sed vbi datur successio hæreditaria. ff. de inoffic. testam. Alex. cons. 27. num. 3. & seq. & consil. 29. numer. 4. lib. 5. Bald. consil. 56. lib. 3. Paris. consil. 3. num. 34. & 35. lib. 1. Bursat. consil. 132. num. 47. lib. 2. & consil. 2. num. 37. & cons. 89. n. 37. & 132. num 14. Pancirol. consil. 1. num. 17. Menoch. consil. 251. n. 61. Grat. consil. 4. n. 57. lib. 1. Bero. consil. 113. n. 34. & 37. lib. 2. Vasq. de success. creat. lib. 3. §. 3. num. 234. Gail. pract. obseruat. lib. 2 obseruat. 154. num. 15. Marin. Frec. de subfeud. lib. 3. num. 14. Clar. in §. feudum q. 46. circa fin. Cras. d. §. legitima q. 21. num. 2. & 3. Schradet. de feud. part. 7. cap. 5. n. 43. vers. ego tamen, Peregrin. de fideicomm. art. 36. num. 108. versic. si autem feuda. Franc. decis. 368. num. 2. vers. aut agitur de successione. Surd. consil. 427. n. 19. lib. 3. Capic. decis. 2. num. 3. & 4. Tiraquell. de iure primog. q. 4. num 56. & illa tanquam hæreditaria veniunt in hæreditatis petitione, Batt. in l. vt ius iurandi, §. si liberti num. 4. ff. de oper. lib. Alexand. consil. 19. n. 18. lib. 5. Ias. in l. si non sortem, §. libertus. num. 35. ff. de condict. indeb. Dec. consil. 390. num. 14. Marin. Frec. in tract. de feud. lib. 3. in 8. differ. Thomas Marin. in tract. de subfeud. num. 5. de feud. hæred. num. 37. Schradet. in tract. de feud. part. 7. c. 4. n. 44. Necnon de illis, vt de reliquis bonis hæreditariis iudicatur. Dec. consil. 78. num. 6. & cons. 395. n. 5. Bursat. consil. 131. n. 22. Roland. de lucr. dot. quæst. 54. num. 27. Clar. in d. §. feudum quæst. 46. in fin. Crass. de success. d. §. legitima quæst. 21. num. 4. Paris. consilio [illegible] num. 42. lib. 1. Natt. consil. 464. num. 22. Ferret. con[illegible] 119. num. 9.

3 Q[illegible] autem castra, & bona feudalia per Cardinalem rel[illegible] sint hæreditaria, non videtur posse controuerti, cum pro ipso Cardinali, quibuscunque hæredibus, successoribus quibuscunque, & quibus dederit, illa fuerint acqui[illegible]ta, quæ verba feudum hæreditarium indicant [illegible] 1. de feud. non habent propriam naturam feudi, & c. 1. §. fin. si de feud. defunct. sit controu. & vtrobique Scribentes, Bald. in c. Imperialem, n. 19. de probib. feud. alien. per Feder. & in l. 1. sub n. 27. vers. 34. quæro. ff. de rer. diuis. & in cap. in præsentia n. 21. vbi Felin. sub n. 26. vers. fallit ista conclusio, de probat. Ias. in l. quadam §. nihil interest, num. 3. de eden. Afflict. in cap. 1. §. donare num. 14. qual. poter. alien. feud. Curt. in tract. feud. part. 3. membr. 3. num. 63. vers. tamen secunda opinio, Rosental de feud. c. 2. quæst. 55. num. 2. Siluan. consil. 30. num. 25. in fine. vers. accedit vltimo, cum seq. Curt. iun. consil. 4. num. 3. & 4. vol. 1. Clar. in d. §. feudum quæst. 46. in fin. vers. qua ratione, Crass. d. quæst. 21. n. 4. Menoch. consil. 104. sub n. 12. vers. quod si feudum, cum seq. lib. 2. Intrigl. de feud. cent. 1. q. 50. n. 114. & 119. Schradet. eod. tit. part. 7. cap. 5. num. 47. cum seq. Crauet. consil. 256. num. 8. vers. hic tamen videndum est, & consil. 197. num. 5. Paris. consil. 2. num. 17. & consil. 3. n. 8. lib. 1. Surd. consil. 440. num. 11. Isern. in cap. 1. in §. hoc quoque, de success. feud. Alex. consil. 10. numer. 8. & seq. lib. 3. Ferret. consil. 81. num. 9. Roland. consil. 3. num. 18. lib. 4. Dec. consil. 390. num. 5. consil. 78. num. 6. & consil. 445. n. 8. vers. & secundum communem doctrinam.

Non obstat hîc feudorum inuestituras non apparere, & per consequens illa tanquam in dubio ex pacto potius, & prouidentia censeri. Ias. in l. 2. num. 188. C. de iur. emphyt. Curt. iun. consil. 1. num. 11. Nam vltra quòd hæc opinio satis redditur controuersa, cùm plures viri doctissimi contrarium senserint, nimirum Bald. in cap. 1. col. 4. tit. an agnat. vel filij, Cuman. consil. 166. n. 3. Brun. consil. 80. num. 14. Ruin. consil. 17. n. 3. lib. 1. Isern. in cap. 1. num. 1. vers. & quando conceditur, tit. an agnat. vel filij, & in cap. 1. n. 9. & 10. de alienan. feud. patern. Intrigl. de feud. q. 50. num. 1. cum seq. & num. 206 Menoch. cons. 104. num. 6. qui plurimos cumulat. Dato tamen, quòd in dubio feuda ex pacto, & prouidentia censerentur, ista præsumptio contrariis præsumptionibus, & coniecturis posset elidi, Batt. in l. diuus, in principio. ff. de in integr. restit. Bald. consil. 402. num. 4. lib. 5. Alex. consil. 54. n. 10. vers. 6. quia lib. 7. Crot. consil. 40. num. 20. lib. 1. Bero. consil. 19. num. 12. lib. 2. 4

In casu autem nostro contrariæ dantur præsumptiones, cùm hæc feuda, tanquam hæreditaria, non solùm Cardinalis, sed antea plures ipsius authores acquisierint, vt ex iuribus pro parte D. Ducis in summario deductis. Nec in huiusmodi feudorum alienationibus vlla per ministros Camerales fuit vnquam difficultas excitata; ergo illa reputantur hæreditaria, ex allegatis. Et hic vltimus status debet attendi. Surd. consil. 311. n. 11. & 12. Feder. de Sen. consil. 240. n. 1. Menoch. consil. 321. n. 18. Seraph. decis. 1459. n. 11. Qui status etiam Dominum Ducem releuat ab onere probandi qualitatem istam hæreditariam, Beluis. in c. 1. de success. fran. Castr. consil. 44. n. 1. vers. si verò non constaret, & consil. 197. n. 1. vers. sed in contrarium, lib. 2. Alexand. consil. 10. n. 9. lib. 3. Ias. in prælud. feud. n. 97. in fin. Curt. sen. consil. 50. num. 8. Afflict. in cap. 1. n. 6. de grad. success. in feud. Curt. iun. in tract. de feud. part. 1. quæst. 8. num. 16. Crauet. in tract. de antiq. temp. in vltima parte num. 6. Alciat. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 28 num. 2. 5

Nec valet exceptio, quòd hæc procederent, si de consensu Papæ in acquisitionibus constaret, prout de illo saltem respectu omnium acquisitionum non apparet. Nam locum haberet obiectum, si contrarius status anterior probaretur, tunc enim pactionibus priuatorum, absque Principis assensu, ille mutari non valuisset, sec[illegible]s quando de contrario statu non docetur, vt in casu nostro, quia tunc præsens est attenden. ex allegatis. 6

Non obstat dignitates, & feuda esse indiuiduata. cap. Imperialem. §. præterea Ducatus, cum ibi not. de probib. feud. alien. per Federic. & sic legitimam ex illis detrahi 7

non posse. Primò enim respondetur, hoc in Italia non esse communiter receptum, vt testantur Ioan. Andr. *in addit. ad Speculat. in rubr. de feud. col. penult. vers. non omittam.* Isern. *in cap. omnes filij si de feud. fuerit controu. inter dominum, & agnat. num. 5. vers. si verò,* Oldrad. *consil.* 237. *num.* 3. Alexand. *consil.* 25. *num.* 7. *vers. vbi dicis, & num.* 10. *lib.* 5. *& consil.* 30. *num.* 1. *lib.* 6. Ias. *in l. stipulationes non diuiduntur num.* 31. *vers. Tertiò singulariter limita, de verb. oblig.* Curt. sen. *consil.* 68. *num.* 12. *vers. Quartò principaliter,* Socin. *consil.* 68. *num.* 25. *lib.* 1. Paris. *consil.* 10. *n.* 15. *lib.* 1. Ruin. *consil.* 29. *n.* 19. *lib.* 5. Roland. *consil.* 80. *num.* 9. *lib.* 1. Riminald. sen. *consil.* 95. *n.* 46. *lib.* 1. Dec. *in cap. prudentia n.* 64. *&* 65. *de offic. deleg.* Menoch. *consil.* 2. *num.* 28. *& seq. lib.* 1.

8 Postea dato etiam, quòd ex proprietate feudi veluti indiuidua, legitima detrahi non valeret; cùm tamen feuda in casu nostro fuerint empta per Cardinalem, illius filio, vel eo defuncto nepoti legitima in extimatione, & pretio deberetur. Isern. *in d. cap. Imperialem. §. præterea Ducatus num.* 39. *&* 40. vbi addent. *in verb. consuetudine in principio, & in verbo idem pater acquirebat in fine.* Afflict. *sub num.* 79. *vers. in contrarium facit, & vers. sed quod debeatur,* & ibi Balzar. Capic. *decis.* 2. *num.* 7. Lucas de Pen. *in l.* 1. *num.* 31. *vers. nam si pater, C. de impon. lucrat. descript. lib.* 10. Tiraquell. *de primog. quæst.* 51. *num.* 3. Rosental. *de feud. cap.* 7. *quæst.* 13. *in gloss. sub littera E, & num.* 14. *&* 15.

9 Nec valet dicere extimationem pariter non deberi, cùm à lege successio deferatur, vt per Isern. *in const. regni incipit constitutionem.* Hoc enim fortasse procederet in feudo ex pacto, & prouidentia, non in hæreditario, in quo testatoris iudicio, sicut in reliquis bonis allodialibus succeditur ex allegatis.

10 Minus releuat pro nonnullis castris per dictum Cardinalem acquisitis in Camera Apostolica censum, vel canonem solui, quia non inde potest inferri, illa non esse hæreditaria, cùm hæc præter successionem in omnibus aliis naturam feudi retineant. *d. cap.* 1. *de feud. non habent. prop. naturam feudi,* & ibi communiter scribentes, *& in d. cap.* 1. *§. fin. si de feud. defunct. sit controu.* intrigl. *d. quæst.* 50. *num.* 116. *&* 117. Bald. *in l.* 1. *quæst.* 16. *num.* 13. *de rer. diuis.* Socin. *in l. Gallus, §. etiam parente. de lib. & posth. num.* Natt. *consil.* 464. *num.* 20. Ferret. *consil.* 178. *num.* 18.

Ex quibus firmarum fuit, de omnibus bonis Cardinalis legitimam esse detrahendam, & sic præuia æstimatione D. Duci certam illorum quotam deberi. An autem sub hac dispositione feudum quoque Neapolitanum veniat, Dominis placuit esse particulariter discutiendum, &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Viterbien. alimentorum, siue transactionis. Lunæ 22. *Iunij* 1615.

ARGVMENTVM.

Alimenta debita iure actionis non cessant, etiam quòd alendus aliunde, & præsertim propria industria, & labore se alere possit.

SVMMARIVM.

Alimenta debita iure actionis non cessant ex eo quòd quis propria industria se alere possit, num. 1.

Alimentandi onus cessat per obitum alendi n. 2.

Conuentio facta in vno casu non extenditur ad alium, num. 3.

Alimenta quærenda ex propria industria, & labore sunt incerta, & non attendenda, ibid.

DECISIO CLXXXVI.

Cosmus, & Faustina coniuges mediante transactione promiserunt Aurelio Marocho scuta decem quolibet mense pro eiusdem alimentis, quæ tamen secundùm iuris dispositionem cessare debuissent. Vnde cùm Aurelius dando Medicinæ operam, Doctoratus gradum fuisset assequutus, dicti coniuges de iure prætendebant ipsos ad hæc alimenta vlteriùs non teneri, tanquam ea posset arte medendi sibi Aurelius acquirere. Ad cuius fauorem nihilominus fuit in Tribunali Auditoris Cameræ pronunciatum, & causa per viam appellationis ad Rotam deuoluta; dubitaui, an dicta alimenta deberentur, postquam Aurelius obtinuisset conductas, vel arte medendi sibi victum acquirere potuisset. Et fuit affirmatiuè resolutum. Nam cùm illa per transactionem, & sic iure actionis Aurelio debeantur, non ideo cessant, quòd eadem ipsa propria industria consequi valeat. Bald. *consil.* 481. *numer.* 5. *lib.* 4. Dec. *in l. de alimentis numer.* 5. *C. de transactionib.* Rolan. *consil.* 55. *num.* 5. *lib.* 2. Menoch. *consil.* 8. *num.* 22. Card. Seraphin. *decis.* 487. *num.* 8. 1

Non obstat fuisse conuentum in transactione, quòd huiusmodi alimentorum præstatio secundùm iuris dispositionem cessaret. Cùm enim versemur in alimentis debitis iure actionis, quæ non cessant, ex quo aliunde quis ea superlucraretur, dicta verba secundùm legis dispositionem vsque ad Aurelij mortem veniunt intelligenda, cùm præsertim alimenta regulariter de iure non nisi alendi obitu terminentur. *l. cùm hi. §. modus ff. de transact.* Bero. *consil.* 165. *num.* 38. *lib.* 2. Cephal. *consil.* 399. *num.* 12. cum aliis per Surd. *de aliment. tit.* 5. *quæst.* 1. *num.* 2. *& seq.* 2

Non obstat pariter dictos coniuges in vim eiusdem transactionis Aurelio scuta quatuor solummodo quolibet mense præstitisse, dum aliàs sex eidem per communitatem Viterbij soluebantur. Vnde per hoc videantur isti coniuges ad nihilum teneri, dum Aurelius aliunde victum quærere possit. Nam respondetur conuentionem in vno casu factam, ad alium extendendam non esse, cùm præsertim eadem ratio non militet. *l. Papinianus. ff. de minoribus.* Crauetta *consil.* 942. *numer.* 11. *lib.* 1. Aurelius enim scuta sex à communitate ex causa merè lucratiua consequebatur; hodie verò de alimentis agitur proprio ipsius labore, & industria quærendis, quæ ob humanam imbecillitatem, cùm certa esse non possint, non videntur attendenda, vt fuit consideratum in Bononien. alimentorum 24. Nouembris 1604. coram Iusto, & in alia Romana alimentorum 13. Iunij 1608. coram R. P. D. meo Pamphilio. 3

R. P. D. MANZANEDO.

Neapolitana iuris conferendi. Veneris 26. *Iunij* 1615.

ARGVMENTVM.

Ius conferendi beneficium probatur ex quasi possessione ex visitationibus Ordinarij, ex præsumptione in eo quòd cætera illius Ecclesiæ sunt de collatione eiusdem.

SVMMARIVM.

Possessio, seu quasi possessio conferendi cum enunciatiuis anti

antiquus instrumentorum habet vim famæ, & probat pertinentiam collationis beneficij, num. 1.
Visitationes ordinarij in quibus dicitur beneficium spectare ad collationem alterius, probant pertinentiam collationis, num. 2.
Collatio beneficij spectare ad aliquem, præsumitur si cætera item beneficia illius Ecclesiæ spectare ad eundem quoad collationem probatur, num. 3.
Collatio beneficij licèt non probetur effectuata, facit adminiculum ad probandum quod collatio spectat, num. 4.

DECISIO CLXXXVII.

1 COllationem primiceriatus, & fratentiarum & hebdomadariæ Ecclesiæ sanctæ Mariæ in Cosmadin spectare ad Abbatem sancti Petri ad Aram Domini, illo solùm informante responderunt, cùm ex decisione in ista causa facta 19. Decembris præteriti constet de eius quasi possessione conferendi beneficia istius Ecclesiæ per spacium 150. annorum, ex qua longa possessione iuncta antiquissimis enunciatiuis plurium instrumentorum, quæ habent vim famæ, Aym. *de antiquit. part. 1. § ampliatur num. 8. & 19. & consil. 322. numer. 2.* Rot. *decis. 130. numero 1. part. 2.* Seraphin. *decis. 1141. numer. 5.* probatur pertinentia collationis. Bald. *consil. 310. vol. 5.* Achil. *decis. 7. de iurepatronat.* Cassad. *decis. 1. de probationibus.* Put. *decis. 60. in fine, & 140. in fine lib. 1.* Rot. *decis. 792. num. 1. & seq part. 1. diuersorum*, & fuit dictum in vna Tudertina Prioratus 17. Nouembris 1589. coram Orano, & in Aurien. parochialis de Pao 15. Decembris 1611. coram me. præsertim cùm dictæ enunciatiuæ contineant collationem ab immemorabili spectare ad Abbatem. Put. *decis. 209. numer. 3. lib. 2.* & fuit dictum in vna Burgen. Quindenniorum 8. Martij 1599. coram Litta.

2 Prædicta confirmantur ex visitationibus ordinariorum formiter extractis, in quibus per prouisos ab Abbate exhibitis eorum titulis, visitatores dixerunt collationem ad Abbatem spectare, quibus visitationibus in hac materia multum deferri solet. Rot. *decis. 11. numer. 2. de iurepatronat. in nou.* Put. *decis. 743. in fine lib. 2.* Gabr. *consil. 192. num 7. & consil. 198. numer. 4 lib. 2.* Seraphin. *decis. 1272. nmner. 3.* iunctis præsertim duabus sententiis antiquis, in quibus hæc pertinentia fuit canonizata. Nec facit quòd respectu primiceriatus adsit vna tantùm collatio Abbatis de anno 1460. effectuata, quia vltra illam adsunt etiam visitationes ordinariorum, in quibus dicitur collationem omnium beneficiorum istius Ecclesiæ pertinere ad Abbatem, inter quæ beneficia adest etiam iste primiceriatus.

3 Vltra quòd cùm cætera beneficia huius Ecclesiæ sint de collatione Abbatis, iuxta superiùs adducta, præsumendum videtur etiam primiceriatum ad illius collationem spectare, iuxta *decis. 15. & 16. de iurepatronat. in antiq.* Felin. *in cap. cùm venerabilis numer. 37. versic. Tu vide, de except.* & fuit dictum in vna Bononien. Capellæ 29. Februarij 1608. coram Domino meo Decano, & in alia Papien. iurispatronatus 17. Februarij 1612. coram me. maximè stantibus plurimis antiquissimis enunciatiuis, quòd ipsamet Ecclesia est grancia, & membrum Abbatiæ.

4 Et tandem præmissa roborantur ex alia collatione facta per Abbatem de anno 1567. quæ licèt non probetur effectuata, tamen negari non potest quin faciat aliquod adminiculum.

Et ita conclusum.

Decis. recentiss. Rota Rom. Part I I.

R. P. D. BVRATTO.

Romana electionis puellæ. Mercurij 1. Iulij 1615.

ARGVMENTVM.

Legatum dotis factum puellæ eligendæ per aliquem, intelligi debet, dummodo eligatur virgo pauper, & non indigna. cætera vide in summario.

SVMMARIVM.

Testator quod expressè non dixit voluisse non videtur, n. 1.
Testatoris dispositio, quæ non est relatiua ad aliquas qualitates, debet esse libera, & non qualificata, num. 2.
Legatum dotis factum puellæ eligendæ per aliquem, intelligi debet, dummodo eligatur virgo pauper, & non indigna, & dummodo eligens non abutatur in eligendo potestate sibi concessa ibid. & seqq.
Puellæ *verbum intelligitur de virgine, num. 3.*
Verba vbi non sunt apposita per modum qualitatis ad præcedentia, referuntur ad proxima, num. 4.
Obseruantia subsequuta declarat etiam testatoris dispositionem. declara vt num 5.
Obseruantia interpretatiua ad hoc vt suffragetur, debet esse præcisa & indiuidua in casu de quo agitur, ibid.
Obseruantia interpretatiua non operatur vbi verba sunt clara, ibid. vbi quod nec etiam operatur sine scientia, & patientia illius, de cuius interesse agitur.
Testatoris dispositio interpretari debet secundum statuta loci ipsius testatoris. declara vt num. 6.

DECISIO CLXXXVIII.

CÆsar Pandinus in eius testamento condito del 1
1604. relicto sibi hærede Iulio Cæsare ex fratre nepote, inter cætera mandauit ex suis bonis hæreditariis quotannis in perpetuum die festiuitatis Sanctissimi corporis Christi dotari tres puellas deligendas, vnà ab eius hærede, reliquas verò à generali congregatione Ven. Archiconfraternitatis Populi corporis Christi Ecclesiæ sancti Petri in Vaticano cum dote scutorum 40. pro qualibet exbursandorũ per dictum hæredem ad requisitionem officialium dictæ Archiconfraternitatis, & iuxta illius ordinationes & statuta fuit dubitatum an puella per hæredem eligenda habere debeat qualitates requisitas in aliis quæ dotãtur à dicta Archiconfraternitate iuxta illius constitutiones? & negatiuè resolutum. Testator enim id non dixit, prout facile poterat. vulg. *l. vnica. §. sin autem ad deficientis. C. de caduc. tollend.* & sufficit non fuisse verbis expressum. *l. quoties 9. & l. quidam cum filium 46.* vbi Bald. & Ang. *ff. de hæred. instit.* latè Card. Mantica *de coniect. vlt. volunt lib. 2. tit. 2. num. 2.*

Neque ex coniecturis desumitur, & dispositio testatoris respectu qualitatum puellarum non est relatiua ad dictas constitutiones, ideoque electio debet esse libera, & non qualificata, ad tradita per Calderin. *consil. 29. vers. respondeo tit. de testam.* & sufficit quòd non eligatur indigna. glos. *in l. cum quidam, in verb. qui non offenderint. vers. quid si aequi. ff. de legat. 2.* & ib: Bart. *num. 3. vers. nam quando. & num. 6.* Castr. & Imol. *eodem numer.* Florian. de sancto Petro *num. 9. & 19.* Peralt. *de communi num. 18.* Molin. *de primog. Hisp. lib. 2. cap. 5. num. 46.* & in terminis nostris tenuit Rota *in Romana dotium de Matthæis 17.* Decembris 1584. coram bo. me. Bubalo. & quòd hæres non abutatur In eligendo potestate sibi concessa. *l. fideicommissa. §. si, fideicommissum. vers. quandoque. ff. de leg. 3.* cũ allegatis per Mantic. 2

de coniect. lib. 8. tit. 5. n. 8. & tenuit Rota *in d. Romana dotium de Matthæis.*

3 Propterea dixerunt DD. satis esse quòd eligatur virgo, vt importare videtur illud verbum *puella.* arg. *l. cum quadam puella. ff. de iurisd. om. iud. cap. puella,* & ibi gloss. 20. *quæst. 2. & cap honorantur*, vbi similiter gloss. 32. *quæst. 2.* Cassan. *cap. qualis* 30. *quæst.* 5. quæ non sit malis imbuta moribus, ad text. *in l. sed ea. de sponsal. l. nuptiæ. C. de nupt. & in l. 1. §. si emancipatus. ff. de bon. poss. contra tab.* & in puncto Menoch. *præsumpt.* 189. *n.* 85. *lib.* 4. viripotens, iuxt. *cap. puberes, cap. de illis il 2. & c. fin. de despons. impub.* & demum pauper, iuxta verisimilem mentem testatoris, & solitum in huiusmodi legatis quæ relinquuntur pro eleemosyna. Quas etiam qualitates sufficere absque eo quòd concurrerent requisitæ à Congregatione Sanctissimæ Annunciationis, in simili legato tenuit Ruta *in Romana dotium de Matthæis.*

4 Non obstant verba illa iuxta statuta Ven. societatis, & ordinationes officialium illius, quia non sunt adiecta electioni puellæ per hæredem faciendæ, sed solutioni scutorum 40. pro dotibus faciendæ, ad requisitionem, & iuxta ordinationes dictorum officialium, & statuta dictæ Archiconfraternitatis. Quod euidenter constat ex lectura testamenti, in quo cùm verba non sint appolita per modum qualitatis ad præcedentia, referuntur ad proxima. *l. filium, cum ibi not. ff. quan. d. dies leg. ced.* & ibi Castr. *in princ. vers. si autem*, & Socin. *col. 2. vers. 2. notandum est.* Bart. *in l. fin. num.* 1. *vers. si enim illa clausula. ff. de reb. dub.* Menoch. *præsumpt.* 181. *num.* 23. *lib.* 4. Ordinationes & statuta ad quæ testator se retulit, sunt quòd adhibeatur fides parocho matrimonij contracti, & quòd dos non soluatur, nisi data priùs idonea cautione de illam restituendo, casu quo puella sine filiis decederet, vel inhonestè viueret, vel alias prout in dictis ordinationibus.

5 Minus obstat quod puellæ electæ per hæredem ab officialibus Archiconfraternitatis fuerint visitatæ, & præuio scrutinio approbatæ, & sic obseruantia à qua dispositio testatoris dicitur interpretationem recipere. Aym. *consil.* 101. *num.* 3. Nam vltra quod non probatur, & præsertim quòd puellæ per hæredem electæ habuerint omnes qualitates, iuxta ordinationes dictæ Archiconfraternitatis, & non sufficeret, quòd aliquas habuissent, cùm obseruantia debeat esse præcisa, & indiuidua casus, de quo agitur. Surd. *consil.* 324. *n.* 26. prout debet esse consuetudo. Alexand. *consil.* 196 *n.* 14. *lib.* 2. Natt. *consil.* 575. *num.* 15. & *consil.* 600. *numer.* 2. Roland. *consil.* 53. *num.* 39. *vol.* 2. Illa non potest suffragari contra verba testamenti satis clara, tanto minus, quia non constat de scientia, & patientia hæredis, sine qua non potuit induci dicta obseruantia. Bart. *in l.* 1. *§. huius autem interdicti num.* 3. *vers.* 2. *modo. ff. vti possid.* Abb. *in cap. cum Ecclesia Sutrina num.* 25. *de caus. possess. & propr.* Rot. *decis.* 104 *num.* 16. *part.* 2. *diuers.*

6 Demum non obstat testatorem tanquam vnum ex confratribus dictæ Archiconfraternitatis voluisse se conformare cum illius ordinationibus & statutis, ad not. per DD. *in l. Gallus. §. quidam rectè ff. de lib. & posth.* Quia vltra quòd coniectura ista procedit in dubio, & quando voluntas est tacita, & antiqua prout loquuntur Ant. Rub. *in repet. d. §. quidam rectè num.* 62. *vers. quia in dubio*, & ibi Crot. *num.* 110. & alij. Simon de Præt. *de interpret. vlt. volunt. lib.* 1. *solut.* 1. *num* 10. Cardin. Mantic. *de coniect. lib* 6. *num* 28. *in fin.* Secus vbi verba repugnant, vt in casu nostro. Mantic. *ibid. num.* 20. Honded. *consil.* 48. *num* 47. *vol.* 2. vel violarentur. Alex. *in l. hæredes mei. § cùm ita sub num.* 11. *ff. ad Trebell.* illis enim magis inhærendum est, vt dicit Mantic. *vbi supra num.* 28.

Illa intraret si testator disposuisset in casu, in quo disponunt statuta Archiconfraternitatis, videlicet de puellis per eam eligendis. Aym. *consil.* 250. *num.* 4. Rot. *decis.* 775. *num* 5. *part.* 1. *diuers.* Decian. *consil.* 98. *n.* 22. *vol.* 3. vel si idem ipse testator alias puellas in eius vita dotasset, iuxta dicta statuta, quasi tunc illa essent sibi nota, & secundùm ea vixisset, & ideo eis videtur affectus, quæ est ratio propter quam testator præsumitur cum statuto se conformare. Socin. *consil.* 90. *lib.* 1. Rot. *dicta decis.* 775. *num.* 6. Quæ videtur cessare in statuto particulari secundùm quod non viuebat, nec ei in disponendo de re propria erat subiectus, & ideo ex his DD. resoluerunt, vt suprà, &c. 7

R. P. D. VBALDO.

Mediolanen. pensionis. Mercurij 1. Iulij 1615.

ARGVMENTVM.

De transactione facta inter beneficiatos, & Canonicos Mediolani super redditibus Ecclesiasticis quòd non sit valida ex pluribus capitibus, de quibus in decisione.

SVMMARIVM.

Littera Apostolica habent exequutionem paratam, num. 1. *in fine.*

Transactio super rebus Ecclesiasticis requirit easdem solemnitates, quæ requiruntur in alienationibus, n. 2.

Episcopus non potest disponere super redditibus suæ Ecclesiæ, nisi eius dispositio fuerit a Sede Apostolica confirmata, ibid.

Apostolicum beneplacitum vbi fuit reseruatum in aliquo contractu, contractus sine eo celebratus est nullus, ibid.

Transactio facta de rebus Ecclesiasticis non valet sine consensu Episcopi, vel Archiepiscopi, ibid.

Pactum resolutiuum in transactione appositum facit vt ipsa transactio ratificari non possit post resolutam transactionem, num. 3.

Transactio rescindi potest ex capite læsionis enormissimæ, num. 4.

Transactio facta super redditibus Ecclesiasticis à beneficiatis, requirit consensum omnium beneficiatorum, ibid. declara vt num. 5.

Remedium petitionis hæreditatis, vel interdictum quorum bonorum, non impeditur per habentem titulum inualidum, ibid.

Beneficiati transigendo successoribus præiudicare non possunt sine Apostolica confirmatione, num. 6.

DECISIO CLXXXIX.

INformantibus tantùm Dominis beneficiatis, Officialibus nuncupatis Ecclesiæ Cathedralis Mediolanen. Rota ad eorum fauorem respondit. nam ex decisionibus in hac causa factis, constat de ipsorum bono iure; in prima enim fuit firmatum, applicationem pensionis, de qua agitur, fabricæ domorum Canonicalium, & ipsorum beneficiatorum factam per glor. memor. S. Carolum Archiepiscopum Mediolanen. de anno 1583. non fuisse perpetuam, sed restrictam ad quinque annos, vt in decisione 12. Maij anni præteriti coram me, in secunda verò, die 20. Februarij præteriti fuit decisum applicationem bonorum de Besate, quorum loco Domini Canonici prætendebant posse pro fabrica retinere dictam pensionem, expirasse, vnde hodie non videbatur dubitandum, quin beneficiati essent immittendi in quasi possessionem exigendi dictam 1

dictam pensionem: quia ipsi habent intentionem fundatam in litteris Apostolicis reseruationis pensionis,& in forma rationi congruit à fel. record. Gregorio XIII. expeditis, quæ habent executionem paratam. *cap. litteris. de rescript.* Gig. *de pens. quæst.35. n.9. & quæst.85. num.2.* Cassad. *decis.10.n.8.de rescr.* Sarnen. *in compend. vtriusque Signat. num.86. versic. Sed in Papa. cum vulgar.*

2 Neque obstare videbantur transactiones initæ inter Canonicos,& beneficiatos,quia fuit responsum in primis eas corruere ex defectu cõfirmationis Apostolicæ,quę requiritur in transactionibus,sicut in alienationibus rerum Ecclesiasticarum, Redoan. *de reb. Eccles. non alien. cap.1. num. 12. & seq.* Caputaq. *decis.* 106.*part.1.* & nisi obtineatur, est saltem locus pœnitentiæ,Put. *decis.* 2. *de transact.* Caputaquen. *decis.* 12. *num.3. part.3.* Achill. *decis.2. num.3. de pact.* & confirmatur exemplo ipsius S. Caroli, qui nunquam voluit de huiusmodi redditibus disponere absque speciali Sedis Apostolicæ facultate, ad not. *in cap. 1. de his quæ fiunt à prælat.*& quatenus prædicta paterentur aliquam difficultatem, ex quo allegata videntur procedere in terminis beneplaciti Apostolici,vel consensus expressè reseruati, vt etiam loquuntur Cephal. *consil.* 118. *lib.1.* Roland. *consil.* 63. *per tot. lib.* 4. Surd. *consil.* 484. *num.6.& 7. lib.4.* allegati per informantes. Respondebatur magis in specie quoad primam transactionem, quæ fuit facta de anno 1585. nullitatem esse claram ob defectum consensus Ordinarij,iuxta text. *in cap.2.* ibi, de assensu Episcopi, vel Archiepiscopi, & ibi notant omnes Doct. *extra de transact.*

3 Quo verò ad vltimam transactionem de anno 1602. 28. Augusti celebratam, nec etiam posse saluari videbatur à manifesta nullitate, quia fuerat adiecta conuentio de ratificando instrumentum intra quindecim dies cum pacto resolutiuo,quæ tamen ratificatio non fuit facta nisi post protestationem nullitatis, acceptationem resolutionis, ex lapsu temporis, quæ ratificatio nihil operatur, cùm debeat fieri re integra. *l.honorem ff.rem rat.haber.* Paris.*consil.77 n.39 lib.1.*

4 Sed quo ad transactionem initam de anno 1591. cum arbitramento,seu laudo Archiepiscopi, & Vicarij, & cum acceptatione vtriusque partis, & in qua pensio fuit assignata pro scutis 600. fabricæ, tam beneficiatorum, quàm Canonicorum vsque ad eius perfectionem,videbatur adesse aliqua difficultas, ex quo ista transactio,vel compositio non videbatur posse impugnari,nisi ex capite læsionis,&, vt prætendunt beneficiati,enormissimæ, cuius ratione competit remedium *l.2. C. de resc. vend.* gloss. *in cap.1. in vers redire, de in integr. restit.* Bart. *in d.l.2. num.7.* Cagnol. *de communi num.* 80. & læsio resultat, tum ex eo, quòd pensio non erat applicata per S.Carolum,nisi per quinquennium inceptum ab anno 1583. vt iam Rota resoluit 12. Maij 1614. coram me, & tamen in hac transactione fuit applicata vsque ad perfectionem vtriusque fabricæ,quæ potest perdurare per longissimum tempus, tum quia fuit applicata pro fabrica etiam Canonicorum: dicebatur tamen,nullitatem etiam huius transactionis resultare ex defectu consensus beneficiatorum,qui præsupponuntur esse numero trigintaduo. In transactione autem interuenerunt solùm 13. Et tamen omnium consensus videbatur requiri, cùm esset negotium voluntarium, non necessarium, iuxta *cap. fin.* vbi Innoc. *num.3. ad fin.* Butr. *in 5. notab.* Abb. *in 6. not.* Card. *in 7. oppos.* Ancharan. Anan. & Imol. *circa principium,* Host. *num.* 18 *vers vel dic.* Ægid. *sub n.6. vers. item, de maior. & obed.* Felin. *in cap. cum omnes, num. 17. ad fin. vers. Et hanc. de constit.*

5 Quæ nullitas applicatur etiam aliis transactionibus, de quibus suprà. Et stantibus nullitatibus transactionum, ex iis non videtur impediri via executiua immissionis,sicut in simili ad impediendum remedium petitionis hæreditatis,vel interdictum, *Quorum bonorum,* requiritur titulus validus, nec sufficit inualidus, vel putatiuus,*l.nec vllam. §. 1 ff. de pet. her.* Seraph. *decis.* 256. *in princip.* & alia similia congeruntur per informantes, præsertim quando nullitas est ex defectu consensus,prout hic. Put. *decis.*277. *num.7. lib.3.* Seraph. *decis.* 638. *num. 1. 2. & 3. part.1.*

Quæ eo magis videbantur amplectenda,ex quo beneficiati qui transegerunt,non poterunt præiudicare successoribus sine confirmatione Apostolica, ita vt non possint venire via executiua immissionis, sicut possent venire remedio spolij,si fuissent spoliati, cùm agant nomine Ecclesiæ, Caputaquen. *decis.* 170. & 181. *part.3.* Si tamen super hoc aderit aliqua difficultas circa modum causæ expediendæ, iterum consulam Dominos, cùm beneficiati acquiescant accipere expeditionem saltem via ordinaria per sententiam. 6

Ex quibus fuit conclusum pro informante, quo ad fructus tamen futuros, non autem antea decursos, & per Canonicos,seu Fabricerios perceptos, nisi à tempore motæ præsentis litis.

R. P. D. VEROSPIO.

Romana restitutionis dotis. Mercurij 1. Iulij 1615.

ARGVMENTVM.

Exceptio præscriptionis ab habente titulum vniuersalem non impedit immissionem ex Saluiano interdicto,& quando quis dicatur habere vniuersalem titulum.

SVMMARIVM.

Præscriptionis exceptio opposita ab habente vniuersalem titulum non impedit Saluianum interdictum,n.1.

Hæres dicitur successor vniuersalis,num.2.

Titulum vniuersalem habere quando quis dicatur,ibid.

Successor vniuersalis dicitur non solùm hæres institutus, sed etiam substitutus,ibid.

Hæredis alterius nunquid dicatur hæres primi hæredis, ibid. in fine.

Hæreditario titulo possidere rem quis dicitur, quando illam possidet vigore pacti de retrouendendo in hæreditate reperti,num.3.

DECISIO CXC.

FVit 13. Martij præteriti coram me decisum, 1 Ioan. Curto pro recuperatione dotis Alexandræ Gucchiæ, cuius fuerat hæres, competere Saluianum contra Archicoofraternitatem Sanctissimæ Trinitatis, quæ domum retinebat olim possessam à Ioanne Baptista de Ganis huius dotis fideiussore. Verùm, quia dicta Archiconfraternitas ad excludẽdum Saluianum excipiebat de præscriptione, super ea dubio per me proposito,quod fuerat in decisione reseruatum, fuit responsum, illam non obstare, cùm enim Archiconfraternitas domum vniuersali titulo possideat,allegata præscriptio ad effectum impediendi Saluianum illi non suffragatur. *l. Item notissimi. §.1. de præscript. 30. annorum,* & ibi Bald. *num.* 1. Angel. *num.* 2. Salicet. *num.* 2. Gabriel *consil.* 144. *num.*77. *lib.*2. Curt. *consil.*70. *num.*2. *lib.*2. Boër. *decis.* 328. *num.*2. & fuit dictum in

causa Imolen. Saluiani interdicti 27. Iunij 1594. coram Cardinali Mantica.

2 Quòd autem Archiconfraternitas vniuersali titulo successerit præter mandatum de immittendo, quod tanquam hæres obtinuit in bonis hæreditariis Siluiæ dicti Ioannis Baptistæ fideiussoris filiæ, & hæredis, probatur ex eiusdem Siluię testamento, in quo illa disposuit, vt post obitum Leonardi sui filij, absque filiis, nonnulla ipsius bona ad certas personas deuenirent; de residuo verò hæreditatis voluit, vt per tutores, & curatores Leonardi filij construeretur, & donaretur in Ecclesia Sanctissimæ Trinitatis Capella, quæ dispositio de residuo titulum vniuersalem importat. *l. 2.* vbi Alex. Castr. & cæteri. *C. de hæred. instit.* Bart. *in l. Centurio num 42. ff de vulg. & pupill.* Vnde, cùm factus fuerit substitutioni locus ad fauorem Archiconfraternitatis, satis apparet illam in domo, de qua agitur, vniuersali titulo successisse, cùm per substitutionem vniuersaliter, sicut per institutionem succedatur. Paris. *consi. 43. num. 48 lib. 3.* Doctor. *in rubr. de vulg. & pupill.* Peregrin. *de fideicom. art. 5. num. 6.* Nec potest controuerti, quin Archiconfraternitas tanquam hæres Ioannis Baptistæ domum possideat, cùm fuerit hæres Siluiæ illius hæredis. *l. fin. C. de hæred. instit.* Angel. Aretin. *consil. 93. n. 10.* Alex. *consil. 172. n. 12. lib. 6.*

3 Non obstat, quòd per Archiconfraternitatem eadem domus postea fuerit redempta. Nam cùm hoc, illa vigore pacti de retrouendendo in hæreditate reperti præstiterit, satis apparet ipsam titulo hæreditario dictam domum possidere. Tiraquell. *de retract. lignag. §. 19. gloss. 2. num. 4. & seq.* & fuit dictum in Bononien. de Bosignoribus 3. Aprilis 1609. coram R.P.D. Caualerio.

R. P. D. PAMPHILIO.

Fesulana Prioratus. Lunæ 16. Nouembris 1615.

ARGVMENTVM.

Assertioni Papæ, continenti præsertim dispositionem, & dicenti se ita velle, an standum, & credendum sit, & quid si assertio emanauerit ad postulationem partis, & contineat factum proprium.

SVMMARIVM.

Verba enunciatiua quæ dispositionem continent, satis probant. num. 2.

Assertioni Papæ dispositionem continenti, & dicenti se ita velle, standum est, ibid. ante fin. vbi præsertim quando assertio continet factum proprium Papæ, & n. 3.

Enunciatiua adminiculata per Pontificem prolata probant, licet emanauerint ad postulationem partis, ibid.

Scriptura non recognita, & lite pendente extracta ex archiuo monachorum nunquid probent ad fauorem monasterij, num. 6.

Pluralitas Ecclesiarum eiusdem inuocationis non præsumitur, ibid. in fine.

DECISIO CXCI.

1 PRoposui dubium, an Ecclesia, seu Prioratus, de quo agitur, sit Regularis Monachorum Camaldulensium? Et Domini concluserunt constare de antiquo statu Regularitatis, quia in Bulla Cælestini tertij de anno 1191. Camaldulensibus directa super confirmatione iurium Ecclesiæ supradictæ habentur huiusmodi verba. *Ius parochiale, quod Ecclesia vestra Sanctæ Margarita per 40. annos tenuit inconcussè, donationes quoque, seu concessiones, &c. decimas etiam, & alia iura Ecclesiæ vestræ, vobisque competentia auctoritate Apostolica confirmamus.* & eadem verba habentur in Bulla Gregorij IX. de anno 1227. ac postmodum idem Gregorius de dicto anno 1227. & Alexander IV. de anno 1258. cùm susceperint sub protectione Sedis Apostolicæ Camaldulenses, & eorum loca & beneficia, subiiciunt huiusmodi verba, quæ loca propriis duximus vocabulis exprimenda in Episcopatu Fesulano monasterium sanctæ Mariæ de Poplena, & sanctæ Margaritæ in Pomino, vt apparet ex Bullis in actis productis, quæ vnà cum duabus aliis supradictis satis ad istum effectum visæ sunt releuare, quia Pontifices pluries in eis ita esse affirmant, & sunt antiquissimæ, excedentes spatium 300. annorum, quo casu verba etiam enunciatiua cùm habeant vim famæ in antiquis probant. Butr. & alij *in cap. final. de success. ab intestat.* Dec. *consil. 252. sub n. 2. versic. Et prædicta maximè.* Aym. *cons. 322. num. 2. & in tit. de antiquis. tempor. in princ. num. 8.* Put. *decis. 209. num. 1. lib. 2.* Achil. *decis. 7. de iure patron.* & in istis terminis fuit dictum in causa Tudertina Prioratus 17. Nouembris 1589. coram Orano, & in causa Ferrarien. Prioratus 4. Decembris 1609. coram Penia.

Quod eo faciliùs visum fuit admittendum, quia, vt 2
legitur in alia Bulla Vrbani VI. cùm de anno 1270. vacasset monasterium sanctæ Margaritæ de Tossina per obitum Matthæi Prioris, maiórque Camalduleñ. ad illud deputasset Petrum Eremitam, idem Vrbanus, qui sibi illius prouisionē pro illa vice reseruauerat, asserens huiusmodi monasterium, eiúsque prouisionem ad antiquiorem Monachum Camalduleñ. maiorem nuncupatū de antiqua, & approbata consuetudine pertinere, necnon Priorem pro tempore existentem pro solo nutu amoueri, & ad claustrum Eremi reuocari consueuisse, dictam prouisionem maioris irritam declarauit, & de dicto monasterio eundem Petrum Eremitam prouidit, & postea subdit huiusmodi verba, *Volumus autem, quòd in eodem monasterio solitus monachorum numerus nullatenus minuatur.* quæ cùm dispositionem contineant, ex quo ex iis Vrbanus se ita velle declarat, satis ad istum effectum probat. *cap. 2. de in integr. restit. cap. si Papa. §. 1. de priuil. in 6.* Dec. *d. consil. 152. sub num. 2. versic. Nam clarum est.* Seraphin. *decis. 125. num. 12.* Præsertim, quia continent etiam assertionem ipsius Vrbani de facto proprio, cui standum est. *Clem. 1. de probat.* Butr. *in d. cap. final. sub n. 3. versic. quandoque verba. de success. ab intest.* Mandos. ad Roman. *consil. 191. verbo, non inducit, versic. Fallit primò.*

Nec obstat, quòd huiusmodi Bullæ emanauerint ad 3
postulationem Camaldulensium, quia vltra quòd Vrbanus in eius Bulla asserit prouisionem dicti monasterij vti Camaldulensium ea vice sibi reseruasse, quo casu talia verba tanquam facti proprij assertiua ipsius Papæ, & prolata per viam dispositionis per se probant, ex suprà allegatis. Fuit etiam pro responsione dictum quòd supradictæ enunciatiuæ sunt sufficienter adminiculatæ, quo casu probant, licèt emanauerint ad postulationem monachorum. Put. *decis. 144. numer. 2. lib. 3.* Caputaquen. *decis. 337. lib. 3.* Achil. *d. decis. 7. in fine, de iure patronat.* & fuit dictum in causa Theatina iurisdictionis 26. Iunij præteriti coram R. P. D. meo Decano, & aliàs sæpe.

Adminicula autem in casu isto plura concurrunt. 4
Nam ex aliis scripturis pro parte monachorum in actis productis apparet, quòd Priorem Camalduleñ. de anno 1231. monuit ad comparendum coram ipso Priore sanctæ Margaritæ, cùm appellasset, & noluisset comparere dictus Prior Camalduleñ. illum excommunicauit, ex quo satis colligitur, quòd dictus Prior sanctæ

Marga

Margaritæ erat regularis, quod etiam comprobatur, ex quo idem Prior legitur pluries conuocatus ad Capitulum ordinis Camalduleñ. in quo habuit vocem prout alij Regulares, & quia in collectis plurium annorum impositis in Capitulis generalibus super monasteriis & Prioratibus Camalduleñ. pro soluendis debitis taxatur etiam monasterium S. Margaritæ de Tossina, & cùm de anno 1321. Prior dictæ Ecclesiæ non soluisset ratam ipsum tangentem, ac propterea in pœnam excommunicationis incurrisset, Generalis mandauit illum absolui.

5 Præterea ex eisdem scripturis apparet cùm de anno 1377. orta esset rixa inter Moniales S. Petri de Luco ordinis Camalduleñ. Generalis delegauit Priorem monasterij S. Margaritæ de Borsellis eiusdem ordinis, vt accederet ad dictas Moniales, & quòd idem Generalis Camalduleñ. ad istam Ecclesiam vti Regularem accessit, eámque vti Generalis visitauit, & cùm fuisset electus Legatus in Germaniam, in socium itineris assumpsit Priorem S. Margaritæ de Tossina, ac insuper in eis scripturis legitur, quòd cùm monasterium S. Margaritæ de Tossina haberet quoddam prædiolum, & frater Philippus eius Prior vellet illud alienare, obtinuit litteras sibi in euidenter à Generali Camalduleñ. ex quibus omnibus saltem simul iunctis absque difficultate supradictæ enunciatiuæ visæ sunt Dominis sufficienter adminiculatæ, ad notat. per Bart. *in l. admonendi, num. 49. ff. de iur. iuran.* cum aliis adductis per Cephal. *cons. 197. n. 6. & seq.* cum simili.

6 Neque refragatur quòd huiusmodi scripturæ non sint recognitæ, & fuerint lite pendente ex proprio archiuo monachorum extractæ, quia cùm sint antiquissimæ excedentes ad minus spatio 200. annorum, non egent recognitione. Put. *decis. 350. n. 6. lib. 2. & decis. 151. lib. 1.* & fuit sæpissimè decisum. Et licèt possent pari aliquem defectum, tamen cùm ex earum aspectu colligatur antiquitas, & excludatur suspicio, negari non potest quin benè deseruiant pro adminiculo, ad notat. post Bart. *in l. 2. n. 15. vers. Nam testes ff. de appell. recip.* per Caputaq. *decis. 206 n. 6. & decis. 208. n. 8. p. 2.*

7 Neque releuat, quòd in aliquibus ex supradictis scripturis nominetur tantùm Ecclesia, seu monasterium S. Margaritæ, quia placuit responsio, quòd illæ suppleri & declarari debeant ab aliis, quæ specificant in Pomino & Tossina, & de Borsellis, quę nomina licèt sint diuersa, vnam tamen, & eandem Ecclesiam significant, vt deponit secundus testis iuxta 39. qui reddit rationem, quia fuit in dicta Ecclesia, & ita semper audiuit eam à diuersis personis vocari, & probatur ex confessione Martini authoris Ascanij cum aliis per informantes deductis. Tanto magis, quia non apparet, quòd Camaldulenses habeant aliam Ecclesiã sub huiusmòdi inuocatione, nec aliàs pluralitas præsumatur. Aymon *cons. 198. num. 1. & 4.* Cephal. *cons. 170. num. 45.* Menoch. *cons. 248. num. 33.* & ex his fuit conclusum constare de antiquo statu Regularitatis. An autem adsit aliquis vlterius status, qui suffragetur Ascanio, Domini voluerunt quòd particulariter videatur.

R. P. D. MANZANEDO.

Ciuitatis Castelli supplementi legitima. Veneris 27. Nouembris 1615.

ARGVMENTVM.

1 Legitima quando debetur, & hæres qui possidet bona sufficientia, debet condemnari ad solutionem legitimæ, non autem tertius possessor, qui tantùm in subsidium.

SVMMARIVM.

Hæres possidet quantum sufficit ad supplementum, tunc ipse condemnandus est ad supplementum. & tertius possessor non conuenitur, nisi in subsidium, hærede reperto non soluendo, num. 1.

Hæres condemnatus ad solutionem supplementi legitimæ. si neget se possidere bona quæ sufficiant, debet ipse probare tanquam fundamentum suæ intentionis, num. 2.

Vsusfructus relictus filio, an veniat illi imputandus in legitimam, num. 3.

Sententia est strictè interpretanda, & ideo si condemnat ad supplementum legitimæ hæredem principalem, & tertium possessorem, censetur condemnasse hæredem principaliter, & tertium possessorem in subsidium si hæres non erit soluendo, num. 4.

Fructus debentur ratione dominij, seu vsus rei, num. 5.

DECISIO CXCII.

ANgela Ruhea de Vitellis exhæredato Alphonso eius filio, & quatenus exhæredatio nõ teneret, ei relictis scut. 50. hæredes in vsufructu instituit Iulium & Vincentium alios filios, in proprietate verò filium primogenitum D. Vincentij, cui maternæ dispositioni non acquieuit Alphonsus, sed causam super legitimæ supplemento in Rota commisit, quam prosequendo D. Lucius eius filius obtinuit ad fauorem duas sententias conformes, & rem iudicatam, ac postmodum facta coram me liquidatione corporum hæreditariorum instabat pro eiusdem rei iudicatæ executione, ad quam antequam deuenirem, dedi dubium, an, & quis, & pro qua quantitate veniret condemnandus in legitima, & fructibus de quibus agitur.

Et quia stantibus resolutionibus in hac causa factis, non controuertebatur inter partes, legitimam deberi D. Lucio, & illam esse octauam partem totius hæreditatis; sed tota difficultas reducebatur, an ad illius solutionem vnà cum fructibus teneretur D. Ioannes primogenitus Vincentij & hæres proprietarius Angelæ; an verò D. Iulius successor Iulij senioris mediante persona Clementis sui authoris, qui, vt prætenditur, hodie reperitur in possessione multorum bonorum.

Ideo aliis omissis quoad supplementum legitimæ, Domini dixerunt teneri Ioannem; quo verò ad fructus, teneri Iulium iuniorem & Ioannem pro rata temporis, quo Vincentius & Iulius seniores habuerunt vsumfructum hæreditatis Angelæ: à tempore autem consolidationis vsusfructus in persona Ioannis teneri solum Ioannem.

Et mouebantur quoad primam partem resolutionis, quia quando hæres possidet tantùm quòd sufficiat pro solutione legitimæ, siue supplementi, tunc ipse est condemnandus; & tertius possessor conueniri non debet, nisi in subsidium, & hærede reperto non soluendo, iuxta Angel. *in l. Papinianus. §. si conditioni. n. 5. ff. de inoff. testam.* Salyc. *in l. omnimodo. num. 5. C. eodem.* Rip. *in l. in quartam, num. 212.* & ibi Bolognin. *num. 370. vers. Quamobrem concludas,* & Socin. iun. *num. 144 ff. ad l. falcid.* Crauett. *cons. 19 num. 14.* Natt. *cons. 199. num. 7.* Laderch. *cons. 164. num 5.* Afflictus *decis. 162.* Gramm t. *decis. 90. num. 2.* Boër. *decis. 145. num. 7.* Surd. *decis. 316. n. 4. & 14.* Peregrin. *de fideicommiss. art. 4. n. 33.* Crass. *in §. legitima. quæst. 18.* 1

Vnde cùm in casu nostro præsupponatur D. Ioannem hæredem possidere tot bona, quæ vltra propriam legitimam sufficiant pro solutione dicti supplementi Alphonsi, ipse videtur condemnandus, vel quatenus negot tot bona possidere, debet hoc probare tanquam 2

fundamentum suæ intentionis, vt in his terminis responderunt Natt. *vbi supra*, & Surd. *d.n.*14.

3 Nec obstat quòd vsusfructus perceptus per Iulium seniorem sit ei in legitimam imputandus, iuxta *decis. Seraphin.* 1365. quam sequuta est Rota in Romana de Cantarellis 5. Iulij 1604. coram Reu. D. Bononien.& consequenter Iulios iunior retineat bona Angelæ sine causa, & teneatur illa restituere.

Quia omissa pro nunc illa quæstione, an vsusfructus filiis imputetur in legitimam, dicebatur in casu nostro cessare obiectum, ex eo quòd non obstante dicto vsufructu fuerunt per Thesaurarium assignata Clementi de anno 1601. bona quæ possidet Iulius iunior pro legitima Iulij senioris, sine præiudicio iurium ambarum partium, & melioris liquidationis, quam sibi reseruauit, & Ioannes concordauit in eum modum, qui in dicta assignatione narratur, & proinde non potest hodie idem Ioannes ex hoc capite impedire solutionem legitimæ Alphonsi, sed si vult dictam assignationem impugnare, debet probare incumbentia, & seruatis seruandis agere ad recuperationem prædictorum bonorum, nec interim sub prætextu huius conditionis indebiti dictus Iulius tertius possessor molestari nisi in subsidium, vt suprà dictum est.

Vltra quòd Iulius possidet dicta bona, etiam pro legitima debita Ferranti alteri filio Angelæ, cui deberi fuit iam resolutum coram Illustrissimo Lancellotto. Qui quidem Ferrantes, vt constat ex testamento & articulis aliàs datis, pro parte Lucij hæredem instituit Alexandrum, cuius Alexandri est filius, & hæres Iulius iunior, vt apparet ex aditione cum beneficio legis & inuentario per ipsum facta.

4 Minus obstat quòd sententiæ Rotales condemnent ad supplementum legitimæ, non solùm Ioannem, sed etiam Clementem, quia cùm illæ sint strictè intelligendæ, & prout de iure. Menoch. *consil.* 110.*n.*32. Surd. *cons.*64.*n.*14. Ror. *diuers.decis.*113 *num.*2. *& seq.p.*2. videntur Clementem condemnasse non principaliter, sed in subsidium, & hærede reperto non soluendo, iuxta superiùs adducta.

Quo verò ad alteram partem resolutionis respicientem fructus legitimæ, Domini mouebantur, quia post mortem Angelæ tam Vincentius, quàm Iulius senior singuli pro medietate perceperunt vsumfructum totius hæreditatis vsque ad annum 1583. de quo mortuus est Vincentius, & totus vsusfructus remansit penès Iulium vsque ad eius obitum de anno 1600.

5 Vnde cùm fructus debeantur ratione dominij, seu vsus rei. Peregrin. *de fideicommiss. art.* 36. *num.*69.*in fine*, illi sunt restituendi à quolibet hærede ipsorum pro rata temporis, quo dd. Iulius senior, & Vincentius possederunt, & non vltrà.

Et ex eadem ratione cùm de anno 1600. expirauerit vsusfructus, & tota hæreditas deuenerit ad Ioannem hæredem proprietarium, qui à dicto tempore fructus percepit, ad illorum restitutionem ipse tantùm tenetur.

Et ita conclusum.

R. P. D. VEROSPIO.

Placentina voti. Veneris 27. Nouembris 1615.

ARGVMENTVM.

Episcopus in electionibus beneficiorum confraternitatum, & societatum habet votum eligendi, sicut Capitulum. Quomodo hæc conclusio intelligatur, in hac decisione benè declaratur.

SVMMARIVM.

Episcopus in collationibus beneficiorum tantam habet vocem, quantam ipsum Capitulum, num. 1. Fallit in electionibus, in quibus requiritur eiusdem Episcopi confirmatio, cùm simul esse non possit vt Episcopus eligat, & confirmet, d. num. 1. & 2. vbi benè declaratur hæc fallentia.

Episcopus in collationibus beneficiorum numquid concurrat cum Capitulo tanquam Prælatus, vel tanquam Canonicus, num. 2. vbi etiam de effectu huius conclusionis.

Appellatio ab actu gesto ab Episcopo tanquam Canonico causam deuoluit ad ipsum Episcopum, secus in appellatione interposita ab actu gesto ab Episcopo vti Prælato, qua tunc causa deuoluitur ad Metropolitanum, num. 3.

Episcopus in electionibus beneficiorum confraternitatum, & societatum concurrit tanquam Canonicus, non tanquam Episcopus, num. 4.

Obseruantia interpretatiua non requirit alicuius temporis probationem, sed sufficit ita aliquando fuisse obseruatum, ibid.

Protestatio preseruatiua sui iuris non prodest facta in vno actu, nisi repetatur in alijs subsequentibus actibus, n. 5.

Beneficia minora non possunt conferri per electionem, n. 6.

Episcopus in electionibus debet habere votum qualificatum. declara vt num. 7.

DECISIO CXCIII.

ORta inter Reuerendissimum Episcopum Placentinum, & illius Ecclesiæ Capitulum cõtrouersia super ipsius Episcopi voto in electionibus ad beneficia, quæ societates nuncupantur, causa de vtriusque partis consensu Rotæ commissa, dubitaui quale votum habere debeat Episcopus in electionibus ad huiusmodi societates, & vtraque parte informante, Domini censuerunt, illum ad instar Canonici votum habere. Nam licèt in beneficiorum collationibus tantam vocem habeat Episcopus, quantam ipsum Capitulum. Hostiens. *in cap. postulastis. de conceß. prebend.* Id tamen locum non habet in electionibus, in quibus requiritur eiusdem Episcopi confirmatio, cùm simul esse non possit, vt Episcopus eligat, & confirmet. Abb. *in cap. postulastis, num.* 11. *de conceß prebend.* Imol. *num.* 13. *vers. & per pred. potest inferri.* Butrius *in* 1. *quæst. sub num.* 8. Card. *in* 7. *opposit.* Anchar. *num.* 5. *vers. ex hoc colligere*, ibidem, cùm ab inferiori procedat electio, confirmatio verò à superiore. Hostiens. *in summa tit. de elect. num.* 27. *& tit. de confirmat. vtil. vel inutil. num.* 5. Nec valet Episcopus actum à se factum eodem iure, quo illum fecit confirmare. Butt. *in dicto cap. postulastis, sub num.* 4. *&* 5. *de conceß. prebend.* 1

Vnde, vel non debet habere votum Episcopus, vel cum electione compatibile, vt nimirum ad illud, vti Canonicus, non tanquam Prælatus concurrat. Abb. & reliqui Canonistæ *in alleg. cap. postulastis.* sicut pariter si in aliquo actu Episcopus vti Canonicus interueniat, & Capitulum sit negligens, ad eum sit deuolutio, cùm ibi tanquam inferior se habeat; secus verò quando vti Prælatus concurrit, tunc enim cùm sit in eo actu superior, non ad illum, sed ad Archiepiscopum, vel alium superiorem res deuoluitur. Host. *in dicto cap. postulastis, num.* 2. *circa medium.* Abb. *num.* 4. *&* 10. Card. *col.* 2. *ad fin. vers.* 5. *etiam.* Anan. *num.* 1. *&* 3. Anch. *num.* 3. *versic. sed dicas, & num.* 5. *in* 2. *opposit.* Imol. *num.* 3. 2

Pari modo, quando appellatur ab actu, in quo Episcopus tanquam Canonicus interest, ad eum causa deuoluitur; secus verò vbi ille interuenit vti Prælatus. *cap. à collatione*, vbi Gloss. & DD. *de appellat. in* 6. Abb. *in dicto cap. postulastis, num.* 11. *vers. secus si interfuit vti* 3

Prælatus

Prælatus, Imol. *num.* 13. Butr. *in* 1. *quæst. sub num.* 8. *vers. sed in* 2. *casu.* Cardin. *in* 7. *opposit.* Ancharan. *num.* 5. *in fine. vers. item si appellabitur col.* 4. *quæst.* 5. Anan. *num.* 11. *in fine.*

4 Ex quibus apparet, in electionibus ad istas societates Episcopum concurrere tanquam Canonicum, & eo magis id comprobatur ex obseruantia subsecuta, vt ex iuribus pro Capitulo productis, quæ obseruantia cùm sit interpretatiua, non requirit alicuius temporis probationem, sed sufficit aliquando ita fuisse obseruatum. Dec. *conf.* 136. *n.* 4. *in fine.* Aym. *conf.* 101. *n.* 4. Gabr. *conf.* 164. *num.* 8. *lib.* 1. Rota *decis.* 174. *n.* 4. *part.* 1. *diuers.* Menoch. *de arbitr. casu* 13. *num.* 10.

5 Nec releuat Episcopum de anno 1571. dictis electionibus cum protestatione præseruatiua suorum iurium interuenisse, quia cùm postea de ann. 1576. & 79. liberè, & absque vlla protestatione interfuerit, ab illa censetur recessisse. *l. cum in plures. § locator horrei ff. locati.* Felin. *in cap. cum M. Ferrariensis, num.* 77. *de const.* Surd. *conf.* 8. *num.* 18. *lib.* 1. Crauetta *conf.* 463. *num.* 18. *conf.* 605. *num.* 5. Cephal. *conf.* 222. *num.* 14.

6 Non obstat, huiusmodi beneficia esse de minoribus, & propterea in illis viam electiuam procedi non posse, nam vltra quòd ex dicta obseruantia constat de contrario; dato etiam quòd hæc non adesset, ista minora beneficia nihilominus verè electiua dicerentur. Rota *decis.* 1. *de elect. in antiq.*

7 Nec refragatur sententia bo. me. Cardinalis Seraphini, in qua dicitur, Episcopum in electionibus habere debere votum qualificatum, illa enim procedit vbi Episcopus, vti talis, non tanquam Canonicus interuenit, & postea verba sententiæ veniunt intelligenda de electionibus, quæ nulla indigent confirmatione, cùm istæ potius collationes, quàm electiones dicantur. Rota *decis.* 1. *de elect. in antiquis.*

R. P. D. VBALDO.

Mutinen. Canonicatus. Veneris 4. Decembris 1615.

ARGVMENTVM.

De occupante per vim beneficium quas pœnas incurrat, & quid de impetrante beneficium secundum incompatibile cum primo, & de materia cap. *cum qui, de præbendis in* 6. & cap. *de multa, ex eodem.*

SVMMARIVM.

Authoritate propria, & per vim occupans beneficium ipso iure eodem beneficio priuatur, imò si occupat secundum beneficium per vim, & propria authoritate, priuatur etiam primo beneficio, & alia ad hanc materiam, num. 1. *& per tot.*

Incompatibile beneficium cum primo impetrans, ipso iure primo beneficio priuatur. quod quando verum sit, & de materia, ibid.

De occupante per vim beneficium quas pœnas incurrat, & quid de impetrante beneficium secundum incompatibile cum primo, & de materia cap. cum qui, de præbendis in 6. *& cap.* de multa, ex eodem.

DECISIO CXCIV.

1 Contra decisionem in hac causa factam die 13. Iunij 1614. multa opponebantur, sed aliis omissis, quæ vel in facto, vel in iure poterant pati difficultatem, Domini censuerunt à decisione recedendum, ex infra dicendis. Et primo, quia negari non potest, quin dispositio *cap. cum qui, de preb. in* 6. emanauerit ad declarationem, & extensionem *cap. de multa, ead.* in quo disponitur, vt qui cum titulo recipit secundum beneficium incompatibile cum eo quod antea obtinebat, sit ipso iure priuatus primo; & hoc declaratur, & ampliatur habere locum, etiam si quis sine titulo se intrudat in secundo intrudat, ne meliori sit conditionis stultus, quàm peritus, vel inuasor, eo qui iustè ingreditur, *dicto cap. cum qui, vbi gloss.* 1. & Gemin. *n.* 7. Abb. *in d. cap. de multa, num.* 16. *vers. Item emanauit, de prebend.* quo stante Domini arguebant duobus modis. Primò quidem, quia, vt dicunt gloss. *in dicto cap. cum qui, in verb. cura, vers. vbi ergo esset priuatus.* & Franc. *ibidem n.* 5. iniusta receptio secundi beneficij inducit priuationem primi, eo casu quo induceret iusta receptio, aliàs non; quia eo casu, quo iusta receptio secundi beneficij non induceret priuationem primi, eodem modo non induceret iniusta receptio; sed in casu nostro iusta receptio Ecclesiæ parochialis non priuasset Borellam Canonicatu, si eius resignatio fuisset detecta nulla, prout fuit detecta, ex eo quòd fuerat ordinatus ad illius titulum, & de hoc in resignatione mentionem non fecerat, vt fuit in hac causa resolutum 11. Nouembris 1602. coram Litta, quia eo casu Canonicatus non vacaret, iuxta terminos *cap. de multa.* Sequitur ergo, vt nec iniusta receptio eiusdem parochialis debeat in terminis *dicti cap. cum qui*, priuare Borellam Canonicatu quem nulliter resignauit.

Secundò arguebant, quia dispositio, seu lex interpretans, vel extendens debet intelligi secundùm terminos legis interpretatæ, vel extensæ. *l. si alterius. C. si minor se maior. dixer.* gloss. *in cap. is qui, de elect. in* 6. Gemin. *in dicto cap. cum qui, num.* 7. Bero. *conf.* 31. *num.* 10. *vers. & quamuis aliqui, & num* 11. *lib.* 1. Ruin. *conf.* 135. *num.* 7. *lib.* 5. vnde sicuti vt intret dispositio *cap. de multa*, requiritur vltra curæ exercitium in secundo beneficio perceptio omnium, vel maioris partis fructuum. Butr. *in d. cap. de multa, num.* 1. *in fin. vers. quandoque habet possessionem*, & ibi Imol. *num.* 20. *vers. item intellige.* Gemin. *conf.* 78. *num* 5. *vers. nec obstat quod illi.* Decian. *conf.* 9. *num.* 19. *& seqq. lib.* 1. addit *ad decis.* 3. *de prebend. in nou.* de communi Sarn. *in reg. de triennal. quæst.* 53. *n.* 2. *vers. sed quoad Capitulum, de multa.* Hoied. *de incompatib. benef. part.* 1. *quæst.* 13. *num.* 8. *vers.* 3. *declaratur*, ita debet requiri, vt incurratur pœna *cap. cum qui*, & hunc sensum videtur habuisse Rota in hac causa coram Reuerendissimo Bononien. vt *in decisione* 4. *Nouembris* 1609. *vers. propterea dubitari*, quæ perceptio non videbatur probata, nec ex instrumento locationis, quia illa fuit vnius prædij tantùm, vt fuit consideratum in hac causa coram Illustriss. Lancellotto 14. Martij 1603. neque ex testibus, quia primi examinati in partibus, fuerunt nulliter examinati, vt fuit iam firmatum; secundi verò examinati coram Reuerendissimo Bononien. non deponunt, nisi de quibusdam actibus particularibus, & in specie quòd non inferant ad integrè, vel maioris partis fructuum perceptionem, fuit dictum in dicta decisione 4. Decembris 1609. coram eodem. Alij verò duo nouissimè examinati in curia omisso, an fuerint nulliter examinati ex defectu citationis, prout prætenditur per informantes pro Borella, deponunt secundus de locatione dicti prædioli cum perceptione nonnullarum pecuniarum à conductore; primus verò de quibusdam primitiis per Borellam perceptis, quas prætenditur non constituere maiorem partem fructuum.

Secundò principaliter mouebantur Domini, quia gratia Bernardi eriam sumpta ex clausulis generalibus, fuit conditionalis, vt apparet in illis verbis; *Et nihilominus si priuationem, & amotionem, seu declarationem huiusmodi per te vigore præsentium fieri contigerit*, & paulo 3

infrà;

infrà; *fine. vt præmittitur, siue per priuationem, & amotionem huiusmodi, aut alias quouis modo vacauerint, eidem Bernardo authoritate nostra conferas*, &c. & sic colligitur Papam noluisse dare Canonicatum Bernardo, etiamsi desumatur vacatio ex clausula generali, nisi purificata illa conditione quòd præcederet priuatio, & amotio Borellæ a Canonicatu ob narratum sacrilegium; conditio enim illa, æquè respicit vacationem ex causa sacrilegij, ac ex alia quauis causa, & ideo vtramque qualificat, & in vtraque censetur repetita. Bald. *consil.* 153. *num.* 2. *lib.* 5. vnde deficiente ista conditione, prout defecit, quia non solùm non fuit secuta priuatio, sed immò Borella fuit plenè absolutus, corruit gratia principalis, & consequenter omnes clausulæ. *cap sedes Apostolica*, & ibi Abb. *colum.* 2. *vers.* 1. *de rescr.* Put. *decis.* 340. *lib.* 1. *in nouiss.* Sarn. *in reg. de infirm. resign.* *q.* 34. *n.* 3. Ex quibus tollitur consideratio facta in alia decisione quòd verificatio conditionum esset necessaria, quando ageretur ad canonizandam gratiam ex capite sacrilegij, quia ex præteritis constat conditiones respicere etiam clausulam generalem, *siue alio quouis modo*. &c.

4 Quæ tanto magis Domini censebant admittenda, quia gratia Bernardi videtur laborare vitio subreptionis, ex multis capitibus, de quibus per informantes, & præcipuè, quia non fuit expressum quòd Annibal fuerat ob prætensum delictum carceratus, & condemnatus in pœnam extraordinariam, & demum de mandato Sanctissimi absolutus cum abolitione processus, & impositione perpetui silentij fisco, quo casu succedit conclusio quòd condemnatus non potest ampliùs molestari pro eodem delicto coram aliquo iudice. *l.* 1. *& per tot. tit. C. de sent. pass. l. fin. C. de gener. abolit.* Paris. *cons.* 1. *num.* 1. *& seq. lib* 4. cum alii per eruditissimum D. Farinac. *in prax. crim. part.* 1. *de inquisit. quæst.* 4. *n.* 2. *& quæst.* 6. *num.* 1. nec etiam fuit narrata reseruatio pensionis ad fauorem Violæ scut. 100. super parochiali, nec fuit expressa lis quæ vertebatur in Rota inter easdem partes, cum gratia fuerit obtenta de mense Iunij 1602. quo tempore fuerat lata sententia Rotalis coram Litta, & emanauerant decisiones ad fauorem Annibalis; quæ omnia sine dubio, vel retraxissent, vel difficiliorem reddidissent Summum Pontificem ad concedendam gratiam, & proinde intrare videtur subreptio, & nullitas gratiæ. *cap. postulasti. & cap super literis.* vbi Doct. præsertim Feliu. *num.* 8. *de rescr.* Cassad. *decis.* 12. *num.* 14. *de præbend.*

5 Non obstat quod cùm vacatio capiatur ex clausulis generalibus, non obstet subreptio, vt fuit dictum in causa Hipporegien. Canonicatus 20. Octobr. 1584. coram Orano, vt in copia data. Quia fuit responsum dictam decisionem procedere quando subreptio respicit solam primam narratiuam, scilicet modum vacandi expressum; secus verò quando subreptio respicit ipsam impetrationem, quia non fuit narratum aliquid, quod si Papa sciuisset, non concessisset, vel difficiliùs concessisset gratiam impetranti isto casu, quia subreptio influit etiam in clausulis generalibus, subreptio resistit toti gratiæ, & non intrat dicta decisio, sed potiùs decisio Put. *decis.* 390. *lib.* 1. *in nouiss.* seu *decis.* 400. secundum antiq. impress. quam secuta est Rota in vna Vi[...]eñ. Canonicatus 21. Iunij 1591. coram Reuerendissimo P[...]rusino in fine decisionis; in proposito autem subreptio non solum cadit circa modum vacationis expressum, sed etiam circa ipsam impetrationem, vt patet ex suprà adductis.

Ex quibus Domini recesserunt à decisis, &c.

R. P. D. MANZANEDO.

Pistorieñ. beneficij. Lunæ 4. Decembris 1615.

ARGVMENTVM.

Appellationis schedula debet dari in termino citationis ad sententiam, sub quo pronunciatur, nec sufficit data antè, quia per nouam citationem circunducitur, & mandatum præsumitur ex coniecturis.

SVMMARIVM.

Res iudicata dicitur probata quoties non constat de appellatione intra legitima tempora interposita, num. 1.

Appellationis schedula sub forma quatenus contra recipitur ex vsu palatij, num. 2.

Appellationis schedula quatenus contra remanet circumducta, & inutilis, si non fuit pronunciatum sub illo termino, & citatione, & venit de nouo interponenda in termino alterius citationis ad sententiam, num. 3.

Appellationis schedula debet interponi coram iudice, nec sufficit dimitti in manibus Notarij in actis, num. 4.

Mandato ad lites, si in causa non fuit oppositum, non potest amplius dari de illius defectu post latam sententiam, num 5.

Mandatum præsumitur ex coniecturis: ea sunt habere scripturas ad causam in manibus, facere plures expensas, & depositare sportulas, num. 6.

Procurator dicitur approbatus, si per partem aduersam vt talis fuit semper citatus.

DECISIO CXCV.

COnstare de re iudicata Domini dixerunt, cùm non doceatur de appellatione saltim intra legitima tempora interposita. *cap. Romana. § si vero. de appella. in* 6. Rot. *decis.* 30 *de appell. in nou.* Lancellot. *de attent. appell. pendent. limitatione* 50 *n.* 37. Seraphin. *decis.* 422. *n.* 5 1

Licet enim die 8. Aprilis præteriti, fuerit data Notario schedula appellationis sub formula, quatenus, contra quæ recipitur ex vsu palatij, iuxta Vestr. *in praxi. lib.* 7. *cap.* 3. *num.* 19 *in fine* Put. *decis.* 102. *num.* 2. *lib.* 3. Rot. *diuers. decis.* 391. *num.* 3. *part.* 3. *lib.* 3. 2

Tamen quia non fuit pronunciatū sub termino infra quem fuerat appellatum, sed die 29. eiusdem mensis, appellatio remansit circunducta, & inutilis, perinde ac si interposita non fuisset, & ideo erat de nouo interponenda in termino alterius citationis ad sententiam, sub quo fuit pronunciatum. 3

Vltra quòd dicta schedula appellationis fuit dimissa tantummodo in actis penes Notarium, non autem interposita coram iudice à quo, prout requiritur, ad text. *in c. vt debitus. de appellat.* Rot. *decis.* 50. *de appellat. in non.* Grammat. *decis.* 56. *n.* 76. Cephal. *cons.* 185. *n.* 5. Vestr. *vbi suprà num.* 27. Lancellot. *loco cit. num.* 184. 4

Non obstat defectus mandati eius qui obtinuit sententiam, & in causa comparuit, quia adest mandatum ad lites, & cùm contra illud nihil vnquam fuerit oppositum, non potest hodie dari de illius defectu, iuxta decis. Mohedan. 1. *de procuratorib.* 5

Maximè, quia concurrunt plures coniecturæ in casu nostro, ex quibus mandatum præsumitur. Gozadin. *consil.* 11. *num.* 13. Cæs. de Grass. *decis.* 2. *num.* 5. *de reb. Eccles. non alienan.* Rot. *diuersor. decis.* 187. *num.* 1. *part.* 1. *& decis.* 32. *part.* 2. Mantic. *de tacitis, & ambig. lib.* 7. *tit.* 6. *n.* 1. ille enim qui comparuit, habebat plures scripturas ad causam facientes, quas in actis produxit. Ias. *l.* 1. *n.* 12. *vers. item vltra. C. de procurat.* Cassad. *decis.* 3. *sub num* 5. 6

vers.

verſ. & ſi apud aliquem, de procurator. Caputaq. *deciſ.* 185. *num.* 3. *part. ſecunda.*

Item in huiuſmodi cauſa ſportulas depoſuit, & alias expenſas fecit. Rot. *deciſ.* 2. *de cauſ. poſſeſſ. & propriet. in antiquis.* Socin. *conſ.* 86. *num.* 3. *lib.* 3. Gabr. *de procuratorib. concl.* 1. *num.* 6.

7 Et tandem vti Procurator fuit ſemper citatus per partem aduerſam, & ſic approbatus. Surd. *deciſ.* 104. *n.* 12. Menoch. *de adipiſcend. remed.* 4. *num.* 611.

Ex quibus ita reſolutum.

R. P. D. VEROSPIO.

Peruſina ſucceſſionis. Mercurij 9. Decembr. 1615.

ARGVMENTVM.

De ſucceſſione nepotum in hæreditate patrui in capita, & non in ſtirpe admittenda.

SVMMARIVM.

Agnationis, & cognationis differentia ſublata, coniuncti in pari gradu pro æquali portione defuncto ſuccedunt, n. 1. *in capita, & non in ſtirpes, num.* 2.

Nepotes ſuccedunt patruo in capita, & non in ſtirpes, num. 2. *& 3.*

DECISIO CXCVI.

1 MOrtua ſine filiis, & ab inteſtato Camilla de Oliuis, relictis Paulo ex fratre, nec non Domitio, & Honorio ex ſorore nepotibus, dictus Paulus fuit adeptus omnium bonorum poſſeſſionem in ciuitate, & territorio Aſſiſij exiſtentium. Et cùm alij ex ſorore nepotes tanquam in pari gradu ſe quoque ad hanc hæreditatem admittendos eſſe prætenderent, cauſa in Rota coram me introducta, dubitaui, an etiam ipſi ius haberent, & an in ſtirpes, vel in capita ſuccederent? Et fuit reſolutum in capita debere ſuccedere. Cùm enim omnes dictæ Camillæ eſſent in pari gradu coniuncti, de iure pariter ad illius hæreditatem vocantur, agnationis, & cognationis differentia ſublata. *§. reliquum, & §. ſi verò verſ. nullam verò, Auth de hered. ab inteſt. venient. l. maximum vitium,* vbi Doct. *C. de liberis præterit.* Bald. *in auth. ceſſante. C. de legit. hæred.* Becius *conſ.* 13. *n.* 5. *verſ. nam de iure communi.*

2 Et quamuis nonnulli ad huiuſmodi ſucceſſionē plores nepotes in ſtirpes admittendos eſſe reſponderint, videlicet Accurſius *in gloſſ. verbo ſtirpes. Authent. ceſſante. C. de legitim. hered.* quem ſequuntur Becius *conſ.* 16. Gabriel *conſ.* 1. *num.* 26. *& ſeqq. lib.* 2. cum concordantibus. Contrariam tamen opinionem, quòd in capita ſuccedant amplexi fuerunt Azo *in ſumma. C. de legitim hered.* Bald. *in l.* 1. *§. vltimo. ff. ſi pars hereditatis petatur.* quam opinionem communem eſſe teſtatur Capra *conſil.* 21. *&* 104. Honded. *conſ.* 7. *num.* 9. *lib.* 9. & eam rationibus & aothoritatibus omnibus pro vtraque parte conſideratis firmauit Senatus Pedemontanus, vt teſtatur Theſaurus *deciſ.* 162. *per totum.* Hanc etiam opinionem, vti veriorem, ſequuta fuit Rota in cauſa Romana iuris ſuccedendi 10. Aprilis 1592. coram Cardinali Blanchetto, & in cauſa Romana ſucceſſionis 1. Iulij 1602. coram Illuſtriſſimo Millino.

3 Ratio autem aſſignatur, quia ius authentici quo nepotes cum patruo in ſtirpes admittuntur, eſt iuris antiqui correctoriū, per quod patruus, vti proximior, nepotes excludebat. *l.* 1. *ff. ſi pars hered. petat.* cum aliis adductis in cauſa Romana iuris ſuccedendi coram Cardinali Blanchetto, & patruo non exiſtēte, ſuccedebant nepotes omnes in capita. *l.* 2. *§. hæreditas. ff. de ſuis, & legit. l. fin. § fin. C. de legit. hæred.* vnde cùm ius antiquū in primo tantùm caſu correctum reperiatur, quando videlicet nepotes cum patruo concurrunt, in altero quando ſoli nepotes in pari gradu reperiūtur, ſeruari debet ius antiquum. *l. præcipimus in fine. C. de appell.* cum ſimilibus.

Verùm, quia pro parte Pauli excipiebatur Aſſiſij ſtatutum Honorio, & Domitio præteritis, obſtare, Domini particulariter de illo videndum reſeruarunt, &c. 4

R. P. D. BVRATTO.

Florentina Canonicatus. Veneris 11. Decembris 1615.

ARGVMENTVM.

De probatione iuriſpatronatus quoad perſonas priuatas, in quibus non cadit præſumptio vſurpationis, plura notanda, de quibus in ſummario.

SVMMARIVM.

Iuſpatronatus quando agitur de perſonis priuatis, in quibus non cadit præſumptio vſurpationis, probatur ſecundum iuris communis diſpoſitionem, non autem ſecundum diſpoſitionem Concilij Tridentini, num. 1.

Iuſpatronatus probatur ex quaſi poſſeſſione centum annorum per continuatas præſentationes effectum ſortitas, num. 1. *& 3.*

Iuriſpatronatus titulus fundationis, & dotationis præſumitur, n. 1. *in fine.*

Iuriſpatronatus quaſi poſſeſſio iuſtificatur ex conſenſibus patronorum reſeruatis & præſtitis in pluribus prouiſionibus, num. 2. *&* 3. *vbi quid ſi deficiant nouem menſes in tempore centum annorum, & num.* 4. *vbi præſertim concurrentibus adminiculis.*

Iuſpatronatus ex præſenti ſtatu præſumitur in præteritum, num. 3.

Ius patronatus nunquid probetur per tres enunciatiuas factas in prouiſionibus Papæ, num. 5.

Ius patronatus plenè probatur ex teſtimonio ordinariorum, & eorum ſententijs, ibid.

DECISIO CXCVII.

DOmini tenuerunt conſtare de iurepatronatus, Canonicatus, & præbendæ, de quibus agitur ex fundatione, & dotatione. Cùm enim agatur de perſonis priuatis, in quibus non cadit præſumptio vſurpationis, & nihil fuerit circa iuriſpatronatus probationem vltra ius commune à Sacr. Sanct. Trident. Concil. innouatum, vt dixit Rota *in Coenen. Capellania* 17. *Iunij* 1591. *coram bo. me. Penia, in Serana beneficiorum* 6. *Iunij* 1603. *coram bo. me. Cardin. Pamphilio,* & in aliis paſſim. Ideo ex quaſi poſſeſſione centum annorum probata per continuatas præſentationes effectum ſortitas ſatis viſum fuit probari dictum iuſpatronatus, iuxta conſil. Feder. de Sen. 234. *ſub num.* 3. *verſ. ſic ad propoſitum.* Dec. *conſ.* 117. *in fin. & conſil.* 174. *num.* 4. *in fin.* Caſſad. *deciſ.* 2. *n* 6. *de prob.* & præſumi titulum fundationis & dotationis, iuxta *deciſ.* 1640. *lib.* 3 *p.* 3. *diuerſor.* cum aliis per Pariſ. *de conſid. quæſt.* 28. *num.* 236. 1

Prædicta autem q. poſſeſſio iuſtificatur tum ex conſenſibus patronorum reſeruatis, & præſtitis in pluribus prouiſionibus Apoſtolicis, qui conſenſus vim habent præſentationum, Rot. *deciſ.* 534. *num.* 4. *p.* 1. *diuerſ. & in dicta Serana beneficiorum coram bo. me. Card. Pamphilio,* tum etiam ex eorundem patronorum præſentationibus 2

tionibus & institutionibus subsecutis. Primò enim dell' 1514. Kal. Iun. per resignationẽ in manibus Papæ Laurentij Cardinalis de Puccis, prouisus fuit per Leonem X. Iannozius eiusdem familiæ de Puccis. Secundò, dell' 1536. 14. Kal. Martij per obitum apud Sedem d. Iannozij tunc Episcopi Melphiteñ. fuit per Paulum III. prouisus Laurentius Raphaelis eiusdem familiæ & vtraque ex istis prouisionibus facta est de dd. Canonicatu, & præbenda vti de iurepatronatus, & cum clausula, *Accedente patronorum consensu*, vt *in summ. n. 1. & 2.* Tertiò, dell' 1537. 10. Kal. Iul. per eundem Paulum III. accedente expresso patronorum consensu per resignationem d. Laurentij prouisus fuit Leonardus de Nasis, vt *in sum. n. 3.* Quartò dell' 1548. pridie Kal. Maij occasione permutationis d. Leon. fuit per eundem Pontificẽ cum patronorum consensu prouisus Anton. de Petreis, vt constat ex fide partiti Capituli Florentini in traditione possessionis ei facta, & ex supplicatione eiusdem Antonij bo. me. D. Duci pro licentia illam capiendi, & decreto Auditoris super illius concessione, de quibus *in summ. n. 4. & 5.* Quintò, dell' 1570. 21. Ianuarij per obitum d. Antonij fuit à patronis præsentatus Alexander de Puccis coram Vicario Florentiñ. à quo fuit approbatus, & institutus, vt *in summ. n. 6.* Et demum dell' 1586. 17. April. per d. Alexandri resignationem de eorundem patronorum consensu fuit ab eodem Vicario executore Apostolico deputato prouisus Petrus de Nasis, vt *in summ. n. 9.* per cuius obitum successit vltima vacatio de mense Augusti 1613. Ex quibus successiuis vacationibus per obitum, vel resignationibus dd. prouisorum, & præsentatorum plene constat dictas præsentationes, & prouisiones fuisse effectuatas, iuxta cõs. Oldrad. 229. *n. 2. & 3.* à Rota toties approbatum.

3 Et quamuis computanda à prima prouisione dell' 1514. Kal. Iun. vsque ad vltimam vacationem de mense Aug. 1813. ad complementum centenariæ deficere videantur nouem menses; nihilominus de illa visum fuit sufficienter constare, siue inducatur ex præscriptione qua cùm de d. ann. 1514. Card. Puccius resignauerit dd. Canonicatum & præbendam de iurepatronatus, sequitur in necessarium antecedens quòd ipse per prius fuisset prouisus ad præsentationem, vel de patronorum consensu, ac etiam quòd iuspatronatus ante illius prouisionem fuisset erectum, & sic verisimiliter hæc omnia præcesserunt ante dictos nouem menses, qui videntur deficere centenariæ, ex præsenti enim statu iuspatronatus præsumitur præteritum, vt in terminis est decis. Caffar. 4. *de probat.* quæ est etiam . *de iur. patr. num. 7. vers. Item* [illegible] maxime cum non detur status contrarius libertatis, vt sequendo Caffad. est decis. Costæ 200. *incip In vna Ilerden. in manuscr.*

4 Siue inducatur ex præsumptione, prout videtur sentire Rot. *decis.* 1640. *lib. 3. p. 3 diuers.* Quia defectus modici temporis non attenditur, prout in similibus terminis tempus 99. annorum haberi pro antiquo, est decis. Put. 104. *in fin. lib. 2. in nouiss.* Præsertim concurrentibus adminiculis, vt in terminis ad effectũ præsumendi titulum fundationis, & dotationis quòd dicatur probata immemorabilis si vltra instrumenta doceatur etiã per testes de fama cum aliis circumstantiis de q. possessione præsentandi per annos 85. est decis. Mohed. 254. *alias 3. de iur. patr. &* Put. 205 *in fin. lib. 1. in nouiss.*

5 In proposito autem plurimum adminiculantur tres enunciatiuæ in dd. prouisionibus Leon. X. & Paul. III. quamuis non sint annorum centum Avm. *de antiq. temp. in princ. n. 5.* [illegible] *in Auriacen. iuris nominan. 18 Maij præsenti coram me.* [illegible] instrumentum supradictæ prouisionis Ord. [illegible] de 1570. et fauorem Al[illegible] in ea legitur præuia causæ cognitione, & p[illegible] visione supradictarum prouisionum Apostolicarum & consensum patronorum, in qua clare dicitur constare de iure patronatus, & præsentationem esse canonicam, & factam à veris patronis, & ideò illam confirmauit, & approbauit; nam testimonium Ordinarij, & præsertim sententia plenè probat iuspatronatus. Put. *decis. 257. lib. 2. in nouiss.* Gabr. *cons.* 198. *num. 4. vol. 2.*

Et propterea fuit vt suprà resolutum pro informante, &c.

R. P. D. VBALDO.

Bononieñ. pecuniaria. Lunæ 14. Decembris 1615.

ARGVMENTVM.

Substitutio pupillaris an, quando, & quibus verbis concepta dicatur, & quando matrem, seu auiam excludat à legitima.

SVMMARIVM.

Substitutio pupillaris facta censetur per verba mortis in pupillari ætate superuenientis, num. 1.

Substitutio pupillaris censetur facta per clausulam, vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum, ibid.

Substitutio pupillaris trahitur non solùm ad bona testatoris, sed etiam ab bona pupilli vndecumque quæsita, ibid. vbi ampliatur hæc conclusio, etiam quod testator suam hæreditatem in quotas diuiserit.

Substitutio pupillaris excludit matrem, & multo magis auiam à legitima, n. 2. & 3. vbi ampliatur hæc conclusio.

Filij an, & quando intrent in locum matris in substitutionibus per ius accrescendi, num. 3. & 4.

Hæreditas non adita non transmittitur ad hæredes, nisi adsit contrarium statutum, n. 5. & 6. vbi de materia.

Hæreditas infanti dilata nunquid propriè dicatur hæreditas, num. 6.

Verborum proprietas desumitur à verbis legislatorum, ibid.

Tutor potest pupillo hæreditatem acquirere, num. 7.

Hæreditatem fuisse aditam probatur confessione partis, ibid.

Hæres verbũ nunquid intelligatur de hærede sanguinis, ibid.

Substitutio pupillaris nunquid excludat matrem à legitima quando adsunt contraria coniectura testatoris, n. 8.

Fideicommissarij non dicuntur propriè hæredes, n. 9.

Fideicommissarij, & substituti dicuntur succedere testatori, non autem instituto, ibid. in fine.

DECISIO CXCVIII.

Domini existimarunt non esse recedendum à decisis in hac causa die 3. Aprilis præteriti, ex rationibus tunc adductis, neque enim controuerti potest pupillaris substitutio facta Beatrici in testamento Hieronymi, quia testator ei decedenti in pupillari ætate substituit Blancam, & Germanicum. *l. 1. §. 1 ff. de vulg. & pupill. gloss. in l. precibus in gloss magna, in fine. C. de impub.* & in substitutione vsus est clausula, *vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum*, Paris. *cons. 46. n. 34. lib. 2.* Surd. *cons.* 212. *n. 1.* Card. Mant. *de coniect. vlt. volunt. lib. 5 tit. 8. n. 13.* quæ substitutio pupillaris sine dubio comprehendit non solùm bona ipsius testatoris sed etiam bona Beatricis vndecumque quæsita. Rom. *consil.* 397. *n. 2.* Honded. *cons.* 73. *n. 10. lib. 1.* cum aliis in decisione adductis, non obstante quòd testator substitutionem ad bona tantùm sua restrinxisse videatur. Menoch. *de præsumpt. lib. 4 præsumpt. 34. n. 11.* cum aliis, de quibus in decis. quibus addi potest Mant. *de coniect. vlt vol. lib. 5 tit. 7. n. 7.* ac etiamsi substituti fuerint vocati singuli pro tertia parte, & testator diuiserit hæreditatem in quotas, Rota *decis.* 181 *num* [illegible] *part. 2. diuers.* & alij plures fuerunt congesti in decisione. 1

Quæ

2 Quæ substitutio pupillaris non est dubium quòd excludit matrem, & multo magis auiam, etiam à legitima, non solùm de iure ciuili, sed etiam de iure Canonico. *l. Papinianus, § sed neque impuberis,* & ibi Bart. *ff. de inoffic. testam. cap si pater, de test. in* 6. Doctor. communiter *in l. 2.* vbi Ripa *num.* 43. Socin. iun. *n.* 94 *ff. de vulg. & in l precibus.* vbi Dec. *num.* 9. & Hippol. Rimin. post alios de communi attestans *num.* 90. *C. de impub.* Trencacinq. *de substit. part.* 2. *cap.* 16. *n.* 1. & 4. Faccin. *lib.* 4. *contr. iur. cap.* 42. Paris. *cons.* 104. *num.* 4. *lib.* 3. cum aliis per Surd. *consil.* 212. *num.* 1. *lib.* 2. Crass. *in § substitutio q.* 30. *num.* 2. Honded. *cons.* 51 *n.* 18. *lib.* 2. & fuit latè deductum in vna Firmana hæreditatis 12. Decembr. 1614. & 23. Februarij 1615. coram R.P.D. meo Buratto.

3 Non obstat quòd testator substituerit in tertia parte Isabellam vxorem suam, & matrem Beatricis institutæ, volens dictam tertiam partem succedere loco legitimæ, quæ de iure illi deberetur in bonis filiæ; ex quo inferebant informantes noluisse excludere matrem à legitima, quod sufficit ad hoc vt mater per pupillarem non excludatur à legitima. Decian. *consil.* 82. *num.* 23. *lib.* 3. Surd. *d. cons.* 212. *n.* 7. & consequenter cùm mater prædecesserit filiæ institutæ, legitima videatur pertinere ad auiam maternam superstitem nepti; quia fuit responsum quòd immò ex dicta dispositione ad fauorem matris, quòd debeat habere tertiam partem loco legitimæ, potiùs colligitur testatorem voluisse illam excludere à legitima, ex latè congestis per eundem Surd. *dicto consil.* 212. *num.* 12. *& seq.* & signanter *num.* 14. *vers. postremo, & num.* 10. *vers. pari modo, lib.* 2. non enim mater si superuixisset filiæ, consecuta fuisset legitimam vigore dictæ substitutionis pupillaris, per quam potiùs ab ea excludebatur, ex suprà allegatis, sed tertiam partem bonorum, in qua erat substituta, quæ portio cùm fuerit caducata per mortem matris ante Beatricem, in ea succedunt filij substituti per ius accrescendi. *l. vnic. § his ita, & § fin autem. C. de caduc. tollend.* Bart. *in l. re coniuncti, num.* 23. *ff. de leg.* 3. Honded. post relatos *consil.* 49. *num.* 73. *lib.* 2. Rota diuers. *decis.* 24. *in princip. & num.* 3. *part.* 1. & fuit decisum in vna Romana fideicommissi de Capizucchis 2. Maij 1594. coram bo. me. Cardinali Blanchetto; in aliis verò bonis Beatricis, & sic in dote materna succedent iure pupillaris substitutionis vnitæ cum iure accrescendi, vt declarant Doctor. *in dicta l. re coniuncti,* vbi Ioann. Bologn. *num.* 376. *& seq.* Crass. *in § ius accrescendi quæst.* 31.

4 Et ex hoc cessat quod obiiciebatur ex aduerso quòd portio bonorum paternorum non potuerit capi ex iure accrescendi, tanquam non vacans, & ab auia occupata, quia cùm fuerit caducata ad fauorem substitutorũ, ex proximè allegatis, non potuit ab auia occupari, prout nec potuit occupari dos materna stante substitutione pupillari, auiam excludente etiam à legitima, *d. l. Papinianus, § sed neque impuberis. ff. de inoff. testam. d. cap. si pater. de test. in* 6. Bart. *in l.* 2. *n.* 31. *ff. de vulg.* cum aliis suprà allegatis, & fuit dictum in Hortana successionis 28. Ianuarij 1611. coram Reuerendissimo Bononien.

5 Non obstat quòd hæreditas matris non fuerit adita per filiam, & ideo non potuerit transmitti, ex allegatis; quia quicquid esset dicendum de iure communi, quo tamen inspecto verius est transmitti, maximè præcedente restitutione in integrum aduersùs omissam per infantem aditionem, iuxta latè deducta in alia Hortana successionis 5. Nouembris 1601. coram bo. me. Cardinali Pamphilio, difficultas cessabat in hoc casu ob statutum Mutinen. disponens hæreditatem infanti delatam, & non acquisitam, transmitti, dummodo potuerit acquiri, prout in casu nostro acquiri potuit per aditionem tutorum, quos Beatrix habebat, vt fuit etiam firmatum in alia decisione.

Neque etiam obstat quòd statutum tanquam exorbitans debeat intelligi de hæreditate delata strictè, & propriè, non autem largè, prout hæreditas dicitur delata ignoranti, vel infanti, iuxta singulare Matthesil. 193. Socin. *consil.* 116. *num.* 16. *lib.* 1. Quia fuit responsum in primis veriorem videri opinionem contrariam, quòd immò hæreditas proprie dicatur delata etiam infanti, vt per Addent. *in dicto singul.* 193. & probat text. *in l. si infanti, in princip. & in § fin verò. C. de iur. deliber.* vbi text. ter appellat hæreditatem infanti delatam, & dicere quòd text. ibi impropriè loquatur, prout dicit Zucard. *in l.* 1. *num.* 15. *C. qui admitt.* est alienum à legislatore, à quo sumitur proprietas verborum, vt per Bart. *in l. omnes populi, num.* 59. *ff. de iust. & iur.* sic dicitur infanti competere bonorum possessio, vt *in rubr. ff. de bon. possess. furios. infanti compet.* & competere, & deferri hæreditatem idem sunt, vt per Cagnol. *in dicta l. num.* 21. *C. qui admitt.* & hanc opinionem sentit expressè gloss. *in l infantis, in vltima gloss. C. eod. tit.* & ibi Bald. *in* 1. *oppos. C. qui admitt.* Imol. *in l. is potest. num.* 2. & ibi Alexand. *num.* 7. *in fin. ff. de acquirend. hæred.* Dec. *in dicta l.* 1. *C. qui admitt. in add. ad primam lecturam, num.* 14. *& in* 2. *lectura num.* 11. & ibi Ioann. Bologn. *num.* 23. Camill. Plaut. *in v. delata num.* 15. vbi testatur in hanc sententiam frequentiùs ire Doct. *& num.* 17. Cagnol. *ibidem de communi n.* 24 *&* 25. & nouissimè Perus. *de magis commun ibidem n.* 138. *in fin. & n.* 150. post Iac. de Nig. Curt. & alios. Alciat. *in dicta l. delata, num.* 30. *& seqq.* & ibi Rebuff. *col.* 2. *vers. ad hæc. ff. de verb. sign.* Bellon. *supp. lib.* 2. *cap.* 16. Adden. ad Dec. *cons.* 55. *sub num.* 8. 6

Sed in casu nostro cessat omnis difficultas; tum quia statutũ loquitur expressè de delatione, per quam acquiri potuit hæreditas quæ infanti per tutorem acquiri potuit, *dicta l. si infanti. C. de iur. delib.* tum, & multo magis, quia statutum non simpliciter loquitur de hæreditate delata quòd ea transmittatur ad quoscumque hæredes, in quibus terminis loquuntur Matthesil. & sequaces; sed in hæreditate quæ deferatur cuicunque mulieri, in quacunque ætate constitutæ. quæ verba sine dubio comprehendunt mulierem infantem, & in omnem casum non constat de non aditione, immò potiùs oppositum colligitur ex confessione illorum de Bologninis, quòd fuit, & remansit hæres Isabellæ Beatrix eius vnica filia, vt fuit ponderatum in decisione, nec illud verbum *hæres* videtur posse referri ad hæredem sanguinis, cùm vltra illud fuerit etiam addita qualitas quòd fuerit filia vnica. 7

Nec refragatur quòd stantibus coniecturis cesset exclusio matris per pupillarem, quia vltra quòd coniecturæ allegatæ non videbantur admodum vrgentes. Respondebatur etiam illas fortè posse habere locum in tacita pupillari, in qua loquuntur Doctores ex aduerso allegati; secus in expressa, in qua versamur; per quam certissimũ est matrem excludi. *dicto cap. si pater, de test. in* 6. cum aliis suprà adductis. 8

Demum nec videbatur subsistere quòd substituti videantur elegisse viam agendi per fideicommissum, non autem per pupillarem; quia contrarium deprehenditur ex sententiis latis ad fauorem Germanici, & Blanchæ, tanquam substitutorum, & hæredum Beatricis, quæ non conueniunt fideicommissariis, qui non dicuntur propriè hæredes, ex allegatis per Surd. *cons.* 212 *num.* 16. vltra quòd si isti venirent per fideicommissum, succederent testatori, non autem Beatrici. *l cohæredi § cum filia, ff. de vulg.* Surd. *cons.* 120. *n.* 14. Peregrin. *de fideicommiss. art.* 22. *num.* 2. 9

Ex quibus Domini permanserunt in decisis.

R. P. D.

R. P. D. VEROSPIO.

Romana rescissionis contractus. Veneris 18. Decembris 1615.

ARGVMENTVM.

De legato alimentorum quando debeatur legatario ingresso in monasterium, vel si aliàs aliunde habeat vnde se alere possit, & quòd restitutio in integrum non datur nisi constito de læsione, & de bono iure illam petentis.

SVMMARIVM.

Restitutio in integrum denegatur etiam priuilegiatis vbi de læsione non apparet, num. 1. in fine, & num. 2. vbi etiam quod negatur non constito de bono iure, & quanta debeat esse dicta læsio, d. num. 2.

Aditio hereditatis non præsumitur, ideò probanda est, num. 3.

Hæres sine beneficio legis, & inuentarij, tenetur ad omnia onera hæreditaria, ibid.

Læsio in contractu considerãda est tempore contractus, & non postea superuenient, num 4.

Legatum alimentorum monacho factum quoad ius remanet penes monachum; commoditas verò ipsius vita durante transit in monasterium, ibid.

Alimenta debita iure actionis soluenda sunt etiam quòd quis aliunde habeat vnde se alere possit, num. 5.

Alimenta debentur etiam extra domum testatoris, quando quis ex iusta causa non potest in illa domo morari, n. 6. & ibi etiam ponitur exemplum iustæ causæ.

DECISIO CXCIX.

1 DE anno 1585. quondam Ioannes Georgius Dux Cæsarinus legauit in codicillis Ascanio filio suo naturali, qui hodie in Religione S. Augustini degit, & frater Georgius nũcupatur, alimenta, & vestes in ipsius testatoris domo, vbi voluit etiam tres famulos, & vnum equum ad eiusdem vsum ali. Verùm quia mortuo testatore Dux Iulianus illius filius, & hæres huiusmodi legatum non præstabat, fuit à fratre Georgio conuentus coram A.C. quo subsecuto, dictæ partes inter se ad transactionem deuenerunt, & legatũ redactum fuit ad scuta viginti pro quolibet mense, ac si ab initio fuisset in dicta summa constitutum. Et cùm deinde frater Georgius per huiusmodi transactionem enormiter se læsum prætenderet, causa introducta in Rota fuit coram bo. me. Penia, & successiuè coram Reu. D. meo Decano in eius locum subrogato decisum, constare de læsione, ita vt transactio veniat rescindenda; super quo lata sententia, quæ ob non interpositam appellationem in tempore fecit transitum in iudicatum, fuit pro parte Dominorum de Cæsarinis commissa mihi causa restitutionis in integrum, & proposito per me dubio, fuit per Dominos resolutum de causis dictæ restitutionis non constare, cùm læsio non appareat, sine qua priuilegiatis etiã restitutio in integrũ denegatur. *l. nam postea. §. si minus. ff. de iureiurando. l. si ex causa in licati. ff. de minor.* Natt. *cons.* 48. *n.* 35. Rot. *decis.* 1. *de restit. in integr. in nou.*

2 Nec sola procuratoris negligentia in non appellando satis videtur ad obtinendam restitutionem, cùm vlteriùs de bono iure sit docendum. Roland. *cons.* 10. *n.* 15. *vers. Quintò accedit lib.* 4. Aym. *cons.* 172. *n.* 7. Rota *decis.* 1. *de restit. in integr. in nou. decis.* 156. *n.* 4. & 5. *lib.* 2. *p.* 2. *diuers.* & *decis.* 414 *num.* 2. *lib.* 3. *part.* 3. In præsenti autem casu bonũ ius Dominorum de Cæsarinis probari non valet, cùm frater Georgius enormiter fuerit læsus in transactione. Nam ex depositione testium vigore legati quolibet mense debebatur illi scuta quinquaginta, quæ per transactionem ad scuta viginti redacta fuerunt. Vnde clarè deducitur vltra dimidiam læsio, ita vt sit locus dispositioni legis 2. *C. de rescind. vendit.* quæ procedit etiam in transactione. Bart. *ind. l.* 2. *n.* 7. vbi Caguol. *n.* 8. Dec. *cons.* 156. *in princ.* & *cons.* 551. *n.* 6. & hãc sententiam vti veriorem seruat Rota Chisamen. *decis.* 192. incipit, *Transactio rescinditur.* & fuit dictum in causa Tirasonen. decimarum 8. Octobris 1586. coram Robusterio, & in hac causa 6. Aprilis 1612. coram bo. me. Penia, & 28. Aprilis 1613. coram Reu. D. meo Decano.

Non obstat, bona in transactione assignata, licèt data fuerint ad rationem viginti scutorum pro quolibet mense, magni tamen valoris existere. Quia cessat obiectum, cùm dicta stabilia non fuerint purè, & simpliciter tradita, vt apparet ex transactionis, instrumento, sed ad faciliorem exactionem illorum, tantummodo redditus fratri Gregorio fuerunt assignati. Nec valet exceptio, quòd omnia bona Ducis Ioan. Georgij subiecta essent fideicommisso Cardinalis Cæsarini, cum prohibitione cuiuscunque detractionis, etiam legitimæ. Et propterea non potuerit illi dictum legatum relinquere. Respondetur enim primò non apparere Cardinalis hæreditatem per antecessores Ioannis Georgij fuisse aditam, quod tamen vti factum probari debuisset. Bald. *cons.* 224. *lib.* 2. Roman. *cons.* 154. *n.* 2. Signot. *cons.* 19. *n.* 4. Vlteriùs, quia sine beneficio legis, & inuentarij Dux Iulianus Ioan. Georgij fuit hæres, ad onera patris hæreditaria tenebatur. *l. vnica. C. de imponend. lucrat. descript. lib.* 10. Roland. *de inuent. q.* 12. *p.* 1. *n.* 3. & per consequens ad legatum de quo agitur. Denique cùm plurima bona magni valoris dictus Ioan. Georgius acquisierit, de illis in omnem euentum huiusmodi legatum deberetor. 3

Non obstat hìc læsionem considerari non posse, cùm frater Georgius vti religiosus adeò pingui legato non indigeat, tum quia post transactionem fuit ingressus Religionem, & tempus contractus est attendendũ. *l. si voluntate, in fine.* vbi Bald. *C. de rescind. vend.* Grat. *cons.* 142. *n.* 19. *lib.* 2. tum etiam, quia legatum remanet quoad ius penes Religiosum, ipsius verò vita durante, commoditas in monasterium transit, *Authent. ingressi.* & ibi Bart. *n.* 42. *vers. quæris gloss.* Ias. *n.* 48. *vers. tertiò videndum. C. de sacros. Eccles.* Specolat. *in tit. de stat. monach. num.* 52. 4

Non obstat pariter, huiusmodi legatum, tanquam alimentorum cessare cùm frater Georgius à monasterio sit alendus. Nam cùm hæc alimenta vigore legati, & sic iure actionis debeantur, non ideò cessant ex quo dictus frater eadem aliunde consequatur. Bald. *consil* 481. *n.* 5. *lib.* 4. Dec. *in l. de alimentis n.* 5. *C. de transact.* Roland. *cons.* 55. *num.* 5. *lib.* 1. Menoch. *cons.* 8. *n.* 22. Card. Seraphin. *decis.* 487. *num.* 8. 5

Nec eidem fratri Georgio præiudicat extra domum paternã degere vbi ex testatoris dispositione præstanda illi erant alimenta. Quia non ideo minus ea debentur, vbi iusta adest causa alibi commorandi. Bart. *in l. Caio. §. Imperator. ff. de alim. & cibar. legat.* Roland. *cons.* 89. *n.* 14. & 15. *lib.* 3. Surd. *de alim. tit.* 4. *q.* 15. *n.* 12. Petegr. *de fideic. art.* 16. *num.* 138. Hic autem apparet de iusta causa, tam propter litẽ motam super ipsis alimentis, quæ propterea extra domum ille consequi poterat, ex suprà allegatis. tum etiam, quia professus idem fuerat religionem, quæ multa habet priuilegia. *auth. ingressi. C. de sacros. Eccles.* vbi notãt Doct. & fuit in hac eadem causa dictum coram bo. me. Penia, & Reu. D. meo Decano: sicut pariter ad istum effectum iusta censetur causa, quando vult legatarius cum propria vxore, & filiis habitare. Rol. in. *cons.* 12. *n.* 13. *lib.* 1. Simon de Prat. *de interpr. vlt. vol. lib.* 4. *dubitat.* 11. *n.* 12. Surd. *in tract. de alim. tit.* 4. *q.* 13. *num.* 36. 6

&

& 37. optimum autem est argumentum de matrimonio carnali, ad spirituale. *cap. quoniam frequenter. §. porrò.* & ibi Doct. *vt lit. non contest.*

Cæterùm quia pro parte Dominorum de Cæsarinis de nullitate professionis excipiebatur, Domini particulariter de illa videndum reseruarunt.

R. P. D. MANZANEDO.

Eugubina Canonicatus. Veneris 20. Decembr. 1615.

ARGVMENTVM.

Clausulæ regulæ octauæ Cancellariæ non extenduntur ad alias regulas præcedentes, quia olim regula octaua separatim ab aliis regulis edebatur, & militat diuersa ratio.

SVMMARIVM.

Derogatoria, & derogatoriarum derogatoria operantur effectum aduersus regulas Cancellariæ, num. 1.

Derogatoria etiam specialis indulti, sed posterior non tollit ius quæsitum ex indulto, num. 2.

Regula octaua Cancellariæ cōtinet amplissimas clausulas, quæ referuntur etiam ad regulas præcedentes, num. 3. declara vt num. 4. 7. & 8.

Clausula refertur ad præcedentia si sit in fine posita, secus si in medio, num 5.

Huiusmodi, ea dicta, *&c. Dictiones istæ sunt relatiuæ eorum tantùm, de quibus fuit facta mentio, num. 6.*

Clausula non refertur ad alias regulas in quibus militat diuersa ratio, num. 8.

Decretum irritans in regula 8. appositum non extenditur ad alias regulas Cancellariæ, num. 9.

Moderatio indultorum à Sanctissimo D. Paulo V. facta, loquitur tantùm de beneficijs vacantibus apud Sedem, n. 10.

Derogatoria generales etiam amplissimæ non derogant reseruationibus in corpore iuris clausis, num. 11.

Extrauagantes constitutiones an censeantur in corpore iuris inclusæ, num. 12.

DECISIO CC.

VAcante Canonicatu, de quo agitur, de mense Decembri 1613. per mortem Horatij Massarelli, Càpitulum ad illum elegit D. Attilium Benematum vigore indulti fel. record. Gregorij XIII. sibi tribuentis huiusmodi electionem in Canonicatibus Ecclesiæ Eugubinæ in quibuscunque mensibus, & quomodolibet affecti, vel reseruati existant.

Cæterùm quia D. Horatius erat familiaris bo. me. Cardin. Alexandrini, Dominicus Baldellus de eodem Canonicatu tanquam reseruato per regulam 3. Cancellariæ sibi à Sede Apostolica prouideri obtinuit. Vnde inter ipsum, & Attilium orta lite, illiúsque cognitione mihi commissa, proposui dubium, ad quem illorum d. Canonicatus spectaret.

1 Et fuit ordinatum quòd omnes Domini causam viderent, sicque hodie iuxta dictum ordinem causa reproposita, & discussa, ad Attilium spectare fuit resolutum, cùm ipse habeat intentionem fundatam in dicta electione de se facta à Capitulo, & ab Episcopo confirmata iuxta formam dicti indulti habentis denegatorias regularum Cancellariæ editarum, & edendarum, & derogatorias derogatoriarum, per quas satis videtur fuisse derogatum dictæ regulæ 3. qua Dominicus nititur ad tradita per Sarnen. *in proœmio regularum. quæst. 5.*

2 Non obstat quòd in litteris prouisionis Dominici fuerit specialiter derogatum dicto indulto, quia talis derogatio non est attendenda, cùm fuerit longè post electionem & confirmationem Attilij, & sic post ius illi quæsitum. Rot. *decis. 574. in fin. part. 1. diuersorum.* Seraphin. *decisione 1263. in fine.* Et est subreptitia ob non factam mentionem dictæ electionis, & confirmationis. Rot. *decis. 17. de præbend. in nou.* Caputaquen. *decis. 37. part. 2.*

Minus obstat quòd dicto indulto censeatur derogatum per amplissimas clausulas contentas in regula 8. Cancellariæ, iuxta decisionem Eugubin. Præpositurę 30. Maij 1606. coram Reu. Bononień. quæ clausulæ cùm referantur ad omnes regulas præcedentes, videantur etiam repetitæ in regula 3. in qua versamur, iuxta Cassad. *decis. fin. de restitut.* Put. *decis.* 191. *lib.* 3. Mandos. *super proœm. regul. cancell. quæst. 2.* & fuit dictum in Spoletana beneficiorum 3. Iulij 1606. coram Reuerendissimo Attrebateń. 3

Quia dictæ clausulæ reg. 8. respiciunt tantùm reseruationem octo mensium in ipsa regula contentam, & non extenduntur vltra eam, quod patet ex eo quòd antiquitus dicta regula non inserebatur inter alias communes Cancellariæ, sed seorsum cum suis specialibus clausulis, & decreto irritanti. Vnde dum Pontifices illam addiderunt aliis regulis, non est verisimile voluisse alterare, & commutare earum naturam dictas clausulas quę vsque ab initio in regula 8. apponebantur, referre ad regulas præcedentes penitus distinctas, & separatas. Et hoc clariùs desumitur ex decreto *irritanti* in fine septimæ regulæ præcedentis apposito, quòd superfluum fuisset ibi apponere, si decretum irritans & aliæ clausulæ in regula 8. positæ censerentur repetitæ in præcedentibus, & sic ad istam superfluitatem euitandam non est admittenda talis repetitio. 4

Cùm præsertim non sint appositæ in fine, sed in medio regulæ, quo casu non est dicendum Pontificem ad præcedentes, illas referre voluisse. Abb. *in consil. 75. n. 2. lib. 2.* post Bart. *in l. talis scriptura. § hanc autem, num. 3. ff. de legat. 1,* Gabr. *de clausul. conclus. 9. n. 14.* 5

Et omnis difficultas cessat ex verbis ipsius regulæ quæ sunt restricta tantùm ad disposita in illa, vt patet ibi indulta Apostolica circa ea, *& ibi de huiusmodi beneficijs,* &c. quæ dictiones *huiusmodi,* & *ea,* sunt relatiua eorum tantùm, de quibus in eadem regula fuit dictum. *l. huiusmodi. ff. de legat. 1.* Bero. *consil. 57. n. 48. lib. 3.* Port. Imolen. *consil. 10. n. 18.* Surd. *consil. 308. num. 16.* 6

Et cùm fuerint prolata in singulari ibi aduersùs reseruationem huiusmodi referuntur ad reseruationem octo mensium tantùm in eadem regula contentam, non autem ad cæteras alias, ad quas referri non potest, salua ratione recti sermonis. Ias. *in l. 1. num. 8. C. de liber. præterit.* Gozad. *consil. 82. n. 14.* Barbat. *consil. 74. n. 2. lib. 1.* si enim hanc relationem voluisset fieri Summus Pontifex, locutus fuisset in numero plurali, non autem singulari. 7

Nec mirum si regula 8. contineat clausulas prægnātiores aliis regulis, cùm illa præiudicet in 8. mensibus tantùm, & temporales ad beneplacitum Pontificis; aliæ verò perpetuò, & in omnibus mensibus, quo stante dictæ clausulæ adeò amplæ & prægnantes non debent ad alias regulas in quibus militat diuersa ratio extendi. Bart. *vbi supr.* Abb. *d. consil. 75. num. 4. vers. secundo facit.* Aym. *consil. 70. num. 10.* Gabr. *vbi supr. num. 5.* 8

Ad auctoritates autem in contrarium adductas volentes decretum irritans appositum in regulam 8. referri etiam ad regulas præcedentes, fuit responsum huiusmodi opinionem semper dubiam fuisse in Rota, vt patet ex d. decis. Cassad. quæ nihil firmat, sed tantùm arguēdo dicit videri quòd clausula illa referatur ad præcedentem, & statim subiūgit quatuor Dominos tenere contrà, & passim esse dubium. Prout & de tēpore Putei 9

Rotam dubitaſſe ſuper hoc articulo apponere ex *d.eius decis.*191.In qua pariter nihil firmauit,ideóque non eſt curandum de opinione Mandoſij,qui mouetur ex d.deciſ. Caſſad. Deciſio verò Spoletana coram Reu. Attrebaten.id dixit incidenter,non autem ex profeſſo firmauit hunc punctum, in quo in contrarium adeſt alia deciſio in cauſa Licien.beneficiorum 4.Iulij 1607.coram D.mco Caualerio.

Vltrà quòd licèt decretum regulæ ſeptimæ extenderetur ad præcedentes, non ex eo clauſulæ regulæ 8. ad illa venirent extendendæ, cùm habeat verba reſtrictiua excludentia dictam extenſionem, vt ſuprà probatum eſt.

10 Non obſtat moderatio indultorum edita per S. D. N. de menſe Octobris 1607. quia loquitur de beneficiis vacantibus apud Sedem, quorum collatio pertinebat ad Cardinales, vt clarè colligitur ex rubrica, proœmio, & verbis illius.

Et licèt faciat etiam mentionem beneficiorum vacantium per obitum familiarium Cardinalium;tamen quoad illa etiam reſtringitur ad indulta ipſorum Cardinalium.Illa autem verba ibi appoſita,*quam & aliorum quorumcumque inferiorum collatorum*,intelliguntur de beneficiiis quæ aliàs competerent inferioribus collatoribus, & ex indulto pertinebant ad Cardinales.

11 Tandem viſum fuit non obſtare quòd licèt indultum conceſſum Capitulo contineat ampliſſimas clauſulas derogatorias; tamen cùm ſint generales,per illas non cenſetur derogatum reſeruationibus in corpore iuris clauſis, iuxta Rebuff. *ſuper concordatis, tit.de reſeruationib.§.volumus,verſ.Tertiò ratione beneficiorum*,ſicque nec reſeruationi ex familiaritate Cardinalium indultæ, iuxta *Extrauagant. ad regimen, &, ad Romani, de prabend.*

12 Quia omiſſa pro nunc quæſtione, an huiuſmodi Extrauagantes cenſeantur incluſæ in corpore iuris, de qua late per Sarnen. *in regul. de triennal. quaſt.*31. *à n.*8. viſum fuit ſufficere pro reſponſione quòd illæ Extrauagantes non contineant in ſe reſeruationem, de qua agitur.

Nam quoad Extrauagant. *Ad regimen*, illa nullam facit mentionem de hac reſeruatione, vt ex eius lectura apparet.

Extrauagans autem *Ad Romani*,non inducit nouam reſeruationem, ſed inductam *in reg.* 3. quæ aliàs per mortem Pontificis expiraſſet, perpetuat, & durare vult etiam Pontifice defuncto, & diſpoſitione regulæ ceſſante: vnde durante hodie vita Pontificis (quam Deus dignetur prorogare ad plurimos, & feliciſſimos annos) reſeruatio,de qua nunc agitur,eſt tribuenda regulæ 3. Simonett. *de reſeruat. quaſt.*35. Gonzales *ſuper reg.8.gloſſ.*51. *num.*62. non autem dictæ conſtitutioni, cùm nondum venerit tempus illius diſpoſitionis.

Ex quibus ita fuit reſolutum.

R. P. D. PIROVANO.

Neapolitana alimentorum. Luna 11. Ianuarij 1616.

ARGVMENTVM.

Habes in ſummario numero 1.

SVMMARIVM.

*Alimenta praſtari debent ab Eccleſia patrono pauperi, tribus concurrentibus, probatione iuriſpatronatus, paupertate petentis, ſuperabundantia redditunm Eccleſia, n.*1.

*Poſſeſſio percipiendi recognitionem debitam patrono beneficij releuat poſſidentem ab onere probandi iuſpatronatus, num.*6.

*Paupertas ſi probari debet, non eſt attendenda ſumma egeſtas, ſed inopia reſpectiuè ad conditionem nobilitatis perſona, num.*3.

*Paupertatis probatio excluditur, ſi conſtat de annuo redditu, cuius vnica exactio ſufficit ad poſſeſſionem, n.*4.

*Actus vnicus ſequuto effectu ſufficit ad conſtituendum quem in quaſi poſſeſſione exigendi annuum redditum, n.*5.

*Paupertas probatur per vrgentiam creditorum ad diſcuſſionem bonorum, num.*6.

*Probationes ſi concurrant magis ſtatur illi, qua fit per ſcripturam, quam qua fit per teſtes, num.*7.

*Eccleſia patronata non tenetur ad alimenta patrono, ſi ſuperſunt alij ad quos ſimile onus pertinet, num.*8.

*Eccleſia redditus ad effectum probandi ſuperabundantiam debent probari per corpora bonorum, nec ſufficit per publicam vocem, & famam, num.*9.

DECISIO CCI.

CVm præſens dubium fuiſſet propoſitum, & reſolutum coram bo. me. Iuſto vſque de anno 1607. 5.Martij, & cauſa per mortem illius aduerſarij non extenſa deciſione ad me deuoluta fuerit, cauſam iterum ſuper eiſdem de ordine DD.propoſui, in qua

Cenſuerunt ſtandum eſſe in deciſis coram R. P. D. Manzanedo 31.Maij 1606. vbi firmatum fuit monaſterium Montis Oliueti Neapolitani non teneri ad alimenta præſtanda D.Equiti Ianuario Oreliæ.

In hac enim diſputatione pro fundamento intentionis D. Equitis tria erant probanda, iuſpatronatus, paupertas ex parte petentis alimenta, & quòd Religioni ſuperabundent redditus, dempta condecenti 24. Monachorum ſuſtentatione, ac aliis neceſſariis pro reparatione, & ſeruitiis Eccleſiæ. 1

Primum non controuertebatur, ſed tantummodo quòd D. Eques non probaret deſcendentiam à primo fundatore Gurallo,quam tamen Domini exiſtimabant non eſſe neceſſariam, cùm hodie appareat fundatorem iniunxiſſe Monachis vt quolibet anno in die Purificationis darent vnam candelam ceream patrono pro tempore exiſtenti, & iuxta fundationis tenorem D. Equitem candelam in eo die recepiſſe, quod probant teſtes dati,cum quibus concurrit fides nobilium,& reſolutio facta in conſ. Neapolitano ſuper eiſdem præeminentiis inter impreſſ.per Vincen.de Franch.85.*p.*1. per quam D.Carolus frater Equitis obtinuit à Nuntio manutentioné in perceptione candelæ, quod ſufficere viſum fuit in hac materia, vt Eques releuetur ab onere probandi.*cap.conſultationibus. de iurepatronat.* & ſæpe fuit reſolutum,vt in Firmana iuriſpatronatus 15.Maij 1611. coram Illuſtriſſ.Card.Lancellotto in Placentina Capellaniæ 14.Maij 1614. coram Reu.noſtro Decano. 2

Paupertas autem non videbatur ſufficienter probata. Nam etſi ſumma egeſtas non ſit attendenda in hac ſpecie probationum,ſed inopia reſpectiuè ad conditionem nobilitatis perſonæ,vt per Couarr. *lib.*2.*var.reſol. c.6.n.8.*& Menoch. *de arbitr.caſ.65.n.9.*quod etiam firmauit Rota in cauſa Rhegien. Prioratus 1.Iunij 1596. & 19.Iunij 1598.coram bo.me.Penia. 3

Tamen viſum eſt inopiæ ſatis ſuccurſum ex certa quãtitate annuorum redditaum in ſumma ducatorum 360. eidem Equiti in renuntiatione bonorum facta, Carolo eius fratri aſſignata,& ceſſa pro patre ſuper gabellis ciuitatis Neapolis, & ſuper vniuerſitate Nardo, & eorundem redditaum, vt ex fide officialium ciuitatis Neapolis ſub die 15.Martij 1607.quæ datur, adeptus eſt poſſeſſionem per exactionem & vſum. *cap.querelam de elect.& de reg.iur.in* 6. 4

Et ſufficit vnica receptio & exactio ad conſtituendum aliquem in quaſi poſſeſſione, Ripa *in c.cum Eccle-* 5

ſia

sia Sutrina, n.53. de cauſ. poſſeſſ. & propriet. Alex. *conſ.*74. *num.*16.*lib.*4. Roman.*conſ.*311.*in fine.*

6 Ideo cùm Eques non probauerit quòd huiuſmodi redditus priuatus fuerit, vel vrgentiam ſuorum creditorum ſaltem per diſcuſſionem bonorum mandato iudicis factam, prout nixus eſt probare in Carolo eius fratre, quem modum probandi paupertatem inter cæteros meliorem exiſtimauerunt, Aug. *in l. ſi vero. §. qui pro rei. ff. qui ſatiſd. cogan.* Roman. *conſ.*163. *n.*4. ſequitur dicendú, quòd adhuc poſſideas annuos redditus in ſumma ducatorum 360. non videatur in tali egeſtate conſtitutus, vt pro alimentis ſit ſubueniendus, iuxta diſpoſitionem *cap. nobis. de iurepatr.* requirentem modeſtam ſubuentionem.

Non obſtant fides nobilium, & teſtes dati in ſummario affirmantes Equitem Ianuatium effectum eſſe paupertimum, dum ſcuta 5000. quæ ex patrimonio & hæreditate matris illi obuenerant, in expeditione belli pro Cath. Maieſtate expendit.

7 Quia fuit reſponſum illorum teſtimonium non concludere in eorum dicto, cùm non excludât quin redditus prædicti ducatorum 360. adhuc in bonis Equitis eſſe poſſint, ideo in concurſu probationum magis ſtetur fidei ſcripturæ, quàm teſtium. *l. cenſus. ff. de probat.* gloſſ. *in cap.*3. *loco, in verbo teſtium, circa medium. eod. tit. de probat.* Roman. *conſ.*319.*num.*1.

8 Neque excludunt quin maior portio bonorum ex prædictis hæreditatibus in partem Equitis obuenire deberet, cui non potuit Eques renunciare in præiudiciom Eccleſiæ, vt ab eo exinde perciperet alimenta. Præterea non etiam excludunt Carolum fratrẽ & Mileuitanam religionem, quin & poſſint, & debeant præſtare huiuſmodi alimenta, quo caſu Eccleſia conueniri non poteſt, cùm de egeſtate non conſtet, quando alij ſuperſunt, ad quos ſimile onus pertinet. Batt. *in l. ſi quis a liberis. §. item reſcriptum ff. de lib. agnoſc.* Surd. in his terminis *de alimen. tit.*1. *quæſt.*54.*num.*16.*verſ. ego tamen.*

9 Tertium pariter quòd redditus ſuperabundent non probatur, quia datur vnicus teſtis in ſummario *n.*11. deponens de publica voce, & fama quòd monaſterium habet redditus ſcut. 20000. ex quibus abſque incõmodo cultus diuini poteſt alimenta ſubminiſtrare, cuius dictum nedum attenta ſingularitate non releuat. *l. vbi numerus ff. de teſtib.* ſed etiam quia ratio ſcientiæ deducta ex publica voce & fama non ſufficit ad probandam ſuperabundantiam redditus, ſed neceſſe eſt concludenter probare corpora bonorum, in quibus conſiſtant redditus, vt inde ſciri poſſit, an argumenta prouenerint ex prima dotatione, vel aliunde, & ſi ex prima, an deductis impenſis Eccleſiæ neceſſariis aliquid ſuperexiſtat, & ſi aliunde, an nihilominus Eccleſia teneatur vltra quàm ſetant redditus rei in dotem datæ. Surdus *de aliment. tit.*1. *quæſt.*54.*num.*10.

R. P. D. PIROVANO.

Ratisbonen. Canonicatus. 11. *Ianuarij* 1616.

ARGVMENTVM.

In concurſu prouiſorum Apoſtolicorum ſufficiunt leuiores probationes, & preces partis Principi porrectæ releuant ab onere iuſtificationis.

SVMMARIVM.

*Instrumenta publica & litteræ patentes probant in eis contenta, num.*1.

*Probationes leuiores ſufficiunt in concurſu prouiſorũ Apoſtolicorũ, non quando agitur contra prouiſũ ab ordinario, n.*2.

*Beneficia Epiſcopis commendantur non conferuntur; tamen per obitum eorum vacare dicuntur quoad effectum reſeruationis, num.*3. *&* 4.

*Beneficiorum retentio quæ datur Epiſcopis, eſt potius ſuſpenſio vacationis ratione promotionis, quam collatio, aut commenda, & terminata ſuſpenſione per obitum, beneficium per mortem dicitur vacare, num.*5.

*Reſeruatio iuris antiqui, non inducit nouum titulum, n.*6.

*Confeſſio partis in narratiua precum Principi porrectarum, releuat partem aduerſam ab onere iuſtificationis, n.*7.

*Valoris beneficij expreſſio iuſtificatur conſuetudine Prouinciæ ſic exprimendi, num.*8.

*Gratia Principis in qua Princeps aſſerit impetrantem eſſe familiarem ſuum, vel alias, &c. non eſt per neceſſe iuſtificanda ab impetrante, quia non ſunt verba narratiua impetrantis, ſed verba aſſertiua Principis, num.*9.

DECISIO CCII.

INſtante Henrico dubium propoſui, an gratia ipſius ſit iuſtificata? Et eſſe iuſtificatã Domini cenſuerunt.

Quia quo ad presbyteratum, Doctoratum, Magiſterium in Theologia, & Protonotariatum omnia remanent iuſtificata ex publicis inſtrumentis, & litteris patentibus, quæ benè probant in eis contenta, Felin. *in cap. poſt conceſſionem, n.*3. *de probation.* Grammat. *deciſ.*81. *n.*1. Seraph. *deciſ.*713.*n.*1. & ſæpe fuit reſolutum. 1

Obitus Caroli Epiſcopi in menſe Septembri, probatur ex diſpoſitione teſtiũ, qui in curia formiter examinati fuerunt. Primus reddit cauſam, quia accepit litteras à moderno Archiepiſcopo ſignificantes illius mortem in die 15. Sept. 1612. Secundus tanquam vicinus oppido, in quo Archiepiſcopus deceſſit, vbi publicè dicebatur de morte eiuſdem Archiepiſcopi. Tertius, quia Pragæ eadem vox de morte illius fuit diuulgata, quibus accedit confeſſio Ioannis aduerſarij in ſua prouiſione per relationem ad prouiſionem Henrici, ac inſtrumentum iuramenti præſtiti per modernum Archiepiſcopum in manibus Illuſtr. Card. Dietrichſtain, & Reu. Epiſcopi Vienen. in quo refertur obitus Caroli de menſe Septembri 1612.

Quæ omnia ſimul iuncta viſa ſunt in præſenti ſufficere, cùm non agatur cõtra prouiſum ab ordinario, qui litteras ſuas produxerit, ſed contra prouiſum ab eadem Sede Apoſtolica, in cuius cõcurſu admittuntur leuiores probationes, vt fuit reſolutum in cauſa Legionen. Canonicatus 2. Decemb. 1612. coram Reu. noſtro Decano. 2

Vacatio beneficij etiam videtur iuſtificata per mortem eiuſdem, quamuis Epiſcopis beneficia non conferantur, ſed commendentur, itaut videatur vacare vt priùs, non autem per obitum. Caſſad. *deciſ.*30. *ſuper regul. & deciſ.*5. *num.*2. *de priuileg.* 3

Quia quoad effectum reſeruationis, beneficia etiam commendata dicuntur vacare, ex latè deductis in Campſana iuriſpatronatus 12. Nouembris 1607. coram bo. me. Penia. 4

Præterea viſum eſt, etiam quòd gratia quæ datur Epiſcopis in retentione obtentorum magis in ſuſpenſionem vacationis occaſione promotionis ad Epiſcopatum, quàm in collationem, aut commendam ſonare videatur, ideo terminata ſuſpenſione per obitum beneficium pariter per mortem vacare dicatur. 5

Cùm reſeruatio iuris antiqui non ſit inductiua noui tituli, vt dicit Put. *deciſ.*420 *lib.*2. *in nou. impreſſ.* 6

Poſſeſſio Canonicatus de tempore obitus probatur ex confeſſione Ioannis, dum in ſua gratia repetit narratiuam Henrici, dicentis per obitum Archiepiſcopi vltimi poſſeſſoris Canonicatũ vacaſſe, quæ partis confeſſio ſolet releuare ab onere iuſtificationis, *vulgata l. cum precum C. de liber. cauſa.* Gabr. *de confeſſ. concl.*4. 7

Quo ad valorem tam huius Canonicatus, quàm 8

quoad aliud obtentum, quod non excedit valorẽ 24. ex generali consuetudine totius Germaniæ iustificatur, quæ in pluribus causis per Rotam fuit recepta, vt in Colonieñ. Canonicatus 20. Maij 1602. coram bo. me. Cardinali Pamphilio, & in Padeborneñ. Canonicatus 29. Martij 1610. coram Reu. nostro Decano, in quibus aliæ decisiones referuntur.

Non obstat omissio iustificationis quòd ipse esset familiaris Papæ, ac examinatus ab examinatoribus deputatis, & repertus idoneus.

Quia fuit responsum, illa verba non esse de narratiua Hentici, sed verba assertiua Papæ dum præfatur, *Dilecto filij Henrico familiari nostro*, & paulò infrà, *qui etiam alumnus noster existis, & à dilectis filijs examinatoribus, in Vrbe deputatis, examinatus, & idoneus repertus*, quæ ideo non egent iustificatione. *Clement. vnica. de probat.* Rota *decis. 171. num. 2. part. 1.*

10 Nec aduersatur decisio 2. Mohedani *de probat.* quia Domini illam intellexerunt, quando ageretur ad effectum reseruationis deducendæ ex familiaritate; secus quoad effectum validitatis gratiæ, vt bene distinguitur in præcisis terminis *in decis. 832. part. 3. diuers.*

Et ita, &c.

R. P. D. MANZANEDO.

Viterbieñ. fideicommissi. Luna 11. Ianuarij 1616.

ARGVMENTVM.

Trebellianica detrahitur per hæredem grauati, & non censetur prohibita, nisi vel expresse, vel tacitè, sed per verba, quæ non possint habere alium sensum.

SVMMARIVM.

Filius grauatus restituere hæreditatem sub conditione mortis sine filijs, vltra legitimam detrahit etiam Trebellianicam ex bonis restitutionis subiectis, num. 1.

Trebellianica per filium grauatum ad restitutionem non detracta potest per eius hæredem detrahi, num 2.

Trebellianica detractio potest per testatorem prohiberi etiam filijs primi gradus, num. 3.

Trebellianica prohibetur non solùm expressè, sed etiam tacitè, & per coniecturas, num. 4. declara vt num 6.

Exceptio firmat regulam in non exceptuatis. num. 5.

Præsumptio de præsumptione elici non potest, & non debent specialia plura circa idem multiplicari num. 7.

Superfluitas verborum in dispositione testatoris tolerabilior est. quam elicere prohibitionem Trebellianicæ, contra opinionem Doctorum, num. 8.

DECISIO CCIII.

Clemens Saltalemachiæ institutis hæredibus Dominico, & Ioann. Baptista suis filiis, eos inuicem substituit, & decedentibus ambobus sine filiis, substituit proximiores de Cippo domus ipsius testatoris, præterquã de legitima, de qua dd. filij disponere possent ad eorum libitum. Mortuo testatore decessit Dominicus sine filiis, instituta hærede Constantia vxore, quæ ex d. fideicommisso vltra legitimã dicti Dominici prætendit etiam Trebellianicam detrahere. Vnde dedi dubium, an illius detractioni esset locus. Quod hodie Domini affirmatiuè resoluerunt.

1 Cum enim Dominicus fuerit grauatus restituere hæreditatem sub conditione mortis sine filiis, poterat vltra legitimam Trebellianicam etiam detrahere ex bonis restitutioni subiectis. Couarr. *in cap. Raynutius, §. 11. n. 5. de testam.* Surd. *cons. 472. n. 32.* Cephal. *cons. 677. num. 11. lib 5.* Roland. *cons. 25. n 9. lib. 1.* Bero. *cons. 93. n. 6. lib. 2.* Peregr. *de fideicom art. 3. num. 51.*

Et quia illam non detraxit, potest hodie detrahi à Constantia eius hærede, cùm Trebellianica non detracta per filium grauatum, per ipsius hæredes detrahatur. *l. quamquam. C. ad l. falcid.* Ruin. *cons. 143. num. 12. lib. 2.* Port. Imolen. *cons. 9. num 7. in fine.* Bursat. *consil. 19. n. 37. lib. 1.* Roland. *d. cons. 25. n. 8.* Honded. *cons. 63. n. 76. & 110. lib. 1.* Surd. *vbi suprà.* Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib. 4. tit. 5. art. 13. num. 2.* 2

Nec obstat quòd Trebellianica possit per testatorem prohiberi, etiam filiis primi gradus, iuxta opinionem quam sequitur Rot. teste Seraphin. *decis. 553. num. 8. & 570. n. 1.* Rot. diuersor. *decis. 313. n. 1. p. 2.* 3

Et non solùm expressè, sed etiam tacitè & per coniecturas. Menoch. *cons. 374. n. 4. & præsumpt. 198. n. 10. lib. 4.* Crass. *in §. Trebellianica q. 8. n. 2.* & in casu nostro cùm testator decedentibus hæredibus sine filiis substituerit Cippum domus, præterquam in legitima, de qua ipsi filij ad libitum disponere possent, videtur tacitè prohibuisse alienationem in reliquis, & sic etiam detractionem Trebellianicæ. 4

Quia exceptio firmat regulam in non exceptuatis, præsertim quia alioquin huiusmodi exceptio de legitima esset penitus superflua, cùm de iure inesset, & filij ad effectum disponendi liberè de illa non indigerent, prætерita facultate patris. 5

Fuit enim responsum quòd quando agitur de inducẽdo tacitam prohibitionem Trebellianicæ, verba testamenti, ex quibus illa elicitur, debẽt esse talia quæ dictã prohibitionẽ necessariò ac concludẽter inferant, aliúdque importare non possint, aliàs nunquam Trebellianica censetur prohibita. Castr. *cons. 28. n. 1. lib. 2.* Decian. *cons. 89. n. 44. lib. 5.* Bellon. *cons. 65. num. 3.* Clar. *in § testamentum q. 62. n 3.* Molin. *de primog. lib 1. c. 7. n. 16.* Gabr. *concl. 2. n. 1. vers. contrarium, & n. 3. ad Trebell.* Mantic. *de coniect. vlt. volunt lib. 7. tit. 12. n. 10.* Honded. *cons. 45. n. 22. & seq.* plures adducens *lib. 2.* Petr. *de fideicom. q. 15. n. 154. & 156.* Boër. *decis. 44. num. 33.* Odd. *cons. 8. num 22.* 6

In casu verò nostro cùm verba suprà ponderata non sint talia, cùm aliud importent, & in alium sensum trahi possint, vt ex se patet, non videtur ex illis Trebellianica prohibita.

Maximè, quia si admittamus per dicta verba, *præterquam in legitimam, de qua disponere possint*. &c. testatorem tacitè prohibuisse alienationem in reliquis, & ex tali tacita alienationis prohibitione postea velimus etiam deducere tacitam prohibitionem declarationis Trebellianicæ, esset plura specialia circa idem multiplicare, & præsumptionem de præsumptione elicere, quod non licet, vt in proposito considerat Honded. *dicto cons. 45. num. 50. & sequenti.* 7.

Et licet prædicta verba videantur quodammodo esse superflua, tamen hoc videtur tolerabilius, quàm ex verbis, quæ possunt habere alium sensum, inducere prohibitionem Trebellianicæ, contra doctrinas suprà allegatas. 8

Et ita, &c.

R. P. D. VBALDO.

Dertuseñ. matrimonij. Luna 11. Ianuarij 1616.

ARGVMENTVM.

Matrimonium metu contractum ad effugiendum carcerem aut mortem non valet, præsertim contractu per Procuratorem reuocato, & præcedente protestatione metus.

SVM

SVMMARIVM.

Matrimonium contrahi potest per Procuratorem,n.1.
Procuratoris constituti ad contrahendum matrimonium reuocatio tenet absque scientia & intimatione facta ipsi Procuratori,ibid.
Matrimonium requirit consensum amborum coniugum, aliter est nullum,ibid.
Procurator ad contrahendum matrimonium reuocari potest, etiamsi dominus iurauerit illum non reuocare, ibidem.
Matrimonium dicitur metu contractum, si præcessit protestatio de non libera voluntate,sed de metu carceris, aut mortis,ibid.
Protestatio metus ante contractum matrimonium,matrimonium subsequens annullat,num.2.
Matrimonium metu,& nulliter contractum,ratificari non potest,ibid.& num.3.
Matrimonium metu contractum & nulliter, ratificari non potest,sed nouo consensu opus est,num.4.
Matrimonium non perficitur ex nuptiali benedictione, & Missæ auditione,quando fuit metu contractum, ibid. & num.5. vbi ampliatur etiam quòd parochus, & testes interuenissent.

DECISIO CCIV.

1 Visum fuit Dominis,non constare de valido matrimonio, quod prætendebatur contractum inter Franciscum, Paulum Sibil, & Franciscam Iordanam, quia licèt Paulus die 20. Augusti 1607. constituisset Procuratores ad matrimonium contrahendum, nec dubitari possit,illud per Procuratorem posse contrahi,*l.sufficit*,vbi not. *ff.de sponsal. & in cap.fin. in princ. de procur.in 6.& in cap.honorantur,in ver. pudoris.32. q.2.* & per eosdem Procuratores fuerit contractum in facie Ecclesiæ cum solemnitatibus requisitis; tamen illi fuerant,antequam contraherent,reuocati, quæ reuocatio tenet absque scientia, & intimatione facta Procuratori,vel parti,vt est speciale in matrimonio.*d. cap. fin.§.1.* & ibi gloss. *de procur.in 6.* Zabarell. *consil.14 in fin.* cum concordant.per Sanch.*de matrim lib 2.disp.11. num. 6.* & sic ob defectum consensus ex parte Pauli, matrimonium fuit nulliter contractum,*cap.cum locum, cap.cum apud.de sponsal. cap.sufficiat.27. quæst. 2. cap. vbi 30.quæst.2.* Gemin. *consil.33. num.10.* gloss. *in d.cap.fin. in ver. contraxerit,de procur. in 6.* quæ in *ver. reuocatus, ibidem*, subdit, idem esse, etiamsi dominus iurauerit non reuocare mandatum,& ibi Ioan.Andr. & Franch. *num.5.* Couarr.*super 4. decretal. 2.part. cap. 4. in princ. num.10.vers.procedit*.cum aliis per Sanch.*vbi suprà n.8.* Quæ eo magis videbantur procedere, stante protestatione eiusdem Pauli ante constitutionem Procuratoris, quòd eam faceret non libera volunta te, sed metu carceris,& ad effugiendam mortem, ad quam fuerat per sententiam condemnatus, & similes protestationes stante causa metus valde concludunt, Surd. post plures relatos *consil 513.num.36 lib.4.*& fuit dictum in causa Hispaleñ.matrimonij 18.Iunij 1607. coram Reuerendiss. Bononieñ. & in Toletana Professionis 19. Nouembris 1614.coram me.

2 Nec videtur suffragari ratificatio facta ab eodem Paulo, quia vltra quòd eam præcessit alia similis protestatio, & quidem non simplex, sed derogatoria, & annullatiua actus sequentis, quæ eo magis operatur, ex traditis per Surd. *d.consil 513. numer.45.* respondebatur etiam, quòd cùm matrimonium fuerit iam nulliter contractum ex defectu mandati,vt suprà dictum est, non potuit ratificari, sed debuit iterum contrahi cum debitis solemnitatibus in facie Ecclesiæ,vt fuit resolutum in eadem Hispaleñ matrimonij 26.Ianuarij 1609. coram eodem Reuerendissimo Bononieñ.

Neque dicatur, quòd post reuocationem mandati, idem Paulus Sibil constituit alium Procuratorem ad obtinendam executionem dispensationis Apostolicæ super matrimonio de quo agitur, & sic videatur per contrarium consensum recessisse à prædicta reuocatione,quia respondebatur consensum non esse contrarium,sed diuersum,cùm simul stare hæc duo possint,vt quis habeat dispensationem super matrimonio contrahendo, & tamen nolit contrahere, & ex diuersis non infertur. *l. Papinianus exuli. ff. de minor.* sed cessat difficultas, tum quia talis etiam Procurator reperitur reuocatus, tum & multo magis, quia eodem contextu iterum fuerunt reuocati quicunque Procuratores dati ad contrahendum matrimonium nomine Pauli, & sic semper intrat dispositio *d. cap. fin. de procur in 6.* 3

Nec pro ratificatione matrimonij, aut nouo matrimonio deseruire potest Missa, & benedictio nuptialis cum annuli subarrhatione,tum quia præcesserunt duæ similes protestationes ex parte Pauli, & signanter in secunda dixit, quòd accesserat ad audiendam Missam, vt euitaret pœnam decem millium librarum,& ob reuerentiam iuramenti, sub quo illam audire promiserat, & mulier etiam protestata est, vt vir adimpleret contenta in sua obligatione,& de pœnis in ea contentis,& alimentis; tum quia stante nullitate primi matrimonij ex supradictis illud ratificari non poterat sine nouo consensu,cùm id quod nullum est, ratum haberi non possit,Bart. *in l. obseruare,in fin ff. de offic. proconf.* Natt. *consil.262. num.10.* Honded. *consil. 38.n.19. lib.1.* & in terminis matrimonij,Sanch. *de matr.lib. 2. disp.36. sub num.3. vers. & confirmantur*; tum quia iste actus non tendebat ad matrimonium de nouo contrahendum, sed ad solemnizandum matrimonium iam antea,vt putabatur,contractum, cùm non sit de essentia matrimonij, ex allegatis per Rot. apud Seraphin. *decis.893.num.19.* Sanch. *lib.3,disput.12.num.6.* & cessat difficultas ex protestationibus vtriusque partis, ex quibus elicitur consensus,vltra quem non debet actus operari,*l.non omnis.ff.si cert.pet.* 4

Neque obstat, quòd adfuerit Parochus, & testes, quia stante defectu consensus in contrahentibus,nihil operatur,immò dici potest,nec adfuisse Parochum,ex quo non fuit adhibitus hac de causa contrahendi matrimonij, sed tantùm vt eis daret benedictionem nuptialem,iuxta tradita per Sanch. *de matr.lib.3. disp. 39. per tot.* & censuit Sacra Congregatio Illustrissimorum Concilij interpretum, vt in copia quæ fuit data, & Domini addebant alias similes declarationes eiusdem Congregationis.Ex quibus etiam videbatur tolli motiuum de annuli traditione, quæ venit in consequentiam dictæ Missæ, & benedictionis nuptialis, quam non inducere matrimonium iam dictum est, & annuli traditio regulatur secundùm præcedentia, vt per Abb.*in cap.fin. num.7. de desponf. impub.* quem sequitur Sanch. *de matr.lib.1. disp.22. num.1.* 5

Et ita fuit decisum.

R.P.D. MANZANEDO.

Seguntina Canonicatus.Veneris 15. Ianuarij 1616.

ARGVMENTVM.

Habes in summariis.

SVMMARIVM.

Liber Officialis ad id deputati fides pleni adhibetur,n.1.

Alternatiua Episcopi probatur ex acceptatione illius extracta ex libro Dataria, nec est necesse probare residentiam, num. 2.
Possessio de beneficio defuncti probatur ex publica voce, & fama, & ex confessione aduersary in sua gratia, n. 3.
Valor obtentorum expressorum satis sufficiunt ad probationem Presbyteratus & originis, num. 5.

DECISIO CCV.

1 Domini dixerunt gratiam Gasparis esse instificatam. Nam obitus Ferdinandi die 22. Septembris, & sic in mense Apostolico propter alternatiuam probatur per partitam extractam ex libro punctatoris Capituli, cui credendum est tanquam officiali ad id inter alia deputato, vt patet ex inscriptione libri, ibi, *liber in quo adnotantur dies possessionis prabendarum, & dies in quo moriuntur*, &c. *l. quadam §. nummulariorum*, & ibi gl. & Bart. *num. 3. ff. de eden.* Alexand. *consil. 179. in princ. lib. 6.* Mandell. *consil. 175. num. 14. & consil. 453. num. 4.* Ruin. *consil 53. num. 9. lib. 4.* Caputaq. *decis. 160. part. 2.* Seraphin. *decis. 1390. num. 2.* iunctis præsertim testibus deponentibus de publica voce & fama eiusdem obitus in die supradicta.

2 De alternatiua autem constare visum fuit ex acceptatione illius facta per Episcopum extracta formiter ex libro Datariæ. Seraphin. *decis. 1108. num. 4.* Nec ad istum effectum est necesse probare illius residentiam, quia absentia Episcopi, licet ipsum priuet commodo alternatiuæ, non tamen potest præiudicare Papæ, cùm culpa propria, sibi & non alteri debeat esse nociua. Mandos. *consil. 18. n. 8. & seq.* & fuit dictum in vna Fauentina Canonicatus 16. Decembris 1585. coram Planchetto, & in aliis relatis per Gonzales *in reg. 8. gloss. 43. num. 111.*

Et quòd Canonicatus, de quo agitur, cadat sub alternatiua, probatur ex testibus deponentibus Canonicatus Ecclesiæ Seguntinæ esse liberæ collationis Episcopi, & per illum solùm conferri solere, quod sufficit ad excludendam simultaneam cum Capitulo ad effectum de quo agitur, cùm de ea non tractetur principaliter, sed tantummodo incidenter.

3 Possessio defuncti, & valor Canonicatus probatur tam per testes de publica voce, & fama, quàm ex confessione aduersarij in sua gratia. *l. cum precum. C. de liber. cauf.*

4 Valor autem obtentorum quòd non excedant ducatos 60. probatur per eosdem testes de publica voce & fama. Ægid. *decis. 674.* Put. *decis. 29. lib. 1.* Verall. *decis. 277. num. 7. part. 1.*

5 Tandem de Presbyteratu Gasparis constare visum fuit vltra testes ex litteris patentibus Ordinarij ipsius ordinis Presbyteratus. Rot. *decis. 1. de probationibus in nouis.* Felin. *in cap. post cessionem num. 3. & 15. eod. tit.* Grammat. *decis. 81. num. 1.*

Ex quibus litteris pariter probatur illum esse oriundum ex diœcesi Seguntina, cùm vti talis ibi enuncietur, nec ab ordinario Seguntino promotus fuisset, nisi esset de illius diœcesi.

REVERENDISS. D. COCCINO DECANO.

Perusina melioramentorum. Sabb. 15. Ianuary 1616.

ARGVMENTVM.

Melioramentorum exceptio an retardet restitutionem domus restituendæ, præstita cautione de illis reficiendis, facta legitima liquidatione, quando, & quomodo eadem melioramenta probata, & liquidata dicantur.

SVMMARIVM.

Melioramentorum exceptio impedit restitutionem domus quæ restituenda sit, num. 1.
Melioramenta vt dicantur probata, probari debet status de tempore, quo fuit meliorata res empta, ita vt ex illo statu possit deueniri ad tempus præsens, ibid.
Testes de credulitate non probant, num. 2.
Pretia rerum augeri possunt beneficio temporis, ibid.
Melioramentorum probatio vt legitimè dicatur facta, numquid attendenda sit impensa in illis facta, an verò id in quo res meliorata fuit, ibid.
Melioramenta, vt probata dicantur, debet constare de eorum qualitate, quia quandoque qui illa fecit, recuperat per restitutionem, & quandoque per abreptionem, num. 3.

DECISIO CCVI.

Agentibus Dominis de Signorellis pro restitutione domus, de qua agitur, iuxta sententias Rotales Reuerendissimus D. Episcopus dicebat sibi dari retentionem pro dictis melioramentis. *l. si in area. ff. de cond. indeb.* Doctor. *in l. si non sortem. §. si centum*, vbi gloss. *ff. eod. tit.* Quare reportatis probationibus factis in termino præfixo ad liquidandum, dubitaui an melioramenta essent liquidata in aliqua summa, & in qua. Et Domini negatiuè responderunt, quia non probatur status domus de tempore quo fuit empta per Currium, ita vt ex illo statu possit deueniri ad tempus præsens, vt dixit Rot. in causa Romana de Valle 13. Maij 1596. coram Sarmiento. Seraph. *decis. 952. num. 2.* & fuit resolutum in causa Florentina melioramentorum 16. Iunij 1609. coram R. P. D. meo Manzanedo. 1

Ad hoc enim probandum afferuntur duo genera probationum, nempe prima ex testibus, qui tamen nihil concludunt, omnes enim deponunt de credulitate sua, & ideo non probant. Curt iun. in puncto *in consilio 144. num. 4. & consil. 165. num. 20. & seqq.* Secunda ex venditione domus, de qua agitur facta Petro muratori de anno 1575. pro scutis 800. Vnde inferebatur quòd cùm de anno 1603. fuerit vendita Curtin pro scutis 1500. per necesse fuerit meliorata in scutis 700. & à dicto anno 1603. vsque in hodiernam diem fuisse melioratam iuxta æstimationem vltimo loco factam. Sed nihil ista probatio valet, quia argumentum potuit fieri saltem ex parte beneficio temporis. *l. pretia rerum. ff. ad l. falcid. & l. 2. C. de rescind. vend.* & quatenus prædicta esset liquidissima probatio, adhuc nihil valeret, cùm in ista materia simpliciter non attendatur, nec id quod fuit impensum, nec id quod fuit melioratum, sed ex istis, quod minus est, vtputa si fuerunt expensa 50. & in centum domus meliorata, vel è contra quod minus est attenditur, & restituitur. *l. in fundo*, & ibi gloss. *in verf. plus pretio*, & Bart. *num. 2.* Alberic. *num. 5. ff. de re ind.* Abb. *in cap. 1. n. 4. de rest. in integ.* Felin. *in cap. cum causam num. 28. de re indic.* Negus. *de pign. 4. memb. 5. part. principalis num. 11.* Capic. *decis. 93. n. 9.* 2

Et vltra prædicta considerabant Domini, quòd deberet constare de qualitate melioramentorum, quia qui illa fecit, non omnia recuperat per restitutionem, sed aliquando per abreptionem. *l. ex duobus*, vbi Odofr. & Bald. *in princ.* Castr. pariter *in princ. verf. in text. ff. de neg gest.* Curt. iun. *in consil. 165. num. 20. & seqq.* ex quibus videbatur non posse retardari restitutionem 3

domus

domus, præſtita cautione facta legitima liquidatione de melioramentis reficiendis, cùm fuerit iam præfixus terminus ad liquidandum, & nihil fuerit liquidatum, & iſta ſeruat Rota, vt per Put. *deciſ.461. lib.2.in nou.* & paſſim hoc ſeruatur.

R. P. D. REMBOLDO.

Romana pecuniaria Sabbati 23. Iannarij 1616.

ARGVMENTVM.

De exequutione inſtrumenti, in quo mulieri pro reſtitutione ſuæ dotis, & donationis propter nuptias donec fuerit ſoluta, aſſignantur fructus percipiendi ex re ſtabili, in qua plura, & diuerſa notanda ſingularia explicantur, de quibus in ſummario.

SVMMARIVM.

Inſtrumentum probat debitum dotis, & donationis propter nuptias, num.2.

Confeſſio defuncti nocet hæredibus, & ſucceſſoribus, ibid.

Producens iura cenſetur ratificare iura producta, n.4.

Hypotheca quiſque renunciando poteſt quis ſibi ex proprio facto præiudicare, num.5.

Conditione deficiente perinde eſt, ac ſi diſpoſitio facta non fuiſſet. num.6.

Dotales fructus ſuccedunt loco alimentorum, & morte mulieris amplius non debentur, num.8.

Præſcriptio cenſetur interrupta per ſubſequens compromiſſum, num.9.

Annuæ præſtationis præſcriptio vnica non ſufficit, ſed tot debent eſſe præſcriptiones, quot ſunt annuæ præſtationes, ibidem.

DECISIO CCVII.

1 CVm per mortem quondam D. Sciarræ Columnæ, factus eſſet locus reſtitutioni dotis ſcutorũ 14. mill. necnon donationis propter nuptias, ſcutorum ſcilicet 3500. ad fauorem quondam D. Claricis eiuſdem D. Sciarræ coniugis per quoddam publicum inſtrumentum de anno 1582. inter Illuſtriſſimas D. Iuliam, Placidam, & Flaminiam d. D. Claricis filias, atque ipſam D. Claricem, cum debitis ſolemnitatibus celebratum dd. DD. filiæ in ſatisfactionem dotis, & donationis prædictæ D. Clarici tenutam Terræ Paſſarani pro intranti dicti ſui crediti quantitate aſſignarunt, pacto etiam adiecto, quòd interim, & donec d. D. Clarix realem, corporalem, & actualem dictæ quantitatis terræ poſſeſſionem adepta, & eadem terræ quantitas, cum effectu, & realiter ipſi tradita, & conſignata fuerit, ei debeantur, & currant pro rata crediti fructus, qui tam ex caſtro Gallicani, quàm etiam ex prædicta tenuta Paſſarani percipiuntur. Et quia dictũ caſtrum, & tenuta ex ceſſionibus à dictis ſororibus ſibi inuicem in eodem inſtrumento factis, D. Iuliæ obtigerat, dicta D. Inlia per plures annos debitum agnoſcendo ſcuta 720. annua dictæ D. Clarici perſoluit. Cùm verò poſtmodum dicta D. Clarice vita functa ſibi expreſsè in medietate dictorum ſcut. 720. Illuſtriſſima D. Flaminia hærede inſtituta dicta D. Iulia eiúſque in dictis caſtro, & tenuta hæredes, ac ſucceſſores medietatem dd. ſcutorum 720. D. Flaminiæ, vlteriùs ſoluere recuſarent, atque ideo cauſa mihi cum facultatibus A. C. commiſſa, eſſet dubitaui, an eſſet relaxandum mandatum exequutiuum contra bona hæreditaria D. Iuliæ Columnæ pro annuis ſcutis 360.

2 Et Domini affirmatiuè reſponderunt. nam de credito D. Claricis reſpectu dotis, & donationis propter nuptias, non videbatur poſſe dubitari, cùm de eo ſatis conſtet ex propria confeſſione D. Iuliæ in d. inſtrumento de anno 1582. celebrato, ad *l. cùm precum. C. de lib. cauſ. & l. deſiderium. C depoſit.* cum aliis latè deductis in vna Mediolanen. ſimulationis contractus 10. Nouembris 1603. coram Reuerendiſſimo Attrebaten. quę confeſſio nocet etiam quibuſcunque dictæ D. Iuliæ ſucceſſoribus, qui non poſſunt eam impugnare, *l. cùm à matre. C. de rei vendic. l. ex qua perſona. ff. de reg. iur.* Ruin. *conſil. 128. num. 16. verſ. non obſtat, lib. 2.* Pariſ. *conſil. 11. num. 39. verſ. vnde enim, lib. 3.* Peregrin. *conſil. 64. num. 20.* Præterea ex eodem quoque inſtrumento cõſtat, quòd D. Clarici in ſatisfactionem dicti ſui crediti aſſignata fuit portio tenutæ Paſſarani, atque inſuper ſub obligatione Camerali inter partes conuentum, quòd vſquequo dicta portio cum effectu eidem traderetur, ipſa conſequi deberet partem fructuum ex dicto caſtro, & tenuta percipiendorum, quo fit, vt cùm dicta portio hactenus tradita non fuerit ex claris dicti inſtrumenti verbis, ſuccedit obligatio præſtandi dictam ratam fructuum.

3 Et ſicuti vigore dictæ obligationis Cameralis D. Clarici concedi debuiſſet mandatum exequutiuum pro dictis fructibus contra D. Iuliam dicti caſtri, & tenutæ poſſeditricem, cùm præſertim eademmet D. Iulia, D. Clarici, vt dictum fuit, per plures annos dictos fructus in ſumma ſcutorum 720. perſoluerit, ita, & pari ratione idem mandatum denegari nor poteſt D. Flaminiæ d. D. Claricis in medietate hæredis prædictorum ſcutorum 710. medietatis rata, cùm virtus obligationis Cameralis ea ſit, vt tranſeat etiam in hæredes. ad tradita per Moder. *de oblig cam. part. 2. quæſt. 1.* & firmauit Rota in vna ciuitatis Caſtelli bonorum 6. Iunij 1594. coram bo. mem. Litta, & alibi ſæpiùs, prout regulariter quoque in hæredem tranſeunt omnes actiones defuncto competentes, *§ ſi poſt mortem. Inſtit. de inutil. ſtipul. tot. tit. C. vt actio ab hærede, & contra hæredes.*

4 Non obſtat quòd non conſtet D. Flaminiam eſſe hæredem D. Claricis, quia hoc tollitur ne dum ex teſtamento in quo legitur dicta D. Flaminia inſtituta hæres expreſsè etiam in medietate dd. ſcutorum 720. ſed etiam ex alio inſtrumento aditionis hæreditatis eiuſdem per ipſam D. Iuliam nomine dictæ D. Claricis factæ, & quòd dicta Flaminia eandem aditionem ratificauerit, plenè probatur ex compromiſſo, & iuribus per eandem D. Flaminiam coram bon. mem. Orano productis, de quibus *in Summario, num.10* ad notata per Bald. *conſil. 272. ſub num. 2. lib. 5.* Caſtren. *conſil. 22. ſub num. 3. verſ. tranſigendo, lib. 2.*

5 Non obſtat aſſerta anterior hypotheca D. Ducis hæredis dictæ Iuliæ ſuper bonis Gallicani, & Paſſarani ratione dotis dictæ D. Iuliæ, quia in facto non ſubſiſtit, cùm creditum Claricis ſit longè anterius dicta dote. & hypotheca, & in omnem euentum cum D. Iulia, cum præſentia, & conſenſu D. Martij eius viri dictæ aſſignationis portionis tenutæ, & fructuum de anno 1582. D. Clarici facta aſſenſerit, eadémque ſcuta 720. perſoluerit, tam ipſa D. Iulia, quàm etiam D. Martius eius coniux ſibi in dicta hypotheca proprio facto præiudicaſſet, ad *l. Diui, §. licèt. ff. de iur. codicill. & l. pacta*, & ibi *gloſſ. in verb. nouam emptionem. ff. de contrahen. empt.*

6 Non obſtat quòd D. Clarix promiſit ſoluere pro dote D. Iuliæ ſcutorum 8000. de proprio, quia hæc promiſſio non fuit pura, ſed ſub duplici conditione facta, quatenus ſcilicet bona dictæ D. Iuliæ in dotem aſſignata per ſententiam, & rem iudicatam euincerentur,

tur,& portio quæ sequuta euictione D.Iuliæ remanerer ad 30.mill. non ascenderet, quorum conditionum, cùm neutra sit purificata, cessat promissio, ex *vulg. reg.* quòd deficiente conditione, perinde est, ac si dispositio facta non fuisset, *l.cedere diem ff. de verb signific. l.hac venditio, in princip. ff. de contrahen. empt. l.necessario. §.quod si pendente. ff. de peric. & commod. rei vend.* cum aliis per Cephal. *consil.* 56 *num.* 12. *vol.* 1.

7 Non obstat assertum fideicommissum Alexandri Columnæ ad fauorem Francisci, ratione cuius dicitur D.Marcium fuisse coactum soluere scuta 40.mill. sibique perinde iura dicti Francisci super dicto castro, & tenuta acquisiuisse, quia vltra quòd nihil horum verificatur in facto, in omnem casum ex dicto fideicommisso detrahi debeat legitima Sciarræ, & ex ea dos D. Clarici restitui, prout in eodemmet instrumento dicta D. Iulia, illam deduci, & solui debere ipso D.Marcio consentiente declarauit.

8 Nun obstat quòd obligatio soluendi scuta 720. annua expirauerit per mortem D.Claricis, ut tradita per Surd. *tract. de alim. tit.* 1. *quæst.* 74. *num.* 2. quia dicta scuta 720. non fuerunt promissa vti fructus dotales, qui in locum alimentorum succedunt, sed tanquam fructus terrarum eidem D.Clarici in satisfactionem dicti sui crediti assignatarum, qui propterea semper, & vsque quò dictæ terræ realiter tradantur, persolui debent æquitate, *l. curabit. C. de actio. empt.* Rota *decis.* 653. *num.* 2. *part.* 1.

9 Noo obstat quòd præstatio dd. fructuum sit præscripta per lapsum annorum 16. quia præterquam quòd fuit interrupta per compromissum factum in personam bon. me. Card. præscriptio semel interrupta ampliùs non currit. Rot. *decis.* 86. *part.* 1. *diuers.* & fuit dictum in vna Romana pecuniaria 1. Iulij 1601. coram Illustriss. Card. Millino in omnem etiam euentum cùm versemur in annua præstatione conditionali tot præscriptiones requirerentur, quot sunt præstationes, atque ita saltem relaxandum esset mandatum pro annis 16. ante hanc litem motam decursis, iuxta decis. Mohedan. 4. *de præscript.* Put. *decis.* 259. *num.* 2. *lib.* 1.

R. P. D. VBALDO.

Romana participationis. Sabbato 23. *Ianuarij* 1616.

ARGVMENTVM.

Assumptus in participem conductæ gabellæ, nunquid dicatur assumptus in socium iurium conductionis eiusdem gabellæ, & an propterea talis participatio morte locatoris transeat ad hæredes.

SVMMARIVM.

Societas morte vnius socij finita est, ita quòd societatis lucrum non transit ad superuiuentem, num. 1.

Conductor potest sibi locatam rem in totum, vel pro parte alteri sublocare, nisi aliter fuerit conuentum, ibid.

Voluntas, & potestas in quocunque actu concurrere debet, ib.

Contractus & locationis, & conductionis transit ad hæredes, num. 2.

Spectare, & pertinere *verbum significat translationem dominij, ibid.*

Determinatio vna respiciens plura determinabilia, pariformiter determinari debet, ibid. ad finem.

Cessio iuris & actionis inducitur per verba, & entra in mio luogo, *num.* 3.

Cedentis omnia iura transeunt in cessionarium, ibid.

Locationis, & conductionis contractus vt initus dicatur, tria requiruntur, scilicet consensus, res, & merces, n. 4.

Contractus qualis fuerit inter partes celebratus, partium confessione probatur, num. 5.

Emens, seu conducens rem à Camera Apostolica pro se, & persona nominanda, an, & quando possit personam nominare sine consensu ipsius Cameræ, num. 6. *&* 7.

Societatis contractus an celebratus censeatur per verba participationis & participis, num. 8.

Negatiua probanda est ab allegante eam, n. 9. *in fine.*

Consecutionis vna pars aliam declarat, n. 11. *in fine.*

DECISIO CCVIII.

Fvit formatum in decisione huius causæ 16. Iunij 1614. inter bo. mem. Philippum Guicciardinum, & Illustrissimum D. Ioan. Petrum Caffarellum assumptum, & nominatum ab eo in participem vnius solidi ex duodecim, qui ad eũ spectabant cõductionis Dohenarũ Vrbis fuisse contractam solam societatem lucrorum in dicta negociatione prouenientium, non autem fuisse admissum ad ius conductionis quod Philippus habebat cum Camera Apostolica, & proinde mortuo Philippo ante finem conductionis non posse D.Caffarellum participare de lucris post Guicciardini mortem obuentis, cùm certum sit societatem morte vnius ex sociis finiri *l. actione. §. morte. l. adeo, l. socium, l. si fratres. §. idem respondit primò.* vbi gloss. *ff. pro soc.* cum aliis in decisione adductis, cui cùm D.Ioan.Petrus non acquiesceret, proposui iterum causam super eisdem, & Domini putarunt esse ab ea recedendum. 1

Fundamentum præcipuum fuit, quia non est dubium quemlibet conductorem posse sublocare in totum vel pro parte rem conductam, nisi aliter fuerit conuentum. *l. nemo. C. locat. l. cum in plures, in princ.* vbi Bald. *l. si cui locauero l. si tibi alienam. ff. eod. tit.* Cardin. Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 22. *tit.* 2. *num.* 44. Imol. *consil.* 79. *num.* 1. & 2. vbi loquitur in conductore vectigalium, & facit text. *in l. Moschis. §. Æmilius.* vbi gloss. *ff. de iure fisc.* Rota Ianuen. *decis.* 14. *sub num.* 25. *versic. præterea,* Peregrin. *de iur. fisc. lib.* 6. *tit.* 5. *num.* 13. & hoc vt Guicciardinus & Olgiatus principales conductores possent sublocare præter dispositionem iuris communis, videbatur illis expressè concessum per chirographum fel. rec. Clementis VIII. in illis verbis directis ad Camerales, *Diate & concediate in appalto alli dette Filippo Guicciardini & Settimio olgiati per loro & da nominarsi de loro quandocumque & à loro heredi & successori le Dohane de Roma,* &c. Et adhuc clariùs continetur in capitulis inter Guicciardinum & Olgiatum conuentis, præsertim primo & vndecimo. Firmata igitur potestate sublocandi remanet quæstio voluntatis, cùm in quocumque actu debeat concurrere potestas & voluntas. *cap. cum super. de offic. deleg. l. cum te,* vbi Bald. *C. de donat. ante nupt.* cum aliis per Surd. *consilio* 180. *num.* 5. *lib.* 2. 2

Quòd autem Philippus in apocha celebrata inter ipsum & D.Caffarellum 28. Iunij 1604. in qua dixit se eum facere participem dicti appaltus pro vno solido cum aliis verbis, de quibus in ea & relatis in decisione, de qua agitur, voluerit eum facere subconductorem Dohanarum pro illa rata, non simplicem socium, vel participem lucrorum, quo casu sine dubio talis conuentio transiret ad hæres. *l. viam veritatis. C. locat.* Deducebatur in primis, quia in primo capitulo inter Philippum & Septimium ita cõuenit, *che detto appalto canti nella persona dell'vno, & l'altro di loro & in esso & suo negotio ciascuno di loro partecipi per la metà, tal che di* 20. *soldi, spettino* 10. *al detto Signore Settimio Olgiati,* 3

&

& à quello, o quelli ch' egli nominasse ; & gl' autri 10. adesso Signore Philippo Guicciardino & à quello, o quelli ch' egli parimente nominasse. Ad Philippum autem & septimum quòd spectent dicti solidi iure côductionis, proptietatis, & dominij, nô dubitatur, & suadetur ex illo verbo *spettare*, quod significat translationem dominij, sicuti verbû *pertinere. l. verbum illud pertinere.* vbi Rebuff. *circa principium. ff. de verb. signific.* gloss. *in cap. dilectus. de fid. instr.* Innoc. *in cap. cum Ecclesia Sutrina, in princ. de caus. possess. & propriet.* Felin. *in rubr. de ref. col. pen. num. 7.* Ita ergo spectare debent ad personas ab eis nominatas, ex regula quòd vna determinatio plura respiciens, deber pariformiter determinare. *l. iam hoc iure ff. de vulg. l. quamuis. C. de impub.* & hoc tanto magis, quia D. Caffarellus contraxit cum eisdem capitulis inter principales conductores conuentis, inde statim ac fuit nominatus per Philippum pro vno solido dicti affictus, videtur ad eum spectasse proprietas & ius conductionis pro dicta rata, sicut spectabat pro reliquis solidis ad Guicciardinum, perinde ac si ab initio ipsemet D. Caffarellus ius contraxisset, vt dicit in terminis Rota Iannen. *decis. 14. num. 24.*

3 Præterea pondetabant DD. cessionem generalem à Guicciardino eidem Caffarello factam per illa verba, & per *detto soldo entra in mia luogo, & gli cedo ogne mia ragione a bene & male*, &c. quæ verba significant cessionem iuris & actionis, iuxta Bart. *in l. qui quadringenta num. 2.* & ibi Ang. Imol. Alexand. & alij, & præ cæteris Ias. *num. 7. ff. ad Trebell.* Bart. *in l. in prouinciali. §. si ego num. 3. ff. de nou. oper. nunciat.* Paris. *consil. 107. num. 34. lib. 3.* Cùm enim Guicciardinus esset conductor, consequês est vt D. Caffarellus, qui in eius locum intrauit cum cessione iurium, sit etiam ipse conductor, non autem solus lucrorum particeps, cùm in cessionarium transeant omnia iura cedentis. *l. si ager*, vbi Doctor. *C. de rei vendic. l. emptor.* vbi Bald. *in 1. notab. C. de hered. vel actio. vend.* Bec. *consil. 105. num. 17.* cum aliis per Surd. *consil. 22. num. 16. lib. 1. & d. consil. 280. num. 14. lib. 2.* Quod & confirmant illa verba, *Io Filippo Guicciardino partecipe de detto appalto*, & infrà, *so partecipe per vn soldo di detti miei 10. soldi del detto appalto il Signore Gio. Pietre Caffarelli.* ex quibus apparet quòd qua ratione Philippus erat particeps appaltus, idest, conductor, eadem ratione fecit participem D. Caffarellum pro vno solido eiusdem appaltus.

4 Tertia vnus ex dominis mouebatur, quia hîc videntur concurrere tria illa, sine quibus locatio & conductio esse non potest, & è contra, quibus concurrentibus videtur inducta, videlicet, consensus, res, & merces, vt per Surd. *consil. 400. num. 9. lib. 3.* Consensus apparet ex dicta cessione iurium, & in locum conductoris positione res est affictus pro vno solido, merces verò est per relationem ad capitula firmata inter conductores, & aliàs locatio per relationem valet. Surd. *consil. 460. num. 30. lib. 4.* & fuit dictum in vna Romana euacuationis 2. Decembris præteriti coram me. Et ratione mercedis est *decis. 88. n. 1. & 2. part. 2. diuersor.*

5 Et demum accedit confessio hæredum Philippi in inuentario, quod ex 12. solidis affictus, qui pertinehant ad Philippum, duos cessetat, & assignauerat diuersis personis, quorum duorum vnus est cessus D. Caffarello, cum quo si fuisset contracta sola societas, non fuisset necessaria mentio in inuentario, cùm fuisset societas finita morte Philippi, ex allegatis suprà in principio; sed quia hæredes existimarunt fuisse cessum ius conductionis, ideo illos solidos tanquam extra hæreditatem Philippi non posuerunt in inuentario, quæ confessio valde attendi solet. *l. vlt. C. arbr. tutel.* Afflict. *decis. 13. num. 1.* & fuit dictum in vna Auenionen. Pec. coram Rubsterio relata inter impress. diuers. *decis. 71. num. 3. part. 1.*

Ad fundamenta autem decisionis fuit ita responsum. Et primò, non obstare quòd ad hoc quòd D. Io. Petrus esset conductor, fuisse necesse eum admitti cum consensu, & participatione Cameræ, ad Ruin. *cons. 90. num. 9. lib. 1.* Rota Ianuen. *decis. 14 num. 48. versic. Nam ad hoc*, cum aliis allegatis. Quia dicebatur hoc procedere quando principalis conductor vellet per nominationem alterius se eximere ab obligatione; tunc enim locatoris interest scire an nominandus sit æquè idoneus, secus in casu nostro, in quo Guicciardinus non se exemit ab obligatione erga Cameram, sed cessit iura D. Caffarello, & sic non tractatur de præiudiciô Cameræ, cuius potiùs interest habere plures obligatos. Paris. *consil. 81. num. 4. & 5. lib. 1.* Vltra quòd dicebatur Ruin. *in consil. allegato*, loqui in diuersis terminis, quia ibi locatio erat facta pro se & sociis, quod Ruin. interpretatur de sociis præsentibus, non autem pro futuris, vel in futurum nominandis, vt *ibid. n. 7.* Hic autem expressè fuit facta locatio pro Septimio & Philippo & personis nominandis ab ipsis. 6

Similiter ad decis. Pedemont. 76. dicebatur ibi fuisse factum expressum pactum de non sublocando, nec sumendo in participem sine consensu Episcopi locatoris, vt ibi dicitur in principio decisionis, quod hîc cessat. Nec videbatur obstare decisio in Romana participationis 31. Ianuarij 1583. coram Bubalo, quia ibi facultas data nominandi intra mensem expirauerat, ideo alia nominatio sine nouo Cam. consensu non tenuit, sed hîc facultas data nominandi, est data quandocumque. 7

Ad verba apochæ pro secundo fundamento in decisione considerata respondebatur. Et in primis quòd licèt negari non possit quòd verbum *participationis, & participis* conueniat societati & socio. gloss. *in l. cum in societatis. C. pro soc.* Rota Ianuen. *decis. 46. num. 1.* cum aliis in decisione allegatis. Tamen illa procedunt in participatione, quam solus præcesserat contractus societatis, ideo necessariò participatio ibi intelligitur de societate: sed in casu nostro præcessit contractus locationis habens admixtam & implicitam societatem inter conductores, vt decisio admittit. Ideo participatio data D. Caffarello ab vno ex conductoribus, non necessariò intelligitur de sola societate, cùm aliàs istud verbum possit etiam conuenire aliis contractibus, in quibus intercedat aliqua communio. Rot. Ianuen. *decis. 39. num. 10.* & communio non infert necessariò ad societatem. *l. vt sit, l. vt in conductionibus. ff. pro soc. §. item si inter. Instit. de oblig. ex quasi contr.* Aym. *consil. 875. num. 7. lib. 5.* quod & confirmatur ex vsu ipsorum contrahentium, qui in suis capitulis sæpe vtuntur hoc verbo *participem*, & *participare* pro consorte in ipsa conductione, vt in primo capitulo, ibi, *& in esso appalto & suo negotio, ciascuno di loro pertecipi per la metà*, & infrà ibi, *Promettono à detta rata l'vno & l'altro partecipare in detto appalto*, &c. & *in cap. 11.* in quo decisio firmat tractari de cessione iuris conductionis, *volendo lui tal participatione sia prefferito*, &c. & ad hoc faciunt etiam verba suprà pondetata in apocha cessionis facta D. Caffarello, in qua Philippus particeps appaltus dicit se facere participem pro vno solido D. Ioan. Petrum, vnde videtur incongruum vt in eadem oratione respectu Philippi illud verbum significet conductorem, vt non controuertitur. Respectu verò D. Caffarelli simplicem socium lucrorum, ex quibus etiam videhatur cessare 3. fundamentum decisionis, desumptum ex distinctione considerata inter cessionem solidorum per viam participationis, & cessionem iurium conductionis, cùm tam in 1. capitulo, 8

pitulo,quàm in 2. contrahentes promiscuè vsi fuerint verbo *participationis*,vt ex prædictis patet.

9 Neque obstat, quòd Guicciardinus non requisierit Olgiatum in hac solidi concessione facta D.Caffarello,prout tenebatur ex forma capituli 11. & sic non videatur facta cessio iuris, sed tantùm inducta societas,quod per Capitulum non prohibetur,quia respõdebatur vel quòd vigore dicti Capituli prohibetur cessio totius portionis, non autem minimè ratæ dictæ portionis,qualis cessa fuit D.Caffarello, vel quòd non constat D.Septimium non fuisse requisitum, cùm ad hunc effectũ non requireretur iudicialis interpellatio, de qua non fuit conuentum,& in omnem euentum talis negatiua esset probanda ab allegante.Batt.*in l.in illa ff.de verb.oblig.* Gabr. *de probat. concl. 6. num.14.* & fuit dictum in vna Augusten. Hospitalis 21. Februarij 1611.coram me.

10 Præterea nec refragari videbatur, quòd D. Caffarellus non se ingesserit in administratione, quia ex hoc non sequitur quòd ipse vel alij si qui essent nominati à principalibus conductoribus, non essent subconductores, cùm non sit absurdum plures esse conductores,& vnum administrare,prout in hoc casu administratio tota pertinuit ad Septimium ex secundo Capitulo,& tamen nemo negat ipsum & Philippum fuisse conductores.

11 Nec visum est subsistere quòd pactum expressum inter Septimium & Guicciardinum,vt conuentiones inter ipsos initæ transirent ad hæredes, vt *in cap. 12.* intelligatur quò ad ipsos tantùm, non autem quoad nominatos vel participes ab eis assumptos; quia cùm in primo capitulo conuenerint vt solidi diuisi totius appaltus ita spectent ad nominatos,seu participes,sicuti ad ipsos principales conductores, vt suprà fuit consideratum circa principium decisionis *vers. quod autem*,videtur etiam pactum prædictum quòd conuentiones transeant ad hæredes,intelligendum quoad omnes siue principales conductores,siue ab iis nominatos, cùm vna pars conuentionis aliam declaret. *l. qui filiabus ff.de legat.*1.vbi Ias. *l.verum.ff.de pet.hered.* Surd. *decis.*101.*num.*15. & ideo *in d.cap.*12. fit mentio participum & sociorum, quod ipsum confirmatur ex chirographo Sanctissimi,in quo mandamt Cameralibus, vt dent in appaltum Dohanas Guicciardino & Olgiato pro ipsis & nominandis ab ipsis quãdocumque, & eorum hæredibus & successoribus. Ex quibus & aliis congestis per informantes, Domini recesserunt à decisis.

R. P. D. PAMPHILIO.

Romana expensarum. Sabbati 23. Ianuarij 1616.

ARGVMENTVM.

Procurator qui de suo proprio litis expensas subministrauit, eas à principali recuperat. Quid isto casu præsumatur, & quomodo expensas factas fuisse probetur,& de earum liquidatione.

SVMMARIVM.

Expensæ litis in Copistis,Notariis,Procuratoribus,Aduocatis,aut iudicibus sunt consueta fieri,& facta præsumuntur, num.1.

Expensarum litis probatio sufficit ea qua haberi potest,& admittuntur coniectura de quibus ibid in fine,& seq.& n.5.

Expensa litis præsumuntur facta à principali litigante, & non à Procuratore, declara vt num.3.& 4.

Solutio in dubio præsumitur facta potius de pecuniis soluentis,quàm de alienis,num.5.

Expensarum liquidatio fieri debet iuxta solitum,ibid.in fine.

Expensarum litis taxatio quomodo fieri debeat,num.6.

Perito de consensu partium electo standum est,ibid.ad fin.

Expensarum quantitatis liquidatio nunquid probetur iuramento expendentis,ibid.

DECISIO CCIX.

Post concordiam inter Priorem, & fratres de Gottor hæredes D.Lucæ de Luna cum DD.Caatuaschinis mensibus præteritis subsecutus D. Bartholomæus de anno 1605. per dictum Lucam Procurator constitutus obtinuit committi causam contra dictos Priorẽ,& fratres super recuperatione expensarum per eũ de propriis pecuniis in causa factarum,& producto per eum in actis computo, & aliis iuribus, dedi super illis particulare dubium,quo supradicta die proposito Domini quo ad expensas censuerunt illas deberi,quia, vt apparet ex lectura ipsius computi,omnes sunt cum Copistis,Notariis,Procuratoribus,Aduocatis, iudicibus,vel aliàs occasione litis,in qua de iure, & consuetudine notorium est fieri expensas,in quibus propterea sufficit probatio, quæ conueniens haberi potest. Feder.de Sen. *consil.* 119. *sub num.* 4. & 5.etiam coniecturalis,& verisimilis arbitrio boni viri. Bald. *in l. restituenda in* 2. *not.* & ibi Salic. *C.de petit.hæred.* & fuit dictum coram me in causa Salamantina censurarum 5.Decembris 1607. 1

Coniecturæ autem in casu isto plures concurrunt, nam præter acta,& actitata,quæ per se satis patent, & nonnullas quitantias Notarij, & aliorum, qui pecunias receperunt,fuit etiam per Dominos ponderatum, quòd causa ista fuit in Rota longo tempore agitata nomine dicti Lucæ, & quòd coram bo.me. Penia, & coram me discussa fuerunt plura dubia, vt apparet ex positionibus, quæ tum Dominis in Rota existentibus datæ fuerunt,& ex decisionibus desuper extensis, ex quibus omnibus satis visum fuit constare de expensis, quas notorium est in talibus fieri debere, consideratis præcipuè diuturnitate,& qualitate litis,& personis litigantium, ex trad. per Feder. de Sen. *dicto consil.* 119. *sub num.* 4. & 5 cum aliis adductis in dicta causa Salamantina censurarum. 2

Non obstat,quòd huiusmodi expensæ præsumantur factæ ab ipsomet Luca principali,ex adductis per Menoch. post Neuizan. *præsumpt.*11.*num* 8. *lib.*6.quia placuit Dominis responsio, quòd id posset procedere, si D. Lucas fuisset præsens in Curia,in qua fuerũt factæ expensæ;aliàs enim potiùs præsumuntur factæ de propriis pecuniis ipsius Bartholomæi, qui eas fecit.Bald. *in dicta l. in restituenda in* 3. *notab. C. de petit. hæred.* & facit quòd probato facto,præsumitur quòd sit factum expensis facientis.Bald. *in dicta l. fin.* §. *in computatione num* 2.*in fin.C.de iur.delib.* & fuit dictum in dicta Salamantina censurarum. 3

Tanto magis,quia non apparet, quòd vnquam fuerint per principalem transmissæ pecuniæ, & tamen si verò transmissæ fuissent per literas, & alias quitantias,quæ super illis fieri solent, id facile probari pòtest,prout requiritur, cùm aliàs id in dubio non præsumatur. *l.*1.*C.de solut.* cum similibus,& ex hoc cessat, quòd non sit verisimile dictum Bartholomæum per tot annos sustinuisse litem de suis propriis pecuniis, qui cùm de expensis per eum factis constet ex actis, & actitatis,quitantiis,& aliis suprà deductis,illæ censentur factæ de propriis pecuniis,nisi contrarium probetur,ex supradictis. 4

Neque refragatur, quòd non dentur quitantiæ de omni 5

omnibus expensis, quinimo satis notorium est, quòd in similibus non solent adhiberi testes, nec recipi quitantiæ, & præcipuè ab Aduocatis, & Procuratoribus, ideò de iis satis visum fuit constare ex actis, & actitatis, diuturnitate litis, & positionibus tot dubiorum, quæ non solent fieri absque expensis, vt dictum est, & tamen in hac causa cùm aliqui ex Aduocatis, & Procuratoribus attestantur, quòd quoties informarunt, tam in voce, quàm in scriptis, vel in congregationibus steterunt, fuit sibi per dictum Bartholomæum integrè satisfactum, iuxta solitum Romanæ Curiæ, ex quo tollitur quòd illi in hac causa scripserint gratis, quia vltra quòd contrarium ipsi attestantur, magis verisimile visum fuit, quòd de honorario fuerit sibi integrè satisfactum iuxta solitum, à quo in hac materia liquidationis licet arguere. Achil. *decis. 22. de rest. spol.* & fuit sæpissimè decisum.

6 Quo verò ad quantitatem expensarum, Domini dixerunt eas deberi iuxta taxationem faciendam, habita ratione quoad expensas cum Aduocatis, quod vt notorium est in Curia, & præcipuè super dubiis leuioribus sæpe scribunt, & non informant in voce, & quoad partitas Copistarum, licet ex quitantiis iustificaretur illas fuisse solutas ad rationem bolen. 4. pro quolibet folio; tamen quia reperiuntur Copistæ, qui scribunt meliori pretio, sæpe pro bolen. 3. pro quolibet folio, visum fuit Dominis prædictas partitas ad huiusmodi pretium esse reducendas; quo verò ad alias expensas, placuit Dominis liquidatio facta per peritum de partium consensu electum, cuius resolutioni standum est. Paris. *consil. 96. num. 32. lib. 1.* Et in omnem euentum super quantitate liquidata poterit præstari iuramentum, se verè eam expendisse, vt ex traditis per Couar. *pract. quæst. cap. 27. in fine. vers. Octauò est*, seruatum etiam fuit per Rotam in dicta Salamantina censurarum, &c.

Et ita decisum.

R. P. D. PIROVANO.

Florentina pecuniaria 27. Ianuarij 1616.

ARGVMENTVM.

Minor non læditur, nisi ex proprio contractu, & cessante læsione efficaciter obligatur.

SVMMARIVM.

Statuta possunt restringere tempus legitimæ ætatis, v.g. vt habens ann. 18 censeatur maior. num. 1.

Statuta duo si exstant, vnum generale, alterum speciale & limitatiuum, speciale contrarium non censetur derogatorium generalis, sed vtrumque valet speciale in suo casu, generale verò in aliis. num. 2.

Minor, qui non ex proprio contractu, sed tanquam hæres patris obligatur, potest sine statuto, & sine solemnitate obligari. num. 3.

Minor efficaciter obligatur, quoties cessat læsio ex proprio contractu, num. 4.

Statuti verba si non ligant, non ligat neque dispositio illius, ibid.

Confessio relata ad sententias non continet læsionem, si non constat de iniustitia sententiarum, num. 5.

DECISIO CCX.

FVit resolutum exceptionem minoris ætatis non obstare respectu quantitatis de qua in laudo, reseruando particulariter videre de residuo.

Ratio decisionis deducta fuit ex statuto Florentiæ *sub rubr. 115.* in quo disponitur, quòd ætas decē & octo annorum completorum cuiuslibet sit, & esse intelligatur legitima ætas. Vnde cùm ex fide baptismalis ab eodem D. Antonio Soderino producta appareat natus de anno 1564. 19. Septembris, obligatio verò de qua in apocha legatur sub die 6. Martij 1584. satis conuincitur de tempore obligationis fuisse maioris ætatis, quàm annorum 18.

Neque de potestate statuentium dubitari potest in restringendo tempora legitimæ ætatis, quia hoc licere affirmant Castren. *in l. 1. n. 3. C. de his qui ven. ætat. impetr.* loquens hoc eodem statuto Florētino *in l. 2. n. 1. C. eod. tit.* Aretin. *Instit. de curatoribus, in princip. n. 4.* Carpan. *in consimili statuto ciuitatis Mediolani statut. 452. n. 7.* 1

Nec visum est obstare aliud statutum eiusdem ciuitatis Florentiæ sub *rubr. 25.* in quo cauetur quòd pupilli existentes sub cura magistratus pupillorum, non possint obligare propria bona, etiam quòd sint maiores decem & octo annorum, nisi fuerint in vigesimo secundo eorum ætatis anno, quod tempus verè D. Soderinus, iuxta præcedentem calculationē nō attigerat.

Quia cùm huiusmodi statutum non sit derogatoriū alterius supradicti, dum illud est generale, & hoc postremum speciale, & limitatiuum, itaut non prohibeatur vtrumque valere, speciale namque in suo casu, generale verò in aliis casibus, vt post Felin. Alex. Bero. firmat Honded. *consil. 9 num. 19. & 44. lib. 2.* & fuit dictum in causa Camerinen. transactionis 24. Maij 1606. coram Reuerendissimo Bononien. 2

Fuit responsum nos versare in dispositione primi statuti, cùm Dominus Soderinus per obligationem vsque ad summam in laudo contentam non præsumatur potuisse lædi, quia non incidit in obligationem ex proprio contractu, sed tanquam hæres patris, & ea de causa potuisset etiam absque statuto & solemnitate se obligare. *l. 1. in fine. C. quando decreto opus non est. l. final. C. de reb. eorum.* Put. *decis. 105 num. 2. part. 1. & decis. 153. num. 2. part. 3.* 3

Cessante autem læsione ex proprio contractu incurrenda, minor non ligatur ex verbis postremi statuti, & per consequens neque per illius dispositionem. *l. 4. §. toties. ff. de damn. infecto.* cum aliis allegatis per Surdum *decis. 174. num. 8.* 4

Non obstat læsionem posse contingere in fatendo euenisse casum euictionis, & quòd interuenerint requisita, quod videtur esse fundamentum crediti dicti Michelini.

Quia neque huiusmodi confessio est nuda, vt videatur sine causa D. Soderinus suscepisse in se onus euictionis, sed est fundata in sententia quæ condemnat Alexandrum patrem Domini Antonij Francisci, & Franciscum de Mechelinis ad relaxandum bona, & in laudo præsupponente tenutam subsequutam ob eu-ctionem præcedentem, vt fuit ponderatum in decisione diei 13. Iunij 1612. Ideo confessio tanquā relata ad sententias non videtur continere læsionem, nisi de iniustitia sententiæ & laudi constet, de qua huc vsque pro parte D. Soderini non fuit ostensum. 5

Et ita, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Roman. liquidationis fructuum. 27. Ianuarij 1616.

ARGVMENTVM.

Consistit in facto.

SVMMARIVM.

Scriptura maiorem fidem facit, quàm argumentum possibilitatis, num. 1.

Fideicommissario nullum ius competit in fructibus ante restitutionem fideicommissi, num. 2.

DECISIO CCXI.

FVit primo loco in hac causa resolutum probari certam quantitatem grani, & ad certum valorem ascendere, illámque D. Æmiliam percepisse, cùm de eo tempore possideret bona, ex quibus fructus prædicti collecti repetiebantur. Causa postmodum sub die 4. Nouembris 1613. reproposita, recessum fuit in eo quòd D. Æmilia fructus perceperit, ex pòst autem coadiuustis per D. Flaminium probationibus, iterum dubitaui, an fructus sint liquidati, & ad quam quantitatem, itaur sit recedendum à præterita decisione sub die 4. Nouembris 1613.

Et noo esse recedendum fuit resolutum.

Dicebarur enim primò non constare de perceptione vini vineæ Vallis anni 1587. vltra summam per schedulam consignatam, pro qua D. Flaminius iam remanet satisfactus; nam etsi testes dati in summario *numer* 6. de doliis 145. ex eadem vinea recollectis concludere videantur, nullus tamen præter secundum super 8. tangit actum perceptionis, & non etiam concludenter, quia dicit, *E la Signora Emilia poi mandò per detto vino, & lo fere portare à Roma, & questo lo sò per che alla consigna me trouai presente, & à mandare à pigliar'il vino.* Vndo cùm numerum doliorum non exprimat, de tempore consignationis simul esse potest quòd D. Æmilia curaret vinum afferri ad Vrbem, & tamen non fuerit in ea summa recollecta illi consignatum, quod verisimilius videbatur dum non erat in potestate D. Æmiliæ retinere vinum, sed petebat sibi consignare stante quòd possessionem vineæ auocauerat penès se D. Cardinalis tunc iudex delegatus.

1 Interim autem magis inhærendum est fidei scripturæ consignationis, quàm argumento possibilitatis maioris numeri doliorum ex dicto testium desumpto. *l. Celsus. ff. de probationibus.* gloss. *in cap. tertio loco, verbo testium, circa medium. de probationib.* Roman. *consil.* 319. *num.* 1. Cassaneus *consil.* 16. *Unde dicit.*

2 Secundò dicebatur respectu doliorum 24. vini ex eadem vinea Vallis recollecti de anno præcedenti 1586. non etiam constare quòd peruenerit ad manus D. Æmiliæ, quamuis obtinuerit mandatum vt sibi consignarentur tanquam fructus à solo separati, viuente adhuc Virginio, & vlteriùs vti extantes post eius mortem, augere quidem hæreditatem, sed non pertinere ad donatarium propter reseruationem vsusfructus tertiæ partis bonorum per eundem Virginium DD. Flaminio, & Ioan. Baptistæ post mortem patris donatorum, neque ad fideicommissarium, cui ante restitutionem fideicommissi nullum ius competit in fructibus.

Verùm, quia datur ordo sub die 10. Septembris eiusdem anni 1587. directus Tiberio Ceulo, & subscriptus per D. Io. Baptistam Anguillariã vt solueret D. Æmiliæ scuta 107. pro completa solutione doliorum septem vini vineæ Vallis, ac etiam dicebatur d. dolia 24 fuisse D. Æmiliæ relaxata, nó vigore diuisionis, sed decreti, cum promissione & fideiussione præstita de eis restituendis quatenus non probasset vineam Vallis ad eam spectare, & deinde fuerit condemnata in sententia bo. me. Cardinalis Plati ad restituendos dictos fructus, voluerunt Domini videre in separata disputatione de pertinentia dictorum scutorum 107.

Terti` dicebatur nec etiam probari perceptionem quoad fructus vineæ riui & castri Mazzani propter impedimenta pŏderata in decis. diei 4. Nouemb. 1613.

Neque ex testibus postea examinatis videbantur sublata, quia quoad fructus Mazani 2. 4. 6. & 8. testis, solùm affirmant, quòd factores D. Æmiliæ fructus perceperunt, & 10. dicit quòd fructus reponebantur pro parte in palatio, & pro parte in foueis iuxta mandatũ factorum; sed qui essent factores non specificant.

Respectu verò fructus vineæ riui de perceptione per factores, omnes deponunt, sed primus, secundus & tertius nominant Angelum Parauinum in factotem, nonus verò testis nominat quendam Hieronymum, & cùm factores proprij respectiuè DD. Anguillariis & D. Æmiliæ per decretum Rotale essent deputati ad exactionem fructuum, cum onere deponendi in locis communibus: introitus verò pecuniarios pènes Tiberium Ceulum, nec D. Æmilia à se ipsa, sed per factores fructus perciperet, inde sequitur adhuc non constare de perceptione ad effectum liquidationis propter impedimentum liberæ collectionis fructuum & destinationis eorundem ad subleuanda debita hæreditaria Aversi patris, quæ videbantur effectum habuisse, quia exactores granum cósignabant, & contra exactores & depositarium mandata relaxabantur, vt ex calculo dato & mandatis contra Ceulum depositarium relaxatis constare videtur.

Et ita, &c.

R. P. D. VBALDO.

Bononien de Poëtis. Mercurij 27. Ianuarij 1616.

ARGVMENTVM.

Substituti, & per testatorem vocati sub nomine collectiuo filiorum & descendentium, an, & quando censeantur vocati per vulgarem substitutionem, an verò etiam per fideicommissum, est magistralis decisio.

SVMMARIVM.

Substitutio vulgaris, & non per fideicommissum censetur facta vbi testator vocauit simpliciter filios alicuius, etiam sub nomine collectiuo descendentium, num 1. declara vt num. 1.

Fideicommissaria substitutio censetur inducta, quando ex mente, vel verbis apparet testatorem considerasse in ea tractum temporis successiuum, & quando hoc apparere dicatur, num. 2. & seq.

Fideicommissum censetur inductum à testatore, quando instituto vniuersali herede vocauit eius filios, & descendentes non simpliciter, sed successiuè, processitque ad plures substitutiones, etiam post lineam extinctam, num. 3.

Fideicommissum censetur inductum quando testator substituit filios descendentes masculos, & sic quando voluit agnationi prospicere, num. 4. vbi hoc ampliatur quando idem testator considerauit tractum temporis, & lineæ extinctionem.

Substitutio censetur facta per fideicommissum, quando facta est in casu mortis, num 5.

Substitutio compendiosa continet etiam fideicommissariam, & dicitur compendiosa quando in ea mortis mentio facta est, ibid.

Fideicommissum factum ad fauorem vocatorum non descendentium, multo magis factum censetur ad fauorem ipsorum descendentium, num 6.

Fideicommissaria substitutio probatur etiam confessionibus vocatorum in fideicommisso, num. 7.

Testatoris voluntas interpretanda est secundùm confessiones vocatorum in substitutione, num. 7.

Successiuè *verbum importare potest etiam vulgarem substitutionem. declara vt num. 8.*

Testa

Testamenti vna pars potest fideicommissum vno modo continere, & alio modo potest illud continere altera pars, num. 9.

DECISIO CCXII.

1 DOmini permanserunt in decisis in hac causa 17. Iunij 1611. quoad vocationem filiorum, & descendentium Virgilij per fideicommissum, licet reseruauerint videre, an inter eos adsit reciproca substitutio, licèt enim admitteretur conclusio quòd vbi testator vocauit simpliciter filios alicuius, etiam sub nomine collectiuo descendentium, illi intelligantur vocati per vulgarem, non autem per fideicommissariam, iuxta opinionem Cuman. *in l. cum ita. §. in fideicommisso num. 4. ff. de leg. 2. & in l. Gallus. §. quidam rectè. num. 7. ff. de lib. & posthum.* Socin. *consilio 113. num. 7. vers. sed omnia ista. lib. 1.* Aim. *consilio 131. sub num. 3.* cum aliis latè congestis per Surd. *decis. 346. num. 17. & seq.* vbi de communi, & fuit resolutum in vna Auenionen. status 16. Ianuarij 1578. coram Bubalo, & in vna Auximana fideicommissi 16. Nouembris 1611. coram me, vbi aliæ decisiones, & authoritates allegantur.

2 Tamen admittebatur etiam limitatio eiusdem conclusionis quando ex mente, vel verbis apparet testatorem considerasse tractum temporis successiuum, iuxta distinctionem eiusdem Cumani *in dicto §. in fideicommisso.* Ruin. *consil. 19. numer. 9. & seq. lib. 3.* Menoch. *consil. 85. numer. 54. & 67. lib. 1. & consil. 173. numer. 14. lib. 2. & præsumpt. 71. numer. 34. lib. 4.* Peregrin. *de fideicommiss. art. 18. num. 12. & art. 19. num 16.* Surd. *de communi dicta decis. 346. num. 22.* & admittit dicta decisio Auenionen. coram Bubalo, & decisio in Maceraten. fideicommissi 23. Ianuarij coram Giptio, & 2. Decembris 1594. coram eodem, & latè firmatur in decisione, de qua agitur, & in dicta Auximana fideicommissi 26. Nouembris coram me.

3 Inter cæteras autem coniecturas in decisione considerataṡ, mouebantur Domini, quia testator instituto vniuersali hærede Virgilio filio vocauit eius filios, & descendentes, non simpliciter, sed successiuè, quod verbum iunctis aliis, tractum temporis significantibus, vt quia testator processit ad plures substitutiones, considerata etiam extinctione lineæ, vt infrà dicetur, est aptum ad coniiciendum voluntatem testatoris, quod voluerit substituere per fideicommissum, non per solam vulgarem. *l. 1. ff. de success. edict.* Mantic. *de coniect. lib. 8. tit. vltim. num. 68. vers. sed huic,* & fuit ponderatum in Romana de Gabrielibus 19. Nouembris 1587. coram Giptio, & in Viterbien. fideicommissi 24. Nouembris 1605. coram Reuerendissimo Attrebaten. & in Bononien. de Felicinis 8. Februarij 1591. coram Seraphino.

4 Accedit alia coniectura ex eo quòd testator vocauit filios, & descendentes masculos, quasi voluerit prospicere agnationi, quæ potissimum per fideicommissa conseruatur. Aim. *consil. 113. num. 2.* Socin. iun. *consil. 63. col. 8. in fin. lib. 3.* Et quod magis est testator deficientibus omnibus suæ descendentiæ dedit alios substitutos, videlicet pro dimidia proximiores de sua familia, pro altera verò dimidia illos de Tambeuariis, & sic considerauit tractum temporis, & extinctionem lineæ, vt fuit in terminis pro fideicommisso ponderatum in dicta Bononien. de Felicinis coram Seraphino, quæ est *decis. 934. numer. 7. & 8. part. 1.*

5 Et addebant nunc Domini, quòd hæc substitutio est facta deficientibus omnibus descendentibus, & mortuis, quæ mentio mortis facit, vt vocatio censeatur facta in vtrumque casum, videlicet ante aditam, & post aditam hæreditatem, & sic per fideicommissum. *gloss. final. in l. in testamento. C. de testam. milit.* & aliis relatis, Peregrin. *de fideicommiss. art. 19. numer. 19.* Mentio enim mortis inducit compendiosam, iuxta not. per Bart. *in l. Centurio num. 25. ff. de vulg.* Menoch. *præsumpt. 71. sub num. 12. lib. 4.* quæ continet etiam fideicommissariam; vt not. communiter *in dicta l. Centurio,* Dec. *consil. 406. n. 10.* Menoch. *consil. 85. num. 100. lib. 1.*

Si igitur fideicommissum est ad fauorem aliorum vocatorum post mortem descendentium, videtur etiam dicendum esse inductum fideicommissum descensiuum ad fauorem ipsorum descendentium, cùm non possent ipsi bona aliis restituere, nisi penes ipsos fuissent conseruata saltem pro sua rata per fideicommissum. 6

Et tandem placebat Dominis maximum adminiculum desumptum ex confessionibus ipsorum descendentium, qui in instrumentis diuisionum fatentur fideicommissum in bonis Alexandri senioris, quæ confessiones plurimum faciunt ad interpretandum testatoris voluntatem. Paris. *consil. 11. num. 38. lib. 1.* Aim. *consil. 202. num. 48. & seq.* Cardin. Mantic. *de coniect. lib. 3. tit. 1. num. 28.* cum aliis in decisione allegatis. 7

Neque obstat quòd verbum *successiuè* possit intelligi respectu vulgaris tantùm, iuxta consil. Rimin. sen. 181. *num. 12.* quia hic concurrunt alia, videlicet mentio mortis, & alia hic, & in prima decisione considerata, quæ suadent illud verbum applicari etiam ad fideicommissum. 8

Non obstat quòd in priori parte testamenti fecerit magis expressum fideicommissum in sua domo, quod fideicommissum hodie non controuertitur per informantes; quia ex hoc non sequitur, quin adsit etiam in posteriori parte testamenti, ex supra allegatis, vt in simili arguit Rota apud Seraphin. *d. decis. 934. num. 17. vers. dico autem.* 9

Ex quibus Domini permanserunt in decisis quoad fideicommissum, videlicet quòd descendentes Virgilij sint vocati per fideicommissum, sed an inter ipsos sit inducta substitutio reciproca, adeò vt D. Francisca teneatur restituere portionem paternam Annibali, vel eius hæredi, qui est effectus præsentis disputationis, Domini voluerunt vt particulariter videatur. 10

R. P. D. VEROSPIO.

Carthaginen. iuris deputandi custodem. Mercurij 27. Ianuarij 1616.

ARGVMENTVM.

Custodes decimarum, & bonorum communium à quibus deputari debeant.

SVMMARIVM.

Custos bonorum, & rerum communium debet communiter deputari à dominis dictorum bonorum, num. 1.

Iurisdictio quando est communis cum pluribus Dominus, officiales deputari debent ab omnibus Dominis, ibid.

Custos decimarum communium inter Capitulum, & Episcopum, à quo deputari debeat, num. 1. & 2.

Testes deponentes de actu positiuo in aliorum concursu præferuntur deponentibus de possessione simpliciter sine aliquo actu positiuo, num. 3.

Præscriptio negatiua non censetur probata, non probata alterius partis acquiescentia, num. 4.

DECISIO CCXIII.

1 ORta inter Capitulum Carthagineñ & Marchionem de Ins Velez controuersia super iure apponendi custodem in horreo, vbi communes inter ipsos decimæ repnnuntur; fuit nouissimè ad fauorem Marchionis pronunciatum, & causa per appellationem in Rota mihi commissa. Dubitaui, an dictus Marchio simul cum Capitulo cnncurrere posset in appositione custodis. Quod dubium fuit affirmatiuè resolntum, cum præsupposito tamen, quòd ille participet in tertia parte de decimis. Ex quo enim de custodia communium decimarum agitur, debet io tali deputatione Marchio concurrere; Alberic. *in l. si ita legatus. §. dominus n. 3 ff. de vsu, & habit* Capic. *decis. 27. n. 38* Boër. *de custode clauium num. 65. circa finem. vers. & sic erit vnicuique.* Prout in simili de habentibus communem iurisdictionem, dicitur, qnòd officialem communiter eligere debent. Cast. *in l. Pomponius num. 6. vers. debent. ff. de re iud.* Boër. *decis. 5. num. 2. & in dicto tractat. de custode clauium n. 65. in fine.* Pacian. *de prob. lib. 2.* & regulariter, vbi tractatur de custodis vel ministri communis appositione, debet ab omnibus communiter, ad quos negotium pertinet, ille deputari. *c. ad hac. §. fin. de officio Archidiac.* Seraphin. *decis. 645. num. 4.*

2 Nec refragatur decisio Vlixboneñ. iuris deputandi collectores coram Reuerendissimo Artrebateñ. in cōtratium allegata. Quia loquitur illa de communione decimarum inter Episcopum, & Capitulum; tunc enim Episcopus cùm habeat in perceptione decimarum de iure cōmuni fundatam intenrionem, ad ipsum tantùm spectat illatū administratio, DD. *in c. edoceri. de rescript.* Secus autem in casu nostro, in quo tam Marchio, quàm Capitulum in iure speciali se fundant. Vnde non debet ius deputandi custodem vni magis, quàm alteri competere, ex allegatis.

3 Nec releuat allegata Capituli præscriptio custodem priuatiuè ad ipsum Marchionem deputandi; nam vltra quòd contrarium probatnr ex testibus Marchionis, qui deponuot per antiquissimum tempus illum in quasi possessione deputandi custodem extirisse, qui testes de actu positiuo depooentes in aliorum concursu præferuntur. gloss. *in l. diem proferre., verbo consenserunt. de arb.* Bart. *in l. 1. n. 6. vers. vlterius nota ff. de vent. inspic.* Alex. *consil. 148. n. 3. vers. item quod cateri. lib. 2.* Aym. *consilo 226. n. 11.* Bald. *consil. 101. n. 3. in fine lib. 1.*

4 Cùm tamen simus in actus negatiui præscriptione, sola deputandi possessio non sufficit, nisi etiam prohibirio ex parte præscribentis, cum alrerius partis acquiescentia concurrat gloss. *in c. Abbatem, in verb. Alciatensem Monachum, de verb. signif* Bart. *in l. 1. num. 1.* & Bald. *n 8 C. de seruit.* Franc. *in c. significante num. 3. & 4. de appellat.* Felin. *in c. pastoralis n. 5. vers. & procedit. de officio ordin.* Aymon *de antiq. temp. 4 part. §. nostra n. 81.* Caputaq. *decis. 3n6 n. 7. part. 1.* Qua prohibitione, & acquiescentia non probata Marchioni præiudicatum non intelligitur; quinimò videtur illius possessio præseruata, Compostellan. *in c. querelam n. 2. vers. at vbi electioni*, & ibi Ancharan. *n. 7. vers. & hac procedunt.* Innoc. *n. 6. vers. ad omnes pradictas quastiones.* Bellam. *n. 21. vers. plus dicit.* Card. *n 8. vers. sed hunc animum. de elect.* Rota *decis. 391. per tot & decis. 713 num. 6. part. 1. diuers.* Calderin. *consilio 2. vers. non obstat si diceretur. de prascript.* Seraphin. *decis. 1021. num. 5.*

5 Vt in simili de præsentatione per vnū ex cōpatronis facta, quòd illi priuatiuè ad aliū acquisita nō censetur quasi possessio. Abb. *consil. 54 n. 3. vers. nec obstat si dicatur quod ipse solus. lib. 1.* Federic. de Sen. *consil. 192 n. 2. vers. ad vltimum, & n. 3.* Cald. *consil. 15. de iurepatr* Ruio. *consilio 50. num. 9. & 10. lib. 5.* Ferret, *consil. 132, numer. 2, & 3.* Caputaq. *decis. 294. decis. 367. num. 6. & 7. & decis. 369, part. 2.*

Non obstat horteum, in quo decimæ seruantur, em- 6
ptum à Capitulo; nam ex iuribus productis apparet, illud accepisse pro huiusmodi emptione facienda pecunias ad censum, necnon de communibus decimis fructus persoluisse. Dato tamen quòd hæc emptio per solū Capitulum esset facta, non tamen ius priuatiuum apponendi custodem illi fuisset acquisitum, ex alleg. sed competeret eidem solummodo facultas cogendi Marchionem, vt ratam ipsi tangentem solueret, Boër. *d. tract. de custode clauium num. 15.*

R. P. D. VEROSPIO.

Romana societatis. Veneris 29. Ianuarij 1616.

ARGVMENTVM.

Debitor ante, vel post motum iudicium, an, & quando teneatur illud assecurare.

SVMMARIVM.

Iudicium assecurare regulariter quis non debet, num. 1. declara nisi contrarium suadeatur ex aliqua iusta causa, veputa deterioratio debitoris, num. 2.

Debitor non habens in Vrbe aliqua bona, nec in statu Ecclesiastico aliquid possidens, nunquid teneatur creditori assecurare iudicium, numer. 3. & 4. vbi præsertim si ante motum iudicium discessit ab Vrbe.

Sequestrum ad instantiam creditoris in bonis debitoris quando concedi debeat, num 5.

DECISIO CCXIV.

IAcobus Sella post initam cum Ioanne Baprista 1
Italiano societatem, cùm se illius creditorem in certa pecuniarum summa prætenderet, causa coram me introducta iustetit pro iudicij assecuratione, super quo dubio proposito, Rota censuir ad hoc dictum Ioannem Baptistam non teneri, stante regula, quod iudicium quis assecurare non cogitur. gloss. *in §. 1. Instit. de satisdat.* & dictum fuit in causa Veneta pecuniaria 17. Iunij 1605. coram bo. mem. Penia. tanto minos post litem contestatam. Castr. *in l. de die. §. si seruus num. 2.* Alexand. *num. 2. ff. qui satisd. cogantur.* Et firmatum fuit in causa Neapolitana pecuniaria 29. Ianuarij 1610. coram Reuerendissimo Domino meo Decano. Necnon in causa Romana participationis afflictus 28. Ianuarij 1611. coram R. P. D. meo Pirouano.

Nec releuat aliqua existente iusta causa, id non 2
procedere; quia oulla hîc adest causa, propter quam à dicta regula sit recedendum, cùm præsertim non probetur, Ioanoem Baptistam pnst contractam huiusmodi societatem effectum fuisse deterioris conditionis, quod probari debuisset ex latè cumnlatis in allegata decisione Veneta pecuniaria 1605. coram Penia.

Non obstat, eundem Ioannem Baptistam, finita so- 3
cietate ab Vrbe discessisse, nec aliquid illum in statu Ecclesiastico possidere. Quia non hæc propterea iusta censeri debet causa, aliàs omnis forensis, qui in dictione Ecclesiastica stabilia non possideret, cauere tenetur, quod est contra praxim. Et quicqnid sit de rigore iuris circa huiusmodi assecurationem indicij, certum est tamen, illam de consuetudine ampliùs non seruari, & ab aula recessisse, vt fuit dictum in allegata Veneta pecuniaria cnram Penia.

Vltre

4 Vlteriùs cessare videtur omnis difficultas, cùm ante motum iudicium ab Vrbe Ioannes Baptista recesserit. Et hoc non obstante, cùm Iacobus fuerit litem contestatus, non potest ampliùs dictum Ioannem Baptistam cogere ad præstandam huiusmodi cautionem, ex allegatis.

5 Non obstant decisiones in causa Siracusana Quarti quinta Iunij 1593. coram Gipsio. & in causa Plocen. hæreditatis, seu pecuniaria 10. Martij 1595. coram Cardinali Blanchetto in contrarium allegatæ. Non enim illæ de iudicij assecuratione loquuntur, sed de sequestri dumtaxat appositione. Vnde meritò ad præsentem casum non applicantur.

R. P. D. PIROVANO.

Mediolanen. Fabricæ 19. Ianuarij 1616.

ARGVMENTVM.

Fructus prædij Ecclesiæ applicati fabricæ authoritate Apostolica per beneficiatum exacti durante tempore applicationis restituendi sunt.

SVMMARIVM.

Papæ authoritas in beneficialibus suprema est, & absoluta, num. 1.
Fructus indebitè percepti restituendi sunt, num. 2.
Actus vitiatur defectu causæ finalis, num. 3.
Successio non admittitur in beneficiis, num. 4.
Successor in beneficio non tenetur ad debita antecessoris, n. 5. vide infrà.

DECISIO CCXV.

PEr duas decisiones coram R.P.D. Vbaldo fuit firmatum fructus Prioratus Caluenzani mensæ residentiali Canonicorum Ecclesiæ maioris Mediolan. vnitos, ac pensionem scutorum mille super Prioratu Mitamundi, & fructus bonorum de Besate quæ mensæ beneficiatorum officialium pariter vnita fuerunt, easdemmet omnes fabricæ domorum Canonicalium pro tempore secundi quinquennij applicatos remansisse, vlteriùs tamen applicationem non durare, quæ fuit ratio vt pro beneficiatis pronunciaretur.

Causa postmodum in gradu appellationis ad me deuoluta, fabricerij qui ex particulari rescripto Sanctissimi ad causam venerant, pro eorum interesse prætenderunt, neque Canonicos ordinarios, neque beneficiatos officiales intra secundum quinquennium potuisse in præiudicium fabricæ subtrahere fructus Caluenzani & Besati, ideo eis instantibus proposui dubium,

An fructus Caluenzani, Besati, & aliorum percepti per Canonicos & officiales intra secundum quinquennium sint restituendi fabricæ Canonicæ.

Super quo placuit Dominis resolutionem affirmatiuam capere, quia de applicatione pro secundo quinquennio non dubitatur, dum illa legitur in instrumento anni 1583. & in decisionibus allegatis confirmatur.

1 Facultas applicandi non etiam potest impugnari, cùm authoritate Apostolica facta fuerit, quæ suprema, & absoluta est in beneficialibus. *cap. licet. de præben. in 6. Clement. 1. in fine vt lit. pend.* Paris. *consil. 5. num. 84. & consil. 82. num. 22. lib. 4.* Nec etiam potest in dubium reuocari quòd illa facultas fuerit consumpta per applicationem auctoritate Apostolica factam mensæ residentiali Canonicorum & officialium respectiuè de eodem Prioratu Caluenzani, pensione, & bonis Besati, quia legitur cum reseruatione facultatis eidem sancto Carolo conuertendi dictos fructus & pensionem in vsus sibimet bene visos, & præcipuè pro vsu fabricæ.

Ideo cùm tam Canonici, quàm beneficiati officiales omninò prorsus facultate carentes subtraxerint fructus de tempore secundi quinquennij fabricæ applicatos, inde sequitur quòd ab eis tanquam indebitè percepti, eidem fabricæ sunt restituendi, prout sunt text. aperti *in l. 1. l. quod indebitum. l. eleganter. ff. de condict. indeb.* 2

Et si per errorem fuissent subtracti existimantes proprio iure facere potuisse, non etiam iuuarentur, quia nihilominus vitiatur actus defectu causæ finalis. Castren. *in l. final. §. item quæsitum est. ff. de condict. indeb.* Dec. *consil. 600. num. 7.* 3

Transactio quoque emanata inter Canonicos & beneficiatos officiales vsque de anno 1585. ad effectum concorditer subtrahendi fructus, non etiam visa est obstare tanquam absentibus fabriceriis Ecclesiæ, quæ illis præiudicare non poterit, ita vt quo ad hanc obligationem restituendi fructus perceptos res transibat sine difficultate.

Sed respectu personarum hæsitabatur cùm pauci tam Canonici, quàm beneficiati officiales hodie viuant ex eis qui de tempore secundi quinquennij fructus prædictos indebitè perceperunt.

Et in hac parte Domini censuerunt modernos non teneri, quia antiquorum successores non sunt, neque esse possunt, cùm in beneficiis non admittatur successio. *cap. 1.* & ibi Abb. *num. 5. de præben.* Concil. Trident. *sess. 25. de reform. cap. 7.* Rebuff. *in prax. tit. de dispens. super defect. natal num. 20.* Achil. *decis. 1. de fil. presbyt.* 4

Neque habent causam à prædecessoribus suis, vt per consequens nec ius, ideo nec mirum si non tenentur ad debita antecessorum, ex quo ad illa Ecclesia non censetur obligata. *cap. 1. de solut.* nisi exacta probentur conuersa in vtilitatem Ecclesiæ, vel eiusdem necessitem subueniendam, quia tunc per versionem cohærent beneficio, & simultaneæ transeunt, & obligant successorem. *cap. præsenti.* cum ibi not. *de offic. ordin. in 6. cap. grauis. de depos. in fin.* Rota *in antiq. de probat. decis. 41. num. 2.* Abb. *in cap. ex præsentium num. 5. de pignorib.* Put. *decis. 11. lib. 3.* quod in præsenti non iustificatur. 5

Propterea antiquos & hæredes eorum, qui fructus perceperunt, & locupletati præsumuntur, non autem successores teneri videtur, pront fuit resolutum in causa Ferrarien. bonorum 27. Ianuarij hoc ipso mense coram R.P.D. meo Pamphilio.

R. P. D. PIROVANO.

Ferrarien. decimarum. 1. Februarij 1616.

ARGVMENTVM.

Scientia qualitatis bonorum præsumitur ex illorum emptione.

SVMMARIVM.

Scientia qualitatis bonorum præsumitur ex emptione ipsorum bonorum cum æstimatione, & calculatione prius facta, num. 1.
Actus indiuiduus, non potest vnam partem includere, & alteram excludere, num. 2.
Decima sub appellatione exemptionum venire possunt, num. 3.

DECISIO CCXVI.

1 Secundo loco Domini steterunt in decisis, non obstante exceptione de defectu mandati Serenissimi Ducis ad vendendum decimas, de quibus agitur, quia controuerti non potest scientia Ducis Alphonsi circa qualitatem, & valorem bonorum, & exemptionum venditarum, dum per prius empta fuerint per eundem Ducem Alphonsum à Cardinale Aloysio eius fratre cum ęstimatione possessionum milliarij, & calculatione exemptionum, & decimarum per Venturinum & Ferrum facta, vti acquisita ab eodem Cardinali fratre enunciata in instrumento mandati, quæ omnia certificant in mandante scientiam qualitatis bonorum, vt per Bart. & Angel. *in l. qui Romæ. §. duo fratres. ff. de verbor. oblig.* Crauett. *consil. 65. num.* 7. Cephal. *consil.* 218. *num.* 14. *vol.* 2. cum aliis allegatis per Surd. *consil.* 150. *num.* 31. *& consil.* 133. *eod. num.*

2 Ideo cùm mandatum de vendendo dicat, *con l'esentioni calculate nell'estima fatta già del Venturino & Ferro*, visum est Dominis Ducem Alphonsum bene sciuisse, & intellexisse quid esset expressum in prædicta æstimatione, tam respectu exemptionis & decimæ, quàm respectu earum valoris expressi, ita vt exprimendo *con l'esentioni calculate*, non videatur voluisse separare pretium exemptionis decimæ spiritualis à pretio decimæ temporalis, quia nec calculus prædicta distinguebat, sed exemptionem & decimam sub vnica summa librarum 16567.16. comprehendebat, & per consequens cessante distinctione pretij videtur impossibile, quòd in actu indiuiduo vnum comprehendatur in mandato, & alterum excludatur. Tiraquel. *de retract. lignag.* §. 23. *gloss.* 1. *num.* 14. Corn. *consil.* 38. *num.* 7. *vol.* 3.

3 Prætetea fuit etiam ponderatum quòd in mandato prætendebatur idem pretium prout stabat Cameræ Ducali cui acquisita fuerunt exemptio, & decima in eadem summa calculata per Venturinum & Ferrū, & quòd non erat alienum à proprietate verbi *decima*, quin sub generalitate exemptionis posset comprehendi, ac demum quòd pro exemptione tota summa calculata pro exemptione, & decima non erat recipienda, si de sola exemptione Dux Alphonsus intellexisset, quæ omnia visa sunt iustificare mandatum etiam quoad decimam.

Et ita conclusum & resolutum.

R. P. D. PIROVANO.

Mediolanen. pensionis. Luna 8. *Februarij* 1616.

ARGVMENTVM.

Enucleatur materia positionum, & quale mandatum requiratur, cùm per Procuratorem dantur, vel illis responderi debet.

SVMMARIVM.

Positiones non debent admitti, cùm dantur per Procuratorem, qui non asseuerauit esse veras, cum indiuiduo, & specialissimo mandato ad ponendum materias in actis specificatas, & ad iurandum de veritate earum, num. 1. *&* 6. *nec sufficit speciale mandatum, sed requiritur specialissimum ad sic ponendum, num.* 9. *&* 10.

Positionis effectus est vt is, qui ponit id quod ponit, confiteri dicatur, num. 2.

Confessio Procuratoris in positionibus, non qualibet sufficit, sed illa dumtaxat, quæ producit iuris effectum, scilicet obligandi dominum, num. 3. *vide n.* 4. *&* 5.

Positiones qui dat, irreuocabiliter confitetur, id quod ponit, ideo in Procuratore requiritur specialissimum mandatum ad sic ponendum, num. 6. *Declara intelligendum esse parte opponente, num.* 7.

Positionibus respondere non potest Procurator, nisi cum specialissimo & indiuiduo mandato, ad sic specificè respondendum, num. 8.

Positiones dantur ad effectum vt ponens per responsionem & confessionem partis releuetur ab onere probandi, n. 11.

Procurator cum speciali mandato ad respondendum positionibus, siue ad dandum positiones, & non habens specialissimum ad sic & sic, &c. non potest iurare de veritate, tanquam non plenè informatus de conscientia domini, sed tantùm de credulitate ad euitandam calumniæ præsumptionem, num. 12.

DECISIO CCXVII.

Fvit resolutum positiones non esse admittendas, 1 quia Procurator qui eas dedit in actis, non asseuerauit esse veras cum specialissimo, & indiuiduo mandato Canonicorum suorum principalium ad ponendum materias in actis specificatas, & iurandum de veritate earum, prout necessarium est, vt exinde reus cogi possit ad respondendum. *cap. præsentium, de testibus lib.* 6. gloss. *in l. vnica, in verbo soluere, in fine. C. de confess.* Bald. *in cap. pertractandis num.* 2. *de iuram. calumn.* Ias. *in l. iudices num.* 7. *C. de iudic. & in l. possideri num.* 24. *ff. de acquiren. possess.*

Est enim effectus positionis, vt is qui ponit, quod 2 ponit, confiteri dicatur. gloss. *in cap.* 1. *in verb. statuimus, in fine. de confess. in* 6. Alexand. *consil.* 83. *numer.* 3. *vers. pondero lib.* 1. *& consil.* 71. *num.* 4. *vers. venio ad merita lib.* 3.

Quælibet autem confessio non satisfacit, sed illa 3 dumtaxat, quæ potest habere iuris effectum obligando dominum, Cotta *in memor. incipit, actus nullus.* Osasch. *decis. Pedemont.* 172. *num.* 26. Surd. *consil.* 3. *num.* 30. *& seqq. vol.* 1.

Ideo cùm confessio Procuratoris voluntaria sit, 4 dum offert se, & ponit nullo iure cogente materias specificatas, Ægid. *decis.* 694. *in princ.*

Et neque apta est ad obligandum principalem, neque illi præiudicat. Bald. *in l.* 1. *num.* 30. *C. de confess.* 5 Paris. *consil.* 47. *num.* 92. *lib.* 1. Aufret. *in addit. ad Capell. Tholos. decis.* 392. Honded. *consil.* 66. *n.* 72. *vol.* 1.

Inde sequitur quòd vel positiones ab ipsismet principalibus sunt dandæ, vel Procurator habere debet 6 mandatum indiuiduum ad sic ponendum, vt sequatur effectus confessionis irreuocabilis à lege desideratus. Neuizan. in his terminis *consil.* 7. *num.* 12.

Nec dissentiunt Ferrar. *in praxi Pap. in forma positionum actoris c.* 3. & addit ad Vestr. *lib.* 5. *c.* 14. *n.* 16. qui 7 hoe ipsum admittit, sed parte opponente contra Procuratorem non instructum, de qua oppositione in præsenti non dubitatur.

Et per easdē rationes excluditur Procurator ad respondendum positionibus, nisi simile mandatum indiuiduum habeat. Bald. *in l. final. num.* 3. *vers. tùm enim habet mandatum. C. de procuratorib.* Socin. sen. *consil.* 55. 8 *num.* 10. *vol.* 1. Menoch. *consil.* 84. *num.* 64. *lib.* 1. Honded. *consil.* 66. *num.* 72. *vol.* 1. Qui omnes loquuntur in Procuratore, qui admittendus non est ad respondendum, nisi cum mandato ad sic respondendum.

Nec visum est sufficere mandatum Procuratoris 9 Canonicorum cum clausula ad ponendum, & iurandum, quia etsi sit speciale, vt tenuit Dec. *in consil.* 60. *col. penult. num.* 1. Tamen non est indiuiduum ad certas positiones, prout requiritur vt de conscientia sui domini plenè instructus dici possit, vt considerat Bald. *in d. l. final. num.* 3. *C. de procuratorib.* Neuizan. *d. consilio* 7. *num.* 13.

Vnde

10 Vnde cùm possit dubitari ne dominus postea reuersus dicat se de hoc non intellexisse, & altera pars damnificetur, ideo requiritur, vt exprimatur specialiter in indiuiduo, vt voluit Barr. *in l. filiusfamilias, num. vndecimo. ff. de donationibus.* & Tiraquell. *de legib. connubial. gloss. 7. num.* 112.

11 Præterea si mandatum speciale, non autem specialissimum, sufficeret, non sequeretur effectus ex positionibus desideratus, nempe vt ponens releuetur per responsionem, & confessionem aduersarij ab onere probandi. *cap. 1.* vbi gloss. *in preambulo, vers. pro intellectu.* ibi, *& fuerunt inuente, & in vers. statnimus. vers. sunt autem positiones. de confess. in 6.*

12 Quia cùm prædicto mandato non posset Procurator iurare de veritate tanquam non informatus plenè de conscientia domini, sed de credulitate ad euitandã præsumptionem calumniæ. gloss. magna *in fin. l. vnic. C. de confess.* & respondens non teneretur respondere de veritate, sed & ipse de credulitate. *cap. 2. de testibus in 6 gloss. 1. in d. c. 1. vers. & sunt in scriptis. de confess. in 6.* & per consequens confessio aduersarij non erit certa de veritate, sed possibilis de credulitate, quæ non releuat. *cap. in præsentia. de probat. l. non hoc. C. vnde legitim.* cum similibus.

Et ita, &c.

R. P. D. BVRATTO.

Marsicen. iurisdictionis. Lunæ 8 Februarij 1616.

ARGVMENTVM.

Transactio facta ab Episcopo cum Capitulo, licèt successorem non liget, seruari tamen debet ab eodem Episcopo transigente, & iurante ad effectum manutentionis.

SVMMARIVM.

Transactio per Episcopum iurata, licèt non liget successorem, tamen seruari debet per transigentem, & iurantem in indicio manutentionis, num. 1.

DECISIO CCXVIII.

1 QVamuis Domini non dubitauerint transactionem initam inter Episcopum Marsicen. prædefunctum, & Capitulum terræ Saponariæ non subsequuta confirmatione Apostolica, non obstare moderno Episcopo ad effectum vt ipse dicatur illa ligatus, iuxta text. *in cap. veniens, 8. verb. mandamus. de transactio.* & Doct. *in cap. cùm venissent. de instit.* & iuxta expressam conuentionem, quòd transactio duraret viuente solo Episcopo transigente; tamen censuerunt illam obstare ad effectum ne modernus Episcopus possit se iuuare, & vti manutentione d. Episcopo antecessori transigenti concessa; quia cùm in dicta transactione fuerit conuentũ quòd iurisdictio in causis matrimonialibus, & criminalibus exerceretur ab Archipresbytero cumulatiuè cum Episcopo, adeò vt esset locus præuentioni, & Episcopus promiserit etiam cum iuramento omnia & singula in ea conuenta eius vita durante attendere, & obseruare, & in aliquo non contrauenire; non potuit postea idem Episcopus obtinere manutentionem in quasi possessione exercendi iurisdictionem præter, & contra formam eius iuramenti, & transactionis, quæ sine dubio ipsum transigentem & iurantem litigabant. *d. cap. veniens,* & ibi Abb. *num. 2. vers. item nota,* & alij *de transaction.* Mohed. *decis. 9. num. 1. vers. & idem dicitur, de locat. & conduct.* Cæs. de Grass. *decis. 1. & 2. de iur. iur.* & consequenter mandatum de manutenendo ad eius fauorem relaxatum præuia decisione Rotali facta 18. Maij 1607. coram R. P. D. meo Manzanedo, in qua fuit resolutum eum esse manutenendum in quasi possessione cognoscendi dictas causas criminales, & matrimoniales priuatiuè ad Archipresbyterum, fuit nullum tanquam contra dictam transactionem, & iuramentum, & ideo modernus Episcopus illo vti non potest, ad reg. *l. quod ab initio, ff. de reg. iur. & cap. non firmatur. eod. tit. in 6.*

Non obstat quòd prætendatur transactionem non 2
esse in forma probanti, quia (quidquid sit) absolutio à iuramento in ea interposito obtenta per Episcopum transigentem præsupponit in necessarium antecedens ipsam transactionem. An autem constet de causis restitutionis in integrum aduersùs sententiam Rotalem, Domini nihil resoluerunt. An verò modernus Episcopus debeat ex persona propria manuteneri, poterit particulariter disputari, &c.

R. P. D. DAMASCENO.

Colimbrien. Canonicatus. Mercurij 24. Februarij 1616.

ARGVMENTVM.

In hac decisione explicatur primò quòd in dubio acta præsumuntur transportata integra, & non in parte. Secundò declaratur an, & quando producens scripturam censeatur approbare in ea contenta, quatenus scriptura probet, & non aliàs. Tertiò firmatur conclusio, quòd parte non opponente, scriptura etiam recognita probat. Quartò declaratur quòd Notarius allegatur suspectus. Quintò & vltimò pariter declaratur an & quando sententia nulla possit in secunda instantia confirmari parte opponente, vel non.

SVMMARIVM.

Acta, & processus præsumi integros, nisi contrarium probetur. num. 1.

Notarius præsumitur bene functus officio suo, ibid.

Acta transportata sufficit quòd sint extracta à Notario qui se de illis rogauit, num. 3.

Ratificatio, & approbatio pacto potentior est quàm verbis, num. 4. in fine.

Producens scripturam, ita demum censetur approbare contenta in eo, quatenus inde scriptura probat, aliter secus. declara vt num. 5.

Notarius allegari suspectus non potest causa expedita, n. 7.

Mandatum speciale requiritur ad allegandum suspectum Notarium, ibid.

Suspensionis allegationi iam factæ renunciare quis censetur per subsequentem consensum, ibid.

Sententia lata sine citatione nulla, & inualida est, nec suppletur per conclusionem in causa quando eadem conclusio emananit parte non citata, num 8.

Citari debet etiam is qui Procuratorem in iudicio non constituit, ibid. in fine.

Sententia nulla confirmari non potest in secunda instantia, si de nullitate fuit oppositum in eadem secunda vel tertia instantia, secus si non fuit oppositum, num 9.

DECISIO CCXIX.

ROta censuit processus esse integros & in forma 1
probanti, sententias verò de partibus esse nullas.

Quoad integritatem fuit dictum, quòd illa præsumebatur donec contrarium probaretur. Bart. *in rubr. ff. de non. oper. nuncias. sub num* 8. Iaf. *ibidem n.* 8. *versic. & quia statutum.* Rota in Bononien. bonorum 16. Ianuarij 1601. coram bo. me. Litta in Romana, seu Interamnen. separationis thuri 11. Decembris 1602. coram bo. me. Cardinali Pamphilio, & in Placentina parochialis de Malpartida 14. Maij coram Illustrissimo Cardin. Lancelloto, & alias sæpe, etenim Notarius qui dedit acta, bene præsumitur functum fuisse officio suo, ad not. *in c. ad audientiam. de præsumptionib. cap. sancimus* 1. *quæst.* 7. Bald. *in l. errore, num.* 2. *C. de testam.* Cyn. *in l. si quis Decurio sub num.* 9. *C. ad l. Cornel. de falsis.* Dec. *conf.* 315.

2 Et circa illud obiectum quòd in actis primæ instantiæ deficerent duo articuli aliàs producti in processu *fol.* 36. fuit responsum quòd verba de quibus dicto *fol.* 36. non concludunt per necesse nouam productionẽ, propter verba de quibus ibi, cum duobus articulis iam priùs exhibitis, & oblatis, quæ possunt referri ad articulos per priùs productos in illa instantia, & qui modò reperiuntur transportati.

3 Minus releuare visum fuit, quòd acta primæ instantiæ non fuerint transportata ad Curiam tanquam extracta à Notario, qui fuit de illis rogatus, quia sufficere visum fuit quòd fuerint transportata ad Curiam tanquam extracta à Notario qui fuit de illis rogatus, quia sufficere visum fuit quòd fuerint transportata & producta in actis secundæ instantiæ, ad effectum vt Notarius secundæ instantiæ poruerit illa registrare, & transmittere ad iudicem tertiæ instantiæ, vt fuit coram me resolutum in causa Segouien. habitus 4. Iulij 1612. & visum fuit non applicari conf. Federic. 160. quia loquitur quando productio fuit facta ad alium effectum, & ante litem contestatam, vt patet ibi *n.* 1. *verf. & meritò. & num.* 2. *in princ.*

4 Quoad recognitionem opponebatur, quòd processus primæ instantiæ non fuit recognitus coram Nuncio Apostolico iudice secundæ instantiæ, hoc est, non fuisse probatum quòd ille processus fuerit extractus manu cuiusdam Simonis Notarij de illo rogati: sed visum fuit neque hoc obstare, posteaquam ne dum pars non opposuit de huiusmodi recognitione, sed immò vsa fuit dicto processu reportandi sententiam fauorabilem super illo quod videtur importare approbationem ipso facto quæ est potentior, quàm verbis, ad *l. Paulus. ff. rem rat. haber.*

5 Nec applicárur tradita per Hond. *cõs.* 166. *n.* 52. *lib.* 2. quòd scilicet approbatio quæ oritur ex productione, ita demum operetur, si scriptura producta probet. Primò, quia allegati loquuntur in simplici productione, nos autem versamur in vsu, & formali approbatione, mediante petitione, & confirmationis sententia vigore illorum actorum prolata. Secundò allegati loquuntur de defectu in substantia, púta quando in instrumento deficit annus rogitus Notarij, & similia, de quibus Honded. *vbi supra.* Secus videtur quando scriptura in sui facie non præsefert aliquem defectum, aliàs nunquam verificaretur conclusio quòd scripturæ probent contrà, de qua *in l. cum precum. C. de lib. caus. cap. cum olim. de cens.* Rota in Romana computorum 16. Iunij 197. coram bo. me. Penia, & in Lucana confidentiæ 27. Februarij 1606. coram Reu. Bononien.

6 Et multo minus verificaretur alia quòd scripturæ probet, parte non opponente de recognitione, de qua per Salyc. *in authent. si quis in aliquo. num.* 18. *C. de eden.* Felin. *in cap. vlt. num.* 7. *versic. secundò limita de fid. instrument.* Pur. *decis.* 119. *part.* 2. Verall. *decis.* 99. *p.* 2. Rot. *de fide instrum. decis.* 7. *in nouis*, & in Gerunden. viuij 18. Ianuarij 1591. coram Cardinali Mantica, & in Segouien. habitus 28. Ianuarij 1613. coram me.

Tertiò videtur quòd pars met Capituli recognoueric dum dixit illum processum fuisse extractum per Simonem postquam fuir allegatus suspectus, eo enim ipso videtur affirmasse quòd Simon extraxit, & non alius. Et quantum ad suspicionem visum fuit illam non obstare, tum quia fuit allegata causa iam expedita, tum quia fuit speciali mandato, ad *l. non solum. §. fin. in verbo sed non facile. ff. de procur.* Paris. *conf.* 31. *num.* 72. *lib.* 1. Verall. *decis.* 168. *part.* 1. tum denique quia pars videtur ab illa suspicione recessisse reportando sententiam super eisdem actis, qui recessus fieri potest. Abb. *in cap. cum speciali. num.* 14. *de appellat.* Rot. diuersor. *decis.* 901. *num.* 3. *part.* 3. *lib.* 3. 7

Quo verò ad nullitatem sententiarũ fuit dictum primam sententiam de partibus fuisse nullam ex defectu citationis, ad *l. ea quæ. C. quomodo & quando. Clem. sæpe, & ibi gloss. in verbo ad id. de verbor. signif.* Vant. *de nullit. ex defectu citat. num.* 56. & quamuis fuerit conclusum in causa, quæ conclusio solet sufficere in illis partibus: attamen nec prædicta conclusio in eam potest suffragari ex quo non fuit citata pars ad videndum concludi, ad *l. vnusquisque. ff. de iudic.* Nec suffragatur quòd D. Franciscus Cardosus de Oliuiem dixerit se nolle habere Procuratorem, quia non reperitur in iure cautum, quòd contra non constituentem Procuratorem possit procedi parte non citata. Vltra quòd apparet D. Franciscum constituisse non tantùm vnum, sed plures Procuratores, vt in summario D. Francisci *num.* 5. 8

Prædicta autem nullitas influit in secundam sententiã, ex quo pro parte D. Francisci fuit oppositum de nullitatibus in eius summario *n.* 5. qua oppositione non obstante, iudex processit ad confirmationem primæ sententiæ, & sic nulliter. Cæs. de Graff. *decis.* 9. *num.* 8. *de caus. possess. & propriet.* Verall. *decis.* 262. aliàs 264. *lib.* 1. *in manuscript.* & fuit dicta in Tiburtina administrationis tutelæ 18. Martij 1611. coram R. P. D. Manzanedo. Addebant aliqui ex Dominis quòd etiamsi non fuisset oppositum de nullitate in secunda instantia, adhuc posset opponi in tertia. Appellatio à secunda suspendit illius effectum. *cap. non solum. de appellationib. in* 6. Franc. *in cap. cum speciali.* §. *porrò, num.* 8. *versus finem. de appellat.* Rota in Calaguritana beneficij de Oliuarijs 28. Iunij 1614. coram bo. me. Penia, & consequenter non videtur quòd prima sententia possit recipere robur à secunda, cuius effectus fuit suspensus. Ita patet, quia priuilegium appellantis est vt possit deducere in secunda instantia, non deducta vel probata in prima, vel secunda instantia. *gloss. fin. in cap. inter monasterium. de sentent. & re iudic.* ergo debet posse deducere nullitates, quas non deduxit in prima, & quod aliàs dicitur post confirmationem sententiæ nullæ non posse amplius agi de nullitate, debet intelligi quando non fuit oppositum de nullitate, & sententia confirmatoria transiuit in rem iudicatam. Ita censuit Rota in causa Foroliuien. emphyteusis 1. Iulij 1613. coram R. P. D. Decano. 9

R. P. D. VBALDO.

Firmana altaris. Mercurij 24. Februarij 1616.

ARGVMENTVM.

Res iudicata inducitur per plures sententias conformes, & per non prosecutionem appellationis, sententiaque vt dicatur lata ex falsa causa, falsitas causæ debet esse euidens, & inexcusabilis; & gratia *si neutri*, habet tacitam conditionem, dummodo scilicet ex euentu litis appateat neutri ius competere.

petere. Quomodo hæc conditio dicatur iustificata, & quid in dubio præsumatur, negligentibus autem patronis ad præsentandum quódnam ius præsentandi ad Sedem Apostolicam deuoluatur.

SVMMARIVM.

Res iudicata inducitur per quatuor sententias conformes, num. 1.

Appellationem quando appellans sine fatalium prorogatione prosequutus non est, sententia transit in iudicatum, ibid.

Testator non præsumitur voluisse præiudicare proprijs filiabus hæredibus institutis, eásque minus diligere quam remotiores, num. 2.

Sententia, vt dicatur lata ex falsa causa, ipsa causa falsitas debet esse euidens, & inexcusabilis, ibid in fine.

Sententia quæ continet diuersa capita separata, & præsertim inter diuersas personas, nulla in vno capite, non est in totum nulla, num. 3.

Patronis an hic præfixum aliquod tempus ad præsentandum, vel ad subsequutam institutionem, n. 4.

Patronis negligentibus in præsentando, deuolutio collationis beneficij fit ad Sedem Apostolicam. gradatim scilicet de patronis negligentibus ad Episcopum, de Episcopo ad Metropolitanum, & de Metropolitano ad Papam, ibid.

Gratia si neutri, est conditionalis, dummodo scilicet per euentum litis apparuerit neutri ius competere. quomodo hæc conditio iustificari possit, & quid in dubio præsumatur, num. 6.

DECISIO CCXX.

1 POst latas plures sententias in hac causa, tam extra Rotam, quàm in Rota contra Ricciotum fuit mihi transmissa commissio executorialis; & quia Ricciotus allegabat prosequendam gratiam *si neutri*, ideo simul & semel dubitaui, an constaret de re iudicata, quæ sit exequenda, vel intret gratia *si neutri*. Et quoad primam partem dubij Domini affirmatiuè responderunt; quia contra Ricciotum, & ad fauorem Sauini adsunt quatuor sententiæ conformes, ex quibus duo sunt Rotales. *Clem. vt calumnijs. de re iud. l. 1. & per tot. C. ne lic. tert. prouoc.* vbi gloss. & Doctor. & vlteriùs Ricciotus appellationem ab vltima sententia interpositam, non fuit prosecutus, nec curauit prorogari fatalia, ideo intrat res iudicata satis clara. *auth. ei qui, & l. fin. §. illud. C. de tempor. appell Clem sicut, & Clem. si appellatione. de appellation. cap. cum sit Romana extrà eod. tit.* Dec. *cons. 436. num. 1. & 20.* & est locus executioni. Verallus *decis. 330. part. 1.* Vestr. *in prax. lib. 8. cap. vlt. num. 8:*

2 De iustitia autem dictarum sententiarum satis videbatur constare ex decisionibus in causa factis coram bo. me. Cardinali Blanchetto, & bo. me. Penia. Neque obstare visum fuit principale obiectum partis aduersæ, ex eo deductum, quòd prima sententia ordinarij Firman fuisset lata ex falsa causa, quod vitium videatur influere in alias sententias huius confirmatorias, quasi non fuerit iustificatum, quòd Sauinus esset præsentatus à medietate patronorum, vt in prædicta sententia supponitur, & enunciatur cùm Iacobus pater mulierum, quæ Sauinum præsentarunt, & habebat medietatem dicti iurispatronatus, ordinauerit, quòd in Altari, de quo agitur, Apollonius Aurelij filius, & tres filiæ ipsius Iacobi ab eo hæredes institutæ haberent facultatem præsentandi, & sic videatur suam medietatem reliquisse partim filiabus, partim Apollonio compatrono, vnde dictæ filiæ habuerint dictam quartam partem, non autem dimidiam; ad hoc enim obiectum fuit responsum primò, hoc non necessariò colligi ex dicta ordinatione Iacobi, qui non legauerit portionem suam filiabus, & Apolonio, sed simpliciter ordinauit, vt vtrique haberent facultatem præsentandi, & sic quilibet pro medietate. Crescent. *decis. 4. de iurepatron.* quod etiam redditur verisimile, quia non præsumitur voluisse præiudicare propriis filiabus, quas hæredes vniuersales instituerat, & sic videtur eas magis dilexisse, quàm Apollonium. argum. *l. filium, §. sed & si portio. ff. de leg. præst.* & satis est quòd ordinarius potuit ita credere, cùm testamenti verba sint ambigua, & tamen ad vitiandam sententiam, falsitas causæ debet esse euidens, & inexcusabilis, vt post alios tradit Surd *cons. 567. n. 11. lib. 4.*

5 Secundò fuit responsum dictam sententiam continere duo capita omnino distincta, vnum dum pronunciat Sauinum alteri præsentato esse præferendum, alterum in quo declarat gratiam Riccioti esse obreptitiam, & subreptitiam, vnde quidquid esset dicendum quoad primum caput, & dato sine veri præiudicio quòd sententia quoad illud esset nulla, tanquam lata ex falsa causa; non tamen potest dici talis quoad alterum caput, & certum est, sententiam quæ continet diuersa capita separata, posse quoad vnum valere, licèt quoad aliud sit nulla. *l. quadam mulier,* vbi Bald. *ff. fam. ercisc.* & ita Bald. *in l. hoc iudicio, num. 1. C. eod tit.* Rota *decis. 53. n. 9. part. 2. diuers.* & apud Put. *decis. 323. sub n. 3. vers. secus quando sententia lib. 1.* & fuit dictum in Mantuana bonorum 10. Decembr. 1612. coram me, & tanto magis cùm in hoc casu non solùm versemur in diuersis capitibus, sed etiam inter diuersas personas, cùm primum caput sententiæ respiciat præsentatos; caput autem subreptionis, & obreptionis, solùm personam Riccioti. Bart. *in l. 1. num. 7. C. si in comm. ead. caus.* Ruin. *consil. 75. num. 13. lib. 5.* cum aliis allegatis, quibus addi potest Gabr. post alios *cons. 16. num. 26. lib. 1.*

4 Prætetea, nec visum est posse controuerti, quin gratia Riccioti esset subreptitia propter falsitatē narratam deuolutionis, vt fuit resolutum in hac causa coram bo. me. Blanchetto, & Penia. Nam dato etiam quòd mulieres præsentassent Sauinum post tres dies à lapsu quadrimestris laicis ad præsentandum concessi, vt fuit firmatum in decisione D. Peniæ 10. Maij 1606. non tamen intrabat deuolutio propter præsentationem ab Aurelia, & Apollonio compatronis in tempore factam in persona Ioann. Francisci de Benedictis, etiamsi non fuisset secuta institutio, ad quam faciendam non est in iure præfixum aliquod tempus, gloss. & Doct. *in cap. cùm in cunctis. §. 1. de elect.* Abb. *consil. 28. num. 2. part. 2.* & quatenus etiam omnes patroni fuissent negligentes in præsentando, non tamen deuolutio fuisset facta ad Sedem Apostolicam, cùm deuolutio fiat gradatim, & sic de patronis negligentibus ad Episcupum, & de Episcopo ad Metropolitanum, & vltimo ad Papam. Abb. *in cap. cùm nostris, num. 1. de concess. præbend. & in dicto cap. cùm in cunctis, §. clerici sanè, sub num. 5. de election.* Cassad. *decis. 8. num. 1. in fin. de præbend.* Rebuff. *in praxi in tit de deuolut. num. 7.* & fuit dictum in vna Vercelleñ. Capellaniæ 28. Iunij 1606. coram Reu. Lugdunen.

5 Ad alias obiectiones propositas pro parte Riccioti, veluti, quòd non constet de valida reseruatione iurispatronatus, quòd illæ mulieres essent incapaces iurispatronatus, & præsertim stante constitutione fel. record. Pij V. contra illegitimos, & ad testes aliàs inductos ad probandum scientiam vacationis in illis mulieribus, fuit sufficienter responsum in tribus decisionibus coram Penia, & in vna coram Blanchetto in hac causa factis, adeò vt Ricciotus videatur actum agere, dum repetit easdem obiectiones iam antea reiectas, & confutatas.

Quo

6 Quo verò ad secundam partem dubij circa gratiam *si neutri*, Domini concluserunt eam non intrare, quia illa est conditionalis, si per euentum litis appareuerit neuti competere. Put. *decis.*48.*num.*4.*lib.*1.Gemin. *consil.*79.*in* 2.*dubio*,& fuit dictum in vna Aurien. parochialis de Brues 15. Iunij præteriti coram me. hoc autem non est iustificatum, nec potest iustificari, quia tantum abest, vt possit apparere per euentum litis de non iure Sauini, vt etiam constet de eius bono iure ex eius præsentatione, & de re indicata ad eius fauorem, vt in puncto fuit consideratum in dicta Aurien. & confirmatur ex non iustificatione deuolutionis narratæ in gratia personali, vt patet ex decisionibus coram Penia, & Blanchetto sæpe allegatis, & ex decisione in hac causa 15. Iunij 1612. coram me, in qua fuit denegata remissoria ad dictam deuolutionem probandam, & tamen erant iustificanda, etiamsi non fuerit expressa in gratia *si neutri*, cùm illa fuerit desumpta ex corpore gratiæ principalis, vt in puncto respondit Rota apud Seraph. *decis.*1470.*num.*3.*part.*2.

Et ita fuit decisum.

R. P. D. MANZANEDO.

Faneñ. fideicommissi. Mercurij 24.*Februarij* 1616.

ARGVMENTVM.

Sententia in possessorio continens mixturam, est appellabilis, non obstante Ægidiana.

SVMMARIVM.

Attentatum est si mandatum de immittendo sit relaxatum, pendente termino ad appellandum, vel post appellationem interpositam, num. 1.

Appellatio non admittitur stante Ægidiana in possessorio adipiscenda, & per consequens cessant attentata, num. 2. *declara vt num* 3. *&* 7.

Sententia in possessorio si continet mixturam, admittit appellationem, num 3.

Mixtura est in sententia in possessorio, si in ea, vel canonizatur aliquod creditum, vel alius titulus, quia hoc sapit petitorium, num. 4.

Expensarum condemnatio, nec non & fructuum in sententia possessoria, facit mixturam, & causa fit appellabilis in totum, num. 5.

Fructus non debentur, nisi à die mota litis, & postquam reus constitutus est in mala fide, num. 6.

Sententia in possessorio continens iniustitiam est appellabilis quoad vtrumque effectum, & cessat Ægidiana, num. 7.

DECISIO CCXXI.

1 FVit resolutum constare de attentatis cùm mandatum de immittendo fuerit relaxatum, & exequutum non solùm intra tempora ad appellandum, sed etiam post appellationem interpositam. *authent. hodie. C. de appellat. cap. non solùm. de appellat. in* 6.

2 Nec obstat quòd versemur in possessorio adipiscendæ, in quo stante Ægidiana nec etiam de iure Canonico appellatio admittitur, & consequenter cessant attentata. Paris. *consil.* 108.*n.*22.*lib.*1. Lancellot. *de attent. appellat. penden. cap.* 12 *appellat.* 25.*num.*8.*& seq.*

3 Quia cùm sententia contineat mixturam, non prohibetur appellatio. Lancellot. *de attentat. cap.* 28. *n.* 101. *& seq.* Contard. *in l. vnica limitat.* 2. *in princ. num* 45. & fuit dictum in vna Spoletana hæreditatis 2. Iun. 1587. coram Blancherto, quæ quidem mixtura in casu nostro elicitur ex eo quòd mandat solui filiabus Pauli per fideicommissarios scur. 1400. pro dotibus auiæ paternæ, & florenos 100. erogatos per eorum patrem in emptionem partis domus: quas tamen pecunias mandat postea compensari cum bonis fideicommissi venditis per earum patrem, & rurores. quod quidem videtur egredi terminos possessorij, tam ratione mandatæ solutionis doctarum pecuniarum, quàm compensationis cum bonis alienatis, cùm videatur declarare bona vendita fuisse fideicommissaria, & canonizare instrumentum venditionis factæ per tutores, & dictas filias cogere ad illud ratificandum, nondum reddita per illos ratione.

Quæ omnia petitorium sapiunt, quia canonizatio crediti, vel alicuius tituli petitorium concernit. Menoch. *de recuperand. in praelud. num.*8.*&* 9. Contard. *vbi suprà quæst.*13.*num.* 5. *& seq.* & fuit dictum in allegata Spoletana hæreditatis del 1587. 4

Vlteriùs dicta sententia condemnauit in expensis & fructibus à die purificati fideicommissi. Ex quo non solùm resultat mixtura, & causa efficitur appellabilis in totum, vt expressè in dicta Ægidiana cauetur, & tradunt Ruin. *cons.*164.*num.*6.*vol.*5. Menoch. *de recuper. remed.*9.*num.*321. sed etiam iniustitia. 5

Cùm fructus debeantur tantummodo à die motæ litis, & sic postquam reus constitutus est in mala fide. Corn. *cons.*180.*num.*12.*lib.*4. Gabr. *cons.*121.*n.*58. *vers. fructus autem lib.*1. Peregr. *de fideicommiss. art.*49.*n.*79.*& seq.* Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.*7.*tit.* 10.*num.* 3. *vers. sic rursus.* 6

Qua iniustitia stante etiam cessat Ægidiana, & est locus appellationi quoad vtrumque effectum. Menoch. *de adipiscen. remed.*4.*num.*850. Ror. *diuers. decis.*19. *num.*2.*part.*3.*lib.*2. 7

Et ita conclusum.

R. P. D. PIROVANO.

Romana multiplici 30000. 24.*Februarij* 1616.

ARGVMENTVM.

Habetur in summario num. 1.

SVMMARIVM.

Mora non incurritur, si pars altera qua obtulit factum suum, defecit in adimplemento oblationis conuenta, num. 1.

Exceptio non adimplementi, est exceptio litis finita, n. 2.

Mora cessante, cessat interesse quod venit propter moram, n. 3.

Rescriptum Principis omnino seruandum est per partes, neque per consensum partium forma in eo data, potest recedi, num. 4.

Notificatio specifica non est necessaria quando constat quòd is cui debebat fieri notificatio, est certioratus aliunde, num. 5.

Obligatio conuenta de faciendo aliquid, qua Titius obligatur, Titius tenetur, & non egreditur eius personam, vt non comprehendantur haredes, num. 6. *Declara si obligatio concepta sit cum dictione taxatiua ad personam Titij procedere conclusionem, secus si non adsit taxatiua, n.* 7.

DECISIO CCXXII.

IN venditione Casalis Scurani, & Floræ, quod perpetuo fideicommisso ex paterna dispositione subiacebat, fuerunt obtentæ derogationes per Alexandrum filium, & venditorem, cum conditione tamen multiplici ex certa parte pretij, scutorum scilicet sex millium constituendi pro reintegratione fideicommissi vsque ad summam ex venditione redactam. 1

Et

Et quia multiplicatio istius summæ sperabatur ex implicatione redituum, qui proueniebant ex capitali implicato; propterea in instrumento venditionis vltra obligationem empturi impositam multiplicandi summam scutorum sex millium vsque ad 30000. ad fauorem vocatorum ad maiorem securitatem reinuestimenti, & ad euitandam difficultatem inueniendi loca montium pro inuestimentis faciendis, ideo Alexander venditor conuenit, & promisit Hieronymo emptori quotiescumque inuestimenta essent facienda, illa inuestigare, & inuenire, & D. Hieronymo, & suis hæredibus offerre, aliàs voluit teneri ad omnia damna, expensas, & interesse, & quia cum effectu hodie reinuestimentum non reperitur factum, dubitatum fuit, ad Ceuli hæredes Hieronymi, seu eorum creditores, teneantur ad damna, & interesse, quod negatiuè fuit resolutum.

Quia emptor, neque eius hæredes, aut creditores possunt dici in mora constituti ante effectum inuestigationis, & oblationis locorum montium pro inuestimento iuxta conuentionem, cùm possint se iuridicè exceptione tueri. *l. si quis solutionem. ff. vsur. l. quod te. ff. si cert. pet.* vbi Ias. *num.* 8. Menoch. *de arbitr. cas.* 220. *n.* 46. Surd. *decis.* 179. *num.* 15.

2 Iusta autem exceptio est causa non implementi oblationis, & inuestigationis locorum montium, ad quam tenebantur venditores, cùm sit litis finitæ exceptio, & impediat litis ingressum. Castren. *in l. Iulianus, § offerri. ff. de action. empt.* Bec. *cons.* 45. *num.* 12. Surd. *dicta decis.* 172. *num.* 26. qui loquitur de iusta exceptione non implementi.

3 Cessante autem mora, cessat & interesse quod venit propter moram. Bart. *in l. stipulationes non diuiduntur in § quæst. ff. de verb. oblig.* Ruin. *cons.* 48. *in princ. vol. quinto.* cum aliis allegatis per Surd. *decis.* 260. *num.* 18. & Seraph. *decis.* 1427. *num.* 2.

4 Non obstat quòd in gratiis Apostolicis derogatoriis fideicommissi hoc onus inuestiendi sit reseruatum emptoribus, non autem venditoribus, quibus expressè fuit prohibitum quòd tales fructus ad eorum manus possent deuenire, vt ideo ab ea forma data non videbatur posse recedi etiam de consensu partis. Ias. *consil.* 191. *col.* 2. *vol.* 2. Surd. *decis.* 122. *n.* 3.

Quia responsum fuit quòd venditio casalis prædicti non continet pacta contraria, neque derogatoria reseruationi multiplici, & inuestimentis destinatis, sed potiùs fauent intentioni rescribentis, dum obligatio magis arcta fuit addita pro securitate inuestimenti absque eo quòd pecuniæ possent peruenire ad manus venditorum, sed quòd hæc cura inuestiendi magis deberet esse penes emptorem, quàm venditorem, nullum verbum in rescriptis, ideo citra iniuriam rescripti licuit super eo concordare.

Præterea in præsenti non agitur ad inualidandum contractum ob formam non seruatam, sed ad conuincendum emptorem de culpa ob non secutum inuestimentum, & propter culpam vt condemnetur ad damna & interesse, sed culpa non præcessit ob defectum implementi promissi ex parte venditorum de offerendo, & inuestigando loca montium. Ergo ea cessante, deficit fundamentum moræ, quæ est causa obligationis damnorum & interesse, vt supra dictum est.

5 Non obstat quòd emptor debuisset priùs certiorare venditorem quòd aderant fructus inuestiendi, vt exinde succederet obligatio inuestigandi, & offerendi, quia placuit Dominis responsio, quòd cùm scut. 6000. quæ pro multiplici fuerunt implicata in annuo censu, essent redditus scutorum 390. in singulis annis, & de hoc fructu venditores essent certi, alia certioratio non erat necessaria ad eum effectum. *l.* 1 *in fine ff. de act. empt.* Tiraq. *de retract. consang.* § 36. *gloss. secunda num.* 24. Surd. *decis.* 288. *num.* 44.

Demum non obstat quòd hæc promissio inuestigandi, & offerendi, loquatur tantum de persona Alexandri venditoris, qui iam decessit de anno 1592. & hodie agatur de interesse post mortem Alexandri, ideo ad hæredes extendi non debeat. *l. sale pactum*, vbi gloss. *in verbo per exceptionem ff. de pactis.* Bart. *in l. inter stipulantem, § 1. num.* 3. *ff. de verb. oblig.* cum alias allegatis. 6

Quia si particulariter fuerit limitata obligatio ad contrahentes, bene procedit conclusio prædicta; sed vbi agitur de simplici obligatione, vt in præsenti, tunc ad hæredes, & contra hæredes regulariter transit. *l. iuris gentium, § pactum. ff. de pact.* & latissimè comprobant Cephal. *consil.* 630. *num.* 4. Menoch. *præsumpt.* 47. *lib.* 1. *num.* 1. 7

Et ita, &c.

R. P. D. BVRATTO.

Collen. hæreditatis. Veneris 26. Februarij 1616.

ARGVMENTVM.

Filiatio, & legitimitas quomodo probetur, præsertim per testes, multa notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Filiatio, & legitimitas probatur per testes deponentes de eorum propria scientia, & commodo, num. 1. *vbi etiam quod probatur per communem reputationem, & n.* 4. *vbi præsertim iunctis adminiculis.*

Quasi possessio filiationis, & legitimitatis transfert onus probandi contrarium in aduersarium, num. 2.

Testes in dubio præsumuntur contestes, num. 3.

Filiatio, & legitimitas per duos testes dicitur concludenter probata, ibid.

Filiatio, & legitimitas præsumitur ex actu dotandi, ibid. in fine.

DECISIO CCXXIII.

Marietta vti soror vtrinque coniuncta Petri Francisci petebat immissionem pro eius rata in bonis in Vrbe existen. hæreditariis q. Marij tanquam communis patrui ab intestato defuncti per dictum Petrum Franciscum possessis, & duo contra illam opponebantur. Primò, eam non esse talem qualem se facit. Secundò, quòd tanquam nupta, & dotata sit exclusa per dictum Petrum Franciscum, stantibus statutis fœminarum exclusiuis, tam in Vrbe, vbi sita sunt bona, de quibus agitur, quàm in ciuitate collis, quæ est locus originis, domicilij, & mortis eiusdem Marij. 1

Et quo ad primum DD. resoluerunt constare de legitimatione personæ Mariettæ, quia quòd tam ipsa, quàm Petrus Franciscus, necnon Attilius, Franciscus, & Portia, fuerint filij q. Ioannis, probatur ex duobus testibus, videlicet secundò Mariettæ super quinto, qui dicit de filiatione legitima, & naturali, & primò Petri Francisci, iuxta 9. qui rectè probant, cùm de propria eorum scientia deponant, vt in specie nostra Bald. *consil.* 437. *num.* 5. *vers. quid si dicat, vol.* 5. Felin. *in cap. per tuas, num.* 17. *vers. ex prædictis, de probat.* scientia enim intelligitur eo modo, quo sciri potest, videlicet per præsumptiones legis, vt dicunt in terminis nostris Bart. *in l. fin. num.* 3. *C. de peric. nominat. lib.* 11. Bald. & Felin. *vbi supra.* Præsertim quia idem restis Mariettæ, iuxta 7. & super primo dicit se cognouisse Ioannem patrem Mariettæ in ciuitate Collen. & super eodem 2

quinto

quinto deponit de parentum, & communi reputatione, de qua etiam licet de auditu deponit idem testis Petri Francisci super eodem, ex qua inducitur quasi possessio filiationis, quæ transfert in aduersarium onus probandi contrarium, Bart. *in l. non nudis, versicul. item quod habitus. C. de probat. & in l. 1. §. quod SC. num. 4. ff. de liber. agnosc.* Alexand. *cons. 51. num. 2. vers. ad ostendendum autem, vol. 1.* Dec. *cons. 54. num. 2. & cons. 211. num. 1.* Ruin. *cons. 51. num. 17. in fin. vol. 5.* Nec est necessaria copulatiua probatio eorum, quæ instruit. Bart. *in l. filium. ff. de his, qui sunt sui, vel alien. iur.* sed sufficit alternatiua, Castren. *consil. 151. versic. sed ad hoc respondeo, volum. 1.* Alexand. *dicto consil. 51. num. 5.* Dec. *dicto consil. 54. in fin.* Iason *consil. 114. num. 6. versicul. & primò dico, volum. 1.* Puteus *decis. 506. num. 4. versicul. sed ista duo, lib. 2. in nouissim.*

3 Et prædicti testes præsumuntur contestes, Castren. *consil. 342. propè fin. vers. 4. dicitur,* Alexand. *consil. 47. n. 6. vers. non omitto etiam lib. 2.* Aym. *cons. 78. num. 9.* Menoch. *præsumpt. 23. num. 13. lib. 5.* Et cùm sint duo, sufficiunt, & plenè & concludenter probant filiationem, vt in terminis Castren. *in l. errore, num. 5. vers. & idem. C. de testam.* Dec. *consil. 272. in princ.* Card. Paleott. *de noth. & spur. cap. 25. num. 9.* Alb. *consil. 83. num. 18.* Maximè quia illorum depositiones verificantur, ex quo idem secundus Mariettæ similiter super quinto dicit, tam de filiatione Mariettæ, ex dicto Ioanne, q. Petri Francisci, ac etiam Portiæ, quam fuisse neptem dicti Marij, fuit pro certo habitum à Rota in resolutione pro ea facta 25. Maij 1611. coram Reuerendissimo Attrebaten. contra Flaminium filium Ioann. Baptistæ fratris dd. Marij, & Ioannis. Et etiam adminiculantur, tum ex fide libri Baptismalis Cathedralis Collen. extracta per Cancellarium dictæ Ecclesiæ, ex qua apparet Mariettam fuisse baptizatam ad instantiam Ioannis, qui est actus pertinens ad parentes, Natt. *cons. 434. num. 11.* Sutd. *cons. 1. num 45. vol. 1.* & fuit dictum in causa Romana, seu Interamnen. hæreditatis 10. Decembris 1605. coram Reuerendissimo D. meo Damasceno. Tum etiam, quia Ioannes eam nupsit Gerardo de Tanis Aromatario Florentino, vt patet ex attestatione ciuitatis Collen. & ex depositione, licet de auditu eiusdem primi testis Petri Francisci, iuxta 9. necnon ex intimationibus factis in dicta ciuitate de mensibus Iulij, & Augusti 1593. ad instantiam Gerardi viri Mariti Mariettæ filiæ Ioannis quibusdam debitoribus, quatenus infra certum tempus sibi soluerent certam pecuniarum summam pro dote dictæ Mariettæ eius vxoris, qui pariter actus dotandi congruit officio paterno, *l. qui liberos,* & ibi gloss. *ff. de rit. nupt. l. fin. §. vtramque. C. de dot. promis.*

4 Depositiones autem prædictorum testium, & præsertim circa parentum, & aliorum reputationem iunctis, maximè huiusmodi adminiculis plenè probant filiationem, etiam si agatur ad effectum succedendi, vt de communi testantur Dec. *dicto cons. 54. num. 1. in fin. vers. & in proposito, & num. 3. versic. non obstat quod quasi possess.* & Aym *cons. 149. num. 2. vers. reperio tamen;* & leuiores probationes sufficiunt, iuxta cons. Gemin. 27. quod esse à Rota sæpiùs approbatum, testatur Cardin. Seraph. *decis. 1282. num. 6.* Rota in causa Pampilonen. matrimonij 19. Nouembris 1607. coram R. P. D. meo Caualerio.

5 Quòd verò Ioannes pater Mariettæ fuerit frater Marij, de cuius successione agitur, vltra quòd non videtur controuerti ex parte Petri Francisci, de hoc etiam deponunt primus illius testis, iuxta octauum, qui etiam subdit Petrum communem patrem dd. Marij, & Ioannis, eos pro filiis reputasse, & de auditu primus Mariettæ super secundo, & est etiam in confesso apud partes, quia hæreditas dicti Marij fuit adita per dictum Petrum Franciscum, & fratres vti filios dicti Ioannis fratris dicti Marij in ciuitate, & coram potestate Collen. 20. Augusti 1602. vt *in extr. fol. 39. & seqq.*

Ex quibus satis visa fuit legitimata persona Mariettæ, videlicet eam esse neptem Marij ex Ioanne illius fratre.

Quò verò ad secundam partem DD. reseruarunt videre, &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Licien. beneficij. Veneris 26. Februarij 1616.

ARGVMENTVM.

Instrumentalis possessio alio non possidente sufficit ad manutentionem, & præsumitur continuata vsque ad litem motam. Possessionisque instrumentum extractum ab eodem Notario rogato dicitur in forma probanti, etiam quòd lite pendente, & parte non citata extractum fuerint. In Regno autem Neapolitano nunquid possessio beneficiorum debeat capi de manu nuntij Apostolici, & quando. Cætera vide in summatis.

SVMMARIVM.

Possessio probatur per publicum instrumentum alio non possidente ad effectum manutentionis, num. 1.

Possessio præsumitur continuata vsque ad motam litem, ibid. in fine.

Instrumentum extractum lite pendente, & sine citatione partis, non dicitur in forma probanti. fallit si fuerit extractum ab eodem Notario rogato, num. 2.

Beneficiorum possessio in Regno Neapolitano nunquid capi possit ex alia manu, quam Nuntij Apostolici, num 3.

Decretum irritans titulum, & possessionem inficit quando est iustificatum, aliter secus. ibid.

Beneficij possessor iuuari potest alterius tituli possibilitate, & interim manutenendus est donec videatur an alium titulum obtinuerit, num. 4.

Possessorium manutentionis non requirit titulum, nec admittit exceptiones oppositas contra titulum, num. 5.

DECISIO CCXXIV.

PEr obitum Bernardini Metulæ, cùm vacasset simplex beneficium Sancti Dometrij, quod prætenditur esse de iure patronatus, fuit à medietate patronorum Lucius Maremontius præsentatus, qui aliam etiam prouisionem obtinuit à Sanctissimo, cum derogatione pro dimidia parte iurispatronatus, necnon per executionem in litteris expressum, fuit immissus in beneficij possessionem. Verùm postea Franciscus Guerinus insurrexit vti pariter à Sede Apostolica de hoc beneficio prouisus, & dum instaret cum Vicario Licien. pro litterarum executione, & illi se Lucius opponeret, causa ad Rotam deuoluta, dictus Lucius mandatum petiit de manutenendo. Quod Rotæ visum fuit, dubio pro me proposito, ei non esse denegandum; constat enim de ipsius possessione per publicum instrumentum, quod alio non possidente, benè probat ad effectum manutentionis possessionem. Put. *decis. 350. num 4. & 5. lib. 1.* secundum nouam impressionem. Rota *decis. 363. part. 1. diuers.* & fuit dictum in Placentina Capellæ 21. Maij 1601. coram R. P. D. meo 1

Pamphi

Pamphilio. Et talis possessio vsque ad motam litem per Lucium continuata præsumitur. Card. Seraphin. *decis.983.num.1.& decis.1047.num.8.*& sic illi competit manutentio. *§.retinenda.Instit.de interd.*Bart.*in l.1.§.fin.num.14.ff. vti possid.* Alex.*cons.92. num.3. lib.1.* Ripa *in l.naturaliter.§.nihil commune num.156.ff.de acquir.possess.* Roland. *cons.9.num.18.lib.3.*

2 Non obstat possessionis instrumentum, tanquam lite pendente, & sine citatione partis extractum, non esse in forma probanti; quia fuit illud extractum à Notario de eodem rogato, quo casu dicitur originale, nec alia partis citatio requirebatur. Rota *decis.1.de fide instrument.in nou.* & fuit dictum in causa Mediolanen. iurispatronatus 29. Ianuarij 1589. coram Comitulo, & in Venera fœderis matrimonij 28. Iunij 1598. coram Penia.

3 Non obstat in regno Neapolitano beneficiorum possessionem de manu Nuntij Apostolici esse capiendam. Aliàs nullius eam roboris esse, vel momenti, vt per constitutionem Pij IV.29.in ordine, quæ habet decretum irritans titulum, & possessionem inficiens, vt per Paris. *de resignat.lib.10.q.6.num.34.* Nam hìc dictæ constitutioni locus esse non videtur, tanquam ei specialiter derogatum, cùm particularis litterarum Apostolicarum datus fuerit executor. *l.in toto.ff. de reg.iur. l.cùm de lanionis. §.cui fundum, & §.sequenti.de fund.instruct. l.seruus vrbanus. §.si alij ff.de legat.3.* dicitur prætera decretum irritans, licèt titulum, & possessionem inficiat. Cassad.*decis.11.n.5. super reg.* Gabriel *de clausul.concl.3.* Hoc tamen procedere quando est iustificatum, aliàs illud detentarionem, vel existentiam facti non tollere, vt fuit resolutum in causa Parmen. Prioratus 16.Ianuarij, & 16.Februarij 1598. coram Orano, & in alia Cusentina Capellaniæ 26.Octobris 1601.coram Illustrissimo Millino.

4 In præsenti autem casu dictum decretum non est iustificatum, quia beneficij possessor iuuari potest alterius tituli possibilitate. Crescen. *decis.21.n.4.de probat.* & fuit resolutum in Cæsaraugustana parochialis de Maëlla 8.Nouembris 1599. & in Romana parochialis 21.Ianuarij 1600. coram Card.Pamphilio. Et interim possessor donec videatur an alium titulum obtinuerit, est manutenendus. *cap.1.* vbi Abb. *n.4. de restit. spoliat.* & fuit dictum in causa Barchinonen. beneficij 29.Iunij 1600. coram eodem Cardinali Pamphilio.

5 Nec releuant obiecta contra Lucij titulum, quia respiciunt petitorium. Et in hoc summariissimo possessorio, vbi titulus non requiritur, discutienda non veniunt. Card.Seraph.*decis.617.*prout pariter fuit responsum ad ea, quæ de iustificatione gratiæ *si neutri*, per Guerrinum obtentæ dicebantur, quòd videlicet ad præsentem disputationem illa non pertineant.

R. P. D. PAMPHILIO.

Anagnina hæreditatis. Lunæ 29.Februarij 1616.

ARGVMENTVM.

Promissio dotis facta sub conditione, deficiente conditione non suffragatur, & mulier exclusa à statuto ex successione fratris, si fuerit dotata, dotari debet secundùm eius qualitatem, & loci consuetudinem.

SVMMARIVM.

Dos promissa sub conditione, deficiente conditione dari non debet, num.1.

Fratris successio spectat ad fratrem masculum, & sororem fœminam, ibid.in fine.

Qualitas à statuto requisita, si non probetur, statuti dispositio locum non habet, num.2.

Mulier exclusa à statuto propter masculos, si fuerit non dotata, dotari debet secundùm eius qualitatem, & loci consuetudinem, num.3.

DECISIO CCXXV.

Erminia per plures annos post mortem patris fuit à matre, & vitrico de bonis etiam paternis sub hac conditione dotata, quòd si Iosephus frater dotis constitutioni consentire noluerit, tunc ipsa Erminia possit concurrere cum dicto Iosepho ad eius portionem omnium bonorum, iurium, & actionum hæreditatis paternæ; ideo cùm Erminia peteret dotem, & successionem paternam, Iosephus verò neutrum dare prætenderet, supradicta die proposito per me dubio, an constet de bono iure Erminiæ, Domini dixerunt Iosephum teneri stare supradictæ constitutioni dotis, vel admittere Erminiam ad successionem hereditatis paternæ; quia cùm fuerit data sub illa conditione, si Iosephus nolit consentire ex defectu conditionis, perinde haberi debet, ac si non esset dotata. *l.qui heredi.§.Plautius*, & ibi Bart. *ff.de cond & demonstr.* Rolan.*cons.58.n.15.lib.3.* & consequenter de iure communi admitti debet ad successionem simul cum fratre. *l.maximũ vitium.C.de lib.præterit.* 1

Non obstat statutum Ananiæ, disponens quòd filia dotata à patre vel matre stantibus masculis non possit vltra dotem ipsam aliquid in bonis paternis, vel maternis petere, quia non constat quòd Erminia fuerit à patre aliquo modo dotata, & minus potest dici quòd fuerit sibi dos constituta à matre, si Iosephus nolit illi stare, ideóque cùm non probetur qualitas statuti, prout probari debet, Gozad.*cons.35.n.16.* Natt.*cons.474.n.38.* non potest dici quòd Erminia sub illius dispositione comprehendatur, Roman.*cons.179.n.11.in fin.*Dec.*cons.261.n.2.* Brun.*de stat.quod stantibus masculis art.6.n.228.* sed potiùs quoad successionem paternam sit admittenda simul cum fratre, iuxta dispositionem iuris communis, & prout fuit aliàs ad eam admissa, quo ad mobilia quæ inter ipsos insimul diuisa fuerunt, nulla habita ratione statuti supradicti, ad text. *in cap.quod semel. de reg.iuris in 6.* 2

Minus obstare quoad effectum exclusionis sufficiat, quòd frater sit paratus dotare sororem, iuxta dispositionem statuti Vrbis *lib.1.cap.145.* quia placuit responsio, quòd si est paratus illam dotare, non debet recusare stare doti iam à matre constitutæ, quam non constat fuisse excessiuam: licèt enim statutum excludat etiam fœminas non dotatas, dummodo frater sit paratus cum effectu dotare sororem de paragio; id tamen intelligitur vt possit nubere secundùm eius qualitatem ac loci consuetudinem. Grammatic. *decis.101.num.63. & seq.* & fuit dictum in causa Romana dotis de Boncompagnis 28.Aprilis 1614.coram R.P.D. meo Caualerio, & ita decisum. 3

R.P.D. VEROSPIO.

Romana dotis. Lunæ 29.Februarij 1616.

ARGVMENTVM.

Dos filiæ à patre constituta, mortuo viro nunquid repeti debeat ab ipso patre, non autem à filia.

SVMMARIVM.

Dos per patrẽ filiæ data patri restituẽda est, & non filio, n.1.

Ordo iuris attendendus est, & non ordo litteræ, num.2.

DECISIO CCXIII.

1 ORta inter Capitulum Carthaginen̄ & Marchionem de los Velez controuersia super iure apponendi custodem in horreo, vbi communes inter ipsos decimæ reponantur; fuit nouissimè ad fauorem Marchionis pronunciatum, & causa per appellationem in Rota mihi commissa. Dubitaui, an dictus Marchio simul cum Capitulo concurrere posset in appositione custodis. Quod dubium fuit affirmatiuè resolutum, cum præsupposito tamen, quòd ille participet in tertia parte de decimis. Ex quo enim de custodia communium decimarum agitur, deber in tali deputatione Marchio concurrere; Alberic. *in l. si ita legatus. §. dominus n. 3. ff. de vsu. & habit* Capic. *decis. 27. n. 38* Boër. *de custode clauium num. 65. circa finem. vers. & sic erit vnicuique.* Prout in simili de habentibus communem iurisdictionem, dicitur, quòd officialem communiter eligere debent. Cast. *in l. Pomponius num. 6. vers. debent. ff. de re iud.* Boër. *decis. 5. num. 2. & in dicto tractat. de custode clauium n. 65. in fine.* Pacian. *de prob. lib. 2.* & regulariter, vbi tractatur de custodis vel ministri communis appositione, debet ab omnibus communiter, ad quos negotium pertinet, ille deputari. *c. ad hac. §. fin. de officio Archidiac.* Seraphin. *decis. 645. num. 4.*

2 Nec refragatur decisio Vlixbonen̄. iuris deputandi collectores coram Reuerendissimo Attrebaten. in cõtrarium allegata. Quia loquitur illa de communione decimarum inter Episcopum, & Capitulum; tunc enim Episcopus cùm habeat in perceptione decimarum de iure cõmuni fundatam intentionem, ad ipsum tantùm spectat illarũ administratio, DD. *in c. edoceri. de rescript.* Secus autem in casu nostro, in quo tam Marchio, quàm Capitulum in iure speciali se fundant. Vnde non debet ius deputandi custodem vni magis, quàm alteri competere, ex allegatis.

3 Nec releuat allegata Capituli præscriptio custodem priuatiuè ad ipsum Marchionem deputandi; nam vltra quòd contrarium probatur ex testibus Marchionis, qui deponunt per antiquissimum tempus illum in quasi possessione deputandi custodem extitisse, qui testes de actu positiuo deponentes in aliorum concursu præferuntur. gloss. *in l. diem proferre, verbo consenserunt. de arb.* Bart. *in l. 1. n. 6. vers. vlterius nota ff. de vent. inspic.* Alex. *consil. 148. n. 3. vers. item quod cateri. lib. 2.* Aym. *consil. 226. n. 11.* Bald. *consil. 101. n. 3. in fin lib. 1.*

4 Cùm tamen simus in actus negatiui præscriptione, sola deputandi possessio non sufficit, nisi etiam prohibitio ex parte præscribentis, cum alterius partis acquiescentia concurrat. gloss. *in c. Abbatem, in verb. Alciatensem Monachum, de verb. signif.* Bart. *in l. 1. num. 1.* & Bald. *n. 8 C. de seruit.* Franc. *in c. significante num. 3. & 4. de appellat.* Felin. *in c. pastoralis n. 5. vers. & procedit. de officio ordin.* Aymon *de antiq. temp. 4 part. §. nostra n. 81.* Caputaq. *decis. 306 n. 7. part. 1.* Qua prohibitione, & acquiescentia non probata Marchioni præiudicatum non intelligitur; quinimò videtur illius possessio præseruata, Compostellan. *in c. querelam n. 2. vers. at vbi electioni,* & ibi Ancharan *n. 7. vers. & hac procedunt.* Innoc. *n. 6. vers. ad omnes pradictas quastiones.* Bellam. *n. 21. vers. plus dicit.* Card. *n. 8. vers. sed hunc animum. de elect.* Rota *decis. 391. per tot & decis. 13 num. 6. part. 1. diuers.* Calderin. *consilio 2. vers. non obstat si diceretur. de prascript.* Seraphin. *decis. 1021. num. 5.*

5 Vt in simili de præsentatione per vnũ ex cõpatronis facta, quòd illi priuatiuè ad aliũ acquisita nõ censetur quasi possessio. Abb. *consil. 54. n. 3. vers. nec obstat si dicatur quod ipse solus lib. 1.* Federic. de Sen. *consil. 192 n. 2. vers. ad vltimum, & n. 4.* Cald. *consil. 15. de iurepatr.* Ruin. *consilio 50. num. 9. & 10. lib. 5.* Ferret, *consil. 132. numer. 2, & 3.* Caputaq. *decis. 294. decis. 367. num. 6. & 7. & decis. 369. part. 2.*

6 Non obstat horreum, in quo decimæ seruantur, emptum à Capitulo; nam ex iuribus productis apparet, illud accepisse pro huiusmodi emptione facienda pecunias ad censum, necnon de communibus decimis fructus persoluisse. Dato tamen quòd hæc emptio per solũ Capitulum esset facta, non tamen ius priuatiuum apponendi custodem illi fuisset acquisitum, ex alleg. sed competeret eidem solummodo facultas cogendi Marchionem, vt ratam ipsi tangentem solueret, Boër. *d. tract. de custode clauium num. 15.*

R. P. D. VEROSPIO.

Romana societatis. Veneris 29. Ianuarij 1616.

ARGVMENTVM.

Debitor ante, vel post motum iudicium, an, & quando teneatur illud assecurare.

SVMMARIVM.

Iudicium assecurare regulariter quis non debet, num. 1. declara nisi contrarium suadeatur ex aliqua iusta causa, vtputa deterioratio debitoris, num. 2.

Debitor non habens in Vrbe aliqua bona, nec in statu Ecclesiastico aliquid possidens, nunquid teneatur creditori assecurare iudicium, numer. 3. & 4. vbi præsertim si ante motum iudicium discessit ab Vrbe.

Sequestrum ad instantiam creditoris in bonis debitoris quando concedi debeat, num. 5.

DECISIO CCXIV.

IAcobus Sella post initam cum Ioanne Baptista Italiano societatem, cùm se illius creditorem in certa pecuniarum summa prætenderet, causa coram me introducta insterit pro iudicij assecuratione, super quo dubio proposito, Rota censuit ad hoc dictum Ioannem Baptistam non teneri, stante regula, quod iudicium quis assecurare non cogitur. gloss. *in §. 1. Instit. de satisdat.* & dictum fuit in causa Veneta pecuniaria 17. Iunij 1605. coram bo. mem. Penia. tanto minus post litem contestatam. Castr. *in l. de die. §. si seruus num. 1.* Alexand. *num. 2. ff. qui satisd. coguntur.* Et firmatum fuit in causa Neapolitana pecuniaria 29. Ianuarij 1610. coram Reuerendissimo Domino meo Decano. Necnon in causa Romana participationis affictus 28. Ianuarij 1611. coram R. P. D. meo Pirouano. 1

Nec releuat aliqua existente iusta causa, id non procedere; quia nulla hîc adest causa, propter quam à dicta regula sit recedendum, cùm præsertim non probetur, Ioannem Baptistam post contractam huiusmodi societatem effectum fuisse deterioris conditionis, quod probari debuisset ex latè cumularis in allegata decisione Veneta pecuniaria 1605. coram Penia. 2

Non obstat, eundem Ioannem Baptistam, finita societate ab Vrbe discessisse, nec aliquid illum in statu Ecclesiastico possidere. Quia non hæc propterea iusta censeri debet causa, aliàs omnis forensis, qui in ditione Ecclesiastica stabilia non possideret, cauere tenetur, quod est contra praxim. Et quicquid sit de rigore iuris circa huiusmodi assecurationem iudicij, certum est tamen, illam de consuetudine ampliùs non seruari, & ab aula recessisse, vt fuit dictum in allegata Veneta pecuniaria coram Penia. 3

Vlte

4 Vlteriùs cessare videtur omnis difficultas, cùm ante motum iudicium ab Vrbe Ioannes Baptista recesserit. Et hoc non obstante, cùm Iacobus fuerit litem contestatus, non potest ampliùs dictum Ioannem Baptistam cogere ad præstandam huiusmodi cautionem, ex allegatis.

5 Non obstant decisiones in causa Siracusana Quarti quinta Iunij 1593. coram Gipsio. & in causa Plocen. hæreditatis, seu pecuniaria 10. Martij 1595. coram Cardinali Blanchetto in contrarium allegatæ. Non enim illæ de iudicij assecuratione loquuntur, sed de sequestri dumtaxat appositione. Vnde meritò ad præsentem casum non applicantur.

R. P. D. PIROVANO.

Mediolanen. Fabricæ 29. Ianuarij 1616.

ARGVMENTVM.

Fructus prædij Ecclesiæ applicati fabricæ authoritate Apostolica per beneficiatum exacti durante tempore applicationis restituendi sunt.

SVMMARIVM.

Papæ autoritas in beneficialibus suprema est, & absoluta, num. 1.
Fructus indebitè percepti restituendi sunt, num. 2.
Actus viciatur defectu causæ finalis, num. 3.
Successio non admittitur in beneficiis, num. 4.
Successor in beneficio non tenetur ad debita antecessoris, n. 5. vide infrà.

DECISIO CCXV.

PEr duas decisiones coram R.P.D. Vbaldo fuit firmatum fructus Prioratus Caluenzani mensæ residentiali Canonicorum Ecclesiæ maioris Mediolani vnitos, ac pensionem scutorum mille super Prioratu Mirandi, & fructus bonorum de Besate quæ mensæ beneficiatorum officialium pariter vnita fuerunt, easdemque omnes fabricæ domorum Canonicalium pro tempore secundi quinquennij applicatos remansisse, vlteriùs tamen applicationem non durare, quæ fuit ratio vt pro beneficiatis pronunciaretur.

Causa postmodum in gradu appellationis ad me deuoluta, fabricerij qui ex particulari rescripto Sanctissimi ad causam venerant, pro eorum interesse prætenderunt, neque Canonicos ordinarios, neque beneficiatos officiales intra secundum quinquennium potuisse in præiudicium fabricæ subtrahere fructus Caluenzani & Besati, ideo eis instantibus proposui dubium,

An fructus Caluenzani, Besati, & aliorum percepti per Canonicos & officiales intra secundum quinquennium sint restituendi fabricæ Canonicæ.

Super quo placuit Dominis resolutionem affirmatiuam capere, quia de applicatione pro secundo quinquennio non dubitatur, dum illa legitur in instrumento anni 1583. & in decisionibus allegatis confirmatur.

1 Facultas applicandi non etiam potest impugnari, cùm authoritate Apostolica facta fuerit, quæ suprema, & absoluta est in beneficialibus. *cap. licet. de praben. in 6. Clement. 1. in fine vt lit. pend.* Paris. *consil. 5. num. 84. & consil. 82. num. 12. lib. 4.* Nec etiam potest in dubium reuocari quòd illa facultas fuerit consumpta per applicationem auctoritate Apostolica factam mensæ residentiali Canonicorum & officialium respectiuè de eodem Prioratu Caluenzani, pensione, & bonis Besati, quia legitur cum reseruatione facultatis eidem sancto Carolo conuertendi dictos fructus & pensionem in vsus sibimet bene visos, & præcipue pro vsu fabricæ.

Ideo cùm tam Canonici, quàm beneficiati officiales omni prorsus facultate carêtes subtraxerint fructus de tẽpore secundi quinquennij fabricæ applicatos, inde sequitur quòd ab eis tanquam indebitè percepti, eidem fabricæ sunt restituendi, prout sunt text. aperti *in l. 1. l. quod indebitum. l. eleganter ff. de condict. indeb.* 2

Et si per errorem fuissent subtracti existimantes proprio iure facere potuisse, non etiam inuarentur, quia nihilominus viciatur actus defectu causæ finalis. Castren. *in l. final. §. item quæsitum est ff. de condict. indeb.* Dec. *consil. 600. num. 7.* 3

Transactio quoque emanata inter Canonicos & beneficiatos officiales vsque de anno 1585. ad effectum concorditer subtrahendi fructus, non etiam visa est obstare tanquam absentibus fabriceriis Ecclesiæ, quæ illis præiudicare non poterit, ita vt quo ad hanc obligationem restituendi fructus perceptos res transibat sine difficultate.

Sed respectu personarum hæsitabatur cùm pauci tam Canonici, quàm beneficiati officiales hodie viuant ex eis qui de tempore secundi quinquennij fructus prædictos indebitè perceperunt.

Et in hac parte Domini censuerunt modernos non teneri, quia antiquorum successores non sunt, neque esse possunt, cùm in beneficiis, non admittatur successio. *cap. 1.* & ibi Abb. *num. 5. de praben.* Concil. Trident. *sess. 25. de reform. cap. 7.* Rebuff. *in prax. tit. de dispens. super defect. natal. num. 20.* Achil. *decis. 1. de fil. presbyt.* 4

Neque habent causam à prædecessoribus suis, vt per consequens nec ius, ideo nec mirum si non tenentur ad debita antecessorum, ex quo ad illa Ecclesia non censetur obligata. *cap. 1. de solut.* nisi exacta probentur conuersa in vtilitatem Ecclesiæ, vel eiusdem necessitatem subueniendam, quia tunc per versionem cohærent beneficio, & simultaneæ transeunt, & obligant successorem. *cap. præsenti.* cum ibi not. *de offic. ordin. in 6. cap. grauis de depos. in fin.* Rota *in antiq. de probat. decis. 41. num. 2.* Abb. *in cap. ex præsentium num. 5. de pignorib.* Put. *decis. 11. lib. 3.* quod in præsenti non iustificatur. 5

Propterea antiquos & hæredes eorum, qui fructus perceperunt, & locupletati præsumuntur, non autem successores teneri videtur, prout fuit resolutum in causa Ferrarien. bonorum 27. Ianuarij huius ipso mense coram R.P.D. meo Pamphilio.

R. P. D. PIROVANO.

Ferrarien. decimarum. 1. Februarij 1616.

ARGVMENTVM.

Scientia qualitatis bonorum præsumitur ex illorum emptione.

SVMMARIVM.

Scientia qualitatis bonorum præsumitur ex emptione ipsorum bonorum cum æstimatione, & calculatione priùs facta, num. 1.
Actus indiuiduus, non potest vnam partem includere, & alteram excludere, num. 2.
Decima sub appellatione exemptionum venire possunt, num. 3.

DECISIO CCXVI.

1 SEcundo loco Domini steteruut in decisis, non obstante exceptione de defectu mandati Serenissimi Ducis ad vendendum decimas. de quibus agitur, quia controuerti non potest scientia Ducis Alphonsi circa qualitatem, & valorem bonorum, & exemptionum venditarum, dum per prius empta fuerint per eundem Ducem Alphousum à Cardinale Aloysio eius fratre cum æstimatione possessionum milliarij, & calculatione exemptionum, & decimarum per Venturinum & Ferrum facta, vti acquisita ab eodem Cardinali fratre enunciata in instrumento mandati, quæ omnia certificant in mandaote scieutiam qualitatis bonorum, vt per Bart. & Angel. *in l. qui Romæ. §. duo fratres. ff. de verbor. oblig.* Crauett. *consil. 65. num. 7.* Cephal. *consil. 218. num. 14. vol. 2.* cum aliis allegatis per Surd. *consil. 150. num. 31. & consil. 133. eod. num.*

2 Ideo cùm mandatum de vendendo dicat, *con l'esentioni calculate nell'estima fatta già del Venturino & Ferro*, visum est Dominis Ducem Alphonsum bene sciuisse, & intellexisse quid esset expressum in prædicta æstimatione, tam respectu exemptionis & decimæ, quàm respectu earum valoris expressi, ita vt exprimendo *con l'esentioni calculate*, non videatur voluisse separare pretium exemptionis decimæ spiritualis à pretio decimæ temporalis, quia nec calculus prædicta distinguebat, sed exemptionem & decimam sub vnica summa librarum 16567.16. comprehendebat, & per consequens cessante distinctione pretij videtur impossibile, quòd in actu indiuiduo vnum comprehendatur in mandato, & alterum excludatur. Tiraquel. *de retract. lignag. §. 23. gloss. 1. num. 14.* Corn. *consil. 38. num. 7. vol. 3.*

3 Præterea fuit etiam ponderatum quòd in mandato prætendebatur idem pretium prout stabat Cameræ Ducali cui acquisita fuerunt exemptio, & decima in eadem summa calculata per Veoturinum & Ferrũ, & quòd non erat alienum à proprietate verbi *decima*, quin sub generalitate exemptionis posset comprehendi, ac demum quòd pro exemptioue tota summa calculata pro exemptione, & decima non erat recipienda, si de sola exemptiooe Dux Alphonsus intellexisset, quæ omnia visa sunt iustificare mandatum etiam quoad decimam.

Et ita conclusum & resolutum.

R. P. D. PIROVANO.

Mediolanen. pensionis. Luna 8. Februarij 1616.

ARGVMENTVM.

Enucleatur materia positionum, & quale mandatum requiratur, cùm per Procurarorem dantur, vel illis responderi debet.

SVMMARIVM.

Positiones non debent admitti, cùm dantur per Procuratorem, qui non asseueranic esse veras, cum indiuiduo, & specialissimo mandato ad ponendum materias in actis specificatas, & ad iurandum de veritate earum, num. 1. & 6. nec sufficit speciale mandatum, sed requiritur specialissimum ad sic ponendum, num. 9. & 10.

Positionis effectus est vt is, qui ponit id quod ponit, confiteri dicatur, num. 2.

Confessio Procuratoris in positionibus, non qualibet sufficit, sed illa dumtaxat, quæ producit iuris effectum, scilicet obligandi dominum, num. 3. vide n. 4. & 5.

Positiones qui dat, irreuocabiliter confitetur, id quod ponit, ideo in Procuratore requiritur specialissimum mandatum ad sic ponendum, num. 6. Declara intelligendum esse parte opponente, num. 7.

Positionibus respondere non potest Procurator, nisi cum specialissimo & indiuiduo mandato, ad sic specificè respondendum, num. 8.

Positiones dantur ad effectum vt ponens per responsionem & confessionem partis releuetur ab onere probandi, n. 11.

Procurator cum speciali mandato ad respondendum positionibus, siue ad dandum positiones, & non habens specialissimum ad sic & sic, &c. non posset iurare de veritate, tanquam non plenè informatus de conscientia domini, sed tantum de credulitate ad euitandam calumniæ præsumptionem, num. 12.

DECISIO CCXVII.

FVit resolutum positiones non esse admitteudas, quia Procurator qui eas dedit in actis, non asseuerauit esse veras cum specialissimo, & indiuiduo mandato Canonicorum suorum principalium ad ponendum materias in actis specificatas, & iurandum de veritate earum, prout necessarium est, vt exinde reus cogi possit ad respondendum. *cap. præsentium, de testibus lib. 6.* gloss. *in l. vnica, in verbo soluere, in fine. C. de confess.* Bald. *in cap. pertractandis num. 2. de iuram. calumn.* Ias. *in l. iudices num. 7. C. de iudic. & in l. possideri num. 24. ff. de acquiren. possess.* 1

Est enim effectus positionis, vt is qui ponit, quod ponit, confiteri dicatur. gloss. *in cap. 1. in verb. statuimus, in fine. de confess. in 6.* Alexand. *consil. 83. numer. 3. vers. pondero lib. 1. & consil. 71. num. 4. vers. venio ad merita lib. 3.* 2

Quælibet autem confessio non satisfacit, sed illa dumtaxat, quæ potest habere iuris effectum obligando dominum, Cotta *in memor. incipit, actus nullus.* Osasch. *decis. Pedemont. 172. num. 26.* Surd. *consil. 3. num. 30. & seqq. vol. 1.* 3

Ideo cùm confessio Procuratoris voluntaria sit, dum offert se, & ponit nullo iure cogente materias specificatas, Ægid. *decis. 694. in princ.* 4

Et neque apta est ad obligandum principalem, neque illi præiudicat. Bald. *in l. 1. num. 30. C. de confess.* Paris. *consil. 47. num. 92. lib. 1.* Aufret. *in addit. ad Capell. Tholos. decis. 392.* Honded. *consil. 66. n. 72. vol. 1.* 5

Inde sequitur quòd vel positiones ab ipsismet principalibus sunt dandæ, vel Procurator habere debet mandatum indiuiduum ad sic ponendum, vt sequatur effectus confessionis irreuocabilis à lege desideratus. Neuizan. in his terminis *consil. 7. num. 12.* 6

Nec dissentiunt Ferrar. *in praxi Pap. in forma positionum actoris c. 3.* & addit ad Vestr. *lib. 5. c. 14. n. 16.* qui hoc ipsum admittit, sed parte opponente contra Procuratorem non instructum, de qua oppositione in præsenti non dubitatur. 7

Et per easdẽ rationes excluditur Procurator ad respondendum positionibus, nisi simile mandatum indiuiduum habeat. Bald. *in l. final. num. 3. vers. tùm enim habet mandatum. C. de procuratorib.* Socin. sen. *consil. 55. num. 10. vol. 1.* Menoch. *consil. 84. num. 64. lib. 1.* Honded. *consil. 66. num. 72. vol. 1.* Qui omnes loquuntur in Procuratore, qui admittendus non est ad respondendum, nisi cum mandato ad sic respondendum. 8

Nec visum est sufficere mandatum Procuratoris Canonicorum cum clausula ad ponendum, & iurandum, quia etsi sit speciale, vt tenuit Dec. *in consil. 60. col. penult. num. 1.* Tamen non est indiuiduom ad certas positiones, prout requiritur vt de conscientia sui domini plenè instructus dici possit, vt considerat Bald. *in d. l. final. num. 3. C. de procuratorib.* Neuizan. *d. consilio 7. num. 13.* 9

Vnde

10 Vnde cùm possit dubitari ne dominus postea reuersus dicat se de hoc non intellexisse, & altera pars damnificetur, ideo requiritur, vt exprimatur specialiter in indiuiduo, vt voluit Bart. *in l. filiusfamil. §. num. vndecimo. ff. de donationibus.* & Tiraquell. *de legib. connubial. gloss. 7. num. 112.*

11 Præterea si mandatum speciale, non autem specialissimum, sufficeret, non sequeretur effectus ex positionibus desideratus, nempe vt ponens releuetur per responsionem, & confessionem aduersarij ab onere probandi. *cap. 1.* vbi gloss. *in præambulo, vers. pro intellectu.* ibi, *& fuerunt inuentæ, & in vers. statuimus. vers. sunt autem positiones. de confess. in 6.*

12 Quia cùm prædicto mandato non posset Procurator iurare de veritate tanquam non informatus plenè de conscientia domini, sed de credulitate ad euitandā præsumptionem calumniæ. gloss. magna *in fin. l. vnic. C. de confess.* & respondens non teneretur respondere de veritate, sed & ipse de credulitate. *cap. 2. de testibus in 6 gloss. 1. in d. c. 1. vers. & sunt in scriptis. de confess. in 6.* & per consequens confessio aduersarij non erit certa de veritate, sed possibilis de credulitate, quæ non releuat. *cap. in præsentia. de probat. l. non hoc. C. vnde legitim.* cum similibus.

Et ita, &c.

R. P. D. BVRATTO.

Marsicen. iurisdictionis. Luna 8 Februarij 1616.

ARGVMENTVM.

Transactio facta ab Episcopo cum Capitulo, licèt successorem non liget, seruari tamen debet ab eodem Episcopo transigente, & iurante ad effectum manutentionis.

SVMMARIVM.

Transactio per Episcopum iurata, licèt non liget successorem, tamen seruari debet per transigentem, & iurantem in iudicio manutentionis, num. 1.

DECISIO CCXVIII.

1 Qvamuis Domini non dubitauerint transactionem initam inter Episcopum Marsicen. prædefunctum, & Capitulum terræ Saponariæ non subsequuta confirmatione Apostolica, non obstare moderno Episcopo ad effectum vt ipse dicatur illa ligatus, iuxta text. *in cap. veniens, 8. verb. mandamus. de transactio.* & Doct. *in cap. cùm venissent. de instit.* & iuxta expressam conuentionem, quòd transactio duraret viuente solo Episcopo transigente; tamen censuerunt illam obstare ad effectum ne modernus Episcopus possit se iuuare, & vti manutentione d. Episcopo antecessori transigenti concessa; quia cùm in dicta transactione fuerit conuentū quòd iurisdictio in causis matrimonialibus, & criminalibus exerceretur ab Archipresbytero cumulatiuè cum Episcopo, adeò vt esset locus præuentioni, & Episcopus promiserit etiam cum iuramento omnia & singula in ea conuenta eius vita durante attendere, & obseruare, & in aliquo non contrauenire; non potuit postea idem Episcopus obtinere manutentionem in quasi possessione exercendi iurisdictionem præter, & contra formam eius iuramenti, & transactionis, quæ sine dubio ipsum transigentem & iurantem litigabant. *d. cap. veniens,* & ibi Abb. *num. 2. vers. item nota,* & alij *de transaction.* Mohed. *decis. 9. num. 1. vers. & idem dicitur, de locat. & conduct.* Cæs. de Graff. *decis. 1. & 2. de iur. iur.* & consequenter mandatum de manutenendo ad eius fauorem relaxatum præuia decisione Rotali facta 18. Maij 1607. coram R.P.D. meo Manzanedo, in qua fuit resolutum eum esse manutenendum in quasi possessione cognoscendi dictas causas criminales, & matrimoniales priuatiuè ad Archipresbyterum, fuit nullum tanquam contra dictam transactionem, & iuramentum, & ideo modernus Episcopus illo vti non potest, ad reg. *l. quod ab initio, ff. de reg. iur. & cap. non firmatur. eod. tit. in 6.*

Non obstat quòd prætendatur transactionem non esse in forma probanti, quia (quidquid sit) absolutio à iuramento in ea interposito obtenta per Episcopum transigentem præsupponit in necessarium antecedens ipsam transactionem. An autem constet de causis restitutionis in integrum aduersùs sententiam Rotalem, Domini nihil resoluerunt. An verò modernus Episcopus debeat ex persona propria manuteneri, poterit particulariter disputari, &c. 2

R. P. D. DAMASCENO.

Colimbrien. Canonicatus. Mercurij 24. Februarij 1616.

ARGVMENTVM.

In hac decisione explicatur primò quòd in dubio acta præsumuntur transportata integra, & non in parte. Secundò declaratur an, & quando producens scripturam censeatur approbare in ea contenta, quatenus scriptura probet, & non aliàs. Tertiò firmatur conclusio, quòd parte non opponente, scriptura etiam recognita probat. Quartò declaratur quòd Notarius allegatur suspectus. Quintò & vltimò pariter declaratur an & quando sententia nulla possit in secunda instantia confirmari parte opponente, vel non.

SVMMARIVM.

Acta, & processus præsumi integros, nisi contrarium probetur. num. 1.

Notarius præsumitur bene functus officio suo, ibid.

Acta transportata sufficit quòd sint extracta à Notario qui se de illis rogauit, num. 3.

Ratificatio, & approbatio pacto potentior est quàm verbis, num. 4. in fine.

Producens scripturam, ita demum censetur approbare contenta in eo, quatenus inde scriptura probat, aliter secus, declara vt num. 5.

Notarius allegari suspectus non potest causa expedita, n. 7.

Mandatum speciale requiritur ad allegandum suspectum Notarium, ibid.

Suspensioni allegationi iam factæ renunciare quis censetur per subsequentem consensum. ibid.

Sententia lata sine citatione nulla, & inualida est, nec suppletur per conclusionem in causa quando eadem conclusio emanauit parte non citata, num 8.

Citari debet etiam is qui Procuratorem in iudicio non constituit, ibid. in fine.

Sententia nulla confirmari non potest in secunda instantia, si de nullitate fuit oppositum in eadem secunda vel tertia instantia, secus si non fuit oppositum, num 9.

DECISIO CCXIX.

Rota censuit processus esse integros & in forma probanti, sententias verò de partibus esse nullas. 1

Quoad integritatem fuit dictum, quòd illa præsumebatur donec contrarium probaretur. Bart. *in rubr. ff. de non. oper. nunciat. sub num.* 8. Ias. *ibidem n.* 8. *versic. & quia statutum.* Rota in Bononien. bonorum 16. Ianuarij 1601. coram bo. me. Litta in Romana, seu Interamnen. separationis thori 11. Decembris 1602. coram bo. me. Cardinali Pamphilio, & in Placentina parochialis de Malpartida 14. Maij coram Illustrissimo Cardin. Lancelloto, & alias sæpe, etenim Notarius qui dedit acta, bene præsumitur functum fuisse officio suo, ad not. *in c. ad audientiam. de præsumptionib. cap. sancimus* 1. *quæst.* 7. Bald. *in l. errore, num.* 2. *C. de testam.* Cyn. *in l. si quis Decurio sub num.* 9. *C. ad l. Cornel. de falsis.* Dec. *cons.* 315.

2 Et circa illud obiectum quòd in actis primæ instantiæ deficerent duo articuli aliàs producti in processu *fol.* 36. fuit responsum quòd verba de quibus dicto *fol.* 36. non concludunt per necesse nouam productionē, propter verba de quibus ibi, cum duobus articulis iam priùs exhibitis, & oblatis, quæ possunt referri ad articulos per priùs productus in illa instantia, & qui modò reperiuntur transportati.

3 Minus releuare visum fuit, quòd acta primæ instantiæ non fuerint transportata ad Curiam tanquam extracta à Notario, qui fuit de illis rogatus, quia sufficere visum fuit quòd fuerint transportata ad Curiam tanquam extracta à Notario qui fuit de illis rogatus, quia sufficere visum fuit quòd fuerint transportata & producta in actis secundæ instantiæ, ad effectum vt Notarius secundæ instantiæ potuerit illa registrare, & transmittere ad iudicem tertiæ instantiæ, vt fuit coram me resolutum in causa Segouien. habitus 4. Iulij 1612. & visum fuit non applicari cons. Federic. 160. quia loquitur quando productio fuit facta ad alium effectum, & ante litem contestatam, vt patet ibi *n.* 1. *vers. & meritò. & num.* 2. *in princ.*

4 Quoad recognitionem opponebatur, quòd processus primæ instantiæ non fuit recognitus coram Nuncio Apostolico iudice secundæ instantiæ, hoc est, non fuisse probatum quòd ille processus fuerit extractus manu cuiusdam Simonis Notarij de illo rogati: sed visum fuit neque hoc obstare, posteaquam ne dum pars non opposuit de huiusmodi recognitione, sed immò vsa fuit dicto processu reportandi sententiam fauorabilem super illo quod videtur importare approbationem ipso facto quæ est potentior, quàm verbis, ad *l. Paulus. ff. rem rat. haber.*

5 Nec applicatur tradita per Hond. *cōs.* 166. *n.* 52. *lib.* 2. quòd scilicet approbatio quæ oritur ex productione, ita demum operetur, si scriptura producta probet. Primò, quia allegati loquuntur in simplici productione, nos autem versamur in vsu, & formali approbatione, mediante petitione, & confirmationis sententia vigore illorum actorum prolata. Secundò allegati loquuntur de defectu in substantia, pŭta quando in instrumento deficit annus rogitus Notarij, & similia, de quibus Honded. *vbi supra.* Secus videtur quando scriptura in sui facie non præsefert aliquem defectum, aliàs nunquam verificaretur conclusio quòd scripturæ probent contrà, de qua *in l. cum precum. C. de lib. caus. cap. cum olim. de cens.* Rota in Romana computorum 16. Iunij 1597. coram bo. me. Penia, & in Lucana confidentiæ 27. Februarij 1606. coram Reu. Bononien.

6 Et multo minus verificaretur alia quòd scripturæ probet, parte non opponente de recognitione, de qua per Salyc. *in authent. si quis in aliquo. num.* 18. *C. de eden.* Felin. *in cap. vlt. num.* 7. *versic. secundò limita de fid. instrument.* Put. *decis.* 119. *part.* 2. Verall. *decis.* 99. *p.* 2. Rot. *de fide instrum. decis.* 7. *in nouis*, & in Gerunden. viui 28. Ianuarij 1591. coram Cardinali Manrica, & in Segouien. habitus 28. Ianuarij 1613. coram me.

Tertiò videtur quòd pars met Capituli recognouerit dum dixit illum processum fuisse extractum per Simonem postquam fuit allegatus suspectus, eo enim ipso videtur affirmasse quòd Simon extraxit, & non alius. Et quantum ad suspicionem visum fuit illam non obstare, tum quia fuit allegata causa iam expedita, tum quia sine speciali mandato, ad *l. non solum.* §. *fin. in verbo sed non facilè. ff. de procur.* Paris. *cons.* 31. *num.* 72. *lib.* 1. Verall. *decis.* 168. *part.* 2. tum denique quia pars videtur ab illa suspicione recessisse reportando sententiam super eisdem actis, qui recessus fieri potest. Abb. *in cap. cum speciali, num.* 14. *de appellat.* Rot. diuersor. *decis.* 901. *num.* 3. *part.* 3. *lib.* 3. 7

Quo verò ad nullitatem sententiarū fuit dictum primam sententiam de partibus fuisse nullam ex defectu citationis, ad *l. ea quæ. C. quomodo & quando. Clem. sæpe, & ibi gloss. in verbo ad id. de verbor. signif.* Vaut. *de nullit. ex defectu citat. num.* 56. & quamuis fuerit conclusum in causa, quæ conclusio solet sufficere in illis partibus: attamen nec prædicta conclusio in eam potest suffragati ex quo non fuit citata pars ad videndum concludi, ad *l. vnoquoque. ff. de iudis.* Nec suffragatur quòd D. Franciscus Cardosus de Oliuiem dixerit se nolle habere Procuratorem, quia non reperitur in iure cautum, quòd contra non constituentem Procuratorem possit procedi parte non citata. Vltra quòd apparet D. Franciscum constituisse non tantùm vnum, sed plures Procuratores, vt in summario D. Francisci *num.* 5. 8

Prædicta autem nullitas influit in secundam sententiā, ex quo pro parte D. Francisci fuit oppositum de nullitatibus in eius summario *n.* 5. qua oppositione non obstante, iudex processit ad confirmationem primæ sententiæ, & sic nulliter. Cæs. de Grass. *decis.* 9. *num.* 8. *de caus. poss. & propriet.* Verall. *decis.* 262. aliàs 264. *lib.* 1. *in manuscript.* & fuit dicta in Tiburtina administrationis tutelæ 18. Martij 1611. coram R. P. D. Manzanedo. Addebant aliqui ex Dominis quòd etiamsi non fuisset oppositum de nullitate in secunda instantia, adhuc posset opponi in tertia. Appellatio à secunda suspendit illius effectum. *cap. non solum. de appellationib. in* 6. Franc. *in cap. cum speciali.* §. *porrò, num.* 8. *versus finem. de appellat.* Rota in Calaguritana beneficij de Oliuariis 28. Iunij 1614. coram bo. me. Penia, & consequenter non videtur quòd prima sententia possit recipere robur à secunda, cuius effectus fuit suspensus. Ita patet, quia priuilegium appellantis est vt possit deducere in secunda instantia, non deducta vel probata in prima, vel secunda instantia. *gloss. fin. in cap. inter monasterium. de sentent. & re iudic.* ergo debet posse deducere nullitates, quas non deduxit in prima, & quod aliàs dicitur post confirmationem sententiæ nullæ non posse amplius agi de nullitate, debet intelligi quando non fuit oppositum de nullitate, & sententia confirmatoria transiuit in rem iudicatam. Ita tenuit Rota in causa Foroliuien. empbyteusis 1. Iulij 1613. coram R. P. D. Decano. 9

R. P. D. VBALDO.

Firmana altaris. Mercurij 24. Februarij 1616.

ARGVMENTVM.

Res iudicata inducitur per plures sententias conformes, & per non prosecutionem appellationis, sententiaque vt dicatur lata ex falsa causa, falsitas causæ debet esse euidens, & inexcusabilis; & gratia *si neutri*, habet tacitam conditionem, dummodo scilicet ex euentu litis appareat neutri ius competere.

petere. Quomodo hæc conditio dicatur iustificata, & quid in dubio præsumatur, negligentibus autem patronis ad præsentandum quódnam ius præsentandi ad Sedem Apostolicam deuoluatur.

SVMMARIVM.

Res iudicata inducitur per quatuor sententias conformes, num. 1.

Appellationem quando appellans sine fatalium prorogatione prosequutus non est sententia transit in iudicatum, ibid.

Testator non præsumitur voluisse præiudicare proprijs filiabus hæredibus institutis, easque minus diligere quam remotiorem, num. 2.

Sententia, vt dicatur lata ex falsa causa, ipsa causa falsitas debet esse euidens, & inexcusabilis, ibid. in fine.

Sententia qua continet diuersa capita separata, & præsertim inter diuersas personas, nulla in vno capite, non est in totum nulla, num. 3.

Patronis an hic præfixum aliquod tempus ad præsentandum, vel ad subsequutam institutionem, n. 4.

Patronis negligentibus in præsentando, deuolutio collationis beneficij fit ad Sedem Apostolicam, gradatim scilicet de patronis negligentibus ad Episcopum, de Episcopo ad Metropolitanum, & de Metropolitano ad Papam, ibid.

Gratia si neutri, est conditionalis, dummodo scilicet per euentum litis appareret neutri ius competere. quomodo hæc conditio iustificari possit, & quid in dubio præsumatur, num. 6.

DECISIO CCXX.

1 POst latas plures sententias in hac causa, tam extra Rotam, quàm in Rota contra Ricciotum fuit mihi transmissa commissio executorialis; & quia Ricciotus allegabat prosequendam gratiam *si neutri*, ideo simul & semel dubitaui, an constaret de re iudicata, quæ sit exequenda, vel intret gratia *si neutri*. Et qi oad primam partem dubij Domini affirmatiuè responderunt; quia contra Ricciotum, & ad fauorem Sauini adsunt quatuor sententiæ conformes, ex quibus duo sunt Rotales. *Clem. vt calumnijs. de re iud. l. 1. & per tot. C. ne lic. tert. prouoc.* vbi gloss. & Doctor. & vlteriùs Ricciotus appellationem ab vltima sententia interpositam, non fuit prosecutus, nec curauit prorogari fatalia, ideo intrat res indicata satis clara. *auth. ei qui, & l. fin. §. illud. C. de tempor. appell Clem sicut, & Clem. si appellatione de appellation. cap. cum sit Romana extra. eod. tit.* Dec. *conf. 436. num. 1. & 10.* & est locus executioni. Verallus *decis. 330. part. 1.* Vestr. *in prax. lib. 8. cap. vlt. num. 8.*

2 De iustitia autem dictarum sententiarum satis videbatur constare ex decisionibus in causa factis coram bo. me. Cardinali Blanchetto, & bo. me. Penia. Neque obstare visum fuit principale obiectum partis aduersæ, ex eo deductum, quòd prima sententia ordinarij Firman fuisset lata ex falsa causa, quod vitium videatur influere in alias sententias huius confirmatorias, quasi non fuerit iustificatum, quòd Sauinus esset præsentatus à medietate patronorum, vt in prædicta sententia supponitur, & enunciatur cùm Iacobus pater mulierum, quæ Sauinum præsentarunt, & habebat medietatem dicti iurispatronatus, ordinauerit, quòd in Altari, de quo agitur, Apollonius Aurelij filius, & tres filiæ ipsius Iacobi ab eo hæredes institutæ habeant facultatem præsentandi, & sic videatur suam medietatem reliquisse partim filiabus, partim Apollonio compatrono, vnde dictæ filiæ habuerint dictam quartam partem, non autem dimidiam; ad hoc enim obiectum fuit responsum primò, hoc non necessariò colligi ex dicta ordinatione Iacobi, qui non legauerit portionem suam filiabus, & Apolonio, sed simpliciter ordinauit, vt vtrique haberent facultatem præsentandi, & sic quilibet pro medietate. Crescent. *decis. 4. de iurepatron.* quod etiam redditur verisimile, quia non præsumitur voluisse præiudicare proprijs filiabus, quas hæredes vniuersales instituerat, & sic videtur eas magis dilexisse, quàm Apollonium. argum. *l. filium, §. sed & si portio. ff. de leg. præst.* & satis est quòd ordinarius potuit ita credere, cùm testamenti verba sint ambigua, & tamen ad vitiandam sententiam, falsitas causæ debet esse euidens, & inexcusabilis, vt post alios tradit Surd. *conf. 567. n. 11. lib. 4.*

Secundò fuit responsum dictam sententiam continere duo capita omnino distincta, vnum dum pronunciat Sauinum alteri præsentato esse præferendum, alterum in quo declarat gratiam Riccioti esse obreptitiam, & subreptitiam, vnde quidquid esset dicendum quoad primum caput, & dato sine veri præiudicio quòd sententia quoad illud esset nulla, tanquam lata ex falsa causa; non tamen potest dici talis quoad alterum caput, & certum est, sententiam quæ continet diuersa capita separata, posse quoad vnum valere, licèt quoad aliud sit nulla. *l. quædam mulier,* vbi Bald. *ff. fam. ercisc.* & ita Bald. *in l. hoc iudicio. num. 1. C. eod. tit.* Rota *decis. 53. n. 9. part. 2. diuers.* & apud Put. *decis. 323. sub n. 3. vers. secus quando sententia lib. 1.* & fuit dictum in Mantuana bonorum 10. Decembr. 1612. coram me, & tanto magis cùm in hoc casu non solùm versemur in diuersis capitibus, sed etiam inter diuersas personas, cùm primum caput sententiæ respiciat præsentatos; caput autem subreptionis, & obreptionis, solùm personam Ricciotti. Bart. *in l. 1. num. 7. C. si in comm. ead. caus.* Ruin. *consil. 75. num. 13. lib. 5.* cum aliis allegatis, quibus addi potest Gabr. post alios *conf. 16. num. 26. lib. 1.* 5

Præterea, nec visum est posse controuerti, quin gratia Riccioti esset subreptitia propter falsitatẽ narratam deuolutionis, vt fuit resolutum in hac causa coram bo. me. Blanchetto, & Penia. Nam dato etiam quòd mulieres præsentassent Sauinum post tres dies à lapsu quadrimestris laicis ad præsentandum concessi, vt fuit firmatum in decisione D. Peniæ 10. Maij 1606. non tamen intrabat deuolutio propter præsentationem ab Aurelia, & Apollonio compatronis in tempore factam in persona Ioann. Francisci de Benedictis, etiamsi non fuisset secuta institutio, ad quam faciendam non est in iure præfixum aliquod tempus, gloss. & Doct. *in cap. cùm in cunctis. §. 1. de elect.* Abb. *consil. 28. num. 2. part. 2.* & quatenus etiam omnes patroni fuissent negligentes in præsentando, non tamen deuolutio fuisset facta ad Sedem Apostolicam, cùm deuolutio fiat gradatim, & sic de patronis negligentibus ad Episcopum, & de Episcopo ad Metropolitanum, & vltimò ad Papam. Abb. *in cap. cùm nostrus, num. 2. de conceß. præbend. & in dicto cap. cùm in cunctis, §. clerici sanè, sub num. 5. de electiõn* Cassad. *decis. 8. num. 1. in fin. de præbend.* Rebuff. *in praxi in tit de deuolut. num. 7.* & fuit dictum in vna Vercellen. Capellaniæ 28. Iunij 1606. coram Reu. Lugdunen. 4

Ad alias obiectiones propositas pro parte Ricciotti, veluti, quòd non constet de valida reseruatione iurispatronatus, quòd illæ mulieres essent incapaces iurispatronatus, & præsertim stante constitutione fel. record. Pij V. contra illegitimos, & ad testes aliàs inductos ad probandum scientiam vacationis in illis mulieribus, fuit sufficienter responsum in tribus decisionibus coram Penia, & in vna coram Blanchetto in hac causa factis, adeò vt Ricciotus videatur actum agere, dum repetit easdem obiectiones iam antea reiectas, & confutatas. 5

Quo

6 Quo verò ad secundam partem dubij circa gratiam *si neutri*, Domini concluserunt eam non intrare, quia illa est conditionalis, si per euentum litis apparuerit neuti competere. Put. *decis.* 48. *num.* 4. *lib.* 1. Gemin. *consil.* 79. *in* 2. *dubia*, & fuit dictum in vna Aurieñ. parochialis de Brues 15. Iunij præteriti coram me. hoc autem non est iustificatum, nec potest iustificari, quia tantum abest, vt possit apparere per euentum litis de non iure Sauini, vt etiam constet de eius bono iure ex eius præsentatione, & de re iudicata ad eius fauorem, vt in puncto fuit consideratum in dicta Aurien. & confirmatur ex non iustificatione deuolutionis narratæ in gratia personali, vt patet ex decisionibus coram Penia, & Blanchetto sæpe allegatis, & ex decisione in hac causa 15. Iunij 1612. coram me, in qua fuit denegata remissoria ad dictam deuolutionem probandam, & tamen erant iustificanda, etiamsi non fuerit expressa in gratia *si neutri*, cùm illa fuerit desumpta ex corpore gratiæ principalis, vt in puncto respondit Rota apud Seraph. *decis.* 1470. *num.* 3. *part.* 2.

Et ita fuit decisum.

R. P. D. MANZANEDO.

Faneñ. fideicommissi. Mercurij 24. Februarij 1616.

ARGVMENTVM.

Sententia in possessorio continens mixturam, est appellabilis, non obstante Ægidiana.

SVMMARIVM.

Attentatum est si mandatum de immittendo sit relaxatum, pendente termino ad appellandum, vel post appellationem interpositam, num. 1.

Appellatio non admittitur stante Ægidiana in possessorio adipiscendæ, & per consequens cessant attentata, num. 2. *declara vt num.* 3. *&* 7.

Sententia in possessorio si continet mixturam, admittit appellationem, num 3.

Mixtura est in sententia in possessorio, si in ea, vel canonizatur aliquod creditum, vel alius titulus, quia hoc sapit petitorium, num. 4.

Expensarum condemnatio, nec non & fructuum in sententia possessoria, facit mixturam, & causa fit appellabilis in totum, num. 5.

Fructus non debentur, nisi à die mota litis, & postquam reus constitutus est in mala fide, num. 6.

Sententia in possessorio continens iniustitiam est appellabilis quoad vtrumque effectum, & cessat Ægidiana, num. 7.

DECISIO CCXXI.

1 FVit resolutum constare de attentatis cùm mandatum de immittendo fuerit relaxatum, & exequutum non solùm intra tempora ad appellandum, sed etiam post appellationem interpositam. *authent. hodie. C. de appellat. cap. non solum. de appellat. in* 6.

2 Nec obstat quòd versemur in possessorio adipiscendæ, in quo stante Ægidiana nec etiam de iure Canonico appellatio admittitur, & consequenter cessant attentata. Paris. *consil.* 108 *n.* 22. *lib.* 1. Lancellot. *de attent. appellat. penden. cap.* 12 *appellat.* 25. *num.* 8. *& seq.*

3 Quia cùm sententia contineat mixturam, non prohibetur appellatio. Lancellot. *de attentat. cap.* 28. *n.* 101. *& seq.* Contard. *in l. vnica limitat.* 2. *in princ. num* 45. & fuit dictum in vna Spoletana hæreditatis 2. Iun. 1587. coram Blanchetto, quæ quidem mixtura in casu nostro elicitur ex eo quòd mandat solui filiabus Pauli per fideicommissarios scut. 1400. pro dotibus auiæ paternæ, & florenos 200. erogatos per eorum patrem in emptionem partis domus: quas tamen pecunias mandat postea compensari cum bonis fideicommissi venditis per earum patrem, & tutores. quod quidem videtur egredi terminos possessorij, tam ratione mandatæ solutionis dotatum pecuniarum, quàm compensationis cum bonis alienatis, cùm videatur declarare bona vendita fuisse fideicommissaria, & canonizare instrumentum venditionis factæ per tutores, & dictas filias cogere ad illud ratificandum, nondum reddita per illos ratione.

Quæ omnia petitorium sapiunt, quia canonizatio crediti, vel alicuius tituli petitorium concernit. Menoch. *de recuperand. in prælud. num.* 8. *&* 9. Contard. *vbi supra quæst.* 13. *num.* 5. *& seq.* & fuit dictum in allegata Spoletana hæreditatis del 1587. 4

Vlteriùs dicta sententia condemnauit in expensis & fructibus à die purificati fideicommissi. Ex quo non solùm resultat mixtura, & causa efficitur appellabilis in totum, vt expressè in dicta Ægidiana cauetur, & tradunt Ruin. *consil.* 164. *num.* 6. *vol.* 5. Menoch. *de recuper. remed.* 9. *num.* 321. sed etiam iniustitia. 5

Cùm fructus debeantur tantummodo à die motæ litis, & sic postquam reus constititus est in mala fide. Corn. *consil.* 180. *num.* 12. *lib.* 4. Gabr. *consil.* 121. *n.* 58. *vers. fructus autem lib.* 1. Peregr. *de fideicommiss. art.* 49. *n.* 79. *& seq.* Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 7. *tit.* 10. *num.* 3. *versic. rursus.* 6

Qua iniustitia stante etiam cessat Ægidiana, & est locus appellationi quoad vtrumque effectum. Menoch. *de adipiscen. remed.* 4. *num.* 850. Rot. *diuers. decis.* 19. *num.* 2. *part* 3. *lib.* 2. 7

Et ita conclusum.

R. P. D. PIROVANO.

Romana multiplici 30000. 24. Februarij 1616.

ARGVMENTVM.

Habetur in summario num. 1.

SVMMARIVM.

Mora non incurritur, si pars altera quæ obtulit factum suum, defecit in adimplementa oblationis conuenta, num. 1.

Exceptio non adimplementi, est exceptio litis finita, n. 2.

Mora cessante, cessat interesse quod venit propter moram, n. 3.

Rescriptum Principis omnino seruandum est per partes, neque per consensum partium forma in eo data, potest recedi, num. 4.

Notificatio specifica non est necessaria quando constat quòd is cui debebat fieri notificatio, est certioratus aliunde, num 5.

Obligatio conuenta de facienda aliquid, qua Titius obligatur, Titius tenetur, & non egreditur eius personam, vt non comprehendantur hæredes, num. 6. *Declara si obligatio concepta sit cum dictione taxatiua ad personam Titij procedere conclusionem, secus si non adsit taxatiua, n.* 7.

DECISIO CCXXII.

IN venditione Casalis Scurani, & Floræ, quod perpetuo fideicommisso ex paterna dispositione subiacebat, fuerunt obtentæ derogationes per Alexandrum filium, & venditorem, cum conditione tamen multiplici ex certa parte pretij, scutorum scilicet sex millium constituendi pro reintegratione fideicommissi vsque ad summam ex venditione redactam. 1

Et

Et quia multiplicatio istius summæ sperabatur ex implicatione reddit
uum, qui proueniebant ex capitali implicato; propterea in instrumento venditionis vltra obligationem emptori impositam multiplicandi summam scutorum sex millium vsque ad 30000. ad fauorem vocatorum ad maiorem securitatem reinuestimenti, & ad euitandam difficultatem inueniendi loca montium pro inuestimentis faciendis, ideo Alexander venditor conuenit, & promisit Hieronymo emptori quotiescumque inuestimenta essent facienda, ista inuestigare, & inuenire, & D. Hieronymo, & suis hæredibus offerre, aliàs voluit teneri ad omnia damna, expensas, & interesse, & quia cum effectu hodie reinuestimentum non reperitur factum, dubitatum fuit, ad Ceuli hæredes Hieronymi, seu eorum creditores, teneantur ad damna, & interesse, quod negatiuè fuit resolutum.

Quia emptor, neque eius hæredes, aut creditores possunt dici in mora constituti ante effectum inuestigationis, & oblationis locorum montium pro inuestimento iuxta conuentionem, cùm possint se iuridicè exceptione tueri. *l. si quis solutionem ff. vsur. l. quod te. ff. si cert. pet.* vbi Ias. *num.* 8. Menoch. *de arbitr. cas.* 220. *n.* 46. Surd. *decis.* 179. *num.* 15.

2 Iusta autem exceptio est causa non implementi oblationis, & inuestigationis locorum montium, ad quam tenebantur venditores, cùm sit litis finitæ exceptio, & impediat litis ingressum. Castren. *in l. Iulianus, § offerri. ff. de action. empt.* Bec. *cons.* 45. *num.* 12. Surd. *dicta decis.* 172. *num.* 26. qui loquitur de iusta exceptione non implementi.

3 Cessante autem mora, cessat & interesse quod venit propter moram. Bart. *in l. stipulationes non diuiduntur in § quæsit. ff. de verb. oblig.* Ruin. *cons.* 48. *in princ. vol. quinto.* cum aliis allegatis per Surd. *decis.* 260. *num.* 18. & Seraph. *decis.* 1427. *num.* 2.

4 Non obstat quòd in gratiis Apostolicis derogatoriis fideicommissi hoc onus inuestiendi sit reseruatum emptoribus, non autem venditoribus, quibus expressè fuit prohibitum quòd tales fructus ad eorum manus possent deuenire, vt ideo ab ea forma data non videbatur posse recedi etiam de consensu patris. Ias. *consil.* 191. *col.* 2. *vol.* 2. Surd. *decis.* 122. *n.* 3.

Quia responsum fuit quòd venditio casalis prædicti non continet pacta contraria, neque derogatoria reseruationi multiplici, & inuestimentis destinatis, sed potiùs fauent intentioni rescribentis, dum obligatio magis arcta fuit addita pro securitate inuestimenti absque eo quòd pecuniæ possent peruenire ad manus venditorum, sed quòd hæc cura inuestiendi magis deberet esse penes emptorem, quàm venditorem, nullum verbum in rescriptis, ideo citra iniuriam rescripti licuit super eo concordare.

Præterea in præsenti non agitur ad inualidandum contractum ob formam non seruatam, sed ad conuincendum emptorem de culpa ob non secutum inuestimentum, & propter culpam vt condemnetur ad damna & interesse, sed culpa non præcessit ob defectum implementi promissi ex parte venditorum de offerendo, & inuestigando loca montium. Ergo ea cessante, deficit fundamentum moræ, quæ est causa obligationis damnorum & interesse, vt suprà dictum est.

5 Non obstat quòd emptor debuisset priùs certiorare venditorem quòd aderant fructus inuestiendi, vt exinde succederet obligatio inuestigandi, & offerendi, quia placuit Dominis responsio, quòd cùm scut. 6000. quæ pro multiplici fuerunt implicata in annuo censu, essent redditus scutorum 390. in singulis annis, & de hoc fructu venditores essent certi, alia certioratio non erat necessaria ad eum effectum. *l.* 1. *in fine ff. de act. empt.* Tiraq. *de retract. consang.* §. 36. *gloss. secunda num.* 24. Surd. *decis.* 288. *num.* 44.

Demum non obstat quòd hæc promissio inuestigandi, & offerendi, loquatur tantùm de persona Alexandri venditoris, qui iam decessit de anno 1592. & hodie agatur de interesse post mortem Alexandri, ideo ad hæredes extendi non debeat. *l. sale pactum,* vbi gloss. *in verbo per exceptionem ff. de pactis.* Bart. *in l. inter stipulantem, §.* 1. *num* 3 *ff. de verb. oblig.* cum alias allegatis. 6

Quia si particulariter fuerit limitata obligatio ad contrahentes, bene procedit conclusio prædicta; sed vbi agitur de simplici obligatione, vt in præsenti, tunc ad hæredes, & contra hæredes regulariter transit. *l. iuris gentium, §. pactum. ff. de pact.* & latissimè comprobant Cephal. *consil.* 630. *num.* 4. Menoch. *præsumpt.* 47. *lib.* 1. *num.* 1. 7

Et ita, &c.

R. P. D. BVRATTO.

Collen. hæreditatis. Veneris 26. Februarij 1616.

ARGVMENTVM.

Filiatio, & legitimitas quomodo probetur, præsertim per testes, multa notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Filiatio, & legitimitas probatur per testes deponentes de eorum propria scientia, & commodo, num. 2. *vbi etiam quod probatur per communem reputationem, & n.* 4. *vbi præsertim innixa adminiculis.*

Quasi possessio filiationis, & legitimitatis transfert onus probandi contrarium in aduersarium, num. 1.

Testes in dubio præsumuntur contestes, num. 3.

Filiatio, & legitimitas per duos testes dicitur concludenter probata, ibid.

Filiatio, & legitimitas præsumitur ex actu dotandi, ibid. in fine.

DECISIO CCXXIII.

Marietta vti soror vtrinque coniuncta Petri Francisci petebat immissionem pro eius rata in bonis in Vrbe existen. hæreditariis q. Marij tanquam communis patrui ab intestato defuncti per dictum Petrum Franciscum possessis, & duo contra illam opponebantur. Primò, eam non esse talem qualem se facit. Secundò, quòd tanquam nupta, & dotata sit exclusa per dictum Petrum Franciscum, stantibus statutis fœminarum exclusiuis, tam in Vrbe, vbi sita sunt bona, de quibus agitur, quàm in ciuitate collis, quæ est locus originis, domicilij, & mortis eiusdem Marij. 1

Et quo ad primum DD. resoluerunt constare de legitimatione personæ Mariettæ, quia quòd tam ipsa, quàm Petrus Franciscus, necnon Attilius, Franciscus, & Portia, fuerint filij q. Ioannis, probatur ex duobus testibus, videlicet secundò Mariettæ super quinto, qui dicit de filiatione legitima, & naturali, & primò Petri Francisci, iuxta 9. qui rectè probant, cùm de propria eorum scientia deponant, vt in specie nostra Bald. *consil.* 437. *num.* 5. *vers. quid si dicas, vol.* 5. Felin. *in cap. per tuas, num.* 17. *vers. ex prædictis, de probat.* scientia enim intelligitur eo modo, quo sciri potest, videlicet per præsumptiones legis, vt dicunt in terminis nostris Bart. *in l. fin. num.* 3. *C. de peric. nominat. lib.* 11. Bald. & Felin. *vbi supra.* Præsertim quia idem testis Mariettæ, iuxta 7. & super primo dicit se cognouisse Ioannem patrem Mariettæ in ciuitate Collen. & super eodem quinto 2

quinto deponit de parentum, & communi reputatione, de qua etiam licèt de auditu deponit idem testis Petri Francisci super eodem, ex qua inducitur quasi possessio filiationis, quæ transfert in aduersarium onus probandi contrarium, Bart. *in l. non nudu, vers. item quòd habitus. C. de probat. & in l. 1. §. quod SC. num. 4. ff. de liber. agnosc.* Alexand. *cons. 51. num. 2. vers. ad ostendendum autem, vol. 1.* Dec. *cons. 54. num. 2. & cons. 211. num. 1.* Ruin. *cons. 51. num. 17. in fin. vol. 5.* Nec est necessaria copulatiua probatio eorum, quæ instruit. Bart. *in l. filium. ff. de his, qui sunt sui, vel alien. iur.* sed sufficit alternatiua, Castren. *consil. 151. versic. sed ad hoc respondeo, volum. 1.* Alexand. *dicto consil. 51. num. 5.* Dec. *dicto consil. 54. in fin.* Iasun *consil. 114. num. 6. versicul. & primò dico, volum. 1.* Puteus *decis. 506. num. 4. versicul. sed ista duo, lib. 2. in nouissim.*

3 Et prædicti testes præsumuntur contestes, Castren. *consil. 342. propè fin. vers. 4. dicitur,* Alexand. *cons. 47. n. 6. vers. non omitto etiam lib. 2.* Aym. *cons. 78. num. 9.* Menoch. *præsumpt. 23. num. 13. lib. 5.* Et cùm sint duo, sufficiunt, & plenè & concludenter probant filiationem, vt in terminis Castren. *in l. errore, num. 5. vers. & idem. C. de testam.* Dec. *consil. 272. in princ.* Card. Paleott. *de noth. & spur. c. 25. num. 9.* Alb. *consil. 83. num. 18.* Maximè quia illorum depositiones verificantur, ex quo idem secundus Mariettæ similiter super quinto dicit, tam de filiatione Mariettæ, ex dicto Ioanne, q. Petri Francisci, ac etiam Portiæ, quam fuisse neptem dicti Marij, fuit pro certo habitum à Rota in resolutione pro ea facta a 5. Maij 1611. coram Reuerendissimo Attrebaten. contra Flaminium filium Ioann. Baptistæ fratris dd. Marij, & Ioannis. Et etiam adminiculantur, tum ex fide libri Baptismalis Cathedralis Collen. extracta per Cancellarium dictæ Ecclesiæ, ex qua apparet Mariettam fuisse baptizatam ad instantiam Ioannis, qui est actus pertinens ad parentes, Natt. *cons. 434. num. 11.* Surd. *cons. 1. num 45. vol. 1.* & fuit dictum in causa Romana, seu Interamnen. hæreditatis 10. Decembris 1605. coram Reuerendissimo D. meo Damasceno. Tum etiam, quia Ioannes eam nupsit Gerardo de Tanis Aromatario Florentino, vt patet ex attestatione ciuitatis Collen. & ex depositione, licet de auditu eiusdem primi testis Petri Francisci, iuxta 9. necnon ex intimationibus factis in dicta ciuitate de mensibus Iulij, & Augusti 1593. ad instantiam Gerardi viri Mariti Mariettæ filiæ Ioannis quibusdam debitoribus, quatenus infra certum tempus sibi soluerent certam pecuniarum summam pro dote dictæ Mariettæ eius vxoris, qui pariter actus dotandi congruit officio paterno, *l. qui liberos,* & ibi gloss. *ff. de rit. nupt. l. fin. §. vtramque. C. de dot. promis.*

4 Depositiones autem prædictorum testium, & præsertim circa parentum, & aliorum reputationem iunctis, maximè huiusmodi adminiculis plenè probant filiationem, etiam si agatur ad effectum succedendi, vt de communi testantur Dec. *dicto cons. 54. num. 1. in fin. vers. & in proposito, & num. 3. versic. non obstat quòd quasi possess.* & Aym *cons. 249. num. 2. vers. reperio tamen*; & leuiores probationes sufficiunt, iuxta cons. Gemin. 27. quod esse à Rota sæpiùs approbatum, testatur Cardin. Seraph. *decis. 1282. num. 6.* Rota in causa Pampilonen. matrimonij 19. Nouembris 1607. coram R. P. D. meo Caualerio.

5 Quòd verò Ioannes pater Mariettæ fuerit frater Marij, de cuius successione agitur, vltra quòd non videtur controuerti ex parte Petri Francisci, de hoc etiam deponunt primus illius testis, iuxta octauum, qui etiam subdit Petrum communem patrem dd. Marij, & Ioannis, eos pro filiis reputasse, & de auditu primus Mariettæ super secundo, & est etiam in confesso apud partes, quia hæreditas dicti Marij fuit adita per dictum Petrum Franciscum, & fratres vti filios dicti Ioannis fratris dicti Marij in ciuitate, & coram potestate Collen. 20. Augusti 1602. vt *in extr. fol. 39. & seqq.*

Ex quibus satis visa fuit legitimata persona Mariettæ, videlicet eam esse neptem Marij ex Ioanne illius fratre.

Quò verò ad secundam partem DD. reseruarunt videre, &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Licien. beneficij. Veneris 26. Februarij 1616.

ARGVMENTVM.

Instrumentalis possessio alio non possidente sufficit ad manutentionem, & præsumitur continuata vsque ad litem motam. Possessionisque instrumentum extractum ab eodem Notario rogato dicitur in forma probanti, etiam quòd lite pendente, & parte non citata extractum fuerint. In Regno autem Neapolitano nunquid possessio beneficiorum debeat capi de manu nuntij Apostolici, & quando. Cætera vide in summariis.

SVMMARIVM.

Possessio probatur per publicum instrumentum alio non possidente ad effectum manutentionis, num. 1.

Possessio præsumitur continuata vsque ad motam litem, ibid. in fine.

Instrumentum extractum lite pendente, & sine citatione partis, non dicitur in forma probanti. fallit si fuerit extractum ab eodem Notario rogato, num. 2.

Beneficiorum possessio in Regno Neapolitano nunquid capi possit ex alia manu, quam Nuntij Apostolici, num 3.

Decretum irritans titulum, & possessionem inficit quando est iustificatum, aliter secus, ibid.

Beneficij possessor iuuari potest alterius tituli possibilitate, & interim manutenendus est donec videatur an alium titulum obtinuerit, num. 4.

Possessorium manutentionis non requirit titulum, nec admittit exceptiones oppositas contra titulum, num. 5.

DECISIO CCXXIV.

PEr obitum Bernardini Metulæ, cùm vacasset simplex beneficium Sancti Dometrij, quod prætenditur esse de iure patronatus, fuit à medietate patronorum Lucius Maremontius præsentatus, qui aliam etiam prouisionem obtinuit à Sanctissimo, cum derogatione pro dimidia parte iurispatronatus, necnon per executionem in litteris expressum, fuit immissus in beneficij possessionem. Verùm postea Franciscus Guerinus insurrexit vti pariter à Sede Apostolica de hoc beneficio prouisus, & dum instaret cum Vicario Licieñ. pro litterarum executione, & illi se Lucius opponeret, causa ad Rotam deuoluta, dictus Lucius mandatum petiit de manutenendo. Quod Rotæ visum fuit, dubio per me proposito, ei non esse denegandum; constat enim de ipsius possessione per publicum instrumentum, quod alio non possidente, benè probat ad effectum manutentionis possessionem. Put. *decis. 350. num 4. & 5. lib. 1.* secundùm nouam impressionem. Rota *decis. 363. part. 1. diuers.* & fuit dictum in Placentina Capellæ 21. Maij 1601. coram R. P. D. meo

Pamphi

Pamphilio. Et talis possessio vsque ad motam litem per Lucium continuata præsumitur. Card. Seraphin. *decis.*983.*num.*1.*& decis.*1047.*num.*8.& sic illi competit manutentio. §.*retinendæ. Instit. de interd.* Bart. *in l.*1.§.*fin. num.*14.*ff. vti possid.* Alex. *cons.*92. *num.*3. *lib.*1. Ripa *in l. naturaliter.* §. *nihil commune num.*156.*ff. de acquir. possess.* Roland. *cons.*9.*num.*18.*lib.*5.

2 Non obstat possessionis instrumentum, tanquam lite pendente, & sine citatione partis extractum, non esse in forma probanti; quia fuit illud extractum à Notario de eodem rogato, quo casu dicitur originale, nec alia partis citatio requirebatur. Rota *decis.*1. *de fide instrument. in nou.* & fuit dictum in causa Mediolanen. iurispatronatus 29. Ianuarij 1589. coram Comitulo, & in Veneta fœderis matrimonij 18. Iunij 1598. coram Penia.

3 Non obstat in regno Neapolitano beneficiorum possessionem de manu Nuntij Apostolici esse capiendam. Aliàs nullius eam roboris esse, vel momenti, vt per constitutionem Pij IV. 29. in ordine, quæ habet decretum irritans titulum, & possessionem inficiens, vt per Parif. *de resignat. lib.*10.*q.*6.*num.*34. Nam hic dictæ constitutioni locus esse non videtur, tanquam ei specialiter derogatum, cùm particularis litterarum Apostolicarum datus fuerit executor. *l. in toto. ff. de reg. iur. l. cùm de lanionis.* §. *cui fundum*, & §. *sequenti. de fund. instruct. l. seruus vrbanus.* §. *si alij ff. de legat.*3. dicitur præterea decretum irritans, licèt titulum, & possessionem inficiat. Cassad. *decis.*11.*n.*5. *super reg.* Gabriel *de clausul. concl.*5. Hoc tamen procedere quando est iustificatum, aliàs illud detentationem, vel existentiam facti non tollere, vt fuit resolutum in causa Parmen. Prioratus 16. Ianuarij, & 16. Februarij 1598. coram Orano, & in alia Cusentina Capellaniæ 26. Octobris 1601. coram Illustrissimo Millino.

4 In præsenti autem casu dictum decretum non est iustificatum, quia beneficij possessor iuuari potest alterius tituli possibilitate. Crescen. *decis.*51.*n.*4. *de probat.* & fuit resolutum in Cæsaraugustana parochialis de Maëlla 8. Nouembris 1599. & in Romana parochialis 21. Ianuarij 1600. coram Card. Pamphilio. Et interim possessor donec videatur an alium titulum obtinuerit, est manutenendus. *cap.*1. vbi Abb. *n.*4. *de restit. spoliat.* & fuit dictum in causa Barchinonen. beneficij 29. Iunij 1600. coram eodem Cardinali Pamphilio.

5 Nec releuant obiecta contra Lucij titulum, quia respiciunt petitorium. Et in hoc summariissimo possessorio, vbi titulus non requiritur, discurienda non veniunt. Card. Seraph. *decis.*617. prout pariter fuit responsum ad ea, quæ de iustificatione gratiæ *si neutri*, per Guerrinum obtentæ dicebantur, quòd videlicet ad præsentem disputationem illa non pertineant.

R. P. D. PAMPHILIO.

Anagnina hæreditatis. Luna 29. Februarij 1616.

ARGVMENTVM.

Promissio dotis facta sub conditione, deficiente conditione non suffragatur, & mulier exclusa à statuto ex successione fratris, si fuerit dotata, dotari debet secundùm eius qualitatem, & loci consuetudinem.

SVMMARIVM.

*Dos promissa sub conditione, deficiente conditione dari non debet, num.*1.

Fratris successio spectat ad fratrem masculum, & sororem fœminam, ibid. in fine.

*Qualitas à statuto requisita, si non probetur statutū dispositio locum non habet, num.*1.

*Mulier exclusa à statuto propter masculos, si fuerit non dotata, dotari debet secundùm eius qualitatem, & loci consuetudinem, num.*3.

DECISIO CCXXV.

Erminia per plures annos post mortem patris fuit à matre, & vitrico de bonis etiam paternis sub hac conditione dotata, quòd si Iosephus frater dotis constitutioni consentire noluerit, tunc ipsa Erminia possit concurrere cum dicto Iosepho ad eius portionem omnium bonorum, iurium, & actionum hæreditatis paternæ; ideo cùm Erminia peteret dotem, & successionem paternam, Iosephus verò neutrum dare prætenderet, supradicta die proposito per me dubio, an constet de bono iure Erminiæ, Domini dixerunt Iosephum teneri stare supradictæ constitutioni dotis, vel admittere Erminiam ad successionem hæreditatis paternæ; quia cùm fuerit data sub illa conditione, si Iosephus uolit consentire ex defectu conditionis, perinde haberi debet, ac si non esset dotata. *l. qui hæredi.* §. *Plautius*, & ibi Bart. *ff. de cond. & demonstr.* Rolan. *cons.*58.*n.*15.*lib.*3. & consequenter de iure communi admitti debet ad successionem simul cum fratre. *l. maximū vitium. C. de lib. præterit.* 1

Non obstat statutum Ananiæ, disponens quòd filia dotata à patre vel matre stantibus masculis non possit vltra dotem ipsam aliquid in bonis paternis, vel maternis petere, quia non constat quòd Erminia fuerit à patre aliquo modo dotata, & minus potest dici quòd fuerit sibi dos constituta à matre, si Iosephus nolit illi stare, ideóque cùm non probetur qualitas statuti, prout probari debet, Gozad. *cons.*35.*n.*16. Natt. *cons.*474.*n.*38. non potest dici quòd Erminia sub illius dispositione comprehendatur, Roman. *cons.*179.*n.*11. *in fin.* Dec. *cons.* 561.*n.*5. Brun. *de stat. quod stantibus masculis art.*6.*n.*328. sed potiùs quoad successionem paternam sit admittenda simul cum fratre, iuxta dispositionem iuris communis, & prout fuit aliàs ad eam admissa, quo ad mobilia quæ inter ipsos insimul diuisa fuerunt, nulla habita ratione statuti supradicti, ad text. *in cap. quod semel. de reg. iuris in* 6. 2

Minus obstate quoad effectum exclusionis sufficiat, quòd frater sit paratus dotare sororem, iuxta dispositionem statuti Vrbis *lib.*1.*cap.*145. quia placuit responsio, quòd si est paratus illam dotare, non debet recusare stare doti iam à matre constitutæ, quam non constat fuisse excessiuam: licèt enim statutum excludat etiam fœminas non dotatas, dummodo frater sit paratus cum effectu dotare sororem de paragio; id tamen intelligitur vt possit nubere secundùm eius qualitatem ac loci consuetudinem. Grammatic. *decis.*101.*num.*63. *& seq.* & fuit dictum in causa Romana dotis de Boncompagnis 28. Aprilis 1614. coram R. P. D. meo Caualerio, & ita decisum. 3

R. P. D. VEROSPIO.

Romana dotis. Luna 29. Februarij 1616.

ARGVMENTVM.

Dos filiæ à patre constituta, mortuo viro nunquid repeti debeat ab ipso patre, non autem à filia.

SVMMARIVM.

*Dos per patrē filiæ data patri restituēda est, & non filio, n.*1.

*Ordo iuris attendendus est, & non ordo litteræ, num.*5.

Clausula executiue præcedente in dispositione non immutat, num. 3.

Vxor mortuo marito potest dotem repetere ab eius hæredibus in casu in quo pater esset negligens in illa repetenda, num. 4.

Dos data filiæ à patre an transmissibilis sit ad hæredes filiæ stante statuto exclusiuo fœminarum propter masculos, n. 5. declara vt dicto num. 5.

Dos data à patre filiæ non succedit loco legitimæ, quando tempore restitutionis pater viuit, num. 6.

Dos data à patre filiæ, ad patrem non reuertitur, quando soluto matrimonio filij ex filia supersunt. declara vt num. 7. & 8. vbi etiam quid vigore statuti vrbis.

Dote semel à patre filiæ constituta remanet patrimonium filiæ stante statuto exclusiuo fœminarum propter masculos, n. 9. & 10.

Decoctus habetur pro mortuo, num. 11.

DECISIO CCXXVI.

1 PEr decisionem coram me sub die 8. Martij 1613. firmatum fuit, Vincentiam Buriam pro dotis residuo
non habere super bonis Antonij patris hypothecam.
Verùm hac mulicre denuo super eisdem audita, Rotæ
placuit, vt strictè videretur, an viro mortuo dos illi, vel
patri esset restituenda. Et proposita per me causa, fuit
resolutum patri faciendam esse restitutionem, cùm ipse
fuerit stipulatus Vincentiæ illius hæredibus, ac successoribus quibuscunque, vel cui de iure, dotem restitui.
In vim autem dictæ clausulæ, *& cui de iure*, dos reuerti
debet ad patrem. Paul. de Castr. *cons. 11. sub n. 2. vers. sed
dicet aliquis lib. 1.* Ruin. *cons. 186. n. 6. & 10.* incipit, *de duobus, lib. 2.* Gabr. *cons. 58. n. 15. 16. & 48. lib. 1.* Imol. *in l. post
dotem n. 6. ff. sol. matr.* Bart. *in l. vxorem 39. §. testamento il 2.
n. 1. ff. de leg. 3.* Claud. Seisel *in d. l. post dotem num. 21.*

2 Non obstante, quòd in stipulatione fuerit Vincentiæ
nomen priùs appositum, cùm non litteræ, sed iuris ordo veniat attendẽdus, iuxta quem in dicta restitutione
pater filiæ præferetur. Castr *d. cons. 11. n. 2. lib. 1.* Gabr.
cons. 18. n. 16. lib. 1. Barbos. *in l. Caius 46. n. 26. ff. solut. matr.*
Card. Mantic. *de tacit. lib. 12. tit. 8. num. 15.*

3 Nec obstat pactũ de capienda possessione bonorum
mariti propria authoritate ad Vincentiæ solũ fauorem
emanasse, quasi per hoc dos illi tantùm sit restituenda;
cùm enim huiusmodi pactũ in clausulis executiuis appositum repetiatur, præcedentem dispositionem non
immutat. *Clem. 1. de prob.* vbi scribentes Olasch. *in decis.
174. n. 2.* Dec. *cons. 193. n. 3. circa finem.* Couarr. *in rubr. testamenti p. 2. num. 13.* Caputaq. *decis. 83. n. 3. part. 1.*

4 Nec valet dicere saltim hanc stipulationem patri, &
filiæ dici communem, quando vterque, vt in casu nostro, superuiuit. Ripa *in l. 2. §. quod si in patris n. 5. circa fin.
ff. solut. matr.* Nam id locum habet ad effectum, vt vxor
à marito, vel eius hæredibus possit dotem recuperare,
vel stante patris negligentia, cùm aliàs ipse tantùm
eam petere & redimere valeat, vt per eundẽ text. *in l. 2.*
tradit Cast. *d. cõs. 11. sub n. 1. vers sed extra dictos casus lib. 1.*
Imol. *in d. l. post dotem. ff. sol. matr.* Gabr. *d. cons. 58. sub n. 16.*

5 Non obstat per Vrbis statutum vti fœminarum propter masculos exclusiuum dotem filiæ datam, videri liberam, & ad illius hæredes transmissibilem, & per consequens ipsi restituendam. Brun. *de stat. stant. masc. art. 10.
n. 91. & art. 11. n. 49.* quia Bruni opinio procedit vbi dos
legitimæ loco succedit, secus è contra, vt in casu nostro.
Butr. *cons. 9. n. 2. cũ seqq.* Cast. *in l. qui superstitu, in fin ff. de
acquir. hæred.* Dec. *cõs. 106. n. 1. & seqq.* Capic. *dec. 176. n. 11.
vers at pro contraria parte.* Card. Seraph. *decis. 815. n. 5.*

6 Quòd autem hic non succedat loco legitimæ, satis
patet, cùm restitutionis tempore pater viueret, quo casu filia nullum in legitima ius habuit. *l. 1. §. impuberi*, ibi,
præmatura est enim, &c. ff. de collat. bon. vbi Bart. *n. 2.* Bald.
in l si qua pœna n. 1. vbi etiam Alber. *n. 3. ff. de his, qui sunt
sui, vel alieni.* idem Bart. *in auth. si qua mulier. n. 22. C. de
pactis.* Fabian. *in auth. nouissima n. 79. & 261. C. de inoff. testam.* Brun. *cons. 149. n. 13. lib. 3.* Rol. *cons. 47. n. 4. & 5. lib. 2.*

Nec releuat dotem ad patrem non reuerti, quando 7
soluto matrimonio filij ex filia supersunt, Bald. *in l. dos
à patre n. 1. C. solut. matr.* Butr. *in tract. de dote n. 34.* Dicta
enim conclusio locum habet, vbi matrimonium per
mortem filiæ dissoluitur, quo casu patri ex consuetudine repetitio non datur, sed ad hæredes filiæ dos transit, vt declarat Bald. *vbi supra*, & in his terminis loquitur Butr. Secus autem filia coniuge superuiuente,
quia tunc ad patrem dos reuertitur. Cast. *d. cons. 11. lib. 1.*
Thesaur. 138. *num. 2.*

Non obstat Vrbis statutum *in cap. 85. & 133. lib. 1.* in 8
quibus fit mentio de dote vxori restituenda. Nam dictum statutum non emanauit ad effectum decidendi,
cui dos restitui deberet, cùm *in c. 85.* loquatur solùm de
instrumentorum dotalium executione; *in cap.* verò 133.
præfiniat tempus, intra quod sit facienda restitutio, in
quo cùm interpretationem recipiat à iure communi,
debet intelligi dotem patri esse restituendam, ex alleg.

Nec valet dicere dotem semel à patre filiæ consti- 9
tutam, illius patrimonium remanere, stante præsertim
statuto fœminarũ exclusiuo. Rot. *dec. 156. n. 2. p. 2. diuers.*
Id enim procedit in terminis *auth. sed quamuis. C. de rei
vxor. act.* ad effectum videlicet, vt filiæ secundo nubenti
eadem dos debeatur: secus autẽ si non nubat, cùm penes
patrem tunc remaneat. Castr. *d. cons. 11. n. 2. lib. 1.* Bald.
in l. fi. C. com. vtriusque iud. n. 1. Card. Seraph. *decis. 815. n. 5.*

Non obstat lex *si socer, §. Lucius ff. solut. matr.* vbi caue- 10
tur matrimonio dissoluto antequam dies solutionis
adueniat, actionem pro dote ad mariti hæredes trãsire,
qui eam cedere tenentur vxori, vt illa dotem consequi
valeat. Nam illius legis dispositio militat, quando stipulatio fuit solùm facta pro filia, & restitutionis tẽpore
pater non superuiuit; secus verò in casu nostro, in quo
pater superuixit, & ad illius fauorem fuit concepta stipulatio; vnde locum non habet dictæ legis dispositio.
Paul. de Castr. *d. cons. 11. sub n. 1. vers. hoc autem quod dos
lib. 1.* Gabr. *cons. 58. lib. 1.* Salicet. *in l. vnica. §. videamus,
n. 37. vers sed ista non attingunt. C. de rei vxor. act.* Barb. *in
l. 2 §. quod in patris, num. 8. ff. solut. matrim.*

Nec valet obiectum, quòd restitutionis tempore 11
Vincentiæ pater vti decoctus pro mortuo haberetur, &
per consequens respectu restitutionis dotis ille fuerit
habendus naturaliter mortuus, non enim in facto id
iustificatur, cùm discussionis libellus ad vnius tantùm
creditoris instantiam emanauerit.

Ex quibus Rotæ visum fuit aliam decisionem contra Vincentiam subsistere, &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Romana legitimæ. Lunæ 8. Februarij 1616.

ARGVMENTVM.

Valor, & pretium bonorum probatur per peritos, & quid si periti discordent in quantitate valoris, & pretij.

SVMMARIVM.

Æstimatio & valor bonorum probatur per peritos, n. 1.

Periti si discordent in relatione quantitatis, & summa, attenditur minor summa, quia inest in maiori, num. 3.

Æstimatio, & valor bonorum fieri debet habita ratione qualitatis, pulchritudinis & dignitatis terrarũ, n. 4. ante fin.

Legitima est tertia pars bonorum, quando adest vnius tantùm filius, ibid. in fine.

DECI

DECISIO CCXXVII.

1 POſt alias deciſiones, quibus in iſta cauſa firmatum fuit Eacellentiſſ. Duci Ioanni Angelo ab Altaemps de bonis omnibus Cardinalis aui paterni legitimam deberi,& in eius detractione feudi quoque Neapolitani Meſuracæ de pecuniis d. Cardinalis empti habẽdam eſſe rationem; dubitaui,ad quam ſummam aſcenderet ipſius Cardinalis hæreditas,nec non legitima inde detrahẽda? Et Domini cenſuerunt ſummã ſcutorum nongentorum nonaginta quatuor millium quadringentorum quadraginta,& bonorum quadraginta vnius dictã hæreditatem,deducto ære alieno,cõſtituere, cùm in ea periti iudicialiter electi concordẽt,per quos æſtimatio benè probatur. *l. hac edictali, §. his illud. verſ. mobiliũ verò, C. de ſecundis nupt.* Alex. *in l. pretia num. 6. verſ. item poterit probari. ff. ad l. falcid.* Bart. *in l. 2. n. 21. C. de reſcind. vend.* vbi communiter DD. & præſertim Cagnol. *n.* 258. & Pinel. *part. 3. cap. vlt. num. 2. & 3.* Seraph. *deciſ. 665. num. 2.*

2 Et licèt aliqua fuerit inter iſtos peritos diſcrepantia, quoad ſtatus Galleſij,& Suriani,necnõ Rocchettæ caſtrum dirutum, cùm per peritum D. Ducis illa fuerint æſtimata valoris ſcutorum ducentorum vndecim millium ſexaginta vnius,& bolenorum decem. Alius verò pro parte filiorum d. Ducis retulit ad ſummam tãtummodo ſcutorum centum triginta nouem millium nongentorum ſeptuaginta trium, & bolenorum triginta nouem, millium nongentorum ſeptuaginta trium aſcẽdere, & ita ſcutis ſeptuaginta vno millibus, & octuaginta ſeptem minus eadem æſtimauerit.

3 Quia tamen in maiori ſumma minor ineſt *l. 1. § ſi ſtipulanti*, vbi Bart. & alij. *ff. de verb. oblig.* Caſtr. *conſil.* 145. *lib.* 2. ſequitur per neceſſe in dicta minori ſumma ſcutorum centum tiginta nouem millium nongentorum ſeptuaginta trium vtrumque conueniſſe, & per conſequens, eam eſſe attendendam. Caſtr. *conſ.* 145. *lib.* 2. Socin. *reg.* 21.

4 Prædicta verò totius hæreditatis quantitas ex ſequentibus corporibus hæreditariis deducitur.

Et primò conſtat in Prouincia Romandiolæ duo caſtra, nimirũ Toſſignani,& Fontanæ vnà cum decem & nouem villis æſtimata fuiſſe ſcutis centum quinquaginta octo millibus ſeptingentis ſexaginta. Secundò bona in Etrutia exiſtentia vulgariter nuncapata *paterno* ſcutis quinquaginta octo millibus, & octingentis. Tertiò Ducatum Galleſij,& Suriani Marchionatũ, vnà cum caſtro Rocchettæ diruto in patrimonij Prouincia ſcutis centũ triginta nouẽ millibus nongentis ſeptuaginta tribus,& bolenis triginta tribus. Quartò bona in vrbe, & ſuburbiis poſita, videlicet Palatium magnum vnà cum domunculis, & apothecis ſcutis ſeptuaginta tribus millibus tercentis octo, & bolenis quindecim, viridarium extra portã flaminiam ſcutis vndecim millibus tercentis triginta nouem, & bolenis ſexaginta. tenutã S. Columbæ in Mõtis Rotundi territorio ſcutis quinquaginta ſex millibus quadringentis ſeptuaginta octo,& bolenis triginta tribus. Quintò Meſuracæ feudũ in regno Neapolitano, ſiue pretiũ in illius emptionẽ erogatum à Cardinali, quod fuit ducatorum centum ſexaginta quinque millium monetæ Neapolitanæ, qui monetæ Romanæ ſummã conſtituunt ſcutorũ centum quadringenta trium millium quadringentorum octuaginta octo. Sextò caſtra montis Compatrum, Montis Portij, & caſtrum Molariæ dirutum ſimul cũ villa Tuſculana ſatis apparet, eſſe valoris ſcutorũ tercentorum millium, cùm pro tali pretio fuerint empta per Illuſtr. D. meum Card. Burgheſium. Septimò ſolidum in bonificatione Paludum Pontinarum conſtat emptum fuiſſe ſcutis ſex millibus centum triginta quatuor. Octauò annuus redditus ſcutorũ centum Mediolani exiſtentiũ æſtimatur ſcutis mille ſeptingentis octo. Nonò argentum,& ſupellectilia, quæ tam in vrbe, quàm extra reperiuntur, vnà cum nominibus debitorum inuentis in hæreditate, deducto ære alieno fuit compertum aſcendere ad ſummam ſcutorũ quadraginta quatuor milliũ quadringentorum ſexaginta vnius. Horum autem corporum æſtimatio, ex iuribus productis benè iuſtificatur, cùm omnes, & ſinguli redditus bonorum æſtimatorũ fuerint computati, habita ratione qualitatis, pulchritudinis,& dignitatis terrarum, quæ pretiũ augent. Bald. *in l. fin. § fin antẽ legata. C. de bonis qua lib.* Natt. *conſil. 332. num. 4. verſ. ſed nos loquimur in caſtellis lib. 2.* Surd. *conſ. 151. n. 7. lib. 2.* Ex quibus fuit reſolutum D. Ducis legitimam ad ſummam aſcendere ſcutorum tercentorum vnius,& triginta millium quadringentorũ octuaginta, & bolenorum treſdecim cum duobus tertiis, cùm hæc tertia ſit pars bonorum, quæ illi de iure communi tanquam vnico Ruberti filio debetur. *auth. nouiſſima. C. de inoff. teſtam.* vbi gloſſ. *in verbo, triens.*

Verùm, quia dicta legitima firmata fuit, ſuppoſita bonorũ æſtimatione ab vtroque perito concorditer facta, non attento, vt dixi, quòd Galleſij,& Suriani ſtatus pro parte Ducis æſtimati fuerint pluris in ſumma ſcutorum ſeptuaginta millium, & vltrà. Ideò, vt aliqua dicti augmenti ratio habeatur, quod ex diſtincta illius periti relatione fuit viſum Rotæ ſatis probabile, reſeruata fuit eidem Duci facultas per tertij periti electionem, vel alio modo ſuam coadiuuandi probationem, vt aucto Galleſij, & Suriani pretio, dicta etiam legitima poſſit ad eius commodum augeri. 5

R. P. D. VEROSPIO.

Nouarien Bonorum. 4. Martij 1616.

ARGVMENTVM.

Inſtrumentum ſumptum,& publicatum ab eodemmet Notario, qui de eo rogatus fuit, plenam facit fidem, & quid ſi fuerit publicatum ab alio,& de Notariatu, & Notarij manus recognitione multa notanda, de quibus in deciſione quid & quantum comparatio litterarum probet in antiquis.

SVMMARIVM.

Inſtrumentum publicum vt fidem faciat multa requirit, de quibus remiſſinè, n. 1.

Inſtrumenti copia extracta,& publicata ab ipſomet Notario qui de inſtrumento rogatus fuit, dicitur authentica. & fidem facit perinde, ac ſi matrix, & primum originale produceretur, ibid.

Notarium quem eſſe probatur per matriculam Notariorum, n. 2. vbi & idem ex legalitate collegij Notariorum.

Recognitio manus Notarij facta per comparationem literarum ſufficit vbi agitur de ſcriptura 60. annorum, num. 3.

Comparatio literarum probat ſcripturam antiquam, ibid.

Scriptura dicitur benè recognita ex coniecturis, & adminiculis, num. 4. 5 & 9.

Inſtrumentum publicatum à Notario deputato ad publicanda inſtrumenta plenam facit fidem, n. 5.

Productio ſcripturæ facta in vno iudicio probat in alio contra producentem, num. 6.

Obſeruantia tranſactionis,& inſtrumenti facit vt eidem inſtrumento credatur etiam informi, num. 7.

Statutũ laicorũ nõ eſt attendendũ in cauſis Eccleſiaſticis, n. 8.

DECISIO CCXXVIII.

PEr deciſionem coram Illuſtriſſimo Cardinali Lancelloto ſub die 9. Iunij 1610. firmatum fuit, do-

ruininum bonorum Villæ nouæ per Marchionem de Carauaggio possessorum, circumscripto deuolutionis effectu ad Abbatiam Sancti Bartholomæi, & consequenter ad Illustrissimum Cardinalem Franciscum Commendatarium pertinere, quæ decisio potissimum nitebatur instrumento transactionis inter Cardinalem de Sācto Seuerino Commendatarium, & Ioannem Iacobum Triuultium de anno 1502. celebrato. Verùm Dominus Marchio cùm prætenderet, hoc instrumentum fidem non mereri; dubio per me proposito, fuit resolutum, illud esse in forma probanti. Ex eius enim lectura constat, omnia requisita ad publicum instrumentum interuenisse, & per consequens non videtur posse controuerti, quòd fidem mereatur. Speculat. *de instrument. edit. §. breuiter num.* 1. Castr. *cons.* 111. *num.* 1. *lib.* 1. Roland. *cons.* 44. *num.* 43. *lib.* 1. Cardinalis Seraphin. *decis.* 1236. *num.* 1. & fuit dictum in Oriolesi. confidentiæ 2. Martij 1592. coram Cardinali Pamphilio. Et cùm sit extractum ab ipsomet Notario, qui de illo fuerat rogatus, dicitur authenticum, & fidem facit; perinde, ac si matrix ipse & primum originale exhiberetur. Bart. *in l. si quis ex argentarijs, §. Prætor ait, num.* 1. *ff. de edendo, & in auth. si quis in aliquo num.* 3. vbi Decius *num.* 15. & cæteri scribentes, *C. eodem.* Felin. *in cap. finali num.* 7. *de fide instrument.* & fuit resolutum in causa Carthaginen. iurisdictionis 2. Decembris 1611. coram R.P.D. meo Pamphilio.

2 Notariatus Francisci de Badagio de tali instrumento rogati probatur, tum ex matricula Notariorum ciuitatis Mediolani, vbi descriptus ipse reperitur, vt per Bald. & alios *in l. scriniarios. C. de testament. militari*, Rom. *in l. in illa n.* 19 *ff. de verb. oblig.* Ias. *in l. Barbarius n.* 56 *ff. de officio Prætoris.* tum ex legalitate Collegij Notariorum eiusdem ciuitatis. Bald. *in l. comparationes. C. de fid. instrument.* & fuit dictum in causa Farfen. territorij 12. Iunij 1606. coram Penia.

3 Istius verò Notarij manus recognita probatur ex comparatione coram iudice compulsoriali facta, quæ recognitio admittitur, vbi agitur, vt in casu nostro, de scriptura sexaginta annorum spatium excedente. Aym. *de antiq. temp. part.* 1. *§. viso, num.* 5. Decian. *cons.* 33. *n.* 120. Put. *decis.* 430. *num.* 3. *lib.* 2.

4 Nec potest in dubium reuocari certitudo scripturæ, & signi, cum quibus facta fuit comparatio. Illa enim sufficienter iustificantur ex libro matriculæ Notariorum ciuitatis Mediolani, vbi Franciscus propria manu, & signo descriptus apparet, ex alleg. Quæ tanto magis hic veniunt admittenda, cùm plura concurrant adminicula, quæ vbi agitur de antiqua scriptura, benè deseruiunt pro recognitione. Ant. August. *in epis. tit. coram, de fid. instrument. num.* 16. Caputaq. *decis.* 5. *p.* 3. Card. Seraph. *decis.* 928. *part.* 1. *& decis.* 1481. *num* 2 *part.* 2. & fuit dictum in Bononien. de Cataneis 11. Iunij præteriti coram R.P.D. meo Pirouano.

5 In primis autem Petrus Cella Notarius deputatus ad instrumenta publicanda per dictum Franciscum rogata, simile transactionis instrumentum dedit, quod non solùm pro adminiculo deseruit, verùm etiam illud publicum, & authenticum dicitur, perinde ac si ab ipsomet Notario rogato fuisset extractum. Iason *in authentic. si quis in aliquo, num.* 5. *in fin. in* 10. *fallent.* & Dec. *num.* 26. *C. de edendo.* Alexand. *consil.* 106. *num.* 9. *lib.* 5. Guido Pap. *decis.* 2. *num.* 2. *in fine.* Menoch. *cons.* 7. *num* 6. *lib.* 1.

6 Vlteriùs ista transactio fuit in alio iudicio per Marchionis agentes producta, qui per illam etiam obtinuerunt, vnde magnum resultat adminiculum veritatis huius instrumenti. Crauet. *consil.* 101. *num.* 4. Rota in dicta Bononien. de Cataneis coram R.P.D. meo Pirouano.

Accedit effectuatio, & obseruantia transactionis iuxta formam instrumenti, quæ operatur, vt scripturæ etiam informi fides adhibeatur. Bald. *consil.* 400. *num.* 5. *lib.* 4. Aymon *consil.* 101. *num.* 4. *& cons.* 58. *num.* 1. Rota *decis.* 113. *num.* 11. *&* 375. *num.* 4. *part.* 1. *diuersor.* & fuit dictum in Bononien. S. Peregrini 18. Iunij 1574. coram Robusterio. 7

Non obstat, qualitatē Notariatus dicti Badagij vigore statuti Mediolanen. per tres libros esse iustificandam. Eodem enim statuto eximuntur instrumenta inter clericos, vel pro rebus, & bonis Ecclesiasticis conficienda, & in omnem euentum illud vti laicorum ob defectum iurisdictionis in causis Ecclesiasticis attendendum non esset. *cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ, de constit. cap. final. de reb. Eccles. non alienand.* Crot. *cons.* 75. *num.* 13. *lib.* 1. Verall. *decis.* 144. *part.* 3. 8

Nec releuant exceptiones contra adminicula pro recognitione ponderata. Nam vltra quòd Rotæ visæ fuerunt admodum leues, non potest controuerti, quòd huiusmodi simul iunctis adminiculis res indubitata reddatur, iuxta notata per gloss. *in l.* 2. *in verbo legitimis. ff. de excusat. tutor.* gloss. *in cap. cum causa, in verbo adminicula. de probat.* cum allegat. per Gabrielem *tit. de probat. conclus.* 1. *num.* 1. 9

R. P. D. PIROVANO.

Romana repetitionis pecuniarum. 4. Martij 1616.

ARGVMENTVM.

Habetur in summario.

SVMMARIVM.

Relationi tertij periti standum est, etiam si admissa sit per iudicem cum clausula, citra præiudicium ambarum partium, & quatenus de iure, *num.* 1.

Expensæ conculcantur, non quæ vtiliter fierent, sed quæ verè factæ sunt, num. 2. *vide num.* 3.

Euidentia facti est cæteris maior probatio, ibid.

Periti dicuntur iudices, num. 4.

DECISIO CCXXIX.

Coactus fuit Ioannes Baptista Iannarius mortuo bo. me. Cardinali Lanfranco, vtilius Magister domus, reddere rationem suæ villicationis, & tam criminaliter, quàm ciuiliter conuentus primò tanquam reos de laceratione & occultatione librorum administrationis fuit condemnatus per iudices deputatos in pœnam pecuniariam, & exilij, deinde respectu administrationis vti debitorem scut. 1991. ad eandem summam restituendam condemnarunt; sed prædicta sententia in gradu appellationis fuit reuocata, & quo ad criminalitatem vlteriùs non fuit processum stante renunciatione hæredum dicti Cardinalis.

Causa verò super repetitione pecuniarum ad Rotam deuoluta, in primis per peritum de consensu electum fuerunt positi calculi prætensorum creditorum vtriusque partis, & exinde dubitaui super credito Ianuarij, nempe

An partitæ relationis factæ in Rota super scut. 1551. & super 822. sint iustificatæ, & omissa secunda in alia disputatione discutienda, quoad primum affirmatiuè responderunt.

Quia iustificatur ex relatione tertij periti, qui instante Ianuario suam relationem dedit in actis die 20. Iunij 1614. præcedente iudicis decreto, & die 31. Iulij iudex mandauit aperiri; & quamuis addita fuerit clausula, *& citra præiudicium iurium ambarum partium,*

tium, & quatenus de iure, ita vt admissa videatur nisi in quantum de iure illi standum sit.

1 Regulariter tamen de iure relationi tertij periti standum est. *l. item si vnus, in fine, ff. de arbitr.* vbi gloss. *in verbo pareat*, & eam sequuntur Bartol. *ibidem num.* 3. Bald *in fine.in §. principaliter.versicul. Item quarit num.* 15. & idem Bald. *in l.vnica, post principium, num.* 5. *versicul. Item est text. singularis. C. de iis quæ pœn. nomin.* Socin. *consil.* 54. *num.* 2. *volum.* 1. & tenuit Rota in causa Saluiani interdicti 11. Iannarij 1611. coram R.P.D. Manzanedo; & coram me in Vrbeuetana statuæ 16. Decembris 1611.

Non obstat quòd iste peritus calculauerit totam fabricam, ac si tota fuisset confecta mediante persona ipsius Ioannis Baptistæ, & de omnibus cæmentis ab eo emptis, & tamen constare videatur ex testibus pro hæredibus examinatis quòd ante eius administrationem erat cœpta fabrica, & eadem administratione dimissa, fuit continuata.

Quia peritus benè distinguit in sua relatione, dicendo, *Visto, & considerato tutto quello che ha fatto fare il detto D. Gion. Batista*. Ideo cùm in ipsa relatione affirmatiuè ponantur partes æstimatæ tanquam fabricatæ ab ipso Ioan. Baptista, aliunde error est probandus, cùm simul esse possit quòd pars ædificij ab eo non fuerit fabricata, & eadem in calculo non fuerit posita.

Non obstat quòd ex alio appareat erronea relatio dum posuerit lapides & cæmenta in creditum ipsi Ianuario, & tamen eadem excauata fuerint in proprio viridario, & recollecta ex ruinis templi pacis, quia & de iis relatio dat causam dum hæc materia æstimatur, habito respectu ad operas excauationum, non autem ad verum valorem.

2 Non obstat quòd relatio adhuc Ianuario non suffragetur ad perfectam suæ administrationis probationem, cùm bo. me. Cardinalis neque eius hæredes teneantur pro eo quòd vtiliter impensum est, sed ad id quod verè impensum est, quòd per relationem non iustificatur prout necessarium est. Achil. *decis.* 1. *de probationibus*.

3 Quia cùm Ioannes Baptista coactus fuerit reddere rationem aliter quàm per librorum administrationis exhibitionem, nempe per euidentiam facti, quæ dicitur cæteris maior probatio. Afflict. *decis.* 107. *num.* 6. & per æstimationem rerum existentium iudicio peritorum, & Dominus Cardinalis consenserit huic modo redditionis computorum, & primam sententiam reportauerit liquidatoriam ad sui fauorem in summa scutorum 1991.

4 Non videtur hodie posse eundem modum improbare si contrario periti iudicio debitor fuerit declaratus, quia in hac parte periti iudices dicuntur. Riminal. iun. post Barr. & alios *cons.* 212. *num.* 16. *vol.* 2. & iudicium redditur in inuitum.

Et ita, &c.

R. P. D. MANZANEDO.

Ciuitatis Castelli supplementi legitimæ. Veneris 11. Martij 1616.

ARGVMENTVM.

De vsufructu relicto an possit legitimæ imputari. est egregia decisio.

SVMMARIVM.

Legitima imputatur quidquid filius iudicio defuncti de illius bonis capit, num. 1.

Legitima est debitum necessarium ex dispositione legis inductum, & ideo quidquid relinquitur a parentibus, præsumitur relictum animo imputandi in illam, num. 2.

Vsusfructus a parente relictus imputatur in legitimam, num. 3.

Vsusfructus à testatore relictus dicitur esse in bonis testatoris de tempore illius mortis, num. 4. *vide num.* 5. 6. *&* 7.

Vsusfructus alius formalis, alius causalis: formalis semel constitutus est separatus à substantia, & proprietate fundi, & hic non est in bonis testatoris; causalis est qui ante constitutionem adhæret proprietati, & tunc statur ab illa, & vnà cum illa constituit plenum dominium, & hic dicitur esse in bonis testatoris, num. 7. *&* 10.

Dominium est quid totum integrale, quod constituitur ex proprietate, & vsufructu, & vtrumque est pars integralis, & substantialis dominij, num. 8. *&* 9.

Fructus, & vsusfructus differunt inter se, quia fructus percepti post mortem testatoris nunquam fuerunt in bonis testatoris, sed vsusfructus est ius percipiendi fructus ex bonis proprijs, & hoc fuit in bonis testatoris, n. 11.

Legitima debetur in corporibus hereditarijs, num. 12. *declara vt num.* 13. *in fine.*

Legitima non potest assignari in solo vsufructu, inuito eo cui debetur, si non acceptauit vsumfructum, quia illum acceptando tunc censetur concessisse imputationi in legitimam, num. 13.

Acceptatio dispositionis testatoris resultat ex possessione bonorum illius, quia plus est factis, quàm verbis mentem declarare, nec requiritur acceptatio expressa, num. 14.

Legitimæ renunciari debet expressè, nec sufficit tacita renunciatio resultans ex agnitione hæreditatis, num. 15.

Clausula fine præiudicio ambarum partium *operatur, vt actus in nullo præiudicet, num.* 16.

DECISIO CCXXX.

Dvbitaui, an vsusfructus DD. Iulij, & Vincentij filiorum Angelæ sit imputandus in eorum legitimam? & Domini affirmatiuè responderunt, quia filius imputat sibi in legitimam, quidquid iudicio defuncti de illius bonis capit. *l. omnimodo. l. scimus. C. de inoff. testam.* Bart. *in l. in quartam n.* 10. *ff. ad l. falcid.* & ibi Rip. *num.* 140. Alexand. *cons.* 31. *num.* 2. *vol.* 4. Paris. *consil.* 1. *n.* 89. *lib.* 3. Surd. *cons.* 427. *num.* 25. Afflict. *decis.* 182. *num.* 2. Crass. *in §. legitima quæst.* 20. *in princ.* 1

Cùm enim legitima sit debitum necessarium inductum ex dispositione legis, *l. si arrogator. ff. de adopt. §. prohibemus in fine, in authent. de trient. & semiss. §. aliud quoque in authent. vt cùm de appellat. cognosc.* & notatur *in authent. præterea. C. vnde vir. & vxor.* Relictum à parentibus, præsumitur relictum animo imputandi in illam. Gabriel *cons.* 106. *num.* 1. *& seq. lib.* 1. Menoch *præsumpt.* 109. *num.* 5. *lib.* 4. Mantic. *de coniect. vlt. vol. lib.* 10. *tit.* 2. *num.* 6. 2

Vnde cùm de tempore mortis Angelæ iste vsusfructus esset in bonis suis, & illa Iuliū, & Vincentium eius filios in illo instituerit, & ipsi dictum vsumfructum acceptauerint, eum retinendo vsque ad mortem, tenentur illum imputare in legitimam, vt in specie voluerunt Ias. *in authent. nouissima, num* 45. *C. de inoffic. testam.* Ruin. *consil.* 194. *num.* 8. *vol.* 2. Capr. *cons.* 68. *num.* 5. Bero. *consil.* 132. *in fine lib.* 2. Crauett. *cons.* 966. *num.* 15. *& seq.* Menoch. *cons.* 1079. *num.* 21. *lib.* 11. & hanc opinionem tenuit Rota apud Seraph. *decis.* 1365. *à num.* 7. *vsque ad finem*, & in vna Romana de Roncarellis 5. Iulij 1604. coram Reuerendissimo Bononiē. 3

Quòd autem iste vsusfructus per Angelam sic relictus dictis Vincentio, & Iulio fuisset in bonis eiusdem Angelæ de tempore illius mortis, & sic impu- 4

tari debeat in legitimam pendet ab illa quæstione, an vsusfructus sit pars dominij, quam Iurisconsultus Pauli decidere videtur affirmatiuè *in l. 4. ff. de vsufruct.* dicens in hæc verba, *vsusfructus in multis pars est dominij.*

5 Sed quia idem Paulus contrarium diffinire videtur *in l. rectè dicimus, 25. ff. de verbor signific.* dicens, *Rectè dicimus eum fundum totum nostrum esse, cuius vsusfructus alienus est, quia vsusfructus non dominij pars, sed seruitutis sit, vt via, & iter.* Ideo Doctores vtrobique non parum laborant in conciliatione istorum iurium, quorum disputationibus omissis Domini censuerunt, veram esse distinctionem inter vsumfructum causalem, & formalem, quam tradit gloss. *in dicta l. rectè dicimus*, quasi iste formalis semel constitutus iam sit separatus à substantia & proprietate prædij, & non censeatur pars dominij illius, & sic loquitur text. *in dicta l. rectè dicimus, & in l. falsus 44 §. vlt ff. de furt.*

6 Et cùm talis vsusfructus formalis separatus à dominio, & proprietate fundi, postquam est constitutus non sit iam in bonis testatoris, sed in bonis vsufructuarij, benè dicitur illum in legitimam imputari non posse.

7 Causalis verò dicitur qui ante illius constitutionē adhæret proprietati fundi, & causatur ratione proprietatis ex coniunctione cum illa, illúmque quilibet dominus prædij habet in re propria, & sic coniunctus cum proprietate plenum ius dominij constituit.

8 Et cùm istud totum integrale, scilicet fundus, seu plenum dominium constituatur ex proprietate & vsufructu, verè dicendum est vsumfructum istum esse partem integralem istius fundi, seu dominij, cùm in suo toto integrali insit, vt notat Bart. *in l. qui vsumfructum 58. num. 3. ff. de verborum obligationibus.* & vt tradit Paul. de Castr. post Bart. *in l. si quis, §. differentia num. 3. ff. de acquir. possess.*

9 Dominium est ius concretum ex duobus proueniens, scilicet ex proprietate nuda & vsufructu, & ideo tenent quodlibet illorum dici partem dominij substantialem, & sic procedere text. *in dicta l. 4.* & Bart. & Paul. pluribus ornans hanc sententiam defendit, & sequitur Garx. *de expens. cap. 10. numero 4. & sequent.*

Et prædictam distinctionem tradit Alciat. *in d. l. rectè dicimus, num. 4.* & hanc esse communem interpretum sententiam, notat *ibidem* Rebuff. *vers. tertiò dicit gloss. & infrà in versicul. qua tamen*, ibi, *Ideo vsusfructus.*

10 Vnde iste causalis siue ius percipiendi fructus ex propriis bonis erat realiter in dominio, & in bonis Angelæ de tempore mortis illius, sícque venit imputandum in legitimam, ex suprà dictis, & propterea de illo tanquam de re propria ad libitum disponere ei licuit: illúmque siue istam facultatem percipiendi hos fructus potuit post mortem suam perpetuare, & illam transferre in Iulium, & Vincentium, illos constituendo formaliter vsufructuarios. *l. necessario. §. vltim. ff. de pericul. & commod. rei vendit.* Bero. *consil. 189. num. 20. lib. 1.*

11 Nec ex hoc sequitur fructus ex postfacto per Iulium, & Vincentium perceptos imputari in legitimam, cùm maxima sit differentia inter fructus, & vsumfructum, de quo agitur, ad text. *in l. dotis fructus. §. vsusfructus, ff. de iur. dotium, & in l. vacca. ff. de euiction.*

Isti namque fructus post mortem matris per filios percepti nunquam fuerunt in bonis matris, & sic nec valent in legitimam filiorum imputari, nec de illis est noster sermo, sed de illo iure percipiendi fructus ex re propria, quod residebat penes testatricem de tempore suæ mortis, & erat pars substantialis bonorum illius, quod est æstimabile, iuxta text. *in l. hæreditatem. ff. ad l. falcid.* & text. *in l. Mauius. §. fundo legato, de legat. 2.* quatenus ibi dicitur, vsumfructum emolumentum rei continere, quod & mater in filios vsufructuarios transtulit.

Quibus non obstat quòd legitima debeatur in corporibus hæreditariis. *d. l. scimus. §. repletionem.* & in proprietate, non autem in vsufructu, iuxta text. expressum *in §. prohibemus, in auth. de triente. & semiss.* 12

Quia prædicta procederent, si ageretur de constituenda legitima ab initio, & quando filius vsumfructum non acceptasset, tunc enim eo inuito non possit assignari in solo vsufructu: secus autem est quando legatum vsusfructus agnouit, quia tunc illud acceptando videtur consensisse imputationi. Surd. *de aliment. tit. 9. quæst. 34 num. 16. & seq.* Quod enim dicitur legitimam deberi in corporibus hæreditariis, intelligitur, nisi filius consentiat aliud pro alio sibi solui. *l. 2. §. mutui datio.* vbi DD. *ff. si cert. pet.* Surd. *vbi suprà.* 13

Et sic licèt Iulius, & Vincentius à principio potuissent non acceptare vsumfructum, & reclamare petendo legitimam, & supplementum illius.

Tamen cùm statim mortua testatrice diuiserint æqualiter inter se omnia bona hæreditaria, & ea possederint percipiendo fructus, non ad ratam legitimæ sibi tangentis, sed in totum, & prout ipsis fuerat relictus vsusfructus, videntur maternæ dispositioni acquieuisse, & dictum vsumfructum acceptasse, & consequenter illum tenentur in eorum legitimam imputare.

Quia ad hunc effectum non requiritur expressa acceptatio, sed sufficit tacita, resultans ex possessione bonorum, cùm plus sit factis, quàm verbis mentem declarare. *l. penult. ff. rem rat. hab.* 14

Minus obstat quòd renunciatio legitimæ debet esse expressa, & non sufficiat tacita resultans ex agnitione hæreditatis, vt fuit dictum in Romana legitimæ 11. Decembris 1609. coram Reuerendissimo Lugdunen. 15

Quia non controuertitur Iulio, & Vincentio deberi legitimam, non obstante vsufructu per eos percepto, neque prætenditur dictæ legitimæ fuisse renunciatum, sed tantùm dicitur esse eis imputandum in legitimam dictum vsumfructum per ipsos acceptatum, ita vt si ille ascendat ad valorem legitimæ, nihil amplius petere possint. Si verò non ascendat, possint agere ad supplementum, vt notat Capra *vbi suprà num. 6.*

Tandem visum fuit non obstare quòd hæredi Iulij non obstante vsufructu fuerint per Thesaurarium assignata quædam bona pro legitima, quia cùm dicta assignatio fuerit facta sine præiudicio ambarum partium, in nihilo præiudicat. Caputaquen. *decis. 119. part. 1.* Rot. *decis. 8. de re iud. in nou.* Honded. *consil. 72. num. 38 lib. 2.* 16

R. P. D. VBALDO.

Romana domorum. Veneris 11. Martij 1616.

ARGVMENTVM.

Læsio rescindens transactionem probanda est per eum, qui dicit se læsum, & qualis esse debeat. Transactio autem nullo dato, vel promisso, quando valida sit, & quid si facta fuerit super rebus super quibus nulla aderat lis.

SVM

SVMMARIVM.

Læsio rescindens transactionem probari debet ab eo, qui dicit se læsum,& qualis esse debeat ista læsio,num.1.

Transactio,vt valida sit,requiritur vt aliquid detur, vel recipiatur. declara vt num.2.

Transactio non suffragatur facta super rebus, super quibus lis non aderat. declara vt num.3.

Præsumitur de præterito ad præsens,quando hoc verum sit, num.4.

Transactio iurata , & temporis spatio obseruata, habet præsumptionem pro se, ibid. vbi propterea quòd pro ea iudicandum est.

DECISIO CCXXXI.

1 DOmini permanserunt in decisis 10. Iunij præteriti,ex rationibus in decisione adductis , & præcipuè ex eo quòd transactio de qua agitur , non fuit restricta ad solam prætensionem domorum, quæ fuerant à D.Marcello in transactione cessæ D. Cinthiæ, sed etiam fuit facta pro creditis Ioannis Baptistæ , & Marci de Magdalenis tanquam hæredum patris cum Marcello vti hærede Marci Antonij patris sui,& aliàs quomodolibet,& de omnibus aliis rebus , & prætensionibus sibi & fratri & matri etiam vigore gratiæ eis à Sanctissimo D.N.Papa concessæ,& alia quauis occasione,& causa cogitata & incogitata , vt in decisione, & ideo D.Marcello asserenti quòd de tẽpore trãsactionis Domini de Magdalenis non haberent iura , vel prætensiones super dd. domibus , nec ratione dictorum creditorum , ita vt fuerit læsus , & læsio fuerit qualis requiritur ad effectum rescindendæ transactionis,incumbit onus probandi,& quidem plenè & concludenter,Seraphin. *decis.*638.*n.*4. *&* 5. *& decis.* 1462. *num.*1. Et firmatur in decisione,& læsio metienda est ex toto contractu, & prætensionibus in eo contentis, non autem ex defectu vnius,vel alterius,Doctor. *in l. si ex falsis. C.de transactionib.* Surd. *consil.*217.*n.*6. *lib.*2. & fuit dictum in vna Firmana laudi 4. huius mensis & anni coram me.

2 Non obstat exhibitio processus olim facti in Camera inter dictas partes coram Saluiato ad ostendendum , quòd lis non fuerat nisi super dictis domibus à Camera cessis ad fauorem Cinthiæ , non autem super aliis prætensionibus,quia fuit responsum contrarium apparere ex ipsa causæ commissione,in qua petitur à Cinthia & filiis committi in Camera non solùm executionem donationis ipsius Cameræ,sed etiam immissionis aliorum bonorum in donatione non comprehensorum, & à DD.de Lenis occupatorum , præsertim cùm appareat Cinthiam habuisse prætensionem super nonnullis bonis,quæ,vt constat ex testibus,fuerant alienata à Marco Antonio patre Marcelli bona magni momenti,& sic intrare videbatur deuolutio ad fauorem fratris Thomæ , iuxta conuentionem inter ipsum,& Marcum Antonium initam de anno 1550.& consequenter ipsius Cameræ , cuius iura Cinthia per cessionem acquisiuerat,& sic cessat etiam illud quod dicebatur nihil fuisse datum Marcello in hac trãsactione,vt requiritur ad validitatem transactionis. *l. transactio nullo dato.* vbi Doctor. *C.de transact.* cum aliis adductis , quia sat est quòd fuit dimissa prætensio,quàm habebat Cinthia super dictis bonis alienatis,& sufficit ad hunc effectum potuisse adesse timorem litis. *l.* 2. *C. de transactionib.* Ruin. *consil.*126. *num.* 16. *lib.* 3. Aym. *consil.*707.*num.*29.*lib.*4.

3 Nec visum est obstare , quòd ex inspectione dicti processus non appareat de aliis creditis in transactione renunciatis, quòd essent in lite,sine qua transactio non sustinetur,ex allegatis,quia respondebatur ex hoc non esse probatam hanc negatiuam per necesse , videlicet non fuisse super reliquis creditis aliam litem , de qua potest constare ex aliis actis, Bald. *in l.final.num.*5. & ibi Salyc. *num.* 2. *versic. nota igitur. C. de reb. credit.* Ruin. *consil.*35.*num.*19.*lib.*1. Seraphin. *decis.* 889. *n.* 5. *&* 6. & in omnem euentum cùm hæc transactio sit facta verbis amplissimis , sustineretur in vim trãsactionis quoad ea de quibus erat lis ; quoad alia verò in vim pacti. Alexand. *consil.*11. *num* 8. *lib.*2. Surd. *consilio* 267. *num.* 6. *& seqq.* vbi loquitur in his terminis quando renunciatio erat facta cum illa clausula , *& quauis alia causa cogitata , vel incogitata*, & idem Surd. *decis.* 176.*num.*3. *& seqq.* Seraphin. *decis.* 737. *in fine part.* 1. præsertim cum iuramento & obligatione Camerali.Osasch. *decis.Pedemont.*91.*num.*24. vbi de communi. Et ita respondetur ad cons. Decij 351. & decis. in causa Camerineñ. transactionis coram bo.mem.Iusto,quia non loquuntur in transactione concepta cum verbis ita amplis , & prægnantibus,nec examinant articulum , an sustineatur in vim pacti, prout examinat, & resoluit Surd.*vbi suprà*,& Seraphin.*d.decis.*737.

4 Demum nec obstat instrumentum anni 1563. de nouo productum,quia licet contineat solutionem residui dotis Cinthiæ , & nonnullorum censuum , non tamen ex eo necessariò infertur,quin post 20.annos,& sic tempore transactionis potuerint superuenire alia credita,quorum respectu potuerint prætensiones Cinthiæ & filiorum verificari, cùm hoc casu non bene de præterito arguatur ad præsens. Dec. *in cap.in præsentia num.*168. *de probat.* & hoc tanto magis , quia in dicto instrumento non fit quitantia generalis , sed tantùm quoad causas ibi expressas,immò in eo soluuntur fructus pro censu,seu parapherno, & tamen non soluitur ipsum paraphernum,seu non restituitur capitale census,& ita adhuc remansit huiusmodi creditum , vltra quòd Cinthia reseruauit sibi ius consequendi fructus dotales à die mortis viri decursos , vt legitur in instrumento,quæ omnia iudicarunt Domini esse eius momenti , vt saltem in dubio pro transactione iurata , & tanto temporis spatio obseruata sit respondendum. Aym.*consil.*151.*num.*33.Surd.*consil.*451.*n.*19.*lib.*3.

Ex quibus Domini permanserunt in decisis,&c.

R. P. D. VBALDO.

*Anconitana hæreditatis.Ven.*11.*Martij* 1616.

ARGVMENTVM.

Ægidianæ, vt in possessorio appellari nequeat, locus non est in pluribus casibus,de quibus in summario.

SVMMARIVM.

*Appellare sicut quandoque licet actori in possessorio recuperandæ , vigore Ægidianæ , ita etiam appellare potest reus , num.*1.

Sententia contra sententiam remanet nulla,ibid.

Appellare, etsi non liceat vigore Ægidianæ in possessorio recuperandæ,potest tamen dici de nullitate,ibid.ad fin.

*Iudex appellationis non potest in secunda instantia procedere,& pronunciare prout in prima,num.*2.

Clausula sine præiudicio habentium meliora,& potiora iura , *non operatur quoad personas non expressas,n.*3.

*Iudicij æqualitas inter litigantes seruanda est,n.*4.

Testium examinis nullitas allegari non potest ab eo qui in examine suorum testium eundem modum seruauit, ibid.

Sententia conditionalis exequi non potest sine conditione expressa in ea, num. 5.

Legitimus contradictor est is, qui in continenti offert docere de iure suo, ibid.

Possessio decreta à iudice non reputatur vitiosa, ibid. ad fin.

Appellatio vigore Ægidianæ datur a sententia iniusta ibid.

DECISIO CCXXXII.

1 ROta censuit non esse locum Ægidianæ, quia à sententia lata in partibus pro immissione Ioannis Baptistæ tanquam vocati ad fideicommissum vigore testamenti, tam Galeatij sui aui, quàm Fráncisci sui patrui magni, fuerat pro parte mulierum hæredum Bartholomæi vltimi grauati appellatum, & causa introducta coram A.C. Ideo remansit appellabilis, etiam quoad Ioannem Baptistam, ex reg. *cap. non licet actori. de regul. iur. in 6.* Rota *decis. 132. num. 1. part. 2. diuers.* & fuit dictum in Romana Saluian. 11. Februarij 1604. coram bo.mem. Iusto, & in Perusina dotis 9. Aprilis 1607. coram bo.mem. Penia, & sæpe in aliis. Item quia A.C. seu iudex ab eo deputatus protulit sententiam, seu decretum de immittendo dictas mulieres, non reuocata prima sententia ad fauorem Ioannis Baptistæ, vnde sententia, tanquam contra sententiam lata remanet nulla. *l. 1. C. quand. prouoc. non est necess.* Aim. *consilio 103. num 4.* Alexand. *consil. 79. num. 4. lib. 7.* & fuit dictum in Perusina dotis coram Penia, & stante nullitate, certum est non esse locum Ægidianæ. Put. *decis. 4. de Ægid.* & fuit dictum in Romana Saluian. 17. Decembris 1598. coram Illustrissimo Cardinali Lancellotto.

2 Nec obstat quòd iudex deputatus pronunciauerit prout in prima, quia cùm esset iudex appellationis deputatus ab A.C. non potuit procedere sicut in prima absque aliqua commissione cum clausula *quam, & quas*, vel cum toto negotio principali. Achil. *decis. 14. de rescript.* Cæs. de Graff. *decis. 2. num. 6. & 7. eod. tit.* Seraphin. *decis. 603. num. 2. part. 1.*

3 Nec facit quòd prima sententia non videatur continere aliquod grauamen propter illam clausulam, *sine praeiudicio habentium meliora & potiora iura*, & propterea non fuerit necessaria reuocatio, præsertim docto de melioribus iuribus hæredum, quia præter id quod dicta clausula operatur quoad alias personas non expressas in sententia. Oldrad. *consil. 330. in fin.* fuit responsum quòd cùm hæredes de tempore sententiæ non possiderent, dicta clausula nihil operatur, vt fuit in terminis resolutum in illa Ferrarien. de Tossanibus 26. Iunij 1613. coram R.P.D. meo Pamphilio.

4 Nec refragari visum fuit quòd prima sententia ad fauorem Ioannis Baptistæ esset nulla tanquam præcipitanter lata, & die feriata, quia eodem modo, & eadem die fuit pronunciatum ab eodem iudice pro melioribus immittendis in possessionem bonorum Bartholomæi, & ideo cùm ipsæ sententiam pro se latam acceptauerint, & executioni demandauerint, apprehendendo possessionem bonorum, æquum est, vt de alia contra se lata non conquerantur, vt iudicij æqualitas seruetur. *l. vlt. C. de fruct. & lit. exp.* vt in simili quando idem modus fuit seruatus in examine testium ab vtraque parte, non potest altera pars date de nullitate, vt per Moder. *ad reg. 8. gloss. 9. §. 1. annot. cont. nullit. & attent. num. 73.* vbi allegat decisionem in causa Auximana tutelæ 16. Febr uarij 1592. coram Penia, & fuit dictum in Ianuen. pecuniaria 18. Iunij 1612. coram me.

5 Quibus accedit quòd primus iudex per duas sententias pronunciauit, mulieres esse immittendas detractis bonis fideicommisso subiectis, & sic sententiæ erant conditionales, iuxta latè tradita per Surdum *consil. 186. num. 9. & seqq.* a quibus non constat illas appellasse, immò videntur acquieuisse exequendo mandata immissiua in earum executione relaxata, vt suprà dixi, & sic cum illa conditione detractionis bonorum subiectorum fideicommisso. Aim. *consil. 108. n. 3.* vnde nõ videntur potuisse à secũdo iudice obtinere immissionem sine illa conditione detractionum absque euidenti grauamine Ioan. Baptistæ, & demum addebatur quòd Ioan. Baptista iam immissus in possessionem authoritate sententiarum de partibus cùm offerret incontinenti docere de iure suo, videbatur legitimus contradictor, iuxta Bart. *in l. final. num. 22. vers. aut possidet. C. de edict. diui Adr. toll.* Menoch. *de adipis. rem. 4. num. 634.* Nec immissio videtur vitiosa tanquam facta authoritate iudicis, ad *l. iuste poss. det. ff. de acquir. possess.* & citatis mulieribus, & acceptantibus sententias pro se latas, cum conditione detractionis, vt dictum est. Ex quibus arguitur iniustitia sententiæ A.C. cuius ratione etiam cessat Ægidiana. Contard. ad *l. vn. C. si de mom. possess. lim. 9. num. 1. & per tot. & de Ægid. quæst. 4. num. 6.* Gabr. *consil. 36. in princ. lib. 2.* vbi de communi.

Et ita fuit decisum.

R. P. D. VBALDO.

Placentina salarij. Lunæ 14. Martij 1616.

ARGVMENTVM.

Correspectiui contractus dicuntur quando vnus fit propter alium, & vno cessante propter defectum causæ finalis, cessat & alius.

SVMMARIVM.

Correspectiui dicuntur contractus quando vnus fit propter alium, etiam diuerso tempore, num. 1. & 2.

Accessorio corruente, non corruit principale, declara vt n. 3.

Correspectiuitas contractuum operatur vt vno deficiente propter defectum causæ finalis, alius etiam deficiat, n. 3.

Procurator nunquid reuocari possit ab eo qui procuratorem reuocare non promisit, ibid. ad fin.

DECISIO CCXXXIII.

DOmini censuerunt non esse recedendum à decisis 1 in hac causa facta 24. Maij 1610. coram bo. me. Penia, & sic contractum inter Capitulum Placentiñ. & Doctorem Caxam gestum die 21. Nouembris 1605. ita esse correspectiuum ad mandatum procuræ eidem datum, vt corruente dicto mandato ob reuocationem à Capitulo factam, corruerit etiam ipse contractus, & mouebantur, quia contractus fuit factus in executionem præcedentis decreti in Capitulo Placentino obtenti, vt apparet ex verbis instrumenti, ibi, *in conformitate contentorum in dicto actu Capitulari*, & rursus ibi, *obligant, & obligarunt Dominos Decanum, & Capitulum, ac Mensam Capitularem quòd facient, & adimplebunt omnia contenta in dicto decreto*, &c. In dicto autem decreto continetur deliberatio de transmittendo D. Caxam ad vrbem pro negotiis Capituli cum assignatione certi salarij, & aliis pactis, & conditionibus, & in specie exprimendo quòd ei dabitur mandatum procuræ cum omnibus clausulis necessariis ad dicta negotia sollicitanda; ex quibus patet intentionem Capituli non aliam fuisse quàm constituere procuratorem ad sua negotia, & lites in vrbe tractandas, & proinde contractum verè fuisse correspectiuum ad mandatum. Surd. *decis. 298. num. 11.*

&

& 12. Verall. *decis.* 235. *n.* 1. *pare.* 1. Rota *decis.* 491. *n.* 3. *part.* 1. *diuers.*

2 Neque obstat quòd fuerint facti diuerso tempore, quia diuersitas temporis non tollit correspectiuitatem duorum actuum, si aliàs vnus sit factus intuitu, & cõtemplatione alterius. Anchar. *consil.* 434. *num.* 3. *vers. preterea.* Aim. *consil.* 153. *num.* 8. *vers. Idem si non incontinenti, & consil.* 156. *num.* 17. *versic. Non obstat tertium.* Seraphin. *decis.* 619. *num.* 7. *part.* 1. & fuit consideratum in hac causa 5. Iunij 1609. coram bo. me. Penia.

3 Nec videbatur applicari quòd corruente accessorio non corruat principale, ad Signorol. *consil.* 114. *num.* 4. cum allegatis; quia immò mandatum fuit causa principalis contractus, qui est potius quid consequutiuum ad mandatum, quàm è contra, cùm propter procurationem conueniatur de salario, & mercede, non autem propter contractum conueniatur de mandato, & ideo procuratio, seu mandatum dici potest principale, & sine quo contractus, tanquam ex defectu causæ finalis corruat necesse est, dato etiam quòd fuerit cõtractus nominatus, & vltro citròque obligatorius. *l. cùm te. C. de pact. int. empt. & vend.* Sociu. *consil.* 26. *n.* 3. *in fin. num.* 4. *lib.* 3. Aim. *consil.* 142. *num.* 9. *& consil.* 192. *num.* 21. *& consil.* 299. *num.* 1. Bec. *consil.* 45. *num.* 29. *& seq.* Surd. *consil.* 68. *num.* 21. *& consil.* 164. *num.* 31. & ideo nec applicatur. *l. qui operas. ff. locat.* cum simil. Quia esto quòd ista fuerit conductio operarum D. Caxæ; tamen quia fuit correspectiua, vel consecutiua ad mandatum, ex iam dictis, cessante mandato, & ipsa conductio cessare debet, non obstante quacunque promissione de non reuocando, cùm hoc sit speciale in mandato propter confidentiam quam procurator habere debet cum mandato. *cap. fin. de procur. in* 6. & latè ponit Seraphin. *de priuil. iuram. priuil.* 75. *num.* 9. *vers. praeterea dico.* & fuit dictum in ista causa 7. Maij 1607. & 5. Iunij 1609. coram Penia.

Et ita fuit decisum.

R. P. D. MARTINO ANDREA.

Nullius, seu Squillacen. iurisdictionis. Veneris 4. Martij 1616.

ARGVMENTVM.

De quasi possessione iurisdictionis tam in temporalibus, quàm in spiritualibus ex pluribus concessionibus & priuilegiis & antiquissima obseruantia in præiudicium Episcopi præscripta, multa notanda, de quibus in summario est magistralis decisio, & in ea exactissimè tractatur materia.

SVMMARIVM.

Restitutio in integrum non datur aduersus sententiam sine læsione quæ cessat data iustitia sententiæ, num. 1.

Iurisdictionis quasi possessio tam in spiritualibus, quàm in temporalibus in præiudicium Episcopi probatur ex concessionibus, & priuilegiis à Sede Apostolica confirmatis, de quibus num. 1. *vers. ex donationibus.*

Ecclesia potest in vna diœcesi permanere, & tamen non esse de illa diœcesi, num. 2. *vbi etiam quòd Ecclesia potest stare in vna prouincia, & tamen esse de alia diœcesi.*

Prouincia nomen est generale plures diœceses comprehendens, ibid. ad finem.

Sententia contra Episcopum probat etiam contra successorem quando Episcopus, ad quem spectabat defensio, Ecclesia permisit Archidiaconum agere, num. 5.

Sententia contra vnum lata, facit contra alios vehementissimam præsumptionem boni iuris concurrentem, præsertim illius antiquitate, & obseruantia, ibid. vers. & in omnem casum.

Dismembratio iurisdictionis ab vno loco, & ab aliquibus personis facta, & in alia loca aliásque personas translata, operatur vt dicta loca, & persona, a quibus abdicata est iurisdictio, dicantur de territorio, & subditi illius in quem iurisdictio translata est, num. 6.

Verba in dubio accipienda sunt vt stent potius demonstratiuè, quàm taxatiuè, & limitatiuè, num. 8.

Enunciatiua verba non probant quando principaliter agitur de veritate enunciati, ibid. vers. vel non probant, & n. 9. *vbi præsertim non concurrente aliquo adminiculo.*

Territorium quando dicatur esse nullius diœcesis, num. 9. *ad finem.*

Enunciatiua plures à diuersis personis emanata & antiquissima plenè probant, etiam contra tertium, num. 10.

Sententia de antiquo vltra centum annos probat sine actis, ibid. in fine.

Dictio scilicet *quando stet restrictiuè, & quando ampliatiuè, & alia de natura huius distinctionis, num.* 13.

Pertinentiarum appellatione veniunt omnia existentia in loco concreto, quamuis penitus separata, n. 14. *&* 15. *vbi alia ad materiam verbi* pertinere.

Scientia, & consensus præsumuntur ex lapsu longi temporis, & ex multiplicitate actuum, num. 16. *&* 18. *vbi idem ex obseruantia.*

Obseruantia declarat donationes & priuilegia, num. 17.

Apostolica confirmatio, & authoritas supplet requisitas à iure solemnitates, num. 18.

Dispensationes matrimoniales, & excommunicationes pro reuelationibus in forma significauit, *per solam Sedem Apostolicam solis Episcopis delegantur, num.* 10.

Episcopi contra exemptos in sua iurisdictione vigore Concilij Tridentini in quibusdam casibus iurisdictionem exercent, non vt ordinarij, sed vt delegati Sedis Apostolicæ, ibid. in fine.

Seminarij contributio facienda est etiam ab Ecclesiasticis qui sunt nullius diœcesis, num. 21.

Obseruantia præscripta tempore litis mota non interrumpitur per contrariam obseruantiam, num. 22. *vbi quòd nec etiam interrumpitur quando sententia fertur pro possessore.*

Priuilegia dicuntur realia, & non personalia, quando conceduntur locis, & bonis, non autem personis, n. 24.

Priuilegia realia suffragantur personis ad quas bona, & loca priuilegiata deuenerunt, n. 23. *ad finem. & num.* 24. *vbi de eadem materia.*

Priuilegia concessa personis habitantibus in loco, an extendantur ad futuros habitantes, num. 24.

DECISIO CCXXXIV.

Lata sententia per Illustrissimum D. Card. Farnesium vigore commissionis cum clausula *appellatione remota*, in qua de voto DD. meorum Manzanedi & Pamphilij pronunciatum fuit omnimodam ordinariam iurisdictionem in spiritualibus, & temporalibus, quam habebant Episcopi Squillacen. ante, & de tempore donationis Theodori, Ioannis, & Donati in parochos & parochianos casalium Serræ, Spatulæ, Biungi, Montauri, & Gasparinæ spectasse, & spectare ad Priorem, & Monasterium sancti Stephani de Nemore venerabilis Congregationis Carthusien. eosdémque in eorum possessione, seu quasi iurisdictionis præfatæ fore, & esse manutenendum, illisque ex Apostolicis indultis licuisse, & licere consecrationes, chrisma, cæterásque Episcopalis officij indigentias, à quo voluerint Episcopo consequi, vt latiùs in sententiæ summario *n.* 9. Cùm aduersus eam Episcopus non 1

acqui

acquiescens causas restitutionis in integrum ptout de iure, Illustrissimo D. Cardinali Lancellotto de voto Rotæ committi obtinuisset pro eodem voto habendo, fuit dubitatum cotam me, an constaret de iustis causis restitutioni in integrum. Et Domini vtraque parte informante non constare censuerunt, nisi obstet excessus quoad loca de quo videatur. Nam ex donationibus tam Comitis Rhogetij, quàm Theodoti, Ioannis, & Donati, Episcoporũ Squillaceñ. à Sede Apostolica cõfirmatis, necnon ex ptiuilegiis eiusdem Sedis monasterio sancti Stephani concessis, vnà cum observantia subsequuta appatet manifestè de iustitia dictæ sententiæ, vnde cessat læsio, sine qua non datur restitutio. Rot. *decis. 1. de restit. in integr. in nouiss.* Seraphin. *decis.* 1238. *num.* 1. & fuit dictum in Cæsaraugustana fructuum 26. Iunij 1602. cotam Reuerendissimo D. meo Damasceno, & in Marsilieñ. pecuniaria 26. Iunij 1609. cotam Reuerendissimo Bononieñ. & aliàs sæpe.

2 Nec pro læsione probanda suffragatur in sententia. Loca de quibus agitur, enunciari Prouinciæ Rhegineñ. cuius contrarium, immò quòd sint in diœcesi Squillaceñ. patere dicebatur ex nonnullis ex dictis iuribus. Vnde licèt præfatæ donationes, ac priuilegia, & confirmationes Apostolicæ continerent exemptionem quantumuis amplissimam, ita quòd dicta loca vti exempta non essent amplius de diœcesi, attamen in diœcesi permanebant. *cap. cum Episcopus,* & ibi Gemi nian. *num.* 3. Franc. *num.* 2. *de offic. ordin in* 6. cum aliis adductis in Constantieñ. iurisdictionis 18. Maij 1611. cotam Reuerendissimo Attrebateñ. & sic per infotmantes, quia simul stare possunt quòd dicta loca sint in prouincia Rhegineñ. & nihilominus sint in diœcesi Squillaceñ. ex quo prouinciæ nomen est generale, plures comprehendens sub se diœceses. *c.* 2. 6 *quæst.* 3. Bart. *in Extrauag. qui sint rebelles.* §. *Lombardia num.* 7. Ruin. *consil.* 22. *num* 4. & 5. *lib.* 1. & habetur in prouinciali omnium Ecclesiarum, in quo Squillaceñ. Episcopus est descriptus inter alios suffraganeos Archiepiscopi Rhegineñ.

3 Præterea dicta casalia non fuerunt simpliciter exempta à iurisdictione Episcopi Squillaceñ. verùm etiam cum omnibus suis hominibus tam de Clero, quàm de populo subiecta monasterio sancti Stephani, & illius Priori, quibus per Episcopos Squillaceñ. fuit cõcessum omne ius, omnisque iurisdictio, & correctio quæ in dictis casalibus ipsis competebat, adeò quòd Episcopi nullum ius sibi retinuerint in eis, etiã quoad consecrationes, ordinationes, cæteràsque Episcopalis officij indigentias, quas à quocunque voluerint Episcopo recipiendi eis tribuerunt facultatem, vt in donationibus præfatorum Theodori, Ioannis, & Donati, ac confirmationibus Apostolicis Vrbani II. & Honorij III. aliorúmque Pontificum *summ. n.* 2. & 3.

4 Quod etiam paret ex antiquissima sententia lata de anno 1283. per Cantorem Cataceñ. delegatum Apostolicum *sed. summario n.* 4. In qua narratis, ac visis donationibus, & confirmationibus supradictis, necnon examinatis testibus, declaratur Syndicum dicti monasterij liquidè, & plenariè suam intentionem probasse, videlicet, quòd spiritualia præfatorum casalium pleno iute spectabant ad monasterium, & à longis retro temporibus vsque tunc ab eo pacificè tenebantur, & possidebantur.

5 Quæ sententia etsi lata fuerit inter Priorem monasterij, & Archidiaconum Squillaceñ. & sic inter alios: attamen plenè probat contra modernum D. Episcopum, ex quo illius Prædecessor, ad quem primo loco spectabat defensio, permisit Archidiaconum agere. *cap. penult. de re iudic. l. sæpe ff. eodem.* & quia dicta sententia fuit lata in causa status. *l. ingenuum ff. de stat. homin.* Alexand. *in d. l. sæpe, num.* 56. Achil. *decis.* 5. *de sentent. & re iudicat.* Seraphin. *decis.* 1422. *num* 8. & in omnem casum facit vehementissimam præsumptionẽ boni iuris, vt ait Seraphin. *vbi supra, in versic. Verum,* Put. *decis.* 133. *in fine lib.* 1. Concurrente maximè illius antiquitate, & observantia circa exercitium omnimodæ iurisdictionis in casalibus præfatis. quæ observantia, & antiqua possessio monasterij optimè probatur tam ex testibus pro illius parte formiter examinatis, *summario n.* 6. & 7. & 8. quàm ex authenticis scripturis in processu *à fol.* 209. *vsque ad* 240.

Vnde sequitur, quòd cùm omnis iurisdictio, quæ 6 Episcopo in dictis locis competebat, fuerit ab eo totaliter abdicata, & in Priorem ac monasterium translata, dicta loca & casalia fuerunt effecta proprium territorium ipsius monasterij, & non sunt ampliùs neque de diœcesi, neque in diœcesi Squillaceñ. gloss. *in Clem.* 1. §. *volumus, in verbo diœcesanis,* & ibi Cardin. *n.* 2. *in* 4. *quæst.* Abb. *num.* 15. Imol. *num.* 28. Vital. *num.* 4. *de for. competen.* Anchatan. *in cap. postulasti n.* 45. *versic. licet rationes, eod. tit.* Franc. *in cap.* 2. §. *statuto num.* 10. *ad finem versic. Sed si per priuilegium, de constit. in* 6. Rot. *decis.* 207. *in fine part.* 2. *diuersorum,* & fuit resolutum in nullius iurisdictionis 19. Martij 1586. coram Bubalo, & in Vrbinateñ. iurisdictionis 4. Maij 1594. coram Giptio, & in Burgeñ. iurisdictionis 16. Decembris 1594. & 28. Aprilis 1595. coram Orano, & in nullius, seu Luceñ. iurisdictionis 12. Februarij 1596. cotam Mantica, & in Constantieñ. iurisdictionis 16. Nouembr. 1607. cotam Reuerẽdissimo Attebateñ. & nouissime in Adrieñ. seu nullius iurisdictionis 28. Maij 1612. & 21. Martij 1613. coram R.P.D. meo Vbaldo.

Hinc patet responsio ad aliam decisionem Reuerendissimi Attrebateñ. in causa Constantieñ. iurisdictionis 18. Maij 1611. quia dicta decisio fuit facta cum præsuppositione quòd parochiales, de quibus ibi agebatur, essent in diœcesi Constantieñ. & priuilegia, quibus Abbas sancti Galli nitebatur, solùm continebant simplicem exemptionem, & eam restrictam ad monasteria, & eorum membra, non autem ad loca, ad castra, siue populum; & denique ibi non fuerat abdicatum omne ius Episcopale, & translatum in Abbatem, prout hæc omnia in contrarium se habent in casu nostro. 7

Illa igitur enunciatio in prima donatione Comitis 8 Rhogetij, & aliæ in confirmationibus Vrbani, & Honorij, ac in dicta sententia delegati, quatenus dicta casalia enunciantur diœcesis Squillaceñ. referri potest ad tempus antequam essent nullius diœcesis, vel dicta verba stant demonstratiuè, vt in dubio accipienda sunt non taxatiuè, nec limitatiuè. Bart. *in l. cum pater.* §. *mensa num* 8 *ff. de legat.* 2. Dec. *consil.* 183. *num.* 1. *versic. Et ad hoc facit, & consil.* 468. *num.* 3. Crauett. *consil.* 301. *num* 5. Ceph. *consil.* 137. *n.* 37. Vel non probant quando, prout in hoc casu, principaliter agitur de veritate enunciati. Put. *decis.* 381. *in fine lib.* 1. Verall. *decis.* 19. *num.* 4. *part.* 2. & in specie fuit dictum in Luceñ. seu nullius iurisdictionis 4. Maij 1598. coram Seraphino inter impressas *decis.* 1278. *num.* 2. & in dicta Adrieñ. seu nullius cotam D. Vbaldo.

Stante maximè quòd non concurrit aliquod admi 9 niculum longæuæ possessionis pro Episcopo, sed pro Priore & monasterio, vt esse necessarium dixit Rota in dicta Adrieñ. Et in omnem euentum postquam monasterium retinet territorium distinctum per vnam Leucam, in quo extant dicta loca vnà cum iurisdictione quasi Episcopali in homines tam de clero, quàm de populo, vt in ttina donatione Comitis Rhogetij *summario n.* 1. & in dictis concessionibus Episcoporum Squillaceñ. Apostolica authoritate vallatis, sequitur

mani

manifestè dictum monasterium & dicta loca & casalia esse verè & realiter nullius, etiamsi dictum territorium sit circundatum limitibus Episcopatus Squillacen. vt in puncto fuit dictum in Calaguritan. seu nullius iurisdictionis 7. Februarij 1607. coram Reuerendissimo Attrebaten. per gloss. *in dicta clementina* r. §. *volumus. in verbo diœcesanis*, cum aliis ibi allegatis.

10 Non obstat quòd sententia declaret ad monasterium spectare omnimodam iurisdictionem quam habebant Theodorus, Ioannes, & Donatus Episcopi Squillacen. & tamen de priuilegio Theodori non cõstet, nec constare possit, quia fratres loca de quibus agitur, in tempore Theodori nondum acquisiuerant: priuilegium autem Ioannis loquatur tantummodo de loco Arsafiæ: tertium verò priuilegium Donati videatur testrictum ad eundem locum Arsafiæ, scilicet Montaurum, Liuianum, & Aruneum, non autem ad castra Gasparinæ, & aliorum locorum, de quibus in sententia. Nam quoad priuilegium Theodori, satis illud probatur ex narratiua Episcoporum Ioannis & Donati, necnon ex confirmatione Honorij III. & narratiua sententiæ dicti iudicis Apostolici de anno 1283. quæ quidem enunciatiuæ cùm sint plures, & à diuersis personis emanatæ, & antiquissimæ, plenè probant etiam contra tertium. Bald. in *l. cum aliquis num. 4. versic. Item quod dicis*, Salicet. *num. 3. versic. si tamen plura*. Castren. *num. 7.* Ias. *num. 4. C. de iur. delib.* Aretin. *in cap. cum causam, num. 23. de probationib.* Crauett. *de antiq. 1. part. §. ampliatur num. 14.* Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 2. tit. 6. num. 21.* Put. *decis.* 209. *numer. 1. & decis. 359. in fine lib. 2.* Verall. *decis.* 337. *numer. 6. & decis. 344. num. 2. part. 3.* Rota *decis. 684. num. 1. part. 1. diuersorum*, & præsertim, quia in dicta sententia non solùm enunciantur donationes omnium supradictorum Episcoporum, sed etiam affirmatiuè dicitur de illis per instrumentum eorundem Episcoporum euidenter ipsi iudici constitisse, & cùm dicta sententia sit de antiquo non solùm vltra centum, verùm etiam 300. annos, probat etiam sine actis. Bald. *in l. emancipatione num. 36. de fid. instrumentorum.* Alexand. *consil. 30. num. 7. lib. 5.* Dec. *consil. 375. num. 3.* Gabr. *de sentent. conclus. 4. num. 34.* Cassad. *decis. 5. sub num. 2. de procurat.* Put. *decis. 338. lib. 2.* Ant. Augustin. *decis. 145. lib. 3.* & fuit sæpissimè resolutum.

11 Quo verò ad priuilegia Ioannis, & Donati, quòd scilicet verè comprehendant dicta loca & casalia, prout illa comprehendebat etiam priuilegium Theodori, patet ex eo, quia dicta tria priuilegia confirmant donationẽ à Comite Rhogerio factam Beato Brunoni de monasterio & loco Arsafiæ cum omnibus pertinentiis suis in spatium vnius leucæ pro dote dicti monasterij, qui locus *Arsafia* licèt non exprimatur in prima donatione, tamen exprimitur in secunda, & in vtraque designatur, & nominatim circumscribitur situs dicti loci, videlicet inter locum Atenæ, & oppidum Styli super territorio dicti loci Styli, prout etiam exprimitur in tertia donatione. Dicta autẽ prima donatio fuit confirmata per Vrbanum II. & Episcopum Theodorum, vt in ea dicitur, & successiuè tam prima, quàm reliquæ per dictum Vrbanum, per Ioannem, & Donatum Episcopos, ac demum per Honorium III. *summario n. 1. & 2.* Ita quòd sumus certi quòd dictum monasterium & dictus locus Arsafiæ existit inter Atenam, & oppidum Styli, & in territorio dicti oppidi Styli.

12 Vnde cùm Episcopus in sua septima positione, & testes super ea inducti *summario n. 10.* concludentissimè probent quòd dictum monasterium, & casalia terræ Spatulæ & Brungi sint intra territorium eiusdem oppidi Styli, & quòd Montaurum, & Gasparinam habeamus donationem tertiam Rhogerij eõ firmatam, in qua specificè dicta casalia nominantur. Vtique necesse est fateamur, quòd omnia dicta loca fuerunt comprehensa in dictis priuilegiis Episcoporum Squillacen. & confirmationibus Apostolicis, ac propterea dicta sententia D. Cardinalis in aliquo non grauauit.

Vlteriùs, etsi in priuilegio Donati fiat mentio de loco Arsafiæ, scilicet, Montauro, Leuiano, & Aruneo, tamen per illam dictionem *scilicet*, non restringitur concessio, sed potiùs ampliatur, prout est de natura illius dictionis, quæ regulatur secundùm subiectam materiam, vt dicit Fulgos. *consil. 147. num. 2.* & propterea cùm subiecta materia in casu nostro non admittat quòd ista dictio *videlicet* stet restrictiuè, quia non cõcordaret cum præcedentibus donationibus ibidem confirmatis. Ideo potiùs dicendum est quòd stet declaratiuè, & quòd propterea non excludat alia casalia, vt in puncto declarat Dec. *consil. 47. num. 2. versi. sed prædictis*, vbi dicit quòd in istis terminis illa dictio *videlicet* debet intelligi declaratiuè, ita vt non excludat alia loca sita in territorio & contenta in dispositione, ad quam fuit habita relatio. 13

Et tanto magis, quia in dicto priuilegio Donati post expressionem loci Arsafiæ, Montauri, Liuiani, & Arunci sequuntur alia verba generalia, *cum omnibus pertinentiis suis*, &c. pro vt in alio priuilegio Ioannis, & in donatione Comitis Rhogerij, ad quam se referũt dicta verba, & similia reperiuntur expressa, quarum pertinentiarum appellatione veniunt omnia ibi existentia, quamuis sint penitus separata, *l. si quando la 1. C. de bon. vacan. lib. 10.* Bald. *in cap. 1. num. 2. de capit. qui cur. vend.* Mandell. *consil. 322. num. 34.* & quicquid concedens ibi habebat. Alexand. *consil. 105. n. 2. lib. 6.* 14

Immò licèt de eo tempore nondum existerent omnia dicta casalia, sed aliqua postmodum fuissent fabricata, vt de casali Serræ deponit Ioannes Baptista Spatea Notarius super 81. interrogatorio; nihilominus in dictis priuilegiis, & donationibus adhuc essent comprehensa. *l. verbum illud pertinere, in fine. ff. de verbor. signific.* Paris. *consil. 58. num. 43. lib. 3.* Decian. *consil. 123. num. 28. eodem lib. 3.* Præsertim quia in priuilegiis dictorum Ioannis, & Donati leguntur hæc verba, *cum omnibus pertinentiis, & cum omnibus hominibus tam de Clero, quam de populo, quos ad præsens præfatum monasterium habet, vel in posterum habiturum est. De extraneis quoque omnibus, qui in potestate ipsius monasterij habitant, vel habitaturi sunt.* 15

Omnis denique cessat difficultas ex antiquissima obseruantia subsequuta, & vsque de præsenti continuata, ex qua appatet monasterium semper, & continuè omnimodam iurisdictionem spiritualem & temporalem in dictis casalibus exercuisse, & exercere, vt in dicta sententia delegati de anno 1283. & depositionibus testium pro parte monasterij examinatorum, quorum aliqui non solùm deponunt de scientia & patientia Episcoporum, sed etiam de actibus positiuis. Vltra quòd dicta scientia præsumitur ex lapsu longi temporis. Rot. *decis. 28. num. 7. & decis. 147. numer. 3. part. 1. diuersor.* vbi quòd in pluribus causis ita fuit resolutum, & *decis. 166. num. 2. versic. secundò ex lapsu temporis. ead. part. 1.* & fuit dictum in Hispalen. legitimitatis 11. Maij 1612. corãm R.P.D. meo Vbaldo, quemadmodum præsumitur ex actuum multiplicitate. Abb. *in cap. cum Ecclesia. num. 15. de caus. possess. & propriet.* Aim. *de antiquit. tempor. part. 4. § materia n. 62.* Put. *decis. 217. in fin. & decis. 164. num. 2. versic. Concurrebat etiam lib. 1.* Rot. *dicta decis. 166. numer. 4. part. 1.* Seraphin. *decis. 306. numer. 7.* & fuit resolutum in Calaguritana iurisdictionis de Ognaten 7. Maij 1610. coram Illustrissimo Lancellotto. 16

Quæ

17 Quæ obseruantia declarat quid In præfatis donationibus & priuilegiis fuit actum, & verbis comprehensum. l. sed & Iulianus. §. proinde ff. ad Macedon. Castren. consil. 347. num. 4. lib. 1. Crauett. consil. 101. num. 3. & consil. 211. num. 8. Gabr. consil. 66. num. 24. lib. 2. Rot. diuers. decis. 571. num. 3. part. 1. Seraphin. decis. 600. n. 3. & in terminis de interpretatione verbi pertinentiarum, ex obseruantia post concessionem tradit Mandell. consil. 538. num. 9.

18 Vnde etiam tollitur aliud obiectum de defectu consensus Capituli in priuilegils Ioannis & Donati, in quibus neque etiam fuit enunciatus, aut reseruatus. Nam vltra quòd interuenisse narratur in litteris Honorij III. & in dicta sententia, & omisso quòd Apostolica authoritas, de qua in confirmationibus Vrbani II. & dicti Honorij III. supplet istam, & alias solemnitates. Abb. consil. 41. num. 3. lib. 1. sæpiùs canonIzato, & in specie de hoc defectu consensus Capituli tradit Capyc. decis. 16. num. 1. in fine & sequen. Rebuff. in comp. alien. rer. Eccles. num. 15. versic. Fallit quando Papa, & num. 95. in fine. Seraph. decis. 338. num. 2. & 3. Ex dicta temporis antiquitate vnà cùm longissima & antiquissima obseruantia, dictus consensus interuenisse præsumitur, etiam quòd in dictis priuilegiis enunciatus, aut reseruatus non appareat. Alexand. consil. 79. num. 3. in fine & seq. lib. 1. & consil. 99. n. 34. lib. 2. Gozad. consil. 73. num. 29. Cephal. consil. 47. num. 10. & seq. & consil. 90. in fine. Surd. consil. 28. num. 116 & hanc sententiam esse communem, & veram, ait Felin. in cap. Albericus num. 4. in fine versic. si autem in instrumento. de testibus. idem in cap. sicut num. 35. versic septimò & vltimò, de re iudic. Redoan. de reb. Eccles. non alienan. quæst. 39. num. 3. & 29. in fine, quam etiam perpetuò sequuta est Rota attestante Seraphino decis. 142. num. 3. & constat ex Put. decis. 355. num. 1. lib. 1. & decis. 365. num. 7. lib. 2. & ex aliis antiquis & modernis decisionibus, vt in Couchen. fructuum 16. Februarij 1586. coram Gipsio. Tarraconeñ. Sacristiæ 9. Iunij 1600. coram Iusto Papieñ. bonorum 10. Maij 1602. coram bo. me. Cardinali Pamphilio Calaguritana de Alberite 16. Iunij 1608. coram Reuerendissimo Attrebateñ. & in Papien. dotis & legatorum 20. Decembris 1610. & 16. Iunij 1611. coram R. P. D. meo Pamphilio, in quibus & aliæ referuntur.

19 Defectus autem consensus Apostolici gratis allegatur, cùm ne dum fuerit enunciatus in prima donatione Comitis Rhogerij, sed etiam expressè adsint cõfirmationes Vrbani II. & Honorij III. summario n. 3. In quibus tã præfatæ donationes Rhogerij, quàm priuilegia & concessiones Ioannis, & Donati confirmantur, & nihilominus ille præsumeretur ex diuturnitate temporis quingentorum annorum, iuncta obseruantia perpetua & inconcussa, etiam quòd reseruatus non fuisset, ex prædictis.

20 Non obstat prætensa inobseruantia, quia non probatur. nam quoad ordinum collationes, Ecclesiarum consecrationes, & alias Episcopalis officij indigentias, potest monasterium ex indultis Apostolicis ea à quocumque maluerit Episcopo petere & exercere facere. Quo verò ad dispensationes matrimoniales, & excommunicationes pro reuelationibus in forma significauit, ea per Sedem Apostolicam solis Episcopis diriguntur, & propterea ipsi D. Episcopo suffragari nõ possunt. vt in simili fuit dictum in illa Adrien. seu nullius iurisdictionis 28. Maij 1612. & 18. Martij 1613. coram R. P. D. meo Vbaldo. Quòd autem D. Episcopus in multis casibus hodie vigore Concilij possit exercere suam iurisdictionem in exemptos, & qui sunt nullius, hoc in sententia non fuit ademptum, & ideo non grauauit, cùm Episcopi in dictis casibus non procedant vti ordinarij, sed tanquam Delegati Sedis Apostolicæ, vt fuit in specie consideratum in eadem causa.

Nec subsistit in facto quòd aliqua lis vnquam fuerit ab anno 1566. inter Priorem, & Episcopum super iurisdictione ista, nisi ab anno 1597. citrà, vt in litteris Cardinalis Alexandrini summario Episcopi n. 9. quæ 21
magis videtur fuisse extraiudicialis, & de facto quousque de anno 1606. hæc causa fuit commissa, & actus ex aduerso allegati summario n. 8. sunt super contributione seminarij, quæ nihil commune habet cum iurisdictione, cùm ad contributionem seminarij teneantur etiam qui sunt nullius diœcesis, si aliter non sint exempti, vt ex decreto sacri Concilij sess. 23. cap. 18. circa med. firmauit Rota in dicta causa Adrien. seu nullius iurisdictionis 28. Maij 1612. coram R. P. D. meo Vbaldo.

Et quicquid sit de initio istius litis, & omisso quòd 22
illa obseruantia iam fuerat præscripta de tempore litis motæ; vnde non potuit interrumpi. Cardin. consilio 131. num. 4. Abb. in cap. audiuit num. 10. de præscriptionibus. Felin. in c. illud, n. 13. eodem tit. Cùm appareat manifestè de antiquissima Prioris & monasterij quasi possessione iurisdictionis præfatæ, quam etiam post litem iure medio continuarunt, ac demum fauorabilem sententiam obtinuerunt, huiusmodi lis ad interrumpendam eorum quasi possessionem obesse non potuit, quia interruptio non inducitur per litem quando sententia fertur pro possessore. Felin. in d. c. illud n. 17. in 14. conclus. Balb. de præscriptionib. 6. part. princip. 3. part. quæst. 4. num. 37. Rota decis. 534. num. 6. part. 1. diuers. Card. Seraphin. decis. 1027. num. 14. & decis. 1273. numer. 3.

Postremò non obstat quòd per mutationem Mona- 23
chorum Carthusiensium, & inductionem Cisterciensium in dicto monasterio fuerint extincta priuilegia Ipsis Carthusiensibus, vt suprà, concessa, & licèt deinde suppresso ordine Cisterciensium post annos 300. superuenerit priuilegium Leonis X. de nouo concedentis domum sancti Stephani dictis Carthusiensibus: attamen hoc fuit cum solis priuilegiis quæ ipsi habebant in aliis eorum domibus, inter quæ non probatur adesse priuilegia Episcopalia. Nam vltra quòd dicta concessio Leonis de præfata domo facta fuit cum omnibus & singulis eius mobilibus, & immobilibus, bonis, iuribus, & pertinentiis suis, vt in ea legitur expressè, cùm dicta priuilegia, vt constat ex præfatis donationibus, & concessionibus Episcoporum Squillacen. ac confirmationibus Apostolicis, fuerint concessa ipsi monasterio, necnon locis, ac bonis eidem donatis, & sic rebus, & non personis; ideo fuerunt realia & perpetua, & consequenter illa suffragantur Priori, è Monachis sancti Stephani de Nemore, ad quos monasterium, & loca, bonáque præfata deuenerunt. l. ætatem. §. fin. l. formam §. quamquam ff. de censib. Rot. decis. 4. de priuileg. in antiq. Dyn. in reg. priuilegium num. 7. & ibi Ioan. Andr. num. 1. in 4. cas. Franc. num. 3. in fine vers. aliquando. & 4. de reg. iur. in 6. Bart. in l. 1. n. 2. ad finem versic. si verò priuilegium conceditur rei, & seq. ff. de constit. Princ. Anchar. consil. 327. num. 2. versic. primò namque. Natt. consil. 627. num. 12. & sequen. Idem consilio 649. num. 16. & 17. Menoch. consil. 276. num. 8. & præsumpt. 103. num. 24. lib. 3. Surd consil. 525. num. 26. vbi alios cumulat. Schrader. consil. 23. num. 62. versic. Deinde quoque, libro 2.

Et tanto magis, quia dictum monasterium & dicta 24
loca & bona fuerunt donata, & confirmata Beato Brunoni, illiúsque sociis, & successoribus, ac cum omnibus hominibus tam de Clero, quàm de populo, quos tunc prædictum monasterium habebat, vel in

poste

posterum esset de extraneis quoque tunc habitantibus & habitaturis. Vnde sine dubio illa priuilegia competunt Carthusianis ibi hodie degentibus, & in homines tã de Clero, quàm de populo, & extraneos omnes ibi nunc habitantes. Bald. *consil.* 159. *num.* 4. *vers. Primò namque lib.* 3. Crauett. *consil.* 404. *n* 5 latè Schrader. *vbi suprà num.* 62. *versic. Et hoc potissimum, & versic. Idem est.* Menoch. *dict. præsumpt.* 103. *num* 44. *versic. nouò sumitur, lib.* 3. Etiam quòd dicti Carthusienses olim exinde recesserint, attento quòd postea ad eundem locum fuerunt per Leonem X. reintegrati, & dicta priuilegia, ordinem, & personam Monachorum non respiciunt, sed fuerunt concessa monasterio, seu loco, & ipsius bonis. Innoc. *in cap. Abbate in fine.* Butr. *num.* 22. Abb. *num.* 16. *ad finem, de verbor. signific.* Franc. in istis terminis *in cap. cùm persona.* §. *final. numer.* 4. *versic. sed si ipsa Ecclesia. & versic. si verò Papa. de priuileg. in* 6. Prob. ad Monach. *in cap. cùm de beneficio num.* 47. *& sequen. de præbend. eod. lib.*

25 Quinimmò dicta priuilegia realiter nunquam fuerunt extincta, cùm etiam Monachi Cistercienses dum in monasterio permanserunt, dictis priuilegiis ex concessione Honorij III. & aliorum prædecessorum gauisi fuerunt, vt in dicta confirmatione Honorij III. *summario num.* 3. Ex quibus ita decisum vnanimiter, non constare de causis restitutionis in integrum. Et licèt ex prædictis non videretur adesse aliquis excessus in sententia, quoad omnia quinque loca, & casalia, de quibus in ea; Domini tamen pro sua prudentia, & maturitate reseruarunt, vt de hoc particulariter videretur.

R. P. D. VEROSPIO.

Romana legitimæ. Veneris 18. *Martij* 1616.

ARGVMENTVM.

Alienata per filium post mortem patris imputantur in eius legitimam, si bona fide alienata fuerunt, & quando dicantur bona fide alienata, & plura alia notabilia in materia legitimæ filio assignandæ.

SVMMARIVM.

Legitima detrahenda est ex singulis corporibus hæreditariis, num. 1. *vbi declaratur quomodo procedat hæc conclusio, nempe quòd potest detrahi in vno, vel pluribus corporibus hæreditariis, ne vniuersi patrimonij substantia dilacerari contingat, legitimæ imputatur id totum quod filius bona fide alienauit, n.* 2. *&* 3. *vbi quòd hoc habet locum etiam fideicommissario contradicente.*

Filius alienare dicitur bona hæreditaria patris bona fide pro sua legitima, quando alienat bona minus pretiosa, & minus vtilia, num. 4. *&* 11. *vbi de eadem materia.*

Feudalia bona dicuntur pretiosiora aliorum bonorum hæreditariorum, num. 4. *&* 10.

Bona hæreditaria quænam dicantur pretiosiora, meliora, & vtiliora aliorum bonorum, num. 4. *& seqq.*

Prohibita alienari non possunt per filium alienari ad computum legitimæ, num. 8.

Domus paterna ob æs alienum patris alienari non potest, quando adsunt alia bona, num 9.

Feudum emptum per patrem nomine filij imputatur in eius legitimam, declara vt num 13. *& num.* 15.

Legitimam filius recipere non cogitur in pecunia, n. 13.

Legitima filio solui non debet in vita patris, n. 14.

Nepos consequitur legitimam in bonis aui ex propria persona, num. 14 *vers. & dux.*

Legitimæ imputari an debeat pecunia soluta per patrem pro pœna filij delinquentis, num. 17.

DECISIO CCXXXV.

Firmata sub die octaua Februarij præteriti quantitate bonorum hæreditariorum Cardinalis ab Altaemps, & per consequens legitimæ ad fauorem Excellentissimi Ducis Ioannis Angeli detrahendæ, dubitaui an castrum Montis Compatrum, & alia bona comprehensa in instrumento venditionis Illustrissimo Cardinali Burghesio factæ, veniant in eiusdem Ducis legitimam imputanda. Et Rotæ visum fuit affirmatiuè respondendum. nam licèt in singulis hæreditariis corporibus legitima debeatur, vt post Odofredum Bald. *in l. filius quem, num.* 28. Fulgos. *num.* 4. Salicet. *num.* 11. *C. famil. ercisc.* Ne tamen vniuersi patrimonij substantiam dilacerari contingat, eadem in vno, vel pluribus corporibus hæreditariis venit assignanda. Bald. *in dicta l. filius quem, num.* 18. *vers. tenendo ergo.* Fulgos. *num.* 4. *vers. aut ergo quæro.* Salicet. *num.* 11. *vers. sed ex æquitate. C. famil. ercisc.* Picus *in l. in quartam n.* 131. *&* 134. *ff. ad l. falcid.* Couar. *in cap. Raynaldus* §. 2. *n.* 5. *de testam.* Oldrad. *consil.* 113. *num.* 2. Paul. de Castr. *inter consil. vlt. volum. consil.* 82. *num.* 12. Peregrin. *de fideicommiss. art.* 26. *num.* 54. Put. *decis.* 420. *lib.* 1. 1

Immò si filius bona fide aliquid hæreditatis alienauit, id totum debet in legitimam imputari. *l. Marcellus* §. *res quæ*, vbi Bart. Alexand. & omnes. *ff. ad Trebell.* Bald. *in l iubemus num.* 10. *C. eodem.* Aretin. *consil.* 18. *num.* 5. Paris. 44. *num.* 46. *lib.* 1. Guidopap. *decis.* 606. *in princip.* Cephal. *consil.* 189. *num.* 19. Ripa *in l. in quartam n* 120. & ibi Ang. *sub num.* 2. *vers Adde.* Imol. *num.* 5. Picus *num.* 112 *ff. ad l. falcid.* Crass. *de legit. quæst.* 17. *num.* 4. *&* 6. Peregrin. *art.* 39. *num.* 2. Gabr. *tit. de legit. conclus.* 4. *num.* 49. Menoch. *consil.* 232. *num.* 45 *& seq. lib* 3. Grammat. *decis.* 93. *num.* 9. Cuccus *de legit. rub. quibus in rebus constitui possit legit.* §. *vnum quia dictum est. num.* 98. & de communi testantur Angel. *in dicta l. in quartam num.* 3. Idem *in dicto* §. *res quæ num.* 2. Socin. *consil.* 36. *num.* 2. *lib* 3. Aretin. *eodem consil.* 18. *num.* 5. Picus *dicta l. in* 4. *num.* 112. Rub. Alex. *consil.* 157. *num.* 2. Paris. *consil.* 17. *num.* 33. *consil.* 52. *num.* 29. *lib.* 2. *consil.* 18. *num.* 110. *& consil.* 93. *num* 58 *lib.* 3. Socin. iun. *consil.* 136 *n.* 14 *lib.* 1. Riminald. sen. *consil.* 160. *num.* 6. *vers. & ita in indiuiduo lib* 1. Gabr. *de legit. conclus.* 4. *num.* 9. Crass. §. *legitima q.* 17. *num.* 4. 2

Quod etiam fideicommissario contradicente, locum habet. Bart. *in dicta l. Marcellus* §. *res quæ num.* 2. vbi Paul. de Castr. *num.* 3. *vers in legitimam verò debitam.* Albetic. *in fine versic. Secus credo.* Imol. *num.* 10. *vers & adde*, Ias. *num.* 12. *vers. in legitimam.* Socin. *num.* 13. *vers. ex quibus.* Cynus *in auth. res quæ num.* 7. *vers sed pone. C. com. de leg.* Bald. *in dicta l filius quem num.* 28 Imol. *in dicta l. in quartam num.* 5 *&* 6. Ripa *num.* 120. Ruin. *n.* 22. Fabian. *in auth. nouissima num.* 139 *& seq C. de inoffic. testam.* Bald. *consil.* 217. *vers. sed si res non est integra lib.* 1. *& consil.* 367. *num.* 2. *lib.* 4. Alexand. *consil.* 184 *num.* 6. *vers in legitimam lib.* 2. *& consil.* 3. *num.* 6 *in fine lib.* 3. Cuman. *consil.* 133 *num* 3. Bertrand. *consil.* 25 *num.* 2. *lib.* 2. Capra *consil.* 44 *num* 13. *& consil.* 92 *num.* 12. *vers. vnde talia bona.* Cuccus *de legitima tit. verùm legitima sit deducenda num.* 48. Surd. *decis.* 316. *n* 2 *&* 18. 3

Hic autem fuisse bona fide factam alienationem patet, cùm in Cardinalis hæreditate bona magis pretiosa, & vtilia remanserint, videlicet, Gallesij Ducatus, & Marchionatus Suriani, necnon Tussignani, Codronghi, & Beluederi status, qui ob iurisdictionem amplitudinem, redditus, & vasallorum numerum, bonis alienatis meliores, & vtiliores existimantur, & 4

sic bona fides arguitur. Angel. *in dicta l. Marcellus. §. res quæ,in fine. ff. ad Trebell.* Ripa *in dicta l. in quartam num.98. ff. ad l. falcid.* Roland. *consil.78. num.17. lib.1.* Gabr. *tit.de legit.conclus.4. num.3.*Peregrin. *de fideicom. art.39. num.11.*

5 Et insuper bona vendita non esse aliis hæreditariis meliora, nec vtiliora, satis patet, cùm hæc nullum habeant annexum dignitatis titulum, ad modici sint redditus, tanquam ad duo pro centenario non ascendentia, & vlteriùs in villa Tusculana pro Palatij reparatione, custodia, & aliis rebus ad eiusdem villæ conseruationem necessariis magna quotidie impensa requiratur, ex quibus alienatio bene iustificatur, & propterea venir confirmanda. Bart. *in dicta l. Marcellus §.res quæ num.2.vers.sed est æquum,*vbi Ang.*num.2.in fine vers.quod consilium limito.*Imol.*num.10. vers. saluo nisi in fraudem.*Cuman.*n.5.vers.sed si alienasset.*Angel. *in dicta l.in quartam n.3.vers.si autem grauatus,*vbi Alex.*num.13.* Ripa *n.98.* Bald. *in dicta l.filius quem num. 28. vers.quia iudex. C.famil. ercisc.* Cuccus *de legit. dicto tit. vtrùm legitima sit deducenda num. 48.* Aretin. *consil. 18. num. 5. vers.intelligo.* Tanto magis cùm pro legitima filius de vilioribus eligere non teneatur. Bertrand. *consil. 59. incipit, Viso processu,num. 6. vers. & si opponitur lib. 3.* Roland. *consil. 78. numer. 16. lib.1.* Gabr. *dicta concl. 4. de legit. in fine.*

6 Sed valeat etiam de bonis iurisdictionalibus, & melioribus partem detrahere, dummodo eiusdem qualitatis alia pro fideicommissariis remaneant. Riminald.sen.*consil.160.num.10.& 11,*Rub.Alexand.*consil. 157. num. 2.* quæ inspectio iudicis arbitrio relinquitur. Dec qui de magis communi testatur,*consil.81. n.7.* Rub.Alexand.*dicto consil.157.num.2.*Roland.*dicto consilio 78 num.15.& 16.lib.1.*

7 Præterea bona fides colligitur, ex quo pretium bonorum alienatorum legitimæ quintam non excedit. Bald. *in l.magis puto § non passim, in fine vers. Item nota. ff.de rebus eorum, qui sub tutela,* quem sequitur Suarez *in repetit.l.quoniam in prioribus,ampliat.11. num.14. C. de inoffic. testam.*

8 Nec poterat Vrbis Palatium vendi, cùm plurimum conferat ad tuendum familiæ decorem, vnde Cardinalis ita singulariter illud adamauit,& carum habuit, vt non solùm vendi, sed vsque ad certam Ducis ætatem etiam locari prohibuerit, quo casu tanto minus erat alienandum, aliis extantibus bonis, tali prohibitioni non subiectis. Castr. *consil.247. sub n.4. vers.sed ad hoc faciliter respon letur.& consil.77 num.4.part.1.* Grat. *consil.17.n.23.& seq.lib.1* Grammat.*decis.93.num.5.vers. quibus respondetur.* Gabr. *dicta conclus. 4. n.5.* Cuccus *in rubr super alleg sub num.82. vers. quocirca, & in palatio.* Rota *decis.113.num.4.part.2.diuers.*

9 Sicut pariter si pupilli domus paterna ob æs alienum patris distrahatur, ipsum pupillum videmus aduersùs huiusmodi alienationem restitui. *l lex quæ tutores.vers.nec domum.*vbi Salicet. *vers.item noto.C.de administr.tutorum* Alexand.*consil.67.num.4.lib.5.* Socin. iun. *consil.45.num.8.lib.4.*Natta *consil.161.num.10.*

10 Nec alij bona iurisdictionalia superiùs enumerata ita vtiliter alienationi subiiciebantur, tum quia sunt, vt dixi, pretiosiora. Angel.*in dicta l. Marcellus §.res quæ, in fine ff. ad Trebell.* Ripa *in l.in quartam num.98. ff.ad l. falcid.* Roland.*consil.78.num.17.lib.1.* Gabr. *tit.de legit. conclus.4. n.3.* & per illa dignitatis titulus, & splendor in familia conseruatur. Tiraquell.*de nobilit. cap.7. n.1. & 2* & per totum, præcipuè in fine. Tum quia status quilibet de per se ad legitimæ quantitatem non ascendebat, vnde ex illis duo saltim erant distrahendi, ex quo magnum primogenituræ damnum inferebatur. Mobilia pariter domus alienanda non erant, cùm hæc vsui,& decori primogenituræ deseruiant Bart. *in l.1.§. nec castrense num.9.vers. dic, aut loquimur. ff. de collat. bonorum.*Bald.*in l.omnimodo.§.imputari sub num.4.vers. nisi sunt vestes.C.de inoffic.testam.*Vasq.*in repetit.dicto §.imputari sub num.266.vers. fallit secundùm Bart.*

Non obstat ante venditionem bonorum, de quibus agitur, legitimam per alias alienationes fuisse consumptam. Bart. *in l. in quartam num. 9. ff. ad l. falcid.* Crass. *in §.in legitimam quæst.17. num. 4.* Quia pretium rerum priùs alienatarum, vnà cum bonis nuper venditis, legitimæ quantitatem non excedit. Fuit enim per D. Ducem vendita Illustrissimo Cardinali Aldobrandino quædam aqua pro scutis nouem millibus.Et licèt pro parte filiorum Ducis prætendatur, huiusmodi venditionem ex capite enormissimæ læsionis posse rescindi; interim tamen hæc summa debet attendi. Fuit insuper in Illustrissimum Cardinalem S. Eusebij translata pars terræ valoris scutorum duorum millium,& sexcentorum, nec non alteri venditum eiusdem hæreditatis prædium pro scutis tribus millibus, & quingentis: hæc autem tria summam constituunt scutorum quindecim millium, & centum, ex quibus detracta pro legitima tertia parte, remanent solùm imputanda scuta decem millia & sexaginta sex, additis verò scutis tercentis millibus pro pretio bonorum,de quibus agitur, nec legitimæ quantitas adæquatur, quàm in vltima decisione firmatum fuit, ad summam ascendere scutorum tercentorum vnius, & triginta millium quadringentorum octuaginta. 11

Præterea etiamsi bona vendita Ducis legitimam excederent, adhuc tamen alienatio sustineretur, dummodo pecunia supra legitimam in aliis bonis pro fideicommisso conuerteretur, vt in iudicio familiæ erciscundæ dicitur §. *quædam actiones. vers.in quibus tribus,*vbi Aretin.*num.4.*Ias.*num.10.Instit.de act.* & in legitimæ detractione iradit Bolognet. *in dicta l. in quartam num.134 ff.ad l.falcid.* 12

Non obstat pretium feudi Neapolitani Mesuracæ de pecuniis Cardinalis ad Ruberti fauorem empti, tanquam filij peculium profectitium in eius legitimam fuisse imputatum. *l. omnimodo. §. imputari. C. de inoffic.testam.* & per consequens D.Ducem Ruberti hæredem aduersùs huiusmodi legitimæ electionem venire non potuisse. Nam vltra quòd necessariò non infertur, dictum pretium Ruberto fuisse in legitimam assignatum, cùm eam ipse in pecunia recipere non tenetur. *l. scimus §. repletionem*, vbi Bald. *num. 10.* Paul. de Castr. *num. 10. C. de inoffic. testam.* Bart. *in l. suus num 9. vers. quæro si filio. ff. de hæred. instit.* Franc. Aret. *in l.non amplius §.fin. col. penult. vers. vnde alibi dicit Bald. de leg. 1.* Picus *in dicta l.in quartam num.151.*Crass. *de communi dicto §. legitima quæst. 15. num. 2.* Cuccus *de leg.tit.quibus in reb.num.6.& 7.*Paris.*consil.16.n.70.lib.2.* Cephal.*consil.41.num.8.lib.1.* 13

Ex quo tamen Rubertus Cardinali prædecessit, legitima non fuit illi debita, cùm in ea viuente patre, nullum ius habuerit. *l.1. §.si impuberi,ibi,prœmatura est enim,&c.ff.de collat.bonorum,*vbi Bart.*num.2.* Bald. *in l.si qua pœna,n.2.*vbi Alberic.*num.3 ff.de iis,qui sunt sui. vel alien.*Bart.*in auth.si qua mulier num 22.C.de sacros. Eccles.* Cagnol.*in l.fin.n.186.C de pact* Fabian.*in dicta auth.nouissima n.79 & 271.*Ruin.*consil.149.num.13.lib.3.* & D. Dux vti patris locum ingressus ex persona propria legitimam consequi debet. Salicet. *in auth nouissima n.5. C.de inoff.testam.*& ibidem Ias.*n.51* Ferdinand.*in repetit. l.in quartam n.8 ff.ad l falcid.* Alex.*consil.4 n.13.lib 4.*Riminald.iun.*consil.50.n.10.& 76.lib.1.*Menoch.*consil.681. n.19.20.*Petrus *de fideicom q.15 n.14* Peregr.*de fideicom. art.36.n.39.*Cuccus *de legit.in princ.sub n.2. vers. debetur autē.*Nec tenetur eam in pecunia recipere,ex allegatis. 14

Nec

15 Nec releuat, istud pretium ad instat militiæ pro filio emptæ censeri D. Duci in legitimam assignatum, per *d.l. omnimodo. § imputari. C. de inoff. test.* Hoc enim locum haberet, si eiusdem lucro illud cederet, vt ex eodem §. imputari expresse colligitur, ibi, *posse lucrare eas, manifestum est*, &c. & notat Bald. *ibid. sub n. 3.* ibi, *ideò hæc littera dicit prout non cedere constat*, ex quo Cardinalis voluit, ipsum in feudi emptionem conferri, quòd perpetuo fideicommisso subiaceret, & ideò non debet hoc pretium, vti vinculatum, in dictam legitimam imputari. *l. quoniam in prioribus. C. de inoffic. testam.* vbi communiter DD. Paul de Castr. *num. 1.* Ias. *consil. 131. num. 4. lib. 1.* Gabr. *de legit. conclus. 1. num. 1.*

16 Et ex his tollitur obiectum, quòd videlicet D. Dux tanquã Ruberti patris hæres primogenituræ debitor existat in summa pro feudo soluta. Quia cùm eã semper Cardinalis in suo dominio retinuerit, necnon de illa disposuerit, vt dixi, nunquã Rubertus fuit huius summæ debitor, & per consequens, nec dux illius hæres.

17 Non obstat, in legitimam esse computanda scuta quindecim millia, quæ pro compositione pro Ruberto facta Cameræ Apostolicę Cardinalis erogauit. Peregr. *de fideicom. art. 36. n. 137.* Ista enim conclusio non procedit vbi pro filio pater fisco sponte, & ex pietate soluit, vt in casu nostro. Bart. *in l. Stichus sub n. 2 ff. de pecul. leg.* Bald. *in l. omnimodo § imputari n. 5 ff. de inoff. testam. & in l. filia n. 19. C. famil. ercisc.* Alex. *in l. in quartam n. 23. ff ad l. Falcid.* vbi Bolognett. *n. 335.* Rom. *in auth. ex testamento n. 19. vers. aut soluit ex voluntate. C. de collat* Gabr. *consil. 109. n. 10. vers. quia quamuis lib. 1.* Surd. *decis. 167. n. 11.* Peregr. *de fideicom. art. 36. n. 137. vers. si vero.*

18 Circa fructus autem de tempore obitus Cardinalis in hæreditate repertos, vltra quòd non apparet eos extitisse, fuit in calculo habita ratio de eractis. Ex quibus clarè constat, bona in venditionis instrumẽto cõprehensa in D. Ducis legitimam esse imputanda, &c.

R. P. D. VBALDO.

Romana rescissionis instrumenti. Veneris 18. Martij 1616.

ARGVMENTVM.

Fideiussor in venditione census an, & quando à fideiussione liberatus censeatur per eiusdem census emptionem, redemptionem, seu cessionem.

SVMMARIVM.

Fideiussoria obligatio non dicitur extincta, donec obligatio principalis extincta non fuerit, num. 1.

Census dicitur extinctus per illius redemptionem factam à venditore, non autem per emptionem factam ab alio, ibid.

Cessionarius intrat in locum cedentis, ibid.

Fideiussor in venditione census non liberatur à fideiussione ex eo quod censum emit, ibid. & per tot.

Actus non operatur vltra agentis intentionem, ibid.

Fideiussor succedens principali debitori, nunquid à fideiussoria obligatione liberetur, ibid.

Creditor, & debitor sui ipsius quis remanere non potest. declara vt num. 2.

DECISIO CCXXXVI.

1 D. Deodata fuit immissa vigore Saluiani in possessioné annui census olim in bonis Camilli Strozzij debitoris Deodatæ, in quo censu accesserat vti fideiussor Marcus Antonius Sabbatinus, qui postea eundé censum à Camillo emerat, ex qua emptione, seu cessione prætendebat se à fideiussione fuisse liberatú, & proinde posse excludere Deodatã agenté contra ipsum ad fructus census; Domini tamen causa pluries proposita & maturè discussa, censuerunt oppositú, videlicet Sabbatinũ non fuisse liberatum. Fundamentum præcipuũ fuit; quia cùm census nullo modo fuerit extinctus, sed tantùm cessus & translatus in Sabbatinum, sequitur, vt nec obligatio fideiussoris fuerit extincta tanquã accessoria. *§. fideiussores. Instit. de fideiuss.* cùm fideiussor accesserit sine vlla præfinitione temporis. Roderic. *de ann. reddit lib. 2. q. 13. n. 18.* Felician. *de censib. lib. 3. c. 3. circa finem.* Nec ipse Sabbatinus voluerit extinguere censum, cùm nec illius pretium soluerit pro Ioan. venditore census, nec ad se eximendum ab obligatione, sed potiùs animo acquirendi sibi, & lucrandi fructus tanquam de re fructifera, vt fuit consideratum in decisione in hac causa facta 26. Nouembris 1612. & sic non fuit redemptio census, sed emptio, & cessio, quæ censum non extinguit, vt bene ad propositum distinguit Felician. *vbi supra c. 2. n. 18. vers. Idem statuo, & n. 19.* Sed solùm facit succedere cessionarium in locum cedentis; itaut sicut Camillus potuisset agere contra debitorem pro fructibus; ita & Sabbatinus. *l. emptor*, vbi Bald. *C. de hared. vel act. vend.* Surd. *cons. 22. n. 16. decis. 308. n. 1.* Et ex hoc tollitur quod ex aduerso allegabatur, videlicet quòd solutio censeatur facta à Sabbatino, nõ solùm vt acquireret iura census contra principalem debitorem, sed etiam vt se liberaret ab obligatione fideiussoria, ad not. per Castren *in l. cùm is qui. ff de fideiuss.* cũ allegatis. Nõ enim Sabbatinus propriè soluit debitum, nec proprium, nec debitoris principalis, quo casu extinxisset cẽsum, & se liberasset à propria obligatione, in quibus terminis loquitur Castr. & alij allegati, sed solũ voluit acquirere, & retinere censum fructiferũ, vt dictum est; ideo iste actus non debet operari vltra intentionem agentis *l. non omnis. ff si cert. pet. cum vulgar.* Et in omnẽ euẽtum considerabat vnus ex Dominis quòd quamuis obligatio Sabbatini esset extincta respectu Camilli, nõ tamen potuit dici extincta respectu Deodatæ creditricis Camilli, nec in illius præiudicium, ad text *in l. heres à debitore. §. quod si hic fermè ff de fideiuss. & l. 3.* quæ incipit, *debitor. ff. de separat.* & vtrobique Bart. firmãs ex prędictis iuribus, quòd si fideiussor debitori principali succedit, extinguitur obligatio fideiussoria, si ad incõmodum creditoris non cedit, aliàs secus, & ad idem est text. *in l Stichum, aut Pamphilum 95. §. quod vulgo. ff. de solution.* vnde cùm Deodata esset creditrix Camilli, haberétque pro suo credito obligatũ istũ censum, in quo Sabbatinus erat fideiussor per cessioné de illo factã à Camillo ipsi Sabbatino, nõ potuit damnũ afferri Deodatæ creditrici Camilli, non solùm quoad ipsum censum, qui transiuit in Sabbatinum cum sua causa, videlicet cum hypotheca. *l. debitorem. C. de pignor.* cuius ratione Deodata obtinuit in Saluiano, sed etiam in accessorio, nempe in fideiussione, sub qua census erat impositus, ex suprà deductis.

Nec obstat quòd debitor succedens creditori, non 2
remaneat ampliùs debitor, cùm nemo possit esse sui ipsiús creditor, & debitor, iuxta *l. Vranius, & l. frater à fratre. ff. de condict. indeb.* quia placuit responsio, quòd in casu nostro Sabbatinus non est debitor, & creditor sui ipsius, sed aliorum, cùm enim census non fuerit extinctus, remansit obligatus, & hypothecatus Deodatæ, & consequenter remansit etiam fideiussio Sabbatini, vt suprà dictum est, qui propterea dicitur debitor Deodatæ, licèt sit creditor venditoris census ratione cessionis sibi factæ à Camillo, & aliàs non est inconueniens, quòd aliquis sit creditor, & debitor etiam vnius rei, respectu tamen diuersarum personarum, vt per Bart. *in l. frater à fratre, numer. 33. ff. de cond. indeb.* vltra quòd

illa regula quòd per successionem debitoris in locum creditoris, confundantur actiones, & extinguatur obligatio debitoris, procedit quando debitor succedit irreuocabiliter: secus quando reuocabiliter, vt in casu nostro, in quo stante hypotheca Deodatæ super censu, non potuit in quemcunque irreuocabiliter alienari, & ideo, nec etiam in fideiussorem, & benefaciunt not. per Bart. *in l. ex sextante. §. Latinus Largus. ff. de except. rei iud.* Ang. *in l. debitor num. 3. ff. ad Trebell.* cum aliis per Tiraquell. *de retract. lignag. §. 1. gloss. 7. n. 70.* & in his terminis Rodet. *de ann. reddit. lib. 2. quæst. 13. num. 10.*

Ex quibus fuit resolutum Sabbatinum non esse liberatum.

R. P. D. VBALDO.

Neapolitana beneficij. Veneris 13. Ianuarij 1617.

ARGVMENTVM.

Obligatus ad dimittendum beneficium, & reficiendum fructus vigore Breuis Apostolici non tenetur etiam reficere expensas litis, sed satis est quòd dimiserit etiam mediante mandato, & quòd composuerit super fructibus.

SVMMARIVM.

Breui Apostolico mandanti dimitti possessionem beneficij paritum est sufficienter, si possessio etiam mediante Procuratore habente speciale mandatum dimittatur, num. 1.

Dimissio beneficij facta cum clausula præseruatiua iurium, non dicitur dimissio conditionalis, quia simpliciter id quod est de iure præseruat, num. 2.

Clausula præseruatiua iurium adiecta cuicumque actui non facit actum illum conditionalem, num. 2.

Fructus beneficij in regno Neapolitano iuxta constitutionem Sixti V. a die vacationis beneficij per obitum vsque ad diem captæ possessionis per prouisum spectant ad Cameram, num. 3.

Compositio facta cum Camera etiam cum dilatione ad soluendum, habet vim actualis solutionis, num. 4.

Expensæ litis non veniunt per consequentiam reficiendæ vigore Breuis Apostolici mandantis refici fructus beneficij, & dimitti possessionem, quia Breue non extenditur.

DECISIO CCXXXVII.

1 DOmini censuerunt fuisse sufficienter paritum Breui; nam respectu possessionis sufficit illius dimissio, & patientia. Mohed. *decis. 9. de sent. & re iud.* & fuit dictum in Burgeñ. iurisdictionis 10. Decembris 1597. coram Peregrino, & aliis allegatis in vna Reatina tertiarum 14. Maij 1614. coram R. P. D. meo Buratto, & hæc dimissio fuit facta in Curia à procuratore habente speciale mandatum.

2 Nec obstat clausula præseruatiua iurium, nec facit dimissionem conditionalem, cùm simpliciter id quod est de iure præseruet. Oldrad. *consil. 237. n. 9.* & Ioan. Baptista non tenebatur renunciare iuribus suis, præsertim pendente causa appellationis.

3 Quo verò ad fructus, Breue mandat fructus consignari, iuxta constitutionem fel. record. Sixti V. quæ decernit fructus à die obitus, & vacationis beneficij vsque ad diem possessionis captæ per prouisum Apostolicum spectare ad Cameram.

4 Vnde cùm Ioan. Baptista ostendat instrumenta compositionis factæ cum Reuerendissimo Nuntio Neapolitano in 80. ducatis cum dilatione, & obligatione de soluendo; Domini putabant fuisse paritum, etiam quoad fructus, cùm in iis Gaspar non habeat interesse, & illa compositio habeat vim solutionis. *l. solutionis. ff. de verb. signific. l. 1. ff. qui satisd. cog.* Cagnol. *in l. plus cautionis num. 4. ff. de reg. iur.* Surd. *consil. 162. num. 40.*

Quoad expensas litis non est agendum, cùm Breue adstringat solùm ad refectionem fructuum, & dimissionem possessionis, vt fuit dictum in Pampilonen. beneficij 28. Ianuarij 1577. coram bo. mem. Cardinale Blanchetto. 5

Impedimenta allegata pro Gaspare, vt non potuerit percipere fructus post adeptam possessionem, non videbantur iustificari in facto, sed quatenus adessent, Domini censebant consideratione digna. Interim ex prædictis resoluerunt pro sufficienti paritione, &c.

R. P. D. MANZANEDO.

Aquen. legati. Veneris 18. Martij 1616.

ARGVMENTVM.

Habetur in summario num. 1.

SVMMARIVM.

Gratia ex defectu intentionis Principis concedentis est nulla, num. 1.

Subreptio resultat si in rescripto non fuerit facta mentio litis pendentiæ, & ex huiusmodi subreptione rescriptum remanet nullum, num. 2.

Repudiasse non dicitur qui non acceptauit legatum annuæ prouisionis relictum arbitrio hæredis, cùm taxa per hæredem facta sit nimis exigua, & possit petere reuisionem, & augmentum, num. 3.

DECISIO CCXXXVIII.

DOmini censuerunt confirmationem non tenere cùm sit subreptitia, & obreptitia. Fuit enim præsuppositum Sanctissimo fratres sancti Augustini, quorum monasterio fuerat relictum legatum annuæ prouisionis perpetuæ & congruentis arbitrio hæredis ad manutentionem trium fratrum sacerdotum vltra numerum solitum, recusasse acceptare taxam dictæ prouisionis factam à dictis hæredibus, quod non ita se habet, cùm de tali recusatione nullibi constet, sed dicti fratres tantùm dixerunt dictam taxam non esse congruam, & propterea recursum habuerint pro eius reuisione ad Episcopum Aqueñ. cui per particulare Breue Sanctissimi committi obtinuerunt causam dictæ reuisionis & congruæ assignationis.

Vnde apparet Pontificem fuisse deceptum, & sic gratiam laborare defectu intentionis illius. Socin. 1
sen. *consil. 120. numer. 5. lib. 3.* Menoch. *consil. 108. numer. 24.* Ias. *consil. 233. num. 35. lib. 2.* Seraphin. *decis. 398. numer. 1. & seq. & 351. numer. 26.* Quia si perfectè cognouisset rei veritatem, difficilius vel nullo modo concessisset, cùm eius intentionis non fuerit præiudicare fratribus sancti Augustini, quibus fuerat relicta dicta annua prouisio, sed solùm concordiam initam inter hæredes, & fratres sancti Bernardi super eadem annua prouisione confirmari super commutatione voluntatis testatricis, supposita congrua taxatione & repudiatione fratrum sancti Augustini.

Præter

2 Præterea subreptio etiam resultat ex eo, quòd nulla fuit facta mentio litis pendentis super dicta congrua assignatione coram Episcopo Aquen. quòd si narratum fuisset summo Pontifici, non ita de facili concessisset secundum Breue directum Episcopo Asten. super confirmatione dictæ concordiæ, quæ erat adeò præiudicialis fratribus sancti Augustini & liti pendenti, qua subreptione stante, remanet nullum secundum rescriptum, & confirmatio illius vigore emanata. Oldrad. *consil.* 299. *num.* 5. Rota *decis.* 12. *n.* 1. *de re iudicat. in nouis.* Felin. *in cap. ad audientiam il* 2. *num.* 17. *vers. fallit quintò, de rescript.*

Nec obstat quòd fratres sancti Augustini sæpiùs requisiti ab hæredibus ad acceptandum taxam factam, nihil declarauerint. Tum quia de huiusmodi requisitionibus non constat in actis: tum etiam quia non acceptando taxam factam per hæredes vti nimis exiguam, non videntur repudiasse legatum, cùm possent petere dictæ taxæ reuisionem, & augmentum, prout fecerunt coram Episcopo Aquen. vt suprà dictum est, &c.

R. P. D. BVRATTO.

Placentina decimarum personalium de Trugillo. Veneris 18. Martij 1616.

ARGVMENTVM.

Agitur in hac decisione de nullitate examinis testium in vim remissoriæ ex pluribus capitibus, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Remissoria petita à Procuratore non habente legitimum mandatum producit nullitatem examinis testium, num. 1.

Episcopus, & non Capitulum habet iuris existentiam in decimis, vbi parochia diœcesis non sunt distincta, num. 2.

Remissoria concessa parte non citata, nulla, & inualida est, num. 3.

Testes examinati sine citatione ad videndum produci, & admitti articulos, & ad dicendum contra illos non probant, ibid.

Decima personales præstensæ à mercenariis ex eorum mercedibus, non soluuntur ex publico marsupio, sed singulorum, num. 4.

Iudex remissorialis non potest decernere citationem pro examinandis testibus coram aliis iudicibus quàm coram se, num. 5.

Citatio nimis generalis, & vaga non continens certam diem, & horam, nulla & inualida est, ibid.

Remissoria in qua non fuit præfixus aliquis terminus probationis, non valet, ibid.

Citatio facta coram pluribus iudicibus existentibus in diuersis locis nulla, & inualida est, ibid.

Testium examinis nullitas non sanatur à Rota habente arbitrium, nisi fuerint examinati cum interrogatoriys datis à parte, num. 6.

Testes examinati à iudice laico in causa decimarum nulliter examinati dicuntur, & non probant, num 7.

DECISIO CCXXXIX.

1 NVllitas examinis testium, de quibus agitur, satis patens Dominis visa fuit. Primò quia non constat de legitimo mandato ram Gonzalez, à quo fuit petita, & obtenta remissoria nomine Episcopi, & Capituli, quàm Guttierez, qui induxit testes, & obtinuit illos examinati, ad not. *in l. licet. C. de procurat. & in c. in nostra, eod. tit.* Vant. *de mod. & ordin. vid. process. n.* 5. *& de nullit. ex defect. maud. n.* 59. & in terminis pro nullitate examinis Rot. *decis.* 410. *in princ. part.* 1. *diuers.* & aliàs passim.

Nec visum fuit huiusmodi defectum esse sublatum ex eo quòd sufficeret Gonzalez fuisse procuratorem Capituli, & ideo propter litis consortium non esset necessarium mandatum Episcopi; quia imò illud in hoc casu requirebatur, cùm nō Capitulum, sed Episcopus habeat iuris assistentiam in decimis vbi parochiæ diœcesis non sunt distinctæ, vt per *can. omnes Basilicæ* 16. *q.* 7. Rebuff. *de decim. quæst.* 7. *num.* 9. Azor. *Inst. moral. part.* 1. *lib.* 7. *cap.* 36. *quæst.* 9. *vers. tertiò quando.* & fuit dictum in Ciuitaten. decimarum 18. Maij 1596. coram bon. mem. Giptio. 2

Secundò ex defectu citationis, qui non solùm resultat ex defectu dicti mandati. Vant. *vbi suprà n.* 61. sed etiam, quia coram Vicario Placentino verè pars non fuit citata, nec præsens ad videndum produci & admitti articulos. Butt. *in c.* 1. *de testib. num.* 11. & 16. Imol. *n.* 10. Dec. *n.* 9. & Felin. *n.* 32. Socin. *de dilation art.* 7. *n.* 66. *vers. vigesimus tertius casus*, de cōmuni Grauat. ad Vestr. *lib.* 5. *c.* 1. *n.* 5. Guidobon. *decis.* 71. *in manuscript.* Neque ad dicendum contra illos, vt tenuit Rota in Leodien. salarij 14. Nouembris 1603. coram bo. me. Litta. Gonzal. *ad regulam octauam in adnot. contr. nullit. & attent. in caus. benef. num.* 107. Nec quando per dictum Vicarium Placentinum fuit decreta remissoria Vicario Foraneo, & Curatis districtus de Trugillo, prout requirebatur, iuxta decis. Caputaq. 171. *part.* 3. & hodiernum stilum, de quo ex pluribus testantur Farinac. *de opposit. contra exam. test. quæst.* 77. *num.* 115. *& pluribus seqq.* & Scauia *de indic. caus. ciuil. & crimin. lib.* 2. *cap.* 8. *quæst.* 7. *num.* 857. *pag. mihi* 186. 3

Nec sufficit fuisse citatos duos Procuratores ciuitatis de Trugillo. Nam vltra quòd vnus ex eis protestatus fuit se à multis diebus non esse amplius procuratorem; citatio ista fuit nulla, tum propter omissam illius formam, *l.* 1. *§. Ofilius*, & ibi Bald. *num.* 5. *ff. ne quis eum qui in ius voc* &c. Idem Bald. *in l. non sunt liberi, n.* 2. *ff. de stat. hom.* Aym. *consil.* 182. *num.* 11. Socin. *de dilat. art.* 20. *num.* 4. Tum etiam quia agitur de decimis personalibus præstensis à mercenariis ex eorum mercedibus, quæ non soluuntur ex publico marsupio, sed singulorum, & sic non tractatur de interesse ciuitatis, sed particularium, iuxta not. in simili per Bald. *in cap. tertio loco num.* 4. *de probat.* Iacobin. *in l. nullius num.* 8. *ff. de testib.* Couar. *pract. quæst. cap.* 18. *num.* 4. *vers. qua ratione.* & iuxta dicta in Signina Quartorum 4. Martij 1611. coram R. P. D. meo Caualerio. Et ideo necessariò citandi erant omnes interessati, & quibus poterat præiudicari. *l. de vnoquoque ff. de re indic.* latè Socin. *de dilation art.* 5. Rota in Calaguritan. de Maestris 27. Octobris 1603. coram Illustrissimo D. Cardinali Lancellotto relata per Gonzal. *vbi suprà num.* 49. 4

Citatio verò Vicarij de Trugillo ad videndum iurare testes coram se, & curatis, videtur nulla, tum ex defectu iurisdictionis, Card. Seraph. *decis.* 1018. *num.* 5. quia ipse non poterat decernere citationem pro examinandis testibus coram dictis Curatis delegatis à Vicario Placentino, sed solùm coram se, *c. cum causa,* vbi Abb. & alij, *de offic. deleg.* Socin. *de dilat. art.* 18. *n.* 3. Vant. *de nullit. ex defect. citat. n.* 17. Tum quia fuit nimis generalis, & vaga, cùm non contineat certam diem, & horā. Bart. *in l. aut qui aliter. §.* 1. *ff quod vi, aut clam.* Caputaq. *decis.* 174. *n.* 1. *part.* 3. cum aliis in Calaguritana iuris visitandi 28. Ianuarij 1611. coram R. P. D. meo Pirouano. Nec in remissoria præfixus fuerit vllus terminus probatorius. Caputaq. *d. decis.* 174. *& decis.* 289 *ead. part.* 3. Mohed. *decis.* 4. *n.* 3. *de testib.* Rot. *decis.* 151. *n.* 1 *part.* 2. *diuers.* & in Compostellana iurispatronatus 20. Octobris 5

bris 1578. coram bon. mem. Card. Lancellotto seniori. Tanto magis, quia citatio fuit ad videndum iurare testes coram dictis Curatis, qui erant plusquam viginti, & in diuersis locis, & sic etiam incertum, & dubium erat vbi, & coram quibus priùs esset comparendum, & erat impossibile coram tot eodem tempore comparere, vnde in hoc casu necessaria quoque erat intimatio recessus Receptoris, seu Commissarij ab ipsa ciuitate, vt pars illum sequi posset, qua omissa examen redditur nullum, vt tenet Rota in Burgeñ. Iurispatronatus 18. Decembris 1595. coram bon. mem. Giptio, & in aliis relatis per Gonzal. *vbi suprà num. 57.*

6 Prædicti autem defectus eo magis visi fuerunt Dominis releuantes, quia nulla fuerant data interrogatoria, & sic pars non potuit vti suis defensionibus tam contra personas, quàm contra dicta testiũ, quo tantùm casu Rota solet exercere arbitrium pro sanatione examinis nulliter facti. Put. *decis. 300. lib. 3. in nouiss.* & fuit dictũ in Carthagineñ. Canonicatus 17. Decembr. 1610. corã Illustriss. D. Card. Lancellotto & in Melliteñ. Cõseruæ 10. Iunij præteriti coram me, & in aliis passim.

7 Quo verò ad alios testes examinatos vigore prouisionis Regiæ, vltra quòd ipsi etiã sunt nulliter examinati corã iudice laico, qui est incompetens in hac materia decimarum. Rebuff. *de decim. q. 10. n. 35. cum tribus seqq.* Azor. *instit. moral. in suprà allegato c. 36. q. 8 vers. meo iudicio.* & fuit dictum in Patauina decimarũ 4. Martij 1603. coram Reuerendiss. D. meo Decano, pars expressè dicit se illis non vti, nec vti intendere.

Et ideo fuit vt suprà vtraque parte informante decisum.

R. P. D. PIROVANO.

Calaguritana iuris visitandi de Aquilaz 18. Martij 1616.

ARGVMENTVM.

Super validitate examinis vigore remissoriæ est tota in facto.

SVMMARIVM.

Probationes recipi possunt post conclusum in causa, quando non contrariantur effectui conclusionis, num. 1.

Iudicis recusatio propter suspicionem cum causa expressione operatur suspensionem processus, sed debet esse effectualis recusatio, num. 2.

Notarij recusatio debet esse ante examen testium, & cum causa expressione, alias non valet, num. 3.

DECISIO CCXL.

PRætenditur pro parte Archipresbyteri de Aquilaz, & illius Cleri, quòd Episcopus teneatur illos personaliter visitare, & ad probandam quasi possessionem fuit decreta remissoria, & hodie dubitatũ de validitate processus, nempe an testes vigore remissoriæ pro parte Archipresbyteri sint nulliter examinati.

Et esse validè examinatos fuit responsum, quia de iurisdictione subdelegantis non est dubitandum, & subdelegatus formam sibi traditam in litteris remissorialibus obseruauit, & cætera quæ ad iuris solemnitatem requirebantur, adimpleuit. Nullitates autem oppositæ visæ sunt non obstare.

Ad primũ enim quòd Episcopus non fuit legitimè citatus ad videndum iurare testes, dũ fuit citatus Ferdinandus Ruyz vti Procurator fiscalis, qui talis non probatur, neque quòd haberet sufficiens mandatum.

Fuit responsum respectu mandati cessare obiectum, quia ex forma data in litteris remissorialibus Procurator fiscalis erat citandus, qui cùm fuerit citatus, & talis esset, vt ex fide Notarij illius audientiæ quæ datur, satisfactum est formæ citandi absque alia probatione specialis mandati, & Domino Episcopo non est sublata facultas probandi carentiam mandati in Ferdinando.

Neque videbatur releuans exceptio circunductionis citationis prædictæ ex decretis postea factis de interpretando articulos, & de eorundem copiam dando Episcopo cum intimatione decretorum, quia hæc omnia vti compatibilia cum termino citationis ad videndum iurare testes, non circunducunt terminum, Rota *decis. 2. de testibus in nouiss.* In qua firmatur quòd post conclusum in causa possunt recipi probationes quando non contrariantur effectui conclusionis; & quamuis decreta prædicta fuerint intimata Episcopo in stratis, attenta tamen contumacia promotoris fiscalis, personaliter citati, & non comparentis in loco victoriæ, vbi interpretatio fieri debebat, id videtur licuisse ad instar iudicij contradictarum. Rota *decis. duodecima. de dolo & contumacia, in antiquis, & in nouiss. decis. 6 eodem tit.* 1

Ad aliam oppositionem ex defectu iurisdictionis, quia exequutor erat suspectus Episcopo, cùm haberet similem litem cum eodem Episcopo super iure corrigendi Canonicos in prædicta Ecclesia collegiata de Victoria, vt ideo accelerauerit examen, timens recusationem si Episcopus præsciuisset eius deputationem, prout postea fuit à legitimo procuratore recusatus.

Dicebatur iure cautum non reperiri, quòd timor recusationis suspendat processum, sed bene requiritur effectualis recusatio, & causæ expressio. *c. cum speciali, & cap. secundo requiru. §. 1. de appellat.* Andr. Gayl. *lib. 1. obseruat. 33. num. 14.* Maximè cùm intercesserint sex dies à tempore citationis ad videndum iurare testes, ex quibus licuisset Episcopo iudicem in tempore recusare, sed extra tempus, vt factum fuit, non causat nullitatem, quia processus ad vlteriora non fuit impeditus. 2

Similiter dicebatur non obstare defectum mandati procuræ vtriusque partis, quia respectu Episcopi aderat Procurator fiscalis, qui fuit citatus, & pro Archipresbytero constat de mandato procuræ in personam Petri Martini Hinarte, qui semper comparuit pro Archipresbytero, & fuit constitutus non solùm contra Mansum tunc Episcopum, sed etiam contra Episcopum, & dignitatem Episcopalem vsque ad finem causæ, & coram quibuscumque iudicibus, ita vt per obitum Episcopi Mansi non expirauerit mandatum, ex quo remanebat dignitas quæ nunquam moritur.

Asserebatur pariter non obstare, quòd remissoria fuerit decreta tempore Episcopi prædecessoris, & quòd modernus Episcopus non fuit citatus ad concordandum de indice, quando eo in possessione Episcopatus existente fuit relaxata prout necessarium erat, cùm Episcopus prædecessor iam esset mortuus.

Quia ex facto obiectum cessabat, cùm Petrus Porres Procurator Episcopi prædecessoris, promiserit quòd successor ratificasset actus prædictos, prout postea ratificauit gesta per eundem Petrum in mandato eidem Petro transmisso sub die 4. Iunij 1614. nec dicatur quòd ratificatio fuit de gestis tantùm ipsius moderni Episcopi nomine, non autem prædecessoris, quia acta per antecessorem tanquam reproducta nomine moderni Episcopi cadunt sub approbatione actorum nomine eiusdem gestorum. Et quamuis approbatio legatur facta die 4. Iunij 1614. promissio autem de ratificando emanauerit die 27. eiusdem

eiuſdem menſis, quæ accommodari non poſſe dicebatur ad actum præſentem, cùm de illius natura ſit ſubſequi, non autem præcedere actum ratificandum; nihil tamen referre viſum fuit, quia Petrus duo promiſit, vel quòd conſtabit de ſuæ procurationis mandato ſufficienti ad hanc cauſam, vel quòd geſta per eum ratificabuntur pro modernum Epiſcopum; vtrumque igitur bene conueniet, nempe geſta ante mandatum in vim approbationis valebunt, geſta verò pòſt in vim mandati, de quo apparet.

Demum viſum eſt non obſtare quòd Epiſcopus non fuerit citatus ad videndum aperiri Rotulum remiſſoriæ, quia huiuſmodi citatio non videbatur neceſſaria, cùm remiſſoria expedita fuerit aperta cum inſertione articulorum, & non etiam in litteris remiſſorialibus fuerit data hæc forma, prout de citatione promotoris fiſcalis fuit expreſſum.

3 Et quæ dicebantur de recuſatione Notarij cauſæ, non fuerunt recepta, cùm fuerit facta poſt examen teſtium, & terminum remiſſoriæ, nec per iudicem admiſſa tanquam facta ſine cauſæ expreſſione, prout de iure neceſſarium eſt, ſicuti in iudice dictum fuit. *cap. cùm ſpeciali, cap. 2. requiris. de appellat.* nec diſſentit Alexander *conſ. 104. lib. 5. num. 4.*

Et ita, &c.

R. P. D. ANDREA.

Senogallien. prædij. Veneris 18. *Martij* 1616.

ARGVMENTVM.

Valor bonorum fideicommiſſo ſubiectorum iudicatur ſecundùm tempus mortis, non poſtea, & qui fideicommiſſum allegat, concludenter probare debet. Cætera vide in ſummario.

SVMMARIVM.

Valor bonorum fideicommiſſi æſtimatorum ſecundùm tempus mortis teſtatoris, non autem ſecundum tempus poſt illius mortem, num. 1. verſ. primò enim.

Dictio circa *licèt regulariter ad modicum referatur, aliquando tamen refertur ad id quod eſt ſatis, ſiue plus, ſiue minus, num. 3.*

Pretium, & valor rerum poteſt augeri beneficio temporis, num. 4.

Partem facere, & non admitti ad partem non eſt inconueniens, num. 6.

Dotes nunquid detrahenda ſint de legitima filiorum, n. 7.

Fideicommiſſo bona à teſtatore fuiſſe ſuppoſita non præſumitur, niſi id expreſsè dixerit, & alleganti fideicommiſſum incumbit onus probandi, num. 9.

DECISIO CCXLI.

1 DOmini ſteterunt in deciſis ſub die 18. Martij anni præteriti coram me. Cùm enim fidelis agat ad reſciſſionem contractus iurati, cum obligatione Camerali, ſub eo prætextu, quòd fideicommiſſum excedat ſummam in inſtrumento venditionis expreſſam, hoc probare debèt plene, & concludenter, cùm in eo ſe fundet, *l. 2. ff. de probat. l. actor. C. eod.* Seraph. *deciſ. 940. n. 1.* quod factum ab eo non videtur.

2 Primò enim ad cognitionem valoris bonorum fideicommiſſi tempus mortis ipſius teſtatoris, non autem ſequens attendi debet, cùm ex induſtria hæredis, vel aliàs ex re ipſa, vel propter eam multa poſſint accedere dictis bonis, quæ non augeant illorum valorem, ſed penès hæredem grauatum ſint remanſura, *l. 3.* vbi not. Bart. & omnes. *ff. ad l. falcid. l. debitor. §. fin. l. in fideicommiſſariam. §. quoties. ff. ad Trebell.* idem Bart. & Doct. *in l. ſi hæres pecuniam, in princip. ff. eod.* Ruin. *conſ. 97. num. 13. lib. 3.* & pro regula tradit Peregrin. *de fideicommiſſ. art. 6. num. 39.* qui latiùs per diſtinctionem caſuum hoc declarat *art. 10. num. vſque 26.* Et ideo cùm mors teſtatoris euenerit de anno 1588. valor bonorum ipſius de dicto tempore probandus erat, non autem de anno 1609. quo tempore venditio fuit facta fideli, cùm medio tempore plura augmenta contigerint ex rebus ipſis, quæ cedere non debent lucro fideicommiſſarij, ſed hæredis, & proinde calculus factus de tempore venditionis non probat verum valorem fideicommiſſi, prout illum tenetur probare fidelis, ex ſupradictis.

3 Secundò animaduertendum eſt, quòd in d. inſtrumento venditionis fuit narratum prædium eſſe liberum, excepto fideicommiſſo ſcut. 2000. in circa, quæ dictio *in circa*, etſi regulariter ad modicum referatur, gloſſ. *in cap. fin. verſ. circiter, de deſponſ. impub.* cum aliis per Modern. *de clauſul. 1. part. clauſul. 59. num. 2.* Tamen aliquando refertur ad id, quod eſt ſatis, ſiue plus, ſiue minus, Ang. *conſ. 94. num. 4. in fin.* & ideo verificatur in 4. parte plus minus, Corn. *conſ. 59. num. 5. & 6. lib. 4.* & fuit dictum in vna Romana locationis vineæ 20. Decembris 1602. coram Illuſtriſſ. Ludouiſio, quod multo magis videtur admittendum in hoc caſu ad excludendam malam fidem venditoris, & ſuſtinendum contractum, pro quo omnis interpretatio fieri debet, *l. quoties la 11. ff. de reb. dub.* Crauett. *conſil. 52. num. 2. & conſil. 284. num. 5.* Gabr. *conſil. 50. num. 7. lib. 1.* Surd. *deciſ. 114. num. 12.*

4 Quibus ſic præmiſſis, non obſtat, quòd tanti valeant ſalmæ 37. obuentæ hæredibus Marcelli, quanti valeant ſalmæ 43. obuentæ Horatio, & ſalmæ 50. obuentæ Bernarbeo, quia placuit reſponſio, quòd dd. hæredibus, & Horatio fuerit datum ſupplementum in aliis bonis, de quibus in antiquo ſummario, *num. 5.* & in præſenti *num. 2.* & ſic partes fuerunt adæquatæ cum aliis bonis, quæ non erant teſtatoris, ſed propria ipſorum hæredum. Et licèt inſtetur, quòd ſalmæ obuentæ hæredibus Marcelli, & Horatio, erant longè meliores, quàm quæ obuenerant Bernabeo, non videtur hoc probari ex fide, quæ datur *num. 1.* Tum quia lite pendente, & quia non percurit tempus diuiſionis, & multo minus obitum teſtatoris. Tum quia de qualitate terrarum nihil ibi dicitur, ſed de valore, qui potuit augeri, prout regulariter euenit beneficio temporis, ad text. *in l. pretia rerum. §. fin. ff. ad l. falcid.* Cæſ. de Graſſ. *deciſ. 3. num. 3. de teſt.* & quia non datur fides valoris etiam terrarum exiſtentium in territorio di Beluedere, in quo adeſt prædium Paſſarini, qui ſimiliter potuit creſcere beneficio temporis, vt ſit maximè veriſimile, qui ſi informantes pro fideli ad exaggerandum qualitatem terrarum Horatij conſiderant earum ſitum vulgo nuncupatum *il Giardino*, conſiderare etiam debent ſitum Paſſarini, qui eſt in territorio di Beluedere, vt in inſtrumento diuiſionis. Vltra quòd d. fides ſuffragari forſan poſſet in liquidatione fructuum, vel in alia materia, in qua admittuntur leuiores probationes; ſecus verò in iſta, in qua, vt ſuprà dixi, requiritur plena, & concludens probatio, cùm exinde arguatur mala fides vendentis, & reſciſſio contractus.

5 Similiter nec reſiſtit quòd partita illa creditorum communium in ſumma ſcut. 84-9. non ſit intelligenda de bonis acquiſitis poſt mortem patris, ſed ponenda ad creditum hæreditatis; quia ſemper viget reſponſio diſcretiuæ loquutionis appoſitæ in rubricellis, vt in deciſione: confeſſio autem per quam partes in in-

ſtrumento condito ſub die 29. Nouembris 1595. de quo in ſummario Capitanei num. 2. vocant omnia dicta credita hæreditaria inter eos communia, habet relationem ad inſtrumentum diuiſionis, in quo legitur dicta diſcretiua loquutio, itaur non plus debeat eſſe in referente, quàm in relato, vulg. l. aſſe toto. ff. de hæred. inſtituend.

6 Non etiam releuat, ex ſumma æris alieni teſtatoris eſſe detrahenda ſcuta 2200. ſoluta ab hæredibus pro dote Camillæ filiæ teſtatoris, quæ non vti æs alienum, ſed vti legitima venit deducenda ex corpore legitimæ omnium filiorum, cùm ipſa faciat partem, & ad illam admittatur, ex alleg. Quia de iure non eſt inconueniens, quòd quis faciat partem, & non admittatur ad partem, vt ex text. in l. huiuſmodi. §. ſi Titio. ff. de leg. 1. & tradit in iſtis terminis Theſaur. deciſ. 159. num. 13. circa med. verſ. neque enim abſurdum eſt. Vnde ſtante excluſione fœminarum per ſtatutum Montis Bodij propter maſculos, ipſa filia teſtatoris auget numerum filiorum, itaut faciat tranſire legitimam de triente in ſemiſſem, & quod ab ea per ſtatutum aufertur, accreſcit maſculis eorum legitimam impinguando, vt articulo bene diſcuſſo firmauit Rota in cauſa Romana de Lante coram fel. record. Clemente VIII. inter impreſſ. diuerſor. deciſ. 266. part. 1. quam poſtea fuit ſequuta in Anconitan. legitimæ 28. Iunij 1606. coram bo. me. Penia.

7 Sed quia in contrarium adeſt deciſio in cauſa Peruſioa de Alphanis 15. Iunij 1612. coram Illuſtriſſ. Ludouiſio, Domini pro nunc, omiſſo iſto articulo, in quo nihil certi ſtatuere voluerunt, ſatis putarunt ad effectum excludendi malam fidem in Bernabeo, qui putabat dictam dotem Camillæ non eſſe de legitima filiorum detrahendam, hoc ſufficere, qoòd nedum habeat pro ſe Doctores graues, quorum opinio cauſat bonam fidem. Anchar. in Clem. ne Romani, in princip. de elect. Iaſ. in l. properandum. §. ſin autem alterutra, num. 8. in 1. & 2. concluſ. C. de iud. ſed deciſiones Rotales, quarum etiam conflictus ſatis indicat hunc articulum verſari in iure admodum dubio, Caſſad. deciſ. 11. num. 8. in fin. ſuper regul. Rota deciſ. 131. ante num. 7. part. 2. diuerſ. cuius error æquiparatur errori facti, Aym. conſ. 279. num. 2. Gabr. conſ. 90. num. 15. lib. 2. Capic. deciſ. 10. num. 20. Rota dicta deciſ. 132. num. 7. & ſic Bernabeus omnino venit excuſandus.

8 Quoad partitam verò ſcutorum 1000. pro cenſu, cum quodam Vincentio Caſſino, quæ dicitur eſſe detrahenda ex ære alieno teſtatoris, quia licet verè ſit debitum ipſius, tamen fuit poſitum in alia partita ſcutorum 6596. vt in dicto inſtrumento del 1595. aliàs hæc partita bis detraheretur. Nun conſtat de tali geminata detractione, quia licet in inſtrumẽto diuiſionis dicta partita ſcutorum 1000. per errorem fuerit appoſita inter credita communia, non tamen propterea ſequitur, eam bis detrahi, ſi numeretur inter alia debita teſtatoris, quia ſemel tantùm detrahitur, vt debitum ipſius. Et quòd per errorem fuerit appoſita, inter credita communia, quæ non erant hæreditaria, hoc non eſt detrahere ex hæreditate, ſed non computare in hæreditate, adeò quòd etiam ſi conſtaret integra illa ſcut. 8497. non eſſe credita communia, ſi tamen non probaretur, prout non fuit hactenus probatum, illa eſſe hæreditaria, non poſſent talia reputari, & ſic neque fideicommiſſum augere.

9 Dotes quoque vxorum teſtatoris ſimiliter ſunt detrahendæ de corpore hæreditatis, non obſtante quòd dicatur, teſtatorem illas expreſſe ſuppoſuiſſe fideicommiſſo, de quo agitur; nam licet teſtator illas mandauerit incorporari in bonis, & hæreditate ipſius, vt in ſummario Capitanei num. 4. Ex lectura tamen teſtamenti apparet id feciſſe ad effectum, vt fieret inter filios coæqualis diuiſio, non autem ad effectum eas ſupponendi fideicommiſſo, quia id expreſsè non dixit, & alleganti incumbit onus illud concludenter probandi, l. cohæredi. §. cum filia. ff. de vulg. Craſſ. in §. fideicommiſſum, quæſt. 4. num. 9 Surd. conſil. 554. num. 4. Peregr. de fideicommiſſ. art. 1. ſub num. 26 & in dubio pro non fideicommiſſo pronunciandum eſt. Craſſ. vbi ſuprà, num. 7. in fin. Surd. dicto conſil. 554. num. 6. Menoch. præſumpt. 67. in princ. & n. 26. lib. 4. Molin. de Hiſpan. primog. lib. 1. cap. 4. num. 8.

Item mobilia, quæ non probantur hodie extare, funeris impenſa, & melioramenta facta poſt patris obitum & diuiſionem inter ipſos fratres, & ſata, fructus pendentes, legatáque anoua, de quibus in deciſione, ſunt pariter detrahenda, prout etiã legitima, & Trebellianica, vt latiùs ibi fuit firmatum, adeò quòd habita ratione omnium prædictorum, & facto calculo, non appareat fideicommiſſum excedere ſummam expreſſam in inſtrumento venditionis. 10

Et ſic Domini perſtiterunt in deciſis.

ILLVSTRISS. R. D. CARD. LVDOVISIO.

Romana hæreditatis de Cecchis. Veneris 14. Aprilis 1606.

ARGVMENTVM.

Matrimonium præſumptionibus, & coniecturis probatur, quando agitur de probanda legitimitate ad effectum ſucceſſionis, nec non etiam probatur per publicam vocem, & famam, iunctis adminiculis, de quibus in hac deciſione, quæ magiſtralis eſt.

SVMMARIVM.

Legitimitas quando agitur ad effectum ſucceſſionis coniecturis, & præſumptionibus probatur, ne dum leniores ſufficiunt probationes, num. 1.

Legitimitas facilè præſumitur conſtito de filiatione, ibid. in fine.

Legitimitas probatur per teſtes deponentes de communi reputatione, num. 2.

Matrimonium probatur per communem reputationem ad effectum legitimitatis, & ſucceſſionis, ibid.

Matrimonium præſumitur ex eo quòd vir, & mulier ſe maritum & vxorem nominant, & hæc præſumptio transfert onus probandi contrarium in aduerſarium, num. 3.

Matrimonium probatur per publicam vocem, & famam ſaltim iunctis adminiculis ad effectum legitimitatis filiorum, n. 4. & ſeqq. vbi recenſentur nonnulla adminicula.

Teſtes de auditu faciunt præſumptionem, ibid.

Legitimus dicitur is, qui natus eſt ex ea quæ creditur vxor, num. 8.

Legitimitas probatur per publicam vocem, & famam, & communem reputationem, num. 9. & 11. vbi quid ſi iſto caſu ſint fama contraria.

Legitimitas probatur per nominationem, & tractatum, quando parentes quem filium legitimum vocant, num. 10.

Teſtes ſibi ipſis contrary circa id quod principaliter non quæritur probant, num. 12.

DECISIO CCXLII.

Actum fuit ſuper legitimitate Dominici, an eam probent teſtes inducti pro parte illorum de Cancellariis, & Domini cenſuerunt probare: ſi tamen non habeant 1

habeant tales exceptiones in earum personis, propter quas veniant reiiciendi, de quo particulariter discurietur; quando enim incidit quæstio legitimitatis ad effectum successionis, sufficiunt leuiores probationes, immò coniecturæ, & præsumptiones, vt fuit dictum in vna Romana hæreditaria 20. Nouembris 1598. coram Illustrissimo Cardinali Seraphino, & in Veneta legitimitatis 26. Aprilis, & 27. Iunij 1602. coram Card. Pamphilio. Tanto magis in casu isto, in quo non dubitatur de filiatione, quia est in confesso apud partes Dominicum esse natum ex Mario, & Semidea, sed controuertitur qualitas legitimitatis; quæ quidem postquam de substantia filiationis apparet, de facili est probabilis, vt arguit in terminis Cephal. *consil.* 435. *num.* 4. *& seq.* Peregr. *cons.* 91. *num.* 2. *lib.* 2. & tradita per Angel. *in l. si certis annis. C. de pactis.*

2 Ex testibus autem probatur Marium, & Semideam communiter habitos, & reputatos fuisse maritum, & vxorem, id enim deponit 1. iuxta 21. interrogatorium, 4. super 14. 5. iuxta 9. 7. iuxta 11. 8. super primo articulo. Communis autem reputatio probat matrimonium ad effectum legitimitatis, & successionis, Alberic. *in l. quod filium, num.* 6. *versic. Item probatur per communem reputationem. ff. de his qui sunt sui vel alieni iuris*, Alex. *consil.* 51. *num.* 2. *lib.* 1. Caputaq. *decis.* 203. *part.* 2. Cæs. de Grass. *decis.* 2. *n.* 6. *qui filij sint legitimi*, fuit dictum in Parmen. status coram Seraphino 23. Octobris 1592. & coram me in eadem diebus præteritis.

3 Accedit, quia, vt dicunt ibi iidem testes, Marius & Semidea se inuicem appellabant, & tractabant vti coniuges, quod facit tantam præsumptionem pro matrimonio, vt transferat onus probandi in contrarium. Anton. de Butr. *in cap.* 2. *in* 5. *notab. qui filij sint legitimi.* Dec. *cons.* 54. *n.* 3. Paris. *cons.* 23. *lib.* 2. Cephal. *d. cons.* 435. *num.* 35. Mohed. *decis.* 3. *ad fin. qui filij sint legitimi.*

4 Deponunt etiam quartus, & quintus testis in locis suprà allegatis de publica voce & fama, quæ saltim iunctis adminiculis probat matrimonium ad effectum legitimitatis filiorum. Put. *decis.* 173. *lib.* 2. Cæs. de Grass. *decis.* 6. *num.* 8. *qui filij sint legitimi.* fuit dictum in illa Veneta illegitimitatis coram Illustrissimo Pamphilio. Multa autem afferunt adminicula pro parte matrimonij. Primò adsunt plures testes de auditu qui præsumptionem faciunt, & adminiculum. Dec. *cons.* 82. *num.* 1. Ruin. *cons.* 107. *num.* 17. *lib.* 5. Cæs. de Grass. *decis.* 6. *n.* 7. fuit dictum in illa Veneta legitimitatis.

5 Secundò vrgens adminiculum pro matrimonio, visum fuit Dominis quòd Marius patiebatur quòd Semidea tam foris, quàm domi esset, non solùm cum matre ipsius Marij, sed etiam cum sororibus innuptis, quod non fecisset si fuisset mulier inhonesta, & eius concubina, qua præsumptione etiam vtuntur testes.

6 Tertiò vt dicit quintus testis iuxta nonum, octauus iuxta quintum, nonus super primo, Semidea induebatur vestibus nobilium mulierum, & quibus Romanæ nuptæ vti solebant, quod ad effectum, de quo agitur, considerat Host. & alij *in cap illud. de presbyt.* Alexand. *cons.* 151. *num.* 10. *lib* 5. Cephal. *d. cons* 431. *num.* 65.

7 Quartò concurrit dictum quarti testis iuxta 17. qui dicit, indutum vidisse Marium vestibus funeribus, dicentem quòd incedebat in dicto habitu propter mortem Semideæ, quod est magnum indicium quòd viuens fuisset coniux, & per Cephal. *vbi suprà n.* 66. *& seq.*

8 Stantibus autem tot coniecturis & præsumptionibus ad persuadendum matrimonium inter Marium & Semideam non esset aliud petendum pro legitimitate Dominici, quia legitimus dicitur natus ex ea, quæ credebatur vxor, gloss. *in cap. lator, in verbo probare legitimè. qui filij sint legitimi*, in concordantibus adductis per Peregrinum *dicto cons.* 91. *num.* 4. *& seq.*

9 Verùm non desunt etiam probationes respicientes personam ipsius Dominici, quia quartus testis super 3. quintus iuxta 21. 8. super 3. & 10. iuxta 12. deponunt ex publica voce, & fama, & ex communi reputatione Dominicum fuisse filium legitimum & naturalem Marij, quod sufficere deberet. Cæsar de Grass. *dicta decis.* 6. *num.* 2. Caputaq. *decis.* 150. *num.* 1. *part.* 2. Cephal. *vbi supra num.* 50.

10 Cùm præsertim, vt dicunt omnes testes super 3. Marius & Semidea illum vti legitimum nominauerint, & tractauerint, ex quo fuerat constitutus in quasi possessione filiationis legitimæ. Bart. *in l. non nullus, in prima lectura num.* 7. *C. de puber.* Alberic. *in l. filium, num.* 7. *ff. de his qui sunt sui vel alieni iuris.* Menoch. *de arbitrar. iud. casu* 89. *num.* 69. 71. *&* 78. Cephal. *cons. citato num.* 50. *& seq.*

11 Non obstat quod dicitur de fama illegitimitatis, quia illa non probatur, & in concursu præualet fama legitimitatis. Put. *decis.* 2. *lib.* 3.

12 Non obstant quædam contrarietates allegatæ per informantes pro Cecchis, quia vel non sunt circa id quod principaliter quæritur, & propterea non elidunt dictum testis, ad tradita per Bero. *in c. licet causam, n.* 37. *vers. soluti. de probat.* vt est quando modò debent scire, & modò nescire. Dec. *cons.* 272. *num.* 2. *ad finem versic.* & idem Bart. Neuizan. *cons.* 48. *num.* 7. Riminald. iun. *consil.* 344. *num.* 9. *& seq.* & dixit Rota in vna Placentina administrationis Sacramentorum 10. Martij 1581. coram R.P.D. Cantucio.

13 Non obstat quòd Marcella, & Isabella fuerint hæredes, quia fuit dictum fuisse hæredes de facto: an autem de iure fuerint tales, pendere à legitimitate vel illegitimitate Dominici.

R.P. D. COCCINO.

Montis Falisci fideicommissi de Bisentijs. Veneris 15. Aprilis 1616.

ARGVMENTVM.

Statuti copia quando probet in iudicio, si eiusdem statuti originale fuit deperditum, aut propter antiquitatem laceratum, seu etiam non intelligibile effectum.

SVMMARIVM.

Lex canonica, vel ciuilis de eius essentia non requirit scripturam, num. 1.

Instrumenti copia extracta à publico officiali probat, sub num. 1. *vbi præsertim, si super ea alias fuisset indicatum.*

Instrumenti copia probat quando constat per testes originale fuisse laceratum, num. 2.

Statuti copia quando probet si antiquum originale non reperiatur, aut fuerit laceratum, num. 1. *&* 2.

Probatio quæ fortior est vincit minus fortem, num. 4.

DECISIO CCXLIII.

1 CErtum est quòd lex canonica, vel ciuilis de eius essentia non requirit scripturam, Rot. *decis.* 1. *de constit.* Suarez *de legib. lib.* 3. *cap.* 15. *num.* 6. vbi alios allegat, *& lib.* 4. *cap.* 14. *num.* 1. Dominus meus Ludouic. Carbo *de legib. lib.* 3. *disputat.* 2. Sebast. Medic. *de legib. & stat. part.* 3. *quæst.* 3. & idem est in statutis, Rota, Carbo, & Medic. *locis prædictis*, licet contrarium sentiat Suarez *d. lib.* 4. *cap.* 14. *num.* 2. *vers. inferiorum autem statuta.* sed in casu de quo agitur propriè non est opus ingredi

gredi hanc quæstionem, quia cùm dubitatur, an constet de existentia statuti ad effectum de quo agitur, effectus dubij est, vt videatur, an sit standum copiæ statuti, quæ exhibetur, cùm non reperiatur originale, vnde in substantia quæritur, an in ciuitate Montis Falisci, adsit statutum exclusiuum fœminarum, & Rota censuit quòd sic. nam primò adest copia extracta ex originali de anno 1574. per publicum Cancellarium ciuitatis Montis Falisci, quæ cùm sit extracta à publico Officiali, probat, vt fuit resolutum in causa Mediolanen. Sancti Donati 23. Ianuarij 1612. coram R.P.D. meo Pirouano, & quòd extrahens fuerit Cancellarius, probatur ex eius subscriptione, Vetall. *decis. 245. part. 2.* & cum ista copia concurrit aliud transumptum factum de anno 1594. per Octauium Iustum, quod pluries fuit productum, vnde si probaretur iuxta illud fuisse iudicatum, vtique de per se absque alio adminiculo probaret. Paris. *cons. 104. num. 54. lib. 1.* quare saltim negari non potest, quin ista copia aliis probationibus præbeat maximum adminiculum, cùm, si probaretur iuxta illud fuisse iudicatum, de per se probaret, & meritò, quia obseruantia scripturæ informidat robur. Cyn. inter cons. Bald. 400. *lib. 4.*

2 Accedit etiam quòd testes examinati coram bo. mem. Lautetano deponunt de isto statuto, dicunt enim quòd statutum antiquum erat valde laceratum, & quòd propterea recurrebatur ad copiam, quæ erat penes Solatium, & quòd pluries dicta copia fuit delata coram iudicibus, qui testes negari non potest, quin faciant aliquem gradum probationis, cùm, si essent examinati in ista causa, plene probarent stante laceratione antiqui statuti. Caputaquen. *decis. 49. num. 3. p. 3.* & facit Bart. *in authentic. si quis in aliquo, n. 28. C. de edend. & in l. admonendi, num. 31.* & ibi Ias. *in 2. lectura num. 115. ff. de iureiur.* & quòd semiplenè probent, dicit Bart. *in d. l. admonendi, num. 45 ff. de iureiur.* Caputaq. *d. decis. 49. num. 3. part. 3.* & fuit resolutum in causa Mediolanen. decimarum 23. Ianuarij 1612. coram R.P.D. meo Pamphilio, quod maxime procedit in casu isto, quia coram eodem Cantuccio attentis istis probationibus fuit resolutum constare de existentia dicti statuti, vt reperitur adnotatum in diariis bo. mem. Cardinalis Seraphini sub die 28. Februarij 1586. & hoc statutum fuit semper præsuppositum in decisionibus factis coram Cantuccio, *vt in decis. 26. num. 2. & 775. & decis. 780. & decis. 90 num. 2. part. 1.*

3 Et prædicta non modicum recipiunt adminiculum ex ordinatione facta in consilio Montis Falisci 9. Septembris anni 1584. in quo fuit determinatum quòd attenderetur in successione statutum antiquum, quod est illud de quo agitur, scilicet vt extantibus masculis fœminæ non succedant: non autem aliud prætensum statutum nouum, & dicitur in prædicta ordinatione quòd dictum statutum antiquum ab immemorabili tempore fuit in dicta ciuitate obseruatum.

4 Non obstat attestatio modernorum prtiorum, quòd scilicet in successionibus attenditur ius commune, non autem statutum, quia in concursu magis est standum aliis probationibus, quàm isti attestationi, cùm dictæ probationes prævaleant, ex quo sunt fortiores. Natta *cons. 572. in fine* Grat. *cons. 6. num. 23. lib. 2. & cons. 81. n. 60. & seqq. & cons. 86. num. 10. lib. 2.*

Et ita conclusum constare de existentia statuti, &c.

R. P. D. VBALDO.

Bononien. manutentionis. Veneris 15 Aprilis 1616.

ARGVMENTVM.

De laudi impugnatione, seu etiam acceptatione, nonnulla notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Actum quem quis impugnat pro se allegare non potest, num. 2.

Possessio conditionalis non purificata conditione, non suffragatur, ibid.

Clausula in fine posita regulariter referuntur ad omnia præcedentia, declarata num. 3.

Numerus singularis ad quæ referatur, an ad ea quæ sunt de præsenti, vel de futuro, ibid.

Conditio significatur per ablatiuum absolutum, n. 4.

Possessio transfertur etiam ex inutili contractu, declara vt num. 5.

Rector collegij non potest acceptare sine speciali mandato laudum latum contra collegium, num. 6.

DECISIO CCXLIV.

Domini permanserunt in decisis in hac causa 27. Iunij 1612. ex rationibus tunc adductis. Non enim controuerti potest anterior possessio collegij, cùm de illa constet tam ex instrumento locationis cum perceptione, quàm ex confessione Ioannis aduersarij, vt latiùs in decisione, & tunc accedunt testes ab eodem Ioanne examinati, & dati in summario Collegij, deponentes de eiusdem Collegij possessione. 1

Non obstat prætensa possessio capta per Ioannem vigore compromissi & laudi, quia vltra responsionem decisionis, quæ placuit Dominis, quòd cùm Ioannes impugnet laudum, non potest ex eo iuuari, *cap. ex eo de reg. iur. in 6.* cum aliis tunc allegatis, respondebatur etiam quòd licentia data in laudo capiendi possessionem erat conditionalis quatenus accederet beneplacitum Apostolicum intra certum tempus, quæ conditio cùm non fuerit purificata, dicta possessio non suffragatur. *l. si quis ita stipulatus. de verbor. oblig.* Put. *decis. 32. lib. 2.* & fuit dictum in causa Netiionen. Massariæ 13. Martij 1603. coram bo. me. R.P.D. Litta. 2

Nec visum fuit subsistere, quòd dicta clausula, quatenus tamen ad illud accedat Pontificis beneplacitum, referatur tantùm ad ea, quæ in futurum erant effectuanda, de quibus proximè dictum fuerat, non autem adeptionem possessionis, quæ statim poterat effectum sortiri, tum quia huiusmodi clausulæ in fine positæ regulariter referantur ad omnia præcedentia, quando non potest dari ratio diuersitatis, cur ad vnum potius quàm ad aliud referantur. Gabr. *de clausul. conclus. 9. in princip.* Hic autem militat in omnibus eadem ratio validitatis laudi, pro qua dictum beneplacitum Apostolicum erat necessarium. Caputaq. *decis. 165. p. 1.* tum quia ratio recti sermonis id non patitur stante dictione ad illud in numero singulari, quæ non videtur posse referri nisi ad totum laudum, non autem ad ea, quæ erant exequenda, siue de præsenti, siue de futuro, de quibus arbiter locutus fuerat in numero plurali. Gabr. *d. conclus. 9. in 22. limitatione num. 31.* cum aliis per Cephal. *cons. 599. num. 10. lib. 4.* 3

Rursus aderat etiam alia conditio significata per illum ablatiuum absolutum, facta tamen priùs vera & reali æstimatione bonorum Sancti Andreæ, quæ cùm non fuerit facta, habeat locum suprà allegata. Et licèt prædicta æstimatio deberet fieri respectu partis dismembrandæ ab Ecclesia Sancti Andreæ, cuius redditus ascenderet ad scuta 30. annua; tamen ista conditio influit etiam respectu aliorum bonorum, quorum vsusfructus assignatur Ioanni eius vita durante, cùm esset necessaria distinctio, & separatio bonorum, quæ sine æstima 4

æstimatione fieri non poterant, & consequenter possessio bonorum capta per Ioannem pendente dicta conditione æstimarionis fuit nulla.

5 Nec obstat quòd ex inutili etiam contractu transferatur possessio. *l.* 1. *§. si vir. ff. de acquir possess.* quia respondebatur id procedere vel quando à possidente traditur possessio, licèt per actum nullum, vt tradunt communiter Doctor. *in d. §. si vir*, quod in proposito non iustificatur, vel quando persona contrahens est talis quæ potest alienare, & transferre possessionem, alias secus. *l. iubemus, in fin. C. de sacr. Eccles.* Bart. *in d. §. si vir, n. 3. vers. vel aliter.* & ibi sequuntur Alexand. *num.* 4. Ias. *n.* 16. *& seqq.* hîc autem contrahentes non erant habiles ad alienandum, & transigendum sine beneplacito Apostolico, ex proximè adductis.

6 Nec vis fieri posse videtur in acceptatione laudi, quia fuit solum acceptatum à Rectore, qui sine consensu Collegij non poterat, vt per Redoan. *de reb. Eccles. non alien. in* 1. *rubr. in princip. num.* 18. *&* 19. & tanto magis, cùm in vim propriarum constitutionum dicatur interdicta Rectori facultas agendi Collegio, vnde Collegium ipsum videtur manutenendum, vt per Seraphinum *decis.* 1407. *num.* 3. *part.* 2.

Ex quibus Domini permanserunt in decisis, &c.

R. P. D. CAVALERIO.

Pistorien. Canonicatus. Veneris 15. Aprilis 1616.

ARGVMENTVM.

Beneficij collatio si spectat ad Capitulum insimul cum Episcopo, non cadit in ea alternatiua, & an eiusdem beneficij collatio talis sit, attenditur vltimus status, cui præscribitur per possessionem 40. annorum.

SVMMARIVM.

Beneficij collatio vbi spectat ad Capitulum, & Episcopum simul, non cadit in ea alternatiua, num. 1.

Beneficiorum collatio de iure spectat ad Episcopum vnà cum Capitulo, num. 1. *in princip.*

Obseruantia in collatione beneficiorum factorum ab Episcopo cum interuentu Capituli attendenda est, ibid.

Quasi possessio conferendi beneficia per Capitulum sine Episcopo, quomodo probetur in praeiudicium Episcopi, ibid.

Status vltimus beneficij censetur mutatus per contrariam quasi possessionem 40. annorum, num. 3.

Vltimus beneficij status attendendus est ad effectum sustinendi Apostolicam prouisionem, num. 4.

Restitutionis in integrum commissio obtenta post executionem iam consummatam operabitur tantùm in petitorio, num. 5.

DECISIO CCXLV.

1 Postquam die 17. Iunij præteriti resolutum fuit D. Æneæ Prouiso Apostolico dandum esse mandarum de manutenendo, dubitaui in petitorio, an canonicatus sit adiudicandus Bartholomæo, & Domini negatiuè responderunt. Tota autem difficultas reducebatur ad illud, an scilicet hic Canonicatus esser simultaneæ collationis cum Capitulo, vel potiùs liberæ collationis solius Episcopi, quia si est simultaneæ collationis, certum erat non cadere in eo alternatiuam, vt apparet ex verbis regulæ 8. *si ad liberam ipsorum dumtaxat, non autem aliorum cum eis dispositionem*, &c. & ibi modern. Glossatores *gloss.* 45. *in princ. n.* 1. *& seq.* & consequenter erat nulla prouisio Episcopi, qui solus contulerat Bartholomæo; si verò non aderat simultanea, intrabat prouisio ab Ordinario solo tanquam facta in mense Octobris, qui per alternatiuæ acceptationem effectus erat Ordinarius.

Quòd autem hic Canonicatus esset simultaneæ collationis Episcopi, & Capituli vltra præsumptionem iuris, de qua per gloss. magnam *in cap. cùm Ecclesia Vulterana, de elect.* & per Cassad. *decis.* 22. *de prebend.* cum aliis in decisione aliàs facta allegatis, apparebat insuper obseruantia ex pluribus collationibus antiquis factis ab Episcopo cum interuentu, & consensu Capituli, videlicet de anno 1478. 1479. 1497. & 1513. ex quibus duarum effectuatio iustificatur ex perceptione fructuum à prouisis, annotata per Cancellarium Capitularem; aliarum verò duarum ex instrumentis adeptæ possessionis, licèt neque talis effectuationis probatio esset necessaria, cùm ad præiudicandum Episcopo in libera collatione satis sit ostendere ipsum admisisse consensum Capituli, iuxta doctrinam Ripæ *in cap. cum Eccles. Sutrin. sub num.* 93. *de caus. possess. & propriet.* quam secuta est Rota in Tirasonen. Canonicatus 4. Februarij 1608. coram bon. mem. Scotto. Hæc autem quasi possessio præsumitur continuata donec contrarium probetur, per regulam *l. sine possidetis*, vbi Bart. Bald. Castr. & alij, *C. de probat.* 2

3 Nec Domini putauerunt obstare duas collationes ab Episcopo solo factas de huiusmodi Canonicatibus Cathedralis, vnam de anno 1563. alteram verò de anno 1574. cum possessione subsecuta, vnde arguebatur etiam præscriptio quadraginta annorum necessaria ad mutandum statum, vt per Ror. *decis.* 2. *de prebend. in nou.* & communiter per Doct. *in cap. cum de beneficio, eod. tit. in* 6. quia responsum fuit post eas non dari alias prouisiones, nisi vnam Apostolicam de anno 1605. quæ non mutat statum, Achill. *decis.* 13. *de iur patr.* & de anno 1608. dari vltimam collationem simultaneam factam ab Episcopo, & Capitulo, quæ fuit canonizata per eiusdem Episcopi sententiam; nam Episcopus videtur amisisse suam possessionem stante actu positiuo d. collationis, cum declaratione subsecuta, cum possessio solo animo amittatur, *l.* 3. *§. in amittenda. ff. de acquirend. possess.*

4 Hinc concludebant standum esse huic vltimæ possessioni, & huic vltimo statui, & eum esse attendendum ad effectum sustinendi prouisionem Apostolicã Æneæ factam, & intrare reseruationem ob cessationem alternatiuæ; quæ non intrat in beneficio simultaneæ collationis, vt suprà dictum est.

5 Nec visa fuit obstare commissio restitutionis in integrum obtenta à mensa Episcopali, quia fuit impetrata post executionem iam consummatam d. collationis simultaneæ factæ cum Capitulo, & sententiæ desuper latæ, & in omnem euentum posset operari, vt non præiudicaret Ecclesiæ in proprietate, quatenus haberet statum legitimè præscriptum, sed ad effectum sustinendi prouisionem Apostolicam sufficit vltimus status, & quasi possessio acquisita per Capitulum in d. collatione facta de anno 1608. iuxta cons. Calder. *de prebend.* & propterea conclusum fuit pro Prouiso Apostolico, videlicet Canonicatum non esse adiudicandum Bartholomæo.

R. P. D. ANDREA.

Nullius, seu Caputaquen. pensionis. Lunæ 18. Aprilis 1616.

ARGVMENTVM.

Religiosi Societatis Iesv licèt emiserint tria vota,

vota, non tamen prohibentur retinere pensiones, beneficia, & bona ante emissam professionem.

SVMMARIVM.

Iesuita secundum statuta religionis à Papa confirmata possunt ante professionem retinere beneficia, num. 2. & 4.

Pensiones veniunt appellatione beneficiorum in materia fauorabili, num. 2.

Pensio extinguitur si pensionarius in Religione emittat professionem, ibid.

Iesuita etiam quòd emiserint tria vota simplicia, possunt tamen ante professionem retinere ius, & dominium suorum bonorum ad effectum ea distribuendi in pios vsus, n. 3. & 4.

Bonorum appellatione veniunt etiam pensiones, vbi viget eadem ratio, num. 3.

Iesuitas ante emissam professionem potest eorum generalis ad sui libitum, & nutum dimittere cum causa etiam absque illorum culpa, num. 4.

Ratio legis dicitur communis lex ad omnes casus, n. 5.

Ratio vbi est eadem, non est curandum de diuersitate casuum, ibid.

Extensio fit de vno ad alium casum diuersum vbi adest eadem ratio, ibid.

Obseruantia subsequuta suffragatur etiam in retentione beneficiorum, & pensionum facienda à Religiosis, n. 8.

Regulares possunt de licentia sui Prelati habere administrationem temporalem, & vsum quorundam bonorum, non tamen possunt habere dominium, & proprietatem, n. 10. ad med.

Abbas non potest dispensare cum Monacho, vt teneat peculium vt proprium, sed tantùm quoad administrationem, ibid. ante finem. vbi idem in pensione.

Papa ex causa potest dispensare cum Monacho super voto paupertatis, etiam Monacho remanente in monasterio, num. 11. & 12.

Extensio ab identitate, vel maioritate rationis non valet in dispensationibus. declara, vt num. 13.

DECISIO CCXLVI.

1 RES non noua, sed à Doctoribus non tacta, & in hoc Sacro Auditorio nunquam proposita, dedit causam disputationi coram me in specie huiusmodi; ex facto enim inciderat, quòd aliàs authoritate Apostolica fuerat reseruata annua pensio ducat. 100. monetæ Neapol. super fructibus Abbatiæ S. Angeli ad Fossanellam nullius diœces. Prouinciæ Salernitan. ad fauorem D. Francisci Neri Presbyteri, qui cùm post plurium annorum exactionem Veocrab. Religionem Societatis IESV ingressus fuisset, ac elapso biennio probationis, in ea tria vota simplicia emisisset, hinc Abbas prætendebat fuisse extinctam pensionem, quod negabat D. Franciscus: ideóque causa commissa in Rota, dubitaui an per emissionem trium votorum simplicium post biennium probationis esset extincta pensio, & Domini vnanimiter negatiuè respondendum putarunt.

2 Quamuis enim adscripti huic societati postquam emiserunt tria vota simplicia, verè, & propriè sint Religiosi, vt diffiniuit sanct. mem. Gregor. XIII. in sua constitutione incipiente, *Quanto fructuosius*, sub dat. Romæ Kal. Februarij anno 1582. & in alia incipiente, *Ascendente Domino*, sub dat. 8. Kal. Iunij 1584. & tradunt Nauarr. *de regul. comment.* 19. *num.* 1. Mandos. *consil.* 13. *num.* 3. *& seq.* Eman. Roderic. *quæst. regular. tom.* 1. *quæst.* 1. *art.* 4. Carol. Tapi. *in auth. ingressi, verbo Monasteria. cap.* 10. *num.* 6. *C. de sacros. Eccles.* Sanch. *de matrim. lib.* 7. *disputat.* 25. *num.* 15. Garz. *de benef. quæst.* 7. *cap.* 10. *num.* 53. *vers. & clarius patet*, nihilominus secundùm statuta d. religionis authoritate Apostolica confirmata ante solemnem professionem possunt retinere beneficia, quæ ante ingressum habebant, appellatione autem beneficij in hac materia larga, & fauorabili, vt mox dicetur, venit pensio, Abb. *in c. ad audientiam, il* 2. *in* 1. *not.* & ibi Felin. *in princip. de rescript.* Gig. *de pension. quæst.* 28. *num.* 1. & 18. idem *quæst.* 57. *num.* 5. *in fin. & seq.* vbi propterea concludit quòd sicut per professionem vacat beneficium, ita etiam extinguitur pensio, & idem tradit Gabr. *consil.* 187. *num.* 13. *lib.* 2. Nauarr. *consil.* 11. *n.* 2. *de tempor. ordin.* Garz. *vbi suprà part.* 1. *cap.* 5. *num.* 114. Ergo si à pari procedunt vacare beneficium, & extingui pensionem vbi sumus in casu vacationis beneficij, quando è contra non vacat beneficium, vt in casu nostro per emissionem trium supplicium votorum, nec dici poterit extingui pensio, quia quod operatur propositum in proposito, idem operatur oppositum in opposito, *l. & si contra. ff. de vulg. l. vlt. § fin. ff. de legat.* 3. & vtrobique Bart. & Doct.

Præterea in vtraque constitutione Gregorij XIII. 3
scilicet in prima, *in vers. quod verò ad paupertatem*, & in secunda *in vers. & licet*, expresse conceditur, vt qui emiserunt dicta tria vota simplicia, possint retinere ius, & dominium bonorum suorum, ad effectum ea distribuendi in pios vsus: appellatio autem bonorum latissimè patet, vt etiam comprehendat pensiones, saltem vbi viget eadem ratio, vt fuit dictum in Conchen. pensionis 6. Martij 1598. coram Peregrino, vbi quòd Rota aliàs hoc habuit pro absoluto, & vbi, prout hìc concurrit fauor materiæ, ex infrà dicendis *in vers. minus etiam.*

Vlteriùs hæc emissio trium votorum simplicium, 4
quicquid sit quoad ipsos emittentes, qui quantum in eis est remanent perpetuò obligati, non fit irreuocabiliter quoad ipsam societatem, cuius superior generalis potest eos semper dimittere cum causa, etiam absque illorum culpa, iuxta statuta d. Religionis, & præfatas constitutiones, & confirmationes Apostolicas. Vnde, vt maiorem societas haberet libertatem, illos si opus esset cum minori offensione dimittendi sapienter fuit prouisum, vt eis liceret retinere bona sua, & beneficia, ne postea dimissi eis priuati remanerent, vt *in constit. d. societatis part.* 4. *cap.* 4. *littera E, in fin. & part.* 6. *cap.* 2. *litera H, & in examin general. cap.* 4. *vers. interrogetur, & num.* 5. *& in* 1. *congregat. general tit.* 6. *decret.* 61. quæ ratio expresse legitur in d. constitut. Gregoriana incipiente, *Ascendente Domino, ante med. vers. & licèt qui ad gradus professorum*, & est eadem, quæ motus Bonifacius VIII. *in cap. beneficium, de regul. in* 6. decreuit beneficium ingressi Religionem intra annum probationis non vacare, vt in specie animaduertit Ribadeneir. *in tract. de rat. institut. societ cap.* 18. *ante med. vers. y por esta misma causa*, & ideo Archid. *ibid. num. fin. vers. ad hoc dicas*, post Tancred. & Bartholom. Brixien. tenet quòd beneficiatus interim facit fructus suos, quia potest ad seculum reuerti, sequitur Tiraquel. *de retract. lignag. §.* 1. *gloss.* 8. *num.* 34. *in fin.* Syluest. *in verb. religio, il* 2. *num.* 8. *ad med. vers. reliquum verò.* Eman. Roderic. *vbi supra tom.* 1. *quæst.* 37. *art.* 1. *vers.* 3. *vota*, quæ ratio militat etiam in pensione.

Et licèt ille text. *in d. cap. beneficium.* loquatur de in- 5
gresso qui nondum emisit professionem, attamen eius ratio attendenda est, quia scilicet ille potest ad seculum redire, quæ ratio æquè militat in eo, qui emisit dicta tria vota simplicia, atque ita idem ius debet procedere, ad text. *in l. illud. ff. ad l. Aquil. & cap. in causis, de re iudic.* Ratio enim dicitur communis lex ad omnes casus, Calder. *cons.* 1. *ad med. vers. nec obstat, de regular.* Aym. *cons.* 190. *num.* 2. Riminald. iun. *cons.* 67. *num.* 17. *& consil.*

consil. 510. num. 30. ideò non est cutandum de casuum diuersitate, vbi adest eadem ratio, quia tunc non dicitur fieri extensio, sed comprehensio, gloss. in cap. 1. verbo Italia, de temp. ordin. in 6. Calderin. cons. 1. in princ. vt lit. pend. Crauet. cons. 193. num. 3. & d. cons. 190. num. 2. Rimin. iun. d. cons. 67. num. 17. & seq. Put. decis. 55. num. 3. vers. Et hoc sine difficultate, lib. 3. & ita in proposito rationem illius text. applicat Ribaden. vbi supra.

6 Vni etiam ex DD. placebat quòd text. in d. c. beneficium, quem extendunt Doct. ad vacationem pensionis, post emissam professionem minimè applicetur casui nostro, quia loquitur de professione expressa, vel per susceptionem habitus professorum scienter, vt habetur in dicto text. quem intelligunt Doctor. quando ex ipsa susceptione habitus inducitur professio tacita, aliàs secus, Ioann. Andr. in dicto cap. beneficium, in verbo professorum, Franc. num. 1. versic. 3. nota, Eman. Roderic. quæst. regular. tom. 1. quæst. 37. art. 1. ante med. versic. circa quam constitutionem, quæ professio, siue expressa, siue tacita, non conuenit huic emissioni trium simplicium votorum, & ideo bene arguere licet ab eo, quod nullibi cautum reperitur, quòd per eam vacet beneficium, & per consequens, nec dici possit extincta pensio, prout in simili arguit Archid. in d. cap. beneficium, ad fin. super verbo portione, vers. tu qui tenes contra, & post eum Ioan. Andr. n. 3. post med. vers. dicit autem, Anchar. n. 1. ad fin. vers. idem, Archidiaconus, & ibi etiam Dominic. num. 7. circa med. in gloss. fin. & Franc. num. 6. in princip. & hanc differentiam inter professionem expressam, & hanc simplicem emissionem votorum, ad istum effectum agnoscit Ludouic. Mirand. in manual. prælator. regular. quæst. 10. artic. 3. ad fin. versic. quòd si Innocentius, & Ribadeneyr. dicto cap. 18 ad fin. versic. y repugna.

7 Quibus optimè conuenit, quòd illi qui emiserunt dicta simplicia vota in hac Societate, donec expressè in ea professi fuerint, semper dicuntur esse in probatione, vt in examin. general. cap. 4. num. 17. & in constit. part. 4. cap. 4 in declaratione sub littera E, in fin. & part. 5. cap. 2. & part. 10. num. 7. vers. non enim alij, & in dicta confirmatione Iulij III. ad fin. vers. hac sunt.

8 Vltimò pro hac parte facit obseruantia subsequuta, & vniuersalis, atque inconcussus vsus d. Societatis, in qua tam Nouitij, quàm illi qui emiserunt dicta simplicia vota, retinent ius, & dominium bonorum suorum, non solùm temporalium, sed etiam in specie retinent beneficia, & pensiones, quæ obseruantia est optima legum, & constitutionum interpres, l. si de interpretatione, cum seq. ff. de leg. Surd. consil. 362. num. 10. Put. decis. 12. lib. 3. de cuius viribus non potest dubitari, cùm nedum non repugnet dd. constitutionibus Apostolicis, verùm etiam illis sit maximè conformis.

9 Hinc facilè patet responsio ad omnia ex aduerso deducta pro Abbate: nam quòd ex emissione trium votorum simplicium dd. Patres Societatis IESV constituantur veri Regulares, non secus, ac alij quorumuis Ordinum Regularium professi, iuxta d. constitutionem Gregorij XIII. non impedit quin ipsi interim possint retinere ius, & dominium bonorum suorum, donec superior aliter mandauerit, vt cauetur expressè in dicta constitutione, & aliis suprà relatis, in quo isti Regulares non sortiuntur naturam aliorum Regularium, sed penitus diuersam, ita quòd non liceat ab aliis Regularibus ad istos arguere, cùm ex diuersis non fiat illatio, l. Papinianus exuli. ff. de minor. cap. dilectus, de offic. ordin. cum aliis per Euerard. in loco à separatis, num. 1. & 2. Et quòd his temporibus, & in hac Religione hoc speciale sit, ac diuersum ab aliis Religionibus, in puncto tradunt Vasq. in 1. 2. tom. 2. disput. 165. num. 104. in fin. Eman. Roderic. vbi suprà dicto art. 4. post princ. vers. differt tamen. Less. de iust. & iur. lib. 2. cap. 4. dubit. 5. num. 27. Molin. de iust. tract. 2. disput. 139. col. 1. vers. illi qui finito, Ludouic. Mirand. in manual. prælat. regul. quæst. 10. in conclusione, & responsione ad primum, Ribadan. dicto cap. 18. Garz. de benefic. part. 7. cap. 10. num. 62.

Nec obstat quòd cùm dicta facultas retinendi bona 10
sua limitetur ad tempus iudicio Generalis, nec illis possint vti sine Superioris licentia, id non destruit præcedens votum paupertatis, quin operetur suos effectus, prout idem est de iure communi, quo inspecto similis concessio à Prælato facta non repugnat voto paupertatis, Abb. in cap. 2. num. 4. in 3. notab. de stat. monach. Syluest. in verbo religio 6. num. 7. vers. si autem prælatus, Rot. decis. 772. num. 2. & seq. part. 1. & decis. 216. num. 12. & 13. part. 2. diuersor. & in hac Societate Gabr. consil. 28. num. 3. vers. neque verò, lib. 1. Vnde aut istud indultum concessum Societati retinendi bona propria, est conforme iuri communi, & sicuti illo attento nihilominus pensio extinguitur; ita etiam in hoc casu non obstante indulto propter passiuam interpretatationem à iure communi: aut continet priuilegium contra ius, & tanquam exorbitans, cùm loquatur de bonis, quæ propriè sunt temporalia, & patrimonialia, non debet extendi ad beneficia, & pensiones, quæ sunt Ecclesiastica, & spiritualia. Quia respondetur, quòd licèt alij Regulares possint de licentia Prælati habere administrationem temporalem, & vsum quorundam bonorum, non tamen possunt habere dominium, & proprietatem, cap. cùm ad monasterium, in fin. ibi, nec æstimet Abbas, quòd super habenda proprietate possit cum aliquo Monacho dispensare, de stat. monach. cap. non dicatis, vbi Præpos. num. 12. in 1. conclus. 12. quæst. 1. Calderin. cons. 2. in princ. vers. & ratio. de regular. Carol. Tap. vbi suprà, in verbo ipso ingressu, cap. 3. num. 35. Iacob. de Graff. decis. aur. part. 2. lib. 3. c. 18. num. 23. & ideo in cap. 2. de stat. monach. Butr. num. 10. Abb. num. 4. & communiter Doctores notant, quòd Abbas non potest dispensare cum Monacho, vt teneat peculium, vt proprium, sed quoad administrationem, & idem in pensione tradunt Panormit. in cap. nisi essent, num. 12. de præbend. Carol. Tap. vbi suprà n. 43. Iacob. de Graff. dicto cap. 18. num 47. & in specie in hoc differre istos Regulares Societatis ab aliis Regularibus, quòd isti qui emiserunt tria vota, possunt ad tempus, arbitrio Superioris retinere dominium bonorum, sed sine vsu, & administratione; cæteri verò possunt tenere administrationem, & vsum, non tamen Dominium, tradit Eman. Roderic. vbi supra d. quæst. 1. art. 4. post princ. vers. differt tamen.

Negari igitur non potest quin illa facultas reti- 11
nendi ius, & dominium bonorum suorum in persona Regulari attento iure communi, quodam modo afficiat, & limitet votum paupertatis, etiam si de illis non possit ad libitum disponere, & sic etiam parata arbitrio superioris illud dominium à se abdicare. Less. vbi supra, cap. 41. dubit. 9 num 70. ad med. vers. nihilominus, & num. 71. versic. secunda est. Vnde necessaria fuit authoritas Romani Pontificis, qui ex causa potest super huiusmodi voto paupertatis cum Monacho etiam remanente Monacho dispensare, vt post Innocent. in dicto cap. cùm ad monasterium, num. 2. est communis opinio Canonistarum ibi, & in dicto cap. non dicatis, vbi Præposit. num. 12. in prima conclus. & num. 13. dicit communem, prout Nauarr. ibidem in comment. 2. de regular. num. 17. fatetur communem, licèt ab ea discedat Couarr. in cap. 2. num. 10. & seq. de testam. Gregor. Lopez in l. 2. verbo non puede, tit. 6. part. 1. Garz. de benefic. part. 7. cap. 10 num. 60. & 91. Eman. Roderic. vbi suprà in vers. cui obiectioni, qui omnes ita re-

ſpondent, text. *in d. cap. cùm ad monaſterium in fin.* vbi dicitur quòd abdicatio proprietatis, ſicuti & cuſtodia caſtitatis, adeò eſt annexa Regulæ monachali, vt contra eam nec Summus Pontifex poſſit licentiam indulgere, vt ſcilicet intelligatur ſine cauſa, non autem cum cauſa, prout in caſu noſtro.

12 Et ratio eſt, quia voto paurpertatis, & illius ſubſtantiæ non tam repugnat dominium, quàm vſus, & ſola Eccleſiæ conſtitutione Monachus eſt incapax dominij, quo fit, vt Papa qui eſt ſupra ius, & Eccleſiæ conſtitutionem, rectè poſſit illum facere habilem, & capacem dominij etiam manentem Monachum, modò quoad vſum Religioſam paupertatem ſeruet, & ſit paratus arbitrio Superioris quandocunque dimittere, vt in puncto declarat Vaſquez *in 1. 2. tom. 2. diſp. 165. cap. 6. per totum*. Leſſ. *de iuſtit. & iur. lib. 2. cap. 4. dubitat. 5. num. 27. verſ. vbi notandum.* Ludouic. Mirand. *in manual. prælat. regular. quæſt. 10. artic. 3. in concluſ. & reſponſ. ad primam.* Ribadeneir. latiſſimè, *dicto cap. 18.* Couarr. *dicto cap. 2 num. 12.* Garz. qui alios refert, *vbi ſupra num 64 & 87.*

13 Minus etiam obſtat, quòd conſtitutiones ſocietatis non loquuntur de penſionibus, ſed de bonis temporalibus, & de beneficiis. Vnde non ſunt extendendæ ad penſiones, quia in diſpenſationibus non valet argumentum ab identitate, vel maioritate rationis, hoc enim procedit in diſpenſationibus particularibus, & odioſis; ſecus verò in generalibus, & fauorabilibus, vt in caſu noſtro, in quo agitur de fauore Religionis, & per viam legis proceditur, Barboſ. *in l. 1. part. 1. num. 19. & 20. ff ſolut. matrim.* Sanchez *de matrim. lib. 8. diſputat. 1. num. 8. 33. & 36.* Eman. Roderic. *quæſt. regular. tom. 1. quæſt. 11. artic. 9. ad fin. verſic. nec his obſtat.* Vnde cùm ſimus in materia larga, & fauorabili, appellatione beneficij venit penſio ex ſuprà deductis in principio, & etiam comprehenditur appellatione bonorum, vti quid temporale, & profanum ab ipſo beneficio Eccleſiaſtico diuerſum, Gig. *de penſion. quæſt. 1. num. 1.* Cæſar de Graſſ. *deciſ. 3. num 8. de præbend.* Rot. *deciſ. 45. num 2. part. 1. diuerſor.* & obiectum ſimiliter non procedit, quando diſpenſatio habet expreſſam cauſam, vel rationem, quæ militat etiam in caſu non expreſſo, tunc enim bene admittitur extenſio, Abb. *in cap. at ſi clerici. §. de adulterijs, n. 8. verſ. poſſet tamen, de iud.* Rip. *in cap. ad aures, n 41. limit. 1 de reſcript.* Sanch. *dicta diſp. 1. num. 34.* cum adductis ſuprà, *in verſ. & licet.* ratio autem expreſſa in dicta conſtitutione Gregorij XIII. eſt vt maiorem ſocietas habeat libertatē, eos, qui emiſerunt huiuſmodi tria vota, cum minori offenſione dimittendi, quæ ratio tam militat in penſionibus, quàm in beneficiis, & bonis temporalibus.

Et ita concluſum penſionem non eſſe extinctam.

R. P. D. PIROVANO.

Mediolanen. iuriſpatronatus. 18. Aprilis 1616.

ARGVMENTVM.

Ius patronatus origine gentilitium poteſt fieri hæreditarium, & factum hæreditarium remanet mixtum, ſi adhuc præſentant ex agnatione.

SVMMARIVM.

Ius patronatus donari poteſt, & tranſit in donatarium, ita vt efficiatur hæreditarium, num. 1.

Ius patronatus gentilitium poteſt mutare qualitatem, ita vt efficiatur hæreditarium, etiam in præiudicium compatroni per lapſum maximè longi temporis, num. 2.

Vicarius Epiſcopi non poteſt præſtare authoritatem donationi iuriſpatronatus de laico in laicum, ſed requiritur authoritas Epiſcopi, quia ſunt de his, quæ non veniunt in generali mandato Vicarij. num. 3. declara vt num. 4.

Tempus longum decurſum facit præſumi mandatum, cum qualitate neceſſaria, quod alias non præſumitur, maximè ſubſequuta obſeruantia, ibid.

Ius patronatus origine gentilitium, ex poſt factum hæreditarium, non dicitur ſimpliciter hæreditarium, ſi adhuc præſentant deſcendentes ex agnatione, ſed mixtum, & hæc mixtura ſufficit ad excluſionem extranei, num. 5.

Enunciatiua in præſentatione, quòd præſentans ſit vnicus patronus iuriſpatronatus, non præiudicat remotioribus qui proximiore amoto habent gradum proximitatis, num. 6.

Vnicus poteſt intelligi de tempore quo fit actus, ita vt non concludat excluſionem in tertij præiudicium, num. 7.

DECISIO CCXLVII.

IN diſcuſſione cuius qualitatis eſſet patronatus de quo agitur, fuit primò firmatum patronatum eſſe gentilitium vſque ad annum 1520. hodie verò propoſitum fuit cuius naturæ ſit ab anno 1520. vſque ad præſens.

Domini reſponderunt ſtatum iuriſpatronatus ab anno 1520. citra, pro medietate fuiſſe hæreditarium, non tamen præiudicaſſe illis de familia ſi adſunt, niſi obſtet præſcriptio, quam intendunt particulariter examinare; quo verò ad aliam medietatem fuiſſe gentilitium vſque ad annum 1589.

Fundamentum primæ partis dedocebatur ex eo quòd Iacobus Corteſella filius Benedicti vſque de anno 1510. præſentando enunciat ſe ſolum ex deſcendentibus fundatoris ab ordinario admiſſus, & vti talis de anno 1510. eiuſdem patronatus medietatem donauit Iacobo Sellanouæ pro ſe, ſuis hæredibus, & ſucceſſoribus & extraneis quibuſcunque, quæ donatio cùm effectum habuerit in occurrentibus vacationibus ab anno 1533. vſque ad annum 1589. in quibus donatarij ſemper admiſſi fuerunt ad præſentandum, cum hæredibus donatoris, nulli dubium quin tam ex voluntate, & poteſtate donantis tranſire potuerit ius patronatus pro illa parte cum qualitate hæreditaria. Abb. *in cap. 1. de iurepatronatus.* Dec. *conſ. 149. num 1.* Federic. de Sen. *conſ 111. col. penult. verſ. Item quæritur.* Couar. *var. reſolut. lib. 2. cap. 18. num. 6. verſ. duodecimo non incongruè.* Seraph. *deciſ. 364. & 378.* quàm etiam iuris diſpoſitione. 1

Cùm tanto tempore qualitas gentilitia declarari & mutari potuerit in præiudicium compatroni volentis præſentare. Cittadin. *de iurepatron. part. 6. art. 3. q. 17.* Lambertin. *lib. 1. part. 2. artic. 11. 1. part. principalis art. 5. num. 1:* & firmauit Rota *deciſ 129. num. 1. part. 1. diuerſor.* & coram bo. me. Penia in Senen. iuriſpatronatus 9. Ianuarij 1598. 2

In præiudicium autem non volentis agere, hoc eſt, de quo particulariter fuit reſeruatum videre, quia vti remotioribus fortè de eo tempore non pertinebat ad eos, viuente proximiore, quod idem conueniebat aliis ſucceſſoribus non natis, quibus non videbatur poſſe inferri præiudicium.

Non obſtat quòd in dicta donatione non interuenit auctoritas Epiſcopi, ſed Vicarij, quæ non ſufficit, cùm approbare donationem iuriſpatronatus factam per laicum alteri laico reſpiciat gratioſam facultatem. *cap. illud, cap. præterea. de iurepatronatus.* quæ non tranſit in generalitate mandati vicarij. *cap. fin. de offic. vicar. in 6.* Ferret. *conſil. 344. num 1. lib. 2.* Calder. *conſ. 1. eod. tit. de offic. vicar.* & firmauit Rota in Pientina iuriſpatronatus 22. Aprilis 1611. coram Penia. 3

Quia

4 Quia ex decursu tanti temporis præsumitur sufficiens mandatum, vel ratificatio ordinarij, qui aliàs non permisisset patronum præsentare, prout fecit in occurrentibus vacationibus. Lambertin. *de iurepatronatu part.2. lib.1. in 8.art.1. p.9.princip.* Mohedan. *decis.22. num.3. de prabend.* Rot. *decis.* 598. *num* 4. *part.1. diuersor.* Et in hac causa fuit dictum in decis. 15. Maij 1615. & si dicatur quòd occurrentes præsentationes fuerunt admissæ per eosdemmet Vicarios, ita vt non possit intrare præsumptio consensus Episcopi ad inducendum tacitum mandatum vel ratificationem, patet responsio cùm appareat de iuribus huius patronatus actum fuisse à sacra Consulta ex litteris quæ dantur vsque de anno 1563. & tunc fuisse responsum admittendas præsentationes factas per nobiles illos de Sellanoua, itaut decursu temporis & scientia ordinarij non videatur dubitandum.

5 Secundæ partis resolutio in eo consistebat, quia ab anno 1520. vsque ad annum 1589. in parte non donata continuarunt Hieronymus, & Ioan. Petrus, filij Iacobi de Cortesella, & illis mortuis successerunt in ea parte Bernardinus & Benedictus filij Hieronymi, ac demum Cecilia filia Benedicti decessit, cui fuerat substituta Iacobus de Sellanoua per Benedictum in vniuersa eius hæreditate & bonis, & ideò cùm ex fundatione, & origine ab anno 1036. per tot sæcula vsque ad annum 1510. iuspatronatus trahat secum qualitatem gentilitiam, visum est, ex sequentibus præsentationibus, in quibus enunciatur quòd præsentans per tempora tanquam hæres & vnicus patronus ex descendentibus fundatoris actus præsentationis fecerat sufficiēter, non fuisse obscuratam originem qualitatis gentilitiæ, vt inde censendum sit simplex hæreditarium, quia certum est quòd ipsi præsentantes erant de agnatione de Cortesella, & qualitas hæreditaria non aduersatur iuri gentilitio, & familiari, quin simul possint esse hæredes maiorum, & ex prouidentia fundatoris recognoscere patronatum, & sufficit ista mixtura vt extraneus excludatur, vt declarant de emphyteusi & feudo quæ fraternizant, secundùm Card. *in Clem. plures col. fin. de Iurepatronatu.* Clar. *in §. feudum, quæst.9.* Surd. *consil.63. num.11. & 12.*

6 Et per affirmare quòd præsentās esset vnicus patronus ex descendētibus fundatoris, nō inde videtur præiudicatū remotioribus, qui proximiore remoto ad illum proximioritatis gradum ascendere potuissent, vel non natis, qui similiter illum gradum assequi possent, vt per Franc. *in cap.1. num.4. vers. quod intelligit, de iurepatronatu.* Molin. *de primog. lib.1. cap.24. num.31.* Ferret. *cons.134 num.12.*

7 Et potest intelligi de vnico patrono de tempore præsentationis habente ius præsentandi, quod sufficeret ne concludat exclusionem in tertij præiudicium. *cap. in præsentia, de probat. l. non hoc. C. vnde legitim.*

Et ita, &c.

R. P. D. VBALDO.

Florentina bonorum. Lunæ 18. Aprilis 1616.

ARGVMENTVM.

Cessio à cedente abdicat omne Ius, illúdque transfert in cessionarium, qui propterea litem à cedente inceptam continuare potest, & quando res integra non dicatur.

SVMMARIVM.

Cessio à cedente abdicat omne ius, illúdque in cessionarium transfert, num.1.

Cessionarius potest continuare litem inceptam à cedente, ibid.

Litis expensæ præsumuntur factæ ab eo, ad quem negotium pertinet, ibid.

Res integra non dicitur quando fuit deuentum ad aliquos actus, etiam circa præparatoria iudicij, ibid. in fine.

Monitio, citatio, seu interpellatio non requiritur vbi quis se monitum, citatum, seu interpellatum haberi vult, n.3.

DECISIO CCXLVIII.

Placuit Dominis decisio in hac causa facta die 1. Februarij 1613. coram me, quia Eques Petrus Medices habet intentionem fundatam in stabilimentis Religionis Hierosolymitanæ, quibus permittitur cuicunque militi eiusdem Religionis bona à laicis possessa, monitis tamen Commendatariis recuperare, & in cessione sibi facta à Commendatario Guccio, ex qua bene colligitur eius animus quòd noller ipse recuperare bona suæ Commendæ aliàs per eius antecessores in emphyteusim concessa, prout latiùs in dicta decisione, cui non obstare dixerunt quòd lis, iam ab ipso Equite Guccio inchoata ab eodem, vel eius nomine fuerit etiam post cessionem prosecuta, non autem à Petro, & sic succedente in Commenda Equite Lomellino, ei videatur hoc ius recuperandi quod residebat in Equite Guccio superuenire re integra, adeò vt sit præferendus Petro cessionario, ad dec. Rot. 19. *n.* 11. *vers. in primis p.1. diuers.* cum allegaris pro Lomellino; quia fuit responsum stante cessione approbata, ius fuisse abdicatum ab ipso cedente. Rot. *decis.2. de renunt. in antiq.* Cassad. *decis.2. n.3. eod. tit.* Caputaq. *decis.81. p.3.* & ius omne translatum in cessionarium. *l. emptor.* vbi Bald. *C. de hæred. vel act. vend.* Alex. *cons.122. n.10. lib.7.* Surd. *cons.22. n.16. lib.1.* Tiraq. *de retract. lign. §.1. gloss.7. num.12.* & fuit dictum in Romana participationis 23. Ianuarij præteriti coram me, & nihilominus posuisse, & debuisse litem continuari à cessionario nomine cedentis. Abb. *in c.2. n.5.* & ibi communiter alij *de alien. iud. mut. caus. fact.* Afflict. *decis.354. n.22.* præsertim cùm constet cessionariū fecisse omnes expensas litis, vt in declaratione Equitis Guccij in actis producta; vltrà quòd de iure præsumitur expensas ab eo fuisse factas ad quem negotium pertinet. Neuiz. *cons.19. num.9* Menuch. *cons.122. n.42. lib.2.* & sic cessat quod dicebatur rem fuisse integram, cùm non dicatur res integra quando fuit deuentum ad aliquos actus. Bald. *in l.1. n.9. C. quand. lic. ab empt. disced.* quod procedit etiam quando est aliquid factum circa præparatoria iudicij. Ceph. *cons.91. n.38.* Rot. *decis.231. n.3. p.2. diuers.* & firmatur in decisione de qua agitur.

Nec obstat quòd causa prædictæ cessionis fuerit, quia Guccius ob grauem ætatem non posset recuperationi bonorum incumbere, quæ causa cessabat superueniente nouo Cōmendatario, qui poterat per se prosequi litem, & ideo cessare debebat etiam cessio, quia sufficit ius fuisse abdicatum ad effectum, vt etiam cessante causa ius à cessionario auelli non possit. Tiraq. *in tract. cauf. cess. limit.4. & limit.11.* 8

Nec releuare videbantur adducta pro subreptione confirmationis cessionis, quia quidquid esset de hoc dicēdum, sat est ad effectum, vt stabilimenta Religionis Petro in hoc suffragentur quòd constet de voluntatate Guccij, prout constat ex dicta cessione quòd noluerit recuperare bona, prout ob hanc rationem, nec requirebatur alia monitio ipsi Guccio facienda, cùm satis se dederit pro marito, & interpellato cedendo ius recuperādi ipsi Petro. *l. amplius non peti ff. rem rat. hab.* per quem text. fuit in similibus terminis resolutum in vna Firmana dotis 1. Iunij 1605. coram Reu. D. Damasceno, & tangitur in dicta decisione huius causæ, à qua Domini ex præteritis non putarunt esse recedendum. 9

Et ita fuit decisum.

R. P. D. DAMASCENO.

Anconitana, seu Auximana florum. Luna 18. Aprilis 1616.

ARGVMENTVM.

Manutentio non datur, nisi probata quasi possessione tempore motæ litis, & quasi possessio quoad vnum non suffragatur quoad alium. Plura de testium fide, & probatione quasi possessionis, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Manutentio non datur, nisi probata possessione de tempore mota litis, num. 1.
Quasi possessio contra vnum non suffragatur contra aliũ, n. 2.
Testes contra producentem plenè probant, n. 3. in fine.
Testis dicitur deponere de facto proprio, quando deponit factum proprium quod est sibi commune cum alio, num. 4.
Testis de facto proprio plusquam semiplenè probat, ibid.
Possessio amittitur per decennium, ibid.
Testes de auditu nihil probant, ibid. in fin.
Communitas non obligatur, nisi per Concilij congregationem, num. 5.

DECISIO CCXLIX.

1 TEnuerunt Domini, sententiam de partibus, quæ concedit manutentionem Communitati Anconæ, contra Communitatem terræ Offaneæ, ad portandum flores ad ciuitatem Anconæ in festo Sanctissimi Corporis Christi, esse infirmandam; quandoquidem, ex deductis non apparet de quasi possessione dictæ Communitatis Anconæ de tempore motæ litis, quod est præcipuum requisitum, ad obtinendum manutentionem, §. *retinenda, Instit. de interdict.* Couarr. *pract. quæst. cap. 17. num. 3. versic. quo ad interdictum*, Alexand. *cons. 90. num. 4. lib. 1.* Nouis. *cons. 80. num. 2.* Capotaq. *decis. 198 part. 2.* Seraph. *decis. 1295.*

2 Nec suffragaretur quasi possessio contra alias Communitates, nisi probatur in indiuiduo contra Communitatem Offaneæ, etenim quasi possessio contra vnum non suffragatur quo ad alium, Crauett. *consil. 317. in fin.* Paris. *consil. 37. num. 17. lib. 3.* Menoch. *cons. 331. n. 113.* & eo minus, quia terra Offaneæ non est de diœcesi Anconitana. Vnde quidquid fecerint castra diœcesis in honorẽ Sanctissimi Corporis Christi, & sic ad cultum spiritualem, non inferret ad castra, quæ non sunt de diœcesi Anconitana, & quæ tenerentur exhibere cultum spiritualem suæ cathedrali, alias posset euenire, quòd terra Offaneæ pro eodem cultu posset grauari duplici onere, nempe, & in ciuitate Domina temporali, & in ciuitate Domina spirituali, contra not. *in cap. non debet, de reg. iur. in 6.* cum concordantibus, & sic stante diuersitatis ratione, non bene arguitur de castris subiectis Anconæ in temporalibus, & spiritualibus, ad castra subiecta in temporalibus tantùm, ad not. *in l. illud. ff. ad l. Aquil*, cum similibus.

3 Non obstant testes inducti pro parte Communitatis Anconæ, quia visum fuit, illos non concludere quasi possessionem de tempore litis motæ, quin potiùs aliqui ex illis contrarium deponunt. Primus testis licèt dicat se tulisse intimationes Communitati Offaneæ ad portandos flores, attamen expresè declarat, se nescire, an dicti flores fuerint asportati, vel non. Tertius testis iuxta quartum expresè dicit se non esse informatum, an Communitas Offaneæ portauerit, aut miserit flores, vel non, & idem repetit iuxta quintum, & iuxta sextum. Quartus testis satis clarè deponit contra Communitatem, dicit enim se esse officialem Communitatis Anconæ, & fuisse suam incumbentiam recipere dictos flores, & exercuisse dictum officium spatio 18. annorum in circa, & quòd durante suo officio, nunquam vidit Communitatem Offaneæ portasse istos flores, & ponderarunt Domini quòd iste testis ex duplici capite est maximè attendendus. Primò, quia inductus ab ipsa Communitate Anconæ, contra quam deponit, ad not. per Bald. *in l. data opera, num. 47. C. qui accusare non poss.* Bart. *cons. 92. num. 6. lib. 1.* Bero. *cons. 96. num. 11. lib. 3.* Boer. *decis. 345. num. 3. in fin.* Surd. *cons. 217. num. 21.* Grammat. *decis. 34. num. 10. cum tribus seqq.*

Secundò, quia deponit de facto proprio; dicitur enim factum proprium, quod est sibi commune cum alio, *Clement. 1.* & ibi Imol. *num. 9. vers. certio casu. de probat.* Rota in Elnen. beneficij 27. Februarij 1606. coram Reuerendiss. Bononien. & in Asculana iurispatronatus 18. Martij 1616. coram me; testis autem in facto proprio, plusquam semiplenè probat, Paul. de Castr. *in l. quicumque in fin C. de seru. fugit.* Alexand. *consil. 193. sub num. 14. vol. 6.* Gabr. *conclus. 1. num. 20. & 22. de testib.* Quintus testis, & ipse concordat cum isto quarto, ibi, *sono alcuni anni, che la detta Communita d'Offagna non porta, nè manda li Fiori in Ancona*, & licèt subiungat esse verum, *che 25. ò 30. anni fa era solita detta Communità mandare in Ancona detti Fiori per detta Festa*, & se vidisse illos portare, attamen si talis depositio concluderet quasi possessionem de tempore ante 20. annos, non suffragaretur modernis temporibus, & sic de tempore motæ litis; quia possessio, quæ per decennium non habet adminiculum facti, amittitur. Ioann. de Imol. *in cons. 111. sub num. 2.* Castr. *consil. 54. num. 1. lib. 1.* Gabr. qui multos congerit, *de restic spoliat. concl. 5. num. 22.* Sextus testis, & ipse percutit tempus ante 20. annos, erat enim tempore examinis annorum 45. suæ ætatis, & deponit de his, quæ vidit, vel fecit, dum erat annorum 14. in circa. Septimus testis licèt dicat, se scire, *che sono stati portati li Fiori dalle communità per honorare la Festa del Santissimo Sacramento*; attamen dicit, *che Castello fusse, io non me lo ricordo.* Dicebant etiam adesse alios testes de auditu, qui non probant, ad *l. testium. C. de testib.* Natt. *cons. 145. num. 1* Gemin. *cons. 142. num. 5. vers. Bereinus*, Alex. *cons. 72. num. 8. in fin. lib. 1.* Roland. à Vall. *cons. 51. num. 23. & seq. lib. 1.*

Et vlteriùs fuit ponderatum, quòd testes, qui deponunt de antiquis temporibus, adhuc nihil concludunt de illo tempore, quia non deponunt, fuisse asportatos de ordine Communitatis Offaneæ, congregato Conc. vt requirebatur ad obligandam Communitatem, aliàs quidquid fecissent particulares homines, non possent præiudicare ipsi Communitati, *cap. non debet. de reg. iur. in 6.* Aliud est enim factum singulorum de vniuersitate, aliud verò factum ipsius vniuersitatis, *l. sicut. ff. quod cuiusque vniuers. nom.* Federic. de Sen. *cons. 15. in principio vers. præterea aliud*, Gabr. *conclus. vnic. num. 6. & seq. quod cuiusque vniuers. nom.* 5

R. P. D. VEROSPIO.

Hieracen. iurispatronatus. Lunæ 18. Aprilis 1616.

ARGVMENTVM.

De probatione immemorabilis præscriptionis in quasi possessione præsentandi in iurepatronatus, & plura de testium fide, & probatione publicæ vocis, & famæ in eadem immemorabili probanda.

SVMMARIVM.

Iurispatronatus quasi possessio per immemorabilem præsentandi præscriptionem, vt probata censeatur quæ requirantur, num. 1. & 2.

Iuspatronatus maximè probatur ex attestatione ordinarij, num. 2. in fine.

Vasalli sunt idonei testes pro suo dominio, præsertim in materia quæ non ita de facili ab alijs probari potest, & quando concurrunt adminicula, num. 3.

Testis deponens de possessione alicuius per dictionem semper, *censetur deponere de possessione ante motam litem, n. 4.*

Dictio semper, *est temporis continuatiua, ibid.*

Fama censetur probata etiam quòd testes non dicant, à quibus, vel ob quam causam originem habuerit, n. 5. vbi etiam quòd non est necesse quòd à maiori parte populi audiuerit, sed sufficit dicere se publice aliquid audiuisse.

DECISIO CCL.

1 FIrmaro coram me sub die 27. Iunij 1614. de iurepatronatus Principis Hieracensis, in beneficiis de quibus agitur, non constare, prætendens deinde Princeps immemorabilem quasi possessionem præsentandi, remissoriam obtinuit, & pluribus examinatis testibus. Dubium super hac immemorabili proposui, quam fuit responsum, probari, cùm super ea quintus, & vndecimus testis deponant, iuxta requisita glossæ *in cap. 1. de præscript. in 6.* nimirum de visu ante motam litem per annos quadraginta, de auditu à maioribus, quòd ipsi non viderint aliquid in contrarium, & de fama per verbum *fuit*, & *est*. ex quibus immemorabilis probatio resultat. Gabr. *de præscript. conclus. 1. num. 47.* Rebuff. *de decim. quæst. 13. n. 94* Caputaq. *decis. 71. part. 2.* Pur. *decis. 348. lib. 2.* Mohed. *decis. 3. n. 1. de iurepatr.* Couar. *in reg. possess. p. 2. §. 3. sub num. 3.* Alex. *cons. 177. num. 7. lib. 6. & cons. 16. num. 16. lib. 5.*

2 Quæ corroboratur etiam ex aliis testibus, necnon ex præsentationibus ab anno 1531. quæ multum conferunt ad inducendam iurispatronatus immemorabilem, cùm probatæ fuerint per scripturas, Achill. *decis. 4. num. 9. de iurepatr.* Pur. *decis. 205. lib. 1. in nouis.* & id etiam locum habet respectu personæ, in qua cadit vsurpationis suspicio. Rota *decis. 545. part. 1. diuers.* Seraph. *decis. 1141. num. 9. & 10.* Et vlteriùs eadem immemorabilis adminiculatur ex ipsius Episcopi declaratione de anno 1478. quòd videlicet hæc beneficia sint de iurepatronatus Marchionum Hieracensium, cui assertioni plurimum in huiusmodi materia solet Rota deferre. Pur. *decis. 243. in fine, lib. 2.* Rota *decis. 11. de iurepatronatus in nouis*, Cardin. Seraph. *dicta decis. 1141. num. 8.*

3 Nec valet exceptio contra testes examinatos, quòd sint Principis vasalli, & per consequens non idonei. Nam etiam vasalli pro domino probant, Bald. *in l. eos, num. 2.* Paul. de Castr. *n. 2.* & cæteri. *C. de testib.* Afflict. *decis. 304 n. 14.* Alex. *cons. 88. n. 16. lib. 5.* Felin. *in cap. cùm in litteris n. 3. de testib.* Gabr. *eod. tit. conclus. 10. n. 16. & 21.* Quando præsertim sumus in materia, quæ non ita de facili potest ab aliis probari, *cap. venient, el 2.* vbi Felin. *num. 30. de testib.* Marsil. *singul. 23.* Grat. *consil. 59. num. 2. lib. 2.* & alij per Gabr. *de testib. conclus. 7.* & quando concurrunt. vt hic, adminicula, Alex. *in l. sæpe n. 70. vers. plus dicit. ff. de re iudic.* Aymon. *cons. 6. num. 66. & cons. 78. num. 10.*

4 Non obstat, quintum testem de proprio auditu ante motam litem de fama non deponere, quia sufficit, illum deponere per dictionem *semper*, quæ temporis est continuatiua, Bald. *in cap. ex tenore, num. 2. de testibus,* Claud. Seisel *in l. Celsus, num. 11. de vsucap.*

Nec releuat, eundem testem ignorasse à quibus, vel 5
obquam causam fama originem habuerit, cùm secundùm Rotæ opinionem id non sit opus exprimere, Caputaq. *decis. 7. & decis. 208. n. 7. p. 2. & 289. p. 3.* Cassad. *decis. 3. n. 9. de prob.* Prout nec etiam requiritur, testem deponere quòd à maiori populi parte publicè dici audierit, iuxta Bart. theoricam *in l. de minore. §. plurimum. ff. de quæst.* Sed illum sufficit dicere se publice aliquid audiuisse, Bald. *in cap. per tuas, de probat.* Cassad *decis. 3. num. 4. eod. tit.* Verall. *decis. 295. lib. 1. in manuscript.*

R. P. D. CAVALERIO.

Bononien. dotis. Lunæ 18. *Aprilis* 1616.

ARGVMENTVM.

Clausula *precarij* generaliter super omnibus bonis ratione incertitudinis non operatur translationem possessionis in aliqua parte, pro qua debeat dari manutentio.

SVMMARIVM.

Precarij pactum transfert naturalem possessionem, ita vt ille, cuius fauore appositum est, possit eam propria sua authoritate capere, num. 1. limita si fuerit appositum in genere, quia ratione incertitudinis non operatur translationem possessionis manutenibilis in aliqua parte. num. 2.

Possessio fundi probatur ex locatione cum perceptione fructuum, n. 3. intellige si locatio facta vti à domino, & possessore; secus si pro quocumque iure, & interesse, n. 4.

Manutentio non datur non existenti in possessione, vel quasi de tempore motæ litis, num. 5.

DECISIO CCLI.

CVm Hercules Ceruia vti creditor Francisci Pas- s
qualini executus esset mandatum Rotale alias à me relaxatum super possessione Bagnetti, D. Cornelia dicti Francisci vxor prætendens se esse in quasi possessione dicti prædij, & non fuisse citatam, & sic non amisisse suam possessionem, instabat manuteneri; ideo dedi dubium, an ei esset dandum mandatum de manutenendo? Et Domini negatiuè resoluerunt.

Nec putauerunt obstare duo fundamenta quibus informantes pro D. Cornelia innitebantur. Quorum primum erat quòd in instrumento dotis partim solutæ, partim promissæ Francisco & Hieronymo eius patri adesset generalis obligatio omnium bonorum Francisci cum pacto precarij in omnē casum restitutionis dotis, quod instrumentum erat celebratum de anno 1571. per quod precarium censetur, in Corneliam translata naturalis possessio. *l. & habet. §. penult. ff. de precar.* ita vt eam potuisset apprehendere propria authoritate, ex latè deductis in Bononien. de Zanaleis 13. Iunij 1611. & 4. Iulij 1612. coram R. P. D. meo Vbaldo.

Nam responsum fuit talem clausulam precarij fuisse 2
appositam in genere super omnibus bonis ad effectum consequendi dotem in casu restitutionis, & ideo ratione incertitudinis non operari translationē possessionis manutenibilis in aliqua parte, *l. 3. § incertam.* vbi Bart. & alij. *ff. de acquir. poss.* Tiraquel. *de iure constit. limit. 19. num. 1.* textus autem *in d. l. & habet. §. penult.* procedit in re precariò concessa, quæ sit certa ratione quotæ & loci, vt ibi dicitur.

Alterum erat fundamentū D. Corneliæ, quia de ann. 3
1606. Franciscus maritus, & ipsa simul dicebant locasse quædā bona, & nominatim dictū prædium Bagnetti, & recepisse anticipatè partem pensionis, ex qua locatione

cum perceptione fructuum, dicebant etiā satis probar possessionem. l quamuis. §. si conductor. ff. de acquir. poss. Roman. consil. 70. num. 11. Alexand. consil. 10. n. 3. lib. 4. Etiam si agatur contra tertium possessorem. Soc. consil. 106. num. 2. lib. 3. cum adductis per Gabr. de locationibus, conclus. 4.

4 Verùm & ad hoc respondebatur talem locationem fuisse factam à solo Francisco, & D. Corneliam in dicto instrumento interuenisse non vti possidentem fundum locatum, sed pro quocumque suo iure & interesse, vt ibi exprimitur, & si ipsa exegit fructus, non exegit, vti possidens, sed vti creditrix mariti ipso vergente ad inopiam pro fructibus dotalibus, iuxta l. vbi adhuc. C. de iur. dot. & l. si constante, ff. solut. matrim. super quo fuit lata sententia, & quòd taliter exegerit pro fructibus dotalibus clarè apparebat ex quitantiis ipsius Corneliæ factis conductori.

5 Et licet pro eadē Cornelia allegaretur ipsam optasse dotem partim in mobilibus pro concurrenti quantitate, & residuum in medietate domus, & dicta possessione Bagnetti, quæ optio fuit confirmata per dictam sententiam; tamen placebat responsio non constare de actuali apprehensione possessionis, quæ erat necessaria præuia liquidatione quotæ, iuxta formam sententiæ.

Quare cùm non constaret de quasi possessione Corneliæ de tempore motæ litis, §. retinendæ, & §. hodie. Instit. de interdict. consequenter conclusum fuit ei non esse dandum mandatum de manutenendo.

R. P. D. CAVALERIO.

Bononien. assecurationis dotis. Veneris 22. Aprilis 1616.

ARGVMENTVM.

Hæres possidens bona defuncti alteri obligata potest super dictis bonis hypothecatis ab eiusdem defunctis creditoribus molestare, & quid si dicti creditores non contra hæredem, sed contra tertios possessores, & emptores bonorum hæreditariorum agere cœperunt.

SVMMARIVM.

Hypothecata bona non possunt in alios transire, nisi cum suo onere, num 1.

Hæres censetur ad debita defuncti, & ipsius bona hypothecata possidens potest à creditoribus conueniri super dictis bonis hypothecatis, num 2. & 5.

Creditor hæreditarius sponte agens contra emptorem hæreditatis nunquid videatur liberasse hæredem, ita vt eum amplius conuenire non possit, num. 6.

DECISIO CCLII.

1 DE anno 1575. Alexander, & Cæsar fratres de Bonis collocarunt in matrimonium Comiti Iulio Pepulo Elisabetham ipsorum neptem, & in instrumento dotali se obligarunt eis soluere scuta 400. annua, retrahendi ex fructibus annui census in regno Neapolitano, & in casum redemptionis dicti census, vel reductionis ad minorem summam, facere reinuestimentum, ex quo talis summa perciperetur, & quatenus minus perciperetur, teneri voluerunt ad supplemētum cum promissione pro se, hæredibus, & descendentibus in infinitum, cui obligationi mortuis dicto Alexandro & Cæsare de anno 1588. accesserunt etiam D. Virginia vxor dicti quondam Alexandri, & Andreas eius filius cum relatione ad primum instrumentum citra nouationem, & iura iuribus addendo. Cùm autem mortua etiam Virginia dicti coniuges conuenissent D. Carolum Bonum vti Alexandri hæredem ad soluendum hanc annuam præstationem, fuit dubitatum, an D. Carolus teneatur? & Domini affirmatiue responderunt.

Cùm enim omnia bona Alexandri, & Virginiæ, qui se principaliter obligauerant, essent hypothecata pro dicta præstatione, non poterant transire in alios, nisi cum dicta hypotheca, & consequenter D. Carolus, ad quem peruenerant vti hæredem obligatorum, tenebatur eam soluere, not. in l. si cùm dotem, §. transgrediantur. ff. solut. matrim. Afflict. decis. 332. num. 2. Bald. in l. 2. vbi gloss. in verb. placuit. C. de hered. act. l. 1. C. quod cum eo, vel saltem bona possessa dimittere, l. vltim. in fine, & ibi Bald. etiam in fine. C. si vnus ex pluribus. Couar. var. resolut. lib. 3. cap. 7. num. 6. 2

Quòd autem bona obligatorum ad D. Carolum peruenissent, Domini satis constare putabant. nam quoad bona Alexandri constabat ex aditione facta per eius matrem vti tutricem, & ex inuentario tutelari, l. vlt. C. arbitr. tut. Bald. cons. 407. num. 6. lib. 1. Afflict. decis. 13. num. 1. & etiam ex transactione aliàs facta inter ipsum, & Andream eius fratrem, in qua adest expressa præseruatio iuris, & declaratio quòd per eam non censeatur renunciatum, nec factum præiudicium aliquod portioni bonorum hæreditatis paternæ indiuisè debitæ D. Carolo. 3

Nec putabant obstare, quòd Carolus non possideret, nec haberet ex dicta hæreditate bona paterna, nisi scuta 12. menstrua tantùm, iuxta formam dictæ transactionis. nam respondebatur. Primò non per hoc ipsum fuisse liberatum ab annua præstatione, de qua agitur, neque conuentiones initas inter ipsum, & Andream cohæredem posse alterare obligationem, qua tenebatur dictis coniugibus tanquam hæres Alexādri. l. licèt. C. famil. hercisc. Riminald. iun. cons. 577. num. 18. lib. 5. Secundò respondebatur transactionem fuisse super alimentis cum dicta præseruatione iurium, super portione hæreditatis paternæ indiuisè inter ipsos transigentes, & debitæ D. Carolo, vt dictum est. 4

Quo verò ad bona Virginiæ matris, licèt pro parte D. Caroli allegaretur ipsum ea possidere vti hæredem matris, vt per tres decisiones rotales aliàs resolutum fuit coram Reuer. D. meo Archiepiscopo Damasceno, & apparet ex responsione facta per ipsum positionibus, & quòd hæc bona fuerant donata Virginiæ ab Alexandro viuente cum pacto, vt de iis disponere non posset, nisi ad fauorem filiorū, excepto Andrea, qui erat diues, & habebat amplissimum patrimonium ex primogenitura. Tamen Domini considerabant huiusmodi bona tanquam reperta in hæreditate Alexandri, vt apparebat ex inuentario, fuisse antea obligata, & hypothecata pro dote, & annua præstatione in fauorem horum coniugum, vnde non potuerunt transire in Virginiam donatariam, nec in D. Carolum ipsius hæredem, nisi cum dicto onere, Couar. d. cap. 7. n. 6. & sic D. Carolus ratione possessionis rerum obligatarum conueniri poterat in solidum actione pignoratitia, quidquid dicendum esset in actione personali, iuxta text. expressum in d. l. vlt. C. si vnus ex pluribus. 5

Nec visum fuit suffragari D. Carolo quòd ipse allegabat dictos coniuges nunquam hactenus petiisse ab ipso hanc annuam præstationem, sed ab Andrea, vnde prætendebat se fuisse tacitè liberatum, per l. 2. C. de pactis, vbi creditor hæreditarius, qui sponte egit contra emptorem hæreditatis, videtur liberasse hæredem, ita vt eum ampliùs conuenire non possit. nam respondebatur quòd hoc fortasse procederet 6

deret si ageretur contra D. Carolum, vti debitorem; sed cùm agatur contra ipsum vti possessorem bonorum obligatorum, quicquid dicendum sit de illa quæstione, an per electionem vnius debitoris sit liberatus alter, Domini ex antedictis dicebant ius pignoris, quod habent dicti coniuges in bonis sibi hypothecatis, & per dictum Carolum possessis, non fuisse amissum, & intrare dispositionem d. l. vlt. ad tradita per Couar. *in loco citato.*

Ex quibus conclusum fuit D. Carolum teneri.

R. P. D. PIROVANO.

Leodien. fideicommissi. 22. Aprilis 1616.

ARGVMENTVM.

De feudo disponi potest inter vocatos sine licentia domini. Donatarius consentiens dispositioni in testamento de re donata, mutat titulum possessionis.

SVMMARIVM.

Feudum repudiari non potest in non vocatum sine licentia domini, quia huiusmodi refutatio feudalis est intra alienatio, num. 1.

Feudi alienatio facta in comprehensos in inuestitura non infert præiudicium domino directo in hoc circumscripto quoad eum cessat prohibitio sua, & sic non est necessaria illius licentia, num. 2.

Insinuatio requiritur per necesse in consensu, per quem inducitur renunciatio proprij iuris, ex quo prouenit donatio, & illius robur, & hoc etiam in donatione tacita, vel præsumpta, num. 3. declara vt num. 4.

Feudum renunciare, & illud refutare, vel disponenti consentire non est donare, & ideo insinuatio non est necessaria, num. 4.

Insinuatio non habet locum in materia feudorum, n. 5.

Donationis natura est dare, & transferre, n. 6.

Possessio, quæ vno titulo habetur, superueniente alio titulo continuatur, & sustinetur transfusio titulorum, absque eo quòd concurrat actus retrosimilis, num. 7.

Donatarius possidens titulo donationis, si consentiat disponi de re sibi donata in testamento, sibi præiudicat, & fit transfusio tituli possessionis etiam sine concursu actus retrosimilis, ibid.

Consensus sequitur naturam contractus, super quo interponitur, vnde si consensio vendenti, vel testanti, quamuis agatur de renunciatione mei iuris, non ideo tamen transit in donationem, ac propterea non requiritur insinuatio, num. 8.

Consensus à Titio præstitus super dispositione Meuij, facit vt dispositio Meuij censeatur dispositio Titij, & ideo potest reuocari, num. 9. declara vt num. 10.

Consensus ad testandum præstitus re integra potest quidem reuocari, sed mortuo testatore factus est reuocabilis per eius mortem, & acquisitum est iui tertio, ibid.

Fideicommissum an inducatur per verba, si decedat sine prole, bona redeant ad latus vnde processerunt, an verò censeatur constructum ius legitimæ successionis, n. 11.

Præsumptiones omnes recipiuntur ad tuitandam renunciationem iuris proprij, num. 12.

DECISIO CCLIII.

FVit resolutum standum esse in decisis, quia fundamenta decisionis posita in consensu Renati, & carentia præiudicij domini directi adhuc subsistunt, & oppositiones non releuant.

Nam dum primò dicebatur consensum Renati non constituere testamentum Ioannis in statu validitatis, ex quo bona fuerunt Ioannis, & per eum allata in matrimonium cum Elisabetha, qua mortua altero coniuge superstite, & cum filiis, nempe Renato, Federico & Guglielmo remanserit eidem Ioanni tantummodo vsusfructus ex consuetudine patriæ admissa in libello actoris, & probata ex testibus datis pro D. Comite.

1 Vt ideo sicuti expressè Renatus non poterat refutare feudum non vasallo, vt de eo disponere posset absque domini consensu, vt per Rosenthall *de feud. cap. 9. conclus. 79. num. 3. & 12. & conclus. 52. num. 21.* ita nec tacitè per consensum præstitum disponenti per vltimam voluntatem.

Omissa disquisitione veritatis huius consuetudinis, & quòd ista bona liberè potuerunt transire in matrimonium, ac etiam quòd per eandem rationem nedum testamentum, sed & donatio in qua se fundat Comes, esset subuertenda, dum cum ipso Renato ad successionem concurrebant Federicus & Guglielmus fratres.

2 Responsum fuit sensum, & rationes huius argumenti respicere secundum præiudicium Domini directi, & quòd eo concurrente omnino sit necessaria licentia pro validitate dispositionis, sed iam firmatum est in alia decisione quòd per dispositionem factam in comprehensos in inuestitura domino non inferatur considerabile præiudicium, & eo circumscripto cessat prohibitio dispositionis quoad dominum, & quoad Renatum non intrat præiudicium, attento illius consensu. Surd. *consil. 305. num. 50. vol. 3.* Ita declarans, & distinguens præiudicium domini, à præiudicio vasalli, & Rota idem firmauit in Papien. & Placentina feudi prima Iulij 1596. coram bon. mem. Litta.

3 Neque visum est pro sustinendo huiusmodi consensu ex pòst necessariam fuisse insinuationem, quasi per consensum inducatur renunciatio proprij iuris, quæ omnino de necessitate videatur requirere insinuationem. Bald. *in l. si liquet vers. secundò noto. ff. de inoffic. donat.* qui loquitur de consentiente, à quo prouenit robur donationis. Tiraquell. *in l. si vnquam, in verbo donatione largitus num. 349. C. de reuocan. donat.* Aretin. *consil. 128. num. 7.* & idem dicebatur in quacumque donatione tacita, vel præsumpta. Clar. *in §. donatio. quæst. 16.* Gabr. *de donat. conclus. 1 num. 12.* asserentes doctrinam Bart. *in l. 1. num. 2. ff. de donat.* esse communiter approbatam.

4 Fuerunt enim datæ duæ responsiones, & primò quòd huiusmodi consensus non importat donationem, quia ex natura feudi renunciare, vel disponenti consentire non est donare, sed refutare, & pro refutatione non est necessaria insinuatio, aliàs sequeretur, quòd nec etiam in manibus Domini, vasallus posset renunciare, nisi interueniret insinuatio, quod ridiculum putauit Bald. in propriis terminis *consil. 300. n. 1. vers. Ista est potius. Nam feudi. vol. 2.*

5 Vbi vlteriùs aduertit quòd in vsibus feudorum nusquam inuenitur facta mentio de insinuatione, vt *in cap. 1. §. præterea. quib. mod. feud. amittant.* & similes renunciationes, non donationes, sed refutationes, intelligit etiam Rosenthall *de feud. cap. 9. conclus. 79. num. 3. & 12.*

6 Sed ab effectu etiam defuit titulus donationis, cuius natura est dare & transferre: in præsenti autem Renatus neque dedit, neque transtulit bona feudalia in patrem disponentem per actum vltimæ voluntatis, sed quod priùs retinebat, & possidebat vigore donationis, accumulando alium titulum ex testamento ex pòst possedit, & retinuit.

7 Vel veriùs per transfusionem titulorum, quod priùs

 possi

possidebat titulo donationis, incepit possidere ex testamento paterno, quæ transfusio sustinetur absque eo quòd concurrat actus retrosimilis, cùm obstet semper exceptio donatario petenti, vt in his terminis declarat Dec. *consil.* 254. *num.* 3. Paris. *consil.* 2. *num.* 20. *&* *consil.* 33. *num.* 80. *& seqq. lib.* 3. Menoch. 1095. *n.* 24.

8 Secundò dicebatur quòd consentire disponenti de re propria ipsius consentientis posset forte importare donationem, quando consensus legitur in contractu donationis, vel in alio voluntario actu, puta solutionis indebiti, vel confessionis de recepto, vt præsupponunt Bart. & Bald. suprà allegati, cùm ille præsumatur donare vel principaliter, vel in consequentiam; secus verò quando quis consentit vendenti, vel testanti, quia consensus non potest mutare naturam actus, super quo interponitur, sed illum sequi debet, & per consequens præsumatur vel vendere, vel mandatum ad testandum dedisse, vt declarat Calderin. *in consil.* 2. *de empt. & vendit.* dicens præterea similes actus de sui natura non requirere insinuationem.

9 Neque vim faciebat quòd si dispositio Ioannis sit censenda dispositio Renati, propter illius consensum, & dominium rei dispositæ tanquam ex mandato Renati. Bart. *in l. cum quis decedens* 35. *num.* 4. *&* 5. *de legat.* 3. *& consil.* 221. *in* 1. *dub. lib.* 1. Ias. *in l. si fundum per fideicommissum num.* 8. *ff. de legat.* 1. quod ideo potuit recedere sicut recessit per nouam dispositionem in filios Guglielmi.

10 Quia vltra quòd in casu, de quo agitur, mandatum non poterat deseruire ex quo Renatus non potuisset seipsum instituere, prout fuit institutus. Rosenthall *de feud. cap.* 9. *conclus.* 47. adhuc potuisset re integra mandatum reuocare, sed mortuo Ioanne testatore consensus est factus irreuocabilis, quia per mortem testamentum est confirmatum. *cap. cum Matthæi, extra de celebrat. miss.* & ius tertio est quæsitum, vt bene probat in his terminis Peregrin. *de fideicommiss. artic.* 44. *num.* 36.

Et prædicta eo faciliùs videbantur procedere, quia non est certum quòd prædictus consensus importet præsumptam donationem, cùm etiam possit referri ad agnitionem pacti recursiui in donatione appositi, quòd si matrimonium dissolueretur sine prole, bona redeant ad latus & ad latera vnde processerunt.

11 Nam Doctores, & præsertim illarum partium, controuerrunt, an illa verba importent fideicómissum, vel ius legitimæ successionis ab intestato conseruatum, vt videre licet ex Leonino *in consil.* 32. *num.* 8. qui pro fideicommisso partem sustinet, & pro eius opinione inclinabat Rota *in decis. diei* 15. *Iunij* 1612. in hac causa facta, ac etiam ipsemet Renatus dum est falsus testamentum conforme cum ipsa donatione. Petrus autem Peck aliam partem defendit *in tract. de testib. coniug. part* 6. *num* 2. secundùm nouam impressionem, & si importarent fideicommissum, iam non esset noua iurium remissio, per consensum acquirens insinuationem, sed vinculum in ipsa donatione appositum à sola purificatione conditionis dependens.

12 Ideo in ista materia confusa, in qua DD. variant, magis deseruire debent pro interpretatione. & declaratione verioris opinionis pro fideicommisso, quàm pro renunciatione proprij iuris, pro qua vitanda solent recipi omnes præsumptiones. *l. qui reprobus ff. de pignorat action. l. Campanus ff. de oper. libert. l. cum indebito ff. de probat.* Tiraquell. *in l. si vnquam num.* 207. *in verbo donatione largitus. C. de reuoc. donat.*

Vltimò opponebatur de consuetudine Comitatus Lossen, pro qua vasalli illius Comitatus non possunt testari de feudis, etiam ad fauorem comprehensorum, sine expressa, & in scriptis habita licentia à domino, quæ licentia cùm non legatur in paternis tabulis, omnia disposita ad fauorem comprehensorum corruere dicebantur.

Verùm Dominis visum est probationes, quæ super hac consuetudine afferebantur, non releuare.

Nam si dicta testium examinentur, verùm non probant consuetudinem in terminis casus de quo agitur, & concurrentibus eisdem qualitatibus prout necessarium est, & firmatum fuit in alia decisione, quia pro maiori parte admittunt non esse necessariam licentiam domini in dispositione ad fauorem venientium ab intestato. Cæteri verò non distinguunt, quando pater vult disponere inter comprehensos secundùm iura patria, & cum consensu illius, de cuius interesse agitur, sed tantummodo quando agitur de alteranda successione, vel imponendo grauamine contra tenorem inuestituræ, vel patriæ consuetudinis, & hoc bene procedit, vt nec etiam cum consensu illius, qui obtinet feudum, talia possint expediri, atque ita semper non potest alterari inuestitura quoad ius succedendi, quo casu requiritur licentia propter interesse eorum, qui excluduntur. Circumscripto autem interesse comprehensorum, & illius a quo vel feudum, vel aliqua ex iuribus feudi auferuntur, nullus est qui hoc casu concludat consuetudinem obtinendi licentiam, & sine ratione formaretur talis cósuetudo, quia vere nemini fit iniuria, dum à principio respectu comprehensorum conuenit voluntas domini directi, & quo ad Renatum præstatur illius consensus.

Si verò licentiæ quæ plures sunt & dantur, attendi debent, illæ pariter casum de quo agitur non concludunt, quia omnes præsupponunt alterationem successionis in petente licentiam, vel impositionem oneris, quæ secundùm iura inuestiturarum & patria imponi non possunt, ideo non mirum si de licentia, & facultate supplicatur domino directo, &c.

R. P. D. VBALDO.

Rauennaten. bonorum. Veneris 22. *Aprilis* 1616.

ARGVMENTVM.

De interdicto *quorum bonorum*, quando illius vigore concedatur immissio, & quando etiam denegetur, plura notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Interdictum quorum bonorum *datur venientibus ab intestato contra possidentes pro herede, vel pro possessore, etiam vigore specialis statuti, num.* 1.

Interdictum quorum bonorum *non datur ei, qui semel immissus possessionem amisit per iudicis sententiam, n.* 2.

Remedium semel competens non consummatur per actum nullum. declara vt num. 3.

Possessorium semel effectum appellabile, semper durat appellabile, num. 4.

Appellare licet à possessorio habente mixturam petitorij, ibidem.

Interdictum quorum bonorum, *& illius vigore immissio impeditur si aduersùs illud allegentur detractiones, n.* 5.

DECISIO CCLIV.

POstquam Leonardus, & litis consortes de Zambellettis tanquam proximiores agnati q. Lucretiæ de 1
Zambellettis, reportarunt duas decisiones rotales ad suum fauorem, vti vocati ad eius successionem ex statuto Rauennaten. *lib.* 3. *rubr.* 11. exclusa Iacoba sorore

germa

germana eiusdem Lucretiæ, petierunt immitti in possessionem Lucretiæ bonorum detentorum a Iacoba ex interdicto *quorum bonorum*, quod datur venientibus ab intestato. *l.2.C.quorum bonorum*. Dec.*consil*.424.& contra possidentes pro hærede, vel pro possessore. *l. 1.ff. quor.bonor. dicta l.2. C.eod. tit.* Roland. *consil.1.numer.8. lib.1.* etiamsi veniat ad successionem de iure ciuili; tunc enim intrat vtile interdictum *quorum bonorum*. Menoch.*de adipis. rem.1. num.33*. vbi de communi, & proinde etiamsi veniant ex statuto, quod in ciuitate in qua viget, dicitur ius ciuile. *l. omnes populi*, vbi Bart. & alij: *ff.de iust. & iur.* & in terminis statuti, de quo agitur, dicitur fuisse resolutum in vna Rauennaten. hæreditatis 14. Aprilis 1606. coram R.P. D. meo Pāphilio.

2 Quibus tamen non obstantibus dato super hoc particulari dubio, Domini censuerunt in hoc casu Leonardo non esse dandam immissionem; & moti sunt in primis, quia cùm Leonardus, & litis consortes fuerint semel immissi in possessionem istorum bonorum vigore dicti statuti, licèt postea eam amiserint facto iudicis primam sententiam reuocantis, & reintegrantis Iacobam, non possunt nouam petere immissionem, sed ad alia iuris remedia recurrere debent, iuxta *§. sequens, vers. itaque si quis adeptus. Instit.de interd.* Ias. *in l.eius qui in prouincia.§.fin.num.11. in fin.ff.si cert.petat.* Marant. *de ordin.iudic.part.4. dist.7. num.5.* Menoch. *de adipisc. in prælud.num* 10. *& rem.1.num.29.* Roland.*consil.75.n.20. lib.2.* Peregrin.*de fideicom.art.46.n.7.&* 8.

3 Nec obstat quòd Leonardus possederit ex sententia nulla, & remedium semel competens non consumatur per actum nullum. *l. quid tamen. ff. de arbitr. l.non videtur ff.de acquir.poss.* cum allegatis; quia placuit responsio, quòd hæc regula non procedat in actu de iure speciali alicui competenti. Tiraquell. *in l. boues §. hoc sermone, limit.1.num.50.ff.de verb.sign.* hæc autem immissio, vt dixi, data est vigore statuti Rauennaten. & sic de iure speciali.

4 Præterea cùm dicta prima sententia in possessorio fuerit reuocata per secundam reintegratoriam Iacobæ; sequitur vt hoc possessorium semel factum appellabile, semper duret appellabile. Lancellott.*de attent.2. part.cap.4.in præfat.num.572.* Rot. *decis.132. numer. 1. part.2.diuers.* & fuit latè deductum in causa Anconitana assecutationis prima Iulij 1602. coram R.P.D. meo nunc Decano, & tanto magis cum dicta secunda sententia habeat mixturam petitorij, quia declarat non esse locum dicto statuto. Contard. *de mom. poss.in verb. ratione mixturæ.§.2.n.1.cū seqq.* Rota *decis.34.n.21.part.2.*

5 Vltimò videbantur obstare allegatæ detractiones, quarum exceptio impedit immissionem. Castr. *in l.fin. num.13.C.de edict.diu.Adr toll.& consil.77.num.1.part.2.* Surd. *consil.265.num.34.lib.2.* & idem Surd. *decis.333. num.16.& consil.7.num.23. lib.1.* cum aliis adductis in Romana de Capizeuchis 10. Aprilis 1606. coram Illustrissimo Lancellotto.

Et ita fuit decisum, &c.

R. P. D. COCCINO.

Aretina præceptoriæ, seu commenda. Veneris 22. Aprilis 1616.

ARGVMENTVM.

Constare quando dicatur de vacatione beneficij, & quando beneficij collatio dicatur effectuata.

SVMMARIVM.

Beneficij vacatio non dicitur constare, nec suffragatur ex eo quòd beneficiatus obierit, nisi etiam constet quòd beneficium vacauit per obitum defuncti, num.1.

Fama sola non probat vacationem beneficij, nisi etiam iustificetur titulus defuncti antecessoris, vel nisi concurrat aliqua alia semiplena probatio declara ut ibid.

Beneficij vacatio non censetur probata, si ille per cuius obitum dicitur vacare beneficium, viuit, ibid.

Probatio plena absorbet semiplenam, ibid. in fine.

Beneficij collatio dicitur effectuata, ex quo vnus per obitum alterius fuit prouisus. declara ut num.2.& 3.

DECISIO CCLV.

FVit pluries dubitatum, an constaret de bono iure fratris Aloysij Regij circa Commendam de qua agitur, & tandem 9. Decembris superioris anni fuit dictum, vt videretur, an constaret de tali vacatione, quæ suffragaretur D. Aloysio, & Rota hodie vna tantùm parte informante censuit negatiuè respondendum. nam licèt dictus Aloysius fuerit prouisus sub die 15. Iulij 1610. à magno Magistro per obitum Fausti Bulgarini, attamen non constat quòd ista Commenda vacauerit per illius obitum, quod est probandum. Ægid. *decis.349. num.* 1. quia, etsi quando agitur ad effectum probandi obitum non in certo tempore ad effectum reseruationis, neque quando quis tenetur iustificare titulum antecessoris, sufficiat sola fama, vel alia semiplena probatio, cùm non agitur de magno præiudicio, quia si ille per cuius obitum dicitur vacare beneficium, viuit, collatio erit nulla, & ipse suum retinebit beneficium, Put.*decis.181.in nou.lib.2.* Mohed. *decis.1.de probat.* Cæs. de Grass. *decis.14. num.2.de probat.* Guid.*decis.145.* Thom. de Tanis *decis.75.* Felin. *in cap. quoniam frequenter.§.fin.n.23. post med. vt lit. non contest.* attamen probatio quæ affertur in casu isto, satis eliditur ex probatione contraria magis concludente, ita vt illi sit standum, non autem isti probationi, Gemin.*consilio 27. in princ. num.* 11. vbi quòd plena probatio absorbet semiplenam, Sociu. sen.*consil.270.num.3.lib.2.* Natt.*consil.372.in fine.* 1

Prætenditur enim, quòd à magno Magistro per obitum Claudij Saraceni 12. Ianuarij 1593. fuerit prouisus Gonzaluus Benuoglientus, & per obitum dicti Benuoglienti, vel per renunciationem Claudij Beccarini, de anno 1599. fuerit prouisus Faustus Bulgarinus, & vt dictum est de anno 1610. per obitum Bulgarini Aloysius Regius, quem propterea prætendebatur iustificasse vacationem per obitum dicti Fausti Bulgarini, cùm illæ prouisiones habuerint effectum, ex quo vnus per obitum alterius fuit prouisus, Oldrad. *consil.229. num.* 2. Nihilominus fuit dictum quòd Claudius de Saracenis, per cuius obitum hæc commenda fuit primo loco prouisa, vt patet ex serie facti supra deducta 3. Kal. Octobris, de anno 1551. illam resignauit in manibus Papæ, & de ea fuit prouisus Sinulphus de Saracenis, per cuius obitum Commenda vacauit de anno 1610. per cuius obitum S.D.N. prouidit Petrum Mariam de Saracenis. 2

Quòd autem dicta resignatio ad fauorem Sinulphi habuerit effectum, satis patet ex quo defuncto Claudio ipse Sinulphus soluit Religioni mediante concordia, vacaos, & mortuarium, quod etiam debet solui à resignatario, vt habetur in stabilimentis Religionis. Vnde bene intrat in hoc casu dictum consilium Oldradi, quòd licèt regulariter non habeat locum in resignatione ad fauorem, quia resignans potest resignare ius quod habet, vt fuit resolutum in causa Taruisina plebis de Medula 26. Februarij 1586. coram Orano; tamen sicuti hæc conclusio limitatur, vt non habeat locum quando resignans possedit beneficium per aliquod 3

quod tempus, quia non censetur resignasse tantùm ius quod habebat, vt fuit resolutum in causa Reatina prædij 2. Maij 1603. coram me, ita non debet habere locum in casu isto, in quo manifestissimè constat quòd resignatarius fecit actus possessorios etiam post obitum resignantis.

R. P. D. VEROSPIO.

Bononien. tutelæ. Veneris 29. Aprilis 1616.

ARGVMENTVM.

Defenditur in hac decisione tutor, seu administrator, qui in inuentario non descripsit quasdam capsas clausas in bonis administratis repertas, & è contra qui descripsit in libro administrationis quasdam partitas ad credirum in inuentario non repertas, & quòd semel absoluta ampliùs molestari non debeat.

SVMMARIVM.

Tutor, seu administrator si non descripsit in inuentario capsas clausas in hæreditate repertas, in dubio capsæ præsumuntur fuisse vacuæ, & in nihilo tenetur, num. 1.

Tutor, seu administrator nunquid teneatur si descripsit in libro administrationis aliquas partitas ad creditum, quæ in inuentario adnotata non reperiuntur, num. 3.

Tutor, seu administrator semel absolutus, & liberatus, non debet ampliùs molestari, num. 4.

DECISIO CCLVI.

1 HÆredes Pauli Bondini olim tutoris Fabij Benzoni, plures ad ipsorum fauorem decisiones reportaruat, videlicet super legitima inuentarij confectione per dictum tutorem facta, necnon sufficienti redditione, rationis mercium Bononiæ, & capitalis apothecæ Pisauri, bonorúmque in eodem loco existentium, & super aliis quæ in decisionibus coram bo. me. Penia, & coram me factis continentur. Verùm cùm nihilominus Fabius ad expeditionem causæ deueniri non posse contenderet, dubio per me proposito Domini causam esse expediendam censuerunt.

2 Nec obstat tutorem non reddidisse rationem de contentis in quibusdam capsis clausis in hæreditate repertis. Non enim probatur fuisse in illis bona recondita, nec aliquid horum in inuentario descriptum reperitur. Quo stante dicendum est, illas vacuas extitisse. Castr. *consil* 212 *num.* 2. *lib.* 1. Rota *decis.* 449. *num.* 2. *part.* 1. *diuers.* & tanto magis id confirmatur, cùm Fabij proximiores, ad quos duæ ex tribus partibus huius hæreditatis pertinebant, nullam de dictis capsis rationem habuerunt, quod verisimiliter non contigisset, nisi re vera illæ fuissent vacuæ.

3 Non obstat eundem tutorem nonnullas partitas ad Fabij creditum apposuisse, quæ in inuentario descriptæ non reperiuntur. Nam se tutor fideliter gessit in libro tutelari exacta describendo, postquam de illis ante confectum inuentarium notitiam non habuerat. ad *l. inter qui repertorium.* vbi gloss. & Doct. *in verbo repertorium ff. de administrat. tutor.*

4 Non obstat partitam librarum 238. Syluestro Britio solutam non fuisse pro re ad Fabiam pertinente, quia verba illa pro Fabio soluta, declarant satis negotium ad Fabium spectare, cùm præsertim agatur de solutione rei emptæ viuo Fabij patre, vnde manifestè probatur, debitum hæreditarium fuisse, & sic apparet sufficienter partitas, de quibus agitur, iustificari. Vltra quòd reddita semel ratione per tutorem, qui fuit etiam à Fabio per instrumentum absolutus, eidémque scripturas omnes consignauit, denuo grauandus non videtur ad dictas iustificationes exhibendas, cùm ratio semel reddita, non debeat amplius reddi. *l. semel. C. de apoch. public. lib.* 10. *cap. vnico in fin.* vbi Doctor. *de cleric. agrot. in* 6. Rota Ianuen. *decis.* 165. *num.* 9. & fuit dictum in causa Meliten. redditionis computorum 30. Octobris 1595. coram bo. me. Cardinali Pamphilio, &c.

R. P. D. CAVALERIO.

Fulginaten. administrationis. Veneris 29. Aprilis 1616.

ARGVMENTVM.

Administraror qui semel administrationis suæ reddidit rationem, & quitantiam reportauit, non potest ampliùs cogi de administratis rationem reddere, & mandatum procuratoris ad exigendum quando extendatur ad remirtendum, & donandum.

SVMMARIVM.

Administrator qui semel reddidit rationem, & quitantiam generalem reportauit, non potest ampliùs cogi ad reddendum rationem eiusdem administrationis, num. 2.

Administrator non solùm tenetur reddere rationem suæ administrationis, sed etiam reliqua restituere, ibid.

Mandatum Procuratoris ad exigendum, an, & quando extendatur ad remittendum, & donandum, num. 4.

Minor 25. annorum si sit maior 20. potest à statuto reputari pro maiore, num. 6.

DECISIO CCLVII.

SEntentia de qua agitur habet duo capita, in quorũ primo cõdemnantur hæredes Pisenti ad reddendũ Roncallis rationem de omnibus quæ dicebantur peruenisse ad manus ipsius: in secundo autem fuerunt absoluti iidem hæredes ab impetitis, videlicet à scutis 11000. quæ Roncalli prætendebant. 1

Quoad primum caput reddendæ rationis, Domini censuerunt sententiam esse infirmandam stante duplici quitantia generali, & generalissima, quam Pisentus reportauit, primò à Mario, deinde à Hieronymo de Roncallis in forma amplissima de omnibus exactis perceptis, & rebus & bonis Ioannis Martini ad eius manus peruentis cum receptione per Hieronymum scutorum 500. pro residuo, per hæc verba, *per saldo di quanto potiamo pretendere da detto Gio Paolo per conto dell' Administratione fatta de nostri beni.* ex quibus apparet ipsum sufficienter reddidisse rationem cum restitutione reliquatus, iuxta text. *in l. cum seruus ff. de condit. & demonstrat.* cùm præsertim dicti Marcus & Hieronymus haberent ab aliis fratribus mandatum amplissimum ad quitandum, & alia faciendum, vnde intrabat regula quòd ratio semel reddita ampliùs reddi non debet, vt per Ioan. Andr. Archidiaconum *in cap. vnica, de cleric. egrot. in* 6. cum aliis adductis per Roland. *consil.* 49. *num.* 39. *lib.* 1. Montan. *de iur. tutel. cap.* 38. *num.* 118. *& seqq* stante præsertim liberatione & absolutione in tam ampla forma, vt per Montan. *ibidem num.* 123. 2

Nec Domini putauerunt posse fieri vim in constituto criminali ipsius Pisenti, quando fuit examinatus, ex quo prætendebant Roncalli Pisentum confessum fuisse 3

fuisse se debitorem in longè maiori summa, quia ex dicto constituto hoc non colligebatur, cùm ex summa, ad quam Pisentus fatebatur ascendere bona sua, essent dettrahenda bona propria sibi obuenta ex diuisione cum fratribus facta. Item salarium suum & lucra, vnde non concludebatur totam dictam summam constare ex bonis Roncallorum, præsertim cùm postea secuta fuerit inter partes concordia, & excaceratio Pisenti de consensu Hieronymi, qui querelam porrexerat, & erat de tota causa informatus, nec verisimiliter concordasset, aut consensisset excarcerationi si sciuisset Pisentum fuisse debitorem in maiori summa, præterquam quòd etiam dubitari posset, an confessio in causa criminali probet in causa ciuili; sed stante dicta concordia, non videtur ampliùs talis confessio attendenda.

4 Ex iisdem rationibus Domini putabant sententiam in alio capite, in quo Pisenti absoluebantur, esse confirmandam, stantibus dictis quitantiis amplissimis. Quibus non obstare dixerunt defectum mandati ad donandum, quia cùm Pisentus fassus esset se debitorem in scutis 7000. fuit quitatus pro 6000. vnde fuerunt remissa, & sic donata scuta mille. Nam respondebatur quoad primum mandatum in personam Marci continere amplissimas facultates incidendi, & remittendi, sed quatenus fuisset aliqua difficultas in eo.

5 Aderat secundum mandatum in personam Hieronymi sub die 4. Iulij 1605. cum expressa facultate remittendi Pisento debitum in totum, vel in parte, etiam per vim donationis irreuocabilis inter viuos, sed cessare videbatur omnis difficultas, quia idem Hieronymus tam nomine proprio, quàm vti Procurator fratrum ratificauit expressè apocham quitationis factam inter Pisentum & Marcum de anno 1605. cum omnibus & singulis in ea contentis, & sic quoad remissionem dictorum scutorum mille.

6 Supererat difficultas in mandato prædicti Marci & persona Rodulphi vnius ex fratribus constituentibus, quem dicebant esse minorem, & ideo nõ potuisse facere mandatum sine solemnitatibus saltem ad donandum; sed hoc tollebatur ex facto. Nam mandatum fuit factum die prima Septembris 1604. & Rodulphus fuerat baptizatus die 12. Maij 1587. & sic de tempore facti mandati erat maior 20. & ex dispositione statuti Fulginateñ. habebatur pro maiore 25. annis, vnde nullę requirebantur solemnitates, vt in Farfen. spolij 11. Februarij 1605. coram R.P.D. meo Pamphilio.

7 Aliud verò mandatum Hieronymi fuit factum à Marco, vigore facultatũ substituendi quam habebat, ideo in eo cessat consideratio minoris ætatis. In quibus conclusum fuit sententiam quoad caput reddendæ rationis esse infirmandam, quoad reliqua esse confirmandam.

R. P. D. VBALDO.

Romana de Incoronatis. Veneris 29. Aprilis 1616.

ARGVMENTVM.

Possessio translata per clausulam *Constituti* in donatione appositam, sufficit ad manutentionem, etiam quòd dolens in donatione sibi reseruauerit in eius vita vsumfructum bonorum donatorum, & possessionem.

SVMMARIVM.

Manutenenda est anterior possessio, quia posterior præsumitur clandestina, & turbatiua, num. 1.

Clausula Constituti *transfert in constitutarium possessionem, num. 2. vbi quod talis possessio est manutenibilis.*

Donatio cum clausula Constituti, *in qua donans reseruauit sibi viuenti vsumfructum bonorum donatorum, & possessionem, operatur vt donans sibi reseruauerit naturalem possessionem, non autem ciuilem, num. 2. & 4. vbi de eadem materia.*

Clausula Constituti *collata post mortem constituentis nihil operatur. declara vt num. 3. & 4. ante fin.*

Clausula ex nunc *in constituto apposita quid operetur, num. 3.*

Clausula Constituti, *quibus verbis in instrumento apposita censeatur, num. 5.*

Possessio instrumentalis alio possidente non est manutenibilis, num. 5. in fine.

DECISIO CCLVIII.

Camillus, & alij duo fratres de Incoronatis donarunt de anno 1590. causa, & intuitu matrimonij Francisco eorum fratri omnia bona stabilia cum clausula *Constituti*, & aliis amplissimis clausulis, cum reseruatione tamen quoad Ioannem Baptistam, & Camillum possessionis, & vniuersi vsusfructus eorum vita naturali durante. Mortuo Camillo Franciscus agnouit donationem sibi factam, & vsumfructum cum proprietate consolidatum, & nihilominus ad maiorem cautelam realem, & bonorum donatorum possessionem apprehendit, sed cùm Camillus iunior assertus eiusdem Camilli filius prætenderet se vocari ad dicta bona ex causa cuiusdam fideicommissi, & eorum etiam possessionem accepisse, causa in Rota introducta dubitaui cui esset dandum mandatum de manutenendo? Et Domini vtraque parte informante censuerunt esse dandum Francisco, quia certum est possessionem anteriorem esse manutenendam, cùm iunior, & posterior præsumatur clandestina, & turbatiua. *cap. licet causam*, vbi Doctor. & in specie Felin. *num.* 8. *vers. tertia causa. de probat.* Menoch. *de retin remed.* 3. *num.* 725. Rot. *decis.* 506. *num.* 5. *& 6. part.* 1. *diuers.* cum aliis allegatis in vna Augusteñ. Hospitalis 21. Februarij 1611. coram me. 1

Quòd autem possessio Francisci sit anterior, apparet, tum ex clausula *Constituti* apposita in dicto contractu donationis ad fauorem Francisci, ex qua dicitur translata in ipsum possessio. *l. quod meo. ff. de acq. possess. l. quadam mulier*, vbi gloss. *in vers. possessionem. ff. de rei vend.* Alexand. *consil.* 14. *num.* 8. *lib.* 1. & post eum Natt. *consil.* 453. *num.* 4. *lib.* 2. Roland. *consil.* 79. *num.* 43. vbi de communi, *lib.* 1. *& consil* 61. *num.* 45. *lib.* 2. Magon. *decis. Flor.* 64. *num.* 12. *& decis. Lucern.* 87. *num.* 10. Surd. *consilio* 481. *num.* 6. *lib.* 4. Rot. *decis.* 549. *num.* 1. *part.* 1. *diuers.* cum aliis. per Tiraquell. *de iur. constit. possess. part.* 1. *n.* 2. *& 4. & 2. part. ampl.* 8. quæ possessio translata per constitutum vtique est manutenibilis. Osasc. *decis. Pedem.* 133. *num.* 7. & tenuit Rota in inclestina Postæ 27. Ianuarij 1603. coram Litta, tum etiam ex reseruatione vsusfructus bonorum donatorum, per quam censetur retenta naturalis, & translata ciuilis possessio in donatarium. *l. quisquis C. de donat.* Socin. iun. *consil.* 118. *num.* 18. *lib.* 2. Honded. *consil.* 18. *num.* 2. *& 3. & num.* 46. *lib* 2. Ferret. *consil.* 122. *num.* 3. *lib.* 1. Tiraquell. *de iur. const. ampl.* 36. *num.* 2. & est decis. Put. *decis.* 216. *Alias rot. num.* 3. *lib.* 3. secundùm nouam impress. licèt ibi contrarium firmetur ob alias rationes, vnde finito vsufructu per mortem Camilli, ciuilis, quæ residebat in Fráncisco, traxit ad se naturalem, & sic est manutenibilis contra hæredes Camilli. Natt. *consil* 419. *n.* 3. *& seqq.* Menoch. *cons.* 139. *n.* 14 *& seqq. & num* 21. *de retin remed.* 3. *n.* 23. *& seqq.* & in terminis Bero. *consil.* 60. *n.* 26. *& seq lib.* 1. 2

Nec

3 Nec visum est subsistere, quòd constitutum tanquam collatum post mortem Camilli constituentis nihil operetur, ad trad. per Ang. & Alexand. *in l. quamuis §. si conductor. ff. de acq. possess.* quia ex lectuta donationis apparet eam fuisse puram, & simplicem, & consequenter & ipsum constitutum, nec respectu substantiæ fuisse adiectam vllam diem, vel conditionem, sed dumtaxat fuisse in tempus mortis dilatam executionem respectu translationis facti, iuxta cons. Oldrad. 114. *sub num.* 2. quod sequitur Tiraquell. *de const. part. ampl.* 16. *&* 3. *part. limit.* 1. *in fin.* & idem Tiraquell. *prima part. num.* 10. *&* 2. *part. ampl.* 7. præsertim stante clausula *ex nunc*, donationi apposita. Alexand. *consil.* 83. *sub num.* 6. *vers. confirmatur lib.* 2. Guidop. *decis.* 268. Neguf. *de pign.* 2. *membr.* 2. *part. num.* 5. Paris. *consil.* 62. *n.* 23. *& consil.* 26. *num.* 128. *lib.* 2. Gabr. *consil.* 141. *num.* 4. *lib.* 1. Maluas. *consil.* 99. *num.* 14.

4 Rursus nec videbatur restagari quòd Camillus reseruauerit sibi non solùm vsumfructum, sed etiam possessionem bonorum donatorum, & sic nec clausula *Constituti*, nec reseruationis vsusfructus videatur potuisse optati effectum suum, iuxta cons. Natt. 374. *n.* 2. *&* 3. & fuit dictum in causa Rauennaten. donationis vltima Ianuarij & 28. Martij 1583. coram bon. mem. Cardinali Blanchetto, quia fuit responsum talem reseruationem intelligi de possessione naturali cum detentatione facti, & facultate percipiendi fructus propria auctoritate, non autem propterea impediri translationem ciuilis possessionis. Cotn. *consil.* 8. *num.* 5. *ad* 14 *lib.* 4. Beto. *dicto consil.* 60. *num.* 13. *&* 14 *lib.* 1. Tiraq. *dicto tract. de const. p.* 2. *ampl.* 9. & prædictæ clausulæ, & reseruationes sunt ita interpretandæ, ne sibi repugnēt, prout repugnarent, si reseruatio possessionis intelligeretur etiam de ciuili, quæ iam per constitutũ, & reseruationem vsusfructus translata erat, & ne aliàs dicta reseruatio vsusfructus esset inutilis, & frustratoria, vt per Corn. *dicto consil.* 8. *num.* 5. *&* 12. quæ reseruatio fieri non potest, nisi fiat translatio dominij, & possessionis. Alexand. *consil.* 14. *num.* 2. *vers. hoc etiam innuit. lib.* 1. Gabr. *dicto consil.* 141. *num.* 4. *vers. percipitur. lib.* 1. & ideo non obstant prædictæ decisiones, quia ibi constitutum erat collatum post mortem donantis, cùm esset expressè conuentum vt donatarius non posset accipere possessionem, nisi finito vsufructu, in quibus terminis consuluit, & Honded. *consil.* 18. *num.* 48. *& seq. lib.* 2. Sed in casu nostro donatio, & consequenter constitutum fuit purum, & simplex, licèt exequutio fuerit dilata post mortem, vt patet ex supradictis.

5 Nec dubitari posse videbatur de dicta clausula *Constituti*, stantibus illis verbis, *instrumenti constituentes*, &c. *dantes licentiam*, &c. *donec*, &c. post quod verbum extenditur clausula *Constituti* de communi stilo ex clausulario Notariorum Vrbis, quod Domini videre voluerunt. Et prædictis etiam accedunt locationes ab eodem donatario factæ, & possessio etiam post mortem Camilli apta, ex quibus visum fuit Francisco dandam esse manotentionem, tanquam possessori anteriori, non attenta possessione Camilli iunioris tanquam instrumentalis, quæ alio possidente non est manutenibilis, iuxt. not. *in l. prædia. ff. de acq. possess.*

6 Quæ de filiatione dicti Camilli, de fideicommisso, & validitate, vel inualiditate dicebantur, visa sunt non esse præsentis indaginis, sed reiicienda ad petitorium.

Et ita fuit decisum.

R. P. D. PIROVANO.

Vlixbonen. matrimonij 2. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

Totum habetur in summario num. 1.

SVMMARIVM.

Matrimonium probatur per depositionem parochi, & testes quòd contrahentes dederint sibi manus ad inuicem, & dixerint verba quæ contrahentes de præsenti solent dicere, licèt non tam clarè & perfectè, prout solent quando parochus illos recipit, sed parochus existimas etiam per signa esse sufficientia, num. 1.

Matrimonium de præsenti, contrahitur per verba, Accipio te, *adinuicem prolata, & sunt dispositiua & expressiua simultanei consensus, num.* 2.

Consensus in matrimonio per quæcumque verba probatus sufficit, nec vis facienda est in formalitate verborum, num. 3.

Verba Accipio te, *si non addatur*, pro mea vxore, *remanent æquiuoca, nec signant practicum consensum, qui necessarius est ad matrimonia in potente loqui, num.* 4. *vide num.* 5.

Testis deponens cum additione, saluo meliori iudicio, *non reddit depositionem dubiam, quam secundùm suum intellectum affirmauit esse veram, sed tantummodo qualificat dictum suum, dum illud ponit sub aliorum censura, sed quoad se decidit quæstionem, num.* 5.

Consanguineus sponsæ non est idoneus testis ad probandum matrimonium pro ipsa, num. 6.

Testis vilis vnà cum parocho non est sufficiens ad plenam probationem matrimonij, n. 7. *vide num.* 8.

Testium numerus & alia adminicula supplent defectum qualitatis vnius testis, ibid.

DECISIO CCLIX.

FVit resolutum constare de matrimonio per verba de præsenti, reseruando particulariter videre de exceptione metus.

Fundamentum decisionis positum fuit in deposi- 1
tione parochi, & testium, qui pro Agnete fuerunt examinati; affirmat enim parochus, quòd Christophorus & Agnes, sibi ad inuicem manus dederunt, & in eo actu protulerunt verba, quæ solent dicere contrahentes matrimonium de præsenti. Et licèt ambo ea non dixerint tam clarè, & perfectè, prout dicuntur quando Rector ipse contrahentes recipit; secundùm tamen ipsius deponentis intellectum fuerunt sufficientia dicta verba, signa, & ostensiones quæ, & quas dederunt, vt remanerent recepti, & secundùm suam recordationem recensuit ea fuisse. *Ego Christophorus de Figueredo accipio te Agnetem Pimentel*, & continuauit dicere alia plura verba, quæ ipse parochus intellexit esse sufficientia ad matrimonium efficiendum, & Agnes postquam Christophorus finem dicendi fecit, eadem verba proferre incepit.

Secundus testis Blasius Fleire, de manibus adinuicem datis deponit, & quòd dixerunt verba matrimonij, nimirum, *Accipio te*, &c. & alia. Idem confirmant Catharina Ribeta, Rodericus Cotinus, & Didacus Mugnez.

Ideo cùm verba, *Accipio te*, ad inuicem prolata dis- 2
positiua sint, & expressiua simultanei consensus de præsenti, & deliberatè pronunciăt, ita coram parocho inde matrimoniũ contractum, & perfectum remanet. Abb. & alij *in c. ex litteris il* 1. *de sponsal.* Ferret. *consil.* 86. *n.* 1. Dec. *cons.* 163. *n.* 13. Seraphin. *decis.* 270. *n.* 1.

Asseren

3 Asserentes sufficere consensum quibuscumque verbis probatum, nec vim esse constituendam in formalitate verborum, quod multum in præsenti confert, si dictum testium esset etiam restringendum ad illa verba generalia, scilicet quæ solent contrahentes dicere, quando matrimonium de præsenti contrahunt.

4 Non obstat quòd parochus in primo examine, postquā dixerit sufficientia esse dicta verba, signa, & ostensiones, addiderit, *saluo meliori iudicio*. In secundo verò examine dū declarauit se, & addidit verba, *pro mea vxore*, subiecit de illis esse dubium; vnde dicebatur per conseruationē sanioris deliberationis nihil deposuisse, & per dubiū, & perplexitatem quòd prima depositio contineret voces, *pro mea vxore*; adhuc prima verba *accipio te*, remanere æquiuoca, nec practicum consensū signare, prout necessarium est in potenti loqui, Sanchez post alios *de matrimonio lib. 2. c. 31. n. 2. & 3.*

5 Quia fuit responsum, quòd verba, *saluo meliori iudicio*, non reddant dispositionem dubiam, quam priùs affirmauit secundùm suum intellectum esse veram, sed arguunt maiorem peritiam in respondente, qualificando dictum suum sub censura aliorum, & donec contrarium appareat, decidit quæstionem quoad se, & hodie melius iudicium conuenit cum iudicio parochi quòd verba, *Accipio te*, adinuicem prolata coram parocho, firmant matrimonium, vt iam dictum est. Et per prædicta tollitur secunda difficultas circa subsistentiam verborum, *in meam vxorem*, quia vltra quòd non legitur clarè quòd parochus reuocauerit in dubium se dixisse illa verba, & sic bene explicita remaneat depositio, quia dixerit, *Accipio te in meam vxorem*, conuenit & alia responsio, quòd matrimonium non pendet à formalitate verborum, sed à consensu.

6 Non obstat quòd si matrimonium posset probari per illa verba, non tamen remanet probatum ex sufficienti numero testium secundùm decreta sacri Concilij, ex quo depositio Catharinæ Riberæ non sit attendenda vti recepta in iudicio criminali, & seipsam retractauerit, asserendo se falsum dixisse. Cotinus verò & Mugnez tanquam consanguinei Agnetis, non sunt idonei testes pro stuprata. Natt. *consil* 537. *num.* 57. Rota in Toletana matrimonij 26. Aprilis 1596. coram bon. mem. Litta.

7 Blasius verò vilis est, & famulus in [illegible]inis, qui non sufficit cum parocho ad implendam probationem, quę requiritur concludens quando de fœdere illius agitur. Dec. *consil.* 133. *n.* 2. Paris. *consil.* 55. *n.* 18. *lib.* 4. & firmatum fuit in supradicta Toletana.

8 Quia ex numero testium, ex libello eiusdē Christophori dicentis fraudulēter accersitum fuisse parochu, ex qualitate temporis quo matrimonium fuit contractum, nempe de nocte, visum est probationem impleri, si quæ deficiat. Dec. *consil.* 163. *num.* 26. & 28. Natt. *consil.* 166. *n.* 10. Crauett. *consil.* 914. *n.* 9. Ferret. *consil.* 86. *n.* 11.

R. P. D. PIROVANO.

Romana census, & fructuum. 2. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

Census impositus super fundo alienato, si per Principem fuerit translatus de fundo in pretium, censetur resolutus, & fructus debentur vsque ad diem intimationis translationis, non vltrà.

SVMMARIVM.

Census imponi, vel transferri non potest super re non fructifera, & impositus non sustinetur, nec fructus debentur propter suspicionem vsurarum, num. 1.

Fructus census debentur vsque ad diem, quo fuit data notitia creditori, quòd census erat resolutus, & non vltra, quia per ipsum stetit quo minus pretium reciperet, num. 2.

Census super fundo alienato sustinetur in præiudicium debitoris, licet per chirographum Principis omnia onera de fundo sint translata in pretium illius, si per debitorem non steterit, quominus pretium reciperet, num. 3.

DECISIO CCLX.

VEndita tenuta nuncupata *de lago* per D. Ciniam Vestriam Excellentissimo Principi Burghesio, Sanctissimus eandem venditionem speciali chirographo confirmauit, & motu proprio ex certa scientia & de plenitudine potestatis liberauit eandem tenutam in omnibus & per omnia à quibuscumque obligationibus, oneribus, & hypothecis, & transtulit prædicta omnia, subrogando pretium loco eiusdem tenutæ, perinde ac si ab initio super eodem fuisset imposita.

D. Catharina Suiga tanqoam domina census impositi super eadem tenuta egit pro fructibus census contra D. Equirem Vestrium fideiussorem in contractu venditionis, sed eo excipiente de peremptione census ex motu proprio Sanctissimi, & eo peremptio fructus non deberi. Dubitaui

An D. Vestrius teneatur ad solutionem fructuum, de quibus agitur, vel potiùs ad interesse, & ad quam summam. 1

Et deberi fructus vsque ad diem intimationis fuit resolutum, & non vltra, quia clara sunt verba Motus proprij, dum de plenitudine potestatis abdicantur omnia onera & hypothecæ ab ipso fundo, & imponuntur super pretio.

Vnde cum non possit stare quòd fundus sit liberatus à quocumque onere & hypotheca, & quòd fundus adhuc sit obnoxius censui, inde sequitur peremptio, quia translatio super pretio tanquam super re non fructifera, non sustinet censum, neque fructum reddere potest propter suspicionem vsurarij criminis, vt expresse cauetur in Bulla Pij V. & confirmant Lauren. de Rodulph. *in cap. consuluit 2. part. quæst. 12. de vsur.* Couar. *lib. 3. variar. resol. c. 7. num. 5.* Surd. *consilio 162. num 1. vol. 2.* 1

Et successiuè cùm in dicto Motu proprio data sit facultas iudicibus deputàtis, & deputandis, cogendi creditores ad recipiendum pretium, vel inuestimentum, & eis recusantibus declarandi fructus ampliùs non currere, neque data fuerit notitia eidem Catharinæ de resolutione census per Motum proprium, nisi die 16. Februarij 1614. Ideo vsque in eum diem fructus deberi fuit dictum, & non vltrà, cùm exinde videatur per Catharinam stetisse vt pretium non reciperet. 2

Non obstat quòd intentio Summi Pontificis fuerit, per liberationem tenutæ & subrogationem pretij non inferre præiudicium creditoribus, sed solùm reddere emptorem securum, vt ideo saltem ad præiudicium debitoris super illa tenuta, tanquam super re aliena census sustineri debeat. *l. si quis alienam. ff. de act. empt.* Alexand. *consil. 69. in princip. lib. 4.* cum aliis allegatis. Quia sequendo etiam mentem Sanctissimi, & non verba, apparet voluisse creditoribus præiudicare vt fructus non currerent, quando per eos stetisset vt pretium non reciperent. 3

Et ita, &c.

R. P. D. VBALDO.

Romana vinea. Luna 2. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

Plura adducuntur pro excludenda probatione primi extremi in ſpolio quæ debet eſſe plena,& concludens,ac pro excludendà actione ſpolij.

SVMMARIVM.

Extremum primum in ſpolio plenam requirit probationem, num. 1. & 8.
Spolium ceſſat in eo qui facto proprio recedit à poſſeſſione, n. 2.
Dominium,& poſſeſſio inter ſe differunt, ibid.
Executio debet eſſe conformis petitioni,& ſententia, n. 3.
Factum,non autem quod fieri debet,eſt attendendum, n. 4.
Poſſeſſionis vera ſigna ſunt onerum ſolutio,& fructuum collectio, num. 5.
Spolij actio non competit ei qui poſſeſſionem ſpoliantis approbauit, ibid.
Poſſeſſio capta alio exiſtente in poſſeſſione nulla eſt, n. 6.
Venditor vbi eſt neceſſarius defenſor debet habere mandatum ab emptore, num. 7.

DECISIO CCLXI.

1 Licet in hac cauſa coram Reuerendiſſimo Lugdunenſi ſub die 10. Ianuarij 1611. fuerit receſſum a duabus deciſionibus coram eodem antea factis ſub die 22. Iunij 1607.& 23. Iunij 1608. in quibus fuerat reſolutum, Fabros non eſſe reintegrandos ad poſſeſſionem vineæ de qua agitur;tamen coram R.P.D. Pirouano in locum Reuerendiſſimi Lugdonen̄. ſubrogato die 29. Martij 1612. Domini receſſerunt ab vltima deciſione, & perſtiterũt in primo loco his reſolutis ex rationibus copioſè,& doctè in ſua deciſione deductis per Dominum meum Pirouanum,à quo etiam emanauit ſententia abſolutoria illorum de Francionibus contra Fabros. Et demum cauſa mihi commiſſa,& propoſito dubio,an ſententia Rotalis eſſet confirmanda, Domini pro confirmatione reſponderunt; fundamentum fuit illud vnicũ, de quo in aliis deciſionibus, videlicet defectus probationis primi extremi ex parte illorum de Fabris actorum in ſpolio; quod tamen requirit plenam, & concludentem probationem. gloſſ. *in l. 1. C. quor bonor.* Sarnen. *in reg. de infirm. reſig. q. 36.* Pontan. *de ſpol. lib. 1. n 81.* Rota *deciſ. 337. in princip. part. 2. diuerſ.* & fuit ſæpè deciſum,& ſignanter in cauſa Virdunen̄. Abbatiæ 21. Nouẽbr præteriti corã R.P.D. meo Buratto.

Nam iſta probatio pro Fabris ſemper fuit deducta principaliter ex duobus. Primò ex ipſo inſtrumẽto vẽditionis celebrato die 16. Decembr. 1577. cum reſeruatione dominij penes venditorẽ, donec integrum pretiũ ſolueretur,& interim quòd venditor participaret de fructibus vineæ pro rata pretij non ſoluti,quã ratã locauit emptoribus, vt latiùs in dicto inſtrumento cótinetur. Secundò, expreſſione capta per Dionyſium Procuratorem Fabrorum vigore mandati Rotalis.

2 Sed quoad primum, videbatur Dominis indubitatũ non probari primum extremum, immò è contra apparere Fabros abdicaſſe à ſe omnem poſſeſſionem quam habebant,& ſic facto ſuo per dictam venditionem cecidiſſe à poſſeſſione,& conſequenter ceſſare ſpolium. Innoc. & alij *in cap. ſæpe,* vbi Ripa de communi *num. 27. de reſtit. ſpoliat.* Alex. *conſil. 6. num. 11. lib. 3.* Roland. *conſil. 50. num. 15 lib. 2.* cùm ceciderit ex iuſta cauſa, qualis eſt venditio. Alexand. *conſil. 92. num. 5. lib. 1.* cum aliis per Gabr. *de reſtit. ſpoliat. concluſ. 5 num. 26.* Surd. *d. conſil. 28. num. 12.* Nec in inſtrumento legitur reſeruatio poſſeſſionis in caſu pretij non ſoluti, ſed dominij, quæ longe inter ſe differunt. *l. naturaliter §. nihil commune. ff. de acquir. poſſeſſ.* Nec quòd emptores remanſerint conductores, nec aliqua conditio ſuſpenſiua, vt ex aduerſo prætenditur, immò conſtat de intentione transferendi incontinenti poſſeſſionem, tum ex clauſula conſtituti in inſtrumento appoſita; tum ex promiſſione affictuum recompenſatiuorum, ibi, *nemini licet poſſidere alicuius prædij rem,& pretium*, &c. Tum demum ex pacto, vt in caſo non ſolutionis pretij lapſo decennio liceat venditori regredi ad ſuam vineam, & illius poſſeſſionem accipere, cuius pacti verba innuunt in emptores poſſeſſionem fuiſſe tranſlatam, quæ omnia adeò exactè ponderantur in 2. deciſione Reuerendiſſimi Lugdunen̄. die 23. Iunij 1608. vt nihil addi poſſe videatur; neque circa hoc caput fuit in 3. deciſione receſſum à prioribus deciſionibus, licèt fuerit receſſum quoad aliud, vt patet ex eius lectura.

3 Circa ſecundum igitur caput pariter tenuerunt Domini, primum extremum non probari per inſtrumentũ adeptæ poſſeſſionis à Dionyſio 21. Auguſti 1591. Quia tã ex præcedentibus, quàm ex ſubſequentibus apparet, dictam poſſeſſionem fuiſſe captam ad vtilitatẽ emptorũ vineæ, ex præcedentibus, quia re vera emptores qui nacti fuerãt poſſeſſionem vineæ, vt dictum eſt, fuerant ſpoliati per ſentẽtiam A.C.& eorum nomine petebatur reintegratio,& ita fuit pronunciatum, per ſententiã Reuerendiſſimi Peruſini, videlicet ſuper ſpolio attẽtato, illiúſque purgatione,& reintegratione ad poſſeſſionem vineę, vt colligitur ex verbis tam narratiuis, & proœmialibus, quàm diſpoſitiuis dictæ ſententiæ, vt ex relaxatione mandati de reſtituendo,& reintegrando, vbi expreſsè etiam ſunt nominati P. Matthæus, & alij reſpectiuè,& prædicti de Fabris nominantur in dicta ſententia, vti auctores, & neceſſarij defenſores Petri Matthæi,& aliorùm emptorum. Mandatum verò bo. me. Cardinalis Pamphilij eſt expreſsè fundatum in dicta ſententia,& iuxta tenorem,& formam illius fuit decretum,& exequutor fuit requiſitus à Dionyſio tãquam Procuratore aliorum de Fabris, qui eum immiſit iuxta dicti mandati formam,& tenorem, & in vim ſupradicti mandati, nec aliter facere potuiſſet, & ſic poſſeſſio non debet cenſeri acquiſita Fabris, qui in illo iudicio non petierunt reintegrationem, & fuerunt ſolùm nudi defenſores, ſed emptoribus ſpoliatis, vt executio ſit conformis petitioni, & ſententiæ. Specul. *de reſtit. ſpoliat. §. 2. verſ. & nota quòd quidam iudices*, &c. Creſcent. *deciſ. 6 de ſent. & re iud.* & optimè firmatur in dictis tribus deciſionibus.

Nec dicta poſſeſſio poteſt nomine Fabrorum adaptari ad cauſam reſolutionis contractus venditionis, quam ipſi prætendebant ob ſolutionem pretij in tempore non factam ab emptoribus. Nam illius occaſione, non erat illis debita reintegratio, nec iudicium ſpolij fuit ex dicta cauſa ab ipſis intentatum, vt fuit conſideratum in 2. deciſione Reuerendiſſimi Lugdunen̄. *verſ. & quomodo*, &c. vltra quòd dicta cauſa videbatur inualida, cùm ex alia conuentione facta de anno 1585. Fabri à dicto pacto reſolutiuo receſſerint, vt fuit deciſum in prima deciſione coram eodẽ Lugdunen̄. à qua circa hunc articulum non fuit receſſum in 3. eiuſdem deciſione. Et accedit etiam quòd cùm ante decennium fuerint illatæ moleſtiæ emptoribus, non currebat tempus faciendæ ſolutionis, vt in 2. deciſione. *verſ. deinde dici poſſet*, &c.

4 Non obſtat quòd ex verbis inſtrumenti captæ poſſeſſionis per Dionyſium, appareat poſſeſſionem fuiſſe captam nomine illorum de Fabris, & non emptorum,

rum, & quòd sit attendendum factum, & non quod fieri debuit, ex latè congestis per Surd. *consil.93.n.* 11. *&* 12. cum aliis allegatis in tertia decisione 10. Ianuarij 1611. *vers. fuit enim responsum*, &c. Quia hæc consideratio tollitur ex aliis decisionibus supra relatis, videlicet prima Reuerendissimi Lugduneñ. *in vers. non suffragatur*; & secunda eiusdem, *vers. non possunt etiam*, & in decisione R. P. D. mei Pirouani, in qua optimè dicitur, adeptionem possessionis referendam esse ad causam necessariam, vt latiùs *in verb. vnde cùm dua causa*, &c. stantibus præsertim declarationibus subsequutis per Dionysium, de quibus mox.

5 Ex subsequentibus enim dictam adeptionem possessionis colligitur eam fuisse ad vtilitatem emptorum; nam Dionysius 1. Octobris 1591. protestatus est creditoribus emptorum, & ab iis causam habentibus de soluendo annuum censum DD. de Maximis, quo erat grauata, & de custodiendo fructus vineæ, & colligendo suo tempore, quæ omnia sunt signa veræ possessionis. *l. Titia ff. de solut.* Rota diuers. *decis.* 952. *lib.* 3. *part.* 3. & indicant possessionem in creditores emptorum fuisse translatam, vt bene firmatur in decisione R.P.D. mei Pirouani; ex qua intimatione colligitur etiam approbatio possessionis creditorum per ipsos Fabros; adeò vt illis vlteriùs non videatur competere actio spolij. Rot. diuers. *decis.* 507. *part.* 3. *lib.* 3. & vlteriùs quòd possessio vineæ fuerit penes creditores post apprehensam possessionem à Dionysio, apertè videtur constare ex testibus datis in summario illorum de Francionibus deponentibus de spolio Benedicti vsque ad annum 1591. vt deponunt 2. & 5. super 4. articulo. Item quòd de dicto anno fuerunt à creditoribus appositi custodes, & facta vindemia in dicta vinea, vt deponit idem 2. testis super 5. & 3. super 4. 6. super 5. & 6. 7. super 5. vt in dicto summario *num.* 11. Quod etiam verificatur ex venditione vini dictæ vineæ facta 21. Octobris eiusdem anni 1591. & ex quitantia receptionis pretij dicti vini, & ex solutione canonum facta DD. de Maximis de dicto anno, vt in dicto summario *num.* 4. 5. *&* 6.

6 Non obstat locatio facta Angeletto; quia præter responsiones datas in duabus decisionibus Reuerendissimi Lugduneñ. placuit etiam responsio quòd hæc secunda prætensa possessio Fabrorum existentibus creditoribus in possessione ex supradictis, nulla sit, & ideo non attendenda. Surd. *decis.* 51. *num.* 19. cum aliis allegatis in decisione D. mei Pirouani. *vers. fuit enim responsum.*

7 Minus obstat quod non constet de mandato emptorum in persona Dionysij, & ideo non potuerit iis acquirere possessionem; quia satis est quòd habuerit mandatum à Fabris venditoribus, & qui venerunt ad causam vti necessarij defensores, & per consequens dicebantur Procuratores emptorum. Bart. *consil.* 219. *num.* 1. *lib.* 1. & facit Castren. *in l.* 1. *num.* 5. *C. vbi in rem act.*

8 Ex quibus, & aliis plenè deductis in dictis decisionibus prioribus Reuerendissimi Lugduneñ. & vltima R. P. D. Pirouani, in quibus omnia nunc deducta pro Fabris videntur sublata, Domini censuerunt sententiam Rotalem esse confirmandam, cùm saltem negari non possit possessionem illorum de Fabris esse turbidam, & obscuram, ex supradictis; & tamen ad effectum spolij requiritur plena, & dilucida probatio primi extremi, quod est possessio ex parte spoliati, ex suprà allegatis in principio decisionis.

Et ita fuit decisum, &c.

R. P. D. VBALDO.

Bonon. pecuniaria. Lunæ 2. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

Fideiussor ad quem pecuniæ peruenerunt, censetur effectus principalis debitor, adhibere obligati fideiussores reputantur. declara vt in hac decisione.

SVMMARIVM.

Sententia vt valida dicatur, remissiuè ponuntur requisita, num. 1.

Fideiussor ad quem pecunia peruenerunt, censetur effectus principalis debitor, adhibere obligati fideiussores reputantur, num. 2. *declara vt num.* 4.

Debitor non præsumitur velle soluere ante tempus debitas pecunias, num. 3.

DECISIO CCLXII.

DIxerunt Domini sententiam Rotalem esse confirmandam, quia eius validitas non impugnabatur, & apparebat ex actis concurrere omnia requisita ad sententiæ validitatem, de quibus Caputaq. *decis.* 260. *part.* 2. Quo verò ad iustitiam, de illa visum est constare ex deductis in decisione huius causæ 4. Decembris præteriti coram R. P. D. meo Pamphilio. 1

Non obstat motiuum de nouo excitatum, quòd cùm pecuniæ de quibus agitur peruenerint ad Lauaianam, ipse fuerit effectus principalis debitor illorum de Barutis; & Caspius, & Bocchius remanserint fideiussores, quibus soluentibus sit facienda cessio, iuxta doctr. Socin. *in l. qui vsumfructum numer.* 19. *ff. de verbor. obligat.* Bursat. *consil.* 39. *num.* 12. & consequenter cesset fundamentum decisionis quòd Caspij, & Bocchij soluant debitum proprium, & ideo cessio esset inutilis. *l. nulla*, cum ibi not. *C. de solut.* cum allegatis, quia fuit responsum non probari, quòd dictæ pecuniæ peruenerint ad Lauaianam; sed bene constat quòd pecuniæ fuerunt solutæ per illos de Barutis Caspio, & Bocchio pro remissione ad vrbem, & sic contractus fuit inter ipsos dantes, & accipientes, quæ attendenda est, ad *l. si filiusfamilias* 78. *ff. de verb. obligat.* vnde etiam iuremerito ipsi in chirographo celebrato Bononiæ 17. Decembris 1614. se obligarunt Baruti ad restitutionem dd. scut. 1500. seu illa de nouo remittere promiserunt Illustrissimo D. Cardinali Montalto post dies quindecim, immò præstiterunt fideiussores, quibus etiam promiserunt indemnitatem. 2

Nec quicquam faciunt litteræ de nouo exhibitæ, & scriptæ à Lauaiana Bocchiis, & Caspiis, quia quoad datas die 10. Ianuarij anni præteriti, in quibus continetur Lauaianam pro illis soluisse scut. 1500. sibi tracta; respondebatur præter id quod non est verisimile, Lauaianam ante tempus pecunias, de quibus agitur, soluisse. Ang. *consil.* 127. *in fin.* iis autem soluendis adhuc supererant Lauaianæ aliquot dies, cessare etiam difficultatem ex protestatione facta à computista Illustrissimi Cardinalis die 7. Februarij eiusdem anni quòd sibi dictæ pecuniæ non fuerant solutæ, ideo necessariò prætensæ litteræ Lauaianæ sunt intelligendæ de aliis pecuniis sibi transmissis ab eisdem mercatoribus, & non de istis, prout aliæ etiam litteræ continent diuersas partitas pecuniarum per dictos mercatores Bononienses eidem Lauaianæ 3

ad fauorem aliarum personarum transmissas, & sic nihil faciunt ad præsentem casum.

4 Vnde nec obstant Socinus & Bursat. suprà allegati, quia Socinus loquitur de campsore, qui non erat debitor, sed promisit pro alio debitore, & sic tanquàm fideiussor; Bursatus verò loquitur in mercatore solnente, vt vulgo dicunt, *sotto protesta*, qui etiam dicitur soluere tanquam fideiussor; in casu verò nostro non constat de solutione facta per Lauaianam, & licèt acceptauerit litteras; tamen donec de solutione non doceatur, mercatores remanserunt principales debitores, cùm non sit facta per dictam acceptationem nouatio, vel delegatio. *l. si litterarum*, vbi Bald. *C. de solution.* Gabr. de communi, *in tit. de nouat. conclus.* 1. *sub nnmer.* 19. *& seq.* cum aliis per Rotam in dicta decisione huius causæ coram D. meo Pamphilio.

5 Quæ dicebantur de deposito facto ad impediendum cursum vsurarum, videbantur non suffragari, tum quia non fuit factum ad fauorem illorum de Baruris: sed fideiussorum per mercatores datorum, tum quia allegata procederent, quando per creditores stetisset quominus pecuniam sibi debitam reciperent. *l.* 2. vbi Bart. & Salicet. *C. de vsur.* cum aliis per Tiraquell. *de retract. lignag. §. 9. gloss.* 3. *num.* 5. Sed in proposito Baruri fuerunt semper parati pecunias recipere, vel saltim de contrario non docetur.

Ex quibus fuit conclusum sententiam esse confirmandam.

R. P. D. PAMPHILIO.

Gerunden. veni. Mercurij 4. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

Administrationes solitæ dari in titulum collatiuum, vt dicātur erectæ in titulum perpetui beneficij, quid probari debeat, & plura adducuntur signa ad probandum quòd administratio non fuerit erecta in titulum perpetui beneficij, & quæ requirantur pro mutatione status beneficij.

SVMMARIVM.

Beneficium, seu Præpositura quæ in præteritum temporalem tantùm administrationem habuit, solitam dari in titulum collatiuum, de præsenti illam tantum habere præsumitur, nisi probetur erectio in titulum perpetui beneficij, vel quòd ita spatio 40. annorum collata fuerit ab eo qui potestatem habuerit, & voluerit illius statum mutare, num. 1.

Beneficium vt præsumatur erectum in titulum perpetui beneficij requiritur quod habeat annexum aliquid spiritualitatis, & habeat aliquam dotem, num. 2.

Beneficium datur propter diuinum officium, ibid.

Beneficium cuius bonorum dominium non est penes beneficiatum, sed nuda administratio, non dicitur erectum in titulum perpetui beneficij, ibid.

Probatio æquiuoca non releuat, num. 3.

Dictio seu potest stare expositiuè pro idest, *ibid.*

Beneficia Ecclesiastica diminutionem non recipiunt, ibid.

Beneficia Ecclesiastica aliquo præcedente pacto conferri non possunt, ibid.

Beneficij status vt dicatur mutatus, debet probari scientia & patientia eius de cuius interesse agitur, numero 4.

Collatio beneficij facta per Papam non mutat statum beneficij, nisi probetur per Papam fuisse factam animo antiquum statum mutandi & nouum inducendi, num. 5.

DECISIO CCLXIII.

SVb die 5. Iunij præteriti resolutum fuerat, Præposito mensis Iulij, dotem deberi, ea ratione, quia Præpositurae istius Ecclesiæ titulum perpetui beneficij Ecclesiastici conferri consueuerint; verùm, causa postmodum super eisdem pluries proposita, & maturè consideratis his quæ pro parte Capituli de nouo deducta fuerunt, supradicta die Domini censuerunt recedendum à decisis, quia non constat, quòd ab initio aliqua ex dictis Præposituris in huiusmodi titulum perpetui beneficij Ecclesiastici erecta fuerit, sed potiùs ex deductis apparet quòd ab antiquo Præpositi consueuerunt à Capitulo administrationem temporalem bonorum ipsius recipere, & quoad alia ipsum in dominum recognoscere, vt fuit etiam ponderatum sub die 5. Maij 1599. coram bon. mem. Penia, & 18. Iunij 1601. coram Reuerendiss. D. meo Damasceno, ideóque etiam hodie Præpositura, de qua agitur, temporalem administrationem habere præsumitur, nisi probetur eius erectio in titulum perpetui beneficij, vel quòd ita spatio 40. annorum collata fuerit ab eo qui super ea potestatē habuerit, & voluerit illius statum mutare, iuxta text. *in c. cùm de beneficio*, & ibi Gemin. *num.* 9. & alij, *de prabend. in* 6. Felin. *in cap. in nostra, num.* 41. *vers. secundo nota, de præscript.* Silu. *de benefic. part.* 3. *quæst.* 11. *num.* 124. & fuit dictum in causa Perusina Sancti Beueniatis 13. Maij 1588. & 17. Martij 1589. coram bon. mem. Cardinale Pamphilio, & aliàs sæpe. 1

Quod tamen non probatur, immò contrarium ex pluribus suadetur; nam vltra quòd non constat, quòd istæ Præposituræ habeant annexum aliquid spiritualitatis, prout requiritur ad istum effectum; cùm, propter diuinum officium, detur beneficium, *c. cum secundum, de præb.* Bellam. *in c. super hoc, sub n.* 17. *vers.* 3 *principaliter, de renunciat. & in d. c. in nostra, n.* 10. & ibi Felin. *sub n.* 9. *vers. de tertio, de rescript.* Abb. *consil.* 47. *sub n.* 1. *vers.* . *consideratur, lib.* 2. Gig. *de pensio. quæst.* 86. *n.* 7. *vers. Quartum requisitum*, nec quòd aliquam dotem habeant, prout verisimiliter haberent, si erectæ fuissent in titulum beneficij Ecclesiastici, iuxta text. *in c. nemo, de consecrat. dist.* 1. *& decis.* Put. 374. *in fin. lib.* 1. cum aliis in decisione allegatis; fuerunt etiam ponderata statuta, & alia deducta, ex quibus patet Capitulum consueuisse quoque disponere de istis bonis, & fructibus, dismembran. scilicet bona ab vna, & illa applican. necnon augen. & minuen. onera, pront temporum qualitas, & ipsius Capituli necessitas exigebat. ex quo colligitur, quòd dominium bonorum est penes ipsum Capitulum, & quòd Præpositi habent tantùm illorum administrationem, vt fuit etiam dictum coram bon. mem. Penia, sub dicta die 5. Maij 1599. 2

Non obstant collationes, quæ dantur pro parte Præpositi, quia aliquæ faciunt simpliciter mentionem de Præposituris, quæ propterea ad istum effectum non releuant, cùm possint etiam intelligi de officiis, aliæ verò de beneficiis, seu officiis, quæ minus releuant, vti æquiuocæ, *cap. in præsentia, de probatio.* & maximè quia illa dictio *seu*. stare potest etiam expositiuè pro (idest) Aretin. *in rubr. Instit. de except. num.* 1. *vers. Quinimo addas*, Rom. *consil.* 179. & ibi adden. *num.* 7. *vers. Regulariter*. ibi, *& idcirco*, adeò vt non beneficia, sed officia dici debeant, quod etiam suadetur; quia in collatione Præposituræ mensis Nouembris facta de anno 1380. is qui illam recepit, promisit facere benè, & complere seruitium 3

tium dictæ Præpositutæ, & facit, quia ex dispositione statutorum eiusdem Ecclesiæ, quilibet Præpositus, infra octauam Paschatis, præstare debet idoneos fideiussores, qui insolidum cum ipsis teneantur, tam pro integro seruitio ab antiquo consueto, quàm de nouo imposito, ac pro illius augmento, quod fieri non posset, si Præpositutæ essent beneficia Ecclesiastica, quæ diminutionem non recipiunt, *cap. 1. & tot. tit. vt Eccles. benef. sine dimin. confer.* nec aliquo præcedente pacto conferri possunt, Bellam. *in d. cap. in nostra, n.* 10. & ibi Felin. *num 9. vers. de 4. de rescript.* Abb. *d. consil. 47. sub num. 1. vers. Quartum consideratur, lib. 2.* Vltra quòd in aliis collationibus, quæ dantur pro parte Capituli, istæ Præpositutæ expressè dicuntur conferri tanquam officia simplicia.

4 Non obstat, quòd aliquæ ex supradictis collationibus fuerint factæ ex causa permutationis cum beneficiis Ecclesiasticis, quod fieri non potuisset, si Præpositutæ non essent similiter beneficia Ecclesiastica, quia fuit responsum quòd cùm constet Præpositos ab antiquo fuisse tantùm administratores bonorum Capituli, nec appareat eos habuisse aliquam dotem, si prætendatur ab huiusmodi primæuo statu per supradictas collationes fuisse recessum, & propterea Capitulum teneri ad assignandam dotem, esset vlteriùs probandum, permutationes huiusmodi fuisse factas, & habuisse effectum sciente & patiente Capitulo, de cuius interesse agitur, ad not. per Rip. *in cap. cùm Ecclesia Sutrina, num. 64. de caus. possess. & propr.* cum aliis allegatis.

5 Minus refragatur, quòd ex hinc inde deductis appareat saltem huiusmodi Præposituras consueuisse conferri in titulum perpetuum, quia quicquid sit de administratione, an illa facta fuerit collatiua, de quo fuit dictum in aliis decisionibus in hac causa factis, quæ dantur, non sequitur propterea, quòd Præpositutæ sint beneficia Ecclesiastica, ad quem effectum plura alia requiruntur, vt dictum est, & tanto minus, quia, collationes supradictæ non leguntur factæ de beneficiis, sed loquuntur de beneficio, seu officio, & aliæ simpliciter de officio, vt suprà dictum est, vltra quòd, licèt istæ Præpositutæ probarentur aliquando per Papam collatæ vti beneficia Ecclesiastica, adhuc esset probandum, id per eum factum fuisse animo antiquum illarum statum mutandi, & nouum inducendi, ex supradictis.

Et ita decisum.

R. P. D. PIROVANO.

Romana fideicommissi de Briscaliis 4. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

Est in summario num. 1.

SVMMARIVM.

Substitutio facta de proximiore, vt primum ad eum peruenit fideicommissum, extinguitur quoad alios, nec datur extensio de persona ad personam, ad inducendum perpetuum grauamen restituendi aliis proximioribus, num. 1. declara vt num. 2.

Testator si voluit bona conseruari in familia, hæc voluntas trahit secum implicitum statum futuri temporis, & tunc quilibet censetur grauatus de restituendo alteri, & fit extensio de casu ad casum, & de persona ad personam, licèt de ea persona non fuerit in indiuiduo cogitatum, num. 3. vide num. 4.

Familia & vt bona in ea conseruentur, si non fuerit contemplatum à testatore, tunc vbi factus fuerit locus substitutioni in primum casum, substitutio spirat quoad alios, & substitutus non censetur grauatus, num. 4.

Alienationis prohibitio facta à testatore, operatur effectum suum respectiuè ad personas comprehensas tantùm, & non extendit dispositionem vltra voluntatem testatoris, nisi sit adiecta ratio vt bona conseruentur in familia, n. 5.

Testatoris voluntas in scriptis declarata, illa attenditur etiam contra dispositionem testium, & quæ non probatur transisse in dispositionem, num. 6.

Fideicommissum videtur agnitum per possessionem bonorum, num. 7.

Possessionis causa mutata præsumitur, etiam sine alia declaratione superueniente nouo titulo, num. 8.

DECISIO CCLXIV.

IAm fuit resolutum coram Reuerendissimo Archiepiscopo Bononien. Peregrinam sororem germanam testatoris esse comprehensam in fideicommisso, & coram me causam euenisse, quia Peregrinæ proximiori vocatæ prædecessit Hercules Cruceus institutus, & Bartholomæus Bassanus alter hæres nunquam rediit ad Vrbem adimplendo conditionem sub qua erat institutus.

Verùm cùm Andreas & Ioannes de Briscaliis Consobrini testatoris vti de familia prætenderent, quòd vocato proximiore, & admissa Peregrina vti tali, nihilominus ea mortua fideicommissum transeat ad vlteriores proximiores, nec in primo expiret, iuxta *consil.* Ancharani 27. ac etiam quòd Peregrina viuens fideicommissum non agnouerit, & per consequens ad hæredes non transmiserit; ideo super prædictis vti reseruatis in decisione Reuerendissimi Bononien. 29. Martij 1610. proposita disputatione censuerunt Domini non obstare intentioni hæredum Peregrinæ.

Quia vera est conclusio quòd substitutio de proximiori facta vt primum fideicommissum ad eum peruenit, extinguitur quoad alios, nec datur extensio de persona ad personam, ad inducendum perpetuum grauamen per reciprocum onus restituendi aliis successiuè proximioribus. *l. si quis ita. §. penult. ff. de testam. tutel.* Bart. *in l. Gallus num. 9 ff. de liber. & posthum.* Gabr. *consilio* 111. *num.* 13. *lib.* 1. Cardin. Mantic. *de coniectur lib. 3. tit. 19. num.* 8 Petr. *de fideicomm quæst. 5. num. 182. vers. & iterum prior opinio.* 1

Et quamuis in multis casibus ad alios successiuè proximiores fideicommissum transire multi tenuerint, id semper contigit quando testator vsus est verbis habentibus implicitum statum futuri temporis, per quem arguitur testatorem verisimiliter etiam de vlterioribus cogitasse, vt post Cuman. *in l. cùm ita §. fideicomm ff. de legat. 2.* firmarunt Ruin. *consil. 89. num. 5. lib. 2.* Cephal. *consil 88 num. 34.* Mantic. *de coniect. lib 8. cap. 12. num. 11.* & Rota sequuta est in pluribus causis, vt coram Seraphin. *decis.* 812. *num.* 1. in Bononien. de Panolinis 10. Decemb. 1610. coram Reuerendissimo Archiepiscopo Lugdunen. & in Viterbien. fideicommissi coram R. P. D. Manzanedo 10. Maij 1612. 2

Et ex prædictis satis declaratur opinio Ancharan. *consil.* 27. Roman. *consil* 438 *num.* 14. & aliorum qui illum sequuntur, cùm præsupponant habitam fuisse rationem conseruandæ agnationis, quæ ratio trahit secum implicitum statum futuri temporis, quia non possunt bona conseruari in familia, nisi vnus sit grauatus de restituendo alteri, & quando necesse est implere voluntatem testatoris, tunc per qualitatem inhærentem fit extensio de casu ad casum, & de persona ad personam, licèt de ea persona non fuerit in indiui- 3

duo cogitatum. Aretin. *in l.Gallus. §. & quid si tamum, n.18.vers.secundò fallit.ff.de liber.& posthum.* Card.Mantic.*de coniect.lib.3.tit.19.num.*8.

4 Secundò est aduertendum quòd idem dicendum non est in præsenti, vbi familia de Brilcaliis non est contemplata, vt ponderat Crauett.*consil.*161.*n.*9.Grass. *in §.fideicommissum quæst.16.n.7.in fin.*

5 Non obstat prohibitio alienationis, quia solùm operatur effectum suum respectiue ad personas comprehensas, non tamen extendit dispositionem vltra voluntatem testatoris.Ruin.*consil.127.num.9.vers præterea est aduertendum,lib.* 2. Pett. *de fideicommiss.quæst.2. num.26.* declarantes non fieri extensionem nisi sit adiecta ratio, vt bona conseruentur in familia.

6 Non obstant testes adducti ad probandum voluntatem testatoris fuisse vt bona conseruarentur in proximiores masculos, quia omisso an probent suppositum, & sufficiant, cùm sit minor numerus in codicillis requisitus, vbi superuenit voluntas in scriptis declarata, illa attenditur, non autem ea quæ non probatur transiisse in dispositionem.Bald.*in l.quidam cum filiumfamil in princ.vers.3.nota.ff.de hæred.instituen.*

7 An autem Peregrina viuens agnouerit fideicommissum, visum est decennali possessione horum bonorum iustificari agnitionem. *l.si filiusfamilias. C. de petit. hæred.*Ias.*consil.3.n.5.lib.*1.Natta *consil.*448 *n.*17.

8 Nec obstat quòd Peregrina alio titulo, nempe vsusfructus sibi à testatore relicti possideret, vt ideo agnitio non habeat causam differentem ex possessione non relatiua ad fideicommissum, quia satis est quòd fuerit in possessionė tempore purificati fideicommissi, vt ex superueniente fideicommisso potuerit sibi mutare causam possessionis, prout præsumitur absque alia declaratione, secũdùm opinionem quam seruat Rota. Put.*decis.446.lib.*1. Achil. *decis.4.de caus.poss.& propriet.* Rota in Maceratẽ. hæreditatis 11.Maij 1587. coram bo.me.Card.Pamphilio, & in Asculana domus 3.Iunij 1602.coram Reuerendissimo D.Decano.

Et ita, &c,

R. P. D. PIROVANO.

Bononien.fideicommissi de Cattaneis.4.Martij 1616.

ARGVMENTVM.

Emphyteusis Ecclesiastica recepta pro se, & descendentibus hæredibus, an superueniente licentia domini sit alienabilis in extraneos in præiudicium vocatorum.

SVMMARIVM.

Inuestitura emphyteutica recepta pro se, & suis hæredibus ex se legitimè descendentibus partim est ex pacto & prouidentia, partim hæreditaria, & succedere prætendentes debent habere vtramque qualitatem, nempe quod sint descendentes legitimi, & hæredes legitimi, hæredes hæreditatis, non tantum sanguinis, n.1. vide n.2.

Emphyteusis recepta pro se, & hæredibus, non transit in hæredes extraneos, sed ad ipsos tantùm hæredes legitimos, n.2.

Emphyteusis si fuerit per patrem, vel auum alienata, hæres legitimus vocatus in inuestitura confecto inuentario non tenetur stare facto patris, vel aui qui alienauerunt, num.3.

Emphyteusis recepta pro se, & hæredibus legitimis, superueniente licentia domini directi de alienando in quoscumque, efficitur merè hæreditaria, & transitoria ad quoscumque, & in præiudicium vocatorum, num.4. declaratur num.5.

Contradictio, repugnantia & correctio in contractu euitanda sunt, & sumitur interpretatio, per quam excludantur, num.6.

Substitutio reciproca ad fauorem descendentium in contractu emphyteotico, operatur, vt cuilibet ex vocatis censeatur ius quæsitum ex prouidentia concedentis, n.7.

Ius quæsitum alteri ex prouidentia concedentis in emphyteotico contractu, non tollitur per superuenientem libertatem alienandi, num.8.

Fideicommissum & libertas alienandi non contrariantur inuicem, quia potest fideicommissum constitui sub conditione, si descendentes non alienauerint, num.9.

Superfluitas in quacumque dispositione vitanda est, & ea sumitur semper interpretatio, vt nihil superfluè censeatur appositum, num.10. vide num.11.

Emphyteusis Ecclesiastica de sui natura non est transitoria ad extraneos hæredes, num.11.

Emphyteusis renouatio, est noua acquisitio quoad ipsum, in quem renouatur, & sic potest comprehensis in primis inuestituris præiudicare, num.12. vide contrarium quando fit vigore pactorum prima inuestitura, quia prima est attendenda, num.13.

DECISIO CCLXV.

IN disputatione diei 14.Decembris 1615. fuit resolutum non obstare exceptionem *l. vindicantem. ff. de euict.& l.cùm à matre. C. de rei vendicat.* nisi in hæreditate sint computanda bona Bubani. Hodie verò posita hac parte reseruata, absolutè Domini responderunt ll. prædictas non obstare.

Quia eadem bona Bubani vsque de anno 1506.fue- 1
runt data in emphyteusim per Abbatem sanctæ Mariæ in regula ad sexaginta nouem annos Francisco de Cattaneis recipienti pro se, & suis hæredibus ex eo legitimè descendentibus, necnon vice, & nomine Andreæ Antonij, & Sixti eius fratrũ, & cuiuslibet ipsorum hæredum, ex eis legitime descendentium, & deinde in anno 1575. renouata fuit in Curtium nepotem Andreæ mortuis iã cæteris fratribus inuestitis, ac demum eodẽ Curtio mortuo de anno 1585.sequuta fuit refirma in Isottam, & Ludouicam dicti Curtij filias, ideo cùm emphyteusis fuerit recepta ab Ecclesia pro se, & suis hæredibus ex eis legitimè descendentibus, non est dubitandum quin sit partim ex pacto, & prouidentia, & partim hæreditaria, in qua succedere prætendentes debent quidem habere vtramque qualitatẽ, nempe quòd sint descendentes legitimi, & hæredes legitimi, & hæredes hæreditatis, non autem sanguinis tantùm, secundùm veriorem opinionem, de qua per Alex.*consil.19.n.3. lib.*5. Crauett.*consil.*197. *num.*5.Couarr.*variar.resolut.lib.2.cap.18.num.3.vers.Idem omninò.* Velasch. *de iur.emphyt.quæst.44.n.*11. Clar. *in §.feudum quæst.40.vers.sed quia.*

Sed nihilominus in reliquis retinet naturam em- 2
phyteusis Ecclesiæ, & prouidentiæ, ne in quemlibet hæredem extraneum, sed ad ipsos tantùm descendentes legitimos transire possit, vt declarat Socin. iun. *consil.* 112. *numer.* 10. *volum.* 2. Cephal. *consilio* 301. *num.* 138. Bec. *consil.* 88. *num.*8. Phanut. *de inuent. part.* 6. *num.* 17. Clar. *in §. feudum quæst.* 9. Surd. *consil.*63. *num.*11.& 12.

Et consequenter cùm istæ mulieres sint descenden- 3
tes legitimæ ab Andrea mediante persona Curtij earum patris, & Cæsaris aui, & hæredes, non teneantur confecto inuentario probare factum patris, vel aui. Bald. *consil.452.in fine lib.* 5. Decius *consil.* 185. *num.* 5. Clarus *in §. feudum quæst.40. vers. sed quia.* Phanut. *de inuentario part.* 6. *num.* 17. vbi latissimè comprobat.

Non

4 Non obstat quòd hæc emphyteusis sit iudicanda absolutè hæreditaria, & transitoria ad quoscumque hæredes propter licentiam conductoribus datam alienandi bona emphyteuticata in quoscunque, dummodo sint ipsis minores, vel æquales, per quam dicebatur bona remanere merè hæreditaria, etiam in præiudicium vocatorum. Anchar. *cons.* 125. *num.* 4. & Ruin. *consil.* 213. *num.* 5. *&* *cons.* 165. *num.* 7. *vol.* 1. Laderch. *cons.* 1. *num.* 15. quod etiam dicitur resolutum in Imoleñ. bonorum 13. Nouembris 1592. coram bo. me. Cardinali Pamphilio, & in Nonantulana bonorum 4. Iunij 1610. coram Archiepiscopo Damasceno.

5 Fuit enim responsum conclusionem fortè posse procedere in præiudicium Ecclesiæ; secus verò in præiudiciũ vocatorum in ipsa inuestitura, quibus ius est quæsitum per stipulationem, quia quoad eos licentia alienandi non immutat naturam emphyteusis, vt apertè senserunt Bald. *cons.* 452. *num.* 5. *lib.* 5. Alex. *cons.* 106. *n.* 2. *lib.* 4. Dec. *cons.* 395. *num.* 2. Ruin. *cons.* 37. *num.* 18. *lib.* 2. Rub. Alexandr. *cons.* 110. *num.* 10. Menoch. *cons.* 61. *n.* 20. *&* 24. *&* *cons.* 545. *num.* 5. Caldas *de iure emphyteot. lib.* 4. *cap.* 20. *num.* 33. Corbul. *de caus. priuat. ob mort. ciuil. n.* 51. Bertaz. *consil.* 73. *num.* 15. *&* 16. & quamuis non desint qui contrariam opinionem tueantur, & vrgentissimis rationibus eam defendant, nempe Gozad. Anch. Ruin. Paris. relati per Laderch. *in suo cons.* 1. & ipsemet hanc opinionem sequens, ea ratione, quia ab initio transeat ius emphyteusis eum hac qualitate, vt bona alienari possint, itaut præiudicium sit generatum descendentibus antequam ad eos transeat emphyteusis; tamen in casu de quo agitur, magis placuit DD. prior opinio, quam etiam Rota approbauit in causa Camerineñ. domus 4. Iulij 1593. coram bo. me. Gipsio.

6 In qua ponderatur ratio euitandi repugnantiam, & correctionem, ne statim per licentiam recederatur à prouisione pro descendentibus facta, quod multum conuenit in præsenti, & stringit, dum emphyteusis non est recepta simpliciter pro se & suis hæredibus ex eis legitime descendentibus.

7 Sed vlteriùs processum fuit addendo explicitam substitutionem reciprocam ad fauorem descendentium, per quã cuilibet ex vocatis dicitur ius quæsitum ex prouidentia concedentis. Gabr. *cons.* 88. *n.* 6. *lib.* 1.

8 Quod non tollitur per subsequentem, vel superuenientem libertatem alienandi secundùm opinionem Castren. *in cons.* 151. *num.* 3. *vol.* 2. quam probarunt Dec. *cons.* 386. Paris. *cons.* 31. *num.* 34 *&* 39. *vol.* 2. Ofasch. *consil.* 40. & veriorem dixit Peregrin. *de fideicommiss. art.* 40. *num.* 63. *&* 65.

9 Præterea ex facto aduertebatur quòd bona, de quibus agitur, non sunt alienata, ideo tanto magis cessare videbatur hæsitatio, quia ad inuicem non contrariantur fideicommissum & libertas alienandi, dum videtur conceptum fideicommissum sub conditione, si descendẽtes non alienauerint, vt in simili dispositione testatoris, voluerunt Socin. sen. *cons.* 123. *num.* 4. *vol.* 3. Menoch. *cons.* 151. *num.* 49. Surd. *cons.* 96. *num.* 26. *&* *consil.* 357. *num.* 27. *&* *cons.* 390. *num.* 1.

10 Non obstat quòd si licentia alienandi non esset intelligenda etiam ad præiudicium vocatorum, fuisset omnino superflue appòsita contra regulam *l. si quando. ff. de leg.* 1. *&* *cap. si Papa, de priuileg. in* 6. dum interesse vocatorum semper se opponeret alienationi fiendæ, vel iam factam reuocaret.

11 Quia fuit considerata vtilis in pluribus casibus, nempe si non superesset aliquis ex vocatis in inuestitura, vel si omnes vocati consentirent alienationi, quia tunc licentia esset necessaria, cùm agatur de emphyteosi Ecclesiastica, quæ sui natura non est transitoria ad extraneos hæredes, Clar. *in* §. *emphyteosis, quæst.* 13. & hic casus ponderatur etiam per Rub. Alexand. *consil.* 110. *n.* 11. Idem etiam dicitur si hæreditas alienantis fuisset adita sine beneficio legis, & inuentarij, tunc non possent bona emphyteotica vendicari, & in hac parte licentia sustineret alienationem, & aditio probaret factum, vt considerat Bald. *consil.* 451. *in fin. vol.* 5.

Non obstat renouatio in Curtium facta, quæ cùm fuerit noua acquisitio eiusdem emphyteusis quoad eum, vti primus acquirens, potuit aliis vocatis præiudicare. Clar. *in* §. *emphyteusis quæst.* 16. *vers. sed quid*, cum aliis allegatis. 12

Quia neque ista fuit noua acquisitio, sed vigore pactorum antiquæ inuestituræ renouatio, ad quã poterat Ecclesia compelli; ideo cùm non contineat pacta contraria antiquæ, illa antiqua erit attendenda. Castren. *cons.* 142. *num* 3 *part.* 2. quem retento themate quòd pacta non contrarientur, sequuta est Rota in causa Imolen. bonorum 8. Martij 1596. coram bo. me. Cardinali Pamphilio. 13

Et ita, &c.

R. P. D. VBALDO.

Vlixboneñ. beneficij. Mercurij 4. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

De iustificatione gratiæ obtentæ in vim subrogationis in ius defuncti quoad possessionem beneficij, quoad litem, quoad obitum, quoad clericatum, & quoad originem impetrantis, plura notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Beneficij possessio probatur ex confessione partis facta in illius impetratione, num. 1.

Lis probatur ex commissione in actis præsentata, & decisionibus factis in causa, ibid.

Obitus, & mors illius, cuius impetratum est beneficium, quando probetur per testes deponentes de auditu à pluribus personis, num. 3.

Epistola probat contra scribentem, ibid.

Clericatus probatur per matriculam ordinum generalium celebratorum ab ordinario, num. 4

Beneficium in dubio præsumitur simplex, & quòd fuerit simplex probatur etiam testibus & confessione partis, n. 6.

DECISIO CCLXVI.

Domini dixerunt gratiam Michaëlis esse iustificatam; in ea enim in effectu fuit narratum quòd lite, & causa super beneficio de quo agitur inter Laurentium, & Antonium in Rota introducta, illaque indecisa pendente, idem Laurentius reportatis pro se fauorabilibus resolutionibus, de mense Martij vita functus est, adeò vt dictum beneficium adhuc per obitum D. Emanuelis, qui illud antea obtinuerat, seu eiusdem Laurentij vacet ad præsens. 1

Quòd autem Emanuel dum viueret, obtineret hoc beneficium, & in eius possessione obierit, iustificatur ex propria confessione Antonij in sua gratia *l. cum precum. C. de lib. caus.* Ægid. *decis.* 168. Seraph. *decis.* 1296. *num.* 6 *part.* 2. Et accedunt duo testes dati in summario *num.* 2. lis autem iustificatur ex commissione in Rota præsentata, & resolutio ad fauorem Laurentij ex decisione in hac causa facta 10. Iunij 1614. coram me, vt fuit dictum in Hispalen. beneficij de Xeres 27. Iunij 1605. coram bo. me. Litta. 2

3 Obitus verò Laurentij licèt non sufficienter probetur per testes de certa scientia, tamen quia non agitur de probando obitu ad effectũ reseruationis, sed iustificationis tantùm, videbatur probari per testes deponentes audiuisse à pluribus personis, eo quòd communiter dicebatur inter Curiales Lusitanos hic Romæ. Oldrad. *conf.* 304. *n.* 7. Mohed. *decis.* 1. *de probat.* Crescen. *decis.* 4. *n.* 8. *&* 9. *de exception.* Put. *decis.* 520. *lib.* 2. Rota *decis.* 46. *num.* 1. *&* 2. *part.* 2. *diuers.* & accedunt literæ ad Curiam transmissæ, de quibus deponunt testes, & confessio ipsius Antonij in epistola producta, & recognita, quæ contra eum probat. *l. publica.* §. *fin. ff. depos.* Rota Iannen. *decis.* 2. *num* 9. *& decis.* 31. *num.* 7. Seraph. *decis.* 996. *num.* 1. & fuit dictum in Panormitana cambiorum 17. Februarij 1612. coram me, agitur enim de re parui præiudicij respectu collitigantis, cùm si ille per cuius obitum dicitur vacare beneficium, viuat, poterit cùm venerit beneficium recipere, vt considerat Mohed. *dicta decis.* 1. *de probat. & decis.* 46. *part.* 2. cum aliis proximè allegatis.

4 Clericatus Michaëlis probatur ex matricula ordinum generalium celebratorum per ordinarium Vlixbonen. cum sigillo eius Secretarij legitimè recognito, vt in simili fuit dictum in vna Firmana iurispatronatus 23. Martij 1609. coram R. P. D. meo Cauelerio, & accedit testis de hoc deponens.

5 Quòd Michaël sit oriundus ex ciuitate Vlixbonen. probatur ex testibus de hoc deponentibus, vt fuit dictum in Hidruntina beneficij 6. April. 1615. coram me.

6 Quòd beneficium sit simplex, licèt non sit iustificandum, cùm tale præsumatur. Ægid. *decis.* 675. tamen probatur ex testibus, & ex confessione ipsius Antonij in sua gratia, sicut etiam probatur valor beneficij centum ducatorum per non excessum, videlicet ex testibus, & gratia Antonij, & testes partim deponunt de auditu, & partim de publica voce, & fama, quòd sufficit quando gratia, prout hic, non est fundata super narratiua valoris. Ægid. *decis.* 674. Put. *decis.* 29. *lib.* 1. Caputaq. *decis.* 27. *num.* 7. *part.* 1. & fuit dictum in dicta Hidruntina beneficij coram me.

Et ita fuit decisum, Michaële tantùm informante, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Romana restitutionis dotis 9. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

Ratihabitio inducitur per factum, non minus quàm per verba, & confessio priuata de dote recepta, præcedente promissione dotis, probat veram numerationem.

SVMMARIVM.

Scriptura de cuius fide non dubitatur, probat omnes actus in ea commemoratos, num. 1.

Ratificatio gestorum per alium nomine ratificantis operatur, vt illa ab ipsomet ratificante gesta dicantur, n. 2.

Ratificatio probatur per factum subsecutum, non minus validà, quam si fieret verbis, num. 3.

Ratificatio scripturæ inducitur, si quis ex ea agit, n. 4.

Confessio receptionis dotis, etiam per apocham subscriptam & recognitam, quamuis in ea non renuncietur præsentialis numeratio, probat veram numerationem fauore mulieris in præiudicium heredum tertij, & etiam fisci, dummodo confessionem præcesserit promissio dotis, n. 5.

Apocha non recognita, non meretur fidem, neque executionem, num. 6.

Apocha recognitio fit sufficienter per testes affirmantes esse manum Tiiij, & eius manum bene cognoscere, num. 7.

DECISIO CCLXVII.

Soluto matrimonio per mortem Bartholomæi Capranicæ D. Dionora Celsa eius vxor egit pro recuperatione dotis solutæ, & dato dubio, an constet de constitutione dotis, & illius solutione,

Censuerunt Domini constare de constitutione dotis vsque ad summam scutorum decem millium, & de solutione ad summam scutorum sex millium.

Constitutio in eam summam satis iustificatur ex apocha, & capitulis matrimonialibus subscriptis à D. Hortensio patre D. Dionoræ, qui eam summam pro dote promisit, & à D. Isabella Celsa matre Bartholomæi mariti, quæ pro eo matrimonium stipulauit.

Per scripturam enim, de cuius fide non dubitatur, 1 regulariter probantur omnes actus in ea commemorati. *l.* 1. *C. de contrahend. & committen stipul.* §. *si scriptum. Instit. de inutil. stipulat.* Socin. *cons.* 267. *num.* 1. *vol.* 2. Surd. *decis.* 115. *num* 4.

Et quamuis non appareat quòd in ea scriptura in- 2 terueneri Bartholomæus, sufficit tamen quòd rata habuerit gesta per matrem eius nomine, vt exinde ab ipsomet ratificante gesta dicantur. *l. si pupilli.* §. *item quaeritur. ff. de negot. gest.* Tiraquell. *de retract. consanguin.* §. 1. *gloss.* 10. *num.* 64. Surd. *decis.* 231. *num.* 11. *&* 159. *num.* 12.

Et de ratificatione dubitandum non videbatur, quia 3 per matrimonium sequutum & consummatum facto probatur ratificatio non minus valida, quam verbis. *l. Paulus, ff. rem ratam haberi. l. si ponas,* §. 1. *ff. de inoffic. testam. l. sed Iulianus.* § *fin. ff. ad Macedon. l. quo enim.* vbi Bart. *ff. rem ratam haberi.* & iuxta tenorem eiusdem scripturæ matrimonialis subsequutum esse probant dispensationes obtentæ per eundem Bartholomæum supplicantem tam respectu gradus consanguinitatis, quam derogationis statutorum super limitatione dotium, quæ in vim conditionis appositæ reperiuntur in capitulis matrimonialibus.

Vnde non videtur hæsitandum quin ex eadem scri- 4 ptura egerit & agendo ratum habuerit. Bald. *cons.* 34. *num.* 1. *vol.* 2. Dec *cons.* 297. *n.* 2. Surd post alios *decis.* 229. *num.* 5. vltra quòd dantur etiam testes de constitutione eiusdem dotis, & approbatione Bartholomæi, ex quibus plenè huic probationi remanet satisfactum.

Solutio pariter in eandem summam scutor. 6000. 5 videtur probata ex apocha manu Bartholomæi subscripta, & recognita, in qua fatetur se recepisse eam summam à D. Hortensio; & quamuis in ea non enuncietur præsentialis numeratio, præcedente tamen promissione dotis probat fauore mulieris veram numerationem in præiudicium nedum hæredum, sed alterius tertij, & etiam fisci. *l. in contractibus.* §. 1. *C. de non numer. pecun.* Castren. *cons.* 383. *num.* 1. *vers. secundus casus vol.* 2. Surd. post alios *decis.* 116. *num.* 1. Seraphin. *decis.* 678. *num.* 10.

Non obstant quæ dicuntur de illegitima recogni- 6 tione prædictæ apochæ, & ea circumscripta non mereri fidem, neque exequutionem. Oldrad. *cons.* 1. *num.* 3. Rot. *decis.* 1156. *num.* 1. *lib.* 3. *diuers.* & in Perusina pecuniaria 28. Nouembris 1612. coram Reu. P. D. Manzanedo.

Quia visa est sufficienter probata recognitio per 7 tres testes, qui dantur, qui firmiter cum interrogatoriis partis illam recognouerunt, dicentes subscriptionem esse eiusdem Bartholomæi, & manum eiusdem optimè cognoscere. Couar. *pract. quæst. cap* 22. *in* 1 Menoch. *de arbitrar. cas.* 114. *num.* 25. Seraphin. *decis.* 522.

Id affirmans etiam si testes deponant de credulitate, & idem dicitor in Tiburrina, seu Romana castrorum 4. Iulij 1608. coram Reuerendiss. Lugdunen. & si etiam tequirantur adminicula pro coadiuuanda probatione tecognitionis & veritate scripruræ, non tamen deficetent, quia datur littera remissiua Bartholomæi ad eius Procuratorem, cum insertione computorum, per quæ apparet de eadé summa ferè satisfactus, & Liberculus patticularis eiusdem Bartholomæi, in quo continentur eædem summæ, & se conformant cum pattitis in epistola enunciatis, ac etiam concurrit depositio testium, qui asserunt Bartholomæum habuisse diuersas pecuniarum summas, & aliqui de præcisa summa scutorom 6000. & de audiru ab ipso Barrholomæo in causam dotis, quæ omnium visa sunr sufficere pro adminiculo ad eum effectum.

Non obstat quòd subscriptio nominis Bartholomæi sit abbreuiara prærer stylum subscribentis, quia de stylo contrario non probatur, & probatus non releuaret aduersus probationes D. Dianoræ.

Et ita, &c.

R. P. D. SACRATO.

Malacitana iuris votandi. Luna 9. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

De quâsi possessione actuum particularium quòd per eam acquiratur vniuersalis quasi possessio tituli, seu causę, propter quam fiunt dicti actus, quomodo eadem quasi possessio amittatur, & quòd Procuratoris confessio possit à domino reuocari etiam sine speciali mandato.

SVMMARIVM.

Quasi possessio aliquorum actuum particularium arguit possessionem vniuersitatis tituli, seu causa, propter quam illi actus particulares fiunt, num. 1.

Statutorum speciale ius praualere debet iuri communi, ibid. in fine.

Procurator non potest declarare animum sui principalis sine speciali mandato, num. 2.

Procuratoris confessio reuocari potest per principalem, etiam non docto de errore, ibid.

Ratificatio non inducitur sine speciali, & indiuidua scientia praiudicij, quod infertur ipsi ratificanti actum quem ratificat, ibid. ante fin.

Quasi possessio iurium incorporalium non omittitur sine scientia, & patientia illorum actuum, quorum quasi possessio amitti pratenditur, num. 3.

DECISIO CCLXVIII.

1 RESolutum fuit dandum esse mandatum de manutenendo Purrionariis integris, atque dimidiis in quati possessione votandi in Capitulu quo ad tangentia mensam Capitularem, & contenta in statotis Ecclesiæ Malacitanæ, loquentibus de Portionariis, integris, atque dimidiis, quorum statutorum copia fuit data in summario Portionariorum, *n. 1. 2. & 3.* etenim ex ded...is in eodem summario visum fuit apparere prædictos Portionarios integros, atque dimidios, tam antiquis, quàm modernis temporibus votum dedisse in pluribus actibus comptehensis in prædictis statutis, & etiam non negahant informantes pro Capitulo, admittentes prædictos Portionarios consueuisse dare votum, quando quis petit eleemosynam à Capitulo, aut grariam de bonis Mensæ Capitolaris, licet negarent quo ad alios actus: ex hac autem indubitata quasi possessione aliquorum actuum dicebant Domini resultare qoasi possessionem quo ad omnes actus in statutis comprehensos, quia non attenditur particularitas actus, sed vniuersalitas tituli, seu causæ, propter quam fit ille actus, iuxta doct. Bald. *in l. 1. num. 24. vers. iudic. de emancip. liber.* Felin. *in cap. auditus, num. 19. de præscript.* Abb. *in cap. 1. num. 3. de relig. domib.* Oldrad. *cons. 170. num. 4.* Gabr. *conclus. 2. num. 18 de præscript.* Rot. *diuersor. decis. 17. num. 4. & per totam, part. 2.* Seraph. *decis. 1295. num. 6.* & fuit in specie decisum in causa Tirasonen. iuris votandi 4. Februarij 1614. coram R. P. D. Manzanedo. Et licèt Capitulum quo ad actus factos sine interuentu Portionariorum, posset & ipse dici habere suum titulum vniuersalem, hoc est, dispositionem iuris communis, attamen visum fuit Dominis, quòd in concursu ius speciale prædictorum statutorum, debet præualere iuri communi, & generali, ex tradit. per Bald. *cons. 59. num. 4. lib. 1.* Roman. *consil. 195. num. 1.* Ias. *cons. 23. num. 2. vol. 2.* Abb. *consil. 77. in penult. col. circa princip. lib. 2.* & in similibus terminis Rot. in causa Burgen. iuris residendi in choro 28. Maij 1612. coram R. P. D. Pamphilio.

Hæc autem quasi possessio non videbatur amissa ex 2
eo, quòd Procuraror Portionariorum periisset suos principales reintegrari. nam præter quòd in Rota fuit alias controuersum, an talis petitio tanquam dubia, & æquiuoca possit intelligi de restitutione naturalis tantùm possessionis, cessare visa fuit omnis difficultas, quia retentio, vel dimissio possessionis ciuilis, cuius respectu competit manutentio, consistit in animo principalis, quem animum non potest declarare Procurator, sine speciali mandato, vt aliàs fuit in specie decisum in causa Barchinonen. confinium 19. Decembris 1605. coram me. Et prædicta talis qualis confessio dicti Procuratoris, fuit reuocata per dictos Portionarios, quod potuit fieri etiam non ducto de errore, Menoch. *cons. 191. num. 59. & 60.* Rota *decis. 19. de procurat. in nou.* Caputaq. *decis. 198. lib. 1.* Rota in Beneuentana census 16. Decembris 1594. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio, Romana pecuniaria 26. Iunij 1606. coram Reuerendissimo Bonooien. & in Lunen. Sarzanen. 1. Martij 1601. coram me, quibus dictum fuit non obstare, qoòd Portionarij prosequendo litem iam cœptam per dictum suum Procuratotem videantur ratificasse gesta per illum, quia in præiudicialibus, qualis est ista dimissio possessionis ciuilis, requiritur specialis, & indiuidua scientia præiudicij, aliàs ad ea oon extenditur prætensa ratificatio, gl. communiter approbara, *in cap. concertationi, verbo sciuerit. de appellat. in 6.* Alex. *cons. 124. n. 4. vers. accedit, lib. 1.* Natt. *cons. 636. n. 92.* Rota in Neapolitana pecuniaria 10. Martij 1600. coram bon. mem. Litra, Bononien. bonorum 21. Iunij 1605. coram R. P. D. Pamphilio, & in Romana pecuniaria de Columna 11. Decembris 1615. coram me.

Non obstat, quòd Canonici fecerint plurimos ex 3
actibus contentis in statutis absque interuentu Portionariorum, quia non per hoc amissa fuit quasi possessio dd. Portionariorom. Primò, quia non apparet quòd Portionarij sciuerint illos actus, & cessante scientia, cessat patientia, sine qua non amittitur quasi possessio iurium incorporalium, *l. 2.* & ibi gloss. *verb. sciente,* & Bart. *num. 8. & 9.* Bald. *num. 17. C. de seruit. & aqua.* Ruin. *consil. 163. num. 5. & 6. lib. 5.* Aym. *consil. 134. num. 14.* Afflict. *decis. 282. num. 2.* Cæs. de Grass. *decis. 7. num. 9. de test.* Rot. *diuersor. decis. 157. num. 2. & 5. part. 2.* Marsicana iurisdictionis 11. Martij 1591. coram R. P. D. Comitulo, & in Calagurirana iuris obtinendi 30.

Aprilis

Aprilis 1593. coram bon. me. Giptio. Quæ scientia, & patientia videbatur non posse elici ex eo quòd Portionarij post votum datum super aliquibus ad nutum Præsidentis exioerint de Capitulo, quia cùm certum sit Capitulum potuisse tractare alia plura de non contentis in statutis, & super quibus Portionarij non debebant dare votum, potuerunt Portionarij credere, quòd de illis solùm esset tractandum. Secundò, etiam data scientia, & patientia in Portionariis, quòd Canonici fecerint aliquos actus sine ipsis, non propterea fuisset illis præiudicatum, nisi doceatur quòd Canonici fecerint animo priuandi Portionarios eorum quasi possessione, & ipsi Portionarij sciuerint hunc eorum animum, aliàs faciens actum sibi communem cum alio, tantum abest, vt acquirat aliquem statum priuatiuum, quo ad illum, quòd immò potiùs dicitur conseruate illius quasi possessionem, Compostell. *in cap. quæsitum, num. 2. vers. at vbi, de elect.* Put. *decis.* 298. *num.* 3. *lib.* 1. Verall. *decis.* 366. *p.* 2. Rot. *diuers. decis.* 391. *& decis.* 713. *num.* 6. *&* 7. *part.* 1. Seraph. *decis.* 1021. *n.* 5. Denique dato, & non concesso, quòd per illos actus fuisset amissa quasi possessio Portionariorum, adhue recuperata ex actibus factis, cum interuentu Portionariorum ab anno 1599. citrà, de quibus in summario Portinnariorum *num.* 12. & signanter ex attendamento facto de anno 1602. de quo in dicto summario Portionariorum *eod. num.* qui actus tanquam proximiores tempore motæ litis, sunt magis attendendi ad effectum manutentionis, *§. retinendæ, Instit. de interd.* cum concordantibus.

R. P. D. PAMPHILIO.

Rhegieñ. vnionis. Lunæ 9. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

Possessio legitimè adepta tempore vacationis est manutenibilis, & litis pendentia non inducitur sine citatione, qua pars in ius vocatur, & intimatio nisi constet quòd facta fuerit per nuncium publicum, non afficit.

SVMMARIVM.

Manutentio conceditur, quotiescunque constat de possessionis adeptione, etiam mediante Procuratore, num. 1.

Possessio manutenibilis est, quoties constat quòd de tempore illius adeptionis erat vacans, & nullus in ea existebat, num. 2.

Possessio capta lite pendente tanquam attentata non est manutenibilis, num. 3.

Citatio requiritur ad inducendam litis pendentiam, numero 4.

Protestatio, & præseruatiua iurium non inducit litis pendentiam, sed indicat mentem reseruandi sibi ius agendi in futurum, num. 5.

Intimatio non dicitur facta saltem legitimè, nisi constet factam fuisse per aliquem ex nuncijs publicis, & iuratis, & ad similia facienda deputatis, quorum relationi sit standum, num. 6.

DECISIO CCLXIX.

1 FVit resolutum Capitulo Ecclesiæ Collegiatæ Corrigij dandum esse mandatum de manutenendo, quia de eius possessione constat ex instrumento ipsius adeptionis factæ per eius œconomum ac Syndicum etiam Procuratorem ad id specialiter constitutum, iuxta doctrinam gloss. *in cap. si tibi absenti, verbo habuerit*, & ibi Gemin. *num.* 14. *ad fin. de præbend. lib.* 6. Rot. *decis.* 21. *de de procuratorib. in nou.*

Quod quidem instrumentum probat possessionem manutenibilem stante quòd per mortem vltimi possessoris, possessio tunc erat vacans, & nullus alius in ea existebat. Rot. *decis.* 202. *num.* 3. *part.* 1. inter impress. diuersorum. & fuit sæpissimè decisum & signanter in Mediolanen. Canonicatus 6. Iunij 1607. coram me. 2

Nec obstat quòd pro parte Reuerendissimi Episcopi Rhegien. dicebatur huiusmodi possessionem fuisse captam lite pendente super validitate vnionis, ideóque vti attentatam non esse manutenibilem. *l. improbat. C. de acquirend. possessione*, cum aliis allegatis, quia fuit responsum non constare de aliqua lite coram ipso Episcopo introducta. 3

Nam illa quæ deducebatur ex comparitione facta per Procuratorem Capituli specialiter constitutum ad comparendum coram Episcopo, vel eius Vicario, & coram eis præsentandum, ac exhibendum litteras Apostolicas vnionis, atque instandum pro illorum acceptatione, & admissione, necnon petendum earum exequutionem. Visum fuit Dominis cessare ex eo quòd dictus Procurator comparuit coram Episcopo, litteras præfatas simpliciter ei exhibendo ad effectum ne de vnione vllam prætendere possit ignorantiam, & petendo super bonis vniris per eum nihil innouari, nec fuit citatus Procurator fiscalis, nec per Episcopum factum aliquod decretum de illo citando.

Vnde cessat omnis litis pendentia, & per consequẽs attentatum, cùm ad hoc citatio omnino requiratur. *Clementina* 2. ibi, *quo ad hoc vbi omnes, vt lit. penden.* cum aliis per Lancellot. *de attentatis cap.* 4. *in præfatione, n.* 29. *& seq.* & fuit dictum in Legionen. iurisdictionis die 13. Martij 1592. coram Cardinali Pamphilio. 4

Ea verò quæ deducebatur ex comparitione postea facta per Procuratorem fiscalem coram Episcopo, opponendo de obreptione & subreptione dictarum litterarum, & petendo id notificari Capitulo, seu eius Procuratori, prout Episcopus intimari mandauit, & fuit facta intimatio, in primis cessare videbatur ex eo qoòd dictus Procurator fiscalis in prædicta comparitione nihil contra Capitulum petiit, sed solùm dixit litteras præfatas esse obreptitias, & subreptitias, ac ex aliis causis per eum adductis esse nullas, & hoc ad effectum ne viderentur approbatæ per Episcopum, nec appareret de aliqua ipsius Procuratoris fiscalis acquiescentia; protestando sibi & Episcopatui ac Episcopis pro tempore existentibus perpetuò fore saluum ius agendi contra Canonicos, & Capitulum pro vendicandis Ecclesiis illorum mensæ Capitulari vnitis. Ex his enim apparet ipsum tunc temporis nec egisse, nec habuisse animum agendi contra Capitulum, sed solùm sibi præseruasse ius agendi in futurum, ideóque cessante actione ex sola protestatione, quantumuis Capitulo vel eius Procuratori legitimè intimata non potuit resultare aliqua litis pendentia, neqoe aliquod attentatum, cùm ad huiusmodi effectum requiratur partis citatio, qoo ad iudicium euocetur. *Clem.* 2. *vt lit. pend. l. libertus la* 2. *ff. de in ius vocan.* & vtrobique not. 5

6 Præterea dictum fuit non constare de intimatione dictæ comparitionis & protestationis Procuratoris fiscalis, cùm non probentur illos, qui eam fecisse dicuntur, fuisse ex nuntiis publicis, & iuratis, & ad similia facienda deputatis, & propterea illorum relationi standum non sit. gloss. *in cap. cum parati, verbo suus nuncius*, & ibi Dect. *de appellat.* cum aliis per Tiraq. *de retract. lignag. §.* 8 *gloss.* 9. *num.* 11. cessante autem intimatione supradictæ comparitionis & protestationis, ex ea nulla potuit induci litis pendentia, neque causari aliquod attentatum. *d. Clem.* 2. *& ibi gloss. verbo ad partem in fine*, &

& Doctores omnes, *vt lit. pend.* Felin. *in cap. super litteris, num. 13. de rescript.* Lancellot. *de attentat. cap. 4. num. 9.* aliàs 103. & Vant. *de nullitat ex defectu citationis, num. 145.*

R. P. D. VBALDO.

Concheñ. decimarum de Belmonte. Lunæ 9. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

De transactione super decimis facta cum Capitulo vt valida sit quæ requirantur.

SVMMARIVM.

Dispositio qualibet intelligitur de actu valido, non autem de actu inualido, & nullo, num. 1. vbi ampliatur hac conclusio etiam quod in dispositione adsit vniuersalis dictio quicumque.

Vniuersalis dictio quicumque, *non extenditur ad actum nullum, & inualidum, ibid.*

Verba in suo robore remanente, *quid importent, ibid. ad fin.*

Transactio facta cum Capitulo super decimis reputatur nulla, & inualida, quando non interuenerunt omnes de Capitulo, num. 2.

Vniuersitatis factum in actibus voluntarijs non praiudicat omnibus, nisi omnium consensus interuenerit, ibid. vbi etiam quid in actibus necessarijs.

Transactio super decimis facta cum Capitulo nunquid requirat consensum Episcopi, & quomodo, num. 3.

Negatiua actus probatur ex inspectione instrumenti, n. 4.

Apostolicum beneplacitum ex cursu temporis minore 30. annorum non præsumitur, num. 5.

Transactio super decimis cum Capitulo nunquid requirat Apostolicum beneplacitum, ibid.

Sententia, & consensus non inducitur ex scientia actus in genere, nisi etiam sciantur omnes qualitates eiusdem actus, num. 6.

Transactio facta ab Ecclesia etiam super re quam non possidet, requirit solemnitates qua requiruntur in alienatione rerum Ecclesiæ, num. 7.

Reseruatio iurium nihil de nouo disponit, num. 8.

DECISIO CCLXX.

1 PRoposui dubium, reseruatum in decisione huius causæ 5. Iunij præteriti, an obstet concordia, quod fuit negatiuè resolutum, & in primis fuit firmatum Breue fel. record. Leonis XI. quod præseruat quascunque concordias, & trãsactiones inter partes initas, quas voluit in suo robore remanere, intelligi de concordiis validis; tum quia quælibet dispositio intelligitur de actu valido, ex regula *l. 4 §. condemnatum. ff. de re ind.* cum aliis congestis per Surdum *cons. 3. num. 16. & seq.* non obstante illa dictione vniuersali *quicunque*, quia nihilominus intelligitur de actu valido. Nat. *consil. 402. n. 55 & 56.* vbi plura similia congerit, & sequitur Surd. *vbi suprà, num 14. & seq.* tum quia idipsum ostendunt verba Breuis, in suo robore remanente, quæ præsupponunt concordias aliàs habere robur, vt probat text. *in l cum anterioribus*, ibi, *in suo robore*, & ibi Angel. *C. de tempor. appell* & idem Angel. per illum text. *in l. omnes, sub num. 2. C. de prascript. trig. vel quadr. ann.* Felin. *in cap. inter monasterium, sub num 3. vers. adde. de sent. & re ind.* quòd autem concordia de qua agitur fuerit nulla, deducebatur ex duplici capite.

2 Primò ex defectu consensus Capituli, quia constat præbendatos Collegiatæ Ecclesiæ de Belmonte esse decem & octo, ex attestatione Notarij, & Secretarij ipsius Capituli, qui etiam attestatur omnes esse participes in tertiis fructibus, & decimis ad mensam Capitularem spectantibus, ex quibus quinque tantùm interuenerunt; & tamen cùm simus in actu voluntario, requirebatur omnium consensus. Innoc. *in cap. humilis, sub num. 2. vers. & maximè, de maior. & obed.* Felin. *in cap. cùm omnes, num. 17. in prima fallen. de constit.* Barbat. *consil. 7. num. 13. vers. praterea facit, lib. 1.* Bursat. *cons. 159. n. 8. lib. 2.* Seraph. *decis 708. num. 3. part. 1.* & fuit dictum in causa Mediolanen. pensionis 1. Iulij præteriti coram me, immò nec maior pars interuenit, nec vocata fuit, sed tantùm illi quinque, & præterea vnus, qui noluit interuenire, & tamen etiam in actu necessario omnes vocari debuissent. Bart. *in l. nulli, in fin. ff quod cuiusque vniuers. nom.* Felin. *in dicto cap. cùm omnes, sub n. 21. vers. in eadem gloss.* Calder. *cons 3. de constit.*

3 Secundò adducebatur nullitas ex defectu consensus Episcopi, sine quo, & illius authoritate non potest fieri transactio super decimis, quæ saltim sit perpetua, & afficiat successores, vt est text & ibi Doct. *in cap. 2. de transact. cap veniens, eod tit.* & ibi gloss. & Doctor. Butr. *in cap. ex multiplici, in fin. extr. de decim.* & fuit firmatum in dicta Mediolanen. pensionis coram me, & quidquid sit, an illius decretum sit necessarium, requiritur saltem causæ cognitio. Innoc. *in dicto cap.* 2. & ibi Butr. *num. 5.* Abb. *num. 3.* vbi quòd debet examinare, an talis transactio expediat Ecclesiæ. Imol. *num. 4.* Card. *col. 2. in 4. quæst.* Ioan. de Anan. *num. 2.*

4 Quòd autem talis authoritas non interuenerit apparet; tum ex lectura ipsius instrumenti, in quo non legitur, ex quo resultat probatio negatiuæ, iuxta tradita per Surd. *cons. 28. num. 114. & seq. lib. 1.* tum quia in eodem instrumento partes supplicant Sanctissimo, seu alteri personæ, seu Prælato, qui par sit, vt dignetur confirmare dictam concordiam. Et nihilominus volunt quòd sine dicta confirmatione habeat completum effectum, ex quibus patet, partes non adhibuisse, nec voluisse adhibere dictam auctoritatem Episcopi, vel alterius superioris.

5 Nec inrtare potest præsumptio beneplaciti Apostolici ex cursu temporis, quod fuisse etiam necessarium Domini inclinabant, cùm concordia contineat concessionem decimarum factam Collegio, quæ de iure pertinebant ad Ecclesiam Collegiatam, & parochialem, vt fuit firmatum in decisione de qua suprà, & sic videatur continere alienationem rei Ecclesiasticæ, in qua necessariò requiritur authoritas Sedis Apostolicæ, per *extrauag. Ambitiosa, de reb. Eccles. non alien.* Abb. *in cap. contingit, sub num. 3. vers. verum lib. 1.* cùm non sint lapsi 30. anni à die dictæ concordiæ, qui sunt necessarij ad præsumendum huiusmodi solemnitates. Felin. *in cap. illud, n. 6. de præsumpt.* Cephal. *cons. 47. num. 13. lib. 1.* Gabr. *cons. 36. n. 52. lib. 1* Rota *decis. 179. & 193. n. 5. p. 2. diuersor.* Seraphin. *decis 671. num. 1. & 8. part. 1.*

6 Non obstant testes super obseruantia dictæ transactionis, ex quibus Collegium vult deducere tacitum consensum Episcopi; quia præterquam quòd pro parte Collegiatæ opponebatur de nullitate examinis ex defectu citationis ad videndum iurare testes. *cap. 2. de testib.* quos etiam supponitur fuisse examinatos absque interrogatoriis, non constat de scientia eiusdem Episcopi, vel successoris contentorum in concordia, & eius qualitatum; ideóque non videtur posse elici ipsius consensus. *cap. concertationi.* vbi gloss. *in verb. sciuerit, de appell in 6.* Caputaq. *decis 33. num. 7. part. 1.* Rota in causa Romana de Arroniis 10. Nouembris 1614. coram me.

7 Nec obstare videbatur quòd Collegiata nihil dimiserit,

ferit, cùm nec antea decimas exigeret propter priuilegia societatis, quia contrarium videbatur verius, ex quo dimisit ius sibi competens de iure communi super dictis decimis, & facultatem excipiendi contra priuilegium Collegij, necnon petendi illius reuocationem, seu reductionem, iuxta *cap. suggestum, de decim.* vltra quòd ex verbis primi Capituli respicientibus futurum tempus, videlicet quòd Collegij bona in posterum debeant esse libera, potiùs dignoscitur quòd de tempore concordiæ decimæ soluebantur. Et in omnem casum veriùs videtur quòd in transactiones, quam facit Ecclesia, etiam super re quam non possidet, requirantur solemnitates. Bart. & Iason *in l.nulli, sub num.2. ff.de transact.* Tiraquell. *de retract.lignag.§ 1 gloss.14.sub num.67.* Caputaq. *decis.106.part.1. & decis.318.part.3.*

8 Demum non obstat quòd per Breue ipsum Leonis XI. videantur confirmatæ præteritæ concordiæ, quia Breue tantùm præseruat concordias, & eas vult in suo robore remanere; qui autem præseruat, nihil de nouo disponit, ex traditis per Felin. *in dicto cap. inter monasterium sub num 3. de sent. & re iud.* post Ang. *in d.l.cum anterioribus.C.de temp.appell. & in l.omnes. C.de præscript. trig.vel quadr annor.* Aym. *cons.70.sub num.5.*

Ex quibus fuit conclusum concordiam non obstare, &c.

R. P. D. MANZANEDO.

Corduben. decimarum. 13. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

Priuilegium concessum militiæ, & eius hospitalibus, non extenditur ad hospitalia separata, & sine militia.

SVMMARIVM.

Priuilegium concessum vni militiæ, & eius hospitalibus, non suffragatur alteri hospitali non dependenti a dicta militia, & militiæ qualitate non probata, num. 1.

Proœmij verba in priuilegio arguunt mentem disponentis, & denotant causam finalem, num 2.

Priuilegium concessum militiæ, & hospitali, non videtur concessum hospitali soli sine militia, num. 3.

Legatum factum Medicis, & Doctoribus, non requirit concursum vtriusque qualitatis, n. 4.

Vltima voluntas latam recipit interpretationem, num. 5.

Decimarum exemptio est materia odiosa, & strictè intelligenda, num. 6.

Priuilegium concessum intuitu alicuius personæ ex verisimili mente concedentis non comprehendit separata, n. 7. in fine.

DECISIO CCLXXI.

1 FVit per Dominos resolutum priuilegium Clementis VIII. non suffragari hospitali fratrum S. Ioannis de Deo. Cùm enim illud fuerit concessum militiæ SS. Lazari, & Mauritij, & in illius hospitalibus, non potest d. Hospitale quod non dependet a dicta militia, sed est regulare, & subiectum ordinarij, prætendere exemptionem decimarum vigore dicti priuilegij, quod non habet locum qualitate militiæ non probata. Socin. *cons.55.num.1 lib.1.* Natt. *cons.388.num.1.* Paris. *cons.62. num.38.vol.4.* Cephal. *cons.256.in fine.*

2 Quòd autem dictum priuilegium emanauerit ad fauorem dictæ militiæ, & hospitalium ab ea dependentium, probatur tam ex verbis proœmij, quæ arguunt mentem disponentis. *l fin. ff de hæredib. instit. l.1. ff. ad Maced.* & denotant causam finalem. Aym. *cons.301 n.2. decis.* Pedemont. *51 num.10. & seq.* quàm ex narratiua & dispositione eiusdem priuilegij.

In proœmio enim dicitur decere Summum Pontificem quòd pro militiarum & hospitalium quorumlibet, nec non personarum illis sub salutifero Crucis signo adscriptarum felici directione profectibus & commoditatibus conferat diligenter prospicere, prout militiarum, & hospitalium huiusmodi qualitatibus Catholicorum atque Principum illi præfectorum insignibus erga Ecclesiam conspicit salubriter expedire. 3

In narratiua autem habetur hospitalitatem Sancti Lazari priscis temporibus florentem, & non parum imminutam, illiúsque militiam magnum Magistrum & Conuentum ac loca fuisse per Pium IV. sub B. Petri & Sedis protectione suscepta, ac omnia illius priuilegia, & exemptiones confirmata, ac alia de nouo concessa militibus, Presbyteris & Capellanis hospitalis & militiæ huiusmodi, retinendi scilicet pensiones, etiam quòd matrimonium iuxta hospitalis & militiæ instituta contraxissent; & subiungitur Pium V. reuocasse omnia, & singula dicta priuilegia hospitalibus, militiis, eorúmque militibus concessa.

Postea verò sequitur pars dispositiua, in qua Clemens dicit se velle fauore prosequi, tam magnum Mastrum, quàm eiusdem militiæ milites, & statim subdit se confirmare omnes exemptiones hospitalis Sancti Lazari eiúsque militiæ magno Magistro & Conuentui concessas.

Ex quibus clarè apparet priuilegium fuisse concessum hospitali & militiæ simul, & hospitali ratione militiæ, & illius intuitu, adeò vt non videantur posse separari ista duo militia & hospitale, & non sufficiat hospitalitas absque militia.

Quibus non obstat quòd hospitalitas videatur distincta à militia, quæ fuit longè postea introducta, & ideo vnum sine alio stare possit, sicut dicitur de legato facto Doctoribus & Medicis, in quo non debet verificari concursus vtriusque qualitatis. Felin. *in cap. 2. sub num. 38. versic. fallit 6. de rescript.* quia quidquid sit circa hoc, sufficit quòd Papa in priuilegium de quo agitur, fuerit contemplatus vtrumque simul, immò militiam magis principaliter, vt patet ex supradictis. 4

Et ideo non valet applicari simile delegato, cùm ibi non appareat fuisse per testatorem contemplatam vtramque qualitatem, immò adsit facta vltimæ voluntatis, in qua fit lata interpretatio. 5

Qui fauor hic cessat, cùm versemur in exemptione à decimis, quæ non solet concedi nisi cum maxima difficultate, vt fuit dictum in vna Valentina decimarum 28. Nouembris 1603. coram Illustrissimo Lancelloto, & sic est materia odiosa, & strictè intelligenda, quo casu non intrat dictum Felin. vt ipsemet ibidem se declarat. 6

Minus obstat quòd priuilegium, de quo agitur, renouauerit omnes exemptiones, & immunitates antea concessas, & præsertim à Pio IV. qui specialiter concesserat exemptionem à decimis hospitalis S. Lazari, ac illius Prioratibus, domibus hospitalibus, necnon magno Magistro. 7

Quia vltra quòd priuilegium Pij IV. emanauit etiam fauore militiæ, & hospitalium ab ea dependentium, vt patet ex proœmio, & dispositiua illius, & dixit Rota in hac causa coram Reuerendissimo Attrebaten. 10. Maij 1604. dicebatur dictum priuilegium fuisse per Pium V. reuocatum, & Clemens illud non renouauit, nisi tantùm in vtilitatem hospitalium dependentium à militia, vt suprà probatum fuit, cùm non sit verisimile Clementem in dicto priuilegio concesso

concesso intuitu magni Magistri & militum voluisse comprehendere hospitalia leprosorum separata, nec sub dicta militia & eius magno Magistro existentia.

Et ita fuit decisum.

R. P. D. CAVALERIO.

Maceraten. hæreditatis. Veneris 13. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

Nullitas sententiæ ob defectum citationis insanabilis est, nec intrat Rotæ arbitrium, & quid si aliqui fuerint citati, & aliqui non, & quid si non citato notorium erat nullam competere defensionem.

SVMMARIVM.

Citationis ad sententiam defectus insanabilis est, nec arbitrium Rota intrat, num. 1.

Nullitas sententia defectu citationis insanabilis est, etiam quod aliqui fuerint citati, & aliqui non, num. 3.

Sententia contra mortuum est nulla, defectu citationis, n. 4. in fine. declara vt num. 5.

Citari ad sententiam non debet is quando constat illi nullam competere defensionem. declara vt num. 6.

DECISIO CCLXXII.

1 COmmissa fuit mihi causa appellationis à sententiis vltimo loco latis, cum clausula, *constito quòd sit locus Ægidiana*, superuenit alia commissio cum clausula, *reiectis nullitatibus, & attentatis arbitrio Rota*, vnde dubitatum, an intret arbitrium? Et negatiuè resolutum fuit, quia DD. videbatur adesse defectus citationis ad sententiam tam clarus vt Domini non putarent posse arbitrio aliquo vti ad sanationem tantæ nullitatis prorsus insanabilis, tanquam tollentis defensionem de iure naturali & diuino competentem. Bart. *in extrauag. ad reprimendum, in verb. & figura, num. 6.* gloss. *in Clem. sæpe, in verbo defensiones, de verb. signific.* & in his terminis resolutum fuit in Romana subhastationis 10. Iunij 1609. coram Reuerend. Bononien. in Mantuana bonorum 16. Decembris 1611. & 19. Maij 1612. coram R. P. D. meo Vbaldo, & in Famoren. pecuniaria 20. Martij 1609. coram me.

2 Talis autem defectus apparebat ex eo, quia in hac causa concurrebant plures personæ, quarum licet aliquæ, non tamen omnes fuerunt citati. Nam in primis non fuerunt citati Ceccolini, qui erant in causa tanquam nominati in commissione originaria coram bo. me. Cardinale Pamphilio, quod etiam iustificabatur ex pluribus citationibus coram bo. me. Iusto aliàs exequuti ad instantiam Ascanij Vici auctoris Francisci, qui nouissiuè sententias Rotales reportauit contra Ioann. Baptistam filium Corneliæ, & Ceccolinum de Ceccolinis. Insuper ostendebatur citatio ad dicendum contra iura, &c. ad instantiam Ludouici Ceccolini exequuta contra Procuratorem Francisci coram R. P. D. meo Manzanedo sub ea ipsa die 7. Iulij 1614. sub qua fuit sententiatum. Præterea non apparebat D. Ceccolinum de Ceccoliuis vti Procuratorem, & legitimum administratorem Ioannis Baptistæ, & aliorum filiorum, ex se & Cornelia q. Amici de Ricciis vxore suæ natorum cepisse possessionem cuiusdam domus de hæreditate Capitanei Francisci Vici, super qua hæreditate litigatur, vnde erant omnino hi Ceccolini.

3 Nec visum fuit posse sustineri sententiam saltem quoad citatos, cùm omnes prætendant venire ex eodem fideicommisso, eadem est omnibus causa defensionis. *l. in hoc iudicio.* vbi gloss. & Doctor. *ff. famil. herciscund.* & fuit in his terminis & in eadem causa resolutum die 10. Decembris 1604. & die 1. Iulij 1605. coram bo. me. Iusto, vbi fuit annullata sententia reintegratiua lata per bo. me. Peniam ad fauorem Ascanij, ex eo quia non fuerant citati Ferreti qui erant in causa, licet essent citati alij litis consortes.

Altera allegabatur nullitas ex defectu mandati. 4
nam fuerat citatus ad sententiam D. Petrus Venetus Ferrus tanquam Procurator hæredum q. Capitanei Francisci, qui erant quatuor, videlicet Philippa, Margarita, Ioanna, & Amicus Riccios, qui nominantur in commissione, & tamen D. Ferrus non erat Procurator, nisi Philippæ & Margaritæ, quæ solæ constituerant Procuratorem Cittadanum, à quo D. Ferrus vigore facultatis substituendi fuerat substitutus Procurator, vnde eius citatio non potest intelligi, nisi pro Philippa & Margarita, quarum tamen erat Procurator, non autem Ioannæ, quæ licet esset in causa, & expressa in commissione, non tamen fuerat citata, neque aliquis eius Procurator, immò dicitur quòd de tempore sententiæ Ioanna erat mortua, vnde resultaret alia nullitas, etiam ex defectu iurisdictionis, quia sententia fuit lata contra mortuum. *l. in summa. § vlt. ff. de re iudic.* & in mortuos nemo potest iurisdictionem exercere, cùm nullus viuens in eos habeat iurisdictionem. Surd. *consil. 99. num. 14. & 46.* Vant. *tit. de nullit. ex defectu iurisd. num. 107.*

Nec visum fuit posse applicari decisionem Put. 182. 5
lib. 2. quia ibi firmat in beneficialibus sententiam latam pro mortuo, vel contra mortuum, non valere: in prophanis autem licèt dicat opinionem Butr. *in c. quia scilicet, circa finem col. 2. de iudic.* posse saluari in sententia lata pro mortuo; tamen in casu proposito cessare videtur omnis difficultas, cùm sumus in sententia lata non pro mortuo, sed contra mortuum.

Tandem dum dicebatur esse notorium quòd Ioannæ non citatæ nulla potuisset competere defensio stante notorio non iure ipsius ex tot decisionibus, fuit responsum non constare de tali notorietate, quia resultat non ex decisionibus, sed ex confessione partis, vel re iudicata, præsertim cùm executio iam sit facta, & sic agatur de confouendo in spolio possidentē vigore sententiæ nullitatis vitio subiacentis, quo casu arbitrium denegari solet, vt dictum fuit in dicta Romana subhastationis 10. Iunij 1609. coram Reuerend. Bononien. & & aliàs sæpe.

Quare stantibus dictis nullitatibus citationis respe- 6
ctu illorum de Ceccolinis, & mādato respectu Ioannæ de Ricciis, quæ erant in causa, & nominata in commissione, vt dictum est, Dominis videbatur non intrare arbitrium, cùm hæ sint nullitates prorsus insanabiles de iure, ad tradita per Vant. suprà citatum *n. 6.* & per Samien. *in compendio signatura iustitia num. 72. & seqq.* arbitrium enim à iure regulatur. Bart. *in extrauag. ad reprimendum, in verbo videbitur, cum vulgarib.*

Et ita conclusum.

R. P. D. VBALDO.

Romana legitima, & statuarum. Veneris 13. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

Quando possit fieri executio contra tertium possessorem, in quem fuit alienatum lite pendente.

SVMMARIVM.

Scientia litis regulariter non præsumitur, & debet ab allegante probari, num. 1.
Inclusio vnius, est exclusio alterius, ibid. in fine.
Executio contra tertium possessorem, in quem facta est alienatio, pendente lite fieri non potest, si scientia litis in tertio non sit probata de tempore alienationis, vel scientia inopiæ alienantis, itaut non haberet in bonis nisi rem alienatam, num. 2. & quomodo in hoc casu actio sit intentanda, num. 3.
Legitima pro consequenda non competit, nisi condictio ex lege, vel actio ex testamento contra solum hæredem, non contra tertios possessores, nisi bona possessa sint de melioribus, nec competit hypothecaria, num. 4.

DECISIO CCLXXIII.

1 FVerat resolutum in hac causa 5. Decembris 1614. executionem ad instantiam Francisci del Nero intentatam pro legitima consequenda contra Theophilum tertium possessorem, fieri posse super statuis annexis in domo per eum empta lite pedente, ex rationibus tunc adductis, sed cum reseruatione, vt videretur, an dicta executio fieri posset super domo; quod dubium pluries propositum, hodie fuit negatiuè resolutum. Fundamentum fuit in ipsa decisione tactum in fine; quia quoad domum non constat quòd Theophilus haberet scientiam litis, immò videtur in eo fuisse probabilis ignorantia; tum quia illa regulariter præsumitur. *l. verius ff. de probat. c. ignorantia. de reg. iur. in 6.* & scientia debet ab allegante probari. Surd. *cons. 73. num. 42. & seq.* tum quia in instrumento venditionis nulla fuit facta mentio litis super domo, sed super statuis, & vnius inclusio, est alterius exclusio. *l. cum prætor. ff. de iud. cap. nonne, de præsumption.*

2 Quòd autem, vt possit fieri executio contra tertium possessorem, in quem facta est alienatio pendente lite, requiratur probari scientiam litis in illo tertio de tempore alienationis, tradit Castr. *in l. à Diuo Pio. §. si super rebus, sub n. 8. vers. debet tamen. ff. de re ind.* & ibi Vincent. de Herculan. *n. 46. vers. & dicit.* Rip. *in l. 1. §. si hæres, sub n. 22. vers. & est de mente, ff. ad Treb.* Capic. *decis.* 128. *n.* 11. Couar. *pract. quæst. cap. 15. n. 7. vers. immò ex hoc*; vel scientiam inopiæ alienantis, itaut debitor non haberet in bonis nisi rem alienatã. Castr. & Herculan. *locis citatis.* Surd. *cons. 405. n. 10. vers. tamen caret lib. 3.* & fuit vtrumque firmatum in causa Veneta donationis 15. Aprilis præteriti, coram R. P. D. meo Butatto.

3 Quorum neutrum est probatum in hoc casu, & ideo non videtur posse agi contra tertium possessorem recta via, sed agendum est reuocatoria ad remissionem contractus, secundùm doctrinã Bart. *in l. creditores, n. 23. vers. videamus ergo. C. de pign. & in l. si quis missum. §. index, n. 3. vers. quæro quid si ante. ff. de damn. infect.* Socin. *cons. 13. in princ. lib. 4.* vbi dicit, hoc esse inconuincibile fundamentum, & cum hac opinione transire communiter Doct. testatur Ruin. *cons. 87. in princip. vol. 4.* Rol. *cons. 5. n. 10. lib. 2.* & de communi decis. Pedem. 65. *n. 5.* Surd. *decis. 256. n. 7. & 306. n. 16.* Honded. *cons. 20 n. 42. lib. 1.* qui omnes loquuntur quando actum est actione personali contra debitorem, quidquid esset dicendum, si lis esset super dominio, vel res alienata esset effecta litigiosa. Bart. *in d. l. creditores.* Neuiz. *cons. 20. n. 13. vers. primus, & vers. secundus.* Menoch. *de adipisc. remed. 5. n. 133.* Hond. *d. cons. 20. num. 30. 31. & 42.*

4 Sed in hoc casu actũ est actione personali pro consequenda legitima aliàs relicta Francisco, vt suprà dixi, pro qua nõ competit, nisi condictio ex lege, & actio ex testamento, quæ sunt personales. *§. appellantur. Instit. de act.* & competunt contra solum hæredem, non autem contra tertios possessores, nisi bona possessa sint de melioribus. Aym. *cons. 312. n. 4. vers. sed præmissis*, vbi dicit competere etiam petitionem hæreditatis, sed eius dictum non esse tutum, ostendit Peregr. *de fideic. art. 36. n. 152. vers. hoc tamen dictum*; sicuti, nec competere hypothecariam concludit post Socin. Rip. & alios, dicens esse receptiorem. idem Peregr. *vbi supra, n. 149. & 154. vers. volo.* Laurent. decis. Auenion. 52. vbi de communi, in fin. Et ita fuit decisum.

R. P. D. PAMPHILIO.

Vrbinaten. decimarum. Veneris 13. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

Decimæ Rectoribus soluendæ de iure communi non possunt excedere vigesimam partem fructuum. Quid in hoc possit contraria consuetudo, & quanto tempore inducatur.

SVMMARIVM.

Decima soluenda Rectoribus de iure communi, non debens excedere vigesimam partem fructuum, num. 1.
Consuetudo iuri communi contraria, & Ecclesiæ onerosa, non inducitur, nisi per tempus immemorabile, ibid.
Consuetudo habens causam discontinuam, vt inducta dicatur requirit tempus immemorabile, num. 2.
Immemorabilis præscriptio, seu consuetudo, vt probata dicatur per testes, quomodo super ea testes deponere debeant, ibid.
Consuetudo per quam reuertitur ad ius commune spatio decem annorum. declara, vt num. 3.
Decima nunquid minui possit per consuetudinem, n. 4.

DECISIO CCLXXIV.

DOmini de Bartholis vigore consuetudinis recedere prætendunt à composito seu compositione 1
super solutione decimarum cum Rectore parochialis Ecclesiæ Sanctorũ Cosmi, & Damiani iam longè antea facta, illasque in futurum dicto Rectori ad rationem vnius tantùm pro 20. soluere; verùm cùm pro parte Rectoris huiusmodi consuetudo controuertatur, semel atque iterum proposui particulare dubium, an scilicet de ea constet? Et Domini supradicta die negatiuè responderunt, ea ratione, quia cùm illius vigore prætendant laici se posse à composito recedere, contra text. *in c. 1. de pact. c. 1. eod. tit. in 6.* & Rectoribus vigesimam tantùm partem fructuum soluere, non autem integram decimam de iure debitam, iuxta text. *in cap. commissum, cap. peruenit, cap. non est. & c. sua nobis, de decim.* huiusmodi consuetudo esset iuri communi contraria, & Ecclesiæ multum onerosa, quo casu ad eam inducendam requiritur tempus immemorabile, Archid. *in cap. generali sub n. 4. vers. consuetudine ego, de elect. in 6.* quem sequitur Rom. *sing. 102. n. 2.* & tradit Bald. *in cap. 1. n. 8. vers. quæro quanto tempore, de his qui feud. dar. poss.* Dec. *in cap. 1. num. 5. de consuetud.*

Quod eo faciliùs procedit in casu isto, quia huius- 2
modi consuetudo respectu facultatis recedendi à composito habet causam discontinuatiuam, quo casu similiter ad eam inducẽdam tempus immemorabile requiritur. Innoc. *in cap. cùm dilectus. n. 6. vers. alioquin, de consuetud.* Alex. *cons. 136. n. 17. lib. 1. & cons. 173. in princ. lib. 6.* Testes autem qui dantur pro Dominis de Bartholis talem immemorabilem non probant, quia non deponunt de frequentia actuum, nec de publica voce & fama, & minus de visu per quadraginta annos continuos, quod est potissimum requisitum, ad immemo- 3
rabilem

rabilem probandam, iuxta not. per gloss. *in cap. 1. verbo memoria, de præscript. in 6.* vbi Ancharan. Gemin. Franch. *num. 16.* & alij latè, Couarr. *in reg. possessor. parte 2. §. 3. num. 7.* Puteus *decis. 348. lib. 2.* Primus enim dicit solum se esse informatum à tanto tempore, cuius contrarij memoria non extat, idque audiuisse à diuersis personis: non autem dicit quòd ita audiuerit à maioribus, & quòd nunquam viderit vel audiuerit contrarium, prout requiritur, iuxta gloss. *in dicto cap. 1. de præscript. in 6.* cum aliis allegatis in causa Sorana iurispatrunatus 28. Aprilis 1603. coram bon. me. Cardinali Pamphilio. Secundus & tertius deponunt de auditu simpliciter, non autem quòd ita audiuerint à maioribus, nec vnquam viderint, vel audiuerint contrarium, prout requiritur ex supradictis; Quartus restringit eius memoriam ad tempus 24. vel 26. annorum, nec est ætatis 54. annorum, quæ requiritur, vt possit deponere de visu per quadraginta annos ante motam litem. Gemin. *in d. cap. 1. sub num. 16.* Franc. *num. 16.* & alij, *de præscipt. in 6.* Paris. *cons. 27. n. 97. in fin. lib. 1.* Couarr. *in d. reg. possessor. part. 2. §. 3. sub num. 7.* & seruat Rota vt fuit dictum in supradicta causa Sorana iurispatronatus 28. Aprilis 1603.

3 Nec obstare quòd immò in hoc casu sufficiet præscriptio decennalis, cùm ex recessu à composito reuertatur ad ius commnne, secundùm quod satisfaciendum est Rectoribus pro quantate fructuum, *cap. 1. de decim.* cum simil. Quia id procederet quatenus huiusmodi consuetudo non claudicaret in præiudicium Ecclesiæ, sed liceret etiam Rectoribus illius vigore à composito recedere, & hoc etiam casu post recessum non solueretur solùm vigesima, sed integra decima, secundùm iuris communis dispositionem, de qua supradictum est.

4 Minus obstare quòd post recessum à composito soluatur solùm vigesima vigore consuetudinis, cui ius in hac materia plurimum defert, & per quam decima minui potest; quia, vt dictum est, non agitur solùm de consuetudine minuendi quotam decimarum, sed de consuetudine qualificata, hoc est, recedendi à composito, & eo casu soluendi solùm vigesimam, quæ tanquam iuri contraria, & Ecclesiæ onerosa requirit immemorabilem, ex supra alleg. Et ita decisum, &c.

R. P. D. VBALDO.

Romana tutelæ de Boncompagnis. Mercurij 18. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

Tutor quando remoueri possit vt suspectus ob solam culpam, vel negligentiam, & quando talis remotio infamiam irroget.

SVMMARIVM.

Tutrix mater si ad secundas nuptias transierit, ipso iure tutelam amittit, num. 1.

Tutor remouetur vt suspectus si fuerit in culpa leui; leuissima autē non sufficit, sed tunc remotio non irrogat infamiā, ibid.

Tutor non tenetur de culpa nouissima, ibid.

Tutor remoueri potest vt suspectus, si inuentarium non conficit, vel non omnia in eo descripsit, num. 2.

Tutoris sola negligentia sufficit ad illius remotionem, n. 3.

Exceptio administrationis tutelæ unquid impediat restitutionem dotis, num. 4.

Tutor remouetur vt suspectus arbitrio iudicis, num. 6.

Tutores testamentarij possunt etiam remoueri vt suspecti ex sola culpa & negligentia. num. 7.

Tutores etiam coniuncti propter fraudem, & dolum possunt remoueri, vt suspecti, & tunc remotio infamat: sola autem culpa, vel negligentia non sufficit, num. 8.

Iuris ignorantia regulariter non excusat, num. 9.

DECISIO CCLXXV.

Ex tribus tutoribus in testamento relictis, à q. Gregorio Boncompagno filiis suis, D. Lisa Gregorij vxor, ad alias nuptias transierat, & proinde ipso iure tutelam amiserat, *auth. sacramentum. C. quando mulier tut. offic. fung. poss.* Surd. *decis. 106. num. 1.* alij verò duo tanquam suspecti nomine filiorum insimulabantur, propterea dato, & proposito dubio, an constaret de causis suspicionum ad effectum eos remouendi, censuerunt Domini esse locum remotioni. Et in primis firmarunt, quòd ad dictū effectum nō requiritur in tutore dolus, vel lata culpa, sed sufficit culpa, si non leuissima, saltem leuis, licèt tunc remotio non irroget infamiam, vt colligitur ex *l. 3. § fin. ff. de suspect. tut.* gloss. *in §. suspectus autem. Instit. eod. tit.* & ibi Aret. & Fab. licèt teneant contra gloss. quoad leuissimam, quia regulariter tutor non tenetur de culpa leuissima, *l. quidquid.* & ibi gloss. & Doct. *C. arbitr. tutel.* Bart. *in l. si tutor. num. 2. ff. de suspect. tut.* Corn. *consil. 175. num. 6. lib. 3.* Afflict. *decis. 207. num. 5.* Maluas. *consil. 113. num. 5.* Gutier. *de tutel. part. 2. cap. 18. num. 19. & seq.* 1

2 In proposito autem tutores prædicti non videntur posse excusari saltem à culpa leui, vel negligentia. Et licèt multa adducerentur per informantes, tamen Domini mouebantur potissimum ex tribus. Primò; quia non descripserunt in inuentario Massatiam pecudum mille, quam certum est remansisse in hæreditate Gregorij, & ad effectum remouendi tutorem, tanquam suspectum, paria sunt inuentarium non conficere, vel non omnia in eo descripsisse, Barr. *in l. tutor qui repertorium, num. 21. ff. de administ. tut.* Roland. *cons. 73. num. 28. lib. 2.* Corn. *cons. 198. num. 2. lib. 1.* Ofasc. *decis. Pedem. 58 num. 22.* facit Menoch. *cons. 471 num. 19. lib. 5.* & cumulata per Surd. *cons. 3. num. 12. & seqq.* Et licèt dicta Massatia pecudum fuerit postea vendita per D. Iulium ex contutoribus, & pretium tanquam rei pertinentis ad pupillos fuerit depositum in Bancho D. Roberti primi; tamen hoc potest excusare tutores à dolo, vel suspitione subtractionis, sed non à negligentia, vel culpa leui, cùm tempore debito non descripserint in inuentario, nec pecudes, nec earum pretium, Masuas. *dicto cons. 113. num. 17.* quæ culpa sufficit ad effectum remotionis, ex supradictis. Vltra quòd dicebatur, eos non descripsisse in inuentariu, nec in libru tutelari fructus dictæ Massariæ per menses 17. qui intercesserunt à morte Gregorij ad venditionem pecudum, nec constituisse debiturem dictorum fructuum, eum qui Massariam administrabat.

Secundò, quia constat nonnulla bona mobilia fuisse asportata post mortem Gregorij ad domum tertij viri D. Lisæ præsentibus dictis tutoribus, qui non curarunt de iis fieri vllum inuentarium, vel descriptionem, vel vllam scripturam consignationis, vt sciri posset, quæ bona, & cuius valoris existerent. Ex quo arguitur non modica tutorum negligentia, in administratione rerum pupillarium, quæ sola sufficit ad remotionem, vt per Corn. *d. cons. 175. num. 4. in fin. lib. 3.* cum aliis suprà allegatis. 3

Tertiò, quia tutores restituerunt D. Lisæ dotem scutorum sex millium, non reddita priùs per ipsam ratione administrationis, quam gessit bonorum pupillarium per plures menses, & licèt sit controuersum, an exceptio administrationis tutelæ impediat restitutionem dotis, vel intret præsumptio satisfactionis, vt apparet ex traditis per Soc. *cons. 180. lib. 2.* vbi latè 4

defendit opinionem affirmatiuam; quam tamen reprobat Negusant. *de pignor.* 1. *membr.* 5. *part. principalis, num.* 36. *& seq.* & licet Put. *decis.* 146. alias 41. *in fin. lib.* 2. dicat nihil circa hoc caput fuisse tunc in Rota resolutum, & postea Rota secuta sit opinionem negatiuam Negus. vt *in decis.* 1055. *& in* 1759. *p.* 3. *diuers.* & fuit dictum in Romana dotis de Cineiis 24. Nouembris 1600. coram Illustriss. Card. Millino, & in Romana tutelæ 17. Februarij 1603. coram Seraph. quæ est *decis.* 455. *num.* 1. *part.* 2. vbi testatur de communi contra Socin. Tamen omnes concordant, quòd quando constat ad manus mulieris peruenisse maiorem, vel æqualem quantitatem, ex qua potuerit satisfieri de sua dote, tunc competit retentio, vel compensatio, vt colligitur ex *d. decis.* Seraph. 455. *n.* 4. *&* 5. vbi ita fuit declarata decisio in causa Romana hæreditatis de Beuilaquis 15. Maij 1591. coram Orano, & in Romana administrationis tutelæ 2. Aprilis 1590. coram Penia, & expresse fuit tentum in causa Romana Saluiani interdicti de Columna 19. Nouembris 1590. coram Illustriss. Cardin. Lancelloto, quæ est *decis.* 13. *num.* 4. *in tract. modern. de Saluian.*

5 In proposito autem constat ex libris tutelaribus per Dominam Lisam productis, de pecuniis pupillaribus ad eius manus peruenisse scuta 16000. & vltrà, vt in summario hæredum *num.* 15. constat etiam eam fuisse debitricem iocalium in summa scutorum 3000. ab ipsa æstimatarum, quæ sibi dicebat furto fuisse subtracta: cùm tamen furtum non fuerit probatum, vt in decisione in hac causa facta firmatum fuit; & in omnem euentum negari non potest, quin tutores fuerint maximè negligentes in perquirendo, vt debebant, an verè D. Lisa potuisset sibi satisfacere de sua dote, & debebant cum ipsa solidare computa, non autem debuerunt tam facile prosilire ad restituendam dotem, præsertim stante protestatione in contrarium pro parte hæredum; & cùm ageretur ad interesse D. Lisæ sororis, & coniunctæ personæ in tali restitutione, eo magis augetur suspicio, Honded. *cons.* 23. *num.* 51. *lib.* 2.

6 Et denique cùm sit in arbitrio iudicis, quibus ex causis tutor veniat remouẽdus, hic videbatur Dominis attenta serie, & circumstantiis facti intrare arbitrium pro remotione, iuxta *l.* 3. §. *si tutor inimicus. ff. de susp. tut.* Gozad. *cons.* 17. *num.* 2. Corn. *cons.* 175. *num.* 4. *lib.* 3. Alb *cons.* 580. *num.* 2.

7 Non obstat quòd simus in tutoribus testamentariis: nam & illi remoueri possunt vti suspecti, *l.* 1. §. *ostendimus. ff. de susp. tut.* § 1. *Instit. eod. tit.* Gozad. *d. cons.* 17. *n.* 4. Alb. *d. cons* 580. *num.* 2. Maluas. *d. cons.* 113. *n.* 4. Gutier. *de tutel. part* 2. *cap.* 18 *num.* 23. vbi quòd tales tutores remoueri possunt ex sola culpa, & negligentia, & idem tenet Maluas. *d. cons.* 113. *num* 32.

8 Non obstat quòd simus in tutoribus coniunctis, qui regulariter non remouentur, sed eis datur curator adiunctus, *l. si tutor ff. de susp. tut.* Quia illẽ text. procedit quando tutores remouentur ob fraudem, vel dolum, quo casu incurrunt infamiam, secus si ex culpa, vel negligentia, quo casu tutoris infamia non resultat. *§. su* [illegible] *Ꝑ ctus autem. Instit. de susp. tut. ita gloss. fin. in d. l. si tutor vers. vel* 3. & sequitur ibi Dyn. & Bart. Gozad. *d. consil.* 17. *sub num* 13. Corn. *d. cons.* 175. *num.* 6. *lib.* 3.

9 Quæ dicebãtur de ignorantia tutorum circa Massariam pecudum, & circa id, quòd D. Lisa teneretur ad restitutionem iocalium, non videbantur Dominis releuare, nec verisimilia, cùm tenerentur ex officio inquirere, & ponere in inuentario dictam Massariam, Grat. *cons.* 25. *n.* 6 *lib.* 2. & circa iocalia, fuit ignorantia iuris, quæ regulariter non excusat. *l. iuris ignorantiam,* cum ibi not. *C. qui admitt.*

Et ita fuit decisum,

R. P. D. BVRATTO.

Aretina Capellaniæ. Mercurij 18. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

Iuspatronatus an, & quando probatum censeatur per præsentationes, per enunciatiuas, per testes de fama cum quadragenaria, & per sententias ordinariorum. est magistralis, & notabilis decisio, & in contingenti casu ad eam semper recurras.

SVMMARIVM.

Iuspatronatus censetur probatum per præsentationes continuatas, & effectum sortitas per centum annos, quando hoc verum sit, num. 1. 3. *& seqq.*

Iuspatronatus nunquid censeatur probatum per enunciatiuas antiquissimas habentes vim famæ, num. 1. *&* 8.

Iuspatronatus nunquid censeatur probatum per testes deponentes de fama cum quadragenaria, n. 1. 9. *&* 10.

Iuspatronatus quando probatum censeatur per sententias declaratorias Episcoporum, num. 1. *in fin. & num.* 11.

Gratia beneficij cum clausula, verificato quòd beneficium sit de iurepatronatus ex dotatione, vel fundatione, iustificanda est per veras, & concludentes probationes, num. 2.

Præscriptio in incorporalibus interrumpitur quando ille, cõtra quem præscribitur, impedit præscribẽtem in seruitute, n. 3.

Apostolica prouisio quando sustineatur in præiudicium iurispatronatus, num. 4.

Antiquum vt dicatur tempus, ex eo deduci semper debet tempus litis, num. 5.

Lis non dicitur finita, nisi executa sententia, num. 6.

Iuspatronatus non probatur ex præsentationibus, nisi excedant centum annos, num. 7.

Fama non censetur probata per testes simpliciter deponentes de auditu, & non ante motam litem, nec per verba, si diceua, & passaua la voce, *num.* 9.

DECISIO CCLXXVI.

AD docendum de iurepatronatus laicorum Capellaniæ controuersæ SS. Matthæi & Catharinæ de 1
Floriano pro Marcello adducebantur. Primò præsentationes (vt supponebatur) continuatæ centum, & vltrà annorum effectum sortitæ. Secundò, enunciatiuæ similiter (vt supponebatur) antiquissimæ, habentes vim famæ, & testes de fama, cum quadragenaria. Tertiò, duæ declaratoriæ d. iurispatronatus, videlicet, vna Ordinarij Aretini; altera verò Episcopi Fesulaui Delegati Apostolici, mediante sententia diffinitiua, quæ (vt dicebatur) transiuerat in iudicatum.

Quibus tamen non obstantibus censuerunt DD. 2
non constare de iurepatronatus, non enim videbatur satisfactum Concil. Trident. minúsque clausulæ appositæ in gratiã Apostolica Marcelli, videlicet, verificato priùs, quòd dicta Capella esset de iurepatronatus ex dotatione, vel fundatione, quæ requirit veras, & concludentes probationes, vt tenuit Rota in Salarnitana Rectoriæ 22. Maij 1591. coram bon. mem. Card. Pamphilio, quæ vera fundationis, vel dotationis probatio non adest.

Nam quantum ad primum centenaria illa exclu- 3
ditur, quia subducenda sunt duo tempora. Primum, videlicet, prouisionis Apostolicæ Pauli III. del 1525. vri de libera ex causa resignationis in eius manibus ad fauorem Venturini, qui superuixit vsque ad annum 1554. & sic Capellania fuit possessa in statu libertatis per annot 19. consequenter dictum

tempus

tempus de medio deducitur, sicut aliàs in Incorporalibus interrumpitur præscriptio, quando ille contra quem præscribitur, impedit præscribentem vti seruitute, *l. sequitur. § si via ff. de vsucap.* Bart. *in l. naturaliter, in fin. vers. quaro. ff. eod.* Butr. & Abb. *in cap. illud. col. fin. de præscript.* Bald. *in tract. de præscript. q. 4. num. 40. & seq.* Et quòd deducatur tempus prouisionis Apostolicæ, tenuit Rota in Vrbinaten. Parochialis 1. Ianuarij 1553. coram Augustino quæ est decis. 1. de præscript. aliàs 25. inter manuscript. Guidob. & in Bracaren. monasterij 19. Decembr. 1597. coram bo. me. Penia, & in Neapolitana Rectoriæ 19. Decembr. 1608. coram Reuer. Attrebaten. relatis etiam per Gratian. *discept. 310. n. 93.* & in Tirasonen. iuris præsentandi 21. Octobris 1594. coram bo. me. Litta.

4 Nec visum fuit applicari dilemma, quod aut patroni habuerunt notitiam d. resignationis, & prouisionis Apostolicæ, & censentur illam ratam habuisse, imò expressa videtur inducta ratificatio ex præsentatione per eos facta per mortem d. prouisi Apostolici de anno 1601. vt tenuit Rot. in decis. coram Fabio, & Tano, relatis per Paris. *de resignat. lib. 7. q. 4. n. 28. vers. limita 2.* Aut non habuerunt notitiam, & non censetur illis statum præiudicium: quia hæc procederent supposito iurepatronatus de d. tempore prouisionis Apostolicæ, tunc enim intrat disputatio, an resignatio, & prouisio etiam Apostolica sustineatur, spretis patronis, de quibus latè per Paris. *d. q. 4. per tot. & præsertim num. 16. & seq.* Hic autem dubitatur de iurepatronatus, & agitur de illius probatione, & an tempus d. prouisionis Apostolicæ sit subducendum, vel computandum. Et ex sumpto Bullæ d. prouisionis exhibito cessat difficultas, quia Capellania fuit resignata, & prouisa tanquam libera sine aliqua mentione consensus patronorum, de quo facta fuisset mentio, prout facta fuit in prouisione Iulij II. vel consensus fuisset præseruatus, aut illa derogatum, prout est de stylo, vt per Paris. *d. q. 4. n. 31. & num. 59* & cùm præsentatio non sit enunciata in litteris Papæ, eam alleganti incumbit onus probandi, quòd facta fuerit, Rebuff. *in praxi part. 3. signat. §. necnon iurepatronatus, num. 15.*

5 Aliud verò tempus subducendum est litis super statu d. Capellaniæ, quæ orta est de anno 1601. de tempore obitus Ganimurrini instituti, ad præsentationem del 1554. Indubitatum est enim tempus litis esse deducendum tam in testibus, quàm in instrumentis cùm ambigitur, an sint de antiquo, iuxta Rot. obseruantiam, de qua Seraphin. *decis. 76. num. 2.* sic tempus litis esse deducend. ex decennali fuisse decisum coram Bubalo, testantur Modern. *de resign. benef. lib. 3. q. 6. n. 60.* & facit Bart. *in l. nec bona. C. de long. temp. præscript.* cum cumulatis per Rimin. iun. *cons. 86. n. 6. lib. 1. cons. 205. n. 22. & 23. lib. 2. & cons. 242. num. 165. lib. 3.*

6 Non obstat quod lis dicatur terminata per sententiam Episcopi Fesulani del 1604. quæ (vt supponitur) transiuit in iudicatum ob non interpositam, vel prosequutam appellationem, tum quia d. sententia non solùm non iustificatur ex actis, sed hodie detegitur iniusta: tum etiam, quia lis non potest dici finita non executa sententia, nec subsequuta possessione ad fauorem Marcelli, Sarnen. *reg. de annal. quæst. 44.* Puteus *decis. 35. lib. 2.* Lancellot. *de attentat. cap. 4. in præfat. num. 230.* Rota in Salamantina Capellaniæ del voto 2. Aprilis, & 5. Iulij del 1593. coram Cardinali Pamphilo. Et ipsemet Marcellus præuia narratiua d. litis cœptæ de 1601. obtinuit se subrogari ad eiusdem litis, & causæ prosequutionem, & nunc venit vti subrogatus cum clausula, *Constito*, &c. quæ proinde ad tempus d. litis refertur.

7 Cùm itaque non exhibeantur præsentationes continuatæ per spatium centum annorum, non potest dici constare de iurepatronatus, quod non probatur ex præsentationibus, nisi excedant centum annos, Archid. *in cap. vnico, num. 10. post med. vers. vnde quamuis aliquis, de iurepatron. in 6.* vbi Gemin. *num. 6.* & Franc. *num. 5.* Cassad. *decis. 2. num. 3. post med. vers. ita ius patron. de probat.* Mohed. *decis. 3. de iurepatr.* Rota coram Orano in Firmana iurispatr. 8. Martij 1591. & coram Gypsio in Barchinonen. vnionis 5. Decembris eiusdem anni, & in Neapolitana Capellaniæ coram Cardinali Lancelloto seniori 29. Ianuarij 171. & in eadem coram Reuerendiss. Attrebaten. 19. Decembris 1608. Nec applicatur decis. 10 Florentina Canonicatus 21. Decembris præteriti coram me, in qua deficiebant tantùm nouem menses, & tot alia concurrebant, vt in ea.

Minus visum fuit subsistere secundum fundamentum super fama ex enunciatiuis antiquis, & testibus cum quadragenaria, quoad enunciatiuas, quia illæ debeot esse supra centum annos, Rot. *decis. 288. ante num. 1. versic. 2. quia*, & apud Cardin. Seraph. *decis. 507. num. 1.* & in Sutrina Sancti Angeli 13. Martij 1588. coram Cardinali Platto, & subducto dicto tempore litis non adest cursus centum annorum. Secundò, enunciatiua Iulij II. est vnica, quæ non releuat, Aretin. *in cap. causa, num. 22. in fin. vers. debet etiam, de probat.* Rot. *decis. 175. num. 4. & 2. part. 1. diuers.* etiam si sit Papæ, Rot. *decis. 388. num. 1. & 2. part. 1. & decis. 389. num. 1. part. 2. diuersor.* vbi Rot. ita intelligit *decis.* Achil. 7. *de iurepatron.* quæ est in terminis nostris. Nec sunt attendendæ enunciatiuæ, videlicet, vna de dicto anno 1508. 18. Aprilis consensus præstiti prouisioni Apostolicæ, & reseruationi pensionis, quia vltra quòd in dicto consensu non enunciatur iuspatronatus, huiusmodi enunciatiua processit à personis prætendentibus interesse, quæ ideo non suffragatur, Loffred. *consil. 44. num. 6.* Achil. *decis. 5. de iurepatronat.* Cardin. Seraphin. *decis. 1189. num. 3.* & fuit dictum in Sutrina beneficij 10. Decembris 1587. coram Cardin. Pamphilio, & in Sabinen. iurispatron. 6. Martij 1591. coram bon. mem. Penia. Alia verò Vicarij Aretini executoris Apostolici dictarum litterarum Iulij II. non affirmat, imò non obstan. affirmatiua Iulij II. reuocat in dubium iuspatronatus, quia dicit accedente consensu Nicolai, &c. asserentis se patronum d. Capellaniæ, nec sunt supra centum annos deducto tempore litis, vt dictum est. 8

Quoad testes de fama, quia primus deponit de simplici auditu, & sic non facit in terminis nostris, Cassad. *decis. 3. n. 1. vers. non enim dicit. de probat.* Verall. *decis. 128. n. 2. p. 2.* nec deponit ante motã litem, Verall. *d. dec. 128. num. 3.* Secundus explicitè non deponit de fama, solùm iuxta 20. interrogatorium implicitè, sed per verba, *si diceua, & passaua la voce*, non autem per verba *fuit, & est.* Tertius verò non nisi per verba præsentis temporis, Card. Seraph. *decis. 1075. n. 2. & 1241. n. 1.* Rot. in nullius Archipresbyteratus 2. Maij 1588. coram Card. Pamphilio, & alias passim, & sic ad peius non remaneret, nisi quartus, qui tanquam vnicus nihil faceret. 9

Quoad quadragenariam quasi possessionem præsentandi, quia vnica adest præsentatio, de anno 1554. vnus ex DD. dicebat non sufficere, etiam admissa probatione famæ, motus auctoritate Modern. Hispan. *de benef. part. 5. cap. 9. num. 97.* 10

Non obstat tertium, & vltimum, de duabus declaratoriis: nam prima Ordinarij Aretini del 1508. de qua suprà dictum est, non meretur allegari, cùm Vicarius nihil affirmauerit, sed dubitatiuè enunciauerit iuspatronatus: sententia verò Episcopi Fesulani, de qua supra, detegitur notoriè iniusta, nec nocet Ecclesiæ, nec successori, Verall. *decis. 78. num. 4. part. 2.* 11

Rot. in Romana parochialis 30. Ianuarij 1609. coram Corduba, & in Pampilonen. beneficij 4. Iunij 1614. coram R.P.D. meo Remboldo, maximè quia non constat illam fuisse latam adhibita causæ cognitione, & iuxta formam a Concilio præscriptam, nec citato Procuratore mensæ Episcopalis Card. Seraph. *decis.* 1395. *num.* 7. & in d. Romana coram Corduba; & denique est lata in lite, de qua agitur inter defunctum, & Marcellum, nunc in illius ius subrogatum.

Et ita, &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Tusculana syluarum. Mercurij 18. *Maij* 1616.

ARGVMENTVM.

De quasi possessione lignandi, & pascendi quomodo probetur per testes, & quòd pascua & syluæ de iure spectent ad communitatem.

SVMMARIVM.

Quasi possessio lignandi in syluis probatur per testes de visu, & quomodo isto casu testes deponere debeant, num. 1.

Possidere quis præsumitur potius nomine proprio, quàm alieno, num. 2.

Pascua, & syluæ de iure communi spectant ad communitatem, ibid.

DECISIO CCLXXVII.

1 VNiuersitas & homines terræ Rocchæ Papæ cùm se grauatos prætenderent ab Excellentissimo D. Comestabili, qui per certa bannimenta prohibuit ipsos in syluis in eo territorio existentibus incidere ligna, recursum habuerunt ad Sanctissimum, & causa coram me tanquam ab A.C. deputato introducta, dubitaui an dictis hominibus dandum esset mandatum de manutenendo in syluis de quibus agitur cædend. ligna, necnon carbones conficiendi, & nullo pro parte D. Comestabilis informante fuit per DD. affirmatiuè responsum. nam constat de huiusmodi possessione per testes, qui deponunt de visu per 40. annos, & vltra de publica voce, & fama, & de auditu à maioribus, ex quibus dicta eorum possessio bene probatur. Alex. *cons.* 103. *n.* 3. *lib.* 3. Rot. *decis.* 475. *n.* 1 *p. lib.* 9. *diuers.* cum aliis per Menoch. *de retin. remed. vlt. num* 34. & sic competit manutentio. §. *retin. Inst. de interdict. l.* 1. §. *huius autem*, vbi Bart. *in princ. ff. vti possid.* Dec. *in l. fin. num.* 7. *C. de edict. D. Adrian tollend.*

2 Nec ista possessio fuit precaria, videlicet de licentia DD. de Columna, id enim in facto negatur, & in dubio quis iure proprio, non alieno, possidere præsumitur. *l. Titia, ff. de solut.* gloss. *in l.* 2. *in verbo, vt D.* vbi Bart. & Salycet. *C. de acquir. poss.* Surd. *consil.* 135. *num.* 24. tanto magis, cùm hîc vltra iuris assistentiam pro parte Communitatis quòd pascua, & syluæ ad illam pertineant. *l. omnes, la secunda, C. de oper. public. l. omne territ. C. de cens.* Couarr. *pract. quæst cap.* 37. *n.* 7. Menoch. *cons.* 437. *num.* 2. & *cons.* 944. *n.* 62. & idem tenuit Rota in causa Tiburtinæ castri S. Poli 19. Iunij 1592. coram Litta, ex testibus pro eadem examinatis apparet dd. hominum possessio in huiusmodi syluis, quæ semper Communitatis reputatæ & nuncupatæ fuerunt.

3 Non obstat solutio domino castri pro tempore ab ipsis facta, quia solùm id euenit pro gabella respectu iurisdictionis, vnde fuit tantummodo solutum, vbi carbones, & ligna de territorio extrahebantur, non autem quando pro vsu illorum hominum inseruiebant, nec id esse potuit respectu dominij, cùm illi sub nomine gabellæ, non autem recognitionis soluerint, prout non solùm ex testium depositione constat, sed etiam ex bannimentis ipsius D. Comestabilis, in quibus habetur dictos homines cum solita gabellæ recognitione in syluis, de quibus agitur, incidisse ligna, & carbones confecisse, nec aliud pro parte Communitatis prætenditur.

Vnde non controuertitur in eisdem syluis D. Comestabili competere ius glandium, quod non repugnat iuri communitatis, cùm vna & eadem res diuersis respectibus valeat à pluribus possideri. Bart. *in l. si duo, n* 4. *ff. vti possid.* Alex. *cons.* 99. *n.* 23 *lib.* 5 Rimin. sen. *cons.* 219. *num.* 11. Oldrad. *cons.* 227. Rota *decis.* 363. *num.* 3 *part.* 1. *diuersorum.* 4

R. P. D. ANDREA.

Bononien. de Capocellis. Mercurij 18. *Maij* 1616.

ARGVMENTVM.

Actorum transportatio integra vigore Concilij Tridentini non habet locum in causis profanis & fori secularis, nec etiam quando causa est diuersa, & quando causa dicatur diuersa.

SVMMARIVM.

Actorum transportatio integra facienda est, tam ex dispositione S. Concilij, quàm de iure communi, num. 2.

Actorum transportatio non est facienda si acta non respiciant merita illius causæ, de qua agitur, num 3.

Actorum transportatio non est facienda quando causa est diuersa, & quando causa dicatur diuersa. num. 4.

Causæ dicuntur diuersæ quando concurrit diuersitas personarum rei, & actoris. ibid. in fine. num. 5.

Appellatio vnica potest continere duas appellationes, & sic diuersas instantias, num. 5.

DECISIO CCLXXVIII.

PArtes non concordabant in informando. Nam illi qui informabant pro D. Iulia, se restringebant ad ea, quæ fuerant aliàs decisa 27. Nouembris 1615. coram me. Altera verò pars informabat super exceptionibus identitatis bonorum, & detractionum aliàs reseruatis in dicta decisione. Verùm Domini omissis pro nunc exceptionibus, & aliis capitibus dictæ decis. quoad transportationem actorum, ab eadem recedere noluerunt. 1

Quamuis enim ex dispositione sacri Concilij, & iuris communis acta omnia sint integrè transportanda, prout Domini hanc conclusionem iterum firmarunt: attamen placuerunt etiam duæ limitationes. Prima erat quòd dispositio Concilij non habet locum in causis prophanis, & fori sæcularis, qualis est ista, sed solùm in causis fori Ecclesiastici, iuxta declarationem Sacræ Congregationis, quam Rota sequuta fuerit in causa Romana lignorum 20. Iunij 1603. coram Reuerendissimo Domino meo Damasceno, & aliis allegatis. 2

Secunda quòd acta transportanda influere debent in causam, aliàs si non respiciant merita illius, ita quòd iudex non possit ex eis instrui de iustitia, vel iniustitia sententiæ, non est necessaria illorum transportatio, vt per Castren. *cons.* 117. *in princ. lib.* 1. Rota in dicta causa Romana lignorum. 3

Applicando igitur in proposito visum fuit quòd acta facta contra Rangono aliquo modo non faciant 4

ad

ad causam immissionis declaratæ pro Hieronymo, neque in eam influunt aliquatenus; in petitione enim, seu libello pro parte Siluij & Hippolytæ porrecto summario Iuliæ *num.* 1. legitur quòd post mortem Claudiæ fuit transactum inter Siluiū, & Hippolytam coniuges ex vna, & Iuliam & Franciscum Mariam Buschettam ex altera; quódque stāte fine lineæ masculinæ Hieronymæ per mortem Ioan. Baptistæ senioris & Tanatini in personam Hieronymi iunioris, cui non solùm facienda est restitutio bonorum per fideicommissum Claudio relictorum, sed etiam aliorum bonorum, quæ per Siluium & Hippolytam in transactione fuerunt dimissa Iuliæ, & demum in conclusione petitur de opportuno remedio prouideri tam cōiunctim, quàm diuisim, & omni meliori modo: vnde cùm Martinellus pronunciauerit Hieronymum esse primogenitum vocatum, & ab ea sententia fuerit appellatum, nempe pro parte Hieronymi filij à denegata iustitia super aliàs petitis, & Iulia obtinuerit committi D. Ragono; Siluius verò in curia, & inde emanauerit sententia Rotalis super immissione, satis clarè patet quòd ius Hieronymi principaliter deductum ex testamentis Baptistæ, & Tanarini iura transportanda nihil commune habere quod influeret, vel aliquid emolumenti detinaret in causam immissionis, super qua fuit lata sententia propter ius primogenituræ competens Hieronymo, non autem propter transactionem, aut illius exequutionem, quia iura transportanda respiciebant tantummodo iustificationem transactionis, cùm essent relationes peritorum super quantitate fructuum, & valore bonorum, vt exinde transactio de læsione argui non possit. Igitur aut voluit attendere personas quæ interuenerunt in causa transactionis, & Hieronymus non est idem cum Hippolyta, nec ipse transegit cum Domina Iulia, nec eius nomine transactum fuit: aut volumus inspicere iura & actiones, & illa sunt diuersa, cùm Hieronymus agat ex fideicommisso, & illius vigore petat immissionem: Hippolyta autem agat contra Iuliam ex transactione, & in vim illius petat restitutionē bonorum, & Iulia ex aduerso excipiat de læsione in transactione. Cùm igitur concurrat diuersitas personarum rei, & actoris, proculdubio causæ sunt diuersæ, ad *l. cùm quæritur, cum duabus sequentibus ff. de exceptione rei iudic.* & in specie tradit Rota Lauuen. *decis.* 179. *num.* 6. Lancellott. *de attentat.* 2. *part. cap.* 12. *limitat.* 2. *num.* 10.

5 Non obstat quòd in eodem rescripto vtraque causa commissa fuerit, quódque idem Notarius vtramque habuerit, & iidem Procuratores vtramque similiter tractauerint, quia non propterea tollitur earum diuersitas, cùm diuersæ causæ non solùm censeantur quæ super diuersis rebus inter diuersas personas, & coram diuersis iudicibus agunt; verùm etiamsi inter easdem personas coram eodem iudice, super diuersis tamen causis, seu capitibus tractantur. Lancellott. *vbi supra num.* 11. *ad fin. vers. & propterea num.* 13. optimè ad propositum ait quòd vna appellatio in effectu potest continere duas appellationes, & sic diuersas instantias, ita quòd vna deserta, non censeatur altera deserta, & ideo in vna Placentina Canonicatus & beneficiorum 4. Februarij 1609. coram Illustrissimo Ludouisio plenè discusso articulo firmatum fuit, tot censere commissiones diuersas & separaras, quot iura in eadem deducta: & quòd anullato vno iure & vna commissione non censetur per hoc aliud ius annullatum, & alia commissio.

Ex quibus & aliis hîc deductis per informantes pro Hieronymo visum fuit persistere in decisis quoad transportationem actorum.

R. P. D. VBALDO.

Romana emphyteusis. Veneris 20. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

Dominus emphyteusis potest apponere lapides cum inscriptione quòd ipse est dominus proprietatis super ædificio emphyteotico.

SVMMARIVM.

Dominus emphyteusis potest apponere lapides cum inscriptione quòd ipse est dominus proprietatis super ædificio emphyteotico, num. 1. *quia quilibet potest in re sua ponere nomen & signa.*

Regula, quod mihi prodest & alteri non nocet, faciendum est, num. 2.

Emphyteota tenetur recognoscere dominum toties quoties fuerit requisitus, maximè quando subest timor ne tractu temporis dominium controuertatur, num. 3. *& sic tenetur renouare inuestituram.*

Signa, seu insignia non possunt apponi in re aliena, vel ab alio possessa, num. 4. *declara vt ibi, & num.* 5. *& 6.*

Emphyteusis respectu domini directi, quoad proprietatem non potest dici res aliena, neque quoad ciuilem possessionem ab alio possessa, licet possessio naturalis sit penes emphyteotam, num. 4.

Emphyteota non tenetur subire, nisi onera conuenta, intellige quando eius conditio fieret deterior, num. 7.

DECISIO CCLXXIX.

Domini responderunt pro informante, videlicet licère Dominis de Sorbellonibus apponere lapides designantes illorum proprietatem super domibus, & ædificiis, de quibus agitur, cum præsupposito tamen quòd de dicta eorum proprietate, & dominio constet, & mouebantur ex doctrina Bart. *in l. stigmata. C. de fabricensib. lib.* 11. vbi permittitur apponere signa in animalibus, & seruis ad eos recognoscendos, & ibi Andr. & Cuiac. & ante eos latè tradit Luc. de Penn. & facit communis conclusio quòd quilibet in re sua potest apponere nomen, & signa. Alexand. *in l.* 1. *num.* 2. *C. vt nem priuat. titul.* Canonistæ communiter *in cap. dilecta, de excess. prælat.* Bart. *in tract. de insign. & arm. sub num.* 4. Viu. *com opin.* 140. *n.* 14. vbi de communi. 1

Cùm id nihil noceat emphyteutis, & prosit dominis directis pro faciliori probatione sui dominij, ideo intrat regula quòd illud quod mihi prodest, & alteri non nocet, faciendum est. *l. si creditor. ff. de euiction.* 2

Et propter eandem æquitatem videmus emphyteutam teneri recognoscere dominum toties, quoties fuerit requisitus. Guidopap. *quæst.* 417. quod maximè procedit, quando subest timor, ne tractu temporis dominium controuertatur; tunc enim receptum est, emphyteutam teneri renouare instrumentum inuestituræ. Cassan. *super consuetud. Burgund. titul. de censib. rubr.* 11. §. 6. *num.* 20. & alia similia fuerunt cumulata per informantes. 3

Nec obstare visum fuit quòd in re ab alio possessa, vel aliena, regulariter non possint apponi signa, vt in rubro, & nigro, præsertim *in l.* 2. *C. vt nem. lit. sign. reb. alien. impon.* Bart. *in dicto tract. de insign. & arm num.* 4. Quia respondebatur quoad proprietatem non posse dici rem alienam, sed dominii directi, neque etiam ab alio possessam quoad ciuilem possessionem, licet naturalis sit penes emphyteutam. Men...h. *de ... remed.* 3. *num.* 84. 4

5 Secundò dicebatur, illum text. procedere quando lis pendet super dominio, antequam sit iudicatum, vt ibi per Azon. Odofr. Castren. Alexand. & Ias. hîc autem nulla lis pendet super dominio.

6 Et denique addebatur tertiò quòd illa dispositio procedit quando quis vult imponere insignia propria authoritate, & sine iudice, vt sonant verba rubricæ, & declarant ibidem Butrig. Alb. Bart. Salicet. Castren. & Ias. hîc autem tractatur de apponendis insignibus authoritate iudicis.

7 Non obstat quòd emphyteuta teneatur subire tantùm onera conuenta; quia id procedit vbi aliàs eius conditio efficeretur deterior. Rosenthal *de feud. cap.* 8. *conclus.* 32. *num.* 10. quod hîc non concurrit ex prædictis.

Et ita fuit decisum, &c.

R. P. D. MANZANEDO.

Romana Saluiani 20. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

Habes in summario.

SVMMARIVM.

Decretum iudicis & alia solemnitates requisitæ in obligatione mulieris, faciunt præsumi causam narratam esse veram, & contrarium asserenti incumbit onus probandi, num. 1. & 3.

Fideiussio est de sui natura læsiua, num. 2.

Mulieris obligatio non valet nisi facta fuerit ex causa vtili, ibid. declara vt num. 3.

Mulieris obligatio vt sit valida, attenditur, non vtilitas, sed veritas causæ num. 3.

Census iuxta formam Bullæ, debet creari in pecunia numerata: in hoc tamen statur instrumento donec contrarium probetur, num. 4.

Instrumentum census in quo legitur quòd census fuerit creatus in pecunia numerata, probat numerationem pecuniæ, & contrarium asserens debet plenè & concludenter probare ibid.

Læsio in quota certa non consideratur nisi in contractibus in quibus aliquid datur, vel promittitur vnum pro alio, num. 5.

Læsio non potest considerari in actibus, in quibus exercetur mera liberalitas, & si in contractibus mutui, commodati, depositi, non intrat dispositio l. 2. C. de rescindenda venditione, num. 6.

DECISIO CCLXXX.

DOmini perstiterunt in decisis ex rationibus & fundamentis in decisione adductis.

Quibus visum fuit non obstare quòd causa, propter quam D. Olympia se obligauit, non sit vera, cùm imposuerit censum de quo agitur, scutorum 1500. super propriis bonis pro liberando maritum ab ære alieno, quæ quidem summa non videtur sufficiens ad illum liberandum, ex quo eius debita ascendunt ad quantitatem longè maiorem.

Fuit enim responsum censum non fuisse impositum pro omnino liberando maritum, sed pro eum subleuando, & ad effugiendum impensas executionum, & periculum imminens carcerationis, quæ causa non videtur falsa, nec erronea, cùm negari non possit cù dicta summa scut. 1500. Olympiam magnum subuamē viro præstitisse, & eum periculo carcerationis liberasse, prout euentus docuit, cùm tunc non fuerit carceratus,

Nec facit quòd non constet de imminenti periculo carcerationis, à quo maritus fuerit liberatus. Nam cum Olympia se obligauerit cum decreto iudicis, & aliis solemnitatibus, præsumendum est hoc tunc verificatum fuisse. Put. *decis.* 205. *n.* 2. *lib.* 3. Menoch. *præsumpt.* 75. *num.* 5. *lib.* 2. Gabr. *de sentent. conclus.* 5 *num.* 1. & contrarium asserenti incumbit onus illud probandi, vt fuit dictum in vna Romana nullitatis census 8. Nouembris 1610. coram Pirouano. 1

Minus obstat quòd fideiussio sit de sui natura læsiua, & obligatio mulieris non valeat, nisi fuerit facta ex causa vtili, ex adductis in Romana argentorum 27. Iunij 1607. coram Reuerendissimo Bononien. 2

Quia ad effectum vt obligatio sit valida, non attēditur vtilitas causæ, sed veritas, pro qua veritate in casu nostro est præsumendum propter iudicis decretum, vt fuit nouissimè resolutum in causa Romana Saluiani interdicti 15. Decembris 1614. coram D. meo Pamphilio, vbi in specie respondetur dictæ decisioni Romanæ argentorum. 3

Non obstat quòd census non fuerit creatus in pecunia numerata, iuxta formam Bullæ sanctæ me. Pij V. quia contrarium apparet ex lectura instrumēti, cui in hoc standū videtur donec plenè & concludēter contrarium probetur, vt fuit dictum in vna Beneuentana census 16. Decembris 1594. coram bo. me. Cardinali Mantica, & in alia Romana census 23. Iunij 1608. coram Illustrissimo Bononien. 4

Tandem non fuit visum obstare obiectum de statuto Vrbis 154. *lib.* 1. quo disponitur contractum mulieris læsiuum vltra tertiam partem venire rescindendum, & iuramentum illi adiectum dolo extortum reputari. 5

Respondebatur enim dictum statutum interpretationem recipere à iure communi, iuxta quod læsio in quota certa prout vltra tertiam, vel dimidiam non potest verificari in contractibus, in quibus hinc inde aliquid non datur, vel promittitur vnum pro alio, iuxta Bart. *in consil* 90. *num.* 2. *lib.* 1. quem refert, & sequitur Cagnol. *in l* 2. *num.* 195. *C. de rescind. vendit.* & Pinell. *in ead. l.* 2. *cap.* 3. *num* 4. Rebuff. *tract. de rescind. contract. art.* 11 *gloss.* 15. *num.* 6.

Ex quo inferunt DD. *d. l.* 2. non procedere in actu quo liberalitas exercetur, & in quo dicta læsio vltra tertiam, vel dimidiam non potest conuenire, nec adaptari, vt in commodato, & deposito, & aliis contractibus non respectiuis, & in quibus respectu alicuius dati, vel recepti aliquid commutatiuè non datur, vel promittitur, vt notant Cagnol. & alij suprà relati, & Siluan. *consil* 13. *num.* 4. & Fabian. de Monte *de empt. & vendit quæst* 8 *num.* 10. 6

Sed sic est quòd iste contractus obligationis mulieris pro marito subleuando, & à carceribus eximendo, non est correspectiuus, itaut ratione dictæ obligationis aliquid daretur, vel promitteretur vxori, & per consequens non potest huic contractui commodè adaptari læsio vltra tertiam, & sic nec dispositio dicti statuti.

Ex quibus ita fuit resolutum.

R. P. D. PIROVANO.

Ferrarien. decimarum. Merc. 25. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

Est in summario num. 1.

SVMMARIVM.

Euictio si in contractu emptionis specificè stipulata est, siue emptor sciat siue ignoret, rem venditam esse alienam, vel

vendi

vendi non posse, &c. actio ex stipulatu emptori datur ad consequendum interesse intrinsecum, num. 1.

Pacta in contractu apposita seruanda sunt, etiamsi repugnent rei in contractum deducta, num. 2.

Euictio quando sequitur ex natura rei, quia feudalis, inalienabilis, &c. si emptor scit qualitatem rei, non sufficit qualibet euictionis promissio, sed requiritur specificè in casum illius rei, num. 3. vide num. 6.

Ignorantia iuris non excusat mulierem tutricem in emendo, num. 4.

Decima Ecclesiastica alienari non possunt in laicos, sed bene possunt esse in commercio, vel propter præscriptiones cum fama priuilegij, vel propter ius laicorum ante Concilium Lateranense radicatum, num. 5.

Euictionis indiuidua promissio, vt supra num. 3. est necessaria, quando agitur ad pœnam euictionis, idest, ad duplum pro consequendo integrè interesse conuento, non quando simpliciter agitur ad præstationem interesse intrinseci, quod à pari procedit cum restitutione pretij, num. 6.

Euictio etiam stipulata non suffragatur emptori si ius resistit contractui, num. 7. declara vt num. 8. scilicet in scienter emente, & ad effectum agendi ad duplum.

DECISIO CCLXXXI.

IN præterita resolutione diei 26. Iunij 1615. fuit reseruatum videre, an Serenissimus in hoc iudicio euictionis teneretur etiam ad decimas decursas, ad damna, & interesse, & hodie hac parte proposita affirmatiuè fuit decisum.

1 Fundamentum decisionis fuit, quia in præsenti partes sibi cauerunt de euictione, & damnis, ideo siue emptor ignoret, siue sciat rem esse alienam, vel vendi non posse, actio ex stipulatu non denegatur pro consequendo quòd emptori interest non habere rem sibi venditam. *l. si fratres C. commun. vtriusque indic. l. si fundum sciens. C. de euictionib. l. apud Celsum. §. idem habet ff de dol. except.* Alexand *cons. 67 in fin. lib. 2.* Roman. *cons. 396. num. 3.* Bec. *consil. 106. num. 18.* Afferentes

2 Pactis standum esse etiamsi aduersentur naturæ rei in contractu deductæ. Tiraquell. *de retract. lignag. §. 12. gloss. 1. num 8.* Surd. *decis. 208. num. 11. & 14.* qui multos recenset, & hanc opinionem recepit Rota in causa Romana Saluiani interdicti impress. inter decisiones bon. mem. Cardinalis Seraphini 787. per totam.

3 Non obstat quando euictio sequitur ex natura rei, quia feudalis fideicommissaria, vel emphyteotica, vel inalienabilis, vt tunc emptori scienti qualitatem rei non sufficiat qualibet promissio de euictione, sed requiratur specifica in casu illius rei, vt distinguatur ab euictione quæ habet originem ex defectu iuris auctoris, vt adnotarunt Cyn. Bart. & Angel. *in l. si familia in vlt. gloss. C. famil. ercisciund.* Tiraquell. *de retract. lignag. §. 1 gloss. 9 num. 56.* & alij referuntur *in decis.* 152. *num. 4. part. 2. diuersorum.*

4 Quia in præsenti nõ est absolutũ, quòd tutrix sciret has decimas non posse alienari, sed potiùs contraria coniectura sumitur quòd essent in commercio propter vsum constitutionis Bonifacianæ, & statuta ciuitatis Ferrariæ, & ex effectu subsequuto dum istæ decimæ transierunt titulo venditionis à Cardinali in Ducem, nec releuat quòd ista sit ignorantia iuris quæ non excusat mulierem tutricem in emendo. Put. *decis.* 128. *lib. 2.*

5 Quia non dubitatur, an simpliciter decimæ possint alienari, hoc bene respicit iuris dispositionem, sed an sint in commercio quod respicit factum, vt exinde cadere possit ignorantia probabilis contrahendi super eis propter præscriptiones cum fama priuilegij, quæ possent concurrere in vendente, & sustinere ius laicorum ante Concilium Lateranense radicatum.

Præterea illa indiuidualis expressio videtur desiderata vbi agitur de consequendo integro interesse conuento, nempe ad duplum, idest, pœnam euictionis; secus vbi requiritur præstatio interesse intrinseci, quod à pari procedit cum restitutione pretij. Afflict. post Hern. *de prohibit. feud. alien. per Federic. in notab.* 13. & firmatur *in decis.* Seraph. 787. *num* 5. & addi potest quod est de mente eiusdem gloss. *in d. l. si familia*, vt ea ratione de indiuidua promissione Doctores illi intellexerint, quia ibi agebatur de diuisione, de qua vterque suscipit euentum rei, & potest probabiliter dubitari de qua euictione partes senserint; secus verò in emptore, qui solus sustinet euentum rei, nec habet euentualem compensationem, ideo cauendo sibi de euictione ad omnia in quibus cadit interesse videtur promissio intelligenda. 6

Non obstat quando ius resistit, vt in præsenti, non etiam stipulatam euictionem suffragari. Tiraquell. *de retract. lignag. tit. fin. num.* 46. Surd. *decis.* 290. *n.* 16. 7

Quia omnes loquuntur in scienter emente, & ad effectum agendi ad duplum, id est, pœnam euictionis. Menoch. *consil.* 118. *num.* 15. *& seqq.* qui ita declarat multos hanc conclusionem firmantes, quæ non verificantur in casu de quo agitur, vbi deficiebat scientia propter commercium, & prætenditur interesse intrinsecum, quod non differt pretio, vt suprà dictum fuit. 8

Et ita, &c.

R. P. D. VBALDO.

Romana domorum. Mercurij 25. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

In emphyteusi concessa ad tertiam generationem non comprehenditur persona primi acquirentis, & argumentum à consuetudine contrahentium quomodo procedat.

SVMMARIVM.

Generationis computatio in concessione emphyteusis ad tertiam generationem, non incipit à primo acquirente, sed ab eius filiis, & terminatur in pronepotibus, num. 1.

Relatum est in referente cum omnibus suis qualitatibus, n. 2.

Verbum ita quòd, est restrictiuum, & limitat precedentia, num. 3.

Contrahentes, qui consueuerunt restringere contractus, si extet vnus contractus non restrictus, sumitur argumentum quòd illum non voluerint restringere, n. 4.

Relatio in contractu non censetur facta quoad ea, quæ sunt expressè disposita, num. 5.

DECISIO CCLXXXII.

LIcèt Dominus Antonius Franciscus Segnius habuisset duas decisiones fauorabiles, alteram coram bon. mem. Cardinale Seraphino 24. Maij 1600. quæ est decisio 1361. in eius impressis *part.* 2. alteram coram Reuerendissimo Domino Bononien. 14. Martij 1611. in quibus fuit decisum, D. Antonium Franciscum fuisse comprehensum in concessione olim facta Antonio eius proauo ad tertiam generationẽ masculinam ipsius; tamen venerabilis Archiconfraternitas Confalonis aduersaria obtinuit tertio super eodem coram me audiri, & Rota vtraque parte informante censuit standum esse in decisis; verissima enim est 1

est iuris conclusio in vtraque decisione firmata, nec ab informantibus pro confraternitate vnquam impugnata, quod vbicumque concessio est alicui facta ad tertiam ipsius generationem, vt hîc, persona primi acquirentis non comprehenditur, cùm nemo generet se ipsum, sed prima generatio incipit ab eius filiis, & tertia extenditur ad eius pronepotes, iuxta doctrinam Bald. *in auth. si quas ruinas a. 3. C. de sacros. Eccl.* quam esse communem testatur Clar. *in §. emphyteusis quæst.* 34. cum aliis adductis pêr Gabriel. *in tit. de iur. emphyt. conclus. 4. num. 4. in prima limit.* & per Card. Mantic. *de tacit. lib. 22. tit. 25. num.* 16. & vltrà allegatos in decisionibus, idem confirmat Menoch. *consil. 1066. lib. 11.* referendo 29. Doctor. huius sententiæ, & confutando contrarium tenentes, & præter decisiones allegatas, fuit etiam idem tentum in vna Romana bonorum 18. Martij 1611. coram R.P.D. meo nunc Decano, vbi in specie allegantur dictæ duæ decisiones in hac causa factæ coram Seraphino, & Reuerendissimo Bononien.

2 Quod confirmatur ex quo inuestitura, de qua agitur, est expreisè relata ad inuestituram salæ dirutæ eodem anno factam ad tertiam ipsius Antonij generationem, & sic in ea fuit comprehensus pronepos ex supradictis, meritò censeri etiam debet comprehensus in ista, cùm relatum sit in referente cum omnibus qualitatibus *l. asse toto. ff. de hæred. instit.* Aim. *consil. 45. num.* 4. cum aliis relatis in decisione Reuerendissimi Bononien.

3 Nec obstat quòd in inuestitura, de qua agitur, narrentur inuestituræ præcedentes, etiam factæ ad secundam generationem, in quibus videtur comprehendi persona primi acquirentis, & sic pari modo in hac concessa ad tertiam debeat comprehendi primus acquirens pro prima generatione; quia dato quòd hoc sit verum, videlicet quòd in concessionibus ad secundam generationem contineatur persona Antonij primi acquirentis; de quo tamen dubitabant nonnulli ex Dominis, adhuc respondebatur tribus modis.

Primò quòd ibi non adest dictio *ipsius*, prout in concessione ad tertiam generationem, de qua agitur. Secundò quòd etiamsi adesset, tamen ex verbis sequentibus reciperet declarationem, & limitationem, quæ verba sunt ista; *ita quod d. Antonius habeat pro se, & vno alio quem nominauerit, vel pro filijs suis masculis, si illos habuerit*, &c. Illa enim verba *ita quod, &c.* restringunt, & limitant præcedentia. *l. hoites. §. quod habebat ff. ad Trebell. l. Gallus. §. idem credendum, in fine ff. de liber. & posthum* Socin. *consil. 49. num. 2. & seq. lib. 2.* Rota *decis. 243. num. 6 part. 2. diuersor.* cum aliis per Surd. *cons. 315. num. 28. lib 3.* Quæ cùm non legantur in concessione, de qua agitur, non potest ab illis argui ad istam, vt fuit etiam consideratum in decisione Reuerendissimi Bononien.

4 Immò addebant Domini, quòd vbi contrahentes, præsertim confraternitas, voluerunt restringere concessionem, expresse id fecerunt, vt in prima 15. Iunij, & in alia 12. Iulij 1495. ad vitam Antonij dumtaxat, & in alia 28. Iunij eiusdem anni ad vitam ipsius Antonij, & vnius alterius hæredis per eum nominandi, sic in duabus ad secundam generationem, vna die 2. Septembris 1495. altera 8. Nouembris eiusdem anni fit concessio Antonio pro se, & filiis, & in defectum filiorum pro se, & vno alio quem nominauerit, vnde potest vel sumi argumentum; quòd si contrahentes voluissent etiam restringere concessionem, de qua agitur, illud expressissent. *l. vn. §. sin autem ad deficientis. C. de caduc. tollen.* vel argumentum à solito patrisfamilias, quo vtuntur informantes pro confraternitate contra ipsos retorqueri, cùm in hac concessione nulla fuerit facta restrictiua, quæ tamen fieri à contrahentibus solebat ex prædictis.

Tertiò fuit responsum quòd licèt fuerit facta inuestitura sub commemoratione aliarum concessionum; tamen partes expresse se retulerunt ad modum, & formam concessionis salæ dirutæ, quæ expresse legitur facta ad tertiam ipsius Antonij generationem sine vlla restrictiua, vt bene deducitur in eadem decisione Reuerendissimi Bononien. & ita etiam tollitur fundamentum quod ex aduerso fit in petitione Antonij, quia dicta etiam petitio expresse refertur ad dictam concessionem salæ dirutæ, vt patet, ibi, *prout, & quemadmodum de dicta parte sala diruta concessum fuit*, &c.

Neque facit quòd hæc vltima concessio ad tertiam generationem veniat per modum additamenti ad secundam generationem antea concessam, quia fuit additum verbum *ipsius*, & fuit habita relatio ad concessionem salæ dirutæ, vt suprà dictum est.

Neque refragantur illa verba, *cum pactis, & conuen-* 5
tionibus & præcedentibus inuestituris comprehensis; quia intelliguntur, non de comprehensione personarum nunc controuersa, sed de aliis præter expressa in concessione de qua agitur, vt etiam significat illa particula *quoad alia*, de qua in instrumento, & aliàs relatio non intelligitur facta quoad ea quæ sunt expresse disposita, Paris *consil. 59. num. 18. lib. 1.*

Ad ea quæ dicuntur de verbo prorogationis, quo vsi sunt contrahentes, & ad stilum Notarij, satis superque fuit responsum in decisionibus à quibus Domini non putarunt esse recedendum.

Et ita fuit decisum, &c.

R. P. D. ORTEMBERGO.

Meliten. habitus. Mercurij 25. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

De probatione nobilitatis nonnulla non iniucunda notabilia, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Nobilitas dicitur probata per testes deponentes de communi reputatione. & aliàs, ut num. 1.

Nobilitas probatur instrumentis, in quibus quis nobilis nuncupatur, num. 2. & num 4 in fin.

Testibus deponentibus de ignobilitate personæ, numquid plus credatur, quàm deponentibus de nobilitate, num. 3.

Nobilitas numquid censeatur probata, vel potiùs ignobilitas ex eo, quòd quis in instrumento nuncupetur Magister, num. 4.

DECISIO CCLXXXIII.

REsolutum fuit sententiam Magni Magistri in ea 1
parte, quæ respicit probationes factas pro parte familiæ de Pirrho, à qua D. Marcus per lineam maternam descendit, esse confirmandam. Quòd enim dicta familia nobilitate gaudeat, bene probant quòd plures testes, qui non solùm deponunt in genere, quòd vniuersa familia de Pirrho sit nobilis, sed concludunt in specie nobilitatem Angelæ, ex qua Marcus descendit, & Antonini, ac Thomæi patris, & aui respectiuè dictæ Angelæ, idque optimis rationibus, quia scilicet fuerunt communiter ab omnibus reputati, ac habiti nobiles, & vti tales ad omnes honores solis nobilibus concedi solitos admissi. Nam ex his circumstantiis, & præsertim ex communi reputatione probatur

nobi

nobilitas, cùm aliter probari vix possit. Socin. *consi-lio 147. num. 3. lib. 2.* Tiraquell. *in tract. de nobilitate cap. 10. per tot.* Bonaccursi. *eod. tract. in 6. part.* & fuit in alia Meliteñ. habitus 10. Iunij 1609. coram R.P.D. meo Cavalerio resolutum.

2 Et cum dictis testibus concurrunt quoque instrumenta antiquissima, in quibus progenitores D. Marci honorabiles, nobiles, & magnifici denominantur, quod non leue est nobilitatis signum, & multum confert ad eam probandam, iuxta deducta per bon. mem. Card. Seraphin. *decis. 207. num. 4.*

3 Non obstant testes in contrarium adducti, quia licèt deponant ipsos cognouisse homines, qui vtebantur cognomine familiæ de Pirrho, illósque fuisse populares, & non nobiles, non tamen coarctant negatiuam, quòd scilicet non potuerint esse alij eiusdem cognominis nobiles ab ipsis non noti, & quia nouum non est, quòd sæpe inter eos qui eodem vtuntur cognomine, alij nobiles sint, alij verò populares, dictum illorum intelligendum erit de alijs potius, quàm iis, à quibus Marcus descendit, vt in puncto Soc. *d. cons. 146. sub num. 3. lib. 2.* cùm præsertim etiam dicti testes non percutiant tempus ascendentium Marci, nec minus poterant percutere, ex quo linea Antonini vsque de anno 1532. remanserat extincta.

4 Minus obstat instrumentum, in quo Thomæus Antonini pater Magister denominari dicitur, quia cùm sæpe etiam hoc nomine vocentur scientiarum Professores, nec propterea semper ignobilitatis signum sit, nulla inde desumi potest concludens probatio. *cap. in præsentia, de probat. & cap. 1. de except. in 6.* cum simil. Quinimò quòd dictum Magistri nomen in ea potiùs significatione, quæ vero etiam nobili congruit, accipi debeat, colligitur, non tamen ex supradeductis, sed ex eo etiam quod idemmet Thomæus in eius testamento nobilis vocatur, quod nomen huiusmodi populari non conuenit.

Ex quibus ita fuit resolutum, &c.

R. P. D. MANZANEDO.

Signina pœnarum. 25. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

Bannimenta quando legitimè publicata dicantur.

SVMMARIVM.

Præconis relationi quòd fecerit bannimenta publicè, &c. fides adhibenda est tanquam de re spectante ad suum officium, num. 1.

Bannimenta dicuntur legitimè publicata ad effectum vt omnes afficiant, & illorum ignorantia allegari non potest si constat relatione præconis fuisse publicè publicata alta & intelligibili voce. &c. num. 2.

Testis deponens de immemorabili, & nunquam audiuisse, nec adesse hominum memoriam in contrarium, si constet de actibus contrarijs, etiam post completam immemorabilem, licèt non interrumpatur immemorabilis, tamen conuincitur de mendacio, & redditur suspectus, num. 3.

Scriptura dicitur esse in forma probanti, si sit subscripta à superioribus, & publicata, & compulsata parte citata, num. 4.

DECISIO CCLXXXIV.

Fvit firmatum in hac causa coram me 21. Maij 1612. & 3. Aprilis 1613. nonnullos testes communitatis probare ad illius fauorem immemorabilem in dicto circa exactionem pœnarum, de quibus agitur, & esse ætatis legitimæ, illisque non obstare absentia.

Cæterum quia pro parte Excellentissimi D. Ducis, ad conquassandam dictam immemorabilem, & conuincendum testes de mendacio, dum dicunt nunquam se vidisse contrarium, proponebantur multi actus contrarij, & inter cætera bannimenta facta per eius antecessores, ac illorum officiales, cum comminatione pœnatum applicandarum Cameræ Ducali.

Ideo proposui hodie dubium, an vltra decisiones factas super exceptionibus tunc discussis suffragentur D. Duci actus contrarij per ipsum adducti, & aliæ exceptiones personales ex illis resultantes.

Et Domini pro nunc tantummodo resoluerunt constare de publicatione dictorum bannimentorum, & quòd de exactione pœnarum videatur.

Cùm enim dicta bannimenta fuerint lecta publicè & palàm, alta, & intelligibili voce in platea ciuitatis Signinæ per præconem talia facere consuetum, vt constat ex illius relatione, cui tanquam de re spectante ad suum officium est fides adhibenda. *l. quadam §. nummularios. ff. de eden.* Mandell. *consil. 175 numer. 14. & consil. 455. num. 4.* Ruin. *consil. 53. num. 9. lib 4.* Caputaq. *decis. 160. part. 2.* Seraphin. *decis. 1390. num. 2.* 1

Dicuntur legitimè publicata ad effectum vt omnes afficiant, & illorum ignorantia allegari non possit. Fedetic. de Sen. *consil. 211. num 4.* Abb. *in cap. 2. in fine, de constit* & ibi Imol. *numer. 16.* Felin. *in cap. exceptionem num. 48. vers. per quem text. de exceptionib.* Roland. *cons. 8. n. 13. & seq. lib. 3.* ex quibus remanet probata dictorum bannimentorum publicatio, & applicatio pœnarum in illis contenta. 2

Nec bannimenta fuisse facta ab anno 1593. & sic post completam immemorabilem, & ideo non esse attendenda. Quia vltra quòd multa ex illis sunt ab anno 1581. dicebatur quòd licèt hoc casu dicta bannimenta non possent deseruire ad intertumpendam immemorabilem; tamen operantur vt testes qui nimis animosè, & absolutè deponunt nunquam audiuisse, nec adesse hominum memoriam in contrarium, conuincantur de mendacio, & reddantur suspecti, dum ex eisdem bannimentis, licèt recentibus, constat de contrario. 3

Minus facit quod dicitur dicta bannimenta non esse in forma probanti; quia veritas est in contrarium, cùm fuerint subscripta à superioribus, & publicata ac compulsata parte citata. 4

Et ex his sic fuit resolutum cum reseruatione videndi circa exactionem pœnarum, &c.

R. P. D. CAVALERIO.

Reatina Saluiani interdicti. Mercurij 25. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

De Saluiano interdicto nonnulla notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Instrumenti productio non suffragatur, nisi parte citata, num. 1.

Terminorum substantialium reiteratio in vim Innocentianæ non habet locum extra Rotam, num. 2.

Saluianum interdictum non habet locum cessante hypotheca, num. 3.

Prohibitio alienandi, & obligandi includit prohibitionem hypotheca, num. 4.

DECI

DECISIO CCLXXXV.

1 FActa fuit resolutio pro informante, videlicet, sententiam esse infirmandam ex capite iniustitiæ; cùm enim fuerit actum iudicio vtilis Saluiani interdicti, & super eodem pronunciatum, vt apparet ex monitorio, & sententia, vtique debebat iustificari creditum, cum hypotheca actoris, & quòd bona super quibus petebatur, & concessa fuit immissio, fuerint possessa à reo tempore obligationis, vel postea, Menoch. qui plurimos cumulat, *de adipiscend. remed. 3. num.* 161.

At in casu proposito non fuit productum in actis instrumentum prætensæ societatis officij, in quo actor fundabat suum creditum, & licèt diceretur esse rogatum in actis eiusdem Notarij, nihilominus necessaria erat reproductio, vel repetitio ante sententiã, Ossceb. *decis* 1. *num.* 50. Marsil. *singul.* 170. *num.* 1. quia agebatur contra tertium possessorem, vnde non poterat dici de actis, Bart. *in extrauag. ad reprimen. in verb. de plano*, Roman. *consil.* 119. *num* 3. *cum alleg.* Minus fuerunt probata alia extrema necessaria, & ideo visum fuit, sententiam vti iniustam esse infirmandam.

Domini steterunt in decisis sub die 25. Maij 1616. videlicet, pro infirmatione sententiæ latæ in Saluiano, non iustificato credito, & hypotheca actoris.

Neque putauerunt sufficere fidem Notarij exhibitam, qualiter instrumentum societatis, in quo fundabatur creditum actoris, fuerat reproductum die 4. Iulij 1615. quia responsum fuit in ea deficere citationem partis, ad dicen. contra, vnde tale instrumentum non probabat tanquam non existens de actis, Felin. *in cap. quoniam contra, num.* 40. *de probat.* Rot. *decis.* 1. *num.* 3. *de fid. instrument. in nou.* Caputaq. *decis* 99 *num.* 1 *part.* 2. & *decis.* 117. *num.* 5. *part.* 3. Cæs. de Grass. *decis.* 16. *num* 4. *de probat.*

2 Et licet replicaretur fuisse factam productionem in terminis substitutionis, inter quos continetur etiam ter. ad dicendum contrà, &c. tamen respondebatur terminum illum cadere pro secunda die, in qua non fuit seruatus, neque etiam visa fuit sufficere reiteratio terminorum inculcatorum in vim Innocentianæ, quia dicta constitutio non habet locum extra Rotam, vt in Romana Saluiani 6. Nouembris 1598. coram bon. me. Orano.

3 Addebatur insuper non probari Angelum, contra quem data fuit immissio, possedisse tenutam de qua agitur de tempore obligationis. nam Angelus, vt dicitur, fideiusserat pro Ioanne Baptista fratris filio in contractu census scut. 600. sortis principalis, & Ioan. Baptistam pro eius securitate, & idemnitate ei assignauerat prædium censuatum ad effectum soluendi fructus census ex redditibus, & de eo quod superetat extinguendi sortem saltem pro scut. 200. qualibet vice, vnde non poterat dici in Angelum translata possessio fundi, ita ut posset illum hypothecare, cùm potius fuisset constitutus procurator, vel negotiorum gestor à fratris filio, ad colligen. fructus fundi ad supradictos effectus.

4 Tandem dicebatur eundem fundum fuisse ab ipsorum patre arctissimo fideicommisso suppositum, cum prohibitione expressa alienandi, & obligandi, vnde neque super eo poterat cadere hypotheca, vt post Castr. & alios, *in l. vlt. § vlt ff. de leg.* 2. tenuit Rota apud Cardin Seraphin. *decis.* 757. *num.* 2. & 3. nec alia bona sic obnoxia, & affecta veniunt in generali obligatione bonorum, Bart *in l. codicillus. §. instituto num.* 5 *ff. de leg.* 2. & fuit dictum in Romana Saluiani 8. Februarij 1608. coram Reuerendiss. D. meo Decano, & in alia Romana Saluiani 10. Ianuarij 1615. coram R. P. D. meo Vbaldo.

5 Cessante autem hypotheca cessat Saluianum, Natt. *consil.* 474. *num.* 34. & fuit dictum in Romana Saluiani 2. Decembris 1601. coram Reuerendiss. Decano, & in Imolen. Saluiani 5. Decembris eiusdem anni coram Illustrissimo D. meo Cardinali Lancellotto: & consequenter resultabat iniustitia sententiæ.

R. P. D. DECANO.

Plocen. Canonicatus. Mercurij 25. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

Immemorabili præscriptioni, seu consuetudini conferendi beneficia reseruata, non censetur derogatum per quæcumque verba, quamuis vniuersalia, nisi fuerit expressè dictum.

SVMMARIVM.

Beneficiorum reseruatorum collatio non spectat ad Papam, quando in contrarium adest immemorabilis consuetudo, cui per regulam secundam, quæ reseruat beneficio, non censetur derogatum, num. 1.

Immemorabili consuetudini non censetur derogatum, nisi de ea fiat expressa mentio, ibid.

Pontifex potest ignorare speciales locorum consuetudines quæ consistunt in facto, ibid. in fine.

Quæcumque collatio per verbum vniuersale, non extenditur ad immemorabilem præscriptionem, aut consuetudinem, num. 2.

Quæcumque persona comprehendit etiam Reges Franciæ, & Angliæ, num. 2.

DECISIO CCLXXXVI.

DOmini perstiterunt in resolutis dandam esse remissoriam, cùm articuletur quòd post translationem ante adeptionem possessionis secundi, Episcopi Plocen. ab immemorabili tempore sunt soliti conferre beneficia, quæ vacant. nam articulus iste est releuans, quia hoc probato non obstaret regula secunda, quæ reseruat illa beneficia, ex quo non derogat immemorabili consuetudini, quæ non censetur sublata, nisi de ea fiat specialis mentio, Felin. *in rubr. de præscr. num.* 18. *in fin.* Rip. *in l. nemo potest num.* 110. *de leg.* 1. Couar. *var. resolut. cap.* 13. *lib.* 3. *num.* 5. Gabr. *de præscript. conclus.* 1. *num.* 30 eòque magis cùm articuletur specialis consuetudo Ecclesiæ Plocen. *cap.* 1. *de constit. in* 6. vbi redditur ratio, quia cum huiusmodi consuetudines speciales aliquorum locorum consistant in facto, probabiliter Pontifex potest illas ignorare, & per dictum text. ita tenuit Calder. *in consil.* 3. *num.* 1. *de consuet.* vbi notat quod si talis specialis consuetudo immemorabilis præcessit constitutionem, per illam non tollitur absque expressa derogatione. 1

Neque obstat quòd regula habeat verba (quomodolibet pertinentia) quæ sunt apta comprehendere collationem spectantem de iure communi, vel iure speciali, vel præscriptione, aut consuetudine, & cum priuilegio, ad notat. Modern. *super reg.* 8. *gloss.* 29. Nam fuit responsum quòd nihilominus non sunt apta comprehendere immemorabilem, quæ eget speciali mentione, vt suprà dictum est, nec comprehenditur sub verbis vniuersalibus, Felin. Rip. & alij suprà alleg. quibus non resistit text. *in cap.* 2. *de prob. in* 6. (ibi, quæcumque super hoc sit authoritate munitus) quasi sub his verbis comprehendantur Reges Franciæ, & Angliæ, etiam quòd haberent immemorabilem, vbi hoc not. Anchar. Menoch. 2

Menoch. & Franc. quia eſt aduerten. quòd ille text. loquitur in laicisqui ſunt incapaces conferendi beneficia, niſi ex conceſſione Apoſtolica, vnde data dicta incapacitate non intrat immemorabilis, cùm laicis incapacitas reſiſtat ab initio, Felin. *in cap. accedentes n.6. verſ. fallit 2. de praſcr.* & in eodem caſu reſiſtentiæ præſcriptionis loquitur Bellon. *in conſil.* 8.

3 Non obſtat votum Oradini, & dec. diuerſ. in manuſ. allegata, quia cùm Domini habuerint præmiſſa pro veriſſimis, dixerunt quòd aut votum, & deciſ. nituntur maiori ratione, aut minori, & vtroque caſu non ſunt alleganda pro deciſione huius cauſę, eòque magis, quia quando Papa voluit derogare immemorabili, hoc expreſſit, prout legitur expreſsè in regula 8. & quamuis diceretur quòd priuilegium Apoſtolicum, & immemorabilis pari paſſu ambulent, cùm habens immemorabilem, poſſit allegare priuilegium, quia non è contra, qui habet priuilegium, poteſt allegare immemorabilem, quæ eſt maioris virtutis, cùm ex illa poſſit quis allegare meliorem titulum de mundo.

4 Non obſtat indultum Leonis X. & Clem. VII. circa concordata, in quo conceditur Epiſcopis regni Poloniæ collatio beneficiorum in menſibus alternatis, non obſtañ. generalibus reſeruationibus ad fauorem quarumcumque aliarum perſonarum conceſſis, dummodo tamen alia beneficia Sedi Apoſtolicæ generaliter reſeruata non ſint; nam fuit reſponſum quòd iſte Canonicatus vacauit in menſe Ordinarij, vnde ante tranſlationem nulla aderat reſeruatio Apoſtolica, & Epiſcopus liberè iuxta concordata poterat prouidere: tranſlatio autem cauſat reſeruationem, ex reg. ſecunda, ſed cùm dicta regula non deroget immemorabili conſuetudini, admiſſa immemorabili circa collationem poſt tranſlationem ante adeptionem ſecundi, non intrat reſeruatio regulæ ſecundæ, & propterea indultum & concordata non contrariantur huic remiſſoriæ, cùm præſeruent generales reſeruationes Apoſtolicas, quæ ſi ceſſant probata immemorabili, ſequitur quòd non comprehendatur ſub indulto.

R. P. D. BVRATTO.

Florentina Canonicatus. Mercurij 25. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

Iuſpatronatus quando, & ex quibus præſumatur, ſeu probetur hæreditarium, ſeu potiùs merè gentilitium, aut mixtum. eſt magiſtralis deciſio.

SVMMARIVM.

Iuſpatronatus de ſui natura præſumitur hæreditarium, declara vt, num. 1.

Iuriſpatronatus qualitas probatur per confeſſiones in præiudicium confitentis, ibid. verſ. in hoc tamen.

Iuſpatronatus non poteſt dici hæreditarium, quando in eo vnus tantùm patronus remanſit, n. 2. verſ. ſecunda.

Confeſſio teſtatoris nocet legatario in re legata, n. 3.

Producens præſentationes, & illis vtendo cenſetur approbare producta, ibid. verſ. Quod ſine vlla difficultate.

Acceptans legatum intelligitur illud acceptare cum omnibus ſuis qualitatibus, num. 4.

Confeſſiones ſucceſſiuæ, & multiplicatæ magis operantur quàm vnica, & ſimplex confeſſio, & ad probandum erroneam earum requiritur concludentiſſima probatio. num. 5.

Iuſpatronatus quòd non ſit hæreditarium, ſed vel familiare, vel mixtum, aut gentilitium, cognoſcitur ex pluribus, de quibus num. 6. & ſeqq.

Iuſpatronatus pro deſcendentibus ſimpliciter reſeruatum finita tranſcendentia tranſit ad hæredes extraneos. declara vt num. 11.

DECISIO CCLXXXVII.

Reſolutum fuit gratiam Octauij non eſſe iuſtifica- 1
tam, quia non verificauit habere conſenſum medietatis patronorum in ea narratum. Quamuis enim iuſpatronatus ſecundùm ordinariam ſui naturam ſit hæreditarium. *Clem. plures, de iurepatr.* Cald. *conſ. 4. eod. tit.* quam eſſe indubitatam concluſionem dicit Peregr. *conſil. 27. n. 1. vol. 2.* & ad fœminas tranſitorium. Abb. *in c. 1. n. 3. de iurepatr.* Pariſ. *conſ. 48. n. 5. lib. 4.* & fuit dictum in Lucana iuriſpatronatus 1. Iulij 1615. coram R. P. D. meo Manzanedo. In hoc tamen caſu apparet illud non eſſe tale ex cõfeſſionibus tam Roberti authoris Octauiæ, quæ præſẽtauit Carduccium, quàm ipſius Octauiæ, & Carduccij præſentati, quæ ſuperãt omnes alias probationes, ex vulgaribus, & cùm ſufficiant ad probandũ iuſpatronatus ſaltẽ in præiudicium ipſius cõfitentis, & ſic ſubiectũ. Caſſador. *deciſ. 7 n. 7. & 8. de iurepatr.* Put. *deciſ. 316. lib. 2. & deciſ. 36. lib. 3.* ſecundùm nouam impreſſionem. Modern. Hiſpan. *de benef. part. 12. cap. 2. n. 276.* multo magis qualitatem quæ facilius probatur, quàm ſubiectum. Alex. *in l. ſi certis annis n. 7. verſ. in gl. 2. C. de pact.* Natt. *conſil. 111. num. 3.*

Confeſſiones verò Roberti authoris Octauiæ, quæ 2
præſentauit Carduccium, ſunt duæ. Prima dum ipſe, & Aſcanius eius frater de anno 1570. vacãte Canonicatu per obitũ Antonij, vti duo ex patronis, & Robertus Io. Pauli tanquam vnus, & ſic in capita præſentantia Alexandrum ſubſecuta inſtitutione ordinarij Florentini, & approbatione dictæ præſentationis per diffinitiuã, cùm vbi iuſpatronatus fuiſſet hæreditarium, dicti Robertus, & Aſcanius tanquã patroni pro vna voce, & ſic in ſtirpes, nõ autẽ vti duo præſentaſſent. *d. Clem. plures.* Secunda, quia idem Robertus in legato iuriſpatronatus facto ad fauorem dictæ Octauiæ expreſsè aſſeruit iuriſpatronatus vnicũ patronum remanſiſſe, quòd eſſe nõ potuiſſet ſi iuſpatronatus fuiſſet hæreditariũ, quia vnicitas excludit aliorũ compatronorum concurſum, vt de pluribus hæredibus poſt alios, quos refert latè Surd. *conſ. 375. n. 6. & ſeqq.* & fuit dictum in cauſa Bononien. de Capacellis 17. Februarij 1614. corã R. P. D. meo Pamphilio, & tamen vt conſitetur Carduccius in reſponſione ad poſitiones, tunc ſuperuiuebant Sibylla & Lucretia filiæ, & hæredes Roberti Ioannis Pauli vnius ex patronis, qui de anno 1570. vnà cum dicto Roberto teſtatore præſentauit.

Quæ cõfeſſio ſuper dicto iurepatronatus, & ſic re le- 3
gata cũ noceat Octauiæ legatariæ. Surd. *conſ. 151. n. 40. & conſ. 237. n. 27.* & quæ ſolùm vigore dicti legati præſentauit ad ea quæ de cõfeſſione authoris dicit Rot. *deciſ. 90. part. 1 diuerſ.* cõſequẽter præiudicat Carduccio, ſicuti confeſſio cedentis ante ceſſionem factam nocet ceſſionario. Bart. *in l. facta §. ſi hæres num. 5. ff. ad Trebell.* Aym. *conſ. 507. n. 4. 5. 6. & 33. in 3.* & confeſſio collatoris prouiſo. Verall. *deciſ. 93. n. 3. in fine partes.* Quod ſine vlla difficultate procedit, quia Carduccius nedum tacitè, ſed expreſsè illam approbauit, acceptando præſentationem, & ea vtendo, & producendo. Verall. *deciſ. 188. part. 1.* & omne ius ſuum ab illa deriuando. Cephal. *conſ. 386. n. 19.* Peregr. *de fideicom. art. 44. n. 20. verſ. item aſſertio,* & fuit coram me dictum in Virdunen. Abbatiæ 20. Februarij 1615. & in cauſa Auriacen. iuris nominandi 8. Februarij præteriti.

Confeſſio verò Carduccij præſentati eſt indubitata, 4
reſultans tã ex acceptatione præſentationis factæ virtute dicti legati, quæ intelligitur cũ omnibus qualitatibus in illa appoſitis. Put. *deciſ. 200. n. 2.* Iaſ. *in l. contra iuris § fin. ff. de pact.* quàm ex illorũ vſu, & productione in

Iudicio. Verall. *d. decis.* 188. *part.* 1. & quia prædictis cõsonare videtur eius narratiua in litteris suæ prouisionis, & in cõsensu præstito reseruationi pensionis, quæ contra ipsum plenè probat. vulg. *l. cum preci*, *C. de liber. caus.* & fuit in allegata Verdunen. Abbatiæ coram me firmatum, quòd videlicet Canonicatus existit de iurepatronatus nonnullorum familiæ de Puccis, quæ verba excludunt quòd illud sit merè hæreditarium.

5 Huiusmodi autẽ confessiones successiuè, & multiplicatè magis operantur. Bart. *in l. cum scimus*, *in fin. C. de agric. & cẽsit. lib.* 11. Felin *in c. si cautio n.* 39. *de fid. instrum.* Decian. *cons.* 14. *n.* 44. & 45. *lib.* 5. & cõtra eas requiritur concludentissima erroris probatio, vt post scribentes *in c. vlt. de confess. in l. non fatetur ff. eodem*, & *in l. si per errorem ff. de iurisd. om. iud.* Siluan. *cons.* 57. *n.* 27. & 28 & Decian. *d. cons.* 14. *n.* 55. adeò vt vbi etiam verba fundationis, si de ea constaret, essent dubia, reciperent declarationem ab illis. Dec. *cons.* 193. *n.* 6. *vers. & hoc multum confirmatur.* Menoch. *cons.* 191. *n.* 48. *lib.* 2. & dixit Rota in causa Romana mensæ Numulariæ 30. Iulij 1614. corã R. P. D. Decano; sed quinimo quia non constat de fundatione contraria, videtur impossibilis huiusmodi erroris probatio. Ruin. *cons.* 128 *præsertim n.* 8. & 9. *lib.* 2.

6 Et quàuis prædicta sufficerent ad excludendũ iuspatronatus esse merè hæreditarium, ex abundanti tamen ostenditur illud esse vel familiare, vel mixtũ ex pluribus. Primò, quia quatuor præsentationes, & consensus respectiuè continuatè de annis 1536. 1537. 1548. & 1570. quæ fuerunt effectũ sortitæ, vt fuit in hac eadem causa sub die 11. Decẽbris prreteriti coram me resolutũ, omnes fuerunt in capita factæ, ideóque nedum repugnant naturæ iurispatronatus hereditarij, sed quinimo ostendunt illud gentilitium. Bald. *in l.* 2. *n.* 4 *C. de suis, & legitim.* cum alijs in Florentina iurispatronatus de Ricasulis 10. Martij 1603. coram Illustrissimo D. Cardinali Lancellotto.

7 Secundò, quia de anno 1536. & 1537. bis concurrerunt pater, & filius ad cõsentiendũ prouisionibus Apostolicis ad fauorẽ Laurentij de Puccis, & Leonardi de Nasis, & quia de anno 1548. præstiterunt insimul consensum patruus, & nepos ad fauorẽ Antonij Petrei, ex quibus omnino excluditur qualitas hæreditaria, cùm patre viuente filius hæres eis esse non possit, nec aliquod ius sibi cõmpetat in beneficio iurispatronatus. Card. *in Clem.* 2. *q.* 8. *de iurepatr.* Feder. de Sen. *cons.* 211. *vers. sed contra.* Calder. *cons* 19. *in fin.* Verall. *dec.* 363. *p.* 2. & fuit dictum in allegata Florentin. sub die 10. Martij 1603. in qua etiam Rota resoluit ad istum effectum sufficere quòd ita semel fuerit obseruatum.

8 Nec est necesse quòd constet in effectuatione dictarum prouisionum habità fuisse rationẽ consensus per filium præstiti, quia sufficit sola admissio filij familias ad præsentandum, & quia effectuatio subsequens non potest magis vnius, quã alterius consensui attribui, sed ad omnes æqualiter est refgrenda, sicuti minus in admissione filiorũ requiritur cõtradictio, quia attenditur sola obseruãtia ex simplici vsu, & nudo facto Collecta, prout dicere quòd filius tãquã hæres alicuius ex cõpatronis præsẽtauerit, est diuinare, prout in istis terminis fuit latissimè deductũ in sæpe allegata Florentina 11. Febr. 1604. *in vers. quibus sic stantibus*, *in vers. non obstant in contrarium adducta*, & *in vers. non obstat secundum.*

9 Allegata confessio in contrarium nihil obstat, quia desumitur ex quadã positione per Procuratorẽ nõ habentem speciale mandatum producta, quæ cõtinet descendentes, & hæredes antecessorũ Antonij de Puccis præsentasse, ex qua nõ resultat quòd iuspatronatus fuerit merè hæreditarium, sed mixtum, quia ponitur vtraque qualitas descendentiæ, & hæreditatis, vel saltem tanquam dubia, & æquiuoca nihil concludit.

Tertiò quia accedunt duæ assertiones Summi Pontificis de annis 1536 & 1537. in quibus dicitur Canonicatum esse de iurepatronatus descendentiũ Antonij de Pucci, & familiæ de Puccis, quæ quamuis non antiquæ, faciunt nihilominus qualem qualem probationem. Gabr. *de prob. concl.* 2. *n.* 53. & non modicum coadiuuant supradictas probationes ad exclusionem qualitatis hæreditariæ, vt deductis in causa Mediolan. Sacristiæ 26. Iunij 1602. coram Illustriss. bo. me. Card. Pamph. 10

Nec repugnat cons. Anchar. 81. ex aduerso allegatũ. nã quamuis iuspatronatus pro descendentibus simpliciter reseruatum transeat finita descendentia ad hæredes extraneos, & ita videatur esse hæreditariũ; attamen ea durãte nihil impedit, quin per omnia pro merè gentilitio reputari debeat, Card. Seraph. *decis.* 364. & fuit latè deductum in dicta Florentina 19. Martij 1603. 11

Quartò, quia in supradictis quatuor prouisionibus semper habita fuit mentio familiæ, & descendentiæ, nunquam verò hæreditariæ qualitatis, adeò vt præsumendum sit quòd expressio, & proprio nomine, non autem hæreditario, quod in dubio non præsumitur, factæ fuerint. vt in his terminis considerauit Rota in dicta Florentina sub die 10. Martij, & 11. Februarij. 12

Quintò, quia ex statu centenario huius Canonicatus in alia decisione firmato apparet quòd nullus extraneus ab Antonio, aut fœmina consensit, nec præsentauit, quod arguit patronatum non fuisse hæreditarium, quia valdè inuerisimile videtur quòd spatio tanti temporis aliquis extraneus, aut fœmina in hæreditate aliquorum ex illis non successerit in familia, præsertim, vt supponunt informantes pro Carduccio, numerosa. 13

Non obstat consensus vt prætenditur in stirpes præstitus resignationi ad fauorem Petri de Nasis de anno 1585. per assertum Procuratorem Laurentij, Roberti, Alexãdri, Æmilij, & Ascanij de Puccis. Primò, quia nõ constat de aliquo mandato procuræ, & præsertim ad variandum modum præsentandi seruatum in præcedentibus vacationibus. Secundò, quia neque Procurator voluit consensũ restringere potius in stirpes, quàm in capita, dum prætenãni vero iure patronis competenti præstitit consensum, adeò vt potius præsumendum sit quòd voluerit modum præcedentem præsentandi per principales fuisse seruatum continuare, & ab illo non recedere, vel saltem per hunc actum æquiuocum, & dubium non potest elidi probatio clara status familiaritatis latè suprà firmata, ex vulgaribus. 14

Vnde siuè iuspatronatus sit merè gentilitium, siue mixtum, quia requirat vtramque qualitatem sanguinis, & hæreditatis, Octauia tanquam extranea non est capax, & consequenter gratia Carduccij non est iustificata. Et ita fuit vtraque parte informante conclusum, &c. 15

R. P. D. MANZANEDO.

Casalen. Canonicatus. 27. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

Constitutio super incompatibilitate beneficiorum non comprehendit beneficium de iurepatronatus, & in hoc casu quæ probatio iurispatronatus requiratur.

SVMMARIVM.

Constitutio generaliter loquens de beneficijs, non comprehendit beneficia de iurepatronatus laicorum, & hoc in materia incompatibilitatis; num. 1.

Iurispatronatus probatio quando fit non contra ordinarium, &

& a e prouisum, sed ad excludendam subreptionem præ- tensam non ita exacta facienda iuxta formam Concilij Tridentini, sed sufficiunt minores probationes, maxime si probandum est incidenter, num. 2.

Ben... attenditur, maxime si prouisio facta fuerit per ob... num. 3.

Iuspatronatus probatur per enunciatiuam geminatam instatuto ... de fundatione facta, quia ex enunciatiua probatur fundatio, & ex fundatione infertur ad iuspatronatum, num. 4. & 6.

Iuspatronatus acquiritur per solam fundationem, etiamsi fundans illud expresse sibi non reseruauerit, num. 4.

Beneficij vltimus status probat solum possessionem, non autem titulum, num. 5.

Iuspatronatus eo ipso præsumitur potius ex dotatione & fundatione, quàm ex alia causa, num. 6. maxime si de eo incidenter agitur.

DECISIO CCLXXXVIII.

DVbitaui 4. Martij præteriti, an gratia Bonifacij esset subreptitia, ex eo quòd nõ fecerat mentionẽ constitutionis Iulij II. inducentis incompati... Canonicatuum cum Capel... Eccl... C... ñ. & quia dicta die informantes pro Antonio ad euitandam huiusmodi subreptionem ... bant, Capellaniam sanctæ Catharinæ, quam obtinebat Bonifacius, esse de iurepatronatus laicorum, & proinde non includi sub dicta constitutione.

1 Cùm enim loquatur generaliter de Capellaniis, nõ est intelligenda de ista iurepatronatus laicorum. gloss. *in verbo collatio in c. 2. de preben. in 6.* Roch. de Curt. *de iurepatr. verbo honorificum, n. 19.* Simonett. *de reseruat. q. 9. per tot.* & addent. *ibi.* Rot. *decis.* 304. *num.* 1. *part.* 2. Gabr. *de clausul. concl.* 2. *n.* 32. Mandos. *in reg.* 1. *Cancell. q.* 10. *a n.* 1. Ideo Domini d... erunt vt videretur, an constet istam Capellaniam esse de iurepatronatus laicorum ad effectum videndi, an comprehenderetur nec ne sub dicta constitutione, super quo dubio hodie proposito fuit affirmatiue responsum.

2 Quia cum non agatur de iurepatronatus contra ordinarium, nec prouisum ab eo, sed contra Sebastianum prouisum Apostolicum ad excludendum subreptionẽ ab eo prætensam, non requiritur illa exacta probatio à Concilio Tridentino desiderata, sed sufficiunt longè minores probationes. Cassador. *decis.* 1. *n.* 1. *de probat.* Caputaq. *decis.* 137. *n.* 1. *&* 2. *part.* 1. Gonzal. *super reg.* 8. *gloss.* 18. *n* 59. maximè quia agitur de illo probando incidenter. Rot. *decis.* 803. *num.* 1. *part.* 1. cum aliis relatis per Gonzales *vbi supra num.* 60.

3 In casu verò nostro adest vltimus status resultans ex quatuor præsentationibus & institutionibus ab anno 1561. de quarum effectuatione constat tum ex possessione subsecuta, tum etiam, quia fuerunt factæ per obitum alterius præsentati, iuxta consil. Oldrad. 129. qui vltimus status semper in beneficialibus attenditur. Rot. *decis.* 14. *de iurepatronatus in antiquis, & decis.* 2. *num.* 2. *de præbendis in nouis.* Cæsar de Grass. *decis.* 4. *de probationibus.* Seraphin. *decis.* 1120. *num.* 2.

4 Imo ... præsertim ge... enunciatiua fundatio- ni ... an... Eccl... Casaleñ. ex qua ... iusp... natu, cum ex fundatione acquiratur ... natus, etiam quòd quis sibi expresse illud ... uerit. Roch. *de iurepatronatu, verbo Ecclesiam fundauit, num.* 2. L... bergn. *eod. tract. lib.* 1. *part.* 1. *artic.* 4. *quæst.* 2. *principali num.* 12. Rot. *decis.* 5. *de iurepatronat. in antiq.* & d. Rot. *decis.* 16... *num.* 4. *part.* 2. *diuersorum,* & fuit ... in vna Triuentina monasterij 17. Decembris 1612. coram me.

Quibus non obstat quòd ad hoc vt possit dici dictam Capellaniam sub dicta constitutione non comprehendi, debent esse de iurepatronatus ex fundatione vel dotatione, quod in casu nostro non probatur, cùm vltimus status solum probet possessionem, non autem titulum ex dotatione & fundatione. 5

Quia vltra quòd titulus fundationis præsumitur ex dicta enunciatiua, iuxta superiùs adducta. Dicebatur sat esse ex dicto vltimo statu probari iuspatronatus, quia eo ipso præsumitur potius ex dotatione, & fundatione, quàm ex alia causa, *cap. querelam. de electione,* & ibi Abb. *num.* 4. *circa finem, & in consil.* 76. *ante numerum primum.* Cassad. *decis.* 7. *num.* 6. *&* 7. *de iurepatronatus.* Achil. *decis.* 7. *num.* 1. *eodem tit.* Rot. *decis.* 792. *in fine part.* 1. Roch. *de iurepatronatu, verbo & construxit, in fin.* Put. *decis.* 404. *lib.* 2. Maximè quando de illo incidenter agitur, & non inter præsentatos, nec cum ordinario assistente pro libertate beneficij, ex superiùs adductis. Sed etiam admisso quòd constat de dicto iurepatronatus laicorum, aliqui ex Dominis dubitabant de effectu dubij, nempe an veniat comprehensum sub dicta constitutione Iulij II. ideo super isto effectu erunt iterum Domini mei consulendi, &c. 6

R. P. D. PIROVANO.

Romana repetitionis pecuniarum. Veneris 27. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

Tertij periti electi relationi standum est, nisi doceatur de errore, qui concludenter per allegantem probari debet.

SVMMARIVM.

Euidentia facti est probatio de iure probata, & qua nulla virtute potest excludi, neque per dissensum partis, n. 1.

Dissensus non probatur per solam protestationem Procuratoris in contrarium, num. 2.

Perito asserenti se ad instantiam partis electum creditur de mandato iudicis arbitrio, donec aliud appareat, num. 3.

Peritus qui se refert ad mensuram aliorum, si ex mensura aliorum conuincitur quòd errauerit, standum est mensuris relatis contra referentem, num. 4.

Errorem qui allegat imputat iudici, & parti imperitiam vel culpam, & ideo concludenter illum probare tenetur, n. 5.

DECISIO CCLXXXIX.

CVm in resolutione die 4. Martij præteriti, fuisset in creditum Io. Baptistæ firmata partita scutorum 1551. tanquam iustificata ex relatione tertij periti, adhuc contra relationem excipiebatur de inualiditate vti non rite, & solemniter factam, de excessu contra peritum, tam in iudicando quantitatem operis, quæ ad eum non spectabat, quàm respectu mensuræ eiusdem, & de errore quantitatis cæmentorum atque pretij eorumdem, & causa de nouo proposita, fuit resolutum standum esse in decisis.

Valid... as enim videbatur sufficienter iustificari, dũ præcesserant aliæ duæ æstimationes, scilicet Bonacinæ pro parte hæredum bo. me. Cardinalis, & Iulij Pelosi, pro parte Ianuarij inter se discordes, & exinde fuit in tertium peritum per iudicis decretum electus Io. Baptista Gerosa, ad æstimãdum materias in viridario existentes, nempe pietre, calce, massiccio, tauolozze, pozzolana, & aliarum rerum, quæ in fabricam eiusdem viridarij interuenerunt, qui peritus etiam ex ordine &

rescripto signaturæ iussus est super vniuerso opere referre, & suam relationem dedit in actis die 20. Iunij 1614. præcedente iudicis decreto, & die 31. Iulij idem iudex mandauit aperiri, vt in alia decisione dictu fuit.

Non relevant responsiones datæ ad probandum quòd Cardinalis non consensit huic modo reddendi rationem, impugnando relationem Francisconi tanquam extra fines suæ facultatis datæ per Procuratorem Cardinalis pro æstimanda calce tantùm, neque visus fuerit ea relatione.

1 Quia dissensus Cardinalis quatenus adesset non potest impedire probationem per euidentiam facti, tanquam de iure approbatam, & nulla vnquam virtute exclusam, vt scribit Azo *in summa. C. ad l. Aquil.* quem refert Bald. *in l. contra negantem, in fine. cod. tit.* & latissimè confirmat Titaq *de retract. lignag.* §. 4. *gloss.* 1 *n.* 37.

2 Sed nihilominus dissensus etiam non probatur ex sola protestatione Procuratoris, quæ non legitur cum taxatiua tantùm.

3 Et Francisconus in proœmio suæ relationis asserit se electum pro parte Cardinalis, propter differentias della calce pozzolana & masseccij vertentes cum Ianuario, cui alio non apparente creditur, vti arbitro de mandato sibi per Cardinalem dato. Bart. *in l. ne arbitrie. C. eod. tit. & in l. si societatem* §. *arbitrorum. ff. pro socio.* Ruin. *consil.* 65. *num.* 7. *versic. secundo quia, vol.* 5.

Excessus pariter in iudicando quantitatem operis, ex ipsamet relatione cessare videbatur, quia tertius iste peritus in principio suæ relationis non dicit simpliciter se vidisse quicquid mandâte Ianuario factum fuit, quasi velit ex suo capite determinare partitas operarum, sed priùs se vidisse relationes peritorum ab vtraque parte electorum, & signanter Io. Baptistæ Bonacinæ electi per D. Octauium, & Iulij Piloli electi per Ianuarium, & originales mensuras factas super quantitate operis, vsque sub die 9. Decembris 1610. & 13. Ianuarij 1611. in quibus distinctæ sunt partitæ huius operis, & deinde subditur, itaut perpenso omne id quod Ianuarius facere curauit, prout infrà dico, &c. Ideo cùm hodie extent mensuræ prædictæ, non potest imputari aliquis excessus respectu quantitatis operarum alio non probato per D. Octauium, dum ad telatas mensuras potest recurri pro habenda veritate, & quæ mensuræ fuerunt approbatæ per Francisconum electum ab ipsomet Cardinali viuente in demetienda quantitate calcis, itaut si supponuntur cannæ murorum pro compensanda quantitate calcis, qua ratione in eadem canna haberi non debet ratio petræ & masseccij & puteolanæ, cùm certum sit absque concursu huius materiæ muros perfici non posse.

4 De secundo excessu respectu numeri cannarum operis, non videtur habenda ratio, quia etsi Francisconus in sua relatione dicat cannas esse 1259. alij verò duo periti Bonacina & Pilosus, & eo pòst tertius peritus, concordant in cannis 1525. & vlteriùs, quicquid dixerit Francisconus, id omne per relationem ad mensuras Bonacinæ & Pilosi dixit, & tamen ex eis conuincitur numerus 1525. quibus standum est contra referentem. Berett. *consil.* 130. *num.* 5.

De errore etiam in iudicando quantitatem cæmentorum non videbatur constare, quia tertius retulit pro suo iudicio & peritia, & in multis, nempe in quantitate petræ, masseccij, & tabulotiæ, quæ solent consumi pro qualibet canna parietis, se conformat cum aliis peritis, nec fides architectorum & muratorum exhibitæ per D. Octauium, in quibus de minori quantitate concluditur, videntur probare errorem in tertio perito, quia vltra quòd de se non probant tanquam extrajudiciales attestationes, possunt nihilominus conueniri cum præsenti relatione, in quâ peritus reddit rationem, quare respectu calcis arbitratus fuerit pro qualibet canna parietis, vno peso & vno quarto per cannam, nempe quia parietes pro vna parte facti sunt ad sustinendum decursum aquæ, pro quibus necessariò adhibenda erat huiusmodi consideratio, & etiam quia fabri cæmentarij præter laborem [illegible] de suo posuerunt in opere conficiendo, quo casu [illegible] minus diligenter curare quod ad fabricæ dom[illegible] pertinet; ideo possibile est quod in attestationibus dicitur vt in minori quantitate cæmentorum opus perficiatur, quando prædicta non concurrunt; sed in illis terminis nos non versamur.

Superest exceptio respectu erroris pretij eorundem cæmentorum, nempe quoad puteolanam, tabulotiam, petram, & masseccij, quorû singula pretia impugnatur.

5 Sed in primis est aduertendum quòd peritus asserit se retulisse pretia currentia, & communia, & qui excipit de errore, imputat iudici imperitiam & culpam, ideo error concludenter probandus est. Bart. *in l. si quis ex argentariis* §. *prætor. ff. de edend.* Surd. *consil.* 39. *num.* 9. *lib.* 1. & de hac concludenti probatione non videbatur Dominis constare.

Nam contra pretium puteolanæ bol. 28. pro quolibet curru datur solummodo dictum cuiusdam carretterij, asserentis omnem quantitatem per currus côductos ipsum eam vendidisse ad ratione bol. 27. verùm est vnicus testis, & simul modica est summa illa decrescens, quæ non videntur sufficere ad tollendum iudicium periti in communi cursu fundatum, si verò deducatur ad conueniendum quantum re vera fuit per Ianuarium expensum, & neque eo casu côcludit, quia non tota quantitas per currus fuit conducta, sed per simarellos maior pars, quæ reducta ad quantitatem currûum excedebat bol. 28. atque ita vtraque computata excessus non probatur, sed conuenit, & se compensatur.

Error pariter in pretio tabulotiæ non probatur, quia, etsi ad minuendum pretium à perito arbitratum in bol. 15. pro qualibet, cùm detur depositio eiusdem carrettarij asserentis se tanquam principalem carretarium conduxisse tres currus eius materiæ, & alios 30. vel 40. currus effossos ex templo pacis, & reliquâ partem in ipso viridario fuisse excauatam, & idem deponat alter testis; tamen nec coarctant negatiuam, remouendo sensum ab actu, quòd alia quantitas conduci non potuerit, quia ipsi sciuissent, vel conduxissent, nec asserunt quòd sumptus in excauando potuerit esse minor bol. 15. pro quolibet curru, prout necessarium erat concludere, cùm peritus habuerit rationem ad materiam in loco operis excauatam, aliàs arbitrasset in rationem bol. 39. aut 40.

Eadem probatio deficit, quoad petram, quia testes dati sub *n.* 19. nihil concludunt, dum quantitatem in ipso viridario excauatam ignorant.

Demù quoad masseccia respectu pretij excauationis non est quæstio, vel saltem minima, quia Pilosus qui antè retulerat pro Ianuario, præsupponit expensum fuisse in excauatione bol. 8. pro quolibet curru, & pro parte D. Octauij datur instrumentum conuentionis cû excauatoribus sub die 1. Ianuarij 1610. qui se obligant pro vno careleno, vnde difficultas reducitur ad expensam in conducendo materiam excauatam ad viridariô, quam idem Pilosus determinat in quinque bol. pro quolibet curru, sequutus assertionem eiusdem Ianuarij, quòd tantum expenderit, & 3. peritus videtur amplexus eandem taxam. Pro parte autem hæredum Cardinalis prætenditur nullam habendam esse rationé, quia excauatores in eodem instrumento se obligant ad eximendum Cardinalem ab onere conducendi hanc materiam pro eodem pretio vnius caroleni, & vlteriùs èx testibus datis in summario *n.* 20. probatur masseccia fuisse

fuisse conducta cum curru & equis D. Cardinalis, sed non pro toto numero curruum, & in hac parte DD. existimarunt quidem relationem non esse erroneam, aut iniustam in determinatione pretij scut.5. pro conductione cuiuslibet currus, ex quo non constabat perito, tempore suæ relationis de conuentione prædicta, sed videndum de obseruantia conuentionis, & cui incumbat onus probandi illius effectuationem, ex quo multa opponebantur, quæ non fuerunt data in summariis. Et ita, &c.

R. P. D. MANZANEDO.

Fauentina Canonicatus. 27. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

Iurispatronatus qualitas ex tenore fundationis attéditur, & si est reseruatus fauore agnationis, non admittitur hæres non agnatus.

SVMMARIVM.

Iurispatronatus qualitas potissimum ex tenore fundationis attendi solet, num. 1.

Iuspatronatus fauore agnationis constitutum à fundatore, non transit ad hæredes bonorum, quibus deest qualitas agnationis à fundatore requisita, num. 2.

Verba in dispositione posita, debent omnino seruari, & dant modum & formam rei, ita vt frustratoriè non sint apposita, num. 3.

Fiscus vltimo loco, & in subsidium succedit decedenti sine hærede, & sic nullus decedit sine hærede, num. 4.

Hæres si addatur masculus, non intelligitur de quocumque hærede, sed de hærede sanguinis tantum, non de hærede bonorum, num. 5.

Masculinitatis qualitas adiecta verbo hæres, facit intelligi de hærede sanguinis, non de hærede bonorum, ibid.

Hæredis appellatione propriè venit successor sanguinis, n. 6.

Testamenti vna pars declarat aliam, & debet interpretari, itaut testator non videatur sibi contrarius fuisse, n. 7.

Testator non præsumitur mutare voluntatem factam in alia dispositione per generalem institutionem hæredis, in qua de priore dispositione mentionem non fecit, num. 8.

DECISIO CCXC.

1 DOmini in contumaciā alterius partis sępiùs citatæ, & renuentis informare, resoluerunt iuspatronatus, de quo agitur, spectare ad agnatos & hæredes sanguinis, non autem ad hæredes bonorum ex testamento. Et mouebantur ex tenore fundationis, qui potissimum in hac materia attendi solet. Bald. *in l. 2. in princ. C. de in ius voc.* Lambertin. *de iurepatr. in 2. part. 1. lib. 2. art. 2 quæst. principalis num. 2.* Barbat. *consil. 33. n. 8. lib. 2.* Peregrin. *consil. 13. num. 12. lib. 1.*

2 Fundator enim declarauit expressè se constituere hoc iuspatronatus perpetuum suæ agnationis, vnde illud non potest hæredibus bonorum competere, cùm illis desit qualitas agnationis requisita à fundatore, sine qua non possunt esse patroni. Lambertin. *vbi suprà 8. art. 2. quæst principalis num. 1.* Roch. *eod. tract. verbo ipse n. 73.* Gabr. *consil. 196. num. 4. lib. 2.*

3 Quod clariùs patet ex verbis subsequentibus, ibi, *hoc modo, videlicet quod duo de recuperatis seniores, & in eorum defectum feminæ seniores de recuperatis, & in eorum defectū communitas Brixighellæ præsentationem faciant*, &c. ex quibus verbis simul cum præcedentibus suprà relatis, non solùm elicitur qualitas agnationis desiderata a fundatore, sed etiā modus ab eo datus, & forma præsentādi assignata inter illos de agnatione, de iure *in l. hoc modo. ff. de condit. & demonstr. l. etiam hoc modo de legat. 1. l. videlicet ff. de pact l. videlicet, ex quib. caus. maior.* Dec. *cons. 47. n. 2.* Cephal. *consil. 637. n. 4.* Surd. *decis. 161. n. 8.* nempe vt prius veniant masculi, & deinde feminæ, & demú illis deficientibus communitas, quæ vltima vocatio fuisset frustratoria, si supra essent vocati hæredes bonorum, & communitas in eorum defectum.

Talis enim casus nunquam euenire potuisset, cùm nemo decedat sine hærede, quia saltim vltimo loco, & in subsidium succedit fiscus. *l. 1. C. vnde vir, & vxor.* Lambertin. *vbi suprà 1. art. 2. quæst principalis num. 8.* 4

Quæ confirmantur ex litteris Apostolicis fel. record. Clementis VIII. & sententia executoris illarum, in quibus intuitu dotationis fundatori istius iurispatronatus, & aliis personis fuit reseruatum iuspatronatus super diuersis Canonicatibus respectiuè, & post illorum mortē suis hæredibus & successoribus masculis, & deinde feminis, & illis deficiētibus duobus maioribus natu de familia & parentela cuiusque eorum. Per quæ verba videtur Summum Pontificem sensisse de hæredibus sanguinis, non autem bonorum, præsertim ob qualitatem masculinitatis in illis desideratam. Alex. *consil. 105. n. 2. lib. 1.* Ruin. *consil. 122. n. 2. & 5. vers. Nec obstat lib. 1.* Paris. *consil. 55. num. 9. vol. 2.* Dec. *in cap. in præsentiam n. 49. de probat.* Gabr. *de verb. signific. concl. 3. n. 1.* Mantic. *de coniect. vltimar. volunt. lib. 8. tit. 14. n. 15.* Peregr. *de fideicommiss. art. 32 num. 45.* 5

Quibus non obstant verba in principio fundationis apposita, ibi, *pro Canonico ab ipso suis hæredibus præsentando*, &c. Nam vltra quod prædicta verba vel repugnant hæredi, vel successori sanguinis, qui propriè etiam venit appellatione hæredis. *l. ex facto 9. fin. ff. ad Trebell.* Socin. *consil. 149. n. 13. lib. 2.* Mantic. *vbi suprà n. 1.* 6

Dicebatur quòd cùm paulo pòst fundator declarauerit dd. præsentationes fieri debere ab hæredibus sanguinis, de illis censetur intellexisse in prædictis verbis, non autem de hæredibus bonorum, ne videatur statim & in paucis verbis eiusdem fundationis sibi contrarius, vna enim pars testamenti, aliam declarat, vt in terminis notant Socin. *d. consil. 149. num. 14.* & Gabr. *de verbor. signif. conclus. 2. num. 17.* 7

Minus obstat quòd idem fundator postea fecerit testamentum, in quo hæredem vniuersalem instituit hospitale, & sic videatur mutasse voluntatem. & hoc iuspatronatus illi reliquisse, quod tanquam fundator facere potuit. Quia aliis omissis respondebatur quòd cū in dicto testamento nullam fecerit mentionem de tali iurepatronatus, non est verisimile voluisse in generali institutione illud includere, & præiudicare agnatis, quos priùs in fundatione à Papa confirmata vocauerat, ad trad. per Natt. *consil. 554. n. 1. & seq.* Siluan. *consil. 14. per totum.* Cephal. *consil. 725. num. 21.* Surd. *consil. 395. num. 16. & seq.* 8

Et ita conclusum, &c.

R. P. D. VBALDO.

Bergomen. iurispatronatus. Veneris 27. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

Quasi possessio præsentandi in iurepatronatus acquiritur per binas præsentationes: ille autem præsentatus instituendus est, qui à maiori parte Procuratorum præsentatus reperitur, & data paritate præsentantium præfertur qui magis qualificatus est, vtputa de patronorum familia.

SVMMARIVM.

Quasi possessio præsentandi probat iuspatronatus, n. 1 & 2. vbi etiam quod sufficiunt duæ præsentationes effectuatæ.

Præsentatio maioris partis patronorum præferenda est præsentationi minoris partis eorum, num. 1.

Patronus beneficij potest etiam præsentare se ipsum, & facit numerum, num. 2.

Patronorum præsentantium numerus quando hinc inde æqualis est, præferendus est præsentatus ille, qui magis qualificatus sit, utputa de familia patronorum, num. 4.

DECISIO CCXCI.

1 FVit tentum pro Ludouico informante, videlicet ipsum esse instituendum ad beneficium de quo agitur, tanquam præsentatum à maiori parte patronorum existentium in quasi possessione præsentandi, quę quasi possessio attenditur. *c. consultationibus, c. ex litteris, de iurepatronat. cap. querelam, de electione.* cum aliis per Menoch. *cons. 90. n. 118. & seqq. lib.* 1. sicut etiam præsentatio maioris partis est attendenda. *c. si cui, de elect. in 6. l. quod maior. ff. ad municip. c. quoniam.* vbi Doct. *de iurepatronatu.* Rota *decis. 117. n. 1. part. 2. diuersorum.*

2 Quod autem Ludouicus fuerit præsentatus à maiori parte, deducitur, quia ex 17. patronis existentibus in quasi possessione præsentandi, vt probatur ex duabus præcedentibus præsentationibus effectum sortitis, & fuit firmatum in decisione in hac causa facta 26. Iunij præteriti, constat decem, vel ad summum vndecim præsentasse in hac vltima vacatione, de qua agitur, ex quibus quinque præsentarunt Ludouicum, qui & ipse erat vnus ex patronis existens in quasi possessione, & accedendo præsentationi de se factæ potuit augere numerum, iuxta doctr. Abb. *in l. cum in iure sub n. 5. de election. & consil. 15. n. 3. part. 2.* cum aliis allegatis in dicta decisione, quibus addi potest Berous *consil. 5. sub n. 30. versic. 2. respondeo, lib. 1.* Nauarr. *consil. 6. sub n. 5. de election.* vbi dicit doctr. Abb. commun. iter approbari, & alij etiam adduntur per informantes. Vnde admisso etiam, quòd Paulus haberet quinque voces ex dictis vndecim, tamen Ludouicus esset præferendus, ex supradictis.

3 Verùm dubitari etiam potest ne Paulus habeat plures quàm quatuor, cùm Alexander qui fuit vnus ex præsentantibus Paulum, non sit certum quòd fuerit in quasi possessione præsentandi: nam licet Ioannes eius patruus alias præsentauerit nomine suo, & nepotis, tamen cùm haberet etiam alios nepotes, non constat quem constituerit in quasi possessione præsentandi. *l. duo sunt Titij, de test. tut.* & fuit consideratum in prædicta decisione.

4 Vltimò considerabatur quòd etiam stante paritate vocum Ludouicus esset præferendus in institutione tanquam magis qualificatus, cùm ipse sit de familia patronorum, non autem Paulus. Lambert. *de iurepatr. 1. part. 2. lib. 7. q. princip. art. vlt. n. 15.* Ferrett. *cons. 131. n. 4.* & fuit dictum in causa Forolinien. sancti Mercurialis 10. Iunij 1587. coram Bubalo, & ætate senior & sacerdos, quæ qualitates suffragantur vt sit locus gratificationi. Rolan. *consil. 47. num. 70. & 74. lib. 2.* Ferret. *consilio 111. n. 8. versic. ex alio etiam, & seqq.* Rota in dicta Forolinien. coram Bubalo.

Et ita fuit decisum, &c.

R. D. SACRATO.

Romana computorum. Veneris 27. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

De Procuratore generaliter ad exigendum constituto, quòd non possit exigere indebitum, seu aliquid aliud agere, quod faciat incidere constituentem in delictum, & in dubio Procurator numquid actum gerere præsumatur potius procuratorio nomine, quàm proprio, & quòd qui dicit indebitè quid solutum fuisse, debet probare, & solutionem, & illam indebitè factam fuisse.

SVMMARIVM.

Indebitè solutum qui dicit probare tenetur, & solutionem, & quod solutio fuerit indebita, num. 1.

Creditor exigens indebitum, tenetur crimine stellionatus, n. 2.

Mandatum generale non extenditur ad facultatem delinquendi, num. 2. & 5.

Publica vox, & fama, nō prodest quādo materia est recēs, n. 4.

Procuratorem constituens non tenetur de gestis a suo Procuratore, nisi in quantum petyt procuratorio nomine, n. 3.

Contractus simpliciter factus a Procuratore præsumitur factus vigore præcedentis mandati, declara, vt n. 4.

Procurator numquid censetur facere actum potius procuratorio nomine, quàm proprio, ibid. & seq.

DECISIO CCXCII.

DVbitatum an vltra summas confessatas per mercatores constaret ipsos ex fructibus beneficiorum 1
D. Innici habuisse aliam summam, & quam, in casu, & ad effectum de quo agitur? Et Domini negatiuè responderunt, præmittendo quòd effectus dubij erat, vt dictus D. Innicus prædictam summam iam confessatam tanquam plus debito exactam posset recuperare à mercatoribus, ex quo duo resultant.

Primum quòd D. Innicus tanquam habens contra præsumptionem, de qua in *l. cum indebito ff. de probat.* tenetur plenè & concludenter prædictam exactionem probare. Alex. *cons. 83. in princ. lib. 1.* Dec. *cōs. 94. ante n. 4.* Optimè Rota Ianuen. *decis. 5. n. 5.* & tenuit Rota in Romana lignorum 8. Martij, & 1. Decembris 1602. coram Illustrissimo D. Cardinali Lancellotto.

Secundum est quòd cùm prædicta exactio indebiti includat crimen stellionatus. Bart. *in l. si fideiussor §. in omnibus n. 1. ff mandati*, non sufficit probare quòd quidam Io. Garzia Procurator mercatorum exegerit fructus beneficiorum D. Innici vltra summam debitam mercatoribus, nisi probetur, vel quòd mercatores in specie dederint mandatum ad exigendum vltra summam debitam, vel quòd illud quod fuit exactum vltra summam debitam, fuit consignatum eisdem mercatoribus. Mandatum enim generale ad exigendum non includit exactionem indebiti, cùm hoc sonet in delictum, iuxt. Bart. supra allegatū: & in generali mandato non venit facultas delinquendi. Bald. *cons. 98. n. 8. vers. illud est certum lib. 1. & in cons. 383. n. 5. versic. illud est certum lib. 5.* Horum autē neutrum, nempe vel quòd mercatores dederint Io. Garziæ mandatum ad exigendum vltra debitum, vel quòd ipsi ab eo receperint summam vltra debitum exactum, non probatur in facto.

Vlterius dum Io. Garzias exegit fructus beneficij 3
D. Innici post annum 1593. qui fructus sunt illi qui modò repetuntur à mercatoribus tanquam indebiti, non probatur quòd hoc fecerit nomine mercatorum: testes enim super hoc dati pro parte D. Inoici, deponunt tantùm de publica voce & fama, quæ non prodest quando materia est recens. Cassad. *decis. 1. num. 2. de probat.* cum aliis relatis per Viuium *opin. 274. num. 1.* & per Mascard. *conclus. 753. à num. 1. vsque ad 7.* Confessio autem ipsiusmet Ioan. Garziæ loquitur de anno 1593. de quo non controuertitur mercatores exegisse, sed hoc fuit computatum in summam debitam, ex prædictis, quod non appareat Ioan. Garziam exegisse post annum 1593. nomine mercatorum, sequitur ipsos non teneri,

quia

quia Dominus non tenetur de gestis à suo Procuratore, nisi in quantum fecit procuratorio nomine. Ancharan. *consil.* 28. *num* 5. *versic. Ita.* Socin. senior *consil.* 154.*lib.*2.

4 Non obstat quòd contractus etiam simpliciter factus præsumatur factus vigore mandati præcedentis, ex cumulatis per Menoch. *lib.*3.*præsumpt.*94.*num* 1.*cum plurib.seqq.* quia dupliciter fuit responsum. Primò hoc procedere respectu ipsius mandantis, cui non potest mandatarius negare se condixisse procuratorio nomine, quia esset allegare propriam turpitudinem, hoc est, fallentiam fidei, vt post Bald. & alios considerat Menoch. *vbi suprà vers.& huius sententiæ ratio est.* Secus quoad alios, qui non dederunt mandatum. Menoch. *vbi suprà num.*16.*cum plurib.seqq.*

5 Secundò cessat difficultas ex suprà firmatis, quòd scilicet mandatum mercatorum non extenderetur ad summas exactas per Ioannem Garziam post annum 1593. tanquam indebitas ipsis mandantibus. Cessante verò mandato, cessat quod summæ simpliciter exactæ per Ioannem Garziam possint dici vigore mandati præcedentis, & applicantur dicta per Menoch. *vbi suprà num.* 38. quòd actus simpliciter factus per Procuratorem, non censetur factus procuratorio nomine, quando ex hoc Dominus videretur in delictum.

6 Et prædicta eo faciliùs visa fuerunt admittenda, quia ex deductis pro parte mercatorum apparet post annum 1593. fuisse ad instantiam creditorum D.Innici ab A. C. deputatum exactorem fructuum beneficiorum D.Innici quendam Garziam de la Mota, cuius nomine, & auctoritate potest esse quòd exegerit dictus Ioannes Garzias, quod etiam satis explicitè deponit septimus testis quoad nonnullos annos. Vnde quòd talis exactio fuerit facta ad vtilitatem mercatorum vndequaque redditur dubium, & æquiuocum, & proinde prodest D. Innico, qui debet clarè probare ex suprà allegatis, maximè contra mercatores communiter tentos pro bonis & legalibus.

R. P. D. VBALDO.

Romana pecuniaria. Luna 30.Maij 1616.

ARGVMENTVM.

Agens ex contractu conditionali quid probare debeat.

SVMMARIVM.

*Conditio debet probari adimpleta, vt quis agere possit ex contractu conditionali, num.*1.

Implementi exceptio impedit executionem obligationis Cameralis, ibid.

Verba in euento che, *&* in tal caso, *sunt conditionalia, num.*2.

Conditio donec impleatur, impedit ortum obligationis, ibid.

Actio est filia obligationis, ibid.

DECISIO CCXCIII.

1 VErba instrumenti quòd D. Dux promisit soluere D.Tiberio Carretto scuta 1521. visa sunt Dominis adeò clara vt proposito dubio, an esset contra D. Ducem relaxandum mandatum vigore dicti instrumenti, prout à Carretto prætendebatur, vnanimes tenuerint negatiuam sententiam; verba enim hæc sunt, *Il Signor Duca promette pagare subito*, &c. *ogni volta, che riceua tal vtile, ò commodo dald. Carretto nella causa Veneta donationis contra Antonio de Domo, che non habbia detto Antonio la confirmatione del mandati ottenuto.* Et deinceps adiicitur, *Et questo con ragioni trouate dal Signor Tiberio, non de dette fin qui, ò non citate nelle Decisioni à difesa di detta Donna Maria*, &c. vnde cùm obligatio D. Ducis siue sit modalis, siue conditionalis, sit sine dubio correspectiua ad subministrationem iurium per Carrettum promissam cum illa qualitate, vt sint noua, nec antea deducta per Agentes D. Mariæ, & vt illis mediantibus, mandatum in eadem causa relaxatum non confirmetur, debet Carrettus docere, se hæc adimpleuisse ex parte sua, vt possit agere ex tali contractu. *l.Iulianus*, §. *offerri.ff.de act.empt.* Aym. *consil.*151. *num.* 10. & stante huiusmodi exceptione non implementi, impeditur executio etiam obligationis Cameralis, vt fuit dictum in causa Romana pretij vineæ 27. Iunij 1600. coram Reu. Lugdunen. & aliàs sæpe.

Quòd autem Carrettus non impleuerit, deducebatur, tum quia fuit factum decretum de exequendo mandato aliàs relaxato pro summa scut. 1800. dimissa tantùm in suspenso summa scutor. 1000. citra præiudicium iurium partium; tum quia fuit obtenta alia resolutio pro Antonio de exequendo contra loca Montis fidei detenta per Dominam Lucretiam matrem D.Mariæ; vltra quod controuertebatur in facto, quòd motiua excitata per Carrettum essent noua, nec ante adeducta, immò contrarium apparet ex nonnullis testibus, & actis datis pro parte D. Ducis; & demum videbantur tollere difficultatem alia verba dicti instrumenti ibi; *Et in euento che il detto Carretti ritardi l'essecutione di dette decisioni, & in tutto le facci riuocare, in tal caso vuol' esser obligato come s'obliga in forma Cameræ*, &c. quæ verba, *in euento che*, &c. & *in tal caso*, absque dubio videntur conditionalia, & sunt etiam adiecta substantiæ obligationis D. Ducis, ibi, *vuol' esser obligato, & s'obliga*, &c. ideóque impediunt ortum obligationis, & consequenter actionis, quæ est filia obligationis. *l.licet.*§.*ex obligatio.ff.de procur.*& not.*in l.item quia* §.*fin. ff.de pact.* 2

Et adhuc clariùs idem ostendunt verba illa, *Non volendo che in caso che non s'ottenesse la riuocatione di dette decisioni che le cose narrate qui prediachino ad alcuno, mà che siano conosciute, & vedute tutte da confidenti*; & ideo non videtur factus locus obligationi D.Ducis, siue præteritæ conditiones defecerint, siue pendeant. 3

Non obstat quòd Carrettus sit creditor eiusdem summæ ratione salarij; quia quidquid sit de hoc, id est extra dubium, in quo strictè agitur de obligatione D. Ducis; prætensio autem salarij est contra D.Mariam eius vxorem, tanquam patris hæredem, super qua pendet causa in Rota coram R. P. D. meo Dunozer.

Et ita fuit decisum.

R. P. D. VBALDO.

Neapolitana census. Mercurij 1.Iunij 1616.

ARGVMENTVM.

Deuolutio non cadit in situ concesso ad fabricandam Ecclesiam, si Ecclesia fuerit fabricata, sed datur actio pro censibus decursis, & non solutis.

SVMMARIVM.

*Instrumentum facit probationem probatam, n.*1.

*Solutio nunquam quid facti non præsumitur, sed probari debet, num.*2.

*Hæres habet omnem actionem competentem testatori, quia in eum translata sunt omnia iura actiua, & passiua, n.*3.

Monachus quidquid acquirit, monasterio acquirit, n.4.
Episcopus Regularis benè potest sibi acquirere, & non Ecclesiæ, si appareat id ab eo fuisse actum, num.5.
Sacra res & Ecclesia non sunt amplius in commercio, & ideò in illas non cadit deuolutio, num.6.
Sententia iniusta non potest transire in iudicatum, n.7.

DECISIO CCXCIV.

1 Bernardinus, & Andreas fratres de Pirontis de anno 1568. concesserunt in emphyteusim perpetuam fratri Alexandro Mollo Carmelitano quendam situm, ad effectum in eo fabricandi Ecclesiam, cum onere respondendi annuum canonem, seu censum ducatorum viginti quatuor; qui census inter alia bona illorum de Pirontis fuit mediante curia adiudicatus Vincentio Stazzano eorum creditori, & cùm Hieronymus Vincentij filius hæres, & donatarius egisset contra fratres Carmelitanos pro consecutione canonum decursorum, necnon ad declarationem deuolutionis, lata sententia absolutoria fratrum à Reuerendissimo Nuncio Neapolitano, illa fuit in gradu appellationis reformata, & quoad solutionem canonum decursorum, & decurrendorum fuerunt condemnati fratres, quoad denolutionem absoluti; de qua vltima sententia, cùm hodie ageretur in Rota, censuerunt Domini, illam esse confirmandam; nam intentio Hieronymi est fundata in publico instrumento concessionis in emphyteusim, quod facit probationem probatam. Bald. *in l.quoties, in fin. C.de iudic.* Parif. *consil.*10. *num.*70. *lib.*1. Curt.iun.*consil.*109.*num.*20.

2 Et de solutione canonum non docetur, quæ tanquam quid facti probari debet. *l.quingenta.ff.de probat.* Natt.*consil.*569.*num.*1.*& seq.* Surd.*decis.*105.*num.*9. & licèt instrumentum non cantet de Hieronymo; tamen, vt dixi, ipse est filius, & donatarius, & hæres Vincentij, vt ex iuribus datis in summario *num.*6.*&* 7. Vincentio autem fuit adiudicatus census de quo agitur, vt in eodem summario *num.*1.

3 Vnde sicuti Vincentius potuisset agere contra fratres; ita & Hieronymus eius hæres, in quem fuerunt translata omnia iura actiua, & passiua.*l.*1.*C.vt act. ab hæred.& contr.hæred.* Surd.*decis.*240.*num.*9.

Non obstat præcipuum fundamentum informantium pro fratribus, quòd concessio fuerit facta fratri Alexandro absque mentione, & interuentu fratrum, vel monasterij; & ideo cùm situs pro quo soluitur census, non videatur acquisitus fratribus, & monasterio, nec videantur fratres posse conueniri pro solutione dicti census.

4 Quia fuit responsum, hanc exceptionem non releuare, tum quia quidquid acquirit Monachus, acquirit monasterio, *cap.in præsentia*, vbi Doct. *de probat.* Innoc. & alij *cap. cùm olim* 2. *num.*3. *de priuileg.* & quòd etiam frater Alexander voluerit acquirere monasterio, apparet; quia in eodem instrumento promisit generalem sui ordinis illud ratificaturum; tum etiam, quia in effectu monasterium ratificauit, cùm appareat per instrumentum, fratres soluisse Pirontis ducatos 72. pro tribus annis, vt in copia quæ fuit data.

5 Neque applicatur decisio in causa Vercellen. spoliorum coram Reuerendissimo Bononien. ex aduerso allegata, quia Episcopus Regularis benè potest sibi acquirere tanquam Episcopus, & non Ecclesiæ, si appareat id fuisse ab eo actum, ex allegatis in decisione: secus autem est in Monacho, qui non potest sibi acquirere, ex suprà adductis.

6 Quo verò ad deuolutionem, Domini responderunt pariter pro confirmatione sententiæ, cùm enim ex testibus datis pro ipso Hieronymo constet in situ, de quo agitur, fuisse ædificatam Ecclesiam, non potest in eo cadere deuolutio, cùm non sit amplius in commercio. *§.sacra. Instit.de rer.diuis.*

Non obstat exceptio nullitatis sententiæ de qua agitur vti latæ post sententiam Nuntij, quæ transitum fecerat in iudicatum ob appellationem desertam; quia respondebatur, tum quia illi fratres censebantur renũciasse, cùm passi fuerint discuti super negotio principali. Alexand. *consil.*63. *stantibus num.*21. *& seq. lib.*4. tum quia sententia Nuntij tanquam iniusta non videbatur posse transire in iudicatum. Rot.*decis.*311.*num.*2. *part.*1.*diuers.* & fuit dictum in Anconitana bonorum 20.Maij 1611.coram R.P.D.meo Manzanedo. 7

Et ita fuit decisum.

R. P. D. PIROVANO.

Bononien. fideicommissi de Cattaneis.
1.Iunij 1616.

ARGVMENTVM.

Habetur in summario num.1.

SVMMARIVM.

Emphyteusis ad certam lineam alienari non potest, etiam de licentia Domini directi in præiudicium vocatorum, & mortuo alienante, vocati recuperabunt bona, num.1. vide num.2.& 3.
Inuestitura emphyteotica, aut est pro se, & suis hæredibus legitimè descendentibus, cum facultate alienandi negatiuè concepta: aut est pro se, & quibus dederit, hoc modo comprehendit extraneos in stipulatione: priori modo non comprehendit, & licentia domini recipit interpretationem, vt ibi num 3.
Emphyteusis etiam Ecclesiastica venit in generali obligatione de euictione, & sic remanet obligata, & hypothecata, num.4. declara vt num.5.

DECISIO CCXCV.

IN præcedenti resolutione diei 4. Martij præsentis anni, magis placebat Dominis in terminis de quibus agitur opinio Baldi *in consil.*452. *lib.*5. *num.*5. & Alexand. *consil.*176. *num.*2.*lib.*4.& aliorum qui Bald. & Alexand. sequuti sunt, quam Ruin.*in cons.*165 *num.*10. *& consil.*213. *num.*7.*vol.*1. & Anchar. *consil.*125. *num.*4. Laderch. *lib.*2.*consil.*1. *num.*15. & aliorum, qui pro ea parte afferebantur. 1

Hodie causa reproposita in eadem sententia Domini permanserunt, & quia pro parte eorum de Leonibus multæ rationes & Doctorum auctoritates cumulatę fuerunt, ad ostendendum, quòd attenta licentia alienandi in eademmet inuestitura de voluntate domini apposita bona emphyteutica poterant validè alienari durante linea, etiam in præiudicium vocatorum.

Aduerterunt in primis ad singulos auctores, quia non omnes quæstionem in his terminis attingunt, sed tantùm Gozadin. *cons.*25. *num.* 19. Tob. Non. *consil.* 6. *num.*3. Ruin. *cons.*165.*num.*10. *& cons.*213.*num.*7.*lib.*1. Peregr. *cons.*31.*num.*1.*lib.*1. Cæteri verò, vt videre licet ex informationibus datis, examinant alias quæstiones, nempe quando non obstante licentia alienandi data in inuestitura teneatur emphyteuta, nihilominus in alienatione requirere licentiam domini, qui casus non pertinet ad terminos nostros, quia ex pacto tenentur inuestiti petere licentiam, vel quando inuestituræ fuerunt concessæ cum clausula, & quibus dederit, 3

vel

vel æquipollentibus dictæ clausulæ, prout est clausula, ad habendum &c. vel, pro quibuscumque hæredibus, vel pro quibuscunque masculis, & similes clausulæ in inuestitura non leguntur, vel demum quando finita linea contenditur inter Ecclesiam & successores vniuersales, vel singulares, ad quos bona sint deuoluta, qui casus nondum euenit, cùm hodie agatur inter comprehensos & singulares successores.

3 Et si dicatur cum Lanfrenchio *cons. 1 num. 15.* nihil interesse quòd licentia data sit vno, vel alio modo; cùm semper id expresse actum sit inter partes, vt Ecclesia requisita alienare possit, multum tamen referre visum est si recipiatur inuestitura pro se, & suis hæredibus ex eo legitimè descendentibus, nec non nomine, & vice fratrum suorum, adiecta deinde facultate alienandi modo negatiuo concepta, vt non liceat alienare, nisi certa forma seruata, aut recipiatur pro se, & quibus dederit, vel cum clausulis æquipollentibus, in hoc enim posteriori casu non videtur posse glossari à iure, quin extranei sint comprehensi in stipulatione, vt animaduertit Aldobrand. *cons. 15. num. 53.* ex sententia Calcan. *cons. 51. num 8. vers non obstat dictum Angeli.* In primo verò casu verba clausulæ non includunt per stipulationem illum, in quem fit alienatio, ideo licentia recipit interpretationem vel à iure, quod admittit vt mortuo alienante, alij ad quos ea res reditura erat, possint illam vendicare. *cap. 1. de feud. Marchiæ cap. 1. de grad. success. in feud. cap. 1. de alienan. feud patern.* Alex. *in alleg. cons. 106. num. 1 lib. 4.* vel dubia remanet propter effectus in alia decisione enumeratos, ad quos potest referri, & alter redditur vt finita linea, alienatio sustineatur in præiudicium domini, aliàs bona deuoluerentur ad Ecclesiam etiam interpellatam si emere voluerit propter ius datoris, quod extinguitur cum ipsa linea *l. lex vectigalis ff. de pignor. l. peto. § prædium ff. de leg. 2.* gloss. *in cap. 1. de alienat. feud. patern.* & eo casu dicit Alexand. *in d. cons. 106. num. 2.* quòd licentia non fortificat ius alienantium plus quam si non esset apposita, quia satis est vt operetur aliquem effectum, absque eo quòd deroget pacto claro in fauorem comprehensorum firmato.

Secundò principaliter fuit ponderata ratio ab eisdem posita, vt scilicet ex licentia alienandi non inducatur, neque incontinenti correctio, neque repugnantia eo modo quo possunt concurrere fideicommissum & facultas alienandi, & eo casu ex vi permissæ alienationis in contractu descendentes sunt vocati sub tacita conditione, si non sequatur alienatio, quæ ratio vltra quòd præsupponit licentiam omnino præiudicialem vocatis, & in præsenti dubitatur in quem casum debeat referri ad omnes, & consequenter etiam ad præiudicium vocatorum, vel ad alios, omisso eorum præiudicio, nihilominus conuenit casui de quo agitur, quia bona non fuerunt alienata, prout etiam in alia decisione fuit consideratum inhærendo opinioni Baldi, & Alexandri.

4 Nec obstat quòd etsi bona non sint alienata, fuerunt tamen obligata, & hypothecata pro euictione ex generali obligatione, quæ legitur in inuestitura, in qua venit etiã emphyteusis Ecclesiastica. Rot. *decis. 426. num. 6. part. 1. diuers.* Card. Seraph. *decis. 1290. num. 4.* & potuit obligari ex eadem facultate alienandi dicebatur ea resolutione in Romana domus de Crescentiis 4. Februarij 1605. coram R.P.D. Litta.

5 Quia fuit responsum, quo ad obligationem tenere quidem in præiudicium obligantis, & iure illius durante, & eorum qui tenentur seruare factum illius; secus verò eo mortuo quoad præiudicium vocatorum. *l. lex vectigalis ff. de pignor. ib.* & latissimè comprobat Aldobrand. *cons. 35. num. 22. & seqq.* Quo verò ad facultatem obligandi, eam non contineri in inuestitura, sed bene prohibitionem expressam, & vltimus si in facultate vendendi comprehenderetur licentia obligandi & hypothecandi, non etiam constat quòd illa fuerit petita & obtenta, prout necessarium est pro obseruatione pacti.

Et ex prædictis patet rationes vel non concludere, vel conuenire cum casu de quo agitur, & authoritates non præponderare aduersùs Bald. & Alexandr. & alios pro contraria opinione allegatos, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Romana vineæ, seu Saluiani interdicti.
1. Junij 1616.

ARGVMENTVM.

Confessio dotis receptæ facta à viro, probat veram numerationem, & præiudicat tertio, si præcessit promissio dotis.

SVMMARIVM.

Probatio per instrumentum publicum dicitur veritas apparens, & probatio probata, num. 1.

Libri officialis publici ratione publici officij plenam fidem merentur, quia & vivi nuncio creditur in pertinentibus ad suum officium, multo magis huiusmodi libris, n. 2.

Confessio de dote recepta facta a marito, etiam in testamento probat in præiudicium tertij, stante promissione antecedenti dotis, & redditur verisimilis, & probat veram numerationem, num. 3. & 4. declara de promissione facta ipsi viro, non alteri, vel & vxori, num. 6.

Quantitate promissa viro, etiam si soluenda sit non mobilibus pro acconcio, seu alijs æstimandis, quia per æstimationem transeunt in dominium viri in euentum restitutionis, debet restitui quantitas, num 4. & 5.

Pretium confessatum præsumitur esse iustum, & condignum vero valori, licèt de æstimatione non constet, num. 5.

Donatio inter virum, & vxorem constante matrimonio à iure improbatur; & ideo confessio viri de recepto sonat in dationem si est non præcedente obligatione ad sui fauorem, num. 6.

DECISIO CCXCVI.

VIsum est Dominis constare de constitutione dotis Olympiæ, & solutione, & esse præfigendum terminum hæredibus Petri ad liquidandum melioramenta, reseruando in alia disputatione, determinationem super effectu dubij.

Ex instrumento enim quod datur sub die 3. Decembris 1578. legitur fuisse conuentum inter prædictam Olympiam & Bartholomæum de matrimonio contrahendo, & per Vincentiam Olympiæ matrem fuisse promissam eidem Bartholomæo dotem in summa scutorum 1000. computatis scutis ducentis in tot bonis pro acconcio, & vltra prædicta eadem Vincentia promisit donare Olympiæ filiæ suæ post sequutum matrimonium & in tempore sibi beneviso scuta 300. in tot iocalibus, & pro assecuratione dotis idem Bartholomæus obligauit & hypothecauit omnia bona, & in specie vineam tunc ab eo possessam, & cum obligatione Camerali.

Quæ omnia non indigent alia discussione, aut disceptatione, cùm pendeant ab instrumento, quæ veritas dici solet apparens, & probatio probata, *cap. cum Ioannes. vers. ad hoc autem. de fid. instrum.* & latè firmauit Tiraq. *de retract. lignag. § 1. gloss. 1 num. 10.* 1

De

2 De solutione etiam visum est constare, quia respectu scutorum 800. apparent soluti in quinque locis montium fidei, vt ex partita librorum montis quæ datur extracta per Secretarium, quibus libris vti de publico tentis & confectis ab officiali ratione publici officij solet dari plena fides. Bart. *in l. quadam, §. nummularios, in fine. ff. de edend.* Crauett. *de antiq. temp. in sect. quartò limitatur, num. 62. & 65.* dicit, si creditur villi nuncio in pertinentibus ad eius officium, multo magis credi debet libro talis officialis. Bec. qui loquitur in libris magistratus Thesaurarij, & aliorum *in cons. 5. num. 2. & 3.*

3 Et vlteriùs iustificatur ex confessione eiusdem Bartholomæi in testamento, cum quo decessit, quæ in præiudicium tertij benè probat, attenta promissione dotis antecedenti, & in iisdem quinque locis montis prædicti, per quam confessio redditur verisimilis, & tertio nocet tanquam probans veram numerationem. Socin. senior *in l. 1. num. 78. & 95. solut. matrim.* Didac. *variar. resolut. lib. 1. cap. 7. num. 6.* Ofasch. *decis. 172. num. 11.* Bec. *consil. 52. num. 10.* Surd. *decis. 55. num. 5. & 6.* & hoc ipsum fuit firmatum in causa Vrbeuetana dotis 7. Iunij 1600. coram Reuerendissimo Archiepiscopo Bononien.

4 Similiter dicebant constare de solutione scutorum 200. pro residuo dotis promissæ ex simili confessione eiusdem Bartholomæi in testamento emanata, quia ante fuerunt in dotali instrumento promissa in tot mobilibus pro acconcio. Nec refert quòd data sint mobilia, quæ vsu consumuntur, & verisimiliter consumpta videantur ab anno 1578. vsque ad annum 1615. de quo tempore decessit Bartholomæus; quia promissio incipit à quantitate scutorum 200. pro acconcio, quamuis in solutione detur aliud pro alio ex conuentione, nempe mobilia æstimanda per peritum, quod licere videtur, & per æstimationem transeunt in dominium mariti, cuius periculo consumuntur, Bald. *in l. ex conuentione, num. 1. vers. 3. C. de pact.* Afflict. *decis. 170. n. 2.* Seraph. *decis. 1207* Bec. *cons. 42. num. 9. & 10.*

5 Et verè pretiū debetur, quia vera dos in ea parte est in pretio, non autem in mobilibus, vt dicit Bald. *in l. quoties n. 9. C. de iure dotium.* & licèt de æstimatione mobilium verè non constet, tamen quia in præsenti præcessit promissio scutorum 200 pro residuo dotis in tot bonis mobilibus pro acconcio, & Bartholomæus fassus est in testamento scuta 200. de mobilibus, non autem mobilia, inde præsumitur pretium confessatum iustum, & consignatum vero valori. Bald. *in d. l. ex conuentione. de pactis.* & fuit in his terminis firmatum in causa Romana dotis 9. Decembris 1614. coram R. P. D. Vbaldo.

6 Quo verò ad alia scuta 400. promissa pro iocalibus, visum est non constare de solutione, quia sola mariti confessio in præiudicium creditorum non sufficit ad probationem veræ numerationis, non præcedente aliqua promissione, vt supra dictum est, quæ promissio hic non legitur facta Bartholomæo, sed Olympiæ filiæ; ideo talis confessio constante matrimonio magis videtur inferre ad donationem, quàm ad veritatem numerationis; quæ donatio regulariter inter coniuges, stante matrimonio improbatur. Bart. *in l. 1. §. creditum, num. 5. ff. si cert. pet.* & ita fuit firmatum in causa Ferrarien. dotis 4. Martij 1615. coram R. P. D. Buratto, & ita fuit resolutum.

R. P. D. VBALDO.

Romana census. Mercurij 1. Iunij 1616.

ARGVMENTVM.

Agitur quando obligatio mulieris dicatur facta ex falsa causa, & an expensæ factæ in fundo dotali pertineant ad maritum, vel vxorem, & quando causa colendi fundum dotalem dicatur sufficiens pro sustinenda obligatione mulieris.

SVMMARIVM.

Decretum iudicis in contractu mulieris interpositum, habet præsumptionem pro se, & causæ expressæ præsumuntur vera & sufficientes, donec contrarium probetur, num. 1. vbi maximè si interuenerint solemnitates, & quòd tunc falsitas est plenè probanda per eum qui vult annullare contractum.

Fructus rei dotalis ad maritum pertinent, num. 2.

Expensæ in recolligendis fructibus rei dotalis pertinent ad maritum, num. 2. & 6. fallit quando sunt excessiuæ fructuum, num. 2.

Decretum iudicis interpositum ex pluribus causis sustinetur quando principalis causa est vera, licèt aliæ sint falsæ, ibid.

Contractus mulieris non vitiatur ex falsitate vnius causæ, quando aliæ causæ expressæ sunt veræ, ibid.

Expensæ necessariæ & respicientes perpetuam fundi dotalis vtilitatem ad vxorem pertinent, num. 3.

Assertio contrahentis facta cum iuramento operatur vt ipse dicatur obligatus, licèt aliàs non teneatur, n. 4.

Versio in vtilitatem mulieris, vel minoris, non est probanda per contrahentem cum illis, nec de ea contrahens debet esse sollicitus, num. 5.

Fundus datus marito in solutum pro dote, transit in eius dominium, num. 6.

Expensæ omnes factæ in fundo dato in solutum pro dote, pertinent ad maritum, num. 7.

DECISIO CCXCVII.

FVit tentum pro confirmatione sententiæ extra Rotam latæ pro validitate census de quo agitur, ille enim fuit constitutus, & venditus cum solemnitatibus requisitis, tam ex Bulla fel. record. Pij V. quàm ex statuto vrbis de contractibus mulierum, vt ex lectura instrumenti apparet; vnde solum videbatur reduci difficultas ad defectum causarum in instrumento expressarum, & cùm super iis fuerit interpositum decretum iudicis pro earum veritate, & sufficientia in dubio præsumuntur donec contrarium probetur, præsertim stantibus solemnitatibus contractus, Menoch. post relatos *lib. 2. præsumpt. 75. num. 12. & seqq.* Et quòd mulieri volenti annullare contractum, incumbat onus probandi falsitatem causarum, fuit dictum in Romana Saluiani 15. Decembris 1614. coram R. P. D. meo Pamphilio, & quòd hoc [illegible] requiratur plena, & concludens probatio, fuit dictum in Romana locorum Montium 13. Nouembris 1613. coram me. 1

Et quoad primam causam quòd Agatha non posset coli facere vineam propter eius magnitudinem, & ne ob non legitimam culturam, & gubernium deterioretur, licet diceretur pro parte Agathæ quæ censum imposuit, quòd cultura spectabat ad maritum, tanquam respiciens recollectionem fructuum, qui de re dotali, qualis erat hæc vinea, pertinent ad maritum, iuxta l. *fructus, cum ibi not. ff. solut. matrim.* & sic videretur 2

constare

constare de falsitate huius causæ; tamen respondebatur hanc causam fuisse expressam, eo quia impensa esset maxima, & sic potuit esse excessiua fructuum. Quod redditur etiam verisimile, cum in instrumento dotali asseratur, vineam esse grauatam annuo canone scut. 16. hospitali S. Iacobi incurabilium debito, & ideo fuit etiam expressum in dicto instrumento census, quòd omne id cederet in damnum, & detrimentũ dotis ipsius Agathæ, & consequenter in hoc non probatur falsitas causæ: quia non apparet prætensas expensas potuisse fieri cum fructibus, & sic à marito, qui vltra illos non tenetur, iuxta not. *in l. diuertio, §. impendia, ff. solut. matrim.* vltra quòd etiamsi ista causa esset minus vera, vel sufficiens, non videtur ex hoc vitiari contractus, sed sufficit alias causas expressas esse veras. Innoc. *in cap. in præsentia*, vbi Abb. *num. 8. de renunc.* Dec. *in l. si donatione, num. 15. C. de collat.* Sicut etiam decretum interpositum ex pluribus causis, si vna sit falsa, sustinetur tamen, & valet quando principalis causa, super qua fuit interpositum, est vera. Castr. *cons. 201. vers. breuiter contrarium lib. 1.* cum aliis per Modern. *ad stat. vrb. lib. 1. cap. 151. gloss. 21. num. 37.* & in casu non potest dici alias causas, de quibus mox, non esse principales.

3 Aliæ enim duæ causæ expressæ in instrumento, videlicet pro restauranda domo vineæ, quæ minabatur ruinam, & indigebat recuperatione, aliàs non poterat Agathæ inseruire, & pro soluenda taxa reaptationis viæ pro cannis 97. ante ipsam vineam, ad quam solutionem cogebatur à magistris viarum, cùm contineant expensas non solùm vtiles, sed etiam necessarias, & quæ respiciunt perpetuam fundi vtilitatem, videntur sufficientes pro sustinendo censu, cùm illæ expensæ spectarent potius ad vxorem, quàm ad maritum, iuxta text. *in dicta l. diuortio. §. impendia*, & ibi Doctor. *ff. solut. matrim. & in l. 1. l. 3. l. quod dicitur. ff. de impens. in reb. dot. fact.* Alexand. *consil. 162. num. 1. & seq. lib. 7.*

4 Quæ eo magis videbatur amplectenda, ex quo mulier in instrumento census medio iuramento asseruit, huiusmodi vineam pleno iure dominij ad se spectare, & suam esse liberam, immunem, & exemptam, quo casu etiamsi vinea sit dotalis; ipsa tamen per impositionem dicti census teneretur. Tiraquell. *de retract. lignag. in fin. num. 99.* Rota *decis. 281. num. 27. parte 2. diuers.*

5 Non obstat quòd emptor census debuerit esse sollicitus quòd pecuniæ verterentur in causas expressas; quia de hoc statutum non loquitur, & regula est in contrarium, Surd. post alios *decis. 156. num. 9.*

Nec releuare videbatur quòd maritus Agathæ accesserit, & se principaliter obligauerit absque vlla releuatione, ex quo videtur agnouisse tanquam proprium debitum, & Ioann. Baptista emptor census videatur incontinenti declarasse dictas pecunias peruenisse ad manus mariti Agathæ, quia respõdebatur hæc non repugnare præcedenti contractui inito cum Agatha, cùm non excludatur quòd pecuniæ priùs peruenerint ad manus Agathæ, prout expressè cantat instrumentum; & deinde ad maritum pro executione causarum expressarum in instrumento, & quoad fideiussionem mariti placuit decisio in causa Romana Saluiani interdicti 11. Ianuarij præteriti coram R. P. D. meo Manzanedo.

6 Demum non obstat decisio in Romana Societatis officij coram bo. me. Penia, & aliæ allegatæ; quia ibi pecuniæ erant captæ ad societatem officij pro sola prædij cultura, quæ non indigebat tam magnis impensis, & pro recollectione fructuum, quæ impensæ certè pertinent ad maritum, non autem pro causis respicientibus perpetuam fundi vtilitatem, vt in casu nostro; vltra quòd in dicta Romana societatis prædium erat datum marito in solutum pro dote; vnde transierat eius dominium in virum; meritò indistinctè omnes impensæ pertinebant ad virum, vt hîc in fine decisionis; sed hîc expresse fuit conuentum, vt vinea esset fundus dotalis, ideo habent locum quæ suprà deducta sunt.

Ex quibus fuit conclusum, sententiam esse confirmandam, &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Terracineñ. paludum. Mercurij 1. Iunij 1616.

ARGVMENTVM.

Plures insimul obligari in contractu locationis, an, & quando censeantur obligati in solidum, an pro rata, & de nouatione quando censeatur inducta per decretum, & sententiam iudicis.

SVMMARIVM.

Obligati in solidum non censentur obligati pro rata, numero 1.

Nouatio in dubio non censetur facta per sententiam, num. 2. & 3. vbi vide.

Nouatio non censetur facta per actum compatibilem, n. 3.

Obligatio plurium personarum in dubio intelligitur pro rata, & non in solidum; num. 4.

Socij plures obligati nunquid in solidum obligari censeantur, num. 5.

Clausula in solidum, *quando indicat obligationem in solidum quoad omnes obligatos, num. 6.*

Verba impropria interpretanda sunt ad euitandum contrarietatem, & correctionem in continenti, ibid.

DECISIO CCXCVIII.

DVbitaui, an mandatum contra Bonificatores pa- 1
ludum pontinatum relaxatum sit contra eos in solidum, vel pro rata vniuscuiusque mandandum executioni? Et Rota censuit, in solidum executionem esse faciendam contra Ioannem, & Annibalem de Liliis, vel eorum hæredes Gasparem Garzonium, & Marcum Antonium incasatum in locatione tenutarum Plani, & Carrariæ nominatos. Constat enim ex instrumentis productis, illos pro contentotum in eis obseruatione, se in solidum obligasse, quæ dictio *in solidum* non potest intelligi pro rata solummodo portionum, pro quibus ipsi fuerunt in socios assumpti, vt fuit dictum in Romana motui 16. Nouembris 1601. coram Illustrissimo Lancellotto, & in Romana casalis Palazetti 16. Decembris 1587. coram Robusterio.

Non obstat horum obligationem fuisse nouatam 2
per sententiam bo. me. Cardinalis Plati. nam vltra quòd in dubio nouatio facta nõ censetur, *l. fin.* vbi DD. *C. de nouat. §. præterea. Instit. quibus mod. toll. oblig.* Gabr. *tit. de nouat. conclus. 1. num. 1.* Cùm tamen in sententia declararetur, Bonificatores pro tenuta Plani à locatione recedere potuisse, non autem pro tenuta Carrariæ, pro 4
qua illi fuerunt ad solutionem condemnati, respectu huius tenutæ nullo modo fuit aliquid innouatum.

Nec valet dicere, nouationem saltim inductam esse 3
per iudicis liquidationem, & mandatum, citatis omnibus Bonificatoribus relaxatum. quia cùm liquidatio, & generalis citatio solùm emanauerit, vt omnes debitores afficeret, dici non potest à priori obligatione in solidum facta recessum, cùm hæc inuicem sint compatibilia

tibilia. Menoch. *conf.* 331. *num.* 32. Alex. *consil.* 139. *n.* 3. *lib.* 6. Surd. *decis.* 71. *& cons.* 202.

4 Quo verò ad non nominatos in locatione, Domini voluerunt eos pro ipsorum tantùm rata posse conueniri, cùm regulariter plures obligati pro sua tantùm rata obligati censeantur. *l. reos. §. cùm in tabulis. ff. de duobus reis. & l. 1. C. si plures vna sentent.* cum aliis per Surd. *cons.* 150. *num.* 34. *& seq.* Rota Ianuen. *decis.* 14. *n.* 67.

5 Non obstat, Ascanium principalem conductorem pro se, & sociis cum obligatione in solidum fuisse stipulatum, & socios omnia per illum promissa ratificasse, vnde omnes, tanquam socij, videantur in solidum posse conueniri, ex allegat. in Lauretana grani 21. Iunij 1610. coram R. P. D. meo Pirouano. Omissa enim disputatione, an simus in terminis societatis, vel potiùs locationis, respondetur ex ratificationum instrumentis satis apertè constare, Bonificatores pro suis tantummodo ratis obligari voluisse, & sic dato etiam quòd in terminis societatis versaremur, non tamen in solidum illi conueniri possent, cùm à conuentione contractus legem accipiant. *l. contractus. ff. de reg. iur. l. 1. §. si conuenerit. ff. depos.*

6 Nec releuat, dictos Bonificatores in vim clausulæ *in solidum*, in instrumento ratificationis positæ, censeri etiam in solidum obligatos. quia cùm appareat, ipsos pro sua tantùm rata teneri voluisse, clausula *in solidum*, pro ipsorum ratis debet intelligi. *l. ad ea. §. in contractu. ff. de reg. iur.* Specul. *de empt. & vend. §.* 1. *num.* 18. *vers. item nota.* Alciat. *de verb. signific. lib.* 4. *in fine.* & licèt hæc impropria videatur interpretatio, ad euitandam nihilominus contrarietatem, & ne in continenti correctio inducatur, venit admittenda gloss. *in l. si idem §. fin. ff. de iurisdict. omnium iud.* Bald. *cons.* 357. *in princip. lib.* 4. Alex. *cons.* 48. *num.* 6. *& seq. vers. item illud.* Aymon *cons.* 70. *sub num.* 3. *&* 5.

R. P. D. VEROSPIO.

Leodien. pactorum matrimonialium. Mercurij 1. Iunij 1616.

ARGVMENTVM.

Nouationis plura notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Pacta, & conuentiones seruanda sunt, num. 1. in fin.

Nouatio primæ conuentionis non censetur inducta ex eo quòd minus scriptum sit, quàm conuentum, num. 2.

Nouationem non esse inductam, coniecturis probari potest, num. 3. in fin.

Contractus censetur perfectus per dationem manus inuicem contrahentium, num. 4.

Confessio probat contra confitentem, ibid.

Obligatio quando continet duo, & vnum tantùm in solutione explicatur, electio spectat ad debitorem, non autem ad creditorem. declara, vt num. 5.

DECISIO CCXCIX.

1 Arnoldus Hocht volens filiam suam nuptui tradere, quædam induit pacta matrimonialia cum Ioanne Selis patre sponsi, quibus inter alia Ioannes in matrimonij subsidium promisit soluere florenos nouem millia monetæ Brabantiæ, & donec bona pro illis inuestiendis inuenirentur, pollicitus fuit quolibet anno sexcentos eiusdem monetæ florenos erogare, celebrato in vim harum conuentionum inter dictas partes instrumento publico, cùm postea fuissent inuenta bona pro florenorum nouem millium inuestimento. Arnoldus pater sponte Ioannem appellauit ad eos persoluendos, & cùm in vim instrumenti solùm prætenderet ad florenos annuos sexcentos teneri, orta inter ipsos controuersia, fuit per officialem Leodiensem Ioannes condemnatus ad solutionem iuxta pacta matrimonialia florenorum nouem milliũ, sed causa per viam appellationis in Rota coram me introducta, dubitaui an dicta sententia confirmanda esset, vel infirmanda, quam Domini confirmandam esse censuerunt, constat enim Ioannem promisisse florenos nouem millia, & donec illis possent inuestiri, florenos sexcentos annuos, vnde secuto matrimonio cùm fuerint inuenta bona pro dicto inuestimento, benè fuit Ioannes condemnatus ad florenos nouem millia. *l.* 1. vbi Bart. & Bald. *& l. iuris gentium. §. prætor ait. ff. de pactis. l.* 1. *ff. de constit. pecun.* Dec. *cons.* 638. *num.* 1.

Non obstat in instrumento postea celebrato non 2 legi promissos florenos nouem millia, sed annuos tantùm sexcentos. quia non ideo recessum videtur à conuentione de dictis florenis nouem millibus persoluendis. nam vltra quòd recessus non præsumitur. *l. fin. vbi Doct. C. de nouat.* cessat in casu nostro difficultas, cùm in instrumento nihil contrarium appareat conuentionibus inter partes antea confirmatis, vnde de illis dici non potest recessum, nec in aliquo eis derogatum, sed plus conuentum, minus autem scriptum in instrumento. Aym. *cons.* 374. *n.* 2. *lib.* 3. Rom. *cons.* 91. *n.* 9.

Idem comprobatur ex litteris ipsius Ioannis post 3 instrumentum trãsmissis, in quibus fit mentio de dicto debito florenorum nouem millium, & de aliorum sexcentorum solutione, donec primi inuestirentur, quod etiam confirmatur ex testibus pro parte Arnoldi examinatis, ex quibus clarum per instrumentum à prima conuentione recessum non fuisse, tanto magis cùm id etiam colligi possit ex coniecturis, vt per Surd. *decis.* 70. *n.* 9. *& seq. & cons.* 202. *n.* 14.

Nec valet dicere in conuentionibus ante instrumen- 4 tum solum habitum fuisse tractatum, nihil verò conclusum; ex testium enim depositionibus contrarium apparet, post dictas videlicet conuentiones, partes inuicè sibi manus dedisse, quod contractus perfectionem denotat. gloss. *in l.* 1. *in verb. pactum in fin. ff. de pact. & in l.* 1. *in verbo percussit. ff. de censibus.* Hanc etiam contractus perfectionem fassus fuit Ioannes in responsionibus ad petitiones, quæ confessio bene contra ipsum confitentem probat. *l. cum te, l.* 2. *C. de transact. l. generaliter. C. de non num. pecun.*

Non obstat hîc duo esse in obligatione, vnum tamen 5 in solutione ad debitoris, non autem creditoris electionem, ex *l. si duo, in fin. ff. de verbor. obligat.* vnde per solutionem sexcentorum florenorum, liberationem in nouem millibus contingere. nam hîc duo non fuerunt alternatiuè, sed copulatiuè in obligatione posita, & sic prædicta non militant. *l. si quis ita*, vbi Bart. Bald. Doct. *ff. de verb. oblig.*

Sicut pariter allegata obseruantia quòd floreni sexcenti per plures annos fuerint soluti, non releuat, quia respectu implicationis supradictæ non versamur in conditione de futuro, in qua locum habere nequit obseruantia. Aym. *cons.* 680. *num.* 5. *& in tract. de antiq. temp. parte* 2. *num.* 28.

R. P. D. VEROSPIO.

Tusculana syluarum. Lunæ 6. Iunij 1616.

ARGVMENTVM.

Lignandi, & pascendi quasi possessio nomine vniuersitatis censetur etiam probata per te-

stes

stes deponentes sic vidisse lignare, & pascere à singulis eiusdem vniuersitatis hominibus.

SVMMARIVM.

Lignandi, & pascendi quasi possessio nomine vniuersitatis censetur etiam probata per testes deponentes sic vidisse lignare, & pascere à singulis eiusdem vniuersitatis hominibus, num. 1. & seqq.

Possideri potest à pluribus personis vna, & eadem res, diuersis tamen respectibus, num. 6.

Vniuersitati praeiudicare non possunt actus gesti à particularibus personis eiusdem vniuersitatis. num. 7.

Possessio probata in vna sylua, nõ censetur probata in alia, n. 8.

Praesumptio possessionis clandestina, & turbatiua tollitur per testes deponentes de antiquissima possessione, num. 9.

Testium dicta non sunt cauillanda, sed coadiuuanda, & ad concordiam reducenda, num. 10.

Exceptio dominij non admittitur in summariissimo manutentionis iudicio, num. 11.

DECISIO CCC.

1 Firmato coram me sub die 18. Maij praeteriti quòd vniuersitati, & hominibus terrae Rochae Papae dandum esset mandatum de manutenendo pro lignorum incisione, necnon confectione carbonum in syluis in eo territorio existentibus, ex quo pro parte Excellentissimi D. Comestabilis informatum non fuerat, denuo causa ipso audito per me proposita visum Dominis fuit standum in decisis, non obstantibus in contrario adductis.

2 Et primò non releuat communitatis possessionem ex possessione singulorum non probari, cùm aliud sit ipsa communitas, aliud singuli de communitate, cessat enim obiectum ex testium depositionibus, ex quibus probatur singulos tanquam in sylua communitatis incidisse ligna, nec non de scientia, & patientia eiusdem communitatis apparet ex continuata syluarum incisione per longissimum tempus, & ex aliis actibus conuocato Concilio pro ipsius syluae defensione factis, ex quibus per singulos benè dicitur acquisita & conseruata communitatis possessio, vt per Cepoll. *de seruit. rustic. praed. tit. de seru iuris pascen. c. 9. num. 26. & seq.* Parif. *consf. 111. num 71. lib. 1.* Surd. *consf. 28. n. 32. & seq.* Afflict. *decis. 376. num. 6.*

3 Et licèt isti particulares possessionis vtilitatem in vsum proprium conuerterint, non tamen implicat ius esse vniuersitatis, vtilitatem verò singulorum. gloss. *in l. sicut, in verbo, non debetur, in fine. ff. quod cuiusque vniuersitatis nom.* Paul. de Castr. *in dicta l. sicut, §. si quid vni, num. 6.*

4 Non obstat, ab antiquissimo tempore DD. Columnenses locasse syluaticum, & pretium recepisse, quia possessioni dictorum hominum id non repugnat, cùm solutio facta fuerit pro gabella respectu iurisdictionis in extractione, vt ex testibus etiam colligitur, qui deponunt solutioni dumtaxat locum fuisse, vbi carbones, & ligna de territorio extrahebantur, non autem quando pro vsu dictorum hominum inseruiebant.

5 Non obstat pariter eosdem homines de fatis vineis, & arundinetis D. Comestabili certam portionem respondere: nam inde ad possessionem, de qua agitur, inferri non valet, sicut etiam non releuat absque licentia DD. Columnensium dd. syluas ad culturam redigi non posse, haec enim ad praesentem casum non influunt, cum hodie solum de lignis incidendis, & conficiendis carbonibus agatur.

6 Non obstat Comestabilem esse in possessione glandiandi, vendendi pascua, nec non custodes apponen. quia talis possessio non praeiudicat possessioni communitatis respectu iuris incidendi arbores, cum vna, & eadem res diuersis respectibus valeat à pluribus possideri, Bart. *in l. si duo, n. 4. ff. vti possid.* Alex. *consf. 99. num. 25. lib. 5.* Rim. sen. *consf. 219. n. 11.* Oldrad. *consf. 129.* Rota *decis. 363. num. 3. part. 1. diuers.*

7 Quod excipitur nonnullos de vniuersitate petiisse licentiam incidendi ligna pro domibus reparandis, non officit, cùm d. licentia ab aliquibus petita, vniuersis de communitate praeiudicare non potuerit, Ruin. *consf. 107. num 4. lib. 5.* Surd. *consf. 323. num. 10. & seq. lib. 3.* Et licèt ex aduerso praetendatur huiusmodi licentiam fuisse concessam vniuersitati, & sic eius possessionem esse facultatiuam, fuit tamen responsum, illam pro domorum reparatione tantùm emanasse pro scandalis conficiendis, quae vt testes deponunt, fiunt solùm de arboribus glandiferis, quorum incisio per D. Comestabilem impeditur ob interesse iuris glandiandi, quod habet, vnde non mirum si dicta incisio ab eo veniat approbanda; de licentia verò carbonum non apparet, nec quòd illa fuerit effectuata, immò ex quadam copia pro parte D. Comestabilis producta colligitur illam solùm emanasse ad effectum extractionis, quae possessioni, de qua agitur, non praeiudicat, & in omnem euentum ex multiplicatis actibus per antiquissimũ tempus facultatiuae possessionis praesumptio tolleretur. Rip. *in cap. cum Ecclesia Sutrina, n. 55. de caus. possess. & propr.* Seraph. *decis. 212. n. 2. & decis. 323. n. 4.*

8 Non obstat DD. Columnenses per publica bannimenta lignorum incisione in sylua nuncupata *Communus* prohibuisse, non enim constat de prohibitione effectum sortita, quamuis in sylua particulari ipsius Domini prohibitio verificetur, de vna autem sylua ad aliam inferri non potest. Din. *consf. 11. in fine.* Socin. iun. *consf. 79. num. 71. lib. 3.*

9 Nec valet dicere communitatis possessionem vti clandestinam, vel turbatiuam non releuare, quia probatur ex testibus, illam antiquissimam, & continuatam extitisse, vnde praesumptio clandestinae & turbatiuae possessionis tollitur. Bald. *consf. 161. num. 2 vers. item non dicitur illa clandestina lib. 3.* Alexand. *consf. 110. in princip. lib. 1.*

10 Circa praetensas contrarietates, quae testibus communitatis obiiciuntur, benè videntur illae tolli per informantes, vltra quòd cauillanda non sunt dicta testium, sed potiùs coadiuuan. veniunt, & ad concordiam reducenda. Alex. *consf. 186. n. 4. lib. 7.* Dec. *consf. 250. num. 8.* Caffad. *decis. 3. num. 5. de probat.* Caput. *decis. 270. num. 7. part. 3.*

11 Caetera verò in contrarium adducta, vel compatibilia sunt cum possessione caedendi ligna, & carbones conficiendi, vel concernunt dominium, de quo discutien. non est in hoc summariissimo possessorio, sed ad petitorium illud venit reiicien. Bart. *in l. naturaliter §. nihil commune num 2. ff. de acquir. poss.* Natt. *consf. 419. num. 5. lib. 2.* Capic. *decis. 121. n. 30.* Menoch. *de retin. remed. 3. num. 675.*

R. P. D. BVRATTO.

Turritana bonorum. Luna 6. Iunij 1616.

ARGVMENTVM.

Remissoria non conceditur post dicheita testificata, & propter irreleuantiam probandorum, & priuilegium concessum minori, vel Ecclesiae super probationibus, non competit si sint haeredes maioris, quo viuente lis mota, & prosequuta fit.

SVMMARIVM.

Remissoria non conceditur post didicita testificata, quia non admittitur nouum examen, num. 1.
Remissoria petita in vltimis audientiis Tribunalis inducit non modicam suspicionem calumniæ, num. 2.
Consuetudo nunquam antea aliàs allegata, cùm ad eam probandam petitur remissoria, præsumi facit quòd calumniosè petatur, ibid.
Pacta, & conuentiones in contractibus rumpunt quamcumque legem, & consuetudinem. num. 3.
Remissoria deneganda est propter irreleuantiam probandorum, num. 4.
Minores, Ecclesiæ, & loca pia habent restitutionem ad effectum probandi super directo contrariis, etiam post publicatas attestationes, num. 5. declara nisi locus pius, vel Ecclesia sit heres, & lis mota, & prosequuta, viuente testatore, num. 6. & 7.
Restitutio in integrum conceditur minori, Ecclesiæ, & locis piis, ad effectum probandi super directo contrariis, & post didicita testificata, num. 5. limita nisi lis mota, & prosequuta sit viuente testatore, cui successit Ecclesia, vel locus pius. num. 6. & 7.
Restitutio in integrum ob probationes non factas quæ denegatur maiori, non competit minori, vel Ecclesiæ heredi maioris, licèt aliàs per se competeret, num. 7.

DECISIO CCCI.

1 CEnsuerunt Domini denegandam esse remissoriam, præcipuè quia videbant fuisse didicita testificata, non solùm per exhibitionem summarij testium, sed etiam processus ipsius remissorialis originalis, vt constat ex fide Notarij; quo casu licèt Rota ex stilo confidat de probitate Procuratorum Romanæ Curiæ, adeòque permittat eis videre dictos processus; tamen non ita facilè admittit nouum examen, contra *cap. fraternitatis, de testib.* & fuit in similibus terminis dictum in Ianuen. pecuniaria 3. Iunij 1613. coram me, vbi aliæ decisiones allegantur, & in specie in causa Placentina bonorum 8. Februarij 1585. coram Cardinale Seraphino, quæ est *decis. 688. in impress.* vbi dicitur, talem stilum Rotæ tanquam exorbitantem à iure communi esse coarctandum, & non extendendum.

2 Præsertim prout in hoc casu; accedente non modica suspicione calumniæ; tum quia petitur remissoria in vltimis audientiis. Seraphin. *decis. 1450.* & fuit dictum in dicta Ianuen. tum quia nunquam antehac, nec in partibus vbi fuit diu litigatum, neque in Curia fuit allegata ista prætensa consuetudo, modò articulata, sed solùm dispositio iuris communis, secundùm quam pater succedit in bonis filij ab intestato vnde, vnque quæsitis, quam rationem considerat Rota apud Verall. *decis. 63. num. 1. part. 3.* Vestr. *in prax. lib. 6. cap. vlt. sub num. 3. vers. idem si.*

3 Et cessare videbatur difficultas ex pacto, quod fuit articulatum fuisse appositum in instrumento dotali, & quod pro maximè releuanti habuit Rota pro remissoria concedenda D. Archiepiscopo in decisione in hac causa facta sub die 23. Februarij anni præteriti, quod pactum continet, vt moriente Antonia sine filiis, vel cum filiis, qui & ipsi decederent quandocunque sine filijs legitimis, & naturalibus, dos reuerteretur ad ipsum Archiepiscopũ, quo pacto probato, prout fuisse probatum prætenditur pro parte Archiepiscopi, materia ex aduerso articulata de consuetudine, & aliis esset omnino irreleuans, cùm pacta, & conuentiones rumpant quancunque legem, & consuetudinem. *l. 1. C. de pact.* & in terminis restituendæ dotis est decisio Seraphin. 815. *num. 3.*

Et saltem ex prædictis videtur inferendum, vt debeat priùs discuti prædicta probatio pacti, & interim 4
sit deneganda remissoria, cùm certum sit propter irreleuantiam denegari. Cassad. *decis. 3. n. 1. de dilat.* Verall. *decis. 66. n. 68. part. 3.* & fuit millies decisum; vltrà quòd hîc adest amplissima renunciatio omnibus legibus, iuribus, vsibus, capitulis, priuilegiis, statutis, constitutionibus, & consuetudinibus, vt legitur in instrumento.

Nec obstare visum fuit, quòd minores, quibus Ecclesia, & loca pia æquiparantur, habeant restitutionem 5
ad effectum probandi super directo contrariis etiam post publicatas attestationes. Abb. *in cap. audisis n. 16.* & ibi etiam Imol. *de restit. in integr.* Afflict. *decis. 216. n. 2.* Osasch. *decis. Pedemont 87. n. 3.* cum aliis cumulatis per Gabr. *de testib. conclus. 21. n. 47.* & per Farinac. *de testib. conclus. 75. num. 465.*

Quia cùm lis mota, & prosecuta fuerit viuente Michaële, non videbatur competere hæredibus, quamuis 6
locis piis denegetur restitutio ob probationes non factas, ex doctrina Bart. *in l. cum filius. §. in hac, n. 3. ff. de verb. oblig.* Afflict. *decis. 212.* vbi in puncto quòd denegatur restitutio ob probationes non factas minori hæredi maioris, cui non competebat talis restitutio, & notatur *in l. Æmilius. ff. de minor.* & *in l. 2. C. si aduers. vend. pign.*

Ex quibus omnibus saltem simul iunctis fuit conclusum non esse dandam remissoriam.

R. P. D. DAMASCENO.

Bononien. bonorum. Lunæ 6. Iunij 1616.

ARGVMENTVM.

Remedium l. fin. *C. de edicto D. Adrian. tollend.* numquid detur hæredi instituto in re certa, & interdict. Salu. quando competat pro legatis; quid etiam filius amittat non conficiendo inuentarium bonorum hæreditatis paterni. Cætera habes in summario.

SVMMARIVM.

Hæredi instituto in re certa non datur remedium l. fin. C. de edicto D. Adrian. tollen. *dato herede vniuersali, qui adierit, vel non adierit hereditatem, num. 1.*
Saluianum interdictum datur pro legatis, num. 2.
Filius alienans bona hæreditaria paterna, censetur ea accepisse in legitimam. declara, vt num. 2.
Dotes debent extrahi de corpore hæreditatis tanquam æs alienum, num. 3.
Dotis legatum non debetur nisi purificata conditione nuptiarum, ibid.
Hypotheca numquid retrotrahatur in fideicommisso conditionato, conditione adimpleta, ibid. in fin.
Filius hæres vniuersalis numquid possit agere de separatione legitima, num. 4.
Inuentarium non conficiens filius, tenetur soluere legata integra, etiamsi grauetur in legitima. num. 5. & seqq. vbi de materia filij non conficientis inuentarium quantum sibi præiudicet in legitima.

DECISIO CCCII.

QVondam Ioannes Bonasonus hærede instituto 1
Galatio filio suo, legauit dotes quatuor filiabus suis cùm nupserint in seculo; mortuo testatore Galeatius alienauit nonnulla bona hæreditatis in Flaminiam Ghisellã, filiã testatoris legatariæ effectæ nubilis egeruit pro dotibus sibi legatis cõtra hanc Flaminiã Ghisellam,

fellam, & eùm prætenderet ... missionem super bonis hæreditatis per d... am ... detentis, dubitaui, an tale remedium ... competeret. Et Rota restrinxit dubium ... tatem, vt videretur, an d... in hoc casu succederet loco legitimæ, etenim legitum pro legitima haber mul... a prius... quæ non habent alia legata; cæterum qu... a vil... in infotmantibus pro sororibus tali dubio libe ab initio cedere, ideo cùm præsuppositum, q... dos in hoc casu minimè succedat loco legitimæ, iterum propositum dubium, an sororibus esset danda immissio? & pro negatiua fuit tentum; quia extra materiam legitimæ in ... uto in re certa, & dato hæredi vniuersali, quæ a ... hæreditatem, minimè datur remedium. *l. fin. C. de edic. D. Adrian toll.* taliter enim institutus habetur ... loco, cui non competit tale remedium, ... Menoch. *de recup. possess. remed. 4. num.* ... *cum pluribus seqq.* ... *sub num. 145.* ex eadem màgis ... communi opinione ampliat, etiamsi hæres vniuersalis adhuc minime ad... dummodo non repudiasset, & perinde ... in ... posito casu, istæ sorores fuerint h... les institutæ in re certa, imò in quantitate, & patet hæres vniuersali adiuerit, non est agendum de re... io dictæ l. fin.

2 Quo verò ad Saluianum, quod iuxta opinionem Rotæ solet dari pro legatis, Gab... *conf. 44. num.* ... *lib. 2.* & fuit latè dictum in Romana legatorum de Columna 27. Ianuarij 1624. coram me, fuit dictum neque hoc remedium competere, quia bona contra quæ ag... ut sorores, fuerunt alienata per Galeat um filium testatoris, vnde censetur per il... m electa pro sua legitima. *l. Marcellus si res quæ,* vbi C... *n. 3. ff. ad Trebell.* Bald. *in l. in bemus, sub num. 3. C. eodem tit.* Paris. *conf. 44. num. 46. lib. 2.* innumeros congerit Gabr. *de legitimo concl. 4. num. 8.* & fuit dictum in Viterbien. bonorum 10. Iunij 1602. coram me. quæ quidem legitima minime potuit grauari. *vulg. l. quoniam in prioribus. C. de inoff. testam.* & licet Doctores ... allegati loquantur de primò alienatis; attamen cum pro parte sororum minime ostendatur, quòd Galeatius ante hæc alia bona alienauit, præsumitur, quòd hæc sint de primò alienatis, quia alia alienatio est quid facti, quæ non præsumitur. *vulg. l. in bello, §. facta. ff. de cap. & postlim. reuer. cum concord.*

3 Non obstat quòd dotes debeant tanquam æs alienum extrahi de corpore hæreditatis. Dec. ... *46. n.* ... *7. lib. 3.* quia duæ sunt quæstiones separatæ in hac mate... a. Prima, an, & quando sint computandæ dotes ... standa quantitate legitimæ masculorum, nempe si illæ sint extrahendæ tantum de legitima debita ipsis masculis vel potiùs de vniuersa hæreditate, & hæc tangit ... ecian. *vbi suprà,* & non est casus de quo agitur. Secunda quæstio est, an filius masculus illam partem legitimæ, quæ detractis dotibus sibi debetur, possit statim secuta morte patris alienare, vel potiùs dotes sint præferendæ, ita si filius alienauit, possint filiæ adueniente tempore nuptiarum auocare bona alienata a tertiis possessoribus, & iste est casus de quo agitur, notatus à Decian. in quo visum fuit Dominis resoluendum pro tertio possessore, quia legitima debetur statim mortuo patre. *l. scimus, in princ. & in §. cum autem. C. de inoff. testam.* dos autem non nisi purificata conditione nuptiarum. *l. sancimus. C. de nuptijs.* Aym. *conf. 15. in fin. & num. 3.* vnde v... tur quòd quatenus filius ... alienauerit ... portet leg... ima, sua filia ... ihil possit petere super bonis alienatis ... ia non tenebatur masculus expectare euentum conditionis nuptiarum, antequam detraheret suam l... mam sibi debitam, vt in ... uncto Card. *conf. 151. in fin.* facit quod ... to saltem quantitatis hypotheca non renouabitur vsque ab initio in præiudicium eorum, qui ... por ... quæsiuerunt. C... str. *conf. 46. n. 1. lib. 2.* vb. ... ratione ... Negul. *de*

pign. 3. p. principali, primo memb. n. 8. eâ motiuo ... non obstat quòd fi... commissa fuit condi... nal... & nihilominus implet conditionem ... pothe... & detur Saluianum, ... quotidie pr... ur in Rota, quia hoc ideò adest, quia in fi... commiss... resolutio fit ipso iure. Pete... q... mul... os congerit, *de fidei om. art. 4. n. 3.* non sic reperitur cautum in legato quantitatis, sed potiùs contrarium, vt ex suprà allegatis.

Non obstat quòd filius, qui est hæres vniuersalis, 4 minimè possit agere de separatione legitimæ ex Castr. *§. legitimam quæst. 1. n. 5.* cum ... illa ... ipso procedit quando filius vellet ... nta le... itima titulo institutionis repudiare reliquam hæred... tem, quia non potest hoc facere, vt dicunt ... in hoc autem casu minimè prætendit filius ... epud... re hæreditatem, ... ertius possessor ab illo causam habe... etinere bona primo loco alienata pro legitima, quæ termini sunt valde diuersi.

Denique non obstat quòd filius, qui non confecit 5 inuentarium, in pœnam non confecti inuentarij teneatur soluere le... ra, etiamsi grauetur in legitima. Bart. *in auth. sed cum testator. C. ad l. falcid.* cum aliis per Surd. *decis. 316. n. 16.* Peregr. *de fideicom art. 36. num 141.* Proinde cùm non doc... ur G... leatium confecisse inuentarium, infertur ... obstare ... onem legitimæ, quia fuit responsum quòd DD. ... nentes illâ opinione admittunt, quòd non ideo filius perdat ius l... gi... quam opinionem ... tuetur Roland. *de inuent. con... part. 5. §. oritur dubitatio, n. 19. cum pluribus seq.* & tenuit Rota in causa Romanæ legitimæ 11. Decembris 1609. coram R. P. D. Manzanedo. Ex hoc ... t plures illationes quæ facion... usionem non obstare in casu proposito.

Prima est quòd si filius non amittat legitimam, onus 6 legati non cadat præcise super portione debita pro legitima, & consequenter poterit ... il... m liberè alienare, & acquirentes erunt securi remanente filio obligato personaliter soluere legat... iam ... vires hæreditarias, ad text. *in auth. de hered. & falcid. §. hinc nobis. vers. si verò non fecerit inuentarium.* Phan... *de confect. inuentarij part. 7. num. 15.* Corn. *conf. 70. num. 9. lib. 4.* Couar. *in cap. si hæres, num. 9. tit. de testam.*

Secunda illatio est quòd filius ratione prædictæ le- 7 gitimæ minuet tertiam partem legatorum, & residuū, tamen tenebitur præstare legat... ... supra vires hæreditarias. Baro. *d. auth. sed cum testator, num. 11. vers. dicens.* Phanuc. *vbi suprà,* & hinc sequitur quòd defectus confectionis inuentarij minime possit suffragari sororibus ad effectum consequendi integra legata, sed tantùm ad effectum consequendi duas tertias, vel forsan semissem, quatenus ipsæ quatuor excluse statuto faciant partem ad impinguandam legitimam masculi, iuxta decisiones in causa Romana de Eante coram fel. record. Clem. VIII. quæ est ... *6. part. 1. diuer.* Anconitana legitimæ 16. Iunij 449. 1606. corā bo. m. Penia, ... tis Castelli 14. Martij 1604. coram ... D. Card. Lancelloto. Cùm igitur petant totum, debent rei conuenti absolui, iuxta not. per Fed. de Sen. *conf. 165. in fin. vers. item non obstat.*

Tertiò infertur quòd cùm legata, de quibus agitur, 8 sint in quantitate, non autem in bonis, legitima autem, quæ secundùm præmissa ... t amplia, debeatur in bonis. *l.* ... *§. repletionem* ... *de inoff. testam.* eo faciliùs potuit filium detrahere ... legitimam, ex supradictis a legatis, & eam in ... conuentam ante motam per legatarias litem alienate. Quartò & multo fortiùs in lega... o condi... onali, per ea quæ dicta sunt suprà ex conf. Castr. 446. *in princ.* cum aliis allegatis.

Et ita fuit resolutum.

R. P. D. PIROVANO.

Ciuitatis Castelli bonorum. 10. Iunij 1616.

ARGVMENTVM.

Creditor anterior in hypotheca præfertur in Saluiano.

SVMMARIVM.

Restitutio in integrum non datur si non constet de læsione, & læsio non probatur deficiente institia, num. 1.

Hypotheca anterior allegari potest non solum agendo, sed excipiendo, & replicando, num. 2.

Creditor anterior, sicut præfertur in hypotheca, sic præfertur in Saluiano, num. 3.

Heres tenetur ad solutionem debiti, & adimplementum facti defuncti, num. 4.

DECISIO CCCIII.

FVit resolutum primo loco non constare de causis restitutionis in integrum, solo Comite Prospero informante, & causa iterum proposita Dominis in decisis steterunt.

Fundamentum decisionis positum fuit in anteriori hypotheca Comitis Prosperi Bentiuolij filij & hæredis Virginiæ, quæ fuit filia & hæres Comitis Prosperi Oliuæ, & iste in partem habuit Comitem Carolum Oliuam debitorem Cleriæ eius vxoris pro restitutione dotis ab eadem soluta in summa scutorum 5000. publico apparente instrumento ann. 1543. 29. Octobris.

1 Vnde cùm mortuo Carolo esset facta cessio per Cleriam eidem Virginiæ de prædio controuerso, quod instante eadem Cleria contra Virginiam filiam, & hæredem Caroli subhastatum, & deliberatum fuerat Vincentio cum aliis bonis de hæreditate Caroli sui mariti pro restitutione dotis, & exinde ab eodem Vincentio cessum fuerat eidem Cleriæ pro eodem pretio, satis conuincitur Comitem Prosperum Bentiuolium esse anteriorem creditorem, ex quo Iulius & Octauius de Bufalinis ex iuribus Abbatis eorum patrui docent de origine eorum crediti solummodo ex decennio pòst, nempe de anno 1553. & per consequens nec Buffalini ex Saluiano potuerunt immitti in possessionem istius prædij, stante hypotheca anteriori pussidentis, neque ad subhastationem procedendum erat, deficiente iustitia immissionis, sine qua non intrat læsio, quæ est præcipua causa obtinendi restitutionem in integrum. Rot. *dec. 1. de restit. in integr. in nou.* & sæpe fuit resolutũ.

2 Non obstat quòd de prædicta deliberatione & pretij solutione non constet, neque de cessionibus Vincentij & Cleriæ, nec de d[illegible]one, quia hæc omnia ex particulari processu in actis producto fuerunt iustificata, & in omnem casum Virginiæ, & eius hæredibus pro iuribus dotalibus Cleriæ eiusdem Virginiæ matris, quæ ex publico instrumento iustificantur, semper competit retentio ratione anterioritatis hypothecæ, quæ prodest nedum agendo, sed excipiendo, & replicando. *l. creditor, in princip. ff. qui potior. in pignor. hab.* Neguſ. *de pignorib. 2. membr. quinta partis. num. 2.*

3 Et regulare est, ac sæpe resolutum, vt sicuti anterior creditor in hypotheca præfertur, ita etiam præferendus sit in Saluiano, vt in Senogallien. prædij [illegible] coram Bub[illegible] & [illegible] Card. [illegible] Saluian[illegible] 16. Iun. 1589.

4 Non obstat quod Comes Prosper Bentiuolus velit experiri de iuribus dotalibus Cleriæ, quæ anteriora sunt, nihilominus tanquam hæres Caroli Oliui primi debitoris ex persona antecessorum suorum, non possit impedire subhastationem ex quo hæres est, & ad solutionem huius debiti tenetur adimplendo factum defuncti, *l. cum à matre. C. de rei vendicatione. ex qua persona. ff. de reg. iur.*

Quia Dominis animaduerterunt rescriptum de subhastando, & deliberatione bona controuersa emanasse in executionem validitatis iudicij immissionis ex Saluiano, cui cùm locus esse non possit, vel quia bona, de quibus agitur, non erant possessa per Carolum debitorem fratrum de Buffalinis de tempore obligationis propter anteriorem subhastationem, & deliberationem instante Cleria factam, vel quia deerat retentio ex anteriori hypotheca, semper iudicio subhastationis obstabit inualiditas iudicij præcedentis, in quo fundatur causa rescripti.

Cessante autem iudicio Saluiani, vel impedito propter retentionem ex anteriori cr[illegible], & hypotheca, sententia Rotalis bene iustificatur, [illegible] cessat læsio, quæ sine iniusti[illegible] non datur.

Et quamuis Dominis de Buffalinis, non tollatur actio personalis contra hæredes Caroli debitoris, erit tamen in alio iudicio discutienda vna cum [illegible] ibus inuentarij, de quibus excipitur per Comitem Prosperum Bentiuolum ad consetuandum bona propria, ne confundantur cum obligationibus hæreditariis. Et ita, &c.

R. P. D. PAMPHILIO.

Romana pecuniaria. Lunæ 13. Iunij 1616.

ARGVMENTVM.

Cambia licita, quæ sint, & quæ requirantur, ad hoc vt debitor ea soluere debeat, & de solutione debiti, quòd facta præsumatur in causam antiquiorem, & quæ isto casu dicantur antiquior causa. Breuis, sed magistralis est decisio.

SVMMARIVM.

Cambij requisita vigore constitutionis Pij Papæ V. remissiue, num. 1.

Cambia, vt debeantur, necesse est exhiberi literas transmissas ad nundinas, & quæ vulgo dell'andata *appellantur, declara vt num. 2.*

Cambia fieri non possunt pluribus nundinis. declara, vt n. 3.

Cambia, vt debeantur ob moram debitoris, seu alias, an sit facienda intimatio ipsi debitori, num. 4.

Solutio præsumitur facta in debitum antiquius, & quale dicatur antiquius debitum, num. 5.

DECISIO CCCIV.

COnclusum fuit debitum, & cambia ascendere ad summam declaratam per D. Pirthum Albericum tertium peritum, & quòd debitum visum fuit Dominis nullam posse adesse difficultatem, cùm de eo constat ex apocha subscripta a Guicciardino, & à pluribus testibus; quo verò ad cambia, dictum fuit constare de illorum iustitia, ex quo in eis interuenerunt omnia requisita, tam de iure quàm ex forma constitutionis Pij V. [illegible] inter impress. vt in istis terminis in præterita Rota decisum fuit in alia Romana pecuniaria, seu cambiorum, coram Reuerendissimo D. [illegible] Archiepiscopo Damasceno. 1

Neque obstare, quòd pro parte DD. de Sacchertis, & Altouitis, non exhibeantur literæ transmissæ ad nundinas, quæ vulgo *dell'andata* appellantur, & quæ pro iustitia, & validitate cambiorum [illegible] dictæ constitutionis sunt necessariæ, vt tenuit Rota in illa Mediolanen. 2

dioIanen. pecuniaria 27. Maij 1602. coram Litta, & in aliis cauſis, quia, vt fuit conſideratum in ſupradicta Roman. pecuniaria, cum huiuſmodi literæ non remaneant penes cambiantem, ſed ad correſpunſalem tranſmittantur, impoſſibile eſt, quòd illas exhibeant, vt per Molin. *de iuſtit. & iur. diſp. 409. num. 5.* vnde ſatis eſt, quòd exhibuerint illarum regeſtrum, ex eo enim probatur tranſmiſſio dictarum litterarum, vt fuit tentum in Romana, ſeu Florentina cambiorum 12. Ianuarij 1615. coram R.P.D. meo Dunozetto, & in eadem Romana pecuniaria; præſertim, quòd cum illo concurrit exhibitio litterarum originalium, quæ *del ritorno* nuncupantur, quod ſolum ſufficere ad probandum tranſmiſſionem litterarum, cenſuit Rota coram Tholom. *deciſ. 951. in fin. lib. 3. part. 3. inter impreſſ. diuerſor.* & in ſupradicta deciſione Reuerendiſſimi Domini mei Damaſceni.

3 Neque etiam obſtare, quòd cambia non potuerint fieri pro pluribus nundinis propter ſupradi[illegible] conſtitutionem Pij V. id fieri prohibentem, quia propter id, quod videtur procedere, quando quis pro ſecundis nundinis vellet plus percipere, quam pro primis, ſecundum Nauarr. *in manual. cap. 17. num. 301. quæſt. 5.* & alios relatus in dicta Romana pecuniaria Domini, ſequendo aliam reſponſionem, quæ huic obiectui ibidem datur, conſtituerunt duos caſus. Primum quando quis dat ad cambium eo pacto, vt accipiens non poſſit accipere cambium in primis nundinis, & tunc dicuntur fieri pro pluribus nundinis, & intrat dicta conſtitutio, ſed hoc in præſenti caſu factum non fuit. Secundum vbi, prout in caſu iſto, datur facultas cambiandi, caſu quo debitum non ſoluatur finito primo cambio, & tunc non dicuntur cambia fieri pro pluribus nundinis, ex quo debitor non cogitur tenere debitum ſub vſuris, quod ſecus eſt in primu caſu; vnde non intrat conſtitutio, vt fuit dictum in ſæpe citata Romana pecuniaria.

4 Minus obſtare, quòd non fuerit intimatum DD. de Guicciardinis, quòd pecuniæ tenebantur ſub cambiis, prout videbatur neceſſarium, vt ea deberentur iuxta deciſ. Litta in ſupradicta citata Mediolanen. pecuniaria, & alias ibidem allegatas. Quia fuit dictum DD. de Sacchettis, & Altouitis non prætendere cambia tanquam creditores per moram Dominorum de Guicciardinis in non ſoluendo debitum, quo caſu requiritur intimatio, & ita loquuntur, & procedunt deciſiones in contrarium allegatæ, ſeu vigore mandati, ſeu ordinis ſibi ab ipſis DD. de Guicciardinis dati pro accipiendis pecuniis ad cambia, & recambia, vſque ad integralem ſatisfactionem, quæ propterea abſque alia intimatione, & proteſtatione debentur, vt fuit reſolutum in Bononien. Quadernæ 22. Iunij 1611. coram Illuſtriſſimo D. Cardin. Lancelloto, & 23. Martij coram R.P.D. meo Manzanedo, & ſupradicta Romana, ſeu Florentina 19. Iunij 1614. coram R.P.D. meo Dunozetto.

5 Poſtremò pariter non obſtare dixerunt, quod dicebatur partitam ſcutorum 1124. non potuiſſe poni in extinctionem ſcutorum 2000. ſed fuiſſe ponendum in extinctionem ſcutorum 3[illegible]0. tum quia id fuit approbatum per D. Philippum, dum in reſponſione ad poſitiones ſe remiſit ad declarationem factam per dictum Altouitum, qui declarauerat dictam partitam cedere in ſolutionem ſcutorum 2000. tum quia debitum ſcutorum 3[illegible]. non poteſt dici antiquius debito dictorum ſcutorum 2000. licèt fuerit priùs creatum, ex quo [illegible] eadem die ſoluendum erat. Nam ad effectum, vt vnum debitum dicatur altero antiquius, non [illegible] creationis, ſed dies ſolutionis. Menoch. *conſ.* [illegible] *num. 5*[illegible]. Rot. *deciſ. 176. num. 2. part. 2. in* impreſſ. diuerſ. tum & tertiò, quia debitum ſcutorum 2000. erat durius, cùm in eo plures eſſent obligati, ad *l. & magis, in fin. ff. de ſolut.* Corn. *conſ. 295. num. 1. lib. 3.* Surd. *conſ. 82. num. 2*[illegible] *lib. 1.* Rot. *deciſ. 113. num. 1. part. 1. diuerſ.* & ideò i[illegible]ius cauſa erat ponenda partita prædicta *l. 1. cum pluribus ſeqq. ff. de ſolut. & l. 1. C. eod. tit.* & vtrobique Doctor. omnes, Paul. *conſil. 142. num. 9. & ſeqq. lib. 4.* Menoch. *dicto conſil. 124. num. 39.* Rota *dicta deciſ. 113. num. 3.*

Et ita fuit deciſum.

R. P. D. PIROVANO.

Mediolanen. penſionis. Lunæ 13. Iunij 1616.

ARGVMENTVM.

Articuli impertinentes non ſunt admittendi.

SVMMARIVM.

Remiſſoria non datur, quando materia eſt irrelenans, nec admittitur ad probandum, quod probatum non releuat, num. 1.

Probatio per teſtes admitti non debet, ſi de probando conſtat per inſtrumentum publicum, num. 2.

Expenſæ probantur per libros computorum adminiſtrationis, non per teſtes, num. 3.

Articuli admitti non debent ſi veniunt contra inſtrumentum, num. 4.

DECISIO CCCV.

1 Regulare eſt, quando materia eſt irreleuans, non dari remiſſoriam, ne concedatur dilatio ad petendum id quod probatum non releuaret, *l. ad probationem. C. de probat.* Caſſad. *deciſ. 2. de dilat.* Caputaq. *deciſ. 54. & 68. part. 3.* ideo cùm articuli pro parte DD. Canonicorum dati viſi fuerint DD. irreleuantes, reſolutum fuit remiſſoriam non eſſe dandam.

Primus enim non videbatur pertinere, etſi contineat quòd ante tranſactionem anni 1585. per Canonicos fabricatæ fuerint aliquæ habitationes pro officialibus valoris ſcutorum 6000. & eis officiales ſemper gauiſi fuerint. Quia dicebatur id factum videri ex decretis S. Caroli, de cuius poteſtate non dubitatur, & antequam expirarent applicationes penſionis de qua agitur, non autem in vim tranſactionis quæ ſubſequuta eſt, quæ propterea non debebant pertinere ad Canonicos in proprietate. Sed quia hæc reſponſio non remouebat patientiam dum applicatio per S. Carolum facta reſpiciebat tantummodo fabricam domorum Canonicalium, etſi in alium vſum, nempe duorum officialium, quàm in fabricam deſtinatam pecuniæ fuerint conuerſæ, nulli dubium quòd interest Canonicis reintegrari pro eadem ſumma, ideo ſecundo loco fuit reſponſum, quòd in tranſactione eiuſdem anni 1585. non legitur quòd fuerit controuerſia ſuper prætenſione ex parte Canonicorum reſpectu dictarum habitationum: quòd ſi domus fabricatæ & ſcuta quingenta pro quinquennio remanſerint officialibus, nihil pertinebat ad iuſtitiam tranſactionis ſuſtinendam, quia ſuper præ[illegible]s non fuit tranſactum, neque habita ratio pro retentione penſionis.

2 Secundus verò articulus eadem ratione remouetur quoad ſcuta quingenta & domos fabricatas; quòd verò bona Beſa[illegible] & fructus beneficiatis remanſerint vigore tranſactionis, non videbatur neceſſaria remiſſoria ſtante eodem inſtrumento tranſactionis de prædictis mentionem faciente. Ægid. *deciſ. 9. & 384.* Rot. *deciſ. 46. de teſtib. in antiq. & deciſ. 6. de probationibus in nouis.*

Tertius articulus, quòd in vim secundæ transactionis .... beneficiatis soluta fuerint annua scuta 300. de pecuniis dictæ pensionis, eodem modo remouetur propter facilem probationem per quietantias, sine quibus releuantes summæ non exbursantur.

Quartus articulus eadem ratione tollitur, quia officiales non impugnant quòd vigore transactionis anni 1602. non retineant domunculas nuncupatas *del Hospitio*, quia extat instrumentum transactionis, in quo prædicta narrantur.

Quintus articulus non videbatur pertinere ad causam immissionis, quia etsi Canonici prætendant probare quòd habitationes officialium fabricatæ post transactionem anni 1585. de pecuniis eiusdem pensionis sint valoris scutorum trium millium; tamen ex quo officiales in transactionibus non conuenerunt quòd tenerentur ad valorem futuræ fabricæ, sed tantummodo ad id quod doceretur impensum per Canonicos fabricerios pro ipsis beneficiatis, vel cum eorum interuentu.

3 Ideo frustrà quæritur de valore ad impediendam immissionem, cùm de expensis tantùm sint expectanda computa, quæ aliter quàm per testes ab administratoriis fabriceriis sunt reddenda. Ias. *cons.* 100. *n.* 6. *lib.* 4. Magon. *decis. Florentin.* 42. Viu. *decis.* 153. *n.* 2. *part.* 1. dicentes rationem non reddi nisi per traditionem libri rationum.

4 Sextus articulus videbatur reiiciendus cùm tendat ad probandum contrarium eius quod est conuentum in transactione anni 1585. nempe quòd pensio semper fuerit exacta à Thesaurario per Archiepiscopũ deputato, vel eius Vicario, & fabrica fuerit prosequuta per fabricerios ab eodem Archiepiscopo deputatos; & tamen totum contrarium legitur in dictis instrumentis, in quibus immediatè datur facultas Capitulo, & ab eo particulariter deputandis.

Septimus & octauus articuli non etiam videntur releuare, quia officiales non insistunt super inualiditate, sed super læsione, de qua nullum verbum in eorum contextu. Nihilominus super ea fundantur rationes decisionum R.P.D. Vbaldi.

Nonus & vltimus articulus pariter videbatur non pertinere, quin magis iustificaret læsionem contractus, si probata indigentia scutorum bis millium pro fabrica Canonicorum perficienda, ad eam tenerentur officiales.

Et ita, &c.

R. P. D. VBALDO.

Aurien. parochialis. Lunæ 13. Iunij 1616.

ARGVMENTVM.

Testes examinati in alio loco, vel coram alio iudice nominato in remissoria, & sine citatione partis ad videndum illos iurare, nihil probant, & dicuntur nulliter examinati.

SVMMARIVM.

Mandatum Procuratoris morte mandantis expirat n. 1.

Testes examinati extra locum deputatum in remissoria, num. 2.

Remissoria vbi continet vnum locum examinis testium, & testes examinantur in alio loco, examen est nullum, ibid.

Remissoria si continet iudicem, coram quo sunt examinandi testes, examen faciendum est coram iudice in remissoria nominato, & non coram alio, num. 3.

Testes examinati sine citatione ad videndum illos iurare, non probant, & nulliter examinati dicuntur, num. 4 vbi amplius quod non sufficit citatio ad videndum fieri probationem.

Testes licèt iurauerint in termino probatorio sine partis citatione, non probant, si iudex in decreto mandauit in examine testium citari partem ad videndum illos iurare.

DECISIO CCCVI.

Cvm fuisset resolutum in hac causa die 15. Iunij 1
anni præteriti, gratiam *si neutri*, nouissimè pro Petro productam, illi non suffragari, causa postea super eisdem proposita, placuit Dominis ordinate vltimo loco, vt informaretur strictè super validitate examinis testium de morte Antonij deponentium, totum enim fundamentum Petri ad probandum non ius Domini Lupi aduersarij, consistebat in hoc quòd Antonius cuius Procurator Lupum præsentauerat ad parochialem, de qua agitur, esset mortuus tempore præsentationis, & sic mandatum expirasset. §. *rectè. Institut. de mandat.* Et licèt plures testes fuerint in partibus examinati super dicta morte; tamen informantes pro Petro agnoscebant nullitatem examinis, quoad alios, quibus vtebantur tantùm pro adminiculo, sed se restringebant ad examen Gregorij de Puga recepti in ciuitate Aurien. qui deponit de morte Antonij de visu. Domini tamen responderunt pro nullitate totius examinis facti pro ista parte, & consequenter censuerunt standum in decisis quòd Gratia *si neutri*, tanquam non iustificata Petro non suffragaretur.

Et mouebantur in primis, quia remissoria fuit 2
data ad examinandos testes in diœcesi, & Archiepiscopatu Compostellano, vt apparet ex lectura commissionis; & tamen prædictus Gregorius fuit examinatus in ciuitate Aurien. in qua nullam habebat authoritatem, sed aderat Prouisor, & iudex causæ, & sic examen tanquam factum extra locum deputatum fuit nullum. *l. fin. ff. de iurisdict. omn. iud.* Put. *decis.* 37. *de iudic. & decis.* 162. *lib.* 1. *& decis.* 300. *num.* 12. *lib.* 2. & facit Caputaq. *decis.* 335. *part.* 1. & fuit dictum in vna Aurien. parochialis de Pao 6. Nouembris 1598. coram Illustriss. Card. Lancelloto.

Et confirmatur, quia deputatio facit mentionem 3
de testibus coram Receptore præsentandis, & examinandis, secundùm articulos illi consignatos, & tamen si commissio intelligeretur etiam in loco iudicij, testes non fuissent præsentandi coram Receptore, sed coram iudice, Goffred. *in summ. tit. de testibus, n.* 15. nec articuli fuissent consignandi Receptori, cùm essent in actis. Præterea, nec fuit intimatus parti reditus Receptoris ad dictam citationem, & profectio examinis extra ciuitatem, & sic pars tanquam incerta ratione temporis & loci, non potuit parare defensiones. Rot. *decis.* 416. *in fin. part.* 1. *diuers.*

Concurrit etiam alia nullitas ex defectu citatio- 4
nis ad videndum iurare testes, quam plusquam certum est vitiare examen. *cap.* 2. *de testib. l. si quando. C. eodem tit.* Rot. *decis.* 116. *part.* 1. Nec prædicta nullitas tolli videbatur ex citatione ad videndum fieri probationes; quia aliud est citatio ad videndum fieri probationem, aliud ad videndum iurare testes, & ex diuersis non fit illatio. *l. Papinianus exul. ff. de minorib.*

Nec releuat quòd dicta citatio ad videndum fieri probationes, referatur ad petitionem antea factam, quia nec in dicta petitione fit mentio quòd testes iurent.

Nec obstat quòd iudex in assignatione termini pro- 5
batorij mandauerit citari ad videndum iurare; quia talis citatio non fuit subsecuta, & ideo eo magis examen est nullum, cùm non fuerit seruata forma decreti,

etiam

etiãsi testes iurauerint in termino probatorio, vt fuit resolutum in Concheñ. decimarum 2. iunij 1599. coram bo.me. Card. Pamphilio, & dicta citatio ad videndum fieri probationes non refertur ad d. decretum, sed ad petitionem, vt dixi.

Ex quibus, & aliis adductis per informantes Domini steterunt in decisis, &c.

R. D. ARCHIEPISCOPO DAMASCENO.

Colimbrien. Canonicatus. Lunæ 13. Iunij 1616.

ARGVMENTVM.

De interpretatione constitutionis Clementis VIII prohibentis descendentes ab Hebræis non admitti ad Ecclesiastica beneficia, multa notanda, de quibus in summario, & quòd Pontifex potest aduersùs eos dispensare. Est magistralis decisio: vide in alia decisione coram R. P. D. Verospio in eadem causa 5. Decembris 1616.

SVMMARIVM.

Christianus quilibet de iure communi est capax beneficij Ecclesiastici, num. 1.

Hæresis ascendentium non nocet descendentibus, quando illi ascendentes fuerunt Ecclesiæ incorporati, num. 2.

Hæresis auiæ paternæ nunquid nocet nepoti ad effectum consequendi beneficia Ecclesiastica, num. 3.

Filij Inquisitorum de hæresi non sunt inhabiles ad beneficia, sed tantùm filij conuictorum & pertinacium, num. 4.

Constitutio Clementis VIII. prohibentis descendentes ex genere, seu stirpe Hebræorum non admitti ad Ecclesiastica beneficia, non habet locum stante dispensatione Papæ, num. 5.

Iudaizantes sunt peiores, quàm hæretici, num. 6.

Inquisitus de hæresi non dicitur hæreticus, ibid. in fine.

Hæreticus pœnitens, & Ecclesiæ incorporatus, perinde est ac si nunquam hæreticus fuisset, num. 7.

Constitutio Clementis VIII inhabilitans filios Iudæorum ad beneficia Ecclesiastica non comprehendit filios Iudaizantium, ibid.

Iudaizantes non possunt propriè dici Iudæi, num. 7.

Statutum, seu constitutio strictè intelligendum, & pœnale interpretari secundùm proprietatem verborum, ibid.

Extensio in materia stricta, & pœnali non est facienda de casu ad casum ex identitate rationis, ibid. in fine.

Statutum, seu constitutio quòd vnus teneatur pro delicto alterius, est odiosum, & strictè interpretandum, n. 8.

Statutum, seu constitutio vbi non disponit, non dispositum remanet in dispositione iuris communis, num 9.

Clericatus probatur ex litteris patentibus Ordinarij, n. 11.

Narratiua Papæ non est iustificanda, num. 12.

DECISIO CCCVII.

1 RESolutum fuit D. Franciscum Cardoso de Oliur. fuisse sufficienter dispensatum, pro quo fuit præmissum, quòd etiamsi dictus Franciscus descendat ab Hebræis, non per hoc in terminis iuris communis eget dispensatione ad obtinendum beneficium Ecclesiasticum, cùm hoc nullo iure caueatur, quin potiùs regula sit quòd quilibet Christianus sit capax beneficij Ecclesiastici. *c. cum te.* & ibi gl. *de rescript. c. ad decorem, de instit.* Rota in Seguntina admissionis ad Capitul. quinta Iunij 1587. coram bo.me. Gipsio.

2 Vlteriùs etiamsi probaretur illud, quod è contrario obiicitur, auiam scilicet paternam Francisci fuisse tanquam Christianam Iudaizantem pœnitentiatã, adhuc non noceret hoc Francisco, cùm hæresis ascendentium non noceat descendentibus, quandocumque illi ascendentes fuerunt Ecclesiæ reincorporati, iuxt. text. cum ibi notat. per scribentes *in cap. statutum il 2. de hæres. lib. 6.* Nec facit dist. inter sponte confessum & condemnatum, de qua per Caputaq. *decis. 69. num. 6. part. 2.* & Rota *diuersor. decis. 109. part. 3. lib. 2.* quia illæ decisiones loquuntur in terminis statuti Ecclesiæ Hispaleñ. inhabilitantes nepotes reconciliatorum. Et concludunt statutum esse intelligendum strictè, & sic de nepotibus tantùm, illorúmque fuerunt reconciliati post condemnationem, & sic illæ decisiones coarctant statutum Hispalense emanatum contra descendentes reconciliatorum, non autem ampliant pœnas iuris communis contra eosdem.

3 Verùm etiamsi dicta auia paterna Francisci minimè fuisset reconciliata Ecclesiæ, adhuc posset dubitari, an illius hæresis deberet nocere nepoti, iuxta intellectum gloss. ibi, *in verbo inane. versic. Item si mulier aliqua est hæretica, & habeat filios.* Gomez *var. resolut. tom. 3. cap. 2. num. 4. versic. Item si mater est hæretica.* vbi de communi. Pen. *in director. part. 3. quæst. 115. comment. 164. quantum ad primam post med. versic. Item si mater est hæretica. fol. mihi 642.* Moder. Roman. *tractatu de hæresi. quæstione 192. §. 2. num. 51.* vbi principales citat.

4 Multo autem minus nocet Francisco prætensum obiectum quòd eius pater & mater fuerint inquisiti de Iudaismo, cùm Inquisitio minimè probet delictum. Roman. *consil. 110. num. 2. versic. Cæterùm.* Signorol. *consilio 239. num. 6.* & nullo iure caueatur quòd filij inquisitorum sint incapaces beneficiorum Ecclesiasticorum, quin potiùs contrarium colligitur ex *d. cap. statutum*, vbi inhabilitantur tantùm filij conuictorum, & vlteriùs pertinacium in hæresi.

5 Hoc stante, quòd de iure communi Franciscus non egeret dispensatione, difficultas reducebatur, an esset satisfactum constitutioni Clementis Papæ VIII. aliàs editæ super descendentibus ab Hebræis? Et pro affirmatiua fuit ventum, quandoquidem illa constitutio prohibet tantùm conferri Canonicatus, & beneficia Ecclesiastica, aliquibus personis de genere, seu stirpe Hebræorum ex paterna, & materna, vel eorum altero rum vsque ad septimum gradum inclusiuè, à tempore conuersionis eorum computando, originem trahentium, Franciscus autem in sua dispensatione narrauit se trahere originem ab Hebræis infra septimum gradum, vnde satis expressit suum defectum, & licèt narrauerit etiam se descendere ab Hebræis vltra secundum gradum; attamen hoc etiam visum fuit esse iustificatum ex articulis & testibus examinatis pro parte Capituli, vbi habetur parentes & auos Francisci fuisse Christianos, & sic conuincitur Hebraismum incipere vltra secundum gradum.

6 Non obstat quòd, vt suprà tactum est, prætendatur probari quoad auia paterna Francisci iudaizauerit, & tanquam talis fuerit pœnitentiata, & etiam parentes ipsius Francisci fuerint de iudaismo inquisiti, vnde infertur quòd Franciscus infra secundum gradum dicatur ortus ex Iudæis, stante quòd isti iudaizantes sunt peiores quàm ipsimet Iudæi. *cap. si refugientes, de pœnit. distinct. 4.* cum aliis allegatis; quia in primis istud obiectum non conuenit parentibus Francisci, qui non fuerunt conuicti de iudaismo, sed tantùm inquisiti, & vigore generalis indulti liberati, vnde non probatur eorum delictum, ex alleg. suprà.

7 Quantum verò ad auiam paternam, in primis posset dubitari, an testes concludant in docto. Verùm etiamsi

concludant, adhuc visum fuit eorum dictū non obstare ex pluribus. Primò, quia non allegatur dictam auiā decessisse in Iudaismo, sed fuisse ad Ecclesiam reincorporata, vnde ad effectum, de quo agitur, perinde est ac si vnquam apostatasset, per. text. *in d. cap. statutum il 2. de hær. lib. 6.* & est simile de illo, qui fuit apud hostes, qui iure postliminij habetur, perinde ac si nunquam decessisset. *l. postliminij. ibi, Nam si eodem bello. ff. de captiuis & postliminio reuersis.*

Secundò videbatur quòd constitutio inhabilitans filios Iudæorum non debeat habere locum in filiis iudaizantium, cùm tales iudaizantes non possint propriè dici Iudæi ex quo per Baptismum, qui est character indelebilis, Sacr. Conc. Trident. *sess. 7. de sacr. can. 9.* irreuocabiliter effecti sunt Christiani: in materia autem stricta & pœnali, vt est constitutio inhabilitans, venientes ab Hebræis non receditur à proprietate verborum, *ad l. non aliter ff. de legat. 3. cap. ad audientiam, de decim.* Calderin. *consil. 5. num. 1. de hæretic.* Federic. de Sen. *consil. 72. num. 2.* & per totum. Neque fit extensio de casu ad casum ex identitate rationis. *cap. in pœnis, & ibi gloss. de regul. iuris lib. 6.* Gemin. *consilio 176. in princip.*

8 Neque videbatur dubitandum, quin constitutio contra descendentes ab Hebræis potest dici stricta & pœnalis; tum ex eo quòd aufert prædictis descendentibus habilitatem, quæ aliàs sibi competeret de iure communi. *d. cap. ad decorem. de instit.* Rot. in d. Seguntina admissionis ad Capitul. 26. Iunij 1587. coram bo. me. Gipsio, tum multo magis, quia ista pœna illis infligitur propter delictum alterius. glos. *in d. cap. statutum, verbo ad prim um.* ibi, *ex causis quod filius punitur propter delictum patris.* Est autem exorbitans in iure, quòd vnus puniatur propter delictum alterius, *cap. non debet, & ibi gloss. verbo non debet. de reg. iur. lib. 6.* cum concordantibus, & propterea non applicantur iura loquentia de pœna infligenda ipsismet delinquentibus, cùm sit diuersitatis ratio, vt ex prædictis.

9 Minus obstare visum fuit quòd saltem ex prædictis fuisset facienda mentio in dispensatione, cùm potuissent reddere Pontificem difficiliorem ad concedendam dispensationem, quia si loquimur de iure communi, talis taciturnitas non vitiat rescriptum, cùm lapsus ipsius qui fuit reconciliatus, & multo minus simplex inquisitio, non habeatur in consideratione, vt supra firmatum fuit; si verò loquimur in terminis constitutionis, constitutio nihil loquitur de reconciliatis, & multo minus de inquisitis, vnde res remanet in dispositione iuris communis, *ad l. commodissimè ff. de liber. & posthum.* cum sua materia. Neque facit quòd constitutio mandet quòd in huiusmodi dispensationibus fiat mentio impuritatis sanguinis, stirpis, regeneris, quia hoc debet intelligi quoad ipsam effectualem descendentiam ab Hebræis, & gradus illius: sed non ideo sequitur quòd debeat fieri mentio de aliis circunstantiis, de quibus de iure minimè facienda erat, voluit enim Pontifex prouidere ne sub inuolucro verborum isti descendentes ab Hebræis infra septimum gradum impetrarent beneficia.

10 Alia quæ dicebantur de Iudaismo transuersalium visa fuerunt, neque esse probata, neque facere ad propositum, cùm neque de iure communi, neque per prædictas constitutiones reperiatur cautum quòd delictum transuersalis debeat nocere alteri transuersali.

11 Clericatus narratus pro parte Francisci probatur ex litteris patentibus Ordinarij.

12 Quod Dominus Episcopus Colimbreñ. supplicauerit pro Francisco, visum fuit non esse necessarium probare, cùm sit narratiua Papæ. *Clementina 1. de probationib.* Lap. *allegat. 7. num. 1.* vbi add. Crescen. *decis. 2. de renunciat.* Rota in Oxomeñ. Cantoriæ 28. Octobris 1601. coram bon. mem. Penia, & 10 Lluceñ. beneficij 17. Februarij 1606. coram Reuerendissimo Bononieñ. quod etiam mouit Dominos ad credendum quòd Franciscus sit dignus gratia super hoc obtenta à Papa, vt etiam præ se fert illius bona indoles, & morum honestas, &c.

R. P. D. VBALDO.

Toletana Capellæ, & sepulturæ. Lunæ 27. Iunij 1616.

ARGVMENTVM.

Patronus Ecclesiæ non potest impedire quo minus alius possit ædificare in ea sine eius consensu, nec habet sepulturam priuatiuè ad alios, imò nec sepulturam, nisi eam sibi reseruauerit in limine iurispatronatus.

SVMMARIVM.

Testes deponentes de facto proprio magis probant n. 1.
Sepultura cuicumque potest concedi ab habente ius in Ecclesia, & sic illi cui concessa est stante huiusmodi concessione, & licentia, potest illam construere, num. 2.
Patronus Ecclesiæ non potest impedire, quo minus alius possit ædificare in dicta Ecclesia sine eius consensu, num. 3.
Patronus Ecclesiæ non habet in ea ius sepeliendi priuatiuè quoad alios, neque habet ius sepulturæ, quia diuersum est à iurepatronatus, nisi sit expresè reseruatum in limine fundationis, num. 4.
Damnum minimum non est in consideratione, n. 5.
Ecclesia ædificata solum cedit ædificio, non ædificium solo, num. 6.

DECISIO CCCVIII.

Postqoam Rota censuit, mandatum de manutenendo in partibus concessum D. Martino de Cotduba, esse renocandum, ex rationibus, de quibus in decisionibus sub die 4. Nouembris 1613. & 21. Februarij 1614. coram me, fuit edita signatura Sanctissimi, & emanauit commissio vt procederem in possessorio, & petitorio, vnica sententia terminando, omni, & quacumque appellatione remota; vnde dato dubio, an constet D. Martinum construxisse Capellam, & sepulturam de qua agitur; & an ei licuerit construere? Rota respondit pro D. Martino informante ad vtramque dubij partem affirmatiuè; tam quòd D. Martinus construxerit Capellam, & sepulturam, visum fuit sufficienter constare ex quatuor testibus firmiter examinatis, qui com deponant de facto proprio, nempe quòd ipsi dictam Capellam ad instantiam, & impensis D. Martini construxerunt, eò magis probant. *l. quæro, in fin. ff. de ædil. edict.* Bart. *in l. 1. §. fin. num 3. ff. de bon. possess. secundum tabul.* Bald. *in l. si vnus numer. 4. ff. de testam.* Castr. *consil. 186. col. 3. lib. 1.* Afflict. *decis. 369. numer. 7.* 1

Quod eo magis comprobatur ex relatione peritorum electorum pro parte D. Francisci, in qua vocant Capellam, seu oratorium D. Martini, & ex visitatione Vicarij facta in præsentia D. Francisci, de qua in summario *num. 14.* in qua fit descriptio dictæ Capellæ, sepulturæ, & ornamentorum tanquam dicti Martini, & per eum constructæ, Francisco præsente, & nihil contradicente, qui etiam dum se opponit, & contendit, non licuisse Martino ædificare dictam Capellam, & sepulturam, & etiam in huiusmodi ædificatione fuisse

aliquid

aliquid occupatum de ..us horto, ..ique videtur fa- tem constructionem, .. ho.. d.. b.. posse n.. n videtur, licet in præ.. d.. tionibus fuerit hoc in dubium reuocatum.

2 Quòd vero D. Martinus potuerit dictam Capellam, & sepulturam construere, pariter visum fuit Dominis satis c..um, stante licentia quam habuit à Capitulo Prouinciali confirmata à Generali Ministro totius Ordinis fratrum Discalceatorum, & a Papa, quæ licentia videtur sufficere ad hunc effectum, cùm vnusquisque p..ssit in propria Ecclesia recipere ad sepulturam quem velit. Innoc. *in cap.* 1. & ibi Abb. *in cap. certificari, de sepultur. Clem. dudum* §. *huiusmodi, eod. tit.* Natt. *consil.* 432. *num.* 8. fuit dictum in Hispaleñ. iuris sepeliendi 24. Maij 1589. coram Cardinali Pamphilio, & sic quoad fratres videtur indubitatum, licuisse Martino construere stante huiusmodi licentia, & clausula, *non obstantibus quibuscumque*, de qua in confirmatione Papæ, per quam censetur derogatum cuicumque constitutioni, vel statuto Ordinis sancti Francisci in contrarium forte facienti. Ias. *consil.* 110. *num.* 12. .. *f.* 5. *lib.* 4. Bero. *consil.* 147. *num.* 18. *vers. & licet lib.* 3. Rol.. nd. *consil.* 67. *num.* 61. *lib.* 3. vltra quod constat ex testibus in summario datis *num.* 9. quod fratres possint concedere huiusmodi licentias etiam der..gando constitutioni bus, qui etiam dep..n..nt de pluribus similibus licentiis datis, & denegatis ex causa.

3 Quo verò ad D. Franciscum idem Dominis videbatur; quia etiam admisso sine veri præiudicio, quòd ipse sit mon..sterij & Ecclesiæ patronus; tamen non inde infertur quòd non potuerit in Ecclesia, vel monasterio ædificari, sine ipsius consensu. Roch. *de iurepatronat. in verb. construxit num.* 11. Lambertin. *eod. tract. part.* 1. *primi lib.* 3. *quæst. princ. art.* 17. & in casu de quo agitur deponunt iidem testes dicto summario *num.* 9. non esse necessariam licentiam asserti patroni sepeliendi deuotos in Campo sancto, cum licentia Prouincialis, & deponunt de duobus sepulcris.

4 Sicut nec etiam inde infertur quòd D. Franciscus habeat in dicta Ecclesia, & monasterio ius sepeliendi priuatiue quoad a..os, cùm .. ono quædam tantum de iure competant, de quibus *in cap. nobis, de iurepatr.* & referuntur per Host. *in sum. eod. tit.* §. *quid competat.* Gemin *consil.* 45. *in princip.* quibus receptis nihil aliud in Ecclesia prætendere possit. Ægid. *consil.* 10. *num.* 13. *vers. quintò principaliter*, nec etiam ius .. pulturæ, cùm illud nihil commune habeat cum iurepatronatus, Lambertin. *de iurepatr. part.* 1. *libri primi* 11. *quæst. princ. art.* 13. Fuit dictum in Toletana iurispatronatus 12. Iunij 1595. coram bon. mem. Cardinale Blanchetto, nisi fuerit expressè reseruatum in limine fundationis, prout requiritur. gloss. *in cap. cum dilectus in verb. constitutum, de consuetud.* Archid. *in cap.* 1. *de pact. in* 6. Vitalin. *in Clem. dudum.* §. *huiusmodi, de sepult.* Prax. Archiep. Neap. *cap.* 61. *num.* 7.

Idque eo magis videtur procedere, quia non agitur de constructione Capellæ, & sepulturæ in Ecclesia, seu monasterio, vbi D. Franciscus prætendit iuspatronatus, sed in cæmeterio fratrum, quod cùm fuerit destinatum pro illorum sepultura, non cadit sub reseruatione iuris sepeliendi, quatenus de iure competeret Franc..co, .. l illud ibi reserua.. fer, sed potuerunt fratres illud liberè concedere absque vlla patroni licentia ex supradictis, prout etiam docuit obseruantia sub.. .. um plures extranei de licentia Capituli Pro.. .. fuerint ibi sepulti, vt in dicto summario *num.* 9. Ann. *consil.* 101. *num.* 3. Rota *diuers. decis.* 503. *num.* 1. *part.* ..

5 Non obstat quòd constructio Capellæ occupauerit aliquam partem horti D. Francisci, quia dicta occupatio nullum, vel minimum damnum affert Francisco, vt patet ex relatione Vicarij, & de minimis non curat Prætor *l. scio. ff. de in integr. rest.* & in .. .. terminis Surd. *decis.* 168. *num.* 7. *vers. & in alieno, & num.* 8. maximè cùm agatur de fauore Ecclesiæ pro constructione, & ampliatione Capellæ, & Oratorij Cæpoll. *de seruit. vrb. præd. cap.* 8.. *de sepulcr.* Gramm. *decis.* 75. *per tot.* Surd. *consil.* 61. *num.* 8. cum aliis allegat...

6 Et in omnem casum tenetur D. Franciscus dictam partem horti dimittere, soluto sibi iusto pretio. *l. si quis intulit.* & ibi gloss. *ff. de relig. & sumpt. fun.* cùm in Ecclesia ædificata solum cedat ædificio, non è conuerso. Calder. *consil.* 411 alias 5. *de relig. dom.* & ita decisum D. Martino tantùm informante in maxima agentium pro D. Francisco contumacia, qui post plurimas citationes informare noluerunt, &c.

R. P. D. PAMPHILIO.

Hispaleñ. primitiarum. Veneris 17. Iunij 1616.

ARGVMENTVM.

Quasi possessio percipiendi primitias, & oblationes ex ministratione Sacramentorum, probatur per testes per confessiõnem factam in articulis, & per constitutiones Synodales.

SVMMARIVM.

Quasi possessio percipiendi primitias, & oblationes ex administratione Sacramentorum, probatur per testes, & quomodo, num. 1.

Testes examinati in vna causa, faciunt magnam præsumptionem in alia causa, etiam inter diuersas personas, numer. 3.

Articulos producens, & in illis aliquid explicitè confitens, talis confessio probat contra confitentem, num. 4. *vbi præsertim, quando confessio est geminata; & concurrentibus adminiculis.*

Quasi possessio percipiendi primitias, & oblationes ex ministratione Sacramentorum probatur ex constitutionibus Synodalibus, num. 6.

DECISIO CCCIX.

IN hac causa sub die 29. Aprilis 1613. fuerat resolutum, mandatum de manutenendo in quasi possessione percipiendi oblationes, ratione administrationis Sacramentorum Baptismi, & matrimonij, necnon primitias, de quibus agitur, dandum esse D. Archiepiscopo, & Curatis ab ipso deputatis; ex rationibus, & fundamentis in decisi..ne. Cùmque agentes pro DD. beneficiatis, supradictæ resolutioni non acquiescerent, die 21. Iunij eiusdem anni reproposui causam super eisdem, & Domini steterunt in decisis, ex eisdem rationibus, & fundamentis in prima decisione deductis; reseruato tamen quòd particulariter videretur, an mandatum de manutenendo esset expediendum antequam veniret remissoria, iam tunc ad partes transmissa, prout iustis de causis Dominis placuit illam expectare; ea autem executa, & ad Curiam reuersa, & aperta, supradicta die 17. Iunij 1616. Dubitaui, an esset recedendum a supradictis resolutionibus? quo dubio per me proposito, quia contra testes vigore d. remissoriæ examinatos, & contra illorum exam..a, pro parte D. Archiepiscopi, multa opponebantur, quæ vnica positione discuti non putarent; placuit DD. tunc solum firmare, testes p.. æfatos concludere in dicto,

cto, possessionem beneficiator[illegible] percipiendi oblationes, & primitias, de quibus con[illegible], & eandem esse co[illegible] iuuatam [illegible] al[illegible]s pro[illegible] onib[illegible]s, & de reliquis videatur.

2 Nam dicti testes explicitè deponunt non solùm de auditu à maioribus, & de publica voce, & fama, sed etiam de visu, & certa scientia, quòd beneficiati perceperunt primitias, & oblationes, quodque Curati solùm perceperunt ex baptismo cappucium, & candelam, & ex sponsalitiis arrhas, & intra Missæ, quæ à beneficiatis non prætenduntur, & ista beneficiatorum perceptio reman[illegible] proba[illegible] a per multum tempus continuatum, de quo deponunt testes, qui loquuntur, vel per verbum *citra*, cum copula & iuxta theoricam Bart. *in l. Celsus, num.* 23. *&* 24. & ibi addent. Balb. *part.* 4. *n.* 10. *ff. de vsucap.* & idem Bart. *in l.* 1. *§. quod autem. num.* 1. *ff. de aqu. quotid. & estiu.* Felin. *in cap. licet causam, num.* 8. *circ. med. de probat.* vel per dictiones denotantes temporis continuationem, nempè semper, & toto tempore, Bart. *in* [illegible] *l.* 1 *§ quod autem sub num.* 1. *& in d. l. Celsus. num.* 25. Balb. *d. part.* 4. *num.* 11. Felin. *vbi suprà. vers. secus dicit* & fuit dictum in Toletana decimarum 20. Martij 1600. coram bon. mem. Illustrissimo Card. Pamphilio.

3 Illorum autem testium probatio coadiuuatur. Primò, ex quamplurimis aliis testibus, tam ab Archiepiscopo Hispalen. quam à Comite de Olinares de anno 1594. examinatis, in causa tunc inter eos vertente, de eadem perceptione beneficiatorum deponentibus, qui licèt fuerint examinati in alia causa, & inter alias personas, faciunt tamen magnam præsumptionem, gloss. fin. & Doct. *in l.* 2. & ibi præ cæteris, Angel. *in fin. vers. quod autem dixi*, Dec. *num.* 45. *& seq. C. de edend.* Felin. *in cap. causam, il* 1. *num.* 19. *de testib.* maxime cùm eorum depositiones per sententiam Nuncij Hispaniarum fuerint approbatæ. Roman. *consil.* [illegible]43. *sub num.* 17. Alex. *in l. sæpe num.* 70. *& seq. ff. de re iudic.*

4 Secundò, ex confessione Card. de Castro, tunc temporis Archiepiscopi, facta [illegible]rum in articulis per eum contra Comitem de Olinares in prædicta causa datis, in quibus explicitè dixit, in toto Archiepiscopatu esse vniuersalem consuetudinem, quòd primitiæ sunt beneficiatorum quòd [illegible] vniuers[illegible]ter seruatur; tum in Breui perpetuo obtento à fel. rec. Gregor. XIII. quod scilicet obuentione [illegible] ruui[illegible], & alia emolumenta, à benefi[illegible] ipi. & inter ipsos æqualiter distribui con[illegible], ita enim confessio maximum indicium præbet veritatis, Rot. *decis.* 294, *num.* [illegible] *part.* 1. *inter impress. diuers.* p[illegible] qu[illegible] l[illegible] in[illegible], *l. Balista*, cum ibi not. *ad Trebell.* Roman. *consil.* 346 *num.* 1 *& seq.* Surd. *decis.* 10 *num.* 8. *& decis.* 130. *num* 9. *& seq.* & cum ea vlteriùs concurrunt alia p[illegible]iicula, quo casu confessio Prædecessoris [illegible], & [illegible] successori, gloss. *in cap. dudum il* 2. *verb. de* [illegible] *qui tale*, & ibi Doctor. *de elect.* Bald. *in auth.* [illegible] *porrectum. num.* 8. *C. de sacrosanct. Eccles.* Card. S[illegible]h. *decis.* 292. *num.* 3. *& decis.* 436. *num.* [illegible] *& decis.* [illegible]32. *num.* 1[illegible]. *vers. ex hoc.*

5 Tertiò, [illegible] multis testibus examinatis [illegible]to parte benef[illegible]torum [illegible] instantia, quam pro parte Archiepiscopi, vig[illegible] per [illegible]btenta: de anno 1586 simili[illegible] de eadem bene[illegible]rum oblation[illegible], & primit[illegible] per [illegible] attestantibus.

6 Quartò, & [illegible] constitutio[illegible] plu[illegible] Archi[illegible] porum [illegible] us. agitur [illegible]tum, in quibus perci[illegible] possessi[illegible] beneficiat[illegible]um [illegible] Bald. [illegible] *l. data opera in fin. C. de his qui* [illegible] *non p*[illegible] hodie [illegible] exhibiri libr[illegible] aru[illegible] cont[illegible]num, impressi in ciuitate Hispalen. de mandato Archiepiscoporum, à quibus editæ fuerunt, cessat quod aliàs dicebatur eas non esse in forma pro[illegible].

Et ita conclusum.

R. P. D. VBALDO.

Terdonen. pensionis. Veneris 17. *Iunij* 1616.

ARGVMENTVM.

Pensionis vnica exactio facit acquiri quasi possessionem exigendi, quæ manutenibilis est, etiam contra successorem in beneficio, & hæc quasi possessio probatur per instrumentum quitantiæ per pensionarium factæ.

SVMMARIVM.

Pensionis exactio, vel vnica, facit vt acquiratur possessio, vel quasi possessio exigendi illam quæ est manutenibilis, n. 1. *& non solùm contra rectorem beneficij, qui illam soluit, sed etiam contra eius successorem. num.* 2.

Possessio, vel quasi possessio exigendi pensionem, probata per vnicam exactionem, suffragatur non solùm contra rectorem beneficij, qui soluit illam, sed etiam contra eius successorem, ibid.

Pensionis exactio probatur per instrumentum quitantia per pensionarium facta, quod sufficit ad effectum manutentionis, num. 3.

Instrumentum quitantia per pensionarium facta probat quasi possessionem exigendi pensionem, & hoc sufficit ad effectum manutentionis, ibid.

Numeratio vera & realis probatur per verba, in præsentia mei Notarij & testium *, &c. posita in instrumento, num.* 4. *& concludunt per necesse de solutione tempore instrumenti.*

Verba, in præsentia mei Notarij & testium, *&c. probant veram numerationem, ibid. & de necessitate concludunt de solutione tempore instrumenti, num.* 5.

Relatiò debet fieri ad [illegible] instrumento num. 6.

Notarij rogati, & test[illegible] instrumentarij fides adminiculat instrumentum, & in eo contenta, ibid. in fine.

Petitorium resp[illegible]ienti non sunt discutienda in iudicio summarissimo possessorio, num. 7.

DECISIO CCCX.

Domini dixerunt Ioannem Baptistam esse manutenendam in quasi possessione exigendi pensionem, quia constat de illius exactione, per quam acquiritur quasi possessio manutenibilis, etiam quòd exactio semel facta doc[illegible] *cap. cùm Ecclesia Sutrina*, vbi Abb. *num.* 23. Rip. *num.* 52. *de caus. possess. & prop.* Dec. *consil.* 117. *num.* 1. *&* 124. *num.* 1. Roman. *consil.* 311. *num* 7. Alexand. *consil.* 74. *num.* 16. *lib.* 4. 1

Et quidem huiusmodi quasi possessio non solùm suff[illegible] agatur contra Rectorem qui soluit pensionem, sed etiam contra illius successorem. Guidopap. *decis.* 62[illegible]. Put. *decis.* 151. *lib.* [illegible]. Gig. *de pension. quæst.* 47. *num* 10. Fuit tentum in Burgen. pensionis [illegible]. Februarij 1596. coram Blanchetto, & in Ca[illegible] pensionis 20. Iunij 1611. coram m[illegible], & alias sæpe. 2

De exactione autem pensionis constat ex instrumento quitantiæ per pensionarium factæ in terra Salarum die 31. Martij 1612 quod instrumentum bene probat huiusmodi quasi possessionem ad effectum manutentionis. Menoch. *de retinen. remed.* 3, *n.* 57. & [illegible] sæpissime decisum. 3

Nec

4 Nec visum fuit obstare quòd instrumentum contineat simplicem confessionem de recepto. Nam illa verba, *in præsentia mei Notarij, & testium*, & præsertim posita post alia verba, *habuisse, & recepisse*, probant verã numerationem. Bart. *in l. singularia, n.* 22. Alexand. *num.* 33. Iaſ. num. 48 Dec. *num.* 33. *ff. si cert. pet.* Bart. *in l. si ex cautione, num.* 1. & 8. Bald. *num.* 14. *C. de non num. pecun.* Socin. sen. *consil.* 143. *sub num.* 2. *vol.* 1. Alexand. *consil.* 179. *num.* 6. *lib.* 2. Fuit dictum in Bononien. census 24. Aprilis 1600. coram Cardinali Pamphilio, & in Romana dotis 9. Decembris 1613. coram me.

5 Non obstat quòd confessio videatur facta de solutione in vrbe, stantibus illis verbis instrumenti, ibi, *habuisse, & recepisse ducatos* 70. *aut de Camera Apostolica, & iuxta illorum cursum in alma vrbe ibidem actualem numeratos*; quia fuit responsum, illam dictionem, *ibidem*, non referri ad verba, *in alma vrbe Roma*, sed ad locum loci, nēpe in terra Salano, de quo in principio instrumenti, quod euidenter colligitur ex verbis sequentibus, ibi, *Actualiter numeratos, datos, & traditos in tanta bona moneta aurea, & argentia æquiualente, in præsentia mei Notarij, & testium infrascriptorum*, quæ de necessitate concludunt numerationem de tempore instrumenti, vt declarat Bart. *in dicta l. si ex cautione, num.* 1. *vers. Tu adverte.* ibi, *si ergo Notarius dicit*, cùm aliis superiùs allegatis.

6 Nec dicatur illa verba, *in præsentia mei Notarij, & testium*, &c. referenda esse ad confessionem, quasi in præsentia Notarij, & testium pensionarius fuerit confessus se recepisse dictas pecunias; tum quia immediatè procedunt verba *habuisse*, & *recepisse*, & illa, *ibidem actualiter numeratos, datos, & traditos*. &c. & relatio debet fieri ad proxima. *l. si idem cum eodem ff. de iur. omn. iud.* Tum quia, & hoc videtur tollere omnem difficultatem, quia in principio instrumenti, in quo de confessione fit sermo, leguntur eadem verba, *in præsentia mei Notarij, & testium, sponte, & ex certa scientia fuit confessus, & confitetur*, &c. quæ ineptè repeterentur infrà, nisi essent referenda ad veram numerationem.

Et prædictis adminiculatur fides Notarij rogati, & vnius testis instrumentarij, qui testantur verè fuisse numeratam pecuniam tempore instrumenti.

7 Quæ dicebantur de nullitate pensionis, videbantur respicere petitorium, nec discutienda in hoc summarissimo iudicio. Achill. *decis.* 15. *de rest. spol.* Put. *decis.* 108. *lib.* 3.

Et ita fuit decisum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Leodien. fideicommissi. 17. *Iunij* 1616.

ARGVMENTVM.

Feudum sine licentia domini directi potest alienari in comprehensos in inuestitura, & cum licentia domini potest alienari in alios extraneos, etiam in præiudicium vocatorum, stante consuetudine.

SVMMARIVM.

Feudum donari potest, & aliàs quomodocumque alienari de licentia domini directi, etiam in præiudicium vocatorum, attenta consuetudine, num. 1.

Consensus qui necessarius est ad validitatem actus, non requiritur per necesse quòd in ipso actu interueniat, sed sufficit si antè, si postè, si incontinenti, si ex interuallo, & tacitus etiam, & etiam non contradicendo interponatur, num. 2.

Ius quæsitum si non sit in actu, allegari non potest per tertium, num. 3.

Testamentum paternum si fuerit per filios impugnatum, ad illud postea rediri non potest pro obseruatione fideicommissi, num. 4. *declara vt num.* 5.

Consensus non obligat præstantem illum, si actus super quo præstitus fuit, habet falsam causam, num. 6.

Clausula, omni meliori modo, *in testamento apposita, operatur vt testator non se restringat ad validandam suam intentionem ad vnum speciale in testamento expressum; sed comprehendit omnem modum & facultatem testatori competentem*, num. 7. *& facit vt actus valeat eo modo quo valere potest.*

Domini directi licentia non est necessaria in alienatione feudi, quæ fit inter comprehensos in inuestitura, n. 8.

Actus semper præsumitur fieri voluisse per agentem, se conformando cum consuetudine patriæ & loci vbi agitur, n. 9. *declara vt num.* 10.

Bonorum appellatione non veniunt bona subiecta vinculo restitutionis, & sic testator in generali dispositione non præsumitur de illis disposuisse, num. 11. *Nisi sint coniecturæ in contrarium*, num. 12.

DECISIO CCCXI.

Cvm causa esset grauis, non denegarunt Domini tertio loco D. Comitem Renatum audire, & hodie causa super eisdem proposita & acerrimè discussa,

Censuerunt standum esse in decisis, quia rationes, & fundamenta non releuant aduersùs primo & secundo loco firmata.

Est enim certū quòd Ioānes in pactis antenuptialibus donauit feuda, de quibus agitur, Renato eius filio, nō obstante existētia Federici, Guglielmi, & aliorū filiorū, & donare potuit in eorum præiudicium, attenta licentia priùs obtenta taliter disponendi à domino directo, qui potuit eam dare. Paris. *cons.* 13. *n.* 25. *lib.* 1. Dec. *cons.* 586. *num.* 4. *& seqq.* Surd. *consil.* 305. *in princip.* Rosenthal *de feud. cap.* 7. *conclus.* 4. *num.* 7. *& cap.* 9. *conclus.* 58. *num.* 43. & sufficiens est validare quamcumque dispositionem in præiudicium cuiuscumque, propter consuetudinem patriæ, admittentē dominū directum posse præiudicare comprehensis in inuestituris, vt remotiores, ac etiam extranei præferantur primò vocatis ex tenore inuestiturarum, quæ consuetudo ab eodem Comite præsupponitur, & allegatur. 1

Vnde si Ioannes ex pōst fecit testamentum ordinando successiones, existimans vel id sibi absolutè licere vigore pacti reuersiui, in donatione appositi, vel agnoscendo imperfectam facultatem taliter disponendi, adhibere voluit consensum Renati, ad quem dominia & feuda priùs ex donatiōne transierunt, semper dicendum erit testamentum esse in statu validitatis, quia si donatio non sustinetur, durat licentia pro actu vltimæ voluntatis in præiudicium succedere debentium. Si verò donatio sustinetur, testamentum capit vires ex consensu eius, de cuius præiudicio agitur, & præiudicium domini directi non intrat, quia dispositio legitur inter comprehensos in inuestitura, vt aliàs dictum fuit, & his stantibus facile erit excitatis difficultatibus occurrere.

Et ad primum de inualiditate donationis & testamenti ex defectu consensus Federici, Guglielmi & aliorum filiorum, responsum fuit quoad validitatem donationis non fuisse necessarium consensum aliorum filiorum, attenta licentia à Principe domini directi obtenta, per quam potuit inferri præiudicium quibuscumque vocatis ex tenore inuestiturarum secundùm consuetudinem ab informantibus pro D. Comite

tinte allegatam, quòd si etiam licentia prædicta esset intelligenda respectu eius, quia interim dominus est feudorum, dum vtraque coniux superstes est, non autem altero mortuo, quo tempore dominium amittitur, solo vsufructu remanente; nihilominus hoc non concludit non ius Federici, cùm potuerit Ioannes aliis non contradicentibus donando disponere de feudo inter comprehensos in inuestitura, vt in aliis decisionibus fuit dictum.

2 Neque iure, aut consuetudine cautum reperitur, quòd iste consensus aliorum filiorum debeat interuenire in donatione pro solemnitate, vt ea omissa actus de se remaneat nullus, sed antè, & in ipso actu, & pòst incontinenti, vel etiam ex interuallo potest interuenire. *l. fin ff. ad Macedon. l. 4. §. prodest ff. quorum leg. C. cùm de in expatron.* & hoc esse de natura consensus firmarunt Ias. *in l. si quis mihi bona §. iussum num 41. ff. de acquir. possess.* Simoncel. *de decret. in præfat. num. 50.* Ioseph. Ludou. *conclus. 2.* & vbicumque consensus requiritur, non minus tacitus, quàm expressus actum validat. Bart. *in l. cùm pater. §. libertis. ff. de legat. 2.* Dec. *consil. 31. num. 4. vers. & præterea asserens sufficere non contradictionem.*

3 Ideo si D. Comes Renatus excipit de defectu consensus aliorum filiorum ad inualidandum actum donationis, tenetur concludenter probare, cùm non remaneat talis defectus ex oculari inspectione instrumenti donationis probatus, si & ante & pòst interuenire potuit. Vltra quòd talis probatio non etiam posset suffragari, quia fundatur super iure aliorum filiorum, qui non se declararunt. Et ante declarationem si actus alias de se non probatur nullus, oppositio non deseruit, quia ius non est quæsitum actu, & potentia, vt dicit Bald. *in auth. qui rem num 8. C. de sacros. Eccles.* & firmat Bart. *in l. 1. vers. quandoque ius tertij. de except. rei iudic.* Thesaur. *decis. 4. n. 8.* Surd. post alios *decis. 108. num 2. & seqq.*

Quo verò ad validitatem testamenti, non etiam erat necessarius consensus aliorum filiorum, quia subsistente donatione, cessabat omne eorum præiudicium, & agebatur tantummodo de acquirendo eis commodo ex ordinatione successionis.

4 Non obstat quòd ipsimet filij testamentum paternum impugnarunt, & ab eo recesserunt per concordiam anni 1577. in qua videntur declarasse bona eis obuenta habere velle vigore contractus & stipulatæ successionis ab intestato, quod dicebatur pernecessarium antecedens importare renunciationem testamenti paterni, itaut ad illud denuo rediri non possit pro obseruatione fideicommissi, per ea quæ tradit Cravett. *consil. 24. num. 4. & seqq.*

5 Quia concordata bene se compatiuntur cum dispositis in testamento, dum ob defectum substantiæ paternæ singuli non valentes integrè obtinere quod sibi ex testamento paterno relictum fuerat, concordarunt de subeundis oneribus proportionabiliter, & ea ratione fuit in particulari decisione diei 12. Decembris 1611. firmatum per dictam transactionem fideicommisso non fuisse renunciatum.

6 Non obstat quòd eo consensu non attento Renatus recesserit à paterna dispositione condendo testamentum die anno 1585 cum licētia Principi domini directi, & potuerit recedere, ex quo cōsensus ex falsa causa ab eo fuerat extortus per narratiuā quòd pater licētiā restiā à Principe obtinuerat, & sic intendebat in testamentaria dispositione quæ licentia cùm verè non interuenerit, licebatur Renatum non obligari ex suo consensu, ex Paris. *consil. 47. num. 96. lib. 1.* Put. *decis. 397. num 12. lib. 1.* cum aliis allegatis.

7 Quia & huiusmodi obiectum facile tollitur, ex quo non apparet quòd Ioannes ad validitandam suam dispositionem se restrinxerit ad licentiam testandi, dum in testamento vsus est clausula, *omni meliori modo, &c.* quæ comprehendit omnem modum, & facultatem testatori competentem. Butr. *in cap. examinata num. 22. de iudic.* Natt. *consil. 453. num. 3.* Surd. *consil. 305. num. 49.* Neque similiter apparet quòd Renatus contemplatione licentiæ consenserit, quia dispositio testamentaria non pendebat ex licentia domini, sed ex proprio consensu tanquam domino ex donatione; ideo frustra ponderatur narratiua licentiæ domini, si non interterat Renato ad validitatem testamenti paterni.

Neque dicatur quòd immò intererat licentiam fuisse obtentam vt relegarentur per eandem dispositionem alij filij, quibus pater non poterat præiudicare sine licentia domini, stante consuetudine patriæ deferente feuda æqualiter masculis & fœminis.

Quia si respectu feudorum, de quibus agitur, prætendatur relegatio, illa non erat necessaria, cùm Renatus iam esset dominus ex titulo præcedentis donationis: si autem respectu aliorum quæ obuenerunt aliis filiis, interesse Renati deducatur, vt cum licentia Principis vinculati remaneant ad acquiescendum & ratificandum contenta in testamento, aliàs proprium consensum non præstitisset, & hoc casu non erat necessaria Principalis licentia, quia dispositio cadebat inter comprehensos in inuestitura, qui ex sola non contradictione non potuerunt validare testamentum in eorum præiudicium, prout validarunt, non obstante exceptione deducta ex concordia cui suprà fuit responsum.

Et ex prædictis etiam patet responsio ad præiudicium domini directi, quòd scilicet per eandem Ioannis dispositionem alteretur natura successionis feudorum, & adimatur facultas Principi concedendi licentias alienandi, & priuetur emolumentis Principi debitis ex concessione licentiarum, quia hæc omnia concurrente consensu vocatorū non concernunt præiudicium domini, vt in aliis decisionibus fuit firmatum. Et quamuis per indirectum non recurritur ad dominum pro licentia, inde cessant emolumenta. Non tamen à contrario erit arguendum; ergo vt dominus habeat emolumenta necessaria, erit petitio licentiæ vbi opus non est, quia iura non imponunt hanc necessitatem, & illæ adhibentur tantummodo vbi agitur de præiudicando domino, alterando pacta inuestituræ, vel alterando successionem in præiudicium vocatorum contra eorum voluntatem: circumscripto autem vtroque interesse iure cautum non reperitur quòd ad dominum pro licentia disponendi sit recurrendum, vt bene aduertit Surd. *consil. 305. num. 50. & seqq. lib. 3.* 8

Demum non obstat etiam quòd consensus Renato præiudicet, & præiudicium domino non causet nullitatem dispositionis testamentariæ, nihilominus videtur ei licuisse recedere à prædicto consensu per nouam dispositionem, cum consensu domini, sequendo patriæ consuetudinē, præiudicandi vocatis cum licentia domini, cum qua præsumitur Renatus se voluisse conformare in præstando consensu. Curt. iun. *consilio 171. num 4. vers. ex præmissis num. 5. & seq.* 9

Quia omissis aliis responsionibus, & præsertim quòd non versamur in dubia propositione facti, vt inde sit expectanda interpretatio à lege communi, vel particulari, sed in clara & distincta præstatione consensus patri disponenti quòd fratres succederent secundùm iura patriæ, videndum est in primis an licentia contineat speci[...]cam facultatem testandi de rebus quas consensit posse vinculari, quia si simplex est, prout præsupponitur, illa non potest importare aliam facultatem 10

facultatem, quàm de bonis propriis Renati, quorum appellatione non veniunt subiecta vinculo restitutionis. *l. quintus. §. argento*, vbi Bart. & alij, *ff. de aur. & arg. leg.* Cephal. *cons.* 516. *n.* 17. Petra *de fideicomm. q.* 8. *n.* 169. & plures pro hac opinione cumulat Surd. *decis.* 93. *n.* 20. *& in cons.* t 12. *n.* 8. *& cons.* 354. *n.* 30. *& seqq.*

12 Et hanc opinionem, nisi de contraria voluntate testatoris ex probabilibus coniecturis appareat, tenuit Rota in Bononien. vsusfructus corã me 27. Ian. 1612.

Ad *cap. si Titius, si de feudo defuncti*, fuit responsum esse extra terminos præsentis disputationis, in qua agitur de successione titulo vniuersali, non autem titulo singulari per alienationem in remotiorem, pretio mediante, prout disponitur in dicto textu, & vlteriùs mortuo Renato motam fuisse litem antequam laberetur tempus anni præscriptum in contextu illius *cap. si Titius*. Et ita, &c.

R. P. D. VBALDO.

Toletana confraternitatum. Lunæ 20. *Iunij* 1616.

ARGVMENTVM.

Mandati defectus totalis est nullitas insanabilis, neque intrat arbitrium, neque est locus mandato præsumpto, quando adest mandatum expressum non sufficiens.

SVMMARIVM.

Arbitrium licèt soleat aliquid remittere de iuris rigore, non tamen dat facultatem ab illius dispositione recedendi, num. 1.

Mandati nullitas est defectus insanabilis de iure; & ideo si sanaretur, esset recedere à iure, ac propterea arbitrium non intrat, num. 2. *declara vt num.* 3.

Citationis defectus est nullitas insanabilis, & per commissionem sanatoriam dicti defectus non remittitur, num. 2.

Mandati si non adsit totalis defectus, sit locus arbitrio, num. 3.

Mandatum expressum ad vnam causam, non potest ad alias non expressas extendi, num. 4.

Citatio si deficit pro illa die, qua fuit lata sententia, dicitur adesse totalis defectus citationis, ac proinde est insanabilis, etiam stante clausula Arbitrio, *licèt adessent aliæ citationes pro aliis diebus, ibid.*

Clausulæ amplissimæ mandati specifici sunt accessoriæ, & non ampliant mandatum ad alias causas non specificatas, sed augent potestatem super illa causa speciali, num 5.

Mandato præsumpto non est locus, quando adest expressum non sufficiens, quo Procuratores sunt vsi, num. 6.

DECISIO CCCXII.

1 POst resolutionem factam in hac causa, sententias de partibus esse nullas ex defectu mandati Capituli, vt in decisione 1. Iulij præteriti, fuit pro parte Capituli adita signatura Sanctissimi pro sanatione nullitatis, quæ rescripsit arbitrio Rotæ; vnde dato dubio super arbitrio, Rota censuit illud non intrare; quia licèt arbitrium soleat aliquid remittere de rigore iuris. Crescent. *decis.* 4. *num.* 3. *de testib.* Seraphin. *decis.* 1114. *num.* 1. non tamen dat facultatem recedendi à dispositione iuris, iuxta doctrinam Bart. sæpè canonizatam in Rota *in extrauag. ad reprimendum, in verb. videbitur, n.* 8. Cæs. de Graff. *decis.* 7. *n.* 7 *& decis.* 8. *n.* 2. *& 4. de sent. & re iud.* Rota *decis.* 349 *sub n.* 1 *part.* 1 *diuers.* & fuit dictum in Carthaginen. legitimitatis 9. Decembris 1611. coram Reuerendissimo D. meo Damasceno.

2 Prout videretur recedi, si sanaretur nullitas ex defectu mandati, quæ est vna ex tribus, & de iure est insanabilis. *cap. in nostra*, & ibi omnes, *de procurat.* Sarnen. *in compend. ver. signat. fol. mihi* 166. *vers. & eodem modo*, neque signatura, cùm contineat etiam defectum citationis pariter insanabilem. Staphil. *super lit. inst. in tit. commiss. an det. super validic. processu num.* 6. *vers. hinc est.* Vestr. *in sua praxi lib.* 5. *cap.* 13. *num.* 3. & ibi Grauat. *num.* 14. Idem Grauat. ad eundem Vestr. *lib.* 4. *cap.* 5. *num* 26. *& seq.* qui referunt quòd per commissionem sanatoriam dicti defectus non remittitur, prout in defectu citationis fuit in terminis decisum in Zamoren. pecuniaria 20. Martij 1609. coram R. P. D. meo Caualerio, & in Mantuana bonorum 16. Decembris 1611. & 14. Maij 1612. eorum me.

3 Non obstat quòd sit locus arbitrio, quando non adest totalis defectus mandati, vt fuit resolutum in Toletana decimarum de Capilla 6. Aprilis 1615. coram R. P. D. meo Andrea; quia fuit responsum mandatum in casu nostro fuisse limitatum ad certam, & specificatam causam, & proptereà præter illam causam, omninò mandatum deficere, & sic non applicari decisionem in dicta causa Toletana decimarum.

4 Mandatum enim expressum ad vnum casum, non potest ad alios extendi non expressos. *cap. cum in illis §. cum autem, & seq. cap. cui de non sacerdotali. de præbend. in* 6 Rota *decis.* 13. *num.* 2. *de procurat. in nou.* Caputaq. *decis.* 181. *num.* 1. *&* 2. *part.* 2. & facit simile quòd si citatio deficit pro illa die, qua fuit lata sententia, dicitur adesse totalis defectus citationis, & proinde est insanabilis, etiam stante clausula *Arbitrio*, quamuis adessent citationes pro aliis diebus, vt fuit resolutum in dicta causa Mantuana bonorum 14. Maij 1612. coram me.

5 Nec obstant clausulæ amplissimæ in mandato appositæ, veluti *cum libera*, & similes; quia, vt fuit responsum in decisione in hac causa facta, huiusmodi clausulæ sunt accessoriæ, quæ non ampliant mandatum ad alias causas, sed augent potestatem super speciali causa in mandato expressa. Felin. *in cap. sedes numer.* 3. *propè fin. vers. & dicit. de rescript.* Dec. *consil.* 502. *numer.* 9. Natt. *consil.* 197. *sub num.* 3. *& seq. lib.* 1. cum aliis in dicta decisione allegatis; vnde semper verum erit quòd in hac causa adfuit totalis defectus mandati, & sic intrant superiùs allegata.

6 Obiectum de præsumpto mandato fuit sublatum in dicta decisione facta prima Iulij, vbi quòd non est locus mandato præsumpto, quando adest expressum non sufficiens, quo Procuratores sunt vsi. *l. maritus*, & ibi gloss. *in verb. præscripserit*, Bart. & alij. *C. de procur.* gloss. *in cap. constitutis in verb. sua*, & ibi Panorm. *num.* 5. Imol. *num.* 6. *eod. tit.* Et ita decisum, &c.

R. D. SACRATO.

Lauretana iurisdictionis. Lunæ 20. *Iunij* 1616.

ARGVMENTVM.

De Episcopo Lauretano, quòd habet iurisdictionem in Clerum, & cantores, custodes, & alios ministros S. Capellæ, quando delinquũt extra Capellam, & officium priuatiuè quoad protectorem, & inde multa notanda in erectione Ecclesiæ ad maiorem dignitatem, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Episcopus de iure communi habet fundatam intentionem quoad iurisdictionem spiritualem super omnibus personis suæ diœcesis, etiam si illæ personæ profiteantur se inseruire Capellæ exemptæ à iurisdictione Episcopi, num. 2.

Manutentio iurisdictionis datur ex sola assistentia iuris communis, ibid.

Erectio Ecclesiæ in Cathedralem dicitur nouum corpus cum nouo Præsule qui est Episcopus, num. 4.

Regula quod ex diuersis non infertur, num. 5.

Corpus vnum quod debeat habere duo capita monstruosum est, ibid.

Dispositio qualibet intelligitur rebus in eodem statu permanentibus, post num 5.

Ecclesia collegiata si fuerit effecta Cathedralis, priuilegia antiqua non possunt deseruire, ibid. in fin.

Ecclesia filialis quæ præcedebatur ab Ecclesia matrice, si erigatur in collegiatam, debet præcedere ipsam matricem, num. 6.

Noua parochia si erigatur intra fines antiquæ, habebit decimas, quas alias antiqua parochia habebat, etiamsi hoc non caueretur in noua erectione, post num. 6.

Archidiaconus habens monasterium sibi subiectum, si monasterium erigatur in cathedralem, efficitur illi monasterio subiectus, num. 7.

Priuilegium quod expressè non admittit Episcopo, illi reseruare censetur, num 8.

Assistentiam iuris communis habens, pro se dicitur habere liquidissimam probationem, ibid. ante fin.

Liquidissima probatio non tollitur per probationem æquiuocam, ibid. in fin.

Connexorum eadem est natura, num. 9. ante fin.

Limitata causa, limitatum producit effectum, ibid. in fine.

Extensio non fit in materia correctoria, ibid in fine.

Petitorium nihil habet commune cum possessorio, n. 10.

DECISIO CCCXIII.

1 ORta controuersia inter Illustrissimos, & Reuerendissimos Dominos meos D. Cardinalem Protectorem sanctæ Domus Lauretanæ ex vna, & D. Cardinalem Episcopum eiusdem ciuitatis ex altera, super multis capitibus iurisdictionis spiritualis exercendæ in dicta ciuitate, & Capella, & super illarum personis; causaque mihi in Rota commissa, dubitaui, cui esset dandum mandatum de manutenendo, & in quibus ad effectum de quo agitur, & quia materia euasit satis prolixa, & multa fuerunt proposita, quæ videbantur egere particulari inspectione; placuit Dominis pro hac prima vice firmare tantum, quòd Illustrissimo D. Cardinali Episcopo sit dandum mandatum de manutenendo quoad exercitium iurisdictionis in Clerum, & Cantores, necnon etiam in custodes, & alios ministros sanctæ Capellæ, quando tamen delinquunt extra Capellam, & officium reseruato, vt de aliis videretur.

2 Moti fuerunt Domini ad concedendum prædictum mandatum, quia Episcopus de iure communi habet fundatam intentionem, quoad iurisdictionem spiritualem super omnibus personis suæ diœcesis, *cap. conquerente, de offic. ordin. cap. cùm Episcopus, eod. tit. in 6.* Franc. *in cap. cùm persona. §. fin. de priuil. in 6.* Hostien. *in cap. cùm inferior. num. 13. de maior. & obed.* Caputaq. *decis. 586. num 1. & 7. lib.* [illegible] *& decis. 193 lib. 3.* etiam si illæ personæ profiteantur se inseruire Capellæ exemptæ à iurisdictione Episcopi, Rot. *decis. 26. num. 1. vers. & quatenus, part. 1. diuers.* Ratione autem solius assistentiæ iuris communis in materia iurisdictionali competit manutentio, *cap. cùm persona. §. fin. de priuil. in 6.* Caputaq. *decis. 306. num 7. lib. 1. & 23. lib. 2.* Rot. *decis. 145. num. 5. in fin. cum seq. part. 1. diuers.* & in causis Bononien. Sancti Petronij 28. Aprilis 1593. coram Cardin. Mantica Veronen. iurisdictionis 18. Martij 1596. coram bon. mem. Cardin. Pamphilio, & in Sipuntina iurisdictionis 24. Maij 1603. coram me.

3 Cæterùm, vltra iuris assistentiam quoad delicta extra officium, & Capellam, de quibus nunc agitur, adest clara quasi possessio D. Cardinalis Episcopi, de qua benè deponunt testes pro eius parte examinati, nempè primus iuxta 14. quartus iuxta 20. additionale, & quintus iuxta aliud additionale, qui testes deponunt de actibus particularibus, in quibus Episcopi pro tempore exercuerunt iurisdictionem, & concordant etiam testes D. Cardinalis Protectoris, nempè tertius iuxta 15. & quintus iuxta 16.

4 Non obstant amplissima priuilegia concessa per Iulium II. & alios antiquos Pontifices Protectoribus sanctæ Capellæ, quia fuit dictum, quòd priuilegia, quæ emanarunt antequam castrum Lauretanum erigeretur in Cathedralem; non possunt deseruire post dictam erectionem; erectum per huiusmodi erectionem formatur nouum corpus cum nouo Præsule, qui est Episcopus. Host. *in cap. cùm inferior. num. 12. vers. nam & erecta.* & ibidem Ioan. Andr. *in gloss. 3. ad fin.* Butr. *num. 12.* Card. *num. 1. opposit. 10.* Ægid. *num. 8. vers. in gloss. 3. de maior. & obed.*

5 Propterea malè infertur de illo corpore antiquo ad nouum, cùm sint diuersa: *vulg. l. illud. ff. ad l. Aquil. l. ille, aut ille. de leg. 3. cum concord.* Est enim monstruosum, quòd vnum corpus debeat habere duo capita, *cap. quoniam. vers. prohibemus.* vbi gloss. *de Parochiis. cap. in apibus. 17. q. 1.* Oldr. *consil. 67. num. 1.* & in istis terminis Rot. in causa Constantien. iurisdictionis, *vers. neque verò.* 18. Maij 1611. coram Reuerendiss. Attrebaten. & suffragatur trita conclusio, quòd quælibet dispositio intelligitur, rebus in eodem statu permanentibus. *l. quod Seruius.* vbi Ias. *num. 8. ff. de cond. caus. dat.* Anchar. *consil 84. num. 3.* Ruin. *consil. 137. num. 11. lib. 2.* latè Tiraquell. *in præfat. l. si vnquam, num. 167. C. de reuoc. donat.* Rot. *decis. 123. num. 16. part. 2. diuers.* & proinde cùm Ecclesia Lauretana, quæ priùs erat simplex Collegiata, effecta fuerit Cathedralis, priuilegia antiqua non possunt deseruire.

6 Qua ratione videmus quòd Ecclesia filialis, quæ priùs præcedebatur à Matrice, si erigatur in Collegiatam, debet præcedere ipsam Matricem. Seraphin. *decis. 1445. num. 2.* vbi *sub num. 7.* reddit bonam rationem, quia scilicet mutato statu, mutatur antiquum ius. Sic videmus, quòd erecta noua Parochia intra fines antiquæ noua Parochia habebit decimas, quæ alias competiissent antiquæ, etiamsi hoc in noua erectione minimè caueretur. Abb. qui de communi attestatur *in c. cùm contingat. sub n. 8. vers. sed remanet quartus casus, de decim.* & fuit dictum in Comen. decimarũ 28. Iunij 1602. & 27 Nouembris 1606. coram me.

7 Sic Archidiaconus, qui habet monasterium sibi subiectum, si illud monasterium erigatur in Cathedralem, de domino fit subiectus, nisi illud in dicta erectione caueatur. Host *in cap. cum inferior. num. 13 de maior.* quæ magis de plano videbantur procedere in hoc casu, quo Papa in erectione nouæ Cathedralis vsus fuit verbis amplissimis, ibi, *qui iurisdictionem habeat, & exerceat in spiritualibus, cum honoribus, & priuilegiis, quibus alij Episcopi de iure vel consuetudine, aut aliàs quomodolibet vtuntur,* &c. Certum est autem, quòd præcipuum ius, quo de iure, & de consuetudine vtuntur Episcopi, est ipsa spiritualis iurisdictio priuatiuè quoad omnes alios, per suprà alleg. Et hæc quoad

priùs

priuilegia ante erectionem quæ possunt etiam deseruire, quoad quasi possessionem, in qua Protector Sanctæ Domus Lauretanæ esset ante erectionem in Cathedralem.

8 Post verò erectionem, non fuit pro parte D. Cardinalis Protectoris ostensa quasi possessio respectu iurisdictionis in Clerum, & ministros delinquentes extra Capellam, & officium; & licèt fuerint exhibita quædam prætensa Concordata inter Episcopos prædecessores, & D. Protectorem Sanctæ Capellæ; attamen visum fuit illa non obstare: nam (omisso quòd pro parte Domini Cardinalis moderni Episcopi fuit allegatum illa non esse in forma probanti, neque confecta ex auctoritate, quæ possit ligare Episcopos successores, ac etiam dum de correctione loquuntur, intelligenda de correctione leui, quas inspectiones Domini reseruarunt ad aliam propositionem) fuit responsum, quòd non poterant deseruire ad casum de quo nunc strictè agitur, quia non continent verbis expressis, & claris delicta officialium delinquentium extra eorum officium, vt esset necessarium ad prædictum effectum. Seraph. *decis.* 1380. *num.* 2. *vers. quia in illo, & num.* 3. *vers. neque verba priuilegij.* Rota in Constantien. iurisdictionis coram Attrebaten. *vers. & generaliter*, vbi dicit quòd omnia illa, quæ per priuilegium expresse non adimuntur Episcopo, illi censentur reseruata, & meritò, quia habens pro se iuris communis dispositionem, dicitur habere liquidissimam probationem. gloss. *in l. si tutor, in verb. ostenderis*, vbi Bald. *num.* 2. *C. de priuil. tut.* Rot. *decis.* 4. *in fine part.* 2. *diuers.* Hæc autem liquidissima probatio non debet tolli per æquiuocam. *cap. in præsentia*, vbi Abb. *num.* 6. Dec. *num.* 12. Butr. *num.* 132. *de probat.* Gemin. *in cap. si tibi, num.* 14. *de præbend. in* 6. Seraph. *decis.* 619. *num.* 9.

9 Quantum enim ad officiales Sacristiæ prætensa concordata sunt restricta ad delicta in officio, ibi, *& in eorum officio delinquentium correctio*, &c. vnde quoad delicta extra officium, faciunt pro Episcopo, arguendo ex materia. *l. cum prætor. ff. de iud.* Quantum verò ad Custodes Capellæ, licèt simpliciter dicant, illorum deputationem, & correctionem spectare ad Protectorem, non propterea exprimunt quòd hoc debeat intelligi etiam de delictis extra officium, & propterea cùm hoc expresse non dicant, iurisdictio remanet Episcopi, ex decisionibus Seraphini, & Attrebaten. suprà allegatis, & illa connexio deputationis, & correctionis satis denotant correctionem debere intelligi circa materiam in qua fit deputatio, arguendo à simili natura connexorum. Aym. Crauett. *consil.* 461. *num.* 50. Anchar. *consil.* 161. *num.* 4. & limitata causa, vt scilicet meliùs possit expediri officium deputationis, limitatum debet producere effectum. *l. in agris, ff. de acq. rer. domin.* & quia in materia correctoria stricta fit interpretatio. Alex. *consil.* 50. *num.* 13. *vers. denique lib.* 2. Roman. *consil.* 150. *num.* 4.

10 Præterea, etiam si prætensa concordata aliquid plus dicerent, non esset Episcopus turbandus in possessione in qua existit, quoad delicta extra officium, & Capellam, vt supra firmatum est, cùm exceptio concordatorum respiciat petitorium, quod dicitur nihil habere commune cum possessione. *l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acq. poss.* Potuerunt enim superuenire noua concordata, aut præscriptio ad incusara titulo iuris communis, de quibus esset in petitorio agendum.

Et ita conclusum.

R. P. D. REMBOLDO.

Ilcinen. iurispatronatus. Mercurij 22. Iunij 1616.

ARGVMENTVM.

Castro legato censetur etiam legatum iuspatronatus, præsertim quando castrum fuit legatum cum omnibus suis pertinentiis, & ad iuspatronatus, in quo vocantur, qui sunt de familia dotantis, numquid censeantur vocati ij, qui sunt de familia aggregata.

SVMMARIVM.

Castro legato censetur etiam legatum iuspatronatus, præsertim quando castrum fuit legatum cum omnibus suis pertinentiis, num. 1. *per tot.*

Confessio Procuratoris facta in iudicio nocet etiam principali, & post sententiam amplius reuocari non potest, n. 4.

Iuspatronatus factum in fauorem alicuius familiæ, numquid extendatur ad familiam aggregatam, num. 5.

DECISIO CCCXIV.

Domini steterunt in decisis sub die 18. Decembris 1615. Nam quòd sub legato castri Porronæ à Iacobo familiæ Piccolomineæ facto contineatur quoque iuspatronatus de quo agitur, visum fuit controuerti non posse, tum quia dictum castrum legatum legitur cum omnibus suis iuribus, & pertinentiis, quo casu censetur etiam iuspatronatus Ecclesiæ in eodem castro existentis legatum, iuxt. text. *in cap ex litteris, de iurepatronatus*, Bald. *consil.* 32. *num.* 3. *lib.* 1. Dec. *cons.* 49. *num.* 1. *vers. sed tamen his non obstan.* cum aliis in dicta decis. allegatis. 1

Tum quia Iacobus testator expressè disposuit, quòd legatarij tenerentur dictam Ecclesiam prouidere de omnibus necessariis, & opportunis pro illius reparatione, & fabrica, ex quo satis coniicitur ipsum voluisse ad eosdem dictum iuspatronatus spectare, vt bene fuit ab informantibus pro familia originaria ponderatum. 2

Ac propterea non obstant ea, quæ in contrarium ad docendum, quòd dictum iuspatronatus non esset de pertinentiis castri, deducebantur, quia vltra quòd non subsistunt, cùm præsertim constet Ecclesiam fuisse ex bonis in dicto castro, & eius territorio existentibus, & consequenter ex eiusdem castri bonis dotatam, ad not. per Menoch. *præsumpt* 99 *n.* 10. *& præsumpt.* 101. *num.* 5. *lib.* 3. sufficit etiam quòd dictum iuspatronatus semper vti de pertinentiis dicti castri habitum, ac tentum fuerit, & quòd, vt in alia decis. ostensum fuit, ad dictam Ecclesiam perpetuò illi tantùm præsentarunt, qui pro tempore eiusdem castri domini erant, nulla aliorum habita ratione, iuxt. not. *in c. consultationibus, de iurepatr.* Rot. *decis.* 1. *eod. tit. in nou.* 3

Et in omnem euentum cessat difficultas ex eo quòd Procurator D. Comitis nedum in iudicio coràm Ordinatio Ilcinen. agitato sæpiùs fassus fuit d. iuspatronatus ad dominum castri spectare, sed etiam sub prætextu, quòd familiæ originariæ nullum ius in dicto castro competeret, adnetsus illam pronunciari, ac præsentatum ab eodem D. Comite, tanquam à legitimo castri possessore præsentatum instituì obtinuit. Hæc n. confessio procuratoris facta in iudicio nocet etiam principali, Fel. *in cap.* 1. *n.* 15. *vt lit. non contest.* Ofasch. *decis.* 39. *num.* 38. nec potest amplius, stante dicta sententia reuocati. Grati. *decis.* 103. *n.* 84. *& seq.* eòque magis, cùm dicta sententia fuerit à dicto D. Comite approbata, ad reg. quod semel placuit, cùm simil. 4

5 Quòd autem ad prædictum legatum, & consequentet etiam ad iuspatronatus tota familia Piccolominea, atque ita tam originaria, quàm aggregata fuerit vocara, satis fuit ex rationibus in alia decis. deductis probatum, quæ etiam nunc Dominis placuerunt, & inter alias visæ sunt vrgentissimæ, quæ ex vsu loquendi testatoris in dicta decis. probato, & obseruantia postea subsecuta deducebantur, cùm præsertim actus, ex quibus dicta obseruantia elicitur, gesti fuerint præsentibus, & patientibus aggregatis, & etiam nunc dicta familia originaria possideat apothecas ab eodem testatore sub iisdem verbis, quibus castrum Porronæ reliquit, toti domui Piccolomineæ relictas, adeò quòd dictum castrum, & apothecæ tanquam sub eadem terminatione comprehensæ iuxta vulgares iuris regulas pariformiter quoque determinari debeant. *l. iam hoc iure. ff. de vulg. & pupill. l. quamuis. C. de impub. & aliis substit.* &c.

R. P. D. VBALDO.

Romana Saluiani. Mercurij 22. Iunij 1616.

ARGVMENTVM.

Census spatio decennij per tertium possessorem non præscribitur, quia videtur contractus conditionalis, & amplius, si in contractu census adest clausula *Constituti*, contra tertium possessorem, competit conditio ex lege.

SVMMARIVM.

Præscriptio vnica sufficit in annuis præstationibus, quæ debentur ex contractu pro omnibus annis, num. 1.

Præstationes annuæ quæ debentur ex contractu, vnica præscriptione præscribuntur pro omnibus annis, ibid.

Hypothecaria præscribitur à tertio possessore per spacium decennij inter præsentes, & sic etiam Saluianum, num. 2. limita num. 3.

Possessor tertius inter præsentes per spacium decennij præscribit hypothecariam, & Saluianum, num. 2.

Præscriptiones tot requiruntur, quot sunt anni in annuis præstationibus, quando versamur in obligatione conditionali, num. 3.

Census est redimibilis, atque ideò est contractus conditionalis, scilicet quòd fructus non debentur, nisi quatenus census non fuerit redemptus, num. 4.

Census natura non mutatur, scilicet quòd non sit conditionalis propter mutationem personarum, num. 5.

Restitutio in integrum aduersus præscriptionem competit ex capite iustæ & probabilis ignorantiæ, num. 6.

Ignorantia iusta & probabilis facit competere restitutionem in integrum aduersus præscriptionem. ibid.

Ignorantia iusta, & probabilis videtur in hærede, qui succedit in locum alterius, num. 7.

Præscriptio non currit non valenti agere, num. 8.

Possessor tertius etiam cum titulo, non præscribit in conditionalibus, num 9.

Clausula Constituti, *facit vt contra tertium possessorem cum titulo, & bona fide competat condictio ex lege fin. C. de acq. poss. & hæc non præscribitur, nisi spatio 30 annorum, n. 10.*

Condictio ex l fin. C. de acq. poss. non præscribitur nisi spatio 30. annorum, & hæc competit contra tertium possessorem, si in contractu adest clausula Constituti, *ibid.*

DECISIO CCCXV.

1 IN decisionibus in hac causa factis fuerāt reiectę alię exceptiones oppositæ pro parte D. Caroli, pręter exceptionē pręscriptionis, de qua fuit reseruatū, vt particulariter videretur; ideo proposito dubio super præscriptione die 24. Februarij præteriti, fuit dictum, vt informaretur etiā super restitutione in integrum, quā D. Io. Baptista prætendebat sibi competere, & deinum hodie 22. Iunij Domini resoluerunt eidem Io. Baptistæ non obstare præscriptionem à D. Carolò allegatā; nam licet recepta sententia sit in Rota quòd in annuis pręstationibus quæ debentur ex contractu, sufficiat vnica præscriptio pro omnibus annis, secundùm opinionem Citramontanorū, vt per Put. *decis. 259. alias 253.* secundùm nouam impress. *lib. 1.* Mohed. *decis. 4. de præscript.* Balb. *in tract. præscript. part. 4. 4. part. principalis, quæst. 4. num. 1. & 2.* Surd. *consil. 368. num. 8. lib. 3.* Decian. qui de magis communi testatur, *consil. 2. num 39 lib. 1.*

2 Et D. Carolus prætendat fluxisse plusquam decennium, ex quo fuit cessatum à solutione censuum, intra quod spatium dicitur præscripta à tertio possessore actio hypothecaria inter præsentes, & consequenter Saluianum. *l. 1. & 2.* vbi gl. & communiter Doctor. *C. si aduers. cred. præscript. oppon.* & est communis opinio, de qua latè Mod. Rom. *in tract. de Saluiano, inspect. 2. c. 2. n. 122.* & Felician. *de cens. lib. 3. c. 4. n. 12.* Gaspar Roder. *de ann. reddit. lib. 2. q. 9 n. 64. vers. 2. casus.* Guttier. *q. ciuil. 90. n. 5. lib. 1. & consil. 47. per tot.* & fuit dictum in Imolen. Saluiani 27. Iunij 1594. coram bo. me. Cardinale Mātica relata *in d. tract. de Saluian. decis. 73. n. 2. & seq* vbi de communi, & aliæ decisiones in d. tract. allegatur *loc. cit.*

3 Tamen nonnullis ex Dominis placebat limitatio quando versamur in obligatione conditionali; tunc enim tot requiruntur præscriptiones, quot sunt anni. Balb. *vbi suprà n. 5.* Foller. *in prax. censual. § census n. 105.* Mohed. *d. decis. 4. vers. in casu tamen* Put. *d. decis 253. lib. 1.*

4 Vnde cùm census sit redimibilis, iuxta constitutiones fel. recor. Martini, Calixti, & Pij V. videmur esse in contractu cōditionali, videlicet quòd fructus non debentur, nisi quatenus census non fuerit redēptus, vt in his terminis resoluit Rota in vna Romana census de Caffarellis 9. Decembr. 1587. coram bo. me. Giptio, quā secuta est Rota in alia Romana fructuum census 13. Iunij 1605. coram Illustrissimo Millino.

5 Et quamuis respōderetur prædictas decisiones procedere inter venditorem, & emptorem census, vel eius hæredē, non autem respectu tertij possessoris præscribentis hypothecariā per lapsum decem annorum, *d. l. 1. & 2. C. si aduers. cred.* cū aliis suprà allegatis, replicabatur tamen, quòd ex mutatione personæ, non videtur mutari natura census conditionalis, cuius tot debent esse præscriptiones, quot sunt anni, ex decisionibus allegatis, cùm res semper transeat cum suo onere, & cum sua causa. *l. alienatio. ff. de contrah. empt.*

Quia tamen hæc nō omnino aliis Dominis placuerunt; tū quia prædicta decisio in illa Romana de Caffarellis videbatur non transire sine difficultate; tū quia distinctio inter principales contrahentes, vel eorū hæredem, & tertium possessorem, fuit amplexa à Rota in dicta Romana Saluiani coram Cardinali Mantica, ideo libentiùs resederunt in aliis motiuis.

6 Et primò quòd in omnem euentum videatur competere D. Io. Baptistæ restitutio in integrum, ex capite iustæ, & probabilis ignorantiæ, iuxta *decis. 11. num. 10. & decis. 171. num. 1. impress. post tract. modern. de Saluiano.* Idque eo magis cùm hæreditas Ioannis Antonij fuerit iuxta eius testamentum administrata à Congregatione charitatis, & quòd in terminis *d. l. 1. C. si aduers. cred.* super quā est fundata dicta decisio in Imolen. Saluiani coram Mantica concedatur ex iusta causa restitutio, tenet gloss. ibi, *in verb. incumbant, in prima solutione*, quam ibi sequuntur post Dyn. Cyn. *n. 1.* Alber. *num. 2. vers. opponit gloss.* Ang. *num. 1. vers. in gloss.* Salicet. *num. 3. vers. oppono ad idem.*

Et

7 Et iusta causa videtur ignorantia in hærede, qui succedit in locum alterius. *l. qui in alterius*, vbi Dec. & Cagnol. *ff. de reg. iur.* Rota *in dicto tract. decis.* 147. *n.* 5. quæ iusta causa non videtur posse negari in Ioanne Baptista, quicquid esset dicendum de Aloisio, cuius negligentia non videtur potuisse præiudicare Ioanni Baptistæ vocato post eius mortem sine filiis ad hæreditatem Ioannis Antonij.

8 Ex quo etiam eliciebat vnus ex Dominis, quòd cùm viuente Aloisio, non esset nata actio Ioan. Baptistę vocato sub dicta conditione, succedit regula vulgatis quòd non valenti agere, non curræt præscriptio. *l. 1. in fin. C. de ann. except.*

9 Et quòd in conditionalibus tertius possessor etiam cum titulo non præscribat, vt est text. *in l. cum notissimi. §. illud. C. de præscr. trig. ann. in l. fin. §. fin. autem sub conditione. C. com. de leg.* Alex *cons.* 101. *n.* 23. *l.* 7. Natt. *cons.* 437. *n.* 5. & hanc dicit communem post plures relatos, Molin. *de Hispan. primog. lib.* 4. *c.* 10. *in* 3. *conclus.* Peregr. *de fideicom. art.* 41. *n.* 16. *vers. quinta conclusio, & n.* 17.

10 Alterum fuit motiuum, quia in instrumento census adest clausula *Constituti*, quo casu competit contra tertium possessorem titulo, & bona fide conditio, ex *l. fin. C. de acquir. poss.* Afflict. *decis.* 139. *n.* 5. Osasc. *decis.* 35. *n.* 5. Modern. *d. tract. de Saluia inst. act.* 3. *c.* 2. *n.* 218. quæ conditio non præscribitur, nisi spatio 30. annorum, iuxta *l. omnes, & l. sicut C. de præscript. trig. ann.* Affl. *vbi suprà n.* 5.

Et ita fuit decisum, &c.

R. P. D. VBALDO.

Romana domorum. Mercurij 22. Iunij 1616.

ARGVMENTVM.

Manutentio non datur ei qui declarauit se spoliatum, quæ declaratio ex confessionibus elicitur: requiritur autem declaratio clara & aperta.

SVMMARIVM.

Manutentio non datur spoliato, de quo ex circumstantiis apparet quod se habet pro spoliato, & deposuit animum possidendi etiam ciuiliter, num. 1.

Possessionem animo dimissam probatur ex circumstantiis, & quæ sint circumstantia, num. 2. *&* 3.

Confessio reuocari non potest, non docto de errore, n. 4.

Possessionis amissio consistit in solo animo, & ex confessionibus elicitur, præsertim geminatis, ibid.

Manutentio non denegatur, non obstante quod petita sit reintegratio, dummodo petitio reintegrationis sit simplex, turbida & obscura, secus si claré, & apertè sit declaratum esse spoliatum, num. 5.

Cessio iurium facta à principali venditore, qui reseruauit dominium rei vendita vsque ad integram pretij solutionem ad fauorem tertij possessoris, operatur retentionem, licèt aliàs immissio fuisset nulla, & spoliatiua, n. 6.

DECISIO CCCXVI.

1 PLacuit Dominis decisio vltimo loco in hac causa facta die 23. Ianuarij præteriti, videbantur enim subsistere eius fundamenta; nam primum quòd Ioanni Francisco non possit dari manutentio, ex eo quòd se habuit pro spoliato, dicebant Domini subsistere in iure & in facto; in iure, quia Rota non admittit simpliciter decisionem Iut. 409. *lib.* 2. *in nouiss.* videlicet quando constat ex circumstantiis quòd asserens se spoliatum deposuit animum possidendi etiam ciuiliter, vt in decisionibus allegatis in. decisione de qua agitur; tunc enim spoliato non datur manutentio. Couart. *pract. quæst. cap.* 17. *n.* 3. Caputaq. *decis.* 43. *lib.* 2. *in manuscript.* Ferret. *consil.* 18. *num.* 10. *vers.* 3. *& vers.* 5. *lib.* 1. Menoch. *de retinen. remed. vlt. num.* 19. & fuit dictum in causa Senogallien. beneficij 5. Aprilis 1593. coram bo. me. Cardinale Anigonio.

Ex circumstantiis autem videtur satis constare quòd Ioannes Franciscus habuerit se pro spoliato, tam ex prima eius commissione, in illis verbis, *Oratoremque spoliatum in eum, in quo erat ante præmissa statum, & possessionem restituendam, reponendam, & reintegrandam*, quam ex secunda eiusdem commissione. ibi, *Orator causam reintegrationis super dictis bonis deliberatis, instruxerit, & ibi contra d. aduersarium reum, & detentorem omniũ bonorum, de quibus agitur*; quibus commissionibus apparet, Io. Franciscum fuisse vsum mediante illarum productione parte citata, & decretis obtentis de procedendo, iuxta illarum formam, & tenorem. 2

Et adminiculatur prædictis protestatio facta à Marco Antonio eius fratre, & Procuratore contra D. Pandulphinum, in qua eum interpellat ad tuendum pretiũ retractum ex venditione domus subhastatæ, & depositum penes sacrum Montem Pietatis, & quòd debeat stare pro euictione, ex quo actu videtur induci ratificatio dictæ venditionis, qua stante, non potest intrare prætensa manutentio super dicta domo. 3

Non obstat reuocatio dd. confessionum, quia de errore non docetur, nec doceri posse videtur, quòd ipse non habuerit animum habendi se pro spoliato, cùm amissio possessionis consistat in solo animo. *l.* 3. *§. in amittenda. ff. de acquir. possess.* qui ex dictis cõfessionibus bene elicitur, præsertim geminatis, arg. *l. Balista. ff. ad Treb.* ex quibus d. fundamentum subsistit etiá in facto. 4

Nec etiam obstat decisio in causa Mediolanen. Capellæ 20. Iunij 1594. coram bo. me. Iusto ex aduerso allegata, quia procedit, quando petitio reintegrationis est simplex, turbida, & obscura, non autem vbi, prout in hoc casu, narratis priùs actibus positiuis venditionis domus, impetrans commissionem expresse dixit se spoliatum, & petiit committi, vt ipse ad statum in quo erat, & possessionem restitueretur, & sic vbi sumus in clara, & aperta declaratione, vt dixit Rota, declarando dictam Mediolanen. in causa Vlixbonen. præeminentiarum 18. Aprilis 1603. coram eodem Iusto. 5

Aliud etiam fundamentum decisionis placuit Dominis quòd detur retentio D. Pandulphino pro pecuniis expensis pro Io. Francisco, saltem pro scutis 345. quæ D. Pandulphinus soluit Palmettæ, à qua Io. Franciscus domum emerat, cum reseruatione dominij, donec integrum pretium solueret; vnde cùm successerit in locum Palmettæ, à qua etiam habuit cessionem iurium, videtur saltem prò ista rata fecisse fructus suos, & datur retentio, licèt aliàs immissio fuisset nulla, & spoliatiua, per *l. si non sortem. §. si centum*, vbi gl. & Doct. *ff. de condict. indeb.* Surd. *decis.* 46. *num.* 7. & tenuit Rota in Reatina spolij 4. Iulij 1614. coram R. P. D. meo Decano. 6

Ex quibus Domini persliterunt in decisis.

R. P. D. ANDREA.

Romana legati. Mercurij 22. Iunij 1616.

ARGVMENTVM.

Testator quando possit in testamento se facere debitorem in summa declaranda per creditorem, & an tunc declarationi creditoris standum sit: captatoria voluntas quando dicatur, & quando valeat dispositio testatoris collata in arbitrium tertij.

SVMMARIVM.

Testator potest in testamento se facere debitorem in summa declaranda per creditorem, num. 2. & per tot. decis. in qua declaratur quando hæc conclusio vera sit.

Conscientia alicuius vbi quid committitur, non creditur sine iuramento, num. 3. vbi etiam, an tale iuramentum debeat à iudice deferri.

Dictio aliqua *verificatur etiam in minima parte, n. 4.*

Conscientiæ alicuius quando quid remittitur intelligi debet arbitrio boni viri. declaratur num. 5.

Iuramento alicuius quando statutum stari mandat, an tunc admittatur probatio in contrarium, ibid.

Captatoria voluntas non valet nisi concurrentibus adminiculis, & quando dicatur voluntas captatoria, n. 6. & 7.

Testatoris dispositio collata in alienum arbitrium, an, & quando valeat, num. 6. & seqq.

DECISIO CCCXVII.

1 ANdreas Baccinus in suo cum quo decessit in scriptis testamento de anno 1614. instituta sibi hærede vniuersali Venerabili Ecclesia Beatæ Mariæ Montium fecit plura legata, & inter alia mandauit, quòd Ioan. Dominico Henrico eius familiari restitueretur omne id quod dixerit in eius conscientia esse creditorem ipsius testatoris absque aliqua diligentia. Quo mortuo Ioan. Dominicus conuenit Officiales d. Ecclesiæ coram Illustrissimo D. Cardinali Verallo iudice, & illius Protectore, ad soluendum scuta 488. sibi debita à testatore, iuxta formam testamenti, & pro illorum iustificatione medio iuramento in actis declarauit se remanere creditorem d. testatoris in d. summa, cuius Illustrissimi Cardinalis D. Locumtenens ex probationibus per dd. Officiales in causa factis, Ecclesiam in scutis 150. condemnauit, in reliquis verò absoluit, à qua sententia fuit hinc inde appellatum in parte, & partibus, & ab eodem Illustrissimo in vim suarum facultatum deputatus in iudicem R.P.D. Cellesius, qui dictam sententiam in melius reformando Ecclesiam ad solutionem dd. scutorum 488. integrè condemnauit; cùm autem appellationis causa ab hac secunda sententia fuisset mihi commissa extra Rotam, dubitaui an d. sententia R. P. D. Cellesij esset confirmanda, vel infirmanda, & pro confirmatione fuit capta vnanimis resolutio.

2 Nam de validitate sententiæ non controuertebatur, & iustitia patebat ex testamento, in quo testator mandauit restitui d. Ioan. Dominico omne id quod dixerit in eius conscientia esse creditorem ipsius testatoris, quam potestatem habuit defunctus. *l. Theopompus. ff. de dot præleg. l. fin.* & vtrobique Bart. *ff. de prætor. stip.* Alexand. *consil. 54. numer. 1. vers. nam testator, & vers. nam quòd talis potestas, lib. 2.* Vnde bene potuit Dominicus facere d. declarationem, & per consequens ei stari debet. Alexand. *d. consil. 54. num. 3.* & per tot. Crot. *in l. nemo potest, num. 60. vers. teneo contrarium. ff. de legat. 1.* Peregrin. *de fideicommiss. art. 33. num. 59.*

3 Nec videbatur obstare quòd vbi aliquid cõscientiæ alicuius committitur, semper debeat illam suo iuramento firmare, *d. l. Theopompus. ff. de dot. prælег. l. de pupillo. §. qui opus.* vbi Angel. & post eum Castren. *n. 2 ff. de oper. nou. nunc.* Alexand. *consil. 218. num. 8. lib. 2.* & quamuis in casu nostro dictum iuramentum interuenerit, non fuit vt debebat esse à iudice declaratum, *l. videamus. §. deferre. ff. de in lit iuran. d. l. de pupillo. §. qui opus,* & vtrobique Doctor. cum aliis alleg. Quia non versabamur in dispositione in qua fuit mandatum, vt stetur dicto alicuius de voluntate à testatore sibi declarata, quo casu debet iurare vt testis, & procedit contrarium; sed eramus in casu quo testator præcepit standum esse declarationi de eo quod dicenti videbitur, quo casu censetur iste assumptus vt arbitrator, & nedum ipsi à iudice non est deferendum iuramentum, verùm etiam neque tenetur iurare, Bart. sic distinguens *in d. l. Theopompus, num. 7.* Alexand. *d. cons. 54. n. 2. lib. 2.* Crott. *de testib. 7. part. num. 242.* Couart. *lib. 2. var. cap. 13. num. 3. vers. 3. conclusio.* Afflict. *decis. 371. n. 6.*

Et difficultas cessabat, quia testator non modò voluit stari Henrici declarationi, sed vlterius procedendo prohibuit fieri aliquam diligentiam, quæ dictio *aliqua* verificatur etiam in minima parte, gloss. *in Clemen. 1. verbo aut earum parte. de for. compet.* Si autem esset præstandum iuramentum, vel à iudice deferendum, in hoc casu fieret diligentia, & sic esset contra mentem, & verba testatoris. 4

Hinc non obstabat illa communis opinio, quòd quando remittitur aliquid conscientiæ alicuius, recipiat interpretationem ab arbitrio boni viri, gloss. *in Clem. 1. in verbo oneramus. de iurepatronat.* Alexand. *d. consil. 218. num. 5. vers. item bene facit, lib. 2.* Ias. *in l. si sic legatum, num. 12. ff. de legat. 1.* cum aliis per Menoch. *de arbitr. lib. 1. quæst. 8. num. 40.* & sic esse recurrendum ad superiorem, vt arbitretur Castren. *in l. 1. num. 7. in fin. ff. de legat. 2.* Quia dicta conclusio procedit, quando remissio fit simpliciter conscientiæ, vel arbitrio alicuius: secus autem si adiiciatur aliquod verbum quod importet plenum, & liberum arbitrium, vt in hoc casu quo fuit prohibitum fieri aliquam diligentiam, Bart. *in l. 1. num. 50. C. de sacros. Eccles. & in l. alio. num. 10. ff. de alim. legat.* Ant. de Padill. *in d. l. 1. num. 14. ff. de leg. 2.* Vnde in proposito dicunt Doctor. quòd si statutum mandat quòd stetur iuramento alicuius, & vlteriùs procedat statuendo non admitti probationem in contrarium, vel aliter constet de mente statuentium, quòd noluerint eam admitti, tunc nihil poterit in contrarium probari. Bald. *in l. 1. num. 3. C. de reb. credit. & in cap. 1. num. 4. vers. & facit ad statutum. si de inuest. int. dom. & vasal* Tiraquell. *de retract. lignag. §. 4. gloss. 1. num. 13.* Seraph. *de priuileg. iuram. priuileg. 102. num. 19.* 5

Nec valebat dicere hanc dispositionem esse captatoriam, quia fuit collata in secretum alienæ voluntatis, quæ sicut in institutionibus, ita in legatis non valet, nisi concurrentibus adminiculis, *l. captatorias ff. de hered. instit. l. captatoria ff. de legat. 1. cum concord.* & in nostris terminis quòd quando testator disponit, vt stetur dicto tertij de eo quod alicui debetur, & illud quod dixerit soluatur, talis dispositio sit captatoria, & ideo non sit standum huic dicto tertij, nisi adminiculetur aliquibus coniecturis, tradit Bart. *in d. l. Theopompus, num. 4.* Castren. Alex. & alij relati per Couarr. *in cap. cùm tibi, in fin. de testam.* & hîc per informantes, quia responsio patebat ex sequentibus. 6

E primò, Domini considerabant hunc articulum dispositionis captatoriæ apud veteres scriptores fuisse valde incertum & lubricum, in quo vix illi omnes offensam euitare potuerunt, siquidem ipsi eam esse captatoriam voluntatem, falsò existimabant, quæ erat collata in alienum arbitrium, vt instituo hæredem, vel lego illi quem Titius voluerit, gloss. & Doctor. *in l. captatorias. C. de testam. milit.* Bart. & ceteri *in l. 1. ff. de legat. 2.* Abb. *in d. cap. cum tibi, num. 2. in 2. opposit.* vbi alij Canonistæ, quæ tamen non est captatoria, sed vitiosa, quia pendet ex alieno arbitrio, *l. illa institutio ff. de hered. instit.* Et captatoria dispositio propriè illa est, quæ fit sub conditione alterius relicti sibi vel alteri inuicem faciendi, captare enim est oblatis illecebris, & structis technis aucupari, & venari aliena, vt multis iuribus, & auctoritatibus probat Alciat. *lib. 1. parerg. cap. 31.* Ant. August. *lib. 4. emendat. cap. 15. in princ.* 7

&

&c ideo Constan. Harmenop. lib. 5. promptuar. iur. tit. 8. num. 4. eam appellat r[illegible]muneratoriam, quia gratiam rependit. exempla sunt in l. illa autem. ff. de hered. instit. & in l. 1. in fin. ff. de ijs quæ pro non script. vt si Titius me hæredem instituet, vel qua ex parte me hæredem nominabit, ex ea mihi hæres esto, collatione scilicet facta in futurum, non in præteritum: vt d. l. illa autem, quæ etiam subiicit exemplum institutionis capratoriæ in alium directæ, vt si Titius hæredem Mæuium scripserit, mihi hæres esto, & easdem formulas tradit Harmenop. vbi suprà, quæ seruari etiam poterunt in legatis; sic denique vltra prædictos hanc materiam explicarunt, gloss. in 3. exemplo communiter recepta, in d. l. captatorias. C. de testam. milit. Connan. in l. captatorias. ff. de hered. instit. & in d. l. 1. col. penult. ff. de leg. 2. Socin. iun. in l. moribus. n. 10. ff. de vulgar. Ludouic. Lusitan. in l. vtrum. §. cùm quidam. col. 4. ff. de reb. dub. Connan. lib. 10. commen. iur. cap. 6 n. 5. Balduin. in Instit. post tit. de adim. legat. Cuiac. in not. ad tit. Instit. de societ. & lib. 16. obseru. cap. 11. Anton. Constan. lib. 1. quæst. cap. 7. Coras. lib. 5. miscel. iur. cap. 13. Couarr. in dicto cap. cùm tibi, num. 1. & 2. Sarmien. lib. 2. select. cap. 4. num. 1. & cap. 6. in princip. & num. 35. in fin. Spiegel. Hottoman. Brisson. Prateius, & Schard. in verbo captare, & verb. captatoria institutio, Peregr. de fideicommiss. art. 33. num. 60. Castill. quotid. controuers. iur. lib. 2. cap. 6. à num. [illegible] vsque ad 7. Card. Seraph. decis. 350. n. 11. & 12. part. 1. Sord. decis. 98. num. 6. & alij recentiores, quibus hisce nostris, & paulo antè actis temporibus annuente Deo lumen bonarum litterarum affulsit.

8 Secundò, Domini censebant non omnem dispositionem quæ fuit in alienum collata arbitrium esse nullam, sed dumtaxat quæ in arbitrium tertij, & hoc in institutionibus hæredum, d. l. illa institutio. vbi Bart. & cæteri. ff. de hæred. instit. Peregrin. vbi suprà num. [illegible]0. in legatis autem est quæstio inter Doct. sed quidquid ipsi distinguant inter arbitrium, & liberam tertij voluntatem, prout distinguit gloss. in l. 1. & ibi Bart. num. 4. ff. de leg. 2. Couart. in dicto cap. cùm tibi, num. 6. Peregr. dicto art. 33. num. 68. Castill. vbi suprà n. 40. Receptissima est, & sine distinctione sententia respectu legatarij, quòd siue in eius arbitrio, siue in libera voluntate positum fuerit, legatum semper est validum, l. si ita legatum. §. illi si volet. ff. de leg. 1. l. si ita expressum. ff. de condit. & demonstr. gloss. in d. l. 1. verbo conditio, ad fin. vers. vltimò nota, quam Doctor. communiter sequuntur, Alex. in puncto d. consil. 54 num. 3. lib. 2. Vbi remouet difficultatem, quæ oriebatur ex incertitudine ob non expressam certam quantitatem, dicens, quòd legatum ibi fuerat relictum sub conditione, si legatarius declarabit quæ veniebat certificanda per declarationem ipsius tutoris, prout fuit declaratum, qui propriè est casus noster, & alios referunt hanc conclusionem firmantes, Couarr. in dicto cap. cùm tibi, num. 6. & 7. Peregr. d. art. 33. num. 67. Castill. eod. cap. 6. num. 32.

9 Tertiò, vni ex Dominis placebat hanc declarationem reperiri adminiculatam ex libro rationis, qui fuerat instante parte, è domo Ioannis Dominici ablatus à birruariis vigore mandati de perquirendo, ex quo libro apparet calcularis calculandis, Henricum remanere creditorem defuncti in dicta quantitate scut. 488. Nec poterat oriri suspicio contra dictum librum, quia non fuerat productus ab eodem Ioanne Dominico. A[illegible]eò quòd dictum creditum Henrici videretur esse veri[illegible]m[illegible]le, vt consid[illegible]t Alex. dicto cons. 54 num. 4. vers. & tanto magis.

10 Vl[illegible] nec obstabat di[illegible] vni testis pro Ecclesia deponenti[illegible]e confessione Ioannis Dominici, quòd eius cr[illegible]itum erat scut. 150. quia erat vnicus, & minister, seu deputatus Ecclesiæ hæredis, & sollicitator causæ, nec deponebat de tempore obitus, & sic non releuabat eius dictum, ex allegatis hic per informantes. Et ita fuit conclusum pro Ioanne Dominico sententiam esse confirmandam.

R. P. D. PIROVANO.

Amerina iurispatronatus. 1. Iulij 1616.

ARGVMENTVM.

Idoneitas ad beneficia simplicia satis probatur per litteras dimissoriales ad primam tonsuram. est singularis.

SVMMARIVM.

Dimissoria ad primam tonsuram probat notitiam litteraturæ pro legendo & scribendo iuxta formam Concilij Tridentini sess. 23. cap. 4. quæ sufficiunt ad primam tonsuram, num. 1. vide num. 2. & seq.

Beneficiatus etiam simplex debet scire linguam Latinam pro recitatione & intelligentia officij diuini, num. 2. vide n. 4. Contrarium intelligendum est vel parte opponente, vel ordinario non admittente.

Beneficia curata vel canonicatus obtineri non possunt sine litteratura, cuius defectus operatur incapacitatem obtinentis, num. 3.

Falsitas Notarij super rogitu decreti iudicis, debet concludenter probari per impossibilitatem interpositionis, quia præsumitur pro veritate decreti, num. 5.

DECISIO CCCXVIII.

RESolutum fuit standum esse in decisis, non obstantibus de nouo per Annibalem ponderatis.

1 Non enim obstat quòd litteræ dimissoriales ad primam tonsuram non præbeant sufficientem notitiam in ordinario ad effectum sustinendi præsentationem factam de absente, cùm per eas inferatur quidem ad notitiam litteræ pro simplici lectione, & pro scribendo, prout desiderat Concilium sess. 23. cap. 4. quando quis initiatur ad primam tonsuram.

2 Secus verò pro intelligentia linguæ Latinæ, quæ non consequitur ex ipso actu dimissoriæ, & necessaria videtur in beneficiato pro intellectu verborum in recitatione horarum. Clem. vnic. vbi gloss. in verb. reputamus. de concess. præb. cum aliis per Gonzal. ad regul. octauam gloss. quarta, num. 37. adductis.

3 Quia etsi in beneficiis curatis, & aliis, in quibus requiritur industria & Concilium, vt in Canonicatu Cathedrali desideratur, & omnino sit necessaria litteratura, ita vt ea cessante quis reddatur inhabilis ad beneficia. cap. præcipimus, vbi gloss. distinct. 34. Innocent. & Ioan. Andr. in cap. cum nostris. de concess. præbend. Lambertin. de iurepatron. lib. 2. part. 1. quæst. 7. art. 24 n. 2.

4 In beneficio tamen simplici, vt in præsenti, illa non requiritur. Rot. in antiq. decis. [illegible]3. in fine, de probat. & in 2. part. diuers. decis. 16. n. 4. Staphil. de litteris gratiæ in 9. forma expert. n. 23. Ideo sicuti sufficit quem esse initiatum ad primam tonsuram, vt beneficium simplex obtinere possit, ita ad notitiam idoneitatis sufficiunt litteræ dimissoriæ ad primam tonsuram, cùm per eas inferatur ad præambulam approbationem qualitatis requisitæ ad præsentationem, nec refert quòd ordinario volente, vel aduersario opponente aliter quàm per litteras dimissoriales, constare debe[illegible]t de idoneitate præsentati, cùm aduersarius fortè de non idoneitate poss[illegible]t facere clarescere, vt per Lambert. de iurepatr. p. 1. num. 2. lib. 11. quæst. princ. art. 3. n. 9. quia neque Vicarius

hoc voluit, dum admisit præsentationem de absente per processum ad vlteriora, mandando doceri de dotatione & fundatione, & iure præsentantium, neque aduersarius talem oppositionem fecit.

Non obstat quòd ex illis verbis, *Visis supradictis præsentationibus*, impossibile videatur quòd possit constare de exhibitione præsentationum coram Ordinario, cùm prædicta à Notario non potuerit scribi inter acta probante absentia Vicarij de eodem die summo manè, & non reditu nisi post quinque dies pòst, de quibus deponunt testes dati pro Annibale.

3 Quia pro veritate decreti videtur præsumendum, & maximè, quia adminiculatur ex vno teste affirmante Notarium coram Vicario legisse præsentationem factã in personam Hortensij, eundémque Vicarium decretum interposuisse, ideo alij testes de absentia Vicarij deponentes debent per necesse concludere impossibilitatem interpositionis decreti, cùm agatur de detegenda falsitate Notarij. Felin. *in cap. ex tenore, num. 2. de testibus.* Rota Auenionen. *decis. 91. in fine*, quam tamen non concludunt, quia etsi abfuerit, potuit ante discessum decretum fecisse, vel Notarium ad eum accessisse, cùm non longè abesset à ciuitate occasione visitationis, vel eadem die rediisse, & de sero præstitisse.

Et ita, &c.

R. P. D. VBALDO.

Mindonien. Archidiaconatus. Veneris 1. Iuly 1616.

ARGVMENTVM.

Error in persona, & illius nomine, non nocet, quando de certitudine personæ constat per plures demonstrationes, & quas.

SVMMARIVM.

Error nominis non nocet vbi persona redditur certa per duas, aut plures demonstrationes, num. 1. & sequentibus, vbi ponuntur demonstrationes hanc certitudinem significantes.

DECISIO CCCXIX.

1 FVit dictum errorem nominis, & diœcesis, de quo in supplicatione, & litteris expeditis, non nocere Ferdinando, quia vbi persona redditur certa per alias demonstrationes, error nominis nocere non solet. *l. si quis in fundi vocabulo*, vbi Bart. *num. 2. ff. de leg. 1. l. si in nomine. C. de testam. §. si quis in nomine. Instit. de legat.* Alexand. *cons. 108. num. 2. lib. 7.* Paris. *cons. 15. num. 8. lib. 4.* Seraph. *de is. 701. n. 1. part. 1.* & in specie quòd per errorem nominis non vitietur rescriptum, & gratia, tradunt Canonistæ *in cap. significante.* vbi præ cæteris, Innoc. Bellam. *num. 8.* Anchar. *num. 2.* Felin. *in princip. de rescript.* Alex. & Paris. *locis citatis.* Rota *decis. 16. de rescr. in nou. & decis. 54. num. 1. eod. tit. in antiq.* Cresc. *decis. 14 num. 4. eod. tit.* & fuit dictum in causa Hipporrigien. præpositutæ 1. Februarij 1588. coram Bubalo, & aliàs sæpe.

2 In proposito autem plures concurrunt circunstantiæ, ex quibus constare videtur de persona Ferdinandi, licet per errorem fuerit expressum nomen Francisci. Primò cognomen de Saniurio, & de monte negro, vt fuit ponderatum à Paris. *d. cons. 15. num 8. vers. eo magis lib. 4.* Secundò ex qualitate personæ, videlicet quòd sit clericus Minorum Ordinum, & diœcesis Ocensen. quæ omnia scilicet, vtrumque cognomen, & qualitates prædictæ enunciantur in instrumento procuræ facto à Ioanne Pardo ad petendum Coadiutorem sub die 6. Decembris 1605. & eadem ad vnguem reperiuntur in alio instrumento procuræ facto ab eod. Ferdinando die 23. eiusdem mensis, & anni, ad effectum supplicandi pro eadem coadiutoria cum expressa relatione ad d. mandatum Ioanois, cum expressione diei, & Notarij de illo rogati, & aliàs dicitur certum, tam per se, quàm per relationem ad aliud. *l. ait prætor. §. 1.* & ibi Doct. *ff. de re iud. l. certum ff. si cert. pet.* Rota *decis. 5. n. 6. part. 2. diuers.*

3 Accedit præmissis, quòd idem Procurator fuit constitutus à Ioanne, & à Ferdinando, item accedit confessio Ioannis pluries reperita, qui constituerat Procuratorem ad petendum coadiutoriam pro Ferdinando, & recognitio eiusdem personæ in Coadiutorem suum, item verisimilitudo, cùm Ferdinandus esset eius nepos, & Ioannes in eius domo versaretur familiariter, & domesticè, & tandem quia in loco non erat alius Ferdinandus, nec Franciscus eiusdem nominis, & cognominis, & qui prætenderet coadiutoriam vigore dd. mandatorum, de quibus omnibus deponunt testes iurati coram executore, qui vel probant etiam nemine citato examinati, cùm res ageretur coram executore, & sic extraiudicialiter. Aym. *cons. 198. in fin.* præsertim cùm nullus adesset legitimus contradictor, vel saltem præbent maximum adminiculum, ad supradicta Ruin. *cons. 46. n. 10. lib. 4.* cum aliis allegatis in causa Hispalen. legitimitatis 11. Maij 1612. coram me.

4 Concurrit etiam assertio Notariorum illarum partium scribendi abbreuiatè nomen Ferdinandi, prout in hoc casu scriptum reperitur, nec non attestatio Capituli Mindonien. quòd dictus Ferdinandus verus erat Coadiutor, de quo in litteris coadiutoriæ, & non alius, & pro tali fuerit à Ioanne dum viueret recognitus, admissus, & appellatus.

5 Ex quibus omnibus simul iunctis, Domini firmarunt errorem Procuratoris in consentiendo coadiutoriæ, & in supplicatione, & litteris vbi fuit appositum nomen Francisci, non nocere Ferdinando, cùm ex tot demonstrationibus constet de identitate personæ, & tamen duæ regulariter sufficiant. Bart. *in l. demonstratio falsa. num. 14. ff. de cond. & demonstr.* Castr. *in l. si in nomine, n. 4. C. de testam.* Alex. *cons. 108. num. 3. lib. 2.*

Et ita fuit decisum, &c.

P. R. D. PAMPHILIO.

Gerunden. vini. Veneris 1. Iuly 1616.

ARGVMENTVM.

Argumentum habes ex summario.

SVMMARIVM.

Beneficij status vt dicatur mutatus requiritur spatium 40. annorum, num. 1.

Beneficij status vt dicatur mutatus ex collationibus, requiritur in conferente scientia prioris status, & voluntas illum mutandi, & nouum imprimendi, ibid.

DECISIO CCCXX.

1 CVm agentes pro Præpositis institissent audiri super decisione vltimo loco facta vt illis satis facerem, licèt postea citati noluerint informare, proposui de nouo causam, & Domini in decisis persistendum censuerunt ex rationibus, & fundamentis in prædicta decisione deductis, & ad illud motiuum, super quo

aliàs

aliàs per informantes magnum fiebat fundamentum, nempe quòd aliquæ ex præposituris fuerant permutatæ cum beneficijs Ecclesiasticis, exinde inferentes ipsas quoque debere censeri fuisse beneficia Ecclesiastica, ex quo alias cum eis beneficia permutari non potuissent vltra responsionem datam in dicta decisione, quæ Dominis placuit, fuit dictum per huiusmodi permutationes non fuisse mutatum antiquum statum præpositurarum, cùm non contineatur spatium 40. annorum, quod requiritur ad inducendum nouum statum antiquo contrarium, vt trad. omnes *in cap. cùm de benefic. de prebend. in 6.* Felin. *in cap. in nostra in 40. corollar. in 4. not. num. 43. de rescript.* Silu. *de benefic. part. 3. quæst. 11. num. 127.* Rebuff. *super concord. tit. de collat. § volumus, verb. regularia col. 1. vers. quartò requiritur*, & fuit decisum in Perusina S. Beueniatis 13. Martij 1588. & 19. Martij 1589. coram bo. me. Card. Pamphilio, & in aliis causis, nec appareat Episcopos coram quibus factæ fuerunt dictæ permutationes, sciuisse præposituras esse nudas administrationes, licèt collatiuas, & non beneficia Ecclesiastica, & voluisse illarum statum mutare, constituendo scilicet illa beneficia Ecclesiastica, prout etiam requiritur ad effectum mutandi statum antiquum, & imprimendi nouum, vt post Lap. *in dicto cap. cùm de benefic.* & ibi per cæteris Gemin. *num. 9. per tot.* Franch. etiam *num. 9. ante med. vers. non tamen posset*, & Prob. ad Monach. *num. 4. & 13.* Idem Gemin. *in addit. ad Calder. consil. 1. in fin. de consuetud.* Felin. *vbi suprà num. 41. post med. vers. 2. nota diligenter.* Silu. *d. quæst. 11. num. 124. & seqq.* Rebuff. *dicto verb. regularia, col. 1. vers. 3. requiritur*, & fuit dictum in supradicta Perusina Sancti Beueniatis.

R. D. SACRATO.

Romana hæreditatis. Lunæ 29. Octobris 1616.

ARGVMENTVM.

Testamentum laceratum an, & quando probet, præsertim si factum fuerit ad pias causas, & quid etiam de testamento sine solemnitatibus celebrato, nunquid valeat si pia causa fuerit instituta.

SVMMARIVM.

Testamenti scriptura etiam lacerata probat quando est testamentum nuncupatiuum, sub n. 1. vbi præsertim quando non probatur lacerationem fuisse factam à testatore, & quid si scriptura lacerata reperitur penes testatorem, & quid etiam, quando in testamento lacerato est instituta pia causa.

Iesuitarum Domus professa est incapax hæreditatis, ibid.

Priuilegiatus non vtitur priuilegio contra æqualiter priuilegiatum, ibid.

Præsumptio vna tollitur per aliam contrariam præsumptionem, ibid. ad fin.

Causa intestati cessat vbi adest testamentum, ibid. in fine.

Testamenta sine solemnitatibus, & imperfecta, nunquid valeant ad piam causam, num. 2.

Militia cælestis fauorabilior est, quàm humana, ibid.

Generalis dispositio non includit pias causas, ibid. ante fin.

DECISIO CCCXXI.

1 QVondam Franciscus Ciarpa fecit testamentum manu sua scriptum, & subscriptum, sine tamen Notario, & testibus ad fauorem Societatis Sanctissimæ Annunciatæ de Vrbe: postea fecit aliud testamentum solemne, clausum tamen, ad fauorem RR. PP. Domus Professæ Societatis Iesu, cum clausula *cassans, &c.* Mortuo d. Francisco fuit repertum in quadā eius capsa hoc secundum eius testamentum laceratum; orta fuit controuersia super successione dicti Francisci prætendentibus hæredibus ab intestato, quòd neque primum, neque secundum testamentum valeret; non primum, quia conditum sine solemnitatibus, tum etiam quia in omnem euentum esset reuocatum per secundum; non etiam valere secundum, quia de eo non constat nisi per scripturam laceratam, quæ nihil probat. E conuerso dicebant cessionarij RR. PP. Iesuitarum primum testamentum non valere quidem ex causis suprà expressis, sed non ideo esse locum successioni ab intestato, sed immò sustineri secundum testamentum, non obstante laceratione prædicta, primò quia agunt vigore testamenti nuncupatiui, quod patet ex eo, quòd in illo condendo minimè fuerunt seruata requisita, de quibus *in l. hac consultissima, la 2. C. de testam.* Cùm igitur agant vigore testamenti nuncupatiui, dicebant nihil esse, quòd scriptura sit lacerata, cùm possint probare testamentum per testes. Secundò etiam fortiùs lacerationem sibi non obesse, cùm non probetur facta à testatore, vnde potuit fieri ab alio, qui non habuit facultatem præiudicandi Patribus, & licèt quando scriptura lacerata reperitur penes testatorem, præsumatur ab ipso lacerata; attamen dicebatur hoc non procedere quando in scriptura lacerata reperitur instituta pia causa, vt est Societas Iesuitarum, per *l. proximè, circa fin. ff. de his, quæ in testament. delentur*, & per illam Bart. *in l si vnus, num. 2. de testam.* Corset. *singul. 67. verb. cancellatio.* Couarr. *in rubr. de testam. part. 3. n. 19. vers. huic sententia suffragatur.* Cardin. Mantic. *de coniect. vlt. vol. lib. 12. tit. 1. num. 32.* Tertio loco vrgebat Societas Sanctissimæ Annunciatæ, contendebatque primum testamentum valere non obstante defectu solemnitatum, cùm illæ non requirantur in testamento ad piam causam, ex infrà allegandis; secundum verò testamentum sibi non obstare, tum quia in eo reperiatur instituta Domus professa RR. PP. Iesuitarum incapax, vt dicebatur, institutionis hæreditariæ, ex Mandos. *in tract. de priuileg. ad instar gloss. 11. num 8. & seq.* Gabr. *cons. 28. num. 1. & seq. lib. 1.* Tum quia eo ipso quòd secundum testamentum reperitur cassum à testatore sine factione tertij, prætendebat reuiuiscere primum, ex *l. penult. § planè. de bonor. possess. secund. tab.* Quod confirmabatur ex eo quòd testamenta recipiunt vires suas à die mortis testatoris, & proinde cùm de tempore mortis testatoris secundum testamentum reperiatur cassum, necesse est, quòd remaneat primum, cùm non habeat, quòd sibi obstet, ex quo secundum stante cassatione non est amplius in rerum natura. Neque obstare, quòd secundum tanquam conditum ad piam causam non præsumatur laceratum à testatore, ex suprà allegatis, quia dicebant hoc non procedere, quando agitur de suscitando primo condito ad piam causam, quasi quòd pia causa instituta in secundo testamento non vtatur suo priuilegio contra piam causam æqualiter priuilegiatam institutam in primo, & quòd præsumptio, quæ est pro pia causa instituta in secundo, elidatur, & conquassetur per æqualem præsumptionem, quæ est pro pia causa instituta in primo, iuxta vulgatas conclusiones, quòd priuilegiatus non vtitur priuilegio contra æqualiter priuilegiatum, & præsumptio tollitur per æqualem præsumptionem contrariam, & hoc stante, quòd valeat primum testamentum, remanebat exclusa causa intestati. *l. quamdiu ff. de acquir. hæred. l. ex testamento. C. vnd. lib. l. antequam. C. communia de success.* Non tamen deerant replicationes hinc inde.

Quare cùm res vndequaque appareret inuoluta, 2 placuit

placuit Dominis pro nunc firmare, quòd primum testamentum fuerit validum, non obstante defectu solemnitatum, cùm fuerit conditum ad piam causam; licèt enim plures tenuerint, quòd talia testamenta sinè solemnitatibus minimè sint valida, quam opinionem etiam communem dixerunt Socin.iun. *cons.*189. *n.*74. *vol.*2. Clar. *in* §.*testament.quæst.*7.*num.*1. Nihilominus contraria sententia semper visa fuit DD. de Rota æquior, verior, & communior. Rota *decis.* 4 *n.*12.*p.*2. *diuers.* & in Mediolanen. bonorum de Cusanis 1.Februarij, & 13.Martij 1600.coram bo.me.Iusto. Æquior, quia fauorabilis piæ causæ. Ias.*cons.*61.*num.*6.*&* 7.*lib.*1. Ruin.*cons.*71.*num.*16 17.*&* 18.*lib.*3 Rota *in d.decis.*74. *num.*14.*part.*2. *diuers.* Verior, quia mos sic testandi valet inter libertos. *Auth. quod sine. C. de testam.* Bart. *in l.si quis cùm testamentum. num.*4.*ff.de testam.* Alex. *in l.hac consultissima, §.ex imperfecto. num.*2.*C.eodem.* Idem Alex. *cons.*4.*num.*10.*lib.*7. Castr. *cons.*25. *in fine vers.præterea si scriptura.lib.*2. Ias.*dicto cons.*61.*in fine lib.*1. Cephal.*consil.*99 *num.*2.*lib.*1. Barbat. *cons.*58.*num.*16.*lib.*4. Couar. *in cap.relatum, il* 1 *num* 32 *de testam.* Rub. Alex.*cons.*107. *num.*1. Harman. Pistor. *in quæst.iur.lib.*1.*quæst.*1.*num.*25. Ergo idem esse debet quoad piam causam, cùm ista duo æquiparentur. Ioann.de Imol. *in l si is qui, num.*5. *&* 6 *ff.de testam.* Corn.*cons.*307.*in fin.vol.*3 & alios congerit Tiraquell.*de pia causa priuileg.*5. Item simile priuilegium concessum est humanæ militiæ. *l. Lucius Titius.ff.de milit.testam.* ergo idem concedi debet ad fauorem militiæ cælestis, cùm sit fauorabilior. Bart. *in repetitione l.*1.*num* 37. *vers.super tempore.* ibi, *homo qui est in hostili. C.de sacros. Eccles.* Ruin.*cons.*71.*n.*18.*lib.*3. Corn. *dicto cons.*307. *sub num.*7.*vol.* . Item in institutione piæ causæ cessant fraudes, propter quas sunt ordinatæ huiusmodi solemnitates. Item neque potuerunt seculares Imperatores, neque si potuissent, præsumuntur voluisse sub generali dispositione testamentorum includere pias causas. *cap.in generali.de reg.iur.in* 6 & faciunt tradita per Federic. de Sen. *cons.*125. *n.*2. & Corn.*cons.*89. *num.*12.*lib.*3. Et proinde sufficere debet quoquo modo secundùm ordin. ias iuris regulas probaretur voluntas testatoris e a piam causam, & propterea cùm de iure communi scriptura confecta manu testatoris probet ipsius voluntatem quoad alia negotia, debet illam probare in vltima voluntate quoad piam causam, cùm solemnitates iuris requisitæ in vltimis voluntatibus non loquuntur de pia causa, vnde in hoc pia causa remanet sub communibus regulis. *l.commodissimè ff de lib. & posthum.* communiorem quam tenuerunt Alex.*cons.*105. *num.*9 *in fi.lib.* . Imol.& Aret.*in l.si quis C.de testament.* Dec. *cons.*426.*num* 8 Cephal.*cons.*99 *num.*2. *&* 3. *lib.*1. Menoch. *cons.*184 *n* 66.*vol.*3. Lud.Iunt. *tract. pro vxor. num* 49 Vasquez *tract.de success.creat.lib.*1.§.21.*num.*47. *&* 48 Couar. *in cap.relatum il* 1.*num.*12. Michaël.Crass. *in* §.*testament.quæst.*11.*num.*1. Cæual.*in tract de comm.& magis comm. quæst.*136. & dixit Rota *in præallegata decis.*74. *num* 12. *part.*2. *diuers* & in Mediolanen. bonorum de Cusanis 1.Februarij, & 13.Martij 1600, coram bo.me.Iusto.

R. D. SACRATO.

Romana retrouenditionis domus. Lunæ 7 Nouembris 1616.

ARGVMENTVM.

De priuilegio inquilinatus, iuris redimendi cessione, & retracta, multa notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

*Soluens illi cum quo quis contraxit, rectè soluit, licèt aliàs ad illum non spectaret commodum contractus, num.*2.

*Scientia indubitata, & vera requiritur, quando agitur de perdendo iure quæsito, num.*3.

*Inducta ad vnum finem non debent operari contrarium effectum, num.*3 *ante finem.*

*Emptio facta pro persona nominanda, non sequuta nominatione personæ, residet in ipso contrahente, & emente, n.*4. *amplia vt num.*5.

*Complementarius bancariæ rationis potest in totum disponere de rebus ad illam spectantibus, num.*7. *in fine.*

*Minor ætas non attenditur in materia mercantili, n.*8.

*Cessio iuris redimendi strictè, & propriè non est venditio, num.*9.

Extensio non fit ex identitate rationis in materia stricta, & exorbitanti, ibid. vbi multo minus fit extensio in materia correctoria.

*Successorum nomine venit etiam successor singularis, & extraneus, & sic quilibet cessionarius, num.*10.*in fine.*

Raro contingentia non sunt in consideratione, ibid.

*Inquilinatus priuilegium non habet locum in donatione, num.*11.*&* 12.

*Mixtum non continetur sub simplici, num.*11.

Donatio præsumitur inter coniunctos, ibid.in fine.

*Retractui locus non est quando retrahere volens non potest præstare illud, quod præstat is à quo vult retrotrahere, num.*12.

Retractus non habet locum in permutatione, ibid.

Prorogatus terminus non est nouus terminus, sed est idem cum primo. ibid.ante finem.

*Melioramentorum exceptio non impedit exequutionem, quando de illis non constet saltim in genere, & isto casu sufficit offerre cautionem, præsertim quando melioramenta facta fuerunt lite pendente, num.*13.

DECISIO CCCXXII.

QVoad Dominos de Emis Rota permansit in his decisis in hac causa, quòd scilicet domus, de qua agitur, sit illis retrouendenda; & quidem si domus spectat ad D.Pirrhũ, res procedit de plano, ex aliis decisis, verùm etiam si spectaret ad rationem bancariam, tanquam emptam ab illa sub simulato nomine Pirrhi, vt modò prætendunt Domini de Donis, adhuc videbatur, prorogatione iuris redimen. factas, tam per d. Pirrhum, quàm per Donos suffrag. Emis, & consequenter posse Emos vigore talium concessionum domum, de qua agitur, redimere. 1

Et quoad prorogationes factas per Pirrhum, fuit consideratum, quòd ipse Pirrhus fuit ille, qui contraxit cum Lipomanis, à quibus habent causam Emi; vnde quidquid occultè, & simulatè fuit actum inter Pirrhum, & Donos, hoc non afficit ipsos Lipomanos, qui non tenebantur hoc diuinare, & proinde quoad interesse ipsorum de Lipomanis ius contractus resistebat super Pirrho, non autem super Donis, ad quod optime faciunt tradita per Surd. *cons.*19.*num* 8.*in fin. & num.*9.34. *&* 40. & hinc est illa vulgaris conclusio, quòd rectè soluitur illi, cum quo fuit contractum, licèt aliàs ad illum non spectaret commodum contractus, latè Surd. plura exempla cumulans *cons.* 150. *num.*104.*& seq.* 2

Et licèt dentur duæ litteræ eorundem de Lipomanis, ex quibus apparet ipsos tractasse cum Donis, tanquam emptoribus domus, non per hoc includitur veta, & indubitata scientia ipsorum de Lipomanis, vt requiritur ad istum effectum. Put *decis.*6.*de probat.* Mohedan.*decis.*4.*de probat.* Seraphin. *decis.*972. Potuerunt 3

enim

enim Lipomani hoc tractare cum Donis, vel intuitu complicationis, quam habebat ratio bancaria cum Pirrho, de qua participabat, vel quod verisimilius est, intuitu cessionis, quam illi hincad decem, seu quindecim dies fecit Pirrhus ad fauorem illorum de Donis, licet postea non habuerit effectum, vt infrà dicetur, quod bene comprobant literæ mercatorum de Guadagnis, datæ in summario donorum *num.* 15. & sic non concluditur Lipomanos sciuisse, quòd ius contractus de illo tempore resideret in Donis. Et eodem modo respódebatur ad aliud obiectum, quod Lipomani, siue Emi receperint prorogationes ab ipsis Donis, quia stante negotij implicatione, de qua suprà, potuerunt dubitare de aliquo iure ipsorum de Donis, & consequenter ad abundantiorem cautelam recipere prorogationes, etiam ab illis, solent enim prudentes homines recipere cautelas à quocunque dare volente, quæ diligentia non debet illis nocere, cùm abundans cautela non noceat, & inducta ad vnum finem contrarium non operentur, iuxta vulgatas iuris conclusiones. Et quòd Lipomani non haberent explicitam scientiam, ad quos pertinerent domus, satis apparet ex eo, quòd similem prorogationem obtinuerunt etiam à Pirrho.

4 Minus facit quòd Pirrhus emerit pro se, & persona nominanda, quia hoc non includit quòd Lipomani dicantur contraxisse cum Donis, nisi sequuta formali nominatione, donec enim fiant huiusmodi nominationes, ius contractus residet in ipso contrahente, Alexand. *cons.* 232. *num.* 3. & 4. *lib.* 6. Gabriel *de verb. oblig. conclus.* 2. *num.* 1. Surd. *decis.* 325. *num.* 1. Mant. *de tacit. & ambig. lib.* 44. *tit.* 22. *num.* 9.

5 Et quamuis, vt suprà dictum est, Pirrhus fecerit quandam cessionem ad fauorem illorum de Donis, attamen illis cessio fuit illinc ad paucos menses reuocata, vnde non potest super illa fieri fundamentum. Amplius cùm interesset illorum de Lipomanis scire nominatum, ad effectum illum conuenien. pro retrouenditione, videtur, quòd non fuerit satis nominare, nisi talis nominatio fuisset facta per Notarium de prima venditione rogatum, vel alter deducta ad notitiam ipsorum de Lipomanis per ea, quæ in simili tradunt Felin. *in cap. ex parte Decani, num.* 22. *vers.* 3. *reg. de rescript.* Specul. *de procur.* §. 8. *num.* 22.

6 Et ex his, quòd ius contractus respectu ipsorum de Lipomanis totaliter resideret penes ipsum Pirrhum, apparet potuisse Lipomanos, & Emos ab illis causam habentes recipere prorogationes à Pirrho, cum ipsum solum recognouerint in emptorem, quidquid sit verò actum esset inter ipsum Pirrhum, & Donos.

7 Secundò principaliter admisso sine veri præiudicio, quòd ius contractus ab initio, & semper resedisset in ipsis Donis, etiam respectu illorum de Lipomanis, fuit dictum, prorogationes per ipsos Donos factas suffragari dd. Emis. Non obstat, quòd in illis nó interuenerit D. Nicolaus Donus, quia hoc in primis non officeret respectu D. Octauij, qui fecit prorogationem cum promissione de rato, cum clausula obligationis Cameralis aliàs ad damn. & interesse, verum etiam respectu D. Nicolai videbatur tenere contractus, cùm ipse Octauius esset complementarius rationis bancariæ, qui propterea potuit in totum disponere de rebus ad illam spectantibus, Rot. Ian. *decis.* 135. *num.* 1. cum aliis per Fe... an. *de socies. cap.* 3. ... *num.* 5.

8 Nec facit minor ætas Ni...i, quia illa non attenditur in materia mercantili, vt post Bart. Bald. & alios dixit Rota in ...nonien. pecuniaria 18. Martij 1610. coram me, quod magis de plano procedit, quando, vt in hoc casu, societas est cœpta cum auctore minoris, & ille auctor mandauit illam continuari, Alex. *cons.* 49. *n.* 1. *in fin. lib.* 1. Bald. *in l. cum oportet. s. b. n.* 1. *vers. si autem, C. de bonis quæ liber.* Menoch. *de præsumpt. lib.* 3. *præs.* 56. *num.* 15. Et eo magis, cùm prorogationi accessisset auctoritas tutorum ipsius Nicolai, habentes a testatore amplam facultatem, ponderatam in alia decisione, in hac causa facta.

9 Quibus firmatis, visum fuit, non obstare ius inquilinatus, per quod prætendunt Doni se esse præferendos Emis, ex duplici capite, primò ex cessione facta per Lipomanos ipsis Emis, secundò quia, admisso, quòd Pirrhus verè fuerit dominus domus, concessiones per illum factæ important quandam alienationem ipsius domus. Nam quantum ad primum caput, Domini inclinabant, quòd prælatio ex iure inquilinatus non habebat locum in cessione iuris redimendi, quandoquidem decretum Camerale, in quo fundatur dictum ius inquilinatus, loquitur de venditione, cessio autem iuris redimendi strictè, & propriè loquendo, non est venditio ipsius domus, sed res multum diuersa, vt de se patet, & proinde cùm materia sit stricta, & exorbitans, non fit extensio de vna re ad aliam, neque etiam ex identate rationis, per ea, quæ latè dicta fuerunt in causa Romana Portus Molæ die 15. Ianuarij, & die 1. Iulij 1616. coram me. Quæ decisiones licet loquantur in casu diuerso, tamen quoad rationes, visæ fuerunt concludere etiam ad casum, de quo agitur.

10 Et quòd ista materia non sit extendibilis, late prosequitur Tiraquell. *in præfat. tract. retr. ast. lignag. n.* 62. *cum plurib. seqq.* vbi dicit hanc opinionem teneri à Doctor. numero, ætate, & auctoritate superioribus illis qui contrariam sententiam tenuerunt, & fuit etiam considerata diuersitas rationis inter vnum casum, & alium, vnde eo minus in materia correctoria est facienda extensio, ex traditis per Alex *cons.* 25. *num.* 15. *lib.* 6. Crauet. *cons.* 67. *n.* 6. Hond. *cons.* 65. *n.* 45. *lib.* 2. Diuersitas rationis est, quia in hac cessione, aut is, qui vult præferri, erat tempore primæ venditionis inquilinus, vel non: si erat inquilinus, habet quod sibi imputet, cum tunc posset petere prælationé; si verò non erat inquilinus, minus habet, quòd doleat, có reperiat domú affectam dicto pacto, cuius exercitiú nó videtur importare nouam alienationem, sed esse quoddam obuenens ex actu anteriori ipsi inquilinatu, vnde reputatur vna, & eadem res cum illo primo actu, Abb. *in cap. pen. n.* 15. *in fin de caus. poss. & propr.* si verò, vt in proposito casu, venditio cum pacto de retrouendendo est facta ipsi inquilino, res procedit magis de plano, tum quia poterat inquilinus abstinere se à contractu vitare huiusmodi difficultates, cum multo magis, quia videtur tali cessioni consensisse, quando, vt in proposito casu, permisit venditorem stipulari retrouenditionem pro se, hæredibus, & successoribus, quorum successorum nomine, non est dubium venire successorem singularem, & extraneum, & sic quemlibet cessionarium, Alex. *cons.* 139. *col.* 1. *lib.* 2. Dec. *cons.* 171. *n.* 5. *vers. vel pro success.* Menoch. *cons.* 191. *num.* 10. Et etiam pro ratione diuersitatis potest considerari, quòd hæc sunt de rarò contingentibus, ad quæ non est inconueniens dicere, quòd non respexerit decretum Camerale, iuxta not. *in l. nam ad ea. ff. de leg.*

11 Cæterum, quidquid dicendum foret in simplici venditione iuris redimendi, certum est, inquilinatum non habere locum in donatione, ex traditis per Castr. *in l.* 1. *n.* 3. *C. comm. vtriusque iudic.* ergo neque in casu mixtæ donationis, & venditionis, quia in exorbitantibus mixtum non continetur sub simplici, Socin. sen. *consil* 18. *num.* 22. *lib.* 4. Natt. *cons.* 463. *num.* 18. & 19. *lib.* 2. Surd. *decis.* 174. *num.* 14. Honded. *cons.* 8. *num.* 17. *lib.* 1. quin tali casu concessio tota dicitur gratiosa, Rot. *decis. diuers.* 452. *n.* 17. *part.* 1. Seraph. *decis.* 1395. *n.* 6. casu verò

verò propositus, negari non potest, quòd fuerit mixtus donatione, tum quia in cessione dicitur, quòd illa sit propter amorem, quem gerit cedens erga cessionarium suum nepotem: causa autem venditionis non est amor erga emptorem, sed consequutio pretij, tum multo magis, quia apparet Emos pro habenda cessione soluisse tantùm ducatos 1200. vel circa, seu illorum valorem; cùm tamen eodem tempore Doni essent parati soluere ducatos bis mille quingentos, & sic duplo pluris, vt patet ex litteris per eosdemmet Donos exhibitis, & cùm cessionarius esset nepos cedentis, donatio etiam redditur verisimilior, ex traditis per Mantic. *de tacit. & ambig lib. 14. tit. 19 num. 1. & seq.*

12 Quò verò ad aliud caput, quòd si domus spectat ad Pirrhum, adhuc Doni sint præferẽdi in concessionibus factis per Pirrhum Emis, res videbatur procedere magis de plano, in primis, quia concessiones factæ per Pirrhum fuerunt gratuitæ, vnde quotquot illæ fuerint, non habet in iis locus ius inquilinatus, ex suprà deductis. Secundò, quia vbi volens retrahere, non potest præstare illud, quod præstat ille, à quo vult retrahere, non est locus retractui, vt fuit dictum in Romana domus, seu retractus 26. Febr. 1590. coram bo. me. Penia, qua ratione videmus retractum non habere locum in permutatione, propterea cùm inquilinus non habeat pactum de retrouendendo, quòd possit prorogari, non est cur prætendat prælationem in prorogatione. facit quòd terminus prorogatus est idem cum primo, Dec. *cons.* 497. *n.* 1. Gabr. *de dilat. concl.* 2. *n* 21. Rot. *decis.* 116, *n.* 4. *p.* 1. *diuers.* Vnde non obstat, quòd Pirrhus etiam de nouo concesserit terminum ad redimendum, quia contrarium asseritur in instrumento, in quo narrantur prorogationes alias ore tenus factæ, & etiam si esset nouus terminus, nihil esset, tum quia gratis ex prædictis, tum quia videtur quædam remissio pacti caducitatis, quæ est quid diuersum ab actu primo, vnde multi possunt remittere istas caducitates, qui alias non possunt dare de nouo, Dec. *cons.* 138. *num.* 7 Roland. *cons.* 15. *num* 24. *lib.* 1. Gabr, *cons.* 66. *num.* 5. *lib* 2.

13 Et denique cessant istæ difficultates, sustinendo prorogationes datas ab ipsis Donis, vt suprà dictum est. Quò verò ad retentionem ex capite expensarum & melioramentorum, vt dicitur, factarum in domo, fuit dictum, quòd hoc in primis non impedit retrouenditionem, sed executionem, & effectualem restitutionem. Secundò adhuc non constat de illis, nec in genere, vnde sufficit offerre cautionem, Rota *decis.* 659. *num.* 1. *part.* 1. *diuers.* Put. *decis.* 471. *num.* 1. *& per tot. lib.* 2. *&* 3. & multo magis cùm fuerint facta lite pẽdente, & post intimationes, vnde non debent retardare executionem, nisi appareret, quòd essent omnino necessaria. Seraphin. *decis.* 898. *num.* 3. *&* 4. & fuit dictum in Romana vineæ 1. Iunij 1615. coram R.P.D. Dunozet, & in alia Romana vineæ 13. Iunij 1616. coram R.P.D. Verospio, cum aliis per D. Beltraminum.

Et ita tentum, &c.

R. P. D. BVRATTO.

Ferrarien. afflictus. Sabbati 26. Nouembr. 1616.

ARGVMENTVM.

Conductor molendini quando possit petere remissionem pensionis, clusa molendini destructa propter fluminis inundationem, & quid si promisit manutenere dictum molendinum, & in se susceperit periculum casus insoliti, & fortuiti.

SVMMARIVM.

Conductor non valens vti re locata ad vsum destinatũ, etiam sine facto locatoris, remissionem pensionis petere potest, n. 2. vbi præsertim si hoc impedimentũ contingat casu fortuito.

Conductor molendini si molendino vti non potest, quia redditum inutile ex incursu aquarum, remissionem pensionis petere potest, ibid.

Conductor re locata destructa, vel perempta, potest petere remissionem pensionis, num. 3. & 4.

Cõductor promittens manutenere rem locatam, non tenetur ad illius refectionem, quando eadem res casu fortuito destructa fuit, n. 4. nec etiam tenetur ad expensam magnam respicientem vtilitatem perpetuam vltra tempus conductionis, ibid. in fin.

Conductor qui promisit remissionem non petere etiam ex casu insolito & fortuito, ad quid teneatur, ibid.

DECISIO CCCXXIII.

Communitas Bagnacaballi conuenta ab Illustr. D. Card. Estense ad præstationes annuatim decursas Corbium 900. frumenti pro mercede duorum molendinorum, aliàs per eam à Sereniss. D. Duce Mutinæ d. Illust. D. Cardinalis fratre, & authore ad quinquenniũ 1. Martij 1597. inchoan. conductorum, opposuit inter alia de destructione clusæ illorum intra primum annum affictus ob insolitam fluminis inundationem, & rupturam, & sic molendina remansisse inutilia toto tempore locationis; causáque in Rota commissa, fuit dubitatum, an constaret de talibus impedimentis, seu exceptionibus, itaut sit, vel non sit locus executioni mandati per A. C. ad fauorem D. Cardinalis relaxati; & DD. resoluerunt, dictam exceptionem destructionis clusæ obstare cùm sit releuans, & probata. 1

Releuans, quia remissio fit conductori, qui vti non potuit re locata ad vsum destinatum, etiam sine facto locatoris. Bart. *in l. cùm in plures. ff. locat. vers. in contrarium, & vers. aut fuit facta locatio,* & ibi Castr. *n.* 3. *& seqq.* Aret. *cons.* 52. *n.* 2. Boss. *in tit. de remiss. merced. conduct. n.* 40. cũ aliis per Surd. *cons.* 400. *n.* 33. *& cons.* 563. *n.* 14. & tãto magis si hoc cõtigit casu fortuito. *l. si quis domũ* 9. *§. fin.* & ibi Odofr. *vers. sed pro eo tempore. l. si quis fundum* 10. *§. Imperator. l. item quæritur* 14. *§. exercitu. l. ex conducto* 16. *§. fin. l. si fundus* 36. *& l seq. ff. locat.* vt de impetu fluminis est tex. *in d. l. ex conducto § si vis tempestatis,* & ibi Odofr. Bald. & Salyc. Rub. Alex. *cons.* 153. *n.* 3. Cephal. *cons.* 257. *n.* 11. *&* 12. Sebast. Medic. *in tract. de fortuit. casib. p.* 2. *q.* 10. *n.* 39. Surd. *decis.* 326. *n.* 60. Caball. *cons. decis.* 102. *n.* 12. *p.* 2. In specie autem nostra, esse faciendam remissionem, quando molendinum ob incursum aquarum redditum est inutile, trad. Bald. *cons.* 119. *circa med. vers. in contrariũ videtur, vsque ad fin. lib.* 1. Fulgos. *cons.* 193. *vers. in oppositã partem, vsque ad finem,* quem in terminis sequuntur Rip, *in tract. de peste tit. de priuil. contr n.* 97. *in fin.* Natt. *cons.* 256. *n.* 5. *& cons.* 449. *n.* 16. Boss. *vbi suprà n.* 58 Hip. Rim. *cons.* 637. *n.* 1. *& seqq. & n.* 39. Eugen. *cons.* 50. *n.* 46. *lib.* 1. Sicuti fit quando destructa est, vel perempta illius substantia. Bald. *in l. licet* 8 *num.* 7. *C. locat.* quem sequuntur Petr. de Vbald. *de duob. fratr. p.* 8. *n.* 35. Boss. *vbi supr. n.* 61. Surd. *d. decis.* 326. *n.* 45. *& n.* 54. *in fin. & n.* 55. *& cons.* 297. *n.* 16. *vers. sed quando, & n.* 18. Gratian. *discept.* 195. *n.* 3. *&* 6. Prout hîc contigisse videtur ex destructione dictæ clusæ, cùm illa videatur pars substantialis molendinorum, quia sine ea molere, & exerceri non possunt, vt notissimum est. 2

Casus autem istius destructionis ex valde insolito, & inaudito fluminis impetu concludenter probatur per quinque testes, qui non sunt de communitate, videlicet. Secundum in processu *fol.* 89. *à tergo, & fol.* 90. Quintum 3

rum *fol.* 127. & 128. Sextum *fol.* 137. *à tergo.* Septimum *fol.* 145. *à tergo.* & octauum *fol.* 150. & 153. *à tergo.* Qui deponunt de visu, & scientia, & tanquam vicini sunt optime informati, & validas rationes adducunt, & dicunt etiam de desiccatione, & ruptura clusarum quorundam molendinorum vicinorum ob magnum diluuium aquarū, & quòd casus fuit insolitus, & inauditus. Quod est etiam verisimile, quia notissimæ sunt ingentes dicti anni 1598. in diuersis Italiæ partibus imbrium, & aquarum inundationes, de quibus etiam meminit Gratian. *d. disc.* 195. *n.* 21. & verificatur quoque ex controuersia tunc orta inter dictam communitatem Bag... abati volentem reficere, seu restaurare dictam clusam ex vna, & communitatem Lugi impedientem ex altera, vt ex pluribus epistolis, tam Vicelegati Ferrariæ, quam Gubernatoris Lugi, ... in summario communitatis *num.* 3. 4. ... & 6.

4 Non obstat quòd communitas ... tenetur manutenere clusam, tam de iure, quàm ... pacti, ... cum illa esset totaliter destructa ... prædicti ... deponūt) non tenebatur ad refectionem ... actio, tum quia prædictus ... fortuitus, qui non venit sub dicta promissione Bal. *d. cons.* 145. *vers. secundo quia, & vers. primo,* ... sequuta est Rota in Melitensi. ... 3. ... 28. Nouembris 1614. Sed ... ex iis, qui latissimè solent contingere ... inundatione fluminis Arni in ciuitate Florentiæ de 1557. trad. Sebast. Medic. *de fortuit. cas. p.* 1. *q.* 13. *n.* 1. ... *in princip. &* *n.* 107. *in fin.* Hip. Rim. *d. cons.* 637. *n.* 4. & 42. *lib.* 6. & Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *cas.* 8. *n.* 2. & in terminis tradit Bald. *d. cons.* 119. *vers. in contrarium, in princ.* quem sequitur Soc. *cons.* 123. *n.* 10. *vol.* 4. Natt. *d. cons.* 449. *n.* 1. Sebast. Medic. *d. tract. p.* 1. *q.* 15. *n.* 5. & *q.* 16. *n.* 15. Surd. *d. cons.* 197. *n.* 8. & Rota in Lucana molendini 22. Martij 161.. coram R. P. D. m.. o Verospio. Nec cōprehenditur etiam quòd qui suscipiat in se periculum casuum fortuitorum. *l. si stul. us.* § *frumenta. ff. de contrah. empt.* Bart. *in l. Seio* 10. § *medico. n.* 4. *ff. de ann. leg.* Bald. *d. cons.* 119. & *d. cons.* 145. *n.* 1. *vers. tertio quia, lib.* 2. & de cōmuni Boss. *vbi supra n.* 58. & 59. *vers. tamen non ad casum.* Rub. Alex. *d. cons.* 153. *n.* 2. Ruin. *cons.* 95. *n.* 2. & *cons.* 294. *post princ. vers. in quibus locis.* Surd. *d. cons.* ... Vbi etiā afirmē refert attestātes, hanc esse communem, etiam accedente iuramento, ac etiam si fuerit de ... casu cogitato, & incogitato, quē sequuntur Gratian. *d. disc.* ... *n.* 8. & 9. qui loquitur in terminis inondationis dicti anni 1598. & allegat decisionem ... D. Cardinalis Millini in Romana remissionis affictus 15. Decembr. 1595. & alij per Cardin. Mantic. *de ta. it. lib.* 5. *tit.* 8. *n.* 3. & 4. ... sic etiam cessat pactum, quòd locator non teneatur ad remissionem, nisi in quatuor ... expressis.

5 Tum etiā, quia expensa ... magna, & resp... ciebat vtilitatem perpetuam, & ... temporis conductionis duraturam, quæ spectat ad locatorem, & dominum, non autem ad conductorem, vt in terminis molendini destructi Bart. *in l. ... qui maximos. n.* 13. ... *certè. ff. de publican.* Bal. *d. cons.* 10... *in fin. vers. sed casu nostro.* Natt. *d. cons.* 449. *num.* 4. & *seqq.* Roland. *cons.* 83. *num.* 5. & *seqq. lib.* 4. Menoch. *de arbitr. cas.* 215. *n.* 5. *in fin. cum seqq.*

6 Ac tæ autem exceptione ..., videlicet ... menti illati per milites de tēpore recuperationis status Ferrariæ, & quod contractus affictus initus cum D Duce per Procuratorem communitatis fuerit per eam ... merito reuerentiali ratificatus, vt æ fuerunt DD. non ob....

Et ita ..., &c.

R. P. D. BVRATTO.

Perusina hæreditatis. Lunæ 28. Nouembris 1616.

ARGVMENTVM.

De remedio *l. fin. C. de edict. D. Adrian. tollend.* & immissione illius vigore, quibus exceptionibus retardetur, præsertim si opponatur testatorem non fuisse sanæ mentis, vel testamentum non fuisse insinuatum, aut Notarium non cognouisse testatorem, sic iubente statuto.

SVMMARIVM.

Testatorem non fuisse sana mentis, exceptio non impedit immissionem, ex l. fin. C. de edicto D. Adrian. tollend. *nisi in continenti probetur, num.* 1.

Probatio non dicitur exceptio in continenti, quando per testes probatio offertar, & petitur remissoria, n. 3. *vbi etiam quòd arbitrarium est iudici quando dicatur exceptio requirens altiorem indaginem.*

Exceptiones requirentes altiorem indaginem non impediunt immissionem, ex l. fin. C. de edict. D. Adr. toll. *n.* 2. *in fin.*

Remissoria non conceditur ad impediendam immissionem, ex l. fin. C. de edict. D. Adrian. tollend. *num.* 3. *in fin.*

Testatorem fuisse sana mentis in dubio præsumitur, n. 4.

Notario attestanti testatorem fuisse sana mentis creditur, ibid. vers. quæ præsumptio.

Insania, seu dementia excluditur per receptionem summorum Sacramentorum, ibid. in fine.

Testamenti originale exhibendum est, & non sufficit simplex sumptum ad obtinendam immissionem, ex l. fin. C. de edicto D. Adrian. tollend. *declara vt num.* 5.

Instrumenti sumptum in authentico, & redactum in publicam formam cum requisitis solemnitatibus per eundem Notarium rogatum æquè probat sicut originale, ibid.

Notarius de iure communi non debet cognoscere contrahentes, & quid si statutum contrarium statuat, vide de hac materia statuti. num. 6.

Statutum prohibens aliquid fieri, & imponens pœnam, nō censetur annullare actum factum contra prohibitionem. ibid.

Statutum iuris communis correctorium interpretatur, vt minus corrigat ius commune quantum sit possibile, ibid.

Notarius in dubio præsumitur cognoscere contrahentes, ibid.

Statututum quòd instrumenta & testamenta debent insinuari quomodo interpretandum sit, & de materia, n. 7. & 8.

Subsequentia verba non referuntur ad omnia præcedentia, sed tantum ad proximè dicta, n. 8. *vers. & nihilominus.*

Remedium l. fin. C. de edict. D. Adrian. tollen. *non competit ei qui semel immissus fuit. declara vt num.* 9.

DECISIO CCCXXIV.

CVm Ioan. Paulus hæres scriptus in testamento q. Margaritæ eius materteræ non abolit..., nēc in aliqua parte suspecto sibi incumbentia probauerit, est immittendus in possessionem bonorum d. testatricis, ex remed. *l. fin. C. de edict. D. Adr. toll.* Nec obstant exceptiones ... Bernardini d. Margaritæ ex fratre nepotis possessoris, & successionem ab intestato prætendentis. 1

Prima enim quòd Margarita tanquam demens esset intestabilis, vt continens vitium inuisibile, non impedit immissionem, nisi sit incontinenti probanda. Alber. *in l. fin. n.* 5. *vers. item oppono,* Bart. *in l.* 2. *ante n.* 1. Bald. *in princ. vers. & illud est verum,* & Salyc. *in princ. C. eod.* Menoch. *de adipisc. remed.* 4. *n.* 730. & Rot. in Auximan. hæreditatis de Ruffinis 6. Martij 1606. coram 2

Illustriss. D. Cardinale Lancellotto, & de exceptione dementiæ testatricis Aymon. *cons.* 115. *num.* 1. Boët. *decis.* 23. *num.* 103. *in fin* Simon de Prætis *de interpret. vlt. vol. lib.* 2 *fol. mihi* 84. *n.* 1. & intestabilitatis, Menoch. *d. remed.* 4. *num.* 745. *& seq.* cum cumulatis per Peregr. *de fideicom. art.* 48 *n.* 29. *&* 30. & de omnibus exceptionibus altiorem indaginem requirentibus not. communiter per DD. *in d. l.* [illegible] *& fin.*

3 Probatio autem per testes a Ioan. Bernardino oblata mediante remissoria non dicitur incontinenti [illegible] sed altiorem requirit indaginem, ad not. *in d.* [illegible] *2.* N[illegible]zan. *cons.* 56. *per tot.* & præsertim *in fin. vers. ex quibus con.*[illegible]*ludo*, & Menoch. *de arbitr. cas.* 12. *num.* 4. *vers.* [illegible] *enim ex eptio.* Et quamuis hoc sit arbitrarium, gl. [illegible] *in l.* 3. *in verb. hodie, ff. vt in poss. leg.* Bald. *in d. l.* 2. *num.* 1. *in fin.* [illegible] Salycet. *num.* 4. *in fin.* & Iacobin. *num.* 7. cum [illegible] Menoch. *de arbitr. d. cas.* 12. *num.* 4. *& d. remed.* 4. [illegible] *sub num.* 730. Rota tamen tenet non probari incontinenti per testes examinandos in partibus cum remissoria, quam propterea non concedi ad impediendam [illegible] sionem. Ioan. Paul. *decis.* 187. *in manuscr.* Cardin. Seraph. *decis.* 1364. *n.* [illegible] & fuit tentum in d. Auximan [illegible].

4 Vnde nihil faciunt testes Ioan. Bernardini in partibus sine citatione examinati: quia vbi etiam dari possent summam dementiæ, non inde resultat quin probatio altiorem non requirat indaginem. Et stat præsumptio, quod [illegible] trix fuerit sanæ mentis. *l. ne*[illegible] *codicillis*, & ibi gloss. [illegible] D. *C. de codicill. c. sin. de succ. ab intest.* C[illegible] *cons.* 216. *n.* 13. *vers. non statur vol.* 3. Part. *cons.* 88. *n.* [illegible] *vol.* 3. R[illegible]. *decis.* 577. *n.* 7. *p.* 1. *diuers.* cum cumulatis per Mant[illegible]. *de coniect. vlt. vol. lib.* 1. *tit.* 5. *n.* 2. *& seq.* Menoch. *præs.* 45. *n.* 19. *&* [illegible] *lib.* 6. & Surd. *cons.* 89. *n.* 3. Quæ præsumptio innixa assertione Notarij de dicta sanitate mentis plurimum operatur. Bald. [illegible] *in l. sanum, C. de transact.* Corn. *d. cons.* 216. *n.* 14. Paris. *d. cons.* 88. *n.* 21. Berto. *d. cons.* [illegible] Sur. *d. cons.* 89. *n.* [illegible]. & excludit leues probationes contrarias, Dec. *in* [illegible] *enium n.* 9. *C. qui testam. fac. poss.* Monterent *ad statut. Bonon. sub rub. de testam. in* 6. *qui sacerdos, in verbo, sana mentis.* Tanto magis concurrente etiam attestatione quamuis extraiudiciali de dicta mentis sanitate, & prudentia testatricis trium Reli[illegible] qui fuerunt illius Confessores eique administrarunt sanctissima Sacramenta, quibus in hac materia fides non leuis adhiberi solet, S[illegible] *alleg.* 1. *n.* 1. [illegible] R[illegible] *de* [illegible] *n.* [illegible] *vers. & eodem mo*[illegible] *p.* 2. *diuers.* [illegible] fan[illegible] us [illegible] nescit, quod sufficit pro d[illegible] ne [illegible] dictum in Tolet. Pa[illegible] oc[illegible] s 2[illegible] Martij [illegible] bo. me. Lirta, & in G[illegible] ne [illegible] Decem[illegible] 1613. coram me.

5 Secunda verò exceptio, quòd pro [illegible] ne obtinenda non sufficiat simplex sumptum testamenti, etiamsi esset manu eiusdem Notarij rogati, sed sit exhibendum originale *l.* 1. § *si quis in dubiis, in fin.* vbi Bart. *n.* 1. *& ff. de bon. poss. secundum tabul.* & Rot. in Rom. [illegible] Tyburtina castrorum 4. Iulij 1607. coram R[illegible], L[illegible] cum aliis allegatis. Vi[illegible] quia hoc procedit in mero [illegible] tempo[illegible], vel sumpto, non autem [illegible] icam formam cum sole[illegible] t [illegible] per eundem Notarium rogatum vt [illegible] art. declarat D[illegible] *in auth. si quis in aliquo n.* 15. *C. de edend.* [illegible] tur Z[illegible] ard. *in d. fin n.* 9. *ver. nec obstat.* & Pe[illegible] *d. de adipisc.* [illegible] *num.* [illegible] *ver. nec* [illegible] *a opinionem.* [illegible] enim [illegible] m [illegible] dio Ia[illegible] *n. n.* 4 [illegible] & ibi Z[illegible] *d. n.* 9[illegible] *ve*[illegible] Sapia *n.* 14. *&* 15. [illegible] *in prima lectura, num.* 59. Person [illegible] *d. n.* [illegible] *in princ.* Menoch. *d. remed.* 4. *num.* 653. & [illegible] Rot. teste V[illegible] *decis.* [illegible] *part.* [illegible] nou[illegible] Gratian. *dis*[illegible] *cpt.* 1[illegible] *num.* 1[illegible] 14. *&* 1[illegible].

Tertia exceptio nullitatis testamenti ob non seruatum statutum Perusinum *sub rub.* 14. *vol.* 3. mandans, quòd Notarius debeat cognoscere contrahentes, vel disponentes vnum, vel plures, & quòd sic videtur inducere solemnitatem formalem, cùm istud à iure communi non requiratur. Ias. *cons.* 97. *n.* 2. *vers. item cùm tale, vol.* 4. Felin. *in c. cùm dilecta num.* 6. *in* 9. *signo de rescript.* & Surd. *decis.* 268. *n.* 10. Tollebatur, quia statutū nihil aliud facit, nisi quod imponit eandem pœnam mutanti nomē patris, aut aui, vel alterius cuiuscumque, quā imponebat principale statutum mutando nome proprium, quod expresse p[illegible] quia post [illegible] statuti prin[illegible] his p[illegible] ad illud [illegible] *Addentes, quod eandem pœnam incurrant mal*[illegible] *mutantes nomen, vnum, vel plures, vel alterius cuiuscunque*, &c. & [illegible] ceus[illegible] [illegible] Cardin. *in Clem. statutum num.* 5. *vers.* [illegible] *est ratio, de elect.* Abb. *in cap. de multa, num.* 8. *in* 2 *not. de præbend.* & ibi clau[illegible] la, quam subiicit [illegible] atut[illegible] *& Notarius debeat cognoscere contrahente*[illegible] *vel disponente*[illegible] non vlterius op[illegible] atur, quàm pœn[illegible] [illegible] titionem Notario non cognoscente. gloss. *in di*[illegible] *cap. de multa, in verb. in eadem. vers.* [illegible] *& pœna præmissa*, & ibi Abb. *di*[illegible] *notab.* 2. Lap. *in d. Clem statutum, num.* 2. & ibi Cardin. *d. num.* 5. *vers. ex hac solutione*, [illegible] *in cap. super quæstionum, num.* 2. *in primo not. de offic. deleg.* & latis ctt statutum iuris communis correctio non hoc operari, cùm de iure communi non sit necesse Notarium notos habere cōtrah[illegible], vel [illegible] onentes, vt post Nic. de Matarel. tra[illegible] Io. Andr. *in addit. ad Specul. in rub. de instr.* [illegible] *col. mihi* 7. *vers. sed numquid personas.* Bald. *in rub.* [illegible] *de fid.* [illegible] *num.* 21. Ruin. *cons.* [illegible] *num.* 1[illegible] *vol.* [illegible] B[illegible] *claus.* 2. *gloss.* 2. *num.* 9. & in testamentis Monterent. *in d.* § *qui sacerdos, in verb. cognoscere. versicul. sed quod habeant*, & Rota *decis.* 434. *num.* 1. *part.* 1. *diuersor.* Quando enim statutum potest in pluribus intelligi correctionem iuris communis, interpretatur, vt in[illegible] tàm corrigat, ad not. per Abbat. *in cap. cum dilectus num.* 21. *de consuetud.* cum cumulatis per Hon[illegible] *cons.* [illegible] *num.* 33. *volum* 1. Vltra quòd statutum non dicit quòd Notarius scribat se habuisse h[illegible] modi co[illegible] nem, & præsumptio est quòd [illegible] ha[illegible], cum [illegible] Perusinus, & in Collegio N[illegible] de[illegible] cri[illegible] ptus, & testatrix [illegible] t [illegible] idem [illegible] eam a[illegible] d erant fan[illegible] me[illegible] [illegible] nsti[illegible] turam, & [illegible] stam [illegible] Bart. *in l. in illa* 8. *num.* 5. & [illegible] *num.* 1. 4. *ff.* [illegible] *verb. oblig.* [illegible] tis per [illegible] *br. de probat.* [illegible] *per tot.* 6

Q[illegible] quòd [illegible] ntentum [illegible] testamen[illegible] in Ioan. Bern[illegible] hærede [illegible] proximate genet[illegible] statuto Perusino *vol.* 2. *sub rub.* 42. [illegible] Eugen. *cōs.* 25. *n.* [illegible] 2[illegible] Bald. *con* [illegible] 84 [illegible] intelligatur, quòd [illegible] dixit An[illegible] *con* [illegible] 6. *col.* 3. *in* [illegible] testamento [illegible] eo post factū r[illegible] & Bald. *in l. vniuersa, C. de prec. Imper. off.* [illegible] & [illegible] eod. statuto cum Bald. *cons.* 144. *num.* 4. *vol.* 5. C[illegible] *cons.* [illegible] *num.* 3. *&* 7. *vol.* 3. & in [illegible] *cons.* [illegible] 60. *num.* 6. *&* 7. *vol.* 4. 7

Vi[illegible] statare, quia dictū statutum in [illegible] assignationem, seu præs[illegible] nem [illegible] vel instrumenti alterius vltimæ [illegible] in [illegible] sex menses à Kal. Maij vsque Kal. N[illegible] mbris per habentem penes se aliquod ex dd. [illegible] instrumentis, alias vult, quòd instrumentum fit nullum,

nullum & ex hoc capite I[illegible] Bernardinu[illegible] non prætendi[illegible] nec prætende[illegible] potest nullitatem testamenti. Tum [illegible] sta[illegible] annul[illegible] test[illegible] vel [illegible] non præsentatura [illegible] quan[illegible] bandi[illegible] quod ma[illegible] Prætor[illegible] habet die S[illegible] ad 8d K[illegible] vsque ad [illegible] Nouembris [illegible] faciend[illegible] vel [illegible] ordinaria, vt in § & [illegible]. [illegible] non poterat [illegible] Pauli, num [illegible] in d. [illegible] Litta. [illegible] facienda, & [illegible] quia loq[illegible] funtatis, [illegible] amplius [illegible] statutum ma[illegible] habente [illegible] modo [illegible] cente, vel non. [illegible] Et [illegible] prædictione [illegible] ad petitionem [illegible] natim. & c. ad [illegible] contra [illegible] tionem super in [illegible] doceatu[illegible] petiti[illegible] litio [illegible]

8 Nec o[illegible] [illegible] Prout insinuatum [illegible] do [illegible] & in a ve[illegible] registra[illegible] [illegible] ad fin[illegible] vt non [illegible] d. statuto, quia [illegible] sicut insinuat [illegible] fuit, & [illegible] plicem [illegible] statuti. [illegible] & p[illegible] vel [illegible] in[illegible] quod [illegible] ff. de re[illegible] & vbi [illegible] ex[illegible] & sic ad [illegible] clusa vestra [illegible] ff. de leg. [illegible]

præsumpt. 181. num [illegible] c. lib. 4. [illegible] non est necessaria i[illegible] per o[illegible] [illegible] Per [illegible] ex [illegible] obtain[illegible] præ[illegible] in §. d. si non fil[illegible], & e[illegible] R[illegible] in d. Pe[illegible] Bi[illegible] in. & deo [illegible] & testa[illegible] d. l. fin.

Qu[illegible] P[illegible]ulo- 9
sem I[illegible] amp[illegible] non compe[illegible] d. l. fil. [illegible] sequens, Instit. de interdict. Spe[illegible] in tit. de testam. §. sequitur. n. 32. Me[illegible] d. remed. 4. num. 50. & Ca[illegible] de [illegible] num. 4. Nil[illegible] quia [illegible] non fuerat [illegible] B[illegible] qui in ca[illegible] possessione [illegible] Pa[illegible] videtur [illegible] non videtur vb[illegible] & l. [illegible] ff. de acquir. [illegible] Ioan. Fab[illegible] Instit. de interd. [illegible] in d. l. fi. [illegible] quam fuisset [illegible] N[illegible] d. con. 56. n. 12. [illegible] R[illegible] in For[illegible] P[illegible] [illegible] quibus vt [illegible]

R. D. PIROVANO

Romana nullitatis obligationis Luna 28 Nouembris 1616.

ARGVMENTVM.

Ob[illegible] [illegible] soluerit [illegible] [illegible] etiam adhibita diligen[illegible] [illegible] principa[illegible].

SVMMARIVM.

Obligatio corre[illegible] ad dilationem so[illegible] debiti tanquam illicita non sustinetur, siue nomine [illegible] siue nomine alimentorum sit concepta, quia [illegible] ratione in[illegible] temporis decurrendi, num. 1

[illegible] solutio[illegible] & ideo non [illegible]

[illegible] fueris ante [illegible]

D[illegible] non est [illegible]

DECISIO CCCXXVI.

R[illegible]

depo[illegible]uerit dicta [illegible] promisit ei [illegible] præstare alimenta, [illegible] non posse, [illegible] Alimentorum [illegible] *ment* [illegible] *num.* 15.

[illegible] obligatio, [illegible] & Surd. *de alimentis tit,* [illegible] in hac causa 18. Ap[illegible]

3 Quia [illegible] habuerit initium [illegible] impo[illegible] alterutrum [illegible] le, [illegible] vel [illegible] promissa [illegible] fuit [illegible]

[illegible] autem cessat huiusmodi impotentia, quia statim [illegible] professione [illegible] legat[illegible] dotis promissæ, & [illegible] correspectiuitas in tempore [illegible]

Non obstat quod non fuit in potestate Mo[illegible] removere hanc impotentiam, [illegible] possibilem diligentiam [illegible] ne satis [illegible] reporta[illegible] ideo [illegible] non debet [illegible] executioni obligati [illegible] & culpa propria con[illegible]

4 Quia fuit [illegible] diligentia [illegible] ad eam [illegible] tamen per [illegible] ratione damni [illegible] *loco* [illegible]

R. P. D. [illegible] BALDO.

Rauennate [illegible] *Lunæ 7. Nouembris* 16[illegible]6.

ARGVMENTVM.

An ex sola promissione de consignando, dicatur translata possessio, seu dominium, ita vt f[illegible] quæ consi[illegible] debe[illegible]ur, vel ne.

[illegible]MMA[illegible]

[illegible] *tur nudo* [illegible] *qui et tradi-* [illegible]

Promisso [illegible] *endo* [illegible] *ibid.*

M[illegible] *ur ob*[illegible] *ur inte*[illegible] *um.*

Maritus dicitur dominus [illegible] *ctuum rei dotalis, ibid.*

Obligatio ad interesse [illegible] *dit in obligationibus facti, num. 4.*

Fru[illegible] *num qui percipi* [illegible] *iter* [illegible] *erunt* [illegible] *tio non fit* [illegible] *pro*[illegible]

DECISIO CCC[illegible]X[illegible]I.

S[illegible] D[illegible] 1 [illegible] Domin[illegible] per p[illegible] *cum he*[illegible] *end.* [illegible] *con l.* [illegible] *num* 5. [illegible] 4. [illegible] 53. [illegible] *num.* 2. *par*[illegible] & [illegible] natio [illegible] gloss. [illegible] *bona fid.* [illegible] *de ea quod* [illegible] Al[illegible] *dicto* [illegible] 121. *num.* 5. *lib.* 4. Tir[illegible] *de re tract. convent.* §. [illegible] *num.* 42. [illegible] *de*[illegible] *ione* 233. *num.* [illegible]

[illegible] debe- 2 [illegible] quando [illegible] non tui sim[illegible] Cæsar [illegible] vnde quando [illegible] ad [illegible] eodem [illegible] ratione. [illegible] prout [illegible] mo[illegible] condi[illegible] *lib.* 5. Cæ[illegible] *dec.* [illegible] 6.

[illegible] con- 3 [illegible] fa[illegible] con[illegible] per pe[illegible] ad [illegible] alio vo[illegible] *ff. si* [illegible] videtur [illegible] Ex quo [illegible] aliud [illegible] fru[illegible] *quæsitum, in* [illegible] *dom* [illegible] 15. *numero* 4. [illegible] 4. [illegible] pud Cassad. [illegible] *num.* 15. *art.* 1. [illegible] & [illegible] R[illegible] [illegible] 4. [illegible] vna

vna Auximana spolij 3. Decembris 1610. coram R. P. D. meo Pirouano. Et hæc bona fides Francisci adiuuatur etiam ex remuneratione, quam fecit Cæsar patri suo dictæ obligationi de consignando terras in casu supradicto, quæ renunciatio licet fortè non possit præiudicare vxori Cæsaris, cum qua videbatur initum pactum de consignando terras; tamen si dicta consignatio intelligebatur quoad vsumfructum tantùm, non autem quoad proprietatem, vt dicitur in instrumento renonciationis, bene potuit Cæsar illud pactum remittere cùm ipse esset dominus fructuum rerum dotalium. *l. doce ancillam. C. de re. vend.* Surd. *consil. 397. num 10. lib. 3.*

Postremò considerabant Domini iniustitiam sententiæ etiam ex aliis duobus; tum quia est facta condemnatio de restituendis fructibus dictis lugalibus, & sic etiam vxori, & tamen obligatio erat contracta de consignandis terris Cæsari, licet fuisset contracta cum ipsa vxore, & sic quatenus esset quæsita vxori actio; tamen non poterat agere, nisi vt terræ consignarentur Cæsari, vel ad damna, & interesse, ob non factam consignationem, cùm in obligationibus facti succedat obligatio ad interesse. *l. stipulationes non diuiduntur*, vbi Doctor. *ff. de verb. obligat.* tum quia est facta condemnatio ad fructus, qui verisimiliter percipi potuerunt, quæ non fit, nisi propter dolum, vel spolium violentum, vt *in decis. vlt. de restitut. spoliat. in antiq.* Put. *decis. 383. lib. 1.* Rota *decis. 291. num. 2. part. 1. diuersor.* & fuit in causa Bononien. fideicommissi de Poetis 17. Iunij 1611. coram me.

Et ita fuit decisum, &c.

P. R. D. MANZANEDO.

Romana situs. 7. Nouembris 1616.

ARGVMENTVM.

Vt quis fundum proprium cogatur vendere, tria requiruntur, necessitas, modicum præiudicium, & contiguitas.

SVMMARIVM.

Vendere rem propriam inuitus cogi non potest, num. 1. vide ibidem.

Necessitas vbi requiritur, non suppletur per maiorem commoditatem, num. 2.

Vendere fundum quis cogitur etiam inuitus, concurrentibus tribus requisitis, necessitate, modico præiudicio, & contiguitate, num. 2. 3. 4. & 5.

DECISIO CCCXXVII.

Prætendebant RR. PP. Congregationis Sanctæ Mariæ in Vallicella, sub prætextu construendi plateam ante portam principalem templi aperire nouam viam, quæ docaretur via Pelegrini, ad dictam Ecclesiam, & eo gere D. Antonium Cerrum ad sibi vendendum domum paruam, & partem sui viridarij, sine quibus prædictam viam aliter fieri non posse asserebant.

1 [illegible] proposito dubio in Rota, an D. Cerrus ad dictam venditionem teneretur, Domini negatiuam partem sunt amplexi, siquidem regula est, vt nemo inuitus cogatur ad vendendum rem propriam. *l. nec emere. C. de iur. de lib. l. inuitum. [illegible] de contrahend. emption.* A qua regula in præsenti casu non videbatur recedendum vigore dispositionis text. *in l. si quis sepulcrum* & ibi Doctor. comm[illegible] *ff. de relig. & sumpt. funer.* cùm non concurrant illa tria requisita per dictam legem desiderata, & in decisione Ianuen. domorum 15. Maij 1615. coram me sigillatim ponderata.

Primum enim, & præcipuum ex parte trahere volentis, videlicet, necessitas omnino deficit; nam quamuis dicti patres egerent area magis ante Ecclesiam; tamen domus & situs, de quo agitur, non sunt in loco vbi venit amplianda platea, sed in loco vbi prætendunt aperire viam nouam, & rectam ad Pelegrinum, quæ via non est necessaria, cùm adsint plures aliæ ab vtroque latere tendentes commode ad Pelegrinum.

2 Et licèt non sint ita rectæ, sicuti ista, quam de nouo aperire prætendunt; tamen talis rectitudo non causat aliquam necessitatem, sed potiùs maiorem commoditatem, quæ sola non sufficit ad hoc, vt intret dispositio text. *in d. l. si quis sepulchrum*, qui expresse loquitur, & procedit quando imminet necessitas, & ad sepulchrum aliunde accedi non potest, vt patet ex illis verbis, *& dominus sepulchri iter ad illud non habebat*, & dixit Rota in dicta Ianuen. domorum.

3 Secundum verò requisitum ex parte eius qui cogitur vendere vt non afficiatur magno incommodo, vt in eodem textu habetur, ibi, *Ne vicinus magnum patiatur detrimentum*, & considerauit Rota in dicta Ianuen. & in Romana Palatij de Comitibus 16. Ianuarij 1612. coram Reuerendissimo Domino meo Damasceno, pariter deficere videtur, quia Dominus Cerrus priuaretur viridario, quod est non modicæ considerationis in domo sita in media Vrbe, & pro viro Aduocato insigni, qui ferè perpetuò domi manet, libris voluntandis addictus, & etiam priuaretur alia domo parua, quam locat vnà cum apotheca pro scutis 90. quæ apotheca absque tali domo aliàs redderetur ferè inutilis. Et vlteriùs domus domini Cerri est subiecta prospectui vicinorum, & hoc potest euitare fabricando in situ proprio, de quo agitur, quem si cogeretur vendere, semper dicto prospectui eius domus subiaceret.

4 Tandem deficit tertium requisitum ex parte loci, nempe contiguitas, quia situs, de quo agitur, nullam habet contiguitatem cum Ecclesia, vel monasterio dd. Patrum, nec etiam cum eorum platea, sed solummodo cum quadam domo Ecclesiæ, inter quam, & ipsam Ecclesiam adsunt multæ domus intermediæ possessæ à diuersis particularibus: vnde cùm remedium *d. l. si quis sepulchrum*, concedatur non ratione contiguitatis ad domus; ita valde separatas ab Ecclesia, quantumcumque de illius dominio, sed contiguitatis ad ipsam Ecclesiam, & in casu nostro non adsit talis contiguitas, cessat dispositio d. text. vt ibi habetur *in vers. impetretur*, ab eo qui fundum adiudicatum habeat, & fuit dictum in allegata Ianuen. domorum.

5 Quibus visum fuit non obstare decisio in causa Romana demolitionis domus 29. Februarij 1608. coram me. Quia ibi non agebatur de aperienda noua via cum demolitione plurium domorum inter medium existendum nondum emptarum per Ecclesiam, prout in præsenti: sed agebatur de demolienda parte cuiusdam domus pro amplianda via publica iam ab antiquo aperta, & tendenti ad Ecclesia, & tanto sine præiudicio tertij, & absque domibus intermediis. Vltra quòd cum vna domus tantùm intermedia esset, dicit eadem decisio prius illam emendam fuisse ab Ecclesia, quàm ad demolitionem partis alterius prætensæ deueniri posset, & sic requisitum contiguitatis concurreret, nec via media obstare videbatur in illo casu, stante doctrin. Padill. *in l. altius, num. 1[illegible] vers. neque vero. C. de seruit. & aquæd.* Vincent. de Fran[illegible] *decis. 223. num. 4.*

Et ita conclusum, &c.

R. P. D. COCCINO DECANO.

Burgen praeminentiarum. Lunæ 7. Nouembr. 1616.

ARGVMENTVM.

Transactio facta à maiori parte vniuersitatis, valet, non obstante contradictione minoris partis, si fuerit vtilis eidem vniuersitati. aliter secus; & nunquid beneficiatorum appellatione veniant portionarij dimidij.

SVMMARIVM.

Maior pars vniuersitatis transigendo praeiudicat minori, quando transactio est vtilis, aliter secus, n. 1. & per tot.

Beneficiatorum appellatio est generalis, & in ea veniunt etiam portionarij dimidij, num. 2. in fine.

Relatum stat in referente cum omnibus suis claritatibus, num. 3.

Portionarij dimidij veniunt in oratione vniuersali aliarum personarum, ibid.

Beneficiatorum appellatione nunquid veniant portionarij dimidij, non participantes de mensa capitulari, num. 4.

Distributiones quotidianæ spectant ad Canonicos, & alios beneficiatos, ibid.

Ratificatio ex interuallo non nocet ei cui ius quaesitum est illo medio tempore, num. 5.

Obseruantia non nocet sine indiuidua scientia eorum, cuius interest, num. 6.

Verba contractus qui dependet à voluntate duorum, interpretari debet ex consuetudine amborum contrahentium, ibid,

DECISIO CCCXXVIII.

1 IN hac causa die 14. Ianuar. 1614. fuit firmatum, quòd cùm ageretur de distributionibus, & emolumentis, quæ spectant iura Ecclesiæ, quòd si transactio erat vtilis, maior pars dimidiorum Portionariorum transigendo potuit præiud[ic]are minori, & sic contradictio Petri de Zuniga non erat habenda in consideratione, vt per DD. *in cap. cùm omnes, de constit.* Ideo ad prædictum effectum, vt scilicet contradictio Petri obesset, vel non, die 3. Iunij 1613. dubitaui an constaret de læsione. Et licèt tunc Rota resoluerit negatiuè, attamen per binas decisiones, scilicet sub die 1. Decembris 1614. & 2. Decembris 1615. rece[ssi]t ab illa decisione, firmando quòd constaret de læsione, itaut contradictio prædicta Petri de Zuniga suffragaretur. Nam ex constitutionibus Iulij II. & Leonis X. dimidij Portionarij debent participare de fructibus præbendarum suppressarum modo, & forma per Episcopum, & Capitulum præscribenda, super quibus fuit lata sententia per Episcopũ Conchen. ad fauorem dd. dimidiorum. quare cum transactio pro dictis distributionibus assignet quid minimum dictis dimidiis Portionariis, vtique læsio est clara ad effectum præd[i]ctum ex deductis in decisionibus.

2 Sed quia [C]apitulum Burgen. non acquieuerat huic res[olutioni], vt eam [i]terum gererem, te[r]tiò volui illud au[dire] [...] Domini steterunt in [res]olutis ex rationibus pr[ædict]is; clarum est enim, quòd suppressiones fuerunt factæ nedum pro Ca[non]i[c]is & Portionariis, sed etiam pro di[midi]is. Nam fuit narratum Iulio II. per Episcopũ & [Ca]pitulum quòd quasi omnes fructus consumebantur pr[o] d[ie]bu[s] [...]us interessentium Missis defu[nc]torum, itaut modica pars eorundem fructuum, & redd[it]u[um] [...] in nobili, & insigni Ecclesia necessariis assi[gnat]a, [...] reputa[ta] e[sse]t, videlicet nedum pro Canoni[cis] [Por]tionar[iis] [...] beneficiatis in d. Ecclesia singulis diebu[s] interessentibus Missis, & aliis diuinis officiis; sed etiam pro officialibus, computatoribus, distributoribus, adnotatoribus eorundem redduum, administratoribus, & gubernatoribus bonorum spiritualium, & temporalium dictæ mensæ, ac Procuratoribus negotiorum eiusdem ianitoribus, nuntii[s], Notariis, & aliis offi[cial]ibus, & quòd cum in dicta Ecclesia essent 77. Can[oni]catus, & præbendæ, & integræ portiones præbendæ nuncupatæ, quæ per 77. Canonicos & Portionarios & sex Archidiaconos, videlicet de Burgos, &c. obtinebantur, & sic Canonici, Portionarij, & Archidiaconi constituebant numerum 77. & quòd insuper etiam in dicta Eccl[esia] [er]at Prior, & sex Abbates, & 20. alij Po[rti]onarij d[im]idij nuncupati, & 40. de num[e]ro, & alij Capell[an]i, & propterea quòd Episcopus & Capitulum statuerant dictos 77. Canonicatus, & portiones ad numerum 70. tantum reducere, & ex eis septem exti[n]guendi quam primum vacarent, quorum fructus, redd[itu]s, & prouentus, interessentibus Missis, & diuinis officiis, & officialibus prædictis applicarentur, iuxta ordinationem eorundem Episcopi, & Capituli: vnde cùm in manibus Papæ fuisset facta resignatio scholasticæ & quatuor Canonicatuum, & duarum integrarũ p[ort]i[o]num, quæ idem Papa suppressit ad effectum præ[dict]um dumtaxat, scilicet vt inseruirent pro Canonic[is], Portionariis, & aliis beneficiatis singulis diebu[s] in Ecclesia interessentibus, & pro officialibus, computatoribus, &c. non potest dubitari quin & dimidij Portionarij debeant participare, cùm ex propria significatione veniant sub nomine beneficiatorum, quod est genericum, vt habetur *in cap. vnico, de cleric. non resid. in 6.* & ad hunc effectum fuerit facta suppressio. Aym. *cons.* 818. *num.* 4. qui benè ad propositum.

Et ita dicendum est de secundis litteris suppressionis duorum Canonicatuum, quia in istis secundis litteris inseruntur primæ litteræ, & dicitur quòd ad effectum prædictum, scilicet contentum in primis litteris duo Canonicatus supprimuntur; quare si suppressio in primis litteris fuit facta, etiã fauore dimidiorum Portionariorum, vt suprà probatum est; ita etiam suppressio istorum duorum Canonicatuum, cu[m] relatum sit in referente cum omnibus qualitatibus suis, ex allegatis per Dec. *in cap. quoniam contra, num.* 48. *de probat.* & ita dicendum est d[e] su[p]pressionibus factis per Leonem X. quia & in litteris i[lliu]s inseruntur primæ litteræ Iulij II. & etiam in eis dicitur ad e[ff]ectum prædic[t]um, immò in secundis litter[i]s Leo vtitur hi[s] verbis, & aliarum personarum, ibi debitas laudes Domino assiduè persoluendas, &c. quarum appellatione certum est comprehendi etiam Portionarios, cùm verba sint aptissima, & militet eadem ratio quoad illos, & quoad alios, qui debent participare. Bald. *cons* 384. *num.* 4. *vol.* 5. cum allegatis in aliis decisionibus. 3

Neque obstat quòd verbum illud *beneficiatus* non possit intelligi de dimidiis p[ort]ionariis, qui non participabant de mensa Capit[ul]ari, vt fuit resolutum in causa Valentina emolumentorum 5. Iulij 1597. coram Rubeo. 4

Nam fuit responsum, contrarium videri verius, cùm in Bulla dic[atur] quòd modica pars fructuum reperiebatur assig[n]ata pro Canonicis, Portionariis, & aliis benefici[at]is, ergo & dimidij Portionarij participabant de di[ct]a massa, cùm indubitatum sit participare beneficiatos, quorum appellatione, vt dictum est, veni[u]nt dicti dimidij, & ista coadiuuantur ex præsumptione iur[i]s, cùm distributiones spectent nedum ad Canonicos, sed etiam ad alios beneficiatos, vt *in dicto cap. vnico, de cleric. non residentibus, in 6.* & in omnem euentum quidquid sit de hoc, an

scilicet

scilicet participarent, certum est, quòd si dimidij portionarij non participabant, eo magis diminuebatur cultus diuinus propter non interessentiam in choro, quia eo magis retraherentur, cùm nihil participarent, & propterea bene possit comprehendi in dictis verbis, & etiam lucrari fructus, cùm eorum labores augerentur in canendo in choro, & in aliis seruitiis inibi ex appretiatione Canonicorum, & portionum, & quòd hoc sit verissimum, de facili videtur, cùm & præfati officiales participare debeant, quorum aliquos certum est non habuisse vllam partem in massa Capitulari, & propterea non obstat decisio in dicta causa Valentina, quia procedit simpliciter, non autem quando adest ratio euidentissima, prout in isto casu, vt patet ex prædictis, secundùm quam est iudicandum. Bald. *in consil.* 343. *in princ. lib.* 1. Fulgos. *consil.* 139. *in fine.*

5 Minus etiam facit, quòd dictus Petrus de Zuniga postmodum acquieuit acceptando fructus iuxta tenorem transactionis, nam fuit responsum, quòd cùm per eius contradictionem fuerit acquisitum ius corpori dimidiorum portionariorum, vt dicitur in decisione in hac causa facta 14. Ianuarij 1611. non potuit ex interuallo acquiescendo tolli ius quæsitum ex contradictione ipsiusmet Zunigæ. Alexand. *consil.* 27. *in fine lib.* 5. Vbi quòd exequutor qui alienauit cum pacto redimendi, non potest ex alio contractu tale ius auferre ab hærede, sequitur Tiraquell. *de retract. conuent. ad finem tituli num.* 19. Vltra quòd cùm ista acquiescentia deducatur ex perceptione fructuum, pacum fecit, cùm Zuniga non posset aliter facere, cum cogeretur viuere ex suis redditibus Ecclesiasticis.

6 Neque etiam facit obseruantia allegata in contrarium à die suppressionis vsque ad annum 1551. de quo fuit motalis, quæ obseruantia potuit interpretari litteras Iulij, & Leonis. Nam vltra responsiones datas in aliis decisionibus, fuit iterum responsum, quòd cùm agatur de inducenda obseruantia pro interpretatione litterarum Apostolicarum in præiudicium tantùm dimidiorum Portionariorum, ista obseruantia non potest ipsis obesse, nisi ostendatur quòd habuerint indiuiduam scientiam suppressionum. Castren. *in consilio* 464. *num.* 3. *vers. Ita contractus lib.* 1. vbi quòd contractus, qui dependet à voluntate duorum, debet interpretari ex consuetudine amborum, & sic in hoc casu requiritur scientia dimidiorum Portionariorum, aliàs obseruantia eis nocere minimè debet, vt optimè dicit Curt. iun. *in consil.* 131. *num.* 11. quem sequitur Menoch. *consil.* 337. *numer.* 37. *vers. respondet primò lib.* 4.

7 Non obstat quòd cesset læsio ex quo dimidij Portionarij alia habuerunt, quæ omnia insimul sunt consideranda ad excludendam læsionem. Nam fuit responsum quòd licèt conclusio sit vera, ad factum tamen non applicatur, quia vltra prædictam læsionem etiam sententia Episcopi Conchen. aduersus quam fuit transactum, condemnabat ad respondendum dimidiis Portionariis secundùm formam ipsius sententiæ à die litis contestatæ, quæ ante annos 16. fuit contestata, de quibus nulla habetur ratio in transactione, in qua licèt dentur scuta 100. omnibus beneficiatis in termino quatuor annorum, attamen quatenus dentur ex ista causa, adhuc remanet læsio, cum longè excedat quantitas fructuũ, qui pro 16. annis debebantur, & insuper sententia [illegible] dimidios Portionarios ad participandum [illegible] ex Confraternitatibus creationis, & [illegible] concordia vero illos excludit præterquam in duplicibus & diebus festis inuocationum dd. Confraternitatum.

8 Præterea vt ex omni parte cognoscatur læsio, aut quòd nihil fuit datum dimidiis, sententia manutenebat dimidios Portionarios in quasi possessione celebrandi Missas maiores, sententia verò nihil determinat, sed remittit ad statuta Ecclesiæ. Item sententia condemnabat Canonicos ad seruandum tempore obitus dimidiorum Portionariorum statutum loquens de sepultura; in concordia verò fuit suspensa obseruantia dicti statuti per sex menses. Item sententia præseruabat ius dimidiis essendi de Capitulo; transactio verò omnino illos excludit, præterquam in die cœnæ.

Neque obstat quòd in transactione fuerit concessa 9 Iubilatio dimidiis iuxta modum quem habent Canonici, quia fortè de iure posset sustentari, quòd si Iubilatio erat debita Canonicis, erat quoque debita dimidiis, sed vtcumque sit, ista Iubilatio non excludit alia capita læsionis, etiam ad illam habita ratione. Ex quibus conclusum contradictionem Zunigæ suffragari, cùm transactio fuerit læsiua: an autem constet de tali læsione, itaut competat restitutio in integrum aduersùs sententiam Rotalem, erit particulariter videndum, &c.

R. P. D. PAMPHILIO.

Legionen. Confirmationis electionis. Lunæ 7. Nouembris 1616.

ARGVMENTVM.

Abbas potest Priorem à Monachis electum non admittere, & confirmare, & admissum ad sui libitum remouere, & quis dicatur Prior Conuentualis, seu Claustralis.

SVMMARIVM.

Instrumentum dicitur probatio probata, & facit rem manifestam, sub num. 1.

Canonici sunt obedientiarij Abbatis, ibid.

Abbas potest Priorem electum, si voluerit, non solùm nõ confirmare, & eius electionem non admittere sed etiam iam electum, & admissum ad sui nutum remouere, ibid.

Prior Conuentualis dicitur ille, qui est loco Abbatis, & præest Conuentui, in quo non adest Abbas, num. 1. *in fine.*

Admittere nouitios ad professionem, illisque iuramentum perpetuæ obedientiæ deferre, spectat ad Abbatem, & superiorem monasterij, num. 3.

Testes debent reddere rationem suæ depositionis, etiam non interrogati, quando deponunt de his, quæ sensu corporis non percipiuntur, ibid.

Obedientia versus Abbatem est de substantia Monachorum, num. 4.

Prior monasterij est subordinatus Abbati, & consequenter dicitur Claustralis, num. 5. *in fine.*

DECISIO CCCXXIX.

FVit resolutum standum esse in decisis, ex rationibus sub die 13. Februarij 1612. in decisione deductis, quæ Dominis placuerunt, & vlteriùs satis comprobari videbantur, ex fundatione & dotatione, quæ datur facta per Episcopum vna cum Conuentu Legionen. de anno 1182. in qua cauetur quòd ij, qui ad Conuentum, de quo agitur, sub regula sancti Augustini se conferre voluerint, ante ingressum eidem Episcopo, & successoribus obedientiam promittant, & quòd monasterium semper sit sub opere, & tutela ipsius Episcopi, cuius loco, cùm successerit Abbas, ipse Conuentus Priori superior censetur, quod etiam colligitur ex eo, quia in professione, quam supradicti 1

Canonici in ingressu religionis emittunt, expressè dicto Abbati, & successoribus obedientiam promittunt, ac etiam quia modernus Abbas nedum fuit per fel. rec. Clementem VIII. de ista Abbatia prouisus cum omnimoda, & plenaria monasterij cura, regimine & administratione in spiritualibus, & temporalibus, vt ex litteris desuper expediti[illegible] apparet, [illegible] iam fuerunt illi concessæ litteræ obedientiales supra [illegible] monasterio & Canonicis directæ, quatenus Abbati vti patri, & Pastori debitam obedientiam ac reuerentiam exhibeant, necnon monita, & mandata illius salubria suscipiant, prout eos suscepisse, & obedientiam exhibuisse apparet in traditione possessionis ex publico instrumento, & illius adeptionis, quod dicitur probatio probata. Bald. *in l. interest. in vlt. not. C. de resolut.* & facit rem manifestam Bart. *in l. 1. num.* 8. & ibi Ias. *num. 10. ff. de oper. nou. nunciat.* Ideòque d. Abbas nullo modo videtur quòd possit cogi ad confirmandum Priorem per Conuentum & Canonicos electum, quia cùm dicti Canonici sint obedientiarij Abbatis, à mera & libera voluntate ipsius pendet, nedum Priorem per eos electum non confirmare, ac eius electionem non admittere. gloss. *in cap. quàm sit. verb. obtinere, in fin. & verb. facultatem*, & Franch. *in cap. si religiosus, ad fin. vers. sed certè videtur quod. de elect. in 6.* Sed etiam iam electum & admissum ad sui nutum remouere, vt tenuit Rota in causa Aquilana Prioratus 26. Martij 1584. relata inter impress. *decis. 778. num. 1. & seqq. part. 1. diuers.* cum aliis in decisione adductis, ex quibus satis etiam colligitur quòd Prior per Canonicos sic electus est Claustralis, non autem Conuentualis, qui propriè dicitur ille, qui est loco Abbatis, & præest Conuentui, in quo non adest Abbas, vt fuit in decisione deductum. & trad. Modern. *super reg. 8. gloss. 8. num. 113.*

2 Nec obstare testes pro Conuentu post decisionem nouiter examinati, quia vltra plures exceptiones contrarietatis, quæ per informantes deducebantur, fuit dictum quòd primus, 2. 3. iuxta 9. deponunt potius pro Abbate, quàm contra eum, quòd scilicet ipse, si velit, potest non confirmare Priorem electum, & licèt deponant electionem fieri absente Abbate, qui postea Priorem electum ex ipsius & Canonicorum requisitione confirmat, ex hoc tamen non potest inferri quòd Abbas possit ad id cogi, cùm isti actus valde inter se differant. Bald. *consil. 18. num. 8. circa med.* & sunt duo actus *lib. 4.* cum aliis inibi adductis.

3 Neque refragari quatenus deponunt quòd Prior dat licentiam eundi extra Conuentum, corrigit Canonicos, & post confirmationem, & quoad regimen Conuentus non recognoscit Abbatem pro superiore, nec Abbas super Canonicis iurisdictionem habet, quia vltra quòd de contrario satis constare visum fuit ex supradictis litteris Apostolicis instrumento fundationis & aliis suprà deductos in quibus non solum expressè dicitur quòd Conuentus est sub regimine, & administratione Abbatis, & quòd ipse est Canonicorum Pater, & Pastor, sed etiam ex eisdem apparet quòd Abbas in hoc Conuentu admittit Nouitios ad professionem, & defert eis iuramentum perpetuæ obedientiæ, quod facere non posset, nisi esset in eo Superior Regularis. Doctor. *in cap. porrectum,* vbi Abb. *in 5. notab. & infra num. 11. & seq. & in cap. ad Apostolicum, num. 4. de reg.* Præpos. *in cap. rursus sub num. 5. post med. & num. 16. & seq. qui Cler. vel vonens.* Fuit etiam responsum quoad actus corrigendi Canonicos, [illegible] dandi licentiam eundem extra Conuentum, & similes quòd illi exerceri possunt etiam à Priore claustrali, qui est subordinatus Abbati, vt de correctione Monachorum est text. *in cap. cum ad monaste-*
rium. §. Prior, & ibi Card. *de stat. Monach.* & trad. Rebuff. *in prax. p[illegible] sub rub. reg. de benef. multip. num. 5.* & de præeminentiis [illegible] a pertinentia ad claustrum, tradit idem Card. *in Clem. & si principalis, in 1. oppos. sub num. 2. vers.* & habet [illegible] personarum, vbi etiam Imol. *num. 8.* & Vital *sub num. 21. ve s. sit Prior claustralis, de rescript.* & [illegible] suprascripti testes non releuant ad probandum quòd ille Prior sit Conuentualis, cùm non reddant sufficientem rationem, quam tamen etiam non interrogati repetere debent, cùm id non cadat sub sensu corporis. Felin. *in cap. cùm causam num. 5. in 2. fallent. de test.* Alex and. *consil. 36. numer. 5. & 10. lib. 1.* & fuit dictum in causa A[illegible] 22. Iunij 1611. coram R. P. D. meo Dec[illegible]o, [illegible]tò minus releuant, quia non dicunt quòd Prior supradictos actus exercuerit priuatiuè ad Abbatem, prout requiritur, cùm aliàs esset in eius facultate [illegible] actibus vti, & dato quòd illis non fuerit vsus; non tamen potest dici contra eum inducta aliqua consuetudo, quæ in istis meræ facultatis non inducitur, nisi cum prohibitione & acquiescentia, vt tenuit Rota *in d. deci[illegible] lat. inter impress. 778. in fin part. 1. diuers.*

Et in omnem euentum fuit dictum [illegible] quamuis 4
dicti probarentur actus facti, priuatiuè [illegible] Abbatem, in hoc tamen non releuarent, quia repu[illegible] obedientiæ quæ per Canonicos Abbati promi[illegible], & est de substantia regulæ. Abb. *in d. cap. cum ad monasterium num. 7. de stat. Monach.* Calder. *consil. 1. post med. vers. Item obierat d. consuetudo. de statu regular.*

Nec demum obstare scripturas pariter post decisio- 5
nem pro Conuentu productas. Nam quoad eas in quibus fit solùm mentio Prioris & Cóuentus, placuit responsio quòd licèt in eis non fiat mentio Abbatis, ad istum tamen effectum non releuant, quia ex aliis satis [illegible]arè colligitur quòd in hoc monasterio adest Abbas, qui est in eo superior, ac illi vti tali præstatur obedientia tam per Nouitios, quàm per alios Canonicos, vt suprà deductum est. Quo verò ad eos, quæ continent confirmationes Priorum per Abbates pro tempore factas, fuit dictum illas non concludere quòd Abbas inuitus possit ad illud cogi, maximè per Canonicos obedientiarios, ex supradictis.

Ad declarationem Doctoris Netoni Visitatoris, 6
quòd Prior sit immediatum caput monasterij, & non sit claustralis, fuit responsum, quòd illa non iustificatur, & de contrario apparet ex scripturis, & aliis suprà deductis, quibus etiam accedit depositio tertij & quarti testium similiter pro Conuentu examinatorum, qui iuxta 8. dicunt quòd Prior est subordinatus Abbati, & consequenter dicitur claustralis, vt per Modern. *super reg. 8. d. gloss. 8. num. 114.* & faciunt alia superius deducta.

Ex quibus f[illegible] Abbate informante Domini dixerunt standum esse in de[illegible]sis, &c.

R. P. D. MANZANEDO.

Romana mercedis. 7. Nouembris 1616.

ARGVMENTVM.

Habetur in summario num. 1.

SVMMARIVM.

Restitutio in integrum non datur si non constat de lesione, quæ ad hunc effectum est necessari[illegible] num.
Tutor testamentarius potest Pro[illegible]m constituere, n. 2.
Tutor qui inuentarium non conficit, potest tanquam suspectus remoueri, sed interim potest administrare, & causas agere, &c. num. 3.

Ex[illegible] pro summa non liquidata, dumm[illegible] exc[illegible] 5.

DECISIO CCCXXX.

1 N[illegible] di-[illegible] ad [illegible] *decis.* [illegible] *numer* [illegible] Lan-[illegible]

2 [illegible] Albert [illegible] Procuratori [illegible] Petrum [illegible] fuer [illegible] *de fals.* *num. 1.* Pu[illegible] sublata [illegible] Proc[illegible] &c [illegible] *l. ne tutores* [illegible] *de procuratoribus,* [illegible]

3 [illegible] fe-[illegible] Procuratoris [illegible] *Bart. in l.* [illegible] *tor qui* [illegible] *torium num. 3 ff. de administrat. tutor. Dec. in cap.* [illegible] *arte* [illegible] *num. 5. de appellat.* [illegible] *decis. 185. &* *318.* [illegible] *num. 5.*

M[illegible] quod Illustrissimo L[illegible] fecit con[illegible] sententia [illegible] po-tuit [illegible] sententiæ [illegible] Manzonium [illegible] restitutio [illegible] [illegible] & [illegible] qua ad fauorem Manzoni [illegible] recta [illegible] Lancel[illegible] pot[illegible] relaxare.

N[illegible] prae[illegible] mand[illegible] sententi[illegible] sis La[illegible] in qua [illegible] Manzon[illegible] fuit quid[illegible]

4 [illegible] ad ali[illegible] du[illegible] centen[illegible] rum [illegible] quam [illegible] eo [illegible] da[illegible] *te. sub num.* [illegible] *ver.* [illegible] *not* [illegible] *in* [illegible] & [illegible] diuersior. [illegible] *p. 1.* [illegible]

[illegible]

R. P. D. PIROVANO.

Hispalen. Thesaurariæ. Lunæ 14. Nouembris 1616.

ARGVMENTVM.

Dignitas honoraria, an inducat incompatibilitatem in terminis cap. ordinarij. §. in conferendis. de offic. ordin. & quando dignitas d[illegible] compati[illegible] & an consensus Ordinarij requi[illegible] in appro[illegible] ditionum adiectarum fundationi [illegible] patronatus requiratur per modum auth[illegible] oritatis, vel per modum simplicis consensus. & quæ cognitio per Ordinarium sit adhibenda, & qui[illegible] iuris [illegible] in [illegible] natus erecti per ordinarium [illegible] fa[illegible] m.

SVMMARIVM.

Collatio dignitatis facta habenti alias duas dignitates est nulla, n. 1. limita vbi vna ex dictis dignitatibus est honoraria, eo l. num. 1. & num. 8.

Patronus potest in limine fundationis apponere conditiones sibi bene visas, num. 2.

Di[illegible] at[illegible] de iure requirunt residentiam, num. 3.

Bene[illegible] um semel erectum non potest iterum erigi, n. 4.

Ecclesia non potest erigi in collegiatam sola ordinarij authoritate, num. 5.

Ordinarius non potest authorizare conditiones ia[illegible] appositas in iurepatronatu a se in sui fauorem erecto, ibid.

Consensus quando requiritur per modum simplicis consensus, potest interuenire non solum ante & in ipso actu, sed post quandocumque, secus si requiritur per modum consensus authori[illegible]abilis, num. 6.

Cons[illegible] sus authorizabilis non fit ex cursu contemporaneo, sed ex discussione & co[illegible]nitione, & si adhibetur post actum, ille tenenis per modum [illegible] confirmationis conualidandi actum de se inualidum, ibid.

Consen[illegible] Ordina[illegible] requ[illegible] in approbatione conditionum adi[illegible] reseruationi iuri[illegible] ronatus tunc consideratur per modum auth[illegible] rizabilem, quando conditiones sunt [illegible] honesta, impossibiles, vel incompatibiles, ita vt Ordina-[illegible] di[illegible] re pro sua authoritate debeat, secus [illegible] contra ius, tamen ab eo non possunt rejici, num. [illegible]

Incomp[illegible] ibilitas non resultat ex titulo honorario [illegible] num. 8. & vbi [illegible] ex lege [illegible] est talis incompatibilitas induc[illegible] [illegible] habet iurisdictionem [illegible] & [illegible] ibid.

Conditio adiecta fun[illegible] iuri patronatus, si est incompatibilis, debet re[illegible] si autem difficilis, debet cognosci & authorizari per superiorem, ibid.

Conditiones adiect[illegible] per patronum in fundatione [illegible] natus, debent e[illegible] ri[illegible] et patronum [illegible] confirma[illegible] datione, num. [illegible] *& [illegible] quod debet expr[illegible] num.*

Confirmatio in [illegible] na [illegible] non releuat vbi est contraria iuri communi, num. 10.

DECISIO CCCXXXI

V[illegible] d[illegible] Iunij Thesauraria Hispalensis 1 d[illegible] fuit [illegible] ordinaria [illegible] [illegible] cessionarius est [illegible] H[illegible] & R. P. D. Layna candem dignitatem [illegible] Ap[illegible] lite inter eos [illegible] & causa in hoc Sacro Tribunali introducta, partes [illegible] cogne

conuenerunt, vt di[illegible] bi[illegible], cui Thesauraria esset a[illegible] dicanda, & co[illegible] 18. Maij præteriti, compertum fuit [illegible] Leyuæ positum fuisse *in cap. ordinar[illegible], in [illegible] endis, de offic. ordin. in 6.* vbi ca[illegible] col[illegible] tatis in personam alias duas [illegible] institnum prius du[illegible] tum in Metr[illegible] an. [illegible] principalis, & [illegible] is Sancti. V[illegible] dicebatu[illegible] esse titulum [illegible] incompati[illegible], & [illegible] nem §. *m[illegible] vertis.* A[illegible] ren. fundator il[illegible] C[illegible] M[illegible] cultrem edidit constitu[illegible] m, in[illegible] od Ordinarium a[illegible] p[illegible] & d[illegible] cuare no[illegible] debeant Abbas [illegible] C[illegible] nominan[illegible], q[illegible] ri Gra[illegible] a[illegible] tes, quoniam i[illegible] noraudum non obliga[illegible] ad effectum, vt sin[illegible] p[illegible] difficultas videb[illegible] dere, si Archiepiscopus potuit facere illam constitutionem, & a Papa in confirmat & cùm c[illegible] er grau[illegible], & ard[illegible] fuit tunc cauta resolutio[illegible] d[illegible] ad[illegible] dum fuit reprop[illegible] ta. [illegible] veri[illegible] discussa dictum fuit, [illegible] non suffragari.

2 Nam e[illegible] verit[illegible] conclusio, licere patrono in limine fundation[illegible] onere[illegible] conditiones sibi bene visas, *cap. Eleutherius* [illegible] *quæst.* 2. *cap. nullus, de ser. non ordin.* Anchar. *in cap. quia contigit, in 9. notab. de relig. dom.* Lambertin. *de iure patron. lib.* 1. *part.* [illegible] *q.* [illegible] *princ.* [illegible] 1. *in princ.* quod [illegible] fuit firmatum in Romana iurispatronatus 31. Maij 1613. coram Reuerendissimo Archiepiscopo Damasceno, & in Fauentin. beneficiorum 29. Nouembris eiusdem anni coram R.P.D. Bu[illegible]. V[illegible] tamen, & approbata est altera conclusio, reseruationes, conditiones, & pacta, quando iuri communi aduersantur, posse quidem in limine fundationis apponi, si cons[illegible] us diœcesani, accedat, *cap. cum dilectus, itidem* [illegible] *in verb. constitutum, in fin. de consuetud.* & hanc opinionem sequitur Innoc. *in cap. in* [illegible], *ante* [illegible] *de præbend.* Card. *in consil.* [illegible] Idem [illegible] *sil. vltim. de iurepatronat.* Abb. *in ca*[illegible] *catum in* [illegible] *de præben.* idem Lambertin. post prædictos, & [illegible] ios quos allegat *ead. quæst. & art. num.* 49. & hoc ipsum admittunt, p[illegible] de[illegible] on[illegible], Romana iurispatronatus [illegible] Fauentin [illegible] beneficiorum.

3 Huiusmodi autem [illegible] ratio, q[illegible] tam esser in limine fundation[illegible] st Dominis contra ius, & etiam consensu sine [illegible] batione. Contra[illegible] 5, quia dignitates de iure requirunt resi[illegible] iam, *cap. qui a*[illegible] *li, de cler. non* [illegible] Abb. *in cap. de multa, n.* 21. [illegible] *et* Seraphi[illegible] *deci.* 1452. *num.* [illegible] & [illegible] forma Concil. Tridentin. *sess.* [illegible] *cap.* 12. [illegible] tut[illegible] utein [illegible] nominat[illegible] a [illegible] at[illegible] bat res [illegible] di de residentia, [illegible] s [illegible] cum [illegible] 15, & [illegible] c[illegible] test.

4 Co[illegible] us autem [illegible] deficere [illegible] q[illegible] attenda[illegible] ur [illegible] ma er[illegible] tio n Coll[illegible] tam aucto[illegible], [illegible] p[illegible] fun[illegible] atoris, fi[illegible] die 2[illegible] n videtur habe[illegible] d[illegible] ra io sed le[illegible] anno 12. [illegible]. D[illegible] ır, *quod cum de*[illegible] *ras A*[illegible] *fundationem* [illegible] *Sed in Apost*[illegible] *cum de mon*[illegible] *ri, ac*[illegible] e[illegible] n d[illegible] p[illegible] u[illegible] di[illegible] dispendi[illegible] n[illegible] s di[illegible] e

præsenti [illegible] *præiudicio* [illegible] *instituimus.* Vnde si [illegible] idum [illegible] ictionem [illegible] a[illegible] & p[illegible] um beneficium [illegible] non po[illegible] erigi, Ar[illegible] *on*[illegible], *in*[illegible]

5 [illegible] e[illegible] atur [illegible] utum [illegible] la[illegible] [illegible] *in c*[illegible] *in princ.* [illegible] en[illegible] us, [illegible] ab ipso Arch[illegible] p[illegible] fu[illegible] aucto[illegible] & [illegible] e[illegible] fundation[illegible] fu[illegible] da[illegible] appo[illegible] tenu[illegible] tam[illegible] & [illegible] cum substant a iur[illegible] grari n[illegible] po[illegible] ueri [illegible] a pa[illegible] s [illegible] in examinando [illegible] m[illegible] poterat, *Clemen.* 2. vbi [illegible] *in* [illegible] *b. men à fue,* [illegible] *b. Eccl. non alienand.* A[illegible] *in cap. in* [illegible] *num.* 11 [illegible] *elect.* Seraphin. *dec.* [illegible] 162. Lamb[illegible] *de contra*[illegible], *mulier.* [illegible] *num.* 3.

6 [illegible] bstar[illegible] videbatur, [illegible] O[illegible] [illegible] debeat per m[illegible] c[illegible] sus, non am[illegible] si[illegible] au[illegible] ex eo quod [illegible] s p[illegible] solum quæ, & in ipso [illegible] p[illegible] qua[illegible] C. Ider. *consil.* 6. *de iurep*[illegible] *nat.* Roch. de C[illegible] *verb. præte quod. quæst.* 4. *num.* 9. [illegible] *li*[illegible] 2. *quæst* [illegible] *art.* 16 quod dicebatur n[illegible] fi[illegible] [illegible] requireretur [illegible] d[illegible] uen[illegible] ipso actu, vt per Abb. *in* [illegible] *um n*[illegible], *num.* 5. [illegible] *qua sunt à Prælat.* cum alus [illegible] s [illegible] contempora[illegible] eus cum ip[illegible] m[illegible] faciat consens[illegible] d[illegible] & [illegible] gnitio ei[illegible] con[illegible] tion[illegible] approbatæ, vel à iure non improbatæ, [illegible] ad iurisdiction[illegible], & [illegible] am, [illegible] em [illegible] tarium consensum re[illegible] p[illegible], v[illegible] in[illegible] teresse, vt ponderat [illegible] *ne c.* [illegible] *num.* 26. *& de* [illegible] *ua liber.* A[illegible] *num.* 2 [illegible] sp[illegible] dat post a[illegible] n, [illegible] p[illegible] e[illegible] n[illegible] firmationis [illegible] e[illegible] lin[illegible] *e oten,* [illegible] *nu*[illegible] 8. *ve*[illegible] *i pot st, de* [illegible] *ad-* [illegible] *pro ho*[illegible] p[illegible] a[illegible] em c[illegible] dis[illegible] [illegible] & c[illegible] ssio[illegible] sout requireretur, si ab [illegible] p[illegible] ælli[illegible] s.

7 [illegible] m[illegible] auctori[illegible] [illegible] p[illegible] & [illegible] *adnerte,* S[illegible] erò [illegible] a m[illegible], non [illegible] p[illegible] æ[illegible] i[illegible] p[illegible] *ca*[illegible], *de* [illegible] ea[illegible] te iun[illegible] quia [illegible] p[illegible] de[illegible] g[illegible] de[illegible] vt [illegible] *d.* [illegible] ert[illegible] au[illegible] ct[illegible] dic[illegible] um [illegible]

8 Et [illegible] tibu[illegible] at[illegible] ne- cessarium e amittare, an con[illegible] he[illegible] at[illegible] Sed nihilo

nihilominus dicebant non obstare, quòd obtinentes præbendas in alia Ecclesia resid... obnoxias non haberent Ordinarium, ac potius nem, & distributionem, & remaneret illis solus titulus honorarius ex forma constitutionis, qui habilis non est ad causandam incompatibilitatem, Hoied. de incom. ... bene. part. 1. cap. 13 num. 10. & ... & par. 2. cap. ... num. 1. & sequen. R... in Placentin. Canonic. ... Febr. ... coram Otano, & in Hispalen. beneficii ... coram R.P.D. Pamphilio, aut quòd ex ... ionis talis compatibilitas possit induci, vt per ... de Sen. in his terminis in consil. 11 num. 2. vers. item pone, ac etiam declarauerit Sacra Congregatio in copia quæ data fuit, nolens tollere contrat... fundationes, & in Romana iuris patronatus supra allegata, bene comprobatur. Quia fuit responsum ... Abbatem tanquam caput Collegij de iure communi, & ex forma fundationis habere iurisdict. temporalem ... spiritualem in Canonicos, ideo non ... videtur pugnare contra substantiam tituli Abbatialis, & tunc ... conditio est reijcienda tanquam incompatibilis, vel tanquam difficilis cognoscenda, & auctorizanda per superiorem, vt per eundem Lambert. d. art. 1. num. 10. vers. tu aduerte.

Nec videtur posse saluari ex eo quòd constitutio non esset perpetuò duratura, sed viuente ... fundatore, vt ideo absoluto a residentia non esset adeò odiosa, cùm adesset Episcopus, qui esset in eadem Collegiata caput, propter reseruationem iurium spiritualium, & temporalium, per quam regimen Ecclesiæ non d... tuebatur. Quia prædicta reseruatio legitur in erectione Apostolica, de qua nunc dicetur; non autem in erectione Ordinarij fundatoris, ideo de vna ad alteram non est inferendum, nisi quatenus in eadem erectione Apostolica esset dicta constitutio comprehensa.

9 Secundò, si attendatur altera erectio, nempè Apostolica 12. Kalend. Decembris eiusdem anni 16..9. data, visum est Dominis huiusmodi constitutionem per Papam non fuisse comprehensam, neque confirmatam. De non comprehensione satis constat, cùm in tenore erectionis nulla mentio habeatur de similì constitutione, & tamen de residentia per Abbatem, & Canonicos facienda in huiusmodi Ecclesia narratum, & dispositum fuerit. Confirmatio pariter non videbatur probari, quia secundùm praxim, quam ponit Lambertin. & Roch. ab eo relatus in d. art. 1. num. 50 debent exhiberi conditiones per patronum supplicantem, & à confirmante poni in fundatione, seu erectione, quæ non leguntur datæ.

10 Non obstant verba erectionis, ibi, *qui capitulariter, & in claustro ipsius Ecclesiæ Collegiatæ viuere teneantur, & infrascriptas, & alias eis per ipsum Archiepiscopum tradendas constitutiones seruare, & custodire*, quæ in dispositiua per illa verba, *omnesque supradictas constitutiones, & regulas obseruare, & illas si conformare teneantur*, videntur confirmatæ. Quia per illa verba, *& alias tradendas constitutiones*, esto quòd de iam tunc factis esset intelligendum, non probatur huiusmodi constitutionem narratam fuisse Pontifici, vt certus esset de tenore illius ... necessarium erat, vt distingui possent difficiles & inhonestæ conditiones ab honestis, & compatibilibus, ideo confirmatio remanet generalis & in forma communi, quæ non releuat, ubi contraria est, vt in præsenti ... & sacrorum canonum ... cap. venerab. ubi gloss. in verb. tenore, de confirm. vtil. vel inut. & in cap. pœ. de ... alijs. § præterea in verb. ex certa ... ntia, de offic. deleg. Gabr. consil. 200. n. 3. lib. 1. Seraphin. de ... 1598. num. 2. & prædicta videbantur magis procedere, quia in ipsa erectione Apostolica indictum erat onus residentiæ, quod videbatur implicare contradictionem, vt tenerentur residere, & posset Abbas liberari a residentia per anteriorem constitutionem, vt ideo magis necessaria esset expressio qualitatum constitutionis prædictæ.

Nec releuans visa fuit ponderatio clausulæ, *dummodo sacr. Canon. & Tridentini decretis non aduersentur*, quæ apposita est facultati concessæ Archiepiscopis interpretandi constitutiones dictas, neque consideratio illorum verborum, *a Roman. Pont. approbari debeant*, quæ leguntur apposita facultati datæ eidem Archiepiscopis addendi, mutandi, & de nouo edendi constitutiones, quasi fi interpretandæ, addendæ, mutandæ, & de nouo edendæ in reseruatæ canonum, & Tridentini, & Romani Pontificis censuræ, cæteræ, & sic tam factæ, & tradendæ constitutiones remaneant approbatæ ex natura exceptionis, quæ solet firmare regulam in aliis non exceptuatis, & iuris necessitate approbatis. Quia semper videtur obstare eadem responsio, vt necessaria sit expressio tenoris conditionum, quando sunt difficiles, exorbitantes, & incompatibiles, ad hoc, vt valide confirmari possint per certam confirmantis scientiam, vt per Alexand. consil. 59. num. 8. lib. 1. qui per hanc rationem respondet prædictæ regulæ, & argumento de conditionibus firmatis in non exceptuatis. 11

Nec vrgere videbatur, quòd constitutio non esset perpetuò duratura, sed viuente tantummodo Episcopo fundatore, vt supra dicebatur. Quia, si per Papam non censeatur confirmata, frustrà contenditur de compatibilitate, & iustitia illius. Quæ autem dicebantur de excusatione, Domini reseruarunt videre in particulari dispositione, an dicta constitutio vnà cum aliis possit deseruire ad effectum excusationis.

Et ita, &c.

R. P. D. REMBOLDO.

Algaren. dismembrationis. Lunæ 14. Nouembris 1616.

ARGVMENTVM.

Transactio super rebus Ecclesiæ confirmata à Sede Apostolica valida est, quòd in ea non fuerint seruatæ solemnitates requisitæ in alienatione rerum Ecclesiæ, legátque successorem. Potest tamen propter enormissimam læsionem rescindi; sed quomodo hæc læsio isto casu probanda sit, in hac decisione magistraliter explicatur.

SVMMARIVM.

Transactio super rebus Ecclesiæ confirmata consensu Apostolico valida est, etiam facta sine solemnitatibus requisitis in alienatione rerum Ecclesiasticarum, num. 1.

Transactio super rebus Ecclesiæ confirmata a Papa ligat etiam successorem, num. 2.

Transactio super rebus Ecclesiæ rescinditur propter enormissimam læsionem, etiam confirmata à Sede Apostolica, ibid. vbi tamen quod læsionis probatio debet esse multum concludens, & quod de ea iudicari non potest, nisi veritas causæ, & illius acta videantur, & num. 4.

Transactio dicitur res fauorabilis, quia ex ea finis litibus imponitur, num. 2.

Probatio non dicitur concludens ex possibili veritate contraria, num. 4. in fine.

Transactio in dubio præsumitur vtilis, & sine læsione, n. 4.

DECISIO CCCXXXII.

1 DOmini tenuerunt concordiam obstare moderno Rectori, quia fuit à Sede Apostolica confirmata, hac enim confirmatione stante, non solùm est valida, cùm per Apostolicam confirmationem suppleantur omnes aliæ solemnitates in transactionibus super bus Ecclesiæ requisitæ. Abb. *consil.* 41. *num.* 3. *lib.* 1. Dec. *consil.* 341. *num.* 12. *vers. & quando* Rolan. *consil.* 96. *num.* 21. *lib.* 1. Card. Seraphin. *decis.* 108. *n.* 60. & præsumitur vtilis. Abb. *d. consil.* 41. *sub num.* 3. *lib.* 1. Dec. *d. consil.* 341. *num.* 12. Paris *cons.* 24. *num.* 5. *lib.* 4. Ias. *consil.* 54. *num.* 19. *lib.* 1. & ligat etiam successores illius, citra quo facta fuit transactio *cap. veniens, & ibi* gloss. & DD. *de transact.* Gemin. *consil.* 87. *num.* 1. *vers. in contrarium.* Ruin. *consil.* 156. *num.* 2. *lib.* 1.

2 Et quamuis admittatur probatio in contrarium, quòd scilicet contineat enormissimam læsionem, & tali læsione probata, concordia etiam a Sede Apostolica confirmata ex defectu causæ, quæ in similibus contractibus, copulatiue, cum solemnitate, requiritur. DD. *in cap. fine exceptione.* 12. *q.* 2. C. *var.* 1. *sol. lib.* 2. *c.* 17 *n.* 2. remanet nulla. Rot. *decis.* 1-8 *num.* *part.* 1 *diuers.* Tamen quia in proposito concordia facta fuit ob id recessus a lite, & propterea probatio dictæ læsionis non solùm debet esse multum concludens, & clara, cùm alias concordiæ sint fauorabiles, & finis litibus per eam imponitur. *l. fratris. C. de transact.* Seraph. *decis.* 658. *n.* 5. *& decis.* 1462. *num.* 1. Sed etiam ad hoc vt sciri posset, an adsit læsio, considerandæ sint incerta causæ, de tempore factæ transactionis. *l. si voluntate. in fin. C. de resc. ven.* Bald *cons.* 475 *in fin. lib.* 1. Aym. *cons.* 151. *num* 7. Sutd. *consil.* 451. *num.* 33 *lib.* 3. & æstimandus dubius litis euentus. Bart. *in l. si quis cum aliter num.* 5. *ff. de verb. oblig.* Alex. *consil.* 222. *num* 11. *lib.* 2. *& consil.* 92. *n.* 36. *lib.* 6. Dec. *consil.* 60 *n.* 4. Aym. *d. consil.* 151. *n.* 27. & fuit latè deductum in vna Firmana laudi 7. Nouembris 1614. & in Romana domorum Iunij 1615. coram R. P. D. meo Vbaldo. Non potuit aliquo modo in proposito dici fuisse dictam læsionem sufficienter probatam, cùm acta iudicij, quod tempore factæ transactionis pendebat, transportata non fuerint, sine quibus impossibile est finem dicti iudicij æstimare, vt fuit dictum in vna Romana domus 3. Decembris 1601. coram Reuerendissimo D. meo Damasceno.

3 Non obstat quod prætenditur probatum esse læsionem ex eo, quod dismembratio, & vnio tempore quo fuit effectum sortita, erat, vt prætenditur, tenoratæ, quia vltra, quòd potest esse quòd dicta vnio fuerit facta ex causa necessaria, & quod consequenter regulis reuocatorijs non subiaceat, vt fuit alias decisum, & præsertim coram bo. me. Card. Seraphino inter impress. 982. In omnem etiam euentum, quo dicta vnio facta fuit, cùm primùm vacauerit per cessum, vel decessum, tunc beneficium obtinentis propterea dato etiam quòd sufficienter probatum sit quod dictus obtinens de tempore fuerit viuens, vt nihilominus possibile est, quòd prius beneficium cessit, at quia per dictam cessionem, vnio ante reuocationem effectum sortita fuerit, non potest dici dicta læsio probata, cum sola possibilitas sufficiat ad excludendam plenam probationē, *cap. in præsentiam, de probat.* Surd. *cons.* 105. *num.* 6.

4 Non obstat instrumentū possessionis captæ per Capitulum, quia cum illud nō producatur per plummet Capitulum, & sit actus reiterabilis non constat, quin possit adesse alia præcedens possessio, alias per ipsum capta, quod ex inspectione actorum apparebit, & eadem responsione tolluntur omnia alia in contrarium adducta, quia scilicet de læsione constare non potest, nisi visis, ac diligenter inspectis omnibus actis, cùm verum semper sit, quod in aliqua scriptura reperiri posset, per quam vel vnio fuit neatut, vel saltem ita dubia reddatur Rectoris prætensio, vt ei vtile fuerit a lite recedere, prout in dubio præsumitur, Surd. *consil.* 451 *n.* 27.

Non obstat processus vltimo loco exhibitus, quia continet acta primæ instantiæ tantum, non autem secundæ sine quibus læsio, vt dictum est considerari non potest.

R. P. D. VEROSPIO.

Salutiarum pensionis. Lunæ 14. *Nouembris* 1616.

ARGVMENTVM.

Restitutio in integrum aduersùs sententiam non datur, nisi constito de nullitate, seu iniustitia eiusdem sententiæ, & sic de læsione. cætera vide in summario.

SVMMARIVM.

Restitutio in integrum denegatur vbi non constat de læsione, de qua constare non dicitur, nisi constet de nullitate, vel iniustitia sententiæ, num. 1. *vbi ampliatur hæc conclusio etiam in priuilegiatis, ibid.*

Sententia dicitur iusta, vbi ex actis constat de iurisdictione, citatione, & mandato. num. 2.

Nullitas defectu iurisdictionis, citationis, & mandati in sententia tantummodo attenditur a Rota, ibid.

Appellans si infra iuris terminum pro Apostolis a iudice dato non redierit sententia, transit in iudicatum, n. 3.

Procuratoris negligentia nocet domino, ibid. in fine.

DECISIO CCCXXXIII.

IN Abbatia Sanctæ Mariæ de Stafarda Salutiarum dioecesis, quam hodie retinet Illustrissimus Alexander Scalia, quamuis pro dimidia parte fructuum esset antiquitus pensio reseruata, nihilominus Abbas Roncalius, hoe non expresso, aliam à Sanctissimo pensionem aureorum mille super iisdem Abbatiæ fructibus obtinuit, quam ob id Ordinarius Taurinensis nullam, & surreptitiam declarauit vt pariter in secunda instantia prædixit Reuerendissimus Dominus meus Damascenus. Cuius sententia, cùm fecisset deinde transitum in iudicatum, ex quo post interpositam appellationem infra iuris terminum, pro Apostolis redditum non fuisset, commissa mihi pro parte Abbatis Roncalij causa restitutionis in integrum, & fuit deinde, dubio in proposito, fuit resolutum, de cuius dictæ restitutionis non constare, cùm nullitas, vel iniustitia sententiæ Rotalis non appareat, nec propterea constet de læsione, sine qua restitutio in integrum denegatur. *Rot. decis.* 1. *de restitut. in integr. in nou.* Abb. *in cap. ex litteris. num.* 5. *in fin. eod. tit.* Benintend. *decis.* *num.* 1. Cardinalis Seraphin. *decis.* 1238. *num.* 1. Quod etiam in priuilegiati locum obtinet, *l. nam postea, §. si minus. ff. de iureiurand. l. si ex causa indicati. ff. de minoribus.* Natt. *consil.* 548. *num.* 35. Decian. *consil.* 18. *num.* 241. *lib.* 1. Alciat. *de præsumpt. reg.* 1. *præsumpt.* 42. *n.* 6. cum alijs allegatis per Hond. *cons.* 34. *n.* 37. *lib.* 2. & fuit coram me dictum in causa Romana deuolutionis domus Iunij 1615. 1

Iustitia autem iustitia sententiæ clarè patet, ex decisione Reuerendissimi Domini mei Damasceni. Eius pariter validitas indubitata redditur ex actorum resolutione, in quibus de iurisdictione, citatione, & mandatis apparet, vt per Verall. *decis.* 261. *part.* 2. quorum solum 2

Solummodo defectus attenduntur, & ita Rota seruare consueuit, vt in Anconitana separationis toti 9. Iunij 1600. coram Illustrissimo Cardinale Lancellotto, & in Vercellen. Optionis 14. Nouembris 1611. coram R.P.D. meo Pirouano.

3 Transitus verò in iudicatum ob non reditum infra iuris terminum pro Apostolis controuerti non potest, *Clem. quamuis, de appellat. cap. ab eo, de appellat. in 6. l. iudicibus. C. de appellat.* Rota *decis.* 44 *num.* 1 *part.* 1. *diuers.* Adeò vt nec propter impedimentum superueniens in termino quis excusetur, Bald. *in l. eos. §. Apostolos, in princ. C. de appellat.* Boër. *consil.* 43. *num.* 9. & fuit resolutum in causa Forolivien. fideicommissi 21. Aprilis 1581. coram Cantuccio. Nec ob Procuratoris negligentiam, cùm sibi quis debeat imputare, quod negligentem Procuratorem constituerit, *gloss. pen. in cap. 2. post princip. de in integr. restit.* Cassad. *decis.* 5. *n.* 1. *de appellat.* Ctescent. *decis.* 7. *eod. tit.* Ægid. *decis.* 694. *num.* 4. Rota *decis.* 27. *eod. tit. decis.* 739. *num.* 2. *part.* 1. & 439. *n.* 3. *lib.* 3. *part.* 3. *diuers.* Lancell. *de attent. part.* 2. *cap* 14. *num* 2.

Et ita fuit, solùm Illustrissimo Abbate Scalia informante decisum.

R. P. D. VBALDO.

Romana dotis de Ballis. Lun 14. Nouembr. 1616.

ARGVMENTVM.

Cui incumbat onus probandi bona assignata excedere, vel non excedere legitimam, & dotem esse legitimæ correspondentem.

SVMMARIVM.

Legitima reijcit onus restitutionis, & quodcunque aliud, num. 1.

Dotem excedere legitimam probatio incumbit alleganti, n. 2.

Dos in dubio præsumitur correspondere legitimæ, ibid.

Indebitum nemo soluere præsumitur, ibid.

Testes de negatiua deponentes debent asserere rem non posse se aliter habere, quia ipsi scirent, num. 3.

Allegans non adesse alia bona, debet id concludenter probare, ibid. vbi etiam ad effectum petendi legitimam, vel eius supplementum.

Vita hominis sexagenarij ad quinquennium duratura præsumitur, num. 4.

DECISIO CCCXXXIV.

1 DOmini resoluerunt pro infirmatione sententiæ in hac causa vltimo loco latæ, & fundamentum præcipuum fuit, quia pactum illud de restituenda domo Michaëli, & eius hæredibus in casu quo Iulia decederet sine liberis, in quo pacto fundantur resolutiones hucusque factæ; certum est quòd non potuit præiudicare Iuliæ quoad suam legitimam, à qua reijcitur onus restitutionis, & quodcunque aliud. *l. quoniam in prioribus. C. de inoff. testam.* cum vulg. & proinde nisi constet dotem Iuliæ datam excedere suam legitimam, bene potuit disponere, non obstante dicto pacto de domo sibi data in dotem legando, prout fecit illius vsumfructum Ludouico marito suo.

2 Quòd autem Iuliæ dos excedat suam legitimam, nō videbatur satis probatum per Angelum, cui alioquin hoc onus videtur incumbere tanquam fundamentum intentionis suæ. *l. actor. C. de prob.* præsertim cùm pro Iulia vigeat præsumptio, quòd dos in dubio censetur correspondere legitimæ. Doct. communiter *in auth. nouissima,* vbi Ias. *in fin. C. de inoff testam. & auth. res quæ,* vbi Ias. *in 6. not. C. cum de leg.* Alex. *consil.* 69. *n.* 2. *lib.* 1. Crauett. multis relatis *consil.* 236. *n.* 3. & qui dicit dotem excedere legitimam, id probare debet, cùm nemo præsumatur soluere, nisi debitum. Bart. *in l. si dubitetur. §. filiusfamilias, in fin. ff. de fideiuss.*

3 Accedit quòd ad calculandam legitimam necesse erat æstimare totam hæreditatem Michaëlis, quod non videtur sufficienter factum, & licèt in vltima decisione huius causæ, dicatur peritum electum æstimasse quinque domunculas Michaëlis vnà cum scut. 300. Iuliæ in dotem datis in scut. 591. & ex testibus de paupertate eiusdē deponentibus verisimile videatur, eum nihil aliud in bonis reliquisse, tamen hæc probatio nō est visa sufficiens, cùm nec peritus, nec testes dicant, nec fuerit etiam articulatum non fuisse à Michaële relicta alia bona, nec remanere potuisse, quin ipsi scirent, iuxta trad. per Felin. *in c. in nostra sub n.* 8. & *in c. ex tenore. sub n.* 2. *vers. tu aduerte, de testibus.* Ruin. *consil.* 97. *n.* 8. *lib.* 4. Bald. *in l.* 1. *sub num.* 7. & ibi Paul. de Castr. *in fin.* & Dec. *num* 8. *C. de bon. poss. sec. tab.* & tamen qui dicit non adesse alia bona, debet hoc concludenter probare Pur. *decis.* 185. *n.* 1. *lib.* 1. secūdùm nou. impress. & in istis terminis ad effectum petendi legitimam vel eius supplementum. Bart. *in consil.* 17. *lib.* 1. Natt. *consilio* 351. *in fin.* & præsumptio ex aduerso allegata eliditur ex alia, quòd nullo modo sit verisimile Michaëlem, quamuis pauperem, qui decessit, vxore, & septem filiis relictis, vt firmant decisiones in causa factæ, nulla reliquisse mobilia in dictis domunculis, quorum nulla est habita ratio in æstimatione.

Vltra quòd in decisionibus fuit præsuppositum, Iuliam habuisse in dotem scut. 300. vltra domū, & tamen scut. 200. habuit à matre ex propria ipsius promissione, quæ ideo censetur promisisse de suo, ex allegatis; & proinde dicta summa, non videtur computanda in legitimam Iuliæ debitam in bonis parentis; quibus addebatur etiam nullam fuisse habitam rationem quarti dotalis debiti viro ex forma statuti, & postremò quòd fuit semper hucusque præsuppositum fuisse à Iulia relictam domum Ludouico, & tamen fuit relictus solus eius vsusfructus viro sexagenario, cuius vita ad quinquennium duratura præsumitur, iuxta text. *in l. hæreditatum ff. ad l. falcid.* Quæ omnia faciunt ad diminuendum prætensum legitimæ excessum. Ex quibus fuit resolutum pro infirmatione sententiæ, &c. 4

R. P. D. MANZANEDO.

Maceraten. fideicommissi 14. Nouembris 1616.

ARGVMENTVM.

Partitæ quando præsumantur duplicatæ.

SVMMARIVM.

Emptio facta de pecunijs dotalibus, censetur facta de pecunijs depositatis, si non constat quòd alia pecunia extarent, quam quæ erant depositata, maximè si erant depositata ad effectum inuestiendi, & sic summæ correspondent, num. 1.

Temporis vicinitas inter duos actus, facit illos præsumi correspectiuos, num. 2.

Debitor non præsumitur velle solutionem debiti facere ante tempus sibi concessum ad soluendum, num. 3.

DECISIO CCCXXXV.

PRætendente Dorothea tanquā vocata ad fideicommissum immissionem super prædio cum domo & Columbario, dedi dubium, an ipsi illa esset concedēda? In cuius propositione 30. Ianuarij præteriti infor-

mantes ex aduerso opponebāt Siluagiam habuisse dictum prædium in solutionem dotis sibi promissæ per d.Equitem Ioannem fideicommittentem,& ideo illud non cadere sub fideicommisso,à quo in primis deduci debet æs alienum testatoris.

Er pro parte Dorotheæ replicabatur Siluagiam fuisse de dote aliunde satisfactam,quia dos ipsi promissa per Equitem fuit florenorum 6000. soluendorum pro medietate in vita in duabus paghis, & pro alia medietate post mortem.

Pro solutione florenorum 3000. in vita dicebatur Equitem in solutum dedisse quendam cēsum florenorum 1500.quem habebat cū Iuliano Rogerio,& alios florenos 1500.deposuisse parte citata in banco DD. de Cittadanis;pro reliquis verò florenis 3000.dicebatur assignasse alios duos census,vnum florenorū 800.alterum florenorum 300. necnon soluisse florenos 400.in contanti.Item alios florenos 2352.pro pretio quinque possessionū emptarum per Io.Baptistam maritum Siluagię à Firmana,ac vlteriùs alios florenos 648.prætēdunt Io.Baptistā habuisse in multis fructibus,animalibus,& mobilibus;quæ ad eius manus deuenerunt de hæreditate Equitis Ioannis.Er pro iustificatione præmissorum allegabant decisionem factam in hac causa 28.Maij 1607.coram me.

Verùm quia informātes pro Siluagiæ hæredibus respondebāt dictam decisionem non subsistere in facto, & à veritate supradicti calculi pendet resolutio dicti dubij,ideo Domini ordinarunt vt videretur an quantitas , super qua fuit adiudicata possessio Siluagiæ , fit aliunde soluta,super quo hodie proposito dubio Domini negatiuè responderunt.

Nam prima partita florenorum 1500.in censu cum Rogerio non est apponenda in calculo, quia dictus census fuit postea assignatus pro parte pretij possessionum emptarum à Io. Baptista marito Siluagiæ,vt patet ex ipso instrumento emptionis,& ex quitantia facta per Firmanam venditricem. Vnde si in calculo ponuntur dictæ possessiones,non videtur numerandum etiam pretium,ex quo fuerunt emptæ,ne idem bis numeretur.

1 Alia verò partita florenorum 1500. depositatorum, multo minus videtur ponenda in calculo, quia ex illis fuerunt soluti 400.in contanti Io.Baptistæ , & reliqui inuestiti in duobus censibus,vno florenorum 800. altero 300.de quibus in eodem calculo,vt dicunt ipsi testes instrumētarij in summario hæredum Siluagiæ *n.2.* & patet etiam ex verbis instrumentorum , in quibus Eques declarat emere cēsus ex pecuniis dotalibus,quas necessariò dicendum est fuisse istas depositatas , cùm tunc aliæ non extarent,ad tradita per Paris. *cons.* 141. *n.6.lib.*4. præsertim cùm fuerint depositaræ ad effectū vt inuestirētur. Rota Ianuen.91.*n.*4.Menoch.*de arbitr. casu* 432.*n* 28.Seraphin.*decis.*1093. *n.*7. & dicti census vnà cum flor.400. in contanti solutis correspondent summæ depositatæ.Bart. *in l.triticum n.*3.& ibi Ias. *n.*8. *ff.de verbor.oblig.* Seraphin. *d.decis.*1093.*n.*3.& fuit dictum in Romana pecuniaria de Astallis 1. Februarij 1613.coram R.P.D.meo Decano.

2 Idem etiam colligitur ex vicinitate temporis , cùm post quatuor menses à die facti depositi,& in termino septem dierum,fuerunt dicti census empti,& flor.400. soluti. Anchar. *consil.*434.*num* 3.Crauett.*cons.*153.*n.*8. Seraphin. *decis.*620. *num.*7.

3 Et ex inuerisimilitudine quæ oritur quòd Eques qui in vita tenebatur soluere tantùm flor. 3000. quos iam soluerat, voluerit etiam soluere intempestiuè , & ante tempus alios flor. 1500. qui non erant nisi post mortem suam soluendi,vt fuit dictum in vna Romana fru ... uum census 28.Aprilis 1619. coram Illustrissimo Cardinale Lancellotto, & in allegata Romana pecuniaria de Astallis.

Quo verò ad vltimam partitam flor.648. de quibus prætenditur Io. Baptistam maritum Siluagiæ præsumi satisfactum ex bonis & aliis quæ de hæreditate Equitis Ioannis ad ipsius manus peruenerunt , visum fuit Dominis dictam præsumptionem non intrare in præiudicium Siluagię,quæ erat creditrix dotis,& cui erat soluenda,non autem Io.Baptistæ.

Ex quibus videtur dictas tres partitas non esse ponendas ad computationem dotis,& consequenter illis demptis,apparet quantitatem , super qua fuit adiudicata possessio Siluagię,non fuisse illi aliunde solutam.

Et ita conclusum,&c.

R. P. D. COCCINO.

Cæsaraugusta. parochialis de Maella. Luna 14. Nouembris 1616.

ARGVMENTVM.

Regula octaua,an comprehendat beneficia iurispatronatus ex priuilegio,& an quasi possessio præsentandi in dd.beneficiis operetur aliquid in præiudicium Papæ,vel Ordinarij.

SVMMARIVM.

*Mensis Octobris est vnus de mensibus reseruatis Papa vigore regula octaua: Episcopo autem gaudente alternatiua efficitur mensis Ordinary,num.*1.

Regula octaua comprehendit omnia beneficia , & tollit consuetudines etiam immemorabiles,& indulta ac priuilegia Apostolica tam super optione prabendarum , quàm super dispositione beneficiorum , etiam quod priuilegia continerent quod numquam sub reseruationibus comprehenderentur,cum regula babeat clausulas derogatoriarum derogatorias , ibid.

Regula octaua comprehendit beneficia iurispatronatus in priuilegio,ibid.

*Iuspatronatus concessum ante 40.annos post confirmationem Conc.Trid.potest per ordinarium reuideri:interim tamen patronus est in sua quasi possessione prasentandi manutenendus,num.*2.

*Declara vt patronus sit manutenendus in sua quasi possessione prasentandi respectu Ordinary,secus respectu reseruationis Papa inducta per regulam octauam,num.*3.

*Regula octaua propter decretum irritans in ea appositum,illis quasi possessionem prasentandi , & omnia qua possint impedire reseruationem,num.*3.

Alternatiua non capit beneficia qua non sunt libera collationis Ordinary , ibid. vbi quòd ideo non capit beneficia iurispatronatus ex priuilegio.

DECISIO CCCXXXVI.

HÆc Parochialis vacauit in mense Octobri , qui est vnus de octo mensibus , vigore regulæ 8. 1
Papæ reseruatus,Episcopo autem gaudente alternatiua,est Ordinarij , & cùm dicta Parochialis sit de iurepatronatus laicorum, ex priuilegio Iulij II. concesso, ex augmento dotis,& reualidato per Paulum III. aduersùs regulam Adriani VI.Ideo dubitatū an constaret de reseruatione dictæ Parochialis? & Domini affirmatiuè responderunt,quia regula enim octaua in sua reseruatione comprehendit omnia beneficia , & tollit consuetudines etiam immemorabiles,& priuilegia, & indulta Apostolica,nedum super optione præbendarū, verùm etiam super dispositione beneficiorum , etiam quòd prædicta priuilegia,& indulta cōtinerent, quòd nunquam sub dd reseruationibus comprehenderētur, vt sunt verba clara regulæ , & dicit ibidem Modern. glossa

glossator gl ... per totam, & præsertim n. 24. & 30. & ita fuit resolutu in causa C... alen. Canonicatus 19. Ianuarij 1604. cora ... bon. me. Littæ. Quare ... in dicta Parochiali ... de ... tronatus, ex priuilegio comprehéditur sub ... ta regula, quæ tollit priuilegia, & indulta, vt fuit r... um in causa Compiana iurispatronatus 23. Ianuarij, & ... Decembr. 1604. coram bon. mem. Alexandro Litta. Neque sunt examinandæ clausulæ priuilegij, cùm regula octaua habeat derogatorias derogatoriarum, etiam quòd fuerit dictum, quòd beneficia nunquam sub reseruationibus Apostolicis comprehéderentur, vt fuit consideratum in allegata causa Compiana, & dicit Modern. glossator gloss. 36. per totam.

Neque obstat, quòd Episcopus gaudeat alternatiua, & ideo mésis Octobris est Ordinarij. Vnde cùm patroni sint in quasi possessione præsentádi, licèt iuspatronatus possit per Ordinariú reuideri, cùm sit cócessum ante 4... annos post confirmationem Concilij, vt in c. 9. de reform. sess. 25. Interim tamé patroni sunt manutenendi in sua quasi possessione præsentádi, vt censuit Cógregatio Illustrissimorú Interpretú, vnde cessat reseruatio.

5 Ná fuit responsum prædicta non facere, quia procederét si hæc Parochialis caderet sub alternatiua Ordinarij, sed cú nó cadat, & collatio spectet ad Papá, quasi possessio præsentandi non suffragatur aduersùs regulá octauá Cáncellariæ, propter decretú irritás in ea appositú, quod tollit omnia quæ possent impedire reseruationem, Modern. gl. reg. 8. q. 67. n. 12. & seqq. & in puncto fuit resolutum coram m... in causa Barchinonen. Prioratus 11. Maij 1600. & alias sæpius. Quòd autem nó cadat sub alternatiua Ordinarij, satis patet, quia in regula ab alternatiua excipiuntur beneficia, quæ non sunt liberæ Collationis Episcopi, vt sunt verba clara regulæ, & dicit Modern. glossator gloss. 45. n. 1. qualis est ista Parochialis stante iurepatronatus, ex priuilegio, quia donec tenidetur iuspatronatus, possessores sunt manutenen. in quasi possessione præsentandi, cùm priuilegiú sit concessum per 40. annos ante confirmationem Cócilij, quod operatur respectu Ordinarij, secus autem respectu reseruationis Papæ, vt supra dictum est.

Et ita conclusum constare de reseruatione.

R. P. D. DAMASCENO.

Vallisoletan. Archidiaconatus. Mercurij 16. Nouembris 1616.

ARGVMENTVM.

Beneficia plura incompatibilia quis retinere non potest, nisi ex dispensatione Papæ, & quando Papa super hoc dispensasse dicatur, & de validitate dispensationis.

SVMMARIVM.

Beneficia plura incompatibilia quis habere non potest, n. 1.

Beneficia plura incompatibilia quis habere potest ex dispensatione Papæ, ibid.

Beneficia plura incompatibilia habere potest quis ex dispensatione Papæ, eo ipso quòd Papa dispensat, quem non debere residere in Ecclesia, de qua quis secundo loco est prouisus, & quod illius Ecclesiæ fructus percipere possit, n. 1 & 2.

Minor à Papa dispensatus vt possit habere parochialem, censetur etiá dispensatus, vt nó promoueatur intra anná, n. 2.

Dispositio strictè intelligenda extenditur ad concessa inseparabilia, num. 1.

Connexorum inseparabilium extensio facienda est de vno ad alium, ibid.

Dispensatio retinendi plura beneficia incompatibilia intelligenda est si primum beneficium fuerit legitimè collatum, n. 3.

DECISIO CCCXXXVII.

Dubitaui an gratia Didaci esset iustificata, & difficultas fuit restricta ad id, an Archidiaconatus vacaret per assecutioné Abbatiæ incópatibilis, iuxta terminos c. referente, & c. præterea, & c. de multa, de præb. c. quia nonnulli, de cler. non resid. extrauag. execrabilis, §. qui verò, de præb. Conc. Trid. sess. 7. c. 4. Stap... de litteris gratiæ, tit. de variis modis vacat. §. tertius vacationis modus n. 1. & per totum, & in reg. 57. Cancellariæ; & Domini negatiuè resoluerút, ex quo Paulus III. in limine erectionis dictæ Abbatiæ concessit quòd Abbates & Canonici & alij in dicta Ecclesia residétes possint percipere cum integritate omnes & singulos fructus, distributionibus quotidianis exceptis, quorumcunque benefici... cú cura, & sine cura, etiam ex statuto, vel fundatione, aut aliàs personalem residentiá requirentium, quæ in quibusuis Ecclesiis, siue locis obtinuerint, etiá si Canonicatus & præbédæ, dignitates, personatus, &c. in Cathedralibus etiá metropolitana, seu collegiatis pontificales maiores, seu collegiatis Ecclesiis principales, aut aliàs qualitercúmque fuerint, quos perciperent si in eisdem locis residerent personaliter, itaut ad residendum in eisdem Ecclesiis minimè teneantur, nec compelli possint; quare cùm sit concessa perceptio fructuum in aliis Ecclesiis absque negligentia, per necesse videtur concessa etiam retentio. nam etsi dispositio strictè sit intelligenda, nihilominus extenditur ad inseparabiliter connexa, ne suo effectu frustretur, qualis est retentio beneficiorum incompatibilium, aliàs frustraretur dispensatio circa perceptionem fructuum, vt videtur in terminis gloss. in verb. retinere, in cap. non potest, de præbend. in 6. & gloss. in cap. si quis in clero, in verb. solemnitatibus 7. quæst. 1. vbi Archid. in fine, quam communiter esse receptam dicit Sayr. in thesauro casuum lib. 7. cap. fin. num. 14. & 21. gloss. in cap. quia tantum, in verb. plures, vbi Abb. num. 4. de præbend. Rip. in cap. ad aures, numer. 43. de rescript. Felin. in cap. at si clerici §. de adulteriis numer. 17. de iudic. & in cap. fin. numero 8. de simon. & in cap. postulasti num. 18. de rescript. Prob. ad Monach. cap. vnico num. 10. de ætat. & qualitate ordinand. Ias. in l. beneficium numer. 55. ff. de constit. Euerard. loco à ratione legis larga num. 36. fall. 11. Gamb. de legibus lib. 10. numer. 230. Angel. verf. dispensatio numer. 9. Syluest. quæst. 5. numer. 9. Mandos. reg. 10. quæst. 7. num. 7. Rot. decis. 765. num. 7. part. 1. & latè Sanch. de matrim. lib. 8. disput. 1. num. 19. & cessat omnis difficultas ex illis verbis, ita vt ad residentiam minimè teneantur, nec compelli possint, quare Papa expressè censetur eos liberasse à residentia. Bald. in l. eam quam num. 37. C. de fideicom. Surd. cons. 308. n. 40. vbi alios allegat. 1

2 Neque obstat quòd aliud sit indulgere, vt quis residendo in vna Ecclesia percipiat fructus dignitatis alterius, aliud vero quòd possit duo incompatibilia retinere, quia in isto casu tenetur residere in Ecclesia digniori. Hoied. de incompat. benefic. part. 1. cap. 1... n. 29. per dictam gloss. in cap. non potest, & ibi Franc. in §. illud n. 5. vnde requirebatur duplex dispensatio. nam fuit responsum obiectum in se verum esse, sed non applicari. nam eo ipso quòd Papa concedit quòd fructus etiam dignitatis percipi possint, eo ipso censetur concessisse quòd non resideat in dicta dignitate. & sic eo ipso concedit duplicem dispensationem, quia dispensatio super non residentia est inseparabilis à dispensatione super perceptione fructuum, absque eo quòd quis non resideat, per supradicta; sic videmus quòd si dispen... minore, vt possit habere parochialem, censetur ... dispensatum vt non promoueatur inter annum, quia vna ... sustineri non potest. Abb.

in d. cap. cum in cunctis. §. cum vero num. 9. de elect. Sanch. & Sayr. *locis citatis*, vbi alios allegant, & cessat omnis difficultas, quia, vt dictum'est, Papa dispensauit circa perceptionem fructuum, perinde ac si residerent, itaut ad residentiam non teneantur: vnde manifestissimè apparet quòd dispensauit super vtroque, per verba illa, itaut vt ad residentiam minimè teneantur. Bald. & Surd. locis *suprà allegatis*.

3 Minus etiam facit quòd dictum indultum Apostolicum debet intelligi, si alias dignitates & Canonicatus cum dispensatione obtinerentur, per text. *in cap. si gratiosè, de rescript. in 6.* Nam fuit responsum quòd text. ille disponit quòd quando datur retentio alicuius beneficij cum alio, intelligitur quatenus illud beneficium legitimè obtineatur, quod est verissimum, & ita in casu nostro est intelligendum indultum Apostolicũ, scilicet quatenus dignitates & Canonicatus legitimè fuerint collata, non autem quatenus essent collata cum dispensatione, quòd possent retineri cum Abbatia, quia aliàs indultum esset de vento, & destruerentur verba prædicta, quæ satis clara sunt.

Et ita conclusum gratiam non esse iustificatam.

R. P. D. MANZANEDO.

Anconitana bonorum. 16. Nouembris 1616.

ARGVMENTVM.

Habetur in summario num. 1.

SVMMARIVM.

Donatio si facta sit cum certis pactis, si donatarius non acceptauerit cum illis pactis, non potest agere vigore donationis ex defectu implementi, num. 1.

Contractus censetur resolutus ob non implementum, stante pacto resolutiuo, & clausula, non aliàs, aliter, nec alio modo, *num. 2.*

Clausula, non aliàs, aliter, nec alio modo, *in donatione apposita operatur vt dominium rei donatæ retro transferatur in donantem, ibid.*

Quomodolibet *dictio, significat quemcumque modum qui excogitari possit, num. 3.*

Releuatio indemnitatis plus importat, quam simplex accollatio debitorum, quia extenditur etiam ad molestias iniustè & de facto illatas, num. 4.

Verba generalia non debent restringi, num. 5.

DECISIO CCCXXXVIII.

FVit in hac causa 4. Iulij 1614. resolutum sententiam de partibus ad fauorem DD. de Triumphis latam esse confirmandam, cui decisioni non acquiescente D. Passaro, causam super eisdem proposui, Et Domini in decisis standum dixere.

1 Placuit enim primum & præcipuum fundamentum dictę decisionis, nēpe quòd cum Passari nō acceptauerint donationē eo modo, & illis pactis, quibus sibi facta fuit, nō possint agere vigore dictę donationis, quã ipsi non adimpleuerunt. *l. Iulianus. § offerri ff. de action. empt.*

2 Et dicta donatio ob non implementum censeatur resoluta stante expresso pacto resolutiuo, cum clausula *non aliàs, aliter, nec alio modo,* quæ operatur, vt dominiũ rei donatæ retro transferatur in donantem. Dec. *consilio 187. n. 4.* Rolan. *consil. 569. n. 16.* Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 4. tit. 30. num. 31. versic. neque obstat.*

Quòd autem acceptatio non fit facta iuxta formam donationis, apparet ex eo, quia in donatione fuit expresse cautũ, vt donatarij deberent in se ipsos suscipere omne onus, commodũ & incōmodum ex dictis bonis, vt ipsa, donatis prouenient, per quæ verba videtur voluisse donator grauare donatarios ad quamcumque molestiã, quæ quomodocumque, & pro quali bet summa posset inferri occasione dictoru bonorum donatorum.

Illa enim dictio generalis *quomodolibet* significat 3 quemcumque modum, qui excogitari possit. Io. Andr. *in c. indemnitatibus sub num. 1. de electione. in 6.* Gozad. *consil. 14. n. 22.* Rot. *decis. 505. n. 19. part. 1.* Donatarij verò in acceptatione donationis declararunt se velle teneri tantum pro viribus & valore bonorum donatorum, non autem de proprio, nec in plus, & sic non videntur acceptasse omne incommodum, quod ex dictis bonis prouenire posset.

Item donator voluit quòd promitterent donatarij 4 in forma Cameræ releuare indemnem ipsum & D. Masserium, de qua tamen releuatione nullum verbum in acceptatione, quæ tamen erat necessaria, cùm plus importet, quam simplex accollatio debitorum factã per donatarios, & extendatur etiam ad molestias iniustè & de facto sibi illatas occasione dd. bonorum. Surd. *consil. 150. num. 9. & consil. 345. num. 24.*

Quibus non obstat quòd cùm donator asseruerit bona donata ad se pleno iure spectare, non videatur cogitasse quòd illa per hypothecariam auocari possent. Rot. *decis. 233 n. 3. part. 2.* & consequenter circa illa dicendum sit non habuisse intentionem vt donatarij se de proprio obligarent. Quia huiusmodi intellectus repugnat claræ menti donantis, qui expresse non solùm omne onus & incommodum dictoru bonorum in donatarios transferre, sed etiam ab eis omninò indemnis & penitus sine damno releuari voluit, quòd fieri non posset nisi in casu quo bona auocarentur, donatarij etiam de proprio tenerentur.

Et ex hoc intellectu nimis restringerentur prædicta 5 verba generalia in præiudicium donatoris, quod non est ferendum, ad trad. per Crauett. *consil. 245. n. 10.*

Minus obstat quòd Triumphi tanquam tertij non 6 possint dare de hoc non implemento, quia cùm in casu non implementi fuerit appositum pactum resolutiuum, cum expressa declaratione, quòd donatio haberetur pro non facta, potest quilibet etiam tertius allegare nullitatem dictę donationis tanquam exclusiuam donationis agentis. Surd. *decis. 105 n. 15. & seq.* præsertim si is, qui opponit, sit reus, & possessor. Surd. *decis. 144. n. 19.* Menoch. *de adipiscen. remed. 4. n. 595.*

Ex quibus cum appareat Passaros non posse agere ex dicta donatione, & hãc exceptionem posse opponi per Triũphos reos & possessores, visum fuit Dominis nō esse necessarium discutere alia fundamenta decisionis circa creditum dictorum de Triumphis, & quo iure retineant possessiones de quibus agitur.

Et ideo his omissis Domini ex dicto primo capite in decisis steterunt, &c.

R. P. D. MANZANEDO.

Neapolitana iuris conferendi. Mercurij 16. Nouembris 1616.

ARGVMENTVM.

Mandatum speciale requiritur ad capiendam possessionem, & debet capi in ipso loco, qui possidere debet.

SVMMARIVM.

Possessio probatur per instrumentum adeptionis illius, alio non existente in possessione, maximè iuncta perceptione fructuum, num. 1.

Possessio capta per Procuratorem, de cuius mandato speciali non constat, non sufficit, agatur, num. 2.

Manda

Mandatum speciale requiritur ad capiendā possessionē,ibid.
Transumptum non meretur fidem si fuerit extractum lite pendente,non citata parte,& à Notario, qui non fuit de eo rogatus,num.3.
Possessio Ecclesiæ capienda est in ipsa Ecclesia,& non in alio loco,num.4.

DECISIO CCCXXXIX.

1 ALexandro dandum esse mandatum de manutenendo Domini resoluerunt, cùm de eius possessione de tempore motæ litis constet ex publico instrumento adeptionis illius,quod nō alio existente in possessione probat Cæs.de Graff.*decis.5.in princ.de caus.poss. & propriet.*Rot.*decis.*506.*n.*1.*part.*1. Honded. *consil.*86. *n.* 29. *lib.* 2. iuncta præsertim perceptione fructuum. Natt.*consil* 291.*num.*2.Paris.*cons.*107.*num.*22. Menoch. *de retinen.remed.*3.*num.*564.

2 Non obstat anterior possessio Marcelli, quia non suffragatur ex quo fuit capta à Procuratore, de cuius speciali mandato non constat, decis. Perusin. 29.*n.*4. Surd.*consil.*160.*num.*23.

3 Nam licèt exhibeatur quoddam transsumptum dicti mandati,tamen visum fuit non esse habendum in consideratione,cùm fuerit extractum lite pendēte absque citatione partis,& à Notario,qui de illo non fuit rogatus. Rot. *decis.*1. *de fid. instrum. in nouis.* Menoch. *cons.*732.*n.*6.& fuit dictum in vna Vlixbonen. Prioratus 14.Martij 1611.coram R.Damasceno.

4 Vltra quòd possessio Marcelli respectu Ecclesiæ sanctæ Mariæ ad Mare ex alio non suffragatur, nēpe quia non fuit capta in ipsa Ecclesia sanctæ Mariæ,prout requiritur.Couar.*var.lib.*3.*c.*16.*num.*13, Gomez. *in l.*45. Taur.*n.*39. sed in loco diuerso,nempe in quadam Capella existēte in Ecclesia SS.Petri & Sebastiani,in qua dicitur situatam esse Rectoriam dictæ Ecclesiæ sanctæ Mariæ,ob profanationem illius; de qua tamen profanatione, & translatione Rectoriæ tantum abest quòd constet, vt immò idem Procurator Marcelli die 25. Octobris de nouo possessionem ceperit in ipsa Ecclesia sanctæ Mariæ,quæ tamen vltima possessio cùm sit posterior illa Alexandri,quæ fuit capta die 5. eiusdem mensis,non est manutenibilis.

Cætera verò quæ dicuntur de iure conferendi competenti Monialibus, vel Ordinario,respiciunt petitorium; ideo illis omissis pro manutentione Alexandri fuit resolutum,ex supradictis,&c.

R. P. D. CAVALERIO.

Marianen. seu Alerien. vnionis. Mercurij 16. Nouembris 1616.

ARGVMENTVM.

De effectuatione vnionis Ecclesiarum quando,& ex quibus probata censeatur.

SVMMARIVM.

Citatio populo, & communitati facienda quomodo fieri, & exequi debeat,num.1.
Papa non præsumitur voluisse tollere vnionem Ecclesiarum legitimè factam ex causa necessaria,num.2.
Beneficia vnita non vacant,nec conferuntur,ibid.in fin.
Vnionis effectuatio si non probatur,non censetur reuocata per regulas reuocatorias vnionum,num.3.
Possessionis continuatio præsumitur, nisi doceatur de interruptione,ibid.
Vnionis effectuatio in vna ex Ecclesiis vnitis, censitur eadem effectuatio etiam in aliis Ecclesiis simul vnitis,n.4.
Vnionis effectuatio numquid probata censeatur per solutionem quindenny,num.5.
Vnionis effectuatio probata censitur per deputationes Capellanorum,num.6.
Possessionis extremis probatis, præsumitur possessio de medio tempore,ibid.in fin.&c.

DECISIO CCCXL.

QVoniā decisio vltima in hac causa coram me die 18.Decembris præteriti, in qua resolutū fuerat sententiam Rotalem esse affirmādam,falsa fuerat,vna tantùm parte informante; volui iterum partes audire super iisdē, & causa proposita die 29.Februarij præteriti Domini concordabāt super validitate d.sentētiæ, & dum opponebatur de effectu legitimæ citationis populi,& communitatis iuxta formam traditam à gl. *in c.si capitulo.in verb.factam,de concess.preb.* placebat responsio quòd hic populus erat campestris, & ruralis, nec solitus ad certū locum congregari,sed tantummodo conuenire ad Ecclesiam ad audiendum Missas, quo in loco fuit executa citatio, & ostensa ab Ecclesia exeuntibus,& demum affixa ad eiusdem Ecclesiæ valuas,quod videbatur sufficere,cùm non potuerit seruari forma,de qua in d.gl.ex traditis per Bart.*in extrauag. ad reprimendum,in verb.citatum in fin.vers.posset etiam dici*,vbi quòd sufficit Nunciū per terram clamare quòd ipse de ordine talis iudicis citat vniuersitatem, & vbi est multitudo populi,sufficit citatio per affixionem ad valuas, tenuit aliàs Rota coram Tholomeo *decisione* 1057. *part.*3.*diuers.* 1

Firmata validitate minus Domini censuerūt obstare ea,quæ super iniustitia prætensa deducebantur, dū dicebatur non potuisse per sententiam canonizari vnionem huius Ecclesiæ factam per Paulum tertiū fel. record.huic monasterio Carthusiæ,stante vnione nouissima facta de hac eadem per Clementem VIII. fel. mem.Parochiali S.Quirici,& licèt in decisionibus coram R. D. meo Decano responderetur hanc vltimam vnionem non potuisse præiudicare monasterio, quia Papa non habuerat scientiam primæ vnionis ; teplicabatur tamen probari quòd Papa notitiam habuit,ex eo quòd in vnione Clementis dicitur collationem huius Ecclesiæ,cùm pro tempore vacat,spectare ad Priorem & Cōuentum monasterij Carthusiæ. ex quibus verbis apparebat Papam habuisse notitiam iuris monasterij super hoc beneficio,quod ius nullum aliud erat,quàm illud prouenicns ex vnione Pauli tertij & nihilominus voluisse illud vnire Ecclesiæ S.Quirici;sed responsum fuit hanc implicitā mentionem vnionis non sufficere ad effectum,vt Papa voluerit illam tollere per vnionē subsequentem,quia cùm vnio legitimè facta contineat causam necessariam,non est verisimile Papam voluisse eam tollere,nisi id expressè egisset,vt dicit Rota *in decis.*3.*de rerum permut.in antiq.* allegata in 2. decis. R.D. Decani,&hoc eo magis,quia de iure monasterij,vt dictum est,fit mentio in narratiua, quòd collatio dicti beneficij,cùm pro tempore vacat,spectet ad monasterium, quæ narratiua repugnat vnioni, quia beneficia vnita non vacant,nec conferuntur, ex tradit.per Moder. *sup.reg.*8. *gloss.*5.§ 7.*num.*7. & 20. 2

3 Multa etiam pro parte Simonis allegabantur, quæ Dominis visa fuerunt tolli per responsiones datas pro parte Monachorum. Verùm tota difficultas videbatur cōsistere circa ea,quæ adducebantur cōtra effectuationē vnionis Pauli tertij,super qua Domini voluerunt,vt strictè videretur : vnde causa rursus per me proposita, fuit iuxta ordinē datum informatum strictè super tali effectuatione vnionis, quæ fuit facta per D.Pontificē de anno 1538.de hac Ecclesia S.Susannæ, & aliis parochialibus monasterio Carthusiæ SS.Mariæ & Ioānis

Euangelistæ Vallis Gratiosæ Calcis Pisanæ diœcesis; effectus autem huius inspectionis erat, quia si no probatur effectuatio, vnio censebatur reuocata per regulas reuocatorias vnionu factas per Iulium tertiu,& alios sequentes Pōtifices. Causa igitur mature discussa, Domini satis censuerunt constare de effectuatione, quia hæc Ecclesia etiā ante vnionē Pauli tertij fuerat vnita monasterio insulæ Gorgonæ Ordinis S.Benedicti per Innocentiū IV.fel.mem.vt ostendebatur excius Bulla sub dato Perusiæ de anno 1251. quod monasterium fuit postea suppositum,& cū omnibus iuribus, & pertinentiis donatum Carthusianis à Gregorio XI.& demum idem monasterium Gorgonæ fuit vnitum, vel translatum in monasterium SS. Mariæ, & Ioannis Euangelistæ Carthusianorum, quod hodie est in causa à Martino V. vt ex litteris Apostolicis in actis exhibitis apparet. Dabantur insuper deputationes Capellanorum factæ in hac Ecclesia, vna de anno 1400.& sic ante d. vnionem Martini V.à Priore, & Monachis Carthusiæ; altera verò de anno 1507. per eosdem, cum reseruatione vndecim Ducatorum pro monasterio, ex quibus Domini dicebant sequi, vt quando postea Paulus tertius de nouo dd. Ecclesias vniuit monasterio, vnio eo facilius præsumatur effectuata statim, quia cùm antea dd. Ecclesiæ possiderentur à monasterio, præsumitur continuatio possessionis, nisi doceatur de interruptione, *l.* 2. *vbi gl.* & *D.* *ff. de acquir. poss.* tenuit Rota in vna Romana Palatij 10. Octobris 1578. coram bo.me. Cantuccio, quæ est decisio 80. inter impress. diuers. *p.* 2. hoc autē eo magis videbatur procedere, quia in d. vnione Pauli narratis præcedentibus vnionibus conceditur facultas Monachis continuandi possessionē,& de nouo apprehendēdi,& perpetuò retinēdi. Accedebat quòd eadē vnio Pauli nō fuit de beneficiis ab alio possessis, quando vacarent per cessum, vel decessum, sed de beneficiis ab ipso monasterio iam possessis, & propterea vnio statim dicitur effectum sortita, & consequenter non cadit sub regula reuocatoria. Guid. Pap. *consil.* 134. *n.* 5. *& seqq.* & post eum Boër. *decis.* 346. *num.* 1.

4 Satis etiam de tali effectuatione Domini putauerunt apparere, quia viuente eodem Paulo tertio, de anno sequenti 1535. Abbas & Monachi Carthusien. concesserunt in iuspatronatus Ecclesiam sanctæ Reparatæ, quæ est vna de dictis Ecclesiis vnitis, cū confirmatione Apostolica: vnde cùm appareat vnionis effectuatio in vnā ex Ecclesiis vnitis, vtique censetur eadem effectuatio, etiā in aliis Ecclesiis simul vnitis ad effectum euitandi regulam reuocatoriam. Garz. *de benefic. part.* 12 *cap.* 2. *de vnion. num.* 194. & fuit dictum in Mediolanen. Canonicatus 18. Decembris 1587. coram bo.me. Orioleñ. & in Gerunden. vnionis 16. Decembris 1613. coram R.P.D.meo Verospio.

5 Tandem videbatur tolli omne dubium ex solutione quindennij facta de anno 1554. pro his Ecclesiis vnitis, cum expressione, quòd valor illarum non excedebat ducatos 30. auri, & quòd quindennium finierat die 18. Iunij 1553. prout fuerat expressum in vnione, & tempus in totum correspondet datæ litterarum vnionis sub 16. Kal. Iulij 1538. quia eo tempore finiebat quindennium perfectum, & hinc colligebatur vnionem fuisse factam, non tanquam de pluribus Ecclesiis separatis, & ideo ex effectuatione vnius non posse ad alterius effectuationem inferri, quia apparebat contrarium, videlicet omnes dd. Ecclesias fuisse vnitas tanquam vnum corpus sub vnica expressione valoris in totum ducatorum 30. auri, quod postea clarius apparuit ex ibi quantia solutionis quindennij ad dictam rationem.

6 Non videbatur refragari quòd hæc solutio non fuerit facta viuente Paulo tertio, quia quindennium suo tempore non erat solutum, cum ipse decesserit de anno 1549. Accedebant præmissis solutio alterius quindennij de anno 1613. pro iisdem Ecclesiis vnitis, & deputationes continuatæ Capellanorum factæ per eosdem Monachos ab anno 1570. vsque ad tempus motæ litis, quæ coniunctæ cum deputationibus factis ante vnionem Pauli tertij faciunt præsumi effectuationem medij temporis, cùm probatis extremis media præsumantur ad quemcumque effectum, vt in Bonon. iurispatronatus 29. Martij 1574. coram Orioleñ. relata inter impressas diuers. 598. *part.* 1. *num.* 9. Neque ostensus fuit status contrarius ante d. annum 1570. & post vnionem Pauli tertij.

Ex quibus Domini satis constare putauerunt de effectuatione d. vnionis, & ideo resoluerunt standum esse in decisis, &c.

R. P. D. VBALDO.

Turritana computorum. Mercurij 16. Nouemb. 1616.

ARGVMENTVM.

Correspectiuitas inducta censetur ex eo quòd plura insimul in eodem instrumento posita sint.

SVMMARIVM.

Correspectiuitas censetur esse, quando plura continentur in eodem instrumento, num. 1.

Verisimile quod non est, habet falsitatis imaginem, num. 2. *in fine.*

DECISIO CCCXLI.

Fuit responsum pro informante, videlicet non constare de aliquibus lucris, de quibus hæredes quondā Iosephi Mucighæ debeant participare, Capitulum enim Turritanum, & Iosephus conuenerut vt in emptione mercium pro paramentis Ecclesiæ Turritanæ Iosephus expenderet in ciuitate Ianuæ, & Florentiæ 4000. pataccones constituentes libras 10880. secundùm monetam Sardiniæ: secundùm autem monetam Ianueñ. summam longe maiorem, ideo conuenerunt etiam quòd lucrum resultans ex reductione à libra Ianueñ. ad libram Sardam, diuideretur in æquales partes inter Capitulum, & Iosephum; cum hoc tamen quòd Iosephus teneretur ad omnes sumptus, qui in eo negotio expendendi necessarij erant, vt latiùs in instrumento inter partes celebrato de mense Aprili 1604. vnde cùm pro parte hæredum nulla exhibeatur probatio, nec liquidatio lucrorum factorum ex erogatione dictarum pecuniarum in causam, de qua supra, non potest dici de dictis lucris constare. Præterea, quatenus etiam constaret de lucris, Domini sentiebant de iis non debere hæredes participare, quia ex dicto instrumento apparet Capitulum promisisse Iosepho medietatem lucrorum propter curam, labores & expensas vnà cum periculis, quæ ipse subiturus erat in emendis mercibus pro paramentis Ecclesiæ; & sic aperta est correspectiuitas inter prædicta, iuxta Surd. *decis.* 155. *num.* 9. Rota *decis.* 471. *num.* 8. *part.* 1. *diuers.* Vnde cùm nec merces emptæ fuerint sub periculo Iosephi, nec is curam, & industriam suam in dictō negotio præstiterit, non possunt ipsius hæredes vllum lucrum prætendere, cum in correspectiuis cessante vno, cesset & aliud. Rota *decis.* 677. *num.* 2. *part.* 1. Menoch. *præsumpt.* 12. *num.* 2. *lib.* 6. ita vt quis agere non possit, nisi probet ex parte sua adimpleuisse. Vide all. *decis.* 132. *part.* 1. Immò videbatur à dicto instrumento

fuisse recessum, cùm alteri fuit dicta cura emendi demandata à Capitulo, ipso Iosepho consentiente, vt in secundo instrumento celebrato de mese Augusti 1604.

2 Nec obstat quòd in dicto instrumento Iosephus se obligauerit soluere partem salarij Gauino, cum quo Capitulum secundo loco contraxit; quia vltra quòd ex hoc non sequitur quòd ipse adimpleuerit, hoc potuit alia de causa fecisse, vel ratione sui officij œconomatus Ecclesiæ, vel alia; & alioquin satis videbatur inuerisimile quòd pro quinquaginta patacconis, quos Iosephus soluebat Gauino pro parte dicti salarij, voluerit Capitulum iuxta primam conuentionem concedere Iosepho medietatem dictorum lucrorum monetæ, quæ ad nonnulla millia librarum ascendebat, & quod non est verisimile, falsitatis habet imaginem, *cap. quia verisimile. de præsumpt.* cum similibus.

Et ita fuit decisum solo Capitulo informante, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Mediolanen. decimarum de Varisio. Mercurij 16. Nouembris 1616.

ARGVMENTVM.

Attentare dicitur exequutor, qui parte opponente ad exequutionem procedit, non obstante oppositione, cùm deberet se opponentem exequutionem seruatis seruandis declarare eam incidisse in censuras.

SVMMARIVM.

Exequutor index vigore exequutorialium propter rem iudicatam, siue vigore mandati de manutenendo, procedendo ad exequutionem parte opponente dicitur attentare, num. 1.

Exequutor rei iudicatæ, seu mandati de manutenendo, debet intimare reo exequutionem faciendam, & si se opposuerit seruatis quatuor terminis ad docendum de paritione, si non paruerit, procedendum ad censuras, num. 2. & 6, rubr. de eadem materia.

Continuans suam possessionem non attentat, declara vt n. 5.

Exequutione facta contra vnum quando censeat attentata contra alios, num. 7. & 8.

DECISIO CCCXLII.

1 FVit resolutum constare de attentatis quæ veniunt reuocanda. Est enim certum iudicem subdelegatum siue vigore exequutorialium propter rem iudicatam, siue vigore mandati de manutenendo, si procedat ad aliquam exequutionem, parte se opponente semper attentare, quia partes illius sunt in referendo simpliciter, non autem in cognoscendo de causis contradictionum. Bald. *in l. super quæst. n. 1. de offic. delegat.* Couarr. *var. resolut. lib. 3. cap. 16. num.* 7. Lancellot. *de attentat. part. 1. cap. 1. num. 34.*

2 Ideo de stylo huius tribunalis facta intimatione, & reo non acquiescente, debent seruari quatuor termini ad docendum de paritione, qua non probata procéditur ad censuras, & si secus fiat, interant manifesta attentata, vt exequutorialibus rei iudicatæ probant, Cassad. *decis. 6. num. 1. de caus. possess. & propriet.* Vestr. *in praxi lib. 8. cap. fin. num. 16.* Samen. *super reg. de subrogan. q. 4. num. 1. & de ann quæst. 44.* Seraphin. *decis. 655. num. 1.* & sæpe fuit dictum & resolutum, & de mandato de manutenendo fuit firmatum in decisione Vicen. Prioratus 19. Maij 1608. coram R. P. D. Pamphilio quæ placuit Dominis.

3 De reproductione autem mandati de manutenendo, & de terminis seruatis non constat; facta verò exequutorū improbata patet ex processibus datis in actis, nempe ex processu Vicarij Curiæ Archiepiscopalis Mediolani die 15. Maij 1615. in quo continentur præcepta pœnalia contra communitates & particulares locorum plebis, nisi intra terminum præfixum soluissent decimas de noualibus, & ex delegatione Prætoris Mediolani ex ordine senatus, vt fructus decimales colligerentur, & deponerentur penes idoneam personam, prout factum fuit sub die 26. Octobris eiusdem anni 1615. & ex aliis processibus coram Præposito Nouariæ & Vicario criminali Curiæ Archiepiscopalis Mediolani, à quibus emanarunt præcepta tantummodo pœnalia contra Capitulum, & particulares, nec vlteriùs processerunt.

4 Non obstat quòd ex dictis processibus non constat quis attentauerit; quod tamen debet concludenter probari, cùm attentare sit delinquere, Rot. *deci. . . in lit. pendent. in nouis.* quia patet acta pro maiori parte emanasse ad intimationem Iacobi Antonij Rosinati vnius ex Rectoribus, aliorum etiam Rectorum nomine, quia vt primùm intelligunt attentata esse commissa, & non renunciant, dicuntur ratificare. Caputaquen. *decis. 58. part. 1.*

5 Non obstat quòd Rectores nihil attentauerint, sed quòd suum erat continuando possessionem perceperint, & regolare dicebatur, qui continuat, non attentat. gloss. *in cap. non solum, de appell. num. 6.* Caputaquen. *decis. 52. part. 1.* cum aliis allegatis. Quia vera est conclusio si per viam priuatæ facultatis procedit ur, secus, si iudicialiter, quia tunc prætextu continuationis non excusar, dum possessio est controuersa. Lancellott. *de attentat. lit. pend. in præfat. num. 548. & 552. & limitat. 1. num. 12. 79. & 81.*

6 Non obstat quòd praxis intimandi exequutoriales, & mandata de manutenendo, sit fundata in stylo Rotæ, qui habet magnum vigorem. Crescen. *decis. 1. in princ. de sequestr. possess.* & dum loquitur de reuocando possessionem vti attentatam, non debet extendi ad reuocandum decreta attentata. Cassad. *decis. 6. de caus. possess. & propriet.* Crescen. *d. decis. 1.* Quia tollitur obiectum, dum allegatæ decisiones non dicunt; quòd acta ex eodem stylo non possunt dici attentata, & ratio in qua stylus est fundatus, apta est comprehendere vtrumque, scilicet possessionem, & apta propter carentiam iurisdictionis in exequutore in cognoscendo de causis contradictionum, vt supradictum fuit. Vlteriùs ponderatum fuit quòd in hac materia maiestas iudicialis respicienda est, & quæ lædi non debet, & satis offenditur instituendo nouum iudicium coram alio iudice.

7 Non obstat quòd contra Canonicos, & Præpositum nihil fuerit attentatum, sed contra dominos & colonos & arrendatarios, ideo sicuti tertius ille non reclamat, neque dat de attentatis; ita nec contra illum dicitur attentari: ex facto enim patet responsio, quia aliqui actus expressè sunt facti contra Canonicos, prout sequestratio frumenti, & fructuum debitorum, & debendorum Canonicis ad effectum satisfaciendi Rectoribus. Aliqui verò non sunt contra Canonicos & Præpositum, sed tendunt directè in ipsorum præiudicium, pro quibus attentata procedunt, cùm habeant causam à Canonicis & Præposito. Bisignet. *decis. 4. num. 5. de appellat.* Afflict. *decis. 354 num. 21.* & sæpe fuit resolutum.

8 Demum non obstat quòd decisio in causa Vicen. Prioratus supra allegata contineat diuersos terminos, nempe quando ab intimato prætenditur relaxatio possessionis; secus verò dicebatur, vt in præsenti, in quo fuit

fuit processum contra dominos terrarum decimalium & colonos, nec Canonici habent aliquid facere. Quia cùm teneantur pati possessionis separationem ex facto dominorum & colonorum, possunt contradicere & se opponere, & de causis contradictionum non est iudex competens executor, ideo propter præiudicium semper requiritur intimatio, & stylus est seruandus.

Et ita, &c.

R. P. D. PAMPHILIO.

Brixien. parochialis. Sabbati 26. Nouembr. 1616.

ARGVMENTVM.

Gratiosa subrogatio non indiget iustificationé gratiæ, testésque super probatione clericatus, & obitus quomodo deponere debeant, & quando beneficium dicatur litigiosum ad effectum immittendi prouisum per gratiosam subrogationem.

SVMMARIVM.

Gratiosa subrogatio operatur, vt detur immissio absque alia iustificatione gratia, num. 1.

Clericatus probatur per testes deponentes de communi reputatione & visu celebrationis Missarum, num. 2.

Clericus ex diuturnitate temporis præsumitur ad sequentes ordines legitimè promotus, ibid.

Mors beneficiati censetur probata per testes, dicentes beneficium de quo agitur, fuisse possessum ab alio, num. 3.

Beneficium dicitur litigiosum per commissionem causæ super titulo & in petitorio, num. 4. 8. & 5. vbi quid si postea lis fuit prosecuta super possessorio.

Litigiosum dicitur beneficium per citationem ad dicendum contra commissionem, num. 4.

Beneficium non dicitur litigiosum, quando lis per calumniam mota fuit, & quando lis dicatur calumniosa, num. 6.

DECISIO CCCXLIII.

1 DOmini censuerũt dandam esse immissionem, quia constat de clericatu D. Virginij, obitu in possessione Iulij, in cuius locum Virginius gratiosè subrogatus fuit, & de lite, quo casu absque alia gratiæ iustificatione est ei danda immissio in vim gratiosæ subrogationis. Put. *decis. 214. lib. 1. & decis. 495. lib. 2.* Mohedan. *decis. 11. vt lit. pendent.* & fuit aliàs sæpissimè decisum.

2 Clericatus probatur ex testibus, qui deponunt quòd D. Virginius pro sacerdote cõmuniter ab omnibus habitus fuit, & quòd eũ semper viderunt incedere in habitu, & tonsura, & per decem, & multos annos in partibus & in Vrbe celebrare Missas, qui propterea stante diuturnitate temporis nedũ ad clericatum, sed etiam ad sequentes Ordines legitimè promotus præsumitur. Innoc. *in cap. super his, num. 10. in fin. de accusat.* Felin. *in cap. vnic. sub n. 2. vers. quod autem dixit. de lit. contest.* Rot. *decis. 4. de probat. in antiq.* Gemin. *consil. 41. num. 2.* Aym. *cons. 93. num. 5. & cons. 134. num. 42. & 45.*

3 Obitus in possessione præter eosdem testes, qui dicunt quòd Iulius de mense Septembri, quo obiit, possidebat parochialem de qua agitur, & percipiebat illius redditus, & deponunt de fama, probatur etiam ex confessione D. Nicolai, qui venit ex eadem vacatione. Ægid. *decis. 196.* & fuit dictum in causa Colonien. Canonicatus 20. Maij 1602. coram bo. me. Cardinale Pamphilio.

4 Quòd autem beneficium, de quo agitur, sit litigiosum, satis deduci visum fuit ex eo, quia postquam Iulius ad fauorem D. Virginij illud resignauerat, & Virginius vigore litterarum Apostolicarum in forma gratiosa desuper expeditarum illius possessionem assecutus fuerat, idem Iulius per Breue coram Ordinario Brixien. causam committi obtinuit super nullitate resignationis, & subreptione litterarum Apostolicarum, & sic in petitorio super tit. iuxta tradita per Sarn. *in reg. de trien. quæst. 11. n. 6. vers. tamen istis non obstan.* quo casu beneficium dicitur litigiosum, iuxt. decis. Put. *796. num. 2. & 3. lib. 2.* & Cassad. *decis. 4. vt lit. pend.* maximè, quia contra D. Virginium post Breuis præsentationem fuit executa citatio ad dicendum contrà, per quam lis etiam quoad ipsum introducta dicitur. Cassad. *decis. 6. num. 14. super reg.* Caputaq. *decis. 169. n. 3. p. 2.* & fuit sæpe decisum.

5 Non obstat quòd Iulius postea prosecutus fuerit litem super possessorio reintegrandæ, per quod beneficium non efficitur litigiosum, & tanto minus, quia illa terminata fuit per rem iudicatam, in allegatis, quia placuit responsio quòd cùm ab initio per dictum Breue fuerit introducta lis etiam in petitorio super titulo beneficij, licèt fuerit postmodum prosecuta, & terminata per rem iudicatam in possessorio, adhuc tamen indecisa remanet in petitorio, super quo si Iulius viueretur, Virginius procedere posset, iuxt. *cap. significauerunt. in fin. vers. & nisi. de test.* cum aliis adductis in istis terminis per Cassad. *d. decis. 4. sub num. 2. vers. nec refragatur.* Bisigner. *vt lit. pend.*

6 Minus releuat quòd D. Virginius in petitorio non haberet bonum ius, cùm Iulius ante præstitum nouum consensum posset à resignatione recedere, etiam post signatam resignationem ad sui fauorem admissam, & litteras Apostolicas desuper expeditas, satis videbatur posse prætẽdere quòd Iulius teneretur stare resignationi, & quòd illa iam effectum habuisset, vel mediante consensu Procuratoris, vel ratificatione ipsiusmet resignantis postmodum subsecuta, itaut super huiusmodi prætensione potuisset in petitorio litem prosequi absque calumnia, ad quam excludendam ad istum effectum subrogationis sufficit quòd lis ab initio sit colorata. Rebuff. *in reg. de subrog. collect. gloss. 7. num. 7.* Seraph. *decis. 1165. num. 10.* & quòd bonum ius ex postfacto superuenire possit, iuxta decis. Ægid. 103. & Seraph. *dicta decis. 1165. num. 9.* cum aliis alleg. & facit quia regulariter ad substantiam litis non requiritur quòd quis habeat bonum ius. Put. *decis. 80. num. 2. lib. 3.* & fuit dictum in causa Conchen. Archipresbyteratus 1580. coram bo. me. Platto.

7 Præterea eo faciliùs supradicta visa fuerunt admittenda, quia in tertia instantia dictæ partes ante sententiam venerunt inter se ad concordiam super effectuatione resignationis, & cùm ea non obstante Iulius resignans in eadem instantia per sententiam instaret, & D. Virginius ageret coram A.C. pro obseruatione concordiæ, dictus Iulius post tertiam sententiam in possessorio latam, & redintegrationem illius vigore obtentam per specialem commissionem causam in Rota committi obtinuit super prætensionibus quas habebat Virginius vigore concordiæ, & sic super tit. beneficij quod ad eius fauorem resignatum fuisse prætendebat, ex supradictis.

8 Nec refragatur quòd concordia inita esset super resignatione facienda, & ageretur actione personali pro illius obseruatione, & sic de iure quærendo, quia, vt patet ex lectura concordiæ, Iulius in ea declarat se velle consentire resignationi ad fauorem Virginij, quod visum fuit intelligẽdum de resignatione iam facta, cuius vigore fuerant per Virginiũ expeditæ litteræ Apostolicæ, & exequutioni demandatæ, ita vt cùm fuerit

postmo

postmodum commissa causa in Rota super prætensionibus Virginij, censetur etiam commissa super iore vigore dictæ resignationis & litterarum Apostolicarum eidem quæsito, & super titulo, quod sufficit vt beneficium dicatur litigiosum, ex supradictis, & in omnem euentum remaneret adhuc indecisa lis super petitorio vigore primæ commissionis, non obstante concordia quæ fuit postmodum in litem deducta, & minus re iudicata, quæ in possessorio tamen emanauit, non autem in petitorio, vt suprà dictum est.

Et ita fuit decisum, &c.

R. P. D. SACRATO.

Anconitana censuum Sabbati 26. Nouembris 1616.

ARGVMENTVM.

Simulatio non præsumitur, nec probata censetur, non existente simulationis causa, imò isto casu non præsumptiuè, sed concludenter probanda est.

SVMMARIVM.

Instrumentum facit probationem probatam, num. 1.

Simulatio probata non censetur non probata simulandi causa, num. 2. vbi præsertim quando imo probatur simulationem contrahenti vtilem non esse.

Simulatio non probatur præsumptionibus, quando aliàs simulandi causa non adest, num 3.

Emptum de pecunia alterius spectat ad illum cuius nomine emptio facta fuit, & non ad dominum pecuniæ, n. 5.

Confessio extraiudicialis non nocet tertio, præsertim facta sine citatione, num. 8.

DECISIO CCCXLIV.

1 VIsum fuit Dominis prædium Lumbriani, aliàs *il Palazzo*, de quo agitur, fuisse commune q. Hieronymo, & Petro, cùm fuerit acquisitum communi nomine, vt patet ex instrumento acquisitionis, quod fecit probationem probatam. Bald. *in l. non interest, n. 2, C. de solut.* Gemin. *cons. 27. in princip.* Decius *cons. 46. n. 2.* Paris. *cons. 7. num. 2. lib. 3.*

2 Non obstat quòd nomen Hieronymi prætendatur fuisse simulatè appositum, quia visum fuit talem simulationem minime probari, cùm maximè non deducatur causa simulandi, iuxta *cons.* Bart. *65. num. 4. lib. 1.* sæpe approbatum in Rota, etenim causa quæ assertur, nempe quòd nomen Hieronymi fuerit appositum ad defraudandum creditores Petri, visa fuit omninò inuerisimilis, tum quia includit delictum quod habet contra iuris præsumptionem. *l. meritò. ff. pro soc.* tum maximè, quia Petrus se subiecisset maiori periculo, scilicet spolij Clericorum, cùm Hieronymus esset Archiepiscopus, vt ad propositum considerat Mandell. *cons. 9. num. 9. ante finem. vers. præsertim in eiusdem iuribus*; tum & tertiò, quia si Petrus hoc modo voluisset euadere periculum creditorum, neque etiam emisset communi nomine, sed totam emptionem fecisset nomine Hieronymi. Nam aliàs currebat periculum creditorum pro sua dimidia, & non est cur dicatur noluisse potius perdere dimidiam, quàm totum, quasi quòd pro vna parte voluerit esse vir bonus, pro alia verò malus.

3 Circumscripta causa simulationis vix est vt possit probari simulatio, quia hoc nihil aliud est, quàm dicere quòd partes nihil voluerint agere contra naturalem rationem, quòd omnis agens agat propter finem, vel saltem requiritur ita concludens probatio, vt nihil aliud dici possit. Nam præsumptiua, quæ aliàs in materia simulationis sufficere solet. *cap. illo. versic. de pign. l. dolum. C. de dolo.* Decian. *cons. 62. num. 15. lib. 3.* tollitur ex hac validissima quòd partes voluerint sine aliqua causa simulare.

Ad litteras Petri, ibi, *aduertendum, che si facci l'in-* 4
stromento in nome mio, quanto in nome di Mons. mio fratello hauendo io giudicato che sia meglio. fuit responsum hæc verba non concludere, quòd Hieronymos frater Petri non haberet communicationem in prædio emendo, sed tantùm fuit dubitatum, an expediret apponere nomen Hieronymi fortè propter periculum spolij.

Minus faciunt aliæ epistolæ eiusdem Petri, ex qui- 5
bus apparet prædium fuisse ex eius pecuniis acquisitum. Nam præter quòd dubium est, an sint sufficienter recognitæ, non concludunt Petrum soluisse integrum pretium, quin potiùs apparet Franciscum communem fratrem fecisse integrum depositum totius summæ, & in omnem euentum, etiam si prædium fuisset emptum in totum ex pecuniis Petri, non per hoc excluderetur communio Hieronymi, quia non attenditur ex quibus pecuniis fuerit empta res, sed cuius nomine, cùm ex pecunia aliena possit fieri acquisitio ementi. *l. si ex ea. C. de rei vendic. l. 1. & l. qui aliena.* & ibi Doctor. *C. si quis alteri, vel sibi.*

Minus obstare visæ fuerunt litteræ eiusdem Petri, 6
ibi, *Io non so che mi dire altro parendome hauer detto a bastanza, & tutto quello che farete, lo ratificherò*, quia istæ litteræ possunt referri ad solum interesse Petri, & sic non excludunt communionem cum Hieronymo, & in omnem euentum percutiunt tractatum, quod non concludit per necesse conclusionem, cum multa tractentur vno modo, quæ concluduntur alio diuerso modo.

Non etiam obstare visi fuerunt testes dati pro parte 7
illorum de Triumphis, quia dum deponunt de paupertate Francisci tertij fratris, deponunt de auditu, & conuincuntur ex eo quòd ipse Petrus mandauit vendi aurum, & argentum, nec non etiam triticum, quod remansit post obitum Francisci, vt patet ex epistola eiusdem Petri summario Triumphorum, *num. 13.* nec idem Petrus contrarium dixit in aliis epistolis, de quibus *ibidem num. 9. 10. 11. & 12.* sed tantum innuit creditores Francisci cum difficultate potuisse reperiri ipsius bona, quod non concludit, immò supponit Franciscum habuisse bona, & in omni casu ista essent ponderanda, si hodie ageretur, an Franciscus fecisset depositum de suo, itaut fratres perficiendo emptionem ab eo inchoatam adioissent illius hæreditatem, vt in decisionibus bo. me. Iusti ex aduerso allegatis, quæ propterea non applicantur.

Non denique obstare visum fuit prætensa confessio 8
Francisci quòd emisset prædiū animo emendi illud pro Petro tantùm. Nam omisso quòd ista confessio extraiudicialis non potuisset præiudicare Hieronymo, quia quoad illum non est confessio, sed depositio, quæ non sufficeret, tum quia est facta sine citatione partis. Butr. *in cap. significauit, num 2. de testib.* Cuman. *consil. 102. num. 5.* Viuald. *opin. 966. num. 4.* Verall. *decis. 274. num. 3. p. 3.* tum quia esset dictum vnius. *cap. licet vniuersis. de testibus. & in l. iusiurandum, C. eod. tit.* cessat difficultas, quia nec ista prætensa confessio Francisci probatur aliter, quàm per vnum testem, qui non sufficit. ex *dd. cap. licet. & l. iusiurandum.*

R. P. D.

R. P. D. PAMPHILIO.

Amerina domus. Sabbato 26. Nouembris 1616.

ARGVMENTVM.

De alienatione bonorum stabilium minoris facta cum decreto iudicis, quòd præsumatur facta ex iusta causa, præsertim si ita ipse minor asserat in instrumento.

SVMMARIVM.

Decretum iudicis causa cognita interpositum facit præsumere in contractu minorum omnia solemniter acta, num. 1.

Minor 25. annorum, sed maior 20. vigore statuti Vrbis habetur pro maiore, num. 2.

Minoris iuramentum supplet solemnitates requisitas in ipsius contractu, ibid.

Iuramentum non supplet nullitatem contractus defectu causæ, declara vt num. 3.

Minorum assertioni super causa alienationis, & venditionis suorum bonorum, numquid credendum sit, num. 4. & 5.

Minoris bonorum alienatio præsumitur facta cum causa, quando in ea interuenit decretum iudicis, num. 4.

Decretum iudicis interpositum in contractu minorum habet præsumptionẽ pro se, si fuit interpositum cum causa cognitione, ibid. vbi, quòd hæc causæ cognitio sufficit extraiudicialiter facta, & num. 9.

Minorum bonorum alienatio dicitur facta ex causa, si creditores instent, & debitum petant, etiam quòd eos obtinuisse mandatum exequutiuum, num. 8.

DECISIO CCCXLV.

1 DOmini steterunt in decisis sub die 13. Februarij 1615. ex rationibus tunc in decisione deductis, & præcipuè ex eo, quia venditio respectu Sillæ, & Ascanij legitur in instrumento facta iuxta formam statuti Vrbis *lib* 1. *cap.* 113. nam vltra præsentiam, & consensum curatoris ad id loco coniunctorum absentium specialiter deputati, qui medio iuramento asseruit, se in venditione non habere interesse, eamque non cedere in illorum damnum, vel præiudicium, fuit etiam causa iudici in scriptis expressa, & insinuata, nempe quòd supradicti, vnà cum patruis, domum vendere deliberarunt, quia indigebant pecunijs pro extinctione societatum officij, quæ fuerunt disdictæ, & pro quibus executio imminebat, & quia ex domo respectu valoris, & expensarum, quæ pro illius necessaria manutentione in dies faciendæ erant, modici fructus percipiebantur, nec aderant bona mobilia vel alia, quæ cum minori eorum damno vendi possent, ac insuper ex eodem instrumento apparet, quòd iudex causa huiusmodi plenè cognita interposuit decretum, quibus stantibus præsumitur, quòd causa præfata fuerit sufficienter iustificata, & quòd omnia fuerint solemniter gesta, iuxta *cons.* Imol. 98. *num.* 8. *& seq. & cons.* 99. *num.* 6. & facit *decis.* Put. 205. *num.* 2. *lib.* 3. Surd. *decis.* 1[illegible]6. *num.* 9. Seraph. *decis.* 21[illegible] *num.* 1. cum alijs in decis. allegatis, itaut contrarium dicenti incumbat onus probandi, Gabriel *cons.* 5[illegible] *num.* 16. *lib.* 1. Achill. *decis.* 4. *de præsumpt.* & fuit alias sæpe decisum.

2 Et ista e[illegible] facilius visa fuerunt admittenda respectu Sillæ, qui cum natus sit de mense Februarij anni 1585. & si de mense Iunij 1605. quo fuit facta venditio, esset maior 20. annis, poterat valide contrahere absque solemnitatibus d[illegible]i statuti Vrbis *lib.* 1. *cap.* 113. quod visum fuit intelligendum de minore 20. annis secundùm dispositionem eiusdem statuti in præcedente *cap.* 47. quòd maior 20. annis in quolibet contractu habeatur pro maiore 25. & in subsequenti *cap.* 151. de contractibus sine certa solemnitate non valituris, quæ expresè loquitur simul de mulieribus, & minoribus 20. annis ad *l. si seruum plurium. §. fin. ff. de legat.* 2. cum similibus, adeò vt [illegible] dictus Silla per huiusmodi statutum Vrbis censeatur habilitatus ad contrahendum, vti maior absque solemnitatibus, vel saltem in eo vbi forensis dispositio *d. cap.* 113. locum non habeat, sed remaneat sub dispositione iuris communis, quo stante ipsius iuramento in contractu apposito, quod reddit eum maiorem, venditio fuit confirmata, per *authent. sacram. puberum. C. si aduers. vendit.* licet aliqua ex dictis solemnitatibus in ea non interuenerit secundùm verã opinionem, quam post Bart. *ibi num.* 3. & alios allegatos sequuta fuit Rota coram Put. *decis.* 194. *lib.* 3. & coram me in causa Farfen. spolij sub die 11. Februar. 1605. & aliàs sæpe.

Nec obstare dixerunt, quòd supradictæ societates, 3
pro quarum extinctione domus vendita fuit, ex instrumentis appareant contractæ à Pompeio & Ioann. Vincentio patruis, non autem à prædictis Silla, & Ascanio, & consequenter contractus censeatur nullus ex defectu causæ, non obstante iuramento, quod non supplet defectum causæ, & consequenter consensum; quia placuit responsio, quòd supradicti Silla, & Ascanius in instrumento non asseruerunt simpliciter, quòd ipsi vnà cum patruis venditionem facere deliberarunt pro extinguendis societatibus, etiam pro seruitio ipsorum contractis, sed vlteriùs addiderunt illa verba, licèt in eis hoc declaratum non fuerit, quo casu nullo modo ex dictis instrumentis potest dici constare de defectu causæ, per quem excludatur consensus; cùm bene possit stare, quod etiam ipsi essent debitores illarum societatum, & tamen in eorum instrumentis non fuerint nominati, vt asseruerunt, & patet ad sensum.

Neque obstare, quod huiusmodi assertio sit facta 4
pro iustificatione causæ, cui in contractibus minorum non statur, quia vltra quòd Silla tunc erat maior 20. annis, & propterea illius respectu cessat obiectum, ex supradictis; fuit etiam quoad Ascanium per Dominos responsum, quòd cùm huiusmodi assertio fuerit per eum solemniter facta, & cum decreto iudicis causa plenè cognita interposito, nisi contrarium probetur, præsumitur vera, iuxta d. decis. Seraph. 117. *num.* 1. in alia decis. allegatam maxime in terminis statuti Vrbis, quod non requirit, quod de huiusmodi causæ cognitione apparere debeat ex actis, & propterea sufficit, quòd iudex ante decreti interpositionẽ à propinquis, curatore, vel alijs de veritate causæ, & de alijs sibi narratis se extraiudicialiter informare potuerit ad effectum, vt decretum postea interpositum sustineatur, Gabr. qui loquitur de decretis per iudices in Vrbe interpositis, *de sentent. concl.* 5. *n.* 34. *in fin.* cum quo transiuit Rot. in causa Tiburtina Castri Sambuci relatis inter impress. *decis.* 458. *num* 2. *part.* 1. *diuersor.* & faciunt tradit. per Imol. *dicto consil.* 98. *num.* 12. *& dicto consil.* 99. *num.* 6. Simoncell. *de decret. tit.* 1. *num.* [illegible] *vers. est benè verum.* & per Rotam in causa Cathanien. illegitimitatis 10. Ianuarij 1584. coram fel. record. Clem. VIII. & in Romana de Grandis 16. Februarij 1601. coram bo. me. Penia. Ex quibus sequitur, quòd in contractibus aliàs solemniter initis, & cum decreto iudicis causa plenè cognita interposito in terminis statuti Vrbis, nisi contrarium probetur, statur [illegible] assertioni minorum, ex supradictis, & fa[illegible] quia tunc cessat omnis suspicio, Bart. in *l.* 1. *C. de præd. decur. lib.* 10. Roland. *cons.* 90. *n.* [illegible] *& seq. lib.* 1. Rim. iun. *cons.* 43. *n.* 56. *&* 81. *lib.* 1. Simoncell.

de decret.lib.3.tit.7.num.45.& seq. quidquid sit in contractibus minus solemniter, & absque decreto iudicijs celebratis, in quibus terminis loquuntur Aym. *de antiq. temp.p.1.§.propositum.n.67.* Cresc.*decis.3.num.1.in fin. de constit.* & plures alij in contrarium allegari.

5 Præterea in casu isto fuit etiam ponderatum quòd tempore quo contractæ fuerunt societates, supradicti Silla, & Ascanius viuebant in communi cum patruis, quo casu facilius præsumitur quòd verè etiam pro seruitio ipsorum contractæ fuerint, ad *l.fin. C. de alim. pupill. præstand.* Menoch. *præsumpt.11. num.1.lib.6.* iuxta supradictam assertionem, cui concurrente aliqua præsumptione standum est, Aym.*de antiq.temp.d.part.1. §.propositum, n.69.& seqq* & faciunt trad.per Gabr.*consil.69.num.9.lib.1.* & Achil. *decis.1.de confess.*

6 Neque releuare, quòd instrumentum venditionis habet relationem ad instrumenta societatum, quæ propterea sint attendenda, & ex illorum inspectione satis apparere dicatur de contrario eius, quod fuit narratum; quia id procedere posset, si relatio ad dicta instrumenta esset simpliciter facta, vel esset solum iudici narratum, societates contractus fuisse etiam pro seruitio dd. Sillæ, & Ascanij, sed quia fuit vlteriùs additum, quòd id non fuit in instrumentis declaratum, satis colligitur, non fuisse simpliciter habitam relationem ad dicta instrumenta, & propterea nisi aliud probetur, adhuc credendum est, quòd iudex ante decreti interpositionem aliunde certioratus fuerit de omnibus iis, de quibus se informare debebat, ex supradictis.

7 Minus refragari quòd venditio dicatur facta pro extinguendis dictis societatibus, quæ fuerant disdictæ, & pro quibus executio imminebat, & tamen cùm Silla, & Ascanius non essent in instrumentis nominati, nullum contra eos mandatum relaxari poterat, licèt societates etiam pro seruitio ipsorum contractæ essent, quia placuit responsio, quòd licèt in casu isto immineret executio contra patruos, cùm tamen debitum contractum esset etiam pro seruitio ipsorum nepotum, poterant etiam ipsi pro rata ad illius solutionem cogi per patruos, qui satis est verisimile, quòd illud peterent, prout etiam præsumitur stante dicto decreto iudicis, ex supradictis, & tradit Imol. *dicto cons.98.num.10.*

8 Nec obstare, quòd non appareat, patruos obtinuisse pro rata relaxari mandatum contra nepotes; quia fuit dictum, quòd ad effectum, vt venditio sustineatur, non requiritur necessariò, quòd contra minores executio immineat per relaxationem mandati, sed sufficit quòd creditores instent, & debitum petant, Bartol. *in l. magis puto. § si ac. ff. de reb. eorum,* Roland. *consil. 33. num. 2. & seq. lib. 1.* Paris. *consil. 85. num.20.lib.3.*

9 Neque demum releuare, quòd deberet iudex antea inquirere, an adessent mobilia, vel domus, quæ debebat vendi, esset minus damnosa, prout sibi narratum fuit; quia stante dicto decreto, nisi contrarium probetur, id quoque factum præsumitur, ex supradictis, & trad. Imol. *d cons.98.sub num.9.vers.& ideo cum in casu proposito.*

Et ita fuit decisum.

R. P. D. VEROSPIO.

Terracinen.paludum.Sabbati 26.Nouembris 1616.

ARGVMENTVM,

Nouatio prioris obligationis, & actionis, quando inducta censeatur per subsequutam iudicis sententiam.

SVMMARIVM.

Nouatio per sententiam non censetur inducta prioris obligationis extinctiua, vel cumulatiua, quando in ea fuerit adiecta noua actio ex priori contractu competens, n.2.

Nouatio an, & quando inducta dicatur ratione indiuiduitatis, num.3.

Verba stare præsumuntur in dubio demonstratiuè, & non dispositiuè, num.4.

Verba sententiæ sunt semper intelligenda prout iacent, nec nullam patiuntur extensionem, num. 5. vbi etiam semper pronunciatum censetur, ex causa in petitione deducta.

Conducere nemo potest rem propriam, num.6.

Sententia interpretanda est, vt minus præiudicet, quàm sit possibile, num.8.

DECISIO CCCXLVI.

1 CVm bonificatores paludum pontinarum per decisionem coram me sub die 1. Iunij præteriti, se grauatos prætenderent, casum denuo super eisdem proposui, & Rota nihilominus censuit standum in decisis, quòd videlicet contra nominatos in instrumento locationis tenutarum Plani, & Carratiæ facienda sit in solidum executio, rationibus in decisione deductis. Quibus non obstat replicatio de prætensa nouatione facta per sententiam bo.me.Cardinalis Plati, in qua dicti bonificatores condemnati reperiuntur ad soluendum in posterum tenutæ Carrariæ pensionem pro rata fructuum, qui ex illa de tempore concessionis percipiebantur, vnde pro virili condemnatio videatur intelligenda, quamuis fuissent aliàs in solidum ipsi bonificatores obligati. *l.1.C.si plur.vn.sent.* vbi Castr.& alij per informantes allegati.

2 Nam respondetur per dictam sententiam, inductam non fuisse nouitatem extinctiuam, sed cumulatiuam, cùm illa nouam adiecerit actionem priori ex contractu competenti. Ias.*in l.1.num.17.C.de ind.& in l.miles. §.indicari.num.6 ff de re ind.* Bart. *in dicta l prima,in fine,* vbi Alex. *num.15.de ind.* Afflict. *decis.215.num.4. versic. bene tamen,* Roncagal. *in l.3.§.vbi dno.num.136.vers.denique vnum.* Honded. *consil. 40. num.19.* Surd. *cons 447. num. 42.* qui *eodem cons. num. 43.* dicit etiam procedere sequuta partium approbatione, & ratificatione. Ias. *cons.169. num.31. lib.4.* & propterea quamuis communitas pro pensionibus iuxta sententiæ formam egisset, non tamen respectu primæ obligationis inducta diceretur nouatio extinctiua, ex Iason. & aliis suprà allegatis.

3 Nec valet dicere, illam fuisse inductam ratione indiuiduitatis, rescisso quoad Plani tenutam instrumento. Rota *decis.-99 part.1.diuers.* Surd.*decis.295.num.16.* quia hoc procederet si communitas egisset ad rescissionem, & obtinuisset, verùm cùm ipsa non egerit, sed bonificatores tantummodo, qui à tenuta Plani recedere petierunt, respectu alterius tenutæ, dicitur instrumentum firmum remansisse. *l. domum emi. § simili quoque. ff.de contr.empt.*

4 Non obstat huiusmodi sententiam fuisse latam pro nouatione prioris obligationis, ex quo dicitur in ea bonificatores Carrariæ tenutam retinere, tanquàm in circundario comprehensam, & sic inferri non amplius in vim locationis eandem posse retineri, dicta enim verba, *bonificatores Carrariæ tenutam possidere*, &c. vltra quòd stant demonstratiuè, prout hoc modo stare præsumuntur, Menoch.*cons.539 num.7.* Paris.*cons 4.num.36. lib.4.* Rot. *decis.442.num. 3.part.1.diuersorum,* non repugnant in omnem casum locationis instrumento, cùm bonificatores illud tantùm rescindi petierint, quoad tenutam

tenutam Plani, tanquam in circundario non comprehensam; vnde, quo ad Carrariæ tenutam existentem in circundario, voluerunt instrumentum firmum remanere.

5 Tanto magis, quia nihil habet sententia de reuocatione tenutæ Carrariæ, & per consequens quoad illam, non potuit instrumentum rescindere, cùm eius verba rectè veniant intelligenda, nec vllam patiantur extensionem. Bart. *in l. Iulianus verum debitorem, num.* 5. *ff. de cond. indeb. & in l. si expressim, num.* 2. *ff. de appellat.* Alex. *cons.* 118 *num.* 1. *lib.* 7. Surd. *cons.* 189. *num.* 37. Aym. *cons.* 188. *num.* 6. Socin. iun. *cons.* 181. *num.* 67. *lib.* 2. Ruin. *cons.* 116. *num.* 6. *lib.* 4. Rol. *consil.* 79. *num.* 13. *lib.* 4. Paris. *cons.* 111. *num.* 3. *lib.* 1. & semper ex illa tantùm causa pronunciatum intelligatur, quæ fuit in petitione deducta, gloss. *in l. si quis, ff. de except. rei iud.* Bald. *in l. fin. versicul. & secundum hoc, C. de susp. tut.* Surd. *consil.* 311. *num.* 16. *lib.* 3.

6 Non obstat eâdem sententiam continere quòd Carrariæ tenuta spectet ad bonificatores vigore concessionis à Papa illis factæ, & sic inferri non possit in vim locationis amplius ipsos eam retinere, cùm res propria conduci nequeat. *l. qui rem, & l. ad probationem. C. loc. & cond.* quia licèt respectu terrarum in circundario existentium, concessio à Summo Pontifice emanauerit, erat nihilominus illa particulariter etiam à dominis earundem terrarum obtinenda, quibus debebat solui pensio pro rata fructuum, qui de tempore concessionis percipiebantur, vt apparet ex capitulis inter bonificatores & C. A. vigore chirographi Papæ firmatis, & colligitur ex instrumentis per bonificatores postea celebratis cum dominis particulariter terrarum, vnde patet mentionem de concessione Summi Pontificis dicto locationis instrumento non repugnare.

7 Non obstat in sententia bonificatores non ad ratam certæ pensionis iuxta locationis instrumentum condemnari, sed ad rationem tantummodo fructuum, qui ex tenuta prædicta concessionis tempore Ascanio factæ percipiebantur, quod locationi repugnare dicitur, nam licèt istæ tenutæ simul pro scutis nongentis quinquaginta fuissent locatæ, rescissa tamen quoad Plani tenutam locatione respectu alterius, quantitas fructuum incerta remanebat, vnde fuit necesse bonificatores pro rata fructuum de tempore concessionis perceptorum condemnari, sicut de tali tempore iuxta Sanctissimi chirographum habita fuit ratio in ipsa locatione, & consequenter facta liquidatione sententia dicitur idem cum instrumento continere.

8 Et ex his apparet obligationem in solidum ad fauorem communitatis inductam per sententiam Cardinalis Plati sublatam non fuisse, quod etiam non procederet, si essemus in dubio, cùm semper veniat interpretatio facienda, per quam sententia minus præiudicet. Aym. *consil.* 188. *num.* 8. *vers. rursus interpretari.* Alber. *cons.* 7. *in fine lib.* 1.

R. P. D. LVDOVISIO.

Cæsaraugustana emphyteusis. die 26. Nouembris 1616.

ARGVMENTVM.

Emphyteusis Ecclesiastica non transit ad extraneos, neque in aliam Ecclesiam, & nomine Ecclesiæ venit Collegium Ecclesiastisticum, & quando deuolutio in vita domini incursa possit declarari per successorem.

SVMMARIVM.

Emphyteusis Ecclesiæ non est transitoria ad extraneas personas, num. 1.

Clausula, quibus volueris, *&c. in emphyteusis concessione tribuit facultatem alienandi, num.* 2.

Verbum tu, *est personalissimum, & excludit omnem aliam personam, ibid.*

Emphyteusim Ecclesiasticam solus primus acquirens in extraneas personas potest alienare, & de ea disponere, num. 3.

Emphyteusis natura est, vt etiam si posset alienari, non possit alienari in personam potentem, etiam in casibus, in quibus licita est alienatio irrequisito domino, num. 4.

Collegium, in quo sunt clerici, & persona Ecclesiastica, dicitur potens, & in illud est prohibita emphyteusis alienatio, num. 5. *quia dicitur locus venerabilis, & locus pius, atque ideo potentior, num.* 6.

Ecclesia dicitur potentior ad effectum prohibitionis alienationis rei emphyteoticæ in illam, ibid.

Consuetudo tollit prohibitionem legis, non autem prouisionem legis, num. 8.

Alienationis prohibitio potest esse dupliciter, vel quia sit prohibita expressè ex conuentione, & ex pacto in contractu concessionis emphyteusis, vel quia sit prohibita à lege, sub num. 8.

Prohibitio hominis quando concurrit cum prohibitione legis, operatur solùm effectum in casu permisso à lege, n. 9.

Emphyteusis ab Ecclesia concessa non potest transire in aliam Ecclesiam quæ dicitur æquè potens, num. 10.

Canon, si pacto sit conuentum vt soluatur singulis annis sub pœna deuolutionis, si non soluatur ob inobseruantiam, fit locus caducitati, num. 11.

Emphyteusis deuolutio, quæ facta fuit in vita domini, si per eum non fuerit declarata, non potest per successorem declarari, num. 12. *declara non procedere quando adest ignorantia deuolutionis, ibid. Secundò non procedere in deuolutione quæ incurritur vigore pacti, num.* 14.

Ignorantia deuolutionis præsumitur, num. 13.

DECISIO CCCXLVII.

FVit in Rota Martiniana resolutum pro Decano & 1
Capitulo Cæsaraugustano informante Collegium Beatæ Mariæ conceptionis non potuisse succedere in bonis de quibus agitur, quia sunt de emphyteusi Ecclesiæ, quæ non est transitoria ad extraneas personas. *§. emphyteusim, authentic. de alienan.* gloss. & Doctor. *in l. etiam, ff. solut. matrim.* Alex. *in l. quædam, § nihil, num.* 6. *ff. de edend. & consil.* 89. *in princip.* vbi dicit communem *cons.* 13. *num.* 4. *lib.* 3. Socin. *cons.* 121. *num.* 18. vbi de magis communi *lib.* 4. Ruin. *consil.* 117. *num.* 1. *lib.* 1. Paris. *cons.* 98. *num.* 8. *lib.* 2. Socin. iun. *cons.* 71. *num.* 3. *lib.* 1.

Et licèt adsit clausula, *Tibi Don Pedro, & quibus vo-* 2
lueris, & per quam conceditur facultas alienandi: attamen aliqui ex Dominis dicebant vnà cum informantibus hanc concessionem fuisse specialiter indultam Domino Don Petro acquirenti tantùm, quia illud verbum *tu*, est personalissimum, vt per Natt. *cons.* 163. *num.* 6. *& seq.*

Tum quia ita est de iure, vt solus primus acquirens 3
disponere possit. Natta *ibi num.* 17. Corbul. *de caus. priuat. ob alien. limit.* 3. *num.* 9. *versic. præterea*, qui dicit ita fuisse in Rota resolutum in vna Camerinen. damnorum.

Omnes tamen Domini dicebant, quòd vbi dicta fa- 4
cultas alienandi respiceret etiam alios vlteriores in inuestitura comprehensos: attamen continet expressam limitationem & prohibitionem, vt non possit in personam potentem fieri alienatio, quod etiam conuenit

uenit naturæ emphyteusis, quæ in casibus, in quibus licita est alienatio irrequisito domino, vt in donatione, non permittit fieri alienationem in personam potentem. Bald. *in auth. quas actiones, n. 17. vers tertio modo. C. de sacros. Eccles.* Ruin. *cons.* 143. *n.* 10. *vers. secundo lib.* 1. Rodohan. *de reb. Eccles. non alien. quæst. 76. cap. 9. n. 27.* Clar. *in §. emphyteusis quæst. 15. vers arbitror tamen.* Corbul. *de caus. possess. ob alienat. ampliat.* 12. *num.* 1.

5 Quòd autem Collegium Beatæ Mariæ conceptionis dicatur persona potentior, & priuilegiata, non potest negari, quia in eo sunt personæ Ecclesiasticæ, & Clerici, qui dicuntur potentiores. Ias. *in l. fin. sub n. 97.* Corbul. *d. ampliat. 12. sub num. 1. vers. persona autem.*

6 Et quia tale Collegium non potest negari quin sit locus venerabilis & pius, & sic potentior, Syluest. Aldobrand. *cons.* 40 *sub n* 2. Simon de Præt. *cons. 54. n. 4.* & in summa relictum est factum Ecclesiæ, quæ vtique ad istum effectum dicitur potentior. gloss. *in l. si ita quis §. ea lege. ff. de verb. oblig. & in cap. potuit, in verbo prohibentur*, vbi Imol. *n. 25. de locat.* Salyc. *in l. fin. n. 14.* & Ias. *n. 90.* & de iure emphyt. Bald. & Ruin. *vbi suprà*, Natta *consil.* 491. *num.* 13. Clar. *in §. emphyteusis quæst. 22. vers persona autem.* Syluestr. Aldobrand. qui communem dicit, & rationes allegat *d. consil. 40. num. 1.* & in puncto quòd quando in inuestitura apponitur pactum quòd non possit fieri alienatio per testamẽtum ad fauorem Lampadæ personæ priuilegiatæ, quòd Ecclesiasticum Collegium non succedat, tradit Butt. *cons. 23. n. 5.* Simon de Præt. & Syluest. Aldobrand. *in locis suprà citatis.* Feder. Scot. *respons. 2. n. 2. tom. 1. lib. 4.* & consuetudo concedens Ecclesiæ facultatem retinendi per annum, & vendendo & subrogando alium emphyteutam non potentem, non fuerat hoc casu propter vim pacti, sed resistit potestati relinquendi Ecclesiæ & personæ potenti, vt benè per Syluestr. Aldobrandin. *consil. 40. num. 9. versicul. Non obstat.* Bursat. *consil. 119. sub num. 48. versic. tertiò Doctores.*

8 Consuetudo enim tollit prohibitionem legis, non autem prouisionem legis. Dec. *consil. 208. num. 7. & seq.* Ioan. Baptist. Ferrett. *cons. 178. num. 1* . Corbul. *de caus. priuat. ob alienat. limitat. 32. num. 2. & seq.* facit, quia successio personæ in emphyteusi potest esse prohibita dupliciter, vel quia sit prohibita expressè sub concessione, vel quia sit prohibita à lege. gloss. *in d. l. fin. in verbo veteri*, vbi etiam Salyc. *num.* 14.

9 In Collegio autem Beatæ Mariæ conceptionis in casu de quo agitur, concurrit vtraque probatio, & propterea neque etiã potuit retinere & frui. iuxta terminos dictæ consuetudinis, quia vbi concurrit prohibitio hominis cum prohibitione legis, operatur suum effectũ, etiã in casu licito, & à iure permisso. *§. sanctissimus auth. de alien. & emph.* Imol. *in l. filiusfamilias, §. Dini. col. 1. vers. extra gloss.* & ibi Alex. *n. 2. circa med. ff. de leg. 1.* Salyc. *in l. ea lege, n. 3. ad finem. C. de condict. ob caus.* Dec. *cons.* 349. *post num. 3. versic. præterea.* Natt. *consil. 481. num. 17. & sequent.* Cels. Vgo *consil. 46. num. 16. vers. fortificatur enim*, & augetur prohibitio legis per prohibitionem hominis, Imola *vbi suprà*, & prohibitio noua addita prohibitioni veteri, habet illam ampliare. Ias. *cons. 227. col. 2. ad finem. versic. Item prohibitio, lib. 2.* Natt. *consilio supradicto* 481. *num.* 16.

10 Non obstat quòd simus in Ecclesia concedente, & sic pariter potente, quo casu non videtur prohibita alienatio in æquè potentem, per ea quæ tradit Iason *in l. fin. num. 99. de iure emphyteut.* quia Ias. *ibi* hoc non audet affirmare, & Natt. *dicto consil. 491. sub num. 9. & sequentibus*, dicit quòd dictum Iason. tendit contra communem Intentionem Doctor. & respondetur rationibus per ipsum adductis, & contra dictum Ias. net etiam Corbul. *d. ampliat. 12. in fin.*

11 Addebatur etiam pro corroboratione & confirmatione præmissorum, quòd bona, de quibus agitur, erant priùs ad Capitulum deuoluta ob non solutionem Marchionissæ ante alienationem vltra biennium. *cap. potuit, de locationib.* immò fuerat pactum conuentum, vt quolibet anno fieri deberet solutio sub pœna caducitatis, quod pactum seruari debuit, & ob inobseruantiam factus fuerat locus deuolutioni. Gozadin. *consil. 57. num.* 10. Natta *cons. 479. num. 11.* Roland. *consil. 25. numer. 23. lib. 3.*

12 Nec obstat quòd declaratio caducitatis, quæ non fuit facta in vita Marchionissæ, non potuit post eius mortem fieri per successorem. *l. fin. in fine*, vbi Bald. Salycet. & alij. *C. de reuocan. donat.* gloss. & Doct. *in cap. fin. de donat* quia hoc non procedit quando adest ignorantia deuolutionis. Ioan. Andr. *in d. cap. fin.* vbi Abb. *n. 7.* Idem Abb. *consil. 3. n. 6. in fine pars. 2.* Aret In. *cons. 14. circa finem.* Ruin. *cons. 70. num. 13. vers. Nec obstat lib. 5.* cum multis per Honded. *cons. 55 num. 92. lib...*

13 Ignorantia autem præsumitur, Alexand. *consil. 105. sub num. 14. lib. 3.* Dec. *cons. 452. sub num. 26.* Ruin. *dicto consil. 70. num. 14.* Honded. *vbi suprà num. 88.* & ignorantia hoc casu est iusta, quia solutio fiebat in manibus attendatariorum.

14 Vlteriùs regula quòd pœna deuolutionis non possit in successorem declarari, non procedit in ea, quæ vigore pacti incurritur. Bero. *consil. 121. num. 10. lib. 1* Gabriel qui alios cumulat *lib. 7. conclus. 35. num. 14.* Corbul. *de caus. priuat. ob alienat. ampliatione* 10. Ex quibus & aliis latiùs adductis per informantes pro Capitulo, fuit resolutum Collegium Beatæ Mariæ conceptionis non potuisse succedere in bonis, de quibus agitur.

R. P. D. VBALDO.

Romana nullitatis transactionis. Sabbati 26. Nouembris 1616.

ARGVMENTVM.

Transactio facta ob plures causas, deficiente vna, sustinetur ex aliis.

SVMMARIVM.

Proœmium instrumenti declarat mentem, & intentionem contrahentium, num. 1.

Causa vnius dispositionis si sunt plures, vna causa cessante, non cessat effectus si alia manent, num. 2.

Causæ plures in dubio præsumuntur contractus, & non vna tantum, num. 3.

Insuper *verbum importat idem quod* vltra, *& ideò non mutat substantiam principalis dispositionis, num. 4.*

Transactio sufficienter sustinetur per recessum à lite, etiam si sit lis futura, & timeatur tantum, ibidem, etiamsi sit modica occasio dubitandi, & prætensio non iuridica, ibid.

Litis euentus dubius considerandus est in rescissione transactionis, num. 5.

DECISIO CCCXLVIII.

1 IN disputatione dubij, an constaret de causis restitutionis in integrum, fuit ordinatum, vt particulariter videretur de iure Leonis Galli, quod dubium fuit negatiuè resolutum ad fauorem partis informantis sub die 4. Decembris 1613. Sed & iterum, ac sæpius proposito ad instantiam eiusdem Leonis super eisdem, tamen hodie fuit recessum ab illa decisione, quia transactio

fuit inita non ex eo solo quòd Leo remiserit R. P. D. Cosmo conditionem assumendi nomen,& insignia familiæ de sanguineis,sed ex aliis etiam causis, & in primis ad euitandas vlteriores lites,quæ inter Leonem,& D.Cosmam vertebantur, & expensas, litiúmque labores, & fastidia, vt expressè dicitur in ipso proœmio transactionis, ex quo elicitur mens contrahentium. *l.fin.* vbi Doct. *ff.de hered.instit.*

Continet etiam d. transactio renunciationem Leonis omni, & cuicunque actioni, prætensioni, spei, & iuri,quæ de præsenti,& vllo vnquam tempore prætendere posset in bonis relictis D. Cosmo per Gasparem de sanguineis ex quacunque causa cogitata,vel incogitata, tam vigore donationis,& testamenti d.Gasparis, quã ex testamento Portiæ Ceulinç hæredis d.Gasparis, & ex quocunque alio etiam diuerso,& contrario iure.

2 Et prætereà continet promissionem eiusdem Leonis quòd D. Cosmus non molestabitur super dictis bonis ab illis de Paluzzellis ex aliquo quocunque prætenso fideicommisso purificato, vel purificando, seu ex alio quocunque capite,seu ex quacũque causa cogitata,vel incogitata,& quòd ratificabũt dictam trãsactionem,& in casu contrauentionis,amplissimam eiusdem Leonis promissionem de euictione,vt latiùs in d.instrumento continetur,vnde quatenus causa remissionis oneris assumẽdi nomen familiæ sanguineæ non sustineretur,vt fuit firmatũ in decisione, videbatur Dominis sufficere ad effectum,vt dici possit constare de iure Leonis,quòd sustineãtur aliæ causæ,videlicet recessus à lite,promissio de euictione,& ratificationis illorũ de Paluzzellis; quando enim sunt plures causæ vnius dispositionis, cessante vna causa, non cessat effectus,& dispositio, si aliæ manent. vulg. §. *affinitatis. Inst. de nupt.* cum aliis plenè per Tiraquell. *in tract. cess. caus. limit.* 22. *n.* 1. & 2.

3 Et in dubio præsumi debet cõtrahentes motos fuisse ex pluribus causis,non autẽ ex vna tantùm. Alb. *cons.* 74. *n.* 11. cum aliis per Surd. *decis.* 174. *n.* 23. quod eo magis dicendum videtur in præsenti casu, quia vera, & principalis causa transactionis videtur fuisse extinctio litis pendentis, tam inter Paluzzellos,& R.P.D.Cosmum, quàm inter eundem Cosmum, & Leonem,& remissio nominis, & insignium adiecta videtur ad maiorem cautelam, & fuit posita in Capitulo separato, ibi, *Promisitque etiam insuper*, &c.

4 Quod verbum *insuper*, idem est, quod *vltra.* gloss. *in l. Stic in princ. in verb. insuper ff. de fund. instr.* & ideo non mutat substantiam principalis dispositionis, quæ præcipuè fundatur in recessu à lite, qui solus sufficit ad sustinendam transactionem, etiamsi sit lis futura,de qua timeatur. *l.* 2. vbi Doct. *C. de transact.* & fuit dictum in causa Romana domorum 10. Iunij 1615. coram me, etiamsi sit modica occasio dubitandi, & prætensio etiam non iuridica. Paris. *cons.* 3. *n.* 24. *lib.* 4. Olasch. *decis. Pedem.* 91. *n.* 23. & fuit dictum in causa Romana vsusfructus 15. Martij 1610. corã Reu. D. meo Damasceno.

Et quòd hæc fuerit potissima causa transactionis, colligitur etiam ex mandato tutoris D. Cosmi de soluendis scutis 500. Leoni; præuia tamen obligatione,& ratificatione DD. de Paluzzellis iuxta formam prædictæ transactionis,prout fuit à Paluzzellis obseruatum.

Vltra quòd quidam ex Dominis putabant transactionem etiam posse aliquo pacto sustineri ex causa remissionis oneris assumendi nomen,& insignia familiæ sanguineæ; quia licèt non competeret Leoni tale ius remittendi, vt fuit decisum; nihilominus potuisse videntur partes transigere super molestiis, quas Domini de Torres inferri sibi posse suspicabantur à Leone, ratione inobseruantiæ gestationis dictorum insignium, & nominis dictæ familiæ, præsertim cùm Gaspar author DD. de Torres expressè declarasset quòd sine conditionibus appositis in instrumento donationis non donasset,& Portia hæres Gasparis instituerit sibi hæredem Leonem, cui in codicillis reliquit etiam illa bona, quæ ob inobseruantiam DD. de Torres ad ipsum ipsiúsque hæredes redire possent in futurum, & licèt eiusmodi dispositio Portiæ videatur dubitabilis,ex quo in casu inobseruantiæ donator non vocauerat hæredem, & ideo videantur vocati substituti in eadem donatione, ex allegatis in decisione,de qua agitur,tamen negari non potest, quin super hoc iure potuisset controuersia oriri, videlicet an per inobseruantiam donatariorum bona donata pertinerent ad hæredes donantis; an verò ad substitutos, ideóque bene videtur potuisse super hoc transigi inter partes,& remitti ab hærede talis prætensio, quamuis aliàs esset minus iuridica, ex supra allegatis.

Nec obstat quòd Leo nullam litem,aut prætensionem actiuè haberet contra D. de Torres, immò esset reus conuentus,& condemnatos ad æstimationem hypothecæ euictæ per Paluzzellos,ad quam tenebatur vti hæres mediatus Gasparis authoris d. D. de Torres, & nihilominus per dictã transactionem habuit scut. 500. & renunciationem dictæ apothecæ; quia fuit responsum in primis, quòd dicta sententia Leonis condemnatoria,erat suspensa per appellationem, & poterat se Leo pluribus exceptionibus tueri,& discutiendæ erant vires hæreditatis Portiæ,& Gasparis. Ex quibus negari non potest, quin dubius esset euentus eiusmodi litis, qui est æstimandus in rescissione transactionis, vt latè fuit dictum in dicta Romana domorum coram me, & in Romana aperitionis oris 8. Martij 1613. cotam Reu. Damasceno, vltra quòd viget alia ratio suprà considerata,quòd ipse Leo se obligauit quòd Paluzzelli nullo vnquam tempore molestarent D. de Torres super domo,& apothecis per ipsum possessis. 5

Nec dicatur nullum ius Paluzzellis cõpetiisse super dictis bonis,quia quicquid sit de hoc, sat est quòd Paluzzelli duo iudicia instituerant contra D. de Torres. Primum super dote Lucretiæ matris Gasparis,& donatione propter nuptias,quasi esset assecurata super bonis Ioannis Baptistæ patris Gasparis, pro quibus fuit relaxatum, & executum mandatum super duabus ex dictis apothecis. Alterum fuit iudicium super restitutione bonorum fideicommisso dictæ Lucretiæ subiectorum ad fauorem dd. de Paluzzellis, quod fideicommissum videbatur purificatum per mortem Iacobi, & Gasparis filiorum Lucretiæ, & in hoc etiam iudicio fuit lata sententia,& relaxatum mandatum,& exequutum super apothecis, ideóque D. Cosmus intimauit molestias Leoni tanquam hæredi Gasparis pro consequenda æstimatione,vt suprà dictum est,quæ omnia iustificantur ex datis in summario Leonis, & ab istis omnibus molestiis D.Cosmus fuit liberatus mediante d.transactione,& promissione Leonis de faciendo ratificare Paluzzellos, prout ratificarunt; & tamen eorum prætensio videbatur satis iuridica, & saltim colorata occasione dotis Lucretiæ eorum amicæ,& prædicti fideicommissi, cùm tamen sufficiat quælibet occasio dubitandi,& timor etiam futuræ litis ad hunc effectum, vt suprà firmatum, & ita fuit decisum, &c.

R. P. D. MANZANEDO.

Seguntina Canonicatus. 26. Nouembris 1616.

ARGVMENTVM.

Coadiutoria cum futura successione, non habet locum,si coadiutus moriatur ante diem datæ, & tunc beneficium vacat per obitum.

SVM

SVMMARIVM.

Remissoria non debet dari ad impediendam immissionem, quando prouisus iustificauit suam gratiam, num.1.

Immissio ad hoc vt per alium prouisum Apostolicum possit retardari, debent esse probationes in promptu, & inconti-nenti, num 2

Articuli si sunt irreleuantes, & improbabiles, non sunt ad-mittendi, & remissoria non datur, num.3.

Gratia debet iustificari circa narrata de tempore data, n.4. & 13.

Coadiutoria, & futura successio sunt gratia diuersa & sepa-rata, n.5. vide num.6. & melius declara vt num.7.

Clausula, & si nunc, *&c. in coadiutoria, & alia clausula ge-nerales interpretanda sunt, vt non contradicant expressis; tamen non est apta comprehendere vocationem per obitum, num.8. vbi latè de illa clausula.*

Papa in coadiutoria non censetur voluisse concedere futuram successionē in beneficiu, nisi accedente consensu coadiuti, n.9.

Procurator ad consentiendum potest consentire etiam post mortem principalis, si tamen supplicatio fuerit datata vi-uo principale, n.10.

Consensus præstari potest post mortem principalis, dummodo supplicatio fuerit datata ipso viuente, ibid.

Consensus præstitus post mortē principalis supplicatione da-tata retrotrahitur ad diem data, n.11. declara vt n.12.

Clausula quouis modo, *&c. in resignatione, est apta compre-hendere vacationem per obitum resignantis, num.13.*

DECISIO CCCXLIX.

1 FVit conclusum remissoriam non esse conceden-dam. Primò, quia cùm agatur inter duos prouisos Apostolicos, quorum neuter possidet, & alter, nempe Gaspar, iustificauit suam gratiam, vt fuit resolutum co-ram me 15. Ianuarij præteriti, non debet dari remisso-ria ad impediendum illius immissionem. Seraphin. *decis.1364.num.1.& in fine.*

2 Quia ad hoc vt alter prouisus Apostolicus possit il-lam retardare, debet habere probationes in promptu, & in continenti, iuxta Menoch. *de adipiscen. remed. 4. num.581. in fine.* quales non sunt istæ quæ prætendun-tur fieri mediante remissoria.

3 Secundò, quia articuli sunt irreleuantes, & impro-babiles, quo casu remissoria denegatur. Cæs. de Graff. *decis.2. de dilat.* Caputaq. *decis.32.num.3.part.2.* Rot. *de-cis.647.num.3.part.3.*

4 Tendunt enim ad iustificandum gratiam coadiuto-riæ cum futura successione Martino concessam, quæ nullo modo videtur posse iustificari. Nam fuit signata 25. Septembr. & Ferdinandus coadiutus erat iam mor-tuus per triduum antè, nempe 22. eiusdem, vt in dicta decisione coram me fuit firmatum; vnde stante dicto obitu præcedente datum, videtur impossibile iustifica-re narrata in gratia de tempore datæ, prout requiritur *cap. si eo tempore, de rescript. in 6.* Felin. *in cap. cum te, n.18. de rescript.* Imol. *in cap. in nostra, n.6. eod. tit.* Nempe quòd Ferdinandus propter infirmitatem, & alias causas nar-ratas egebat coadiutore, & illum sibi dari supplicabat. quia mortui non supplicant, neque egent coadiutore.

5 Quibus non obstat quòd coadiutoria, & futura suc-cessio sint gratiæ diuersæ & separatæ, ad decis. Put. 225. *num.19. lib.1.* & sic licèt per obitum Ferdinandi expi-rauerit coadiutoria, tamen futura successio ad fauorem coadiutoris concessa, remanet firma & salua, & effe-ctum sortiri debet.

6 Quia nihilominus vtraque gratia dependet à causis narratis Papæ, quæ, vt suprà dictum est, sunt improba-biles, & si tales, illas Papa sciuisset, vtique nec coad-iutoriam, nec futuram successionem concessisset.

Vltra quòd licèt coadiutoria, & futura successio 7
sint gratiæ diuersæ, tamen sunt subordinatæ, cùm fu-tura successio, absque coadiutoria non detur per Pa-pam, propter expectatiuas prohibitas à Concil. Trid. *sess.25. de reformat. cap. 7.* Et ideo mortuo coadiuto de tempore datæ, non solùm corruit coadiutoria, & est nulla à principio, cùm mortuo non detur coadiutor, nec mortuus pro ea supplicet, sed corruit etiam futura successio, quæ ab illa dependet, & datur ratione coad-iutoriæ, & tanquam coadiutori modernus. *de benefic. part.2.c.5.n.131.* & facit decis. Put. 390. *lib.1.* secundùm nouam impressionem.

Minus obstant clausulæ amplissimæ ipsius coadiu-toriæ, & inter alias clausula, *& si nunc actu quouis mo-do*, &c. per quas informantes pro Martino prætendunt elicere mentem Pontificis illum prouidendi de hoc Canonicatu, etiam si tunc de tempore datæ vacaret per obitum coadiuti.

Quia cùm dicta clausula, *& si nunc*, &c. & aliæ ge- 8
nerales sint ita interpretandæ, vt non contradicant ex-pressis, Achil. *decis.1. de præbend.* non possunt in casu nostro capere vacationem per obitum Ferdinandi de tempore datæ gratiæ; cùm tunc illa præsupponere-tur viuus & orator, & in viuo non possit dari vacatio per obitum.

Quod etiam suadetur ex eo, quia futura successio continet duas partes, in quarum prima Papa consi-derauit vacationem de futuro, ibi, *Vacare contigerit*, & in illa prouidet expressè etiam per obitum de futu-ro Ferdinandi.

In secunda verò, quæ incipit, ibi, *& si nunc actu quouis modo*, &c. ponit casum distinctum & separatum, & statuit quid agendum si Canonicatus vacet de tem-pore datæ, & sic nunc. Et isto casu respectu aliarum personarum prouidet etiam per obitum, ibi, *& si vacet ex cuiuscunque persona*, &c.

Respectu verò Ferdinandi prouidet tantùm si vacet per resignationem, ibi, *seu per liberam resignationem dicti Ferdinandi*. &c. nulla facta mentione in ista secunda parte de obitu eiusdem.

Et nimirum, quia reputabat illum viuum, cùm esset orator, & assereret se egere coadiutore. Et quidem si etiam per obitum prouidere voluisset, hoc expressisset, sicuti fecit in præcedente casu.

Vlteriùs considerabant Domini Papam noluisse 9
concedere simpliciter futuram successionem, sed tantùm accedente expresso consensu Ferdinandi, de quo consensu cùm docere non possit de tempore da-tæ, ex quo Ferdinandus iam erat mortuus, tota gratia corruit.

Neque ad hunc effectum suffragari valet consen- 10
sus per Procuratorem præstitus post ipsius mortem, iuxta decis. Cassador. 1. *de renunciationib.* quia hoc procederet, si supplicatio fuisset datata viuo Ferdi-nando: tunc enim superueniente morte ante præstitum consensum formalem potuisset Procurator illam præ-stare post mortem.

Quia tunc consensus retrotrahitur ad diem datæ, 11
& ideo nil mirum si præstari potest, etiam post mor-tem principalis; iuxta dictam decis. Cassador. Crescen. *decis. 7. de renunciationibus.* Paris. plures referens *de re-signation. lib. 9. quæstione 24. numero 12. & sequenti, & num.21.*

Secus verò est, quando, prout in casu nostro, sup- 12
plicatio fuisset datata post mortem principalis, quia tunc cùm re integra expirauerit mandatum, non po-terit Procurator amplius consensum præstare, secun-dùm communem opinionem omnium Doctorum in praxi receptam, & canonizatam sæpiùs à Rota, teste Paris. *vbi suprà num.9.*

13 Tandem visum fuit non obstare quòd ficuti clausula, *Quouis modo*, capit vacationem per obitum resignantis, ad text. *in cap. susceptum*, iuncta gloss. *de rescript. in 6.* ita etiam dicendum sit in casu nostro. quia quidquid sit de intellectu d. text. & gloss. satis est quod omnino debeant iustificari non ara in gratia de tempore Datæ, quod hodie est impossibile, ex supradictis, &c.

R. P. D. VBALDO.

Albanen. lacus. Sabbati 26. Nouembris 1616.

ARGVMENTVM.

Piscatio concessa in casu, in quo dominus affictet lacum, extenditur ad casum, quando dominus piscari facit ad effectum vendendi pisces, etiam quòd non affictet, ex identitate rationis.

SVMMARIVM.

Laudum a partibus approbatum, & obseruatum habet vim transactionis, num. 1.

Conuentiones, & sententiæ seruandæ in materia seruitutum, num. 2.

Facultas concessa ad certum tempus, extra illud tempus censetur denegata, num. 3.

Seruitutes diuidi possunt per interualla temporis, n. 4.

Verbum potest, cui adiuncta sit negatiua, inducit prohibitionem, & dicitur clausula prohibitiua, ibid.

Mens & voluntas in quacunque dispositione magis attenduntur, quam verba, num. 5.

Ratio vbi eadem est, eadem viget iuris dispositio, n. 6.

Coniectura ducta à verisimili, est potentior alijs coniecturis ad eliciendum mentem disponentis, num. 7.

Ratio vnica vbi assignari potest, illa habetur pro expressa, num. 8.

Locatio, & venditio sunt contractus valde similes, & quod venit in consequentiam vnius, venit in consequentiam & alterius, num. 9.

Beneplacitum non importat absolutum voluntatem, sed arbitrium boni viri, num. 10.

DECISIO CCCL.

1 Annis præteritis fuit factum compromissum inter dominos castri Nemoris, & homines castri Ianſani, & vigore compromissi emanauit laudum; in quo inter cætera fuit pronunciatum Ianſanenses posse piscari pedestres in lacu ibi vicino, de quo agitur, & subiunguntur tâl a verba *In tempo però che detto lago sia affittato, ma non essendo affittato, non possano pescarlo.*

Et cùm ante paucos menses ortæ essent super dicto iure piscandi nonullæ inter Dominos de Frangipanibus, Dominos castri Nemoris, & Ianſanenses controuersiæ, fuit m[illegible] transmissum dubium in Rota disputandum de ordinatione Sanctissimi & d[illegible] partium concordatum in hæc verba: præsupposito d. laudo, an Ianſanenses possint piscari in lacu, quando Domini de Frangipanibus illum locare noluerit, & ipsi pisces [illegible] & de piscibus [illegible] donandum, siue vendendum [illegible] disponunt. Quo dubio proposito Dom[illegible] responderunt Ianſanenses non posse piscari quando Domini de Frangipanibus non locant, nisi in casu quo [illegible] faciant piscari ad effectum vendendi pisces.

Fundamentum primæ partis fuit in ipso laudo, ab vtraque parte approbato, & obseruato, quod propterea habet vim transactionis. gloss. & Doctor. *in l. 2. C. comm. vtr. iud.* Socin. *cons. 85. in princ. lib. 1. & cons. 69. n. 6. lib. 4.* Bald. *in rubr. extr. de arbit.* C[illegible] *in tract. de transact. quæst. 3. sub num. 8. & 9.* & re[illegible] iudicatæ. *l. cum antea. l. ne in arbitris. C. de arbitr.* Bart. *in l. 1. num 6. ff. de re iud.* Paris. *cons. 46. num. 13. lib. 1.* & fuit dictum in causa Romana executionis laudi 26. Iunij 1613. coram me, & sæpe aliàs.

2 Et in hac materia seruitutum, vtique seruandæ sunt conuentiones. *l. certo generi in princ. & in fin. ff. de seruit. rustic. præd.* Cæpoll. *ad tract. cap. 4. num. 47. & cap. 9. n. 46.* Couar. *prac. quæst. c. 37. n. 6. vers. qua in re.* & etiam sunt seruandæ sententiæ. Cæpoll. *d. cap. 4. num. 48. vers. Item si esset,* &c.

3 Verba autem laudi sup[illegible] relata videntur nimis clara pro firmanda regula ad fauorem DD. de Frangipanibus, in [illegible] apparet facultatem piscandi Ianſanensibus concessam, esse restrictam ad tempus quo lacus locatus est, & proinde extra illud tempus facultas denegata videtur. *l. si vnus, §. 1.* vbi Bald. *ff. de pact.* cum aliis adductis per Tiraquel. *de retract. conuent. §. 1. gloss. 2. num. 44. & seqq.*

4 Præsertim stante alia clausula prohibitiua, ibi, *Ma non essendo affittato, non possano pescarlo* pondera[illegible] verbum, *potest,* cum negatiua, iuxta gloss. *in cap. 1. in verbo non potest. de reg. iur. in 6.* & aliàs certum est seruitutes posse diuidi per interualla temporis, ex allegatis per Cæpoll. *de seruit. rustic. præd. cap. 4. n. 32.*

5 Quo verò ad secundam partem, in qua fuit decisum Ianſanenses piscari posse etiam lacu non locato, in casu quo Domini de Frangipanibus piscari faciunt ad effectum vendendi pisces; mouebantur Domini, quia in quacunque dispositione mens potius, & voluntas attendi debet, quàm verba. *cap intelligentia. de verb. sign. l. non dubium. C. de leg. l. cære, §. aliud, ff. de excusat. tut. l. 3. §. conditio. ff. de adimend. leg. cap. sedule 38. distinct.* cum aliis innumeris relatis per Tiraquell. *in l. si vnquam, in verbo libertis, num. 47. & seqq. C. de reuoc. donat.* & per D[illegible] *cons.* [illegible] *5. num. 14.* [illegible] *1.* Hondedl. *cons. 29. num 82. lib. 1.* Surd. *cons.* [illegible] *num 12. lib. 4.* & ideo dicebat Bald. mentem [illegible] verba esse veluti corpus, *in l.* [illegible] *C. de* [illegible] Decius *in cap. secundo requiris, n.* [illegible] *de appellat.* Tiraquell. *vbi supra num. 46. 48. &* [illegible] *in f.*

6 In proposito autem mens arbitratoris videtur illa fuisse, vt Ianſanenses vterentur facultate piscandi, quando domini lacus perciperent ex eo fructus; & è contrario domini non [illegible] fructus, vel quia vellent [illegible] lacu [illegible] vel aliam ob causam, nec [illegible] permi[illegible] & sic quamuis in lacu non fuerit facta [illegible] tamen, quia dominis lac[illegible] per[illegible] fructus per viam vend[illegible] videtur esse eadem ratio; placuit Dominis ex identitate rationis asserere quòd in hoc [illegible] arbitrator idem [illegible] quod in casu affictus, iuxta vulg[illegible] vbi [illegible] est ratio, eadem viget iuris di[illegible] *l. illud. ff. ad l. Aquil. l. à Titio in fin. ff. de furt.*

7 Cùm ta[illegible] mens [illegible] sensus arbitratoris sit valde verisimil[illegible] & con[illegible] ducta a veri[illegible] est potentior [illegible] ad eliciend[illegible] *gloss. in l.* [illegible] *in l.* [illegible] *in stipulati*[illegible] *de reg. iur. & in l. veteribus,* [illegible] *num. 5. ff. de pact.* cum aliis per Cardin. Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* [illegible] *tit. 1. num. 12.* & per Tiraquell. [illegible] *in l. si vnquam, in præfat. n. 33. & seqq. C. de reuoc. donat.*

8 Et aliàs vbi [illegible] assignari potest, illa habetur pro expressa. Bald. *in l. his solis. C. de reuoc. donat. & in l. quamuis, num. 1. C. de fideic.* cum aliis per Surd. *consil. 240.*

ſil.240. num.14. & conſ.ſeq. num.15. lib.2. Sed nulla alia laudi ratio videtur poſſe aſſignari in parte de qua agitur, niſi ne Ianſanenſes perciperent fructum ex lacu, cùm domini lacus eum non perciperent, & ſic ne eſſet in eorum poteſtate exfructare lacum contra dominorum voluntatem, quæ ratio ceſſar dominis capientibus fructum ex venditione piſcium; meritò iſta ratio videtur expreſſa in laudo.

9 Quæ eo magis videbantur amplectenda, cùm locatio, & venditio ſint contractus valde ſimiles. *l.2.ff.locat.* & locare lacum pro certa mercede nihil aliud ſit in effectu quàm vendere piſces pro pretio conuento; ideo ſicut in caſu locationis permiſit arbiter Ianſanenſibus piſcari; ita cenſetur permiſiſſe in caſu venditionis piſcium. quæ interpretatio viſa eſt niti æquitate. *cap. paratus*, vbi gloſſ. *23. quæſt.1.* Aym. *conſ.259. num. 8. verſic. & poſito.* Surd. *conſ. 383. num.22.* ne aliàs facile eluderetur laudum. *l.ſi idem. §.quod ſi mutuæ.ff. de iuriſdict. omn. iudic.* Mandell. *conſil. 494. num. 11.* cum aliis allegatis.

10 Nec obſtare videbantur illa verba laudi, *Item che il dominio vniuerſale del lago ſia, come ſempre è ſtato della Corte di nemo alla quale ſtia d'affittarlo, & diſponere a ſuo beneplacito*; quia quoad *dominium*, illud non controuertitur; ſed dictum verbum *ad beneplacitum* non importat abſolutam voluntatem, ſed arbitrium boni viri. Abb. *in cap. verum, num.6. in vltim. not. de for.compet.* Felin. *in cap. 1. ſub num. 91. prope fin. de conſtitut.* quod arbitrium quale ſit in caſu iſto, colligitur ex ſuprà deductis.

Ex quibus, vt ſuprà, fuit concluſum, &c.

R. P. D. ANDREA.

Romana, ſeu Tiburtina caſtri Sancti Angeli fideicommiſſi de Vrſinis. Sabbati 26. Nouembris 1616.

ARGVMENTVM.

Promittens factum alienum, veputa de faciendo conſentire omnem perſonam, præcisè tenetur adimplere, nec liberatur offerendo intereſſe, quando adimplere poteſt, concurrente præſertim iuramento. cætera vide in ſummario.

SVMMARIVM.

Venditor tenetur tradere rem liberam, num.1.

Venditor promittens facere conſentire omnem perſonam ſi poteſt adimplere ex ſua perſona, tenetur præcisè adimplere, & non liberatur offerendo intereſſe. ibid. vbi quod hoc procedit non ſolum de iure communi, ſed etiam vigore ſtatuti Vrbis.

Promittens factum alienum, ſi illud poteſt præcisè adimplere, adimplere debet, nec liberatur offerendo intereſſe vigore ſtatuti Vrbis. ibid.

Iuramentum obligat ad præciſam obſeruantiam, etiam in obligatione facti, ibid.

Promittens cum iuramento factum alienum, tenetur præcisè adimplere, ibid.

Iuramenti virtus tranſit etiam ad hæredes quoad efficaciam obligationis, ibid.

Hæredis inuentarium non operatur, quin ipſe teneatur, quatenus vires hæreditatis ſuppetunt, num.3.

Proteſtatio, ſiue interpellatio admiſſa, ſi, & in quantum dicitur ſimpliciter admiſſa, num.4.

Contumaci in non parendo iudici denegatur audientia, ibid. declara vt num.8. verſ.item ad effectum.

Productio facta ad certum effectum, vltra illum non debet operari, num.6.

Actus non poteſt operari vltra agentis intentionem, num.7. in fine.

Hæres cum beneficio legis, & inuentarij nunquid præcisè teneatur ad factum defuncti, vbi ſumus in re, in qua cadit affectio, num.8.

Contumacia non datur ſine mora, & inobedientia, ibidem.

Contumacia versùs iudicem non datur ſine contemptu iudicis, & inobedientia, ibid. vbi amplius quòd ſuper contemptu & inobedientia debet ſuccedere iudicis declaratio.

Iudicium vniuerſale facit ſuperſederi in iudicio particulari. declara vt num.10.

Exceptio de iure tertij regulariter non admittitur, n.11.

DECISIO CCCLI.

VErtente lite coram R. P. D. meo Veroſpio ſuper 1 recuperatione caſtri S. Angeli, in qua ad inſtantiam Excellentiſſimi D. Pauli Iordani productum fuerat inſtrumentum antiqui fideicommiſſi domus & familiæ de Vrſinis, cùm de ordine Rotæ ſubſcripto & intimato dubio, an tale inſtrumentum fidem faceret, ad vlteriora procedi inſtaretur, fuit pro parte Sereniſſimi D. Ducis Parmæ præuia auocatione obtentum, mihi particulariter cõmitti cauſam fideicommiſſi huiuſmodi ſuper dicto Caſtro S. Angeli, attento quòd coram me pendebat lis olim introducta per D. Paulum Iordanum ſeniorem, ſuper recuperatione nonnullarum domorum, & apothecarum, vigore dicti fideicommiſſi, necnon cauſa iactationum, & moleſtiarum, quæ pro parte bon.mem. Card. Farneſij, Sanctæ Crucij, & aliorum emptorum litis conſortium, pro illorum intereſſe ex cauſa bonorum per eos poſſeſſorum, fuit contra eundem commiſſa: quo ſimiliter producto inſtrumento coram me præfati fideicommiſſi, dum inſtabatur, dubium ſic, vt ſuprà ſubſcriptum diſputari, agentes pro eodem Sereniſſimo prætendere cœperunt D. Paulum Iordanum non poſſe audiri, nec tale fideicommiſſum ſuper Caſtro præfato deducere, & allegare: vnde cùm hodie, præſuppoſita ſine veri præiudicio legalitate ſcripturæ, & purificatione fideicommiſſi, dubitarem, an D.Paulus Iordanus poſſet illud deducere ſuper Caſtro Sancti Angeli, & plures exceptiones contra illum opponerentur; Domini cenſuerunt exceptiones non obſtare D. Paulo Iordano: de legitima tamen particulariter videndum.

Et quidem pro parte Sereniſſimi, primò dicebatur, 2 quòd D.Paulus Iordanus erat hæres D.Virginij hæredis Pauli Iordani ſenioris, & poſſidebat caſtra Cerueteris, Monterani, & Anguillariæ, quæ remanſerunt in hæreditate eiuſdem Pauli ſenioris obnoxia hypothecæ pro omnibus promiſſis in venditione caſtri inſulæ, & caſalium, per ipſum Paulũ ſeniorem facta bo.me. Card. Farneſio de annis 1558. & 1567. & ob id præcisè tenebatur ad factum promiſſum per eius authorem de tradendo rem liberam, & de faciendo conſentire omnem perſonam ius habere prætendentem, ex quo ipſemet D.Paulus poterat implere hoc factum ex propria perſona, adeò vt, nec offerendo intereſſe liberaretur, vt tradunt Bart. & Doct. *in l.ſtipulationes nõ diuiduntur.ff.de verb.oblig.* Cagnol. *in l.2.n.129.C.de pact.int.empt.& vendit.* Menoch. *conſ.92.n.61.& ſeq.* Burſat. *conſ.100.num.36.* Surd. *conſ.52.n.17.* quod procedebat non ſolùm de iure, verùm etiã ex ſtat. Vrbis *c.164.lib.1.* in quo expreſsè cauetur, quòd in obligationibus facti, vbi quis poteſt factum promiſſum implere, poſſit præcisè ad factum cogi, quod ſtatutũ aliàs canonizauit Rot. apud Seraph.

decis.805.n.7. concurrente præsertim iuramento, quod obligat ad præcisam obseruantiam, etiam in obligatione ad factum, gloss. communiter recepta in l. si pecuniam, in princ. in verbo, necesse habeas ff. de condict. caus. dat. Surd. cons. 3.n.7. cum aliis adductis per Gabr. de iur. concl. 8. num 1. Gutier. de iuram. confirm. part. 1. cap. 39.n.6. Mantic. de tacit. & ambig. lib. 14. tit. 32.n.4. Seraph. d. decis. 805. num. 3. & hoc non solùm respectu iurantis, sed etiam hæredis, cùm etiam contra eum transeat virtus iuramenti quoad efficaciam obligationis, Paris. cons. 54. n. 13. lib. 1. Socin. iun. cons. 67.n.36. lib. 2. Roland. cons. 17. n.17. lib. 1. Couar. in cap. requisisti, n. 2. vers. 3. ex his probatur, de testam. Seraph. de priuileg. iuram. priuil. 57.n.17. & priuil. 74.n.141. vers. ego tamen, Afflict. decis. 381.n.8. Surd. decis. 159.n.24. quicquid aliud tenuerint Bald. Corn. & alij, quos reprobat Card. Seraphin. d. decis. 805.n.4.

3 Nec à dicta obligatione excusari poterat D. Paulus Iordanus, eo quòd non sit hæres simpliciter, sed cum beneficio legis, & inuentarij, cùm possideat d. Castra obuenta ex hæreditate Pauli senioris, & quatenus vires hæreditatis suppetunt, inuentarium nihil operatur, Pinel. in l. 1. p. 3. num. 81. in 7. ampliat. C. de bon. matern. Gabr. cons. 125.n.12. lib. 1. Surd. cons. 73.n.34. & decis. 30.n.13. vers. 2. motiu fuit, Peregr. de fideicomm. art. 33.n.13. Molin. de Hispan. primog. lib. 4. cap. 1.n.24. & fuit dictum in Rauennaten. Salutan. 28. Iunij 1602. coram Illustriss. Ludouisio, & in Romana Palatij 12. Decembris 1610. coram Reuerendiss. D. meo Damasceno.

4 Quibus sic in facto, & iure se habentibus, cùm D. Paul. Iordanus fuerit interpellatus corā iudice ad præstandum istud factum, & iudex admiserit interpellationem, cum clausula, si, & in quantum, & decreuerit afficere, prout de iure summario Serenissimi, n. 4. Ex quo interpellatio dicitur simpliciter admissa, & simpliciter afficere. Bald. in l. edita in 2. lect. num. 98. C. de eden. Felin. in cap. cum contingat, n. 13. de offic. deleg. cum aliis per Menoch. de recuper. remed. 9.n.331. & per Rot. decis. 687.n.2. p. 1. In viam iuris sequebatur, quòd cùm idem D. Paulus id facere neglexerit, & negligat, est contumax in non parendo, & sic illi debet denegari audientia contra eundem Serenissimum Ducem, etiam in hac causa, licèt diuersa. l. sed & si per prætorem, §. sed & si dum decreto, vbi gloss. & Bald. num. 2. ff. ex quib. caus. maior. Alberic. in l. iusiurandum, & ad pecunias §. ait prætor. vers. item nota, & ibi Ias. n. 2. vers. inter cæteros ff. de iureiur. Bart. in l. 1. n. 7. ff. si quis ius dicen. non obtemp. Bald. in l. consentaneum, n. 24. vers. item per denegationem, C. quomod. & quand. iud. & in l. diffamari, num. 6. in fin. vers. a'ia lectura, & n. 7. C. de ingen. & manumiss. Schrader. de feud. part. 10. sect. 1. n. 106. Maran. de ordin. iudic. part. 6. membr. 2. num. 14. Grauat. ad Vestr. lib. 3. cap. 2. num. 24.

5 Verùm hoc obiectum fuit sublatum per plures responsiones, quæ placuerunt Dominis, omisso enim, quòd non constabat Don Virginium, & D. Paulum Iordanum illa tria castra accepisse vti hæreditaria Pauli senioris, nec vti talia D. Paulum iuniorem illa nunc possidere, tam Paulus senior, quàm successiuè Don Virginius quoad castrum insulæ, & casalia D. Cardinali Farnesio, vt suprà, vendita, nullam litem mouerunt: quinimo Paulus senior expresse declarauit, se contra dictum Cardinalem, & alios, nec etiam iactare velle, summario D. Pauli iunioris, num. 1.

6 Non obstat productio instrumenti fideicommissi aliàs facta per Don Virginium, præuia citatione Serenissimi, ad dicendum contra quasi ex tunc is fuerit cœpta ad instantiam Don Virginij, dicta enim productio facta fuit, eo quia alia anterior facta per Paulum seniorem in lite mota super recuperatione domorum, & apothecarum, contra DD. Sanctæ Crucios, non repetebatur, & satisfaciendo petitioni Serenissimi Ducis, & parendo mandatis Dominorum, non autem ad effectum incipiendi nouum iudicium diuersum, & comprehendendi alia bona, quæ antea non erant in illa lite, vt constat ex eadem productione summario D. Pauli iunioris, num. 3. vnde intrat regula, quòd productio facta ad certum effectum, vltra illum non debet operari, Grat. cons. 14. num. 14. vers. item produxerunt, & seq. lib. 1. Aym. cons. 175. num. 7. Cephal. cons. 236.n.21. Surd. cons. 252. num. 17. & decis. 26. num. 4. vers. alterum fundamentum, & seq. Honded. cons. 66. num. 54. lib. 1. Rota diuers. decis. 445. num. 4. p. 1. Seraphin. decis. 377. num. 5. & fuit dictum in Coloniens. status 30. Octobris 1585. coram Bubalo, & in Maceraten. expensarum 15. Iunij 1609. coram Reuerendissimo D. meo Damasceno, & in Valentina illegitimitatis 16. Martij 1612. coram R. P. D. meo Pamphilio.

Qua ratione defenditur etiam productio eiusdem instrumenti fideicommissi à D. Paulo iuniore facta, in quo inter alia bona legitur Castrum Insulæ, nam ista productio fuit solummodo restricta ad Castrum S. Angeli, pro quo agitur, & pro quo nulla adest promissio, per quam ipse, vel sui authores teneantur ad molestias, vel ad rem liberam tradendam, vnde non potest quoad alia præter agentis intentionem operari, l. non omnis, ff. si cert. pet. l. cancellauerat, ff. de his quæ in testam. delen. Grat. Aym. & cæteri, vbi suprà. 7

Dato tamen absque veri præiudicio, quòd Paulus Iordanus senior, & Don Virginius eidem D. Cardinali Farnesio, & Serenissimo Duci respectiuè molestias iudiciales intulissent, & quòd dd. tria castra Ceruetetis, Monterani, & Anguillariæ iure hæreditario ad dd. Don Virginium, & D. Paulum iuniorem deuenissent, adhuc D. Paulus iunior non posset dici contumax in non parendo, ad effectū de quo agitur, quia valde controuersum est, an hæres cum beneficio legis, & inuentarij præcise teneatur ad factum defuncti, vbi sumus in re, in qua cadit affectio, puta quia fuit maiorum suorum, iuxta l. si inemptionem, ff. de minor. vel quia interfit hæredis habere potius rem alienatam, quam hæreditariam, in quo articulo contrarias hinc inde referunt communes opiniones, Gabr. cons. 125. n. 11. & 12. lib. 1. & Rosenthal de feud. c. 9. memb. 2. n. 8. & seq. Item ad effectum, vt iudex possit contumaci in vna causa denegare audientiam in alia, requiritur mora, & inobedientia in parendo, sine quibus non datur contumacia, l. contumacia. § fin. ff. de re iud. Card. in Clem. 1. num. 14. vers. pro quorum omnium, de dol. & contum. Oldr. cons. 301. in princ. Marant. in prax. p. 6. membr. 2. de contum. n. 7. Vincent. de Franch. decis. 662. n. 16. Prout etiam requiritur, quòd adsit contemptus iudicis, gloss. in l. vnic § fin. verb. hoc iudicium, in fin. ff. si quis ius dicen. non obtemp. Vinc. de Franch. dec. 271. n. 5. Card. Seraph. decis. 972. n. 18. & fuit dictum in causa Mantuana bonorum 14. Maij 1612. coram R. P. D. meo Vbaldo, necnon quòd super tali inobedientia, & contemptu præcedat declaratio, seu iudicis decretum, vt in addit. marginal. ad gloss. in l. sed & si per prætorem. §. sed & si dum decreto ff. ex quib. caus. maior. & tradunt Bart. in l. manifeste, n. 7. ff. de iureiur. & in l. eius qui delatorem, num. 3. vers. tertiò ista, & n. 4. ff. de iure fisc. Bald. in cap. grauis, n. 16. vers. non enim debet. de restit. spoliat. & in l. transigere, n. 34. C. de transact. Anch. in cap. fin. n. 11. in fin. & seq. vbi Ioan. Monach. n. 2. & ad eum Prob. n. 7. Gemin. n. 19. & 20. de confess. in 6. Butr. in cap. cum dilecti, n. 22. vers. vltimò aduerte, de dol. & contum. bene Marsil. singul. 283. incipiente, lapsus termini, num. 1. & Decian. cons. 14. num. 81. lib. 3. 8

In casu autē nostro licet D. Paul. iunior fuerit intimatus, vt liberaret bona vēdita, & faceret se ipsum cōsentire, vt latius in protestatione, sūmario n. 4. & iudex admiserit hanc protestationem, si & in quantū, & mandauerit afficere prout de iure, cùm adhuc iudex non decreue 9

decreuerit D. Paulum teneri talem liberationem facere, sed se in omnibus ad dispositionem iuris remiserit, & ipse alleger se esse hæredem cum beneficio legis, & inuentarij, nec adhuc constare bona alienata esse supposita alicui fideicommisso, nec ipsum super eis aliquid prætendere nnn potest, interim donec aliter fuerit a iudice declaratum, dici ipsum esse contumacem, cùm, vt dixi, contumacia non detur vbi non adest mora, & inobedientia, nec argui possit aliquis contemptus in eo, qui allegar iustam causam, vr non pareat. gloss. *in d.l.vnic §.fin.* & ibi Bartol. & Alex. Ias. & omnes. *ff. si quis ius dicen. non obtemp.*

10 Secundò opponebatur, quòd D. Paulus Iordanus non erat audiendus, quia pendet iudicium vniuersale super bonis dicti fideicommissi, in quibus comprehenditur etiam huiusmodi castrum, quæ causa est præiudicialis huic causæ super solo castro Sancti Angeli; nam resoluto in illa pro non fideicommisso, euanescet actio in ista particulari. Bart. & alij *in l. fundum Titianum. ff. de except.* Ias. *in §. præiudiciales, num.* 1. *Instit. de actio.* Crauett. *consil.* 79. *num.* 7. & ideo ista particularis debet silere donec finiatur illa generalis, aliàs processus esset nullus, & sententia, Crauett. *vbi supra*, cum aliis allegatis. Verùm fuit responsum hoc non iustificari, neque ex persona Pauli senioris, cùm illa causa per eum commissa fuerit restricta ad certas domos, & apothecas aduersùs DD. de Sancta Cruce, neque ex persona Don Virginij, qui etiam si produxerit instrumentum fideicommissi, in quo leguntur multa castra, & bona alienata, tamen (vt dixi) illa productio facta fuit satisfaciendo petitioni Serenissimi Ducis, & parendo mandatis Dominorum, ad effectum sanandi defectum instrumenti iam producti, & deperditi. Vnde quoad alia nihil operatur, ex ibidem deductis in responsione ad primam exceptionem, & eodem modo tollitur, quòd D. Paulus dum vult nouum iudicium inchoare super solo Castro Sancti Angeli, velit emendare primam petitionem generalem, quia de tali petitione generali non apparet.

11 Tertiò allegabatur, quòd D. Paulus solus non sit audiendus, cùm habeat plures fratres; sed hæc exceptio non placuit. nam vltra quòd in deductione fideicommissi poterit declarare partem suam, cùm modò non constet de acceptatione fratrum, non licet Serenissimo excipere de iure illorum. Socin. sen. *consil.* 13. *num.* 24. *& consil.* 78. *num* 6. *lib.* 4. & iun. *consil.* 47. *n.* 17. *lib.* 2. cum aliis per Tiraquell. *in l. si vnquam, verbo reuertatur, num.* 358. *C. de reuoc. donat.* & interim quòd alij fratres non docent velle se agnoscere, potest solus Dominus Paulus agere ad totum fideicommissum. Simon de Prat. *in tract. vlt. volunt. fol. mihi* 208. *num.* 19. Ex quibus vt suprà fuit resolutum, exceptiones non obstare D. Paulo Iordano.

12 Cæterùm, quia pro parte Serenissimi Ducis fuit etiam oppositum, quòd ex eodem instrumento fideicommissi producto super Castro Sancti Angeli apparet, illud fuisse inter alia castra, & bona Roberti Vrsini vnius ex fideicommittentibus, & per consequens, cùm istud castrum peruenerit in Alphonsinã Vrsinam eiusdem Roberti filiá, quæ illud per plures annos possedit, censetur peruenisse, & ab ea possessum fuisse vigore legitimæ; quod si verũ esset, quòd illa obtinuisset hoc castrum pro legitima, non potuisset super ea deduci fideicommissum, cùm legitima reiiciat ipso iure quodcumque onus etiam fideicommissi, vt iuribus, & auctoritatibus fuit firmatum in Romana legitimæ 17. Iunij 1614. coram R.P.D. Verospio, & in alia Romana vineæ 29. Februarij præteriti coram me, & latè hic deducunt informantes pro eodem Serenissimo, qui etiam allegant omnia iura Alphonsinæ, & eius filiorum mediante concordia transiuisse ad Serenissimam Madamam, cuius est hæres idem Serenissimus Dux: vnde hoc fundamentum visum fuit dignum particulari discussione.

Ideo Domini voluerunt de eo particulariter videre.

R. P. D. VBALDO.

Dertusen. Vicaria. Lunæ 28. Nouembris 1616.

ARGVMENTVM.

Vnio facta per Papam schismaticum non tenet, sed confirmata per Papam legitimum, sumit vires à confirmatione, & Ecclesia vnita alteri Ecclesiæ fit præiudicium illius, itaut si priùs habebat annexam curam, cura ipsa habitu sit penes Ecclesiam cui vnitur, exercitium curæ actu penes Vicarium ab illa deputatum.

SVMMARIVM.

Titulus datus à Papa schismatico nullus est, & inualidus, num. 1. limita nisi a legitimo Papa fuerit confirmatus, num. 2.

Papa schismaticus titulum validum dare non potest, n. 1.

Priuilegium originarium exhibere non est necesse, quando exhibetur illius confirmatio, in qua posita est tota substantia priuil. num. 2. Maximè si confirmatio est cum clausula, ex certa scientia, *ibid. in fine.*

Vnio licet inualida per lapsum quadraginta annorum præbet iustam causam ad præscriptionem, num. 3.

Vnio sortitur effectum quando Rector cedit beneficio ad fauorem vnionis, num. 4.

Enuntiatiua antiqua partis concurrentibus adminiculis probant, num. 5.

Concursui locus est in beneficio curato, si in Rectorem illius est translata cura, secus si tantùm exercitium curæ, n. 6.

Vnionis effectus est, vt Ecclesia vnita efficiatur prædium Ecclesiæ cui fit vnio, num. 7.

Ecclesia vnita alteri Ecclesiæ efficitur prædium illius, ibid.

Ecclesia cum cura si vniatur alteri Ecclesiæ, cura ipsa post vnionem residet habitu penes Ecclesiam, cui facta est vnio, & exercitium curæ actu est penes deputatum ab Ecclesia, ibid.

Ecclesia cura quando in vnione reseruata est portio congrua pro Vicario soluenda per Ecclesiam, cui vnitur, tunc cura habitu residet penes Ecclesiam, & actu exercitium curæ tantùm penes Vicarium, num. 8.

Vltimus status, & quasi possessio in collatione beneficij quandò apparent erronei non releuant, num. 9.

DECISIO CCCLII.

CVm Prior, & monasteriũ vallis Christi Ordinis 1
Carthusieñ. prætenderet Vicariam perpetuam in parochiali Ecclesia loci de Castelleñ. de la Plana Dertuseñ. diœcesis dicto monasterio olim vnita occurrente vacatione esse conferendum ad solam ipsorum præsentationem, non autem in concursu, commissa causa in Rota, & proposito dubio die 16. Nouembris anni præteriti, Domini ordinarunt, vt videretur de prædicta vnione, vnde hodie die 18. Nouembris 1616. visum est Dominis respondere pro Priore, & monasterio informandum videtur, collationem esse faciendam ad præsentationem, non autem ad concursum. Nam quoad dictam vnionem, illa deducebatur ex litteris Benedicti XIII. datis Auenione eius Pontifica-

tus anno 3. in quibus præuia narratiua quòd ipse dum in minoribus constitutus legationis munere fungeretur, authoritate Apostolica dictam parochialem prædicto monasterio vniuerat; reseruata tamen pro vno perpetuo vicario in eadem Ecclesia seruituro congrua portione, concedit eidem Priori, & Conuentui dicti monasterij ius præsentandi ad eādem vicariā, vt latiùs in eisdem literis continetur, & licèt de dictæ vnionis, & concessionis validitate posset dubitari, cùm emanauerint partim à Benedicto dum esset Legatus Clementis septimi, qui fuit Papa schismaticus creatus aduersùs Vrbanum sextum Pontificem legitimum, pro quo extat diuinum Concilium schismatis. Bald. registratum inter eius lecturas ante tit. *C. si quis aliq. testar. pro'hib.* partim ab eodem Benedicto successore Clementis etiam schismatico, & immò quòd titulus datus à tali Papa sit inualidus, tenuit Rota in vna Valentina parochialis de Palma 2 Iunij 1606. coram R.P.D. meo nunc Decano, tamen Dominis videbatur in proposito casu dicta vnio, & concessio posse sustineri.

2 Primò, quia Martinus quintus, & Calixtus tertius, quamuis scirent Benedictum non fuisse canonicè electum, adhuc tamen dictam vnionem confirmarunt, vt in eorum litteris, de quibus in summario, in quibus plenè legitur substantia vnionis confirmatæ, & ideo non est opus exhibere priuilegium ipsum originarium vnionis, etiamsi priuilegij narratiuā sit facta à parte, vt fuit plenè dictum in vna Caurien. siue nullius iurisdictionis coram bo. me. Cantuccio relata inter impress. diuers. 2. *part. decis.* 36. *num.* 1. *& seqq.* præsertim cùm confirmatio Martini sit etiam ex certa scientia. Rota *d. decis.* 36. *num.* 5.

3 Accedat secundò quòd dicta vnio licèt inualida, tamen cum cursu quadraginta annorum præbuit iustam causam præscribendi, vt dixit Rota in eadem Valentina parochialis de Palma coram D. Decano, & in Ianuen. iurisdictionis 24. Ianuarij 1604. coram Illustrissimo Ludouisio.

4 De effectuatione verò dictæ vnionis satis visum est constare ex eo quòd Petrus Episcopus Portuen. illam in manibus eiusdem Benedicti resignauit, ad præfatum effectum, vt in dictis litteris Benedicti, & Martini continetur, vnio enim dicitur sortita effectum, cùm Rector cedit beneficio & possessioni ad fauorē ipsius vnionis, vt fuit dictum in vna Perusina beneficij 2. Aprilis 1596. coram bon. mem. Cardinale Blanchetto.

5 Item ex enunciatiuis antiquissimis dd. litterarum Martini, & Calixti, in quibus referuntur huiusmodi effectuatio, & possessio, vel quasi, Ecclesiæ vnitæ, ac iuris præsentandi, & recipiendi decimas, & licèt dictæ enunciatiuæ sint partis, scilicet monasterij, & fratrum vallis Christi qui habent interesse: attamen probant concurrentibus adminiculis Rota *decis.* 130. *numer.* 2. *part.* 2. diuersor. Achill. *decis.* 7. *in fin. de iurepatr.* & fuit dictum in Vrbeuetana fideicommissi 11. Nouembris 1602. coram bon. mem. Cardinale Pamphilio; quæ adminicula vltra dictam resignationem hic non desunt, videlicet laudum latum de anno 1430. inter Episcopum Dertusen. & d. monasterium, in quo canonizatur vnio facta authoritate Clemētis per eius Legatum, & confirmatio Martini, & declaratur ius præsentādi spectare ad monasterium. Item sententia Rotalis, & executoriales inde relaxatæ de anno 1471. in qua sententia fuit pronunciatum, præsentationem per dictum Conuentum factam, fuisse Canonicam, & proinde vicariam dicto præsentato esse adiudicandam, & aduersario nullum ius competere. Et vltimò faciunt plures solutiones congruæ portionis à Conuentu factæ ipsi vicario, & datæ in summario.

Stante igitur dicta vnione effectuata, an vicaria sit conferenda ad præsentationem Prioris, & monasterij, cui fuit Ecclesia vnita, an potiùs per concursum, pendet ex eo, an in vicarium fuerit translata cura, vel potiùs exercitium curæ. Primo enim casu esset locus concursui; altero verò nequaquam, vt distinxit Rota in causa Vlixbonen. iuris conferendi 2. Decembris 1605. coram bon. mem. Litta, & in eadem 13. Iunij 1607. coram Illustrissimo Cardinale Lancellotto, & nouissimè in Vlixbonen. concursus 1. Iunij 1615. coram R.P.D. meo Ramboldo. 6

Et Dominis placuit in præsenti casu solum exercitium esse translatum in vicarium; tum quia sumus in Ecclesia vnita, & effectus vnionis est, vt Ecclesia efficiatur prædium Ecclesiæ, cui fit vnio, itaut cura Ecclesiæ vnitæ resideat habitu penes Ecclesiam, cui facta est vnio, licèt actu cura exerceatur per vicarium, vt pluribus firmatur in dicta decisione Vlixbonen. coram D. meo Remboldo, & præter ibi allegatos fuit dictum in vna Illerden. dismembrationis coram Cardinale Seraphino, quæ est *decis.* 1009. *n.* 4. *&* 5. *part.* 2. in impress. 7

Tum quia in vnione prædicta fuit reseruata congrua portio pro vicario super fructibus, & redditibus Ecclesiæ vnitæ, quæ congrua soluitur à monasterio, vt in quitantiis datis, quo casu intrat communis conclusio, quòd cura quoad habitum, resideat penes eum, cui facta est vnio, & exercitium tantùm dicatur translatum in vicarium. Ioan. Andr. Host. & alij *in cap. exposuisti. de prebend* Abb. *in cap. extirpanda, in verss* §. *qui verò num.* 15. *eod. tit.* Felin. *in cap. postulasti num.* 1. *vers. sed Abbas de rescript.* Rebuff. *de congr. port. n* 108. Mohed. *decis.* 5. *de decim.* Crescen. *decis.* 2. *eod. tit.* Verall. *decis.* 339. *part.* 3. Capell. Tholos. *decis.* 109. & fuit dictum in dicta Vlixbonen. concursus coram D. meo Remboldo. 8

Nec obstare videbatur prætensa quasi possessio, & vltimus status Episcopi conferendi per concursū, quia quatenus de eo doceretur, ille appareret erroneus, cùm prouisio esset facienda ad præscriptum constitutionis fel. recor. Pij V. in ordine 46. prout in eadem decisione Vlixbonen. tollitur simile obiectum, immò ex actibus qui fuerunt dati in primo summario monasterij *n.* 5. apparet de collatione Episcopi ad præsentationem Prioris, & Conuentus, pro quo solo informante Domini ex prædictis responderunt, &c. 9

R. P. D. COCCINO.

Carinolen. Præceptoria. Lunæ 28. *Nouembris* 1616.

ARGVMENTVM.

Gratiæ, seu litteræ quæ de alterius colorata facti possessione mentionem non faciunt, nunquid valeant, & quid si in illis adest clausula, *Amoto quomodolibet detentore.*

SVMMARIVM.

Gratia quæ de alterius colorata facti possessione mentionem non facit, non valet. declara, vt num. 2.

Clausula, Amoto quolibet detentore, *operatur, vt censeatur facta mentio de possessione facti, ibid.*

Quilibet *dictio importat idem quod dictio* omnis, *ibid.*

Omnis *dictio comprehendit etiam inhabiles, ibid. in fine.*

Surreptio cessat in gratia concessa motu proprio, n. 3.

DECISIO CCCLIII.

EQues Horatius Hieronymus, vt prætenditur, resignauit hanc Præceptoriam Ord. SS. Mauritij & Lazari in

in manibus Serenissimi D. Ducis Sabaudiæ in fauorem A. canij ... quem etiam prætendebatur coepisse possessionem. Et cùm super hoc pluries fuit disputatum, & nihil resolutum. Placuit DD. videre cum præsupposito quod priuilegia Pij IV. ex quibus prætenditur Serenissimum D. Ducem potuisse recipere prædictas nominationes, essent reuocata, & sic quòd prouisio A. canij esset nulla, Eques Mutius, qui impetrauit propter obitum Horatij, teneatur iustificare vacationem de facto, an verò sufficiat iustificare vacationem de iure, videlicet per obitum Horatij?

2 Et Rota censuit sufficere in casu, de quo agitur, iustificare vacationem de iure; licèt enim regula sit quòd non valeant litteræ quæ de alterius colorata facti possessione non faciunt mentionem, *cap. cum nostris. de concess. praben.* vbi Abb. *num.* 7. inquit enim non sufficere facere mentionem quòd beneficium vacat, si alius est in colorata possessione facti, quia illud verbum *vacare*, potest verificari tam in iure, quàm in facto: attamen cùm in gratia principali Eq. Mutij adsit clausula, *Amoto quolibet detentore*, illa operatur vt satis censeatur facta mentio de possessione facti. Ita post Francisc. de Dono, dicit Ioan. Andr. *in d. cap. cum in nostris num* 23. Abb. *num.* 21. Felin. *in cap. in nostra n.* 32. *versic. secundò nota, de rescript.* qui licèt loquantur quando adest verbum *illicito*, quod non est in causa de qua agitur; attamen idem est quando simpliciter dicitur, *Amoto quolibet detentore*, prout in istis terminis est decisio Rotæ 38. & 69. *de rescript. in antiq.* & meritò, quia dictio *quilibet*, operatur idem quod dictio *omnis*, Mandos. *in reg.* 12. *quæst.* 6. *num.* 9. & est adeò vna, scilicet vt comprehendat omnes etiam inhabiles ad factum. Marsil. *consil.* 85. *num.* 26. Dec. *consil.* 619. *num.* 2. Petr. .. *sing.* 26. *num.* 3.

3 Et cessat omnis difficultas, quia cùm gratia Equitis Mutij sit facta motu proprio, cessat subreptio, quæ causari potuisset ex non facta mentione possessionis coloratæ existentis penes alium, ita respondet Felin. *in d. c. in nostra num.* 35. *de rescript.* Cald. *cons.* 13. *de rescript.* Siluan. *de benefic. quæst.* 3. *num.* 17. Menoch. *de arbitrar. casu* 207. *num.* 142.

Et ita fuit conclusum, alia tantùm parte informante, quia alia dici intimata informare neglexit, &c.

R. P. D. VBALDO.

Placentina Iularij. Lunæ 5. Decembris 1616.

ARGVMENTVM.

Canonicus qui habebat mandatum à Capitulo, illo reuocato, si durat absentia, non lucratur distributiones, & mandatum concernens vtilitatem mandantis, reuocari potest, non obstante promissione etiam iurata.

SVMMARIVM.

Contractus correspectiuus ad mandatum, cessante mandato etiam ob reuocationem cessat & contractus, num. 1.

Canonico non residenti, & non habenti iustam causam, non debentur distributiones quotidianæ, & fructus præbendæ, & Canonicatus, num. 2

Mandatum factũ in contractu vltro citróque obligatorio, reuocari non potest, n. 3. *declara quando mandatum factum est gratia solius mandatarij, secus si concernit vtilitatem mandantis, num.* 4.

Decisiones Rotæ in causa factæ non oppugnantur, sed præsupponuntur de stylo Rotæ, eodem num. 3. *& num.* 8.

Mandatum reuocari non potest, quando id, quod continetur in mandato, deducitur in pactum cum stipulatione, num. 5.

Verbum promitto, *in scriptis redactum inducit stipulationem, num.* 6.

Mandatum reuocari potest, non obstante promissione de non reuocando, etiam iurata, num. 7

Error iuris regulariter non præbet iustam causam excusationis, præsertim in viro perito, & versanti in loco, vbi potuit consulere peritos, num. 9. *declara hoc procedere in iure claro, secus in obscuro, quod dicitur æquiparari errori facti, num.* 10. *vbi quid sit ius obscurum.*

Error facti præbet iustam causam excusationis, ibid.

Errorem iuris, vel facti, qui allegat, illum probare debet, num. 11.

Distributiones quotidianæ debentur interessentibus diuinis officijs, & eas dicuntur ipsi lucrari, num. 12.

Lucrum, qui non participat, non dicitur damnum pati, cùm damnum sit diminutio circa patrimonium, ibid.

Error, & ignorantia iuris non excusat, quando agitur de lucro captando, num. 13.

Procurator reuocatus debet abstinere à procuratione, interim donec videatur, an reuocatio subsistat, maximè stante intimatione reuocationis, num. 14.

Distributiones quotidianas non lucratur absens etiam cum iusta causa, si est absens sine licentia Ordinarij, n. 15.

Ordinarij licentia est necessaria absenti Canonico ad hoc, vt lucretur distributiones quotidianas, nec sufficit sola iusta causa absentiæ, ibid.

DECISIO CCCLIV.

POst plures decisiones in hac causa factas ad fauorem Capituli, & signanter die 7. Maij 1607. coram bon. mem. Penia, in qua fuit resolutum Doctorem Caxam potuisse à Capitulo reuocari, & 24. Maij 1610. coram eodem, in qua fuit decisum contractum antea initum inter Capitulum, & Caxam fuisse quidem vltro citróque obligatorium, sed tamen correspectiuum ad mandatum eidem postea datum, & proinde cessante mandato ob reuocationem, cessare etiam contractum, quæ decisio fuit confirmata 14. Martij præteriti coram me. 1

Instabat Capitulum pro expeditione causæ; sed Doctor Caxa obtinuit iterum audiri super decisione facta die 28. Maij 1608. coram Penia, in qua fuit decisum, Caxam non habuisse iustam causam excusationis ad effectum consequendi fructus, & distributiones quotidianas suæ præbendæ, & canonicatus, dum fuit absens à residentia. Ideo hodie proposito dubio, an esset à dicta decisione recedendum, Domini negatiuè responderunt, ex rationibus in decisione adductis. 2

Nec obstare putarunt quòd Caxa non potuerit reuocari tanquam Procurator à Capitulo constitutus in contractu vltro citróque obligatorio, ad Bart. *in l. si cum fundum*, vbi etiam alij *ff. de pact.* cum aliis allegatis; quia circa hoc extant supradictæ decisiones in contrarium, quæ in hoc articulo impugnari non possunt, sed debent præsupponi iuxta stilum Rotæ. 3

Et tamen ex abundanti vnus ex Dominis respondebat doctrinam Bart. ibi procedere, quando mandatum est factum gratia solius mandatarij, vt ibi per eundem Bart. quem alij sequuntur & præsertim Ang. & Iacobin. *in* 2. *oppos num.* 1. *circa fin.* Ias. *num.* 2. & Castr. *num.* 4. expressè dicens, locum esse pœnitentiæ quoniam datio, vel factum concernit vtilitatem mandantis tantùm, vt in casu nostro, licèt ille, cui datum est mandatum, sit paratus implere, ad cons. Ruin. 125. *num.* 15. *lib.* 1. & Cephal. *consil.* 91. *num.* 18. 4

num. 18. *&* 57. *lib.* 1. fuit in specie responsum in dicta decisione 7. Maij 1607. coram Penia.

5 Vltra quòd prædicti Doctores loquuntur quando id quod continetur in mandato, fuit deductum in pactum stipulatione vallatum, & ita etiam loquitur Mandell. *consil.* 226. *num.* 45. & Mantica *de tacit. & ambig. lib.* 7. *tit.* 11. *num.* 15.

6 Quæ stipulatio non legitur in casu nostro, nec expressè, nec tacitè per verba, illam importantia, vt est verbum *promitto*, in scriptis redactum, iuxta *l. sciendum. ff. de verb. obligat.* prout erat in casu Ruini *dicto consil.* 115. *num.* 15.

7 Et quatenus etiam adesset promissio de non reuocando etiam iurata, adhuc mandatum potuisse reuocari, iuxta tradita per gloss. *in cap. fin. in verb. reuocatus, de procur. in* 6. quæ est etiam communiter approbata, vt per Seraphin. *de iuram. priuil.* 75. *numer.* 7. & Gabr. *de iureiur. conclus.* 3. *num.* 9. & fuit firmatum in decisione 7. Maij 1607. coram Penia, & 14. Martij præteriti coram me.

8 Quæ, vt dixi, dicta sint ex abundanti, cùm satis sit quòd reuocatio Caxæ fuit canonizata per decisiones, quæ in præsenti impugnari non possunt, sicuti nec etiam debuit allegari ex aduerso quòd mandatum fuerit factum in executionem præcedentis contractus, cùm immò mandatum fuerit principale in hoc negotio; constitutio verò salarij, & alia deducta in contrarium, fuerint correspectiua, & consecutiua ad mandatum, vt fuit latè dictum in hac causa 14. Martij præteriti coram me.

9 Nec obstat quòd Caxa habuerit iustam causam credendi, se non potuisse reuocari, quia dicta credulitas fundatur in prætenso iuris errore, qui regulariter non præbet iustam causam excusationis. *l. iuris ignorantiam. l. regula. ff. de iur. & fact. ign. l.* 2. *&* 3. vbi Doct. *C. eod. tit.* Mohed. *decis.* 3. *num* 1. *de senten. excom* Rota diuers. *decis.* 418. *num.* 2. *part.* 1. cum aliis per Surd. *consil.* 374. *n.* 2. *lib.* 3. præsertim in viro petito, qualis est D. Caxa, & qui versatur in loco vbi potuit consulere peritiores, & non consuluit. gloss. & Doct. *in l. iuris ignorantiam. C. qui admitt.* Put. *decis.* 118. *num.* 17. *& seq. lib.* 2.

10 Nec dicitur hæc procedere in iure claro, secus in obscuro, quod dicitur æquiparare errori facti, qui regulariter excusat, ex allegatis; quia ius obscurum dicitur quod habet tot opinionum varietates, vt veritas, & communis opinio discerni non possit. Fel. *in c. de quarta num.* 27. *de præscr.* Put. *d. decis.* 118. aliàs 115. *n.* 9. *lib.* 2. *in nou.* Sed in hoc casu communis opinio est pro facultate reuocandi, vt suprà dictum est; vltra quòd cessat omnis iusta causa credulitatis, postquam Rota resoluit licuisse reuocare mandatum, at signatura commisit causam appellationis à decreto A. C. cum clausula translatiua executionis.

11 Et accedit etiam quòd Caxa non probauit prætensum iuris errorem, qui debet ab allegante probari. Felin. *in d. cap. de quarta num.* 28. *vers. cæterùm*, cum aliis per Menoch. *de recup. remed.* 15. *num.* 631. Surd. *cons.* 350. *num.* 51. *& sequent. lib.* 3.

12 Nec videbatur subsistere quòd Caxa tractet de damno vitando, cùm istos fructus, & distributiones nunquam habuerit. Odd. *de rest. in integr. quæst.* 8. *n.* 82. & distributiones certum est deberi interessentibus diuinis officiis. *cap.* 1. *de cler. non resid. in* 6. & qui intersunt, dicuntur lucrari distributiones. *d. cap.* 1. Is autem qui excluditur à lucro, non dicitur damnum pati. Bart. *in l quominus num.* 6. *ff. de flumin.* cùm damnum dicatur diminutio circa patrimonium. *l.* 3. *ff. de damn. inf.* & tenuit Rota in decisione, de qua agitur per cons. Oldrad. 118. communiter receptum.

13 Et vbi agitur de lucro captando, ignorantia iuris non excusat. Odd. *de restit. in integr. quæst.* 8. *num.* 76. & post eum Honded. *consil.* 51. *num.* 41. *lib.* 2. Quæ tanto magis videbantur Dominis amplectenda, ex quo absentia Caxæ videbatur fuisse nimis affectata stante eius occultatione, ne sibi reuocatio intimaretur, de qua per informantes.

Et multo magis post notificationem reuocationis sibi factam in itinere, postquam saltem debuit abstinere à procuratione, vt in decisione, vel supersedere in discessu, vel reuerti, & præstare interessentiam, donec videretur an potuisset reuocari, necne, non autē se transferre ad vrbem, vnde talis absentia sibi suffragari non potest, vt latè per Odd. *de restit. in integr. part.* 1. *quæst.* 27. *art.* 1. *&* 2. *per tot.* 14

Nec releuat quòd ex aduerso excipitur aliàs Rotam censuisse Caxam habuisse iustam causam absentiæ, quia id fuit dictum respectu temporis decursi ante intimationem reuocationis procuræ, secus verò pòst, & hanc distinctionem videtur sensisse Rota in hac causa 18. Iunij 1607. & die 4. Februarij 1608. coram Penia.

Demum, nec contemnendum Dominis videbatur motiuum informantium pro Capitulo, videlicet quātumuis Caxa habuisset iustam causam absentiæ, vel excusationis ad effectum lucrandi distributiones; tamen vltra eam requirebatur etiam licentia Ordinarij, quæ hîc omnino defuit gloss. *in cap. relatum, in verb. prælatorum*, & ibi Abb. *in* 4. *not. de cler. non resid.* & fuit dictum in Alerien. fructuum 21. Aprilis 1603. coram Cardinale Pamphilio, & in Carthaginen. fructuum coram Seraphino, quæ est decis. 1131. *num.* 6. *part.* 2. in impress. & in Calagurritana fructuum 26. Maij 1614. coram me, & aliàs sæpe. 15

Et ita fuit decisum, &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Colimbrien. Canonicatus. Luna 5. Decembr. 1616.

ARGVMENTVM.

De interpretatione constitutionis Clementis VIII. prohibentis descendentes ab Hebræis non admitti ad Ecclesiastica beneficia, multa notanda, de quibus in summario, & quòd Pontifex potest aduersùs illam dispensare. Est decisio magistralis, & singularis. Vide suprà in eadem causa coram Reuerendissimo Damasceno 13. Iunij 1613.

SVMMARIVM.

Descendentes ex paterna, seu materna linea vsque ad septimum gradum à genere, vel stirpe Hebræorum, Ecclesiastica beneficia obtinere non possunt, num. 1. *constitutioni Clementis, qua redduntur inhabiles descendentes ab Hebræis, derogatum censetur per clausulas generales derogatorias constitutionum in contrarium facientium, n* 2.

Clausula non obstantibus constitutionibus, *&c. nunquid operetur quòd constitutiones, de quibus non fuit facta specialis mentio, ibid.*

Papa habet absolutam, & omnimodam potestatem dispensandi ad Ecclesiastica beneficia. num. 3.

Christianorum Iudaizantium filij nunquid comprehenduntur in constitutione Clementis VIII. reddente inhabiles ad beneficia Ecclesiastica descendentes ab Hebræis, num 5.

Exceptio, seu inhabilitas ab aliquo opposita probanda est ab eo, qui se fundat in ea, num. 5 *per tot.*

Constitutio Clementis VIII. prohibens descendentes à Iudæis

dæis admitti ad Ecclesiastica beneficia, est odiosa, & exorbitans à iure communi, num. 5. vers. cùm tamen, & vers. seq.

Verba statuti, seu constitutionis odiosæ intelligi debent secundùm eorum proprietatem, ibid. vers. debet illa.

Baptismi character tollit omnem infidelitatis maculam, ibid. in fin.

Iudaizantes si pœnitentes fuerunt Ecclesiæ incorporati, ampliùs hæretici non dicuntur, num. 7.

Usurarius manifestus post pœnitentiam, & restitutionem factam non dicitur ampliùs usurarius, ibid.

Criminosus, seu delinquens non dicitur is, qui tantummodo inquisitus fuit, num. 8.

Constitutio Clementis VIII. prohibens descendentes ab Hebræis, non admitti ad Ecclesiastica beneficia, dum trahitur ad transversales ibid.

Capitulum non est legitimus contradictor aduersùs prouisum de beneficio à summo Pontifice, cum dispensatione etiam quòd à Iudæis descendat, ibid.

Clericatus probatur ex litteris patentibus Episcopi, n. 10.

Liber Baptismi probat vbi quis natus est, ibid. vers. apparet.

Possessio beneficij probatur per testes deponentes de visu beneficiato possedisse, num. 11.

Valor beneficij probatur per testes deponentes de fama, ibid. in fine.

DECISIO CCCLV.

1 FRanciscus Cardosius de Oliueira obtinuit à Sanctissimo de Canonicatu in Colimbriensi Ecclesia per resignationem sibi prouideri, & litteris expeditis Capitulum sub prætextu subreptionis earum executionem denegauit. Vnde causa in partibus coram diuersis iudicibus agitata, bis fuit ad eiusdem Capituli fauorem pronunciatum, litteras videlicet vti subreptitias executionem non mereri, sed per viam appellationis causa in Rota coram Reuerendissimo D. meo Damasceno introducta ex capite nullitatis & iniustitiæ fuerunt dictæ sententiæ reuocatæ, & eadem causa nuper ad me deuoluta, dubitaui super confirmatione dictæ sententiæ Rotalis, quam Domini esse confirmandam censuerunt.

De illius enim validitate non controuertitur. De
2 iustitia pariter satis constare visum fuit ex decisionibus factis. Nam Sanctissimo Franciscus exposuit se ab Hebræis nouiter ad Catholicam fidem conuersis infra septimum, vltra tamen secundum gradum descendere, & ob id sibi Clementis VIII. constitutionem obstare, per quam ab Hebræorum genere, vel stirpe descendentes ex paterna, seu materna linea, vel earum altera vsque ad septimum gradum inclusiuè ad Ecclesiastica beneficia redduntur inhabiles. Cui constitutioni Sanctissimus D. N. derogando Franciscum ad huiusmodi Canonicatum dispensauit, cum clausulis, & derogationibus amplissimis etiam respectu aliarum constitutionum in contrarium facientium, licèt esset de illis expressa facienda mentio. Quarum clausularum vigore, satis dictæ constitutioni dicitur derogatum, etiamsi de illa specialis habita mentio non fuisset. Alexand. *consil. 7. num. 7. lib. 4. & consil. 134. num. 7. ad finem versic. & idem in effectu lib. 1. & consil. 355. n. 12. lib. 6. & consil 241. num. 11. eod. lib.* Florian. *in l. si mihi & Titio. §. final. num. 7. ff. de legat. 1.* Bald. *in l. omnes in prima lect. num. 2. C. de præscript. 30. ann.* Curt. iun. *consilio 110. num. 32. vers. præterea.* Felin. *in cap. nonnulli n. 6. de rescript.* Paris. *consil. 1. num 92. & sequen. lib. 2.* Gozzadin. *consil 6. num. 54. & consil 92. num. 9.*

Sicut pariter Franciscus dicitur ad istum Canoni-
3 catum verè dispensatus, cùm nefas sit de potestate summi Pontificis dubitare, qui absolutam, & omnimodam potestatem habet ad Ecclesiastica beneficia dispensandi. *cap. a nobis, de decimis*, vbi gloss. *cap. 2. de præben. in 6. cap. proposuit, de concess. præben.* Abb. *in quæstione* 1. incipit, *Episcopus. sub num.* 1. Felin. *in cap. fin. num. 7. & 8. de maior. & obed.* Milis. *in verbo dispensare potest Papa.*

Quòd autem narrata in dispensatione sint iustifica- 4
ta, constat ex articulis & testibus pro parte Capituli examinatis, ex quibus clarè patet auos, & Francisci parentes fuisse Christianos, & sic ipsum infra secundum gradum, vt exposuit, ab Hebræis non descendere.

Non obstat Clementis octaui constitutionem non 5
solùm de filiis Hebræorum, sed vlteriùs de Christianorum Iudaizantium filiis esse intelligendum, cùm isti peiores habeantur. *cap. si refugientes, de pœnitent. distinct.* 4. & sic illam obstare Francisco, cùm à dictis parentibus ipsum descendere prætendatur. Nam vltra quòd per necesse non probatur illum à Christianis Iudaizantibus originem trahere, cùm testes pro Capitulo examinati ad probandum illius auiam paternam vti Iudaizantem fuisse pœnitentiatam, non benè in dicto concludant, quod tamen à Capitulo de obiecto dante concludenter esset probandum. *cap super his, de accusation. cap. accedens, de election.* Rot. *decis. 8. & 9. de except. in nouis.* Mohedan. *decis.* 130. Paris. *consil.* 104. *num. 2. & 67. lib. 4.* Sarnen. *in reg. de infirm. quæst. 36.* & fuit dictum in Toletana Canonicatus 10. Decembris 1608. coram Reuerendissimo Domino Lugdunen. Cùm tamen constitutio prohibens descendentes à Iudæis admitti ad Ecclesiastica beneficia, sit odiosa, necnon exorbitans à iure communi. *cap. cum te, de rescript.* vbi Abb. *num.* 7. Felin. *num.* 12. Ripa *num. 29. versic. vltimò nota, cum seq.* Lambert. *de iurepatr. lib. 2. part. 1. quæst. 2. art.* 19. & fuit dictum in Placentina Canonicatus 8. Aprilis 1585. coram Illustrissimo Cardinali Blanchetto, & in Toletana Portionis 17. Iunij. . . coram Cardinale Mantica. debet illa iuxta verborum proprietatem intelligi. Federic. de Sen. *cons. 72. num* 2. Alexand. *consil. 77. num. 9. versic. non obstat lib.* 1. Paris. *consil. 29. num. 14. lib. 4. & consil. 30. num. 16. eod. lib.* Secundùm quam filij Iudaizantium non dicuntur Hebræorum filij, cùm effecti fuerint Christiani per Baptismũ, in quo indelebilis character imprimitur, ex sacro Tridentino Concilio *sess 7. de sacram. can.* 9 & omnis deletur infidelitatis macula. *gloss 2. in cap. sine pœnitentia. de consecrat. distinct. 4. & gloss. in cap quod autem, in verbo pœnitentia 32. quæst. 1.* Card. Butr. & Imol. *in cap. de his, de accusat.*

Nec valet dicere Clementis constitutionem si de 6
Hebræis tantùm, nec de filiis Iudaizantium etiam intelligatur, elusoriam reddi, cùm de tempore, quo illa emanauit, nulli adessent ex Iudæis descendentes, quia tunc omnes adulta iam ætate fuerant baptizati, ex Oieda *in tract. de incompat. benefic. part. 1. cap* 27. Hic enim author non loquitur de Portugalliæ regno, à quo Franciscus trahit originem, dato tamen quòd verificatur in regno Portugalliæ de dicto tempore nullos Hebræos extitisse; poterant nihilominus isti superuenire, vel etiam eorum descendentes intra septimum gradum adesse, iuxta dictam constitutionem, quæ proinde non esset elusoria, cùm suum sortiretur effectum.

Vlteriùs etiam quòd eadem constitutio de Iudai- 7
zantibus loqueretur, non tamen esset intelligenda de his qui Ecclesiæ fuissent incorporati, cùm isti ampliùs hæretici non dicantur. *cap. statutum il 2. de hæret in 6.* vbi Ioan. Monach. & Ioan. Andr. *sub num. 1. in verbo probantur.* Anchar. *in 3. notab.* Franc. *in vlt. notab.* Vt in simili videmus in vsurario manifesto, qui post pœnitentiam & restitutionem factam, non dicitur ampliùs

vsura

vsuratius. *cap. cùm in, in princ. de vsur.* Franc. *in dicto c. statutum in 3. notab. in fine, de hæret. in 6.* & propterea dato etiam quòd probaretur Francisci auiam fuisse condemnatam; quia tamen eadem incorporata fuit Ecclesiæ, non diceretur ampliùs Iudaizans, nec Francisco nepori noceret, ex allegatis.

8 Non obstat ipsius Francisci parentes fuisse de Apostasia condemnatos, quia tale obiectum in facto non iustificatur; & licèt adsit inquisitio, non ideo tamen delictum & condemnatio probatur. Prout nec pariter iustificatur dicti Francisci transuersales eodem morbo laborasse: dato tamen quòd probaretur, non obesset, cùm ista constitutio tanquam pœnalis de transuersalibus non loquens, ad illos non veniat extendenda, vt fuit dictum in allegata Toletana portionis coram Mantica, & in alia Toletana Canonicatus coram Reuerendissimo Lugduneñ.

9 Non obstat in dispensatione saltim faciendam fuisse mentionem de huiusmodi præsumptis defectibus. Nam ex quo constitutio de accusatis & reconciliatis non loquitur, super talibus defectibus non erat opus dispensationem petere, & consequenter nec illos exprimere.

10 Quoad reliqua narrata, illa non indigent in præsenti casu iustificatione, cùm non dicatur Capitulum in hoc legitimus cótradictor, vt tenuit Rota in Oritana Archipresbyteratus 2. Decembris 1589. coram Orano, & in Paceñ. Prioratus 23. Iunij 1588. coram Mantica, & in Barchinoneñ. Canonicatus 9. Martij 1598. coram Illustrissimo Millino, & in Paceñ. Canonicatus, vel Puritatis 14. Decembris 1609. coram R. P. D. meo Manzanedo, & in omnem euentum illa sunt plenè iustificata. Primò enim Francisci Clericatus ex litteris patentibus Episcopi probatur. Felin. *in cap. post sessionem num. 3. & num. 15. de probationib.* Seraph. *decis. 713. num. 1. part. 2.* Apparet similiter illum esse de ciuitate Colimbriensi per testes & librum Baptismi, Rebuff. *in tractat. de registr. num. 15. vers. 6.* Gonz. *super reg. 8. gl. 9. §. 1. num. 112.* Sebastian. Sapia *in l. de ætate num. 33. de minoribus.*

11 Quòd resignans per viginti annos Canonicatum possederit, ex iisdem testibus patet de visu deponentibus, quod sufficit. Bald. *in l. data opera num. 34. versic. Item nota. C. de his qui accus. non poss. & in auth. qui iurat. num. 4. C. de bon. auth. iud. possid.* Alexand. *consil. 51. n. 6. lib. 1.* Dec. *consil. 302. num. 19. post med.* Ruin. *cons. 168. num. 2. lib. 4.* Balb. *in repet. l. Celsus in 1. quæst. num. 4. ff. de vsucap.* Ponzan. *de spolio lib. 2. n. 94.* Seraph. *decis. 1061. num. 1.* Cæs. de Grass. *decis. 14. de restit. in integr.* De Canonicatus valore ex eisdem testibus de fama deponentibus constat, quod satis videtur, cùm valor fuerit expressus per non excessum. Ægid. *decis. 678. & 683.* Put. *decis. 29. lib. 1.* Seraphin. *decis. 962. n. 2. part. 2.*

12 Non obstat huius Canonicatus resignationem iuxta Gregorij XIII. constitutionem publicatam non fuisse, quia tale obiectum ex facto tollitur, cùm de valida publicatione in actis appareat, & in omnem euentum fuit gratia restitutionis & dilationis temporis, respectu dictæ publicationis ad cautelam obtenta, quæ sufficeret, etiamsi de publicationis nullitate constaret.

R. P. D. RAMBOLDO.

Romana Societatis officij. Lunæ 5. Decembris 1616.

ARGVMENTVM.

Societatem officij quis non superlucretur ex eo quòd vitæ translatio in alium facta, nisi eadem translatio fuerit non solùm intimata, & reproducta, verùm etiam in margine instrumenti annotata, ex constitutione Pontificis.

SVMMARIVM.

Societatem officij quis non superlucretur ex eo quod vitæ translatio sit in alium facta, nisi eadem translatio fuerit non solum intimata, & reproducta, verum etiam in margine instrumenti annotata, ex constitutione Pontificis, n. 1. & per tot.

Forma censetur à lege data, quando eadem lex aliquid de nouo introducit, ibid. in fine.

Nullum quod est ex omissione formæ, non potest per subsequentes actus, imò, nec etiam ex partium consensu conualidari, nisi forma fuerit specificè adimpleta, n. 4.

DECISIO CCCLVI.

1 Conclusum fuit D. Fabium per mortem Martiæ non fuisse superlucratum societatem, quia ex lectura instrumenti apparet, quòd dicta societas inita fuit sub periculo vitæ Faustinæ Monialis, & consequenter non poterat per mortem Martiæ superlucrari.

Non obstat quòd prætenditur fuisse translatum periculum vitæ de persona Faustinæ in personam Martiæ, quia cùm iuxta constitutionem S. D. N. huiusmodi translationes non solùm debeant intimari, & reproduci, verùm etiam in margine instrumenti adnotari, & hæc adnotatio in casu isto deficiat, d. prætensa translatio fuit nulla. *cap. cùm dilecta. de rescript. l. cùm hi. §. si prætor. ff. de transact.* Alexand. *consil. 112. num. 2. lib. 6. & consil. 137. num. 15. lib. 1.* Roman. *consil. 203. num. 2. & consil. 236. numer. 8.* Ias. *consil. 141. num. 1. in fin. & seq.* Surd. *decis. 268. num. 8.* nec propterea potest d. Fabio suffragari, & maximè quia d. constitutio ne dum dat formam, iuxta not. per Ancharan. *cons. 241. sub num. 6.* & Surd. *decis. 268. num. 9.* vbi quòd quando lex aliquid de nouo introducit, quicquid ibi exprimitur est reputandum de forma, sed vlteriùs etiam procedit annullando translationem aliter factam, dum expressè disponit, quòd cuiquam non prosit. Felin. *in cap. cùm dilecta, sub num. 6. vers. quartum signum, de rescript.* Boër. *decis. 1. num. 45.*

2 Nec placuit Dominis interpretatio à Scribentibus pro Fabio, verbo, *cuiquam*, data, quòd scilicet referendum sit ad solum transferentem, quasi dicta constitutione caueatur, quòd translatio aliter facta cuiquam transferenti non prosit, quia visa fuit hæc interpretatio satis mendicata, & quòd verus, & germanus sensus dd. verborum sit, quòd cuiquam ex contrahentibus non prosit. Quod & eo magis suaderi putabant, quia inter contrahentes seruari debet æqualitas, & d. interpretatione supposita contractus claudicaret, vt benè animaduertunt informantes pro Marco Antonio.

3 Nec obstat quòd onus curandi, vt d. adnotatio fieret, spectabat ad M. Antonium, ac propterea absurdum non est quòd in ipsius præiudicium habeatur translatio pro perfecta; secus verò ad illius commodum, atque ita contractus in hac parte claudicet, Bart. *in l. non dubium num. 13. & 26.* & ibi Ias. *num. 9. C. de leg.* Surd. *decis. 102. num. 24.* Tiraquell. *de retract. lignag. §. 1. gl. 2. num. 9.* Quia præterquam quòd aliqui ex Dominis sentiebant, quòd cum ex dispositione d. constitutionis adnotatio fieri deberet a Notario, illius omissio potius imputanda sit Fabio, qui tractat de lucro captando,

quam

quàm M. Antonio, qui agit de damno vitando, vt in simili tenuit Ror. coram Achill. de Graff. *decis.* 1. *in fin. de fid. instrum.* fuit etiam dictum quòd quatenus aliqua culpa in transferente considerari posset, illa satis remanet punita eo ipso, quòd translatio per ipsum facta, ei non suffragatur, & societas remanet sub periculo vitæ prioris personæ ab ipso nominatæ, cùm præsertim nulla iustitia suadeat, quòd societas subsit periculo mortis personæ, tam primo loco, quàm etiam in translatione nominatæ, atque ita vtriusque, quod necessariò dicendum foret si translatio esset, vt prætenditur, incommodum transferentis nulla, & in ipsius præiudicium perfecta.

4 Non obstat quòd dato etiam quòd d. translatio ab initio fuerit nulla, censetur conualidata per aliam translationem postea factam in personam Illustrissimi D. Cardinalis Burghesij, qui actus ab initio nullus, ex omissione formæ, non potest per actus subsequentes, & immò etiam ex partium consensu conualidari, nisi forma fuerit specificè adimpleta, gloss. *in cap. statutum, in verbo, committatur, & in cap. dispendia, in verb. processum, de rescript. in* 6. Bald. *cons.* 283. *in princ lib* 4. Capic. *decis.* 9. *num.* 17. Surd. *decis.* 122. *num.* 3. & fuit dictum in vna Bononien. dotis 1. Iulij 1615. coram R. P. D. meo Manzanedo, ac propterea donec non ostendatur fuisse d. translationem in margine instrumenti, prout requirit dicta S. D. N. constitutio adnotata, semper remanet nulla, ex suprà deductis, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Vallisoletana iurisdictionis. Veneris 9. *Decembris* 1616.

ARGVMENTVM.

Deuolutio conuentionalis non incurritur nisi per factum contrarium cum dolo, & pactum resolutiuum non censetur in singulis capitulis repetitum.

SVMMARIVM.

Pactum resolutum contractus in contractu appositum servandum est probata contrauentione, num. 1.

Deuolutio quæ non venit ex natura contractus, sed ex conuentione, pœnalis est, & ad effectum incidendi in eam non bene infertur a facto vnius personæ ad factum alterius, num. 2.

Dolus cessat data causa rationabili, & sine dolo non est locus deuolutioni & pœnæ, etiam conuentionali, n. 3. *&* 4.

Pactum resolutiuum si non fuerit repetitum post singula capitula, inobseruantia illius capituli, in quo non est repetitum, non inducit pœnam deuolutionis conuentionalis, num. 5.

Onus in contractibus non præsumitur repetitum, n. 6.

Contrauentio non nisi per actum contrarium probari potest, num. 7.

DECISIO CCCLVII.

1 Sententia Rotalis per contradictas confirmans sententiam Abbatis oppidi Medinæ, fundatur super inobseruantia, & pacto resolutiuo in contractu cum Fratribus Trinitatis apposito, cui locus esse debet probata contrauentione. *l.* 1. *ff. de leg. commiss.* Tiraq. *de retract. conuent.* §. 1. *gloss.* 7. *n.* 3. cum aliis allegatis in decisione in hac causa facta sub die 20. Iunij 1614. & à veritate, & subsistentia eiusdem inobseruantiæ nunc pendet iudicium restitutionis in integrum per Fratres prædictos intentatum.

Vnde proposito dubio, an constet de causis restitutionis in integrum, Domini voluerunt in particulari disputatione examinare contrauentionem respectu celebrationis Missarum, alias verò contrauentiones dixerunt non obstare.

Prima namque contrauentio deducitur ex eo quòd probatum fuerat Fratres non obseruasse disposita *in cap.* 5. de perpetuando officio Priorissæ ad vitam D. Mariæ Velasquez patroni fundatoris filiæ; quæ tamen ab officio fuit amota, vt deponunt 8. 9. 10. & 11. testes super 6. articulo.

Verùm eam non obstare dicebatur, quia testes non concludunt de facto patris Ministri, sed Monialium, propterea vbi agitur de materia pœnali, prout est quãdo quis cadit à commodo contractus, Seraphin. *decis.* 794. *num.* 23. non bene infertur de facto vnius personæ ad factum alterius, *l. sancimus. de pœnis, l. ob meritorum. C. ne vxor. pro marito. l. si pœna ff. eod. tit.* 2

Vltra quòd etiam respectu Monialium causa amotionis rationabilis fuit, quia ex constitutionibus eiusdem Ordinis officia prædicta post lapsum triennij absque dispensatione obtineri non poterant, vnde data causa rationabili cessat dolus, Honded. *consil.* 105. *n.* 23. *&* 24. *lib.* 1. 3

Et eo circumscripto pœnæ etiam conuentionali locus esse non potest. Menoch. post alios *consil.* 165. *n.* 10. *& sequentibus.* 4

Nec vrgebat quòd dispensatio iuxta disposita in eodem capitulo obtineri debebat ab eisdem fratribus, & eorum sumptibus, quia onus obtinendi dispensationem non videtur respicere totum tempus vitæ D. Mariæ, sed vt extrahi posset è monasterio in quo extabat, & ingrederetur monasterium conceptionis Trinitariæ pro Priorissa, quod factum fuit.

Rursus omissio prædicti oneris non subiacebat pacto resolutiuo, quia post prohibitionem, ne D. Maria posset remoueri à Prælatura, dictum fuit sub pœnis contentis in dotatione, & deinde additum fuit onus obtinendi Bullam absque repetitione resolutionis contractus in casum inobseruantiæ. 5

Et de iure in contractibus onus non censetur repetitum. *l. quicquid adstringendo ff. de verborum obligationib.* 6

Secunda contrauentio colligebatur, quia in 8. capitulo cautum erat quòd fratres nullam inferrent impensam monasterio, nec Monialibus pro eorum prandio, & in 10. capitulo prohibetur, ne fratres possint sumere cibum in dicto monasterio, nec Moniales illis dare, aut pro aliquo cibos coquere; & nihilominus dicebatur ex testibus datis super 10. & 11. articulo probari fratres leuasse supellectiles albas ex dicto monasterio pro Prælatis monasterij & hospitibus, & Monialibus recusantibus eas dare, contumeliosis verbis fuisse per fratres oneratas.

Verùm & huiusmodi oppositio ad concludendam contrauentionem capitulorum non videbatur releuãs, quia capitula de supellectilibus non loquuntur, sed tantummodo de impensa victus, vel circa victus præparationem, & ideo vbi agitur de contrauentione, non nisi per contraria probari potest. 7

Tertia contrauentio præsupponebatur commissa contra *cap.* 9. vbi fratres prohibentur impedire conuocationem Prædicatorũ alterius Ordinis, & etiam confessorum, saltem pro quatuor diebus quolibet anno respectu confessorum, cuius contrarium videntur concludere testes examinati super 8. articulo.

Hæc pariter probatio visa est Dominis non concludere, quia testes non deponunt secundùm formam dicti capituli 9. disponentis teneri fratres Trinitarios concedere concionatores, & confessores alterius Ordinis quotiescumque Priorissa petierit: vel patronus, &c

& tamen de hac petitione facta per Priorissam, & de denegatione, testes non affirmant, & contrarium deponunt Moniales eiusdem Ordinis super quarto articulo in processu fratrum.

Et ita,&c.

R. P. D. DAMASCENO.

Romana census Veneris 9. Decembris 1616.

ARGVMENTVM.

Hæres cum beneficio legis, & inuentarij non tenetur vltra vires hæreditarias, si inuentarium fuerit legitimè confectum, aliàs secus.

SVMMARIVM.

Testamenti exceptio non inducit nouam conuentionem, num. 1.

Hæres cum beneficio legis, & inuentarij non tenetur vltra vires hæreditarias, num. 1. & 2. vbi quòd hoc fallit quando inuentarium non est legitimè confectum, & num. 3. vbi dato legitimo inuentario legata quomodo minuenda sint.

DECISIO CCCLVIII.

1 CVm aliàs Domini de Muntoriis matrimonio collocassent Lauram eorum sororem D. Ioanni Antonio Citarellæ cum dote scutorum, remanerénque debitores pro residuo dotis pro scutis 5000. vendiderunt eidem Citarellæ quoddam eorum palatium pro scutis 10300. qui Citarella excomputauit dicta scuta 5000.& pro residuo assumpsit in se onus extinguendi tot census per dictos fratres super eodem palatio impositos,& interim soluendi fructus,& liberandi dictos fratres ab omnibus molestiis,decessit D.Laura institutis hæredibus fratribus,& factis multis legatis,& inter alia disposuit,quòd dicti hæredes tenerentur in restitutione suæ dotis recipere palatium pro eodem pretio,quod fuit datum Citarellæ suo marito, reficiédo illi quicquid soluisset; cùm verò post dictam mortem egisset Dominus Federicus vnus ex dictis fratribus contra Citarellam pro extinctione prædictorum censuum,& solutione fructuum decursorum,opposuit Citarella de prædicto testamento,quod mediante aditione habet vim nouæ conuentionis, & Rota primò coram Cardinale Ludouisio censuit talem exceptionem non obstare,mandatúmque cótra Citarellam esse relaxandum,prout relaxatum fuit; postea verò coram me retinuit contrarium die 12.Nouembris 1610.& denuo sub die 20.Maij 1611. ideoque mandauit supersederi in executione; sed quia allegabatur hæreditatem fuisse aditam cum beneficio legis & inuentarij,& ideo hæredes nó teneri vltra vires hæreditarias, iuxta iuris regulas,& consequenter in eo quòd hæreditas excedit vires hæreditarias,remanere integrum,& in suo robore creditum,quod ipsi patres acquisiuerunt contra Citarellam per contractum venditionis dicti palatij; ideo sub die 14. Martij 1614. dubitaui an hæreditas Lauræ esset soluendo ad effectum de quo agitur:& pro affirmatiua fuit tentum,causáque repropolita hac die super eisdem DD. perstiterunt in decisis, quia hoc quòd hæreditas non sit soluendo, incumbit hæredibus probare, cùm præsupponatur soluendo. *l. libertus, qui soluendo. ff. de bon. libert. l. hæreditatem ff. mand.* Alexand. Ias.& alij *in l.fin.ff.si cert.petat.*Mand.l.Alban. *consil.*214 *num* 3.*lib.*2.Seraph.*decis.*194.*num.*5.& Rota in Bononien.de Bouiis 20. Martij 1615. coram me. Hoc autem quòd hæreditas non sit soluendo,fuit minimè probatum per hæredes,

Primò, quia non apparet de legitima confectione inuentarij,quo defectu stante etiamsi adiuissent cum benef.leg.& inuent.tenerentur simpliciter, & absolutè, perinde ac si non adiuissent cum dicto beneficio. *§ si verò non fecerit inuentarium*, vbi Bart.*num.*1. *auth.de hered. & falcid.* Seraph. *decis.*1511.*num.*2.Peregrin.*de fideicom.artic.*53.*num.*13.*vers. cùm autem heres*,Rota *decis.*72.*num.*49.& 7.*part.*2.*diuers.* 2

Secundò,quia adhuc non est stabilitus valor hæreditatis, cùm non appareat de valore palatij tempore aditæ hæreditatis.

Tertiò, quia etiamsi hæreditas non omnino sufficeret pro soluendis legatis factis per Lauram, non per hoc possent præcisè exequi mandatum contra Citarellam vigore promissionis per illum factæ ante testamentum Lauræ, quia certum est ipsum non teneri in totum, sed esse sibi faciendam diminutionem quantum suppetunt vires hæreditariæ,& illud quod deficit non esse in totum detrahendum ex suo legato, sed omnia legata essent ad ratam diminuenda, & proinde cùm certum sit D. Citarellam iá extinxisse partem istorum censuum,non potest per hæredes Lauræ etiam cum benef.leg.& inuent.agi pro extinctione residui,nisi facto computo, & pars per illum extincta importet illud quod deficit in hæreditate pro integra consequutione sui legati. 3

Quò verò ad illud quòd D. Federicus sit tantùm hæres pro quinta parte, vnde ad peius pro illa tantum rata teneatur excomputare creditum Citarellæ, fuit responsum dictos fratres donasse omnia bona prædicto Federico, qui propterea solus egit ad restitutionem dotis Lauræ. 4

R. P. D. BVRATTO.

Romana de Marganis. Veneris 9. Decembris 1616.

ARGVMENTVM.

Onus,seu fideicommissum, an, & quando apponi possit in dote relicta filiæ exclusæ à successore patris, vel aui propter masculas, & quãdo isto casu dos succedat loco legitimę.

SVMMARIVM.

Mulieres exclusæ à statuto ad successionem patris, vel aui, si fuerint ab eo dotatæ,possunt reijcere onus, seu fideicommissum in dote sibi data impositum,num.2.

Dictio sed, aduersatiua facit vt dicantur repetiti termini suprà expressi,num.3.

Præcedentia censentur repetita in subsequentibus ratione continuati sermonis,ibid.

Verba vniuersalia,& pregnantia statuti operantur quando stante de per se,& absolutè,non quando accessoriè, & continuatiue ad præcedentem dispositionem,ac retentis eisdem terminis & themate,num.5.

Mulier exclusa si fuerit à successione patris,vel aui, dummodo fuerit dotata, non censetur exclusa, nisi habuerit dotem liberam sine onere, & fideicommisso, num. 5. declara vt num.7.

Statutum correctorium iuris communis interpretatur, vt illud minus porrigat,quam sit possibile,num.5.

Dos quando succedit loco legitimæ in statuto excludente fæminas propter masculos à successione patris,n.7.& seqq.

DECISIO CCCLIX.

COram bon. mem. Robusterio fuerat primo loco resolutum 18.Maij 1581.Flaminiam nó potuisse de sua dote disponere, etiam vsque ad legitimam, sed

suo

fauorem Ven. Archiconfraternitatis Sanctissimæ Annuntiatæ stante substitutione illi facta à Iacobo eius patre in eius vltimo testamento ad fauorem filiorum masculorum,& dispositione statuti Vrbis *lib.1.cap.81.* in antiquis,nunc in nouis 141. *eod. lib.* Deinde die 9. Martij 1583. coram eodem, Domini pro maiori parte à dicta resolutione recesserunt; in qua secunda resolutione hodie vtraque parte informante vnanimiter steterunt, existimantes verba dicti statuti, à quibus pendet tota difficultas, non esse adeò prægnantia, vt derogent *l.quoniam in prioribus.C.de inoff.test.* per quam reiiciatur à legitima quodcumque onus.

2 Statutum enim videtur habere duas partes. In prima disponitur fœminas à patre, vel auo dotatas debere esse contentas dotibus,siue inter viuos datis,siue in vltima voluntate relictis,nec vltra datum, vel relictum quicquam ratione supplementi legitimæ petere posse,per quam dispositionem dicitur tantùm derogatum,*l.omnimodo C.eodem*,disponenti circa quantitatem, non autem *dictæ l.quoniam in prioribus*, reiicienti quodcumque onus, iuxt. doctrinam Butrig. *in d.l.quoniam*, quem sequuntur Bald. *ibidem,n.7.* Salicet.*in fin.* Castr. *n.2.* Ias.*n 1.* Roderic.*ampliat.1.n.2.* Imol.*in l.vlt.in fin.ff. de cond.instit.* Alex.*consil.55.n.6.7.& 8 lib.2.* Ang *consil.53. num.1.in fin.* Paris. *consil.36. num.5.& 6.vol.3.* Dec. *consilio 106.col.2. post med. vers. nono*, Vasq. *de success. creat. §.10. in repet. dictæ l.quoniam. num.109. vbi de communi*, Strach. *de adiect.part.3.num.50.& 51.* Gomez.*lib.1.var. resol.cap.11.num.19.* Crass.*in §.legitima,quæst.40. num.2.* Honded.*consil.53.num.19.vol.2.*

3 Secunda verò,incipiens *vers.sed semper*,&c.quamuis sit concepta per infrascripta verba, vid, *sed semper testamentum, & vltima voluntas patris, & aui robur habeat, nec possit per ipsas filias, & neptes, seu ipsarum hæredes per quamcumque viam, seu alio modo impugnari, non obstante*, &c. Quæ videntur prægnatia; tamen visa fuit stare continuato sermone ad dictam primam partem, & intelligendum retentis terminis casus præcedentis dispositionis,vid. quando est relictum minus legitima,idque virtute aduersatiuæ *sed*, quæ facit, vt dicantur repetiti termini suprà expressi. gloss. & Bart. *in l. mariti 29. §. fin. in fin. ff. ad l. Iul. de adult.* Cyn. *in auth. sacramenta puberum,num. 1. vers. sed hoc non placet, C.si aduers. vend.* Ias. *in repet. l. quotiminus. num. 12. ff. de fluminib.* Dec. *consil.336. num.3.* Socin. *in l. 1. §. adipiscimur, num.7. vers.præterea,ff. de acq. poss.* Aym.*consil.208. num.5.* Rimin.iun. *consil.29. num.15.& 16. lib.1.* & in terminis statuti exclusioi fœminarum propter masculos,Bald. *l.omnes populi.num.72.ff. de iust.& iur.* Anchar. *in repet. can. statuta,num. 399. de constit.* Alexand. *in l. filius à patre, numer.6. in princ. ff. de liber. & posthum. & consil.9. num.4. lib.7.* Ruin. *consil.111. num 6. lib 3.* Socin.iun. *consil.83.num.7. cum seq.lib.1.* qui *num.10.* alios refert,Natt. *consil.570.num.8.& 9.*& est generale,quòd ratione continuati sermonis intelligantur repetiti termini suprà expressi,gloss. *in §.item lapilli,Inst. de rer. diuis.* Aym.*d.consil.208. num.6.*

4 Nec subsistit quòd secundùm hunc sensum remanerent superflua verba illa, *per quamcumque viam, seu alio modo*, &c. Quia cùm suprà esset expressus vnicus modus,scilicet petitionis supplementi legitimæ, & filia in testamento præterita qualis est cui vel nihil relinquitur in testamento,vel si quid, non iure institutionis,*§.aliud quoque capitulum,& ibi gl.in verb.præterire, auth.vt cum de appell.cognos.*)habeat etiam viam dicendi testamentum nullum,*Inst.de exhær.lib.in princ.*vel inofficiosum,*Inst de inoff.testam.in princ.* & cōtratabulandi, *§.sunt autem. Inst. de bon.poss.*vbi gloss.*in verb.contra tabulas*,ponit vtramque viam, quæ omnes viæ,& modi remanent sublati per dicta verba statuti.

Ex quibus tolluntur deducta in prima decisione bo. 5
me.Robusterij circa dicta verba, aliaque vniuersalia, & prægnantia statuti. Quia procederent si starent de per se,& absolutè,sed non applicantur quando accessoriè,& continuatiuè ad præcedentem dispositionem, ac retentis eisdem terminis,ac thematе, prout in casu nostro,ex supradictis.

Quæ confirmantur tum ex eo,quòd statutum ipsum requirit fœminas esse dotatas,& habere dotes, quibus vult esse contentas, dotatæ autem non essent, nisi haberent dotem liberam,nec vlli restitutioni subiectam, Iac. de Aren. *in l.vxorem. §. pater naturalis, ff. de leg.3.* Bald.*consil.49 lib.2.& consil.150.num.13.lib.5.* Castr. *in l.Titio centum.§.Titio genero,num.8.in fin.ibi,quia imo relictum est purum,alias non diceretur dotata. ff.de condit.& demonstras.* Cephal. *consil. 56. num. 3. in fin.* facit reg. vulgaris quòd verba cum effectu sunt intelligenda, *cap relatum,de Cler.non resid.cum concord* Præsertim quia si dotatio, de qua in statuto, nō intelligeretur cum effectu, seu liberè, & absque onere,per illud statutum retraherentur homines à ducendis vxoribus contra publicam vtilitatem,de qua *l.1.& ibi not.ff.sol. matr.* & contra mentem eorundem statuentium, qui in alio statuto *cap.77.lib.1.in antiq.in nouis 131.& 132.eod.lib.* disposuerunt maritum lucrari totam dotem liberis extantibus,quam eisdem reseruare tenetetur,& ipsis non extantibus quartam partem,& quòd stante statuto excludente fœminas dotatas debeat habere dotem absque onere restituendi, adeò vt hæredes patris teneantur illud remittere,tradit Iac.de Aren. *in d.l.vxorem,§. pater*, Alber. *in l.1.§.videamus,num.25. C.de rei vx. act.* Bald.*in l.fin.num.5. vers. sed pone quòd statutum. C. de dot. promis.*Roman.*in l.post dotem.num.68.*& ibi Ias.*num.89. ff.sol.matr.* Dec. *consil.106. num.1. vers. secundò dato*,Cagnol.*in l.fin n.101.C.de pact.*Gabr *de legitim.*qui de magis communi *concl.1.num.63.& 64.* Monterent. *ad stat. Bonon de dot. restituend. in §. item dicimus. quod mulier in verb.stipulatus in fin.* Tom etiam, quia cùm statutum sit correctorium iuris communis, debet interpretari, vt quò minus fieri potest illud corrigat, *cap. cum dilectus. iuncta gloss.in verb.nec iuri.de consuet.*& ibi Abb.*num.21. l. 2.* vbi Bart. *C.de noxal. act.* Ideóque cùm verba illius operentur correctionem, *d. l. omnimodo*, non debent operari correctionem,*d l quoniam in prioribus*, quia vbi statutum contra ius potest vnum effectum operari, non debet ita intelligi vt duos operetur,præsertim iuri contrarios,Roman.*consil.199 num.6.* Grat. *consil. 16. num.8.lib.1.& consil.13.num 43.lib.2.* Osasch. *decis.167. num.12.* Ror.*decis.432.n.10.part.1.diuers.*& in terminis similis statuti ita arguunt,Butrig.& alij *in d.l.quoniam.* suprà relati,& hunc sensum videtur habuisse Rota sequuta decis.secundam in hac causa factam coram Robusterio, in Romana bonorum de Ceulis 28. Iunij. 1586.coram bonæ mem.Pena.

Non obstat Bart. *in d. l. Titio centum. §. Titio genero, num.5.& 6.ff.de cond.& dem.*volens in terminis statuti, 6
quòd filia dotata à patre non succedat, nec aliquid dicere possit contra testamentum, relictum pro dote esse conditionale,& non transmissibile, quem sequuntur nonnulli relati in prima decisione.

Primò, quia Bartolus loquitur cum præsupposito 7
quòd dos in casu dicti statuti nō succedat loco legitimæ,quod procedit quãdo statutũ excludit filiam simpliciter,& mandat dotari,secus autē vbi,prout in casu nostro,disponit,quòd filia dotata nō succedat, nec aliquid petere possit,tunc enim relictũ censetur loco legitimæ, & ideò purum, & ab eo reiicitur onus conditionis,vt distinguit Castr. *ibidem num.8.vers.ego pluries*, contra Bart.ibique addentes ad eũ *in verb. non succedat*, Alex.*consil.13.n.12.lib.3.* Suarez *in d.l quoniã ampliat.5. num.4.*

num 4. vers. ex quo infertur, Paris. *consil.* 36. *num.* 4. *lib.* 3. *& consil.* 110. *num.* 2. *lib.* 4. *allegatus in* 1. *decisione Robustery* (licèt dicar statutum Vrbis excludere etiam indotatas, fortè æquiuocando de statuto 145. in nouis. *de success. ab intest.* ad statutum de quo agitur de success. ex testamento.) Dec. *d. consil.* 106. *num.* 3. *vers. sic.* 2. *respondetur.* Capie. *decis.* 176. *num.* 3. Surd. *de aliment. tit.* 3. *quæst.* 1. *num.* 39. Peregrin. *de fideicom. art.* 38. *num* 23. Crass. *in §. Legatum quæst.* 48. *n.* 10 *vers. tertia igitur.* Rot. *decis.* 540. *num.* 1. *versic. distinctio autem, part.* 1. *diuers.* Seraphin. *decis.* 1315. *num.* 1. *&* 2. Rotæ in Callien. dotis 12. Decembris, & 21. Maij 1598. coram Otano, in Perusina dotis 10. Maij 1602. coram Illustriss. D. Cardinale Millino, & in Perusina de Alphanis 15. Iunij 1612. coram Illustriss. D. Card. Ludouisio.

8 Quod faciliùs procedit in casu nostro, quia statutum prohibet aliquid peti ratione supplementi legitimæ, ex quo apparet dotem datam succedere loco ipsius legitimæ. Rimin. iun. *consil.* 25. *n.* 13. *vers. ex quibus, vol.* 2. Socin. *consil.* 30. *num.* 3. *in fin. vers. tum etiam, lib.* 1. Capr. *consil.* 72. *n.* 4. *& seq.* Paris. *d. consil.* 36. *n.* 8. *lib.* 3. Honded. *consil.* 53. *n.* 10. *vol.* 2. & in terminis huius statuti, de quo agitur, Rota *decis.* 166. *num.* 3. *&* 4. *part.* 1. *diuers.*

9 Secundò, quia Bart. loquitur quando est apposita dilatio solutionis dotis in tempus nuptiarum, qui casus longè differt à nostro, vbi apponitur onus illam restituendi, Aret. *consil.* 43. *n.* 2. Dec. *d. consil.* 106. *vers. nec obstat si dicatur*, ad quod onus reiiciendum dos succedit loco legitimæ, Rot. in Romana dotis de Crescentiis coram Robustetio, incip. *fuit resolutum quòd statutum, lib.* 1. *c.* 185. Card. Seraph. *decis.* 1315. *n.* 1. *&* 2. & sentit Rota *decis.* 140. *in princ. part.* 1. *diuers.*

10 Tertiò deni[illegible]e, quia hodie disputatur suppositis terminis habilibus, & sic quòd applicari possit di[illegible] posito dict*.* *l. quoniam in prioribus*, & dos succedat loco legitimæ. Ex quibus patet responsio ad con[illegible] Gabr. 140. *lib.* 2. in hac cau[illegible], quia ipse mittitur ostendere dotem non succedere loco legitimæ, cuius tamen contrarium videtur ex prædictis, & [illegible] ponitur in hac disputatione.

11 Non obstat consideratio, de qua in dicta prima decisione, quòd cum statutum de quo agitur sit relatiuũ ad statutum *cap.* 145 *de success. ab intest. io*, in quo excluditur filia etiam indotata, & mandatur dotari, & cùm relatum sit in referente, dos non dicatur succedere loco legitimæ, etiam attenta distinctione Castr. Quia statutum, de quo agitur, in sua dispositione non est aliquo modo relatiuum a[illegible] dicto m *cap.* 145 sed est tantùm præseruatiuum dispositionis circa succe[illegible]ionem ab intestato, vt patet ex eius lectura in fine.

Et ita vtraque parte informante decisum.

R. P. D. PIROVANO.

Leodien. dominij del Varfuse. Lunæ 12. Decembris 1616.

ARGVMENTVM.

Sententia lata contra matrem non afficit contra filium, non obstante consuetudine quòd contra maritum cœpta reassumatur contra vxorem, & tutela matris non præsumitur, sed probari debet.

SVMMARIVM.

Sententia nulla, & inualida quoniam non iusta executioni non demandatur, num. 1.

Sententia [illegible] nulla si iudicium fuerit motum contra maritum [illegible] reassumptum contra vxorem, & sententia contra eam lata, num. 2.

Sententia non afficit contra non nominatum in ea, n. 3.

Sententia lata contra matrem non afficit contra filium, si mater non tanquam tutrix fuerit conuenta & condemnata, nec iustificantur solemnitates tutelæ, numero 4.

Mater non est legitima administratrix filiorum, num. 5. *& sine suscepta tutela illis nocere non potest, num.* 6. *& de contraria consuetudine, num.* 7.

Officialis non potest facere litteras testimoniales super consuetudine, quia eius offi[illegible]ium est iudicare, non attestari, numer. 8.

Actus ad validitatem præsumuntur interueniße omnes solemnitates requisitæ ad illum actum, num. 9. *declara vt num.* 10.

Officia priuata vt est tutela non probantur præsumptiuè & communi reputatione, eod. num. 10.

DECISIO CCCLX.

PRæsens causa dominij del Varfuse, quæ prius inter partes coram officiali Leodien. & Decano sancti Petri Leodien. agitabatur, & prætendebatur per Doctor. Renatum filium Federici esse in statu exequibili, introducta fuit in hoc sacro tribunali cum clausula, vt procederetur ad legitimam exequutionem, & dubio proposito, an sit locus exequutioni, negatiuè fuit resolutum.

Quia etsi sententia officialis Leodien. lata ad fauorem Federici, cuius personam D. Renatus eius filius hodie repræsentat, dici possit iusta, ex decisionibus in alia causa dominij de Eldten. factis, & sententiis in Rota latis; tamen cùm visa fuerit nulla & inualida, ideo exequutioni non valet demandari. 1

Nullitas autem desumitur ex eo, quòd licèt causa quoad istud dominium de Varfuse fuerit intentata contra Guglielmum viuentem; tamen eo defuncto coram eodem officiali Leodien. fuit prosequuta contra Annam eius vxorem, tanquam reassumentem causam in statu & terminis, & sententia contra ipsam vti ream conuentam fuit lata. 2

Vnde sententia vel non afficit D. Renatum filium Guglielmi in sententia non nominatum. gloss. *in l. si de vnoquoque, in verbo quos causa. ff. de re iudicata.* Dec. *consil.* 564. *num.* 8. 3

Vel ex persona eiusdem Annæ matris afficere non potest, quæ tanquam tutrix D. Renati, neque conuenta, neque condemnata fuit, neque eo nomine condemnari potuisset, dum non iustificatur sibi tutelam fuisse decretam, & in illa sibi decernenda solemnia iuris fuisse adhibita, prout necessarium est. 4

Postquam in matre cessat præsumptio officij legitimi administratoris. *l. qui alienat. §. quanquam. ff. de neg. gest.* Crauett. *consil.* 39. *num.* 6. 5

Et nisi tutelam accipiat certum est, quòd filiis nocere non potest. Bald *in auth. matri & auiæ. C. quando mulier tutelæ officio fungi potest. & consil.* 34. *vol.* 2. quem refert, & sequitur Gabr. *consil.* 36. *num* 33. *vol.* 1. 6

Non obstat quòd prædicta non procedant in terminis consuetudinis patriæ Leodien. per quam seruatur vt post obitum viri, vxor citata reassumat & prosequatur causa[illegible] sui mariti, & contra matrem procedatur absque alia solemnitate, de qua dicitur fuisse ostensum in similcausa Leodien. fid[illegible] commissi coram R. P. D. Caualerio, & ex attestatione officialis Leodien. quæ producta fuit. 7

Quia ex resolutis in illa causa non iustificatur huiusmodi consuetudo, neque [illegible] teræ testimoniales officialis super consuetudine debent attendi, cùm non habeat offi[illegible]ium a[illegible] standi, sed iudicandi, vt in terminis dicit Abb. *consil.* 53. *ante num.* 2. *part.* 2. 8

Non

9 Non obstat quòd dum Anna mater fuit citata ad reassumendam causam, & reassumpsit, præsumantur cum reassumptione omnia solemnia de iure requisita pro validitate actus interuenisse. Cassad. *decis.21.n.1. de prebend.*

10 Quia Cassadorus loquitur quando aliàs certitudo actus haberi non potest, sed in præsenti deputatio tutelæ non pendet ab accidenti, sed à formalitate actus,quæ in respicientibus officia priuata & tutelas non contentatur præsumptione,vel communi reputatione. Bart. *in l.Barbarius n.10. ff. de offic. prator.* Gabr. *consil.36.num.35. lib.1.*

Ideo & parum releuatet, quòd Anna expresso nomine tutricis causam reassumpsisset, vel sub eodem nomine sententiam passa fuisset, quia non nisi tutela decreta, & acceptata filiis nocere potest, vt suprà dictum est.

Et ita,&c.

R. P. D. VEROSPIO.

Anconitana computorum. Veneris 9. Decembris 1616.

ARGVMENTVM.

Priuata scriptura quando, & in quibus casibus probet pro scribente, literæque ad aliquem transmissæ, & acceptatæ nunquid probent contra acceptantem, præsertim si fuerint ab eo productæ in iudicio, & per compulsum.

SVMMARIVM.

Priuata scriptura non probat pro scribente, num.1.
Epistola, seu littera transmissa ad aliquem, & ab eo acceptata probant contra acceptantem, num.2.
Producens scripturam censetur fateri omnia in ea contenta, ibid. & quid si productio fuit facta per compulsum, n.3.
Scriptura priuata probat pro scribente, quando continet aliquas partitas, quæ verè deteguntur, ibid. Item probat in partitis verisimilibus, num.4.

DECISIO CCCLXI.

1 Finita societate inter Maffettos, Gentilem, & Iulium Cæsarem conuentatum, cùm fuisset conuentatus vti societatis præfectus conuentus à Gentilibus pro redditione rationis, causa fuit de partium consensu, & appellatione remota commissa R.P.D.Taurello, qui declarauit conuentatum in pluribus partitis Gentilium debitorem pro summa scutorum mille octingentorum & quinquaginta nouem: sed introducta coram me causa restitutionis in integrum, dubitaui, an constaret, de causis dictæ restitutionis. Verùm Dominis placuit solùm hodie cognoscere de iustificatione partitæ scutorum nongentorum quadraginta trium, primo loco in dicta sententia contentæ, quam ex computis Gentilium ad cõuentatum transmissis fuit dictum esse iustificatã; licèt enim regulariter priuata scriptura pro scribente non probet, Doct. *in l.exemplo, & l. rationes,* vbi præsertim Bart.Bald.& Castren. *in princ. C. de probationib.* Ias. *in l.admonendi. ff.de iureiuran.* Alexand. *consil.77 n.8.lib.1.* Rot. *decis.781.part.1.diuersor.*

2 Quia tamen in casu nostro computa per Gentiles fuerunt transmissa conuentato, à quo cum sine vlla contradictione fuerint acceptata, ab eodem etiam approbata dicuntur, iuxta latè tradita per Surd. *decis.199. num.7.& seq.* Rota *decis.811.num.9.& seq.part.1.diuersorum.* Rota Ianuen. *decis.24. n.4.* stante præsertim quòd conuentatus ad probandum suum creditum illa produxerit. Bart. *in l. fidem.§. numularius num.2.versic.Vnde puto,* vbi Angel. *numer.3. versic sequitur. ff. de edendo.* Paris. *consil.90. num.2.& 25.lib.1.* Aym. *cons. 275. n.3.4. & seq.* & fuit dictum in Romana lignorum 7. Martij 1602. coram Illustrissimo Cardinale Lancellotto, & in Romana pecuniaria 19.Februarij 1596.coram Cardinale Mantica.

Et quamuis hæc productio fuerit per compulsum, necnon in parte & partibus, cùm tamen in dictis computis fundet conuentatus intentionem suam, illa tenetur in omnibus approbare. Rota Ianueñ. *decis. 72. n.4.* Osasch. *decis.Pedemont.38.n.29. & decis.71. num. 61.* Tanto magis, quia plures ex partitis in eis descriptis ex ipsius conuentati confessione & computis per eundem datis iustificantur. Castren. *cons.302. num.4. lib.1.* Aym. *consil.198.n.6.& consil.158.* Menoch. *præsumpt.63. n.10.lib.3.* Rota *decis.vlt.n.15.part.1.diuersor.* & fuit dictum in Romana pecuniaria 24.Nouembris 1592. coram Cardinale Blanchetto. 3

Accedit pariter verisimilitudo orta ex causis expressis in dictis partitis, quibus propterea standum videtur. Aym. *cons.75.n.23.* Dec. *cons.510.n.2.* Rota *decis.375. num.3.& 776.num.3.part.1.diuersorum.* 4

R. P. D. VBALDO.

Romana melioramentorum. Veneris 9. Decembris 1616.

ARGVMENTVM.

Immisso in possessionem auctoritate iudicis datur manutentio, nisi constet de nullitate, vel notoria iniustitia immissionis, & sententia in possessorio continens mixturam est appellabilis.

SVMMARIVM.

Manutentio in possessionem datur possidenti auctoritate iudicis quòd ritè, & rectè processit in immittendo, nisi probetur, illum fuisse nulliter, & iniustè immissum, n.1.
Iniustitia debet esse patens, & notoria, & quæ nullo velamine possit offuscari ad hoc, vt immissus deyciatur à sua possessione, num.2.
Hypotheca est primum extremum requisitum in Saluiano, qua deficiente non potest dari immissio, num.3.
Iniustitia notoria tunc adesse dicitur, quando adest confessio, vel res iudicata in contrarium, num.4.
Manutentio non datur creditori, vel cessionario, nisi cum illis qualitatibus, & conditionibus, quibus daretur ipsi principali debitori, ex regula, quòd nemo plus iuris, n.5.
Mixtura in sententia possessoria admittit appellationem, & consequenter ex illa est attentata, nulla, & non manutenibilis, num.6.

DECISIO CCCLXII.

Domini de Scarlattis fuerunt immissi in posses- 1
sionẽ ludi pilæ & hospitij, de quibus agitur per sententiam iudicis in vim Saluiani interdicti: sed Domini de Cibo anteriores possessores commissa causa in Rota, qui non se habuerunt pro spoliatis post alias resolutiones in causa factas, obtinuerunt disputari, quibus esset dandum mandatum de manutenendo; quo dubio proposito Domini responderunt esse dandum Scarlattis; cum modificatione tamen & reseruatione, de quibus infrà, ipsi enim possident authoritate iudicis, qui ritè, & rectè procedendo priuauit Cibos sua anteriori possessione.

l. iustè possidet, vbi Bart. & alij *ff. de acquir. possess.* Ang. *in l. clam possidere. §. qui ad nundinas num. 2. in fin.* & ibi Iaf. *numer.* 20. *ff. eod. tit.* Rota *decis.* 802. *num.* 6. *& 7. part.* 1. *diuers. & decis.* 62. *num.* 3. *& 4. part.* 2. & fuit dictum in vna Augusteñ. Hospitalis 21. Februarij 1601. coram me, & sæpissimè aliàs: vnde Scarlatti manutenendi sunt, nisi probetur fuisse nulliter, & iniustè immissos. Rota *dicta decis.* 802. *sub numer.* 3. quæ probatio hic non adest: nam quoad nullitatem nihil deducitur; quo verò ad iniustitiam, oec videbantur obstare latè deducta per informantes, quia ad hunc effectum non sufficit qualibet iniustitia, sed debet esse patens & notoria, & quæ nullo velamine offuscari possit, vt fuit latè deductum in causa Romana de Bombellis 31. Maij 1613. coram Reuerendissimo D. meo Damasceno, & secuta est Rota in vna Nepesina laudi 13. Februarij 1615. coram R. P. D. meo Caualerio, & fuit dictum in decisione Seraphin. 867. *num.* 1. *part.* 1. *impress.*

3 Talis autem iniustitia non videtur apparere in sententia de qua agitur. nam quod dicitur ex decisionibus in hac causa factis constare, Scarlattos nullam habuisse hypothecam in dictis bonis, atque ideo defecisse primum extremum ad obtinêdum in Saluiano necessarium, non videtur posse Cibis suffragari ad effectum de quo agitur; quia omisso, an deducta in dictis decisionibus reddantur saltem turbida, ex latè congestis per informantes pro Scarlattis, præsertim circa probationes versionis pecuniarum acceptarum per Ioanoem in causam prætensorum melioramentorum, in terminis *l. interdum ff. qui pot. in pign. hab.* Respondebatur primò per dictas decisiones non excludi penitus hypothecam, sed tantùm ex capitibus tunc discussis, vnde cùm possibile sit Scarlattos obtinere ex alio capite, adhuc non discusso, sententia non potest dici notoriè iniusta.

4 Secundò respondebatur ex decisionibus non dici constare de notoria iniustitia, nisi adsit confessio, vel res iudicata in contrarium, vt fuit dictum in vna Reatina pensionis 18. Ianuarij 1613. coram R. P. D. meo Pamphilio, & in eadem 1. Decembris 1614. coram me, quas decisiones sequuta est Rota in causa Anconitana bonorum 29. Februarij præteriti, coram R. P. D. meo Buratto.

5 Cæterùm cùm DD. Scarlatti veniant, vel tanquam creditores Ioannis, vel tanquam eius cessionarij, sequitur quòd non debeant manuteneri, nisi eo modo, quo fuisset manutentus Ioannes, ex regula *l. nemo plus iuris. ff. de reg. iur.* & sic mediante solutione pensionum facienda Dominis de Cibis, quemadmodum soluebat, vel soluere tenebatur ipse Ioannes.

6 Et demum quia sententia, de qua agitur, licèt lata in possessorio, videbatur continere mixturam, cùm canonizet versionem pecuniarum Aloisij in melioramentis factis per Ioannem, quod videtur respicere petitorium, & ratione mixturæ fuisset data appellatio, & consequenter immissio fuisset attentata, & nulla, & non manutenibilis; ideo Domini concluserunt Dominis de Scarlattis esse dandum mandatum de manutenendo, cum onere tamen soluendi pensiones DD. de Cibis, & nisi obstet mixtura sententiæ, de qua voluerunt particulariter videre.

Et ita decisum, &c.

R. P. D. MANZANEDO.

Cremonen. Altaris. Veneris 9. Decembris 1616.

ARGVMENTVM.

Præsentatio facta à pupillo ante legitimam ætatem à testatore declaratam, postponitur præsentationi factæ ab administratoribus, & cum rationabili causa licet variare.

SVMMARIVM.

Ætas legitima probatur ex fide Baptismatis, n. 1.

Pupillus ad hoc vt possit legitimè præsentare ad iuspatronatus, sufficit quòd sit maior septennio, num. 2. *declara, vt num.* 4.

Præsentatio pupilli maioris septennio est præferenda in concursu præsentationis tutorum, num. 3.

Præsentatio vltima præualet primæ, subsistente caussa rationabili variandi, num. 5.

Patronus laicus non potest variare in præsentando in præiudicium præsentati, nisi subsistente rationabili causa, num. 6.

Præsentatus si est nobilis, & sanguine coniunctus testatori, qui instituit iuspatronatus, est præferendus, n. 7.

DECISIO CCCLXIII.

Daria de summa instituto hærede vniuersali Ioan. Francisco, mandauit, vt idem hæres, vel eo nondum ad ætatem legitimam peruento, executores testamentarij ab ipsa nominati, qui erant tres, tenerentur statim post ipsius mortem erigere vnum altare sub inuocatione sancti Francisci, & ad illud nominetur Presbyter per dictum hæredem, vel eo ad ætatem legitimam nondum peruento, per dictos executores testamentarios, vel maiorem partem eorum, quos executores deputauit in administratores suæ hæreditatis, & bonorum, donec & quousque dictus Io. Franciscus excederet ætatem annorum 20. ad quem effectum tantùm illos sibi hæredes instituit cum onere restituendi hæreditatem vnà cum fructibus inde perceptis dicto Ioan. Francisco facto maiori 20.

Mortua testatrice fuit erectum dictum altare, & duo ex executoribus ad illud præsentauerût Sigismûdum Stauolum, & Ioan. Franciscus pupillus vnà cum Camillo alio executore præsentauit Benedictum Guidottû, inter quem & Sigismundum orta controuersia super institutione, Ordinarius Cremoneñ. illam decreuit ad fauorem Guidotti.

Sed postmodum Metropolitanus reuocando sententiam Cremoneñ. pro institutione Sigismundi pronunciauit. Vnde tandem causa ad Rotam deuoluta, & mihi commissa, dubitaui quæ sententia esset confirmanda, vel infirmanda? Et Domini hodie pro confirmatione sententiæ Metropolitani responderunt, cùm Sigismûdus, ad cuius fauorem illa emanauit, fuerit præsentatus à duobus ex tribus administratoribus, & sic à maiori parte illorum, quibus tunc talis facultas præsentandi competebat, cùm Franciscus hæres esset tantùm annorum 11. vt constat ex fide Baptismatis, Menoch. *præsumpt.* 51. *n.* 56. *lib.* 2. Mandos. *ad reg.* 18. *Cancellaria quæst.* 10. *num.* 4. & sic ætatis non legitimæ, iuxta expressam mentem testatricis. 2

Quibus non obstat quòd ad hoc vt pupillus possit præsentare, sufficiat illum esse maiorem septennio, Lambertin. *de iurepatronat. part.* 1. *lib.* 2. *quæst.* 2. *artic.* 9. *numer.* 3. 2

Et in concursu eius præsentatio sic præferenda præsentationi tutorum, Rot. *decis.* 6. *de iurepatronat. in antiquis.* Maximè quia Franciscus præsentauit vnà cum Camillo 3. administratore. 3

Quia prædicta procederent de iure communi, secus stante contraria dispositione testatoris, prout in casu nostro, in quo expressè testatrix dedit facultatê præsentâdi administratoribus interim quòd pupillus ætatê legitimâ non haberet, quam declarauit fore viginti anno 4

annorũ infra in alia parte testamenti, in quã vsque ad dictam ætatem deputauit administratores hæreditatis, & illis concessit facultatem exequendi omnia contenta in testamento, & sic etiam ius præsentandi, quod est vnum de dispositis in testamento, vnde cùm D. Ioann. Franciscus ex dispositione testatricis non esset habilis pro tunc ad præsentandum, non est consideranda illius præsentatio.

5 Maximè, quia ipsemet habita notitia de præsentatione Sigismundi, variando & recedendo à prima præsentatione à se facta, illam ratificauit, & quatenus opus esset, dedit mandatum ad eum de nouo præsentandum; quæ vltima præsentatio, dato quòd Ioannes Franciscus posset præsentare, præualeret primæ.

6 Nam licèt patronus laicus non possit variare in præsentando in præiudicium primò præsentati; tamen secus est subsistente rationabili causa. Butr. *in cap. cùm laici, num. 5. de iurepatronatus.* Lambertin. 2. *part.* 2. *lib.* 7. *quæst.* 22. *artic.*.. *num.* 5. & fuit dictum in vna Bononien. parochialis 24. Nouembris 1595. coram bo. me. Litta, relata per Modern. *de benefic. part.* 5. *cap.* 9. *num.* 213. qualis est illa, qua motus fuit ad variandum Ioann. Franciscus: nempe, quia ignorabat præsentationem de Sigismundo antea factam per administratores.

7 Et quia dictus Sigismundus erat nobilis, & sanguine coniunctus cum Daria testatrice, qui propterea erat aliis præferendus. Lambert. 3. *part.* 2. *lib.* 5. *q. art.* 4. *per totum,* præsertim *a num.* 10.

Et ita fuit conclusum.

R. P. D. VBALDO.

***Romana rescissionis instrumenti. Lunæ* 12. *Decembris* 1616.**

ARGVMENTVM.

Census si ab vno ex obligatis soluatur, sors principalis principali creditori non censetur extinctus, sed cessus, & translatus, & solutio facta animo acquirendi censum, & potest extingui nomen debitoris in præiudicium hypothecæ, quam super eo habet creditor ante factam denunciationem, & obligatio irreuocabiliter extincta non reuiuiscit, secus si reuocabiliter.

SVMMARIVM.

Census translatus, & cessus non censetur extinctus, quia non animo extinguendi, sed acquirendi censum fructiferum fit solutio, etiamsi solutio facta fuerit ab vno ex obligatis, num. 1.

Emptoris in locum succedit qui ab emptore emit, n. 2.

Enunciatiua facta pendente lite, & sic tempore suspecto non nocet, num. 3.

Inclusio vnius est exclusio alterius, & ex sequentibus declarantur præcedentia, num. 4.

Actum facere quis præsumitur, prout sibi est vtilius, n. 5. *hoc tamen procedit in dubio, & in actibus æquiuocis, secus in claris, quia in claris non intrat præsumptio, sed veritas in fine, ibid.*

Nomen debitoris remanet hypothecatum ad fauorem creditoris; potest tamen per veram solutionem extingui, etiam in præiudicium hypotheca ante factam denunciationem a creditore, num. 6.

Fideiussor succedens in locum creditoris remanet liberatus, & eius fideiussoria obligatio extinguitur, num. 7. *intellige de successione irreuocabili, secus de reuocabili.*

Obligatio in perpetuum extincta non reuiuiscit, secus si reuocabiliter sit extincta, sub num. 7. *in fine.*

DECISIO CCCLXIV.

Dominis placuit decisio in hac causa facta 18. Martij præteriti; quia videbatur niti veris fundamentis; in primis enim subsistit, quòd cùm census non fuerit extinctus, sed tantùm cessus, & translatus in Sabbatinum, illius obligatio tanquam accessoria remansit in suo robore. § *fideiussores. Instit. de fideiuss.* cum aliis in decisione allegatis, & ita etiam videtur subsistere, quòd Sabbatinus non soluerit animo extinguendi propriam, vel alienam obligationem, sed pro acquisitione census fructiferi, & vt in locum emptoris census succederet, ex latè deductis in eadem decisione. 1

Nec obstare visum fuit quòd ex aduerso excipitur, Sabbatinum emisse d. censum animo se liberandi à sua obligatione; quia in instrumento emptionis, seu cessionis census tale quid non legitur, sed potiùs quòd illum emit animo acquirendi tanquam rem fructiferam, & vt in locum emptoris succederet, iuxta *l. emptor. C. de her. vel act. vend.* vt in decisione. 2

In instrumento verò transactionis factæ inter Sabbatinum, & Deodatam, licèt enuncietur d. Sabbatinum emisse censum ad liberandum se à molestiis, quæ occasione prædictæ obligationis ei possent inferri, tamen fuit responsum dictam enunciatiuam emanasse à Sabbatino tempore litis, & sic suspecto, & postquam Deodata obtinuerat contra Sabbatinum in Saluiano, immitti in possessionem dicti census, & agebat contra eundem pro fructibus eiusdem census; ipse verò allegabat se liberatum propter cessionem census sibi factam à Camillo eius emptore, super quo partes deuenerunt ad præteritam transactionem cum dicta enunciatiua, quæ tanquam facta tempore suspecto, & post contractum, non nocet, vt fuit dictum in vna Maceraten. retractus 4. Iulij 1612. coram me. 3

Immò cùm in fine dictæ transactionis Sabbatinus conuenerit cum Deodata, vt ipsa posset contra alios obligatos in dicto censu experiri, non autem contra personam, & bona dicti Sabbatini, quem, & quæ voluerunt in vim dictæ transactionis, & concordiæ haberi pro liberatis, apertè colligitur quòd priùs in vim emptionis, seu cessionis census Sabbatinus non fuerat liberatus, cùm inclusio vnius, sit alterius exclusio. *l. cùm prætor. ff. de iud.* & ex sequentibus declarentur præcedentia. *l. si seruus plurium.* § *fin. ff. de leg.* 1. cum aliis per Surd. *decis.* 8. *num.* 21. 4

Non obstat quòd non sit verisimile Sabbatinum noluisse extinguere suam obligationem, cùm hoc non esset sibi vtile, sed potiùs damnosum, & regulariter quis præsumatur facere actum prout sibi vtilius est, ad decis. primam Cæsar. de Grass. *de elect.* cum allegatis, quia placuit responsio quòd præter id quod Sabbatino potuit esse vtile, non se liberare ab obligatione dicti census, cùm isto modo facilius posset inuenire emptorem, quàm sine sua obligatione, regula allegata procedit in dubio, & in actibus æquiuocis, vt propriè loquitur dicta decis. Cæs. de Grass. 1. *num.* 3. vt quando quis solueret simpliciter, & non appareret in quam causam solueret, sed nos videmus esse in claris, cùm appareat Sabbatinum voluisse emere censum fructiferum, & vt fructus ad eius fauorem decurrerent. 5

Non obstat quòd facta cessione actionis per Camillum in Sabbatinum, Deodata nedum desiit esse creditrix, sed etiam desiit habere nomen Sabbatini debitoris Camilli hypothecatum, tandiu enim manet hypotheca nominis debitoris, quandiu illud nomen manet in bonis debitoris, à quo potest debitum ex- 6

tingui in præiudicium hypothecæ ante factam à creditore denunciationem, vt est text. *in l. nomen*, vbi gloss. *in verb. certior*. Bart. & alij communiter. *C. qua res pign. oblig possess.* Bald. *cons. 15 num. 5. lib. 1.* Negus. *de pignor. 3. membr. 2. part. princip. num. 26. vers. secundo dubitatur*, cum aliis allegatis, & sic videtur potuisse Sabbatinus soluere Camillo etiam in præiudicium hypothecæ Deodatæ, cum ab ea nulla emanauerit denunciatio Sabbatino, ne solueret Camillo; quia fuit responsum hæc omnia procedere, quando quis teuera debitum extinxit, antequam interuenerit vnum de requisitis *l. 3. C. de nouat.* & in his terminis loquuntur Doctor. ex aduerso allegati, non autem vbi fuit cessus census fructiferus, qui etiam hodie extat in rerum natura, & pro illo nihil fuit Camillo solutum à Sabbatino in satisfactionem eius crediti, sed tantùm pro pretio census quem vendidit, & cessit.

7 Nec refragatur quòd fideiussor succedens in locum creditoris remaneat liberatus, eiúsque fideiussoria obligatio extinguatur, ad tradit. per Roderic. *de ann. reddit. lib. 2. quæst. 13. num. 7. vers. præterea*, & Felician. *de censib. lib. 3. cap. 2. num. 20. vers. præterea obligatio*; quia placuit responsio quòd licèt Roder. sub *d. num. 7.* id dicat; tamen paulo infrà sub *num. 10.* limitat, nisi census ex causa vetustiori sine fraude, & collusione euincereturut, quem secuta est Rota in decisione de qua agitur in fine, distinguendo de successione debitoris reuocabili, vel irreuocabili; in quibus etiam terminis debet intelligi Felician. *loco citato*, cùm adducat text. *in l qui res. §. aream, ff. de solut.* vbi obligatio in perpetuum extincta, non reuiniscit, quasi census sit si reuocabiliter, vt in decisione, à qua Domini ex prædictis & aliis, de quibus per informantes pro Deodata, quorum responsiones cæteris ex aduerso oppositis placuerunt, non putarunt esse recedendum, &c.

R. P. D. REMBOLDO.

Cesenaten. supradotis. Lunæ 12. Decembris 1616.

ARGVMENTVM.

In hac decisione plura, & diuersa notanda explicantur, de quibus in summario, & præsertim de obligatione mulieris, seu minoris, quando valeat facta sine solemnitatibus statutariis, & quando etiam Notarius stipulando ad fauorem absentis illi acquirat ante absentis ratificationem.

SVMMARIVM.

Executiua via agi potest vigore Cameralis obligationis, num. 1.

Promissio conditionalis, conditione adimpleta habetur pro pura, ibid.

Promissio facta contemplatione alicuius euanescit mortuo eo, cuius contemplatione fuit facta ante conditionis euentum. declara vt num. 2.

Ius ex contractu proueniens conditionale, transmissibile est ad heredes, etiam quod conditio non extiterit in vita eius, cui facta est promissio, num. 3.

Hæres non potest impugnare declarationem factam à testatore, num. 4.

Notarius non acquirit absenti, pro quo stipulatur ante eius ratificationem, fallit fauore dotis, item fallit, quia sufficit in fauorabilibus sola scientia, & alias, vt num. 5.

Matrimonium contrahens censetur ratificasse promissionem occasione matrimonij factam, ibid.

Minoris obligatio facta ex causa dotis sorori constituta reputatur necessaria, nec indiget solemnitatibus statutarijs, præsertim accedente iuramento, num. 6.

Obligatio mulieris facta pro dote valida est de iure communi, præsertim inrata, & quando mulier, quæ se obligauit, non remansit in totum indotata, num. 7.

Vxoris obligatio facta insimul cum viro, regulariter non valet. declara vt num. 8.

DECISIO CCCLXV.

Resolutum fuit instrumentum, quòd Antonia, & Christophorus promiserunt pro supradote Hortentiæ Hugoni soluere scuta 1000. in euentum, quòd dicta Antonia sine filiis decederet, esse exequendum, quia apparet dictum instrumentum, obligatione Camerali vallatum, atque ideo illius vigore executiuè agi potest, iuxta not. per Modern. *de oblig. Cam part. 1. quæst. 2. num. 13. & 21.* & conditio sub qua promissio facta legitur, est adimpleta, quo fit vt perinde habeatur, ac si purè facta esset. *l. si pupillus ff. de cond. instit. l. potior. ff. qui pot. in pign. hab.* & not. Bart. *in l si is, qui pro emptore, num. 47. de vsucap.* 1

Non obstat quòd dicitur dictam promissionem factam esse contemplatione Hortentiæ, & cùm ante euentum conditionis obierit, promissionem quoque eius contemplatione factam euanuisse; quia vltra quòd dos dicitur marito debita, cùm illa ei detur propter onera matrimonij, nó minus soluto matrimonio, quàm quando extant filij, quorum onus ad ipsum pertinet, quàm eo constante, actio pro ea competit, nec propterea dici potest, quòd per mortem vxoris status obligationis fuerit mutatus, vt aliàs ponderauit Rota in vna Senogallien. dotis 26. Iunij 1606. coram R. P. D. meo Pamphilio. Satis etiam ex lectura instrumẽti colligitur, quòd in eo non tam persona Hortentiæ, quàm etiam Hugonis, & filiorum contemplata fuit, & præsertim quia verba promissionis fuerant directa in Hugonem, & insuper conuentum, quòd ipse etiam dictæ supradotis lucrum haberet. 2

Et in omnem euentum sufficeret, quòd promissio facta fuisset soli Hortentiæ, quia cùm versemur in contractu, ius ex eo Hortentiæ competens fuit transmissum ad hæredes. *§. ex conditionali. Instit. de verb. oblig.* Bald. *in l. vnica num. 3. C. quorum legatorum.* Surd. *cons. 20. num. 13.* Card. Seraph. *decis. 468 num. 6. & decis. 559 n. 8.* Etiam quòd conditio viuente Hortentia, & etiam Hugone non extiterit, *d. §. conditionali. Inst. de verb. obl.* Surd. *cons. 113. num. 39.* 3

His accedit, quòd Antonia secundo post mortem Hortentiæ nubens, declarauit, quòd ex dote scut. 3714. quam secundo viro assignauerat, remanere deberent scuta 1000. libera hæredibus dictæ Antoniæ, ad effectum, vt promissioni Hugoni, eiúsque hæredibus factæ satisfacerent, cui declarationi non potest Christophorus dictæ Antoniæ hæres contrauenire. *l. cum à matre, C. de rei vendic. l. ex qua persona, ff. de reg. iur.* 4

Non obstat quòd Hortentia contractui non interuenerit, ac propterea non potuit etiam stante stipulatione Notarij ius ex eo ipsi saltem ante ratificationem quæri, quia vltra quòd fauore dotis acquiritur ius mulieri etiam absenti. *l. vnica, §. accedit. C. de rei vendicat.* Alexand. *consil. 99. n. 2.* cum ibi cumulatis, etiam videtur de ratificatione Hortentiæ cõstare ex sola sciẽtia, quæ in fauorabilibus sufficit. Crauett. *cons. 261. n. 5.* Surd. *cons. 22. n. 25. & seq. & cons. 355. n. 18. & decis. 206. num. 11.* Card. Seraph. *decis. 1284. num. 12.* & ampliùs etiam ex affectuatione matrimonij per eam contracti, ex eo enim ipso, quòd matrimonium contraxit, censetur promissionem ipsi, occasione talis matrimonij factam acceptasse, vt fuit dictum in vna Romana dotis 5

dotis 9. Maij 1616. coram R. P. D. meo Pitouano.

6 Non obstat, quòd dicitur obligationem fuisse nullam, tam respectu Christophori, qui tunc temporis erat minor, quàm respectu Antoniæ mulieris, quia respectu Christophori non potest considerari aliqua nullitas, cùm promissio facta fuerit pro dotanda Hortentia eius sorore, atque ideò eius respectu obligatio vel fuit necessaria, & valet etiam absque solemnitatibus. Rum. *cons. 394. num. 3.* Corn. *cons. 154. lib. 1.* vel sustinetur fauore dotis, Socin. *cons. 80. num. 23. & seq lib. 4.* Caputaq. *decis. 199. part. 3.* præsertim quia interuenerit iuramentum, quòd fecit cum maiorem, ad not. communiter per DD. *in auth. sacram. pub. l. si aduersus venditionem, cap. vnic. § item sacram. pub. cum gl. 1. de pace iur. firm.* Surd. *cons. 15. num. 24.* Guido Pap. *decis. 35. per tot. cap.* Tholos. *decis. 45. in fin.*

7 Respectu verò Antoniæ interuenerunt omnes solemnitates à statuto requisitæ, & attenta iuris communis dispositione, obligatio erat valida, quia fuit facta pro dote. *l. si dotare, & l. vltima*, & vtrobique DD. C. *ad Velleian.* & interuenit iuramentum. Surd. *dicto cons. 25. num. 31. & seq.* nec constat, quòd ex tali promissione remanserit penitus indotata.

8 Non obstat quòd mulier non potest se obligare insimul cum viro etiam pro dote, quia quidquid sit quando se obligat contemplatione viri ad dotandam filiam, in quibus terminis loquuntur DD. in contrarium alleg. obiectum non procedit, quando, prout in casu isto, obligatio fit ad fauorem neptis, cum qua maritus nihil habet agere, Ruin. *cons. 194. & 195. num. 5. lib. 1.* Natt. *cons. 52. num. 14 & 16. vers. & ita postea reperi p.* Put. *decis. 160. lib. 3.* & fuit dictum in voa Romana dotis 29. Maij 1602. coram Reuer. Atrebaten.

R. P. D. SACRATO.

Viterbien. castrorum. Lunæ 14. Decembris 1616.

ARGVMENTVM.

De primo acquirente, an, & quando possit præiudicare aliis vocatis in testamento, vel donatione.

SVMMARIVM.

Primus acquirens praiudicare potest alijs vocatis, intellige de acquisitione facta mediante pecunia, secus ex causa liberalitatis, num. 2.

Voluisse nemo prasumitur quod non potest, num. 3.

Generalis dispositio testatoris non comprehendit bona qua alio iure erant futura heredis, etiamsi alias testator potuisset de illis disponere, ibid.

Verba semper interpretanda sunt, ne sequatur contradictio, num. 4.

DECISIO CCCLXVI.

1 PRæsupposita allodialitate bonorum, dubitaui, an DD. Petrus, & Bartholomæus de Sancta Cruce haberent intentionem fundatam super castris, & bonis donatis per q. Gentilem Virginium Vrsinum q. Georgio Sancta Crucio; & admisso, quòd prædicti de Sancta Cruce sint vocati ad fideicommissum dicti Georgij, & quòd venerit casus fideicommissi, super quo Domini non insteterunt, adhuc visum fuit, dubium esse negatiuè resoluendum, præmittendo quòd in dicta donatione Georgius vndequaque fuit grauatus restituere suis descendentibus masculis per virilem sexum descendentibus, ibi, *donauit Georgio præsenti, & acceptanti pro se, & suis liberis masculis, ac per virilē sexum descendentibus in infinitum, quib. ... de liberis, & ... masculis de gradu in gradum descendentibus pariformiter donationem huiusmodi transferri voluit, me Notario, vt persona publica, præsente, & stipulante pro dictis successoribus omnibus, quorum interest, vel interesse poterit in futurum, ad veram proprietatem, perpetuámque hareditatem*, & infrà, ibi, *ponens prædictum Georgium, & suos liberos masculos in locum*, &c. & ibi, *constituens etiam ipsum donatarium, & suos liberos masculos, & quemlibet ipsorum procuratores in rem propriam.* &c. & ibi, *tam ipse, quam eius nepotes masculi propria ipsorum, & cuiuslibet ipsorum authoritate*, & infrà, ibi, *si dictus Georgius, sine filijs legitimis*, &c. *vel non exstantibus nepotibus masculis ex eis legitime descendentibus*, & ibi, *Ita tamen quòd si dictus Georgius, sine filijs, vel nepotibus masculis legitimis, & naturalibus decederet, & superesset vnus, vel plures masculi bastardi, quòd liceat sibi disponere inter viuos, vel per vltimam voluntatem de dictis tenimentis, ac dictis filijs masculis bastardis tantum in totum, vel in partem transferre*, & infra, ibi, *voluit quod tot censeantur donationes, quot sunt persona, & gradus, ad quas, seu quos transferentur, & quod iure directo ad dictos substitutos ordine prædicto perueniant, & acquirantur.*

Ex hoc, quòd dictus Georgius fuerit grauatus restituere bona donata suis descendentibus masculis, 2
quales non sunt DD. Petrus, & Bartholomæus, visum fuit, sequi, quòd huiusmodi bona non debeant dici comprehensa in fideicommisso facto per dictum q. Georgium ad fauorem extraneorum; vt sunt ipsi Domini de Sancta Cruce, tum ex defectu potestatis, tum ex defectu voluntatis; ex defectu potestatis, quia licèt regulariter primus acquirens possit præiudicare vocatis, vt in causa Bononien. de Bouiis coram me die 16. Nouembris 1612. & in aliis decisionibus ibi allegatis; attamen hoc videbatur intelligendum de acquisitione facta mediante pecunia, secus si, vt in proposito casu, ex liberalitate concedentis. Bald. *in l. 1. in fine, C. per quas personas nobis acq.* Aret. *in l. apud Iulianum, § si quis alicui in fine, de leg. 1.* cum aliis pluribus relatis per Surd. *consil. 305. num. 36.* Gabr. attestans de magis communi *cons. 85. num. 5. lib. 1.* Verall. qui plures adducit, & magis communem testatur *decis. 302. part. 1.* Quod magis de plano procedere videbatur stante clausula suprà ponderata, quòd tot censeantur donationes, quot sunt personæ, & gradus, ad quas, vel quos transferentur, & quòd iure directo ad dictos substitutos ordine prædicto perueniant, & acquirantur, per quam clausulam manifestè apparet donationem fuisse factam singulis vocatis, & ipsos nullam dependentiam habere a primo acquirente, vt ponderauit Rota *diuers. decis. 489. num. 5. vers. & cum verba sint directa part 1.* & in Mediolanen. bonorum 4. Iunij 1601. coram Cardinali Pamphilio, & etiam prædicta voluntas donantis, quòd Georgius non posset disponere de bonis donatis extra vocatos, satis colligitur ex facultate concessa Georgio decedenti sine filiis, vel nepotibus masculis legitimis, vt scilicet eo casu posset tantùm disponere in bastardos masculos, quia inclusio vnius facultatis excludit omnes alias, ad *l. cum prator ff. de ind.* quæ conclusio habet locum etiam in contractibus. Dyn. *consil. 1. num. 5. & 6.* Socin. *cons. 47. num. 2. vers. propterea lib. 1.* Ang. *cons. 388. in princip.* Alex. *consil. 3. viso instrumento, num. 3. lib. 1.* Et cessat difficultas ex illa taxatiua tantùm, quæ excludit omnes alios casus, & licet posset dubitari, an iste casus qui euenit, sit ille de quo in prædicta clausula, ex quo Georgius reliquit nepotes, & vlteriores descendentes; attamen non per hoc tollitur obiectum, quia si contrahentes voluissent stare in terminis regulæ, quòd primus acquirens posset præiudicare vocatis, non erat cur apponeretur huiusmodi pactum, quia sine

ſine illo potuiſſet Georgius in præiudicium filiorum, & nepotum diſponere in baſtardos ſaltem legitimatos, & multo minus fuiſſet appoſita illa dictio, *tantum*, quæ tepugnat cum prædicta facultate, vt ſuprà dictum eſt. Et præcipuè mouit Dominos pactum reuerſionis, caſu quo Geotgius ſine filiis, & nepotibus maſculis moreretur, ex quo apparet donantem non intellexiſſe relaxare liberas habenas Georgio in alienando, prout regulariter habent primi acquirentes, quia ſi hoc voluiſſet, non ſtipulatus fuiſſet reuerſionem in aliquo caſu, & viſum fuit non poſſe præteriri ponderationem huius pacti, cùm ſit in eodem inſtrumento donationis, ad deciſ. Caſſad. 10. *de reſcript.* & hæc quoad poteſtatem.

3 Quo verò ad voluntatem, ſufficeret dicere Georgium non potuiſſe, quia nemo præſumitur voluiſſe quod non poteſt. *l. ſi quis ita. ff. de condit. & demonſtr. l. Lucius, §. Impeeatores, ff. ad municip.* Honded. *conſ.* 69. *num.* 60. *lib.* 2. Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *peæſumpt* 6. *n.* 32. *&* 33. Verùm etiam ſi potuiſſet, adhuc viſum fuit Dominis, præſumendum eſſe ipſum noluiſſe, quia teſtator in generali diſpoſitione non cenſetur comprehendere bona, quæ alio iure erant futura hæredis, etiamſi aliàs teſtator potuiſſet de illis diſponete. *l. ſequent quæſtio. ff. de leg.* 2. *l. Lucius, §. maritus, ff. ad Trebell.* vbi Caſtr. *num.* 2. Alberic. *n.* 16. Bart. *in l. codicillis, §. inſtituto, de leg.* 2. Dec. *conſ.* 370. *in princ.* Pariſ. *conſ.* 6. *n.* 3. *lib.* 1. Cephal. *cõſ.* 3. *n* 9. & de communi Roland. *conſ.* 71. *n.* 26. *lib.* 2. & Rota diuerſ. *deciſ.* 748. *n.* 3. *p.* 3. hoc idem pluribus relatis tradit Peregr. *de fideicom. art.* 6. *n.* 8. vbi dicit eo magis procedere, quando teſtator, vt in hoc caſu, vſus eſt formula communi, & quæ modernis temporibus ponitur in omnibus teſtamentis, nempe, *in omnibus autem ſuis bonis*, &c. & hoc caſu hanc ſententiam ſine dubio procedere dicit Surd. *deciſ.* 93. *n.* 20. & de hoc loquitur Seraphin. *deciſ.* 963. *num.* 6. *&* 969. *n.* 8. & ad efficaciam verborum vniuerſalium latè reſpondit Crauett. *conſ.* 144. *num* 6. *cum plurib. ſeqq.* & Peregrin. poſt Corn. *d. artic.* 6. *num.* 14. *in fine, & num.* 16. & faciunt verba textus, *dicta l. Lucius. §. maritus*, ibi, *niſi manifeſtum eſſet*, vbi gloſſ. exponit, id eſt, expreſsè.

4 Non obſtat quòd donatio fuerit facta pro hæredibus, ponderando verba, ibi, *ad veram proprietatem, peepetuamque hæreditatem, ac pleno iure*, & verba ſtipulationis, ibi, *pro dictis ſucceſſoribus, & ex pacto*, ibi, *quod perſona Georgij, & ſuorum hæredum & ſucceſſorum cenſeatur exempta*, & ibi, *quod tam Georgius, quàm ſui hæredes & ſucceſſores teneantur peæſtare patientiam*, &c. quia ſi hoc deducitur ad effectum, vt acquiſitio fuerit mere hæreditaria, ita vt Georgius potuerit de illa ad libitum diſponere etiam in præiudicium deſcendentium, hoc nullatenus dici poteſt, ſtante expreſſa vocatione illorum, in infinitum de gradu in gradum, & quòd tot ſint donationes, quot perſonæ, cum expreſſa ſtipulatione Notarij pro omnibus, vt ſuprà ponderatum eſt, & aduertit in ſpecie Craſſ. §. *feudum q.* 19. *verſ. Sed tu*, illa enim ſemper ſumitur interpretatio, ne ſequatur contradictio. Bart. *in l. talis ſcriptura, §. fin. n.* 3. *ff. de leg.* 1. Dec. *conſ.* 602. *num* 5. *& ſeq.* Crauet. *conſ.* 70. *num.* 5. ſi verò deducitur ad effectum vt conceſſio fuerit mixta, nempe pro hæredibus ſanguinis, adhuc non ceſſat obiectum contra dictos DD. de Sancta Cruce, quia non ſunt de ſanguine. Nec facit, quòd tali caſu deſcendentes tanquam hæredes tenerentur præſtare factum defuncti, quia adhuc remaneret alia reſponſio, quòd fideicommittens non præſumitur voluiſſe comprehendere iſta bona tanquam reſtitutioni ſubiecta in generali fideicommiſſo, ex ſuprà allegatis, & proinde negando comprehenſionem in fideicommiſſo, non dicerentur venire contra factum defuncti.

R. P. D. VBALDO.

Bononien. cenſus de Pepulis. Veneris 16. Decembris 1616.

ARGVMENTVM.

Mandato ad tranſigendum dato non includitur facultas donandi, & ex eo quòd contractus tranſit de vna ſpecie in aliam ex defectu conſenſus non valet, nec tenet iuramentum ſuper eo appoſitum, quare non impeditur reſciſſio, etiam non petita abſolutione à iuramento, nec periurium incurrit.

SVMMARIVM.

Remiſſoria non denegatur ſi articuli ſint releuantes, n. 1.

Mandatum ad tranſigendum non includit facultatem donandi, num. 2.

Iuramentum non obſtat, nec eſt neceſſaria abſolutio, quoties datur ex defectu conſenſus in contractu facto, n. 3.

Iuramenti abſolutio eſt neceſſaria, quando quis vult probare læſionem enormiſſimam n [illegible] *poteſt eſſe quòd non probetur, nec interim quis poteſt eſſe iudex ſui iuramenti, n.* 4.

Læſio enormiſſima non mutat naturam contractus, n 5.

Contractus ſi tranſit de vna ſpecie in aliam, non valet ex defectu conſenſus, num. 6.

Peiurium ad hoc vt tollatur, & ne quis repellatur à limine iudicij, qualibet cauſa excuſat. num. 7.

Periurium non incurritur ſine dolo, & perfidia, & in dubio periurium excluditur, num. 8.

Inſtrumenti extenſio in clauſulis cæteratis poteſt fieri etiam lite pendente, ſi non ſit in parte ſubſtantiali inſtrumenti, ſed tantùm in clauſulis, num. 9.

Inſtrumentum datum poſt motam litem, ſi non conſtat quo tempore fuerit extenſum, præſumitur extenſum tempore congruo, num. 9. *in fin.*

Iuramenti abſolutio petita etiam poſt motam litem, ſatis eſt ad oſtendendum quòd non adeſt perfidia, & dolus, n. 10.

DECISIO CCCLXVII.

ROta permanſit in deciſis 22. Maij 1615. videlicet dandam eſſe Comiti Iulio remiſſoriam, & ei non obſtare periurium; nam quoad remiſſoriam releuantia articulorum negari non poteſt, vt fuit deductum in deciſione, qua data, remiſſoria non ſolet denegari. Caſſad. *deciſ.* 3. *de dilat.* Caputaq. *deciſ.* 59. *&* 68 *part.* 3. Rota diuerſor. *deciſ.* 102. *num.* 1. *part.* 1. cum aliis adductis in deciſione. 1

Quo verò ad periurium, placuit Dominis fundamentum deciſionis quòd Comes dedit mandatum ad tranſigendum, non autem ad donandum, immò donatio fuit expreſsè excepta in mandato, & hodie Comes vult probare, Procuratorem donaſſe, & ſic exceſſiſſe fines mandati, vnde iuramentum non obſtat, quia donatio non comprehenditur ſub iuramento, ſicut nec ſub principali diſpoſitione, cuius naturam ſequitur *l. vlt. C. de non numer. pecun.* Dec. *conſ.* 239. *num.* 3. 2

Et confirmatur, quia hoc caſu dicitur dari de defectu conſenſus, quo caſu non obſtare iuramentum, nec eſſe neceſſarium abſolutionem, dixit Bald. *in l. nec patronis, ante num.* 6. *verſ. in his etiam, C. de oper. libert.* & bene facit Socin. iun. *conſ.* 48. *ſub n.* 30. *verſ. ſecundò principalitee, & numeris ſeqq. lib.* 1. 3

Nec obſtare vi uni fuit quòd inſtrumentum ſonat in tranſactionem, non autem in donationem. & ideo dum Comes vult probare donationem, videatur velle probare enormiſſimam læſionem, cuius probationem 4

debet

debet præcedere absolutio à iuramento, potest enim esse, vt non probetur, & interim non debeat quis esse iudex proprij iuramenti, vt per Gra: *cons.30.n.25.lib.1.* Rota *diuers.decis.102.num.9.part.1.*

5 Quia fuit responsum enormissimam læsionem non mutare naturam contractus, & ideo requiritur absolutio à iuramento, si quis velit eum rescindere ex capite læsionis, & ita procedunt allegata in oppositum, sed donatio mutat contractum, videlicet de transactione in donationem, & ideo cùm respectu donationis deficiat consensus, iuramentum non obstat, vt suprà dixi.

6 Quòd autem si contractus transeat de vna specie in aliam, non valeat ex defectu consensus, probat eleganter Butrig. *in l.cùm legem, num.2. & 3. ff. de legib.* Bald. *cons.475.n.7.per tot.* & præsertim ibi 3. *casu lib.1.* Crot. *in repet. l.non solum.§.morte.n.122.ff.de non.oper.nunc.*

7 Quæ tanto magis videbantur Dominis amplectenda, cùm ad euitandum periurium ad effectum ne quis repellatur à limine iudicij, quælibet causa excuset, vt fuit dictum in Signina castrorum 2.Maij præteriti, & 9. huius mensis, & anni, coram R. P. D. meo Remboldo, & fuit resolutum in vna Romana de Massaro 20.Iunij 1588. coram Giptio.

8 Causæ autem hìc satis sufficientes videbantur concurrere ad excusandum D. Comitem, & præsertim, quia in eo abfuit dolus, & perfidia, quæ ad hoc, vt periurium incurratur, requiritur, & fuit dictum in dicta Signina castrorum, & saltem res fuit dubia, quæ dubietas ad dictum effectum sufficit. Surd. *decis.58.n.6. & seqq.* Dubium enim erat, an sub clausulis cæteratis instrumenti comprehenderetur facultas iurandi, & Comes potuit probabiliter credere non comprehendi, ex latè congestis per informantes.

9 Et tanto magis, quia ex instrumenti extensione facta à Notario rogato nouissimè in actis producta, apparet dictam facultatem Procuratoribus non fuisse datam, quæ extensio licèt dicatur facta lite pendente; tamen cùm illa non sit in parte substantiali, sed in clausulis, videbatur posse admitti, vt aliàs sensit Rota in vna Romana bonorum de Soderinis 26. Iunij 1602. coram R.P.D. meo Decano, vbi etiam subditur quòd licèt instrumentum extensum, sit datum post motam litem; tamen cùm non constet quo tempore fuerit extensum, præsumitur extensum tempore congruo. Alex. *cons.70.n.4.lib.1.* cum aliis ibi allegatis.

10 Et demum mouebat Dominos petita absolutio per D. Comitem, quæ licèt facta post litem motam; tamen sat est ad ostendendum quòd in eo abfuit perfidia, & dolus, cùm statim atque suspicatus est de periurio, petierit, & obtinuerit absolutionem. Et hæc sufficiunt ad sustinendam decisionem, licèt alia motiua de nouo excitarentur per informantes, circa quæ Domini non fuerunt concordes.

Et ita fuit decisum, &c.

R. D. SACRATO.

Romana legitimæ. Lunæ 16. Decembris 1616.

ARGVMENTVM.

Legitima nunquid debeatur filio naturali legitimato, & de quibus bonis, præsertim de quibus pater habet testandi, & disponendi facultatem à Principe, & an, & quando legitimæ detractio possit à testatore prohiberi, pluraque alia ad hanc materiam spectantia singularia, & notanda habes in summario.

SVMMARIVM.

Legitima debetur filio naturali legitimato, secus autem dispensato, num.1. & 2. vbi quod debetur legitima in bonis patrimonialibus ex bonis quæsitis de redditibus Ecclesiasticis quando de illis pater disponere potest in vltima voluntate.

Legitimatus, & non dispensatus censetur filius naturalis, quando in legitimatione legitimans vsus fuerit verbo legitimamus, *num.1. vbi etiam quid si insimul vsus fuerit verbo* dispensamus.

Papa concedendo beneficiato facultatem testandi, & disponendi de bonis acquisitis ex redditibus Ecclesiasticis nunquid dicatur donare, num.2.

Beneficiatus in vita sua habet dominium disponendi, & alienandi fructus, & redditus Ecclesiasticos, ibid. in fin.

Legitima detractio prohiberi non potest, n.3. vbi etiam quid si fuerit data a Papa facultas testandi, ibid.

Filius non potest cogi accipere legitimam de fructibus bonorum hæreditatis paternæ, ibid. in fin.

Legitimæ detractio si fuerit prohibita à testatore, filius per acquiescentiam, & traditionem hæreditatis non censetur prohibitionem acceptare, sed requiritur formalis acceptatio, num.4. in fine.

Legitima non debetur filio in bonis, in quibus ab intestato succedere non potest. declara vt num.5. & 8.

Hæreditatis successio transit ad venientes ab intestato absque alio facto hominis, num.5.

Gratia Principis largè interpretanda est in præiudicium concedentis, ibid. ad medium.

Interesse secundarium, & accidentale attendendum, ibid. post med.

Nulliter disponere, & non disponere paria sunt, ibid. ante fin.

Codicillis vt plurimum grauatur hæres ab intestato perficere contenta in illis, ibid. in fine.

Connexorum natura eadem est, num.6.

Clausula exequutiua, licèt non amplient dispositionem, bene tamen illam declarant, ibid.

Geminatio verborum denotat enixam, & propensam voluntatem proferentis, ibid.

Legitima est portio totius substantiæ paternæ, num.7. declara vt num.8. & 11.

Beneficiati debita post eius mortem nunquid soluenda sint de bonis acquisitis ex redditibus Ecclesiasticis, num. 2. post med.

Prorogatum est idem cum primo cuius loco subrogatur, n. 7. post med.

Legitima est quota bonorum, quæ quis habiturus erat ab intestato, num.8. & 11.

DECISIO CCCLXVIII.

PRoposui, an sententia Rotalis in hac causa lata esset confirmanda, vel infirmanda, & informantes pro vtraque parte restrinxerunt difficultatem ad illud, an D. Ioanni Angelo moderno Duci ab Altemps licuerit, & liceat detrahere suam legitimam ex bonis subiectis primogenituræ, & fideicommisso q. Cardinalis ab Altemps eius aui paterni, pro cuius articuli resolutione plures se offerebant inspectiones. 1

Prima erat, an Robertus pater dicti Ducis, & filius naturalis dicti Cardinalis, fuerit plenè legitimatus, vel potiùs tantùm dispensatus, quia si fuit legitimatus, fuit sibi debita legitima in bonis patris, ex infra allegandis, secus si dispensatus, ex deductis per Honded. *cons.67.num.32. lib.1.* in hoc Domini transierunt cum decisionibus in hac causa factis coram R.P.D. meo Verospio, in quibus latè fuit probatum Robertum fuisse plenè legitimatum; tum quia Papa legitimans vsus fuit

verbo

verbo *legitimamus*, quod solum importat veram legitimationem, Aret. *in l.Gallus, §.quid si tantum, num.24. vers.aut restituit eum natalibus. ff. de lib. & posthum.* tum maximè, qui à prædicto Roberto omnem genituræ maculam absterit, & aboleuit, illúmque primæuo naturæ iuri restituit, perinde ac si ex legitimo matrimonio verè & non fictè nulla prorsus differentia natus fuisset, quod genus legitimationis plenissimum appellatur, Præpos. post Butr. *in cap.per venerabilem, §. quod autem, num.19. qui filij sint legit.* cum aliis adductis in prædictis decisionibus; nec facit quòd Papa etiam vsus fuerit verbo, *dispensamus*, quia, & ipsum potest importare legitimationem, Abb. *in cap.per venerabilem, n.12. qui fil.sint legit.* Oldrad. *cons.327. in fin.* Goaad. *consil. 6. num.66.& 67.* & quatenus etiam id non posset importare, adhuc non vitiaretur legitimatio, expressis verbis facta, sed potiùs vtrumque, nempe, & legitimatio, & dispensatio censerentur concessæ ad euitandam contrarietatem, iuxta notata *in l.non ad ea ff.de condit.& demonstrat.* Bar. *cons.205.num.5.lib.1.* Rom. *cons.104.n.1.* Alex. *cons.142.num.12.lib.6.*

2 Secunda inspectio fuit, an legitimato debeatur legitima, & quidem quoad bona patrimonialia res videbatur satis clara, ex Bald. *in cap.de causis, num 62.de off. deleg.* cum aliis de quibus in prædictis decisionibus, & ad Alex. *consil.40.per tot.vol.4.* ex aduerso allegatum fuit responsum, ipsum loqui in legitimato cum quibusdam limitationibus, de quibus per eum ibi *num.4.* quæ limitationes non adsunt in proposito casu, vt suprà ponderatum est; difficultas erat, an hæc procederent etiam quo ad bona quæsita ex redditibus Ecclesiasticis, & pro affirmatiua fuit tentum, quia hæc bona quando datur facultas de illis disponendi in vltima voluntate, & disponitur, sunt ad instar patrimonialium, Butr. *cons.10.num.4. in fin.* & fuit coram me decisum in causa Viterbien. iurispatronatus 4.Maij 1600. & in specie ad effectum detrahendi legitimam, Peregr. *de fideicommiss. art.36.num.8.* & placuit simile de feudo cuius est data facultas liberè disponendi, quia tunc de illo detrahitur legitima. Ripa *in l.quartam, num.182. ff ad l.falcid.* Bellamer. *cons 48.num.3.* Bartand. *de legit.art.6.num.4.* Cucch. *eod tract.tit.qua sint imput.n.7.* Boër. *decis.202.n.5.* Non obstat quòd ex donatis à Principe non detrahatur legitima, ex Vasquez *in repetit. l.quoniam in prioribus lib.1.§.10.limit.63.num.473.* & hæc bona videantur quasi donata, ex quo illorum dispositio procedit à gratia Principis, quia neutrum, visum fuit subsistere. Non primum, quia talis limitatio nullo iure probatur, vnde in dubio inhærendum est regulæ, iuxt.gloss. *l.omnis diffinitio, ff.de reg.iur.* Cuman. *consil.130.num.2.* cum concordant. Non etiam secundum, quia verè talis facultas non importat donationem, ex quo dominium bonorum non abdicatur à Papa, & transfertur in illum, cui est data facultas, vt requiritur ad effectum donationis. *l.si sponsus, §.si quis rogatus, ff. de donat. inter vir.& vxor.* Bald. *cons.261. num.5.lib.1.* Castr. *cons.416. viso puncto, num 1.lib.2.* Talis igitur facultas fuit potiùs quædam relaxatio iuris specialis, & reductio ad ius generale, per quòd ius generale qui habet dominium in vita potest testari in morte. *§. disponat. authent. de nuptijs cum concordant.* quòd autem beneficiatus habeat dominium in vita, est communissima opinio, de qua testantur Aret. *in cap.ex litteris, num.10.de probat.* Butr. *in cap.peruenit, num.13.* Imol. *num.13. de fideiuss.* Corn. *cons.114.num 2.lib.3.* Bellon. *consil.3.num.6.* Suarez *thesaur.recept.sent. verbo, Clericus, num.113.* Viu. *opin.101.* Marsil. *de reddit. Ecclesiast. part.3. cap.35. num.8. & 12.* Molin. *de iustit.& iur.part.2.disput.144.num.9.* Gutier. *pract.quæst.cap.116 num.5.* & tenuit Rota *decis.41.n.2.de probat.in antiq.* Seraph. *decis.594.num.5.* & fuit dictum in causa Vssellen. spoliorum 13.Februarij 1609. coram D.Cardinali Ludouisio, & aliàs sæpe.

Tertia inspectio fuit, an Cardinalis potuerit prohibere sicut prohibuit, detractionem legitimæ, & quia regula est pro negatiua, iuxta notata *in l. quoniam in prioribus. C.de inoff. test.* Prima difficultas erat, an hæc potestas censeretur data in facultate testandi, ibi, *liberè prout tibi videbitur disponendi*; sed negatiua opinio visa fuit verior, quia facultas prohibendi legitimam requirit specialem expressionem: Boër. *decis. 202. n.3.* Rota in Romana de Columna die 16. Iunij 1614. coram me, & fuit dictum in decisionibus in hac causa factis, & hæc visa fuerunt procedere, etiamsi adsint verba importantia libertatem, vt de verbo, *liberè*, tradit Couarr. *in cap. quia nos, num.7.vers.permissum tamen est, de testam.* vbi dicit omnes hoc fateri; & libertas satis verificatur quoad diuersos modos disponendi, & signanter in hoc casu quoad impedimentum constitutionum Apostolicarum applicantium portiones similium bonorum ad certos vsus, vt patet ex clausula *decernentes*, quæ immediatè sequitur. Secunda difficultas erat, an hoc fieri potuerit saltem per viam primogenituræ, quasi quòd in hoc casu damnum grauaminis legitimæ compensetur cum vniuersitate bonorum relictorum; sed neque etiam hæc visa fuit subsistere, ex latè deductis in prædictis decisionibus in hac causa factis, & in alia Romana de Columna coram me, cùm prædicta ratio non reperiatur approbata à lege, nec sit specialis, cùm in dies filij, quibus relictum est vniuersum patrimonium, detrahant suam legitimam, & meritò quia hoc modo filius cogeretur accipere suam legitimam, in fructibus ad quod de iure non tenetur. *l.scimus, §.repetitionem.* vbi not. Bald. *C. de inoffic.testam.* Aret. *in auth.nouissima, C.eodem tit.*

Tertiò considerabatur, an ex eo quòd bona per testamentum Cardinalis fiunt transitoria ad hæredes, cùm aliàs non essent, teneantur filij illa in totum acceptare, cùm non habeant aliunde facultatem succedendi, iuxta distinctionem, de qua per gloss. *in Clement.1.verb.inhibentes, de iurepatr.* sed neque hoc visum fuit obstare, quia filij non capiunt legitimam vigore testamenti, sed vigore legis ciuilis, quæ subrogauit hanc portionem in locum successionis vniuersalis, quæ debebatur filiis, vt infrà dicetur; dispositio igitur testamentaria incorporauit, & consolidauit tantùm bona in patrimonio Cardinalis, quo facta intrauit ministerium legis pro detractione legitimæ, sicut dicimus de debitore, qui potest non adire hæreditatem, si tamen adit, tenetur ex illa etiam nolens satisfacere creditoribus, vt infrà dicetur. Quarta difficultas erat, an saltem Robertus acquiescendo sibi, & descendentibus prædicauerit; sed & hæc fuit bene sublata in aliis decisionibus, cùm ad istum effectum non sufficiat acquiescentia, sed requiritur formalis acceptatio, iuxta Bart.& Castr. *in l.si quando, §.& generaliter.C.de inoff.test.* cum aliis ibi deductis. Et in omnem euentum, cùm Robertus prædecesserit Cardinali, non potuit præiudicare filio succedenti auo ex propria persona, iuxta not. *in l.si auus.* vbi Bald. *num.4.C.de lib.præter.* 4

Quarta inspectio fuit, an prædicta possent habere locum, si Cardinalis non habuit facultatam transmittendi bona ab intestato, cùm legitima non debeatur ei, qui non potest succedere ab intestato, & sit portio eorum, quæ quis erat habiturus ab intestato, ex latè deductis in Bononien. apothecarum die 24.Nouembris 1603. coram Illustriss. D.Cardinali Ludouisio visum fuit Dominis, Robertum potuisse succedere Cardinali ab intestato in istis bonis, & omissa facultate testandi, quæ habet verba amplissima ponderata in aliis decisionibus: vltra quæ fuit modò obseruatum, habere 5

etiam

etiam verbum *relinquere* satis adaptabile ad transmissionem ab intestato, per *l. conficiuntur, ff. de iur. codicill.* cessare visa fuit difficultas ex legitimatione Roberti, in qua illi expressis verbis conceditur, vt possit ab intestato succedere Cardinali in istis bonis, vnde per necessarium antecedens, videtur data facultas Cardinali, vt possit transmittere, quia alias non esset verum dicere, quòd iste posset succedere ab intestato, nisi ille posset transmittere, vt latè per Euerard. *in loco à consequenti, & a correlatiuis*, & visum fuit, non applicari exempla de habilitare ad feudum, siue emphyteusim, quòd nihilominus requirantur inuestituræ, quæ illum vocent, quia hoc ideo est, quia ibi requiritur factum hominis, nempe inuestientis, quod factum non solet Princeps supplere, vt per Seraph. *decis. 291. num. 3.* Rota *decis. 448. n. 11. part. 4. diuers.* In proposito autem casu sufficit, quòd Princeps remoueat impedimentum iuris, quia successio absque alio facto hominis transit ad successorem ab intestato. *§. intestatorum, Instit. de hæred. quæ ab intest. defer.* Firmata potentia sermonis, hæc interpretatio videbatur omnino sumenda. Primò, quia tendit solùm in præiudicium concedentis, nempe Cameræ Apostolicæ, vnde est facienda lata interpretatio, *cap. quia circa*, vbi Abb. *num. 3.* Card. *num. 1. de priuileg.* Oldrad. *cons. 50 in fin.* Cald. *cons. 12. de priuileg.* Anchar. *cons. 161. n. 2.* & eo magis in concessione magni Principis, cuius proprium est esse liberalis, ad cumulata per Menoch. *de arbitr. cas. 88. n. 50.* Secundò, quia gratia fuit concessa intuitu Cardinalis, & in illius præsentia, & pro puero septem annorum, qui nullam habebat benemerentiam cum Papa, vnde fit verisimile quòd Papa voluerit omnino gratificare Cardinali, etiá quoad transmissionem, & licèt talis gratia modò operaretur detractionem legitimæ, contra illius prohibitionem, hoc visum fuit non esse attendendum, tanquam interesse secundarium & accidentale, ad *l. verum, ff. de furt.* gloss. *in cap. quamuis, verbo, detrimentum*, vbi Gemin. *de pact. in 6.* Bald. *in l. ex placito, num. 1. C. de rer. permut.* Felin. *in cap. qua in Ecclesiarum, num. 46. de constit.* Tertiò, Papa suppleuit testamenta, & alias dispositiones inualidas, quas faceret Cardinalis in fauorem Roberti, quòd in substantia importabat facultatem transmittendi ab intestato, cùm paria sint, quòd Cardinalis nó disposuisset, vel nulliter disposuisset, ad *l. 4. §. condemnatum. de re iud.* & quod magis est, ex hoc manifestè apparet Papam non stetisse in simplicibus terminis legitimationis, vt ex aduerso obiicitur, sed voluisse etiam aliquid dare Cardinali. Quartò, Papa dedit Cardinali facultatem codicillandi de istis bonis; ergo faciendi hæredes ab intestato, quia per codicillos, vt plurimum grauatur hæres ab intestato perficere contenta in codicillis. *l. si quis testamentum. l. ab intestato, ff. de iur. codicill. l. non idcirco, C. de codicill.* Azo *in summa, C. eod. tit. num. 2.* Rota in causa Reatina hæreditatis 3. Martij 1600. coram bo. me. Iusto.

6 Quinta inspectio fuit, an prædicta facultas nominatim data Roberto fuerit transitoria ad illius descendentes, cùm non habuerit effectum in ipso, qui prædecessit Cardinali, nec sit de necessariò consequentibus legitimationem, visum fuit Dominis quòd saltem omnibus simul iunctis talis facultas fuerit transitoria ad hæredes. Primò fuit annexa, & incorporata cum ipsa legitimatione de sui natura transitoria ad descendentes, iuxta n[illegible]ata *in l. quidam ancillæ. C. ad sen. cons. Orph. & in l. cum Sillanianum. C. de his quibus vt indig.* Ratione autem annexionis, & incorporatio[illegible]is multa transeunt, quæ aliàs non transirent, vt *in cap. cum secundum. & in cap. ex literis, de iurepatr. l. quemdam, ff. de acq. rer. dom.* Federic. de Sen. *cons. 111. num. 9.* Gemin. *consil. 45. num. 2.* Rom. *cons. 26. in fin.* Lap. *alleg. 126. num. 24.* Dec. *cons. 61. num. 1.* Secundò, quia Papa in exequutiuis vbique fecit mentionem de descendentibus, ibi, *quoties per Robertum & illius descendentes fuerint requisiti.* & ibi, *descendentibus assistentes faciant litteras & in illis contenta obseruare*, & ibi, *per Robertum & in illius descendentes pariter frui & gaudere non permittentes Robertum, vel aliquem illorum molestari*, & ibi, *Roberto suisque descendentibus prædictis in aliquo non obstare*: clausulæ enim exequutiuæ licèt non amplient, benè declarant dispositiuas, Iason *in l. ex pupillari, num. 2. de vulg. & pupill.* Felin. *in cap. nonnulli, num. 27. 15. conclus. de rescript.* Achil. *decis. 3. num. 4. qui fil. sint legitim.* Seraphin. 1321. *num. 1.* & prædicta eo magis stante nedum geminatione, sed quadruplicatione, quæ denotat valde enixam & propensam voluntatem erga omnes descendentes. Decian. qui alios alleg. *cons. 46. n. 74. & 76. num. 2.* Tertiò, quia suppleuit dispositiones nullas quas fecerit Cardinalis ad fauorem descendentium. Robertus ergo idem videtur voluisse quoad successionem ab intestato, quæ in effectu est eadem cum dispositione nulla, vt ponderatum est suprà in proxima inspectione. Quartò, quia cócessio fuit facta intuitu & ad preces Cardinalis, quem est verisimile intercessisse pro omnibus descendentibus propter præsumptam æqualem erga illos affectionem, iuxta *l. liberorum, in fin. ff. de verb. signif. l. cum acutissimi, C. de fideicom.* Quintò, ex illis verbis, ibi, *successores habere.* Sextò, ex regula latæ interpretationis faciendæ contra concedentem, de qua in proxima inspectione.

Postremò etiam si Robertus & eius filij non fuissent 7
successuri ab intestato in istis bonis, adhuc visum fuit Dominis ipso facto testamento potuisse detrahere legitimam ex bonis Cardinalis. Primò, quia negari non potest hæc bona fuisse in dominio & substantia Cardinalis, per ea quæ dicta fuerunt suprà in secunda inspectione circa finem, & patet quòd aliàs non potuisset Cardinalis de illis disponere, & dominium quod in se non habebat, in alium transferre, vt in simili argumentatur Rota *decis. 262. part. 1. diuers.* & in Romana officij 23. Maij 1587. coram Aldobrandino, & in alia eiusdem tituli 1. Aprilis 1588. coram Cardinali Pamphilio. Si igitur tempore mortis bona fuerunt de substantia paterna, filius habet in illis fundatam intentionem pro sua legitima, cùm sit portio totius substantiæ paternæ. *§. hac nos*, ibi, *medium totius substantiæ partem, authent. de trient. & semiss.* & concordant textus simpliciter dicentes legitimam esse portionem substantiæ paternæ, nempe *l. scimus, §. repletionem, C. de inoffic. testam. authent. nouissima. C. eod. tit.* etenim substantiæ appellatione venit tota, per *l. si quis versic. pro indef. de except. rei iud. l. si rem*, vbi gloss. *verb. tota, ff. de rei vendicat. l. si fines. C. de euict.* Secundò, quia in istis bonis militat ratio detrahendi legitimam, quæ militat in aliis, ergo idem ius debet constitui. *l. illud, ff. ad l. Aquil. l. illo aut ille, ff. de leg. 3. cum concordan.* quòd mi[illegible]et eadem ratio patet, quia legitima est fundata in eo quòd secundùm naturalem rationem tota successio parentum debetur filiis. *l. scripto in fin. ff. vnde lib. l. nam & si parentibus, ff. de inoffic. testam* & in illius locum successit hæc quota. Gemin. *in cap. ius naturale, num. 2.* Præposit. *n. 6. distinct. 1.* eo ipso igitur quòd bona mediante testamento cum debita auctoritate facto incorporantur, & consolidantur in successio[illegible]e paterna, intrat ratio naturalis ad fauorem filij. Nec videtur facienda vis, quòd pater potuerit non testando permittere, vt deuenirent ad Ecclesiam, seu Cameram Apostolicam, qui[illegible] non est habenda ratio de amissione bonorum, quæ potuit euenire si non euenit, Bart. *in l. qui Romæ, § duo fratres, q. 8. vers. si vero alienatio non est sequuta, ff. de verb. sign. cum concordant.* de quibus per Peregr. *de fideic. art. 52. num. 44.*

Tertiò, fuit consideratum quòd si Cardinalis reliquisset debita, hæres institutus in istis bonis fuisset obligatus illa soluere. quod probatur, quia in vita beneficiati sine dubio soluuntur illius debita de similibus bonis, vt notat. *in cap. Odoardus, de solut.* & in dies practicatur coram A.C. ergo idem etiam post mortem quandocunque beneficiatus habuit de illis facultatem disponendi, & disposuit, siue dicamus hanc esse prorogationem, quia dominium prorogatum est idem cum primo. *l. sed & si manente. ff. de prec. ar.* Bald. *in l. si Titius, ff. de tutel.* Bart. *in l. dies cautioni, num. 3.* Alexand. *num. 8. ff. de damn. infect.* Ang. *in l. fin. num. 6. ff. de fer.* Dec. *conf. 497. num. 2.* siue etiam diceremus nouam acquisitionem, quia sufficit, quòd bona fuerint effecta de patrimonio debitoris. *l. nemen*, vbi Bart. *n. 3.* Salyc. *num. 1. C. quæ res pignor. oblig poss* Bald. *conf. 25. num 5. lib. 1.* Anchar. *conf. 101. num. 6 & 7.* Castr. *consil. 191. num. 1. lib. 1.* Dec. *conf. 399. num. 10.* etiam si aliàs non potuisset cogi ad acquirendum, pro vt de debitore negante acquirere est textus, *in l. qui autem.* vbi Bart. & alij. *ff. quæ in fraud. credit. l. si postulante, ff. ad Trebellian.* Nec est habenda ratio, quòd aliàs Camera similia debita non fuisset solutura, quia bona mutant naturam, quando iure hæreditario perueneriut ad hæredem beneficiati, vt in simili de legato facto per Episcopum defunctum, quod aliàs non soluisset Camera Apostolica, respondit Rota in causa Romana legatorum 11. Ianuar. 1616. coram R. P. D. meo Caualerio. Hoc stante, quòd de istis bonis fuissent soluenda debita Cardinalis, sequitur, quòd etiam sit detrahenda legitima, quia filius in legitima æquiparatur creditori, Bart. *in l. si quis legatum. §. final. num 1. C. ad l. Cornel. de fals.* Rub. Alexand. *conf. 156. num. 15.* Ascan. Clement. *de patr. potest. effect. 16. num...* Claud. Battand. *de leg. art. 7. num. 13.* Petra *de fideicommiss. quæst. 15. num 35.*

8 Non obstant modò, quòd qui non potest succedere ab intestato, neque etiam possit prætendere legitimam facto testamento, & quòd legitima sit quota bonorum quæ quis erat habiturus ab intestato, ex latè deductis in dicta causa Bonon. apothecarum coram D. Cardin. Ludouisio, quia fuit obseruatum, istas esse duas conclusiones separatas, quæ quandoque pro vna vsurpantur. Prima enim præsupponit inhabilitatem ad succedendū ab intestato, & de hac loquitur dicta decisio Bonon. coram D. Cardin. Ludouisio. Secunda verò admittit dictam habilitatem, & quærit tantùm, de quibus bonis sit detrahenda legitima, propterea Domini sigillatim respondendo,

10 Ad primum dixerunt, illam nullatenus applicari casui proposito, quia Robertus, & eius descendentes stante amplissima legitimatione, de qua suprà, poterant succedere in omnibus bonis, quæ Cardinalis ab intestato transmisisset, sed vlteriùs fuit ponderatum, quòd illa conclusio habet multas fallentias, quarum aliquas refert Socin. *consil. 150. num. 9. lib. 1.* sed signanter vnam casui proposito multum accommodabilem, nempe, quòd si quis non est inhabilis naturaliter ad succedendum ab intestato, sed tantùm excluditur in gratiam alterius, tunc si ille cuius gratia excluditur, non est scriptus in testamento, vel si aliàs non agitur de illius præiudicio, potest ille, qui aliàs non erat successurus ab intestato, prætendere suam legitimam facto testamento, Dec. *consil. 295.* incipit, *in casu proposito, n. 6. vers. sic ex prædictis.* Castr. *conf. 196. in princip. vers in puncto quæritur, & num. 5. vers. cum igitur in instituto extraneo lib. . consil. 150. numer. 26.* Cucch. *de leg. rubr. si quatuor vel pauciores num. 10.* Peregr. *de fideicommiss. art. 16. num 10. in fin.* & adm. in Rota in dicta Bononien. apothecarum *in versic. vltra quod.* & facit simile de fœmina exclusa a statuto propter masculos agnatos, quæ tamen pit testamentum, si illi masculi non reperiuntur instituti in illo, vt de communi testatur Vin. *opin. 793. n. 1.* Crass. *in §. testamentum quæst. 36. vers. tertius casus*, & est decis. Seraph. 885. *n. 1. in fin.* fuit late deductum coram me in causa Romana de Marescottis 9. Decembr. 1615. Cùm igitur in proposito casu Robertus, & eius descendentes stante plenissima legitimatione, & restitutione ad primæua iura naturæ non essent naturaliter inhabiles ad succedendū Cardinali ab intestato, sed tantùm excluderentur ab istis bonis in gratiam Ecclesiæ, seu Cameræ Apostolicæ in illorum locum subrogatæ. *cap. cum in officijs, de testam.* Cald. *conf. 1. num. 2. vers. puto concluden. de pecul. Cleric.* & modò nullatenus agatur de præiudicio Ecclesiæ & Cameræ, sequitur, quòd hæc qualitas, quod aliàs non essent successuri ab intestato, non habeat sibi obstare, ex prædictis.

Ad secundam conclusionem quòd legitima sit quota eorum, quæ quis erat habiturus ab intestato, fuit responsum prædictam regulam & ipsam habere suas fallentias, & signanter, vt non procedat, quando res non ita se habet in testamento, prout se habitura erat ab intestato, ita Bald. *in auth. nouissima, num. 10. C. de inoffic. testam.* cuius dictum condemnarunt Ias. *ibidem num 49. vers. illud etiam.* Surd. *conf. 404. num. 7.* Gabr. *conf 94. num. 10. lib. 1.* Peregr. *de fideicommiss. art. 36. n. 7. & conf 80. num. 49. vers. & ad illam rationem lib. 1.* & in effectu sequuti fuerunt omnes qui approbarunt casum, per Bald. in dicta authent. super hac fallentia formatum, qui fuerunt infra scripti de magis communi testantes, nempe, Alexand. *in l. si ex pluribus, § si duobus, ad fin. ff. de leg. 1.* Tob. Non. *conf. 20. num. 15.* Gabr. *conf. 94. num. 11. lib 1.* Surd. *d. conf. 404. num. 6.* Bursatt. *consil. 115. num. 4.* Cacher. *conf. 56. num. 1.* Petra *de fideicommiss. quæst. 15 num. 75. versic. quarto considerandum.* Thesaur. *decis. 172. num. 2.* Vin. *decis 405. num. 19. & 23. part. 3.* & sequuta fuit Rota in Romana legitimæ de Menichellis 23. Ianuarij 1578. coram Blanchetto, & Asculan. legitimæ 2. Decembris 1588. coram Bubalo, & proinde cùm res in proposito casu se habeat diuerso modo facto testamento, quam se habitura erat ab intestato, ex quo plura bona remanent in hæreditate in hoc casu, quam in illo, recedendum est a prædicta regula, ex proximè allegatis; & fuit obseruatum, quòd in quantum prædicta regula summitur negatiue, et deducta per argumentum à contrario sensu, nempe, si est quota eorum, quæ quis erat habiturus ab intestato; ergo non est quota eorum, quæ quis non erat habiturus ab intestato. hoc autem argumentum à contrario sensu est satis fallax in iure, & signanter non procedit, quando vel sequeretur aliquid irrationabile, vel quando est diuersa ratio in casu opposito, vel si aliàs sequatur correctio alicuius legis, vt latè per Euerard. *in loco à contrario sensu, per totum*; hæc autem omnia visa fuerunt applicari, quia attento hoc argumento filius priuaretur successione paterna contra naturalem rationem, de qua suprà, paria enim sunt posse grauare in legitima, & posse priuare, seu præterire, & qui potest facere vnum, potest facere aliud. *l. cum quæritur, l. quæ nuper, C. de inoffic. testament.* Bald. *consil. 403. incipit, visis itaque, numero 4. & 5. versicul. & per consequens lib. 1.* Gabriel *consil. 24. num. 4. lib. 2.* & in dicta causa Bononien. apothecarum 24. Nouembris 1603. coram Domino Cardinali Ludouisio. Item concurrit diuersa ratio, quia in casu intestati filius ideo non succedit in similibus bonis, quia illa non adsunt in successione, in casu verò testati adsunt bona in successione, vnde malè infertur de vno casu ad alium, sequeretur tertium, nempe correctio legum suprà allegatarum, quòd legitima sit portio 11

totius

totius substantiæ paternæ, quia attento huiusmodi argum nto bona essent de substantia paterna, & nihilominus legitima non esset portio illorum, & Doctores allegati, qui vtuntur hoc argumento in materia legitimæ, loquuntur vel de bonis, quæ neque etiam facto testamento erant remansura in hæreditate, vt sunt feudum, emphyteusis, & similia, vel de bonis, quæ accesserunt hæreditati post mortem testatoris, de quo agit Crass. *in §. legitima, quæst.* 11. Bertaz. verò qui *consil.* 7. *& sequenti*, loquitur in his terminis, videtur reprobatus à Peregrin. *dicto tract. de fideicommiss. artic.* 36. *num.* 8. cui Peregrino tanquam loquenti doctrinæ causa, visum fuit, magis esse standum, quàm Bertazolio consulenti pro amico, & contra regulas, de quibus suprà.

Et ex his, & aliis deductis coram R. P. D. meo Verospio fuit conclusum licuisse, & licere moderno Duci ab Altemps detrahere suam legitimam ex bonis relictis per q. Cardinalem dicti nominis, etiamsi essent quæsita ex redditibus Ecclesiasticis.

R. P. D. VBALDO.

Paceñ. parochialis. Lunæ 19. *Decembris* 1616.

ARGVMENTVM.

Dispensatus ad plura beneficia recipienda intelligitur de pluribus successiuè: dispensatio ad plura beneficia intelligitur de duobus, & in his attenditur tempus datæ.

SVMMARIVM.

Sententia quando seruati sunt termini substantiales, & alia requisita, dubitari non potest quin sit valida, num. 1.

Dispensatio ad recipiendum plura beneficia intelligitur de pluribus beneficijs successiuè, non quòd plura possint retineri simul, num. 2.

Dispensatio simpliciter ad plura beneficia intelligitur de duobus tantùm, non autem de omnibus, num. 3.

Dispensatio ad plura beneficia, si eam impetrans obtinebat plura quàm duo, & non expressit, fuit surreptitia: si post obtentam dispensationem obtinuit plura beneficia, quàm duo, cecidit dispensatione, num. 4.

Datæ tempus attenditur ad inspiciendum numerum, & qualitatem beneficiorum, num. 5.

DECISIO CCCLXIX.

1 FVit responsum pro informante, videlicet sententiam Rotalem esse confirmandam, quia constat de eius validitate, cù de iurisdictione appareat ex cōmissione, & constat de mandatis hinc inde comparentium, & de citatione ad audiendam sententiam personaliter executa, & fuerunt seruati termini substantiales, quæ sunt requisita pro validitate sententiæ, iuxta decis. Verall. 160. *part.* 2. & fuit dictum in causa Meliteñ. nauis 12. Ianuarij 1615. coram me, & aliàs sæpe.

2 Quod verò ad iustitiam, illa visa est etiam manifesta ex late deductis in decisione in hac causa facta die 20. Nouembris 1613. coram R. P. D. meo Pamphilio, in qua præter alia fuit ostensum, quòd Franciscus de tempore impetrationis parochialis, de qua agitur, retinebat tria beneficia, & ideo non poterat iuuari dispensatione obtenta à Sede Apostolica; tum quia erat dispensatus ad recipiendum plura beneficia, quod intelligitur successiuè, non autem vt plura simul retinere posset. *cap. non potest, §. cùm verò, de prabend. in* 6. Felin. *cons.* 4. *n.* 7. Rota *decis.* 233. *num.* 26 *& decis.* 535. *num.* 2 *part.* 1. *diuers.*

3 Tum quia dispensatus simpliciter ad plura beneficia, duo tantùm potest obtinere. *cap. is cui. §. si verò. de prabend. in* 6. Felin. *dicto cons.* 4. *n.* 7. Rota *d. decis.* 233. *num.* 25. *part.* 1.

4 Et omnino videbatur Dominis non posse euitari fundamentum decisionis, quòd aut Franciscus obtinebat dicta beneficia ante mandatum de dispensando, & cùm non expresserit quòd illa obtinebat, illud fuit subreptitium. *cap. non potest, de præb. in* 6. cum aliis allegatis in decisione. Aut obtinuit post d. mandatum, & per retentionem plurium ab eo cecidit, *Clem. gratia, de rescript.* & firmatur in decisione.

5 Non obstat quòd super vno ex tribus beneficiis dicatur, litem adfuisse, & per sententiam Ordinarij illud fuisse adiudicatum cuidam Didaco Martinez, quia respondebatur dictam sententiam fuisse latam de anno 1608. & sic longè post motam hanc litem; vnde non releuat, cùm debeat probari de tempore resignatæ parochialis, *cap. eam te.* vbi Felin. *num* 18 *de rescript. cap. si eo tempore, eod. tit. in* 6. & in omnem euentum sufficit quòd alia duo obtinuerit, & simul retinuerit, ex suprà allegatis. Ex quibus, & aliis deductis in dicta decisione D. mei Pamphilij, Domini concluserunt, sententiam esse confirmandam, &c.

R. P. D. REMBOLDO.

Bononieñ. de Formaliarijs. Lunæ 19. *Decembr.* 1616.

ARGVMENTVM.

Fructuum liquidatio quomodo fieri, & probari debeat.

SVMMARIVM.

Sententia nulla, potest confirmari, quando pars de nullitate non opposuit, num. 1.

Liquidationis fructuum materia est difficilis probationis plurium, iudicis arbitrio remissa, sufficiuntque in ea leniores probationes, & coniectura, num. 2.

Valor, seu pretium fructuum probatur ex libro communitatis ciuitatis, num. 3.

Fructuum liquidatio taxari debet à die litis mota, n. 4.

Fructus liquidari, & taxari debent, habito respectu ad rationem fructuum perceptorum annis antecedentibus, & sequentibus, ibid.

Fructus eiusdem rei diuerso iure censeri non debent, n. 5.

DECISIO CCCLX.

DOmini resoluerunt sententiam Rotalem, qua declaratum fuit fructus bonorum, de quibus agitur, ascendere ad libras 30937. monetæ Bononieñ. esse confirmandam. Nam quòd sit valida, apparet ex reuolutione processus, & quatenus in eo adesset aliquis defectus, nihilominus ex quo pars non opposuit, deducendo eos ad speciem, posset dicta sententia etiam nulla confirmari, vt fuit sæpiùs in pluribus causis resolutum. 1

Iustitia verò probatur ex decisionibus coram bo. me. Litta, factis præsertim sub die 25. Iunij 1604. in qua firmatum fuit quòd cùm materia liquidationis fructuù sit difficilis probationis, ac propterea vt plurimum iudicis arbitrio remittatur, & in ea sufficiant leuiores probationes etiam per coniecturas, ad tradita per Bald. *in l.* 1. *n.* 22. *C. de fruct. & lit expens.* satis in proposito dicuntur liquidati quoad quantitatem, ex relationibus, & descriptionibus factis à Massarijs ad hunc effectum deputatis, iuxta notat. per Bart. *in l.* 1. *§. eligitur, & §. sequenti, ff. de vent. in poss. mitt.* Corn. *cons.* 267. *n.* 6. *lib.* 4. 2

Bursatt. *cons.* 188. *num.* 7. *lib.* 2. quo verò ad illorum valorem ex libro communis ciuitatis Bonon. Camplono nuncupatæ, quod bene probat pretium, quo communiter fructus in publico foro venduntur, vt not. DD. *in cap.* 1. *de empt. & vend.* & fuit dictum coram bo. me. Cardinali Seraphin. *decis. inter impress.* 1245. *num.* 8. & in Bononien. de Ballis 4. Iulij 1608. coram Reuerendissimo Lugdunen.

3 Nec obstat quòd in computatione dictorum fructuum non fuit habita ratio expensarum, quæ in construendis fundamentis molendini ac excauandis canalibus factæ fuerunt. Nam etiam hoc, sine veri tamen præiudicio, admisso, nihilominus taxatio, vt supra, facta non posset dici excessiua, quia dictæ expensæ, quæ etiā attenta relatione periti vltimo loco electi non excedūt summam lib. 1432. censeri debent à iudice compensatæ, cum pluribus aliis, quæ in dicta taxatione ad fauorem DD. de Fornaliariis apponi debuissent, & fuerunt omissa, ad *l. si ambo. ff. de compensat. l. viro atque vxore. ff. solut. matrim.* Surd. *cons.* 302. *num.* 18. *lib.* 3.

4 Inter multa autem alia quæ in dicta taxatione non leguntur apposita, fuerunt visa considerationе digna quòd in dicta taxatione non fuit habita ratio fructuum, nisi ab anno 1570. decursorum, & sic postquam duæ latæ fuissent sententiæ; cùm tamen taxari debuissent a die motæ litis. *l. cum fundus. in princip. ff. si cert. pet.* Bart. *in l. si filius, ff. de verb. oblig.* Surd. *cons.* 293. *num.* 8. *& seq. lib.* 2. & quòd omissi fuerunt fructus annorum 1575. & 1576. a Dominis de Liliis percepti, quia licet dicti fructus non reperiantur à Massariis descripti, nihilominus liquidari debuissent ad rationem fructuum annis antecedentibus & subsequentibus perceptorum. Bald. *in l. si fundum in fin. C. de rei vendic.* Natt. *consil.* 510. *num.* 7. *&* 536. *num.* 6.

5 Et denique quòd liquidatio fructuum molendini facta fuit ad fauorē DD. de Formaliariis pro annis 11. tantùm, cùm tamen idem met fructus respectu melioramentorum dicti molendini taxati essent ad fauorem DD. de Liliis pro annis 23. quod non videtur æquitati consonum, ex quo fructus eiusdem rei diuerso iure censeri non debent, ad text. *in l. eum qui ædes. ff. de vsur.* Ruin. *cons.* 37. *num.* 5. *vers. & præmissis lib.* 4.

6 Quæ cùm, vt benè ab informantibus deductum fuit, multo plus importent, quàm expensæ a DD. de Liliis prætensæ, non potest dici, ipsos fuisse in dicta liquidatione grauatos, & consequenter, vel sententia, de qua agitur, erit confirmanda, vel quatenus in fauorem DD. de Liliis reformanda esset, deberet quoque in fauorem DD. de Formaliariis iuxta præterita augeri, vt seruetur æqualitas. *cap. non licet,* & ibi gloss. & Doctor. *de regulis iuris in* 6. *Authentic. consequenter, C. de senten. & interloqunt. omn. iud.* cum similibus, &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Beneuentana Saluiani. Lunæ 19. Decembris 1616.

ARGVMENTVM.

Appellatio quando detur, Ægidianæque quando locus sit in iudicio interdicti Saluiani. est magistralis decisio.

SVMMARIVM.

Appellari non potest vigore Ægidiana in Saluiano interdicto, & in quolibet p[illegible] essorio, num. 1.

Sententia dicitur valida, quando constat de iurisdictione iudicis, & quòd fuerit lata seruatis seruandis, num. 2.

Instrumentum facit rem claram, & probationem probatam, ibid.

Cedensis iura vigore cessionis translata sunt in cessionarium, ibid. in fine.

Possessio probatur per testes dicentes vidisse aliquem possidere, num. 3.

Possessio probatur per sustentationem litis, ibid. vers. secundum extremum.

Immissio in possessionem vigore Saluiani interdicti concedi- tur probatis duobus extremis, ibid. in fine. vers. quibus probatis.

Ægidiana non intrat, & appellare licet à sententia, qua continet mixturam, declara vt num. 5.

Ægidiana an intret nec ne, videndum est an sit intentatum petitorium, vel possessorium, ibid. vbi quando dicatur intentatum possessorium, & quando petitorium.

Iure familiaritatis possidere præsumitur filius possidens cum patre, num. 7.

Notario attestanti de actu à se non rogato non creditur, num. 8.

Mandatum Procuratoris quandóque producatur sufficit quando de mandato non fuit oppositum, ibid.

Ægidiana an locus sit quando fuit data immissio super bonis emphyteoticis, num. 9.

Bona præsumuntur potius censualia, quàm emphyteotica, num. 9.

Identitas bonorum probanda est ab eo, qui se fundat in identitate, ibid. in fine.

Sententia vbi est diuidua, vtputa continens plura capita, potest in vna parte appellari, & in alia non, numero 10.

DECISIO CCCLXXI.

De anno 1589. fuit per Bartholomæum, & Hieronymum eius filium de Controuertiis annuus census ducatorum 50. venditus Ioanni Baptistæ Rubino cum obligatione Octauij Torelli, quem dicti de Controueriis infra annum cum hypotheca omnium bonorum liberare promiserunt. Verùm postea cum per multos annos Torellus huiusmodi census persoluisset, egit in vim Saluiani coram A. C. pro repetitione scutorum trecentorum triginta solutorum, nec non pro liberatione à dicta fideiussione contra Mutium, & Thomam de Controueriis tanquam bonorum Hieronymi patrui, & Bartholomæi aui possessores, & cùm fauorabilem sententiam pro immissione reputasset, interposita per dictos Controuerios appellatione, fuit causa mihi commissa cum clausula, quatenus sit locus Ægidianæ. Et dubio per me proposito Rota censuit illi locum esse. Nam hæc in quolibet possessorio procedit. Caputaquen. *decis.* 226. *lib.* 1. *in manuscript. &* 407. *eodem lib.* & sic in Saluiano quando de sententiæ validitate & iustitia constat. Paris. *consil.* 108. *num.* 13. *lib.* 1. Socin. iunior *consil.* 182. *num.* 13. *lib.* 2. Neguſ. *de pignorib. in* 1. *membr. part.* 8. *num.* 3. Contard. *de moment. possess. limitat.* 4. *ex contractu, numero* 10. Benitend. *decisione* 17. *in fine.* Rota *decis.* 112. *num.* 4. *part.* 2. *lib.* 1. *diuersor. & decis.* 662. *num.* 3. *part.* 3. *lib.* 3. Veral. *decis.* 141. *part.* 3. Mohedan. *decis.* 5. *de constitut.* 1

Hic autem sententiæ validitas con[illegible]ouerti non potest, cum de iudi[illegible]is iurisdi[illegible]ione, man[illegible]atis, & aliis de iure seruandis appareat iuxta decis. Caputaquen. 261. *par.* 2. De iustitia pariter satis liquet, cùm approbata fuerint omnia in Saluiano requisita. De credito enim & hypotheca Torelli constat per instrumentum census venditi de anno 15[illegible] [illegible]uod rem Claram, & probationem pr[illegible]atam facit. Bald. *in l. Imperator, num.* 12. *ff. de* 2

ff. de stat. homin. Ias. in l.1 num.10. ff. de nou. oper. nunciat. Verall. decis 421. num.1. part.2. Nec non patet ex censuum solutionibus factis per Torellum, obtenta iurium cessione à Rubino creditore, qui omnia Bartholomæi & Hieronymi bona habebat obligata, per quam cessionem contra Rubini iura in Torellum cessionarium translata fuerunt. l. emptor. C. de heredit. vel act. vendit. Alex. cons.83. num.12. & seq. lib.1. Socin. cons.37. num.13. lib.4. Bald. Nouell. in tract. de dot. priuileg.12. col.8. vers. quartò quis.

3 Et quoad primum externum, videlicet Bartholomæum & Hieronymum bona, in quorum possessionem Torellus fuit immissus, possedisse, ex testibus pro Torello examinatis apparet, qui benè adhuc effectum probant. Castren. cons 168 num.1 lib.2. Menoch. de adipiscen. remed.3. num.161. Alexand. cons.51 num.6. lib.1. Dec. consil. 302. num.19. Ruin. consil.168. num 2. lib.4. Balh. in repetit. l. Celsus in prima quæst. num.10. ff. de vsucap. Pontan. de spolijs lib.2. num.94. Secundum extremum, quòd Mutius & Thomas bona prædicta possiderent, patet ex litis sustentatione. Verall. decis.369. part.2. Cæsar de Grass. decis.4. de restitut. spoliat. Quibus probatis benè Torello data fuit immissio. Aretin. in §. Item Seruiana, num.15. de act. Socin. consil.112. num. 6. lib. 4. Paulus de Castr. cons. 168. num. 1. lib.2. Bart. in l. rem alienam, num.5. de pignorib. Alexan. consil.125. n.4. lib.6. Menoch. de adipiscen. remed.3. n.760. Paleott. decis.321. Put. decis.107 num.2. lib.1.

4 Et in vim Ægidianæ in dicta immissione non dabatur ad effectum suspensiuum appellatio. Anton. August. in epit. de appellat. num.5. lib 1. Caputaq. decis.273. lib.1. in manuscript. Menoch. de adipiscen. remed.4. n.824. decis. Pedemont.25. num.19. Benintend. decis... num.5. quæ constitutio in toto statu Ecclesiastico procedit. Anton. August. vbi suprà, Caputaq. d. decis.273.

5 Nec valet dicere iudicium à Torello fuisse intentatum in petitorio, cùm ille pro liberatione ab onere fideiussionis egerit, & super hoc lata fuerit sententia, quæ dicitur continere mixturam, & sic Ægidianam non intrare. Quia respondetur ad effectum, vt videatur an petitorium, vel possessorium intentatum fuerit esse attendendam sententiam. Corn. cons.10. num.2. & seq. lib.4. Rota decis.263. n.1. part.1. diuersor. Socin. in l. rem quæ nobis, num.14. de acquirend. possess. & consil.262. num.1. lib.2. & proinde cùm super validitate, vel inualiditate crediti pronunciatum non fuerit, sed in mero solùm possessorio, sententia non dicitur aliquam mixturam continere, aliàs sequeretur quodlibet mandatum relaxatum donec, & quousque fuisset alicui de credito satisfactum, mixturam continere, quod non est dicendum.

6 Non obstat bona censuata de tempore impositionis census possessa fuisse à Bartholomæo, qui tanquam multo antè prodigus declaratus absque curatore & aliis solemnitatibus statutariis nulliter fuit obligatus. Nam de dicta Bartholomæi prodigalitate non constat, & curator non Bartholomæo, sed eius filiis datus apparet.

7 Nec releuat fuisse datam immissionem in vim obligationis factæ per Bartholomæum, & Hieronymum, & nihilominus bona non solum per istos possidebantur, sed etiam per Thomam seniorem dictorum Mutij & Thomæ patrem, qui se non obligauit. Vltra quod etiam præsumitur Thomam vnà cum Bartholomæo patre huiusmodi bona iure familiaritatis possedisse. Surdus cons.26. num.17. & seq. lib.2. sufficit in omnem euentum immissionem sustineri vigore obligationis cum hypotheca factæ de anno 1587. in qua Thomas etiam interuenit, & contra illum postea fuerunt per Octauium Calendam in dicto instrumento census iura cessa Dubino, & consequenter Torello, in cuius ipse locum successit.

Non obstat Torellum egisse in vim cessionis ab Octauio Calenda factæ, vti Procuratore Hieronymæ Calendæ, de cuius mandato non constat, nisi per assertionem Notarij, qui cùm attestetur de actu à se non rogato, nullam fidem meretur, quia Torellus pro summa scutorum 330. ab ipso solutorum, cessionem habuit à Dubino creditore, quod sufficit ex allegatis. Respectu verò liberationis propriam habet Hieronymi, & Bartholomæi obligationem, & nihilominus ex quo mandatum hodie producitur, sufficit saltim ad coadiuuandam Notarij assertionem, cùm præsertim huius mandati defectus antea non fuerit appositus. Bald. cons.122. sub num.1. lib. 3. Aymon consil.108. sub num.1. Rot. decis.599. num.1. & 688. num.2. part.1. diuersor. 8

Non obstat fuisse datam immissionem super aliquibus bonis, quæ sunt emphyteusis Ecclesiasticæ, & propterea non esse locum Ægidianæ, vt fuit dictum in Romana domus 19. Ianuarij 1611. coram Rouer. D. meo Decano. Nam cùm iura per Controuertios producta loquuntur tantùm de soluendo censu ratione quorundam bonorum Ecclesiæ, vnde non probant illa esse emphyteotica, sed potiùs eadem censualia præsumuntur. Alberic. in l.2. de iure emphyt. vbi Ias. num.4. Ruin. cons.42. num.7. lib.1. Natt. cons.3. num.2. Dec. cons.138. Conar. variar. resolut. cap 7 num.1. vers. imò ex eo dubio, & fuit resolutum in Romana vineæ 22. Iunij 1592. coram Illustriss. Millino. Tanto magis, quia non apparet istorum bonorum identitas, quæ probanda veniebat à Controueriis in ea se fundantibus. Corn. cons.144. n.11. lib.4. Aym. cons.198. num.4. Seraph. decis.869. Menoch. de præsumpt. lib 6. præsumpt.15. tom.2. cùm illa non præsumatur. Ioann. Andr. in cap. auditis, de præsumpt. Alexand. cons.119 num.1. lib.1. Ruin. cons.141. num.4. lib.5. Seraph. d. decis.869. 9

Et in omnem euentum respectu aliorum bonorum locus esset Ægidianæ, stante diuiduitate sententiæ, cùm bonorum corpora sint distincta; vnde licet vnius respectu daretur appellatio, non tamen quoad aliud esset concedenda. Bald. in l in hoc iudicio. ff famil. hercisc. Aretin. in l. certi condictio, §. quoniam, n.22. vers. Aut sunt diuersa capitula. Socin. in d. §. quoniam, num.32. vbi Purpurat. num.9. 10

R. P. D. MANZANEDO.

Maceraten. dotis. Lunæ 19. Decembris 1616.

ARGVMENTVM.

Sequestrum, vt nec depositum, priuat quemque sua possessione.

SVMMARIVM.

Mulier quæ viuente marito censetur possidere bona viri iure familiaritatis, eo mortuo mutat causam possessionis, & possidet iure proprio, maximè si declarauerit se velle retinere ad computum dotis, quæ retentio de iure sibi permittitur, num.1.

Sequestrum authoritate iudicis factum non priuat quemquam sua possessione, num 2. maximè si factum sit causa custodiæ, vt bona sint posita in tuto, num.3.

Depositum non priuat quemquam possessione, quia in deposito possessio remanet penes deponentem, licèt detentio remaneat penes depositarium, num.4.

Possessio ciuilis solo animo retinetur, & sola sufficit ad obtinendam manutentionem, num.5.

DECISIO CCCLXXII.

1 LVciam esse manutenendam quoad domum, & mobilia, Domini responderunt, cùm de eius possessione viuente marito dubitari non possit. Et licet nunc præsumeretur possedisse iure familiaritatis; tamen eo mortuo censetur mutasse causam possessionis, & incepisse possidere iure proprio, cùm ante aditam hæreditatem per hæredem declarauerit velle retinere dictam domum, & mobilia pro recuperatione scutorum 500. eius viro, ad computum dotis solutorum, quæ retentio sibi de iure permittitur. Bald. *in l.penult num.1.versic.Sed quæro.C.de pignoratit.action.* Bald. Nouell. *de dot. part.8 priuileg.6.num.21.* Surd. *de aliment.tit.1.quæst.34. num 9.* Dec.*cons.400.num.5.& seq.* Lup. *in rubr.de donationib.inter vir.& vxor.§.59.num.1.*

2 Quibus non obstat quòd mobilia fuerint sequestrata, & depositata penes tertium de consensu Lactantij patris Lucij; quia omisso an pater potuerit illi præiudicare, præsertim cùm non doceatur de illius scientia dicti sequestri de tempore quo ratificauit gesta per patrem, dicebatur, quòd cùm dictum sequestrum fuerit factum auctoritate iudicis, Luciam non remansisse priuatam sua possessione. Boër. *decis.277. num.9.* Grammat. *decis.51.num.2.* Rot.*decis.273.num.1. part.2.diuersor.* Menoch. *de retinen. remed.3.num.88.* Seraphin.*decis.941.num.1.*

3 Præsertim, quia fuit factum causa custodiæ, nempe ad effectum ponendi dicta mobilia in tuto. gloss. *in cap.1. verbo sequestrari, de sequestr possess.& fruct.* Bart. *in l.interesse, in princip. & num. 4. ff. de acquirend possess.* Socin. iunior *consil.68.num.174. versic. hæc tamen lib. 3.* Angelus de Perus. *in tract. de sequestr. num. 2. & seq.* Salycet. *in l. licèt sub numero 2. versicul. aut est dictum. ff. deposit.*

4 Vltra quòd non versamur in sequestro, sed in deposito, in quo possessio remanet penès deponentem, licèt detentio transferatur in depositarium. *l.licèt.§.rei depositæ.* vbi Castren *sub n.2 ff depofit.* Corn. *cons.39. num 3.vol.1.* Bero.*cons.71.num.20.lib.3.*

5 Minus obstant testes deponentes, quòd post mortem viri Lucia discesserit à domo, quam semper possedit Victoria, quia vltra quòd dicti testes non fuerunt examinati parte citata, nec sunt de actis. Respondebatur Luciam in discessu protestatam fuisse, quod non intendebat dimittere possessionem, sed illam animo, & corpore retinere, vnde non videtur habuisse se pro spoliata, sed saltim animo retinuisse ciuilem, quæ sola sufficit pro obtinenda manutentione. Menoch. *de retinend. remed.3.num.22.* Rota diuers.*decis.19.num.2.part.2.*

Nec facit quòd Lucia fuerit de dote satisfacta per receptionem vestium & iocalium, quia illa fuerunt sibi specialiter a viro legata, & in istam causam legari per Victoriam consignata, vt constat ex quitantia pro d. Lucia facta, & per dictam Victoriam in actis productis. Et ita conclusum, &c.

Parisien. pratensorum scut. 53000.

ARGVMENTVM.

De transfusione debiti ex vna in aliam causam quando fieri possit, quando per eam dicatur. & facta nouatio, præsertim ad fauorem tertij, & an per confessionem de recepto, & acceptilationem censeatur facta liberatio vera, vel ficta, & ad cuius fauorem, & etiam quando habens duo remedia per electionem vnius censeatur eligens recessisse ab alio, ac etiam actione, seu obligatione semel extincta, quando reuiuiscat, pluraque alia singularia, & notanda in materia cessionis iurium, & actionum faciendæ ab extraneo qui pro alio soluit.

SVMMARIVM.

Solutio non præsumitur, & propterea probanda est ab eo, qui solutionem allegat, num.14.

Actus agentium non operantur vltra eorum intentionem, num.15.declara vt num.48.

Cessio facta pro certa summa, dicitur contractus venditionis, num.16.& 49.

Cessio facta pro certa summa, dicitur simulata, si pretium non interueniat, num.16.

Confessio cedentis probat in præiudicium confitentis ad effectum excludendi simulationem, ibid.

Acceptilatio vni facta non prodest alteri, quando duo sunt obligati ad vnum, & idem, nisi fuerint obligati, vt duo rei, num.18.declara vt num.40.

Acceptilatione, quæ est liberatio quædam ciuilis, tollitur obligatio inducta verbis, non tamen tollitur obligatio inducta re, vel de iure gentium, num.18.vers.& quamuis, & n.39. & seqq. vbi alia ad materiam.

Naturalis actus fortior est ad acquirendum, quàm ciuilis, num 18. in fine.

Confessio de recepto solùm habet vim pacti de non petendo, num.19. vbi propterea, quod non probat solutionem. declara vt num.38.

Nouatio non intelligitur facta ex eo quòd in secunda obligatione contineatur idem quod in prima num.10.

Venditor non liberat debitorem, nisi creditor consequatur pretium sibi ab eodem venditore assignatum, num.21.

Creditor non prohibetur agere contra fideiussorem, quando à principali debitore satisfieri non potest, num.22.

Renunciatio est stricti iuris, & in ea non veniunt nisi ea quæ exprimuntur, num.23.

Obligatio, seu actio semel perempta quando reuiuiscat, & de materia obligationis reuiuiscentiæ, num.24.& 25.in fine, & n.64.& seqq.

Restitutio in integrum opponi potest per viam exceptionis, vel replicationis, constito de læsione, num.24. vers.præsertim quia.

Præseruatio iurium non inducit liberationem, & num.25.

Creditor qui consensit venditioni pignoris ludificari non debet, num.26.

Contractus vnius potest in alium de partium voluntate transfundi, num.18.

Obligatio, seu debitum ex vna causa potest in aliam transfundi de voluntate partium, nec propterea aliqua simulatio inducitur, num 28.

Debitum a duobus reis in solidum obligatis, potest ab eorum vtroque solui, non tamen potest ab vtroque exigi, quia solutio facta ab vno liberat alium, num.29.

Creditor habens plures obligatos potest eligere contra quem agere voluerit, num.30.

Solutio, siue vera, siue imaginaria sit, tollit antiquam obligationem, num 31.

Cessionarius succedit in ius cedentis, & reputatur eadem persona, num.30.

Debitor non potest ius passiuum inuito creditore in alium transferre declara vt num.31.in fine.

Cedens adhuc penes se retinet actiones directas regulariter, quandoque tamen non retinet, num.32.

Cedens post cessionem factam non potest amplius exigere, nec agere contra debitorem, quando illum posuit in locum suum, ibid. vbi nonnulla alia de materia.

Cessio quando dicatur facta in commodum, & periculum cedentis, seu cessionarij, num.33.

Cessione facta simpliciter periculum rei cessa spectat ad cedentem, quando verò datur in solutum, periculum transit in recipientem, ibid.

Euictione rei cessæ quando cedens teneatur, ibid.

Absenti Notarius stipulari potest, & facta stipulatio valet, num. 34.

Cessio facta absenti Notario pro eo stipulante valet, ibid.

Confessio de recepto probat veram solutionem, num. 36. vbi hoc ampliatur, etiam quod sit facta absente parte.

Confessio de recepto in instrumento cessionis nunquid probet in praiudicium cedentis, & confitentis, num. 37.

Confessio de recepto vni facta, an, & quando alteri prodest. num. 38.

Acceptilatio, an. & quando habeat vim liberationis, & solutionis, & de materia, num. 39. & seqq.

Nouationis in genere sumpta tres sunt species, de quibus num. 41.

Nouatio aliud non est quàm de vna obligatione in aliam facta, & mutata transfusio, num. 42.

Nouatio non præsumitur remanente eadem forma obligandi, secus forma contractus mutata, ibid.

Nouatio dicitur facta, si id quod debetur ex causa mutui, transferatur in causam depositi, ibid. in fine.

Nouatio non est inducta, quando in obligatione, & primum, & secundum debitum continetur. declara, vt num. 43.

Nouatio vbi non est inducta ipso iure, nunquid inducatur ope exceptionis, ibid.

Nouatio per dilationẽ tẽporis censetur inducta, n. 43. & 58.

Nouatio censetur inducta, quando ex natura actus resultat liberatio, etiam quod non dicatur expresse, num. 44.

Contractus inter aliquos celebrati non possunt præiudicare aliis non contrahentibus, num. 45. in fine.

Obligationes ex vna causa nunquid possint transfundi in aliam causam ex nudo consensu, num. 46.

Notarij stipulatio statim in absentem actionem transfundit, ibidem.

Cautela honesta attendenda sunt, non autem captiosæ, n. 47.

Instrumenta præsumuntur facta à contrahentibus secundùm naturam contractus celebrati, num 49.

Exceptio non numeratæ pecuniæ, & simulationis, differunt inter se, ibid. vbi benè declaratur in quo differant.

Confessio facta ad fauorem vnius rei debendæ, prodest etiam alteri, præsertim quando causa debiti est connexa, num. 51.

Confessio de recepto non dicitur ficta, & imaginaria solutio, sed probatio vera solutionis, ibid.

Tutoris vnius solutio liberat omnes alios contutores debitores, num 52. & seq.

Acceptilatio facta ad fauorem vnius debitoris, liberat omnes alios debendi reos, num. 53.

Nouatio facta cum vno ex reis debendi alium liberat, ibid. in fin. & seq. vbi declaratur quomodo procedat hæc conclusio.

Nouatio facta ad fauorem vnius rei debendæ, non prodest alteri quando fuit procurata cessio iurium, num 55.

Promittens reficere damna. & interesse tenetur ad illa postquam passa sunt, & incursa, & non priùs, num. 56.

Solutio tollit omnem obligationem, num. 57.

Cedens omnia iura, censetur etiam transtulisse omne dominium in cessionarium, num. 60.

Cedens potest habere fidem de pretio cessionis, ib. vers. si enim creditor habens plures actiones, pluraúe remedia pro consecutione sui debiti, an, & quando vna electa possit ad aliam confugere si ex prima actione non fuerit satisfactus, num. 22. & seqq. num. 61. & seqq.

Restitutio in integrum non datur aduersùs ea, quæ habent se ad lucrum & damnum, num. 65.

Restitutio non datur maiori alleganti læsionem in actu liberatorio mediante confessione, licèt erronea, n. 66. in fine.

Confessio de recepto licèt erronea, liberat debitorem, quia error allegari non potest, ibid.

Minori ætati succurritur restitutione in integrum aduersùs acceptilationem, nouationem, vel delegationem, ibid.

Nouatio non censetur inducta per dationem in solutum, nisi res data in solutum efficiatur accipientis. ibid.

Restitutio in integrum lapso quadriennio non datur, etiam per viam exceptionis, num. 67.

Pactum de non petendo quando est reale, & non personale factum ad fauorem principalis debitoris, prodest etiam fideiussori, num. 70.

Creditor habens plures debitores liberando vnum, non censetur liberasse alios, quando contra alios sit iura sibi reseruat, & protestatur. quod quando verum sit, num 71.

Pactum de non petendo factum ad fauorem vnius rei debendæ, an, & quando prosit alijs, ibid.

Præseruatio iurium quando prosit in actu, quo non obstante remaneat substantia obligationis, num. 71.

Soluens pro alio debitum, videtur facere contractum emptionis, & venditionis, num. 74.

Retrahere verbum idem est quod reuocare, ibid.

Venditione facta si non apparet, quid, & quantum sit venditum, recurritur ad quantitatem pretij, n. 75.

Promittens soluere debitum alienum, aliud non est, quam fideiubere, num. 76.

Creditor consentiendo quòd alteri pignus suum obligetur, censetur remittere totum ius pignoris, num. 78.

Creditor restituendo cautionem chirographariam, in qua habet constitutum pignus, censetur remisisse ius pignoris, ibid. & n. 79. vbi ad cuius fauorem istud ius pignoris remissum censeatur.

Purgatio moræ non admittitur quando ius actoris est factum deterius, num. 80. in fine.

Venditor ex natura contractus venditionis, debet emptori rem venditam tradere, num. 82. & quando sumus in incorporalibus, debet facere cessionem, ibid.

Creditor exigendo debitum ab vno fideiussore, tenetur cedere iura, & actiones non solum contra alios fideiussores, sed etiam contra pignora, num. 83.

Duo rei debendi videntur adinuicem fideiuberi, ibid. in fine.

Exceptio non adimplementi obstat agenti ex contractu vltro citróque obligatorio, donec totum impleatur, num 84.

Exceptio non implementi impedit litis ingressum, ibid.

Soluens pro alio suo creditori debitum, nunquid possit cogere ipsum creditorum cui soluit ad cedendum iura, n. 85.

Soluens debitum pro alio, liberat debitorem quoad pignora, sed nunquid acquirat ius super pignoribus, n. 86 & seqq.

Cedere iura soluenti facere quis debet ante extinctum creditum, & pignus, num. 88.

Soluens debitum pro alio, non succedit in locum creditoris, nisi facta sibi cessione, num. 90.

Fideiussor soluens pro alio debitum quando sine cessione succedat in ius creditoris, num. 90. & seq.

Creditori remittenti pignus quando obstat exceptio cedendarum, num. 91. & seq.

Culpa eorum, quæ geruntur, imputatur non solum gestori, sed etiam mandatario, num. 93.

Mandatum excedens non dicitur illud adimpleuisse, n 94.

Mora non est vbi non adest obligatio, & mora cessante, cessant vsura, & interesse, num. 95.

FACTVM.

CVm Illustrissimus D. Sebastianus Zamettus creditor rec. me. Henrici tertij Francorum Regis in summa scutorum 87000. habuisset à Rege in pignus quasdam pretiosas margaritas, & in contractu matrimonij Serenissimæ D. Christinæ Lotaringiæ Principissæ cum Serenissimo D. Ferdinando Medices Etruriæ Magno Duce, idem Rex promisisset certam partem dotis, 1

dotis,quam tunc temporis numerare non poterat,fuit tractatum,quod ipse Zamettus restitueret dictas gemmas ad effectum, vt Rex easdem in pignus pro scutis 200000. dictæ dotis Magno Duci tradere posset, sub quibusdam pactis, & conditionibus, quas tamen Zamettus non concludebat, sed verba dabat eidem Principissæ,& ad effectuationem conuentionum adduci non poterat,de quibus Rex certioratus vocari ad se fecit Zamettum, illique claris verbis declarauit se eandem fidem in contractibus secum gestis illi fore seruaturum,quam aliis ipse seruaret; quibus perterritus Zamettus gemmas pignoratas Regi festinanter & liberè restituit,cùm priùs à Maiestate sua Christianissima mandamenta Thesaurariis directa recepisset pro exactione sui crediti 87000. scutorum.

2 Et quoad Magnam Ducissam pro prætensa assecuratione sui crediti, licet recta via satis esset accessio, & fideiussio ipsius D.Principissæ,& aliorum pro dicto debito Regio; tamen ipse recepit obligationem D. Principissæ, & voluit obligationes 14. virorum ex causa mutui ad fauorem quorundam mercatorum Lugduneñ. sub certa forma.

3 Quapropter die 17.18.& 19.Februarij 1589.Domini Ioannes Baptista Abbas Guadagnus, & alij 13. viri singuli pro diuersis summis in totum ad dicta scuta 87000 ascendentibus, inter quos fuit etiam ipse Zamettus pro summa scutorum 15000. fecerunt obligationes ad fauorem dd. hæredum Aloisij de Capponibus, & aliorum mercatorum Lugduni, in quibus se constituerunt illorum absentium, & N. & N. præsentium,& pro eis acceptantiũ debitores in scut. 87000. ex causa mutui coram Notariis in tot aureis solis, & promiserunt eandem summam Lugduni dictis mercatoribus restituere per totum mensem Martij 1590. & alias,vt in instrumento à duobus Notariis erogato.

4 Ac eadem die 19.Februarij Serenissima Principissa narratis dictis obligationibus 14. virorum, affirmauit eos huiusmodi obligationes fecisse ad eius petitionem, & dictam summam scutorum 87000. sibi soluisse,ac volens bonam fidem erga eos recognoscere,promisit eisdem 14.viris præsentibus, & acceptantibus soluere scuta 87000.dictis mercatoribus Lugduni per totum dictum mensem Martij 1590.& releuato eosdem 14. viros indemnes, & aliàs, vt in instrumento.

5 Die verò sequenti 20.Februarij 1589.Thesaurarius Molan expediuit sex mandamenta Regia,continentia dictam summam scutorum 87000. soluendorum prædicto D.Zametto in extinctionem dicti sui crediti similis summæ directa diuersis receptoribus Regijs, illámque consignauit eidem Zametto.

6 Successiuè Rex die 25.eiusdem pretiosas margaritas sibi a Zametto,vt suprà,restituras tradidit multum Illustri D. Horatio Ducellario Agenti Serenissimi Magni Ducis in pignus pro dicta parte dotis Serenissimæ Principissæ postea Etruriæ Magnæ Ducissæ,prout in instrumento.

7 Cæterum dictus Zamettus die 27. dicti mensis Februarij transportauit,ac cessit dicta mandamenta Regia prædictis DD. Abbati Guadagno, & aliis 12. viris pro summa scutorum 72000. idest, singulis quantitatem pro qua se obligauerant ad fauorem dictorum mercatorum Lugdunensium retenti sibi pro residuo scutorum 15000. pro quibus Zamettus, vt suprà, se obligauerat, & eosdem 13. viros constituit dd. mandamentorum actores & exactores, transferens in eos omne ius ad disponendum de eisdem scutis 72000. ad suum beneplacitum.

8 Et hanc cessionem fecit mediante simili summa scutorum 72000.quam confessus fuit recepisse à dictis 13.viris,& habuit se de illa satisfactum, promittens, &c.obligans, &c. renuncians, &c. promisit in 13.instrumentis desuper confectis.

Tandem de mense Martij subsequentis 1589.prædicti DD. hæredes q. Aloysij de Capponibus, & alij mercatores Lugdunenses certiorati de dictis obligationibus 14.virorum à dicto Zametto, & ad eius requisitionem declarantur se nihil soluisse dictis 14.viris,& tunc,& non antea dictarum obligationum notitiam habuisse,séque nullum ius in eis habere,sed totum hoc negotium spectasse,& spectare ad D. Zamettum, obtulerunt ad omne ius libitum dare mandamenta, & alia necessaria,vt in diuersis apochis,& instrumentis. 9

Post aliquot annos occurrente obitu prædicti Abbatis Guadagni,vnius ex 14.obligatis, dictus Zamettus vigore dictæ obligationis & declarationis mercatorum Lugdunensium egit Florentiæ contra illius hæredes pro restitutione scutorum 4000.quæ dictus Abbas confessus fuerat mutuo recepisse à dictis mercatoribus Lugdunensibus,qui per duas sententias, & rem iudicatam fuerunt à dicta impetitione absoluti. 10

Quod videns dictos Zamettus conuertit se ad Serenissimam Magnam Ducissam,& ab ea, extraiudicialiter tamen, petiit totum suum creditum scutorum 8[illegible].de quo sua Celsitudo Serenissima valde admirata fuit,quia audiuerat,& ex iustis causis credebat dictum Zamettum, qui per longum tempus tacuerat, fuisse à Rege de suo integro credito satisfactum: ipse autem Zamettus, qui exactionem scutorum 34000. occultare non potuerat,tandem eam confessus fuit, & inuenit aliquos ex dictis 13.viris obligatis,ac proponens eos molestare posse pro summa scutorum 53000. restantium,ac offerens velle à suis obligationibus liberare,illos induxit ad infrascriptas conuentiones. 11

Ideò die 28.Iunij & seqq. 1603. nonnulli ex dictis obligatis transportarunt, & cesserunt dicto Zametto præsenti omnia iura,talia, qualia pro forte principali scutorum 53[illegible].& vsuris sibi competentia contra Serenissimam Magnam Ducissam occasione dictæ recognitionis bonę fidei,& omnia iura sibi competentia super dictis mandamentis Regiis,aliàs per eundem Zamettum in 13. viros transportatis, & huiusmodi cessiones fecerunt, vt ipsi cedentes remanerent liberati ab obligationibus ad fauorem ipsius Zametti,Domini à mercatoribus Lugdunensibus declarati, prout verè Zamettus illos liberauit, reseruato sibi iure se conuertendi contra prædictam Magnam Ducissam, postquam dicti cedentes confessi fuerunt,quòd licèt in dicta cessione mandamentorum dictus Zamettus confessus fuisset recepisse à 13.viris summam scutorum 72000. tamen veritas est quòd illi 13. viri non dederunt aliam rem pro pretio eorundem mandamentorum, nisi dictas obligationes ad fauorem dictorum mercatorum Lugdunensium promitten. &c. obligan. &c.renuncian. &c. & aliàs prout in diuersis instrumentis desuper celebratis. 12

Et cum omnibus suprà narratis instrumentis,postea Zamettus rediit ad Serenissimã D.Magnam Ducissam, ac petiit pro residuo sui crediti dicta scuta 53000. vnà cum vsuris per totum dictum tempus decursis, dando longam informationem ad suadendum suam intentionem remanere fundatam.

Quibus visis,& diligenter consideratis, sicut Serenissima Magna Ducissa credere non debet esse meliorem fidem Zametti in hoc residuo, quã fuerit in aliis scut. 34000. post exactionẽ petitis,ita ex deductis pro eodẽ Zametto se ad petita non teneri,séque defendere posse,ac debere suasa fuit. Ad quẽ effectũ nunc rogat RR. DD. meos pro consilio cum iuris allegationibus. 13

VO

VOTVM CCCLXXIII.

Votum Rotæ Romanæ, Christi Domini auxilio imploraṫo.

14 Visis,ac diligenter consideratis suprascripta serie facti,ac omnibus instrumentis, & iuribus in ea narratis, inuenimus Illustrissimū D.Sebastianum Zamettum extraiudicialiter petendo à Serenissima Etruriæ Magna Ducissa summam scutorum 530.0. eum prætensis vsuris fundare posse suam intentionem in infrascriptis.

Primò in instrumentis mutui 14.virorum, & recognitione bonæ fidei Serenissimæ Magnæ Ducissæ erga eos, necnon recognitionis bonæ fidei mercatorum Lugdunensium erga Zamettum, ex quibus Magnæ Ducissæ obligatio patenter probatur, vnde cùm solutio, vel satisfactio non ostendatur, quæ non præsumitur, sed probanda est ab eo, qui solutionem allegat. *l. quinquaginta. ff. de prob.* sequitur necessariò Magnam Ducissam teneri, & obligatam esse soluere iuxta eius promissionem,& licet obligatio non sit erga Sebastianum Zamettum, nihilominus ipse est creditor verus, qui etiam habet cessionem a mercatoribus Lugdunensibus.

15 Quòd si fieret aliquod fundamentum super instrumento celebrato sub die 17.mensis Februarij dicti anni 1589.inter 13.obligatos, & Zamettum, in quo Zamettus cedit, & transfert mandamenta in eosdem obligatos,& confitetur recepisse pretium, quod importaret solutionem eiusdem debiti, pro quo est obligata Magna Ducissa.

Respondetur quòd nihil facit, cùm in eodem instrumento, intentio partium non sit extinguere debitū Magnæ Ducissæ, sed apponere omnes clausulas,& cautelas, quæ conferant ad validitatem eiusdē instrumēti, non egrediendo terminos illius actus, & actus agentium non operantur vltra eorum intentionem. *l. non omnis. ff. si cert. pet. l. obligationum substantia. ff. de act. & oblig.* & ibi Doctor. & intentio agentium semper attenditur in contractibus. *l. cum de lanionis §. quod si. ff. de fund. instr. l. Labeo § fin. ff. de supell. leg. l. 3. C. de liber. præter. cap. intelligentiam de verb. signif.*

16 Vltra quod videtur ille contractus omnino simulatus,& ad aliam finem, scilicet reddendum cautos 13. viros ne bis Zamettus eandem summam exigere posset,& quòd dicti 13. possent exigere mandamenta in vtilitatem propriam,& Magnæ Ducissæ pro soluendo mutuo, nulla enim fuit in veritate numerata pecunia, nec est verisimile, quòd 13. viri soluere voluerint recipiendo mandamenta absque aliqua cautione, quinimò,& si mandata fuissent ve e translatāda, propterea excluderetur simul ? quia cessio pro certa summa est contractus venditionis. Bart. *in l. p. r diuersas num. r. 7. C. mand.* & ideò si non interuenit pretium, venditio est simulata, quia pretium est de substantia venditionis. *§. pretium. Inst. de empt. & vend.* & de hac exceptione potest opponere Zamettus; quamuis enim Bart. *in dicta l. per diuersas num. 12.* dicat quòd debet attendi confessio cedentis in eius præiudicium ad effectum excludendi simulationem, tamen est verum quando de simulatione constat tantùm ex confessione cedentis, quod non est hîc, vbi adsunt aliæ coniecturæ, & hoc modo debet intelligi, quod dicit Alex. *consil. 36. lib. 2.*

17 Ex quibus videtur concludendum quòd ex quacunque clausula istius instrumenti non possit resultare extinctio obligationis Magnæ Ducissæ alterius instrumenti, quod nihil habet commune cum isto, & verus sensus partium videtur fuisse per confessionem de recepto pactum de non petendo, & acceptilatione reddere cautos 13. viros, vt non possent bis molestari pro eadem summa vigore primi, & vigore secundi contractus, non autem efficere, vt extingueretur actio vigore primi contractus, & nulla ratio suadet, quòd Zamettus, qui tanto tempore laborauit pro assecutatione sui crediti cum tot cautelis, nolens sequi fidem Regis Christianissimi, nec Magnæ Ducissæ, postea in continenti infra 7. dies voluerit extinguere actionem sibi competentem ex obligatione primi contractus, & sic istæ clausulæ in contractu translationis mandatorum remanent compatibiles cum primo contractu,& extinguitur obligatio soluendi pretium cessionis, remanet autem contractus obligationis.

Præterea quoad acceptilationem in eodem instrumento contractam, videtur quòd non possit quadrare pro Magna Ducissa, cùm sit erga 13. obligatos, quia Magna Ducissa,& 13. obligari non sunt duo rei, iuxta theoricam Bart. *in l. 2. ff. de duob. reis*, sed sunt duo obligati, quia de 13. viris vnusquisque est obligatus pro sua summa, & pro eadem respectu omnium Magna Ducissa. Quando autem duo sunt obligati ad vnum,& idem, si tamen non sunt obligati vt duo rei, acceptilatio facta vni non prodest alteri. Ang. *in l. 2. § si tamen hominem, in fin ff. de acq. poss* & quamuis acceptilatione, quæ est liberatio quædam ciuilis, tollatur obligatio, quæ est inducta verbis, non tamen perimit obligationem inductam re, vel de iure gentium. *l. an inutilis § acceptam ff. de accept.* Azo *in summa de accept. num. 3.* Castr. *in l. 1. ff. eod. tit.* Doctor. *in l. vt responsum. C. de transact.* & consequenter si esset sublata obligatio 13. virorum,& Magnæ Ducissæ, quæ oritur ex contractibus,& instrumentis obligatoriis, nihilominus remanet obligatio iuris gentium. Namque videtur duplex contractus, & obligatio inter Magnam Ducissam & Zamettum, primus restituendi pignora quoad Zamettum,& quoad Magnam Ducissam teleuandi Zamettum, quapropter stipulatio postea interposita pro contractu mutui, auget fortitudinem primi contractus, non illum extinguit. *Inst. de verb. oblig. in princ. & §. 1.* & remanet actus primus naturalis, qui est fortior ad acquirendum actiones, quam ciuilis. *l. ea quæ ciuiliter. ff. de acq. rer. dom.* Vnde si acceptilatione cessat contractus ciuilis, remanet contractus iuris gentium, & ex eo obligatio,& actio pro Zametto. 18

Quo verò ad confessionē de recepto contractam in eodem instrumento translationis mandamentorum, videtur nihil tangere Magnam Ducissam, quia ista confessio solum habet vim pacti de non petendo. *l. tale pactum, in princ. ff. de pact.* quod pactum de non petendo non est actus idoneus ad hanc liberationem Magnæ Ducissæ. *l. si rem. §. si duo ff. de nouat.* & hanc doctrinam firmat Bart. *in l. ex duobus la 1. num. 3 2 ff. de duobus reis.* Ruin. *consil. 32. num. 6. lib. 1.* Fulgos. *consil. 154.* & ibi subscribit Cuman. Præsertim quia vertitur tantum negotium spectat ad Magnam Ducissam, vnde dicti in natura videtur expostulare, vt ista confessio ad Magnam Ducissam non porrigat vires suas, per text. *in l. in lege falcidia. §. ad l. falci l.* in quo distinguuntur effectus vnius,& alterius obligationis, inspecta causa debendi,& facit pro hac parte text. *in l. 1 C. de transf & in l si pupillus ff. de adm. tut.* & faciunt re[illegible], Rem[illegible] alios actas, alios non proficere, & [illegible] non [illegible] prodesse confessio. *l. cetum § [illegible] ff. de conf.* maximè quia confessionem sub[illegible] acceptilatio, quæ consistit in pronuntione,& sic non [illegible] solutionem illa confessio, quam ex natura,& [illegible] substantia acceptilationis videtur emissa. Bart. *in l. 1. ff. de l. i. qua in fraud. cred* Bald. *in l. si actin C. eod. tit.* 19

Nec dici potest ex hoc contractu indu[illegible] quam nouationem, quia hoc non fuit actu,[illegible] 20

in secunda obligatione idem continetur quod in prima, non intelligitur facta nouatio. *l. qui vsumfructum,* vbi gloss. & Doct. *ff. de verb. oblig. l. scire debemus. cod. tit.* Ias. *in l. certi condictio. §. quoniã. ff. si cert. pet.* & latè Doct. alibi. quod est etiam decisum in pluribus reis credendi. *l. si rem. §. si duo. ff. de nonat.* Vnde idem dicendum est in duobus reis debendi, nec debet admitti istud præiudicium creditoris, qui sentiret damnum, cùm illi interfit non nouam obligationem, sed magis numerum obligatorum augeri.

21 Secundò, quia licet Zamettus in instrumento die 27. Februarij vendiderit mandamenta Regia, & scut. 72000. pro illorum pretio recepisse confessus fuerit, tamen re vera illud non recepit, vt confessi fuerunt 13. viri, seu eorum aliqui in instrumento cessionis dictorum mandamentorum de anno 1603. Vnde intrat dispositio text. *in l. quesitum, in princ. ff. de distr. pign.* vbi habetur quòd venditor non liberat debitorem, nisi creditor consequatur pretium, vnde videtur dicendum quòd non sint liberati 13. viri, nec Magna Ducissa, quia ex distractione mandamentorum ipsis 13. viris facta Zamettus non habuit pretium, & nihil aliud habuit quàm priores obligationes.

22 Tertiò, quia Zamettus habebat duo remedia pro exactione sui crediti, nempe mandamenta, & obligationes 14. virorum pro mutuo, & cum mandamentis non fuit illi succursum; ergo nihil prohibet quominus possit ad mutuum recurrere. *l. persecutione. C. de pign. l. 1. §. quid ergo. ff. de venur. inspic. l. consentaneum,* & ibi Bart. *quomodo, & quando index.* & Ias. allegat Concordantes *in l. 1. num. 23. ff. si quis ius dicenti non obtemp.* Alexand. *consil. 130. num. 15. lib. 4.* & facit doctr. Bald. *in l. final. §. sed si cum Seio, in fine. ff. si cert. pet.* vbi patet quòd quando quis non potest satisfieri à principali debitore contra quem egit, nihil impedit, quominus agat contra fideiussorem; imò nec satis est quòd sit consultum creditori, vt per Ang. *in l. qui restituere sub num. 5. vers. in gloss. in fin. ff. de rei vend.* quia requiritur quòd sit actualiter satisfactum, & in hoc reprobatur Ang. vt per Ias. *in d. l. 1. num. 23.* Ita dicendum videtur in hoc casu, in quo quamuis Zamettus conatus sit sibi satisfieri ex mandamentis, cùm tamen non sit secutus plenus effectus, vt constat ex declaratione 13. virorum de anno 1603. nihil obstat quo minus agere possit, & habeat obligatam Magnam Ducissam.

23 Nec aliquo pacto debemus credere quòd Zamettus voluerit renuntiare actioni sibi competenti ex obligatione Magnæ Ducissæ, quam omnino voluit ante restitutionem pignorum, quia renunciatio est stricti iuris, & in ea non veniunt nisi ea quæ exprimuntur. Card. *consil. 120. in fin.* Dec. *consil. 461. num. 6.* & voluntas quæ colligitur ex facto, limitatur, quatenus ex tali facto necessariò infertur. Bart. *in l. 1. §. si quis hoc interdicto ff. de itin. actuque priu. & in l. si patronus, in fin. C. comm. vtriusque iud. per l. fin. C. ne vxor pro marito.* Dec. *dicto consil. 461. num. 7.*

24 Quartò, quia quando præmissa non prodessent Zametro, cùm ei non fuerit satisfactum, intraret reuiuiscentia obligationis, in quo non facit difficultatem, an regula reuiuiscentiæ sit affirmatiua, vel negatiua, iuxta gloss. *in l. qui res §. aream. ff. de solut.* Bart. *in l. Manius 68. §. duorum num. 3. vers. sexto opponitur. ff. de leg.* 2. nam satis est quod omnes concordant, quòd ex causa actiones extinctæ possunt reuiuiscere. gloss. *in dicto § aream, in verb. in perpetuum.* & faciunt omnes text. qui allegantur pro affirmatiua.

Pro qua in casu nostro facit dictum in Spec. *de fideiuss. in fin.* vbi si pro credito meo, pro quo habebam fideiussorem, dedisti mihi prædium in solutum, quod fuit euictum, demissor mihi tenetur pristina actione, quia res in solutum data non permansit apud me, facit text. *in l. deferre, in fin. & in l. sed renocato ff. de iure fisci. l. qui concubinam. §. si hæres. ff. de leg. 3. l. si quis aliam. ff. de solut.* gloss. *in l. desiere § fin ff. de iure fisci*, quæ procedunt ad effectum ne creditor remaneat in damno. Bald. *in l. libera num. 6. C. de sent.* sicut remaneret in damno Zamettus, si non daretur prima actio saltem vtilis, quia pignora restituit, & non haberet fideiussores loco pignorum, vt conuentum fuit, & sic careret pignore, & iure suo, & ex hac iusta causa insuflatur spiritus actioni, & obligatione mortuæ.

Præsertim, quia si Zamettu agenti priore actione opponatur de ciuili extinctione, potest per viam exceptionis replicare de restitutione in integrum, ex clausula, *si qua mihi iusta causa. l. 1. ff. ex quibus caus. maior.* Ioan. Baptista à S. Blasio *in tract. de act. num. 12.* & est communis opinio quòd possit opponi de restitutione in integrum per viam exceptionis, vel replicationis. gloss. Bart. & Doct. *in l. nam, & postea. §. si maior. ff. de inreinr.* Soc. *in l. qui agnitis num. 15. ff. de except.* vbi attestatur de communi opinione, & stanti, ennstat de læsione, hoc in casu ostendendum quòd Zamettus restituit pignora, & non consecutus est creditum suum.

Quintò, quia Zamettus habet cessionem, & retrocessioné iurium à 13. viris in instrumentis anni 1603. 25
in quibus continetur cessio obligationum iurium & actionum virorum obligatorum contra Magnam Ducissam recognitricem bonæ fidei retrocessio, & transportatio eorundem mandamentorum, qua mediante redeunt iura, & actiones in Zamettum, liberatio vera ipsorum obligatorum, declaratio quòd pro cessione 13. obligati non numerarunt pretium, & nihil dederunt, nisi solùm priores obligationes mutui, & quod magis stringit in hoc instrumento, adest præseruatio iurium ipsius Zametti erga Magnam Ducissam, & hæc videtur obstare, quia liberatio virorum obligatorum non inducit liberationem Magnæ Ducissæ, quoniam reperiuntur iura præseruata. *l. & per iusiurandum. §. si legatorum,* vbi gloss. *ff. de accept. l. si quis reum. vers. Alioquin si solemni. ff. de liber. leg.* Bart. *in l. ex duobus reis. quest. 2. ff de duobus reis, & in auth. Hoc ita, num. 4. C. eod. & in l. si cum exceptione. § Labeo ff. quod met. can.* latè Roncheg. *in l. a. num. 115 de duobus reis.* ergo in hoc casu quicquid sit de 13. obligatis, debet esse saluum ius Zametto contra Magnam Ducissam.

Sextò & vltimò, quia quando deficerent Zametto omnia instrumenta, saltem remaneret primæua obligatio, vt tactum est supra ex restitutione gemmarum; cùm enim facta fuerit in gratiam Magnæ Ducissæ, vt perficeretur contractus matrimonij, tenetur Magna Ducissa recognoscere æquitatem, & soluere summam scutorum 52000. cum interesse decurso, iniquissimum enim est ludificari creditorem, qui consensit venditioni pignoris. *l. sicut §. illud videamus. ff. quib. mod. pign. vel hypoth. soln.* 26

Quibus tamen non obstantibus censemus hodie Zamettum, vel carere actione contra Magnam Ducissam, vel ab ea legitima exceptione posse repelli; & pro huius sententiæ defensione præmittimus 27

Primò aduertendum, quòd Magna Ducissa non est debitrix originaria Zametti, sed est debitor Rex Christianissimus, qui etiam promisit dotem, & Corona, vt declarauit Parlamentum Parisien. vnde non est mirum si Magna Ducissa se defendit, videns Regem principalem debitorem tutum, necnon 13. viros in Francia nunquam fuisse interpellatos à mercatoribus, nec à Zametto, sed Magnam Ducissam, quæ absens, & ignara quid factum sit, à multis annis credebat, & credit, vel ex ipsis mandamentis, vel alio modo à Rege Zamettum esse satisfactum, & hoc potest hodie credere

ratio

rationabilius, siquidem Zamettus petebat à Magna Ducissa integram summam scutorum 87000. &, ita perseuerasse dicitur vsque ad annum 1600, & vltrà, & tamen repertum fuit ex mandamentis fuisse exacta scuta triginta quatuor millia vsque de anno 1590. Aliæ verò quintantiæ non potuerunt reperiri, & tamen non credimus in hoc residuo esse meliorem fidem Zametti, quàm fuerit in exactis, & post exactionem denuo petitis.

28 Secundò, quòd quamuis de iure gentium fuerint introductæ plures species contractuum inseruientium varietati negotiorũ inter homines, & particulares formæ assignatæ, quæ nec etiam ex voluntate contrahentium mutationem recipiebant. *l. 2. in princ. & §. appellata, & l. cum quid. ff. si cert. pet.* & erat opus adimplere secundùm naturam contractus celebrati antequam diuerteretur ad alium; nihilominus, quia hoc magnam afferebat vtilitatem his, qui incumbebant negotiis, qui necesse habebant alterare, commutare, & reuoluere, quæ iam gesta erant, nec poterant propter diuersa impedimenta primas conuentiones adimplere, nec adimpleri volebant, idcirco ex communi vtilitate de iure ciuili repertum fuit, vt contractus inuicem conuerti possint ex vno debito, & ex vna causa, in aliud debitum ex alia causa, tam inter easdem personas, quàm inter diuersas. *§. quo genere, Inst. quib. mod. toll. oblig. l. licet §. quoties, l. nuptura §. 1. l. pater. §. 1. & l si sponsalibus, de iur. dot.* & hoc pacto ad istas conuentiones, & transfusiones res reddenda, & pecuniæ numerandæ habentur pro traditis, & numeratis. quam doctr. approbant Doctor. omnes *in l. singularia ff si cert. pet.* vbi Bart. *num* 21. Ang. *num.* 8 *&* 9. Salic. *num.* 17. & quando termini sunt habiles, sola voluntas contrahentium sufficit, vt declarat ibi Aret. *num.* 8. & Castr. *n.* 5. *&* 19. Dec. *num.* 28. Curt. iun. *num.* 38. Cagn. *num.* 216. & late Bologn. *num.* 2. & Zas. *num.* 14. dicit id à iure fuisse introductum ex quadam benignitate; & quamuis talis conuersio multis modis fieri, possit considerari inter transfusionem, quæ fit per conuentionem & nouationem, & delegationem, vt distinguit, & declarat idem Bologn. *num.* 106. *&* 107. tamen quocunque modo satis est quòd stante transfusione, & conuentione resoluta remanet prior obligatio, & liberatio resultat vel ipso iure, vt videtur sentire Cagn. *d n.* 216. & clariùs Bologn. *num.* 29 qui testatur de veriori opinione, vel saltem ope exceptionis, vt declarat ibi Roman. *num.* 40. nec faciendo istas transfusiones propterea dicitur fieri aliqua simulatio de contractu ad contractum, iuxta titulum, plus valere quod agitur, vt latè tradunt addentes ad Dec. *in dicta l. singularia num.* 28. *in vers. debitum*, & Cagn. *ibi num.* 216. *vers. qua conuersio.*

29 Tertiò quòd prior, & originarius contractus inter Magnam Ducissam, & Zamettum, fuit obligatio quæ orta est ex conuentione restitutionis pignorum facta Regi, quæ obligatio conuersa fuit in mutuum 14. virorum, & Magnæ Ducissæ soluendum infra 13. menses, & idcirco contractus ille mutui est pro cautione loco pignorum restitutorum, & est obligatio soluendi Zametto creditum suum, quod habebat erga Regem conuersa in obligationem mutui, & ex supradictis, & consequenter debitum Regis, & debitum Magnæ Ducissæ est vnum, & idem, quod poterat ab vtroque solui, sed non propterea poterat ab vtroque exigi. *l. si Stichum §. fin. ff. de nouat.* gloss. *in l. Valerianus ff de prætor. stipul.* quam citat ibi Bar. in principio. facit *l qui bis idem*, & ibi Doct. *de verb. oblig.* & patet ad sensum.

30 Quartò quòd Zamettus poterat vno ex duobus modis exigere creditum Regis Christianissimi, vno modo ex mandamentis habitis à Rege, cuius Christianissimæ Maiestatis proprium erat debitum. Secundo modo ex mutuo soluendo per 13. obligatos, & Magnam Ducissam, in quod, vt diximus, conuersa erat obligatio releuandi Zamettum, propter restitutionem pignorum, & successerat loco eorundem pignorum; Zamettus verò elegit exigere primo modo, quoniam ad ipsum spectabat electio cùm haberet plures obligatos. *l. reos. §. cum in tabulis. ff. de duobus reis. l. ex duob. ff. eod.* Surd. *decis.* 308 *num.* 2. videlicet per venditionem, vel cessionem mandamentorum, quæ cessit 13. viris obligatis pro eodem pretio, ad quod ascendebat debitum mutui, & creditum suum erga Regem: vnde si verum est quòd ex istis mandamentis sit satisfactum Zametto, vtique cessabit omnis obligatio, quia, vt diximus, potest ab vtroque solui, sed non ab vtroque exigi, & in hoc aduertendum est, quia dum nos probamus inferiùs ex instrumento cessionis mandamentorum inductam esse liberationem, quòd nos non intelligimus cessionem esse factam à Zametto, & acceptatam à viris obligatis ad effectum principaliter tollendi contractum, & obligationem mutui, sed quòd per Zamettum est electa via sibi satisfaciendi ex mandamentis, & quòd satisfactio quoad Zamettum extinguit debitum Regis, qui debitor factus est cessionariorum, & desiit esse debitor Zametti, & consequenter extincto debito Regis erga Zamettum per prædictam cessionem mandamentorum sequitur, quòd etiam est extincta obligatio mutui 13. virorum, & Magnæ Ducissæ, in quod erat conuersa obligatio soluendi debitum Regis loco pignorum, quæ extinctio est ipso iure, vel ope exceptionis, & ita à cedente prouenit; non autem principaliter à contractu distractionis mandamentorum, nec Zamettus aliud prætendere posset vnquam, quàm pretium mandamentorum ab illis quibus vendidit, vel cessit.

Vnde non obstat quòd satisfactio quæcunque sit 31
vel vera, vel imaginaria, censeatur facta ex causa cessionis mandamentorum, & ad illam referri, quia nihilominus tollit primum antiquum debitum. Alc. & Dec. *num.* 5. *in l.* 1. *C. de transact.* & censetur etiam facta ex causa originaria, & obligationem antiquam tollit, saltem vt solutio, vt ibi Dec. expressè *num.* 5. & in nostris terminis Beniten. qui materiam latè prosequitur per totam *decis.* 81. & in hoc vltimo proposito *num.* 20. & aduerte in casu nostro quod ibi Dec. ampliat, & extendit à solutione ad confessionem, quod multum prodest in materia nostra. Ex quibus sequitur quòd Zamettus liberauerit, & absoluerit à solutione sui crediti Regem erga se ipsum 14. viros, & Magnam Ducissam. De liberatione Regis patet. nam Zamettus cedit, & transportat summam 72000. scutorum ex summa 87000. contentam in sex mandamentis, siue assignationibus; ergo cedit creditum erga Regem, quia à Rege debebantur. Deinde inferiùs eorundem mandamentorum, facit, & constituit eosdem 13. viros portitores eiusdem summæ 72000. scutorum veros actores, & exactores, & receptores, transferens in ipsos omnimodo locum, iura, & actiones sui ipsius, ergo non mandauit simpliciter solutionem mandamentorum, sed transtulit iura, & actiones suas, quas habebat in Regem debitorem suum; ergo cessionarij successerunt in ius cedentis, & censendi sunt eadem persona cum cedente. *cap. denique 7. quæst.* 1. *l. si donare.* §. 1. *ff. de donat. inter vir. & vx.* Crot. *consil.* 83. *n.* 10. & consequenter omnia iura quæ cedens habebat. *l. si ager, in fin.* vbi Din. Bart. & alij. *ff. de rei vend.* & Natt. *consil.* 367. *num.* 21. dicit quòd etsi debitor non possit ius passiuum inuito creditore in alium transferre. *l. si mandato meo.* §. 1. *ff. mand.* tamen bene potest creditor ius actiuum, quod sibi competit, cedere alteri

alteri. Tiraq. *de retr. consang.* §. 26. *gloss.* 3. *num.* 32. ita vt cessionarius possit omnia ea quæ poterat cedens ante cessionem. Bero. *consil.* 187. *num.* 17. *& seq. vol.* 1.

32 Et quamuis penes cedentem actiones directè remanere soleant, *l. quis ergo casus. ff. de pec.* Bart. *in l.* 2. *C. de act. & oblig.* Afflict. *decis.* 335. *num.* 22. tamen possunt dari casus quòd non remaneant, vel remaneant inutiles, ac si non essent secundùm communem opinionem, de qua per Paris. post alios *consil.* 19. *numer.* 63. *cum seqq. lib.* 3.

Atque hoc præsertim, quando cedens ponit in locũ suum, vt in hoc casu in quo notabiliter dixit Ang. *in l. si cum emptore num.* 3. *ff. de pact.* quòd creditor qui cessit iura sua alteri, & cessionarium in locum suum posuit, post cessionem non potest exigere, nec agere contra debitorem, & quòd ideo Notarij apponunt illa verba, in locum suum, & *in l. fin. in fine ff. de trans.* per text. *in l. qui quadringenta ff. ad Trebell. & sequen.* Aret. *in l. cum filiofam. num.* 5. *ff. de leg.* 1. facit Bart. *in l. si in prouinciali.* §. *si ergo ff. de oper. nou. nunc.* & est text. *in l. sed si tantùm,* ibi, *loco domini. ff. de pact. l. planè,* ibi, *suo loco. ff. fam. ercisc.*

Quòd si ista verba sola non sufficerent, cùm semper cedens ponat cessionarium in locum suum, & ideò aliqui tenuerunt contra Ang. vt per Castr. *in dicta l. si cum emptione num.* 4. & ibi Ias. *num* 4. *vers. quos reprobat* Surd. *consil.* 22. *num.* 31. *lib.* 1. decis. Pedem. 44. *num.* 7. vbi per Ang. allegat Cror. *in consil.* 1. *num.* 12. *&* 14. *& seq.* nihilominus hæc opinio est vera sine contradictione, quando adsunt alia verba prægnantia. Veronen. *cant.* 190. incipit, *Tu habes.* Ias. *in dicta l. si cum emptore n.* 11. Rip. *in l.* 1. *in princ. num.* 13. *ff. ad Trebell.* in hoc casu cõstituuntur 13. viri, veri actores, exactores, & receptores, idest, liberi actores, exactores, & receptores. *l. vero procuratori. ff. de solut.* ergo eo pacto, vt nullo modo possint impediri.

Vlteriùs adsunt verba transferentia omnimodo iura, & actiones sui ipsius; ergo omnem speciem actionis. gloss. *in Clem. verbis, in vers. omnimodam, de foro comp.* Quia verbum *omnimodo*, comprehendit omnem casum. gloss. *in l. cum exceptione.* §. *quatenus, in vers. omnimodo,* & ibi Bart. *ff. quod met. cau.* & interpretatur, idest, sine distinctione, *dicto* § *quatenus.* Ruin. *conf.* 147. *num.* 12. *in* 2. & habet hoc verbum latissimum significatum. Roland. *consil.* 75. *num.* 13. *lib.* 3. Igitur omnis actio tam directa, quam vtilis, est translata, præsertim stantibus verbis, sui ipsius, cùm propriè Zametti essent directæ actiones.

Vnde non obstat quòd non adsint illa eadem verba, de quibus loquuntur allegati Doctor. videlicet quòd cedens transferat omnem spem, & exercitium actionum, quia ista verba æquiualent, & præualent, & non est posita formula in verbis, sed in intentione cedentis, quæ colligitur ex verbis, & hæc videtur esse mens dec. Pedem 44. *num.* 7. ibi illa verba, *Ponendo in locum suum,* & similia, & consequenter non requiritur quod aliqua interueniant, ex traditis *in l.* 3. *C. de nouat.* vt tenent alleg Doctor.

Præterea sumus in casu, in quo cessio non est facta
33 in commodum, & periculum cedentis, sed cessionariorum, quod paret, quia Zamettus specificè protestatur se nolle promittere aliquam securitatem, siue pecuniarum restitutionem, nisi de facto proprio, & de iure fit distinctio, quod quando ceditur, omne simpliciter periculum spectat ad cedentem; quando verò nomen datur in solutum, vel venditur, periculum transit in recipientem. Imol. *in l. facta* §. *si hæres col.* 2. *ad Trebell.* & eam sequitur Barb. Curt. sen. Soc. Ias. & Dec. & alij, quos allegat Surd. *consil.* 22. *num.* 33. *lib.* 1. & tunc remanent inutiles actiones cedentis, quia non est iustum, quòd sit in eius facultate priuare cessionarium iure suo, ad cuius commodum, & incommodum est facta cessio. argumento *l. si superatus,* vbi Bart. *ff. de pignor.* & Surd. *dicto consil.* 22. *num.* 31. qui in fine, hoc in casu secundùm opinionem Doct. non loqui text. *in l.* 3. *C. de nouat.*

Non obstat, quòd cessionarij non fuerint præsen- 34
tes, quia adest stipulatio Notarij. Bart. *in l. stipulatio ita.* § *stipulationem num.* 3. & ibi Alexand *ff. de verb. oblig.* & idem Bart. *in l. nec ei.* §. *eorum vers. quæro nunquid tabellio ff. de adopt.* Dec. *cõs.* 407. *n.* 14. & in terminis cessionis factæ absenti, stipulante Notario, Io. Andr. ad Spec. *in tit. de cess. act.* §. 1. *de form. instr. super cess. act. in* 2. *part.* ad d. Bald. *in l. per diuersas quæst.* 14. *num.* 18. *C. mand.* Si igitur Rex liberatus fuit facto Zametti, non potest Zamettus aliquam actionem aduersùs eum, qui promisit soluere debitum Regis, quia liberato principali, ampliùs non tenetur, qui debitum illius soluere promisit. *l. & hæredi.* §. *fin. cum l. seq.* & ibi Doct. *ff. de pact.*

Nec est dignum consideratione, quòd Zamettus 35
recuperauerit iura, & actiones per retrocessionem 13. virorum, quia ista retrocessio non pertinet ad Magnam Ducissam, contra quam vigore cessionis nullum fuerat ius quæsitum, nec actioné 13. virorũ, quam possent retrocedere, pro quibus facit doctr. Bart. *in l. fin. in fin. ff. de pact.* Bald. *in l. fin in fin. C. de donat. ante nupt.* quem sequitur Ias. *in dict. l. fin. num.* 2 *ff. de pact.* an autem recuperauerit contra Regem, hodie non quæritur. Liberatio verò 13. virorum probatur. nam in contractu ita dicitur, *Questo transporto fatto per mezzo dè simile somma di 72000. scudi, laqual per questo detto Zametto confessa d'hauer riceuuto da detti sopra nominati, & se ne tien sodis fatto,* &c. *obligando in detti nomi,* &c. *promettendo,* &c. Si enim vere ista summa soluta fuit per obligatos, tunc solutione eius quod debetur, omnis tollitur obligatio. *l. si Stichum. ff. de solut. l. si pupillus.* §. *additio in princ. ff. ad leg. falcid.* Goz. benè ad terminos nostros *consil.* 38. *num* 84 cum simil.

Quòd autem confessio de recepto probet veram so- 63
lutionem, est communis, & recepta Doct conclusio, *l. pecunia,* vbi Bart. & cæteri, *C. de solut l. inter causas.* § *abesse,* vbi gloss. *in verb. soluitur. ff. mand.* Bart. *consil.* 160. incipit, *Titius promisit lib.* 1. Bald. *consil.* 251. incipit, *duo rei debendi, num.* 2. *lib.* 3. vbi subdit quòd post lapsum 30. dierum hæc opinio procedit de iure, & consuetudine. Cum. *consil.* 24. *n.* 2. quod fuit subscriptum à Christophoro de Castellione, & aliis antiquis Doct. Nec facit, quòd 13. viri non fuerint præsentes, quia præterquam quòd adest stipulatio Notarij, recepta est conclusio, quòd confessio de recepto probat liberationem, non obstante absentia, vt trad. Bald. *in l. generaliter num.* 34. 12. *quæst C. de non num. pec.* vbi dicit quòd confessio tendens ad liberandum facta absente parte, si non valet in vim pacti liberatorij, valet tamen in vim probationis solutionis debiti, quia iura multum fauent solutionibus, & obligatis, & de communi testatur etiam Alexand. *consil.* 245. *num.* 5. *&* 6. *lib.* 6. quia promptior est confessio ad liberandum, quàm ad obligandum, licet de æquitate Canonica prudesset etiam ad obligandum, & Hipp. de Mars. *in l. fin. num.* 16. *C. de iurisd. omn. iud.* & Guidop. *decis.* 176. *num.* 1. dicit confessionem de recepto semper valere, & operari suum effectum quoad probationem liberationis.

Et quamuis sit difficultas, an confessio in instru- 37
mento cessionis probet numerationem, quando agitur de præiudicio tertij, tamen in præiudicium ipsius cedentis, idest, Zametti confessio probat. Bart. *in l. per diuersas num.* 12. *C. mand.* Gabr. *de act. concl.* 5. *numer.* 25. Tiraquell. *de vtroque retr.* §. 1. *gloss.* 18. *numer.* 76. & in puncto Alexand. *consil.* 36. *n.* 1. *&* 2. *lib.* 2. vbi dicit quòd

propter

propterea cedens non potest dicere, nec annullare simulationem. Ioan. Bapt. de Grass. in tract. de cess. iurium & actionum. §. 3. q. 4 tom 3. part. 2. tract. chart. 73. qui alios concordantes adducit.

38 Non obstat quæ contra confessionē dicta sunt supra, quia non est verum in casu nostro, quòd confessio de recepto nihil sit aliud quàm pactū de non petendo, non aptū ad producendam liberationem, quia ex supradictis patet nō esse in simili confessione, nec potest reduci ad simplex pactū de non petendo separatum à quocunque alio pacto, & sic nube tantùm, quo casu virtus eius amplius nō extenderetur, nisi vt amplius nō petatur ab illo, in cuius fauorem gestum est. l. si ex pluribus, in princ. ff. de solut. l. tale pactū, in princ. ff. de pact. & ita dixit Bald. d. cons. 451. & est intentio aliorum; nos verò versamur in casu, in quo confessio nō est separata à solutione vera, vel imaginaria, sed implicita, & annexa: vnde per annexitatem causæ debendi ... per alterū acquiritur saltem exceptio doli. l. non solum. §. si liberationis ff. de liber. leg. vbi gl. arg. l. rescriptum §. fin. ff. de pact. Et quòd non sit separata patet, quoniam viri obligati in instrumento dicuntur portitores dictæ summæ scut. 71 ... & Zamettum tenet se ... factum de dicta summa, & dicit mediante simili summa, quam propterea Zamettus confitetur se recepisse, vnde cōplicatio solutionis, & satisfactionis cū cōfessione est patens, in quo casu veritas est de iure quòd confessio facta vni, alteri prodest. Bal. in sæpe allegato cons. 451. lib. 3. Cum. d. cons. 24. subscripto à Christophoro de Castell. à Prodocimo de Comitibus, & ab Andrico Alano, & hanc opinionē sequitur Ronchegal. in d. l. ex duobus, in fin. ff. de duobus reis, & ibi declarat Bald. & Cum. quòd possit esse aliqua difficultas in liberatione personali, secus in reali, quia cessant regulæ allegatæ, Reus inter alios acta, &c. & quòd absenti non prodest confessio.

39 Si autē remaneret difficultas super vera solutione, & probaretur non numero, nos habemus acceptilatiunē, vt in l. 1. ff. de accept. quia habemus in primis specificam stipulationē Notarij, ibi, il Tabellione sotto scritto stipulando, & acceptando per essi. Deinde habemus in ipsa confessione stipulationē importatā per verbum promittēs, &c. §. si scriptum. Inst. de inut. stipul. Bart. in l. Publia n. 2. ff. si cert. pet. & ibi Bald. Ang. & Salic. Alex. in l. 1. ante numerum 34. ff. de verb. oblig. Alex. in d. l. lecta, & Ias. ibid. Alex. cons. 13. n. 4. lib. 1. cum aliis latè congestis per Surd. decis. 115. Quod procedit etiā in contractu Rom. in ... n. 4. & ibi Aretin. ff. de verb. oblig. Ias. in d. l. lecta in prima limitatione, n. 25. allegās Bart. in l. ex placito. C. de rerū permut. licet ipse inclinet in aliam sententiam. Crot. in d. l. ... n. 3. quæ opinio fulcitur ex eo textu in §. si scriptum. Inst. de inut. stipul. qui simpliciter loquitur, nec distinguit pactū nudū ab innominato contractu, & hanc opinionem verisimilē conditur Placit. in rub. ff. de verb. oblig. lib. 5. tit. de prom. c. 7. n. 11. cum seqq. Tradit autem acceptilationē quarentus sit ad effectum liberationis, habere vim solutioni. §. item per acceptilationem. Inst. quib. mod. toll. oblig. Bart. in l. si marito §. si pater ff. sol. matr. & in l. & per iusiurandum, §. qui ita, in fine ff. de accept. & not. in l. 1. C. de renou. hu qua in fraud cred. cū multis cumulatis per Roncheg. in l. 2. n. 98. vers. ex quibus omnibus ff. de duobus reis, omniū tollitur obligatio vt ibi per eum, & est text. in l. si ex pluribus. ff. de accept. A ... in l neque n. ... C. de trans. A ... in l. 1. n. 8. C. ... & in l. post ... n. 16. C. de pactis. & in d. l. si marito. §. pater ff. sol. matr. & hoc non ... obligatio acceptilatum sit, sed quoniā solutio est ... quia acceptilatione solutus est, d. l. si ex pluribus, cū aliis, & consequenter nonminus acceptilatione, quàm vera satisfactione tollitur omnis obligatio, & diceinus in ... & ibi apponitur ... solō ... alia probatio numeratio nis, ... vbi est acceptilatio, amplius opponi ... numeratæ pecuniæ, vt est text. & ibi Bart. in l. ... ff. de acceptilat. sit inuēta ad solemnizandū, & validandum actū, vt declarat Are ... 9. 1. n. 7. Inst. quib. mod. toll. oblig. vbi dicit quòd quado processit cōfessio de recepto, vt hic est quod etiam apponatur acceptilatio, quia tunc nihil opponi potest, præsertim, vt in casu nostro, quando acceptilatio complectitur totu debitum. Fulg. cons. 154. n. 2. vers. respondendo. Roncheg. in d. l. 2. n. 106 ... & 111. ff. de duobus reis.

40 Non obstant quæ opponuntur ad eneruandum acceptilationem, quoniam sumus in duobus reis debendi, qui sunt in solidum, & principaliter obligati, l. eandē, in princ. vbi omnes. ff. de duob. reis. & quamuis non sint omnes insolidum obligati respectu totius summæ, tamen vnusquisque respectu suæ summæ, & Magna Ducissa cum vnoquoque sunt in solidum obligati, videatur Albet. latè in rubr. C. de duobus reis. Ronceg. in rubr. ff. eod. n. 77. cum seqq. & d. l. eandem num. 8. & seq. Beninr. d. dec. 81. num. 7. & d. dec. 368. num 11. cum seqq.

Præterea forsan procederēt, quæ opponūtur, quādo acceptilatio est personalis, vel respicit partē debiti, no toto, in ... & insolidū, vt loquitur Ang. all. ... in cōtrariū, & ita intelligūt alij Doct. & declarat Ias. in d. l. 2. 5. si tamē hominē, in fin. super gl. acceptil. suā ff. de acq. possess. In casu nostro acceptilatio est in rē, vt dicā infra, quia summa debita accepto fertur, & est in solidum, quia est de tota, & integra summa, i ... eo dixit ibi Galiag. n. 11. loquens de debitore, & fideiussore, quòd vno liberato, alter est liberatus, & liberatio realis collata in persona fideiussoris prodest principali. l. si quis rei. ff. de liber. leg. l. & heredi, in prin. §. fin. & l. seq. cū gl. ff. de pact. quā verissimam conclusionē dixit Ronceg. in d. l. 2. n. 111. ff. de duob. reis. Nec facit quòd acceptilatio non tollit contractū iurisgentium, & obligationē reiductā, vt in casu nostro, vbi originaria obligatio videtur cōuentio restituendi pignora ex parte Zametti, & ex parte Magnæ Ducissæ obligatio relevans Zamettū propter restitutionē, vnde sublato cōtractu ciuili per acceptilationē, videtur remanere naturalis, quādoquidē prior illa conuentio poterat esse contractus de per se, & poterat nō esse secundum intentionē partium; non autē erat aliquo pacto contractus certitudinarius; ideo contrahentes formarunt inter se hanc intentionē, quòd solutio cēsetur facta breui manu, & fieret obligatio ... ratione mutui; vnde prius ille cōtractus, qui considerari poterat inter Magnā Ducissā, & Zamettū per stipulationē antecedentem, vel subsequentē incōtinenti interpositā, non est quidē nouatio, sed idem contractus & factū præcedens, vel subsequens restitutionis pignorū, vnde oriebatur obligatio Magnæ Ducissæ, præsumitur factū in executionē præcedentis ... stionis, vt bene declarat Bart. in d. l. singularia n. 10 ... pet. vbi ponit exemplū, quòd si deponerē apud te rem, vel eā tibi cōmodarem, & statim per stipulationē promitteres eam reddere ex causa depositi, vel cōmodati, nō oritur actio ex stipulatione, & præcedēs traditio cēsetur facta causa implendæ stipulationis, & ibi add. ad Bart. ... declarant, & cum Bart. transeunt communiter Doct. & ibi attestatur Curt. iun. n. 11. maxime quia contractus mutui fuit in continenti stipulatus quod dicitur antequā partes habeāt actū pro perfecto, & absoluto. Castr. in l. si ita fuero. §. cum pecuniam ff. de nouat qui text. cum l. seq. bene facit in proposito nostro, & ita facta fuit stipulatio mutui in executionem prioris conuentionis non nouata, sed quæ est vnus & idem contractus & nouatio, præsupponi contractū, qui possit nouari. C ... in d. §. cum pecuniam, vnde non labitur nisi cum actu cius ... de quo tractatur. Vlterius hanc oppositionē ... net text. in l. si acceptilatum ff. de accept. vbi dicitur si acceptilatum fuerit ei qui non verbis, sed ... non liberabitur quidem, sed exceptione ... pacti conuenti se tuebitur, potest, & ratio est, quia quando acceptilatio pe... in materia, quæ est facta ratione rei debitæ, vel ex contractu iuris gentium, vel alio modo quam ex stipulatione,

latione, tunc si non intrat liberatio, ipse idre agens remouetur doli mali exceptione. *d. l. si acceptilatum*, Bart. *in l. an inutilis, in princ. ff. eod.* & alij *in l. vbi pactum*, & ibi Ias. *n. 6. C. de trans.*

41 Nec miraculum est affirmare in hoc casu, quòd adsit nouatio, distinguêdo quod tres sunt species nouationis supra in genere. Prima est quádo per secundū cótractū tollitur primus per modū veræ extinctionis, & fit alius cōtractus. *§. præterea. Inst. quib. mod. toll. oblig.* Altera, quádo fit per delegationē. *l. delegare, ff. de nou.* cū simil. Tertia est, quádo fit cōuersio de vno cōtractu in alium, ex ficta solutione, vel ficto adimplemento, tunc enim finitur primus contractus, & datur initium secundo, vt diximus supra, & declarat Bologn. *in d. l. singularia, n. 20.*

42 Ergo videamus quid actum sit in hoc casu, & patet, quód est mutata forma contractus, debebant enim Zametto soluere 13. viri summā promissam, vel debitā ex mutuo infra 13. mēses, quod erat soluere debitū Regis Zametto in cōpensationem pignorū restitutorū, quod mutuum erat imaginatiū, quia nec Zamettus, nec mercatores Lugdunen. quicquam mutuauerant, quod quia facillimè probari poterat, placuit Zametto habere firmiorē cautelam, & ideò cessit mandamenta 13. viris, & vel recepit pretiū, vel circumscripta pro nunc acceptatione remansit creditor pretij, vt sibi solueretur, cùm primùm cessionarij exegissent, & sic virtualiter quod debebatur propter restitutionem pignorum, vel ex mutuo, cœptum est deberi ex contractu conditionis mandamentorum, quia vtrunque non poterat esse debitū, nec exigi à Zametto, vt diximus, & ideò est nouatio, quæ est de vna obligatione in aliam transfusio, & mutata forma contractus cessat prior obligatio. Bald. *in d. l. tam mandatori n. 9. C. de non num. pec. & in l. nouatione C. de fideiuss.* quē sequitur Soc. *cons. 62. n. 23. lib. 4.* Aret. *cons. 57. col. 2.* Nati. *cons. 202. n. 1.* quia quòd nouatio non præsumatur, est verum, remanente eadem forma obligandi. *l. cum plures, ff. loc. l. Valerianus*, vbi Doct. *ff. de prec stipul.* Dec. *cons. 464. n. 4. & 5.* Immò ex præsumptionibus, & coniecturis probatur nouatio. Alex. *cons. 13. n. 8. lib. 2.* Curt. sen. *cons. 6.* Aym. *cons. 167. n. 11. & 12.* cum multis, & quidem stante specifica mutatione formæ contractus impossibile videtur non esse inductam hanc transfusionem, & vt dicit Bald. *cons. 128. col. 2. n. 2. lib. 2.* dicitur facta nouatio, si illud quod debetur ex causa mutui, transferatur in causam depositi.

43 Et si diceretur quòd vtrumque est in obligatione, scilicet vt mutuo satis fiat iuxta primam obligationem, & vt solutum pretium, iuxta instromentum cessionis mandamentorum, & ita non est inducta nouatio. *l. si fundū. ff. de donat.* Respondetur, quòd *in d. l. si fundum*, non est mutatus contractus, & causa debendi, sed tollit lubiū, quia si non ipso iure est inducta ista conuersio, & nouatio, tamen ope exceptionis dicitur inducta, vt in ea *l. si fundum*, ibi, *secunda vero stipulatio tenet. ex qua non fundus, sed pecunia debetur*; ita in hoc casu ex secunda stipulatione debetur pretium, & non solum mutata est causa obligatoria, & cōtractus, quo non mirum procedunt dicta per Doctor. *in l. quibus idem. ff. de verb. oblig.* sed est mutatum tempus solutionis, quia in obligatione mutui solutio erat facienda infra 13. menses, in obligatione pretij non adest præfixi termini, quo casu dicitur inducta nouatio, vt tenent cōmuniter omnes Doct. in d. [illegible] vt dicit sat. in *l. l. quibus idem ff. de verb. oblig.* [illegible] difficulta [illegible] dem dictum est in mu[illegible] & in p[illegible], vt supra de[illegible]imus.

44 E[illegible] adstr[illegible] D[illegible] *in l. qui vsumfructum* [illegible] *de verb. o*[illegible] Aret. *in l. ex duobus la 2. sub n. 12.* [illegible] *duob. rei* videlicet quò[illegible] [illegible] inducitur liberatio, [illegible] fuol ar reis, in quibus [illegible] debet sibi imputare.

l. veteribus cum materia. ff. de pact. si sequitur liberatio, ergo est nouatio, cum eadem sit determinatio acceptilationis, solutionis, contractionis, & nouationis. *l. si rem. §. si duo. ff. de nouat.*

Nec dicatur idem esse Zametto quòd soluatur mutuum, vel quòd soluatur pretium, quoniam hoc potest esse verum quoad 13. obligatos, non autem quoad Magnam Ducissam: si enim voluerunt Zamettus & 13. viri conuertere obligationem mutui in obligationē soluendi pretium mandamentorum, vt ipsi confessi sunt in instrumento retrocessionis, ibi, *non diedero altra cosa per il prezzo, & valuta di detti mandamenti, sè non le dette obligationi, lequali tranno state da loro appartamente passate all' vtilità di detti Banchieri de Lione*, nihil hoc pertinet ad Magnā Ducissam absentem, sed est noua causa obligationis ratione pretij, & ideo nouæ causæ est ascribenda obligatio, iuxta *l. Imperatores. §. fin. ff. de trans.* Curt. iun. *cons. 105. in fin.* nec potuerunt isti nouū contractus afferre Magnæ Ducissæ aliquod præiudicium. *l. si partem. §. 1. ff. quemadmodum seru. amitt.* & incert. auctor *in tract. de cess. n. 5. & 13.* Nec possunt in Magnam Ducissam suscitari obligationes extinctæ sine facto argumento. *l. cum ex causa, in fin. C. de remiss. pign.* 45

Nec dicatur ex sola conuentione, & nudo consensu non fieri istas conuersiones, quam quæstionem excitant Doct. *in d. l. singularia*, vbi Curt. *num. 9. & 10.* Castr. *num. 23.* Ang. *num. 9.* Alex. *num. 5.* Curt. iun. *n. 37.* Cagn. *num. 214.* Bologn. *ante num 98. cum seqq.* & alij Doct. & nos tetigimus supra. Namque conclusio est approbata, quòd ex nudo consensu, & sola conuentione fiat conuersio, quando in secundo contractu tollitur primus, quia prima causa cedit in causam secundi contractus. Cagn. *ibidem*, post alios, *num. 216.* vt expressè habetur in supradicta partium, conuentione, vbi causa mutui expressè translata fuit, & data in causam pretij. 46

Præterea tollit dubium stipulatio Notarij, quo casu statim dicitur facta transfusio. Ang. *ibi n. 9.* & omnes alij, & consequenter hic per stipulationem obligatio virorum in mutuo transfusa est ad obligationem pretij, & si obligati non soluerunt vere, vel imaginariè, ipsi debent exigere mandamenta, & soluere pretium Zametto, qui acceptotulit omnem aliam obligationem per stipulationem, & reale pactum de non petendo, & confessionem de recepto, & nihil omninò Magna Ducissa parata est 13. viros obligatos omnino releuare indemnes, si quid passi sunt, vel pati possunt in futurū ex eorū obligationibus, & attendere cautelas honestas, nō captiosas, iuxta text. *in l. in fundo ff. de rei vend.* Castr. *in l. si per errorem, ff. de iur. omn. iud.* 47

Non obstat quod opponebatur de intentione partium, quia est verum quòd intentio agentium attenditur, & regulariter actus non operatur vltra eorum intentionem: sed non dubitamus quod plerumque attenditur, & etiā id quod agitur, tacita obligatio nascatur, iuxta text. *in l. si is qui, in fin. ff. comm.* quam ad propositum adducit gloss. *in l. non omnis, in verf. agitur. ff. si cert. pet.* & quod non est de prima intentione, satis est quòd sit de secundaria. Bald. *in l. si absentis n. 6. C. si cert. pet.* Quapropter licet prima intentio fuerit aliud agere in allenatione mandamentorum, satis est adesse voluntatem, vt satisfieret Zametto de suo credito, ex qua satisfactione procedit secundaria intentio liberandi à prima obligatione ex supradictis. 48

Et quia instrumenta præ sumuntur facta à partibus & contrahentibus secundùm naturam contractus celebrari, & dispositionem legis in materia loquentis, videantur allegati per Menoch. *de præs. lib. 3. præs. 38. n. 1. cū seq.* quia si partes aliud intellexissēt, vtique expressissēt. 49

Nec verum esse potest quòd contractus alienationis mandamentorum [illegible] simulatus, namque est illa cessio cum [illegible] venditio, vt tradit Bart. *in d. l. per*

per diuersas n.7.C.mand.l.cum u, vbi Bart.& Castr.ff.de fideiuss.Na 1.conf.398.n.20.quæ quidê habuit suum effe-ctū,& vt… ipsius aliqua mādamenta fuerūt exacta, & Zametto fuit necessaria ret…rraditio vt iura cessa recuperaret, & coniecturæ omnes, quæ considerari possunt, concludunt non numeratā pecuniam, sed non ideò sequitur quòd cōtractus sit simulatus, immò sunt satis diuersi term… …nā exceptio nō numeratæ pecuniæ opponi potest. Bald.in d.l.pecuniæ n.3. C.de solut.& in d. cons.25 1.cū aliis suprà alleg. vel saltē ante lapsū biennij.l.in contractib.C. de non num.pec.exceptio autē simulationis est perpetua, vt in titulo C plus valere quod agitur.& hoc modo arguit,& concludit Vitalis in tract.de clausulis,titulo de simulatione n.8.tom.18.tractatuum.char. 416.& dicit Bald.in l.si sub specie n.3.C.de postul.quod exceptio non numeratæ pecuniæ nō est exceptio simulationis,quia inter partes verè cōtrahitur non numerata pecunia,licet efficacia nō adsit illi contractui, nisi post biennium,& Odofr. in d.l.si sub specie,dixit quod exceptio non numeratæ pecuniæ est quasi exceptio simulationis,imò in casu nostro nulla adest simulatio, quæ tunc esse dicitur,quādo nullius causæ prætextu essentialiter,sed figuraliter contractus celebratur,sed quando prætextu alicuius causæ celebratur,& ille esse ex voluntate partiū,sic se habent,quòd vna æquipollet alteri,hîc nō est simulatio.l.ex pretio.C.si cert.pet.Bald.in d. l.si sub specie. Vnde in hoc casu cessat omnis simulatio.

50 Nec verū est,quòd cautelæ fuerint appositæ ad cautionē 13.obligatorū,ne viderentur bis obligati,& bis molestari possent vigore primi,& secundi contractus, non autem vt non remanerent obligati virtute primi. nam,vt diximus,sublata obligatione pretij virtute instrumēti cessionis & clausularū appositarum,nulla remanet obligatio primi instrumēti mutui,sed satisfacta,& cassa,ne bis idē soluatur,& consequenter stare nō potest quòd extinguatur obligatio soluēdi pretiū emptionis , & remaneat contractus obligationis mutui, quia censetur facta ex causa originaria,& obligationē antiquam tollit,ex Alc.Dec.& Benint.suprà allegatis.

51 Nunc ostēdimus venire in consequentiā liberationē Magnæ Ducissæ,siquidē confessio facta vni,alteri prodest,Bald.egregiè conf.251.incipit,duo rei debendi,lib.3. Cum.conf.24.ab aliis subscripto,& propter connexitatē causæ quæritur ius absenti,& cōpetit exceptio doli. Castr.conf.64.lib.1.vbi n.1.vers.secunda ratio, confirmat idē,quòd confessio de recepto non dicitur ficta,& imaginaria solutio,sed probatio veræ solutionis,& sic valet in vim probationis ad patiendam liberationem. Bald.in l.generaliter,quæst.12.num.34. C. de non num.pec. Alexand.consil.90 num.43.& 44.lib.3.

52 Vnde verum est in iure quòd solutio tutoris vnius omnes liberat,quia est vnū debitum. l.qui negotiationē. §.ex duobus.ff.de adm tut.& probatur in l. Modestinus.ff. de solut.quia tutores sunt quasi plures rei probandi. l.si pupillus.ff.de adm.tut.Bart.in l.eandē,in princ in 6.quæst.ff. de duobus reis,maximè quia habemus clausulā renunciās, &c.vbi renūciatur exceptioni nō numeratæ pecuniæ,& vlteriùs lapsi sunt 30.dies , & iste non est contractus mutui.l.in contractibus.§.1.C.de non num pec. gl.in l.si ex cautione , eod.tit. & in terminis Bald. d.conf.251. Cum. d.conf.24.n.2.latè Roncheg. in l.ex duobus n.73. vsque in finem.ff.de duobus reis.

53 Quoad acceptilationē suprà probatū est,quòd tollitur omniū obligatio,sed vltra alios allegatos videatur in terminis Benint.decis.81 & Surd. decis.308. & inferiùs ostēdimus fieri non potuisse protestatione,vel pacto,quòd Magna Ducissa non remaneret liberata,vnde per acceptilationē sublata est obligatio Magnæ Ducissæ,presertim quia acceptilatio in hoc casu totū debitū cū omnibus quantitatibus debiti cōplectitur,secundū distinctionē Fulg.consil.34.sub n.2.vers.Respondēdo,sciendum est, & late Roncheg.in d.l.2.n.110.ff.de duobus reis, & ita visum est creditori accepto ferenti. gl.in l.si fundum.§.Titio fundum, ff. de leg 1. cum aliis adductis per Roncheg.d.l.2.n.98.& ante.Et vltimo loco quoad nouationem videtur non posse dubitari quod nouatio facta cum vno ex reis debendis alium liberet. l.si pro vno. vbi gloss. Odofr. Aret. & alij.ff.ad sen. consil. Vell. Benint.dicta decis.81.n.21.

Nec obstat quod non sit inducta nouatio cū Magna Ducissa,cum qua nihil a… …ū est post obligationē solutā di mercatoribus Lugdunēsibus,quia nihilominus dicitur etiam nouatum cum Magna Ducissa, exemplo solutionis,vel acceptilationis,vt dicendum sit nouationem factam de toto debito omnes liberare prorsus, quia æquiparatur solutioni, & acceptilationi. d. l.si rem.§.si duo.Bart.in l.ex duobus,q.7.num.29. & ibi Aret. num.12.vers.circa septimam quæstionem. 54

Quæ sine scrupulo procedunt in hoc casu,vbi facto obligatorū Magna Ducissa in necessariā cōsequentiā ab obligatione liberatur,quāuis ipsi obligati noluissēt illā liberare,& non solùm quoad Zamettū creditorē, sed quoad ipsos coobligatos ; & ratio est, quia in ipsa liberatione non fecerunt sibi prouideri per cessionem creditoris, quod probatur simili eius qui soluit totam pecuniam,ex trad.in l. Modestinus.ff.de solut.& in l.Papinianus ff.mand.& ita docet distinguēdo Roncheg.in l.3. n.34.ff.de duobus reis.vbi subdit n.35.quòd si is qui nouare vult,vt cæteris nō profit nouatio,debet sibi cōsulere per cessionē actionū faciendā à creditore nouante aduersùs alios,quæ eatenus fieri potest rectè,quatenus is qui soluisset,& sensisset grauamē ex causa ipsius nouationis,quia tūc videtur soluisse pro debito alterius, & redemisse ius contra verū debitorē,quod grauamen nullū reperitur in hoc casu,immò in retrocessione sūt iterū debitores,& obligati à Zametto vere liberati, vt dicā inferiùs,& doctrina Bart. in auth.hoc ita,n.53.C.de duob.reis,vbi videatur dubiū, an vtrique prosit liberatio,nō procedit respectu creditoris, qui est Zamettus, sed respectu correorum,quibus possunt remanere iura contra obligatos,iuxta terminos d.l.Modestinus.& d.l. Papinianus,de quo dicemus iterum infrà. Quòd si liberatio Magnæ Ducissæ ex hoc non esset inducta ipso iure,tamen esset sublata actio ope exceptionis doli mali, vt dicit gloss.in d.l.Papinianus,quem extollit Bald. in l. 1.n.4.C.de act.& oblig. Nec dicatur,quòd Magna Ducissa tenetur saltem vigore obligationis factæ,de liberando obligatos , & de conseruando illos indemnes, quia istud est vigore prioris obligationis nouatæ,non nouātis,ex qua tenetur Magna Ducissa si obligati sēserunt damnū , quòd si voluerunt in se assumere onus exigendi mādamenta,& soluēdi Zametto,Magna Ducissa non tenetur,quia pro mandamentis nihil promisit,nec fecit bona mandamenta,Bald.in l.1.C.de conuen. fisc.debit.lib.10.cum allegatis per Mars.in rubr.ff. de fideiuss. n.23.& tamen sua Celsitudo Serenissima parata est reficere omne damnum obligatorum , postquam passi fuerint,& priùs non tenetur. Alex. consil.199.n.5. lib. 7. gloss. in l.fin. C.de magist.conu.& in his terminis Benint.dicta decis.81.num.12. 55 56

Non obstat primum fundamentum Zametti, quia non applicatur,& procederet si non ostenderetur satisfactio,quæ tollit omnem obligationem. l. solutionis verbo.ff.de verb.sign. 57

Nec obstat quòd omnes clausulæ,& cautelæ appositæ sint ad validitatem contractus cessionis mandamētorum,quia admittitur,sed ex validitate huius contractus resultat extinctio prioris obligationis , ipso iure, vel ope exceptionis , vt per Dec.in l.1.n.5. C.de transf. Benint.decis.81.cum aliis suprà allegatis. 58

59 Non obstat secundum, quia diximus, quòd vel Zamettus cessit mandamenta, vt videtur fuit per cessionem mandamentorum irrevocabiliter, & hoc intelligitur, vt in parte tex. in l. rescriptum, in fin. & ibi Bart. de distr. pign. in qua te attendendum est quòd mandamenta fuerunt acceptata emptoribus, & nemo eumdem, vel euincere potest nec potest aduersus ea cedi aliqua actio. Bart. in l creditor. n. 2. ff. eo.

60 Nec est dubitandum, cessione mandamentorum cum traditione, plenam facultatem, & omne dominium translatum esse in cessionarios, & emptores. l. qui à creditore. C. de distr. pign. l. qui prædium, & ibi Bald. C. eod. Inst. quibus mod. alien. lic. vel non §. 1. & ibi Atet. in fin. vel non, dum consecutus fuit, & veritatem est in iure quòd dum consequi potest, interim nihil à debitore peti potest, vt est text. in dicta l. rescriptum. § fin. ff. de distr. pign. & faciunt superius dicta. Si enim Zamettus voluit habere fidem de pretio mandamentorum, & potuit. l. eleganter. §. si vendiderit, & ibi not. Bart. ff. de pign. act. & idem Bart. in l. creditori. ff. de oper. nou. nunc. quod communiter tenetur, Negus. de pign. in 1. memb. 6. pars num. 37. in princ. hanc viam sequatur, & exigat.

Quod si verè liberauit 13. viros, etiam à pretio, sibi imputet, & sequatur fidem illorum, vel etiam Regis, & Coronæ, quæ est soluendo, non inferat molestias, & damnum Magnæ Ducissæ, quæ facto ipsius Zametti est destituta omni ope, & actione, vt dicemus infrà.

61 Non obstat tertium argumentum, quia non habet firmitatem, licèt videatur habere aliquam appatentiã. nam regula firmatur etiam contrario modo, scilicet, quòd qui habet duo remedia, electo vno, ab alio recessisse videtur. l. post diem, cum l. antecedenti, in fin. ff. de lege comm. quod procedit etiam non secuta satisfactione viæ electæ, vt per gloss. in dicta l. post diem, & in l. & milius ff. de min. & sequuntur communiter Doctor. ibi, vt per Atet. consil. 149. n. 12. & Salic. referendo dicta Cyn. & Dyn. in l. commissoria. C. de pact. inter empt. & vend. vbi expressè probat, & ostendit, quòd electa vna via, præclusa est via variãdi, cùm igitur in hoc casu Zamettus elegerit viã sibi satisfaciendi, ex mandamentis Regis, quæ etiam apparenter habuit effectum, alia via est sibi præclusa, quia, vt sæpe diximus, duo solucte poterant, sed ab ambobus non est exigendum.

Contraria procedũt in pluribus remediis iudicialibus, & in vna obligatione, ad quã ea remedia iudicialia diriguntur, ex quibus vno remedio electo, non solum non tollitur aliquo pacto obligatio debitoris, sed maximè augetur petendo creditum coram iudice, vno, vel altero remedio, donec sibi satisfaciat. Ias. in l. 1. n. 3. C. de iud. In casu nostro duæ aderant obligationes, quæ vna satisfactione tollebantur. Vnde vna electa à creditore, etiam altera extinguitur in totum. Inst. quib. mod. toll. oblig. in princ.

Et in effectu in hac regula habendo veritatem, & æquitatem ante oculos, concludendum est per electionem vnius remedij, seu per vnius actus gestionem non esse alteri renuntiatum. l. si iure ff. de leg. 3. l. nihil. §. si cum filius ff. de inoff. testam. cum allegatis per Socin. iun. consil. 84. num. 31. lib. 2. & hæc est regula, quæ probatur in contrariis allegatis.

62 Verùm limitatur duobus modis, quibus decidi ur casus noster. Primò in eo, qui vnũ elegit, & ex eo effectum habuit, tunc enim omnes concordant alteri esse renunciatum, de lege ff. de lege comm. Soc. iun. d. cons. 84. n. 34. lib. 2. Secundò quando non habuit effectum, sed habere potest, sed qui electum per ... in dictus, vellet redire ad aliud ... tunc via electa, alteri est renunciatum, ... electa ... parituta ... l. post legem. ff. de lege comm cum ... alleg. pro hac parte, vt per Soc. dicto consil. 84. num. 35.

In casu nostro via electa habuit suum effectum, quia 13. viri habuerunt mandamenta ... cessionas, & Zamettus habuit pretium verè, & ita totum inducta est liberatio, vt late diximus suprà, & hoc pacto intrat prima limitatio, quæ si non ... faceret ... scrupulosæ conscientiæ non est dubium, quod via electa potuit, & potest habere suum effectum, quia mandamenta potuit a Rege & Corona exigi, siue a 13. viris, siue ab ipso Zametto, & maximè quia, vt bis iam diximus, Parlamentum recognouit debitum Regis pro debito Coronæ, & non solum recognouit, ... dedisse iterum alias assignationes, quas veritur le est habenda luum effectum. ... Zamettus sibi ipsi præstitit maximum impedimentum, quia ... semel, & iterum 13. viros, ... & non Magnæ Ducissæ. regula, damnum, in 6. & ex his cognoscitur quanta æquitas sit ex parte Magnæ Ducissæ, bene ponderando circumstantias facti, & quanta iniustitia oriatur ex ista affectata pœnitentia Zametti. 63

Non obstat quartũ de reuiuiscentia obligationis, in quantum erat extincta, pro qua materia explanãda dicimus, quòd sicut solutione eius quod debetur, omnis tollitur obligatio. l. nulla, l. obligatione. C. de sol. & dximus suprà; ita hoc operatur ficta, & imaginaria solutio, vt ià diximus, ergo est extincta omnis actio omnino, & Zamettus ita voluit. l. ite liberatur. §. qui paratus ff. quib. mod. pign. vel hyp. solu. facit text. in l. inter causas ff. mand. & maximè quia Zamettus in cessione mandamẽtorum nihil quoad pristinam obligationẽ mutui sibi reseruauit, iuxta cautelam Veronen. 12. & consequẽter sumus in puris terminis regulæ quod obligatio extincta non possit reuiuiscere, quia omnia quæ in contrarium adducuntur, procedunt in obligatione, quæ cessat, non quæ est extincta. §. aream, & Bart. in dicta l. Maximus §. duorum, cum aliis. 64

Specialiùs verò dicimus quòd aut volumus resuscitare obligationem illam primæuã orientẽ ab actu restitutionis pignorum, pro quo Magna Ducissa videretur obligata Zamettum liberare, & hoc est absurdum, quia alius cõtractus mutui fuit perfectus, & validus; quãdo autẽ noua obligatio est perfecta, in quam est transfusa prior obligatio, nõ remanet prior ... cessat, sed omnino extinguitur, & non reuiuiscit, ... habet ... creditor remediũ, & actionem ex posteriori contractu. Bald. in l. liberari. n. 6. C. de sent. & ideò nõ remanet in aliquo dãno, quinimò in lucro, quia in obligatione mutui accessit obligatio 13. virorum, & tamen est verum quod ad ea quæ se habent ad lucrum, & damnum, non datur restitutio. l. de fideicommisso. C. de trans. l. si pater C. de inoff. test. & ibi notat Ias. Bocr. decis. 147. n. 7. Tiraq. in l. si vnquã, in vers. donation. n. 131. C. de reuoc. don. cessat nãque læsio in casu qui euenit forte, & sic ferèd is est, ad not. in l. fin. C. cõm. de legan l. executione. §. pro parte. ff. de verb. oblig. Ias. in l. 2. §. ex hoc. ff. eo. Dec. in c. licet causã, n. 11. de prob. Caldas in l. si curatorẽ, in verf. vel aduersary dolo n. 12. & 13. 65

Aut volumus quod resurrexerit obligatio mutui sublata per acceptilationẽ, confessionem, pactum reale de non petendo, & nouationem, vt suprà, & certè hoc est magis absurdum, quia deficit omnis materia præexisten. Ias. in §. rursus n. 79 Inst. de act. & deficit omnis æquitas, quod vtrumque probatur, quoniã ex præmissis constat obligationem si est extinctã, ... omnino extinctam. Cessat autem omnis æquitas tum quia Zamettus non est in damno, vt diximus, quia habet suam actionẽ ad exigendum debitum a Rege, cuius, & eius Coronæ declarauit esse debitũ Parlamentum Parisiense, vt iam diximus, tum quia nulla æquitas suadet, vt vltima ... derogentur prioribus, imò regula est in contrarium. l. pacta nouissima. C. de pact. & essent ridicula remedia ... inducta, vt possint 66

com

commercia hominum viuorum, si cum secundo contractu remaneret primus. Et ideò non succurritur maiori, quia allegat læsionem in actu liberatorio, mediante confessione, quæ licet erronea non teneat, *l. cum testamentum C. de iur. & fact. ignor.* & ita patitur errori, sicut ætati, *l. 1. ff. de rest. in integr.* Tamen hoc pacto valet siue prudenter, siue imprudenter emanauerit. *l. non enim ff. ex quib. caus. maior.* Et nulla causa potest annullari, quia non credimus Zamettum, virum industrium, & sagacem, gaudere priuilegio minoris ætatis, cui minori ætati succurritur aduersùs acceptilationem, nouationem, vel delegationem, per restitutionem in integrum. *l. patri. § pradinm. ff. de min.* gloss. magna *in princ.* & Doct. *in l. qui proprio. §. item quæritur ff. de procur.* non autem datur maioribus, vt benè declarat Bald. *in repet. l. 2. num. 12. C. de rescind. vend.* & ibi Pantal. de Cremo *num. 132.* At doctrina Specul. intraret, si Rex originarius debitor non esset soluendo, & ita loquitur, tunc enim adesset quædam æquitas, si Zamettus non esset satisfactus, & destitueretur omni remedio, & actione. Præterea in casu Spec. data est in solutum res pro pecunia, vnde à primo contractu non est recessum, nisi res data in solutum facta sit accipientis. *l. 1. ff. de rer. perm.* & aliàs tradens non liberatur à primæua obligatione. Bart. *in l. si quis aliam n. 1. ff. de solut.* Vnde non mirum si agitur primæua actione, quia cessauit, non autem fuit extincta, secundùm text. *in dicto §. aream*, & pro his videatur Surd. *consil. 145. lib. 1.*

67 Nec facit exceptio restitutionis in integrum, quia lapsus est terminus habendi restitutionem per plura quadriennia, quo casu non proponitur per viam exceptionis, secundùm comm. doctr. omnium Doct. de qua attestatur Curt. *in l. nam & postea. §. si minor num. 4. ff. de iureiur.* Gomes. *in tract. var. resol. tom. 2. cap. 13. num. 8.* eliditur namque ista exceptio, & remanet sine aliquo effectu replicatione præsumptionis, nec principaliter petita restitutio concederetur, ex præmissis.

68 Non obstat quintum de cessione iurium, quia benè facit contra Zamettum, considerando in primis, quòd postquam Zamettus cum vno ex obligatis egerat in iudicio, & succubuerat, quia obligati habuerunt liberationem, obtinuit fieri ista vltra instrumenta, vt sub eius prætextu haberet actionem, sed in vanum, quia ex eis confirmantur omnes rationes, quæ faciunt pro Magna Ducissa. Nec quicquam facit cessio obligationum iurium, & actionum obligatorum contra Magnam Ducissam, quia nunquam habuerunt ius, vel actionem contra suam Celsitudinem Serenissimam, cùm nihil passi fuerint, vel soluerint quicquam, vt diximus, & colligitur ex Afflict. *decis. 24. sub num. 3.* Alexand. *consil. 199. num. 3. lib. 1.* & præterea cùm sint ipsi coobligati insimul cum Magna Ducissa, etiam ipsis inuitis resultabat liberatio, quia nunquam obtinuerunt cessionem, per quam reseruantur iura contra principalem creditorem, ex his quæ diximus suprà.

69 Præterea ex liberatione contenta tam in cessione mandamentorum, quàm in ista retrocessione, nihil remansit cedendum, quia nulla remansit obligatio, neque actiue, neque passiuè, argum. *l. cius qui in prouincia. ff. si certi pet.* facit text. *in l. qui tabernas. ff. de contrahen. empt.* & quando ius extinguitur, cedi non potest *l. Modestinus*, vbi Bart *ff. de solut.* Vnde nulla iura cessa possunt redire in Zametium.

70 Nec defenditur Zamettus iurium præseruatione. nam aduertendum est quòd Zamettus quando liberat obligatos in illis verbis, *& promette non glie ne far' mai domandare, ne richiesta alcuna*, facit realem liberationem, iuxta text. *in l. & heredi §. fin. cum l. seq. ff. de pact.* vbi Bart. Bald. & omnes alij. *ff. de pact.* & ibi Castr. declarat quòd pactum reale est, quando qui promittit non petere quod sibi debetur, ita vt pactum referatur ad debitum, non autem restrictum sit ad personam, & in hjs terminis pactum factum fideiussori prodest principali, quia obtinet locum solutionis, quæ impossibile est vt non prosit omnibus. gloss. *in l. fideiussoris. ff. de pact.* & ibi Bart. & alij, & nos diximus suprà quòd liberatio realis collata in personam fideiussoris, prodest principali, & quòd ista est verissima conclusio.

Non obstat protestatio, vel pactum, vel reseruatio 71 Zametti, quia aucupabatur actionem extinctam hoc medio in sufficienti. nam licèt Bart. quæstionem ponat *in dicta l. ex duobus num. 7. in fine.* & videatur tenere, quòd stante protestatione liberatio non excedat personam liberati, nihilominus Bart. sic intellectus communiter reprobatur, vt constat de Benint. *decis. 81. n. 9.* apud quem possunt videri auctoritates Doct. vbi constat quòd in acceptilatione indistinctè facta in duobus reis prodest correo: in aliis autem liberationibus, quatenus sint reales, quòd si diceretur propter pactum non debere prodesse, intelligitur ipso iure, non autem ope exceptionis. Vnde si soluo per me tantùm, & nomine meo, si non tolleretur obligatio alterius correi, ipso iure tolleretur; tamen ope exceptionis, & sic doctrina Bart. simpliciter accepta reprobatur; sed declarandum est & intelligendum, vt verè loquitur, & hoc modo communiter approbatur Roncheg. *dict. l. 2. n. 14. ff. de duob. reis*, videlicet non quòd non sint liberati directè respectu creditoris, qui accepto tulit, idest, respectu Zametri, sed respectu soluentis, vel satisfacientis, qui sunt 13. obligati, quia solutio potuit esse pretium actionis cedendæ, & hoc pacto fieri potest quòd extra soluentem alij nō sunt liberati, *dicta l. Modestinus.* quam allegat Bart. & iuxta illius materiam est intelligendum, & colligitur ex gloss. *in l. nisi. ff. de pact.* & idcirco vt non prosit, necessarium est quòd hoc fiat indirectè, mediante cessione, quod impedimentum indirectum in casu nostro non potest applicari. nam obligati nullum dispendium passi sunt, nec adest aliqua causa onerosa, quo casu non potest esse valida cessio, nec efficax ad effectum agendi aduersùs Magnam Ducissam, vnde diximus suprà nihil facere ipsorum cessionem in hoc instrumento. argum. *l. si verò non remunerandi, in princ.* iunctis præcedentibus. *ff. mand.* Bart. *in l. reos, in princ. quæst. 6. num. 7. ff. de duob. reis.* Afflict. *decis. 319. num. 10.* Roncheg. *in dicta l. 2. num. 109. vers. At vbi subesset. ff. de duobus reis.* & istud damnū, siue interesse debet esse pecuniarium, non affectionis. Bart. *in l. fideiussoris. ff. de pact.* & cùm præseruatio prosit in aliquo actu, quo non obstante remanet substantia obligationis nōn in actu resolutorio, vt colligitur ex Grat. *consil. 126. num. 8. & 12. lib. 1.* Thesaur. *decis. Pedem. 126. num. 5.* remanent eneruatæ, & sine effectu cautelæ Zametti, cùm sit sublata substantia obligationis, ex præmissis.

Non obstat sextum, & vltimum, quia, vt suprà conclusum est, primæua obligatio nunquam redacta fuit 72 in contractum certitudinarium, sed transfusa in contractum mutui. Vnde nullam habet vim obligandi, neque producendi actionem, vt diximus suprà in secundo præmisso, & ibi dicta sufficerent pro responsione, nihilominus, vt sit magis plenè satisfactum Zametto, qui modò vult obligationem, & actionem ex contractibus, in quos transfusa est prima conuentio, & tractatus, modò vult ex ipsa prima conuentione, ideò quatuor sunt videnda.

Primum est, ad quam speciem contractus reduci possit prima conuentio, vel primus tractatus, si non esset 73 facta conuersio.

Secundò quid egerit Zamettus cū Magna Ducissa.
Tertiò quid egerit cum Rege.
Quartò an Zamettus excesserit primam conuentionem, vel tractatum.

74 Quantum ad primum tam respectu tractatus, quàm respectu conclusionis forsan alicui videbitur contractus emptionis, & venditionis, qui quadrat inter extraneum soluentem pignus, & creditorem. Bart. *in l. Aristo numer. 2. in fine. ff. quæ res pign. obligar. poss.* per ea quæ not. *in l. 1. C. si aduersus creditorem.* maximè, quia Zamettus exponit in suis prætensionibus, quas transmisit, quòd inter Magnam Ducissam, & se agebatur de retrahendo pignore Zametto: *retrahere* autem est reuocare. *l. in fraudem. §. à debitore. ff. de iure fisc.* & est redimere. Tiraquell. *de vtroque retr. in præf. n. 4. & 5.* Quando autem agitur de retrahendo pignore à creditore, intelligitur de retrahendo iure pignoris, & hoc includitur, vt dicit Bald. *de pign. hypothec. cap. 7. col. fin.* & Bart. *in dicta l. Aristo*, dicit, quòd in venditione veniunt iura pignoris.

75 Præterea promissum est pretium æquiualens emptioni iuris pignoris, & creditoris, scilicet integrum creditum Zametti, pro quo detinebat pignus: ergo emptum est pignus. nam dicunt Doct. quòd si non apparet quid & quantum sit venditum, recurritur ad quantitatem pretij. *l. 1. §. 1.* & ibi gloss. *ff. de superfic.* quia ad magnam tem pretium modicum non quadrat, nec è contra. *l. ita autem, in princ. ff. de adm. tut.* & ex quantitate pretij plus, & minus venditum præsumitur. *l. cum in fundo. §. vxor. ff. de iur. dot. l. 2. ff. de reb. dub.* cum aliis allegatis per Fab. de Monte *in tract. de empt. & vendit. 5. quæst. princ. num. 23 & 25.*

76 Quapropter inuerisimile etiam est esse solùm emptam commoditatem dandi pignora Magno Duci pro ducentis millibus pretio scutorum 87000. si autem non videatur contractus venditionis, fortasse dici posset, quòd Magna Ducissa sit loco fideiussoris, quia promisit soluere debitum alienum, scilicet Regis, quod nihil aliud est quam fideiubere, & suscipere in se periculum. *l. 1. in princ. ff de mag. str. conu.* Vel etiam dici posset quòd partes intenderunt reducere suam intentionem ad aliquam speciem contractus, vel solùm dissoluere pignus, & celebrare contractum innominatum vltro citroque obligatorium.

77 Quantum ad secundum, veritas est quòd Zamettus conatus fuit restituere pignora Regi, & quia Zamettus erat creditor 87000 scutorū, fuit conclusum vt fierent obligationes, de quibus actum est in prima parte, & in effectu donec soluerentur, Magna Ducissa virtualiter se loco pignoris obligauit, & promisit soluere debitum Regis, sub illa forma, & hæc est pura veritas, quæ à nullo inficiatur.

78 Quantū ad tertium Zamettus restituit pignora Regi, non quidē libenter, quia post obitum clar. me. Reginæ Catharinæ verba dabat Magnę Ducissæ tūc Principissæ, & fidē promissorum non seruabat, verùm coactus, & perterritus minis Regis pignora restituit Regi, quæ fuerūt data Agenti Magni Ducis, & Rex dedit mandamenta Zametto, vt exigeret creditum suum à Thesaurariis Regis. In qua restitutione Zamettus indistinctè totum ius pignoris remisit Regi, quod credimus non negaturum, sed hoc ostenditur per terminos iuris, quia creditor consentiendo, quòd alteri pignus suū obligetur, censetur remittere totum ius pignoris; ita vt solus secundus reperiatur in pignore. *gl. fin. in l. creditor la 1. § fin. ff. qui pot. in pign. hab.* per *l. generaliter,* suprà *eod. titulo.* Bart. *in l. fin in vltimis verbis, C de remiss. pign.* & ibi satis Neguſ. *de pign. 2. mem. 6. part. n. 13.* Nos autē sumus in fortiori casu, nō enim Zamettus præstitit consensum Magno Duci, vel specifice, vel generaliter, sed restituit pignora debitori absolute, & simpliciter, sicut creditor restituendo cautionē chirographariam, in qua habet constitutum pignus, censetur remisisse iūs pignoris, vt est text. & ibi not. Bar. *in l. redditorem. C. de remiss. pign.* facit text. *in l. Labeo*, & ibi Doct. *ff. de pact.* Nec intelligo quòd Zamettus remiserit creditum suum Regi restituendo pignus, sed ius pignoris, de quo nos agimus, & explicite declarat Neguſ. *vbi supra num. 22.*

79 Nec obstat præmissis si dicatur quòd ius pignoris solū videtur remissum respectu Magni Ducis, cui Rex pignora tradidit. gl. *in l. Paulus. §. remisisse. ff. quib. mod. pign. vel hypoth. solu.* gl. *in l. 3. C. de remiss. pign.* Salicet. *in l. fin C. eo.* vbi late examinat, quia istis auctoritatibus defendi potest hoc modo potuisse cōsentire Zamettū, vt sibi solum præiudicaret quoad illum, cuius fauore cōsentiebat, & est text. *in l. si venditor §. 1. ibi, nā solent multi causa pignoris consentire. ff. quib. mod. pign. vel hypoth. solu.* & quando certi sumus de animo, tunc illi standum est. *dicta l. creditor §. fin.* Sed in dubio in totum censetur remisisse, & procedunt contraria, quando expressè contemplatione secundi creditoris accommodatus fuit consensus, secus si simpliciter, vt declarat Salic. *in dicta l. fin.* non obstantibus his, quæ dixerat *in dicta l. 3.* & sequitur opinionem Barr. & placet Neguſ. *vbi suprà.* & ego à nemine vidi improbari, & hæc acta sunt cum Rege.

80 Quantum ad quartum, excessus patet ex præmissis, in quibus læsit obligationem Magnæ Ducissæ, & in primis Zamettus cessione mandamentorum impediuit se ipsum, quo minus cedere posset iura ipsorum Magnæ Ducissæ in actu solutionis, & ita abusus est mandamentis, quæ ab ipso exigenda erant, vel saltem non distrahenda, vt posset cedere Magnæ Ducissæ in ipso actu solutionis, ad quem se obligauerat, aliàs obstat illi exceptio, secundùm comm. opin. Doctor. *in l. iubemus. C. ad Vell.* non enim habet difficultatem quoad mandamenta, quia erant loco cuiusdam cautionis. Nec dicatur quòd post recuperationem ipsorum mandamentorum paratus est eo cedere, quia suprà conclusum est istam variationem negotiorum de iure non admitti, præsertim quia mandamenta post cessionem, & post cessionem, necnon post lapsum tanti temporis facta sunt deteriora, & forsan inexigibilia, & in hoc læsum est à Zametto ius Magnæ Ducissæ, vt in simili dicitur quòd non admittitur purgatio moræ, quando ius actoris est factum deterius, Doct. *in l. si insulam. ff. de verb. oblig.* vbi Rip. *num. 27.*

81 Deinde factū est quòd Magna Ducissa soluendo debitum Regis nullum potest habere ius super pignoribus, sed soluto debito Regis Magno Duci pignora recta via absque alia obligatione reuertuntur ad Regē, & Magna Ducissa admitteret 87000. scut. facto Zametti, quia debebat consentire quoad Magnum Ducem, & hoc intēdebat Magna Ducissa, vt sequeretur matrimonium, non autem simpliciter in fauorem Regis, cuius Maiestatis Christianissimæ non agebat negotium, quę poterat dare pignora, vel non dare Magno Duci, & quamuis magnanimitate sua Rex ductus dederit, hoc non prouenit à beneficio Zametti, qui nihil aliud intendebat, quàm propriam vtilitatem, cùm tamen veniat ex natura actus, vt in solutione pignoris transferatur pignus in soluentem. *l. 2.* vbi *Cin. n. 6.* & alij, *C. de fideiuss.*

82 Quapropter si reducatur conuentio ad contractum emptionis, ex natura contractus Zamettus debet tradere rem venditam. *l. empto. ff. de act. empt. l. 2. §. vacua. ff. eod. l. in conuentionalibus. §. si quis vacuam. ff. de verb. oblig. Rex hispradius*, & ibi Bald. *C. de euict.* & ne transcribam,

vide

videatur Surd. *cons.13.lib.1.* & est textus in nostris terminis *in l.voluntate*, ibi, *quia non tradebat. ff. quib.mod. pign.* loco autem traditionis debet cedere, quia sumus in incorporalibus. Barr. *in l.ad eum, in princip. ff.de don. & in l.Seia cum bonus, in fin. princip. ff.de don.caus.mor.* nec tenetur ad aliquid magna Ducissa saltem donec cesserit Zamettus, quia est in eius electione interim, vel agere pro adimplemento, vel discedere à contractu, vt patet ex allegatis per Surd. *dicto cons.13.*

83 Si verò ad contractum fideiussionis actio Zametti eliditur exceptione cedendi. nam principalis creditor, qui exigit, tenetur cedere iura, & actiones, non solùm contra alios fideiussores. Bart. Bald. Salyc. & alij *in l.2. C.de fideiuss. & in l.fideiuss.eod.tit.* verum etiam contra pignora. Bart. post alios *in dicta l.fideiussoribus.* Bald. & alij *in l.stipulatus, § fin. de fideiuss.* Negus. *de pignor. 3. membr. 5. part. princip. num. 33. vers. amplia primò.* Salyc. *in dicta l.2.* in primis verbis, *& num.2.3 & 4.* & Cyn. hoc dicit in terminis in creditore, qui remisit pignus, *in l.2. num.5. de fideiuss.*

Rationem adducunt Doct. quia se obligauit soluere, habuit respectum ad pignora, quæ erant penes creditorem, & hæc ratio concludit in casu nostro, quod licèt de pignoribus habendum à Magna Ducissa non sit aliquid actum, attamen intelligitur habitus respectus ad pignora, & pignus est ei remittendum, qui soluit, vt est text. expressus *in dicta l.2.de fideiuss.* ibi, *debet ius pignorum in eum transferri.* & in fin. non prius compellendum est transferre pignora, quàm omne debitum exsoluatur, & hæc cessio requiritur, vt qui soluit pro alio, habeat facultatem recuperandi solutum. *l.cùm alter,* vbi Doct. *C.de fideiuss. & in l.Modestinus. ff.de solut.*

Quare cùm Zamettus ceciderit à iure pignoris, nec tradiderit, nec tradere, vel cedere possit, repellitur exceptione cedendarum. *l.Stichum. §. penult. ff. de solut.* Bart. *in l.si stipulatus, §.1. ff. de fideiuss. l.si pupillus, §.alterum. ff.de admin.tut.* & ibi Bart. & alij omnes *in dicta l.2. C.de fideiuss. & in dicta l.Modestinus*, quod procedit vel in fideiussoribus, vel in duobus reis, qui ad inuicem fideiubere videntur. Bart. *in dicta l.Modestinus.* Socin. cum alleg. *cons.200. in princ. lib. 2.* hîc autem videmur esse in duobus reis obligatis post obligationem Magnæ Ducissæ, quorum vno soluente, vterque liberatur. *l.Stichum. §. fin. ff.de nouat.* gloss. *in l.Valerianus*, & ibi refert Bart. *in princ. ff.de præt.stipul.* & latè diximus *in 1.parte.*

84 Si autem non reducatur ad has species contractus, verissimum est quòd obligatio Magnæ Ducissæ erat pro debito integro Zametti, ita vt essent duo rei debendi, vt suprà dictum est, & quòd neutra soluente actio oriens ex hoc contractu eliditur, exceptione scilicet non adimplementi, quæ obstat agenti ex contractu vltro citróque obligatorio, donec totum impleuerit. *l.Iulianus, §.offerri, ff.de act.empt. l.cùm proponas la 2. C. de pact.* Alex. *cons.49. num. 4. lib. 2.* Aymon *cons.251. num.1.* Rot. in vna Mediolanen. frumenti coram bo. me. Orano die Veneris 16. Octobris 1587. & coram bo. me. Lancellotto in vna Viterbien. artis lanæ 6.Martij 1600. quæ exceptio est tantæ efficaciæ, vt impediat litis ingressum, si deficiat etiam in minimo, vt tenuit Rot. coram bo. me. Lauretano 19. Iunij 1581. & coram D. Penia in Perusina executionis 3. Februarij 1599. & potest opponi etiam quòd non intersit eius, cui promissum est, quia non tantum est fundata in interesse, quantum in violatione fidei. Doctor. *in dicta l.cùm proponas*, & Rota in dicta Perusina coram D. Penia.

85 Nec quicquam facit dicere quòd extraneus soluendo, vel offerendo creditori non possit cogere creditorem ad cedendum iura. *l.nulla, C. de solut.* & ibi Bart. Bald. *in dicta l. Aristo.* Castr. *in l.si res obligata ff.de leg.1.* quia hoc intelligitur creditore inuito. ita declarat Sal. post Cyn. *in l. vlt. in fin. C. etiam ob chirographariam pecun.* & sic intelligit Negus. *dicto membr.3.5 part.num.42.* In casu nostro nihil petitur inuito Zametto, qui acceptauit obligationem, & promissionem, sed excipitur, quia hodie eadem obligatione vti conatur. Nec facit ad propositum dispositio text. *in l.sicut, §. videamus. ff. quib.mod.pign. vel hypoth.solu.* quia loquitur stante dolo debitoris, qui impedit creditorem, ne pecuniam exigat à possessore pignoris, quod non facit Magna Ducissa, vt patet ex serie facti.

Non obstat si dicatur quòd Magna Ducissa non egit 86
expressè cum Zametto, vt in se ius pignoris tempore solutionis crediti Zametti esset transferendum, & saltem hoc non probatur, & ideo dicitur quòd amicus, vel extraneus soluens simpliciter pignora, liberat, sed non acquirit ius super pignoribus. *l.1.* vbi Bart. & Bald. *ff.quib.mod.pign.vel hypoth.solu. l. Aristo.* & ibi Bart. *ff.quæ res pign oblig.poss. l.1.* vbi gloss. *C.de his qui in prior. cred. loc.succedunt*, & benè declarauit Rota coram Reuerendissimo D. Francisco Penia, nunc Rotæ Decano, in Neapolitana census 25. Octobris 1593. & in eadem 31. Ianuarij 1594. vbi Rota distinxit omnes casus, & Vincent. de Franch. *decis.97. num.3.* quapropter cessare videtur prætensio Magnæ Ducissæ, quia Zamettus non tenetur ad ea, quæ veniunt ex natura contractus, cùm se non obligauerit.

Quia respondetur quòd præsuppositum, quòd non sit actum inter Magnam Ducissam, & Zamettum de transferendo ius pignoris, non sobsistit, quia in facto est contrarium, cùm suprà ostensum sit fuisse actum de retrahendo pignora à Zametto, & hoc modo considerando tollitur difficultas.

Præterea amicus soluens debitum pignoris non ac- 87
quirit ius, *dicta l.1.ff.quib.mod. pign. vel hypoth.solu.* com aliis. Hoc tamen intelligitur, si soluens agit negotium debitoris, ita explicite loquitur text. *in dicta l.1.* & declarat Bart. *in d. l. Aristo, num.1. vers. quandoque soluit.* Salyc. post antiquiores, quos allegat *in dicta l.1.num.2. vers. Item potest extraneus, C de his qui in prior. cred. loco succed.* Si autem soluens agit negotium proprium, tunc benè verum est quod Doct. dicunt duo requiri, vt acquiratur hypothecaria, & personalis, scilicet quòd paciscatur, vt succedat in eius locum, & quòd pignus sit ei obligatum.

Hîc tamen dicimt satisfieri faciendo sibi cedi actio- 88
nes. Salyc. post alios *in dicta l.2. num.2.* quod petit Magna Ducissa, vt sibi fiat cessio antequam soluat, & antequam respectu facti sui resolutum fit pignus. *dicta l.Stichum, §.fin de nouat.* gloss. *in l.Valerianus. ff.de prætor. stipul.* nondum enim soluit, sed promisit, & ita facta est rea debendi, nec ante solutionem poterat prætendere cessionem, vt est text. clarus *in dicta l.2.C.de fideiuss.* nec interim Zamettos debebat sibi auferre facultatem cedendi. & hoc est de Magna Ducissa.

Quibus addo quòd tertius qui gerit negotium debi- 89
toris, non acquirit actionem quoad pignus prosequendũ, si non actum sit, ita procedunt allegata, sed acquirit quoad retentionem, ita declarat Bart. *in d. l.1. ff.quib. mod pign. vel hypoth.solu.* quam esse dicit limit. ad text. *In dicta l. Aristo*, cum ibi trad. per Doct. ad quam retentionem poterat aspirare Magna Ducissa, nisi Zamettus remisisset pignus ante solutionem, & si Rex vellet luere pignus, solutis solùm ducentis millibus, non posset contradici.

Denique alia est cessio iuris pignoris, de qua tertius, 90
soluens voluntariè, debet conuenire, vt sibi cedat, & vt sibi obligetur si succedere vult in locum creditoris cui soluit. *l.1. & l.Paulus. ff.quib.mod.pign.vel hypoth.solu.*

l.1.& in toto tit.C.de his qui in prior.cred.loc.succed. & in his, te... omnis inttat disputatio, & facuum doct. & decisiones Rotæ allegatæ, quia e... tamen, qui nihil habet, gere in negotio, debet pacto parare sibi cessionem, & obligationem.

91 Alia est cessio, quæ requiritur à fideiussore soluente, vel ab eo qui obligatione factus est reus debendi, & post obligationem necessario soluit. nam dum se obligauit, statim nata est exceptio cedendarum, & si creditor amisit facto suo facultatem cedendi, obstat ei exceptio, de qua dixi supra, & stat in dicam reliqua, & est doct. Cyn. expressa *in dicta l.2.num.5. C.de fideiuss.* vbi concludit quòd quando creditor remisit pignus, obstat sibi exceptio cedendarum, & sic Zametto, quia Magna Ducissa obligauit se respectu pignorum non ex charitate, & hi sunt termini in quibus versamur sine difficultate.

92 Non obstat etiam dicere quòd nulla culpa potest imputari Zametto ex quo Magna Ducissa consecuta est vtilitatem, scilicet effectum matrimonij. *l.cùm in fundo, §.1.ff.de iur.dot.l.ex qua persona, ff.de iureiur.* & ideo exceptio cedendarum non potest opponi, quia Magnæ Ducissæ negotium gestum est. Batt. & Doct. *in l. Modestinus, ff.de solut.& in l.1.C de duob.reis,* & in his terminis Socin. *cons.2... num.2.vers.quinto confirmatur,lib.2.* quia Magna Ducissa consecuta sit effectum matrimonij remissione pignorum, quæ fuerunt consignata Magno Duci pro illa parte dotis; iste est effectus matrimonij, nec procedit ab actu Zametti, saltem principaliter, cuius vtilitas erat exigere suum creditum, sed quia Zamettus restituit Regi, consequenter Rex pignora dedit Magno Duci, & ista restitutio fuit actus correspondens obligationi Magnæ Ducissæ, & receptioni mandamentorum, non autem correspondens solutioni scutorum octuaginta septem millium, pro qua est necessaria cessio. Quapropter commoditas matrimonij debetur obligationi, quòd si Zamettus reseruasset sibi iura, & cederet, Magna Ducissa solueret propter cessionem, & hoc erat sibi facillimum cum aliqua protestatione. *l.4.§ in venditione ff.quib.mod.pign.vel hyp solu.*

93 Præterea non est verum in iure quòd commoditas, & lucrum pariat actionem, sed parit solummodo exceptionem, ita declarat gloss. *in dicta l.cùm in fundo, §.1. in vers.ex quo, ff.de iur.dot.* & hoc modo procedit regula *in l ex qua persona, ff. de reg.iur.* Vnde culpa Zametti in dimittendo ius pignoris non potest excusari, qui voluit factum suum in Regem conferre, & ludificari Magnam Ducissam, cùm tamè vtique potuisset satisfacere, & damnum quod quis sua culpa sensit, sibi debet, non alteri imputari, *reg. damnum in 6.* & si Zamettus restituendo fecit negotium Magnæ Ducissæ, quia pignus petuerit ad Magnum Ducem, sed in restitutione excessit dimittendo iura pignoris, non habet regressum aduersùs Magnam Ducissam. *l si quis negotia, ff de neg. gest.* vbi Bart. & Bald. dicunt quòd culpa gestorum imputatur, non solùm gestori, sed & mandatario. *l.qui proprio, §.qui procurator, in vers.pœnam, ff. de procur.* Din. *in dicta reg damnum.*

94 Non enim reperitur, nec dici potest Magnam Ducissam mandasse, vel desiderasse a Zametto remissionem iuris pignoris, cuius contemplatione se obligauit ad solutionem totius pignoris, non ex simplici charitate, sed mandasse, vel desiderasse facultatem tradendi pignus Magno Duci, vnde non dicitur adimpleuisse mandatum, qui multum excessit. *l. diligenter, ff. mand.* & consequenter excluditur aliud motiuum, si dicatur quòd non facit exceptio cedendarum, quia Zamettus non gessit, sed excessit, cui is culpa est imputandum, qui non cogitauit, quod de facili poterat caueri. *l.qui bona, §.cum inter, l.in hac, ff.de damn.infect.* Alex. *cons.41. num.7.lib.3.* Aymon *cons.67.num.2.* & cùm omnes cautelas excogitauerit pro præparando suo negotio, & tot contractus celebrauerit, & obligationes voluerit in sui fauorem, non debebat dimittere cautelam Magnæ Ducissæ, vt non posset suæ Celsitudini Serenissimæ ius suum cedere, præsertim quia pro consignatione pignoris facta Regi non potest considerari aliquis consensus Magnæ Ducissæ, cùm Zamettus celebrauerit tunc actum seorsum à Magna Ducissa. & si ipsam certiorasset, & interuenisset, sibi prouidisset, & omnimodo cessabat omnis exceptio. *l.Titius, ff. quib.mod.pign. vel hypoth.solu.* cum aliis trad.per Socin. *dicto cons.200.num.1. lib.2.* Cotn. *cons.51.num.4.vol.2.*

Et his firmatis non est opus ingredi prætensionem vsurarum omnino in hoc casum iniquam, & iniustam, sed præsertim causam, quia nullum extat creditum sortis principalis, & non entium nullæ sunt qualitates, & vbi non est obligatio, ibi non est mora, quæ parit vsuras, & interesse, præsertim quia Magna Ducissa solùm promisit certam summam, vnde non tenetur ad vsuras. *l.fideiussores.§.pro Aurelio,ff.de fideiuss.* 95

Quibus omnibus addimus circa summam scutorum 15000. quam soluere promisit ipsemet Zamettus mercatoribus Lugdunen. & non comprehenditur in his, quæ dicta sunt superiùs, quòd detecta est solutio facta a metto scutorum 34000. quam antequam detegeretur, totis viribus negauit, & petiit totam summā, vnde dicitur exegisse id cuius proprio nomine erat creditor, non quod alieno nomine exigi poterat. *l. & magis, & l cùm ex pluribus, ff.de solut.* Moder. *de præsumpt. lib.3 præsumpt.49.num.23. & præsumpt.136. num.8.* & propterea cum possit ex his se conseruare indemnem, ad nihilum tenetur Magna Ducissa, vt tradit Alexand. *cons.114.in princip.lib.3.*

R. P. D. MANZANEDO.

Romana Accomandita.Veneris 13. *Ianuarij* 1607.

ARGVMENTVM.

Habes in summario.

SVMMARIVM.

Libris computorum, seu rationum non statur in præiudicium alterius, num.1.

Saluianum quoties non apparet conuentum, recurritur ad arbitrium iudicis in illius quantitate constitutione, n.2.

DECISIO CCCLXXIV.

Domini dixerunt non esse standum prouisioni descriptæ in libri , sed esse taxandum ad scuta 700. monetæ annuæ. Et mouebatur, quia partita dictæ prouisionis non fuit creatā eū consensu Baccelli, sed à solo Philippo Guicciardo, vt paret ex eius tenore, ibi, *Selli fanno boni di parola del nostro Signore Filippo.* Vnde illi non est standum in præiudicium dicti Baccelli. *l.exemplo. C de probationib.* gloss. *in l.quadam, §.nummularios, in verbo, decurritur, ff. de edendo.* Felin. *in cap 2.num.21.de fid. instrument.* Rot. *decis.164. num. 3.part.1.* & fuit dictum in vna Romana pecuniaria, seu cambiorum 30. Maij 1611. coram me. 1

Nec obstat quòd Baccellus esset complementarius Baoci, & sic non possit prætendere ignorantiam dictæ partitæ, quam ad sui libitum videre poterat, & cùm non reclamauerit, censeatur illi acquieuisse; quia de tépore quo partita fuit descripta, nempe 10.Iulij 1606. ipse iam non erat complementarius, vt constat ex duabus

bus literis missiuis eiusdem Philippi, sub dato 2. Iunij eiusdem anni, in quibus certiores facit suos responsales terminasse rationem bancariam, & subdit quòd deinceps erat credendum solum eius subscriptioni, quòd certè denotat complementum Baccelli fuisse finitum, quia aliàs etiam ipsius subscriptioni fuisset credendum. Vnde si per mensem antequam adnotaretur dicta partita, non erat complementarius, non videtur fuisse in eius facultate libros videre, & consequenter cessat præsumptio acquiescentiæ. Nec facit quòd die 10. 17. & 24. eiusdem mensis Iunij Baccellus adnotauerit sua manu quædam cambia in libro nuncupato, *quaderno di lista*, quia ex hoc non infertur quòd adhuc continuaret complementum. Nam dicta adnotatio potuit fieri ab eo vti priuato ministro, vel amico Banci secundùm stylum mercatorum, & cùm non probetur ipsum fecisse alios actus ad complementum spectantes, dicta probatio redditur æquiuoca. Ex quibus visum fuit non esse standum prouisioni descriptæ in libris.

2 Verùm quia sublata dicta adnotatione, non apparet de aliqua alia certa conuentione prouisionis, ideoque cùm recurrendum sit ad iudicis arbitrium, Magon. *decis. Florent.* 11. *num* 4. & fuit dictum in vna Valentina salarij 11. Februarij 1611. coram Reuerendissimo Lugdunen. Domini consideratis depositionibus testium pro parte Baccelli examinatorum, nec non fide plurium mercatorum per Guicciardinos data, & attenta multitudine negotiorum Philippi, & aptitudine ipsius Baccelli, omnibúsque simul iunctis, resoluerunt prouisionem esse taxandam ad dicta scuta 700. monetæ annua. Et ita conclusum fuit, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Ratisbonen. Canonicatus. 13. *Ianuarij* 1617.

ARGVMENTVM.

Statutum Ecclesiæ super qualitate prouidendorum non habet locum in prouiso Apostolico.

SVMMARIVM.

Statuta Ecclesiarum circa qualitates Canonicorum non habent locum in prouisis Apostolicis, sed in prouisis ab Ordinario, & à Capitulo. num. 1.

Verba per nos, *restringunt dispositionem ad personam loquentis, & alios excludunt, num.* 2.

Derogationes & non obstantiæ in gratia apposita derogant statutis & omnibus impedientibus effectum gratiæ, n. 3. *etiam quòd clausulæ sint generales, num* 4.

Clausulæ generales in gratia derogant non solum iuribus particularium personarum, sed & Concilio, ibid.

Beneficia si sunt debita certo generi personarum, Papa tenetur illis ea conferre, etiamsi vacauerint in mensibus reseruatis, num. 5. *declara vt num.* 6.

DECISIO CCCLXXV.

1 FVit resolutum statutum non obstare petitæ immissioni per Henricum, quia etsi in eo exprimantur multæ qualitates, quas habere debeant assumendi in Canonicos in illa Ecclesia, tamē dictæ qualitates quatenus essent attendēdæ, visæ sunt necessariæ in prouisionibus Apostolicis, quæ non subiacent statutis inferiorum. Put. *decis* 3 1. *lib.* 1. *in non. impress & de constit. decis.* 11. Rota *in antiq. de rescript.* Anton. August. *in epit. super reg.* 8. *mensium, num.* 15.

Quæ maximè videbantur procedere, quia semota 2
etiam potestate, non etiam videtur Capitulum hoc noluisse, dum se restrinxit ad illos de cætero assumendos per nos in Canonicos, quæ verba restringunt dispositionem ad personam loquentis, & alios excludit. gloss. *in Clement. Auditor, in verbo deputatus à nobis. de rescript.* Ruin. *cons.* 84. *n.* 1. *lib.* 1. & in his terminis loquitur Put. *in allegat. decis.* 301. *in princip. lib.* 1.

Adduntur non obstantiæ & derogationes, quæ le- 3
guntur in gratia Henrici, ex quibus videtur derogatum etiam statuto & aliis per quæ effectus illius gratiæ impediri possit, dum Papa prouidit de vacanti. Put. *decis.* 229. *in nou. impress. lib.* 2. Rot. *decis.* 41. *de concess. prebend. in antiq.* Rebuff. *in prax. in forma non. prouisionis, super verb. differri.*

Nec refert quòd clausulæ sint generales, quia ne- 4
dum sufficiunt ad derogationem iurium particularium personarum, sed etiam vt censeatur Concilio derogatum, vt tenuit Rota in causa Sancti Angeli pensionis 16. Nouembris 1594. coram bo. me. Cardinali Pamphilio, & in Ferrentina pensionis 27. Iunij 1609. coram bo. me. Iusto, & in Paduana pensionis 22. Aprilis 1616. coram R. P. D. Andrea.

Nec vrgere videbatur quòd quando beneficia sunt 5
debita certo generi personarum, tunc Papa teneatur illis conferre etiam quòd vacauerint in mensibus reseruatis, vt in decis. Seraph. 1420. & in causa Mileuitana 14. Nouembris 1611. coram bo. me. Penia, & in Toletana Mezzaratum die 30. Maij 1616. coram R. P. D. Pamphilio.

Quia fuit responsum prædicta procedere in benefi- 6
ciis debitis certo generi personarum ex fondatione ipsius beneficij, quod transit cum sua causa, cui non censetur Papa voluisse præiudicare, vt declaratur in eadem decisione Seraphini, secus vt in præsenti, in quo non agitur de certo genere personarum, sed de qualitatibus assumendorum ex forma statuti prædicti, per quod Papa non potuit ligari, vt suprà dictum fuit.

Et ita, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Romana Appaltus alearum. Veneris 13. *Ianuarij* 1617.

ARGVMENTVM.

Schedulæ sigillatæ oblationum non recipiunt prius, neque posterius, sed sumunt vires à tempore earum apertionis.

SVMMARIVM.

Locatio contracta censetur cum minori oblatore, & iuxta formam edicti propositi, quæ seruanda est obligatio sequuta, num. 1.

Incertum verificatur per relationem ad quid certum, n. 2.

Oblationes factæ per schedulas sigillatas non recipiunt prius & posterius, sicut in licitatione quæ fit palam, & publicè alterius vocibus, num. 3.

Oblationes factæ per schedulas sigillatas habent respectum ad tempus apertionis earum, & ideo non recipiunt prius & posterius, num. 4.

Contractus si perfectus est, non est locus pœnitentiæ altero contradicente, num. 5.

Ius quæsitum alteri non potest tolli per subsequentem declarationem, num. 6.

Ecclesia & locus pius non habet priuilegium vt possit à contractu perfecto recedere directè, sed debet ad eius obseruationē magis esse adstrictus, quia debent colere institiam, n. 7.

DECISIO CCCLXXVI.

1 CEnsuerunt Domini Montelucium esse præferendum in appaltu de quo agitur, quia de tempore, quo fuerunt apertæ schedulæ in Congregatione Hospitalis sub die 18. Decembris 1615. maior oblator fuit repertus, & cum eo qui plus promisit, censetur hospitale locationem contraxisse, & se obligasse propter formam edicti propositi, quam tenetur obseruare. Bart. *in l. licitatio, num. 4. ff. de public. & vect. & in l. si tempore, num. 5. C. de fid. instrum. & iur. hast. fisc. lib. x.* Bald. *cons.* 191. *lib.* 3. Boër. *decis.* 248. *num.* 2. Pinell. *in l.* 2. *part.* 2. *cap.* 2. *num.* 3. *C. de rescind. vendit.*

2 De maiore autem oblatione Montelucij visum est sufficienter constare dum obtulit scuta centum vigintiquinque, *Di piu di qual si voglia offerta, data, & sigillata.* Vnde cùm inter oblationes per summam determinatam, factas maior esset illa scutorum 4050. nulli dubium quin 125. supra illam summam sit maior quacunque alia summa, propter relationem ad quid certum, per quod incertum solet verificari. *l. vbi autem non apparet, §. illud, cum gloss. ff. de verbor. obligat.* Ruin. *cons.* 165. *num.* 8. *lib.* 2. Tiraq. *de legibus connub. gloss.* 5. *num.* 187.

Nec vigebat quòd Cirighus si ipse obtulit dare scuta centum, *Di piu di qual si voglia offerta*, quasi per istam superata remaneat Montelucij oblatio scutorum 125.

3 Quia non agitur de licitatione palàm, & alternis vocibus recepta, in qua cognoscitur quis vltimus fuerit in offerendo, sed de ea quæ facta fuit per schedulas sigillatas, & administratoribus hospitalis consignatas, in qua similis distinctio haberi non potest, ideo inter ipsas non datur prius, aut posterius, sed ambæ referri debent ad aliam maiorem oblationem determinatam in summa scutorum 4050. quæ proculdubio magis superabitur per additionem scutorum centum vigintiquinque, quàm si addantur scuta centum.

4 Nec obstat quòd ista prioritas oblationis Cirighi colligatur ex tempore consignationis schedularum dum Montelucius suam consignauit die 10. Decembris, dicendo, *di più di qual si voglia offerta, data*. & tamen de tempore datæ facta non erat oblatio Cirighi, sed postea in die 18. eiusdem mensis Decembris, ita vt ad eam non possit haberi relatio. Quia placuit responsio quòd tales oblationes habebant respectum ad tempus earum apertionis, quo tempore cæteræ in actis esse debebant, ideo tanquam ab actu indiuiduo apertionis dependentes non recipiunt inter se prioritatem, aut posterioritatem. Bart. *in l. contractus, n.* 5. *C. de fid. instrument.* Alberic. *cons.* 295. *num* 6. & *cons.* 136. *num.* 10.

5 Et ex prædictis tolluntur aliæ obiectiones, nonenim per declarationes partium, quæ emanarunt post publicationem oblationum, & aperirionem schedularum, quòd vnus intelligeret suam oblationem supra summam certam, alter verò super vtramque tam certam, quam incertam, potuit derogari iuri quæsito Montelucio maiori oblatori, quia neque verba hoc inferunt, neque altero contradicente locus est pœnitentiæ, dum contractus est perfectus inter offerentem & subhastantem. Bart. *in d. l. si tempora, num.* 5. *C. de fid. instrum. & iur. hast. fisc. lib.* 10. & *in l. licitatio, num.* 4 *ff. de public. & vect. g.* [illegible] has multiplicarentur absurda, vt nunquam finis esset subhastationi.

6 Et per declarationem partes posse[illegible] subuertere deliberationes, tollendo ius al[illegible] quæsitum, quod de iure fieri prohibetur. Rolan. *cons.* 46. *num.* 37. *lib.* 2. Surd. *cons.* 117. *num* 6. *lib.* 1.

7 Eodem modo di[illegible] ad ostendendum inualiditatem instrumenti celebrati per hospitale [illegible] Cirigho sub prætextu maioris pretij o[illegible]ti, quia in præiudicium Montelucij post ius illi quæsitum nihil potuit attentari, neque tale priuilegium Ecclesiis aut locis piis a lege indultum videtur, vt possint à contractibus perfectis directè recedere, quinimò magis quam aliæ personæ sæculares videntur ad eorum obseruationem adstrictæ, cùm debeant esse cultrices iustitiæ. Dec. *cons.* 474. *num.* 10. Rolan. *cons.* 15. *num.* 53. *lib.* 1. Decian. *cons.* 28. *num.* 12.

Quæ autem dicebantur de oblatione Montelucij qualificata, vt de schedula fideiussoria restricta ad pœnam scutorum 500. vtia sunt non releuare, & bene sublata, ex responsionibus Montelucij. Et ita, &c.

R. P. D. ANDREA.

Vercellen. parochialis. Veneris 13. Ianuarij 1617.

ARGVMENTVM.

De probatione simoniæ multa singularia notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Narratiua gratia debet iustificari, & probari, aliter sententia dicitur notoriè iniusta, num. 1.

Causa simonia dicitur ciuilis, & non criminalis, quando agitur ad priuationem beneficij, num. 2.

Simonia debet plenè, & concludenter probari, etiam quod agatur ciuiliter, ibid.

Confessio simoniæ facta per resignantem, non nocet resignatario, præsertim facta post resignationem, num. 3.

Socius criminis non admittitur in crimine simoniæ, ibid.

Simonia non censetur probata, non probato præcedente contractu ex conuentione, ibid.

Simonia non probatur per testes de auditu, num. 4.

DECISIO CCCLXXVII.

SEntentiam Vicarij Vercelleñ. esse infirmandam fuit resolutum, quia Nicolaus non iustificauit suam gratiam, in qua narrauit Bartholomæum in resignatione istius parochialis, vt sibi fieret, simoniam realem, seu pacta illicita simoniam ipsam reddentia commisisse, quæ narratiua cùm non appareat ex actis probata iuxta inueteratum stylum huius tribunalis, sententia eo ipso dicitur notoriè iniusta. Gabr. *cons.* 28. *n.* 6. *lib.* 2. Cæsar de Graffis *decis.* 13. *num.* 9. *de re iud. & decis.* 2. *n.* 6. *de solut.* & fuit dictum in Burgen. quindenniorum 16. Martij 1615. coram me. 1

Licèt enim quando agitur ad priuationem ob crimen simoniæ, causa non dicatur criminalis, sed ciuilis. *cap. per tuas, in fine. de simon.* tamen illa debet plene & concludenter probari. gloss. recepta *in cap. veniens il* 1. & ibidem Abb. *num.* 4. *de testib.* Alciat. *cons.* 2. *num.* 41. *lib.* 1. Natt. *cons.* 299. *num.* 13. *in fine*, Mohedan. *decis.* 3. *n.* 1. *de simon.* Cott. *decis.* 1[illegible]3. Card. Seraph. *decis.* 1029. *num.* 1. & fuit dictum in Firmana Capellaniæ 7. Maij 1582. coram fel. record. Clement. VIII. in Brittorien. Commendæ 12. Decembris 1588. coram Gipsio in Imolen. confidentiæ 24. Februarij 1591. & Calaguritana Confidentiæ 25. Iunij 1593. coram bo. me. Cardinale Pamphilio in Aqueu. beneficij, seu simoniæ, 17. Maij 1593. coram bo. me. Cardinale Blanchetto in Alboganen. confidentiæ 6. Martij 1607. coram Reuerendissimo Lugdunen. & passim in aliis. 2

Hæc autem plena, & concludens probatio, non resultat ex processu, quia [illegible] in eo adsint duæ species probationis, scilicet [illegible] fessio Gastaldi resignantis, & testes in iu[illegible]cio criminali [illegible]aminati, & alij postmodum in ciu[illegible]i.

Nam

3 Nam confessio Gastaldi quòd resignauerat ad preces Ioannis Petri sui nepotis, querelare in Curia Domini Zabienæ, vt exinde consequeretur liberationem à vexatione criminali, cùm dictus Dominus Zabienæ faueret Bartholomæo resignatario, & pro hoc etiam instaret summario Nicolai num. 2. non releuat, tum quia post resignationem factam, ideóque non præiudicat resignatario, & in puncto fuit decisum in illa Firmana Capellaniæ coram sanct.mem. Clemente VIII. in dicta Aquen.simoniæ 10.Decembris 1593.& in Romana seu Hispalen.prætensæ simoniæ 7.Februar.1596. coram Cardinale Blancherto, & apud Seraphin. dicta decis. 1029. n. 3. & in indiuiduo ex hac causa 20. Maij præteriti coram me:tum quia etiam si deposuisset tanquam testis, adhuc tanquam socius criminis non admitteretur in hac causa priuationis. Alexand.de Neuo cons. 64. num. 5. Seraphin. 1029. num. 4. Rota in dicta Aquen. beneficij, seu simoniæ 17.Maij, & 1 .Decembris 1593.coram Cardinale Blanchetto,& in dicta Romana, seu Hispalen. & prius in dicta Firmana Capellaniæ. Tum denique quia dicta confessio vbi illi standum esset, forsan concluderet quod Gastaldum & eius nepotem, necnon D.Zabienæ, inter quos hæc res fuit transacta, non autem quoad Bartholomæum, qui erat absens, & cum quo non continetur in dicta confessione aliquid taxatum fuisse, vel conuentum, prout requiritur ad inducendum simoniam conuentionalem. cap. Arnaldus 8.quæst.1. Alciat.dicto cons.2.num.20. Paris. consil.30.num 21.lib 4. Put. decis.171.num.9. lib.2. Cardin. Seraphin. vbi supr. n.8. & fuit dictum in allegata Romana, seu Hispalen. & in dicta Aquen. simoniæ, & in dicta Albiganen. Et quòd conuentio vel pactio simoniaca inter aliquos in absentia & absque scientia alterius ei non noceat quoad hoc vt puniri possit. Naoarr. consil.35.num.1.de simon. Rot.in dicta Calaguritana confidentiæ 25.Iunij 1593. coram Cardinale Pamphilio, & in Aretina confidentiæ 23. Ianuarij 1595. coram Litta, & in dicta Albiganen.

4 Testes verò nihil etiam probant. Nam illi qui fuerunt examinati in causa criminali, sunt iidem qui deposuerunt in hac causa ciuili, & in vtroque examine vltra nullitates quæ opponuntur contra examen, nec etiam in dicto aliquid concludunt, quia solùm deponunt audiuisse ab ipso resignante, vel à dicto Ioann. Petro, vel ab eius vxore, quòd si subsequuta fuisset resignatio, ipse Ioann.Petrus fuisset liberatus à vexationibus D. Zabienæ, quod nihil releuat, ex supradictis, & quatenus etiam deponunt de permissione Bartholomæi, sunt testes de auditu ab aliis quàm ab ipso Bartholomæo, qui propterea non probant. cap. licet ex quadam, de testib. l. testium, C. eod.

Ex quibus & aliis adductis pro Bartholomæo solùm informante, resolutum vt supra fuit sententiam esse infirmandam.

R. P. D. PAMPHILIO.

Bononien.mandati. Veneris 13. Ianuary 1617.

ARGVMENTVM.

In hac decisione nonnulla notantur singularia, de quibus in summariis.

SVMMARIVM.

Fideicommissum, vbi restituendum est substituto, restituenda etiam est res empta ex pretio rei hæreditaria vendita, num. 1. in fine.

Vsufructuarius non tenetur soluere debita hæreditatis, etiam quod sit constitutus hæres in vsufructu, & si soluerit, poterit repetere ab hæredibus, num. 2.

Declaratio, & confessio facta ab vno, præiudicat etiam alteri habenti causam ab eo. num. 3.

Legata rei argumentum nunquid spectet ad hæredem, n. 4.

DECISIO CCCLXXVIII.

Proposui iterum dubium aliàs sub die 14. Martij 1614.contra D.Comitem resolutum, nempe ipsum teneri docere de emptione possessionis, eámque vnà cum fructibus D.Sensatiæ consignare, & quia contra huiusmodi resolutionem principaliter pro D. Comite deducebatur non constare de interesse Sensatiæ, pro quo ipsa dedit mandatum ad emendum possessionem de qua agitur, Domini tunc mandarunt quòd de eo particulariter videatur, ideo cùm prædicta die 13. Ianuarij strictè causa super interesse Sensatiæ proposita, Domini concluserunt de eo constare, ea ratione, quia Carolus Antonius senior in eius vltimo testamento D. Sensatiæ eius vxori reliquit plenum, & integrum vsumfructum medietatis omnium, & singulorum suorum bonorum pro indiuiso cum Carolo Antonio iuniore, & ipso Carolo Antonio decedente, integrum vsumfructum totius hæreditatis; vnde cùm dicto Carolo Antonio præmortuo ipsa D. Sensatia in vsufructu totius hæreditatis successerint, illúmque per plures annos perceperit, & capitale negotiationis artis serici quod de tempore mortis testatoris erat circiter libr. 39000. augmentatum fuerit ad libr. 60000. & sic huiusmodi capitale ad D. Sensatiam spectaret tam ratione vsusfructus, quàm augmenti, sequitur dicendum, quòd ex iisdem causis ad eam spectet pretium d. Capitalis venditi, & possessio, quæ ex d. pretio per D. Comitem emenda, & in locum dicti capitalis subroganda erat, iuxta tradita per Peregr. de fideicommiss. art. 40. sub num. 32. præter Surd. decis. 5. num. 18. & seqq. sub dicta die 14. Martij in decis. allegat. 1

Præterea fuit ponderatum, quòd testator iussit in d. testamento quòd æs alienum, & nonnulla legata, quæ fecit, de dicto Capitali soluantur, & tantùm D. Sensatia de vsufructu, & aliis ipsius bonis legatariis, & creditoribus satisfecit, ideò concurrit etiam interesse ratione istius crediti, quia bene potuit dicta Sensatia id quod de proprio soluit ab hæredibus proprietariis repetere, vel dictum capitale pro eius credito retinere, & præcipuè pro summa sibi debita ratione propriæ dotis libr. 10000. & legati sibi à marito facti, iuxta tradita per Aymon cons. 316. num. 4. in 6. & 7. dub. Peregrin. de fideicommiss. art. 35. num. 1. & 9 & de vsufructuaria trad. Ceph. cons. 762. sub num. 2. vers. 6. D. Clara, & n. 25. Surd. cons. 190. num. 37. 2

Nec quo ad vsumfructum dici potest, quòd cùm huiusmodi capitale fuisset per testatorem specialiter ad solutionem æris alieni, & legatorum destinatum, super illo non caderet vsusfructus; quia placuit responsio, quòd cùm testator reliquerit vsumfructum super omnibus ipsius bonis, & huiusmodi capitale sub illo comprehenditur, ad tradita per Castil. de vsufructu c. 38. num. 10. & satis colligitur ex eo, quia D. Bartholomæa iunior in apprehensione possessionis dicti capitalis expressè declarauit se illam capere vti proprietariam, reseruato vsufructu Sensatiæ, quæ declaratio sicut ipsi Bartholomeæ præiudicasset, ita crit præiudicare ipsius filiis, quia ab ea causam habent. l. cum à matre, C. de rei vend. cum similibus, & sic patet, quòd licèt huiusmodi capitale alienari posset, antequam tamen alienaretur, vsusfructus etiam super illo cadebat, & tantò magis super eo, quòd soluto ære alieno, & legatis, de capitali superetat. 3

Neque

4 Neque obstat quoad augmentum, quòd illud spectet ad filios Bartholomeæ iunioris hæredes proprietarios. Quia D. Sensaria viuente Carolo Antonio iurisore esset vsufructuaria pro medietate, & post mortem illius remansisset vsufructuaria omnium bonorum, sicut ad ipsam deducta portione Caroli Antonij pro rata temporis eius vitæ spectabat decrementum, ita & augmentum saltem pro maiori parte spectare debet. *l. secundum naturam. ff. de reg. iur.* cum alijs sub dicta die 14. Martij 1614. in decis. allegat. & in legato vniuersali vsusfructus, puta gregis, peculij, & similium, trad. Matthesil. *de legat. lib. 2. cap. 22. num. 2.* quem sequitur Castill. *de vsufructu cap. 27. num. 5. & seqq.*

5 Neque demùm refragatur quòd D. Sensaria per donationem postmodum ad fauorem Bartholomeæ iunioris factam omne interesse à se abdicauerit; quia imò dicta Sensatia præter dotem Bartholomeæ iunioris donauit tantùm expensas factas de suo vltra portionem fructuum per ipsam ex bonis administratis perceptorum, vt fuit resolutum sub die 4. Martij præteriti ex pluribus tunc in decisione deductis.

Et ita fuit decisum, &c.

R. P. D. BVRATTO.

Pistorien. beneficij. Veneris 13. Ianuarij 1617.

ARGVMENTVM.

De transportatione actorum verbali, & generali quando habeatur pro reali, & quando, & quomodo actorum transportatio præsumatur, seu probetur.

SVMMARIVM.

1 *Actorum transportatio verbalis, & generalis habetur pro reali, absque alia adnotatione, transportationibus quando sic in aliquo tribunali adest stylus, num. 1.*

2 *Stylus in ordinatorijs iudicijs attendendus est, num. 2.*

3 *Stylus in ordinatorijs iudicijs probatur per extraiudiciales attestationes Cancellarij actuarij, & causidicorum, n. 3.*

4 *Stylus cum aliqua qualitate introductus cessat cessante qualitate, num. 4.*

Causa semper dicitur eadem, licèt instantiæ sint diuersæ, ibid. vers. nihilominus.

5 *Actorum transportatio præsumitur realis ex cursu temporis duorum annorum num. 5.*

6 *Iudicis assertioni factæ in sententia, visis omnibus actis, &c. nunquid standum sit, num. 5. & 6.*

Actorum transportatio censetur probata per attestationem Notarij, num. 6.

7 *Actorum transportatio facta ab vna parte, si altera pars citata fuerit negligens in transportandis iuribus suis, sententia non redditur nulla, num. 7.*

DECISIO CCCLXXIX.

1 CVm Gabriel ex vna, & Rodulphus ex alia præsentati essent ad Capellaniam de qua agitur, à diuersis prætendentibus iuspatronatus laicale ad se spectare, & latè fuissent in partibus tres sententiæ conformes ad fauorem Gabrielis commissa ad preces Rodulphi in Rota causa nullitatis dd. sententiarum, & restitutionis in integrum, dubitaui an [illegible] ma sententia per Archidiaconum Florentinum lata esset nulla. & nullitas d[illegible]bat[illegible] tam ex defectu transportationis actorum, quam ex eo quòd d. [illegible] sententiæ [illegible] per pertinentia iurispatronatus n[illegible] essent ex a[illegible] verifi[illegible]tæ; DD. tamen pro validitate sententiæ responderunt.

Nec obstare visum fuit defectum transportationis actorum, de illa enim constet per dd. actorum productionem, quæ licet verbalis, & generalis, sufficit tamen, & habetur pro reali absque alia adnotatione transportationis, ex antiquo, & inueterato stylo fori Ecclesiastici Florentini ita fouentis huiusmodi productiones, seu reproductiones actorum aliarum instantiarum, qui est attendendus in ordinatorijs iudicij, ex vulg. vt de simili stylo dixit Rota in Meliten. pensionis 21. Maij 1602. & in Mediolanen. prætensæ illegitimitatis 4. Iulij 1608. coram bo. me. Penia. Et in specie de huiusmodi stylo Florentinæ Curiæ Ecclesiast. In Florentina iurispatronatus 3. Decembris 1607. coram Illustrissimo Cardinale Lancellotto. Et de stylo loci iudicis in ordinatorijs attendendo, dictum fuit in hac causa 22. Aprilis præteriti. 2

De dicto autem stylo satis constat ex attestationibus Cancellarij Actuariorum, & causidicorum dicti fori in summario *num. 3.* quæ licèt extraiudiciales, sufficiunt ad illum probandum in ordinatorijs. *l. 1. §. sed & diui,* vbi Flurian. & Iacob. *ff. de testib.* Alexand. *in l. dies cautioni. §. hoc autem. num. 26. ff. de damn. infect.* & fuit decisum in dicta Florentina iurispatronatus. Qui etiam non fuit per Rodulphum controuersus, immò in memorialibus per eum datis admissus, & acceptatus, & causa cum illius præsupposito disputata. 3

Et licèt opponeretur, quòd stylus non applicabatur cùm requirat adnotationem productionis omnium & singulorum actorum, & iurium aliarum instantiarum, & quòd originalia dimittantur penes Notarium per alteram partem videnda, quæ dicebantur cessare in præsenti casu, & per consequens etiam stylus. Bertrand. *cons. 144. num. 3. vol. 2. part. 1.* Crescent. *decis. 4. in fin. de Procuratoribus.* Seraph. *decis. 688. num. 2.* Nihilominus satis visum fuit esse factam dictam adnotationem per illa verba, *omnia & singula acta, & actitata hactenus in huiusmodi causa facta, & gesta per vtramque partem.* quæ cùm sint ita ampla, & vniuersalia, comprehendunt sine dubio acta præcedentium instantiarum; licèt enim instantiæ sint diuersæ, causa tamen semper est eadem ratione identitatis personarum, & rei, gloss. *in rubr. C. ne lic. tert. prouoc.* & quantum ad proprietatem, & effectum, licèt secus quoad ordinem & iustitiam, Albert. ex mente Iacob. de Beluis. *in l. ita demum, num. 3. in fin. C. de procurator.* & ibi Alexand. *num. 18. & 19.* Cassad. *decis. 8. num. 4. de rescript.* Menoch. *de arbitr. lib. 2. cent. 3. cas. 202. num. 67.* 4

Tanto magis cùm ex stylo non præscribatur forma præcisa adnotandi & describendi adnotationem, quæ verbis expressis, & distinctè contineat productionem cuiuslibet processus aliarum instantiarum præcedentium: dimissio autem originalium penes Notarium visa fuit satis iustificata, & potissimum ex attestatione eiusdem Notarij, de qua infrà. Sed vlterius pro parte Gabrielis plura etiam deducebantur, ex quibus videbatur constare productionem, & transportationem fuisse realem, & præsertim diuturnitas temporis duorum ferè annorum quo causa coram Domino Archidiacono pependit. Item verba proœmialia sententiæ visis omnibus actis, & actitatis per Procuratorem Gabrielis exhibitis; licèt enim tali assertioni iudicis regulariter non credatur, adnotata communiter per DD. *in cap. quoniam contra. de probat.* & alios allegatos per Decian. *resp. 18. num. 201. vol. 1.* Creditur tamen quando illa est verisimilis, prout hic, ex supradictis, & infrà dicendis. Anchar. *cons. 277. in fin. versicul. non obstat.* Aymon *de antiq. tempor. part. 1. num. 21. & cons. 54. n. 15.* Decian. *d. resp. 18. num. 213.* Cephal. *cons. 474. num. 11.* Menoch. *de arbitrar. quæst. 76. num. 21. lib. 1.* & ferè in specie nostra *consil. 10. num. 2. 30. 31. 32.* & quando est admi 5

adminiculis Decian. *d. resp.* 18. *num.* 104. *vers. & secundum ea.*

6 Admini ula autem erat motiua d. Archidiaconi, & eius Assessoris, ex quibus apparebat acta ipsa fuisse coram eo etiam actualiter prod ta ac per eum l ta, vt fuit in simili consideratum in Oriolen. beneficiorum 22. Ianuarij 1596. coram bo. me. L , plura eius decreta, quòd acta ibi exhiberentur, & d o Assessori, eum cuius voto declarauit velle causam expedire. Et denique attestatio Notarij actuarij causæ de reali exhibitione processuum penes se facta, & de illorum consignatione Gabrieli ad effectum deferendi Assessori, vt in dicto summario *n.* 6. vt fuit dictum in Pientin. Capellæ 7. Iunij 1596. coram eodem Litta. Et aliæ attestationes plurium personarum, quæ viderunt dd. processus penes d. Assessorem, qui illis incumbebat, vt daret votum pro sententiæ prolatione, & propterea ex prædicti huiusmodi stylo sufficienter satisfactum fuisse videtur.

7 Minus etiam vi a fuit obstare attestatio Assessoris, quòd non viderit iura pro parte illorum de Landis, sed solummodo pro parte Gabrielis. Q ia cùm constet dd. de Lādis fuisse legitimè ci tos, & a iudice monitos ad informandum, & suas proba iones deducendum, potuit iudex stante illorum ne li entia absque vitio nullitatis pronunciare super iuribus tantùm pro alia parte productis. Felin. *in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ, num.* 18. *versic. limita igitur primo. de constit.* Alexand. *in l.* 2. *n.* 9. *circa med. versic. secus si sit lata. C. de edend.* Cephal. *consil.* 89. *num.* 24. 25. & 26. *part.* 1. & fuit dictum in Maioricen. Canonicatus 4. & 18. Februarij 1591. coram bon. mem. Gipsio.

Alia nullitas concernens caput iniustitiæ, visa fuit alterius inspectionis.

Et interim fuit vt suprà decisum.

R. P. D. VEROSPIO.

Conchen. parochialis. Lunæ 16. Ianuarij 1617.

ARGVMENTVM.

Simonia plenè, & concludenter probari debet quando agitur ad priuationem, & nunquid probata censeatur ex resignatione facta cum conditione quòd resignatarius teneatur de suo proprio expensas expeditionis facere.

SVMMARIVM.

Narratiua gratiæ impetrationis beneficij ob priuationem propter simoniam, vel confidentiam iustificanda est, n. 1. *in fine.*

Simonia probanda est plenè, & concludenter quando agitur ad priuationem beneficij, num. 2.

Simonia an & quando censeatur probata per pactum in resignatione appositum, quòd resignatarius de suo expensas facere teneatur, num. 3. *& per tot.*

Resignationes beneficiorum cum conditione quòd resignatarius de suo impensas facere teneatur, admittuntur in dataria absque eo quòd in litteris talis conditio exprimatur, num. 4.

Cancellatio scripturæ quando arguat denegationem, numero 5.

Resignatio beneficij non est simoniaca, licèt contineat pacta simoniaca quæ a Pontifice fuit admissa, num. 3.

DECISIO CCCLXXX.

1 FVit alias per Ioannem Baptistam Serranum in manibus Sa issim resignata par hialis Ecclesia Sanctæ Ma iæ ciuitatis Conchen. ad fauorem Ferdinandi de Ondenilla, cum reseruatione pensionis annuæ ducatorum ducentorum, & præuia pactione quòd idem Ferdinandus omnes expeditiones impensas erogare teneretur, ex quo prætendens Franciscus del Pozzo dictam resignat ionem ob huiusmodi pactum fuisse simoniacam, eadem paro hialem tanquam ex isto capite vaca a Sede Apost ica impetrauit. Verùm cùm prouis re Conchen. fuisset Ferdinandus absolutu , nec non de laratum resignationem in eius fauorem factam non esse simon acam, causa per vi m appellationi coram me introducta, dubitatu super iustitia dictæ sententiæ, quam Domini Ferdinando solùm informante iustam esse censuerunt. Ex quo enim Franciscus narrauerat Ferdinandum pacta simoniaca, vel confidentia redolentia cum resignante commisisse, id vtique iustificandum veniebat. *cap. ex parte, de rescrip.* Dec. *consil.* 33 *num.* 1. & 142. *num.* 6. Ægid. *decis.* 76. Rot. *decis.* 128. *num.* 1. & *decis.* 221. *num.* 4. *part.* 1. *diuersorum.*

Et tanto magis debebat simonia plenè, & concludenter probari, cùm ad effectum priuationis ageretur. gloss. *in cap. veniens il* 1. *in verbo illorum, de testibus*, vbi Abb. *num.* 4. Alciat. *consil.* 2. *num.* 40. & 41. *lib.* 1. Seraphin. *decis.* 1019. *num.* 1. & fuit dictum in Firmana Capellaniæ 7. Maij 1582. coram Clemente VIII. 2

Nec illa dici potest probata per pactum in resignatione quòd resignatarius de suo impensas facere teneretur. Quia licèt pactum huiusmodi tanquam labe simoniæ infectum reprobatum videatur, Paris. *de resignat. lib.* 14 *quæst.* 7. *num.* 9. Cùm tamen de illo fuerit mentio facta Sanctissimo, qui hoc non obstante resignationem admisit, cessat omnis simoniæ labes, quæ purgatur, vbi Summi Pontificis authoritas interuenit. Nauarr. *in manual. cap.* 23. *num.* 1 8. Paris. *de resignat. lib.* 14 *quæst.* 6. *num.* 12. Cassad. *decis.* 3. *num.* . *de renunciat.* & fuit dictum in Hispal ñ. beneficiorum 6. Martij 1591. coram Illustriss. Card. Millino. 3

Nec releuat hoc pactum registratum non fuisse, nec minus in litteris insertum. Constat enim obiectum ex stylo, de quo testes deponunt in summario dati, quòd videlicet nec in litteris, nec in registro tale pactum solitum fuerit apponi, & de tempore Clementis VIII. constat ex iisdem testibus, cum illo passim admissas fuisse resignationes, & post signatam supplicationem ipsum deleri consueuisse ne ad exemplum traheretur, vt fuit factum in casu nostro. Et confirmatur ex illa particulari prouisione, quòd circa clausulam, vel decretum expeusarum sola supplicationis signatura sufficeret, vnde resultat istud pactum in litteris inserendum non sse, quod ad hoc solummodo factum dicitur, vt deponunt testes. 4

Neque cancellatio potest arguere denegationem, cùm ex supradictis constet illam ad alium effectum emanasse. Bald. *consil.* 471. *num.* 2. *lib.* 1. Butrig. *consil.* 50. *in fine.* Castren. *consil.* 32. *in princip.* & *cons.* 257. *in fine versicul. Alia regula, lib.* 2. Alexand. *consil.* 32. *num.* 3. *lib.* 5. 5

R. P. D. MANZANEDO.

Romana fideicommissi de Paluzellis. Lunæ 16. Ianuarij 1617.

ARGVMENTVM.

De materia text. *in l. edictali. C. de secundis nuptiis*, volentis coniugem non posse relinquere superstiti coniugi plusquam vni ex

liberis primi matrimonij, nonulla notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Vxor non potest relinquere in testamento coniugi suo superstiti plusquam vni ex liberis primi matrimonij, num. 1. & seqq. Plus autem an dicatur relictum, nec ne, attenditur tempus testamenti, & non spes futura successionis, num. 3.

Vxor si viro suo plus in testamento reliquerit quàm vni ex liberis primi matrimonij, testamentum non annullatur, sed illud plus pro non scripto habetur, & reducitur ad æqualitatem, num. 4.

Exceptiones requirentes altiorem indaginem in iudicio possessorio, num. 4. in fine.

DECISIO CCCLXXXI.

1 VIsum fuit Dominis immissioni non obstare dispositionem text. *in l. hac edictali, C. de secund. nupt.* Nam dicta lex loquitur, & procedit quando coniux præmoriens plus reliquit coniugi superstiti, quàm vni ex liberis primi matrimonij, & in casu nostro Isabella testatrix nihil plus reliquit Alexandro ipsius viro, quàm Laurentio filio ex primo matrimonio, cùm Alexandro legauerit tantùm medietatem cuiusdam crediti scutorum 3000. Item iocalia ascendentia ad scuta mille, & illud plus quàm venderetur casale vltra scuta 5000. quod plus attentis transactionibus inter Laurentium & Alexandrum initis fuit scutorum 200. attenta verò venditione postea subsequuta fuit scutorum 500. Laurentius verò fuit hæres vniuersalis institutus, & ex solo casali habuit scuta 5000. vltra aliam medietatem dicti crediti scutorum 3000. & sic longè plus.

2 Vltra quòd dictus Alexander actualiter habuit multo minus quàm sibi fuerit relictum ex transactionibus postea cum Laurentio initis, in quibus ipse remisit legatum casalis, & aliud medietatis crediti scutorum 3000. ac lucrum dotale sibi competens in bonis vxoris pro summa scutorum 1200. tantùm, quæ sibi fuit soluta ex fructibus dicti casalis ad nouennium locati.

3 Quibus non obstat, quòd Laurentio sine filiis decedenti testatrix substituerit Alexandrum, & è contra ipsum Laurentium in nihilo plus substituerit Alexandro, & ex hoc videatur marito plus reliquisse, & perinde substitutio habeatur ac si facta non fuisset, & filij Alexandri in dicta substitutione positi in conditione nihil prætendere possint. Respondebatur enim, quòd huiusmodi spes quam habebat Alexander succedendi Laurentio, quatenus sine filiis decederet inspecto tempore testamenti, & mortis testatricis, quod in hac materia attendi debet. §. *quia vero haltenus. auth. de nuptijs.* gloss. *in dicta l. hac edictali, verbo donata*, & ibi communiter Doctor. Gabriel *de secund. nupt. conclus. 4. num. 56.* Peregrin. *consil. 76. num. 4. lib. 3.* erat conditionalis, incerta, & remotissima, & de facili poterat euanescere, cùm tunc Alexander esset ætate grauis, nempe annorum 50. & vltra, & è contra Laurentius esset adolescens, qui poterat verisimiliter vxorem ducere, & suscipere liberos, ac superuiuere, & consequenter talis spes non videtur magni facienda, ad effectum *d. l. hac edictali*, ex notat. per Bertazol, *consil. 71. num. 9. & seq.* Peregrin. *dicto consil. [illegible] num. 6.* Laderch. Imolen. *consil. 27. num. 6.* Cùm præsertim dicta substitutio facta de Alexandro non esset libera & absoluta, sed pariter illi sine agnatis decedenti fuerit substitutum hospitale S. Iacobi incurabilium.

4 Et omnis difficultas videbatur cessare ex eo, quia si quid plus Alexandro fuisset relictum, non propterea annullaretur testamentum, & sideicommissum factum ad fauorem filiorum illius, qui hodie veniunt ex propria eorum persona; sed illud plus habeatur pro non scripto, & reduceretur ad æqualitatem, vt habetur *in dicta l. hac edictali. §. sin verò plus*, quæ reductio ad æqualitatem non est dubium quòd requirit altiorem indaginem, cùm in facto videndum esset quæ bona, & corpora reliquerit in hæreditate Isabella, & cuius valoris, ad dignoscendum, an illud quod habuit Alexander, excedat quantitatem quam habuit Laurentius. Ad quem effectum esset etiam discutiendum in iure, an in portione relicta Alexandro, sit computandum quartum dotale sibi competens, & pariter, an in parte Laurentij sit computanda ipsius legitima, quæ omnia tanquam requirentia altiorem indaginem non videntur admittenda in hoc iudicio possessorio, sed reijcienda ad petitorium. Natta *consil. 532. num. 4.* Menoch. *de adipiscen. remed. 3. num. 180. & seq.*

Ex quibus fuit resolutum immissioni non obstare dispositionem text. *in l. hac edictali*, & quod de reliquis videatur, &c.

R. P. D. VBALDO.

Terdonen. pensionis. Lunæ 16. Ianuarij 1617.

ARGVMENTVM.

Per vnicam solutionem pensionarius constituitur in quasi possessione exigendi, & verba *habuit*, & *recepit* in præsentia probant veram numerationem, non solùm confessionem, & sententia nulla nunquam transit in iudicatum.

SVMMARIVM.

Pensionarius per vnicam solutionem pensionis constitutus dicitur in quasi possessione exigendi pensionem etiam contra successorem, num. 1.

Quasi possessio exigendi pensionem acquiritur per vnicam solutionem pensionis, etiam contra successorem in beneficio, ibid.

Solutio & numeratio actualis probatur per verba habuit, & recepit in mei, *&c. etiam sine copulatiua*, &; *probatur etiam per verba æquipollentia*, actualiter, manualiter, *&c. num. 2. & non sola confessio.*

Ibidem verbum positum in instrumento post verba in præsentia mei, *non potest intelligi, nisi de loco in quo fuit confectum instrumentum, num. 3.*

Testes examinati sine citatione ad videndum illos iurare, sunt nulliter examinati, num. 4.

Sententia ob defectum citationis est nulla, & nunquam transit in iudicatum: citatio debet esse specifica, & certa ad audiendum sententiam, nec sufficit facta ad videndum fieri quancunque declarationem. num. 5.

Pensionarius manutenendus est interim pendente causa restitutionis in integrum aduersus rem iudicatam, ibid. in fine.

DECISIO CCCLXXXII.

CVm pars Rectoris non acquiesceret decisioni in 1 hac causa factæ 17. Iunij præteriti, in qua fuit resolutum Ioanni Baptistæ pensionario dandam esse mandatum de manutenendo, in quasi possessione exigendi pensionem iterum proposui causam super eisdem, &

Rota

Rota in decisis permanendum censuit, ex deductis in decisione; constat enim de solutione pensionis ex instrumento quitantiæ inter Ioan. Baptistã, & antecessorẽ moderni Rectoris, per quam solutionem etiam vnicam pensionarius fuit constitutus in quasi possessione exigendi. *cap. cum Ecclesia Sutrina*, vbi Abb. *n.* 23 *de caus. poss. & propr.* etiam contra successorem, iuxta decis. Guido Pap. 629. quam Rota sequitur, vt per Put. *decis.* 151. *lib.* 3. cum aliis in decisione adductis.

2 Nec obstat quòd verba illa instrumenti, *in præsentia mei Notarij, & testium*, possint referri ad confessionem, & ideo non sufficiant ad probandũ actualem numerationem, sed detur cautela quòd Notarius apponat copulã, *& habuit, & recepit in mei præsentia*, &c. iuxta theoricam Bart. *in l. si ex cautione, num.* 9. *vers. & ideo tutius est*, & ibi Salyc. *n.* 24. *vers. dicit Bar. C. de non num. pecun.* quæ cautela hic non adest; quia fuit responsum, Bart. non negare quin possit probari solutio per verba æquipollentia, etiam absque copula, vt apparet ex eodem Bart. *in d. l. si ex cautione, n.* 1. prout fuit allegatus in decisione, vbi in vers. *si ergo*, tradit quòd si Notarius dicat, Titius confessus est se habuisse, & recepisse decem, quæ in veritate habuit, & recepit in præsentia mei Notarij, & testium, tunc instrumentum probat de necessitate numerationem, & de aliis verbis similibus, vtputa manualiter, realiter, & cum effectu, quòd probent veram numerationem, tradit Cast. *in l. singularia, n.* 9. *ff. si cert. pet.* Soc. *cons.* 143. *n.* 4. *lib.* 1. Bertazzol. *clausul.* 34. *gloss* 7. & 8. *in princ.* & addentes ad eius cons. criminalia 544. ante fin. *vers. illa etiam verba, & vers. adsunt præterea.* Idem igitur videtur dicendum in casu nostro, quòd per illa verba, *actualiter numeratos, datos, & traditos in præsentia*, &c. probetur vera numeratio, & non sola confessio, vt in his terminis dicit Alex. *cons.* 37. *sub n.* 8. *lib.* 5. vbi tamen non aderat illud verbum *actualiter*, quod eo magis ostendit actum veræ numerationis, vt de similibus verbis proximè dictum est ex Bertaz. & aliis allegatis.

3 Et hæc tanto magis videbatur amplectenda, cùm in hoc casu illa verba, *in præsentia*, sint geminata, & primũ apposita confessioni receptionis pensionis, & postea illius numerationi, videlicet post illa verba, *actualiter numeratos, & traditos in tanta bonâ moneta aurea, & argentea æquiualẽte in præsentia*, vt suprà, quæ negari posse non videtur, quin referantur ad veram numerationem, ne aliàs inepta sit eiusmodi repetitio, vt fuit consideratum in decisione; ex quo etiam cessat quod dicebatur, illud verbum *ibidem*, debere intelligi de solutione facta in vrbe; cùm enim statim repetantur illa verba *in præsentia mei*, &c. illa dictio *ibidem*, non potest intelligi, nisi de loco in quo fuit confectum instrumentum quitantiæ, vt latiùs in decisione, in qua etiam fuit consideratum adminiculum ex fide Notarij de dicto instrumento rogari, & vnius testis instrumentalis de actuali, & vera solutione, quod etiam hodie placuit Dominis.

4 Nec videntur obstare testes de confidentia patrui, & nepotis in impositione pẽsionis, ad hoc ne exigeretur, nisi à successoribus, quia licèt fuerint examinati in vim monitorij; adhuc tamen illis obstat defectus citationis ad videndum illos iurare. *cap.* 2. *de testib.*

Ex quibus etiam videbatur responsum ad decisionem Illustriss. D. Cardinalis Lancellotti in Ianueñ. pecuniaria 15. Aprilis 1611. in contrarium allegata, ex quo ibi non aderat verbum *actualiter*, nec vlla mentio facta fuerat de numeratione. Et verbum *in præsentia*, non erat geminatum, vt hîc.

5 Non obstat exceptio rei iudicatæ allegata per informantes; quia vltra quòd dicebatur, sententiam fuisse nullam, ob defectum citationis ad sententiam, *Clem. pastoralis. de re iud.* Cæs. de Graff. *decis.* 11. *n.* 2. *eod. tit.* quæ debet esse certa, & specifica ad audiendum sententiam, non autem ad videndum fieri quancunque ordinationem, declarationem, & expeditionem, vt fuit factum in hoc casu, Rota *decis.* 7. *de re iud. in nou.* & fuit resolutum in causa Gerundeñ. præeminentiarũ 17. Ianuarij 1616. coram R. P. D. meo Caualerio, & vtique sententia nulla nunquam transit in iudicatum. *l.* 4 § *condemnatum, & l. si cum nulla. ff. de re iud.* cessabat difficultas, quia nouissimè fuit commissa causa restitutionis in integrum aduersùs prætensam rem iudicatam, qua pendente pensionarius interim est manutenendus. Rota *decis.* 550. *in fin. p.* 1. *diuers.* & in Lucana bonorum 27. Februarij 1606. coram R. P. D. meo Pamphilio, & aliàs sæpe.

Ex quibus Domini permanserunt in decisis, &c.

R. P. D. BVRATTO.

Marsiceñ. iurisdictionis. Lunæ 16. Ianuarij 1617.

ARGVMENTVM.

De probatione quasi possessionis iurisdictionis in causis ciuilibus, & mixtis ad fauorem Archipresbyteri in præiudicium Episcopi plura notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Testes singulares probant iurisdictionem, num. 1.

Quasi possessio iurisdictionis in causis ciuilibus & mixtis quomodo probetur, num. 2.

Manutentionis iudicium summarissimum non requirit exactam probationem, num. 3.

Episcopi iurisdictio quam habet de iure communi in causis ciuilibus, & mixtis, redditur turbida per iurisdictionales actus ab Archipresbytero factos, num. 4.

DECISIO CCCLXXXIII.

Archipresbytero terræ Saponariæ, Domini dixerunt dandum esse mandatum de manutenendo in quasi possessione iurisdictionis, quo'ad causas ciuiles, & mixtas, de illius enim exercitio dictæ iurisdictionis visum fuit potissimum constare ex duobus testibus in Curia Marsiceñ. pro parte Episcopi, vt constare videtur ex eorum lectura examinatis, qui deponunt de cognitione huiusmodi causarum coram dicto Archipresbytero, & quòd in gradu appellationis deuoluebantur ad Episcopum, prout etiam narratur in instrumento concordiæ initæ de anno 1604. inter ipsum Episcopum, & Capitulum, & dictum Archipresbyterum; prædicti autem testes licèt singulares, iurisdictiones probant. Innoc. *in cap. qualiter, & quando, col.* 1. *de accus.* Alber. *in l. ob carmen, num.* 8. *vers. si enim suppositio initio*, & ibi Iacob. de S. Georg. *num.* 21. *vers. sed reperio, & num* 22. *vers. eodem modo, ff. de testib.* Dec. *in cap. licet causam, n.* 69. *de probat.* Gabr. *de testib. concl.* 2. *n* 22. Riminald. iun. *cons.* 7. *n.* 35. *cum seqq.* Farinac. *de testib. quæst.* 64. *num.* 182. & sufficit eos esse contestes in quadam generalitate, iuxta decis. Verall. 269. *num.* 2. *part.* 3. 1

Valde autem adminiculantur tam ex concordia inter Parisium Episcopum Marsicen. & Capitulum facta, in qua idem Episcopus recognouit eundem Archipresbyterum exercuisse iurisdictionem harum causarum ciuilium, & mixtarum, præsertim, quia hæc confessio emanauit à Prælato informato, quia ipsemet dum esset Vicarius Episcopi sui prædecessoris per eius diffinitiuam sententiam cognitionem earundem causarum eidem Archipresbytero adiudicauerat, quàm etiam ex summario quodam iurium penes Procuratorem Episcopi reperto, in quo adnotati sunt vigintiduo processus in Curia Archipresbyteri agitati ab anno 1490. 2

vsque ad annum 1577. in Curia Episcopali Marsicen. producti, & depositiones viginriquatuor restium, quod Archipresbyter à fundatione Ecclesiæ semper cognouit de causis ciuilibus, & mixtis, quodque redditus Archipresbyteratus proueniunt ab emolumentis iurisdictionis, de quibus processibus, & testibus meminit etiam bo. mem. Oranus in eius voto ad fauorem Archipresbyteri, & testantur nonnulli pro reuelatione dd. iurium ad instan. Archipresbyteri examinari, & fit mentio in Epistola einsdem Episcopi prædecessoris transmissa ad dictum Procuratorem huc in Curiam, in qua illum admonet vt sibi transmittat processum, seu copiam processus fabricari in Curia Episcopali Marsicen. de anno 1572. subiungens *dove furno essaminati molti testimony sopra l'immemorabile*, & demum fassus est ipsemet Procurator in eius constituto, vt in summario Archipresbyteri *num.* 13. Ex ea itaque cognitione quæsita fuit Archipresbytero quasi possessio iurisdictionis in omnibus prædictis causis, Innocent. *in cap. dilectus*, & ibi Butr. Ancharan. Ioann. de Anan. & alij *de capell. Monach.* Papien. *in prax. in form. libell. in act. confess. in gloss. plenam, num.* 10. In qua etiam possessione idem Archipresbyter de anno 1590. manutentionem obtinuit ab A. C. vt in mandato in eius summario *num.* 2. & licèt postea Episcopus quoque in tribunali Rotæ mandatum de manutenendo obtinuerit à R.P.D. meo Manzanedo, illud tamen quoad causas de quibus agitur non fuit illi concessum priuatiuè, sed cumulatiuè.

3 Quæ omnia simul sufficere visa fuerunt, in hoc præsertim summariissimo iudicio, in quo exacta probatio non requiritur, Alexand. *consil.* 103. *num.* 3. *lib.* 7. Dec. *consil.* 56. *num.* 1. *versic. & ideo*, Menoch. *de retinend. remed. vlt. num* 34 Caputaquen. *decis.* 100. *part.* 2. & fuit dictum in Aquilegien. pensionis 21. Maij 1610. coram dicto D. meo Manzanedo.

4 Et ex præmissis iuncta etiam sententia Parisij Vicarij Marsicen. de anno 1578. ad fauorem Archipresbyteri quoad præsentes causas lata, iuris assistentia pro dicto Episcopo, iuxta textum *in cap. cum persona. de priuileg. in* 6. offuscatur, & maximè turbida redditur, ideoque illi non suffragatur, Seraphin. *decis.* 1278 *numer.* 5. fuit dictum in Montis Regalis iurisdictionis, 4. Nouembris 1588. coram bo. me. Penia, & resolutum in hac causa 18. Martij 1607. coram eodem D. meo Manzanedo.

5 Neque obstant actus iurisdictionales dati pro parte ipsius Episcopi de anno 1537. & 1584. in eius summario *num.* 6. quia illos vti non in forma probanti exhibitos Rota iam reiecit dicta 18. Maij 1607. vt in decisione eodem summario Episcopi *num.* 1.

6 Ex quibus DD. concluserunt Archipresbyterum manutenendum esse quoad supradictas causas ciuiles, & mixtas, non tamen aperuerunt quòd priuatiuè quoad Episcopum super quo (si opus erit) poterunt iterum consuli.

Quo verò ad causas criminales matrimoniales reseruarunt videre, an ex supradicta sententia Parisij constet de re iudicata, &c.

R. P. D. MANZANEDO.

Fauentina pecuniaria. Veneris 27. *Ianuarij* 1617.

ARGVMENTVM.

Arbitramento vnius stare promittens, non tenetur stare arbitramento alterius. Cætera vide in summario.

SVMMARIVM.

Arbitramento vnius stare promittens, non tenetur stare arbitramento alterius, num. 1. *&* 2. *in fin.*

Fideiussio est contractus stricti iuris; nec extenditur vltra consensum proprium; sed solùm ad ea, quæ expressa sunt, n. 2.

Nouatio censetur inducta per subsequens compromissum, n. 3. *non obstante protestatione, de qua num.* 4.

Venditionis vnum substantiale est pretium, num. 5. *in fine.*

DECISIO CCCLXXXIV.

Fvit resolutum sententiam R. P. D. Carpinei esse infirmandam. Nam quicquid sit de nullitatibus contra eam oppositis, illa est iniusta, cùm condemnet Eramum fideiussorem ad soluendum Ioan. Baptistæ libras 15110. pro pretio portionis societaris prædicto Ioan. Baptistæ taogendo, & credito eiusdem, iuxta formam relationis periti vltimo loco electi, quæ condemnatio non est conformis obligationi factæ per D. Eramum, qui se obligauit ad soluendum pretiū mercium venditarum, non simpliciter, nec vnica vice, sed in diuersis temporibus, & iuxta declarationem faciendam per Pasqualinum in eodem instrumento electum à partibus ad arbitrandum pretium prædictum, quæ tamen declaratio non fuit facta à Pasqualino, sed ab alio perito, vnde nec fuit commissa stipulatio contra fideiussorem, qui non illius, sed Pasqualini arbitramento voluit se submittere, vt inquit text. *in l.* 3. *& l. cùm apud ff. de indic. sol. l. si quis arbitratu ff. de verb. oblig.* Curt. iun. *cons.* 36. *à num.* 4. Gabr. *cons.* 43. *sub n.* 12. *in fine, & seq.* Borgnin. *decis.* 5. *n* 33 *p.* 2. Ceuall. *commun opin. quæst.* 727. *num.* 59. 1

Et licèt respectu principalium fortasse posset dubitari, an licitum esset à persona Pasqualini recedere per nominationem alterius, tamen quicquid de hoc sit respectu Erami fideiussoris, in quo militat diuersa ratio, clarum est hoc fieri non potuisse, quia cùm fideiussio sit contractus stricti iuris, non extenditur vltra consensum proprium, sed solùm ad ea, quæ expressa sunt. *l. si vltra. C. de fideiuss.* Decian. *cons.* 72. *n.* 18. *lib.* 2. Hond. *cons.* 111. *n.* 25. *lib.* 1. Surd. *decis.* 212. *n.* 4. Manric. *de tacit. & ambig. lib.* 16. *tit.* 14. *num.* 1. & sic cùm fideiussor consenserit, & se obligauerit secundum arbitramentum Pasqualini, cui fortasse magis confidebat quàm alteri, vltra dictum arbitramentum eius obligatio non extenditur, vt benè in proposito distinguit Curt. iunior *dicto cons.* 36. *num.* 5. *in fine, & seq.* vbi *n.* 7. assignat aliam rationem differentiæ. 2

Prædictis accedit quòd post obligationem Erami Ioannes Baptista, & Blasius fecerunt nouum compromissum in personam Catuli, in illum remittendo declarationem dicti pretij absque interuentu fideiussoris, vnde quoad ipsum fuit facta nouatio, & inducta liberatio, vt in terminis notat Gabr. *consil.* 43. *num.* 13. *cum seq lib.* 1. 3

Nec obstat quòd dictum compromissum fecerint, cum expressa protestatione quòd per illud non intendebant recedere à prioribus obligationibus, quia dicta protestatio intelligitur de obligationibus quæ se compatiuntur cum dicto compromisso. Seraphin. *decis.* 771. *n.* 9. qualis non est obligatio Erami, quæ cùm esset facta præcisè ad id quod arbitraretur Pasqualinus, erat incompatibilis cum compromisso facto in personam alterius. 4

Verius facit quòd arbitrio Pasqualini non fuerit remissa substantia obligationis, sed tantùm declaratio quantitatis portionis spectantis ad Ioannem Baptistam, & sic illo non arbitrante potuerit ab eo recedi, & recurri ad arbitrium boni viri, & iudicis, quia immò fuit remissa declaratio pretij mercium, vt clarè 5

leg itur

legitur in instrumento, quod pretium est vni ... substantialibus venditioni. §. 1. *Instit. de emp.* ...

Et ita fuit conclusum, &c.

R. P. D. PAMPHILIO

Hispalen. primitiarum. Luna 16. Ianuarij 1617.

ARGVMENTVM.

De secunda, & tertia remissoria quando concedatur super antiquis, vel nouis articulis.

SVMMARIVM.

Remissoria non datur super articulis, super quibus fuit data altera remissoria, num. 1. & 2. vbi ampliatur hac conclusio.

Remissoria secunda non dari solet super nouis articulis, ibid. vbi etiam quid de tertia remissoria. declara vt num. 2.

DECISIO CCCLXXXV.

1 DOmini censuerunt non esse dandam remissoriam, quia articuli, qui modò dantur pro parte D. Archiepiscopi, continent ipsius & Curatorum ab ipso deputatorum possessionem, vel quasi, percipiendi oblationes & primitias, de quibus agitur priuatiuè quoad simplices beneficiatos, prout continebant alij pro parte eiusdem D. Archiepiscopi dati, coram bo. me. DD. Cardinalibus Seraphino, & Blanchetto, super quibus quamplures testes vigore remissoriæ examinati fuerunt, & super illis pluries causa proposita fuit, vt patet ex decisionibus, quæ in Rota emanarunt, quo casu remissoria non est ampliùs concedenda. Nedum propter timorem subornationis, ex quo fuerunt per partes didicita testificata. Doctor. *in cap. fraternitatis, de testib.* Rom. *singul.* 786. Rot. *decis.* 16. *de testib. in nou.* Sed etiam, quia regulariter nec etiam secunda remissoria super nouis articulis concedi solet, vt euitetur suspicio calumniæ, *dicto cap. fraternitatis, de testib.* Rot. *decis.* 29. *de iudic. in antiquis.* Chisan. *decis.* 164. & fuit dictum coram me in causa Corduben. decimarum 4. Iunij 1610. & aliàs sæpe, & tamen in casu isto Domino Archiepiscopo tertia quoque concessa fuit, licèt postmodum illa vti non curauerit, itaut tanto minus alia, vti calumniosa, sit ei concedenda, iuxta decis. Caputaq. 58. *num.* 2. *& decis.* 65. *part.* 3. & fuit ponderatum in causa Ianuen. pecuniaria 5. Iunij 1615. coram R.P.D. meo Vbaldo.

2 Neque refragari, quòd articuli, qui modò dantur, sint noui, super quibus ex causa remissoria concedi solet; quia vltra quòd hoc procedit quando concurrit aliqua iusta causa, vt fuit dictum in causa Pampilonen. decimarum 23. Iunij 1600. coram bo. me. Cardinali Pamphilio, de qua in casu isto non constat, fuit etiam responsum, quòd immò supradicti articuli in substantia & comprehensiuè sunt iidem, quia eandem possessionem vel quasi percipiendi oblationes, & alia de quibus agitur, continent, licèt aliqualiter ab aliis in sono verborum ...ertent. Abb. *in dicto cap. fraternitatis, num.* 8. *de testib.* Paris. *consil.* 122. *num.* 1. *lib.* 1. & fuit dictum in supradicta causa Ianuen. pecuniaria coram R.P.D. meo Vbaldo.

3 Neque obstare quòd fuerit data remissoria beneficiatis ad probandum attentata, & sic illius termino pendente dari debeat etiam D. Archiepiscopo ad illa excusandum. Quia plures actus pro parte beneficiatorum arti...lantur, qui prætenduntur attentati, & tamen pro D. Archiepiscopo non articulantur contrarij actus, neque factum aliquod contra attentata, sed solùm ipsos anterior pos...sionis quasi, quæ cùm fuerit alias pluries articulata, non est vlteriùs iuri et ea remissoria concedenda, ex supradictis maximè quia dicta possessio non excusaret Dominum Archiepiscopum ab attentatis super aliis actibus ipsam possessionem non concernentibus quo casu adhuc remissoria vti irrelevans deneganda esset. Mohed. *decis.* 5. *num.* 5. *de prob.* Caputaq. *decis.* 54. *num.* 3. *& decis.* 66. *part.* 3. cum aliis allegatis.

Et ita fuit decisum.

R. P. D. MANZANEDO.

Lucana iurispatronatus. Luna 23. Ianuarij 1617.

ARGVMENTVM.

Quasi possessio conferendi beneficium facta collatione ab Ordinario, quando patronis iuspatronatus prætendentibus præiudicet.

SVMMARIVM.

Beneficij collatio præsumitur effectuata ex eo quòd per obitum prouisi iterum vacat. num. 1.

Quasi possessio conferendi beneficium tanquam liberum acquiritur per vnicam collationem. ibid.

Quasi possessio conferendi beneficium non suffragatur, nisi conferens fuerit in bona fide, num. 2. vbi etiam quando talis bona fides cessat.

Beneficia omnia præsumuntur libera, & non iurispatronatus, ibid. vers. vltra quod.

Patronorum taciturnitas & acquiescentia collationi beneficij factæ per ordinarium, facit præsumere beneficium liberum, ibid. in fine.

DECISIO CCCLXXXVI.

FVit resolutum non constare de bono iure Francisci. nam etiam admisso quòd constaret de iurepatronatus illorum, qui ipsum præsentarunt, ex deductis per informantes; tamen dicta præsentatio ei suffragari non potest, ad effectum vt sit instituendus, quia cùm ordinarius beneficium de quo agitur tanquam liberum contulerit vsque de anno 1579. & dicta collatio doceatur effectuata, ex eo quòd per obitum tunc prouisi hodie vacat, iuxta consil. Oldrad. 229. sæpiùs à Rota canonizatum, sine dubio per talem collationem licèt vnicam, videtur acquisiuisse quasi possessionem illud conferendi tanquam liberum. Ferret. *consil.* 132. *num.* 11. Puteus *decis.* 192. *num.* 1. *lib.* 1. Achil. *decis.* 5. *de iurepatronat.* Rota *decis.* 17. *num.* 1. *part.* 2. *diuersor.* & propterea collatio Antonio facta ab Episcopo existenti in quasi possessione conferendi tanquam de libero, videtur pro hac vice sustinenda, stante dicta bona fide Episcopi. Puteus *decis.* 206. *lib.* 1. & pluribus relatus, fuit resolutum in causa Papien. iurispatronatus 8. Martij 1613. coram me. 1

2 Nec obstat quòd dicitur Episcopum de dicto anno 1579. habuisse scientiam iurispatronatus, cùm tunc patroni præsentauerint, & perinde cessare bonam fidem ad hunc effectum necessariam, quia non docetur de dicta præsentatione, nec tunc fa...as fuisse aliquas probationes iurispatronatus, prout necesse esset ad inducendam malam fidem. Et testes ad illam probandum inducti cùm deponant de aud...tu, non sunt attendendi. Roland. *consil.* 24. *num.* 86. *lib.* 1. Honded. *consil.* 17. *num.* 2. *lib.* 1. Surd. *consil.* 318. *num.* 2. Vltra quòd mala fides excluditur tum ex iuris assistentia, secun-

dùm quod omnia beneficia præsumuntur libera, tum ex longa acquiescentia patronorum, qui per spatium annorum 36. nunquam à dicta collatione reclamarunt. Put. decis. 92 in fine, & fuit consideratum in dicta Papien. iuris patronatus coram me.

Et ita fuit resolutum, &c.

R. P. D. MANZANEDO.

Elboren. fructuum. Luna 23. Ianuarij 1617.

ARGVMENTVM.

De vacatione beneficij ob non expeditionem literarum Apostolicarum intra certum tempus, & an faciat fructus suos.

SVMMARIVM.

Bona fides sufficit ad lucrandos fructus beneficij, num. 1.

Pœna incursus excusatur stante causa, num. 2.

Triennalu possessio beneficij operatur, vt beneficiatus non possit molestari super titulo, & fructus retineat, & sufficit qualis qualis occasio possidendi, num. 3.

Pœna ad hoc vt incurratur, debet probari scientia certa, & præcisa, nec sufficit generica, & præsumpta, num. 4.

Litterarum Apostolicarum expeditionem qui commisit in Curia intra tempus præfixum, licèt expeditio postea non sit facta, sed paulo pòst, excusatur, & purgat moram, num 5.

Procuratoris negligentia non debet nocere principali, n. 6.

Litterarum Apostolicarum expeditio quando præcipitur intra certum tempus sub pœna vacationis ipso iure, si iura Cameræ sint soluta, etiam quòd expeditio non fiat intra illud tempus, non tamen sequitur vacatio, quia satisfit præcepto, ne iura Cameræ fundentur, num. 7.

Littera Apostolica in forma dignem*, etiam non executa, tribuunt titulum coloratum, num. 8.*

Titulus coloratus sufficit ad acquisitionem fructuum, n 9.

Titulus coloratus oritur ex gratia etiam subreptitia, n. 10.

DECISIO CCCLXXXVII.

1 FVerunt in partibus, ac postmodum in Rota per sententiam quæ transiuit in iudicatum, condemnati hæredes Didaci Pereira ad restitutionem fructuum per ipsum indebitè perceptorum ex Canonicatu Doctorali Elboren. ex eo quòd cùm post obtentam institutionem ab Ordinario infra sex menses non expediuerit litteras Apostolicas, remansit ipso iure priuatus d. Canonicatu, iuxta indultum fel. record. Pij IV. & consequenter non potuerit facere fructus suos, sed illos teneatur restituere Capitulo ex statuto dictæ Ecclesiæ de fructibus malè perceptis. Verùm commissa mihi causa restitutionis in integrum aduersùs dictam sententiam, & rem iudicatam, & proposito hodie dubio, an constaret de causis dictæ restitutionis, Domini affirmatiuè responderunt. quia in præsenti casu plura concurrunt, ex quibus arguitur bona fides Didaci, quæ pro lucrandis fructibus sufficit. *l. bona fidei, ff. de a[illegible] rer. domin.* Menoch. *de recuper. remed. 15. num. 593. & consil. 611. num. 25.* Peregr. *de fideicom. art. 49. num. 1[illegible]9.*

2 E[illegible] la deducitur primò ex eo, quia habet ad sui fauorem institutionem ordinarij, & sic titulum legitimum dicti canonicatus, & licèt ex aduerso prætendatur Ip[illegible] non posse iuuari dicto titulo, ex eo quia in p[illegible] non factæ expeditionis litterarum Apostolicarum [illegible] inducta per indultum ipso iure vacatio Canonicatus; tamen stantibus causis, de quibus infrà, videtur excusandus à dicta pœna, [illegible] *in l. 1. in fine. ff. de ambig.* Tiraq. *in tract. de [illegible] temp[illegible] 4. num. 2.* Crauett. *cons. 181. n. 12:* Burlat. *cons. 15[illegible] n. 3[illegible].* Borgniu. *decis. 15. n. 19. part. 5.* Seraph. *decis. 1258. num. 1[illegible].*

3 Secundò, quia vltra dictam institutionem concurrit possessio triennalis, quæ operatur vt quis molestari non possit super titulo beneficij, & fructus legitimè retineat. Sarnen. *in reg. triennn. q. 60.* Ad hunc enim effectum sufficit qualis qualis occasio possidendi. Bald. *in l. irritum, num. 6. C. de vsucap. per donat.* Bec. *cons. 95. num. 5. decis. Pedemont. 160. num. 8.* Surd. *decis. 211 num. 7.*

4 Tertiò, quia nullibi probatur Didacum habuisse scientiã vacationis inductæ in indulto ob non factam dictam expeditionem; & tamen ad effectum incurrendi pœnam, de tali scientia certa & præcisa constare debet, Rip. *in l. filiumfamilias, §. Dini, n. 11. in fine, de leg. 1.* Ruin. *cons. 118. circa finem lib. 2.* Peregr. *de fideicommiss. q. 3. n. 42.* Seraph. *decis. 916. n. 8.* Nec sufficit generica ipsius indulti, & præsumpta, Mohed. *decis. 4. de probat.* Sarnen. *de annal. q. 48 in fine.* Seraph. *decis. 1239. n 1. & seq.*

5 Quartò, quia dictus Didacus in tempore transmisit in Curia mandatum ad expediendum litteras Apostolicas, & pecunias necessarias, vnde licèt expeditio non fuerit facta intra sex menses ex indulto præfixos; tamen quia statim, nempe sexdecim dies pòst, dicta expeditio fuit facta, videtur excusandus, & purgatio moræ admittenda, cùm ex parte sua non constet de dolo, nec culpa, Caputaq. *decis. 9. part. 3.* Sarnen. *in reg. de subrog. quæst. 7. num. 2. vers secundo casu.*

6 Et propterea negligentia Procuratoris sibi nocere non debeat. Odd. *de restit. in integrum quæst. 13. n. 49.*

7 Maximè, quia in dicta expeditione litterarum fuerunt actualiter soluta iura Cameræ, & dictum decretum vacationis est factum propter interesse Cameræ duntaxat, & ne iura Cameræ fraudentur, vnde sufficit illi effectualiter fuisse satisfactum, Roman. *consil. 433. num. 2. & 3.* Cassad. *decis. 26. super reg.* Rot. *diuersor. decis. 15. num. 3 lib. 3.*

8 Quibus non obstat quòd litteræ per Didacum expeditæ essent in forma *dignum*, & non fuerint executioni demandatæ, quia quicquid sit de hoc, hodie non agitur de canonizatione dd. litterarum, sed de adimplemento decreti appositi indulto Pij IV. cui fuit satisfactum per expeditionem litterarum, & solutionem iurium Cameræ, vt suprà dictum est. Vltra quòd etiam gratia in forma *dignum*, tribuit titulum coloratum. Cassad. *decis. 11. de restit. spoliator.*

9 Qui sufficit ad acquisitionem fructuum, de qua hodie agitur. Sarnen. *in reg. de annal quæst. 57. num. 4.*

Prout etiam eodem modo tollitur quod dicitur de subreptione dictarum litterarum, tum quia, vt suprà dictum est, non agitur de illarum canonizatione.

10 Tum etiam, quia ex gratia etiam subreptitia oritur pariter titulus coloratus, Put. *decis. 80. lib. 1.* Rot. diuers. *decis. 190. lib. 3. part. 3.*

Et ita, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Bononien. fructuum. 23. Ianuarij 1617.

ARGVMENTVM.

Iurisdictio iudicis non cessat donec dubitari potest de exequutione Rotalis sententiæ.

SVMMARIVM.

Fructus adhuc iterum peti possunt, si sententia exequutioni demandata non est, vel illi non adhuc paritum, n. 1.

Iurisdi

Iurisdictio adhuc durat iudicis etiam mercenarij, si sententia exequutioni demandata non est, & illi non adhuc paritum, num.2.

Sententiæ exequutio consummata dicitur, tam attenta iudicij natura, quam attento facto partium, num.3.

Totum si fuerit petitum in iudicio, non satisfit si fuerit tradita pars, num.4 & 5.

L.2. in fine. C. si vnus ex plur. hær. declaratur, num.5.

Iurisdictio durat quoad totum, etiam restituta parte vsque ad integralem restitutionem minimæ glebæ, nec cessat iudicium pro rata partis restitutæ, num.6.

Appellationi renuncians, & sententiam acceptans non dicitur cessare à lite, donec adhuc possessionem retinet, n.7.

Possessio verbaliter dimissa in iudicio non operatur extinctionem litis, si actor non acquisiuit possessionem perfectè, num.8.

Iurisdictio iudicis semper durat, donec dubitari potest de effectu exequutionis, & de paritione sententiæ, n 9.

Possideri potest eadem res à pluribus diuersis respectibus, num.10.

Acceptatio cum conditione in partibus fauorabilibus tantum, conditio illa declarat animum contrarium, donec constiterit acceptationem esse fauorabilem, num. 11.

DECISIO CCCLXXXVIII.

SVscepta secundo loco disputatione super resolutis die 12. Nouembris 1612. Domini steterunt in decisis.

1 Vera est enim conclusio quæ tunc firmata fuit, fructus iterato iudicio peti posse, si sententia exequutioni demandata non sit, vel eidem nondum paritum.

2 Ex quo adhuc durat iurisdictio iudicis, quamuis mercenarij. *l. terminato. C. de fruct. & lit. expens.* Castren. *in l.4. vers. in text. C. de poss.* Bald. *consil.* 166. *num.*3. *vol.*1. Gabr. *consil.*35 *num.*11. *lib.*2. cum aliis allegatis in prima huius causæ decisione.

3 Exequutio autem perfecta, aut consummata, dici non potest, siue natura ipsius iudicij attendatur, siue etiam factum ipsarum partium sequamur.

4 Iudicium enim fuit intentatum per viam petitionis totius prædij nuncupati *del quarto*, contra DD. Herculem, & Iulium de Peregrinis, dictum prædium pro indiuiso inter se possidentes, & ratione iuris hypothecæ, quod competebat Collegio pro euictione secuta; ideo petitione re, & actione iudicium est indiuiduum, cui per partis restitutionem non est satisfactum, & semper durat iurisdictio, donec iuxta petita prædium totum fuerit dimissum in Collegio in vim pignoris & hypothecæ, vt in decis. die 14. Iunij 1613. fuit ponderatum & firmatum, ex *decis.*213. Afflict. *in fine*, & aliorum qui tunc allegati fuere.

5 Quibus non obstat *text. in l 2. in fine. C. si vnus ex pluribus hæredibus*, vbi habetur quòd licet quilibet hæres conuentus hypothecaria teneatur ad totum debitum, tamen cedendo portionem hæreditatis, quam habet, liberatur, quæ liberatio diceretur aliter non posse contingere, quam si iudicium pro ea parte fuerit terminatum.

Quia ille text. potest intelligi de possidente rem hypothecatam pro diuiso, dum ibi erat quæstio, an sicuti actio personalis inter hæredes pro portionibus hæreditariis scinditur, ita etiam actio realis scinderetur, quod negatiue fuit resolutum, quia tota res venit in obligatione & in restitutione, quæ ratio cessat vbi, vt in præsenti, de probatione tantùm pro indiuiso agitur, nec vltrà causa potest conueniri.

6 Præterea vbi etiam possidens pro indiuiso rem pignori suppositam liberaretur cedendo ius quod habet, non tamen sequitur, quòd iudicium sit terminatum in parte cessa, quia pro auocando toto prædio vnum est intentatum iudicium, & non plura; ergo donec actio non fuerit consummata vsque ad restitutionem minimæ globæ, cui hypotheca cohæret, non desinit esse idem iudicium, & per consequens eadem iurisdictio, quæ durat donec sit satisfactum actioni intentatæ, cui deseruire debet officium iudicis in hac parte mercenarium, vt per Bart. *in l. imperium n.*1 *a. ff. de iurisd. omn. iudic.*

7 Secundo loco, si attendatur factum ipsarum partium, non etiam visum est posse dici terminatum iudicium per consummationem exequutionis in toto prædio, itaut non amplius adsit litis pendentia. Nam quoad D. Iulium perfecta exequutio non probatur, quia quoad eum nihil aliud factum fuit, nisi quòd appellationi à se interpositæ renunciauit, & sententias acceptauit, sed possessionem semper retinuit, & adhuc retinet, quod sufficit ad litis pendentiam, vt aliquid superfit pro integrali exequutionis consummatione, secundùm Sainen. *de annal. q.*44. Mohed. *decis.*3. *vt lit. pend.* Achil. *decis.*1. *eod tit.*

8 Quo verò ad D. Herculem idem videbatur dicendum, non obstante verbali dimissione possessionis iudicialiter facta, quia ad effectum ne is pendeat, non sufficit quòd quis verbaliter dimittat, nisi actor perfectè acquirat possessionem, de quo non docetur, nec refert quod in text. *l. quod meo. § si furioso. ff. de acq. poss.* dicatur per dimissionem transire possessionem, etiamsi non transferatur, quia bene procedit ad effectum excusandi reum à contumacia, vel vt actor possit illam sine vitio intrare, non autem ad effectum vt cesset iurisdictio iudicis.

9 Quæ semper durat, donec dubitari potest de effectu exequutionis, aut paritionis *cap. in litteris, cap. querenti*, vbi gloss. *de offic. deleg.* Quod in præsenti poterat contingere, dubitando de validitate dimissionis, si D. Hercules voluisset probare illum actum meticulosum, vel erroneum, secundò super detentione possessionis pro consequendis melioramentis, quæ compatibilis erat cum dimissione plenæ proprietatis.

10 Ex quò plures diuersis respectibus possunt eandem rem possidere. *l.*1. *§. ex pluribus*, vbi latissimè Alex *ff. de acq. poss.* Tertiò, quia D. Hercules lite pendente locauit suam partem D. Iulio, vnde semper remanebat iurisdictio pro annullanda locatione, in qua debebat citari D. Hercules pro suo interesse. *l. de vnoquoque. ff. de re iudic.*

11 Non obstat quòd prædicta omnia videantur cessare stante acceptatione eiusdem dimissionis secuta per Syndicum & Procuratorem Collegij, quia vltra quòd dubitari potest de sufficiente mandato de acceptando dimissionem, acceptatio etiam fuit facta cum protestatione in partibus fauorabilibus tantùm; ideoque conditio illa declarat animum contrarium, donec doceatur Collegio esse fauorabile quòd iudicium sit inter partes terminatum. Bart. *in l. morte, num. numer.* 18. *ff. de oper. nou. nunciat.* Natt. *consil.*627. Burd. *consil.*143. *n.*42. & de se patet damnum, non autem fauorem Collegij contingere, si admittamus diuisum & pro parte terminatum esse iudicium, quia cogitur Collegium prætensionem fructuum deserere, dum iterato iudicio agerete non potest.

Et ita, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Clusina Posta Puteoli 23 *Ianuarij* 1617.

ARGVMENTVM.

Obligatus ad factum, non censetur obligatus

ad manutentionem, & de correſpectiuitate pactorum.

SVMMARIVM.

Verba impersonalia obligatoria, non induunt obligationem alicuius personæ, num. 1.
Obligatio donandi non producit vlteriorem obligationem manutentionis donationis, quando satisfactum est promissioni circa factum, num. 2. vide num. 3.
Contractus non extenditur de vno ad aliud, nec inquirendum est, nisi quod in instrumento est expressum, num. 3.
Obligatus ad cedendum omne ius quod habet, vel habere sperat in bonis, non tenetur præstare neque substantiam, neque qualitatem rei, num. 4.
Correſpectiuitas actuum facit censeri, vt vnus sine alio factus non fuisset, num. 5. & est locus repetitioni. vide n. 6.
Pacta omnia in transactionibus sunt correſpectiua, ibid.

DECISIO CCCLXXXIX.

DVbium hodie propositum quærit, an D. Cardinalis teneatur ad aliquid occasione postæ D. Ducis, & quia poterat teneri vel ex persona propria, vel tanquam hæres Pauli, placuit Dominis in primis determinare D. Cardinalem ex propria persona non teneri, reseruando secundæ partis resolutionem in alia disputatione.

Ex tenore enim instrumenti, cuius vigore nunc agit D. Dux, apparent duæ conuentiones de donando contemplatione matrimonij tunc contrahendi, prima ex persona Pauli Sforziæ Marchionis Proceni pro eius bonis feudalibus, & allodialibus, saluo vsufructu, administratione & exercitio cuiuscumque iurisdictionis, eius vita durante.

Secunda ex persona D. Cardinalis Sforziæ respectu iurium quæ tunc & in futurum potuissent illi competere, quomodocumque etiam per obitum Pauli Sforziæ aduersùs eum, vel bonis feudalibus, & allodialibus ab eo possessis, etiam absque aliqua reseruatione vsusfructus, quæ postmodum ab eorum Procuratoribus fuerunt stipulatæ, & ab ipsis donatoribus ratificatæ.

1 Pro adimplemento primæ conuentionis non leguntur verba obligatoria Cardinalis, & per consequens ad aliquid teneri non potest, verba enim, *e stato conuenuto*, tanquam impersonalia non sunt obligatoria eiusdem Cardinalis. *auth. si quando. C. de constit. pecun.* Barr. *in l. stipulatio ista §. si quis ita, numer.* 2. & ibi Ias. *num. 4. ff. de verbor. oblig.* Card. Mantic. *de contract. lib.* 14. *tit. 29. num.* 49.

2 Et multo minus effectuata donatione, quia non cadit vlterior obligatio circa manutentionem donationis, dum satisfactum est promissioni circa factum. Dec. *consil. 645. num.* 1 . Bald. *in l. fin. num. 6. C. de pact. inter empt. & vend.* Cardin. Mantic. *de contract. lib. 4. tit. 3. num.* 8.

3 Valde enim inter se differunt promittere quòd quis donabit bona sua, & promittere quod nemo habeat ius in rebus donatis: vnum autem non venit in consequentiam alterius, quia in contractibus non fit extensio, neque aliud inquirendum est præter id, quod in instrumento scriptum est. *l. quicquid adstringendæ. de verbor. oblig.* Cephal. *consil. 626. num.* 11. Surd. *decis.* 202. *numer.* 9.

4 In secunda verò conuentione nulla adest promissio donandi feudum postæ, sed tantùm de iure quod habet, vel habere sperat in bonis feudalibus, & allodialibus, quo casu neque qualitatẽ, neque substantiam rei præstare tenetur. *l. quod si in venditione, cum tribus sequentibus ff. de heredit. & act. vendit.* Alexand. *consilio* 93. *num. 2. volum. 4* Add. ad Part. *in d. l. 1. de hered. & act. vendit.* Natta *consil.* 38. *num. 2. vol. 1.* Surd. *decis.* 288. *num.* 29.

Non obstat quòd D. Dux non soluisset summam scutorum [illegible], neque consensisset alienationi bonorum vinculatorum, nisi D. Cardinalis donasset bona quæ donauit, cùm vnum censeatur factum contemplatione alterius. gloss. *in l. fundi partem. ff. de contrahen. empt.* Surd. post alios *consil.* 217. *num.* 10 Ideo dicebatur posse agi repetitione *l. cum te. C. de pactis inter emptor. & venditor. l. 1. C. de donationib. quæ sub modo*, cum aliis allegatis. 5

Quia licèt omnia pacta in transactione sint correſpectiua inter D. Cardinalem, & D. Ducem, non tamen sequitur quòd sublato per euictionem feudo postæ D. Cardinalis teneatur ad restitutionem receptorum, quia non donauit feudum prædictum, sed ius, & spem succedendi, & aliæ promissiones factæ per D. Cardinalem in donatione, seu transactione habent causam separatam, nempe quia & ille donauit spem vsusfructus, detractiones, iura competentia in bonis paternis, & maternis, quæ omnia adhuc subsistunt, & æquipollere datis per D. Ducem iam fuit resolutum in separatis disputationibus, vt videre licet in decis. coram Orano 24. Aprilis 1594. quæ data fuit. 6

Et ita, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Mediolanen. decimarum de Varisio. 27. Ianuarij 1617.

ARGVMENTVM.

Instrumenta antiquissima producta quando dicantur esse in forma probanti.

SVMMARIVM.

Instrumentum publicum vt habeat omnia requisita, debet continere diem, mensem, annum, indictionem, testes, clausulam, actum, subscriptionem Notarij, & eius signum, num. 1.
Instrumentum publicum, cum prædictis requisitis dicitur esse in forma probanti, num. 2.
Iura publica ad hoc vt sint in forma probanti, debent esse recognita quòd sint publica manu scripta, num. 3. declara vt num. 4.
Instrumenta publica non debent recognosci, si sunt vltra centum annos originalia, & sic constet ex oculari inspectione, & scribæ, à quibus sunt tradita, enunciant se Notarios, num. 4.
Iurium productio facta parte citata, & ad dicendum contra, si nihil sit oppositum facit vt lapso termino non possit amplius opponi, & quod præsumatur non posse aliquid releuans opponi, num 5.

DECISIO CCCXC.

SVſcepta disputatione de forma prol[illegible] infracitatorum instrumentorum & iurium, nempe sententiæ latæ de anno 1218.

Consignationũ, seu documentorum de annis 1270. 1288. & 1336.

Protestationes factæ per Consules.

Consignationum factarum de ordine Galeatij Vicecomitis de anno 13[illegible]

Bullæ Gregorij IX. de anno 12[illegible].

Solutionis Bollettarum [illegible] per Præpositum de anno 1326.

Literæ

Litteræ Anselmi de anno 1198.
Instrumenti anno 1199.
Instrumenti anni 1388.
Instrumenti anni 1385.
Instrumenti anni 1478.

1 Domini oculariter inspectis, responderunt esse in forma probanti 1. 2. 3. 7. 8. 9. 10. continent enim omnia requisita quæ conueniunt publico instrumento, nempe diem, mensem, annum, Indictionem, testes, clausulam, actum, subscriptionem Notarij, eiusque signum, quæ omnia enumerantur per gloss. *in l. generali. C. de tabellionibus lib.* 10. & latissime explicantur per Conarr. *practicar. quæst. cap.* 20. *num.* 1.

2 Quibus attentis fuit sæpe resolutum pro forma probanti similium instrumentorum, vt per Seraphin. *decis.* 1236. *num.* 1. & apud me in Mediolanen. decimarum sancti Donati 23. Ianuarij 1612. & in Mediolanen. iurispatronatus 23. Februarij 1615. & in alia Mediolanen. decimarum, quarta Iulij 1614. coram R.P.D. Andrea.

3 Non obstat quòd iura prædicta non fuerint recognita in publica manu scripta, prout necessarium est. Oldrad. *consil.* 227. *num.* 6. Socin. sen. *consil.* 32. *vers.* 2. *conclusio lib.* 1. Caputaq. *decis.* 117. *part.* 3.

4 Quia vltra productionem factam in partibus, contra quam nihil fuit oppositum, censuerunt recognitionem prædictam non esse necessariam, ex quo prænarratæ scripturæ oculariter ostensæ ex inspectione, vt Domini censuerunt, sunt antiquissimæ, & originales, & data illarum est supra centum & plures annos, & scribæ à quibus traditæ sunt, enunciant se Notarios, quæ propterea non sunt in casu recognitionis, cùm testes inueniri non possint eius ætatis, qui eas recognoscant, sed regulariter similis recognitio solet remitti absque alio adminiculo probationis. Afflict. *decis.* 245. *num.* 3. Seraph. *decis.* 1077. Put. *decis.* 9. *de fid. instrument. &* 146. *in nou. impress. lib.* 1. & coram me in causa Mediolanen. iurispatronatus 23. Februarij 1615.

5 Quartum, quintum, sextum & vndecimum pariter non admittunt controuersiam circa formam probantem, quia Rectoribus citatis in partibus ad videndam fieri eandem iurium productionem, & dicendum contrà, nihil per eos, aut eorum nomine fuit oppositum, ideo neque hodie videtur permissum propter ius quæsitum parti, ob lapsum temporis & termini, & ne eadem pars grauetur in litis prorogatione. Ægid. *dec.* 74. *in fine*, ac etiam, quia nihil releuans præsumitur opponendum. Caputaq. *decis.* 5. *part.* 3. Put. *decis.* 155. *in nou. impress. lib.* 1. Rota *decis.* 2. *de fid. instrument. in nouis*. Seraphin. *decis.* 333. *num.* 1. & in Mediolanen. decimarum 4. Iulij 1614. coram R.P.D. Andrea.

Et ita fuit resolutum, &c.

R. P. D. PAMPHILIO.

Vrbinaten. seu nullius erectionis Collegiatæ. Veneris 27. Ianuarij 1617.

ARGVMENTVM.

Exequutor mixtus censetur deputatus per clausulam *vocatis vocandis*, qui propterea debet citare eos de quorum interesse agitur.

SVMMARIVM.

Clausula vocatis vocandis, *in litteris apposita facit exequutorem mixtum, itaut citandi sint illi, de quorum interesse agitur, num.* 1.

Clausula in litteris Apostolicis apposita, quando causatiuè, & quando conditionaliter apposita censeatur, num. 3.

DECISIO CCCXCI.

Proposui dubium in hac causa, an litteræ erectionis Collegiatæ sint iustificatæ, & Domini supradicta die negatiue responderunt, quia testes pro illarum iustificatione examinati fuerunt absque eo quòd fuerit citatus Dominus Archiepiscopus, qui tamen propter eius interesse erat citandus, stante clausula *vocat. qui fuerint vocandi*, in dictis litteris apposita, quæ facit executorem mixtum, itaut essent citandi illi, qui de iure veniunt citandi, Card. *consil.* 63. *in princip.* Felin. *in cap. de cætero, num.* 2. *de re iudic.* & per consequens D. Archiepiscopus, de cuius interesse agebatur, gloss. *in cap. exhibita, verb. euocandi*, & ibi Abb. *num.* 6. *vers. quæro qui sunt, de iudic.* prout etiam colligitur ex clausula, *sine præiudicio alicuius*, per quam ius quoque & interesse Archiepiscopi præseruatum censetur, Oldrad. *consil.* 237 *in fin.* Put. *decis.* 197. *num.* 23. *lib.* 1. Seraphin. *decis.* 144. *num.* 6. 1

De huiusmodi autem interesse D. Archiepiscopi satis constare visum fuit, quia in dictis litteris Terra Castri Durantis dicitur esse nullius diœcesis, & tamen D. Archiepiscopus ante illarum expeditionem prætendebat, prout hodie prætendit, illam esse sub iurisdictione ipsius, vt patet ex diuersis causis in Rota commissis; & quamuis diceretur contrarium fuisse declaratum per sententiam, quæ transiuit in iudicatum, tamen fuit responsum, quòd de tali re iudicata erat docendum, ipso Domino Archiepiscopo citato, vt executori constaret de eius veritate, parte legitimè citata, & tanto magis, quia in dictis litteris de nouo mandatur, quòd Collegiata illiúsque Abbas, ab omni, & quacunque iurisdictione, & superioritate Archiepiscopi perpetuò eximatur, & totaliter liberetur, quo casu negari non potest, quin saltem respectu istius exemptionis, de nouo faciendæ, de interesse, & præiudicio Archiepiscopi ad istum effectum constare dicatur, ex supradictis. 2

Nec obstare, quòd subiiciatur postmodum in dictis litteris clausula, *prout antea erat*, per quam vti conditionalem nihil de nouo Abbati concessum videatur, tum quia magis placuit, quòd dicta clausula vti apposita in litteris Apostolicis super dispositione certa, & speciali intelligatur causatiuè, non autem conditionaliter, Batt. *in Extrauag. ad reprimendum, verb. prout, n.* 2. Alexand. *in l. admonendi, num.* 14. vbi de communi, *ff. de iureiurand.* cum aliis adductis in causa Romana Vigesimæ, 10. Martij 1608. & 10. Maij 1609. coram Reuerẽdiss. D. meo Damasceno; tum etiam, quia D. Archiepiscopus prætendit Abbatem nunquam fuisse exemptũ, & propterea tanto magis in exemptione de nouo facienda, erat citandus, vt dictum est. 3

Præterea D. Archiepiscopus in casu isto instare poterat pro declaratione, an in litteris comprehendatur exemptio à iure visitandi, quod Ordinario competit, vigore Concil. Trid. *sess.* 7. *cap.* 8. *& sess.* 11. *cap.* 8. & propterea hoc etiam respectu citandus erat, maximè stantibus litteris de ordine Sanctissimi postea scriptis, quòd Archiepiscopus citari debeat, ex quibus colligitur mentem Papæ fuisse, vt D. Archiepiscopus citaretur in executione harum litterarum. 4

Et ita decisum, &c.

R.P.D.

R. P. D. VEROSPIO.

Romana mercedis. Veneris 27. Ianuarij 1617.

ARGVMENTVM.

Proxenetis regulariter debentur merces pro rebus in quibus fuerunt mediatores ad vendendum.

SVMMARIVM.

Proxenetis regulariter debentur merces pro rebus in quibus fuerunt mediatores ad vendendum, num. 1. amplia & declara vt per totam decisionem.

Vna, & eadem persona potest diuerso modo negotiari, n. 2.

DECISIO CCCXCII.

1 FVit per Locũtenentem Illustrissimi Vicarij pronũciatum Ioannem Rotulum, & Dominicum Lucatellum mercatorem pro mercibus quas vendiderunt teneri proxeneticum Vitali, & Mario Hebræis tanquam mediatoribus soluere. Verùm causa per viam appellationis ad Rotam deuoluta, & dubio per me proposito Domini responderunt pro his in quibus Hebræi proxenetæ, vel mediatores ipsis deberi proxeneticum, cùm regulariter merces proxenetis debeantur. *l. 1. & l. 3. ff. de proxenet.* Strach. *de proxenet. part. 1. vlt. part. num. 16.*

2 Non obstar dictos Hebræos se debitores constituisse respectu mercium aliis Hebræis venditarum, & sic ipsos proxenetas dici non posse, quamuis tales in partitis nuncupentur. Non enim est inconueniens, quem diuerso modo negotiari aliquando, videlicet vti proxeneram, interdum vti principalem, vnde quando mercatores dictos Hebræos proxenetas enunciarunt, videntur eos tales haberi voluisse, sicut pariter illos principales habuerunt, vbi tales nuncuparunt, vt accidit quando merces pro ipsorum commodo, vel vsu fuerunt venditæ, quo casu dictum fuit nullum Hebræis deberi proxeneticum, quod pro alieno contractu soluitur. Bald. *in l. 2. C. de proxen. cap. 1. de testibus in 6.* Bald. *consil. 469. num. 3. lib. 2.* Alexand. *consil. 128. num. 1. lib. 2.*

3 Præterea satis apparere videtur Hebræos respectu partitarum, in quibus enunciantur proxenetæ, verè tales extitisse, cùm merces illis ad certam æstimationem datæ venditæ fuerint aliis Hebræis, & ad commodum mercatorum fuerit descriptum, etiam quòd vltra dictam æstimationem res fuisset vendita, vt ex partitis datis colligitur: secus autem euenisset, vbi dicti Hebræi fuissent principales, tunc enim ad ipsos huiusmodi lucrum spectasset. *l. 2. C. de peric. & com. rei vendit. §. cùm autem. Instit. de empt. & vendit.*

4 Ex hac igitur obseruantia describendi ad commodum mercatorum quod ex mercium venditione prouenieb at, satis clarè patet ipsos mercatores verè proxenetas Hebræos intellexisse, quando tales in libris eos descripserunt. Aym. *consil. 10. num. 3. & consil. 201. num. 11.* Menoch. *consil. 201. num. 167. lib. 3.* Rota *decis. 503. n. 2. part. 1. & decis. 256. n. 5. & 6. part. 2. diuersor.* & Rota Ianuen *decis. 147. num. 7.*

5 Verùm cùm ab istis Hebræis prætendatur etiam salarium pro mercibus, quas ipsi emebant, & postea deferebant aliis Hebræis, eos ad mercatores ducendo, vt pro earundem mercium solutione ipsi se principaliter obligarent, Domini voluerunt super hoc iterum partes audire, &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Romana societatis Fundaci. Lunæ 30. Ianuarij 1617.

ARGVMENTVM.

Periti calculatoris relationi à qua non fuit reclamatum, standum omnino est, & iura non recognita possunt quandocunque recognosci si tempore, quo fuerunt producta, nihil fuit oppositum.

SVMMARIVM.

Periti calculo, & illius relationi, à qua non fuit reclamatum, regulariter standum est, num. 2.

Calculi error semper, & quandocunque allegari potest, n. 3.

Sententia lata in vim calculi facti à perito ex eodem calculo benè iustificatur, num. 4. in fine.

Iura non recognita possunt quandocunque recognosci, si tempore quo fuerunt producta, aduersus ea nihil fuit oppositum, num. 5.

DECISIO CCCXCIII.

FInita societate, quam inter se de anno 1607. Iacobus Sella, & Ioannes Baptista Iulianus inierant, facto pro solidandis computis inter istos compromisso, necnon electis arbitris, fuit ab eis calculator deputatus Dominicus Maria Chellinus, qui retulit Iulianum in certa pecuniarum summa creditorem existere, iuxta quam relationem arbitri deductis aliquibus deducendis ipsum pariter Iulianum creditorem pronunciarunt. Verùm Sella cùm se gra[uatum] prætenderet, obtinuit denuò rationes, & computa videri per eundem calculatorem, à quo errore detecto, fuit facta relatio Iulianum societatis esse debitorem in summa scutorum mille trecentorum quadraginta septem. Ab altero verò calculatore successiuè per R. P. D. Garzadorum iudicem deputatum electo, fuit Sella declaratus creditor in scutis 815. & iuxta dictam relationem cùm fuisset à iudice pronunciatum, causa per viam appellationis coram me introducta, dubitaui super confirmatione dictæ sententiæ, quam Rota esse confirmandam censuit. Nam contra illius validitatem nihil excipitur. 1

Iustitia verò probatur tam ex secundo calculo facto per ipsum Chellinum à partibus approbatum, qui medio iuramento primi calculi errores exposuit, quàm ex calculo alterius per iudicem deputati, qui retulit Iulianum societatis debitorem in scutis 815. remanere, cuius relationi standum videtur, cùm ab ea reclamatum non fuerit. Bart. *in l. instar num. 10. C. de iure fisci lib. 10.* Ruinus *consil. 16. ad finem lib. 5.* Corn. *consil. 43. num. 7. lib. 1.* 2

Nec releuat Iulianum à dicto Chellino fuisse in primo calculo factum creditorem; sicut etiam talis fuit ille declaratus ab arbitris in laudo à partibus approbato. Ex subsequentibus enim calculis apparet primũ erroneum fuisse vnà cum laudo, & approbatione subsequuta, & propterea benè potuit corrigi, cùm certum sit de errore calculi semper, & quandocunque dari posse. *l. 1.* vbi Bald. Alexand. & Salyc. *in princip. C. de errore calculi.* Ruin. *consil. 71. num. 4. lib. 4.* Paris. *consil. 89. num. 39. & 57. lib. 1.* Corn. *consil. 62. n. 1. lib. 4.* 3

Nec valet dicere calculatorem excessisse, tanquam ille calculauerit etiam rationes societatum de anno 1601. & 1605. de quibus nullam prætenditur habendam fuisse rationem, cùm laudum, sicut & compromissum, 4

missum, ad societatem tantummodo de anno 1607. restitutum appareat. Nam licet de vltima societate principal ter agatur, non tamen sequitur præcedentes attendendas non fuisse, cùm omnia illarum credita, & debita fuerint in vltimam transfusa, in qua illud etiam statuitur nouæ societatis capitale quòd quisque remanebat præcedentis creditor, & ex hac antiquarum societatum cognitione dicitur apparere non fuisse à Iuliano positum capitale scutorum 1500. vt in primo calculo fuerat suppositum, vnde nullus detegitur calculatoris excessus, vel grauamen, & per consequens calculus, & sententia in eius vim lata benè iustificatur. Bart. *in l. 2. num. 10. C. de iure fisci.* Ruin. *consil. 16. circa finem lib. 5.* Parisius *consil. 89. n. 5. lib. 1.*

5 Non obstat huiusmodi calculum super libris non recognitis emanasse, quia cùm talis exceptio deducta non fuerit, potest recognitio quandocumque fieri. Crauet. *consil. 150. num. 2.* Caputaq. *decis. 5. numer. 5. part. 3.* Quod verò de periurio dicebatur ex facto tollitur, cùm de absolutione ante motam litem doceatur.

R. P. D. PAMPHILIO.

Farfen. pecuniaria. Lunæ 30. Ianuarij 1617.

ARGVMENTVM.

Decisio est breuis, & ex summario sume argumentum.

SVMMARIVM.

Cessionarius succedit in ius cedentis, potéstque agere ad ius sibi cessum, sicut agere poterat cedens, num. 1.

Solutio præsumitur facta ex proprijs pecunijs potius, quàm ex alienis, num. 2. in fine.

DECISIO CCCXCIV.

1 Alexander Lucarellus, Ioseph de Benedictis, & consortes omnes insimul super eorum bonis certis finibus designatis de anno 1600. annuum censum scut. 54. imposuerunt, illúmque pretio scut. 600. vendiderunt Andreæ, & Mattio de Buffettis, qui de anno 1609. censum præfatum cuidam Iosepho pro rata scut. 500. in sorte principali vendiderunt, eique omnia iura contra quoscumque alios coobligatos sibi quomodolibet competendum mediante actuali solutione cesserunt; ideo supradicta die dubitaui, an côtra Alexandrum & alios sit relaxandum mandatum pro fructibus census, dempta rata Iosephi, & quia non côstat, quòd causa fuerit in Rota commissa cum facultatibus A.C. sed tantùm, prout iuris fuerit terminandum, omni, & quacumque appellatione remota, pro nunc Domini dixerunt, Alexandrum & consortes teneri ad quantitatem cessam, dempta rata Iosephi, quia constat de impositione census, per eos simul facta, & de illius cessione facta à DD. Buffettis, cuius vigore Ioseph cessionarius in ius cedentium successisse dicitur. *l. emptor*, & ibi Bald. *in 1. notab. C. de hæred. vel act. vend.* Surd. *consil. 269. num. 1.* & potest Alexandrum & consortes inuitos cogere ad sibi soluendum id quod debebant cedentibus. *l. 1. C. de nona.* Natt. *consilio 367. num. 21.* Surd. *consil. 22. num. 18. & cons. 81. n. 14. & d. consil. 269. num. 2.*

2 Nec subsistere, quòd pecuniæ per Iosephum Buffettis solutæ non essent propriæ ipsius Iosephi, sed communes cum Alexandro & consortium, contra quos propterea non potuerit Ioseph cessionem obtinere, ex allegatis, quia pro responsione fuit per Dominos ponderatum, quod imò pecuniæ, quas suprascripti Alexander, Ioseph, & consortes receperunt à Buffettis ex pretio suprascripti census versæ fuerunt in vtilitatem communitatis Rossiæ, quæ etiam suprascripti census bonam fidem recognouit, & cômunitas ex illis emit certam quantitatem frumenti, quam particularibus personis dictę terræ vendidit, & licet pretium frumenti à dictis particularibus de ordinatione Massariorû, & Syndici a Iosepho exactû fuerit, illud tamen fuit postmodû e capsa gubernatoris furto subtractû, absque ipsius culpa, vt fuit alias decisum, & propterea, cùm non constet, quòd idem Ioseph pecunias aliunde habuerit, ex propriis pecuniis ipsius soluendis, in dubio soluisse præsumitur. Bart. *in l. 2. num. 2. C. pro soc.* Rom. *consil. 274. post med. vers. cum in dubio* Dec. *consil. 99. n. 2. & consil. 548. num. 3. in fine, & num. seq.*

Neque refragari, quòd Massarij, qui in censu bonam fidê recognouerunt, nô potuerint obligare communitatê, præsertim non seruata forma côstitutionum fel. rec. Sixti V. & Clem. VIII. super bono regimine, nam quicquid sit an cômunitas remanserit obligata, ex quo frumentum fuit emptum nomine ipsius, illique consignatum ex causa annonæ, sufficit ad istum effectum, quòd pecuniæ redactæ ex pretio census versæ fuerint in emptionem frumenti, necnon aliæ extractæ per Iosephum à particularibus, quibus fuerat venditum frumentum, fuerint furto subtractæ, ita vt cùm istæ non remanserint in dominio Iosephi, nec ex illis Ioseph censum extinguere potuerit, & sic Alexander & consortes pro rata ad illarum restitutionem teneantur, ex supradictis. 3

Neque obstare quòd præfatus Alexander & alij fuerint per sententiâ gubernatoris ab huiusmodi petitione absoluti, quia commissa postmodum causa restitutionis in integrû, corâ R.P.D. meo Manzanedo huiusmodi sententia gubernatoris fuit reuocata, & coram me fuit semel atque iterum resolutum, sententiam Rotalem esse confirmandam, ex rationibus in decisionibus deductis, ex quibus patet sententiam gubernatoris ad istum effectum non esse habendam in consideratione. 4

Et ita decisum, &c.

R. P. D. VBALDO.

Vicen. parochialis. Lunæ 20. Februarij 1617.

ARGVMENTVM.

Error in denominatione beneficij non vitiat gratiam, & parochiale impetrata, censetur impetrata Præpositura, quando parochialis, & Præpositura non sunt distinctæ, Præpositura regulariter non est dignitas, si deficiant requisita, collator inferior non potest se intromittere in beneficio reseruato.

SVMMARIVM.

Sententia, in qua seruata sint omnia substantialia requisita, de validitate ex nullitatibus dubitari non potest, n. 1.

Decisiones Rotæ in causa facta constare faciunt de iustitia sententiæ, ibid. in fine.

Gratia de beneficio dicitur subreptitia, si non constet de existentia ipsius beneficij, num. 2.

Enunciatiua Episcopi in visitationibus super existentia beneficij, illam sufficienter probant, quia Episcopus præsumitur informatus de beneficijs sua diœcesis, num. 3.

Pata

Parochiali impetrata, censetur impetrata etiam Præpositura, supposito quod Præpositura non sit distincta a parochiali, etiamsi non denominetur parochialis, quia error in denominatione beneficij non vitiat gratiam, num. 4.

Præpositura de iure non est dignitas, nisi sit prima in Cathedrali Collegiata, vel conuentuali, num. 5. vel nisi habeat sub se clerum. & Capellas, ibid. in fine, & n. 7.

Dignitatis beneficij nomen non est necessario exprimendum in gratia, si deficiant in beneficio requisita a iure ad dignitatem, num 6. & 7.

Expressio fieri debet in gratia Principis eorum omnium, quæ Principem mouere possunt ad concedendam, vel denegandam gratiam num. 6. in fine.

Præpositura regularis si caret conuentu, non dicitur dignitas, num. 8.

Regularia beneficia dicuntur, quæ reguntur per clericos regulares, num. 9.

Collator inferior non potest prouidere de beneficio, quod Papa sibi. & Apostolicæ sedi reseruauit, num. 10.

Collator inferior pendente lite super titulo, & facultate conferendi, non potest se super collatione intromittere, n. 11.

DECISIO CCCXCV.

1 HOnuphrius Coromina prouisus de parochiali, de qua agitur, post obtentas duas decisiones Rotales super iustificatione suæ gratiæ *si neutri*, 7. Maij, & 4. Iulij 1612. coram R.P.D. meo Manzanedo, sententiam etiam ad sui fauorem in Rota reportauit, à qua cùm fuisset mihi commissa causa appellationis, interim Honuphrius prouisus de Canonicatu in Ecclesia Viceñ. ex decreto dimisit ius sibi competens ad dictam parochialem.

In cuius locum subrogatus fuit D. Fructuosus, qui iustificata etiam gratia sua, prout fuit resolutum coram me 30. Maij præteriti, petiit iterum proponi dubium, an sententia Rotalis esset confirmanda, vel infirmanda. Propositum, & non resolutum, dum Honuphrius esset in causa 24. Ianuarij 1614.

Et Domini hodie pro confirmatione sententiæ vnanimiter responderunt; quia de eius validitate non controuertitur, cùm fuerint in ea seruata omnia substantialia, de quibus per Vetall. *decis. 260. part. 2.* & de iustitia constat ex prædictis decisionibus coram D. meo Manzanedo, in quibus fuit dictum dictam gratiam *si neutri*, per Honuphrium obtentam, esse iustificatam.

2 Non obstat quòd fuerit impetrata Ecclesia parochialis, quæ tamen nulla sit, sed solùm reperiatur Præpositura, cui imminet cura animarum, & sic gratia *si neutri*, dicatur subreptitia, iuxta tradita in Arianeñ. Archipresbyteratus 17. Martij 1608. coram bo. me. Penia.

Quia fuit responsum, immò existentiam parochialis iustificari ex cõfessione partis, tum in commissione huius causæ; tum in petitione mandati, de manutenendo, vt fuit dictum in decisione D. mei Manzanedi 7. Maij 1612.

3 Et accedunt plures enunciatiuæ in visitationibus huius Ecclesiæ factis ab Episcopis, necnon in licentiis datis Presbyteris exercendi curam animarum in hac Ecclesia, in quibus exprimitur Ecclesia parochialis, vt in summario fructuosi, quibus enunciatiuis Episcopi tanquam informati de beneficiis suæ diœcesis, & eorum qua[...] rat[...]bos videtur multum deferendum. Rota *decis. 6. num. 2. de inrepatr. in nou.* Felin. *in cap. ad aures num. 15. de rescript.* & fuit dictum in hac causa prima Februarij 1613. coram me.

4 Secundò non obstat quòd non fuerit expressa qualitas beneficij, videlicet quòd sit Præpositura, cui imminet animarum cur[...], quæ cùm fuerit resolutum in hac causa in dicta decisione, prima Februar[...], quæ in puncto præsupponitur. non adesse in Ecclesia Sancti Fructuosi Rectoriam distinctam a Præpositura, eo ipso quòd sint impetrata Rectoria, seu parochialis, dicitur impetrata Præpositura stante vnitate, vel identitate beneficij, quo casu error in denominatione non vitiat. *l. si me in vacuam 34. in princip.* ibi, *nisi forte in nomine tantùm errauerimus, in corpore consenserimus. ff. de acquir. possess.* & ibi Dòctor. Put. *decis. 442. num* [...]. *lib. 1.* Paris. *consil. 15. sub num. 8. lib. 4.* Rota *decis. 16. de rescript. in nou. & decis. 54. eod. tit. in antiq.* & fuit dictum in Salamantina Archipresbyteratus 1. Iulij 1615. cora R.P.D. meo Andrea, & latè in Miudonien. Archidiaconatus 1. Iulij præteriti coram me.

Ex quibus etiam cessant quæ dicuntur circa vnionem Rectoriæ & Præpositure, cùm in decisione non dicatur Rectoriam, & Præposituram fuisse vnitam, sed non esse distinctam, cùm Rector istius Ecclesiæ fuerit etiam vocatus Præpositus, vt ibi patet.

Non obstat tertiò quòd saltim debuerit fieri men- 5
tio de Præpositura, vti de dignitate; quia fuit responsum, Præposituram de iure non esse dignitatem, nisi sit prima in Cathedrali collegiata, vel conuentuali. Feder. de Sen. *consil. 132. num. 1. & 2.* Aret. *consil. 23. num. 5. vers. his breuiter præmissis.* Rot. *decis. 4. de electiõ. & decis. 9. de præbend. in nou.* Gambat. *de offic. deleg lib. 5. tit. An legatus possit plur. benefic vn. conferre num. 3*[...], cum aliis allegatis in Aqueñ. monasterij 31. Maij 1568. coram bon. mem. Cardinale Lancellotto, & in Dertuseñ. Prioratus 5 Martij 1614. coram R.P.D. meo Decano, vel nisi habeat sub se clerum, & Capellas, vt per Feder. *d. consil. 132. num. 2. vers & videmus.*

Et propterea cùm ista Ecclesia non sit cathedralis, 6
collegiata, vel conuentualis, sed simplex parochialis, cuius Rector aliquando consueuit vocari Præpositus ex omissione istius qualitatis, quæ non sonat in dignitatem deficientibus a iure requisitis, de quibus suprà; nulla subreptio inducta fuit, cùm alias illa sint necessariò exprimenda, quæ mouere potuissent Papam ad concedendum, vel denegandum gratiam, *cap. si motu proprio. cap. non potest. de præbend. in 6.* Rota *decis. 24. de rescript. in nou.* & fuit dictum in dicta Arianeñ. Archipresbyteratus coram Penia.

Et ideo non applicatur Rebuff. *in prax in 3. part. si-* 7
gnat. in verb. etiam situationis, num. 7. vbi vult quòd debeat exprimi Præpositura, seu Plebania, cui imminet cura animarum, quia expressè loquitur de Præpositura, seu Plebania, quæ habet sub [...]e Capellas, in quibus perpetui clerici instituuntur, qui non e[...] [...]sus noster, & Cardin. *consil. 30. sub num. 7.* loquitur [...]n casu quo erat impetratus Plebanatus in Ecclesia curata, seu collegiata, absque mentione quod esset curatus, & sic non erat sufficienter facta men[...]io Curæ, secundùm Card. ibi, *sed hic est impetrata Rectoria, seu Ecc[...]a parochialis Sancti Fructuosi*; nec facit quod a[...]ias fuerit dictum coram D meo Manzanedo quòd hæc [...]arochia[...]is sit vnita dignitati, & ideo non subiaceat [...]oncur[...]ui; quia id fuit incidenter dictum, & fere præsuppositum, nec de eo principaliter dubitabatur, vt patet ex lectura decisionis.

Nec dicatur esse Præposituram re[...]ul[...]em; quia 8
etiamsi esset talis, vt non est, vt mox dicetur, tamen cùm careat conuentu, vt constat ex confessione ipsius Capituli, non potest dici dignitas. Ferier. *co[...]s[...]. 63. numer. 11. lib. 1.* Federic. de Sen. *d. consil. 132. numer. 2.* & fuit dictum in dicta Aqueñ. monasterij coram Cardinale Lancellotto.

Quartò & vltimò non obstat quòd non fuerit facta 9
mentio regularitatis istius Ecclesiæ; quia vltra quod

ista regularitas negatur, nec ex aduerso sufficienter probatur, videbatur stare difficultas, tum ex transactione inita inter Episcopum Vicen. & Priorem Stagnen. vsque de anno 1.4. in qua expresse fuit cautum, ... de qua agitur, & aliis ibi nominatis, ... regularibus inseruire, & alias regularia beneficia dicuntur quæ reguntur per regulares. Hoied. *de incompatib. benefic. prima part c.14. sub num.92.vers.Et regularia*, cum aliis per Gonzal. *ad reg. 8.gloss 8.num* ... Tum quia per Papam ante istam impetrationem fuerat secularizata, prout aliæ Ecclesiæ principatus Cathaloniæ.

10 Nec dicatur per secularizationem non fuisse sublatum ius conferendi competens Prælatis Regularibus ordinis Sancti Augustini, & sic de eo fuisse mentionē faciendam; quia obiectū tollitur ex tenore d. secularizationis, in qua fel.record. Clemens VIII. in perpetuū sibi, & Sedis Apostolicæ dispositioni reseruauit beneficia dicti ordinis, tam tūc vacantia, quàm in futurum vacatura; quo casu nullus inferior collator poterat de hac parochiali, seu Præpositura prouidere. *c.vt nostrū, de appell.* & fuit consideratum in hac causa 14. Ianuarij 1611. coram R.P.D. meo Manzanedo.

11 Vltra quòd stante lite inter Capitulum, & Corominam super ista Ecclesia, & illius titulo, clarum est quòd asserti inferiores collatores non poterant se in ea intromittere. *c.1.& 2.vt lit.pend.in 6.* Ex quibus Domini concluserunt sententiam Rotalem esse confirmandam, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Romana domus. Lunæ 13. Februarij 1617.

ARGVMENTVM.

Dominus directus præfertur emptori in re emphyteotica, non obstante pacto de affrancando, non facta affrancatione.

SVMMARIVM.

Pactum affrancandi in emphyteusi appositum, non obstat prælationi debitæ domino directo à iure, num.1. vide rationem num.2.

Pactum inter contrahentes cum expressione nominis contrahentium, & cum adiectione pronominis ipse, *vel adiectiui* dictus, *non intenditur ad hæredes, & censetur personalissimum, ac demonstratiuum personæ ad oculum, ibid.*

Hæres non potest gaudere pacto, quod non excedit personam sui actoris, num.3.

Dictiones dictus, ipse, *stant demonstratiuè, & limitatiuè simul, num.4.*

Actiones perpetuæ per decursum 30. vel 40. annorum, præscribuntur, etiamsi habeant verba importantia infinitatem, num.5. Amplia vt num.7.

Præscriptio non currit in facultatiuis, n.6. declara vt n.7.

Dominus directus emphyteusis, habet prælationem in concursu cum emptore, non solum in toto contractu; sed & in qualibet eius parte, num 8.

Emphyteusis si concessa est cum pacto affrancandi, censetur alienata quoad vtrumque dominium vtile, & directum, n.9. declara vt num 10 & 11.

Fideicommissum, & alienationis permissio possunt esse simul, quia censetur vnum subordinatum alteri, & conditionaliter conceptum si non alienauerit, num 11.

DECISIO CCCXCVI.

1 VEndita fuit domus Alexandro Cancellario, quæ vsque de anno 1522. per Cōseruatores hospitalis S. Mariæ Cōsolationis data fuerat Bernardino de Alexandris in emphyteosim perpetuā sub annuo canone ducatorum 60. de Carolenis, cum pactis quòd emphyteota non possit alienare sine expressa licentia, consensu, & voluntate Guardianorum & aduocatis, si cessauerit per triennium & insuper cum pacto affrancandi per consignationem annualis canonis super domo idonea ad reddendum canonem in eam summam.

Guardiani prætendebant hospitali competere prælationem, ex *l fin. C.de iur. emphyt.* & è conuerso emptor opponebat de affrancatione, vel saltem de facultate affrancandi vigore pacti sui auctoris in eadem inuestitura reseruati, vnde particulariter fuit hodie dubitatum, an pactum affrancandi obstet prælationi, quod negatiuè fuit resolutum.

2 Quia pactum affrancandi videtur restrictum ad facultatem Bernardini, ibi, *quod si dictus Bernardinus emere, & consignare voluerit*, &c. per quæ verba videtur demonstrata persona Bernardini ad oculum, itaut pactum remaneat personalissimum. Cagnol. *in l. 2. num.46. vers. allegata in contrarium. C. de pact. inter empt. & vendit.* nec videtur constituenda aliqua differentia inter dictionem, *dictum*, vel pronomen *ipsum*, quia eodem modo per dictionem *dictum*, remanet demonstrata ad oculum persona, sicuti ex pronomine *ipso*, dum relatiua & demonstratiua est personæ Bernardini, & non hæredum. Dec. *consil.262. in princ.* Roland. *consil.47.num.23.vol.4.* Surd. *decis.125.num.1.*

3 Propterea cùm talis facultas excedere non possit personam Bernardini, non potest modernus emptor gaudere tali pacto, quod ad hæredes transire non potuit. Franc. inter cons. Felini *consil.25.numer.12. & 13.* Guidopap *quæst.411.* Calder. *de emphyteot. extinct. lib.4. cap.13.num.34.*

4 Nec obstat quòd illa dictio videatur stare magis demonstratiuè, quàm limitatiuè. *l.fin. § Titia. ff. de lib. leg.* Crauett. *consil.301.num.5.* cum aliis allegatis, quia vtramque significationem habet, demonstratiuam nempe, & probatiuam ad oculum, vt post alios firmat Boër. *consil.88.num.10.lib.1.* Ideo simul conueniunt vt persona demonstretur, & limitatiuè demonstretur.

5 Præterea vbi etiam pactum istud excederet personam Bernardini, & ad quoscumque esset transitorium, prout est in præsenti ipsa emphyteusis: attamen cùm per viam actionis personalis cogendi sint Guardiani ad affrancandum, videtur tale pactum per decursum 30. vel 40. annorum præscriptum, cùm tanto tempore omnes perpetuæ actiones præscribantur, etiam si pactum contineat verba infinitatem denotantia, secundùm veriorem, de qua per Tiraquell. *de retract. conuenc §.1.gloss.2.num.7.& 31.* Odd. *consil.11.num.62.* qui alios de communi attestantes refert.

6 Neque releuans responsio videbatur quòd hæc affrancatio esset facultatiuè concepta per verbum *possit*, & in facultatiuis non currat præscripto. Gabr. *de præscript. conclus.10.* Seraphin. *decis.716.num.10.* cum aliis allegatis.

7 Quia cùm egeret consensu, & approbatione hospitalis, non potuit dici meræ facultatis, quæ respicit puram voluntatem, & merum factum gerentis actum, quamuis per negationem alterius partis possit turbari, & priuari, vt per Innoc *in cap. querelam num.3. de electionibus* Afflict. *decis.67. num.1.* Put. *decis.269 lib 1. in nou. edit.* Ideo vbi agitur de actu coactiuo per viam actionis, illa actio tempore potest tolli & præscribi, vt iam dictum est.

8 Demum dicebatur in concursu cum emptore competere hospitali prælationem vigore *l.fin.C.de iur.emphyt.& in reg.d.l. habere fundatam intentionem* Bart *in l. quoties.ff si quis canc.* Dec. *in l.1.in 2. notab.ff. de reg. iur.* Surd. *decis.126.n.3.* & allegans exceptionem teneatur

illam probare. Castren. *in l. 2. ff. si quis in ius vocat. non iuit.* Innoc. *in c. præterea, de duab.* Ideo cum affrãcatio sit pars contra [illegible] *fundi partem ff. de contrahen. empt.* sicuti dominus [illegible] habet prælationem in ipso contractu, eod[illegible] habere debet in qualibet parte illius, prout [illegible]mpatitur, extinctiuè [illegible], non autem translatiuè.

9 Non obstat quòd priuilegium prælationis cõpetens vigore *l. fin. C. de iur. emphyt.* sit fundatum in directo dominio penes dominum directum existente, quod censetur alienatum vnà cum vtili dominio, quando concessio est facta cum pacto affrancandi. Crott. *consil. 72. n. 41. lib. 1.* Cephal. *cons. 324. n. 55. lib. 3.* quæ ratio dicebatur ponderata per Benedill. *de iure protimeseos. §. per emphyteosim n. 9.* & Franc. *decis. 267.* Ideo sicuti dominium directum volente emphyteota resolutioni subiacet, eodem modo & ius prælationis dominio cohærens subiacere debet.

10 Fuit enim responsum non esse incompatibile inter se prælationem & pactum affrancandi, quia affrancatio potest exerceri antequam sit apertum ius prælationis per alienationem rei emphyteoticæ, vel domino directo nolente præferri, prælatio autem in actu translationis dominij vtilis locum habere poterit, quasi eo casu ius quæsitum sit domino directo exclusiue ad affrancationem, vt videtur innuere Franc. *d. decis. 267. n. 1. vers. Item dicebat Dominus directus.*

11 Et implicitam quoque habeat conditionem, si dominus re integra præferri voluerit, vt dicitur de fideicõmissu & facultate alienandi simul conceptis, vt vnũ subordinatè ad alterũ, & cõditionaliter intelligatur ad euitandã contrarietatẽ. Ruin *cons. 165. n. 11. & 213. lib. 1.* Sard *cons. 96. n. 2 lib. 1.* Propterea cessante incompatibilitate, & existente re integra, dominus etiam reuocabiliter vigore pacti de affrancando iterum dominus est, & omnes dominij effectus, prout sunt accessiones, consequuntur taliter dominum, vt bene declarat Menoch. post alios *cons. 26. n. 10. vol. 1.* & per consequens istud ius prælationis tanquam de pertinentibus ad dominium ab ipso domino exerceri poterit.

Non obstat quòd ante alienationem istius domus, vel saltem in ipso actu sequuta fuerit affrancatio, ita vt res integra non sit quoad prælationem, quia hoc in facto non fuit iustificatum; saltem validè quoad suppositionem alterius canonis, & præsertim conseruatorum ad id mandatum habentium. Et ita, &c.

R. P. D. VBALDO.

Meten. professionis. Lunæ 13. Februarij 1617.

ARGVMENTVM.

Professio tacita quæ resultat ex delatione habitus, & permansione in monasterio, tollitur per contrarias præsumptiones, & declarationem animi, & clausulæ insolitæ, & non necessariæ inducunt suspicionem, & maximè si in instrumento sit in loco non tuto celebratum.

SVMMARIVM.

Professio tacita resultans ex delatione habitus, & lapsu temporis in monasterio tollitur per contrarias præsumptiones, & maxime per expressam animi declarationem, n. 1. maxime si constet per tria tempora ante, in, & post susceptionem habitus, num. 2

Metus censetur purgatus per delationem habitus, & per mansionem & perseuerantiam in monasterio post mortem illius cuius metu susceperat habitum, num. 3.

Fama publica & publica vox probari debet per verba fuit, & est, num. 4.

Metus quando præsumitur purgatus per a[illegible] contrarios, requiritur quod actus [illegible] ducitur purgatio metus, non possint referri ad aliam [illegible], quam ad purgationem metus, n. 5. secus si potest intelligi ob aliam [illegible] causam factos fuisse, num. 6.

Clausula insolita, & non necessaria in instrumento inducunt suspicionem, maxime [illegible] instrumentum sit [illegible] celebratum in domo aduersarij in loco minus tuto, num. [illegible].

DECISIO CCCXCVII.

Post duas decisiones in hac causa factas 18. Aprilis 1614. & 25. Maij 1615. in quibus fuit conclusũ, non constare de professione, quæ obstet D. Renatæ, fuit vtrique parti concessa remissoria, vnde vtroque processu remissoriali ad curiam transmisso, dubitaui, an esset à prædictis decisionibus recedendum? & Domini negatiuè responderunt; verissimam enim censebãt esse conclusionem in vtraque decisione firmatam, quòd tacita professio resultans ex delatione habitus, & lapsu temporis, iuxta dispositionem iuris communis, & stylum monasterij, & de qua tacita solum in præsenti agitur, cùm de expressa non constet, tollitur per cõtrarias præsumptiones, & multo magis per expressam animi declarationem. Innoc. & alij communiter *in cap. 1. de eo quod met. caus.* Barbat. *cons. 59. col. 2 lib. 2.* Decian. *consil. 18. num. 5. & seqq. lib. 3.* Suar. *de regular. tit. 3. q. 1[illegible] art. 15. in princ.* & sensit Rota *decis. 216. n. 21. part. 2. diuers.* & in Neapolitana professionis 26. Iunij 1599. corã Giptio, & in Toletana professionis 14. Nouembris 1614. & in eadem 25. Maij 1615. coram me. 1

De prædicta verò animi declaratione Renatæ visũ est satis constare ex ipsius testibus, de quorum examinis validitate hodie non dubitatur, & fuerunt ponderati in aliis decisionibus, & nunc de nouo ponderabantur per Dominos, quòd percuterent tria tempora; videlicet ante susceptionẽ habitus, & veli, in ipsa susceptione, & post susceptionem, prout in simili materia distinguit Rebuff. *consil. 69. num. 1.* Ante susceptionem deponit 2. testis super 4. articulo, qui erat confessarius D. Renatæ, & ad rogitum Abbatissæ interrogauit Renatam bis coram testibus per eam nominatis, quæ respondit, se nullam habere voluntatem emittendi votum, neo professionem, & 5. super 2. deponit de frequenti protestatione Renatæ, quòd si ipsa suscipiebat velum, id erat propter eius auiam, & ad satisfaciendum eius voluntati, & de eodem tempore deponunt primus, octauus, & 16. testes dati in summario Renatæ *num. 2.* 2

In actu verò susceptionis veli, deponit 11. & alij testes remissoriales super 3. articulo. Post susceptum verò velum, & habitum, & intra quinquennium de pluribus, & iteratis protestationibus Renatæ, & quòd nolebat habere domum in monasterio, sicut aliæ professæ habebant, quia nolebat esse, nec reputari Religiosa, deponunt 2. 3. 4. & 5. testes super 5. articulo, & alij, de quibus in dicto processu remissoriali.

Neque obstat quòd istæ reclamationes emanauerint ante mortem auiæ, cuius metu Renata dicebat se ingressam fuisse monasterium, & nunc constet de morte auiæ de mense Februarij 1608. & quòd Renata habuerit illius mortis notitiam, vt patet ex testibus inductis pro aduersariis vigore remissoriæ Rotalis, & nihilominus Renata permanserit in eodem monasterio per multos menses; quo casu censetur purgatus metus. *cap. 1. vers. qui verò, de regularib. lib 6.* cum allegatis per informa[illegible]s, præsertim cùm post auiæ obitum Renata dicatur nunquam reclamasse ante motam hanc litem. 3

Quia

4 Quia vltra qu d decisiones in causa factæ non fundantur principaliter in metu Renatæ erga auiam, sed co ntur tant pro adminicu o; fuit etiam responsum cessare obiectum ex fact. Nam quòd immò Renata reclamauerit et am post obitum auiæ, & semper vsque ad litem motam, diserte deponunt ipsius testes 4. 5. 14. & 16. super 4. articulo dari in summario Renatæ *num.* 2. *&* 5. Qui etiam testes deponunt super prædictis formiter de publica voce, & fama per verbum *fuit*, & *est*. Seraphin. *decis.* 1231. *num.* 1. *&* 2. & sic parum facit quòd Renata permanserit in monasterio post mortem auiæ, stantibus dictis protestationibus, & reclamationibus, vt fuit consideratum in Toletana professionis 25. Maij 1615. coram me.

5 Nec obstare etiam videbantur actus capitulares nouiter exhibiri, in quibus Renata post auiæ obitum interuenisse dicitur cum al is Mon s professis, ex quibus prætenditur probata sufficienter purgatio metus; quia vltra quòd dicebatur semper verum esse quod constat de expressa voluntate Renatæ in contrarium, ex dictis protestationibus vt suprà probatis, & dato qu d nullitas professionis prætenderetur ex causa metus, quod non est verum, nec in eo præcipuè fundantur decisiones, vt dixi, necesse est, vt isti actus non possent referri ad aliam causam, quàm ad causam præscriptæ purgationis metus. Aret. *consil.* 14. *num.* 18. aliàs quando potest sumi alia coniectura, quàm purgationis metus, illa sumitur. Roland. *consil.* 2. *num.* 91. *& seq. lib.* 1. Osasc. *decis. Pedem.* 179. *sub num.* 11. vbi subdit in fine prædicta esse intelligenda cessante causa metus.

6 In proposito autem consideratur quòd vti actus omnes emanarunt à die 28. Ianuarij 1610. & deinceps, vt in summario Annæ, & Franciscæ, & sic postquam Renata constituerat Procuratorem ad litem super nullitate professionis instituendam, quod fuit die 1. Ianuarij eiusdem anni 1610. & declarationes continuatas vsque ad tempus litis professioni contrarias, quæ præsumptionem tacitæ professionis omninò subuerrunt, ex suprà allegatis, dederit etiam mandatum ad illam annullandum, & semper acerrimè litem fuerit prosecuta, credendum est, Renatam interuenisse in illis actibus ex aduerso relatis iussu, & ob reuerentiam Abbatissæ, cui illa cùm esset quoad formam exteriorem in statu Monialis, & professæ, contradicere non poterat, nec potest, præsertim ante sententiam, & rem iudicatam ad sui fauorem, quod etiam adminiculatur ex dicto 18. testis, qui iuxta 17. dicit, se vidisse Renatam interponentem se actibus publicis capitularibus, & conuentualibus, sicuti interueniebant cæteræ Religiosæ d. monasterij, & quamuis ab illo tempore, quo cœpit litigare, recusabat interuenire; tamen interfuit sub metu, & imperio Abbatissæ.

7 Nec refragatur prætensa confessio, seu declaratio Renatæ in instrumento donationis celebrato die vltima Decembris 1608. In quo dixit se ex bona voluntate, & affectione singulari addixisse ordini Sancti Benedicti; quia fuit responsum primò exinde non inferri quòd se addixerit animo profitendi. Secundò quòd negari non potest illud instrumentum fuisse celebratum in domo aduersariorum, & sic in loco minus tuto, in quo fortè non poterat contradicere, cùm tamen, ad effectum de quo agitur, requiratur in declarante plena libertas, ex allegatis in vltima decisione, & in omnem casum videtur fuisse nimis affectata ab aduersariis cum fuerit facta in instrumento donationis, ad cuius actos validitatem non erat necessaria, & aliàs clausulæ insolitæ, & non necessariæ inducunt suspicionem, ex traditis per Castr. & Iasi in *l. testamentum. C. de testam.* cum aliis per Menoch. *præsumpt.* 122. *num* 67. *lib.* 3 Surd. *consil.* 327. *number.* 4. *lib.* 3. quæ susp io hic au etur ex tot declarationibus contrar is ij s us Renatæ , & in dict decisionibus ponderat , a ibus Domini ex præmissis non putarunt esse recedendum.

Et ita fuit conc sum, &c.

R. P. D. M. ANDREA.

Virdunen. Canonicatus. Lunæ 13. Februarij 1617.

ARGVMENTVM.

Protonotarij non participantes sunt verè, & indubitatè familiares Sanctissimi, ad effectum vt in casu vacationis Pontifex de illorum beneficiis possit liberè disponere.

SVMMARIVM.

Protonotarij non participantes beneficium, si per eius obitum vacaret, intrat reseruatio, de qua in regula prima Cancellariæ, num. 2.

Protonotarij non participantes sunt verè, & indubitatè familiares Sanctissimi ad effectum, vt in casu vacationis Pontifex de illorum beneficijs possit liberè disponere vigore constitutionis Pauli III. n. 2. *& seqq. vbi, an per dictam constitutionem censeatur derogatum priuilegio Leonis X. cõcordatis Germaniæ, & litteris Nicolai V. & per tot. dec.*

Concordatis Germaniæ numquid censeatur derogatum per clausulas generales appositas in constitutionibus Pauli III. de quibus n. 2. *& seqq. omnibus.*

Ordinariorum collatorum appellatione veniunt etiam Capitula in casibus, in quibus habent potestatẽ conferendi, n. 5.

Derogatio priuilegiorum concessorum quibuscumque personis non comprehendit priuilegia concessa Vniuersitati, vel Collegio, num. 6.

Clausula quorum tenores, *non operatur circa non expressa, neque circa ea, de quibus non fuit facta aliqua mentio, nec Papa saltem in genere cogitare potuerit, ibid.*

Clausula in omnibus, & per omnia, *importat omnimodam exequutionem, ita ut nulla prorsus sit differentia inter adæquata, num.* 7.

Priuilegium non dicitur concessum in vim contractus, quando nihil datum fuit. declara vt num. 8.

Clausula derogatoria apposita in constitutione generali motu proprio emanata, sufficiunt ad tollendum non solum leges anteriores, sed etiam priuilegia continentia clausulas derogatorias derogatoriarum. num. 9. *vbi etiam, quid in gratia concessa a supplicatione partis.*

Dictio pro tempore, *refertur ad futurum, num.* 11.

Verbum præteriti temporis, relatum ad futurum, importat futurum tempus, & è contra, num. 12.

Clausula apposita in prima constitutione censentur expressa in secunda, quando in ea fit relatio ad primam, n. 13.

DECISIO CCCXCVIII.

VAcante Canonicatu in Ecclesia Virdunen. per obitum q. Ioannis Xandrini Protonotarij Apostolici de numero non participantium extra Roman. Cur. defuncti de mense Augusti 1615. qui mensis vigore Concordatorum Germaniæ est vnus ex mensibus ordinariis; Sanctiss. D.N. illum vti reseruatum contulit Desiderio Baulgnon, cum subrogatione gratiosa ad partem expedita, & ipso instante pro immissione coram A.C. se opposuerunt, tam Capitulum Virdunen. quàm Christophorus Medardus ab eodem Capitulo prouisus, sub prætextu dd. concordatorum, & quòd propterea cessaret reseruatio. Vnde idem San- 1

ctissimus iussit in eo iudicio supersederi, & priùs disputari in Rota. Dubium, an constaret de reseruatione, quod me proponente fuit affirmatiuè resolutum.

2 De protonotariatu enim Ioannis, & vacatione per obitum illius, in confesso erat inter partes, vnde inttabat reseruatio, de qua *in extrauagan. ad regimen de præben. in commun.* innouata in regula prima Cancellariæ, quæ habet locum etiam in Protonotariis non participantibus, Simonett. *de reseru. quæst. vltima, n. 2.* Put. *decis. 313. in princ. lib. 1. & 81. ad fin. lib. 3.* Peregrin. *decis. 106. lib. 1.* Than. *decis. 12.* Vetall. *decis. 404. part. 2.* cum aliis adductis in Burgen. Abbatiæ de Salas 14. *May* 1612. coram R.P.D. meo Vbaldo, quod etiam perspicuum videbatur ex constitutione, & declaratione Pauli III. in qua tales Protonotarij declarantur vere, & indubitatè familiares, etiam ad effectum, vt in casu vacationis, Romanus Pontifex pro tempore de illorum beneficiis possit liberè disponere, vt clarè legitur in constitutione 8. & 79. Pauli III. in Bullario, & Summ. Desiderij *num. 5.*

3 Tota igitur difficultas eò reducebatur, an per dictam constitutionem, & eius declarationem, in qua relatiuè ad primam adsunt clausulæ derogatoriæ, cum clausula, *Quorum tenores*, censeretur derogatum priuilegio Leonis X. concesso Ecclesiæ Virdunen. Summ. Capituli, *num. 1.* in quo statuitur ad effectum conferendi beneficia vacantia in sex mensibus ordinariis eandem Ecclesiam Virdunen. sub eisdem Concordatis, & litteris Nicolai V. comprehendi in omnibus, & per omnia, ac si in litteris Nicolai de illa indiuidua mentio facta fuisset, & eadem Ecclesia Virdunen. in Germania consisteret, cum clausulis amplissimis, & derogatoriis ad quascunque contrarias dispositiones in posterum emanandas: dicta autem constitutio Pauli III non derogat concordatis, vt in specie fuit decisum in Leodien. Canonicatus 15. Maij 1556. coram Chiroga, relata per Seraphin. *decis. 510. sub num. 6 & in decis. 3 3. part. 2. diuers.* & in indiuiduo huiusmodi extensionis Concordatorum factæ ad Ecclesiam Iannen. quòd non censeretur illi derogatum per sequentem reseruationem Apostolicam, etiam munitam clausula *non obstantibus*, & aliis clausulis consuetis, allegabatur, Gemin. *consil. 56. per tot.*

4 Verùm DD. placuit distinctio quam Rota perpetuò sequuta est, quod aut sumus in Ecclesia, quæ continetur sub Concordatis per viam comprehensionis, & tunc non sufficiant clausulæ generales, sed expressa, & specialis derogatio concordatorum sit necessaria, cùm illa emanauerint per viam contractus, & pro bono publico ad sedandas discordias inter Ecclesiam Romanam, & Principes, tam Ecclesiasticos, quam sæculares nationis Germaniæ, vt colligitur ex litteris Nicolai V. & tradit Put. *decis. 478. num. 7. lib. 2. & decis. 226. num. 1. vers. 2. facit, lib. 3.* Cassad. *decis. vnic. num. 4. de pact.* Rot *decis. 10. num. 4. part. 3. lib. 3.* & in hoc primo casu distinctionis procedit illa decisio Leodien. Canonicatus coram Chiroga, & alia diuers. *303. part. 2.* Crescen. *decis. 2. de priuileg* cum aliis adductis in Leodien. Canonicatus 21. Maij 1607. coram Reuerendiss. Lugdunen. vbi rectè fuit animaduersum, quòd hæc quæstio non est de potestate Papæ, sed de voluntate derogandi huiusmodi Concordatis, quæ non præsumitur, neque colligitur ex clausulis generalibus, aut verò Ecclesia non continetur sub Concordatis per viam comprehensionis, sed per viam extensionis, vt Ecclesia Virdunen. ex late, & in puncto adductis in Virdunen. electionis Episcopatus 15. Nouembris 1593. & 23. Maij 1594. coram bo. mem. Cardinali Pamphilio, & 10. Martij 1595. coram bo. mem. Litta, & tunc sufficiat ex clausulis generalibus, & tenore litterarum apparere mentem Papæ fuisse derogare extensioni derogare, vt in specie dictæ Ecclesiæ Virdunen. tradit Put. *decis. 47. num. 21. lib. 1.* Ioan Paul. *decis. 84.* Tholom. *decis. 840. num. 1. vers. non obstat, & art. 3. lib. 1. diuers.* Amon. Augustin. *in epit. de Indult. num. 11. vers. indultum Ecclesiæ Virdunen.* & fuit resolutum in causa Meten. eleemosynariæ 17. Decembris 1612. & 13. Februarij, ac 3. Iulij 1613. coram R. P. D. meo Caualerio, & in indiuiduo constitutionis præfatæ Pauli III. quòd per eam fuerit derogatum priuilegio Leonis adest decis. Seraphin. *510. num. 6 & 7.* quæ loquitur in eadem Ecclesia Virdunen. Ratio autem istius secundi casus distinctionis est, quia tunc cessat ius pacti, & intrat ius priuilegij, seu indulti, cui per clausulas huiusmodi satis censetur derogatum, Put. & Tholom. *vbi supra.* Card. Seraphin. *d decis. 510. num. 1. cum trib. seqq inclu num. 6.* & dixit Rota in illa Meten. coram R.P.D. meo Caualerio.

Quòd autem ex clausulis, de quibus in constitutione Pauli III. appareat de illius intentione derogandi huiusmodi priuilegio Leonis, hinc Domini inferebāt, quia in dicta cōstitutione derogatur priuilegiis, & indultis concessis ordinariis collatoribus, quorū appellatione veniunt etiam Capitula in illis casibus, & Ecclesiis, in quibus illa habent potestatem conferendi, vt *in extrauag. Execrabilis. §. cæterum, de præben.* cum aliis per Rebuff. *in Concordat. rubr de collator. §. præfatique ordinary, in princ. sub verbo, ordinary collatores, & verbo, quicunque.* Gonzal. *in reg. 8. gloss. 37. num. 41. & gloss. 45. num. 37.* & in indiuiduo, Rot. *d. decis. 840. num. 1. vers. & licet dicatur ordinarys collatoribus.* Vnde cùm Papa voluerit non obstare indulta, & priuilegia concessa ordinariis collatoribus, & sic etiam Capitulis, vnà cum clausula, *Quorum tenores*, satis apparet etiam fuisse illius mentem, vt derogare intenderit huiusmodi indulto Ecclesiæ Virdunen. Put. *d. decis. 47. num. 21. lib. 1.* Rot. *dicta decis. 840. part. 3. lib. 3.* Seraphin. *vbi supra. num. 6.* 5

Hinc cessat obiectum scribentium pro Capitulo quòd dicta derogatio est restricta ad priuilegia, & indulta concessa quibuscunque personis, quæ propterea non comprehendit priuilegia concessa Vniuersitati, vel Collegio, vt in præcienti, Rom. *consil. 436 & 408.* nō obstante clausula, *Quorum tenores*, quæ non operatur circa non expressa, neque circa ea, de quibus non fuit facta aliqua mentio, itaut Papa saltem in genere de eis cogitare potuerit, Verall *decis. 121. part. 1.* & fuit dictū in Valentina decimarum 28. Nouembris 1603. coram Illustrissimo Lancellotto, quia cum in dicta constitutione expressi fuerint ordinarij collatores, satis apparet Papam de hoc Capitulo ordinario collatore, in genere cogitasse. 6

Non obstat clausula *in omnibus, & per omnia*, de qua in dicto priuilegio Leonis, quæ importat omnimodam exæquationem, vt nulla prorsus inter adæquata sit differentia, Doctor. *in l. 1.* vbi Ias. *num. 20. cum pluribus seqq.* & ibi etiam Rip. *num. 1. & 2.* Belognett. *num. 106. ff. de legat. 1.* Roland. *consil. 67. num. 42. & seq. lib. 3.* & inducit non solùm fictionem, sed etiam veritatem, Angel. Aretin. *consil 107. num 17.* cum aliis allegatis. Quia cùm Ecclesia Virdunen sit extra limites Germaniæ, vt firmauit Rot. in pluribus tam antiquis, quam modernis decisionibus, illa communicatio Concordatorum ei facta perinde, ac si in litteris Nicolai expressa fuisset, ac io Germania consisteret, semper remanet priuilegium, quia Princeps veritatem mutare nō potest, etiamsi possit contra eam fingere, Barc. *in l. si is qui pro emptore, num. 5. vers. quod etiam patet. ff. de vsucap.* vbi cōmunirer alij, Castren. *consil. 340. n. 2. vers. nec obst. quod Princeps, lib. 1.* & facit simile de iure 7

tur espat[illegible] concesso, [illegible] la, *Quòd habeatur, ac si esset ex fundatione, & dot[illegible] utono*, [illegible] non [illegible] pera[illegible], vt non di[illegible] propterea compreh[illegible]sum sub g[illegible] ali d[illegible] patrona[illegible] tuum [illegible] Placentiua parochi[illegible] 1604. coram bon. me. Litta, & in C[illegible] natus 3. Decembris 1604. coram eod. Ex quo apparet quam firmo, & [illegible] fundamento nixæ fuerunt tot Rotæ decisiones, quæ pro sufficienti derogatione huiusmodi extensionis à Leone fa[illegible] tam rationem habuerunt quòd illa non manauerit per viam contractus, sed fuerit simplex, & merum priuilegium, vt bene deducitur in dicta decisione Seraph 5 [illegible] super prima difficultate.

8 Nec subsistit quòd etiam litteræ Nicolai contineãt priuilegium, licet impropriè dicantur concessæ in vim contractus, cum ex parte Germaniæ nihil fuerit datum Sedi Apostolicæ, prout erat necessarium ad hoc, vt verè diceretur contractus initus, ex alleg. Quia, vt patet ex litteris Nicolai, aderant infinitæ lites, & controuersiæ, cum illis ad quos spectabat ius conferendi, & ad imponendum finem illis litibus, & aliis de causis fuit deuentum ad concordata, quæ propterea dicuntur emanasse in vim contractus. At litteræ Leonis non habuerunt hanc rationem extinguendi lites, quæ nullæ aderant, sed augendi decorem, & venustatem Ecclesiæ Virdunen. vt legitur in proœmio, ex quo colligitur causa finalis, *l. vlt.* & ibi Batt. *num. 3. ff. de hered. instit.* vnde continent meram priuilegium.

9 Non obstat cons. Gemin. 56. *n.* 1. Quia cùm totam vim faciat in æquiparatione Ecclesiæ Ianuen. ad Nationem Germanicam, ex supradictis admodum videtur dubium, & periculi plenum. Vltra quòd ibi clausulæ derogatoriæ erant appositæ in gratia speciali ad supplicationem partis concessa: hic autem versamur in constitutione generali motu proprio emanata, quo casu clausulæ generales sufficiunt ad tollendum non solùm leges anteriores, sed etiam priuilegia continentia clausulas derogatorias, cum derogatoriarum derogatoriis, Castren. *consil.* 3. *n.* 6. *ad fin. versic. nec obstat prædictis, lib.* 1. Calder. *consil.* 1 t. *col.* 2. *vers. nec obstat quod sufficiant, de priuileg.* Dec. *consil.* 165 *num.* 2. *in fin vers. vel concordando*, Paris. *consil.* 42. *num.* 13. *lib.* 4. Gambar. *de offic. legat. lib.* 8. *tit. de potest. legat. in legib & stat. n.* 41. *vers. quando princeps.* Et vbi versaremur in gratia ad supplicationem partis, adhuc Rotæ authoritas esset præferenda, quæ in eisdem terminis contrarium firmauit, vt patet ex dicta decis. Put. 47. *lib.* 1. Tholom. *decis.* 840. *part.* 3, *lib.* 3. cum aliis *vbi supra.* Decisio autem Mohed. 23. *de preben.* habet particularem rationem fundatam super cassatura, ex qua apparebat mens Papæ noluisse derogare in præiudicium primarum precum Imperatoris, seu Regis Romanorum, quo cassatura circumscripta Rota inclinabat pro sufficienti derogatione, ex verbis generalibus.

10 Nec obstat quòd constitutio Pauli III. non referret beneficia Protonotariorum, sed solùm declaret illos veros, & indubitatos familiares ad effectum, vt Rom. Pontifices de illis vti reseruatis in regulis, tam editis, quàm edendis possint prouidere, & sic reseruatio non oriatur ex ipsa constitutione, sed ex regulis, in quibus no[illegible] derogatũ concordatis, quia contrarium quod [illegible] constitutio inducat reseruationes, trad. Sarn. *in reg. de impetr. benef. vacan. per obit. famil. q.* 13. *ad fin. n.* 15. *vers. circa alios vero officiales,* [illegible] Seraphin. *d. decis.* 51. *n.* 7. *vers. non obstat quod isti sint familiares.* Vltra quòd cùm d[illegible] constitutio ve[illegible] Protonotarios haberi pr[illegible] veris famili[illegible], non obst[illegible] priuilegiis, & [illegible] clausula, Q[illegible] orum tenores, per quam ex dedu[illegible] supra fuit

derogatum indulto Leoni concesso Ecclesiæ Virdunen. quod alia posset obstare, vt ben fieta Protonotariorum non [illegible] sub re eruati[illegible] sufficit [illegible] rum, satis est quod [illegible] regula reseruatoria beneficiorum familiarium, quia tunc cum vigore d. constitutionis veniant etiam Protonotarij de numero non participantium, non obstantibus indultis, non potest dari de concordatis p[illegible]is, & sublato impedimento reseruationes suum effectum operantur.

11 Similiter neque releuat, quòd d[illegible] constitutio sit regula Cancellariæ, quæ expirauit o[illegible] Pauli III. vel saltem sit restricta ad Protonotarios creatos ab ipso tantùm Paulo III. quia vtrunque tollitur ex eo, quod tam prima, quàm secunda constitutio loquitur de officialibus, & Protonotariis S. Sanctit[illegible] & Romanorũ pro tẽpore Pontificum, repetita sæpe illa dictione, pro tempore, quæ refertur ad futurum, *c. cum inter, in fin.* vbi Bald. *n.* 7. *de re iudic.* Rebuff. *in concordat tit. de* [illegible] *ad prælat. nominat. in gl. super verbo, pro tempore,* & [illegible] *creatos,* licet sit præteriti temporis, refertur ad futurum in cõstitutione relata ad futurum, Felin. *in c. ad hæc n.* 2. *vers. adde etiam istu, de rescript.* Rom. *consil* 353. *n.* 3. *vers. sicut è contra,* Menoch. *cons.* [illegible] *n.* 194. & fuit dictum in Taurinen. pensionis 1. Decembris 1614. coram R. P. D. meo Remboldo. Item prima constitutio in ordine 78. subdit etiam ad hoc vt Sanctitas sua, & alij Pontifices occurrentibus vacationibus prouidere valeant, quod clarè excludit personalitatem, & dum sequens constitutio comprehendit non participantes, & simul restringit eandem declarationem ad Notarios per eo[illegible]dem Rom. Pontifices, & S. Sanctitatem creatos, vnà cum dictione taxatiua *tantum*, id fecit vt statim sequitur, ad exclusionem creatorum à Legatis, prout in terminis dictæ secundæ constitutionis, tradit Mandos. *in reg.* 1. *quæst.* 7. *num.* 2. *ad fin. vers. in secunda verò.*

12 Non obstat Protonotarios effectos familiares, qui propterea non veniunt sub aliqua reseruati[illegible] de qua in Concordati[illegible], Rot *d. decis.* 303 *part.* 2. N[illegible] ob iecto respondet dicta decis. Seraph 51 *n.* 6. & 7 Quod illa decisio, & similes procedunt in Ecclesi[illegible] Leodien. quæ ex vi comprehensionis est sub Concor[illegible]atis, & quod satis est quòd tali familiaritas ex dicta constitutione Pauli III. inducat reseruationes, cum clausulis fortioribus, ex quibus tollitur Bulla Leonis.

13 Vltimò non obstat, quòd in secunda constitutione non adsit clausula, *Quorum tenores,* quia sufficit ea adesse in prima, ad quam fit relatio in secunda, cum omnibus, & singulis clausulis in ea contentis, ad text. *in l. asse toto ff. de hered. instit.* cum simil. Vnde attenti[illegible] supradictis vtraque parte informante, & d[illegible] articulo pro rei grauitate, & exemplaritate Rota censuit constare de reseruatione.

R. P. D. VEROSPIO.

Terracinen dotis. Lunæ 13. Februarij 1617.

ARGVMENTVM.

De creditore anteriori, quòd non possit molestari à posteriore, præsertim si sit creditor ex causa venditionis animalium, in quibus sibi reseruauerit dominium vsque ad integr[illegible]m pretij solutionem.

SVMMARIVM.

Creditor posterior non potest impedire exequ[illegible] dam ad instantiam creditoris anter[illegible]

Animalia sunt ob[illegible] domino p[illegible] in quo [illegible] sunt, etiam quod postea fuerint ad aliud p[illegible] translata. declara[illegible] num. 2.

Mm 3 Terr

Venditor si in re vendita sibi dominium reseruauit vsque ad integram pretij solutionem, non potest sibi pretio non soluto ab alio creditore emptoris super re vendita molestari, num. 3.

DECISIO CCCXCIX.

1 Dominus Bernardinus Maffeus voluit iterum audiri super decisione coram me sub die 14. Martij præteriti facta, vbi firmatum fuit ad fauorem Laudomiæ Cancellariæ pro dotis recuperatione mandatum contra ipsum Bernardinum esse relaxandum vti bonorum quòd m Alexandri Almerici dictæ Laudomiæ viri detentorem, quæ bona in nonnullis Bubalis existebant *Mercho* diuersarum personarum signatis, vt exprimitur in decisione. Verùm causa denuo per me proposita, Domini quoad Bubalas signatas *Mercho*, dicti Americi, steterunt in decisis, non obstante quòd occasione pabuli earundem bubalarum D. Bernardinus in vim statuti Agricultutæ prætendetet se quibuscunque creditori bus esse præferendum: licèt enim de illius credito constet, vt ex computo ad hunc effectum dato colligitur; non tamen apparet ipsam rationem dicti pabuli magis quam ex aliis causis esse creditorem, & propterea tanquam posterior executionem impedire non valet. *cap. quia prior. de reg. iur. in 6. l. potior. ff. qui potior. in pignor. habeant.* Bald. *cons.* 4. *in princ. lib.* 5. Bu. 1. *consil.* 22. *in princ.*

2 Vltra quod arrestum super dictis bubalis ad fauorem D. Bernardini nó constat factum fuisse, dum animalia in ipsius tenuta, fœmina mortua nuncupata, depascerentur, & nihilominus dictum Agricultutæ statutum loquitur tantummodo dum animalia in tenuta detinentur, vt ex eius lectura colligitur. Et quàuis de iure communi dici posset D. Bernardinum actionem habere pro pabulo, etiam postquam bubalæ de ipsius tenuta ad aliam fuissent translatæ, vt per Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 21. *tit.* 15. *num.* 23. Non tamen isto casu ille priuilegium habetet, quo præfetendus esset creditoribus ante rioribus habentibus omnia dicti Alexandri bona specialiter obligata, vt habet pro sua dote Laudomia, ex allegatis.

3 Quo verò ad bubalas signatas Marci Antonij Baldini Mercho, Dominis visum fuit esse recedendum à decisis: nam iste Baldinus in venditione de iisdem bubalis dicto Americh facta sibi totius prætodij dominium reseruauit, donec ipsi fuisse integrum pretiū solutum non appateat, non potest Laudomia tanquam Alexandri sui viri creditrix in dictis bubalis quicquā prætendere. *l. Iulianus.* §. *offerri*, vbi Bart. *in princ ff. de action. empt.* Abb. *consil.* 66. *num.* 2. *lib.* 1. Rom. *consil.* 86. *in princ.* & quamuis in decisione dictum fuerit Baldino pro scutis duobus millibus fuisse satisfactum, cùm tamen postea innotuerit hanc summam fuisse solutam ante prædij venditionem, apparere non potest, contrahentes illam in pretij causam cedere voluisse, cùm præsertim illud fuerit constitutum in diuersis solutionibus post venditionem huiusmodi faciendis.

4 Vlterius totum prædium per Baldinum Americo venditum in D. Bernardinum translatum non fuit, sed quarta tantummodo illius pars, videlicet Baldino scuta [illegible] fuissent soluta, quia tamen prædiū pr[illegible] em [illegible] ibus & cent[illegible] d[illegible] m fuerit, ipse Bal[illegible] in scutis ad[illegible] e octo millibus & vltrà cr[illegible] bat, & sic benè potuit in bubalis, qui remansissent, dominium r[illegible], cum [illegible] umma prædictam n on a[illegible] enderent, [illegible] ad scut[illegible] tantummodo mille & quadringenta, vt ex [illegible] tur contra D. B[illegible] atdinum ad eius [illegible] a.

5 Quo[illegible] d[illegible] cebatur D. Bernardinum soluisse Baldino pretium h[illegible] m bubalarum in [illegible] dictæ [illegible] triz, non iustum [illegible] quin d[illegible] pa- r[illegible], sed ipsum Bernardi[illegible] t in actis de [illegible] quandam [illegible] am Mon[illegible] pro summa scuto um septin[illegible] vt illa non consig[illegible] tur, nisi reu[illegible] requestris, quæ reuocata non docetur, nec id[illegible] pecuniarum solutio probatur.

6 Quo ad bubalas [illegible] *Mercho* Vinc[illegible] de Bellis fuit responsum, apertiendo [illegible] de mandato Illustrissimi D. Cardinalis Lane[illegible] um, & interim firmari non potest, an verè d. Vinc[illegible] illarum pretium receperit. Tanto magis, quia super illis bubalis prætenditur, fieri non po[illegible] quam in Alexandri dominio non e[illegible] istentibus, cum in venditione illi facta similiter dicatur Vincen[illegible] ium vsque ad integram satisfactionē dominium sibi reseruasse, quo casu donec Laudomia non probauerit ab Alexandro viro suo pretium fuisse solutum, nullam super istis bubalis actionem intentare poterit, ex allegatis.

Nec insistendum videtur in aliis bubalis signatis *Mercho* Duci Sermonetæ, & ipsius D. Bernardini, cùm super his nullum factum fuerit in decisione fundamentum, nec super iisdem aliquid in contrarium hodie deducatur. 7

R. P. D. PIROVANO.

Calaguritana iuris visitandi. 13. *Februarij* 1616.

ARGVMENTVM.

Actus de sui natura facultatiuus, ex quibus præsumatur coactiuus.

SVMMARIVM.

Testis de visu optimè probat actum, qui sub sensum visus cadere potest, num. 1.

Actus possessorius antiquus probatur per antiquam consuetudinem, per publicam vocem, & famam, quia leuiori probatione indiget, num. 1.

Visitatio personalis est actus facultatiuus, num. 3.

Actus si est facultatiuus, per mille actus non acquiritur possessio, ibid. declara vt num. 4.

Actus facultatiuus de sui natura non censetur facultatiuus sine voluntarius, quoties aliunde docetur quòd sit coactiuus, ibid.

Actus possessorij inferentes ad titulum, benè possunt per testes videri, & de illis ipsi deponere, num. 5.

Actus contrarij, quoties de idis constat, præsumuntur facti in conformitatem iurium, num. 6.

DECISIO CCCC.

Dubitatū fuit in hac causa, an Archipresbyteratus de Aquila sit manutenēdus in quasi possessione, quòd Ecclesia de Saluatiera cum aliis tribus visitētur personaliter ab Episcopis pro tempore existentibus, exceptis causis absentiæ & infirmitatis, quo casu visitari debeant per eorum Vicarios generales, & non per alios.

Et cùm præsupposito quòd sententia arbitramentalis sit in forma probanti, affirmatiuè fuit resolutum.

1 Quia de fundamento manutentionis constat ex possessione dictarum Ecclesiarum, de qua concludunt primus & tertius testis ex proce[illegible] remissorialis, asserentes à quinquaginta, & sexaginta annis vidisse [illegible] Episcopos [illegible] visitare personaliter dictas Ecclesias [illegible] n[illegible] per suos visitatores, nisi in casu absen

ab[illegible] ob Episcopat[illegible] legitimè impeditos, qui [illegible] fub fenfu corpo[illegible] bat [illegible] de [illegible] circa [illegible] *vol.* 50. *num.* 4. Cæfar de Graff. [illegible] *de prob.* [illegible] *num.* 3. *de cauf poff. & propriet.* [illegible]

2 [illegible] teftes tam dicti procef[illegible] examinati, qui idem [illegible] publica voce & fama, [illegible] fendum in probat[illegible] actu poffeffio, qui leuiori proba[illegible] *cap. licèt ex quadam. de teftibus*, Felin. *in cap. veniens il 1. num.* 6. *eodem tit.* Puteus *decif.* [illegible] *lib.* 1.

3 Non obftat quod vifitatio perfonalis, de qua teftes deponunt, fit facultatiua. *cap. fi Epifcopus*, vbi gloff. *in verbo per alium. de offic. ordinar. in* 6. Rota *decif.* 6. *n.* 2. *de inrepatronat. in nouis.* in facultatiuis autem etiam per mille actus poffeffio non acquiratur. Abb. *in cap ex parte.* Aften. *num.* 7. *de conceffion. præbend.* Boër. *decif.* 125. Surd. *confil.* 127. *num.* 20. Caputaq. *decif.* 306. *num.* 7. *p.* 1. cum aliis allegatis.

4 Quia videbatur conftare de titulo coactiuo excludente factum voluntarium, ex fententia arbitramentali lata de anno 1494. quæ in forma probanti fuit præfuppofita, dum in capitulo tertio eiufdem fententiæ legitur declaratio circa eafdem Ecclefias, vt debeant perfonaliter per Epifcopum vifitari, vel eo abfente, vel legitimè impedito, per eius Vicarios generales, vel prouifores, & idipfum præfupponitur in Synodali conftitutione Epifcopatus Calaguritani de menfe Iulij 1581. quare poffeffio fequens, de qua per teftes fatis diftinguitur, ex titulo præcedente ad exclufionem voluntarij actus. Bald. *confil.* 89. *num.* 4. *lib.* 1. Menoch. *præfumpt.* 67. *lib.* 6. Anchar. *confil.* 137. *in princ.* Idem Baldus *confil.* 265. *per totum*, *& confil.* 290. *numero* 1. *lib.* 1.

5 Quinimò vnus ex Dominis dicebat bene probari titulum coactiuum, ex depofitione eorundem teftium, primi fcilicet & tertij, qui dicunt Epifcopum, & eo impedito, aut abfente eius prouifores vifitaffe, quia fententia arbitramentalis aliter cogebat eos, quem titulum dicunt vidiffe, & de eo extare publicam vocem, & famam, quod fufficere videtur ad effectum manutentionis, cùm actus poffefforij ab Epifcopo facti fint certi, & quo animo fint facti. idipfum cadit [illegible] fenfu corporeo auditus, vel vifus, cùm non fit impoffibile vidiffe actus pofitiuos inferentes ad fententiam arbitramentalem. Seraph. *decif.* 161. *num* 2. & dictum fuit in Caualicen. feudi coram me 1[illegible]. Decembris 16[illegible]2. ideo dum dictum teftis propter rationem certam tituli non poteft æquiuocari in vifitatione perfonali, prout de iure communi competit, remanet probata poffeffio qualificata, prout neceffaria eft ad hunc effectum, nifi doceatur de actibus contrariis.

6 Non obftat quòd de contrariis actibus doceatur ex pluribus vifitationibus per alios factis, & fignanter in oppido de Saluatiera capite ipfius Archipresbyteratus, ex quibus depofitiones teftium & virtus inftrumentorum [illegible]firmari videntur. Quia vifitationes, quæ datæ fuerunt in fumminario Epifcopi, enunciant in vifitatores perfonas prouiforum totius Epifcopatus, quæ non aduerfantur intentioni Archipresbyteri, cùm potuerunt vifitare in cafibus abfentiæ, & impedimenti, & cùm poffint fe conformare cum inftrumento fententiæ, ac conftitutione, & decreto, magis videtur comprobari fun[illegible]itum Archipresbyteri, quia de aliis penfi[illegible] non dantur vifitationes.

Et ita, &c.

R. P. D. MANZANEDO.

Viterbien. fideicommiff. Veneris 17. Februarij 1617.

ARGVMENTVM.

Trebellianica detrahitur de bonis prælegatis inter filios, quoties illa prælegata fapiunt diftributionem portionum hæreditariarum inter filios.

SVMMARIVM.

Expreffio eius, quod tacitè ineft, de iure non dicitur fuperflua, fed facta ad tollendam omnem dubitationem, num. 1.

Trebellianica non poteft detrahi de bonis prælegatis, quia illa habentur tanquam à legatarijs, num. 2. *declara vt num.* 3.

Teftator diftribuens bona fua inter filios affignans cuique fuam partem in illa quemlibet inftituens, ac poftmodum heredes eos vniuerfales inftituit, hoc cafu prælegata fuccedunt in locum portionis hæreditariæ, & filij capiunt vti heredes, non legatarij, & bona fubiacent fideicommiffo, num. 3.

DECISIO CCCCI.

Epropofito dubio, an effet locus detractioni Trebellianicæ, quod affirmatiuè fuerat refolutum 11. Ianuarij 1616. Domini in decifis fteterunt, cùm de expreffa prohibitione d. Trebellianicæ non conftet, & tacita deduci non valeat, ex illis verbis *fubftituit eiufdem domus, præterquam in legitima, de qua filij difponere poffent ad eorum libitum*, quæ neceffariò non important talem prohibitionem, prout requiritur, ex allegatis in decifione; fed habent alium fenfum, vt fcilicet voluerit teftator exprimere id quod tacitè de iure inerat, nempe quòd filij de legitima eis debita liberè poffent difponere, quæ expreffio non dicitur fuperflua, cùm fuerit facta ad tollendum omnem dubitationem pro maiori declaratione, Ruin. *confil.* 169. *num.* 15. *lib.* 1. Socin. *confil.* 102. *num.* 11. *lib.* 3. Tob. Nonius *conf.* 7. *num.* 4. Cephal. *confil.* 104. *num.* 13. Surd. *conf.* 339. *num.* 34. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 3. *tit.* 6. *num.* 5. *& feq.* 1

Quibus non obftat quòd Trebellianica non poffit detrahi ex bonis de quibus agitur, cùm fuerint filiis prælegata, & ea videantur accepiffe vti legatarij, Peregrin. *de fideicommiff. art.* 7. *in fine.* Mantica *vbi fupra lib.* 7. *tit.* 11. *num.* 5. 2

Quæ prædicta non applicantur cafui noftro, in quo teftator omnia bona fua diftribuit inter filios, & cuique partē fuam affignauit, in illa quemlibet inftituendo, ac poftmodum eofdem hæredes vniuerfales inftituit. quo cafu prælegata fuccedunt in locum portionis hæreditariæ, illiufque naturam retinent, ac de eis iudicatur ficut de aliis bonis hæreditariis, & illa filij non capiunt tanquam legatarij, fed tanquam hæredes vniuerfales & tenentur reftituere fideicommiffario, Peregrin. *de fideicommiff. artic.* 7. *num.* 61. Menoch. *præfumpt.* 1[illegible]4. *num.* 46. *lib.* 4. Roland. *conf.* 14. *n.* 11. & 12. *lib.* 4. Dec. *conf.* 254. *num.* 2. Hon[illegible]d. *confil.* 71. *num.* 17. *& feq. lib.* 1. *& confil.* 61. *num.* 31 *lib.* 2. Surd. *conf.* 434. *num.* 25. & confequenter detrahere poffunt Trebellianicam, quæ debetur ex bonis reftitutis [illegible], ex adductis in decifione, à qua Domini non effe recedendum dixerunt, ex fupradictis, & [illegible] additis, &c. 3

R. P. D. REMBOLDO.

Placentina fructuum. Veneris 17. Februarij 1617.

ARGVMENTVM.

Vnio quando dicatur effectuata, & quando in suspensione vnionis necessaria sit derogatio regulæ de iur. quæs. non toll. & quando suspensio vnionis dicatur reperta ad fauorem subrogati.

SVMMARIVM.

Vnio dicitur effectuata per vacationem beneficij vniti & realem possessionis apprehensionem, num. 1.
Suspensio vnionis facit illam dormire, perinde ac si non esset, ibid.
Subrogatus quoad priuilegia personalia non intrat in locum eius cui subrogatur, ibid.
Subrogatus ad hoc vt intret in locum eius, cui subrogatur, necesse est quòd in eo concurrant eadem qualitates, n. 2.
Actio extincta caret effectu, ibid.
Prorogatio non suffragatur, quando primum tempus est consumptum. ibid.
Vnio quando suspenditur pro sui validitate, requirit derogationem iuris in instanti vacationis illi, ad cuius fauorem fuit facta vnio quæsiti, num. 3.
Clausula suspensiua debet limitari ad terminos dispositionis, in qua est, num. 4.
Clausula suspensiua nil aliud operatur, quàm quod gratia concessa cum illa clausula valeat, ibid.
Lis super titulo beneficij non comprehendit articulum dismembrationis, num. 5.
Lis per iurium confusionem extinguitur, ibid.
Possessio potest mutari ex superuenientia noua causa etiamsque alia animi declaratione, ibid.
Lis super diuersa re nullum præstat impedimentum, n. 6.

DECISIO CCCCII.

1 DOmini steterunt in decisis sub die 15. Aprilis præteriti, quòd scilicet dismembratio, & vnio Adriani VI. & Clementis VII. effectuata fuit nedum in illo ipso instanti, quo Decanatus per mortem Paniaquæ, vel etiam Mirandæ vacauit quoad effectum, vt in prouisione Ioannis necessaria fuisset derogatio regulæ de iure quæs. non toll. sufficeret (vt multis fuit in d. decisione comprobatum) verùm etiam per realem possessionis apprehensionem. Nec obstare putabant, quòd cùm antequam Decanatus vacatio contingeret, suspensa esset ad fauorem Paniaquæ dicta dismembratio, & in locum postea dicti Paniaquæ subrogatus Antonius, & consequenter alij, videatur virtute dictæ subrogationis repetita suspensio, quæ, vt inquit Cassad. *decis. 5. n. 4. de reseruat.* dormire facit vniones perinde [illegible] nun essent, quia motiuum hoc, in quo maximum fundamentum ponebant scribentes pro Ioanne, [illegible] fuit facilè tolli, tum ex eo, quòd reuera priuilegia personalia, quale fuit suspensio fauore Paniaquæ [illegible] per generalem subrogationem in subrogatum non [illegible] ant, vt ita latè tradit per Gomes. *super reg. de trienn. quæst. 14. [illegible] princip. & vers. & fundamentum [illegible] opi[illegible]* [illegible] unde satisfac[illegible] omnibus [illegible]

2 T[illegible] ad [illegible] subrogat[illegible] op[illegible] Paniaquæ [illegible], necesse esset quòd eædem qualitates in Antonio concurrerent, quæ in Paniaqua tempore suspensionis concurrebant, & sic darentur termini habiles, ad trad. p[illegible] num. 4. Gabr. *de reg. iur. conclus. 2. in pr[illegible]* [illegible] ibi cumulatis. alias enim [illegible] effectu, vt dicitur de a[illegible] one iam e[illegible] quo ad illam nihil operatur, Ang[illegible] *qui imm[illegible] num. col. 2. ff. si quis caut. & in l. certi condictio col.* [illegible] R[illegible] *col. 4.* Ias. *col. 9. ff. si cert. pet.* apostill. ad l[illegible] *in l. 1. §* [illegible] *quis testam. lib. esse iuss. fuer.* idémque est [illegible] quia non suffragatur, quando primum te[illegible] consumptum, *l. sed in manente. ff. de precar.* R[illegible] *dat. rubr. de proregat. dilat. in princip. in verbo,* [illegible]

Vnde cùm in proposito suspensio Pa[illegible] res- 3
sa fuerit viuente adhuc Garzia, & sic a[illegible] dicta dismembratio, & vnio effectuaretur, [illegible] potest subrogatio post mortem Paniaquæ Anton[illegible] repetitionem dictæ suspensionis opera[illegible], cum in [illegible] ipso instanti, quo Paniaqua decessit, dismembratio effectum, vt dictum est, sortita fuerit, ac [illegible] termini tempore subrogationis non essent hab[illegible], sed imò requireretur vltra expressam suspensionem derogatio iuris in ipso instanti vacationis Canonici quæsiti, ad not. per Abb. *in cap. non debet, sub num. 14. in fin. de consanguin. & affin.* Seraph. *decis. 1263. in fin.* & fuit dictum in vna Eugubina Canonicatus 20. Nouembris 1615. coram R. P. D. Manzanedo.

Non obstat quòd Ioannes non solùm fuit subrogatus in locum, & ad ius Paniaquæ, & Antonij, sed & ad locum, & ius Mirandæ, qui habebat accessum ad Decanatum, cum suspensione litterarum Adriani, & causam super dicto accessu viuente adhuc Paniaqua, commiserunt, ac propterea nō potuit per mortē Paniaquæ propter impedimentum dictæ suspensionis, & etiam litis d. vnio effectuari, quia pro respōsione in facto præmittendum est, quod Miranda, qui Decanatum tunc per Garziam possessum ex capite Simoniæ impetrauerat per concordiam pendente lite cum dicto Garzia initam, cessit ad fauorem eiusdem Garziæ omni iuri suo, & liti prædictæ liberè, & sine aliquo regressu, & deinde dictus Garzia consensit reseruationi pensionis ducatorum 1700. ad fauorem Thomæ Ernandez, & translatariorum, quibus etiam reseruatus fuit accessus, & ingressus ad dictum Decanatū casu quo vel à solutione cessetur, vel de nullitate, aut reductione dictæ pensionis detur. Garzia deinde vita functo Pan[illegible] Garziæ in Decanatu successit litem con[illegible] Mirandam vnum ex dictis Thomæ translatariis super nullitate pensionis mouit, vnde Miranda credens fac[illegible] esse locum dicto accessui, litem super eo in Rota i[illegible]duxit coram bon. mem. Penia, qua pendente obiit Paniaqua, illique successit Antonius Soto maior, co[illegible] quem idem Miranda dictam litem prosecutus est, & non multò pòst defuncto etiam dicto Antonio, fuit de eodem Decanatu Miranda prouisus, cum extinctione litis, quo ad defunctos antecessores, & expressa subrogatione ad omne ius illorum. Ex hac enim serie facti colligitur, quòd clausula suspensionis litterarum Adriani apposita est in gratia reseruationis dictæ pensionis tantùm, atque ideo non potuit causare impedimentum effectuationi dismembrationis, quia debet limitari ad terminos dispositionis, in qua est, vt videlicet operetur suspensionem in præiudicialibus dictæ reseruationi, & accessui tantùm, ad not. per Modern. *de clausulis part. 4. claus. 1. num. 8. & 19.* vnde cum ex dicta effectuatione nullum caueatur præiudicium reseruationi, & accessui, quia semper re[illegible] manet ius aluum accedendi, & consequen[illegible] pensionem, etiam quòd fructus Decanatus d[illegible] antur [illegible] quo illi transe[illegible] in quemcumque cū eodem onere pensionis pro tan[illegible], dicta clausula non impedit effe[illegible] dictæ dismembrationis, atque hinc dicitur, quod clausola suspensiua

id

id solum operatur, vt [illegible] a concessa cum illa clausula [illegible], & [illegible] Cassad. *deci. vlt. num. 7. de concess. prabend.*

5 Minus obstat dictæ effectuationi lis per Mirandam super accessu introducta, quia [illegible] quo dicta lis respiciebat titulum, Decanatus non potest trahi ad articulum dismembrationis, qui nihil commune habet cum titulo, sed bona tantum, & fructus respicit, ac consequenter neque etiam actus pro effectuatione dictæ dismembrationis factos inficit; Achill. *decis. 6. vt lit. pend.* Præterea dato, quòd viuente Paniaqua, ac etiam Antonio dicta dismembratio non potuisset propter impedimentum dictæ litis, vel suspensionis effectuari, fuisset saltem effectum sortita de tempore, quo fuit de dicto Decanatu Miranda prouisus, cùm per dictam prouisionem nedum fuerit propter iurium confusionem lis vnà cum accessu ipso iure extincta, ad not. *in l. debitori. C. de pactis. & in l. Stichum. §. aditio. ff. de solut.* sed etiam per expressam extinctionem, & subrogationem Mirandæ à Papa, vt suprà dictum fuit, concessam: nam tunc potuerunt Canonici causam possessionis iam prius quæsitæ ex noua causa superueniente mutare absque alia animi declaratione, iuxta opinionem quam Rota seruat, vt restatur Achill. de Graff. *decis. 4. ad fin. de causa poss. & propriet.* Cæsar de Grassis *decis. 19. num. 6. & seq. de probat.* Crescent. *decis. 5. num. 3. de restit. spoliat.* & fuit resolutum in vna Rauennaten. bonorum 6. Februarij 1621. coram Illustriss. Card. Ludouisio.

Non obstat quòd in eadem prouisione Mirandæ continetur etiam subrogatio ad litem prædictam, quia hæc subrogatio intelligi debet de lite non respectu tituli, & accessu, sed respectu terminorum pensionis non solutorum, ac etiam expensarum contra hæredes antecessorum tum propter confusionem iurium, de qua suprà, tum quia aliàs literæ dictæ prouisionis continerent manifestam contradictionem, cùm extinctio litis, & subrogatio ad eandem insimul stare non possint.

Quod dicebatur circa differentiam, quæ est inter vnionem, & dismembrationem, non visum fuit Dominis applicari posse, ex quo in litteris Adriani, & Clementis expressè dispositum legitur, quòd ex tunc censerentur tam dismembratio, quàm vnio facta, & ex tunc etiam, quoad vtramque Canonici gauderent beneficio regulæ de iur. quæs. non toll. vnde dubitari non potest, quin per hanc expressam Pontificum dispositionem fuerit ipsis, non minus, quoad dismembrationem, quàm vnionem ius quæsitum, stante præsertim clausula sublata, & aliis prægnantissimis in dictis literis appositis, & quòd consequenter quoad effectum de quo nunc agitur, nulla inter dictam vnionem, & dismembrationem differentia considerari possit.

6 Nec etiam obstant aliæ lites, quæ ab informantibus pro Ioanne allegabantur, quia vel fuerunt introductæ, postequam vnio iam esset effectuata, vel non pendebant super effectuatione, ac propterea non potuerunt, etiam effectuationem dictæ vnionis per realem possessionis apprehensionem impedire, ad tradit. per Lancellot. *de attent. lit. pend. limit. 2. in princip.* & per rot. cum ibidem allegatis. Reliquis fuit in alia decisione satisfactum.

R. P. D. BVRATTO.

Auinionen. Archidiaconatus. Veneris 17. *February* 1617.

ARGVMENTVM.

In hac decisione, quæ magistralis est, exactè explicatur, quando, quomodo, & ex quibus censeatur probata familiaritas Cardinalis ad effectum reseruationis.

SVMMARIVM.

Familiaritas Cardinalis ad effectum reseruationis vt concludenter probata dicatur, concurrere debent duo requisita, mentis scilicet, & dentis, num. 1.

Familiaritas Cardinalis quomodo probetur per testes, n. 2. & seqq. & num. 8. & seqq.

Assertioni, & declarationi gerentis actum statur in actibus non necessarijs, & aequiuocis, num. 8.

Testes singulares probant confessiones extraiudiciales concurrentibus adminiculis, num. 5.

Familiaritas Cardinalis probatur ex receptione seruitiorum, & præstatione victus, num. 6.

Familiaritas Cardinalis nunquid probetur per attestationem eiusdem Cardinalis, num. 7.

Familiaritas Cardinalis non censetur probata, nisi constet de mente ipsius Cardinalis, ac etiam eiusdem familiaris, quod voluerint familiaritatem contrahere, num. 7. vers. & sic ex prædictis.

Familiaritas habet se ad instar societatis, ibid.

Societas non censetur contracta inter socios, nisi constet de mente sociorum, quod voluerint contrahere societatem, ibid.

Familiaritas Cardinalis censetur probata ex eo quòd habuerit partem a Cardinali in pecunia victum, & habitationem, num. 8 & 9.

Familiaritas Cardinalis probatur ex communi reputatione, & publica voce, & fama, num. 9. vers prædicta autem.

Familiaritas Cardinalis ad effectum reseruationis vt probata dicatur, non sufficit seruitium generale, nisi etiam probetur destinatio ad certum particulare seruitium. declara vt num. 10. & seq.

Familiaritatem Cardinalis contrahere non præsumitur is, qui habet beneficium requirens residentiam. declara vt num. 1.

Testes possunt examinari post dedicita testificata, quando eorum fuit solum habitum summarium, num. 13.

DECISIO CCCCIII.

DEdi dubium, an constaret de familiaritate quondam Ioan. de Laurentiis cum bo. mem Cardin. de Ioiosa post obtentum Archidiaconatum ad effectum reseruationis de quo agitur, & DD. in secunda illus propositione affirmatiue responderunt. Concurrere enim visa fuerunt duo illa requisita mentis & dentis, de quibus per DD. *in cap fin de verb signif. in 6.* Sarn. *in reg de impetr. per ob it fam. quæst. 13. in princ. vers nam illa*, & Rotam in Salamantin. & Abulens. beneficij 9. Iunij 1599. coram bo. me. Penia, & in Hispalen. portionis 2. Maij 1614. coram R.P.D. meo Andrea. 1

Mens deducitur primò ex seruitute eiusdem Ioannis, quæ optimè probatur ex testibus primo & secundo loco in Curia examinatis, qui omnes pariter fuerunt familiares eiusdem Cardinalis, & deponunt, præsertim de infra scriptis. Primò. Quod in vltimo trimestri anni 1593. dum Cardinalis ex Gallia veniret ad vrbem, Ioannes è ciuitate Auenionis contulit se ad ciuitatem Lugduni, vbi tunc aderat Cardinalis, ibique dixit quarto testi de hoc deponenti in vltimo examine, iuxta 19. interrogatorium in summario concordato D. Gaucerij *num. 1. Che veniua a Roma al seruitio di detto Signore Cardinale*, statimque suscepit curam transuehendi supellectilia Cardinalis ad Vrbem, & dum Cardinalis esset in itinere versus Italiam, idem Ioannes illum assequutus fuit, vt ei nunciaret dicta supellectilia fuisse detenta per Dohancrios in ciuitate Alexandriæ 2

xandriæ della Paglia, fuítque per dictum Cardinalem transmissus ad deputatos dictæ ciuitatis, cum bono ordine, seu, vt dicitur, Passaporto, cuius vigore sublata fuerunt omnia impedimenta, vt deponit secundus primo loco examinatus, iuxta quintum dicto summario *num.* 1. qui etiam iuxta 18. *num.* 4. deponit de familiaritate eiusdem Ioannis in partibus Galliæ. Quæ etiam comprobantur ex fide pro parte Siluestruccij producta, de qua in eius summario *n.* 2. in qua dicitur Ioannem defecisse ab eius residentia in suo Archidiaconatu à die 10. Nouembris 1593. vsque ad 26. Maij 1595. vnde bene potest verificari depositio supradictorum testium, quod ipse in fine anni 1593. fuerit in ciuitate Lugduni, & venerit cum Cardinali ad Vrbem.

3 Secundò, quòd Ioannes eidem Cardinali inseruiuit post eius aduentum è Gallia ad Vrbem, cum habitauit in Palatiis Burgi, & Plateæ Nicosiæ, & sic de anno 1594. & 1595. ferè iuxta tempus Rebenedictionis gloriosæ mem. Henrici IV. Regis Franciæ, quæ fuit 15. Septembris dicti anni 1595. vt notissimum est; deponunt omnes testes in dicto summario concordato *n.* 4. *&* 5. quorum 3. secundo loco examinatus iuxta 10. dicit se illum cognouisse in Palatio Burgi per annum, ante dictam Rebenedictionem, & sic de anno 1594. Et omnes specificant quamplures actus particulares obsequij, & seruitutis Ioannis erga Cardinalē, & præsertim, quòd illum comitatus fuerit ad Consistoria, Capellas, & Congregationes, resederit in Anticameris, astiterit mensæ prout alij familiares, & quandoque impedito Caudatario functus fuerit illius officio, & iuerit cum Cardinali ad ciuitatem Ianuæ, & cum eodem reuersus fuerit ad Vrbem, obedierit iussionibus, & exequutus fuerit mandata Cardinalis, qui (vt dicunt dicti testes) *li commetteua dell' imbasciate, gl' ordinaua che commandasse alli Palafrenieri*, illumque bis in Galliam transmisit suis expensis, & cum suis litteris, & pro suis negotiis, & etiam occasione ligæ, vt dicit 3. secundo loco examinatus iuxta 13. in dicto summario *n.* 5. Aliqui verò in genere concludunt, quòd Ioannes faciebat omnia seruitia, functiones, & obsequia, quæ fiebāt ab aliis nobilibus familiæ dicti Cardinalis.

4 Qui quidem actus, vbi etiam familiaritatem necessariò non concluderent, multum tamen illam coadiuuant stante illorum multiplicatione, & declaratione eiusdem Ioannis dum in ciuitate Lugduni dixit, *Che veniua a Roma al seruitio del Cardinale*, vt dictum est, in actibus enim non necessariis & æquiuocis statur declarationi gerentis. Bart. *in l. cum quis decedens, §. codicillis, num* 6 *ff. de legat.* 3. Bald. ex mente Innoc. *in l.* 2. *n.* 20. *vers. & tunc per istos, C. de seruit. & aqua.* Tiraquel. *de retract. lignag. §.* 1. *gloss.* 14. *num.* 55. *vers. omnino autem.* maxime iuncta illorum frequentia, Bald. *d. num.* 20. *in fin.* & verisimilitudine quòd similes actus vtplurimum fieri non solent, nisi animo contrahendi familiaritatem, quæ verisimilitudo operatur, vt stetur tali declarationi, etiamsi alias illi non staretur, Dec. *cons.* 96. *num.* 3. *vers. nec obstat*, quod talis confessio, cum aliis per Aym. *cons.* 202. *num.* 48.

5 Secundò, de mente constare quoque visum fuit, primò ex parte Ioannis, tum quia ipsemet dixit vt dictum est in ciuitate Lugduni quòd veniebat *Romam al seruitio del Cardinale*, tum etiam ex pluribus aliis confessionibus extraiudicialibus eiusdem Ioannis, de quibus deponunt ttes testes in dicto summario *n.* 8. quæ probantur per testes etiam singulares concurrentibus adminiculis, prout hic Rota *decis.* 91. *n.* 4 *vers. vltra quod, part.* 1 *diuers.* & Card. Seraph. *decis.* 1029. *num.* 11. *vers. non obstat decisio*, & fidem faciunt de æquitate Canonica, Put. *decis.* 12. *num.* 2. *lib.* 2. *in nouiss.* vbi quòd Rota semper sequuta fuit huiusmodi opinionem.

Secundo, ex parte Cardinalis tam ex eius receptione seruitiorum, & præstatione victus, quæ inibi censetur deputasse ad dicta ... *l.* 1. *§.* ... *in fin.* ... *rum, il* 2. *offic. de exercit. act.* Bart. ... *l.* 1. *§.* ... *in fin.* ... & cæteri sequuntur. *ff. de publ. ic.* ... *quæst.* 39. *sub num.* 2. ex eius attestatione in ... *num.* 8. quæ percutit etiam tempus post Archidiaconatum obtentum, cui Domini dixerunt esse plurimum deferendum, nedum propter amplissimam Cardinalatus dignitatem, vt ex Innocent. notat Archid. *in cap. nobilissimus in fin. dist.* 97. Fulgos. *cons.* 148. *in fin. vers. concludendum est*, Rot. *decis.* 5. *num.* 1. *de probat. in antiq.* Grammat. *decis.* 65. *n.* 69. sed etiam propter eximiam eius generis, & personæ nobilitatem, cùm esset ex Magnatibus, & Principibus Galliæ, ad text. *in d. cap. nobilissimus*, Luc. de Pen. *in l. mulieres col.* 5 *vers.* 10. *generaliter, C. de dignit. lib.* 12. cum aliis per Tiraq. *de nobilit. cap.* 9. *num.* 39. præsertim cùm sit ex tot aliis adminiculis coadiuuata. 6

Nec obstat, quòd talis attestatio Cardinalium non probet familiaritatem ad effectum reseruationis in præiudicium prouisi ab Ordinario, & sic tertij, Sarn. *de benef. vacan. per obit. fam. d. quæst.* 13. *num.* 6. Simonet. *dicta quæst.* 36. *num.* 11 *&* 12. Quia hoc procedit quando fundamentum principaliter sit super tali simili attestatione ad probandam reseruationem, quod hic non accidit, quia plura alia deducuntur, & dicta attestatio adducitur solùm ad probandam mentem ipsius Cardinalis, in cuius probatione statur propriæ assertioni. Socin. *cons.* 97. *num.* 22. Aymon *cons.* 5 *num.* 16. *vers. quia in his*, cum aliis per Menoch. *de arbitr. cas.* 86. *num.* 6. Et sic ex prædictis resultat manifesta probatio mentis vtriusque, Cardinalis scilicet, & Ioannis, prout requiritur ad contrahendam familiaritatem sicuti ad contrahendam societatem. Sarnen. *dicta quæst.* 13 *num.* 10. *vers. nec obstat.* Rota in Hispalen. Archidiaconatus 20. Februarij 1606. coram bo. me. Iusto, ad cuius instar se habet familiaritas. Gemin. *in cap fin. n.* 9. *de verb. signific. in* 6. & ibi Anchar. *num.* 3. *vers. contrahitur hec ergo*, & Franch. *num.* 14. *vers. contrahitur.* Simonett. *de reseruat. d. quæst.* 35 *num.* 5. & Rota in d. Hispalen. coram R.P.D. meo Andrea. 7

De dente verò, seu quòd Ioannes habuerit partem à Cardinali. Primò, in Gallia deponit secundus iuxta 18. *dicto num.* 4. qui dicit, quòd ibi vti Protonotarius discumbebat ad mensam Cardinalis (quod esse solitum in illis partibus in familiaribus nobilibus attestatus fuit R.P.D. meus Dunozet, & subdit etiam, quòd erat descriptus in rotulo, & libro, prout alij familiares, quæ descriptio licet de per se non sufficiat ad probationem familiaritatis. Mohed. *decis.* 2 *alias* 90. *num.* 5. *de probat.* illam tamen multum coadiuuat, Simonett. *de reseruat. quæst.* 36. *num.* 15. Put. *decis.* 401. *lib.* 1. *in nouiss.* & fuit dictum in Comen. beneficij 18. Martij 1596. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio, & in dicto Hispalen. Portionis, coram R. P. D. meo Andrea. Et insuper dicit, quòd ipse testis simul cum dicto Ioanne pluries fuit, *dall' Argentiero per pigliare la loro portione, che consisteua in danari, secondo li tempi.* Deinde in Vrbe deponunt omnes *dicto num* 4. dicentes, quòd vltra habitationem in Palatio Cardinalis dictus Ioannes habuit dictam partem, quandoque in Tinello, & quandoque in pecunia. Quod similiter multum confert ad familiaritatem probandam. Rota *decis* 54. *part.* 3. *lib.* 1. *diuersor.* Simonett. *dicta quæst.* 36. *sub num.* 16. *versicul. item illam.* 8

Ex eo igitur, quòd testes probant Ioannem præstitisse seruitia Cardinali, & ab eo recepisse victum, & habitationem, dicitur probata familiaritas, Sarnen. *in reg. de impetr. per obitum fam. quæst.* 12. *num* 9. *in fin. & num.* 10. *vers. ex habitu*, ... Simonett. *vbi supra* ... 35. *num.* 3. 9

num.3. & seq. & Bero. *quæst. 35. num.3.* Præsertim concurrentib[illegible]icidis [illegible] bus, de quibus infr[illegible], vt fuit d[illegible] nen. [illegible] 18. Martij 15[illegible] cor[illegible]b[illegible] Ph[illegible]o, & in Hisp. len. bene[illegible] [illegible] 604. coram Illu[illegible] D. Card[illegible] [illegible]. [illegible] autem omnia comprobantur ex communi reputatione, tam in aula Cardinali, quàm ex[illegible]a, & ex publica voce, & fama, de quibu[illegible] bene deponunt iidem testes in dicto summario *num.6.* quæ pariter multum faciunt ad probationem famil[illegible]aritatis, Put. *dicta decis.134. lib.3.* Simonett. *dicta quæst.36. num.16. in fin.* & Rota *d. decis.54. part.3. lib.1.*

10 Nnn obstat, quòd ad effectum reseruationis non sufficiat seruitium generale, sed probari debeat destinatio ad certum seruitium particulare, vt in dicta Salamantina, & Ahulens. coram Penia, & Hispalen. Archidiaconatus coram Iusto. Quia in casu dd. decisionum agebatur de persona consanguinei, quem præsumi poterat fecisse actus seruitutis ratione consanguinitatis, quod secus videtur in extraneo (qualis erat Ioannes) in quo Rota non requirit deputationem ad certum officium, satis enim videtur si inseruiat pro nobili (& vt dicitur) per *gentil'huomo, da palliera*, prout faciebat Ioannes, qui etiam (vt dicunt testes) omnia seruitia faciebat, iuxta occurrentias; familiares enim aliis sunt ad certum seruitium deputati, alij sunt sine seruitio, vt videtur sentire Rota apud Achill. *decis.13. num.5. vers. vel quia ibi erat, de prabend.* & comprobat quotidiana in Aulis Magnatum, & Cardinalium, præsertim Principum, qualis erat Cardinalis Ioiosa, in quibus multi reperiuntur viri nobiles, qui non sunt nec dicuntur officiales, sed illorum ministerium seruatur solùm circa personam, & cultum Dominorum assistendo, videlicet in Anticameris, & cùm Domini sunt in mensa, & illos associando ad functiones publicas, & hos etiam esse propriè familiares, quando recipiunt partem, & habitationem, notissimum est, & ex *l. quæreretur. §.1. de leg.3.* & aliis sentit Castr. *cons.340. num 2. lib.1.*

11 Et ideò ad hoc vt Ioannes dici possit familiaris dicti Cardinalis, satis est fuisse probatum, quòd steterit sub illius imperio, vt ex *l. pronunciatio, §. familia. vers. pater autem familias*, & aliis dicit Mandof. *ad reg.13. q.17. num.4.* & quòd illi inseruierit, prout alij familiares, vt per text. *in l. fin. in princip. C. de proxim. sacr. scrin. lib.12.* Bart. *in dict. l.1. §. familia, num.5 ff. de public.* Bero. *dicta quæst.39. num.2.*

12 Non obstat etiam, quòd cùm Archidiaconatus requireret residentiam, inuerisimile sit Ioannem voluisse contrahere familiaritatem, iuxta decisionem in Parmen. Canonicatus 26. Iunij 1585. coram bo. me. Gipsio. Quia hoc non procedit quando clarè constat de animo, & voluntate illam contrahenti, vt fuit tenrum in Papien. præposituræ 10. Decembris 1610. coram Reuerendissimo Attrebaten. prout hic constare videtur ex tot actibus multiplicatis declarationibus, & confessionibus eiusdem Ioannis, de quibus supra; licèt enim inuerisimile sit obtinere beneficium residentiam requirens velle familiaritatem contrahere, non tamen illam contrahere prohibetur.

13 Minus obst[illegible]e v[illegible]um fuit testes secundo loco in Curia examinatos esse examinatos post didicita testificata, & si[illegible] non probare. Quia receptio summarij quæ hic ta[illegible]ùm a[illegible]st, id non operatur in Curia. Cælar de Graff. *decis.11. de testib.* Rota *decis.136. lib.2. part.3.* & quotidie seruatur.

14 Quæ di[illegible]bantur ad redarguendum supradictos testes de men[illegible] [illegible]ati[illegible] leuia fuerunt visa, & benè sublata per informantes. Alia verò quæ vltra prædicta deducebantur ad ostendendam [illegible]erisimilitudine contrahe[illegible] [illegible]liari[illegible]tatem ce[illegible]e, v[illegible]a fuerunt ex supra[illegible], & præ[illegible]ertim ex co[illegible]bus & declarationibus eiu[illegible] lo[illegible]is.

Et ex his [illegible], &c.

R. P. D. CAVALERIO.

Romana hæreditat. Veneris 17. Februarij 1617.

ARGVMENTVM.

Moniales nunquid veniant in testamento appositione nubentium, & descendentium ab eis.

SVMMARIVM.

Moniales nunquid veniant appositione nubentium, & descendentium ab illis, num.2. & seqq.

Filiorum appositione in vltimis voluntatibus veniunt etiam fœminæ, num.5. in fine.

Filij positi in conditione censentur vocati in præcedenti substitutione vigore statuti vrbis, num.6.

DECISIO CCCCIV.

POstquam Monialibus tanquam hæredibus ab intestato Pompeij fratris vltimo loco defuncti agentibus interdicto quorum bonorum, fuit de voto Rotæ data immissio in bonis per dictum q. Pompeium de tempore obitus possessis, D. Virginia vigore fideicommissi paterni, quod per eiusdem Pompeij obitum prætendebat esse purificatum, petebat immissi[illegible]nem, ideo dubitatum fuit, an ei danda esset immissio; & cùm plura hinc inde deducerentur super existentia fideicommissi allegati pro parte D. Virginiæ, & super detractionibus, quas Moniales prætendebant, ad effectum impediendi immissionem petitam, Domini dixerunt constare de fideicommisso ad fauorem d. Virginiæ tantùm, de detractionibus autem voluerunt, vt particulariter videretur. 1

Nam de fideicommisso satis constare videbatur, quia Iacobinus testator institutis hæredibus filiis masculis Pompeio, & Ægidio, & facto inter ipsos fideicommisso reciproco vulgari sermone loquendo, postea subdit, *& se tutti doi moriffero senza figioli legitimi, & naturali, qui casus euenit, vole che succedano le figliole femine, che si maritaranno, ò descendenti dießi di detto testatore in infinito.* Hæc autè verba Domini dicebant nullo modo conuenire Monialibus, cùm ipsæ non possint habere descendentes, quidquid esset dicendum, si testator simpliciter dixisset, *che si maritaranno*, non facta mentione descendentium, quo casu viderentur posse comprehendi spiritualiter nubentes per ingressum monasterij, ad tradita per Peregr. *de fideicom. art.18. n.69.* 2

Præterea Domini animaduertebant testatorem discretiuè locutum esse de filiabus monachandis, & de filiabus maritandis. nam illis reliquit certam dotem, qua deberent esse contentæ, & annuum l[illegible]atum scutorum 12. filias verò maritandas grauauit, vt si decederent sine filiis legitimis, & naturalibus, restituerent dotes hæredibus testatoris, vnde apparere dicebant in hoc casu sub appositione maritandarum non posse intelligi, nec comprehendi Moniale[illegible] de [illegible]bus suprà testator discretiuè locutus fuerat, & sine vllo onere restituendæ dotis, ex allegat. per Surd. 322. *num.22. vers. quarta est coniectura.* Hinc videbatur oriri etiam alia coniectura, quòd sicuti in hac parte, in qua grauauit maritandas de restituenda dote, non intellexit de 3

Moniali

Monialibus, ob rationem prædictam, ita in inferiori parte testamenti, quando vocauit filias maritandas, non intellexit [illegible] vna pars testamenti declarat aliam. *l. quæ filiabus. ff. de leg. 1.* cum similibus.

4 Nec dictum fuit obstare ponderationem factam in verbis testatoris, *che si mariteranno, o descendenti da essi in genere masculino*, per quæ verba tolli dicebant fundamentum, quod in Monialibus non possit cadere descendentia, quia testator loquendo masculinè, non intellexerat de descendentibus mulierum, ita vt verba illa, *che si maritaranno*, comprehendant etiam matrimonium spirituale, ex adductis per Peregr. *de art. ver. num. 69.* cùm testator de ipsarum descendentia non fecerit mentionem, sed ipsorum. nam nihilominus Domini dicebant, Moniales excludi, tum quia testator locutus est Italico sermone, *che si maritaranno*; non autem Latino, *quæ nubent*: Italicè autem appositione maritandarum non veniunt Moniales, & testator semper disretiuè de iis locutus est, vt suprà fuit ponderatum; tum etiam, quia testator semper respexit descendentiam suam, siue per masculos, siue per fœminas, vt patet ex alia substitutione, cùm eius fauore voluerit etiam dotes reuerti ad hæredes institutos, casu quo filiæ nuptæ decederent sine filiis: talis autem descendentia nullo modo potest in Monialibus considerari, vt dictum est.

5 Tandem dum pro Monialibus ponderabantur verba illa, *se tutti doi morissero senza figlioli legitimi, & naturali, vuole che succedano le figliole femine, che si maritaranno*, quòd debeant intelligi de filiabus fœminis hæredum institutorum, videlicet Pompeij, & Ægidij, non autem de filiabus testatoris, & sic cum hæredes nullas reliquerit filias, fideicommissum euanuerit, responsum fuit, quòd talis intellectus omnino excludebatur. Primò, quia de filiabus fœminis iam fuerat locutus testator, dicens, eas posuit in conditione, ibi, *se tutti doi morissero senza figlioli legitimi, & naturali*, cùm certum sit in vltimis voluntatibus appositione filiorum, venire etiam fœminas. *l. si ita scriptum, in princip.* vbi Doctor. *ff. de leg. 2. l. iusta. l. filij appositione, ff. de verbor. signif.* Cardin. Mantic. *de coniect. lib. 8. tit. 7. num. 1. & lib. 11. tit. 14. num. 1. & 2.* & fuit dictum in Camerinen. fideicommissi 8. Nouembris 1596. coram bo. me. Penia, relata in Romana fideicommissi 4. Maij 1611. coram R. P. D. meo Vbaldo.

6 Secundò reijciebatur dictus intellectus, quia filiæ fœminæ hæredum institutorum non solùm erant in conditione positæ in præcedenti substitutione, & sic vocatæ per ftat. vrbis *lib. 1. cap. 142.* in illis verbis testatoris, *se vno di essi morisse senza figlioli legitimi, & naturali, tanto masculi, quanto femine*, sed etiam erant expressè, & dispositiuè vocatæ, ibi, *succeda l'altro sopra viuente, o suoi figlioli, & figliole*, &c. vnde superflua videretur secunda substitutio, si intelligi deberet de filiabus filiorum testatoris, quæ iam erant vocatæ, vt dictum est; quare concludebatur enim esse verum intellectum, vt post filios testatoris & eorum descendentes, siue masculos, siue fœminas, voluerit testator vocare filias proprias, & earum descendentes, quæ interpretatio magis verificabatur ponderando verba quæ subsequebantur, *di esso testatore*.

7 Ideo mortuis Ægidio, & demum Pompeio, sine filiis qu[illegible] conuertebatur, & exclusis Monialibus [illegible] fuit constare de fideicommisso, & [illegible] purificatione, ad fauorem solius Vi[illegible]; de detractionibus autem al[illegible] videbitur &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Hieracen. iurispatronatus. Veneris 17. Februarij 1617.

ARGVMENTVM.

Immemorabilis præscriptio, præsertim in iurepatronatus, vt plenè, & concludenter probata dicatur, quæ requirantur. est magistralis decisio.

SVMMARIVM.

Immemorabilis præscriptio in iurepatronatus, vt per testes dicatur plenè probata, plura requiruntur, de quibus num. 1.

Immemorabilis præscriptio non censetur probata per testes, nisi vlterius deponant non vidisse, nec audiuisse contrarium, nec quòd sui antecessores contrarium viderint, n. 2. & per tot.

Immemorabilis præscriptio non probatur per testes deponentes de auditu, num. 3.

Immemorabilis præscriptio non probatur per testes qui dicunt ita vidisse obseruari, num. 4.

Fama non censetur probata per testes, qui interrogati respondent famam super qua deponunt potuisse esse falsam, num. 5.

Immemorabilis præscriptio probatur ex testibus adminiculatis, & ex pluribus insimul coniunctis. declara vt numero 6.

Testes probantes iurispatronatus non debent pati aliquas exceptiones, num. 8.

Immemorabilis præscriptio iurispatronatus non probatur per scripturas & instrumenta, num. 9.

DECISIO CCCCV.

Visum fuit Dominis, causa benè discussa, testes pro parte Principis Hieracensis inductos ad probandam immemorabilem super iure patronatus, de quo agitur, non deponere iuxta omnia requisita, per gloss. *in cap. 1. de præscript. in 6.* & per consequens, à decisis sub die 18. Aprilis præteriti esse recedendum. Sufficit enim testes in vno deficere, ad effectum, vt immemorabilis probata non dicatur, quam opinionem sequuta fuit Rota in causa Brittonorien. Sancti Columbani 24. Iunij 1604. coram Illustrissimo Lancellotto, & in Astoricen. beneficij 19. Ianuarij 1585. coram Cardinali Pamphilio. 1

In casu autem nostro quintus testis deficit, cùm non deponat ipsum non vidisse, nec audiuisse contrarium, nec quòd sui antecessores contrarium non viderint, vt per dictam gloss. requirebatur. Card. Seraph. *decis. 1179. n. 2. vers. quintus testis, & decis. 1367. n. 1.* Gabr. *tit. de præscript. conclus. 1. num. 81.* Couarr. *in reg. possess. part. 2. §. 3. num. 7.* Caputaq. *decis. 71. part. 2.* & fuit dictum in Iaceen. parochialis 27. Iunij 1603. & in Ortana iurispatronatus 28. Aprilis eiusdem anni, coram Cardinali Pamphilio, & in Aurien. parochialis de Pat 5. Decembris 1605. coram R. P. D. meo Manzanedo, & alibi sæpiùs. 2

Vndecimus pariter non suffragatur, quia non dicit se vidisse præsentationes, sed de auditu solùm deponit, nec asserit non vidisse contrarium obseruari, iuxta eandem gloss. *in cap. 1. de præscriptionib. in 6.* vbi Lapus Abb. *num. 8.* Gemin. *num. 16.* Franch. *num. 16.* Rota in dictis Iaceen. Parochialis & Sorana iurispatronatus. Præterea non deponit suos maiores non vidisse, nec audiuisse contrarium. 3

Nec isti requisito æquipollent illa verba, quòd ita 4

videtur

viderit & obseruari audiuerit sine contradictione. Nam poterat esse illum vidisse aliquos actus sine contradictione fieri, & interdum similes alios actus in contrarium fieri sine contradictione.

5 Vlteriùs idem testis interrogatus an huiusmodi fama esse potuerit falsa, cùm affirmatiue respondeat, non videtur illam sufficienter probare, cùm penes ipsum deponentem hæc certa & indubitata requiratur. Bald. *in l. conuenticulam, num.* 8. *C. de Episcop. & cleric.* Roland. *consil.* 7. *num.* 49. *lib.* 1. Rota in Legionen. Canonicatus 3. Iulij 1600. coram Reuerendissimo D. meo Decano.

6 Nec valet dicere saltim immemorabilem ex aliis testibus adminiculari, per Molin. *de primogen. Hispan. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 34. *& seq.* vbi habetur posse illos coniungi ad faciendam plenam probationem, ad instar plurium membrorum, ex quibus inuicem cohærentibus perfectum corpus conflatur. Quia contrariam opinionem amplexa fuit Rota in allegatis decisionibus Brittorien. & Astoricen.

7 Nec id accidit sine ratione, cùm ad probandam immemorabilem plura tam affirmatiua, quàm negatiua requisita sint necessaria, iuxta dictam glossam *in cap.* 1. quæ si per testes particulares probarentur, incerta illorum probatio redderetur. Qui enim, verbi gratia, de visu per quadraginta annos deponunt, antea potuerunt aliquid in contrarium audire, & qui de auditu restantur, ex publica voce & fama, quid in contrarium videre potuerunt, & sic ad reddendam certam probationem omnia requisita per eosdem testes particulariter sunt probanda vt fuit dictum in allegatis decisionibus Brittorien. & Astoricen.

8 Allegantur etiam per informantes nonnullæ exceptiones contra personas testium, qui propterea de facili admittendi non veniunt ad probandum hoc iuspatronatus, in quo suspicio cadit vsurpationis, vt Rota tenuit in causa Toletana iuris nominandi 2. Maij 1588. coram R. P. D. Orano.

9 Nec ad istum effectum releuant instrumenta præsentationum à Principe factarum, nec Episcopi Hieracensis assertio, cùm per scripturas immemorabiles non probetur. Ioann. Andr. *in cap.* 1. *num.* 4. *versic. in gloss. de præscript. in* 6. Natta *consil.* 636. *num.* 104. *lib.* 3. Aymon *de antiquit. tempor.* 4. *part.* §. *materia ista, num.* 34. Gabriel. *tit. de præscript. conclus.* 1. *num.* 89. Molin. *de primogen. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 45. Rota in causa Tullen. iurisdictionis anno 1596. coram Cardinali Pamphilio, & in Burgen. quindenniorum 8. Martij 1599. coram Litta, & sacrum Tridentinum Concilium *sess.* 25. *cap.* 9. *de reformat.* in similibus patronatibus vltra præsentationes non minori, quàm quinquaginta annorum spatio continuatas immemorabilem, & omnia ad ea requisita postulet.

R. P. D. PAMPHILIO.

Romana spolij. Veneris 17. *Februarij* 1617.

ARGVMENTVM.

Iudicium quando dicatur nullum, si in eo minor, & pupillus indefensus remansit, & quæ requirantur ad hoc vt spolij iudicium locum habeat.

SVMMARIVM.

Spolij iudicium habet locum, constito de duobus extremis, & de nullitate subhastationis rei, de qua agitur, num. 1.

Possessio defuncti vigore statuti vrbis censetur continuata in filios heredes sine alia apprehensione, num. 2.

Possessio rei conuenti in iudicio spolij, censetur probata per sustentationem litis, num. 3.

Minores, & pupilli, si in iudicio fuerunt indefensi, iudicium redditur nullum, & quando dicantur indefensi, n. 4. *&* 6.

Curator extraneus à iudice dari non potest, nisi citatis pupilli duobus ex cognatis, affinibus, vicinis, vel alias iuxta dispositionem statuti vrbis, num. 4.

Subhastari, & deliberari non possunt bona debitoris, nisi dato termino ad reluendum, num. 5.

Exceptio læsionis quando dicatur respicere petitorium, vel possessorium, num. 6.

DECISIO CCCCVI.

Domini censuerunt sententiam esse infirmandam, quia iudex in ea declarauit Angelum esse in iudicio spolij à petitis absoluendum, & tamen ex deductis pro Ioann. Paulo satis constare visum fuit de vtroque extremo, & de nullitate subhastationis domus, de qua agitur, qua stante intrat actio spolij, ad *cap. conquirente*, vbi Abbas *num.* 8. *de restit. spoliat.* & fuit resolutum in causa Romana pecuniaria 21. Februarij 1600. coram bo. me. Iusto in causa Romana domus 11. Maij 1601. coram bo. me. Cardinali Pamphilio, & alias sæpe. 1

Primum extremum probatur, quia contra pupillos actum fuit executiuè vigore obligationis Cameralis, & mandatum contra eos relaxatum realiter executum fuit super domo, vti de bonis hæreditariis aliàs possessis ab Octauio debitore, & patre dictorum pupillorum, quæ possessio vigore statuti Vrbis *cap.* 147. *lib.* 1. censetur continuata post eius mortem in dictos pupillos, etiam absque apprehensione, vt per Gabriel. *consil.* 36. *num.* 8. *& sequent. lib.* 1. ex quibus saltem simul iunctis primum extremum plenè iustificari visum fuit, cùm ista etiam præseferant possessionem ex parte illorum, qui in tali iudicio conuenti fuerant, & in eo succubuerunt. Cardin. *in cap. conuenissent, in* 5. *quæst. de restie. in integr.* & fuit resolutum in causa Bononien. spolij 1. Martij 1612. coram bo. me. Litta. 2

Secundum non controuertitur, & satis probatur per sustentationem litis, iunctis adminiculis ponderatis per informantes, iuxta decis. Caputaq. 369. *part.* 2. & fuit sæpe decisum. 3

Nullitas subhastationes clarè deducitur ex eo, quia fuit facta contra pupillos penitus indefensos, cùm Alexander nunquam comparuit, *l. cum & minores*, vbi Bartol. *numero* 4. *C. si aduersus rem iudic. l. contra pupillum, ff. de re iudic.* Socin. iunior *consil.* 70. *num.* 33. *lib.* 1. Puteus *decis.* 306. *lib.* 2. vltra quòd nec erat legitimus curator, cùm non constet, quòd fuerit dictis pupillis per iudicem datus, citatis duobus ex cognatis, affinibus, vicinis, vel aliis, iuxta dispositionem statuti vrbis *lib.* 1. *cap.* 49. quod seruandum erat, maximè cùm sit conforme dispositioni iuris communis, de qua *in l. hac autem, §. cum, ff. ex quib. caus. in poss. eat.* & trad. Roman. *consil.* 454. *num.* 2. Afflict. *decis.* 261. *num.* 2. 4

Concurrit prætetea quòd huiusmodi subhastatio apparet nimis festinanter facta absque aliqua præfixione termini ad reluendum, qui tamen in rebus minorum ad instar bonorum Ecclesiæ saltem viginti dierum de iure communi requirebatur, iuxta *Authentic. hoc ius porrectum, C. de sacros. Eccles.* Bald. *in l.* 1. *sub num.* 16. *C. de fid. instrum. & iur. hast. fisc. lib.* 10. Rom. *consil.* 35. *num.* 14. *lib.* 1. Menoch. *de arbitr. iud. cas.* 171. *num.* 28. 5

num. 28. Sur. d. consil. 49. num. 19. & seq. & fuit di tum in causa V beuetana de 5. Decembris 1594. coram bo. dm. li ampl. lio, & plures aliæ exceptiones per instrumenta pro Ioann. Paulo adducebantur, & præcipue quod domus fuit subhastata pro scut. 79. & tamen ius valor ascendebat ad scut. 550. dempto etiam canone vnius scuti annui, itaut pupilli fuerint læsi longe vltra dimidium, vt patet ex relatione peritorum seruatis seruandis iuridice electorum, iuxta doctrin. Bart. & aliorum in l. 2. C. de resc. ind. vend. in l. pretia re um, vbi Alexand. num. 6. ff. ad leg. fal. id. cum aliis adductis coram me in causa Fan sen. nullitatis contractus 26. Iunij 1606. & fuit alias sæpe decisum.

6 Non obstat quo ad defensionem pupillorum quòd pro illis comparuerit Nicolaus vti coniuncta persona, quia semel tantùm comparuit, & tunc solùm protestatus fuit de supradictis nullitatibus, nec apparet quod aliter defensioni pupillorum astiterit, prout requirebatur ex supradictis, ex quibus cessat etiam quòd dicebatur pro Angelo, quòd scilicet pupillis nulla competeret defensio, & propterea etiam dato nullo curatore subhastatio sustineatur quia ex prædictis constat quod dictis pupillis plures competebant defensiones, & propterea eis omnino dandus erat tutor, vel curator, qui illorum defensioni assisteret, ex supra allegatis, & Rota in causa Anconitana Sancti Apollinaris 29. Decembris 1616. coram Illustriss. D. Cardinali Ludouisio.

Nec demum refragatur quod per Ioannem Paulum coram A. C. fuerit in monitorio etiam deducta læsio, & rescissio instrumenti adiudicationis, quod respicit petitorium, quia cùm fuerit posthuodum prosecutum iudicium super possessorio, tantùm læsio censetur in eo deducta incidenter solius possessorij, & ad illud colorandum, vt in similibus terminis fuit dictum in dicta Romana domus de anno 1601. coram bo. me. Cardinali Pamphilio, & propterea Ioannes Paulus benè poterat in solo possessorio obtinere, maxime stante sua pensione petitorij, Clement. 1. de caus. poss. & propriet. Rot. decis. 8. eod. tit. in nou. cum aliis in all gatis.

Et ita decisum, &c.

R. P. D. MANZANEDO.

Romana deuolutionis domorum. Lunæ 20. Februarij 1617.

ARGVMENTVM.

De deuolutione ob lineam finitam, & quando incipit generatio.

SVMMARIVM.

Identitas in primis, & ante omnia plenè, & concludenter est probanda in emphyteusi ad effectum deuolutionis, num. 1.

Emphyteusis ad tertiam generationem si sit concessa prima generatio, non incipit à persona acquirentis, sed ab eius filijs, num. 2.

Fœmina censentur comprehensæ in inuestitura ad tertiam generationem, & vocatæ in defectum masculorum, stante statuto exclusiuo fœminarum, num. 3.

Inuestitura pro hæredibus ad tertiam generationem importat successionem sanguinis, non hæreditatis, num. 4.

Correctio, & repugnantia incontinenti in contractibus admitti non debet, & verba sunt intelligenda, ita vt illa excludatur, num. 5.

Emphyteusis Ecclesiastica ad generationem facta pluribus morientibus aliquibus sine generatione non deuoluitur ad Ecclesiam pro portione præmorientium, sed accrescit superstitibus. intellige quando est renouatio inuestituræ, non noua inuestitura, num. 6.

Beneplacitum Apostolicum per lapsum 30. annorum, cum obseruatione subsecuta censetur interueniße, numero 7.

Beneplacitum Apostolicum in re solita locari in emphyteusim non est necessarium, & illius reseruatio nihil operatur, ac si apposita non fuisset, num. 8.

DECISIO CCCCVII.

Capitulum SS. Quirici, & Iulittæ prætendens domos de quibus agitur per ipsum in emphyteusim datas q. Matthæo de Burlis de anno 1544. & 1556. nec non 1578. esse deuolutas ob generationem dicti Matthæi finitam. Iudicium introduxit coram Locumtenente Illustriss. Vrbis Vicarij, à quo cum sententiam contrariam reportasset, causam appellationis in Rota mihi committi obtinuit, vnde dedi dubium, an dicta sententia esset confirmanda. Quo hodie proposito Domini affirmatiue responderunt, tum quia non constat dd. domos esse easdem quæ fuerunt datæ in emphyteusim, & tamen identitas esset in primis plenè & concludenter probanda per Capitulum. Alexand. cons. 119. in princ. vol. 1. Rolan. cons. 2. n. 11 lib. 3. Aym. cons. 198. num. 4. Seraph. decis. 113 num. 1. 1

Tum etiam, quia, quoad primam inuestituram anni 1544. cessat deuolutio, cùm fuerit facta Matthæo pro se, suisque hæredibus, & in posterum successoribus quibuscumque, vsque ad tertiam generationem ipsius masculinam, & fœmininam, & hodie supersint Portia, & Lucia, quæ sunt neptes Matthæi ex Laura eius filia, vt constat ex libellu, & positionibus Canonicorum, iuncto instrumento inuestituræ dicti anni 1578. & sic existunt in secunda generatione. Nam stante clausula, *ad tertiam ipsius generationem*, prima generatio non incipit à Matthæo primo acquirente, sed à Laura eius filia. Bald. in authent. si quas ruinas, num. 4. C. de sacros. Eccles. Gozad. cons. 15. num. 17. Gabr. cons. 90. num. 1 lib. 1. Menoch. consil. 1066. lib. 10. Gabr. de iur. emphyt. conclus. 4. num. 4. in 1. limitat. Mantic. de tacit. & ambig. lib. 22. tit. 15. num. 16. Seraph. decis. 1362. num. 2. & fuit dictum in vna Romana domorum 25. Maij præteriti coram D. meo Vbaldo. 2

Vnde sunt comprehensæ in inuestitura, & censentur vocatæ saltim in defectum masculorum, ob statutum Vrbis exclusiuum fœminarum, iuxta doctrinam Bart. in l. vt iurisiurandi, § si liberi, num. 5. ff. de oper. libert. communiter approbatam, teste Clar. in § emphyteusis quæst. 31. vers. sed pone, Alexand. consil. 44. num. 2. lib. 1. & consil. 119. num. 8. lib. 5. Cutt. iunior consil. 171. num. 3. Couar. variar. lib. 1. cap. 18. num. 1. vers. 2. conclus. Peregrin. de fideicommiss. art. 17. in fine, attestans pariter de communi, & in terminis emphyteusis Ecclesiasticæ voluerunt Anch. cons. 433. n. 2. Runi ald. iun. consil. 228. num. 5. Decian. consil. num. 40. lib. 3. Mantic. de tacit. & ambig. lib. 3. tit. 8. num. 21. & seq. Brun. in tract. de statut. exclus. fem. in art. 8. num. 105. & seq. 3

Quibus non obstat quòd non sufficiat istas fœminas esse in secunda generatione, nisi etiam probent se esse hæredes, cum emphyteusis sit hæreditaria, ex quo fuit concessa pro se, suisque hæredibus, & in posterum successoribus quibuscumque; quia cùm immediatè subiungantur illa verba, *vsque ad tertiam generationem*, quæ important successionem sanguinis. Corn. consil. 1. num. 4. lib. 4. & de communi testatur Clar. vbi suprà quæst. 28. n. 1. & quæst. 31. in fine, & fuit dictum in 4

vna

vna Camerinen. … 14. Iunij 1593. coram … bo. me. Gipuo.

5 De … sanguine, nec autem hæreditatis, sunt … vt … videantur contrahentes in … correxisse, & contraria disposuisse, vt bene ad propositum notat Socin. *conf.* 149. *n.* 14. *lib.* 2. Gabr. *de verb. signif. concl.* … *num.* 17. & considerauit Rota in vna Fauentina iurispatronatus 27. Maij præteriti coram me, & in terminis adest prædicta decisio Camerinen. in cuius casu licèt non adessent verba illa, *quibuscunque*, tamen cùm semper militet eadem ratio repugnantiæ ad illam euitandam, dicta verba intelligenda sunt de vlterioribus descendentibus, nempe nepotibus, & pro nepotibus, non autem de successoribus hæreditatis.

Vltra quòd etiam admisso hanc emphyteusim esse hæreditariam, adhuc non erit locus deuolutioni, cùm stantibus dictis verbis vsque ad tertiam generationem, durante dicta generatione, essent admittendi hæredes, & non esset locus deuolutioni, nisi illis deficientibus. Quo verò ad aliam inuestitutam anni 1556. factam D. Matthæo ad tertiam generationem masculinam, & fœmininam, incipiente ab ipso Matthæo, non est locus deuolutioni, cùm existant D. Lucia & Portia in tertia generatione.

6 Prout pari modo cessat deuolutio respectu vltimæ inuestituræ anni 1578. factæ Lauræ & fratribus ad duas earum generationes ab ipsis incipiente, cùm extent dictæ filiæ Lauræ, quibus debetur nō solùm portio dictæ Lauræ, sed etiam fratrum præmortuorum, cùm non simus in noua inuestitura, sed in renouatione primæ factæ Matthæo patri inuestitorum, vt patet ex eius lectura, quo casu portio præmorientium sine generatione non deuoluitur ad Ecclesiam, sed accrescit superstiti, & sic Lauræ, & ipsius filiabus. Ferret. *conf.* 356. *num.* 1. Dec. *conf.* 53. *n.* 1. Beto. *conf.* 109. *n.* 24. *vol.* 1. & pluribus relatis tradit Corb. *in tract. de emph. tit. de caus. priuat. ob lin. fini. num.* 96. *& seq.*

7 Nec obstat nullitas inuestiturarum ob non expeditum beneplacitum Apostolicum, quod expressè in illis fuit reseruatum, quia stante lapsu 30. annorum cum obseruātia subsequuta, illud præsumitur. Seraph. *dec.* 1042. & 1080. Rot. diuers. *decis.* 179. *n.* 1 *p.* 2. & fuit dictum in vna Mediolanen. rescissionis permutationis 10. Ianuarij 1597. coram bo. me. Cardinali Pamphilio.

8 Vltra quòd beneplacitum fuit reseruatum quatenus opus sit, vnde cùm non esset necessarium ex quo dictæ domus erant solitæ locari, vt ipsimet Canonici in inuestituris asserunt. Alex. *conf.* 72. *n.* 1. *lib.* 1. Mohed. *decis.* 8 *n.* 3 *de locat.* Redoan. *de reb. Eccles. non alien. sub rubr. de casib. in quib. fit alien. fin. solemnit* §. *item alio casu*, &c. Rot. *diuers. decis.* 311. *n.* 3 *p.* 2. dicta reseruatio nihil operatur, & perinde est, ac si apposita non fuisset, & ita conclusum, &c.

R. P. D. VBALDO.

Romana de incoronatis. Lunæ 20. Februarij 1617.

ARGVMENTVM.

Possessio translata per constitutum sufficit ad manutentionem, & quomodo per constitutum translata censeatur possessio ad hunc effectum, præsertim in donatione, in qua donans sibi vsumfructum reseruauit.

SVMMARIVM.

Manutentio conceditur per possessionem ciuilem, quando per mortem vsufructuarij traxit ad se natura…, num. 1.

Manutentio conceditur possessori in vim constituti contra hæredem constituentis, ibid. in fine.

Clausula constituti, & alia clausula cessant cessante contractu principali, num. 2.

Donatio non reuocatur per superuenientiam liberorum, quando sic expressè fuit renunciatum, ibid.

Donans si pacta, & conditiones in donatione appositas non seruauit, non per hoc donatio redditur nulla, nisi adsit pactum resolutiuum, sed tantummodo agitur ad implementum, num. 3.

Exceptiones resficientes petitorium, non admittuntur in iudicio summarissimo manutentionis, num. 5.

Clausula constituti apposita in donatione non operatur, nec transfert possessionem in donatarium, quando donans reseruauit sibi ipsi viuente possessionem, & vsumfructum, quod quando verum sit, num. 6. *& seqq.*

Clausula constituti sola transfert possessionem, & naturalem, & ciuilem, num. 8.

Vsusfructus reseruatio fieri non potest sine translatione dominij. num. 9.

Clausula ex nunc, in quo differat à clausula ex nunc prout ex tunc, & de vi & efficacia harum clausularum, n. 1…

Clausula constituti, nihil operatur, nisi fuerit probatum constituentem tempore contractus possedisse, num. 11.

Clausula constituti, probat possessionem, non solùm inter constituentem, & constitutarium, sed etiam inter habentem causam a constituente, ibid.

DECISIO CCCCVIII.

Domini steterunt in decisis in hac causa die 29. Aprilis præteriti, visum enim est subsistere principale fundamentū decisionis quòd possessio Francisci est anterior, & in eum translata per clausulam, *Constituti*, & reseruationem vsusfructus bonorū donatorum in instrumento donationis de anno 1590. Et ideò vsufructu finito per mortem Camilli, ciuilis possessio, quæ erat penes Franciscum donatarium, traxit ad se naturalem, quæ remanserat penes donantem, & sic est manutenibilis contra hæredes Camilli, ex allegatis in decisione. Quibus additur Cuman. *conf.* 1… *in fin. vers. vnde statutum*, vbi in specie vult, quòd manutentio competat contra hæredem constituentis, & tradit Modern. Hispan. *de vsufruct. cap.* 61. *sub num.* 7. 1

Nec obstare visa sunt, quæ late obiiciebantur per informantes. Et primò, quòd donatio fuerit reuocata ob superueniētiā liberorum ex beneficio *l. si vnquam. C. de reuoc. donat.* & propter illius inobseruantiam fuit reuocata a donatore in testamento, & sic cessante contractu principali, cessare etiam debeant illius clausulæ, vt *Constituti*, & aliæ, *l. cum principalis*, vbi Doct. *ff. de reg. iur.* vel saltem contra illas competant omnes exceptiones, quæ competunt contra principalem contractum, iuxta decisionem in vna Romana bonorum de Zambeccariis 10. Maij 1589. coram Comitulo. Nam quoad reuocationem ex capite superuenientium liberorum cessat obiectum tam ex eo, quod non admittitur filiatio Camilli iunioris, & sic negatur superuenientia liberorum, quam ex eo, quod fuit expressè in instrumento renunciatum dispositioni dictæ *l. si vnquam*. quæ renunciatio præiudicat etiam filiis, iuxta veriorem sententiam, de qua per Tiraq. *in d. l. si vnquam. in præfat. n.* 88. Gabr. *in tit. de donat. concl.* 2. *num.* 63. *& seq.* quam sequitur Rota apud Robuster. *decis.* 124 *num.* 2 *part.* 1. & Seraph. *decis.* 421. *num.* 2. 2

Quo verò ad inobseruantiam, de illa non docetur, & quatenus doceretur, illa non induceret reuocationem, cùm donatio non contineat in tali casu pactum resolutiuum, sed esset agendum pro implemento *l. sin. ff. de condict. ob caus. l. in ciuile. C. de rei vendic.* Sur… *consil.* 48. *num.* 6. *& seqq.* Et in omnem c… … va… 3

donationis, illius reuocatio non retrotraxisset possessionem semel translatam per constitutum, sed de illa esset agendum in petitorio, vt in puncto constituti firmat Gabr. *cons.* 51. *lib.* 15. & 23. *lib.* 1.

4 Secundò obiicitur donationem fuisse restrictam ad bona spectantia ad ipsos donatores; quibus non liquidatis, non videtur constitutum in donatione appositum quidquam operari, ex allegatis, sed fuit responsum, cessare obiectum ex facto, cùm donatores ipsi in executionem dictæ donationis per apocham priuatam specificauerint huiusmodi bona cum eorum qualitatibus, super quibus hodie quæritur, quis sit manutenendus, vt latiùs in copia apochæ data io summario Francisci in præterita propositione causæ.

5 Nec facit, quòd dicta bona dicantur subiecta fideicommissis antiquis, & ideò non censeatur comprehensa in donatione, tum quia neque hoc iustificatur, tum quia nec constat de descendentia Camilli requisita ad effectum, vt possit dici vocatus ad fideicommissa, & vt vno verbo concludam, ista omnia respiciunt petitorium, nec debent admitti in iudicio summariissimo manutentionis, Rota diuers. *decis.* 64. *part.* 2. vnde cùm de nulla exceptione doceatur, saltem clara, quæ tangat inualiditatem donationis, constitutum in ea appositum operatur effectum suum, etiam si illius virtus pendeat à validitate contractus. Rota *decis.* 549. *num.* 4. *vers.* 2. *non obstat part.* 1.

6 Tertiò principaliter, quòd clausula *Constituti* non operetur stante reseruatione facta à Camillo donante possessionis, & vniuersi vsusfructus, ex Natt. Cassan. Honded. decis. Rauennaten. coram Card. Blanchetto, & aliis allegatis per informantes pro Camillo. Sed huic obiecto videbatur Dominis plenè satisfactum in decisione, quòd scilicet ex aduerso allegati loquuntur in casibus, in quibus constitutum erat collatum post mortem donantis, & ideò non applicantur huic casui; in quo donatio ab initio fuit pura, & simplex, & consequenter etiam constitutum, licet executio fuerit dilata in tempus mortis donantis. Oldr. *cons.* 114. *n.* 2. quem sequitur alios referens Syluan. *cons.* 67. *n.* 6. stante maximè clausula, *ex nūc*, donationi apposita, ex allegatis in decisiune. Et vlteriùs placuit etiam consideratio, quòd talis reseruatio debet intelligi de possessione naturali cum detentione facti, & facultate percipiendi fructus propria auctoritate, ex qua non impeditur translatio possessionis ciuilis, iuxta cons. Corn. 8. *a n.* 5. *vsque ad* 14. *lib.* 2. cum aliis adductis in decisione, & hoc ad tollen. contrarietatem, quæ oriri posset in eodem instrumento, si is qui per constitutum, & reseruationem vsusfructus, transtulerat ciuilem possessionem, postea declararet se velle eandem retinere, vt præter alios allegatos in decisione tradit in terminis Ioann. Bolognett. *consil.* 6. *num.* 40. & *seqq.*

7 Nec videbantur applicari posse *cons.* Natt. 372. *cum duobus seqq.* in quibus præcipuum fit fundamētum, quia ipse loquitur in vasallo, qui non potuit per reseruationem vsusfructus transferre ciuilem possessionem, quam ipse non habet, sed dominus, vt ipse dicit *d. cons.* 372. *n.* 10. & quoad naturalem, constabat non fuisse translatā, nec transferri potuisse ex reseruatione vsusfructus, & ex verbis claris instrumenti, quæ ponderat *cons.* 373. *n.* 15. & *seqq.* & *cons.* 374. *n.* 2. & *ibi etiam n.* 3. & *seqq.* ostenditur, quòd nulla erat translata possessio, nec naturalis, nec ciuilis iuris feudalis, vt etiam dicit *d. consil.* 372. *n.* 10. & 11. quia in istis incorporalibus requiritur patientia eius qui ius constituit, iuncto vsu eius ad cuius fauorem fuit ius constitutū, vt *d. cons.* 374 *n.* 4. & ibi etiam *n.* 6. ponderat pacta, quæ omnia repugnant translationi alicuius possessionis, & cessant in casu nostro; vltra quòd ibi constitutum erat appositum in contractu conditionali, quoad substantiam suam, vt declarat idem Natt. *d. cons.* 372. *n.* 2. & *seqq.* ideò constitutum etiam censebatur conditionale, vt ibi per eum; sed in casu nostro donatio fuit simplex, & pura quoad substantiam, vt fuit ostensum in decisione. Et ideò reseruatio vsusfructus, & possessionis in vita non potest respicere substantiam donationis, sed illius tantùm executionem, Alex. *cons.* 14 *sub n.* 2. *vers.* & *in proposito, lib.* 1. Socin. *cons.* 53. *sub num.* 11. *vers. vnde licet lib.* 1. cum aliis allegatis in decisione.

Nun obstat Cassan. *cons.* 7. *n.* 36. & 37. qui sensit, quòd 8 vbi in contractu est apposita clausula, *Constituti*, & reseruatio vsusfructus, non trāsfertur vlla possessio propter repugnantiam, cùm regulariter per solum constitutū transferatur vtraque possessio, naturalis, & ciuilis, *l. quod meo*, vbi Doct. *ff. de acq. poss.* per retentionem verò vsusfructus sola ciuilis, *l. quisquis C. de don.* & sic videatur repugnare quòd naturalis retineatur, vel non retineatur, quia in hoc communis est opinio in contrariū, vt per Tiraq. referentem, Alex. Cuman. & alios, & reprobantē in specie Cassan. *in tract. de const. p.* 3. *limit.* 23. Honded. verò *cons.* 18. *lib.* 2. non obstat, quia loquitur in casu donationis conditionalis, vt ibi *n.* 23. *vers. pro quorum*, sed quando donatio fuit pura, licet executio fuerit collata post mortem, ipse admittit constitutum, & reseruationem vsusfructus operari effectum suum, vt *ibidem dicto num.* 63.

Quartò obiicitur, quòd videatur reseruatus vsusfructus casualis propter verba vniuersalia reseruationis, 9 ibi, *possessionem, & vniuersum vsumfructum*, Put. *decis.* 221. *lib.* 3. *in nou.* cùm tamen reseruatio vsusfructus fieri non possit sine translatione dominij. Gabr. *cons.* 141. *num.* 4. *vers. percipiatur. lib.* 1. & admittit decisio de qua agitur, sed fuit responsum, quòd imo reseruatio debet intelligi de vsufructu formali, nec contradicat aliis partibus instrumenti, ex quibus apparet, Camillum habuisse animum transferendi dominium, vt in proœmio, in quo dicitur D. Coronatum velle liberè donare, tam quoad proprietatem, quàm quoad fructus, & Ioan. Baptistam, & Camillum sub reseruatione possessionis, & fructuū, & sic etiam ipsi donarunt, quoad proprietatem, item ex clausulis, ad habendum cessione iurium, & constituti, quæ sunt in parte dispositiua, & ante clausulam, *hanc autem donationem*, &c. quicquid ex aduerso dicatur, & confirmatur ex dicta reseruatione possessionis, & vsusfructus, durante vita naturali donatorum tantùm, & non vltra, & ex assertione quòd habebant pecunias, quæ sine aliqua diminutione bonorum donatorum erant sufficientia ad effectum testandi, quæ omnia repugnant vsufructui casuali, & ideo decisio Put. nihil facit, quia ibi fuerat expressè reseruatum dominium, vnde reseruatio vsusfructus non poterat intelligi, nisi de causali, ob rationem ibi allegatam. Ad decisionem verò Rauennaten. coram Blanchetto, fuit responsum in alia decisione.

Quintò obiicitur, quòd sola clausula ex nunc, legi- 10 tur in donatione, & tamen Doct. ad hoc propositum allegati in decisione loquūtur in casu, quo aderat clausula, *ex nunc prout ex tunc*, & tamen differentiam esse inter vnum, & alterum casum tradit Ias. *in l.* 1. *n.* 4. *C. de codic.* Rim. iun. *cons.* 592. *n.* 21. & *seq.* Ceph. *cons.* 153. *n.* 21. Sed fuit responsum, quicquid sit de hac differentia, tamen in proposito satis est, quòd illa dictio, *ex nunc*, operatur de præsenti effectum suum, nec trahitur ad tempus præteritum, vel futurum, præsertim cùm simus in donatione pura, cuius proprium est, vt rei donatæ illicò dominium acquiratur donatario, *l.* 1 *ff. de donat.* & in his terminis consuluit Mandell. *cons.* 782. *n.* 38. qui allegat Bart. *in l. creditores, colum.* 5. *C. de pignor.* & sentit Maluas. *consil.* 99 *sub num.* 12. & 13. & in beneficialibus dictam

dictam clausulam, *ex nunc*, idem operari tradit Mandos. *in reg.19.de infirm.quæst.9.n.3.* videlicet quòd clausula illa operatur, & inducit actum de præsenti, etiam quòd aliàs penderet à futuro, dummodo simus in dispositione pura, non autem conditionali, Bald. *in l. Arethusa. in prima lectura, col.fin. versa extra quæro. ff. de stat. homin.* Aretin. *in l.lecta, n.13. ff.si cert.pet.* cum aliis à Mandos. adductis.

11 Sextò, & vltimò fuit obiectum, quòd clausula, *Constituti*, nihil operetur, nisi fuerit probatum, constituentem tempore donationis possedisse bona donata, ad Dec.*consf.226. cum similibus.* Sed facilis fuit responsio, frustrà hoc Camillum obiicere, qui à donante prætendit habere causam, & aliàs constitutum possessionem probat non solùm inter constituentem, & constitutarium, sed etiam inter habentem ab eo causam, Rota *decis.766.num.11.part.1.* & sæpe fuit decisum.

Ex quibus Domini permanserunt in decisis, videlicet D. Francisco dandum esse mandatum de manutenendo.

R. P. D. VEROSPIO.

Romana redditionis computorum. Lunæ 20. Februarij 1617.

ARGVMENTVM.

De administratore, cui in testamento legata est liberatio redditionis computorum, quòd non possit occasione dictæ administrationis, & redditionis rationum molestari, nisi de dolo doceatur. cætera vide in summario.

SVMMARIVM.

Administratori liberatio redditionis rationum legata à testatore, censetur remissa qualibet computorum redditio vsque ad dolum præsumptum, num.2.

Generalia verba ex quacunque causa comprehendunt omnes causas, num.3.

Vxor quid & quantum testari possit in præiudicium mariti ex statuto vrbis, cap.131.lib.1.

Clausula ex nunc prout ex tunc, *quid importet, n.5.*

Dolus probari debet per allegantem, num.6.

Matrimonialia capitula seruanda sunt, num.7.

Actum quem quis impugnat, impugnatum etiam ab aduersa parte allegari quis potest, num.9.

DECISIO CCCCIX.

1 Octauius Auila ducturus in vxorem Tarquiniam Fuscam, promisit in capitulis matrimonialibus eam nullas esse molestias illaturam Vincentio Fusco, qui eiusdem Procurator, & bonorum administrator extiterat: sed quidquid ille vel exegisset, vel administrasset, ipsam acceptum habituram, vt in eisdem capitulis latiùs continetur. Postea dicta Tarquinia condito testaméto legauit eidem Vincentio liberationem de omnibus exactis & administratis, nec non post ipsius obitum voluit omnes lites, & controuersias hac de causa motas inter Vincentium & Octauium ipsius virum extingui: sed mortua dicta Tarquinia, cum nihilominus idem Octauius litem contra Vincentij hæredes cœptam prosequi vellet, dubium in Rota propositui, an pro ista redditione computorum ille posset vlteriùs agere.

2 Et fuit per Dominos negatiuè responsum, si enim prætendit Octauius, nomine neptum, & hæredum Tarquiniæ tanquam auus & administrator experiri, illi obstat dicta liberatio legata, per quam redditio quælibet computorum vsque ad dolum præsumptum remissa censetur. Dec.*consf.177.num.3.* Gozzadin.*consf.94. num.12.* Cagnol. *in l.contractus, num.101. ff. de reg. iur.* Couarr. *variar.resolut.lib.2.cap.14.num.4.vers.Quintum.* Menoch. *consf.22.num.4.*

3 Nec potest in dubium reuocari sub dicto liberationis legato, litem super hac prætensa rationum redditione comprehendi. Nam vltra quòd testatrix locuta fuit de omnibus litibus, causis & controuersiis ex quacunque causa, quæ verba adeò generalia omne controuersiarum genus includūt, Surd.*decis.176.num.1.& consf.267.num.13.& 14.* Seraph. *decis.317. num.3.* Cùm tamen illa de hac reuisione computorum in specie meminerit, omnis cessat dubitatio. *l.ille aut ille, & l. non aliter ff.de leg.3.*

4 Nec valet dicere, cùm Tarquinia viro prædecesserit, communibus liberis superstitibus factum fuisse locum statuto vrbis *in cap. 131. lib. 1.* de lucro dotis, adeò vt actiones ad dotem spectantes remittere non potuerit, quia solum statutum operatur vt marito quoad vsumfructum non præiudicetur, non autem prohibuit mulierem ad sui libitum iuxta iuris communis dispositionem testari, dummodo legitima filij non priuentur, vt fuit resolutum in Romana successionis de Tagliafettis 19.Martij 1603.coram Reuerend.Lugdunen.& in causa Romana lucri dotis 19.Decembr.1608. coram Illustriss. Cardinali Ludouisio, & in alia Romana lucri dotis 20.Februarij 1615.coram R.P.D.meo Pitouano.

5 Nec releuat Tarquiniam post conditum testamentum, cùm super tali redditione computorum prosequuta fuerit litem, videri supradictum liberationis legatum reuocasse. Cessat enim obiectum, ex quo voluit illa post ipsius obitum, & non antea liberationem effectum sortiri, vt expressè cauetur in testamento, in quo cùm adsit clausula, *ex nunc prout ex tunc*, liberatio à die mortis robur accipit, nullo habito respectu ad tempus testamenti, nec ad ea, quæ antea fuerant gesta. *Clementin. vnica*, vbi Cardinalis *num. 9. versicul. & oppono.* Ancharanus *num. 6. de concess. prebendar.* Cotta *decis.19.*

6 Non obstant quæ de dolosa Vincentij administratione excipiuntur, quia cùm dolus huiusmodi non probetur ad effectum de quo agitur, sustagari non potest. *l.quoties, § qui dolum, ff. de probat.* Alex. *consil.62. num.9.lib.4.* Gozzad.*consf.94.num.13.*

7 Quatenus verò ex persona propria prætendit Octauius agere ex iuribus per Tarquiniam sibi in dotem traditis, obstat eidem pariter propria promissio in capitulis matrimonialibus facta, contra quam venire non potest dictam computorum redditionem postulando. Ias.*in l.non exigimus. §.quod diximus, n.9. ff.si quis caution.* Castren.*consf.52.num.3.lib.2.*

8 Non obstat promissionem de faciendo quitantiam esse intelligendam præuia rationis redditione; nam contrarium apparet ex illis verbis, *de omnibus exactis, & administratis, quitantiam facere promisit, & liberè cessit.* &c. Præterea cùm in vim dictæ promissionis Vincentio nulla esset inferenda molestia, nec per consequens ille pro huiusmodi redditione rationis poterat conueniri.

9 Denique non obstat capitula matrimonialia fuisse per Vincentium impugnata. Suas enim tantummodo confessiones in illis factas ipse reuocauit. Et in omnem euentum potest quis in eo quod impugnauit se fundare, vbi pars aduersa talem impugnationem non acceptauit. Ruin. *consil. 21. num.6. lib.1. & consf.135.num. 6. lib. 4.* Gabriel *de regul. iuris conclus.1. num.65.*

R. P. D. ANDREA.

Hispalen. præeminentiarum. Lunæ 20. Februarij 1617.

ARGVMENTVM.

Coadiutores non sunt verè Canonici, seu aliàs beneficiati, sed fictè, & propterea veris Canonicis, seu beneficiatis præferri non debent, pluraque notanda de natura, & potestate coadiutorum. est magistralis decisio.

SVMMARIVM.

Sententia dicitur valida, & non nulla, quando ex actis apparet interuenisse ea, de quibus num. 1.

Capituli nunquid intersit, vt vnus Canonicus alterum præcedat, num. 2.

Coadiutor viuente coadiuto possessionem beneficij non habet, num. 3.

Canonicus antiquus, vt præcedat modernum, attendendum est, non tempus prouisionis, sed captæ possessionis, n. 4.

Coadiutor non habet ius, nec titulum in beneficio, sed tantum exercitium, & administrationem, num. 5.

Canonicatus non vacat per obitum coadiutoris, sed coadiuti, ibid.

Coadiutor incipit habere ius super Canonicatu post obitum coadiuti, & tunc non tanquam coadiutor, sed tanquam nouus Canonicus, nec dicitur continuare ius, sed nouiter acquirere, ibid.

Coadiutor mortuo coadiuto, debet capere possessionem Canonicatus, ibid in fine.

Coadiutor viuente coadiuto non est verè Canonicus, sed fictè, num. 6. vbi propterea veris Canonicis præferri non debet, & num. 7. vbi de eadem materia.

Papa nunquid possit creare duos Canonicos eiusdem Canonia, num. 8.

Coadiutores non possunt residere in choro, neque interesse in Capitulo, neque exercere iura canonicalia, inuitis coadiutis, ibid.

DECISIO CCCCX.

1 DVbitaui, an sententiæ Rotales essent confirmandæ, vel infirmandæ, & resolutione bis dilata, nempe sub die 17. Nouembris 1616. & 17. Februarij 1617. denique triduo pòst sub die 20. eiusdem Februarij Rota sententias esse confirmandas censuit, nisi obstent statuta cum obseruantia, de quibus videatur.

Nam circa earum validitatem ex actis apparebat interuenisse omnia requisita ad eam necessaria, de quibus per Vetall. *decis.* 260. *part.* 2. passim allegari, & admitti solita.

2 Nec videbatur obstare, quòd Capitulum nullum habeat interesse in hac causa, cùm omnes collitigantes sint Capitulares, & ita non intersit Capituli, an præcedat vnus, vel alter, ex deductis per Abb. *in cap. ex literis*. vbi Dec. & alij, *de probat.* Quia licet hoc ius præeminentiæ competat Canonicis particularibus, & sic non videatur respicere Capitulum, attamen cùm hæc lis fuerit mota per coadiutores contra Capitulum Canonicos repræsentans, ideò bene fuerunt obtentæ sententiæ absolutoriæ ad fauorem Capituli, vltra quòd ipsius intersit hoc terminare, cùm ad ipsum spectet tradere possessionem, Cassad. *decis.* 8. *de caus. poss. & propriet.*

3 Quoad vero iustitiam illa patebat ex resolutione S. Rituum Congregationis in vna Colimbrien. 16. Septembris 1606. & ex decisione in hac causa facta coram Reuerendiss. D. meo Damasceno sub die 8. Februarij 1613. in qua doctè ex more, & copiosè dicta resolutio fuit comprobata. Nam coadiutor viuente coadiuto possessionem beneficij non habet ex propria persona, cùm illam habeat coadiutus, & duo insolidum eandem rem eodem respectu possidere non valeant, *l.* 3. §. *ex contrario. ff. de acquir. poss.*

Quòd autem coadiutor coadiuto viuente non dicatur possidere, tradit Cott. *decis.* 398. *in miscell.* Capotaq. *decis.* 65. *lib.* 3. *in manuscrips.* Garz. *de benefic.* 4. *part. cap.* 5. *num* 76. & 90. *ad fin.* & Rota firmauit in eadem decisione. Ad hunc autem effectum consequendæ antianitatis, vt ibi dictum fuit, non tempus prouisionis, sed captæ possessionis attenditur, *l.* 1. vbi Ioann. de Plat. & alij, *C. de consul. lib.* 12. *cap.* 1. & ibi Canonistæ, *de maiorit. & obedient.* Bart. *in l.* 1. *n.* 4. *ff. de albo scrib.* not. Bald. *in cap. cùm olim, num.* 1. *notab.* 2. *de consuet.* Rebuff. *in tractat. nominat. quæst.* 21. *num.* 4. Boër. *de auth. magn. Concil. num.* 81. Mohedan. *decis.* 11. *ante num. primum. vers. nam cùm locus, de renunc. & decis.* 25. *in fin. de præbend.* cum aliis per Modern. *super reg* 8. §. 3. *proœm. num.* 25. *cum pluribus seqq.* & per Garz. *vbi suprà num.* 77. 4

Præterea coadiutor non habet ius, nec titulum in beneficio, sed tantùm exercitiū, & administrationem, ius autem residet penes coadiutum, Hostien. *in cap. de Rectoribus, in verb. Animarum.* & ibi Ioann. Andr. *verbo curam habeat*, Card. n. 1. Anan. 1. Anchar. 3. Panormit. *vlt. de Cleric. ægrot. vel debil* quicquid dicat ibi gloss. quæ in hoc communiter reprobatur, idē tenet Henric. Boich. *in cap. consultationibus, n.* 8. *eod. tit.* Anchar. per eum text. *in cap. grandi. n.* 5 *vers. Nam ius, de supplen neglig. Prælat. in* 6. Quod etiam comprobatur, quia Canonicatus non vacat per obitum coadiutoris, sed solummodo per cessum, vel decessum coadiuti, & tunc incipit habere ius ipse coadiutor, non tanquam coadiutor, sed tanquam nouus Canonicus, & diuersa persona, nec dicitur continuare ius, sed nouiter acquirere, *gloss. fin. in d. cap. grandi.* & ibi Doct. Put. *decis.* 226. *num.* 3. & 12. *lib.* 3. Garz. *vbi suprà, num.* 75. & ideò mortuo coadiuto debet capere nouam possessionem, vt resoluit Sacra Congregatio Rituum in dicta Colimbrien. & ex ea Rot. in hac causa. Quod etiam patet ex forma literarum coadiutoriæ, in quibus Papa mandat, quòd vacante Canonicatu per cessum, vel decessum coadiuti, vel aliàs quouis modo, & cessante officio coadiutoriæ ipse coadiutor in possessionem Canonicatus immittatur. 5

Ex quibus sequitur, quòd coadiutor viuente coadiuto non est verè Canonicus, seu aliàs beneficiatus, sed fictè, vt tenuit Rota in Salamantina coadiutoriæ 25. Iunij 1593. coram bon. mem. Penia, & idem respondit Sacra Rituum Congregatio in d. Colimbrien. Et propterea veris Canonicis, seu alias beneficiatis præferri nō debet, quia minor est dignitas prouenicns ex fictione, quàm ex veritate, Bald. *in l. quoties. num.* 3. *vers. Nota quod minor. C. vbi senat. vel clariss.* & in concursu maior semper debet præcedere minorem, *cap.* 1. & *cap. solita de maior & obed.* vnde rectè Gemin. *cons.* 118 *n.* 1. *in fin. & seq.* respondit Canonicos veros fictis esse præferendos, Rebuff. *in prax.* 1. *p. tit. de rescript. etiam perinde val. n.* 30. Modern. *super reg.* 8 *gloss.* 5. §. 9. *num.* 109. & sequuta est Rota in eadem Salamantina, & in hac causa. 6

Non obstant verba litterarum coadiutoriæ, per quæ dicitur apparere, quòd coadiutor statim ab ipsa concessione efficitur vere, & non ficte Canonicus, ibi, *Canonicatum, & præbendam, &c. cùm primùm illos per cessum, vel decessum vacare contigerit, ex nunc prout ex tunc, & è contra conferimus, necnon ex nunc plenum ius in illis verè, & non fictè acquisitum existere decernimus.* Quia omisso, an dicta verba operentur à die datæ, vel potiùs à die purificatæ conditionis, in quo articulo pro opinione, quòd operentur tantùm à die purificatæ 7

rificatæ conditionis, adsunt plures decisiones allegatæ in hac causa corã Reuerendiss. D. meo Damasceno. In omnẽ casum illa verba hoc solũ possunt importare, quòd coadiutor habeat veram tituli collationem, & ius in beneficio verè, & non fictè quæsitum à die datæ coadiutoriæ, quod non suffragatur ad effectum præeminentiæ, ad quem ex deductis suprà non titulus, & prouisio, sed possessio attendi debet.

8 Vltra quòd de hac tituli collatione, & iure in beneficio à die datæ satis potest dubitari, non quòd Papa non possit creare simul duos Canonicos eiusdem Canoniæ, iuxta text. *in cap. non autem*, & ibi Archid. 7. *quæst.* 1. Abb. *in cap. si aeternitatis num.* 4. *vers. Hic autem Papa, de preben. cum alijs allegatis.* Sed quia ex aliis verbis litterarum coadiutoriæ apparet Papam viuentibus coadiutis noluisse facere alios Canonicos, sed tantùm coadiutores, vt præter suprà deducta probatur etiam ex eo, quòd coadiutores ex forma suarum coadiutoriarum non possunt residere in choro, neque interesse in Capitulo, neque aliquid iurium Canonicalium exercere inuitis, & nolentibus coadiutis; item quia cessantibus officiis coadiutorum mandatur eos in Canonicos recipi, & in Fratres, quod esse non posset, si ipsi essent creati veri Canonici.

9 Nec obstat, quòd in eisdem litteris conceditur, vt ipsi gaudere possint beneficio regulæ de annali, & triennali, quia hoc intelligitur post obitum principalium, scilicet si ipsi coadiutores per annum, vel triennium continuauerint in sua possessione postquam decesserunt coadiuti, vt censuit dicta S. Congregatio in eadem Colimbrien. & patet manifestè, quia si coadiutor post obitum coadiuti debet recipi in Canonicum, & in Fratrem, & habere stallum in choro, & locum in Capitulo sibi assignandum, & in possessionem Canonicatus immitti, ex eo tempore incipit sibi currere tẽpus regulæ, nisi aliter expressè in litteris caueatur.

Ex quibus, & aliis adductis in decisione Reuerendiss. D. mei Damasceni, & hîc per informantes pro Capitulo sententias esse confirmandas placuit, nisi obstent statuta cum obseruantia, de quibus videatur.

R. P. D. COCCINO DECANO.

Romana de Rusticuccijs. Lunæ 20. Februarij 1617.

ARGVMENTVM.

Verba lineata, an, & quando habeantur pro cassis, & cancellatis.

SVMMARIVM.

Cancellatio, seu cassatio testamenti non complex, facit præsumere testatorem noluisse testari, num. 1.

Linea subducta in aliqua scriptura, habet eandem vim quòd cassatio & cancellatio ipsius scripturæ, num 2.

Dictio che, importat idem quod dictio quia, ibid.

Dictio quia, importat causam pro certo, & pro constante, ibid.

Ratio vnica habetur pro expressa, quando non nisi illa assignari potest, ibid.

Testatoris voluntas non præsumitur mutata, declara vt n. 3.

Testandi amplissima facultas sicut continet potestatem relinquendi hæreditatem, ita etiam extenditur ad hæreditatis ademptionem, num. 3.

DECISIO CCCCXI.

1 BOn. mem. Card. Rusticuccius in schedula priuata manu propria conscripta Rusticuccium Matthæum & Iacobum fratres hæredes scripsit, & diuerso atramento reperitur linea subductum Rusticuccij nomen, & post verbum *fratres*, eodem atramento quo linea fuit subducta, prosequendo recto ordine scripturam, adsunt verba eiusdem Cardinalis *Che a Rusticuccio già si è prouisto*, & hoc testamẽtũ fuit repertu in dimidia parte folij papyracei, obsignatum cum sigillo Cardinalis, in cuius etiam scrinio erat repositum, vnde 17. Iunij superioris anni dubitaui, an D. Abbas Rusticuccius esset hæres Cardinalis; & Domini censuerunt negatiuè respondendum, rationibus, de quibus in dicta decis. quæ hodie placuerunt Dominis. Nam licèt ab initio, quando Cardinalis cœpit scribere testamentum vnà cum aliis, fuerit scriptus hæres, tamen per cancellationem factam antequam compleret & sigillaret testamentum, intelligitur Cardinalem noluisse testamentũ quoad personam Domini Rusticcucij cãcellati suffragari. *l. cãcellauerat. l. prox. l. vlt. ff. de his qua in testam. delent.* Sed censetur facta cancellatio ad fauorem aliorum hæredum, ad *l. Tribunus. §. cùm aliquis. ff. de milit. testam.* Oldrad. *consil.* 144. *num.* 2. *& seqq* Aim. *cons.* 228. *num.* 1. *vers. in dubio autem.* Clar. *in §. testament. quæst.* 93. Card. Mantic. *de coniect. vlt. vol. lib.* 12. *tit.* 1. *n.* 31. *ante fin. vers. sed si non omnia.*

Quòd autem prædicta linea iunctis aliis verbis 2 impurraret cancellationem, in casu, de quo agitur, non dubitarunt Domini. Nam aliquando pro cassatione verbi, illud linea subducitur, prout experientia docet, & hoc maximè fieri solet in scripturis, quæ in mundum traduntur, & hoc aliquando Cardinalis facere consueuit, vt fuit ostensum in alia decisione, & quòd in casu isto linea importet cassationem, ambigi nõ potest, si perpendatur ratio ex qua linea fuit apposita, videlicet, *che a Rusticuccio già si è prouisto dictio che*, exponitur quia, quæ importat causam *pro certo & constanti*, vt declarat Bart. *in l. demonstratio*, *in §. quod autem num.* 8. *& seqq. vers.* 2. *quaero*, & maximè *num.* 8. *& seqq. ff. de condit. & demonstr.* & bene ad propositum facit *gloss.* 1. *in l. qui volebat. ff. de hared instituen.* quam sequitur *ibidem* Ang. & Imola, vbi quòd verba quòd esset contenta dote, important exhæredationem Cardinalis in Rusticuccio Abbatiã resignauerat. quæ quidẽ ratio cùm concludat ad cancellationem dicendum est lineam hoc manifestè importare. *l. cùm pater. §. dulcissimis. ff. de legat.* 2. Decius *consil.* 379 *num.* 5. *vers. & vlt. & consil.* 64. *num.* 6. quod eo magis dicendum est, nam cùm testamentum esset clausum & sigillatum, nihil aliud poterat importare prædicta linea, iuncta ratione, quam cancellationem; non potest non assignari alia ratio, quàm ista, & ideo perinde est ac si Cardinalis expressè cancellasset nomen Rusticcucij, iuxta notata per Castr. *in consil.* 251. *incipien. visa quadam securitate, lib.* 1. Alexand. *consil.* 119. *num.* 2. *vers. & idem vbi ratio, lib.* 7. vbi apostilla *in verb. vnica.*

Non obstat quòd in dubio voluntas non præsumatur mutata. Mantic. *de coniectur. lib.* 12. *tit.* 1. *num.* 2. & 3 propterea cùm prædicta linea & verba non ostendant cassationem claram, in dubio respondendum est pro non cassatione. Nam huic obiecto fuit responsum quòd ex omnibus prædictis simul iunctis deducitur cassatio clara, quod eo magis debet procedere in hac facti specie, cùm Card. haberet amplissimam facultatem testandi à fel. record. Greg. XIII. videlicet etiam verbo, quàm scriptura etiam minus solemni, etiam coram duobus, vel tribus testibus, aut etiam epistola, aut schedula sua manu subscripta, & etiam omissis quibuslibet solemnitatibus & formis. Quare sicut potuit cum minori solemnitate, imò nuda voluntate hæreditatem dare, ita etiam & adimere, prout vltra allegatos in alia decisione probat Ang. *in l. in fraudem.*

§.1.ff.de milit. testam. Rom. consil. 385. num. 3. & ideò quatenus prædicta verba clarè non importarent ex se cassationem: attamen cùm prædicta claram ostendant voluntatem testatoris cassandi, sicuti Cardinalis potuit nuda voluntate dare hæreditatem, ita etiam hac nuda voluntate potuit adimere.

Ex quibus fuit firmata alia decisio.

R. P. D. PIROVANO.

Brittonien Salutani. Luna 20. Februarij 1617.

ARGVMENTVM.

Reseruatio dominij rei venditæ, facta à venditore vsque ad integralem pretij solutionem, facit eum præferri quibuscumque creditoribus, etiam anterioribus.

SVMMARIVM.

Instrumentum publicum facit probationem manifestam, & dicitur probatio probata, num. 1.

Hypotheca generalis & specialis vigore obligationis Cameralis, & reseruatio dominij vsque ad integralem pretij satisfactionem, faciunt præferri venditorem omnibus, etiam anterioribus creditoribus, num. 2.

Constituti clausula probat possessionem tam inter contrahentes, quàm inter habentes ab eis causam ex post, n. 3.

Saluianum interdictum intrat quando bona obligata per tertium possidentur, nec controuertitur de identitate, & sic ex eo datur immissio, num. 4.

Res iudicata non potest reuocari incidenter parte contradicente, num. 5.

Partita illiquida non possunt suspendere virtutem obligationis Cameralis & executionem, num. 6.

DECISIO CCCCXII.

FVit resolutum dandam esse immissionem D. Bernardinæ pro credito scutorum 4574. tantùm. Tale enim creditum originatur ab instrumento venditionis bonorum factæ per Abbatem Alexandrum Saluagranum Stephano Salminiato pro pretio scutorum 13280. vsque de mense Aprilis 1596. & exinde ad summam scutorum 4574. reductum in calculo Guidotti in peritum, & calculatorem tunc electi per R.P.D. Belium ab A.C. deputatum inter eundem Salminiatum emptorem, & creditores ac Leonoram Calderinam Saluagiani prædicti hæredem, qui postmodum mandata exequutiua pro eadem summa relaxauit, & per me fuerunt in hac eadem causa confirmata per sententiam diffinitiuam, reuocando aliam mandatis prædictis contrariam, quæ hodie in statu rei iudicatæ remanet.

1 Ideo D. Bernardina vigore cessionis iuriũ hæreditaris Alexandri habitæ à Calderina probat requisita in Saluiano dum creditum iustificat per instrumentum publicum venditionis eorundem bonorum, quod solet facere probationem manifestam. *l. cum precibus. C. de probat.* Grammat. *decis.* 103. *num.* 1. Tiraquell. *de retract. lignag.* §. 2. *gl.* 1. *n.* 20. Seraph. *decis.* 1134. *n.* 2.

2 Similiter per idem instrumentum probat hypothecam nedum generalem, & specialem vigore clausularum obligationis Cameralis, sed indiuiduam reseruationem iuris, vsque ad integralis pretij bonorum satisfactionem, per quam dubitari non potest, quin venditor & omnes habentes causam ab eo, præferantur quibuscumque aliis, etiam anterioribus creditoribus. *l. licet. C. qui pot. in pignore hab.* Rip. *in l. priuilegia num.* 32. *ff. de priuileg. creditor.* Negusan. *de pignorib.* 2. *membr. quinta part. num.* 17.

Demum ex eodem instrumento probatur possessio 3 tam Alexandri, quàm Salminiati de tempore venditionis bonorum, & reseruationis hypothecæ, ex clausula *Constituti*, quæ tam inter contrahentes, quàm inter habentes ab eis posteriorem causam probant possessionem. *l. quod meo. ff. de acquir. possess.* Socin. *consil.* 11. *n.* 1. *vers. Et pro prædictorum lib.* 3. Tiraquell. *de constit. possess. part.* 3. *limitat.* 1. *num.* 23. Rota *decis.* 766. *n.* 11. *part.* 1. *diuersor.*

Et cùm hodie bona prædicta possideantur per reos 4 conuentos, nec controuertatur, visum est intrare vtile Saluianum, pro quo non solet denegari immissio. Bart. *in l.* 1. *num.* 2. *ff. de Saluian. interdict.* Negusant. *de pignoribus part.* 8. *memb.* 3. *numer.* 19. & sæpius fuit resolutum.

Neque ad subuertendam huius crediti subsisten- 5 tiam videbantur obstare allegatæ solutiones & prætensiones, quia si agatur de partitis scutorum 200. 1000. 668. quæ in calculo Guidotti clausæ sunt, iam super eis cognitum fuit, dum positæ fuerunt vel in debitum, vel in creditum; ideo super admissis non cadit cognitio, stante re iudicata, quæ incidenter reuocari non potest parte contradicente. Mohedan. *decis.* 4. *de sentent. & re iudic.* Verall. *decis.* 320. & 323. *part.* 1. & *decis.* 279. *part.* 2.

Si verò de aliis pariter agatur, prout sunt illæ scuto- 6 rum 475. 177. 500. 281. & 142. quæ in calculo eiusdem Guidotti reseruatæ sunt vti illiquidæ, non possunt suspendere virtutem obligationis Cameralis & iudicij exequutionem. *l. qui soli dum. ff. de legat.* 2. Bald. *in consilio* 152. *in fine lib.* 3. & fuit resolutum in Romana de incoronatis 17. Iunij 1607. coram Illustrissimo Cardinali Lancellotto.

Prætensiones verò damnorum respectu fructuum prædij Molinellæ in venditione comprehensi, quod dicebatur non fuisse traditum de tempore venditionis, sed multo pòst, non videbatur releuare, quia dubio super hoc disputato coram Reuerendiss. Atrrebatensi sub die 23. Iunij 1606. resolutum fuit, vel nõ retardare solutionem pretij, dum adhuc non est iustificatum cuius culpa euictio, vel impedimentum sequutum fuerit, vel si aliquid debebatur, poterit compensari cum fructibus per Salminiatum perceptis, non soluto pretio temporibus statutis, quos prætendit sibi debere Saluagranus ex æquitate. *l. curabit. de act. empt.*

Et ita fuit resolutum, &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Nepesina tutelæ. Lunæ 27. Februarij 1617.

ARGVMENTVM.

De instrumento Notarij reperto in eius protocollo sine clausula, *actum*, &c. & cum Apostilla inter lineam, & lineam, sine eiusdem Notarij approbatione, nunquid probet, & quid si instrumentum careat anno, & die.

SVMMARIVM.

Instrumentum testibus rogatum, & inuentum in eiusdem Notarij protocollo, plene probat, num. 1. & 5.

Instrumentum, die, & anno carens in protocollo Notarij repertum præsumitur rogatum sub die præcedentis actus, num. 2.

Præpo

Trapositerationes circa diem à Notario facta in protocollo non diminuunt fidem instrumentis, si sic Notarius facere consueuerat, num. 3.

Instrumentum, in quo non reperitur clausula actum, &c. numquid probet, num. 4.

Interlineatio, & Apostilla, hoc est, scriptura reperta inter lineam, & lineam sine probatione, numquid tollat fidem in instrumento, num. 6. & 7.

Cura venit sub nomine tutelæ, n. 7. in fin. & n 8.

Error Notarij in die non arguit errorem in alio, numero 8.

Error in nomine non vitiat, num. 9.

Tutela probatur per publicam vocem, & famam, ibid. in fine.

Testes dicentes se pluries vidisse aliquem scribere benè, dicuntur illius manum recognoscere, num. 10.

DECISIO CCCCXIII.

1 IN decisione coram me sub die 6. Iunij præteriti in ista causa facta, quòd nimirum constaret de tutela ad effectum vt hæredes Antonij Plodij rationem reddere tenerentur, fuerat suppositum tutelæ deputationem esse in forma probanti. Vnde super hoc dubio successiuè per me proposito, an videlicet hæc dispositio quoad Antonium Plodium fidem mereretur, Dominis visum fuit affirmatiuè respondendum, cùm illa reperiatur à Notario coram testibus rogata, necnon inuenta fuerit in eiusdem Notarij protocollo. Vnde quoad omnes probat gloss. *in l. generali. C. de tab. lib.* 10. Bart. *in l. quidam.* § *numularius num.* 3. *& in l. argentarius, in princip. ff. de edendo.* Abb. *in cap.* 2. *numer.* 11. *de fid. instrum.* Dec. *consil.* 447. *num.* 5. *&* 6. Couarr. *practicar. quæst. cap.* 20. *num.* 1. *& seq.*

2 Non obstat hanc deputationem die & anno eatere, quia fuit responsum illam referri ad diem actus præcedentis sub 20. Augusti de anno 1591. celebrari. Bart. *in l si quis.* § *si quis initium, num.* 18. *&* 19. *ff. de eden.* Menoch *de arbitrar. cas.* 64. *num.* 6. *&* 7. stante præsertim verbo *dicta die*, quod idem repetit in actu præcedenti appositam. Dec. *consil.* 465. *numer.* 8. Surd. *consil.* 163. *numer.* 14.

3 Nec releuat in eo actu sub 20. Augusti celebrato fuisse diem præpositeratam, cùm ante illum alius actus reperiatur sub 22. eiusdem mensis, & per consequens deputationem ad diem præcedentis actus referri non posse. Nam cùm huiusmodi præposterationes ab illo Notario fieri consueuerint, vt ex actorum libro colligitur, nihil obest quin dicta deputatio ad diem præcedentis actus referatur. Paris. *consil.* 18. *num.* 43. *&* 59. *lib.* 2. Alex. *consil.* 14. *num.* 23. *in fine lib.* 6. Card. *consil.* 133. *numer.* 5. *versic. si idem dicimus.* Mandell. *consilio* 195. *num.* 2. *&* 5.

4 Non obstat defectus clausulæ *actum*, &c. sine qua scriptura dicitur imperfecta, Roland. *consil.* 32. *n.* 29. *lib.* 2. cum aliis allegatis, Roland. enim, & alij Doctores loquuntur vbi de rogitu Notarij non apparet, secus si de illo constaret, quia tunc de essentia scripturæ dicta clausula non dicitur. Menoch. *consil.* 48. *num.* 16. Curt. iun. *consil.* 162. *num.* 1. Ruin. *consil.* 152. *num.* 12. *in fine lib.* 4. Rota *decis.* 250. *num.* 3. *part.* 1. & fuit dictum in Romana dotis de Sforzia 23. Februarij 1615. coram R. P. D. [illegible] Manzanedo.

5 Hîc autem satis apparet Notarium fuisse de tali deputatione rogatum, cùm scriptura fuerit in protocollo [illegible] Curt. iun. *d. consil.* 162. *numer.* 1. *versic. Confirmatur.* Ruin. *dicto consil.* 159. *num.* 12. Seraphin. *decis.* 9. *num.* 2. Necnon in ea fuerint adhibiti testes cum clausula *adhibet*, &c. quæ extenditur ad hæc rogâti. Paris. *consil.* 18. *num.* [illegible] *lib.* 2. Alexand *consil* 14. *num.* 26. *lib.* 6. Menoch. *de præsumpt. lib.* 2. *præsump.* 81. *num.* 11. *& seq.* & fuit dictum in allegata Romana dotis coram R. P. D. [illegible] Manzanedo.

6 Non obstat Antonij Plodij nomen fuisse scriptum in supeclinea absque Notarij approbatione, & consequenter scripturam huiusmodi fidem non mereri, vt fuit dictum in Romana obligationis 28. Februarij 1600. coram Illustrissimo Millino. Nam cùm dicta lineatura, vel Apostilla eiusdem Notarij rogati manuscripta probetur ex testibus in summario n. 1. benè meretur fidem. Bald. *in rubr. C. de fid. instrumentorum, n.* 52. Alexand. *consil.* 59. *num.* 5. *versic. Non obstat lib.* 2. *& consilio* 14. *num.* 23. *lib.* 6. Aim. *consil.* 88. *num.* 2. Grammat. *decis.* 106. *num.* 17. Decian *respons.* 99. *n.* 2. *lib.* 2.

7 Cùm præsertim hæc lineatura in matrice fuerit apposita. Paris. *consil.* 28. *num.* 21. *& seq. lib.* 2. Clar. §. *testamentum quæst.* 7. *versic. Aliquando, in fine.* Menochius *de arbitrariis casu* 187. *num.* 18. Vnde non obstat decisio coram Illustrissimo Millino, cùm ibi non appareret Apostillam eiusdem Notarij rogati manu fuisse conscriptam. Accedit in eadem lineatura D. Antonium & Ioannem de Aleo Æmiliæ cognatos nuncupari, vnde cùm ambo sub vnico verbo in plurali descripti fuerint cognati, satis apparere videtur simul istos fuisse tutores deputatos, & per consequens benè deletum nomen Flntentij de Casalinis in linea priùs appositum, cùm de illo talis qualitas cognationis non præiudicetur. Nec in eadem vigeat obseruantia, sicut in aliis tutoribus deputatis. Bald. *consil.* 402. *num.* 9. *lib.* 5. Aym. *consil.* 158. *num.* 1. Rota *decis.* 113. *num.* 10. *part.* 1. diuersorum. Seraphin. *decis.* 928. *num.* 2. respectu enim Æmiliæ, & Ioannis de Aleo contutorum ex pluribus actibus in summario datis obseruantia probatur; respectu verò Antonij Plodij datur instrumentum societatis scutorum 50. in quo ille tanquam Dominici tutor, & curator interuenit, & quamuis tunc temporis Dominicus esset in 18. ætatis anno constitutus, & per consequens extra tutelam, nihilominus potuit Antonius vti curator interuenire, cùm præsertim sub tutelæ nomine cura etiam comprehendatur. Rota *decis.* 89. *num.* 14 *part.* 2. *diuersorum.*

8 Nec valet dicere in dicto instrumento fuisse erratum in die & Notario, cùm Antonius ad instantiam se referat per Augustinum Columbum rogatum, & nihilominus de hac tutela rogatus appareat Angelus Petronius, quia talis error non arguit fuisse pariter erratum in assertione, quòd Antonius esset tutor Nam licèt ob memoriæ lapsum de facili possit quis in die, & Notarij rogati nomine decipi, non tamen idem errare censetur asserendo se tutorem si vere talis non existebat.

9 Præterea cùm ex supradictis appareat de tutela fuisse rogatum Angelum Petronium, error quoad Notarij nomen non vitiat. *l. si quis in fundi vocabulo*, vbi gloss. *in verbo sed si in corpore. ff. de legat.* 1. Aym. *consilio* 157. *num.* 8. *& consil.* 65. *num.* 10. *& consil.* 147. *num.* 5. Bald. *consil.* 41. *lib.* 4. Socin. *consil.* 25. *num.* 3. *lib.* 4. Paris. *consil.* 97. *num.* [illegible] *lib.* 1. Ruin. *consil.* 115. *num.* 13. *in fine lib.* 5. Accedit vltra dictam societatem officij constare pariter ex testibus Antonium se pro tutore gessisse, ex quibus, præsertim de publica voce & fama deponentibus, benè tutela probatur. Socin. *consil.* 153. *numer.* 3. *lib.* 2. Boër. *decis.* 124. Riminald. senior *consil.* 386. *num.* 5. *lib.* 2.

10 Non obstat librum, vbi tutela scripta reperitur, esse Alpharabij Vicarij, non Angeli Petronij, qui de illa fuit rogatus; hic enim liber decreta continet in castro Leprignani emanata, & in eo scripsiunt Notarij pro tempore ibi existentes, prout in eodem scripsit etiam Angelus Petronius. Dicti Angeli Notarius ex primo & quarto teste probatur, deponentibus illum esse

est N... ...m, ... pro t... ... hinc ab omnibus communiter habetur, prout ex ... etiam apparet ipsum Ang... ... tutelæ de ... rum scripsisse, cùm dicti testes illius ... ... cognouerint, asserendo pluries eundem scribere vidisse, quod sufficit. Seraphin. *decis.* 522. *num.* 1. & fuit dictum in Romana dotis de Sfortiis 23. Februarij 1615. coram R.P.D. meo Manzanedo, & alibi sæpius.

R. P. D. PIROVANO.

Romana retractus. Lunæ 27. Februarij 1617.

ARGVMENTVM.

In venditione hæreditatis, est locus retractui.

SVMMARIVM.

Manutencio debet dari, quotiescumque constat de possessione, num. 1.

Iudex nulliter & iniustè procedens, non potest priuare possessorem sua possessione, num. 2.

Iniustitia debet esse notoria, & patens ad hoc, vt reuocetur exequutio emanata a iudice in vim trium sententiarum, num. 3.

Constitutio Pij V. de censibus, cùm dat prælationem censuario, est exorbitans à iure communi, & strictè intelligenda, num. 4. *declara vt num.* 5.

Constitutionis vbi habemus casum, non est vlteriùs de rationibus inuestigandum, num. 6.

Iniustitia notoria æquipollet nullitati, & facit præsumere iudicem vti priuatum processisse, & exequutio sententiæ impeditur, num. 7.

Retractus quando fit, debet retrahens suscipere in se omnia onera quæ erant in venditione, idque ex lege retractus, num. 8.

DECISIO CCCCXIV.

1 RESolutum fuit Bened'ctorio dandum esse mandatum de manutenendo, quia de illius possessione constat ex instrumento apprehensionis possessionis in vim mandati iudicis, per quam Franciscus potuit tam naturali, quàm ciuili possessione priuari. Mohedan. *decis.* 4. *de rest. spoliat.* Rota *decis.* 802. *num.* 6. *part.* 1. *diuersor.*

2 Et quamuis iudicis authoritas nulliter, vel iniustè procedentis, non sit tantæ potentiæ, vt possit priuare præcedentem possessorem. Bart. *in l. meminerint, num.* 2. *ad finem, C. vnde vi.* Ang. *in l. cum possidere.* §. *qui ad nundinas, num.* 2. *in fine, ff. de acquiren. possess.*

3 Tamen in præsenti Franciscus non docet de tali nullitate, aut iniustitia, quæ sufficiens sit, vt exequutio emanata a iudice in vim trium sententiarum reuocetur per remedium extraordinarium manutentionis, cùm illa debeat esse notoria, & patens, vt dictum fuit in decisione Romana de Bombollis 31. Maij 1613. coram Illustrissimo Archiepiscopo Damasceno.

4 Non obstat taliter se gessisse iudicem posse probari ex ipsa constitutione Pij V. de censibus, in qua datur prælatio ... suario, quæ tanquam exorbitans & contraria iuri communi debet strictè intelligi secundum terminos B... æ, ... quando res ipsa censuata venditur, non autem quando venditur hæreditas, quæ reputatur ... ca... V... l. *de vsur. cap.* 45. §. 3. *num.* 3. *vers. quod ...*

5 Fi... ... m, quòd cum non desint rationes ... & ... de ... & ... tores qui te... nt rationem non ... vend... am ... luibili, subiacere retractui, vt per ... aqu... l. *de retract. lig. ig.* §. 23. *glo.* 1. *num.* 1. *vsque ad numer.* 9. ... con... tio d... te ... et hunc casum.

6 Itaut possit dici nos habere casum l... , seu ... ullæ, per quem vlteriores rationes inuestigand... non sunt. Ioseph. Ludou. *decis. Perusin.* 23. *n.* 4. Na... ... *Clericor.* §. 6. *chart.* 36. Surd. *consil.* 33. ... *lib.*

7 Sequitur dicendum constare non posse de notoria iniustitia, quæ æquipollere solet nullitati, & facit præsumere iudicem vti priuatum processisse, itaut sententiæ exequutio veniat impedienda.

8 Non obstat quòd alia ratione iniustitia sententiæ & mandati detegatur, dum Benedictonius non fuit condemnatus ad subeunda omnia onera, quæ iniuncta fuerunt Francisco in venditione hæreditatis, neque in instrumento retrouenditionis eadem onera suscepit, prout necessarium erat ex lege generali retractus, ex traditis in decisione Romana retractus domus 10. Martij 1614. coram R.P.D. Vbaldo. Quia contrarium legitur in eodem instrumento venditionis, & soluit, seu deposuit scuta 25. soluta per Franciscum Doddum, ideo semper conueniri poterit ad omnia onera hæreditaria, prout poterat Franciscus per eundem contractum venditionis.

Et ita fuit resolutum, &c.

R. P. D. ANDREA.

Toletana decimarum de Capilla. Lunæ 27. Februarij 1617.

ARGVMENTVM.

Ecclesia an, & quando dicatur caruisse defensore, ad effectum vt probatio immemorabilis præscriptionis ipsam non afficiat.

SVMMARIVM.

Ecclesia si defensore caruit, iudicium contra ipsam motum nullum, & inualidum est, num. 1. *& per totum.*

Probationes super immobili præscriptione facta contra patrem non afficiunt filium successorem, qui venit, non ex iure patris, vti illius hæres, sed ex propria persona, vti Primogenitus ex prouidentia maiorum, num. 2.

Præscriptio an currat contra Ecclesiam vacantem, si Prælatus superior pro eius defensione agere possit, n. 3.

Præscriptio contra Ecclesiam non currit sede vacante. declara, vt num. 3. *&* 4.

Priuatio præsupponit habitum, n. 4.

Præscriptio est species alienationis, ibid. in fine.

Decimarum exactio non retardatur, si de ea constet per famam, & titulum, iuncta immemorabili possessione, num. 5. *&* 6.

Iuspatronatus contra Ecclesiam numquid præscribatur per annos 40. *cum titulo sufficienti, num.* 6.

DECISIO CCCCXV.

INstaurata ... a moderno Duce s... per iure decimandi in statu de Capilla, & f... ... probatione per testes remissoriales, fuit decisum ... Rota coram bon. mem. Cardin. Pamphilio ... ... are de immemorabi..., & coram me de ... ania priu... legij, & cum instaretur, pro expeditione causæ fuit oppositum ex aduerso eidem moderno Duci non ... ... i hanc immemorabilem, attento qu... ... lesia caruisset defensore, vt in exceptione ... antiq... opp... sita, & refertata coram b... n. mem. ... rd. ... lan... ... Propterea dubitaui, an ... caruerit ... defe... ... 1

contra eas præscribi non potuit, & negatiuè conclusum fuit, stante Ecclesiæ non ... fensore.

2 Nam vltra quòd illa ... probatio Ducis Seniorum sententiæ contra ... promulgatæ non afficiunt modernum Ducem qui venit non ex iure patris vti hæres, sed ex persona propria, & ex prouidentia maiorum vti primogenitus, vt fuit decisum in hac causa 19. Februarij 1593. coram bon.mem. Card. Pamphilio; in hoc casu non agitur de aliqua præscriptione particulari, & restricta ad certum tempus, sed de præscriptione immemorabili, quæ non pendet a tempore, sed ab eo quòd ita semper ab immemorabili fuit seruatum, & ideo non potest ad eam excludendam adduci quod Ecclesiæ caruerint defensore, Oldrad. consil. 254. num. 18. & tenuit Rota in Burgen. emolumentorum sigilli 28. Ianuarij & 19. Iulij 1591. coram bon.mem. Penia, & in nostris terminis in causa Pampilonen. decimarum 21. Maij 1603. coram bon.mem. Cardin. Pamphilio, & 28. Aprilis 1614. coram R.P.D. meo Decano.

3 Hinc cessat obiectum ... pro Illustrissimo D. Archiepiscopo quòd præscriptio non currit contra Ecclesiam vacantem, etiam si Prælatus superior possit agere pro eius defensione, quia Ecclesia nihilominus tunc dicitur vacare, quando non habet Prælatum particularem, & sponsum immediatum, vt tradit Innoc. *in cap. olim, el primo. num. 2. ad fin. de rest. spoliat.* & sequitur Abb. *in cap. cum deputati. num. 19. de iudic. & in c. 1.* vbi Felin. *num. 5. vers. Dum Abbas, de præscript.* cum aliis allegatis. hoc enim intelligitur in præscriptione ordinaria, de qua detrahitur tempus Sedis vacantis, iuxt. regulam text. *in cap. 1. & cap. de quarta*, cum simil. *de præscr.* secundùm quæ iura Innoc. loqui in specie tradit Butr. *in d. cap. cum deputati. num. 13. ad fin. vers. Credo quod loquatur*: secus autem in ista immemorabili, ex supradictis.

4 Et ratio est, quia prædicta regula fundatur in edicto, ne sede vacante aliquid innouetur, ne Ecclesiæ viduatæ, aut carenti legitimo defensore, præiudicium inferatur; ideo non habet locum in Ecclesia, quæ nullum consueuit habere peculiarem Rectorem, seu Prælatum, quia propriè non dicitur vacare, vt post Innoc. *in cap. 1. num. 3. vers. Dicunt tamen aliqui, ne sede vacan.* receptum ibidem à Doctor. optimè declarat Imol. *num. 15.* Igitur si istæ Ecclesiæ ab immemorabili tempore, hoc est, infinito, vt ait Oldr. *d. consil. 254. num. 18.* non habuerunt aliquem particularem Rectorem, dici non potest, quòd caruerint defensore, quia priuatio præsupponit habitum. *l. decem, ff. de verb. oblig.* & si numquam habuerunt peculiarem Prælatum, & sponsum; ergo neque illo ... , quia non entis nullæ sunt qualitates. *l. a. ff. de vsufruct. l. eius qui in prouincia, ff. si cert. pet.* & sic pro alienatione decimarum, seu præscriptione, quæ species alienationis est, vt illa vel de curreret, satis fuit habere Episcopum, & Prælatum superiorem, vt tradunt Innoc. Imol. & Doct. *vbi supra.*

5 Quæ tanto magis procedunt in casu isto, quia Dux modernus non probauit solum immemorabilem, sed etiam famam priuilegij, quæ operatur vt non sit opus probare, quòd Ecclesiæ habuerint Rectorem proprium, vel specialem defensorem, qui non in præscriptione, sed in titulo Apostolico ... ex possessione immemorabili cum fama priuilegij tit fundamentum, vt declarat Felin. *in cap. cansam quæ n. 2. lim. ... & n. 7. vers. Puto sustentabilem, de præscr. ipt.* idem Felin. *in cap accedentes n. 6. ad med. vers. sed diceres, & in cap. ... ex officio, n. 13. eod. tit.* & vt Rota dixit in illa Pampilonen. decimarum, laici vigore illius immemorabilis possunt allegare priuilegium Apostolicum, vel alium titulum qui sibi suffragetur.

Non obstat Abb. *consil. 106. num. 2. ad fin. vers. primo,* 6
quia cum ibi ... præscriptio, & num. 3. vers. præterea, lib. 2. Vbi dicitur firmate quòd Parochiam prætendentes præscripsisse iuspatronatus egebant immemorabili, & quòd illa etiam probata non poterat eis suffragari, ex quo per 55. annos Ecclesia defensore caruerat, quia licet in principio requirat tempus immemorabile, non tamen excludit tempus 40 annorum cum sufficienti titulo, quia ad hunc effectum præscribendi iuspatronatus contra Ecclesiam a pari procedunt immemorabilis sola, & quadragenaria cum titulo. Doctor. *in cap. querelam, de elect.* Couarr. *in reg. possess. 2. part. §. 10. n. 7. de reg. iur. in 6.* Ant. de Padill. *in l. 2. num. 54. & seq. C. de seruit.* & clarè tenet Abb. *vbi supra ante num. 3.* ibi, *sed in casu nostro solum per 30. annos vltimos fuit subsequuta institutio Episcopi; ergo non fuit completa præscriptio 40. quæ sola currit contra Ecclesiam,* &c. Aliud autem consil. eiusdem Abb. 101. *num. 6. lib. 1.* minus etiam facit, tum quia & ipsum loquitur in præscriptione 40 annorum, vt *num. 4. vers. ad secundum dubium,* tum quia *num. 6.* dum dicit quòd Papa exercendo ius confirmationis spectans ad Abbatem S. Crucis non præscriberet tale ius, etiam si per mille annos hoc faceret, ea ratione vtitur, quia tale exercitium fieret ex potestatis plenitudine, quo casu refert dictum Speculat. quod Papa non præscribit contra Ecclesias inferiores, cum ipse ... sine præscriptione fit vniuersalis dominus, quæ ratio cessat quotiens, vbi inferior est ille qui præscribit.

Denique licèt quando Ecclesia & eius bona administrantur per Prælatos inferiores, administratio non dicatur immediatè spectare ad superiorem, & si Prælatus inferior est mortuus, Ecclesia dicatur non habere legitimum defensorem, ex quo deest Prælatus inferior immediatus administrator, vt per Innoc. *in d. cap. olim il 1. num. 2. in fin.* cum aliis suprà allegat. In casu tamen isto non probatur quòd huiusmodi Ecclesiæ parochiales fuerint vacantes, & sine Rectore immediatorum semper solitæ fuerunt regi per Capellanos ad nutum amouibiles ad deputationem Dominorum pro tempore, & confirmationem Archiepiscoporum, & ideo aut volumus dicere quòd isti Capellani essent immediati defensores bonorum, & rerum Ecclesiarum, etiam quòd possent ad nutum amoueri, ex Innoc. *in d. cap olim. num. 1. & 2.* & Ecclesiæ non caruerunt defensore, aut verò illi non fuerunt legitimi defensores tanquam non habentes administrationem bonorum, vt videtur velle Innoc *vbi supra.* Et cùm non constet, prout constare debet, quòd istæ parochiales essent distinctæ, hoc casu defensio immediatè spectabit ad pro tempore Archiepiscopum, qui erat parochus immediatus illarum. *cap. nullus, de paroch.* Oldrad. *consil. 67. num. 3. vers. & dicimus*, Rebuff. *de decim. quæst. ... num. 9.* Veral. *decis. 340. part. 3.* & sæpius fuit dictum, & signanter in Paccn. decimarum de Hebrero. 21. Iunij. 1601. coram R.P.D. meo Decano. 7

Non obstant duæ decis. in causa infra nominandi 8
factæ coram bon.mem. Cardinali Blanchetto, in quibus fuit dictum quòd cura in casu isto non poterat spectare ad Archiepiscopum, quia non poterant esse sponsus plurium Ecclesiarum, quod licet in iure sit verum, attamen, vt dixi, non apparet ... probatum, quòd istæ parochiales fuerint distinctæ. Et in omnem casum, si illæ nunquam habuerint Prælatum, & defensorem immediatum, Prælatus superior ... fuit talis, ... alienationibus, & ... eius consensus esset adhibendus, ... Innoc. *in d. cap. 1. num. 3. vers. Dicunt tamen aliqui,* & plen... Imol. *n. 15. ne sede vacan.* quòd sufficit, vt Ecclesiæ non caruerint defensore.

Et ita conclusum, &c.

R.P.D.

R. P. D. VBALDO.

Romana dotis. Lunæ 27. Februarij 1617.

ARGVMENTVM.

Appellatio non dicitur deserta, etiam quòd non sint seruatæ solemnitates statuti in appellatione, dummodo seruatum fuerit rescriptum commissionis causæ, & in dubio pronunciatur pro non desertione.

SVMMARIVM.

Appellatio si fuit interposita intra decem dies, & causa appellationis intra annum commissa, non potest dici deserta, num. 1.

Rescripti verba strictè sunt intelligenda, & si in rescripto mandatur dari cautionem, non est necessarium fieri depositum, vel sequestrum, etiamsi aliàs ex forma statuti fieri deberet, num. 2.

Rescripti verba si sunt dubia, opus est pro declaratione iterum adire signaturam Principis, num. 3.

Recursu pendente, maximè citata parte, nullum currit tempus ad inducendam desertionem, num. 4.

Fatalia non currunt pendente causa in consistorio Principis, ibid. in fine.

Diligentia per partem adhibita excludit omnem desertionem causa, num. 5.

Statutum vrbis inducent desertionem, nisi seruetur certa forma in appellatione, tanquam ordinatorium, non habet locum extra forum Capitolinum, num. 6.

Desertio causæ in dubio semper excluditur, & in dubio pronuncietur pro non desertione, num. 7.

DECISIO CCCCXVI.

1 RElaxato mandato Rotali ad fauorem D. Annæ Proydæ pro consequutione, seu restitutione suæ dotis, & exequendo super domo, & vinea per D. Vincentiam Buriam detentis, fuit pro parte Vincentiæ appellatum, & signatura causam appellationis commisit cum rescripto, data cautione iuxta formam statuti vrbis; quæ cautio cùm ad formam à statuto præscriptã præstita non fuisset, prætendebatur pro parte Annæ, appellationem fuisse desertam; vnde dato super hoc, & proposito dubio, Domini negatiuam partem amplexi sunt; fuit enim appellatum intra decem dies, & causa appellationis intra annum commissa. *auth. hodie. C. de appellat. auth. ei qui. C. de tempor. appell. cap. cùm sit Romana, de appellat.* Seraph. *decis.* 565. *n.* 3.

2 Nec videtur obstare quòd non fuerit satisfactum rescripto de quo suprà, per quod mandabatur, vt per Vincentiam appellantem daretur cautio iuxta formam statutorum vrbis; quia statutum *lib.* 1. *cap.* 169. mandat, vt in causa executionis instrumenti dotalis debeat intra triduum à die repræsentationis appellationis computandum, fieri depositum, vel sequestrum, aliàs appellatio sit deserta: vnde cùm rescripti verba, quæ sunt strictè intelligenda, gloss. *in cap. significante, in fin. de rescript.* Abb. *in cap. Rodulphus num.* 1. *eod. tit.* loquantur de cautione, non videbantur extendenda ad propositum, vel sequestrum.

3 Vel saltim negari non potest, quin saltem dubium esset, quomodo essent intelligenda verba rescripti, itaut esset opus pro declaratione iterum adire signaturam. *cap. cùm contingat, de rescript. cap. cùm venissent, de iud.*

4 Et cùm ante lapsum tridui, & die sequenti post præsentatam in actis commissionem appellationis fuerit per Vincentiam citata parte habitus recursus ad signaturam, vt in eius summario *num.* 10. Dominis visum fuit dicto recursu pendente, nullum cucurrisse tempus ad inducendam desertionem. Luc. de Penn. *in l.* 2. *num.* 21. *post med. vers. ex quo enim negotium. C. de naufrag. lib.* 11. Afflict. super constit. Regn. *rubr.* 39. *n.* 6. *lib.* 1. Marant. in Specul. 5 *part. num.* 38. vt in simili dicitur fatalia non currere pendente causa in consistorio Principis. *l. cùm anterioribus. § si tamen. C. de tempor. appell.* Lancellott. *de attent. c.* 12. *in præfat. n.* 40.

Et hoc eo magis, cùm Vincentia adhibuerit ex parte 5
sua omnem diligentiam, vt signaturæ declaratio quãto citius haberetur, vt constat ex actibus, de quibus in dicto eius summario *num.* 10. *& seqq.* quæ diligentia omnem excludit desertionem. *cap. ex parte, cap. dilectus* 2. *de rescript.* Vestr. *in prax. lib.* 7. *cap. fin. num.* 5.

Quibus accedebat quòd prædictum statutum non 6
videbatur habere locum extra forum Capitolinum, vel quia ordinatorium, iuxta decis. Achill. 12. *num.* 1. *de appell.* Gemin. *consil.* 73. *in principio*, vel quia loquitur post repræsentationem appellationis, de qua tractatur in præcedenti capitulo 168. & fit coram Capitaneo appellationis, vt ibi.

Vel saltem si hoc esset dubium, ratione istius dubie- 7
tatis mulier videretur excusanda, ne incideret in desertionem, contra quam aliàs in dubio est pronunciandum. Castr. *in l.* 1. *num.* 3. *in fin. ff. si quis caut.* Cassad. *decis.* 4. *in fin. de appell.* Rota diuers. *decis.* 100. *numer.* 7. *part.* 1. *& decis.* 32. *num.* 3. *part.* 2. Vestr. *d. cap. fin. n.* 11. & fuit nouissimè dictum in vna Clusina postæ 13. Februarij præsentis, coram R. P. D. meo Buratto. Ex quibus fuit conclusum non constare de desertione, &c.

R. P. D. VBALDO.

Romana fideicommissi de Surdis. Lunæ 27. Februarij 1617.

ARGVMENTVM.

Fideicommisso quòd quis sit vocatus, & in eo comprehensus, probatur coniecturis, & quibus.

SVMMARIVM.

Omnis *dictio vniuersalis, in numero plurali probata, nullum excludit, num. 1. vbi quòd idem operatur, ac si de singulis facta fuisset mentio. Codicilli dicuntur pars testamenti, ab eo robur accipiunt, vnúmque dicitur venire continuatiuè ad alterum, num. 2.*

Filius in conditione positus nunquid censeatur vocatus, quando expressè vulgariter substitutus fuit, num. 3.

Substitui quis potest per vulgarem, & per fideicommissariam, quando præsertim non adsunt verba restrictiua, & repugnantia fideicommisso, ibid.

Transuersales in conditione positi, nunquid censeantur vocati vigore statuti vrbis, num. 4.

Fideicommisso quòd quis sit vocatus, probatur coniecturis, de quibus ibid.

DECISIO CCCCXVII.

DVm hæc causa proponeretur die 2. Decembr. prætetiti, Domini restrinxerunt difficultatem, vt videretur, an Lucas Antonius esset vocatus per fideicõmissum, quod dubium hodie fuit resolutum affirmatiuè; testator enim in testamento hæredem vniuersalem instituerat Ioannem fratrem suum, si testatori 1
super

superuixerer,& quatenus præmorefetur, sibi instituit hæredem prædictum Lucam Antonium: in codicillis verò post factam prohibitionem alienationis quarundam domorum,necnon plures substitutiones, adiecit hæc verba, ET SI OMNES supranominati hæredes instituti, substituti, & ad prædictam hæreditatem vocati decederent sine filiis legitimis, & naturalibus,voluit quòd omnia bona sua, quæ tunc reperirentur,deuoluantur, & deuoluta esse censeantur, & sint ad operam SS. Crucifixi, ex quibus Domini eliciunt vocationem Lucæ Antonij per fideicommissum; in illis enim verbis, si omnes supranominati hæredes instituti,comprehenditur etiam Ioannes, qui fuerat in testamento institutus hæres, immò non nisi ipse, & Lucas Antonius possunt iis verbis significari, cùm ipsi tantùm essent instituti, reliqui autem omnes substituti, & sic apparet in illa conditione adiecta, dictis institutis, si sine filiis decesserint, censeri positum Lucam Anton. fratris filium;& consequenter vocatum per fideicom. ex statuto vrbis, *lib.* 1. *cap.* 142. & cùm sint nominati in numero plurali, & per illam dictionem vniuersalem *omnes*, quæ nullum excludit, *l. Iulianus. ff. de legat.* 3. ad Ioannem, & Lucam Antonium, oratio referri debet,cùm non possit assignari ratio diuersitatis cur ad vnum potiùs, quàm ad alterum referatur. *l.* 1. *C. de liber. præter. l.* 3. *§ filius. ff. de lib. & posthum.* cum aliis adductis in vna Romana emphyteusis 11. Martij anni præteriti, coram R. P. D. meo Buratto, vnde perinde operatur,ac si de singulis esset facta specialis mentio. Bartol. *in l.* 2. *ff. de nouat.* Aym. *consil.* 308 *num.*6. & fuit dictum in causa ciuitatis Castelli fideicommissi 14. Maij 1607. coram Illustrissimo Cardinali Ludouisio.

2 Non obstat quòd dicta clausula, *& si omnes supranominati hæredes instituti*, non possit referri ad Ioannem tamquam non nominatum in codicillis, sed in testamento: quia vltra quòd cùm Ioannes fuerit hæres institutus in testamento, non erat necessaria alia nominatio in codicillis, cùm codicilli dicantur pars testamenti, & ab eo robur accipiant, & vnum dicatur venire continuatiuè ad alterum. *l.* 2. *§. codicillorum. ff. de iur. codic.* & cooferunt traditta per Mantic. *de coniect. vlt. vol. lib.* 6. *titul.* 4. *ante numer.*8. Peregrin. *de fideicommiss. artic.* 16. *numer.* 49. cessat obiectum ex lectura codicilli, in quo in prohibitione alienationis fuit facta expressa mentio Ioannis.

3 Non obstat, quòd cùm Lucas Antonius sit in alio capitulo expressè vocatus per vulgarem, videlicet, in casu quo Ioannes præmortuus fuisset testatori, non censeatur vocatus per fideicommissum in alio, in quo est positus in conditione, vt per Rustic. *in tract. An & quando lib. in cond. lib.* 1. *cap.* 3. *num.*16. Quia immò ex hoc insurgit fortior coniectura dictæ vocationis, ex latè congestis in dicta ciuitatis Castelli coram Cardinali Ludouisio, vbi etiam allegantur plures decisiones, & di itur quòd Rota semper magni fecit hanc coniecturam, nec est inconueniens, quòd in eadem dispositione, immò in eadem clausula, quis sit vocatus per vulgarem, & per fideicommissariam, & præsertim,quando non adsunt verba restrictiua,& repugnantia fideicommisso,iuxta not. *in l. Centurio.ff. de vulg. & in l precibus. C. de impub.* cùm immò caducitas vulgaris substitutionis per aditionem hæreditatis aperiat viam fideicommissariæ. Gabr. *consilio* 115. *num.*8. *lib.*4.

4 Non obstat etiam quòd statutum Vrbis, de quo suprà, non habeat locum in transuersalibus, quia contrarium tenet Rota, vt in Albanen. fideicommissi 13. Ianuarij 1606. coram R. P. D. meo Decano. Et ex his Domini concludebant pro vocatione Lucæ Antonij per fideicommissum, & tanto magis cum multæ concurrerent coniecturæ, prout est prohibitio alienationis, digressus ad plures gradus substitutionum, & quia sunt positi in conditione filij Lucæ Antonij, & filij neptum fœminarum, & ita ex dispositione statuti censentur vocati, qui tamen sunt remotiores, & minus dilecti, & sic multo magis debet censeri vocatus Lucas Antonius, qui erat proximior, & fuit hæres institutus, seu substitutus per vulgarem Ioanni. quæ coniecturæ, licèt fortè per se consideratæ paterentur aliquam difficultatem, tamen negari non potest, quin simul innexæ coadiuuent dictam vocationem vigore statuti, vt fuit consideratum in Romana fideicommissi de Aldoniis 11. Ianuarij 1613. coram me, vbi etiam comprobantur dictæ coniecturæ, & in dicta ciuitatis Castelli coram Illustrissimo Ludouisio.

Et ita fuit decisum.

R. P. D. REMBOLDO.

Romana de Torniellis. Luna 27. Februarij,& Mercurij 17. Maij 1617.

ARGVMENTVM.

De vi, & efficacia clausulæ, *Arbitrio Rotæ*, ad effectum vt possessorium cumuletur cum petitorio.

SVMMARIVM.

Arbitrio Rotæ *clausula, licèt intelligi debeat prout de iure, relaxat tamen aliquid de illius rigore, & facultatem iudici tribuit procedendi, prout æquitas suggerit, num.*1.

Iudicium possessorium, quando illius cognitio pendet à cognitione petitory, potest cum petitorio cumulari, ibid. ante finem.

Litem inter coniunctos quantò citius terminari suadet æquitas, ibid. in fine.

*Confessio facta in inuentario non potest reuocari non docto de errore, num.*3.

DECISIO CCCCXVIII.

POst resolutionem in hac causa ad fauorē D. Constantiæ captam., quòd scilicet ipsa manuteneri debeat in quasi possessione locorum Montium de quibus agebatur. Agentes pro filiis quondam Ludouici adita signatura Sacratissimi obtinuerunt ab ea rescribi, quòd simul, & semel in possessorio, & petitorio arbitrio Rotæ procederetur, quare præfato in actis dicto rescripto, dubitaui, an inrret ad effectum dictæ cumulationis arbitrium, & quia clausula, *Arbitrio Rotæ*, etsi prout de iure intelligi debeat, relaxat tamen aliquid de illius rigore, & facultatem iudici tribuit procedendi, prout æquitas fugerit. Cref.*dec.*4.*de test.* Seraph. *dec.* 1154. Domini censuerunt intrare arbitrium apposito sequestro, visum enim fuit quòd ex pluribus pro parte dictorum filiorum deductis verisimile admodū redderetur dicta loca Montiū fuisse ex pecuniis Ludouici acquisita, etsi dictus Ludouicus ad cōciliandū sibi magis matris beneuolētia illā eius nomine coëmerit, & quòd per cōsequēs, quia de ratificatione d matris satis nō cōnstabat, iudicium possessoriū in casu isto à cognitione quodāmodo peritorij dēderet, & ideò ex quada saltē æquirare

dictæ cumulationi locus esset, ad trad. per Lancell. *de attent. parte 3. quæst. 19. num. 41. & seq.* atque in hanc sententiam eo magis mouebantur, quia considerabant, quòd litem istam, quæ inter auiam, & nepotes, vertitur, quantò citiùs terminare expedit, ad *l. congruentius. C. de patria potest.*

Et fuit dicto die 27. Februarij decisum; quia verò
2 compertum, non omnia loca montium fuisse à Ludouico, ne sub eadem etiam expressione empta, & quòd per consequens non poterat in omnibus eadem ratio militare, ideo denuò dubium proposui, an quoad certa loca muntium, & in dubio expressa fuit, intret arbitrium, & die 27. Maij præteriti resolutum fuit quoad fructus locorum montium in inuentario bonorum Francisci descriptorum, & aliorum etiam emptorũ per Hieronymũ curatorio nomine Francisci nõ intrare arbitrium, quia in his penitus cessabat illa præsumptio, quòd sint ex pecuniis Ludouici acquisita.

3 Nec obstare videbatur, quòd Ludouicus obtinuerit per decretum, non solùm fuit factum non deputato alio Procuratore Francisco, & citata legitima persona, & consequenter nulliter, sed etiam absque eo quòd fuisset de errore confessionis factæ in inuentario dictum, atque ideò non potuit dictam confessionem elidere. Rot. *diuers. decis. 71. num. 1. part. 1.* præsertim cùm error esset plenè, & concludenter probandus. Decian. post alios *consil. 14. num. 35. lib. 5.*

4 Ne tamen contingat pendente lite super proprietate dictorum locorum illa alienate, Domini dixerunt, quoad ipsorum alienationem intrare arbitrium, &c.

R. P. D. RAMBOLDO.

Anconitana restitutionis dotis. Lunæ 27. February 1617.

ARGVMENTVM.

Dos extimata, an, & quando faciat emptionem, & venditionem, ita quòd restitui debeat in pecunia extimata.

SVMMARIVM.

Dos data in rebus stabilibus præcedente promissione certa quantitatis restitui debet in pecunia quantitatis promissa, num. 1.

Dotis extimata dominium transit in maritum, ibid.

Dotis extimatio facit emptionem, & venditionem, etiam quòd extimatio subsequuta fuerit ex interuallo, & etiam non præcedente pacto de extimando dotem, n. 2.

Dos data cum pacto de illam extimando facit emptionem, & venditionem, etiam quòd extimatio non s'sequatur, ibid.

Dos promissa sub certa quantitate facit, vt subsequens traditio alicuius rei stabilis faciat emptionem, & venditionem, num. 3. & 4. vbi an isto casu sit in electione mariti rem, vel pretium, ibid.

Dos si fuerit data in rot mobilibus extimata, etiam quod fuerint consumpta in casu restitutionis, debet restitui eorum extimatio, num. 5.

DECISIO CCCCXIX.

1 POst resolutionem in hac caus. factam, quòd Iosephus teneatur restituere hæredibus Lucretiæ duas ex tribus partibus dotis dictæ Lucretiæ, dubitatũ fuit, an r[illegible]utio facienda esset in pomario & mobilibus, vel potiùs in numerata pecunia? Et Domini dixerunt illam esse faciendam in pecunia. Nam licèt dicta dos soluta fuerit in pomatio, & mobilibus quia tamẽ præcessit promissio certæ quantitatis, scutorum scilicet 1500. & pomarium, ac mobilia fuerunt æstimata, dominium ipsorum transit in maritum, & consequenter non bona, quæ non possunt dici dotalia, sed pretium dictorum bonorum, in quo dos consistit, venit in restitutione. *l. quoties*, & ibi Bald. *& l. cum in dotem. C. de iur. dot.* Rol. *cons. 92. n. 9. l. 2.* Ceph *cons. 351. n. 32. l. 3.* Natt. *cons. 650. n. 2. l. 4.* cùm aliis per Honded. *cons. 14. n. 43. & seq. & cons. 41. num. 4. & seq. l. 1.* Surd. *dec. 99. num. 9.* Boër. *decis. 327. n. 10* Card. Seraph. *decis. 1332. n. 1. & seq.*

Nec obstat, quòd dicta bona non fuerunt ab initio 2
tempore constitutionis dotis æstimata, quia sufficit, quòd æstimatio subsecuta fuerit ex interuallo. nam eo ipso, quòd præcesit pactum, quòd bona æstimarentur, æstimatio postea subsecuta retrotrahitur, & perinde est, ac si ab initio facta fuisset, iuxt. doct. Bart. *in l. Modestinus num. 1. vers. 2. notat. ff. de solut. & liberat.* quin imò stante pacto prædicto etiamsi æstimatio à peritis facta non fuisset, censerentur nihilominus bona data æstimata, ex æstimatione, quæ facit emptionẽ, fit enim hoc casu æstimatio à lege pro pretio, quo tunc bona iustè valebant, vt eleganter consuluit Socin. *consil. 60. l. 1.* & not. Couarr. *pract. quæstionum c. 28. sub n. 1. vers. 1. etenim, & num. 7. versic. 7.* vbi in fine subdit, quòd fauore dotis multa supplenda sunt, vt ex incerta æstimatione rerum dotalium emptionem constituamus.

Non obstat, quòd potiùs præsumi debet partes con- 3
uenisse, quòd pomariũ æstimaretur ad hoc, vt sciri possit, quantũ supplendum esset in pecunia pro solutione integra dotis, quã quòd dicta æstimatio emptionẽ faceret, quia hoc cessat stãte, quòd promissio dotis facta est, vt dictũ fuit, in certa quãtitate, & traditio pomarij subsecuta. Nã hoc casu præsumitur potiùs facta vẽditio. *d. l. quoties. l. in dotem, l. si inter virũ.* & ibi gl. *C. de iur. dot.* cũ aliis relatis per bo. mem. Card. Seraph. *dec.* inter impress. 1207. *n. 1.* Eòque magis, quia regulariter, & in dubio æstimatio semper facit emptionem. gloss. *in d. l. si inter iur. m. vers. æstimata. C. de iur. dot.* Ruin. *consil. 137. n. 13. l. 1.* Tiraq. *de retract. lignag. §. 2. gl. 14. n. 20.*

Non obstat quòd est in electione mariti rẽ æstima- 4
tã, vel pretium restituere. *l. in rebus, & l. quoties. C. de iur. dot.* quia hoc procedit, quando alternatiue promissa est rei, vel pretij restitutio. Secus autem, vbi res fuit marito simpliciter vendita, quia tunc ab isto contractu non potest recedi per pœnitentiã viri, vt notabiliter declarat Bald. *in d. l. quoties n. 7. & 8. C. de iur. dot.* vbi tradit, quòd aut actũ est de tradenda re, & præcisè tradi debita, aut de reddẽda æstimatione, & præcisè debetur æstimatio, aut de reddendo rem, vel æstimationẽ, & túc est electio viri, aut in instrumento non cauetur de re, vel æstimatione reddẽda, sed verba instrumenti dicũt, quã dotem promisit reddere, &c. & tunc verba intelligi debent de vera dote, vera autem dos est pretium, quo res æstimata est, & ideo præcisè debetur pretium.

Non obstat, quòd mobilia præsumuntur consũpta, 5
quia cùm fuerint data æstimata, vt probatur per propriam confessionem Iosephi in positionibus, tenetur ipsorum æstimationẽ restituere, iuxt. text. *in l. æstimata*, vbi Bart. & alij, *ff. solut. matrim.* Couarr. *d. c. 28. n. 5. versic. quintò si mentem contrahentium.*

R. P. D. REMBOLDO.

Romana legitima. Veneris 3. Marty 1617.

ARGVMENTVM.

Donatio facta à patre non minuit legitimam filiorum, & quando legitimè renunciatum censeatur, præsertim per verba generalia.

SVMMARIVM.

Donatio non minuit legitimam, & propterea si donans non retinuit in patrimonio quantum capit legitima filijs debita, illa reuocatur vsque ad quantitatem legitima, etiamsi loco pio, & in pios vsus facta sit, num. 1.

Legitima causam piam continet, imo fauorabilior est qualibet pia causa, & Ecclesia, num. 1.

Legitima renunciatum non censetur, nisi eiusdem legitima speciali mentione facta, ibi l. ante finem. declara ve num. 2. vbi de eadem materia, & n. 3. vbi quid si alias renunciatio esset superflua. nec aliquem sortiretur effectum, & n. 4.

Facultas concessa faciendi primogenituram in castris, & bonis, & de illis liberè disponendi non trahitur in præiudicium legitima filiorum, num. 1. in fine.

Renunciatio stri[illegible]sime interpretanda est, etiam quod per verba generalia facta fuerit, num. 2.

Renunciatio generalis nunquid trahatur ad iura futura, ibidem.

Specialia duo ad idem multiplicari non debent, n. 3.

Superfluum non dicitur quod ad maiorem cautelam exprimitur, num. 4.

Iuramentum non trahitur ad incognita, nec dispositionem extendit, sed eam tantùm confirmat, num. 5.

DECISIO CCCCXX.

1 INstante Ven. Congregatione Oratorij B. Mariæ in Vallicella iterum proposui dubium iam vsque de anno 1612. coram Illustrissimo Cardinali Ludouisio, tunc Rotæ Auditore, ad fauorem D. Ducis resolutum, vtrùm scilicet dicto D. Duci debeatur legitima in bonis à D. Fuluia donatis? & placuit Dominis stare in tunc resolutis quòd legitima etiam in bonis donatis debeatur. Cùm enim à scribentibus pro dicta Congregatione non controuerteretur quòd donatio non minuit legitimam, ac propterea si donans non retinuit in patrimonio quantum capit legitima filiis debita, illa reuocatur vsque ad quantitatem dictæ legitimæ, etiam si loco pio, & in pios vsus facta sit, cum legitima quoque causam piã contineat, & imò fauorabilior qualibet pia causa, & Ecclesia sit. glo. *f. in c. fin. in verbo, non reddere. 17. q. 4. l. si quis ad declinandum, & ibi Bart. n. 6. C. de Episc. & Cleric. Dec. consil. 48. n. 11. Ruin. consil. 140. num. 11. lib. 5.* Visum fuit intentioni D. Ducis non obstare renunciationem per eum in quadam transa[illegible]tione, vt prætenditur, factam. Nam dicta transactio, vt benè in decisione coram Cardinali Ludouisio firmatum fuit, non continet renunciationem aliquam successionis in bonis tunc dictæ Fuluiæ assignatis, nec minus legitimæ in dictis bonis D. Duci debitæ, sed concessionem tantùm facultatis disponendi de illis, quæ concessio trahi non potest ad legitimam, cùm illa indigeat speciali mentione, vt in simili quòd per amplissimam facultatem a Pio V. Marco Antonio Columnæ concessam faciendi prin[illegible]genituram in [illegible]stris & bonis & de illis liberè disponendi, non censeatur concessa facultas dicto Marco Antonio disponendi de [illegible] [illegible]ima filiorum, fuit pluribus rationibus, & auctoritatibus resolutum in [illegible] Romana Legatorum de Columna 16. Iunij 1614 [illegible] R[illegible] Reuerendissimo D. meo Damasceno, [illegible] R[illegible]ana legitimæ 2 Iunij 1614. coram R.P.D. V[illegible]o.

2 Nec o[illegible] verba ibi, *Cede a qualsi voglia ragione & pretensione depretendi [illegible], potess[illegible] pretendere*, &c. Ex quibus informantes pro Congregatione elicere conantur renunciationem successioni, & etiam legitimæ, tum quia cùm renunciationes stri[illegible] inte[illegible]rpretari debeant, ita, vt minus quam fieri potest, læ[illegible]ant [illegible]nunciantem, dicta verba non possunt extendi ad ius de futuro, & sic ad successionem, sed comprehendunt tantùm prætensiones & iura D. [illegible]ucis tunc temporis competen[illegible] a i trad. per Bart. *in l. qui Romæ. §. duo fratres num. 11 & [illegible]. ff. de verbor. oblig. Dec. consil. 230. num. 3. [illegible] n. 10. & seq.* Ruin. *cons. 168. n. 1.* cùm [illegible] dicendum esset, quòd D. Dux renun[illegible]erit etiam suc[illegible] in istis bonis quatenus Fuluia ab intestato [illegible], quod certè nulla ratione affirmari potest. [illegible] omnem euentum quatenus ex dictis verbis [illegible]tur tacita renunciatio iurium de futuro, & successionis, illa non possit extendi ad legitimam, quia, vt dictum est, illa indiget speciali mentione, aliàs nunquã dicitur ei renunciatum. *l. si quando. § generaliter. C. de inoff. testam.* Alex. *cons. 8. sub n. 21. versic. Nec obstat lib. 5. & cons. 89. num. 13. lib. 4.* Ias. *consil. 69. num. 1. & seq. lib. 1.* Guidopap. *decis. 93. num. 1.* cum aliis latè cumulatis per Gabr. *de legitima conclus. 8. num. 1.*

Nec obst. quòd in generali renunciatione cõprehẽditur legitima, etiã si de ea non fit facta specialis mentio, quoties[illegible]umque renunciatio esset superflua, & non posset sortiri effectum in alio iure, quàm in legitima. 3

Quia obiectum procedit quando verba renunciationis sunt ita generalia, vt etiã ius de futuro contineãt, & in his terminis loquitur Bec. *cons. 34. n. 9.* cũ aliis ab informantibus allegatis: secus autẽ, quando, vt in casu isto, verba sunt restricta ad iura tẽpore transactionis cõpetentia, quia tunc nullo iure possunt legitimã comprehendere, cũ aliàs cõtingeret plura specialia circa idem multiplicari, ex simplici scilicet renunciatione inducere renunciationẽ iuriũ de futuro, & ex hac tacita iurium de futuro renunciatione inducere renunciatio[illegible] legitimæ, quod fieri minimè potest. iuxta gl. *in l. [illegible] ad fin. C. de dot. promiss. & in l. [illegible] inr. dot.*

Præterea ex abundanti di[illegible] fuit [illegible] obiectionem prædicta in facto non applicari, quia [illegible]nciatio per D. Ducem facta, posui[illegible], vt in [illegible] d[illegible] c[illegible] am Illustriss. Cardinali Ludouisio [illegible] dotis D. Fuluiæ, de qua per statutum [illegible] bassa turæ, vltra decimam eius par[illegible] ad tollendum præsumptionem. *l. Quintus Mutius. ff. de donationib. inter vir. & vxor.* ac consequenter non [illegible] potest dici superflua. Nec placuerunt Dominis responsiones ad prædictum statutum, & ad d. *l. Quintus Mutius.* ab informantibus pro Congregatione datæ. Nã dixerunt satis esse quòd D. Dux prætendere potuisset quòd D. Fuluia nõ posset ex dictis causis de illis bonis disponere, quia mediãte dicta renũciatione ipsa fuit magis cauta & secura reddita ab istis molestiis, quæ à dicto D. Duce ei potuissent inferri, & superfluũ nõ dicitur quod ad maiorem cautelam exprimitur. *c. quia in causis, de procurat. gl. in cap. 1. in versic. ve liberè, ad fin.* & ibi Butr. *num. 3. de rescript.* Gabr. *cons. 1. n. 3. in fine*, & fuit in [illegible] simili obiectioni ita responsum in allega[illegible] Romana legatorum de Columna coram Reuerendissimo D. meo Damasceno. [illegible] accedit quòd dicta renunciatio poterat effectum sortiri circa alias prætensiones & iura D. Ducis, quòd scilicet census [illegible] D. Mariæ [illegible], & in donatione [illegible] matrimonij facta, & quoad [illegible] legitimam excedit, ac propterea nul[illegible] potest [illegible], quòd illa ad legitimam ext[illegible] [illegible] gatis. 4

Non obstat iuramentum [illegible] D. Duce [illegible] transactione præstitum, quia [illegible] ta, nec dispositionem [illegible] mat, vt [illegible] lati per [illegible] *§ legitimam sub n. 14* [illegible] *tò partem, &* [illegible] *communi* [illegible] *tima, conclus. 8. num.* 5

R. P. D. PAMPHILIO.

Fesulana Prioratus. Veneris 3. Martij 1617.

ARGVMENTVM.

Beneficij,& Ecclesiæ vltimus status semper attendendus est, & quando eiusdem beneficij,seu Ecclesiæ status immutatus censeatur, præsertim per Apostolicas prouisiones.

SVMMARIVM.

Vltimus beneficij status attendi semper debet,num.1.

Beneficij antiquus status non censetur immutatus, nisi vltimus status fuerit præscriptus ex possessione 40. annorum & bona fide,ibid.

Status beneficij non censetur immutatus vigore possessionis adepta per Apostolicas prouisiones,n.2.vbi declaratur hac conclusio,& num.3.

Beneficij status mutatio non censetur probata per confessionem Prælati in præiudicium Ecclesiæ,ibid.

Ecclesia potest remanere Regularis,etiam quòd in ea Monachi reperti non fuerint, si non actu,saltim habitu, quod sufficit ad retinendum omnia iura sua,num.5.

DECISIO CCCCXXI.

1 DOmini concluserunt, non constare de vltimo statu, qui suffragetur. quia licèt de anno 1564. Ioannes de Pazzis in possessione Ecclesiæ, de qua agitur, decesserit, nòn tamen constat tanto tempore illam possedisse, nec ad istum effectum vlla ratio haberi potest de possessione Andreæ Fontauæ, qui post obitum Ioannis de eadem Ecclesia à Papa sibi prouideri obtinuit, quia introducta postmodum lite inter ipsum & Monachos Camaldulenses, qui anteriorem possessionem eiusdem Ecclesiæ post obitum Ioannis adepti fuerant, licèt illa ab Andrea spoliati fuissent,in prima instantia lata fuit sententia super reintegratione ad fauorem Monachorum ab ordinario Florentino, quæ fuit in Rota à bon. mem. Sarmiento præuiis decisionibus confirmata, quarum sententiarum vigore idem Andreas beneficium huiusmodi cessit,ac dimisit in manibus generalis dicti ordinis,in cuius præiudicium nõ apparet quodcumque fuerit postea aliter de eo dispositum. Ideoque non potest dici quòd constet de aliquo vltimo statu sæcularitatis,qui Ascanio suffragari possit, maximè quia in pluribus decisionibus in hac causa factis, & præcipuè sub die 16. Nouembris 1615. iam firmatum fuit constare de antiquo statu regularitatis, qui non potest dici mutatus, nisi status sæcularitatis ex possessione 40.annorum cum bona fide legitimè præscriptus probetur, iuxta textum *in cap. cùm de beneficio*, vbi gloss. *verbo legitima, & verbo post, de praben.in 6.* G[illegible] *num.* 8. *& seq.* & Franch. *num.*5.*&* 9. Felin. *in c.in nostra n.* 43. *de rescript.* Rot. *decis.* 2. *in princ. de praben. in nouis*, & fuit resolutum in causa Ferrarien. Prioratus prima Decembris 1608. & 25. Maij 1609. coram bon.mem. Penia, & in Hostun ñ. Capellaniæ 17. Decembris 1599.coram Illustrissimo D.Cardinali Lancellotto,& aliàs sæpissimè.

2 Præterea fuit per Dominos ponderatum,quòd tam Ioannes, quàm Andreas possessionem ipsius Ecclesiæ adepti fuerunt vigore prouisionum Apostolicarum, quæ regulariter non mutant statum. Ægid. *decis.* 1[illegible]7. *&* 212. Achil. *decis. vlt. de iurepatronatus* & fuit dictum in vna H[illegible]neñ. Capellæ, & Ferrarieñ. Prioratus prima Decembris 1608.vbi pluries aliæ decisiones referuntur,præsertim,quia prouisio Ioannis dicitur facta per viam Commendæ,per quam antiquus status regularitatis potiùs confirmatur,vt fuit dictum in causa Bracareñ. monasterij 19.Decembris 1597.coram bon. me. Cardinali Pamphilio,& in prouisione Andreæ Papa expressam mentionem regularitatis facit, & priuilegiis Ordinis Camalduleñ. concessis pro illa vice tãtùm derogat, prout etiã facit in prouisione per Ludouicum authorem Ascanij de anno 1604.obtenta, qua derogatione stando non potest dici, quòd Papa habuerit voluntatem tollendi statum antiquum, & nouum inducendi, prout requiritur,Felin. *in d.c.in nostra sub n.*41.*de rescript.*Rebuff.*super cocord.Instin.de collationib.§.volumus, in gloss. in verb. regul.* & tenuit Rota in causa Perusina S. Beneueniatis 13. Maij 1588. coram bon.me. Cardinali Pamphilio, & sæpe in aliis causis, sed potiùs quòd per eam status antiquus regularitatis confirmatus censeatur, vt in terminis prouisionis Apostolicæ cum derogatione iurispatronatus fuit ponderatum in causa Mediolaneñ. iurispatronatus de Barudia 21. Aprilis 1589. coram Reuerendissimo D. Perusino.

3 Nec obstare quòd Monachi in visitatione facta per Episcopum Fesulanum de anno 1571. asseruerint Ecclesiã a multo tempore fuisse rectã per sæculares, quia vltra quòd huiusmodi assertio potest verificari in possessione adepta per Ioan. de Pazzis vigore prouisionis Apostolicæ per viam Commendæ,quæ non mutat statum,ex supradictis,vel de possessione adepta per alios, ex titulo simili fuit etiam responsum quòd cùm constet de antiquo statu regularitatis, huiusmodi assertio non attenditur,ad effectum vt ille mutatus censeatur in præiudicium Ecclesiæ, cui confessio Prælati non præiudicat. Caputaq.*decis.*128.*num.*3.*part.*2. Seraphin. *decis.*436.*num.*6.*& decis.*442.*num.*2.

4 Minus refragari prouisionem Episcopi Fesulani ad fauorem Nerij, quia ex deductis apparet, quòd post obitum Io.de Pazzis,de eodem tempore Andreas obtinuit sibi de eadẽ Ecclesia prouideri à Papa,& Monachi postea ad illius possessionẽ reintegrati fuerunt ex quo sequitur quòd prouisio Episcopi non habuerit effectum prout requiritur. Calder.*consil.*12.*de iurepatronat.*

5 Nec demum refragari quòd de tempore visitationis factæ per eundem Episcopũ in ista Ecclesia nõ fuerint reperti Monachi,quia nihilominus Ecclesia potuit remanere regularis,si nõ actu, saltim habitu, quod sufficit,quia retinet omnia sua iura, & priuilegia, ad not. per Bart.& alios *in l.sicut § fin.ff.quod cuiusque vniuersitatis nomin.* Abb.*in c.gratum n.*12.*de postul.prelat.* & tenuit Rota in d.causa Perusina S.Beneueniatis 13.Maij 1588. & ita decisum, Abbate solum informante,&c.

R. P. D. DVNOZETTO.

Romana fructuum census. Veneris 3. Martij 1617.

ARGVMENTVM.

Pactum l.commissoriæ, seu alias resolutiuum, contractus ob non obseruantiam præmissorum non habet locum, nisi volente eo, ad cuius vtilitatem appositum fuit: promittens autem aliquid facere, promissionem adimpleuisse non dicitur, si id quod facere promisit,nulliter,& inualidè fuit.

SVMMARIVM.

Nullum quod est,nullum producit effectum,n.1.

Paria sunt actum non fecisse,& illud inutiliter fecisse, ibid. in fin.& num.2.

Promittens aliquid facere, censetur promisisse validè facere, itaut producat effectum a partibus consideratum,n.2.

Verba

Verba contractus interpretari debent, prout verisimile est partes contrahere voluisse secundum actus naturam, ibid.

Obligatio semel extincta sine nouo consensu reuiniscere non potest, num. 3.

Clausula non aliter, aliàs, nec alio modo, *est valde pracisa, ibid. in fine.*

Pactum l. commissoriæ, quibus verbis concipiatur, num. 4. vbi quòd nec contractus resolutio locum habeat, nisi venditore volente.

Conditio apposita fauore alicuius, locum non habet, nisi is, cuius fauore apposita est, voluerit, ibid.

Clausula ipso iure, & sine alia declaratione, *habet tacitam conditionem, volente eo, de cuius vtilitate agitur, ibid. in fin.*

Pactum l. commissoria locum habet non solùm in contractu emptionis & venditionis, sed etiam in datione in solutum, dummodo non adsit antea constitutio pignoris, num. 6.

Pactum resolutiuum contractus ob non obseruationem promissorum fieri potest etiam in transactione, ibid.

Pactum censetur appositum in fauorem amborum contrahentium, quando in contractu dictum fuit, quia partes cum ista conditione, & non aliter contrahere voluerunt, n. 7. vbi declaratur hac conclusio.

Verba contractus interpretanda sunt secundum subiectam materiam congrua congruis referendo, ibid.

Verba contractus in dubio apposita censentur in fauorem creditoris, ibid.

DECISIO CCCCXXII.

1 CVm sub die 19. Nouembris 1614. visum fuisset Dominis Excellentissimum D. Ducem Cæsiũ non teneri soluere fructus census petitos ab Excellẽtissimo D. Duce Gallesij à die extinctionis census debiti, & solui Genuensibus, postea dubio super iisdem pluries proposito, DD. censuerunt à supradicta decisione recedendum. Moti fuerunt ea præcipua ratione, quia dictus D. Cæsius assumpsit in se onus prædicti census, promisitque non solùm soluere Genuensibus fructus decursos, & decurrendos vsque ad diem extinctionis census, sed etiam extinguere dictum censum intra biennium, sicque apparet eum fuisse obligatum ad talem extinctionem, quo liberaret D. Ducem Gallesij ab omni obligatione, quod eùm non factum fuerit ex eo, quia disdicta & depositum fuit declaratum minus legitimè factum, & dictus Dux dictos fructus cẽsus fuerit coactus soluere Genuensibus, iure eos repetere potest ab eo, qui eum indemnem reddere tenebatur, non obstante deposito nulliter facto, quod nullum iuris effectum potuit producere. *l. 4. §. condemnatum.* vbi Doct. *ff. de re iud.* paria enim sunt, actum non fecisse, & illud inutiliter fuisse factum. *l. non potuit. §. non quonis.* vbi Bart. *ff. de offic. præsid. l. quoties. ff. qui satisdare cogunt. cap. Nicolao, de appellat.*

2 Nam vbi partes non considerant nudum factum, eo casu non sufficit nudum factum, sed requiritur, vt validum sit, & producat effectum à partibus consideratum. Bart. *in l. quid ego. §. cum autem factum. ff. de his qui infam. not.* Rom. *consil.* 199. *num.* 2. *lib.* 3. Surd. *cons.* 3. *lib.* 1. *n.* 12. æquitas enim suadet, vt vel apposita in dispositione contractus interpretari debeant, prout verisimile est partes contrahere voluisse secundùm actus naturam *l. pater dotem. ff. de pact. dot.* Socin. *consil.* 9. *n.* 28. *lib.* 1. ex quibus necessariò colligitur præcisè obligatum fuisse D. Ducem Cæsium ad faciendum depositũ legitimum, & sufficiens, ex quo extinguerit censum, & D. Dux Gallesij ab obligatione sua liberari posset, aliàs ad fructuum c[illegible] solutionem [illegible]eneretur.

3 Nec obstare visum fuit vnicum, & maximum supradictæ decisionis fundamentum D. Ducem Cæsiũ promisisse extinguere censum intra duos annos, cum hac tamen conditione, quòd si ipse tam in solutione fructuum, quàm in dicta extinctione infra biennium defecerit, ipso facto dictum instrumentum habeatur pro non facto, & liceat dicto D. Duci Gallesij in quolibet casu prædictorum redire ad primæua iura. ex quibus verbis cùm constet de resolutione contractus ipso iure, finito biennio non poterat amplius sine nouo consensu D. Ducis Cæsij obligatio semel extincta reuiuiscere. *§. conuentionis. ff. de pact. l. consensu. ff. de act. l. qui res. §. aream. ff. de solut.* Verba enim sunt resolutiua, directè, & non obliquè. Bald. *in l. 4. § 1. ff. de leg. commiss.* Ponderatis verò præcipuè his verbis, *non aliàs, nec alio modo*, quæ sunt valde præcisa, Gabr. *consil.* 185. *in princ.* Surd. *consil.* 484. *num.* 87. & lapso biennio remouebant consensum ab actu. Cephal. *consil.* 118. *num.* 14. Verall. *decis.* 82. *num* 4. *part.* 3.

Huic obiectioni responderunt Domini istud pactũ 4 non aliquid plus continere, quàm pactum legis commissoriæ, quod hoc modo fieri solet, si ad Calendas proximas pecunia soluta non sit, fundaffet ineruptus. *l. 1. l. 3. de leg. commiss.* & tamen resolutioni huius contractus non esse locum respondet I.C. nisi ipso venditore volente. *d. l. 2.* ea ratione, quia cùm lex aliquid cõstituit in fauorem priuatorum, tacita subest conditio, nisi de cuius vtilitate agitur, aliud velit. *l. 1. §. inde quaritur ff. de oper. non. nunciat. l. si sponsus. §. si quis rogatus. ff. de donat. inter vir. & vx.* fusissimè Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib.* 4. *tit.* 19. quasi per tot. Et licet adsit clausula, *ipso iure, & sine alia declaratione*, semper intelligi debet ipso iure, ipso volente, de eius vtilitatibus agitur, vt ex pluribus iuribus & auctoritatibus firmat Tiraquell. *in l. si vnquam, in verb. reuertatur n.* 10 *& seq. C. de reuoc. donat.* Mant. *loco præcitato.*

Quòd autem hæc conuentio fuerit apposita in fa- 5 uorem solius Ducis Gallesij, ex eo collegerunt Domini, & primò considerarunt dictum Ducem Cæsiũ tempore facti instrumenti fuisse verum debitorem ex causa dotis, itaut D. Dux Gallesij vigore obligationis Cameralis, illico eum cogere posset ad soluendum dictas pecunias, ratione dotis ipsi debitæ, verùm facto instrumento biennij dilatione ipsi concessit ad soluendum, quod tunc temporis poterat exigere. Secundò fuit consideratum D. Duci Gallesij concessam facultatẽ redeundi ad primæua iura, cum reseruatione anterioris hypothecæ, ad effectum inducendi D. Ducẽ Cæsium debitorem citiùs ad extinctionem census: vnde colligitur illud biennij tempus fuisse ad commodũ creditoris appositum, licèt dependeret ab ipsius debitoris voluntate obseruantia contractus, quinimò violando iusiurandum, & non satisfaciendo promissis, lucrum captaret, quod non est rationi consentaneum, vt considerauit I.C. *in d. l. 2. ff. de leg. commiss.*

Non obstat quòd dicitur dictam legẽ non procede- 6 re nisi in contractu emptionis, placuit enim responsio dictam legem habere locum etiam in datione in solutum, qualis est hæc auellatio, dummodo non adsit antea constitutio pignoris. *l. vlt. in princ. ff. de contrah. empt.* quam dicit singularem Bald *in c.* 1. *n* 6. *in verf. quare pone quòd mutuasset mihi decem, de feud. dat. in vicem leg. commiss.* Purpur. *cons.* 349. *n.* 5. qui testatur de communi cum aliis alleg per Mant. *de tacit. & ambig. conuent. lib.* 4. *tit.* 29. *n.* 7. quam legem habere locum in transactione, colligitur ex traditis per Cuman. *consil.* 179. *in princ.* Crauett. *cons.* 145. *n.* 19. Iaf. *in l. quamuis. in fin C. de transact.* & in omnibus aliis similibus contractibus asserit Cuiac. *in parattil. ff. de leg. commiss.*

Nec etiam obstant illa verba, *quia partes cum ista* 7 *conditione, & non aliter contrahere voluerunt*, ex quibus dicitur pactum appositum fuisse in fauorem amborum contrahentium, hæc enim clausul[illegible] acci-

pienda est secundùm subiectam materiam, congrua congruis referendo, nec excludit quin facta quædam non adaptentur in fauorem vnius, nec attendendum est quomodo verba sunt concepta, sed ad cuius fauorem sunt directa: in dubio autem dicendum est verba apposita esse in fauorem creditoris, ne pendeat à debitoris arbitrio soluere debitum, vt ex bald. *in dicta l.* declarat Mantic. *loco præcitato num.* 3. Siluan. *consil.* 101. *num.* 2. Sicque ista resolutio contractus, quæ dependet à solo creditore, habet implicitam conditionem, si ea vti velit quousque aliam viam elegerit, quam amplius mutare non potest; sed hodie facta decl. ratione à creditore, debet debitor stare contractui.

8 In quam sententiam eo libentiùs iuerunt Domini, quia etiamsi vtriusque partis consensus requireretur, & pactum esset in fauorem vtriusque partis appositum, adhuc tamen existimarunt concurrere actus positiuos vtriusque Ducis elapso biennio, ex quibus necessariò colligitur, ipsos noluisse a prima obligatione resilire, quin potiùs eandem de nouo ratam habuisse, vnde neutrum ipsorum potest amplius pœnitere post actus resolutionem excludentes. *l.* 4. *§. eleganter. ff. de leg. commiss.* vbi si post præstitutam diem venditor petat vsuras, censetur conuentioni renunciasse, & non est locus pœnitentiæ. *l. commissoria. C. de pact. int. empt. & vendit.*

9 Quòd autem vterque post biennij tempus elapsum non habuerint dictum contractum pro resoluto, sed pro valido, satis constare visum fuit Dominis, & primò, quoad Ducem Gallesij, ipse nomen interposuit ad disdicendum censum, & depositum factum, necnon ipsius Procurator vnà cum Procuratore D. Ducis Cæsij reproduxit dictam disdictam, & depositum, & interuenit in omni actu iudiciali facto contra Genuenses pro extinctione census; quo verò ad D. Ducem Cæsium clariùs apparet, ex quo non solummodo isti actus depositi, & disdictæ fuerunt factæ nomine ipsius, de ipsius pecuniis, & ipso instante, vt apparet ex actis, & testibus examinatis sub nomine dicti Ducis Gallesij, sed etiam longe post biennium præteritum, fructus dicti census decursos, sciente dicto Duce Gallesij, soluit sponte dictis Genuensibus, quos non debebat, si dictum contractum ipso iure resolutum credidisset, ex quibus actus positiuis, vel aliis cumulatis in facto, visum fuit neutram partem acceptasse huiusmodi resolutionem.

10 Placuit, & quibusdam Dominis alia responsio, etiam si ipsa conditio ipso iure esset resoluta, non ideo D. Ducem Cæsium esse liberatum à solutione dictorum fructuum, ea ratione, quia pactum videtur in instrumento cautum, vt D. Dux Gallesij deficiente D. Duce Cæsio in solutione fructuum, & extinctione census, possit redire ad primæua iura, & interea fructus census medio tempore dictus Dux Cæsius soluere promisit, quod medium tempus redeundi ad primæua iura, & tempus extinctæ conuentionis, stante maximè, quia ex depositione testis nouissimè examinati, apparet D. Ducem Gallesij distulisse redire ad primæua iura ad supplicationem dicti Ducis Cæsij, & vt rem gratam ei faceret.

Ex quibus, & aliis fusè per informantes deductis DD. in decisis recesserunt.

R. P. D. MANZANEDO.

Tirasonen. iuris votandi. Veneris 3. *Martij* 1617.

ARGVMENTVM.

Portionarij non sunt de Capitulo, & ideo non habent ius condendi statuta respicientia statum Ecclesiæ, quod Capitulo competit.

SVMMARIVM.

Statuta respicientia statum Ecclesiæ ius condendi competit soli Episcopo & Capitulo, num. 1.

Portionarij non veniunt appellatione Capituli, nec sunt de Capitulo, num. 2.

Portionarij non habent intentionem fundatam de iure super facultate condendi statuta statum Ecclesiæ respicientia, quod Episcopo, & Capitulo conceditur, num. 3.

DECISIO CCCCXXIII.

Dvbitaui, an portionariis esset dandum mandatum de manutenendo in possessione votâdi, quotiescumque contigerit tractari de condendis statutis, statum, gubernium, & administrationem Ecclesiæ quomodolibet concernendum, & in quibusdam aliis actibus in dubio expressis. Et Domini responderunt respectu statutorum condendorum de iure ab Episcopo & Canonicis non esse dandum; respectu verò ordinationum respicientium seruitium Ecclesiæ esse dandum quoad interessentiam tantum.

Et mouebantur, quia inspecto iure communi ius condendi statuta respicientia statum Ecclesiæ competit soli Episcopo & Capitulo. *cap. cum consuetudines, de consuetud.* gloss. *in cap.* 2. *verbo statutum, de verbor. signific. in* 6. Abb. *in cap. cùm accessissent, sub num.* 4. *vers. primo præmitte.* & ibi Dec. *numer.* 9. *de constit.* Idem Abb. *in cap. cùm omnes num.* 4. vbi Felin. *num.* 7. & 9. *versic. Cæterum, sod. tit.* Butr. *in cap. constitutus num.* 15. *de rescript.* 1

Vnde portionarij, qui non sunt de Capitulo, nec veniunt illius appellatione, Abb. *in cap. cùm olim, numer.* 8. *de re iudic.* & ibi Felin. *numer.* 4. & pluribus relatis fuit dictum in hac causa 28. Maij 1612. coram me. 2

Circa dicta statuta habent iuris resistentiam, & cùm non probent specificè & clarè talem consuetudinem, nec aliquam eorum quasi possessionem, quoad illa non possunt prætendere manutentionem, cùm præsertim pro parte Canonicorum doceatur ipsos fecisse plura statuta vna cum Episcopo de rebus valde grauibus, & concernentibus statum Ecclesiæ absque interuentu portionariorum, vt patet ex lectura dictorum statutorum, ibi, *cum consensu & approbatione Capituli Canonicorum.* 3

Neque portionariorum quasi possessio probari videtur ex ordinationibus factis in Capitulo cum ipsorum interuentu, de quibus in eorum summario à *num.* 1. quia vltra quòd in multis nulla fit mentio portionariorum, sed tantum Capituli, cuius appellatione ipsi non veniunt, vt suprà dictum est. Respondebatur quòd ferè omnes dictæ ordinationes concernunt diuisiones oblationum, vel modum distribuendi officia inter interessentes in choro, & alia similia, ex quibus non potest inferri ad statuta respicientia statum Ecclesiæ, de quibus agitur, cum non concernant statum aliquem dictæ Ecclesiæ, vnde circa dictas ordinationes huiusmodi seruitium respicientes cùm constet de eorum quasi possessione, Domini non negarunt manutentionem portionariis quoad interessentiam, tantùm reseruato, vt de iure votandi, & de aliis capitibus videatur, &c.

R.P.D.

R. P. D. PIROVANO.

Bononien. pecuniaria. Veneris 3. Martij 1617.

ARGVMENTVM.

Compensatio an admittatur in obligatione Camerali.

SVMMARIVM.

Compensatio liquidi cum liquido admitti debet, num. 1.
Exceptio æquiuoca, & incerta, non est apta facere illiquidum creditum liquidum, num. 2.
Cameralis obligatio cum iuramento non admittit exceptionem compensationis, num. 3. declara num. 4.
Arbitrij clausula in rescripto Principis remittit rigorem obligationis Cameralis, & admittit exceptionem compensationis ad euitandos inutiles circuitus, ibid.
Gratia Principis non debet esse superflua, sed operari, n. 5.
Arbitrij clausula in rescripto potest quidem mitigare iuris rigorem, sed non in totum ius tollere, num. 6.

DECISIO CCCCXXIV.

1 IN contractu rei frumentariæ sequuto inter DD. Assumptos ciuitatis Bononiæ, & D. Petrum Capponum Marchiæ Thesaurarium, ortæ fuerunt nonnullæ difficultates, quæ compromissæ fuerunt in certos arbitros, quorum laudum condemnabat eundem Thesaurarium ad pretium stariorum 2000. frumenti, quod exigi debebat a Rondinello, conditione tamen adiecta, vt quotiescunque intra octo dies probasset se impeditum fuisse, consequi dictum frumentum vel a Cardinali Legato Marchiæ, vel ab Assumptis ciuitatis Forliuij, tunc ad nihilum teneretur, quod exinde receptis probationibus super impedimentis declaratum fuit, & nihilominus quia solutio residui adhuc per Assumptos Bononiæ differebatur, emanauit decretum Legati eiusdem ciuitatis adstringens eos ad solutionem, cuius vigore Thesaurarius se obligauit in forma Cameræ Apostolicæ, & cum amplissimis clausulis restituere recepta, nisi infra menses duodecim proximè subsequuturos contra Assumptos & Rondinellum diffinitiuam reportasset sententiam, lapso termino fuit actum pro restitutione pecuniarum, & primo loco dubitatum, an esset locus exequutioni prædictæ obligationis, & affirmatiuè resolutum, superueniente autem rescripto super admittenda compensatione, vel retentione dicti crediti arbitrio Rotæ, & dubio super hac parte proposito,

Censuerunt Domini intrare arbitrium pro admittenda compensatione, quia vera est illis conclusio quòd de liquido ad liquidum debet admitti compensatio. *l. fin. C. de compensat.* Bart. *in l. cum seruum, num. 8. ff. si cert. petat.* Tindar. *de compens. art. 8. col. 2. vers. nunc videamus.* Roland. *consil. 17. num. 18. lib. 1.* Afflict. *decis. 381. num. 6.*

Creditum autem D. Capponi liquidum apparet, quia in effectu consignauit staria 13000. tritici, ad cuius computum assumpti promiserant consignare staria 6000. & 12. & tamen consignarunt tantum staria 4000. & 12. vnde deficiunt staria 2000. quæ important summam librarum 18000. de qua in supradicta obligatione. Ideo cum ex latere suo D. Capponus adimpleuerit consignando summam conuentam, & in computis sit creditor earundem librarum 18000. meritò potest dare de compensatione, & retentione cum simili summa recipienda, donec de adimplemento integræ consignationis stariorum 6000. & 12. per Assumptos doceatur.

Non obstat quòd de prædicto adimplemento satis apparet ex litteris Cardinalis Legati Marchiæ, ibi, *si fara consignare tutti li grani che il Rondinello ha fatto comprare in Forli al Thesoriero, ouero per o quello che si e dato alli Abondanza del quali si fara Sborsare il dinario, di che esso Thesoriero si ne contenta*, ex quibus verbis dicebatur quòd Thesaurarius sequutus est fidem Rondinelli, & Assumpti remanserunt liberati ab vlteriore consignatione.

Quia promissio facta per Assumptos, poterat quidem verificari, & adimpleri, vel per effectualem stariorum 6000. consignationem, vel per æquippollens ex restitutione pretij eorundem, sed non propterea probatur ex verbis Legati quòd alterū eorum factum fuerit, quia sonant in futurum, ibi, *si farà consignare*, & verba, *Di che esso Thesoriero si ne contenta*, quatenus possent probare consensum in eius præiudicium, inferunt consensum recipiendi pretium loco tritici, & etiam quòd per Abundantiarios solutio fieri possit, sed non ideo necessariò sequitur liberatio promissi implementi, dum prædicta possunt contingere, non recedendo à persona promissoris, vnde semper remanet ista exceptio incerta, & æquiuoca, quæ apta non est reddere illiquidum creditum Thesaurarij iam fundatum in adimplemento consignationis tritici per eum promissi. Afflict. *decis. 63.* Put. *decis. 253. & 243. lib. 3.* Rot. *decis. 57. num. 5. & 6 part. 2. diuers.* 2

Non obstat quòd obligatio de refundendis pecunijs sit in forma Cameræ cum iuramento, quæ non admittit exceptionem compensationis. *cap. ad nostram il primo, de iureiurand.* Gabr. *eod. tit. conclus. 7. num. 1.* & eo minus, quia creditum cum quo prætenditur compensatio, sit anterius. Osasch. post alios *decis. 92. n. 33.* cum aliis allegatis. 3

Quia clausula *arbitrio*, in hac parte operatur suum effectum, remittendo rigorem obligationis stantium soluendi post annum, & admittendo compensationem compensationis stante credito liquido ad euitandos inutiles circuitus. 4

Quod facere potest quando rescriptum dirigitur habenti iurisdictionem ne gratia Principis videatur superflua, Cæsar de Grass. *decis. 8. de re iud.* Crescent. *decis. 4. de testib.* & hunc sensum retinuit Rota in pluribus causis apud Seraphin. *decis. 1154. num. 1.* & in Romana Cottigij 6. Martij 1606. coram Reuerendissimo Archiepiscopo Damasceno, & in Leodien. fideicommissi 21. Maij 1614. coram me. 5

Nec releuans visa est replicatio quòd hoc non esset mitigare iuris rigorem, sed in totum ius tollere, dum Assumpti per admissionem exceptionis compensationis grauentur onere probandi consignationem tritici, ad quam vigore puræ & claræ obligationis tenebatur Thesaurarius, quod facere non potest clausula prædicta. Crescent. *decis. 4. de testib.* & in Romana pensionis 13. Iunij 1597. coram bo. me. Cardinali Pamphilio. 6

Fuit enim responsum pactum de recipiendis stariis 6000. & 12. tritici Rondinelio non fuisse purum & liberum, sed sub bona gratia Cardinalis Caetani, quæ nedum probatur subsequuta, sed contraria ex litteris pro parte Regim. productis dum denegatur consignatio tritici iam traditi Abundantiariis Forliuij, ideo cessat ratio iuris quæ ibi respectu oneris probationis, cùm de se pateat in hac parte improbabile quòd staria 2000. potuerint per Rondinellum consignari.

Et ita, &c.

R.P.D. COCCINO DECANO.

Romana census vigenti millium. Veneris 3. Martij 1617.

ARGVMENTVM.

Exequutor vltimarum voluntatum, quando dicatur merus, & quando mixtus, ad effectum, vt id quod superest à delegato à testatore destinato ad certum vsum, spectet ad hæredem, vel ad ipsum exequutorem.

SVMMARIVM.

Legato per testatorem relicto, & destinato ad aliquem vsum secundum arbitrium alicuius, si ex destinato vsu aliquid superest. id quod superest, spectat ad heredes, si ille qui legati curam habuit sit merus exequutor, secus si mixtus, num.1.

Exequutor vltimarum voluntatum, quando dicatur merus, & quando mixtus, ad effectum, vt id quod superest delegato à testatore destinato ad certum vsum, spectet ad heredem, vel ad ipsum exequutorem, n.3. & per tot. decis.

Dictio vt, importat modum, ibid. ad fin. vbi idem de dictione per hoc.

Exequutoris vltimarum voluntatum facultas, & potestas quæ sit, num.6.

Dictio item, *est continuata ad priores dispositiones, n.7.*

Ordo intellectus in dispositionibus attendendus est, non autem ordo literæ, ibid.

Procurator & exequutor vltimarum voluntatum æquiparantur, nec vnus, nec alter tenetur de suo, num.8.

Distributio legatorum piorum, & illorum exequutio spectat ad ordinarium; legatorum verò prophanorum spectat vel ad ipsum ordinarium, vel ad præsidem loci, num.10.

Status præsens an indicet contigentiam de futuro, n.13.

DECISIO CCCCXXV.

1 DVbitaui an Antonius Gallus, in cuius locum à testatore fuit subrogatus bo. me. Archiepiscopus Scipio de Tulpha, relictus fuisset exequutor mixtus, qui etiam loco legatarij habetur vel merus exequutor in casu, & ad effectum de quo agitur: effectus autem dubij est, vt videatur ad quem spectet, quod superest voluntate testatoris adimpleta. nam si Antonius fuit mixtus exequutor, quod superest spectat ad ipsum, & ad dictum Scipionem de Tulpha subrogatum; si verò merus, ad hæredes institutos. *l. pecunia*, vbi gloss. 1. *& seq. ff. de alim. & cibar. legat. l. Lucius, §. hæredem*, vbi Castren. *ff. ad Trebell. l. Lucius Titius la 2. §. 2.* vbi etiam Castren. *in fine, ff. de legat. 2.* Bald. *in l. 1. §. in primo, num.6. C. de caduc. tollend.* Rom. *cons. 227. incipien. pro plena discussione, num. 11. in fine.* Capra *in tract. exequut. vltimarum volunt. in 4. membr. num.* [illegible] *& 7. & membr.* [illegible] *num.6. & 9.* Ioan. Iacob. à Canibus in simili tractatu *de exequut. vlt. volunt. in 3. part. in princ.* Beto. *quest. 86 num. 1. & seq.*

2 Et Domini, articulo pluries plenè discusso, censuerunt Antonium fuisse merum exequutorem, & per consequens Scipionem de Tulpha, & hic quod super est adimpleta voluntate testatoris spectare ad hæredes institutos, iuxta resolutionem factam 14. Februarij 1611. coram Illustrissimo Domino meo Cardinale Ludouisio, quæ placuit DD. nam Marchionissa Victoria à Tulpha sub die 12. Februarij 1578. condidit testamentum, in quo instituit hæredes vniuersales Archihospitalia S. Spiritus, & S. Iacobi incurabilium Vrbis, & postmodum fecit plures codicillos, inter quos sextum fecit sub die 26. Maij 1583. in quo disposuit per hæc verba. *Hauendo fatto vna Capella nella Chiesa di S. Maria d'Araceli, lascia che dell'infrascritti suoi censi, e beni alli Padri di detta Chiesa di Araceli ciascun anno perpetuamente nella Festa dell'Ascensione del Signore siano date, e pagate 42. libre di cera*, & insuper iussit dari panem, & vinum, & obsonium, & alia etiam voluit dari dictis Fratribus in festiuitate omnium Sanctorum, & infrà subdit. *Vole ancora e commanda che l'infrascritto suo legatario debba per seruitio di detta sua Capella, &c.* iniungendo quòd conficiantur indumenta sacra. Et vlteriùs etiam subdit; *e piu vuole che l'infrascritto suo legatario, &c.* Et mandat vestiri familiam vestibus lugubribus, & quòd quatenus pensiones domus non sufficerent pro alimentis mulierum, quibus ea iam ipsis legauerat, quòd Antonius suppleret ex dictis censibus, per hæc verba. *Vuole che l'infrascritto legatario sia tenuto non bastando dette pigioni supplire al viuere di dette donne secondo la forma di detto codicillo dell'infrascritti suoi censi secondo che ad esso legatario parera bisogno, & conueniente*, & tandem mandat dari panem, & vinum atque vestimenta cuidam Fratri, & concludit per hæc verba, *& accio che detto legatario, il quale nomina, & vuole che sia il R. M. Antonio Gallo de Spoleto possa adempire detta sua volonta, è fare quanto di sopra ha disposto lascia al detto legatario tutti li suoi censi che hauera al tempo della sua morte, &c.*

Stante igitur hac dispositione cùm onera præce- 3
dant, & postmodum sequatur relictum, & afferatur etiam ratio relicti per viam modi, ibi, *accio che detto legatario, &c.* indubitatum est Antonium fuisse merum executorem, & non mixtum, vt est text. expressus *in l. Lucius Titius, §. à te peto, ff. de legat. 2.* inquit enim textus: A te peto Titi, fideique tuæ committo vti curam condendi corporis mei suscipias, & pro hoc decem aureos è medio præcipito. Quæro an si Lucius Titius minus quàm decem aureos erogauerit, reliqua summa hæredibus proficiat? Respondi secundùm ea, quæ proponerentur, hæredum commodo proficere. nam in textu prædicto, pro vt in casu nostro expressè præcesserant onera, & postmodum decem fuerant legata, ibi & pro hoc decem aureos è medio præcipito (iste enim est vnus ex quatuor modis, quibus olim legari poterat. *l. si a pluribus. ff. de legat. 1. § sed olim, prope princip. & ibi gloss. 1. in vltimo exemplo. Instit. de legat.* Vlpian. *in fragm. tit. 24. in princ.*) quæ quidem dispositio præcedentibus oneribus operatur vt executor censeatur merus, non autem mixtus, vt aduertit Castrensis *in dicto §. à te peto, num. 1. & 2.* Cuman. *num. 1.* Imol. *n. 2. vers. fortè potest aliter dici*, vbi affert rationem, quia si attenta prima dispositione non potest inficiari quod exequutor sit merus, secunda in qua fuit relictum non debet alterare primam dispositionem, sed secundùm eam debet regulari, quæ absque difficultate debent procedere in casu isto, cum relictum fuerit factum per viam modi, ibi *accio che*. ista enim verba important modum, Decius *in l. debitori, num. 12. C. de pactis*, Bartol. *in l. quibus diebus. §. fin. num. 5. vers. quid si testator, ff. de condit. & demonstr.* Alexand. *consil. 119. num. 1. vol. 1.* Felin. *in cap. cum Ioannes, num. 3. de fid. instrum* prout important modum verba illa, & *(pro hoc)* de quibus *in dicto §. à te peto*, cum quibus fuerat factum relictum, vt aduertit Cuman. ibidem *in princ. vers. Nota quod dicta.*

Et prædicta eo magis procedere debent, quia testa- 4
trix non solum vsa fuit prædictis verbis, *& accio che detto legatario possa adempire detta sua volonta, &c. lascia tutti li suoi censi che hauera al tempo della sua morte*, sed subdit, *e remanghi no affetti per le sopradette concorrenti quantita alli sopradetti oblighi, e pesi.* quare cum postea dixerit, quòd adueniente morte Antonij *vuole che dette entrate siano obligate, & applicate per detti effetti per la*

concorrente quantità delle sopradetti legati &c. *e vuole che la cura di far quello che di sopra ha d. posto appartenghi alli Signori esecutori del suo testamento*, sequitur quod si census erant remansuri obnoxij prædictis oneribus, & transituri ad executores testamentarios, quòd sicuti executores indubitanter nullum commodum erant percepturi, ita neque Antonius. *l. qui filiabus, & l. si seruus plur. inm. ff. de legat.* 1. cum aliis.

5 Neque dici potest quòd erant transituri ad effectum executionis, remanente in reliquis emolumento ad fauorem hæredum Antonij, quia huic intellectui expressè repugnat alia dispositio testatricis, ibi. *Et occorrendo che detti censi, vero alcuno di loro si estinguano, detto Antonio, & doppo lui detti Signori esecutori siano tenuti à rinuestire il prezzo in altri censi, e monti non vacabili per la concorrente quantità delli supradetti legati, ò charichi tante volte, quante occorrera, quali censi, e monti siano, è remanghino affetti, & obligati alle supradette cause.* nam si census spectassent ad hæredes Antonij, iniunxisset onus inuestiendi hæredibus Antonij tanquam dominis, non autem exequutoribus, & si voluisset spectare ad dictos hæredes Antonij, iniunxisset quòd dicti hæredes Antonij non possent impedire dictum inuestimentum, prout voluit hæredes institutos non posse impedire Antonium super inuestimento, & aliis, vt patet ex prohibitione generali, & facultate respectiuè facta hæredibus, & data Antonio, de qua statim dicetur, quod est consideratione dignum. *l. nam hoc iure, ff. de vulgar. l. tale pactum, in fine, ff. de pactis.*

6 Accedat quòd testatrix dat facultatem Antonio capiendi possessionem propria authoritate, *riscuotere, quietare, agitare in giuditio, e far quanto hauesse possuto fare essa Signora senza licenza & instruento, e mandato di qualsiuoglia Giudice*, tam adita, quàm non adita hæreditate, &c. *talmente che li suoi heredi sotto qualsiuoglia pretesto, ò pretensione non possino mai molestare detto R. M. Antonio tanto sopra di censi, quanto sopra ogni altro denaro, che apparisse esserli venuto in mano*, &c. *anzi lo libera in tutto e per tutto*, &c. Ista enim facultas administrãdi non est opus, quòd detur legatariis, quia de iure habent dictam facultatem eo ipso quòd acceptant legatum, nec super fructibus rei legatæ possunt molestari a creditore. Exequutoribus autem datur ne dum à iure similis facultas, sed etiam aliquando exprese ab homine, vt per Fulgos. *cons.* 51. *col.* 1. *vers. & infra in eodem testamento.* accedit denique quòd in alio loco testamenti, in quo indubitatum est Antonium fuisse exequutorem, testatrix vsa est similibus verbis, & quod plus est, Antonius in sua dispositione dixit intentionem testatricis fuisse vt ipse esset nudus exequutor, vt optime fuit consideratum in prædicta decisione Illustrissimi Ludouisij.

7 Non obstat quòd etiam onera subsequuntur. nam verum esse quod testatrix dixit, *Item vuole che il sopradetto M. Antonio debba mandare vn calice di scudi* 100. *a Loreto* sed non proinde propterea sequitur quod onus subsequatur, cùm dictio *Item*, sit continuatiua ad priores dispositiones. Paris. *cons.* 8-. *num.* 4. *vol.* 1. Curtius iun. *cons.* 1. *num.* . *cons.* 44. *num.* 6. sic attendendus est ordo intellectus, non autem ordo literæ, Alexand. *cons.* 161. *num.* . Maranta *in prax. in* . *part. n.* 1-9. & propterea ista præstetatio quæ habuit vim continuationis ad præcedentia, non debet separari, quòd exequutor prout in fortioribus hoc non operatur, vt per Bald. *in l. . num. . de Ep. & cler.* & tunc obiectum considerat . . ex simpli . tet dixit Lo . Antonio, . ea iniunxisset onus faciendi, vt . derat Imola, . *in dicto §. a te peto, num.* 2. sed in huc casu priùs apposuit onera, & postmodum legauit, & licèt pòst legatum iniunctum fuerit onus calicis, tamen ista iniunctio non est facta simpliciter Antonio legatario, sed stat continuatiuè ad onera præcedentia legatum, licèt ex pòst fuerit posita.

Neque est verum quòd Theorica, de qua *in dicto §. à te peto*, procedit quando statim onus est adimplendum, 8
secus autem quando requirit tractum temporis, prout est casus, de quo agitur, vt habetur *in l. pecunia, ff. de aliment. & cibar. legat.* nam fuit responsum quòd licèt verba textus sint: diuersa est causa eius, cui legatorum diuisio mandatur. nam ea res præsentem, ac momentaneam curam iniungit, alimentorum verò præbendorum necessitas oneribus menstruis, atque annuis verecundiam quoque pulsantibus, adstringitur, non propterea ex isto textu probatur quod ad hoc, vt quis dicatur merus exequutor, debeat momento temporis expedite id quod ei iniungitur, cùm verba importent solum quòd merus exequutor dicatur ille, qui est nudus minister, verba enim illa, nam ea res præsentem, ac momentaneam curam iniungit, quæ loquuntur, de mero exequutore exponuntur, vt sensus sit, iniungit mero executori præsentem, ac momentaneam curam à damno, lucroque vacuam, sicut alias in mandatis regulariter est traditum, vt dicit glossa *ibidem, in verbo, iniungit*, & sic dicta verba, *præsentem, ac momentaneam curam iniungit*, important vt merus executor habeat nudam distributionem, non autem præstationem quasi de re sua, quod bene declarat gloss. prædicta dum dat exemplum de mandatis, de cuius natura minimè est quòd res egeat momentanea, est tamen de natura quòd Procurator nõ teneatur de suo, merus enim exequutor est quasi quidam Procurator defuncti. *l. si vero non remunerandi, §. finali, ff. mandati*, Bald. *cons.* 456. *incipien. inter alia, n.* 2. *vers. sed est non nouum lib.* 4. *& in l. si seruus legatus, §. cum aliquid, num.* 2. *ff. de legat.* 1. simpliciter exequutorem merum, Procuratorem appellat Angelus *cons.* 328. *col penult. vers. constat autem esse Procuratorem.* Lapus *allegat.* 91. *incipien. Casus talis est, num.* 6. & prædicta magis expendit gloss. *in dicto §. a te peto*, dum declarat naturam exequutoris mixti, explicando verba illa, *alimentorum verò præbendorum necessitas oneribus menstruis, atque annuis, verecundiam quoque pulsantibus astringitur.* in verbo enim *præbendorum* dicit, non distribuendorum dumtaxat, hoc est, quod legatarius scilicet exequutor mixtus non solùm teneatur distribuere, sed etiam præbere ad differentiam meri exequutoris, qui non habet necessitatem, prout habet legatarius, videlicet exequutor mixtus, vt dicit gloss. *in verbo necessitas*, & sic sunt intelligenda sequentia verba, *oneribus menstruis, atque annuis verecundiam quoque pulsantibus astringitur*, scilicet pulsantibus alimentariis, quasi dicat necessitas imposita electo, vt soluat alimenta, astringit non tantùm patrimonium electi, scilicet vt soluat, sed etiam verecundia. nam & damnum habebit si soluat, & verecundiam, si non soluat, vel secundùm aliam lecturam verba illa sunt intelligenda, quòd cohæredes petentes portiones defunctorum repelluntur verecundia, & necessitate legatarij soluendi de suo, vt docet gloss. *in verbo pulsantibus*, & sic ex isto textu nullo pacto colligitur quòd merus exequutor dicatur ille, qui momento temporis negotium est expediturus, cùm verba illa, *præsentem, & momentaneam curam*, denotent solum quòd ille est merus exequutor, qui est nudus minister, vt supra probatum est & sentit Bart. *in summ. io eiusdem textus*, dum inquit hæres cui est aliquid prælegatum cum onere alimentorum, non tenetur cauere, vel reddere cohæredibus deficientium portionem, secus si est electus nudus minister.

Minus etiam obstat, quòd Bart. *in l. pecunia, num.* 1. 9
ff. de aliment. & cibar. legat. distinguit quòd aut verba conferuntur in aliquem, vt si dico, Lego Titio decem,

vt

vt præst... alimenta, & tunc est clerius vt legatarius, item onere tollere commissi sit grauatus, aut verbo verba legati non conferant ius in eum, sed verba exequutiuni, vt si dico, relinquo alimenta libertis meis, quæ volo eis dari per talem de tali pecunia, & est electus nudus minister. Nam, vt ex mox dicendis apparebit, ista doctrina Bartoli facit pro decisione in primo, nam casu distinctionis certum est nos non versari, vt samur enim in secundo, in quo verba exequutionis sunt directa in exequutionem, vt patet ex supradictis; & quamuis Bart. exemplificet articulum quando relinquuntur alimenta libertis, quæ vult eis dari per talem, non tamen restringit articulum, vt simpliciter procedat in isto indiuiduali casu, sed sufficit quòd verba exequutoris dirigantur in legatarium, & quòd constet aliunde, quòd ei nihil fuerit relictum, nisi ad effectum exequendi, prout est casus noster, vt patet ex prædictis. exemplum enim Bartoli non debet restringere regulam, quam ipse ponit in secundo memb. *l. scire oportet. §. oportet ff. de excusat. tut.* l... Roman. *consil. 295. num. 6. vers. est enim notissima.*

10 Neque facit quòd testatrix vocet Antonium legatarium, quia in hoc non stat vis, sed in ipsa dispositione, ex qua colligitur, quòd testatrix voluisset, prout *in dicto §. a te peto.* Antonium esse nuddum ministrum. nam & ibi per verba legati fuerat relictum, vt suprà probatum est, & tamen merus exequutor ille dicitur, & quamuis ibi executor non fuisset nominatus legatarius, non refert, satis enim est quòd ei fuisset legatum, quia ex legato resultat nomen legatarij, & ideo non facit quòd ibi non esset nominatus legatarius, prout etiam non facit quòd post obitum Antonij subrogauit exequutores, & postmodum nullus alius exequutor repetitur datus, quod tamen testatrix fecisset, si voluisset Antonium esse merum exequutorem, quia ista ratio non concludit cùm de Antonio potuerit confidere, & de aliis exequutoribus, non autem de aliis personis, maximè quia illis defunctis aliter non dispositio per testatricem quoad legat apia indubitanter exequutio spectat ad ordinarium. Castren. *cons. 177. n. 1. & per totum lib. 1.* Curt. iun. *cons. 66. num. 2. & per totum*, Bald. *in l. fin. §. sed si quis. num. 13. C. communia de legat.* Quoad verò legata profana, vel ad ipsum Ordinarium, vt per Abbatem *in capitul. si heredes col. 2. & seqq. num. 7. de testament.* vel ad Præsidem l. 1. vt voluit Bald. *in dicta l. fin. in princip. num. 12.* prout nec etiam releuat quòd testatrix non disposuit de residuo facta exequutione, prout disposuisset si voluisset, Antonium esse merum exequutorem, quia super hoc etiam non potest fieri fundamentum, & cùm in casu §. *a te peto*, non fuisset dictum quid agendum esset de residuo, & tamen est quòd merus exequutor sit datus, quia residuum de sui natura spectat ad hæredem, vt supra dictum est.

11 Minus etiam facit quòd testatrix dedit facultatem Antonio capiendi possessionem censuum propria authoritate, hæreditate adita, vel non adita, quia si ex prædictis constat Antonium fuisse merum exequutorem, ista facultas, quæ in consequentiam datur, non debet alterare priorem dispositionem. *l. cum principalis, ff. de reg. iur. cap. accessorium, de reg. iur. in 6.* & in puncto notat Imola *in dicto §. a te peto, num. 3.* maximè cùm ista facultas capiendi possessionem propria authoritate etiam hæredi ... non ... videatur repugnare meræ exequutioni, cùm possit ... effectum exequendi, ... d....

12 Neque etiam ... quòd ... exequutori summa quàm onus, quo ... eum ... factum intuitu oneris, vt post Bar. *in l. ... si dicas. de leg. 1.* Mantica *de coniect. ... 12. tit. 2. num. 5.* Surd. *de aliment. tit. 8. priuileg. 24. num. 7.* Cephal. *cons. 919. num. 95.*

quia isti Doctores loquuntur in legato alicui facto cum aliquo onere, tamen ibi si onus est paruæ quantitatis respectu magnitudinis legati, legatum non censetur factum intuitu oneris, secus si onus æquiualet legato, in nostro verò casu quæstio est, an adsit legatum, quod non adest ex supradictis.

Vlterius considerabatur quòd cùm ex dictis appareat Antonium fuisse merum exequutorem, et quantitate legata, in hoc casu non potest dici fuisse mixtum exequutorẽ. Ratio Domino. ... dicillus, in quo fuit factum dictum legatum, ... fuit in sanitate, & restabat ix postea super ... ad hunc effectum reliqui ... census de ... redimibiles, & non simpliciter census, sed qui ... tempore obitus testatricis, cùm dicti census ... ex quantitate census relicta non potest argui quod noluerit relinquere Antonium exequutorem merum, cùm euentuale esset quod si census redimerentur de tempore obitus, excessiua quantitas reperiretur, ad quam redemptionem aspexisse testatricem est indubitatum, nam quando præsens statui ... contingentiam de futuro, censendum est quem respexisse ad id, quod euenire poterat, Alexand. *cons. 11. n. 13. lib. 4.* quem sequitur Decius *in l. si idem cum eodem, §. si vna, num. 5. in 4. notab. ff. de iurisdict. omn. iud.* quod etiam clarissimè demonstratur, cùm relicta ... census qui de tempore sui obitus reperirentur, & ... necesse dicendum est de redemptio... alias censu simpliciter ... vt pulcre Alexand. in simili, & Decius loci ... ratis, & propterea cùm debuit in esset, a... tempore obitus quantitas censuum deberet esse ... nec, ex ... quantitate relicta non potest ... certa coniectura voluntatis testatricis, cùm ... dicta incertitudine quantitatis tempore obitus ... quantitatis, ex qua posset coniecturari testatri... Antonium merum exequutorem, & ideo ipsa coniectura, & præsumptio cessare debet, cùm in ipsa ratione magnæ quantitatis sit fundata. Alex. *cons. 502. n. 18. & seq. lib. 4.* 13

Denique non obstat quòd in subrogatione Scipionis à Tulj ha testatrix vsa fuerit his verbis, videlicet, meritò duxit confetendum aliquod beneficium in eum, scilicet Scipionem, quia res ... in ... fuit contenta his verbis, sed ... & pariter suarum rerum, & hæreditaris curam, executoriæ onus conferendum, & ... cum in quibusdam bonis Antonius fuisset legatarius, in aliis verò rebus præstandis, de quibus suprà dictum est, merus exequutor, cùm Scipio fuisset subrogatus in locum Antonij, bene verba illa, *beneficium conferendum*, possunt verificari in legatis, alia verò in onere exequutoriæ, vt abunde fuit consideratum in decisione Illustrissimi D. Cardinalis Ludouisij quæ respondet omnibus aliis contrariis, quæ propterea meritò fuit confirmata. 14

Et ita conclusum, &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Ciuitatis Castelli parochialium. Veneris 3. Martij 1617.

ARGVMENTVM.

De subrogatione co... in possessionem beneficij à defuncto possessi plura notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Subrogatio collitigantis in locum defuncti delegandа non est per regulam de subrogandis, num. 1.

Benefi

Beneficium efficitur litigiosum per præsentationem commissionis citatione subsequuta, num. 2.

Lis super petitorio facit beneficium litigiosum, ibid.

Clausula, quam, & quas, cum incidentibus & emergentibus, *&c. facit vt commissa dicatur causa tam in possessorio, quam in petitorio, ibid.*

Petitorium fuisse intentatum probatur per productionem gratiæ, si neutri, ibid. vers. Accedit.

Instrumentalis possessio habet omnes iuris effectus, alio non possidente, num. 3.

Subrogandus est ex regula de subrogandis superstites in quasi possessionem defuncti, non attenta defuncti qualitate, num. 4. in fin.

Subrogatio Colli in possessionem defuncti, licèt non sit concedenda quando lis est iniusta, sufficit tamen ad excludendum iniustitiam qualibet probabilis, & colorata litigandi causa, num. 5.

DECISIO CCCCXXVI.

1 Mortuo Flaminio Patco, cùm in ipsius iuribus, vti collitigantis R.P.D. Vitellius instaret subrogari, Monachis Congregationis Oliuetanæ contradicentibus, proposui dubium in Rota, quæ subrogationem huiusmodi non esse denegandam censuit. Illa enim per regulam de subrogandis collitiganti superstiti debetur, vt per Mandos. *in dicta reg. de subrogand. quæst. 2. num. 5. vers. ex præmissis*, & fuit dictum in Gerunden. Canonicatus 14. Maij 1601. coram Illustrissimo Cardinali Ludouisio.

2 Lis autem ad hunc effectum, probatur ex commissione Rotali cum citatione subsecuta, quæ beneficium reddit litigiosum, tum quia ad solum possessorium commissio non est restricta, vnde petitorium etiam includit. Rot. *decis. 9. de caus. possess. & propr. in nouis.* Cassad. *decis. 6. num. 7. de rescript.* Lancellot. *de attentat. 2. part. cap. 4. limit. 2. num. 20. & seqq.* Gabr. *conclus. 4. num. 16. de clausulis.* Contard. *de moment. quæst. 13. num. 89.* Vestr. *in prax. lib. 8. cap. 4. num. 14.* Tum ex clausulis, *quam, & quas, cum incidentibus, dependentibus, & annexis*; quæ operantur, vt commissa dicatur causa, & in petitorio lis introducta, vt de clausula, *quam. & quas*, &c. Mohedan. *decis. 6. post med. vers. insuper, de rescript.* & fuit dictum in Nucetina iurispatronatus 14. Maij 1612. coram R.P.D. meo Caualerio, & de alia cum incidentibus, & dependentibus. Ægid. *decis. 619.* & habetur in Barcinonen. parochialis de Mataio 20. Iunij 1611. coram Reuerendissimo Domino meo Decano. Accedit productio gratiæ *si neutri*, per R.P.D. Vitellium obtentæ, de cuius iustificatione fuit actū in Rota, vnde constat illud petitorium fuisse prosecutum, Cotta *decis. 67.* & fuit dictum in Seracusana Quartæ 20. Iunij 1586. coram Cardinali Plato, & in Foroliuien. bonorum 20. Decembris 1582. coram R.P.D. Orano.

3 Possessio verò Flaminij Patri, ad quam D. Vitellius petit subrogari, probatur ex instrumento illius apprehensionis, quæ licet instrumentalis, alio non possidente, ad omnes iuris effectus suffragatur. *l. non idcirco*, vbi Bald. *cap. de fid instrument. l. prædia. ff. de acquirend. possess.* Menoch. *de retinen l.* [illegible] *med. 2. num. 57*[illegible]. Put. *decis. 360. num. 8* [illegible] cor[illegible] dictum in Vercellen. Capellaniæ [illegible] 4. Iunij 16[illegible].

4 Non [illegible] tar fi nd[illegible] pro parte Monachorum, quòd [illegible] et bene[illegible]ia, de quibus agitur, ipsorum Co[illegible]ioni fuerint vnita, & sic ea non vacare, nec esse collatiua. Nam respondetur hoc adhuc non apparere vt deberet, & satis interim est Flaminium de dictis, beneficiis ad patronorum præsentationem, & institutionem Monachorum fuisse in titulum prouisum, & ita quoque possessionem accepisse, vt ex dicto instrumento colligitur. Vnde R.P.D. Vitellius ad eandem possessionem venit subrogandus, ex dicta regula, quæ operatur vt superstes ad ius & defuncti possessionem subrogetur, & in locum eiusdem constituatur, possessionis defuncti qualitate non attenta, vt fuit dictum in Placentina beneficij 7. Iunij 1611. coram R.P.D. meo Vbaldo, & in Argentina beneficij de eodem anno 1611. coram R.P.D. meo Pamphilio.

Nec valet dicere Flaminium in vim prouisionis sibi factæ tanquam de manuali possedisse. Non enim id iustificatur, & ex prædictis contrarium potiùs arguitur; instrumentum verò ad huiuc effectum exhibitum tantummodo continet Monachorum assensum, vt ipse Flaminius ab Episcopo, vel à Sede Apostolica posset obtinere se in Vicarium perpetuum deputari, quodnec etiam obtentum apparet. 5

Denique non obstat litis iniustitia pro parte D. Vitellij. Nam de illa non constat, & in omnem euentum ad effectum de quo agitur, non est necesse docere de bono iure, sed sufficit per quamlibet probabilem, ac coloratam litigandi causam calumniam excludere. Franch. *in cap. 1. num. 5. vers. cogita tamen, vt lit. penden. in 6.* Achil. *decis. vlt. in fine, vt lit. penden.* Rebuff. *super regul. de subrogat. gloss. 7. num. 3.* Put. *decis. 80. num. 2. lib. 3.* Crescent. *decis. 19. de probat.* Seraphin. *decis. 1165. num. 9. & 10.* 6

R. P. D. PAMPHILIO.

Fesulana Prioratus. Veneris 3. Martij 1617.

ARGVMENTVM.

Vltimus Ecclesiæ status non censetur mutatus, nisi ex contraria possessione 40. annorum cùm bona fide legitimè præscriptus fuerit. Item non censetur mutatus per contrarias Apostolicas prouisiones, & in hoc Prælati confessio non attenditur in præiudicium Ecclesiæ.

SVMMARIVM.

Vltimus beneficij status non potest dici mutatus, nisi ex possessione 40. annorum cum bona fide legitimè præscriptus probetur, num. 1.

Vltimus status beneficij non censetur mutatus per Apostolicas prouisiones, num. 2. vbi redditur ratio, quia non præsumitur Papam habuisse voluntatem tollendi statum antiquum.

Ecclesia quod sit regularis, arguitur ex eo quod fuerit collata per viam commenda, ibid.

Status vltimus quod fuerit mutatus, non censetur probatum per assertionem Prælati in præiudicium Ecclesiæ, num. 3. in fine.

Prælati confessio non præiudicat Ecclesiæ, ibid. in fine.

Ecclesia potest remanere regularis si non actu, saltem habitu, etiam quod in ea tempore visitationis non fuerint repertò monachi, num. 5.

DECISIO CCCCXXVII.

Domini consuluerunt non constare de vltimo statuto, quæ suffragatur; quia licet de anno 1564. Ioannes de Pazzis in possessione Ecclesiæ, de qua agitur, decernit, non tamen constat quanto tempore illam possederit, nec ad istum effectum vlla ratio haberi potest de possessione Andreæ Fontanæ; qui post obitum Ioannis de eadem Ecclesia à Papa sibi prouidere obtinuit, quia introducta postmodum lite inter ipsum 1

& Monachos Camaldulenses, qui anteriorem possessionem eiusdem Ecclesiæ post obitum Ioannis adepti fuerant, licèt illa ab Andrea spoliati fuissent, in prima instantia lata fuit sententia super reintegratione ad fauorem Monachorum ab Ordinario Florentino, quæ fuit in Rota a bo. mem. Sarmiento præuiis decisionibus confirmata, quarum sententiarum vigore, idem Andreas beneficium huiusmodi cessit ac dimisit in manibus Generalis dicti Ordinis, in cuius præiudicium non apparet qòòd vnquam fuerit postea aliter de eo dispositum. Ideoque non potest dici, quod constet de aliquo vltimo statu sæcularitatis, qui Ascanio suffragari possit, maximè quia in pluribus decisionibus in hac causa factis, & præcipuè sub die 16. Nouembris 1615. iam firmatum fuit constare de antiquo statu regularitatis, qui non potest dici mutatus, nisi status secularitatis ex possessione 40. annorum cum bona fide legitimè præscriptus probetur, iuxta text. *in cap. cum de beneficio*, vbi gl. *verb. legitima, & verb post. de preb. in 6.* Gemin. *n.8. & seq.* & Franch. *n.5. & 9.* Felin. *in cap. in nostra, num.43. de rescript.* Rot. *decis.2. in princip. de preb. in nou.* & fuit resolutum in causa Ferrariensi Prioratus 1. Decembris 1608. & 25. Maij 1609. coram bo. me. Penia, & in Hostiensi Capellæ 17. Decembris 1599. coram Illustrissimo Domino Cardinale Lancelloto, & aliàs sæpissimè.

2 Præterea fuit per Dominos ponderatum, quòd tam Ioannes, quàm Andreas possessionem istius Ecclesiæ adepti fuerunt, vigore prouisionum Apostolicarum, quæ regulariter non mutant statum. Ægid. *decis.107. & 212.* Achill. *decis. vlt. de impetrationibus.* & fuit dictum in dicta Hostiensi Capellæ, & Ferrariensi Prioratus 1. Decembris 1608. vbi plures aliæ decisiones referuntur: præsertim quia prouisio Ioannis, dicitur facta per viam commendæ, per quam antiquus status regularitatis potiùs confirmatur, vt fuit dictum in causa Bracharensi monasterij 19. Decembris 1597. coram bo. mem. Card. Pamphilio; & in prouisione Andreæ Papa expressam mentionem regularitatis facit, & priuilegiis Ordini Camaldulensi concessis, pro illa vice tantùm derogat, prout etiam facit in prouisione per Ludouicum authorem Ascanij de anno 1604. obtenta, qua derogatione stante non potest dici quòd Papa habuerit voluntatem tollendi statum antiquum, & nouum inducendi, prout requiritur. Felin. *in dicto cap. in nostra, sub num. 41. de rescript.* Rebuff. *super concord. in tit. de collat. § volumus, in gloss. in verb. regularia*, & tenuit Rota in causa Perusina S. Beneueniatis 13. Maij 1588. coram bo. me. Card. Pamphilio; & sæpe in aliis causis, sed potiùs quòd per eam status antiquus regularitatis confirmatus censeatur, vt in terminis prouisionis Apostolicæ, cum derogatione iurispatronatus fuit ponderatum in causa Mediolanensi iurispatro[illegible]tus de Baradia 21. Aprilis 1589. coram Reuerendissimo Domino Perusino.

3 Nec obstare, quòd Monachi in visitatione facta per Episcopum Fesulanum de anno 1571. asseruerint Ecclesiam à multo tempore fuisse erectam per seculares; quia vltra quòd [illegible] potest verificari in possessione adepta per Ioannem de Pazzis vigore prouisionis Apostolicæ, per [illegible] commendæ, quæ non [illegible]um, ex [illegible], vt de possessione adepta per alios, [illegible], fuit [illegible] responsum, quòd cùm [illegible] de [illegible] huiusmodi ass[illegible] non [illegible]um, vt ille [illegible] cen[illegible] in præiudicium [illegible] confessio Prælati regular[illegible] non præ[illegible]. [illegible] putaq. *decis.128. num.3. part.* [illegible]. Se[illegible]ph. *decis.436. num.6. & decis.44[illegible] num. 1*

4 Minus ref[illegible]gari prouisionem Episcopi Fesulani ad fauorem Nerij. Quia ex deductis apparet, quòd post obitum Ioannis de Pazzis de eodem tempore Andreas obtinuit sibi de eadem Ecclesia prouideri a Papa, & Monachi pòstea ad illius possessionem reintegrati fuerunt, ex quo sequitur quòd prouisio Episcopi non habuerit effectum, prout requiritur. Caldetin. *cons.12. de impetration.*

Nec demum restagari, quòd de tempore visitationis factæ per eundem Episcopum in ista Ecclesia non fuerint reperti Monachi, quia nihilominus Ecclesia potuit remanere regularis, si non actu, saltem habitu, quod sufficit, quia retinet omnia sua iura, & priuilegia, ad not. per Batt. & alios *in l. sicut, § finali, ff. quod cuiusque vniuers. nomin.* Abb. *in cap. gratum, num. 12. de postulat. prælat.* & tenuit Rot. in dicta causa Perusina S. Beneueniatis 13. Maij 1588. 5

Et ita decisum Abbate solum informante, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Romana mercedis. Lunæ 6. Martij 1617.

ARGVMENTVM.

Habetur in summario num. 1.

SVMMARIVM.

Salarium non debetur nisi sit conuentum, vel duo concurrant copulatiuè, quod vnus conducere, alter locare operas sit solitus, num. 1.

Actore non probante, reus absoluitur, num. 2.

Merces debetur pro famulatu præstito per multum tempus, num. 3. declara vt num. 4.

Testis deponens de auditu ab ipso principali, non magis probat quam ipsemet principalis in causa propria, num. 5.

Testis vnicus non sufficit ad probationem, num. 6.

Verba quod satisfaciet, non concludunt ad præcisam mercedis obligationem, sed ad aliquam remunerationem, n. 7.

DECISIO CCCCXXVIII.

PRo confirmatione sententiæ D. Gubernatoris fuit resolutum. Regulare enim est salarium non deberi nisi conuentum sit, vel duo copulatiuè concurrant, quòd scilicet vnus sit solitus operas conducere, & alter locare, *l. qui mutum. §. salarium, ff. mandati. l. salarium. C. ed. tit. mand.* Federic. de Sen. *cons.218.* & hoc sæpiùs in Rota fuit firmatum, vt in Romana mercedis 19. Februarij 1593. coram bo. me. Card[illegible] Arrigonio, & in alia Romana mercedis 14. Decembris 1615. coram R. P. D. Manzanedo, in qua aliæ allegantur. 1

Ideo cùm Laurentius prætendat [illegible]thum sui famulatus, & conuentionem non probat, neque quòd esset solitus locare similes operas, deficit fund[illegible]ment[illegible] suæ intentionis, & re[illegible]s est absoluendus. *l. qui accusare. C. de edendo.* Ias. *in l. admonendi, num.* [illegible] *ff. de iureiuran.* 2

Non obstat quòd Laurentius inseruierit spatio 30. annorum in domo Thomæ vt deponunt testes formiter examinati, itaut di[illegible]nus sit mercede. *cap. quicunque suffragio, cap. charitatem, 12. q. 2.* cum al[illegible] is al[illegible]. 3

Quia cùm esset cognatus eiusdem Thomæ, & in decimo suæ ætatis anno fuit per Thomam receptus in domo, & alimentatus, ac inductus pro tempore habitationis successiua seruitia, ita potuerunt referri ad correspectiuam affinitatem & affectionem, & ad obligationem antidoralem, prout ad meritum famulatum; ideo probatio seruitij præsti[illegible] e necessitate non concludit ad prætensum n[illegible] prout necessarium est. *cap. in præsentia, de probationibus. l. non hoc. C. vnde legitimi.* Surd. *decis.[illegible]5. num. 8.* 4

Non

Non obstat quòd hæc probationis æquiuocatio tollatur ex depositione ... testis super 18. interrogatorio, & ... interrogatorio, dum vni ... asserit Thomam fuisse ... ad instantiam Laurentij ad tradendum ..., & respondisse vt in seruiendo continuaret, *che li haueria dato sodisfattione.* Alter v... *che se li lenasse dauanti, che li daria quello che vuole.*

5 Quia fuit responsum secundum testem deponere de audito ab ... Laurentio, cui non magis credendum est ... principali fidem non merenti in causa propria. *l. ... ff. de testibus. l. omnibus, C. eod. tit.* Natt. *cons. 4-3. num. 4.*

6 Quartus verò est vnicus, qui non sufficit. *cap. licèt causam. de probationibus.* Gabr. *de testib. conclus. 2.*

7 Præterea illa verba, *che li daria sodisfattione*, aut *che li darà quello che vuole*, non videntur restricta ad præcisam obligationem mercedis, sed ad aliquam remunerationem etiam possunt se referre, cui sufficienter satisfactum existimarunt Domini ex legato, per eundem Thomam dicto Laurentio relicto vita durante in rationem scutorum trium pro quolibet mense.

Et ita, &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Callien. iuris conferendi. Lunæ 6. Martij 1617.

ARGVMENTVM.

Quasi possessio conferendi beneficia quomodo acquiratur, & amittatur.

SVMMARIVM.

Quasi possessio conferendi beneficium probatur ex instrumentis collationum cum adepta possessione effectuatarum, num. 1. & 3.

Possessio beneficij censetur adepta per assignationem stalli in choro, cum scientia, & patientia Capituli, num. 2.

Manutentio in iure conferendi beneficia datur probata quasi possessione conferendi, ibid. vers. vnde venit ... num. 3. vbi de eadem materia.

Conferendi Canonicatus facultas de iure communi spectat ad Episcopum & Capitulum simul, num. 2. in fine, & num. ... vers. secus accidit.

Causa actus magis attenditur quam ipse actus, num. 3. vers. nec releuat.

Quasi possessio conferendi beneficia probata per Episcopum, nunquid censeatur ab Episcopo acquisita priuatiuè quoad Capitulum, num. 4.

Possessio conferendi beneficia amittitur per non reclamationem aduersus collationes ab altero factas, num. 4. in fine, & num. 6. vbi quòd ex actuum frequentia & cursu antiquissimi temporis eadem scientia, & patientia præsumitur, & num. 8. vbi de eadem materia.

Quasi possessio conferendi beneficia effectuata censetur, quando per obitum beneficiati bene... alteri confertur, num. 5.

Collationem conferendi beneficij facultatem quis non amittit per ... in Canonicatum, num. ... præsertim quando erectio fuit acta cum clausula, sine præiudicio.

Indemnitas ... quomodo probetur, num. 9.

DECISIO CCCCXXIX.

1 INtroducta coram me ... Reuerendissimum Episcopum Callien. & Capitulum ... super iure Canonicatuum, & præbendas conferendi ... dubitaui cui dandum esset mandatum in dicta collatio-

ne de manutenendo: Et Rota censuit esse manutenendum Episcopum quoad tres Canonicatus ... de anno 1608. collatos ... ex iuribus eius productis apparet illum de eodem anno ... Canonicatum vnà cum præbenda vacantem per obitum ... de mense Decembris defuncti ... Reala de Rea... bus contulisse, qui fuit immissus in possessionem, & eidem probatur à Capitulo fuisse ... assignatum in choro. Dandaque ... super Episcopo manutentio respectu Canonicatus à dicto Re... alterius assecutione dimissi, de quo fuit pariter de ... dem anno & mense ab Episcopo prouisus Andreas Drudas, ... immissus in eius possessionem, nec non capitulariter à Canonicis receptus. Tertiò venit Episcopus manutenendus respectu Canonicatus vnà cum præbenda Theologali per Gregorium Dionysium libere in eius manibus de anno 16... resign... de quo fuit ab eodem Episcopo prouisus Angelus M..., nec non immissus in eius possessionem, ... Capitulariter etiam receptus à Canonicis.

2 Quæ collationes ex instrumentis adeptæ possessionis effectuatæ probantur. Calder. *consi. 1. 2. de iure patronat.* Rip. *in cap. cum Ecclesia Sutrina, num. 39. versic. sextò requiritur, de caus. poss. & propriet.* Rota *decis. 1. de restit. spol. in antiquis.* Bisignet. *decis. 8. eod. tit.* Castad. *decis. 20 in fine, de præbend.* & fuit dictum in Assisien. Canonicatus 14. Iunij 1600. coram Reuerendissimo D. meo Damasceno. Nec non probatur effectuatio per stalli assignationem, in choro. Innoc. *in c in litteris, n. ... de restit. spoliat.* & fuit dictum in Casalen. iuris conferendi 19. Iunij 1606. coram Reuerend. Lug... Ex qua stalli assignatione scientia resultat, & patientia Capituli. Abb. *in cap. cum Ecclesia Sutrina, num. ...* Ripa *num. 64. de caus. poss. & propr.* & consequenter infertur Episcopi qua... possessio, per se solum ... Canonicatus conferendi ... *d. cap. cum Ecclesia Sutrina*, vbi Rip. *n. 52.* Rot. *decis. 17. num ... & seq. part. 2.* diuers. & fuit dictum in ...gata ... Canonicatus, & in T...tone ... 4. M... 1613. coram R. P. D. ... Vnde venit ... Episcopo danda manutentio ... *nenda. Instit. de interdict. l. 1. §. huius autem interdicti ff. vti possidetis.* R... *decis. 5... n. 1 p. ... diuers.* Et ... quòd de iure communi Canonicatuum collatio simultaneæ fit collationis ... Episcopi, & Capituli, Coua. *practic. quæst. c. 17. num. 6.* Rota *d. decis. ... num. 4. par. 1.* diuersor. & fuit dictum in Fanen. iuris ... 18. Iunij 1600. coram Illustrissimo Lancellotto.

3 Quo verò ad alios Canonicatus, erit particulariter videndum, cùm non doceatur illos vacantes in ... bus ordinarijs fuisse collatos ab Episcopo, ... necessarium probare ad effectum ... quasi possessione manutenendus, vt ... dictum ... conferendi 19. Iunij 1606. coram ... Nec releuat ... collationibus ... po factis ipsum ... rendi Canonicatus ... titulum ... in Cathedrali ... pertinet ... cap. nullus, n. 4. eod. tit. ... Episcopum, quasi ...

Felin. *in cap. auditis, n.* 10. *&* 19. Abb. *num.* 9. *de præscript.* & fuit dictum in Theatina iurisdictionis 17. Decembris 1607. coram Reuerendissimo Attrebaten.

4 Nec valet exceptio, quòd ex dictis collationibus per Episcopum factis, ille possessionem priuatiuè ad Capitulum non acquisiuerit, id enim locum haberet, si Episcopus & Capitulum vellent simultaneam collationem, secus vbi vtraque pars priuatiuè ad aliam ius conferendi prætendit, vt in casu nostro, vt fuit dictum in allegata Assisien. Canonicatus; ex verbis autem instrumenti collationis probatur Episcopum hoc ius priuatiuè ad Capitulum prætendere, ibi, & cùm Canonicatus vacauerit in mense & tempore quo collatio ad ipsum ordinarium spectabat, &c. quæ verba ad ipsum tantùm spectare significant gloss. *in cap. cùm in illis, §. si verò, verbo cum alio, in fine, de præbend. in* 6. *& cap. nouit*, ibi, *cuius cognitio ad Episcopum spectat, de iud.* & fuit dictum in causa allegata Assisien. Vnde Capitulum non reclamando, quando prouisis ab Episcopo data fuit possessio. Immò cùm ipsis in choro stallum assignauerit, si quam habuisset possessionem, dicitur eam amisisse. Socin. *in l. rem quæ nobis, num.* 8. *vers. infertur. ff. de acquir. poss.* Dec. *cons.* 302. Parif. *cons.* 1. *num.* 167. *lib.* 1.

5 Quo verò ad ipsum Capitulum, fuit resolutum illi dandum esse mandatum de manutenendo respectu Canonicatus, cùm præbenda S. Cypriani, aliàs Plebis S. Bartholomæi nuncupata, vacantis de anno 1615. cùm ex iuribus productis appateat de eiusdem quasi possessione, videlicet ex pluribus collationibus huius beneficij ante illius erectionem in Canonicatum, quæ probantur effectuatæ per collationes successiuè factas per eorum obitum, qui de illo priùs fuerant prouisi, iuxta consil. Oldrad. 229. *num.* 2. sæpiùs in Rota canonizatum, præsertim in Tudertina Prioratus 17. Nouembris 1589. coram Orano, & in Casertana beneficij 5. Nouembris 1597. coram Penia.

6 Nec Episcopi scientia, & patientia respectu quasi possessionis Capituli potest in dubiū reuocari, tum ex actuum frequentia, & antiquissimi temporis cursu, de quibus in summario, tum ex prouisione per Episcopum de eodem beneficio facta de anno 1519. in qua fatetur ille collationem huiusmodi ad Capitulum pertinere, & ab eodem ex gratia illam sibi fuisse concessam.

7 Nec valet dicere Capitulum per eius beneficij erectionem in Canonicatum sua quasi possessione cecidisse. Nam sicut per talem erectionem, illud non dicitur amisisse collationem, Abb. *in cap. suggestum, n.* 3. *de iurepatronat.* Roch. *de iurepatronat. verbo honorificum, num.* 8. *in fine, versic. Item bene facit.* Seraph. *decis.* 1444. *num* 11. Ita pariter, nec possessionem amisit. Rota *dicta decis.* 17. *part.* 2. *num.* 5. *&* 10. Cum præsertim dicta erectio fuerit ab eodem Capitulo facta, cum clausula, *sine præiudicio*. Beto. *cons.* 178. *num* 15. *lib.* 1. Oldrad. *cons.* 231. *in fine*, Aretin. *cons.* 101. *num* 23. Put. *decis.* 6. *lib.* 3. gloss. *in cap. cùm o.im, in verbo præiudicium*, vbi Abb. *de consuet.* Surd. *cons.* 321. *num.* 8. P[illegible] *cons.* 23. *num.* 142. *lib.* 1.

8 Non obstat ab anno 1521. non apparere Capitulum huiusmodi beneficium con[illegible]isse, & propterea tanti te[illegible]ris spatio [illegible] amittere p[illegible]ssionem, quia con[illegible] de [illegible] per Summum Pont[illegible]icem facta, quo cas[illegible] [illegible] dicitur pos[illegible]ssionem amisisse. A[illegible] dec[illegible] 13 *de iur[illegible]patron.* Se[illegible] *decis.* 1301. *n.* 2. *&* [illegible] 367. *num.* 4. [illegible] cùm eueniente vac[illegible]ne n[illegible] [illegible] pos[illegible]ssionem occ[illegible]ta[illegible]. A[illegible] de[illegible] & fuit d[illegible]tum in Pa[illegible]p[illegible]ñ. p[illegible] 9. Ap[illegible] 1[illegible]91. coram Cardinali [illegible]

9 [illegible] beneficij [illegible]rum Plebis Sancti [illegible]a de qu[illegible]gitur, satis apparet ex vifitationibus, & aliis iuribus productis, in quibus iste Canonicatus nuncupatur Plebs Sancti Cypriani, vel Sancti Bartholomæi Castri Diog[illegible], vnde plenè illius identitas probatur, vt fuit dictum in Mediolanen. decimarum 19. Martij 1612. coram R. P. D. meo Pirouano.

Non obstat eiusdem Canonicatus erectionem fuisse 10 factam in vim Breuis à Cardinali Medices obtenti, & consequenter illius collationem non iure proprio Capituli, sed in vim dicti Breuis emanasse, nunstar enim Breue fuisse impetratum pro obtinenda facultate Canonicatum erigendi, non pro facienda illius collatione, cùm ex supradictis appateat longè ante Capitulum fuisse in possessione dictum beneficium conferendi, &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Capuana pensionis. Lunæ 6. Martij 1617.

ARGVMENTVM.

Solutio pensionis in qua moneta facienda sit, quando monetæ valor est auctus.

SVMMARIVM.

Solutio pensionis facieda est in illis aureis, qua in reseruatione fuerunt expressa, vel in eorum valore de tempore facienda solutionis, num. 1. *&* 2. *vbi quid si valor auo eorum fuerit expressus in reseruatione, num.* 2.

Obseruantia interpretatiua non habet locum vbi verba dispositionis sunt clara, num. 3.

Procurator non potest præiudicare domino in solutione per ipsum facta in vna moneta potius quam in alia, n. 4.

Procuratoris scientia non probat scientiam domini, ibid. vers. nec valet replicatio.

Scientia præsumpta non nocet in præiudicialibus, ibid. in fin.

DECISIO CCCCXXX.

De anno 1595. fuit authoritate Apostolica super 1 fructibus Prioratus Capuæ Religionis Hierosolymitanæ, reseruata Equiti Carolo Amadeo Scaliæ annua pensio trecentorum aureorum ad rationem carolenorum duodecim monetæ Neapolitanæ. Cùm autem à nonnullis annis in dicta ciuitate Neapolis valor istius aurei ad carolenos quindecim excreuerit, orta fuit super modo soluendi pensionem inter nouum Priorem, & pensionarium controuersia, & causa coram Auditore Cameræ introducta de partium consensu dubium in Rota proposui, quomodo & ad quam rationem huiusmodi pensio esset persoluenda? & Dominis visum fuit solutionem esse faciendam, vel in illis aureis, quæ reseruationis tempore duodecim carolenos valebant, vel in eorum valore de tempore faciendæ solutionis: nam cùm in dictis aureis pensio fuerit reseruata, debet in iisdem solui, vel in alia æquiualenti moneta solutionis tempore, cùm scuti bonitas intrinseca immutata non fuerit, Bart. *in l. Paulus, num.* 6. *ff. de solut.* Aretin. *cons.* 11. *num.* 3. Cagnol. *in l.* 2. *in* 51. *quæst. C. de pact. inter empt. & vendit.* Grat. *consil.* 12. *num* 44. *lib.* 1. Tiraquell. *de retract. lignag.* §. 1. *gloss.* 18. *num.* 26. Crauett. *cons.* 47. *vers. sed quando variatur.* tenuit Rota in Romana pecuniaria 23. Ianuarij 1589. coram bo. me. Penia in Acherontina fructuum 28. Aprilis 1600. coram Illustrissimo Lancellotto, in Romana aureorum octo Zeccatum 2. Iunij 1597. coram eodem, & in Ferrarien. pensionis coram me 12. Martij 1614.

Non obstat pensionem reseruatam non reperiri sim- 2
pliciter

pliciter in scutis aureis, sed ad [illegible] vltrius fuit vetus ad rationem carolenorum, quod cum monetæ Neapolitanæ, per quæ scuti v[illegible] ad rationem carolenorum, [illegible] ta. 15. & æstimatus videtur, adeò vt aliquid vltra pe[illegible] posset, id enim procederet, si moneta esset imaginaria, [illegible] vbi fuit in obligatione deducta realis, & existens in rerum natura, vt in casu nostro, quia tunc dicta expressio ad rationē, &c. facta non censetur pro scuti aurei taxatione, vt duodecim car[illegible] in obligatione, sed gratia demonstrationis, videlicet ad differentiam aliorum aureorū, quæ fortè maioris, vel minoris [illegible] tunc adessent, vt per Bou[illegible] *decis.* 527. *n.* 3. Cephal. *conf.* [illegible] *& seq. lib.* 1. & fuit dictum in Cæsenaten. pecuniaria 14. Martij 1597. coram bo. me. Penia, in Cremonen. pensionis 15. Iunij 1598. coram Orano, in Asculana dotis, 7. April. 1606. coram Reuerendiss. Lugdunen. & in allegata Ferraten pensionis coram me.

3 Nec valet dicere solutiones præteritas ad rationem duodecim carolenorum insequite pro obseruantia interpretatiua litterarum pensionis. Nam vltra quòd non constat de tempore aliarum solutionum, an eū scutum ad hodiernum valorem ascendisse, & sperni potuit augmentum in modica quantitate, cùm tamen telorum [illegible] nis verba sint clara, obseruantia interpretatiua locum non habet, Dec. *conf.* 49. *n.* 1. *vers. & si dicatur*, Aretin [illegible] *fil.* 115. *n.* 2. Surd. *conf.* 426. *n.* 43. Seraph. *decis.* 1108. *n.* 7. & fuit dictum in Seguntina decimarum 4. Iulij 1607. corā Illustr. Card. Lancellotto, in Toletana Canonicatus 13. Nouembr. 1609. coram eodem, & in istis terminis in Cæsaraugustana pension[illegible] Maij 1591. corā Gipsio.

4 Vlterius dictæ solutiones vti factæ Procuratori ad effectum de quo agitur, Domino præiudicium inferre non potuerunt *l. non absitult. C. de nouat.* Feder. *conf.* 54. *in fin.* Rom. *conf.* 352. *n.* 1. *& seq.* Dec. *conf.* 146. *ante num.* 15. *vers.* 3. *non obstat.* Nec valet replicatio quòd ex scientia Procuratoris ad Domini scientiam inferatur, contrariam enim opinionem sequitur [illegible] Alex. *consil.* 63. *n.* 8. *lib.* 4. [illegible] *l. si res obligata, n.* 28. *ff. de leg.* 1. Natt. *conf.* 136. *n.* 190. Surd. *decis.* 181. *num.* [illegible] omnem euentum ista scientia esset præsu[illegible] Domino in præiudicialibus, vt in casu nostro [illegible] obest, Mohed. *decis.* 4. *de probat.* Put. *decis.* 147. [illegible]

R. P. D. COCCINO.

Granaten. computorum. Lunæ 7. Martij 1617.

ARGVMENTVM.

Lis non dicitur intro[illegible] contra non citatum, nec per oblationem libelli sine citatione factam, præsertim à Procuratore, cuius confessio reuocari potest, etiam non doctò de errore.

SVMMARIVM.

Lis, & causa non dicitur introducta contra eum, qui citatus non est, num. 1.

Confessio [illegible] contra confitentem, ibid. in fine.

Litis pendentia non inducitur ex sola libelli oblatione sine citatione, [illegible] conuenti, num. 2.

Pr[illegible] à con[illegible] per produ[illegible] libelli reuocari [illegible] non do[illegible] de errore, ibid. in fine.

[illegible] hæreditatis potest diuidi pro portionibus [illegible] num. 3.

Sententia [illegible] cognitione causæ nulla & inualida est, n. 4.

DECISIO CCCCXXXI.

1 Dvbit[illegible] an eis[illegible] R. P. D. Varellæ & [illegible] Et Domini [illegible] iue te-[illegible] Domi[illegible] Varellam non apparet [illegible], nec vocatum in iudicium [illegible], vnde non potest dici contra ipsum mota li[illegible] *l.* 1. [illegible] *ff. de in ius vocan.* & ibi [illegible] *num.* [illegible] & est [illegible] *liber. in secunda*, & ibi Docto[illegible] *ff. e. demostrulo*, & fuit dictum in causa Veneta donationis [illegible] Maij 161[illegible] coram R. P. D. Buratto, & hoc etiam fatetur ipsemet D. Varella in commissione præsentata in R[illegible] in [illegible] itur iudicium fuisse motum contra Francisc[illegible] um [illegible] fratrem, & eo defuncto prosecutum contra ipsius filios, quæ confessio [illegible] probat ad *l. cum precum. C. de liberali causa*, cum vulgaribus, vnde non est in quo detur absolutoria di[illegible] D. Varellæ, [illegible] *l. properandum, § [illegible] fi. C. de indic.*

2 Neque obstat quòd in libello dato in partibus fiat etiam [illegible] Varellæ, quia ex eo non [illegible] itur motum iu[illegible], cum sola libelli oblatio absque citatione, v[illegible] conuenti hoc non inducat. Bald. & alij supra [illegible] & est textus *in l. amplius non peti. ff. rem ratam haberi, auth. offeratur, C. de litis contest. § final. Institut. de pœnis temer litig.* & quod plus est, in libello instatur quòd Dominus Franciscus frater R. P. D. Varellæ ante omnia, & antequam detur copia petitionis, iuret, & declaret si habet mandatum pr[illegible] ab eodem Domino Varella, & suo nomine exigat, & administret bona relicta à patre, & illud exhibeat, & iudex mandauit dari copiam eidem Doctori, si quòd iuret, & declaret vt in dicta petitione, & ideò videtur constare, quòd pro parte hæredum Domini Cardinalis non solùm fuit [illegible] illud incipere, nisi quatenus dictus Dominus Franciscus haberet mandatum ab eodem R. P. D. Varella. Et cessat [illegible] difficultas, quia libellus fuit productus à Procuratore, & propterea potuit quandocunque reuocari, etiam non doctò de errore, Rota *decis.* 2. *de confess. in nou. & decis.* 9 *de Procurat.* pariter in nouis, *& decis.* 3[illegible]. *de testib. in antiq.* & fuit dictum in causa Sublacen. bonorum 14. Martij 1601. coram Litta.

3 Non obstat quòd iudicium fuerit directum contra bona hæreditaria Ferdinandi, quæ pro indiuiso possidebantur inter Franciscum, vel eius filios, & ipsum D. Varellam, qui fuerunt instituti à patre hæredes, vt in summario D. Varellæ *num.* 4. quia quidquid sit de hoc, certum est quòd actio potest diuidi pro portionibus hæreditariis. *l. pro hæreditarijs, C. de hæredit. action. l. si ibi heres, § fundus ff. de leg.* 1. Surd. *decis.* [illegible] *per totum.* Neque contrarium dicit decisio Seraphini 957. quia vult quòd quando Clericus, & laicus conueniuntur coram iudice laico, Clericus tanq[illegible] trahat etiam laicum ad forum Eccl[illegible].

4 Quo verò ad nepotes, nec etiam potest dari absolutoria, quia sunt videnda acta facta in [illegible], aliàs sententia esset nulla, ex defectu cog[illegible] causæ. *l. properandum, § & si quidem.* vbi Bart. *num.* [illegible] *C. de indic.* idem Bartol. *in l.* [illegible] *num.* 5. *C. de edend.* & ibi Alexand. *nume* 8. *& sequentibus*, Cagnolus *num.* 68. *versi. sed oppositum*, latè Felin. *in cap. Ecclesiæ S. Mariæ, num.* 17. *de constit.*

R. P. D. PIROVANO.

Bononien. [illegible] de Cattaneis. 10. Maij 1617.

ARGVMENTVM.

De detr[illegible] one l[illegible] non c[illegible] o [illegible] mentario, q[illegible] [illegible] lui[illegible], q[illegible]

SVMMARIVM.

Hæres grauatus fideicommisso, illiusque herede, detrahunt de hæreditate idque locum non solum illis, sed habentibus causam ab eo, num. 1.

Emptori illamet actiones competunt, quæ competebant venditori, num. 2.

Legitima debetur filio grauato fideicommisso, etiam si non confecerit inuentarium, nec non detraxerit Trebellianicam, num. 3.

Inuentarij omissio non impedit detractionem legitimæ & Trebellianicæ in filio, & si confectum fuisset, sed facit cessare præsumptionem pro se, & transfert in se onus probandi contra fideicommissarium, num. 4.

Legitima de singulis rebus hæreditarijs detrahitur, numero 5.

Legitima detrahitur de bonis obligatis pro concurrenti quantitate, num. 6.

Legitimam qui dicit detrahendam non esse, ex hoc consumptam, vel detractiones non esse imputandas, ipsi incumbit onus probandi, num. 7.

Hæres grauatus, si constet de alienationibus bonorum hæreditariorum, habet præsumptionem contra se in detractione legitimæ, num. 8.

Filius quidquid habet, habere præsumitur à patre, nisi contrarium probetur, num. 9.

Hæres creditor per aditionem hæreditatis sine beneficio legis, & inuentarij confundit creditum suum existens ante aditionem, sed non creditum superueniens post aditionem, num. 10.

Filia præsumitur per patrem condecenter dotata, n. 11.

Dos non præsumitur soluta, nec euenisse casum nuptiarum, quia tanquam in facto existentia sunt probanda, num. 12.

Legatum cum substitutione hæredis efficitur caducum, si primus legatarius moriatur viuo testatore, vel mortuo substituto, num. 13.

Hæredum appellatione in plurali non venit solus heres institutus, sed veniunt omnes futuri, idque habet locum in substitutione, num. 14.

Fideicommissarius quamuis per longam successionem testatori succedat, dicitur hæres fideicommittentis, num. 15.

Legatum sua conditione relictum non computantur in detractione, nisi constet quod legatarius simul acquieuerit conditioni, num. 16.

Legatum annuum censetur relictum vt soluatur de fructibus hæreditatis, nisi constet de contraria mente testatoris, num. 17.

DECISIO CCCCXXXII.

Firmata per alias de[...] existentia fideicommissi Andreæ Catta[...]one & [...] D. Isottæ & [...] Lu[...] in Isottæ [...] ori, prætendeat [...] auocare bo[...] D[...] tertiis poss[...] filio Andreæ pr[...]hibito boni[...] de fideicommi[...] multa solent d[...] hunc esse [...] an quod, & quantum [...]

1 Quoad p[...] quod [...] ctiones po[...] Cæsare filio A[...] esse immo[...] hoc est p[...] *consil.* 55. *num*[...] *lib.* 3 [...] 35. *in fine.* & *per tot.*

2 E[...]s, q[...] per [...] et actiones quæ venditori competere poterant, *l.* [...] §. *ff. de contrahen. emptione. l. emptori, C. de euictionib.* Oldrad. *conf.* 107. *num.* [...] Alex. *cons.* 46. *num.* 45. *lib.* 1.

Quoad secundam partem quid sit detrahendum, quod videtur respicere [...] aut speciem prætensarum detractionum, nempe funeris impensam, & sepulchri per testatorem ordinati, d[...]tem Isottæ eiusdem testatoris vxoris, legat[...] alimentorum eidem Isottæ relictum, legata pia, æs alienum testatoris, dotes Iuliæ & Lucretiæ filiarum testatoris, & melioramenta in bonis [...] facta, & demum legitimam, quæ in præsenti non excedit trientem [...] numero filiorum Andreæ fideicommittentis.

3 Contendebant vocati in primis nullam habendam esse rationem legitimæ, non ex eo quod filius non conficiens inuentarium, vt in præsenti dicitur de Cæsare, amittat suam legitimam, quia secundum veriorem opinionem, d[...] per Gabriel. *consil.* 138. *num.* 33. *volum.* 2. Olasch. *decis.* 30. Vasq. *de success. creat.* §. 8. *num.* 15. & alios allegatos per Grass. *de success.* §. *legitima, quæstione* 45. per omissionem inuentarij non impeditur, quin nedum legitima, sed & Trebellianica deducatur, sicut si inuentarium factum fuisset.

4 Sed de ea ratione, quia omisso inuentario cessat præsumptio, *l. cum de lege*, vbi gloss. in [...]gnis *ff. de probat.* itaut filius, qui de sua intentione [...], teneatur probare dum excipit aduersus fideicommissarium de credito legitimæ, & eius quantitate, cùm in hac parte sustineat partes actoris, vt in [...] terminis post alios ponderant Did. *variarum resolutionum libro* 2. *cap.* 6. *numero* 4. Pere[...] *de fideicommiss. artic.* 39. *numero* 14 Garz. *patroc.* 60. *libro* 2. & idem [...] videtur receptum in Rota, vt in Perusina bonorum de Heteulanis 2. Iunij 1581. coram Brauo, in Romana legati 29. Aprilis 1613. coram R. P. D. Caualerio, & in Bononien. de Poëtis 4. Maij 1615. coram R. P. D. Vbaldo, ideo si de [...]tu hæreditario non doceatur, quæ scilicet bona fuerint in hæreditate, & quod a[...] bona non adfuerint, ex quibus filius legitimam [...] non potuerit, inutilis dicebatur disputatio pro Leonibus, qui & præsumptione, & probatione carent.

5 Contrarium tamen [...] debant Leones, scilicet non egere aliqua p[...]tione, cum sint rei & possessores, & ex [...] habeant fundatam intentionem, qu[...] fideicommisso possint detrahere legi[...] rebus hæreditarii, *l.* [...] *patronus* [...] *libertus*, §. *libertus*, *ff. de bonis libert.* [...] *in pr. num.* 6. *ff. ad l. falcid.* Gabr. *consil.* 13[...] *volum.* 2. Seraphin. *decis.* 609. *num.* 6.

6 Et pro legitimis d[...] per retentionem possint consequi [...] in eisdem bonis vinculatis pro concurrenti quantitate rei possessæ.

7 Et quod dicit legit[...] consumptam, vel detractiones non esse imputandas, eo quia [...] fuerint in hæreditate, vel [...] alienata per [...] quæ extingu[...] creditum legitimæ, & detractiones excludant, ipsi incumbit onus probandi, per [...] *qui dicit, ff. de probat.* Peregr. *cons.* [...] *num.* 3[...] *vol.* 1. & *de fideicommiss. art.* 35. *num.* 24 H[...] *consil.* [...] *num.* 6. *lib.* [...] Rot. *decis.* 13[...] *num.* 2. *part.* 1. *diuersor.*

8 Cæterum quia pro DD. Cat[...] doc[...] de alienationibus bonorum hæreditariorum f[...] per Cæsarem, itaut contra [...] vigeat p[...] tio, *l. Marcellus*, §. *res quæ*, *ff.* [...] *num.* 12. [...] *in cons.* [...] 8. *num.* [...] *vol.* 2. [...] pr[...] ens illis inc[...] bonorum alena

alienatorum pro creditis & legitima, & è conuerso Leones probabant diuersa credita, ad quæ tenebatur testator, quæ æquipollere prædictis alienationibus, & præsumptionem tollere prætendebant. Ideo placuit Dominis in primis firmare alienationes, & solutiones respectiuè, & quantitatem earum, vt inde maturius deliberari possit, quæ ratio istius legitimæ, & aliarum detractionum esset habenda.

Incipiendo igitur ab alienationibus & creditis hæreditariis, probatur ex instrumento secundæ diuisionis, quòd Sixtus habuit ex bonis communibus cum Andrea eius fratre libras 11064. ex quibus promisit soluere Cæsari pro eius medietate libras 5532. prout postea ei fuerunt solutæ, vt ex instrumento solutionis patet, dum hæredes Sixti soluerunt Cæsari libras 4116. pro residuo librarum 5532. & quamuis diceretur hoc creditum potuisse creari cum Cæsare post obitum Andreæ, cùm de anno 1522. inita fuerit conuentio inter Andream & Sixtum super extrahendis pecuniis ex massa communi pro coadæquatione dotium filiarum nubilium, & de anno 1527. decesserit Andreas, & vsque ad annum 1535. durauerit communio inter Sixtum, & Cæsarem, quo medio tempore potuit contingere extractio pecuniarum ad eum effectum; tamen fuit responsum satis apparere creatum cum Andrea ex natura socialis connentionis, quæ per mortem Andreæ dissoluta remansit. *l. adeò, & l. actione, §. morte, ff. pro socio*, itaut nedum redditus, & fructus Cæsaris non intrarunt massam, quia de eis particularis ratio reddenda erat per tutores Isottam matrem & Sixtum, & prout reddita fuit; sed neque intrare poterant, quia non supererant, ex quo propter mala tempora tutores coacti fuerunt stabilia alienare, vt legitur in secunda diuisione.

9 Præterea probatur peruenisse ad manus Cæsaris libras 1500. ex pretio vnius possessionis venditæ pro libris 3000. nec videtur posse euitari, quin hæc bona pro ea parte essent de hæreditate Andreæ stante communione omnium bonorum inter Andream & Sixtum enunciata in eodem instrumento secundæ diuisionis, & venditione per Sixtum facta communi nomine, scilicet proprio, & Cæsaris, antequam sequuta esset inter eos diuisio. Ex quibus intrat præsumptio quòd filius habuerit à patre quidquid habere reperitur, nisi contrarium probetur. Bald. *in l. 2. C. de patr. potest.* Crauett. *in rubric. ff. de legat. 1. num.* 43. Menoch. *consil.* 207. *num.* 22. Nec dissentit Surd. qui examinat hunc articulum *decis.* 339. quando, vt in præsenti, non effluxit longum tempus à die mortis testatoris ad diem diuisionis, & filius non confecit inuentarium, propterea nisi probantur de hæreditate, & bonis Marci Antonij, cessat allegata possibilitas ad æquiuocandam probationem deducta.

Peruenerunt etiam ad manus Cæsaris aliæ libræ 750. ex pretio retrouenditionis domus factæ Maluetiis pro libris 1500. quæ domus verè probatur de hæreditate Andreæ, ex assertione Cæsaris in instrumento concordiæ, cum Ioanne de Maluetiis de anno 1543. quidquid incidenter dixerit Ioannes filius dicti Bartholomæi in actu retrouenditionis, quòd Cæsar conduxerit eandem domum dè anno 1527. 20. Augusti.

Demum pro adæquatione bonorum diuisorum inter Sixtum, & Cæs[illegible]em eius nepotem eidem peruenerunt per assignationem in prima diuisione libræ 215. quæ cùm debere[illegible]tur ex causa permutationis bonorum à quodam Casciano Imolensi, de earum exactione non videtur dubitandum, cùm debitor non soluendo fieri non potuerit, attenta reali obligatione, & tegressu ad bona permutata, & hæc partita vnà cum aliis suprascriptis constituit summam librarum octo millium.

Ex solutionibus verò, siue creditis, quæ ex persona Cæsaris opponuntur, Primò iustificatur creditum dotis maternæ eiusdem Cæsaris pro summa librarum 2000. & aliarum librarum 200. ad eandem matrem spectantium ex confessione Andreæ mariti in testamento, per quod Cattanei filium fideicommissum probant, nec censetur confusum per aditionem hæreditatis sine beneficio legis & inuentarij. *l. debitoris, C. de pactis. l. sui, §. in computatione, C. de iure deliberan.* quia creditum post aditam hæreditatem superuenit per mortem Isottæ matris, cui successit Cæsar. quo casu per imaginariam solutionem nun confunduntur actiones, vt sæpiùs Rota distinxit inter hæredem creditorem ante, vel post aditam hæreditatem signanter in causa Bononien. de Bonsignoribus die 20. Nouembris 1615. coram R.P.D. de Caualeriis. 10

Secundò probantur expensæ funeris saltem in scutis quinquaginta, quæ constituunt summam librarum 280. & Dominis visa est condecens.

Tertiò videbantur etiam excomputandæ pro aliqua parte illæ libræ 1500. ex pretio possessionis suprascriptæ venditæ pro summa librarum 3000. cùm legantur per Sixtum & matrem Cæsaris conuersæ, etiam in solutionem debitorum onerum, & grauaminum relictorum per Andream, quæ in legitimæ extinctionem cedere non debent.

Et respectu dotis Iuliæ scutorum mille ad eam summam ab Andrea patre, & testatore taxatæ, non impugnatur per Cattaneos, sed pro maiori summa contendunt fideicommissarios non esse grauandos, ex quo grauatis non videtur concessa talis facultas stante præsumptione pro patre, vt condecenter filias suas dotauerit. Castrens. *consil.* 275. *numero* 6. *lib.* 1. Seraphin. *decis.* 940. *num.* 6. cum aliis allegatis, quod tamen poterit particulariter disputari si Leones non acquiescant. 11

Cætera autem credita non videbantur Dominis iustificata.

Nam pro dote Lucretiæ sororis Iuliæ, & pariter testatoris filiæ, non probatur quòd euenerit casus nuptiarum in conditione per testatorem positus, vel quòd dos fuerit soluta, quæ necessaria sunt, cùm non præsumantur tanquam in facto consistentia, Bald. *consil.* 219. *lib.* 2. 12

Neque dicatur dotem prædictam omnino esse detrahendam siue euenerit casus nuptiarum, siue ante nuptias Lucretia decesserit, cùm testator voluerit, si accidisset casus mortis earum, vel alicuius earum ante diem legati, quòd infrascripti eius hæredes superlucrarentur omne relictum, quia potuit decessisse viuente testatore, vel mortuo Cæsare, in quibus casibus legatum vel caducum remanebat, *l. vnica, §. pro secundo, C. de cad. toll.* vel Cæsari nihil poterat dici quæsitum vt posset transferre ad suos hæredes. 13

Et vlterius substitutio de hæredibus testatoris non videtur restricta ad Cæsarem solùm, sed ad omnes futuros, cùm loquutus fuerit de hæredib[illegible]s in plurali. Anchar. *cons.* 192. *num.* [illegible]. per *l. stipulatio ista, post princip. § sin autem ff. de verb. oblig.* 14

Et per consequens hæredes Cæ[illegible]ris nihil acquirent, sed fideicommissarij, cùm dic[illegible]ntur hæredes Andreæ, quamuis per longam successionem t[illegible]ato[illegible]succedant. *l. fin. C de hæredib. instituend. l. qui per successionem. ff. de regulis iuris.* Peregrinum post alios *consil.* 19. *numero* 1. *lib.* 2. 15

Similiter legatum alimentorum Isottæ vxoris te- 16

ſtatoris non probatur quòd habuerit effectum, niſi ſimul oſtendatur eandem Iſottam acquieuiſſe conditioni appoſitæ per teſtatorem de conferendo dotes ſuas fauore alimentantium, & vlteriùs quatenus deberetur ſimile legatum non eſt abſolutum quod ad debitum hæreditatis ſit ponendum, quia annuum eſt, & vt teneatur deſiderat aliquod indicium mentis teſtatoris, vt fuit ponderatum in cauſa Senogallien. prædij 18. Martij 1616. coram R.P.D. Andrea.

17 Et ita dicendum videtur de legato librarum 150. relicto Monialibus Sancti Bernardi, quia etſi conſtet de illius ſolutione, attamen vti diſtributum in ſex annus, & ſingulis annis pro rata videbatur conuenire eandem rationem quæ de annuis legatis, vt ſcilicet de fructibus ab hærede ſint perſoluenda, niſi colligatur mens teſtatoris contraria.

Legata pia non apparent ſoluta, & habent eandem difficultatem, vt de fructibus, non autem de ſubſtantia ſint perſoluenda.

Sepulchrum à teſtatore ordinatum cum impenſa ſcutorum 100. neque illud probatur ædificatum, itaut pro prædictis in præſenti nihil videatur detrahendum.

R. P. D. VEROSPIO.

Terracinen. Paludum. Veneris 10. *Martij* 1617.

ARGVMENTVM.

Ex ſummariis ſume argumentum.

SVMMARIVM.

Conſenſus præſtitus in vna re non extenditur ad aliam, num. 1.

Sententia recipit paſſiuam interpretationem à iure communi, num. 3.

Nouatio cenſetur inducta per ſententiam continentem quid incompatibile cum inſtrumento, num. 4.

DECISIO CCCCXXXIII.

1 BIs fuit coram me deciſum contra nominatos in inſtrumẽto locationis tenutarum Plani, & Carrariæ in ſolidum eſſe faciendam executionem. Verùm ad nimiam Bonificatorum inſtantiam, cùm ſuper eiſdem cauſam denuo propoſuiſſem, Domini ſteterũt in deciſis. Nec obſtat replicatio de nouatione reſpectu tenutæ Plani facta per ſententiam bo.me. Cardinalis Platti, & ſic ratione indiuiduitatis, etiam quoad Carrariæ tenutam cenſeri contractum innouatum, quia fuit reſponſum id poſſe locum habere, ſi Bonificatores totius contractus reſciſſionem intentaſſent. Verùm cùm ad Plani tenutam ſe tantummodo reſtrinxerint, & voluerint alteram Carrariæ retinere, videntur aſſenſum præbuiſſe, quòd huiuſmodi fieret diuiſio, firmo in reliquis contractum remanente, vt fieri potuit. *l. ſi plura*, vbi gloſſ. *in verbo ædilitiæ, & l. penult. ff. de ædilit. edict.*

2 Quod autem Bonificatores ad Plani tenutam ſe reſtrinxerint, apparet ex petitioni conclusione, ibi, *propterea di[illegible]am ceſſionem & re[illegible]itne receptionem dictæ tenutæ Plani, &c.* nec non ex ſententia ibi Bonificatores, reſpectu dictæ tenutæ Plani ad aliquam penſionem [illegible]

3 N[illegible] ob[illegible] [illegible]alis Platti ſententiam [illegible]ſſe intelligendam pro vir[illegible]. N[illegible]m vltra deducta, reſpondetur ſente[illegible]iam à iure communi paſſiuam interpretationem recipere. *Herennius ff. de euict. l. miles, §. decem. ff. de re indic.* Aym. *conſ.* 74. *n.* 9. Rota *deciſ.* 112. *n.* 2. *p.* 2. *diuerſ.*

De iure autem Bonificatores in ſolidum erant condemnandi, cùm illorum obligatio reſpectu tenutæ Carrariæ firma remaneret.

Nec valet dicere nouationem fuiſſe factam, ex quo ſententiam reſpectu tenutæ Carrariæ mandat pro rata fructuum ſolui penſionem, quod cum inſtrumento dicitur incompatibile; contractus enim, quia reſpectu tenutæ Carrariæ non reſoluebatur, penſio debebat quoad illam firmari; neque per hoc totus contractus reſciſſus dicebatur. *d. l. ſi plura mancipia, & l. penult. ff. de ædilit. edict.* Præterea quoad partem pretij remanentis, non videtur contractus innouatus, cùm implicitè illud in primo pretio contineatur. Et in omnem euentum reſpectu pretij nouatio fieri poterat, non reſpectu obligationis inſolidum, de qua nihil fuerat actum. 4

Non obſtat mandatum à R.P.D. Maggio fuiſſe relaxatum vigore ſententiæ Cardinalis Platti, non in executionem obligationis in ſolidum in inſtrumento contentæ in actis tunc temporis non exhibito, & per conſequens executionem hodie pro virili tantummodo eſſe faciendam. Quia ex iuribus pro communitate productis apparet, ante ſententiam Cardinalis Platti fuiſſe dictum inſtrumentum exhibitum, & ſucceſſiuè pluries in actis repetitum, vnde allegari non poteſt mandatum in vim huius inſtrumenti relaxatum non fuiſſe, cùm præſertim in ſententia liquidatoria Domini Maggij reperiatur clauſula, *quatenus opus ſit de nouo relaxamus*, ex quo clarè patet illud reſtrictum non fuiſſe ad mandatum vigore ſententiæ Cardinalis Platti emanatum. Denique omnis videtur ſublata difficultas, cùm vltimo loco præuia dicti inſtrumenti repetitione per me fuerit mandatum relaxatum. 5

R. P. D. VBALDO.

Romana pecuniaria. Lunæ 13. *Martij* 1617.

ARGVMENTVM.

De ſolutione facta à debitore, ſeu fideiuſſore, in quam cauſam facta cenſeatur.

SVMMARIVM.

Solutione eius quod debetur, omnis tollitur obligatio. num. 1. *in fine.*

Intereſſe non debetur extincto debito per ſolutionem, ibid.

Solutio dicitur facta in illam cauſam, in quam debitor declarauit, num. 2.

Solutio facta à fideiuſſore in dubio cenſetur facta pro extinguenda propria obligatione, ibid. in fine.

Fideiuſſoris ſolutione quando debitor principalis liberetur, num. 3.

Obſeruantia ſubſequuta declarat in quam cauſam ſit facta ſolutio debiti, num. 4.

Mandatum Procuratoris non dicitur non ſeruare qui illud pignus adimplet, num. 5.

DECISIO CCCCXXXIV.

DOmini de Palagiis, & Falconeriis, qui ſoluerant pro bo.me. Philippo Guicciardino ſcut. 12000. D. Carolo Barberino, recceperunt die 17. Decembr. 1609. ab Octauio Bubalo ſcut. 5184. cum ordine, vt de iis darent creditum Philippo, *per farne ſua volontà e del Reuerendiſſ. Monſig. Luigi Guicciardino ſuo fratello*, circa quam ſummam orta fuit dubitatio, de quo tempore cederet in extinctionem debiti Dominorum de Guicciardinis, an de dicto tempore factæ ſolutionis à Bubalo, an verò de tempore ſolulationis vltimæ factæ inter partes de anno 1615. Et Domini reſoluerunt, 1

cedere

cedere in dictam extinctionem de hoc vltimo tempore sol[...]atis ; & ratio fuit, quia de tempore solutionis D.Octauius expresse mandauit, vt illa summa poneretur ad creditum Philippi Guicciardini, & vt seruaretur eius, vel fratris voluntas, vt dictum est, qui frater expresse ordinauit scut. 5184. poni, & teneri sub cambiis, vt ibi dicitur, *per conto à parte Filip. Guicciard.* ad effectum, vt tam capitale, quàm lucra soluerêtur eisdem mercatoribus in extinctionem sc. 12000. & interesse decurrendorum, quæ fuerunt per ipsos mercatores soluta Barberino pro D.Philippo, vt latiùs in dicto ordine côtinetur, vnde apparet, quòd si Guicciardini voluerunt summam solutam à Bubalo retineri sub cambiis eorum nomine, non potuit dicta solutio cedere in præsentem extinctionem debiti Guicciardinorum cum Palagiis, & Faloneriis, cùm implicent contradictionem hæc duo, quòd pecuniæ extinguant debitum, quo casu essent effectæ creditorum, & quòd permaneant sub cambiis nomine ipsorum debitorum, quod esse non posset, nisi pecuniæ essent de dominio debitorum. *l. vbi repugnantia*, & ibi Doctor *ff. de reg. iur.* Et accedit etiam quòd in eodem ordine dicitur, *che tanto il capitale quanto gli vtili segnissero, denono pagarsi a voi medessimi in estintione di sc. 12000. & interessi, che decorreranno*, nam si de tempore solutionis, ea cedere debuisset in extinctionem sortis pro rata solutа, non potuisset in futurum pro dicta rata extincta currere aliquod interesse. cùm solutione eius quod debetur, omnis tollatur obligatio. *Instit. in princ. de oblig.* & deficiente sorte, deficiant etiam vsuræ. *l. si constat.* vbi Doctor. *C. de compensat.* vltra quòd illa verba in futurum concepta *denono pagarsi in extintione*, &c. satis ostendunt, extinctionem non fieri de præsenti.

2 Non obstat partita in libris mercatorum annotata sub die 19. Decembris 1609. in illis verbis, *disse pagarli per resto, & final pagamento del denaro, che resta debitore dell' amministratione delle Dogane del patrimonio, & estintione delli sc. 3000. & interessi de censi delli sc. 12000.* Quæ verba videntur sonare in præsentem extinctionem, quia fuit responsum tum quòd stante declaratione præcedenti ipsius soluentis, quòd expectaretur ordo Dominorum de Guicciardinis, & stante ordine R. P. D. Guicciardini quòd pecuniæ starent sub cambiis ad Philippi commodum, vt suprà est ostensum, cessabat facultas recipientis, in quam causam vellet solutam pecuniam cedere, sed illam à debitore electam debuit præcisè admittere. gloss. & Doctor. *in l. 1. ff. de solut.* Rota *decis. 679. num. 7. part. 1. diuers.* & fuit dictum in Anconitana pecuniaria 22. Iun. 1590. coram bon. mem. Cardinal. Pamphilio, tum quòd illa verba, *per estintione*, commode possunt intelligi de extinctione obligationis Bubali, qui tamquam fideiussor interesserat in summa sc. 3000. pro Guicciardinis, non autem obligationis, & debiti Guicciardinorum, vt etiam indicant verba sequentia, *per laqual somma sua Signoria era obligato, & questo giorno si è leuato d'obligo*, prout re vera fuit liberatus illa die per publicum instrumentum, cum clausula; *firmis remanentibus aliis obligationibus ad fauorem mercatorum factis tam à supradictis Guicciardinis, quam ab aliis.* Illa enim verba patriæ clarè respiciunt oblig. tionem Bubali, prout etiam fideiussor in dubio censetur voluisse pro extingoenda propria obligatione. Bart. *in l. Modestinus, sub num. 4. vers. 2. casu*, & ibi Castr. *num. 3. ff. de solut.*

3 Et quatenus replicabatur, quòd immò per solutionem factam à fideiussore liberetur etiam debitor principalis, saltem ope exceptionis, ex allegatis pro Dominis Guicciardinis, placuit responsio data quòd secus sit, quin appareat, partes aliud voluisse facere. Bart. *in l. si quis reum, num. 1. & 2. ff. de lib. leg. l. fideiussoris*, cum ibi oot. *ff. de pact.* Berof. *consil. 103. numer. 17. vers. præterea lib. 3.* prout in proposito apparet ex ordine Bubali ex partita mercatorum, & instrumento liberationis suprà relatis.

Et demum videbatur cessare difficultas ex obseruantia subsecuta, cùm mercatores retinuerint, vt priùs eorum creditum sc. 12000. sub cambiis ad damnum Guicciardinorum, & dicta cambia fuerint à Guicciardinis per plures annos approbata, necnon dicta partita scut. 5184. posita sub cambiis ad commodum eorundem de Guicciardinis, & per eos admissa iuxta annotationem in conto à parte, & tandem visis omnibus partitis recambiatis, & discussis, factum fuit finale computum, & approbatum per eosdem Guicciardinos, vt in summario de Faloneriis *num. 6.* & facit in terminis Rota *decision. 679. num. 7. part. 1.* & in Romana cambiorum 21. Aprilis 1586. coram Bubalo, vt in copia data. 4

Nec releuat, quòd ordo R. P. D. Guicciardini non videatur obseruatus per Pelagios, & Faleonerios, qui non posuerunt in computo currenti scut. 35. Quia in reliquis scut. 5184. ordo fuit seruatus ad vnguem, ponen. & tenen. ea sub cambiis per conto à parte Philip. Guicciard. & licèt dicta scut. 35. inaduertenter etiam fuerint cambiata, non debet nocere mercatoribus, tum propter modicitatem summæ, ad *l. scio. ff. de in integr. rest.* tum quia id cessit in maius lucrum Dominorum de Guicciardinis, & vtique non dicitur mandatum non seruare, qui illud pinguius adimplet. *l. si hominem. ff. mand.* Tiraquell. *de retract. lignag. §. 36. gloss. 2. numero 59.* Surd. *decision. 268. num. 25.* Rota *decis. 32. num. 1. part. 2. diuers.* 5

Vltimò, nec obstat prætensus error Dominorum de Guicciardinis, quia nec probatur, nec præsumitur, præsertim stantibus tot approbationibus, vt in dicta Romana cambiorum coram Bubalo. 6

Et ita fuit decisum.

R. P. D. MARTINO ANDREA.

Romana fideiussionis. 13. Martij 1617.

ARGVMENTVM.

Simulatio contractus, quando præsumatur, & quibus coniecturis probetur.

SVMMARIVM.

Obligatus vti principalis principaliter, & insolidum, cum obligatione Camerali condemnatur aquè vti principalis debitor, etiam non excusso principali, n. 1.

Contractus simulatus & factus in fraudem vsurarum exequi non potest, num. 2.

Simulatio in contractibus per coniecturas, & præsumptiones sufficienter probatur, num. 3.

Simulatio in contractibus, quoad effectum probandi esse in fraudem vsurarum per coniecturas, & præsumptiones probatur, num. 4.

Præsumptiones & coniectura ad probandum simulationem debent esse efficaces & dilucida & coniectura legis & non hominis, num. 5.

Simulatio contractus, & suspicio vsurarum non deducitur ex pacto de retrouendendo, quia tale pactum est vtroque iure permissum & licitum, num. 6.

Simulatio contractus ex pretij modicitate inncta cum pacto de retrouendendo bene deducitur, si tamen modicitas est vsque ad dimidium iusti pretij, num. 7.

Pactum de retrouendendo minuit de vero valore vsque ad tertiam partem, & de hac habenda est ratio in

consideratione modicitatis pretij ad effectum arguendi simulationem, num. 8.

Pretij modicitas non dicitur interuenire, etiamsi res minoris emantur, quoties res emitur ad vitam, & a venditore decocto & sine fideiussione de euictione, num. 9.

Simulatio contractus non deducitur ex eo, quòd venditor adhuc remanet in possessione, si superuenit titulus locationis, num. 10.

Locatio incontinenti facta post venditionem eidem venditori ex se non arguit contractum simulatum, aut vsurarium, num. 11.

Simulatio non præsumitur, neque per coniecturas probatur, quoties nulla adest causa simulandi, num. 12.

Simulationis suspitio excluditur ex praexistenti causa vera contrahendi, num. 13.

Contractus duo perfectè & distinctè celebrati, vnus non infert ad simulationem alterius, num. 14.

Locationi stare tenetur creditor per Saluianum interdictum immissus, num. 15.

Euictio sequuta non liberat conductorem à præstatione pensionum si euictio facto, & culpa conductoris prouenit, puta quia ipse esset debitor euincentis, num. 16.

Verba vndequaque, & quomodocumque sunt vniuersalia, & non admittunt restrictionem, num. 17.

DECISIO CCCCXXXV.

1 ROta censuit decretum A. C. & R.P.D. Torelli ab eo deputati esse confirmandum, quia contra eius validitatem nihil adducitur, & de eius iustitia constat ex instrumento locationis domus pro scutis 300. annuis factæ Atronio, cui vti principalis principaliter, & insolidum accessit Ioann. Baptista, qui propterea stante eius in forma Cameræ obligatione bene fuit ad solutionem pensionum condemnatus, Bart. *in l. 2. num. 5. & in l. eandem num. 5 ff. de duob. reis*, Castren. *in l. sed Iulianus. in princ. ff. ad Maced.* Alexand. *consil. 29. num. 36. lib. 7.* Natt. *consil. 52. numer. 1.* Mohed. *decis. 2. de fideiuss. cum simil.*

2 Nec obstare quòd iste contractus vti simulatus & factus in fraudem vsurarum exequi non poterat, Bald. *in l. fin. §. in computatione, num. 18. C. de iure delib.* Alex. *consil. 101. num. 5. lib. 3.* Socin. *consil. 27. num. 30. lib. 4.* Canat. *de exeq. instrum. quæst. 13.* cum aliis per Modern. *discept. forens. cap. 264. numer. 45.* & latiùs per Carol. de Grass. *in tract. de except. cap. 11. num. 1.*

3 Quæ simulatio deducitur ex pluribus coniecturis & præsumptionibus, de quibus hic per informantes, & quæ sufficiunt secundùm magis communem opinionem ad eam proban. Bald. *in l. emptione. num. 3. C. plus val. quod agitur*, Castren. *consil. 58. numer. 3. lib. 2.* Dec. *consil. 543. num. 13. & consil. 644. num. 4.* Crauett. *consil. 156. num. 7.* Ceph. *consil. 198. numer. 16.* & plures alios cumulat Farinac. *de fals. & simulat. quæst. 162. n. 7.* quam etiam passim Rota sequitur, vt per Seraphin. *decis. 660. num. 3.* cum aliis allegat.

4 Idque etiamsi agatur de simulatione in fraudem vsurarum, adhuc enim probatio præsumptiua sufficit, *cap. ad nostram*, vbi gloss. *in verbo quod patet, de empt. & vendit. cap. illo vos, de pignor.* & vtrobique Doct. Roman. *consil. 423. num. 14. in fin.* Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 8. tit. 17. num. 6.* Casti[illegible]l. *controuers. iur. cap.* [illegible] *num. 22.* cum aliis per F[illegible]inac. *d. quæst. 161. num. 102.*

5 Qui[illegible] talis [illegible]turæ & præsumptiones debent esse [illegible]aces & dilu[illegible]e. Veral. *decis. 163. n. 5. part. 3.* & fuit di[illegible] in Rom. [illegible] 26. Nouembris 1604. coram Ill[illegible] Ludouisio apud Modern. *de oblig. Camer. decis. 150. num.* [illegible] Imò requiritur vt sint coniecturæ legis, & non hominis, Bald. *consil. 21. num. 2. ad fin. vers. Nec sufficiunt. lib. 4.* Ayn. *consil. 145. num. 2. vers. quod tamen.* Veral. *vbi supra, num. 7.* Rota in Beneuentana donationis 27. Nouembris. 1585. coram Gipsio.

Coniecturæ autem quæ pro simulatione istius contractus, & vsurariæ fraudis in medium afferebantur, omnes deductæ ex simulatione venditionis eodem die celebratæ & correspectiuitate ad illam visæ sunt DD. satis leues, aut saltem non ita efficaces, & dilucidæ prout requiritur. Nam prima quæ deducitur ex pacto de retrouendendo ex se ad simulationem, & vsuræ suspicionem non infert, cùm tale pactum suapte natura licitum sit vtroque iure. *l. 2. C. de pact. inter empt. & vendit.* gloss. & Doctor. *in d. cap. ad nostram, & in cap. conquestus, de vsur.* Tiraquell. *de retract. conuent. in præfat. num. 2. & 3.* Honded. *latissimè consil. 33. num. 64. & seq. lib. 2.* Farinac. *de fals. & simul. quæst. 163. num. 20.* 6

Secunda coniectura ex modicitate pretij quæ iuncta cum pacto de retrouendendo sufficit ad probandam simulationem iuxta opinionem quam Rota sequitur, vt per Cassad. *decis. 1. & 2. de vsur.* non subsistit, quia ad hunc effectum requiritur probatio modicitatis vsque ad dimidiam iusti pretij. Honded. *consil. 33. num. 62.* vbi de communi. Franc. Marc. *decis. 484. n. 21. part. 1.* cum aliis allegatis in Bonon. de Ballis, 19. Martij, & 8. Iunij 1607. coram Reuerendiss. Lugdunen. 7

Et in constituenda ista dimidia iusti pretij habenda est ratio pacti de retrouendendo quod minuit de vero valore circa tertiam partem etiam ad arguendam simulationem, Tiraquell. *de retract. conuent. in præfat. num. 20.* Couarr. *lib. 3. var. cap. 10 num. 1.* Honded. *vbi supra, num. 63.* Riminald. *iun. consil. 218. num. 117.* Gamm. *decis. Lusit. 138. num. 2. & decis. 178. num. 9.* & dixit Rot. *in eadem Bononien.* 8

Quia modicitas pretij hîc non concurrit, esto quòd domus reditus scut. 300. fuerint venditæ pro scut. 2000. & sic ad rationem 15. pro centenario tum ex supradictis, tum quia dicta venditio facta Coronato fuit ad vitam quinque eius filiorum, cum pacto quòd pretium deberet lucrari pro rata scut. 400. per mortem cuiuscumque. & valde erat contingens aliquem prædecedere, tũ quia emebatur ab Artonio ferè decocto, prout euentus docuit, & sine aliqua euictionis fideiussione, nisi pro pensionibus ex contractu locationis, quæ omnia debent considerari ad æstimandum valorem, cúmque longè minorem reddunt. iuxt. trad. per Doct. *in l. 2. C. de rescin. vendit.* Surd. *consil. 217. num. 31. vers. vltimò non obstat, in fin. & num seq.* 9

Tertia, quòd venditor remanserit in possessione, iuxt. *l. sicut §. superuacuum. ff. quib. mod. pign. vel hypoth. solu.* & ipsa cessat stante superueniente titulo locationis, Rom. *consil. 304. sub num. 3. vers. secundò potest responderi*, cum aliis per Rot. *decis. 116. num. 10. & 12. part. 2. diuers.* & fuit dictum in Romana simulationis venditionis 4. Maij 1601. coram Iusto in Ciuitatis Castelli bonorum 8. Februarij 1612. coram Illustriss. Lancellotto, & in Bononien. de Monterentiis 30. Martij 1607. coram bon. mem. Penia. 10

Quarta, quòd statim sequuta venditione facta fuit locatio eidem venditori, non arguit ex se contractum simulatum, aut vsurarium, Alexand. *consil. 121. per tot. lib. 5.* Crauett. *consil. 145. num. 4. vers.* & in terminis nostris. Modern. Bonon. *lib. 1. var. cap. 132. num. 12.* 11

Et tanto magis hæc sententia placuit Dominis, quia prædictæ & aliæ coniecturæ, de quibus hîc per informantes, etiamsi concurrerent in casu nostro, illæ non essent attendendæ, postquam nulla aderat causa simulandi, Bart. *in l. post contractum num. 2. ff. de donat. & consilio 65. num. 4. lib. 1.* Ancharan. *consil. 227. num. 3.* Ægid. *decis. 715. num. 2.* & pluries tenuit Rot. & signanter in vna Romana de Massis. 13. Iunij. & 4. Iulij 1601. corá bon. mem. Corduba, & in dicta Bononien. bonorum, de 12

quа

qua fu[illegible] bon. mem. P[illegible] cemb[illegible] R.P.D. [illegible] in qua plures [illegible] simulati [illegible].

13 Non ob[illegible] Arroni[illegible] à cre[illegible]bus, quia ei[illegible] pot[illegible] her[illegible] ad effectum [illegible] di ita contrax[illegible] po[illegible] suetis, ac [illegible] in pi[illegible] cio sim ilat[illegible]. Cravett. *consil.* 3 [illegible] d. Romana census, coram [illegible] Ludouisio apud Modern. de oblig. Camer. *decis.* 15 . *num.* 10. *vers. Non obstat.* Imò, vt ibi subditur *num.* 12. ista præexistens causa, quæ vera fuit, excludit [illegible] onem simulationis, vt in Fauentina bonorum 2. Aprilis 1571. coram bon. mem. Card. Lancellotto.

14 Postremo Domini aduertebant quòd isti duo contractus fuerunt celebrati cum omnibus suis substantialibus, & fuerunt penitus distincti & separati: venditio enim fuit facta Coronato ad vitam quinque eius filiorum pro pretio scut. 2000. & locatio fuit facta Arronio ad quinquennium pro annua pensione scut. 300. Vnde excluditur omnis simulatio & vsuraria prauitas, vt latè per Modern. Bonon. *vbi sup. d. cap.* 132. *n.* 1.2.7. & 8. vbi agit de duobus contractibus, & in casu in omnibus huic nostro simili, & obiecta tollit.

Excessiuitas autem pensionis non ad simulationem, & vsuram, sed potiùs ad iniustitiam pertinet, quæ nec etiam probatur quia debet esse vltra dimidiam, & tunc agi vel ad rescissionem, vel ad supplementum, iuxt. text. *in l.* 2. *C. de resc. in. vend.*

15 Non etiam placuerunt deducta circa resolutionem contractus locationis ex immissione obtenta à sorore Fabij vigore Saluiani, tum quia per talem immissionem plenum ius non dicitur acquisitum creditori, qui propterea tenetur stare locationi. *l. in venditione.* §. 1. *ff. de bon. auth. iud. poss. d. l. si filiusfamilias.* § *si vir in quinquennium,* vbi Bart. *sub. num.* 1. *vers. Aut si non est constitutum. ff. solut. matrim.* l. [illegible] *de communi in l. diuort.* *numer.* 34. *ff. eod.* Gnidopap. *decis.* 480. *num.* 5. *vers.* 4. *fallit,* cum a[illegible] in Romana Cas[illegible] 1. Iulij 16[illegible] coram Illustrissimo Ludouisio apud Modern. Roman. *de Saluian. interdict. decis.* 105. *num.* 19.

16 Tum quia dato absque veri præiudicio quòd verè fuissent euictæ domus, ita vt propterea non potuisset Arronius illis vti, cùm tale impedimentum processisset culpa & facto ipsius Arronij, qui erat debitor eu[illegible] centis, teneretur nihilominus ad pensiones. *l. colonus, penult.* §. *fin.* vbi [illegible] Ba[illegible] *locat.* gloss. *in l. si vno.* §. *item cùm q*[illegible] *dam, vtr*[illegible] *o perse*[illegible] *vers. si vero steterit per condu*[illegible] [illegible] Castren. Fulgos. & Salic. *ff. eod.*

17 Nec releuat [illegible] impedimentum prouenerit ab Arronio v[illegible] herede & venditore, sed non vti conductore, pro quo Ioannes Baptista fideiussit, quia Arronius & Ioannes Baptista in instrumento conductionis se obligarunt soluere illi pensionem scut. 300. non obstantibus sequestris & aliis quibuscumque impedimentis vndequaque & quomodocumque prouenientibus, &c. quæ [illegible] sunt adeò vniuersalia, vt nullum restrictionem [illegible] Dec. *consil.* 529. *n.* 2. Mandel. *consil.* 322. *n.* 1. [illegible] *consil.* 3. *num.* 132. *& seqq. lib.* 1. & comprehendunt omnia impedimenta etiam maiora expressis. Cre[illegible] *decis.* [illegible] *num.* 3. *cum duob seqq. de priuileg.* etiam quæ impropriè dicerentur impedimenta, Surd. *consil.* 453. *num.* 8. [illegible] *consil.* 324. *num.* 7. itaut Coronatus videa[illegible] omni meliori modo sibi cauere voluisse pro pen[illegible] istarum domorum.

Ex quibus & aliis adductis per informantes ita decisum.

R. P. D. VEROSPIO.

Fulginaten. mercium. Lunæ 13. *Martij* 1617.

ARGVMENTVM.

Dominium rei emptæ acquiritur illi, qui nomine suo rem emi mandauit, & iuramentum calumniæ suppletur per terminos substantiales.

SVMMARIVM.

Venditæ rei dominium acquiritur illi cuius nomine, & eo mandante emptio facta fuit, num. [illegible] *Iuramenti calumniæ omissio suppletur per obseruationem terminorum substantialium, num.* 3.

DECISIO CCCCXXXVI.

Dominis placuit decisio coram me sub die 12. Decembris præteriti, quòd videlicet confirmanda esset Auditoris Cameræ sententia, in qua Roncalli condemnantur, merces, de quibus agitur, vel earum pretium illis de Coymans venditoribus restituere, cùm ab ipsis dominium abdicatum non fuerit. Roncalli enim, quibus merces fuerunt transmissæ, ob mandati formam non adimpletam recusarunt eas recipere, nec potuit dominium acquiri Nauarolis, qui simplices tantùm mandatarij pro Roncallis extiterant, ex allegaris in decisione. Nec valet dicere Nauarolos emptores fuisse, non mandatarios, quia contrarium fuit probatum, & licèt pro istarum mercium emptione Roncalli cum Nauarolis, non autem cum illis de Coymans egerint, non tamen propterea sequitur dominium in Nauarolos fuisse translatum, cùm ip[illegible] pro Roncallis huiusmodi mer[illegible] es transmitti curauerint, vt ex litteris productis app[illegible] ex quibus bene probatur Nauarolos mandatari[illegible] extitisse. *l. communi seruus* §. 1. *ff. de acquir. poss. l. si Procurator. ff. de acquiren. rer. domin. l.* 1. *C. per quas personas nob. acquiritur.* Paris. *consil.* 47. *n.* 16. *lib.* 1. Rot. Iannen. *decis.* 127. *num.* 8. 1

Non obstat ex litteris eorumdem de Coymans probari venditionem fuisse factam Nauarolis. Contrarium enim potiùs arguitur, cùm in illis dictæ merces, vnà cum impensis ad eas necessariis fuerint à Coymás transmissæ Roncallis, & quamuis in computo legantur hæc verba, *per conto de Nauaroli.* Ex hac tamen descriptione solum infertur venditores fidem Nauarolorum sequi voluisse, non autem contractam inter ipsos fuisse emptionem, & venditionem, vt in simili fuit ponderatum in Colonien. seu Romana mercium prima Iunij 1612. coram R.P.D. Pamp[illegible]o. Quod ex litteris pariter illorum de Roncallis confirmatur, in quibus rogant ip[illegible] Nauarol[illegible] pro mercium transmis[illegible] [illegible] *stari ben seruiti*, quæ supponunt ad eos [illegible] Ron[illegible] merces fuis[illegible] transmittendas. Vnde si Co[illegible] mans Nauarolis eas vendere intellexissent, ad ipsos, non autem ad Roncallos dictas merces transmisissent, quas propterea Nauaroli, cùm non receperint, nec ideo videre potuerint an mandati formæ [illegible] esset adimpleta, dici non potest ad ipsos dominium fuisse translatum. *l. nec vtile,* vbi Bartol. Bald. & alij *ff. ex quibus caus. maior.* Ancharan. *consil.* 352. *n.* 1. *versic. Ex hoc consequenter.* Castren. *consil.* 332. *lib.* 2. 2

Denique non obstat prætensa nullitas sententiæ Auditoris Cameræ ob omissum iuramentum de calumnia. Nam difficultas remouetur ex terminorum substantialium obseruatione, inter quos cum vnus existat ad iurandum de calumnia, eo seruato tale iuramentum 3

mentum præstitum dicitur, vt Rota censuit in Roma na seu Ponon... cen... Maij ... Corduba. & in Romana ... 16. Martij 1590. coram Lenta, & in Lucana parochialis 12. Maij 16 3. coram eodem.

R. P. D. PIROVANO.

Romana repetitionis pecuniarum. 13. Martij 1617.

ARGVMENTVM.

Quitantiæ liberant soluere debitum, etiam non probata vera numeratione, & expensæ liquidantur per leuiores probationes, & per scripturam priuatam, iunctis adminiculis.

SVMMARIVM.

Liquidatio quantitatis expensarum, præsupposito quod debeantur, fit sufficienter per leuiores probationes, & creditur proprio libro scribentis circa quantitatem, n. 1.

Confessio de recepto facta per creditorem liberat, nec opus est probare veram numerationem, num. 2.

Quitantia particularis crediteris, etiam quòd formiter recognita non sit probat, si concurrunt adminicula, veluti substantia debiti, congruitas pretij, quòd alias non laborasset, necessitas soluendi certo tempore, num. 3.

Scriptura informis & priuata ex iunctis adminiculis suppleri potest, num. 4.

DECISIO CCCCXXXVII.

Proposito dubio super releuantia partitæ scutorum 822. quæ in disputatione diei 4. Martij 1616. reseruata fuit, Domini solo Ioanne Baptista informante censuerunt esse iustificatam.

Constat enim de substantia operis, quia in relationibus, & mensuris factis super quantitate operis sub diebus 9. Decembris 1610. & 13. Ianuarij 1615. & ponderatis, ac præsuppositis in decisione diei 27. Maij præteriti distinctæ sunt partitæ huius operis, & signâter in rela... Bonacinæ pro parte D. Octauij electi, in qua enunciantur Fontane Nicchie, Facchiate, pauimenti, & ... pro quibus construendis iam fuit per peritos firmata quantitas calcis, & eorum relationes ne supradicta d... ione approbatæ sunt.

Constat etiam Ioannem Baptistam fuisse Magistrũ domus bon. mem. Cardinalis Lanfranchi, & per manus illius operarios recepisse suas mercedes, vt concludunt testes d... & quòd tota fab... calculata per peritos fa... de tempore illius administrationis, vt in d... 4. Martij 1616. & 27. Maij præteriti fuit ostens... *Visto & considerato tutto quello ch'è stato fare detto ... Battista.*

1 E... bon. mem. Card... a... & debito es... fi... suend... in positi... tum, nunc in li... q... qu... atis suffi... tores probatio... & q... pro... etis cred... c... quan... m. Con *consil.* 31 ... *in fine vol.* 4. Su... *decis.* ... *num.* ...

2 Id... nes Baptista probet hanc quantitatem p... onem credi... um, n... necessarium ... bate ... etiam ... in v... rem ... d... 160. ... ipit, *Titius promis... impre... an... l.* 30. *num.* 3. *lib.* 3. v... um est ... omnis ...

3 Q... quitantiæ ... crediti... non f... alter re... gnitæ, quia cum substantia debiti concurrunt, congruitas pretij, ... m, & quòd ... sine mercede non laborasset ... as soluendi ... es operarij in singulis ... is, à quibus instrument... non solent recipi, ... et etiam ... particitarum, quæ ... ter contra ... infe... præsumptionem ... tatis, ac demum ... quantitas ... productæ fuerunt in iudicio criminali, quibus ... iunctis, fuit d... andum c... iusmodi rec... s.

... quo scripturæ ... informes & priuatæ ex aliis adminiculis possunt suppleri, *l. instrumenta. C. de probat.* Gui... *ap. decis.* 441. *Achil. decis.* 1. *de confess. Rot. decis.* 375. *part.* 1. *diuersorum.* 4

Et ita, &c.

R. P. D. REMBOLDO.

Pampilonen. parochialis. Veneris 30. Martij 1618.

ARGVMENTVM.

Narrata in gratia Papæ plenè, & concludenter sunt probanda cum suis qualitatibus, quia narrata censentur ad magis inducendum Principem. Irregularitas non contrahitur sine morte, aut mutilatione membri. celebrans qui se credit absolutum ab excommunicatione cum non sit, non dicitur celebrare in contemptum clauium, ac propterea non efficitur irregularis.

SVMMARIVM.

Narratiua gratia Principis plenè, & concludenter, & cum omnibus suis qualitatibus, cum quibus narrata reperiuntur, iustificari debet, num. 1.

Narratiua gratia præsumuntur facta ad inducendum magis Principem ad concedendam gratiam, ac propterea necessaria est omnium narratorum veri... atio, num. 2. & ideo de consuetudine solent cassari verba ..., vel altera promissorum ab impetrante adiecta, ibi lem... fine.

Irregularitas non contrahitur ex sola sanguinis effusione, sed necesse est quòd interueniat vel mors, vel membri detruncatio, num. 3.

Excommunicationem canonis si quis suadente diabolo, quamuis absolnere non pos... Vicarius Epi copi, si tamen absoluerit, & absolutus sacerdos celebrauerit, non dicitur celebrasse in contemptum clauium, ac propterea propter bonam fidem non efficitur irregularis num. 4.

Contemptus legis, siue clauium, tunc interuenisse dicitur, quando voluntas alicuius repugnat legi, & ex illa repugnantia procedit ad faciendum contra legem, itaut transgressionis causa sit ipse contemptus, ibid. in fine.

DECISIO CCCCXXXVIII.

Martinus imp... ato a S. D. N. ... to de prouidendo sibi de Eccles... ... de qua agitur ... tratiua qu... Petrus dictæ par... chialis Rector suæ saluti immemor irregularis ... ens Missas, & alia diuina officia celebrare non erubuit in contemptum clauium, pernitiosúmque exemplum, ac plurimorum scandalum obtinuit in partibus ad sui fauorem pronuntiari, d. scilicet Petrum esse dicta parochiali priuandum, eandémque sibi conferendam. 1

Vnde cau... gradu appellationis m... commissa, dubium propos... an dicta sententia esset confirmanda, vel reuocanda, & Domini Petro tantùm informâte

reuo

reuocandam censuerunt, quia ex reuolutione processus apparet non fuisse per d. Martinum probatam prætensam Petri irregularitatem, ob quam dicta parochiali priuari debuisset, nec minus quòd in tali irregularitate existens Missas, & alia diuina officia, vt narratum fuit, celebrauit, quæ tamen singula co quòd non agitur ad solam priuationem, seu depositionem Petri, sed ad effectum, etiam vt secuta illius priuatione, seu depositione d. parochialis Martino conferatur plenè, & concludenter, & cum omnibus suis qualitatibus, cum quibus narrata reperiuntur, iustificari debebant. *cap. licèt causam*, & ibi Doct. *de prob.c.* 2. vbi post alios Ripa *num.* 67. *de rescript.*

2 Præsumitur enim dicta narratiua facta ad magis aggrauandum possessorem, & per consequens etiã ad inducendum Papam ad faciliùs contra eum procedendum, & concedendum gratiam. Ægid. *decis.* 734. *num.* 7. ac propterea requiritur omnium narratorum verificatio. *cap. cùm olim*, vbi gloss. *in versic. ad omnia*, & ibi Abb. *num.* 5. *de rescript.* cùm præsertim id quoque suadeat forma Gratis, quæ ita concepta est, vt ex ea facilè cõiici possit Papam voluisse impetrantem aggrauare ad probandũ omnia relata ibi, præsertim attẽdentes quòd veris existendum præmissis, & ibi super eisdem relatis inquiras, & ibi si per inquisitionem eandem illas reperieris veritate niti, & etiam in practica seruari tradit Sarnen. *de subrog. collitig. quæst.* 7. *num* 6. vbi quoque addit quòd in huiusmodi impetrationibus semper consueuerunt cassari illa verba, vel altero præmissorum, uando fuerunt ab impetrante addita, & fuit aliàs causa Oscen. Archidiaconatus 19. Octobris 1601. coram Illustrissimo Cardinali Lancellotto resolutum.

3 Nõ obstat quòd Petrus dicitur vulnus brachio Martini inflixisse, quia nõ propterea fuit effectus irregularis, cùm irregularitas ex sola sanguinis effusione non cẽsetur, sed necesse sit quòd interueniat vel mors, vel mẽbri detrũcatio, vt *in c. in Archipresbyteratu, de raptor. in Clem. si furiosus, de homic.* Abb. *in c.* 1 *n.* 8. *& seq.* & *id.* Card. Præpos. & alij, *qui cleric. vel vouent. matr.* &c. Couarr. *in manuali cap.* 27. *num.* 106. *vers. principaliter, cum seq & consil.* 9. *num.* 2. *de pœnit. & remiss.* addit. ad Capellam Tolos. *decis.* 108.

4 Nec obstat quòd fortè prætendatur Petrum post d. percussionem, per quam in excommunicationem canonis *si quis suadente Diabolo* 17. *quæst.* 4. incidit, plures celebrasse, quia hoc non probatur, & cùm constet Petrum illinc ad quatuor dies absolutionem à dicta excommunicatione obtinuisse, probari deberet quòd eptus infra terminum dd. quatuor dierum celebrauerit, etiam quòd facultas Vicarij, qui ei d. absolutionem impertiuit, non sufficiens deprehenderetur, quia ad effectum, vt non possit dici celebrasse in contemptum clauium, sufficit quòd bonam fidem habuerit; contemptus enim tunc solùm interuenisse dicitur, quando voluntas alicuius renuit legi, & ex ea causa procedit ad faciendum contra legem, ita quòd transgressionis causa contemptus sit, vt post alios latè explicat Couarr. *in cap. alma mater, in prima part.* §. 7. *num* 6. & fuit dictum in allegata Oscen. Archidiaconatus 18. Maij 16‑3. coram Illustrissimo Cardinali Lancellotto.

R. P. D. VEROSPIO.

Interamnen. vnionis. Veneris 7. Aprilis 1617.

ARGVMENTVM.

In hac decisione defenditur vnio cuiusdam Ecclesiæ facta authoritate Apostolica à quibusdam nullitatibus obiectis, explicantùrque in ea nonnulla notabilia, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Vnionis nullitatem allegans debet illam concludenter probare, num. 1. *in fine.*

Vnio authoritate Sedis Apostolicæ facta habet præsumptionem pro se, num. 2.

Obseruantia Parochianorum obscuras reddit probationes contrarias, ibid.

Valor beneficij probatur per testes deponentes de certa scientia, etiam quòd non deponant per non excessum, n. 3.

Subreptio non inducitur per taciturnitatem eorum, quæ Papam non retraxissent ad concedendum gratiam, num. 6. *in fine.*

Circiter dictio quid importet, num. 7 in fine.

Testes deponentes per verbum credo, nihil probant, n. 8.

Testes examinati ad perpetuam rei memoriam sine citatione partis nihil releuant, ibid. in fine.

DECISIO CCCCXXXIX.

Capitulum & Canonici Ecclesiæ Cathedralis Interamnen. ob fructuum suæ mensæ tenuitatem preces Clementi VIII. porrexerunt, vt parochialem Ecclesiam Sancti Angeli eiusdem ciuitatis, quæ quadraginta circiter familias continebat, dictæ Capitulari mensæ perpetuò vniret, eiúsque curam ad alias proximiores Ecclesias ipsius ciuitatis transferret. Et cùm Vicarius Interamnen. ad hoc vt litteris Apostolicis deputatus, præuia sententia dismembrationem, & vnionem huiusmodi ad effectum prodoxisset, fuit per Parochianos Ecclesiæ sancti Angeli appellatum, & causa in Rota coram me introducta, dubium super hac vnione proposui, quam Domini responderunt non constare fuisse inualidam. Dicti enim Parochiani cùm super vnionis nullitate causam introduxerint, debebant concludenter illam probare. *l. verius. ff. de probationib. l. qui accusare. C. de edendo.* Bald. *cons.* 270. *in princ. lib.* 1. *& consil.* 406. *num.* 1 *lib.* 4. 1

Tanto magis, cum interim donec fuerit probatum contrarium, pro vnionis validitate tanquam authoritate Sedis Apostolicæ factæ sit præsumendum. Bald. *in cap.* 1. *num.* 7. *de his qui feud. dare poss.* Abb. *cons.* 41. *n.* 2. *lib.* 1. Vlteriùs ad prædictam inualiditatem excludendam facit est Capitulo tanquam per longum tempus possessioni Parochianorum, probationes obscuras reddere. *cap. cùm sint partium, de reg. iur. in* 6. Bald. *consilio* 79. *num.* 7. *lib.* 2. Alexand. *consil.* 16. *num.* 30. *in fine lib.* 5. 2

Nec obstare videntur exceptiones contra dictam vnionem, & eius exequutionem adductæ. Et primò quòd valor Canonicatuum Ecclesiæ Interamnensis expressus non iustificetur. Contrarium enim apparet ex testibus pro parte Capituli examinatis de valore ex certa scientia deponentibus, qui propterea benè concludunt. Barr. *consil.* 102. *num.* 4. Alexand. *consil.* 108. *num.* 10. *versic. & licèt dicat lib.* 2. Et quamuis illæ non deponant per non excessum, cùm tamen valor hoc modo narratus non fuerit, sed quòd vix ascenderet, sufficit illum eo modo quo fuit expressus iustificari. Put. *decis.* 145 *num.* 1 *lib.* 1. Verall. *decis.* 118. *part.* 1. 3

Non obstat Parochianos in processu super vnionis iustificatione citatos non fuisse. Nam constat de citatione facta Sanctesiis, qui mandatum ad hunc effectum habebant à Parochianis ad sonum campanæ congregatis. 4

Nec valet dicere vnionem fuisse mandatam executioni, 5

tiooi, non seruata forma, videlicet Ecclesiæ vnitæ, eu ra alijs parochianis non assignata. Quia cessat obiectum ex Vicarij sententia, in qua fuit in specie assignatio facta Ecclesiæ sanctorum Philippi & Iacobi, & licèt Episcopus in vltima visitatione de anno 1614. declarauerit illam egere ampliatione, ad quam Parochianos etiam condemnauit: non per hoc tamen reddi debet nulla dicta vnio, iam per duodecim annos effectum sortita, absque eo quòd in assignatione Parochus tunc reclamauerit.

6 Non obstat pariter falsa expressio, quòd prædicta parochiali Ecclesia sancti Angeli vacante pro concursu faciendo, appositanon fuerint edicta. Nam illis etiam affixis cùm non appareat vllos extitisse contradictores, itaut per vnionem dici possit alicui præiudicium illatum, perinde est ac si edicta non fuissent apposita, & per consequens, cùm talis narratiua Papam ad concedendum non retraxisset, nullam vnionem reddere non debet. Ægid. decis. 4. & 115. Cassad dec. 12. in fine, de preben. Put. decis. 17. lib. 3. Cæs. de Grall. decis. 8. num. 2. de preben.

7 Denique non obstat iustificatum non fuisse, parochialem vnitam quadraginta circiter focularia non excedere. Capituli enim testes examinati pro vnionis executione de numero quadraginta vel quadraginta quinque familiarum deponunt. Vnde stante dictione *circiter* in narratiua quadraginta focularium apposita, quamuis deinde constet illa fuisse quadraginta quinque, non ideo minus dicta narratiua dic. potest iustificata, ex traditis per Alexandr. consil. 88. n. 15. lib. 5.

8 Nec testes dati pro parte Parochianorum sunt attendendi, quia licet primus de quinquaginta quinque familiis deponat, hoc tamen asserit per verbum *credo*, & per consequens nihil probat. Bald. in l solam. & l testium. C. de testibus. Afflict. decis. 381. num. *. Alex. cons. 38. in fine versic. Tertius testis, lib. 2. Alij vero testes tanquam examinati lite pendente ad perpetuam rei memoriam & sine partis citatione, non releuant. Fulgos. consil. 137. num. 1. Federic. de Sen. consil. 237. n 9. versic. & sihabet illum, cum alijs per Gabriel. tit. de citationib. conclus. 1. num. 121.

R. P. D. MANZANEDO.

Tricaricen. capellæ. Veneris 7. Aprilis 1617.

ARGVMENTVM.

Est in Summario.

SVMMARIVM.

Beneficij verum valorem, & defectum expressionis probare tenetur qui impetrauit beneficium ob non expressionem, & tenetur probare de tempore prouisionis, num. 1.
Sententia sine actis non probat, & Rota sententias aliorum tribunalium non exequitur, nisi gustato bono iure, n. 2.
Beneficium non adiudicatur impetranti, qui non iustificauit gratiam suam, num. 3.

DECISIO CCCCXL.

Orta controuersia inter Io. Baptistam Galottum prouisum Apostolicum de beneficio de quo agitur, & Priorem & confratres Sancti Antonij oppidi Montis Mur[illegible] patronatus [illegible] adiudicandum? Et Domini omnibus confratrum, de quibus reseruarunt [illegible] videndum, resoluerunt dictum beneficium non esse adiudicandum Galotto.

Cum enim illud impetrauerit ob non expressionem 1 veri valoris factam a Prouiso antea prouiso de eodem beneficio, tenetur defectum dicti valoris tanquam fundamentum suæ gratiæ plenè & concludenter probare, & quidem de tempore prouisionis dicti Prosperi Felin. in cap. ad aurem num. 17. de rescript. Cap. aq. decis. 13. num. 1. part. 3. Cæsar de Grall. decis. 4. num. 3. de sent. & re iudic. Et fuit dictum in vna Bononien. Prioratus 9. Iunij 1606. coram me, quod tamen non fecit.

Nec ad hunc effectum sufficit eius gratiam fuisse 2 per sententiam executoris canonizatam, quia dicta sententia non videtur attendenda, cùm detur sine actis, ex quibus iustificari valeat & alias Rota non exequatur sententias aliorum tribunalium, nisi gustato bono iure illarum. Mohedan. decis. 11. de re iudic. Put. decis. 204. & 318. lib. 1. Seraphin. decis. 1123. numer. 17.

Vnde cùm gratia dicti Galotti non appareat iusti- 3 ficata nec in valore, nec in aliis per eum narratis, non debet ipsi beneficium adiudicari, Felin. vbi supra n. 4. vers. 2. conclusio. Seraph. decis. 803. n. 1.

Et ita conclusum, &c.

R. P. D. MANZANEDO.

Eugubina pensionis. Veneris 7. Aprilis 1617.

ARGVMENTVM.

Pensionis reseruatio iustificari non debet quando est pura, & alter consensit reseruationi cum obligatione Camerali.

SVMMARIVM.

Littera Apostolica habent exequutionem paratam, n. 1.
Pensionis reseruatio iustificari non debet per necesse, quando soluere debens consensit reseruationi, & in forma Cameræ se obligauit, & gratia est pura, num. 2.
Beneficij valor mutari potest per lapsum plurium annorum & ad effectum surreptionis probandus est de tempore impetrationis, num 3.
Exceptio turbida non admittitur ad impediendam executionem, sed est reijcienda ad petitorium, num. 4.
Mandatum ansit relaxatum in plus debito attenditur decretum iudicis, non expressio Notary, num. 5.
Nullitas ex defectu iuramenti calumniæ non præstiti non attenditur quoties constat de iustitia sententiæ, n. 6.
Mandatum procura sufficienter probatur per coniecturas, vt habere plures scripturas ad causam facientes, & fateri plures expensas, num. 7.

DECISIO CCCCXLI.

Nicolaus Bilius obtinuit Ecclesiam de qua agitur [illegible] anatam annua pensione 30. eminarum grani ad fauorem Pauli, quam postea resignauit Gaspari Bigio, reseruata sibi annua pensione ducatorum 70. auri de Camera. Cùm autem orta fuisset controuersia inter dictum Gasparem, & pensionarios super solutione dictarum pensionum deuentum fuit ad concordiam, in qua dictos ducatos 70. de Camera constituendos, scuta monetæ 98. reduxerunt ad scuta 75. monetæ, & eminas 30. grani ad scuta 40. & in euentum mortis alterius ex dictis pensionariis Gaspar se obligauit superuiuenti soluere pensionem, non iuxta prædictam reductionem, sed secundum primam impositionem. Vnde de anno 1612. mortuo Paulo vno ex dictis pensionatiis, Nicolaus egit coram A. C. contra Gasparem

pro

pro term...is decursis à die mortis Pauli ad rationem ducatorum 70. iuxta primam impositionem, & obtinuit relaxari mandatum exequutiuum; à quo interposita appellatione f...it mihi causa commissa, cum clausula, vt quoad q...nti...atem redactam procederem sine præiudicio leg...mæ exe...utionis, in reliquis autem cum clausula, si quid e...equendum. Vnde proposui dubium, an dictum mandatum esset exequendum.

1 Et Domini affirmatiuè responderunt, cùm fuerit relaxatum seruatis seruandis, & in vim litterarum Apostolicarum habentium exequutionem paratam, *cap. si capitulo*, vbi gloss. *verbo exequatur, de concess. preben. in* 6. Mohedan. *decis.* 13. *vt lit. penden.* Gonzalez *super regul.* 8. *gloss.* 9. *in adnot. numer.* 220. Necnon obligationis Cameralis factæ à Gaspare de soluendo pensionem integram, iuxta reseruationem dd. litterarum in euentum mortis alterius ex pensionariis, qui casus iam euenit.

2 Quibus non obstat, quòd mandatum non potuerit relaxari, nisi priùs iustificatis per Nicolaum litteris suæ reseruationis; quia cùm reseruatio fuerit pura, & agatur contra Gasparem, qui non solùm reseruationi consensit, sed etiam in forma Cameræ in concordia se obligauit de soluendo pensionem, non est necessaria dicta iustificatio. Seraphin. *decis.* 1017. *num.* 3. & fuit dictum in Salamantina pensionis 26. Martij 1593. coram bon. mem. Gipsio, & in Abulen. pensionis 27. Ianuarij 1600. coram bon. mem. Litta.

Minus obstat exceptio subreptionis sub prætextu quòd Nicolaus quando fuit prouisus de hac Ecclesia, narrauit illam esse valoris ducator. 90. & pensionem super illa impositam 30. eminarum grani ascendere ad duc. 30. in litteris verò reseruationis dixerit Ecclesiam esse valoris duc. 190. & dictas 3... eminas grani ascendere ad ducatos 18.

3 Quia cùm à tempore prouisionis ad tempus reseruationis intercesserint plures anni, quibus valor mutari potuit, ad effectum subreptionis dictus valor esset probandus de tempore reseruationis, vt notat Verall. *decis.* 331. *part.* 3. Seraph. *decis.* 102. *n.* 3. & fuit dictum in vna Bononien. Prioratus 9. Iunij 1606. coram me.

4 Et in omnem euentum ex prædictis negari non potest dictam exceptionem reddi valde turbidam, itaut sit reiicienda ad petitorium, & non possit interim impedire executionem litterarum Apostolicarum, & obligationis Cameralis. Gig. *de pens. quæst.* 35. *numero* 9. Couarr. *var. lib.* 2. *cap.* 1. *numer.* 9. *in fine*, & fuit dictum in vna Colimbrien. pensionis 2. Decembris 1613. coram me.

5 Nec facit quòd mandatum fuerit relaxatum per plus debito, quia decret...m iudicis fuit factum pro terminis pensionis decursis, & non solutis, nulla specificata summa, & licèt Notarius in expeditione dicti mandati expresserit summam maiorem debito; tamen non dicta expressio facta a Notario, sed decretum iudicis attendi debet.

6 Non obstant null...tates oppositæ, nam prima ex defectu iuramenti calumniæ non præstiti non videtur attendenda, cum ex præmissis constet de iustitia di...i mandati. Ias. *in l. admonendi in* 2. *lect. num.* 84. *ff. de iur. iuran.* Adden. ad Vestr. *in prax. cap.* 2. *num.* 14. & dixit Rota in vna Marsic...n. Affictus 7. Maij 1612. coram me.

7 Secunda verò ex defectu mandati comparentis pro Nicolao, quòd pars aduersa fuit pluries protestata in actis exhiberi pariter tollitur, quia licet illud non fuerit exhibitum, tamen ad validitatem mandati obtenti sufficit quòd adessent coniecturæ ex quibus illud probaretur, vt in puncto fuit dictum in vna Romana mercedis 18. Decembris 1615. coram me. Cùm mandatum probetur etiam coniecturis. Cæsar. de Graff. *decis.* 2. *de reb. Eccles. non alien.* Rota diuers. *dec.* 187. *n.* 1 *p.* 1. quę adsunt in casu nostro, ex quo ille qui mãdatum obtinuit, habebat in manibus plures scripturas, quas produxit in actis. Cassad. *dec.* 3. *sub n.* 5. *de procurat.* Caputaq. *dec.* 185. *n.* 3. *part.* 2. & plures expensas in causa fecerit Rot. *decis.* 2. *de caus. possess. & propriet. in antiq.* Gabr. *de procurat. concl.* 1. *n.* 6. Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 7. *tit.* 6. *n.* 3. & 4. & fuit dictum in allegata Romana mercedis.

Et ita conclusum, &c.

R. P. D. PHAMPHILIO.

Gerunden. vini. Veneris 7. Aprilis 1617.

ARGVMENTVM.

Congrua ad quam summam taxari debeat in administrationibus solitis in titulum collatiuum conferri, & quid sit in congruæ taxatione attendendum.

SVMMARIVM.

Congrua in administrationibus quæ dantur in titulum collatiuum debet taxari, habita ratione administrationis, ex cuius causa illa debetur, num. 1. *vbi taxatur ad rationem* 10. *pro centenario.*

Alimenta taxari debent habita ratione causæ ex qua illa debentur, ibid.

Congrua in taxatione attenditur quantitas fructuum administratorum, num. 2.

Domino est prius succurrendum de reditibus bonorum, quàm administratori, ibid.

Cõgrua debetur ad instar salarij, scilicet pro modo laboris, n. 3.

Congrua debetur illis, qui ex fructibus beneficiorum commodè viuere non possunt, num. 4.

Hospitalis fructus sunt distribuendi in alimoniam pauperum, num. 5.

Rector beneficij facit fructus suos, ibid.

Commodum debet taxari pro quantitate incommodi arbitria iudicis, num. 6.

DECISIO CCCCXLII.

Præpositi Ecclesiæ Gerunden. adiuerunt Signaturã pro obtinenda commissione causæ restitutionis in integrum aduersùs rem iudicatam, quæ contra eos emanauerat super iustitia, & validitate statuti disponentis, quòd Præpositi in futurum tenerentur tradere vinum in specie, iuxta mẽsuram antiquam, & quia illa fuit commissa in Rota, cum clausula, *parito iudicato*, deducta tamen priùs congrua, proposito dubio quanta debeat esse huiusmodi congrua, supradicta die, Domini censuerunt, illam esse taxandam in quota ad rationem decem pro centenario reddituum administratorum, quia Præpositurae, propter quas huiusmodi cõgrua debetur, non sunt beneficia Ecclesiastica, sed administrationes, quæ dantur in titulum collatiuum, & Capitulum est Dominus bonorum administratorum, vt fuit pluries in Rota decisum; ideoque pro congrua satis visum fuit, quòd Præpositi consequantur decem pro centenario, habita ratione administrationis, ex cuius causa illa debetur, iuxta *l. hac enim. ff. de suspect. tut. l.* 2. *§. ignominia ff. de his qui not. infam.* cum aliis adductis per Ang. *consil* 357. *num.* 5. *vers. Sed vbi præstari debent*, vbi dicit, quòd alimenta debent taxari habita ratione causæ, ex qua illa debentur. 1

Nec visum fuit posse fieri aliam certam taxationem in quantitate huius congruæ, quia non constat de certa quantitate fructuum administratorum, quæ tamen ad istum effectum solet attendi, vt per Rebuff. de 2

de congr. n.69. & aliàs illorum liquidatio tanquã consistens in tot,& diuersis bonis Capituli, fuisset nimis longa,& dispendiosa,& ideo placuit esse faciendam in dicta quota,ne nimis præiudicaretur Capitulo, cui tanquam domino bonorum administratorum, est prius de illorum redditibus succurrendum, quàm Præpositis,iuxta not.per Natt.*consil.*387.*num* 7.*& seq.*

3 Præterea fuit etiam ponderatum, quòd alter ex dictis Præpositis singulo anno administrat per tres mēses,alter duos,alij verò vnum pro quolibet: ideo tanto minus visa fuit certa quantitas indistinctè respectu omnium taxati posse, cùm vnus plus altero administret, & consequenter plus vni quàm alteri pro congrua debeatur,ad instar salarij,quod pro modo laboris debetur,*l.Seio.in princ.ff.de ann.leg.*Roman.*cons.*25.*n.*2. Surd.*consil.*66.*num.*5.*& seq.*

4 Et ex his cessat,quòd huiusmodi congrua taxari debeat ad rationem illius,quæ debetur beneficiatis,& attenta qualitate personarum;quia id procederet,si Præpositura essent beneficia Ecclesiastica,& illorũ ratione deberetur,sed hoc nõ subsistit,& propterea,huiusmodi congrua visa fuit non posse aliter taxari,quàm attenta administratione,& aliis supradictis,præsertim quia per statutum Capituli auctoritate Apostolica confirmatũ expressè cauetur, quòd Præpositura solis Canonicis conferantur,& non aliis,quo casu,cùm Præpositi habeant redditus Canonicatuum, tanto minus placuit habendam esse rationem congruæ beneficiatorũ, quæ debetur illis,qui ex fructibus beneficiorum commodè viuere non possunt,Rebuff.*de cong.num* 57.

5 Nec obstat deducta in causa Rhegien.Hospitalis relata inter impress.*dec.*714.*n.*7.*p.*1.*diuers.* quia dicta decisio loquitur in Rectore Hospitalis Ecclesiastici,quod datur in titulum beneficij,tunc enim Rector facit fructus suos,sicut de aliis beneficiis,ex latè ibi adductis. Aliud verò determinat in Hospitali,quòd datur in gubernium,& administrationē,quia tunc fructus illius in alimoniã pauperũ distribuendi sunt,& sic ista decisio potius facit pro parte Capituli,quàm contra,quia bona,quæ administrantur per Præpositos, sunt Capituli, & ipsi priùs subueniendum est ex supradictis.

6 Minus obstat, quòd Administratoribus pro salario sufficiãt quinq;pro centenatio,quia fuit per Dominos ponderatum,quòd Præpositura,de quibus agitur,licèt sint administrationes,vt fuit aliàs decisum,illæ tamen dantur in titulum collatiuum,& conferri consueuerũt personis qualificatis, & nobilibus, necnon Præpositi tenentur in se suscipere onus,& periculum sterilitatis, & anticipatè portiones Capitulo soluere debent, qui propterea,sicut sentiunt maius incommodum, ita etiam maius commodum consequi debent, itaut congrua ad rationem decem pro centenario, saltem arbitrio iudicis debeatur,ad *l.secundum naturam. ff. de reg. iur.* cum aliis suprà deductis.

Ex quibus ita decisum fuit.

R. P. D. DECANO.

Romana census 18000.*Veneris* 7.*Aprilis* 1617.

ARGVMENTVM.

Debitor qui promisit soluere pecuniam debitam creditoribus sui creditoris, soluendo creditoribus posterioribus sui creditoris nunquid liberetur, & quando sic soluendo dicatur in bona,vel mala fide.

SVMMARIVM.

*Emptor promittens soluere pretium rei emptæ creditoribus venditoris soluendo bona fide liberatur pro quantitate soluta,num.*1.*in fine.*

*Emptor promittens soluere creditoribus venditoris,si soluat posterioribus creditoribus culpa, & facto suo solutio ei non suffragatur,num.*2.

*Emptor nunquid possit soluere pretium rei emptæ antequam sibi adimpleantur promissa in venditione,n.*2.*&* 3.

*Promittens soluere in diem, potest soluere etiam ante diei euentum,num.*2.*in fine.*

*Debitor cui creditor delegauit solutionem faciendam suo creditori,nunquid possit soluere alteri quàm creditori delegato,num.*4.

*Ordo scripturæ non spectatur,sed potius attenditur disponentium intentio,num.*6.*in fine.*

*Soluens creditoribus sui creditoris posterioribus, nunquid liberetur si anteriores fuerunt negligentes,n.*8.*&* 11.

*Bona fides causatur ex qualibet verisimili causa,n.*10.

Error in facto causat bonam fidem,non autem in iure,ibid.

Mala fides dolum præsupponit,ibid.

Bona fides potius præsumitur,quam mala,ibid.in fine.

*Solutio facta per debitorem posterioribus creditoribus sui debitoris,an dicatur facta mala fide ex sola suspicione quòd adessent alij anteriores creditores,num.*11.

*Clausula exequutiua non alterat dispositionem præcedentem,declara vt num.*13.

*Status præsens non indicit contingentiam de futuro,n.*14.

DECISIO CCCCXLIII.

BIs coram Illustrissimo Cardinale Ludouisio,& semel coram me,& nunc secundò resolutum fuit ad fauorem Excellentiss.D.Principis Peretti, habendam esse rationem scutorum trium millium solutorum Vrsinis venditoribus, cùm vigore conuentionis ipsismet Vrsinis solui potuerint, etiam quòd in schedula debitorum data per Vrsinos scriptum fuisset:*Per pagare diuersi debiti della casa sini.* 3000. ac etiam quòd postmodum constiterit adesse creditores anteriores, qui excludunt Excellentissimom D. Lotharium de Comitibus Ducem Poli,prætendentem sibi rãquam anteriori soluēda esse dicta scuta tria millia ex eo,quòd ipse D. Lotharius esset de comprehensis in schedula,& Vrsini sub fide Magnatum asseruissent, non adesse alios creditores, ex quam quòd hodie d. D.Lotharius à creditoribus superuenientibus excludatur,quia cùm D.Princeps Perettus bona fide soluerit,dicta summa soluta ad eius fauorem ponenda,& cõputanda est,*l.fin.§.etsi prefatã,*vbi Bart.*in prin.*Castr.*n.*4. *C.de iur. deliber.* cũ aliis adductis in primis decisionibus, & præsertim in decisione facta sub die 5.Iunij 1615.coram me,quibus fuit additus Salyc. *in l.fin.in tertia oppositione,C. ad l. Iuliam maiest.*Gregor.Lopez *partita* 5.*n.*14.*lege* 5.*gloss.fin.* 1

Neque est verum quòd Excellentiss. D. Princeps fuerit in culpa,& ideo solutio facta posterioribus creditoribus illi suffragari non potest,iuxta *l.videamus,in princ.* vbi gloss. *in verbo,suo nomine. ff.locati*; quia culpa regulariter non præsumitur nisi probetur,Bart.*in consilio* 193.*lib.*1. Alexand. *consil.*100.*num.*3. *lib.*1. Siluan. *consil.*46.*num.*4 *&* 9.Aym. *consil.*151.*num.*11. Et quamuis culpa deduceretur ex quod.Princeps non tenebatur soluere antequam Philippus Rauenna relaxatet affictum,& antequam per Beatricem, & Lucretiã præstaretur consensus,& expedirentur litteræ Apostolicæ Confirmationis,& derogationis fideicommissi,& ideo cùm non cogeretur soluere ante prædictarum conditionum adimplementum, solutio nihil valuit, *l.qui promisit. ff. de condict.indeb. l. stipulatio ista* 38. *§. inter certam ff. de verb. oblig. l.sed etsi. ff. ad Trebell.* tamen huic motiuo responsum fuit Excellentiss.Principem potuisse soluere ante dictarum conditionum adimplementum, cum prædicta adimplenda ipsius fauorem respi 2

respicerent,& est text. apertus *in l. post mortem suã. C. de fidei cõm* vbi rogatus restituere post mortem,potest restituere prius, & ratio est secundùm Salyc. *ibidem in princ.& n.6.in fin.* quia illa conditio est apposita fauore grauati,& ita limitat regulam prædictam,gloss. *in d. l. sed si ante diem,in ver. quia non ita*, & pulchre declarat idem Salycet. *præcitato n. 6.* & quòd prædicta vera sint satis patet, quia non fuit actum vt D. Princeps non solueret antedictarum conditionum adimplementum, sed quòd cogi non posset ad soluendum, & in hoc stat aquiuocum partis,& propterea bene soluit,vt est textus *in l quod in diem ff. de solution.* vbi,quod in diem quis debet, potest solucre die nondum adueniẽte. ibi, *Quod enim in diem certum promissum est, vel statim dari potest, totum enim medium tempus ad soluendum promissori liberum relinquitur.* Anton. Gomez. *de qualit. contractuum,num. 22. vers. ex quibus infero,tom.2 cap 11.*

3 Neque obstat quòd conditio,quòd expedirentur litteræ Apostolicæ confirmationis,& derogationis fideicommissi,tendant etiam fauorem Dominorũ Vrsinorum,cum castrum non posset alienari sub pœna caducitatis,quam dictũ fuit(quicquid sit de hoc quatenus subsistat) non officere,quia alienatio fuerat facta reseruato beneplacito Apostolico,& non aliàs, & ideo prædicta conditio quòd obtineretur beneplacitu Apostolicum in ordine ad solutionẽ pecuniarum,nõ respicit Vrsinorũ interesse,sed Principis tantùm, qui propterea potuit illi renunciare,& soluere ante adimplementũ dictarum conditionum,vt *in d l. post mortem*, & ex vulgari regula,quòd quilibet potest renunciare iuri suo, *l. si quis in conscribendo. C. de pactis*, vbi Ias. *in 7. not.* Abb. *consil. 71. col. 2. vers. sed ijs minimè obstantibus lib. 1.* Cald. *cons. 1.n.1. de translatione Prælat.* Et ex abundanti fuit dictũ quòd conclusio prædicta nõ applicatur,quia procedit quando tres personæ possunt considerari,nẽpe mãdans,grauatus, & ille cui facienda est restitutio, vt in iuribus supracitatis: in casu autem nostro duæ personæ tantùm possunt considerari, videlicet Vrsini, & Princeps Perettus,quia,vt suprà dictũ est,& fuit firmatum in aliis decisionibus, solutio erat facienda ipsismet Vrsinis, licèt pro soluendis debitis domus, vnde sufficit,quòd ipsi exegerint ante adimplementũ dictarum conditionum, itaut Excellentiss. D. Princeps non dicatur fuisse in culpa,vt expressè colligitur ex d. textu *in l sed si ante diem in vers. planè ff ad Trebell.* vbi dicitur, quòd adueniente die,vel conditione restitutio hæreditatis fuisse dicitur secuta ratihabitione,vnde tanto magis dicendum est sustineri,cum ipsimet Vrsini,qui conditionem apponi fecerunt,exegerint, qui etiam ex supra allegatis fauori suo renunciare potuerunt.

4 Non obstat quòd ista fuit delegatio,& ideo non licuit D. Principi anticipate soluere in præiudicio creditorum,etiã quòd conditiones respicerent fauorẽ Principis,quia regula,quòd quilibet fauori suo renunciare potest,non habet locum quando agitur de præiudicio tertij, *l. vxorem. §. Seium,ff. de legat 3. l. cum pater. §. a filia. ff. de legat. 2. Dec. in l cum tempus.n.1. vers. & ista conclusio, & n. 2.* vbi etiã Cagnol. *n.1. ff. de reg. iur.* Quia quicquid sit an hic versetur in delegatione,morituo posset considerari, ex ipsamet solutione ante tempus aliis creditoribus præiudicium resultaret, vt quia conuentum fuisset quòd debita soluerentur,vel maritarentur puellæ de tali tẽpore,quia ex ipsamet solutione anticipata fit præiudicium creditoribus existentibus de tempore purificatæ conditionis,vel puellis existentibus nubilibus de tempore dictæ conditionis, vt optimè declarat Cagnol. *in d. l. cum tempus. n. 1. 2. & 3.* & ratio est,quia conditio non respicit merum grauati fauorẽ, sed tertij,vt post alios declarat idemmet Cagnol. *d.n.3.* At in casu nostro fuerunt dati creditores descripti in sche-

dula,& D. Princeps promisit se soluturum adimpletis conditionibus supra relatis,& sic istæ conditiones ex natura conuentionis respiciunt merũ fauorem, & vtilitatẽ Principis,Rom. *in cons. 151.n.1* non autẽ creditorum, quia pecuniæ ex parte pretij quæ remanebant in manibus ipsius Principis,erant sufficiẽtes pro satisfactione omniũ,&ita fuerat actũ inter partes,& propterea per supradicta Dominus Princeps potuit soluere.

Minus etiam facit alia conuentio, videlicet quòd 5
elapso mense Septembri, & prædictis non adimpletis Princeps dando schedulam bancariam esset liberatus, quare D. Princeps nõ potuit dare nouã formam contractui,cùm ipsimet contrahentes ad casum non adimplementi respexerint Nã fuit responsum,quòd in casu nostro non est dare nouã formam contractui, sed cùm ex prędictis appareat,conditiones appositas,esse ad fauorẽ D. Principis,potuit illis renunciare,vt suprà ostẽsum est,soluendo creditoribus,eóque magis,cùm solutio,de qua agitur,ipsismet Vrsinis venditoribus facta fuerit,qui recipiendo pecunias acquieuerunt,& ratificarunt. *l. Paulus respondit ff. rem rat. haber.* Dec. *cons. 586. n. 12. in fin. & n. 13.* Neque ex prædictis poterit fieri ius in eo,quòd D Princeps de mense Septembri nõ dedit schedulã,quia illam dare non tenebatur,nisi in euentũ in quem vellet habere fructus castri Numenti, iuxta terminos *l curabit. C. de action. empt.* fuit enim expressè actum quòd consignata schedula ipse deberet habere fructus bonorum,Vrsini autem tenerentur ad solutionem interesse creditoribus,vt patet ex instrumẽto,ibi: *Quatenus verò elapso mense Septẽbris schedula bancaria de soluendo,&c. conuenerunt vt fructus tunc debiti currant ad damnum venditorum,& nihilominus fructus rei empta currant beneficio emptoris,&c.*

Secundò principaliter dicebatur quòd fuit actũ vt 6
scuta septuaginta sex millia soluerentur creditoribus iuxta formã notulæ contentæ in folio,&c. quare cùm Dominus Princeps soluit posterioribus,soluit per gratificationem, ac proinde d. D. Dux Lotharius potest agere contra Excellentiss. D. Principẽ,& postea in subsidium contra posteriores creditores *l. pupillus ff. quæ in fraud. credit. iuncta l. si non expedierit. §. 1.* vbi Bart. *in fine, ff. de bon. auth. iud. possid.* Menoch. *cons. 25. n. 10. lib. 1.* Sed huiusmodi obiectio non placuit,quia aut est attẽdenda intentio contrahentium,& prædicta verba nõ possunt referri ad ordinem creditorum,vt priùs soluerentur anterioribus,cùm Vrsini dedissent notulam creditorum ascendentium vsque ad summam sc. 76000. quę summa erat residuum pretij,asserentes sub fide Magnatum non adesse alios creditores. quare cùm fuerit dictum quòd erat tantùm tot creditores, quantum erat summa remanens,& sic erat sufficiens pro omnibus,intentio contrahentium fuit vt illis satisfieret de dicta summa,non autẽ quòd in satisfactione anterioritatis ordo seruaretur. Aut est attẽdenda dispositio iuris cõmunis,neque in hoc casu respectu D. Principis erat attendenda anterioritas temporis in satisfactione Vrsinorum,cũ pro omnibus creditoribus pecuniæ sufficerent,iuxt. *d. l. fin. §. & si præfatam, C. de iur. deliber.* vnde in solutione ordo anterioritatis minimè erat seruandus, cùm neque vigore contractus, neque ex dispositione iuris Princeps teneretur. *l. nec enim ordo. ff. de solut.* vbi quòd ordo scripturæ non spectatur,sed potiùs sumitur id quod agi videtur, *l. cum pater. §. fide. ff. de legat. 2.* Signor. *consil. 256 num. 3. vers. Item ordo.*

Quod verò dicitur de gratificatione non est verũ in 7
facto,& gratificatio de tẽpore solutionis præsupponit duos, vel plures, itaut vno omisso soluatur alteri, in præsenti autẽ casu post factas solutiones posterioribus creditorib detectũ est adesse alios anteriores,de quibus tẽpore solutionis nõ constabat,accedit ad hęc assertio

Vrsinorum, qui dixerunt pecunias pro omnibus creditoribus esse sufficientes.

8 Neque ex alio capire intrat quòd Excellentiss. D. Princeps soluerit per gratificationē, videlicet quia bona fides, in qua se fundat, videtur resultare ex eo, quòd soluit primò veniētibus, & quòd anteriores fuerint negligentes, vt *in l.pupillus.ff.quæ in fraud.credit*. Seraph.*decis*.1074.*n*.3.*vsque ad finē*. & est alia decisio in causa Romana pecuniaria 13. Nouembris 1573. cor. fel. rec. Clemente VIII. tunc Rotæ Auditore, quæ videtur cessare in casu isto, cùm stātibus prædictis cōditionibus Princeps non posset cogi ad soluendū, vnde cessat prædicta diligentia, & negligētia, ex quibus causatur bona fides soluentis. Huic motiuo fuit responsum quòd materia, de qua *in l.pupillus.ff.quæ in fraud.cred*. procedit ad effectū quòd anterior creditor nō possit auocare pecunias solutas posteriori creditori, qui fuit diligēs, & anterior fuit negligens. Afflict. *dec*.190. Capic. *dec*.78. cum aliis per Seraphinum *loco præcitato*, quæ conclusio nō habet locum, quando vterque creditor venit, & debitor per gratificationem soluit secundo creditori, quia tunc potest anterior pecuniam auocare, vt per Iacobum de Aren. *in d.l.pupillus*. Castr. *cons*. 447.*n*.4. *part*.1. Phanut. *de inuent.part*.5.*n*.148. & in istis terminis loquitur decisio Seraphini, quæ ponit alias declarationes, & decisio fel. record. Clemētis VIII. Sed nos in istis terminis non versamur, quia Doct. *in d.l.fin.in §.& si præfatam, C. de iure deliber*. non mouentur simpliciter ex diligentia posterioris, & negligentia anterioris, sed etiam fundantur in bona fide soluentis, vt patet ex Bart. *ibid.n*.2. & iste est casus noster, quia Vrsini sub fide Magnatum asseruerunt nō adesse alios creditores, & pecuniæ quæ remanebant in manibus Principis, sufficiebant pro omnibus, conditiones verò appositæ in ordine ad solutionē faciendā respiciebant solum Principis fauorem, vnde potuit illas spernere, quare cùm bona fide soluerit, fuit liberatus, vt supradictū est, & latiùs in aliis decisionibus, & addebatur quòd si Princeps iuxta alias venditiones soluisset venditoribus simpliciter, nō potuisset molestari respectu pretij soluti, vnde nimis durum videbatur quòd in hoc casu cùm soluerit Vrsinis, quibus ex conuentione erat soluēdum, possit molestari propter additionē illam: *Per pagare diuersi debiti di casa*, cùm non possit constitui differētia inter istos duos casus, iuxta notata per Dynum *in cons*.17.*per totum*, & præsertim *in fine*, Arctin. *consil*.5.*n*.4 *vers. Aduertat etiam*.

9 Neque prædictis resistit quòd coram Illustriss. D. Card. Millino tunc Rotæ Auditore bis fuit resolutum Excellentiss. D. Principem teneri soluere anterioribus. nā decisiones nō loquuntur quoad descriptos in schedula, seu lista, vt scilicet priùs teneretur soluere prioribus, & postmodum posterioribus, sed loquuntur prout Rota illas intellexit coram me 5. Iunij 1615. vt scilicet teneretur soluere anterioribus, dū extabant pecuniæ ea ratione, quia habebant omnia bona præsentia, & futura hypothecata, & sic nomen ipsum debitoris, videlicet Excellentiss. D. Principem, & pecunias ipsas dum extabant, vt latè in prædicta decisione deductum est.

10 Tertiò principaliter dicebatur cessare bonam fidem, ex quo Princeps sciebat adesse alios creditores, & sic scut.76000. pro omnibus non potuisse sufficere. Bart. *in l.si quis cùm haberet.ff.quæ in fraud.credit.& in l.si prius quam.post n*.10. *vers. fraus præsumitur. C. de iur. fisc.lib*.10. Gabr. *cons*.82 *n*.5.*vers.nec refert*. Sed hoc motiuum non officit, dum enim allegatur creditum DD. Lucretiæ, & Beatricis, tollitur obiectum ad effectum de quo agitur, quia vigore instrumenti curandū erat quòd istæ mulieres cederēt iura, & illis satisfieret super aliis bonis, vnde ex scientia istius facti non oritur mala fides, sed bona, cùm deducatur satisfactio dictarum mulierū, & ad effectum bonæ fidei sufficiat causa verisimilis, qualis erat prædicta. Ægid. *cons*.7.*n*.9.*vers*.4. vbi quòd error in facto, non in iure inducit bonam fidem. Quòd si allegetur fuisse conuentum quòd in euentum non adimplementi per totum mensem Septembris si Princeps faceret depositum, lucraretur fructus castri Numenti, interesse autem societatum, & censuum currerent ad damnū Vrsinorum, vnde videtur inferri q[illegible] Dominus Princeps sciebat istud debitū; Respondetur quidquid dicendum sit an de dictis sc.76000. fuerit aliquid solutum pro fructibus) si de hoc constaret, non releuare ad effectū vt mala fides Principis induceretur, quia Princeps nesciebat quòd Vrsini nō deberent adimplere, & exinde pro fructibus creditores insurgerent, cùm enim Dominus Princeps Vrsinorum factū ignoraret, bona fide soluisse dicitur, quia mala fides dolum præsupponit, qui excluditur per ignorantiam. Ægid. *d.consilio* 7.*n*.8. quæ conclusio procedit de plano in casu isto, ad cuius maiorem intelligētiam aduertendū est, quòd D. Princeps non erat principalis debitor, sed nomine Vrsinorum soluere tenebatur, & quatenus intraret delegatio, adhuc originaliter non erat principaliter debitor; quare sicuti si secundū comunem vsum Vrsinis pretiū incontinenti soluisset, in eo cōsiderari non posset mala fides, sic non potest considerari cùm soluerit Vrsinis *per pagar diuersi debiti della casa*; & prædicta eo amplius procedunt, quia cùm mala fides ex obiectis non prohetur, sufficit quòd D. Princeps alleget bonam fidem, quia præsumitur. *l.pennlt. C.de euict. l.si adulterium cum incestu.§.idem.ff.ad leg.Iuliam de adult*. Bart. *in l.1.§. hoc interdicto, num*.12.*ff.de itinere act.priu*.

Neque simpliciter est verum, quòd ad malam fidem 11
Principis inducendam sufficit quòd potuerit suspicari adesse alios creditores, ex gl. *in l.fin. §. & si præfatam, in verbo satisfaciant. C. de iur. deliber*. Valasc. *consult*.42.*n*.38. *in fin*. Quòd autē fuerit suspicatus, deducitur ex prædictis, scilicet ex conuentione de lucrandis, de soluendis respectiue fructibus, & ex quo sibi cauit, non obstante quòd Vrsini affirmauerint sub fide Magnatū nō adesse alios creditores, quòd si apparuissent alij creditores, posset eis soluere. Huic obiectioni fuit respōsum quòd gl. prædicta, & Valascus non dicunt quòd sola suspicio sufficiat, gloss. enim solùm dicit quòd hæres potest soluere legata, si putat legata deberi, alioquin tenetur aliis quasi dolo desierit possidere, & Valascus dicit quòd hæres confecto inuentario non liberatur soluēdo venientibus, si sciuit alios adesse creditores, & quāuis *d.n*.38.*in fin*. dicat, quòd nullus hæres solui primò venientibus, quando de aliis creditoribus est suspicio, nisi præstita satisdatione, non inde concludit, quòd sola suspicio causet malam fidem, & propterea dicendū est, cùm bona fides præsumatur, debere doceri de tali suspicione, quæ causet dolum, vt in his terminis dicit gl. *in d.§.& si præfatam*, suprà allegata, dum vtitur illis verbis: *si putas legata deberi, alioquin tenetur aliis, quasi dolo desierit possidere* bene Ægid. *allegato consil*.7.*n*.8. dolus autem est suspicione quòd non adimpleretur, & ex quo possent adesse alij creditores, quod colligitur ex pacto prædicto, nō potest argui, quia vt notum est huiusmodi pacta ex abundanti apponuntur, vnde cū ista suspicio non sit violenta, non potest argui D. Princeps de dolo, itaut intret mala fides. gl. *in c.1 in verbo conniuēnm* 2.*q*.1. & bene gl. *in c.ouēs, in verbo suspicio* 6. *quæst*.1. vbi quòd suspicioni temerariæ non creditur, & quòd probabilis inducit præsumptionem; violenta verò condemnationem: in casu autem nostro certū est quòd neque violenta, neque probabilis adest, cùm ex abundanti illa pacta fuerint apposita, & sic intrat responsio data in decisione Illustrissimi Ludouisij quòd illa pacta importent quòd Princeps habuerit pro possibili

quod

quòd omnia nõ adimplerentur, vel quòd adessent alij creditores, non autem pro necessario, itaut inde resultet mala fides. Et ex ista responsione cessat quod dicitur ex Aristotele *secundo Rhetor.* quòd nemo cogitat prouisionem, nisi aduersus ea, de quibus timet, & ex metu procedit homines diligentiùs consultare, & quòd non datur metus, seu timor nisi de his, quæ sibi nocere posse quis credit. Quia & si prædicta vera sint, tamen non concludunt quòd ille, qui sibi cauit pro te ita clara sibi cauerit, vt si faciat aliquid præter id, pro quo sibi cauit, dicatur esse in dolo, & per consequens in mala fide, quando illud pro quo sibi cauit potest esse, & non esse, & per consequens contingit abesse, prout in casu nostro, quia quoad non adimplementum facile erat adimplementum obtinere, prout postea fuit obtentū; & quoad alios creditores operabatur assertio Vrsinorū sub fide Magnatū, quod non adetant alij creditores, vt bene ad rem nostram considerat Decianus *responso* 93. *n.*87.*lib.*2. Bald *in l.non hoc n.*6.*in fin.& 7.C.vnde legit.*

12 Vltimo loco iterum inculcabatur quòd D. Princeps tenebatur reportare cautionē de restituendo prioribus & potioribus, ea quo Papa transtulerat hypothecas super isto pretio, & sic intrare text. in *l. pater dotem, in princ.& in §.cum patri filium.vers.si forte per errorē.ff.de dot. prel.* Sed huic textui satis fuit responsum in alia decisione, cuius responsiones non impugnantur ab agentibus pro Excellen. Ill. D. Duce, sed solum dicitur esse verum in facto, quòd hypothecæ fuerant per Papā translatæ super pretio soluendo creditoribus, quod tamen non est verū in facto, quia veritas est quod verbis expressis in dispositiuis motus proprij Papa respectu horum creditorum, & aliorum, qui habebant aliquod ius, vel hypothecæ super castro, illud vel illam transtulit super multiplici, non autem super pretio soluendo creditoribus, ibi, *Nec etiam vocatorum in fideicommissis & primogenitura prædictis, ac aliorum creditorum, & ius vndecunque prætendentibus iuribus, & prætensionibus ex eisdem præmissis (videlicet ex derogatione fideicommissi, & liberatione ab hypothecis) nimium præiudicium inferri dicatur fideicommissa, ac primogenituras huiusmodi, ac respectiuè hypothecas, obligationes, & alia prædictorum iura in & super castro, seu oppido Silicis Vrsinæ quoad dignitatem Marchionatus, quoad alia iura super bonis, & pecuniis per eundem Michaelē videlicet D. Principē pro cumulo fiendis, & consignandis, aliisque ex d.cumulo redigendis, & respectiuè emendis constituimus, & collocamus, ipsaque bona, & pecunias in locum castri, seu oppidi Nomenti, &c. in omnibus substituimus, & subrogamus,* & hic apparet quòd Papa nullā habuit mentionē de pretio soluendo creditoribus, de quo ad prædictum effectum expressa mentio fieri debuisset, cùm ageretur de inducenda noua hypotheca, ex dispositione Papæ vigore subrogationis super dicto pretio, iuxta notata per Baldum *in conf.*36.*n.*1 *lib.*1. & per Alex. *consil.*137. *n.*18.*& seqq.lib.*2. & propterea istud pretium remansit in dispositione iuris communis, ad tramitem *in l.commodissime ff.de liber.& posth.* vt scilicet esset obligatum, dum extabat illis creditoribus, qui habebant bona præsentia, & futura hypothecata, vt latè fuit deductum in decisione vltimo loco facta.

13 Neque contrarium dici potest ex quo Papa in clausula *Decernentes.*&c. dicit quod *Vrsinus, suisque hæredibus, & successoribus, ac fideicommissarijs, & ad primogenituram vocatus, necnon creditoribus, &c. ius, & actionem, aut quodcunque, & qualecunque iuris & facti remedium seu recursum tam in petitorio, quam in possessorio in castro Nomenti. &c. ac iuribus, &c. venditum, vel ad illa, sed in pretio, & in bonis in solutū datis, & concessis, dandisque & cōcedendis, & quandocunque inuestiendis,* &c. cōpetere: ex quibus verbis, aut dicendū est quòd respectu pretij Papa declarauit quod de iure inerat, scilicet quatenus creditores haberēt hypothecata bona præsentia, & futura, aut verò dicendum est, quòd ista verba tanquam posita in clausulis executiuis non alterāt dispositionem præcedentē, in qua expresse pretium solummodo inuestiendu subrogatur, non autē soluendum creditoribus, Clem. 1. vbi Doct. *de prebend.* Dec. *consil.*193.*n.*3. *circa finem, vers.* 2. *respondetur.* Osasc. *dec.*164.*n.*2. Abb. *in c.cum vestris, n.*2 *.de concess. preben.* Couarr. *in rubr.de testam.part.*2.*n.*39 secundum nouam impressionē, Verall. *dec.*83. *n.*3. Et hæc conclusio procedit etiam quando clausulæ executiuæ remanerent superfluæ, si dispositionē non ampliarent, vt habetur *in d.Clemen.*1.*de preben.*& notatur *in l.qui Romæ.§.duo fratres.ff.de verb.obligat.* vbi Ripa *n.*6. Iason *num.* 57. Crot. *n.*39. Curt. iun. *in consil.*174.*n.*49.*vol.*3. Neque dici potest in hoc casu quòd licet clausulæ executiuæ nō alterent, possint tamen declarare dispositionem, ex Couarr. *loco præcitato*, quia hoc est verum quando verba dispositionis sunt dubia, vel possunt recipere interpretationem, vt fuit consideratum in causa Brixien. feudi 1. Iulij 1592. coram bo.me. Card. Pamphilio, quod non accidit in casu nostro, cum Papa in dispositiua expressè loquatur de pretio inuestiendo, vt suprà retulimus, & cessare videtur omnis difficultas, cùm habeamus dispositionē claram, dum Papa in clausulis executiuis dixit: *In pretio & in bonis in solutum datis, & concessis, dandis & concedendis, & quandocunque inuestiendis,* itaut hæc vltima verba (*quandocunque inuestiendis*) referantur ad pretium, & multiplicem, & sensus sit super pretio, & bonis inuestiendis, vt nomine bonorum veniant fructus multiplices, qui erant inuestiendi, nullo enim pacto illud verbum *inuestiendis* potest verificari in pretio soluendo creditoribus, cùm nulla lege esset inuestiendum.

Denique non obstat, quòd subrogatio pro hypothecis inseruiat de vero, cùm bona Mantuæ, & pretiū inuestiendū pro multiplici remaneant subrogata in locū portionis subiectæ fideicōmisso, & residuum remaneat liberū pro detractionibus. Nam si hoc est verum, non est in quo Dominus Dux conqueratur, quia esto quòd non fuisset facta venditio, adhuc tamen castrū, & alia bona remanebant subiecta fideicōmisso, in residuo, & sic D. Dux a fideicommissariis vocatis excludebatur, & tolli videtur omnis difficultas, quia gratia cōcessa fuit Vrsinis, qui cōtraxerūt debita, & qui si viuissent subrogatio creditoribus satis profuisset, cum, etiā quòd bona essent subiecta fideicōmisso, creditores reualere se potuissent cōtra fructus, & finito multiplici cōtra fructus ipsius multiplices, & licet Vrsini qui contraxerūt debita, obierint, non est tamen dicendum quòd gratia fuerit nullius momenti, cùm hoc fuerit euentuale, sed considerandus est gratiæ status, scilicet quando Vrsini debitores viuebant, cùm præsens status nō inducat cōtingentiā de futuro, Bart. *in l.inter stipulantem.§.sacram, n.*7.*ff.de verb.oblig.* Neque etiā Dominus Dux Poli cōqueri potest de gratia Papæ ex quo Numentum ab hypothecis liberauit, quia nihil aliud concessit domino Principi, nisi quietē, vt molestari non posset, & iu reliquis æquè bene cōsuluit creditoribus per subrogationē; vltra quòd totu id, quod erat multiplicandum, fuit acceptū ex fideicommisso pro creditoribus, & in omnē euentum ad nostrum tribunal iudicare non spectat an Pōtifex creditoribus bene vel male prouiderit; prout conqueri non potest, quòd dominus Princeps aliquibus posterioribus soluerit, quia sicuti si soluisset Vrsinis vēditoribus, qui pecunias cōsumpsissent, conqueri non potuisset, ita conqueri non potest, si bona fide, cū posterioribus legitime soluerit, vt [illegible] obatu est: tandem est additum ex supabundanti hanc summam scut 30 licet malè soluta fuisset non spectare ad dominum Ducem, sed ad alios anteriores creditores, qui illum excludunt.

14

R. P. D. DAMASCENO.

Viterbien. castrorum. Veneris 7. Aprilis 1617.

ARGVMENTVM.

Exceptio dominij, & fideicommissi, an, & quando retardet immissionem, ex l. fin. C. de edict. D. Adr. tollen.

SVMMARIVM.

Exceptio dominij non admittitur in iudicio possessorio, l. fin. C. de edict. D. Adr. toll. n. 1. fallit quando de dominio constat clare, & sine aliqua dubitatione, num. 2.

Testator potest bona vni fideicommisso subiecta, supponere alij, & nouo fideicommisso, num. 2. in fin. & n. 3. vbi quando hoc fecisse censeatur.

Testator potest ad libitum grauare rē sui heredis, n. 1. in fin.

Verbum aliis, est implicatiuum similium, n. 3. in fin.

Exceptio fideicommissi non retardat immissionem scripti heredis, qui ex fideicommisso potest detrahere aut legitimam, aut dotem maternam, aut æs alienum solutum, num. 4. vbi quod hac conclusio habet locum in herede tam mediate, quam immediatè succedenti.

Remedium l. fin. C. de edict. D. Adr. competit fideicommissario, ibid.

Substitutus dicitur subrogatus in locum primi instituti, eo sublato, ibid. in fin.

Exceptio fideicommissi potest opponi aduersus agentem remed. l. fin. C. de edict. D. Adr. quando deducitur in possessorio, veputa quia concludat bona non comprehendi in fideicommisso, declara vt num. 5.

Dominium præsumitur ex possessione quando non agitur de canonizatione ipsius dominij, ibid.

Præsumptionum multiplicatio datur, quando vna descendit ab alia, ibid.

Remedium l. fin. C. de edict D. Adr. tollen. locum habet, probata possessione defuncti tempore mortis, ibid.

Fideicommissi restitutionem operatur lis contestata cum herede grauato, num. 6.

DECISIO CCCCXLIV.

1 Exceptionem fideicommissi Honuphrij senioris non obstare Domino Valerio fuit conclusum, quia ipse Valerius agit remediis possessoriis, nempe Saluiano, & l. final. C. de edict. D Adr. toll. & habet fundatam intentionem eo ipso quòd bona fuerunt possessa tempore mortis per Scipionē, & Georgium, qui fecerunt fideicommissum ad sui fauorem, vt alias fuit decisum in hac eadem causa: dicta autem exceptio fideicommissi Honufrij senioris in effectu concernit dominium, quia per illam prætenditur probari quòd dicti Scipio, & Georgius non erant domini, & consequēter non supponere prædicta bona tanquam non sua fideicommisso, quod fecerant ad fauorem Valerij: exceptio autem quia cōcernit dominium, non admittitur in hoc iudicio possessorio, Seraph. dec. 29. n. 3. Rota in Romana Saluiani 13. Ianuarij 1603. coram bon. me. Litta, & fuit coram me resolutū in causa Romana legatorum de Columna 27. Ianuarij 1614. & aliàs sæpe.

2 Et licèt ab hac regula recedatur quando hoc fit clarè, & sine aliqua dubitatione, secus si adesset aliqua dubitatio, quia tunc exceptio remittitur ad petitorium tanquam requirens altiorem indaginem. l. 1. vbi gloss. & Doct. C. de edict. D. Adr. toll. Ripa in rubr. de pignor. n. 9. vers. de nde hinc. Inno. in c. 2 de caus. poss. & propr. Dec. cons. 424. n. 2. ... cons. 532. n. 4. Roland cons. 1 n. 3. vol. 1. Menoch. de adipisc. remed. 4. n. 74. Peregr. de fideicom art. 48. n. 49 Hondded. cons. 17. num. 14. lib. 2. Surd. cons. 4. n. 36 Puc. dec. 233 lib. 1. Mohed. dec. 9. de caus. poss. & propr. Rota dec. 34. n. 23 part. 2. diuers. & in Romana Salniani 13. Maij 1603. coram bo. me. Litta. Vt tum autē fuit Dominis quòd exceptio dicti fideicommissi nō sit clara, & indubitata, quia certum est, quòd dicti Scipio, & Georgius potuerunt subijcere nouo fideicommisso in præiudicium à se vocatorū bona quæ ipsi erāt grauata restituere per fideicommissum Honufrij senioris eisdem vocatis, potest enim testator ad libitū grauare rē hæredis sui. l. filiusfam. §. cùm pater. ff de leg. 1. Rom. cons. 35. in fine, Bellon. consil. 9. à n. 9. vsque 13. Couar. in c. cùm filius n. 3. ff. de testam. Parif. cons. 2. n. 32. lib. 2. Mandell. Alba consil. 73. n. 1. lib. 1. Decian. consil. 57. n. 9. vol. 1. Menoch. consil. 89. num. 62. Peregr. de fideicom. art. 6. n. 10. Seraph. decis. 848. n. 4. Rota in Romana de Natis 14. Nouembris 1594. coram bon. mem. Penia.

Quòd autē voluerit hoc facere, suadetur ex eo quòd vnus ex fideicommissariis, nēpe Georgius, nominatim subiecit nouo fideicommisso plura ex bonis relictis per Honufriū seniorem, vnde quoad hæc nulla eadit difficultas quòd fuerunt subiecta nouo fideicōmisso; quo verò ad alia non nominata, cùm idē Georgius immediatè subiecerit quòd in omnibus aliis bonis ad se quomodocúque & qualitercúque spectantibus, & pertinētibus instituebat, & substituebat, oriebatur magna verisimilitudo, quòd etiā super nō expressè nominatis voluerit constituere idē fideicōmissum, etenim ex illa expressione apparet testatorem non fuisse alienum ab impositione noui fideicōmissi super rebus antiquo fideicōmisso subiectis: verbum autem *alijs*, ex sui natura potest hoc importare cum sit implicatiuū similium expressis, vt in puncto consuluerunt Gabr. cons. 85. n. 1. & 2. lib. 1. Natt. cons. 159. n. 30. Menoch. consil. 688. sub n. 13. vers. 2. est coniectura. 3

Præterea dato, & nō concesso quòd Scipio, & Georgius noluerint supponere nouo fideicōmissū bona Honufrij senioris, adhuc videbatur nō posse retardari immissionē, quia certum est dictis Scipioni, & Georgio cōpetiisse multas detractiones ex fideicōmisso Honufrij senioris, nēpe eorum legitimā, in qua non potuerunt grauari. l. quoniā in priorib. C. de inoff. test. dotes maternas, æs alienum solutū per testatorem, melioramēta à se facta, & similium, quando autem sunt faciendæ detractiones, exceptio fideicommissi non retardat immissionē hæredis scripti in posteriori testamento. Menoch. de adipiscen remed. 4. n. 638. Gabr. de fideicom. conclus. 4 in fin. Surd. dec. 333. a n. 8. vsque ad finem post 4. librum consil. & nouissimē Rota in Rom de Marescottis 21. Iunij 1615. corā me. Et licèt prædicta iura loquātur de hærede immediato, qualis non potest dici D. Valerius, qui non succedit immediatè dictis Scipioni, & Georgio, cùm prius successerit Honuphrius iunior, à quo causā habet excellentissimus D. Paulus Iordanus, attamen res videtur eadē in vtroque casu, quia sublato de medio d. Honuphrio iuniori, D. Valerius substitutus habet priuilegia d. l. fin & vtilis Salniani interdicti, cū hæc remedia cōpetant fideicommissario, vt fuit dictū in causa Montis Falisci fideicommissi 13. Maij 1603. corā Card. Pamph. & in Romana bonorum 10. Martij 1610. corā R. Attrebaten. & alias sæpe. Et propterea cū habeāt d. remedia, necesse est quòd illa habeant cū suis qualitatibus, & sic quòd non debeant retardari per exceptionē fideicommissi à quo sunt faciēdæ detractiones, ex suprà allegatis. facit quia sublato primo instituto, substitutus videtur subrogatus in locū dicti instituti à dictis Scipione, & Georgio per exceptionē fideicommissi Honufrij senioris, stāte eo quòd ex illo erāt faciēdæ detractiones, ita neque etiā debet retardari immissio secundo loco instituti seu substituti, cùm sapiat naturam illorum, quibus fuit subrogatus, ad regulam *subrogatum*, cum sua materia, de reg. iur. 4

Non

5 Non obstat quòd immò prætendatur exceptionem fideicommissi Honufrij senioris deduci in possessorio, cùm concludat non cõprehensionem in fideicommisso, videtur enim quòd liceat dicere, fideicommissum de hac re non loquitur, aliàs liceret per viam possessorij cum vno fideicommisso occupare totum mundum, quia fuit responsum non posse dici quòd exceptio connectnat possessorium. Et primò quoad bona expressè nominata res procedit de plano, vt suprà iam dictum est; quo verò ad non nominata, res pariter videtur satis clara, quia eo ipso quòd testator illa possidet, præsumitur dominus, etenim quando non agitur de canonizatione dominij, ex possessione præsumitur dominium. Bart. *in l. quidam in suo, num. 4. ff. de condit. inst.* Alexand. *cons.* 11. *col.* 2. *lib.* 4. Rota *decis.* 351. *num.* 3. *part.* 1. *diuersor.* quòd si præsumitur dominium, necesse est etiam quòd præsumatur institutio, quia datur multiplicatio præsumptionum, quando vna descendit ab alia. Honded. *cons.* 4. *num* 95. *lib.* 1. Rota in Romana domus in Burgo 30. Martij 1591. coram bo. me. Cardinali Mantica. Et hoc in effectu vult dicere illa communissima opinio, quæ habet pro obtinendo in remedio *l. final.* sufficere probare possessionem defuncti tempore mortis. nam aliàs sub prætextu non comprehensionis in institutione, vel fideicommisso res semper protraheretur ad proprietatem, dicendo quòd testator non erat dominus, & sic opus esset probare dominium testatoris, & non esset differentia an quis ageret remedio *dict. l. fin. C. de edict. D. Adrian. tollend.* vel ex rei vindicatione. Vltra quòd dato & non concesso quòd modo prædicto liceret dare de non dominio testatoris, adhuc remaneret alia exceptio de detractionibus faciendis, quæ operatur, vt fideicommissarius non possit impedire immissionem scripti in posteriori testamento.

6 Non obstat quòd ab hæredibus Honofrij senioris sit in primis facienda restitutio verbalis Domino Valerio, quia litis contestatio super restitutione operatur restitutionem fideicommissi, vt restitutio habeatur pro facta. Roman. *cons.* 392. *n.* 12. 13. *&* 14. Dec. *in l. edita, n.* 7. *ff. de edendo.* Rot. *decis.* 450. *n.* 5. *&* 6. *part.* 1. *diuers.*

7 Minus facit quòd Dominus Paulus Iordanus tanquam hæres mediatus Honufrij iunioris vellet detrahere legitimam ex fideicommisso Georgij patris dicti Honufrij iunioris. nam omisso an hoc possit retardare immissionem in octo vnciis restantibus ex hæreditate dicti Georgij, cessat difficultas, quia ex deductis per informantes pro dicto Valerio visum fuit, quòd dicta legitima fuerit consumpta per dictum Honufrium iuniorem.

R. P. D. VEROSPIO.

Romana vinea. Veneris 7. Aprilis 1617.

ARGVMENTVM.

Possessio probatur per clausulam *Constituti*, per confessionem partis factam positionibus, per fructuum perceptionem, & per testes. Cætera vide in summariis.

SVMMARIVM.

Possessio probatur per clausulam Constituti, *etiam ad fauorem hæredum, num.* 1.

Possessio probatur per confessionem partis factam positionibus, ibid. vers. sed vlterius.

Possessio probatur ex perceptione fructuum. num. 1.

Possessio probatur per testes deponentes vidisse aliquem possidere, ibid. vers. nec non.

Confessio Procuratoris potest à principali reuocari, n. 3.

Emptor dicitur possidere titulo emptionis, etiam quòd venditor sibi reseruauerit dominium, & possessionem, n 4.

Manutentio datur non solùm in possessione probata, sed etiam in rei commoditate, num. 5.

Decretum conditionale non purificata conditione locum non habet, num. 6. *in fine.*

DECISIO CCCCXLV.

PRoposui denuò causam super decisis coram me, sub die 13. Iunij præteriti, quòd nimirum super vinea, de qua agitur, dandum esset mandatum de manutenendo Bartholomæo hæredi Antonij Sansfort. non Tarisio Cursori, qui ex persona Ioannis Mariæ Rotij veniebat. Et Dominis placuit decisio, non obstantibus in contrarium adductis, constat enim de Bartholomæi possessione, non solum per instrumentum venditionis dictæ vineæ, cum clausula *Constituti*, ad fauorem Antonij emptoris & hæredum, quæ operatur, vt in Bartholomæum illius hæredem vera possessio fuerit translata. *l. quod meo*, vbi Doctor. *ff. de acquirend. poss. l. serie, §. ibi propriè possidere. ff. de prec.* Bero. *consil.* 158. *num.* 1. *lib.* 1. *& cons.* 41. *num.* 10. *lib.* 3. Hooded. *consil.* 42. *num.* 37. *lib.* 1. Paris. *cons* 33. *num.* 30. *lib.* 3. Surd. *cons.* 221. *num.* 34. Tiraquell. *de constit. part.* 1. *num.* 54. & fuit dictum in Clusina Postæ Puteoli 27. Ianuarij 1603. coram Litta. Sed vlteriùs ex confessione Martiæ venditricis in positionibus, in quibus ipsa dictum Bartholomæum asseruit possidere. *l. procuratore*, & ibi not. *ff. de interrogat. act.* Abb. *in cap. quamuis, num.* 4. *de re iud.* Aym. *cons.* 217. *num.* 9. & fuit dictum in Callien. fructuum 28. Februarij 1603, coram Illustriss. Ludouisio.

Probatur insuper eiusdem Bartholomæi possessio ex fructuum perceptione. *l. Titia*, vbi Doct. *de solut.* Bald. *in l.* 2. *num.* 4. *vers. quæro qualiter. C. fin. regund.* Menoch. *de retinend. remed.* 3. *num.* 568. Corn. *cons.* 185. *num.* 4. *lib.* 3. Ruin. *cons.* 161. *num.* 13. *lib.* 4. Aym. *cons.* 107. *num* 2. *versic secundo quia.* Nec non ex testibus de huiusmodi possessione deponentibus, ex quibus illa benè probatur. Bald. *in l. data opera, num.* 34. *vers. item nota. C. de his qui accus. non poss. & in authent. & qui iurat, num.* 4 *C. de bon. authorit. iud. possid.* Alexand. *cons.* 51. *num.* 6. *lib.* 1. Dec. *consil.* 302. *num.* 19. *post med.* Ruin. *consil.* 168. *num.* 2. *lib* 4. Balb. *in repetit. l. Celsus, in prima quæstione, num.* 4. *ff. de vsucap.* 2

Nec releuat Bartholomæi Procuratorem in positionibus negasse illius possessionem, quia dicta confessio ad euitandam pretij solutionem emanauit, & fuit in omnem euentum reuocata, vt fieri potuit. Rot. *decis.* 2. *de confess. & decis.* 19. *de Procur. in nouis.* Gabr. *de confess. conclus.* 4. *num.* 21. 3

Non obstat venditionem fuisse factam cum expressa dominij & possessionis reseruatione, donec beneplacitum domini directi fuisset obtentum, & interim emptori vinea locata censeretur. Nam vltra quòd iste consensus fuit præstitus, & domino directo soluti fuerunt canones, vt ex iuribus productis apparet, ex hoc tamen non sequitur Bartholomæum titulo emptionis non possedisse. Riminald. sen. *cons.* 318. *num.* 18. *& consil.* 177. *num.* 9. & fuit dictum in Romana vineæ de Fabris 23. Iunij 1608. coram Reuerendissimo Lugdunen. & in hac eadem causa 28. Iunij 1602. coram bo. me. D. Penia. Vt etiam ex quo Martia venditrix contra eundem egit pro solutione pretij, eúmque allegauit emptionis titulo possidere. 4

Et in omnem euentum negari non potest rei venditæ commoditatem & detentionem penès Bartholomæum extitisse, in qua saltim ille veniret manutenendus. *l. Attilius*, vbi Castren. *ff. de donat.* Couarr. *practic.* 5

quæst.cap.17.num.5. ad finem. Alexand. *conf.*88.*num.*23. *lib.* 5. Dec. *conf.*302. *num.* 7. & fuit dictum in Perusina releuationis indemnitatis 14. Iunij 1610. coram R. P. D. Pamphilio.

6 Non obstat per signaturam Sanctissimi fuisse rescriptum cum clausula *reiectis attentatis*, & constito de bono iure, quod prætenditur, fuisse probatum. Vt enim dednctum fuit in decisionibus pro bono iure, debebat Tarisius de veritate crediti Martiæ, & de iustitia subhastationis docere, quod factum non apparet, cùm subhastatio fuerit attentata, ex allegatis in decisionibus, & Martiæ creditum, licèt per instrumentnm venditionis proberur, non tamen de iusto vineæ pretio fuit doctum, quinimmò contrarium apparet ex decisionibus factis, & ita clarè patet, iuuari non posse decreto conditionali Tarisium, non purificata priùs conditione. Put. *decis.*486.*lib.*2. Tanis *decis.*95.

R. P. D. BVRATTO.

Romana legati. Lunæ 10. *Aprilis* 1617.

ARGVMENTVM.

Legatum alimentorum familiæ factum prout viuens testator præstabat, quomodo intelligatur, & an etiam comprehendat habitationem.

SVMMARIVM.

*Legatum alimentorum familiæ factum prout viuens testator præstabat, quomodo intelligatur, num.*1.*& per tot.*

*Obseruantia subsequuta maximè operatur in interpretatione legati ambigui, num.*3.

Copula &, *an & quando resoluatur in disiunctiuam quando stet expositiuè pro, id est, & alia de interpretatione dictæ copulæ, num.* 4.

Superfluum non dicitur quando fuit expressum id quod tacitè veniebat in dispositione, ibid. ad finem, vbi etiam quod argumentum superfluitatis est admodum tenue, & leue.

*Legatum alimentorum an contineat habitationem, num.*6. *&* 9.

*Legatum conditionale conditione non purificata non debetur, num.*7.

*Oratio vbi in ea duo coniunguntur omnia, censetur pariformiter determinare, num.*8.

Relatiuum non restringit præcedentia, sed tantùm refertur ad totum suum antecedens, declara, vt ibid.in fine.

DECISIO CCCCXLVI.

1 Lata fuit sententia per A. C. condemnatoria hæredum bo.me. Cardinalis Deza, ad soluendum R.P. D.Vatellæ vni ex eius legataris scuta nouem, quolibet mense pro habitatione domus, & vsu Coquinæ ac fœnilis, tanquam debita pro supplemento portionis victus per dictum Cardinalem eius familiaribus Hispanis in codicillis relictæ, sed commissa causa appellationis dd. hæredum in Rota DD. dixerunt illam esse reformandam ad scuta duo tantùm quolibet mense pro vsu Coquinæ.

Censuerunt enim non deberi habitationem domus, nec fœnile, seu pensionem pro eis. Nam Cardinalis in dd. codicillis mandauit quod omnibus suis familiaribus H[illegible]nis detur, dum Romæ morari traxerint, eadem portio victus post mo[illegible]em ipsius codicillantis, quæ dabatur, & hodie datur ipso D.codicillante viuente; ve[illegible]ba autem il[illegible], *quæ dabatur*, referuntur ad portionem quam D.Varella [illegible]itus erat habere de tempore mortis dicti Cardinalis, vt de similibus verbis, *qua viuus præstabat*, est text. *in l.Mela* 14. §. *sed si alimenta*, & ibi not.Odofred.Alberic.& Gofred. *ff.de aliment.& cibar. legat.* etiamsi aliquo tempore in vita eiusdem Cardinalis illa habuisset, vltima enim præstatio est attendenda. *d.§.sed si alimenta,in fine*,& tradunt in eorum tractatibus, *de alimentis*, Bart. *num.*18. *versic.circa quod.* Pontan. *cap.*17.*num.*27. Surd. *tit.*4. *quæst.*18. *num.*3. *& quæst.*19. *num.*10. *&* 11. & Foller. *lib.*2.*cap.*2.*n.*25. Alexand. *conf.*92.3.*num.*4.*vol.*2.*& conf.*5.*num.*7. *vers. Pro hoc etiam,& num.*22.*vers.non obstat,vol.*5. Menoch.*conf.*329. *num.*16.*&* 31. *& præsumpt.*6.*n.*38.*lib.*3. Simon de Præt. *de interpr.vlt.volunt. lib.*4.*fol.mihi* 399.*à tergo, num* 97.*in fine, & fol.*427.*num.*48.

De tempore autem mortis Cardinalis non solùm non probatur quòd domum & fœnile habuerit. Nam omisso quòd licèt de fœnili illius duo testes deponant, primus tamen nihil probat, vt infrà dicetur: secundus minus tanquam vnicus, & quoad habitationem constat potiùs de contrario, quia nunquam habuit mansiones in palatio de anno, vt supponitur, 1585. per Cardinalem empto, & per eum vsque ad obitum inhabitato, vt deponunt eiusdem testes, videlicet primus iuxta 15. secundus super primo in eius summario *num.*2. & idem primus super quarto, & secundus iuxta 13. in dicto summario *num.*3. qui etiam secundns ibidem dicit D. Cardinalem retinuisse in dicto palatio partem familiæ pro eius persona necessariam, & pro alia parte conduxisse domum à Montedoro, & D. Varellam conduxisse illam, in qua semper habitauit, & adhuc habitat, quod etiam clarè patet ex quitantiis pensionum dictæ domus sibi factæ ab anno 1587. vsque ad 1594. vt in summario hæredum *num.*13. 2

Et suadetur etiam, quia D. Varella ab obitu D. Cardinalis, vt dicitur, del 1600. vsque ad 1614. absque prædictorum prætensione, recepit solùm summam pecuniarum scutorum nouem taxatam ab exequutoribus testamentariis pro eius victu, & alia scuta nouem pro rheda, quam obseruantiam deseruire pro interpretatione dicti legati quatenus ambiguum fuisset, tradunt DD. *in l.*1. *C. de fideicommiss.* Ayni *conf.*101. *sub num.*3. Menoch. *conf.*349.*num.*15. & tenuit Rota in hac causa pro eodem D.Varella contra dd. hæredes 6.Iunij 1614. coram R.P.D.meo Dunozet. 3

Non obstat quòd *d.§.sed si alimenta*, loquatur quando verba legati sunt relata ad vnicum tempus per sola verba, *qua viuus præstabat*, ideòque non videatur de præsenti casui applicari, in quo duplex tempus, præteritum scilicet, & præsens, fuit expressum, & proptere ad hoc vt vtrumque verificetur, & vnum non remaneat superfluum, dici debeat in legato comprehensa non solùm portio de tempore mortis Cardinalis, sed etiam de illo tempore vitæ, quo D.Varella habuit habitationem & fœnile in eius palatio, & sic copula &, resoluatur in disiunctiuam, & stet ampliatiuè, ex allegatis. Quia responsum fuit quòd sicut dicta copula &, ad euitandam superfluitatem, resoluitur in expositiuam, *id est*, quando ponitur inter duo substantiua idem significantia, Abb. *in c.*2.*n.*6.*vers. Aut extrema, de rescript.* & ibi Rip. *num.*52. Felin. *num.*22.*vers. fallit secundò*, & Dec. plures allegans *num.*50. Rota *decis.*39.*num.*7. *& seqq.part.*2.*diuers.* cum aliis latè per Petrum Cened.*sing.*50.*num.*5. Et tunc nihil addit, nec diuersam dispositionem inducit Caldes. *conf.*2. *vers. quod est verum, de verbor.signif.* & hoc modo sæpiùs vsurpari solet, etiam apud sacram Scripturam, vt quamplurimis exemplis comprobat Salmer. in Prolegomenis & phrasibus eiusdem sacræ Scripturæ *Proleg.*16. *pag. mihi* 408.& apud Latinæ linguæ scriptores, vt per Thesaur. eiusdem linguæ littera &. Ita eadem ratione v[illegible] ut 4

hoc

hoc modo resoluenda, quando est cum relatiuo inter duo tempora, quorum vtrumque idem importat, prout in proposito, vbi verba illa *quæ dabatur*, licèt præteriti temporis, de iure tamen referuntur ad tempus mortis, per *d. §. sed alimenta*, sicuti secundùm eius proprium significatum ad illud referuntur alia verba, *& quæ hodie datur*, quæ addita videntur per Cardinalem ad tollendum omnem ambiguitatem, & ad clariorem suæ mentis declarationem, quasi dixerit, Detur portio quæ in præteritum præstabatur, eo modo, quo de præsenti præstatur, & sic non possunt dici superflua, cùm ita fuerit expressum id quod tacitè veniebat. Alexand. *consil. 37. num. 5. lib. 1.* Rota in Romana dotis 11. Februarij 1583. coràm bo. me. Cantucio, cum latè cumulatis per Surd. *cons. 325. num. 14.* Vltra quòd argumentum superfluitatis esse admodum leue, & tenue, dixerunt Alciat. *in l. 3. num. 3. de legat. 3.* Cardin. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib. 3. tit. 6. num. 8. & lib. 8. tit. 18. num. 23. & lib. 11. tit. 17. num. 39.* Peregrin. *de fideicommiss. art. 14. sub n. 21.* & Surd. *d. cons. 325 d. num. 14. in fine.*

5 Et quòd Cardinalis ita voluerit intelligere, suadetur adhuc, quia cùm etiam de tempore præterito D. Varellæ per decennium ante obitum Cardinalis non habuerit domum in eius palatio, non potest certè, & determinatè argui quòd voluerit se potius ampliatiuè referre ad tempus præteritum, de quo illa habuit, quàm ad illud, de quo non habuit. Immò dicendum est, quòd de hoc potiùs intellexerit, tum quia est conforme iuris dispositioni, *in dicto §. sed alimenta*, tum etiam, quia aliàs incongruè loquutus fuisset, ponendo priùs illud tempus, de quo maior, quàm illud, de quo minor præstatio dabatur, & sic prius ampliationem, quàm ampliatum.

6 Minus obstare visum fuit quòd prædicta dicantur in legato comprehensa, quia D. Varella habitauit extra palatium Cardinalis ex accidenti, propter illius angustiam, & fabricam, ad text. *in l. testamento 19. ff. de alim. & cibar. leg.* quia in hoc textu certum erat quid fuisset aliis relictum, in casu autem nostro dubitatur, an habitatio relicta fuerit omnibus familiaribus, de quibus loquitur legatum, & præsertim illis, qui habitabant propriis expensis extra palatium. Vltra quòd d. text. loquitur, quando legatarius aberat vel pro seruitio testatoris, vt in illis verbis, *negotij sui gratia*, & dicunt ibi gloss. magna Bart. *in princ. & in 1. notab.* vel de illius licentia & voluntate, vt dicunt ibi Odofred. & Alberic. in quibus casibus pro præsenti reputabatur, vt ibi per Bart. *vers. videtur*, & ita non videtur posse applicari, quia non constat quòd D. Varella maneret extra dictum palatium pro seruitio Cardinalis, nec de illius voluntate, ita quòd Cardinalis illum haberet pro præsenti, vt intelligunt DD. ibidem.

7 Non obstat quòd primus testis super quinto in dicto summario *num. 3.* dicat Cardinalem illi promisisse quòd statim finita fabrica denuò ei dedisset habitationem in dicto palatio, quia nihil probat, cùm sit vnicus, & de auditu & interessatus, ex quo ipse etiam venit ad causam tanquam vnus ex legatariis, & eadem prætendit, vt patet ex monitorio in summario hæredum *num. 14.* ad not. *in l. nullus ff. de testib.* cum vulgat. Et non concludit de promissione nisi finita fabrica, & sic cùm non constet eam fuisse completam ante obitum Cardinalis, immò pro D. Varella supponatur non fuisse finitam, dicta promissio euanuisset tanquam facta sub conditione, quæ non solùm non fuit purificata, sed deficit, ad *l. cùm ita legatum, & l. qui hæredi, §. fin. ff. de condit. & demonstr.*

8 Visum etiam fuit non obstare quòd si aliquibus ex comprehensis in dicto legato, dabatur habitatio, aliis verò non, tamen dici debeat Cardinalem voluisse eam omnibus pari modo relinquere, ex quo omnes in eadem oratione coniungit, ad text. *in l. a filio 15. §. fin. ff. de aliment. & cibar. legat.* Quia in hoc §. verba illa, *quæ præstabat*, non referebantur ad personas, & certum erat quòd licèt testator in vita cibaria non præstiterat, nisi tribus libertis, voluit tamen ea omnibus indistinctè in testamento relinquere, sed tantùm relata erat ad quantitatem, quam dictis tribus præstabat, & ideo non limitabant, nec restringebant nisi dictam quantitatem, quæ erat antecedens, ad quod referebantur, vt declarat ibi gloss. *in verbo ab omnibus*, relatiuum enim præcedentia non restringit, sed refertur tantùm ad suum antecedens, vt per Odofred. Alberic. & Bart. *ibidem.* Contrarium ergo dicendum esset, si omnibus libertis cibaria præstita fuissent, tunc enim eo modo, quo cuique præstabantur, dicerentur relicta, vt ex Bart. *ibi, vers. veritas est.* vbi dicit quòd relatiuum totum restringit, quando totum est suum antecedens, quod non erat in casu *dicti §. fin.* Cùm itaque in proposito omnibus in dicto legato comprehensis daretur aliqua portio, & sic etiam D. Varellæ, sequitur quòd vnicuique dicatur legata eo modo quo sibi dabatur de tempore obitus Cardinalis.

Demum visum fuit non obstare decisionem bo. me. 9 Cardinalis Pamphilij in hac causa 30. Octobris 1602. in qua fuit resolutum in dicto legato comprehendi etiam habitationem, quia loquitur tantùm de illis, qui ipsam habebant, vt dicitur *ibi in fine.* Sed tollere videtur omnem difficultatem quòd D. Varella, (vt ex eius monitorio apparet) non petiit habitationem, nec fœnile, sed solùm pensiones pro eis à die obitus Cardinalis decursas, & in posterum decurrendas. Nullibi autem constat quòd Cardinalis vnquam huiusmodi pensiones pro illo persoluerit, immò quòd eas persoluere noluerit, patet, quia dum non habuit commoditatem, eum retinendi in proprio palatio, ipse D. Varella conduxit domum propriis expensis, vt dictum est.

Et ita decisum circumscriptis in hac disputatione prætensis nullitatibus dictæ sententiæ pro parte hæredum, videlicet ex defectu iurisdictionis & mandati, de quibus actum non fuit.

R. P. D. PIROVANO.

Vallisoletana iurisdictionis. Lunæ 10. Aprilis 1617.

ARGVMENTVM.

Caducitas non incurritur propter controuentionem cum causa impedimenti.

SVMMARIVM.

Restitutio in integrum non denegatur vbi intrat læsio, n. 1.

Caducitatis pœna non incurritur propter contrauentionem non dolosam, sed toleratam, & cum causa impedimenti coloratam, quamuis impedimenta non liberent ab obligatione & obseruantia, num. 2. declara vt num. 5.

Probatio contra probationem, remanet inanis, si altera sit in genere, & cum paucioribus testibus, altera in specie cum pluribus, num. 3. declara vt num. 4.

Contrauentio iterata facit præsumi dolum & reddit contrauenientem indignum æquitate, num. 5.

DECISIO CCCCXLVII.

IN præterita disputatione censuerunt Domini con- 1 trauentionem respectu celebrationis Missarum particulariter esse examinandam, alias verò contrauentiones

tiones non obstare. Hodie disputata parte reseruata fuit resolutum eam pariter non obstare, & consequenter constare de causis restitutionis in integrum, quia per iniustitiam prioris sententiæ contrarium determinantis pars læsa remansit, & vbi intrat læsio, restitutio in integrum non denegatur. *cap.1.* vbi Abb. *num.2. de restit. in integr.* Salyc. *in l.1. num.8. C. si aduersus rem iudic.* Rota *in antiquis, & nouis, decis.1.* & sæpè fuit resolutum.

2 Constat enim ex testibus datis pro fratribus Trinitatis, si quando contigit fratres Capitulationibus contrauenisse quoad celebrationem Missarum, & circa formam datam in celebrando eas, id euenisse aliquando de mense Augusti 1607. & 1608. propter impedimentum vindemiarum, & processionum, aut de voluntate & licentia Abbatissæ; ideo cùm contrauentio non fuerit peruersa & dolosa, sed tolerata, & cum causa impedimenti satis colorata, quamuis impedimenta non liberent fratres à vinculo obligationis & obseruantiæ: tamen ad effectum excusationis pœnæ caducitatis contractus visum est DD. sufficere. *l. plagiis la 2. in verbo insta, C. ad l. Flauiam.* Bec. *conf.78. n.28.* Honded. *conf.105. lib.1. num.13.* cum aliis allegatis per Gabriel. *concl.8. num.1. de malefi. ys.*

3 Non obstat quòd super depositione prædictorum testium, qui moniales sunt, nullum possit constitui fundamentum, dum non deponunt de adimplemento in specie, sed in genere; testes verò patronorum in specie de contrauentione affirmant, illæ sint pauciores numero, istæ maiores, itaut probatio fratrum conquassata remaneat. *cap. in nostra, vers. mandamus, de testibus*, Cæs. de Grass. *decis.13. de re iudicata.*

4 Quia vltra quòd eorum dicta videntur adminiculari ex memoriali porrecto Sanctissimo, in quo ex 26. monialibus ei[...] ordinis & monasterij viginti duæ se subs[...] veritati carentiæ culpæ dictorum fratrum, fuit et[...] responsum non conquassari eorum dicta in attestatione impedimentorum, super quibus testes D. Eleonoræ non deponunt.

Non ob[...] quòd causæ impedimentorum, scilicet vindemiarum, & processionum, sint friuolæ, & licentia Priorissæ non releuet, cum talem facultatem à patronis non haberet, neque de iure illi permissa sit in præiudicium suffragij animarum.

5 Quia quidquid sit vt fratres liberare possint ab onere suscepto & conuento, quod in præsenti non prætenditur; ad effectum tamen excusationis euitandi pœnam visum est posse deseruire, per supradicta. Caueant tamen dicti RR. Patres ab iterata contrauentione, quia indigni erunt æquitate. *l. plagiis, ff. ad l. Flauiam*, propter dolum præsumptum ex scientia non releuantiæ causarum impedimenti & licentiæ, per quod excludi solet omnis excusatio. Cranett. *conf.132. num 4.* Felin. *in cap. si autem, num.1. fallen.1. de rescript.* Cephal. *conf.265. num.8. vol.2.*

Et ita, &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Romana spolij domorum. Lunæ 10. Aprilis 1617.

ARGVMENTVM.

Agitur in hac decisione spolij materia, & in ea multa notanda explicantur, præsertim circa probationem primi, & secundi, extremi circa probationem identitatis domorum, quòd iudex nulliter procedendo dicitur spoliare, quòd sententia est nulla lata ad instantiam eius, qui non est Procurator, & quid si est lata ad fauorem minoris, vel in die sub qua citatio non cadebat, & an sufficiat citatum esse Procuratorem dictæ litis effectus.

SVMMARIVM.

Spolij iudicium requirit vtriusque extremi probationem, num.1.

Possessio instrumentalis censetur plenè probata, & suffragatur per solum instrumentum alio non possidente, n.3.

Possessio rei conuenti probatur ex sustentatione litis, n.4.

Identitas domus probatur per identitatem confinium, & sufficiunt duæ demonstrationes, num.5.

Index non procedens ritè, & rectè, dicitur quem spoliasse, num.6.

Sententia lata instante eo, qui non est Procurator, dicitur nulla; quid si est lata ad fauorem minoris, num.8.

Citatione facta vna die, si terminus seruetur in alia, nulliter agi dicitur, num.9.

Possessio ab aliquo auferri non potest ipso non citato, n.10.

Procurator dominus litis effectus citari an sufficiat ad sententiam, num 11.

Rescripti forma non seruata iudex procedens nulliter procedere dicitur, num.12.

DECISIO CCCCXLVIII.

IOannes Baptista, & Lauinia de Crucianis post motum iudicium super nonnullis domibus cōtra Christophorum Catinum mediante concordia liti cesserunt, sed Lauinia defuncta, rursus Ioannes Baptista contra eundem Christophorum egit coram Auditore Cameræ. Et cùm à D. Locumtenente ille fuisset absolutus, Ioannes Baptista per viam appellationis causam introduxit coram R. P. D. Victorio, a quo lata ad ipsius fauorem sententia prioris D. Locumtenentis reuocatoria obtinuit eidem rescribi, vt præfixo hæredibus Christophori iam defuncti termino ad docendum de appellatione, eiusque legitima prosequutione, quo elapso, & nihil docto, suam sententiam exequeretur. Hoc autem per D. Victorium præstito, fuit Ioannes Baptista in domorum possessionem immissus, & ea priuatus Benuenutus Christophori nepos & hæres, qui deinde spolij causam introduxit coram R. P. D. Marchesano, a quo fuit ad ipsius fauorem pronunciatum. 1

Verùm caus[a] appellationis ad Rotam coram me deuoluta, dubitatum an hæc D. Marchesani sententia confirmanda esset, vel infirmanda? Et Domini pro confirmatione responderunt; illius enim iustitia probatur, cùm de vtroque extremo, vt in iudi[cio s]polij requiritur, constet, iuxta notat. per Doctor. *in cap. cum ad sedem*, vbi Abb. *num.17. de restit. spoliat.* Bald. *in l.3. n.15. ad finem C. si a non compet. iudice.* Alex. *conf.6. num.5. lib.3.* Menoch. *de recuper. remed.15. num 383.* 2

Primum extremum, videlicet Ben[u]enuti possessio, probatur ex instrumento, ex quo patet illum die 1. Decembris 16[0]7. mortuo Christophoro ipsius patruo domorum possessionem accepisse, quæ possessio licet instrumentalis, alio tamen non possidente, suffragatur. *l. non idcirco*, vbi Bald. *C. de fid. instrumentor. l. predia. ff. de acquirend. possess.* Menoch. *de retinen. remed.3. n.575.* Put. *decis.360. num.8. lib.1.* Nec valet exceptio quòd Ioannes Baptista tunc possideret, quia hoc nullibi iustificatur. Nec idem iuuari potest instrumento dotali de anno 1575. cum clausula *Constituti*, ad fauorem Theophilæ ipsius matris celebrato, cùm appareat semper Christophorum dum vixit istas domos possedisse. tum ex instrumento transactionis inter ipsum & Ioannem Baptistam celebrato, tum ex monitorio, & immissione contra 3

contra eundem Christophorum tanquam harum domorum detentorem executa, ex quibus illius possessio & successiuè Benuenuti eiusdem hæredis non videtur posse controuerti.

4 Secundum extremum, & sic possessio hæredum Ioannis Baptistæ iam defuncti probatur ex litis sustentatione. Pontan. *de spolio li.* 2. *num.* 185. & fuit resolutum in Bononien. spolij 15. Decembris 1600. coram bo.me. Cardinali Pamphilio. & in Romana spolij domorum 29. Ianuarij 1601. coram Illustrissimo Ludouisio. & vlteriùs ex immissione à dicto iudice obtenta, vt fuit resolutum in Romana spolij 1. Martij 1602. coram Litta.

5 Non obstat identitatem non probari, videlicet domos ab hæredibus Ioannis Baptistæ possessas illas esse, quæ à Beuuenuto Christophori hærede possidebantur, cessat enim obiectum per situationem, & alios confines, de quibus in dicto possessionis iostrumento, in monitorio, necnon in sententia per eundem Ioannem Baptistam obtenta. Ex quibus bene probata videtur identitas, cùm ad hunc effectum duæ sufficiant demonstrationes. Bart. *in l. demonstratio falsa. ff. de cond. & demonstr.* Corn. *cons.* 61. *num.* 19. *lib.* 3. Socin. *consil.* 7. *vers. tertiò probatur. lib.* 1.

6 Nec iudicis authoritas potuit spolium excludere. nam cùm ille ritè, & rectè non egerit, videtur tanquam priuatus, & de facto processisse, & propterea spoliasse. Roman. *cons.* 158. *num.* 6. Rip. *in l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acquirend. possessione.* Roland. *cons.* 6. *num.* 11. *lib.* 2. Crauett. *cons.* 140. *num.* 2. Honded. *cons.* 87. *num.* 22. *& seqq. lib.* 1. Seraph. *decis.* 767. *num.* 1.

7 Constat autem de dictæ sententiæ nullitate, cùm illa fuerit lata instante quodam Angelo Marchetto, qui mandatum ad lites non habebat, sed tantummodo ad nonnullam pecuniarum quantitatem exigendam. Vnde parte opponente, cùm de legitimo mandato doctum non fuerit, sententia redditur nulla. *l. licet*, vbi Doctor. *C. de procuratorib.* & ibi Castren. *num.* 4. *cap in nostra*, vbi Abb. *num.* 4. *vers. idem nota, eod. tit.* Bald. *in l.* 3. *in fine ff. de iudic.*

8 Nec valet dicere sententiam huiusmodi tanquam ad fauorem minoris latam subsistere, per *l. non eo minus. C. de procurat.* Cùm id non procedat vbi de mandato fuit oppositum, vt in casu nostro, quia tunc sententia etiam pro minore lata non sustinetur. Bald. *in cap.* 1. *num.* 6. *de rescript.* Ias. *in dicta l. non eo minus, in prima limitatione.* Franc. *in cap. ex parte, el* 2. *col.* 5. *de appellat.*

9 Probatur insuper eiusdem sententiæ nullitas, velut non à die, sub qua cadebat citatio emanatæ. Ruin. *cons.* 136. *num.* 1. *lib.* 5. Gabr. *de citat. conclus.* 1. *ampliat.* 23. *num.* 106. & fuit dictum in Firmana Prioratus 15. Nouembris 1610. coram Reuer. Lugdunen.

10 Dicitur etiam nulliter iudex processisse, cùm non citato Benuenuto qui possidebat, sententiam fuerit executus. *l. de vnoquoque. ff. de re iudicata.* Abb. *in cap. ea quæ, eod. tit.* Zabarell. *cons.* 139. *num.* 1. *& seq.*

11 Nec releuat citatum fuisse Procuratorem à dicto Christophoro constitutum ve dominum litis effectum, id enim quoad processus validitatem suffragatur, non autem pro sustinenda executione super domibus postea facta, in quarum possessione cùm Benuenurus adesset, veniebat omninò citandus. Bald. *consil.* 340. *lib.* 2. Alex. *cons.* 30. *num.* 16. *vers. quoad septimum lib.* 5. cum aliis per Gabrielium *de citat. concl.* 1. *n.* 131.

12 Denique sententia fuit nulla tanquam non iustificata clausula *constito de re iudicata*, in commissione apposita, cùm intra legitimum tempus appellatum appareat, non seruata autem rescripti forma dicitur iudex nulliter procedere. Buttig. *in cap. final. num.* 7. *de restitut. spoliat.* Dec. *in cap. prudentiam*, *num.* 10. *de offic. delegat.* Verallus *decis.* 143. *num.* 5. *versicul. quia agens, parte* 3.

Ex quibus Rotæ visum fuit benè per Dominum Marchesanum fuisse super reintegratione in iudicio spolij ad fauorem Benuenuti pronunciatum, & per consequens illius sententiam esse confirmandam.

R. P. D. PIROVANO.

Romana census. 14. *Aprilis* 1617.

ARGVMENTVM.

Liberatio vigore rescripti Principis ad fauorem principalis debitoris non prodest fideiussoribus insolidum, & principaliter obligatis.

SVMMARIVM.

Hæres & successor in bonis non differt à persona sui auctoris, num 1.

Exceptiones omnes quæ competunt principali ex rescripto Principis pro eius idemnitate, concedi debent etiam fideiussori, num. 2. *declara vt num.* 3. *&* 4.

Liberatio facta vni ex correis, non prodest alteri correo, qui in liberatione non nominatur, num. 3.

Remissio facta debitori non impedit quominus fideiussores possint conueniri pro debito pro quo fideiusserunt, intellige de fideiussoribus, qui se principaliter, & insolidum obligauerunt, secus de fideiussoribus accessoriè obligatis, n. 4.

DECISIO CCCCXLIX.

RESolutum fuit mandatum esse relaxandum contra D. Octauianum pro sorte principali, quatenus non offerantur pecuniæ Catherinæ tedactæ ex pretio Casalis.

Constat enim ex instrumento constitutionis census, 1 & venditionis pro omnibus in eo contentis patrem D. Octauiani, cuius ipse est hæres, accessisse vti principalem, principaliter, & insolidum, cum obligatione Camerali, contra quem sicut agi poterat via exequutiua, ita contra eius successores & hæredes, cùm non differat à persona sui auctoris, Mohedan. *de procur. decis. vltim.* & sæpe fuit resolutum, vt in Romana vineæ 1. Iulij 1611. coram Reuerendissimo Archiepiscopo Lugdunen. & postmodum coram me in eadem causa 12. Decembris 1614. Vnde cùm euenerit casus resolutionis census, & pretium sit restituendum emptori ex forma instrumenti, potest compelli D. Octauianus ad consignandum pretium Catherinæ nunc agenti pro illius restitutione.

Non obstat quòd Sanctissimus in suo chirographo 2 in forma Motus proprij liberauit Casale, super quo census fuerat impositus, & mandauerit cum eius pretio creditores satisfieri, etiam cogendo illos ad tale pretium recipiendum, & vlteriùs decreuerit Liuiam venditricem Casalis molestari non posse à creditoribus occasione dictæ venditionis, vt ideo exceptiones omnes, quæ competunt principali ex rescripto Principis pro illius indemnitate & liberatione, eædem de iure videantur concedendæ fideiussori. *l. exceptiones la* 2. *§. rei autem. ff. de exceptionibus l. finali, ff. de pactis*, cum aliis allegatis.

Quia fuit dictum quòd chirographum emanauit ad 3 liberandum Casale, & etiam Liuiam hæredem & venditricem à creditoribus, non autem ad liberandum fideiussores correos, de quibus nulla mentio in chirographo, ad quos propterea non extenditur liberatio, vel

vel priuilegium venditori concessum. *l. liberationem, §. nunc de effectu, ff. de lib. legat. l. eadem, §. 1. ff. de duob. reis.* Sutd. *cons. 170. num. 4.*

4 Et bene conueniunt rationes aliàs deductæ in Romana de Falatri 8. Iunij 1608. coram Reuerendissimo Lugdunen. & text *in l. si præcedenti, §. l. mius ff. mandati*, vbi remissio facta debitori, non impedit prosequutionem crediti contra fideiussores correos, ex quibus cessant rationes regulæ de iuribus competentibus principali vt fideiussori non sint denegandæ, quia in obligaro accessoriè bene procedunt, propter extinctionem principalis obligationis, sed in correo principali locum non habet, ex qua ratione certæ causæ potest vnus distingui ab altero absque consequentia liberationis. Bald. *in l. iam mandati, num. 13. C. de non numerata pecunia.* Matil. *de fideiuss. in rubr. num. 320.* Aretin. *in rubric. Institut. de exceptionibus, num. 13.*

Quatenus autem Sanctissimus voluit creditores posse cogi ad recipiendum pretium, eadem ratione poterat Catherina obiectum euitare, vt scilicet de illis creditoribus intelligendum sit, qui ad Casale ratione eorum hypothecæ redirent, vt pro liberatione bonorum possint cogi ad pretium recipiendum, non autem de i[...]is qui aliunde volunt consequi sua credita, quia hoc non respi[...]i [...]at interesse emptoris, ad cuius fauorem emanauit chirographum supradictum.

Verùm quia Catherina offerebat se recipere pecunias ex pretio [...] facto ex venditione Casalis.

Domini noluerunt in resolutione addere [...]ond[...]ionem illam, quatenus non offerantur pecuniæ, vt in principio fuit dictum.

Et ita, &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Farfen. territorij. Veneris 14. Aprilis 1617.

ARGVMENTVM.

De tertio veniente ad causam pro suo interesse, quando dicatur omnia acta sua fecisse actiuè, & passiuè, & quando possit nouum inchoare iudicium.

SVMMARIVM.

Tertius ad causam veniens pro suo interesse fecisse dicitur omnia acta sua actiue, & passiue, siue sciuerit litem agitari, siue non, num. 1. & 2. vbi declaratur hæc conclusio.

Tertius veniens ad causam quando possit nouum iudicium inchoare, num. 3.

DECISIO CCCCL.

1 FVit die 1. Iulij 1612. coram bo. me. Penia firmatum Illustrissimum Commendatarium Farfensem, qui de anno 1599. Montopolitanis adhærendo ad causam venerat, omnia fecisse acta sua ab anno 1562. gesta, de quo tempore dictum fuit huius litis initium esse computandum, & post alias deinde resolutiones coram me in ista causa factas cùm Agentes Illustrissimi Commendatarij denuo super dicta decisione coram bo. me. Penia voluissent audiri, dubio per me proposito, Rota censuit ab illa non esse recedendum. Nam licet D. Commendatarius de anno 1599. ad causam venerit: quia tamen Montopolitanis adhærendo venit, omnia dicitur acta siue passiue, siue actiuè sua fecisse. Put. *decis. 71. lib. 3.* Ach[...]l. *decis. 13. de appellationibus*, cum aliis in decisione allegatis.

2 Non obstat Bart. *in l. si perlusorio, §. 1. num. 2. & 3. de appellat.* vbi distinguit, si tertius litem sciuerit agitari, & ad causam venerit, tunc illum acta sua facere; secus verò si litem ignorauerit. Quia contra Bart. nulla ratione habita scientiæ, vel ignorantiæ, sensit Innocent. *in cap. cum super, num. 6. de sentent. & re iudic.* vbi solùm considerat modum quo tertius venit ad causam: si enim, inquit, cum nouo libello venit, tunc acta illi non nocent: si autem venit in statu & terminis, tunc eidem acta & sententiæ præiudicant, & Innocentium ibi sequitur Anton. de Butr. *num. 18.* Angel. *in l. si suspecta, ff. de inofficioso testament.* Hanc quoque sententiam Rota semper fuit amplexa, vt per Cassad. *decis. 1. num. 3. de exceptionib.* Put. *decis. 71. lib. 3.* Cresecent. *decis. 1. de fid. instrumentor.* Achil. *decis. 13. de appellationibus*, & fuit dictum in causa Cathinen. legitimationis coram Clemente VIII. in Montis Regalis iurisdictionis 1. Iunij 1602. coram Illustrissimo Millino, & in Calaguritana beneficij della Guardia 6. Nouembris 1595. coram Illustrissimo D. Cardinali Pamphilio. Præterea distinctio Bartoli, de sciente, vel ignorante, procedit in tertio, ad quem principaliter defensionis causa pertinet. Nam si talis scit ipsius causam agitari, acta illi præiudicant: secus autem si ignorauit, vt declarant Couarr. *pract. quæst. cap. 13. sub num. 2.* Gagl. *lib. 1. obseruat. 71. num. 21.* & ita videtur intelligendus Bartolus *in dicta l. si perlusorio*, aliàs si distinctio de sciente, vel ignorante procederet, etiam in veniente ad causam, illius aduentus cum nouo libello non releuaret, ex quo sola illi præiudicaret scientia, quod non est dicendum, ex Innocent. & Butr. *in dicto cap. cum super, de sentent. & re iudic.*

Non obstat Illustrissimum Commendatarium non potuisse nouum inchoare iudicium, cùm defensionis causa principaliter ad illum non spectaret, ex Barr. *in dicta l. si perlusorio.* Non enim ibi quærit Bartolus, an tertius possit nouum iudicium inchoare, sed an illum impedire posset, qui inchoauit, qui termini sunt inter se diuersi, ex eod. Bart. & nihilominus hic sufficit Illustrissimum Commendatarium in statu & terminis ad causam venisse, ad effectum vt omnia dicatur acta sua fecisse, ex allegatis. 3

R. P. D. CAVALERIO.

Tullen. matrimonij. Lunæ 17. Aprilis 1617.

ARGVMENTVM.

Sponsalia siue iurata, siue non, effectuanda sunt per matrimonium, nisi subsit iusta causa, quæ in termino deduci, & probari debet, & odium ex iniuriis non sufficit: si quæ pars iniuriam accepit, illam remisit, & instat patrimonio.

SVMMARIVM.

Sponsalia inducuntur per verba reciproca promissionis de nubendo mediantibus signis, num. 1.

Sponsalia siue sint iurata, siue non, sunt effectuanda per contractum matrimonij, num. 2.

Sponsalia an coactiuè effectuanda sint, quando allegatur iusta causa non nubendi, remittitur arbitrio iudicis, n. 3.

Impudicitia mulieris diffamatio est causa iusta recedendi à sponsalibus, num. 4.

Probationes non sunt deneganda, vel coangustanda, & iudex, qui eas denegat, grauare dicitur, ibid.

Exceptiones, & probationes admitti non debent post lapsos omnes terminos probatorios, quia illis tunc censetur renunciatum fuisse, num. 5. limita non procedere in causa matrimo

matrimoniali, num. 6. & an extendatur ad sponsalia, vide num. 7.

Appellare debet a denegatione probationum, & ab ulteriori processu, qui vult admitti alias probationes, nec vult esse conclusum in causa, alias erit conclusum, ibid.

Probationi ulteriori renunciasse videtur qui instat pro sententia, ibid.

Sponsalia non effectuantur ex causa odij capitalis ob iniuriam, num. 8. limita nisi qui accepit iniuriam sit qui instet pro effectuatione illorum, per quod videtur iniuriam remisisse, ibid.

DECISIO CCCCLI.

1 FVerant in partibus latæ duæ sententiæ pro effectuatione sponsalium in fauorem Catherinæ contra Nicolaũ, vna ab Ordinario Tulleñ. in prima, altera verò à Metropolitano Treuereñ. in secunda instantia: causa commissa in Rota, dubitaui, an sententiæ essent cõfirmandæ, & post plures propositiones huius dubij tandẽ Domini responderunt esse confirmandas. Nam satis constare videbatur de sponsalibus ex depositionibus quatuor testium pro parte Catherinæ examinatorum, nempe 2.3.4.& 5. qui vno ore deponunt fuisse præsentes, & audiuisse Nicolaum dicẽtem Catherinæ: Da mihi tuum monile pro confirmatione promissionum matrimonialium à me antea factarum, & ipsam illud quod collo gestabat accepisse, & in eius brachio posuisse, dicendo, Illud tibi dono pro legalitate matrimonij, ipsúmque Nicolaum illud accepisse, & cùm ipsa ab eo petiisset, quid sibi reciprocè daret, ei respondisse, Habes meam fidem, quid amplius velles? Ego mallem cum quingentis dæmonibus damnari, quàm meam fidem frangere, & aliam, quàm te desponsare. ex quibus verbis reciprocæ promissionis sponsalia probari non videbatur dubitandum, Sanch. *de matr. lib. 1. disp. 5. num. 1.* & vbi quòd etiam sufficit tacita repromissio per aliqua signa, *& disp. 16. n. 5. & disp. 22. per tot.* ex his autem resultat promissio de nubendo, in quo consistunt sponsalia, *lib. 1. & seqq. ff. de sponf.*

2 Stantibus igitur huiusmodi sponsalibus, videbatur Dominis quòd essent confirmandæ sententiæ de partibus, in quibus Nicolaus condemnatur ad contrahendum sub pœna excõmunicationis, cùm regula stet pro Catherina, quòd scilicet sponsalia, siue sint iurata, siue non, sunt effectuanda per contractum matrimonij, iuxta text. *in cap sicut, in cap ex litteris, & l 2. & in cap. requisiuit, de sponsal.* Card. Seraph. *decis. 1112. num. 1. & 2.*

3 Et licèt ab hac regula recedatur, quando allegatur aliqua iusta causa non nubendi, quæ remittitur arbitrio iudicis, qui arbitrari debeat, an sit procedendum ad coactionem, ex plurimis allegatis *in dicta decis. 1111. num. 4. & decis. 1258.* vbi in margine plures decisiones allegantur, & in specie *decis. 497. part. 1. diuers.* & fuit dictum in Vlixbonen. matrimonij 7. Ianuarij 1599. coram bo. me. Litta.

4 Et licèt allegata causa diffamationis, impudicitiæ & infamationis proposita per Nicolaum videatur iusta ad effectum recedendi à sponsalibus, iuxta textum *in cap. quemadmodum, de iureiurand.* Vnde videbatur quòd iudex grauasset Nicolaum dum in sententia condemnauit ipsum ad contrahendum, nulla habita ratione articulorum additionalium, quos dederat, & sic denegando ei probationes, quæ non sunt denegandæ, vel cuanguitandæ, ex adductis per Surd. *decis. 151. num. 15.*

5 Tamen respondebatur, quòd talis exceptio non fuisset per Nicolaum opposita in tempore, sed post lapsos omnes terminos probatorios, & post conclusum in causa, vnde non poterant amplius admitti probationes, quia eis censetur fuisse renunciatum. *cap. auditis, de procurat. cap. cum dilectus,* vbi I clin. *in princ. de fid. instr.* Marant. in Specul. *part. 6. vers. & etiam conclusio*, & not. *in l. admonendi. ff. de iureiur.*

Neque visum fuit obstare, quòd non procedat in causa matrimoniali, ex traditis per addentes ad Vestr. *lib. 4. cap. 4. num. 25. vers. Item regula,* & hoc fauore matrimonij. Ioan. Andr. *in cap. ad hoc, num. 18. vt lit. non contest.* vbi etiam Felin. *num. 1.* 6

Nam præterquam quòd aliqui ex Dominis dubitabant, an hæc limitatio esset extendenda ad causam sponsalium, respondebatur etiam partes ipsas habuisse causam pro conclusa, dum Nicolaus non solùm non appellauit à denegatione probationum, & ab vlteriori processu, quod tamen erat necessarium, vt per Cardin. Seraphin. *decis. 383. num. 8.* sed ipsimet Nicolaus, & Catherina personaliter vnà cum ipsorum Procuratoribus comparuerunt coram iudice, & ius fieri petierunt, & statim iudex in fauorem Catherinæ actricis sententiam tulit & promulgauit, vt appatet ex processu de partibus *fol. 72.* & sic videntur renunciasse vlteriori probationi. Cap. Tholos. *decis. 146.* & propterea videtur, quòd postea fuerint calumniosè petitæ probationes, ad protelãdam expeditionem causæ. Rota *diuers. decis. 322. p. 3.* neque constat huiusmodi probationes fuisse de nouo petitas coram Metropolitano iudice secundæ instantiæ. 7

Demum non visa fuit obstare allegata causa odij Catherinæ contra Nicolaum ex querela contra ipsum porrecta super prætensa diffamatione, quæ ratio odij consideratur in dicta decis. Seraph. 1112. *n. 5.* quia hæc non visa fuit sufficiens ratio ad inducendum odium capitale, præsertim cum ipsamet Catherina, quæ se prætendebat iniuriatam, agat pro executione sponsalium, & sic videatur remisisse omnem iniuriam, & Nicolaus in illo iudicio iniuriarum declarauerit se nunquam habuisse intentionem offendendi reputationem, honorem, & famam Catherinæ, quam declarationem iudex pronunciauit esse sufficientem, addendo, quòd Nicolaus tenet Catherinam pro filia honæ vitæ, & honoris. 8

Et ideo conclusum fuit pro confirmatione sententiarum, &c.

R. P. D. BVRATTO.

Romana laudi, seu prætensæ participationis. Lunæ 17. Aprilis 1617.

ARGVMENTVM.

Institores & complementarij rationis bancariæ, an, & quando possint obligare dominum eiusdem rationis, & ex eorum confessione illis præiudicare.

SVMMARIVM.

Institores, & complementarij rationis bancariæ possunt declarare aliquem participem in dicta ratione, & eorum confessio probat contra dominum dictæ rationis, n. 1.

Confessio curatoris testamentarij probat contra minorem, ibid. præsertim adminiculata, ibid.

Confessio Prælati adminiculata probat contra Ecclesiam, ibid. ante finem.

Institor, & complementarius rationis bancariæ potest obligare dominum eiusdem rationis, num. 2.

Curator minoris potest obligare ipsum minorem, ibid.

Confessio in præiudicium confitentis probat contra tertiũ, n. 3.

Tutor debet gerere negotium pupilli non secus, ac proprium, ibid. in fine.

Sanguinis coniunctio tollit fraudis suspicionem, n.4.
Hæres non potest impugnare declarationem factam a testatore defuncto, num.7.
Minor maior factus non potest impugnare declarationem quam ratificauit in maiori ætate, ibid.
Supplicans censetur fateri omnia contenta in supplicatione, & commissione, ibid.
Institores & complementarij, nec non & curatores, non prohibentur pro veritate facere declarationem, & recognoscere bonam fidem, num.8.

DECISIO CCCCLII.

1 IMpugnabat Nicolaus vnus ex hæredibus q. Alexandri Doni resolutionem factam sub die 14. Februarij 1616. in qua Alberico solùm informante, firmatum fuit pro quibus rata, & tempore ipse deberet participare de Appaltibus, de quibus agitur. Ipso tamen 5. Decembris præteriti, & hodie particulariter audito Domini steterunt in decisis. Placuerunt enim rationes de quibus in decisione, quòd videlicet Octauius, & Ricasolus vti institores, & complementarij insolidum rationis bancariæ potuerunt declarare dictam participationem Alberici, & illorum confessio probat contra Nicolaum vnum ex Dominis dictæ rationis, ad text. *in l. fin. ff. de institor.* Roman. *singul.* 423. *num.*1. Cephal. *consil.* 603. *num.* 54. & dictum fuit in Romana domus inter easdem partes 7. Nouembris præteriti coram Reuerendissimo Domino meo Damasceno. Immò sufficeret sola confessio Ricasoli vti curatoris testamentarij ipsius Nicolai, & Procuratoris aliorum concuratorum adminiculata (vt infra dicetur) qui etiam vti talis subscripsit prædictam apocham, vt per Natt. *consil.* 543. *num.* 20. & Rotam *decis.* 117. *num.*4. *part.*2. *diuersor.* vt in simili confessio Prælati adminiculata probat contra Ecclesiam, Bellapertic. Cyn. Odofred. Alberic. Bart. Bald. & Salycet. *in auth hoc ius porrectum. C. de sacrosanct. Eccles.* Ruin. *cons.* 142. *num.*4. *vol.*2. Natt. *d. cons.* 543. *sub d n* 20. & Rota in Toletana 3000. 10. Iunij 1596. coram Oradino, Card. Seraph. *decis.* 436. *num* 7. *& decis.* 442 *n.*2. *vers. Et hoc sine difficultate.*

2 Prout etiam ex obligatione eorundem Octauij, & Ricasoli, vti institorum idem Nicolaus obligatus remansit, ad *l.*1. *in princip. & l. quicumque, §. non tamen, ff. de institor. & l. si institorem, cum ibi not. ff. si cert. pet.* Card. Seraph. *decis.* 1139. *n.*4. & 5. etiam quòd tunc esset pupillus, *l. verum, & l. sed si pupillus, ff. eod.* Tanto magis, quia dicta ratio incepta fuit per Alexandrum eorundem Octauij, & Nicolai auctorem, & continuata iuxta dispositionem per eum factam in testamento, vt consideratum fuit in dicta Romana domus. Immò remansit obligatus ex obligatione solius Ricasoli curatoris, & Procuratoris concuratorum, vt suprà, perinde ac si ipsemet contraxisset, *l. apud Iulianum, §. pen. ff. ex quibus caus. in poss.* Sord. *decis.* 297. *num.* 5.

3 Adminicula autem, & verisimilitudines, quibus dicta confessio adiuuatur, latè ponderantur in alia decisione, & præ cæteris maximè vrgere visum fuit, quòd facta est ab Octauio altero ex dictis hæredibus Alexandri, qui propterea si dicta participatio non fuisset debita Alberico, consequi debuisset lucra, seu vtilia vnius ex duobus solidis ad eius fauorem per ipsummet declaratis, & sic in proprium præiudicium fecisset talem declarationem, cui nec hodie etiam contradicit, ex quo fit vt nullus rationis color suadere possit quin debita esset dicta participatio, ad text. *in l. hæredes, non tantum, ff famil. ercisc. §. fin. Instit de societ.* & ibi gloss. *in verb. solet. in fin.* & bene Decian. *resp.* 29. *num.* 25. *vol.*2. Sicuti etiam dicitur quando tutor gessit negotium pupilli, non secus ac proprium, per text. *in l. fine hærede, §. Lucius*, & ibi Odofr. *ff. de administr. tutor.* & in Bononien. redditionis 29. Maij 1610. coram bo. mem. Penia, & in eadem 1. Iulij 1615. coram R. P. D. meo Verospio.

Et hinc etiam redditur admodum verisimilis confessio Ricasoli curatoris, qui videns Octauium in sui præiudicium facere dictam declarationem, iure potuit credere illam fuisse debitam, cùm non esset præsumendum, quòd Octauius suum iactare voluerit, & tanto magis cùm dictus Octauius esset complementarius, Ricasolus verò auunculus Nicolai. Ex qua sanguinis coniunctione omnem fraudis suspicionem abesse præsumitur, *l. non solum, in princip. ff. de rit. nupt. & l. pen. C. quod fals. tut.* Menoch. *præsumpt.* 40. *num.* 17. *lib.* 5. Et credendum est ipsos magis respexisse ad vtilitatem Nicolai, quàm Alberici extranei, vt etiam respectu solius Octauij consideratum fuit in alia decisione in hac causa 15. Decembris 1614. 4

5 Et augetur verisimilitudo, quia ipsi dicunt in dicta apocha, quòd Marius pater Nicolai dum viueret, eisdem fecerat fidem de participatione Alberico data per Alexandrum, & de apocha super ea facta manu eiusdem Alexandri, cuius originale (vt dicunt) *si era smarita*; quæ attestatio Marij adeò valuit penes Octauium, quòd illam in proprium incommodum obseruauit, faciendo dictam declarationem.

6 Non solùm autem dicta confessio, & declaratio est ex prædictis adminiculata, sed etiam arbiter, iuxta illam laudauit, tam in debitum, quàm in creditum Alberici, quod laudum Nicolaus postea maior effectus, sub die 13. Iunij 1613. ratificauit, constituendo etiam Octauium Procuratorem ad exigendum summam in eo contentam, vt *in dicto summario num.*13. Immò ex ipsa quoque rei euidentia rectè iustificatur. Dictis enim Octauio, & Ricasolo bene constitit de laboribus, & industria Alberici, vt patet ex illis verbis prædictæ apochæ: *Et hauendo considerate le fatiche da lui fatte, così auanti che hauesse il complemento, come dopò ancora.* &c. pro quibus sine dubio recognitio debebatur. Vnde ipsi eam arbitrati fuerunt pro duobus solidis in viginti de vtilibus factis, à die 1. Nouembris 1596. vsque ad obitum Alexandri, *defalcatone le perdite, & debitori cattiui*, cùm opera Alberici illis visa fuerit non minus pretiosa, & æstimabilis opera aliorum ministrorum, & institorum, quibus tam in vita, quam post obitum Alexandri data fuit, etiam maior participatio, vt Palagio solidorum duorum cum dimidio vnà cum scut. 200. pro alimentis, vt *in dicto summario num.*3. Guiduccio, & Ricasolo solidorum trium, vt *ibidem num.*6. Immò eidem Alberico in prima renouatione rationis facta per Marium, & Octauium post obitum Alexandri, de anno 1600. similiter solidorum trium, & in alia del 1608. solidorum duorum cum dimidio, vt *in d. summario num.*6.

7 Demum vltra plures actus positiuos gestos per Marium, ex quibus magis apparet de veritate dictæ declarationis Octauij, & Ricasoli ponderatos in alia decisione, quos Nicolaus tanquam illius filius, & hæres impugnare non potest, ex *vulgar.* consideratum fuit constare etiam de approbatione ipsius Nicolai, postquam fuit maior, itaut non potuerit, nec possit amplius contradicere, ad *l.*1. *&* 2. *C. si maior fact. & l.* 3. *§.*1 *ff. de minor.* & aliis omissis, vltra supradictam laudi ratificationem clarissima visa fuit ratificatio per eum, & Octauium facta 25. Februarij 1614. commissionis gratiosæ, in qua pro eorum parte narratum fuerat Alexandrum accepisse ad eius seruitium in banco Albericum, cum certa prouisione per aliquot tempus, & deinde de anno 1596. cum participatione vtilium, &c. vt *in dicto summario num.*14. quæ narratiua, seu confessio in dicta commissione facta plenè probat contra ipsos supplicantes, ad *l. eum precum*, & ibi Bald. & Salyc. *C. de liber. caus.*

accedon

accedente præsertim obligatione eorundem de restituendo pecunias, vnà cum cambiis, iuxta rescriptum in dicta commissione factum, *in dicto summario num.* 14.

8 Ex quibus cessat, quòd dicta declaratio fuerit fundata super simplici confessione dictorum institorum, & curatoris respectiuè, & quòd non potuerit fieri tanquam sapiens donationem, cùm constet quòd erat debita, & quòd facta fuit pro recognitione bonæ fidei, quam dicti Complementarij, & curator facere non prohibebantur, *l. quoties, §. item si in temporarali, ff. de administ. tut.* & ibi Alberic. *in princ. & n.* 1. *vers. deinde nota, & l. à tutoribus*, vbi idem Alberic. *in fin.* & Odofr. *ff. eod.* & fuit tentum in Romana tutelæ 20. Maij 1596. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio, & in Romana de populis 5. Iulij 1599. coram Litta.

9 Prout etiam cessat, quòd eandem declarationem facere non potuerint, cùm non essent institores dictæ rationis del 1596. sed tantùm del 1608. quia effectus rationis del 1596. fuerunt ex particulari conuentione translati in illam del 1600. & successiuè de illa in dictam del 1608. vt *in dicto summario num.* 6. & in omnem casum sufficit dictam declarationem fuisse factam à curatore.

10 Alia visa fuerunt vel sublata ex prædictis, & deductis in alia decisione, vel responsione non indigere. Et ideo Domini perstiterunt in resolutis, tanto magis, cùm agatur inter mercatores, inter quos bona fides debet exuberare, vt dictum fuit in dicta decisione in hac causa 15. Decembris 1614.

R. P. D. BVRATTO.

Perusina bonorum. Lunæ 17. Aprilis 1617.

ARGVMENTVM.

Possessor sine titulo, & ex primo decreto non facit fructus suos, & de euictione agi non potest, nisi re euicta ablata effectualiter. cætera vide in summario.

SVMMARIVM.

Appellationis causa, si infra biennium non terminetur, dicitur deserta, num. 1.

Possessor sine titulo non facit fructus suos, num. 2. in fine.

Possessio capta per Balium sine licentia iudicis non suffragatur, n. 3. vbi etiam quòd iudicis licentia non præsumitur.

Possessio data à Balio in fauorem alicuius non suffragatur alteri, ibid. in fine.

Possessor ex primo decreto in actione personali non facit fructus suos, nisi iudex hoc expressè dixisset, num. 4.

Euictio non dicitur sequuta, nisi res fuerit ablata, & sic facta executione sententia lata super euictione, num. 5. vbi præsertim quando lis fuit mota in Saluiano.

Exequutione realiter non sequuta, de euictione agi non potest, num. 6.

Promittens in casu euictionis restituere pecunias pro quantitate euicta non tenetur ad fructus, ibid.

Verbum ablatum, *importat ablationem, inuito eo, à quo res aufertur, num. 7.*

Mutatio tituli non præsumitur, ibid. in fine.

Sententia vna alteri contraria est nulla, num. 9.

Mandatum relaxatum in forma, intelligendum est prout de iure, ibid.

Compensatio habet vim solutionis, ibid.

DECISIO CCCCLIII.

1 Lata per A.C. de anno 1605. sententia ad fauorem illorum de Lupatellis, contra Venturinos condemnatos ad imputandum in sortem fructus perceptos prædio sancti Martini, commissa causa appellationis dictorum de Venturinis in Rota, dubitaui, an constaret de re iudicata, & DD. affirmatiue responderunt.

Quia non docetur de prosequutione, nec terminatione appellationis, nedum intra biennium, sed nec spatio annorum 12. & sic causa remansit deserta, *auth. ei qui. C. de temper. appell. & cap. cum sit Romana, de appell.* Nec contra eam opponitur aliqua nullitas, quæ possit impedire transitum in iudicatum.

De illius autem iustitia nulla fuit penes Dominos 2 dubitatio, mandat enim fructus per Venturinos perceptos ex dicto prædio S. Martini hæreditario Raynaldi fideiussoris cedere in extinctionem crediti, quod habebant, seu habere prætendebant, cum hæreditate dicti Raynaldi ratione prætensæ euictionis prædij Montis Cornu venditi dictis de Venturinis per Ludouicum de Lupatellis, pro qua euictione Raynaldus accesserat, & sic eo ipso iustificatur, quod Venturini non ostendunt dictum prædium sibi insolutum datum, vel adiudicatum fuisse pro eorum prætenso credito, iuxta not. per gloss. *in l. à diuo pio. §. si super rebus, verb. integris. vers. nam missus*, & per DD. *ibid. de re iudic.* & nihilominus dictum prædium S. Martini detinuerunt per multos annos, & illius fructus perceperunt, immò in Rota bis obtinuerunt resolui pro eorum manutentione, & propterea dictos fructus suos minimè fecerunt, & consequenter illi cesserunt in extinctionem eorum prætensi crediti.

Nec tenuta d. prædij capta per Nuncium, seu Ba- 3 lium publicum ad hunc effectum Venturinis suffragatur. Tum quia capta absque iudicis commissione, Ruin. *cons.* 102 *n* 7. *in fin vers nec tenuta, vol.* 5 Honded. *cons.* 82. *num.* 12 *lib.* 1. ex quo talis commissio in actis non probatur, nec de iure præsumitur, vt post Bart. & alios Alexand. *in l. sciendum, num.* 45. *& seq. ff. de verb. oblig.* Ruin. *ibid. num.* 8. *&* 11. *vers. & similiter*, & Honded. *vbi suprà num.* 13. Immò ex iisdem actis contrarium conuincitur, ex quo Balius in relatione captæ per eum tenutæ dicti prædij Sancti Martini die 5. Februarij 1582. dicit se illam adeptum fuisse virtute sententiæ latæ Perusij 17. Martij 1580. Quæ declarat tantum Faustinam auctricem dictorum de Lupatellis teneri, & obligatam esse ad suscipiendum in se iudicium, & litem contra Ioann. Antonium emptorem, & illius nepotes motam in Saluiano super prædio Montis Cornu vendito dictis de Venturinis per Ludouicum, & sic lata fuit in actione merè personali, *§. omnium. vers. namque, & §. appellamus, Instit. de action.* Specul. *eod. tit. §. sequitur. num.* 5. non autem super immissione, aut cum relaxatione mandati de capienda possessione, tum etiam, quia, & si Balius cum licentia iudicis possessionem cepisset, tamen quia in illam non induxit Venturinos, illi non possunt dici esse in possessione ex primo decreto, Ruin. *d. consil.* 10. *num.* 11. *post med. vers. & quia nuntius*, per text. *in l. is cui. §. immissus. ff. vt in poss. legat.* & per Bart. *in l si finita. §. Iulianus, num.* 21. *vers.* 2. *quæro. ff. de damn infect.*

Et nihilominus licet ex primo decreto in actione 4 personali Venturini fuissent inducti in tenutam dicti prædij, adhuc tamen nisi iudex expressè dixisset, de quo non constat, non fecissent fructus suos, sed illos in sortem imputare tenerentur, gloss. 1. *in l. Fulcinius. ff. quib. ex caus. in poss. eat. & in dict. l si finita. §. si plures, in verb. prius, propè fin. versicul. effectus primi decreti*, & ibi Bart. *in §. Iulianus. num* 50. *ff. de damn. infect.* Cyn. *in l. cùm proponas, n.* 17. *vers. tamen in hoc. C. de bon. auth. iud. possid.* Papien. *in forma responsionis rei conuenti. n.* 18. Afflict. *super constit. regn. lib.* 1. *rubr.* 97. *de pœna contumaciæ, § contumacē, n.* 3. quia non possent dici possidere, vt post plures relatos, Menoch. *de retinen. remed.* 3. *n.* 168. *cum pluribus seqq.*

5 Nec releuat dictos fructus fuisse debitos vti recompensatiuos ratione fructuum amissorum ex dicto prædio Montis Cornu per Venturinos empto, & illis (vt dicitur) euicto ex æquitate, *l. curabit. C. de action. empt.* Quia omisso, quòd non constat de prætensa euictione, quæ non dicitur sequuta nisi re ablata, & sic facta executione sententiæ latæ super euictione, *l. 4. in princip.* cum ibi nor. *ff. de action. empt. l. si seruus venditus, versicul. vnde Iulianus, & l. habere licere, ff. de euict. l. qui rem. C. eod.* gloss. magna in *l. at qui natura. §. cum me absente*, & ibi etiam Bart. *num. 1. versic. quia etiam. ff. de negot. gest.* Alexand. *consil. 4. num. 1. volum. 3.* & tanto minus si lis fuisset mota in Saluiano, quia cùm per illud sola detentio auocetur, vt per text. *in l. si cùm venditor. ff. de euict.* Caballin. *in eod. tract. §. 3. quæst. 17. n. 132. & §. 5. num. 44.* agi non potest de euictione, Bart. *in l. 3. num. 1. ff. de act. empt.* Socin. *consil. 99. num. 8. versic. confirmatur hoc idem, vol. 2.* & Cephal. 168. *num. 5.*

6 Quin potiùs ex dicta sententia, cuius vigore per Balium fuit capta tenuta prædij Sancti Martini, apparet nullam sequutam fuisse euictionem, dum declaratur Lupatellos teneri, & obligatos esse ad suscipiendum in se litem motam contra emptores, & ideo euictione realiter non sequuta de illa agi non potest, *l. si plus. §. mota, ff. de euiction. l. qui rem. C. eodem.* Cardin. Seraphin. *decis. 321. num. 4. & decis. 715. num. 3.* Cessare visa fuit difficultas, quia Raynaldus fideiussor author dictorum de Lupatellis in casum euictionis prætetquam à Faustina eius sorore promisit tantùm, quòd dictus Ludouicus restitueret pecunias pro quantitate euicta, & ideò nõ tenebatur ad fructus, *l. fideiussores magistratuum. in princip & in §. Aurelio, & in l. si in pignore. ff. de fideiuss.* & in puncto tenuit Rota in Asculana, seu Ripan. pecuniaria 15. Martij 1606. coram Reuerendiss. D. meo Decano.

7 Nec obstat prætensa concordia super fructibus recompensatiuis, quia de aliqua non constat, quod sufficit pro responsione. Et additur præterea, quòd Venturini ad probandam eorum possessionem dicti prædij, & titulum illius coram A. C. producentes supradictam sententiam, & tenutam illius vigore captam, nec non locationes per ipsos factas de dicto prædio cum assertione, quòd illud fuit ablatum à Faustina tãquam de bonis Raynaldi fideiussoris Ludouici, referendo se ad dictam sententiam, vt in dicto summario Venturinorum, *num. 3. & 4.* quod verbum *ablatum*, importat ipsa Faustina inuita, *l. 3. §. non solùm*, & ibi gloss. *in verb. abstulit. ff. de incend. ruin. & naufr. l. vulgaris in princ. ff. de furt.* ex hoc concludenter fateri videntur se non possedisse titulo donationis in recompensam, nec præsumitur mutatio tituli. *l. siue possidetis. C. de probat. l. si certis annis. C. de pact.* & vtrobique scribentes. nec aliqua nouatio, *l. vlt. C. de nouat.* cum aliis per Gabriel. *eod. tit. concl. 1. in princip.* & Rot. *decis. 456. part. 1. & decis. 30. num. 2. part. 2. diuers.*

8 Nec releuant testes in summario de Venturinis *n. 5.* quia etsi probent eos ex singulis annis percepisse ex dicto prædio tantam quantitatem fructuum, quantam amittebant ex prædio sibi euicto, non tamen probant dictos fructus datos fuisse in recompensam, quin potiùs illam excludunt, cùm asserant Venturinos illos percepisse propria authoritate à colonis, quibus dictum prædium ad laboritium locauerant. Quòd Ludouicus dederit huiusmodi fructus in recompensam, non probatur, & quatenus probaretur non obstaret Lupatellis venientibus ex persona Faustinæ, non Ludouici, cui Faustinæ, vel eius successoribus Ludouicus nocere non potuit, *l. non debet. ff. de reg. iur. l. de pupillo. §. si plurium, ff. de non oper. nunc.*

9 Tandem non obstat, quòd sententia A. C. non reuocans primam sententiam Perusiæ fuerit nulla, Cassad. *decis. 1. n. 4. de sequestr. poss. & fruct.* & fuit dictum in Perusina dotis 8. Aprilis 1607. coram bon. me. Penia, & in Bononien. beneficij 6. Iunij 1614. coram me.

Quia istæ sententiæ in nullo sibi contrariantur, immò ad inuicem se compatiuntur, illa enim, quæ lata fuit Perusiæ, condemnat Ludouicum, & Faustinam ad suscipien. litem, &c. & obseruanda omnia, & singula promissa in instrumento venditionis, declarando, quòd terminato iudicio, & lite mota contra Venturinos dictum instrumentum tanquam purum, & liquidum sit exequendum cum relaxatione mandati in forma, quod est intelligendum, prout de iure, *l. miles, §. decem, ff. de re iudic.* Alex. *cons. 46. num. 3. vol. 5.* Aym. *cons. 74. n. 9.* Rot. *decis. 550. num. 5. part. 1. diuers.* Card. Seraphin. *decis. 984. n. 3.* & sic quòd sequuta euictione, & seruatis seruandis Ludouicus, vel Faustina cogẽdi sint restituere pretium fundi euicti, sententia verò A. C. præsupponendo creditũ de Venturinis contra Faustinam, & illius hæredes mandat in illud imputari fructus ex dicto prædio perceptos post sentẽtiam latam Perusiæ, quæ compensatio habet vim solutionis, *l. si debitor. ff. qui pot. in pign. hab.* Bart. *in l. amplius non peti, num 8. ff. rem rat. haber.* Bald. *in l. 1. n. 1. C. de compensat.* Guido Pap. *decis. 367. in princ.* Afflict. *decis. 121. num. 4.* Tiraq. *de retract. lign. §. 3. gloss. 3. num. 2.* Rot. *decis. 84. num. 2. part. 1. & decis. 7. n. 1. p. 1. diuers.* & sic vna sententia non est contraria alteri, in quibus terminis loquuntur in contrarium allegata. 10

Quo verò ad aliud caput sententiæ A. C. continen. liquidationẽ fructuum, illa nõ impugnatur à Venturinis, & nihilominus optimè iustificatur. Quãtitas enim & qualitas dictorum fructuum deprehenditur ex septima positione Venturinorum, & depositionibus testium super illa, vt in summario de Lupatellis, *num. 6.* Nam ex pluribus quantitatibus fructuum, quos dicunt Venturinos ex dicto prædio singulis annis percepisse ducto calculo etiam ad rationem minoris quantitatis expressè completur summa in dicta sententia contenta.

Et ex his fuit ita decisum.

R. P. D. MANZANEDO.

Bonon. de Lambertinis. Lunæ 17. Aprilis 1617.

ARGVMENTVM.

Præcedentia à sequentibus restringuntur de natura & significatione dictionis *videlicet*, & copula *&*, de teste vnico, quòd adiuuetur ex depositione aliorum testium; & quando testes inuicem contrarij dicantur.

SVMMARIVM.

Præcedentia verba limitantur, & restringuntur per sequentia, num. 3.

Videlicet *dictionis natura est restringere, & declarare, num. 3. & 4. vbi ampliatur hæc conclusio, etiam quod adsit copula &.*

Copula &, secundùm pactorum contingentiam habet diuersas proprietates; & stat aliquando non copulatiuè sed expositiuè, & declaratiuè; nec alterat proprietatem verbi immediatè sequentis; sed ab illo recipit declarationem, n. 4.

Testis vnicus adiuuatur ex depositione aliorum testium, num. 5.

Testi testamentario facienti fidem de voluntate testatoris maximè creditur, ibid. in fine.

Testes non dicuntur contrarij alijs testibus, dicendo se non recordari, vel non audiuisse, aut se remittentes instrumento, num. 6.

DECI

DECISIO CCCCLIV.

1 IN castro Podij Rognatici iurisdictionis DD. de Lambertinis adsunt duo palatia, vnum scilicet magnum pro habitatione dominorum, quod & Castrum appellatur: alterum verò paruum, fabricatum pro habitatione commissarij dicti loci, & pro iure reddendo. D. Imelda de Lambertinis in vim immissionis à Rota obtentæ in bonis hæreditariis Comitis Cæsaris pro legato scutorum 500. ab Ipso sibi relicto, cœpit possessionem palatij magni, seu castri, tanquam de bonis hæreditariis dicti Cæsaris. Cùm autem ex aduerso Comes Guido Antonius prætenderet dictum castrum, seu palatium non esse de hæreditate Cæsaris, cùm fuerit sibi ab eodem prælegatum, & consequenter exequutionem quoad illud esse reuocandam, fuit die 18. Martij 1613. & 18. Maij præteriti pro reuocatione dictæ executionis resol[illegible]um: quibus tamen decisionibus cum non acquiesc[illegible]ent Agentes D. Imeldæ, causam [illegible]per eisdem tertio loco repropofui: & Domini attentis nouiter deductis, à decisis recedendum esse dixerunt.

2 Quia prælegatum factum à Cæsare Gnidoni & M. Antonio, non fuit de palatio magno, seu castro, sed de palatio paruo, quod colligitur ex eo, quia verba prælegati ponderata in decisione conueniunt vtrique palatio, testator enim prælegauit palatium Podij Rognatici tentum, & possessum per dictum testatorem, & reseruatum sibi in donatione iurisdictionis aliàs facta tanquam liberum, & allodiale, quæ verba verificantur etiam in palatio paruo, cùm in donatione iurisdictionis testator sibi reseruauerit non solùm palatium magnum, sed etiam quæcumqu[e] alia æ[d]ificia & bona allodialia, & sic etiam hoc palatium Commissarij fabricatum, vt patet ex lapide marmoreo affixo parieti sub porticu dicti palatij.

3 Vnde ad tollendam hanc ambiguitatem, & discernendum de quo palatio testator senserit, recurrendum est ad verba immediatè sequentia, ibi, *& videlicet illud in quo residet Commissarius dicti loci pro iure reddendo, nuncupatus, Il Palazzo della Ragione*, ex quibus satis clarè demonstratur mens testatoris prælegandi palatium paruum, non autem magnum: quod, vt testes dicunt, nunquam fuit appellatum, *Il Palazzo della Ragione*, nec in eo residet Commissarius. Et quamuis verba præcedentia essent apta comprehendere dictum palatium magnum, tamen ex aliis sequentibus limitantur & restringuntur ad palatium paruum, propter dictionem *videlicet*, de cuius natura est restringere & declarare legata. Bart. *in l. quæsitum, §. si quis fundum. sub n. 15. vers. aut fuit facta ennmeratio. ff. de fund. instruct.* Paris. *consil. 85. num. 47. lib. 2. & cons. 17. num. 38. lib. 3.* Purpurat. *cons. 465. n. 3.* Bursat. *consil. 9. num. 18.* Menoch. *consil. 21. num. 27. lib. 1.* Surd. *decis. 161. num. 8.*

4 Quod procedit etiam si dictionem *videlicet* præcedat copula *&*, quia non per hoc censetur vtrumque palatium prælegatum, cùm enim dictio *&*, secundùm factorum contingentias diuersas habeat proprietates, vt inquit Surd. *cons. 123. n. 47.* Gabr. *cons. 90. num. 35. lib. 1.* ac aliquando etiam stet expositiuè, & declaratiuè, Rip. *in cap. ex parte, num. 52. de rescript.* Ruin. *cons. 56. num. 1. & lib. 1.* Rot. *diuers. decis. 327. num. 3. part. 2.* Non debet alterare proprietatem verbi *videlicet*, immediatè sequentis, sed potiùs ab illo recepit declarationem. Et certè si testator voluisset prælegare palatium magnum, sufficiebant verba præcedentia, nec erat opus subiungere alia sequenti[a] *& videlicet*, &c. quæ cu[m] il[l]i non conueniunt, fuiss[en]t apposita superflua, & nu[ll]i ope[ra]entur. Et istam fuisse ment[em] testatori pr[o]batur ex [illegible] militudine resultante ex eo quod cùm eisdem legatariis donasset solam iurisdictionem castri, sine aliquo ædificio in quo iurisdictio exerceri posset, vt expresse dicitur in donatione, videtur verisimile illis voluisse prælegare palatium paruum fabricatum pro iurisdictione exercenda, & retinendo Commissario, quod erat quasi pars iurisdictionis priùs donatæ.

5 Et è contra cùm tres hæredes sibi æqualiter instituisset, non est verisimile duobus ex illis tantùm voluisse prælegare palatium magnum, quia aliàs sequeretur absurdum, vt si tertius hæres se vellet conferre ad bona Podij Rognatici, communia cum aliis non haberet vnde habitaret. Et omnis difficultas videbatur cessare ex depositione secundi testis clarè deponentis ita testatorem declarasse suam voluntatem, qui licèt sit vnicus, tamen cùm adiuuetur depositione 13. & 14. testium, qui aliqualiter etiam deponunt de dicta voluntate, negari non potest quin tollat omnem dubietatem dd. verborum si quæ adest, cùm præsertim sit testamentarius, quo casu testi, etiam vnico plurimum tribuitur. Ruin. *cons. 14. num. 7. vers præterea, lib. 5.* Afflict. *decis. 166. num. 5.* Natt. *cons. 95. num. 5.* Menoch. *de arbitrar. cas. 105. num. 13.* Couar. *variar. resolut. lib. 2. cap. 13. num. 11. vers. secunda conclusio.*

6 Nec obstat quòd fides horum testium diminuatur ex depositionibus aliorum contrarium deponentium, quia cùm illi solùm dicant se non recordari, vel non audiuisse, & credere, quòd si fuisset aliquid dictum, audiuissent, vel se remittunt testamento, non videntur contraria deponere.

7 Minus facit quòd prælegatum non possit verificari in domo Commissarij, quæ cùm sit parua, non potest dici palatium, quia contrarium patet ex planta & testibus, nec non inscriptione in prædicto lapide marmoreo apposita, ex qua elicitur quòd testator illam pro domo magna & palatio tenebat, cùm splendi[di]s verbis significet ad quem effectum fuerit instructa, & illam appellat Prætorium & Curiam.

Et ex his fuit resolutum esse recedendú à decisis, &c.

R. P. D. SACRATO.

Lauretana iurisdictionis. Veneris 21. Aprilis 1617.

ARGVMENTVM.

In hac decisione adhuc defenditur Episcopum Capellæ Lauretanæ habere iurisdictionem contra ministros eiusdem Capellæ in delictis extra Capellam commissis priuatiuè quoad protectorem, & inde sumpta occasione, multa explicantur notanda de iurisdictione Episcopi Lauretani, & protectoris illius Ecclesiæ, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Obseruantia subsequuta potens est in interpretatione constitutionum, num. 1. in fine.

Regula, singula si non prosunt, multa collecta iuuant, *maximè attenditur in materia probationum, n. 2. ad med.*

Contentum non venit sub continente, quando contentum est nobilius continente. declara hanc conclusionem, vt ibid.

Farina nunquid veniat sub dispositione loquente de sacco, sub eod. num. 2.

Verba non attenduntur, sed intentio proferentis, ibid. in fin.

Ecclesiæ *verbum intelligi potest large, & strictè, quando, & quomodo largè, & quando, & quomodo stri[ct]è, num. 3.*

Administratio Capellarum Ecclesiæ Cathedralis spectat ad Episcopum vnà cum Capitulo, num. 4.

Protectores Ecclesiæ deputari possunt a Pontifice etiam simplices Prælati, ne dum Cardinales, num. in fine.
Episcopi in his quæ spectant ad spiritualitatem habent maiorem potestatem, quam Cardinales, num.6.
Obseruantia constitutionis non suffragatur, nisi adsit patientia partis, contra quā deducitur, num.7.
Obseruantia difformis non suffragatur, sed vniformis tantùm, num.8. & 9.
Rubrica constitutionis maximè attenditur ad interpretationem ipsius constitutionis, ibid.

DECISIO CCCCLV.

1 PRoposui dubium, an esset recedendum à decisis in hac causa, sub die 13. Ianuarij 1617. vnctâ prætensa hinc inde obseruantia, quod dubium videbatur habere, duas partes. Prima erat, an verba Bullæ super erectione Cathedralis Lauretanæ, sine alia obseruantia comprehenderent Sanctam Capellam. Secunda erat, posito quòd sic, an constaret de tali obseruantia, quæ posset dare contrariam interpretationem prædictæ Bullæ, etenim certum est in interpretandis constitutionibus plurimum deferri obseruantiæ, *l. si de interpretatione ff. de leg. cap. cum dilectus, de consuetud.* Aym. *cons.* 294. *num.*6. *vers.*21. Rot. *decis.* 503. & *decis.* 571. *num* 3. *part.* 1. *diuers.* Menoch. *cons.* 176. *num.* 19. Surd. *cons.* 362. *num* 10.

2 Circa primam partem dubij visum fuit Dominis, quòd verba, & circumstantiæ, de quibus in Bulla erectionis, importent, quòd Sancta Capella fuerit comprehensa in erectione iuribus, & rationibus, de quibus in prædicta decisione, vltra quæ fuit de nouo obseruatum, quòd Leo Papa Decimus hanc Sanctam Capellam in Collegiatam erexit, vt patet ex eius constitutione, in qua Ecclesiam de Laureto assiduis miraculis, & amplissimis ædificiis splendentem, vbi erat certus numerus Presbyterorum, volens condignis honoribus attollere, ipsam in Collegiatam erexit. Sixtus verò Papa Quintus in constitutione, de cuius interpretatione agitur, narrando quòd in oppido Laureti excellebat vna insignis Collegiata Ecclesia, sub inuocatione B. Virginis, Ecclesiam huiusmodi in Cathedralem erexit. Cùm igitur Sancta Capella fuerit per prius erecta in Collegiatam per Leonem X. & Sixtus Papa V. erexerit huiusmodi Collegiatam in Cathedralem, sequitur quòd & ipsa Sancta Capella fuerit erecta in Cathedralem. Nec dubitari potest quòd Leo non erexerit in Collegiatam Sanctam Capellam, cùm erexerit in Collegiatam illam Ecclesiam, quæ assiduis miraculis splendebat: certum est autem quòd miraculis splendebat Sancta Capella, non autem ambitus murorum exterioris Ecclesiæ. Nec obstare visa fuerunt, quæ contra singula motiua decisionis deducta fuerunt. nam præterquam quòd per se satis leuia videbantur, non respiciebant omnia fundamenta simul iuncta, quia in materia probationum procedit regula, quæ singula non prosunt, multiplicata iuuant, iuxta not. *in cap. cum causam, de probat.* um al is in decisione allegatis. Et respondendo ad nonnullam ex illis, quæ maiorem colorem habere videbantur, circa illud quod primo loco opponebatur, contentum non venire sub continente, quod [illegible] conuentum est n[illegible]us [illegible] do exemplum de farina, quæ non [illegible] sib [illegible] ne sacc[illegible] Bald. de [illegible] tit. de [illegible] qui cur. vendit. num. 11. [illegible] maiori, vel minori nobilitate contenti, [illegible] pendere naturam vocabuli, an [illegible] comprehendere vtrumque, vt est in proposito [illegible], cum appellatione Ecclesiæ veniant Capella in illa contentæ, ex allegatis in alia decisione: sed dato, & non concesso quòd non veniret de sui natura Sancta Capella, adhuc non officeret, cùm ex circumstantiis facti ponderatis in alia decisione appareat intentionem Pontificis fuisse directam in Sanctam Capellam, & propterea iutrare conclusionem, non attendi in quem dirigantur verba, sed intentio, de quo *in l. seruo legato, §. stestator. ff. de leg.* 1. Mandell *consil.* 273. *num.* 4. & ibi addentes, Rota in Romana vigesimæ 11. Maij 1609. coram me. Præterea Bald. ex aduerso allegatus loquitur de contento separabili, vt est farina à sacco, vnde non videtur applicari in contento inseparabili, vt est Capella ab Ecclesia, per ea quæ de annexo, & accessorio inseparabili, trad. idem Bald. *ibid. num.* 11.

3 Circa aliud super quo instabatur, scilicet, quòd Papa discretiuè loquutus fuerit de Ecclesia, & Sancta Domo, cùm pro dote Ecclesiæ assignet tot ex prædiis Sanctæ domus, siue Capellæ, qui esset incongruus modus loquendi, quasi quòd Ecclesia sibi ipsi dotem daret, contra not. *in l. Vranius. ff. de fideiuss.* fuit dictum nomen Ecclesiæ posse intelligi largè, & strictè, nempe largè pro ipsa Episcopali Sede, quæ habet iurisdictionem in tota diœcesi, strictè verò pro ipsa Ecclesia materiali, in qua residet Episcopus, & in qua decantantur diuina officia, vt per Syluest. *in sua summa, verb. Ecclesia*; & docet communis vsus loquendi: hæc autem materialis Ecclesia potest habere suos redditus separatos, & distinctos ad fabricam, Sacristiam, & familia, vt practicatur in multis Ecclesiis in Italia, & extrà: dum igitur Papa loquitur de assignanda dote Ecclesiæ Lauretanæ, intelligit Ecclesiam [illegible] modo, vt patet ex verbis antecedentibus, ibi, *ac pro Episcopi pro tempore existentis dote, quam ad summam 20 [illegible] scutorum declarat, &c. residuum verò 2000 scutorum pro dote dictæ Ecclesiæ Lauretanæ ex tot prædijs, & possessionibus dictæ Domus Lauretanæ,* &c. Vnde nil mirum si Ecclesia Lauretana tanquam in genere sumpta consideratur, vt quid diuersum à Sancta Capella, quæ in particulari sumpta habet suos redditus, quos Papa noluit in totum applicare mensæ Episcopali, sed remanere sub Protectoria ad effectum, vt meliùs sustineretur decus illius tanti loci.

Tertiò, instabatur quòd Papa præsupposuit remanere Protectorem Sanctæ Capellæ, & penes eum sine dubio remanere administrationem redditutum, ex quo voluit Episcopum ex illius manibus recipere suam portionem. Vnde inferebatur Papam noluisse comprehendere Sanctam Capellam, quia si voluisset comprehendere, sine dubio remansisset extincta Protectoria, cùm administratio Capellarum Ecclesiæ Cathedralis spectet ad Episcopum, saltem cum suo Capitulo, Cæs. de Grass. *decis.* 4. *num.* 4. *de his quæ fi. à Prælat.* cum aliis allegatis, & ideò sicut remansit administratio temporalium penes Protectorem, ita debuit remanere administratio spiritualium, cùm in Bulla non legatur aliqua distinctio, vel separatio. Pro resolutione istius difficultatis fuit sicut aliàs consideratum non posse in proposito casu dici, quòd Papa noluerit in hac erectione derogare Protectoriæ, quia quidquid concessit nouo Episcopo in oppido Lauretano, totum abstulit à Protectoria, itaque hoc argumentum deductum à posteriori, non solùm non concludit, cùm manifestè derogatur fallax, ex eo quòd certum est Papam in multis, & quidem principalibus derogasse Protectoriæ, sed potiùs concludit contrarium. nam eo ipso quòd videmus Papam multam iurisdictionem spiritualem quæ prius competebat Sanctæ Capellæ, transtulisse in Sedem Episcopalem nec apparet dictum Pontificem vo[illegible] Sanctam C[illegible]llam, sed potiùs augere[illegible] Sanctam Capellam su[illegible] comprehen

præbeosam in erectione, quia aliàs Sancta Capella remaneret spoliata, & diminuta, vt ponderatum fuit in alia decisione.

5 Et circa illud, quod modò dicebatur, imò Sanctam Capellam fuisse diminutam, cùm hoc modo subiiciatur Episcopo, qui regulariter est simplex Prælatus, cùm primo subiiceretur Cardinali, fuit responsum in primis, dignitatem Cardinalitiam esse tam accidentalem in Protectore, quàm in Episcopo, cùm possint Summi Pontifices ad libitum deputare Protectores simplices Prælatos, vt dicitur fuisse alias factum à Leone Papa X.

6 Secundo, in his quæ spectant ad spiritualitatem, de qua nunc agitur, maiorem potestatem habent Episcopi, quàm Cardinales, cùm possint Episcopi conferre Ordines sacros, & alia exercere in Sancta Capella spectantia ad ordinem Episcopalem, quæ non poterunt facere Cardinales, nisi aliàs, (quod est in illis accidentale) essent Episcopi. Tertiò, parallelus posset fieri data paritate terminorum, nempè si Sancta Capella sub Episcopo remaneret simplex Capella, vt est sub Protectore: sed cùm fiat caput Ecclesiæ Cathedralis, videtur quòd sit honorificentius esse talis sub Episcopo, quam simplex Capella destituta Clero, & cultu, sub Cardinali Protectore, cùm maximè neque hoc modo remaneat destituta protectione Cardinalitia, cùm non negetur illam remanere in suis casibus sub Protectore, vnde per hanc erectionem multa priuilegia de nouo acquirit, & nulla amittit de antiquis.

7 Circa secundam partem dubij visum fuit Dominis non constare de obseruantia, quæ Bullæ posset dare interpretationem contrariam supradictis. Primò, quia obseruantia, quæ affertur per informantes pro Illustrissimo Protectore est multum controuersa, cùm semper Episcopi contradixerint, vt patet ex deductis pro parte Illustrissimi Episcopi, obseruantia autem debet esse cum pacifica, non contra quam deducitur, Paris. *consil.* 2. *num.* 41. *vol.* 1. Seraphin. *decis.* 381. *numero* 14. *& decis.* 748. *num.* 1. Rot. *decis.* ... *n.* 3. *part.* 2. *diuers.* & in Romana Concordiæ 21. Februarij 1610. coram R.P.D. Caualerio.

8 Secundò, quod multum mouit Dominos cùm hæc obseruantia deducatur ad effectum, ne Sancta Capella dicatur comprehensa in erectione, & ob id quoad iurisdictionem spiritualem habeatur tanquam separata ab Ecclesia Cathedrali Lauretana esset probanda, itaut Episcopus Lauretanus in nullo vnquam se ingesserit in spiritualibus in Sancta Capella, sed imò fuerit iudicatus tanquam omnino exterus, alias obseruantia difformis, non suffragabitur, ex infrà allegandis, quod tantum abest, vt probetur, quòd potiùs pro parte Illustrissimi Episcopi dantur plures actus contrarij, de quibus in eius Summario, sed signanter capitula aliàs facta inter Cardinalem Vastauillanum tunc Protectorem, & Episcopum Lauretanum, quibus tanquam proximioribus executioni multum videbatur deferendum, ex *cons.* Socin. sen. 6. *num.* 6. *lib.* 1. in illis enim multa iurisdictio spiritualis in Sancta Capella conceditur Episcopo, quod non fuisset factum, si Sancta Capella minimè fuisset comprehensa in erectione Cathedralis, quia tali casu Episcopus nullam in illa debuisset habere præeminentiam, vel iurisdictionem, quinimò concordata, vt prætenditur, facta per bon. mem. Scipionem Cardinalem Lancellottum, in quibus se fundat Illustrissimus Protector in rubrica quæ regulariter attenditur, iuxt. not. per Alex. *consil.* 1. *n.* 7. *lib.* 4. Paris. *consil.* 61. *num.* 95. *lib.* 1. Crauett. *consil.* 61. *in princ.* manifestè indicant Sanctam Capellam comprehendi in erectione Episcopatus, etenim in illa Episcopus Lauretanus denominatur Episcopus illius Ecclesiæ, cuius Protector est Cardinalis, & propterea sicut Cardinalis sine dubio est Protector Sanctæ Capellæ, ita eiusdem Sanctæ Capellæ Episcopus Lauretanus erit Episcopus, vt æquiparatæ cum idem sit iudicium, ad *l. idem iuris est. ff. ad l. Aqui.* Socin. sen. *d. consilio* 6. *num.* 5. *lib.* 1.

Quòd autem Episcopus Lauretanus in dictis prætensis concordatis Cardinalis Lancellotti vocetur Episcopus eiusdem Ecclesiæ, cuius Cardinalis est Protector, patet ex rubrica, ibi, *Copia capitulorum factorum inter Illustrissimum D. Cardinalem Ecclesiæ Lauretanæ Protectorem, & Reuerendissimum D. eiusdem Ecclesiæ Episcopum, &* ibi, *Spectantia ad D. Cardinalem Protectorem Ecclesiæ Lauretanæ,* iuncta alia rubrica, ibi, *Spectantia ad D. Episcopum Ecclesiæ Lauretanæ;* & ex his patet non doceri de obseruantia, quæ excludat Sanctam Capellam, quia ad istum effectum deberet esse vniformis, itaut nullus actus possit dari per quem diceretur Sancta Capella inclusa sub Episcopatu; ad effectum enim, vt obseruantia non suffragetur ei, qui se fundat in illa, sufficit quòd possit dici difformis, Bart. *in l.* 2. *num.* 22. *ff. solut. matrim.* Alexand. *consil.* 5. *num.* 7. *lib.* 5. Roland. *consil.* 13. *num.* 2. *lib.* 4. Corn. *consil.* 296. *num.* 6. *versic. & licet, lib.* 4. Rota *decis.* 19. *part.* 2. *diuers.* & in Lunen. Sarzanen. Capellaniæ 1. Martij 1602. coram me. 9

R. P. D. DVNOZETTO.

Romana pecuniaria de Columna. Veneris 21. Aprilis 1617.

ARGVMENTVM.

In hac decisione defenditur quoddam mandatum Rotale à pluribus oppositis exceptionibus, & nullitatibus, & in ea plura notanda explicantur, de quibus in Summario.

SVMMARIVM.

Mandati Procuratoris scientia, & ratificatio præsumitur ex expensis factis ab eo in lite, num. 1.

Procurator nunquid possit consentire, vt credatur copia alicuius scripturæ, originali non producto, n. 2. *vbi etiam, an possit consentire libro priuato.*

Iuramentum calumniæ parte petente præstandum est, num 3.

Protestatio nullitatis in iudicialibus reperiri debet in qualibet actu, ibid.

Iuramentum calumniæ omissum non vigeat, vbi constat de bona iure agentis, ibid.

Heres, quod quis sit alterius non præsumitur, nisi probetur, num 4.

Minoris aditio hæreditatis sine solemnitatibus facta non valet, ibid.

Nullitas actus verificari debet ex præcedentibus, & non ex subsequentibus, ibid.

Abundans cautela non nocet, num. 5.

Forsan *dictio non habet vim approbationis, ibid.*

Nullitas defectu mandati respectu vnius alteri non nocet, num. 5 *&* 6.

Index potest mandatum relaxatum moderari, quando ex moderatione non oritur præiudicium partis, num. 7.

Cessio alicuius rei facta cum omnibus oneribus censetur facta cum onere soluendi fructus, num. 8.

Obseruantia subsequuta est vera interpretatio præcedentis contractus, ibid.

Heres non potest impugnare assertionem factam à testatore, num. 9.

Rr 4 *Solutio*

Solutio censetur facta ex causa præcedentis obligationis, num. 10.

Obligatio Cameralis trahitur ad bona præsentia, & futura, num. 14.

DECISIO CCCCLVI.

CONtra mandatum Rotale opponebantur pluries exceptiones tam nullitatis, quàm iniustitiæ, quibus non obstantibus Domini illud confirmandum esse censuerunt.

1 Prima nullitas ex defectu mandati illius, qui fuit citatus ad dicendum contra commissionem, & qui citationem nomine Dominæ Principissæ reproduxit. Verùm hæc nullitas visa fuit satis sublata ex actibus postea gestis in prosecutione litis tam acriter in Rota agitatæ ante relaxationem mandati, cum solitis expensis notabilis quantitatis, ex quibus fuit inducta scientia præsumpta, & ratificatio Domini Ducis, ac Dominæ Principissæ, itaut de insufficienti mandato hodie dici non possit. *l. vlt. C. de alim. pup. præstan.* fusè post Bart. & Bald. Tiraquell. *de præscript gloss. 4. num. 59.* & in hac specie respondit Rota coram Seraphino *decis. 720. paulo ante numerum primum. vers. nec releuat.*

2 Secunda verò nullitas deducebatur ex eo quòd mandatum fuit relaxatum in vim simplicis copiæ, cui dicebatur non potuisse consentire eundem Procuratorem Domini Ducis sine speciali mandato, ex decis. in Romana pecuniaria 9. Decembris 1612. coram Illustrissimo Ludouisio; sed Domini iudicarunt dictum consensum sufficientem, cùm agatur de modico præiudicio, dum de facili possit recurri ad originale, & in Curia hoc passim fiat ad euitandas expensas, maximè, quia agitur solùm ad sustinendum iudiciũ sine præiudicio partis; secus verò cùm originale non reperitur, & prætenderetur pro parte Dominæ Principissæ standum esse dictæ copiæ ex solo consensu dicti Procuratoris, prout in casu decisionis coram Cardinali Ludouisio, in qua agebatur de consensu Procuratoris declarantis velle stare partitis cuiusdam libri priuati, qui de iure non probat pro scribente.

3 Tertia nullitas ex defectu iuramenti calumniæ non præstiti per Dominam Principissam, quod erat omnino præstandum, stante partis protestatione. Vestr. *in prax. lib. 5. cap. 2. num. 15.* Rot. *decis. 1. in addit. in fin. de iuram. calumn. in nou.* ex pluribus huic obiectioni fuit responsum, & primò ex decis. in Rom. seu Bonon. census 7. Maij 1600. coram Corduba, in qua fuit dictum de generali consuetudine sufficere mandatum generale ad lites. Secundò quia in aliis actibus subsequutis non fuit repetita protestatio, prout in iudicialibus requiritur. Mohed. *decis. 2. de indic.* Caputaq. *decis. 403. incip. pro testamento, parte 2.* Seraph. *decis. 1057. num. 2.* Tertiò denique, quia ex decisionibus factis constabat de bono iure D. Principissæ, vt fuit dictum in Aprutina, seu Montis alti census 4. Iulij 1602. coram Reuerendissimo Domino meo Damasceno in Lucana parochialis 12. Maij 1603. coram bon. mem. Penia in Marsicana Affictus 7. Maij 1612. coram R. P. D. meo Manzanedo, & in aliis causis.

4 Quarta nullitas deducebatur ex eo, quòd non fuerit citatus legitimus Procurator Domini Camilli cohæredis, sed hæc visa fuit cessare, dum de tempore iudicis mori contra Dominum Ducem non fuit oppositum adesse cohæredem, & de iure non præsumebatur. Bald. *consil. 168. num. 6. vers. series autem facti. lib. 1.* & licèt post relaxationem mandati fuerit producta ratificatio aditionis facta à Domino Camillo, tamen vltra quod fuit facta a minore sine solemnitatibus, prout videbatur requiri, ex allegatis per Tiraquell. *de leg. connub. gloss. 5. num. 125.* non potest ex illa annullari mandatum antea legitimè relaxatum. Rota *dec. 180. num 27. part. 1. diuers.*

5 Nec visum fuit obstare fuisse aliquando citatum Procuratorem Domini Ducis, vti Procuratorem Domini Camilli, quia citatio fuit ad maiorem cautelam, quæ nocere non debet D. actrici, & relatiue ad acta, in quibus Dominus Camillus fuit expressus pro asserto bonorum possessore, cum dictione *forsan*, ob quam non fuit approbatus pro possessore. *l. certum ff de confess.* Natt. *consil. 45. num. 3.* Crauett. *consil. 157. num. 9.* & in omnem euentum Domini dixerunt mandatum sustineri quoad personam D. Ducis legitime citati. Seraph. *decis. 327. num. 3.* & fuit firmatum in Romana de pinis 27. Ianuarij 1614. coram Reuerendissimo D. meo Damasceno.

6 Nec obstant decisiones in Maceraten. hæreditatis 10. Decembris 1604. & 1. Iulij 1605. coram bon. me. Iusto, & Veneris 13. Maij 1616. coram R. P. D. meo Caualerio. nam ibi agebatur de executione facienda, quæ præiudicabat etiam non citatis: sed in hac facti specie agitur de exequutione mandati relaxati, & quòd debet exequi super portione D. Ducis legitime citati in bonis per eum possessis, & in specie in bonis Passarani, & Gallicani, quæ exequutio potest fieri absque eo quòd præiudicetur D. Camillo in sua portione, Rot. *decis. 59. num. 2. & 5. part. 2* fuit dictum Interamnen. de Paradisis prima Iulij 1605. coram R. P. D. meo Pamphilio in Perusina de Bigarzinis 13. Iunij 1607. coram eodem in Cesenaten. de Aldinis 14. Ianuarij 1611. coram R. P. D. meo Decano.

7 Quinta nullitas, quæ percurit iniustitiam ex capite excessus, dum fuit condemnatus D. Dux ad totam summam, visa fuit cessare, quia postquam in actis fuit dictum de dicta ratificatione Domini Camilli R. P. D. meus Remboldus exequi mandatum pro medietate tantùm contra portionem Domini Ducis mandauit, quod validè facere potuit, quia nullum adest præiudicium D. Ducis, ex Capyc. *decis. 51. num. 7. vers fuit notatum*, fuit dictũ in vna Lucana expensarum 26. Februarij 1601. coram bon. mem. Iusto, in qua allegabatur etiam decisio in vna Perusina exequutionis 18. Decembris 1595. coram bon. mem. Penia.

8 Impugnabatur etiam iustitia dicti mandati ex eodem capite excessus, quia D. Iulia non tenebatur nisi pro tertia parte, cùm essent tres sorores, quæ se obligarint in transactione ad fauorem D. Claricis, sed hoc obiectum apparuit satis sublatum in decisione R. P. D. mei Romboldi, quia aliæ sorores cesserunt bona Passarani, & Gallicani cum omnibus, & singulis honoribus, & sic per consequens cum hoc onere soluendi fructus tunc super dictis bonis ab eisdem sororibus apposito, ad notat. *in l. 1. ff. de legat. 1.* Surd. *consil. 73. num. 63. & decis. 255. num. 8.* quod & obseruantia subsecuta optimè declarauit, dum Domina Iulia per plures annos viuente D. Clarice illi soluit scuta 120. quolibet anno *l. si de interpretatione. ff. de leg. l. cum de in rem. ff. de vsur.* Bald. *in l. si de certis n. 9 C. de pactis.* Gabr. *consilio 164. n. 7. lib. 1.* Natt. *consil. 287. num. 7. lib. 2.* Honded. *consil. 35. n 44 & seq. lib. 2.*

9 Omnisque difficultas tollitur ex testamento D. Claricis, in quo dicit se esse creditricem scutorum 120. annuorum super dictis bonis, quam assertionem sicut non potuisset impugnare D. Iulia hæres, *l. cum à matre. C. de rei vendic. l. si rem alienam. C. de pign.* Socin. *consilio 249. num. 29. vers. ex quibus indubitanter, lib. 2. & consilio 13. num. 5. & 6. lib. 3.* Dec. *consil. 184. num. 11 vers & ad hoc facit*, cum aliis adductis in prima decisione Domini mei Remboldi, ita nec possunt impugnare hæredes D. Iuliæ.

Nec

10 Necobstare visum fuit, solutionem non fuisse factam à D.Iulia, sed à D.Martio, quia cùm solutio censeatur semper facta ex causa præcedentis obligationis, Bart. *in l.testium.ff.de verb. oblig.* Crauett. *consil.*91. *num.*7. *& consil.*196. *num* 53. Decian. *respons.*52. *num.*41. *& seq. lib.*3. & fuit dictú in Vrbeuetana dotis Lunæ 7. Iunij 1610. coram Illustrissimo Ludouisio, dum non ostenditur aliqua obligatio ex persona proprij D.Martij, censendum est ipsum soluisse in vim dictæ obligationis D.Iuliæ vxoris, vti illius Procuratorem, & legitimum administratorem dictorum bonorum, maximè, quia ipse consensum præstiterat dictæ obligationi D.Iuliæ.

11 Prout, nec etiam visum fuit obstare quòd cessio facta D.Iuliæ fuerit conditionalis quatenus pactum, & fideicommissum non fuisset validum. nam decisiones allegatæ super validitate fideicommissi præcesserant contractum, cuius vigore agitur, & ad effectum, ne bona Passarani, & Galligani sint obligata ad fauorem D. Claricis, non sufficiunt dictæ decisiones, sed requiretur sentētia, & res iudicata, vigore cuius D.Iulia fuisset illis bonis priuata; cuius tamen contrarium constat ex illius pacifica possessione, ac solutione fructuum tot annorum.

12 Secundò obiiciebatur iniustitia, ex eo quòd sorores non promiserunt soluere de proprio, sed solùm conuenerunt, vt per D. Claricem perciperentur fructus pro rata sui crediti ex dictis bonis. Hoc obiectum tolli visum fuit ex decisionibus in hac causa factis, quæ in effectu hoc firmant, necnon ex obseruantia subsequuta solutionis fructuum à D. Iulia per tot annos factæ.

13 Tertiò dicebatur mandatum iniustum, non præcedente liquidatione, cùm in instrumento supradicti contractus non fuerit assignata quantitas ad summam dictorum scutorum septemcentum viginti, sed huic obiecto fuit optimè responsum in secunda decisione Domini mei Remboldi non fuisse necessariam aliam liquidationem, cùm fuerit facta ab ipsa Domina Iulia per solutionem dictæ summæ, & à D. Clarice in suo testamento, & in partitis suorum librorum productis, quam liquidationem impugnare non possunt hæredes. *d.l.cum à matre*, & ex hoc etiam tollitur obiectio excessus, qui nec præsumitur, nec fuit pro parte D.Ducis concludenter ostensus, prout tollitur obiectio quòd per mortem D. Claricis cessasset solutio fructuũ donationis propter nuptias, vt bene deducitur in dicta decisione R.P.D. mei Remboldi *in vers. nec obstat*, quòd saltem vltra quòd tanquam requirens altiorem indaginem, non potest retardare exequutionem obligationis Cameralis, vt fuit sæpissimè decisum.

14 Quartò allegabatur iniustitia, quia mandatum fuit relaxatum contra supradicta bona, quæ non leguntur expresè obligata in instrumento dicti contractus, sed obiectum non procedit stante obligatione Camerali, sob cuius extensione veniunt bona D. Iuliæ præsentia, & futura, vltra alias responsiones datas per informantes.

15 Quintò opponebatur esse iniustum mandatum, quia fructus dictorum bonorum fuerant priùs hypothecati, & assignati in dotem D.Iuliæ ipsi D. Martio, & D. Clarix promisit de sua dote soluere scuta octo millia; huic obiectioni fuit optimum responsum in prima, & secunda decisione R. P. D. mei Remboldi, obligationem ad fauorem D. Claricis fuisse factam cum consensu D.Martij, qui & pro D.Iulia ratione dictorum bonorum soluit per tot annos.

16 Quod verò dicitur competere D. Duci retentionem ratione prælegati scuta mille, Domini dixerunt huic obiectioni optimè satisfactum in secunda decisione, quòd D.Iulia censeatur tanquam hæres sibi satisfecisse.

17 Iniustitiam denique prætendebant ratione fideicommissi, super quo D.Martius transegerit, ac solutis scutis quadraginta millibus reportauerit cessionẽ. Verùm huic obiectioni fuit responsum in prima decisione, adhuc non constare de fideicommisso, non obstantibus decisionibus super fideicommisso factis, quæ vt superiùs firmatum est, præcesserunt instrumentum dicti contractus & promissionis dictæ D. Iuliæ, vltra quòd exceptiones vti illi quidem non possunt retardare executionem obligationis Cameralis, & eo minus, quia, vt pluries dictum est, Dominus Martius in dicto contractu, & promissione interuenit, & illius vigore soluit fructum per tot annos.

Ex quibus, & aliis fortissimè deductis per informantes Domini confirmandum esse mandatum Rotale responderunt.

R. P. D. PIROVANO.

Lucana pensionis. Veneris 21. Aprilis 1617.

ARGVMENTVM.

Gratia reseruationis pensionis, cum decreto quòd si prouisus pensionem inuita, & quamdiu Capellaniam obtinuerit, realiter, & cum effectu non soluerit, eiusdem pensionis reseruationem nullam eo ipso decernimus, onus probandi pensionem esse solutam incumbere pensionario, non autem nouo titulari.

SVMMARIVM.

Gratia reseruationis pensionis, cum decreto quòd si prouisus pensionem inuita & quandiu Capellaniam obtinuerit, realiter, & cum effectu non soluerit, eiusdem pensionis reseruationem nullam eo ipso decernimus, onus probandi pensionem esse solutam incumbere pensionario, non autem nouo titulari. num. 1. *& per tot.*

Gratia qualitates inhærentes, sicut etiam narrata, debent per partes iustificari, quia tendunt ad substantiandam gratiam, num. 2.

Pensionarius non releuatur ab onere probandi qualitatem gratia, ex eo quod sit in quasi possessione exigendi pensionem, quoties agitur petitorio, non possessorio, ibid.

Clausula resolutiua actus iam perfecti, non autem perficiendi, non facit actum conditionalem, sed purum, resoluendum tamen sub conditione, num. 3.

Negatiua debet probari per actorem, qui se fundat in illa ad resolutionem actus, ibid. vers. Quo casu.

Decretum irritans operatur quòd qualitas gratia omnino sit inualida, siue pro modo, siue pro conditione sit apposita, num. 4.

DECISIO CCCCLVII.

CVm dubitaretur de validitate pensionis de qua agitur, propter sequens decretum in litteris reseruationis appositum; *Nos enim si dictus Ludouicus pensionem præfatam in vita, & quamdiu Capellaniam obtinuerit, realiter, & cum effectu non persoluerit, eiusdem pensionis reseruationem nullam eo ipso decernimus*, incidit quæstio cui incumbat onus probandi negatiuam, vel affirmatiuam solutionis, nouo titulari, vel pensionario, quam Domini voluerunt particulariter examinare, & hodie super hoc dato dubio, censuerunt onus probãdi 1

specta

spectare ad pensionarium, quia huiusmodi clausula videtur apposita ad qualificandam gratiam pensionis respectu successorum, quæ pensio dum beneficium transit, debet esse in certo, non autem in dubio statu validitatis, vt exinde obligatio successorum teneat.

2 Qualitates verò gratiæ inhærentes sicut narrata per partes debent iustificari, cum eodem modo tendant ad substantiandam gratiam. Cassad. *decis.* 10. *de rescript.* Seraph. *decis.* 870. *num.* 1. Crescent. *decis.* 17. *de rescript.* Caputaq *decis.* 39. *part.* 2. Neque ab huiusmodi onere potest releuari pensionarius ex quasi possessione exigendi pensionem, quia sæpissimè Rota tenuit quando agitur petitorio per titularem, vt obtineat sententiam super nullitate reseruationis pensionis, quod tunc non releuatur, ex quo tenetur exprimere & probare causam iuris percipiendi, ad cuius probationem non obligatur in iudicio possessorio, sed ad merum factum, quòd scilicet perceperit pensionem, vt in Veronen. pensionis 26. Iunij 1592. coram bon. mem. Cardinali Mantica, & in Salamantina pensionis 26. Martij 1593. coram Gipsio, quas Rota semper approbauit.

3 Non obstat quòd litteræ reseruationis non egeant iustificatione respectu narratorum, quia sine causa reseruata est pensio viuente titulari, neque conditionales dici possunt, aut qualitatem inhærentem substantiæ gratiæ contineant, ex quo decretum legitur in clausula resolutiua actus iam perfecti, non autem perficiendi, quæ non facit actum conditionalem, sed purum, resoluendum tamen sub conditione, secundùm gloss. *in l.* 2. *ff. de in diem adiect.* & latissimè declarat Menoch. *consil.* 388. *num.* 17. quo casu dicebatur onus probandi negatiuam pertinere ad titularem, qui dat de resolutione, iuxta decisionem Mohedani septimam, *de exceptionibus.*

4 Fuit enim responsum, etsi clausula prædicta videatur continere modum resolutiuum, quia tamen soluere pensionem in vita, & quamdiu beneficium obtinuerit, qualificat gratiam respectu successoris & libertatis beneficij, dum Papa aliàs similem gratiam non concessisset, nihil refert quòd verba sonent in conditionem, vel modum, qui omninò est adimplendus, propter decretum irritans. *cap. verùm, de condit. oppos. l.* 2. *C. de his quæ sub mod.* Cassador. *decis.* 10. *numer.* 7. *de rescript.*

Et ita, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Romana pecuniaria. 21. *Aprilis* 1617.

ARGVMENTVM.

Partita banci, quæ dat debitum Sempronio supra Titium, facit Sempronium debitorem, & Titium fideiussorem, & principalem.

SVMMARIVM.

Debitor quis efficitur ex mandato de soluendo, & ex receptione pecuniarum vigore mandati, num. 1.

Debitor quis efficitur ad fauorem banci vigore mandati de soluendo, sed si mandatum est factum in executionem alterius mandati, mandans primus obligatur, non secundus, num. 2. *declaratur num.* 3. *& seqq.*

Mandatum de mutuando pecunias directum banco, non constituit debitorem, qui fecit mandatum, sed solùm fideiussorem, & principalis debitor est mutuatarius, ibid.

Mutuum qui petit super tali fundo, hoc ipso hypothecat illum fundum, & vinculat rem adiectam, num. 4.

Mandatum de soluendo directum banco, cum declaratione quod pecunia debent inseruire pro Titio, non obligat bancum ad sequendum personam Titij, nec ipsum Titium ad fauorem banci, sed huiusmodi declaratio potest inseruire principali mandato pro se releuando contra Titium, num. 5.

Mutuus non est contractus de sui natura lesiuus, num. 6.

DECISIO CCCCLVIII.

D. Semidea de Cuppis solùm informante, resolutum fuit dandum esse mandatum de reintegrando, ex eo quòd ordines directi Guicciardino non constituerent eam debitricem eius summæ, de qua in pede ordinum: debito autem non subsistente, iniustè fuisse processum ad priuationem possessionis apothecarum, propter quod locus esse videbatur reintegrationi.

Cæterùm causa vtraque parte informante reproposita, censuerunt Domini non esse D. Semideam reintegrandam, nisi obstet statutum Vrbis 151. lib. 1. de quo reseruarunt particulariter videre.

Creditum enim DD. de Guicciardinis bene iustificatur ex mandatis D. Semideæ & receptione pecuniarum, de quibus agitur, per quam D. Semidea effecta est debitrix. *l. Papinianus ff. mandati, l. Stichum.* §. *si mandato tuo ff. de solution.* 1

Non obstat quòd partitæ 3. 4. 5. non videantur constituere D. Semideam debitricem, etiam quòd solutæ fuerint de ordine eiusdem, dum in exequutionem alterius ordinis, nempe Pompilij de Cuppis, solutæ fuerunt, qui Pompilius ratione mandati, & non Semidea recipiens, remanet obligatus. per *l. si pupilli. ff. de solut.* 2

Quia dictum fuit difficultatem pendere ex qualitate mandati Pompilij de Cuppis. Nam si absolutum est de soluendo quantitatem pecuniarum D. Semideæ, benè procedit text. *in d. l. si pupilli*; si verò de mutuãdo eidem D. Semideæ, & tunc dicitur mandator datus qui tantummodo recipere debeat in periculo suo onus soluendi mutuum, vt dicitur *in l. si præcedente* §. *Lucius. ff. mandati*, quod Dominis verius visum fuit, quia Guicciardinus in partitis banci scripsit, *Signora Semidea de Cuppis sopra Pampilio de Cuppis deue dare*, quæ verba inferunt solutiones esse factas sub fideiussione Pompilij, non autem vigore absoluti mandati, vt de stylu mercatorum fieri solet, & ita interpretatur ex fide mercatorum, quæ data fuit, & conuenit regulis iuris. 3

Quia sicut petenti mutuum super tali domo, vel fundo importat hypothecam, obligationem & vinculum rei adiectæ. *l. codicillis.* §. *instituto ff. de legatis* 2, Roman. *consil.* 388. *num.* 2. *& singul.* 631. Cremens. *sing.* 46. Negus. *de pignorib.* 4 *membro* 2. *partis num.* 164 *vers. Vigesimus tertius casus*, ita petenti super personam Titij, vel Sempronij importat obligationem illius personæ eo consentiente, vel mandante. Et Batt. *in l. fundum quem. ff. de ann. leg.* dicit quòd si testator legat centum annua super tali fundo, quod ex hoc censetur ille fundus expressè obligatus, quia tantum est dicere, lego super illo fundo, quantum, obligo illum fundum. 4

Donec igitur D. Semidea non docuerit de qualitate mandati absoluti, vel inhærendum erit partitæ librorum banci, in quibus enunciantur verba, *sopra Pampilio*, vel dubia erit qualitas mandati, & ex ea non releuatur D. Semidea in hoc iudicio reintegratorio ad probandum iniustè fuisse constitutam debitricem in prædictis partitis.

Simili

Similiter non obstat quòd partitæ scutorum decem,& scutorum centum, quamuis sub fide sola eiusdem Dominæ Semideæ solutæ sint, nihilominus non videatur eam posse obligare, ex quo ordines declarant quòd illæ pecuniæ cedere habeant pro commodo Abbatis eius fratris,& consequenter vel remansit fideiussor,vel tanquam principalis,& vtroque casu obligare se non potuit absque solemnitate statuti prædicti.

5 Quia sicut responsum causam expressam in ordine posse quidem deseruire Dominæ Semideæ ad se releuandum contra Abbatem eius fratrem, sed non ad obligandum Guicciardinum, vt sequeretur personam illius pro quo pecuniæ seruire debent,ex quo cum illo principaliter nihil actum fuit,vt inde D. Semidea accedere posset, vt quoad validitatem principalis suæ obligationis pendet à resolutione partis reseruatæ, quamuis videretur Dominis esse vnum de illis casibus,in quibus mulier maior 25. lædi non possit.

6 Neque similis contractus mutui sit de sui natura læsiuus.

Et ita fuit resolutum,&c.

R. P. D. MANZANEDO.

Romana pecuniaria. Lunæ 24. Aprilis 1617.

ARGVMENTVM.

Habes in Summario.

SVMMARIVM.

Obligatio fideiussoris non extenditur ad diuersa,num.1.

DECISIO CCCCLIX.

FEdericus Tantuccius minister D. Horatij Sabelli, sub prætextu quòd D. Horatius haberet penes se ceras spectantes ad Albertinellium & Cambium mercatores Venetos, induxit D.Bartholomæum Ascornen. ad acceptandum litteras cambij ipsi à dictis mercatoribus directas,interim dicti mercatores decoxerunt,& Horatius agnoscẽdo bonam fidem, de suo dictas litteras cambij soluit, animo se reualendi super dictis ceris,super quibus, quia aderant sequestra diuersorum creditorum,& illorum occasione potuissent Horatius molestari,ideo Bartholomæus promisit suscepturum in se omnes lites super dictis ceris mouendas, & illum conseruare indemnem in casu quo cogeretur dictas ceras soluere,vel depositare. Quem casum prætendens Horatius euenisse,egit contra Bartholomæum pro releuatione coram R.P.D. Tautello, à quo cùm sententiam contrariam reportasset,causam appellationis mihi committi obtinuit,vnde proposui dubium,an dicta sententia esset confirmanda, vel infirmanda? Et Domini pro confirmatione responderunt.

1 Quia cùm obligatio releuationis facta à Bartholomæo sit restricta ad ceras, quas Horatius habebat in suis manibus,& ad molestationes, & lites, quæ oriri possent occasione sequestrorum penes ipsom factorum super dictis ceris de tempore apochæ, non potest D. Horatius contra illum agere nisi plenè, & concludenter probet molestationes sibi fuisse illatas super dictis ceris,& occasione dictorum sequestrorum:quod tamen nullatenus probauit. Licèt enim doceat se fuisse coactum deponere summam scutorum 1800. receptam à Fundatis, & Rolando *à conto del prezzo delle cere, & altre robbe mandate à detti Fondati & Rolandi* per mercatores Venetos; tamen dicta summa non prouenit ex pretio cerarum, de quibus in apocha, sed aliarum, ad quas tanquam diuersas non extenditur obligatio Bartholomæi. Corn. *consil.* 141. *num.* 6. *cum seq. lib.* 5. Surd. *consil.* 127. *numer.* 54. *& seq.* Rot. *decis.* 741. *num.* 11. *part.* 1. & depositum fuit factum non propter dictas ceras, nec illarum sequestra, sed ob propriam obligationem Horatij, qui ob pretium aliarum cerarum receptum à Fundatis & Rolandis promisit illos releuare indemnes, casu quo dictum pretium euinceretur à creditoribus Venetorum,prout casus euenit.

Quòd autem pretium depositatum non sit cerarum, de quibus in apocha,deducitur ex eo,quia apocha fuit facta 8. Martij 1614. & in ea dicitur ceras extare penes Horatium,& quòd de illis *non se ne era fatto il ritratto ancora.* Depositum verò loquitur de ceris, quæ nunquam extiterunt penes Horatium, nempe de illis quæ fuerant transmissæ recta via Fundatis & Rulandis,& de quibus *se ne era fatto il ritratto* per tres menses ante apocham, cùm dicti Fundati, & Rolandi 28. Decembris 1613.de earum pretio creauerint creditores in eorum libris dictos mercatores Venetos. Præterea loquitur de pretio cerarum,*& d'altre robbe*; apocha verò de ceris tantùm.

Neque dicatur dicta verba, *e d'altre robbe*, intelligi de bambacis & aliis accessoriis, quæ pro conseruatione cerarum in capsis interpununtur, quia hæc non continentur in pretio quod tunc Horatius restituebat mediante dicto deposito.

Et ex his pro confirmatione sententiæ fuit resolutũ.

R. P. D. MANZANEDO.

Caleguritana sepulturarum. Lunæ 24. Aprilis 1617.

ARGVMENTVM.

Habetur in Summario.

SVMMARIVM.

Clausula Arbitrio,&c. operatur vt omisso iuris rigore æquitas attendatur,num.1.

Citatio ad videndum pronunciari pro die iuridica, videtur nimis vaga,tamen valet,nec videtur coarctata ad primam diem,sed index potest quandocunque sub illa pronunciare, num.2.

Intimatio sententiæ post prolationem,vt fit in partibus,remouet defectum nimis vagæ citationis ad sententiam, num.3.

DECISIO CCCCLX.

POst factam resolutionem in hac causa 6. Aprilis 1615. sententiam Prouisoris Burgeñ. esse nullam ob defectum citationis ad sententiam, ex quo iudex 31. Augusti,quando conclusit in causa,mandauit citari partes ad sententiam pro die iuridica,& sententia fuit lata 5. Septembris, & sic extra terminum citationis, cũ dies iuridica intelligeretur pro prima die,ex ibi adductis,fuit pro parte Dominici adita Signatura Sanctissimi pro sanatione dictæ nullitatis, quæ rescripsit arbitrio Rotæ.

Vnde dedi dubium,an intraret arbitrium? Et Domini hodie affirmatiuè responderunt.

Nam clausula *Arbitrio*, &c. operatur, vt remisso iuris rigore, æquitas attendatur. Crescen. *decision.* 4. *num.* 3. de testi. qua quidem æquitate inspecta satis rationi consonum videtur vt sustinearut sententia quæ non patitur totalem defectum citationis, immò ille est satis turbidus, ex quo adest conclusio in 1

causa

causa formiter facta, cum intimatione ad videndum pronunciari pro die iuridica.

2 Quæ intimatio licet videatur nimis vaga, tamen valet,& non videtur coarctanda ad primam diem, sed iudex potest quandocumque sub illa pronunciare, cùm ex hoc non inferatur partibus aliquod præiudicium, ex quo earum iura antequam concludatur in causa, iam sunt audita & discussa, & solùm posset dicta intimatio vaga nocere quoad appellationem.

3 Quod tamen cessat stante intimatione sententiæ, quæ fieri solet in partibus post illius prolationem, vt in puncto fuit resolutum in vna Burgeñ. iuris ædificandi 18. Aprilis 1586. coram bo. me. Orano.

Et ita, &c.

R. P. D. DVNOZETTO.

Hispalen. concordiæ. Lunæ 24. Aprilis 1617.

ARGVMENTVM.

Quasi possessio administrationis Sacramentorum, quando, & quomodo censeatur probata ad effectum concedendæ manutentionis non probato titulo, & quadragenaria præscriptione.

SVMMARIVM.

Manutentio negari non potest probata possessione, tempore litis mota, num. 1.

Quasi possessio administrationis Sacramentorum probatur per testes deponentes, vt num. 2.

Producens libellum censetur fateri contenta in libello, n. 3.

Manutentionis iudicium requirit non solùm probationem possessionis, sed etiam titulum cum quadragenaria præscriptione, quando actor habet contra se iura resistentiam, declara vt num. 4. & 5.

Quasi possessio administrationis Sacramentorum à iure præsumpta offuscatur per testes deponentes contrarium, num. 5.

Obseruantia longi temporis dat fumum tituli colorati, etiam quòd instrumentum patiatur visibiles defectus, n. 6. declara vt num. 4. 5. & 7.

Patientia, & scientia præsumitur in his, quæ publicè, & palam fiunt, num. 8.

DECISIO CCCCLXI.

1 Orta lite coram Ordinario super administratione Sacramentorum, & iuribus parochialibus inter Rectorem, & beneficiatos Sancti Iacobi senioris ciuitatis Hispaleñ. & administratores hospitalis S. Enemergilij, intra cuius parochiæ fines situm est hospitale, lata fuit sententia per Ordinarium in fauorem dictorum ministrorum hospitalis, à qua cum pro parte beneficiatorum fuerit appellatum, causa mihi commissa dubitaui cui dandum esset mandatum de manutenendo, quo dubio proposito Domini censuerunt intactis pro nunc aliis iuribus parochialibus, quoad administrationem sacramentorum dandum esse mandatum ministris dicti hospitalis, quia de tempore motæ litis reperiebantur in quasi possessione, vnde eis manutentio non potest denegari. §. *retinendæ. Instit. de interd. l. 5. §. huius autem. ff. vti possid. l. 5.* vbi Bart. *num. 3. C. eod.*

2 Quæ quasi possessio hospitalis visa fuit probari ex secundo capite, & primò per testes, qui dantur in summario per extensum, qui deponunt de longæua possessione, dum dicunt se vidisse ministros hospitalis, curatos videlicet, & Capellanos sacramenta non solùm infirmis, & seruientibus hospitalis, sed omnibus aliis, qui deuotionis gratia ad dictum hospitale confluunt de præsenti administrare, & viginti amplius annis antea administrasse, distinctè loquendo, de singulis sacramentis, pœnitentia, sanctissima Eucharistia, & extrema vnctione, ex quibus necessariò colligitur quasi possessio. gloss. Barr. Alexand. & Ias. *in l. stipulatio ista. §. hæc quoque. ff. de verbor. oblig.* Dec. *consil. 56. n. 4.* Seraph. *decis. 1061. num. 1.*

Comprobatur secundò ex confessione D. Rectoris, & beneficiatorum in libello coram Ordinario porrecto, ex cuius lectura apparet quòd constituunt se actores, & fatentur ministros hospitalis esse reos, & possessores. Ang. *in l. non cogendum. §. si procurator. ff. de procur.* Contard. *in l. diffamari, in quæst. num. 10. & seq. ff. de ingen. & manumiss.* cum aliis allegatis in vna Romana Communantiarum 15. Martij 1609. coram Reuerendissimo Lugdunense. 3

Nec obstare visum fuit maximum Rectoris, & beneficiatorum fundamentum, dum dicitur etiam in iudicio manutentionis requiri titulum cum quadragenaria, prout requiritur in præscribendo, quando ius vehementissimè resistit ei, qui prætendit possessionem contra illum, qui habet iuris assistentiam. *cap. 1.* vbi gloss. *de præscr. in 6. l. causam. de præscr.* Franc. *in cap. ad decimas num. 8. vers. quia, ex quo ius resistit. de restit. spol.* cum alleg. per informantes. 4

Huic enim obiectioni responderunt Domini quicquid sit in parocho ex sola assistentia iuris contra cõpetat manutentio, de quo multum sæpe Rota dubitauit, tamen in casu isto non posse Rectorem impedire manutentionem hospitalis, quia eius assistentia remanet offuscata per testium depositiones, qui longæuam hospitalis quasi possessionem probant. Innoc. *in cap. cum venissent. de restit. spol.* Abb. *in cap. 10. vt lit. pend. num. 8.* Couar. *pract. quæst. c. 17. num. 6.* & fuit decisum in Montis regalis iurisdictionis 4. Nouembris 1598. coram Penia, & in Mediolaneñ. decimarum coram Reuerendissimo D. meo Decano 16. Decembris 1605. & aliàs sæpè. 5

Vltra quòd pro parte hospitalis exhibetur instrumentum concordiæ, quod licèt plures visibiles defectus patiatur, tamen iuxta obseruantiam tanti temporis dat fumum tituli colorati. 6

Secundò responsum fuit non posse applicari dispositionem c. 1. *de præscript. in 6.* quia magna constituitur differentia, quando ius vehementissimè resistit inter superiorem, & subditum decimarum, inter parochum & laicum, in quibus casibus possent procedere allegata per informantes pro Rectore: secus autem in hac propositi facti specie, in qua cessat illa vehemens iuris resistentia, imò quoad administrationem sacramentorum tantum abest vt ius resistat hospitalibus, quinimò defert consuetudini, & admittit præscriptionem ordinariam contra parochos in fauorem hospitalium, vt est text. expressus *in Clem. 9. contingit. §. fin.* & ibi gloss. Vitol. *num. 88. & seq. de relig. dom.* latè Modern. Bonon. *var. resol. lib. 1. c. 11. num. 45. & seq.* 7

Nec denique obstat quod dicitur hos actus possessorios per hospitale non iustificari factum ex scientia, & patientia Rectoris, & beneficiatorum, placuit in his responsio qua publicè, & palam fiunt etiam semper præsumi patientiam, & scientiam, vt in terminis resoluit Rota in vna Cæsaraugust. deductionis 27. Nouembris 1613. coram R. P. D. Verospio, vltra quòd, vt dixi, datur fumus colorati præambuli. 8

Ex quibus ita fuit vtraque parte informante decisum.

R. P. D.

R. P. D. REMBOLDO.

Romana fideicommissi de Stephanellys. Luna 24. Aprilis 1617.

ARGVMENTVM.

De detractione legitimæ, & Trebellianicæ ex bonis fideicõmisso subiectis, & quando Trebellianica ex bonis alienari prohibitis detrahatur, multa notanda, de quibus in Sũmario.

SVMMARIVM.

Possessio probari potest per testes, num. 1.

Cõfessio testatoris in testamẽto nocet etiã hæredibus, ib. in fine.

Testes in vno iudicio examinati non probant in alio, num. 2. vers. & primò,

Hæres non potest venire contra alienationem factam à defuncto testatore, ibid. vers. tertiò.

Trebellianica non detrahitur à successore non tanquam hærede, sed tanquam fideicommissario, num. 3. & num. 6.

Trebellianica censetur prohibita ex eo quòd testator in genere prohibuit suorum bonorum alienationem, num. 4.

Trebellianica detrahi non potest de rebus specialiter alienari prohibitis, num. 5.

Legitima censetur consumpta per alienationem facta à filio post mortem patris, n. 6. vers. & in omnem euentum.

Bona hæreditaria alienata non sufficere pro detractionibus legitimis Trebellianica, allegans habet intentionem fundatam, transfertque onus probandi contrarium in aduersarium, declara vt num. 7.

DECISIO CCCCLXII.

1 Dictum fuit Bruto, & fratribus de Stephanelliis dandã esse immissionẽ in bonis, de quibus agitur. Nulla n. de fideicõmisso inter partes controuersia erat, nec minus dubitabatur, quin ad fauorem dictorũ fratrum d. fideicommisso locus factus esset, & quòd Tarquinia fideicommittens dicta bona possideret, abundè probatur, ne dũ per testes, qui bene cõcludunt de dicta possessione, iuxt. not. per Crau. *cons. 316. in fin. vers. sed illud.* Modern. *de fideicom. art. 49. n. 14.* verũ ètiam ex testamentis Lucij Martij, & Octauij, & ex propria quoque confessione Rutilij tã in instrumento concordiæ, inter dictũ Rutilium, & Alexium factæ, quam in eius testamento, & hæc confessio nocet etiam illius hæredibus, Fel. *in c. si cautio, n. 25. extrà de fide instr.* Socin. *consil. 249. num. 29. in fin.* Bald. *in consil. 89. num. 3. l. 1.* Aym. *cons. 125. num 2.* Ruin. *consil 126. num. 16. lib. 2.*

2 Nec obstat quod prætenditur solũ dictorũ bonorum fuisse in bonis q. Christophori aui Rutilij, qui omnia sua bona fideicõmisso grauauit ad fauorẽ descendẽtiũ, atq; ideo saltẽ, quoad dictũ solum, tanquam anteriori fideicõmisso obnoxiũ, nõ potest dari immissio vocatis, per testamẽtum Tarquiniæ, quia huic motiuo Domini multipliciter respõderũt. Et primò quòd testes, qui ad probandũ, quòd dictũ solum fuerit in bonis Christophori, adducũtur vti examinati in alio iudicio, nõ probãt in isto. Ruin *cõs. 14. n. 1. l. 2.* Put. *dec. 166. l. 2.* Rot. *diuer. dec. 35. n. 7. p. 2.* Card. Seraph. *decis. 967. n. 4.* Secundò, quòd dato, quòd probarent etiam in hoc iudicio, non videntur satis concludere, quòd solum à d. Christophoro possessum sit illud idem de quo nunc agitur. Tertiò, quòd cùm Octauius reliquerit dictum solum iure legati Tarquiniæ, & Tarquinia illud tanquam proprium fideicommisso supposuerit, non possunt ex aduerso venientes dictam alienationem impugnare, quia sunt hæredes hæredis d. Octauij, & dictæ Tarquiniæ, vulg. *l. cùm à matre. C. de rei vendic, l. filiusfam. §. cum pater ff. de leg. 1. l. vnum ex familia. §. sed si vno. ff. de leg* Card. Seraph. *dec. 1157. n. 2.* cum similibus.

Minus prædictæ immissioni obstat exceptio detractionũ faciendarũ. Quo n. ad Trebellianicã, vltra quòd respectu portionis, quæ Hermeti obtigit, nulla cõpetit Margaritæ, nec aliis hæredibus Rutilij detractio, quia Rutilius non successit Hermeti tanquã hæres, sed tanquam fideicommissarius, *l. 1. §. denique,* & ibi gl. *in vers. secundo quartam, & l. mulier. § fin. & l. ex asse. ff. ad Trebell.* Peregr. *de fideicom. art. 3. num. 5. vers. qui autem,* cum aliis adduct. per Card. Manric. *de coniect. vlt. vol. l. 7. tit. 11. sub num. 3. vers. hoc amplius, & num. seq.* 3

Cessat etiã quo ad vtramque portionẽ, Hermetis sc. & Rutilij, d. Trebellianicæ detractio, quia cẽsetur à testatrice prohibita ne dũ eo ipso, quòd fuit inductũ inter vocatos reciprocũ fideicommissum, & prohibita in genere quæuis alienatio, Gabr. *ad Trebell. concl. 9. n. 9. & 10.* Card. Mant. *de coniect. vlt. volunt. lib. 7. tit. 12. sub n. 13. vers. sed communis doctorum schola,* cũ pluribus seq. & fuit dictũ in Bonon. de Mangiolis 16. Iunij 1606. corã R. D. meo Decano, sed etiã quia in specie prohibita reperitur alienatio bonorũ, de quibus agitur: vnde subintrat regula, quòd de re specialiter alienari prohibita, non potest detrahi Trebell. *Auth. sed & in ea,* & ibi Bald. & alij, *C. ad l. falcid.* Aret. *cons. 19. n. 9. ad med. vers. amplià dico, & cons. 37. n. 10. vers. maximè, quia testator.* Rom. *consil. 206. n. 1. vers. 1. quia* & ibi Mandos. qui testatur de communi *in vers. non detrahitur.* late Rol. *cons. 9. n. 15. lib. 4.* Paris. *consilio 126. n. 34. & l. 1.* Petr. *de fideicom. q. 8. n. 329. versic. contrariam tamen.* Guidopapæ *decis. 52. n. 2.* 4

Et quamuis regula illa limitetur, vt locum non habeat quando alia bona non extant, hæc tamen limitatio in proposito non applicatur, quia præterquam quòd huiusmodi probatio, quòd alia bona non extent, incumbit hæredi, vt infrà dicetur, constat etiam in casu isto, quòd Tarquinia vltra bona de quibus agitur habuit dotem scut. 1500. 5

Et eadẽ quoque ratione tollitur exceptio detractionis legitimæ, nã respectu portionis Hermetis d. detractio non cõpetit Rutilio, quia vt dictum est ipse nõ est hæres dicti Hermetis grauati, Gabr. *cons. 46. in fin. lib. 1.* Petr. *de fideicom. q. 15 n. 114. vers. contra tamen.* & in omnem euentum tam respectu portionis dicti Hermetis, quàm etiam Rutilij fuit dicta legitima consumpta per alienationẽ domus magnæ pro dote Tarquiniæ hypothecatæ à dicto Rutilio, & Hermete factam, ad not. *in l. Marcellus. § res quæ. ff. ad sen. consult. Trebell.* Paris. *consilio 17. n. 31. & seq. & consil. 18. n. 208. & seq. l. 2.* Peregr. *de fideicom. art. 39. num. 4. vers. effectus autem est.* 6

Nõ obstat, quod dicitur alienationẽ domus pro dictis detractionib. non sufficere, quia regula quòd allegans bona nõ sufficere habet intentionẽ fundatam, & trãsfert onus probãdi contrariũ in aduersariũ, iuxt. gl. *in l. cum de lege. ff. de probat.* Aim. *cons. 19. sub n. 18.* procedit vbi pro negante concurrit aliqua præsumptio, secus autẽ vbi illa deficit, & ita prædictã gl. intelligunt & notabiliter declarant Bart. Alex. Ias. & alij omnes *in l. fin. § licentia, C. de iure delib.* Gabr. *cons. 118. n. 7. lib. 1.* Natt. *cons. 199. n. 8. & 9.* ac propterea cũ in casu isto non solũ non militet aliqua præsũptio pro hæredibus dicti Rutilij, ex quo dictus Rutilius nullũ confecit inuentariũ, pro quo solet præsumi, sed potius ex deductis pro fideicõmissario verisimile reddatur alienationẽ omnes prædictas detractiones absorbere, probatio quòd dicta alienatio nõ sufficit incũbit hæredibus dicti Rutilij, vt in terminis hæredis qui inuentariũ non confecit, consuluit Natt. *d. cons. 199. n. 11. & cons. 138. n. 8.* Ruin. *consil. 81. sub n. 4. lib. 5.* Gabr. *d. cons. 118. n. 7. lib. 1.* & eandem opinionem latè probat Couar. *var. resol. lib. 2. cap. 6. n. 4.* Peregr *de fideic. art. 39. n. 14.* Ferrant. Garz. *patrocin. 60. per tot. lib. 2.* quos secuta est Rot. in vna Perusina bonorum de Herculanis 2. Iunij 1581. coram Brauo, 7

& nouissimè in causa Romana legati 29. Aprilis 1613. coram R.P.D. meo Caualerio, & in alia Bononien. de Poëtis 4. Maij 1615. coram R.P.D. meo Vbaldo.

R. P. D. VEROSPIO.

Placentina bonorum. Lunæ 24. Aprilis 1617

ARGVMENTVM.

Emphyteotica res si alienetur irrequisito domino, ad dominum deuoluitur, nisi hæc caducitas remissa fuerit tacitè, aut expresse: quando, & quomodo tacitè, aut expresse remissa dicatur.

SVMMARIVM.

Emphyteusis Ecclesiæ, si fuit alienata ab emphyteota irrequisita Ecclesia, ad Ecclesiam reuertitur, num. 1.

Emphyteusis caducitas commissa ob alienationem irrequisito domino directo censetur remissa per receptionem pensionis, ibid. Item per nouam inuestituram, ibid.

Instrumentum facit rem claram, & probationem probatam, ibid. in fine.

Emphyteoticæ rei alienatio, & inuestitura fieri non potest per habentem generale mandatum, sed requiritur mandatum speciale, num. 2.

Consequens qui vult, velle etiam dicitur necessarium antecedentis, ibid. in fine.

Mandatum generale cum libera, censetur datum Procuratori cui concessa est facultas quod facere possit quæ potest ipse principalis, num. 3.

Mandatum Procuratoris si dubium est declaratur ab obseruantia subsequuta, num. 4.

Nouatio censetur inducta per concordiam, & transactionem, ibid. in fine.

Emphyteusis datur pro minori pensione, quàm locatio, n. 5.

Testes non reddentes sui dicti sufficientem probationem nihil probant, ibid. vers. nec reddunt.

Transactio, & concordia facta cum Ecclesia & obseruata per 40. annos præsumitur facta ad vtilitatem Ecclesiæ, ibid. vers. cùm præsertim.

Læsio in transactione regulari debet secundum dubium litis euentum, qui difficilis est probationis, num 6.

Ecclesiarum rerum alienationis solemnitates numquid requirantur in transactione facta cum Ecclesia, num 7.

Solemnitates requisitæ in alienatione bonorum Ecclesiæ præsumuntur adhibitæ ex cursu 40. annorum n. . vers. & nihilominus, & n. 8. vbi de eadem materia.

DECISIO CCCCLXIII.

1 IN decisione coram me sub die 26. Iunij 1615. firmatum fuit constare in bonis de quibus agitur de Ecclesiæ dominio, cum reseruatione vt videretur an ius prælationis ad Ecclesię fauorē intraret. Quo dubio per me proposito, Domini fuerunt negatiuā partē amplexi. licet enim de iure communi, per text. *in l. fin. C. de iur. emphyteot.* & ex pacto in harū terrarum inuestitura de anno 1528. constet Ecclesiam esse præferendam; tale tamen ius appatet in alienatione de anno 1531. non solùm tacitè fuisse ab eadē Ecclesia remissum per pluriū canonum receptionē ab emptoribus huc vsque solutorū. Menoch. *cons.* 507. *n.* 13 *lib.* 6. Gabr. *cons.* 88. *n.* 14. *lib.* 1. Dec. *cons.* 409. *n.* 11. *& cons.* 486. *n.* 10. Grat. *cons.* 121. *n.* 10. *lib.* 2. Crescen. *decis.* 125. *alias* 2. *de locato.* Corbul. *de caus. priuat. ob alienat. limitat.* 13. Gabr. *de præsumpt. conclus.* 1. *n.* 1. Menoch. *eod. tract. lib.* 3. *præsumpt.* 132. *n.* 48. Verum etiam expresse per eorundem bonorū inuestituram dictis emptoribus factam, vt in inuestituræ instrumento legitur, quod rem claram & probationem probatam facit. Bart. *in l.* 1, *num.* 8. vbi Iason. 10. *de oper. nou. nunciat.* Aym. *consil.* 1 . *num.* 7. Paris. *consil.* 170. *n.* 8. *lib.* 4. Alex. *consil.* 37. *num.* 16. *lib.* 2.

2 Nec releuat fuisse factam inuestituram per Abbatiæ conductores, qui dictum ius remittere non valebant, ex *l. final. C. de iur. emphyteot.* Nam huius legis dispositio procedit solùm in habente generale mandatum; per eum autem, qui speciale mandatum habet, fieri potest alienatio. Ancharan. *consil.* 63. *num.* 3. *& 4.* Corbul. *de caus. priuat. ob alienat. limitat.* 16. necnon caducitatis iam incursæ remissio. Corbul. *de caus. priuat. ob non solution. canon. limit.* 21. *num.* 16. Nec autem conductores videntur speciale mandatum habuisse, cùm expressa fuerit illis data facultas inuestiendi, & reinuestiendi tam deuoluta bona, quàm non deuoluta, ex quo dicitur iisdem pariter concessa potestas declarandi, an cōmendator vellet in emptione præferri, cùm in mandatis qui vult consequens, necessarium etiam velit antecedens *l. ad rem mobilem. ff. de procurat.* Mantic. *de tacic. & ambig. lib.* 7. *tit.* 15. *num.* 29.

3 Nec valet dicere hanc inuestiendi facultatem esse intelligendam, vbi nollet Ecclesia præferri, quia cùm fuerit etiam conductoribus indultum vt id facere possent, quod ipse dominus voluisset, censetur iisdem generale mandatum, cum libera facultate absque dicta restrictiua concessum. Bart. *in l. procurator n.* 3. *ff. de procurat.* Ias. *in l. si procurator n.* 3. *ff. de procuratorib. num.* 11. *C. eodem.* Afflict. *decis.* 305. *num.* 4. quæ facultas dicitur mandati specialis vim habere. *l. Procurator cui generaliter libera. ff. de procurat.* Ias. *in l. si quis iniqui.* §. *si procurator, num.* 13. *ff. quod quisque iuris.* Cotta *in memor. in verbo Procurator generalis.* Alex *cons.* 133. *n.* 4. *& 5. lib.* 6. Abb. *in c. intelleximus, n.* 11. *de iudic. & in c. exposit. n.* 18. *de dilat.* Felin. *in c. nonnullis.* §. *sunt etiam alij n.* 3. *de rescript.*

4 Stante præsertim obseruantia subsecuta, cùm post cōsensum alienationi præstitum Cōmendatarius nunquam reclamauerit, sed per Procuratores & Abbatiæ conductores fuerint ab emphyteota renouato canones exacti, vnde mandatum ex hac obseruantia quatenus dubium esset declararetur. Paul. de Castr. *cons.* 347. *n.* 4. *versic.* 3. *præsumitur lib.* 1. Socin. *consil.* 25. *n.* 25. *lib.* 1. Aym. *consil.* 211. *n.* 8. & in omnem euentum, cùm ob alienationem de anno 1562. inter Commendatarium, & Saluinum emptorem inita fuerit concordia respectu præcedentis prælationis, dicitur inducta nouatio. Bald. *in rubr. de transactionib. n.* 10. *& seq.* Dec. *cons.* 400. *col. penult. in fine.* Gozadin. *consil.* 38. *col. final. in fine.* Gabr. *de nouat. conclus.* 1. *n.* 61. Honded. *cons.* 55. *n.* 13. *&* 14. *lib.* 1.

5 Nec obstat huiusmodi concordiam fuisse Ecclesiæ læsiuam, tanquam bona pro maiori pretio alienari potuerint, vt probare videtur ex testibus illustrissimi Commendatoris. Nam vltrà quòd nullam illi constituunt differentiam inter emphyteusim, & locationem, pro qua tamen maior pensio soluitur. Bald. *in cap. littera n.* 2. *de dilat.* Aretin. *consil.* 55. *num.* 4 *versic. responde,* Rolan. *consil* 96. *n.* 25. *& seq. & consil.* 44 *lib.* 1. Nec reddant vt requirebatur sui dicti rationem sufficientem. Cagnol. *in l.* 2. *n.* 246. *C. de rescinden. vendit.* Rota *dec.* 189. *num.* 3. *versic. Non reddunt, part.* 1. *diuersorum.* Cùm præsertim spatio quadraginta annorum dicta concordia fuerit obseruata, quo casu fortior debet adesse probatio, tanquam ibi præsumatur vtilitas, Abb. *consil.* 41. *sub num.* 3. *lib.* 1. Dec. *consil.* 341 *num* 12. Paris. *consil.* 24. *n.* 5. *& 6. lib.* 1. Ias. *consil.* 54. *num.* 29. *lib* 1. & fuit dictum in Romana prætensæ deuolutionis domorum 26. Martij 1590. coram Cardinali Pamphilio, & in Romana domus in Burgo 30. Martij 1590. coram Cardinali Mantica.

6 Respondetur tamen hîc de læsione non constare, cùm ad eam probandam dubius litis euentus debeat attendi, qui difficilis est probationis. Seraph. *decis.* 638. *n.* 9. Rota *dec.* 255. *in princ. part.* 2. & fuit dictum in Romana

mana domus 13. Decembr. 1611. coram R.D. meo Damasceno, & in Romana domus in Burgo 30. Martij anni 1590. coram Cardinali Mantica.

7 Non obstat in dicta concordia solemnitates adhibitas non fuisse in alienatione bonorum Ecclesiæ requisitas. Non enim illæ videbantur necessariæ, cùm bona prædicta solita essent alienari. Couarr. *variar. resolut. lib. 2. cap. 17. num. 4.* Ruin. *consil. 41. num. 34. & 40. lib. 1.* Roman. *consil. 70. num. 1.* Clar. *in §. Emphyteusis quæst. 6.* Rota *decis. 170. part. 1. diuersorum.* & nihilominus tanti temporis spatio dictæ solemnitates præsumuntur interuenisse. Alexand. *consil. 79. n. 4. lib. 1.* Dec. *consilio 36. num. 8. versic. Vltimò non obstat. consil. 409. num. 1. & 2.* Gabr. *consil. 88. num. 14. lib. 1.* Gabr. *de præsumption. conclus. 1. in 2. limitat.* & fuit dictum in allegata Romana domus in Burgo 30. Martij 1590. coram Cardinali Mantica.

8 Nec releuat hîc esse detrahendum tempus Prælati alienantis, ex decisionibus allegatis: nam istæ loquuntur ad effectum præscriptionis, non pro solemnitate præsumenda, quo casu dictum tempus non detrahitur. Seraphin. *decis. 1027. num. 13.*

R. P. D. VEROSPIO.

Neritonen. habitus. Lunæ 24. Aprilis 1617.

ARGVMENTVM.

Stylus fori attendendus, & sine compulsorialibus authenticari potest instrumentum ab officiali ad id deputato.

SVMMARIVM.

Stylus fori vbi causa vertitur attendi solet, n. 3. in fine.
Instrumentum authenticare, & publicare etiam sine compulsorialibus potest officialis ad id deputatus, n. 4.

DECISIO CCCCLXIV.

1 CVm sub die 23. Ianuarij præteriti fuisset corã me firmatum Scipionem Massam, qui cupit ingredi Religionẽ Hierosolymitanam, teneri solùm acta prioris instantię super nouis probationibus facta transportare. Dubium successiuè proposui, an hæc essent integrè transportata, necnon in forma probanti? Et Rotæ visum fuit in vtraque dubij parte affirmatiuè respondendum. Primò enim pro integra actorum transportatione præsumitur, adeò vt alleganti contrarium onus incumbat probanti. Bart. *in rubric. ff. de non. oper. nunciat. num. 8.* vbi Ias. *num. 8.* Rota *decis. 64. num. 4. part. 1. diuersor.* & fuit dictum in Romana Capellaniæ, 7. Iulij 1596. coram Litta, & in Meliuetana Viridarij 9. Martij 1598. coram Orano, quod à religione probatum non apparet.

2 Neque releuant pro illius parte deducta, quòd videlicet in sententia fiat mentio de nonnullis instantiis, exceptionibus, & replicationibus, quæ in actis nõ reperiuntur. Nam cessat obiectum ex quo in ciuitate Meliuetana acta non scribuntur in iudiciis, ex allegationibus & probationibus verbo solùm adductis procedatur, vt in religionis stabilimentis continetur.

3 Nec valet dicere stabilimentum loqui de iudiciis, quæ inter ipsos Religionis fratres aguntur. Vltra quòd sub stabilimento videtur etiam casus noster includi, cùm lis agatur inter Scipionem, qui se fratrem prætendit, & Religiosum, quæ fratrum est multitudo. Concurrit etiam hîc ratio per statutum expressa, ne videlicet fratres in iudiciis distrahantur, & ad idem tendit rubricæ generalitas, ibi, *forma che si osserua nelli iudicij dell' ordine nostro.* Dicitur in omnem euentũ hoc etiam fieri consueuisse in aliis causis illius tribunalis, de quo stylo fuit aliàs doctum in alia Meliteñ. coram Cardinale Seraphino decisione 1390. de iure autem fori stylus vbi causa vertitur, solet attendi. *l. 3. in fine. ff. de testibus.* Dec. *consil. 402. num. 11.* Marsil. *sing. 118.* Ægid. *decis. 78. num. 82.*

Quo verò ad secundam dubij partem iura visa fuerunt in forma probanti, eùm sententia tanquam ex registro Conciliorum per officialem ad id deputatum extracta sufficienter probet. Purpurat. *in auth. si quis in aliquo. C. de edendo*, & fuit dictum in Calaguritana Capellaniæ 1. Iulij 1591. coram Orano, & in Salamantina annuæ præstationis 22. Iunij 1615. coram R.P.D. meo Dunozetto. Processus etiam testium, in quo nouæ probationes continentur, est subscriptus à Io. Baptista Pauello Secretario Prioratus Baiuli, vbi factæ fuerũt dictæ probationes, qui Secretarius tãquam ad hoc deputatus potuit sine compulsorialibus illum in authenticam formam tradere. Feder. de Sen. *cons. 119. in fin.* Alex. *cons. 209. lib. 2.* Ruin. *cons. 56. n. 5. lib. 1. & cons. 69. in princ. eod. lib.* Cassador. *super reg. decis. 14. n. 3.* & fuit dictum in Barcinoneñ. Prioratus 28. Nouembr. 1607. coram Iusto, & in Romana iurispatronatus 26. Iunij 1600. coram Illustrissimo D. Cardinali Ludouisio. 4

Non obstat dicti Ioannis Baptistæ Secretarij manum recognitam non fuisse, nec eundem probatum esse talem, qualem ille se facit. quia tollitur obiectum ex facto, cùm iuxta solitam & consuetam formam hæc in Curia fuerint recognita. 5

R. P. D. PIROVANO.

Senogallien. census. 24. Aprilis 1617.

ARGVMENTVM.

Episcopus contra Ecclesias subditas de iure habet intentionem fundatam pro Cathedratico, pro censu non.

SVMMARIVM.

Episcopus in Cathedratico habet intentionem fundatam de iure contra Ecclesias sibi subditas ratione visitationis, seu procurationis, num. 1.
Ecclesia subdita Episcopo ad euitandum debitum Cathedratici, debet probare indebitum vel per solutiones factas, vel per consuetudinem non soluendi, num. 2.
Episcopus pro censu non habet intentionem fundatam, immò resistentiam iuris, ideo debet probare vel immemorabilem, vel quadragenariam cum titulo, num. 3.
Libri rationum non faciunt fidem, si non appareat, quòd sint custoditi in loco publico ad id deputato, & per officiales, & quòd pro publicis sint habiti, atque illis soleat adhiberi fides, num. 4.
Annua præstatio fauore mensæ Episcopalis contra Ecclesias subditas probatur per solutiones per decennium, quia solutiones per decennium sufficiunt pro titulo, n. 5. declara n. 6.
Ecclesia, contra Ecclesiam non acquirit titulum sine beneplacito Apostolico, num. 6.
Cathedraticum fauore Episcopi de iure est duorum solidorum pro qualibet Ecclesia, tamen de consuetudine potest augeri, num. 7.

DECISIO CCCLXV.

CAusa super eisdem proposita, Domini dixerunt constare de debito ad quantitatem Cathedratici debitam de iure communi, in reliquis non constare.

1 Pro credito enim Cathedratici D. Episcopus habet fundatam intentionem de iure contra Ecclesias sibi subditas ratione visitationis, seu procurationis vsque ad duos solidos *cap. 1. 10. quæst. 3. cap. conquerente, verbo duos solidos, de offic. ordin.* & tradunt Hostien. *in summa eiusdem tit. §. nunc autem.* Pauin. post alios *tract. de visitat. part. 1. quæst. 5. num. 13.*

2 Ideo Ecclesia parochialis ad euitandum debitum grauata remanet onere probandi indebitum, vel per solutiones iam factas, vel per consuetudinem non soluendi, in qua probatione cùm Rector defecerit, Dominus Episcopus debet obtinere, *cap. cum venerabilem, cap. auditis, de præscriptionibus.* Capycius *decis. 189. num. 7.*

3 Pro censu autem habet Ordinarius resistentiam iuris contra se, ex *cap. prohibemus, de censibus*, vbi nouæ collectæ prohibentur à Prælatis imponi cum decreto irritanti, & per consequens D. Episcopus necesse habet probare pro fundamento suæ intentionis, immemorabile scilicet, vel quadragenarium, cum titulo, *c. 1. de præscriptionibus in 6.* Abb. *in cap. peruenit numer. 4. vers. primo casu, aut allegatur, de censibus.* Couarr. *in reg. possessor §. 4. num. 5. vers. quoties aduersus præscript. de reg. iur. in 6.*

4 In casu autem de quo agitur, talis probatio non asfertur, quia testes dati non concludunt quadragenarium de visu, nec alia requisita, de quibus per gloss. *in cap. primo, in verbo memoria, de præscript. in 6.* Partitæ extractæ ex libris particularibus Episcopi non releuant, quia non sunt vniformes, & continuatæ, sed interpellatæ, & quod magis est, fides illis non videtur adhibenda, cùm libri non appareant custoditi, & conseruati in loco publicè deputato per publicos officiales, & quòd pro publicis fuerint habiti, & ab omnibus fidem adhiberi solitam, prout necessarium est. Bald. *in l. exemplo, num. 2. C. de probationib.* Dec. *in cap. causam, de probationibus.* Crauett. *conf. 158. num. 4.* Gabr. *conf. 200. n. 10. lib. 1.* Nec contrarium coarctant testes dati, dum dicunt, quòd isti libri fuerunt reperti in domo Cardinalis Rusticucij, qui non est locus publicus, neque persona enunciata est publica.

5 Non obstat quòd si non ratione census, saltem tanquam annuæ præstationes deberent sustineri, pro quorum titulo sufficiunt solutiones per decennium. Alex. *in l. si certis annis, num. 7. C. de pactis.* Couarr. *in reg. possessor. part. 2. §. 4. num. 2.* Felin. *in cap. ad Apostolicam, num. 3. vers. prædictis adde, de simonia.*

6 Quia partitæ librorum loquuntur de censo, & annuo censu, nō autem de annua præstatione, vltra quòd contra aliam Ecclesiam similis titulus non acquiritur absque beneplacito Apostolico, quod in præsenti neque probatur, neque potest præsumi, cùm non doceatur de continuato tempore, & vniformi solutionum.

7 Non obstat dum dicitur hanc solutionem fuisse factam pro Cathedratico, quod etsi de iure sit duorum solidorum pro qualibet Ecclesia, *cap. placuit 10. quæst. 3.* tamen de consuetudine potuit augeri. Abb. *in cap. olim causam, ante num. 2. de censibus.*

Quia fuit responsum quòd in dictis libris non legitur causa aut titulus Cathedratici, sed census. Et quamuis aliqui testes conentur confundere hos terminos, dum dicunt pro Cathedratico, seu censu; tamen eorum depositio est fundata super dictis libris, in quibus nullum verbum de Cathedratico.

Er ita fuit resolutum vtraque parte informante, &c.

R. P. D. DVNOZETTO.

Hispalen. concordiæ. Lunæ 24. Aprilis 1617.

ARGVMENTVM.

Manutentio vt concedatur, an requiratur titulus cum quadragenaria, quando ius vehementissimè resistit.

SVMMARIVM.

Manutentio danda est possessori tempore motæ litis, num. 1.

Testes deponentes super administratione Sacramentorum, quomodo debeant deponere, num. 2.

Confessio facta in libello probat contra libellantem, numero 3.

Manutentionis iudicium an requirat titulum cum quadragenaria, quando ius vehementissimè resistit ei, qui prætendit possessionem, num. 4. 5. & 6.

Manutentio an concedatur ex sola assistentia iuris communis, num. 5.

Quasi possessio administrationis Sacramentorum nunquid requirat scientiam, & patientiam eius de cuius interesse agitur, num. 7.

Scientia, & patientia præsumitur in his, quæ publicè, & palàm fiunt, ibid.

DECISIO CCCCLXVI.

ORta lite coram Ordinario super administratione Sacramentorum & iuribus parochialibus inter Rectorem & beneficiatos S. Iacobi senioris ciuitatis Hispalen. & administratores hospitalis S. Enemergilij, intra cuius parochiæ fines situm est hospitale, lata fuit sententia per d. Ordinarium in fauorem dd. ministrorum hospitalis, à quo cum pro parte beneficiatorum fuit oppositum, causa mihi commissa, dubitaui cui dandum esset mandatum de manutenendo? quo dubio proposito Domini censuerunt intactis pro nunc aliis iuribus parochialibus quoad administrationem Sacramentorum dandum esse mandatum de manutenendo ministris d. hospitalis, quia de tempore motæ litis reperiebantur in quasi possessione, vnde eis manutentio non potest denegari. *§. retinendæ. Instit. de interd. l. 5. §. huius autem. ff. vti possid. lib. 5.* vbi Bart. *num. 3. C. eodem.* 1

Quæ quasi possessio hospitalis visa fuit probati ex duplici capite, & primò per testes qui dantur in Summario per extensum, qui deponunt de longæua possessione, dum dicunt se vidisse ministros hospitalis, curatos videlicet, & Capellanos Sacramenta non solùm infirmis & seruientibus hospitalis, sed omnibus aliis qui deuotionis gratia ad hospitale confluunt, de præsenti administrare, & 20. & amplius annis antea administrasse distinctè loquendo de singulis Sacramentis pœnitentiæ Sanctissimæ Eucharistiæ, & extremæ vnctionis, ex quibus necessariò colligitur quasi possessio. gloss. Bart. Alexand. & Ias. *in l. stipulatio. §. hoc quoque. ff. de verbor. obligat.* Dec. *consil. 56. num. 4.* Setaph. *d. 1061. numer. 1.* 2

Comprobatur secundò ex confessione D. Rectoris & beneficiatorum in libello coram Ordinario porrectum, ex cuius lectura apparet quòd constituunt se actores, & fatentur ministros hospitalis esse reos & possessores. Angel. *in l. non cogendum. §. si priori. ff. de procur.* Contard. *in l. diffamari, in quæst. num. 10. & seq. ff. de ingen. & manumiss.* cum aliis allegatis in vna Romana 3

Commo

Communantiatum 25. Martij 1609. coram Reuerendissimo Lugdunen.

4 Nec obstare v um fuit maximom Rectoris & beneficiatorum fundamentum, d m dicitur etiam in iudicio manutentionis requiri titulum cum quadragenaria, prout requiritur in præ cri endo quando ius vehementissimè resistit ei, qui prætendit, possessionem contra illum, qui habet iuris a istentiam, *cap.* 1. vbi gloss. *de præs r. in 6. l. causam, de præscr.* Franch. *in cap. ad decimas num.* 8. *in vers. quia ex quo ius resistis, de restit. spol.* cum alleg. per informantes.

5 Huic obiectioni responderunt Domini, quicquid sit an parocho ex sola assistētia iuris communis compe- tat manutentio, de quo multum semper Rota dubitauit, tamen in casu isto non posse Rectorem impedire manutentionem hospitalis, quia eius assistentia remanet offuscata per testium depositiones, quo longæuam hospitalis quasi possessionem probant. Innoc. *in cap. cum venisset, de restit. spoliat.* Abb. *in cap.* 1. *vt lit. pend. num.* 8. Couarr. *pract. quæst. cap.* 17. *num.* 6. & fuit decisum in vna Montis regalis iurisdictionis 4. Nouembris 1598. coram bon. mem. Penia, & in Mediplaneñ. decimatum coram Reuerendissimo Decano 16. Decembris 1605. & aliàs sæpissimè. Vltra quòd pro parte hospitalis exhibetur instrumentum concordiæ, quod licet plures & visibiles defectus patiatur, tamen iuncta obseruantia tanti temporis dat famum tituli colorati.

6 Secundò responsum fuit non posse applicari dispositionem *cap.* 1. *de præscript. in* 6. quia magna constituitur differentia, quando ius vehementissimè resistit, vt in materia iurisdictionis inter superiorem, & subditum decimarum inter parochum & laicum, in quibus casibus possent procedere alleg. per informantes pro Rectore: secus autem in hac propositi facti specie, in qua cessat vehemens illa iuris resistentia, quinimo quoad administrationem sacramentorum tantum abest vt ius resistat hospitalibus, quinimo defert consuetudini, & admittit præscriptionem ordinariam contra parochos in fauorem hospitalium, vt est text. expressus *in Clem.* 9. *contingit* §. *fin.* & ibi gloss. & Vital. *numer.* 88. *& seq. de relig. dom.* late Modern. Bononieñ. *var. resol. lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 45. *& seq.*

7 Nec denique constat quod dicitur hos actus possessorios per hospitale non iustificati factos cum scientia & patientia Rectoris & beneficiatorũ enim placuit responsio in his quæ publicè & palàm fiunt, etiam superpræsumi scientiam & patientiam, vt in term is resoluit Rota in Cæsaraugustana dedic tionis 17. Nouembris 1613. coram R.P.D. meo Verospio: vltra quod v i dixi datur fumus tituli colorati præambuli.

Ex quibus fuit ita vtraque parte informante decisum.

R. P. D. BVRATTO.

Beneuentana domus. Veneris 28. Aprilis 1617.

ARGVMENTVM.

Instrumenti transumptum non legitimè extractum non plenè probat, sed tantùm indicium facit, nisi concurrant adminicula, & præsumptiones, de quibus in hac decisione.

SVMMARIVM.

Instrumenti transumptum non legitimè extractum non plenè

probat, sed tantum facit indicium; iunctis tamen adminiculis, & præsumptionibus dicitur in forma probanti, n. 2. *& seqq. vbi ponuntur adminicula.*

Instrumenti transumptum quod ex originali fuerint extractum plures coniecturæ, de quibus num. 3.

Notarius potest instrumenti a se rogati in publicam formam particulam tantum necessariam tradere absque eo quod totius instrumenti transumptum extrahat, num. 4.

Obseruantia subsequuta multum operatur in probatione transumpti non legitime extracti, num. 6.

Confessio authoris non potest impugnari à successore titulo emptionis, num. 7.

Sententia etiam non iustificata ex actis facit aliquod adminiculum, quando non agitur de illius exequutione, n. 8.

Notary scriptura, seu instrumentum manu non intelligibili scriptum, an, & quando probet, num. 9.

DECISIO CCCCLXVII.

1 DOmini persistendo in resolutione facta coram R.P.D. meo Pamphilio 28. Iunij 1613. dixerunt transumptũ test menti quondã Ioannis Iacobi esse in forma probantẽ, consequenter esse probatam substitutionem ad fauorem Ecclesiæ sancti Spiritus vocatæ ad domu, & apothecam de quibus agitur, cuius casus euenit per mortẽ Desiatæ legatariæ qui est effectus dobij in prop sitis. Et in primi suppositũ fuit constare de existentia testamenti dicti q. Ioannis Iacobi, in quo heredes in tuit Ant nium eius fratrẽ, & Io. Baptistam nepotẽ, & dep u ibus legatis in eo factis, & solùm per mortẽ dicti Ioannis Iacobi fuisse confirmatum, ac vti hæredes successisse, & de solutione, ac executione respectiue plurium legat tis in eo contentorum, de quibus infrà, quæ nec in dubium reuocari possunt, nec reuocari videntur ex parte illorum de Carissimis.

2 Quo legitimato, quatenus dici posset, citra tamen veri præiudiciũ, exemplum testamenti pro dicta Ecclesia exhibitu non fuisse leg ime extractũ, & ideo solũ & de per se non ple ne probare sed tan ùm i diciũ facere. Hostien. *in c.* *in fine, de fid. instrum.* Bald. *cons.* 264. *n.* 7. *vol.* 3. post not. comuniter per scriben. *in auth. si quis in aliquo*, vbi Alex. *n.* 6. *in fine decis. Ianuen.* 15. *n.* 14. Tamẽ iunctis adminicu s & præsumptionibus plena il i potest præstari fid . Hostien. *in d. c.* 1. *in fin.* Bald. *cons.* 400. *n.* 5. *vers. præterea lib.* 4. Verall. *decis.* 234 *n.* 2. *part.* 1. Ioan. Paul. *dec.* 69. *de fid instrum. in manuscript.* Card. Seraphin. *dec.* 1192. *n.* 2. . decis. Ianuen. 15. *n.* 14. Menoch. *cons.* 394. *n.* 35. & Rota in Vrapilaten. matrimonij 27. Nouembri 1609. coram R.P.D. meo Caualerio.

3 In pr po io autem visum fuit concurrere adminicula, con ecturásque, & præsumptiones sufficientes ad præstan ũ fidem dicto transumpto ex sequentibus.

Primò namque illud habet annum, mensem, diem, indictio m, Pontificatum, locum, & locum loci conditi testamenti, numerum testium requisitum, hæredum institutionem, cum subscripti ne Antonij Felini Not. de eo rogati, & sic omnia substantialia, ex quibus resultat illud fuisse extractum ex originali exhibito del 1593. coram Vicen. Beneuentano eius iusso præcedente ad instantiam vnius ex Canonicis dictæ Ecclesiæ per Francis um Arrigonum Custodem Rogituũ. dicti Antonij defuncti, & per duos testes, optimè recognitos, deponentes etiam de Notariatu, fide, & legalitate dicti Antonij. Idemque transumptum concordat um instrumento legatorum factorum Meniche læ v ori, & Ioan. Francisco nepoti testatoris per dictum Antonium viuentem publicato & dato extra, in quo inserta est institutio dictorum Antonij & Ioam Baptistæ, & quòd fuit propria manu dicti Antonij scriptum, & subscriptum, cum signo tabellionatus, & in

iudicio productum,& super quo ad fauorem dd. legatariorum pronunciatu, vt in summario dictæ Ecclesiæ *num.*1. & de cuius instrumenti fide dubitari non potest,vt *in d. auth.si quis in aliquo*, testantur Alex. *num.*5. *de communi*. Iacobin. *num*. . . . Decius *num.*15.*&* 16. & Bolognet. *num.*18.

4 Nec quicquam facit quòd in eo non contineantur legata aliarum personarum, & præsertim dictæ domus & apothecæ,quia illud fuit factum ad instantiam dictorum Menichellæ & Ioan.Francisci tantùm, vt in eo expresse dicitur,quo mediante experti sunt in iudicio,nec necesse habebant totum testamentum producere,immò Notarius non tenebatur edere [illegible] particulam legatorum & institutionis hæredum Bart.*in l.*2.*§.fi.ff. quemadm. test.aper. & l. argentarius. §. edi.ff.de eden.* not.scriben. *in rubr.ff.de non.oper. nunciat.* & præsertim Alex.*n.*37.Bolognet.*n.*144.Dec.*cap.ex epistola n.*288.*& n.*292.*de prob.*Præsertim ad euitandum maiorem impensam mercedis not. si dedisset totum testamentum authenticum,cum aliis legatis,vt est notissimum, immò in dicto instrumento idem Notarius attestatur dicta legata fuisse sumpta ex illo testamento inter cætera legata in eo contenta.

5 Secundum adminiculum resultat ex instrumento reuocationis legatorum,de quibus in dicto testamento ad instantiam Lucæ mariti dictæ Desiatæ ac hæredum prædictorum facto (vt de [illegible] fuit) fabr[illegible] & ex confessionibus dictæ falsitatis factis per dd. hæredes in causa criminali in tribunali [illegible] Beneuentani reiteratis in precibus porrectis pro obtinenda gratia ab huiusmodi delicto, ad quam admissi fuerunt,cum compositione pecuniaria,& ex sententia in dicto tribunali lata super dicta falsitate, de quibus omnibus in dicto summario *num.*6.7.8.9 [illegible] *&* [illegible] quæ licèt inter alios,faciunt tamen aliquale adminiculum ad coadiuuandam fidem [illegible]sumpti.Put.*decis.*[illegible]*n.*2. *l.*2.*in nouis*.

6 Tertiò ex obseruantia contentorum in dicto testamento, iuxta tenorem transumpti in pluribus aliis partibus, præsertim ex [illegible] vigore facta per dictos hæredes [illegible] exp[illegible]ositione legatorum in iudicio per dictos Menichellam,& Ioannem Franciscum pro illorum consecutione & pronunciata ad eorum fauorem sententia,& possessione capta, vt in process. de partibus *fol.*11 *&* 41.& productione simultet legati scutorum 45. dictæ Ecclesiæ sancti Spiritus facti,& illius solutione,

Ac similiter traditione domus & apothecæ facta per dictos hæredes dictæ [illegible] legatariæ, de quibus omnibus in summario dictæ Ecclesiæ *num.*2. [illegible] *&* 15. & in dicto instrumento memorati in [illegible] concordia in processu *fol.*[illegible] *& seqq.* Tandem [illegible] tia facta inter dd. Antonium & Ioannem [illegible] hæredes [illegible] dicto testamento de omnibus bonis hæreditatis hinc inde pro æquali portione, de [illegible] dicto processu *fol.* 91. à [illegible]. Obseruantiam autem huiusmodi multam tribuit [illegible] dicto transumpto, licèt non solemnis Bald. *de* [illegible] *consil.* 400. *num.* 5. *lib.* 4. Aym. *consilio* 4 . *num.*1 [illegible] *consil.*6 *numer.* 10. *&* 11. *& consil.* 150 *in princip.* [illegible] *in tract. de antiquit. tempor. part.*1. *in* 4. *Limitat. num.* 1 [illegible] 8. Card. in. Seraphin *d. decis.* 1192. *numer.*2. Rota *decis.* 508. *num* 5. *& decis.* 375. *num.* 4. *part.* 1. *diuersorum.* & latè cumulat Marc.Ant. Genuen. *tract. de script. priuat.* [illegible] *c.*4. *n.*74.*& seq* & in specie in te[illegible]to in Ariminen. bonorum 1[illegible].Febr.an.1587.coram bo. me.Cardinali Pamphilio. Et de obseruantia ex solutione legatorum decis. Flor.Magon.58.*n.*21.*&* 22.Aym.*vbi supra de antiq.tempor num.*16.*versic.vel producitur*, pro quibus facit decis. Rotæ 636.*num.*2. *part.*1.*in nouis*.

Quartò magis in specie de legato domus & apothecæ facto in dicto testamento dictæ Desiatæ ex eius cōfessione mediante Luca eius viro, & procuratore in instrumento concordiæ [illegible] cum hæredibus del 1569. in summario *numer.* 12. in quo expressè dicitur fuisse factum relictum dictæ domus, & apothecæ in dicto testamento ad fauorem dictæ Desiatæ, quinimmò hæredes tradidisse in dicta concordia ex alio instrumento ibi memorato celebrato del [illegible]67. 11. Octobris quod est registratum in processu primæ instantiæ *fol.*120. *& seqq.* in dicta concordia de nouo ceditur ad cautelam libere eisdem Desiatæ & Lucæ, cum remissione scutorum sex annuorum in dicto primo instrumento reseruatorum dictis hæredibus. Confessio autem dictæ Desiatæ & Lucæ eius viri, non potest impugnari per dictos de Carissimis illius successores titulo emptionis, ad vulgat. doctrin. Bart. *in l. si superatus. ff. de pignorib.* cum pluribus per Peregrin. *de fideicom.art.*53.*num.*36. quod est indubitatum, quia huiusmodi confessio præcedit emptionem dd.de Carissimis, quæ fuit del.... vsque ad quod tempus dd. domus & apothecæ fuerunt possessæ per dictā Desiatam legatariam, & Lucam coniuges, consequenter talis confessio nocet Marcellæ successori eorundem de Carissimis. 7

Substitutio autem dictæ Ecclesiæ post mortem Desiatæ in dicto testamento iuxta dictum transumptum, probatur ex confessione Antonij vnius ex dd. hæredibus in dicta causa criminali,& ex dicta sententia in eadē causa lata,per quam fuit declaratum domū,& apothecam huiusmodi spectare ad dictam Ecclesia in vim dicti testamenti,post obitum tamen Desiatæ. Quæ sententia fuit approbata per dictos hæredes, mediantibus precibus porrectis pro obtinenda gratia, ad quam admissi fuerunt cum pecuniaria compositione,& fuit etiam lata cum dd.de Carissimis & Marcellæ eorum successore,vt ex eius lectura. Nec visum fuit DD. opus esse illam iustificare ex actis,tum quia modò non agitur de illius exequutione,sed de adminiculanda fide dicti trāsumpti, in quo legitur dicta substitutio ad fauorem Ecclesiæ;tum etiā quia datur in summario *n.*16. quædā receptio vnius ex Carissimis dicti processus criminalis,& licèt præmissa fortè non sufficerent de per se ad probandam dictam substitutionem, tamen longe superabundant pro adminiculis & præsumptionibus vehementibus,ex quibus DD. induxerunt eorum animos ad præstandum fidem dicto transumpto. 8

Non obstat quòd subscriptio Cochiliæ Notarij,qui fecit transumptum,non sit legibilis, quia licèt in omnibus perfectè legi non possit; attamen satis ex verbis quæ legi possunt, & signo apposito subter primi substantia & veritas illius colligitur, licet cum difficultate, quod sufficit,ad gloss.*in l.*1.*§.si rosa,in verbo muribus.ff.de bon.possess.secund.tab.*& gloss.*in cap.fin in verbo iustam causam,de fid.instrum.*Bal. *in l.*1.*num.*4. *C. eodem.* Et quamuis hodie non possit legi; sufficit tamen quòd esset [illegible]ibilis tempore productionis illius. *l. vnic.* [illegible] *extab.* & ibi gloss. *in verbo probatur.* Bart. *num.*2. Felin. *in cap. cum* [illegible] *numer.*16. *versic. nota* [illegible] *instrument.* cum allegatis per informantes [illegible] verè talis erat [illegible] pro tali recognitus [illegible] testibus in Curia examinatis diebus 9.Nou[illegible] & 4.Decembris 1612. maxime cùm signum prædictum sit conforme aliis signis positis in instrumentis [illegible] Cochiliam publicatis. 9

Ex quibus ita [illegible]

R.P.D.

R. P. D. BVRATTO.

Panormitana Archipresbyteratus. Mercurij 28. Aprilis 1617.

ARGVMENTVM.

Gratia in qua narratiua continet negatiuam non iuris tertij, iustificanda est per se fundantem in ea.

SVMMARIVM.

Gratia iustificari debet etiam in negatiua narrata, n. 1.

Negatiua coarctata ad acta, improbabilis est sine actorum integra transportatione, num. 2.

Ordinarij assertioni super negatiua translata in gratia standum non est, num. 4. *declara vt num.* 5.

Negatiua probanda est per se fundantem in ea non præsumptiuè, sed plenè, num. 7. *vbi præsertim quando agitur de præiudicio tertij.*

Ius tertij quod non constet dici non potest donec potest de contrario apparere, num. 8.

Læsio non dicitur sufficienter probata sine transportatione, & visione actorum, num. 9.

DECISIO CCCCLXVIII.

1 Domini dixerunt gratiam *si neutri* per Nicolaum impetratam non esse iustificatam quoad non ius Iulij collitigantis. Illud enim deducitur ex capite nullitatis concursus, & collationis parochialis, de qua agitur ad fauorem dicti Iulij per Ordinarium factæ ob non seruatam formam à Sacrosancto Concilio Tridentino, & constitutione sanctæ mem. Pij V. in prouisione parochialium præscriptam. Quæ negatiua debuit per Nicolaum pro iustificatione dictæ suæ gratiæ concludenter probari, ad Bart. communiter receptum *in l. in illa, ff. de verb. oblig.* Et de negatiua concursus, Rota in Aretina parochialis 15. Iunij 1593. coram Orano cum pluribus de simili negatiua ad iustificandam gratiam, in Astuicen. parochialis 9. Maij 1616. coram me.

2 Et tamen cùm sit coarctata ad acta dicti concursus visa fuit DD. improbabilis sine illorum transportatione & inspectione, prout de negatiua continentiæ defectum citationis ad sententiam, vel similem, Bart. *in l. 1. qui ad ciuilia, in fin. C. de appellat. & in l. 1. §. si tut. vel curat. appellau.* DD. *in l. 4. §. condemnatum, ff. de re indic.* & præsertim Hercul. *num.* 7. 8. *& seqq.* Cardin. Seraphin. *decis.* 280. *num.* 10.

3 Et maximè quando datur de nullitate coram alio iudice, quàm eo, qui iudicauit, Rip. *in dicto §. condemnatum, sub num.* 12. & ita etiam videtur sensisse Rota in Bracharen. parochialis de Moreyra 11. Ianuarij 1602. coram bo. me. Iusto, In qua cùm præsupposito quòd acta essent integrè transportata (vt dicitur in principio decisionis) resolutum fuit gratiam *si neutri* esse iustificatam quoad non ius collitigantis, quia de illo constabat ex actorum reuolutione.

4 Non obstat quod probatio dictæ negatiuæ resultet ex sola productione collationis Ordinarij facta per Iulium ab quo eo quòd docuerit fuisse obseruatam formam Concilij & d. constit. in quo non videtur standum sola assertioni Ordinarij, iuxta decisionem in Fesulana gratiæ *si neutri* 27. Ianuarij 1561. coram Robusterio, & in Pampilonen. parochialis de Agucro 12. Ianuarij 1609. & 7. Iunij 1610. coram Reuerendissimo Attrebaten. Et sic Nicolaus videtur habere præsumptionem iuris pro se, quæ sufficere possit ad transferendum onus probandi in Iulium aduersarium, ad *l. generaliter. §. si petitum, in fin. ff. de fideicommiss. libert. l. fin. in princip. ff. quod met. caus.* cum pluribus per Menoch. *præsumpt.* 33. *num.* 2. *lib.* 1.

5 Omisso enim an standum sit assertioni Ordinarij etiam circa obseruantiam dictæ formæ, & tanto magis contra Nicolaum, qui nititur dicta *si neutri*, vt in similibus terminis illi standum esse, censuit Rota in Placentin. Canonicatus 14. Ianuarij 1600. coram Illustriss. Domino Cardin. Lancellotto, præsertim, quia idem Nicolaus hodie prosequitur contradictionem factam concursui, & collationi, nec appellationem ab ea interpositam.

6 Responsum fuit quòd quatenus etiam præsumptio non staret pro prouisione Ordinarij, tamen non inde sequitur quòd illa stet pro Nicolao, adeò vt in Iulium transferatur onus probandi contrarium, immò etiam si Nicolaus haberet iuris præsumptionem pro se, tamen cùm non sit talis, qua fundet intentionem de iure communi, non transfert onus probandi in aduersarium, Card. *decis.* 1249. *num.* 3. & ita obseruat Rota, vt per eundem *decis.* 1422. *num.* 10. *& seq.*

7 Maxime quia cùm fundet intentionem suam in huiusmodi negatiua, non sufficit præsumptiua probatio, sed plena requiritur, ad *decis.* Achill. 1. *de probat.* quam sequuta est Rota in Agrigentin. prætensæ illegitimitatis 15. Decembris 1589. coram Orano, & in Comen. decimarum 8. Iunij 1612. coram Reuerendissimo Domino meo Damasceno. præsertim cùm agatur de tertij præiudicio, Abb. *in cap. cum in iure, num.* 2. *versicul. sed hec ratio*, & ibi Barbat. *num.* 2. *versic. Item cum agatur, de offic. deleg.* Afflict. *decis.* 345. *n.* 6. Menoch. *præsumpt.* 36. *in fin. lib.* 1.

8 Decisiones autem Fesulana & Pampilonen. de quibus supra, non videntur applicari, sed potius retorqueri. Nam in Fesulan. expresse supponitur gratiam anteriorem collitigantis ex reuolutione actorum non fuisse iustificatam, & cum hoc praesupposito, fuit dubitatum, an illa posset impedire categoriam gratiæ *si neutri*, alterius collitigantis, & idem quoque firmatum fuit in dictis duabus Pampilonen. ex lectura ipsarum, & præsertim primæ, in qua respondendo d. decisioni Illustriss. D. Cardinalis Lancellotto in Placentin. Canonicatus, dicitur quod in d. Pampilonen. negatiua obseruantiæ formæ probata erat ex actorum reuolutione.

9 Cùm itaque in casu isto tali negatiua firmari non possit ex hac reuolutione actorum, quia non sunt transportata, vtique nec dici potest illam fuisse probatam, ex illis enim posset de contrario constare, & tuta est conclusio, quam Rota sequitur, quod non potest dici constare de non iure, donec potest de contrario apparere, Ægid. *decis.* 103. Bero. *in cap. in litteris*, *n.* 43. *vers.* 2. *quia, de restit. spol.* Rot. *decis.* 52. *num.* 4. *part.* 1. *& decis.* 269. *num.* 6. *part.* 2. *diuers.* cum aliis, in Virdunen. Abbatia 22. Iunij 1615. coram me, sicuti nec dici potest sufficienter probata læsio sine transportatione, & visione actorum iudicij, quo tempore factæ translationis pendebat, vt fuit dictum in Algaren. dismembrationis 24. Nouembris 1616. coram R. P. D. meo Remboldo.

10 Et tanto magis dixerunt DD. de negatiua dictæ obseruantiæ constare debere ex actis, quia Nicolaus committit causam appellationis ab electione Ordinarij, non solum ratione prætensi irrationabilis iudicij sed etiam ex dicto capite inobseruantiæ formæ Concil. & Constit. Et ideo sicuti non poterat procedi ad confirmandum, vel infirmandum huiusmodi electionem in causa appellationis, nisi transportatis, & visis actis, iuxta idem Concilium *sess.* 24. *c.* 26. Ita nec etiam dici potest iustificata

iustificata gratia, *si neutri*, sine dd. actis, hoc enim modo appellans posset per indirectum obtinere victoriam sine actis primæ instantiæ, quod DD. visum fuit absurdum.

Ex quibus etiam patet tanto minus dictam gratiam posse dici iustificatam sine actis, si Nicolaus deduceret non ius Iulij ratione prætensi irrationabilis iudicij.

Et ideo ita decisum.

R. P. D. MANZANEDO.

Cordubeñ. decimarum. Veneris 27. Aprilis 1617.

ARGVMENTVM.

Est in summario.

SVMMARIVM.

Priuilegium concessum militiæ, & hospitali, non suffragatur hospitali subsistenti sine militia, nec à militia dependenti, num. 1.

DECISIO CCCCLXIX.

1 DOmini perstiterunt in decisis, nempe priuilegium Clementis VIII. non suffragari hospitali fratrum Sancti Ioannis, cùm emanauerit ad fauorem militiæ SS. Lazari, & Mauritij ac hospitalium ab illa dependentium, quale non est istud quod regitur à dictis fratribus, & à dicta militia, non dependet ex rationibus & fundamentis in decisione adductis.

Quibus visum fuit non obstare Bulla fel. record. Pij IV. in qua narrata origine hospitalitatis leprosorũ S. Lazari Hierosolymitani, & variis exemptionibus illi concessis, præsertim à Nicolao III. super exemptione decimarum discretiuè loquendo de hospitalitate, & militia, tandem confirmat omnes exemptiones illis concessas, & sic etiam exemptionem decimarum à Nicolao III. ratione solius hospitalitatis tributum. Quia vltra quòd etiam Pius IV. fuit contemplatus vtrumque simul, nempe militiam, & hospitalitatem, cùm coniunctim de illis loquatur, vt ibi: *Nos igitur volentes hospitalitatem S. Lazari eiusque militiam, ad miserabilium pauperum leprosorum vtilitatem, & contra piratarum & infidelium Christianæ Religionis inuasiones instaurare, augere*, &c. & ibi, *constitutionem, & erectionem hospitalis & militiæ huiusmodi*, &c. *priuilegia eisdem hospitali, & militiæ concessa approbamus*, &c. & rursus ibi, *nec omnino aliquos ex hospitalis & militia S. Lazari*, &c. *decimas soluere teneantur.*

Respondebatur, Bullam Pij IV. de per se solam non esse attendendam, cùm fuerit reuocata per sanctæ mem. Pium V. vt fuit in specie resolutum in hac causa 8. Martij 1610. coram R.P.D. meo Pamphilio, & tanquam confirmatam per Clementem VIII. non suffragari hospitali, quia etiam admissa lectura partis aduersæ, quòd loquatur discretiuè de hospitali & militia, tamen fuit confirmata vnà cum aliis concessionibus Summorum Pontificum quoad hospitalia annexa militiæ, & ab ea dependentia, ex adductis in decisione, & ex his quæ hodie circa Breue ponderantur de nouo per informantes pro Capitulo, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Mediolaneñ. decimarum de Varesio 28. April. 1617.

ARGVMENTVM.

Scriptura antiqua supra centum annos, habens requisita probat etiam sine recognitione.

SVMMARIVM.

Scriptura habens signa publicis instrumentis conuenientia, scilicet mensem, diem, annum, indictionem, testes, clausulam, actum, &c. subscriptionem Notarij & signum, non indiget recognitione, si habeat datam supra centum annos, & ex inspectione apparet quod sit originalis, n. 1.

Bulla Apostolica antiqua, censetur esse originalis, & non transumptum, si habet plumbum, chordulas sericas, & reliquas solemnitates Bullarum, num. 2.

Instrumenta originalia sine solemnitatibus & lite pendente, possunt per Notarios rogatos tradi, & exemplari, n. 3.

Scriptura antiquitas non probatur per solam datam supra centum annos, sine aliis adminiculis, num. 4. declara de scriptura, quæ oculariter inspici non possit; secus verò de scriptura quæ per iudicem potest inspici, quia iudicis inspectio pro sufficienti adminiculo est, num. 5.

Notarius se in subscriptione pro Notario enuncians, etiam si non dicat se rogatum de instrumento, fidem facit, n. 6.

DECISIO CCCCLXX.

CAusa super eisdem repropositã die 13. Martij præteriti, dictum fuit vt iura super quorum forma probatio cadebat disputatio, producerentur in actis, quia productio facta in partibus non videbatur posse sustinere. Hodie parito mandato Dominorum, & iterum suscepta disputatione, censuerunt standum esse in decisis quoad species scripturarum, quæ præmissæ fuerunt in eadem decisione diei 27. Ianuarij præteriti, dempta scriptura sexta, quæ est solutionis collectarum factæ per Præpositum de anno 1326. quæ à Notario subscripta non reperitur. Et vlteriùs vndecima quæ est transumptum instrumenti anni 1478. ac transumptum edicti Galeatij Vicecomitis cum denunciationibus factis per Consules locorum plebis Varisij nouissimè productum, quæ dixerunt non esse in forma probanti, vti extracta lite pendente, & parte non citata.

Omnes enim scripturæ prædictæ sunt productæ, & 1 habent signa publicis instrumentis conuenientia, nempe, diem, mensem, annum, indictionem, testes, clausulam, actum, &c. subscriptionem Notariorum, eorúmque signa quæ enumerantur per gloss. *in l generali, C. de Tabell. lib. 10.* neque egent recognitione quòd publica manu scriptæ fuerint, cùm habeant datam supra centum annos, & ex aspectu sint antiquissimæ & originales, vt censuerunt Domini eis oculariter inspectis, quæ propterea non sunt in statu recognitionis, vt in alia decisione fuit dictum & probatum ex Put. Afflict. Seraph. & aliis decisionibus Rotalibus tunc allegatis.

Bulla autem hæc Gregorij IX. habet plumbum, 2 chordulas rubri, croceique coloris, & cæteras solemnitates in Bullis Pontificiis apponi solitas, quæ indicant scripturam esse originalem, non autem transumptum, & illi fidem adhibendam. Puteus *decis. 210. num. 19. lib. 1.*

Et attenta noua productione, cessant appositæ ex- 3 ceptiones de interlineaturis, omissione signi tabellionatu, de succ ssor in officio, de facultate extrahendi & publicandi instrumenta prædicta, quia nõ agitur de scripturis e istratis in processu de partibus, prout in prima decisione agebatur ad earum formam probantem sustinendam ex non oppositione facta in termino citation ad dicendum contrà, sed de originalibus instr ntis pro is, carentibus talibus defectibus, & p Notarios r atos traditis, & exemplatis, quæ sine s lemnitate & lite pendente possunt ab eisdem Notar s exemplari. Bart. *in auth si quis in aliquo in secunda oppositione. C. de eden.* Ruman. *cons. 105. num. 3.* Rot. *in nou. de fid. instrum.* Caputaq. *decis. 351. in princ. part. 2.*

&

& eadem Rota confirmauit in Mediolaneñ. decimarum S.Donati coram me 23.Ianuarij 1602.

4 Non obstat quòd eadem iora non recognita habentur tanquam priuatæ scripturæ, quibus in iudiciis nulla fides solet adhiberi, vt in decisione Carthagineñ. pensionis 16.Iunij 1606. coram R. P. D. Manzanedo, & vlteriùs talis recognitio suppleri non possit, ex antiquitate supra centum annos, dum sola data sine adminiculis, non probet antiquitatem. Put. *decis.* 186. *lib.* 3. quod etiam dicitur firmatum in Mediolaneñ. decursus aquarum 19. Decembris 1608. coram Illustriss. Cardinale Ludouisio.

5 Quia fuit responsum quidquid sit in scripturis quæ oculari inspectione videri non possunt, vt sine adminiculis sola data non admittatur, secus tamen quando, vt in præsenti, fuerunt Dominis ostensæ, quia tunc pro adminiculo sufficit iudicium & religio Dominorum, Seraph. *decis.* 1077. Put. *decis.* 9. *de fid. instrumentor.* cum allegatis in prima decisione.

6 Nec releuare visum fuit quòd in aliquibus ex prædictis instrumentis Notarij in eorum subscriptionibus dicant, hanc chartam tradidi & scripsi, quæ verba non videantur sufficere ad probandum rogitum; nisi asserant se fuisse de illis rogatos. Quia dum se enunciant Notarios in subscriptione, & de stylo Rotæ illis credatur, donec probetur contrarium, Verall. *decis.* 245. *& decis.* 266. *part.* 2. sufficit quòd eis tanquam Notariis scripturæ fuerint traditæ. Roland. *consil.* 44. *num.* 44. *lib...* quem Rota in his terminis coram me sequuta est in Mediolanen. iurispatronatus 23. Februarij 1615.

Et ita fuit resolutum, &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Romana de Mazzatostis. Veneris 28. Aprilis 1617.

ARGVMENTVM.

De clausula *Constituti*, an & quando per eam transferatur possessio, præsertim si fuerit apposita in contractu conditionali.

SVMMARIVM.

Constituti *clausula transfertur possessio, n.* 2. *vbi etiam quòd sufficit ad effectum manutentionis.*

Possessio censetur probata quando coloni aliquem recognoscunt in dominum, & sic per traditionem, num. 3.

Possessio probatur ex perceptione fructuum, casalium cultura, custodis appositione, & aliis quæ à veris dominis fieri consueuerunt, num. 3. *vers. concurrente præsertim.*

Constituti *clausula apposita in contractu conditionali, ipsa etiam reputatur conditionalis, pendentéque conditione possessionem non transfert, num.* 4.

Donatio quando dicatur conditionalis, & quando pura, num. 5.

Donatio si sine filiis decesserit dicitur conditionalis, & suspensiua de tempore mortis, num. 5.

Clausula Constituti *purificata conditione retrotrahitur, nisi illo medio tempore fuerit alteri ius quæsitum, n.* 6.

DECISIO CCCCLXXI.

1 QVondam Iulius Mazzatostus, de anno 1614. donauit inter viuos omnia sua bona R. P. D. Mario Bonauenturæ, cum clausula *Constituti*, reseruatis sibi ad effectum testandi scutis ducentis, cuius donationis vigore D. Bonauent. possessionem bonorum donatorũ fuit assecutus, quam vsque ad Iulij obitum cõtinuauit. Postea verò Fratres de Castro in vim alterius donationis Carolo ipsorum patri de anno 1606. cum clausula pariter *Constituti* facta, cùm ei quoque prætenderet possidere, causa coram me introducta, dubitatum an illis esset dandum mandatum de manutenendo? Quod Rota censuit dandum non esse, cùm de illorum possessione non doceatur.

Instrumentalis enim de anno 1616. per Procuratorem capta, illis non suffragatur tanquam D. Bonauent. in possessione tunc temporis existente. *l. clam possidere.* §. *qui ad nundinas. de acquir. possess.* Seraph. *decis.* 732 *n.* 2. 2

Quòd autem esset in possessione D. Bonauenturæ, probat ex clausula *Constituti* in donatione de anno 1614. ad ipsius fauorem apposita, per quam vera possessio dicitur translata. *l. quod meo,* vbi Doct. *ff. de acquir. possess.* Afflict. *decis.* 139. *num.* 9. Bero. *consil.* 158. *num.* 1. *lib.* 1. Surd. *cons.* 221. *num.* 34. Honded. *cons.* 42. *num.* 27. *lib.* 1. Ayn *cons.* 207. *num.* 1. *in fine.* Patis. *cons.* 33. *num.* 30. *lib.* 3. Tiraquell. *de constit. part.* 1. *num.* 54. etiam ad effectum manutentionis, vt fuit dictum in Clusina postæ Puteoli 27. Ianuarij 1603. coram Litta.

Et vlteriùs de dicto anno 1614. constat de actuali eiusdem Bonauenturæ apprehensione, quæ possessio 3 vsque in præsentem diem fuit continuata cum recognitione colonorum, vt testes pro illa examinati deponunt. Menoch. *de retinend. possess. remed.* 3. *num* 561. *& seqq.* Bellam. *decis.* 104. Afflict. *decis.* 321. *circa medium.* Concurrente præsertim fructuum perceptione, casalium cultura, custodis appositione, & aliis, quæ à veris dominis fieri consueuerunt, vt ex eisdem testibus apparet, ex quibus vera D. Bonauenturæ possessio dicitur probata. *l. Titia,* vbi Bart. *ff. de solut. l. litibus, C. de agric. & censi. lib.* 11. Socin. *cons.* 13 *n.* 14. *lib.* 4. Aym. *cons.* 107. *num.* 2. Cæs. de Graff. *decis.* 10. *de caus. poss. & propriet.*

Non obstat clausula *Constituti* in præcedenti donatione de anno 1606. ad fauorem Caroli de Castro, per 4 eundem Iulium facta, cuius vigore prætendunt isti Caroli hæredes anteriorem habere possessionem. Nam dicta donatio fuit conditionalis, & per consequens tale fuit constitutum in illa oppositum. Pendente autem conditione donatarius non potuit acquiri possessio. Dec. *cons.* 246. *num.* 3. *vers. quantum verò.* Natta *consil.* 372. *num.* 6. Socin. iun. *cons.* 94. *num.* 17. *lib.* 2. Tiraquel. *de constit. part.* 1. *ampliat.* 15. *n.* 3. *&* 4. Menoch. *cons.* 388. *num.* 35. Honded. *cons.* 18. *num.* 13. *lib.* 2.

Quòd autem donatio fuerit conditionalis, apparet 5 ex verbis in eadem appositis, nimirum *cum conditionibus, ac modis infrascriptis, & non aliàs,* &c. *donauit,* &c. videlicet quòd præsens donatio firma maneat, valeat, vt teneat, si, & quatenus ipse Dominus Iulius moreretur sine filiis legitimis & naturalibus, & ibi ita & semper quòd deficiat linea descendentium ipsius donantis, donatio transeat rectâ linea ad dictum Carolum, eiúsque filios, ex quibus claré patet non esse puram donationem, sed conditionalem, quatenus donator sine filiis decedetet. Vnde tanquam concepta sub conditione suspensiua de tempore mortis donantis purificanda non potest dici firma, neque suum effectum sortiri nisi dicto tempore aduenienti. Menoch. *d. cons.* 388. *&* 35. Honded. *cons.* 18. *num.* 64. *& seq lib.* 2.

Non obstat clausulam *Constituti* purificata conditione retrotrahi ad diẽ donationis in fauorem Caroli 6 de Castro factæ, quia non potest id procedere, cum alteri medio tempore fuerit ius quæsitum. Honded. *cons.* 18. *num.* 66. *& seq. lib.* 2. Menoch. *cons.* 388. *n.* 34. 53. *&* 56. In casu autem nostro satis patet R. P. D. Bonauenturæ fuisse ius & possessionem dictorum bonorum acquisitam per donationem ipsi cum clausula *Constituti* postea factam, quæ stante prioris donationis conditione licitè fieri voluit. Menoch. *d. cons.* 388. *num.* 34. Dec. *cons.* 246. *num.* 3. Honded. *cons.* 18. *num.* 66. *lib.* 2.

R. P. D.

R. P. D. VBALDO.

Firmana laudi. Veneris 4. Maij 1616.

ARGVMENTVM.

Laudum, seu transactio, an, & quando rescindatur sub prætextu enormissimæ læsionis.

SVMMARIVM.

Socij omnes pro virili tenentur ad debitum contractum pro societate, non autem is solus, qui debitum contraxit, num. 1.

Epistola probat contra scribentem, non autem pro scribente, nisi fuerit acceptata, num. 2. & 3.

Læsio rescindens laudum debet esse enormissima, ubi idem in transactione, num. 5.

Laudum æquiparatur transactioni, ibid.

Læsio in contractu transactionis iudicatur inspecto dubio litis euentu, ibid.

DECISIO CCCCLXXII.

1 Licèt in hac causa Rota bis resoluerit esse standum laudo lato à q. Plinio de Melis, & à partibus approbato, vt in decisionibus coram me factis 7. Nouembris 1614. & 18. Maij 1615. quia tamen pro parte hæredum Scæuolæ prætendebatur eum in dicto laudo fuisse læsum: Dubitaui, an constaret de læsione Scæuolæ ex ipso laudo. quod dubium fuit negatiuè resolutum. Nam læsio deducitur ex eo quòd Scæuola fuit in laudo condemnatus ad florenos 700. acceptos ad censum ab Eustachio, necnon ad fructus dicti census, & tamen cùm debitum illud esset contractum pro societate inita inter ipsum Scæuolam, Daganellum, & Antonium, videbantur omnes socij condemnandi pro virili, non autem solus Scæuola, iuxta textum *in l. omne æs alienum, ff. pro socio*, cum aliis allegatis.

2 Hoc tamen non obstante, dicebant Domini laudum iustificari, & non continere læsionem, quia Scæuola recepit totum pretium dicti census, vt dicitur in eodem laudo, & constat ex computo per ipsum Scæuolam dato, & ex epistola ad Paganellum directa, quæ contra scribentem probat. *l. publica, §. vlt. ff. depos.* Doct. *in l. admonendi,* vbi Ias. *in repetit. num.* 111. & Rip. *n.* 133. *ff. de iureiuran.* Menoch. *de arbitr. casu* 94. *num.* 9.

3 Nec releuare visum fuit quòd dicatur idem pretium census fuisse erogatum in emptione frumenti ad vtilitatem societatis, tum quia id non benè iustificatur ex dictis calculo & epistola Scæuolæ, quibus non videtur standum ad ipsius fauorem. gloss. *in d. l. publica. §. vlt. ff. depos.* Menoch. *vbi supra num.* 6. Nec constat de retentione epistolæ facta per Daganellum, & eius acquiescentia, cùm immò appareat de continua contradictione stante lite, quæ adhuc durat. Nec releuat prætensa confessio Daganelli coram arbitro, quia solùm asserit Scæuolam ponere in suo calculo se ex pretio census emisse salmas grani 161. vt in summario hæredum Scæuolæ *num.* 10. Tum quia subductis rationibus habiti, & expensi apparet ipsum adhuc remanere debitorem societatis in florenis 656. vt dicto summario *num.* 9. & fit mentio in ipso laudo.

4 Nec obstat quòd non fuit ponendi ad ipsius debitum floreni 750. panis dati, habita fide de pretio, quibus detractis ipse remanet creditor in florenis 93. vt ex relatione periti a R[illegible]a electi apparet, quia quidquid dicendum sit de dicta relatione, respondebatur quòd ex ipsomet computo Scæuolæ, & clariùs ex instrumento inter socios celebratos de anno 1581. constare videtur quòd aliqua saltem pars pretij dicti panis peruenit ad manus Scæuolæ, & in eodem instrumento fuit data facultas iudici arbitrandi pro rata summæ non exactæ, ad quæ pertineret solutio dicti census: vltra quòd non constat de mandato, vel ratificatione Daganelli vendendi panem ad credentiam, vt dicitur: nec testes quicquam probant quo ad Daganellum, sed solùm de permissione Antonij tertij socij.

Ex quibus videbatur non iustificati læsio saltem ex eodem laudo, præsertim cùm requiratur læsio enormissima, vt in transactione. Corn. *cons.* 166. *num.* 5. *lib.* 1. & *cons.* 27. *sub num.* 11. *lib.* 4. Cagnol. *in l.* 2. *n.* 80. *C. de rescinden. vendit.* Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 26. *tit.* 9. *num.* 29. cum aliis congestis in vna Romana domorum 10. Iunij præteriti coram me, cui transactioni æquiparatur laudum emologatum, gloss. & Doct. *in l.* 2. *C. comm. vtriusque ind.* Caccialup. *in tract. de transact. quæst.* 3. *sub n.* 8. & 9. Paris. *cons.* 46. *n.* 16. & *cons.* 89. *n.* 10. *lib.* 1. Cagnol. *in d. l.* 2. *n.* 85. Dec. *cons.* 60. *n.* 3. & *seqq.* Honded. *cons.* 61. *n.* 1 a. *lib.* 1. Et fuit latè firmatum in vna Romana executionis laudi 26. Iunij 1613. & in eadem causa 2. Maij 1614. coram me, & læsio esset consideranda, habita ratione ad omnia alia capitula ipsius laudi, & inspecto dubio litis euentu. Bart. per illum text. *in l. Lucius, §. fin. num.* 3. *ff. ad Trebell. & in l. si quis cum aliter, n.* 5. *ff. de verb. oblig.* Seraphin. *decis.* 638. & *decis.* 865. *num.* 1. cum aliis adductis in dicta Romana domorum coram me, & fuit firmatum in hac causa 7. Nouembr. 1614. ad quem effectum erat opus dicere, quòd Scæuola multo plus vltra dimidiam habiturus fuisset, si ante laudum emologatum vsque ad sententiam diffinitiuam litigasset. Aym. post relatos, *consil.* 151. *num.* 27. & alia etiam consideranda essent, de quibus Abb. *cons.* 64. *num.* 3. *part.* 1. quæ cùm non fuerint probata, nec articulata, Domini concluserunt ex supradictis, non constare de læsione. 5

R. P. D. BVRATTO.

Colleñ. hæreditatis. Veneris 5. Maij 1617.

ARGVMENTVM.

Est magistralis & singularis decisio, exactè docens quando, & ex quibus domicilium, & incolatus contrahatur in aliquo modo.

SVMMARIVM.

Domicilij proprij mutatio non præsumitur, num. 2.

Fides communitatis fidem non facit, ibid.

Fides communitatis sine subscriptione, & sigillo nihil probat, num. 3.

Domicilij præcipuum signum est retentio domus in loco, ibid.

Domicilium continuandi in loco originis animus dignoscitur ex aditione hæreditatis in eodem originis loco, ibid. in fin.

Domicilium contrahendi animus habitatione decennali præsumitur, num. 5. & 6. vbi declaratur, dummodo fuerit continua, aliàs secus.

Domicilium contrahendi animus quomodo probetur per testes, num. 7.

Domicilium contrahendi animus nunquid probetur ex eo quòd quis in vno loco vxorem ducit, ibid.

Domicilium non dicitur contrahere in Curia Aduocatus qui curiam sequitur, num. 8.

DECISIO CCCCLXXIII.

Fuit in hac causa primo loco sub die 26. Februarij 1616. resolutum constare quòd Marietta esset neptis ex fratre Marij defuncti, de cuius successione agitur. 1

agitur. Postea verò 10. Iunij eiusdem anni, quòd non esset ab huiusmodi successione exclusa per Petrum Franciscum eius fratrem, nec ex statuto originis ciuitatis Collen. nec Vrbis, vbi sita sunt bona, de quibus fit controuersia. Quam secundam resolutionem Domini præcedente etiam alia propositione sub die 20. Februarij præteriti, hodie in omnibus confirmarunt. Et quo ad primam partem, quòd non esset exclusa per dicta statuta, placuerunt rationes, & authoritates in decisione adductæ.

2 Quo verò ad secundam partem prætensi incolatus Petri Francisci in Vrbe, super qua tantùm partes videntur se hodie restrinxisse, cum regulariter non præsumatur mutatio proprij domicilij, ex allegatis per Menoch. *præsumpt. 42 num. 12. lib. 6.* Dominis vltra deducta in eadem decisione, visum fuit dictam incolatum non fuisse probatum: ad hoc enim vltra duos testes nulliter examinatos, & propterea non attendendos, adducuntur solùm depositiones aliorum duorum testium, & attestatio in scriptis ciuitatis Collen.

3 Attestatio autem, omisso quòd tanquam in forma simplicis fidei extraiudicialis nec de iure, nec de stylo Rotæ est attendendum, præsertim cùm nullam habeat subscriptionem, nec sigillum, nec etiam fuerit recognita, licèt dicatur facta sub nomine Prioris, & Vexilliferi. Nihil concludit de venditione stabilium, ex quo nulla in ea specificantur, & tamen plura sunt relata per primum testem eiusdem Petri Francisci, iuxta 10. Quin potiùs in ea dicitur illi remansisse domum in dicta ciuitate communem cum aliis Fratribus, quam dictus testis vbi suprà dicit esse *assai buona, & di valuta di mille fiorini in circa.* Domus autem retentio est præcipuum signum retentionis domicilij, gloss. *in l. 2. in verb. constituerint, C. de incol. lib. 10.* & post alios Menoch. *cons. 329 num. 36. vers. & est tertia coniectura.* Et comprobatur, quia (vt consideratum fuit in alia decisione) idem Petrus Franciscus, & Fratres de anno 1603. (& sic per quinquennium post eius discessum è dicta ciuitate, iuxta dictam attestationem) adierunt hæreditatem Marij, & illius inuentarium confecerunt, citatis etiam fœminis, & obtinuerunt illas declarari exclusas vigore statuti. Ex quibus clarissimè constat de animo Petri Francisci non deserendi dictum domicilium originis, non autem perpetuò in vrbe permanendi, & nunquam recedendi, qualis ad contrahendum incolatum requiritur, *l. ciues*, & ibi gloss. & Bart. *C. de incol. lib. 10.* gloss. *in l. 1. in verb. incolam, C. de municip. eodem lib.* Gabr. *cons. 189. num. 20. & pluribus seqq. lib. 1.* cum aliis in Tudertin. seu Roman. nullitatis obligationis 4. Iulij 1614. coram me.

4 Et quatenus huiusmodi attestatio concluderet discessum Petri Francisci ex dicta ciuitate decennio & vltrà elapso, & venditionem bonorum, & non solutionem grauaminum solui solitorum per habitatores, quæ videri potuerunt per officiales, & alios dictæ ciuitatis; non tamen potest concludere fuisse contractum domicilium in Vrbe, vel alio loco, quod ab iis videri non potuit, vt de se patet.

5 Nihil etiam faciunt prædicti testes, ex quibus prætenditur probari habitationem Petri Francisci in Vrbe, & quòd non solùm verbis, sed etiam factis declarauerit suis animum contrahendi in ea domicilium, & incolatum. Nam habitatio non probatur saltem decennalis, prout requiritur, gl. *in dicta l. 2. in verb. Constituerint, in fin. C. de incol. lib. 10.* Odofr. *in l. ciues, in fin. vers. simpliciter ergo, C. eodem.* Menoch. *dicto cons. 329. n. 34.* & alij per eundem *de arbitr. lib. 2. centur. 1. cas. 86. n. 15.* & fuit dictum in decisione facta ad fauorem Portiæ 25. Maij 1611. coram Reuer. Attrebaten. Nullus enim ex eis recordatur de tempore quo Petrus Franciscus cœpit in Vrbe habitare, vt dicunt primus super primo, secundo, & quarto, & iuxta 12. & secundus iuxta 12. & super primo, vltra quod primus super primo, deponit tantùm de auditu per publica voce, & fama tra li paesani. Et super primo, & secundo, & iuxta 12. dicit se venisse ad Vrbem de mense Nouembris 1594. & petrum Franciscum post ipsum; & nihilominus Marius obiit dell' 1602. vt est in confesso apud partes, & sic non potest dictam decennalem habitationem concludere, imò illa excluditur de tempore obitus dicti Marij, de quo deberet esse completa, ad hoc, vt Mariettæ auferri potuisset ius successionis iam acquisitum ad ea quæ dicta fuerunt in alia decisione, *sub vers. non obstat prætensus incolatus, in fin.*

Sed quatenus etiam habitatio per decennium probata esset, non tamen sufficeret, cùm non probetur continua, prout deberet, iuxta gloss. *in d. l. 2. in verb. commorat. C. de incol. lib. 10.* Cyn. *in l. 2. versic. quod verum credo, & in fin. vers. tamen ista assidua conuersatio, C. vbi senat. vel clarissim.* Angel. *in l. lex Cornelia, num. 7. versic. & attende, ff. de iniur. & cons. 27. n. 2. vers. item non ex capite,* Roland. *cons. 97. num. 52. vers. dummodo tamen, lib. 3.* Flamin. Rub. *cons. 6. num. 36.* 6

Minus ex dictis testibus probatur animus contrahendi dictum domicilium, & incolatum. Non ex verbis, quia secundus iuxta 16. & 17. expresse deponit Petrum Franciscum sibi nunquam dixisse, *di hauer animo di fermarsi in Roma, ne mai ha parlato mai di tal cosa.* Et solùm primus iuxta eadem dicit; *Ha monstrato sempre di star molto volentieri in Roma, & mi hà detto di voler star sempre à Roma,* sed subdit quòd non recordatur præcisè de temporibus, de quibus hæc dixit, & sic non percutit tempus ante obitum Marij, prout deberet ex supradictis. Non etiam ex factis, quia dicti testes non deponunt, nisi quòd duxit vxorem in Vrbe, quæ coniectura (quidquid sit in muliere, quæ etiam in ciuitate sui viri sit ciuis solùm quo ad domicilium habitationis, vt post allegatos Hunded. *cons. 6. num. 4 vol. 1.*) in viro non concludit, vel saltem est satis obscura, & controuersa, & quòd non inducat ciuilitatem, nec incolatum in loco vxorisrenent Abb. *cons. 100. prope fin. vers. nec etiam obstat. part. 2.* & Ias. *cons. 77. col. fin. prope fin. vers. nam capere vxorem, vol. 3.* Præsertim non concurrentibus aliis coniecturis, prout re vera hic non concurrunt, & præcipue translatione bonorum Petri Francisci ex patria ad Vrbem, & emptione aliorum bonorum in Vrbe, quas potissimum in proposito considerant præcitati DD. & alij per Menoch. *præsumpt. 42. num. 14. lib. 6.* & per Rotam in Romana officij Scriptoriæ 21. Iunij 1591. coram Reuerendissimo Perusino. 7

Dicit etiam primus, iuxta decimumtertium, & decimumquartum, (vt consideratum pariter fuit in alia decisione,) *credo che venisse a Roma come fanno gl' altri, à tentar sua fortunna, &c. & si messe à far il Procuratore de poueri carcerati.* Ex hoc tamen solùm quòd Curiam sequutus fuerit non videtur posse dici incola Vrbis, vt de Aduocato sequente Curiam Maceraten. dixit Paris. *cons. 51. num. 83. lib. 3.* a quo non videtur dissentire Rota in dicta Romana officij Scriptoriæ. 8

Et ideo ex his DD. steterunt in resolutis.

R. P. D. MANZANEDO.

Leodien. census. Veneris 5. Maij 1617.

ARGVMENTVM.

Depositum verbale non suffragatur; nec debitor potest esse depositarius rei debitæ, nisi de mandato iudicis.

SVM

SVMMARIVM.

Depositum debet esse reale, & non verbale, & tale quod per ipsum abdicetur dominium à deponente; & quod creditor ad sui libitum possit pecunias depositatas accipere, num.2.

Debitor potest esse depositarius rei debitæ de mandato indicis, aliter secus, num.4.

DECISIO CCCCLXXIV.

1 IOannes de Berto habita ab Emanuele, & Melchiore cessione iurium sibi competentiū super dominiis de Hermale, & Elini, constituit se illorum debitorem in annuo redditu florenorum 200. super dictis dominiis; & quia D.Melchior & Emanuel habebant pignoratum in manibus Matthæi quoddam ipsorum domioium pro florenis 3570. ideo eodem die celebrarunt aliud instrumentum in quo Ioannes promisit dare pecunias pro luitione dicti dominij in diminutionem prædicti annui redditus quoties fuerit à Melchiore requisitus. Ioannes prætendēs se depositasse pecunias ad effectum reluendi dictum dominium, & consequenter diminuisse annuum redditum, recusabat illum integrè soluere. Vnde super hoc orta controuersia, emanarunt duæ sententiæ contrariæ, à quarum vltima ad fauorem Melchioris lata, cùm fuisset appellatum, fuit per signaturam causa mihi commissa cum clausula sine retardatione solutionis quo ad medietatem arbitrio Rotæ. Vnde proposui dubium, an intraret arbitrium? Et Domini non intrare responderunt, cùm illud reguletur à iure, & de iure Melchior & Emanuel veniant manutenendi in exactione dicti annui redditus, ex quo de eorum quasi possessione de tempore motæ litis constat, ex positionibus Ioannis, & quitantiis quæ dantur.

2 Nec prædictis obstare videtur depositum factum à Ioanne, cùm non sit reale, sed verbale, & sine pecuniæ interuentu. Nam ipsemet Ioannes confitetur se habere 4000. vel 5000. floren. ad effectum luendi dominium, offerens illos distribuere secundùm ordinationem feudalem aulæ, & eo respectu se constituit depositarium & capsorem, vnde non suffragatur eùm depositum debeat esse reale, & tale quòd per ipsum abdicetur dominium à deponente, & quòd creditor ad sui libitum posset pecunias depositatas accipere. Bart. *in l.si soluturum, num.5.ff.de solut.* Castren. *in l.acceptum, num.12.* & ibi Bald. *num.24.in fine.C.de vsur.* Alex. *cons.78.num.19.& 30. lib.5.* Neguśant. *5.part principali.3.membr. in 2.illius parte, num.10.* Gabr. *consil.57. num.6.lib.1.*

3 Vltra quòd Ioannes non poterat deuenire ad dictum depositum, cùm ex pacto expresso teneretur redimere dictum dominium, quando Melchior ad hoc illum requireret, de qua requisitione nullatenus constat.

4 Nec facit quòd debitor possit esse depositarius rei debitæ, sunt decis. Seraphin. 5[illegible]. *num.3.* quia id intelligitur de mandato iudicis, vt ibi dicitur, de quo non constat in casu nostro.

5 Minus obstat quòd Melchior fuerit vsus dicto deposito, allegando contra possessorem dominij reluendi quòd pecunia erat in promptu, & depositata penès Ioannem, quia quidquid sit de hoc, cùm dominium non fuerit redemptum, & dictum depositum non esset sufficiens, non videntur Melchior, & Emanuel ex eo solo quòd allegarunt dictum depositum priuandi eorum quasi possessione exigendi annuum reddituum, quem voluerunt diminui in casu tantùm, quo Ioannes relueret dictum dominium cum effectu, quod non fuit factum, vt suprà dictum est, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Esina fideicommissi. 7. May 1617.

ARGVMENTVM.

Valor bonorum ad effectum detractionis legitimæ probatur per æstimationem & per alienationem factam.

SVMMARIVM.

Legitima quando venit detrahenda, attenditur valor bonorum de tempore petitionis, seu detractionis, quia debetur in corporibus, num.1.

Æstimatio de communi partium consensu facta, est modus receptissimus probandi verum valorem bonorum, num.2.

Alienatio in tantam summam facit probationem indubitatam valoris rei alienatæ, quia pretium conuentum in dubio præsumitur verum, num. 3. donec de contrario appareat, num.4.

Testis à parte inductus non magis probat pro inducente, quàm contra, num.5.

DECISIO CCCCLXXV.

FIrmata quantitate bonorum in hæreditate, de qua agitur, consistentium, superetat videre de valore illorum, ad effectum ponendi rationem in detrahenda legitima & Trebellianica, ideo dubitaui ad quem valorem ascendat hæreditas Antonij Francisci, & Florio tantummodo informante, fuit resolutum ascendere ad florenos 13157.

Præsuppositum enim fuit, quòd in detrahenda legitima valor bonorum attendi debeat de tempore petitionis, seu detractionis, cùm debeatur in corporibus, & ita bona augeantur ad beneficium filij, sicut ad beneficium hæredis crescunt. Cæs. de Grass. *decis.6.& 10. de testam.* quam sequuti sunt Domini in Maceraten. bonorum 11. Aprilis 1603. coram bo. me. Iusto, & in ciuitatis Castelli fideicommissi 11. Decembris 1615. coram R.P.D. Pamphilio. 1

2 De tempore autem detractionis petitæ constabat bona hæreditaria pro parte non esse alienata, & pro parte alienata. Non alienata probantur ascendere ad flurenos 5700. ex laudo dato & acceptato, in qua enunciatur æstimatio in eam summam de communi partium consensu per æstimatores facta, qui modus probandi valorem receptissimus est, & validus. Alex. *in l.pretia rerum, n.6. ad l.falcidiam.* Cagn. *in l.2.n.258. C. de rescind.vend.* Lup. *in l.2.comment.2 §.5.n.142. C. de pact. inter emptor.& vendit.*

3 Alienata verò probantur esse valoris florenorum 7457. per instrumēta publica alienationum, quæ de per se respectu probationis facti, quòd scilicet in eam summam sequuta fuerint alienationes, faciunt probationem indubitatam secundùm Bald. *in l.interest, n.2. C. de solut.* Surd. post alios *decis.146.num.19.*

4 Et quo ad veritatem iustitiæ pretij donec de contrario non appareat, interim probant cùm pretium conuentum præsumatur in dubio verum. Bald. *in l.per diuersas, num.13. in fine.C.mandati.* Rolaud. *cons.92.n.17. lib.1.* Honded. *cons.31 num.52.lib.1.*

5 Quo verò ad animalia & mobilia nihil fuit determinatum, quia probatio valoris deducebatur ex vnico teste ab aduersa parte inducto, qui non magis probat pro inducente, quàm contrà, secundùm opinionem quam seruat Rota.

Et ita, &c.

R. P. D.

R. P. D. VEROSPIO.

Firmana prædij. Mercurij 10. Maij 1617.

ARGVMENTVM.

Fundus datus in ſolutum marito pro dote promiſſa in pecunia, quando alienabilis ſit.

SVMMARIVM.

Dotalis fundus datus in ſolutum pro pecunia promiſſa alienari poteſt. num.2. amplia vt num.3.

Fundi dotalis dominium cenſetur tranſlatum in maritum, & propterea efficitur alienabile quando adeſt pactum quòd vxor in caſu reſtitutionis dotis poſſit vſque ad integram ſolutionem eot de viri bonis accipere. n.3. vbi etiam multo magis, quando marito fuit data expreſſa licentia alienandi dictum fundum.

Fundus dotalis nunquid alienari poſſit quando expreſſè fuit dictum quòd dictus fundus ſtare debeat pro fundo dotali, num.4.

Dotalia nuncupantur omnia ea, quæ in dotem data fuerant. declara vt ibid. in fine.

Mulieris contractus factus in alienando dotalem fundum, vel etiam conſentiendo alienationi factæ per maritum, nunquid requirat ſolemnitates constitutionis Marchiæ requiſitas in contractibus mulierum, num.5.

DECISIO CCCCLXXVI.

1 DE anno 1583. fuit inter Octauiam de Scipionibus, & Felicem de Felicibus matrimonium contractum cum promiſſione dotis florenorum mille & ſexcentorum, quorum quingenta ſoluere promiſit Bernardinus Octauiæ pater: ad reſiduum autem ſe Quintus, & Manilius Octauiæ frater obligarunt, qui propterea Felici prædium in ſolutum dederunt, cum pacto ſupplendi, vel reſtituendi quidquid facta illius extimatione ad integram dotis ſolutionem deficere, vel ſupereſſe contigiſſet, quod prædium fuit conuentum, vt eſſet pro fundo dotali. Poſtea Felix vnà cum Octauia prædium huiuſmodi Manilio vendidit, & ſic ſucceſſiuè in quoſdam de Piccarellis illud alienauit, contra quos Octauia cùm inſurrexiſſet, prætendens nullam fuiſſe primam venditionem, velut de fundo dotali inalienabili factam. Cauſa coram me introducta, dubitaui ſuper iuribus dictæ venditionis, quam Domini fuiſſe validam reſponderunt.

2 Nam prædium Felici datum fuit in ſolutum pro florenis mille centum & ſexaginta quatuor pro vxoris dote, in pecunia promiſſa, quo caſu potuit illud alienari, cùm maritus proprietarius & prædij dominus exiſteret. *l. quoties, & l. cum in dotem, C. de iure dot.* Honded. *conſil.41. num. 4. & ſeq. lib.1.* Surd. *deciſ.99 num.9.* Couarr. *practic. quæſtionum cap.28. num.1.* Corn. *conſil.15. num 5. lib.2.* Roland. *conſ.86. num.7. lib.4.* Afflict. *deciſ. 270. num. 2.* Seraphinus *deciſione 1332. num.1.*

3 Tanto magis, quia pro dotis reſtitutione nulla de hoc prædio facta fuit mentio, ſed expreſsè partes conuenerunt, vt mulier vſque ad integram dotis ſolutionem tot[...]ſſet de viri bonis accipere. Vnde clarè patet in maritum fuiſſe dominium prædij tranſlatum, quod propterea fuit alienabile. Honded. *conſil.41. lib.1.* Natta *conſil. 65[...]. num. 4. & 11. verſic. quos quidem.* Couarr. *practic. quæſt. di[...]o cap 28. num.4. in fine.* Rub. Alexand. *conſ.5. num 5. [...] ſeq.* To[...]. Non. *co[...]ſil.52. per tot.* Roland. *conſil 92. num.1[...]. lib.2.* & fuit dictum in ciuitatis Caſtelli dotis 18. Aprilis 1614. coram R.P.D. meo Remboldo. Additur facultas marito data prædium cum licentia patris, & mulieris fratrum alienandi, quo caſu non cenſetur illud pro fundo dotali traditum. Bero. *conſil.63. num.11. lib.3.* Tob. Non. *conſil.52. num.4.* Pariſ. *conſil.71. num [...]. lib.[...].*

Non obſtat in eiuſdem prædij conſignatione fuiſſe 4
expreſſum, illud ſtare debere pro fundo dotali, & ſic vti tale eſſe iudicandum. Nam ſtantibus prædictis, verba *pro fundo dotali*, &c. pro hypotheca, & dotis aſſecuratione, veniunt interpretanda. Honded. *dicto conſil.41. num.18. lib.1.* Cephal. *conſil.351. num.37. & ſeq. lib. 3.* & fuit dictum in Interamnen. fundi dotalis 20. Februarij 1589. coram Cardinale Plato, & in Romana domus 12. Decembris 1615. coram Reuerendiſſ. D. meo Decano. Licèt enim regulariter iuxta communem loquendi vſum omnia in dotem data nuncupentur dotalia, non tamen pro fundo dotali ſemper illa ſtare dicuntur. Honded. *dicto conſ.41. num.18. lib.1.* Cephal. *conſ.351. num.33. & ſeq. lib.3.*

Nec releuat adhibitas non fuiſſe ſolènitates in con- 5
tractibus mulierum iuxta Marchiæ conſtitutionem requiſitas, quia non erant illæ neceſſariæ, & licèt in venditione mulieris conſenſus interuenerit, eo tamen opus non erat, cùm venditio de re propria facta fuerit à marito, qui propterea venditor principalis dicebatur. Salicet. *in authent. ſi qua mulier, num.9. C. ad Velleian.* Aret. *in §. item, num.18. Inſtit. de except.* Honded. *conſ.45. num.20 lib.1.*

R. P. D. BVRATTO.

Romana legati. Mercurij 10. Maij 1617.

ARGVMENTVM.

Mendicantium monaſteria, an, & quomodo, & ad quem effectum poſſint retinere, & acquirere bona ſtabilia, & quid præcipuè de Ieſuitarum profeſſa Societate.

SVMMARIVM.

Societas Ieſuitarum emittit votum paupertatis, & ideò inter mendicantium ordines connumeratur, num.1.

Societas Ieſuitarum licèt inter mendicantes connumeretur, poteſt tamen capere legatum etiam ſtabilium, non ad poſſidendum, ſed ad vendendum, num.2. & per tot.

Religioſi mendicantes monachi aliqui ſunt ex regula, & aliqui ex proprijs conſtitutionibus mendicantes. Ex regula non ſunt capaces legati ſtabilium, nec ad retinendum, nec ad vendendum: mendicantes autem ex conſtitutionibus, ſunt capaces legati ad vendendum, licet non ad retinendum, num.4.

Ieſuitarum Societas inter mendicantes connumeratur non ex regulis aliorum mendicantium, ſed ex proprijs eorum fundatione, & ex conſtitutione fundatoris. ibid.

Habere *verbum, ſiue ad dominium, ſiue ad poſſeſſionem referatur, ſemper intelligitur cum effectu, & in perpetuum, num.5.*

Habuiſſe non dicitur qui ſtatim reſtituit. ibid.

Paria ſunt rem alicui datam non eſſe, & non remanere aliquo tempore penes eum cui datur. ibid.

Retinere *verbum præſupponit neceſſariò antecedentem acquiſitionem, num.6.*

Conſtitutiones, & ſtatuta confirmata à Papa dicuntur Papalia ibid. in fine.

Priuatio præſupponit habitum, num. [...].

Alienatio rei dicitur neceſſaria, ſi facta eſt ab eo, qui alienatam rem retinere non poteſt. ibid.

Leges, & constitutiones interpretationem recipiunt ab earum declarationibus, num. 8.

Mendicantium monasteria an, & quomodo vigore Concilij Tridentini possint immobilia possidere, num. 10.

Legata interpretanda sunt eo modo, & ad illum effectum, quo legatarius capere potest, num. 11.

DECISIO CCCCLXXVII.

1 Resolutum fuit per Dominos legatum census scutorum 2000. in sorte à q. Clarice factum, deberi domui professæ Ven. Societatis IESV legatariæ, non ad effectum retinendi (quod nec ipsa prætendit,) sed consequendi ex eius venditione æstimationem in eius necessitates & pios vsus conuertendam.

Quamuis enim sit mendicans, & votum paupertatis emittat, Gabr. *cons.* 28. *vol.* 1. Mandos. *de priuileg. ad instar. quæst.* 10. *gloss.* 11. *num.* 18. *in fine.* Molin. *de instit. & iur. tract.* 2. *disputat.* 139. *colum.* 2. *versic. tam professi.* Menoch. *consil.* 1014 *num.* 42. Azor. *Instit. moral. part.* 1. *cap.* 23. *quæst.* 11. Gratian. *discept. forens. cap.* 202. *num* 44. Molses. *in comment. consuetud. Neap. tom.* 2. *part.* 4. *de success. ab intestat. quæst.* 64. & per sanct. me. Pium V. fuerit talis declarata, & inter alios mendicantium ordines connumerata, immò illis principaliter exequuta in eius Bulla 7. Iulij 1571. de qua meminit Menoch. *dicto consil.* 1014. *num.* 14. & 15. & quæ fuit confirmata per litteras aliorum Summorum Pontificum, de quibus infrà, & in specie quoad mendicitatem per fel. record. Gregorium XIII. in eius litteris de vsu facultatum sub die 3. Maij 1575. & in aliis de facultate alienandi 18. Decembris 1576. Adeò vt etiam ex propriis constitutionibus non possit aliqua bona stabilia, vel redditus priuatim, vel in communi habere.

2 Tamen potest capere legatum etiam stabilium, non ad possidendum, sed ad vendendum, quia istud non infringit mendicitatem, nec votum paupertatis, ad gloss. vulgat. *in cap.* 1. *in verbo domum, de relig. domib. in* 6. quam sequuntur communiter scribentes *in l. Iulianus*, §. *constat, de legat.* 2. & *in cap. filius, de testament.* & eam esse communiter receptam testantur Gabriel *dicto consil.* 28 *num.* 3. Nauarr. *in comment.* 2. *de regul. num.* 50. *versic. si autem aliorum*, & Menoch. *præsumpt.* 120. *num.* 5. *lib.* 2. qui etiam pluribus relatis dicit veram, & communem *dicto consil.* 1014. *num.* 14. & vltra allegatos per eum illam quoque tenuerunt plures alij relati per Honded. *consil.* 61. *num.* 2. *lib.* 2. Azor. *dicta quæst.* 11. Gratian. *dicto consil.* 202. *num.* 42. Leonard. Less. *de iustit. & iur. lib.* 2. *cap.* 19. *dubitat.* 5. *numer.* 54. *versic* 8 *fratres minores.* Caball. plures etiam de communi allegans *consil. decisiu.* 16. *num.* 16. *part.* 2. & sequuta est Rota apud Than. *decis.* 10. & Gomes. *decis.* 34 *in manuscript.* Put. *decis.* 279. *lib.* 1. secundùm nouissimam impressionem, vbi dicitur glossam *in dicto cap* 1. *de relig. domib. in* 6. esse communiter approbatam, & nouissime in Romana hæreditatis 5. Maij 1593. coram bo. me. Cardin. Mantica. Idem Mantica *de tacit. lib* 25 *tit* 6. *num* 58.

3 Immò de consuetudine communiter obseruari testantur, Baldus *consilio* 232. *columna* 2. *versic. nec obstant verba. & versic. finaliter, lib* 2. Decius *consil.* 559. *num.* 5. *versic. & consil. sup. allegato.* Cuman. *consil.* 169. *colum.* 2. *versic. His tamen non obstantibus*, Put. Gomes. & Mantica *in decis. allegatis*, & Gabr. *de legat. conclus.* 1 *num.* 34.

4 Nec obstat distinctio inter mendicantes ex regula, & mendicantes ex propriis constitutionibus, vt primi nullo modo capere possint, secundi verò ad supradictum effectum, de qua per Clar. *in* §. *testamentum quæst.* 29. Capr. *consil.* 24. *num.* 12. & 13. Gabriel *dicto conclus.* 1. *num.* 33. Crass. *dicta quæst.* 7. & Emanuel Roderic. *quæst. canonic. & regul. tom.* 2 *quæst.* 125. *articulo* 1. *in principio, folio mihi* 350. Quia immò hæc distinctio facit pro decisione, cùm prædicta Societas non militet sub aliqua ex regulis aliorum mendicantium, sed sub propria à suo fundatore facta, & per eum latiùs in suis constitutionibus explicata, vt ex Nauarr. *vbi suprà.* refert Menoch. *dicto consil.* 1014. *sub num.* 14. ex quibus regula & constitutionibus, per quas demandatur mendicitas, & iuxta quas Societas fuit etiam verè mendicans declarata per Pium V. vt expressè legitur in dictis eius litteris sub daro 7. Iulij 1571. In quibus non prohibetur acquisitio annuorum redditinum & stabilium, sed tantùm possessio, & retentio in communi, & in particulari, vt legitur in formula instituti dictæ Societatis Sanctæ Sedi Apostolicæ sub Iulio III. oblata, & in eius constitutionibus *parte* 6. *cap.* 2. *per totum*, vbi agitur de illius paupertate, & præsertim *num.* 5. littera E. vbi idem fundator dictam regulam & formulam declarando statuit quòd quidquid stabile illi donatum fuerit, teneantur eo quamprimum se exuere, ac vendere, vt pauperibus Societatis, vel externis sua in penuria subueniatur. Quæ declaratio non solùm non repugnat verbis regulæ & constitutioni annuos redditus, & possessiones habere prohibentis, sed est etiam secundùm propriam, & germanam illorum significationem.

5 Verbum enim *habere*, siue ad dominium iuxta eius proprietatem, siue ad possessionem referatur, semper intelligitur eum effectu. *l. habere* 188. & *l. nomen* 164. *in fin., ff. de verbor. signific.* cum late allegatis per Honded. *consil.* 69. *num.* 1 *vol.* 1.

Et perpetuò, vt in puncto ita intelligendum esse constitutiones quæ prohibent habere possessiones, tradit Calderin. *consil.* 46. *in fine, de testament.* & ita etiam dictum verbum *habere*, declaratur *in Clementin. exiui, de paradiso, de verbor. signific.* vt dicit Corn. *consil.* 117. *num* 8 *volum.* 2. & in proposito sic quoque explicant DD. sequentes gloss. *in dicto cap.* 1. *de relig. domib. in* 6. supra allegati in principio. Vnde etiam habuisse non dicitur, qui statim restituit. Marsil. *singul.* 177. *num.* 2. Bimius *consil.* 65. *num.* 11. *volum.* 1. & facit quòd vbi res non remanet aliquo tempore penes eum cui datur, perinde est ac si data non esset. *l. qui sic.* 55. *ff. de solutionibus. l. final.* §. *final. C. de bon. qualiber*, cum aliis per Phanuc. *de lucr. dot gloss.* 8. *num.* 66. qui loquitur in terminis legati, quod non est penès legatarium permansurum. Et ita constitutio prædicta dicitur tantum resistere retentioni, non autem acquisitioni ad dictum effectum, & hoc modo iidem DD. declarant regulas mendicantium quibus prohibentur habere stabilia.

6 Et hæc confirmantur ex illis verbis, *Nec ad vlla bona stabilia retinenda ius aliquod ciuile acquirere*, &c. positis in supradicta formula instituti Iulio III. oblata, & ab eodem confirmata. Verbum namque *retinere*, præsupponit ex necessario antecedenti acquisitionem. Voluit ergo fundator in regula vt Societas posset annuos redditus, & possessiones acquirere, sed teneretur quamprimum data temporis opportunitate illa vendere, vt expressit in dicta declaratione. Declarationes autem eandem vim habent, quam ipsamet regula, & constitutiones, tum quia sunt factæ ab eodem fundatore, vt legitur in illarum proœmio, & docet Menoch. *dicto consil.* 1014. *sub dicto num.* 18. tum quia fuerunt per Sedem Apostolicam confirmatæ. Primò videlicet per Paul. III. in suis litteris 5. Kal. Octobr. 154. & pridie Idus Martij 1543.

in

in quibus expressè conceditur authoritas huiusmodi constitutiones condendi, & tam factas, quàm faciendas mutandi, alterandi, seu in totum cassandi, & aliàs de nouo condendi, quæ postquam factæ, alteratæ, & mutatæ fuerint, de nouo confirmantur. Deinde per Iulium III. 12. Kal. Augusti 1550. & 22. Octobris 1552. Gregorium XIII. Kalend. Februarij 1582. & Kalend. Iulij 1584. Gregorium XIV. 4. Kalend. Iunij 1591. & per S. D. N. Paulum V. pridie Nonar. Septembris 1606. per quorum litteras confirmantur institutum, constitutiones, ac statuta, & decreta facta, & facienda, itaut propterea dubitari non possit de validitate dictarum constitutionum, debeantque censeri Papales, Rota *decis. 452. sub num. 1. part. 1. diuersor.* Cardin. Seraphin. *decis. 1170. num. 3.* in Balneoregien. bonorum 3. Octobris 1599. coram bo. me. Cardinali Pamphilio, & in Romana separationis thori 2. Decembris 1605. & 16. Ianuarij 1606. coram Reu. Lugdunen. & in aliis pluribus.

7 Tertiò dum Gregorius XIII. 12. Decembris 1576. & Nonis Augusti 1582. per eius litteras à supradictis successoribus confirmatas, concessit Præposito Generali dictæ Societatis facultatem alienandi sub certis modo, & forma, quæcumque bona stabilia eiusdem Societatis domorum professarum, & Collegiorum. Ex hoc enim videtur in necessarium antecedens acquisitio ad effectum prædictum permissa, cùm priuatio præsupponat habitum, vt considerat in proposito Menoch. *vbi supr. in num. 19. in fine*, aliàs inepta & frustratoria fuisset relata dictarum litterarum dispositio, quod nullo modo dicendum est. Et licèt dictæ solemnitates requisitæ non essent in alienatione bonorum Societatis, & domorum professarum, quia cùm retinere non possint, alienatio dicitur necessaria, vt in terminis tradunt Bald. *in authentic. si qua mulier, num. 15. versic. sed si ponamus, & in authentic. hoc ius porrectum, num. 24. in fine. versic. adde post omnia, C. de sacrosanct. Eccles.* Marsil. *singul.* 132. Corn. *dicto consil.* 117. *num.* 13. *volum.* 2. Riminald. iunior alios referens de communi, *consil.* 341. *num.* 13. *lib.* 3. Redoan. *de reb. Eccles. non alienand. in rubric. de casibus in quibus fit alienat. rer. Eccles. sine solemnit. §. item bona fratrum, fol. mihi* 243. Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 4. tit. 7. num. 57.* tamen ad tollendam omnem ambiguitatem, & venditionem facilitandam dictus Summus Pontifex Gregorius XIII. id voluit expressè & pleniùs declarare, vt legitur in eius litteris supradictis.

8 Ex quibus etiam patet nullam vim fieri posse in prima formula instituti Societatis Paulo III. oblata, & per eum confirmata, in quo videbatur prohibita acquisitio stabilium, quia illa erat obscura & indistincta, vnde postea per eundem fundatorem exactiùs, & distinctiùs fuit explicata, & declarata, ac Iulio III. oblata, & per eum confirmata, prout etiam ab eodem fundatore in constitutionibus, & declarationibus supradictis, quæ solùm attendendæ videntur, ad text. *in l. si de interpretatione, ff. de legib.* & expressè legitur in procemio Bullæ eiusdem Iulij III. ex quo causa finalis desumitur, & in dicta formula instituti, in quibus additum fuit verbum *retinenda*, ita vt non videtur prohibita acquisitio, sed tantùm retentio, vt dictum est suprà.

9 Et id [illegible] in specie hanc Societatem & domum esse capacem [illegible]itionis stabilium, ad effectum illa vendendi, & ex eorum pretio propriis necessitatibus prouidendi, vt suprà dictum est, tenuerunt Natiar. Menoch. Grat. an. *in locis suprà citatis*, & Rota in dicta Romana hæredit[illegible] coram Cardinali Mantica in fine, & nouissimè Iulius Nigronus *in comment. regularum communium dictæ societatis, in explicat. tituli parti 3. sub num. 7. pag. mihi 76.* & sentit Gabr. *dicto consil. 28. in princ. & num. 6. & 12.* & Mandos. *de priuileg. ad instar.* §. 11. *num. 12.* Et hanc opinionem approbauit etiam obseruantia subsequuta, cùm dicta domus fuerit hactenus absque controuersia hoc modo admissa ad hæreditates, & relicta stabilia, vt in domo professa Mediolani testatur Menoch. [illegible] *consil.* 1014. *num.* 11. & in domo professa Vrbis, de qua agitur, plura recenseri possent exempla, & præsertim hæreditatis q. Ioannis Baptistæ Macharani, cuius partem in qua fuerat instituta lis, acta in Rota coram bo. me. Litta, consequuta fuit, [illegible]us autem obseruantiæ vis est notissima, & de ea latè Menoch. *ibidem num. 2.*

Non obstat renunciatio facta per dictam Societatem dispositioni sacri Concilij Tridentini *sess. 25. cap. 3. de regular.* per quam conceditur monasteriis etiam mendicantium licere immobilia possidere de qua per Molin. & Molfes. *vbi suprà.* Quia intelligitur quo ad hoc vt possit habere, & perpetuò possidere stabilia, non autem vt capiat ad vendendum, vt benè declarat Menoch. *dicto consil.* 1014. *num.* 18. Quod comprobatur ex concessionibus alienandi sibi factis post dictum Concilium & confirmatis, vt suprà, quæ frustratoriæ fuissent, si prohibita diceretur acquisitio, vt fuit pariter suprà consideratum. 10

Nec facit quòd legatum fuerit factum simpliciter, non ad dictum effectum vendendi, quia est interpretandum eo modò, quo societati licitum est capere, sicque ad dictum effectum vendendi, vt suprà gloss. *in dicta Clementina, exiui de paradiso, de verbor signific. in verbo proinde, colum. 5. versic. si autem modus non fuit adiectus*, & ibi Cardin. *num. 11. versic. si autem modus*, & Anchar. *num. 13. versic. quandoque fratribus relinquitur.* Bart. *in authentic. excipitur, num. 2. versic. puto autem, C. de bonis quæ liber.* Abb. *consil. 64. num. 8. part. 2.* Et ita etiam in simili relicto declarauit sacra Congregatio Illustrissimorum Cardinalium sacri Concilij Tridentini interpretum super *dicta sess. 25. cap. 2. de regular.* & sine dubio attentis verbis testatricis, quæ reliquit censum de quo agitur, non solùm amore Dei, sed etiam cum clausula, *omni meliori modo*, quæ facit actum valere eo modo quo potest, ex vulgatibus. 11

Quia tamen plures detractiones prætendebantur, reseruatum fuit videre, an obstent, & dictum quòd interim firmetur status hæreditatis.

Et ita decisum, &c.

R. P. D. MANZANEDO.

Fauentina Canonicatus. Mercurij 10. Maij 1617.

ARGVMENTVM.

De iustificatione gratiæ Apostolicæ super beneficio patronato.

SVMMARIVM.

Litteræ patentes Ordinarij probant ordinem, & originem eius qui illas habet, num. 1.

Litteræ Apostolicæ prouisionis defuncti probant quòd ille haberet beneficium, & obitus illius probatur per testes de auditu & publica voce, & fama, num. 2.

Iuspatronatus probatur ex illius fundatione cum confirmatione Apostolica, num. 3.

Ordinarij sententia pro existentia iurispatronatus multum probat. quia Ordinarij non solùm admittere iuspatronatus sine admodum claris probationibus, ibid.

Beneficij valor non præsumitur mutatus spacio paucorum annorum, num. 4.

DECISIO CCCCLXXVIII.

1 PRo informante fuit resolutum, nempe gratiam Brunori esse iustificatam. Quòd cum ipse sit [illegible] dos, & oriundus ex oppido B[illegible], probatur ex litteris patentibus ordina[illegible]. *in cap. post cessionem, num. 3. & 15. de probationibus.* Rot. *decis. 1. eod. tit. in nouis.* Grammat. *decis. 81. num. 1.* & ex testibus deponentibus de certa scientia, & de publica voce & fama, Ægid. *decis. 114.* Rota *decis. 14. de probationibus, in antiquis.*

2 Quòd autem Marcellus fuerit prouisus de isto Canonicatu probatur ex litteris eius prouisionis, & quòd obierit de mense Iunij, seu Iulij præteriti, ex testibus de auditu, & publica voce & fama, qui sufficiunt, Mohed. *decis. 1. de probat.* Put. *decis. 266. lib. 3.* Cæs. de Graff. *decis. 14. num. 2. at prabend.*

3 Iuspatronatus verò probatur ex illius fundatione cum confirmatione Apostolica, necnon ex sententia Vicarij Fauentini lata citato Procuratore fiscali ad fauorem patronorum, cui multum tribuendum est, cùm ordinarij non soleant admittere iospatronatus, nisi illius probationes claræ affectantur. Rot. *decisione 11. de iurepatronatus in nouis.* Puteus *decisione 1-2. lib. 1. & decis. 243. lib. 2.* Seraphin. *decis. 1141. num. 8.* Et quòd illud spectet ad agnatos, ex decisione in hac causa facta 27. Maij 1616. coram me, & quòd illi præsentauerint Brunorem, patet ex instrumento præsentationis illius.

4 Tandem valor Canonicatus non excedens ducatos 24. de Camera, probatur ex primæua illius erectione facta de anno 1611. in qua fuit assignata dos scutorum 30. monetæ pro præbenda, qui valor spatio paucorum annorum non præsumitur mutatus.

Et ita conclusum, &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Romana consignationis schedulæ. Mercurij 10. Maij 1617.

ARGVMENTVM.

Argumentum habes in summario.

SVMMARIVM.

Fideicommissoria bona quando fideicommisso per Papam derogatum est ad effectum satisfaciendi creditores anteriores, statim facta derogatione effecta sunt creditorum, n. 2. nec illis præiudicari potest à posterioribus creditoribus, n. 3.

Priores creditores prius satisfaciendi sunt, quàm posteriores, num. 4. in fine.

DECISIO CCCCLXXIX.

1 ALphonsus Sabarinus, cùm esset ære alieno grauatus, obtinuit à Sanctissimo facultatem pro solutione debitorum alienandi vsque ad certam summam bona fideicommisso q. Marci Antonij Sabarini ipsius patrui subiecta, cum certis tamen pactis, & conditionibus, inter alia, dummodo Ludouici ipsius filij consensus accederet. Qui deinde cùm in omnibus iuxta formam Breuis assensum præstitisset, & successiuè mediante venditione quarundam domorum hæc summa de dicto fideicommisso fuisset extracta, idem Ludouicus & Olympia eius mater postea volebant huiusmodi pecunias consignari creditoribus in venditionis instrumento descriptis, ad quorum fauorem ipsi reperiebantur obligati. Et cùm se anteriores creditores opposuissent, de consensu partium dubium in Rota proposui, an pecuniæ iuxta expressionem factam in i[illegible]umento creditoribus essent consignandæ? Et fuit per Dominos negatiuè responsum. Quia partes conuenire non poterunt in præiudicium creditorum anteriorum, quibus per derogationem Sanctissimi cum assensu per Ludouicum præstito ius fuerat quæsitum.

Dicta enim bona pro summa in derogatione contenta à fideicommisso distracta, statim ad fauorem creditorum effecta fuerunt libera, quibus propterea debebat iuxta ipsorum antianitatem satisfieri, ex latè deductis in causa Romana census [illegible] 1600. 2[illegible]. Nouembris 1601. & 5. Maij 1603. coram Illustriss. Domino Cardinali Millino. 2

Non obstat Ludouici consensum fuisse conditionalem, quatenus videlicet pretium, de quo agitur, in primis & ante omnia creditoribus solueretur, ad quorum fauorem ipse, vel Olympia eius mater erant obligati. Nam id procederet, si ante huiusmodi assensum alius iuxta formam Breuis purus & simplex non intercessisset, per quem cum anterioribus creditoribus illicò fuisset ius quæsitum, nullo modo potuit illis ex subsequenti præiudicium inferri. *l. 1. & l. licet. C. qui potior. in pignor. hab.* Federic. de Senis *consil. 45. in fine*, & habetur in allegata decisione Romana census 1800. coram Illustrissimo Domino Cardinali Millino. 4

Nec releuat primum Ludouici assensum ad Breue Sanctissimi relationem habere. Hoc enim Breue restrictum non apparet ad creditores, pro quibus Ludouicus erat obligatus. Vnde eo ipso quòd iuxta illius formam assensum præstitit, consensisse videtur ad fauorem creditorum anteriorum, cùm Breue secundùm iuris ordinem intelligatur, *cap. causam, quæ. de rescript.* Anchar. *cons. 404. num. 3.* Roman. *consil. 320. num. 4.* Et prius de iure creditoribus anterioribus, quam posterioribus debeat satisfieri, *cap. qui prior. de reg. iur. in 6. l. 2. C. qui pot. in pign. habeant.* 5

R. P. D. MANZANEDO.

Romana casalis. Veneris 12. Maij 1617.

ARGVMENTVM.

Locator vendens durante locatione rem locatam, tenetur ad interesse, si conductor vult continuare.

SVMMARIVM.

Locator qui vendidit rem locatam durante locatione, & transtulit in emptorem dominium rei, tenetur conductori ad interesse, num. 1. declara vt num. 2.

Actus positiui probant animum conductoris, quòd nolit continuare locationem, num. 3.

DECISIO CCCCLXXX.

DVbitaui an hæredes Nigroni teneantur ad interesse? Et Domini negatiuè responderant, licèt enim locator, qui durante locatione per venditionem rei locatæ dominium in emptorem transtolit, teneatur conductori ad interesse, *l. si in lege, §. colonus,* vbi gloss. *l. si fundus, §. nam & si colonus, ff. locati.* 1

Tamen hoc procedit, quando conductor vult continuare in conductione, & impeditur ab ipso locatore, vel emptore. *l. si merces §. qui fundum,* vbi gloss. *verbo prohibitus, d. §. nam & si, ff. locat. l. nihil. in fin.* iuncta gloss. 2

de

de leg. Paris. *cons.* 40. *num.* 3. *lib.* 1. Ruin. *consil.* 65. *num.* 2. *lib.* 1. Menoch. *cons.* 55. *num.* 14. *lib.* 1. Caputaq. *decis.* 180. *num.* 2. & 183. *part.* 1.

In præsenti autem casu non solùm non docetur quòd conductor voluerit continuare, nec minus quòd locator, seu Excellentissimus Dominus Princeps Peretrus emptor illi impedimentum præstiterit, quòd immò potiùs apparet de contrario ex testibus à parte aduersa examinatis, dicentibus se nescire, an Dominus Princeps dederit vllam molestiam conductoribus. Et primus deponit quòd de anno 1606. quo fuit venditum casale, conductores vendiderunt seminata, & boues, ac equos, quos tenebant in parte dicti casalis, ab illo remouerunt.

3 Quibus accedit, quòd de mense Nouembris eiusdem anni fideiussor Petrucij principalis conductoris & authoris Turlini soluauit cōputa cum bo. me Cardinali Pinello Procuratore locatoris, & narrata dicta venditione facta D. Principi confessus fuit per talem venditionem locationem fuisse finitam, per quos actus positiuos negati non potest conductores non habuisse animum continuandi in locatione, sed emptioni acquieuisse.

Quibus non obstat quòd Turlinus reclamauerit, & egerit contra Principem pro reintegratione ad possessionem, & fundo conducto, quam obtinuit, quia talis sententia fuit postea in gradu appellationis per Rotam declarata nulla & iniusta, vt in decisione 9. Maij coram me facta.

R. P. D. VEROSPIO.

Ciuitatis Castelli census. Veneris 12. Maij 1617.

ARGVMENTVM.

Liber mercatoris probat contra tertium, concurrentibus adminiculis, & ex solutione pecuniarum in magna quantitate mandatum præsumitur.

SVMMARIVM.

Liber mercatorum probat contra tertium concurrentibus adminiculis, num. 1. 2. & 3. ponuntur adminicula quædam.

Mandatum præsumitur ex solutione pecuniarum, præsertim in magna quantitate, num. 3. in fine.

DECISIO CCCCLXXXI.

1 QVondam Camillus Cerrinus de anno 1585. annuum censum scutorum ducentorum & decem emit à quondam Ioanne Vincentio Vitellio, & cùm dictus census ad Salustiam Cerrinam de Crescentiis pertinuisset, Crescentius illius filius & hæres in eius possessione contra Marchionem Vitellium se manuteneri prætendebat. Vnde super hoc dubio per me proposito, Rotæ visum fuit de possessione ipsius Salustiæ constare. Dantur enim solutiones per hæredes dicti Vitellij eidem Salustiæ factæ, vt ex partitis apparet ex banco de bonis extractis, quæ concurrentibus adminiculis pro tertio contra tertium probant. Rota *decis.* 375. *n.* 2. *part.* 1. *diuersor.* Afflict. *decis.* 402. Dec. *consil.* 510. *num.* 3. Surd. *decis.* 105. & *seqq.*

2 Pro adminiculo autem hic inseruit confessio tutricis Marchionis in litteris de anno 1611. emanatis, vbi fatetur ipsa dictos census vsque ad illud tempus persoluisse, concurrentibus præsertim solutionibus geminatis, vt apparet ex partitis banci, quæ in annua quantitate scutorum ducentorum, & decem cum instrumento constitutionis census conueniunt: vnde benè contra Marchionem probant. Rota *decis.* 177. *num.* 4. *part.* 2. *diuersor.*

Et licèt istæ pecuniæ fuerint ad bancum allatæ per ministros Dominorum de Crescentiis, quorum assertioni standum non videatur in Domini Vitellij præiudicium; satis est tamen illos pro adminiculo deseruire. Nec releuat exceptio, quòd non probetur illorum mandatum, qui pecunias detulerant. Nam ex earum solutione, præsertim in notabili quantitate, mandatum præsumitur. Rota *decis.* 2. *de caus. possess. & propriet. in antiq.* Vetall. *decis.* 190. *num.* 4. *part.* 1. 3

R. P. D. PIROVANO.

Interamnen. pecuniaria. Veneris 12. Maij 1617.

ARGVMENTVM.

Habetur in summario num. 1.

SVMMARIVM.

Error in calculis ad effectum recedendi ab instrumento iurato, debet concludenter probari per allegantem, n. 1. maximè si non sic expressus, & patens in calculo, num. 2.

Societas officij potest transferri per cessionem iurium, etiam non mutato periculo vitæ, num. 3.

Confessio probat contra confitentem, & illi præiudicat, nisi doceatur de errore, num. 4.

Error sufficienter probatur, si docetur aliter rem se habere, num. 5.

Scripturæ productæ probant contra producentem, num. 7.

DECISIO CCCCLXXXII.

IN transactione sequuta vsque de anno 1595. inter Realdum, Federicum, & Ludouicū hæredes, & filios Martinangeli Fatroli ex vna, & Equitem Fannium Spadam ex altera, super calculis cuiusdam afflictus inter eos vti socios respectiuè positis enunciatur partita scutorum 200. quæ dicitur accepta, ad societatem officij super officio eiusdem Equitis Fannij, & per eum exposita pro commodo afflictus, mediante persona Siphonij Spadæ eius fratris, quæ extinctio cùm prætendatur per hæredes Martinangeli facta translatiuè per iurium cessionem in Fannium, non autem extinctiuè, & eorum patri fuisse superlucratam societatem, dum ipse recognouit bonam fidem, Hieronymus verò Grassus, qui dedit pecuniam ad societatem, decesserit ante diem transactionis, nempe 16. Martij 1592. inde dubitatum fuit,

An societas scutorum 200. ad fauorem Hieronymi Grassi sit extincta solutione, vel potiùs superlucrata, ita vt non debuerit poni ad debitum dictorum de Fattolis, & non sit standum in ista parte instrumento.

Et esse standum instrumento fuit resolutum.

Aduerterunt enim Domini quòd Fatroli veniunt contra solidationem computorum per viam transactionis, prætextu erroris ex superlucratione societatis causati, qui error ad effectum recedendi ab instrumento iurato, debet concludenter probari ab allegante. Bart. *in l. non fatetur*, *num* 9. *ff. de confess.* Corn. *consil.* 250 *num.* 7. *volum.* 4. Crauett. *consil.* 255. *num.* 5. Surdus *decis.* 104. *num.* 18. Vitalin. *de clausul. vers. non errore ductus, num* 64. 1

Maxime quando non est expressus & patens in calculo, vt in præsenti. Tob. Non. *cons.* 63. *num* 20. Bero. *quæst. familiar. quæst.* 105. *num.* 4. 2

Huiusmodi autem probatio nōn datur, quia etsi dici possit 3

poſſit Siphonium acquiſiuiſſe iura ſocietatis à Hieronymo Graſſo tranſlatiue, non autem extinctiue, dum ceſſionem iurium reportauit, & in eius locum poſitus fuit, cum clauſula, *ad habendum, tenendum*, &c. quæ iura tranſire potuerunt non mutato periculo vitæ Hieronymi, vt ponderatum fuit in ſimili caſu coram bo. me. Cardinali Blanchetto in Romana condictione indebiti 16. Maij 1579. ac etiam appareat Hieronymum deceſſiſſe ante diem tranſactionis, nempe de menſe Martij 1592.

4 Tamen ex quo in inſtrumento tranſactionis dicti hæredes confeſſi fuerunt ſe bene ſcire quòd iſta ſocietas ſcutor. 200. contracta cū Hieronymo Graſſo fuerat extincta per Fannium de eius propriis pecuniis mediāte perſona Siphonij eius fratris, iſta confeſſio omnino probat contra eos, & præiudicat, niſi doceatur de errore. *l. generaliter, C. de non numerata pecunia.* Crauett. *conſ.* 175. *num.* 1. Rimin. iun. *conſ.* 103. *num.* 28. & 29.

5 Non obſtat quòd ſufficienter doceatur de errore, dicendo rem aliter ſe habere. *l. de ætate, §. fin. l. cum de indebito, ff. de probat.* Bart. *in l non fatetur, n* 10. *ff. de confeſſ.* Aliter autem rem ſe habere dicebatur probari ex inſtrumento enunciato in concordia, ad quod ſe retulit Fannius pro verificanda extinctione, dum in eo neque ſocietas extinguitur, neque pecuniæ ſolutæ enunciantur Fannij, ſed eiuſdemmet Siphon ſoluentis.

6 Ad prædicta enim fuit reſponſum quòd error nihilominus non remanet concludenter probatus, quia vtrumque poterat contingere, ſcilicet prout narratum fuit in inſtrumento ceſſionis, & quòd dicti hæredes aliunde ſcirent quòd de pecunia Fannij, & eo mandante extinctio fuerit facta per Siphonium, ſaltem tanquam reintegratum ab eodem Fannio, quod etiam Dominis multum veriſimile viſum fuit, quia nedum præſens ſocietas, ſed & multæ aliæ fuerunt contractæ per Siphonium procuratorio nomine Fannij eius fratris, & in inſtrumento concordiæ Fannius aſſumpſit in ſe onus extinguendi tres ſocietates in ſumma ſcutorum 800. & de iſta nullum verbum, quæ tamen ſi extincta non fuiſſet, debuiſſet fieri aliqua mentio de ea ad exonerationem Martinangeli principalis debitoris, cui intererat in computis liberari, ac demum ex notulis Siphonij, ac Fannij colligitur reintegratio, quæ tanquam productæ per dictos hæredes, debent contra eos probare. Felin. *in cap. cum venerabilis. num.* 23. *de except.* Crauett. *conſ.* 201. *n.* 5. & 6. Capuaq. *deciſ.* 187. *part.* 1.

Atque ita fuit reſolutum, &c.

R. P. D. MANZANEDO.

Elboren. fructuum. Lunæ 12. Maij 1617.

ARGVMENTVM.

Bona fides ex quibus cauſetur ad excuſandum beneficij poſſeſſionem à reſtitutione fructuum ob non expeditas litteras intra ſex menſes, iuxta formam decreti litterarum Apoſtolicarum.

SVMMARIVM.

Gratia Pontificis cum decreto, quòd intra ſex menſes inducatur priuatio ipſo iure ob non impetratam prouiſionem à Sede Apoſtolica, non ſuffragatur impetranti, niſi dicta noua prouiſione impetrata. n. 1. vbi tamen quod prouiſus non tenetur reſtituere fructus, quando non fuit negligens in conſtituendo Procuratorem ad impetrandam talem prouiſionem, eidémque Procuratori iura Cameræ voluerit, & num. 2.

Credulitas qualibet, & qualibet cauſa inducit bonam fidem ad excuſandum ne prouiſus teneatur reſtituere fructus, ibid.

Triennalis poſſeſſio cum titulo colorato excuſat prouiſum à reſtitutione fructuum, ibid. in fine.

DECISIO CCCCLXXXIII.

DOmini perſtiterunt in deciſis, ex rationibus, & 1
fundamentis in deciſione adductis. Quibus viſum fuit non obſtare quòd in indulto Pij IV. inducatur priuatio ipſo iure, ob non impetratam nouam prouiſionem intra ſex menſes à Sede Apoſtolica, & propterea Didacus non poſſit iuuari titulo inſtitutionis obtentæ ab Epiſcopo, vel prouiſione Apoſtolica, quam habuit poſt ſex menſes, & adductis in deciſionibus Veronēn. penſionis 1. Iulij 1592. & 30. Octobris 1595. coram Illuſtriſſ. Cardinali Millino. Quia hodie non agitur de ſuſtinenda dicta conſtitutione, nec prouiſione Apoſtolica, ſed tantùm de excuſando Didacum à reſtitutione fructuum, qui cùm in tempore dederit mandatum ad expediendum litteras, & pecunias neceſſarias tranſmiſerit, potuit credere negligentiam Procuratoris in non expediendo in tempore ſibi non præiudicaſſe, cùm præſertim illinc ad paucos dies poſt dictos ſex menſes expeditio fuerit facta, & fuerint ſoluta iura Cameræ, cuius fauore principaliter dictum decretum emanauit.

Et licet prædicta non ſufficerēt ad ſaluandum à nullitate dictum titulum, ſufficiunt tamen ad illum colorandum, & ad excuſandum Didacum à reſtitutione fructuum, ad quem effectum ſufficit qualibet credulitas, & cauſa, ex qua vel inducatur bona fides, ex adductis in deciſione, vel ſaltim mala excludatur. Bec. *conſil.* 95. *num.* 15. *verſicul. eſt etiam aduertendum.* Surd. *conſil.* 115. *num.* 7. Peregrin. *de fideicommiſſ. artic.* 49. *num.* 117. Deciſ. Pedemont. 160. *num.* 8. Caſſad. *deciſ.* 6. *ſub num.* 9. *de præbend.* & prædictum decretum priuationis cùm non ſit clauſum in corpore iuris, nec ſuper certo corpore beneficij, ſed ſuper certo genere beneficiorum, non diſcolorat prædictum titulum coloratum quem habebat Didacus, nec illius triennalem poſſeſſionem. Ghiſan. *deciſ.* 44. Caſſad. *deciſ.* 1. *num.* 2. *de reſtit. ſpoliat.* Put. *deciſ.* 180. *num.* 4. *lib.* 3. & *deciſ.* 50. *num.* 3. *lib.* 1. Gabriel *concluſ.* 3. *n.* 15. *de clauſul.* Rota *deciſione* 75. *num.* 1. *lib.* 1. *part.* 3. & *deciſ.* 56. *lib.* 2. *part.* 3. *diuerſorum.* 2

Ad deciſiones autem Veronen. penſionis reſpondetur illas non applicari caſu noſtro, cùm in prima reſeruetur videri, an eſſet locus excuſationi; in ſecunda verò dicitur non eſſe locum excuſationi, quia decretū, de quo ibi, non eſt pœnale: in propoſito autem decretum priuationis eſt pœnale, quia principaliter fuit factum fauore officialium Cancellariæ, & in pœnam volentium defraudare illorum iura, quæ pœna non debet habere locum in Didaco, qui, vt ſuprà dictum eſt, in tempore tranſmiſit mandatum ad expediendum, & pecunias neceſſarias, & multa alia concurrunt pro illius excuſatione ponderata in deciſione, quæ non aderant in caſu dictarum deciſionum. 3

R. P. D. VEROSPIO.

Peruſina ſucceſſionis. Lunæ 13. Maij 1617.

ARGVMENTVM.

Statutum excludens præſertim fœminas dotatas à ſucceſſione fratris, an, & quando comprehendat forenſes.

SVM

SVMMARIVM.

Nepotes tam ex fratre, quàm ex forore, fuccedant in capita, & non in ftirpes, num. 1.
Statutum excludens fœminas dotatas à fucceffione fratris, nunquid comprehendat forenfes. num. 2. & per tot.
Statutum regulariter forenfes non comprehendit, ibid.

DECISIO CCCCLXXXIV.

1 FVit de anno 1615. die 1. Decembris coram me refolutum ad fucceffionem Camillæ de Oliuis ab inteftato, tam Paulum ex fratre, quàm Domitium & Honorium ex forore nepotes in capita, non in ftirpes effe admittendos. Quia ficut dictæ Camillæ omnes erant in pari gradu coniuncti, ita æqualiter omnes ad eiufdem hæreditatem fuccedere debebant, agnationis & cognationis difcrimine fublato, ex allegatis in decifione.

2 Verùm cùm hæreditas prædicta confifteret in nonnullis bonis in territorio Affifij exiftentibus, dubium fucceffiuè propofui, an dicti loci ftatutum fœminas dotatas à fucceffione fratris excludens obftaret Domitio & Honorio, tanquam ex forore ipfius Camillæ defcendentibus. Et Domini fuerunt negatiuam partem amplexi, ipfi enim Paulus, Domitius & Honorius, vti forenfes, non comprehenduntur Affifij ftatuto, cuius intentio fuit fuorum ciuium dumtaxat, non autem exterorum agnationibus profpicere. Alexand. *confil.* 41. *lib.* 7. Iaf. *confil.* 80. *num.* 2. *verf. fed præmiffis, lib.* 3. Socin. *confil.* 128. *num.* 5. *lib.* 4. Cror. *in l. omnes populi num.* 244. *in fin. verf. fed hæc ratio. ff. de iuftit. & iur.* Socin. iun. *confil.* 80. *num.* 9. *lib.* 4. & *confil.* 49. *num.* 3. & 4. *lib.* 4. Ruin. *confil* 195 *num.* 9. *verfic. nec etiam.* & *confil.* 206. *num.* 12. *lib.* 2. Honded. *confil.* 5. *num.* 13 *in princ.* & *confilio* 11. *num.* 22. Marzar. *confil.* 15. Peregr. *confil.* 90. *numer.* 13. Put. *decif.* 31. *lib.* 2. *in nouif.* Rota *decif.* 673. *num.* 2. *part.* 2. *diuerfor.* & refolutum fuit in Camerineñ. hæreditatis 29. Ianuarij 1588. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio in Balneoregieñ. bonorum 2. Iunij 1591. coram eodem, & in caufa Colleñ. hæreditatis 20. Iunij præteriti coram R.P.D. meo Buratto.

3 Nec ftatutum poteft habere locum, nifi eidem copulatiuè bona & perfonæ fubiaceant, vt fuit dictum in eifdem Camerineñ. hæreditatis, & in Balneoregieñ. bonorum coram Cardinali Pamphilio in ciuitatis Caftelli hæreditatis 10. Maij 1606. coram Illuftriffimo Cardinali Ludouifio, & in allegata Colleñ. hæreditatis coram R. P. D. meo Buratto. Quod fimiliter procedit etiam, fi defuncta ftatuto fubiaceret, dum illi, inter quos de fucceffione agitur, fint forenfes, cùm in huiufmodi fucceffionibus per ftatutum ab inteftato delatis non veniat habenda ratio defuncti, fed vocatorum. Alexand. *confil.* 44. *num.* 15. *lib.* 5. & in allegata Camerineñ. & Balneoregieñ. coram Cardinali Pamphilio.

4 Nec obftant Doctores contrarium fentientes, quia vel non loquuntur, vbi omnes qui fuccedere debent, funt forenfes, vt in cafu noftro, fed quando vnus tantummodo eft forenfis, alter fubditus, vel procedunt in diuerfis terminis, vt per informantes, qui omnibus figillatim refpondent.

Er ita decifum fuit Honorio, & Domitio folùm informantibus, &c.

R. P. D. VBALDO.

Florentina penfionis. Mercurij 17. Maij 1617.

ARGVMENTVM.

De priuilegio Conclauiftarum transferendi penfiones vfque ad fummam fcutorum centum, ad quæ extendatur, & quomodo intelligatur.

SVMMARIVM.

Tranflatio penfionis facta vigore priuilegij Conclauiftarum eft nulla, exhibito coram executore folo tranfumpto priuilegij abfque originali, num. 1.
Facultas transferendi penfiones vfque ad certam fummam non extenditur vltra illam fummam, num. 3.
Ordo fcripturæ attenditur ad declarandam voluntatem difponentis, ibid.
Transferendi penfiones facultas data Conclauiftis non extenditur ad penfiones femel tranflatas, num. 4.
Tranflatio penfionis dicitur odiofa, & ideo reftringenda, n. 4. & 6.
Penfionem amittit Clericus contrahens fecundum matrimonium, & fic bigamiàm, etiam quòd habet indultum retinendi penfionem cum matrimonio, quia non extenditur ad bigamiam, num. 5. & 6.
Penfionem retinendi facultas data in aliquo cafu non extenditur ad tranflationem, num 7.
Transferendi penfionem facultas data intelligi debet erga perfonas capaces, num. 8.
Epifcopus non poteft retinere penfiones fibi referuatas ante promotionem ad Epifcopatum fine fpeciali difpenfatione Apoftolica, num. 8.

DECISIO CCCCLXXXV.

FVit refponfum pro parte informante, nempe fententiam A.C. effe confirmandam, quæ fuit lata pro nullitate tranflationis penfionis fcutorum 60. de qua agitur. Primò, quia non fuit exhibitum coram Canonico executore priuilegium originale: fed tranfumptum tantùm priuilegiorum Conclauiftarum fel. rec. Clementis VIII. vt patet ex lectura tranflationis, vnde tranflatio fuit nulla, vt fuit dictum in Tuden. beneficij 9. Ianuarij 1595. coram Cordnba, & in Carthaginen. tranflationis penfionis 19. Iunij 1606. coram R.P.D meo Manzanedo. 1

Nec releuat exhibitio tranfumpti authentici facta coram A.C. quia non conftat fuiffe illud, quod enunciatur exhibitum coram executore, qui aliàs fine illo, vel originali nullam habebat iurifdictionem, Put. *decif.* 344. *num.* 2. *lib.* 2. Crefcen. *decif.* 13. *de conceff. præben.* & fuit dictum in dicta Carthaginen. 2

Secundò, quia priuilegium Clementis conceffum Conclauiftis, fuit reftrictum ad facultatem transferendi pro fumma ducatorum 100. tantùm, vnde cùm in tranflatione primo loco, fuerit narrata penfio fcutorum 100. fuper fructibus menfæ Epifcopalis Melfiten. fequitur, vt per eam dicatur confumpta facultas transferendi, nec poffit in vim illius fuftineri alia tranflatio fcutorum 60. auri de qua agitur, licet eodem contextu facta; attenditur enim ordo fcripturæ ad declaran. voluntatem difponentis, *l. quoties. ff. de vfufruct. l. generaliter. §. quid ergo. ff. de fideicom. liber. cap. mandato, de præben. in* 6. cum aliis per Mantic. *de coniecturis vltim. volunt. lib.* 6. *tit.* 13. *num.* 11. præfertim quando, vt hic, difpofitio non poteft verificari in pluribus, benè Surd. *confil* 450. *num.* 57. *lib.* 3. 3

Mouebantur Domini tertio loco, quia ifta penfio fuit aliàs tranflata à Bartholomæo in Iacobum, de anno 1591. vnde non videtur potuiffe Iacobus eam denuo transferre, prout fecit, quamuis ipfe etiam effet Conclauifta, nifi oftendatur priuilegia comprehendere etiam penfiones femel tranflatas; cùm aliàs nimis prorogaretur feruitus beneficij, & tranflatio penfionis 4

dicatur odiosa,& ideo restringenda, Satnen. *in reg. de infirm. resign. quæst.* 16. Caputaq. *decis.* 100. *numer.* 6. *part* 3.

5 Quartò, quia Iacobus contrahendo secundum matrimonium, fuit effectus bigamus, quo casu amisit pensionem sibi vti Clerico reseruatam, *cap.* 1. vbi Doctor. *de bigam. cap. vnic. eod. tit. in* 6. cum aliis per Parif. *de resignat. lib.* 4. *quæst.* 4. *num.* 17. *& sequen.* & ideo non potuit in alium transferre, *l. nemo plus iuris. ff. de reg. iur.*

6 Non obstat priuilegium Conclauistarum, quia de bigamis non loquitur,& ideo non potest Iacobo suffragari.

7 Nec facit indultum fel. record. Leonis XI. quia præterquam quòd non videtur loqui de pensione antiqua scutorum 60. de qua agitur, iam extincta per bigamiam; sed solùm in eo reseruator ad fauorem Iacobi pensio scutorum 100. eique conceditur, vt possit retinere aliam pensionem similem scutorum etiam 100. cessat difficultas, quia indultum loquitur de retentione, non autem de translatione, de qua tamquam odiosissima erat facienda specialis mentio, Caputaq. *decis.* 303 *num.* 7. *& seqq. part.* 2. *& decis.* 100. *n.* 2. *& seqq. part.* 3. Rota *decis.* 1312. *part.* 3. *diuersorum.*

8 Nec displicebat etiam motiuum, quòd in omnem euentum faculias transferendi, debebat intelligi erga personas capaces, cuiusmodi non est Episcopus, qui nec potest retinere pensiones sibi reseruatas ante promotionem ad Episcopatum, sine speciali dispensatione Apostolica, ex constitutione Iulij II. de qua Put. *decis.* 18 *de pensiõ nouis.* Rota *decis.* 233. *num.* 1. *part.* 1. *diuersf.* Gabr. *consil. vltim. num.* 1. *lib.* 2. cum aliis allegaris in dicta Carthaginen. translationis pensionis coram D. meo Manzanedo.

Et ita fuit decisum.

scribi, vt reiectis arbitrio Rotæ nullitatibus in causa procederem. Vnde proposito per me dubio, fuit resolutum esse locum arbitrio. nam qooad nullitatem ex defectu citationis ad videndum iurare testes, cùm illi examinati fuerint cum interrogatoriis partis, intrat arbitrium, ex qoo nihil vltra pars circa diligentias examinis facere potuisset, Put. *decis.* 301. *lib.* 3. cùm præsertim interrogatoria totam articulatam materiam amplectantur, iuxta quam similiter testes deposuerunt. Accedit non adesse penitus huiusmodi defectum, sed iurasse tantummodo testes ea die, sub qua citatiò non cadebat, vnde faciliùs iurare debet arbit. m.

Quo verò ad nullitatem ex defectu citationis ad sententiam, dicitur illam quidem esse insanabilem, dum totalis defectus interuenisset, verùm in casu nostro facta fuit citatio ad videndum pronunciari, decerni,& ordinari prout iuris fuerit, vnde non videtur talis omnino defectus adesse, cùm per dicta verba pars fuerit admonita iudicem pronunciare voluisse, & quamuis de rigore iuris hæc citatio pro sententiæ validitate non sufficeret, cùm specialis ad eam audiendam requiratur, ftamen tamen arbitrio, quod de rigore iuris minuit, illa sustinetur. Cresc. *decis.* 4. *num.* 3. *de restit.* Seraph. *decis.* 1154. 2

Excipiebator vlteriùs de dictæ sententiæ nullitate ob mandati defectum ex vtraque parte, verùm quoad Ioannem, cessat difficultas, cùm illius mandatum in actis reperiatur; pro altera verò parte adest productio iurium, & scientia principalis, quòd huiusmodi lis per talem, tanquam ipsius Procuratorem agebatur, adest vlteriùs eiusdem principalis comparitio citra Procuratoris reuocationem, ex quibus mandatum satis arguitur. And. *decis.* 551. Peregrin. *decis.* 53. *&* 58. *part.* 1. 3

R. P. D. VEROSPIO.

Leodien. pactorum matrimonialium. Mercurij 17. Maij 1617.

ARGVMENTVM.

Ponuntur in hac decisione tres casus, in quibus sententiæ nullitas non obtenditur, quando causa est commissa arbitrio Rotæ, reiectis nullitatibus.

SVMMARIVM.

Testes examinati parte non citata, probant si fuerant examinati cum interrogatorijs datis a parte arbitrio Rotæ, num. 1.

Citatio ad videndum pronunciari, decerni, & ordinari prout iuris fuerit, habet vim citationis ad sententiam arbitrio Rotæ, num. 2.

Procuratoris mandati defectus suppletur ex comparitione principalis, & illius scientia, num. 3.

DECISIO CCCCLXXXVI.

1 FVit ab Officiali Leodiense Ioannes Selis condemnatus ad solutionem florenorum nouem millium, tanquam eos in matrimonij subsidium promisisset, dum Michael eius filius Mariam Arnulli Octauiam filiam duxisset vxorem, verum interposita per Ioannem appellatione,& causa coram me introducta, dum ille dictam sententiam nullam esse prætenderet, Arnoldus adita Signatura Sanctissimi, obtinuit mihi re-

R. P. D. MANZANEDO.

Mantuana iurispatronatus. Mercurij 17. Maij 1617.

ARGVMENTVM.

Iuspatronatus competit Ecclesiæ, de cuius bonis fit fundatio, vel dotatio, nec dotis augmentum inducit iuspatronatus, nisi prima dos redacta sit ad non esse.

SVMMARIVM.

Beneficium quodlibet, & quælibet Ecclesia præsumitur libera nisi contrarium doceatur ex dotatione, vel fundatione, &c. num. 1.

Ecclesia de cuius bonis fit fundatio, seu dotatio beneficij, competit iuspatronatus illius, num. 2.

Iuspatronatus ex priuilegio competens per Concilium Tridentinum est sublatum, num. 3.

Dotis augmentum non facit acquiri iuspatronatus, nisi ducatur primam dotem redactam esse ad non esse, num. 4.

Præsentationes effectum sortitæ per centum annos faciunt præsumi iuspatronatus ex fundatione, & dotatione, dummodo fuerint continuatæ. num. 5. *declara vt num.* 6.

Præsentationes effectum sortita per centum annos faciunt præsumi iuspatronatus, nisi constet de titulo inualido, ibid.

DECISIO CCCCLXXXVII.

VIsum fuit Dominis non constare de iurepatronatus DD. de Gonzaghis, quia vltra præsumptionem 1

nem iuris, quòd quælibet Ecclesia & beneficiũ præsumatur liberum, nec contrarium doceatur ex dotatione, aut fundatione, aut aliis modis à Concilio præscriptis. Caputaquen. *decis.* 130. *num.* 2. *part.* 1. Seraph. *decis.* 1353. *num.* 1. Roch. *de iurepatron. in verbo construxit, quæst.* 20. *num.* 29. *vers. Ego arbitror*, & fuit dictum in vna Toletana iurispatronatus 18. Martij 1602. coram bon. mem. Corduba.

2 In casu nostro pro parte Reuerendissimi Episcopi Mantuani docetur de dotatione & fundatione Canonicatus, de quo agitur, facta per Vbertum eius antecessorem de anno 1409. 11. Ianuarij ex bonis feudalibus Ecclesiæ Mantuanæ ad eam deuolutis, in qua fundatione licèt iuspatronatus fuerit reseruatum familiæ de Vbertis, a qua isti de Gonzaghis prætendunt descendere; tamen talis reseruatio non potuit fieri in præiudicium Ecclesiæ, cui competit iuspatronatus, propter dotationem factam de ipsius bonis. *cap. Apostolicos in fine*, vbi, gloss. *verbo construxisse* 12. *quæst.* 2. Abb. *in cap.* 3. *num.* 12. *de Eccles. ædifican.* Roch. *de iurepatronat. verbo Ecclesiam fundauit, num.* 8. *& in verbo dotauit num.* 26. Lambertin. *de iurepatron. lib.* 1. *part.* 1. *quæst.* 8. *artic.* ... per totum.

3 Non obstat quòd Innocentius VIII. confirmauit dictum iuspatronatus, quia si attendamus dictam confirmationem pro validitate reseruationis iurispatronatus, illud remanebit ex priuilegio, cùm, vt suprà dictum est, de iure communi non posset acquiri nisi Ecclesiæ, vt fuit dictum in Compan. iurispatronatus 23. Ianuarij 1605. cotam bon. mem. Litta, & consequenter censetur sublatum per Concilium Tridentinum *sess.* 25. *cap.* 9.

4 Minus obstat quòd Archidiaconus Vbertus de anno 1593. dotauerit hunc Canonicatum de variis bonis, quæ hodie ascendunt ad valorem ducatorum 20. annuorum, cum reseruatione iurispatronatus Francisco de Vbertis eius nepoti, & eius descendentibus masculis; quia cùm Canonicatus esset etiam sufficienter dotatus ab Episcopo, vt supra dictum est, per dictum augumentum dotis non fuit acquisitum iuspatronatus, nisi doceatur dictam primam dotem redactã esse ad non esse. Roch. *de iurepatronat. verbo dotauit, quæst.* 3. *numer.* 5. Rot. *decis.* 457. *numer.* 18. *&* 518. *num.* 2. *part.* 1. Gonzalez *super reg.* 8. *gloss.* 18. *num.* 53.

5 Non obstant præsentationes effectum sortitæ per spatium centum annorum factæ ab istis de Vbertis, ex quibus prætenditur iuspatronatus præsumi ex fundatione, & dotatione, quia illæ sunt tantùm duæ, vna scilicet de anno 1515. altera de anno 1524. & ab inde citrà nõ dantur aliæ, nisi prouisio Apostolica facta de anno 1606. cum consensu Dominorũ de Gonzaghis, & derogatione iurispatronatus, quæ cùm non sit continuata cum dictis præsentationibus, sed admodum remota, cum illis non potest coniungi ad complendum centenarium, quia datur alia prouisio Apostolica fel. record. Clementis VIII. facta de anno 1601. tanquam de libero, ex qua apparet de statu intermedio libertatis.

6 Vltra quod cùm ex supradictis constet de titulo inualido, cuius vigore fuerant factæ dictæ præsentationes, illæ non ... ragantur. Pari. *de confid. quæst.* 2. *Sa.* 140. Gonzalez *vbi supra num.* 48.

R. P. D. CAVALERIO.

Bononien. fideicommissi de Manzolis. Lunæ 22. Maij 1617.

ARGVMENTVM.

Ex summariis sume argumentum.

SVMMARIVM.

Ipse, ipsa, ipsum dictio, & pronomen personalissimum est, *num.* 1. *in fine.*

Renunciatio stricti iuris est, ibid.

Verba præsentis temporis non trahuntur ad tempus futurum, ibid.

DECISIO CCCCLXXXVIII.

POst factam vltimam decisionem in hac causa die 22. Ianuarij prætetiti, in qua fuit resolutum DD. Com. Ranutij. dandam esse immissionem super castro sancti Martini vigore fideicommissi Comitis Melchioris de Manzolis senioris, iuxta decisiones alias factam cotam Illustrissimo D. meo Cardinali Ludouisio sub die 30. Martij 1612. vt causæ finis imponeretur, dubitatum fuit pro qua portione danda esset immissio; & cùm DD. Comites de Manzolis multa obiecissent, suscitassent varias difficultates, non solùm super constitutione huius portionis; sed etiam super vltima decisione, Domini tantummodo resoluerunt standum esse in decisis quoad immissionem, de quota autem mãdauerunt aliàs videri.

2 Stricte igitur ad immissionem petitam quoad portionem Guidotti & Armij iam fuit resolutum die 20. Februarij 1615. transactionem factam die 2. Iulij 1575. allegatam pro parte DD. de Manzolis non obstare immissioni petitæ à DD. Ranutiis quoad dictas portiones. Præcipuum autem fundamentum decisionis fuit illud, quia renunciatio facta per Comitem Hieronymum patrem Ranutiorum, & per Barbatiam fideicommissarium ad fauorem Manzolorum fuit, de ipsorum parte tantùm ponderando dictionem *ipsorum* personalissimam, & naturam renunciationis, quæ est stricti iuris, & clausulam spectan. & pertinen. quæ cùm sit præsentis temporis non videbatur posse trahi ad portiones, quæ postea superuenire poterant per mortem Guidotti & Armij, vt in dicta decisione.

3 Contra huiusmodi motiua replicabatur hodie pro parte DD. de Manzolis, immò dictam renunciationem debere referri etiam ad portionem Guidotti, quia tempore quo fuit facta, tam Hieronymus, quàm alij transigentes habebant dictam portionem Guidotti. Nam de anno 1574. & sic ante dictam renunciationem, quæ fuit de anno sequenti, alij confideicommissarij fecerant diuisionem bonorum quondã Comitis Melchioris in quatuor partes, & quia iam Guidottus mouerat litem super dicta hæreditate pro sua rata quam prætendebat per mortem Lupari fratris sui vterini; ideo Domini diuidentes conuenerunt, vt casu quo Guidottus dictam ratam euincet, tunc damnum esset cõmune inter ipsos, & interim expensæ litis contra Guidottum fierent communi nomine. Hinc Manzoli apparere dicebant diuidentes, & inter se diuisisse etiam portionem Guidotti, & consequenter quando postea in transactione facta de anno 1575. dixerunt se cedere portionem ad se spectantem, & pertinentem ad fauorem illorum de Manzolis, virtualiter & implicitè comprehenderunt etiam dictam portionem Guidotti, quæ ad ipsos spectabat saltem de facto, cùm eam possiderent, & super ea sustentarent litem, & sic cessare videbatur motiuum illud, quo ius Guidotti esset detectum post transactionem, & quòd transactio non portigitur ad iura postea superueniens.

4 Verùm ad hæc pro parte Ranutiorum respondebatur in dicta diuisione non fuisse diuisum castrum sancti Martini, neque Comiti Hieronymo fuisse assignatam partem aliquam illius portionis quæ prætendebatur per Luparum, seu per Guidottum, immò fuerat expresi

expressè conuentum, quòd castrum, & palatium Bononiæ possiderentur communiter & pro indiuiso, & quòd diuiderentur ad omnem voluntatem partium. Et licèt in dicta diuisione anno 1574. adsit clausula, omnem tatam, & partem quam ipsi habent & habituri sunt in castro sancti Martini, tamen adest alia conuentio vt diuisio fieri debeat ad omnem partium voluntatem, vel alicuius earum.

5 Dicebatur insuper illam clausulam, *& habituri sunt*, quatenus comprehenderet portionem Guidotti non esse repetitam in alia transactione facta de anno sequenti 1575. quo est restricta & limitata ad portionem spectañ & pertineñ. vt in decisione ponderatum fuit. Nec erat verisimile Comitem Hieronymum voluisse concedere portionem quam non habebat, sed sibi obuenire poterat ex persona Guidotti, super quibus mota fuerat, & in omnem euentum talis concessio non poterat comprehendere dictam portionem, nisi quatenus obuenisset Hieronymo viuenti per præcedentiam Guidotti, cuius contrarium euenit. Vnde talis concessio fuisset de iure conditionalis, & conditio defecit.

6 Quo verò ad portionem Armij, super qua opponebatur de transactione facta die 30. Martij 1575. quæ est registrata in alio instrumento facto die 2. Aprilis eiusdem anni, respondebatur Armium cessisse sub conditione beneplaciti Apostolici intra certum tempus impetrandi cum pacto resolutiuo, vt in decisione sub die 29. Aprilis 1616. fuit dictum. Et licet subsequatur aliud pactum, quòd cessio Armij remaneat valida ad fauorem Comitis de Manzolis, & ipsi sint reintegrandi de scut. 500. eidem solutis, tamen istud fuit pactum inter Armium, & Manzolos, neque consensus Comitis Hieronymi vltra vitam suam nocuit eius hæredibus venientibus ex personis propriis vti fideicommissariis. Ex quibus, & aliis deductis in decisionibus supradictis Domini steterunt in decisis: de quota autem videbitur particulariter, vt Domini ordinarunt.

R. P. D. PIROVANO.

Reatina de Nobilibus. 22. Maij 1617.

ARGVMENTVM.

Caduciratis pœna non incurritur ex obligatione generali bonorum, neque ex illorum alienatione ex iusta causa, quamuis vtrumque prohibeatur.

SVMMARIVM.

Alienatione prohibita per testatorem sub pœna caducitatis, si fuerint bona alienata, intrat caducitas, & bona veniunt restituenda vocatis. n. 1. declara vt n. 2.

Caducitas in pœnam comminata a testatore in casum contrauentionis non incurritur sine dolo in contrauenien̄do, & qualibet causa excusat a dolo, ibid.

Actum prohibitum faciens quem putabat permissum, non punitur, num. 3.

Caducitatis pœna non habet locum contra pupillum propter factum tutoris, num. 4.

Extensio in pœnalibus non permittitur, num. 5.

Contrauentio probanda est per eum, qui se fundat in illa ad inducendam pœnam caducitatis, num. 6.

Obligatio generalis bonorum non inducit caducitatem, etiãsi prohibita sit, quia in generali obligatione non veniunt bona prohibita alienari, etiam si obligans non habeat alia bona, quia obligatio intelligitur de bonis per eum in futurum acquirendis, num. 7.

Alienatio facta contra dispositionem testatoris si habeat initium coactiuum, non inducit pœnam caducitatis, num. 8.

Alienatio ex iusta causa nullam inducit contrauentionem, saltim excusat a pœna caducitatis, num. 8.

DECISIO CCCCLXXXIX.

Censuerunt Domini non esse locum caducitati, nec per consequens petitæ immissioni per Syluestrum in bonis & hæreditate primogenituræ.

Quia etsi multæ contrauentiones allegentur contra Ioannem Baptistam, tam in omittendo, prout sunt non confectio inuentarij intra bimestre, & non celebrate exequium quolibet anno, prout mandauit testator sub pœna caducitatis, quàm etiam in committendo circa quamplures alienationes bonorum similiter sub pœna caducitatis prohibitas, ex quibus intrare deberet caducitas per testatorem comminata, & bona vocatis essent restituenda *l. cum pater. § libertis, & l. peto. § fratre. ff. de legat. 2. l. prima, cum ibi notatis. C. de iis quæ pœnæ nom.* Crauett. *consil. 1. num. 3. lib. 1.* 1

Tamen, quia Ioannes Baptista iustis de causis tuetur allegatas contrauentiones, visum est posse excusari à pœna priuationis bonorum, dum qualibet causa soleat excusare à dolo, & pœna. 2

Itaut faciens actum, quem putat permissum, licèt reperiatur prohibitus, non puniatur. Bald. *consil. 243. in fin. lib. 4.* Crauett. *consil. 8. num. 31. lib. 1.* Hooded. *consilio 58. num 39. lib. 1.* 3

Quo igitur ad omissionem inuentarij intra bimestre post mortem testatoris, dicitur quòd de eo tempore Ioannes Baptista adhuc natus non erat, quo casu ex persona propria cessat contrauentio, & ex facto alieno, tutoris scilicet, vel vsufructuariæ, de iure pœnæ caducitatis locus esse non potest. Bald. *in l. 1. C. de iis quæ pœnæ nom.* Gabr. *consil. 105. num. 12. lib. 1.* & neque testatorem id voluisse colligitur, dum restinxit præceptum conficiendi inuentarium ad eum, ad quem directè, & propriè ex forma testamenti tale onus spectare potest, quod non conuenit tutori, vel vsufructuariæ, quibus caducitas nocere non potest. 4

Et quamuis testator voluerit repeti inuentarium adueniente casu substitutionis, itaut voluntas testatoris videretur adimplenda saltem de tempore habili, statim quo hæres inuentarium conficere potuisset. Tamen cum versemur in pœnalibus, huiusmodi extensio non videtur permissa. Crauetta *consilio 205. numer. 31.* Becius *consil. 112. num. 31* Surd. *consil. 386. num. 28. lib. 3.* 5

Secunda verò contrauentio circa annua exequium ex parte Syluestri agentis ad caducitatem, non fuit probata, prout necessarium est ad fundandam eius intentionem *l. qui accusare. C. de eden. l. ei qui dicit. ff. de probat.* De Ian. *consil. 53. num. 1. lib 2.* 6

Tertia contrauentio deducitur ex constitutione dotis scutorum 6000. facta per eundem Ioannem Baptistam ad fauorem propriæ vxoris 2. Iunij 1612. Sed neque ex sola obligatione bonorum videtur causata caducitas, quia in generali bonorum obligatione non censentur comprehensa bona prohibita alienari *l. obligatione generali. ff. de pignoribus.* Natt. *consil. 16. numer. 3.* Clar. *in § feudum, quæst. 31.* Thesaur. *deci. 193. numer. 3.* dicens procedere etiam quòd obligans non haberet alia bona, quia potest intelligi de bonis per eum in futurum acquirendis. 7

Postrema contrauentio, quæ consistit in alienationibus bonorum primogenituræ, & probantur sequutæ & consummatæ, & eam Domini existimarunt, non sufficere ad sustinendam caducitatem, cùm habeat initium 8

initium coactiuum,& necessarium, dum Io. Baptista ex laudo fuit declaratus debitor Antonij eius patris occasione dotis maternæ, & codicilli eiusdem testatoris in scutis 4500. quæ cùm essent soluenda ex bonis primogenituræ & pro extinguendo ære testatoris, nulla contrauentio potest considerari, propter iustam causam alienandi. *l. filiusfamilias. §. diui il 2. ff. de legat.* 1. Molin. *de primogenit. lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 2. & Surdus *decis.* 61. *num.* 2. Vel saltem sufficere debet ad excusandum eum à pœna caducitatis, dum credere potuit sibi licere, & hac de causa posse alienare.

Et ità, &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Romana bonorum. Luna 22. Maij 1617.

ARGVMENTVM.

De muliere in contractu dotis, quòd non teneatur adhibere statutarias solemnitates, & quòd possit pro filia dotanda se insimul cum viro obligare. cætera videas in summario.

SVMMARIVM.

Decretum iudicis habet pro se præsumptionem validitatis donec contrarium probetur, num. 2.

Mulieris contractus requirit consanguineorum præsentiam, eorum scilicet, qui non habent interesse, num. 3.

Mulier in contractu dotis non tenetur adhibere statutarias solemnitates, num. 4.

Clausula, omni meliori modo, operatur actum valere eo modo quo potest, num. 5.

Ratificatio coram iudice habet vim subscriptionis, n. 6.

Mulier pro filia dotanda, numquid possit se obligare insimul cum viro, num. 7.

Pactum de futura successione quando valeat, num. 8.

DECISIO CCCCXC.

1 TArquinius Cabalutius, & Camilla ipsius vxor, Liuiam communem filiam nuptui tradiderunt Equiti Antonio Paneratio, cui promiserūt D. Fuscum Camillæ fratrem daturum pro dote scuta quatuor millia, necnon eidem pro dotis complementis tertiam bonorum suorum, tam præsentium, quàm futurorum, post ipsorum obitum consignandam promiserunt, super quibus fuit confectum instrumentum cum authoritate iudicis, & ob consanguineorum defectum cum interuentu curatoris ad id specialiter deputati mortuo Domino Fusco fuerunt à dictis coniugibus aliæ pariter duæ communes filiæ nuptui traditæ, videlicet Hieronymo Torrelæ & Lucio Calderino, cum promissione dotis scutorum octo millium pro quolibet, & tertiæ partis omnium bonorum post eorundem obitum consignandæ. Cum verò dicta Camilla nuper obierit, filiabus æqualiter institutis hæredibus, Eques Antonius in primis, & ante omnia scuta quatuor millia de bonis hæreditariis prætendebat, prout Hieronymus & Lucius habuerunt, qui e contra excipiebant Equitem prædictum scuta quatuor millia à D. Fusco habuisse, ac proinde bona Camillæ inter ipsos esse æqualiter diuidenda, non obstante instrumento dotis, & promissionis tertiæ partis bonorum, quod nullum asserebant, ob non seruatam formam statuti Vrbis in contractibus mulierum adhibendam.

2 Vnde super hoc dubio per me proposito Domini contractum esse validum censuerunt, cùm in eo adhibitæ reperiantur solemnitates in contractibus mulierum, ex statuto *cap.* 151. *lib.* 1. requisitæ, videlicet curationis authoritas in defectum consanguineorum, & iudicis decretum, pro cuius validitate præsumitur, donec contrarium probetur. Menoch. *de præsumpt. lib.* 2. *præsumpt.* 75. *num.* 12. Surd. *decis.* 251. *num.* 2.

Non obstat Dominum Fuscum Camillæ fratrem, 3 qui Romæ tunc aderat, in contractu adhibitum non fuisse. Quia cùm ipse haberet interesse, ex quo per capitulorum subscriptionem debitum scutorum quatuor millium agnouerat, non potuit ad authorizandam Camillæ personam interuenire, quia regulariter consanguinei non adhibentur, dum agitur de illorum interesse. Tiraquell. *de legib. connubialib. in gl.* §. 8. *n.* 114. Alexand. *consil.* 106. *num.* 2. *ad finem. lib.* 1. Ias. *in l. prima. §. fuit quæsitum, num.* 4. *ff. ad Trebellian.* prout etiam idem in supradicto statuto disponitur.

Præterea nec dictæ solemnitates in isto casu necessariæ 4 videbantur, quia statutum loquens de contractibus mulierum, dotis causam tanquam specialiter priuilegiatam non comprehendit. Salic. *in l. fin. in* 4. *notab. C. de iur.* Negusan. *de pignor. part.* 8. *memb.* 1. *numer.* 23. Cephal. *consil.* 13. *num.* 43. Natt. *consil.* 52. *numer.* 16. Tiraquell. *de retract. lignag.* § 1. *gloss.* 14. *num.* 91. Rot. Florent. *decis.* 86. *numer.* 4. Gabriel *de leg. & constit. conclus.* 1. *num.* 10. & tenuit Rota in Senogalien. dotis 10. Martij 1599. coram Illustrissimo Lancellotto. & in terminis statuti Vrbis Put. *decis.* 160. *lib.* 3. in nouis. Verall. *decis.* 3. *lib.* 3. & *decis.* 199. *lib.* 3. & fuit dictum in Romana euictionis palatij 27. Martij 1588. coram Cardinale Blanchetto.

Nec valet dicere voluisse partes iuxta dictum statutum contrahere, quo non seruato contractus remanet inualidus, etiamsi aliàs sustineri potuisset. Nam 5 vltra quòd hic seruatæ fuerunt solemnitates, non subsistit in facto, partes illis adstringi voluisse, cùm in contractu fuerit apposita clausula, *omni meliori modo,* &c. quæ operatur illum eo modo quo potest valere sustineri. Caputaquen. *decis.* 91. *numer.* 5 *part.* 1. Aym. *consil.* 141. *num.* 3. & *consil.* 301. *col fin.* Cephal. *consil.* 41. *num.* 16. *lib.* 1. Ruin. *consil.* 11. *num.* 16. *lib.* 2.

Non obstat Camillam se obligasse, tanquam ex 6 capitulis matrimonialibus ipsa teneretur, & sic ex falsa causa; nam dicta capitula per eandem subscripta non reperiuntur. Cùm enim illa coram iudice prædicta capitula ratificauerit, perinde est ac si eadem ab initio subscripsisset. *l. final. C. ad Macedon. l. si pecunia C. de negot. gestis l. semper, in versic. sed si qui ratum habuerit. ff. de reg. iur.* & in omnem euentum satis apparet de illius obligatione, cùm ad caut lam in contractu denuo ad huiusmodi dotem & tertiam partem bonorum præsentium & futurorum se obligauerit.

Nec releuat mulierem etiam pro communi filia dotanda non posse cum viro simul obligari, ex Alexand. 7 *in l.* 1. *num.* 39. *ff. solut. mat.* & aliis allegatis. Quia contraria opinio magis communiter est recepta, illius videlicet obligationem subsistere. Bald. *in l.* 1. *sub num.* 1. *versic. quartum decimum ff solut. matrim.* Socin. *consil.* 80. *num.* 27. *lib* 4. Ruin. *consil.* 194. *num.* 6. *lib.* 1. Bald. Nouell. *de dote part.* 6. *priuileg.* 3. *ad finem, & priuileg.* 12. *numer.* 2. Francisc. Marc. *quæst.* 168. *num.* 18 *part.* 1. Aluar. Valasc. *consultat.* 127. *numer.* 2. *cum seq.* Put. *decis.* 160 *lib.* 3.

Non obstat promissionem tertiæ partis bonorum 8 fuisse inualidam, ex *l. pactum quod dotali. C. de pact.* Nam dicta lex in pacto loquitur super futura successione, & quando vel tota hæreditas, vel eius quota esset promissa: secus autem vbi fuit promissa quota bonorum, vt in casu nostro; tunc enim promissio sustinetur.

netur. Bellon. *consil.* 5. *sub num.* 16. *versic. non obstat tertiò.* Paris. *consil.* 26. *num.* 85. & 103. *lib.* 2. Dec. *in l. pactum quod dotali sub n.* 10. *vers.* 2. *limitatur. C. de pact.* Ossalch. *decis.* 100. Crass. *de success.* §. *successio ab intestato q.* 9. *n.* 16. *vers. contrarium verò.*

R. P. D. CAVALERIO.

Auenionen. salarij. Lunæ 22. *Maij* 1617.

ARGVMENTVM.

Statutum à Sede Apostolica confirmatum præsumitur vsu receptum, neque tollitur per non vsum, seu contrarium vsum, nisi data scientia & patientia Pontificis.

SVMMARIVM.

Constitutio, seu statutum per non vsum, vel contrarium vsum, non tollitur stante decreto irritanti, nisi probata scientia, & patientia superioris, num. 2.

Statuti contrarius vsus, seu non vsus, non præsumitur & ideo alleganti non vsum, seu contrarium vsum incumbit onus probandi, dicto num. 2.

DECISIO CCCCXCI.

1 ROta non denegauit Presbyteris perpetuis manutentionem super exactione prætenti salarij, sed postquam fuit strictè, etiã super iustitia informatum, iuxta ordinem Dominorum facta fuit resolutio pro scholaribus temporalibus, videlicet sententiam Reuerendissimi Vicelegati esse confirmãdam, in qua pronunciatum & declaratum fuit quatuor Presbyteros prædictos teneri, & obligatos esse celebrare in Capella Collegij Missas, & diuina officia, iuxta dispositionem statutorum, absque eo, quod ratione harum functionum quicquam percipere valerent, præter ordinarios redditus aliorum Collegiatorum, donec Collegium peruenerit ad meliorem fortunam. nam hæc sententia visa fuit recipere iustificationem à statutis iuratis, & auctoritate Apostolica confirmatis, quæ fuerunt condita per Sacristam Ecclesiæ Vasionen. cum confirmatione subsecuta Sixti Quarti felicis mem. ea enim tanquam honestissima & respicientia cultum & seruitium diuinum satis iustificabant sententiam pro ipsorum obseruantia latam.

2 Neque videbatur refragari assertus non vsus, vel contrarius vsus, quia præterquam quòd non præsumitur, & cum alleganti incumbit onus probandi. Card. Seraphin. *decis.* 113. & 153. respondebatur insuper quòd stante decreto irritanti oportebat etiam probare contrarium vsum cum scientia, & patientia Superioris, Dec. *consil.* 534. *num.* 9. Put. *decis.* 1. *in fin. lib.* 1. & cùm sint statuta facta de ordine Papæ, & ab ipso confirmata, censentur Papalia, vt in Balneoregien. bonorum 3. Decembris 1589. coram bo. mem. Cardinali Pamphilio, in Romana separationis thori 2. Decembris. 1605. & 16. Iunij. 1606. coram Reuerendissimo Lugdunen. & cùm sint facta pro bono regimine, & gubernio Collegij, & fuerunt promulgata, habentur pro effectuatis & vsu receptis, & ideo non potuerunt tolli per non vsum, vel per contrarium vsum, non data scientia Papæ, ex deductis in Romana concordiæ Sancti Petri 11. Ianuarij & 22. Febr. 1610. coram me.

3 Quo verò ad alteram partem sententiæ, in qua declaratur Presbyteros prædictos pro celebratione dictorum diuinorum officiorum quicquam percipere non debere, præter ordinarios redditus aliorum Collegiatorum, donec Collegium peruenerit ad meliorem fortunam, vt dictum est, visa fuit etiam iusta, habito similiter respectu ad dicta statuta, in quibus nulla fit mentio dictæ perceptionis.

Et ideo conclusum fuit sententiam esse confirmandam pro parte informante.

R. P. D. BVRATTO.

Parmen. Canonicatus, & beneficij. Lunæ 22. *Maij* 1617.

ARGVMENTVM.

Incompatibile est retinere duos Canonicatus: & quando sine dispensatione Apostolica possit quis retinere Canonicatum, & simplex beneficium.

SVMMARIVM.

Incompatibile est retinere duos Canonicatus, num. 1. *vbi etiam quòd sine dispensatione Apostolica quis retinere non potest Canonicatum & simplex beneficium. declara, vt num.* 3.

Gratia in ipsa narratiua plenè, & concludenter iustificanda est, num. 2.

DECISIO CCCCXCII.

PEtrus Martyr impetrauit à Sede Apostolica Canonicatum, de quo agitur, prætextu quòd Camillus, qui fuerat de eo prouisus ab Ordinario, post adeptam illius possessionem non dimiserit alium Canonicatum, & Vicedominatum, quos similiter obtinebat Ecclesia Placentina, sed omnes per duos menses, & vltra absque dispensatione Apostolica insimul retinuerit, contra *cap. de multa, de præben. Extrauag. execrabilis.* §. *qui verò. eodem titulo in* 6. & Sacr. Conc. Trident. *sess.* 7. *cap.* 4. *de reformat.* Prout etiam impetrauit aliud beneficium simplex, de quo pariter agitur, eo quòd dictus Camillus illud absque dispensatione Apostolica obtinuerit, cùm tamen haberet dictum Canonicatum, & sic congruum beneficium, contra formam eiusdem Sac. Conc. *sess.* 24. *c.* 17. *de reform.* 1

Ante verò expeditionem literarum dictæ impetrationis, idem Camillus obtinuit causam, & causas iactationis, & iactationũ, cum clausula *quam, & quas,* in forma in Rota committi, & deinde mihi dirigi literas prædictas eo procurante expeditas, sed cùm Petrus vlterius iustificationem suæ gratiæ non prosequeretur, Camillus verò cuperet se ab huiusmodi prætensione liberari, dedi dubium, an ei esset danda absolutoria, quod sine difficultate fuit per Dominos affirmatiuè resolutum, ex vulgata regula *l. qui accusare. C. de edendo.* Nam respectu Canonicatus Petrus non iustificauit narratiuam fundamentalem gratiæ, videlicet quòd Camillus vtrumque Canonicatum, & dictum Vicedominatum vltra duos menses simul retinuerit, quæ tamen erat plenè, & concludenter iustificanda, iuxta doctr. Io. Andr. communiter receptam *cap.* 1. *vt lit. non contest. in* 6. quam in specie narratiuæ non dimissionis sequuta est Rota Astoricen parochialis 9. Maij 1616. coram me. 2

Quo verò ad beneficium simplex, vltra quòd decretum Sac. Conc. *dicto c.* 17. quòd vnum tantùm beneficium singulis conferatur, non inducit incompatibilitatem respectu adeptionis, sed retentionis tantùm, prout 3

prout ita fuisse per sacram congregationem Concilij declaratum, & in Rota re[illegible]tum, refert atur Card. [illegible] Seraph. *dec. 774. num. 1.* & plures declarationes, & decisiones refert Garz. *de benef. par. 11. cap. 5. num. 160.* & quamplurimis sequentibus. Non probatur quod Canonicatus Parmen. sit sufficiens pro honesta sustentatione dicti Camilli, pro vt loquitur Sac. Conc. *dicto cap. 17.* & talis sufficientia probanda est, inspecta qualitate personarum, nobilitate Ecclesiæ, & ciuitatis, & illius consuetudinis, & aliis similibus circumstantiis, de quibus per gloss. *in c. cum adeo. 17. in verbo sufficientem, de rescript. & in c. 1. 21. quæst. 1. in verbo necessitatem. vers. dico hæc omnia.* Sylu. *de benef. par. 1. quæst. 5. num. 227. & seq.* Rebuff. *in tract. de congr. port. num. 8. vers. & non potest.* & latè Menoch. *de arbitr. cas. 216. num. 12. & seqq. lib. 2. contr. 3.*

Et ideò fuit, vt supra, decisum, Camillo tantum informante.

R. P. D. MANZANEDO.

Corduben. decimarum. Luna 22. Maij 1617.

ARGVMENTVM.

Decimæ non soluuntur à Religiosis de animalibus, horto, & nouualibus, & an leprosi sint exempti à solutione decimarum.

SVMMARIVM.

Decima non soluuntur a religiosis de animalibus, horto, & noualibus, de his quæ deseruiunt pro vsu monasterij, & de animalibus per ipsos suis expensis nutritis, non de his quæ dant aliis nutrienda, num. 1.

Leprosi communiter viuentes & congregati simul sunt exempti a decimis num. 2. declara vi num. 3.

Priuilegium concessum leprosis super exemptione decimarum, non extenditur ad hospitale, in quo curantur leprosi, & alij etiam infirmi, ibid.

DECISIO CCCCXCIII.

1 FVit in hac causa resolutum 23. Iunij 1614. exceptis gregibus, hortu, & expensis, sententias in hac causa latas esse in reliquis conformes, cum ad soluendum decimas gregum hospitale fuerit condemnatum solùm per duas sententias Rotales, vnde quoad dictos greges proposui dubium, an dictæ sententiæ essent confirmandæ, vel infirmandæ: Et Domini responderunt quoad greges nutritos a fratribus pro vsu hospitalis, illas esse infirmandas, quoad alios vero confirmandas. Et mouebantur quia licet Religiosi, quales sunt hodie fratres Ioannis de D[illegible], administratores huius hospitalis, nó teneantur soluere decimas de noualibus suis, hortu, & animalibus, per tex. *in c. ex parte il 1. de decim.* Tamen hoc procedit in his tantum, quæ deseruiunt pro vsu monasterij, vt expressè declarat ibi Abb. *n. 8.* Io. de Anania *n. 1.* Anchar. *n. 1.* Rebuff. *de decim. q. 14. circa finem*, & in animalibus quæ ipsimet Religiosi nutriunt suis simpt[illegible], non autem in illis, quæ dant aliis nutriend[illegible] & [illegible]a. *Clem. 1.* vbi gloss. *verbo animalibus, & verbo tenendis, de decim.* Abb. *in dict. c. ex parte, in fine,* & ibi Anchar. *numer. 2. vers. istud etiam,* & Henric. Boic. *numer. 2. vers. quod intellige.* Butr. *in 3. notab.* Rebuff. *vbi supra num. 57.* vbi dicit quòd si dentur aliis tenenda, & custodienda, [illegible]itur quòd vesperi, reducantur ad mona[illegible]ibus [illegible] quòd dispositio *d. c. ex parte,* [illegible] tex. *in c. super, eodem tit.* Quia ille [illegible] quæ [illegible], non autem

gregum, circa quos [illegible] innou[illegible] esse sentit [illegible] *in d. c. ex parte,* [illegible]

2 Minus facit tex. *in* [illegible] 2. *C. de* [illegible] in quo leprosi non tenentur [illegible] hortis, nec de nutrimentis an[illegible] quoad hoc vt sit locus exempt[illegible] de q[illegible], leprosi debent commun[illegible] viuere, & simul congregati stare, vt ex illius lectura apparet, quod non verificatur in hospitali de quo agitur in quo licet curentur etiam leprosi, quando ad [illegible] accedunt, tamen adsunt etiam alij infirmi labor[illegible] morbis, neq. ex eo quod hi leprosi distinctur separati habitare videtur cóstituere corpus separatum, quia id fit ad [illegible]tandum contagium.

3 Vnde cum priuilegium *d. cap.* [illegible] in leprosis, non videtur extendendum ad hospitale commune lepro[illegible], & aliis infirmis. Q[illegible] ad alios greges, placuerunt Domini rationes & fundamenta deducta in decisionibus Reuerend. [illegible] Attrebaten. 10. Maij 1604 & R. P. D. meo Pamphilio 8. Martij 1610. in hac causa fact[illegible], & ideo except[illegible] gregibus nutritis per fratres pro vsu monasterij, quoad alios fuit resolutum pro confirmatione sententiarum Rotalium.

R. P. D. ANDREA.

Hispalen. præeminentiarum. Luna 22. Maij 1617.

ARGVMENTVM.

De statuti obseruantia nonnulla notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Instrumenti, seu scriptura copia extracta lite pendente sine iudicis authoritate parte non citata, & sine alicuius subscriptione nil probat, num. 2.

Statutum passiuam recipit interpretationem a iure communi, num. 1. in fin.

Statuto mentionem faciente de consuetudine, vel obseruantia an standum sit, num. 3.

Obseruantia statuti non suffragatur, quando de ea constat post tempus conditi statuti, tunc enim non relevat tanquam nimis remota, num 4.

Obseruantia statuti, vt ex ea cõsurgat acquisitum nouum ius, an requiratur quadragenaria subscriptio, an vero sufficiat decennalis, num. [illegible]

Præcedentia statuto dari potest, num. 6.

Capitulum vna cum Episcopo in concernentibus diuinum cultum, & seruitium Ecclesiæ, habet facultatem statuendi, ibid.

Frequentius quod accidere solet, attendendum est, non quod raro accidit, num. 8.

Obseruantia vario modo sequuta remanet sub di[illegible]ione iuris communis, ibid.

DECISIO CCCCXCIV.

1 IAm fuit firmatum in binis decisionibus in hac causa [illegible]s, Coadiutores, [illegible] de iure, nec [illegible] Electarum Coadiutoriæ debere gaudere eorum præ[illegible] prærogatiua & antianitate. Sed quia in vltima decisione fuit reseruatum videri, an obstaret statutum eorum obseruantia, propterea [illegible] proposito 22. Maij 1617. Domini dixerunt statutum non obstare.

2 Nam quod attinet ad statutum antiquum anni 1478. vltra quòd illius scriptura non est in forma probanti, sed simplex copia extracta lite pendente, sine iudicis authoritate & parte non citata, [illegible] ne al[illegible]ius subscriptione, vel approbatione, & neque apparet à quo, & vnde fuerit extracta, in[illegible] *in authentic. si quis in aliquo, C. de eden. & in cap. fin. de*

fid. instrum ... verbis conceptum legitur ... certus illius sensus. Illa enim verba quod Coadiutoribus obseruetur prout hactenus ... statutum fuit antiquitus, quam lucratur proprietarij moderniores sui ordinis, possunt dupliciter intelligi, vel comparatiue, vt sicut lucrantur proprietarij inter se, ita lucrentur Coadiutores, vel dispositiue & in concursu cum proprietariis; ideò cùm statutum prædictum ex aliquo actu ante Concil. Trident. non declaretur, remanet dubium & obscurum, ita vt super eo non videatur aliquod fundamentum posse constitui, vel si constitutum ... potiùs de antiquitate inter Coadiutores videtur accipiendum, quod est conforme iuri communi, ex larè traditis in aliis decis. a quo iure communi statuta passiuam recipiunt interpretationem. Batt. & Doct. *in l. 1. § lex falcid. ff. ad leg. falcid.* Aegid. *decis.* 723. *num.* 19. Rot. *decis.* 512. *num.* 5. *par.* 1. *diuers.*

3 Nec releuat, quòd statutum huiusmodi refert antiquam consuetudinem Ecclesiæ, & obseruantiam, vt patet in illis verbis, quod eis obseruetur, prout hactenus obseruatum fuit, &c. cui standum est absque alia probatione *iux. cons.* Parisf. 25. *numer.* 17. *vers. prout etiam, lib.* ... Quia cùm obseruantia relata sit super eo quod obscurè fuit expressum, remanet eadem difficultas incertitudinis, arg. *tex. in l. in testamento, ff. de condit. & demonstr.*

4 Si verò attendatur obseruantia subsequuta, nulla talis affertur pro parte Coadiutorum, quæ eis suffragari possit. Nam aut illa deducitur pro interpretatione dicti statuti, & cùm de ea nõ deceatur nisi ab anno 1588. & sic post centum annos, & vltra, a die quo dicitur conditum dictum statutum, propterea pro illius interpretatione tanquam nimis remota non releuat. Socin. *in cons.* 60. *num.* 1. *lib.* 1. Rot. *decis.* 56. *num.* 8. *vers. Ad tertium, in fin. par.* 1. *& decis.* 59 *num.* 12. *par.* 2. *diuers.* Card. Seraph. *decis.* 1410. *num.* 7. & fuit dictum in Orthonen. locationis 14. Aprilis 1606. coram Reuerendiss. Lugdunen. & in Seguntina dimidiæ annatæ 22. Iunij 1607. coram R. P. D. meo Manzanedo. Vltra quòd non apparet, quod actus qui dantur fuerint facti in vim dicti statuti antiqui, prout erat necessarium. Ruin. *cons.* 104. *numer.* 15. *vers. Non obstat insuper, lib.* 5. Rota in d. Orthonen. locationis coram Reuerendiss. Lugdunen.

5 Aut verò, dicta obseruantia allegatur ad effectum, vt ex ea censeatur nouum ius acquisitum Coadiutoribus. Et circumscripto pro nunc, an esset necessaria quadragenaria, etiam dato absque veri præiudicio quod decennalis sufficeret, in hoc casu tantùm effluxit biennium à prædicto anno 1588. vsque ad annum 1590. quo per Capitulum fuit conditum statutum, & ab Ordinario confirmatum, in quo disponitur, quòd Coadiutores non acquirant neque lucrentur aliquam antianitatem cum aliquo beneficiato proprietario, exceptis Coadiutoribus dignitatum, & quòd sedeant nouissimi in ordine.

6 De cuius statuti validitate non potest dubitari, cùm statuto præcedentia dari possit. Rip. *cons.* ... *num.* 11. *de constitut.* & Capitulum vna cum Archiepiscopo in concernentibus diuinum cultum, & seruitium Ecclesiæ facultatem habeat statuendi. glo. ... *in cap.* 2. *verbo, statutum, de verb. signif. in* 6. Doct. *in cap. cum omnes*, vbi Felin. *num.* 9. *& seq. de constit.* Calderin. *cons.* 2. *num.* 2. *eod. tit.* cum aliis per Seraph. *dec.* 538. *num.* 1. Stante maximè illius obseruantia ... quæ sufficeret, cùm dictum statutum sit conforme dispositioni iuris communis, ... vt patet ex testibus eorundem Coadiutorum in Rota examinatis, qui omnes deponunt de certa scientia & de visu, à tempore sui ingressus fuisse semper obseruatum, quod proprietarij præcedunt omnes Coadiutores, & quòd Coadiutores non habuerunt, nec habent aliam præcedentiam, nisi inter ipsos, & quamuis illi subiungant de duobus vel tribus qui præcesserunt, hoc tamen dicunt fuisse de particulari Papæ priuilegio, non in vim statuti. Vltra quòd Ioannes Martinez fuit vnus ex Coadiutoribus admissis ante dictum nouum statutum, quod fuit expresse conditum sine præiudicio Coadiutorum iam tunc admissorum, & Franciscus Porres non constat de quo tempore fuerit admissus, & potest esse quòd ante annum 1590.

Non obstat, dictum modernum statutum factum fuisse cum aliquorum Capitularium contradictione; acta enim quæ dantur ex aduerso non probant aliquam saltem releuantem contradictionem, tum quia fuerunt gesta post tres dies à dicto statuto, seu decreto communi omnium voto sine aliqua contradictione facto, tum quia Pimentel Cantor non contradixit super antiquitate non danda Coadiutoribus in futurum, sed super sedibus dignitatum habendis per Coadiutores, tum quia contradictio Ioannis Martinez Coadiutoris fuit irreleuans ex quo dicta ordinatio facta fuit sine illius præiudicio, & quod difficultatem remouet, statutum fuit exinde semper obseruatum, etiam ab illis qui contradixerant, & per consequens à contradictione recessum. 7

Postremò, vbi dictum modernum statutum, & eius obseruantia pateretur aliquam difficultatem, animaduerti deberet esse attendendum id quod frequentius visitatum est, & non quod rarò accidit. *l. nam ad ea, ff. de legib.* Dec. *cons.* 11. *num.* 12. Rota in Conchen. beneficij. 14. Nouembris, 1611. coram Reuerendiss. D. meo Damasceno, exceptis autem illis duobus, vel tribus Coadiutoribus qui præcesserunt proprietarios, alij omnes Coadiutores, exceptis Coadiutoribus dignitatũ, semper inter se ipsos, & post omnes proprietarios sedere consueuerunt. Et in omnem euentum, quòd constaret omnia esse incerta, & vario modo obseruata res ista, non sub statuto antiquo, de cuius certa intelligentia, & relatione ad illud non apparet, ex supra adductis, sed sub dispositione iuris communis esset remansura Bart. *in l.* 1. *num* 22. *ff. solut. matrim.* Alex. *cons.* 5. *num.* 7. *lib.* 5. Crauet. *cons.* 861. *num.* 5. 8

Et ita conclusum vtraque parte informante statuta non obstare, &c.

R. P. D. VBALDO.

Romana euacuationis. Mercurij 24. Maij 1617.

ARGVMENTVM.

De duabus locationibus factis eidem personæ quænam præualeat, & attendenda sit, multa notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Impugnans instrumentum in eo amplius se fundare non potest, num. 1.

Regula quòd vnumquodque dissoluitur eodem modo, quo ligatum est, num. 2.

Locatio conditionalis conditione deficiente habetur pro non facta, ibid. in fine.

Conditio inserta in instrumento dicitur pars ipsius instrumenti, num. 3.

Obseruantia declarat voluntatem contrahentium, num. 4.

Tacitum operari non debet plus quam expressum, num. 7.

Contrauentio

Contrauentio locationi censetur remissa per receptionem pensionis ad formam dictæ locationis, num. 8.

DECISIO CCCCXCV.

1 PRætendẽtibus duobus locis piis, videlicet, Venerabili Archihospitali S. Iacobi incurabiliũ, & Venerabili Societati Beatæ Mariæ de Laureto de Vrbe, Dominis pro indiuiso Domus, seu Hospitij ad signum Visi, quòd Franciscus Baratellus eius habitator, & conductor, teneretur euacuare, fuit primò resolutum negatiuè contra Hospitale, videlicet, non esse dandum illi mandatum de euacuando contra Baratellum, vt in decisione 26. Ianuarij, 1615. Et proposito eodem dubio ad instantiam Societatis, fuit pro ea resolutum affirmatiuè 2. Decembris 1615. & rursus 2. Decembris 1616. Et cùm tertiò idem proponeretur, Domini mandarunt, vt reuideretur decisio prædicta contra Hospitale emanata, die 26. Ianuarij 1615. à qua hodie recedendum putarunt; quia potissimum fundamentum decisionis, fuit prætensa reuocatio primæ locationis factæ Baratello 1. Maij, 1596. cum renuntiatione iuri inquilinatus, per alteram factam Vrsulæ, & eius viro 5. Nouembris eiusdem anni, vnde non videatur posse Hospitale agere ad euacuandum contra Baratellum ex instrumento primæ locationis, quam reuocauit, vel impugnauit, *cap. ex eo, de reg. iur. in 6.* prout latiùs in dicta decisione.

2 Hoc autem fundamentum visum est non subsistere, quia immò dicta prima locatio non fuit reuocata, neque ex parte Hospitalis, neque ex parte Baratelli. Non ex parte Hospitalis, quia nec potuisset ab ea recedere sine consensu Baratelli, tum per regulam quòd vnumquodque eo modo dissoluitur, quo ligatum est, *l. nihil tam naturale, ff. de reg. iur.* tum quia sumus in contractu nominato, *l. ab emptione. ff. de pact. l. sicut. C. de act. & oblig. l. inciuile. C. de rei vendic.* & voluntas regulatur à potestate, *cap. cum super, de offic. deleg. l. Lucius Titius. §. Imperatores, ff. ad municip.* cum alijs per Surd. *conf. 431. num. 41. & seq. lib. 3.* Nec omninò voluit recedere sine dicto consensu, vt patet, tum ex narratiua secundæ locationis, in qua Agentes pro Hospitali præsupponunt, Baratellum recessisse à prima locatione, offerendo alia scuta 350. pro eleemosyna, vltra alias oblata, licèt re vera non recesserit, vt ex infra dicendis apparebit, quàm ex conditione expressè apposita in secunda locatione, sub illis verbis, *ogni volta, che Francesco haurà consentito all' instromento della locatione, che hanno fatto hoggi li Guardiani di S. Iacomo de gl' Incurabili dell' Hosteria dell' Orso, a Madonna Orsola, e Lorenzo Colombo suo marito.* Vnde cùm conditio non extiterit, quia Baratellus nunquam consensit dictæ locationi, immò eam semper impugnauit, sequitur vt secunda locatio, tanquam deficiente cõditione habeatur pro non facta, *l. pecuniam quam. ff. si cert. pet. l. item quia. §. 1. ff. de pact.* Rota apud Seraph. *decis. 858. numer. 6. & decis. 47. sub numer. 7. vers. cum autem. par. 1. diuers.* cum aliis allegatis.

3 Nec refragari videtur, conditionem fuisse appositam in schedula mercatoris, data pro parte Vrsulæ, quia cùm fuerit in eodem instrumento inserta, dicitur pars ipsius instrumenti, ad *l. fundi partem. ff. de contr. empt.* cum aliis per Surd. *conf. 11. numer. 6. lib. 2.* Mantic. *de tac. lib. 3. tit. 15. numer. 49.* Nec subsistit, quòd conditio fuerit apposita pro maiori cautela mercatoris, quia ipsius non intererat, quòd Baratellus consentiret, vel non consentiret secundæ locationi, cùm se releuare deberet contra Vrsulam, & Columbum, sed ipsorum contrahentium, ad hoc vt dicta locatio sortiri posset effectum, prout nec sortita est ob defectum prædictæ conditionis.

Quòd autem ex parte Baratelli non fuerit recessum 4 à prima locatione, patet, tum ex commissione causæ iactationum, & molestationum statim habita notitia secundæ locationis, tum ex oblatione, & deposito pensionis tempore conuento, tùm ex productione instrumenti primæ locationis, necnon ex manutentione obtenta, & demum ex actuali pensionum solutione, & receptione per Hospitale, iuxta quantitatem conuentam in prima, non autem in secunda locatione, vsque ad annum 1612. Quæ obseruantia bene declarat voluntatem contrahentium fuisse adhærere primæ locationi, non autem secundæ, *l. sed Iulianus. §. proinde ff. ad Maced.* Aym. *conf. 294. vers. 21.* Surd. *conf. 140. numer. 43. & seqq. lib. 1.* cum aliis per Peregr. *de iur. fisc. lib. 1. tit. 2. numer. 99.* & per Mantic. *de tacit. lib. 2. tit. 1. numer. 5.*

Ex quibus tollitur etiam, quod dicitur in decisione, 5 videlicet, quòd Franciscus inhabitauerit domum potius vigore laudi, & iuris competentis Vrsulæ, vigore secundæ locationis, in cuius locum videtur ipse successisse, quia cùm ipse soluerit pensiones ad rationem scutorum centum annuorum, & non ad rationem scutorum 140. iuxta formam secundæ locationis apparet, innixis maximè aliis prædictis, quòd ipse inhabitauit vigore primæ locationis, ex allegatis per Rot. *decis. 262. num. 1. par. 2. diuers.* & apud Seraph. *decis. 643. num. 5.*

Prætereà, & hoc valde mouebat Dominos, nihil re- 6 ferre videbatur ad effectum euacuationis de quo agitur, an Baratellus inhabitauerit domum vigore locationis ipsi factæ ab Hospitali, vel vigore locationis factæ Vrsulæ, quia vtraque locatio facta est cum expressa relatione ad locationem factam per Franciscum de Fortis, Antonio Piccione, cum omnibus pactis, & conditionibus in ea contentis, & in ea adest expressum pactum de euacuando finita locatione, & non obstante quolibet decreto Camerali, & priuilegio inquilinatus, vt fuit latiùs deductum in duabus decisionibus ad fauorem Societatis Beatæ Mariæ factis.

Nec obstant quæ dicuntur de tacita reconductio- 7 ne, quia falsum est, eam non esse adscribendam pacto in locatione apposito, vt intelligatur prorogata de sex mensibus in sex menses, non facta disdicta, cùm motiuum recessus à prima locatione, in quo fundatur decisio, cessat, ex supradictis: vltra quòd impossibile est, quòd Baratellus ex prætensa tacita locatione plus iuris acquisiuerit, & sic ius inquilinatus, quàm acquisierit per expressam, in qua dicto iuri renunciauit, cùm non plus operetur tacitum, quàm expressum, ad *l. cum quid. ff. si cert. pet.* Et hoc tanto minus in præiudicium societatis consociæ in domo de qua agitur, vt fuit consideratum in hac causa 2. Decembris, 1615.

Demùm nec obstat mandatum factum in personam Columbi ad litigandum cum Baratello, quia fuit tantùm verbale, nec vnquam pro parte Hospitalis fuit deuentum ad aliquem actum litis, vt fuit ostensum per informantes, & in omnem euentum, quatenus aliqua contrauentio posset in hoc considerari, illa censeretur remissa per receptionem pensionis ad formam primæ locationis, cum alijs suprà dedvctis, Castren. *in l. si merces. §. si vicino, vers. item quãdo ff. locat.* cum aliis per Modern. *discept. forens. cap. 247. num. 14. & cap. 302. num. 20. & seq.*

Ex quibus Domini recesserunt à dictis, firmantes 8 dandum esse Hospitali mandatum de euacuando stante pacto, de quo in instrumento primæ locationis 1. Maij 1596. à quo non fuisse recessum, vt suprà conclusum.

R. P. D.

R. P. D. BVRATTO.

Melitten. Canonicatus, seu beneficiorum. Mercurij 24. Maij 1617.

ARGVMENTVM.

Possessio beneficij capitulariter capta dicitur Canonici adepta, & de insania, seu dementia, quòd non præsumatur, præsertim Notario asserente quem sanæ mentis.

SVMMARIVM.

Possessionis instrumentum sufficit ad manutentionem, non constito quòd alius possideret, num 1.
Possessio beneficij capta hora Missarum cum assignatione stalli in choro, & Capitulo, dicitur bene adepta, num. 2.
Possessio beneficij dicitur benè capta per professionem fidei factam coram Canonicis capitulariter congregatis, ibid.
Possessio præsumitur continuata vsque ad tempus motæ litis, ibid.
Possessionem amittit quis non possidendo per decem annos, numer. 3. dementia, seu insania non præsumitur, numer. 4.
Notario asserenti quem sanam mentis creditur ibid.
Officiales Dataria habent præsumptionem pro se, ibidem in fine.
Insania, seu dementia nunquid probetur per dationem curatoris, num. 5.
Possessorium summariissimum manutentionis non requirit iustitiam, vel iniustitiam possessionis, sed in eum solum factum attenditur, num. 6.
Possessio triennalis facit præsumere titulum validum, & sufficientem, ibid.
Possessio posterior præsumitur clandestina. & consequenter non manutenibilis, num. 7.

DECISIO CCCCXCVI.

1 FVit resolutum manutentionem in possessione seu quasi Canonicatus & beneficiorum, de quibus agitur, esse concedendam Io. Micio, de illius enim possessione cõstat ex publicis instrumẽtis de anno 1603. quæ sufficiunt, non constito quòd alius tunc possideret, ex doctrina Bartoli *in l. pradia. ff. de acquir. possess.* quam indistinctè Rota sequitur ad quemcunque effectum, etiam manutentionis, vt millies dictum fuit, & nouissimè in Elnen. Cametariæ 13. Martij præteriti, coram me.

2 Et talis possessio respectu Canonicatus negari non potest, quia illi fuerit acquisita. nam vltra quòd fuit capta hora Missarum solemnium cum assignatione stalli in choro & loci in Capitulo, quæ ad illius adeptionem sufficiunt, But. & Immol. *in c. in literis, de restitutione spoliat.* Rom. *cons.* 482. *n.* 2. Idem Ioannes postea vti moderuus Canonicus dicti Canonicatus fecit professionem fidei coram Capitulo & Canonicis capitulariter congregatis, & sic constat de consensu, & approbatione Capituli, quæ optimè dictam possessionem iustificat. Innoc. *in dictis c. in literis.* Cassad. *decis.* 8. *sub num.* 1. *de causa possess. & propr* & Pont *de spol. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 156. *vers. nec propterea*, & respectu tam dicti Canonicatus, quam etiam beneficiorum præsumitur vsque ad tempus motæ litis continuata. Abb. *in c. cum ad sedem, num.* 16. *de restitutione spoliat.* Rot. *decis.* 4. *de probat. in nou.* cum pluribus pro Menoch. *præsumpt.* 64. *per tot. lib.* 6. *& remed.* 3. *retinenda, num.* 557.

3 Nec obstat quòd Marianus, qui resignauit ad fauorem Ioannis, esset mente captus de tẽpore resignationis, & sic non amiserit possessionem, & consequenter illa non potuit acquiri eidem Ioanni. Quia quicquid sit an furiosus possit animo perdere possessionem, tamen spatio annorum 14. de quibus non possedit nec per se, nec per alium, illam perdidit, cùm longum tempus, seu decennium ad hunc effectum sufficiat, secundùm opinionem Bart *in l. si is qui* 27. *ff. de acquir possess. num.* 2. *in fin.* & *ibi* Ang *verss sed licet.* Castr. *in fin.* contra Rom. Cum. & Immol.

Et in omnem casum in proposito nihil probatur de prætensa dementia, quæ non præsumitur, ad tex. cum ibi notatis, *in l. nec codicillos. C. de codicillis*, cum cumulatis per Menoch. *præsumpt.* 45. *n.* 19. & 20. *lib.* 6. præsertim cùm in dicta resignatione facta in curia cõtrarium asseratur, videlicet sanus Dei gratia corpore, mente & intellectu, & in sua firma rectâque loquela persistẽs, cui assertioni in dubio standũ est saltem ad transferendũ onus probandi in dicentem contrarium, vt de simili assertione Notarij facta in testamento tradunt Alex. de Neuo *cons.* 37. *n.* 2. & 3. Decian. *cons.* 51. *n.* 41. *vol.* 4. Hond. *cons.* 78. *n.* 58. *in* 2. Præsertim quia præsumitur pro officialibus Datariæ. Mandos. *ad reg.* 27. *q.* 2c. *num.* 9. & 10. & facit *decis.* Achil. 412. *alias vnica, super regulis de mutat.* & probatio fieri debet de tempore dictæ resignationis, vt per Paris *de resignatio. lib* 3. *q.* 8. *n.* 21. 4

Nec obstat prætensa datio curatoris, de qua in summario Francisci *num.* 1. quia non subsistit tanquam facta ab inquisitore absque requisitis, de quibus per textum in *l. fin. §. ex inuentario. C. de curatore furios.* & non tanquam dementi, sed quasi dementi, & sic dicto inquisitori non constitit illum vere fuisse furiosum, ad *l. id tempus. ff. de vsucap. l. quasi. C. de non numerata pecunia*, cum similibus. 5

Sed in omnem euentum exceptio huiusmodi respicit petitorium, & altiorem requirit indaginem dicti Ioannis, in hoc tamen summariissimo attenditur solum factum, nec quæritur de iustitia vel iniustitia possessionis. Rot. *decis.* 307. *n.* 3. *parte* 1. in Romana pretij Fiani, 4. Februarij 1602. corã bo. me. Penia, & in aliis. Maximè quia stante possessione triennali Ioannis intrat etiam præsumptio tituli validi & sufficientis, iuxta regulam de triennali, & late allegatos per Gonzal. *ad reg.* 8. *§.* 7. *proœm.* 142. 6

Demum non obstat prætensa possessio Francisci, del 1616. tanquam prouisi ab ordinario per obitum dicti Mariani, quia stante anteriori possessione Ioannis præsumitur clandestina, & consequenter non manutenibilis, *cap. licet causa, de probationibus*, Bart. in *l.* 1. *§. quod ait n.* 1. *ff. vti possidetis.* Rota *decis* 363. *n.* 4. *part.* 1. Cardinalis Seraph. *decis.* 1606. Ex quibus ita decisum. 7

R. P. D. ANDREA.

Mediolanen. decimarum de Carlatto, Mercurij 24. Maij 1617.

ARGVMENTVM.

Decimæ spectantes ad Ecclesiam matricem nunquid transeant ipso iure in Ecclesiam parochialem nouiter erectam, & à matrice dismembratam. Quid de iure communi, & quid vigore Concilij Tridentini. cætera habes in summario.

SVMMARIVM.

Decima ad Ecclesiam matricem pertinentes non transeunt vigore Concilij Tridentini in parochialem Ecclesiam nouiter erectam, sed remanent apud Ecclesiam matricem.

matricem, nisi eas Episcopus nouo parocho ad præscriptum Concilij assignauerit, licet secus sic de iure communi, num. 1.

Concessa iurisdictione cum reseruatione quorundam casuum, cætera omnia præter reseruata concessa censentur. declara ut num. 2. & 3.

Exceptio an, & quando firmet regulam in casibus non exceptuatis, ibid.

Argumentum à contrario sensu an, & quando valeat, ibid.

Inclusio vnius an, & quando sit exclusio alterius, num. 3.

Fides simplices licèt ex se fidem non faciant, probant tamen concludentibus adminiculis, num. 4. in fine.

Obseruātia subsequuta declarat quid in præcedenti dismembratione Ecclesiæ fuerit actum, num. 5.

Episcopus in assignatione, & taxatione decimarum debet considerare qualitates & circunstantias loci, beneficij, personarum, onerum, & alia de quibus num. 6.

DECISIO CCCCXCVII.

1 STante declaratione Sacræ Congregationis Concilij interpretum super *sess. 21. cap. 4. de reformat.* quòd decimæ ad Ecclesiam matricem pertinentes non transeunt ipso iure in parochialem Ecclesiam nouiter erectam, sed remanent apud Ecclesiam matricem, nisi eas Episcopus nouo Parocho ad præscriptum Concilij assignauerit, facilis visa fuit resolutio dubij, quòd sit recedendum à decisis sub die 18. Martij 1616. Quia dum in ista erectione non leguntur assignatæ decimæ Ecclesiæ filiali, in necessarium consequens illæ remanserunt Ecclesiæ matrici, & sic cessat principale fundamentum decisionis, quòd facta erectione nouæ parochialis ex causa necessaria statim illa fundauit intentionem super decimis infra suos limites aduersùs Ecclesiam matricem. Hoc enim procedit attento iure communi, ex deductis in decisione, secus ad præscriptum Concilij, cui standum est.

2 Nec obstat quòd in erectione fuerint reseruatæ primitiæ Ecclesiæ matrici, & sic decimæ debent censeri translatæ in parochialem, argumento sumpto à contrario sensu, & ab inclusione vnius ad exclusionem alterius, vt in decisione, & hic per informantes pro Rectore, qui exemplo allegant, quòd concessa iurisdictione cum reseruatione quorundam casuum, cætera omnia dicuntur concessa, ex Dec. *cons. 197. num. 3. vers. tertiò ad præfatam*, & Paris. *cons. 8. num. 8. & seq. lib. 1.* Quia huiusmodi argumenta non procedunt ad correctionem iuris communis. Abb. *in cap. Raynaldus n. 18. ad fin. de testam.* Mantic. *de coniect. lib. 3. tit. 15. num. 15.* vbi de communi. Vltra quòd in casu Dec. & Paris. concessio iurisdictionis omnia comprehendebat, quod non est in casu nostro, quia reseruatio primitiarum, & erectio in parochialem, ex se non continet assignationem decimarum nouæ parochiæ, nisi illa fiat.

3 Præterea argumentum ab inclusione ex *l. cum prætor. ff. de iudic.* cum simil. non procedit quando illud, de cuius exclusione agitur, est inclusum alia via. Dec. *cons. 110. num 6. vers. secundò quod licet.* vnde cùm alia via, & ex dispositione Concilij non facta aliter assignatione nouæ parochiali decimæ remanerent Ecclesiæ matrici, non concludit argumentum. Postremò illi non est locus vbi repugnat verisimilis mens disponentis. Socin. iun. *cons. 121. num. 22. lib. 1.* Menoch. *cons. 14. num. 14. vers. tertiò ex verisimili mente, & cons. 106. num. 231. vers. imò hac in re,* & in terminis reseruationis Bec. *cons. 111. num. 36.* vbi post Crauet. *cons. 297. num. 7. vers. octauò respondeo.* tradit optimam rationem quòd non est verisimile voluisse disponentem excludere alias res per reseruationem vnius, cùm voluerit ius suum conseruare, ne inducta ad augmentum operentur diminutionem, & bene etiam Mandel. *cons. 164. num. 3.*

In proposito autem constat de intentione tam ordinarij, quam Præpositi excludendi Rectorem ab istis decimis, quia in decreto dismembrationis postquam fuerunt reseruatæ primitiæ Ecclesiæ matrici, sequuntur hæc verba, *Et che il Popolo mantenghi del suo il Curato,* quod ostendit decimas non fuisse ei assignatas, & licèt hoc possit intelligi in subsidium, quòd portio assignata ex fructibus Ecclesiæ matricis non sufficeret pro noua parochiali iuxta aliam declarat. Sac. Congreg. super *d. cap. 4. sess. 21.* satis est quòd non probetur assignatio; & cessat difficultas ex obseruantia subsequuta, cùm post dictam dismembrationem Præpositi pro tempore, & non Rectores semper decimas exegerint, vt fuit firmatum in decisione super mandato de manutenendo ad fauorem Præpositi & Canonicorum 23. Iunij 1614. coram me, & vltra ibi adducta hodie dantur fides duorum sacerdorum, qui post dictam dismembrationem fuerunt Rectores loci Carlatij per sex annos, & vltra, & attestantur quòd toto dicto tempore integra decima, & primitia dicti loci fuit exacta per Præpositum Coadiutorē, & Scholasticum pacificè & quietè, nec vllam partem habuit Rector, & quòd ipsi pro dote & congrua beneficij eorúmque sustentatione receperunt singulis annis à communitate & hominibus Carlatij scuta 60. auri comprehensis redditibus, & fructibus bonorum stabilium, quibus dicta Ecclesia Carlatij dotata reperitur, quæ simplices fides licèt ex se non sufficiant, concurrentibus tamen adminiculis, de quibus in d. decisione, & quòd sint factæ à sacerdotibus medio iuramento, & de facto proprio, ac in re non solùm verisimili, sed etiam conformi dismembrationis decreto plenam fidem faciunt. Veral. *decis. 234. part. 1.* & fuit dictum in Mediolanen. Cambiorum 10. Martij 1606. coram Reuerendiss. Attrebaten. 4

Huiusmodi autem obseruantia declarat quid in præcedenti dismembratione fuerit actum. *l. sed Iulianus. §. proinde ff. ad Maced.* Castr. *cons. 347. num. 4. lib. 1.* Crau. *cons. 101. num. 3. & cons. 211. num. 8.* Gabr. *cons. 66. num. 24. lib. 2.* Rot. *decis. 571. num. 3. par. 1.* Et cùm sit interpretatiua, non autem inductiua noui iuris, sufficit aliquando ita obseruatum fuisse, nec indiget præscriptione. Crau. *cons. 101. num. 11. & seq.* Put. *decis. 283. num. 3. lib. 1.* Cresc. *decis. 1. de constit.* Seraph. *decis. 1410. num. 17.* 5

Non obstat alia ratio quòd eo ipso quòd Archiepiscopus erexit istam nouam parochialem cum certis finibus & limitibus, assignando tales limites videtur assignasse non solùm onus intra illos sacramenta administrandi, sed etiam commodum percipiendi emolumenta, hoc enim, vt suprà dixi, habet locum in terminis iuris communis, secundùm cons. Calder. *2. de decim.* cum aliis allegatis in decisione: secus attenta dispositione Concilij, ad cuius præscriptum competens portio ex fructibus Ecclesiæ matricis arbitrio Episcopi assignari debet; cùm enim ad istum effectum Episcopus debeat considerare qualitates & circunstantias loci, beneficij, personarum, onerum, & alia de quibus per Rebuff. *de congr. port. quæst. 8. per tot.* Surd. *de alim. tit. 4. quæst. 23. num. 41. & seq.* Rot. *decis. 5. num. 2. par. 2. diuers.* atque ita proportionabiliter hanc competentem portionem assignare satis apparet ex sola distinctione limitum alliguationem huiusmodi non fieri, nisi etiam sequatur arbitrium Episcopi in considerandis omnibus supradictis, atque ita facto & assignatione decimarum opus esse. 6

Et ita conclusum, &c.

 R. P. D.

R. P. D. COCCINO DECANO.

Romana pignorum. Mercurij 30. Maij 1617.

ARGVMENTVM.

Hebræi banchetij, & fœneratores in Vrbe possunt tutè super pignoribus ad alios spectantibus mutuare vigore capitulorum, nec tenentur restituere pignus, ipsis non soluta sorte principali cum vsuris eorúmque libris, quid, quantum, & quando credatur.

SVMMARIVM.

Hebræi banchery, & fœneratores in Vrbe possunt tutè super pignoribus ad alios spectantibus mutuare vigore capitulorum, nec tenentur restituere pignus ipsis non soluta sorte principali cum vsuris, n. 1. per tot.

Dolus in Hebræis bancheryis, & fœneratoribus non præsumitur, nisi probetur, ibid. in fine.

Libris Hebræorum, bancherys, & fœneratoribus nunquid credatur, num. 2.

Libris argentariorum creditur, & quinam sint hodie isti argentary, n. 2. & 3. vbi quid si in illis non sit seruata forma præscripta in capitulis.

Correspectiua non dicuntur capitula, quando sunt inter se distincta, & separata, num. 4. vbi ampliatur hæc conclusio etiam quod in initio capituli adesset dictio Item, *& n. 5. vbi de eadem materia.*

Expressum quod non fuit, habetur pro omisso, quando præsertim disponens id quod voluit expressit. n. 5 in fine

Forma non adimpletà non corruit dispositio non habens decretum irritans, n. 6.

Rubrica declarat nigrum, ibid.

Reformatio alicuius dispositionis præsupponit ipsam dispositionem fuisse, ibid.

Vsuras exercendi facultatem Iudæis Papa non concedit, sed tantùm tolerat, vt possint mutuare sub vsuris seruatis capitulis, quæ pro tempore dantur, & quæ nullam inducunt tolerantiam, ibid. in fine.

DECISIO CCCCXCVIII.

1 QVidam proxeneta gemmas, quas ab aliquibus acceperat vt vendi curaret, oppignorauit Hebræis, quibus post obitum proxenetæ nonnulli prætendentes se esse dominos vnionum, & margaritarum litem intulerunt: causa extra Rotam discussa declaratum fuit per sententiam, quæ transitum fecit in iudicatum, Hebræos non teneri ad restitutionem pignorum, nisi soluta priùs sorte principali, & vsuris, & præterea licuisse illis distrahere pignora iuxta formam capitulorum: postmodum cùm mihi commissa fuisset causa restitutionis in integrum, pluries dubitaui an dominis vnionum, & margaritarum ita quadriennij lapsus obstaret vt ampliùs audiendi non essent, sed cùm nunquam potuisset capi resolutio, tandem die x. Martij ordinarunt Domini quòd strictè informaretur super bono iure, & causa semel atque iterum opposita resolutum fuit constare de bono iure Millanorum Hebræorum, & per consequens de malo iure aduersariorum. Ratio decisionis sumpta fuit ex cap. 16. Reformationis, in quo expressè, per hæc verba disponitur. *Item che se l'Hebreo banchiero ignorantemente prestasse sopra pegno che fosse robbato, in tal caso sia tenuto il vero padrone restituire al banchiero la sorte principale senza vsura, purche il Christiano habbia fatta diligenza tra gli Hebrei di ritrouare il furto fra vn mese, e subito trouato ristorare la cosa furata, e non riscuotendola sia tenuto non solo alla restitutione della sorte principale, ma ancora dell'interesse da correre dal giorno che fosse ritrouato il furto, ma non hauendo fatto diligenza di trouarlo fra vn mese dal dì che fu impugnato sia tenuto alla restitutione della sorte principale, & interesse, però tutto questo s'intenda purche il banchiere Hebreo non sia in fraude, ne consapeuole del furto, che in questo caso sia castigato oltra all'esser tenuto alla restitutione del pegno senza sorte principale, & interesse*; vnde stante isto capitulo cùm dolus, & fraus non probentur, nec de iure præsumantur, *l. quotiet. §. qui dolo. ff. de probat.* Alciat. *de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 40. num. 1.* cum aliis per Menoch. *præsumpt. 27. num. 1. lib. 1.* meritò constat de bono iure dictorum Hebræorum.

Neque obstat, quod ex aduerso obiicitur oppignorationem non probari ex libris Hebræorum, cùm hi libri pro scribente non probent, quia contrarium statutum est *in cap. 10. Reform.* vbi legitur. *Item si debba dar fede à quelli libri de banchieri, quali saranno tenuti secondo la forma ch'à loro sarà data, & scritti in lingua Italiana, e che saranno approuati dal nostro Auditore, ò da persone perite da essere elette da lui, al quale diamo piena facoltà di poter per Natale ogni anno eleggere, e dar loro il modo, e forma secondo laquale habbino à tener detti libri, dichiarandosi che detta approuatione si deue far prima, che si cominci à scriuere il libro, nel quale non si possa scriuer prima; sotto pena di scudi dua, altrimente non faccino fede alcuna.* Quæ omnia cùm fuerint adimpleta, nulli dubium est, quòd liber probat etiam pro Hebræo scribente. Stracca *de mercatura, secunda par. n. 64.* Monnos de Escobar *de ratiocinyis c. 11. n. 14* ea ratione, quia eorum fides de publico est approbata, ex tex. *in l. quadam. §. nummularios, ff. de edendo*, vbi Bart. Menoch. *lib. 2. de arbitrar. cas. 91. n. 8.* sic libris argentariorum fides adhiberi solebat, vt constat ex textu *in l. 4. 6. & 8 ff. de eden.* tam contra, quàm pro, vt *in l. argentarius 2c. cod. tit.* qui argentarij erant priuati fœneratores priuatam negotiationem exercentes, & loco mercatorum habebátur, quæstum namque aut in permutandis, aut fœnerandis pecuniis faciebant, licet eorum munus esset publicum, secundùm Ias. Zas. & Orasin *l. Prætor ait ff. de eden.* Matienzum *in l. gloss. 7. tit. 18. lib. 1. recompilat. num. 4.* Munnos de Escobar *loco præcitat. num. 1. & seqq.* 2

Minus etiam facit quòd Hebræorum libris credendum non sit ex eo, quòd non fuit seruata forma c. 13. in quo disponitur. *Item che siano obligati scriuere al libro la qualità del pegno più essentiale come fino, ò grosso: nuouo, ò vecchio & il colore, e volendo il Christiano metterli sigillo, ouero cōtrasegno l'Hebreo nol possi ricusare, e nel libro, e nella poliza, ò belletino da darsi come di sopra ne habbi da far mentione, sotto pena di scudi quattro per ciascuna volta, & essendo il pegno di oro, ò di argento, ò gioie, ò altra materia pretiosa, oltre altre qualità, e circonstanze sopradette, vi si debba scriuere il peso, & il numero loro, sotto pena di scudi venti per ciascuna volta contrauenisse contro liquali non si possa procedere, se non quando il padrone facesse querela*: quia fuit responsum sufficere, quòd fuerint seruatæ qualitates cap. 10. ex quibus fides adhibetur libris, nam c. 13. non tangit qualitatem an fides sit adhibenda, vel non adhibenda libris, sed solùm tangit interesse partis, vt faciliùs cognoscantur qualitates rei restituendæ ne oppignorantes defraudentur per ea, quæ notat Salyc. *in l. tutores. num. 11. ff. de administr. tutor. & curat.* Mayner. *in l. quo tutela. num. 59. ff. de reg iur.* quod etiam manifestè colligitur, cùm ex forma capituli ad querelam partis tantùm agi possit ad pœnam. 3

Neque est verum quòd dictum c. 13. tangat etiam fidem librorum, cùm ista capitula sint inter se correspectiua, quia ista correspectiuitas non adest; vt fuit resolutum 17. Maij 1604. coram Illustrissimo Millino, cum quodliber capitulum sit de per se distinctum, & separatum; & quamuis dictum cap. 13. respicere 4

vid[eatur]

videatur tolerantiam mutuandi, non tamen respicit fidem librorum, prout in simili videmus, quòd sub titulis iuris Canonici, & iuris Ciuilis adsunt plura capitula & leges correspectiuæ ad rubrum, non tamen capitula, & leges sunt correspectiuæ inter se, vt vnicum capitulum, & vna lex alteri dicatur inesse, quod procedit etiam si dicta capitula sumant initium a dictione, *Item*, quæ non operatur quin capitula dicantur esse diuersa, vt *in l. item apud, ff. de iniur. & in l. item si vnus, ff. de pactis*, gloss. *in rubr. Instit. de rer. diuisione.*

5 Denique non obstat quòd saltim ista capitula sunt correspectiua ad tolerantiam mutuandi, & ideo non seruato vno capitulo cessat tolerantia mutuandi, Aym. *cons.* 230. *num.* 2. & pleniùs *cons.* 279. *in fine*, vnde casus remanet in dispositione iuris communis secundùm quòd Domini vnionum, & margaritarum possunt illas absque alia solutione recuperare; nam huic motiuo dupliciter responsum fuit. Et primò quòd fortè procederet, si *cap.* 13. respiceret substantiam tolerantiæ mutuādi, sed cùm respiciat tantùm quòddam accidens concernens interesse partis, vt suprà dictum est, non seruato illo accidenti, non tollitur tolerantia mutuandi, sed illud contrafactum improbatur, itaut pœna exigi possit, *l. huius, ff. de action. empt. l. rogasti, §. fin. ff. si cert. petat.* Corn. *cons.* 220. *num* 6. *lib.* 1. Socin. senior *consil* 253. *num.* 12. *lib.* 1. & bene facit Zasius *respon.* 12. *lib.* 1. & quòd verissima sint prædicta, satis patet ex eo, quia quando superiores voluerunt ex aliqua contrauentione pignus amitti, vel inobedientes priuari tolerantia vlteriùs mutuandi, id expresserunt, vt patet ex *cap.* 20. vbi legitur, *Item si ordina che quando si cercasse qualche pegno, che si pretendesse essere stato impegnato senza consenso delli veri padroni, sia tenuto il banchiero vsare la sua diligenza, laqual diligenza sia di monstrare il libro di quel tempo che si demandasse al nostro notaro, ouero altro per nostra commissione, sotto pena di vn scudo per ciascheduna volta, laqual diligenza vsata se si trouasse poi il banchiero in frande di hauer hauuto detto pegno senza scriuerlo in libro incorra in perdita del pegno, e di scudi 25. per ciascheduna volta.* & ex *cap.* 36. vbi dicitur, *Item che contrauenendo li detti banchieri a qual si voglia delli sudetti capitoli, nel qual non sia specificata pena ò di perder la facolta di porter imprestare, ò altre pene da imporsi ad arbitrio nostro*, &c. quare si in casu *cap.* 13. disponens voluisset quòd Hebræus pignus amitteret, vel hoc esset reseruatum in facultate superioris, id expressisset, sicut expressit in supradictis duobus casibus. Anania *cons.* 21. *versic. est etiam multum ponderandum*, Anchar. *cons* 120. *num* 4. Alexand. *cons.* 38. *num.* 6. *vol.* 1. Cardin. Mantica *de coniect. vlt. volunt. lib.* 11. *tit.* 14 *num.* 10.

6 Secundò principaliter responsum fuit Hebræos eo ipso quo à Camerario deputantur argentarij, seu vt vulgo loquuntur, bancherij recipere tolerantiam mutuandi, non autem à dictis capitulis, quæ solùm dant certam formam, qua non seruata, cùm non habeant decretum irritans, non vitiatur tolerantia pignorandi, gloss. *in Clement.* 1. *in verb. inhibentes, de iurepatron.* & propterea licèt non fuerit seruatum *cap.* 13. sufficit quòd fuerint seruata alia capitula, ex quibus pignus rei alienæ sustinetur, cùm ista capitula, vt dictum est, non sint inter se correspectiua. Quòd autem Hebræi non recipiant tolerantiam mutuandi ex dictis capitulis, patet ex ipsa rubrica, quæ declarat nigrum. Roman. *cons.* 120. *num.* 5. *versic. quoad secundum*, Anchar. *cons.* 271. *num.* 3. Alex. *cons.* 13 *num.* 8 *lib.* 3. & inscribitur. *Capitoli, e riforma dell' banchieri Hebrei ridotta a 18. per cento l'anno*; & in nigro habetur; *Cùm sicut accepimus aliàs bo. me. Aloysius Cornelius*, &c. *eiusque prædecessores diuersa capitula prout temporum necessitas exigebat, bancherijs Hebræis in Vrbe nostra commorantibus, super modo, & forma eorum exercitium concernentia concesserit*, &c. & ibi idem Camerarius reducendo, & moderando omnia capitula vsque in hodiernum diem facta eosdem bancherios Hebræos reformando facit & condidit capitula infrascripta, & in primo capitulo habetur *che quanto è tollerato alli banchieri Hebrei sia chiaro ad ogni persona*, &c. & ibi, *riducendo è moderando tutti gli altri capitoli fatti fino al presente giorno, è riformando li detti Hebrei banchieri habbiamo riformato, & moderato à maggior chiarezza li seguenti capitoli.* Vnde certum est istam reformationem præsupponere quòd aliunde quàm ex dictis capitulis Hebræi habeant tolerantiam mutuandi, Anchar. *cons.* 179. Alexand. *cons.* 152 *num.* 2. *vers.* 2 *probatur, lib.* 6. alioquin si non habuissent aliunde, reformari minimè potuisset, Alexand. *cons* 6. *in princ. lib.* 1. neque dicendum est, quòd prædictam facultatem habeant à similibus capitulis Cardinalis Cornelij & aliorum, quia hoc non videtur verum cùm præcedentia capitula contineant similia verba, prout suprà relata, ex quibus apparet quòd Hebræi habent aliunde, quàm ex capitulis tolerantiam mutuandi, vt patet ex prædictis verbis vltimorum capitulorum, ibi: *Capitoli, e riforma delli banchieri Hebrei.* & hoc expresse legitur in primo capitulo, in quo nedum dicitur quòd Hebræi bancherij, sed etiam capitula reformantur, & prædicta patent etiam euidentissima ratione, quia solùm illi, qui habent patentes pro bancheriis tolerantur, vt possint mutuare, & tolerantia sit eum prædictis capitulis, non autem Princeps dat facultatem mutuandi sub vsuris, vt egregiè declarat Fr. Sixtus Medices *de fœnore Iudæorum lib.* 2. *c.* 7. 9. & 10. & propterea eo ipso quo Hebræus deputatur bancherius, toleratur, vt possit mutuare sub vsuris seruatis capitulis, quæ pro tempore dantur, & quæ nullam, vt dixi, tolerantiam inducunt.

Et ita conclusum, &c.

R. P. D. MANZANEDO.

Romana mercedis. Mercurij 31. Maij 1617.

ARGVMENTVM.

Habetur in summario.

SVMMARIVM.

Exequutio non fit etiam pro summa liquida pro eo qui tenetur reddere rationem de alia maiori quantitate, quia vel præsumitur satisfecisse sibi, vel fit compensatio in partitis, in quibus potest remanere debitor, num 1. *declara vt num* 2.

Compensatio non intrat pro summa soluta ad computum expensarum litis, num. 3.

DECISIO CCCCXCIX.

FVit resolutum mandatum esse exequendum, seu relaxādum pro scut. 125. Nam isti de Signoribus fuerunt per sententiam Illustrissimi Cardinalis Lancellotti inter cætera condemnati ad soluendum Manzono scuta 150 pro salario trium annorum, & cùm in eius locum fuisset subrogatus Illustrissimus Cardinalis Ludouisius in exequutionem dictæ sententiæ, relaxauit mandatum pro dicta summa in vim commissionis executorialis eidem Illustrissimo Lancellotto directæ: vndè cùm ex decisionibus coram dictis Illustrissimis Cardinalibus, & coram me factis, constet de iustitia dicti mandati, & Manzonus habuerit scuta 25. in causam per Rotam declarandam, quam hodie Domini dixerunt esse istam mercedis, dictum mandatum

videtur exequendum, seu relaxandum pro residuo, quod est scutorum centum vigintiquinque.

1 Quibus non obstat quòd Manzonus tenetur reddere rationem de scutis 6000. sibi assignatis ad exigendum, pro quibus prætendit sex pro centenario, & ideo interim non sit facienda exequutio pro dicta summa scutorum 150. etiamsi sit liquida, cùm vel præsumatur satisfactum. Afflict. decis. 3. num. 16. vel possit remanere debitor in aliis partitis, cum quibus esset facienda compensatio. Gabr. cons. 61. num. 16. lib. 2.

2 Quia negatur quòd Manzonus teneatur reddere rationem de dictis scutis 6000. cùm illa ad ipsius manus non peruenerint, erat enim simplex sollicitator, seu Procurator ad exigendum, & solummodo citabat debitores, & alios actus iudiciales contra eos faciebat vsque ad actualem solutionem, quæ postea fiebat ipsis de Signoribus creditoribus, non autem Manzono, sed solummodo tenetur ad effectum consequendi scuta sex pro centenario liquidare summam exactam ex dictis scutis 6000. vt dicitur in decisione coram me facta 7. Nouembris præteriti, & interim quod fit dicta liquidatio, non potest impediri exequutio pro summa scutorum 150. debita ex alia causa, quæ nulla indiget liquidatione.

3 Minus obstat quòd Manzonus vltra dicta scuta 25. habuerit alia scuta 28. de ordine Rotæ, quia, cùm illa habuerit pro expensis litis, non intrat compensatio. Boër. decis. 324. num. 3. stante præsertim commissione directa Illustrissimo Cardinali Lancellotto, cum clausula, *Consilio de paupertate*, & subministratis expensis litis.

Cætera autem quæ adducuntur de expensis litis, in quibus Manzonus fuit condemnatus in sententia Illustrissimi Cardinalis Lancellotti, & quòd Illustrissimus Ludouisius non potuerit relaxare mandatum ad fauorem Manzoni in vim dictæ sententiæ, à qua ipse appellauerat, tolluntur, ex decisionibus factis coram Domino Ludouisio 16. Martij 1612. & coram me, quæ non est opus hîc repetere.

R. P. D. BVRATTO.

Pistorien. beneficij. Mercurij 31. Maij 1617.

ARGVMENTVM.

Sententia quando dicatur notoriè iniusta ad effectum, vt reputetur nulla, & exequutionem non mereatur, & quando præsertim dicatur notoriè iniusta, si ex actis non iustificatur. est magistralis decisio.

SVMMARIVM.

Nullitas sententiæ probanda est per eum, qui nullitatem allegat. num. 1.

Sententia quæ in iudicatum transijt, habet præsumptionem pro se, si est vnica: multo magis si res iudicata est inducta per tres conformes, ibid. ad finem.

Sententia ex actis iustificata est notoriè iniusta. declara vt num. 2. vbi quòd qui dicit sententiam non iustificari ex actis, probare debet.

Sententiam non iustificari ex actis probari non potest, nisi per integram transportationem actorum, ibid.

Sententia non potest dici notoriè iniusta, nisi priùs constet de illius iniustitia, num. 3.

Sententia non dicitur notoriè iniusta, nisi notorietas aliquo colore offuscari non possit, num. 5.

Sententia notoriè iniusta exequutionem non meretur, ibid. in fine, declara vt num. 6.

Sententia quæ non iustificatur ex actis, potest etiam aliunde iustificari, num. 6. & 7.

DECISIO D.

Tenuerunt Domini non esse reuocandas ex capite nullitatis tres sententias conformes ad fauorem Gabrielis, in partibus latas; per quas fuit pronunciatum, ipsum tanquam præseutatum ad beneficium de quo agitur, à veris, & indubitatis patronis, & in quasi possessione præsentandi existen. esse instituendum: præsentationes verò de aliis, inter quos Rodulphus, & ab aliis factas, reiiciendas. Nam Rodulphus tanquam actor tenetur probare nullitatem per eum principaliter propositam, ex vulg. & in specie in sententia, text. *in c. in præsentia, de renunc. & in cap. cum super, de re iudic.* Ioann. Andr. ad Specul. *de exeq. sentent. §. postremò. versic. incip. §. seq.* Bart. *in l. 1. num. 16. C. quand. prouoc non est necess.* cum pluribus per Vant. *de nullit. tit. à quo, & quibus, &c. num. 2. & 5.* Maximè cùm tendat ad dictas sententias, vnà cum exequutione subsequuta, reuocandas, & pro illis præsumatur: si enim vnica, quæ transiuit in iudicatum, habet pro se præsumptionem, *cap. cum inter, & cap. sicut, de re iudic.* Capic. *decis. 16. in princip.* Rot. *decis. 636. num. 1. part. 1. diuersor.* Menoch. *lib. 2. præsumpt. 67. num. 48.* Multo magis tres conformes, subsequuta præsertim earum exequutione, ad *l. 1.* cum ibi not. per Angel. *in princip. C. ne lic. in vna eademque caus. & c. Clement. vt calumnys, de re iudic.* Put. *decis. 198. num. 1. lib. 1. in nouiss.* & facit decisio in Barbastren. pecuniaria 1. Iulij 1616. coram R. P. D. meo Andrea. 1

Nec obstat quòd dictæ sententiæ vti ex actis non iustificatæ sint notoriè iniustæ, & consequenter nullæ, etiamsi ad acta se expressè non referant. Abb. *in c. inter cæteras, num. 10. & 11.* & ibi Felin. *in 3. conclus. num. 10. de re iudic.* cum aliis in Romana officij 3. Ianuarij 1608. coram bon. mem. Scotto. Nam huiusmodi negatiua, quòd non sint ex actis iustificatæ sententiæ (quæ tanquam fundamentum intentionis Rodulphi esset ab eo concludenter probanda, ad communem doctrinam Bart. *in l. in illa ff. de verb. obl.*) & ex prædictis non potest iustificari nisi per ipsum integer processus, & omnia acta exhibeantur, Rot. *d. decis. 636. in princ. & num. 3. p. 1. diuers.* Cardin. Seraph. *decis. 290 num. 20. & decis. 1307. n. 3.* & fuit etiam dictum in Romana domus de Canfachis 20. Maij 1589. coram bon. mem. Cardinali Blanchetto. Quod tamen non fecit; in processu enim per eum producto non legitur rogitus actuarij causæ primæ instantiæ productionis omnium processuum formatorum, del 1592. & 1600. super confirmatione donationis iurispatronatus, & illius canonizatione; quæ productio facta fuit pro parte Gabrielis 7. Septembris 1609. coram Vicario Pistorien. in præsentia Procuratoris dicti Rodulphi, vt in secundo summario dicti Gabrieli, *num. 2.* & eadem die adnotata super dictis processibus per eundem Notarium. 2

Ex quo etiam cessat oppositio, quòd fuerit productio verbalis; & nihilominus ex dictis processibus, & actis, non solùm deducuntur talia, ex quibus excluditur prætensa iniustitia; sed plura etiam (vt Dominis visum fuit) considerabilia pro iustificatione dictarum sententiarum, tam circa pertinentiam iurispatronatus, quàm possessionem, seu quasi, præsentandi, latè, & copiosè cumulata in responso Caballi Assessoris 126 *part. 2.* & in motiuis auditorum Nuncij Florentini, in dicto summario, *num. 5.* Ideòque non potest dici constare de notorietate, nisi priùs fiuetur substantia; & sic iniustitia, Contard. *ad l. vnic. C. si de moment. possess. limit. 9. num. 135. & 36.* Cauall. *decis. 81. num. 6. part. 1.* & facit Bald. *cons. 463. num. 1. & 2. part. 4.* & fuit dictum in Anconitana bonorum 29. Februarij 1616. coram me. 3

Quæ

4 Quæ notorietas requiritur ad hoc, vt iniustitia causet nullitatem, vel illi æquiparetur, vt *in dicto cap. inter cæteras*, tenet Butr. *in fin.* Abb. *dicto n.* 10. *&* 11. & Apostill. ad eum, Cardin. & Alex. de Neu. *num.* 5. *&* 4. *in fin.* Imol. *col.* 2. *vers. tamen dict.* Ant. Ioann. de Anan. *in fin.* & Felin. *num.* 5. *& seqq.* idem Imol. *in Clement.* 1. *sub n.* 12. *eodem tit.* Bero. *in cap. quoniam contra, num.* 241. *de probat.* Contard. *dicta limit.* 9. *num.* 8. *&* 9. *& num.* 42. *& seqq.* Surd. *cons.* 405. *sub num.* 16. *& seqq.* Cauall. *dicto cons.* 81. *num.* 2. *&* 3. Menoch. *lib.* 1. *præsumpt. quæst.* 79. *num.* 3. *&* 4. *& lib.* 2. *dicta præsumpt.* 67. *num* 51. & conueniunt omnes Rotæ decisiones ad id allegatæ.

5 Talis autem debet esse huiusmodi notorietas quòd aliquo colore velari, & offuscari non possit, Butr. *in cap. in præsentia, num.* 8. *vers. si autem index, & vers. non placet, de renunciat.* & ibi Imol. *num.* 50. *vers. tertio & vltimo casu*, Corn. *cons.* 10. *sub num.* 3. *lib.* 4. Felin. *in dicto cap. inter cæteras, num.* 7. Ripa *in l.* 4. *§ condemnatum, n.* 17. *vers. quam sententiam, ff. de re iud.* Contard. *dicta limit.* 9. *num.* 34. Vant. *de nullit. ex defectu proces. num.* 118. *cum pluribus seqq.* Cephal. *cons.* 201. *num.* 10. *& cons.* 202. *n.* 16. *lib.* 2. Surd. *dicto cons.* 405 *num.* 23. 24. *& seqq.* Cauall. *dicto cons.* 81. *num.* 4. & ita etiam tenuit Rota in Toletana matrimonij 27. Iunij 1569. coram Grato, relata *in decis.* 85. *num.* 4. *part.* 1. *diuersor.* & coram Seraphino *in decis.* 626. *num.* 8 *&* 9. in Rauennaten. bonorum 15. Aprilis 1575. coram Robusterio, & in Bononien. bonorum de Buccamatiis 20. Iunij 1586. coram Otano, in Roman. de Bombellis 51. Maij 1613. coram Reuerendissimo D. meo Damasceno. in Nepesina laudi 13. Februarij 1615. coram R.P.D. meo Caualerio, in dicta Anconitana bonorum 29. Februarij 1616. & 14. Aprilis præteriti coram me, & in dicta Barbastren. pecuniaria coram R.P.D. Andrea. Nam contra notorium admittitur exceptio ad elidendum actiones agentis, licèt non perimatur substantia veritatis, Bald. *in l final. num.* 40. *vers. & sic contra notorium. C. de edict. D. Adrian. &c.* Quæ tamen notorietas, in proposito adesse dici non potest, ex prædictis; & ita etiam tacitè videtur confessus Rodulphus, dum acceptauit rescriptum commissionis causæ nullitatis iudici Synodali Pisarum, cum clausula *partito iudicato*; eóque vsus fuit illud producendo, & illius vigore causam prosequen. cum dicta clausula; si enim prætendere potuisset notoriam iniustitiam, verisimiliter reclamasset pro impedienda exequutione, cùm notoria iniustitia impediat exequutionem etiam trium conformium. Gabr. *cons.* 28. *num.* 4. *lib.* 2 & rei iudicatæ, vt videtur sensisse Rota in Corduben. decimarum de Marthos 13. Martij 1581. coram bon. mem. Cardinali Blanchetto.

6 Vltra quòd dictæ sententiæ possunt etiam iustificari ex aliis antiquis, & nouis probationibus; immò ex noua causa, *l.* 1. *§.* 1 *ff. quæ sent. sin. appell.* Bart. *in d l.* 1. *n.* 16. *C. quando prouoc. &c.* Caputaq. *decis.* 120. *num.* 2. *part.* 3. & sententia etiam ex actis non iustificata, non habetur pro notoriè iniusta, nisi quando ex aliis non iustificatur. Put. *decis.* 391. *lib.* 1. *in nouissim.* quam sequitur Seraphin. *decis.* 701. *num.* 3. vel quando non potest ampliùs iustificari. Idem Seraphin. *decis.* 734. *num.* 4. maximè cùm non agatur de illis exequendis, quo casu maturiùs esset procedendum. Idem *dicta decis.* 290. *num.* 21. sed de illis sustinendis Put. *decis.* 391. *num.* 1. *&* 2. Achil. *decis.* 7. *in fin. de re iudic.* & sentire videtur Gabr. *dicto cons.* 28. *num.* 7. & Rota in dicta Romana officij coram Scotto.

7 Demum cùm dictæ sententiæ non se referant expressis verbis, & per modum causæ dispositiuæ ad acta, vbi etiam non essent ex illis iustificatæ, non possent dici notoriè iniustæ, ita vt reddantur nullæ, vel pro nullis habeantur, iuxta opinionem Abb. & Felin. *in dicto cap. inter cæteras, suprà allegatorum.* nam Rota illam non sequitur, sed tenet quòd hoc casu habeantur pro validis, iuxta gloss. *in l.* 1. *in verbo, vel transactio.* & ibi Bart. *num.* 2. *&* 3. *C. de error. calculi*, & Bald. *sub n.* 5. Alex. *in l. rei iudicatæ, §.* 1. *num.* 6. *vers. sed contrarium. ff. solut. matr.* & de magis communi Vtil. ad Afflict. *decis.* 18. *num.* 6. *vers. & similiter non obstat, & num.* 7. Contard. *dicta limit.* 9. *num.* 59. *vers. non puto.* Gabr. *tit. de sentent. conclus.* 10. *num.* 5. Put. *dicta decis.* 391. *in princip.* Et fuit dictum in Anconitana assecurationis 1. Iulij 1602. coram Reuerendiss. D. meo Decano. & in Firman. Altaris 5. Iunij 1606. coram Reuerendissimo Lugdunen. Et de obseruantia Rotæ testatur Gabr. *d. cons.* 28. *num.* 3. *vers. verum.* Illas tamen reuocat, quando ex actis sunt notoriè iniustæ, nisi aliunde iustificentur, vel possint iustificari; iuxta superiùs adducta; & declarauit Rota 12. Ianuarij 1543. in vna Toletan. matrimonij coram Puteo, vt dicitur *in additione ad supradictam eius decisionem* 391. & sentiunt Gabr. *dicto consil.* 28. *num.* 2. *&* 3. & Card. Seraphin. *decis.* 251. *in fin.*

Et Ideo ex his fuit vt suprà decisum.

R. P. D. VEROSPIO.

Romana domorum. Mercurij 31. Maij 1617.

ARGVMENTVM.

Dominium concludenter probandum est per agentem rei venditione, & quando concludenter probatum dicatur.

SVMMARIVM.

Dominium concludenter probandum est per agentem rei vendicatione, num. 1.

Dominium rei emphyteoticæ probatur per solutionem canonis, num. 3.

Liber extractus ex archiuo Capituli plenè probat contra Capitulum. ibid.

Testes probantes dominium quomodo deponere debeant, n. 6.

DECISIO DI.

PRo vlteriori causæ de qua agitur discussione, cùm sub die prima Iunij 1615. fuisset coram me decisum sententiam vltimo loco latam respectu domorum in duobus primis capitibus positarum esse confirmandam. Postea dubitaui an tandem confirmata esset respectu aliarum quinque tertio loco expressarum: Et quoad quatuor domos fuit negatiuè resolutum, cùm respectu illarum Capituli dominium esset concludenter probandum, cùm ad rei vendicationem ageretur, vt fuit in hac eadem causa decisum. 1

Ad hoc autem dominium probandum, duo dantur instrumenta, alterum concessionis cuiusdam situs ad ædificandum domum Iacobo de Manghinis de anno 1502. factæ. Alterum quo fuit idem situs de anno 1551. Bartholomæo de Rocchis per hæredem dicti Menghini concessus, quæ instrumenta dominium non probant. *l. ad probationem C. locati.* Bart. *in l. legato, n.* 1. *ff. de adimen. legat.* Verall. *decis.* 28. *part.* 1. & fuit dictum in Nucerina emphyteusis 8. Februarij 1608. coram Reuerendissimo Attrebaten. 2

Non concurrente præsertim canonis solutione, Rot. *decis.* 1366. *num.* 3. *part.* 3. de qua solutione respectu quatuor domorum non apparet. licet enim soluatur canon 15. Carlenorum, ex iuribus tamen productis, & præsertim ex libro censuali Capituli pro vna tantùm domo in plancta *sub num.* 25. designata, hic soluitur. 3

Qui liber tanquam ex Capituli archiuo extractus plene probat, *cap. ad audientiam, de præscriptionib. authent. ad hæc, de fide instrumentor.* Boër. *decis.* 105. *num.* 11. Geminian. *cons.* 117. *num.* 2. Roman. *cons.* 319. Tanto magis contra Capitulum, à quo fuit ille productus. Bart. *in l. scripturæ, C. de fide instrumentor. & in l. quod debetri, C. de solutionib.* Crauett. *consil.* 203. *num.* 6. *& consil.* 77. *num.* 8.

4 Non obstat fines in dictis instrumentis expressos aptos esse istas etiam quatuor domos comprehendere, quia dominium per solam finium designationem probatum non dicatur, Afflict. *decis.* 262. *num.* 4. Clar. *in* §. *feudum, quæst.* 18. & fuit dictum in allegata Nucerina emphyteusis. Concurrentibus præsertim in casu nostro pluribus, ex quibus arguitur illum tantummodo situm fuisse concessum, vbi fuit vnica domus ædificata, vt in plancta *sub num.* 26.

5 Et primò in dictæ concessionis instrumento legitur ad ædificandam domum, pro qua summa centum ducatorum erat eroganda, quæ respondet impensis pro domuncula faciendis, vt etiam idem ex modico canone quindecim Carlenorum soluendo comprobatur. Præterea in concessione de alio situ facta Mariæ & Columæ de anno 1543. in plancta *sub num.* 28. pro termino à duobus lateribus dantur domus Bartholomæi de Rocchis propè situm, de quo agitur. Vnde satis apertè colligitur in eodem loco Bartholomæum ante dictam acquisitionem de anno 1557. alias domus habuisse. Quod etiam coadiuuatur ex pluribus aliarum domorum locationibus intra dictos fines ab eodem Bartholomæo factis ante instrumentum anni 1557. Vnde sub illo dici non possunt huiusmodi domus comprehensæ, & hoc sufficit ad excludendam intentionem Capituli, vt videlicet non dicatur totum concessum, quod intra fines designatos includitur.

6 Dantur vlteriùs testes nouiter examinati, qui deponunt huiusmodi domus longè ante annum 1557. fuisse contractas, & per consequens ante soli concessionem Bartholomæo factam. Qui testes cùm per harum domorum inspectionem deponant, & bonam reddant sui dicti rationem, concludenter probant, Bart. *in l. de ætate, num.* 11. *de minor.* Menoch. *de arbitrar. casu* 117. *n.* 1. *& de præsumpt. lib.* 2. *præsumpt.* 51. *num.* 68. Alexand. *consil.* 116. *in fine, lib.* 1. Aretin. *consil.* 141. *num.* 21. *ad medium.*

7 Nec valet dicere illas per Menglinum Ecclesiæ conductorem ædificari potuisse, & de anno 1557. easdem cedi Bartholomæo. Nam cessio de solo ad ædificandum loquitur, vt in concessione Menglino facta exprimebatur. Et vlteriùs pro eodem canone 15. Carelenorum, vnde colligitur totum situm quem ab Ecclesia Menglinus habuerat, fuisse in dicta cessione comprehensum. Accedit istas quatuor domus insignibus carere super Capituli domibus apponi consuetis, vt patet ex domo in plancta *sub num.* 16. designata, quod pro adminiculo saltim inseruit, &c.

R. P. D. MANZANEDO.

Concheñ. decimarum de Guascuena. Mercurij 31. Maij 1617.

ARGVMENTVM.

Decimæ grossæ si priùs debebantur, & non minutæ, si fructus, qui prius conficiebant decimas minutas, nunc seruntur in magna quantitate, vt multum creuerint, succedunt in locum decimarum grossarum.

SVMMARIVM.

Immemorabilis debet probari per testes de visu per longum tempus, de auditu à maioribus, & quod non viderunt, aut audiuerunt contrarium, & quod extat publica vox, & fama, num. 1. *& alias, vt num.* 4 *&* 5.

Decima grossa si prius debebantur, & non minuta, si fructus qui prius conficiebant decimas minutas, nunc seruntur in magna quantitate, vt multum creuerint, succedunt in locum decimarum grossarum, quia mutatio fructuum non mutat obligationem præstandi, quando ius est reale, & fundatum super terris, num. 2. *limita vt num.* 5.

Præscriptio decimarum grossarum non intrat, si fructus, qui prius erant minuti, sint effecti grossi, si non probetur quòd solitus sit percipere decimas de fructibus cum illa qualitate postquam sunt effecti grossi, & abinde sit lapsum tempus legitimum, num. 5. *in fine.*

Parochus habet intentionem fundatam de iure super decimis terrarum intra limites suæ parochiæ, num. 6. *declara vt ibid.*

Præscriptio est ad mensuram possessionis, quia tantum præscriptum, quantum possessum, ibid.

DECISIO DII.

Proposito dubio an Cantor deberet participare de decimis croci, & olei, Domini affirmatiuam sunt amplexi, quia ab immemorabili tempore eius antecessores ratione præstimonij Ecclesiæ de Guascuena Cantoriæ annexi participarunt de decimis grani, tritici, hordei centeni, auenæ, carnium & agnorum, & sic de decimis grossis, vt constat ex pluribus testibus formiter examinatis super secundo articulo deponentibus de visu à 40. annis & citra, & de auditu à maioribus, & quod nunquam viderunt, aut audiuerunt contrarium, & quòd de prædictis fuit & est publica vox, & fama, quæ sunt requisita immemorabilis, iuxta gloss. communiter receptam *in cap.* 1. *de præscript. in* 6. Parif. *cons.* 27. *num.* 96. *lib.* 1. Gabr. *de præscript. conclus.* 1. *num.* 81. *& seqq.* Couarr. *in reg. possessor.* 2. *part.* §. 3. *num.* 7. Molin. *de primogen. lib.* 2. *cap.* 6 *num.* 3. Balb. *de præscript.* 1. *part.* 3. *partis princip. quæst.* 6. *num.* 24 Put. *decis.* 12. *lib.* 3. Seraph. *decis.* 1102. *num.* 2. 1

Vnde cùm hodie coloni omisso semine tritici, & aliarum specierum in eisdem locis cœperint serere crocum, & loco vinearum oliuas plantare, ita vt crocus & oleum, quæ antea inter decimas minutas reputabantur, multum creuerint, & effectæ sint decimæ maiores, sequitur, quòd etiam Cantor debeat participare de decimis istorum fructuum tanquam subrogatorum in locum aliorum, quos priùs percipiebat, cùm illius ius sit reale fundatum super terris decimalibus, & mutatio fructuum non possit mutare obligationem præstandi decimas. *cap. cùm in tua, de decim.* & ibi Host. per illum text. *num.* 1. *vers. & secundum istos.* Ioan. Andr. *post princip.* Butr. *num* 5. *vers. vnde dicitur,* Abb. *num.* 5. Balb. *vbi suprà* 1 *part. principali quæst.* 2. *num.* 17. *vers. pariter qui præscripsit.* Rebuff. *de decim. quæst.* 14. *num.* 18. Couar. hanc dicens communem pract. *cap.* 37. *num.* 5. & fuit resolutum in Conchen. de Minaya 1. Iulij 1591. & Conchen. decimarum de Villanueua 5. Maij 1[illegible]00. coram bo. me Cardinali Pan[illegible]lio, & in Concheñ. decimarum dell'Infantado [illegible] Decembris 16[illegible]. & 10. Maij 1613. coram Domino meo Piton[illegible] & in ead. m 17. Martij 1616. coram D. meo And[illegible] aliàs sæpe. 2

Quibus non obstat quod c[illegible] vi[illegible] cantur dictas decimas deb[illegible] Cantori ratione [illegible]is, non autem ratione terrarum, q[illegible] terræ sint propriè decimatoriæ respectu Cantoris, & propterea non sit locus subrogationi, quia contrarium probatur ex dictis 3

dictis testibus super quarto articulo expressè deponentibus, dignitatem Cantoriæ, & præstumonium de Guascuena illi annexum, semper fuisse in quieta & pacifica possessione habendi pro decimatoris omnes terras, & hæreditates te[illegible] dicti oppidi, & sic istud ius decimandi Cantori competens, ut supra dictum fuit, conuincitur esse reale, &c.

4 Minus obstat, quòd vnus ex testibus deponentibus super immemorabili non deponat quòd maiores ita audiuerunt a suis maioribus, quia hoc non est de requisitis necessariis gloss. vt patet ex illius lectura, vltra quòd super hoc deponunt cæteri testes.

5 Nec faciunt testes dep[illegible]entes decimas croci, & olei semper fuisse perceptas à Rectore absque eo quòd viderint vnquam de eis participasse Cantorem, & quòd Rector videatur præscripsisse dictas decimas. Quia pro parte Cantoris non controuertitur istas decimas fuisse perceptas per Rectorem, sed tantùm dicitur quòd à 40. annis & citrà cœperunt ita paulatim augeri, vt à modico tempore sint effectæ decimæ grossæ, & non possint amplius hodie reputari minotæ, ac ratione prædictæ subrogationis sibi debeantur, vnde non sufficit testes deponere simpliciter de dicta perceptione decimarum per Rectorem, nisi etiam deponant in illa magna quantitate, & postquam sunt effectæ decimæ grossæ, de quo cùm nullum verbum dicant, nihil probant, vt fuit consideratum in dicta Conchen. coram D. meo Andrea. Et præscriptio cessat ex prædictis, & quia inspecto tempore à quo istæ decimæ sunt effectæ grossæ, non adest tempus sufficiens ad illam inducendam, vt fuit dictum in alia Conchen. decimarum de Villanueua 12. Decembris 1608. coram Iusto.

6 Non obstat quòd cùm Rector habeat intentionem fundatam de iure communi super decimis prædiorum existentium intra limites suæ parochiæ, Cantor qui est in possessione percipiendi decimas grani, & aliarum specierum, non possit prætendere istas croci & olei, cùm tantum præscriptum, quantum possessum, gloss. inaudicis, *verb. interceptioni. de præscript.* vbi Doctor. Gabr. *de præscript. concl.* 2. *num.* 1. Quia respondetur hoc casu Rectori iuris assistentiam non suffragari, stante prædicta immemorabili, ex qua Cantor potest allegare ius coæquale ex titulo quem velit, & priuilegio Pontificio sibi magis proficuo, & bene viso, ad text. & ibi gloss. *in verbo non extat memoria, in cap. super quibusdam. § præterea, de verbor. signif.* Gabr. *cons.* 164. *num.* 13. *lib.* 1. Cephal. *cons.* 358. *num.* 19. Honded. *cons.* 79. *n.* 10. *& seq. lib.* 1. Put. *decis.* 205. *num.* 2. *&* 3. *lib.* 1. Achil. *decis.* 4. *de iurepatron.* Mohedan. *decis.* 3. *eod. tit.* & in puncto fuit dictum in vna Legionen. decimarum 22. Maij 1615. coram me.

Er ita conclusum, &c.

R. P. D. PAMPHILIO.

Hispalen. primitiarum. Mercurij 13. Maij 1617.

ARGVMENTVM.

Iudex remissoriè recusari non potest ab eo, qui illum petiit & de testibus pauperibus, & vilibus quòd eorum depositiones coadiuuantur ex depositionibus aliorum testium ex numero, & adminiculis.

SVMMARIVM.

Iudex remissorie recusari non potest ab eo, cuius Procurator illum sibi dari petiit, num. 1.

Testes ebrius vt non probet debet probari ebrietas tempore examinis, ibid.

Testes pauperes, & viles coadiuuantur ex depositionibus aliorum testium ex numero, & adminiculis, num. 3.

DECISIO DIII.

Dubitatum an obstent nollitates examinis, & aliæ exceptiones contra personas testium oppositæ, & Domini dixerunt exceptionem recusationis contra primum iudicem non obstare, & similiter non obstare exceptiones contra personas testium non beneficiatorum, & quoad exceptionem recusationis, e[illegible] modo sunt, quia ex deductis apparet, quòd post recusationem pro parte D. Archiepiscopi contra iudices in remissoria deputatos, factam, habitus fuit recursus ad Rotam, per quam ex pluribus ex vtraque parte nominatis pro parte D. Archiepiscopi, de consensu partium, primo loco deputati fuerunt Guardianus S. Francisci, & Ministri monasterij Sanctissimæ Trinitatis, pro parte verò beneficiatorum, Prior Sancti Iacobi de Spata, & eius Subprior, seu Vicarius, & quilibet eorum in solidum, & stante absentia Prioris Sancti Iacobi, & Guardiani Sancti Francisci, deputatio fuit præsentata ministro Sanctissimæ Trinitatis, & Subpriori Sancti Iacobi, qui onus acceptarunt, & propterea bene coram ipsis ad exequutionem Remissoriæ processum fuit, non obstante recusatione contra Subpriorem, quia cùm ipse fuisset primo loco per Procuratorem beneficiatorum in Curia nominatus, & de consensu Procuratoris Archiepiscopi per Rotam deputatus, & de nouo post recusationem in partibus oppositam, instante eodem Procuratore Archiepiscopi, ab eadem Rota confirmatus, non potuit postmodum per Zamudium nomine eiusdem D. Archiepiscopi recusari, iuxta *auth. offeratur. C. de lit. contest.* & faciunt trad. per *Ias. in l. apertissimi. n.* 2. *C. de iud.* cum aliis adductis in hac causa coram bo. me. Cardinali Seraphino *decis.* 897. *num.* 2. *&* 4. & in causa Toletana iuris decimandi de Capilla 2. Iunij 1603. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio, maximè quia, vt patet ex reuolutione processus, huiusmodi recusationes in partibus fuerunt admodum frequentes, & perpetuæ contra omnes iudices, vt etiam considerauit Rota *in dicta decis.* 897. *num.* 5. coram bon. mem. Cardinali Seraphino.

Quo verò ad exceptiones contra personas testium non beneficiatorum, Domini censuerunt non obstare ebrietatem contra primum, & quintum, & quòd alij sint pauperes, & viles, nam quòad ebrietatem illa non probatur de tempore examinis, prout probari debet, iuxta not. per Bald. & alios *in cap.* 1. *in fin. de testib.* & trad. Aymon. *consil.* 269. *num.* 5. paupertas verò non detrahit de fide testium, qui aliàs sint honestæ, & probatæ vitæ, *cap. si qui testium,* vbi gloss. & Bald. *num.* 5. *de testib.* Gabr. *eod. tit. consil.* 18. *num.* 1. *&* 4. Aym. *cons.* 249. *num.* 11. *versic.* 2. cum aliis adductis in causa Veneta illegitimitatis 17. Iunij 1602. coram bō. me. Cardinali Pamphilio. 2

Et in omnem euentum, fuit etiam per Dominos consideratum, quòd depositiones istorum coadiuuantur ex aliis testibus in prima instantia examinatis, vnà cum aliis adminiculis pro parte beneficiatorum ponderatis, & inter alia concurrit etiam numerus ipsorum testium, qui supplet illorum defectus, gloss. *ind.* 3. *§.* 1. *verb. numerus,* & ibi Doct. *ff. de test.* cum aliis cumulatis per Gabr. *eod. tit. concl.* 6. *num.* 1. & fuit dictum in causa Valentina professionis ge[illegible] inter impressas *decis.* 289. *num.* 2. *part.* 1. *diuers.* & [illegible] sæpe, præsertim in hoc iudicio summarissimo, in quo exceptiones contra personas testium de facili [illegible] admittuntur, ex deductis in causa Hos[illegible] 3

lata inter impressas *decis.* 20. *num.* 4. *&* [illegible] *part.* 1. *diuers.* & in

In causa Nacerina beneficij 6. Februarij 16[illegible]9. coram R. P. D. [illegible] Caraleno, & aliàs sæpe, & ita decisum quoad exce[illegible] recusationis contra p[illegible] indicem, & e[illegible] contra personas test[illegible] non beneficiatorum, de aliis verò Domini dixerunt quòd particulariter videatur.

R. P. D. PIROVANO.

Salamantina pensionis. Vltima Maij 1617.

ARGVMENTVM.

Pendente appellatione per rescriptum signaturæ commissa arbitrio Rotæ non est locus executioni.

SVMMARIVM.

Causa semel facta appellabilis, remanet semper appellabilis, tam pro actore, quam pro reo, vt inter litigantes seruetur æqualitas, num. 1.

Executioni locus non est, quando locus est appellationi, donec diffinitiuè cognitum fuerit de iuribus sententiarum, num. 2.

Verba teneri, & obligatum esse, *in sententia aliàs per se executiua respiciunt viam ordinariam, num.* 3.

Via executiua præsupponit causam esse indubitatam, nec licere partibus super ea contendere propter exequutionem paratam, num 4.

Sententia quæ transiuit in iudicatum, propter non interpositam appellationem, non remanet in statu rei iudicatæ, si per signaturam fuit admissa appellatio arbitrio Rotæ, etiam quoad effectum suspensiuum, num. 5.

Obligatio Cameralis apposita in pensione semper retinet naturam suam, & transit in translatum contra titularem, num. 6. *declara vt, num.* 7. *in fine.*

Via ordinaria quando electa est non licet variare, & interim cessat virtus obligationis Cameralis, num. 7.

DECISIO DIV.

1 CEnsuerunt Domini imitate arbitrium pro retardatione solutionis pensionis, quia sententia Rotalis reuocat sententiam Nuntij, à qua fuit appellatum, & causa semel facta appellabilis semper durat appellabilis, dum ego ipso quòd actori licet appellare à prætenso grauamine primæ sententiæ, debet etiam licere reo à contraria sententia reuocatoria appellare per eandem prætensi grauaminis rationem, ad hoc vt inter litigantes seruetur æqualitas, per *reg. non debet. ff. de reg. iur. & cap. nonnulli, eod. tit. in* 6. Rota *decis.* 13*a. num.* 1. *p. art.* 1. *diuersor.*

2 Et cùm sit locus appellationi, non videtur esse locus exequutioni, donec de iuribus sententiarum diffinitiuè [illegible] nitum sit, ex quo per appellationem effectus illarum suspenditur.

3 Præterea eadem sententia Rotal[illegible] declarauit Ioannem t[illegible]eri & obligatum e[illegible] ad [illegible] suam pensionis, quæ verba eorum nec [illegible] canonizando v[illegible] tatem & sub [illegible] un pensionis, & respiciunt viam ordinariam, in qua de meritis pensionis partes audiuntur.

4 Non aut m ex[illegible] iuuam, quæ præsupponit [illegible] causam [illegible] indu[illegible] contendere, [illegible] habet inst[illegible] amenti[illegible] C[illegible] *de momentan po*[illegible] *f. limit.* 14. *num.* 5. & d[illegible] de Cac[illegible] 9. Martij 1[illegible]8 c[illegible] ram bo[illegible] Patinen. Datij 4. Iunij 1612. coram Re[illegible] Decano.

Non obstat quòd sententia Rotalis transierit in rem iudicatam, ob non interpositam appellati[illegible], & r[illegible] esse procedendum ad [illegible] exec[illegible] tio[illegible], postquam leuati fuerint ter[illegible] ad docendum de appellatione.

5 Quia sententia post emanatum rescriptum non est in statu rei iudicatæ, dum per signaturam est admissa appellatio, etiam quoad effectum suspensiuum arbitrio Rotæ; ideo consequentia vlterioris processus allegati non potest, nisi in quantum de iure ad legitimam exequutionem sit procedendum, firma remanente appellatione, cui locum non esse iam suprà firmatum fuit.

6 Demum nec etiam obstare videbatur quòd stante sententia Rotali canonizatoria pensionis, possit hodie procedi exequutiuè vigore obligationis Cameralis, quæ semper retinet naturam suam, & transit in translatum ad præiudicium titularis debitoris pensionis, secundum terminos decisionis in causa Papien. pensionis 11. Decembris 1606. coram Episcopo Attrebaten. 7

Quia sibi imputare debet translatarius qui viam ordinariam elegit petendo canonizationem translationis pensionis, qua electa non licet variare. Rom. *cons.* 133. Contard. *in l. vnic. limit.* 14. *n.* 5. *C. si de moment. poss.* & ideo commissa causa appellationis, vel restitutionis in integrum quæ retardat, cessat interim debet virtus obligationis Cameralis, donec diffinitiuè fuerit cognitum de validitate translationis. Et ita fuit resolutum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Mediolanen. pensionis. 31. *Maij* 1615.

ARGVMENTVM.

Habetur in summariis.

SVMMARIVM.

Sententiæ latæ validitas probatur ex reuolutione processus, num. 1.

Scriptura magis probat, quam testes, quoties ambo concurrunt, num. 2.

Expensa probanda sunt per libros administrationum, non per testes, num. 3.

Transactiones non solùm per defectum solemnitatum solent resciendi, sed etiam ex in iustitia, & læsione, etiamsi sint à Sede Apostolica confirmatæ, infirmari, num. 4.

DECISIO DV.

IN repropositione dubij super remissoria petita per Canonicos, fuit dictum quòd datis articulis pro probatis ex parte benefi[illegible] torum officialium, disputaretur in negotio principali, & eum hoc præsupposito dato dubio, an sententia Rotalis sit confirmanda, vel infi[illegible] anda, affirmat[illegible] fuit resolutum, præterquam quoad pensiones decursas, de quibus fuit reseruatum particular[illegible] videre.

Constat enim de val[illegible] tate istius sente[illegible] tiæ ex reuolutione processus, nihilque contra eam o[illegible] ponitur de iustitia autem patet ex decisionibus in hac causa factis, quæ datæ fuerunt, neque ex [illegible] ppositione articulorum aliquid releuare vi[illegible] un fuit, per quod transactiones à nullitate & læsione [illegible] luari possint. 1

Nam quoad primum arti[illegible] ul[illegible] m, in quo continetur quòd ante transactionem anni 1585. fabricatæ fuerunt habitationes valoris [illegible] utorum [illegible] x m[illegible] um pro beneficiatis ex pecuniis, quæ iam applicatæ er[illegible] nt pro fabrica Canonicorum, dicebatur non pertinere ad transactionem, ex responsionibus datis in decisionibus in

hac

hac causa facta sub die 13. Iunij præteriti, dum neque ab ipsis Canonicis, sed à Sancto Carolo, qui de fructibus Bisati libere disponere poterat, talis impensa processit, neque super ea fuit transactum in dicto instrumento anni 1585.

Ex secundo pariter,& tertio articulis nihil releuans colligebatur,quia etsi præsupponatur quòd vltra habitationes quæ remanserunt beneficiatis, pro eis solutum fuerit quindennium in summa scutorum 500. & vigore etiam prædictæ concordiæ cœperunt gaudere fructibus bonorum de Bisate, qui pro toto secundo quinquennio ad commodum,& vtilitatem fabricæ canonicorum cedere debebant, & ad scuta quatuor millia computato quindennio ascendebant: tamen in hac parte cadebat læsio ponderata in decisionibus in hac causa factis,dum quidennia ex fructibus bonorum vnitorum soluenda essent, & pensio applicata mensæ beneficiatorum non debebat sola sustinere onus fabricæ, sed simul cum fructibus Prioratus Caluenzani mensæ residentiali Canonicorum vniti, ideo probando prædicta ex eodem instrumento transactionis, non est tollere læsionem, sed illam confirmare, postea quam appatet fructus Caluenaani à iugo contributionis fuisse subtractos,sola beneficiatorum pensione remanente pro commodo fabricæ.

2 In quarto articulo simillter non potest firmari aliqua releuantia,concordia enim sequuta de anno 1602. nihil de nouo tribuit beneficiatis respectu damnotum hospitij, sed est exequutoria antecedentis diuisionis earundem domorum, de qua in instrumento anni 1587. per Archiepiscopum authoritate Apostolica facta, nec testibus aliter deponentibus credendum esset, quia in concursu magis scripturæ, quàm testibus standum est. *l. census, ff. de probat. gloss. in cap.3. loco, in verbo testium, eodem tit.* Roman. *cons* 319. *num.* 1.

Nec vim faciebat responsio data quòd assignatio, seu diuisio esset conditionalis, quatenus Canonicis maior pars necessaria non fuisset pro domibus Canonicalibus,quia non propterea in dicta concordia apparet remissa aliqua pars ipsis necessaria, sed relaxatum quod ad eos non pertinebat in exequutione præcedentis instrumenti, & potiùs ex dilatione tanti temporis in exequendo videtur aliquid remissum de interesse beneficiatorum, quàm de commodo Canonicorum concessum.

3 Quinti articuli irreleuantia videbatur etiam clara, ex deductis in decisione 13. Iunij præteriti in hac causa facta; legitur enim in transactione conuentio quòd beneficiati teneantur ad id quod impensum fuerit per Canonicos fabricerios pro beneficiatis, vel cum eorum interuentu, non autem ad æstimationem valoris fabricæ. Vnde neque per testes aliquid est probandum, sed per libros administratorum, vt dicebatur in eadem decisione, ex Ias.& aliis allegatis, & vlteriùs aduertebatur quòd stante obligatione beneficiatorum circa id quod impensum fuisset, non potest impensum considerari tanquam quod super eo transactum fuerit ad excludendã læsionem,sed pro eo, quod adhuc remaneat in obligatione, nec beneficiati excomputare recusant, cum propriis pensionibus retentis, & non exactis.

Sextus atriculus respicit interesse Canonicorum, quòd scilicet non receperint pensiones, sed eas exegerit Thesaurarius fabricæ, & fabrica semper fuerit administrata per fabricerios deputatos, vt ideo in sententia condemnari minimè potuerint; verùm quoad prædicta iam fuit dictum esse particulariter videndum.

4 Septimus articulus & octauus ad sustinendam

transactionem præsuppositi subsistente læsione, quæ ex prædictis sublata non apparet, nihil releuare videbantur ad effectum, de quo agitur, quia transactiones ne dum per defectum solemnitatum solent rescindi, sed etiam ex iniustitia & læsione earundem, etiam si sint à Sede Apostolica confirmatæ, possunt infirmari. Couarr. *variar. resol. lib. 2. cap. 10. n. 2.* Rota *decis.* 178. *n. 2. part. 2. diuersorum*,& sæpe fuit resolutum. Atque ita releuantia cessante pro confirmatione sententiæ fuit resolutum, &c.

R. P. D. DAMASCENO.

Romana legitimæ. Mercurij 31. Maij 1617.

ARGVMENTVM.

De legitima filio in vita patris assignata, ac de filio post mortem patris, paterna bona alienando, nunquid alienata computer in legitimam, plura notanda, de quibus in summario est magistralis decisio.

SVMMARIVM.

Legitima non computatur voluntaria pecuniaria solutio facta per patrem pro delicto filij, num. 2. & 3. vbi quid si filius obit ante patrem.

Legitima quid sumi debeat ex aliquo corpore hereditario eiusdem valoris quem legitima importet, impossibile est, num. 4.

Filius post mortem patris alienando bona hereditaria censetur illa accepisse in computum legitimæ, num. 5. quod procedit si bona fide sic alienauit, aliter secus, ibid.

Paterna domus censetur esse pretiosior aliis bonis hereditarys, ibid.

Legitimæ imputanda est militia empta per patrem filio de pecunijs patris, declara vt num. 6.

Legitima, & portio bonorum illius à quo debetur legitima, num. 7.

Filius non tenetur capere suam legitimam in pecuniam etiam patre mandante, ibid.

Filius recipiens pecunias à patre nunquid præsumatur eas recipere in legitimam, num. 8. & 10.

Peculium profectitium non egreditur dominium dantis, num. 8.

Filius in vita patris quidquid acquirit, patri acquirit, ibid. in fine.

Pater non est debitor legitimæ in eius vita, num. 9.

Filius mortuo patre ante mortem aui petit suam legitimam ex persona propria, non autem ex persona patris, n. 11.

Hæres non potest impugnare factum defuncti, num. 12. vbi tamen quod bene potest interpretari.

DECISIO DVI.

CVm præsupposito decisionum in hac causa factarum, in quibus fuit dictum legitimam fuisse debitam D. Ioanni Angelo Duci ab Altemps in bonis q. Cardinalis ab Altemps eius aui, dubitatu an sententia Rotalis in hac causa lata esset confirmanda, vel infirmanda, hoc est, an sustineatur venditio pro scutis 300000. facta per dictum Ducem de bonis d. Cardinalis. Pro cuius dubij resolutione duæ occurrebant inspectiones. Prima erat an legitima Ducis ascenderet ad tantam summam. Secunda erat, posito quòd sic, an Dux potuerit eligere suam legitimam in bonis venditis, vel potiùs fuerit obligatus sibi ipsi satisfacere in aliis bonis relictis per eundem Cardinalem. 1

Circa primam inspectionem periti hinc inde ele- 2

ai concordant bona relicta per Cardinalem ascendere ad scuta 994000. adeò vt Ducis legitima, quæ est triens, iuxta not. *in §. & nos, authent. de trient. & semiss. & in authent. nouissima, C. de inoffic. testament.* excedat scuta 350000. ex quibus demptis scutis 15000. pro quodam iure ducendi aquam & prædecio primo loco alienatis per Ducem, adhuc remanet legitima in scutis 335000. & etiamsi demerentur alia scuta 15000. soluta per Cardinalem fisco occasione compositionis factæ cum eodem fisco propter prætensum delictum commissum per Robertum filium dicti Cardinalis, & patrem Ducis remanerent scuta 300000. integra pro legitima: sed neque admittebant DD. quòd dicta scuta 15000. essent ponenda in computum legitimæ dicto Roberto, cùm fuerint soluta ante condemnationem factam per fiscum, & sic in causam voluntariam, quo casu solutio non imputatur filio in legitimam, iuxta distinctionem Bart. *in l. Stichus, num. 2. ff. de pecul. leg.* cum aliis cumulatis per Peregrin. *de fideicomiss. art. 36. num. 137. & 138.* & latè fuit dictum in decisione in hac causa facta die 18. Martij 1616. coram R. P. D. meo Verospio, & vltra allegatos ibi tenuerunt Aretin. *in §. actiones autem, num. 10. Institut. de act.* Aufrer. ad Capell. Tolos. *quæst. 121.* qui ambo testantur de veriore.

3 Accedat prædictis quòd etiamsi pecuniæ fuissent computandæ Roberto in legitimam, hoc esset intelligendum si & quatenus Robertus superuixisset patri, ita vt effectus fuisset creditor legitimæ, sed cùm prædecesserit, potest quidem pater remanere creditor hæreditatis filij, sed non propterea extinguendum debitum legitimæ, quod nunquam fuit in rerum natura, vt infrà dicetur.

4 Addebatur prædictis quòd etiamsi legitima Ducis non ascenderet præcisè ad scuta 300000. prout verè ascendit, stantibus prædictis adhuc nõ vitiaretur venditio, si in aliqua summa excederet legitimã, dummodo ille excessus inuestitur pro cautione fideiussorum, quia non est possibile inuenire corpora hæreditaria, quæ præcisè respondeant debito legitimæ, vnde licere hoc casu accipere fundum maioris valoris, dummodo suppleatur pretium, dicunt text. *in § quædam actiones, Institut. de act. & in § si familiæ, cum seqq. Instit. de offic. iud.* quæ iura loquuntur in iudiciis familiæ erciscundæ, & comm. diuid. quibus iudiciis petitur separatio legitimæ. Bald. *in l. non est ambig. numer. 3. C. famil. ercisc und* Cucch. *de leg. tit. leg. quorum bonorum. num. 18.* & videmus in simili fieri quotidie per creditores subhastationes bonorum, quæ plus important, quàm debitum.

5 Circa secundam inspectionem, an scilicet Dux potuerit eligere suam legitimam in bonis sic venditis, regula videbatur constituenda, pro illo etenim primo loco alienata cedunt in legitima, per *l. Marcellus. §. res quæ, ff. ad sen. cons. Trebellian.* vbi scriben. præcipuè Castren. *num. 3.* Ias. *num. 12.* Angel. *in l. in quartam, n. 9.* Imol. *num. 6 ff. ad leg. falcid.* Alexand. *cons. 184. num. 6. lib. 2.* Socin. *cons. 36. num. 2. lib. 3.* Paris. *cons. 117. num. 3. lib. 2.* Rub. Alexand. *consil. 157. num. 2.* Capr. *consil. 156. num. 6.* Cephal. *consil. 189. num. 19.* Gabr. *de leg. conclus. 4. num. 9.* vbi de communi. Rot. *decis. 747. num. 2. part. 1. diuers.* & fuit aliàs sæpe decisum; & licèt non procedat regula quando alienans non bona fide se gessit, alienando scilicet pretiosiora, vt per eosdem, hoc tamen quòd Dux non bona fide se gesserit in hoc casu, nullatenus probari visum fuit, quin potiùs visum fuit probari contrarium. nam in primis Dux abstinuit ab alienatione palatij paterni, quod solet reputari de pretiosioribus, ad notata *in l. lex quæ tutores. § nec verò domum, C. de administ. tut.* bene Dec. *consil. 403. num. 22.* Tiraquell. *de nobilior. cap. 34. num. 23.* Item reliquit sub fideicommisso statum Gallesij & Sotiani, quæ ob circunstantias ponderatas per informantes pro Duce visæ fuerunt pretiosiora quàm bona alienata, & signanter cùm sit titulus Ducatus domus ab Altemps, quem titulum esset indecorum modò dimittere, abstinuit etiam Dux ab alienatione status Tostignani, & Fontanæ, quæ loca & propter fertilitatem prouinciæ in qua sunt sita, & alias circunstantias visa fuerunt pretiosiora, quàm bona alienata, quæ consistunt in palatiis rusticalibus, quæ multum reddunt expensarum, & modicum fructuum. Nec non etiam consistunt vtplurimum in fructibus casalium & responsalibus vinearum, & nihilominus fuerunt venditæ, sicut venduntur fructus Baronales.

Non obstat præcipuum motiuum informantium pro DD. filiis, nempe quòd feudum Mesuracæ, quod est in regno Neapolitano, fuerit emptum de pecuniis Cardinalis pro scutis 165000. vnde infert quòd hoc censeatur datum pro legitima ipsi Roberto, & consequenter quòd Dux illius filius, & hæres tanquam successor in dicto feudo hæreditario teneatur habere dictum feudum, vel saltem illius pretium & valorem loco legitimæ, vt in simili de militia empta de pecuniis patris quòd sit per filium imputandum in legitima, est text. *in l. omni modo. §. imputari. C. de inoff. testament.* Rot. *decis. 622. num. 4. part. 1.* Seraphin. *decis. 568. num. 4* & in specie de feudo trad. Bart. *in l. 1. §. nec castrense, ff. de collat.* quia fuerunt datæ plures responsiones, quæ placuerunt DD. Prima fuit textum in dicto *§. imputari*, non loqui ad effectum, vt filius teneatur præcisè recipere pro sua legitima militiam, seu æstimationem, sed loqui de collatione, vt scilicet ex tali æstimatione impinguetur patrimonium patris, & ita illum textum intellexerunt Bart. *in dicto §. nec castrense, num. 5.* ibi, talis militia imputatur in quartam, & venit in collatione, *& num. 6* ibi, *illo casu talis militia quæsita à patre filio venit conferenda, & computatur. l. omnimodo*, idem tenuit Boreg. *in repetit. l. in quartam, cap. 2. principali, articulo 1. numero 1. ff. ad leg. falcid.* vbi aduertit leges nostras, & in specie *dictam l. omnimodo*, vti pro synonymis *imputare*, & *computare*, quod quidem verbum *computare* importat cumulationem rei iudicatæ. Idem senserunt Cuman. *in l. vbi purè, §. fin. num. 1. ff. ad Trebellian.* vbi etiam Rip. *num. 5. in fin.* & in proposito casu probat euidenti ratione. 6

Nam aut volumus Robertum fuisse obligatum recipere pro parte suæ legitimæ ipsum feudum, & hoc non potest dici, quia feudum non fuit emptum à patre, vt loquitur Bart. *in dicto §. nec castrense*, & alia, sed ab ipso Roberto, de pecuniis tamen habitis à Cardinali patre, & proinde cùm feudum nunquam fuerit in bonis Cardinalis, non potest ex illo capi legitima, quæ est portio bonorum illius à quo debetur legitima. *l. cùm quæritur*, ibi, *quartam bonorum partem, & auth. nouiss. C. de inoff. testament. §. hac negatiua, auth. de trient. & semiss.* cum concord. Non etiam fuit obligatus Robertus capere pro sua legitima pretium habitum à patre, quia filius non tenetur capere suam legitimam in pecunia, etiam mediante patre. Bart. *in l. sum quoque, ad fin. ff. de hered. instit.* Bald. & Castrens. *in l. scimus, num. 10. C. de inoffic. testament.* Dec. *cons. 81. num. 7.* Corn. *consil. 282. num. 1. lib. 1.* Ruin. *consil. 56. num 4. lib. 2.* Paris. *consil. 16 num. 70. lib. 1.* & de communi testatur Picus *in l. in quartam, num. 185.* Bolognet. *num. 260. versic respondeo tamen ff. ad leg. falcid.* Crass. *§. legitima, quæst. 15 num. 2.* 7

Nec facit si diceretur eo ipso quòd filius recipit pecunias à patre, præsumitur illas recipere pro sua legitima 8

legitima, quia in primis talis præsumptio nullo iure probatur, sed potius probatur contrarium, nempe quòd pecuniæ censentur datæ à patre filio in peculium profectitium, *ad l fin.* vbi Bart. *in summario, ff. de pecul.* teg Bald. *in auth. ex testamento, num. 4. C. de collat.* Dec. *consil. 86. num. 8. versic. nam responderi potest, consil. 7. num. 1. lib. 2.* Paris. *cons. 53. num. 10 lib. 3.* Cephal. *cons. 494. n. 25.* Honded. *cons. 59. num. 24. lib. 1.* Menoch. qui alios allegat *tract. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 30. num. 26.* quod quidem peculium non egreditur dominium dantis, *l. certum,* vbi Bald. Cast. ten. Salicet. & alij, *C. fam. ercisc. l. filiæ licet, vers. cum autem,* vbi gloss. *C. de collat.* & probatur euidenti ratione, quippe qnia filius qui est in potestate, vt erat Robertus, acquirit patri, *l. 1. ff. si quis a paren. manumiss. sit. §. 1. Instit. per quas personas nob. acquir.* & sic non est capax, vt possit acquirere a patre proscripto.

9 Secundò principaliter quòd pater non præsumatur dedisse pro legitima, videbatur probari, quia pater non est debitor legitimæ in vita sua. Bart. *in auth. si qua mulier, n. 22.* Ias. *num. 53. C. de sacrosanct. Eccles.* Guido Pap. *decis. 86.* Gram. *decis. 101. num. 65.* Scraph. *decis. 815. num. 4.* de communi Bec. *consil. 34. num. 17. & seq.* Vit. *opin. 455. in princ.* Suarez *recept. sent. verb. legitima, n. 67.* & de magis communi Cucch. *de leg. tit. leg. vt augeat, num. 8.* Crass. *§. legitima, quæst. 112. num. 1.* Si igitur legitima non erat debita, nec est etiam verisimile quòd pater voluerit extinguere debitum, quod adhuc non habebat, iuxta not. *in l. cum de indebito, ff. de probat.*

10 Præterea dato quòd in dubio hoc possit præsumi, quòd scilicet pater dando filio censeatur velle dare pro sua legitima, ista præsumptio cessat in proposito casu ex contrariis probationibus. *l. Diuus,* vbi gloss. *verb. existimari, ff. de rest. in integr.* Bald. *in l. optimum, num. 6. de contrah. & committ stipul.* etenim Cardinalis, cuius factum non possunt impugnare DD. filij cùm sint successores, licet mediati, Cephal. *cons. 393. num. 58. & seq.* Socin. iun. *consil. 108. num. 41. lib. 2.* Menoch. *consi. 108. num. 41. lib. 2. & cons. 59. num. 127.* Rota in causa Bononien. de Sancto Petro 28. Iunij 1602. coram Penia, satis declarauit fuisse suæ intentionis dare Roberto pecunias pro sua legitima, quandoquidem illam in suo testamento expresse prohibuit, vt aliàs visum fuit in hac causa, & licet hoc fuerit minus validum, vt iam dictum fuit, attamen actus inualidus declarat voluntatem, sicut validus, *l. fin.* vbi Bart. *ff. de reb. cor.* Bald. *in l. quis pater, in princip. ff. de confirm. tut.* Roman. *consil. 179. num. 11.*

11 Vlterius ipse Cardinalis disposuit de dicto feudo Mesuracæ, etiam de fructibus, supponendo illa fideicommisso, quod an fuerit validum, vel non, declarat satis ipsum non intellexisse dare pecuniam pro legitima, quia si hoc intellexisset, non disposuisset de feudo, ex dictis pecuniis empto, tanquam de re propria, vel saltem non supposuisset illud fideicommisso, cùm legitima debeat dari liberè, *l. quoniam in pignorib. C. de inoff. test.* Postremò dato millies quòd Cardinalis dedisset Roberto pecunias pro sua legitima, attamē videbatur hoc non posse nocere D. Duci, qui defuncto patre ante mortem sui petit suam legitimam ex persona propria, non autem ex persona Roberti patris, Salycet. *in auth. nouiss n. 5.* Ia. *n. 51 C. de inoff. test.* Anchar. *cons. 315. num 3.* Alex. *cons.* Menoch. *cons. 681. num. 20.* cum pluribus seqq. Petra *de fideicom. quæst. 15. num. 14.* Peregr. *de fideic. art. 36. num. 39.*

12 Non obstat quod Dux mediante successione in dicto feudo hæreditario Mesuracæ dicatur hæres patris, quod [illegible] fuit esse ab intestato, etiamsi pater esset filiusfamilias, *auth. in success. C. de suis & legit.* *authent. defuncti, C. ad Trebellian.* & consequenter tanquam hæres non possit impugnare factum defuncti, vulg. *l. cum à matre, C. de rei vendic.* cum concord. Quia fuit responsum Ducem non impugnare, sed interpretari factum patris, allegantis scilicet datum à Cardinali Roberto, vel non fuisse in causam legitimæ, vt ex dictis suprà, vel in omnem euentum non fuisse datum in causam legitimæ, prout ex nunc, sed prout ex tunc, quòd scilicet venisset casus debiti legitimæ, hoc est, post mortem patris, vt probat text. *in d. § imputari, in vers. quæ in morte testatoris,* &c. vbi attenditur æstimatio militiæ de tempore mortis patris, quod non eueniret, si militia censeretur data in causam legitimæ, prout ex nunc, quia deberet attendi æstimatio de tempore perfectionis contractus, ad text. *in l. si voluntate, in fine, C. de rescind. vend.* Paris. *cons. 16. n. 82. lib. 1.* quod etiam probatur ex dictis suprà, nempe quia non præsumitur extingui debitum quod adhuc non est in rerum natura, quia filius in potestate non est capax acquisitionis viuente patre, cum similii de quibus suprà.

Ex quibus sequitur quòd mortuo Roberto resoluta fuit causa dationis pro legitima, & Cardinalis remanserit creditor pecuniarum, cum hæreditate filij, quasi non fuerit sequuta causa, propter quam fuerant datæ, iuxta not. *in l. 1. & tot. tit. C. de condict. ob caus. l. si denariorum, & tot. tit. ff. de condict. caus. data, causa non secuta,* aliàs posset dari casus, quòd pater solueret duas legitimas, alteram filio qui prædecessit, alteram verò nepoti, quatenus nollet esse hæres filij prædefuncti. Sed exinde non sequitur quòd Cardinalis pater extinxerit debitum legitimæ, itaut modernus Dux hoc allegando dicatur venire contra factum dicti Cardinalis. 13

R. P. D. DVNOZETTO.

Ciuitatis Castellanæ Canonicatus. Die Veneris 2. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

In materia mandati de manutenendo multa singularia, & notanda in hac decisione explicantur, & præsertim de iudice, & exequutore mixto nulliter procedente, quod possessionem manutenibilem non tribuit.

SVMMARIVM.

Possessio probatur ex publico instrumento aliorum existente in possessione, num. 1.

Possessio posterior manutenibilis non est, num. 2.

Possessio data a iudice nulliter procedente manutenibilis non est, ibid.

Exequutor parte non citata non potest exequutionem decernere, num. 3.

Littera Apostolica non dicuntur producta, quando producens eas fecus reperiatur, num. 4.

Sententia iudicis præcipitanter data, nulla, & inualida est, num. 5.

Exequutor mixtus, & non merus quis dicitur per clausulam amoto, &c. num. 6. vbi propterea quod ordinem iuris assumendo partes iudicis seruare debet.

Appellatio datur à decreto exequutoris mixti, numero 7.

Attentata pendente termino ad appellandum data, reuocanda sunt, ibid.

Possessorium iudicium prius terminandum est, quàm petitorium, & in possessorio non admittuntur exceptiones respicientes petitorium, num. 8.

DECISIO DVII.

1 DOmini pro Petro informante responderunt, dandum scilicet ipsi mandatum de manutenendo, de cuius possessione anteriori capitulariter capta constat ex publico instrumento, quod sufficit alio non existente in possessione. Menoch. *retinend. remed.* 3. *num* 575. Rota diuersor. 363. *num.* 1 *parc.* 1. cum aliis in se deductis in vna Regien. beneficij 15. Nouembris 1613. coram me, in qua multæ decisiones allegantur.

2 Non obstat possessio Angeli, quia tanquam posterior non est manutenibilis. *cap. licet causam*, & ibi DD. *de probat*. Rota *decis.* 19. *num.* 1. *part.* 2. *diuersorum*, & quamuis capta reperiatur auctoritate iudicis, Angelo tamen suffragari non potest, cùm iudex nulliter & attentatè procedens non priuet possessorem legitima possessione. *l.* 4 *§. condemnatum, ff de re iudic.* cum vulgaribus, & ita Petrus, qui non habuit se pro spoliato, & animo pristinam possessionem retinuit, iure potest petere manutentionem. Put. *decis* 419. *in fin. lib.* 2. cum vulgaribus.

3 Nullitas clarè apparet ex eo, quia Angelus obtinuerat sibi prouideri de Canonicatu de quo agitur, tanquam vacante per incapacitatem Petri, qui cùm non fuerit citatus, omnia gesta per iudicem executorem corruunt, & præcipue executio facta. Achil. *decis* 3 *de re iudic.* Put. *decis.* 91. *lib.* 3. Seraph. 1314. *num.* 2. cum similibus.

4 Secunda nullitas deducitur; quia constat Angelum nunquam exhibuisse litteras Apostolicas, nisi verbaliter, & animo eas reportandi, prout actualiter reportauit, & ideo cùm exhibitio & productio non fuerit realis; perinde est ac si litteræ nunquam fuissent exhibitæ. Corn. *consil.* 218. *num.* 4. *lib.* 1. Roman *cons.* 156. *num* 3.

5 Nulliter etiam iudex processit, quia eadem die & hora, qua dictæ litteræ ipsi fuerunt præsentatæ, & ita nimis præcipitanter concessit immissionem. Put. *decis.* 341. *lib.* 1. Gabr. *cons.* 6. *num.* 6. *de sentent.* & fuit sæpissimè decisum.

6 Et, quod omnem tollit difficultatem, nullitas & attentata clara ex eo resultant, quia cùm ageretur de impetratione certo modo, iudex non erat merus executor, sed mixtus, quia impetratus fuerat Canonicatus per incapacitatem Petri, cum clausula, *amoto*, quæ facit executorem mixtum. Abb. *in cap. de cætero, num.* 8. vbi Felin. *num.* 9. *de re iudicat.* sicque tenebatur executor iuris ordinem seruare, & assumere partes iudicis. Abb. *in cap. pastoralis, § quia verò, num* 3. *de offic. deleg.* & tenuit Rota in causa Zamonen. confraternitatis 14. Iunij 1591. coram Giprio, & aliàs sæpe.

7 Quod cùm iudex non fecerit, immò de facto sine iustificatione gratiæ, & litterarum Apostolicarum immiserit dictum Angelum in possessionem, adsunt attentata clarissima, debuit enim deferre appellationi, quia ab eius decr[illegible]o, seu sententia dabatur appellatio. Guido Papæ *d*[illegible] *s.* [illegible]0. *num.* 3. Cardin. *consil.* 63. *in princip* Rota *decis* 32. *de rescript. in antiquis & decisione* 30. *de rescript. in non.* Vnde omnia gesta per dictum iudicem pendente termino præs[illegible]ipto à iure ad appellandum dicuntur attentata. *cap. non solùm. de appellat. in* 6. *cap* [illegible]. *vt lite pendente*, vel saltim reuocari debent per [illegible]m nullitatis, Cæsar de Grassis *decis.* [illegible] *num* 5 *de appellat.* cum aliis allegatis in vna Siragusana beneficij 19. Martij 159[illegible]. coram Ill[illegible] ill. Pamphilio, & multoties fuit decisum.

8 Quæ narrantur in gratia Angeli, & dici possent de pœna exilij ab Vrbe & eius districtu Indicta dicto Petro, respiciunt petitorium & merita causæ interim cùm agatur in summarissimo iudicio, & momentanea possessione, eo prætextu retardari non debet, priùs enim possessio, quam Canonica institutio est discutienda. *cap. in litteris. de restitut. spoliat.* cùm prædo etiam spoliatus sit restituendus. *l.* 1 *§. qui à me, ff. de vi, & vi armat. l. vlt. ff. de acquirend. possess. l.* 10. *ff. de donat. inter vir. & vxor.*

Et ita conclusum informante tantùm Petro in maximam Angeli sæpius citati, & non comparentis contumaciam, &c.

R. P. D. SACRATO.

Canalicen. Canonicatus. Veneris 2. *Iunij* 1617.

ARGVMENTVM.

De Legato Auenionen nunquid habeat facultatem admittendi resignationes ad fauorem certæ personæ, & cum reseruatione pensionis pro resignante, & quando dicatur constare de vacatione beneficij per resignationem.

SVMMARIVM.

Vacatio beneficij per resignationem dicitur probata per mandatum ad resignandum, subsequuta resignatione per Procuratorem, num. 1.

Resignatio beneficij ad fauorem certæ personæ & reseruatione pensionis pro resignante admitti non potest à Legato de Latere, & multo minus ab eius Vicelegato. n. 2. *fallit nisi eidem Legato à Papa fuissent data speciales facultates sic admittendi resignationes, ibid.*

Vicelegato non censentur translatæ speciales facultates Legati, ibid. declaratur dicto num. 2 *in fine.*

Facultas data à Legato admittendi resignationem, nunquid importet facultatem conferendi, ibid.

DECISIO DVIII.

1 PLacuit Dominis Canonicatum, & præbendam, de quibus agitur, esse adiudicandam Iacobo Fartiolo, quia constat de prouisione illi facta per Dominum Vicelegatum Auenionen. de cuius Vicelegati potestate in conferendis beneficiis legationis Auenionen. apparet ex facultatibus datis in summario Iacobi; narrata verò in dicta prouisione vi[illegible]a fuerunt iustificata: nam de vacatione per resignationem quondam Ioann. Francisci docetur ex mandato ad resignandum facto per dictum Ioan. Franciscum sub die 4. Iunij 1615. cum subsecuta resignatione per Procuratorem ad hoc constitutum, & reseruatione pensionis ad fauorem resignantis iuxta formam dicti mandati: ius autem resignantis non controuertitur, cùm Ioannes aduersarius illum magnifaciat. Quòd verò Iacobus sit Doctor pronepos resignantis, & Canonicatus non excedat ducatos de Camera 16[illegible]. vt hæc omnia fuerunt narrata in prouisione, bene deponunt testes dati in summario Iacobi.

2 Non obstat quòd mandatũ ad resignandum fuerit ad fauorem certæ personæ, & sub conditione reseruationis pensionis pro resignante, quod genus resignationis non potest admittere Legatus de Latere, ex allegatis. Itẽ quòd resign[illegible]ns o[illegible] i[illegible] in[illegible] a duos dies post resignatioñẽ, vnde ob[illegible]et reg[illegible]la de vi[illegible]inti, cui nõ potest derogare Legatus de Latere, & multò minus Vicelegatus,

in

in quem non censentur translatæ istæ facultates speciales, ex allegatis, quia primùm visum fuit, cessare ex facto, cùm fuerit relictum et secundum in mandatum ad resignandum liberè, non ad fauorem certæ personæ: cætera autem vita functi concessarum, & futura facultatum concessarum per S.D.N. Illustrissimo,& Reuerendissimo D.Cardinali Burghesio modò Legato Auenionen.cum substitutione facta per dictum Illustrissimum in personam Reuerendissimi Vicelegati, qui fecit collationem de qua agitur; etenim dicto Illustrissimo Burghesio fuerunt datæ omnes facultates,quas habuerunt quicunque antecessores Legati. Certum est autem,quòd Cardinalis de Ruete anterior Legatus habuit facultatem admittendi resignationes cum reseruatione pensionis, vt in illius facultatibus datis in summario Iacobi, *num.* 13. & licet facultas admittendi resignationem non importet facultatem conferendi, Abb. *in cap cum ex iniuncto, num.* 7. *de haret.* hoc nihil interest, quia facultas conferendi non capitur ex hac facultate, sed Legatus illam habet aliunde. gloss. *in cap.deliberamus.* §.*prohibitum.de off.deleg.* Item Cardinalis de Claramont, alias Legatus Auenionen. habuit facultatem derogandi regulis Cancellariæ, vt in summario Iacobi *num.* . quod etiam obseruatum in multis prouisionibus cum similibus derogationibus factis, vt in summariu Iacobi, & sic potuit derogare regulæ de viginti, quantum ad facultates Vicelegati dictus Illustrissimus deputauit illum cum omnibus suis facultatibus, & deputatiu fuit confirmata per S. D. N. Vnde sine dubio tota potestas Illustrissimi Legati fuit communicata Reuerendissimo Vicelegatu.

Et ita tentum, &c.

R. P. D. MANZANEDO.

Auersana bonorum. Veneris 2. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

De Procuratore fiscali per calumniam instigante, quando teneatur ad damna, & interesse.

SVMMARIVM.

*Procurator de gestis indicialiter non tenetur de suo, sed tenetur dominus cui attribuuntur omnes actus iudiciales, n.*1.

Fisci Procurator tenetur de suo proprio ad damna, expensas, & interesse, si per calumniam instigauit, dummodo constet de mera calumnia, secus de præsumpta tantum, num. 2.

Accusator non probando accusationem præsumitur in dolo. num 3. *vbi quod hoc fallit in officiali, qui sollicitudine sui officij, & non odio accusati accusare præsumitur.*

DECISIO DIX.

1 CVm Curia Episcopalis Auersana, & Cæsar eius Procurator fiscalis fuissent per tres conformes condemnati ad restituendum quæcumque bona, & pecunias Pompeio ablata,Cæsar pro eius interesse adiuit Signaturam, a qua causa commissi obtinuit R. P. D. Castaneo quoad bona sua, & personam propriam simpliciter. In termino pariter indicato, qui D. Castaneus ad Cæsaris fauorem pronunciauit eum absoluendo. Vnde causa appellationi mihi commissa dubitaui an illius sententia esset confirmanda, vel infirmanda? Et Domini pro confirmatione responderunt, cum de eius iustitia appareat, nam eo quia licet ad instantiam Cæsaris vti Procuratoris fiscalis a Pompeio fuerint prædicta bona ablata, tamen ipse non tenetur ad illorum restitutionem de proprio, quia Procurator de gestis iudicialiter non tenetur de suo, sed tenetur dominus, cui attribuuntur omnes actus iudiciales. *Plautius ff. de procurator. l.* 4. *in princip.* vbi Bart. & alij omnes, *ff. de re iudic.* Guid. Papæ *decis* 86. *in fine*, Socin. *consil.* 154. *num.* 4. *lib.* 2. Natt. *consil* 641. *num.* 4. & 4. Aym. *in praxi*, §.31.*limitat.* 21.& sic Pompeius nullam habet actionem contra Cæsarem, cum præsertim contra ipsum fuerit semper actum tanquam Procuratorem fiscalem, quo casu non censetur condemnatus nomine proprio, sed procuratorio. gloss. *in l.quacumque, verbo Procurator. ff. de procurator.* Bald. *in l.* 1. *in fin. ff. de sentent. & interlocutor. omnium iudicum.*

Quibus non obstat quòd Cæsar indebite Pompeium 2 vexauerit per calumniam in tribus instantiis contra eum instigando, quo casu fisci Procurator tenetur ad damna, expensas, & interesse de suo proprio. Bertazol. *consil.* 561. *num.* 2. *lib.* 2. cum aliis allegatis. Quia id procederet in vera calumnia, & quando de ea expressè appareret, puta si constaret quòd scienter,& dolosè instigauerit; secus verò est in præsumpta, à qua necessitas officij eum excusat. Mil. *in praxi criminal. pro seq. in denunciat. form. num.* 117. Clar. *in practica criminal. quæst.* 62. *num.* 4. *circa finem.* Gail. *pract. obser.* 90. *num.* 5. Tenm. *cautel.* 2. *num.* 17. *in fine*, testans se pluries ita vidisse seruari.

Et licet regulariter actor, siue accusator præsumatur in dolo, & calumnia, eo ipso quòd non probat 3 accusationem per eum propositam, gloss. *in cap. calumniam, verbo victori, de pæn.* Natt. *cons.* 168. *num.* 5. Couarr. *pract. cap.* 17. *num.* 3. *versic sextò condemnatio.* Tamen hoc facit in officiali, de quo lex bene præsumit, censetur enim potiùs motus iure & solicitudine sui officij, quam odio accusati, vt in puncto post Paul. de Ghisland. *in tractatu de relax. carcer. tit. de calumn. cap.* 2. *incip quæro an eo ipso.* tradit Fariuac. *in sua praxi criminal. quest.* 16. *num.* 22. *circa medium.*

Minus facit quòd Cæsar ex proprio facto se obli- 4 gauerit de stando iuri, & iudicatum soluendo, & ad hunc effectum fideiussorem dederit, quia hæc obligatio fuit facta ex eo quòd Pompeius ipsum accusauerat de contrauentione inhibitioni A.C. in quo iudicio fuit admissus vt auditor, data cautione de stando iuri, & indicatum soluendo, & fuit postea absolutum, vnde eius, & fideiussoris obligatio non potest extendi ad hanc causam diuersam, quæ nihil habet commune cum dicta causa contrauentionis iam fini a ad fauorem Cæsaris.

Et ita fuit conclusum, &c.

R. P. D. MANZANEDO.

Fauentina pecuniaria. Veneris 2. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Arbitrio vnius stare promittens non tenetur stare arbitrio alterius, & quid si arbiter non arbitretur, & de fideiussore qui se obligauit vt principalis, principaliter, & in solidum, an retineat naturam fideiussoris.

SVMMARIVM.

Arbitrio vnius stare promittens, non tenetur stare arbitrio alterius, num. 1.

Arbitrio alicuius stare promittens, si inde non arbitretur, an teneatur stare arbitrio alterius, num. 2.

Fideiussor accedens vt principalis, principaliter, & in solidum, conueniri potest non excusso principali; istitur tamen fideiussor si in contractu non habet interesse, num. 3.

DECISIO DX.

1 DOmini perstiterunt in decisis, ex rationibus, & fundamentis in decisione adductis. Er præcipue ex eo quòd cùm Eranus fideiussor promiserit soluere pretium mercium venditarum, iuxta declarationem faciendam per Pasqualinum, non potuit condemnari, ex declaratione facta per alium peritum, ex ibi allegatis. Quibus non obstare visum fuit quòd prædicta procederent si in Pasqualinum fuisset remissa declaratio pretij mercium, & sic substantia contractus, quod opponebatur non fuisse factum, cùm pretium esset certum ex lista conuenta inter partes, & inserta in instrumento, & quoad illud non esset opus arbitrio Pasqualini. Respondetur enim quòd pretium conuentum in lista, est omnium mercium communium existentium in apotheca, non autem rei venditæ. Nam Ioann. Baptista vendidit Blasio portionem suam, ac omnia iura & prætensiones, quas ipse super societate habebat circa participationem maioris lucri, & alia quorum pretium erat incertum, & ideo illius declarationem, & sic substantiam contractus partes remiserunt in Pasqualinum, vt patet ex verbis ipsius instrumenti, ibi, *ad declarandum quantum importet pretium dictorum iurium, vt suprà, venditorum.*

2 Non obstat cons. Roman. 502. quia ille loquitur quando ex præcedenti contractu inter partes inito clarè constare potest de eo quod fuit remissum in arbitrium tertij, tunc enim, licèt ille non arbitretur, nihilominus fideiussor remanet obligatus. Curt. iun. *cons. 36. sub num. 16. versic. nec præmissa*, qui ita Roman. declarat, & subiungit, quòd si ille aliter diceret, loqueretur contra text. expressum *in l. 3. ff. indic. solui.* secus autem est in casu nostro, in quo non est omninò clarum & certum ex aliquo contractu præcedenti ius & prætensio Ioannis Baptistæ super societate, nec quanti æstimandum esset tale ius per ipsum venditum, vt suprà dictum est.

3 Minus obstat quòd Eranus non sit fideiussor, cùm accesserit tanquam principalis principaliter & in solidum, & ideo non inrrent adducta in decisione, quia respondetur quòd talis clausula operatur vt fideiussor æquè, ac principalis conueniri possit ab initio, non excusso principali, & alios similes effectus, vt per Decian. *cons. 72. num. 5. lib. 2.* Paris. *consil.* 110. *num. 76. lib. 1.* Non autem efficit vt is qui verè pro alio intercessit, & nullum in negotio habet interesse, non dicatur fideiussor, quantumcumque dicat se principaliter obligare. Decian. *consil. 7. num. 5. in fine.* Purpurat. *consil.* 600. *num. 6.* Surd. *consil.* 436. *num.* 15. *lib.* 3. *& decis.* 308. *num.* 5. Ruin. *consil.* 140. *num.* 8. *in fine lib.* 1. Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 16. tit. 1. num. 1.*

R. P. D. VEROSPIO.

Tudertina pensionis. Veneris 2. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Gratia reseruationis pensionis iustificanda est per impetrantem, etiam quòd pensio sit purè reseruata, præsertim quando agitur cum successore, qui pensioni non consensit, & vbi in litteris adest clausula, *vt asseris*, nec isto casu sufficit quasi possessio exigendi pensionem, & an, & quando pensionario, seu potiùs titulari spectet onus probandi valorem beneficij.

SVMMARIVM.

Pensionis reseruatæ gratia non est exequenda, nisi priùs fuerit iustificata, num. 1. ibi ampliatur hæc conclusio, etiam quòd pensio sit purè reseruata, & num. 2. vbi præsertim quando agitur cum successore in beneficio, qui pensioni non consensit.

Clausula, si preces veritate nitantur, *semper intelligitur in rescriptis gratiosis. ibid.*

Beneficia Ecclesiastica de iure communi sine diminutione conferuntur, num. 2.

Gratia, & littera Apostolicæ eo magis sunt iustificanda, quando in illis adest clausula, vt asseris, *num. 3.*

Clausula, vt asseris, *apposita in litteris Apostolicis, & in gratia, facit vt eadem gratia non sit exequenda, nisi fuerit iustificata, ibid.*

Quasi possessio exigendi pensionem non suffragatur in petitorio, sed solùm in possessorio. ibid.

Valorem beneficij probandi onus spectat ad titularem, quando ad pensionis reductionem, vel ad nullitatem agit. declara vt num. 4.

DECISIO DXI.

FVit de anno 1611. super fructibus parochialis Ecclesiæ sanctæ Terentianæ Tudertinæ diœcesis, quam Marius Petrucius obtinebat Apostolica auctoritate, reseruata ad fauorem Au[illegible]lij Petrucij pensio centum ducatorum, & cùm Andreas Ceccarellus eam recusaret vti nullam soluere, tanquam narratiua in litteris reseruationis esset subreptitia, causam in petitorio coram me introduxit in Rota, post quam in possessorio coram A. C. succubuerat. Vnde proposui dubium, an pensio esset nulla, quod fuit affirmatiuè resolutum, nisi per pensionarium gratia iustificetur, semper enim in gratia sit, vt in casu nostro clausula intelligitur, *si preces veritate nitantur. cap. ex parte, de rescript.* Dec. *consil.* 33. *num.* 1. *&* 141. *num.* 6. Rota *decis.* 121. *part.* 2. *diuersor.* Accoramb. *decis.* 17. *de rescript. lib.* 1. etiam quòd pensio esset purè reseruata. Anton. Augustin. *in epit. de pension solut.* & fuit dictum in Brixien. pensionis 28. Nouembris 1594. coram Illustrissimo Millino, & in Salamantina pensionis 26. Martij 1596. coram Giptio. 1

Tanto magis, cùm hîc agatur cum titulari successore, qui pensionis impositioni non consensit, & de iure communi fundatam habet intentionem, quòd Ecclesiastica beneficia sine diminutione conferantur. *cap. vnico, vt Ecclesiastica beneficia sine demin. confer.* & fuit dictum in Salamantina pensionis 28. Ianuarij 1591. coram Giptio, & in Tudertina pensionis 21. Aprilis 1614. coram me. 2

Additur in litteris reseruationis adesse clausulam, *vt asseris*, quæ operatur vt gratia, non iustificatis narratis, dicatur subreptitia. Rota *decis.* [illegible] *de reseruat. in antiquis. & decis.* 60. *eodem tit.* Cassad. *decis.* 4. *num.* 8. *de prabend.* 3

Nec pensionario ad hunc effectum quasi possessio exigendi suffragatur, cùm simus in petitorio, & illa solùm efficiat vt lite pendente solutio non retardetur, vt fuit dictum in allegata Salamantina coram Giptio, & in Rauennaten. pensionis 28. Ianuarij 1596. coram Litta, & in Meleuitana pensionis 27. Iunij 1597. coram eodem.

Non obstat onus proban[illegible]i valorem ad titularem spectare, quando ipse ad pensionis reductionem, vel ad nullitatem agit ob non veri valoris expressionem. Verall. *decis.* 199 *part.* 2. 4

Nam hic loquitur in pensione in qua valoris expressio non requirebatur, vt in gratia regressus.

sus. In casu autem nostro secus accidit, cùm pensio reseruata fuerit sine causa, vnde valor exprimi debuit, quem pensionarius tenetur iustificare, vt fuit dictum in causa Burgen. pensionis 18. Februarij 1581. coram Giptio, & in Tudertina pensionis 21. Aprilis 1614. coram me.

R. P. D. PIROVANO.

Vercellen. pensionis 2. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

De confessione Procuratoris, quando noceat principali, & an possit diuidi.

SVMMARIVM.

Manutentio non denegatur quoties constat de possessione, num. 1.

Confessio Procuratoris in iudicio emanata, solet domino praeiudicare, num. 2.

Confessio Procuratoris reuocari non potest per dominum, si dominus ex pòst ratificauit gesta Procuratoris, quia sic facit actus suos, num. 3.

Confessio Procuratoris potest separari, & si in ea contineatur error, potest acceptari, reiecta qualitate erroris, num. 4.

Testes informiter examinati, si non probationem faciunt, saltem sufficiens adminiculum, & implent probationem imperfectam, num. 5.

Merita causa non tractantur in summariissimo iudicio retinendæ, num. 6.

DECISIO DXII.

1 Fvit resolutum non intrare arbitrium pro retardanda solutione pēsionis, sed D. Francisco dandam esse manutentionem, vbi enim constat de possessione, regulariter decretum manutentionis non denegatur, vulgato §. *retinendæ, Instit. de interdict.* neque constituitur aliqua differentia, quòd pronuntiatum fuerit per schedulam, vel per decretū fuerit processum, quia semper constito de possessione datur manutentio ad statum in quo quis reperitur, vt firmatum fuit in causa Pistorien. pensionis 3. Iunij 1606. coram Illustrissimo Card. Ludouisio.

2 Possessio autem Comitis Francisci videtur probari ex confessione Procuratoris D. Episcopi, ex sæpius per eum repetitis protestationibus, quòd intendebat repetere hactenus indebite soluta, stante resolutione tituli pensionis per ingressum religionis, quæ tanquam emanata in iudicio, solet domino præiudicare. Ostasch. *decis.* 134. *num* 3. *&* 4. Rot. *decis.* 196 *in* 1. *part.* 1.

3 Nec responsio videtur tuta, quòd illa fuerit confessio Procuratoris, quæ domino non præiudicat, & possit quandocumque reuocari, quia ex pòst Dominus Episcopus ratificauit omnia gesta per eundem Procuratorem, atque ita fecit omnes suos actus Procuratoris, & per consequens cōfessionis. Ægid. *decis.* 299. *n.* 5. Put. *decis.* 171. *num.* 2. *lib.* 3. & vlteriùs expressam addidit confessionem in actu appellationis, vbi natrando grauamina dixit, quia liberatus nōn fuit à solutione pensionis nullius & extinctæ, neque etiam partem aduersam damnauit ad restituendum quicquid per errorem fuerat resolutum.

Nec referre videtur quòd illa verba sint exceptiua, & præsuppositiua, quæ non inferant confessionem, aut voluntatem ostendi, nisi quatenus aliquid solutum absque errore probetur, vel saltem ad solutiones patri D. Comitis facta referenda esset, quæ non releuant contra successionem titularem, dum in beneficialibus non est legitimus administrator filij.

Quia prædicta verba non exceptiuè in actu appellationis, sed dispositiuè narrata videntur, neque adeò qualitas erroris connexa est cum ipsa confessione, quin possit separari, potest enim confessio acceptari reiecta qualitate erroris. Crauet. *cons.* 150. *num.* 4. *&* 5. Rot. *decis.* 802. *num.* 4. *part.* 1. *diuersorum.* nec debet restringi ad particulares, solutiones cùm sit indefinito modo probata, & apta comprehendere solutiones vltra expressas, & productas in actis. 4

Et prædictis omnibus accedebant testes, quamuis informiter examinati, deponentes ipsis vti Procuratoribus pensionarij D. Episcopum soluisse, & item solutiones factæ patri pensionarij, tam ab Episcopo prædecessore, quàm ab illius hæredibus, quæ omnia pro sufficienti adminiculo deseruire visa sunt Dominis, & posse implere imperfectam probationem, *l. instrumēta, C. de probationibus.* Guid. Pap. *quæst.* 441. Achil. *de confess. decis.* 1. Rota *decis.* 375 *num.* 1. *parte* 1. *diuersor.* 5

Quæ autem dicuntur de extinctione pensionis propter ingressum Religionis Equitum Sancti Mauritij, & Lazari, respiciunt merita causæ, quæ non solent tractari in summariissimo retinendæ, & interim determinanda est manutentio distinguens actorem à reo. Caputaquen. *decis.* 223. *&* *decis.* 317 *par.* 2. Et ita, &c 6

R. P. D. PIROVANO.

Romana vineæ & Saluiani. 5. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Saluianum interdictum datur pro dote, pro dotis augmento, & pro donatione propter nuptias.

SVMMARIVM.

Instrumentum publicum facit probationem indubitatam regulariter, num. 1.

Saluiani requisita sunt creditum, hypotheca, & possessio, quibus probatis non denegatur immissio, num. 1. & 2.

Locatio probat possessionem inter dominum, & locatorem, numer. 2.

Dotis augmentum, & donatio propter nuptias à pari procedunt cum ipsa dote, num. 3.

Possessori datur retentio pro melioramentis, num. 4.

Creditor potest anteriori creditori offerre, & soluere quod liquidum est ad remouendum impedimentum immissionis, & pro illiquidis sufficit satis datio, num. 5.

Immissio non datur pro dote, nisi pro ea summa qua superest de alienatione fundi dotalis, num. 6.

Enuntiatiua non præiudicat tertio, dum super ea dubitari contingit, num. 7.

Expensæ factæ in colendo fundo, super quo datur immissio, ante omnia restituendæ sunt per nouum possessorem, n. 8.

DECISIO DXIII.

Censuerunt Domini intrare Saluianum pro dote, & donatione propter nuptias Olympiæ super vinea de qua agitur. 1

Concurrunt enim omnia requisita in Saluiano, nempe creditum verum Olympiæ firmatum in particulari decisione diei primæ Iunij 1616. ex publico instrumento dotali, quod regulariter solet facere probationem indubitatam, *l. cum precibus. C. de probationib.* 2

Grammat. *decis.* 103.*in princ.* Seraph. *decis.* 1134.*num.*2. Et similiter ex eodem instrumento probatur hypotheca ne dum generalis, sed indiuidua super præsenti vinea; possessio verò Bartholomæi mariti debitoris, ac eiusdem retentio per Petrum, & nunc hæredes suos, probatur ex eodem instrumento.

2 Et ex alio locationis in eundem Petrum, quæ adhuc durat, & inter dominum & locatorem absolutè possessionem probat. Rot. *in antiq. decis.* 1.*de fid. instrum.* Tiraquell. post multos *de iure constituti* 3. *par. numer.* 22. Gabr. *cons.* 31.*num.*9.*lib.*1.

3 Augmentum verò siue donatio propter nuptias, & illa est certa, cùm proueniat ex statuto vrbis, *cap.* 131. *lib.* 1. & de ea prout de dote est dicendum, Bal. *in l. vbi adhuc, num.* 54.*C. de iur. dot.* Negusant. *de pignoribus par.* 2.*membr.*4.*num.*64.

4 Non obstat exceptio melioramentorum, & eorundem liquidatio seruatis seruandis per peritos electos in scutis respectu vineæ 197. & respectu domus in scutis 218. pro quibus datur possessori retentio, *l. circa. ff. de cond. indeb.* Capyc. *decis.* 17.*num.*7. Franc. *decis.* 38. *per totam.* Rota *decis.* 112.*in fine parte* 2.*diuersorum,* & sepiùs fuit resolutum.

5 Quia respectu melioramentorum vineæ offertur solutio, & in renitentiam depositum eiusdem summæ, iuxta formam secundæ relationis; quo verò ad meliotamenta domus offertur satisdatio, stante quòd adhuc non constat de concludenti liquidatione facta in termino præfixo de ordine Rotæ eisdem hæredibus, nec relationes de illis loquuntur, & vtrumque de iure solet admitti dum creditor potest creditori anteriori offerre & soluere quod liquidum est ad remouendum impedimentum immissionis, *l.* 1.*l. prior. C. qui pot. in pignor. hab. l. secundus C. de pignorib.* Afflict. *decis.* 16.*num.*4. Negusan. *de pignorib.* 1.*parte*; 1.*memb. quinta partis principalis,* & pro illiquidis sufficit satisdatio, *l. statuliber.* 5.*ff. de stat. liber.*

6 Non obstat quòd ex quinque locis Montium, quæ fuerunt data pro fundo dotali cum facultate alienandi, non probentur vendita nisi duo, itaque pro aliis tribus non possit dari immissio cessante credito dotis in eadem summa, prout fuit ponderatum & resolutum in causa Imolen. Saluian. interdicti 5. Decembris 1601. coram Illustrissimo Cardinali Lancellotto, quia Olympia detracta prædicta summa, petit immissionem, nec vlteriùs illius petitio se extendit.

7 Demum non obstat quòd hæredes Petri sint anteriores pro scutis 390. solutis illis de Angelis ex pecuniis eidem Bartholomæo mutuatis, pro quibus pariter potest impediri immissio, & dari debeat retentio dictis hæredibus, quia anterioritas talis crediti non iustificatur, dum non constat, quòd Syluester de Gusman, qui cessit iura Angelis, esset creditor Bartholomæi mariti Olympiæ, nisi per quandam enunciatiuam, quæ tertio creditori non præiudicat, dum contigit super ea dubitari principaliter. Vltra quòd si de pecuniis mutui fuit solutum Angelis, cùm illæ essent debitoris, iura non potuerunt acquiri Cortesiis, sed ipsi Bartholomæo, vt resolutum fuit in Romana Casalis 1. Iulij 1602 coram Illustrissimo Cardinali Ludouico inter impressas per Stutelium 105 *num.*8.

8 Expensæ verò culturæ præsentis anni non fuit dubitatum quin debeantur, & ante omnia sint restituendæ, probata earum quantitate ne locupletetur nouus dominus, vel possessor cum aliena iactura, vt dicit Bal. *cons.* 175.*num.*3.*lib.*2.

R. P. D. CAVALERIO.

Romana domus, & aromataria. Lunæ 5. *Iunij* 1617.

ARGVMENTVM.

Si instrumentum venditionis contineat plures res venditas distinctis, & diuersis pretiis, nunquid reputetur vnica venditio, an verò plures.

SVMMARIVM.

Venditionis instrumentum, in quo sunt vendita plures res pretiis distinctis, & diuersis, non vnicam venditionem, sed plures venditiones dicitur continere, num. 3. *declara, vt num.* 4. *& seqq. per tot decisionem.*

Conditio significatur per ablatiuum absolutum, num. 3.

Conditio debet præcisè, & realiter adimpleri, ibid. in fine.

DECISIO DXIV.

Cæsar Magnolus emerat à Iulio Pocobello domum cum apotheca, & aliis pertinentiis sitam in 1
Platea rotunda, necnon aromatariam quæ in eadem apotheca exercebatur, cum omnibus bonis rebus & massaritiis in ea existentibus; hanc autem venditionem dictus Iulius fecit respectu domus & eius membrorum & iurium supradictorum pro pretio scutorum mille monetæ, respectu autem aromatariæ eiusque bonorum & massaritiarũ pro pretio æstimando per peritos à partibus eligendos, quod quidem pretium siue pretia dictus Cæsar promisit soluere hoc modo, videlicet de præsenti scuta duo millia & quingenta similia in manibus, &c. & si valor bonorum, & massaritiarum excesserit scuta 1500. monetæ residuum soluere promisit in termino duorum annorum proximorum, &c. & interim quòd dictum residuum non solueret, promisit loco pensionis dictæ domus, & damnorum & interesse lucri cessantis, & damni emergentis soluere d. Iulio scuta sex pro centenario, &c. quatenus verò bona, & massaritiæ d. aromatariæ æstimatæ non constituant summam scutorum 1500. promisit Iulius restituere Cæsari id quod solueret vltra valorem & æstimationem dd. bonorum. Item fuit conuentum quòd liceat Iulio venditori infra duos annos proximè futuros redimere dict. domum pro eodem met pretio scut. mille, aromatariam verò & massaritias in ea existentes pro pretio, vt suprà, per peritos declarando, testificatis dd. scutis 1500. ac etiam eo quòd pluris d. bona æstimata fuerint; cum expresso pacto & conuentione quòd filius redimere possit pro vsu & seruitio proprio, & non aliàs, aliter, nec alio modo, & aliàs, vt in instrumento producto in actis, &c.

Paulo ante finem duorum annorum Iulius volens 2
redimere domum & apothecam tantummodo, non autem aromatariam, conuenit Cæsarem coram R.P.D. Locum tenente A. C. coram quo excipiente Cæsare se non teneri restituere nisi integram domum & apothecam cum aromataria, recepto integro pretio soluto fuit lata sententia absolutoria pro Cæsare contra Iulium, commissa autem causa appellationis in Rota dubitaui an sententia esset confirmanda, vel infirmanda, & causa pluries proposita tandem resolutum fuit sententiam esse confirmandam.

Licet n. regula videretur esse contra Cæsarem, quòd 3
si in vno eodemque instrumento venditæ sint plures res pretiis in singulas res diuisis, censeantur esse plures & diuersæ venditiones, *l. cum eiusdem. l. si plura. ff. de ædil.*

ædil.ædict. cum aliis adductis per Tiraq. *de retract. lignag.* §.23. *gloss.* 1. *numer.* 20 quod hic videtur fuisse obseruatum, cùm domus fuerit vendita pretio scutorum mille, aromataria verò pro pretio per peritos æstimando. Nihilominus verba pacti de redimendo videbantur etiam esse clara pro Cæsare, dum in eo exprimebatur per ablatiuum absolutum talem redemptionem fieri debere restitutis scutis 1500. ac etiam quòd pluris æstimata dicta bona fuerint. nam talis ablatiuus absolutus importat conditionem præcisæ obseruan. *l. cuiictus. ff. de vsur. l. a testatore. ff. de cond. & demonstr.* & not. Doct. *in rubr. ff. sol. matr.* & ideo Domini censebant Cæsarem non teneri retrouendere, nec domum, nec aromatariam, nisi impleta sibi hac conditione restitutionis scut. 1500. vt in puncto Decian. *cons.* 10. *in fin. lib.* 1. & talis conditio debet præcisè & realiter intelligi & adimpleri, ex adductis in Romana donationis de Massis 27. Martij 1577. coram fel. rec. Clem. VIII. quæ est dec. 438. *par.* 1. *diu. num.* 2.

4 Respondebatur secundò sudradictam regulam non habere locum quando apparet contrahentes voluisse celebrare vnicam tantùm venditionem, ex latè deductis per Tiraq. *d. gloss.* 1. *numer.* 23. *& seq.* Car. Mantic. *de tacit. & ambig. convent. lib.* 2. *tit.* 3. *num.* 15. *& seqq.* Hic autem multa pro Cæsare allegabantur, ex quibus apparebat partes voluisse facere vnicam venditionem tantùm, & ad hoc considerabatur, contrahentes vsos fuisse verbo venditionis in numero singulari vt ibi: *hanc autem venditionem*, &c. & inferiùs, *& casu quò tempore venditionis & redemptionis, &c.* vbi notabatur etiam respectu redemptionis contrahentes loquutos esse in numero singulari, quam coniecturam in simili causa multum ponderat & exornat Decian. *cons.* 1. *n.* 1. *vers. tamen si venditio, & num.* 5. 6. *&* 7. *&* 38. *lib.* 5. vbi dicit manifestam mentem contrahentium tali casu elici ex verisimilibus coniecturis.

5 Præterea supradicta regula quòd sint plures venditiones quando res & pretia sunt distincta, non habet locum quando ex coniecturis apparet partes alias non fuisse vendituras & empturas respectiuè, vt est text. express. *in dict. l. cùm eiusdem. ff. de ædil. edict.* Decian. *dict. cons.* 1. *numer.* 11. *& numer.* 38. *in fin. & seq.* Dec. *cons.* 421. *num.* 4. Signorol. *cons.* 53. *num.* 1. Card. Mantic. *dict. tit.* 3. *n.* 15. Quod autem in casu proposito Cæsar non fuisset empturus solam domũ sine aromataria, satis Domini putabant colligi, quia sola domus non potuisset afferre talem vtilitatem Cæsari aromatariam exercenti, quam afferre poterat iunctã cum aromataria, vt sensu paret, qui est verus modus coniecturandi, vt per Decian. *dict. cons.* 1. *numer.* 12. præsertim habita ratione auiamenti propter locum vbi sita erat, nempe in Platea Sanctæ Mariæ Rotundæ.

6 In quorum corroborationem considerabant etiam aliqui ex Dominis, quòd si venditio solius domus pro pretio scut. mille fuisset perfecta, vt Iulius prætendit, non posset sustineri pactum illud quòd æstimatis massaritiis vltra scuta 1500. emptor teneretur soluere 6. pro centenario pro illo pluri, cùm certum sit soluto pretio domum spectare ad emptorem, & non teneri amplius quicquam soluere loco pensionis, vnde apparere dicebant contrahentes habuisse illud pretium scut. 1500. & illud plus quòd massaritiæ fuissent æstimatæ pro pretio integro, & donec persolueretur currerent fructus loco pensionis, neque fuit admissa illa responsio quòd verba illa loco pensionis essent erronea.

7 Neque visum fuit obstare quod dicebatur pro parte Iulij ad ostenden animum Cæsaris de emenda sola domo sine aromataria, ex eo quia statim Cæsar vendidit aromatariam cuidam Hortensio sine domo, quia respondebatur Cæsarem locasse etiam domum dict. Hortensio, & insuper fuisse inter ipsos conuentum quòd casu quo Hortensius non posset frui domo, puta quia Iulius vellet eam redimere prout in præsenti redimere intendit, eo casu teneretur retroemere ab Hortensio aromatariam etiam casu quo lapso tempore ad redimen. Iulius non redemisset, & Cæsar, & Hortensius non concordarent circa locationem domus, ex quibus apparebat semper fuisse habitam rationem domus insimul cum aromataria, non autem distinctè, & sic obiectum retorquebatur.

Ea autem quæ dicebantur super eo quòd Cæsar 8 non possit retrouendere aromatariam tanquam alteri venditam, ab ipso tollebantur, ex supradicta responsione. Sed hæc vnà cum alio motiuo quòd Cæsar habuit scut. 1500. pro aromataria ab Hortensio administratore bonorum Iulij, & hi de pecuniis ipsius Iulij non visa fuerunt DD. facere ad præsens dubium, sed ex rationibus supradictis, resolutum fuit sententiam esse confirmandam.

R. P. D. VEROSPIO.

Leodien. fideicommissi. Lunæ 5. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Immissio in possessionem ex *l. fin. C. de Saluiano interdicto*, non datur contra non possessorem, pluraque alia notanda in materia huius immissionis, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Immissio in possessionem dari non potest contra eum, qui non possidet, num. 1.

Possessio rei conuenti probatur ex sustentatione litis cum adminiculis, declara vt num. 2.

Immissio in possessionem dari non potest contra mortuum, numer. 3.

Vsusfructus consolidatur cum proprietate ad fauorem vxoris mortuo viro, ibid.

Immissio in possessionem dari non potest contra bonorum possessores non citatos, ibid. vers. non potest.

Testis examinatus tempore feriarum sine iudicij decreto dicitur nulliter examinatus, num. 5.

Possessio non probatur ex eo quòd quis citatus fuerit, num. 6.

Immissio in possessionem ex l. final. C. de Saluiano interdicto, *non datur illi, qui semel à sua possessione cecidit, numer.* 7.

Via executiua, & sic obligatio Cameralis dicitur vulnerata per sententiam absolutoriam, num. 8.

DECISIO DXV.

Cornelia de Vos, & eius filij, cùm obtinuissent 1 mandatum de immittendo in possessionem bonorum de quibus agitur, & amouendam esse Barbaram relictam q. Ioannis Thomæ eorundem bonorum emptoris, causa coram me introducta, dubitaui an dictum mandatum contra Barbaram esset relaxandum? & fuit negatiuè resolutum. Nam de Barbaræ possessione non constat, & sic non potest ad eam relaxandam illa condemnari, neque contra eandem decerni mandatum de immittendo, *l. sin autem, in princip. ff. de re iudicat.* gloss. *in* §. 1. *in verbo possideat. Instit. de actionibus*, vbi Ias. *num.* 22.

Non obstat possessionem ex litis sustentatione, cum 2 adminiculis probari, licet enim Barbara fuerit ad huiusmodi causam citata, numquam tamen comparuit, & sic dicta præsumptio locum habere non potest.

3 Non obstant restes vltimo loco examinati de Barbaræ possessione post obitum Thomæ viri vsque ad annum 1613. deponeotes, tum quia cùm illa iam obierit, non potest contra eandem relaxari mandatum, Verall. *decis.* 140. *part.* 3. cum aliis per Socin. *consil.* 99. *num.* 11. Tum quia post obitum sui viri possedit eadem vti vsufructuaria, vnde ipsa mortua consolidato cum proprietate vsufructu. Natta *consil.* 419. *num.* 3. Gabriel *consil.* 124. *num.* 4. *&* 5. *lib.* 2. Nec etiam potest contra Thomæ filios, vel alios bonorum possessores ipsis antea non citatis mandatum relaxari, Bald. *consil.* 340. *lib.* 2. Alexand. *consil.* 30. *num.* 16. *versic. quoad septimum lib.* 5. Gabriel *de citatione conclusione* 1. *n.* 131.

4 Nec valer dicere contra intrusum lite pendente, absque alia citatione relaxari posse mandatum. Nam hîc de intrusione non constat, & dum filij Thomæ possident, stante huiusmodi consolidatione, dici non possunt intrusi, sed legitimi possessores, ex allegatis.

5 Rursus primus testis non probar vti feriarum tempore, & absque iudicis decreto nulliter examinatus. Castren. *in l si quando, num.* 4. *C. de testib.* Mascard. *de probation. conclus.* 5. *num.* 91. Secundus pariter de Barbaræ possessione respectu domus tantummodó testatur; de aliis verò bonis deponir de auditu, & ita sufficienter non probat.

6 Nec releuar citatio contra hæredes Barbaræ facta, non enim inde sequitur illos esse bonorum possessores, immò contrarium ex supradictis apparet, stante consolidatione vsusfructus cum proprietate per eiusdem Barbaræ obitum, vnde non viderur immissio dari posse contra proprietarium possessorem illius iuribus non discussis, cùm Barbaræ vsufructuariæ contumacia proprietario vero possessori nocere non debeat. Roman. *consil.* 54. *num.* 5.

7 Vlteriùs, ex quo Cornelia fuit aliàs in istorum bonorum possessione, non competit eidem amplius in vim legis finalis immissio, quæ illi non datur qui semel existit in possessione. §. *adipiscenda. Instit. de interdict.* Menoch *de adipiscen. remed.* 4. *num.* 506. Seraphin. *decis.* 1268. *num.* 4.

8 Denique cùm fuerit contrà eos qui petunt immissionem pronunciatum, vulnerata dicitur via executiua, adeò vt amplius executiue procedi non valeat. Rot. *decis.* 132. *num.* 1. *part.* 2. *diuersor.* & fuit dictum in Anconitana assecurationis 1. Iulij 1604. coram R. D. meo Decano, &c.

R. P. D. DVNOZETTO.

Romana pecuniaria. Lunæ 5. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Creditor quando habet in manibus debitoris pecunias, numquid propria authoritate possit illas sibi ipsi soluere, & isto casu, an tunc pecuniarum dominium in eundem creditorem transferatur.

SVMMARIVM.

Identitas pecuniarum præsumitur ex identitate summæ, temporis formæ & aliis, de quibus num. 2.

Pluralitas summarum non præsumitur nisi probetur, ibid. in fin.

Creditor habens pecunias debitoris in suis manibus, potest eas retinere, & sibi ipsi soluere, n. . declara vt n. 4.

Pecunia dominium transfertur per traditionem earum, & commixtionem cum suis pecuniis, n. 3. declara vt n. 4.

Dominium, & possessio nunquam acquiritur ignoranti, & absenti, nisi per Procuratorem, num. 5.

Dominium rei possessæ vt acquiratur, requiritur animus, & intellectus possidendi, num. 5.

Donata rei sine acceptatione, dominium non transfertur in donatarium, ibid.

Mandati fines ad vnguem seruandi sunt, num. 6.

Dominium non acquiritur ab existente in mala fide, ibid.

Pecunia mala fide consumpta condici potest ac si extaret, ibid.

Ratificatio retrotrahitur, quando medio tempore ius fuit alteri quæsitum, num. 7.

Nullum quod est, nullum potest producere effectum, n. 8.

Paria sunt actum non fecisse, & illum non legitimè fecisse, ibidem.

Clausula omnésque alios, *inducit litis pendentiam, quoad habentes interesse citatos, num. 9.*

DECISIO DXVI.

POstquam visum fuit Dominis mandatum A. C. 1
in fauorem D. Ducis Cæsarini contra Serenissimum Electorem Coloniæ fuisse nulliter attentatum, & pru plus debito relaxatum. Agêtes pro d. D. Electore prętendentes pecunias vigore dicti mandati sequestratas reperiri adhuc penes D Robertum primum, ad quem per litteras cambij ab Hispania in Vrbem fuerunt transmissæ, actionem direxerunt contra D. Robertum, vnde dubitaui vtrùm D. Robertus ad earum pecuniarum solutionem teneretur? quo dubio proposito, Domini affirmatiuè responderunt.

Et primò existimarunt non posse controuerti, quin 2
pecuniæ, quæ continentur in litteris Cambij Ioannis Lucæ Paluuicini, quæ spectabant ad d. D. Electorem,
sint ipsæmet, quas D. Robertus sibi ipsi applicare de- 1
clarauit in satisfactionem crediti, quod habebar cum bon. mem. Duce Iuliano Cæsarino, concurrir enim identitas summæ in scut. 4278. solidis 3. den. 7. auri in auro, & sic non solùm in scutis, sed etiam in solidis & denariis. Deinde concurrir forma litterarum, scilicet quòd dictæ pecuniæ soluendæ erant cum interuentu Excellentissimæ D. Liuiæ vxoris d. D. Ducis cum absque coniecturis diei, mensis, & anni, quæ simul iuncta probant identitatem. *l. qui aliena ff. de acquir. hared. l. quadam mulier. ff. de rei vend.* Bart. *in l. triticum*, & ibi Doctor. *ff de solut.* Alciat. *de præsumpt. reg.* 2. *præsumpt.* 24. cum multis allegatis in decisione Seraph. 1093. stante maximè, quia non præsumitur pluralitas summarum, nisi probetur. Bald. *consil.* 344. *lib.* 2. cum aliis per Menoch. *de præsumpt. lib.* 6. *præsumpt.* 15. *n.* 8.

Secundò non reuocarunt in dubium propositionem 3
firmatam ab informantibus pro D. Roberto, licitè posse creditorem pecunias debitoris sui, quæ ad eius manus peruenerunt, sibi ipsimet soluere, & ita solutas non posse auocari à creditore debitoris, per eum, qui prætendit se vel anteriorem, vel dominum illarum pecuniarum fuisse. Afflict. *decis.* 290. Ioseph. Peruss. *decis.* 45. *num.* 20. Menoch. *consil.* 25. *numer.* 1. Seraphin. *decis.* 174. *num.* 3. fuse Couarr. *pract. quæst. cap.* 29. *num.* 2. Quicquid enim sit in aliarum rerum traditione, id speciale est in pecunia, vt facta traditione & commixtione transferatur dominium, etiamsi res esset aliena. *l. alieni nummi ff. de solut.* gl. ff. & Bart. *in l. singularia. ff si cert. pet.*

Verùm non ideo fuisse liberatum D. Robertum Do- 4
mini censuerunt, quia hæc conclusio tantummodo videtur habere locum, quãdo ipse [illegible] debitor soluit pecuniam suo creditori in eam causam, tunc enim efficitur illius, qui recipit per commixtionem irreuocabiliter, & desinit esse in dominio debitoris; secus verò, quan

quando creditor ex se sibimet soluit, absente & ignorante debitore, quia tunc non transfertur dominium deficiente termino habili, nempe scientia & consensu debitoris, & sic non sufficit sola traditio. *l. nunquam nuda. ff. de acq. rer. domin.* cum aliis per Surd. alleg. *cons. 4. num. 41. vol. 1.* & quamuis Robertus habeat exceptionem retentionis, & compensationis, anterior tamen & præcipuè dominus potest auocare d. pecuniam redintegra, ab eo qui est debitor, dum adhuc dominium non est translatum, deficit enim causa commixtionis, & consumptionis, potéstque eam condicere ab eo, qui locupletior factus est ex re sua, *l. si eum,* & ibi Cuiac. ad African. *ff. de reb. cred. l. si ipsa. ff. quod met. caus. l. vlt. ff. de neg. gest.*

5 Quæ conclusio in hoc casu habet locum, quia bon. mem. Dux Iulianus, cui directæ erant litteræ cambij, & soluendæ pecuniæ, nec eius hæredes eo præmortuo vnquam agnouerunt istas pecunias fuisse suas, & ita earum dominium penes eos, nec per momentum stetit, cùm ignoranti & absenti nunquam acquiratur dominium, sicuti nec possessio, nisi fortè per Procuratorē. *l. 1. C. per quas person. l. 1. §. per procuratorem. ff. de acquir. possess.* Requiritur enim animus & intellectus possidendi ad effectum vt dominium rei possessæ acquiri possit. *d. l. 1. § cæterum, & §. hac qua, eod. tit.* qui animus non potest dari in absente & ignorante. *l. 2. C. de seruit. & aqua.* Potuisset enim Dux Iulianus vel eius hæredes huiusmodi litteras cambij non acceptare, nec poterant ad id cogi, cùm etiam rei donatæ sine acceptatione dominium, vel possessio non transferatur penes donatarium absentem. *l. absenti. ff. de donat.*

6 Deinde cùm expressè in dictis litteris cautum esset, vt D. Duci Iuliano soluerentur istæ pecuniæ, cum interuentu tamen D. Liuiæ eius vxoris, sine cuius consensu non poterat hæredibus soluere, consequenter dominiumque earum in eos transferre, nec per consequens sibimet Robertus satisfacere, & cùm ipse fines mandati ad vnguem deberet seruare. *l. diligenter. ff. mand.* Anchar. *consil. 75. in princ.* Alexand. *consil. 6. num. 3. lib. 4.* aliàs diceretur ipsum Robertum mala fide pecuniam receptam commiscuisse cum sua, & tunc sibi dominium non acquisiuisse. *l. sed et si pater, in fin. ff. ad Macedon.* Dyn. *in l. de eo. §. si quis. ff. ad exhib.* quem sequitur Bart. *in d. l. si alien. ff. de solut.* Pecunia si mala fide consumpta, potest condici perinde ac si extaret. *l. obligari. §. pupillus il 1. ff. de aut. tut. l. Cassius. ff. de solut. §. admonendi. Instit. quibus alienare licet.* gloss. *in l. si filius, in verb. condictione. ff. si cert. pet.* Ias. *in l. rogasti. §. fin. ff. si cert. pet. num. 5.* vbi ait fingi pecuniam extare, & ideo æquè ac si extaret, vindicari posse, cum aliis allegatis per Surd. *d. consil. 4. num. 43.*

7 Non obstat ratificatio subsecuta D. Ducis moderni, & Ducissæ eius matris, quæ retrotrahitur, sufficitque vt postea interuenerit. *l. fin. ff. ad Macedon.* Ias. *in l. si quis mihi bona. §. iussus. ff. de acq hered.* Thesaur. *decis. 7. num. 2. & 3.* Quidquid enim sit, verùm ad præstandum hunc consensum necessariæ fuissent quoad D. Liuiam solemnitates statutariæ, placuit DD. responsio hanc ratificationem factam fuisse post motam litem contra ipsummet Robertum contestatam, & ita medio tempore ius quæ[illegible]um fuit D. Electori, qui non habuit dominium suum pro abdicato ex mandato nullo & iniusto, & iure merito exigit pecunias suas exactas à D. Roberto, quas ipse Robertus exegit à D. Ioan. Luca Palauicino, prout appellatur ex instrumento in actis producto, in quo expressè promittit indemnem se redditurum D. Io. Lucam Palauicinum, in euentum quod ista solut[illegible] ibi facta non subsisteret.

8 Ex quibus appellat ratificationem istam tanquam nullam & attentatam haberi pro non scripta & non facta, cùm nullum iuris effectum actus iste nullus producere potuerit. *l. 4. §. condemnatum,* vbi Doctor. *ff. de re iudic.* Paria enim sunt actum non fecisse, & illum inutiliter & minus legitimè fuisse factum. *l. non putaui. §. non quauis.* vbi Bart. *ff. de offic. præsid. l. quoties. ff. qui satisd. cog.* & Nicolaus *de appell.* & proinde cùm nunquā istæ pecuniæ fuerint effectæ DD. de Cæsarinis debitorum D. Roberti, possunt hodie ab Electore vero domino vindicari, aut condici, licèt à D. Roberto consumptæ perinde ac si extarent, ex supradictis.

Nec placuit DD. quod dicitur vigore clausulæ *omnésque alios*, non esse inductam litis pendentiam cum D. Roberto, qui fuit citatus vigore commissionis, nā cùm de eius euidentissimo interesse hodie constet, ex supradictis, quippe qui pecunias istas, in quibus dominium nunquam acquisiuit, retinet sine dubio, ipse perinde ac si nominatus esset in dicta commissione comprehenderetur, & postquam fuit citatus ab illa die, omnia per ipsum acta remanent attentata. Vestr. *in prax. Rom. Cur. lib. 4. cap. 2.* fusè Lancell. *de attent. post inhib. 2. part. cap. 20. in præfatione quæst. 4. num. 94. & 95.* vbi decisionem in fortioribus terminis allegat. 9

Nec etiam obstat quod dicitur adhuc pendere litem contra DD. Cæsarinos, contra quos non fuit prolata sententia; non enim agitur ad repetendum indebitum solutum, sed prætenditur pro parte Electoris nunquam dd. pecunias fuisse solutas DD. de Cæsarinis saltem legitimè, & ita easdem hodie remanere penes d. debitorem. Quæ dicuntur de legitimatione personarum, ea satis fuerunt sublata ex decisionibus in hac causa factis, tam coram R. P. D. Cauallerio, quàm coram me. Et ita decisum vtraque parte informante. 10

R. P. D. VEROSPIO.

Hieracen. iurispatronatus. Lunæ 5. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

De concedenda, vel non concedenda remissoria, multa notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Probationes angustari non solent, num. 1.

Remissoria secunda concedi non solet, nisi ex aliqua causa & cessante calumnia, num. 2. vbi ponitur causa concedendi secundam remissoriam.

Iura non in forma probanti, licèt non probent, faciunt tamen adminiculum, num. 3.

Remissoria an sit concedenda in tertia instantia, n. 4.

Remissoria an sit concedenda in regno Neapolitano, in quo est timor subornationis testium, num. 5.

DECISIO DXVII.

Fuit sub die 17. Februarij præteriti coram me decisum, testes pro parte Principis Hieracen. inductos immemorabilem super iurepatronatus, de quo agitur, non probant. Vnde cùm pro noua remissoria Princeps instaret, dubio per me proposito, fuit resolutum illam pro nouis testibus in curia priùs non examinandis esse concedendam, cùm probationes coangustari non soleant, *l. quoniam. C. de hæretic.* Ægidius *decis. 556.* 1

Et licèt regulariter secunda remissoria non concedatur, concurrente tamen aliqua causa, & cessante calumnia denegari non consueuit. Sarnen. *decis. 81. lib. 1.* Anton. Augustin. *in tit. de remiss. §. 9.* & fuit dictum in Aquen. pensionis 2. Iunij 1650. coram Illustrissimo 2

Lancel

Lancellotto, & in Pampiloneñ. decimarum 23. Iunij 1600. coram Cardinali Pamphilio. Vbi pro causa fuit consideratum, etiamsi testes in aliquo deficerent de veritate, tamen materiæ articulatæ ex illorum depositionibus constitisse: in casu autem nostro licèt firmarum fuerit non probare testes omnia ad immemorabilem requisita, nonnulli tamen ex eo solùm reiecti fuerunt quòd ætatem 54. annorum non haberent. Alij duo, nimirum 5. & 11. respectu ætatis habilis, quamuis in aliquo deficiant, de illius tamen veritate ex aliorum testium depositionibus apparet, quorum dicta coadiuuantur, etiam ex præsentationibus vltra 50. annos ex illius Episcopi attestatione, quòd omnium hæc beneficia de iurepatronatus Marchionum Hieracentium existant, cui attestationi plurimum solet Rota deferre. Put. *decis.* 243. *in fin. lib.* 2. Seraphin. *decis.* 1141. *num.* 8.

3 Et licèt fuerit in decisione firmarum, non constare dictas præsentationes effectum habuisse, vt etiam dictum fuit, Principis iura non esse in forma probanti. Hæc tamen concurrentibus suprà relatis pro adminiculo deseruiunt ad effectum nouam concedendi remissoriam, vt fuit dictum in Meteñ. monasterij 19. Februarij 1596. coram Iusto, & in dicta Pampiloneñ. decimarum 23. Iunij 1600. coram Cardinale Pamphilio.

4 Non obstat nos esse in tertia instantia, & in aliis duabus in partibus agitatis non fuisse pro immemorabili factas probationes, quæ tamen ibi de facili fieri potuissent, & sic induci calumniæ suspicionem. Nam id potuit euenire, quia pars crederet ad suam probandam intentionem satis esse scripturas, quas habebat, vt etiam ipse Metropolitanus iudicauit, & ad hanc præsumptam calumniam excludendam sufficit ex probationibus factis constare de releuantia, & materiæ articulatæ veritate. Caputaquen. *decis.* 56. *num.* 3. *part.* 3. & fuit dictum in Meteñ. monasterij 19. Februarij 1596. coram Iusto, & in Pampiloneñ. decimarum 23. Iunij 1600. coram Cardinale Pamphilio.

5 Non obstat subornationis timor, cùm testes examinandi sint de Regno Neapolitano, ex Grammat. *not.* 14. *num.* 11. *&* 12. Grammaticus enim fuit in hoc à Rota sæpiùs reprobatus, vt in Neapolitana computorum 10. Maij 1610. coram Reuerendissimo D. Damasceno, & in aliis decision ibus.

6 Nec releuat didicita fuisse dicta testium, & sic non posse ad nouum examen deueniri, quia cùm summarium tantummodo fuerit in curia datum Procuratori, non autem principali, dici non potest iuxta Booz sententiam de publicatione constare. Seraphin. *decisione* 6088. *num.* 2. & fuit dictum in Pampiloneñ. decimarum 23. Iunij 1600. coram Illustrissimo Cardinali Pamphilio, & in Senogallieñ. prædij 11. Decembris 1600. coram Corduba.

R. P. D. COCCINO.

Montisfalisci fideicommissi. Lunæ 5. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Cippo familiæ, & proximiorum nomine, an, & quando in substitutionibus veniant fœminæ, & quando testator fauorem agnationis respexisse dicatur.

SVMMARIVM.

Cippi verbum intelligitur de stipite agnationis, & sic nomine cippi venit fœmina, num. 1. *vbi præsertim quando non constat de contraria mente testatoris. declara vt num.* 9. *&* 10. *vbi de eadem materia.*

Fœmina licèt agnatos non procreet, nec filij fœminarum suæ matris agnatione præseruent, ipsa tamen fœmina agnata sunt, num. 1.

Cippi nomine veniunt etiam fœminæ, quando testator non respexit ad fauorem agnationis, ibid. in fine.

Familiæ nomine veniunt etiam fœminæ, quando testator non respexit ad agnationem, num. 2.

Proximiorum appellatione veniunt etiam fœminæ, quando testator non respexit ad agnationem, num. 3.

Substitutus pluribus institutis, vno deficiente illi proportione succedit, num. 5.

Testator vocando fœminas non censetur respexisse ad fauorem agnationis, num. 6.

Testator non dicitur considerasse fauorem agnationis, quando hoc non dixit, num. 7.

Testatorem respexisse fauorem agnationis probatur coniecturis, ibid. amplia vt ibidem, & num. 8.

DECISIO DXVIII.

Nicolaus de Rubeis in suo, quod condidit, testamento Gratiosam, Faustã, & Iuditham eius filias pro æquali portione hæredes vniuersales instituit, & in euentum in quem aliqua ipsarum quandocunque sine filiis obiisset, voluit sua bona reuerti ad cippum, & ad familiam de Rubeis, & ad proximiores de dicta familia; quare cùm Iuditha sine filiis obierit condito priùs testamento, quæsitum fuit in Rota, an Fausta deberet succedere, & bis affirmatiuè fuit resolutum ex eo capite, quòd Fausta ex præsumpta mente testatoris substitutum excludit; sed quia conclusio non habet locum quando factum est testamentum ex allegatis in vltima decisione, & notat additio ad Baldum *in l. ponule. C. de impub. & alijs subst. in littera A.* ideo cùm cõpertum fuisset Iuditham suum condidisse testamentum, tertiò proposui causam, & Domini pro maiori parte propter aliam rationem steterunt in decisis, & Faustam succedere debere concluserunt. etenim licèt testator voluerit quòd in euentum obitus sine filiis bona reuerterentur ad cippum, & ad familiam de Rubeis, & ad proximiores de d. familia, tamen cùm non respexerit ad agnationem, vt infrà probabitur, [illegible] attendatur verbum, *cippus*, siue verbum, *fa*[illegible], siue verbum, *proximiores*, veniunt fœminæ [illegible] proinde Fausta tam sub nomine cippi, quàm familiæ, & proximiorum includitur. 1 Et quidem quod verbum, *cippus*, intelligatur de stipite agnationis, docet Angelus *in l. fin. in princ.* Castren. *num.* 7. *C. de verb. signific.* Socin. sen. *consil.* 49. *num.* 1. *vol.* 1. *& consil.* 51. *num.* 2. *vol.* 4. Card Mantic. *de coniect. vlt. vol. lib.* 8. *tit.* 12. *num.* 14. *vers. secundum est etiam,* Peregrin. *de fideicommiss. art.* 22. *num.* 29. Honded. *consil.* 75. *num.* 7. *lib.* 1. qui alios allegat, & præterea licèt fœmina agnatos sibi non procreet, nec filij fœminarum in suæ matris agnatione perseuerent, *l. pronunciatio. ff. de verb. signific.* Bald. *in l. vnica numer.* 7. *&* 8. *C. quando non petent. part.* tamen ipsa fœmina agnata est, & quousque ipsa viuit, nomen familiæ, & agnationis, & cipum domus conseruat, & propterea venit appellatione cippi, cùm non constet de contraria mente testatoris, Paris. *consilio* 31. *numer.* 1. *& seqq. & consilio* 53. *num.* 29. *& seqq. & num.* 32. *lib.* 3. Antonius Cioffus *consil.* 84. *numer.* 1. *&* 2. & hoc dictum optima ratione comprobatur, quia nomen *cippus*, non est nomen legale, Corn. *d. consil* 273. *num.* 5. *lib.* 4. immò appellatur nomen rusticorum. Angel. Manrica, & Peregr. *locis præcitatis*, & propterea meritò comprehendit etiam fœminas, si testator non respexit ad aguationẽ, quod

quod si fecisset, mens ipsius tanquam regina esset attendenda, Socin. iun. consil. 110. n. 10. Angel. cons. 223.

2 Quantum verò attinet ad nomen familiæ, in hoc casu, in quo testator non respexit ad agnationem, certum est fœminam quousque ipsa viuit, conseruare nomen familiæ, & agnationis, & ideo venire appellatione familiæ, Alex in cons. 55. n. 5. vers. præterea etiam filia d. Ioannis lib. 3. Ias. in consil. 142. n. 24. in fin. vers. Lucia sit, de agnat. lib 3. Alex. consil. 53. n. 8. in fin. vers. non obstat lib 6. Iason lib. 2. num. 206. ante medium, vers filia vero, & in fine vers. qualitas agnationis, C. de iur. emphyt. Socin. iun. in consil. 30. n. 51. lib. 1. & cons. 2. n. 4. & cons. 268 n. 21. & 56. vol. 2. Cephal. consil. 134. n. 47. vol. 1. Cagnol. in l. fœmina n. 7. ff. de reg. iur. & optimè Corn. in consil. 250. numer. 11. vol. 3. Paris. consil. 51. n. 12. & seqq. lib. 2. latè Cardinalis Mantica de coniect. vlt. vol. lib. 8. tit. 12. num. 2.

3 Quantum denique attinet ad nomen, proximiores, non est dubitandum, cùm testator non respexerit ad agnationem, quin sub nomine, proximiores, veniant etiam fœminæ, Bald. consil. 6. numer. 1. lib. 2. Rub. Alexand. consil. 106. num. 4. Curt. iun. consil. 49. n. 7. §. accedit, lib. 1.

4 Et prædicta omnia procedunt etiam quòd fœminæ nuptæ sint extra familiam l. voluntas, vbi Bald. n. 2. C. de fideicom. Decius cons. 287. n. 12 Corn. cons 230. num. 3. & n. 11. lib. 3. Socin. iun. consil. 2. n. 6. lib. 2. Cephal. consil. 53. n. 86. Gabr. cons. 195. lib. 1. Mantic de coniect vlt. vol. lib. 8. tit. 12. n. 7. vt fuit dictum in causa Romana de Micinellis 10. Iunij 1603. coram bo. me. Card. Seraphino.

5 Corroboratur prædicta cõclusio duplici fundamẽto. nã primò certũ est, quòd si Iuditha nũ fecisset testamentũ ex præsumpta mẽte testatoris, ex verbis ipsiusmet vocationis, quẽlibet substitutũ exclusisset, Peregr. de fideicom. art. 13. n. 32. & 46. & 48. Menoch. præsumpt. 186. n. 16. lib. 4. Decian. cons. 1. n. 128 lib. 2. Mantic. de cõiect. vlt. vol. lib. 11. tit. 5. n. 18. Rot. decis. 141. n. 1. & seqq. part. 1. & fuit dictũ in decis. in hac causa factis, in quibus fuit expressè responsum ad verba illa distributiva; & si aliqua substituit cippum, ex Ripa in l. hæredes mei, §. cùm ita, n. 118. & seqq. ff. ad Trebell & ex aliis ibi allegatis, & propterea dicendum est eùm testator in ista vocatione non respexerit ad agnationem quòd sicut Fausta ex præsumpta mente testatoris quelibet substitutum excluderet, si Iuditha testamentũ non condidisset; ita etiã Fausta debeat censeri vocata in substitutione expressa, cùm verba sint apta comprehendere fœminas, ac proinde Faustam, ex allegatis per Cardin. Mantic. de coniect vlt. vol. lib. 3. tit. 3. n 9. & seqq.

6 Secundò, prædicta sententia corroboratur, quia certum est testatorẽ non respexisse ad agnationẽ, cum vocauit fœminas, & idẽ esse dicendũ cum vocauit cippũ, & familiã, & propterea fœminæ censentur vocatæ sub nomine cippi, & familiæ, vt vocationes inter se correspõdeant, cùm verba in testamento posita apta sint cõprehendere fœminas, vt superius dixi, & notat Ruin. in consil. 187. n. 1. lib. 1. Paris. consil. 23. n. 64. lib. 1. Ceph. consil. 396. n. 101. & seqq. & fuit in simili dictum coram me in causa Romana emphyt. 28. Nouemb. 1603.

7 Quòd autẽ testator non respexerit ad agnationẽ, satis patet ex præsumptione, quæ oritur ex quo testator hoc non expressit, Dec. cons. 511. n. 6. ante medium. Soc. iun. cons. 117. post n 25. lib. 1. Bero. cons. 122. n. 5. ad fin. cum seqq. lib. 2. Gabr. cons. 97. n. 18. lib. 1. Ceph. cons. 527. n. 32. & dixit Rota in causa Romana fideic. 29. Martij 1610. corã Illustriss. Ludouisio. Et licèt possit ex coniecturis cõstare testatorẽ respexisse ad agnationem, Socin. iun. & Gabr. loc. cit. tamen in hac facti specie cessat omnis difficultas, cùm testator instituerit filias fœminas, ex quo colligitur non respexisse ad agnationẽ, Mantic. de coniect. vlt. vol. lib. 6. tit. 15. n. 9. Aym. cons. 306. Surd. consil. 370. n. 4 Molin. de primog. Hispan. lib. [illegible] c. 5. n. 50. vbi quãplures allegat; quæ conclusio procedit etiã quòd post fœminas vocauerit cippũ domus, Paris. cons [illegible] 5. n. 14. & seqq. vol. 3. & dixit Rota in causa Romana fideicom. de Grachis 26. Nouemb. 158[illegible]. coram bo. me. Card Pamphilio, & in alia Assisien hæred. 31. Maij 1616. coram Illustriss. Lugdunen. & est de mente Molin. loco præcit. post alios per eum relatos, dũ vult quod si testator vocauit fœminas etiam quod aliquando vocauerit masculos, quòd non censeatur respexisse ad agnationem.

Insuper prædicta conclusio procedit etiã quòd adsit statutum exclusiuum fœminarũ, licèt de hac sententia posset dubitari, si prius instituisset masculos, & deinde substituisset cippum, quo casu fœminæ nõ venirẽt, nisi post masculos. Bart. in l. si iurisiurandi §. si liberi, n. 5. ff de oper. liber. Curt. iun. cons. 31. n. 3. & fuit dictum in causa Romana domus S. Ludouici 27. Nouemb. 1600. coram bo. me. Penia, tamen cùm instituerit fœminas, & sic cũ cõstet de cõtraria mente testatoris, recedendũ est à coniectura statuti. Mant. de cõiect. vlt. vol. lib 6. tit. 10 n. 14. & fuit dictũ in causa Romana emphyt. 18. Maij 1601. corã me, vbi subiungitur quòd de facili recedit ab ista cõiectura, iuxt. cons. Corn. 91. n. 1. lib. 1. & 1[illegible]2. n. 9. vol. 3. & Aym. 250. n. 2. & cessat omnis difficultas, quia non adest statutum exclusiuum fœminarũ propter extraneos de familia, & proprietate ex statuto nulla potest desumi coniectura. Socin. sen. consil. 55. post n. 1. vers. sed in casu nostro. lib. 3. Socin. iun. cons. 158. n. 51. lib. 2. Curt. iun. cõs. 49. n 10. Cephal. cons. 46. n. 19. vers. non obstat itaque. & dixit Rota in causa Montisfalisci hæreditatis 14. Maij 1564. coram bo. mem. Card. Seraph. & in alia Romana fideicom. 29. Martij 1610. coram Illustriss. Ludouisio. 8

Neque obstat quòd appellatione cippi non veniant fœminæ, vt expressè in his terminis voluit Corn. in cons. 55. n. 6. lib. 1. vbi in illo casu prout in nostro institutæ erãt fœminæ, & substitutus cippus, & aderat etiã in illo casu prout in nostro statutũ exclusiuũ fœminarũ propter masculos, quod ponderat idem Corn. in cons. 6. Viuius dec. 10. n. 3. & seqq Nam fuit responsum consiliũ Cornei, & decisionem Viuij bene procedere si testator respexisset ad agnationem, ad qua cùm nõ respexerit, dicendũ est, quòd appellatione cippi veniant fœminæ, vt patet ex Parisio supra allegato, & dixit Rota in causa Nucerina præd. 24. Nouẽb. 1595. corã bo. me. Card. Mant. in vers neque obstat quod hac verba ad cippũ domus, & Menoch. in cõs 549. n. 12. vers. 4. & vlt. vol. 6. intelligit Corneũ, vt eius dictũ procedat quãdo testator institutis filiis masculis, exclusisq; filiabus dotatis substituit ipsis filiis decedẽtibus sine filiis cippũ domus, & meritò, quia ratio Cornei, & Viuij adaptari nõ potest, quãdo testator non respexit ad agnationẽ. nã mouentur ex eo, quia testator, cùm ad cippũ domus bona redire voluerit, dicitur ipsũ cippũ vocasse, atque ita eos in quibus firmamentũ & stabilimentum domus, ac proinde eius cõseruatio consistit: porrò fœmina non est stabilimentũ & cõseruatio domus & familiæ, sed finis, & cũ ea extinguitur, quæ quidẽ verissima sunt, sed non tollũt quin fœmina sit de stipite, quod sufficit in hoc casu, cùm testator nõ respexerit ad agnationem, vt suprà conclusum est; insuper addo rationes, quas afferunt Corn. & Viuius, esse Doctorum mox citatorum, qui tamen docent nomine cippi non comprehendi fœminas, quando testator respexit ad agnationem. 9

Neque verò est quòd infiniti Doct. contrariam sententiam doceant, & Rot. etiam contrarium tueatur, vt ex aduerso contenditur. nam est aduertendum quòd Doctores citati vel loquuntur in diuersis casibus; vel loquuntur quando testator respexit ad conseruationem agnationis. etenim Francus in cap. si pater n. 111. vers. 11. de testam. in 6. intelligendus est, licet hoc non 10

expresſè dicat,ſed colligitur ex ratione, quando teſtator reſpexit ad agnationem, mouetur enim ex eo, quia, vt ipſe dicit, fœminæ non poſſunt leuare faldam domus & caſatæ,quod eſt verum,ſi teſtator reſpexiſſet ad agnationem,vt ſuprà dictum eſt,Corn. *conſil.* 26.*n.*4.*in fin.& num.*5. *lib.* 4. expreſsè loquitur.quando maſculus eſt inſtitutus, & poſtea ſubſtituitor cippus, vt patet *num.*3.*&* 4. & in eiſdem terminis loquitur *in conſil.*41.*num.*8.*& ſeqq.*vt patet *n.*2. *& in conſil.*273. *n.*4. *in fin.& num.*5.*lib.*4.Curt.iun. *in conſil.*72.*n.*6. Dilectus *de art.teſtan caut.*22.*n.*2.*de ſubſtit.* dum dat cautelam vt cippus ſubſtituatur,quaodo teſtator vult bona conſeruari in agnatione, expreſse loquitur quando teſtator reſpexit ad agnationem,Gozad.*conſil.*79. *num.*6. Pariſ. *conſil.*53.*n.*29.*& n.*36.*lib.*3.Menoch.*conſil.*549.*n.*12. *lib.* 6.Honded.*conſil.*75.*n.*7.*lib.*1. vt expreſse patet *num.*19. *verſ.quod in caſu*,qui omnes loquuntur quando aliquo modo teſtator reſpexit ad agnationem;deciſ.verò Nucetina fideicom.16.Ian.1595.corā bo.me.Card.Mant. fuit declarata 24.Nouemb.eiuſdem anni,vt habeat locum quando teſtator reſpexit ad agnationem, Mant. denique & Peregr.*locis præcit.* videntur referre contrarias Doctorum variè ſentientium opiniones.

11 Denique non obſtat quòd nomen familiæ denotet agnationem, *l. pronunciatio.* §. *fœmina. ff. de verb. ſignific. cum alleg.* per Cardin.Mantic. *de coniect.vlt. vol. lib.*8. *tit.*12. *numer.*9. quia hoc non operatur vt fœmina non cenſeatur vocata,cùm ſit de agnatione, vt ſuprà cooclusum eſt,& ceſſat ratio ex qua poſſet dici excluſa,videlicet ſi teſtator reſpexiſſet ad agnationem, quo caſu per fœminam agnatio conſeruari non potuiſſet,vt ex traditis per Cardinalem Manticam loco proximè allegato colligitur.

Et ita cooclusum,&c.

R. P. D. PIROVANO.

Romana fideicommiſſi de Vezzijs. 9.Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

De recognitione inſtrumenti publici, & quæ requirantur.

SVMMARIVM.

Scriptura non dicitur ſufficienter recognita quæ fuit comparata cum alia ſcriptura, ſi non conſtat quòd ſcriptura cui comparatur,ſit certa & indubitata,num.1.

Scriptura certitudo haberi non poteſt per comparationem, num.2.

Scriptura cum adminiculo vnius teſtis facit legitimam probationem pro certificatione illius ſcripturæ,num.3.*declara vt num.*4.

Teſtis vnus de circunſtantia ſcripturæ per ſimilitudinem non facit ſemiplenam probationem,ſed requiruntur duo, num.4.

Apocha priuata requirit exactiorem probationem recognitionis, quam inſtrumentum publicum, pro quo probando ſufficiunt duo teſtes quòd recognoſcunt inſtrumentum, & quòd eſt manu talis Notarij,n.5.*declara vt n.*6.

Inſtrumentum publicum recognoſcitur per leuiorem probationem, quæ tamen debet eſſe concludens & perfecta, num.6.

Scriptura publica an ſit per comparationem ſufficienter recognita, relinquitur arbitrio iudicis, n.7. *declara vt* num.8.

Arbitrium de arbitrio non debet dari ibid.

Scripturæ comparatio poteſt fieri ad acta alterius iudicij, ſi ſcriptura illa eſt indubitata,num.9.

DECISIO DXIX.

CEnſuerunt Domini ſcripturam de qua agitur non eſſe ſufficienter recognitam, quia ſcriptura cum qua fuit præſens examinata non eſt certa,& indubitata,prout neceſſarium eſt *l.comparationes.C.de fid.inſtrum. auth.ad hæc,eod.tit.* Crauett.*conſ.*216 *n.*18.Curt.ſen.*in l. admonendi,n.*114.*ff.de iureiuran.*Rom.*con.*70.*n.*4. *vol.*4. Menoch.*de arbitrar.caſ.*114.*n.*29.Natt.*conſ.*632.*n.*5.

Monaſterium enim Sanctæ Ceciliæ in actis produxit plura inſtrumenta Petripauli de Amodeis, cum quibus erat facienda comparatio,quæ in cauſa vertente inter Capitolum,& Canonicos S.Nicolai in Carcere ex vna,& monaſterium S.Coſinati de Vrbe,fuerunt recognita per duos peritos per comparationem cum aliis publicis inſtrumentis eiuſdem Petripauli exiſtentibus in archiuo Capitolino, & mox per vnum teſtem, qui formiter examinatus recognouit manum, & characterem, & perſonam dicti Notarij prædefuncti, ac denique eadem recognitione ſtante lata fuit ſententia pro Capitulo.

2 Et tamen verum eſt,quòd certitudo ſcripturæ haberi non poteſt ad hunc effectum per comparationem. Ita text. *in d.l.comparationes.* ibi, *ſine comparatione litterarum* & rationem reddit Menoch. *d.caſu* 114. *numer.*30. quia res in infinitum tenderet, & arguendum eſſet de ſimilitudine litterarum, ad aliam ſimilitudinem, non autem ad certam ſcripturam, prout requirunt exempla poſita *in l.comparationes.& in auth.ad hæc*, quæ ponderantur per Nattam *conſil.*632.*num.*5. & Ruin. *d. conſil.*70.*num.*4.*vol.*4.

3 Non obſtat quòd ſcriptura, cum qua fuit facta comparatio, habeat adminiculum vnius teſtis, quod ſolet facere legitimam probationem ad certificandam ſcripturam. Salyc. *in l. comparationes, numer.* 22. *verſic.Et erit bonum argumentum.C.de fid.inſtrumentorum.* Ang. *in auth. de inſtrument.caut.& fide*, *n.* 4. *in fin. verſ.ſi vero.* Vrſill.ad Afflict.*deciſ.*181.*num* 12.Natt.*conſil.*632. *num.*3.& hoc etiam admittit Menoch. *d caſ.*114. *n.*25. quamuis de prædictis non faciat mentionem Ruin. *conſil.*46.*num.*8 *lib.*4.

4 Quia omnes loquuntur de teſte deponente de facto coram ſe celebrato,prout eſt quando vidit ſcribere,vel ſubſcribere, vel quando præſens fuit confectioni inſtrumenti,non autem de teſte recognoſcente ſimpliciter manum,tanquam habente illam bene notam. qui caſus multum inter ſe differunt ad concludendā probationem,cùm vnus tangat ſubſtātiam facti. & probet ſemiplenè,vt dicit Abb.*in c.*2.*de fid inſtrum.* & Salyc.*in d.l.comparationes,d.n.*22.alter vero circunſtantiā, nēpe ſimilitudinē litteræ,per quam infertur ad ſubſtantiam, & duobus teſtibus debet probari ad perfectionem ſemiplenæ.Gabr.*de probat.concl.*1.*n.*3.*& ſeqq.*

5 Et ſi dicatur quòd idem debet operari ad ſemiplenam conſtituendam teſtis deponens ſuper circunſtantia ſimilitudinis litteræ, aſſerendo habere notam manum,prout teſtis ſuper veritate facti,ex quo non verſamur in recognitione priuatæ ſchedulæ,quæ exactiorem deſiderat probationem, ſed in recognitione inſtrumenti publici,pro quo ſufficiunt duo teſtes dicentes quòd recognoſcebant inſtromentum, & quòd eorum iudicio erat manu talis Notarij,iuxta deciſ. Putei *primam, de fid.inſtrumentorum.*

6 Poteſt reſponderi, etſi in recognitione inſtrumētorū leuior probatio ſufficiat, illa tamen debet eſſe concludens & perfecta in ſua ſpecie.Bald. *in l. ſpadonem.*§. *qui vera.ff.de excuſ.tutor.*quæ talis iſta eſſe non videtur, dum circunſtantia ſimilitudinis,vel cognitionis litteræ vnico teſte tantùm probatur,cùm plures deſideret, vt iam dictum eſt.

7 Non obstat quòd vbi agitur de comparatione litterarum, scripturæ publicæ relinquantur arbitrio iudicis, an plena, vel semiplena fides sit adhibenda, Menoch. *d.consf.* 114.*n.*15. quod arbitrium dicebatur debuisse intrare pro sustinenda veritate scripturæ, cum qua fuit facta comparatio, dum vltra comparationem & testem super cognitione manus attenta illa comparatione fuerit etiam pronuntiatum, & sententia executioni demandata.

8 Quia fuit responsum de huiusmodi arbitrio non esse agendum in præsenti ad sustinendam certitudinem scripturæ in illo iudicio inter alios agitato, in quo Ecclesia Beatæ Mariæ non interfuit, nec potest illi præiudicare toto tit. res inter alios acta, sed de comparatione in iudicio communi & præindiciali inter ipsas partes, aliàs posset dari arbitrium de arbitrio vsque in infinitum, quod non supponunt præcitati Doctores.

9 Neque contrarium dicit Salyc. *numer.* 12. dum vult quòd comparatio possit fieri ad acta alterius iudicij, quia semper præsupponit scripturam esse indubitatā secundùm Mandos. expressè. *in d.l.comparationes, & auth. ad hac. C. de fid.instrum.* quæ in præsenti non iustificantur. Et ita, &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Callien. iuris conferendi. Veneris 9. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

De iure conferendi Canonicatum habentem annexam præbendam, an spectet ad Episcopum, vel Capitulum.

SVMMARIVM.

Capitulum acquirere non potest ius conferendi beneficium temporale. declara vt num. 2.

Præbenda censetur spiritualis quando est applicata Canonicatui non habenti aliam præbendam, ibid.

Ius conferendi ad hoc vt acquiratur, attenduntur principaliter bona, ex quibus constituitur præbenda, de cuius collatione agitur, num. 3

Præbenda Canonicatui applicata nunquid conferri debeat ab Episcopo, vel Capitulo, num. 4. *vbi præsertim quando in applicatione præbendæ fuit apposita clausula,* sine præiudicio Capituli, *& num.* 5.

Facultas conferendi data Episcopo in præsentia Capituli censetur data ab ipso Capitulo. num. 6.

Possessio beneficij, & Canonicatus data in præsentia Capituli, censetur data ab ipso Capitulo, ibid. in fine.

Legatus dicitur iudex ordinarius intra limites suæ legationis, num. 7.

DECISIO DXX.

1 Reuerendissimus Episcopus Calliensis cùm decisionem impugnaret coram me sub die 6. Martij præteriti factam, quòd videlicet Capitulum esset manutenendum in quasi possessione conferendi Canonicatum, & præbendam Sancti Cypriani, aliàs plebis Sancti Bartholomæi, de anno 1615. vacantem, denuò causa per me proposita Domini steterunt in decisis, cum præsupposito tamen, quòd iura probantia istius Canonicatus identitatem sint in forma probanti.

2 Nec releuat huiusmodi præbendam fuisse dicto Canonicatui post illius erectionem & collationem applicatam, & sic censeri quid temporale, vnde inferebatur Capitulum ius conferendi Canonicatum acquirere non potuisse. Nam vltra quòd eodem contextu facta fuit applicatio, quæ præbenda spiritualis censetur, cùm præsertim aliam Canonicatus non haberet. *c. dilecto, ante finem, de præben.* Abb *in cap. maioribus, ante n.* 4. *eodem tit.* Imol. *in Clementina si iusta, n.* 8. *versic. quærit vlterius, eod. tit.* & fuit dictum in Iporregien. præbendæ 23. Ianuarij 1608. coram R. P. D. Manzanedo.

Ad effectum tamen requirendi ius collationis attenduntur principaliter bona, ex quibus huius Canonicatus præbenda constituitur. Abb. *in c. cùm Ecclesia Vulturana, n.* 8. *de electionib.* Cassad. *decis.* 22. *de præb.* Rota *decis.* 17. *num.* 5. *part.* 2. diuersorum. 3

Nec obstat Canonicatum ad se præbendam vti quid accessorium trahere, & consequenter illius collationem ad Episcopum simul & Capitulum spectare, ad quos de iure Canonicatuū collatio pertinet; hoc enim procederet vbi de bonis communibus præbenda esset instituta. Cassad. *d. decis.* 22 *sub n.* 1. *de præben.* Rota *decis.* 17. *n.* 5. *part.* 2. *diuersor.* In casu autem nostro fuit Canonicatui annexa præbenda desumpta ex parochiali Sācti Bartholomæi, cuius collatio ad solum antea Capitulum spectabat, ad quod propterea dicitur Canonicatus collationem tantummodo pertinere, Abb. *in c. subiectum, n.* 3. *de iurepatron.* Roch. *de iurepatron. in verbo Honorificum, n.* 8. *in fine versic. Item bene facit.* Seraphin. *decis.* 1444. *n.* 11. Stante præsertim clausula, quòd huius præbendæ applicatio sine Capituli præiudicio facta censeretur, ex allegatis in decisione. 4

Nec valet dicere clausulam *sine præiudicio*, in incompatibilibus non procedere, qualis est præbendæ applicatio, cum eiusdem collationis reseruatione, quia contrarium est verius, cùm non sit incompatibile, præbendam applicare Canonicatui, & eius sibi collationem reseruare. Seraphin. *decis.* 1444. *n.* 11 & 12. 5

Non obstat hanc applicationem fuisse factam per Dominium de isto Canonicatu tunc temporis prouisum, qui talem facultatem non habebat. Quia cùm illa facta fuerit in præsentia Capituli habentis applicandi facultatem, ab eodem Capitulo factū censeatur. Butr. *in c. dilecto n.* 17 vbi Abb. *n* 10. *de præben.* Vt io simili de possessione dicitur tradita per Capitulum habens conferendi facultatem, quo idem operatur ac si ab ipso Capitulo fuisset facta collatio. Rot. *decis.* 6. *n.* 1. *de concess. preben in nouis.* Rot. *decis.* 987. *lib.* 3. *part.* 3. *diuersor.* 6

Non obstat replicatio quòd Capitulum huiusmodi collationem non iure proprio fecerit, sed vigore facultatis à Legato de latere sibi concessæ, qui Legatus erat Ecclesiæ Calliensi tanquam intra limites suæ legationis ordinarius. Gambar. *de offic. legat. lib.* 8. *n.* 6. Nam Dominis placuit responsio in decisione data quòd Breue fuerit impetratum pro obtinenda facultate Canonicatum erigendi, non pro facienda illius collatione. Cùm enim Capitulum esset in possessione dictam plebem conferendi, poterat etiam Canonicatum, cui plebs fuerat vnita, conferre, ex allegatis. 7

R. P. D. PIROVANO.

Romana repetitionis pecuniarum. 9. Iuny 1617.

ARGVMENTVM.

Expensæ factæ præsumuntur factæ per debentem facere ex officio, sed probanda est quantitas præcisa si obscurantur præsumptiones.

SVMMARIVM.

Expensas repetens, due tenetur probare, factas fuisse in ea quantitate, & factas fuisse ab ipso, num. 1.

Expensas fecisse præsumitur, qui tenebatur facere ex officio suo, num. 2.

Expensarum liquidatio fit sufficienter per leuiores probationes, per præsumptiones scilicet, & coniecturas, num. 3. vide & declara num. 4.

Præsumptiones geminatæ vna super aliam, non dantur etiam in casu quando sufficiunt leuiores probationes, præsumptionum enim concursus non datur, ibid.

Expensarum præcisa quantitas probanda est, quando præsumptiones obscurantur, num. 5.

DECISIO DXXI.

IN successiua disputatione dubitaui, an partitæ scutorũ 500. & 800. de quibus in dubio, sint iustificatæ. Et non esse iustificatas fuit resolutum.

1 Quia Ianuarius in hoc iudicio repetitionis pecuniarum duo tenetur probare, quòd expensum fuerit in ea quantitate, & ab ipso, secundùm doctrinam Bartol. *in l. cùm seruus* 104. *num.* 3. *ff. de verbor. obligat.*

2 Et quamuis hoc postremum soleat præsumi, si constat quòd agens impẽsam renebatur facere, vt animaduertit idem Bart. & confirmauit Bald. & Salyc. *in l. vlt. C. de alim pub.* post Neuizan. *cons.* 19. *num* 9. Alba *cons.* 2. *n.* 1. & alios refert Menoch. *de præsumpt lib.* 6. *præsumpt.* 11. & Ianuarius in præsenti, iuuare possit huiusmodi præsumptione, dum ab eo vri Magistro domus similes impẽsæ lignorum pro vsu domus, & hordei pro pabulo equorum erant faciendæ, & computa viuenti Cardinali inita idem comprobare videtur.

Tamen deficit iustificatio quantitatis, quia non fuit probatum, quæ mensuræ lignorum emptæ fuerint, neque numerus rubrorum hordei, aut quid præcisè necessarium esset, pro vsu domus Cardinalis ad vtrumque vsum.

3 Non obstat quòd probata substantia crediti expensarum in earum liquidatione soleant admitti leuiores probationes, per præsumptiones scilicet, & coniecturas. Surd. *cons.* 94 *num.* 26. Natt. *cons* 102. *num.* 1. cum aliis allegatis, & dictum fuit in hac causa 13. Martij præteriti.

4 Quia neque similes probationes datæ fuerunt, non enim releuans coniectura est assertio ipsius Ianuarij fundata in verisimilitudine necessariæ, & ordinariæ impensæ domus, quia istæ essent duæ præsumptiones, nempe præsumere solitum consumendi quantitatem, & præsumere ab ipsomet Ianuario fuisse impensum, quod non admittit Bart. *in d l. cùm seruus*, nec de iure datur concursus præsumptionum. *l.* 1. *C. de dot. promiss.* cum gloss. *in verbo dotem*, latissimè Oddo *cons.* 38. *n.* 80.

5 Sed probanda est præcisa quantitas, vel saltem à solito annorum præcedentium, si agatur de vsu lignorum; si verò de consumptione hordei, numerus equorum probandus est, quia quotidie potest augeri, & minui, & hæc probatio eo concludentior desideratur, quia certum est quòd bona mem. Cardinalis habebat partem lignorum, & hordei in palatio, quæ deducenda est ex ordinaria impensa, & de illius quantitate ad hunc effectum constare debet; & vlteriùs exhibiti fuerunt per D Octauiam libri nuncupati *della Dispensa, & squarcia foglio*, in quibus apparet dispensatio lignorum, & hordei per tempora in minori quantitate, quàm fuerit præsuppositum in duabus partitis, de quibus in dubio, quæ omnia obscurant præsumptionem allegatam, quatenus de ea aliqua ratio esset habenda. Et ita, &c.

R. P. D. MANZANEDO.

Bononien. pecuniaria de Maluettis. Veneris 9. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Fructus dotis restituendæ debentur à die interpellationis.

SVMMARIVM.

Fructus dotis restituendæ debentur à die interpellationis, num. 2. in fine, & per sequestra facta inducta dicitur iudicialis interpellatio, ibid.

DECISIO DXXII.

CVm fuisset in hac causa resolutum 1. Iunij 1615. 1
fructus dotis non debere tam quoad secundum tempus, incipien. post lapsum quatuor annorum, quibus hæredibus viri fuit ex speciali pacto data dilatio ad restituẽdam dotem, quàm quoad tertium, incipien. à die mortis Pompiliæ, quæ successit de anno 1590. & Agentes D. Portiæ non acquiescerent quo ad dictum secundum tempus dictæ resolutioni, causam super eisdem proposui. Et Domini in decisis standum esse dixerunt, præterquam à morte Hieronymi vsque ad mortem Pompiliæ, de quo tempore fructus deberi responderunt, & quoad primam partem resolutionis mouebantur ex rationibus & fundamentis in decisione adductis, vbi visum fuit sigillatim etiam responderi omnibus his, quæ in contrarium hodie adducuntur.

Quo verò ad secundam partem mouebantur, quia 2
post mortem Hieronymi quæ successit de anno 1588. Pompilia constituit Procuratorem Paulum inter alia ad recuperandum bona sua, tam dotalia, quàm extradotalia, cum facultate substituendi, & Paulus substituit Raymundum Ferrum, qui comparuit coram Magistratu Bononien. cum narratiua prætẽsionum Pompiliæ super dote, & fructibus, de quibus intendebat satisfieri, & obtinuit sequestra super bonis Æmilij & Hieronymi. Et licèt, vt in decisione dicitur, hæc sequestra fuerint obtenta absque citatione partis, tamen eis fuerint postea confirmata in iudicio formiter introducto coram Vicelegato Bononiæ in vim commissionis obtentæ à DD. de Maluetiis contra omnes creditores Hieronymi, & specialiter contra Pompiliam, negari non potest quin sit inducta iudicialis interpellatio pro consequenda ista dote nomine Pompiliæ, & consequenter post dictam mentem Hieronymi vsque ad mortem Pompiliæ fructus debeantur, cùm fuerit seruata forma statuti Bononiæ *in rubr. de dot. restituen.* §. *ordinarius, vers. insuper ad istum effectum requirentis vel interpellationem, vel litem.*

R. P. D. VEROSPIO.

Turritana computorum. Veneris 9. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Nouatio non censetur facta, nisi expressè dicatur, & in dubio pro non nouatione iudicandum.

SVMMARIVM.

Instrumentum facit probationem probatam, numer. 1. in fine.

Nouatio

Nouatio non cẽsetur facta, nisi expresse partes eam fecerint, num. 5. vbi etiam quod in dubio est facienda interpretatio vt nouatio excludatur.

DECISIO DXXIII.

1 INter Capitulum Ecclesiæ Turritanæ, & Iosephum Mugicam inita fuit conuentio, vt in emptione mercium pro Ecclesiæ Turritanæ paramentis Iosephus in ciuitatibus Ianuæ & Florentiæ quatuor mille Pataceonos impenderet, constituentes ad rationem monetæ Sardiniæ libras decem mille & octingenta; ad rationem verò monetæ Ianuensis longè maiorem summam: vnde fuit inter eosdem conuentum, vt lucrum ex reductione proueniẽs à libra Ianuensi ad libram Sardam inter ipsos æqualiter diuideretur, Pacto tamen adiecto, quòd periculum huiusmodi mercium in se Iosephus reciperet, nec non ad id faceret necessarias impensas. Postea Capitulum cùm prætẽderet dictum lucrum Iosepho, vel eius hæredibus non deberi, causa in Rota introducta, sententiam per contradictas obtinuit, quæ cùm fecisset transitum in iudicatum, commissa mihi causa restitutionis in integrum, & dubio per me proposito, fuit resolutum constare de causis dictæ restitutionis, cùm Iosephi hæredes indebitè videantur à lucro, de quo agitur, excludi contra pactum appositum in instrumento, quod plenam probatam facit. Bal. *in l. Imperator n. 13. ff. de stat. homin.* Ias. *in l. 1. n. 10. ff. de nou. oper. nunciat.* Verall. *decis. 421. num. 14.* Franc. Marc. *decis. 511. num. 2. p. 2.*

2 Dato autem grauamine, vel læsione restitutio in integrum non denegatur. Rota *decis. 1. de restit. in integ. in nouis, & decis. 1. eodem tit. in antiquis.* Ægid. *decis. 38 post med. & decis. 534.* Verall. *decis. 94. par. 3.*

Non obstat prædictum lucrum non apparere, non enim apud partes mercium emptio controuertitur, & per consequens fuit lucrum subsecutum, quod a reductione prouenit librarũ Ianuẽsium ad libram Sardam.

3 Nec valet dicere fuisse à dicto instrumento recessum per aliud postea factum cum Gauino, cui demandauit Capitulum istorum bonorum emptionem ipso Iosepho consentiente. Quia respondetur dici non posse fuisse inductam nouationem, & recessum à primo instrumento, cùm hoc expressè partes non egerint. *l. fin. vbi gloss.* & Doct. *C. de nouat.* Bero. *cons. 197. num. 1. lib. 1.* Rota *decis. 30. num. 1. par. 2.* Thesaur. *decis. 125. n. 5.* Cephal. *cons. 351. num. 23.*

Et in dubio est interpretatio facienda, per quam nouatio excludatur, Bar. *in l. penult. ff. de prætor. stipul.* Alciat *cons. 119. in fine.* Decian. *cons. 11. n. 34. & seq. lib. 1.*

4 Et tanto magis in casu nostro, cum omnia in secũdo instrumento cõtenta cum primo se compatiantur. Bal. *in l. fin. in princ. C. de nouat.* Cagnol. *in l. singularia, num. 120. ff. si cert. petat.* Rota *decis. 162. n. 5. par. 2.* Nam licèt in primo instrumento Iosephus onus assumpserit dictas merces emendi, conuenit tamen vt per aliũ etiam id expediret valeat, vnde secundum instrumentum cum Gauino videtur potius factum in vim dictæ facultatis adimplendæ per alium, quàm pro prioris instrumenti ressessione. Cum præsertim in secundo nulla fiat mentio de conuentionibus, videlicet dè periculo harum mercium, quod in se Iosephus assumpserat vnà cum impensis, & hoc necessariis, ob quam causam fuit illi dimidium istius lucri promissum, & cùm ab huiusmodi oneribus Iosephus liberatus non appareat, nec respectu lucri dici potest à primo instrumento recessum, ex allegatis.

5 Præterea satis manifestè constat noluisse partes à conuentione super lucro recedere per instrumentum postea cum Capitulo celebratum, cuius vigore poterat Iosephus pataceonos quadringentos ad bonum computum lucrorum ad se spectantium retinere.

Non obstat in secundo instrumento grauatum fuisse Capitulum [illegible] Gauino soluere dimidium mercedis, 6
quia non inde resultat recessus à primo instrumento. Potuit enim hoc velle Capitulum ex alia causa, alias indebitè Iosephus in residuo salarij dicti Gauini grauatus remaneret, nec illam pro illo compensationem habuisset, & ex Gauini opera lucrum ex dictis causis Iosepho debitum tolli non debet. Nec valet exceptio quòd non appareat Iosephum in se periculũ mercium suscepisse, nec fecisse necessarias impensas, cùm enim constet huiusmodi merces ad Capitulum peruenisse, præsumitur id factum illius impensis & periculo, qui tenebatur. *c. quicumque 12. quæst. 4. cap. vt præterita, de electionib.* Oldrad. *cons. 38. num. 2.*

R. P. D. VEROSPIO.

Imolen. hæreditatis. Lunæ 12. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Præsidij verbum appositum in quitantia, importat integram debiti solutionem, & numeratio pecuniæ per quæ verba in instrumento apposita probata censeatur.

SVMMARIVM.

Instrumentum facit probationem probatam, num. 1.

Residui verbum importat integram debiti solutionem appositum in quitantia, num. 2.

Numeratio pecuniæ probatur per illa verba, actualiter habuit, & recepit coram me, num. 3.

Ratificatio actus facti per Procuratorem habet vim mandati, numer. 4.

DECISIO DXXIV.

DVbio primo proposito an constaret de dote Flauiæ Naldæ, & pro qua [illegible], [illegible] consuetum illius constitutionem in [illegible] probari ex instrumento dotali, sicut [illegible] de solutione scutorum septingentorum quinquaginta dictum fuit cõstare ex diuersis partitis ad huius dotis computum solutis, & ex pluribus instrumentis in vim dotis apparer, quæ probationem probatam faciunt. Bald. *in l. Imperator n. 13. ff. de stat. homin.* Ias. *in l. 1. num. 10. ff. de nou. oper. nunciat.* Franc. Marc. *decis. 511. num. 2. par. 2.* 1

Quo verò ad residuum, videlicet dẽ summa scutorum ducentorum quinquaginta, solutio probata ex instrumento quitantiæ factæ per Antonium Rigum Procuratorẽ Faustinæ, quæ tutrix & curatrix erat Artemisiæ relictæ à Dionysio Flauiæ marito, in quo instrumẽto illi de Naldis pro integra dote aureorũ mille Flauiæ debita liberantur, & idem Procurator tunc actualiter pro huius dotis residuo integram debiti solutionem, probant Doct. *in l. 2. C. de hæredit. inst.* Ias. *cons. 100. n. 3. lib. 4.* Rota Ianuen. *decis. 16. n. 9.* Seraphin. *decis. 544. n. 2.* & fuit dictum in Vrbeuetana dotis 7. Iunij 1610. coram Illustrissimo Cardinali Ludouisio. 2

Non obstat confessionem de recepto probationem non facere. Nam illa concurrentibus adminiculis, & promissione dotis, vt in casu nostro, solutionem probat. Ruyn. *cons. 183. in fine lib. 1.* Afflict. *decis. 402. per totum.* Crauett. *consil. 40. n. 1.* Cephal. *consil. 131. num. 9. lib. 1.* Cùm præsertim de recepto ad modicam quantitatem reducatur, & Notarius attestetur pro maiori summa fuisse actualiter factã solutionem, vt ex illis verbis ibi, *quem dictus Procurator actualiter habuit, ac recepit coram me*, quæ veram probant numerationem, vt 3

vt fuit resolutum in Cæsaraugustana pensionis 21. Iunij 1599.coram Penia.

4 Nec releuat de mandato Faustinæ tutricis in personam huius Procuratoris ad effectum quitandi non apparere,cum eum illa post huiusmodi liberationem à Procuratore factam dicta scuta 70.ab ipso recepta, expressione illa cassepro residuo, & integradotis solutione ipsius Flauiæ, satis apparet eandem tutricem Procuratoris factum ratificasse, *l.fin. C.ad Mated.l.si pecuniam C.de negoc. gest. l.semper.versic sed si quis ratam habuerit ff.de reg iuris.*Rot. *decis.*13.*num.*2.*de conceff.praben.in nouit.* Achil. *decis.*17. *de Procurat.* Paris. *cons.*47. *num.*30.*&* 32.*lib.*1.

5 Nec potest in dubium reuocari tutricis confessionem tam in minoris fauorem, quàm in præiudicium sustinere. Natta *cons.*543.*n.*18. Surd.*decis.*229.*num.*22. Tanto magis cùm illa sit verisimilis. Surd. *decis.* 55. Faustinæ verò tutela probatur ex deputatione de ipsa per iudicem facta, vt per instrumentum, quod tutelam probat. Bald *in l.fin.num.*12.*& seq. C. de re indic.* Mascard.*de probat.conclus.*1193.*num.*1.& fuit dictum in Nepesina tutelæ 6.Iunij 1616.coram me.

R. P. D. BVRATTO.

Perusina hæreditatis. Lunæ 12. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Magistralis, & notabilis est decisio, in qua accuratè discutitur,an, & quomodo probetur testatorem fuisse sanæ mentis, vel potiùs insanum & dementem,ad effectum, vt testamentum non valeat in occurrenti casu ad eam recurrere.

SVMMARIVM.

*Testatorem sana mentis fuisse, nisi contrarium probetur, indubitata est natura præsumptio, num.*1.

*Testatorem sana mentis fuisse Notario sit afferenti creditur, num.*2.

Testatoris insania, seu dementia probatio debet esse plena, & concludens, ibid.

Testatoris insania, seu dementia ad effectum, vt testamentum non valeat, debet probari quòd fuerit tempore testamenti, & non antè, vel post, ibid.in fin.vers.& de tempore.

*Testes probantes insaniam, seu dementiam testatoris, quomodo deponere debeant, num.*3.

Testes dubitatiuè loquentes per verba potria essere, *& per verbum* in circa, *nihil probant, ibid in fin.vers. Quintus tandem.*

*Testes probantes testatoris insaniam, seu dementiam, debent reddere rationem eorum dicti, etiam non interrogati, n.*4.

*Testatorē non fuisse sana mentis, non probatur per actus pendētes potiùs ad quandam leuitatem seu imbecillitatem ingenij, vel memoria, quàm ad dementiam excludentem vsum rationis, & includentem intellectus, & mentis exilium, n.*5.

Testatoris insania, seu dementia non continua, sed habens dilucida interualla, facit præsumere testamentum factum tempore sana mentis, & non insania, n 6.

*Testes deponentes de sana mente testatoris quomodo deponere debeant, num.*8.

Testatorem fuisse sana mentis probatur per publicam vocem & famam, & per communem reputationem, ibid.

*Testibus deponentibus de sana mente testatoris magis creditur, quàm deponētibus de illius insania, & demētia, n.*9.

Testes religiosi praferuntur non religiosis, ibid. in fine.

Testatorem fuisse sana mentis colligitur ex qualitate dispositionis facta in testamento conuenientis viros sana mentis, & non insanos & dementes, num. [illegible] *.& seqq. vbi quid si omissis agnatis, & saluatis instituerit extraneum, & his similia.*

DECISIO DXXV.

Contra Ioannem Paulum hęredem scriptum inter cętera opponebatur de dementia Margheritę testatricis eius materteræ, quæ probata impedit immissionem;eam tamē pro Amicis dictæ testatricis ex fratre nepotibus,ac prætensis hæredibus ab intestato non fuisse probatam, ac propterea standum esse in decisis 28. Nouembris præteriti DD. censuerunt. Indubitata enim est naturæ,ac iuris præsumptio pro sanitate mē- 1
tis, & cōtrarium asserentibus incumbit onus probandi, *l.nec codicillos* §. *C.de codicill.l.fin.C.de hæred.instit.cap. fin.de success.ab intest.* & vbique scribentes, Socin. *cons.* 42.*num.*1. *vol.*1. Decian *cons.*127.*num.*29.*lib.*3.*& cons.* 51.*num.*33.*& seqq.lib.*4. Caldas *cons.*24.*num.*2.*vers suffragatur, & num.*24. cum cumulatis per Menoch. *cons.* 683.*n.*1.*lib.*7.& Farinac.*qui de com.de pœn.temper.quæst.* 94.*num.*48.*& in fragment. Criminal.in verb furor n.* 230. & firmauit Rota in Romana bonorum 26.Iunij 1609. coram Reuerendiss. D.meo Decano,in Meliten. testamenti 17. Februarij 1612. coram R. P. D. meo Manzanedo in Rom. donationis de Gualterutijs 13. Nouembris 1615. coram Reuerendiss. P.D. meo Cauallerio,& in d.decis.in hac causa 28. Nouembris præteriti. Quæ præsumptio militat etiam in quantumuis sene,vt not.*in l.senium.C.qui test.m.fac.poss.* Bald & Salicet.*num.*1.& Castr.*num.*2.*in fin.*Idem Bald.*in l.fedocltis* 16.*num.*1.*C.de donat.* Caputaq. *decis.*200.*lib.*1.*in manuscrip.*& Card.Mantic.*de coniect.&c.lib.*2.*tit.*5.*num.*3.

Et pro ea hîc concurrit etiam assertio Notarij de 2
testamento rogati per hæc verba, *Dei gratia sana sensu, visu, mente, corpore, & intellectu, & in bona, & recta scientia constituta,* quæ vehementem facit præsumptionem, vt præter allatos in decis. Alex.de Neu. *cons.* [illegible]7 *num.*2.*&* 3.Honded. *cons.*78.*num.*58 *lib.*2.Decian.*d.cons* 51 *num.* 41.*vol.*4.Magon.*decis. Florent.*97 *numer.*12 *&* 13. Probatio autem dementiæ prout alia quælibet, debet esse plena,& cōcludens,vt d.dec.Florent.97 *n.*13 & Rota, in d.Meliten.testamēti. Et de tempore testamenti *l.*2. *& l.qui testamento* § *quatumque aut e.ff.de testam.*Salic. *in l.furiosum n.*2.*C.qui testam.fac.poss.* Paris *de resig. benefic. lib.*3.*q.*8.*n.*21.& dixit Rota in Rauenaten.attentatorū 13. Martij 1589. coram bo. mem. Orano in Parmen. status 24.Ianuarij 1607.corā Illustriss. D.Card.Lud.in Rom.donationis de Gualterutiis,& in d.Meliten. test.

Non obstāt igitur testes de Amicis;quia,præsertim 3
primus,secundus,& quartus non cōcludunt(prout requiritur ex prædictis) quòd actus,& verba dictæ Margheritæ,de quibus depont,fuerint de tēpore testamēti,nec antè,imò nec post testamentū ante quēdam lapsum Margheritæ testatricis ex scalis de anno 161[illegible] ex quo dicunt illa fuisse læsam in capite,& non sine periculo vitæ,vt ex fide Medicorū in summario L[illegible]rentij prioris potionis *n.*7.Tertius verò nullo mo[illegible] concludit tēpus testamenti,vel ante, quia est examinatus (prout alij de anno præsenti, & deponit quòd cœpit denuo cōuersari in domo dictæ Margheritæ ab annis decem, vel 11.citrà,& quòd eam co[illegible] sanam quatuor aut 5.annis circiter,& post dd.quatuor,vel 5.annos cognouit eā insanam,sed non dicit quòd statim ab initio dictorū quatuor, vel quinq; annorū eā cognouerit talē, sed post illud tēpus,quod etiam in vltimo tātùm anno potest verificari,iux.doct.Bart.*in l Celsus n.*22.*&* 2[illegible] *ff. de vsucap & in l.*1.§.*quod antē n.*1.*ff. de aq quot & æst.* Fel. *in c.dicet causam n.*8.*vers.tertia causa. de probat.*& sequitur Rota in pluribus decis. relatis per Gonzal. *super reg* 8. *glos.* 9. *in annot. num.*8[illegible]. Et quia alternatiuè loquitur, videlicet dalli 10.ò 11. anni, in qua [illegible]

bè

bò comminciato à ripraticare, &c. Ibo conosciuta sana quattro, ò cinq; anni in circa, & doppo li quattro, ò cinq anni l'bò conosciuta ch'era matta, &c. & sic nullum tempus firmare videtur, & ideo nihil probat Alex. in l. & si post tres. num. 6. vers. sicut dicit, Roland. cons. 35. num. 23. lib. 1. cum aliis per Farinac. de testib. quæst. 68. ampliat. quæst. num. 18. & cons. 116. sub num. 3. lib. 3. & fuit tentum in Parmen. status tertia decis. 1607. coram Illustrissimo D. Cardin. Ludouis. & in Romana nullitatis contractus 28. Februarij 1611. coram Reuerendissimo Atrebaten. Quartus tandem, & vltimus vltra quòd est vnicus, & singularis, nihil etiam probat, quia dubitatiuè pluries loquitur, videlicet, Potria essere da cinq anni più in circa, Butt. per per illum tent. in cap. fin. de desponsf. impub. cum pluribus per Farinac. de testibus dicta quæst. 68. num. 20. & 21. & Rota in dicta Parmen. status 24. Ianuarij 1617. coram Illustrissimo D. Cardin. Lud. & in eadem 11. Ianuarij 1616. coram Reuerend. D. meo Decano Damasceno.

4 Immò cùm ratio potius, quàm dicta testium sit consideranda, præsertim in hac materia. nam si illa non creditur testibus de dementia deponentibus, etiā si de ea non fuerint interrogati, vt post Socin. cons. 42. n. 4. lib. 1. & aliàs dixit Rota in dicta Romana donationis de Gualterutiis, & in d. Meliten. testamenti, & Caldas dicto cons. 24. num. 25. vers. Item furor. Ipsi verò principaliter deducunt insaniam Margheritæ ex tribus actibus, videlicet d'Infilzar in Spillo con il filo bianco dalla parte della testa, d'Infilzar vn Garofolo da Speziali nel panno, & di mettere l'acqua in vn Canestro per abbeuerare li piccioni, &c. Quos etiam actus testes de Amicis admittunt fuisse post testamentum, vt primus, & secundus in summario Ioann. Pauli num. 11. ad quod tempus referri propterea debent illorum depositiones, & sic quatenus etiam de hoc tempore superuenisset dementia, illa tamen non infringeret testamentum, d. l. furiosum, & ibi omnes scribent.

5 Ideò DD. visum fuit illos nihil concludere, prædicti enim actus tendunt potius ad quandam leuitatem, seu imbecillitatem ingenij, vel memoriæ, quàm ad dementiam, cùm non excludant vsum rationis, nec intellectus, nec mentis exilium inducant, & sic non tollunt testamenti factionem. Ias. in d. l. furiosum, num. 2. Dec. in l. humanitatis, quæst. num. 1. vers. secus esset in co. C. de impub. & alyi subst. Ferret. cons. 207. n. 3. Paris. 88. n. 40. 41. & 42. lib. 3. dicta decis. Florent. 92. num. 17. Menoch. dicto consil. 683. num. 12. & 15. cum pluribus per Farinac. in dicto verb. furor, num. 137. & Rot. decis. 109. num. 28. p. 2. quæ etiam ita respondit testibus pro dementia examinatis in d. Meliten. testamenti. Non enim quilibet actus, etiam si non omnino viro sanæ mentis conueniat, dementiam arguit, vt latè per Decian. d. cons. 51. num. 82. cum seqq. lib. 4. & simul stare potest quòd sit læsa imaginatio, non tamen memoria, & vsus rationis, seu discursus, vt ex Galeno considerauit Menoch. d. consil. 683. num. 14. vers. & ideo verè.

6 Quinimò nec talem imbecillitatem, seu leuitatem continuatam ac permanentem probant, sed interpolatam, ac discontinuam deponentes de sermonibus, & actibus dilucida interualla denotantibus, vt in dicto summario Ioannis Pauli num. 21. & ideo testamentum cujus series cuicumque sanæ mentis congruit, præsumitur factum de tempore habili, & dilucidi interualli, vt not. in dicta l. furiosum, Angel. num. 1. vers. sed in dubio. Castrens. num. Alexand. num. 2. versic. de hoc articulo, & num 3. versicul. tamen putarem, & decis. num. 27. Alexand. de Neuo dicto consil. 37. num. 3. vers. & debet, & num. 4. Flam. in Rub. cons. 17. num. 65 Plot. cons. 17. n. 12. vers. & hoc nisi. Cep. cons. 13. num. 46. Card. Mantic. de coniect. lib. 2. tit. 5. num. 6. in fin. vers. quarto, & vltimo, & num. 7. & 8. Anton. à Gama decis. Regni Lusitani 302. num. 2. Odd. cons. 93. num. 35. Menoch. præsumpt. 45. n. 66. lib. 6. & dicto cons. 683. num. 6. dicta decis. Florent. 97. n. 22. vers. maximè cum pluribus, de communi, de magis cōmuni & rationabiliori per Honded. cons. 78. num. 61. vol. 2. & sensit Rota in d. Meliten. testamenti. Quæ tanto magis sunt admittenda eum contra personas, & dicta istorum testium deducātur plures exceptiones considerabiles.

Et sic etiam cessare visa fuit prætensa datio curatoris eidem Margheritæ ad instantiam dd. de Amicis, quia fuit de anno 1615. & sic longè post testamentum, & lapsum, vltra quod allegatur ad eam nulliter deuentum fuisse non seruatis seruandis, & supponitur ab illa appellatum. 7

In contrarium verò de sanitate mentis deponunt quatuor testes Ioannis Pauli non solùm de communi reputatione, & formiter de publica voce, & fama per verba fuit, & est, vt in eius summario num. 13. iuxta decis. Rotæ 577. n. 3. part. 1. diuers. sed de scientia optimas reddentes rationes, videlicet quòd prudenter sua bona, & negotia administrabat, vt in dicto summario num. 14. Menoch. d. cons. 683. num. 4. vendebat, & alios contractus iniebat num. 15. quod considerant Zabar. cons. 56. num. 11. Bero. cons. 56. num. 11. vol. 2. Farinac. in dicto verb. furor, num 283. sua bona, & redditus claulibus custodiebat num. 16. Alexand. de Neuo d. consil. num. 6. vers. & etiam benè. Ad Ecclesias quotidie accedebat, & Missas audiebat num. 17. Alex. de Neuo ibidem dicto num. 6. circa med. Decian. dicto cons. 127. n. 34. vers. insuper. Menoch. dicto cons. 683. dicto num. 4. Sacramenta Sanctiss. Eucharistiæ, ac Pœnitentiæ frequentabat, illaque fuerunt ei exhibita vsque ad obitum num. 18. Alexand. de Neuo, & Decian. vbi supra. Menoch. dicto cons. 683. dicto num. 4. Honded. dicto cons. 78. num. 6. Farinac. loco cit. num. 282. Rot. decis. 107. num. 20 part. 2. diuers. & in terminis receptionis Sacramentorum in vltima infirmitate admissum fuit in d. Meliten. testamenti. Eleemosynas largiebatur num. 19. Alexand. de Neuo ibidem. Et demum visitabat, & visitabatur n. 20. vt per eundem ibidem num. 5. vers. & habuit conuersationem, & Decian. cons. 127. vbi supra. Menoch. d. cons. 683. dicto num. 4. 8

Et de his omnibus deponunt à 10. & vltrà annis citrà vsque ad obitum, & sunt præferenda testibus, qui de dementia deponerent. Dec. in d. l. furiosum, num. 10. & cons. 448. num. 10. & 35. Corn. cons. 219. num. 7. lib. 2. Ias. cons. 2. num. 10. lib. 1. Paris. dicto cons. 88. num. 22. & seqq. Boer. decis. 23. num. 93. Gabr. de testib. conclus. 4. num. 19. Menoch. præsumpt. 45. num. 21. lib. 6. Decian. d. cons. 127. num. 35. lib. 3. & cons. 51. num. 42. lib. 4. Cephal. dicto consil. 546. num. 82. lib. 4. Card Mantic. de coniect. lib 2. tit. 5. num. 6. Honded. dicto cons. 78. num. 73. vol. 2. cum aliis per Caldas dicto cons. 24. sub num. 24. Rota d. decis. 577. num. 10. in dicta Romana bonorum coram Reuerendissimo Decano, & in d. Meliten. testamenti, accedentibus præsertim attestationibus plurium Religiosorum, qui eidem Margheritæ sacramenta administrarunt, dicentium illam semper reperiisse in bona mente, ac dispositione, quibus plurimum creditur in hac materia. Dec. dicto cons. 448. num. 10. in fin Decian. dicto cons. 127. num. 34. vers. Et in specie, & Rota dicta decis. 107. num. 20. part. 2. diuers. quæ licèt informes, tamen verificantur ex supradictis testibus formiter pro Ioann. Paulo examinatis. 9

Et tandem visum fuit clariorem reddi probationem sanitatis ex ipsamet serie depositionis factæ in testamento, in qua non solùm nihil legitur sapiens inconueniens, & ideo etiam si probaretur Margheritam antè fuisse dementem, nihilominus secundùm aliquos, vt dicebat etiam vnus ex Dominis, testamentum 10

validum

validum dici posset, vt per Ioseph. Lud. *decis.* 1. Perus. *num.* 11. *& 12. in fin.* vbi de veriori, & magis communi Crass. *in §. testam. quæst.* 12. *num.* 4. qui dicit ab hac non esse receden. & late comprobant Decian. *dicto consil.* 51. *num.* 44. *& cons.* 74. *num* 28. *volum.* 5. Surd. *dicto cons.* 462. *num.* 32 & alij per Caldas *dicto consil.* 24. *num.* 2. *vers. facie etiam*, immò omnia videntur bene, ac prudenter disposita, & ordinata.

11 Nam vltra institutionem, substitutionem, prohibitionem alienationis, & similia adsunt commendatio animæ Omnipotenti Deo, & omnibus Sanctis, legata pia & dictis de Amicis sigillatim nominatis ex fratre nepotibus, ac omnibus famulis & ancillis, electio sepulturæ, prouisio circa modum sepeliendi cum habitu Monachali Sancti Francisci, locus sepulturæ, & impensa funeris, ac demum institutio Iacobi nepotis illegitimi ex filio prædefuncto, cum dispositione quòd quatenus libere non potuisset succedere, peteretur per Ioann. Paulum habilitatio infra biennium. Quæ omnia, & singula pro sanitate mentis in testamento considerant Paris. *d. cons.* 88. *lib.* 3. & Curt. iun. *cons.* 304. *num.* 83. *vol.* 3. Decian. *d. cons.* 51. *num.* 46. *vsque ad* 54. *& dicto cons.* 74. *num.* 30.

12 Nec obstare Dominis visum fuit quòd dici possit à demente confectum, quia fuerint instituti hæredes non venientes ab intestato, nempe agnati, cognatis exclusis. Nam vltra quòd hæc est tantùm quædam coniectura, vt per Alex. *cons.* 141. *num.* 8. *vers.* 2. *est coniectura lib.* 1. & admittunt informantes pro Amicis, & quidem leuis, cùm per eam coarctari videatur libera suarum rerum dispositio hominibus, quos aliquando mentis alienatione teneri contigisset, etiam si tunc sani essent, contra not. *in l. stipulatio hoc modo concepta, ff. de verb. obligat.* & ideò (prout etiam aliæ pro Amicis ponderatæ) tollitur ex pluribus alijs vrgentioribus ex ipso testamento deductis, de quibus supra *l. ob carmen, §. si testes, ff. de testib. Authent. itaque, C. com. de success.* Surd. *cons.* 1. *num.* 60. *& cons.* 313. *num.* 51. & ex probatione sanitatis pro Ioann. Paulo facta, in claris enim coniecturis non est locus. vulg. *l. continuus ff. de verb. oblig.*

13 Cessare visa fuit difficultas, quia Margherita dictis de Amicis eius ex patre nepotibus non prætulit extraneum, vt loquuntur DD. ex aduerso allegati, & prout dicto consil. Alexand. declarat, Caldas *dicto cons.* 24. *sub num.* 6. sed instituit descendentem ab ipsa, videlicet nepotem ex filio prædefuncto, quem etiam voluit habilitari (vt dictum est) quatenus non potuisset succedere, ac etiam instituit Ioann. Paulum eius ex sorore similiter nepotem, & sic in pari gradu coniunctum, & ita non penitus extraneum, nec dictos de Amicis præteriit, sed particularibus honorauit relictis, vt dictum est. Vltra quòd etiam esse potest, quod potius instituerit Ioann. Paulum ex iusta causa, scilicet vel ob eius benemerita erga ipsam, vel ob maiorem affectionem, vel propter maiorem indigentiam ipsius Ioann. Pauli, quæ ad excludendam dementiam considerat in his terminis Decian. *d. cons.* 51. *num.* 5. *vers. secundum, cum pluribus sequentibus.* & Menoch. *d. cons.* 683. *num.* 19. *& pluribus seqq.*

Cætera bene fuerunt sublata in alia decisione, & per informantes pro Ioann. Paulo.

Et ideo ita decisum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Romana administrationis Fundaci. Lunæ 12 Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Habes num. 1. in summario.

SVMMARIVM.

Peritorum relationi de partium consensu electorum, & à iudice deputatorum in iudicio standum est omnino, n. 1.

Peritus quàdo assumit in sua relatione magis partes inducis, quam periti, eius relationi nulla est habenda ratio, n. 2. *vide ibi.*

Peritus, cuius industria & fides electa est, non potest alium subdelegare, num. 3. *declara vt num.* 4.

Peritus potest deputare alium ad nudum ministerium, puta ad scribendum, sicut delegatus non prohibetur subdelegare Notarium ad nudum factum ad recipiendum dicta testium, ibid.

Perito standum est in rebus pertinentibus ad scientiam sua artis, num. 5.

DECISIO DXXVI.

IN decisione diei 14. Decembris anni 1615. fuit dictum, quòd dum quaterni de capsa reportarentur per Cassinum in libro principali in fine cuiuslibet anni, adhuc capsa crescebat in certa summa, & ex hoc argumentum præsuponebatur causatum ab erroribus & omissionibus ponendi partitas ad introitum, & seu in debitum capsæ, antequam daretur eidem capsæ creditum ad exitum, dicebatur stante prætensa quantitate errorum quòd maior quantitas pecuniarum debuisset remanere in capsa ad commune sociorū vtilitatem, vt propterea ex hoc argumento, & aliis præsumptionibus teneretur Cassinus reddere rationem de erroribus, de quibus in partitis manu eiusdem Attilij Cassini conscriptis.

Ad remouendum præsuppositum fuit potitum per Cassinum vt periti deputarentur pro veritate habenda circa errores, quod factum fuit, & primus peritus, qui fuit D. Ambrosius Puteobonellus, in sua relatione post discursum, & non facta examinatione computorum, vt ipse asseruit, existimans necessarium non esse attentis rationibus per eum in sua relatione deductis, eius fuit sententiæ, vt Cassinus liberaretur ab onere reddendæ rationis de partitis, quas propria manu in maiori quantitate tam ad exitum, quàm ad introitum conscripserit.

Ab huiusmodi relatione fuit reclamatum per Albanos, ex eo quòd peritus munus suum [illegible] in examinando errores, & quod suum non erat in iudicando assumpserit, & exinde ad electionem secundi periti fuit deuentum cum particulari rescripto, vt in primis corrigeret errores libri capsæ *d' entrata, & vscita,* ac etiam libri nuncupati *il Mastro*, postea videre habito respectu ad verum computum pecuniæ deficeret, & suam relationem faceret, quod optime fuit obseruatum per D. Octauium Costam in secundum peritum electum, & per extensum inserta leguntur computa in ipsa relatione, ex quibus dixit peritus pecunias non deficere, quia partitis respectiuè introitus & exitus partibus præsentibus adnotatis augmentum capsæ reperiebatur ab communem sociorum vtilitatem in scutis 2208. bol. 56. quod non ab erroribus causatum existimabat, sed ab argumento scutorum anni in dies [illegible] ueniente.

Et Albanis adhuc non acquiescentibus, eo quòd errores quartæ & quintæ speciei, seu qualitatis non fuerint extensi in relatione, & correcti & positi ad introitum capsæ, prout d. aliis factum fuit, & in quibus dicebatur totam difficultatem versari de ordine Dominorum, iussum est secundus peritus de prædictis dare rationem, qui addendo suæ relationi, & rationes & iudicium suum explicando declarando *stari bene, & non essere errori.* His stantibus & [illegible] cepta de nouo disputatione super eisdem,

Censue

Censuerunt Domini à decisis esse recedendum.

Ex relationibus enim tollitur fundamentum principale decisionis, quod augmentum ab erroribus fuerit causatum, & ratio placuit Dominis, quia si augmentum ab erroribus causatum non fuit, sed ab aggio monetarum, vel potuerit ab eo causari, vt asserit secundus peritus, inde sequitur vel imperfecta probatio, quæ non releuat Albanos, vel manifesta vtilitas societatis, non autem damnum, quo casu Cassinus magis veniret laudandus de fide, & probitate, quòd augmentum non leuauerit de capsa, cùm esset in facultate sua hoc facere, quàm notandus de præsumptione fraudis, aut grauandus extraordinaria probatione, quæ capsetiis tantummodo indubitatis conuenire videtur, & qualem non esse capsinum, iam fuit per duas decisiones resolutum.

1 Nec dubitandum videtur de concludenti probatione, quæ ex peritorum relationibus resoltat, quia quando de partium consensu & à iudice deputantur, vt in præsenti factum fuit, regulariter eorum iudicio standum est, gloss. *in l. item si vnus*, §. *principaliter*, *& verbo auctoritate*, *ff. de recept. arbitr.* Rot. *decis.* 107. *num.* 6. *part.* 2. *diuers.* & aliàs sæpe fuit resolutum. & in Romana affictus 8. Martij 1604. coram Cardinali Ludouisio in Bononien. professionis 9. Decembris 1611. coram R. P. D. Vbaldo, & coram me in Vrbeuetana statuæ 16. Decembris 1611.

2 Non obstant ea, quæ deducuntur contra relationes de excessu, & primò dum periti magis partes iudicum, quàm peritorum assumpserunt, vt ideo de illis nulla sit habenda ratio. *cap. cum dilecta*, *de rescript.* Alexand. *consil.* 21. *num.* 4. *lib.* 7. cum aliis allegatis.

Quia dum primò declaratur non adesse errores, quicquid inde hoc supposito dixerint de liberatione Cassini, vel consequutione ad fundamentum non existentiæ errorum, dictum videtur, vel non vitiat relationes, quæ positæ sunt in expressione facti, quod est separabile à dispositione iuris, & in diuiduis vtile per inutile non vitiatur.

3 Non obstat secundus excessus in subdelegando, Bartholomæum Fornelium, dum esset electa fides & industria secundi periti, non poterat alium subdelegare. *cap. is cui. de offic. deleg. in* 6. Honded. *consilio* 55. *num.* 77. *lib.* 1. Rota *de offic. delegat. decis.* 8. *in nouis.*

4 Quia deputatio fuit ad nodum ministerium, & ad scribendum præsentibus partibus in partitas, in quibus prætendebant errores, quod delegatis prohibitum non videtur ad instar subdelegationis Notarij ad nudum factum recipiendi dicta testium. Rota *in nouis decis.* 3. *de offic. delegat.* & sæpe fuit firmatum.

5 Non obstat tertius excessus, quòd secundus peritus non correxerit errores, prout à Rota commissum fuerat, sed illos corrigere omisit, sub prætextu quòd non essent errores per rationes in relatione additionali expressas, quod iudicium perito non conueniebat, sed Rotæ emendatio priùs quaterno capsæ. Placuerunt enim Dominis rationes ponderatæ in relatione additionali, quæ cùm à iudicio periti emanauerint, & in pertinentibus ad eius petitiam existimarunt, illis credendum, & acquiescendum, prout de iure conuenit. §. *quod autem*. *in authentic. de non alienand.* Aretin. *in* §. *præterea quod per alluuionem. Institut. de rerum diuis.* & post alios Surdus *consil.* 126. *num.* 16. *& decis.* 83. *n.* 10. *& decis.* 146. *num.* 21.

Et ita fuit resolutum, &c.

R. P. D. MANZANEDO.

Romana pecuniaria. Lunæ 12. *Iunij* 1617.

ARGVMENTVM.

Quando creditor constitutus Procurator ad exigendum censeatur sibi satisfecisse, & an correspectiuitas instrumentorum liberet fideiussorem.

SVMMARIVM.

Instrumentum cum obligatione Camerali habet executionem paratam, num. 1.

Fideiussor accedens obligationi modificatæ intelligitur accedere eo modo, quo est modificata conuentio, num. 2. *declara, vt num.* 3.

Correspectiuitas instrumentorum resultat ex identitate temporis, Notary, & testium, qua tamen non attenditur, nisi inter ipsos principales, si posterius instrumentum factum est absente fideiussore, qui accessit primò, num. 4.

Procurator ad exigendum, & qui exegit, non præsumitur sibi satisfecisse de suo credito, si reddit rationem de exactis, num. 5.

Procurator ad exigendum, qui potuit sibi satisfacere de suo credito, si non satisfecit, sibi imputet, nec potest agere contra fideiussorem, num. 6. *vide, & declara vt infrà.*

Omnia *verbum hoc est generale, & nihil excludit, n.* 7.

Superfluitas statu excluditur quoties dispositio potest aliquo casu operari, num 8.

DECISIO DXXVII.

Fvit per Dominos resolutum, sententiam deputati per A. C. esse infirmandam, cùm enim obligatio D. Euandri fideiobentis tanquam principalis principaliter, & in solidum pro summa scutorum 540. ad fauorem D. Pompilij sit clara, & de illa constet per instrumentum publicum, non debebat illum absoluere, sed procedere ad exequutionem dicti instrumenti, quod ratione obligationis Cameralis habet executionem paratam. Cassad. *decis.* 1. *de mut petit.* Gabr. *cons.* 63. *n.* 8. *lib.* 1. Menoch. *de arbitr. cas.* 17. *num.* 5. Galles. *ad form. oblig. Cameralem part.* 1 *quæst.* 2. *num.* 11. *&* 12. 1

Quibus visum fuit non obstare quòd Abbas de Cuppis principalis debitor eodem die, quo Euander, se obligauit, & coram eisdem Notario, & testibus constituerit Procuratorem irreuocabilem, & tanquam in rem suam dictum D. Pompilium ad exigendum omnes fructus suæ Abbatiæ, & consequenter ratione correspectiuitatis vnum instrumentum censeatur alteri inesse, & intuitu talis mandati censeatur Euander se obligasse, cùm fideiussor accedens obligationi modificatæ intelligatur accedere eo modo, quo est modificata conuentio. *l. inter creditorem*, cum ibi notatis per Bald. *ff. de fideiuss.* Vnde cùm Pompilius dicto mandato non fuerit vsus, non possit contra Euandrum agere, qui non alias se obligasset nisi dictum mandatum interuenisset. 2

Quia text. *in dicta l. inter creditorem*, loquitur quando fuit expressè conuentum inter creditorem & debitorem, quòd debitor non conueniretur nisi vendito pignore, & in euentum quod illud venderetur minus debito, residuum solui deberet, cui obligationi modificatæ accessit fideiussor: vnde optimè ibi dicitur fideiussorem nòn teneri, nisi ad illud residuum, quod superest, si pretium pignori non sufficit, quod non applicatur casui nostro, in quo obligatio debitoris fuit simplex absque aliqua modificatione, & illi etiam simplici ter 3

pliciter accesserunt fideiussores. Neque tali modificatio desumi valet ex dicto mandato procuræ, cùm sit deuentum ab instrumento obligationis fideiussorum.

4 Et licet ex identitate temporis & Notarij ac testium posset fortasse resultare aliqua correspectiuitas inter Abbatem, & Pompilium, illa non videtur adesse respectu fideiussorum, cùm dictum mandatum fuerit factum separatim ab obligatione eorum, & ipsis absentibus & ignorantibus, qua diuersitate instrumentorum & materiæ stante, cessat correspectiuitas, etiam quòd vno eodémque tempore actus sint gesti. Menoch. *præsumpt. 12. num. 39. lib. 6.*

5 Minus facit quòd cùm vigore dicti mādati Pompilius exegerit fructus Abbatiæ longè excedentes huiusmodi creditum, præsumatur de illis sibi satisfecisse, quia huiusmodi præsumptio cessat ex quo illos consignauit Abbati, & de eis rationem reddidit, vt apparet ex calculo ab ipso Abbate, & testibus subscripto, in quo Pompilius remansit creditor scutorum sexdecim.

6 Neque etiam facit, quòd cùm vigore dicti mandati posset sibi satisfacere, si id non fecit, sibi imputet, & non possit amplius agere contra fideiussorem. *l. debitor. de negot. gest.* Respondebatur enim dictum mandatum non fuisse simplex & absolutum, itaut ad sui libitum posset Pompilius dictos fructus retinere, sed fuisse modificatum, vt de omnibus exigendis teneretur sequi ordinem, & voluntatem Abbatis constituentis, vnde cùm non posset sibi indistinctè satisfacere, non potest in eo aliqua culpa & negligentia considerari, ex quo de tali ordine & voluntate Abbatis vt sibi satisfaceret non apparet, immò ex prædicto computo inter ipsos solidato absque illa mentione huius crediti constet de contrario, & consequenter non intrat dispositio text. *in dicta l. debitor.* qui non procedit quando sicut in casu nostro, creditor habuit iustam causam non retinendi pecuniam sibi debitam, vt expresse ibi probatur *in vers. si vero iustam causam.*

7 Vltimò non obstat quòd dicta clausula mandati debeat intelligi, vt postquam Pompilius sibi de suo credito satisfecisset, de illo residuo quod supererat in magna quantitate, teneretur sequi voluntatem Abbatis, quia si aliter diceretur, dictum mandatum in rem suam fuisset superfluum. Respondetur enim huiusmodi interpretationem repugnati generalitati illorum verborum, de omnibus exigendis, &c. quæ nihil excludunt. *l. Iulianus, de leg. 2.*

8 Et superfluitas cessat ex quo dictum mandatum satis fuisset operatum, quando Abbas non declarasset suam voluntatem, quòd sibi pecuniæ consignarentur, quo casu illas potuisset Pompilius retinere, & ad excludendum superfluitatem sufficit dispositionem posse aliquo casu operari. Surd *cons. 271. num. 47.* Cephal. *cons. 104 num. 17.* Dec. *cons. 34 num. 31.*

Et ita conclusum, &c.

R. P. D. MANZANEDO.

Romana spolij de Crucisriis. Lunæ 12. Iulij 1617.

ARGVMENTVM.

Adiudicationes plures pro vno credito, si sint diuersæ, & diuerso tempore factæ, non coniunguntur ad probandam excessiuitatem.

SVMMARIVM.

Renunciatio inducitur per instantiam factam de noua in solutum adiudicatione, num. 1.

Adiudicationes in solutum, diuersæ, & diuerso tempore factæ, & de pluribus rebus, non coniunguntur ad probationem excessiuitatis, quia tot sunt, quot res ipsæ, num. 2.

Adiudicatio in solutum sustinetur etiam quod res sit maioris valoris, quam creditum, sed tenetur ad restitutionem eius quod superest, num. 3.

DECISIO DXXVIII.

FVit in hac causa resolutum 18. Martij 1616. adiudicationem factam Faustinæ esse excessiuam, & reuocandam in totum, cùm pro eius credito scutorum 210. fuerit sibi adiudicata domus scutorum 157. & duo census scutorum 16. constituen. scuta 200. nec non quædam vinea non parui valoris. Verum quia tunc non informauerat pars Venerabilis Archiconfraternitatis Sanctissimæ Trinitatis, ad quam deuenit dicta domus, ideo ad illius instantiam causam super eisdem proposui.

Et Domini attentis iuribus de nouo productis à decisis recedendum esse dixerunt, cùm respectu domus nullus adsit excessus, quia creditum Faustinæ erat scutorum 210. & addita tertia parte plutis scutorum 70. iuxta formam statuti Vrbis *cap. 192. lib. 1.* est in totum scut. 280. & valor domus adiudicatæ est scutorum 157. vt apparet ex illius æstimatione, & sic non æquiualet dicto credito.

Nec obstat quòd vltra domum fuerint adiudicati census & vinea, quia dictæ adiudicationes fuerunt factæ diuersis temporibus. Nam quo ad vineam licèt die 18. Februarij 1575. iudex mandauerit illam adiudicari Faustinæ vnà cum domo; tamen dictum decretum non habuit effectum, cùm vinea nunquam fuerit æstimata, nec etiam fuerit secuta actualis adiudicatio & possessio, vnde respectu solius domus fuit postea 5. Septembris eiusdem anni facta æstimatio, de qua suprà, & per Faustinam anno sequenti 1576. in statum pro noua adiudicatione dictæ domus, nulla facta mentione vineæ, quam obtinuit, & illius vigore possessionem cepit.

Nec facit fides cuiusdam Notarij attestantis quòd die 14. Nouembris 1575. Faustina ratificauit possessionem alias captam per Ioannem Dominicum Fabrum de dicta domo, & vinea, quia illa non est de actis. Et cùm, vt suprà dictum est, non constet de æstimatione dictæ vineæ, nescitur illius valor, & sic non potest diiudicari, an adsit excessus, nec potest apparere de validitate dictæ adiudicationis, & possessionis ratificatæ, nisi exhibeantur integra acta illius iudicis.

Vltrà quòd Faustina instando postea pro noua domus adiudicatione, recessisse, & omnibus inde sequutis renunciasse videtur, ad *l. pacta nouissima,* vbi DD. *C. de pact.* & certè si vsque tunc possessionem domus & vineæ habuisset, frustrà instetisset iterum pro domus adiudicatione, nec de nouo illius possessionem cepisset. 1

Quo verò ad census, illi fuerunt adiudicati de anno 1577. de mense Maij, & sic per annum post domum. Vnde cùm non sit vnica adiudicatio, sed diuersa, & diuerso tempore facta, non potest deseruire ad probandum excessiuitatem adiudicationis domus, Ruin. *cons. 65. in princip. lib. 4* cùm præsertim in dicta adiudicatione non exprimatur causa pro qua fiat, & sic discerni non possit an fuerit facta pro credito dotis, cùm potuerit etiam fieri pro expensis taxatis, pro quibus bo. me. Cardinalis Seraphinus relaxauerat mandatum scutorum 100. ad fauorem dictæ Faustinæ. 2

Et in omnem euentum quatenus census adiudicati fuissent pro credito dotis, & essent maioris valoris, quàm residuum creditum Faustinæ. Nihilominus adiudicatio 3

iudicatio sustineretur, & solummodo Faustina teneretur illud plus restituere. *l. fin.* & ibi Bald. *num. 4. C. de inr. dom. impetr.* Ruin. *cons.* 160. *num.* 25. *lib.* 2. Butsat. *cons.* 184. *num.* 28. vbi de communi. Afil *d. decis.* 218. *n.* 2. & fuit dictum in vna Romana subhastationis 2. Iunij 1614. coram R. P. D. meo Vbaldo.

Non obstat quòd domus fuerit adiudicata pro scutis 157. tantùm, sub falso prætextu quòd census super ea impositus esset valoris scutorum 150. cùm tamen, vt apparet ex illius instrumento, sit tantùm scutorum 100. quia quicquid de hoc sit, adiudicatio domus non continet aliquam summam, pro qua sit facta, sed simpliciter fit ad computum crediti cum tertia parte pluris, iuxta statutum, & admisso, quòd à valore domus essent detrahenda tantùm scuta centum, adhuc illius valor non æquiualet credito Faustinæ, cùm deficiant scuta 73.

Ex quibus Domini à decisis recesserunt, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Brittonien. Saluiani. Lunæ 12. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Habetur in summario.

SVMMARIVM.

Transactio fieri non potest à Procuratore sine mandato, nec sufficit generale, sed requiritur speciale mandatum, num. 1.

Compensatio vim solutionis obtinet, & qui non est obligatus ad solutionem, non potest compelli ad compensationem, num. 2. *in fine.*

Executio Cameralis obligationis retardari non potest per partitas illiquidas, num. 3.

DECISIO DXXIX.

Domini in decisione 20. Februarij præteriti firmarunt in scutis 4574. creditum D. Bernardinæ, & proinde dandam immissionem ex Saluiano censuerunt.

Hodie causa repropositâ idem affirmarunt, quia partitæ in diminutionem dicti crediti adductæ ad effectum de quo agitur releuare non videbantur.

Prima enim partita scutorum 1000. quæ dicitur vigore transactionis soluta Baldinuccio pro recuperatione prædij Molinellæ comprehensi in venditione bonorum facta per Alexandrum Saluagianum Stephano Saminiato, & ad quam tenebatur ipsemet venditor, & nunc D. Bernardina vti hæres Alexandri mediante persona Leonoræ Calderinæ, videbatur Dominis ad debitum & in diminutionem supradictæ summæ nõn esse ponendam.

1 Quia transactio non legitur facta cum Leonora Calderina, a it D. Bernardina, sed cum Vincentio Merenda earundem mulierum asserto Procuratore, de cuius mandato non constat, quod tamen speciale ad transigendum requiritur. *l. transactiones, C. de transact. l. mandato generali, ff. de procuratoribus.* Berouius *cons.* 76. *n.* 17. *lib.* 1. Roland. *cons.* 26. *num.* 11. *lib.* 2. Socin. iun. *consil.* 39. *num.* 8. *lib.* 1.

2 Aliæ duæ partitæ, quarum vna scutorum 250. dicitur soluta Iesuitis, & altera scutorum 500. Sassatellis, verè non probantur debitæ per D. Bernardinam, quia inter illiquidas in calculo Guidotti positæ non reperiuntur, neque accollatæ fuerunt per Saminiatum in instrumento emptionis bonorum, vt inde pro exequutione mandari suscepti bona fide extinctæ dici possent, ideo sicuti D. Bernardina ad solutionem prædictarum adstringi non posset, eodem modo nec ad compensationem, quæ vim solutionis obtinet.

Postrema vero scutorum 45. pro fructibus census, 3 & altera pro fructibus prædij Molinellæ eadem responsione & fortiori tolluntur, cum dubitari non possit, quin inter illiquidas partitas positæ fuerint, quæ non retardant exequutionem obligationis Cameralis & rei iudicatæ, vt dictum fuit in alia decisione.

Non obstat calculus Adelasij, qui videtur contrarius calculi Guidotti, dum Saminiatus creditor, non autem debitor, in eo reperitur, prout præsupponitur in computis Guidotti, quia patet de eo nunquam habitam fuisse rationem, dum causa in gradu appellationis à mandato relaxato per R. P. D. Bilium fuit commissa R. P. Benino, qui reuocauit mandata super calculo Guidotti fundata: sed eadem reuocatio per Rotam fuit sublata, & hodie causa est in statu rei iudicatæ.

Præterea in calculo Adelasij ponuntur in creditum Saminiati fructus annorum quinque prædij Molinellæ in summa scutorum 1817. cùm tamen Rota dixerit coram R. P. D. Ortembergo 23. Iunij eiusdem anni non esse iustificatum, cuius culpa euictio, vel impedimentum sequutum fuerit, atque ita patet vel erroneum, vel iniustum, vt meritò de eo non fuerit habita ratio.

Et ita, &c.

R. P. D. ANDREA.

Meliten. pensionis. Lunæ 19. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Pensio reseruata super beneficio quod non est in rerum natura, nulla, & inualida est, nec isto casu induci potest quasi possessio exigendi pensionem.

SVMMARIVM.

Clausula Arbitrio, *&c. dat facultatem examinandi nullitatem pensionis ad effectum illam retardandi, num.* 1.

Pensio imposita super beneficio quod non est in rerum natura, nulla, & inualida est, num. 2.

Pensio æquiparatur vsufructui, ibid.

Vsusfructus constitui non potest, vbi nulla datur proprietas, ibid.

Accidens sine subiecto esse non potest, ibid. in fine.

Ecclesia non erecta in titulum, impetrari non potest, ibid.

Quasi possessio exigenda pensionis non inducitur in nõ habente titulum in beneficio pro quo pensionem soluit, num. 5.

Quasi possessio exigendi pensionem transit in successorem beneficij, num. 6.

DECISIO DXXX.

Dubitaui an intraret arbitrium pro retardanda solutione pensionis. Et intrare fuit resolutum. quia 1 stante dicta clausula, videtur data facultas examinandi illius validitatem Seraphin. *decis.* 674. *num.* 4. & fuit dictum in Mediolanen. pensionis 5. Decembris 1603. coram Reuerendissimo Lugdunen. Satis autem hic videtur constare de nullitate pensionis, quia datur magnus fumus de non existentia beneficij, super quo fuit reseruata pensio ex indulto Clementis VIII. concesso Confratribus Beatæ Mariæ de Gratia summario Monasterij *num.* 6. in quo indulgetur vt Ecclesia prædicta non possit erigi in titulum perpetui beneficij, aut tanquam tale beneficium impetrari.

Vnde si tale beneficium non est in rerum natura, per 2 conse

consequens nec super eo potuit imponi pensin, quia illa æquiparatur vsuifructui. Cardin. *in Clement. 1. §. eadem, num. 4. de suppl. negl. Prał.* Gig. *de pensionib. quæst. 38. num. 2.* Mohedan. *decis. 4. num. 7. de locat.* Rot. *decis. 401. num. 4. part. 1. diuersorum*, & clarum est non posse constitui vsumfructum, vbi nulla datur proprietas. *l. 1. & 2. ff de vsufruct. §. constituitur. Institut. eodem.* & sicuti Ecclesia non erecta in titulum non potest impetrari. Seraphin. *decis. 1095. num. 2. & seq.* ita neque potest vti beneficium pensione grauari, quia esset dare accidens sine subiecto, quod nec natura, nec ius admittit. *l. eius qui in prouincia, §. si stipulatus*, vbi Doctor. *ff. si cert. petat.*

3 Non obstat clausula indulti, dummodo Ecclesia in titulum Ecclesiastici beneficij erecta, seu concedi solita non sit, quia non constat, prout constare debet, vnquam alias fuisse erectam, & in titulum concedi sollitam, nec fumus qui dicitur dari ex testibus aliquo modo elicitur, & in contrarium datur fides vniuersitatis S. Martini summario *num. 7.*

4 Nec releuat pensionarium esse in quasi possessione exigendi pensionem, quia quidquid sit an probetur solutio facta per Iosephum, de quo aliqui ex Dominis satis dubitabant, non constat quòd Iosephus sit titularis Ecclesiæ quam possident fratres Sancti Francisci, non vti successores illius qui consensit, & soluit pensionem, sed vigore donationis sibi factæ ab vniuersitate cum consensu Episcopi & Capituli, summario *num. 3. 4. & 5.*

5 Vnde illa solutio tanquam facta à non habente titulum in beneficio, non potuit constituere pensionarium in quasi possessione exigendi contra tertium. Rota *decis. 184. num 1. part. 1. diuersorum*, & in Pacten. pensionis 5. Decembris 1584. coram bo. me. Cardinali Pamphilio, & in Visen. pensionis 28. Nouembris 1614. coram me.

6 Præsertim, vt dixi, quia non fuit probatum quòd Monasterium sit successor iuris, vel possessionis in beneficio, super quo dicitur reseruata pensio, prout erat necessariũ, ad hoc vt illa peti posset à Monasterio, iuxta *decisionem* Achill. *primam de pension.* & ita non applicatur decis. Guido Pap. 619. cum aliis allegatis super eo quòd virtus quasi possessionis exigendi transeat contra successorem in beneficio, quia fratres non sunt tales successores, nec possident Ecclesiam in titulum, sed in proprietatem, cui propterea solutio facta à tertio, non potest præiudicare, vt in dicta Pacten. & aliis vbi suprà.

7 Vltimò neque obstat exequutionem fuisse cœptam, & sic cessare arbitrium, ex allegatis, quia hoc intelligitur quando iudex rectè & iuste processit, secus si nulliter & iniuste, vt fuit resolutum in Gerunden. beneficij 21. Iunij 1602. & Celsonen. præceptoriæ 14 Maij 1604. coram Reuerendissimo Decano, & in Tarraconen. parochialis 4. Februarij de eodem anno coram bo. me. Litta.

Ex quibus ita conclusum fuit intrare arbitrium, &c.

R. P. D. COCCINO.

Romana census scutorum 20000. Luna 19. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Legatæ rei ad certum vsum destinatæ, id quod superest spectat ad hæredes, quando legatarius à testatore fuit deputatus in legato merus exequutor, & quando legati exequutor dicatur merus, vel mixtus.

SVMMARIVM.

Legata rei ad certum vsum destinata, id quod superest spectat ad hæredes, quando legatarius a testatore fuit deputatus in legato merus exequutor, num. 1.

Exequutor legati dicitur merus, & non mixtus, quando legati onera procedunt, & subsequatur relictum. ibid.

Exequutor legati censetur mixtus, & non merus, quando legatum, & illius fructus excedunt onera imposita. declaratur num. 2.

Subrogatus sapit naturam illius, in cuius locum subrogatur, num. 4 in fine.

DECISIO DXXXI.

Bis fuit resolutum Antonium Gallum fuisse relictum per testatricem merum executorem, & per consequens censendum esse talem Scipionem à Tulsa, in eius locum ab eadem testatrice subrogatum, & sic quod superest ex relicto adimpleta voluntate testatricis spectare ad hæredes; iuxta textum *in l. pecunia. vbi glossa 1. & seqq. ff. de aliment. & cibar. legat.* cum allegatis in prædictis decisionibus. Ratio autem quare Antonius sit censendus merus executor, consistit in eo quòd testatrix existens in sanitate post iam testamentum conditum, scripsit inter alios vnum codicillum, in quo voluit plura præstari annuatim ex suis censibus, & postea subiunxit; & vt dictus legatarius quem nominat, & esse vult Antonium Gallum, possit suam voluntatem adimplere, & facere quantum suprà disposuit, relinquit dicto legatario omnes suos census, qui de tempore sui obitus reperirentur; cùm enim præcedant onera, & postea subsequatur relictum, Antonius censendus est merus executor, non autem mixtus, vt est casus expressus *in l. Lucius Titius, § à te peto. ff. de legat. 2.* & ibi aduertit Castren. Cumanus, & alij. vt fuit consideratum in aliis decisionibus, & prædicta etiam coadiuuantur ex adminiculis, & coniecturis ponderatis in dictis decisionibus. 1

Neque obstat quòd prædicta videantur cessare ex quo fuerunt relicta scut. 20000. quorum fructus longè excedunt onera imposita Antonio, quare censendus est mixtus executor, per ea quæ notat Bart. *in l. Pamphilio. §. dic. as, de legat. 3.* Nam placuit responsio data in vltima decisione, scilicet quòd codicillus fuit factus in sanitate, & quòd testatrix superuixit per plures annos, & in dispositione habuit relationem non ad census, quos tunc habebat, sed ad illos, qui reperirentur tempore sui obitus, & sic cùm potuissent redimi, & propterea decrescere. ad quod respexit testatrix, cùm, vt dictum est, legauerit census, qui de tempore sui obitus reperirentur, non potest ex magnitudine redditLuum colligi aliqua coniectura quòd testatrix voluerit Antonium esse mixtum executorem, cùm dicta magnitudo non esset certa, si consideratur quòd a die codicilli vsque ad diem obitus census redimi poterant. 2

Neque facit quòd etiam census poterant augeri, & certum est quòd habita consideratione ad census, qui de tempore scripti codicilli reperiebantur, magnitudo reddituum excedebat. nam fuit responsum, quòd cùm ex prædictis, & ex aliis pluribus consideratis in primis decisionibus constet testatricem voluisse Antonium esse merum executorem, prædicta non officiũt, quia testatrix non reliquit illos census, quos habebat dum scripsit codicillum, nisi quatenus reperirentur de tempore sui obitus, qui poterant, & non poterant reperiri, & cùm hoc esset euentuale, ex hoc non potest elici coniectura quòd voluerit Antonium esse mixtum executorem, & licèt non prouiderit in casu quo tot census reperirentur, nõ inde potest elici, quòd voluerit Antonium 3

Antonium esse mixtum executorem, cùm ex modo relinquendi constet ipsum fuisse merum, & sic quod superabundabat spectabat ad hæredes, vt supra dictum est.

4 Neque obstat quòd testatrix nedum legauerit census, qui reperirentur tempore sui obitus, sed subiunxerit: *e remanghino affetti per le sopradette quantità*, vnde appareat quòd voluerit residuũ spectare ad Antonium, quia fuit responsum illam consequentiam non probari. nam cum ex aliis appareat Antonium esse merum executorem, dicendum est residuum spectare ad hæredes, itaut sensus sit: respectu meræ executoriæ census remaneant affecti pro concurrenti quantitate, & quod tollit omnem difficultatem, est, quòd post obitum Antonij onus illi iniunctum, iniunxit executoribus testamentariis, & vsa fuit similibus verbis, quòd redditus remaneant affecti pro concurrenti quantitate; quare sicuti residuum non spectabat ad executores, ita dicendum est non spectasse ad Antonium, ex regula quòd subrogatus sapit naturam illius in cuius locum fuit subrogatus, *l. si cum. §. qui iniuriarum. ff. si quis caution.* & fuit ponderatum in vltima decisione.

5 Neque est verum quòd subrogatio executorum erat intelligenda quoad onus executionis, firmo in reliquis remanente emolumento ad fauorem hæredum Antonij, quia iste intellectus esset sumendus, si clarum esset Antonium fuisse mixtum executorem; sed cùm hoc non sit clarum, imò appareat de contrario, cùm præcedant onera, & postea sequatur relictum, vt *in d. §. à te peto*, satis est ad excludendam coniecturam, quæ deducitur ex verbis illis; *& remanghino affette per le concorrenti quantità*, quòd idem disposuerit quoad executores subrogatos in locum Antonij, ad quos tamen certum est quòd residuum non spectabat.

6 Minus etiam obstat, quòd testatrix in euentum extinctionis voluerit pecunias reinuestiri pro concurrenti quantitate, quia istud onus nedum iniunxit Antonio, sed etiam executoribus ad quos autem spectaret residuum, non expressit, sed venit ex interpretatione iuris, vt *in casu d. §. à te peto*, in quo non fuerat expressum, ad quem spectaret residuum, & propterea cùm appareat Antonium fuisse merum executorem, residuum dempta quantitate necessaria, quæ erat inuestienda, spectat ad hæredes, vt supra dictum est.

7 Ex quibus (licèt aliàs pleniùs deductis in prioribus decisionibus) videtur satisfactum obiectionibus factis pro parte Domini Marchionis in memoriali particulari, quem propterea Domini tertio loco, vt ei morem gererent, super articulo bis decisso voluerunt audire, quamuis pluries, ac pluries eius agentes citati fuerint ad informandum, & expectati. Quare cùm per longum tempus informare neglexerint, sempérque quæsierint dilationes, quas nedum quater & sex, sed pluries superiori, & hoc etiam anno habuerint, visum fuit causam amplius in longum non esse protrahendam.

R. P. D. PAMPHILIO.

Veliterna beneficij. Luna 19. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Gratia impetrationis beneficij iustificari debet in omnibus narratis in ea, & quomodo probetur ætas supplicantis, origo Clericatus, & valor beneficij per non excessum.

SVMMARIVM.

Ætas probatur ex libro baptizatorum Parochi, numero 1.

Publica vox & fama probat quem esse natum in aliqua ciuitate, num. 2.

Clericatus probatur ex litteris patentibus Episcopi, n. 3.

Litteræ dimissoriæ nunquid possint concedi a Vicario Episcopi, ibid.

Publica vox & fama sufficit pro iustificatione narratorum in gratia, num. [illegible]

Valor beneficij per non excessum quomodo probetur, n. 6.

Supplicationis verba non attenduntur, sed litteræ expeditæ, num. 7.

DECISIO DXXXII.

DVbitatur an gratia Nicolai sit iustificata? & Domini affirmatiuè responderunt. Nam quòd Nicolaus de mense Februarij anni 1615. quo illam obtinuit, esset in decimo tertio suæ ætatis anno, vel circa constitutus, probatur in eo quòd natus fuerat de mense Septembris 1602. vt patet ex partita extracta ex libro Parochi, in quo baptizati describuntur, qui probat ætatem, Caputaquen. *decis. 514. par. 1.* Seraphin. *decis. 1158. num. 2.* & fuit dictum coram me in causa Pistorien. Archidiaconatus 17. Iunij anni 1615. & aliàs sæpe. 1

Quòd idem Nicolaus sit oriundus è ciuitate Veliterna, probatur per testes, qui deponunt de publica voce & fama, quæ sufficit. Angel. *cons. 194. sub num. 1.* Boër. *decis. 13. num. 16. versic. & quomodo probetur*, & fuit dictum in causa Tirasonen. Canonicatus 24. Maij 1601. coram bo. me. Cardinali Pamphilio. 2

Clericatus probatur ex litteris patentibus Episcopi Signini, qui in eas asserit se Nicolaum præuio examine idoneum repertum, & admissum ad primam clericalem tonsuram, cum litteris dimissoriis sui ordinarij ritè promouisse. Oldrad. *consil. 115. num. 9.* Mohedan. *de renunciat. decis. 21. num. 2.* Cæsar de Graffis *decis. vnica, num. 5. de præsumptionib.* Litteræ autem dimissoriæ apparent concessæ per D. Pinzochium, qui per bo. me. Cardinalem Episcopum legitur deputatus Vicarius generalis in ciuitate Veliterna, cum speciali facultate concedendi huiusmodi litteras, quas etiam de iure vti Vicarius generalis ipso Cardinali absente concedere poterat. *cap. cùm nullus, de tempore ordinat. in 6.* & fuit dictum in causa Ripana Capellaniæ 12. Iunij 1579. coram bo. me. Bubalo. 3

Nec obstare quòd per eundem Cardinalem Episcopũ fuerit cõcessa ampla facultas Domino Antonio de nobilibus, etiam litteras dimissorias ad ordines quoscumque subditis concedendi, nec non Vicarium generalem in prædicta ciuitate eligendi, & deputandi, & per eum iam deputatum amouendi, & remouendi, quia non constat, quòd Dominus Bizochius per Cardinalem, seu ipsum Dominum Antonium fuerit amotus, ideóque licèt etiam dictus Dominus Antonius haberet facultatem litteras huiusmodi loco ipsius Cardinalis concedendi; tamen cum interim Dominus Bizochius esset Vicarius generalis, sequitur quòd absente Episcopo, & Domino Antonio, qui morabatur in Vrbe, bene potuerit eas concedere, ex supradictis. 4

Quòd Iacobus resignans aliunde vnà cum pensione scutorum 50. monetæ super fructibus beneficij resignati sibi reseruata commodè viuere valeret, probant testes, qui dantur pro parte Nicolai, qui dicunt quòd Iacobus vltra dictam pensionem scutorum 50. & aliud simplex beneficium, de quo fit mentio in litteris, habebat etiam bona patrimonialia, & Canonicatum in Ecclesia Veliterna, & deponunt de publica voce & fama, quæ sufficit pro iustificatione narratorum, iuxta notissimas deci siones, Rot. *decis. 113. & seq.* Put. *decis. 39. lib. 1.* cum similibus. 5

6 Valor obtenti, quòd non excedat duc.24. & beneficij, de quo agitur, quòd non excedat ducatos 70. remanet probatus per eosdem testes, qui deponunt valorem annuum dictum beneficium secùdùm communem existimationem non excedere ducat. 24. & 70. prout in litteris narratum fuit, & reddunt bonam rationem, quia sunt de dicta ciuitate, & deponunt de publica voce & fama, quæ similiter ad probandum valorem per non excessum, sufficit. Ægid. *decis.675. &* 684. Capucaq. *decis.277.num.7.part.*1. & fuit sæpissimè decisum.

7 Nec obstare quòd in supplicatione post narratiuam valoris ducatorum 79. expressi per non excessum fiat reseruatio pensionis ad fauorem resignantis super fructibus eiusdem beneficij, cum narratiua quòd illi ascendunt ad ducat.70. quia placuit responsio quòd cùm in litteris expeditis super gratia Nicolai, de qua agitur, valor fuerit expressus solùm per non excessum litteræ, ad istum effectum sunt attendendæ, non autem supplicatio. Cæsar de Grass. *decis.*1 *num.*8. *de probat.* & faciunt deducta in causa Bonon. Canonicatus 19. Martij 1590. coram bo. me. Cardinali Pamphilio.

8 Neque releuare, quòd si valor non probetur, per non excessum reseruatio pensionis remanet ab initio nulla, vnà cum reseruatione: quia fuit responsum quòd modò agitur de iustificatione gratiæ ipsius Nicolai, in qua valor est solùm per non excessum narratus, qui propterea remanet sufficienter probatus, & alia de validitate, vel inualiditate reseruationis pensionis, & consequenter resignationis visa fuerunt extra dubium.

Et ita decisum, &c.

R. P. D. DVNOZETTO.

Meten. professionis. Luna 19. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

De professione monialis, quando facta censeatur metu reuerentiali.

SVMMARIVM.

*Restitutio in integrum non datur non docto de læsione, num.*1.

*Professio monialis in monasterio quando dicatur facta metu reuerentiali, num.*2.

Verbum forsan *est dubitatiuum, num.*3 *in fine.*

*Professio solemnis per susceptionem habitus, an differat per professionem tacitam ad effectum, vt dicatur facta metu reuerentiali, num.*4.

Verba naturaliter exprimunt certum mentis conceptum, ibid. in fine.

*Simile quod est, idem non est, num.*5.

Professio dicitur metu facta quando in susceptione habitus fuit facta protestatio à moniali, & postea sæpius repetita, ibid.

DECISIO DXXXIII.

1 POst latam sententiam in Rota in fauorem D. Renatæ de Florenuilla pro nullitate professionis pro parte DD. Annæ, & Franciscæ sororum dictæ Renatæ, recursu habito ad Signaturam causa restitutionis in integrum, prout iuris, mihi commissa proposito dubio vtrùm constaret de causis restitutionis in integrum? DD. negatiuè responderunt. Moti sunt ea ratione, quia de iure non datur restitutio in integrum, nisi docto priùs de læsione, quæ in hoc casu adesse non potest, cùm constet de validitate & iustitia sententiæ Rotalis, & quoad validitatem lata fuit seruatis seruandis, præuiis citationibus, mandatis & iurisdictione, omnibusque requisitis.

2 De iustitia satis superque constat ex tribus decisionibus in hac causa coram R. P. D. meo Vbaldo factis, in quibus causa maturè per triennium discussa, ex multis rationibus decisum fuit non constare de tali professione, quæ dictæ Renatæ posset obstare. Quibus non obstat quòd dicitur multum differre inter tacitam professionem resultantem a simplici habitus indifferentis delatione, & eam quæ inducitur ex solemni susceptione veli distincti, quæ æquiparatur professioni expressæ. Primo enim casu sufficit metus reuerentialis; in secundò verò requiritur metus cadens in constantem virum, ad excludendam præsumptionem surgentem ex susceptione habitus, qui deferri non solet, nisi à professis. argumento *cap.*1. *de his quæ vi metusue caus.* & ibi Abb. *num.*14. & Henric. Bosc. *dicto cap.*1. *num.*3. quæ doctrina Abb. dicitur militare in nostro casu, cùm probetur per testes dictam Renatam suscepisse velum album a nouitiis gestari solitum à Sacerdote, præsente Abbatissa, & postea anno probationis elapso velum nigrum monialibus professis dari solitum cum eadem cæremonia.

3 Huic enim obiectioni pluribus modis responderunt DD. & primò consideratis verbis ipsiusmet Abbatis visum fuit ipsum dubitatiuè loqui, vtitur enim his verbis, *credo posse dici*. & sub finem dicti numeri 14. vtitur hoc verbo, *forsitan*, quod est dubitatiuum. *l. Gallus*, §. *forsitan*, *ff. de liber. & posthum. l. & si quis*, §. *fortassis*, *ff. de relig. & sumpt. funer. l. arboribus*, §. *vlt. ff. de vsufruct.*

4 Secundò responderunt, omnes quasi Canonistas, nulla facta differentia susceptionis habitus solemnis, interpretatos fuisse *dictum c.*1. *de his quæ vi metusue caus.* vt locum habeat in omni professione tacita, quæ inducitur per delationem cuiuscumque habitus, & inter eos id expressè tradunt Innocent. *in dicto cap.*1. *num.* 3. claris verbis, quæ quasi eadem repetit Ioann. Andr. *num.* 9. Hostiens. *num.* 12. Butr. *num.* 15. vbi expressè loquitur de deferente habitum professorum. Imol. *num.* 16. qui ita debere intelligi dictum cap. 1. expressè tradit his verbis, allegando rationem diuersitatis quòd verbalis professio certitudinaliter arguit, seu demonstrat professionem, quia verba naturaliter exprimunt certum conceptum mentis. argument. *l. Labeo*, §. *Tubero*, *ff. de supellect. legat.* & ideo tunc standum est professioni expressæ, nisi iustus metus interuenerit & probetur, sed receptio habitus non infert per necesse mentem certam profitendi, sed præsumptam solùm à iure, quæ præsumptio semper per contrariam eliditur argum. *cap. transmissa, qui filij sint legit.* cum ibi not. *cap. cum inter, de elect.*

5 Considerabant tertiò, etiamsi daretur susceptionem veli solemnem æquiparari professioni expressæ, non ideo sequi esse expressam; omne enim simile non est idem, ex regula Philosophorum, semperque comparationes & similitudines claudicant, & in effectu, cùm desint concepta verba, remanet semper professio præsumpta, & non expressa, licet forsan solemnis veli susceptio requireret probationes clariores, quæ satis superque concludentes adesse apparet ex testibus & rationibus ponderatis in dictis decisionibus coram Domino meo Vbaldo factis, in quibus dicitur sufficere protestationem in susceptione dicti habitus antea, postea, & semper sæpius repetitam à dicta Renata, & probatam ad annullandam huiusmodi

pro

professionem præsumptam, vt in terminis, consuluit Bald. *cons.*106. *lib.*4. Honded. *cons.* 8. *num.*15. *lib.*2. Rot. *decis.*206. *num.*21. *part.* . *divers.* cum multis aliis alleg. in præteritis decisionibus.

6 Quæ dicuntur ab informantibus pro dictis sororibus Renatæ quoad delationem vel ingri post obitum auiæ per annum, & vltra, ea penitus tam in iure, quàm in facto satis superque sublata sunt in decisione in hac causa facta die Lunæ 25. Maij 1615. & fusissime in vltima decisione coram dicto D. Vbaldo, Lunæ 13. Februarij 1617. quæ rursus ponderata placuerunt DD. & omnem tollere penitus difficultatem visa sunt.

Et ita decisum vtraque parte informante.

R. P. D. PIROVANO.

Mediolanen. iurispatronatus. Veneris 19. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Nepotum appellatione veniunt nepotes ex fratre, ex communi vsu loquendi.

SVMMARIVM.

Nepotum appellatione veniunt nepotes ex filio ex proprietate sermonis, & ex communi vsu loquendi veniunt nepotes ex fratre, num. 1.

Communis vsus loquendi an præualeat proprietati verborum, attenduntur præsumptiones & coniectura, num. 2. *vide coniecturas, num.* 3.

Parentum appellatione, quando non agitur de ascendentibus, neque de cognatis, veniunt agnati, qui transuersales dicuntur, siue strictè, siue largè fiat interpretatio, num. 4.

DECISIO DXXXIV.

Recessum fuit à conclusione firmata in decisione dici 28. Nouembris præteriti, quod Cortesellæ tenenantur probare se esse de agnatione effectiua fundatoris.

1 Nam etsi vera sit conclusio præsupposita in supradicta decisione, quòd appellatione nepotum veniunt ex proprietate sermonis nepotes ex filio *l. Iureconsultus, §. nepos ff. de gradib. affinit.* Bald. *in l.* 2. *C. de success. edict.* Attamen & altera est verissima, quòd secundum communem vsum loquendi veniunt etiam nepotes ex fratre. Dec. *in l. fin. num.*12. *C. de success. edict.* Alex. *consil* 49. *num.*8 *lib.*1. *& cons.*5 *num.*10. *in fin. lib.*3. Dyn. *consil.*16. *num.*9. *vers. Praterea posito.*

2 Et iste vsus loquendi si non præualet omnino proprietati verborum, vt aliqui voluerunt præualere, quos recensat Cardin. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.*3. *tit.*8. *num.*1. saltem visus fuit ex traditis per eundem in fine dicti tituli [illegible] præsumptiones & coniecturas mentis fund[illegible]ris posse comprehendere etiam ex fratre nepotes.

3 Et mou[illegible] Domini ex eo quòd in pagina funda[illegible] electio fiat præsentibus tribus ipsius [illegible] parentibus: in codicillis autem repetuntur [illegible]es propinquiores, in quorum præsentia ead[illegible] ordi[illegible]tio f[illegible]a esse debet & immediatè nominantur ibi, *Volo vt sint Aliprandus Subdiaconus fil. q. Petri & Aloysius fil. q. Mauroni, & Benedictus qui & Rozi filius q. Ioannis, nepotes mei, post autem meum decessum vnusquisque eorum in vita sua eligat de suis parentibus propinquioribus de paterna parte,* &c. Ex quibus verbis patet quòd nepotes non fuerunt designati pro descendentibus, quorum nulla mentio habetur, quæ tamen fieri solet vbi contigit de eis habendam esse rationem ad differentiam transuersalium, vt aduertit Menoch. *consil.*424. *num.*3. *lib.*5.

4 Sed pro parentibus fuerunt enunciati, quorum appellatione postquam in præsenti non agebatur de ascendentibus, neque de cognatis, veniunt omnes coniuncti iure agnationis taliter à fundatore qualificatæ, Corn. *cons.*57. *num.*7. *& cons.*133. *num.*1. *volum.*1. Peregrin. *de fideicommiss. art.*4. *num.*31. qui transuersales dicuntur siue propria, siue larga interpretatione vtamur, *l. penult. vnde legit. & Instit. de legit. agnat. tut. & de legit. agnat. success.* Menoch. *eod. cons.*424. *num.*2 *&* 8. & stante hac possibili transuersalium comprehensione, visum est Cortesellos non esse grauandos ad probandum se esse de agnatione effectiua fundatoris.

Non obstat quòd ista possibilitas sufficienter excludatur ab obseruantia deducta ex inscriptione, ac sententia Milonis Archiepiscopi Mediolani, & præsumptionibus admissis in aliis decisionibus ad [illegible]andam qualitatem gentilitiam in quibus iuribus p[illegible]oni enunciantur agn[illegible] descendentes dicti Reu[illegible] Rozi fundatoris.

Quia dictum fuit prædictas enunciationes stringere probationem qu[illegible] ad prælationem descendentium, quatenus adessent, sed eis cessantibus non excludere effectiuos descendẽtes ab ipsis nepotibus ex fratre, vel fratribus, qui possunt contineri in eadem agnatione, ex verbis fundationis, quod videtur optimè etiam probatũ ex eisdem iuribus, dum sententia Milonis admittit patronos ex nepotibus Rozi leg[illegible] descendentes ex paterna linea, inscriptio verò [illegible] nominat illos de Cortesella agnatos descendentes dicti Domini Benedicti Rozi.

Et ita, &c.

R. P. D. BVRATTO.

Auenionen. fideicommissi. Lunæ 19. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Iudicium vniuersale super immissione in possessionem totius hæreditatis impedit iudicium singulare, in qua petitur eiusdem hæreditatis pars, seu vsusfructus, & substitutio, seu legatum, & instrumentum conditionale locum non habent, nisi euenerit casus conditionis.

SVMMARIVM.

Iudicium vniuersale immissionis in possessionem totius hæreditatis facit vt non possit intentari particulare iudicium in tertiam partem eiusdem hæreditatis, num. 3. *vbi etiam quod quando singulare iudicium mouetur à tertio lite pendente super vniuersalis hæreditatis petitioni inter duos.*

Iudicium vniuersale dicitur quando quis petit immissionem in possessionem totius hæreditatis, num 4.

Iudicium vniuersale non dicitur quando quis petit vsumfructum hæreditatis sine proprietate, ibid.

Gaudere verbum restrictum ad tempus vitæ, solum vsumfructum importat, num. 5.

Consolidatio vsusfructus cum proprietate fieri non potest, nisi quando fuisset relictus nudus vsusfructus à proprietate separatus, ibid. in fine.

Substitutio conditionalis facta in defectum filiorum masculorum non habet locum, nisi probato defectu institutorum, & sic purificata conditione, ibid.

Legatum conditionale locum non habet, nisi conditione purificata, ibid.

Exceptio de iure tertij nunquid retardet immissionem ex l. fin. C. de edict. D. Adrian. tollen. num. 7.

Actore non probante reus absoluitur, ibid. vers. quilibet enim reus.

Instrumentum, seu obligatio conditionalis conditione non liquidata exequutionem non meretur, ibid. in fine.

Filius consequi non potest legatum ex testamento ab ipso impugnato tanquam inofficioso, num. 8.

DECISIO DXXXV.

1 Nicolaus, Antonio, & Bartholomæo suis filiis mente captis hæredibus in eius vltimo testamento institutis sine filiis masculis descendentibus substituit vulgariter, pupillariter, exemplariter, & per fideicommissum primos liberos masculos filiarum eorundem Antonij, & Bartholomæi, necnon primos liberos masculos Gilettæ, Ludouicæ, & Gabrieliæ ipsius testatoris filiarum, & in euentum quòd aliqua ex dictis filiabus nullum haberet masculum, voluit quòd tunc illa, eius vita durante, gauderet portione, quam eius liberi masculi consequuti fuissent si in rerum natura extitissent. Mortuis dictis Antonio, & Bartholomæo, sine prole, dicta Gabrielia eorum soror præuia aditione totius hæreditatis prætextu quòd careret liberis masculis substitutis, & quòd substitutio exemplaris non potuerit fieri nisi de se vti sola superstite ex sororibus dictorum mente captorum, iuxta dispositionem *l. humanitatis, C. de impuber.* Et quòd propterea dicta substitutio in quota sublata dicta exempla i traheretur ad totam hæreditatem; ideo coram Tribunali Auenionen petiit immissionem in possessionem illius, ex remed. *l. fin. C. de edict. D. Adrian.* vel ex alio quocunque sibi proficuo.

2 Et eandem immissionem petiit Henricus dictæ Gabrieliæ ex filia nepos in possessionem tertiæ partis dictæ hæreditatis, prætendens se comprehensum in dicto exemplari facta ad fauorem primorum masculorum filiarum testatoris. Et lata sententia super manutentione in summariissimo ad fauorem Hectoris, & Francisci reorum conuentorum, & filiorum respectiuè dictarum, Gilettæ, & Ludouicæ prædefunctarum; per quam etiam fuit declaratum ad vlteriora, prout de iure proceden. esse in remedio *dictæ l. fin.* seu alio possessorio per eosdem Gabrieliam, & Henricum in actis respectiuè intentato. Causaque in gradu appellationis pro eorum parte interpositæ introducta coram Illustriss. D. Cardinali Burghesio Legato, dicta Gabrielia petiit immissionem pro tertia parte sine præiudicio aliarum duarum, & dubio per me proposito, illam non esse conceden. Domini responderunt.

3 Primò, quia pendente d. iudicio super immissione in possessionem totius hæreditatis per Gabrieliam moto, non potuit intentari particulare iudicium super dicta tertia, sed illud debet silere, *l. non distinguemus, §. si ii faciat,* & ibi gloss. Odoft. Alber. Bart. & Bald. *ff. de arbitr. l. si quis libertatem,* vbi omnes, *ff. de petit. hæred.* cum aliis per Osasc. *decis. 74. n. 1.* quæ intra n[...] sunt correcta per *l. fin. C. eod.* quæ procedit quando iudicium singulare mouetur à tertio pendente [...] vniuersitate inter duos, non quando vni[...] inter partes, prout hoc inter Gabrie[...] & Franci[...] quia tunc debet silere iu[...] singulare, *in d.* [...] *n.* Alb. Bart. & Bald. *in l. si quis libertatem* [...] *n. 12.* [...] *ppono,* & ibi Bald. *in add. n. 4.* Castr. *num. 3. vers. 3. differentia, &* *n. 12. circa fin. & in d. l.* Cyn. *num. 6. vers. quid dicemus,* & Bald. *n. 4. vers.* [...] Salyc. *n.* [...] *in* [...] *apposit* Ne contingat [...] idem ven[...]ari, Bald. *in* [...] *si quis libertatem, num. 4. in addit.* [...] per [...] & incompatibi[...] *in d. l. fin.*

Quod autem primum iudicium a Gabriel. a intentatum sit vniuersale, est [...], quia [...] hæres in solidum petiit [...] in possessionem totius hæreditatis, [...] ipsius hæreditatis, quæ est [...] vniuersi[...] *l. sed & si, §. fin. ff. de pet. hæred.* & ibi [...] *in verb. de vniuersitate. ff. de rei vend.* Speculat. *in tit. de act. seu pet. in §. sequitur videre, in princ. lib. 2. part.* [...] Mæran. in Specul. *p. 4. in 4. dist. iudiciorum, n. 1.* Prout dubitari non posse videtur, iudicium hodie motum esse particulare, quia Gabrielia prætendere non potest proprietatem dictæ tertiæ partis in defectum eius filiorum masculorum, cum in hoc casu relictum contineat tantummodo vsumfructum, & non substituti in proprietate totius hæreditatis, quod & ipsa fatetur, & consequenter sumus in relicto certæ rei, & Gabrielia dici non potest habere titulum hæreditarium, & vniuersalem, sed singularem, vt not. per Bart. *in l. quoties, n. 2. vers. dico sic. C. de hæred. inst.* & ibi Bald. *n. 2. 3. & seqq.* & Salyc. *num. 8.*

Et quod fuerit [...] vsusfructus relictus, patet ex illis verbis, *Tunc eo casu huiusmodi substitutionis venerit, voluit,* &c. *gaudere eius vita duran.* &c. illud namque verbum, *gaudere,* restrictum ad tempus vitæ solum vsumfructum importat secundùm communem, à qua non esse receden. restatur Menoch. *præsump. 1. 13. n. 11. lib. 4.* & de qua etiam idem *conf. 351. n. 18.* cum pluribus in similibus verbis, per Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib. 9. tit. 2. n. 29. vers. quod sane intelligendum est,* Surd. *de alim. tit. 2. q. 1. n. 9. & seq.* Castill. *de vsuf. vlt. cap. 30. num. 12.* & Rota in Rom. apothecæ profumariæ 11. Martij 1613. coram R. P. D. meo Vbaldo. Et omnem difficultatem submouent sequentia verba, vid. *Ita tamen quod ipsi filiabus defunctis, seu ipsa defuncta dicta pars, seu portio bonorum cum suæ consolidetur proprietate,* consolidatio enim fieri non possit, nisi nudus vsusfructus fuisset relictus à proprietate separatus, Castr. post Bart. *in l. Titia, cum testamento, § Titia, cum nuberet, n. 1. in fin. vers. quandiu viueret, de leg. 2.* Peregr. *de fideicomm. art. 32. n. 76.* Laderch. *conf. 32. n. 8.* & fuit dictum in Bononien. de Monterentiis 23. Ianuarij præteriti coram R. P. D. meo Dunozet.

Secundò principaliter, quia dictum relictum est conditionale tanquam factum in defectum filiorum masculorum filiarum Antonij, & Bartholomæi mentecaptorum hæredum institutorum, & in defectum filiorum masculorum filiarum testatoris. Et ideò non competit immissio nisi probetur casum substitutionis euenisse, Bart. *in d. l. fin. n. 9. vers. sed verum,* & ibi Zuechard. *n. 211. & 112.* vbi de fideicommissario, & de substituto conditionali post gloss. Azon. Rofr. Specul. & Alberic. *n. 10. in fin.* Menoch. *d. remed. 4. n. 212. & 215.* Personal. *de adipiscen. n. 290.* Sicuti nec competit hæredi conditionali conditione pedente, vt post [...] Albert. & alios Menoch. *vbi supra n. 309.* Nec [...] conditionali agitur nisi conditione purificata, *l. si* [...] *§. fin. de legat. 2. cum vulg.* Liquidatio autem conditionis est facienda illis citatis qui lædi possunt, Curt. iun. *in d. l. fin. n. 43,* & ibi Zuechard. *n. 212.* Personal. *vbi supra, n. 191. in fin* & facit Bald. *in d. l. fin. n. 48.* [...] licet prætendat se [...] loco [...] Gabrieliæ, qua [...] immissione, [...] *l. & ibi omnes de edi. D. Adr. &c.* & cum super purificatione, vel [...] conditionis, seu conditionum [...] Gabrieliam, nec [...] idem Henricus petat [...] partem per Gabrieliam prætensam tanquam vnus ex liberis dictæ

Gabrie

Gabrieliæ, & in substitutione exemplari comprehensus, huiusmodi iudicium dicitur præiudiciale, nec potest in eo procedi, non vocato dicto Henrico, cùm diuersæ, imò contrariæ possent sequi sententiæ, quod esset absurdum, vt per Bald. in *l. cum Papinianus* 14. *num.* 2. *vers. dixi tertiò. C. de sent. & interloc.* Felin. *in cap.* 1. *sub num.* 6. *vers. ne continentia causæ, de praescript.* Ostasc. *decis.* 74. *num.* 8. *in fin. & in fine ipsius decisionis.*

7 Nec obstat quòd ista videatur exceptio de iure tertij, quæ non retardat immissionem, Alexand. *in dicta l. fin. num.* 13. *circa med. vers. secus si allegat. C. de edict.* Peregrin. *de fideicommiss. artic.* 48. *num* 46. Quia vltra quòd Henricus est in causa, & formaliter deducit ius suum petendo immissionem, exceptio videtur de inte proprio possessorum, vel saltem de non iure agentis, cùm concludat non solùm conditionem non esse purificatam, sed defecisse, & consequenter hypothecæ defectum, sine qua non competit Saluianum, Surd. *decis.* 157. Ideoque impedit immissionem, Zuccard. *in dicta l. fin. num.* 332. Menoch. *dicto remed.* 4 *numer.* 595. quilibet enim reus infringit actorem quando non probauit suam intentionem, Bald. *in dicta l. fin. num.* 49. *versic. aut non contradictor*, & ibi Curt. *num.* 41. *versic. quando dicens hoc esse ex si clarum*, & facit Castren. *in l. si cui. column.* 2. *versic. sed illud habet locum, C. de non num. pecun.* & fuit dictum in Anconitana bonorum 4. Iulij 1614. & 16. Nouembris 1616. coram R.P.D. meo Manzanedo. Ex quo etiam sequitur pendéte iudicio liquidationis d. conditionis testamentum non debere gaudere priuilegio executiuo, sicuti de instrumento trad. Bald. *in l.* 2. *num.* 27. *vers. modo quæro, C. de execut. rei iudic.* Surd. *decis.* 27. *num.* 8.

8 Tertiò, quia Gabrielia prætendens substitutionem exemplarem de aliis, & non de se factam esse nullam, petiit immissionem vti hæres vniuersalis, & sic impugnauit testamentum paternum, cùm alij essent substituti, ideò non potest se fundare in eodem testamento, petendo ex eo dictam tertiam, quasi testator verisimiliter non reliquisset si cogitasset de impugnatione, etiamsi impugnatio fiat iure permittente, iuxta dispositionem *dicta l. humanitatis*, vt in terminis *Authent. ex causa, C. de liber. præter.* quòd filius non possit consequi legatum ex testamento per eum querelato, gloss. *in l. maximum vitium, in verb. totius substantia, C. eodem. & in dicta auth. ex causa not.* Bart. *num.* 19. *versic. quaro quid*, Bald. *num.* 60. Salycet. *num.* 14. *circa med. qui de communi.* Angel. *num.* 7. Iaf. *num.* 14. & 15. Cott. iun. *num.* 19. & eam in iudicando, & consulendo esse teneu. Cagnol. *num.* 116. Roman. *cons.* 526. *num.* 10. *in fin.* & Gozad. *cons.* 49 *num.* 19.

9 Ex quibus patet immissionem non esse hodie Gabrieliæ conceden. in possessionem dictæ tertiæ partis, neque ex remedio *dicta l. fin.* neque ex Saluiano, licèt illud secundùm opinionem quam Rota seruat competat legatario.

Et ita Domini vnanimiter censuerunt, &c.

R. P. D. REMBOLDO.

Romana pecuniaria. Lunæ 19. *Iunij* 1617.

ARGVMENTVM.

In hac decisione respondetur nonnullis nullitatibus oppositis aduersùs mandatum relaxatum vigore instrumenti, & in ea plura, & diuersa explicantur notanda, de quibus in summario, & præsertim quòd mandatum Procuratoris præsumitur ex coniecturis in eadem decisione enumeratis.

SVMMARIVM.

Mandatum Procuratoris præsumitur ex commissionibus obtentis ex sustentatione litis cum magnis laboribus, & expensis ex dis putationibus factis coram iudice ex productione iurium, & scientia domini, de quibus n. 1. 2. & 3.

Procurator nunquid possit consentire standum esse simplici copiæ instrumenti, num 4.

Substitutio Procuratoris facta à Procuratore generali habente facultatem substituendi, non tollit præsumptionem mandati procura, ibid.

Nullitates oppositæ contra mandatum non operantur stante iustitia mandati, num. 5.

Correspectiua dicuntur instrumenta, quæ vnico contemptu stipulata fuerunt, & vnum alteri inesse censetur, n. 6.

Confessionem defuncti in testamento factam hæres impugnare non potest, ibid.

Fideicommissi exceptio non impedit exequutionem instrumenti, num. 9.

DECISIO DXXXVI.

Placuerunt decisiones in hac causa factæ, non obstantibus eisdem exceptionibus nullitatis, & iniustitiæ oppositis, & sublatis in tribus decisionibus. 1

Et quoad nullitatem ex defectu mandati Procuratoris, in qua potissimum insistebant informantes pro Domino Duce. Placuit responsio data in decisione, quòd quidquid sit, an ex sola substitutione facta à Procuratore censeatur ratificata antea gesta, cessat nullitas ratione mandati præsumpti, ex cummissionibus obtentis ex sustentatione litis cum tot laboribus, & magnis expensis tam in informando Signaturam, quàm in disputationibus factis coram R.P.D. meo Remboldo, ex productione iurium, præcipuè cum dicta productio importat notabilem expensam, vt in hoc casu præsumi maodatum tradidit Bart. *in l vulgo, in fin. ff. de admin. tut.* Roman. *cons.* 486. *num.* 11. Crauetr. *cons.* 80. *num* 5. Caputaq. *decis.* 183. *num.* 3. *part.* 2. Seraph. *decis.* 933. *num.* 2. & *decis.* 973. *num.* 4. fuit dictum in Nicoteren. donationis 22. Iunij 1601. coram Illustrissimo Millino, in Bononien. pecuniaria, seu bonorum 1. Martij 1602. coram Illustrissimo Ludouisio, in Geneten. parochialis Lunæ 19. Iunij 1606. coram Reuerendissimo Lugdunen.

Ex expensis autem mandatum præsumi testatur Cassad. *decis.* 3. *num.* 4. *de procur.* Cæsar de Grassi *decis. vt. de procur.* Crescen. *decis.* 1. *alias* 15. *de præsumptio.* & dij allegati in alia decisione, & fuit dictum in dicta Nitoreren. donationis, in Pampilonen. præeminentiarum. Veneris 14. Aprilis 1606. coram R. P. D. meo Manzanedo, in Ceneten. parochialis. Lunæ 27. Iunij 1607. coram Reuerendissimo Lugdunensi, & in aliis causis. 2

Ex scientia enim Domini mandatum præsumi, tradit Innocent. *in cap. ex parte Decani, num.* 2. & ibi Abb. *num.* 8. *circa medium, de rescript.* Castr. *consil.* 1. *num.* 1. *lib.* 1. Bisignet. *decis.* 13. *de procur.* Iatè Afflict. *decis.* 108. *num.* 6. 7. & 8. Rota *decis.* 38. & 39 *de procur in nou.* & fuit dictum in dicta Bononien. Vnde hoc casu omnibus prædictis concurrentibus non visum fuit posse dari de defectu mandati. 3

Et ex his sequitur talem Procuratorem, qui consensit standum esse simplici copiæ, habuisse ad id sufficiens mandatum, nec substitutio facta à Procuratore generali, qui habebat facultatem substituendi, tollit prædictam præsumptionem mandati procuræ, vt fuit dictum in Cremonen. pensionis 16. Ianuarij 1609. coram Reuerendissimo D. meo Damasceno. 4

5 Ex quibus etiam, & aliis fusiùs deductis in decisione visum fuit cessare penitus omnes nullitates appositas; vel saltem reddi adeò turbidas, vt minimè attendendæ veniant, stante præsertim iustitia mandati, Rota *diuersor. decis.* 702. *in princip. part.* 1. Seraphin. *decis.* 933. *in fin.* De iustitia verò clarè constat, ex tribus decisionibus, nec visum fuit obstare D. Iuliam non teneri vigore transactionis, nisi pro tertia parte, quia placuit responsio data in decisione, ipsam recepisse vnico contextu, tenutas Passarani, & Gallicani, cum omnibus oneribus, & sic cum onere soluendi dotem, & quartum dotale, quod onus tunc fuerat super dictis tenutis impositum, ex allegatis in decisionibus.

6 Nec visum fuit refragari, prædicta verba, cum oneribus, non legi in instrumento celebrato, cum D. Flaminia, quia dum instrumenta omnia fuerunt stipulata vnico contextu, censentur correspectiua, & vnum alteri inesse, *l. si ventri*, §. *vltimo*, & ibi gloss. *ff. de priuileg. credit.* Alexand. *consil* 90. *num.* 8. *versic. nec habent obstare, lib.* 3. Crauett. *consil.* 298. *sub num.* 13. Gabr. *de præsumpt. concl.* 13 *num.* 28. Mantic. *de tacit. lib.* 3. *tit.* 15. *num.* 50. Sed omnis difficultas visa fuit sublata ex obseruantia subsequuta, dum sola Domina Iulia, & pro ea D. Martius soluit integros fructus, quod & declarauit D. Clarix in suo testamento, quam declarationem non potest D. Iulia eius hæres, nec d. Dux hæres Iuliæ impugnare, *l. cùm à matre, C. de rei vendic.* cum similibus in decisione allegatis.

7 Non etiam visum fuit obstare assignationem fuisse factam in tot fructibus dd. tenutarum Gallicani, & Passarani pro rata dictæ dotis, & quarti, & propterea non potuisse relaxari mandatum, absque præcedenti liquidatione. Nam placuit responsio non fuisse necessariam, cùm adesset in effectu facta à partibus per solutionem ad summam scut. 720. vt constat ex libris D. Claricis, qui dum fuerunt appositi in inuentario, non possunt ab eius hærede impugnari, & eo minus accedente declaratione eiusdem Claricis facta in testamento, quæ dictam liquidationem videtur approbasse, & ratam habuisse. Et licèt replicaretur non potuisse partes facere talem vniformem taxationem: tamen placuit responsio data in aliis decisionibus, obiectum procedere vbi adesset excessus, de quo hîc nullo modo constat, cùm taxatio parum excedat quatuor pro centenario, & tamen Rota apud Cæsar. de Grass. *decisio.* 1. *de vsur.* admisit ad rationem quinque, stante maximè prædicta obseruantia.

8 Alia exceptio iniustitiæ deducebatur ex eo quòd in summa; pro qua fuit facta assignatio, sunt comprehensa scut. 3500. donationis propter nuptias, quæ per obitum Claricis erant restituenda illius filiabus, & per consequens cessare fructus debuissent. Verùm placuit responsio alias data in secunda decisione R. P. D. mei Remboldi, quòd dum pro dote, ac donatione propter nuptias fuerunt assignati allegati fructus ex dictis tenutis Gallicani, & Passarani, non potest dici per obitum Claricis cessare obligationem soluendi fructus D. Flaminiæ, quæ remansit creditrix pro sua portione dictorum fructuum, non solùm dotis, sed etiam donationis propter nuptias.

9 Demum nec visa fuit obstare toties repetita exceptio fideicommissi ad fauorem Franci i, & cuius ratione dicitur dictum Martium fuisse coactum soluere scuta 4 00. nam & in aliis decisionibus fuit responsum non constare de fideicommisso, non obstantibus decisionibus factis ante transactionem, nec etiam constare de solutione dictorum scutorum 40000. & ita in omnem euentum, quatenus etiam constaret. Tamen cùm esset detrahenda legitima Sciartæ, ex qua dos D. Claricis restitui debet, & la fuerit assignata super suis tenutis, consentiente D. Martio, non videtur hodie posse impugnari, quod semel fuit approbatum, maximè cùm agatur via exequutiua, & istæ exceptiones fideicommissi, de quo non adhuc constat, & lis pendet coram R. P. D. meo Vbaldo, requirant altiorem indaginem.

Reliquæ omnes obiectiones visæ fuerunt Dominis sublatæ ex responsionibus datis in tribus præcedentibus decisionibus, tam coram R. P. D. meo Remboldo, quàm coram me factis, quæ rursus maturè consideratæ, & ponderatæ placuerunt Dominis. 10

Et ita decisum vtraque parte informante.

R. P. D. COCCINO.

Barchinonensis parochialis de Mataro. Lunæ 20. Iuny 1611.

ARGVMENTVM.

Beneficium quando dicatur litigiosum ad effectum, vt locum habeat subrogatio gratiosa iuxta regulam de subrogandis.

SVMMARIVM.

Beneficium, vt dicatur litigiosum, requiritur vt lis fuerit introducta super titulo, num. 1. *declara vt num.* 2.

Subrogatio gratiosa non datur contra triennalem possessorem, num. 1.

Beneficium non dicitur litigiosum ex lite pendente super possessorio adipiscendæ, declara vt num. 2.

Clausula incidentibus, & dependentibus, *operatur introductionem litis super petitorio, ibid.*

Vitium litigiosi an transeat in tertium qui habet causam ab aliquo ex collitigantibus, ita vt non possit iuuari regula de triennali, num. 3. *& seq.*

Possessio illius qui non existit in lite, non dicitur litigiosa, & ideò collitigans absque vitio attentatorum potest extraiudicialiter accipere possessionem existentem penes non collitigantem, num. 5.

Lis vt non dicatur calumniosa itaut locum non habeat regula de subrogandis, sufficit causa colorata, num. 7.

Lis an dicatur derelicta per cursum decem annorum ad effectum, vt non habeat locum gratiosa subrogatio, n. 8.

Subrogatio concedenda non est intruso, & quando quis dicatur intrusus, num 9.

Subrogatio gratiosa an, & quando peti debeat infra mensem à die obitus collitigantis, num. 10.

DECISIO DXXXVII.

IOannes Caluo resignauit primò parochialem, de qua agitur, de anno 1600. ad fauorem Iacobi Prats, qui ab exequutore obtinuit immissionem, & causa introducta in Rota, Ioanni fuit concessa manutentio; & deinde de anno 1605. lite sic inter eos pendente, idem Ioannes iterum resignauit ad fauorem Valentini Plandesans, qui adeptus fuit possessionem, & denique obiit de mense Iunij anni 1610. Vnde dubitaui an Iacobo esset danda subrogati Cuius dubij resolutio pendet ex duobus. Primò an li fuerit super titulo beneficij, vt requirit text. *in cap.* 2. *vt lit. pend in* 6. Cassad. *decis* 6. *sub num.* 2. *de rescript. &* *decis.* 4. *vt lit pend.* Mandos. *super reg. de subrogand.* quæ est 29. *quæst.* 2. *per totam*, & præsertim *n.* 5. Secundò an Valentinus fuerit triennalis pacificus possessor; quia si fuit talis, Iacobus non 1

potest

potest dici collitigans ad effectum obtinendi subrogationem gratiosam, vt est d. cisio Peregrini Fabij 97. *lib.* 1. incipiens, *Didacus resignauerat.* Mohed. *decis.* 4. *vt lit. pend.* Put. *decis.* 421. *lib.* 2.

2 Quantum attinet ad primum, licèt inspecto initio iudicij coram exequutore litis non procederet super titulo beneficij, cùm esset super possessorio adipiscendæ, quæ non facit beneficium litigiosum. Cassad. *d. decis.* 6. *num.* 2. *de rescripi.* & melius *decis.* 4 *vt lit. pend.* & fuit resolutum in causa Casalensi Canonicatus 22. Octobris 1607. & 4. Februarij 1609. coram R. P. D. Ludouisio: tamen cùm causa appellationis à decreto, exequutoris super immissione ad fauorem Iacobi Prats fuerit vigore commissionis introducta in Rota, cum clausula, *vna cum incidentibus, & dependentibus*, censetur etiam lis introducta super petitorio, Bellamera *decis.* 618. incipien. *Appellatum si fuerit.* Cassad. *decis.* 9. *num.* 13. *de caus. possess. & propriet.* Mandos. *super d. reg. de subrogan.* q. 14. *num* 7. qui loquitur ad effectum subrogationis, & propterea cùm ageretur de iure reali, scilicet super collatione iam facta Iacobo, beneficium fuit effectum litigiosum, Bald. *in auth. litigiosa. C. de litigios.* Put. *dec.* 496. *num.* 2. *lib.* 2. DD. post gloss. *in c.* 1. *vt lit. pend. in* 6.

3 Quantum attinet ad secundum, an Valentinus fuerit triennalis pacificus possessor, pendet ex eo, an vitium litigiosi transeat in tertium, qui habet causam ab aliquo ex collitigantibus; ita vt non possit iuuari regula de triennali; & sic an vitium litigiosi transierit in dictum Valentinum. In quo articulo videtur facere difficultatem, quod Paleot. *decis.* 200. in causa Visen. de Papignos -. Febr. 1560. incipien. *dubitatur, an sit locus regula*, &c. dicit, quòd Rota nunquam firmare voluit illam conclusionem, an vitium litigiosi transeat in tertium, qui habet causam ab aliquo ex collitigantibus; itaut non iuuari possit regula de triennali, quam decisionem refert Lancellott. *de attent. à tertio cap.* 1. *n.* 19. & pro parte negatiua, scilicet, quòd vitium litigiosi non transeat in tertium, itaut iuuetur regula de triennali, videtur decisio Ioannis Pauli Tholom. *decis. mihi* 59. *incip. Nullius Abbatia S. Saluatoris*, & Mohed. 14. *de caus. possess. & propriet.* quæ est eadem cum decisione Ioannis Pauli, quas allegat Paleot. & sunt decisiones allegatæ Peregrini Fabij 97. *lib.* 1. Mohed. 4. *vt lit. pend.* & Put. 421. *lib.* 2.

4 Cæterùm pro resolutione huius difficultatis Domini constituebant duos casus. Primus est quando tertius habet causam à collitigante possessione vacante, vel existente penes non collitigantem. Secundus casus est, quando tertius habet causam à collitigante possessione existente penes ipsum collitigantem, qui est noster casus. In primo casu procedunt adducta in contrarium, quia tunc apprehendens possessionem efficitur triennalis pacificus; secus verò in secundo casu, vt eleganter Mohed. *decis.* 8. *vt lit pend.* & ratio primi casus est, quia licèt proprietas sit litigiosa, ita vt ordinarius eueniente vacatione non possit conferre, tamen possessio cùm sit vacans vel penes alium non collitigantem respectu tertij, qui illam apprehendit, non est litigiosa; & propterea vitium litigiosi non transit in ipsum. Quia ad hunc effectum duo copulatiuè requiruntur, nempe quòd res sit litigiosa, & quòd tertius habeat causam ab vno ex collitigantibus, vt per Præpos. *in cap. bona, num.* 18. *vers. vel aliter potest, solui de appellat.* & iste est casus decisionum Fabij, Mohedani, & Putei. Quia ibi fuerat facta resignatio ante litem motam, per quam fuerat abdicatum omne ius, etiam respectu possessionis ad fauorem resignatarij. Vnde licuit ipsi tertio capere possessionem vacantem, lite inter resignantem, & alium pendente; quia possessio non existebat de tempore litis penes resignantem. Lancellott. *de attentat. à tertio cap.* 1. *num.* 28. & *cap.* 3. *num.* 5 & 6. qui ita intelligit, & declarat prædictas decisiones.

5 Hinc videmus, quòd possessio illius, qui non existit in lite, non cadit sub ipsa lite; & ideo collitigans, absque vitio attentatorum potest extraiudicialiter, non calore iudicij, accipere possessionem existentem penes dictum non collitigantem, vt dicit Lancellott. *de attentat. à tertio cap.* 3. *num.* 55. & *seqq.* qui mouetur anthoritate Fabij, & Mohedani in decisionibus allegatis. Hinc etiam videmus, quòd si moriatur vnus ex collitigantibus possessor, & tertius prouideatur, & capiat illam possessionem vacantem, alius superstes collitigans non potest ab eo illam euincere via attentatorum. Quia non dicitur lis ingressa quoad ipsum tertium, Sarnen. *de trien. quæst.* 41 *num* 2. *vers. non obstat.* Ant. August. *in Epit. super reg. de triennali.* §. 11. Lancellott. *de attent. à tertio cap.* 3. *num.* 1. & *seqq.* & iste est casus decisionum Ioan. Pauli, & Mohedani, quas allegat Paleotus, qui, quicquid dicat, casus est decisus, quòd subrogatio non sit danda collitiganti, quando tertius cepit possessionem vacantem, vel non existentem penes collitigantes, vt patet ex prædictis.

6 Ratio verò secundi casus, quòd subrogatio sit danda collitiganti, quando tertius non collitigans cepit possessionem existentem penes aliquem ex collitigantibus, qui est casus noster, ea est: quia nedum proprietas, sed etiam possessio est in lite, & tertius succedit in dicta possessione litigiosa facto, & in locum alterius ex collitigantibus mediante resignatione, iuxt. not. per Butr. *in cap. bona, num.* 15. *ante medium, vers. in attentatis autem, de appellat.* quæ duo quando concurrunt, tunc vitium litigiosi transfertur in tertium, vt dictum est ex Præposito *in d. cap. bona. num.* 18. *vers. vel aliter potest solui. vsque ad finem* Mohed *decis.* 13 & 14. *de caus. possess. & propriet.* & admittitur in dictis decisionibus Fabij, Mohedani, & Putei. Et in terminis, quòd tertius capiens possessionem existentem penes collitigantem attentet, est decisio Rotæ 3. *vt lit. pend. in nou.* Than. *decis.* 73. Ant. August. *decis.* 1. *lib.* 1. Lancellott. *de attent. à tertio cap.* 3. *num.* 19. & propterea in casu nostro sequitur, quòd, cùm Ioannes Caluo possessor resignauerit, lite pendente inter ipsum, & Iacobum Prats parochialem, de qua agitur, ad fauorem Valentini prædicti, ipse Valentinus non potest dici triennalis pacificus possessor, quia lis fuit in ipsum translata vigore resignationis, etiam quoad possessionem, stante maximè constitutione Gregoriana *de publican. resignat.* in §. *sed ne in beneficiis*, in qua cauetur, quòd lis cum resignante, afficiat resignatarium etiam respectu actorum; & sic ei non possunt suffragari verba regulæ, Antiquas lites penitus extinguendo, saltem durante decennio, vt infrà dicetur, quia disponunt, quando quis fuit effectus triennalis pacificus possessor, qualis non fuit Valentinus, vt dictum est.

Neque est verum, quòd huiusmodi lis fuerit calumniosa, itaut Iacobus sit exclusus à regula de subrogandis: nam ad euitandam calumniam litis ad hunc effectum, sufficit ne dum causa colorata, Rebuff. *super regul. de subrogan. collitigan. gloss.* 7. *num.* 3. & fuit dictum in causa Gerundensi Canonicatus 14. Maij 1601. coram R. P. D. Ludouisio; sed etiam causa probabilis, Ægid. *decis.* 13. Cassad. *decis.* 3. *de restit. spoliat.* & fuit resolutum in causa Collensi parochialis 11. Decembr. 1595. coram bon. mem. Cardinali Seraphino. Et propterea licèt vnum ex beneficiis resignatis ex causa permutationis per Iacobum ad fauorem Ioannis esset litigiosum, ex quo deducitur calumnia; tamen cùm in supplicatione permutationis adsit clausula, *nec non litis, & causæ si quæ sint, statum, & merita, nominaque collitigan-* 7

gantium, &c. ex qua clausula censetor facta sufficiens menrio litis, Gemin. *consil.* 120.*num.*6. Achil. *decis.*9. *de rescript.* Put. *decis.*2.*eod.tit.* & fuit pluries resolutum: non est tam clarum, quòd Ioannes resignans ignorarer vnum ex beneficiis compermutatis fuisse litigiosum; maxime cùm de eius scientia deponant plures testes, qui licet sint nullirei examinati, negari tamen non potest, quin faciant adminiculum, Veral. *dec.*206. *num.*6.*lib.*2.

8 Minus etiam est verum, quòd in omnem euentum Iacobus, qui petit subrogationem, habuit litem pro derelicta, & ad hunc effectum sufficiunt decem anni, propter verba illa regulæ, Antiquas lites penitùs extinguendo, quorum sensus est, vt censeantur extinctæ lites, quæ per decennium ante triennium fuerunt motæ secundùm quartum intellectum, de quo per Sarnen. *super regula de triennali, quæst.*61 *num.* 11. quem Rota probanit, vt per eundem *dicto loco, num.* 19. *vers. qua cùm ita sint*, Ant. Aug. *in Epit. super hac regula de possessione pacifica, num.* 11. Nam fuit dictum responderi posse, quòd runc sufficiunt decem anni, quando ex actis cōstat de non iure. Quia runc lis censetur habita pro derelicta. Achil. *decis.*3. *& decis.fin.num.*3. *vt lit.pend.* Put. *decis.*15.*& dec.fin.eod.tit.* Lancellot. *de attent.*2.*part.c.*4. *de attent.lit.pend in præfat.num.*275. *& seqq.* & fuit resolutum in causa Vrgellensi Canonicatus 15. Maij 1592. coram R.P.D. meo Decano, per decis. Cassad. 5. *vt lit.pend.* quæ ita declaratur; & istud est fundamentum, ex quo datur ille intellectus regulæ, vt videre est ex Sarnen. *loco allegato.* Hic autem ex actis nnn constar de non iure Iacobi, & propterea isto casu requiruntur triginta anni, Achil. *decis.*7. *num.*3. *& dec fin. num.*7. *& seqq. vt lit. pend.* Sed omissa hac disputatione, de qua non est opus, firmiter fuit responsum, quod hîc non effluxit decennium, quia vltimus actus inter Ioannem Caluo resignantem & Iacobum resignatarium fuit de mense Decembr. 1601. & Valentinus obiit de mense Iunij 1610. maximè quia etiam intra dictum tempus Iacobus petiit subrogationem, nempe de mense Iulij eiusdem anni 1610.

9 Neque obstat, quòd subrogatio non est concedenda intruso, vt expressè legitur in regula, & dicit Rebuff. *super eadem regula gloss.*4. & Mandos. etiam *super eadem regula*, quæ est 39. *quæst* 4. Gigas *de intruso, num.*68. Nam fuit responsum, quòd cùm intrusio Iacobi deducatur ex eo, quòd fuit immissus ab exequutore vigore litterarum resignationis; ista non potest dici intrusio, de qua in regula, Gig. *præcitato loco, num* 78 Mandos. *dicta quæst.*4.*num.*3. & in omnem euentum, quicquid sit, an Iacobus ab initio fuisset intrusus, satis est ad effectum subrogationis, quòd non sit intrusus de tempore, quo eam petit, vt per Sarnen. *in dicta regula de subrog. quæst.* 18. *numer.* 1. Gig. *de intruso, num.*8 & fuit dictum in allegata causa Collensi parochialis. Quòd autem Iacobus hodie non sit intrusus, satis paret, cùm vsque de anno 1601. Ioan. Caluo obtinuerit manutentionem.

10 Denique non obstat, quòd Iacobus Prats non petiit subrogationem intra mensem; iuxta tenorem regulæ de subrogañ. quia, quicquid sit, de hoc, cùm subrogatio non fuerit data tertio, non videtur per dictam regulam fuisse præfinitum tempus Iacobo colligitanti ad [illegible] petendam, vt fuit resolutum in eadem caus. Collensi parochialis, & in causa [illegible]mpilonensi Abbatiæ 20. Iunij 16[illegible]3. coram R.P.D. [illegible], & coram me in causa Hispalensi præstimoniorum 6. Iunij [illegible]607. Mensis enim, de quo in regula, non intelligitur à die obitus colligitantis, iuxta opinionem Alphonsi Soto *super hac regula in princ.* & Sarnen. *in eadem quæst.* 1. *in principio, & quæst.*10. *vers. sed maior est difficultas*, & Mandos. *super eadem regula quæst.*2. *per totam*; sed mensis incipit currere secundùm opinionem Rotæ à die subrogationis concessæ tertio, vt per Put. *decis.*141. *&* 144. *lib.*3. *& decis. vnica, tit. de subrog.* Achil. pariter *decis. vnica, eod. tit.* Ant. August. *in epit super regula de subrogan.* §. *vlt.* quæ opinio Rotæ est conformis verbis regulæ, dum inquit, voluit quòd si colligitantem in ius, vel ad ius subrogari concesserit, aliorum imperrationes, vel concessiones infra mensem ante concessionem huiusmodi, nullius sint roboris, vel momenti. Et sic impetrationes ante concessionem huiusmodi, scilicet factam colligitanti, quia dictio, *huiusmodi*, est repetitiua præcedentium, gloss. *in cap. si Abbatem.* §. *huiusmodi, in d. verbo de elect. in* 6. & ita in terminis fuit resolutum in dicta causa Hispalensi præstimoniorum, coram me; & præterea cùm subrogatio adhuc non sit concessa tertio, non est agendum, an intra mensem, vel post, Iacobus superstes petierit subrogationem, vt dicitur in allegatis decisionibus.

R. P. D. PAMPHILIO.

Toletana pensionis. Veneris 23. *Iunij* 1617.

ARGVMENTVM.

Solutio pecuniarum facta de pecuniis alterius, præsumitur facta de mandato illius, cuius erant pecuniæ concurrentibus coniecturis, de quibus in hac decisione.

SVMMARIVM.

Quasi possessio exigendæ pensionis inducitur per probationem vnius solutionis, num. 1. *vbi tamen exactio pensionis fuerit facta de tempore non alitis.*

Solutio facta nomine alterius, habet præsumptionem mandati, num. 2. *concurrentibus tamen coniecturis, de quibus d. num.* 2. *&* 3.

Renunciatio fieri non potest à Procuratore non habente specialissimum mandatum, num. 4.

DECISIO DXXXVIII.

FVit resolutum D. Priori Angliæ dandum esse mandatum de manutenendo, quia ex partitis, quæ dantur, apparet quòd pensio Ducatorum mille aureorũ, de qua agitur, ad eius fauorem reseruata super fructibus Prioratus Castellæ, fuit illi integrè soluta absque vlla onerum deductione pro anno completo, sub die vltima Aprilis 1607. & rursus pro altero completo sub die vltima Aprilis 1609. ex quibus duabus solutionibus satis dicitur D. Prior constitutus in quasi possessione dictam pensionem integre exigendi, cùm etiam ad istum effectum sufficiat vnica solutio. Doct. *in cap. cum Ecclesia Sutrina.* vbi Ripa *num.*53 *de caus. possessionis.* Roman. *consil.*311.*num* 7. & fuit dictum in causa Lucana pensionis relata inter impress. *decis.*196. *num.*2. *part.*1 *diuers.* & alias sæpè, & propterea in ea manutenen. licet [illegible] dictum annum 1607. minus integrè illam ex[illegible] nihilominus ex dictis duabus solutionibus [illegible] vlla onerum deductione sibi integre factis [illegible] constitutus in quasi possessione exigendi de [illegible] hris, quod attenditur ad istum effectum §. *hodie* [illegible] *de interd.* Verall. *decis.* 306. & fuit dictum in [illegible] Mediolaneñ. decimarum 9. Iunij 161[illegible] coram R.P.D. Pirouano. 1

Nec obstare quòd istæ duæ solutiones sint factæ per Pallauicinũ administratorẽ magni Prioris in dicto prioratu Castellæ, de cuius mandato non constat, quia 2

quia con... tibus con... is Rota ferrat *decis. 2. de... poss. & pr... in ant...* in soluente præsumatur manda... to fit actus qui verisimiliter ab ... non solet, vt ex tradit. per Cassad. *de... 3. num 4. de procurat.* Felin. *in cap. sicut, sub num. 31. in fine, de re iudicat.* Aym. *de antiq. tempor. part. 2. num 65.* & alios all... atos in istis terminis, fuit dictum in supradicta Lucana pensionis relata inter impress. *decis. 196. sub num. 4. part. 1. diuers.* & io causa Regien. pensionis 11. Decembris 1587. coram bo. me. Cardinali Pamphilio.

3 Coniecturæ aut... m in casu isto deducuntur, nedum quia pens... fuit reseruata libera, immunis, & exempta ab omni, ex quocumque onere t... m ordinario, quàm extraordinario, i... vt in egre absque vlla onerum deductione sol... dum videa... ur, ex adductis in causa Monopolitana pensionis 13. Iu... ij 1597. coram bon. mem. Orano, & coram me in causa Valemina subsidij 22. Maij 1615. & consequenter ex præcedenti obligatione solutio facius præsumatur facta de mandato magni Prioris, vt fuit ponderatum *in dicta decis. 196. num. 4. part. 1. diuers.* & in dicta Regien. pensionis, sed etiam quia ministri per magnum Priorem deputati ad soluenda computa eiusdem Pallauicini administratoris pro dictis annis 1601. & 1609. ambo in eorum solidationibus dictas duas partitas pro dicta pensione solutas eidem administratori accepto tolerunt, quod verisimiliter non f... ci ... sent, nisi ipsosmet ordines, seu mandata dicti magni Prioris in eisdem partitis enunciata vidissent, iuxta notata per Aym. *consilio 61. num. 9.* Alex. *consil. 80. sub num. 2. vers. item in quantum lib. 4.*

4 Minus obstare solutiones cũ deductione onerũ vltimo loco Procuratori eiusdem Prioris Angliæ factas, quia dictus Procurator habebat solum mandatum ad exigendũ pensiones, non autem ad faciendum deductionem, seu renunciationem pro rata onerum, in qua propterea ei præiudicare non potuit, cùm non constet de alio speciali mandato, prout requiritur & traditur per Franc. *in cap. qui ad agend. §. fin. col. 3. vers. 32. de procurat.*

Et ita decisum, &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Romana de Mazzatostis Veneris 23. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Agitur in hac decisione de donatione eiusdem rei duobus facta, an prior, vel posterior præferenda sit in iudicio Saluiani interdicti, & in ea explicantur multa notabilia, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Immissio in vim vtilis Saluiani datur donatario habenti Instrumentum Camerali obligatione vallatum, & cum hypotheca bonorum donatis, num. 1.

Saluianum interdi... um datur etiam contra tertium possessorem. ibid. an...

Hypotheca pro... ur ex instrumento, ibid. in fine.

Possessio probatur per teste..., qui dicunt vidisse, aliquem possidere, num. 2.

Possessio probatur ex eo quod quis super bonis possessis censum imponit, ibid. vers. quæ similiter.

Constituti clausula possessionem probat, ibid. vers. Qua similiter, & num. 3.

Possessio probatur per actualem apprehensionem possessionis, ibidem.

Poss... o rei conuenti probatur per sustentationem litis, ibidem.

Conditio non retrotrahitur, quando ante purificationem est alteri ius quæsitum, declara vt n. 4. & 6.

Conditio quando dicatur ... quando non, n. 4.

Donatio qu... ibid.

Donata rei dom... quando donator sibi ... ibid. in fine.

Conditio an significetur per verba, cum modo, conditionibus, &c. n. 5.

Hypotheca anterior præfertur posteriori, n. 6. in fine.

Bonorum præsentium & futurorum appellatione nunquid veniant bona alteri donata, num. 9.

Periurium non est præsumendum, nec quòd quis in illud incurrere voluerit, ibid. vers. cùm præsertim.

Exceptio fideicommissi non impedit immissionem ex Saluiano interdicto. vers. nam vlera quod.

Tertius nunquid possit impedire immissionem ex Saluiano interdicto, num. 10. in fin.

DECISIO DXXXIX.

Post decisionem coram me sub die 28. Aprilis præteriti factam, quòd videlicet R. P. D. Mario Bonauenturæ dandum esset mandatum de maootenendo respectu bonorum à quondam Iulio Mazzatosto illi donatorum, Fratres de Castro, cùm in vim primæ donationis ab eodem Iulio ipsorum patri factæ peterent in iisdem bonis immissionem. Dubium super hoc proposui, quod ad eorum fauorem fuit resolutum. Constat enim de validitate huius prioris donationis, obligatione Camerali vallatæ, necnon de hypotheca bonorum Iulij pro dictæ donationis obseruatia, quo casu concurrentibus extremis, immissio in vim vtilis Saluiani conceditur. Oldrad. *consil. 114. in fine.* Gabr. *consil. 141. num. 7. & consil 46. num 1. lib. 1.* Rota *dec. 44. num. 4. part. 2. diuersor.* Menoch. *de adipiscen. remed. 3. num. 17.* Etiam quòd contra tertium possessorem agatur. Menoch. *de adipiscen. remed. 5. num. 55. & 57.* Surd. *consil. 131. num. 2. & decis. 174. num. 17.* Seraphin. *decisione 933. num. 3.* Rota *decis. 34. num. 14. part. 2. diuersorum.* & de hypotheca ex ipsius donationis instrumento constat. Roland *consil. 14. n. 13. lib. 1.* Honded. *cons. 17. n. 13. lib. 2.* Seraph. *decis. 75 . in principio.* 1

De Iulij verò possessione ex testibus pro D. Bonauentura examinatis apparet, qui deponunt illum de tempore dictæ donationis huiusmodi bona possedisse. Castren. *consil. 168. num. 1. lib. 2.* Menoch. *de adipiscen. remed. 3. num. 161.* Alexand. *consil. 51. num. 6. lib. 1* Dec. *consil. 301. num. 19. post med.* Ruin. *consil. 168. numer. 2. lib. 4.* Balb. *in repetit. l. Celsus in 1. quæstione num. 4. ff. de vsucap.* Pontan. *de spolio lib. 2. num. 94.* Seraphin. *decisione 1061. num. 1.* Cæs. de Graff. *decis. 14. de restit. spoliat.* Quæ similiter possessio colligitur ex censibus à dicto Iulio super eisdem bonis ad Domini Bonauenturæ fauorem impositis, necnon ex clausula constituti, in secunda donatione per eundem Iulium apposita, quæ possessionem etiam contra dominum Bonauenturam constitutum probat. Angel. *in l. quædam mulier n. 2. de rei vendicat.* Tiraq. tell. *de constitut. part. 3. limitat. 1. n. 20.* Rota *decis. 766. num. 11. part. 1. diuersorum.* & fuit dictum in Romana de Iucoronatis 20. Februarij 1617. coram R. P. D. meo Vbaldo. 2

Alterum extremum, videlicet possessio D. Bonauenturæ probatur ex eadem clausula constituti ad eius fauorem apposita, necnon per actualem possessionis apprehensionem, vt dictum fuit in decisione ... licèt ad hoc sola litis sustentatio sufficeret. Caputaquen. *decis. 369. part. 2.* 3

part.2. Cæſ. de Graſſ. *deciſ.4. de reſtit. ſpoliator.* Seraphin. *deciſ.1415.n.3.*

4 Non obſtat priorem donationem fuiſſe conceptam ſub conditione ſuſpenſiua, & ea pendente donatorem potuiſſe in alium bona transferre, nec donationem conditione purificata retrotrahi poſſe in tertij præiudicium, cui medio tempore fuit ius quæſitum. Nam dicta donatio concepta non videtur ſub conditione ſuſpenſiua, cùm immò pura videatur, reſoluenda tamen, ſi Iulius cum filiis deceſſiſſet, ex illis verbis, nimirum, *donauit titulo donationis irreuocabilis, quæ dicitur inter viuos, merè, purè, liberè, ſimpliciter, & perfectè, & ex alijs quòd præſens donatio firma maneat ac valeat, & teneatur.* &c. ſtante præſertim, quòd ſibi donator vſumfructum reſeruauit, vnde videtur fuiſſe dominium translatum, quod arguit perfectam, & puram donationem. Socin. iun. *conſil.108. num. 18. lib. 2.* Tiraquell. *de iure conſtit. ampliat.36. num.2.* Put. *deciſ.215. num.3. lib.3. in nouis.*

5 Nec ad inducendam conditionem viſum fuit obſtare verba, *cum modis, conditionibus.* &c. in donatione appoſita, quia pactum etiam, & conuentionem in contractu puro illa ſignificant. *l.2. C. de pact. inter empt. & vendit.* Tiraquell. *de retract. conuent. §.2. gloſſ.1. num. 6.* Seraphin. *deciſ. 724. num. 11.* & fuit dictum in Romana donationis 26. Martij 1603. coram Illuſtriſſimo D. Cardinale Ludouiſio.

6 Præterea licèt fuiſſet concepta donatio ſub conditione ſuſpenſiua, cum tamen illa ſit caſualis, vt reſpiciens donantis obitum cum filiis ad fauorem primi donatarij retrotraheretur in tertij præiudicium, cui medio tempore fuiſſet facta traditio, Pariſ. *conſil. 11. num.83. & ſeq. lib.1.* Gabr. *conſil.141. n.8. lib.1.* Caſtren. *conſil 446. lib.2. num.1.* Mantic. *de tacit. lib.11. tit. 23. num.29. & lib.14. tit.46. num.19.* Iaſ. *in l. hactenus n.1. in med. ff. de verbor. obligat.* Neguſant. *de pignoribus part 8. membr.3. num.1. in fine.* Præſertim ratione hypothecæ ſuper dicti Iulij bonis ad fauorem eiuſdem primi donatoris conſtitutæ. *l. qui balneum. §.1. vbi gloſſ. ff. qui pot. in pign. habeant.* Oldrad. *conſil.114. num.4.* Neguſan. *de pignorib. part.5. memb.1. n.9. in decima ſexta ampliatione.* Gabr. *conſil.141. num.8. lib.1.* Pariſ. *d. conſil. 11. vbi ſupr.* Mohedan. *deciſ.1. de pignoribus.*

7 Vnde non obſtat Menoch. *allegato conſil.388. n.34 & ſeq.* Ille enim de conditione poteſtatiua loquitur, non de caſuali, vt in caſu noſtro. Prout nec in contrarium facit Honded *alleg. conſil.18. num.53. lib.2.* cùm loquitur ſolummodo ad effectum translationis poſſeſſionis in vim clauſulæ *conſtituti*, de qua hodie non agitur, cùm petatur immiſſio.

8 Non obſtat Dec. *conſil.146. num.3.* & Rip *reſponſ. 20, tit. de donationib. lib. 3.* qui ſentiunt pariter donationem non retrotrahi. Nam illi videntur communiter reprobati, vt teſtatur Turret. *conſil. 49. num. 19. verſic. Quibus non videtur obſtare illud celebre Dec. reſponſum.* Pariſ. *d. conſil.11. num.83. lib.1. & conſil. 69. num. 132. lib.3.* Gabr. *conſil.141. num.8. lib.1.* Paul. de Caſtr. *conſilio 446 n.1. lib.2.* & loquuntur in omnem euentum in reſtitutione reſpectu penſionis, & dominij, non reſpectu hypothecæ, cuius vigore donatio etiam in illius præiudicium, cui medio tempore fuit res tradita, retrotrahitur. *d. l. qui balneum. §.1. vbi gloſſ. ff. qui pot. in pign. hab.* cum aliis ſuprà allegatis. Vlterius [illegible] loquuntur in conditione ſuſpenſiua poteſtatiua, non autem caſu [illegible], vt aduertit Pariſ. reſpondendo Decio, & Ripæ *d. conſil.11. num 91.93.97. & 102.* vbi bene [illegible] obiectum diluit.

9 Præterea ſecunda donatio [illegible] ad fauorem D. Bonauenturæ præiudicare non videtur primæ donationi in Carolo de Caſtro factæ, cùm ſecunda poſſit [illegible] reſtricta ad vigeſimam partem & ſcuta 5[illegible]. quæ ſibi donans in prima donatione reſeruauit. Quando enim Iulius denuo Bonauenturæ donauit in genere, ſolùm expreſſit omnia bona præſentia & futura. ſub hac autem generalitate comprehenſa non videntur bona priùs alteri donata. *l. quintus. §. argento, de auro & argento. leg.* Bart. *in l. codicillus. §. inſtituto, num. [illegible] de legat.2.* Rolan. *conſilio 71. num.28. lib.2.* Cephal. *conſ. 516. numer. 13. & 17.* Surd. *deciſ.93. num.20.* Riminald. iun. *conſil.344. n.7. & 9. lib.4.* Cùm præſertim ſub iuramento donans promiſerit dictæ primæ donationi non contrauenire: vnde quatenus illa voluiſſet includere, incidiſſet in periurium, quod non eſt præſumendum. Hond. *d. conſ.44. lib.2. num.52. & 53.* Guidopap. *deciſ.463.*

Non obſtat exceptio pro parte D. La[illegible]iniæ matris D. Bonauenturæ, videlicet per obitum Iulij ſine filiis fuiſſe purificatum ad ipſius fauorem in bonis de quibus agitur fideicommiſſum. Nam vltra quod exceptio fideicommiſſi non impedit ex vi ili [illegible] luiano immiſſionem, vt fuit dictum in cauſa Florentina domus 23. Iunij 1610. coram Illuſtriſſimo Lancellotto, & in Romana Saluiani 28. Maij 1598. coram Orano Pa[illegible]ott. *deciſ.674 num.7. part.3.* & in alia Romana Saluiani 13. Ianuarij 160[illegible]. coram Litta. 10

Cum tamen ipſa ſit tertia, nec poſſideat, & plena ſit poſſeſſio, non poteſt immiſſionem impedire, cùm nec illius ius lædatur, & contra iſtos de Caſtro poſtea valeat experiri. *l. ſi à quo. C. de rei vendicat.* Felin. *in cap. cum ſuper, ſub num.17. de re iudic.* Couarr. *practicar. quæſtion. cap.16. ſub num.2.* Cæſ. de Graſſ. *deciſ.3. num.4. de verbor. ſignificat.*

R. P. D. B V R A T T O.

Hiſpalen. Canonicatus. Veneris 23. Iunij 1617.

A R G V M E N T V M.

Gratia beneficij collati à Papa præuentiua iuſtificatione non indiget, & vota Canonicorum extra Capitulum data, nunquid augeant numerum eligentium.

S V M M A R I V M.

Gratia præuentiua, facta ſcilicet in menſe, in quo Papa, & Ordinarius habent collationem, non indiget iuſtificatione, num.1.

Collatio facta à maiori parte Capituli præferenda eſt collationi factæ à minori parte, & an vota extra Capitulum lata augeant numerum eligentium, n 2 & 3.

Papa ſi præuenit in gratia, non datur concurſus tituli, num.4.

D E C I S I O D X L.

A Reſolutione facta ſub die 13. Februarij præteriti Domini non receſſerunt pro conceden. immiſſione [illegible] anni in poſſeſſionem Canonicatus, & Præbendæ, de quibus fuit prouiſus a Sanctiſſimo. Nam ſecunda gratia, ſuper qua nititur, n[illegible]t alia iuſtificatione tanquam mere præuentiua, cum ſit conceſſa ſub narratiua va[illegible]nis in menſe ordi[illegible] per quam ſolam expreſſionem, c[illegible] intentio Papæ præueniendi, vt [illegible] firmatum in deciſione, & Papa [illegible]uerit collationem [illegible] ſim[illegible]t. eam A[illegible] h[illegible] Capituli, & de tempore gratiæ nu[illegible] eos f[illegible]ctam pro[illegible]onem, & ideo [illegible] minim[illegible] præiudicium; prout etiam quòd nõ erat deuoluta collatio ad Sedem 1

Apoſto

Apostolicam, sed dorabat tempus, infra quod poterat sequi concordia pro collatione, & quòd nihilominus Capitulum vnanimiter dederat electionē pro discordata, eamque ad Sedem Apostolicam remiserat, & Papa tanquam habens omnia iura in scrinio pectoris optimè nouit, quòd ex dicta discordia non oriebatur reseruatio, quod colligitur, etiam quia non fuit apposita clausula, Dummodo collatio ad nos hac vice pertineat, sed aliàs, dummodo tempore datæ præsentium non sit alicui specialiter ius quæsitum, quæ si les apponi vbi Papa concurrit cum Ordinario, vt considerauit Rota in Paderbonen. Canonicatus 29. Maij 1610. coram Reuerendiss. D. meo Decano, & ideo Papa non se restrinxit ad dictam discordiam inter Archiepiscopum, & Capitulum, nec ista fuit causa finalis, sed tantùm impulsiua gratiæ, vt ex decisione bon. mem. Cardinalis Blanchetti in alia Hispal. portionis, & in alia Cardinalis Seraphi in decisione citatis, & nihilominus dixerunt DD. d. discordiam esse satis iustificatam ex actis Capitularibus, in quibus actum fuit de consentien. vel non, in nominatum ab Archiepiscopo pro facien. simultanea collatione, & 21. Ianuarij de communi omnium consensu resolutum collationem discordatam, & ad Sanctissimum remitteh. & sic cùm Archiepiscopus in vnum consenserit, Capitulum verò dissenserit, hæc fuit vera discordia, ad gloss. *in Clem. 1. §. dudum. in verb. discordia, de iureiuran.* sufficit autem narratiuam dictæ discordiæ esse semiplenè probatam, vt in specie dictum fuit in dicta Hispalen. portionis coram Cardinali Blanchetto 18. Martij 1596.

2 Non obstat quòd Antonius fuerit electus à maiori parte Capituli, cùm Canonici essent in totum 27. & ipse fuerit electus à duodecim ex votantibus in Capitulo, & à tribus aliis extra Capitulum, qui (vt dicitur) fuerunt eiecti, & sic à quindecim, qui faciunt maiorem partem, vt ex Innoc. *in cap. in Genesi, de elect.* Nam subsistit responsio, de qua in decisione, quòd dicta tria vota extra Capitulum data, non augent numerum eligentium, quicquid sit ad viden. an electus habuerit maiorem partem Capituli, vt concordando opiniones, tradit Abb. *in d. cap. in Genesi. num. 11.* & sequitur Petr. de Bais *in direct. elect. part. 3. cap. 7. num. 3. & 4.* Vnde si attendemus primum scrutinium, in quo Antonius habuit decem vota ex 24. siue secundum, in quo habuit duodecim vota, semper est verum quòd non habuit maiorem partem, cùm ad illum effectum illi tres contempti non sint computandi in numero.

3 Alterum verò fundamentum, quòd dd. tres Canonici vt dicitur) contempti, siue eiecti, sint numerandi ad effectum videndi, an discordia fuerit declarata à maiori parte Capituli, non applicatur: nam vltra quòd non verificatur eos fuisse eiectos, nec probatur quòd vbi eiecti fuissent, potuerint ad augendum numerum dare vota extra Capitulum, & exempla in contrarium adducta possent fortè procedere ad effectum, vt actus in congruo loco, vel tempore factus ab impedito possit dici validos ad acquisitionem, vel conseruationem proprij iuris, non tertij, maximè quia ex parte Ioannis nullum fuit præstitum impedimentum. Res[illegible]detur, quòd quatenus etiam dd. tres essent computandi in numero, ex decreto facto 8. Ianuarij constat, quòd ex [illegible] 24. congregatis quindecim fuerunt in voto [illegible]sio haberetur pro discordata, nouem autem [illegible]arium. Qui nouem videntur tantum remansisse [illegible] An onso; & sic computatis etiam illis tri[illegible]runt pro eo extra Capitulum, non habuit n[illegible]odecim, & consequenter non maiorem part[illegible]ùm constituebatur à dd. quindecim vo[illegible]uerunt pro discordia, iuxta declar. Abb. & Petr. [illegible], *vbi supra*, immò non tantùm prædicta quindecim vota, sed omnium Capitularium videntur fuisse pro dicta discordia, quia in alio Capitulo celebrato die 21. eiusdem mensis Ianuarij collatio fuit de communi consensu ad Suam Sanctitatem, vti discordatum remissa, vt dictum est.

Non obstat etiam prætensa appellatio per dd. tres Canonicos interposita. quia ab ea postea recesserunt per vota data extra Capitulum, *cap. sollicitudinem, cum ibi not. de appell.* Tanto minus dixerunt DD. Antonium posse impedire nominationem, cùm non solùm non sit legitimus contradictor, sed nec aliquem habeat titulum, fuit consideratum in vltima parte decisionis, & patet etiam, quia stante præuentione Papæ, de qua supra, non datur concursus tituli, vt per Card. Seraphin. *decis. 1426. num. 3.* In aliis etiam gratia visa fuit benè iustificata, vt in decisione, tantò magis, quia ex aduerso non controuertuntur.

Et ideo DD. steterunt in decisis, vt supra.

R. P. D. REMBOLDO.

Perusina pecuniaria. Veneris 23. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Relationi periti super æstimatione alicuius rei standum est contra eum, qui peritum elegit, & qui errorem allegat, illum plenè & concludenter probare debet.

SVMMARIVM.

Testibus pluribus magis credendum, quàm paucioribus, num. 1.

Error calculi plenè, & concludenter probandus est ab allegante, num. 2.

Confessio facta positionibus plenè probat contra confitentem, ibid. in fin.

DECISIO DXLI.

Domini steterunt in decisis die 28. Februarij præteriti. Quoad enim ad primam oppositionem ex parte D. Gratiani calculo, de quo agebatur, factam, placuit responsio, quòd scilicet calculator non solùm iuxta æstimationem tertij, & depositionem testium calculauit, & quòd æstimatio primi periti potius, quàm aliorum attendi debeat. Tum quia dictus peritus fuit ab eodem D. Gratiano electus: tum quia dicta æstimatio magis est conformis depositioni testium à dicto etiam D. Gratiano inductorum, & quorum iudicio vti plurium magis quàm vnius standum videtur. *cap. in nostra*, & ibi gloss. *de testibus. c. licet causam, post med. versic. Ex praemissis, de probat. cap. 1. de arbitris. in 6. & l. si plures* & ibi gloss. *ff. eodem tit.* Soc. *consil. 105. sub n. 6. lib. 3.* Nec non obstat quòd [illegible] testes sint nulliter examinati, quia vltra responsiones in alia decisione datas, fuit dictum obiectum [illegible]to non subsistere, cùm immò constet fuisse examinatos à iudice ad hoc specialiter subdelegato, citato Domino Lutio, & adhibito hinc inde interprete. 1

Secunda etiam appositio visa fuit Dominis in dicta decisione sublata, & ad id quod replicatur, non fieri mentionem medietatis petij terræ, fuit responsum, non propterea dici posse probatum errorem, consequentia enim, non fuit facta mentio medietatis: ergo æstimatum fuit integrum petium, non tenet, cùm tamen error plenè, & concludenter ab allegante probandos esset. Ann. *consil. 35. num. 5.* Surd. *consil. 14. n. 9. & decis. 104 num. 18.* Card. Seraphin. *decis. 931. in fine*, 2

&

& quòd medietas sola æstimata fuerit, ben[e] com[pu]bari videtur ex eo quod dictum petium fuit æstimatum florenis 800. & sic iuxta valorem medietatis dicti petij, vt idem met Gratianus in po[si]tionibus fassus fuit *cap.* 1. & ibi gl[oss]. *de confess.* in 6. Cra[ve]tt. *consil.* 117. *num.* 9 & fuit dictum in Rom. [...] redditionis computorum 7. Februarij 1612. coram R. P. D. meo Vbaldo.

3 Minus obstant responsiones ad tertiam oppositionem in dicta decisione d[at]æ, quod non habebat componendi creditor census pretium S. [...] Farnerij; quia in facto prætensio ista non [iu]stificatur & si non omnes census per Gratianum [...] fuerunt ad ipsius creditum in dicto calculo positi, hoc euenit culpa ipsius Gratiani, qui dictas solutiones non allegauit, non calculatoris, ac propterea poterunt facta di[c]tarum solutionum sufficienti probatione & liquidatione etiam in posterum apponi. Eadem ratione tollitur etiam replicatio ad responsionem 8. oppositioni, quia Hieronyma cessit iura talia, qualia super bonis, quæ loco pignoris detinebat pro sua dote, & cum onere huius hypothecæ, dicta bona donata fuerunt, ac propterea Gratianus, qui tenebatur hæc bona ab isto onere liberare, non potest prætendere aliquod interesse pecuniarum pro dicta dote solutarum.

4 Quoad nonam oppositionem dictum fuit respectu vini anni 1612. nihil fuisse positum ad debitum Gratiani. Et in reliquis DD. transierunt cum responsionibus in dicta decisione datis, quæ visæ fuerunt tam in facto, quàm in iure subsistere.

R. P. D. PIROVANO.

Ratisbonen. Canonicatus. Veneris 23. *Iunij* 1617.

ARGVMENTVM.

Habes num. 1. & 8. in summario.

SVMMARIVM.

Remissoria concedi non debet, quando articuli sunt irrelevantes, num. 1.

Immemorabilis probata habet vim priuilegij, num. 2. *declara vt num.* 3.

Immemorabilis probatio non admittitur, quando constat de initio consuetudinis, ibid.

Consuetudo & statutum possunt stare simul, sicut non est incompatibile quod statutum disponat idem quod ius commune, num 4.

Verbum statuimus inducit nouum ius, quod antea inductum non erat, num. 5.

Exceptiones requirentes altiorem indaginem, non admittuntur quando agitur de exequutione litterarum Apostolicarum cum gratiosa subrogatione iustificatis litteris, n. 6.

Titulorum paritas concurrentibus prouisis Apostolicis in simili gratia efficit vt non exequutiuè, sed ordinariè sit procedendum, num. 7.

Gratia in forma dignum, est conditionalis, num. 8.

Titulorum paritas non censitur in prouis[is] Apostolicis, si alter habet litteras cum gratiosa subrogatione, & alter in forma dignum, ibid.

Immis[sio] non [...] in bene[fic]io ex [gr]atia Apostolica, quæ aliunde exp[...] iust[ifi]catione[m] [...]

Capitulum est [...] ad [...] statutum prouis[...] Apostolicorum, num. [7].

DECISIO DXLII.

Dvbium in propositum d[...] [...]cet Ioanni Roggio sit d[...] [...] an Henrico sit danda immissio: & quoad remissoriam fuit negatiuè resolutum: de immissione autem fuit reseruatum videre in particulari deputatione.

1 Est enim absolutum quòd remissoria concedi non solet, quando articuli non relevant, ne frustra [con]cedatur dilatio, cuius expectatio & finis potius dispendium quàm commodum vtrique parti afferre potest. Cassador. *decisione* 2. *de dilat.* Capitaq. *decis.* 66. & 68. *part.* 3. Seraphin. *decis.* 1364. *num.* 2. & sæpe fuit resolutum.

Irrelevantia probatur, quia primus & secundus de nobilitate, sunt extra quæstionem, dum Henricus non obstitit Canonicatum, nec petit admitti [...] nobilis sanguine, sed vti graduatus, cùm in eo Capitulo sint distincti, si doo ordines nobilium, & Doctorum, eodem modo non pertinet quartus concernens fami[li]aritatem Cardinalium, quia de ista qualitate non fuit obiectum, neque concurrit in Henrico aliqua familiaritas.

Tertius verò articulus continens requisita quinquennalis studij doctoratus, & praxis, adhuc quoad primum & secundum requisitum non releuant, quia in actis iustificantur tam ex testibus quàm ex litteris patentibus doctoratus, nec pro parte prouisi, aut Capituli concludentior probatio desideratur.

Sola praxis videtur habere colorem releuantiæ, super quasi immemorabilis probetur, vide[tu]r posse allegati priuilegium Apostolicum. *cap.* 1. *de præscriptionibus in* 6. Cardin. *consil.* 88. *num.* 2. Gabr. *de præscript. conclus.* 1. *numer.* 1. *& numer.* 62. Put. *decis.* 58. *&* 205. *lib.* 1. 2

Verùm neque respectu istius qualitatis visum est intrare releuantiam, quia probatio immemorabilis non admittitur vbi constat de initio consuetudinis, vt in præsenti ex statutis eiusdem Ecclesiæ Ratisbonen. Couarr. *in reg. possessor. part.* 2. §. 3. *ante numer.* 8. Ossasch. *decis.* 101. *num.* 31. Molin. *de primog. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 64. 3

Nec vrgebat responsio data quòd de aliquo statuto non apparet quòd saltem per Roggium, aut Capitulum productum fuerit, aut inconueniens non esse quòd adsit consuetudo, & statutum, prout non est incompatibile quòd statutum idem disponat quod ius commune. Castren. *consil.* 94 *in fin. lib.* 1. quia etiam quòd non fuerit productum, sufficit quòd per Capitulum fuerit allegatum, quando denegarit possessionem Henrico. 4

Compatibilitas etiam tollitur ex verbis eiusdem statuti, ibi, *statuimus per præsentes quod de cætero*, &c. Nam per verbum *statuimus*, inducitur nouum ius antea non inductum, Felin. post alios *in cap. decernimus num.* 10. *de iudic.* & verbum *de cætero* propriè denotat quod antea non seruabatur. *cap. de cætero, de testib.* & *c. de cætero, de transactionibus.* 5

Denique [n]ec obstabat remissoriam non esse dandam, cùm agatur de exequutione litterarum Apostolicarum cum gratiosa subrogatione, quæ dum sunt iustificatæ, vt in præsenti proceditur ad eatum exequutionem, reiectis exceptionibus requirentibus altiorem indaginem ad instar *l. final.* [C.] *de edict. D. Adr. tollen.* Mohed. *de ...* 5. & 1[...]. *vt lit. pend.* Put. *decis.* 294. *in noua impress. lib.* 1 Menoch. *de retin. remed.* 3. *n.* 58. 6

Neque dicatur prædicta procedere, quando non venit al[iu]s concurrens habens similem gratiam [...] cus quando a[...] al[i]u prouisus Apostol[icus], qui possidet, vt in præsenti, quia tunc propter paritatem titulorum dicebatur ordinariè, non [...] quatiuè esse procedendum per Barr. *in l. fin. num.* 21. *C. de edict. D. Adrian. toll.* Rota in Cesenaten. Canonicatus 1. Iunij 1602. coram Reuerendissimo Decano & in Capitaquen. beneficij 23. Martij [...] coram Reue 7

Reuerendissimo Lugduneñ. & in Sabineñ. beneficij 24 Martij 1601. coram bon. mem. Penia.

8 Quia Roggius non potest contendere cum Henrico de paritate tituli, quia non habet similem gratiosam subrogationem, neque talem titulum, per quem in immissione posset obtinere, dum illa est conditionalis in forma *dignum*, & ex alio fonte & causa deducitur, scilicet propter inhabilitatem primi prouisi, quæ dum nõ constat propter iustificationem gratiæ Henrici, per cõsequens titulus non est sufficiens ad effectum immissionis, cùm expectet aliunde suæ causæ iustificationem. Zuccard. *in d. l. fin. n.* 3. & 5. *vers.* 2. Verali. *decis.* 346. *num.* 4. *part.* 2. quod etiam fuit ponderatum & firmatum in causa Tirasoneñ. Capeliæ 13. Martij, & 7. Aprilis 1606. coram R. P. D. meo Pamphilio, & priùs in Montis Falisci Capellæ 30. Ianuarij 1606. coram Illustrissimo Cardinali Lancellotto.

9 Non obstat quòd saltem Capitulum dicatur legitimus contradictor respectu habilitatum, vt dicitur resolutum in causa Paceñ. Canonicatus coram R. P. D. meo Manzanedo die 30. Aprilis 1610. & ideo quoad Capitulum remissoria non videatur deneganda. Quia fuit dictum etiam quod in hac causa posset esse legitimus contradictor, tamen obstare irreleuantiam materiæ articulatæ, qua stante remissoria semper denegatur, vt supra dictum fuit, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Romana legitimæ. Veneris 23. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Legitima debetur nepotibus in bonis aui, mortuo patre in vita aui, & succedunt ex propria persona, & si sint quinque, est semis.

SVMMARIVM.

Legitima debetur nepoti in bonis aui, & ingreditur in locum patris prædefuncti auo superstite, num. 1.

Legitima potest detrahi non obstante prohibitione detractionis, si fuerit prohibita sub modo alternatiuo cum legato loco legitimæ, nisi constet de acceptatione legati, n. 2.

Legitima grauari non potest, & omne onus impositum reijcitur, num. 3.

Legitima detractionis prohibitio comprehendit tantummodo alienationes inter viuos, non dispositionem in vltima voluntate, num. 4.

Alienationis & venditionis prohibitio, non includit dispositionem in vltima voluntate, num. 5.

Legitima portio nepotibus debita in bonis aui, quando veniunt ex propria persona sublato patre, viuente auo, si sint numero quinque, est semis totius hæreditatis, n. 6.

Fœmina, quamuis a statuto excludatur stantibus masculis, numeratur ad augendam legitimam debitam fratribus masculis, quia talis exclusio est ad ipsorum fauorem & commodum, num. 7.

DECISIO DXLIII.

Dubium proposui an Clementi debeatur legitima, & quatenus debeatur, quanta sit? Et quoad vtramque partem pro D. Anna tantùm informante, fuit resolutum, nisi Clemens habuerit legatum scutorum ducentorum.

1 Est enim certum, quòd Clementi ex propria persona debetur legitima in bonis Antonij Mariæ Cremonæ eius aui, tam ab intestato iuris dispositione, quàm ex testamento, cùm fuerit in ea ab eodem auo institutus, tanquam ingressus in locum Bernardini eius patris, qui prædecessit adhuc patre eius, siue auo respectiuè superstite. §. *illo, authent. de triente & semisse.* Salicet. *in auth nouiss. num.* 5. *& ibidem* Ias. *num.* 51. *C. de inoffic. testam.* Menoch. *consil.* 681. *n.* 25. & post alios hoc ipsum firmauit Rota in Rumana legitimæ 21. Ianuarij 1614. coram R. P. D. Verospio.

Non obstant prohibitiones detractionis legitimæ, quæ leguntur in testamento eiusdem aui. Quia si de prima agatur, quæ concepta est per modum alternatiuum, cum legato scilicet scutorum ducentorũ, & vinculo legitimæ, vel institutionis in sola legitima, secundùm cautelam Duranris *de arte testandi tit. caut* 31. *n.* 6. & hanc non præiudicare Clementi fuit præsuppositũ, nisi constet de acceptatione legati, vt iam dictũ est. 2

Si verò de secunda agendum est, vt eam dicamus factam fuisse ad onerandam, & grauandam legitimam Clementis, huiusmodi grauamen semper à lege improbatur & reijcitur. *l. quoniam in prioribus. l. scimus. §. repletionem. C. de inoffic. testament.* & latissimè comprobat Grass. *de success. ab intestat. §. legitima quæstione* 38. *num.* 2. 3

Si autem præsupponatur facta in vtilitatem Clementis, vti minus industriosi, & non idonei, pro administrandis propriis bonis, & hoc casu quatenus etiam esset temporalis, & non perpetua, vt in præsenti, comprehenderet tantummodo casum alienationis inter viuos, non autem dispositiones per viam vltimæ voluntatis, qui est casus de quo agitur. Rub. Alexandrin. *consil.* 27. *in fine.* Abb. *consil.* 226. *n.* 3. 1. *lib.* 2. 4

Et optima quidem ratione, quia prohibita venditione, & alienatione, nunquam censetur inclusa dispositio per viam vltimæ voluntatis. Osasch. *decis.* 50. *n.* 10. Gabr. *de fideicomm. conclus.* 10. *num.* 27. Honded. *consil.* 13. *num.* 12. *lib.* 2. 5

Quo verò ad secundam partem dubij, cùm isti nepotes viuo Antonio Maria eorum auo ingressi sint locum patris mortui, & ex propria persona veniant, & sint quinque, conclusum fuit portionem legitimæ ascendere ad semissem. §. *hac nos. auth. de triente & semisse. auth. nouissima. C. de inoffic. testam* Peregr. post alios, *de fideicommiss. art.* 36. *num.* 39. 6

Nec duæ feminæ quæ inter dictos nepotes reperiuntur, possunt diminuere commodum masculorum, quàuis illæ sint à statuto exclusæ, cùm talis exclusio sit ad ipsorum masculorum fauorem. Paris. *consil.* 36. *n.* 29. *vol.* 2. Grass. *in §. legitima quæst.* 7. *n* 5. Rot. *decis.* 266. *part.* 1. *diuersorum*, & in aliis causis sæpè fuit firmatum. 7

R. P. D. MANZANEDO.

Meten. Semicanonicatus. Veneris 23. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

De iustificatione gratiæ, & probatione Clericatus originis, & diœcesis valoris per non excessum mortis, & vacationis, & numquid semicanonicatus præsumatur perpetuum, & collatiuum, an verò officium, vel stipendium amouibile, & ad nutum.

SVMMARIVM.

Clericatus censetur probatus per litteras patentes ordinarij, num. 1.

Origo alicuius probatur per testes, ibid.

Beneficij valor per non excessum quomodo probetur in Germania, num. 2.

Mors probatur per testes de visu, qui præsentes fuerunt quando quis fuit sepultus, num. 3.

Vacatio beneficij probatur per confessionem partis venientis ex eadem vacatione, & per testes deponentes de illius possessione per quatnor annos cum perceptione fructuum, num.4.

Semicanonicatus cùm sit beneficium sæculare, præsumitur perpetuum & collatiuum, non autem amouibile ad nutum, num.5. vbi quòd hoc fallit nisi contrarium plenè, & concludenter probaretur.

Beneficij qualitas quæ sit inspicitur vltimus status, ibid.

DECISIO DXLIV.

1 GRatiam Dominici esse iustificatam Domini resoluerunt. Constat enim de Clericatu ex litteris patentibus ordinarij. Rot. *decis.1. de probationib. in nou.* Felyn. *in c. post cessionem n.3. & 15. eod. tit.* Grammat. *dec.81. n.1.* & ex duobus testibus de illo deponentibus, qui etiam probant dictum Dominicum esse oriundum ex diœcesi Tulleñ. & de anno 1615. & sic de tempore vacationis fuisse præsentem in curia.

2 Valor quòd non excedat 24. non videtur indigere alia iustificatione, ex quo de generali consuetudine Germaniæ solitũ est ita exprimi valorẽ Canonicatuũ, vt testes deponunt, & fuit dictum in vna Colonieñ. Caoonicatus 29. Martij 1610. corã R.P.D. meo Decano, & in Argentina Canonicatus 4. Iulij 1612. corã me.

3 De obitu Francisci in mense Martij constat pariter ex testibus de visu, & qui fuerunt præsentes eius sepulturæ.

4 Vacatio autem ex persona D. Francisci vltra confessionem partis aduersæ venientis ex eadem vacatione. Put. *dec.171. n.1. lib.3.* Ægid. *decis.* 268. probatur per dictos testes deponẽtes de illius possessione per quatnor annos, cum perceptione fructuum, ex qua possessione triennali verificatur vacatio. Caputaq. *decis.26 part.1.* Paris. *de resignat. lib.11. quæst.6. a n.96.* Put. *dec.185. lib.2.* Rot. *decis.779. lib.3. part.3. diuersor.*

5 Quibus visum fuit non obstare quòd iste semicanonicatus videatur simplex officium, vel stipendiũ amouibile ad nutum duarum dignitatum, nempe Decani & Cercatoris Ecclesię Meteñ vt apparet ex illius erectione de anno 1393. & ex deputatione facta tanquam de officio amouibili de anno 1406. & depositione, & priuatione facta de anno 1401. vnius ex istis stipendiariis in summario Claudij *n.2.* & ideo non vcniat sub reseruatione Apostolica. Gonzalez *super reg.8. gl.5 §.6. n.9.* & non intret gratia Dominici in d. reseruatione fundata Quia fuit responsum quòd cùm semicanonicatus sit beneficium seculare, præsumitur de sui natura perpetuum & collatiuum. *cap.1.* & ibi gl *verbo perpetui. de Capel. Monach. in 6.* Lap. *allegat.9. n.3.* Cassad. *decis.4. n.2. de preben.* Mandos. *super reg.3. quæst.11. n.2.* Paris. *vbi suprà lib.11. quæst.3. num.92.*

Et ideo manualitas esset per partem aduersam plenè & concludenter probanda, vt fuit dictum in vna Paceñ. Capellaniæ 22. Iunij 1609. coram R. P. D. meo Caualerio, quod non fecit, quia probationes allegatæ non sunt visæ Dominis ita clarę, cùm sint admodũ antiquæ & remotæ, quæ non attenduntur, ex quo ad dignoscendam qualitatem beneficij inspicitur vltimus status, iuxta quem fuit prouisum, & illum sufficit pro iustificatione gratiæ probare. Put. *decis.206. lib.1.* Rota *decis.14. vers.* Sed omnes de iurepatronatus, in antiquis, *& decis.167. num.9. part.2* diuersorum. Ferret. *consilio 132. n.10.* Seraphin. *decis.* 1219. & fuit dictum in vna Ferrarieñ. Prioratus 17. Martij 1608. coram bon. mem. Penia, qui vltimus status est vti de beneficio perpetuo, cùm in prouisionibus modernis nulla fiat mentio istius manualitatis, sed disponatur tanquam de beneficiis perpetuis.

Et cessat omnis difficultas ex testibus expresè deponentibus in Ecclesia Meteñ. adesse duos semicanonicatus, eósque esse perpetuos & distinctos à stipendiariis, quorum dicta videntur corroborari ex declaratione Capituli facta ad instantiam Francisci Gerardini vltimi possessoris semicanonicatus, de quo agitur, petentis an posset promoueri ad titulum illius, cùm aliqui dubitarent esse officium amouibile. Cui Capitulum respondit posse hoc facere, sicut fecerunt alij sui antecessores; ex quo resultat Capitulum habuisse dictum semicanonicatum pro beneficio perpetuo, cùm aliàs si esset stipendium temporale, non possit quis ad titolum illius promoueri. Paris. *de resignat. lib.2. quæst.6. n.2.* Gonzales *vbi suprà gloss.5 num.42.* 6

R. P. D. PAMPHILIO.

Ferrarien. decimarum. Veneris 23. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Laici sunt prorsus incapaces decimarum sine authoritate Sedis Apostolicæ: sunt tamen capaces fructuum decimalium, & quando.

SVMMARIVM.

Decimarum incapaces omnino sunt laici, nisi interueniat Sedis Apostolica authoritas, num.1. vbi amplius, quòd quasi possessio exigendi decimas per annos 30. ipsis non suffragatur.

Decimalium fructuum laici capaces sunt, n.2. declara vt n.3.

Beneplacitum Apostolicum, vbi fuit reseruatum, contractus sine beneplacito Apostolico celebratus est ipso iure nullus, num.3. & 4.

Remissoria vbi fuit data, non est expectanda ad impediendam sententiæ prolationem, quando probationes in ea facta non releuant, num.4.

DECISIO DXLV.

PRo Illustrissimo D. Cardinale Episcopo informante, nempè inuestituras, de quibus agitur, factas per Cardinalem Estensem, non esse validas, quia illæ sunt factæ ad fauorem laicorum, qui sunt omnino incapaces iuris decimandi, quod est spirituale. *cap. causam quæ,* vbi Abb. Felyn. & alij, *de præscript.* Præsertim post Concil. Lateraneñ. de quo *in cap. prohibemus. de decim. & in cap. cùm & plantare, de priuileg.* Rebuff. *de decim. quæst 13. num.78. & seq.* & fuit dictum in causa Mediolaneñ. rescissionis permutationis 21. Maij 1597. coram bo. me. Cardinali Pamphilio, & sæpè in aliis causis; itaut in concessione decimarum, & iuris decimandi laicis facieñ. sit adeò necessaria authoritas Sedis Apostolicæ, vt non sufficiat immemorabilis, absque fama priuilegij, vel recognitione feudali, vt not. Ioan. Andr. & alij *in cap. cùm Apostolica, de his quæ fiunt à prælat.* Felin. *in d. cap. causam quæ, num 3. de præscript. & in c. cùm contingat, sub num.4. vers. si tamen, de for. compet.* & fuit dictum in Toletana iuris decimandi 27. Aprilis 1584. coram bo. me. Cardinali Blanchetto, & in dicta Mediolaneñ. rescissionis permutationis, vbi fuit etiam dictum, quòd præsumpta confirmatio ex lapsu 30. annorum, & vltrà, cum obseruantia respectu istius iuris, propter incapacitatem laici, nihil operatur, ex deductis in causa Placentina decimarum 31. Ianuarij 1586. coram bon. mem. Bubalo. 1

Nec supradictæ inuestiturę videbãtur posse intelligi de fructibus decimalibus, quorum laicus est capax. 2

Rota

Rota *decis. 2. de iudic. in nou.* Quia immò illæ expresſè loquuntur non ſolùm de decimis, & fructibus decimalibus, prout percipiuntur de manu Rectoris, ſed etiam de ipſo iure decimandi, quod eſt ſpirituale, & conſiſtit in perceptione decimarum propria auctoritate, de manu colentium prædia, Abb *in cap. litteras numer. 2. de iuram. calum.* Couarr. *var. reſolut. lib. 1. cap. 17. num. 5.* & fuit reſolutum in dicta Nouarien. decimarum 28. Maij 1593. coram bo. me. Cardinali Arigonio, & in dicta Mediolanen. reſciſſionis permutationis.

3 Neque refragari, quòd dictus Cardinalis Eſtenſis aliàs habuerit à fel. record. Gregorio XIII. facultatem infeudandi decimas, & iura decimandi quibuſcumque perſonis ſibi benè viſis; nam præterquam, quòd contra eam plura per informan. adducebantur; fuit per Dominos reſponſum, quòd in caſu iſto ceſſat difficultas ex lectura ipſarum inueſtiturarum, in quibus fuit expreſsè reſeruatum beneplacitum Apoſtolicum, cum clauſula, *& non aliàs, aliter, nec alio modo*, &c. quo caſu clarè apparet dictum Cardinalem concedentem noluiſſe vti illa facultate, ſed voluiſſe nouum beneplacitum omninò adhiberi. nam iſta clauſula operatur, vt beneplacitum Apoſtolicum cenſeatur reſeruatum pro forma, itaut ſi non adhibeatur, inueſtituræ ſuſtineri non poſſint, etiam quòd alias non eſſet neceſſarium, vt fuit dictum in cauſa Comen. locationis 20. Martij 1600. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio, & in cauſa Camerinen. tranſactionis 19. Nouembris 1604. coram Illuſtriſſ. D. Cardinali Ludouiſio, & alias ſæpè.

4 Et ex his etiam ceſſare viſum fuit, quòd Domino Comiti fuerit conceſſa remiſſoria ad probandum per teſtes, quòd eius anteceſſores per tempus immemorabile decimas, de quibus agitur, poſſederint; quia vltra quòd terminus remiſſoriæ iam à pluribus diebus eſt elapſus; placuit reſponſio, quòd cùm non obſtan. huiuſmodi poſſeſſione, beneplacitum in caſu iſto eſſet neceſſarium, vti reſeruatum cum dicta clauſula, *& non aliàs, aliter, nec alio modo*, &c. probationes illius reſpectu ſunt irreleuan. & conſequenter non ſunt expectan. iuxt. deciſ. Verall. 66. *part.* 3.

Et ita decíſum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Romana extinctionis cenſuum. Lunæ 26. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Mulier ad effectum annullandi obligationem debet concludenter probare ſe non eſſe cautam.

SVMMARIVM.

Mulieris contractus remanet validus, & firmus in eius præiudicium ſi conſtat quòd aliunde mulier releuatur ab obligatione num. 1.

Decretum iudicis ſuper obligatione mulieris præſumitur iuſtum, & validum, & allegans iniuſtitiam imputat iudici, quam concludenter probare tenetur num 2.

Inuentarium probat non adeſſe alia bona tempore mortis, ſed non concludit quòd defunctus non habuerit alia bona antea quæ fuerint alienata, num. 3.

DECISIO DXLVI.

Reſolutum fuit ſtandum eſſe in deciſis, ex eiſdem rationibus & fundamentis. Promiſſio enim, & obligatio D. Liuiæ ad fauorem emptorum cenſus valida eſt, propter decretum iudicis, & aliis ſolemnitatibus adhibitis de iure & forma ſtatutorũ Vrbis c. 31. *lib.* 1. in contractibus mulierum requiſitis, & veritas cauſæ, propter quam fideiuſſit, iuſtificatur dum aſſerit ſe cautam ſuper aliis bonis, & vltra tenutam lacus, ſuper qua cenſus fuerunt impoſiti, apparet ex inſtrumento dotis D. Liuiæ adeſſe alia bona, nempe caſtrum Petræ fortis, partem caſtri Scarpæ, ac alia ſtabilia ex hæreditate matris Caroli eiuſdem D. Liuiæ mariti.

Propterea data facultate D. Liuiæ releuandi ſe ab obligatione, remanet contractus firmus, & validus ad illius præiudicium. Seraphin. *deciſ.* 1187. & firmatum fuit in deciſione Romana Saluiani interdicti 15. Decembris 1614. coram R. P. D. meo Pamphilio, in qua aliæ deciſiones referuntur. 1

Non obſtant deducta ad probandum ipſam non eſſe cautam ſuper bonis ſui viri, quia huiuſmodi negatiua concludenter non probatur, prout neceſſarium eſt, ex quo pro decreto præſumitur quòd fuerit iuſtum & validum. Gabr. *de ſeut. concluſ. 5. in princ.* & allegans iniuſtitiam, culpam iudici videtur imputare, quæ plenè & concludenter probanda eſt. Bart. *in l ſi quis ex argentariis. § prætor. ff. de edend.* Crauett. *conſil.* 80. *n.* 20. Surd. poſt alios *conſil.* 39. *num.* 9. 2

Quamuis igitur detur inuentarium de hæreditate & bonis Septimij viri eiuſdem D. Liuiæ, & validum præſupponatur, & in ea deſcripta tantummodo repeciantur bona caſtri fortis, caſtri Scarpæ & tenutæ Laghi, bonaque caſtri Scarpæ alienata vſque de anno 1588. fuerint ab eodem Septimio Domina Liuia conſentiente & renunciante reſpectu ſuorum iurium dotalium; pars verò bonorum caſtri Scarpæ dicatur permutata & incorporata in tenuta Laghi, atque ita ex eodem inuentario dicatur colligi negatiuam, alia ſcilicet bona non extare.

Tamen negatiua reſpectu bonorum maternorum Septimij probari non poteſt, quia inuentarium probat quidem non adeſſe alia bona in hæreditate Septimij de tempore eius mortis, ſed non concludit quòd antea alia bona non extarent, cùm potuerit Septimius habuiſſe materna, & ante mortem alienaſſe abſque conſenſu & renunciatione D. Liuiæ, ſuper quibus adhuc duraret euictio, & veritas cauſæ poſſet iuſtificari. Præterea ex pretio caſtri fortis emptus fuit cenſus à Valerio Vrſino pro ſumma ſcutorum 765. qui adhuc extat, & datur inſtrumentum conſtitutionis illius, & alia ſcuta mille quingenta, & quinquaginta duo, ex eodem pretio recepta fuerunt manualiter & in contanti à Carolo eiuſdem D. Liuiæ filio, ipſa prò omni ſuo iure conſentiente, quæ cùm poſſibile ſit quòd reinueſtita fuerint pro cautione tam emptoris, quàm ipſius D. Liuiæ, negatiua etiam non implicationis debebat probari ad concludendam falſitatem cauſæ. 3

Non obſtat quòd cenſus exigi non poſſit, cùm hæreditas Valerij Vrſini non ſit ſoluendo, vt notorium eſt.

Quia non excuſſa hæreditate prædicta, & fideiuſſoribus datis in conſtitutione cenſus, & aliis ſuprà ponderatis non verificatis, nunquam conſtare poterit Dominam Liuiam non eſſe cautam ad effectum annullandi prætenſam obligationem ex defectu cauſæ.

Et ita, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Romana transactionis. 26. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Vsusfructus patri debitus in bonis aduentitiis filij, potest per testatorem prohiberi, non solùm expressè, sed & tacitè, per coniecturas, & quæ sint coniecturæ.

SVMMARIVM.

Transactioni obstat remedium l.2. C. de rescind. vendit. *num.* 1.

Læsio in transactione sic probari debet, vt sit etiam habito respectu ad dubium litis euentum, num 2.

Vsusfructus patri debetur de iure in bonis aduentitijs filij, num. 3. *declara vt num.* 4.

Vsusfructus expresse, & tacitè per coniecturas prohiberi potest per testatorem ne patri debeatur de bonis filio relictis, & tunc per filium præstandus non est, ibid.

Vsusfructus censetur ademptus, quoties adimitur administratio patri, non enim sine administratione debetur, n. 5.

Pater habet administrationem à iure in bonis filij, etiam quòd per testatorem dati sint curatores, quia simul compatiuntur, num 6. *declara vt num.* 7. *& seq.*

Vsusfructus censetur prohibitus patri, si testator mandat pro victu filij expendi centum, residuum inuestiri, quia sic videtur interdicta fructuum perceptio, & si fructuum perceptio sit interdicta vsque ad certum tempus, elapso illo tempore adhuc durat prohibitio, quia attenditur initium exclusiuum, num. 8.

Vsusfructus patri censetur prohibitus super bonis filij, si testator in testamento legatum patri fecerit, ex quo prouisum videtur, vsusfructus patri non debeatur, num 9.

DECISIO DXLVII.

1 CEnsuerunt Domini obstare transactionem in casu de quo agitur. Quamuis enim vera, & approbata sit conclusio, vt in transactione locum habeat remedium *l.2.C.de rescinden.vendit.* de qua per Bart. *in d. l.2.num 7.& in l.si quis cum aliter, n.5.ff.de verbor.oblig.* & eam sæpe tenuit Rota, reprobato Alexandro contrarium sentiente *in consil.42.n.11.lib.1.* vt in Romana deuolutionis domorum 26.Martij 1590. coram bon. me. Cardinali Pamphilio, & in Romana domus 3.Decembris 1601.coram R.Archiepiscopo Damasceno; nouissimè verò ac pleniùs confirmatur in Romana domorum 10.Iunij 1615.coram R.P.D.meo Vbaldo.

2 Læsio tamen non videtur probata secundùm terminos eiusdem legis, habitóque respectu ad dubium litis euentum, prout necessarium est secundùm Bart. *in d.l.si quis, n.5.ff.de verbor.oblig.* Crauett.*cons.*151.*num.*27. Menoch.*cons* 401.*n.*156.Honded.*consil.*34.*n.*55.*lib.*2.

3 Nam fundamentum læsionis ponitur in vsufructu patri de iure debito in bonis aduentitiis filij, per *l.fin.C. de bonis quæ lib.* & prout sunt ista de quibus agitur, dum prouenerunt ab auo materno. *l.qui in aliena.§. interdum. ff.de acquir.hæred.* Surd.post alios *consil.*116.*num.*3.*&* 4. Seraphin.*decis.*202.*n.*20. eo autem subsistente dicebatur clarè liquere de læsione enormissima, dum renunciatum fuit per Antonium patrem vsufructui valoris scutorum 1200.pro anno scutis 200.

4 Cæterùm regula prædicta solet recipere declarationem, quando ne dum expresse, sed etiam tacitè, ex coniecturis colligi potest, quòd vsusfructus patri sit prohibitus. Ita Bart. declarando *auth. excepit. C.de bonis quæ liber. in l.si vsusfructus.§.si ita.ff quando dies leg. ced.* Dec. *cons.*318.*n.*5.*in fine.*Boër.*decis.*193.*n.*2. Molin. *de primogen.lib.*1.*c.*19.*n.*30. Gabr. *consil.*118. *num.*12.*lib.*1.Surd. *consil.*116.*num.*51.*&* 143.*num.*20.*lib.*1.

Coniecturæ autem & plures & ingentes visæ sunt Dominis in præsenti concurrere, & prima dum testator reliquit hæredi scripto actores & curatores, per quos patri adimebatur administratio bonorum, cui enim adimitur administratio, adimitur & vsusfructus, qui cum administratione transit. *l.Imperator.ff. ad Trebell* & per illum text. ita concludunt ibidem Castren. *num.*4. Alexand.*num.* 6. Bero.*consil.*139.*num.*17.*&* 18. *vol.*2.Boër.*decis.*61.*num.*17. 5

Nec consequentia prædicta destruitur ex allegata compatibilitate curatorum cum iure administrandi à lege delato patri in bonis filij, per *l. 1.§.parentes. C. de bonis maternis.* quasi cumulariuè, & non priuatiuè sint dati, vt *in l.propter latè diffusum. C.in quib. caus.tut. hab.l. propter litem.§.fin.ff.de excus.tutor.* 6

Quia neque Ioan.Baptista alia bona habebat, neque in testamento dati fuerant respectu diuersorum effectuum, sed in omnibus, & ad omnia, vt legitur in testamento, quæ verba non admittunt diuisionem, aut concursum in administratione, & quamuis text. *in l. Imperator,* videatur loqui in patre cui fuerat interdicta administratio propter dissipationem bonorum filij, & in hunc sensum conueniant Boër. Bero. & alij suprà allegati, quæ ratio, etsi in præsenti considerari non possit, tamen ratio est eadē in consequentia, quamuis non eadē in causa; consequens enim est, cui adimitur administratio, adimitur vsusfructus: causa autē potest esse diuersa, vel quia intrat dilapidatio, vel quia testator ita mandat, & vtraque est sufficiens pro remouenda administratione, vnde desumitur consequentia. 7

Secunda coniectura deducitur ex eo quòd testator noluit hæredem habere tantùm scuta 300. vsque ad ætatē annorum 25.residuum verò inuestiretur pro fideicómisso, ex hac limitatione redditnū colligitur interdicta fructuū perceptio in residuo, scilicet tanquam destinato ad augendam hæreditatem; in parte verò scut.300. tanquam sufficienti pro alendo hærede tantùm. Nec obstat quòd filius iam maior factus trāsegetir, & adhuc esset sub patria potestate, cuius ratione patri competebat plenissimus vsusfructus. Crauett. *consil.*84 *n.*7.Surd.*consil* 259.*n.* 1. Nec vlteriùs duraret limitatio redditnum, quo casu dicebatur iura patriæ potestatis posse exerceri, impedimento sublato ex fine prohibitionis. Ad prædicta enim fuit responsum quòd in coniecturanda voluntate testatoris ponderatur initium exclusiuum vsusfructus in patre, hoc modo quòd sicuti voluit quòd si pars hæreditatis staret pro congrua sustentatione solius hæredis vsque ad ætatem annorum 25. idem voluerit de tota hæreditate post dictum tempus cessante prohibitione. 8

Tertia coniectura colligitur ex legato scut.50. Antonio patri facto, cui cùm prouisum fuerit, videtur testator voluisse quòd patri non acquireretur vsusfructus Bart.*in l.si vsusfructus §.si ita quis.ff quando dies leg. ced.*& quamuis legatum non sit annuum, & per consequens tenue, nec respondeat quantitati vsusfructus, nihilominus non tollit separatam prouisionem, in qua residet coniectura voluntatis testatoris, vt filius haberet plenam hæreditatem. 9

Et ex prædictis videbatur satis apparere de voluntate testatoris, ne vsusfructus patri acquireretur, vel saltem ad eum statum causa reducta, vt incertus esset illius euentus, quo casu bene tenet transactio in quantitate scutorum 200. conuenta, præsertim inter patrem & filium, vt ponderatum fuit in Romana domorum 10.Iunij 1615.coram R.P.D.Vbaldu.

Et ita, &c.

R.P.D.

R. P. D. BVRATTO.

Bisignanen. pensionis. Luna 26. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Alimenta, & sumptus litis debentur constito de paupertate, & præsumptione boni iuris: paupertas autem benè censetur probata per votum paupertatis, à quo quis per promotionem ad Episcopatum non liberatur de vi, effectu & materia clausulæ in reseruatione pensionis apposita, dummodo remaneant mille pro Episcopo. nonnulla notanda de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Alimenta & sumptus litis debentur litiganti data eius paupertate, & præsumptione boni iuris, num. 1.

Pensio reseruata ad effectum vt pensionarius se decentius alere possit, æquiparatur alimentis, ibid. in fine.

Episcopus non liberatur à voto paupertatis per promotionem ad Episcopatum, num. 2.

Pensio reseruata, dummodo mille remaneant libera resignatario, si non iustificetur, non infligitur reseruatio, sed pensio reducibilis est, num. 3.

Solutio præsumitur facta de mandato eius cuius erant pecunia soluta, quando est soluta notabilis pecuniarum quantitas, num. 4.

Papa præsumitur informatus de sufficienti valore in collatione Ecclesiarum, num. 6.

Pensio reseruata cum clausula, dummodo remaneant mille pro Episcopo, *an & quando faciat reseruationem conditionalem, num. 7. vbi etiam quæ probatio sufficiat pro iustificatione huius clausulæ.*

Clausula arbitrio iudicis, *temperat rigorem iuris, quando est concessa iudici aliàs iurisdictionem habenti, n. 8.*

Alimentorum taxatio & æstimatio plurimum, iudicis arbitrio remissa est iuxta personæ qualitatem, & conditionem, num. 9.

DECISIO DXLVIII.

1 R.Esponsum fuit per Dominos esse locum arbitrio, itaut Reuerendissimus modernus Episcopus Bisignaneñ. teneatur subministrare Reuerendissimo Fratri Bernardo, olim eiusdem Ecclesiæ Episcopo, alimenta, & sumptus litis, cùm concurrant paupertas, & præsumptio boni iuris, iuxta tradita per Conar. *practicar. quæstion cap. 6 sub n. 6.* Menoch. *de præsumpt. lib. 1. quæst. 35. num. 2. 4 & 32.* Surd. *de aliment. tit. 1. quæstion. 110. num. 8. & quæstion. 120. num. 3. & seqq.* Cardin. Seraphin. *decis.* 1098. *num.* 1. & vt quotidie per Rotam seruatur; maximè cùm pensio, de qua agitur, fuerit reseruata ex causa resignationis factæ in manibus Sanctissimi per eundem Fratrem Bernardum ad fauorem q. Ioan. Iacobi, ad hoc vt dictus Fr. Bernardinus statum suum iuxta Pontificalis dignitatis exigentiam decentiùs tenere valeat, & ad ei prouidendum de alicuius subuentionis auxilio. quæ pensio propterea alimentis æquiparatur, vt ex Roman *consil.* 388. *num.* 3. dixit Crescen. *decis. 3. num. 5. de solutionibus.*

2 De paupertate non fuit dubitatum, & nihilominus illa bene probatur ex testibus deponentibus tam ante promotionem ad Episcopatum, quàm post illius resignationem factam dicto q. Io. Iacobo de anno 1607. immò de ea expresse constat ex eo solùm, quòd idem Fr. Bernardinus est Regularis professus Ordinis Prædicatorum, & sic mendicantium, & consequenter emisit votum paupertatis, à quo non fuit liberatus per promotionem ad Episcopatum, iuxta doctrinam Sancti Thomæ 2. 2. *quæstion.* 185. *artic.* 8 & est text. *in can. de Monachus 16. quæstion. 1.* & ibi gloss. *in verbo discedere*, & Ioan. de Turrecrem. *num. 2. & 3.* Franch. *in cap. quorundam numer. 6. de electionib. in 6.* Ias. *in l. si quis mihi bona. §. seruus municipium. numer. 4. ff. de acquiren. hæredit.* & tradunt ferè omnes summistæ, Armilla *in verbo Monachus n. 6.* Pisanell. *in verbo Religio. §. 1. Vtrum Religiosus factus Episcopus*, Thabien. *in verbo Episcopus num. 7.* & Azor. *Instit. moral. lib. 12. cap. 7. quæst. 2. part. 1.*

3 De præsumptione autem boni iuris satis apparere visum fuit, cùm in dicta resignatione Ecclesiæ fuerit ex consensu resignatarij per Sanctissimum reseruata annua pensio scut. 1050. Et licèt addita fuerit clausula, *Dummodo scuta mille monetæ Neapolitanæ eidem resignatario libera remaneant.* Illa tamen quatenus non iustificaretur, non infringit reseruationem, sed pensio esset reducibilis, itaut resignatario remaneant dicta scuta mille. Rom. *consil.* 369. *à num.* 25. *vsque ad* 30. & tenuit Rota *decis.* 1160. *lib. 3. part. 3. diuersor.* Crescen. *decis. 17. alias 233. de rescript.* in Vicentiñ. pensionis 28. Iunij 1591 coram Cardinali Mantica; in Lucana pensionis 17. Februarij 1592. coram Orano, & in Campanieñ. pensionis 22. Iunij 1609. coram Iusto, in quibus etiam aliæ referuntur, & post alios tradit Paris. *de resignat. beneficiorum lib. 6. q. 2. n. 144.* cum cumulatis per Garz. *de benefic. part. 1. c. 5. n. 419. & seqq.*

4 Sed nihilominus plura concurrunt, ex quibus Dominis visum fuit resultare sufficientem præsumptionem quòd remaneant etiam dicta scuta mille, non obstante solutione pensionis, & sic sufficientem boni iuris præsumptionem. Et primò solutio scutorum 840. bol. 97. ad computũ dictæ pensionis facta in primo anno pro dicto Episcopo Io. Iacobo resignatario in summario Fr. Bernardini *num.* 2. Quæ tanquam summæ notabilis, præsumitur facta de illius mandato, & de eius pecuniis, vt in terminis de soluente pensionem nomine alterius. Cardin. Mantic. *de tacit & c. lib. 7. tit. 6. numer.* 3. quem refert Gratian. *discept. foren. 296. sub numer.* 20. Quam ipse verisimiliter non fecisset, nisi valor fuisset pro pensione sufficiens, vulgata *l. cum de indebito. ff. de probat.* & considerauit Rota in Neritoneñ. pensionis 7. Aprilis, & 3. Iulij 1606. coram Illustrissimo D. Cardinali Ludouisio. Et licèt facta fuerit sine præiudicio iurium Episcopi soluentis, tamen visa fuit sufficiens, cùm non agatur ad constituendum pensionarium in quasi possessione exigendi, sed ad ostendendum præsumptionem boni iuris pro subministratione alimentorum.

5 Secundò quia post mortem dicti Episcopi Ioan. Iacobi resignatarij, idem Episcopus Fr. Bernardus, præuia verificatione annui redditus Ecclesiæ pro annis 1607. 1608. & 1609. vt in dicto eius summario *numero* 3. obtinuit sibi à Reuerendissimo Nuntio Neapoli consignari in tribus vicibus scuta 1800. vt in dicto summario *num.* 4.

6 Tertiò accedit etiam quòd Sanctissimus præsumitur informatus de sufficienti valore ex processu solito fieri in collatione Ecclesiarum Episcopalium, ne nimis grauentur, vt considerauit Rota in Carpentoraten. pensionis 15. Martij 1601. coram Illustrissimo D. Cardinali Lancellotto, & in Cremoneñ. pensionis 23. Ianuarij 1612. coram Reuerendissimo P. D. meo Caualerio. Et hic ex testibus ad instantiam dicti Episcopi resignatarij examinatis in collatione sibi facta constitit valorem annuum ascendere ad scuta 2500. in circa, detractis tamen duabus aliis pensionibus antea reseruatis.

7 Nec obstare visum fuit clausulam, Dummodo remaneant mille pro Episcopo, quæ facit reseruationem conditionalem, & douec iustificetur nullum ius tribuit, vt fuit dictum in Aretina pensionis 24. Maij 1599. coram Litta. Quia hic non agitur (vt dictum est) ad effectum solutionis pensionis (prout in dicta Aretina) sed solùm ad effectum præstationis alimentorum, & sumptuum litis, in quo plena probatio non requiritur, sed sufficit vel semiplena. Gabr. *conf. 25. num. 2. lib. 1.* Surd. *de aliment. dict. tit. 1. quæst. 112. num. 11.* Ac etiam vnus testis, vt post Bart. & Couarr. Surd. *ibid. num. 22.*

Vel aliud, ex quo suspicari possit victoriam ad actorem pertinere. Alciat. *de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 9. num. 9. & 10.* latè Cephal. *conf. 127. num. 11. versic. ad tertium.*

8 Quæ tanto magis procedere visa sunt, stante clausula *arbitrio*, quæ concessa iudici aliàs iurisdictionem habenti temperat iuris rigorem, vt per Rot. in Romana Cottiuij 6. Martij 1606. & in Romana aperitionis oris 8. Martij 1613. coram R. D. meo Damasceno, & in Narnien. confinium 7. Aprilis 1608. coram Reuerendissimo Domino meo Decano.

9 Quia verò in taxatione, & æstimatione alimentorum plurimum iudicis versatur arbitrium, *l. fin. C. de ordin. cogn.* Aym. *consil. 189. num. 10.* Benintend. *decis. 43. num. 2.* & post alios quos allegant Menoch. *de præsumpt. lib. 1. dicta quæstion. 35. num. 35. & de arbitrar. lib. 2. centur. 2. casu 169. versic. simile etiam, & num. 11.* Surd. *de alimentis tit. 4. quæstion. 23. num. 41.* qui loquitur in alimentis præstandis lite pendente, & Rota in Romana bonorum de Ceulis 19. Martij 1585. coram Orano, & in alijs passim. Ideo Dominis attenta (prout secundùm prædictos attendi debet in hac materia) qualitate, & conditione personæ dicti Episcopi Ioan. Bernardi, visum fuit arbitrari dicta alimenta, & sumptus litis ad annuam summam scutorum 400. A die tamen petitionis, cùm aliàs videatur eum non posse viuere cum decore. Præsertim, quia ipse ab anno 1610. citrà, de quo prouisus fuit modernus Episcopus, nihil penitus percepit.

Et ita decisum.

R. P. D. PIROVANO.

Lucerina census 26. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Scriptura, quando dicatur legitimè extracta, & esse in forma probanti.

SVMMARIVM.

Scriptura ad hoc vt legitimè extracta in vim compulsoria censeatur, quæ solemnitates requirantur, num. 1.

Scriptura si non sit extracta à suo originali, sed ab alio exemplo, non probat, etiamsi primum exemplum sit solemniter extractum, num. 2. vide num. 3.

Instrumenta in actis producta non faciunt fidem, nisi recognita sit identitas manus Notarij, num 4.

Notario successori in officio, asserenti scripturas repertas fuisse in originalibus sui antecessoris creditur eodem modo, prout de exemplatis à proprijs originalibus, num. 5.

Scriptura etiam informis probat si fuerit exemplata præsente Procuratore ex aduerso, & non opponente, num. 6.

Scriptura quòd sit de officio alicuius Notarij, & extracta ex eius actis, & authenticata illius manu, potest probari per depositionem testium, num. 7.

DECISIO DXLIX.

Dictum fuit sub die 18. Decembris 1615. iura non esse in forma probanti, quia coram iudice compulsore omissa fuerat citatio ad videndum iurare testes super recognitione scripturarũ; sed cũ iterata compulsatione, prætenderetur seruatam esse prædictam solemnitatem, denuo suscepi eadem disputationem, in qua Domini responderũt, iura esse in forma probanti.

Constat enim de legitima extractione, dum facta fuit vigore compulsorialium, partisque citatione, ad videndum exhiberi notam scripturarum extrahendarum, & instrumenta, aliaque iura in ea nota ta extrahi, & collationari, executa die 5. Octobris pro die 10. eiusdem mensis, quo facta fuit dicta exhibitio, extractio, & collatio, & exinde die 15. eiusdem mensis, fuit executa alia citatio ad videndum accedi ad officia Notariorũ pro dicta exhibitione facienda, & earũdem scripturarum recognitione, & iurare testes pro die 17. eiusdem mensis, qua die fuerunt omnia adimpleta, ex quibus dubitari non potest de forma probanti scripturarum productarum secundùm praxim curiæ, de qua per Vestr. *lib. 6. c. 1. n. 14.* & in multis decisionibus recepta, vt in Abulen. iurisdictionis 17. Iunij 1585. corã Orano, & in Vlcentina feudi 26. Februarij 1597. coram Corduba, & in montis Regalis iurisdictionis 14. Nouembris 1597. coram bo. me. Pena. 1

Non obstat quòd scripturæ prædictæ non sint extractæ à suo originali, sed ab alio exemplo, quæ non probant, etiam si primum exemplum fuerit solemniter extractum ab originali. Couarr. *practicar. quæst. cap. 21. num. 4.* 2

Quia aduertendum est quòd inter scripturas compulsandas adsunt instrumenta publica & processus, & quo ad instrumenta ex facto soluitur obiectum, quia iudici fuerunt exhibita per Iulium Auersanum in eius officio originalia Nicolai Antonij Surentini cum inscriptione, Hic est liber Protocolli mei Notarij Nicolai Antonij Surentini anno 1549. & 1550. in quo fuit repertum instrumentum 9. Maij 1550. per Spata foram productum, & in officio Io. Baptistæ de Porta fuerunt præsentata eidem iudici duo Protocolla Coosalui Calefacti, vnum de anno 1565. & 1566. & alterum de anno 1567. & 1568. in quibus fuerunt reperta instrumenta 17. Decembris 1565. & 4. Maij 1568. similiter per Sparaforam producta. 3

Neque releuans exceptio videbatur quòd originalia prædicta non fuerunt recognita esse eorundem Surentini & Calefacti, quia non agitur de instrumentis quæ prætendantur exemplata ab eisdem Notariis, vbi potest dubitari quòd legalitas personæ publicæ ab aliis simili auctoritate carentibus fuerit immutata, vel falsè supposita, quæ propterea egent recognitione identitatis manus, vt per Oldrad. *conf. 227. num. 6.* & ponderatum fuit in causa Iacen. portionis 12. Ianuarij 1604. corã Illustrissimo Millino, & in Carthaginen. translationis pensionis 19. Iunij coram R. P. D. Manzanedo, & in Perusina bonorum 22. Iunij 1605. coram Reuerendissimo Episcopo Lugduoen. 4

Sed de instrumentis à successore in officio traditis, cuius assertioni statur, quòd illa inter scripturas originales sui antecessoris reperierit, Seraphin. *decis. 1334. num. 4.* Et eodem modo creditur prout de exemplatis à proprijs originalibus crederetur. Zabarell. *conf. 72. num. 7.* & de stylo creditur quãdo Notarius in sua scriptione asserit se Notarium, vel successorem in officio, vel extraxisse ab aliquo originali, cùm asserat ea quæ ad eius officium pertinent. Caputaq. *decis. 245. & 246. part. 1.* & fuit firmatum in causa Mediolanen. decimarum Sancti Donati 23. Ianuarij 1612. coram me. 5

Præterea

6 Præterea dicebatur instrumenta fuisse exemplata præsente Procuratore Lolij, & non opponente, quo casu scriptura etiam informis probat. Bart. *in auth. si quis in aliquo, num.*10.*C.de eden.*Caputaq.*decis.*99.*num.*3. *& decis.*234.*part.*2.

7 Quo verò ad duos processus repertos, vnum in banco Iacobi Pinti, alterum in banco Hieronymi de Amico, testes examinati concludunt se bene nosse scripturas officiorum vniuscuiusque respectiuè Notarij, & copias ostensas & exhibitas ipsismet testibus fuisse extractas ex processibus existentibus in prædictis officiis, & anthenticatas per manum dictorum Nutariorum.

Non obstar quòd acta non fuerint extracta à suis originalibus, sed ab aliis exemplis productis in dictis officiis ex aliis processibus, & inter alias personas agitatis, quæ non probant. Quia respectu legitimæ extractionis, de qua quæritur, dubitari non potest quin probent indemnitatem actorum eo modo quo fuerunt reperta in officiis dictorum Notariorum. Et ita, &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Romana pecuniaria. Lunæ 26. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Creditor, cui solutum debitum ab alio euincitur, redire potest ad primæua iura, & in dubio solutio præsumitur facta ex causa recentiori, & necessaria potius, quàm antiqua, & necessaria

SVMMARIVM.

*Instrumentum Camerali obligatione habet executionem paratam, & facit probationem probatam, num.*2.

*Indebita solutio habetur pro non solutione, num.*3.

Creditor à quo soluta à debitore euincuntur, potest ad primæua iura redire, ibid.

*Solutio in dubio censetur facta pro debito recentiori, & pro causa necessaria potius, quàm voluntaria, num.*4.

*Soluens metu mandati sibi non praeiudicat per solutionem, num.*6. *in fine.*

DECISIO DL.

1 De anno 1592. Cinthius Cellius super Notariatu quem habebat ad societarem officij, recepit à quondam Matthæo Boccarino aurea scuta 600. cui societati tanquam principalis accessit D. Valerius Vrsinus, qui bonam fidem recognouit, & Cinthium indemnem releuare promisit: finita per venditionem officij societate Boccarinus contra Cinthium egit pro restitutione pecuniarum, & mandatum executiuum obtinuit: postea mortuo D. Valerio & per Congregationem Baronũ vendita illius hæreditate Paulo Æmilio Vrsino, qui accedenre Illustrissimo Cardinali Cusentino tanquam fideiussore promisit omnibus Valerij creditoribus satisfacere, Cinthius pro liberatione à molestiis occasione dictæ societaris egit coram eadem congregatione Baronum, & obtinuit ab Illustrissimo Cardinali Cusentino sibi resignari loca septem Montis Cancellariæ pro pretio scutorum septingentorum vigintiquatuor in dictæ societatis extinctionem, obtenta tamen ab eodem Boccarino iurium cessione. His peractis fuit per Illustriss. Cardinalem Ludouisium tunc Rotæ Auditorem pronunciatum nullam fuisse Pauli Æmilij obligationem, & propterea condemnari fuerunt hæreditatis Valerij creditores, pecunias sibi solutas restituere.

Vnde cùm nec Boccarinus dictam restitutionem ef- 2
fugere potuerit, eo mortuo illius hæredes societatis creditum ab hæredibus Cinthij repetierunt, & causa coram me introducta, dubitaui, an Cellij tenerentur Boccarinis illud soluere? Et fuit per Dominos affirmatiuè resolutum. Nam de credito constat per instrumentum societatis obligatione Camerali vallatum, in quo Cellius ad Boccarini fauorem obligatus reperitur, quod instrumentum probationem probatam facit. *l.cum precibus, C.de probat.* Bald. *in l.Imperator, num.*13. *ff.de stat. homin.* Ias. *in l.*1.*num.*10. *ff. de nou.oper.nunciat.* Francisc.Marc.*decis.*511.*n.*2.*part.*2.Grammat.*decis.*103. *num.*1. Seraph.*decis.*1134.*num.*2.

Nec valet dicere per solutionem eidem Boccarino 3
factam à Cellio societatis obligationem euanuisse, ex deductis enim apparet ipsum Cellium cum pecuniis D. Cardinalis Cusentini tanquam fideiussoris Pauli Æmilij persoluisse. Vnde stante nullitate obligationis dicti Pauli Æmilij, cùm postea Boccarinus huiusmodi pecunias fuerit coactus restituere, perinde est ac si solutio facta non fuisset. *l.cùm is, §.*1. *ff. de condict. indeb.* Castren.*cons.*180.*num.*1.*versic.quia cùm dicta solutio, lib.*2. Gabr.*cons.*36.*num.*66.*lib.*1. Surd.*decis.*51.*num.*19.*& seq.* & proinde licuit Boccarino tanquam ipsi non facta irreuocabiliter solutione ad primæua iura redire. *l. Titius, l referre, §.fin. & l.sed reuocata, ff. de iure fisci. l.si quis aliam. ff.de solut. l.si rem, ff.eod.* Bart.*in d.l.si quis aliam, n.*1. *vers.si verò datur genus.* Bald.*in l libera, num.*6. *C. de sent. & interloc.omn.iud.* Afflict.*decis.*8.*in fine.* Surd.*cons.*145. *num.*34.*& seq.lib.*1. Gabr.*cons.*36.*num.*66.*lib.*1.

Non obstat D. Cardinalem non soluisse tanquam 4
Pauli Æmilij fideiussorem, sed vt tertium ad iurium cessionem obtinendam, tum quia solutio ad extinguendum debitum facta censetur non pro noui crediti constitutione, Aret.*cons.*35.*num.*3. Aym.*cons.*158.*n.*13. Decian. *cons.*60.*num.*29.*lib.*2. Tum etiam, quia præsumitur quis in dubio ex causa necessaria potius, quàm voluntaria persoluisse. Bart. *in l. solet, § non verò, ante num.*5. *versic. ego dico, ff. de offic. procons.* Ruin. *consil.*61. *num.*9.*lib.*1. Aretin.*cons.*35.*num.*3. Aym.*cons.*106.*num.*8. Surd. *decis.*15.*num.*13.*& seq. & decis.*170. *num.*14. Menoch. *lib.*4. *præsumpt.*70.*num.* 4. Rot. *decis.* 591. *num.*4. *part.*1.*diuersor.* Seraphin, *decis.*339.*num.*5.*& decis.*1425. *num.*2.

Vnde sequitur Cardinalem tanquam Pauli Æmilij 5
fideiussorem soluisse vt à molestiis liberaretur sibi occasione dictæ societatis illatis, non vt nouum creditum contra Valerij hæreditatem acquireret. Tanto magis, cùm illam optimè sciret ære alieno summopere grauatam.

Et quod omnem difficultatem remouet, ex quo Cellius egit in congregatione Baronum pro huius societatis extinctione, & obtinuit sibi de pecuniis Cardinalis satisfieri, cum promissione de illis in huiusmodi societatis extinctionem erogandi, manifestè patet Cardinalem vti fideiussorem, non tanquam tertium persoluisse.

Non obstat eundem Cardinalem agere non potuisse 6
contra Boccarinum, cùm nihil illi soluerit, & proinde ipsum Boccarinum vti malè condemnatum ad restitutionem redire non posse contra Cellium ad primæua iura. Nam ex quo Cardinalis Cellio soluit vt Boccarino satisfaceret, & ab eo cessionem iurium in sui fauorem consequeretur, nec non suas pecunias probauerit ad manus eiusdem Boccarini principalis creditoris peruenisse, bene contra illum agere potuit. Vltra quòd apparet Boccarinum omnem adhibuisse diligentiam, vt restitutionem istarum pecuniarum effugeret, interpellauit enim Cellium vt se defenderet, plurimum obstitit, & tandem metu mandati soluit, vnde haud

contra Cellium debitorem agere valet. gloss. *in l. ait prætor, §. permittitur. vers. imputandum, ff. de minor.* com aliis per Menoch. *de arbitr. iud. cas. 137. num. 13. & consil. 68. num. 12. & seqq.*

7 Non obstat Cardinalem non soluisse pecuniam, sed loca septem montis Cancellariæ pro huius debiti extinctione resignasse, & per consequens tanquã species pro pecunia data fuerit Boccarinum ad primæua iura non posse redire. Cessat enim difficultas, cùm dicta loca montium data non fuerint vti species, sed pretium ex illis redactum Boccarino fuerit solutum, vnde regressus ad primæua iura impediri non potest, ex allegatis. Et denique non obstat hodie pariter in Rota controuerti an Paulus Æmilius & D. Cardinalis fideiussor solutum dictis creditoribus repetere voluerint. Nam quicquid sit de hoc ad effectum de quo agitur, satis est Boccarinum in vim dictæ sententiæ fuisse coactum pecunias acceptas restituere, &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Neritonen. habitus. Lunæ 26. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Nobilitas multis modis probatur, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Nobilitas censetur probata ex communi reputatione, num. 1. in fine.

Nobilitas probatur per publicam vocem, & famam, n. 2.

Nobilitas dicitur probata ex eo quod quis est admissus ad gradus, honores & munera nobilibus tantummodo conferri solita, num. 3.

Nobilitas probatur per enunciatiuas emanatas à Summis Pontificibus & Regibus, num. 4.

Nobilitas probatur ex feudorum concessione, & inuestitura, num. 5.

Nobilitas nunquid probetur per fides ciuitatis, n. 6.

Notarij nunquid dicantur nobiles, num. 7.

DECISIO DLI.

1 VIso coram me sub die 24. Aprilis præteriti acta per Scipionem Massam transportata esse integra, necnon in forma probanti, fuit per Dominos, præuia dubij propositione, resolutum ex eisdẽ actis apparere, dicto Scipioni fuisse Religionis Hierosolymitanæ habitum iniustè denegatum, cùm ex testibus à Commissariis examinatis, illius nobilitas nomine, & insignibus iuxta religionis stabilimenta probetur, deponũt enim, Scipionis parentes, & auos ac alios de quatuor familiis, videlicet Massa, Nestorea, Sambrina, & Vita, à quibus ille descendit, ab antiquissimo tempore, & citra semper nomine, & insignibus in ciuitate Neritonen. extitisse nobiles, & se vti tales gessisse, ac ab aliis fuisse reputatos, ex quibus bene probatur Scipionis nobilitas. Bart. *in l. 1. num. 101. C. de dignit. lib. 12.* Felin. *cap. super eo il 2 num. 5. vers. tamen dicas, de testibus.* Socin. *consil. 246. num. 3. lib. 2.* Cassan. *cons. 6c4* Couar. *var. resolut. lib. 1. cap. 16. num. 16.* Menoch. *de arbitr. iud. lib. 2. cas. 670. num 4.*

2 Cùm præsertim testes de publica voce, & fama huius nobilitatis deponant. Bart. *in d. l 1. num. 101. C. de dignit. lib. 12.* Alexand. *in addit. ad Bart. in l. de minore, §. plurimum. in verbo. vana vox, ff de quæstoribus.* Ias. *in repetit. l. admonendi. n. 28. ff. de iureiur.* Menoch. *cons. 829. n. 14. & 15.* Guido Pap. *cons. 217. in princip. & decis 196.* Socin. iunior *cons. 246. num. 3. lib. 2.* Tiraquell. *de nobilit. cap. 10. num. 8.* Caputaq. *decis. 6. part. 2. & decis. 277. p. 1.* & fuit dictum in Giennen. portionis 25. Iunij 1607. coram R. P. D. meo Caualerio.

3 Et semper istos dicant admissos fuisse ad gradus, honores, & munera nobilibus tantummodo solita conferri, Bart. *in d. l. 1. num. 46. C. de dignit. lib. 12.* Saluian. *cons. 30 num. 42.* Decian. *cons. 65. n. 50 & seq. lib. 3* Seraph. *decis 355. n. 6 & decis. 207. n. 4.* & fuit dictum in Comen. habitus 9. Iunij 1610. coram R. P. D. meo Pirouano.

4 Quorum testium dicta corroborantur etiam ex iuribus pro Scipione productis, in quibus antiquissimæ dantur enunciatiuæ à Summis Pontificibus, ac Regibus emanatæ, vbi dictarum familiarum viri Sedis Apostolicæ Regis, & Regni officiales, necnon familiares, & nobiles nuncupantur. Cassan. *de gloria mundi p. 8. considerat. 19.* Purpur. *in l. 1. col. 18. vbi omnes ff. de officio eius,* Decian. *cons. 7. n. 20. vers. non obstat lib. 3.*

5 Accedunt præterea nonnullæ feudorum inuestituræ aliquibus ex dictis familiis factæ, & præsertim vna de anno 1525. ad fauorem Altobelli Massæ aui paterni Scipionis; ex quibus nobilitas probatur, Bart. *in d. l. 1. n. 46. C. de dignit. lib. 12.* Imol. *in cap. de mult. de preb in fine,* Siluan. *cons. 30. n. 42.* Bald *cons. 129. n. 4. lib. 2.* Socin. *cons 246. n. 3. lib. 2.* Castr *cons. 107. in princ. lib. 2.*

6 Adsunt quoque fides ciuitatum Neritonen. Brondusij, Gallipoli, & Leuci de antiquissima nobilitate istarum familiarum attestantes, quasi ad corroboranda saltim dicta testium inseruiunt, vt fuit dictum in Conchen. beneficij 4 Februarij 1608. coram Reuerendiss. D. meo Damasceno, & in Meliten. habitus 10. Iunij 1609. coram R. P. D. meo Caualerio.

7 Non obstat in defectum nobilium aliquando fuisse Notarios in consiliis admissos, id enim iuxta testium depositiones fuit, vt darent nobilibus votum, non quòd per istam admissionem fuerint ipsi nobiles reputati. Et in omnem euentum iidem testes deponunt, Scipionem à veris nobilibus dictæ ciuitatis non a Notariis descendere.

8 Nec releuat satisfactum non fuisse Religionis ordinationi, mandantis commissiones personaliter per petentes habitum præsentari. Nam vltra quòd de tali ordinatione non constat, cùm tamen super hoc acta confici non consueuerint, vt fuit in hac eadem causa decisum, negatiua probari non valet, Scipionem videlicet personaliter commissionem non præsentasse.

9 Non obstat prætensus defectus iuramenti commissariorum. Quia cùm ab ipsa Religione isti sint deputati, & de iuramento iuxta consuetudinem dato attestentur, videtur standum in hoc illis tanquam personis qualificatis, saltim contra Religionem, quæ ipsos deputauit, alias huiusmodi Commissarij ex industria possent aliquando in partium præiudicium male se gerere.

10 Verùm, quia pro parte Religionis excipiebatur, prædictos testes non iurasse, & sic de nullitate huius examinis dabatur, Domini voluerunt super hoc partes audire.

R. P. D. MANZANEDO.

Imolen. rescissionis contractus. Lunæ 26. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Læsio ad effectum rescindendi transactionem qualis & quanta esse debeat; & in transactione iudicis decretum appositum facit præsumere omnia benè gesta; & quid de

transactio

transactione facta à minote asserente, & iurante se non habere consanguineos, quisnam probare debet existentiam consanguineorum, & habilitatem interueniendi de tempote contractus.

SVMMARIVM.

Læsio transactionis debet considerari inspecto dubio litis euentu; & debet esse enormissima in magno excessu vltra dimidiam, num. 2.

Decretum iudicis facit præsumere contractum fuisse cautè gestum, num. 3. in fin.

Minoris contractus si nullus prætendatur ob non interuentum consanguineorum, cùm consanguineos haberet, quis debet probare existentiam consanguineorum; præsertim si minor iurauit se non habere consanguineos, num. 4.

Insinuatio suppletur per præsentiam iudicis, & non requiritur in transactione, num. 5.

DECISIO DLII.

1 DOmini dixerunt obligationes fratrum de Carantibus ad fauorem creditorum suorum sustineri, & sic standum in decisis, cùm fuerint factæ seruatis seruandis, & cum solemnitatibus à statuto Imolensis requisitis in contractu minorum, & ex iusta causa. Nam Baldassar illorum pater emerat ab Alexandro quædam prædia, & soluta parte pretij remansit illius debitor in scutis 1100. quæ prædia vnà cum aliis bonis postea fuerunt à Baldassare tanquam fideiussore Pentiis à Camera Apostolica auocata, & demum cessa ipsius filiis pro scutis 9000. qui illa vendiderunt pro scutis 20000. & satisfecerunt dictæ Cameræ, & de eo quod supererat, emerunt stabilia & census, super quibus cùm molestarentur à crediroribus paternis, & præsertim ab Alexandro, qui ratione venditionis dictorum prædiorum remanebat creditor in dictis scutis 1100. & sequestrauerat fructus istorum censuum. Ad se eximendum à dictis molestiis transegerunt cum Alexandro, & aliis creditoribus, & conuenerunt, vt ille ex fructibus censuum consequeretur scuta 200. annua, donec esset satisfactus, & eodem etiam modo promiserunt soluere aliis creditoribus, & dixerunt velle illis de proprio satisfacere, quia sic sibi de rebus propriis facere placet.

2 Cuius quidem transactionis causa satis iusta & vtilis videtur, cùm Alexander potuisset statim suum creditum consequi, & nihilominus transigendo contentus fuit scutis 200. annuis tantùm vsque ad integram satisfactionem, prout & cæteri creditores, quibus dicta bona erant hypothecata, potuissent eos molestare, qui solus timor litis futuræ sufficeret ad sustinendam transactionem *l. 2. C. de transactionib.* Nec posset rescindi sub prætextu læsionis, quia ad istum effectum debet considerari dubius litis euentus. Bart. *in l. si quis cùm aliter, num. 5. ff. de verbor. oblig.* Honded. *cons. 34 num. 55. lib. 2.* Seraphin. *decis. 638. num. 9.* Et læsio deberet esse enormissima in magno excessu & vltra dimidiam. Corn. *cons. 166. num. 11. lib. 1.* Dec. *in l. cùm te, sub num. 1. C. de transactionib.* Cagnol. *in l. 2. num. 80. C. de rescind. vendit.* Odd. *de restit in integr. part 2. quæst. 66. art 4. n. 20.* Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 26. tit. 9. num. 29.* Put. *decis. 223. lib. 1. secundùm nouam impressionem.* Rot. *decis. 102. num. 2. part. 1. diuersor.*

3 Vlteriùs cum dicti fratres vsi sint transactione pro relaxandis sequestris factis ad instantiam Alexandri, qui illis renunciauerat in transactione, satis æquum videtur, vt eam in cæteris obseruent, cùm præsertim illam obseruauerint cum Vincentio altero ex creditoribus, cum quo etiam fuit inita dicta transactio. Quibus accedit transactionem fuisse factam cum decreto iudicis, quòd facit præsumere actum fuisse cautè gestum; vt in proposito considerat Bald. *cons. 448. in fine lib. 1.* Bec. *cons. 52. num. 13.* Surd. *cons. 451. num. 28.*

Nec obstat quòd ex testibus datis constet hos fratres habere consanguineos, & ideo illi debebant interuenire in transactione, non autem officialis bollettarum, qui solet adhiberi in illorum defectum. Quia dicti testes deponunt de tempore præsenti, non autem transactionis, prout requiritur, & in contrarium adest assertio iurata ipsorum fratrum, cui videtur standum donec concludenter probetur existentia consanguineorum, necnon præsentia & habilitas ad interueniendum de tempore transactionis, ex adductis in decisione. 4

Minus facit defectus insinuationis, tum quia suppletur per præsentiam iudicis. Paris. *cons. 96. num. 40. lib. 1.* Surd. *consil. 385. num. 30.* Gabr. *de donat. conclus. 1. num. 46. & seq.* tum etiam, quia non versamur in donatione, sed in transactione, in qua insinuatio non est necessaria, cùm non sit tanti præiudicij propter litem & eius dubium euentum. 5

R. P. D. PAMPHILIO.

Toletana admissionis. Lunæ 26. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Capellani ad nutum amouibiles non debent præcedere Rectores & beneficiatos perpetuos.

SVMMARIVM.

Breue, & littera Apostolica intelligenda sunt prout de iure, num. 1. in fine.

Capellani ad nutum amouibiles, non iure proprio, sed iure Collegij à quo deputantur, vtantur, & ideo non præcedunt Rectores & beneficiatos perpetuos iure proprio vtentes, num. 2. & 3.

DECISIO DLIII.

PRoposui dubium super eo particulariter, an Capellani ad nutum amouibiles præcedere debeant Rectores & beneficiatos perpetuos, in casu & ad effectum de quo agitur? Et Domini negatiuè responderunt ex rationibus sub die 4. Iulij 1614. in decisione adductis, & præcipuè ex eo, quia in Breui per Collegium Compluten. à fel. record. Clemente VIII. obtento conceditur, quòd Capellani ad nutum amouibiles, qui pro tempore per ipsum Collegium in parochialibus Ecclesiis, & aliis eidem Collegio vnitis apponuntur, quamdiu beneficiis huiusmodi deseruiunt Congregationibus titularium Rectorum, & beneficiatorum reliquarum parochialium *cabildos* nuncupatarum, cùm aliis Clericis beneficiatis prædictis interesse possint; quo verò ad præcedentiam nihil expresse in eo disponitur, ideo quo ad eam Breue præfatum visum intelligendum prout de iure, iuxta *l. quæro, §. inter locatorem, ff. locati.* Anchar *cons. 6 num. 8.* 1

De iure autem cùm Capellani ad nutum amouibiles non iure proprio vtantur, sed iure Collegij, a quo deputantur, ad not. per Vitalin. *in Clement. vnic. num. 22. & seq. de offic. Vicar.* Lap. *all. gat. 5. num. 3. vers. secus in temporal.* Rectores & beneficiati perpetui, qui iure proprio vtuntur, & ex persona propria dignitatem habent dicuntur habere ius potentius & dignius. Ias. *in l. more, num. 4.* 2

num 4. ff. de iurisd. omn. iudic. & quòd fortior sit dignitas, quam quis habet pro se, quàm illa quam quis habet per alium, dicit Bart. in l. quod Principi, in fine ff de leg. 2. Dec. in l. 1. num. 5 ff. de reg iur.

3 Et consequenter vti digniores sunt præferendi. Dec. in cap. sanè il 2. num. 12. versic. sed habito respectu, de offic. deleg. Purpurat. in l. 1. sub num. 632. vers. & quoad cæteros, ff de offic. eius cui mand. est iur. Menoch. cons. 51. num. 24. Nauarr. cons. 8. de maiorit. & obed. cum aliis sub dicta die 4. Iulij 1614. in decisione adductis.

4 Nec obstat quòd in eodem Breui disponatur, quòd dicti Capellani in prædictis Congregationibus, seu Capitulo, priuilegiis, prærogatiuis, indultis, & honoribus vti ea gaudere valeant, perinde ac si essent beneficiati perpetui intitulati, sine vlla protsus differentia: quia nihilominus id visum fuit intelligendum inter partes, seu inferiores, non autem quòd præcedere debeant Rectores & beneficiatos perpetuos, qui sunt digniores contra iuris dispositionem, ex supradictis, & hoc satis comprobari visum fuit ex simili de coadiutore, qui licèt habeat coadiutoriam cũ futura successione ac cum omnibus prærogatiuis ac præeminentiis coadiuti: ex quo tamen non vtitur iure proprio, sed iure coadiuti, non potest præcedere veros Canonicos, quos præcedebat coadiutos, vt fuit resolutum in causa Salamantina coadiutoriæ 24. Iunij 1593. coram bo. me. Penia.

Et ita decisum pro Rectoribus informantibus, &c.

R. P. D. BVRATTO.

Romana prætensi legati. Mercurij 28. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Instrumentum carens loco loci, in quo fuit rogatum, nunquid probet, & quando reperiuntur vnius Notarij scripturæ contrariæ, quibus magis credendum.

SVMMARIVM.

Instrumentum carens loco loci nihil probat, num. 1. declara vt num 2.

Notarius lite pendente non potest suum errorem corrigere, num. 3.

Notarij quando reperiuntur duæ scripturæ, seu instrumenta inuicem contraria, quibus magis credendum, ibid.

Actus validitas in dubio præsumenda, & hac præsumptio omnibus alijs præponderat, ibid. in fine.

DECISIO DLIV.

1 FVit dubitatum an esset legitimata persona Gerardi, qui vti Procurator Antonij sui fratris petebat ab hærede testamentariu Alberti legatum cuiusdam census dicto Antonio nepoti testatoris factum. Et Domini pro legitimatione personæ dicti Gerardi responderunt. De legato enim non dubitatur, sed tantùm de fide mandati ad exigendum per dictum Antonium facti in ciuitate Neapolis sub die 27. Iunij 1612. quæ impugnabatur, cùm instrumentum careat loco loci, quod debet inseri in instrumento. Bart qui de cõmuni, in l. de pupillo, §. qui nunciat, num. 2. ff de nou. oper. nunciat. vbi Castren. & Ias. num. 3. Alexand. num. 4. Specul. in tit. de editione instrumentorum, §. breuiter, num 9. in fine. Rota decis. 5. in antiq. de fide instrumentorum. & de stylo Rotæ testatur Cæsar de Grassis decis. 45. alias vnic. de dol. & contumac. Itaut eo non inserto instrumentum corruat. Idem Specul. in dicto tit. de instrum. edit. §. instrumentum, num. 5. Aym cons. 216. n 2. vers. item caret. Put. decis. 328. in fine, secundum non impress. Verall. decis. 98 part. 2. nec fidem facit Bart. decis. 1156. num. 2. & decis. 1746. lib. 3. part. 3. diuers.

Tamen visum fuit Dominis cessare difficultatem, 2 quia sub die 16. Decembris anni præteriti fuit parte citata exhibitum mandatum, seu exemplum authenticum mandati procuræ facti per dictum Antonium in dicta ciuitate Neapolis sub dicta die 27. Iunij 1612. rogatum per Annibalem Portium vti Notarium publicum Neapolis & Apostolicum, & Curiæ Archiepiscopalis Neapolitanæ causidicum, cum illius subscriptione & signo Tabellionatus, necnon litteris legalitatis Illustrissimi D. Cardinalis Archiepiscopi dictæ ciuitatis in forma. In quo instrumento est etiam appositus non tantùm locus generalis, videlicet ciuitatis Neapolis, sed locus loci, videlicet in Palatio Archiepiscopali, vt in principio & fine dicti instrumenti.

Non obstat quòd de dicto anno 1612. coram A. C. 3 sub die 13. Augusti fuerit productum aliud exemplum dicti mandati sine loco loci, & quòd propterea non potuerit Notarius lite pendente, & postquam fuit oppositum de huiusmodi defectu dictum locum loci apponere, & errorem corrigere. Bald. in rubr. C. de fid. instrumentorum, num. 45. cum plutibus allegatis. Quia non constat quòd locus loci fuerit additus lite pendente, & post partis oppositionem, & licèt dictum instrumentum, in quo est appositus locus loci, fuerit productum post productionem alterius sine dicto loco loci; tamen non exinde resultat quòd Notarius apposuerit dictum locum loci, lite, vt suprà, pendente, immò nec istud præsumitur, & parti contrarium asserenti onus probandi incumbit, ex vulgarib.

Vnde dictum instrumentum cum loco loci videtur magis attendendum, quàm aliud sine eo, quia sicuti quando duæ reperiuntur scripturæ eiusdem Notarij, attenditur illa quæ est plenior. Bald. in l. Imperator, ff. de stat. homin. n. 26. & 27. vbi quando vna continet plusquam altera, Socin. cons. 94. num. 25. versic. & si dicatur vol. 1. Alex. cons. 106 num. 3. vol. 2. & cons. 70. num 5. vol. 1. Boër. decis. 52. in fine versic. ant non potest. Bertrand. consil. 55 num. 5. vers. & verum est, vol. 5. Natt. cons. 3 14. n. 4. Ita eadem ratione idem dicendum videtur quòd sit attendendum dictum instrumentum, in quo est locus loci, tanquam plenius, & quia facit valere actum, quæ præsumptio omnibus aliis præponderat.

Et ita decisum, &c.

R. P. D. PAMPHILIO.

Meliten. habitus. Mercurij 28. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Nobilis dicitur is qui à populo pro nobili habetur, & reputatur: quando Notarius dicatur persona ignobilis, & alia de materia probationis nobilitatis in hac decisione non spernenda, explicantur.

SVMMARIVM.

Sententia lata in vim specialis commissionis præcedente citatione, & aliis seruatis de iure seruandis, valida est, num. 1.

Nobilis censeri debet qui vt talis à populo nominatur & reputatur, ibid.

Nobiles ex eadem domo, & familia aliqui reperiuntur, & aliqui ignobiles, num. 2.

Notarius

Notarius vt ignobilis dicatur non sufficit quod fuerit deputatus Notarius, sed est necesse quod Notariatum exercuerit, num. 1.
Notarius Principis, vel ipsius curiæ reputatur nobilis, & non ignobilis, ibid. in fine.
Verbum Magister, *non concludit ignobilitatem, quia etiam Doctores Medici vocari possunt Magistri, num. 4.*
Enunciatiua plures habent vim famæ, & probant in antiquis, ibid.

DECISIO DLV.

1 FVit conclusum sententiam Rotalem esse confirmandam, quia de illius validitate constat ex reuolutione processus, ex quo apparet illam fuisse latam io vim specialis commissionis præcedente citatione, & aliàs seruatis de iure seruandis, iuxta decis. Caputaq. 260. *part.* 2. Iustitia verò satis clara visa fuit. Nam quòd sententia Magni Magistri in ea parte quæ reiicit probationes factas super nobilitate lineæ de Pirro sit infirmanda, prout in ea declaratur, satis constare visum fuit ex pluribus testibus, qui de nobilitate dictæ familiæ attestantur, & specialiter de nobilitate Angelæ auiæ paternæ Marci Antonini patris ipsius Angelæ ac Thomei aui, & deponunt, quòd supradicti vti nobiles fuerunt ad omnes honores solis nobilibus concedi solitos admissi, & de communi reputatione, per quam in dubio probatur nobilitas, cùm is nobilis censeri debeat, qui talis à populo nominatur & reputatur. Bart. *in l.* 1. *num.* 101. *C. de dignit. lib.* 12. Guidu Pap. *decis.* 88. *sub num.* 2. *post med. vers. & à populo.* Socin. *consil.* 146. *num.* 3. *lib.* 2. & post plures relatos per Tiraquel. *de nobil. cap.* 10. *num.* 65. *& seqq.* & aliòs adductos fuit dictum in hac causa sub die 25. Maij 1616. coram R.P.D. meo Remboldo, in qua alia etiam admioicula ad istum effectum ponderantur.

2 Nec refragari quòd Ioannella Calazibetta mater dictæ Angelæ fuerit filia Andreæ de Calazibetta Notarij. Nam vltra quòd non constat quòd Ioannella fuerit filia Andreæ Notarij, nec aliàs visa fuit sufficiens probatio quòd fit de eadem domo, ex quo sæpe contingit quòd ex eadem domo aliqui nobiles, aliqui ignobiles reputentur, vt etiam tradit Socin. *dicto consil.* 146. *sub num.* 3. *vers. vidi enim in multis locis lib.* 2. fuit etiam responsum quòd in instrumento rogato de anno 1478. Andreas Calazibetta enunciatur simpliciter Notarius, in alio verò præcedenti de anno 1409. idem Andreas se subscripserit tanquam testis, & enunciat se Notarium, nec aliter constat quòd officium Notariatus exercuerit, prout necessarium fuit visum ex stabilimento de recept. fratrum, in quo disponitur, quòd non possint assumere habitum descendentes à Notariis, qui per seipsos officium exercuerint, & huiusmodi exercitium consideratur etiam *in l.* 2. ibi, *censuali ministerio, C. de tabular. lib.* 10. & facit, quia bene potest quis absque præiudicio suæ nobilitatis notariatum assumere, vt Principi, vel ipsius curiæ inseruiat. Aym. *cons.* 163. *sub num.* 1. Guido Pap. *decis.* 190. *in addit. littera C.* cum aliis adductis per Couart. *pract. quæst. cap.* 19. *num.* 7. *in princ.*

3 Nec obstare quòd idem Andreas Calazibetta descendat à Iudæis, quia præterqoam quòd ex hoc non potest inferri ad Angelam, nisi aliter constet de descendentia ab illo, prout requiritur, cùm aliàs ipsa possit esse nobilis, licèt alij ignobiles in eadem domo reperiantur, vt dictum est. Placuit etiam responsio, quòd in scripturis quæ dantur, Antonius Calazibetta dicitur Neophita, & propterea nisi aliud appareat illæ non concludunt quoad Andream, qui potest esse nobilis, licèt Antonius sit ignobilis, vt dictum est, & colligitur etiam ex quitantia quæ dicitur facta de anno 1507. in qua Antonius Calazibetta Neophita fatetur se recepisse pecunias à nobili Notario Andrea Calazibetta, & adsunt testes qui dicunt, quòd plures Iudæi in ciuitate Plateæ baptizati fuerunt à nobiliotibus dictæ ciuitatis, à quibus fuit illis impositum nomen familiarum, inter quos potuit etiam adesse dictus Antonius, qui assumpserit nomen Nobilis familiæ de Calazibetta.

Minus obstare quòd dictus Thomæus auus Angelæ exercuerit artem mechanicam, quia in instrumento quod datur non fit mentio de aliqua arte, sed tantùm fit locatio apothecæ magistro Thomæo de Pirro, quod nomen *Magister* potest etiam conuenire artium Doctori, & sic probatio non concludit prout requiritur. *cap. in præsentia, de probationib.* & licèt denuminatio recipiat aliquod adminiculum à conductione apothecæ, ex quo tamen in casu isto præter testes qui deponunt in genere de nobilitate familiæ de Pirro, adest etiam secundus testis, qui iuxta tertium dicit in specie se audiuisse quòd Thomæus erat vir principalis ciuitatis Plateæ, & cum eo concurrunt plura instrumenta antiquissima, in quibus idem Thomæus de Pirro nobilis denominatur, sequitor dicendum quòd vel Thomæus, qui conduxit apothecam, nun sit auus Angelæ, qui erat nobilis, vel quòd esset artium Doctor, apothecam alia ex causa conduxerit, quàm artem mechanicam in ea exercendi, cùm aliàs non appareat quòd illam exercuerit, & in contrarium adsint testes, & plures enunciatiuæ quæ habent vim famæ, & probant in antiquis, Cassad. *decis.* 1. *de probat.* & in istis terminis fuit dictum in causa Comen. habitus 14. Maij 1607. coram bo. me. Iusto, & in alia Meliten. habitus 17. Decembris eiusdem anni coram Illustrissimo D. Cardinali Lancelloto, & aliàs sæpe. 4

Et ita decisum sententiam Rotalem, quæ istam lineam de Pirro pro nobili canonizat, esse confirmandam, &c.

R. P. D. MANZANEDO.

Maceraten. spolij. Mercurij 28. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Remedium reintegrandæ non datur non probato primo extremo; nec ei qui facto suo à possessione cecidit; nec etiam creditur testibus hinc inde contrariis.

SVMMARIVM.

Reintegrandæ remedium non datur non constito de primo extremo, nec ei qui suo facto à possessione cecidit, n. 1.
Possidere quis præsumitur titulo sibi magis proficuo, num. 5. *in fine.*
Testes quando sunt inuicem contrarij, conquassantur, & nihil probant, num. 5.

DECISIO DLVI.

IN decisis Domini steterunt, nempe hæredes Siluagiæ nó esse reintegrandos, cùm non doceant de possessione dictæ Siluagiæ, & sic de primo extremo, immò constet de contrario ex testibus deponentibus solùm possedisse Ioannem Baptistam eius virum, & ex eo quia eadem Siluagia vigore mandati ad sui fauorem relaxati, subhastare fecit bona de quibus agitur tanquá propria eius viri, vnde vel non possidebat, vel si quam possessionem habebat, cùm ab illa suo facto ceciderit 1

non

non competit redintegratio. Paris. *cons.* 1. *num.* 164. *lib.* 1. Bec. *cons.* 13. *num.* 4. Seraph. *decis.* 164. *num.* 1.

2 Nec obstat quòd cùm ista bona fuerint donata Siluagiæ, & eius viro, vnicuique spectaret medietas illorum, & consequenter docta exequutio intelligatur facta in medietate ad virum spectante, quia contrarium colligitur ex ipsa executione, cùm sit simplex & absoluta absque aliqua restrictione ad partem mariti tantùm.

3 Minus obstat quòd in Siluagia concurreret prædictus titulus donationis. Respondetur enim, quòd licèt donatio fiat vtrique, tamen expressè fit pro sustinendis oneribus matrimonij, quæ onera de iure spectant ad virum, præsertim quia dicta donatio non poterat habere effectum, nisi post mortem Equitis donantis, qui Ioannem Baptistam sibi hæredem vniuersalem instituit. Vnde licèt Ioannes Baptista antea fuisset donatarius vnà cum Siluagia, tamen cùm possederit solus, vt testes dicunt, censetur possedisse titulo hæreditario sibi magis proficuo, non autem donationis.

4 Minus obstat quòd testes deponentes solum Ioannem Baptistam possedisse, intelligatur de cæteris bonis Equitis vltra donata, quia eorum dictum non patitur talem restrictionem, cùm loquatur de possessione omnium bonorum Equitis. Prout pariter cessat quòd intelligantur post diuortium, quia secundus, & tertius dum deponunt de possessione Ioannis Baptistæ, expressè dicunt quòd Siluagia extabat in eius domo, & ab eo recipiebat alimenta, quod repugnat tempori diuortij.

5 Vltimò non obstant testes deponentes Ioannem Baptistam possedisse etiam nomine Siluagiæ: quia eorum dicta conquassantur ex testibus contrarium deponentibus, & ex aliis suprà ponderatis, itaut non possit dici ex eorum dictis resultare plenam, & concludentem probationem primi extremi, prout requiritur ad effectum spolij, ex adductis in decisione, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Nullius, seu Toletana iurisdictionis. Mercurij 28. Iunij 1617.

ARGVMENTVM.

Iurisdictio vnius ex iudicibus per se solam exercita quando reualidetur per consensum coniudicis & comparationem partis.

SVMMARIVM.

Citatio ad videndum iurare testes, suppletur per citationem generalem ad omnia pertinentia ad causam, num. 1. vide meliùs num. 9.

Expressio per relationem ad quid certum, dicitur specialis & sufficiens expressio tanquam si esset expressè facta, num. 2.

Iurisdictio vnius ex iudicibus, si datus est alius coniudex, non potest exerceri per illum solum iudicem, num. 3. declara vt num. 4.

Iurisdictio vnius ex iudicibus, qui solus processit, potest conualidari per confirmationem alterius ex coniudicibus confirmantis decreta & per partium comparitionem, n. 5.

Comparitio partis sanat defectum actus alias inualidi, propter rogitum Notarij, qui fuerat expressè recusatus, num. 6.

Citatio pro singulis diebus & horis iuridicis, licèt nimis vaga, tamen sustinetur ex praxi, num. 7. quia non inducit perpetuam seruitutem, sed fallit nisi pro integro termino probatorio, num. 8.

Testium examen in loco allegato suspecto factum remanet inualidum, num. 10. declara vt num. 11. & 12.

Comparitio Procuratorum in loco suspecto, & pro suspecto recusato, reualidat processum, & per eam videtur renunciatum recusationi, num. 12.

Protestationes de non recedendo à recusationibus, vt afficiant & excludant consensum, debent esse repetita in singulis actibus, num. 13.

DECISIO DLVII.

Conclusum fuit pro validitate examinis.

Non enim obstat defectus citationis ad videndum iurare testes, quia partes monitæ fuerunt die 8. Maij pro comparendo die & hora certa, & aliis diebus iuridicis sequentibus in Ecclesia parochiali de Consuegra, ad videndum exequi & adimpleri litteras remissoriales, & prout qui acta in illatum exequutionem facta, & actitata, & ad illa omnia, aliaque ad prædictam causam pertinentia, mandatum fuit partes citari vsque ad totalem exequutionem & conclusionem causæ, vnde vel actus particularis iurandi testes continebitur sub generali citatione omnium pertinentium ad causam, vt voluit Rota in causa Cathanien. antiquæ illegitimitatis 29. Maij 1598. coram bo. me. Orano. 1

Vel propter relationem decreti particularis citationis ad videndum iurare testes emanati die 10. Aprilis præcedentis, citatio erit specialis secundùm terminos, *cap. 2. de testibus*, cùm expressio per relationem ad quid certum, & illa dicatur specialis expressio & sufficiens. *l. pluribus, in principio. ff. de verbor. oblig.* Bart. *in l. qui liberis, §. hac verba, in fin. ff. de vulgar. & pupill substit.* Paris. *cons.* 97. *lib.* 1. & *cons.* 9. *num.* 18. *lib.* 3. Menoch. *cons.* 287. *num.* 28. & *seqq. lib.* 3. 2

Non obstat quòd adhuc citatio illa die 8. Maij sit nulla defectu iurisdictionis tanquam decreta per solum Procuratorem, Guardianum Sancti Augustini sine altero coniudice. *cap. causam matrimonij, de offic. deleg. l. duo ex tribus, ff. de re indic.* cum aliis allegatis. 3

Quia placuit responsio deducta ex impedimento coniudicis per illius epistolam probato, quo stante potuit Guardianus Sancti Augustini pro sua iurisdictione ad vlteriora procedere, tam secundùm facultates litterarum remissorialium, quàm iure communi inspecto, *cap. prudentia, cum gloss. de offic. delegat. cap. sciscitatus*, vbi Hostien. Abb. & Imol. *de rescript. cap. cum plures, de offic. deleg. in 6.* 4

Neque sufficienter sublatum fuit impedimentum per præsentiam Decani de Talauera alterius iudicis nominati pro parte D. Cardinalis Archiepiscopi, qui dicitur accessisse ad oppidum de Consuegra 7. Maij, & die 8. subsequenti fuisse simul cum dicto Procuratore S. Augustini, itaut exercitium iurisdictionis adhuc penès duos reperiretur, & solus coniudex nihil posset decernere. Quia videbatur cessare ista difficultas, dum eadem die 8. Maij 1615. ambo iudices mandarunt pronisa, quæ verba videntur inferre confirmationem iam decretorum, & terminus comparendi cadebat eadem die & hora audientiæ de sero, in qua ius partium adhuc integrum, & illæsum remanebat, & poterat per ipsarum partium comparitionem conualidari, vt factum fuit, & nunc dicetur. 5

Similiter non obstat quòd eadem citatio rogata fuerit, & exequuta per Ioannem de Pau Notarium nominatum pro parte M. Prioris, qui priùs fuerat formiter recusatus, quia per comparitionem & interrogatoriorum dationem sanatur ille defectus dum citatus redditur certus de eo, de quo fuit facta citatio. Caputaq. *decis.* 293 *part* 3. Cæsar de Graff. *de testibus decis.* 15. 6

num. 6.

n.6. quod etiam fuit dictum in Beneuentana terrarum 3. Decembris 1599. coram Reuerendissimo Archiepiscopo Damasceno.

7 Secundus etiam defectus prædictæ citationis, quòd pro singulis diebus & horis iuridicis diceretur citatio nimis vaga, & nun artaret citatum, cessare videbatur ex eo quòd praxis soleat sustinere similes citationes, de qua per Bald. *in dicta l.1. quæst. 3. num. 8. versic. practica Aduocatorum dicebat ff. si quis caut.* Caputaquen. *decis.*108.*num.2. part.1.* Catdin. Seraphin. *decis.*781.*part.1.* & firmatum fuit in Ianuen. pecuniaria 16. Martij 1612. coram R. P. D. meo Vbaldo, in qua redditur ratio,

8 Quòd talis citatio non inducit perpetuam seruitutem, sed sustinetur pro integro termino probatorio, & propterea contrariæ decisiones non obstant, cùm loquantur de termino non recipiente certum finem & terminum: secus in præsenti, vbi terminus probatorius datus erat, & vlteriùs etiam pro certa die & hora audientiæ cadebat primus terminus citationis.

9 Tertius defectus etiam bene tollitur, quia licèt citatio prædicta expressè non dicat ad videndum iurare testes, tamen actus ille vel sub generali expressione illorum verborum, ad omnia ad dictam causam pertinentia, comprehenditur, vel in specie habetur per relatiuonem ad citationem diei 10. Aprilis præcedentis, in qua actus ille exprimitur, vt suprà dictum est; nec euitari potest effectus relationis, ex eo quòd citatio ad quam fit relatio fuerit circumducta per accusationem contumaciæ, & tanquam expirata nullum possit producere effectum, quia non virtus relati, sed tenor prætenditur in referente, quod fieri potest per quandam repetitionem secundùm naturam referentis. *l. à filio, §. testator, §. sequenti, ff. de alimentis & cibar. legat.* Bartol. *in l. si quis seruum, §. vltimo. ff. de legat.2.* Menoch. *dicto consil.*287. *num.*34.

10 Demum non obstat secunda nullitas quòd testes fuerint examinati in dicto oppido de Consuegra allegato suspecto tanquam de iurisdictione Magni Prioris, quorum examen propterea remanet inualidum. Vezall. *decis.*53.*part.*3. Rota *decis.*93.*part.*1. *diuersor.* cum aliis allegatis.

11 Quia huiusmodi recusatio non tenet ex quo Procuratores in Curia à principio in eum locum consenserunt scientes, quòd ille esset de iurisdictione Magni Prioris, dum in specie in articulis contineretur, quo casu cessat iusta causa recusationis, quia de nouo non superuenit ad notitiam partis. *cap. insinuante, de offic. delegat.* Caputaquen. *decis.* 391. *part.2. & decisione 7. part.3.*

12 Præterea vbi etiam à principio teneret recusatio per successiuam exinde Procuratorum Domini Cardinalis Archiepiscopi comparitionem processus remansit validatus, dum per actum contrarium videtur renunciatum recusationi, vt per Dec. *cap. solicitudinem, num.12. de appellat.*

13 Nec protestationes de non recedendo à recusationibus videntur remouere consensum à facto, quia illæ non sunt repetitæ in omnibus actibus, prout in indicialibus necessarium est, Seraphin. *decis.* 1069. *n.*7. & factum sortitum est suum effectum, quo casu nihil releuant, vt bene declarat Put. *decis.*370. *num.*4. *in nouis impress. lib.*1.

R. P. D. PIROVANO.

Placentina Capellaniæ. Lunæ 3. Iulij 1617.

ARGVMENTVM.

Sententia lata sine citatione, nulla, & inualida est; & an, & quando locum habeat stylus quòd isto casu conclusio in causa suppleat defectum citationis.

SVMMARIVM.

Sententia sine citatione nulla est, & inualida, num.1. & 2. vbi tamen quòd de stylo Hispaniarum conclusio in causa habet vim citationis, declara stylum, vt dicto num.2. vers. quia super.

Conclusioni in causa renunciari potest per partes tacitè, & expressè, vtpote per subsequentem iurium productionem, & alios actus, num.2.

DECISIO DLVIII.

Sententiam esse infirmandam Domini censuerunt ex capite nullitatis, deficit enim citatio ad sententiam, quæ necessaria est ad illius validitatem. *Clem. pastoralis, de sent. & re iud. l. de vnoquoque. ff. eo. tit. Clem. sæpe, cum gloss in verb. ad id, de verbor. signific.* 1

Nec obstare visum fuit, quòd sub die 26. Octobris 1612. emanauerit citatio, & exinde decretum super conclusione in causa. quæ conclusio solet de stylo illarum partium habere vim citationis ad sententiam, & terminum ad eandem audiendam seruare sub eadem hora conclusionis, vt sæpe fuit resolutum. Quia super dicta conclusione nullum potest fieri fundamentum, dum hinc inde post eam iura fuerunt producta, & quamplures actus facti, ex quibus tacitè videtur reuocata conclusio ratione incompatibilitatis contrariorum; posita enim facultate agendi, dissoluitur vinculum conclusionis tanquam illi contrarium, vt ponderat Rot. *de testib. in nouis, decis.* 1. & iudex potest hoc facere ex causa. Felin. *in cap. cum dilectus. de fid. instrument.* Vtsil. ad Afflict. *decis.*125. *num.*1. & sufficit siue tacitè, siue expressè iudex hanc suam interlocutoriam reuocet. *cap. cum cessante. de appellat. cap. quod iussit. de re iud.* Afflict. *dicta decis.* 115. *num.*12. & ita fuit etiam firmatum in Toletana decimarum de Lucillis 5. Decembris 1603. coram Illustrissimo Cardinali Ludouisio. 2

R. P. D. PIROVANO.

Elboren. pensionis. Lunæ 3. Iulij 1617.

ARGVMENTVM.

De beneficiorum incompabilitate, ex qua resultat priuatio vtriusque.

SVMMARIVM.

Incompatibilitas beneficiorum producit priuationem vtriusque beneficij ipso iure, num.1.

Pensio reseruata ex causa resignationis efficitur inualida, ex defectu iuris in resignante, & ex falsa causa vacationis narratæ, num.2.

Incompatibilitas duorum beneficiorum ex retentione possessionis vtriusque non probatur, nisi per actus expressos, & præsumpti non sufficiunt, maxime in præiudicium possidentis, & ad effectum priuationis, num.3.

BBb *Possessio*

Possessionem alterius non potest allegare tertius, sed solum possidens ad suum ius & commodum tuendum, num.4.
Possessio non probatur per instrumentum, in quo constat de illius apprehensione per Procuratorem facta, si non appareat de mandato, num.5.

DECISIO DLIX.

CONtra Franciscum Gondisaluum informantem, fuit resolutum.

1 Prætendebat enim pensionem super Canonicatu Michaëli della Cerda reseruatam esse inualidam, ex eo quòd idem Michaël tempore resignarionis Canonicatus possideret etiam parochialem, per quam inrraret incompatibiliras, & priuatio vtriusque beneficij ipso iure, ex decreto sacri Concilij *sess.7.cap.4.*

2 Atque ita tam ex defectu iuris in resignante, quàm ex falsa causa vacationis narratæ, quia per incompatibilitatem, nun autem per resignationem vacauerit Canonicatus pensiu, inde remanet inualida. Caputaquen. *decis.191.part.1.& decis.198.p.2.* Cæs.de Graff. *decis.12. de prabend* cum aliis allegatis.

3 Cæterùm quamuis in iure prædicta vera essent, animaduerterunt tamen Domini quòd factum retentionis vtriusque beneficij, à quo pendet vacatio, non iustificatur ab anno scilicet 1600. 7.Iulij, quo tempore Canonicatus Michaëli fuit collatus, & possessionem illius accepit vsque de mense Octobris, quo resignauit Canonicatum. Nam de continuatione possessionis parochialis in dicto tempore, non dantur actus expressi, & præsumpti non sufficiunt in præiudicium possidentis, & ad effectum priuationis.

4 Quia quòd quis possidebat, & hodie possideat, tertius nun potest allegare, sed solus possidens ad tuendum suum ius & commodum. Puteus *decisione 17.lib.2.* Menoch. post alios *de præsumpt. lib.6. præsumption. 64. num.30.*

5 Et vlteriùs non etiam bene probatur possessio parochialis ex instrumento quod datur, dum legitur capta per Procuratorem, de cuius mandato non constat prout necessarium est. gloss. *in cap. cum nostris, de concess. prabend.* Rebuff. *in concord. tit. de electionibus derog. versic. quadragesimus sextus.* Capella Thulusan. *decis.487.*

Et ita, &c.

R. P. D. PAMPHILIO.

Bononien. legatorum. Luna 3 Iuly 1617.

ARGVMENTVM.

Saluiani interdicti remedium competit etiam pro legatis.

SVMMARIVM.

Remedium Saluiani interdicti vt locum habeat, qua requirantur, num.1.
Remedium Saluiani interdicti competit etiam legatarijs pro legatorum consequutione, num.2.

DECISIO DLX.

1 CArolus Antonius senior in eius vltimo testamento singulis eius filiabus, vel eis non extantibus earum filiis reliquit scuta 500. auri in auro, si contingat Carolum Antonium nepotem ex filio hæredem vniuersalem in pupillari ætate, vel postea quandocumque sine liberis decedere, ac post modum Bartholomæa Sensaria dicti testatoris vxor in eius pariter testamento DD. Francisco, & Vincentio de Sandellis eius ex Andromaca filia nepotibus reliquit domum de qua agitur, ideo supradicta die proposito dubio an supradictis Dominis de Sandellis sit danda immissio ex vtili Saluiano interdicto? Domini affirmatiuè respondendo censuerunt, quia per obitum Caroli Antonij & Bartholomææ coniugum, nec non Caroli Antonij iunioris absque liberis, de quo deponunt testes, fuit factus locus tam dicto legato scutorum 500. quàm etiam dicto legato domus, de quibus constat ex testamento dicti Caroli Antonij, & ex testamento Bartholomææ, ex quo etiam constat quòd dicti Domini de Sandellis sunt nepotes dicti Caroli Antonij senioris ex Andromaca filia, & ex immissione in possessionem per dictum D.Paulum in Rota obtenta constat dictum D. Carolum Antonium testatorem quoad legatum scutorum 500.hæc bona tempore obitus possedisse, & hodie per eum possideri, & in testamento Bartholomææ constat ipsam tempore obitus possedisse domum, de qua agitur; prout etiam ex mandato de immittendo, & possessione illius vigore per Ioannam hæredem adepta apparet dictam domum hodie per eam detineri, quæ sunt requisita in hoc iudicio. Bart. *in l.1.num.3.ff.de Saluian. & in l.1. vbi gloss.C.cod. tit.* Aret. *in §.item Seruiana, num.9. Instit. de act.* Afflict. *decis.383.num.6.*

Quòd autem pro legatis huiusmodi interdictum competat, reprobata opinione aliorum, pluries tenuit Rota, & in decisione Paleotti 321. & fuit dictum in causa Strigonien. legati 20. Iunij 1588. coram Platto, in Fauentina legati 4. Nouembris 1589. coram bo. me. Cardinali Pamphilio, in Bononien. de Lambertinis 20. Februarij 1612. coram R. P D. meo Manzanedo, & in Romana legatorum de Columna 27.Ianuarij 1614 & 20.Nouembris 1615.coram Reuerendissimo D.meo Damasceno, & aliàs sæpius, & pro ratione in dictis decisionibus adductis quòd cùm pro legatis competat hypothecaria, *l. 1.* vbi Ias. *num. 4. C. comm. de leg.* Doctor. *in l.1. ff. de leg. 1.* debet etiam consequenter pro eis competere Saluianum, quod regulariter datur, vbicunque datur hypothecaria, Aret. *in dicto §. item Seruiana, sub num.8. & seq.* Negusant. *de pignor. in 3.membr 8.part.num.19.* cum aliis in dictis decisionibus adductis. Et ita, &c. 2

R. P. D. MANZANEDO.

Calagurritana sepulturarum. Luna 3.Iulij 1617.

ARGVMENTVM.

Sepultura in Ecclesia vendi non potest sine simonia, sed venditur locus, & situs.

SVMMARIVM.

Sepultura vendi non potest sine simonia, cùm sit res sacra, num.1 declara vt ibidem infra, & num.3.
Parochiani possunt cogi ad reparationem Ecclesiæ stante ipsius Ecclesiæ inopia, num.2.
Sepultura vendi non potest, sed bene vendi potest locus, & situs praeminentior, & hoc casu datum est potius quadam eleemosyna pro reparatione, & necessitate Ecclesiæ, num.3.

DECISIO DLXI.

PRo informante fuit resolutum, nempe constare de tribus conformibus quæ veniant exequendæ. Nam prima

ptima sententia ordinarij Calaguritani mandans quòd in Ecclesia Sancti Ioannis de Molinar vendantur nouem sepulturæ in locis distinctis pro pretiis ibi designatis, fuit per alias duas, nempe Metropolitani Burgeñ. & Decani Burgeñ. simpliciter in omnibus confirmata. Et dictarum sententiarum validitas hodie est clara, quia licèt sub die 6. Aprilis 1615. sententia prouisionis Burgen. fuisset per Rotam declarata nulla ex defectu citationis. Tamen postea superueniente commissione in qua remittebatur sanatio dictæ nullitatis arbitrio Rotæ die 24. Aprilis præteriti, fuit dictum intrare arbitrium pro dictæ nullitatis sanatione, vt in decisione tunc extensa.

1 Quo verò ad iustitiam, licèt sepultura vendi non possit absque labe simoniæ, cùm sit res sacra, *cap. abolende, de sepultur. cap. non satis, de simon.* Tamen pro sepultura licitum est pretium recipere ratione situs, vel dignioris loci in Ecclesia, cùm hoc non videatur concernere spiritualitatem, sed potiùs quandam præeminentiam, quæ potest pretio æstimari. Nam pro sepultura debita & necessaria Christianis in loco sacro adsunt loci particulares, vt sunt cœmiteria, pro quibus pecunia peti non potest, nec talis sepultura vendi. *dicto cap. abolenda.* si tamen aliquis ibi nolit sepeliri, sed eligat aliquem locum honorabiliorem in Ecclesia propter illum locum præeminentem, ille honor est, qui pretio æstimatur, & sic vendi potest, & hoc casu non dicitur vendi sepultura, quæ gratis præstatur defunctis per eorum parochos in cœmiterio. Sor. *de iustit. & iur. lib. 9. quæst. 7. artic. 1. circa med. vers. nihilominus.* Spin. *de testament. gloss. 2. princip. num. 44.* Emanuel Rodriquez *quæst. regularium lib. 3. quæstion. 58. artic. 2.*

2 Quod maximè procedit, quia ob necessitatem Ecclesiæ, quæ reperitur magno ære alieno grauata, & indiget reparatione fabricæ, parochiani inter se conuenerunt, quòd fieret dicta venditio, cùm aliàs stante inopia Ecclesiæ ipsi potuissent cogi ad dictam reparationem, per Concilium Tridentinum *sess. 21. cap. 7. vers. parochialis verò, de reformat.*

3 Vnde cùm laici sint qui vendunt non sepulturam, sed locum digniorem illius, & exigunt pro necessitate Ecclesiæ, non autem ipsa Ecclesia, non videtur prohibita venditio, cùm hoc casu datum pro loco sepulturæ sit potiùs quædam eleemosyna eroganda pro reparatione Ecclesiæ, aut fabricæ, quod non est simoniacum, vt probat Emanuel Rodriquez *vbi suprà, vers. aliter saluatur.*

Quibus non obstat quòd huic conuentioni parochianorum contradixerit Ioann. Martinez, quia licèt ipse solus habeat in dicta Ecclesia sepulturam propriam; tamen non per hoc potest prohibere ne aliis concedantur aliæ sepulturæ absque sui sepulchri præiudicio, &c.

R. P. D. BVRATTO.

Mutineñ. parochialis. Lunæ 3. Iulij 1617.

ARGVMENTVM.

Possessio nulla, & iniusta non priuat possessorem sua possessione, nec impedit manutentionem habentis anteriorem possessionem: dicitur autem possessio nulla, & iniusta nonnullis modis, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Possessionis adeptio probata per instrumentum alio non possidente sufficit ad manutentionem, num. 1.

Possessio probatur per confessionem partis, reiecta qualitate vitij, ibid.

Notario attestanti de actu præterito non creditur, n. 2.

Possessionis adeptio facta non citato possessore est nulla, numero 3.

Clausula Amota, &c. operatur vt index procedere debeat cum causa cognitione, ibid.

Possessio nulla, & iniusta non priuat possessorem sua possessione, nec impedit manutentionem habentis anteriorem possessionem, num. 4.

DECISIO DLXII.

Domini vnanimiter resoluerunt concedendam esse manutentionem Dominico, eius enim possessio visa fuit clarè, & concludenter probata ex instrumento adeptionis illius, alio tunc non possidente, vulg. *l. prædia, ff. de acquirend. possess.* & nullus fuit dictum, præsertim cùm probetur etiam ex confessione partis in mandato de prouidendo narrantis Dominicum intrusum, & detinere, & occupare, quia cùm possessio præsumatur iusta, potest acceptari confessio possessionis, reiecta qualitate vitij, Aymon *consil. 150. num. 5. versicul sed posito.* & fuit dictum in Virduneñ. Abbatiæ 20. Februarij, & 27. Nouembris 1615. coram me. 1

Nec obstare dixerunt prætensam possessionem Antonij, tum quia non probatur per epistolam Ricchi prætensi subexecutoris Vicarij Mutinen. qui rescribendo eidem Vicario dicit se dedisse possessionem dicto Antonio iuxta tenorem litterarum dicti Vicarij, nec per relationem Nuntij, qui attestatur astitisse cum dicto Ricchio ad inducendum in possessionem dictum Antonium, cùm sint de actu præterito, Innocent. *in cap. 1. num. 6. versic si enim aliud, de fid. instrum.* Alexand. *consil. 241. sub num. 6. versic. quinimò, & si Notarius. lib. 6.* Aymon *consil. 171.* Pur. *decis. 61. num. 1. lib. 1.* secundùm nouissimam impressionem, cum aliis adductis in Salamantina Archipresbyteratus 13. Martij 1615. coram R. P. D. meo Andrea, & fine testibus, Rota *decisione 15. num. 15. versic. tamen hoc trat. lib. 1. part. 3. diuersor.* & in dicta Salamantina Archipresbyteratus. 2

Tum etiam, quia nulla fuit, & iniusta tanquam capta, non citato Dominico possessore. *cap. licet, vbi gloss. in verbo, te non vocato, de prab. in 6.* Tanto magis stante forma mandati de prouidendo obtento ab Antonio cum clausula, *amoto*, &c. quæ operatur vt index procedere debeat cum causæ cognitione, & iuris ordine seruato, Abb. *in cap. de cætero, n. 8. vers quæro circa prædicta,* & ibi Felin. *num. 9. de sent. & re iudic.* Achil. *decis. 384. aliàs 6. super reg de triennal. possess. & præcipuè num. 4. vers. fuit dictum, & num 5.* 3

Et hinc propterea cùm possessio nulla, & iniusta non priuet possessorem sua possessione, nec impediat manutentionem habentis anteriorem possessionem, Rot. *decis. 801. num. 7. vers quia pro responsione part. 1. diuers.* & in Mutinen. Canonicatus 27. Martij 1602. coram Litta. Meritò concluserunt Domini manutentionem dandam dicto Dominico informanti, &c. 4

R. P. D. VEROSPIO.

Bononieñ. exemptionis. Lunæ 3. Iulij 1617.

ARGVMENTVM.

De exemptione gabellæ, & exemptionis priuilegio multa notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Manutentio datur probata possessione tempore mota litis, num. 1.

Quasi possessio in incorporalibus acquiritur ex vnico actu, num. 2.

Manutentio eo magis danda est possessori cum titulo, ibid.

Quasi possessio exemptionis non suffragatur sine scientia, & patientia eius de cuius præiudicio agitur, num. 4.

Scientia, & patientia præsumitur ex multiplicitate actuum, ibid.

Obseruantia in vno casu non prodest in alio contra diuersas personas, num. 6.

Exceptio concedens petitorium, non admittitur in possessorio summariissimo, ibid.

Decretum irritans non trahitur ad personas non comprehensas in dispositione, num. 7.

DECISIO DLXIII.

1 CVm Regimen Bononiense prætenderet ementes, & contrahentes cum Carthusia ad consuetorum vectigalium solutionem cogere, fuit in partibus coram Illustriss. Archiepiscopo iudicium intentatum, vbi pro Monasterio fuerunt Apostolica priuilegia super huiusmodi exemptione producta, necnon pro illius quasi possessione nonnulli etiam testes examinati. Verùm causa de partibus ad Rotam auocata, & mihi commissa, dubitani super mandato de manutenendo, quod responsum fuit esse dandum Carthusiæ, cùm de illius quasi possessione de tempore motæ litis etiam quoad ementes ab ipsa doceatur. §. *retinendæ. Instit. de interdict. l. 1. § huius autem*, vbi Bart. *in princ. l. ait prætor. §. quod ait. ff. vti possidetis.* Couarr. *pract. quæst. cap. 17. n. 3.* Caputaq. *decis. 198. part. 2.*

2 Testes enim pro illa examinati deponunt Monasterium, & ementes ab ipso pro bonis emptis in quasi possessione non soluendi gabellas existere. Et hoc etiam ex mandatis Prioris dicti Monasterij directis gabellariis, & effectum sortitis comprobatur, quod sufficit, cùm ex vnico actu quasi possessio in incorporalibus acquiratur. Ripa *in cap. cum Ecclesia Sutrina, num. 2. de caus. poss. & propriet.* Aym. *cons. 124. num. 9.* Cephal. *cons. 170. num. 52. lib. 2.* Rota *decis. 17. num. 1. p. 2. diuers.*

3 Et tanto magis hæc possessio venit manutenenda tanquam titulata, Bald. *in l. data opera, in fine. C. qui accusar. non possunt.* Rota *decis. 595. num. 2. part. 2. diuers.* Cùm pro parte Monasterij fuerit productum Nicolai V. priuilegium continens expressam exemptionem, & immunitatem, etiam quoad emptores, & cum dicto Monasterio contrahentes.

Non obstat exactio à gabellariis facta contra alios Regulares, quia non propterea contra Carthusianos illa suffragatur, cùm isti veniant iure particulari, nec aliatum Religionum titulo nitantur. Ruin. *cons. 217. num. 13. versic. & si dicatur, lib. 1.* Dec. *consil. 215. num. 5. in fine.* Stante præsertim ipsorum quasi possessione. Felin. *in d. cap. auditis, num. 19. de præscript.* Aym. *cons. 258. num 76.* Bero. *quæst. 47 num. 8.* Mohedan. *decis. 22. num. 2. de filijs presbyterorum.* Put. *decis. 1037. num. 2. part. 2.*

4 Nec releuat scientiam & patientiam Regiminis non probari, sine qua non potuit acquiri exemptionis quasi possessio. *l. 2. C. de seruit. & aqua.* Nam ex actuum multiplicitate illa præsumitur. Innocent. *in cap. bona il 2. de postul. prælat.* Abb. *in cap. cum Ecclesia Sutrina, num. 25.* Rota *decis. 166. part. 1. diuersor. & decis. 28. num. 7. part. 1.* Put. *decis. 210. num. 3. lib. 1.* Et fuit dictum in Tirasonen. iurisdictionis 21. Maij 1614. coram Illustrissimo Cardinali Millino. Et in omnem euentum ex quo Carthusiani particularem titulum habent, Regiminis scientia, & patientia non requirebatur. Paul. de Castr. *in l. seruitutes, & in l. vltim. num. 9. versic. quartò quæro, ff. de seruitut.* Cæpol. *vrb. præd. cap. 2. num. 5. versic. eundo fallit.* Seraph. *decis. 1213. num. 6. in fine.* & fuit dictum in Albanen. iurisdictionis 26. Iunij 1613. coram me.

5 Non obstant Datiorum capitula per Iulium III. confirmata, quibus cauetur nullas tam in petitorio, quàm in possessorio exemptiones admitti. Non enim apparet Carthusianos fuisse in dictis capitulis comprehensos, cùm ex eorum priuilegiis in generalibus dispositionibus ipsi non includantur. Vnde non potest dici prædicta capitula contra Carthusianos fuisse à Iulio III. confirmata. Seraphin. *decis. 971. num. 7.* Castren. *cons. 187. in princip. lib. 2.* Corn. *cons. 9. num. 3. lib. 3.* Bald. *in l. nominationis, in fine, C. de appellat.*

6 Quod ex obseruantia subsecuta colligitur, cùm illa contra Carthusianos & ab eis ementes demandata non fuerint executioni. Paul. de Castr. *cons. 347. n. 4. vers. tertiò præsumitur, lib. 1.* Socin. *cons. 25. num. 25. lib. 1.* Et in omnem euentum hæc exceptio tanquam concernens petitorium in hoc summariissimo possessorio non venit admittenda. Dec. *consil. 19. & consil. 467. num. 13.* Afflict. *decis. 119. num. 7.* Neuizan. *cons. 56. num. 3.* Caputaq. *decis. 342. num. 4.* Rota *decis. 41. num. 9. & seq. & decis. 64. num. 3. part. 2. diuers.* Seraph. *decis. 971. in fine.*

7 Vnde non obstat decretum irritans in Breui Iulij III. appositum, quod etiam possessionem inficere dicitur: quia cùm non appareat vt dixi, Carthusianos in dicto Breui fuisse comprehensos, hoc decretum non potest manutentionem impedire. Seraph. *dec. 565. num. 10.* & fuit dictum in Parmen. Prioratus 16. Ianuarij 1596. coram Orano, & in Cusentina Capellaniæ 26. Octobris 1601. coram Reuerendiss. Millino, & in Meliten. parochialis 27. Iunij 1603. coram Reuerend. D. meo Decano.

8 Non obstant extraiudiciales attestationes, quòd nimirum à Carthusianis ementes gabellam soluere consueuerunt. Nam illæ tanquam fides fidem non faciunt. Guido Pap. *decis. 19.* & decis. Ianuen. *76. num. 11.*

R. P. D. DVNOZETTO.

Romana pecuniaria. Lunæ 3. Iulij 1617.

ARGVMENTVM.

Mercator nunquid possit propria authoritate sibi soluere debitum sui debitoris habentis pecuniam in ipsius banco, & vbi non adest Cameralis obligatio, iudicium incipere non potest à sequestro, & seruandi sunt in eo termini substantiales.

SVMMARIVM.

Creditor nunquid possit propria authoritate sibi soluere de pecunia sui debitoris penes ipsum existente, n. 2. per tot.

Pecunia vnius non transeunt in dominium alterius, sine scientia & consensu domini pecuniarum, num. 3.

Creditor anterior potest auocare pecuniam solutam per debitorem posteriori creditori declara vt ibid.

Sequestrum non potest esse principium iudicij, vbi non adest Cameralis obligatio, num. 6.

Termini substantiales seruari debent, vbi proceditur sine Camerali obligatione, ibid.

DECISIO DLXIV.

EX quibus rationibus sub die 5. Iunij proximè præteriti visum fuit Dominis, D. Robertum primum 1

teneri

teneri ad restitutionem pecuniarum, quas ipsi sibi soluere non potuit pro cōputo DD. de Cæsarinis, ex eisdemmet fundamentis. Domini standum esse in decisis censuerunt, non obstante quæ in contrarium longa verborum serie deducuntur.

2 Et primò non obstat quod dicitur pecuniam prius fuisse solutam Bernardo Royas Procuratori D. Ducis Iuliani in ciuitate Madrid, & inde ex eius ordine & mandato transmissam ad Vrbem per litteras Lucæ Palauicini, vnde inferunt cùm hæc pecunia transiuerit in dominium Ducis Iuliani per commissionē D. Roberti, potuisse de ea pecunia facta sui debitoris sibi soluere.

3 Responsum enim fuit nullam constitui differentiam quòd pecuniæ fuerint in dominio,& possessione Serenissimi Electoris, vel quòd fuerint illi debitæ, semper enim vrget eadem ratio quòd pecuniæ extant, & non transiuerunt in dominium Roberti, qui sine scientia,& consensu dicti Ducis Iuliani sibimet soluere voluit, sufficit enim vt hæc debitæ sint Serenissimo Electori, etiamsi dictæ pecuniæ mala fide commixtæ non fuissent de eius dominio. Nam semper agere potest ad condicen. pecuniam sibi debitam, dummodo extet, etiamsi per mille manus ambulauerit, potestque auocari, vt fusè declarat Surd. *conf* 4. *num*. 41. dum loquitur de creditore anteriore auocante pecuniam solutam per debitorem posteriori creditori, eùm creditor anterior nunquam fuisset dominus illius pecuniæ in specie, & licèt non sint, ipsæmet nihilominus censentur subrogatæ in locum aliarum pecuniarum primò per Procuratorem receptarum, sapiùntque naturam eius, in cuius locum facta fuit subrogatio. Mant. *conf*. 80. *vol*. 1. Gabr. *de regul. iuris conf*. 2. *num*. 52.

4 Secundò responsum fuit vltra quòd non constat de sufficienti mandato dicti Bernardi Royas, omnia gesta ab eo fuisse nullitet, & attentatò gesta, & sic cùm ab initio fuerit mala fides, possunt condici pecuniæ etiam commixtæ, & consumptæ, vt tradit idem Surd. *dicto consil*. 4. *num*. 43. & fusiùs firmatum fuit in supradicta decisione coram me.

5 Quòd autem nulliter pecuniæ fuerint solutæ dicto Procuratori, patet, quia sequestrum factum ab A. C. mandatúmque de consignando, omniáque gesta vigore dictorum decretorum fuerunt nulla, & attentata,& de eo nunquam Domini dubitarunt, & ipsimet Domini Cæsarini in supplicatione porrecta in Signatura gratiæ, illud ingenuè fassi sunt.

6 Nullitates enim sunt palpabiles, & quæ nullo modo velari possunt, quia A. C. non potuit contra omnes. iuris regulas incipere à sequestro, multo minus eùm nulla adesset obligatio Cameralis, sed esset iudicium ordinarium procedere per simplex decretum de consignando, non seruatis terminis substantialibus, & nemine citato, cùm in actis non constaret de credito Dominorum de Cæsarinis; epistola enim nunquam fuit legitimè, & parte citata recognita, nec instrumentum census facti ad fauorem Dominorum de Glorieriis, in quo vis tota pro fructibus fiebat, fuerat productum, vt videre est in reuolutione actorum.

7 Quoad secundam partem dubij Domini existimarunt, non posse adhuc Serenissimum cogere D. Robertum, cùm huiusmodi actio non possit separari, nec debeat repetere pecuniam, nisi quatenus probet eam sibi debitam fuisse indebitè sequestratam & relaxatam, aliàs semper dicto Electori obstaret mandatum de consignando, donec iudicialiter fuerit reuocatum, sdque per rem iudicatam. Robertus siquidem iure prætendere, etiam si sibi soluere non potuerit, eam tamen pecuniam Ducis Iuliani, vel suorum hæredum retinere posse, quousque creditum Serenissimi Electoris fuerit per sententiam, quæ possit exequutioni mandari, canonizatum.

Et ita decisum, &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Aquen. iurispatronatus. Lunæ 3. *Iulij* 1617.

ARGVMENTVM.

Argumentum sumas ex summario.

SVMMARIVM.

Attentata pendente termino ad appellandum reuocanda sunt, num. 1.

Exequutor dicitur mixtus, & non merus, quando in litteris adest clausula, dummodo non sit alteri ius quæsitum, *num*. 4.

DECISIO DLXV.

Vacante Capellania Sancti Ioannis Euangelistæ, 1 quæ de iurepatronatus illorum de Portiis asseritur, fuit à dictis patronis ad eam pro vna parte præsentatus Vitus Antonius Fucitus; pro altera verò Andreas de Portiis. Verùm Episcopus Aquensis prætendens eandem Capellaniam esse liberæ collationis, Ioanni Lucæ de Dulcibus illam contulit: à quo Vitus Antonius obtenta iuris cessione prouisionem Apostolicam in forma *Dignum* impetrauit, cum clausula quatenus Capellania esset libera, vel de iurepatronatus, cum derogatione illius medietatis. Et hæc prouisio directa fuit ordinario Aquensi, qui vocato dicto Andrea pronunciauit Vitum esse instituendum, uecnon immittendum in possessionem, prout immisit. Verùm Andreas appellationis causa coram Reuer. Nuncio Neapolitano introducta sententiam fauorabilem reportauit, & cùm in tertia instantia coram Vicario Puteolarum succubuisset, appellauit ad ordinarium Nolanum, qui confirmauit dicti Nuncij sententiam,& eundem Andream instituit, necnon immisit in Capellaniæ possessionem. Denique causa coram me introducta Vito solùm informante dubitaui super mandato de manutenendo. quod Rota censuit neutri concedendum, sed opponendum esse sequestrum.

Non enim videtur Ioann. Andreas manutenendus, 2 cùm ordinarius Nolanus ipsum eadem die sententiæ pendente termino ad appellandum instituerit. *cap. non solùm, de appell. in* 6. *cap*. 1. & 2. *vt lit. pend. cod. lib*. Et per consequens institutio, mandatum de immittendo, & successiuè possessio tanquam attentata veniunt reuocanda. Bald. *in cap. Ecclesia S. Mariæ, num*. 3. *de constit*. Socin. *conf*. 99. *num*. 15. *lib*. 3. & fuit dictum in Parmen. beneficij 3. Martij 1609. coram Iusto.

Nec potest in dubium reuocari quòd à dicti Nolani sententia tanquam diffinitiua & iudicialiter citata parte laradaretur appellatio. Abb. *in cap. constitutus, il* 2. *num*. 14. *de appellat*. Franc. *in cap. auaritia, num*. 5. & *cap. fin. num*. 7. *de electión. in* 6. Butr. *in d. cap. auaritia. n*. 10. & *d. cap. fin. num*. 12. Ancbar. *in cap. auaritia, num*. 6. & *cap. fin in fine*. Ioan. Andr. *cap. fin. num*. 5. *in fine*. Archid. *in cap. auaritia, num*. 12. Lambertcng. *de iurepatr. p*. 2. *lib*. 2. *quæst*. 11. *art*. 4. *num*. 3. 3

Nec pariter Vito Antonio competit manutentio, 4 quia eùm gratia Apostolica per eum in forma *Dignum* obtenta haberet clausulam, *dummodo non sit alteri ius quæsitum*, eiusdem litterarum executor merus non erat, sed mixtus, & tenebatur iudicialiter procedere Iudicis partes assumendo. Felin. *in cap. fin. num*. 23. *de præscript*. Achill. *decis*. 6. *num*. 3. *super regul. de triennal*. Mohe-

da 1. *decis.7.num.5.de restit.spoliat.* & fuit dictum in Barren.beneficij 11.Iulij 1611. coram bo.me. Penia, & in Tirasonen.eleemosynariæ 28.Ianuarij 1601. coram Illustrissimo D.Cardinale Lancellotto, & in Vrbinaten. capellaniæ 13.Iunij 1614. coram R.P.D. meo Manzanedo. Vnde cùm dictus executor sub 18. Maij pronunciauerit, & eademmet die Vitum immiserit in possessionem, attentata non videntur posse controuerti, ex allegatis. Et propterea iuxta Rotæ stylum dictum fuit sequestrum esse apponendum. Verall. *decis.* 157. *part.3.* Rota *decis.* 570. *lib.3. part.3. diuersor.* & in allegata Vrbinaten. Capellæ coram R. P. D. meo Manzanedo.

R. P. D. BVRATTO.

Ferentina bubalarum. Lunæ 30. Octobris 1617.

ARGVMENTVM.

Possessorium reintegrandæ transit ad hæredes, daturque etiam pro mobilibus & recuperatione animalium, & quomodo hoc casu probatum censeatur primum, & secundum extremum.

SVMMARIVM.

Possessorium reintegrandæ transit ad heredes, num.1.

Possessorium reintegrandæ datur etiam pro mobilibus, ibid.

Possessio censetur probata per eum, qui rem possessam alteri custodiendam tradit, num.3.

Possessio probatur ex responsione redditurum, & perceptione fructuum, num.4.

Possessio censetur probata ex eo quòd quis prouidet omnibus necessarijs ad rem de cuius possessione agitur, num.5.

Testes de auditu non faciunt semiplenam probationem, numero 7.

Conductor non potest locatoris possessionem tergiuersare, ibid.

Subrogata animalia in locum demortuorum non faciunt nouum armentum, & remanent sub antiqua hypotheca, num.8.

Possessio secundi extremi in possessorio reintegrandæ probatur per sustentationem litis, iunctis adminiculis, ibid.

DECISIO DLXVI.

1 Reintegrandos esse dixerunt Domini hæredes Laureti ad possessionem bubalarum, de quibus agitur, ex persona dicti Laureti, qui cùm viuens intentauerit iudicium spolij, sicut ipse erat reintegrandus, ita & hæredes. Socin. *in l.rem quæ nobis num.10.vers.item quia transit.ff.de acq.poss.* Crescen.*decis.3.de rest.spol.* Actio enim spolij competit etiam pro mobilibus. Socin. *in d. l.rem quæ nobis,num.13.vers.secundò conclude,* dicens esse de intentatione omnium. Rip.*in l.naturaliter §.nihil commune num.54.ff.eodem.* Menoch.*de recup.remed.15.n.193.*

2 Quòd autem dictus Lauretus esset reintegrandus, constat, quia anterior illius possessio (& sic primum extremum) visa fuit plenè, & sufficienter probata, ex infrà scriptis. Primò enim constat de emptione dd. bubalarum facta per dictum q. Lauretum ab illis de Virgiliis ex instrumento in summario *num. 1.* & de solutione pretij ex quitantia in summario *num. 2.* & de translatione possessionis, nedum ficta per clausulam *Constituti*, & cessionis iurium, sed de vera, & actuali apprehensione dictarum bubalarum, quam, & similiter dictam venditionem, ac pretij numerationem & traductionem illarum in territorium Ferrentini, seu Forsinonis ad locum nuncupatum *la selua de Mali*, & de dicta sylua ad alium locum probant testes. Et primò quoad emptionem dictarum bubalarum, tertius, sextus, & nonus iuxta vndecimum, & super primo, & secundo in summario hæredum Laureti *num. 3.* Primus, tertius, sextus, & septimus super primo *num. 6.* Secundò circa pretij numerationem tertius, sextus, & nonus, iuxta vndecimum *num.3.* Tertiò de illarum traductione, seu translatione, sextus, & vndecimus super secundo, tertius, iuxta 27. & super secundo, *num. 4.* quartus super tertio, sextus & vndecimus super primo *num.6.* quintus super tertio, & tertius super quinto *num.9.& 10.*

Secundò constat Lauretum consignasse dictas bubalas ad custodiendum q. Ioanni, per cuius custodiam dicebatur dictus Lauretus illas possidere. Odofr. Alber. Bart. Andr. Castr. Rip. *in l.3.§ Nerua filius,ff.de acquir. possess.* de qua consignatione deponunt testes in dicto summario hæredum *num.4.* & præsertim sextus, & nonus deponentes de confessione extraiudiciali dicti Ioannis, & de interessentia quando dictus Lauretus commendauit custodiam dictarum bubalarum Ioanni, qui præsumuntur contestes. Alexand. *cons.185. num.2. & 6.lib.7.* Gabr.*de testib.conclus.2.num.5.& 6.* & fuit dictum in Colimbrien.matrimonij 14. Decembris 1615. coram me, ex quibus resultat concludentissima probatio, cùm sint de certa scientia. 3

Tertiò ex eisdem, & aliis testibus clarè deponentibus probatur Lauretum semper pro vero, & legitimo domino, & possessore à dicto Ioanne recognitum fuisse per transmissionem illi factam fructuum bubalarum, videlicet butyri, casei, seu prouatnrarum, de qua primus iuxta vigesimoprimo, & super nono vndecimus, super vigesimumprimum in dicto summario *n.4.* Primus super quinto, decimus iuxta vigesimumsecundum, & super primo vndecimus *n.6.* sextus super quinto *num. 9.* tertius iuxta 22. octauus iuxta 21. & 22. & decimus super octauo *num.11.* Nec non pellium, seu coriorum, & carnium mortuarum, de qua nonus super tertio *num.7.* & iuxta 18.22. & super tertio tertius, super septimo septimus, & octauus iuxta 18. & vndecimus super septimo *num.11.* & vlteriùs Ioannem remittere solitum fuisse emere volentes animalia, vel coria ad Lauretum, deponunt primus, tertius, nonus, & vndecimus super nono, & super vndecimo in dicto summario *num.12.* ex qua responsione redditruum, & perceptione fructuum apparet vera Laureti possessio. Bald. *in l indicia, num. 6. C. de rei vend.* Ripa *in l. 1. num. 109. ff. solut. matrimon.* Ancharan. *consil. 127. num.7. & 8.* Alexand. *cons.161. num.6. volum.6.* Socin. *consil.13. num.14. lib.4.* Dec. *consil.400.* Paris. *consil.107. num.22. in princip. part.1.* Rota *decis.506.num.4. part.1. diuers.* & facit text. *in l.litibus 19.C.de agric.& censit.lib.11. in l.2. ff de acquir.possess. & in l.Titia 48.* vbi Bart. & Castren. *ff. de solut.* cum aliis congestis per Menoch. *de retinend. possess. remed. 3. num. 564.* & in Barcinonen. beneficij 20. Iunij 1613. coram R.P.D. Vbaldo, & ad effectum reintegrationis Aymon *consil. 107. num. 2.* & licet testes essent singulares, tamen probant cùm tendant ad eundem finem probandæ possessionis. *l. qui sententiam, C. de pœn.* Bald. *in l. 1. num. 20. C. de testament. & consil.39. num. 4. & consil. 150. num.1. versicul. super hoc, parte 2.* Aymon *consil. 173. num. 34. versic.præterea, & in tract. de antiq.temp.part.4. sect. sed etiam, num.9. vers. sed in contrarium,* vbi de communi. Verall. *decis.269. part.3.* Cæsar de Graff. *decis.9.num.10. de testibus.* latissime Farin. *de oppos. contra dict. test. quæst.64. num.147.& 148.* 4

Quartò probatur quòd dictus Lauretus prouidebat de paleis, pabulis, seu herbis, stabulis, & aliis necessariis pro victu dd. bubalarum, necnon soluebat mercedem, 5

&

& prouidebat de victu pastoribus & custodibus illarum per testes decimum super 1. *num.* 3. *&* 7. tertium iuxta 17. & vndecimum super 2. *n.* 4. quintum, septimum super 3. duodecimũ super 5. *n.* 6. 7. 9. *&* 10. sextũ, septimũ super 5. vndecimum iuxta 16. *num* 9. & quòd dictus Lauretus pro dictis bubalis Cameræ Apostolicæ soluebat, vndecimus super 5. *num.* 10. & secundus super 5. *num.* 11. Necnon etiam quòd Ioannes habebat vtplurimum in manibus de pecuniis dicti Laureti, & in domo granum, vinum, carnes suinas salsas, de quibus poterat prouideri, & verisimiliter prouidebat de necessariis pro victu pastorum, & custodum. Primus iuxta 41. & super 4. tertius, & nonus super 4. vndecimus super 3. *num.* 8. & iuxta 16. *num.* 9. & post mortem Ioannis, Marcus Tullius eius frater, & Cinthia mater continuarunt, & perseuerarunt recognoscendo, & retinendo dictas bubalas tanquam spectantes ad Lauretum, & eodem modo prout faciebat Ioannes in vita, vt deponunt vndecimus super 15. *num.* 5. tertius super 12. nonus super 13. *num.* 11. & Cinthia mater dd. Ioan. & Marci Tullij paulo ante mortem dicti Ioannis illis suasit, vt dictas bubalas Laureto retineret, tertius super 9. in summario *num.* 4.

6 Quintò constat de communi reputatione, ac publica voce, & fama, tam in terra Frosinonis, quàm Ferentini, quòd dictæ bubalæ essent Laureti, ex primo super 17. *num.* 4. & super 5. *num.* 6. vndecimo super 15. *n.* 5. & super 1. *num.* 6. ac detentæ per Ioannem & post eius mortem per eius hæredes in custodiam, & à dicto Laureto recognitæ; vndecimus super 15. *num.* 5. tertius super 12. nonus super 13. *num.* 11.

7 Ex quibus sequitur non obstare testes, & probationes hæredum Ioannis, tum quia videntur percutere petitorium, dum conantur probare bubalas emptas fuisse per Lauretum ex pecuniis Ioannis, vt deponit vnicus testis in summario hæredum dicti Ioannis *n.* 2. de solo tamen auditu à Laureto, & venditoribus, per quem in omnem euentum vti facientem minus quàm semiplenam probationem, non tollitur plena in fortioribus. Bart. *in l. admonendi, num.* 50. *ff. de iureiur.* Aym. *consil.* 6 *num* 50. Ægid. *decis.* 659. *num.* 1. & pariter percutiunt petitorium, dum dicunt de signo, seu merco Ioannis, quo dictæ bubalæ fuerunt signatæ vidente, & patiente Laureto, & de annotatione facta in Catasto ac solutione damnorum datorum per dictas bubalas vicinis facta per Ioannem, & aliis actibus possessoriis, quòd benè se compatiuntur cum probationibus actorum, quia stant simul, quòd huiusmodi actus possessorij facti fuerint per Ioannem, & eius hæredes, & nihilominus non iure proprio, sed ratione custodiæ susceptæ & benè probatæ, vt suprà, ex qua consignatione & receptione in custodiam inferebant DD. non potuisse Ioannem nec eius hæredes controuertere possessionem dicti Laureti, sed Laureti hæredes esse in primis, & ante omnia reintegrandos, iuxt. *l. si quis conduct. C. locat.* Bart. *in l. commodare* 15. *num.* 2. *ad finem vers. sed si agitur. ff. commod.* Ang *in fin.* & Salicet. *in d. l. si quis conduct.* vbi dicit quòd dispositio *d. l.* generaliter habet locum in omnibus causam habentibus ab actore. Castr. *in l. qui rem, num.* 3. *ff. depos.* Alexand. *in l. si alienam num* 6. *ff. solut. matr.* Felyn. *in cap. inter dilectos n.* 22. *de fid. instrum* Aym. *consil.* 157. *num.* 1. *vers. ex quibus*, & sequuta est Rota in grege in Romana pecudum 14. Nouembris 1611. coram R. P. D. Caualerio, & facit text. *in l. qui precariò ff. de precar.*

8 Nec obstare dixerunt bubalas hodie existentes non fuisse possessas à Laureto, quia sumus in armento, in quo licèt renouato intrat subrogatio, adeò vt dicatur idem armentum, & eiusdem naturæ. *l. grege* 13. iuncta gloss. *in vers. tenebitur*, quæ allegat iura similia *ff. de pignor.* vbi Odofr. *post med. vers. quia idem grex*, & Ang. *in summario, & sub numer.* 1. *in* 3. *notab.* Bart. *in l. cum tabernam* 34. *ante fin. vers. in dic. ff. de pignor.* Ideóque dari super eo hypothecam, & Saluianum fuit sæpè in Rota decisum. Et vlteriùs renouatio, & subrogatio, ac identitas dicti gregis detenti per hæredes Ioannis rei conuenti satis probatur per testes actorum, primum iuxta 21. tertium iuxta 46. sextum super 15. octauum super 16. vndecimum iuxta 38. & super 15. in dicto summario hæredum Laureti *num.* 5. & septimum super 1. *num.* 6. quæ nec etiam in dubium reuocabatur per reos conuentos; imò potiùs dicebatur admitti litis sustentatione, quæ cum adminiculis sufficit ad probationem secundi extremi. Capotaq. *decis.* 369. *part.* 2. Rota in Romana Spolij 1. Martij 1602. coram bo. me. Litta in Romana dotis 17. Decembris 1607. coram bo. me. Penia, & in aliis passim.

Verùm quia plura opponebantur tam contra personas, quàm contra dicta testium dictorum actorum, placuit Dominis, vt de illis particulariter videatur, & ideò fuit capta resolutio pro reintegratione, nisi obstent exceptiones contra testes. 9

R. P. D. BVRATTO.

Romana fideicommissi de Ioardis. Lunæ 6. Nouembris 1617.

ARGVMENTVM.

Fœminæ an censeantur vocatæ in fideicommisso in quo testator habuit rationem conseruandæ agnationis, & expressit pluries qualitatem masculinitatis, licèt illam non expresserit in omnibus substitutionibus, & quando fœminæ censeantur vocatæ per verba communia.

SVMMARIVM.

Fideicommissum non extare probatur, si nullibi ligatur vocatio, num. 1.

Fœminæ non censentur vocatæ vbi testator habuit rationem agnationis, etiamsi verba substitutionis essent apta illas comprehendere, numer. 2. *vbi etiam in fœminis agnatis.*

Fœmina non censentur vocatæ, vbi testator pluries qualitatem masculinitatis expressit, num. 3.

Masculi appellatione non venit fœmina, ibid.

Masculinitatis qualitas expressa in vna parte testamenti, in alia repetita censetur, num. 4. *vbi non solùm si sit facta expressa mentio illius, sed etiam vbi ex coniecturis illa deducitur, & num.* 6. *vbi quòd si est expressa in institutione, vel in priori substitutione, censetur repetita in posteriori substitutione.*

Dictio dicta *repetit omnes qualitates suprà expressas, n.* 5.

Repetitio facta per testatorem intelligitur retento eodem themate, ibid.

Verbum idem *non debet diuerso iure censeri, ibid.*

Mutatio voluntatis non præsumitur ibid.

Dictio alios *repetit qualitatem, & similitudinem in substantia, num.* 6.

Verba subsequentia apposita in eadem oratione intelligi debent sicut præcedentia, ibid.

Exclusus ab vna substitutione, censetur exclusus etiam ab alia, in qua eadem res continetur, ibid.

Descendentium, & proximiorum appellatione non veniunt fœminæ, vbi est habita ratio conseruandæ agnationis, num. 7.

Iuspatronatum reuideri non potest si ante annos 40. à publicatione Conc Trid. fuit constitutum, numer. 11. vbi quòd non ideo infertur quòd si iuspatronatus est ex priuilegio, non veniat sub regula octaua, & an regula Adriani obstet.

DECISIO DLXVIII.

1 IN hac causa duæ principales difficultates oriuntur. Prima est, an ista parochialis sit reseruata vigore regulæ octauæ, etiam quòd sit de iurepatronatus laicorum ex priuilegio. Secunda est, posito quòd de iurepatronatus laicorum ex priuilegio, an patronus, qui est in quasi possessione præsentandi, sit in ea manutenendus, dum cognoscitur, an huiusmodi iuspatronatus comprehendatur sub regula 8. Et quantum attinet ad primam difficultatem, si hæc parochialis non cadit sub alternatiua Episcopi, de quo particulariter erit agendum, certum est quòd est reseruata, cùm vacauerit de mense Octobris, qui Episcopo nó gaudente alternatiua est vnus de octo reseruatis, vt expresè legitur in dicta regula 8. non obstante quòd dicta parochialis sit de iurepatronatus ex augmento dotis annuorum solidorum 200. hoc est scut. 10. vt habetur in literis concessionis Iulij II. quia cùm sit ex priuilegio, comprehenditur sub dicta regula, vt sunt illius verba clara, *cùm tollat priuilegia, & indulta*, &c. vt fuit resolutum in causa Compsan. iurispatronat. 23. Ianuarij, & 3. Decembris 1604. coram bon. mem. Litta, vbi aliæ decisiones allegantur, & dicitur quòd regula tollit quascunque clausulas priuilegij, cùm deroget priuilegiis, & aliis, etiam quòd in illis fuerit dictum, quòd nunquam sub Apostolicis reseruationibus comprehendantur, & fuit ponderatum in hac causa 14. Nouembris superioris anni.

2 Quòd autem istud iuspatronatus sit ex priuilegio, satis patet, quia cùm agatur de acquirédo iurepatronatus ex dotatione, indubitata conclusio est quòd requiritur dotatio formalis, *c. filijs 16. quæst. 7.* Innoc. *in rubr. de iurepatr. num. 2.* Hostien. *in summa, eod tit. §. ex quibus, vers. idem videtur si Ecclesiam dotauit*, Ioan. Andr *in c. 1. in gloss. 1. eod. tit.* Card. *in rubr. eod. tit. numer. 3.* Abbas *in cap. quoniam, numer. 9. eod. tit.* Roch. *de iurepatronat. vers. dotauit quæst. 2. num. 4. vbi de communi.* Paulus de Cittadinis *part. 3. cau. 2.* Lambert. *lib. 1. part. 1. quæst. 6. art. 1.* & fuit dictum in causa Regien. iurispatr. 9. Maij, & 23. Iunij 1586. coram recol. mem. Hieronymo Card. Pamphilio tunc Rotæ Auditore, & in causa Tirasonen. iuris præsentandi 5. Maij 1593. coram bon. me. Penia, & 24. Ianuarij 1594. coram bon. mem. Alexandro Litta.

3 In nostro autem casu non adest dicta dotatio, sed solum augmentum dotis, ex quo de iure communi non acquiritur iuspatronatus, gloss. *in cap. piæ mentis, in vers. patronum 16. quæst. 7.* Abb. *consil. 59. lib. 2.* Roch. *de iurepatronat. in vers. dotauit. quæst. 2. & 3.* & fuit dictum in causa Lunen. Sarzanen. beneficij 5. Iulij 1599. coram Illustriss. D. meo Card. Millino, & aliàs sæpiùs, & propterea necesse fuisset ad acquirendum iuspatronatus quòd Ecclesia esset penitus depauperata, & eidem noua dos esset data, Roch. *vbi sup. quæst. 3.* Bero. *consilio 4. num. 24. vol. 1.* & fuit dictum in causa Lunen. Sarzenen. coram Illustriss. Millino, & in alleg. causa Compsana iurispatronat 23. Ianuarij, & 3. Decembr. coram bon. mem. Litta. & si admitteretur prædictam conclusionem intelligendam esse quando augmentum, quod datur, est parui momenti, & agitur de acquirendo iurepatronatus via ordinaria; secus tamen esse quando est tantæ considerationis, vt dos quam habet Ecclesia, habito respectu ad augmentum nullius sit considerationis, ita vt priuilegium concessum à Papa magis operetur concessionem ex iustitia, quam ex gratia, prout videtur sensisse Rota in causa Perusina de consimo 5. Decembris 1576. coram fel. record. Clemente VIII. vbi quòd iuspatronatus non dicitur acquisitum ex causa onerosa, nisi illud quod fuerit datum æquiualeat concessioni factæ, & idem repetiit Ruta in vtraque decisione Compsana, fuit tamen dictum hoc augmentum esse tam modicum, vt in nulla sit habendum consideratione, Roch. *de iurepatronat. vers. dotauit quæst. 9. num. 16.* vbi quòd modica dos non facit patronum, & nulla prorsus adest difficultas, quando augmentum dotis non ascendit ad medietatem annui valoris fructuum beneficij, vt dixit Rota in causa Valentina Parochialis de Carlet. 4. Maij 1601. coram Illustriss. D. meo Card. Lancellotto tunc Rotæ Aud.

Non obstat quòd Iuannes patronus soluerit scut. 4. mill. Capitulo del Pilar, pro recuperatione trium partium fructuum Ecclesię de Maella, quæ erant dismembratæ, & vnitæ Ecclesiæ de Pilat authoritate Pij IV. quia quatenus ista summa sufficeret pro acquirendo iurepatronatus, ex augmento dotis, in hoc tamen casu non fuit acquisitum. nam licèt verum sit, quòd in dotatione beneficij non debeat expresè reseruari iuspatronatus, & sufficiat quòd non fuerit remissum, *cap. significauit*, vbi DD. & præsertim Abb. *in 1. not.* Felyn. *num. 2. de testib.* & fuit sæpissimè in Rota dictum: attamen quando agitur de acquirendo iurepatronatus, ex augmento dotis, debet exprimi, quòd bona dantur pro dote, alias dans dicitur potiùs benefactor, Ioan. Andr. *in cap. 1. col. 3. in princ. vers alias autem, de iurepatr.* Abb. *in cap. 3. num. 10.* & Bero *num 89.* vbi de magis communi, *eod. tit.* idem Abb. *in consil. 59. num. 2. vers. vnde si quis, & consil. 206. sub num. 2. vers. 1. enim*, &c. *part. 2.* Roch. *de iurepatr. in vers. & dotauit, quæst. 6. numer. 9.* Lambertin. *de iurepatr. lib. 1. part. 1. quæst. 6. art. 1. n 9. cum pluribus seqq. & numer. 29.* & fuit dictum in causa Imolen. iurispatr. 7. Iunij 1577. coram Cantuccio, vbi dicitur de magis communi opinione relata inter impressas 167. *num. 3. part. 2.* & in alia Lucana Maiusculatus 4. Decembris 1587. coram Orano, & in Nolana beneficij 19. Ianuarij 1594. coram bon mem. Card. Arigonio, tunc Rotæ Auditore, & in Aretina Capellaniæ 16. Decembris 1594. coram bon. mem. Cardin. Pamphilio. 4

Quòd autem Ioannes non soluerit pro dote, hoc eo ipso probatur, ex quo non probatur pro dote soluisse, cùm hoc sit fundamentum partis, Oldrad. *consil. 254. num. 14. vers. ad formam verò, & numer. 21. vers. præterea aliud*, & bene facit, Angelus *in consil. 275. col. 5. num. 4. in fin. vers. sic in negatina, videmus*. & quamuis sufficiant coniecturæ ad probandum quòd dans, vel soluens, voluerit reseruare sibi iuspatronatus, Roch. *in ver. & dotauit. quæst. 6. num. 11 in fin.* Lambert. *lib. 1. part. 1. q. 6. art. 1. num. 16.* Bero. *in cap. 3. num. 90. vers. tacitè etiam dicetur, vsque ad finem, de iurepatr.* & fuit resolutum in causa Lucana Maiusculatus 4. Decembris 1587. coram bon. mem. Orano; attamen in hac facti specie cessant omnes coniecturæ, quia cùm causa agitaretur coram Gropperio, super nullitate dismembrationis, nunquam Ioannes comparuit tanquam patronus, sed tanquam vnus ex Parochianis, qui faciebant litem pro nullitate dismembrationis, vt patet ex deductis in summario Ludouici *à num. 3. vsque ad 9.* Et licèt in concordia, seu narratiua illius, cuius vigore dicta summa soluta fuit, Ioannes enuncietur patronus; attamen dicta verba sunt assertiua, cùm ibi dicatur, asserentem se patronum, & sunt etiam relatiua ad litem, & sententiam, in quibus Ioannes non nominatur patronus, & propterea non concludunt, quòd assignatio prædicta fuerit 5

facta

facta pro dote, iuxta not. *in cap. si Papa, de priuil. in 6. & in Clement. si summus, de sent. excomm.* & per Aretin. *in consil.* 23. *num.* 8. *vers. verum tamen, & consil.* 13. *col. fin. vers. præterea*, & cessat omnis difficultas, quia si agendum est via ordinaria ad acquirendum iuspatronatus, fuisset opus vt Ecclesia esset penitus depauperata, & egeret noua dote, vt suprà relatum est; si verò dicta dotatio sufficeret, itaut iuspatronatus dici posset acquisitum, ex titulo oneroso; quatenus tamen interuenisset beneplacitum Apostolicum, ex pariter suprà deductis, in hoc casu nullum adest beneplacitum, neque potest induci ex obseruantia, cùm dempto tempore litis anni 30. non interuenerint, cum obseruantia, Put. *decis.* 355. *lib.* 2. *in nou.* Rot. *decis.* 179. *part.* 2. & fuit sæpissimè dictum.

6 Quantum attinet ad secundam difficultatem, an ex quo patronus est in quasi possessione præsentandi, possit iuuari aduersùs dictam regulam 8. ex dicta quasi possessione præsentandi? & resolutum fuit non posse iuuari, quia cùm ex prædictis clarè constet beneficium esse de iurepatronatus, ex priuilegio, & sic comprehendi sub regula octaua, illa propter decretum irritans inficit nedum titulum, sed etiam possessionem, Cassad. *decis.* 1. *num.* 1. *& per tot. de restit. spol.* Put. *decis.* 196. *n.* 1. *lib.* 3. *in nou.* Rot. *decis.* 510. *numer.* 5. *lib.* 3. *part.* 3. Mandos. *super reg.* 1. *quæst.* 3. *per totam*, Modernus gloss. *reg.* 8. *gloss.* 31. *num.* 8. *& gloss.* 66. *num.* 29. & hæc conclusio procedit in casu isto, in quo habemus reseruationem, ex regula, nulla habita distinctione, an reseruatio sit de certo, vel incerto corpore beneficij, vt per Cassador. *decis.* 1. *num.* 3. *de restit. spoliat.* Germon. *de indult. in §. volentes, num.* 30. *&* 31. Modern. glossator *reg.* 8. *gloss.* 66. *num.* 32. & ista sententia inter alias fundatur in optima ratione, quia hodie omnes reseruationes sunt generales, ac per viam legis, & ex motu proprio, vt probat d. Modernus *in §.* 1. *proœmiali, num.* 57. & sic inficiunt possessionem, perinde, ac si essent super certo corpore expressæ, Lancellott. *de attentat.* 3. *part. cap.* 24. *quæst.* 9. *num.* 4. *&* 5. & fuit resolutum in causa Salamantina fructuum 9. Martij 1587. coram bon. mem. Giptio, Modernus gloss. *d. gloss.* 66. *n.* 34. *& seqq.*

7 Neque facit quòd prædicta conclusio verissima sit, quando decretum est iustificatum, vt si indubitanter constaret beneficium esse de iurepatronatus, ex priuilegio, alias non inficiat possessionem, Capuraq. *decisione* 326. *num.* 7. *part.* 3. Crescent. *decis.* 6. *de restit. spoliat.* Modern. gloss. *allegata gloss.* 66. *num.* 39. hîc autem decretum non videtur iustificatum, nam licèt adsint prædictæ probationes; attamen cùm probatio probationem non excludat, non potest dici decretum iustificatum, donec contrarium probari potest, Ægid. *dec.* 103. & ad hunc effectum videtur requiri res iudicata, vel confessio partis, Rot. *decis.* 269. *part.* 2. & fuit dictum in causa Baren. beneficiorum 14. Maij 1604. coram Illustriss. D. Card. Lancellotto. nam fuit responsum quòd licèt confessio partis, & res iudicata sint liquidissimæ probationes; attamen non excluduntur aliæ probationes, quæ de iure sunt liquidæ, prout sunt illæ, quæ fiunt ex instrumento, quæ liquidissimæ probationes de iure dicuntur, Gemin. *consil.* 27. *in princ.* Oldrad. *consilio* 139. *in fin. vers. decimo*; hîc autem, vt patet ex prædictis, probationes factæ super iurepatronatus non releuant, & ideo indubitatum, quòd probatio deducta ex instrumento sit liquida, cùm negotium sit discussum, Natta *consil.* 51. *num.* 18. *&* 19. Roland. à Valle *consilio* 75. *num.* 3. *lib.* 3.

8 Vlteriùs responsum fuit omnia beneficia præsumi libera, Innoc. *in cap. cùm venerabilis, num.* 9. & ibi DD. *de exception.* Ioan. Andr. *in cap. vnico, de capell. Monach. in* 6. Bald. *in sua margarita, vers. Ecclesia, num.* 19. Dec. *consilio* 117. *& consil.* 573. *col.* 2. Roch. *de iurepatron. in vers. construxit, num.* 29. quæ conclusio procedit nedum in priuatis, sed etiam in Imperatore, & aliis Principibus, vt probat Rodulphus Schrader. *consil.* 20. *lib.* 2. *inter consil. Ioannis Berchelten. col.* 32. *fol. mihi* 453. *vers. & licèt hac prima fronte*, & propterea cùm alia pars det de iurepatronatus, non plenè probat intentionem suam, vt patet ex dictis; quare non potest dici, quòd liquidè constet de exceptione iurispatronatus, & ideo regula operatur effectum suum, quia exceptio non est clara, Oldrad. *consil.* 206. *in princ. vers. restat.* Paris. *consil.* 67. *in princ. lib.* 4. Ias. *in l. Titia textores, in primo not ab. num.* 2. *& seqq. de leg.* 1. Nec quasi possessio suffragatur, cùm inficiatur ex decreto irritanti, vt suprà dictum est, & ita fuit seruatum in causa Compsana iurispatronatus coram bon. mem. Litta, vt patet ex vtraque decisione.

Comprobantur prædicta, quia non est nouum in iure, quòd proprietas quando de illa constat (prout constat in casu nostro ex prædictis) præferatur possessioni, vt in similibus terminis dixit Abb. *in cap. consultationibus, num.* 9. *de iurepatr.* Burr. *in cap. litteris, num.* 8. *eod. tit.* Ripa *in cap. cùm Ecclesia, num.* 130. *de caus. possess. & propr.* Dec. *consil.* 123. *numer.* 1. *& consil.* 149. *numer.* 2. Lamberrin. *de iurepatr. lib.* 2. *part.* 2. *quæst.* 3. *art.* 6. *n.* 4. *& seqq. & art.* 9. *num.* 2. Roch. *de iurepatronat. in verbo competens, quæst.* 15. *num.* 49. Paul. de Cittadinis *de iurepatronat. part.* 6. *art.* 53. *num.* 16. & fuit dictum in causa Imolen. iurispatron. 7. Iunij 1577. coram Cantuccio, & in causa Senen. iurispatr. 9. Ianuarij 1598. coram bon. mem. Francisco Penia, & in alia Romana de Publicolis 21. Ianuarij 1600. coram Episcopo Pacen. & in Melitana iurispatronatus 18. Aprilis 1608. coram Reuerendiss. Lugdunen. & vltimo loco in causa Lucana iurispatronat. 23. Ianuarij 1612. coram bon. mem. Penia, quæ licèt nuper fuerit reuocata coram R. P. D. meo Vbaldo, hoc prouenit, quia factum subsistebat, non autem iuris conclusiones. 9

Neque obstat quòd dum cognoscitur super meritis iurispatronatus, patronus non est sua possessione priuandus, vt fuit resolutum in causa Lucana Canonicatus 18. Maij 1590. coram Bubalo, quia placuit Dominis distinctio facta in causa Barchinonen. Prioratus 11. Maij 1600. coram me, videlicet quòd aut beneficium vacat in mense reseruato, & quasi possessio non suffragatur aduersùs clausulas regulæ 8. ex rationibus suprà ponderatis; aut non vacat in mense reseruato, & versamur in casu quo iuspatronatus potest reuideri per Ordinarium, iuxta terminos Concilij Trident. *sess.* 25. *cap.* 9. *de reformat.* & interim dum reuidetur, patronus sua quasi possessione non est priuandus, & in istis terminis loquitur prædicta decisio Bubali, & ita declarauit Congregatio Illustrissimorum interpretum, vt refertur in dicta causa Barchinonen. in nostro autem casu non agitur de reuisione iurispatronatus ad effectum vt debeat reuocari, vel confirmari, iuxta terminos dicti Concilij Trident. sed agitur an comprehendatur sub reg. 8. quæ non reuocat beneficia de iurepatronatus ex priuilegio, sed solùm reseruat. 10

Et prædicta responsione tollitur quòd iura patronatus non possunt reuideri, si ante annos 40. à publicatione Concilij fuerunt constituta, quia quicquid dicendum sit, an istud iuspatronatus possit dici constitutum per 40. annos ante publicationem Concilij, stante regula Adriani VI. quam difficultatem adnotaui excogitasse Illustrissimum D. Cardinalem Millinum tunc Rotæ Auditorem, dum proponebatur dicta causa Valentina de Carlet, hîc non agitur de reuisione, sed dicitur, quòd iuspatronatus est ex priuilegio, & quòd propterea est reseruatum per regulam 8. stant 11

enim

Possessionem alterius non potest allegare tertius, sed solum possidens ad suum ius & commodum tuendum, num. 4.
Possessio non probatur per instrumentum, in quo constat de illius apprehensione per Procuratorem facta, si non apparet de mandato, num. 5.

DECISIO DLIX.

Contra Franciscum Gondisaluum informantem, fuit resolutum

1 Prætendebat enim pensionem super Canonicatu Michaëli della Cerda reseruatam esse inualidam, ex eo quòd idem Michael tempore resignationis Canonicatus possideret etiam parochialem, per quam inttaret Incompatibilitas, & priuatio vtriusque beneficij ipso iure, ex decreto sacri Concilij *sess. 7. cap. 4.*

2 Atque ita tam ex defectu iuris in resignante, quàm ex falsa causa vacationis narratæ, quia per incompatibilitatem, non autem per resignationem vacauerit Canonicatus pensio, inde remanet inualida. Caputaquen. *decis. 291. part. 1. & decis. 198. p. 2.* Cæs. de Graff. *decis. 12. de praebend.* cum aliis allegatis.

3 Cæterùm quamuis in iure prædicta vera essent, animaduerterunt tamen Domini quòd factum retentionis vtriusque beneficij, à quo pendet vacatio, non iustificatur ab anno scilicet 1600. 7. Iulij, quo tempore Canonicatus Michaëli fuit collatus, & possessionem illius accepit vsque de mense Octobris, quo resignauit Canonicatum. Nam de continuatione possessionis parochialis in dicto tempore, non dantur actus expressi, & præsumpti non sufficiunt in præiudicium possidentis, & ad effectum priuationis.

4 Quia quòd quis possidebat, & hodie possideat, tertius non potest allegare, sed solus possidens ad tuendum suum ius & commodum. Puteus *decisione 17. lib. 2.* Menoch. post alios *de præsumpt. lib. 6. præsumption. 64. num. 30.*

5 Et vlteriùs non etiam bene probatur possessio parochialis ex instrumento quod datur, dum legitur capta per Procuratorem, de cuius mandato non constat prout necessarium est. gloss. *in cap. cum nostris, de conceß. præbend.* Rebuff. *in concord. tit. de electionibus derog. versic. quadragesimus sextus.* Capella Tholosan. *decis. 487.*

Et ita, &c.

R. P. D. PAMPHILIO.

Bononien. legatorum. Lunæ 3 Iulij 1617.

ARGVMENTVM.

Saluiani interdicti remedium competit etiam pro legatis.

SVMMARIVM.

Remedium Saluiani interdicti vt locum habeat, quæ requirantur, num. 1.
Remedium Saluiani interdicti competit etiam legatarijs pro legatorum consequutione, num. 2.

DECISIO DLX.

1 Carolus Antonius senior in eius vltimo testamento singulis eius filiabus, vel eis non extantibus earum filiis reliquit scuta 500. auri in auro, si contingat Carolum Antonium nepotem ex filio hæredem vniuersalem in pupillari ætate, vel postea quandocumque sine liberis decedere, ac post modum Bartholomæa Sensaria dicti testatoris vxor in eius pariter testamento DD. Francisco, & Vincentio de Sandellis eius ex Andromaca filia nepotibus reliquit domum de qua agitur, ideo supradicta die proposito dubio an supradictis Dominis de Sandellis sit danda immissio ex vtili Saluiano interdicto? Domini affirmatiuè respondendo censuerunt, quia per obitum Caroli Antonij & Bartholomææ coniugum, nec non Caroli Antonij iunioris absque liberis, de quo deponunt testes, fuit factus locus tam dicto legato scutorum 500. quàm etiam dicto legato domus, de quibus constat ex testamento dicti Caroli Antonij, & ex testamento Bartholomææ, ex quo etiam constat quòd dicti Domini de Sandellis sunt nepotes dicti Caroli Antonij senioris ex Andromaca filia, & ex immissione in possessionem per dictum D. Paulum in Rota obtenta constat dictum D. Carolum Antonium testatorem quoad legatum scutorum 500. hæc bona tempore obitus possedisse, & hodie per eum possideri, & io testamento Bartholomææ constat ipsam tempore obitus possedisse domum, de qua agitur; prout etiam ex mandato de immittendo, & possessione illius vigore per Ioannam hæredem adepta apparet dictam domum hodie per eam detineri, quæ sunt requisita in hoc iudicio. Bart. *in l. 1. num. 3. ff. de Saluian. & in l. 1. vbi gloß. C. eod. tit.* Aret. *in § item Seruiana, num. 9. Instit. de act.* Afflict. *decis. 383. num. 6.*

Quòd autem pro legatis huiusmodi interdictum competat, reprobata opinione aliorum, pluries tenuit Rota, & in decisione Paleotti 321. & fuit dictum in causa Strigonien. legati 10. Iunij 1588. coram Platto, in Fauentina legati 4. Nouembris 1589. coram bo. me. Cardinali Pamphilio, in Bononien. de Lambertinis 20. Februarij 1612. coram R. P. D. meo Manzanedo, & in Romana legatorum de Columna 27. Ianuarij 1614. & 20. Nouembris 1615. coram Reuerendissimo D. meo Damasceno, & aliàs sæpius, & pro ratione in dictis decisionibus adductis quòd cùm pro legatis competat hypothecaria, *l. 1.* vbi Ias. *num. 4. C. comm. de leg.* Doctor. *in l. 1. ff. de leg. 1.* debet etiam consequenter pro eis competere Saluianum, quod regulariter datur, vbicunque datur hypothecaria, Aret. *in dicto §. item Seruiana, sub num. 8. & seq.* Negusant. *de pignor. in 3. membr 8 part. num. 19.* cum aliis in dictis decisionibus adductis. Et ita, &c. 2

R. P. D. MANZANEDO.

Calaguritana sepulturarum. Lunæ 3. Iulij 1617.

ARGVMENTVM.

Sepultura in Ecclesia vendi non potest sine simonia, sed venditur locus, & situs.

SVMMARIVM.

Sepultura vendi non potest sine simonia, cùm sit res sacra, num. 1. declara vt ibidem infra, & num. 3.
Parochiani possunt cogi ad reparationem Ecclesiæ stante ipsius Ecclesiæ inopia, num. 2.
Sepultura vendi non potest, sed bene vendi potest locus, & situs praeminentior, & hoc casu datum est potius quadam eleemosyna pro reparatione, & necessitate Ecclesiæ, num. 3.

DECISIO DLXI.

Pro informante fuit resolutum, nempe constare de tribus conformibus quæ veniant exequendæ. Nam prima

prima sententia ordinarij Calaguritani mandans quòd in Ecclesia Sancti Ioannis de Molinar vendantur nouem sepulturæ in locis distinctis pro pretiis ibi designatis, fuit per alias duas, nempe Metropolitani Burgeñ. & Decani Burgeñ. simpliciter in omnibus confirmata. Et dictarum sententiarum validitas hodie est clara, quia licèt sub die 6. Aprilis 1615. sententia prouisionis Burgen. fuisset per Rotam declarata nulla ex defectu citationis. Tamen postea superueniente commissione in qua remittebatur sanatio dictæ nullitatis arbitrio Rotæ die 24. Aprilis præteriti, fuit dictum intrare arbitrium pro dictæ nullitatis sanatione, vt in decisione tunc extensa.

1 Quo verò ad iustitiam, licet sepultura vendi non possit absque labe simoniæ, cùm sit res sacra, *cap. abolendæ, de sepultur. cap. non satis, de simon.* Tamen pro sepultura licitum est pretium recipere ratione situs, vel dignioris loci in Ecclesia, cùm hoc non videatur concernere spiritualitatem, sed potiùs quandam præeminentiam, quæ potest pretio æstimari. Nam pro sepultura debita & necessaria Christianis in loco sacro adsunt loci particulares, vt sunt cœmiteria, pro quibus pecunia peti non potest, nec talis sepultura vendi, *dicto cap. abolenda.* si tamen aliquis ibi nolit sepeliri, sed eligat aliquem locum honorabiliorem in Ecclesia propter illum locum præeminentem, ille honor est, qui pretio æstimatur, & sic vendi potest, & hoc casu non dicitur vendi sepultura, quæ gratis præstatur defunctis per eorum parochos in cœmiterio. Sot. *de iustit. & iur. lib. 9. quæst. 7. artic. 1. circa med. vers. nihilominus.* Spin. *de testament gloss. 1. princip. num. 44.* Emanuel Rodriquez *quæst. regularium lib. 3. quæstion. 58. artic. 2.*

2 Quod maximè procedit, quia ob necessitatem Ecclesiæ, quæ reperitur magno ære alieno grauata, & indiget reparatione fabricæ, parochiani inter se conuenerunt, quod fieret dicta venditio, cùm aliàs stante inopia Ecclesiæ ipsi potuissent cogi ad dictam reparationem, per Concilium Tridentinum *sess. 21. cap. 7. vers. parochialis verò, de reformat.*

3 Vnde cùm laici sint qui vendunt non sepulturam, sed locum digniorem illius, & exigunt pro necessitate Ecclesiæ, non autem ipsa Ecclesia, non videtur prohibita venditio, cùm hoc casu datum pro loco sepulturæ sit potiùs quædam eleemosyna eroganda pro reparatione Ecclesiæ, aut fabricæ, quod non est simoniacum, vt probat Emanuel Rodriquez *vbi suprà, vers. aliter saluatur.*

Quibus non obstat quòd huic conuentioni parochianorum contradixerit Ioann. Martinez, quia licèt ipse solus habeat in dicta Ecclesia sepulturam propriam; tamen non per hoc potest prohibere ne aliis concedantur aliæ sepulturæ absque sui sepulchri præiudicio, &c.

R. P. D. BVRATTO.

Mutineñ. parochialis. Lunæ 3. Iuly 1617.

ARGVMENTVM.

Possessio nulla, & iniusta non priuat possessorem sua possessione, nec impedit manutentionem habentis anteriorem possessionem: dicitur autem possessio nulla, & iniusta nonnullis modis, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Possessionis adeptio probata per instrumentum alio non possidente sufficit ad manutentionem, num. 1.

Possessio probatur per confessionem partis, reiecta qualitate vitij, ibid.

Notario attestanti de actu præterito non creditur, n. 2.

Possessionis adeptio facta non citato possessore est nulla, numero 3.

Clausula Amota, *&c. operatur vt index procedere debeat cum causa cognitione, ibid.*

Possessio nulla, & iniusta non priuat possessorem sua possessione, nec impedit manutentionem habentis anteriorem possessionem, num. 4.

DECISIO DLXII.

Domini vnanimiter resoluerunt concedendam esse manutentionem Dominico, eius enim possessio visa fuit claré, & concludenter probata ex instrumento adeptionis illius, alio tunc non possidente, vulg. *l. prædia, ff. de acquirend. possess* & millies fuit dictum, præsertim cùm probetur etiam ex confessione partis in mandato de prouidendo narrantis Dominicum intrusum, & detinere, & occupare, quia cùm possessio præsumatur iusta, potest acceptari confessio possessionis, reiecta qualitate vitij, Aymon *consil. 150. num. 5. versicul sed posito*, & fuit dictum in Virduneñ. Abbatiæ 20. Februarij, & 27. Nouembris 1615. coram me. 1

Nec obstare dixerunt prætensam possessionem Antonij, tum quia non probatur per epistolam Ricchi prætensi subexecutoris Vicarij Mutinen. qui rescribendo eidem Vicario dicit se dedisse possessionem dicto Antonio iuxta tenorem litterarum dicti Vicarij, nec per relationem Nuntij, qui attestatur astitisse cum dicto Ricchio ad inducendum in possessionem dictum Antonium, cùm sint de actu præterito, Innocent. *in cap. 1. num. 6. versic si enim aliud, de fid. instrum.* Alexand. *consil. 241. sub num. 6. versic. quinimo, & si Notarius, lib. 6.* Aymon *consil. 171.* Pur. *decis 61. num. 1. lib. 1.* secundùm nouissimam impressionem, cum aliis adductis in Salamantina Archipresbyteratus 13. Martij 1615. coram R. P. D. meo Andrea, & fine restibus, Rota *decisione 15. num. 15. versic. tamen hoc erat, lib. 1. part. 3. diuersor.* & in dicta Salamantina Archipresbyteratus. 2

Tum etiam, quia nulla fuit, & iniusta tanquam capta, non citato Dominico possessore. *cap. licet, vbi gloss. in verbo, te non vocato, de præb. in 6.* Tanto magis stante forma mandati de prouidendo obtento ab Antonio cum clausula, *amoto*, &c. quæ operatur vt iudex procedere debeat cum causæ cognitione, & iuris ordine seruato, Abb. *in cap. de cætero, n. 8. vers quæro circa prædicta*, & ibi Felin. *num. 9. de sent. & re indic.* Achil. *decis. 384. aliàs 6. super reg de triennal. possess. & præcipue num. 4. vers. fuit dictum, & num. 5.* 3

Et hinc propterea cùm possessio nulla, & iniusta non priuet possessorem sua possessione, nec impediat manutentionem habentis anteriorem possessionem, Rot. *decis. 801. num. 7. vers quia pro responsione part. 1. diuers.* & in Mutinen. Canonicatus 27. Martij 1602. coram Litta. Meritò concluserunt Domini manutentionem dandam dicto Dominico informanti, &c. 4

R. P. D. VEROSPIO.

Bononieñ. exemptionis. Lunæ 3. Iulij 1617.

ARGVMENTVM.

De exemptione gabellæ, & exemptionis priuilegio multa notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Manutentio datur probata posse ione tempore mota litis, num.1.

Quasi possessio in incorporalibus acquiritur ex vnico actu, num.2.

Manutentio eo magis danda est possessori cum titulo, ibid.

Quasi possessio exemptionis non suffragatur sine scientia, & patientia eius de cuius præiudicio agitur, num.4.

Scientia, & patientia præsumitur ex multiplicitate actuum, ibid.

Obseruantia in vno casu non prodest in alio contra diuersas personas, num.6.

Exceptio concedens petitorium, non admittitur in possessorio summarissimo, ibid.

Decretum irritans non trahitur ad personas non comprehensas in dispositione, num.7.

DECISIO DLXIII.

1 CVm Regimen Bononiense prætenderet ementes, & contrahentes cum Carthusia ad consuetorum vectigalium solutionem cogere, fuit in partibus coram Illustriss. Archiepiscopo iudicium intentatum, vbi pro Monasterio fuerunt Apostolica priuilegia super huiusmodi exemptione producta, necnon pro illius quasi possessione nonnulli etiam testes examinati. Verùm causa de partibus ad Rotam auocata, & mihi commissa, dubitani super mandato de manutenendo, quod responsum fuit esse dandum Carthusiæ, cùm de illius quasi possessione de tempore motæ litis etiam quoad ementes ab ipsa doceatur. §. *retinendæ. Instit. de interdict. l.1. § huius autem*, vbi Batt. *in princ. l. ait prætor. §. quod ait. ff. vti possidetis.* Couarr. *pract. quæst. cap.17. n.3.* Caputaq. *decis.198. part.2.*

2 Testes enim pro illa examinati deponunt Monasterium, & ementes ab ipso pro bonis emptis in quasi possessione non soluendi gabellas existere. Et hoc etiam ex mandatis Prioris dicti Monasterij directis gabellariis, & effectum sortitis comprobatur, quod sufficit, cùm ex vnico actu quasi possessio in incorporalibus acquiratur. Ripa *in cap. cùm Ecclesia Sutrina, num.2. de caus. poss. & propriet.* Aym. *cons.124. num.9.* Cephal. *cons.170. num.52 lib.2.* Rota *decis.17. num.1. p.2. diuers.*

3 Et tanto magis hæc possessio venit manutenenda tanquam titulata, Bald. *in l. data opera, in fine. C. qui accusar. non possunt.* Rota *decis.595. num.2. part.2. diuersor.* Cùm pro parte Monasterij fuerit productum Nicolai V. priuilegium continens expressam exemptionem, & immunitatem, etiam quoad emptores, & cum dicto Monasterio contrahentes.

Non obstat exactio a gabellariis facta contra alios Regulares, quia non propterea contra Carthusianos illa suffragatur, cùm isti vertiant iure particulari, nec aliarum Religionum titulo nitantur. Ruin. *cons.217. num.13. versic. & si dicatur, lib.1.* Dec. *consil.215. num.5. in fine.* Stante præsertim ipsorum quasi possessione. Felin. *in d. cap. auditis, num.19. de præscript.* Aym. *cons.258. num 76.* Bero. *quæst.47. num.8.* Mohedan. *decis.22. num.2. de filijs presbyterorum.* Put. *decis.1037. num.2. part.2.*

4 Nec releuat scientiam & patientiam Regiminis non probari, sine qua non potuit acquiri exemptionis quasi possessio. *l.2 C. de seruit. & aqua.* Nam ex actuum multiplicitate illa præsumitur. Innocent. *in cap. bona il 2. de postul. prælat.* Abb. *in cap. cum Ecclesia Sutrina, num.25.* Rota *decis.166. part.1. diuersor. & decis.28. num.7. part.1.* Put. *decis.210 num.3 lib.* Et fuit dictum in Tirasonen. iurisdictionis 21. Maij 1614. coram Illustrissimo Cardinali Millino. Et in omnem euentum ex quo Carthusiani particularem titulum habent, Regiminis scientia, & patientia non requirebatur. Paul. de Castr. *in l. seruitutes, & in l. vltim. num. 9 versic. quarto quæro, ff. de seruitut.* Cæpol. *vrb. præd. cap.20. num.5 vers. secundò fallit.* Seraph. *decis.1213. num.6. in fine.* & fuit dictum in Albanen. iurisdictionis 26. Iunij 1615. coram me.

Non obstant Datiorum capitula per Iulium III. confirmata, quibus cauetur nullas tam in petitorio, quàm in possessorio exemptiones admitti. Non enim apparet Carthusianos fuisse in dictis capitulis comprehensos, cum ex eorum priuilegiis in generalibus dispositionibus ipsi non includantur. Vnde non potest dici prædicta capitula contra Carthusianos fuisse à Iulio III. confirmata. Seraphin. *decis.971. num. 7.* Castren. *cons.187. in princip. lib.2.* Corn. *cons.9 num.3. lib.3.* Bald. *in l. nominationis, in fine, C. de appellat.* 5

Quod ex obseruantia subsecuta colligitur, cùm illa contra Carthusianos & ab eis emetores demandata non fuerint executioni. Paul. de Castr. *cons.347. n.4. vers. tertiò præsumitur, lib.1.* Socin. *cons.25. num.25. lib.1.* Et in omnem euentum hæc exceptio tanquam concernens petitorium in hoc summariissimo possessorio non venit admittenda. Dec. *consil.19. & consil.467. num.13.* Afflict. *decis.119. num.7.* Neuizan. *cons.56. num.3.* Caputaq. *decis.342. num.4.* Rota *decis.41. num.9. & seq. & decis.64. num.3. part.2. diuers.* Seraph. *decis.971. in fine.* 6

Vnde non obstat decretum irritans in Breui Iulij III. appositum, quod etiam possessionem inficere dicitur: quia cùm non appareat, vt dixi, Carthusianos in dicto Breui fuisse comprehensos, hoc decretum non potest manutentionem impedire. Seraph. *dec.565. num.10.* & fuit dictum in Parmen. Prioratus 16. Ianuarij 1596. coram Orano, & in Cusentina Capellaniæ 26. Octobris 1601. coram Reuerendiss. Millino, & in Meliten. parochialis 27. Iunij 1603. coram Reuerend. D. meo Decano. 7

Non obstant extraiudiciales attestationes, quòd nimirum à Carthusianis ementes gabellam soluere consueuerunt. Nam illæ tanquam fides fidem non faciunt. Guido Pap. *decis.19.* & decis. Lauuen. 76 *num.16.* 8

R. P. D. DVNOZETTO.

Romana pecuniaria. Lunæ 3. Iulij 1617.

ARGVMENTVM.

Mercator nunquid possit propria authoritate sibi soluere debitum sui debitoris habentis pecuniam in ipsius banco, & vbi non adest Cameralis obligatio, iudicium incipere non potest à sequestro, & seruandi sunt in eo termini substantiales.

SVMMARIVM.

Creditor nunquid possit propria authoritate sibi soluere de pecunia sui debitoris penes ipsum existente, n.2. per tot.

Pecunia vnius non transit in dominium alterius, sine scientia & consensu domini pecuniarum, num.3.

Creditor anterior potest auocare pecuniam solutam per debitorem posteriori creditori, declara vt ibid.

Sequestrum non potest esse principium iudicij, vbi non adest Cameralis obligatio, num.6.

Termini substantiales seruari debent, vbi proceditur sine Camerali obligatione, ibid.

DECISIO DLXIV.

EX quibus rationibus sub die 5. Iunij proximè præteriti visum fuit Dominis, D. Robertum primum 1

teneri

teneri ad restitutionem pecuniarum, quas ipsi sibi soluere non potuit pro cōputo DD. de Cæsarinis, ex eisdemmet fundamentis. Domini standum esse in decisis censuerunt, non obstante quæ in contrarium longa verborum serie deducuntur.

2 Et primò non obstat quod dicitur pecuniam priùs fuisse solutam Bernardo Royas Procuratori D. Ducis Iuliani in ciuitate Madrid, & inde ex eius ordine & mandatō transmissam ad Vrbem per litteras Lucæ Palauicini, vnde inferunt cùm hæc pecunia transiuerit in dominium Ducis Iuliani per commissionē D. Roberti, potuisse de ea pecunia factā sui debitoris sibi soluere.

3 Responsum enim fuit nullam constitui differentiam quòd pecuniæ fuerint in dominio, & possessione Serenissimi Electoris, vel quòd fuerint illi debitæ, semper enim vrget eadem ratio quòd pecuniæ extant, & non transiuerunt in dominium Roberti, qui sine scientia, & consensu dicti Ducis Iuliani sibimet soluere voluit, sufficit enim vt hæc debitæ sint Serenissimo Electori, etiamsi dictæ pecuniæ mala fide commixtæ non fuissent de eius dominio. Nam semper agere potest ad condicen. pecuniam sibi debitam, dummodo extet, etiamsi per mille manus ambulauerit, potéstque auocari, vt fusè declarat Surd. *cons.* 4. *num.* 45. dum loquitur de creditore anteriore auocante pecuniam solutam per debitorem posteriori creditori, eùm creditor anterior nunquam fuisset dominus illius pecuniæ in specie, & licèt non sint, ipsæmet nihilominus censentur subrogatæ in locum aliarum pecuniarum primò per Procuratorem receptarum, sapiúntque naturam eius, in cuios locum facta fuit subrogatio. Mant. *cons.* 80. *vol.* 2. Gabr. *de regul. iuris conf.* 2. *num.* 52.

4 Secundò responsum fuit vltra quòd non constat de sufficienti mandato dicti Bernardi Royas, omnia gesta ab eo fuisse nulliter, & attentatè gesta, & sic cùm ab initio fuerit mala fides, possunt condici pecuniæ etiam commixtæ, & consumptæ, vt tradit idem Surd. *dicto consil.* 4. *num.* 43. & fusius firmatum fuit in supradicta decisione coram me.

5 Quòd autem nulliter pecuniæ fuerint solutæ dicto Procuratori, patet, quia sequestrum factum ab A. C. mandatúmque de consignando, omniáque gesta vigore dictorum decretorum fuerunt nulla, & attentata, & de eo nunquam Domini dubitarunt, & ipsimet Domini Cæsarini in supplicatione porrecta in Signatura gratiæ, illud ingenuè fassi sunt.

6 Nullitates enim sunt palpabiles, & quæ nullo modo velari possunt, quia A. C. non potuit contra omnes iuris regulas incipere à sequestro, multo minus cùm nulla adesset obligatio Cameralis, sed esset iudicium ordinarium procedere per simplex decretum de consignando, non seruatis terminis substantialibus, & nemine citato, cùm in actis non constaret de credito Dominorum de Cæsarinis; epistola enim nunquam fuit legitimè, & parte citata recognita, nec instrumentum census facti ad fauorem Dominorum de Glorieriis, in quo vis tota pro fructibus fiebat, fuerat productum, vt videre est in reuolutione actorum.

7 Quoad secundam partem dubij Domini existimarunt, non posse adhuc Serenissimum cogere D. Robertum, cùm huiusmodi actio non possit separari; nec debeat repetere pecuniam, nisi quatenus probet eam sibi debitam fuisse indebitè sequestratam & relaxatam, aliàs semper dicto Electori obstaret mandatum de consignando, donec iudicialiter fuerit reuocatum, idque per rem iudicatam. Robertus siquidem iure prætendet, etiam si sibi soluere non potuerit, eam tamen pecuniam Ducis Iuliani, vel suorum hæredum retinere posse, quousque creditum Serenissimi Electoris fuerit per sententiam, quæ possit exequutioni mandari, canonizatum.

Et ita decisum, &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Aquen. iurispatronatus. Lunæ 3. Iulij 1617.

ARGVMENTVM.

Argumentum sumas ex summario.

SVMMARIVM.

Attentata pendente termino ad appellandum reuocanda sunt, num. 2.

Exequutor dicitur mixtus, & non merus, quando in litteris adest clausula, dummodo non sit alteri ius quæsitum, *num.* 4.

DECISIO DLXV.

VAcante Capellania Sancti Ioannis Euangelistæ, 1 quæ de iurepatronatus illorum de Portiis assetitur, fuit à dictis patronis ad eam pro vna parte præsentatus Vitus Antonius Fucitos; pro altera verò Andreas de Portiis. Verùm Episcopus Aquensis prætendens eandem Capellaniam esse liberæ collationis, Ioanni Lucæ de Dulcibus illam contulit: à quo Vitus Antonius obtenta iuris cessione prouisionem Apostolicam in forma *Dignum* impetrauit, cum clausula quatenus Capellania esset libera, vel de iurepatronatus, cum derogatione illius medietatis. Et hæc prouisio directa fuit ordinario Aquensi, qui vocato dicto Andrea pronunciauit Vitum esse instituendum, necnon immittendum in possessionem, prout immisit. Verùm Andreas appellationis causa coram R cuer. Nuncio Neapolitano introducta sententiam fauorabilem reportauit, & cùm in tertia instantia coram Vicario Puteolarum succubuisset, appellauit ad ordinarium Nolanum, qui confirmauit dicti Nuncij sententiam, & eundem Andream instituit, necnon immisit in Capellaniæ possessionem. Denique causa coram me introducta Vito solùm informante dubitaui super mandato de manutenendo. quod Rota censuit neutri concedendum, sed opponendum esse sequestrum.

Non enim videtur Ioann. Andreas manutenendus, 2 cùm ordinarius Nolanus ipsum eadem die sententiæ pendente termino ad appellandum instituerit. *cap. non solùm, de appell. in* 6. *cap.* 1. *&* 2. *vt lit. pend. eod. lib.* Et per consequens institutio, mandatum de immittendo, & successiuè possessio tanquam attentata veniunt reuocanda. Bald. *in cap. Ecclesia S. Mariæ, num.* 3. *de constit.* Socin. *cons.* 99. *num.* 15. *lib.* 3. & fuit dictum in Parmen. beneficij 3. Martij 1609. coram Iusto.

Nec potest in dubium reuocari quòd à dicti Nolani sententia tanquam diffinitiua & iudicialiter citata parte lata daretur appellatio. Abb. *in cap. constitutus, il* 2. *num.* 14. *de appellat.* Franc. *in cap. auaritiæ, num.* 5. *& cap. fin. num.* 7. *de election. in* 6. Butr. *in d. cap. auaritiæ, n.* 10. *& d. cap. fin. num.* 12. Ancbar. *in cap. auaritiæ, num.* 6. *& cap. fin in fine.* Ioan. Andr. *cap. fin. num.* 5. *in fine.* Archid. *in cap. auaritiæ, num.* 12. Lamberteng. *de iurepatr. p.* 1. *lib.* 2. *quæst.* 11. *art.* 4. *num.* 3. 3

Nec pariter Vito Antonio competit manutentio, 4 quia cùm gratia Apostolica per eum in forma *Dignum* obtenta haberet clausulam, *dummodo non sit alteri ius quæsitum*, eiusdem litterarum executor merus non erat, sed mixtus, & tenebatur iudicialiter procedere iudicis partes assumendo. Felin. *in cap. fin. num.* 23. *de præscript.* Achill. *decis.* 6. *num.* 3. *super regul. de triennal.* Mohedan.

da 1. *decis.7.num.5.de restit.spoliat.* & fuit dictum in Baren.beneficij 11.Iulij 1611. coram bo.me. Penia, & in Tirasonen. eleemosynariæ 28.Ianuarij 1601. coram Illustrissimo D.Cardinale Lancellotto, & in Vrbinaten. capellaniæ 13.Iunij 1614. coram R.P.D. meo Manzanedo. Vnde cùm dictus executor sub 18. Maij pronunciauerit, & eademmet die Vitum immiserit in possessionem, attentata non videntur posse controuerti, ex allegatis. Et propterea iuxta Rotæ stylum dictum fuit sequestrum esse apponendum. Verall. *decis.* 157. *part.3.* Rota *decis.*570. *lib.3. part.*13. *diuersor.* & in allegata Vrbinaten. Capellæ coram R. P. D. meo Manzanedo.

R. P. D. BVRATTO.

Ferentina bubalarum. Lunæ 30. Octobris 1617.

ARGVMENTVM.

Possessorium reintegrandæ transit ad hæredes, datúrque etiam pro mobilibus & recuperatione animalium, & quomodo hoc casu probatum censeatur primum, & secundum extremum.

SVMMARIVM.

Possessorium reintegrandæ transit ad heredes, num.1.
Possessorium reintegrandæ datur etiam pro mobilibus, ibid.
Possessio censetur probata per eum, qui rem possessam alteri custodiendam tradit, num.3.
Possessio probatur ex responsione redditÿum, & perceptione fructuum, num.4.
Possessio censetur probata ex eo quòd quis prouidet omnibus necessarys ad rem de cuius possessione agitur, num.5.
Testes de auditu non faciunt semiplenam probationem, numero 7.
Conductor non potest locatoris possessionem tergiuersare, ibid.
Subrogata animalia in locum demortuorum non faciunt nouum armentum, & remanent sub antiqua hypotheca, num.8.
Possessio secundi extremi in possessorio reintegranda probatur per sustentationem litis, innixis adminiculis, ibid.

DECISIO DLXVI.

1 Reintegrandos esse dixerunt Domini hæredes Laureti ad possessionem bubalarum, de quibus agitur, ex persona dicti Laureti, qui cùm viuens intentauerit iudicium spolij, sicut ipse erat reintegrandus, ita & hæredes. Socin. *in l.rem quæ nobis.num.10.versic.item quia transit.ff.de acq.poss.* Cresc.*decis.3.de rest.spol.* Actio enim spolij competit etiam pro mobilibus. Socin. *in d. l.rem quæ nobis,num.13.vers.secundò conclude,* dicens esse de intentatione omnium. Rip.*in l.naturaliter §.nihil commune num.54.ff.eodem.* Menoch.*de recup.remed.15.n.193.*

2 Quòd autem dictus Lauretus esset reintegrandus, constat, quia anterior illius possessio (& sic primum extremum) visa fuit plenè, & sufficienter probata, ex infrà scriptis. Primò enim constat de emptione dd. bubalarum facta per dictum q. Lauretum ab illis de Virgiliis ex instrumento in summario *num.* 1. & de solutione pretij ex quitantia in summario *num.* 2. & de translatione possessionis, nedum ficta per clausulam *Constituti*, & cessionis iurium, sed de vera, & actuali apprehensione dictarum bubalarum, quam, & similiter dictam venditionem, ac pretij numerationem & traductionem illarum in territorium Ferrentini, seu Forsinonis ad locum nuncupatum *la selua de Muii*, & de dicta sylua ad alium locum probant testes. Et primò quoad emptionem dictarum bubalarum, tertius, sextus, & nonus iuxta vndecimum, & super primo, & secundo in summario hæredum Laureti *num.* 3. Primus, tertius, sextus, & septimus super primo *num.6.* Secundò circa pretij numerationem tertius, sextus, & nonus, iuxta vndecimum *num.*5. Tertiò de illarum traductione, seu translatione, sextus, & vndecimus super secundo, tertius, iuxta 27. & super secundo, *num.* 4. quartus super tertio, sextus & vndecimus super primo *num.6.* quintus super tertio, & tertius super quinto *num.9.& 10.*

Secundò constat Lauretum consignasse dictas bubalas ad custodiendum q. Ioanni, per cuius custodiam dicebatur dictus Lauretus illas possidere. Odofr. Alber. Bart. Andr. Castr. Rip. *in l.3.§ Nerua filius,ff.de acquir. possess.* de qua consignatione deponunt testes in dicto summario hæredum *num.4.* & præsertim sextus, & nonus deponentes de confessione extraiudiciali dicti Ioannis, & de interessentia quando dictus Lauretus commendauit custodiam dictarum bubalarum Ioanni, qui præsumuntur contestes. Alexand. *cons.*185. *num.2. & 6.lib.7.* Gabr.*de testib.conclus.2.num.5.& 6.* & fuit dictum in Colimbrien.matrimonij 14. Decembris 1615. coram me, ex quibus resultat concludentissima probatio, cùm sint de certa scientia. 3

Tertiò ex eisdem, & aliis testibus clarè deponentibus probatur Lauretum semper pro vero, & legitimo domino, & possessore à dicto Ioanne recognitum fuisse per transmissionem illi factam fructuum bubalarum, videlicet butyri, casei, seu prouaturarum, de qua primus iuxta vigesimoprimo, & super nono vndecimus, super vigesimumprimum in dicto summario *n.4.* Primus super quinto, decimus iuxta vigesimumsecundum, & super primo vndecimus *n.6.* sextus super quinto *num.* 9. tertius iuxta 22. octauus iuxta 21. & 22. & decimus super octauo *num.*11. Nec non pellium, seu coriorum, & carnium mortuarum. de qua nonus super tertio *num.7.* & iuxta 18.11. & super tertio tertius, super septimo septimus, & octauus iuxta 18. & vndecimus super septimo *num.*11. & vlteriùs Ioannem remittere solitum fuisse emere volentes animalia, vel coria ad Lauretum, deponunt primus, tertius, nonus, & vndecimus super nono, & super vndecimo in dicto summario *num.*12. ex qua responsione redditum, & perceptione fructuum apparet vera Laureti possessio. Bald. *in l indicia, num. 6. C. de rei vend.* Ripa *in l. 1. num.* 109. *ff. solut. matrimon.* Aucharan. *consil.* 217. *num.7. & 8.* Alexand. *cons.*161. *num.6. volum.6.* Socin. *consil.*13. *num.*14. *lib.4.* Dec. *consil.*400. Paris. *consil.*107. *num.*22. *in princip. part.*1. Rota *decis.*506.*num.4. part.*1. *diuers.*& facit text. *in l.litibus* 19.*C.de agric.& censib.lib.*11. *in l.2.ff de acquir.possess.& in l.Titia* 48. vbi Bart. & Castren. *ff. de solut.* cum aliis congestis per Menoch. *de retinend. possess. remed.* 3. *num.* 564. & in Barcinonen. beneficij 20. Iunij 1613. coram R.P. D. Vbaldo, & ad effectum reintegrationis Aymon *consil.* 107. *num.* 2. & licèt testes essent singulares, tamen probant cum tendant ad eorundem finem probandæ possessionis. *l. qui sententiam, C. de pœn.* Bald. *in l.1. num.* 20. *C. de testament. & consil.*39. *num.* 4. *& consil.*150. *num.*1. *versicul. super hoc, parte* 2. Aymon *consil.* 175. *num.* 34. *versic.præterea. & in tract de antiq.temp.part.4. sect sed enim, num.9. vers.sed in contrarium,* vbi de communi. Verall. *decis.*269. *part.*3. Cæsar de Grassis *decis.9.num.*10. *de testibus.* latissimè Farin. *de oppos. contra dict. test. quæst.*64. *num.*147.*&* 148. 4

Quartò probatur quòd dictus Laurens prouidebat de paleis, pabulis, seu herbis, stabulis, & aliis necessariis pro victu dd. bubalarum, necnon soluebat mercedem, 5

&

& prouidebat de victu pastoribus & custodibus illarum per testes decimum super 1.*num.*3. *&* 7. tertium iuxta 17.& vndecimum super 2. *n.* 4. quintum, septitoum super 3.duudecimú super 5.*n.*6.7.9.*&* 10. sextú, septimú super 5. vndecimum iuxta 16.*num* 9. & quòd dictus Lauretus pro dictis bubalis Cameræ Apostolicæ soluebar, vndecimus super 5 *num.*10.& secundus super 5. *num.*11. Necnon etiam quòd Ioannes habebat vtplurimum in manibus de pecuniis dicti Laureti, & in domo granum, vinum, carnes suinas salsas, de quibus poterat prouideri, & verisimiliter prouidebat de necessariis pro victu pastorum, & custodum. Primus iuxta 41.& super 4. tertius, & nonus super 4. vndecimus super 3.*num.*8.& iuxta 16. *num.* 9. & post mortem Ioannis, Marcus Tullius eius frater, & Cinthia mater continuarunt, & perseuerarunt recognoscendo, & retinendo dictas bubalas tanquam spectantes ad Lauretum, & eodem modo prout faciebat Ioannes in vita, vt deponunt vndecimus super 15. *num.* 5. tertius super 12. nouus super 13. *num.*11. & Cinthia mater dd. Ioan.& Marci Tullij paulo ante mortem dicti Ioannis illis suasit, vt dictas bubalas Laureto retineret, tertius super 9.in sommario *num.*4.

6 Quintò constat de communi reputatione, ac publica voce, & fama, tam in terra Frosinonis, quàm Ferentini, quòd dictæ bubalæ essent Laureti, ex primo super 17.*num.*4. & super 5, *num.* 6. vndecimo super 15. *n.* 5. & super 1. *num.* 6. ac detentæ per Ioannem & post eius mortem per eius hæredes in custodiam, & à dicto Laureto recognitæ; vndecimus super 15.*num.*5.tertius super 12. uunus super 13.*num.* 11.

7 Ex quibus sequitur non obstare testes, & probationes hæredum Ioannis, tum quia videntur percutere petitorium, dum conantur probare bubalas emptas fuisse per Lauretum ex pecuniis Ioannis, vt deponit vnicus testis in summario hæredum dicti Ioannis *n.* 2. de solo tamen auditu à Laureto, & venditoribus, per quem in omnem euentum vti facientem minus quàm semiplenam probationem, non tollitur plena in fortioribus. Bart. *in l.admonendi, num.*50.*ff.de iureiur.* Aym. *consil.*6 *num* 50. Ægid. *decis.*659.*num.*1. & pariter percutiunt petitorium, dum dicunt de signo, seu merco Ioannis, quo dictæ bubalæ fuerunt signatæ vidente, & patiente Laureto, & de annotatione facta in Carasto ac solutione damnorum datorum per dictas bubalas vicinis facta per Ioannem, & aliis actibus possessoriis, quòd benè se compatiuntur cum probationibus actorum, quia stant simul, quòd huiusmodi actus possessorij facti fuerint per Ioannem, & eius hæredes, & nihilominus non iure proprio, sed ratione custodiæ susceptæ & benè probatæ, vt suprà, ex qua consignatione & receptione in custodiam inferebant DD. non potuisse Ioannem nec eius hæredes controuertere possessionem dicti Laureti, sed Laureti hæredes esse in primis, & ante omnia reintegrandos, iuxt. *l. si quis conduct. C. locat.* Bart. *in l.commodare* 15 *num.*2. *ad finem vers. sed si agitur. ff.commod.* Ang *in fin.*& Salicet. *in d. l. si quis conduct.* vbi dicit quòd dispositio *d.l.* generaliter habet locum in omnibus causam habentibus ab actore. Castr. *in l.qui rem, num.*3. *ff.depos.* Alexand. *in l.si alienans num* 6. *ff.solut.matr.* Felyn. *in cap.inter dilectos n* 22. *de fid instrum* Aym. *consil.*157. *num.*1.*vers.ex quibus*, & sequuta est Rota in grege in Romana pecudum 14. Nouembris 1611. coram R. P. D. Caualerio, & facit text. *in l.qui precariò ff.de precar.*

8 Nec obstare dixerunt bubalas hodie existentes non fuisse possessas à Laureto, quia sumus in armento, in quo licèt renouatu intrar subrogatio, adeò vt dicatur idem armentum, & eiusdem naturæ. *l. grege* 13. iuncta gloss. *in vers.tenebitur*, quæ allegat iura similia. *ff. de pignor.* vbi Odoft. *post med.vers.quia idem grex*, & Ang. *in summario, & sub numer.*1. *in* 3.*notab.* Bart. *in l. cum tabernam* 34 *ante fin. vers. tu dic. ff. de pignor.* Ideóque dari super eo hypothecam, & Saluianum fuit sæpè in Rota decisum. Et vlteriùs renouatio, & subrogatio, ac identitas dicti gregis detenti per hærodes Ioannis rei conuenti satis probatur per testes actorum, primum iuxta 21. tertium iuxta 46. sextum super 15. octauum super 16. vndecimum iuxta 38. & super 15. in dicto summario hæredum Laureri *num.* 5. & septimum super 1. *num.* 6. quæ nec etiam in dubium reuocabatur per reos conuentos; imò potiùs dicebatur admitti litis sustentatione, quæ cum adminiculis sufficit ad probationem secundi extremi. Caputaq. *decis.* 369. *part.* 2, Rota in Romana Spolij 1.Martij 1602. coram bo. me. Litta in Romana dutis 17.Decembris 1607.coram bo. me.Peuia, & in aliis passim.

Verùm quia plura opponebantur tam contra personas, quàm contra dicta testium dictorum actorum, placuit Dominis, vt de illis particulariter videator, & ideò fuit capta resolutio pro reintegratione, nisi obstent exceptiones contra testes. 9

R. P. D. BVRATTO.

Romana fideicommissi de Ioardis. Lunæ 6. Nouembris 1617.

ARGVMENTVM.

Fœminæ an censeantur vocatæ in fideicommisso in quo testator habuit rationem conseruandæ agnationis, & expressit pluries qualitatem masculinitatis, licèt illam non expresserit in omnibus substitutionibus, & quando fœminæ censeantur vocatæ per verba communia.

SVMMARIVM.

*Fideicommissum non extare probatur, si nullibi ligatur vocatio, num.*1.

Fœmina non censentur vocata vbi testator habuit rationem agnationis, etiamsi verba substitutionis essent apta illas comprehendere, numer. 2. *vbi etiam in fœminis agnatis.*

Fœmina non censentur vocata, vbi testator pluries qualitatem masculinitatis expressit, num. 3.

Masculi appellatione non venit fœmina, ibid.

Masculinitatis qualitas expressa in vna parte testamenti, in alia repetita censetur, num. 4. *vbi non solùm si sit facta expressa mentio illius, sed etiam vbi ex coniecturis illa deducitur, & num.*6. *vbi quod si est expressa in institutione, vel in priori substitutione, censetur repetita in posteriori substitutione.*

*Dictio dicta repetit omnes qualitates suprà expressas, n.*5.

Repetitio facta per testatorem intelligitur retento eodem themate, ibid.

Verbum idem *non debet diuerso iure censeri, ibid.*

Mutatio voluntatis non præsumitur ibid.

Dictio alios *repetit qualitatem, & similitudinem in substantia, num.*6.

Verba subsequentia apposita in eadem oratione intelligi debent sicut præcedentia, ibid.

Exclusus ab vna substitutione, censetur exclusus etiam ab alia, in qua eadem res continetur, ibid.

Descendentium, & proximiorum appellatione non veniunt fœminæ, vbi est habita ratio conseruanda agnationis, num. 7.

Fœmina vbi fuit habita ratio agnationis, & vocatio est per verba communia, censentur vocata in defectum masculorum, num. 8. declara vt procedat quando fœmina ab initio, vel in aliqua parte testamenti vocata fuissent: secus quando ex coniecturis, vel aliàs constat quòd testator de masculis tantùm intellexit, ibid.

DECISIO DLXVII.

1 AD fauorem Lucretiæ non extare fideicommissum, DD. responderunt. Fundamentum fuit, quia nullibi legitur ipsius vocatio, quod sufficit dicere, Socin. sen. *consil.* 63. *num.* 14. *lib.* 3. Dec. *consil.* 287. *num.* 7. Ror. in his terminis in Carpentoraten. fideicommissi 1. Martij 1613. coram Reuerendissimo D. meo Sacrato. Nam clarissimum est in primis, quòd in hæredis institutione fœminæ nedum non fuerunt vocatæ, sed expresse exclusæ per testatorem, cùm solis masculis institutis filias tantùm dotauerit, eisdem præcipiendo, vt dictis dotibus essent contentæ.

Fideicommissum verò specialiter inductum super ædificio, & viridario, videbatur omnino restrictum, & limitatum ad masculos, idque colligi ex serie, & contextu ipsius testamenti inspectis mente, & verbis. Primò enim continet prohibitionem perpetuam diuisionis inter eius filios, & hæredes, inter quos voluit commune, & indiuisum conseruari, & incipit ibi, *Item voluit.* Secundò prohibitionem alienationis cum ratione expressa, vt perpetuò remaneat in domo, agnatione, & familia masculina, cum applicatione partis alienatæ per aliquem aliis, & vocatione aliorum proximiorum in euentum, in quem de communi consensu fieret alienatio, & cum repetita ratione, vt in perpetuam rei memoriam dictum ædificium, & locus in familia, & agnatione conseruetur, & incipit ibi, *quibus heredibus*, &c. Tertiò continet in euentum mortis alicuius ex dictis hæredibus substitutionem aliorum superuiuentium, & deinde proximiorum primogenitorum, & sic successiuè aliorum descendentium ex dicta sua familia, domo, & agnatione, &c. quæ incipit ibi, *Item*, &c. ex qua substitutione tanquam hodie purificata per obitum Flaminij vltimi masculi, Lucretia se vocatam prætendit.

2 Sed ex primis duabus partibus prohibitionis, diuisionis, & alienationis constare videbatur fœminas nunquam esse vocatas, seu inclusas. Primò ob vnicam, & generalem illam rationem redditam, & repetitam per testatorem conseruandi ædificium in familia, & agnatione, quæ operatur, vt fœminæ non censeantur comprehensæ, etiamsi verba substitutionum, & vocationum aliàs essent apta illas comprehendere. Socin. *consil.* 63. *num.* 24. *circa fin. lib.* 3. Cephal. *consil.* 306. *n.* 74. Gabr. *consil.* 132. *num.* 38. *cum seqq. & num.* 45. *vers. nec enim refert, lib.* 1. cum aliis per Molin. *de primog. Hispan. cap.* 5. *num.* 38. *lib.* 3. & Mantic. *de coniect. vlt. vol. lib.* 8. *tit.* 12. *num.* 8. *&* 9. & in specie dictum fuit in Carpentoraten. fideicommissi 13. Iunij 1607. coram R. P. D. meo Manzanedo, & 11. Ianuarij 1608. coram Illustrissimo Cardinali Lancellotto, & 1. Martij 1613. coram Reuerendissimo D. meo Sacrato, & antea in Nucerina fideicommissi 24. Nouembris 1595. coram bon. mem. Cardinali Mantica. quod procedit etiam in fœminis agnatis. Cephal. *consil.* 511. *num* 27. *lib.* 4. Ror. in dicta Carpentoraten. coram R. P. D. Manzanedo, & aliis.

3 Secúdò ex qualitate masculinitatis pluries expressa per eundé testatorem, vt ibi, in domo, familia, & agnatione masculina, & ibi, *& descendentibus ex eis per rectam lineam masculinam*, & ibi, *seu descendentium ab eis per lineam masculinam*, quo fit vt non possint dici comprehensæ fœminæ, cùm notum sit verbum *masculus*, ex sui natura, & proprietate eis conuenire. *l.* 1. *C. de adult. & l. scripturas. C. qui pot. in pign. hab. c. Raynaldus*, vbi gl. Host. & alij, *de testam.* Bart. *in l. cum auus, num.* 4. *ff. de cond. & dem.* Dec. *in l.* 2. *numer.* 97. *vers. & idem est. ff. de reg. iur.* cum aliis cumulatis per Molin. *dicto lib.* 3. *cap.* 5. *n.* 30. *& seq.* Peregrin. *de fideicomm. art.* 14. *n.* 39. vbi quòd est verissima traditio.

Quam masculinitatis qualitatem dicebant DD. re- 4
petitam censeri in sequẽtibus fideicõmissi partibus, in quibus omissa fuit. Socin. *d. consil.* 63. *num.* 14. *post princ. vers. & sic in aliis partibus testamenti, lib.* 3. Surd. *cons.* 241. *num.* 12. & hoc procedere non solùm quando expresse fuit dictum de familia masculina, prout hîc, sed etiam quando hoc ex coniecturis deducitur, veluti ex habita ratione conseruandæ agnationis. Ruin. *consil.* 161. *n.* 5. *& sub num.* 18. *lib.* 2. Crauett. *consil.* 306. *num.* 5. Gabr. *d. consil.* 132. *in quæst.* 4. *n.* 42. *cum seqq. lib.* 1. Peregr. *d. consilio* 159. *n.* 13. *vers. & in terminis lib.* 5.

Istámque repetitionem masculinitatis in substitu- 5
tione facta in casum mortis DD. confirmabant, quia verbis *familia, domo, & agnatione*, præposita est dictio *in dicta*, ex qua expressa relatio inducitur ad familiam, domum, & agnationem masculinam suprà enunciatam, cum omnibus qualitatibus suis, & sic etiam masculinitatis, per text. *in l. si prior*, & ibi Bald. *ff. sol. matr.* Ias. in simili de dictione repetitiua, vt suprà, *consil.* 108. *col. ante penult. vers. non quoque obstat lib.* 1. & in specie nostra Socin. *d. consil.* 63. *num.* 12. *lib.* 3. Quamuis eo ipso quòd testator in hac substitutione repetiit verba familiæ, & agnationis, censeatur intellexisse de masculina, cùm eam sic expresse suprà declarauerit, in hócque eodem sensu acceperit. *l. si seruus plu ium.* §. *fin. de leg.* 1. Bart. *in l. vnum. ff. de pet. hered.* Peregrin. in his terminis, *d. consil.* 159. *num.* 14. *in fin. lib.* 5. & quia vnum, & idem verbum non debet diuerso iure censeri, *l. eum qui. ff. de vsucap.* sic in proposito dicit Ruin. *consil.* 168. *num.* 15. *in princ. lib.* 3. Nec præsumitur mutatio voluntatis, *l. non ad ea. ff. de cond. & dem.* Sed vniformis illa censetur, & quæ fuit in præcedentibus continuata, præsumitur in sequentibus, vt ex Bart. *in l. fin. ff. ad Trebell.* arguit in specie Gabr. *consil.* 97. *n.* 36. *lib.* 1. Peregr. *d. cons.* 159. *n.* 13. *& num.* 15. *vers. quinto quia.*

Vlteriùs pro eadem masculinitatis repetitione pon- 6
derabant structuram verborum. Nam dum primò dicitur, *occurrente morte alicuius ex dictis suis heredibus*, &c. istud non potest intelligi, nisi de masculis, qui soli hæredes instituti fuerunt. Secundò dum deinceps substituit, & subrogat alios superuiuentes, hoc similiter intelligitur tantùm de masculis, quia dictio *alios* repetit qualitatem, & similitudinem in substantia. Felin. *in c. sedes num.* 6. *vers. dictio, alios, de rescript.* Alexand. *consil.* 1. *num.* 10. *lib.* 4. cum aliis relatis in illa Romana mensæ numulariæ 30. Iulij 1614. coram Reuerendissimo Domino meo Decano, & in nostris terminis Dec. *consilio* 182. *num.* 18. *versic. Tertio respondetur.* Demum cætera verba proximè subsequentia, *& deinde proximiores primogenitos, & sic successiuè alios descendentes in dicta sua familia*, &c. tanquam omnia adiecta, & restricta ad prædictam dictionem *alios*, quæ, vt dictum est, masculos tantùm complectitur, ordinem dumtaxat personarum successiuum adiungunt, retenta eadem qualitate masculinitatis, & cùm sint apposita in eadem oratione, intelligi debent, sicut & præcedentia. Bart. *in l. Scia.* §. *Caio, numer.* 3. *&* 5. *ff. de fund. instruct. & in l. prætor la* 2. §. *cuique differentia, in princip. vers. quandoque lex. ff. de vi bon. rapt.* fuit dictum in dicta Romana mensæ numulariæ, & tandem sufficere dicebant de contraria testatoris voluntate non constare, quia secunda ista substitutio quatenus dubia sit, per aliam

prio

priorem declarari debet, qui enim ab vna substitutione exclusus est, putatur exclusus etiam ab alia, in qua eadem res continetur. Bald. *in l. 2. §. fin ff. ad Trebell.* Dec. *consil* 186. *num.* 4. Gabr. *d. consi.* 132. *quæst.* 4. *n* 44. Quin etiam arguendo a fortiori, si testator in præcedentibus casibus ultionem, in quibus ob violationem, & transgressionem suæ dispositionis masculos minori prosequi fauore debebat, fœminas tamen nunquam in ipsorum defectum vocauit, multo minus eas videtur admittere voluisse in casu mortis eorumdem masculorum, in quo nulla adest eorum culpa, nec causa odij testatoris. Quibus accedit auctoritas. Ruin. *d. consilio* 168. *num.* 1. *vers. secundò respondetur, & num.* 14. *&* 55. *lib.* 3. qui in specie loquitur quando qualitas masculinitatis est expressa in institutione, vel in prima substitutione, & dicit quòd intelligitur etiam repetita in posteriori substitutione, & sequitur Peregr. *d. consilio* 159. *num.* 13. *&* 14. *lib* 5.

7 Ex his sequitur quòd nec possint dici fœminæ vocatæ per verba omnia descendentium proximiorum, & alia. Quia licet illa ex sui natura & proprietate apta sint eas comprehendere, ex causa tamen conseruandæ agnationis, & qualitate masculinitatis adiectis, eorum significatio ad masculos restringitur. Ruin. *d. consil.* 161 *num.* 5. *vol.* 2. Socin. *d. consil.* 63. *n.* 15. *vol.* 3. *& in vers. Familia.* Bald. inter cons. Anchar. 95. *num.* 3. Gabr. *d. consil.* 132. *quæst.* 4. *numer.* 38. Bursat. *consil.* 228. *num.* 46. *vol.* 3. & dixit Rota in dicta Carpentoraten. fideicommissi coram D. meo Manzanedo.

8 Neque obstare visum fuit quòd saltem in defectum masculorum, sicque in subsidium fœminæ intelligantur vocatæ. Socin. *consil.* 227. *num.* 5. *in fine, vers. sed multipliciter, & num.* 6. *lib.* 2. Ruin. *consil.* 120. *num.* 10. *&* 11. *lib.* 1. *& consil.* 140. *num.* 4. *lib.* 2. Cephal. *consil.* 152. *n.* 23. cum aliis allegatis. Quia ista declaratio, & limitatio procederet, si fœminæ ab initio, vel in aliqua testamenti parte vocatæ fuissent, non autem quando ex coniecturis, vt ex adiectione causæ conseruationis in familia, vel ex expressione masculinitatis constat de mente testatoris, quòd de masculis tantùm intellexerit, exclusis fœminis, prout in hoc casu. Gabr. *d. consilio* 132. *in* 5. *quæst. lib.* 1. Peregr. *d. consil.* 58. *num.* 6. *vers. secunda conclusio, & d. consil.* 159. *num.* 13. *vers. quartus est casus.* Rota in dicta Carpentoraten. fideicommissi 11. Ianuarij 1608. coram Illustrissimo Lancellotto, & voluit idem Socin. *d. consil.* 63. *num* 17. *lib.* 3. Imò hoc idem sensit *in allegato consil.* 227. vbi *num.* 5. *vers. sed contra præmissa*, dicit quòd licèt appellatione familiæ, & agnatorum veniant fœminæ ex masculis, secus si de mente testatoris ostendi potest quòd intellexit tantùm de masculis, & non de fœmininis, & sic eum etiam declarat Ruin. *in d. consil.* 120. *num.* 10. *lib.* 1. & Peregr. *de fideic. art.* 14. *num.* 39. *vers. sed contra*, & ratio est secundùm Gabr. *d. consil.* 132. *num.* 46. quia successiua vocatio tantùm locum habet inter eas personas, quæ initio vocantur: sed earum admissio aliqua ratione suspenditur vt alij præferantur, ad not. *in l. cum ita §. in fideicommisso, de leg.* 2. *& in l. Gallus. §. quidam rectè. ff. de lib. & posth.*

Et ita, &c.

R. P. D. COCCINO.

Cæsaraugustana parochialis de Maella. Lunæ 6. Nouembris 1617.

ARGVMENTVM.

Iuspatronatus quando acquiratur ex augmento dotis, & quando debeat expressè reseruari? Et an regula octaua comprehendat beneficia iurispatronatus ex priuilegio, non obstante quasi possessione præsentandi. & declaratur regula quòd patronus pendente cognitione iurispatronatus sit in quasi possessione præsentandi manutenendus.

SVMMARIVM.

Mensis Octobris Episcopo non gaudente alternatiua, est vnus de mensibus reseruatis Papæ, num. 1.

Regula octaua comprehendit beneficia iurispatronatus ex priuilegio, & derogat quibuscunque priuilegiis, etiam quod in illis fuerit dictum quòd numquam sub Apostolicis reseruationibus comprehendantur, ibid.

Iuspatronatus vt acquiratur ex dotatione, requiritur dotatio formalis, num. 2.

Iuspatronatus non acquiritur ex augmento dotis, nisi Ecclesia sit penitus depauperata, & eidem noua dos consecuta, num. 3. vbi maximè, quando augmentum est modicum, & sine difficultate, quando non ascendit ad medietatem annui valoris fructuum beneficij.

Iuspatronatus non dicitur acquisitum ex causa onerosa, nisi illud quod fuit datum, æquiualeat concessioni factæ, num. 3.

Iuspatronatus in dotatione beneficij non debet expressè reseruari, sed sufficit quòd non fuerit remissum, num. 4.

Fallit vbi agitur de acquirendo iurepatronatus ex augmento dotis, quia tunc debet exprimi quòd bona dantur pro dote, aliàs dans dicitur potiùs benefactor, ibid. & num. 5. vbi quòd probatur bona non fuisse data pro dote, eo ipso quòd non probatur fuisse data pro dote.

Iuspatronatus vt dicatur fuisse reseruatum soluenti, vel danti certa bona, sufficiunt coniectura, num. 5.

Relatiua dispositio non concludit vbi non concordat cum relato, ibid.

Beneplacitum Apostolicum vt inducatur ex obseruantia, requiritur spatium 30. annorum, dempto tempore litis, ibidem.

Regula octaua quatenus comprehendit beneficia iurispatronatus ex priuilegio habet locum non obstante quasi possessione præsentandi, cùm propter decretum irritans inficiat titulum & possessionem, num. 6. vbi quòd ideo conclusio procedit, quia reseruatio est generalis, nulla habita distinctione an sit de certo, vel incerto corpore beneficij.

Declara vt procedat quando decretum est iustificatum, vt si indubitanter constet beneficium esse de iurepatronatus ex priuilegio, aliàs secus, num. 7. vbi quòd requiritur res iudicata, vel confessio partis, aut alia liquida probatio, vtpote illa quæ resultat ex instrumento.

Reseruationes omnes hodie sunt generales & per viam legis, ac motu proprio, ideòque inficiunt possessionem perinde ac si essent super certo corpore expressæ, num. 6.

Probatio probationem non excludit, nisi adsit res iudicata, vel confessio partis, vel instrumentum, num. 7.

Probatio resultans ex instrumento dicitur liquidissima probatio, ibid.

Beneficia omnia præsumuntur libera, etiam in Imperatore & aliis principibus, num. 8.

Regula operatur effectum suum vbi exceptio non est clara, ibidem.

Proprietas quando de illa constat, præfertur possessioni, n. 9. vbi in terminis iurispatronatus, ibid.

Patronus dum cognoscitur super meritis iurispatronatus, non est sua quasi possessione priuandus, num. 1.

Declara quia aut beneficium vacat in mense reseruato, & quasi possessio non suffragatur aduersus octauam, aut non vacat in mense reseruato, & tunc cum iuspatronatus possit per Ordinarium reuideri, patronus non est interim sua possessione priuandus, ibid.

Iuspatronatus reuideri non potest si ante annos 40. à publicatione Conc. Trid. fuit constitutum, numer. 11. vbi quòd non ideo infertur quod si iuspatronatus est ex priuilegio, non veniat sub regula octaua, & an regula Adriani obstet.

DECISIO DLXVIII.

1 IN hac causa duæ principales difficultates oriuntur. Prima est, an ista parochialis sit reseruata vigore regulæ octauæ, etiam quòd sit de iurepatronatus laicorum ex priuilegio. Secunda est, posito quòd de iurepatronatus laicorum ex priuilegio, an patronus, qui est in quasi possessione præsentandi, sit in ea manutenendus, dum cognoscitur, an huiusmodi iuspatronatus comprehendatur sub regula 8. Et quantum attinet ad primam difficultatem, si hæc parochialis non cadit sub alternatiua Episcopi, de quo particulariter erit agendum, certum est quòd est reseruata, cùm vacauerit de mense Octobris, qui Episcopo nõ gaudente alternatiua est vnus de octo reseruatis, vt expressè legitur in dicta regula 8. non obstante quòd dicta parochialis sit de iurepatronatus ex augmento dotis annuorum solidorum 200. hoc est scut. 10. vt habetur in literis concessionis Iulij II. quia cùm sit ex priuilegio, comprehenditur sub dicta regula, vt sunt illius verba clara, *cum tollat priuilegia, & indulta*, &c. vt fuit resolutum in causa Compsan. iurispatronat. 23. Ianuarij, & 3. Decembris 1604. coram bon. mem. Litta, vbi aliæ decisiones allegantur, & dicitur quòd regula tollit quascunque clausulas priuilegij, cùm deroget priuilegiis, & aliis, etiam quòd in illis fuerit dictum, quòd nunquam sub Apostolicis reseruationibus comprehendantur, & fuit ponderatum in hac causa 14. Nouembris superioris anni.

2 Quòd autem istud iuspatronatus sit ex priuilegio, satis patet, quia cùm agatur de acquirẽdo iurepatronatus ex dotatione, indubitata conclusio est quòd requiritur dotatio formalis, c. *filijs* 16. *quæst*. 7. Innoc. *in rubr. de iurepatr. num*. 2. Hostien. *in summa eod. tit. §. ex quibus, vers. idem videtur si Ecclesiam dotauit*, Ioan. Andr. *in c*. 1. *in gloss*. 1. *eod. tit*. Card. *in rubr. eod. tit. numer*. 3. Abbas *in cap. quoniam, numer*. 9. *eod. tit*. Roch. *de iurepatronat. vers. dotauit quæst*. 2. *num*. 4. *vbi de communi*, Paulus de Cittadinis *part*. 3. *cau*. 2. Lambert. *lib*. 1. *part*. 1. *quæst*. 6. *art*. 1. & fuit dictum in causa Regien. iurispatr. 9. Maij, & 23. Iunij 1586. coram recol. mem. Hieronymo Card. Pamphilio tunc Rotæ Auditore, & in causa Tirasonen. iuris præsentandi 5. Maij 1593. coram bon. me. Penia, & 24. Ianuarij 1594. coram bon. mem. Alexandro Litta.

3 In nostro autem casu non adest dicta dotatio, sed solum augmentum dotis, ex quo de iure communi non acquiritur iuspatronatus, gloss. *in cap. pia mentis, in verf. patronum* 16. *quæst*. 7. Abb. *consil*. 59. *lib*. 2. Roch. *de iurepatronat. in vers. dotauit. quæst*. 2. & 3. & fuit dictum in causa Lunen. Sarzanen. beneficij 5. Iulij 1599. coram Illustriss. D. meo Card. Millino, & aliàs sæpius, & propterea necesse fuisset ad acquirendum iuspatronatus quòd Ecclesia esset penitus depauperata, & eidem noua dos esset data, Roch. *vbi sup. quæst*. 3. Bero. *consilio* 4. *num*. 24. *vol*. 1. & fuit dictum in causa Lunen. Sarzanen. coram Illustriss. Millino, & in alleg. causa Compsana iurispatronat. 23. Ianuarij, & 3. Decembr. coram bon. mem. Litta. & si admitteretur prædictam conclusionem intelligendam esse quando augmentum, quod datur, est parui momenti, & agitur de acquirendo iurepatronatus via ordinaria; secus tamen esse quando est rantæ considerationis, vt dos quam habet Ecclesia, habito respectu ad augmentum nullius sit considerationis, Ita vt priuilegium concessum à Papa magis operetur concessionem ex iustitia, quam ex gratia, prout videtur sensisse Rota in causa Perusina de consimo 3. Decembris 1576. coram fel. record. Clemente VIII. vbi quod iuspatronatus non dicitur acquisitum ex causa onerosa, nisi illud quod fuerit datum æquiualeat concessioni factæ, & idem repetiit Rota in vtraque decisione Compsana, fuit tamen dictum hoc augmentum esse tam modicum, vt in nulla sit habendum consideratione, Roch. *de iurepatronat. verf. dotauit quæst*. 9. *num*. 16. vbi quòd modica dos non facit patronum, & nulla prorsus adest difficultas, quando augmentum dotis non ascendit ad medietatem annui valoris fructuum beneficij, vt dixit Rota in causa Valentina Parochialis de Carlet. 4. Maij 1601. coram Illustriss. D. meo Card. Lancellotto tunc Rotæ Aud.

Non obstat quòd Ioannes patronus soluerit scut. 4. mill. Capitulo del Pilar, pro recuperatione trium partium fructuum Ecclesię de Maella, quæ erant dismembratæ, & vnitæ Ecclesiæ de Pilar authoritate Pij IV. quia quatenus ista summa sufficeret pro acquirendo iurepatronatus, ex augmento dotis; in hoc tamen casu non fuit acquisitum. nam licet verum sit, quòd in dotatione beneficij non debeat expressè reseruari iuspatronatus, & sufficiat quòd non fuerit remissum, *cap. significauit*, vbi DD. & præsertim Abb. *in* 1. *not*. Felyn. *num*. 2. *de testib*. & fuit sæpissime in Rota dictum: attamen quando agitur de acquirendo iurepatronatus, ex augmento dotis, debet exprimi, quòd bona dantur pro dote, aliàs dans dicitur potiùs benefactor, Ioan. Andr. *in cap*. 1. *col*. 3. *in princ. vers alius autem, de iurepatr*. Abb. *in cap*. 3. *num*. 10. & Bero. *num* 89. vbi de magis communi, *eod. tit*. idem Abb. *in consil*. 59. *num*. 2. *vers. vnde si quis, & consil*. 206. *sub num*. 2. *vers*. 1. *enim*, &c. *part*. 2. Roch. *de iurepatr. in vers. & dotauit, quæst*. 6. *numer*. 9. Lambertin. *de iurepatr. lib*. 1. *part*. 1. *quæst*. 6. *art*. 1. *n* 9. *cum pluribus seqq. & numer*. 29. & fuit dictum in causa Iraolen. iurispatr. 7. Iunij 1577. coram Cantuccio, vbi dicitur de magis communi opinione relata inter impressas 167. *num*. 3. *part*. 2. & in alia Lucana Maiusculatus 4. Decembris 1587. coram Orano, & in Nolana beneficij 19. Ianuarij 1594. coram bon mem. Card. Arigonio, tunc Rotæ Auditore, & in Aretina Capellaniæ 16. Decembris 1594 coram bon. mem. Cardin. Pamphilio. 4

Quod autem Ioannes non soluerit pro dote, hoc eo ipso probatur, ex quo non probatur pro dote soluisse, cùm hoc sit fundamentum partis, Oldrad. *consil*. 254. *num*. 14 *vers. ad formam vero, & numer*. 21. *vers. præterea aliud*, & bene facit, Angelus *in consil*. 275. *col*. 5. *num*. 4. *in fin. vers. sic in negatiua, videmus*. & quamuis sufficiant coniecturæ ad probandum quòd dans, vel soluens, voluerit reseruare sibi iuspatronatus, Roch. *in ver. & dotauit, quæst*. 6. *num*. 11. *in fin*. Lambert. *lib*. 1. *par*. 1. *q*. 6. *art*. 1. *num*. 16. Bero. *in cap*. 3. *num*. 90. *vers. tacitè etiam dicetur, vsque ad finem, de iurepatr*. & fuit resolutum in causa Lucana Maiusculatus 4. Decembris 1587. coram bon. mem. Orano; attamen in hac facti specie cessant omnes coniecturæ, quia cùm causa agitaretur coram Groppetio, super nullitate dismembrationis, nunquam Ioannes comparuit tanquam patronus, sed tanquam vnus ex Parochianis, qui faciebant litem pro nullitate dismembrationis, vt patet ex deductis in summario Ludouici *à num*. 3. *vsque ad* 9. Et licèt in concordia, seu narratiua illius, cuius vigore dicta summa soluta fuit, Ioannes enuncietur patronus; attamen dicta verba sunt assertiua, cùm ibi dicatur, asserentem se patronum, & sunt etiam relatiua ad litem, & sententiam, in quibus Ioannes non nominatur patronus, & propterea non concludunt, quòd assignatio prædicta fuerit 5

facta

facta pro dote, iuxta not. *in cap. si Papa, de priuil. in 6. & in Clement. si summus, de sent. excomm.* & per Aretin. *in consil. 23. num. 8. vers. verum tamen, & consil. 13. col. fin. vers. præterea*, & cessat omnis difficultas, quia si agendum est via ordinaria ad acquirendum iuspatronatus, fuisset opus vt Ecclesia esset penitus depauperata, & egeret noua dote, vt suprà relatum est; si verò dicta dotatio sufficeret, itaut iuspatronatus dici posset acquisitum, ex titulo oneroso; quatenus tamen interuenisset beneplacitum Apostolicum, ex pariter suprà deductis, in hoc casu nullum adest beneplacitum, neque potest induci ex obseruantia, cùm dempto tempore litis anni 30. non interuenerint, cum obseruantia, Put. *decis. 355. lib. 2. in nou.* Rot. *decis. 179. part. 2.* & fuit sæpissimè dictum.

6 Quantum attinet ad secundam difficultatem, an ex quo patronus est in quasi possessione præsentandi, possit iuuari aduersùs dictam regulam 8. ex dicta quasi possessione præsentandi? & resolutum fuit non posse iuuari, quia cùm ex prædictis clarè constet beneficium esse de iurepatronatus, ex priuilegio, & sic comprehendi sub regula octaua, illa propter decretum irritans inficit nedum titulum, sed etiam possessionem, Cassad. *decis. 1. num. 1. & per tot. de restit. spol.* Put. *decis. 196. n. 1. lib. 3. in nou.* Rot. *decis. 510. numer. 5. lib. 3. part. 3.* Mandos. *super reg. 1. quæst. 3. per totam*, Modernus gloss. *reg. 8. gloss. 31. num. 8. & gloss. 66. num. 29.* & hæc conclusio procedit in casu isto, in quo habemus reseruationem, ex regula, nulla habita distinctione, an reseruatio sit de certo, vel incerto corpore beneficij, vt per Cassador. *decis. 1. num. 4. de restit. spoliat.* Germon. *de indult. in §. volentes, num 30. & 31.* Modern. glossator *reg. 8. gloss. 66. num. 32.* & ista sententia inter alias fundatur in optima ratione, quia hodie omnes reseruationes sunt generales, ac per viam legis, & ex motu proprio, vt probat d. Modernus *in §. 1. proœmiali, num. 57.* & sic inficiunt possessionem, perinde, ac si essent super certo corpore expressæ, Lancellott. *de attentat. 3. part. cap. 24. quæst. 9. num. 4. & 5.* & fuit resolutum in causa Salamantina fructuum 9. Martij 1587. coram bon. mem. Giptio, Modernus gloss. *d. gloss. 66. n. 34. & seqq.*

7 Neque facit quòd prædicta conclusio verissima sit, quando decretum est iustificatum, vt si indubitanter constaret beneficium esse de iurepatronatus, ex priuilegio, aliàs non inficiat possessionem, Caputaq. *decisione 326. num. 7. part. 1.* Crescent. *decis. 6. de restit. spoliat.* Modern. gloss. *allegata gloss. 66. num. 39.* hîc autem decretum non videtur iustificatum. nam licèt adsint prædictæ probationes; attamen cùm probatio probationem non excludat, non potest dici decretum iustificatum, donec contrarium probari potest, Ægid. *dec. 103.* & ad hunc effectum videtur requiri res iudicata, vel confessio partis, Rot. *decis. 269. part. 2.* & fuit dictum in causa Baren. beneficiorum 14. Maij 1604. coram Illustriss. D. Card. Lancellotto. nam fuit responsum quòd licèt confessio partis, & res iudicata sint liquidissimæ probationes; attamen non excluduntur aliæ probationes, quæ de iure sunt liquidæ, prout sunt illæ, quæ fiunt ex instrumento, quæ liquidissimæ probationes de iure dicuntur, Gemin. *consil. 27. in princ.* Oldrad. *consilio 139. in fin vers. decimo*; hîc autem, vt patet ex prædictis, probationes factæ super iurepatronatus non releuant, & ideo indubitatum est, quòd probatio deducta ex instrumento sit liquida, cùm negotium sit discussum, Natta *consil. 51. num. 18. & 19.* Roland. à Valle *consilio 75. num. 3. lib. 3.*

8 Vlteriùs responsum fuit omnia beneficia præsumi libera, Innoc. *in cap. cùm venerabilis, num 9.* & ibi DD. *de exception.* Ioan. Andr. *in cap. vnico, de capell. Monach. in 6.* Bald. *in sua margarita, vers. Ecclesia, num. 19.* Dec. *consilio 117. & consil. 573. col. 2.* Roch. *de iurepatron. in vers. construxit, num. 29.* quæ conclusio procedit nedum in priuatis, sed etiam in Imperatore, & aliis Principibus, vt probat Rodulphus Schrader. *consil. 20. lib. 2. inter consil. Ioannis Berchelten. col. 32. fol mihi 453. vers. & licèt hac prima fronte*, & propterea cùm alia pars det de iurepatronatus, non plenè probat intentionem suam, vt patet ex dictis; quare non potest dici, quòd liquidè constet de exceptione iurispatronatus, & ideo regula operatur effectum suum, quia exceptio non est clara, Oldrad. *consil. 106. in princ. vers. restat.* Paris. *consil. 67. in princ. lib. 4.* Ias. *in l. Titia textores, in primo notab. num. 2. & seqq. de leg. 1.* Nec quasi possessio suffragatur, cùm inficietur ex decreto irritanti, vt supra dictum est, & ita fuit seruatum in causa Compsana iurispatronatus coram bon. mem. Litta, vt patet ex vtraque decisione.

9 Comprobantur prædicta, quia non est nouum in iure, quòd proprietas quando de illa constat (prout constat in casu nostro ex prædictis) præferatur possessioni, vt in similibus terminis dixit Abb. *in cap. consultationibus, num. 9. de iurepatr.* Butr. *in cap. litteris, num. 8. eod. tit.* Ripa *in cap. cùm Ecclesia, num. 130. de caus. possess. & propr.* Dec. *consil. 123. numer. 1. & consil. 149. numer. 2.* Lambertin. *de iurepatr. lib. 2. part. 2. quæst. 3. art. 6. n. 4. & seqq. & art. 9. num. 2.* Roch. *de iurepatronat. in verbo competens, quæst. 15. num. 49.* Paul. de Citadinis *de iurepatronat. part. 6. art. 53. num. 16.* & fuit dictum in causa Imolen. iurispatron. 7. Iunij 1577. coram Cantuccio, & in causa Senen. iurispatr. 9. Ianuarij 1598. coram bon. mem. Francisco Penia, & in alia Romana de Publicolis 21. Ianuarij 1600. coram Episcopo Pacen. & in Melitana iurispatronatus 18. Aprilis 1608. coram Reuerendiss. Lugdunen. & vltimo loco in causa Lucana iurispatronat. 23. Ianuarij 1612. coram bon. mem. Penia, quæ licèt nuper fuerit reuocata coram R. P. D. meo Vbaldo, hoc prouenit, quia factum subsistebat, non autem iuris conclusiones.

10 Neque obstat quòd dum cognoscitur super meritis iurispatronatus, patronus non est sua possessione priuandus, vt fuit resolutum in causa Lucana Canonicatus 18. Maij 1590. coram Bubalo, quia placuit Dominis distinctio facta in causa Barchinonen. Prioratus 11. Maij 1600. coram me, videlicet quòd aut beneficium vacat in mense reseruato, & quasi possessio non suffragatur aduersùs clausulas regulæ 8. ex rationibus suprà ponderatis; aut non vacat in mense reseruato, & versamur in casu quo iuspatronatus potest reuideri per Ordinarium, iuxta terminos Concilij Trident. *sess. 25. cap. 9. de reformat.* & interim dum reuidetur, patronus sua quasi possessione non est priuandus, & in istis terminis loquitur prædicta decisio Bubali, & ita declarauit Congregatio Illustrissimorum interpretum, vt refertur in dicta causa Barchinonen. in nostro autem casu non agitur de reuisione iurispatronatus ad effectum vt debeat reuocari, vel confirmari, iuxta terminos dicti Concilij Trident. sed agitur an comprehendatur sub reg. 8. quæ non reuocat beneficia de iurepatronatus ex priuilegio, sed solùm reseruat.

11 Et prædicta responsione tollitur quòd iura patronatus non possunt reuideri, si ante annos 40. à publicatione Concilij fuerunt constituta, quia quicquid dicendum sit, an istud iuspatronatus possit dici constitutum per 40. annos ante publicationem Concilij, stante regula Adriani VI. quam difficultatem adnotaui excogitasse Illustrissimum D. Cardinalem Millinum tunc Rotæ Auditorem, dum proponebatur dicta causa Valentina de Carlet, hîc non agitur de reuisione, sed dicitur, quòd iuspatronatus est ex priuilegio, & quòd propterea est reseruatum per regulam 8. stant

enim

enim simul, quòd iuspatronatus non possit reuideri, & quòd nihilominus sit ex priuilegio, itaut comprehendatur sub reseruatione regulæ 8.

12 Ex quibus si hoc beneficium non cadit sub alternatiua Episcopi, de quo erit videndum, standum est in decisis sub die 14. Nouembris superioris anni. Vbi conclusum fuit constare de reseruatione.

R. P. D. PAMPHILIO.

Romana expensarum. Luna 6. Nouembris 1617.

ARGVMENTVM.

Expensarum refectio facienda est à succumbente, & quæ quomodo probentur, & factæ à Procuratore numquid præsumantur factæ ex pecuniis ipsius Procuratoris, vel principalis.

SVMMARIVM.

Expensæ litis factæ in Aduocatis, Procuratoribus, Notariis, & copistis à succumbente reficiendæ sunt, n. 1.

Expensæ litis probantur per quitantias eorum, qui illas receperunt, ibid.

Liber priuatus si contineat aliquas partitas veras, & verificatas, probat etiam in aliis, ibid.

Aduocati non solent facere quitantias de honorariis ipsis datis, ibid.

Expensarum in lite factarum solutio numquid facta præsumatur à Procuratore de suo proprio, an verò de pecuniis principalis, num. 2.

Solutio præsumitur facta ex pecuniis soluentis potius, quàm alienis, ibid.

Præsumptionum multiplicatio admittitur, quando vna venit in consequentiam alterius, num. 4.

DECISIO DLXIX.

1 Domini steterunt in resolutis sub die 23. Ianuarij 1616. nempè expensas deberi D. Bartholomæo iuxta taxam faciendam, habita ratione eorum, quæ tunc in decisione deducta fuerunt; & moti sunt ea præcipuè ratione, quia vltra quòd huiusmodi expensæ omnes sunt cum Aduocatis, Procuratoribus, Notariis, copistis, & aliis occasione litis, quam certum est absque expensis fieri nõ potuisse, maximè, quia illa longo tempore in Curia agitata fuit, & non est verisimile, quòd omnes supradicti eorũ operas gratis locauerint, ad *l. cum de indebito. ff. de probat.* cum simil. Dantur etiam plures quitantiæ, & attestationes de recepto, ex quibus sicur expensæ in eis contentæ, verificatæ remanent, ita etiam ex illis potest argui ad alias, de quibus huiusmodi quitantiæ, & attestationes non dantur, vt in ploribus partiis libri priuati tradit Castr. *consil. 302. num. 4. vers. potissimè quia, lib. 1.* Gabr. qui plures allegat, & de magis communi in pract. seruand. testatur *de præsumpt. conclus. 5 num. 1.* & fuit dictum in causa Romana cambiorum 19. Februarij 1596. coram Mantica, & aliàs sæpe, quod procedit etiam in expensis cum Aduocatis, itaut non possit dici quòd ipsi verisimiliter pro D. Bartholomæo gratis dixerint, quia imò causa per eum agitata fuit nomine D. Lucæ, & Monachorum post illius mortem, & aliqui ex ipsis attestantur sibi fuisse per D. Bartholomæum integrè satisfactum iuxta solitum Romanæ Curiæ, quod ad istum effectum satis Dominis releuare visum fuit, ex supradictis, & tanto magis, quia ipsi de honorario huiusmodi quitantias facere non solent, nec debent, iuxta *l. 1. §. proinde. ff de var. & extraord. cognit.* cum aliis adductis per Decian. *in apolog. impress. post 3. vol. suorum responsionum cap. 22. num. 152. & pluribus sequentibus.*

Neque obstat quòd huiusmodi expensæ præsumantur factæ ex pecuniis D. Lucæ principalis, qui illas facere tenebatur, quia placuit responsio, quòd id procedere possit, si principalis fuisset præsens in Curia, in qua expensæ factæ fuerunt, in quibus terminis procedunt trad. per Neuizan. *consil. 19. num. 9.* relat. per Menoch. *lib. 6. præsumpt. 11. num. 8.* In casu autem de quo agitur principalis erat absens, & certum est, expensas fuisse factas per manus ipsius Domini Bartholomæi Procuratoris, qui propterea præsumitur potiùs illa fecisse ex propriis ipsius pecuniis, ex trad. per Bald. *in l. in restituenda C. de petен hered.* vbi loquitur in scholari, vel hospite, qui fecit expensas pro scholari infirmo, absentibus consanguineis ipsius, & postmodum in tertio voto dicit quòd probata expensa præsumitur facta de propria pecunia, & facit quòd solutio in dubio præsumitur facta de propriis pecuniis soluentis. Bart. *in l. 2. C. pro soc. & in l. si patruus, sub numer. 4. vers. aut dubitatur ex qua pecunia. C. communia vtriusque iudicij.* Alexand. *consil. 152. num. 5 lib. 7.* & probato facto præsumitur, quòd sit factum expensis facientis. Bald. *in l. fin § in computatione num. 2. in fine. C. de iur. deliber.* cum aliis in decisione adductis, præsertim quia si fuissent factæ ex pecuniis D. Lucæ principalis, vel Monachorum post mortem Lucæ in Curia transmissis, id facilè probari posset per litteras, & alias quitantias, quæ in similibus interuenire solent, vt fuit etiam in alia decisione ponderatum. 2

Nec obstat quòd Monachi vti successores D. Lucæ non habeant notitiam istarum litterarum, & quitantiarum, quia præterquam quòd illæ apud Mercatores facilè reperientur, tollitur etiam obiectum ex eo quòd post mortem dicti Lucæ lis prosecuta fuit nomine Monachorum per 8 annos, & non apparet quòd per dictum temporis spatium fuerit per eos ad Curiam aliqua pecuniarum quantitas ad istum effectum transmissa, de quo tamen verisimiliter appareret, ex supradictis. 3

Minus refragatur, quòd hîc detur multiplicatio præsumptionum, nempe quòd expensæ fuerint factæ ex pecuniis Procuratoris, quia vltra quòd de expensis factis à D. Bartholomæo constat etiam ex supradictis quitantiis, & attestationibus, quæ sont probationes veræ, fuit etiam pro responsione ponderatum quòd vna præsumptio venitet in consequentiam alterius, quo casu illarum multiplicatio admittitur. Menoch. *de præsumpt. q. 43 n. 1. lib. 1.* Put. *decis. 136. in fin. lib. 2.* & fuit dictum in causa ciuitatis Castelli bonorum 18. Martij 1611. coram R. D. Lugdunen. 4

Et ita decisum, &c.

R. P. D. BVRATTO.

Colimbrien. matrimonij. Luna 6. Nouembris 1617.

ARGVMENTVM.

Remissoria conceditur etiam ad probationem delicti, dummodo constet de magno fumo: aliter secus. Non autem conceditur remissoria ei, qui in prima instantia, seu in Curia potuit testes examinare, & non examinauit.

SVMMARIVM.

Sponsalia præcedentia non sufficiunt ad contrahendum matri

matrimonium, ita quod sponsa cogi possit ad illud contrahendum, data eiusdem sponsa incontinentia, n.1.

Remissoria datur etiam ad probandum delictum, dummodo detur eiusdem delicti magnus fumus, aliter secus, num. 2. vbi etiam, an testes sine citatione examinati faciant hunc fumum.

Testibus deponentibus de bona fama alicuius, magis creditur quàm deponentibus de mala fama, ibid.

Remissoria non conceditur ei, qui potuit testes in Curia examinare, & non examinauit, num. 3. & n. 4. vbi quod non etiam conceditur in secunda instantia, si in prima instantia potuit testes examinare, & non examinauit.

Remissoria conceditur etiam quod vnus tantùm articulus sit releuans, num. 4.

Matrimonium non impeditur per imparitatem coniugum, ibid.

DECISIO DLXX.

1 CVm resolutum fuisset sub diebus 14. Decembris 1615. & 21. Iunij 1616. constare de sponsalibus etiam iuratis inter DD. Emanuelem, & Blancam contractis, dedi dubium 10. Aprilis præteriti: an Emanuel cogendus esset ad contrahendum matrimonium per verba de præsenti? pro cuius parte opponebatur de incontinentia dictæ Blancæ post dicta sponsalia; ideóque ad contrahendum matrimonium cogi non posse, iuxta text. *in cap. quemadmodum*, vbi Abb. & cæteri, *de iureiur.* super qua incontinentia obtulit probationes, concessa sibi remissoria ad partes, & Domini dixerunt videndum an esset concedenda, propositóque dubio 5. Iulij præteriti, cùm non fuerit capta resolutio, hodie tenuerunt remissoriam esse denegandam.

2 Primò quia licèt materia sit releuans, nec remissoria denegetur etiam ad probandum delictum, Crescen. *decis.* 8. & 9. *de prob.* Attamen requiritur magnus fumus. Cassad. *decis.* 3. *num.* 2. *de dilat.* Verall. *dec.* 61. *part.* 3. Rot. *decis.* 687. *num.* 3. *lib.* 3. *part.* 3. *diuers.* Modern. *de remiss. cap.* 4. *num.* 3. & 4. & de aliquo hîc non constat. Nec obstant testes pro Emanuele sine citatione examinati, qui videntur de articulatis per eum deponere, & solent sufficere, etiam si sint nulliter examinati, dummodo concludant in dicto. Cassador. *d. decis.* 3. Modern. *de remiss. d. num.* 3. & 4.

Nam prætensus fumus ex dictis testibus resultans visus fuit Dominis extinctus per alios testes simili modo pro Blanca examinatos benè, & concludenter deponentes de eius nobilitate, pudicitia, & optima fama, qui sunt præferendi testibus Emanuelis tanquam deponentibus pro non delicto. Gabr. *de testib. concl.* 4. *n.* 21. & pauciores de bona fama præferuntur pluribus de mala. Gabr. *vbi supra num.* 25. & sufficit quòd fumus eodem modo tollatur, vt fuit dictum in Toletana parochialis 29. Martij 1593. cotam bon mem. Litta, & in Giennen. portionis 4. Decembris 1615. coram me.

3 Secundò, quia cùm pars Emanuelis haberet dictos testes in Curia, non curauit tanto temporis spatio illos repetere parte citata, imò cùm pro parte Blancæ instaretur disputati dubium, an dicta remissoria esset concedenda pro eodem Emanuele, fuit dilata disputatio prætextu dictos testes repetendi, & alios examinandi, quos tamen nunquã produxit, & ideò cùm constet eos habuisse hic testes quos examinare poterat, nõ est illi concedendum remissoria, arg. text. *in l. de die. §. iubetur iurari ff. qui satisd. cog.* vbi Castr. *n.* 15. Alex. *n.* 7. *sub §. Tutor Iacobin. n.* 10. Afflict. *decis.* 137. *n.* 4. cum cumulatis per Farin. *de oppos. contra exam. test. quæst.* 77. *n.* 39. Scacc. *de iudic. caus. ciuil. lib.* 2. *cap.* 3. *n.* 791. & oriebatur etiam suspicio, quia pendente causa in Rota dicti testes Emanuelis fuerunt inducti in alio Tribunali.

4 Non obstat articulata imparitas Blancæ cum dicto Emanuele, & sic quòd sufficiat vnus articulus releuans. Cassad. *decis.* 5. *de fig poss. & fruct. num* 6. Seraphin. *decis.* 1364. *n.* 3. & quotidie seruat Rota; quicquid enim sit de releuantia huius articuli, cùm imparitatem non impedire matrimonium teneat Molin. *de iust. & iur. disput.* 27. *num.* 4. & relati per Sanchez *de sponsal. lib.* 1. *disput.* 14. *num.* 2. illa fuit etiam articulata in partibus in prima instantia, & super ea examinauit testes, vt etiam publicatos, quo casu remissoria non conceditur. Rot. *decis.* 29. *de re iudic. in antiq. & decis.* 16. *de testibus in nou.* Vestr. *in prax. lib.* 6. *cap. vlt. de remiss. num.* 3. & alij relati per Farin. *de oppos. contra examen. test. quæst.* 77. *n.* 30. & fuit sæpissimè decisum, præsertim in Hispalen. matrimonij 5. Iunij 1609. coram Illustrissimo Cardinali Ludouisio, & in Ianuen. pecuniaria 5. Iunij 1613. coram R.P.D. meo Vbaldo.

Et ita fuit vtraque parte informante decisum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Pampilonen. Capella. Luna 6. Nouembris 1617.

ARGVMENTVM.

Spurij, & bastardi nunquid succedant in iurepatronatus, & nunquid veniant sub nomine consanguineorum, aut proximiorum.

SVMMARIVM.

Minor & filiusfamilias non potest in iudicio comparere, nec Procurator esse sine consensu patris. Fallit in causa spirituali, num. 1.

Causa capella cum onere Missarum dicitur spiritualis, vel saltim spirituali annexa, ibid.

Pater non habet administrationem in spiritualibus ad filium spectantibus, ibid.

Capella non sunt beneficia, nec dantur in titulum, & vtrùm laici & fœmina sint earum capaces, ibid.

Sententia lata sine citatione suppletur per conclusionem in causa de stylo Hispaniarum, num. 2.

Citatio pro singulis diebus & horis sustinetur quando terminus fuit tentus, & citatio reproducta in prima die, ibid.

Iuspatronatus regulari debet ex lege fundationis, quæ semper attendi debet, ibid. in fine.

Consanguineorum appellatione nunquid veniat spurius in materia iurispatronatus, num. 3.

Consanguinei nomen de iure multis modis accipi solet, sed de iure Canonico intelligitur pro eo, qui quo quomodo coniunctus est in quocumque gradu, vel ex patre, vel ex matre, num. 3. & 4.

Communis loquendi vsus in quacumque materia attendi debet, num. 4. & 5. in fine.

Spurij & bastardi, & alij quicumque illegitimi dicuntur sanguine coniuncti, num. 4.

Iuspatronatus transmittitur ad spurios, quando sic constat de voluntate testatoris, num. 5.

Proximiorum appellatione nunquid veniant spurij & bastardi, num. 6.

DECISIO DLXXI.

CEnsuerunt Domini sententias esse confirmandas, 1 quia de earum validitate & iustitia ex reuolutione processus apparet.

Neque respectu primæ sententiæ videtur obstare 2 defectus mandati Petri de Hae, quippe esset anno-

rum 15. & inhabilis per ſe & per alios eſſe in iudicio ſine curatore, vel ſine conſenſu patris, ſi tunc degebant in humanis. *cap. fin. cum gloſſ. de iud. in 6. l fin.* vbi gl. *in §. neceſſitate. C. de bonis quæ liberis. l. 1. in fine. C. de annali except. l. 1. §. in conſit. ff. de admin. tutor.* Quia cùm agatur de Capella cum onere Miſſarum, quod reſpicit materiam ſpiritualem, vel ſaltim ſpirituali annexam, in qua pater non habet adminiſtrationem. *cap. fin. de iudic. in 6.* Gig. poſt alios *conſil.* 14. *num.* 3. *& ſeq.* inde ſequitur quòd peracto anno 14. tam agendo, quàm excipiendo poteſt ſtare in iudicio, vt bene declaratur *in d. cap. fin.* & per Gig. *loco præallegato.* Nec vrgebat conſideratio cauſæ prophanæ, ex eo quòd huiuſmodi Capellæ non ſint beneficia, poſtquam non dantur in titulum, & laici, ac fœminæ ſunt capaces, cùm conſiſtant in ſimplici adminiſtratione bonorum, Rot. diuerſor. *deciſione* 182. *part.* 1. *& deciſ.* 264. *part.* 2. Quia diſpoſitio *cap. fin.* nedum capit merè ſpiritualia, ſed etiam dependentia, & ordinata ad ſpecialia. Ibi, *necnon dependentia ab ois*, & idem declarat gloſſ. *ibidem in verbo ſpiritualibus.* Capella autem de qua agitur erecta fuit pro celebratione Miſſarum, ideo diſpoſitio dicti Capituli bene conuenit, cùm Miſſarum celebratio ad ſpiritualia tendat.

2 Quo verò ad ſecundam ſententiam, non ſubſiſtit defectus citationis, quia vltra quòd præceſſit concluſio in cauſa quæ fuit parti intimata, & ſufficeret ad ſuſtinendam ſententiam de ſtylo Hiſpaniarum, vt ſæpiùs Rota tenuit, interuenit etiam alia citatio ſpecialis ad ſententiam quæ fuit executa contra Procuratorem Petri die 23. Septembris pro die 24. ſubſequenti, in quo ſententia fuit prolata, & quamuis in eadem citatione fuerit additum, & pro octo diebus ſequentibus: nihilominus ſententia remanet valida, vti lata in primo termino, in quo vaga, aut incerta dici non poterat.

Similiter iuſtitia eſt patens, quia ſententiæ ſunt latæ ad fauorem Didaci, qui eſt conſanguineus & proximus ipſi fundatori, & in concurſu cum Petro, qui erat in remotiori gradu, præferendum eſt, ex *l. fundationis*, quæ ſemper attendi debet, *cap recipimus, de priuileg. l. ad probationem. C. de probat.* ibi, *quem tenor oſtendit.* Barbat. *conſil.* 33. *n.* 8. Roch. *de iurepatron. in verbo pro eo, quæſt.* 12.

3 Non obſtat, quòd Didacus tanquam deſcendens à Ioanne ſpurio venire non poteſt ſub nomine conſanguineorum, neque iura conſanguinitatis ex parte præſens habere poſſit, *l. ſi ſpurius. ff. vnde cognat.* Felin. *in cap. nonnulli. §. ſunt alij, numer.* 19. *de reſcript.* Honded. poſt alios *conſilio* 5. *numer.* 16. *& ſeq lib.* 2. Gabriel *conſilio* 195. *numer.* 5. *lib.* 1. & Molin. *de primog. lib.* 1. *cap.* 4. *numer.* 45. cum aliis allegatis. Quia fuit reſponſum, quòd etiamſi conſanguinei nomen de iure multis modis accipi ſoleat, vt referunt Corn. *conſil.* 21. *lib.* 1. Tiraquell. *de retract. lignag. §.* 1. *gloſſ.* 9. *num.* 4. Peregrin. *de fideicommiſſ. art.* 22. *numer.* 35. Tamen ſecundùm ius Canonicum intelligitur pro eo, qui quoquomodo ſanguine coniunctus eſt, vel ex patre, vel ex matre, & quocumque gradu & ſexu ſe attingat, & hoc quoque aſſerunt intelligere communem vſum loquendi, qui in quacumque materia attendi debet. Bart. *in l. omnes populi, numer.* 58. *ff. de iuſtit. & iur.* Abb. *in cap. nonnulli, num.* 5. *de reſcript.*

4 Vocabulum autem *ſanguinis*, vnde conſanguinei dicti ſunt, generale eſt, & ad omnes refertur, qui ſanguine contingere poſſunt. *l. hac parte. ff. vnde cognat. l. vel ſi ſanguine. ff. de manumiſſ. vind.* Tiraquellus *d. gloſſ.* 9. *numer.* 6. Couarr. *ſuper 4. decretal. part.* 6. *§.* 6. *de conſanguin.* Sanchez *de matrim. lib.* 7. *diſputatione* 50. *numer.* 1. *lib.* 2. Vnde cùm ſpurij & baſtardi, ac alij quicumque illegitimi, vbi non dubitatur de filiatione, ab eodem ſanguine & ſemine proficiſcantur, & inſpecta natura ſint filij, & conſanguinei, in eiſque cadat affectio naturalis, videntur comprehenſi in diſpoſitione loquendi de conſanguineis, niſi mens diſponentis aliter ſuadeat. Bart. *in l. pronunciatio. § familia, in fine, ff. de verbor. ſignificat, & in l. tutelas, numer.* 4. *ff. de cap. dimin.* Abb. *in cap. nonnulli, §. ſunt & alij, in fin. de reſcript.* Nauarr. *conſil.* 4. *ſub tit. de iurepatronatus.* & hîc conueniunt termini deciſionis Tiraſonen. Eleemoſynariæ 14. Nouembris 1603. coram Cardinali Lancellotto, quamuis verba non ſint eadem, dum deſcendentibus vocatis erat quæſtio, in quibus cadebat minor difficultas.

Neque poterat dubitari in præſenti de voluntate teſtatoris, ad quam Nauarr. & alij reſpiciendum eſſe animaduertunt, quia de huiuſmodi perſona habita fuit mentio per fundatorem tanquam de filio naturali Ferdinandi de Azedo eiuſdem fundatoris fratris, & honorauit illum legato ſcutorum 300. ſciens eſſe adminiſtratorem bonorum huius Capellæ. ex quibus apparet quòd non abhorruit perſonam iſtius illegitimi, & quamuis non nominauerit illum nomine proprio, ſed ſub verbis, quòd quidem filius naturalis, non propterea ſonant in excluſionem, aut odium, dum odioſis non donatur, neque in eos cadit confidentia adminiſtrationis, quæ ſunt ſigna & indicia dilectionis, non autem odij, & ex prædictis bene euitatur diſpoſitio *l. ſi ſpurius. ff. vnde cognat. & §. vulgo. Inſtit. de ſucceſſ. cognat.* In quibus iuribus fundantur argumenta Honded. & aliorum, qui ſupra allegati fuerunt, quia Didacus non venit ex iure ſibi per legem ciuilem delato ab inteſtato, mediante perſona ſui patris, itaut illi adhærendum ſit pro aſſequenda poſſeſſione, ſed ex propria perſona, & ex vocatione hominis, à quo proprietas verborum non excludit, ſecundùm ius Canonicum, *cap. tua nos, & cap. non debet, de conſanguinitate & affinit. cap. poſtremò, de appellat.* quod attendi debet, quia communis vſus ita intelligit, vt iam dictum eſt, & materia id ſuadet tanquam ordinata ad ſpiritualitatem pro celebrandis Miſſis. Bald. *in l. ſi quando, in princ. C. de inoffic. teſtam.* Peregrin. *de fideicommiſſ. artic.* 22. *num.* 35. *verſic. Sed contra arguunt.* 5

Tollitur & altera ponderatio eiuſdem Hondedei *in d. conſilio* 5. *numer.* 18. & Decian. *conſil.* 1. *numero* 377. de verbo *proximiores*, de quo dicebant, vbi fit mentio de illis, ſemper ſit intelligendum, qui iure ciuili ſunt proximiores, per *l. 1. C. vnde vir, & vxor. & l. 1. C. de impon. lucr. deſcript. lib.* 10. Quia non propterea infertur quòd fundator loquutus fuerit per verba ciuilia, in quibus conſiſtit ſubſtantia differentiæ, ſecundùm Bart. *in d. l. pronunciatio. §. familia. ff. de verbor. ſignificat.* & hoc retento qualitas proximitatis bene determinatur à perſona conſanguinei, qualis qualis illa fuerit, non autem è contra, & ita fuit reſolutum, niſi legitima linea ſit præferenda, de qua ordinatum fuit, vt in particulari diſputatione diſcuteretur. 6

R. P. D.

R. P. D. VEROSPIO,

Romana legitimæ. Luna 7. Nouembris 1617.

ARGVMENTVM.

Nullitas contractus mulieris ob non seruatam formam solemnitatum statutariarũ allegari non potest à tertio, & simulatio probanda ab eo, qui simulationem allegat, non præsumitur cessante causa simulationis.

SVMMARIVM.

Procurator ad exigendum de ex actis rationem reddere teneetnr ipsi tantum constituenti, num. 1. ante finem. declara, vt num. 5.

Solutio probatur per quitationem factam à recipiente, n. 1. in fine.

Mulieris contractus nullitatem ob defectum solemnitatum statutariarum ipsa solum allegare potest, & non tertius, num. 2.

Simulationis causa cessante, simulatio non præsumitur, num. 3.

Simulatio probanda est per eum, qui simulationem allegat, ibid. in fine.

Ratificatio habet vim mandati, num. 4.

DECISIO DLXXII.

1 CVm fuisset coram me decisum die 4. Decembris præteriti, Plautillam ad vlteriora procedere non posse contra Franciscum Bagliet non citatum, nec auditam pretio domus indebitè per illum nomine Alexandræ vxoris exacto post commissionem contra eundem emanatam. Dubitaui an dictus Franciscus ad eiusdem pretij restitutionem tanquam ab ipsius manus peruenti teneretur? Et fuit negatiuè resolutum; quãuis enim hodie constet, illum indebitè huiusmodi pecunias recepisse, quia tamen vti Procurator Alexandræ vxoris exegit, ipsi tantùm constituenti rationem reddere tenebatur. *l. qui proprio. §. Procurator*, vbi Bart. & Doct. *ff. de procurat.* cum aliis in alia decisione allegatis. Quòd autem Franciscus rationẽ constituenti reddiderit, satis apparet ex eiusdẽ vxoris quitantia, quæ solutionẽ probat. Card. Seraph. *dec. 1339. n. 1.* cum aliis per Tiraquell. *de retract. lignag §. 1. glossa 18. n. 28.*

2 Nec valet exceptio nullitatis quitantiæ velut factæ sine solemnitatibus in quitantiis mulierum requisitis. Nam de tali solemnitatis defectu ad mulieris fauorem inductæ ipsa solùm, non tertius dare potest. Castren. *consil. 160. in fine lib. 1.* Aym. *consil. 177. num. 7.* Vant. *de nullit. process. in tit. quis possit dicere de nullitate, num. 72.* Tiraquell. *de legib. connubb. gloss. 8. num. 9. & in l. si nunquam, in verbo reuertatur. C. de reuoc. donat.* & fuit dictum in Romana hæreditatis 18. Martij 1611. coram Reuerendissimo D. meo Damasceno.

3 Non obstat huiusmodi quitantiam vti factam ab vxore præsumi simulatam, quia cùm hîc nulla detur simulandi causa, nulla quoque potest simulatio præsumi. Bald. *in l. ab Anastasio, n. 11. & 12. C. mand.* Bartol. *consil. 65. num 2. & 3. lib. 1.* Riminald. iun. *consil. 62. n. 7. lib. 1.* Quòd autem hîc simulandi causa non appareat, ex eo colligitur quòd istarum pecuniarum tanquam extradotalium administratio ad vxorem, non ad virum pertinebat. Bald. *consil. 478. sub num. 1. versic. quadam sunt, lib. 5.* Socin. sen. *consil. 82. num. 8. versic. aliquando, & num. 3. lib. 4.* Ruin. *consil. 222. num. 1. lib. 1.* Vnde redditur verisimile dictas pecunias verè & realiter vxori fuisse solutas. Et in omnem euentum hæc simulatio veniebat probanda, *l. quamuis*, vbi Bald. *C. si quis alteri vel sibi.* Idem *consil. 456. in princ. lib. 1.* Dec. *consil. 491.* Paris. *consil. 54. num. 7. lib. 1.* Aym. *consilio 145. versic. Idem circa simulationem.* Roland. *consil. 6. num. 28. lib. 3.*

4 Non obstat, Francisci mandatum ad exigendum vxoris nomine non probari. Cùm enim ipsa deinde solutionem ratificauerit, perinde est ac si dedisset mandatum, cùm illi ratificatio æquiparetur. *l. fin. C. ad Macedon. l. si pecuniam. C. negot. gest. l. semper, versic. sed si quis ratum habuerit. ff. de reg. iur.* Rot. *decis. 13. n. 2. de concess. preben. in nou.* Achil. *decis. 17. in fine, n. 4. de procuratoribus.* Paris. *consil. 47. n. 30. & n. 32. lib. 1.*

5 Nec releuat huiusmodi pecunias fuisse in Francisci vtilitatem versas, quia nullibi hoc iustificatur, immò contrarium ex dicta quitantia colligitur. Et denique non obstat Castren. *consil. 275. numero 3. lib. 2.* qui tenet pro indebiti repetitione posse contra maritum agi. Nam id procedit vbi vir in eum casum restituere promisisset, hîc autem solùm vxoris nomine Franciscus teneri voluit, quo casu contra virum agi non potest, vt idem Castren. *d. consil. 275.* fatetur.

R. P. D. DECANO.

Placentina, seu Corduben. beneficiorum. Veneris 10. Nouembris 1617.

ARGVMENTVM.

Beneficia Cubiculariorum honoris sunt Papæ reseruata, & per eorum obitum vacantia conferuntur à Papa.

SVMMARIVM.

Beneficia vacantia morte cubiculariorum honoris Papæ sunt reseruata vigore reg. 3. & 6. num. 1. & num. 3. per tot.

Familiaritas Papæ satis dicitur probata ex eo quòd quis fuerit receptus ad honestum seruitium, num. 2.

Cubicularij honoris dicuntur familiares Papæ, ibid. vbi quòd etiam dicuntur continui commensales.

Conclauistæ dicuntur familiares Papæ, & continui commensales, ibid.

Papa non censetur sibi, ac successoribus manus ligasse, num. 4.

DECISIO DLXXIII.

1 VNanimi Dominorum consensu fuit resolutum, beneficia vacantia per obitum Cubiculariorum honoris Sanctissimi D.N. esse reseruata tam vigore regulæ tertiæ, quàm vigore regulæ sextæ, cùm qualitas vtriusque regulæ in eadem persona concurrat. Simonetta *de reseruat. quæst. 64. num. 13.*

2 Quantum attinet ad regulam tertiam adsunt duo requisita, scilicet familiaritas, & continua commensalitas. Primum est euidens, quia non solùm recipiuntur vti familiares verè, quod sufficit; sed etiã plura præstant seruitia in equitationibus, in deferẽdis biretis ad nouos Cardinales extra Curiam existentes, & in similibus functionibus, assistunt in Capellis, & habitu aliorum Cubiculariorum vtuntur, ex quibus probatur famillaritas, cùm ad hunc effectũ sufficiat, quòd quis receptus sit ad honestum seruitium, vt per Doct. *in cap. fin. de verb. signif.* vbi Gemin. *num. 8. in fin.* Franc. *n. 14.* Secundum est etiam euidens, quia recipiuntur in

Cubicularios, ac familiares, & continuos commensales, & aggregantur aliis Cubiculariis, & continuis commensalibus sine vlla prorsus differentia: quare licèt hoc dicatur fieri ex priuilegio, attamen cùm efficiantur verè tales, propter verba illa, *sine vlla prorsus differentia*, sunt habendi pro talibus, etiam ad effectum regulæ prædictæ, vt in simili de Protonotariis, qui efficiuntur ex constitutione Pauli III. 78. veri familiares, & continui commensales, dixit Rota in causa Paduana custodiæ 1. Aprilis 1547. coram Peregrino Fabio, quæ refertur inter impressas diu. *lib. 1. part. 3. decisione* 104. & idem de Conclauistis, qui eodé modo sunt familiares, & continui commensales, fuit resolutum in causa Beneuentana reseruationis beneficiorum, 15. Decembris 1597. coram bon. mem. Card. Seraphino, vbi alia similia adducuntur, & reprobatur Sarnensis, qui videtur tenere contrarium.

3 Secunda etiam reseruatio est euidens, quia cùm isti recipiantur in Cubicularios, eorum beneficia sunt reseruata vigore regulæ sextæ, quæ habet locum etiam in Cubiculariis honoris. per text. *in auth. vt ordinar. præfect. collat.* 5. *in* §. 2. vbi Curiales honoris non distinguit ab aliis Curialibus, nisi administratione. & gloss. *ibidem in verbo videatur*, dicit, hoc esse notandum pro Capellanis Domini Papæ, cuius dictum in nostris terminis extendit ad Cubicularios honoris Alphonsus Soto *super d. reg.* 6. *vers. Ex quo.* & hoc priùs sensit Rota *in decis.* 12. *de praeben. in antiq. & decis.* 12. *num.* 1. *eod. tit in nou.* dum habet pro reseruatis beneficia, quæ vacant per obitum Capellanorum honoris, & tamen Extrauagans *ad regimen* reseruat simpliciter beneficia Capellanorum, nulla facta distinctione, quæ in hoc casu procedunt absque difficultate, cùm isti recipiantur in Cubicularios verè, & aggregentur aliis Cubiculariis, vt suprà dictum est.

4 Neque prædictis resistit constitutio Leonis X de non recipiendis nouis Cubiculariis, quia cùm recipiantur, comprehenduntur sub d. regula. per ea, quæ notat Alex. *in cons.* 59. *num.* 4. *in fin. cum seqq. lib* 6. Quòd autem potuerint recipi, clarum est, cùm ille Pontifex non censeatur sibi, ac successoribus ligasse manus. *cap. dudum, de praeben. in* 6. Bero. *cons.* 147. *n.* 27. *lib.* 5. & sufficit, quòd non possit dare de defectu derogationis in recipiente, cùm breuia, quæ solent in receptione concedi, habeant clausulam: *Non obstantibus*, &c Bero. *d. cons.* 147 *n.* 18 *lib* 3. Anchar. *cons.* 335. *n.* 2. Roland. *cons.* 56. *n.* 62. *lib.* 3. & idem est quo ad illos, qui breuia non expediunt, cùm censeantur recepti iuxta stylum, vt probat Ias. *in l. certi conditio* § *si nummus num.* 7. & 8. *ff si cert. petat.*

5 Non obstat decisio in causa Seguntina Archidiaconatus, quia ibi articulus non fuit ad amussim discussus: nec etiá obstat Put. *in decis.* 38. *de praeben.* & Mohed. *decis.* 38. *de probat.* quia loquuntur de Cubiculariis extra mutos de illo tempore, in quibus non apparet, quòd concurrerent prædictæ qualitates. Et ita conclusum, &c.

R. P. D. MANZANEDO.

Auximana fideicommissi. Ven. 10. *Nouembr.* 1617.

ARGVMENTVM.

Substituti plures quando vocati censeantur ordine successiuo, seu potiùs simul pro æquis portionibus, est magistralis decisio.

SVMMARIVM.

Substituti descendentes, in quibus cadit non solùm charitas, sed necessitas instituendi, censentur vocati ordine successiuo: secus si versamur in ijs, in quibus non adest prædicta necessitas instituendi, sed solùm ordo charitatis, & dilectionis, prout in transuersalibus quia tunc non ordine successiuo, sed simul pro æquis portionibus vocati censentur, num. 2. *& seqq. limita duobus modis, vt num.* 6. *&* 7. *declara limitationes, vt num.* 8. *& seqq.*

Filiorum appellatione nunquid comprehendantur non solùm nati tempore testamenti, sed etiam nascituri, & incerti, num 9.

Succumbens in vna actione intentata, potest mutato consilio variare, & aliam actionem competentem intentare, n. 13.

DECISIO DLXXIV.

Postquam 20. Aprilis 1615. fuit resolutum coram me constare de causis restitutionis, aduersùs sententiam Illustrissimi Lancellotti, ex eo capite quòd nó constet de fideicommisso ad fauorem filiorum Pompilij, sed quòd etiam si veniret ordine successiuo, censerentur vocati per vulgarem, quæ per aditionem Pompilij patris expirauerat, vt in alia causa inter istos filios, & quosdam de Campanis coram D. Vbaldo fuerat dictum 26. Nouembr. 1611. Phœbus, qui antea cú fratribus pro existentia fideicommissi agebat, mutata sététentia egit ad tertiá partem hæreditatis q. Hieronymi fideicommittétis quasi in illius testamento essent vocati Pompilius, & Cornelius fratres, & eorum filij, & de tempore conditi testamenti, & mortis Hieronymi, & purificatæ substitutionis ipse Phœbus solus in humanis ageret, vnde cœpit prætendere se vocatú simul cú ipsius patre, & patruo, & sic ad tertiam partem d. hæreditatis, quod colligi intendebat ex illis verbis testamenti, *& post mortem ipsius Petri Christophori reliquit prædictis Cornelio, ac Pompilio, & eorum filijs legitimis, & naturalibus, &c.* Ideo dubitaui an Cornelius, & Pompilius, & eorum filij in testamento q. Hieronymi substituti intelligantur simul vocati, itaut D. Phœbus d. Pompilij filius succedere debeat pro tertia parte, & pluries proposito d. dubio propter diuersas Dominorum sententias non potuit capi resolutio, tandem verò Domini hodie censuerunt Phœbum venire ad d. hæreditatem simul cum patre. 1

Moti ex illa communi Doctorum distinctione *in l. Gallus.* §. *quidam rectè, ff. de lib. & posth.* quòd aut versamur in descendentibus, in quibus cadit nó solum charitas, sed necessitas instituédi, & tunc céseantur ordine successiuo vocati. Si auté versamur in vocatis, in quibus nó adest prædicta necessitas instituendi, sed solùm ordo charitatis, & dilectionis, prout in tráfuersalibus, tunc pater cum filiis simul céleatur vocatus pro æquis portionibus, de qua distinctione late Doct. *infra citadi.* Vnde cùm Cornelius, & Pompilius & eorum filij sint transuersales testatoris, ac vocati cum copularíua, &c, debent venire pro æquis portionibus, nempe Pompilius, & Cornelius quilibet pro tertia, filij autem eorum pro alia tertia, & sic Phœbus, qui vnicus filius Pompilij reperiebatur de tempore testamenti & mortis testatoris, ac purificatæ substitutionis debet admitti ad tertiam partem, prout tenent, & de communi testátur, Ias. *in d. l. Gallus.* § *quidam rectè, num.* 24. *& seqq. ff de lib. & post.* & ibi Imol. *n.* 21. Soc. sen. *n.* 3. Alciat. *n* 49. Aret. *n.* 7. *vers. Mihi placet.* Alex. *cons.* 129. *n.* 7. *lib.* 5. Ruin. *consil.* 168. *n.* 9. *lib.* 2. Cæpol. *cons. ciuil.* 52. *n.* 3. *lib.* 1. Ias. *cons* 206. *n.* 2. *lib.* 2. Dec. *cons.* 205. *n.* 2. & *cons.* 248. *num.* 2. Curt. iun. *consil.* 22. *n.* 4. Dec *consil.* 1. *n.* 184. *lib.* 1. Corn. *cons.* 17. *n.* 3. *lib.* 4. Hond. *cons.* 65. *n.* 7. *lib.* 1. Gabr. *consil.* 101. *n* 1. *lib.* x. Graff. in §. *Institutio q.* 20. *num.* 3. Clar. *in* §. *testamentum, q.* 80. *num.* 2. Peregr. *de fideic. art.* 17. *num.* 20. *& seq.* Boët. *decis.* 185. *n.* 16. *decis.* Pedem. 81. *num.* 3. *&* 4. Barzi. *decis. Bon.* 9. *n.* 2. Cæs. de Grass. *decis.* 2. *n.* 3. *de testam.* Seraphin. 2

decis.

*decis.*409.*n.*2. & fuit dictum in vna Leodien. Domus Claustralis 23. Martij 1615. coram D. meo Caualerio.

3 Et pro hac communi est text. *in l. si quis Attio*, aliâs, *si quis Titio. ff. de vsufruct. accresc.* in his verbis, *si quis Attio, & hæredibus suis vsumfructum leganerit, dimidiam Attius, dimidiam hæredes habebunt. Quod si ita scriptum sit; Attio, & Seio cum hæredibus meis tres partes fiant, vt vnam habeant hæredes, tertiam Attius, tertiam Seius, nec enim interest ita legetur, illi, & illi cum Manio, & illi, & Manio.* ad idem facit text. *in l. fin. C. de impub. & alys.* Et hæc eadem sententia etiam probatur ex text. *in c. Rainutius*, ibi, *vt Alteroca, & soboles quam gestabat in vtero eidem impuberi, nempè adiecta, succederent, si absque liberis moreretur. & in c. Rainaldus de testam.* ibi, *Et reliqua bona paterna vni ex patruis suis, & eius filys legauit. & ibi gloss. vers. ex patruis, vers. & cum sic legatur*, &c. firmat patrem, & filios simul vocatos censeri, itaut filij dimidiam, pater verò aliam dimidiam haberet.

4 Et quamuis Bart. *in d. §. quidam rectè, n.* 4. teneat contrariam sententiam, & quòd etiam in casu vocatorum, in quibus non cadit necessitas instituendi, sed tantùm ordo charitatis, & dilectionis, censeantur vocati ordine successiuo, & Bart. sequitur Castr. *consil.* 159. *num.* 1. *lib.* 1. illamque defendere conentur, Bero *in d. c. Rainutius à n.* 82. & Soc. iun. *in d. §. quidam rectè, à n.* 29. Tamen ipse *num.* 31. & Bero *n.* 91. dicunt non esse recedendum in iudicando à communi, contra Bart. qui communiter reprobatur, teste Dec. *cons.* 156. *col.* 2. *vers. tertius videtur*. Decian. *vbi sup. n.* 184. *&* 185. Mantic. *de coniect. vlt. vol. lib.* 4. *tit.* 9. *n.* 19. Couar. *in d. c. Rainutius. §.* 2. *num.* 2. Surd. *decis.* 346. *n.* 3. Vinc. de Franc. *decis.* 633. *num.* 2.

5 Nec ratio Bart. nempè quòd eius opinio procedat, quando copulatiua est apposita inter personas, inter quas cadit affectio ordinata, nempè prout ipse declarat, quando ab intestato successuri erant, quòd tunc ordine successiuo veniant, potest sustineri, habet n. cötra se text. *in d. c. Rainutius*, in quo affectio ordinata aderat, & tamen simul Alteroca & soboles admittuntur, vt ponderat Couar. *vbi sup. n.* 2. *vers. Sed Bartoli conclusioni.* Prædicta communis, & vera opinio euidenter Phœbo fauere videtur, nisi tamen duæ limitationes prædictæ communi a Doctoribus adductæ illi obstent.

6 Prima est, quòd prædicta communis non procedat, quotiescumque filij sunt vocati contemplatione patris, tunc enim non simul, sed successiuè debeant succedere, quam limitationem adducit Torniel. *in d. §. quidam rectè. n.* 14. quem sequitur Peregr. *d. art.* 17. *num.* 28. Surd. *d. decis.* 146 *n.* 16. & Mant. *d. tit.* 9. *num.* 17. illam approbat, licèt *ibid. num.* 24. videatur ab ea recedere, qui Torniel. *vbi suprà n.* 16 etiam firmat tunc filios contemplatione patris vocatos censeri, quando nomine collectiuo vocati fuerunt, prout in nostro casu Pompilius, Cornelius, & eorum filij vocantur.

7 Secunda verò limitatio non parum cum prima incidens, talis est, quod communis, de qua supra, non habeat locum, quoties non tantùm filij nati, sed nasciturì, & sic incerti vocantur, quam adducit Bald. *cons.* 305. *lib.* 4. quem sequuti fuerunt Caccial. inter cons. Alex. *consil.* 14. *num.* 10 *vers. quarta, lib.* 4. Bero. *in d. cap. Rainutius, num* 92. *vers. primo.* Dec. *consil.* 248. *num.* 4. Menoch. *præsumpt.* 70. *num.* 21. *& seq. lib.* 4. Surd. *vbi sup. num.* 16. *& seq.* Barz. *decis. Bon.* 9. *num.* 3. Mantic. *vbi sup. num.* 27. quæ limitatio non parum videbatur obstare Phœbo, cùm in casu nostro pater, & patruus, & filius fuerint vocati, & sic quamuis Phœbus solus de tempore testamenti esset natus filij nascituri in dicta vocatione etiam, sed comprehensi videbantur, & sic illi qui erant incerti, & ex hac ratione non simul, successiuè vocati censentur, vt tradit Seraph. *decis.* 934. *num.* 3. Menoch. *vbi sup. num.* 21.

Quibus tamen non obstan. Domini censuerunt neutram ex dd. limitationibus Phœbo obstare, cùm non detur coniectura, ex qua iuduci valeat vocationem filiorum factam fuisse patris contemplatione. Nec illa, quòd sint vocati nomine collectiuo filiorum, & quòd sub illa comprehendantur etiam filij nasciturì, & sic incerti, sufficere videtur, cùm vocatio sit facta de patribus, & filiis simpliciter, & quamuis nomen filiorum sit collectiuum, & natura nominis collectiui sit vocare ordine successiuo, iuxt. Soc. *in d. §. quidam rectè, n.* 4 Nihilominus est distinguendum inter nomen collectiuũ personarum, prout est nomen filiorum, & collectiuum graduum, prout est nomẽ liberorum descendentium & aliorum similium. Primo enim casu nominis collectiui filiorũ vocatio censetur simultanea. Secundo verò casu ordine successiuo facta, vt notat Soc. *d. n.* 4. Dec. *consilio* 205. *n.* 3. *&* 248. *n.* 3. Curt. iun. *cons.* 22. *n.* 12. *&* 128. *n.* 2. Crau. *cons.* 22. *n.* 2. *&* 131. *n.* 2. Menoch. *cons.* 44. *n.* 2. Surd. *d. decis.* 346. *n.* 13. *&* 21. Hond. *d. consil.* 65. *n.* 11. 8

Nec facit quòd sub nomine filiorum cöprehendantur non solùm nati de tempore testamenti, sed etiam nasciturì, & sic incerti, ex authoritatibus suprà relatis. Respondebatur enim quòd prædicto casu non censentur vocati omnes nascituri, sed tantùm nati de tẽpore purificatæ substitutionis, prout Phœbus dicto tẽpore, imò etiam de tempore testamẽti solus natus existebat, & sic solus vocatus censetur, quasi cæteri postea nascituri neque scripti in testamento fuissent, Ioan. Andr. *in addit. ad Specul. in rubr. de testam. vers. Item Lambertinus*, Soc. *consil.* 113. *n.* 5. Dec. *consil.* 253. *ante num.* 5. Ias. *consilio* 206. *n.* 1. Alex. *consil.* 13. *n.* 4. *& seq. lib.* 4. Castr. *cons.* 16. *n.* 5. *lib.* 2. Honded. *vbi sup. num.* 10. Cacher. *consil.* 71. *n.* 15. Molin. *de primog. Hispaniarum lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 7. Alb. *consil.* 106. *n.* 3. *& seqq.* Gabr. *consil.* 130. *n.* 9. *vol.* 1. Peregr. *de fideic. art.* 21. *num.* 72. 9

Ex quibus apparet de responsione ad absurdũ consideratum per Ofasc. *dec.* 81. *n.* 16. & Menoch. *d. num.* 21. quòd nempè si filius simul cum patre, & patruo vocatus esset, non verò ordine successiuo, ante natiuitatem aliorum filiorum, Phœbo maior pars hæreditatis competeret, quæ tamen per natiuitatem aliorum diminuetur, & sic modò maiorem, & modò minorem partem haberet. Responsio enim patet: nam cùm isti nasciturì nondum de tempore purificatæ substitutionis essent nati, nullatenus censentur vocati, nec illorum incertitudo aliquid operati videtur, & per consequens non alterat partem semel Phœbo obuenitam. 10

Vlteriùs, quia prædictis in cörrarium adductis refragatur expressè dicta cõmunis, & vera DD. sententia, & maximè text. *in c. Rainutius, & in c. Rainaldus, de testam.* vbi in primo, *Alteroca, & soboles quã gestabat in vtero vocãtur*. & quàuis nomen soboles comprehendat vnũ, & plures filios nasciturос, & sic incertitudinem illorum, nihilominus *in d text.* simul soboles, & Alteroca vocata censetur, prout *in c. Rainaldus*, vocatione patrui, & filiorũ vocatio simultanea iudicatur, quibus iuribus stan. nullatenus superiùs in contrarium adducta sustineri valeant, cùm illis expressè conclusiones dd. iurium cörrarientur, & pro communi suprà relatæ faciant. Vnde ex istis iuribus secundùm limitationem, reprobatur, Soc. sen. *in dicto §. quidam rectè, num.* 3. *in fine, & consil.* 113. *n.* 4. *vers. sed his non obstantibus lib.* 1. Gabr. *consil.* 130. *num.* 10. *lib.* 1. *& consil.* 101. *num* 2. *lib.* 2. vbi *num.* 20. dicit secundùm illud suum consilium 130. fuisse per Rotam iudicatum, Hond. *d. consil.* 65. *num.* 14. testans de communi Alciat. *in d. §. quidam rectè a num.* 53. dicens *n.* 54. hanc esse communem, & ab ea in iudicando non esse recedendum, Peregr. *vbi suprà num.* 26. *vers. verum*, Vincent. de Franc. *d. decis.* 633. *per totum*, Cæs. de Graff. *decisione* 4. *num.* 12. *de testam.* 11

12 Nec obstat decisio Seraphini, quia in illo casu constabat de claramente testatoris ex pluribus coniecturis ibi ponderatis, quæ non adsunt in casu nostro.

13 Minus obstat obseruantia ipsiusmet Phœbi, qui nunquam petiit simul cum patre, & pattuo admitti, sed solùm ordine successiuo. Quia ex sententia de partibus, per quam ei denegata fuit successio simultanea, appareat de contrario. Vltra quòd cùm in prætensione quã intentauit de succedendo ordine successiuo, in medietate hæreditaris succubuerit, non prohibetur hodie mutato consilio petere tertiam partem per successionem simultaneam, ad trad. per Fel *in c. capitulū, sub n. 13. de rescript.* Ruin. *cons.* 166. *n.* 16. *vers. secundò etiam, lib.* 3.

Et ita decisum, &c.

R. P. D. CAVALERIO.

Beneuentana Nobilitatis. Ven. 10. *Nouembr.* 1617.

ARGVMENTVM.

Nobilitas quomodo probetur, tanquam materia fauorabilis. sumitur benignior interpositio pro nobilitate.

SVMMARIVM.

Nobilis existimatur, qui gerit officia, & Magistratus, ad quæ nobiles tantum admittuntur, num. 1.

Nobilitas aui censetur transfusa in descendentes, n. 2.

Nobilitatem, vt quis amittat, requiritur quod ille potuerit, noluerit vti gradibus, & officiis ex statuto, vel ex consuetudine loci ad nobilitatem requisitis, n. 3.

Nobilitas personæ probatur ex muneribus militaribus per eum administratus, num. 4.

Nobilitas deducitur ex vxore, & cum nobilitas sit materia fauorabilis, sumitur semper benignior responsio pro nobilitate, vt augeatur numerus nobilium, n. 5.

DECISIO DLXXV.

1 ORta controuersia inter Nobiles ciuitatis Beneuentanæ, & illos de Annechinis super prætensa nobilitate, quam Annechini prætendebant ad effectū, vt admitterentur ad officia publica, fuit per Gubernatorem d. ciuitatis lata sententia ad fauorem Annechinorum, quæ postea in 2. instantia fuit confirmata ab A.C. Commissa causa in Rota, dubitatum fuit, an dd. sententiæ essent iustæ; & informantibus tantùm Annechinis, facta fuit resolutio pro ipsis, & sic pro iustitia sententiarum. Probatur enim Antonium Siluium Annechinum auum fuisse nobilem, & tanquam talem reputatum in ciuitate Beneuentana, quia tanquam nobilis interuenit in consilio, fuit vnus ex Magistris hospitalis Sanctissimæ Annunciatæ; fuit Consul; qui Magistratus non nisi nobilibus conferuntur, & appellabatur, *Messere*, qua appellatione similiter nobiles tantùm vocabantur.

2 Cùm autem ex eo natus sit Bartholomæus filius, & ex Bartholomæo Annechini hodie existentes in causa; Domini censebant, nobilitatem aui fuisse iure trāsfusam in descendentes, *l.* 1. vbi Bart. & Ioan. de Plat. *l. si senator. C. de dignit. lib.* 12. *l. senatoris filium,* vbi gl. *in ver. adoptiuum, & seq. ff. de senat.* Dec. *cons.* 66. *n.* 23. *lib.* 3. cum aliis adductis per Tiraq. *de nobilit. c.* 15. *n.* 1. *& seqq.*

3 Nec visum fuit obstare, quod dicebatur non probatum, descendentes D. Antonij Siluij fuisse vsos dd. gradibus, & officiis, requisitis ex statuto, vel consuetudine loci ad nobilitatem; quia fortasse non euenit casus, quo potuerint vti, & noluerint, quæ voluntas requiritur ad effectum amittendi nobilitatem ab auo acquisitam, vt per Decian. *vbi supr. num.* 65. *& seqq.*

Accedebat præmissis, quòd probabatur nobilitas etiam Bartholomæi, ex muneribus militaribus, per ipsum gestis, vti militem strenuum & turmarum ductorem; vnde resultat probatio nobilitatis. Cardin. Seraph *decis.* 207. *num.* 3. *&* 4. 4

Desumebatur etiam nobilitas suorum descendentium, à nobilitate vxorum Antonij Siluij, & Bartholomæi, vt testes deponunt. Et hæc omnia tanto magis visa fuerunt procedere, quia agebatur tantummodo de commodo alterius, sine aliquo præiudicio tertij. Et propterea, ex materia fauorabili, in dubio sumenda est benignior responsio pro nobilitate, ad augendum numerum nobilium. Bald. *consil.* 183. *in fin. lib.* 2. Vinc. de Franch. *decis.* 2. *num.* 28. *vers. ex ratione.* latè Menoch. *consil.* 227. *num.* 1. *& seqq.* 5

Et ita conclusum, &c.

R. P. D. DVNOZET.

Auenionen. arresti. Veneris 10. *Nouembris* 1617.

ARGVMENTVM.

Iudex requisitus exequi sententiam iudicis alterius territorij non potest cognoscere de iustitia, vel nullitate sententiæ, de cuius exequutione requiritur.

SVMMARIVM.

Possessio probatur ex locatione cum perceptione fructuum, num. 2.

Possidens bona dicitur qua potest in bonis habere, ibid.

Iudex requisitus exequi sententiam iudicis alterius territory, non potest cognoscere de iustitia, vel nullitate sententiæ, de cuius exequutione requiritur, num. 3. *& seqq. si tamen eam iniustam, aut nullam cognouerit, poterit se ab exequutione abstinere, & causam ad iudicem requirentem remittere, num.* 6.

Sententia in dubio præsumitur iusta, num. 7.

DECISIO DLXXVI.

GVglielmus Charrier, & litis consortes, mercatores Lugdunenses, vigore arrestorum secretioris Regis Christianissimi Consilij contra D. Carlottā de la Marque, Dominam Baroniæ de Serignan sitę in Comitatu Auenion. latorum, necnon litterarum executorialium, & rogatoriarum, obtinuerunt à D. Vicelegato Auenion. decretum fauorabile pro executione dictorum arrestorum, & pro sequestro, quo legitimè executo Illustrissimus D. de Boüillon, & Comes de Monleurier vti hæres dictæ D. Carlottæ recursum habuit ad Auditorem Vicelegati successoris in officio, qui executionem relaxatam, & sequestrum vti nulliter & indebitè factum reuocauit; à qua sententia dictus Guglielmus appellauit, obtinuitque causam cōmitti in Curia A.C. qui dictam sententiam ex capite nullitatis reuocauit, postmodum causa per appellationem mihi commissa in Rota, post decisionem pro confirmatione sententiæ A.C. factam, placuit Dominis vt disputaretur dubium super iustitia, & meritis sententiæ dicti Auditoris, quo bis proposito, & causa maturè discussa, Rota vnanimi voto censuit dictam sententiam esse iniustam, & proinde reuocandam. 1

Moti sunt Domini ea ratione, quia ex serie facti apparet excusationem & sequestrum factum super fructibus dictæ Baroniæ esse legitimum, cùm Carlotta debitrix, & condemnata in dictis arrestis, vti domina dictæ Baroniæ eam possideret locando, & dislocando 2

vna

vnà cum perceptione fructuum per Procuratorem, de cuius mandato constat in actis, ex qua locatione, & fructuum perceptione possessio dictæ Baroniæ probatur, *cap.cum venissent*, & ibi gloss.& Doctores, *de restit. spoliat.* gl.*in l.qui vniuersas,§.quod per colonum. in verb.colonum,ff.de acquir.possess.* fuit dictum io Lucerina beneficij 6. Februarij 1609. coram R.P.D. meo Caualerio, & in Romana domorum,Mercur.11.Decembris 1613. coram me, & in altis causis, & ex dicta possessione Baroniam fuisse in bonis Carlottæ, sufficienter demonstratur, *l.bonorum, §.in bonis*, & ibi Rebuff. *ff. de verbor. signif. l.vlt. ff. de vsufruct.* gloss. *in l.rem alienam, in verb. pignoratitia actio.* Guido Pap. *decis.432. num.5.* Afflict. *decis.383. sub num.4.& 6.* Gail. *obseruat.27. num. 1. & 2.* quam possessioné tantum abest, vt dictus D.de Boüillon reuocaoerit in dubium, quin potiùs se vt hæredem dictæ D.Carlottæ illam hodie possidere fateatur.

3 Nec tenebatur dictus Vicelegatus cognoscere super iustitia dictorum arrestorum Regiorum, quæ ex constitutionibus regni Franciæ vti res iudicata habent executionem paratam; licèt maxima inter Doctores vtriusque iuris sit controuersia, an iudex requisitus possit examinare iustitiam sententiæ iudicis requirentis, vt videre est apud Card. *in Clem.1.§.eorum,in fine,num.5.quæst.5.de foro competen.* Innoc.*in cap.1.num.2. de offic.ordinar.* & fusè apud Couarr. *lib.1. variar.cap.1. in fin.num.10.vers.& si iudex ordinarius.*

4 Hoc vnum est, quòd iudex requisitus potest si volt procedere ad executionem sententiæ, non examinando iustitiam, nec ita exequendo vllum grauamen partibus affert, nulla siquidem lege cautum est, nec vlla adduci potest Doctorum aoctoritas, ex qua cogi possit ad cognoscendum de iostitia sententiæ iudicis requirentis, quinimo Doctores omnes, qui asserunt executorem posse examinare oullitates, & iustitiam talis sententiæ, vno ore arbitrio executoris illam cognitionem remittunt, argum.text.*in l.à D.Pio.§.1.in verb.si hoc visum fuerit,ff.de re iudic.* Butr. *in cap quoad consultationem, num 16.& in cap.pastoralis.§.quin verò, col.3 n.11.* & fusissime Surd. quia multas auctoritates, & rationes cumulat *cons.405.a num.26.vsque ad 31.*

5 Quod autem alicuius arbitrio remittitur, ioris necessitati nullo modo subiicitur, *l.non quidquid. ff. de iudic.* Verbum siquidem *potest*, voluntatem, & facultatem significat, & non necessitatem, gloss.*in l.sæpè audiui a Cæsare ff.de offic. Præsid.* cùm nihil magis repugnet arbitrio, quàm necessitas.

6 His positis cùm D. Vicelegatus exequendo arresta non cognito de eorum iustitia partem non grauauerit, non potuit, nec debuit dictus Auditor reuocare dictam executionem, & sequestrum, quin imò etiam si aliquam iniustitiam in dictis arrestis detexisset, (de qua nullo modu constat,) non potuit super ea pronuntiare, sed abstinendo ab execurione, debuit partes ad iudicem requirentem remittere, Panorm.qui alios citat, *in cap.de cætero*, & *ibidem* Innoc. & Imol. *in princip.* cæterique Canon. *de re iudic.* Bart. *in dicta l. à D. Pio, in princip. num.9*, cum infinitis, quos citat Surd. *consil.405.num.30.*

7 In quam sententiam eo libentiùs iuerunt DD. quia nulla notoria iniustitia fuit vnquam in hoc iudicio allegata, quin imo ex vulgaribus iuris regulis præsumitur pro iudice, & tribus arrestis intimatis dicto D. de Boüillon ante petitam exequutionem, & latis contra dictam D. Carlottam in Supremo Regis Consilio, in quo solent causæ diligenter examinari, præcipuè antequam litteræ executoriales, & rogatoriæ relaxentur vigore arrestorum, contra quorum validitatem, aut iustitiam post ànuum elapsum non potest dari vllus recursus in Regno Franciæ, vt patet ex constitutionibus Caroli Noni, editis Parisiis 1566.art.15. & Henrici III. Blesiis editis anno 1576.artic.91. Rebuff. *super constitutionibus Regni, tom.2. tit. de supplicatio. num.13. & 14.* immò nec prætextu vllius cioilis supplicationis, aut propositionis erroris, etiam durante legitimo anoi termino retardari potest exequutio arrestorum dicti Regni constitutionibus, vt testatur Guido Pap. *decis.420.* Boër.*decis.79.num.7.* Rebuff.*loco allegato,n.41.*

Et ita decisum.

R. D. SACRATO.

Romana fideicommissi de Pinis. Luna 13.Nouembris 1617.

ARGVMENTVM.

Possessio data à iudice nulliter, & iniustè procedente, non priuat verum possessorem sua possessione, sed quando ad istum effectum dicta sententia dicatur nulla, seu iniusta, & quid in dubio præsumatur, & quando citatio dicatur, seu præsumatur personaliter per cursorem exequuta.

SVMMARIVM.

Fideicommissarius potest authoritate proprin capere possessionem vacantem fideicommissi, num.1.

Sententia in dubio præsumitur iusta, & valida, num.2.& 7. in fine.

Actorum transportatio non est necessaria, nisi constet de productione actorum, in tantum quòd non sufficit verbalis productio, num.3.

Actorum transportatio facienda vigore Concilij Tridentini non intrat in materia profana, ibid.

Nullitas sententiæ respectu vnius non potest allegari per aliam, ibid.

Acta transportare tenetur is qui vult confirmationem sententiæ, ibid.

Citatio præsumitur facta personaliter de stylo cursorum dum simpliciter referunt se citasse, num.4.

Actus per exequutorem in dubio præsumitur legitimè factus. ibid.

Nuncius præsumitur legitimè executum fuisse citationem, ibid in fine, & seq.

Exequutor præsumitur benè fungi officio suo. num.5.

Nullitatis defectus non tollitur per non appellationem partis. declara vt num.7.

Manutentio non retardatur propter exceptionem iniustitiæ & nullitatis sententiæ, nisi illa fuerit patens & notoria, ibid.

DECISIO DLXXVII.

RESolutum fuit possessionem suffragari sororibus de Pinis, quia mortuo Paulo, qui in possessionem bonorum, de quibus agitur, expulsis creditoribus quondam Rutilij de Pinis fuerat immissus, dicta possessio remansit vacua, & sorores tanquam vacuam potuerunt illam apprehendere, prout apprehenderunt, ex decisione vltimo loco in hac causa facta. 1

Non obstat quòd sententia, per quam fuit immissus Paulus, fuerit nulla & iniosta, vnde creditores Rutilij per factum iudicis nulliter & iniustè procedentis minimè fuerint priuati eorum anteriori possessione, & consequenter cesset esse verum quòd post mortem Pauli possessio fuerit vacua, itaut sorores potoerint illam apprehendere, quia responsum fuit oon constare neque de nullitate, neque de iniustitia seotentiæ, & 2

præsumptionis iuris esse in contrarium. *l. Herennium, §. Caia, ff. de euictionib. l. ab ea parte, in secundo responso, ff. de probat.* Dec. *in cap. quoniam contra, num. 42. de probationib.* cum aliis adductis per Gabriel. *de sement. conclus. 5. num. 1.*

3 Et dum nullitas dedocebatur ex duplici capite, nempe ex defectu citationis ad sententiam, & transportationis actorum, visum fuit neutrum subsistere. Quo enim ad transportationem actorum placuit responsio data in aliis decisionibus, quòd scilicet non probetur realis productio instrumentorum, quæ prætenduntur deficere, vnde non fuisse necessariam transportationem, etiamsi fuisset facta aliqua productio verbalis, accedat quòd instrumenta quæ prætenduntur deficere, non tangunt ius creditorum, qui modò veniūt ad causam, & cū agatur de materia profana, in qua propterea non intrat dispositio sacri Concilij Tridentini, vt fuit dictum coram me in vna Romana lignorum 23. Iunij 1603. intrat dispositio iuris communis, secundùm quod nullitas quæ spectat ad vnum, non potest allegari per alium. Aretin. *cons. 77. num. 6.* Crauett. *cons. 179. num. 5.* Cassad. *decis. 10. num. 1. super reg.* Item & tertiò fuit dictum quòd circumscripta dispositione dicti Concilij onus transportandi acta stetit ad eum, qui vult confirmationem sententiæ. Verall. *decis. 128. incipit, sententia non probat, part. 3.* impotandum fuit creditoribus qui volebant confirmationem, si fuerint negligentes in trāsportando, vt fuit in specie decisum in causa Romana vineæ de Brunis 19. Nouembris 1603. coram R.P.D. meo Decano post Alexand. Riminald. & Cagnol. *in l. 2. C. de edend.* & Felin. *in cap. Ecclesia S. Mariæ, limit. 18. num. ... de constit.*

4 Quo verò ad defectum citationis, visum fuit illum cessare ex relatione cursoris, qui testatur se citasse creditores, qui modò negant se citatos, & licèt non expresserit se citasse personaliter: attameo dictum fuit citationem esse præsumendum factam personaliter, tum ex stylo cursorum, qui quando in relatione non apponunt domi dimissa copia, vel per affixionem intelligunt fecisse personaliter, vt attestati sunt practici curiales, de qoibus in alia decisione in hac causa facta. tū etiam quia in dubio actus præsumitur per exequutorem legitimè factus. Abb. *cons. 41. num. 2. lib. 1.* Bald. *in l. iuris gentium, §. quod ferè, ff. de pact.* Alex. *in l. sciendum, num. 26. & seq. ff. de verb. oblig.* Dec. *cons. 341. num. 12.* Seraphin. *decis. 1025. num. 1.* & in specie de nuncio Bald. *in l. scire oportet. §. multa verò, num 5 in fine, vers. contra sernatur. ff. de excusat. tutor.* Aret. *in l. hæres institutus. sub n. 3. vers. sed ad primum ff de acq. hered.*

5 Non obstat vnicum obiectum, nempe quòd nuncius, siue cursor in sua relatione incipiat, feci per affixionem ad valuas Curiæ contra N.N.N.N. & pòst subiungat, & contra alios, videlicet contra M.M.M.M. nec non contra O. O. vnde infertur quòd M. & O. qui modò veniunt ad causam, fuerint & ipsi citari ad valuas. Nam quidquid dicendum esset, si non adesset alia, quamuis ipsamet citatio ex multis circunstantiis existimauerunt Domini posse firmari quòd M. & O. fuerunt citati personaliter, primò quia contra illos non erat decretus processus per diligentias, sicut contra dictos M. & N. & cursor erat benè informatus, vnde non est verisimile, quòd sine præcedenti decreto voluerit illos citari per affixionem, cùm exequutor præsumatur bene fungi officio suo, ex allegatis suprà.

6 Secundò quod magis vrget, cursor eadem die citauerat personaliter partim dd. N. & O. & alios citauerat diebus proximis, vt patet ex relatione: vnde est plus quàm inuerisimile quòd illos, quos paulo ante citauerat personaliter, voluerit citari per affixionem ad valuas, cùm talis processus non soleat decerni nisi contra eos, qui reperiri potuerunt, & præsumptio sit quòd officialis bene functus fuerit officio suo, ex allegatis.

Tertiò fuit ponderata non appellatio, & acquiescentia dictorum creditorum ex late deductis in facto. licèt enim non appellatio & acquiescentia partis non tollat defectum nullitatis. Alexan. *cons. 191. num. 6. lib. 6.* cum aliis allegatis; tamen potest deseruire prodeclaratione dictæ citationis, quia aliàs si creditores non sciuissent se legitimè citatos, non acquieuissent per totum tempus, sed iam diu dedissent de nullitate; & denique sufficere videbatur quòd ex prædictis nullitas reddatur valde dubia, quia in dubio pronunciandum est pro validitate. *l. quoties, de iud.* Roland. à Valle, qui multos congerit, *cons. 61. num. 23. cum pluribus seqq. lib. 3.* 7

Quo verò ad iniustitiā deductā super hoc pro parte creditorum visa fuerunt satis dubia, cùm maximè adsint in contrarium decisio, & sententia Rotalis, & propterea ad istum effectum requiritur iniustitia valde parens & ootoria, vt latè fuit dictum coram me in causa Romana de Bombellis die 31. Maij 1613. & in pluribus aliis decisionibus visum fuit Dominis non posse ex hoc retardari manutentio sororum de Pinis. 8

R. P. D. PAMPHILIO.

Ferrarien. bonorum de Tassonis. Lunæ 13. Nouembris 1617.

ARGVMENTVM.

De probatione filiationis. De legitimato quando excludat substitutum, & de substitutione si sine filiis decesserit, an expiret instituto decedente cum filiis. plura notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Filiatio probatur per nominationem testatoris factam de eo vti filio, num 1. in fine.

Confessio testatoris praiudicat successori, & hæredi, n. 2.

Testes, & probationes ad fauorem vnius facientes debent etiam approbari ab eo ad cuius fauorem faciunt in his quæ deponunt ad fauorem alterius partis, num. 3.

Legitimatus simpliciter, & absolutè ad effectum succedendi titulo hæreditatis, fideicommissi, & legati excludit substitutos, num. 4.

Substitutio facta alicui, si sine filiis decesserit, expirat instituto decedente cum filys. declaratur num. 5.

Fideicommissaria bona postquam peruenerunt ad vnam lineam, nunquam transeunt in aliam durante priori linea, num. 6.

Trebellianica prohiberi potest etiam in filijs primi gradus, secundum opinionem Rotæ, num. 7.

Legitima detractio nunquid possit retardare restitutionem bonorum fideicommissariorum, ibid.

DECISIO DLXXVIII.

Dubitaui an Comiti Camillo sit danda immissio in bonis Parasacchi vigore fideicommissi Iulij senioris? & Domini affirmatiuè responderunt, quia Iulius in testamento, quod condidit anno 1521. Herculc Camillo seniore, & Galeatio filiis vniuersalibus hæredibus institutis, illisque quandocunque sine filiis decedētibus substitutis disposuit, quòd si sumpti eius filij decederent, vel aliqois eorum decederet relictis liberis masculis legitimis, & naturalibus, pars decedentis, vel decedentium deueniat ad sic decedentis, vel decedentium liberos masculos legitimos, & naturales in infinitum 1

nitum descendentes. ex quo sequitur dicendum quòd Comes Camillus iunior sit in dicto testamento comprehensus, quia ipse descendit à Camillo seniore testatoris mediante persona Belisarij filij ipsius Camilli, vt fuit aliàs firmatum in decisione sub die 27. Iunij 1614. in hac causa facta, & comprobatur, quia ipse vti talis iam obtinuit immitti in possessionem bonorum Herculis Patriarchæ, qui in eius testamento proximiorem agnatum pariter à Iulio testatore descendentem vocauit,& vlteriùs huiusmodi descendentia per gradus distinctos satis comprobari visa fuit ex pluribus pro eodem Comite Camillo iuniore de nouo deductis. nam quòd Camillus senior fuerit filius Iulij testatoris, apparet ex testamento ipsius Iulij, qui in eo vnà cum aliis ipsum vti filium hæredem instituit. Bald. *in cap. ex transmissa, sub num. 4. de restit spoliat.* Aret. *in cap. per tuas, num. 23.* & Felin. *num. 17. de probat.* Gozad. *cons. 13 num. 7.* & fuit dictum in causa Vrbeuetana fideicommissi 13. Nouembris 1602. coram bo. me. Cardin. Pamphilio, & aliàs sæpe.

2 Quòd autem Belisarius pater Comitis Camilli fuerit filius Camilli senioris, deducitur ea pluribus instrumentis pro vtraque parte productis, & præcipuè ex confessione in instrumento anni 1596. facta à Ferrante auo, & auctore DD. Claudiæ, & Beatricis, quibus propterea dicta confessio præiudicat. Socin. *cons. 149. num. 19. in fin. lib. 2.* Aymon *cons. 125. n. 2.* Ruin. *cons. 128. num. 16. lib. 2.* & fuit dictum in causa Romana fideicommissi de Stephanellis 24. Aprilis coram R. P. D. Aneo Remboldo.

3 Identitas bonorum, quòd scilicet ista eadem bona Parasacchi, quæ modò possidentur à dd. DD. Claudia, & Beatrice, fuerint tempore obitus possessa à Iulio testatore, colligitur ex pluribus sub die 27. Ianuarij præteriti in decisione deductis, ex quibus fuit denegata immissio Comiti Camillo ea fideicommisso Herculis, nulla alia ratione, nisi dicta bona tempore obitus fuerint possessa à Iulio, qui in eius testamento de illis ad fauorem descendentium simpliciter disposuit, nec aliter tunc constabat Comit. Camillum fuisse in eo comprehensum. quo casu sicut dictæ probationes per DD. Claudiam, & Beatricem ad earum fauorem approbatæ fuerunt, ita etiam contra se illæ eædem approbari debent, iuxta tradita per Bart. *in l. quedam, §. nummularios, sub num. 2. vers. vnde puto,* & ibi Angel. *num. 3. vers. sequitur. ff. de edend.* cum aliis allegatis.

4 Nec obstare quòd in testamento Iulij sint vocati descendentes, & naturales, & Comes Camillus non sit legitimè natus, quia cùm fuerit simpliciter, & absolutè legitimatus, etiam ad effectum succedendi titulo hæreditatis fideicommissi legati, aut quouis alio, & substitutos excludendi absque vlla differentia, proinde ac si de legitimo matrimonio prouocatus esset verè, & omni fictione cessante, ac cum aliis amplissimis clausulis, sine dubio ad istum effectum, vti verè legitimè natus haberi debet. Ruin. *cons. 76. num. 11. vers. restat, lib. 3.* Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib. 11. tit. 10. num. 19.* cum aliis sub dicta die 27. Iunij 1614. in decisione deductis.

5 Neque releuare quòd filij Iulij testatoris decesserint cum filiis, & consequenter substitutio expirauerit, iuxta cons. Oldr. 21. cum aliis alleg. quia fuit responsum, quòd imò dictus Iulius in eius testamento præter substitutionem factam sub conditione, si sine filiis, addidit etiam alteram per quam supradictis eius filiis, cum liberis decedentibus eorundem filiorum liberos & descendentes masculos in infinitum vocauit, & modò agitur de ista secunda substitutione, quæ non expirauit, & bene est in ea comprehensus Comes Camillus, ex supradictis.

Neque refragari quòd adsint alij descendentes eiusdem Iulij testatoris, quia pro responsione fuit ponderatum quòd cùm bona ipsius fuerint diuisa inter supradictos tres filios, & vnicuique ipsorum cum filiis decedenti proprij filij, & alij masculi in infinitum descendentes substituti fuerint, sequitur dicendum, quòd Comes Camillus iunior in portione, quæ obuenit Camillo seniori eius auo, de cuius linea nullus alius descendens masculus reperitur, omnibus aliis sit præferendus, ex dispositione testatoris, quæ confirmatur cum dispositione iuris, secundùm quam bona fideicommissaria postquam peruenerunt ad vnam lineam, nunquam fit transitus ad aliam, donec prior admissa durat. *cap. 1. de nat. success. feud.* Pedemont. *decis. 23. n. 34.* Molin. *de primogen. Hispan. lib. 3. cap. 4. num. 14.* 6

Nec demum obstare quòd in casu isto sint faciendæ plures detractiones. nam quoad Trebellianicam, illa cessat ex prohibitione testatoris, quæ etiam in filiis primi gradus valet, secundùm opinionem, quam seruat Rota, Cassad. *decis. 4. de testam.* Cresc. *decis. 2. eod. tit.* & fuit dictum in causa Anconitana fideicommissi relata inter impress. *decis. 313 num. 1. part. 1. diuers.* & aliàs sæpissimè. Quo verò ad dotem auitam ex persona Herculis patris DD. Claudiæ, & Beatricis placuit responsio quòd de ea non constat, prout neque de melioramentis, quæ supradictis bonis pet grauatos facta dicuntur; legitima verò Camilli senioris satis certa visa fuit ratione loci, & quotæ, quæ propterea immissionem Com. Camillo super portione fideicommissaria, quæ erit sexta pars hæreditatis Iulij tam in genere, quàm in specie singulorum corporum pro indiuiso retardare non potest, vt aliàs tenuit Rota coram me in illa Romana, seu Interamneñ. de Paradisis 1. Iulij 1605. & in Perusina de Bigazinis 13. Iunij 1607. & in pluribus aliis, & ita decisum. 7

R. P. D. PIROVANO.

Romana affictus. Veneris 17. Nouembris 1617.

ARGVMENTVM.

Causa ciuilis quando supersedere faciat in criminali, illique sit præiudicialis.

SVMMARIVM.

Causa ciuilis intentata ante criminalem, facit respondere in criminali, quando est præiudicialis criminali, & quando dicatur præiudicialis, num. 1. & 2. & per tot.

DECISIO DLXXIX.

Resolutum fuit causam ciuilem esse præiudicialem criminali, quoad cognitionem duplicitatis partitarum, & in hac esse inhibendum. Causa enim fuit primo loco intentata ciuiliter coram A.C. & postmodum per appellationem in Rota, vbi coram bo. me. Penia locatoribus tantùm informantibus resolutum fuerat partitam scut. 1800. esse duplicatam, quæ decisio postea partibus simul informantibus sub die 23. Ianuarij 1613. coram me reuocata fuit, ideo si in iudicio criminali siue directè, siue per indirectum cognoscatur de hac ipsa duplicitate partitarum, nulli dubium, quin ciuile iudicium sentit præiudicium, quia à iudice criminali super eodem facto cognoscitur, super quo cœptum est prius cognosci à iudice ciuili, cui ratione præuentionis præseruata est iurisdictio, *l. 2. §. hoc edicto, ff. de vi bon. rapt. l. 1. C. quand. ciuil. act. praiudic. crim.* Honded. *cons. 109. num. 60. lib. 1.* Surd. *cons. 139. n. 1.* & hoc ipsum videtur 1

videtur dispositum ratione euitandæ contrarietatis, quia si vtraque causa eodem tempore cognosceretur, sequi possent contrariæ sententiæ à diuersis iudicibus, quod non eueniet si finis iudicij ciuilis expectetur, *cap. si forte, de elect. in 6.* Anchar. *cons. 62. num. 2.* dabitur enim vel principium causæ criminali, si constabit partitas esse duplicatas, vel finis, si de contrario apparebit propter exceptionem rei iudicatæ, quæ parat præiudicium iudicio criminali, *l. fundi, l. fundum, de except.* Crauet. per plura exempla *cons. 280. n. 7. & seqq.* Surd. *cons. 139. num. 2.* Menoch. *cons. 301. num. 25. & seqq. lib. 4.* & in hoc esse inhibendum iudici criminali meritò fuit dictum, ne sequatur perplexitas causarum, & intricatio processuum.

2 Neque vrgebat, quòd saltem in iudicio ciuili sit supersedendum, donec sit terminata causa criminalis, vt per Afflict. *decis. 229.* Capic. *decis. 25.* Put. *decis. 98. lib. 1.* Clar. *in prax. crimin. quæst. 2. vers. quæro nunc*, qui ratione mouentur, quia si in iudicio criminali detegeretur falsitas circa iura producta, vel testes examinatos, causa ciuilis remaneret sine probationibus, & non posset reus condemnari, & in præsenti conuenire dicebatur si in iudicio criminali probabitur subtractio folij, & falsa depositio testis, causa ciuilis remanet sine probatione. Quia prædicta euitantur ex deductis in decis. diei 23. Ianuarij 1613. in hac causa facta, in qua apparet, quòd Tancredus habet fundatam intentionem in pluralitate quitantiarum, quæ quotquot sunt, tot solutiones probant, per *l. quinquaginta, in fin. ff. de probat. & l. si is, qui ducenta. in princ. ff. de reb. dubijs*, cum aliis tunc allegatis, & ad DD. de Bisciis pertinet iustificare duplicitatem partitarum tanquam fundamentum eorum intentionis, quam fundare non possunt per probationem subtractionis folij, & alterius suppositiunis tanquam quod de alteratione libri priuati per additionem in margine factam appareat; quia in decisione non constituitur fundamentum quòd liber priuatus non faciat mentionem dictæ partitæ scutorum 1800. vt inde intentio Tancredi probata remaneat, sed super pluralite quitantiarum.

3 Et si replicetur, quòd ideo intentio Tancredi remanet fundata, quia præsuppositum fuit in decisione tolli ex facto exceptionem omissæ adnotationis partitæ scut. 1800. in libro Tancredi, quam tamen DD. fratres de Bisciis asserebant non adesse, & inferebant ab inclusione, & descriptione aliarum partitarum in libro prædicto ad duplicationem istius omissæ vnà cum aliis coniecturis, & hoc factum dicebatur de tempore decisionis die 23. Ianuarij falsò apparere in margine dicti libri. Ad prædicta etiam fuit responsum potuisse DD. habere hunc sensum, vt non releuaret coniectura desumpta ex omissione, quæ tamen ex additione in libro priuato posset apparere, sed verius existimare ex facto tolli argumẽtum, quia ex actis constabat DD. de Bisciis reuocasse repetitionem istius libri ab eorũ Procuratore factam, ne sentirent præiudicium ex confessione, quæ deducebatur ex productione. Vnde factum bene probatur, constito quòd ex libro non poterant fundamentum desumere; vltra quòd illa coniectura neque probabilis, neque necessaria visa fuit ad tollendam, vel obscurandam intentionem in quitantiis firmatam, vt in eadem decisione dictum fuit, atque ita ratio considerata per Afflict. & alios allegatos non videtur posse in præsenti conuenire. Et ita, &c.

R. P. D. REMBOLDO.

Romana fideicommissi. Veneris 17. Nouembr. 1617.

ARGVMENTVM.

Fideicommissa fieri possunt etiam in contractibus, & an, & quando absolutum fideicommissum censeatur à testatore inductum. in hac decisione plures enumerantur coniecturæ.

SVMMARIVM.

Fideicommissum fieri potest ne dum in testamento, sed etiam in contractu, num. 1.

Fideicommisso iniuncto, si sine filijs decesserit, quis debeat probare defunctum decessisse sine filijs, num. 2.

Substitutio seu fideicommissum factum alicui si sine filijs decesserit, non expirat defuncto decedente cum filijs. declaratur num. 2.

Fideicommissum absolutum à testatore inductum censetur, si sic de eius mente ex coniecturis constet, ibid. & seqq. vbi plures enumerantur coniecturæ, ex quibus testatorem absolutum fideicommissum facere voluisse præsumitur.

Fideicommissaria bona nunquid validè alienari possint, quando fideicommissum est factum non in testamento, sed in aliquo contractu, num. 7.

DECISIO DLXXX.

FVit dubitatum, an constet de fideicommisso purificato ad fauorem D. Comitis Ferdinandi, respectu vineæ, seu viridarij, de quo agitur, & Domini reseruato, quòd particulariter videretur de identitate vineæ, & facultate concessa alienandi, dixerunt de fideicommisso ad fauorem dicti D. Comitis purificato constare. Nam quoad fideicommissum illud probatur per publicum instrumentum, ex quo apparet, quòd Ioann. Hieronymus, tunc Episcopus Papien. donauit de anno 1561. medietatem plurium bonorum suorum stabilium q. Sigismundo de Rubeis eius ex fratre nepoti, & aliam medietatem Comiti Ferdinando ex alio fratre nepoti, hac expressa conditione adiecta, quòd dicta bona semper in familia masculina legitima, & naturali permanerent, & ad masculos ordine successiuo, & perpetuo peruenirent, & si Sigismundus sine filiis, & descendentibus decederet, tunc & eo casu Comes Ferdinandus eiúsque filij, & descendentes in dictis bonis succederent, illaque extra familiam, & agnationem donatoris nunquam transire, nec in aliquam personam alienari possent. Cùm enim fideicommissum, etiam in contractu, non secus atque in testamento fieri possit, Honded. *cons. 42. num. 1. l. 2.* Surd. *cons. 247. num. 3.* Card. Seraph. *decis. 828. num. 2.* & præsertim in contractu donationis, vt probat text. *in l. vt heredibus, ff. de leg. 2. & in l. quoties, C. de donat. quæ sub mod.* Castr. *cons. 348. num. 1. l. 1.* Menoch. *cons. 325. num. 1. & seqq. & cons. 1154. n. 12.* Couarr. *variar. resolut. l. 1. cap. 14. num. 2.* dubium non est, quin fuerit per supradictam dispositionem fideicommissum inductum. 1

Quòd autem fideicommissum ad fauorem D. Comitis Ferdinandi purificatum sit, patet eo ipso, quòd constat Sigismundum, eiúsque filium Hieronymum decessisse, quòd enim Hieronymus absque filiis, & descendentibus decesserit, atque ita substitutioni D. Comitis Ferdinandi locus factus fuerit, alia probatione non indiget, sed dictus D. Comes Ferdinandus habet in hoc fundatam intentionem, donec ex aduerso probetur dictum Hieronymum aliquando filios habuisse, 2

quia

quia tonc demum incumberet Comiri Ferdinando onus probandi illos decessisse, vt post alios bene declarat Rip. *in l.illa. num.26. ff. de verb. oblig. & in l.ex facto, §.si quis autem, num.7. ff. ad Trebellian.* Ias. *cons.34.num.1. vol.1.* Put. *decis.45. lib.1.*

3 Non obstat quòd cùm Sigismuodus habuerit filium, atque eo superstite decesserit, expirauiſ fideicommissum, ad cons. Oldrad. 21. sæpiùs in Rota canonizatum, quia dictum consilium Oldrad. tum demum procedit, quando non adsunt coniecturæ, ex quibns constet testatorem voluisse omni casu fideicommissum absolutum relinquere; secus verò vbi dictæ coniecturæ concurrunt, tunc enim, dummodo cooiecturæ sint tales, ex quibus voluntas testatoris appareat, ab illo receditur, Dec. *cons.480.num.5.* Gabr. *de fideicommiss.conclus.7. num.4.* Crass. *in §.fideicommiss.quæst.8.num.2.vers.sed contrariam partem, & quæst.33.num.6.vers.item scias.* Card. Seraph. *decis.1373.num.1.*

4 In casu autem isto nedum concurrunt generales coniecturæ, quas Doctores in hac materia ponderare solent, processus scilicet ad plures gradus substirutionũ, Soc. *cons.150.n.4.lib.2.* Aym. *cons.98.n.3.* Grat. *cons.5. num.18 lib.2.* Menoch. *cons.117.n.9.& 10.lib.2.& de præs. præsumpt.69.num.13.lib.4.* & verba quæ habent tractum successiuum, Ruin. *cons.29.num.5.& 8.& cons.159.n.22. lib.2.* Aym. *cons.22.num.7.* Rota *decis.diuers.579.num.10.* cum aliis per Menoch. *de præsumpt.præsumpt.71.num.34. lib.4.* & important perpetuitatem, Ruin. *cons.130.n.4. volum.3.* Socin.iun. *cons.89. num.17. lib.3.* Modern. *de fideicommiss.art.17.sub num.19. vers. & idem quoque indubitanter dicendum esset.*

5 Sed adest quoque prohibitio alienandi bona extra familiam, Dec. *cons.637.num.5.* Surd. *consil.69.num.36.* Gabr. *de fideicommiss. conclus.9. num. 37.* Put. *decis.448. num.1. lib.2.* & expressa etiam dispositio, quòd dicta bona semper in agnatione, & familia donatoris permaneant, quo casu, quia impossibile est, quòd aliter booa in agoatione semper conseruentur, nisi de vno in alium transeant, censentur grauati gradatim omoes de agnatione, & fideicommissum absolurum inductum, *l.cùm ita, §.in fideicommisso,* & ibi Castr. *& l.peto, § fratre, ff. de leg.2.* Paul. de Castr. *in l.Gallus, § quidam rectè, n.9. prope finem. vers quædam sunt dictiones, de lib. & posthum.* Paris. *cons.37.num.30. & seqq.lib.2.* Ruin. *cons.92.num 8. lib.2.* latissimè Surd. *dicto cons.96.num.14.* vbi ait, quòd etiamsi nulla præcederet prohibitio alieoandi, illa verba sola, *quia testator vult bona in agnatione permanere,* sufficerent ad inducendum fideicommissum, Rot. *decis.568.nnm.1.& seq.part.1.diuers.* ne enim voluntas testatoris pereat, & tota fideicommissi agnatitij machina labatur, interpretatione, & extensione iuuatur, & à dicto consil. Oldrad. receditur, Dec. *cons.477.num.2. & 3.* Socin. *cons.250.num.2.lib.4.* Paris. *consil.57. & 63. num.28.* cum aliis latè cumulatis per dictum Modern, *de fideicommiss art.29.num.30. & seq.*

6 Et concurrit etiam, quòd ideoi donator mandauit, quòd in casu quo Sigismundus, & Ferdinandus donatarij filios masculos legirimos, & naturales, vel alios descendentes haberent bona, donata ad eos respectiuè ordine successiuo pertinerent, eodémque onere fideicommissi dicti filij, & desceodentes masculi in infinitum absque vlla detractione Trebellianicæ, & falcidiæ tenerentur, adeò quòd ex tota serie dispositionis, & ex omnibns saltem simul iunctis clara donatoris mens colligatur, quòd absolutum, & purum fideicommissum inter vocatos relinquere voluerit, & quòd conditio illa, si sine filiis ad fauorem d. Comitis Ferdinandi in filiis in conditione positis repetita censeri debeat, vt in similibus ferè terminis resolutum fuit coram bon. mem. Card. Seraph. *decis. inter impress.1373.*

Non obstat quòd cùm dictum fideicommissum in 7
contractu, non autem in vltima voluntate factum fuerit, potuerunt bona dicto fideicommisso obnoxia validè alienari, ex quo tale fideicommissum non impedit dominij translationem, & substituto competit actio ad interesse tantum, *l.si ita quis 135.§.ea lege,* & ibi Bart. & Castren. *ff. de verbor.oblig.* Gabr. *cons.140. n.50.lib.1.* cum aliis allegat. quia vltra quòd obiectum noo procedit, quando post mortem alienantis, alius est vocatus, cùm enim eo casu alienans dominium ad suam vitam restrictum babeat, atque alteri post ipsius mortem deferendum sit, alienatio vltra vitam alienantis non tenet, Molin. *de primogen. Hispan.lib.1.cap.12. num.32.* fallit etiam in contractu dooationis, in quo donatario substituto vtilis actio nedum personalis, sed etiam realis acquiritur, dictus Modern. *de fideicomm.art.51.n.17. & 69.* cum ibi per eum cumulatis.

R. P. D. BVRATTO.

Marsiceñ. iurisdictionis. Lunæ 20. Nouembris 1617.

ARGVMENTVM.

Iurisdictio causarum ciuilium, criminalium, & mixtarum, spectat ad Episcopum, priuatiuè ad Archipresbyterum, nisi opponatur de immemorabili contraria præscriptione, aut de contraria sententia rei iudicatæ, quæ tamen sine actis pro dicta attendenda non est, & alia ad rem facientia notabilia, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Episcopi iurisdictio in causis criminalibus, & mixtis cessat probata immemorabili præscriptione, num.1.

Sententia quæ transit in iudicatum æquipollet tribus conformibus, num.2. in fine.

Sententia extra Rotam lata, si producatur sine actis in Rota nihil probat, nec est attendenda, num.3.

Exhibere vbi quis tenetur aliquam scripturam, sufficit probare illius existentiam tempore motæ litis, num.4.

Exceptio quæ obstat Episcopo antecessori, obstat etiam Episcopo successori, ibid.

Exceptio purgationis attentatorum obstat etiam successori in Ecclesia, ibid. in fin.

Reassumens causam fecisse dicitur propria sua omnia acta facta in causa reassumpta, ibid.

Heres tenetur exhibere scripturam, quam tenebatur exhibere defunctus, num.5.

Scriptura existens in archiuo Episcopi dicitur existere apud Episcopum, ibid. in fine.

DECISIO DLXXXI.

COmmissa pro parte Archipresbyteri causa restitu- 1
tionis in integrũ aduersùs sententiam Rotalẽ ad fauorẽ D. Episcopi latã, quæ prætẽdebatur transiuisse in iudicatũ ob non interpositam appellationem, & per quam pronunciatum fuit omnimodam iurisdictionem causarum ciuilium, criminalium, mixtarum, & aliarum quarumcumque terræ Saponariæ, etiam priuatiuè ad Archipresbyterum spectare eidem Episcopo. Ad docendum de causis restitutionis in integrum idem Archipresbyter deduxit duo. Primò videlicet immemorabilem super exercitio dictæ iurisdictionis in huiusmodi causis non sublatam per dispositionem sacri Concil.

Concil. Tridentini *in cap. causa omnes, sess. 24. de reform.* iuxta declarationem Illustrissimorum interpretum in hac causa sub die 6. Iunij 1601.

2 Secundò sententiam Parisij aliàs Vicarij, deinde Episcopi Marsicen. qua pronunciatum fuit contra tunc Episcopum iurisdictionem prædictam ad dictum Archipresbyterum spectare, quæ cùm ob lapsum temporis transitum fecerit in iudicarum, æquipollet tribus conformibus, vt in terminis Concil. *d. cap. causa omnes*, declarauit eadem sacra Congregatio interpretum.

3 Verùm quia pro parte Episcopi opponebatur immemorabilem non probari, nec per testes in vim remissoriæ Rotalis examinatos, vt fuit resolutum coram R.P.D. meo Manzanedo 26. Iunij 1609. nec aliter, & dictam sententiam Parisij esse sine actis, & extra Rotam latam, & sic non attendendam ex inueterato stylo Rotæ, ideo replicabat Archipresbyter tam immemorabilem, quàm sententiam, iustificari posse ex processu, & actis fabricatis, & testibus examinatis coram eodem Parisio, ad quorum processus, & actorum exhibitionem 3. Iulij præteriti resolutum fuit Episcopum, seu eius Procuratorem teneri. Hodie autem audita iterum parte Episcopi DD. steterunt in decisis, hoc modo, videlicet, quòd ei obstet exceptio non exhibitionis dd. processus & actorum. illis namque non exhibitis ipse audiri non potest. Lap. *alleg. 58. num. 16. versic. & si respondet.* Felin. *in cap. G. perpetuum, num. 11. versic. & pro hac ampliatione, de fid. instrum.* Dec. *in l. 2. num. 29. C. de edend.* Vrsil. ad Afflict. *decis. 330. num. 3.* cum aliis alleg. per Apostill. ad dictam decis. *cap. 58. littera C.*

4 In dicta namque decisione primo loco firmatum fuit de existentia dicti processus & actorum in dicto tribunali factorum dubitari minimè posse, cùm super illis lata fuerit dicta sententia Parisij ad fauorem Archipresbyteri, & ex aliis ibi deductis, quæ reddunt rem satis claram, & ex quibus visum fuit probari existentiam de tempore litis motæ, quod sufficit ad hoc vt sit locus exhibitioni. gloss. *in l. non ignorabat, in verbo fuisse, C. ad exhiben.* & fuit dictum in Valentina illegitimitatis 9. Decembris 1609. coram R.P.D. meo Caualerio. Hæcque exceptio quemadmodum obstaret Episcopo antecessori si viueret, ita obstare debet moderno Episcopo eandem causam prosequenti, & in quem transiuit lis, & causa. gloss. *in extrauag. suscepis, ne Sede vacant. in verbo vacantium, vers. nec in beneficialibus.* Prob. ad Monach. *in cap. si hi contra quos, in litt. B. num. 3 versic nihil igitur, vt lit. pend. in 6.* Atqui ex eisdem actis, & causa in eod. statu manente conuenitur. Rot. *decis. 1. vt lit. pend. in ant.* Felin. *in cap. quia G. in fine, de iudic.* Lancellot. *de attemat. part. 2. cap. 20. de attent. post inhib. limit. 24. num. 18.* & instantia cum antecessore inchoata transit ad successorem. *cap. dilecti, de for. compet.* Abb. *in cap quis V. num. 10. versic. & sic, & vers. tertius casus*, & ibi Dec. *num 25.* Mohed. *decis. 1. de iudic.* Paris. *de resignat. lib. 1. quæst. 16. num. 14. & seqq* vbi refert plures decisiones Rotæ. Vnde in simili exceptio purgationis attentorum obstat successori in Ecclesia, & tenuit Rota in Ariminen. coram Accorambono relata per Lancellot. *part. 2. cap. 4. de attent. lit pend. ampliat. 5.* & in Camaricen. coram Cardin. Paleotto relata per Paris. *dicta quæst. 16. num. 41. & seqq.* quæ hic tanto magis procedunt, cùm modernus Episcopus reassumpserit eandem causam, & sic omnia in illa acta propria fecerit. Put. *decis. 71. num. 1. lib. 3.*

5 Non obstat quòd non probetur existentia penès eundem modernum Episcopum, sine qua non tenetur ad exhibendum, vt dicitur de hærede. *l. alio iure. C. de in lit. iur.* & ibi scribentes. Quia ipsa vti successor habet contra se præsumptionem, qua ratione persistendo in exemplo hæredis dicit gloss. *in Clem. 1. §. cæterum, in verbo, compellendos, de vsur.* quòd quando defunctus tenebatur exhibere librum rationum, ita etiam tenetur eius hæres, & illius iuramento non statur librum ad se non peruenisse, quam ibi sequitur Petrus de Leaz. & Imol. *num. 21.* cum aliis latè per Menoch. *præsumpt. 61. num. 9. & seqq. lib. 6.* quæ præsumptio in proposito casu maximè coadiuuatur ex fide Notarij data in pede sententiæ per dictum Parisium latæ, attestantis illam sumptam esse ex processibus existentibus in actis, & archiuo Episcopalis Curiæ Marsicen. Vnde cùm apparet huiusmodi processus, & acta in eo archiuo conseruari, & ipse modernus Episcopus possit compellere actuarium, & Archiuistam ad exhibendum, perinde est ac si penès ipsum extarent. Card. Seraph. *decis. 1224. num. 3.*

6 Ad illud verò quòd non probetur huiusmodi acta esse, seu fuisse originalia, placuit responsio aliàs data in d. decis. & hodie vni ex DD. quòd essent talia, vehemens præsumptio oriri videbatur ex nonnullis scripturis, quæ fuerant transmissæ ex Vrbe ad Episcopum antecessorem in informando DD. per Archiprebyterum ostensis, quæ ex oculari inspectione originales apparuerunt. Nec verisimile videbatur quòd nisi dd. processus, & acta originalia fuissent, d. Episcopus certum nuncium ablegasset ad ea transportanda ab Vrbe, prout fecit, vt constat ex dicta ipsius epistola.

Ex quibus & aliis in decisione, & per informantes deductis DD. steterunt in decisis, vt suprà, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Romana prælationis domus. Veneris 24. Nouembris 1617.

ARGVMENTVM.

Emphyteotica res Ecclesiæ si fuerit alienata sine consensu Ecclesiæ, nunquid in ea Ecclesia habeat ius prælationis si in eadem emphyteusi fuit appositum pactum de affrancando.

SVMMARIVM.

Emphyteotica res si fuerit data reseruato iure dominij, & proprietatis dominij directi, quid operetur talis reseruatio, num. 1.

Pactum de retrouendendo nunquid excludatur per præscriptionem, quando deducitur per viam exceptionis, n. 2.

DECISIO DLXXXII.

Resolutum fuit standum esse in decisis die 13. Februarij præteriti, vbi fuit dictum pactum affrancandi non obstare prælationi. 1

Pro hospitali enim apparebat fundata intentio *in l. fin. C. de iur. emphyt.* & in ipso instrumento concessionis in emphyteusim factæ Bernardino de Alexandris per conseruatores hospitalis vsque de anno 1522. in qua legitur reseruatum Ecclesiæ concedenti ius dominij, & proprietatis, quo subsistente etiam reuocabiliter, interim tamen hospitale consequuntur omnes effectus, & priuilegia quæ conueniunt domino, & proprietario. Menoch. *cons. 26. num. 11. & cons. 142. n. 8. & cons. 201. num. 145.* Natta *cons. 353. in fin.* Peregrin. *de fideicommiss. art. 10. num. 21. & seqq.*

Non obstat pactum de affrancando in eadem emphyteusi concessum, de quo obiicit, & excipit emptor. in quem omnia iura venditoris transieruht, quod dicebatur non posse excludi per præscriptionem, cùm deducatur per viam exceptionis, quæ perpetua est.

l. pu rè,

l.pure, §.fin.ff. de dol. & contum. & in his terminis affirmant Dec. *conf.*164.*num.*4. Cephal. *conf.*40.*num.*43. & *conf.*700.*n.*31. Tiraq. *de retract.conuent.*§.1. *gloss.*2.*n.*30. & 31. Quia placuit responsio data in præcedenti decisione, quòd emptor non possit concurrere cum domino directi, ad impediendum priuilegium à lege directis dominis delatum, propter effectum dominij, qui sequitur suam causam, prout est penes directarium, non autem prout est penes dominum vtilis, cui nihil accedit; & vlteriùs animaduerterunt, quòd in hoc iudicio prælationis emptor non potest venire per viam exceptionis, opponendo de pacto affrancandi, quia dominus directi non vendicat principaliter bona ex pacto, propter deuolutionem rei emphyteoticæ ex culpa emphyteotæ, vt ideo si emphyteota cadat à dominio vtili, possit excipiendo dare de pacto affrancandi ad retinendum dominium pleno iure, in quibus terminis videtur loqui Franc. *in decis.*267. sed agit tantummodo de consequendo iure sibi a lege vti domino directo delato quoad prælationem, in quo emphyteota excipiendo de pacto francandi nihil agit, quia per exceptionem non est factus dominus directi de tempore exceptionis, cuius vigore debetur prælatio, neque habet pactum contra dominum directum, vt teneatur renunciare iuri prælationis, & pat eo casu affrancationem, prout habet quando dominus directus ex pacto prætendit vendicationem vtilis dominij, vt suprà dictum est, vnde pro emptore magis stringebat responsio, quòd priuilegium prælationis tanquam fundatum in directo dominio penes directarium existente censeri deberet alienatum vnà cum vtili dominio, quando concessio est facta cum pacto affrancandi, tunc enim propter translationem dominij cessaret priuilegium, quod soli domino directi competit, sed etiam ad hoc fundamentum in præsenti decisione fuit responsum, & vlteriùs nunc respondetur directum dominium non potuisse transire ad emphyteotam vigore illius pacti, quia expressè legitur reseruatum in concessione iuris dominij, & proprietatis, vt in principio fuit dictum.

R.P.D. CAVALERIO.

Tusculana syluarum. Veneris 24 Nouembris 1617.

ARGVMENTVM.

De probatione quasi possessionis lignandi nonnulla notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

*Exceptio dominij non admittitur in possessorio manutentionis, præsertim suspenso petitorio, num.*1.

*Quasi possessio lignandi probari potest per testes, & quomodo, num.*3.

*Possessio precaria non sufficit ad manutentionem, num.*4.

DECISIO DLXXXIII.

1 Relaxato per R.P.D. meum Verospium post duas decisiones, mandato de manutenendo ad fauorem Communitatis Arcis Papæ super iure cædendi ligna, & carbonem conficiendi, cùm Excellentissimus D. Comestabilis habuisset recursum ad Signaturam, causa fuit mihi commissa cum facultate manutenendi eum, qui de iure: vnde de ordine Rotæ dedi dubium, cui sit dandum mandatum de manutenendo, & super quibus?

Pro cuius resolutione Domini in primis dixerunt, quòd licèt multa deducerentur satis longa serie pro parte Excellentissimi Comestabilis super dominio syluarum, tamen super tali dominio quicquid sit de illo, nihil firmare voluerunt in hoc iudicio possessorij summariissimi, in quo talis quæstio dominij tanquam respiciens petitorium ad illud reiicienda est, Bart. *in l.naturaliter.* §. *nihil commune, num.*2 *ff de acquirend. poss.* Menoch. *de retin.remed.*3.*num.*675. & bene fuit firmatum in secunda decisione D. mei Verospij in fin. quod eo magis videbatur faciendum in hoc casu, attenta suspensione petitorij, facta in actis pro parte Communitatis.

Strictè igitur ad possessorium cùm hinc inde multa a deducerentur, Domini distinguendo resoluerunt Communitati dandum esse mandatum de manutenendo, quoad ius liguandi, & carbonandi absque licentia quoad arbores non prohibitas, in aliis verò deductis dandum esse mandatum de manutenendo Excellentissimo D. Comestabili, dummodo non impediatur manutentio Communitati circa prædicta: incipiendo igitur, iuxta ordinem disputationis à Communitate visum fuit eam esse manutenendam in dicta quasi possessione cædendi, tam per homines suos, quàm per operarios, tam nomine proprio, quàm Vniuersitatis in sylua nuncupata *del Commune* quæcunque lignamina, & quasuis arbores pro vsu proprio, & conficiendi carbonē, & pro aliis laboreriis ad effectum etiam vendendi, exceptis tamen arboribus fructiferis præseruatis, & prohibitis cædi, quæ sunt hæ, videlicet, cerri, quercus, Ischiæ, Spini, Fargnæ, & Melazzi.

Nam de hac quasi possessione visum fuit optimè 3 deponere testes pro Vniuersitate examinatos etiam de scientia, & patientia Dominorum Columnensium, & ministrorum, addentes etiam de immemorabili, publica voce, & fama, per verbum *fuit*, & *est*, & aliis requisitis, vt in prima decisione aliàs facta, & de pluribus actibus possessionem denotantibus, vt de similibus testibus, Alex. *conf.*88.*num.*12.*in fin.verf.quod autem, lib.*5. Natt. *conf.*572.*num.*18.*& seq.* Bertazol. *conf.ciuil.*1. *num.*58.*&* 59.

Nec putauerunt obstare solutionem, quæ fit DD. 4 Columnensibus vnius caroleni pro qualibet salma mulorum, & vnius grossi pro salma qualibet asinorum, vnde Domini Columnenses inferebant talem solutionem fieri pro extractione ex ipsamet sylua, quo casu possessio Communitatis fuisset precaria, & non manutenibilis, ad not. per Ripam & alios *in c.cùm Ecclesia Sutrina, de caus.poss.& propriet.* Nam responsum fuit tales solutiones fieri ratione iurisdictionis, quam habent Domini propter extractionem non ex sylua, sed ex territorio, vt aliàs in dicta decisione firmatum fuit, super quo satis benè deponebant, secundus testis Communitatis super 11. & quartus super 9, deponentes, quòd solutiones fiebant pro salmis extrahendis extra territorium, & non pro illis, quæ inseruiebant pro vsu proprio, vt explicitè deponit secundus testis, & hoc modo Domini censebant talem quasi possessionem hinc inde allegatam esse compatibilem, & posse conciliari testes examinatos pro parte Excellentiss. D. Comestabilis, distinguendo extractiones, quæ simpliciter fiunt à sylua, & illas, quæ fiunt à territorio.

Et cum hac distinctione tolli putabant obiectum 5 licentiæ, quam dedisse ostendebatur bo. me. Cardinalem Columnam cum augmento solutionis antiquæ, eam enim dicebant esse intelligendam pro extractione à territorio, non autem à sylua, vt colligitur etiam ex dicto dicti quarti testis. Nam talis licentia erat tantum super extractione carbonis, qui verisimiliter extrahitur potius ad effectum mercimonij, quàm proprij vsus.

6 In quorum corroborationem Domini etiam considerabant, quòd testes examinari pro parte Excellentissimi Comestabilis, quorum depositiones dantur in suo summario *num.* 25. deponunt Rocchenses non vti carbone pro vsu proprio, sed ad effectum vendendi extra territorium, & testes communitatis deponunt nunquam Rocchenses soluisse gabellam hanc syluatici pro extractione facta pro vsu proprio, sed tantùm pro ea, quæ fiebat extra territorium, inter quos secundus testis super 13. *che hanno pagata la gabella ancora delle some de Legnami, e carbone, che faceuano dell'arbori delle loro possessioni per estrarre fuori del territorio.* Vnde apparet bene conuenire nomen *gabella*, quæ competit ratione iurisdictionis pro huiusmodi extractionibus, quæ fiunt extra territorium, non autem pro incisione arborum in fundo proprio, quarum extractio ad domum propriam nullo iure prohibetur.

7 Neque præmissis visæ fuerunt obstare licentiæ concessæ incidendi arbores pro reparandis, & cooperiẽdis ædificiis Rocchensium, & nominatim *per far le scannele*, quibus ædificia cooperiuntur, quia responsum fuit tales licentias fuisse necessariò impetrandas, quia talia lignamina pro ædificiis non possunt fieri, nisi de quercubus, & cerris, & sic de arboribus prohibitis.

8 Ad bannimẽta autem emanata DD. Columnensium cum prohibitione generali incidendi quæcumque lignamina syluæ, cum solutionibus pœnarum, & gratiis factis; responsum fuit, vel intelligi de arboribus prohibitis, vel de ea parte syluæ spectante liberè ad Dominos, quæ dicitur *la Riguardata*, super qua Rocchenses nihil prætendunt, & placuerunt responsiones datæ sigillatim ad singula. Et hæc quoad primam partem resolutionis in fauorem Communitatis.

9 Quo verò ad secundam partem in fauorem Excellentissimi D. Comestabilis, resolutum fuit esse ei dandum mandatum de manutenendo in aliis deductis, non solùm quia Communitas non contradicit, sed etiam quia re vera videbatur Dominis eius possessionem bene probari, & in primis super quasi possessione vendendi glandes, & alios fructus arborum dictæ syluæ, tam exteris, quàm hominibus Arcis Papæ, & pretium exigendi, vt inter alios testes primus, & tertius iuxta 19. in summario D. Comestabilis, *num* 1. secundò super iure affidandi, & exigendi pretium affidæ per suos ministros, vt per testes deponentes, in specie de sylua communi in dicto summario, *num.* 2.

10 Tertiò, Domini dicebant probari quasi possessionem redigendi ad culturam, & vt dicitur, cesandi syluas, & exigendi responsiones de terris ad culturam redactis.

11 Quartò, in quasi possessione exigendi syluaticum, de quo supra dictum est, quæ est quædam responsio pro singulis salmis lignorum, vel carbonis, olim in minori quãtitate, hodie verò rationẽ vnius caroleni pro salma qualibet muli, & vnius grossi pro qualibet salma asini, vt dictum est, & testes deponunt in summario *num.* 5.

12 Quinto, in quasi possessione apponendi custodes in d. syluis, & exigendi pœnas à damnum dantibus, vt per testes in eodem summario *n.* 6. & ex licentia data Marinensibus incidendi in dictis syluis, & bannimentis contra lignantes, & damnum dantes de pœnis exactis, & gratiis factis in executionem dictorum bannimentorum, quæ omnia Dominis videntur fuisse probata pro parte Excellentissimi D. Comestabilis.

13 In quibus omnibus propterea visum fuit Dominis dandum esse mandatum de manutenendo Excellentissimo D. Comestabili, ita tamen, vt per illud non impediatur manutentio Communitati, quoad ius lignandi, & carbonandi, absque licentia quoad arbores non prohibitas, vt suprà dictum est.

Et ita fuit conclusum, &c.

R. P. D. DVNOZETTO.

Meliteñ. Baiuliuatus. Luna 27. Nouembris 1617.

ARGVMENTVM.

Remissoria non datur ad probandum id de quo per scripturam constat, vel ad probandum contra contenta in scriptura. Copulatiua &, resoluitur in disiunctiuam, si obstat materia, & læsio proueniens ex futuro euentu fortuito, non est in consideratione.

SVMMARIVM.

Remissoria non datur quando articuli sunt irreleuantes, & quando petitur ad probandum ea de quibus per scripturas constare debet, num. 1. *&* 2.

Remissoria denegatur quando petitur ad probandum per testes id, cuius contrarium constat per scripturas, n. 2.

Copulatiua &, *quando non potest copulare, quia materia repugnat, quia insimul stare non possunt, resoluitur in disiunctiuam* vel, *num.* 3.

Alternatiua, & disiunctiua natura est, vt in his sufficiat vnam partem verificari vt sit dispositioni locus, n. 4.

Instrumenti, seu contractus attenditur conclusio, non tractatus, num. 5.

Verba clara, & pura implicant casum magis dubitabilem, non excludunt minus dubitabilem, num. 6.

Læsio in conuentione quæ pendet ab euentu, non est in consideratione. & pacta non sunt metienda à felici euentu, cùm pendent ab accidente futuro, num. 7.

Remissoria denegatur in causa beneficiali, nec solet de stylo Rotæ concedi sine fumo iuris, num. 8.

Commenda & præceptoria ordinis S. Ioannis Hierosolymitani sunt beneficia, & causa super illis dicitur causa beneficialis, num. 9.

Exceptio periurij repellit agentem à limine iudicij, n. 10.

DECISIO DLXXXIV.

ORta lite super electione Baiuliuatus de Manosca 1
Ordinis S. Ioannis Hierosolymitani inter D. Gullielmum de Vacheras, & D. Herculem Vintimilium, Equites & Commendatores eiusdem antianitatis, seu, vt vulgo dicitur, traiectus, assistendo dicto D. Gullielmo se vigore concordiæ sacra iusiurandi religione vallatæ, necnon S. Sedis Apostolicæ, & Illustrissimi, & Reuerendissimi DD. Magni Magistri authoritate confirmatæ esse præferendum. hoc non obstante dictus D. Hercules in Veñ. linguæ Prouinciæ Consilio petiit & obtinuit electionem, & postmodum confirmationem à dicto D. Magno Magistro & Consilio vnà cum collatione & possessione, à qua electione pro parte dicti D. Gullielmi fuit appellatum, causáque in Signatura gratiæ S. D. N. mihi commissa; pro parte dicti D. Herculis fuerunt exhibiti articuli, quibus probare nitebatur d. concordiam non potuisse obstare suæ electioni, vnde iuxta ordinem dubitaui, vtrùm dandum esset remissoria, nécne? quo dubio proposito, Domini sine vlla difficultate denegándam esse remissoriam responderunt.

Præcipuum & maximum fundamentum illud est quòd omnes articuli dati pro parte D. Herculis sunt irreleuantes, & non percutiunt vires concordiæ, aut continent materias in constitutionibus Religionis registratas, & decisas: vnde frustrà petitur remissoria ad probanda ea de quibus per scripturas constare debet. Fel. *in c.* 1. *n.* 4. *de appell.* Rot. *decis.* 6. *&* 46. *de test. in antiq.*

cum

cum multis aliis adductis in vna Tudeñ. beneficij de Rosal. 9 Iunij 1598. coram Corduba.

2 Quoad sextum articulum, in quo informantes pro parte D.Herculis vim faciunt, cùm in eo prætendatur probare d. D.Herculem cessisse antianitatem super dignitatibus,& in specie super Baiuliuatu d. D.Gullielmo, sed noluisse cessionem huiusmodi sortiri effectum postquam d.D.Hercules Magni Commendatoris officium obtinuisset,& non priùs,nec hunc articulum esse admittendum Domini censuerunt, duplici ratione. Aut enim contendit Dominus Hercules probare hunc casum non esse comprehensum in concordia, & tunc ad testes frustrà recurritur, quia non datur remissoria ad probanda contenta in scripturis publicis, ex supradictis; spectandus enim est solummodo tenor concordiæ, super quo cadere debet disputatio,aut prætenditur probare per testes tenorem diuersum à concordia,& hoc etiam casu denegatur remissoria,quando de contrario constar per scripturas. Ægid. *decis.*9. Pur.*decis.*331.*&* 339 *lib.*2.Card.Seraph.*decis.*1460.& fuit decisum in vna Carthagineñ. fructuum 2.Maij 1511.coram Illustrissimo Lancellotto.

Visum enim fuit verba illa concordiæ esse clara, & nulla indigere interpretatione, cùm appareat ex his d. D.Gullielmum, qui eodem antianitatis iure gaudebat, cessisse ius & antianitatem suam super dicto officio,seu dignitate Magni Commendatoris,vel Locumtenentiæ in fauorem d.D.Herculis, qui vice versa in casum vacationis aliarum dignitatum,& in specie d.Baiuliuatus sacramento se obstrinxit in concursu d. D. Gullielmi ad dd. dignitates se promoueri non petiturum, qua conuentione & promissione iurata stante non poterat ipse petere, multóque minus obtinere electionem ad dictum Baiuliuatum.

Non obstat quòd dicitur d.articulũ non directè oppugnare tenorẽ concordiæ,sed cùm verba sint dubia ac perplexa, ad ea interpretanda non denegari probationes per testes,quæ perplexitas inducitur ex illis verbis, dum d. D. Gullielmus cedit antianitatem ad Magnam Commendam & Locumtenentiam, cum clausula copulatiua, itaut non videatur sufficere d. D.Herculem fuisse Locumtenentem,nisi etiam ascenderit ad Magni Commendatoris dignitatem, prout fusiùs per informantes pro dicto Domino Hercule.

Responsum enim fuit ex his verbis nullam perplexitatem induci posse ad introducendum sensum dubitatiuum, vt magis intelligi debeat de persona Commendatoris, quam de persona Locumtenentis, cum verba non possint intelligi de eo tantùm,qui ascenderet ad prædictam Magni Commendatoris dignitatem, quinimò separatim considerata fuit dignitas ipsa,& separatim Locumtenentia, & consideratus casus quòd vnus posset esse Magnus Commendator, & alius Locumtenens.

3 Dictio siquidem *&* posita inter Magnum Commendatorem & Locumtenentem, cùm non possit copulare in eadem persona, quia idem eodem tempore non potest esse Magnus Commendator, & Locumtenens, resoluitur quòd ad quem licet ea litteris, cum quibus contrahitur in disiunctiuam,quasi dictum fuerit *vel.*vt *in l.aut vt fratrum filij, circa med.* Albet. *in l.cum quidam, C.de verb.signif.* Ioann.Andr.*in cap.is qui,de elect.in 6,*

4 Nec est nouum in iure vt dictio *&*, cùm ponitur inter ea, quæ insimul stare non possunt in eodem subiecto, vim habeat disiũctiuæ,vt in specie *l.fin.§.2.C.de codicil.& in l.si tertio,ff.de vsufruct.*quam interpretationem suadent verba sequentia concordiæ,in qua partes semper disiunctiuè & alternatiuè loquutæ sunt de Locumtenẽtia,& sic intrat regula in alternatiuis sufficere partem vnam verificari vt sit dispositioni locus, *l.si haredi plures,ff.de cond.instit.l.generalitatem*, vbi Dec.*n.*2.*C.eod. l.si ita stipulatus fuerit,ff.de verb.obligat.*

5 Nec potest interpretatio suppleri ex prætenso articulato, quia conclusio ipsa expectanda est, non autem tractatus in instrumento, Bald.*d.cap.fin.de iurament.cal. & in cap.1.circa med.de probib.alien. feud* Ripa *in l.1.post princip. ff.ad Trebellian.* cum infinitis allatis per Tiraq. *in tract.connub.in fin. num* 24. si enim admitteretur probatio dicto tract.non esset declaratio, sed potiùs subuersio concordiæ factæ cum magna maturitate inter partes confirmata in magno Magistro a Sede Apostolica,& registrata in Cancellaria.

6 Nec etiam visa sunt obstare illa verba, & præcipuè ante illum, qui erit Magnus Commendator, quia cùm sæpius verba ex supradictis sint clara & pura, implicant casum magis dubitabilem, non autem excludunt minus dubitabilem. *l.illud. C.ad l. Aquil.* gloss. *in l.quod si minor.§.restit.ff.de minor.*

7 Non obstat quòd officium Locumtenentis nõ sit dignitas certa, vt fuit articulatum, sed medium, seu ascensus ad dignitates,per quod officium non est verisimile quòd quis voluerit renunciare suæ antianitati: si enim hodie detegitur læsio conuentionis factæ,hoc non sufficit in euentualibus; potuit enim non solùm in vno anno,sed etiam in vno die euenire talis casus,vt simul & Locumtenens, & maior Commendator efficeretur, propter cessionẽ concursus D.Gullielmi, ideo D.Hercules debet patienter tolerare accidens contrarium;in cessionibus enim quæ pendent ab euentu futuro, non sunt metienda pacta à fœlici euento.

8 Secundò denegarunt Domini remissoriam,quia causa est beneficialis, nec solet ex stylo Rotæ concedi sine fumo, Put. *decis.*366.*n.*7.*lib.*1. qui non datur pro parte D.Herculis; sufficit enim vt petatur siue per viam electionis;siue alia via, vt intret *Clem.dispendiosam,de iud.* & ibi gloss. & Doct.Achil. *decis.6.de dilat.*

9 Nec dici potest causam non esse beneficialem, quia Commendæ & Præceptoriæ d. Ordinis sunt beneficia amouibilia ad nutum, quia manualia & regularia sub eadem *Clem. dispendiosam* comprehenduntur, & ibi gl. & Imol.*num.*3.prout non placuit quod dicitur non agi de tit.beneficij, cùm non agatur de concordia, nisi ad effectum petendæ dignitatis vacantis.

10 Vltra quòd pro parte D. Gullielmi opponitur D. Herculi exceptio periurij incursi ex eo quòd tribus diebus ante obtentam absolutionem à iuramento ad effectum agendi ipse D.Hercules petiit & obtinuit electionem de dicto Baiuliuatu contra promissionem in concordia expressam & iuramento vallatam, quæ exceptiò omnino repelleret Herculem à limine iudicij, *can.paruuli*, vbi gloss.*in fin.*22. *quæst.*5.*cap tua nobis*, vbi Bald.*de iureiur. l.si quis minor.C.de transact.* cum simil.

Et ita decisum, vtraque parte acerrimè informante, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Lucana pensionis. Lunæ 27. Nouembris 1617.

ARGVMENTVM.

Pensionis solutio quomodo probetur ad effectum constituendi recipientem in quasi possessione exigendi pensionem.

SVMMARIVM.

Dictio quamdiu,*quid importet,& de eius significatione,n.*1.

*Confessio de recepto non probat ad fauorem eius, qui tenetur docere de vera numeratione, num.*2.

Solutio facta pro vltimis terminis quando faciat præsumere solutionem in præteritum, ibid.

Pensio est quid spirituale, num. 3.

Pater si pro filio recepit pensionem, numquid ex hoc probetur pensionis solutio, num. 3. & 4.

Confessio de recepto adminiculata probat veram numerationem, num. 4.

DECISIO DLXXXV.

1 IAm fuit resolutum onus probandi solutionem pensionis in vita Titularis iuxta decretum in literis appositum spectare ad pensionarium; hodie verò fuit dubitatum, an talis solutio per eum probetur? Et resolutum non constare de solutionibus quæ suffragentur Blasio. Animaduerterunt enim Domini, quòd non sufficit probare pensionem aliquando fuisse solutam, sed esse probandum Titularem in vita, & quamdiu beneficium obtinuit, pensionem soluisse, vt legitur in litteris, atque ita Ludouicus titularis nedum necesse habuit ad validitatem pensionis soluere pensionem dum vixit, aut dum beneficium possedit, sed etiam totam, & integralem soluere, propter dictionem *quamdiu*, quæ apta est vtramque in oratione positam determinare, scilicet rerum quantitatem. *l. si filia nupta, §. nec solum, ff famil. ercisc.* & temporis continuationem, & hic sensus bene conuenit menti Papæ, ne contra eius intentionem pensio censeatur tantummodo reseruata in præiudicium successoris. Et hoc supposito,

2 Dicebatur per quitantias exhibitas non probari pensiones decursas realiter, & cum effectu fuisse solutas, quia etsi dentur plures quitantiæ continentes solutiones pensionis pro annis 1609. 1610. 1611. & 1612. ex quibus possit præsumi in præteritum fuisse solutam, secundùm terminos *l. quicumque, C. de apoch. lib.* 10. quam in quacunque materia procedere firmauit Menoch. *de præs. lib. 3. præsumpt.* 139 & in his terminis Gig. *de pension quæst.* 81. tamen non omnes continent realem numerationem, sed illa tantùm anni 1610. Cæteri verò confessionem tantummodo de recepto, quæ non probat ad fauorem eius, qui tenetur docere de vera numeratione. *l. Lucius, § tutela. ff. de administrat. & peric. tutor.* Natt. *consil* 543. *num* 13. *lib* 3 Seraphin. *decis.* 302. *num.* 2. & benè fuit comprobatum in causa Lunen. Sarzanen. pensionis 26. Februarij 1611. coram R.P.D. Buratto.

3 Præterea huiusmodi etiam confessiones de recepto neque à pensionario, aut eius Procuratore factæ fuerunt, sed ab eius patre, qui in spiritualibus & eis annexis, qualis est pensio, Gig. post alios *consil.* 14. *num.* 4 & 5 non habet à lege aliquam administrationem in bonis filij. *cap. final. de indic. in* 6. Gig. *cons* 123. *num* 3.

4 Non obstat quòd confessiones de recepto adminiculatæ probant etiam veram numerationem. Achil. *decis.* 1. *de conf ff.* Seraphin. *in alleg. decis.* 302. *num.* 2. Rota in Romana pensionis 13. Iunij 1597. coram bo. me. Cardinali Pamphilio. Adminicula autem dicebantur probari ex multiplicatis solutionibus, & ex aliquorum terminorum confessione veræ numerationis, & cum iuramento coram Notario & testibus, per quæ pater poterat conueniri à filio ad earum restitutionem, vt ideo verisimile non sit quòd voluerit confiteri quod non habuit. Fuit enim responsum verisimiles confessiones ex verbis decreti ibi verè, & realiter fuisse exclusas. Vltra quòd semper obstat defectus mandati veri ad recipiendum, de quo non constat in patre, qui recepit pensiones, & speciale necessarium videatur ex forma eius decreti, ibi, quoad vixerit, vel Procuratore suo ad hoc speciale mandatum habente.

R. P. D. BVRATTO.

Reatina census. Lunæ 17. Nouembris 1617.

ARGVMENTVM.

Promissio, & obligatio facta ex falsa causa dicitur erronea, quando, & quomodo de hoc errore constare dicatur.

SVMMARIVM.

Obligatio, seu promissio facta ex falsa causa, dicitur erronea, & corruit ex defectu consensus, num. 1. & 9.

Error dicitur probatus quando in relato non exprimitur id quod in referente præsupponitur, num. 2.

Negatiua censetur probata per inspectionem scripturæ, ad quam fit relatio, num. 1 in fin. & num. 2.

Confessio de recepto non probat numerationem, num. 4.

Assertioni illius, qui tractat de proprio commodo, standum non est, etiam quòd assertio sit iurata, num. 5.

Memorialia non probant contra scribentem, num. 7.

Notarius non potest se rogare de his quæ respiciunt proprium commodum & interesse, num. 8. in fine.

DECISIO DLXXXVI.

PRo confirmatione sententiæ Rotalis, responsum 1
fuit per Dominos eodem fundamento quo capta fuit resolutio coram R.P.D. meo Pamphilio 2. Decembris 1615. & 22. Iunij 1616. videlicet, quòd cùm accollatio ad fauorem Marij facta per fratres de Pagnottis, filios & hæredes q. Thomæ de anno 1600 pro rata scutorum 400. sortis census scutorum 1000. & promissio totius census extinctionis infra annum fuerit erronea, & ex falsa causa corruat ex defectu consensus. Bart. *in l. damus, ff de condict. indeb. in princip. versic. secus esset, & num. 3 versic. soluit quandoque, & num. 4. versic si verò, & versic. si ignorabat.* & deductum fuit in dictis decisionibus, & per Gabr. *cons* 62. *n.* 34. *& seq. & n.* 13. *lib* 2.

Error autem & falsitas causæ resultant, quia in in- 2
strumento dictæ accollationis dictum olim Thomam eorum partem in se accollasse dictum censum pro scutis 600. per eum debitis Mutio & Camillo de Sinibaldis pro complemento pretij terrarum ab illis emptarum de anno 1588. vt ex instrumento rogato per Maurum Notarium, ad quod expressa relatio habita fuit. In dicto autem instrumento relato talis accollatio non legitur, & ita erroris probationem in specie deducit Alex. *cons* 83. *num.* 1. *versic. modus autem, vol.* 1. Curt. iun. *cons.* 192. *num.* 21. *lib.* 3. Cúmque affirmatiua fuerit ad certum instrumentum coarctata, ex illius inspectione probatur negatiua. Salyc *in l. fin num.* 2. *C. de reb. cred.* Butr. *cap. auditis num.* 3. *in* 2. *notab. de restit. in integr.* cum deductis in Foroliuien. census 14. Iunij 1613. & 2. Maij 1614. coram me.

Qui error euidentior redditur ex eo quòd in dicta 3
accollatione narratur, quòd Thomas non habens pecunias manuales pro integra solutione dicti pretij dictum censum in se accollauit pro dictis scutis 600. in d. verò instrumento emptionis continetur integralis solutio pretij cum distinctione etiam qualitatis monetarum, videlicet hoc modo in duobus tertiis de Paulis argenteis, & vno tertio de moneta Regni: vt etiam consideratum fuit in prædictis decisionibus cum generali quitatione & pacto de rem habitam vlterius non petendo, & ideo cùm relatio facta fuerit ad instrumentum quod reperitur, & aliter dicit quàm relatum fuerit, obligatio & accollatio per Pagnottos facta vti erronea non valet, Felin. *in c. quoniam,* Abb. *n.* 13 *vers.* 2.

li. .it ,

limita, de offic. delegat. Dec. *in l. edita, num.* 86. *C. de edend. & consil.* 118. *num.* 5. *in fine, versicul. modò aduertendum est.* Grammat. *decis.* 59. *num.* 5. *vers. item quòd quamuis.*

4 Nec obstare visa sunt in contrarium deducta. Et primò quòd error dictæ accollationis excludatur ex solutionibus fructuum dicti census factis Mario Flauio illius domino, tam à dicto Thoma per quadriennium, de quo superuixit post dictam emptionem, quàm ab ipsius filiis spatio aliorum octo annorum ante dictam accollationem del 1600. vt suprà, per quas solutiones videtur agnita veritas accollationis. Nam quitantiæ datæ in summario Iulij *num.* 5. omnes cantant ad fauorem Mariani, vnius ex fideiussoribus, pro solutionibus fructuum dicti census, vnica excepta confecta sub die 29. Ianuarij 1594. in qua tamen dictus Marius solùm fatetur se esse satisfactum à dicto Mariano & hæredibus Thomæ, & sic non probat numerationem factam per hæredes: sed est nuda confessio, quæ potest referri tantùm ad solutiones factas per dictum Marianum fideiussorem, ex quibus Marius vocauit se satisfactum etiam quoad hæredes prætensos debitores. Immò nec dictus Marianus soluit pro fructibus census scutorum 600. sed pro censu aliorum scutorum 400. sibi accollato in emptione quarundam terrarum sibi à dictis de Sinibaldis venditarum, quæ erant ex censuariis ad fauorem dicti Marij, vt patet ex iisdem quitantiis; & ideo non solùm non concludunt de aliquibus solutionibus fructuum factis per Thomam viuentem, sed ex quitantia sub die 29. Ianuarij 1592. in qua dictus Marius confessus fuit se recepisse à Mariano scuta decem, *per vn resto di doi anni fa che mi resto à pagare Mutio Sinibaldi in tutto*, &c. Apparet quòd fructus census non soluebantur per Thomam, sed à Sinibaldis venditoribus, quod excludit accollationem.

5 Secundò nec obstare enunciatiuas dictæ accollationis factas in prædictis quitantiis, & in libro Memorialium, ac in testamento dicti Marij, in quo legauit filiæ dictum censum tanquam debitum per Pagnuttos, cum istis verbis: *Quali tengono à censo li Pagnotti, & M. Mariano Sinibaldi.* Quia sunt inter alios, & ad proprium commodum tam ipsius Marij, cuius intererat habere plures debitores fructuum dicti census, quàm dicti Mariani soluentis, qui erat fideiussor in dicto censu, & possidebat bona censuata, & propterea ei conducebat habere dictum Thomam obligatum, nedum pro fructibus, sed etiam pro extinctione: ideo neutri ipsorum tanquam tractanti de proprio commodo est fides adhibenda, etsi cum iuramento & formiter ita asseruissent, vulg. *l. omnibus*, vbi Doct. communiter, *C. de testibus.*

6 Proinde nec meretur fidem depositio filij dicti Marij pro parte Iulij examinati, vt in summario depositionis dato in responsionibus attestantis quòd 20. annis elapsis Pagnotti soluebant ipsi nomine eius patris ratam scutorum 600. & Marianus 400. quia vltra quòd est vnicus, agit etiam de proprio commodo, vt suprà.

7 Tertiò nec duo folia dictorum DD. de Pagnottis, vnum videlicet manu Iuliani, alterum manu Ioannis Baptistæ confecta, de quibus in summario Iulij *num.* 8. *&* 9. Nam vltra quòd huiusmodi Memorialia non probant etiam contra scribentem, Iason *in l. admonendi, num.* 81. *in fine, versic. quintò limita, ff. de iureiurand. & in repet. num.* 115. *versic. secundò limita.* Grat. *consil.* 124. *num.* 11. *lib.* 2. in eis nulla fit mentio de accollatione Thomæ, sed solùm continentur annotationes dicti census tanquam debiti communis & paterni, quæ est sine tempore, & ideo potiùs esse facta post instrumentum accollationis erroneum, consequenter etiam testamentum dicti Ioannis Baptistæ, in quo approbat in omnibus & per omnia dictum folium, vt dicto summario *num.* 10. nihil plus probat.

Præterea in altero folio Iuliani non dicitur adesse 8 instrumentum accollationis Thomæ sub rogitu Hortensij, sed tantùm leguntur verba, *Vi sono doi instrumenti vno fatto per mano di ser Hortensio, l'altro fatto per mano di ser Domitio*, quæ verba intelligi possunt de duobus instrumentis eiusdem accollationis, quorum vnum scriptum esset manu vnius, alterum manu alterius, & consequenter nulla ex eo accollationis per Thomam factæ deduci potest probatio, quæ debet esse certa & necessariò concludens. Eòque minus, quia cùm dictus Hortensius interuenerit in instrumento emptionis terrarum vti curator venditorum, erat penitus inuerisimile, quòd ipse rogatus fuerit de prædicta accollatione, quæ respiceret proprium interesse. Specul. *tit. de instrum. edit. §. instrumentum ergo publicum, num* 27. *vers. item excipitur.*

Nec denique subsistere visum fuit respectu dictæ 9 accollationis scutorum quadringentorum per dictos fratres de Pagnottis factæ cessare errorem, & falsitatem causæ, ex receptione scutorum 400. eis à dicto Mariano solutorum in actu celebrationis instrumenti, quia causa finalis dictæ accollationis fuit erronea, & falsò illis supposita accollatio paterna census pro dictis scutis 600. ex quo fuerunt requisiti, & crediderunt se teneri ad extinctionem census pro dicta rata: vnde quia non habebant manuales pecunias, vt dicitur in instrumento, deuenerunt ad accollationem scutorum 400. & sic illius respectu non cessat, sed viget defectus causæ, & propterea quoad eam quoque intrat nullitas & defectus consensus, ex suprà allegatis, & Rota apud Cæsar. de Graffiis *decis.* 1. *de transactionib.* & Seraphin. *decis.* 275 *num.* 10. *&* 11. & clarum est quòd ex finalis causæ defectu actus corruit, & vitiatur. Bart. *in dicta l. damus.* Bald. *in l. nec apud, num.* 1. *C. de hæred. instituend.* Bart. & alij *num.* 3. *&* 4. *& consil.* 351. *num.* 5. Decian. *respons.* 117. *num.* 41. *cum seqq.* & in specie erroneæ & falsæ causæ Paris. *consil.* 12. *num.* 96. *lib.* 2. Grammat. *d. decis.* 59. *num.* 5. Gabr. *dicto consil.* 62. *num.* 3. *cum seqq. lib.* 2.

Et ita vtraque parte informante conclusum, &c.

R. P. D. BVRATTO.

Romana supplementi legitimæ. Veneris 1. Decembris 1617.

ARGVMENTVM.

Legitimatus cum clausula sine præiudicio venientium ab intestato, non concurrit in legitima cum filio naturali, & legitimo, & ex testamento paterno eatenus potest capere, quatenus legitima filij naturalis, & legitimi non minuatur.

SVMMARIVM.

Legitimatus cum clausula, sine præiudicio venientium ab intestato, *non potest concurrere in petitione legitimæ cum filiis legitimis, & naturalibus ad eorum præiudicium, num.* 1.

Clausula, sine præiudicio venientium ab intestato, *in legitimatione non operatur facto testamento, quia legitimatus potest petere id quod sibi à patre relictum est in testamento, num.* 2. *tamen operatur vt facto testamento* legitima

legitimatus ex eo eatenus possit capere quod sibi relictum est, quatenus salua remanet legitima filij legitimi, & naturalis, ibid. in fine, & num. 4. & dicta clausula intelligitur operari tantùm quoad ea, in quibus pater potest præiudicare filijs, num. 4.

Legitimatus cum clausula sine præiudicio, *&c. potest capere ex testamento patris sine diminutione legitima, &c. quando in testamento sunt instituti venientes ab intestato; secus verò si sint instituti extranei, quia tunc non habetur ratio huius diminutionis, num. 3.*

Legitima filijs legitimis naturalibus debita pater præiudicare non potest, num. 5.

Legitimato simpliciter, & plenè absque clausula sine præiudicio, *&c. debetur plena, & integra legitima, & eo defuncto debetur nepoti ex ipso, num. 6.*

DECISIO DLXXXVII.

1 PLacuit Dominis decisio in hac causa die 5. Iunij præteriti, in qua fuit resolutum Nummam iun. legitimatum cum clausula *sine præiudicio venientium ab intestato*, non posse concurrere in petitione legitimæ cum Domina Septimia filia legitima & naturali ad eius præiudicium. Ipsa tantùm informante, cùm pars societatis S. Nuntiatæ, quæ obtinuerat de nouo audiri, sæpe citata informare neglexerit.

2 Et mouebantur rationibus in decisione adductis: & præcipuè, quia licèt clausula, *sine præiudicio venientium ab intestato*, non operetur, facto testamento ad effectum vt possit legitimatus petere id quod sibi in testamento a patre relictum est: tamen operatur ad effectum vt pater non possit filio legitimo, & naturali præiudicare in legitima, & iure naturæ debita. Ideóque hoc casu eatenus poterit legitimatus capere ex testamento quod sibi relictum est, quatenus salua sit legitima filij legitimi, & naturalis, ex pluribus congestis in decisione.

3 Quibus nec visum est obstare, quòd supradicta procedant quando in testamento patris essent instituti venientes ab intestato, ad quorum fauorem emanauit illa clausula; secus verò institutis extraneis, vt per Zuccard. *in l. posthumo, num. 55. C. de bon. possess. cont. tab.* cum aliis per Gabr. *cons. 22. num. 10. lib. 2.*

4 Quia quidquid sit de hoc, fuit per Dominos responsum, quòd hoc casu est institutus pro medietate Numma legitimatus, & pro altera medietate societatis Sanctissimæ Annunciatæ: vnde aut Numma vult vti instistitutione de se facta, & illa non potest sibi opitulari, cùm legitimatus cum dicta clausula possit capere ex testamento, sed ita vt non minuatur legitima filij & naturalis, ex adductis per Peregrin. *de fideicomm. art. 23. num. 83.* cum aliis congestis in decisione; cùm dicta clausula intelligatur operari quoad ea tantùm, in quibus potest pater præiudicare filiis. Gabr. *cons. 54. num. 8. lib. 2.* & sic non quoad legitimam, in qua pater non potest filiis præiudicium afferre. *l. quoniam nouella, C. de inofficioso testamento*, & firmatur in decisione.

5 Aut nititur institutione facta de societate, tanquam illa sit persona extranea, & tunc etiam res recidit in idem, cùm nec isto casu possit legitimatus petere legitimam in concursu, & in diminutionem legitimæ filij legitimi & naturalis, cui testator quoad legitimam præiudicare non potuit, vt benè deducit Gabr. *consil. 14. num. 31. & seq. lib. 2.* & alter Gabr. *in tit. de legit. conclus. 8. num. 4. versic. declarans*, cum aliis in decisione adductis.

6 Nec obstant decisiones in causa Romana legitimæ coram Reuerendissimo Damasceno, & D. meo Verospio, quia placuit responsio data in decisione de qua agitur, videlicet quòd termini sunt omnino diuersi. Nam ibi filius erat plenè legitimatus absque clausula *sine præiudicio venientium ab intestato*, & sic absque vlla restrictione circa successionem, & ideo in casu illo nepos ex filio dicto modo legitimato potest petere legitimam, ex communi conclusione, quòd sicuti filio legitimato debetur legitima, ita eo defuncto nepoti ex ipso, vt latiùs fuit firmatum in prædictis decisionibus.

Et ita fuit decisum, &c.

R. P. D. DVNOZETTO.

Beneuentana dotis. Veneris 1. Decembris 1617.

ARGVMENTVM.

Mulier à statuto prohibita de suis dotibus disponere vltra decimam partem, si filios habuerit, nec etiam potest filiam hæredem institutam fideicommisso grauare, & de materia huius statuti, nonnulla notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Mulier à statuto prohibita de suis dotibus disponere vltra decimam partem si filios habuerit, nec etiam potest filiam hæredem institutam fideicommisso grauare, num. 1. & 2.

Negatiua posita ante verbum potest, *aufert disponendi potestatem, num. 1.*

Disponere, *verbum maximè conuenit vltima voluntati, & ad eum in dubio refertur, ibid. in fin.*

Hæres grauatus restituere non tenetur restituere quod ad eum peruenit non ex iudicio testatoris, sed ex alia causa, num. 2.

Legitima aliud non est, nisi quadam portio taxata arbitrio legis personis, quibus iure natura, vel quasi successio debetur, num. 3.

Legitima de iure non recipit onus, nec conditionem, num. 3. & 4.

Minor dotem constituere non potest sine decreto iudicis, num. 5.

Mater dare non potest tutorem filia, ibid.

Tutela expirat filia effecta maiore duodecim annorum, ibid.

Mulier minor potest dare in dotem etiam immobilia, dummodo illa det inæstimata, n. 6. & 7. vbi etiam idem quando nulla ratione lucri potest fieri alienatio.

Tutoris nomen confunditur quandoque cum nomine curatoris, num. 8.

Dos nunquid dicatur excessiua si vni sorori fuerit plus datum, quàm alteri, num. 9.

Lex vbi non distinguit, nec nos distinguere debemus, ibid. in fin.

Suus, sua, suum *verbum esse possessorium, num. 11.*

Dos dicitur proprium patrimonium mulieris, num. 12.

Statutum quod mulier filijs extantibus non possit de suis dotibus disponere, nisi de quadam parte sua dotis, an dicatur odiosa, vel fauorabilis, num. 13.

Verba interpretanda sunt ex lata eorum significatione, imò impropriãda, ne sequatur absurdum, ibid.

Verba quandoque concipiuntur ratione frequentioris vsus, num. 15.

Argumentum à contrario sensu non valet circa dotes, numero 16.

DECISIO DLXXXVIII.

DOmini dixerunt sententiam extra Rotam latam 1
esse iustam, & proinde confirmandam; iure enim
meritóque

meritóque iudex Margaritæ denegauit immissionem petitam vigore testamenti Dianæ, iuxta *l. fin. de edict. D. Adr. coll.* quia stante statuto Beneuentano prohibente mulierem decedentem cum filiia disponere de suis dotibus vltra decimam partem, cùm Diana decesserit cum filia hærede instituta, non potuit illi substituere per fideicommissum, eámque hoc onere grauare, vt in terminis Franc. *decis.* 486. *per tot.* Dec. *consilio* 386. *in fin.* & Castr. *consil.* 441. *num.* 2. *lib.* 1. vbi dicit quòd proprium patrimonium mulieria stante dicto statuto, censeri debet solùm decima pars, de qua testari potuit liberè: verba siquidem statuti negatiua auferunt potestatem disponendi, gloss. *in cap.* 1. *in verb. non potest*, & ibi Franc. *num.* 3. cæterique Canon. *de reg. iur. in 6.* cùm verbum, *disponere*, conueniat maximè vltimæ voluntati, & ad eam in dubio referatur, vt *in §. disponat, auth. de nupt. §. pen. & fin. Instit. quib. ex caus. manum.* cum multis cumulatis per Surd. *decis.* 272. *num.* 12.

2 Constat enim hæredem non cogi restituere, quod ad eum peruenit, non ex indicio testatoris, sed ex alia causa, *l. cùm quis. §. hoc ampliùs*, vbi Bart. *ff. de dot. praleg. l. qui fundum. §. qui filios. ff. ad l. falcid. l. pater filium. ff. eod. l. vnum ex familia, in princ. §. 1. ff. de legat.* 2. vt in hac facti specie dicendum est filiam Dianæ non potuisse grauari ad restituendum nouem partea hæreditatis maternæ sibi à statuto, non à iudicio matris delatas, Castr. suprà *d. consil.* 441. *num.* 2. vbi dicit quodammodo matrem haberi pro vsufructuaria extantibua filiis, Osas. *decis.* 20. *num.* 7. Achil. *decis.* 14. *in fin. de const.* fuit dictum in vna Romana successionis de Tagliaferris coram Reuerendissimo Lugdunen. 19. Martij 1607.

3 Quinimo per similem prohibitionem censetur aucta legitima per statutum in hæreditate matria, cùm legitima nihil aliud sit, nisi quædam portio taxata legis arbitrio personia, quibus iure naturæ, vel quasi debetur successio, *auth. nouissima. C. de inoffic. testam.* in qua appellatur debitum bonorum subsidium, & licèt de iure communi sit tertia, per statutum videtur aucta vsque ad nouem partes. Cald. *consil.* 20. *de constit.* cum infinitis cumulatis per Soc. *consil.* 84. *num.* 9. sicque cùm legitima de iure non recipiat onus, nec conditionem, *l. omnimodo. & l. quoniam in prioribus. C. de inoffic. testam.* cum similibus, substitutio facta per Dianam filiæ in his nouem partibus corruat necesse est.

4 Nec in contrarium facit decisio in causa Romana lucri dotis 20. Februarij 1615. coram R.P.D. meo Pirouano: nam, vt ex ea apparet, statutum Vrbis non prohibet mulierem testari, sed tantùm emanauit ad conseruandum vsumfructum marito; statutum verò Beneuentanum prohibet dispositionem vltra decimam partem, vnde non concludit argumentum de vno ad aliud statutum.

5 Prout non obstare videtur, quod dicitur, constitutionem dotia fuisse minus solemniter factam in bonis, videlicet, stabilibus absque decreto iudicis, quod fieri non potuit, *l. lex qua tutores. C. de administr. tutor. l. 1. C. si aduersùs dotem*, vbi gloss. & Bald. *num.* 4. & Bart. *num.* 3. cum multis allegatis per Surd. *decis.* 287. *numer.* 17. *& seqq.* tum etiam quia d. constitutio facta fuit à tutore dato à matre, quæ non potest tutorem dare. *l. 1. ff. de testam. tutel.* Socin. iun. *consil.* 509. *num.* 29. *lib.* 3. & tanto minus cùm Diana haberet alium tutorem à patre datum, & ipsa esset maior 12. annorum, itaque tutela expirauerat. *§. 1. Instit. quib. mod. tut. fin.*

6 Huic obiectioni responderunt DD. mulierem minorem posse etiam dare immobilia in dotem viro, dummodo det inæstimata, quia hæc non videtur alienatio, vel translatio, vt probat text. *in l. in rebus. C. de iur. dot.* secus si darentur æstimata, *l. plerumque. ff. de iur. dot. l. quoties. C. eod.* quam distinctionem ex multia rationibus, & auctoritatibus tanquam verissimam, comprobat Surd. *decis.* 287. *num.* 21. *cum seqq.* & Simoncell. *de decret. tit.* 8. *inspect.* 13. *num.* 96.

Quæ difficultas penitus sublata videtur in facto, 7
quia expressè stipulatum fuerat, ne lucrum dotale ratione mariti, & vxoris excederet scut. 100. quæ poterant extrahi ex parte dotis constituta in pecunia, & mobilibus absque vlla diminutione stabilium, vnde intrat regula, quòd minores possunt sibi constituere dotea in bonis stabilibus, quando etiam nulla ratione lucri potest fieri alienatio, per text. *in l. siue generalis. ff. de iur. dot.* cum allegatis.

Et quoad dictum tutorem ille reperitur datus à in- 8
dice, qui eum etiam deputauit in administratorem bonorum, & sic in curatorem, & ideo ipse licèt in dicta constitutione dotis se nuncupauerit tutorem, non irritatur actua, quia sæpiùs nomen tutoria, & curatoris confunditur, Rot. diuers. *decis.* 89. *num.* 14. *part.* 2. & in omnem euentum iste defectus curatoria sustinetur ex ratificatione Dianæ, quæ postea contraxit matrimonium, Rot. *decis. diuers.* 89. *num.* 11. *& seqq. part.* 2. Pur. *decis.* 187. *lib.* 1. *&* 397. *lib.* 2. Surd. *decis.* 229. *num.* 5. *& seqq.*

Nec placuit quod dicebatur dotem fuisse excessi- 9
uam, cùm sorori, quæ nupta erat inferioria conditionia viro, eadem dos constituta fuisset, seruanda erat æqualitas in dotibus constituendis super earum bonis paternis, Rot. *decis.* 156. *&* 157. *part.* 2. *diuers.* Verùm quia pro parte Margaritæ fuit oppositum statutum Beneuentanum de dotis restitutione comprehendere solùm dotem à parentibus, vel ab aliia constitutam, sed non eam, quam sibi mulier constituit, ideo DD. hac difficultate particulariter examinata nullam adesse differentiam maximis rationibus responderunt.

Considerarunt enim primò statutum indistinctè loqui de muliere, & ita debere intelligi de quacunque muliere, siue dotata à se ipsa, siue ab alio, cùm bona mulieria non minua ea sint, quæ ipsa sibi in dotem constituit, quàm ea quæ ab aliis accepit, vnde cùm lex non distinguat, nec nos distinguere debemua, *l. 1. §. generaliter, de legat. præst. & l. de pretio, de public. in rem actio.*

Nec vlla assignari potest differentia, cur filij mulie- 10
ris à se ipsa dotatæ esse debeant deterioris conditionis ab aliis, quorum mater fuit à parentibus dotata, militat enim idem fauor filiorum, vt scilicet eorum legitima censeatur aucta ad nouem ex decem partibus dotis constitutæ, vt patet ex rationibus, & auctoritatibua supradictia: vbi autem militat eadem ratio, militat pariter eadem iuris dispositio, etiam ex vi comprehensionis, *l. illud. ff. ad l. aquil.* cum similibus.

Considerabant secundò DD. hanc differentiam ex- 12
cludi ex ipsiusmet verbis statuti, dum loquitur de dotibus suis, hæc enim verba æquè conueniunt dotibua quoquo modo fuerint constitutæ, imò magis dotibus constitutis ab ipsamet muliere, propter illud verbum possessiuum *suis*. ad tradita per Peregrin. *de fideicomm. art.* 13. *num.* 10. & sic perinde est, ac si statutum diceret de quibuscumque dotibus, cùm in legibus, & statutia indefinita æquipolleant vniuersalibus, ex doctrina Bart. *in l. si pluribus, de legat.* 2. Couarr. *variar. resolut. cap.* 13 *num.* 8.

Quòd si hæc differentia subsisteret, à dicto statuto 12
exclusæ essent viduę sui iuris, quæ ad secundas nuptias cum suia dotibua transirent, huiusmodi enim dotes dicuntur proprium patrimonium earum, *l. in rebus. C. de iur. dot.* Castr. *consil.* 11. *num.* 2. *lib.* 1. essent & exclusæ aliæ fœminæ sui iuris, quæ nubunt cum sua legitima debita in bonis paternis, vel maternis, quæ censetur earum similiter patrimonium post

assignationem, Bald. *in l. filium quem habentem, num. 36. C. famil. hercisc.*

13 Huic resolutioni non obstant pro patre Margaritæ deducta, & primò, quòd in odiosis, sicut dicitur, istud statutum, per quod libertas restandi mulieribus multum coarctatur, stricta interpretatio sit sumenda ex vulgaris iuribus, respondetur enim statutum istud factum in fauorem filiorum, immò etiam mulierum, ne imbecillitate sexus, & aliorum blanditiis deceptæ aliis dotes suas relinquant, quàm propriis filiis, nullo modo posse dici exorbitans à iure communi, aut odiosum, Cald. *consil. 20. de constit.* Rip. *in rubr. solut. matrim. num. 72.* cum allegatis.

14 Nec etiã obstat, quòd in fine versiculi huius statuti dicatur quòd decedente muliere sine filiis, medietas doris reuertatur ad dotantem, quod fieri non posset, cùm mulier se ipsam dotat, responsum enim fuit, statutum addere etiam hanc alternatiuam (siue ad eius hæredes, & proximiores) quod potest verificari, dum mulier se ipsam dotat, cùm hæc verba indefinitè prolata comprehendant etiam hæredes, & proximiores mulieris dotantis, licèt enim ad ipsam mulierem dotantem dos in illo casu redire non possit, tamen potest redire ad eius hæredes, & proximiores, sufficitque quòd verba suffragentur ex lata significatione, immò essent impropriãda ad euitanda tot absurda superiùs deducta fusè, Mant. *de coniect. lib. 3. tit. 7. n. 3.*

15 Deinde statutum his verbis conceptum est propter frequentiorem vsum, *l. nam ad ea ff. de legib.* & sic non impedit quin ex prædicta identitate rationis comprehendantur mulieres, siue dotentur ab aliis, siue a semetipsis, vt in simili statuto respondet, Fanuc. *de lucr. dot. in verb. restituenda, num. 6. & seq.*

16 Nec obstat denique hoc statutum in præcedenti rubr. loqui de dote constituenda ab aliis de paragio, non enim potest inferri statuentes abstulisse facultatem mulieribus dorandi se ipsas, sed loquitur de dotibus datis, vel dandis ab aliis, cùm tractaretur de exclusione fœminarum dotatarum, stantibus masculis, nec valet argumentum à contratio sensu circa dotes constituras ab ipsismet, Menoch. *consil. 277. num. 47. & seqq.*

17 Ad consilium verò Anch 380 *num. 3.* placuit responsio data per D. Spadam, qui optimè respondet omnibus motiuis per informantes per D. Margaritam fusè deductis.

Ex quibus ita vtraque parte informante, fuit decisũ.

R. P. D. PIROVANO.

Lucerina census. Veneris 1. Decembris 1617.

ARGVMENTVM.

Iura, & instrumenta dicuntur in forma probanti, quando aut parte citata fuerunt auscultata cum originali coram iudice, aut fuerunt extracta, & transumpta à successore Notario, etiam sine alia solemnitate.

SVMMARIVM.

Iura nunquid dicantur in forma probanti, si fuerit extracta parte non citata, num 1.

Iura auscultata coram iudice cum originali parte citata dicuntur in forma probanti, ibid.

Notarij manus recognitio probari potest per testes, & quomodo, num. 2.

Instrumenta transumpta, & exemplata per successores in officio probant absque alia solemnitate, ibid vbi etiam quòd statur attestationi Notarij asserenti se successorẽ in officio.

DECISIO DLXXXIX.

Iterum suscepta disputatione super forma probanti 1
iurium quæ de nouo fuerunt in hac causa compulsata; Domini steterunt in resolutis, ex eisdem rationibus, & fundamentis, quibus non obstat quòd in extractione horum iurium non interuenerit citatio ad videndum extrahi, quin imò constet fuisse extracta per annum antè Quia obiectum tollitur ex collatione, & auscultatione facta cum originali coram iudice, præcedente legitima partis citatione, in quibus consistit ius præiudicij, non autem in extractione, quæ virtualiter influit, & supponi debet in collatione. Salycet. *in auth. si quis in aliquo, num. 4. C. de eden.* Speculat. *in tit. de instr. edit. §. ostenso num. 11.* Rim. sen. *consil. 405. num. 8. lib. 3.* & aliàs tenuit Rota in causa Vlixbonen. prioratus 14. Iunij 1602. coram bon. mem. Cardinali Serapbino.

Non obstat secundò quòd non probatur recognita 2
manus Notariorum, qui instrumenta originalia rogarunt, quia fuit responsum ex testibus examinatis probari quòd illi qui leguntur Notarij rogati, erant Notarij legales, prout erant illi, qui eadem iura exigebant, & penes quos reperiebantur Protocolla illorum Notariorum, ideo cùm ista iura fuerint exemplara per successores in officio, probant absque vlla solemnitate, vt fuit firmatum in præcedenti decisione. Neque dubitari potest quòd originalia non fuerint exhibita, aut per successores in officio, non exemplata. quia testes hoc expressè deponunt recensendo rubricas Protocollorum, scilicet, hic est liber Protocolli mei Notarij, &c. successores autem in officio satis probantur ex eorum attestationibus, quibus creditur de stylo, vt per Caputaq. *decis. 245. & 266. part. 2.* & alios in præcedenti decisione allegatos, nec potest fieri ius quòd sint successores mediante pecunia, & titulo emptionis scripturarum, quia non ideò probatur quòd careant authoritate exemplandi prædicta instrumenta, stante quòd de eorum Notariatu ex testibus datis benè probatur.

Et ita, &c.

R. P. D. VBALDO.

Romana euacuationis. Luna 4. Decembris 1617.

ARGVMENTVM.

De tacita domus reconductione quòd censeatur facta cum eiusdem pactis, & conuentionibus, de quibus in prima expressa locatione. cætera habes in summario.

SVMMARIVM.

Præsupposito cessante, & non verificato, cessat dispositio loquens cum præsupposito, num. 2.

Actum quem quis impugnat, pro se allegare non potest. declara vt num. 3.

Producens instrumentum, illud approbare censetur. n. 4.

Tacita domus reconductio censetur facta cum eisdem pactis, & conuentionibus, de quibus in prima locatione n. 6.

DECISIO DXC.

Domini steterunt in vltimo loco decisis, videlicet 1
24. Maij præteriti, qua die fuit firmatum, dandum esse mandatum de euacuando ad fauorem Hospitalis, & sic recedendum ab alia decisione, quæ contra Hospitale emanauerat, die 26. Ianuarij 1615. Placuit enim

funda

fundamentum vltimæ decisionis,quòd siue Baratellus vtatur prima locatione sibi facta die prima Maij 1596. siue secunda facta ad fauorem Vrsulæ,die 5. Nouembris eiusdem anni, vtraque est expressè relatiua ad conditiones,& pacta conuenta in locatione facta Antonio Picciono per Franciscum de Fortis, in qua expressis verbis legitur renunciatio inquilinatus,& proinde ratione talis renunciationis Baratellus finita locatione,& facta disdicta,tenetur euacuare; sed veritas est,quòd ipse vigore primæ locationis obtinuit possessionem domus de qua agitur, produxit instrumentum d.locationis contra Hospitale, obtulit cum intimatione iudiciali facta Hospitali, & deposuit pensiones ad rationem,quantitatem,& terminos solutionum in prædicto locationis instrumento conuentos, & secura est receptio ex parte Hospitalis, vt latius fuit deductum in decisione,de qua agitur, in qua ex istis, & aliis fuit probatum, non fuisse recessum à dicta prima locatione,neque ex parte Baratelli,neque ex parte Hospitalis.

2 Neque obstant illa verba in instrumento locationis factæ Vrsulæ 5.Nouembris 1596. qui recedentes, videlicet,ministri Hospitalis,in primis à dictis locationibus,& præsertim à locatione facta Francisco,qui offerendo meliorem conditionem,post sibi factam locationem,& soluendo alia scuta 350. ipsemet ab illa recessit,&c.Quia fuit responsum,illam assertionem fuisse eum præsupposito recessus Baratelli, quo non verificato,vt patet ex cumulatis in decisione, cessat etiam recessus Hospitalis in eo fundatus,ad text. *in l. mancipia,*& ibi gloss.& Doctor.*C.de seru fug.Surd.consil.*150. *num.*18.Seraphin.*decis*/819.*num.*6.

3 Non obstant actus iudiciarij contra Vrsulam facti pro effectuatione secundæ locationis,& consecutione pensionum,necnon illarum solutiò,& exactio,ex quibus videtur apparere, quòd Hospitale impugnauerit locationem factam Baratello, & adhæserit illi factæ Columbo,& Vrsulæ, & sic non posset iuuari ex prima locatione impugnata,ex latè deductis in decisione 26. Ianuarij 1615. Quia constat huiusmodi prætensam impugnationem nullum fuisse sortitam effectum contra ipsum Baratellum, qui ea non obstante semper inhabitauit domum, neque contra ipsum fuit per Hospitale,nec per Columbum deuentum ad vllum actum litis, & deducitur in decisione de qua agitur, & in omnem euentum, nec docetur Baratellum vmquam acceptasse dictam assertam impugnationem, ideo cessat regula,*cap ex eo,de reg iur.in* 6.Ruin.*consil.*21.*num.*6. *lib.* 1.*& consil* 135.*num.*6.*lib.*4. Gabr.*de reg iur.conclus.*1. *in fin.* immò fuit etiam cessatum à molestiis, & ab impugnatione ex parte Hospitalis,& pensiones restitutæ Laurentio,Gabr.vbi suprà *num.* 50. Nec ab indè citra fuit actum ad obseruantiam secundæ locationis, immò vsque ad annum 1612. fuerunt receptæ pensiones à Baratello ad formam primæ locationis,vt in decisione de qua agitur,latè deducitur.

4 Nec obstat,quòd Baratellus auxerit pensionem offerendo scuta 350. vt dicitur in instrumento secundæ locationis, & sic fuerit recessum à prima; quia talis oblatio, vel solutio fuit expressè pro eleemosyna, & non pro pensione,quam semper obtulit, & soluit ad rationem scut.centum, immò post laudū inter ipsum, & coniuges citauit Hospitale ad recipien. pensionem, iuxta formam primæ locationis, cuius etiam instrumentum in actis produxit, & sic videtur illud approbasse,*Dec.in c.cum venerabilis,num.*12 2.*de except.& consilio* 558.*n.*7.cum aliis per Menoch.*præsumpt.*39.*n.*8.*& præsumpt.*45 *n.*1.*lib.*1.Surd.*consil.*5.*n.*3.*& cons.*28.*n.*47. & fuit dictum in Romana dotis 6. Iunij 1611. coram me,& aliàs sæpè.

5 Et dato,non tamen concesso, quòd stante augmento pensionis inducta fuisset noua locatio,illa non fuisset nisi tacita ex consensu partium, & sic cum eisdem pactis,& conuentionibus, de quibus in vtraque locatione,ex cumulatis per Menoch.*præsumpt* 85. *num.*19. *&* 20. *lib.* 3. inter quas præcipua est renunciatio iuri inquilinatus, & hoc eo magis, quia ex instrumentis constat de mente Officialium Hospitalis, qui nunquā voluerunt locare, nisi cum pactis, & quibus in locatione facta Antonio, & ideo non potest dici inducta relocatio,nisi cum dictis pactis,vt per Menoch.*loco citato*. Maximè quia sicuti dicti Officiales non potuissent expressè conditionem Hospitalis deteriorem facere,remittendo pactum renunciationis inquilinatus, ita nec tacitè,*l.cum quid*,vbi Doct.*ff.si cert.pet.*

Alia leuiora quæ opponebantur contra decisionem, visa sunt Dominis tolli ex responsionibus datis per informantes pro Hospitali, & ex decisione ipsa. Ex quibus fuit conclusum,standum esse in vltimo loco decisis. 6

R. P. D. VBALDO.

Romana pecuniaria. Luna 4.Decembris 1617.

ARGVMENTVM.

Mandatum Procuratoris secundum reuocat primum : sed mandatorum pluralitas non præsumitur,& quando solutione debiti facta non à debitore,sed ab alio debitore,ipse sit liberatus.

SVMMARIVM.

*Procuratoris secundum mandatum facit reuocare primum, num.*1. *vbi quod hoc ampliatur etiam quòd fiat mandatum in eadem persona Procuratoris.*

Mandatorum Procuratoris multiplicitas non præsumitur, ideo probanda per eum, qui plura allegat mandata, n. 2. *vbi ampliatur etiam quod constet de pluralitate instrumentorum & scripturarum.*

Instrumenta plura fieri possunt de vno, & eodem actu, ibidem.

Declarare non est de nouo facere,ibid.in fine.

*Solutione eius quod debetur etiam ab alio facta, quàm à debitore,debitor est liberatus. declara vt num.*3.

*Vna eadémque res diuerso iure censeri non debet. declara vt num.*4.

DECISIO DXCI.

Decisio in hac causa facta die 13. Martij præteriti oppugnabatur vnico ferè fundamento,illa enim nititur ea potissimum ratione, quia Octauius Bubalus de tempore solutionis mandauerat vt summa soluta poneretur ad creditum Philippi Guicciardini, & quid de ea agendum esset,expectaretur Philippi, vel fratris voluntas,vnde cùm superuenisset ordo Aloysij, vt tenerentur sub cambiis ad commodum Philippi, meritò fuit tum decisum non cessisse in extinctionem debiti Guicciardinorum de tempore solutionis, cùm non posset retinere sub cambiis ad eorum fauorem, & extinguere eorum debitum, vt latius in dicta decisione. Hodie verò super eisdem causa proposita prætendebatur pro Guicciardinis dictum mandatum Bubali de expectanda voluntate,seu ordine Philippi, vel fratris fuisse reuocatum per secundum prætensum mandatum eiusdem Bubali,de quo dicebatur apparere 1

ex

ex partita libri mercatorum in illis verbis, *Diffe pagarli per resto, e final pagamento del dinaro che resta debitore dell' administratione de gl' effetti delle Dogane del Patrimonio, & estintione delli scut. 3000 & interessi decorsi delli scut. 12000.pagati per esso signor Philippo al D.Carlo Barberini, per laqual somma sommaria sera obligato & questo medemogiorno s'e liberato d'oblige.* & vtique per secundum mandatum censeri reuocatum primum. *l.si quis cum procuratorio,& ibi gloss.penult. §.vlt.ff.de procur.* quod habet locum etiam in eadem persona Procuratoris, vt ibi *gloss.penult.* & Bald. *in fin.* quando in secundo est aliquid additum, vel detractum primo. *arg.l.ius ciuile ff.de iust.& iur.* Ang.Castren. Alberic. & alij *in d. §.fin.* Cagnol. *in l.singularia num 42.ff.si cert.petat.* Thesaur. 107.*num.*2. Menoch. *præsumpt.* 36. *num.* 15.*lib.*2. Hic autem multæ differentiæ cumulabantur per informantes, ad ostendendum diuersitatem primi & secundi præsentis ordinis, seu mandati.

2 Sed his non obstantibus Domini censuerunt standum esse in decisis. Cùm enim mandatum à Bubalo in scriptis emanatum sit clarissimum, vt deberentur scut. 5184. ab ipso soluta poni ad creditum Philippi *per, farne sua volontà, o, di Mons. suo fratello*, & fuerit ita obseruatum, quia mercatores posuerunt ad creditum Philippi d. pecuniam, & circa eam superuenit ordo D.Aloysij, quem ad vnguem obseruarunt; vt fuit deductum in decisione, sequitur vt qui dicit fuisse datum nouum mandatum à Bubalo ante dictum ordinem D.Aloysij, id concludenter probare debeat, cùm de iure non præsumatur multiplicitas mandatorum, nisi probetur. Dec. *in cap.in præsentia num.*39. *de probat.* Iaf. *in l.*1.*num.*7.& 8.*C. de bon.possess.sec.tab.* Aym. *consilio* 111.*num.*4. & *consil.*198.*num.*1. Vbi id ampliat procedere, etiam si constet de pluralitate instrumentorum & scripturarum, quia de eodem actu possunt fieri plura instrumenta, post Bald. *consil.*344.*lib.*2. Talis autem probatio secundi mandati non videbatur DD. colligi necessariò ex verbis partitæ suprà relatis, cùm illa potiùs sonent in interpretationem primi ordinis dari à Bubalo, & ad fauorem potius suum, quàm DD. de Guicciardinis, ipse enim solùm intendit declarare primum ordinem à se datum ponendi pecunias ad creditum Guicciardini, vnde retraxisset dd. pecunias, & ita vt vellet ipse omnino liberari ab obligatione, quam contraxerat pro rata scut. 3000. & interesse ad computum scut. 12000. & ideo illa verba, pro extinctione, sunt referenda ad liberationem ipsius Bubali, vt firmatur in decisione, prout etiam confirmatur ex relatione, quam partita habet ad instrumentum, in quo solus Bubalus fuit liberatus, firmis remanentibus aliis obligationibus, etiam Guicciardinorum, & satis verisimile redditur quòd ipse voluerit mediante dicta solutione se ab obligatione & fideiussione pro Guicciardinis facta eximere, non autem scut. 3000. pro quibus fideiusserat, realiter & cum effectu extinguere, quia ipsius non intererat dum ab obligatione eximeret. Et ideo pro interesse Guicciardinorum satis habuit ordinem vt expectaretur eorum voluntas, & dum declarauit dictum ordinem vt suprà, non dicitur dedisse nouum mandatum, quia qui declarat, nihil de nouo facit. *l.adeò § cùm quis, in fine. ff. de acquir.rer.domin. l. heredes palam.§.sed & si nemo.* vbi Castren. & alij *ff.de testibus.* cum aliis per Surd.*decis.*70.*num.*1.

3 Non obstat quòd solutione eius quod debetur etiam ab alio facta, tollatur omnis obligatio, ex allegatis, quia procedit quando solutio eo animo facta est, vt quælibet obligatio extinguatur, secus si facta sit ad alium finem, vt puta ad tollendum tantum obligationem fideiussoris. Bero.*consil.*167.*num.*7.*lib.*3. cum allegatis in decisione.

Nec refragatur quòd maior esset summa quæ soluebatur quàm debitum satisdatum, & ideo verba illa pro extinctione, debeant intelligi de tota summa soluta, ne aliàs diuerso iure censeatur, videlicet quòd pro scutis 3000. extinguatur obligatio soluentis, & pro alia parte quæ excedit extinguatur obligatio principalis, contra *l.iam hoc iure ff de vulgar.* quia fuit responsum quòd verba expressè sonant in extinctionem scut. 3000. & sunt intelligenda respectu obligationis fideiussoris, ex suprà deductis; quo verò ad obligationem principalis debitoris, illa nec respectu 3000. nec summæ excedentis fuit extincta, cùm deberet expectari ordo debitoris, qui mandauit totam summam à Bubalo solutam cambiari, prout factum fuit, immò motiuum retorquebatur, quia si Bubalus voluisset extingui, obligatio debitoris principalis dixisset pro extinctione scut. 5184. prout totidem soluebantur. 4

Demum nec obstat allegata ignorantia dictæ partitæ in Domino Aloysio, quando dedit ordinem vt pecuniæ cambiarentur, quia illa excludit stantibus verbis eiusdem ordinis, in quibus fit expressa mentio dictæ partitæ, ibi, *Delli scudi 5184. che haueti creditori à i vostri libri il Segnor Felippo.* 5

Ex quibus Domini permanserunt in decisis, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Florentina Capellæ. Lunæ 4. Decembris 1617.

ARGVMENTVM.

Præsentari potest ad iuspatronatus Clericus beneficiatus, etiam quòd non incedat in habitu, & tonsura.

SVMMARIVM.

*Præsentari potest ad iuspatronatus Clericus beneficiatus, etiam quòd non incedat in habitu, & tonsura n.*1.*per tot.*

Clerici non incedentes in habitu & tonsura ipso iure priuati censentur beneficijs vigore constitutionis Sixti Quinti, num. 3. *vbi declaratur quomodo intelligenda sit hæc constitutio.*

DECISIO DXCII.

FVit dubitatum, an Gratia, vel Ripa esset instituendus? & cùm resolutio penderet a duplici inspectione, quis scilicet ex his duobus præsentatis haberet maiorem partem vocum, & an Gratia de tempore præsentationis deberet esse in habitu clericali. Hanc secundam partem Domini resoluerunt, reseruando de reliquis particulariter videre. Censuerunt enim exceptionem habitus non obstare, quia iure cautum non reperitur Clericum incedentem in habitu laicali, esse inhabilem ad obtinendam præsentationem. Sed potiùs contrarium desumitur ex *Clem.*2.*de vit.& honest.Cleric.* vbi Clerici beneficiati suspenduntur per sex menses à perceptione fructuum: non beneficiati autem, in sacris tamen constituti per id tempus, redduntur inhabiles ad Ecclesiastica beneficia; sed de Clericis simpliciter, vt in præsenti agitur, nihil fuit sancitum, & hunc sensum habuerunt Imol. *in d. Clem.*2. *vers. quid si Clericus beneficiatus, & Cardinalis, num.* 6. *vers. octauò quæro*, Lambertin. *de iurepatronat. part.* 1. *secundi libri* 7. *quæst. principali art.*2.*numer.*6. neque per Sacrum Concilium Tridentinum in hac parte videtur aliquid innouatum *in sess.*14.*cap.*6. *& sess.*23, *cap.* 6. & 17. quia in primo loquitur de Clericis habentibus ordi- 1

ordines,officia,aut beneficia,qualis non est gratia. In 2. & 3. non agitur de habilitate ad beneficia, sed de priuilegio fori,& exercitio rerum Ecclesiæ, de quibus in præsenti non est quæstio.

2 Non obstat Lambertinus *de iurepatronat. in part. 1. lib. 2. in quæst. 10. princip. art. 1. num. 2.* vbi in vigesimotertio requisito tenet necessarium esse quòd Clericus præsentandus incedat in habitu,& tonsura ,& allegat *cap. clerici,& cap. penult. de vita,& honest. cler. & cap. clerici,& cap. non licet 23. distinct. cap. fin. 40. distinct. Clem. 2. de vita,& honest. clericor.* Quia dum non distinguit de quibus Clericis loquatur,procedent dicta ab eo in clericis carentibus beneficiis,& ordinibus sacris,prout distinguitur *in dicta Clem. 2. de vit. & honest. clericor.* nec contrarium disponitur in aliis iuribus allegatis, in quibus agitur simpliciter de habilitate Clericorum in genere.

3 Similiter non obstat constitutio Sixti Quinti contra non incedentes in habitu,quæ est trigesima in Bullario,& in noua editione 92. in qua declarantur priuati ipso iure incedentes in habitu sæculari, non solùm beneficiis,sed etiam iure in illis,vel ad illa habentes, per quæ verba dicebatur comprehensos esse etiam præsentatos, dum per præsentationem cessante æqualitate vocum acquiratur ius ad rem. Cassad. *decis. 3. num. 3. de præbend.* Fed. de Sen. *consil. 190. in 1.* Lambert. *de iurepatr. lib. 2. part. 1. quæst. 8. art. 2. num. 10.* Verall. *decis. 37. part. 2.* Animaduerterunt enim Domini constitutionem habere duas partes,quarum primá declarat obtinentes beneficia qualiacunque etiam simplicia; siue ius in illis,vel ad illa habentes,& pensiones obtinentes debere assumere habitum clericalem infra quindecim dies,si fuerint præsentes; secunda verò in futurum iubet quòd non nisi actu Clericis,& in habitu clericali, & tonsura quæcunque beneficia etiam simplicia conferantur,aut commendentur,aut pensiones, fructúsve , aut bona Ecclesiastica reseruantur, alioquin tales priuatos esse ipso facto beneficiis, & omni iure in eis,vel ad ea quomodolibet competenti, & hoc stante,si primam partem attendamus , illa quidem determinat tempus assumendi habitum post ius quæsitum in re, vel ad rem,sed nihil decernit, quid in ipso actu seruádum sit; si verò secundum examinamus, contextus est de institutione,non autem de præsentatione,vnde casus iste præsentationis videtur omissus, qui in dispositione iuris communis relinqui debet. *l. commodissimè. ff. de lib. & posth.* nec ampliandus , sed restringendus , propter materiam exorbitantem à iure communi,vt per gloss. *in Clem. 2. in verbo videatur,in fin. de vita,& honest. clericor.*

Et ita,&c.

R. P. D. ANDREA.

Hispalen. præeminentiarum. Veneris 15. Decembris 1617.

ARGVMENTVM.

Remissoria non conceditur vbi articuli sunt irreleuantes,vel probari possunt per scripturam, vel etiam continent materiam non pertinentem ad testes,sed ad iudicem. plura huius conclusionis exempla ponuntur in hac decisione.

SVMMARIVM.

Remissoria non est danda quando articuli sunt irreleuantes, vel probari possunt per scripturas,vel agitur de materia quæ non pertinet ad testes,num. 1.

Posteriora derogant prioribus,& hæc conclusio habet etiam locum in statutis,num. 2. & 3. vbi quid si ex prioribus fuerit ius quæsitum.

Statuta posteriora quando derogent prioribus,ibid.

Remissoria nunquid denegetur propter præsumptam calumniam,num. 5.

Statuta quomodo sint intelligenda pertinet ad iudicem , & non ad testem,num. 6.

Coadiutores dantur,vt suppleant circa seruitium vices coadiuti, num. 7.

Statutum factum in odio particulari personarum sapit delictum,ibid. vbi declaratur hæc conclusio , nisi statutum sit conforme iuri communi.

Testis non potest deponere super eo quod iuris est,n. 9.

Præscriptio non currit in facultatiuis,nec in illis obstat consuetudo non faciendi,ibid.

Negatiua probatur ex inspectione librorum,ibid.

DECISIO DXCIII.

Non visum fuit Dominis esse dandam remissoriam , quia articuli omnes pro parte Coadiutorum,dati à primo vsque ad vltimum , vel sunt irreleuantes,vel probari possunt per scripturas , vel materia non pertinet ad testes,sed ad iudicem,quibus omnibus casibus remissoria denegatur , vt in casu irreleuantiæ, est text. *in l. ad probationem*, & ibi Castr. *num. 5. C. de probat.* Oldrad. *consil. 316. num. 1.* Roman. *consil. 226. num. 3.* Cassad. *decis. 2. num. 1. de dilat.* Cæs. de Grass. *decis. 1. num. 5. & decis. seq eod. tit.* Verall. *decis. 66. par. 3.* in casu quo materiæ possunt probari per scripturas, quæ de eis fieri solent,& debent, Ægid. *decis. 9. 384. & 495.* Rot. *decis. 10. num. 2. vers. præterea, de offic. deleg. in nou. & 46. de testib. in antiq.* & fuit dictum in Toletana Canonicatus 13. Nouembris 1609. coram Illustrissimo Lancellotto,& in Milliten. Balliuatus hoc mense, coram R. P. D. meo Dunozetto, in quibus aliæ referuntur. Denique vbi cognitio non spectat ad testem , sed ad iudicem,probatur ex latè deductis in eadem Toletana,de qua suprà. 1

Nam primus , secundus , & quartus articuli continent existentiam libri,in quo reperitur statutum conditum de anno 1478. & illius legalitatem , quod non controuertitur,& iam fuit super eo disputatum in vltima positione , & dictum non releuare non ex eo, quòd non extet , & liber ille sit minus authenticus & legalis , sed quia tale statutum non concludit intentionem Coadiutorum. Tertius & sextus articuli super obseruantia statutorum , & in specie dicti statuti ante Sac. Conc. Trident. etiamsi nonnullis visi fuerint releuantes. Attamen quia in decisione fuit firmatum nouum statutum valere , frustrà omnes dixerunt probari obseruantiam veteris,iuxta regulam quòd posteriora si sint contraria,semper derogant prioribus, *l. non est nouum,& l. sed & posteriores, ff. de legib.* quæ regula procedit etiam in statutis,vt tradunt Doctor. *in l. omnes populi,* vbi in specie Bart. *num. 28. ff. de iust. & iur.* Ancharan. *in cap. canonum statuta 14. quæst. num. 75. de const.* Felin. *in cap. cùm accessissent ; num. 3. eod. tit.* Ias. *in l. pacta nouissima,num. 3. in 10. ampliatione. C. de pact.* Alexand. *consil. 141. num. 4. lib. 2. & consil. 58. num. 7. lib. 4.* Dec. *consilio 3. num. 4.* 2

3 Nec obstat limitatio quando agitur de præiudicio tertij,cui fuit ius quæsitum, Abb. *in cap. cùm accessissent, num. 2. vers. si verò statutum,* Dec. *num. 13.* Felin. *num. 4. in prima declaratione. de constit.* Gemin. *in cap. 1. num. 19. eod. tit. in 6.* Lap. *alleg. 86. num. 3. vers. nec obstat.* Seraph. *decis. 590. num. 5.* Quia limitatio est vera , sed locum habet

habet quando infertur præiudicium, & tollitur ius alicui, qui non sit de corpore statuentium, vt erat casus *in d. decis. Seraph.* hic autem omnes erant de capitulo, & quoad Coadiutores tunc existentes dictum modernum statutum fuit factum sine illorum præiudicio, quo verò ad futuros, cùm tunc illi non existerent, nullum ius habebant, ideo nec dici potest, nec possunt conqueri fuisse illis præiudicium generatum.

4 Aliqui etiam ex DD. hunc sextum articulum irreleuantem ex eo discebant, quæ si Coadiutoriæ quæ concedebantur ante Concilium, non habebant clausulas quas habent modernæ Coadiutoriæ, dato quòd obseruaretur statutum, vt prætenditur, nihil releuaret, quia non bene infertur de vna Coadiutoria ad aliam; & ideo nisi Coadiutores probent illas antiquas Coadiutorias fuisse eiusdem tenoris, & hoc per scripturas, hoc est, ipsasmet literas Coadiutoriarū, talis probatio articulatæ obseruantiæ erit irreleuans: huiusmodi autem literæ hactenus non fuerunt exhibitæ, & pro eis habendis non est concedenda remissoria, cùm possint probari per scripturas, vt suprà fuit firmatum.

5 Præterea dicebatur non posse negari, quin ista probatio de rebus ante Concilium sit admodum inuerisimilis & difficilis, ita quòd modica subsit præsumptio calumniæ contra Coadiutores, & licèt hoc non videatur sufficiens ad denegandam remissoriam, quæ non solet facile denegari propter præsumptam calumniam, Ægid. *decis.* 624. *in fin.* & sæpiùs fuit decisum; hoc tamen procedit, vbi datur fumus pro exclusione calumniæ, Cassad. *decis.* 3. *num.* 2. *de dilat.* Veral. *decis.* 56. *num.* 3. *part.* 3. & fuit dictum in vna Borgen. sepulturæ 21. Aprilis 1606. coram Reuerendiss. Attrebaten hîc autem nullus datur fumus antiquæ obseruantiæ ante Concilium.

6 Quintus articulus, quòd statutum habeat certum sensum, & intellectum verborum Hispani idiomatis, vt coadiutores lucrari debeant antiquitatem in concursu, cum aliis præbendatis proprietariis, & aliàs latiùs, prout in eo continet interpretationem verborum ex idiomate Hispano in Latinum translato, quod benè potest fieri hîc in Curia, vt fit passim; & quia quòd statutum debeat vno, vel alio modo intelligi, hoc pertinet ad iudicem, non ad testem, vt fuit decisum in illa Toletana coram Illustrissimo Lancellotto. Reliqui omnes articuli continentes omnia gesta ab anno 1588. citra in hac materia Coadiutorum, vt admissiones, ordinationes, decreta, contradictiones, & similia, præter 11. 13. & 14. possunt probari per scripturas, & ferè omnia fuerunt hîc in Curia probata per testes, & adducta iura de partibus, & decisum non releuare, quia fuerunt sublata ex dicto vltimo statuto anni 1590. obseruato vsque ad motam litem, & quod magis est, ipsimet testes eorundem Coadiutorum in Rota examinati, omnes attestantur de huiusmodi obseruantia.

7 Vndecimus articulus, quòd Coadiutores admissi fecerunt debitum seruitium in altari, iuxta statuta Chori, & præsertim dictum statutum anni 1478. non releuat, tum quia ad hoc dantur Coadiutores, vt suppleant vices coadiuti, *c. ex parte, & tot. tit. de cler. ægrot. cap.* 1. *eod. tit. in* 6. Tum præcipuè, quia non allegatur in specie aliqua diuersitas inter præfatum statutum, & alia circa huiusmodi seruitium. Decimus tertius articulus, quòd dictum modernum statutum anni 1590. factum fuerit in odium particularium, sapit delictum, nec datur fumus, prout requiritur ad concedendam remissoriam, Verall. *decis.* 62. *par.* 3. Vltra quòd hoc tollitur ex iustitia dicti statuti, quod est conforme dispositioni iuris communis, vt fuit decisum in hac causa.

8 Decimusquartus articulus, quòd Decanus, & Capitulum non potuerunt, nec consueuerunt facere aliqua statuta contraria aliis statutis Ecclesiæ, præsertim vbi illa fuerunt communi consensu cum Archiepiscopo facta, partim est articulus iuris, & nō spectat ad scientiam testis, partim verò pendet à facultate statuentium, & in facultatiuis non concurrit præscriptio, nec obstat cōsuetudo non faciendi, *l.* 2. *ff. de via publ.* Innoc. *in cap. cum Eccles. num.* 5. *de caus. poss. & propr.* vbi cæteri Doct. Guidop. *decis.* 298. *num.* 1. Afflict. *decis.* 388. *num.* 2. Rot. *decis.* 411. *num.* 7. *par.* 1. *diuers.* Et in omnem euentum hæc consuetudo non faciendi aliqua statuta contraria aliis statutis Ecclesiæ, consistit in negatiua, quæ probari potest ex ipsis libris, & actis Capitularibus, eo ipso quòd in illis huiusmodi statuta contraria non reperiuntur, *l. fin. C. de reb. credit.* Alex. *cons.* 123. *num.* 13. *lib.* 4. Dec. *cons.* 483. *num.* 4. Vant. *de nullit. ex defect. citat. n.* 14. *& seq.*

Ex quibus vnanimiter conclusum fuit non esse dandam remissoriam.

R. P. D. PIROVANO.

Romana Spoly domus. Veneris 15. *Decembr.* 1617.

ARGVMENTVM.

Possessione sua quis non priuatur propter decretum iudicis nulliter procedentis: secus si ritè, & rectè processerit, & de subhastationis nullitate ex defectu citationis, prout in summario.

SVMMARIVM.

Possessione sua naturali iudex nulliter procedendo non priuat, secus si rectè procedat, num. 1.

Subhastatio decreta parte non citata, nulla, & inualida est, num. 2.

Iudicium est quid indiuiduum, & ideò in parte nullum ob defectum citationis, in totum est nullum, ibid.

Deliberatio facta pro minori summa eius quod res subhastanda fuit æstimata, est patenter iniust., num. 5.

DECISIO DXCIV.

Fuit motum iudicium nullitatis subhastationis istius domus, & petita reintegratio coram D. Vecchiarello, à quo Sebastianus fuit à petitis absolutus, & causa per appellationem ad Rotam deuoluta, dubitatum fuit an constet de re iudicata, quæ veniat exequenda, ex quo prætendebatur quòd sententia prædicta esset in statu rei iudicatæ, deinde fuit addita secunda pars, vel potiùs constet de causis restitutionis in integrum, quæ respiciebat minores hæredes Laurentij. 1

Verùm cùm vtraque disputatio penderet à validitate, & iustitia subhastationis, quæ si sustineretur, nulli dubium quòd agens ad reintegrationem succumbere debet, quia iudex ritè, & rectè procedens priuat possidentem sua possessione tam naturali, quàm ciuili, Mohed. *dec.* 4. *de restit. spol.* & consequenter deficit primum extremum, quod secus est si nulliter, & iniustè, quia per eam non priuatur sua possessione, dum vt priuatus dicitur procedere. Rot. *decis.* 802. *n.* 6. *part.* 1. *diuers.* & sæpiùs fuit resolutum; ideò in primis examinando nullitates iudicio subhastationis oppositas, dictum fuit quartam, & sextam non obstare, reseruando de secunda, tertia, & quinta in alia disputatione tractare.

Prima enim nullitas deducebatur ex eo quòd non fuerit citata Margarita filia Antonij principalis debitoris, quæ tamen vnà cum aliis fratribus, & sororibus tunc temporis domum possidebat, itaut subhastatio 2

hastatio remaneat nulla, propter defectum citationis, non solum quoad Margaritam, *l. creditor la 2. C. de distr. act. pignor.* Afflict. *decis.* 358. *numer.* 3. Sed etiam quoad non citatos ratione indiuiduitatis iudicij. Bald. *in l.* 1. *num.* 6. *vers. aut continet quid indiuiduum. C. de error. calcul.* Ruin. *consil.* 129. *num* 12. *lib.* 5. Gabr. *consil.* 56. *num.* 17. *lib.* 1.

3 Verùm fundamentum istius nullitatis sofficienter non iustificatur, quia de filiatione Margaritæ ex Antonio patre probatur tantummodo per vnicum testem, & fidem obitus, in qua enunciatur dicta filiatio, sed non creditur, cùm exprimatur non pertinentia ad officium illius registratoris, nec probatur quòd possideret, quod est fundamentum præiudicij omissæ citationis. Nec refertur quòd Clementia soror Margaritæ fuit citata, quia vel ex particulari titulo potuit possidere, vel ad maiorem cautelam potoit citari, quæ non nocet, maximè cùm vrgeat præsumptio contra Margaritam, vt hæres patris dici non possit stante statuto Vrbis fœminarum exclusiuo, masculis superexistentibus, & paratis fœminas dotare.

4 Quarta nullitas probabatur ex defectu mandati, quòd scilicet in vltimo decreto de deliberando fuit citatus Hieronymus Marcellus, qui erat tantùm Procurator Vrsulinæ, & Laurentij, sed ex facto rollebatur, quia Vrsulina erat procuratrix Laurentij, & aliorum cum facultate substituendi.

5 Sexta nullitas præsupponitur constare ex eo quòd domus fuerit æstimata pro scutis 570. deliberatio verò pro scutis 310. & sic patenter iniusta. Verùm fuit dictum quòd ista minoritas pretij non pertinet ad spolium intentatum, nec ad nullitatem subhastationis, cùm statutum non dicat, quòd deliberatio fieri debeat pro pretio æstimando, sed plus offerenti; ideò simul esse potest, quòd subhastatio sit valida, rescindenda tamen ex capite læsionis in alio iudicio probanda.

Et ita, &c.

R. P. D. ANDREA.

Mediolanen. decimarum de Carlatio. Lunæ 18. Decembris 1617.

ARGVMENTVM.

Congrua per Episcopum Rectori Ecclesiæ assignanda, qualis, & quanta esse debeat. est magistralis decisio.

SVMMARIVM.

Congrua debetur Rectori, ex qua commodè viuere possit, considerata commoditate Ecclesiæ, persona, & alys circunstantys, arbitrio ordinary, num 1.

Congrua si fuerit per ordinarium assignata in certa quantitate in erectione parochialis Ecclesiæ, Rector non potest aliam congruam petere, nisi probauerit congruam assignatam non etiam sufficientem, & illo casu non potest nisi ad supplementum agere, ibid.

Obuentionis, *seu* prouentus *verbum generale est, comprehendens omnes redditus cuiuscunque qualitatis, n.* 2.

Congrua non magis in decimis, quàm in alys Ecclesiæ redditibus assignanda an sit, ibid.

Congrua quantitas taxanda est arbitrio Episcopi, qui priùs arbitrari debet circa bona, & redditus Ecclesiæ matricis, & nisi sufficiant, poterit in subsidium cogere populum, vel alio modo prouidere, n. 3. *&* 6. *vbi de eadem materia.*

Episcopus præsumitur informatus de valore beneficiorum, & de statu Ecclesiarum suæ diœcesis, num. 5.

Congruæ assignatio regulari debet secundùm regionis consuetudinem, num. 6.

DECISIO DXCV.

Dubitaui an Rectori Carlatij esset assignanda cō- 1
grua super decimis, & quæ? Pro cuius dubij resolutione tres visæ fuerunt Dominis concurrere inspectiones, nempe an deberetur congrua, & illa super decimis, & qoanta esse deberet. Prima inspectio nullam habuit difficultatem quòd congrua debeatur, ex qua Rector posset commodè viuere, considerata commoditate Ecclesiæ, personæ, & aliis circunstantiis arbitrio ordinarij, de quibus per Rebuff. *de congruis por. quæst.* 8. *per tot.* Surd. *de alimen. tit.* 4. *quæst.* 2. *& seq.* Rot. *decis.* 5. *num.* 2. *part.* 2. *diuersor.* & fuit dictum in hac causa 24. Maij præteriti coram me. Sed in casu isto dictum fuit illam non deberi, quia iam fuit assignata per ordinarium in scutis 50. auri in eius erectione, vt apparet ex obligatione facta per homines Carlatij, de qua in instrumento & summario Præpositi *num.* 2. *&* 5. & ideo si Rector prætendit eam non esse sufficientem, tenetur hoc probare, & agere ad supplementum, quod non fuit probatum, quinimmò in dicta erectione pro dote Rectoris, vltra obligationem communitatis fuerunt assignata bona stabilia ipsius Ecclesiæ, ex quibus tunc dicebatur percipi scuta 40. annua, *d. n.* 5. *vers. Pro dote autem.* Et tamen Præpositus offert pro eis scuta sexaginta, si dimittantur bona ad vtilitatem Præpositurae.

Quoad secundam inspectionē, placuerunt Dominis 2
adducta pro Præposito, quòd neque de iure, neque ex forma Concilij reperitur statutū, vt congrua magis in decimis, quā in aliis bonis & redditibus Ecclesiæ matricis sit assignanda. text. n. *in c. ad audientiam, de Eccl. ædif.* loquitur indistinctè de redditibus, proventibus, & obuentionibus, & *in c. de præbend. in* 6. *& Clem.* 1. *de iure patron.* similiter fit mentio de prouentibus; & tamen hæc omnia nomina esse generalia post Card. *in Clem.* 1. *de excess. prælat.* tradit Alciat. *in l. frugem. n.* 1. *ff. de verbor. sign.* & in nostris terminis Abb. *in d. cap. ad audientiam, n.* 15. dicit, quòd verbum *obuentionis*, est multum generale, comprehendens omnes redditus cuiuscumque qoalitatis sint, prout de verbo *prouentus* idem tradit Rebuff. *vbi supra quæst.* 10. *numer.* 81. *versic. prouentus enim*, & de verbo *redditus* Tiraquell. *de retract. lignag.* §. 1. *gloss.* 6. *numer.* 1. *ad finem, versic. ex quibus etiam*, & in specie ita declarauit Sacra Congregatio Concilij interpretum *super sess.* 21. *de reformat. cap.* 4. in hæc verba. *Licet Episcopo assignare Sacerdotibus, qui erunt Præfecti nouis parochijs secundùm hoc decretum constitutis, competentem portionem arbitrio suo ex omnibus fructibus ad matricem pertinentibus, non distinguendo magis decimas, quàm alia corpora redditunm eius.*

Vnde patet hoc pendere ab arbitrio Episcopi, secū- 3
dùm Hostien. Abb. & alios *in d. c. ad audientiam.* Rebuff. *in d. q.* 10. *n.* 82. Rot. *d. decis.* 5. *n.* 1. Qui tamen priùs debet arbitrari circa bona, & redditus matricis si sufficiant, & postea in subsidium cogere populum, vel alio modo prouidere, vt *in d. cap. ad audientiam*, post Hostien. *n.* 2. *in princ.* tradit Abb. *n.* 7. Bald. *cons.* 132. *ad finem. versic. Et si fructus, lib.* 1. Rebuff. *de decim. quæst.* 6. *num.* 22. *vers. & Parochiani tenentur*, sicque etiam respondit eadem Sacra Congregatio.

In proposito autem licèt prætendatur Ecclesiam 4
matricem esse diuitem, vt ex testibus examinatis per Rectorem, qui fuerunt dati in particulari summario, & per consequens ex eius bonis & redditibus distinctè, & de oneribus, ac alios etiam patiantur defectus, & præsertim quia talis probatio remanet admodum debilitata ex iudiciis ordinariorum summario Præpositi *num.* 1. 2. 3. 4. *&* 5. qui semper decreuerunt, quòd ista congrua assignaretur per populū, quod

quod ostendit Ecclesiam matricem non abundare; idque etiam colligitur ex vnione Canonicatus, & dimidiæ partis decimarum Alborgatij sibi facta de annis 1584. & 1588. propter eius paupertatem, vt non posset sufferre onera, eodem summario *num.* 6.

5 Vnde cùm pro ordinario sit præsumendum, qui propter visitationes censetur informatus de valore beneficiorum, & de statu Ecclesiarum suæ diœcesis. Felin. *in cap. ad aures num.* 11. *versic. qua ratio non cadit, de rescript* & in materia congruæ Rota *d. decis.* 5. *in princip. versic. quia prædicta sententia, part.* 2. *diversorum*, vtique ad Rectorem & populum spectat onus, & quidem concludenter probandi matricem habuisse sufficientes redditus pro Præposito, & pro Rectore Ecclesiæ filiali, & præsertim, quia habemus non vnum tantùm decretum vnius ordinarij, sed plura trium ordinariorum doctrina ac vita conspicuorum, quorum primus in sanctorum numerum relatus est. Vnde non est præsumendum eos voluisse grauare populum contra iuris communis & sacri Concilij dispositionem. Vltra quòd etiam dato quòd redditus Præposituræ ascenderent ad scuta 300. annua, vt prætenditur, adhuc non essent excessiui pro sustentatione Præpositi, attéta illius persona & indigentia ministrorum, ac aliis expensis & oneribus Ecclesię, de quibus latè per Rebuff *de congr. d. q.* 8.

6 Super vltima inspectione circa quantitatem congruæ non visum fuit Dominis aliquid in Iure statutum, cùm totum relinquatur arbitrio ordinarij, qui in ea statuendo debet attendere circunstantias, de quibus suprà. Et quamuis in decisione Seraphini 173. *num.* 6. dicatur, vigore Bullæ *num.* 46. in Bullario solùm dicitur quòd portio Vicarij non excedat centum, & non sit minor 50 computatis extraordinariis, & nihil de Rectoribus. In loc. autem *sess.* 24. *cap.* 13. solùm decernitur quòd Parochiales, quæ non excedunt centum, non grauentur pensionibus, & sic non disponitur quòd in earum dotatione pro congrua sint assignanda centum; quinimmò præsupponitur adesse Parochiales, quæ non excedunt centum; & cùm aliæ Parochiales fuerint dismembratæ ab eadem Præpositura per sanctum Carolum & alios successores cum assignatione congruæ scuta 50. vel 60. soluenda per populos, vt in summario eiusdem Præpositi *num.* 14. & in hac materia consuetudo regionis attendi debeat. Rebuff. *vbi suprà numero* 76. Surd. *de alimen. tit.* 4. *quæst.* 23. *numer* 44. Rot. *d. decis.* 5 *num.* 2. *part.* 2. visum fuit hanc portionem scutorum 50. auri dicto Rectori assignatam esse sufficientem, quòd si Rector prętendat non esse talem, agat coram Illustrissimo ordinario contra populum, qui eam promisit, vt sibi augeat.

Ex quibus vnanimiter dictum fuit Præpositum non teneri dare congruam.

R. P. D. COCCINO DECANO.

Lucana molendini. Lunæ 18. Decembris 1617.

ARGVMENTVM.

Conductor molendini tenetur ad illius refectionem, si eius culpa vadit in ruinam.

SVMMARIVM.

Conductor existens in culpa non manutenendo rem conductam tenetur ad ruinam rei conductæ, num. 1.

Aquæ solent corrodere terras, & ædificia adiacentia, numero 2.

Casus an sit fortuitus, vel culposus, propter quem res conducta perest, si est dubium, reus absoluendus est, num. 4.

DECISIO DXCVI.

Fvit resolutum sententiam Rotalem, in qua pronunciatur Brachios teneri ad ruinam anni 1602. esse confirmandam. Ratio Dominorum fuit, quia in concessione molendini, fuit expresse conuentum, quòd ipsi tenerentur ad conseruationem, & manutentionem molendini; quare cùm prædicta non præstiterint, eorum culpa euenit ruina molẽdini, & propterea pro ipsa tenentur, *l. si creditor.* vbi Doct. *C. de pignor. act.* Paris. *consil.* 156. *lib.* 4. & fuit latè deductum in decisionibus in hac causa factis. 1

Quòd autem prædicta ruina processerit culpa Brachiorum, satis patet. nam de anno 1595. pro parte ipsorũm datæ fuerunt positiones, in quarum octaua ponunt, *Che il palmento fabricato sul resto del vecchio fondamento è voto sotto, e minaccia ruina*; & idẽ probatur per testes, quod comprobatur, quia Domini de Rota Florentina accesserunt ad locum de anno 1599. & adhibuerunt peritos, qui retulerunt flumen corrosisse magnam partem terreni, & dicunt, *Che si voltaua verso detto molino, con pericolo de lasciarlo in isola*; quare autem ruina anni 1602. est sequuta ex ista corrosione fluminis 1595 & 1599. prout est valdè verisimile cùm ceciderit, vt dicitur, ad *acqua chiara*: aut verò est sequuta, ex quo corrosio processit vlteriùs, & vtroque casu sententia remanet iusta, cùm prædicta obuenerint culpa Brachiorum, nemo enim potest inficiari corrosionem non esse casum fortuitum, & insolitum, qui exceptuatur in locatione, cùm aquæ soleant corrodere terras, vel ædificia sibi adiacentia, vt est textus cum gloss. *in l. fluminum. §. idem Seruius. ff. de damn infect.* quem allegat Bald. *in consil* 145. *col.* 1. *lib.* 3 ibi, *si controuersia aquæ insulam subuerterit, deinde stipulatoris ædificia ceciderint, nihil eum ex stipulatu consecuturum*, videlicet de damno infecto, quia id nec operis, nec loci vitio factum est: si autem aqua vitiet fundamenta, & sic ædificium ruat, committi stipulationem ait; multum enim interest quod erat alioquin firmum vi fluminis lapsum sit protinus. An verò antè sit vitiatum, deinde vi deciderit, quare cùm probetur longè ante ruinam ædificium molendini fuisse vitiatum, debebat reparari, præsertim stante dicta visitatione petitorum, & protestatione Præpositi. 2

Neque Dominis Brachiis potest opitulari quòd 3
procurarunt apponi catenas, vt occurrerent ruinæ, quod fuerát ordinatum per peritos, quia fuit responsum quòd ista appositio catenarum non respicit corrosionem, & cessat omnis difficultas; quia fuit facta longè pòst ordinem peritorum, & longè postquam fuerant interpellati, prout nec eisdem potest opitulari, quòd non tenebantuŗ de nouo facere, sed solùm manutenere, & conseruare, quia refundando molendinum, & aquam diuertendo, non dicebantur de nouo facere, sed manutenere, & conseruare, *l. Minutius. ff. de rei vendic.*

Non obstat, quòd in dubio an casus sit fortuitus, vel 4
ex culpa, reus absoluitur, ex Bald. *in consil.* 145. *num.* 3. *lib.* 3. vbi latissimè de hac materia, & ideo qui dicit ruinam processisse ex culpa, tenetur hoc probare. Nam fuit responsum ex prædictis satis constare de culpa Brachiorum, vltra quòd Baldus loquitur in ruina, quæ repentè euenit, & ex improuiso propter magnum, & insolitum diluuium aquarum, vt legitur in principio illius consilij, & clariùs in secundo, & sexto fundamento, & infrà sub *num.* 3. *vers. sed hic in isto emptore*, & per totum consilium.

Ex quibus, & ex aliis deductis in decisionibus factis, 5
tam corã claræ mem. Francisco Penia tunc Rotæ Decano, & R. P. D. meo Verospio, in quibus soluuntur omnes

omnes obiectiones, Domini post maturam discussionẽ censuerunt pro confirmatione sententiæ Rotalis.

R. P. D. PAMPHILIO.

Carpentoraten. bonorum. Luna 18. Decembris 1617.

ARGVMENTVM.

Breuis est decisio, sed magistralis, & singularis, cùm in ea explicentur requisita ad validitatem inuentarij per hæredem faciendi de bonis hæreditariis, & quando requisita prædicta locum habeant.

SVMMARIVM.

Inuentarium fieri non potest nisi adhibitis testibus loco creditorum absentium. declara vt num. 1.

Inuentarium hæredis debet subscribi ab ipso hærede. & ipso nesciente scribere, loco hæredis debet interuenire Notarius. declara vt ibid.

Inuentarium hæredis debet fieri in loco, in quo adest maior pars bonorum hæreditariorum. declara vt ibid. in fine.

Inuentarium hæredis debet continere omnia bona hæreditaria secundùm eorum qualitatem & quantitatem clarè, & distinctè, non autem in confuso, n. 2. vbi quòd stante decreto iudicis omnia præsumuntur ritè descripta.

Inuentarium hæredis fieri non potest, nisi citatis creditoribus certis, & præsentibus. declara vt num. 3.

Inuentarium hæredis non dicitur legitimè factum, quando in eo non omnia hæreditaria bona descripta sunt. declara dummodo omissio fuerit dolosa, alias secus, n. 4. vbi etiam quomodo ista doli præscriptio excludatur.

DECISIO DXCVII.

1 PRo informante, nempe defectus aliàs oppositos contra inuentarium non obstare. Quod enim dicebatur non fuisse in illius confectione adhibitos testes loco creditorũ absentiũ, tollitur ex inspectione ipsiusmet inuentarij, in quo plures testes interuenisse apparet. Aliũ defectum quòd similiter in confectione inuẽtarij non interuenerit Notarius loco Vianæ hæredis, quæ nesciebat se subscribere, fuit dictũ suppleri ex eo quòd inuentariũ fuit factum coram iudice, qui etiam super illo suum decretum interposuit. Tunc enim propter præsentiam iudicis & valorem iudicij huiusmodi defectus subscriptionis cessat. Bald. *cons. 147. n. 2. lib. 4.* Rol. *de inuent. confect. par. 3. § quid autem quando inuentarium* Seraph. *dec. 371. n. 2.* & fuit dictũ in causa Bonoñ. euictionis 7. Aprilis 1606. corã bo. me. Litta, & coram me in illa Romana de Soderinis 25. Maij 1607. & sæpè in aliis, prout etiam tollitur quòd inuentarium fuerit factum in terra de Valleron, & maior pars bonorum alibi extiterit, quæ propterea non potuerunt corã dictis testibus in eo describi. Quia cùm à die inchoati vsque ad diẽ perfecti inuentarij interuenerit tempus sufficiens, præsumitur omnia rectè facta, propter præsentiam & decretum iudicis, & tenuit Rota coram Seraph. *d. decis. 371. sub n. 6. vers. 5. obyciebatur.*

2 Quòd descriptio fuerit cõfusa, visum fuit cessare ex facto, quia bona immobilia secundùm eorũ qualitatem & quantitatẽ, & per nominationem confinium, & situationem; mobilia verò singulariter & nominatim & aliàs in inuentario ritè descripta apparent, prout etiam id in dubio præsumitur, propter præsentiã & decretum iudicis. Seraph. *dec. 371. sub n. 2. vers. opponebatur. & n. seq.*

3 Defectus citationis, ex eo quòd cùm Domini Gay & Berton essent creditores certi, deberẽt nominatim citari, visus fuit Dominis admodum leuis, quia nõ constat quòd illi tunc essent præsentes, cùm aliàs absentes non sint specialiter citandi. *§. fuit igitur. auth. de hæred. & falcid.* Seraph. *d. decis. 371. n. 5.* eo minus quòd creditum ipsorum esset notum hæredi, & certum, & tamen difficile est asserere aliquem creditorem certum esse. Salic. *in l. fin. § sin autem dubius, n. 8. in fin. C. de iur. deliber.* & fuit dictum in causa Romana inuentarij 19. Ianuarij 1604. coram Reuerendissimo Domino meo Decano.

4 Quòd autem in inuentario fuerit quædã capsa, pariter cessare visum fuit, quia vltra quòd illa legitur in eo descripta vnà cũ nonnullis mobilibus existentibus in domo locata Arnoldo, qui postmodũ illam cõsignauit Mainerio hæredi substituto ipsius Vianæ cum particulari inuentario dictarum rerum in ea existentium, fuit etiam dictum quòd ad istum effectum non sufficit sola probatio omissionis, nisi etiã dolo illa facta probetur. Bald. *d. l. fin. § cùm igitur, num. 8. C. de iur. deliber.* Dec. *cons. 633. n. 11.* Surd. *dec. 222. n. 10. in fin. & seq.* & tenuit Rota in eadem Romana inuentarij de Massainis 14. Maij 1604. coram Illustriss. D. Cardinale Ludouisio, & in d. Romana de Soderinis, & aliàs sæpè; in casu autem isto dolus non probatur, quinimmo excluditur ex protestatione, quam fecit Viana, quòd si alia bona ad eius notitiam aduenissent, illa in inuẽtario apposuisset. Ias. *in d. l. fin. in princ. n. 3. vers. Ideo cautela est*, & Bald. *ibi in §. cùm igitur, n. 8. vers. Esto enim. C. de iur. deliber.* Dec. *d. cons. 663. sub n. 11.* cũ aliis in dictis causis Romana de Massainis, & alia Romana de Soderinis adducta.

Et ita decisum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Salamantina pensionis. Luna 18. Decembris 1617.

ARGVMENTVM.

Translatio pensionis, in qua exprimitur summa diuersa ab ea, quæ exprimitur in reseruatione relata ad reseruationem, præsumitur erronea, nec annullatur propter expressionem dictæ diuersæ summæ.

SVMMARIVM.

Decretum non potest pro vna parte valere, & pro altera non, quia est indiuiduum, num. 2.

Translatio pensionis diuersa à pensionis reseruatione, relata tamen ad reseruationem, censetur erronea, nec propter hanc diuersitatem vitiatur, num. 3.

Referens in quo aliquid exprimitur diuersum à relato secundùm relatum regulari debet, ibid.

DECISIO DXCVIII.

CEnsuerunt Domini sententiam Rotalem esse cõfirmandam. 1 Quia de reseruatione pensionis non dubitatur, neque de illius valida translatione, dum facta fuit vigore litterarum Apostolicarum, & seruata earũ forma, vt patet ex ipsa translatione: vnde remanet clara validitas pensionis, cũ de potestate nõ possit dubitari, vt benè firmatur in decisione in hac causa facta.

2 Non obstat quòd translatio sit iudicanda nulla, ex eo quòd pensio sit reseruata in ducatis 112. Hispan. & facultas transferendi sit de eadem summa: actus autem translationis sit de summa ducatorum 120. de Camera, quod multo plus excedit, & ratione excessus vitiatur quodlibet decretum, dum non potest pro vna parte valere, & pro altera parte non. Pur. *decis. 315. per tot. lib. 1.* cum aliis allegatis.

In translatione enim habita fuit expressa relatio ad litteras reseruationis, & per tenorem registratæ fuerunt in ipso instrumento translationis: vnde decretum exequutoris neque ratione incertitudinis summę potest vitiari, propter præsumptam scientiam ex registratione resultantem, vt in Senogalieñ. translationis pens. 11. Decembris 1587. coram bo. me. Cardinali Pamphilio, & in Bonoñ. translationis pens. 1. Iunij 1616. coram R.P.D. meo Pamphilio. Neque ratione intentionis, quia voluit exequutor transferre pensionem in summa reseruata, non autem in summa expressa, quæ corrigitur propter vim repetitionis, secundùm naturā referentis. *l. à filio. §. testator, & §. sequenti. ff. de alim. & cib. leg.* Bart. *in l. si quis seruum. §. vltimo. ff. de leg. 2.* Menoch. *conf. 287. n. 34.* vltra quòd similes errores dum possunt secundùm veritatem certificari per relationē ad quod certum non solent vitiare dispositiones, vt dictum fuit in Barchinoneñ. pensionis 14. Ianuarij 1611. coram Reuerendissimo Archiepiscopo Lugduneñ.

4 Similiter non obstat quòd alia ratione, sententia vitio nullitatis laborare videatur, dum iudex pronunciauit tanquam in prima, cùm tamen debuisset reuocare primam sententiam contrariam. *l. eos. C. de appell.* Bart. *in l. per hanc. col. 2. num. 9. C. de tempor. appell.* cum aliis allegatis. Quia sententia prędicta fuit absolutoria ab obseruatione iudicij, eo quia instrumentum translationis non erat productum in forma probanti, ideò cùm non tangeret exceptiones peremptorias, sed dilatorias; necessaria non erat illius reuocatio. Bart. *in l. Iulianus num. 34. ff. de condict. indeb.*

5 Quæ autem dicuntur quòd hoc beneficiū S. Adriani, super quo est reseruata pensio, habeat annexam Capellam S. Matei de iurepatronatus regio, super qua nō poterat imponi pensio, non videbantur iustificata, ideò superfluum existimarunt Domini ingredi disputationem super releuantia istius facultatis.

Et ita, &c.

R. P. D. DVNOZETTO.

Bononien. affrancationis. Veneris 12. Ianuar. 1618.

ARGVMENTVM.

De manutentione concedenda, & quasi possessione probata per clausulam *Constituti*, tam contra ipsum constituentem, quàm contra eius hæredem, & ab eo causam habente, necnon cum locatione, cum perceptione fructuum.

SVMMARIVM.

Clausula Constituti *probat possessionem contra constituentem, & contra habentem causam ab eo, n. 1.*

Possessio probatur ex locatione domus & pensionum, n. 2.

Manutentio datur non solum aduersus principalem, sed etiam contra eius heredes, n. 3.

Spoliatum se dicens fatetur se non possidere, n. 4. vbi declaratur hac conclusio, in eo qui solam associationem in continuatione sua possessionis petit.

DECISIO DXCIX.

1 CVm D. Comes Maluetius præ tenderet manutentionē tam quoad per ipsum empta, quàm quoad exactionē pensionum ipsi debitarū ex dictis bonis filij Æmilię conductricis eorundē bonorum, & cùm etiam prætenderet esse locū executioni duarum sententiarū ad sui fauorē Bononiæ latarum, dato super his dubio, Domini censuerunt esse dandū mandatum quoad exactionē pensionum; de reliquis verò postea videndū in articulo executionis dd. sententiarum. Debetur autem Comiti manutentio, quia de illius quasi possessione exigendi cōstat non solùm ex clausula cōstituti apposita in instrumento venditionis contra ipsorū constituentium & habentium causam ab ipso. Bart. *in l. ab emptione n. 6. ff. de pact.* Bero. *conf. 91. n. 12. & seq. lib. 3.*

Verùm etiā constat ex conductione facta per ipsam Æmiliam venditricem, *l. si quis ante conduxit. l. quamuis. §. si quis conductor. ff. de acquir. possess.* Necnon ex solutione pensionum facta ab Æmilia vti conductrice horum bonorum. *§. retinenda. Instit. de interdict. l. 1. § interdictum. ff. vti possidet.* cum similibus, & fuit sæpissimè decisum, & ad obtinendam manutentionem sufficere vnicam exactionem, ex nota per Doct. *in c. cùm Ecclesia Sutrina, de caus. possess. & propriet.* Rota in pluribus causis resoluit, & præsertim in Romana annui redditus Veneris 13. Ianuarij 1612. coram R.P.D. meo Pamphilio, & in Imoleñ. pensionis Lunæ 8. Februarij 1616. coram R.P.D. meo Caualerio. 2

Et licèt Æmilia decesserit, tamē manutentio datur cōtra eius filios & heredes, iuxta decis. Guidopap. 629. sæpissimè à Rota canonizatā, & præsertim in Romana census 6. Nouembr. 1606. corā R.P.D. meo Decano, & in dictis Romana annui redditus, & Imoleñ. pensionis. Idque maximè hoc casu, quo dicti filij prætendunt remanere in possessione vigore conductionis, quam dicunt adhuc durare cum pacto affrancandi dicta bona, vt ex multis comprobare nituntur informantes pro dictis filiis, quæ inspectio maturiùs examinabitur in dubio reseruato circa executionem dictarum sententiarum. 3

Nec obstat quòd Comes intentauerit iudicium immissionis, seu recuperationis, quasi confessus sit se amplius non possidere. Placuit enim responsio ipsum petiisse solam associationem pro continuatione suæ possessionis ad remouenda impedimenta præstita per D. Æmiliam conductricem finita locatione, vt patet ex instantiis factis coram iudice per dictum Comitem in eius summario *n. 1.* Per quas non censetur sibi præiudicasse quoad possessionem exigendi pensiones & affictus istius possessionis conductæ à D. Æmilia. 4

Quæ dicuntur super nullitate, & suspicione contractus de pacto redimendi, necnon de pretio, quòd dicitur fuisse penes D. Comitem, & requirunt altiorem indaginem, & reiicienda ad petitorium. Et ita decisum vtraque parte informante. 5

R. P. D. PIROVANO.

Vlisbonen. matrimonij. Luna 15. Ianuarij 1618.

ARGVMENTVM.

Matrimonium non dicitur metu contractum, nisi metus fuerit talis, qui cadat in constantem virum. quomodo, & quando talis metus probatus censeatur.

SVMMARIVM.

Matrimonium metu contractum non rescinditur, nisi metus fuerit talis, qui cadat in constantem virum, num. 1.

Metus quandoque passiuè in animo concipitur, & quandoque actualiter incutitur, & differentia inter vnam, & aliam metus speciem, num. 1. & 2.

Metus cadens in constantem virum probatio dependens ab animo,

animo.directè probari non potest, ideò probatur per indicia.& coniecturas necessarias.& concludentes,n.1.

Metus probatio non suffragatur,nisi probetur quòd interuenerit tempore actus, n.2.

DECISIO DC.

1 PRo Agnete sola informante, Domini perstiterunt in decisis, ex eisdem fundamentis,de quibus in decisione, quæ iterum placuerunt, & vlteriùs animaduerterunt quòd non omnis metus sufficit ad dirimendum matrimonium,sed talis, qui cadat in constantem virum, & per quem cósensus ab actu contrahendi omnino remotus probatur. *c.veniens il* 2. *c.consultationi, de sponsal. cap. cùm dilectus,de his quæ vi, metúsve caus.* Sanchez *de matr. lib* 4. *disp.*1 t. *num.*8. Rursus multum differt metus passiuè in animo conceptus à motu actualiter incusso, & illato. Primo enim casu difficiliùs potest iudicari, an sit talis qui possit cadere in constantem virum. quia probatio ab animo dependens directè haberi non potest & per iudicia, & coniecturas, est multum dubia,nisi sint necessariæ, & concludentes,prout requiritur vbi agitur de fœdere matrimonij. *cap.mulieris.de iureiur.* vbi gloss. Dec. *consil.*133. *num.*2. Menoch *consil.*199.*num* 2.

2 Secundo verò casu non etiam semper remouet consensum ab actu, nisi insimul cum ipso actu probetur, nec sufficit quòd præcesserit, aut subsequatur, quia per tempus ante matrimonium, probatio remanet æquiuoca, propter possibilitatem mutationis voluntatis, quæ variabilis, & ambulatoria est, & pòst non deseruit, nisi pro adminiculo probationis antecedentis metus, quæ si deficit, adminiculum non suffragatur.

3 In præsenti autem metus incussus non probatur verbis, neque facto, vt iam dictum est in præcedenti decisione,ponderando dicta testium:implicitus autem, & mente conceptus non iustificatur ex qualitate armorum,aut tractatu in ipso actu matrimonij, ex quo vnus tantùm armatus ense,& in lecto prostratus præsens erat verbis de præsenti, & multa concurrebant pro Agnete ad sustinendam liberam voluntatem Christophori,quę fuerunt deducta in præcedenti decisione.

Et ita fuit resolutum,&c.

R. P. D. CAVALERIO.

Tiburtina Archidiaconatus.Lunæ 15.*Januar.*1618.

ARGVMENTVM.

De immissione in possessionem vigore gratiosæ subrogationis, quòd non impediatur per contradictorem citatum, & non habentem interesse,& alia nonnulla,de quibus in summariis.

SVMMARIVM.

*Gratia,gratiosa subrogatio, vt locum habeat, quæ requirantur,num.*1.

*Clericatus probatus censetur ex litteris patentibus ordinarij, num.*2.

Beneficium dicitur reseruatum, & vacare in Curia, quando resignatio fit in manibus Papæ, ibidem in fine.

*Resignatio conditionalis, nempè ad fauorem certæ personæ, an faciat beneficium reseruatum,n.*3.

*Contradictor legitimus non efficitur ex sola citatione, num.*4. *vbi declaratur hæc conclusio, si citatus non habet interesse. quia tunc dicitur contradictor de facto, & non legitimus.*

*Incompatibilitas beneficiorum non obest in assequendo, sed in retinendo,num.*5.

*Exceptiones subreptionis,& alia respicientes petitorium,reijciuntur in possessorio immissionis,num.*6.

*Vltimus status in retentione Canonicatus attendendus est, num.*6.*in fine.*

DECISIO DCI.

REsoluerunt Domini dandam esse immissionem Hieronymo in vim gratiosæ subrogationis,quam obtinuerat ad ius & possessionem, in qua Darius existebat de tempore resignationis, satis enim videbatur fuisse verificata omnia requisita ad hunc effectum, videlicet clericatus,possessio resignantis,& reseruatio,vt in Burgeñ.de Pancono 24.Octobris,& 28.Nouembris 1598.coram bo.me.Giptio,& in Mirandeñ. parochialis 17.Maij 1600.coram bo.me.Penia in montis Falisci Capellæ 30.Ianuarij 1606.coram Illustrissimo Lancellotto,& sæpùis Rota resoluit. 1

Clericatus autem visus fuit probatus ex litteris parentibus ordinarij Triburtini, & quasi possessio resignationis per testes examinatos,& hoc neque controuertebatur: reseruatio autem visa satis fuit clara, quæ resignatio fuit facta in manibus Papæ, quo casu beneficium vacat in Curia, & est reseruatum. *cap.* 2. *de præbend. in* 6. Put. *decis.*368.*in fin. num.* 2. *lib.*2. Ferrett. *consil.*93.*num.*3.*part.*1. cum aliis congestis per Paris.*de resignat.lib.*9.*quæst.*14. *num.* 1. & in puncto fuit dictum in d.montis Falisci. 2

Nec obstare putauerunt quod dicebatur non sufficere docere simpliciter de resignatione, nisi doceretur de resignatione valida, & de adimplemento conditionis,cùm agatur de resignatione conditionali ad fauorem certæ personæ.nam responsum fuit quòd prætensa procederent, si resignans esset in causa, & contradiceret:in casu autem proposito solum Capitulum se opponebat quòd Domini non habuerunt pro legitimo contradictore ad effectum vt posset immissionem petitá impedire,& in Hispaleñ. Canonicatus 22.Ianuarij 1605.coram Illustriss. Card.Ludouisio cum aliis adductis per modern.Bonon.de legit.concord.*q.*14 *art.*5.*n.*38.Ad hunc autem effectum illum dicebant dici legitimum,qui habet parem titulum.Put.*dec.*298.*lib.*10.& fuit dictum in Calaguritana dimidiarum portionum 20.Decembris 1593.coram Illustrissimo Ludouisio. 3

Neque ex eo quòd Capitulum fuit citatum,censuerunt Domini esse effectum contradictorem. nam cùm esset contradictor de facto,talis contradictio solú operabatur,vt citari debuisset,non auté vt posset impedire immissionem,non docto de interesse,& ideo nó potest dici contradictor legitimus,ex actione non voluntaria, sed necessaria.Card.Seraph.*dec.*144.*n.*50. Rota in Varnieñ.Canonicatus 3. Decembr. 1604. coram Illustriss. Card.Milliuo,& in Paceñ.paritatis 15 Decemb.1609. coram R.P.D.Manzanedo,cum adductis *in tract.de leg. contrad.q.*3.*art.*1.*num* 53.*& seq.* 4

Et in omnem euentum allegata per Capitulum neque videbantur sufficientia ad impediendum immissionem. nam prætensa incompatibilitas Archidiaconatus cum Canonicatu, non obest in assequendo, sed in retinendo,ad effectum vt vacet primum. *cap. de multa.de praben.cap.commissa.de elect.in* 6.Molied.*dec.*14. *de praben.* 5

Taudem hæc acceptio & alia subreptionis per Capitulum allegatæ non visæ fuerunt admittendæ in hoc articulo executiuo, sed tanquam respicientes petitorium ad illud reiiciendæ, vt in 6

Seneñ. Canonicatus 13.Maij 1588.coram bo.me. Bubalo,& in dicta montis Falisci corá Illustrissimo Lancellotto, & ad effectum euitandi prætensam subreptionem videbatur sufficere vltimus status, per quem apparebat resignantem retinuisse Canonicatum insimul Archidiaconatu,ex his quæ satis copiosè congessit Gonz. *super reg.8.gloss.45.n.14.& seq.*

Et ita resolutum,&c.

R. P. D. PIROVANO.

Bononien.de Cattaneis.Luna 15.Ianuarij 1618.

ARGVMENTVM.

Relato quando magis credatur,quàm referenti,& de solutione quòd præsumatur facta ex causa præcedentis tituli,seu contractus.

SVMMARIVM.

Confessio non solum probat contra confitentem,sed etiam contra alium ab eo causam habentem,num.2.in fin.

Confessio relatiua ad instrumentum nunquid probet si in instrumento non reperitur id quod confiten- fatetur, num 3.

Referenti quandoque magis creditur,quam relato, ibid.

Solutio præsumitur facta in causam præcedentis contractus, num.8.in fin.

DECISIO DCII.

1 IN decisione diei 10.Martij præteriti ad effectum illius disputationis, firmatum fuerat ex alienationibus bonorum Andreæ, & ex creditis ad hæreditatem illius pertinentibus peruenisse in pluribus partitis ad Cæsarem eiusdem Andreæ filiū, à quo Cæsare Leonij ius deducunt summam librarum Bononien.8000.Causa denuò proposita, Domini quoad partitam librarum 5552.permanserunt in decisis, reseruando de aliis videre,in separata disputatione.

2 Dicebatur enim in præcedenti decisione probari ex instruméto secundæ diuisionis, quòd Sixtus habuit ex bonis omnibus cū Andrea eius fratre libras 11064. ex quibus promisit soluere Cæsari pro eius medietate libras 5552 prout postea ei fuerunt solutæ, vt ex instrumento solutionis anni 1541. patet, dum hæredes Sixti soluerunt Cęsari libras 4226.pro residuo librarū 5532.cum assertiua. quòd de illis Sixtus aliàs se cōstituit debitorē dicti Cæsaris pro computo facto & concluso inter eos ex causa pecuniarum expensarum de communi inter dictum Sixtum,& Andream in dotandis filiabus Sixti; quæ assertiua confessio cùm emanauerit pro iustificatione solutionis in coactu fiendæ, probat inter easdem partes, & afficit Leonios habentes causam à Cæsare altero ex contrahentibus. Natta *cons.438 n.9*.cū aliis allegatis per Surd.*q.5.n.39.& 42.*

3 Nec vrgebat quòd prædicta confessio esset relatiua ad instrumentum diuisionis anni 1535. in quo nulla habetur mentio,quòd calculus esset ex causa expensarum de communi inter Sixtum, & Andream, vt ideò magis relato sit standum, quàm referenti, etiam si ab eo in aliquo discrepat, Dec.*inauth.si quis in aliquo n.4. vers.secūdò restringitur.C.de ed.*Surd.*cons.105.n 31.lib.1.* cum aliis allegatis, quia vltra quòd relatio legitur respectu debiti,pro quo fiebat solutio,non autem respectu declarationis ex quibus bonis fuissent extractæ pecuniæ,relatum etiam non discordat à referente,dum narratur quòd in dotandis filiabus de communibus bonis expendit ipse Sixtus libras 11064. & quamuis in relato non habeantur illa verba inter Andream & Sixtum; tamē in expressis statur referenti vbi relatum nō repugnat Abb.*cons.176.n.15.* Mago.*dec.Luc.96 n* 8. Berreta *cons.117.num.6.* Sed præterea concurrit series facti admodum verisimilis, & confessioni prædictæ conueniens,quia

Primò de anno 1522.inter Andream, & Sixtum in communione omnium bonorum existétes præcesserat conuentio,quòd quantitates pecuniarum dotiū cuiuslibet ipsarum filiarum, tam tūc existentiū sponsarum, quàm futurarum, deberent extrahi de massa communi;ita tamen quòd in casu diuisionis alter ipsorum habere deberet de massa communi ipsorum bonorum omne,quod alter habuisset, & ad eius computum expensum fuisset in maritandis filiabus. 4

Secundò,in eadem massa bonorum intrabát nedum fructus bonorum immobiliū,sed & alia credita communia,& ad tempus,quæ exinde post mortem Andreæ pro parte exigenda remanserunt, & tanquam effectus radicati durante societate, durabant etiam societate finita in massa bonorum. 5

Tertiò,in decisione facta inter Sixtum,& Cæsarem filium Andreæ supponuntur duo computa inter se diuersa, alterum sociale,alterum patrimoniale Cæsaris administratū per tutores, scilicet per Sixtum,& Isottam de Calderinis matrem Cæsaris,& respectiuè Cæsar in vno remanet creditor Sixti, & in altero remanet debitor eiusdem Sixti. 6

Quartò, in eodem instrumento diuisionis narratur vrgētia, & necessitas tutorum ob malá qualitaté temporum, per quam fuerunt coacti vendere stabilia pro sustinendo Cæsare,& prouidendo illi de alimentis. 7

Ex quibus omnibus visum est dominis cessare exceptionem dubiæ, & æquiuocæ probationis deductæ ex incidēti,& enunciata cōfessione de possibili solutione ex fructibus bonorū patrimonialiū Cæsaris,dum constat de præabulo titulo societatis ad effectū præcisum dotandi filias,ac de massa,& eius effectibus vltra mortem Andreę duraturis,qui à patrimonio Cæsaris separati continuarūt,vt ex separatis rationibus,& necessitate in diuisione enunciatis sufficienter apparet, ita vt dubitari non possit, quin dotes etiam post mortē Andreæ solutæ desumptæ fuerint ex massa societatis tam ex ipsarum partium confessione præiudiciali habente causam ab eis.vt suprà dictū fuit, quàm etiam ex iuris dispositione, vt ex titulo præcedenti actus subsequentes solutionis in eam causam facti præsumantur, *l.2.C. de a.q.possess.l.quæ à mulier,cum glos ff de rei vend.* Crau. *cons.255.num.3. & cons 273.* Bec. post alios *cons.6.n.6.* 8

Et ita fuit resolutum.

R. P. D. PIROVANO.

Bononien beneficij.Mercurij 24.Ianuarij 1618.

ARGVMENTVM.

Beneficio priuatur Clericus assassinij crimen incurrens, etiam non sequuto effectu, & etiam quòd mandatum fuerit non infideli, sed Christiano ad occidendum alium,dummodo mandatum fuerit acceptatum,& non aliàs.

SVMMARIVM.

Assassinius beneficio priuatur etiam delicto non sequuto, n.1.

Qualitas in constitutione,seu lege requisita probari in primis debet antequam ex ea agatur,ibid

Assassinij crimen perficitur ex mandato mandatario, & pecunia data, vel promissa ad occidendū Christianum,n.2. vbi,quid si alterum ex prædictis deficiet,assassinij qualitas non verificatur.

Assassinij pœna locum non habet,quando mandatum non fuit acceptatum,ibid.

Assassinium

Assassinium locum non habet, quando solùm mandatario fuit declarata voluntas quædam occidendi aliquem sine mandato, num.3.

Assassiny crimen locum habet etiam quòd mandatum fuerit infideli ad occidendum Christianum, num.4.

Assassiny pœna nunquid locum habeat, quando delictum non est sequutum, vel deuentum non est ad actum proximum, n.5. & 6. vbi præsertim de pœna priuationis beneficy.

DECISIO DCIII.

1 CEnsuerunt Domini gratiam in casu de quo agitur, non esse iustificatam; fundamentum enim gratiæ fuit vocatio narrata vigore *cap.primi, de homicid. in 6.* vbi ex assassinio, seu ex mandato dato ad assassinium, etiam quòd delictum non fuerit sequutum, inducitur vacatio beneficij ipso iure, vt legitur in text.& gloss.& comprobant Diaz *in praxi criminali, cap.96.n* 1. Gabr. *cons.*196.*num.*5.*lib.*1. cum aliis allegatis. Sed qualitates illius capituli non iustificantur prout necessarium est agenti ex aliqua lege, constitutione, aut statuto, Bart. *in l.*1.*§. quod autem ait prætor. ff. ne quid in flum. public.* Felin. *in cap.*2.*de rescript.* Surd.*cons.*45.*num.*14.*& decis.*39.*num.*2.*&* 305. *num* 41. & de hac ipsa constitutione determinant Ioann.Andr.*in dicto cap.*1.*sub num.*4. Boss. *tit. de captura, num* 46. Clar. *in §. fin. suæ praxis q.*85. *vers. vbi agitur, & in §. assassinium, in princip. versic. nam vbi agitur.*

2 Est enim certum quòd crimen assassinij perficitur ex mandato mandatario, & pecunia data, vel promissa ad occidendum Christianum. Aretin. *consil.* 163. *post num.*17. & tradunt post alios Clar. *in §. assassinium, in princip.* Gabr. *de malefic. conclus.*1. *num.*1. Menoch. *de arbitr. cas.*360.*num.*42.*&* 44. Franch.*decis.*176.*per totum,* & si alterum ex prædictis deficiat, qualitas assassinij non verificatur, & signanter quando mandatarius non suscepit mandatum, consuluit Bald. *cons.* 383. *per tot. vol.* 5. incipit, *Bectonus de Cesso.* quem sequitur Gram. *voto* 11. *num.*19. & Gabr. *de malefic. dicta conclus.*1.*n.*36. *versic. tertiò limita.* quamuis ipsi mendosè allegent illum *in cons.*82.*volum* 3. Menoch.*dicto casu* 360.*num.*44. D.Farinac.*de pœn. ass. in crim assassiny quæst.*23.*n.*28.

3 In præsenti autem ponderatis constitutis tam ipsius principalis, quàm aliorum in causa examinatorum, visum est Dominis in mandatario non probari susceptionem mandati, sed tantummodo deliberationem animi ex parte inquisiti ordinatam ad homicidium mediante sortilegio, dum habetur, *& mi rispose, io voglio che noi facciamo ammazzare, è però bisogna trouare vna buona mastra,* & paulo infrà ad interrogationẽ *sete pur risoluto di far morir costoro, risposè come se son risoluto, vorrei che fossero morti.* Sed venefica nunquam fuit reperta, neque probatur, quòd prætensus mandatarius susceperit in se onus mandati de occidendo per sortilegium, neque herbæ pro quibus erogatæ fuerunt pecuniæ, per inquisitum fuerunt emptæ, ita vt negotium ex parte suscipere debentis mandatum semper remanserit in simplici, & in perfecto tractatu de reperiendo veneficam, & emendis herbis.

4 Quæ autem vltra defectum susceptionis mandati dicebantur pro parte inquisiti ad euitandam dispositionem dicti cap. *pro humani, de homicid. in 6.* non carebant difficultate. Nam quòd illa constitutio strictè sit intelligenda, prout loquitur quando datur mandatum infideli ad occidendum Christianum, secundùm opinionem Archid. Ioann. Andr. & Anchar. *in* 8. *not. illius cap. medio.* Plures non inferioris authoritatis tenuerunt contrariam opinionẽ, quòd ille text. indistinctè loquatur quoad omnes, qui sint impulsi spe alicuius præmij, homines Christianos occidere promittunt, nempe Imol. Bald. Gram. Aretin. Angel. Afflict. & alij. quos refert Gabr. *de malefic. dicta conclus.*1.*num.*18. asserens esse cum eis communem opinionem. quibus accedunt Clar. post alios *in §. assassinium in* 1. Paris.*cons.*166.*n.*3. *lib.*4. Dec.*tit. de mandat. pecun. med. num* 4.

Similiter non est tuta limitatio quòd pœna dicti cap. primi solùm habeat locum, consummato delicto, vel quando deuentum est ad actum delicto proximum: extra autem prædictos casus non intrare pœnam ordinariam, nec per consequens locum esse dispositioni dicti cap. secundùm opinionem Franch. Boss. Decian. & aliorum, qui ab informantibus allegantur. 5
Quia actus consummatus, & actus delicto proximus bene conueniunt mandatario, qui potest susceptum mandatum consummare, vel tentare, & de eo dici potest, quòd fecerit totum quod potuerit, vt homicidium committeret; secus verò mandãti, qui ex solo mandato, & per mandatarium acceptato cum oblatione pecuniæ, vel promissione dicitur consummasse delictum, quantum in se est, cùm nihil plus facere possit, dum exequutio ad mandatarium pertinet, vt bene aduertunt Gemin. *in dicto cap.*1. *num.*10. *in fine, gloss. in verb. mandauerit.* ibi, *quia hoc per ipsum mandare est delictum consummare.* Ioan. Menoch. *num.*6.*&* 9.*lib.*2. Capic. *decis.*155.*num* 4. Diaz *in prax. crimin. cap.*96.*num.*6.

Præterea *in cap. pro humani*, contra mandãtem non 6
sequuto effectu non imponitur pœna mortis, sed excommunicationis, depositionis à dignitate, & publicationis bonorum, quæ multum differt à pœna sanguinis; ideò pœna vltimi supplicij non determinata à canone, aut alia lege potest minorari arbitrio iudicis: sed in eo quod est determinata in amissione beneficij, effectu etiam non sequuto, pœna non potest minorari, nec intrat arbitrium iudicis, prout declarando *cap. pro humani*, tenuit Grammat. *decis.*2.*num.*23. Et ita, &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Bononień. exemptionis. Veneris 19. *Ianuarÿ* 1618.

ARGVMENTVM.

De confirmatione priuilegiorum facta à Principe quòd nihil de nouo tribuit, sed tantùm tributo robur adiicit, præsertim quando est facta sine clausula, *ex certa scientia*, & quòd monachi, & regulares & eorum bona non veniunt appellatione personarum Ecclesiasticarum, seu bonorum Ecclesiæ.

SVMMARIVM.

*Confirmationis priuilegiorum natura est nihil noui tribuere, sed tantùm tributo robur adijcere, num.*1.*&* 2. *vbi præsertim, quando confirmatio non est facta ex certa scientia, sed in forma communi.*

*Verba vbi non conueniunt, non conuenit etiam dispositio, num.*4.

*Monachi, & regulares non veniunt appellatione personarum Ecclesiasticarum, num.*5.

Monastery bona non veniunt appellatione bonorum Ecclesiæ, ibid. vers tanto magis.

Clausula generales derogatoria contenta in Breui non ampliant eius dispositionem, sed ad illius limites restringuntur, ibid. ante finem.

DECISIO DCIV.

MOnachi Cassinenses, cùm à Regimine Bononiẽ- 1
si, non obstãtibus ipsorum priuilegiis, præsertim

in motu proprio Summi Pontificis Eugenij IV. sub datum Florentiæ septimo Kalen. Martij 1434. contentis, nec non immunitate Ecclesiastica pro consuetorum vectigalium solutione conuenitetur, causa in Rota coram me introducta, dubitaui super illorum exemptione. Verùm difficultate restricta, an per Breue fel. record. Iulij III. ad Regiminis fauorem emanatum, derogatum fuisset exemptionibus dictis Monachis antea competentibus. Dubio super hoc hodie per me proposito Domini fuerunt negatiuam partem amplexi; cùm enim in dicto Breui solummodo statuta & capitula Regiminis circa vectigalium solutionem confirmentur, vt ex illius verbis colligitur, & præsertim ibi, videlicet, *Tenore præsentium approbamus, & illis plenum, & perpetuum firmitatis robur adycimus*, &c. & ibi, *Eaque omnia valida, & efficacia fore, suosque plenarios effectus sortiri*, &c. sequitur confirmationem huiusmodi prædictorum capitulorum limites non excedere, cùm sit de natura confirmationis, nihil tribuere noui, sed tributo robur adiicere. *l. Aurelius, §. testamento ff. de liber. legat. l. ex verbis. C. de donationib. inter vir. & vxor.* gloss. *in cap. 1. in verbo confirmationem, de confirmat. vtil. vel inutil.* Bald. *in l. nouationes circa finem, versic. illud etiam certum est. C. de appellat. & in l. aduersus in fine. C. si aduers. rem iudic.* Dec. *in rubr. de confirmationib. vtil. vel inutil. num. 1.* Surd. *cons. 361. num. 37. lib. 3.* Et fuit dictum in Perusina postæ Puteoli 25. Ianuarij 1613. coram R. P. D. meo Pirouano.

2 Tanto magis, quia non omnia capitula in hoc Breui confirmationis leguntur insetta, cùm alia etiam per Legatos in futurum edenda confirmentur, de quibus Papa notitiam habere non poterat: vnde non meretur ista confirmatio dici, ex certa scientia, & cum causæ cognitione, & sic remanet in forma communi, quæ nihil de nouo largitur. *cap. penult.* vbi Dec. *num. 1. & in rubr. num. 2. de confirm. vtil. vel inutil.* Aret. *consil. 15. num 5.* Alex. *cons. 119. num. 5. lib. 6.* Socin. iun. *cons. 258. num. 1. lib 2.* Parif. *cons. 3. num. 43. lib. 4.* Ruin. *cons. 127. num. 7. lib. 4.* & fuit resolutum in causa Abulen. iurisdictionis 22. Ianuarij 1588. coram Orano, & in causa Veronen. exemptionis 27. Maij 1594. coram Cardinali Pamphilio.

3 In capitulis verò solutionis vectigalium, solùm habetur Datiarios non posse aliquam exemptionem pro illis admittere, qui priùs non erant exempti, ne per hoc vllum Cameræ præiudicium fieret: non autem reuocantur exemptiones Religiosis antea competentes, & ex lectura dictorum capitulorum apparet, nimirum ibi, *Che non possino ammettere alcuna essentione à persona Ecclesiastica quantunque essente per li loro beneficij, & beni de Chiesa, che godessero non obstante alcun abuso inaduertenza, & ad effetto di non pregiudicare alla Camera, & di non mettere quei tali in possesso di quello che non li spetta*, &c.

4 Cùm igitur Monachi non fundentur in aliqua remissione sibi per gabellarios facta, neque hoc respectu Camera illud præiudicium sentiat, non potest in casu nostro locum habere capitulorum dispositio, cùm verba non conueniant. *l. Gallus. §. & bene verba. ff. de liber. & posthum.* Bart. *in l. 4. § toties, ff. de damn. infect.* Gemin. *cons. 65. num. 2.* Bald. *cons. 486. lib. 2.* Alex. *cons. 17. num. 2. lib. 1.* Castren. *cons. 85. in princip. lib. 1.* Nituntur enim monachi priuilegiis de iure communi, & Sedis Apostolicæ authoritate sibi competentibus: vnde considerari non potest abusus, vel inaduertentia, neque Cameræ præiudicium, vt in dictis capitulis legitur, & apparet ex Breui, vbi pluribus in locis replicatur intētio fraudibus occurrendi, quæ in datiis quotidie committebantur.

5 Vlteriùs personarum Ecclesiasticarum appellatione, de quibus in capitulis, cùm materia sit exorbitans & odiosa, non veniunt Monachi. Abb. *in cap. 1. num. 9. versic. sed hoc intellige, de iuram. calumn. & in cap. 1. num. 7. versic. Monachi vero, ne cleric. vel Monach.* Franc. *in cap. 2. num. 8. vers. secus si materia, de supp. prælat. negl. lib. 6.* Tanto magis, quia capitulorum verba licèt sint generaliter prolata de personis Ecclesiasticis, quantumcumque exemptis, restricta sunt tamen ad exemptas pro ipsorum beneficiis & bonis Ecclesiarum. quæ verba tam ex dispositione regulæ S. Benedicti, quam iuxta canones Monachis non conueniunt, cùm illi beneficia retinere non valeant. *cap. 2. de stat. Monach.* & sic Ecclesiarum bona non habent, sed monasteriorum; quæ in materia stricta & præiudiciali appellatione bonorum Ecclesiæ non veniunt, vt per gloss. *in cap. grandi, in verbo, Monasterium,* vbi Doct. & præsertim Gemin. *n. 12. post med. vers. aut materia est æqualiter.* Franc. *num. 8. in fine, de supplen. neglig. Prælat. in 6.*

Non obstant clausulæ generales derogatoriæ in Breui contentæ. Nam illæ non ampliant dispositionem, sed ad illius limites restringuntur. Bald. *in l. eam quam, num. 2 C. de fideicommiss.* Felin. *in cap. nonnulli, num. 27. de rescript.* & fuit dictum in Romana legitimæ 15. Martij 1593. coram Cardinali Arrigono, & in Reatina fructuum 12. Ianuarij 1604. coram Cardinali Pamphilio, & propterea non extenduntur ad casus in principali dispositione non inclusos, nec eos comprehendunt, ex allegatis per Aym. *cons. 68. num. 6.* 6

R. P. D. PIROVANO.

Vlixbonen. matrimonij. Veneris 26. Ianuar. 1617.

ARGVMENTVM.

Matrimonium vt dicatur metu contractum, conceptus metus debet esse talis, qui cadat in constantem virum. Quomodo & ex quibus huiusmodi metus probatus censeatur.

SVMMARIVM.

Metu non dicitur factum matrimonium, nisi conceptus metus fuerit talis, qui possit cadere in virum constantem, num. 1.

Metus non dicitur cadens in constantem virum ex assistentia vnius tantum armati ense, ibid. in fin.

Metus contracti matrimonij nunquid probatus censeatur ex inimicitia, ex tempore, ex rumore armorum, & ex relatione post contractum matrimonium, num. 2.

Testis si in secunda depositione dixit contrarium eius quod deposuit in prima, attenditur primum dictum, & non secundum, num. 3.

DECISIO DCV.

Causa iteratò proposita, Domini steterunt in decisis. 1

Certi enim sumus quòd metus incussus non probatur facto, aut verbis, vt factum fuerat in causa Colibrien. matrimonij 19. Decembris 1614. coram R. P. D. Buratto, in qua homines armati ingressi thalamum, vbi iacebant amantes, tenuerunt parochum per vim, & verbis, ac vultu aspero imperatum fuit viro, vt duceret mulierem in vxorem. Metus autem conceptus similiter non probatur saltem, qui possit cadere in constantem virum, quia matrimonium fuit contractum vno tantummodo armato ense assistente, & super lectum iacente, vt ostensum fuit in præcedentibus decisionibus.

Non obstant circumstantiæ ex serie totius facti a pondera

ponderatæ, videlicet inimicitiæ occasione deslorationis Agnetis cum patre, fratre, consanguineis, & tota familia Agnetis contractæ, vt per Alexand. *consil.* 98. *num.* 5. *lib.* 3. cum aliis allegatis, tempus noctis, & hora insolita parochi, armorum rumor, & plures personæ armatæ, & reclamatio Christophori in domo parochi post sequntum matrimonium. Quia præsuppositum desloratrionis nõ probatur, & nihilominus ex propensa Christophori voluntate nubendi, & familiaritate eiusdem cum fratre Agnetis, & conuersatione in domo, vrgens indicium reuocationis iniuriæ ad animum parentum desumi non potest. Hora insolita pertinet ad ipsum parochum, qui fortè recusasset accedere ad domum contrahentium.

3 Superest indicium rumoris armorum, quod probatur ex sola depositione Catherinæ Riberæ, cuius dictum non vrget, dum pro matrimonio liberè contracto deposuerat, in secunda verò depositione recensuit præparationem armorum; vnde in hac parte, vel eius dicto standum non est vti contrario, vel prima verior præsumenda est. Clar. *in §.fin.quæst.*52. *num.*15. *versic. si verò.* Couarr. *var.resolut.lib.*2. *cap.*13. *num.*8. Nec Ioanna Dalmeida vicina de rumore præcisò deponit; sed interrogauit Agnetem de rumore excitato in eius domo nocte præcedente, vnde interrogans non ponit dum veritatem ab altero quærit.

4 Similiter pluralitas armatorum probatur per eandem Catherinam, quæ non vrget, per supradicta, vt ex numeratis per eam, nempe Roderico Cottimo patruo, & Stephano Cardoso eius patre, Sebastiano Costa fratre Agnetis, & Didaco Numez cognato eiusdem Agnetis, vnus tantùm fuit præsens matrimonio, nempe Rodericus, & quamuis parochus intrando domum asserat vidisse Christophorum sedentem ad latus patrui Agnetis, qui armatus erat; tamen neque ille fuit præsens matrimonio, ita vt semper dubitari possit de voluntate Christophori liberè contrahendi, vt in prima decisione fuit ponderatum, quod sufficit, vt probatio plenè non concludat ad hunc effectum, prout necessarium esse dictum fuit in secunda decisione.

5 Demum non obstat reclamatio, & conquestio Christophori in domo parochi, quia placuit responsio data in prima decisione, quòd ratione pœnitentiæ contractus euenire potuit, quæ probatio tanquam emanans ex confessione partis admitti non debet.

R. P. D. SACRATO.

Paduana sedilium. Veneris 26. Ianuarij 1618.

ARGVMENTVM.

Capitulum sine consensu Episcopi potest facere statuta in iis, quæ non concernunt statum vniuersalem Ecclesiæ, prout sunt concernentia ordinationem chori; consentiente verò Episcopo potest statuere etiam ardua, & concernentia vniuersalem Ecclesiæ statum.

SVMMARIVM.

Capitulum sine consensu Episcopi potest facere statuta in iis, quæ non concernunt statum vniuersalem Ecclesiæ, prout sunt concernentia ordinationem chori: consentiente autem Episcopo potest statuere etiam ardua, & concernentia vniuersalem Ecclesiæ statum, num. 1. & 2. vbi etiam quòd sufficit consensus Episcopi per taciturnitatem, & patientiam, declara vt num. 5.

Præcedentiarum materia regulatur secundum antiquam consuetudinem, num. 3.

DECISIO DCVI.

EXtant in Choro Cathedralis Patauinæ duo ordines sedilium, vulgo Lunæ nuncupatæ, in primo ordine ab antiquo tempore fuerunt trigintaquatuor Sedilia, in quibus sedebant Canonici, qui sunt xxvij. & Mansionarij, qui sunt xij. demptis tamen ex iis xij. Mansionariis, duobus Magisterium Chori exercentibus, qui solebant sedere in secunda luna, in qua secunda luna, in sedilibus tamen diuersæ formæ consueuerunt sedere Capellani, qui sunt numero quadraginta tres, & in tertio loco sederunt Clerici dictæ Ecclesiæ, Capitulum, vel quia prima luna non sufficeret pro Canonicis, & Mansionariis simul, cùm deficiant tria sedilia, vel alia de causa, decreuit, quòd tres Mansionarij vltra duos Magistros Chori, deberent sedere in secunda luna, cui decreto se opposuerunt Capellani, causáque primò introducta in partibus, & denique in Rota, fuit coram me dubitatum, an constaret de bono iure Capituli, vel potiùs Capellanorum in casu de quo agitur? & pro Capitulo fuit tentum, quia de iure in iis, quæ non concernunt statum vniuersalem Ecclesiæ, Capitulum etiam sine consensu Episcopi potest facere statuta, gloss. *in cap.*2. *verb. statutum, vers. si verò, de verb. signif. in* 6. Calder. *cons.* x. *n.*2. *de constit.* Butr. *in cap. constitut. num.*25. *de rescript.* Abb. *in cap. cùm accessissent, n.*4. & ibi Dec. *num.*9. *de constit.* Imol. *in cap. cùm omnes, sub num.*4. & Bero. *num.*42. *eod. tit.* Præposit. *in cap. Catholica, in vers. nota quòd vnaquaque Ecclesia, distinct.* 11. & ibi Gemin. *num.*11. Ferret. *cons.*186. *num.*1. & in specie de concernentibus ordinationem Choti, fuit dictum in causa Illerden. statuti 19. Martij 1597. coram bon. mem. Corduba. Hoc autem multo magis potest facere Capitulum, consentiente Episcopo, quia tali casu potest statuere etiam ardua, & concernentia vniuersalem statum Ecclesiæ, tradunt omnes *in cap. omnes, de constit.* Felyn. *in cap. edoceri, n.*3. *& seq. de rescrip.* Capr. *super regul. reg.*9. *num.*1. Cæsar de Grass. *decis.*4. *num.*4. *de his quæ fiunt a maior. part. cap.* Seraph. *decis.*1447. *num.*1. & 2. & fuit dictum in Illerden. coram bon. mem. Corduba, de qua suprà.

Et licèt in proposito casu non interuenerit expressus consensus Episcopi, attamen cùm Episcopus viderit, & passus fuerit mutationem Chori, & eius Vicarij etiam se ingesserint in hoc negotio, satis videtur consensisse, ex tradit. per Calder. *dicto cons.*2. *num.*2. *de constit.* Vltra quòd dato, quòd Capellani non habeant ius, de quo infrà, non poterunt ipsi dare de non consensu Episcopi, Seraph. *decis.*707. *num.*5. 2

Non obstat quòd in materia præcedentiarum deferatur antiquæ consuetudini, ad decis. Seraphin. 404. Ideóque non debeat esse in potestate Capituli mutare hunc antiquum statum in præiudicium Capellanorum, quia Domini hoc intelligebant in casu quo tolleretur aliqua præcedentia Capellanis, quod existimabant in hoc casu minimè euenire, cùm Mansionarij de iure, & secundùm antiquam consuetudinem huius Ecclesiæ præcedant Capellanis, qui propterea ex eo quòd Mansionarij incipiant sedere in eorum ordine, licèt digniori loco, non amittant aliquam præcedentiam, sed potiùs ex societate dignioris personæ augentur honore, & decore; vltra quòd ista prætensa consuetudo retorquetur, cùm iam duo Mansionarij, nempe Magistri Chori essent in quasi possessione sedendi in secunda luna, vt dictum est. 3

Non obstat quòd sedentibus Mansionariis in secundo ordine, non remaneat locus pro omnibus Capellanis; 4

nis; ideóque ex illorum expulsione insurgat, & diminutio cultus diuini, & præiudicium illorum iuris interueniendi in Choro, quorum neuter potest facere Capitulum, ex allegatis, quia DD. præsupposuerunt, quòd adsit, vel adesse debeat locus pro omnibus Capellanis, qui debent interuenire in Choro, & quòd huic inconuenienti debeat prouidere Capitulum, si iam non est prouisum, faciendo noua sedilia, vel alio conuenienti modo.

5 Circa illud quòd data etiam potestate in Capitulo adhuc requiratur rationabilis causa, aliàs non debeat superior canonizare huiusmodi decreta, vt per gloss. *in dicto cap. 2. verb. statutum, de verb. signif.* & per Rot. in decis. Illerden. coram Corduba, de qua suprà, fuit responsum causam rationabilem satis apparere in proposito casu, quia attento numero sedilium, & personarum, quæ debent sedere in primo ordine, deficiunt tria sedilia, vt suprà dictum est. Vnde rationabiliter decreuit Capitulum, quòd tria sedilia deficientia deberent constitui in secundo ordine. Nec mouit Dominos allegatio, quòd propter infirmitatem, vel aliud impedimentum semper non interueniant omnes Canonici, & Mansionatij. Ideóque docuerit experientia satis esse primum ordinem pro Canonicis, & Mansionariis, quia cùm impossibile sit, quòd omnes vno tempore possint, & velint interuenire, irrationabile visum fuit non adesse locum pro omnibus.

R. P. D. PIROVANO.

Mediolanen. decimarum S. Donati. Lunæ 23. Ianuarij 1618.

ARGVMENTVM.

Decimæ nunquid debeantur de iure communi parochiali Ecclesiæ, vel potiùs matrici.

SVMMARIVM.

Decima de iure communi debentur Ecclesiæ parochiali, n. 2. & 4. vbi quòd debentur Ecclesiæ matrici, & non parochiali.

Ecclesia matrix probata censetur ex his quæ ponuntur n. 3. vbi etiam quòd per testes dicentes quòd ab ea aliæ Ecclesiæ recipiunt sacramenta.

Res iudicata est exceptio litis finitæ, & facit ius inter partes, num. 5.

Actum quem quis impugnat, pro se allegare non potest, ibid.

Canonici seruientes in Ecclesia, viuere debent de fructibus eiusdem Ecclesiæ, num. 6.

DECISIO DCVII.

1 Post multas resolutiones in hac causa factas, denuo fuit suscepta disputatio, an decima debeatur integra, & soli Ecclesiæ, & Canonicis S. Donati. Et deberi integras Ecclesiæ S. Donati fuit responsum, nisi obstet præscriptio, de qua reseruarunt particulariter videre. Primò enim fuit decisum sub die 19. Martij 1612. decimas locorũ de quibus agitur vsque ad annũ 1581. spectasse ad Ecclesiam Sancti Donati. Secundò fuit etiam resolutum sub die 27. Iunij, & 17. Decembris eiusdem anni decimas etiam spectare ad Canonicos eiusdem Ecclesiæ, & etiam post annum 1581. Tertiò fuit firmatum 22. Martij 1613. decimam deberi integram, nempe vnum ex decem, & de omnibus fructibus. Demum sub die 5. Iunij 1617. fuerunt comprobatæ decisiones primo, & secundo loco factæ, ex quibus omnibus patet responsio ad dubium propositum.

Non obstant quæ hodie denuo ponderantur aduersùs resolutiones iam factas, & primò quòd non probatur per D. Platum Ecclesiam Sancti Donati esse matricem, in quo consistit fundamentum vltimæ decisionis, vt inde intrare possit declaratio Concilij, qua circumscripta, dicebatur decimas non deberi dictæ Ecclesiæ Sancti Donati, sed parochiali Ecclesiæ Sancti Martini habenti fundatam intentionem in decimis, vt sæpiùs fuit resolutum, signanter in Mediolanen. decimarum de Varisio coram Reuer. Lugdunen. die 9. Martij 1609. 2

Ad prædicta enim fuit responsum ex deductis in prima decisione 19. Martij 1612. in qua ad probandum quòd Ecclesia Sancti Martini, de qua agitur, esset intra fines parochialis Ecclesiæ Sancti Donati, ponderantur visitationes Sancti Caroli, dismembratio petita per homines dictorum locorum, ob distantiam, & impedimenta aquarum, ac demum promissio dotis præstandæ Ecclesiæ prædictæ Sancti Martini dismembrandæ cum prædictorum omnium effectuatione, & testes dati in secundo summario concludenter deponunt quòd Ecclesia Sancti Donati est matrix, & quòd aliæ Ecclesiæ ab ea recipiunt Sacramenta, ex quibus necessariò concluditur matricitas tam ab effectu, cùm de limitibus illius, quasi de corpore fuerit desumpta noua parrochialis, quàm à nominatione matricis, de qua per testes, & instrumenta erectionum, quæ instrumenta, etsi pro parte Rectoris in aliis disputationibus diuersa inter se prætenderentur, dum agitaretur de præseruatione decimarum facta in ipsa erectione; hodie tamen cessat obiectum, quia ex ipsa declaratione Congregationis; non autem ex instrumento sunt præseruatæ decimæ, nisi de illarum assignatione appareat. 3

Nec est intelligenda eadem declaratio, prout interpretantur informantes pro Rectore, vt scilicet Ecclesia matrix teneatur probare decimas ad se pertinere, & quòd eas exegerit, quia neque hoc legitur in contextu illius, neque iuri conuenit, cùm absque alia probatione habeat fundatam intentionem in decimis intra limites suæ parochiæ, *cap. fin. de parochijs, cap. cùm contingat. cap. tua in tua, de decimis*, & abundè fuit comprobatum in aliis decisionibus suprà relatis. 4

Et quatenus dicatur probari decimas ad eandem matricem non spectare, ex eo quòd ista decima diuidenda sit in octo partes, quarum tres pertinent ad Canonicos Decumanos, aliæ tres ad Rectorem S. Stephanini, duæ verò quæ est minor pars ad Ecclesiam Sancti Donati, vt ex sententia, & aliis iuribus datis in summariis. Hoc videtur sublatum ex reuocatione eiusdem sententiæ de partibus sequutæ in Curia ab A.C. ad instantiam ipsorum de Moronis, quæ siue obstet Decumanis, & Rectori S. Stephanini in vim rei iudicatæ, siue ipsis Motonis tanquam ex iuribus ab eis impugnatis, vtroque casu iuuari non possunt ad retardandum processum, quia res iudicata est exceptio litis finitæ, & facit ius inter partes. *cap. cùm inter, de re iud.* Alex. *consil. 39. col. 2. num. 23. vol. 6.* & plenè comprobat Surd. *consil. 61. n. 2. lib. 1.* & ex eo quod quis nisus est impugnare, non debet fructum consequi. *reg. ex eo. de reg. iur. in 6. cap. cùm olim*, vbi Abb. *num. 6. de censib.* Surd. post alios *cons. 136. num. 29. vol. 1.* 5

Non obstat quòd Rota resoluerit non solùm istas decimas spectare ad Ecclesiam S. Donati, sed etiam ad Canonicos eiusdem Ecclesiæ, vt in decis. 27. Iun. 1612. quia motiuum decisionis, si bene percipiatur, non est separare, aut distinguere iura Canonicorum à iuribus Ecclesiæ, sed vt decimæ ad Canonicos ratione seruitij Ecclesiæ pertineant, ex quo de fructibus illius viuere debent. gloss. *in cap. si propter, in vers. speciali gratia, de rescript.* Cassad. *decis. 19. de prebend.* Verall. *decis. 306. n. 5. part. 3.* 6

part. 3. atque ita benè conueniunt inter se quòd decimæ pertineant ad Ecclesiam, ac etiam ad Canonicos beneficiatos in eadem Ecclesia ratione seruitij, vt de illis viuere possint.

Et ita fuit resolutum, &c.

R. P. D. VBALDO.

Mantuana fructuum. Mercurij 31. Ianuarij 1658.

ARGVMENTVM.

Fructus an, & quando lucretur possessor bonæ, vel malæ fidei, & quid in emente rem litigiosam actionémque, & causam quando variare liceat in eodem, vel diuerso iudicio, & inter easdem, vel diuersas personas.

SVMMARIVM.

Bona fides præsumitur in habente iustum titulum, num. 1. *vers. ratio fuit.*

Bona fidei possessor lucratur fructus, etiam quòd non habeat titulum, quia sufficit qualis occasio possidendi, etiam non probata bona fide, dummodo mala fidei non adsit, ibid.

Fructus non lucratur is, qui contrahit contra iuris resistentiam, num. 2.

Emens rem litigiosam, nunquid facit fructus suos, ibid. & seqq.

Litigiosa res non dicitur post extinctam litem per tres sententias exequutioni mandatas, num. 3.

Variare actionem in diuerso iudicio licitum est, num. 4. *præsertim quando variatur, non quoad actionem, & causam, sed quoad personas & alias, ibid.*

DECISIO DCVIII.

1 IVxta formam nouæ commissionis in hac causa præsentatæ pro fructibus quos D. Æmilia prætendit contra D. Lauiniam, & alios tertios possessores, dedi dubium, an D. Lauinia & alij tertij possessores teneantur ad dictos fructus, & à quo tempore? & Domini responderunt deberi fructus ab anno 1599. tantùm, quo fuit contra eos lis mota, non autem antea.

Ratio fuit, quia ante dictum tempus D. Lauiniæ, & alij tertij possessores habebant iustum titulum, ex quo præsumitur bona fides. *§ si quis à non domino*, vbi Ang. *num.* 2. *Inst. de rer. diuis.* cum aliis per Rotam Bononien. apud Barz. *decis.* 53. *num.* 34. qui tamen titulus nec requiritur ad effectum lucrandi fructus. Bart. *in l. sed etsi, §. scire, num.* 2. *ff. de pet. hæredit.* sed sufficit qualis qualis occasio possidendi, & quòd non adsit mala fides, etsi non probetur bona. Bald. *in l. initam, col.* 2. *versic. modò quæritur. C. de donat.* Surd. *decis.* 25. *num.* 5. *& decis.* 211. *num.* 7. & fuit dictum sæpe in Rota, & signanter in hac causa 20. Iunij 1616. & bona fides in possessione regulariter præsumitur. Bart. *in dicto § scire.* Gabr. *consil.* 108. *num.* 3. *lib.* 1.

2 Nec obstat quòd quando lex ab initio resistit contractui acquisitionis rei, ex qua fructus percipiuntur, tunc non habeat locum regula quòd bonæ fidei possessor non faciat fructus suos, vt per Bart. *in dicto §. scire, num.* 4. Boer. *decis.* 98. *num.* 3. cum aliis allegatis, & propterea cum alienationi per D. Carolum factæ tanquam de re litigiosa lex resistat, Lauinia, & alij tertij possessores non fecerint fructus suos, quia præter id quòd conclusio procederet data scientia litis in emptoribus quæ non probatur, & sic isti possessores allegantes errorem facti excusantur à restitutione fructuum, quamuis ex sola ignorantia iuris non excusarentur secundùm distinctionem. tamen Bart. *in dicto § scire, num.* 4. Curt. sen. *cons.* 71. *sub num.* 14. *in fine, versic. & multo magis.* Conarr. *lib.* 1. *variar. resolut. cap.* 3. *sub n.* 8. *versic. potest etiam*, &c. cessat difficultas, quia cùm prætensa lis penderet super spolio, & sic super possessione tantùm, res non propterea dicebatur effecta litigiosa, adeò, vt non posset alienari, cùm ad hunc effectum requiratur vt lis moueatur super dominio, & actione reali agatur. gloss. *in cap.* 1. vbi Abb. *num.* 5. & alij communiter, *de confirm. vtil. vel inutil.* Cassad. *decis.* 6. *num.* 2. *de rescript.* cum aliis per Lancellot. *de attentat. lit. pend. cap.* 4. *in præfat. in* 15. *limit. num.* 579. *& seq.* Honded. *consil.* 20. *num.* 31. *lib.* 1.

Addebant nonnulli ex Dominis aliàs fuisse dictũ in hac causa 10. Decembr. 1617. alienationes fuisse factas post extinctam litem per tres sententias executioni demandatas, & quòd cessauit omnis fraus & dolus, tam in D. Carolo alienante, quàm in emptoribus: sed tamẽ ille fuit discursus quoad hanc partem, & non decisio, vt apparet ex lectura: tenentur autem D. Lauinia, & alij possessores ad dictos fructus ab anno 1599. à quo tempore fuit etiam contra ipsos motum iudicium, cùm exinde fuerint in mala fide. gloss. *in cap.* 1. *de restit. spoliat. dicto §. scire, si quis à non domino, in fin. Instit. de rer. diuis.* cum aliis per Menoch. *de recup. remed.* 1. *num.* 412. 3

Nec obstat quòd cùm D. Æmilia obtinuerit condemnari D. Carolum ad dictos fructus, non possit ampliùs variare ex allegatis, quia vltra quòd sumus in diuerso iudicio, quo casu licita est variatio. Bart. *in l. Papinianus, §. sed nec impuberis, num.* 2. *ff. de inoff. testam. & in auth. Item possessor. num.* 5. qui allegat ad hoc bonas gloss. *C. qui pot. in pign. hab.* & sic cessat fundamentum decisionum, quia non agitur nunc ad istos fructus vigore sententiæ latæ contra D. Carolum, nec executorialium, sed vigore nouæ commissionis. Respondebatur etiam quòd obiectum procederet quo ad actionem & causam, secus autem quoad personas, circa quas permittitur variatio. Ruin. *cons.* 12. *num.* 9. *lib.* 4. Hoc autem casu intentatur idem remedium possessorium pro fructibus contra diuersas personas, quo casu electio vnius antea facta non præiudicat. Bart. *in l.* 1. *§. vnde quæritur, ff. de public.* cum aliis per Gabr. *de act. conclus.* 2. *num.* 19. Præsertim quando electio, vt hîc, non habuit plenarium effectum excusationis, nec per eam creditor fuit integrè satisfactus. Surd. *cons.* 413. *num* 17. *lib.* 3. stante potentia aduersarij, quæ etiam fuit considerata in hac causa 20. Maij 1611. coram me. 4

Et ita fuit decisum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Anconitana Saluiani interdicti. Mercurij vlt. Ianuarij 1618.

ARGVMENTVM.

Saluiano interdicto vt locus sir, quæ requirantur. Execquuriuum iudicium non datur contra tertium possessorem, & fructibus non liquidatis, bonáque fideicommissaria remaneant semper obligata pro restitutione dotis, etiam in præiudicium vocatorum.

SVMMARIVM.

Saluiano interdicto vt agi possit, doceri debet de potiori hypotheca, & de credito certo, num. 1.

Fideicommissario competit Saluianum interdictũ ad effectum obtinendi immissionem in bonis fideicõmisso subiectis, n. 2.

Fidei

Fideicommissaria bona ante restitutionem semper remanent obligata pro restitutione dotis, etiam in praeiudicium vocatorum, ibid.

Exceptionis actio quem obligatum tenet, eundem agentem repellit exceptio, num.3.

Hypotheca antirior praefertur posteriori, num.4.

Possessor praesumitur percepisse fructus rei quam possidet, ibid.

Exequutiuo iudicio non est locus ante liquidationem fructuum, ibid.

Cessionario obstant exceptiones quae opponi possent contra cedentem, num.5.

Exequutiuè agi non potest contra tertium possessorem, ibid.

DECISIO DCIX.

1 Dictum fuit Iulio Cæsari soli informanti non esse dandam immissionem in bonis Octauiani eius fratris præmortui in præiudicium D. Doralicis, quæ possidet ex eodem remedio Saluiani, & de dote sua excepit, quia non docet de potiori hypotheca, neque de credito certo, quæ sunt præcipua in hoc iudicio Saluiani. *l.1.* vbi Bart. & alij, *de Saluian. interd.* idem Bart. *in l. rem alienam, num.5. ff. de pign. act.* Gabr. *conf.46 n.21. vol.1.* Rota *decis.44. num.5. part.1. diuers.* & de potiori hypotheca fuit resolutum in Placentina Saluiani 16. Iunij 1589. coram bo. me. Cardinali Mantica, & de credito certo, & liquido ponit Aretin. *in §. item Seruiana, in fin. de act.* & decisio Maceraten. domus 17. Iunij 1601. coram Illustriss. Millino.

2 Quoad bona Puluerigij in territorio Anconæ sub vinculo fideicommissi Hieronymi proaui, & si vocatis competat hypothecaria, & per consequens Saluianum pro adipiscenda illorum possessione, *l.1. C. de Saluian. interd.* Aretin. *in §. item Seruiana, num.8. de act.* tamen pro dote constituenda, ac restituenda semper in præiudicium vocatorum ante restitutionem remanent obligata. *auth. res quæ, C. com. de leg. §. quamobrem, auth. de rest. & ea quæ par. in vnd. mens.* & plenè comprobant Menoch. *praesumpt. 189. num. 6. & 16. lib. 4.* Thesaur. *decis.192. num.1.*

3 Si autem de bonis Bonifacij aui materni agatur, quæ pariter fideicommisso supposita reperiuntur, eadem exceptione tueri potest D. Doralix, donec de dote fuerit satisfacta: vltra quòd quæ bona ex hæreditate Bonifacij peruenerint ad Octauianum, adhuc non constat, & in medietate prædij Montis Torti venditi per eundem Comitem Iulium Cæsarem eidem Octauiano tanquam de hæreditate Bonifacij nullum potest constitui fundamentum, quia semper obstat promissio eiusdem Comitis Iulij Cæsaris in casu cuiuscumque fideicommissi, tam contrahentibus cogniti, quàm incogniti pro manutentione, & conseruatione contractus venditionis, itaut quem de euictione tenet actio, eundem agentem repellit exceptio. *l. vendic. mem. ff. de euict. l. cum à matre, C. de rei vend.* Surd. *decis.99. n.10.*

4 Ratione autem proprij, & immediati crediti pro residuo pretij bonorum Montis Torti eidem Octauiano venditi ante matrimonium contractum cum D. Doralice, nisi alia obstarent, immissio non videretur deneganda, quia de credito, & anteriori, ac expressa hypotheca, & possessione Octauiani ex eodem instrumento venditionis constat, nec D. Doralici aduersùs expressam anteriorem hypothecam competere potest aliquod priuilegium. *l. assiduis*, cum gloss. *C. qui pot. in pignor. hab.* Cæterùm omissa etiam exceptione nullitatis contractus prædicti vti contra Bonifacij fideicommittentis expressam prohibitionem de non alienando celebrati, visum est Dominis creditum residui pretij, & si quæ alia sunt ex eodem instrumento, non esse certa, & liquida, quia informantes præsupponunt Comitem Iulium Cæsarem etiam nomine Sforriæ eius filij adeptum fuisse possessionem bonorum ex fideicommisso Hieronymi, quæ possidebantur per Octauianum, & ad eos spectabant vigore substitutionis, & eodem modo intrasse possessionem alterius partis prædij Montis Torti vigore fideicommissi Bonifacij, & purificatam conditionem prædecessus Octauiani sine filiis, præsupponunt etiam, & admittunt Comitem Iulium Cæsarem fructus pro tempore possessionis percepisse: vltra quòd consequentia est necessaria, si possedit; ergo percepit. *l. Iulianus. §. ex vendito, ff. de act. empt* Natta *consil.384. num.2.* Seraph. *decis.1145. num.6.* dum autem fructus prædicti sunt excomputandi, creditum non est certum, & liquidum, quia tanto minus est in debito, quanto plus est perceptum, & ante liquidationem non est locus iudicio exequutiuo. *l. hoc autem. §.1. ff. ex quib. caus. in poss. eat.* & latissimè comprobat Surd. *consil.248. num.13. & consil.410. num.59. & 60.* & quòd necessaria sit crediti distinctio quoad quantitatem, firmatum fuit in Maceraten. domus 17. Iunij 1601. coram Illustrissimo Cardinali Millino.

Demum si contendat Comes Iulius Cæsar sibi deberi immissionem vigore cessionis anterioris crediti 5
Francisci Triumphi, obstat eadem exceptio perceptionis fructuum, per quam omnia credita incerta redduntur ratione quantitatis, & vlteriùs contra cessionarium obstant exceptiones quæ obstant, & opponi possunt contra cedentem. *cap. is qui in ius*, vbi Dyn. *de reg. iur. in 6.* Thesaur. *decis.221. num.1.* Surd. *cons.333. num.16.* Afflict. *decis.74. num. 3.* & ibi Vrs. *num.7.* sed aduersùs triumphum opponi poterat ex parte D. Doralicis contra eum vti tertium possessorem exequutiuè agi non posse, sed ordinariè iustificato credito, & per conformes sequuta declaratione, ex quo obligatio triumphi non erat obligatione Camerali validata; ergo eadem exceptione potest repelli Comes Iulius Cæsar, & sibi imputet, si acquieuit iudicio exequutiuo, & passus fit exequutionem in capitali, & fructibus census per triumphum prætensis.

Et ita, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Pragen. matrimonij. Mercurij vlt. Ianuarij 1618.

ARGVMENTVM.

De probatione matrimonij multa singularia in hac decisione explicantur, & quòd in parochiis, in quibus Concilium Tridentinum non est publicatum, valet etiam contra formam d. Concilij celebratum.

SVMMARIVM.

Matrimonium leuioribus probationibus probatum censetur, quando agitur non ad ipsum dirimendum, sed ad effectum legitimitatis, num.1.

Matrimonij subsequuti non leuis est praesumptio praecedens promissio deducendi in vxorem, num.2.

Matrimonium satis probatum censetur ex attestatione parochi, num.3.

Matrimonium probatur per testes deponentes super facto matrimonij in eorum praesentia, ibid.

Matrimonium probatur partium confessione, num.4.

Matrimonium contractum contra formam sacri Concilij Tridentini inualidum est tantummodo in parochiis, in quibus Concilium fuit publicatum, non vbi de publicatione non constat, num.5.

DECI

DECISIO DCX.

1 Censuerunt Domini constare de matrimonio ad effectum legitimitatis prolis, qui est præsens, de quo quæritur. Quia dum aliud non impugnatur, nec ad ipsum dirimendum proceditur, sufficit probatio ordinaria, Dec. *cons.*163. *num.*13. & fuit firmatum in causa Papien. matrimonij 1. Iunij 1594. coram Illustr. Card. Millino, & vlteriùs leuiores probationes admittuntur. Innoc. *in cap. ex parte, num.* 4. *de restit. spol.* Card. Seraph. *decis.*978. *num.*3. *& decis.*1099. *num.*1. & in causa Veneriarum legitimationis plenè fuit firmatum 30. Ianuarij 1606. coram bo. me. Penia.

2 Et ad hunc effectum superabundant probationes, quia matrimonio præcesserunt promissiones D. Adami Eck Popilij à Lobkouiter, ducendo D. Estherà VVresfouitz in vxorem, vt ex chirographo recognito, quæ multum conferunt ad probationem postea contracti matrimonij. Natt. *cons.*250. *num.*3. & Rota sæpe approbauit hanc coniecturalem probationem, vt in Papien. matrimonij suprà allegata, & coram Cardinali Seraphino *decis.*978. *num.*1.

3 Exinde datur attestatio parochi de matrimonio inter has partes contracto, cum subscriptione, & sigillo eiusdem parochi, & testes deponentes super facto matrimonij, ac præsentia, qui parochus potest dare fidem absque Notarij attestatione. Sanchez *de matrim. lib.*3. *disp.*15. *in fine*, & testes iustificant eius attestationem, Dec. *cons.*163. *num.*1. Capuaq. *decis.*205. *part.*2.

4 Concurrunt præterea post sequutum matrimonium confessiones iteratæ ipsius Adami ex chirographis recognitis, quæ sufficiunt pro probatione contractus iam perfecti. gloss. *in cap. super eo. verf. confessionem, de eo qui cogn. consanguineam vxoris suæ*. Card. Seraphin. *decis.* 156. *num.* 2. demum sequuti sunt tractatus tam Adami patris filij superstitis, quàm Ladislai aui, & reputatio, ac fama nobilium personarum de matrimonio contracto, & quòd filius esset legitimus, quæ implent omnem necessariam probationem, *cap. illud, de præsumpt.* Dec. *cons.*163. *num.* 2. Seraphin. *decis.*156. *&* 1099.

5 Nec prædictis obstare poterat omissio formæ traditæ per sacrum Concilium Tridentinum *sess.*24. *cap.*1. quia exceptio prædicti defectus videtur posse obiici tantummodo parochiis, in quibus Concilium fuit publicatum, vt idem Concilium *in fin. cap.* innuere videtur, & tradunt Nauarr. & alij per Sanchez allegati *disp.*18. *lib.*3. non autem in præsenti, in qua de publicatione non constat.

Et ita, &c.

R. P. D. SACRATO.

Vasconeñ. Capellæ. Mercurij 31. *Ianuarij* 1618.

ARGVMENTVM.

Possessio probata per instrumentum alio non possidente sufficit ad manutentionem, & Episcopi attestationi factæ in actu visitationis super qualitate beneficiorum maximè standum est.

SVMMARIVM.

Possessio ad effectum manutentionis probatur per instrumentum alio non possidente, num. 1.

Possessorium manutentionis non impeditur per exceptionem concernentem petitorium, num. 2.

Ecclesia libertas habet præsumptionem pro se, ibid.

Episcopi assertioni super qualitate beneficij credendum est, quia præsumitur informatus de beneficiorum qualitate, præsertim facta in visitatione, ibid.

DECISIO DCXI.

Ioanni Ludouico dandum esse mandatum de manutenendo in possessionem Capellæ de qua agitur, fuit tentum, quia de eius possessione constat ex instrumento anni 1611. quod instrumentum, alio non existente in possessione, probat possessionem, & ad effectum manutentionis. *l. non idcirco*, cum ibi notat. *C. de fid. instrum.* Honded. *consil.*86. *num* 30. *lib.*2. Cæsar de Grassis *decis.*5. *num.* 1. *de caus. possess. & propriet.* Rota *decisione* 62. *num.* 1. *part.* 2. *diuersorum, & decis.*6. *num.* 1. *parte* 1. & in Illerden. beneficij quinta Iulij 1608. coram me. 1

Non obstat, quòd Capella sit Oratorium priuatum annexum castro, quia fuit responsum hoc concernere petitorium, ideoque non posse retardare manutentionem, per ea quæ adducuntur per scribentes, *l. fin. C. quorum bonor.* Menoch. *de adipiscen. remed.* 3. *num.* 180. Rota *decis.*617. *num.*3. *part.*1. *diuersorum.* Maximè quia tantum abest quòd probetur vt probari deberet, quæ præsumptio est pro libertate Ecclesiæ. Præposit. *in l. imperium, distinct.* 10. *& in l. lectus, distinct.* 63. Roch. de Curt. *tract. de iur. patronat. verb. Ecclesia, quæst.* 1. *num.* 1. quòd potiùs datur magnus fumus de contrario, nempe quare capella sæpiùs impetrata tanquam annexa parochiali, vt in summario Ioannis Ludouici *num.* 1. *&* 2. fuit tentum in Ferretina spolij 12. Iunij 1615. coram R. P. D. meo Vbaldo; accedente maximè attestatione ordinarij de anno 1594. qui videtur multum deferendum tanquam informato de qualitate beneficiorum suæ diœcesis, Seraphin. *decis.*1026. *num.*3. Et tanto magis, quando, vt in proposito casu, emanant in decreto visitationis. Capuaquen. *decis.*258. *part.* 2. & fuit dictum in Tuden. parochialis 7. Nouemb. 1615. coram eodem R. P. D. meo. 2

Et non subsistit in facto quòd illud decretum fuerit reuocatum 5. Iunij 1613. quia reuocatio non loquitur de visitatione facta anno 1594. sicut & visum fuit non probari in facto quòd possessio capta à Ioanne Ludouico, fuit capta lite pendente & existente Claudio præsentato à Domino loci in possessione Capellæ, quia nullibi fuit probata lis de illo tempore, nec possessio D. Claudij, & appellatio interposita nomine dicti Claudij à decreto manutentionis lato per Auditorem Generalem Auenionen. visa fuit nihil releuare. Tum quia non constat de mandato appellantis, tum maximè quòd Ioannes Ludouicus non fundat suam manutentionem in dicto decreto, sed in instrumento adeptæ possessionis, de qua suprà. 3

Similiter fuit dictum non obstare prætensum defectum integræ transportationis actorum, cùm talis defectus non probetur, & acta præsumontur integrè transportata, & quod dicitur deficere acta facta coram Rota Auenionen. visum fuit non releuare, cùm non probetur quòd causa fuerit ibi actitata, & deuentum ad confectionem actorum, sed potiùs fuisse auocatam à sacra Congregatione Episcoporum. Ideo satis fuit esse transportata acta facta coram Auditore legationis Auenionen. & ita etiam fuit dictum non obstare prætensum defectum transportationis actorum in sacr. Congregatione super Episcopis ad Rotam, quia sacra Congregatio non solet producere iudicialiter, & non nulla quæ fuerunt ibi producta, apparent transportata ad Rotam, vt ex fide not. de qua in summario Ludouici *num.*7. 4

R. P. D. VEROSPIO.

Perusina laudi. Mercurij 7. Februarij 1618.

ARGVMENTVM.

De solutione dotis integrè facta quòd probetur per testes deponentes de visu, & de certa scientia, qui licèt aliquas patiantur exceptiones, supplentur tamen ex numero & integritate aliorum testium.

SVMMARIVM.

Dotis solutio probatur per testes deponentes de visu, & certa scientia, num. 1. in fine, & num. 2. vbi etiam quod dicti testes probant etiam solutionem integra dotis, & n. 6.

Testes in dubio præsumuntur contestes. num. 3.

Testium inhabilitas suppletur ex numero, & integritate aliorum testium, num. 5.

DECISIO DCXII.

1 QVondam Vincentius Salucius de anno 1601. Raphaëlam filiam suam cum dote scut. 2000. nuptui tradidit Ioanni Francisco Suro, qui fuit in instrumento dotali confessus eam recepisse, & cùm nihilominus adhuc ad dotem ageret, causa per me sob die 1. Iulij 1616. Ioann. Francisco solùm informante proposita, Domini censuerūt solutionem ex dicta confessione non probari tanquam illa esset alteri correspectiua, per quam idem Vincentius fuit confessus à Iacobo Ioann. Francisci patre similem dotem recepisse pro Iosepho filio suo, qui Franciscam dicti Iacobi filiam in vxorem ducere promiserat. quo matrimonio postea non subsecuto, visæ fuerunt Dominis huiusmodi confessiones inuicem correspectiuè, & ita de solutione per eas non constare; verùm ad hoc remouendum obiectum fuerunt pro parte Iosephi multi testes in partibus ad probandum dotis solutionē Ioan. Francisco factam examinati, ex quibus fuit hodie resolutum à decisis esse recedendum; dicta enim solutio benè probatur ex pluribus testibus de visu & certa scientia de illa deponentibus. Bald. *consil.* 10. *n.* 2. *& seq. lib.* 5. Rom. *cons* 104. *num* 5

2 Nec releuat eosdem testes de integræ dotis solutione non deponere, quia stante Francisci confessione per testes probata quòd ipse fuisset plenè satisfactus, iuxta dictam confessionem præsumitur eundem integram dotem habuisse. Betous *consil.* 576. *num.* 10. Dec. *respons.* 76. *num.* 8. *lib.* 3. Couuarr. *variarum resolut. lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 6. Rota *decis.* 155. *part.* 2. *diuersor.*

3 Præterea de totali satisfactione constat ex primo, 11. & 14. testibus, qui contestes præsumuntur. Dec. *cons.* 650. *num.* 8. Crauett. *consil.* 151 *num.* 150. Ofasch. *decis.* 99. *num.* 18. Rot. *decis.* 191. *num.* 4. *part.* 1. *diuersorum.* Nec valet dicere huiusmodi testium depositiones verificari posse in alimentis Ioann. Francisco per Vincentium debitis. nam illi expressè deponunt ad computum dotis pecunias fuisse solutas; & nihilominus pro maiori parte alimenta promissa fuerant in fructibus; quæ verò præstanda veniebant in pecunia ad scut. 21. dumtaxat quolibet anno ascendebant: & tamen ex testibus probatur pecunias fuisse in magna quantitate solutas, vltra quòd hæc alimenta solùm per 4. annos Ioan. Francisco debebantur, & solutiones verificantur vltra dictum tempus.

4 Non obstant articuli dati pro parte Iosephi, in quibus habetur solutiones fuisse factas ab anno 1601. ad annum 1607. de quo tempore durabant eius dicti Iosephi sponsalia, quòd verisimile non videtur, quia non illi cōtinent factas fuisse solutiones de anno 1601. & successiuè vsque ad annum 1505. intra quod tempus sponsalia durabant; sed ab anno 1601. vsque ad annum 1607. vnde possunt medio tempore, nimirum de annis 1606. & 1607. & sic post dissoluta sponsalia prædictæ solutiones verificari.

Non obstant exceptiones contra testes, quia sufficienter tolli videntur per informantes pro Iosepho, & quatenus aliqua remaneret, ex numero testium suppleretur. Alexand. *consil.* 99. *num.* 9. *lib.*... Roland. *consil.* 72. *num.* 5. *lib.* 2. cum aliis per Gabriel. *de testibus. conclus.* 6. *num.* 1. vel ex aliorum depositione, quę omnino sunt integri. Bald. *in l. si quis ex argentariis, §. cogentur in princip. ff. de edend.* Roman. *consil.* 290. *num.* 7. Roland. *cons.* 19. *num.* 9. *lib.* 3. Gabr. *de testib. conclus.* 5. *num.* 1. 5

Nec inuerisimilitudo releuat ex eo deducta quòd Vincentius non reportata quitantia dotem soluisset. nam cùm ille quitantiam haberet in instrumento dotali, mirum non videtur, si eam postea non curauit. Et in omnem euentum inde nun posset inferri, quòd per testes vel alio modo solutio dotis probari non valeret. Berous *cons.* 40. *num.* 44 *lib.* 1. 6

Non obstat pariter inuerisimilitudo quòd Vincentius dotem soluere voluerit dum aliam similem pro Iosepho filio suo ab eodem exigere debebat. Quia solutiones de quibus deponunt testes, emanarunt post extinctam litem in partibus super Iosephi sponsalibus, & sic postea dissoluta, & ante litem per Ioannem Franciscum in Curia motam super dotis solutione, vnde cessat quòd dicebatur confessionem receptæ dotis ex alterius contemplatione simulatam fuisse. nam vna pro duce per sponsalium resolutionem sublata, locus non erat amplius compensationi, & sic benè postea Vincentius potuit agnoscendo debitum illud extinguere, cùm verè ad solutionem dotis teneretur. 7

R. P. D. COCCINO DECANO.

Calaguritana beneficij de Luna. Mercurij 7. Februarij 1618.

ARGVMENTVM.

Appellandi termino durante, facta collatio dicitur attentata, & etiam reuocari potest per viam nullitatis.

SVMMARIVM.

Iudicialiter agi dicitur, quando partes citata fuerunt, numero 1.

Appellandi termino durante facta collatio beneficij dicitur attentata, ibid.

Appellatio vnius ex consortibus litis prodest etiam adherentibus. ibid.

Nullitas sententia intentari potest etiam quoad ab ea non fuerit appellatum, ibid. in fine.

Interloquutoria sententia habens diffinitiuè, æquiparatur indiffinitiuè, num. 2.

DECISIO DCXIII.

CVm ad prouisionē beneficij de quo agitur, actum fuerit iudicialiter, vt patet ex tenore processus, quia oppositores fuerint citati, & facti similes actus iudiciales, vt fuit consideratum in causa Calaguritana de 1

de Ollauari 28. Ianuarij 1604. coram bo. me. Penia, sequitur collationem factam Andreæ pendente termino ad appellandum esse attentatam, *cap. non solum, de appell. in 6.* cùm aliqui ex oppositoribus appellauerint, licèt non ipse Franciscus, quòd videtur sufficere, cùm illis d. Franciscus adhæreat. Imol. *in l. si quid separatim, §. fin. num. 4. ff. de appell.* Lancell. *de attent. appell. pend. ampl. 11. n. 6.* & fuit dictum in causa Calagurritana iurisdictionis de Zurbano 24. Maij 1604. coram bo. mem. Penia, & in alia Calagurritana beneficij de Yurre 15. Februar. 1610. coram Reu. Attrebaten. & in alia Calagurritana beneficij de Suaza 1. Iulij 1611. coram Illustr. Ludouisio, vel saltim cùm non fuerit appellatum per Franciscum dicta collatio debet reuocari per viam nullitatis. Lapus *alleg. 1. n. 11. vers. concludit.* Præposit. *in cap. sæpe contingit, n. 19. de appell.* Cæs. de Grass. *decis. 2. n. 5. eod. tit. de appell.* & in puncto fuit resolutum in dicta causa Calagurritana de Ollauari, & priùs in alia Calagurritana beneficij 18. Aprilis 1603. coram Illustrissimo Lancelloto.

a Non obstat quòd dicatur de mera interlocutoria, quia nihilominus ad effectum de quo agitur, est habenda ratio huius interlocutoriæ, cùm habeat vim diffinitiuæ, quia facta relatione deuenitur ad collationem. Felin. *in cap. quod ad conclusionem, num. 20. vers. non obstat argum. & vers. nam per prædicta, de re iudic.* prout non subsistit, quòd non constet de possessione aduersarij, quia de eo constat ex eius confessione, & sufficit quòd collatio fuerit facta pendente termino ad appellandum, &c.

R. P. D. BVRATTO.

Placentina decimarum de Truxillo. Mercurij 7. Februarij 1618.

ARGVMENTVM.

Vicarius Generalis Episcopi habet ordinariam iurisdictionem, & facultatem deputandi Vicarium foraneum, & quando possint examinari testes parte non citata, & quomodo.

SVMMARIVM.

Vicarius Episcopi habet ordinariam iurisdictionem, potestque foraneum Vicarium deputare, num. 2.

Citatio ad dicendum contra articulos, & videndum iurare, habet de stylo Hispaniarum vim citationis examinandi testes, num. 3. & 4. vbi amplius quòd pro citatione sufficit intimatio, & num. 5. vbi de eadem materia.

Argumentum de sententia ad processum valet, num. 7.

DECISIO DCXIV.

1 CVm Reuer. D. Episcopus & Capitulum Ecclesiæ Placentin. prætenderent se posse fundare super testibus examinatis in partibus de anno 1601. ad probandum solutiones decimarum personalium eisdem factas per incolas, & districtuales ciuitatis de Truxillo; pro parte verò ciuitatis & districtualium plures opponerentur nullitates contra examen dd. testium; ideo dubitaui, an illi essent nulliter examinati? & Domini vnanimiter tenuerunt examen esse validum.

2 Nam prima nullitas, quæ ex defectu iurisdictionis Vicarij foranei dictæ ciuitatis deducebatur, sub prætextu quòd causa penderet coram Vicario generali Placentin. sublata fuit ex disputatione Vicarij foranei facta sub die 23. Septembris 1600. per eundem Vicarium generalem, vt in summario Capituli *n. 1.* qui cùm de iure habeat ordinariam iurisdictionem, Innoc. Host.

Abb. & alij *in cap. sua, de offic. vic.* gloss. *in c. 2. verb. officialem, eod. tit. lib. 6.* Bero. *in rubr. de off. & potest. iud. deleg. n. 2. & cons. 22. n. 34. lib. 1.* Couar. qui de communi, *lib. 3. var. resol. c. 2. n. 4.* potuit in huiusmodi causa coram ipso introducta Vicarium foraneum deputare. *cap. 1.* & ibi gl. *verb. ipsius,* & Archid. *n. 1. in princ. de offic. Vicar.* Bero. *d. rubr. d. n. 2. in fine.* Vant. *de nullit. ex defect. iurisd. delegat. n. 25.* Seraph. *decis. 1057. n. 5.* prout & vtraque pars vigore dictæ disputationis coram eo deinde processit, iudicem instruxit, & probationes fecit.

Secundò defectu citationis ad dicendum contra articulos, & videndum iurare, quæ fuit approbata quoad 3
testes examinatos de anno 1588. in alia decisione in hac causa facta sub die 18. Martij 1616. coram me, cessat ex decreto Vicarij foranei sub die 19. Maij 1601. in quo causam recepit ad probandum cum termino communi nouem dierum, & ad dictum effectum mandauit partes citari in dicto summario *num. 2.* quod fuit sub die 21. & 24. eiusdem mensis Procuratoribus vtriusque partis intimatum in dicto summario *num. 3.* vnde resultat virtualis & expressa citatio ad dicendum contra articulos, & videndum iurare propter stylum & obseruantiam forensem illarum partium relatam à Suarez del Paz *in eius praxi tom. 1. temp. 8.* cuius formula datur in dicto summario *num. 8.* quam Rota secuta fuit in causa Conchen. decimarum dell'Infantado 18. Maij 1612. coram R. P. D. meo Pirouano, & in eadem sub die 2. Iunij, & 1. Decembris 1614. corã R. P. D. Andrea.

Neque visum fuit Dominis vltra intimationem de- 4
creti aliam particularem citationem requiri, ex eo quòd Vicarius in dicto decreto expressè mandauerit partes citari, quia & in formula relata per dictum Suarez iudex expressè mandat partes citari, & nihilominus ex stylo per Rotam canonizato in supradictis decisionibus pro citatione sufficit intimatio.

Prout neque obstare putarunt quòd in commissio- 5
ne examinis facta Notario sub die 30. Iunij Vicarius concesserit facultatem admittendi articulos additionales, super quibus testes debent iurare, & deponere in forma, ita vt propterea ex forma commissionis deberet fieri particularis citatio coram Notario receptore. Nam vltra quòd dicta facultas est restricta ad articulos additionales ac resolutiones, Rota non intellexerit cõprehendere examen super illis factum; nihilominus, cùm tantummodo dictum fuerit in dicto decreto quòd testes iurarent in forma, non autem quòd iterum deberent partes citari, sufficit quòd antea iam esset facta citatio, quódque testes deinde iurauerint, & examinati fuerint, vt infrà dicetur in termino, quia prædicta citatio contenta in decreto admissionis causæ ad probandum, & præfixione termini valet pro toto termino. Seraphin. *decis. 1057. in fine versic. vltima nullitas.* itaut alia citatio necessaria non fuerit, vt fuit dictum in Burgen. fructuum 28. Maij 1590. coram bo. me. Cardinali Pamphilio.

Tertia quòd testes non iurauerint, neque fuerint in 6
termino examinati, fuit sublata ex decretis & prorogationibus datis in dicto summario *num. 2. 3. 4. & 5.* coram me cum processibus verificatis.

Quarta verò ex defectu mandati procuræ tam Reu. 7
D. Episcopi, quàm famulorum, & districtualium d. ciuitatis, visa fuit DD. cessare. Nam quoad mandatum Episcopi, quidquid sit eius respectu, sufficit quòd examen sustineatur pro interesse Capituli, quod dedit mãdatum procuræ ad hanc litem in d. summ. *n. 14.* & articulauit eius possessionem percipiendi decimas, de quibus agitur: sicuti dicitur de sententia, à qua ad processum valet argumentum, ex trad. per Bart. *in l. cum lite, n. 6. ff. iud. sol. & l. 2. n. 12. & 20. vers. fallit,* & ibi Dec. *n. 62.* & Rip. *n. 37. C. de edend.* quæ potest valere quoad vnum,

licèt non valeat quoad alium. *l. de vnoquoque*, vbi Castr. *num. 1. ff. de re indic.* Salyc. *in l. 1. num. 4. C. si aduersus rem indic.* Ruin. *cons. 75. num. 13. lib. 5.*

8 Quo verò ad mandatum procuræ famulorum d. ciuitatis, constat de mandato dictæ ciuitatis, & aliorum locorum eius districtus in dicto summario *n. 17. & 18.* vnde quicquid sit, an deberent citari singuli famuli, quibus poterat præiudicari, vel potiùs sufficeret citare communitatem, tollitur difficultas, tum quia incolæ, qui pro communitate dederunt mandatum, promiserunt etiam de rato & iudicatum soluendo pro incolis absentibus; tum quia constat de mandato plurium famulorum loci de S. Cruce in d. summario *n. 19.* & ideo sat est ex prædictis examen sustineri contra citatos.

9 Prout neque tandem putarunt obstare DD. quòd Alphonsus in productione articulorum non asseruerit se Procuratorem, quia immò expressè legitur ipsum compatruisse nomine Episcopi, Decani, & Capituli. Ac denique tanto minus visum fuit obstare prætensas nullitates, quia pars Capituli & litis consortes coram eodem Vicario foraneo, & receptore, & intra eundem terminum, & absque alia citatione ad videndū iurare eodem modo examinauit suos testes, quod summopere attenditur pro examinis validitate, vt considerauit Rota in dicta causa Concheñ. decimarum dell'Infantado 18. Maij 1612. coram R. P. D. Pirouano in Auximana tutelæ 16. Februarij 1581. coram bo. me. Rubeo, & Ianuen. pecuniaria 18. Iunij 1612. coram R. P. D. Vbaldo. Ex quibus propterea DD. vtraque parte informante dixerunt examen esse validum, non tamen quoad depositiones testium super articulis additionalibus, super quibus nihil firmarunt.

R. P. D. PIROVANO.

Romana cessionis. Mercurij 7. February 1618.

ARGVMENTVM.

Contractus cessionis & transactionis quando dicatur resolutus per non obseruantiam illius.

SVMMARIVM.

Hæres tenetur obseruare factum à testatore, n. 2. in fin.

DECISIO DCXV.

1 Dubitatum fuit informante solo D. Hieronymo de Grandis filio Leliæ Massæ de grandis, an instrumenta transactionis, & cessionis factæ inter Matthæum Massam, & prædictam Leliam sit resolutum per pactum resolutiuum contractus in casum non obseruantiæ ex parte Leliæ, & declarationem exinde factam per eundem Matthæum.

2 Et Domini negatiuè responderunt, quia etsi de euictione canonum assignatorum in transactione constare posset, tamen Matthæus acceptando recompensam suæ indemnitatis in canone scutorum 30. pro pretio scutorum 750. ad quam summam ascendebat damnum euictionis passæ, non posset ipse Matthæus si viueret impugnare contractum transactionis, regrediendo ad primæua iura, vnde, & multo minus nunc eius hæredes possunt, qui tenentur factum testatoris obseruare, & sequi. *l. cum à matre. C. de rei vend.* Bec. *cons. 24. n. 11.* Surd. post alios *decis. 99. num. 10.*

3 Non obstat actus iudicialiter factus per dictum Matthæū, in quo declarauit molestias sibi illatas per Iulium Iacobillum super canonibus sibi in transactione assignatis, quibus stantibus institit, voluit, & intendit redire ad sua primæua iura iuxta formam instrumenti assignationis bonorum sibi per eundem Lelium facti, ita vt videatur resolutus, nec potuerit reualidari sine consensu Leliæ, & cum solemnitatibus requisitis in contractibus mulierum.

Quia ex eodem actu apparet, quòd Matthæus non 4 continuauit in sola declaratione, & voluntate redeundi ad primæua iura, sed in petitione cumulauit pactum indemnitatis cum ipsa facultate instandi ex primæuis iuribus; vnde cùm postea fuerit releuatus per recompensam, & acquieuerit cessare, debuit resolutio tanquam dependens, & subordinata ad casum non præseruatæ indemnitatis, per reg. *cap. cum cessante, de appell.* & ad eam regulam cumulati per Tiraquell. in particulari tract. *cess. caus. cess. effect.*

Et ita, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Pampiloneñ. Capellæ. Veneris 9. February 1618.

ARGVMENTVM.

Consanguineorum, seu proximiorum appellatione nunquid veniant spurij, & bastardi.

SVMMARIVM.

Consanguineorum appellatione spurij non veniunt de iure ciuili, & multo minus de iure Canonico, num. 1. declara vt num. 2. 3. & 4.

Spurij, & bastardi non veniunt in dispositione loquente per verba naturalia, num. 1. declara vt num. 2. 3. 4. & 5.

Proximorum appellatione nunquid veniant spurij & bastardi, num. 4.

Expressio eorum quæ tacitè intelliguntur, restrictionem non patiuntur, num. 6.

DECISIO DCXVI.

Decisa in hac causa sub die 6. Nouembris præteriti 1 hodie partibus denuo informantibus ex eisdem rationibus fuerunt confirmata, quibus

Primò non obstat quòd si non veniunt bastardi appellatione consanguineorum de iure ciuili, per *l. si spurius, ff. vnde cognati*, & aliis deductis per Honded. *cons. 5. num. 18. lib. 2.* multo minus debent venire de iure Canonico, & in rebus Ecclesiasticis, in quibus dicebatur illegitimos semper excludi, etiam in dispositione loquente per verba naturalia. Rota *decis. 703. num. 3. p. 1. diuersor.* cum aliis allegatis in exemplis bonorum emphyteoticorum, seu feudalium.

Fuit enim dictum, quòd ideò de iure ciuili spurij 2 non possunt dici consanguinei, nec agnati, quia tanquam vulgo concepti carent certo patre, à quo oriuntur iura consanguinitatis, & agnationis: propterea non mirum, si ratione incertitudinis sanguinis ex eadem *l. si spurius*, non agnascantur cæteris, neque illis defertur successio: secus autem quando à testatore agnoscuntur pro consanguineis, vt in præsenti, quia tunc cessante incertitudine quòd ille sit talis, ita spurij, ac bastardi, ac alij quicumque illegitimi sanguine coniungi possunt, pro vt alij legitimi, quia ab eodem sanguine proficiscuntur, & inspecta natura sunt filij, in eisque cadit affectio naturalis, & per consequens comprehendūtur in dispositione loquente de consanguineis, secundùm Bart. *in l. pronunciatio §. familia, in fin. ff. de verb. signif. & in l. tutelas, n. 4. ff. de capit. dimin.* Abb. *in cap. nonnulli, §. sunt & alij, in fine, de rescript.* Nauarr. *cons. 4. tit. de iurepatron.* Rota in Tirasoneñ. eleemosynariæ 4. Nouembris 1603. coram Illustr. Card. Lancellotto, & iterum

iterum coram eodem in Ianuen.iurispatr. 12.Februarij 1607. & in eadem coram R. P. D. Pamphilio 23. Ianuarij 1612. ex quibus benè tollitur consequentia argumenti de iure ciuili ad ius Canonicum,dum ex diuersitate rationis non benè procedit.

3 Præterea in decisione non fuit præsuppositum, quòd de iure Canonico naturales dicantur capaces, & venire possint ad successionem,prout informantes pro Petro contendunt, asserentes neminè ex allegatis Doctoribus hoc probare, sed quòd nomen consanguinei secundùm ius Canonicum intelligitur pro eo,qui quo quomodo sanguine coniunctus est,vel ex patre, vel ex matre, & quocunque gradu, & sexu se contingat, per text.*in cap.tua nos.& c.non debet,de consang. & aff.& cap. postremo,de appell.*& Tiraq.*de retract.lignag.* cum aliis ab eo allegatis *in §.1.gloss.9. n 4.* affirmabant communem vsum loquendi recepisse hunc sensum.ex veritate autē conclusionis inferebatur necessitas probationis, vt in vocatione hominis ita diceretur cōsanguineus spurius, vel alius illegitimè natus, prout legitimus, quia proprietas verborum non repugnahat, & insuper neque mens fundatoris, & in hunc sensum allegati fuerunt Barr.Abb.Nauarr.qui illationem benè probant.

4 Rationes autem decisionis 73. p. 1. & aliarum quæ allegatæ fuerunt,benè concludunt quando spurius venire vellet tanquam vocatus à lege, vel quando ageretur de contractu facto cum clausula, vel etiam si ipsemet bastardus vellet succedere, quæ singula habēt suas particulares rationes, quarum discussio in præsenti nō est necessaria, quia versamur in casu longè diuerso, ex quo Didacus venit vocatus ab homine ex persona propria tanquam legitimè natus,quamuis à patre illegitimo,non autem tanquam vocatus à lege,vel ex contractu facto cum Ecclesia, quo casu illi sufficit, ne à proprietate verborum excludatur,vt dictum fuit in prima decisione, vbi etiam fuit responsum non obstare quòd testator vocauerit consanguineos proximiores, quia si nomen cōsanguinei latè accipitur prout ius Canonicū intelligit, & communis vsus loquendi determinat, qualitas illa proximioritatis regulatur à nomine consanguinei, vt ex illis proximior præsentetur, non autem determinabit consanguineum, prout stricta interpretatio desiderat.

5 Non obstat quòd cùm pater Didaci, nedum sit naturalis, sed etiam spurius ex damnato coitu, qui non comprehenditur in dispositione,etiam si per verba naturalia fundator loquutus fuerit. Hond. *d.cons.5.n.33. lib.2.* Peregr.post alios *d.art.22.n.81.* Quia si verè pater Didaci non fuisset nominatus, & honoratus in testamento, bene posset esse locus præsumptioni, quæ aduersatur huiusmodi generi personarū, quippe quæ sint odibiles,& extra mentē disponētium;secus verò quando de personis habetur notitia, & honorantur, vt in præsenti fuit factum de patre Didaci, quia tunc cessar præsumptio odij à lege considerata, ita vt in proprietate verborum non cadat impedimentum.

6 Et si dicatur quòd mentio facta de patre Didaci potiùs denotet quòd testator non intellexerit illum comprehendere sub nomine consanguinei,propter discretiuum sermonem in libertando genericam consanguinitatem à redditione rationis,& in speciem naturalem illum, ex quo arguitur diuersitas comprehensionis, vt per Gabr.*de verb.signif.concl.1.n.81.& 93.* euitatur benè obiectum,quia vltra ea quæ dicta sunt ad maiorem declarationem, quasi exprimendo ea quæ tacitè insunt, non debent operari restrictionem ; sufficit Didaco patrem suum fuisse cognitum, & honoratum à testatore, vt inde tollatur præsumptio exclusionis à proprietate verborum naturalium,ex quibus suam vocationem deducit. Et ita, &c.

R. P. D. BVRATO.

Aretina Capellania. Veneris 9. Februarij 1618.

ARGVMENTVM.

Lite pendente super beneficio ligatæ sunt manus Ordinarij in illius collatione per mortem vnius ex litigantibus, nisi lis fuerit calumniosè mota, vel liti fuerit renunciatum.

SVMMARIVM.

Procurator præsumitur certiorasse dominum suum ex cursu sex annorum, num. 3.

Beneficium litigiosum Ordinarius conferre non potest mortuo vno ex litigantibus, num. 2 declara vt num. 5.

Lis dicitur extincta per cessionem,& renunciationem,n.2.

Lis calumniosa non facit beneficium litigiosum,& ideò ad redimendum se à vexationibus,& molestijs potest vnus litigans alteri expensas soluere, num. 4.

Litem fuisse derelictam per non persecutionem ex cursu sex annorum satis arguitur ad effectum, de quo num. 3.

DECISIO DCXVII.

MArcellus à prætensis patronis laicis præsentatus 1 ad Capellaniam,de qua agitur,de anno 1606.liti renunciauit, omniáque sua iura ad fauorem q.Camilli vti de libera a Sede Apostolica prouisi, & collitigantis cessit cum possessione subsecuta, in qua dictus Camillus obiit de mense Iunij 1612. Cúmque Ordinarius Aretinus illam vti liberam,& in eius mense vacantem contulisset Vincentio ; Marcellus autem à Sanctissimo obtinuisset mandatum de prouidendo, cum subrogatione gratiosa in iuribus tam d.Camilli,quàm q.Nicolai prædecessoris cum clausula vetificato, quod de iurepatronatus ex fundatione, vel donatione existeret, causáque super inde inter eos orta ad Rotam deuoluta, factáque sub die 18. Maij 1616. resolutione non constare de iurepatronatus, fuit pro parte dicti Marcelli exhibita gratia *si neutri*, propositóque sub die 19.Iunij præteriti dubio,an dicta gratia esset iustificata,& resolutione dilata, DD. in hac secunda propositione dixerunt non esse iustificatam,præsertim in eius principali fundamento, scilicet quoad non ius Vincentij, cùm constare visum fuerit de eius iure ex dicta collatione Ordinarij, ad quem spectabat, cùm vacatio successerit in eius mense, vt suprà.

Cui collationi nullum præstitit impedimentum lis a orta inter dd.Marcellum,& q.Camiliū, per quam manus Ordinarij ligantur, *cap.2 vt lit.pend.in 6.& Clem.1. eod.tit.cum vtrobique not.*quia ex dicta cessione,& renunciatione Marcelli aliàs ad fauorem d. q.Camilli facta, fuit extincta,*c.1.de lit.contest.in 6.* Imol.*in Clem.1.n.23. vt lit.pend.* Put.*decis.487.lib.2. in nou.impress.* Laneell.*de attent.c.4.in præfat.n.243.& 248.*Paris.*de resign.lib.2.q.3. n.17.* Itaut Ordinarius potuerit conferre, Lancell. *vbi sup.c.3.n.111.* & dixit Rota in Conchen.Archipresbyteratus 27.Febr.1589. coram bon.mem.Card.Platto.

Nec obstare dicebatur, quòd cessio fuerit conditionalis,refectis scilicet Marcello expensis litis inter partes taxatis ad scut. 55. nec non obtento beneplacito Apostolico ; nam quo ad expensas litis constat de illarum solutione,& exactione per Procuratorem eiusdem Marcelli, cuius mandatum datur in summario Vincentij *num. 1.* cum facultate recuperandi omnia, & quæcunque credita, qui pecunias exegit à Cosmo depositario,vt d.summ.*n.2.*ex illisque scut.25.soluit Equ. Francisco fratri Marcelli,alia verò scut.30.erogauit in redemptionem pignorum eiusdem Marcelli, vt dicto

summario n.3. cuius quidem scientia valdè verisimilis visa fuit DD. tum quia præsumitur certior factus à d. Procuratore ex cursu tanti temporis, cùm per sex annos subsequentes vsque ad obitum Camilli siluerit, iuxta cons.Rom.481.n.8.vers.igitur, ex præmissis sæpius à Rota approbatum, vt in decis.396.n.3.p.1. & 131.n.7. p.2.divers. & in Pistorien.beneficij 16.Nouembris 1615. coram me. Ex quo etiam satis clarè arguitur animus ipsius non prosequendi ampliùs litem, qui videtur sufficere ad hunc effectum, Cassad. decis.5.n.4. vt lit. pend. gloss. super 17.reg.de subrog.in 2.& 3.part.vers.diceret tamen aliquis.

4 Quo verò ad beneplacitum Apostolicum ex dicta solutione, & receptione expensarum, videtur ab hac códitione hinc inde recessum, prout recedi potuit, quia illud non videbatur necessarium, cùm Camillus tanquam bonum ius fouens, vt ex dicta resolutione quòd Capellania non erat de iurepatronatus, potuerit ad redimendas vexationes soluere Marcello ipsum iniustè molestanti dictas expensas litis, gloss. in cap. dilectus, il 1. in ver. recepit, de simon. & ibi Anch. in 2.not.& n.2.vers.dic quòd quandoque. Butr.n.2.in 1.not.& n.3.vers.oppon.gloss.1. idem Anch. in c.super eo, in 4.not.de transact. vbi Butr.n.4. Abb.n.5.Imol.n.5.vers.potest etiam, & vers.ex pacto autem, & in cap.statuimus, eod.tit. tradunt Butr.n.2.in fin.vers.dic tu, & Imol.n.3.vers.si verò petitur, & in cap.cùm pridem, de pact. post gloss.ibi, in verb.illicitè, idem Butr.n.16. vers.si verò non est, Collectar.in c.fornis, n.23.vers.ex quo apparet, de verb.signif. Sarn.in reg.de annal.q.2.n.4. vers.& quamuis in beneficialibus, Nauar.cons.64.de simon. Paris.de resign. lib.14.q.3.n.7.& superioris auctoritas non requirebatur, Paris. eod tract. lib.7.q.1.n.104. eum adductis per Modern. Hispan. de benef.p.11.cap.3.de renunc.n.249.

5 Aliquibus etiam ex DD. videbatur huiusmodi litem, vti ius non habente iniustè, & calumniosè motam, impedire non potuisse collarionem Ordinarij, Lap. in c.1. n.1.in fin & seq. & ibi Gemin.col.2.vers.quærit Lap.vt lit. pend.in 6.Guido Pap.decis.479.n.2. Cassad.decis.7.n.2.de dol.& cont.Bisignet.decis.2.in fin.de rer.permut. Cresc.decis.19.n.1.& seq.de prob. etiamsi ex statu præsenti de iniustitia, & calumnia constet, Cassad d.decis.7.n.2.& fuit dictum in Cæsaraugustana parochialis de Maëlla 18. Aprilis 1616.coram Reuerendiss.D.meo Decano.

Ex quibus resolutum fuit gratiam non esse iustificatam.

R. P. D. DVNOZETTO.

Romana affictus. Lunæ 12. Februarij 1618.

ARGVMENTVM.

De locatore, qui promisit manutenere conductorem in sua possessione, quæ impedimenta remouere teneatur, & non remouendo, an sit obligatus ad damna, & interesse, & de exceptione non adimplementi nonnulla notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Exceptio non adimplementi obstat agenti non adimplenti promissa in contractu, num.2. & 3. vbi an talis exceptio opponi possit post executionem contractus re ab initio liberè tradita.

Promissio, seu concessio quæ habet actum successiuum, debet durare toto tempore conuento, aliàs promittens non dicitur satisfecisse promissioni, num.3.

Promittens manutenere conductorem in possessione rei locatæ, ad quid teneatur, ibid.

Locator tenetur remouere omnia impedimenta conductori facta, etiam sine culpa, & facto suo, alias tenetur ad damna & interesse, num.4.

Melioramenta facta fuisse vbi constat, debent liquidari per prætendentem illa, num.5.in fine.

Exceptio non adimplementi nunquid opponi possit ab eo, qui pro parte sua non adimpleuit, num.6.

DECISIO DCXVIII.

Postquam sub die 28.Iunij proximè præteriti visum fuit Hieronymum Saccinum debere schedulam liberam scut.20000.dare D.Mario Farnesio, prosequédo disputationem dubitaui vtrùm procedendum esset ad vlteriorem executionem stante obligatione Camerali præstandi schedulam pro toto affictus pretio? quo dubio proposito visum fuit DD. dandam esse schedulam de soluendo ad omne mandatum Rotæ, idque ex rationibus fusè ponderatis in decisione in hac causa facta coram me sub die 5.Iunij præteriti. 1

Quibus non obstat exceptio non adimplementi & inobseruantiæ ex eo desumpta, quia D.Marius promiserat liberam facultatem extrahendi frumenta conductoribus toto locationis tempore durante, cum obligatione de manutenendo & defendendo coóductores, idque cum iuramento & obligatione Camerali, vnde cùm post triennium superuenerit impedimentum procedens à Reuerenda Camera, dictus D.Marius præcisè tenetur præstare, vt conductores possint vti re locata, cum facultate liberæ extractionis grani, aliàs contra ipsum agentem competit exceptio non adimplementi, vulgata l.Iulianus, § offerri, ff.de action.empt.l.ædiles, § fin. ff.de ædilit.edict. cum similibus. 2

Quæ quidem exceptio licèt regulariter non opponatur post executionem contractus re ab initio liberè tradita, tamen cùm d.D.Marius non solùm concesserit dictam extractionem, sed promiserit manutenere, concessio quæ habet tractum successiuum, debet durare toto tempore conuento, aliàs non dicitur satisfecisse promissioni, vt ex multis autoritatibus firmat Dec.cons. 45.n.36.vers.secundò. ex quibus inferunt infirmantes pro Saccino cóductore posse retinere pagas & schedulam, excipiendo iuxta reg.l.cùm proponas, l.2.C.de pact. 3

Huic obiectioni respondendo DD. non dubitarunt D.Marium stante supradicta obligatione & impedimento præstito, non culpa, vt facto ipsius, sed à supremo Principe teneri ad remouenda impedimenta, aut cùm non sit in potestate ipsius, ad damna & interesse, ex traditis per Dec.d cons.45.in princ. Verùm non ideo sequitur conductorem liberatú esse à præstatione schedulæ pro cautela & securitate D. Marij locatoris integri affictus stante obligatione Camerali & iuramento, ex allegatis in prima decisione coram me facta. 4

Non enim conqueri potest Saccinus, si iuxta suæ obligationis formam cogitur præstare schedulam soluendam ad omne mandatum Rotæ, quia huius vigore D.Marius exigere non poterit pensiones sine mandato Rotali, sed solùm inseruiet schedula pro assecuratione pretij affictus, quousque dictus conductor damna & interesse liquidauerit, quibus liquidatis tunc poterit retinere pensiones decursas super schedula præstanda, & sibi satisfacere, liberando se & mercatorem pro concurrenti summa, ad quam dicta damna & interesse ascendent, sicque vtrique erit satisfactum, quia pretiú schedulæ, quæ petitur, ascendens ad scuta quinque millia, & vltrà, inseruiet pro assecuratione damnorú & interesse condoctoris, quæ verisimiliter dictam summam non excedent, ita vt post liquidationem factam possit Saccinus summam liquidatam eodem iure retinere, ac hodie D.Marius agit pro præstatione schedulæ. 5

Et

Et ideo cùm hodie ſatis conſtet de impedimentis præſtitis à Camera in genere, placeret DD. vt præfigeretur terminus Saccino ad liquidandum intereſſe, pro vt fit in meliotamentis, quando de his couſtat in genere.

6 Placuit & alia reſponſio, quòd exceptio non adimplementi non poſſit hodie opponi per Saccinum, qui æqualiter & eodem tempore tenebatur adimplere præſtando ſchedulam, quæ loco fideioſſoris ſuccedit: vnde videtur permiſſum D. Mario vtrumque facere, ſcilicet agere ad conſequutionem ſuæ ſchedulæ ante remotionem impedimenti etiam ſucceſſiui, gloſſ. *in l. ſi prædys. C. de euictio.* fuit dictum in vna Romana domus 20. Iunij 1616. coram R.P.D. meo Pirouano. poterit quidem Saccinus impedire ne pecuniæ contentæ in ſchedula petita ſoluantur D. Mario, cùm hoc pendeat à ſucceſſiua obſeruantia, vt liquidatis damnis & intereſſe ea poſſit retinere, ſed non propterea poterit euitare conductor obligationem dandi ſchedulam, quæ ęqualis eſt & eodem tempore nata cum ipſa obligatione locationis fiendæ, quintmo iam tempus erat elapſum, quo tenebatur conductor ſchedulam præſtitiſſe antequam derecta fuiſſent impedimenta à Reuerenda Camera piæſtita.

7 Nec obſtat aliud caput nou adimplementi deductum ex eo, quia D. Marius promiſit reſpõſiones Farneſij conſiſteotes in vno rubro grani pro quolibet rubro terræ ſoluendas à ſubditis, placuerunt enim rationes deductæ in dicta deciſione, in qua ſatis fuit probatum, non poſſe dici D. Marium in hoc defeciſſe, prout non ſubſiſtit, quòd D. Marius non adimpleuerit in eo quòd promiſit adminiſtrationem iuſtitiæ contra ſubditos, necnon facultatem inceſtandi ftumentum, quia tantum abeſt, vt hoc probetur, quin potiùs ex epiſtolis dicti D. Marij datur fumus in contrarium. Ex quibus & aliis per informantes deductis ita fuit concluſum, vtraque parte informante.

R. P. D. BVRATTO.

Tudertina, ſeu Romana nullitatis obligationis, Luna 12. Februarij 1618.

ARGVMENTVM.

Fideiuſſio filiifamilias minoris cum conſenſu patris ad fauorem aliorum nulla, & inualida eſt, etiam iurata, facta ſine debitis ſolemnitatibus.

SVMMARIVM.

Filijfamilias minoris obligatio facta vnà cum patre ad fauorem diuerſarum perſonarum ſine ſolemnitatibus nulla, & inualida eſt, num. 1.

Læſio enormiſſima in contractu minoris, nec iuramento, nec renunciatione tolli poteſt, num. 2.

DECISIO DCXIX.

1 POſtquam fuit pluries reſolutum D. Antimo competere reſtitutionem in integrum aduersùs obligationes pro patre contractas, ex capite minotis ætatis, & enotmiſſimæ læſionis, dubitatum fuit an eadem reſtitutio ſuffragaretur qnoad obligationes per eum vnà cum eodem patre ad fauorem diuerſarum perſonarum initas, de quibus in notula data; & DD. affirmatiuè reſponderunt, per text. expreſſum *in l. 1. in princ. C. de filiofam. min.* vbi Azo *in ſummario n. 2. verſ. ſed nec diſtinguo.* Bart. *in princ. & poſt med. verſ. hic autem.* Bald. *in princ. & num. 2.* Ang. *num. 1.* Salicet. *ante n. 2. verſ. nec lex iſta.* Surd. *conſil. 87. num. 2. verſ. ad id.* Odd. *de reſtit. in integr. part. 2. quæſt. 54. art. 2. num. 4. verſ. ſed contra eſt veritas.* Imò magis indubitanter cenſuerunt, reſtitutionem competere adoersùs huiuſmodi obligationes pro extraneis contractas, in quibus ceſſat ratio pietatis naturalis debiti & pœnæ exberedationis, iuxt. text. *in §. cauſas. auth. & cum de appell. cogn.* ob quas nonnulli Doctor. tenuerunt filiumfamilias maiorem non eſſe teſtituendum aduersùs obligationes pro patre initas, quos refert Odd. *d. quæſt. 54. art. 4. in princ.*

De enormiſſima autem læſione oon dubitarunt DD. 2
ex latè deductis, in prima & ſecunda deciſ. ideóque nec iuramentum nec renunciationes obſtare, vt in dictis deciſ. Quibus addo Crauert. *conſil. 192. num. 5. & ſeq. & num. 10.* Decian. *reſponſ. 25. num. 119. lib. 1.* Ant. Sola ſuper conſuetud. Sabaud. *gloſſ. 25. num. 46.* & Rota in Bononien. de Monterentiis 29. Ianuarij præteriti coram R.P.D. meo Dunozet.

Et ita fuit deciſum, &c.

R. P. D. VBALDO.

Firmana legitimæ. Veneris 16. Februarij 1618.

ARGVMENTVM.

Dotes filiarum à ſtatuto excluſarum non poſſunt minuere legitimam filij, ſed debent detrahi poſt detractionem legitimæ, & ſtatutum excludens fœminas fauore maſculorum non poteſt in eorum odium retorqueri.

SVMMARIVM.

Dos non ſuccedit loco legitimæ, itaut detrahenda ſit tanquam æs alienum ex toto corpore hæreditatis ante legitimam filij, quando fœmina per ſtatutum eſt excluſa, numero 1.

Legata detrahuntur poſt legitimam filij, & ſic etiam detrahuntur dotes filiabus legata, num. 2. de veritate vide num. 3.

Statutum excludens fœminas fauore maſculorum non poteſt in eorum odium retorqueri, num. 4.

Legitima maſculorum non debet minui propter dotes debitas filiabus fœminis à ſtatuto excluſis, num. 5.

Femina à ſtatuto excluſa propter maſculos, facit, vel non facit partem, prout eſt vtilius ipſis maſculis, n. 6.

Creditum eius qui hæres extitit debitoris, ſi adeat hæreditatem extinguitur, maximè ſi adeat ſine beneficio legis & inuentarij, & actiones confunduntur, num. 7.

DECISIO DCXX.

PRopoſui dubium in deciſione huius cauſæ 30. 1
Octobris præteriti reſeruatum, an dotes filiarum ſint detrahendæ ante legitimam filij maſculi; qua quidem in re qoicquid eſſet dicendum de illa opinione quòd vbi fœminæ ſunt per ſtatutum ſimpliciter excluſæ, itaut earumdotes non ſubrogentur loco legitimæ, dos ſit priùs detrahenda vti æs alienum, ex toto corpote hæreditatis paternæ, & ſic ante legitimam filij, quæ opinio videtur magis communiter recepta, ex auctoritate gloſſæ *in l. Papinianus. §. vnde ſi quis, in verbo deberetur. ff. de inofficioſ. teſtamento.* quam ad terminos prædicti ſtatuti excluſiui fœminarum inducunt *ibidem* Bald. & Angel. *num. 2.* & Fulgoſ. *num. 4.* quos referunt, & ſequuntur Socin. & Caccialup. *in conſil. poſt*

titulum.ff. ad Trebellian.sub num.3.versic.Tertia fuit. Parif. consil.25.num.41.lib.2. cum aliis per Gabr.consil.1 t. num.11.lib.1.Honded. consil.63.num.125. lib.1. Eugen. consil.33.num.72.& consil.35.num.12.

2 Tamen in casu isto Domini putabant dotes non esse detrahendas ante legitimam,sed integrum trientem deberi masculo. Mouebantur nonnulli ex dominis, quia si istæ dotes considerantur tanquam legatæ per testatorem suis filiabus ; certum est legata detrahi post legitimam. l. Papinianus. §.quarta.ff.de inoffic.testamento. Alexand. consil. 31.num. 8. lib. 3. Cephal. consilio 740. num.6. lib.5. Peregrin.de fideicommiss artic. 4. num.14. & ita sensit in puncto Cardin. consil. 151. n.4. & Collegium Patauinum relatum per Socin. & Caccialup. in dicto consil. post titulum. ff. ad Trebell. Brun. in tract de statut. artic.13.num.49. Port.Imolen. consilio 13.sub num.14

3 Quæ tamen opinio aliis videbatur dubitabilis,quia Cardinalem & Brun.reprobat in specie Peregr art.38. in fine.versic.Ex prædictis. licet fateatur maximam fore eorum auctoritatem in casu de facto occurrenti, & Collegij Patauini opinionem falsam & reprobatam in hoc,quòd dotes vult detrahi vt legata, dicit Gabr. d. consil.11.num.9. quem refert,& sequitur Thesaur. decisione 159. n 9. versic.Ideo iuxta id,&c.

4 Et cùm informantes pro sororibus expressè dicerent prætendi dotes non ex legato & testamento , sed virtute statuti Firmani , quod filias excludit propter masculos,sed mandat eas dotari arbitrio Potestatis,& Prioris,attenta qualitate personarum,& dignitate domus & facultate patrimonij. Ideo Domini firmarunt dotes esse detrahendas , itaut non lædatur legitima filij,quam esse trientem fuit iam firmatum , cùm statutum fuerit inductum in fauorem masculi,& ideo non debet retorqueri in eius odium,ad l.quod fauore. C. de leg & in his terminis Gabr.consil.20 n.78.lib.2.

5 Et proinde dictum arbitrium videbatur ita posse interpretari,eum præsupposito quòd valor hæreditatis esset scutorum 6000. iuxta æstimationem periti,de qua fuit dictum in decisione , vt salua remanente tertia parte pro legitima filij , reliquæ duæ partes detraherentur pro dotibus filiarum , cùm ista dos ipsarum ferè commensuretur ad portionem quæ ipsis obtigisset,si non fuissent à statuto exclusæ, iuxta deducta per Gabr. d. consil. 20. num.78. & seqq. quæ Dominis placuerunt,præsertim cùm non debeat occasione dotium debitarum fœminis à statuto exclusis minui legitima masculorum.Castren.consil.286.aliàs 287.incipit,Quoniam fundamentum,col. penult. sub num. 4. lib.1. & est de mente Peregrin.d art.38.num.18.

6 Et confirmatur ex conclusione firmata in decisione qoòd fœminæ in casu statuti ipsatum exclusiui faciant,vel non faciant partem , prout est vtilius masculo,quę sanè vtilitas masculi,maior est si legitima ipsius ante dotes de vniuerso patrimonio detrahatur.

7 Vltimò placebat vni ex Dominis aliud motiuum, quòd cù istæ fœminæ fuerint vniuersales hæredes institutæ , & adierint hæreditatem etiam sine beneficio legis & inuentarij,sunt confusæ actiones,& remansit extinctum æs alienum,iuxta notanda communiter per Doct. in l.debitori. C. de pactis , cùm ipsæ remanserint hæredes sine vllo onere restitutionis. l.si Stichum. §. à Titio ff.de solutionib. gloss. in l.cùm in matre. C.de rei vendicat. & dixit Rota in vna Æsina fideicommissi 6.Nouembris præteriti coram me. Vnde cessant etiam quæ aliàs dicuntur de imaginaria solutione,vt per Gabr. consil.124. num.3. lib. 1. Menoch. consil. 183. num. 33. Surd. decis. 170. in principio , & decis. 224. numer. 7. & seqq.

Et ita fuit decisum,&c.

R.P.D. PIROVANO.

Romana affictus de Cuppis. Veneris 16. February 1618.

ARGVMENTVM.

Libri societatis probant contra socios , etiam quòd scripti fuerint ab eorum ministris, & factoribus.

SVMMARIVM.

Libris factorum , ministrorum , & agentium standum est contra eos , qui factores , ministros , & agentes deputarunt,num.1.

Libris rationum societatis standum est contra socios , numero 2.

Copia librorum standum non est,num.3.

DECISIO DCXXI.

Dubium proposui,an sit standum libris factorum, ministrorum & agentium , vel quibus libris in casu de quo agitur? Et Domini responderunt standum esse libris originalibus factorum , agentium , & ministrorum. 1

Respectu originalium informantes pro vtraque parte conueniebant,quia cõclusio est indubitata quòd libri rationum societatis probant inter socios. l. inter chartulas.C.de conuen fisc.debit.lib.10.l.1.ff.de duobus reis. Alexand. consil.186.num.1. lib.2. Menoch de arbitra.iudic.casu 92.num.3.& de præsumpt.lib.3.præsumpt.62.in 1. Rota Ianuen. decis.173.num 5. cùm dubitari non possit quin libri originales exhibiti rationes huius affictus contineant, non videntur per consequens posse improbari ; quia propriam ipsorummet sociorum factum impugnaretur. 2

Difficultas tantummodo versabatur in libris formatis ex originalibus,quibus dicebant DD.Guicciardini fidem non esse adhibendam,tanquam quòd essent exempla,& à personis suspectis exemplata , & in hac parte iuridica erat exceptio,quia primæ scripturæ tanquam matrici standum est, non autem copiæ. Alciat. respons.64.num.6.lib.6. Rota Ianuens. decis.173. num. 6. & 12 & pro parte Pompilij non impugnabatur, nec prætendebat illis standum, nisi in quantum se referebant ad originales libros, & de relatis partitis constaret per eos. 3

Et ita fuit resolutum,&c.

R. P. D. REMBOLDO.

Elboren. fructuum. Veneris 16. Februarij 1618.

ARGVMENTVM.

Fructus indebitè percepti à possessore beneficij,an & quando restituendi sint ab eius hærede, quando, & ex quibus ad hunc effectum mala fides excludatur.

SVMMARIVM.

Possessio sine titulo quando dicatur in mala fide in materia restitutionis fructuum,num.1.

Titulorum multiplicatio datur in beneficialibus,n.2.

Bona fides ad effectum non restituendi fructus causatur ex

ex quali quali possidendi occasione, num. 3. vbi etiam quòd satis est malam fidem abesse.

Mora modici temporis non nocet, num 4.

Credulitas qualibet excludit malam fidem, ibid. ante finem. vbi etiam quòd sufficit qualibet opinio, licet erronea, & num. 5. vbi de eadem materia.

Mala fides excluditur in eo, qui indebitum exigit à sponte soluente, num. 6.

DECISIO DCXXII.

1 COnclusum fuit vltimam sententiam ad fauorem hæredum Didaci latam esse confirmandam. Quia quæstio non est de validitate institutionis D. Didaci: sed Capitulum agit aduersùs hæredes Didaci ad restitutionem fructuum ab eodem Capitulo indebitè, vt prætenditur, d Didaco solutorum. Dicti hæredes rectè fuerunt ab impetitionibus Capituli absoluti, eo quòd Capitulum plenè, & concludenter non probat quòd d. Didacus non solùm fuerit omni titulo, cuius vigore dd. fructus percipere potuisset, destitutus, sed quòd etiam sciens & prudens nihil iuris habetet percipiendi dd. fructus, illos perceperit mala fide, cùm ad effectum vt repetitioni indebiti locus non sit, & hæredes à dd. fructuum restitutione excusentur, satis est quòd mala fides in Didaco abfuerit. *l. & si lege. §. scire*, & ibi Bart. *ff de pet. hæred.* Pedemont. *dec.* 160. *num.* 8. cum aliis adductis in Auximian. spolij 3. Decembris 1610. & 4. Martij 1611. coram R. P. D. meo Pirouano.

2 Nec obstat quod dicitur Capitulum esse in probatis, eo ipso quòd constat non fuisse per d. Didacum litteras nouæ prouisionis infra sex menses post obtentam ab ordinario institutionem, iuxta formam indulti Pij IV. expeditas, quia præterquàm quòd cùm in beneficialibus detur multiplicatio titulorũ, ac propterea possibile sit quòd dictus Didacus habuerit alium titulum, dicta probatio tanquam æquiuoca non concludit ipsum fuisse omni titulo destitutum.

3 Visum etiam fuit Dominis, quòd quicquid dicendum esset si ageretur de sustinenda dicti ordinarij institutione, satis possit à d. Didaco pro titulo deseruire, ad effectum excusandi eius hæredes à restitutione fructuum à Didaco perceptorum, dicti ordinarij institutio & litteræ Apostolicæ postea expeditæ, etiam quòd nnn fuerint in tempore, sed per sexdecim dies post lapsum dd. sex mensium expeditæ, cùm ad dictum effectum sufficiat qualis qualis occasio possidendi. Bald. *in l. irritam n.* 2. *C de vsucap. pro donat.* Surd. *decis.* 25. *n.* 5. & Dec. *decis.* 211 *num.* 7. & satis etiam sit malam fidem abesse. Bart. Surd. Pedemon. & alij suprà allegati, & fuit dictum in Salamantiñ. fructuum 9. Martij 1587. coram bon. mem. Gipsio In qua etiam dicitur quòd hinc stylus inoleuit quòd condemnatio in fructibus non fit nisi à die motæ litis.

4 Non obstat quòd Didacus non potuit nisi mala fide dictos fructus percipere, quia habuit scientiam decreti indulti Pij IV. quo ob non expeditionem nouæ prouisionis infra sex menses inducebatur ipso iure vacatio Canonicatus, quia admissa etiam ista scientia decreti, inde non sequitur, quòd non potuerit verisimiliter credere quòd vel negligentia sui Procuratoris in expedienda dicta noua prouisione ei obesse non potuerit; vel quòd ei licitum fuerit moram purgare, ad decis. Caputaq. 9. *part.* 3. cùm præsertim esset modica sexdecim dierum tantùm, vel denique quòd cùm prædictum decretum emanauerit ad fauorem officialium Cancellariæ tantùm, & sit bursale, illud abundè adimpleuit dictæ Cancellariæ iura cum effectu soluendi, & ista credulitas proculdubio sufficit saltem ad excludendum malam fidem, quia ad dictum effectum sufficit qualiber opinio, licet erronea tam in facto, quàm in iure. Abb. *in cap. si delinquenti, numer.* 24. *de præscript.* Nauarr. *consil.* 2. *num.* 5. & *seq. l.* 2. *eodem tit.* Rot. *decis.* 4. *de restit spoliat. in nouit*, & fuit in his terminis dictum in Salamantina fructuum coram bo. me. Giprio, & aliàs sæpissimè.

5 Atque hinc etiam tollitur quòd dicta noua prouisio Didaco suffragari non posset, eo quòd fuit expedita in forma *Dignum*, & nunquam legitimæ exequutioni demandata, quia cùm, vt sæpe dictum est, non agatur de sustinenda dicta noua prouisione, sed de excusando tantùm hæredes Didaci à restitutione fructuum à dicto Didaco perceptorum, satis ei ad dictum effectum suffragatur ordinarij institutio & credulitas quòd decreto satisfecit illud effectualiter adimplendo, soluendo scilicet iura Cameræ, ex allegatis, &c.

6 Et in hanc sententiam eo libentiùs Domini venerunt quòd nedum dictus Didacus recepit fructus, de quorum restitutione agitur à Capitulo sponte soluente vltra spatium etiam trium annorum, quod eo magis facit præsumi malam fidem in eo absuisse, sed quòd etiam dd. fructus fuerunt eidem soluti ob seruitium personale Ecclesiæ ab eo præstitum, & per ipsum etiam dum seruitij dictæ Ecclesiæ institerit consumpti, vnde videntur propter dictum seruitium condonari, vt in simili fuit dictum ex Curtio *consil.* 6 a. *num.* 25. & alij in dicta Auximana spolij 3. Decembris 1615. coram R P. D. meo Pirouano. Neque enim debuit os bouis triturantis ligari, vt dicitur *in c. extirpanda, de preben.* cum similibus.

7 Nonobstant decisiones in causa Sabieñ. & Vriceñ. pensionum pro Capitulo allegatæ, quia vltra alias responsiones in decisionibus coram R. P. D. meo Manzanedo datas, placuit etiam Dominis quod dicebatur in dictis decisionibus non agi de restitutione fructuum perceptorum, sed de nullitate tituli. Atque ita de materia multum diuersa ab ipsa, vt paret ex supradictis, &c.

R. P. D. VBALDO.

Spoletana bonorum. Luna 19. Februarij 1618.

ARGVMENTVM.

Assignata filio pro legitima à patre viuente, cum prohibitione alienationis, non possunt alienari. Et quamuis in legitima non detur onus, potest tamen prohiberi alienatio, si assignetur viuo patre. In testamento potest fieri contractus, sed in dubio censetur testamentum, & non contractus.

SVMMARIVM.

Prohibitio alienandi facta in contractu non annullat ipso iure alienationem, sed alienans tenetur ad interesse tantùm, num. 1. limita vt num. 2.

Donatio omnium bonorum, etiam per verba amplissima, & apta comprehendere, non comprehendit bona alienari prohibita, etiam quòd prohibitio proueniat ex contractu, dummodo in eo adsit clausula annullatina, & resolutiua annullationis, & adsit obligatio Cameralis cum iuramento, num. 3.

Legitima, & bona assignata à patre pro ea non admittunt vllum onus, num. 4. limita, vt infra, nisi pater assignet viuens, & adyciat conditiones, quia potest, maximè si prohibitio sit temporalis viuente patre.

Legiti

Legitimã viuens pater assignare non tenetur filio, sed benè si velit potest, & tunc conditiones quas vult adÿcere in assignatione, num. 4.

Proœmium instrumenti indicat illius causam finalem, n. 5.

Actus qui non habet effectum, perinde habendus est, ac si factus non fuisset, ibid. & num. 6.

Contractus licèt fieri possit in testamento, tamen in dubio propter naturam vltimæ voluntatis testator non præsumitur velle contrahere, nisi forma actus repugnet testamento, num. 7.

Pater assignans portionem filÿs in testamento cum expresso iussu, quod assignationem acceptent, dicitur facere propriè testamentum, & non contractum, ibid. & propter acceptationem filiorum, non tamen mutatur natura vltimæ voluntatis, num. 8.

Testatoris voluntas est ambulatoria vsque ad mortem, n. 9.

DECISIO DCXXIII.

1 IVxta reseruationem factam in decisione huius causæ 12. Iunij præteriti, dubitaui an constaret de bono iure? Et Domini responderunt negatiuè quoad D. Elenam donatariam Flaminij sui mariti. Quia quicquid esset dicendum, an dicta donatio facta à filiofamilias, sine cnusensu patris sustineatur secundùm terminos statuti Treuij, Domini censebant ex altis d. donationem esse inualidam quoad bona assignata ab Antonio patre Flaminio filio loco legitimæ, de quibus inter partes controuertitur. Aut enim inspicitur assignatio facta inter viros de anno 1592. & illa continet in ventre expressam prohibitionem alienandi; & in specie donandi, quo casu quamuis prohibitio sit facta in contractu, quæ regolariter non annullat alienationem ipso iure, sed alienans tenetur tantùm ad interesse. *l. at si quis. §. ea lege*, vbi gloss. *ff. de verb. oblig. l. ea lege. C. de cond. ob caus.* Bart. *in l filiusfam. §. Diui, n.* 14. vbi Ripa *num.* 85. *ff. de leg.* 1. cum aliis per Surd. *decisione* 254. *num.* 11.

2 Tamen quia adest amplissima clausula annullatiua, & resolutiua in casu contrauentionis, & assignatio fuit acceptata à Flaminio cum obligatione Camerali & iuramento, Domini putabant, hæc saltem simul iuncta sufficere ad annullandum alienationem, & impediendum translationem dominij, iuxta tradita per Bald. *in d. l. ea lege num. 7. C. de cond. ob caus.* Castr. *in l.* 1. *num. 6. ff. de donat. & in l. qui absenti. §. 1. ff. de acq. possess.* Doctor. *in d. §. Diui*, vbi Crot. *num.* 100. Rip. *numer.* 88. Opizon. *sub num.* 153. *vers. item, & quarto.* Ferdin. Loaz *num.* 172. de magis communi Ias. *consil.* 128 *numer.* 14. *vers. item quia, & seqq. vsque ad* 21. *lib.* 4. Rolan. qui etiam de magis communi, *consil* 92. *num.* 17. *&* 43. *lib.* 2. prout de veriori, & communi Gabr. *consil.* 66. *num.* 1. *lib.* 1. Surd. *consil.* 331. *num.* 43. *in fine lib.* 3. & pluribus aliis relatis Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 4. *tit.* 30. *num.* 31.

3 Qua stante sequitur vt bona, de quibus agitur, tanquam alienari prohibita, non veniant in donatione omnium bonorum facta per Flaminium ad fauorem Helenæ vxoris, qoia de illis non poterat disponere. Surd. *decis.* 233. *num.* 12. *& seqq.* Vbi extendit, etiamsi verba donationis essent vniuersalia, vel aliàs apta comprehendere, & fuit dictum in Viterbien. castrorum 14. Nouembris 1616. coram Reuerendissimo D. meo Archiepiscopo Damasceno, & in Ferrarien. de Iassonis 27. Februarij 1617. coram R.P.D. meo Pamphilio.

4 Non obstat, quòd assignatio dicatur facta à patre pro legitima filij, vt sonat instrumentum, quæ non admittit vllum onus. *l quoniam in prioribus. C. de inoffic. testam* & ideò illa prohibitio alienandi habeatur pro non apposita. Quia fuit responsum, quòd licèt pater non teneatur viuens filio legitimam assignare. *l.* 1. *§. si impubers. ff. de coll. bon. l. 2. §. interdum ff. de vulgar. l. final.* vbi Bart. & Bald. *ff. de lib. agnosc.* Cras. *in §. legitima. quæst.* 12. *num.* 1. *&* 8. Peregrin. *de fideicommiss. art.* 36. *num.* 14. Surd. *decis.* 167. *num.* 1. Tamen benè potest si velit assignare, argum. text. *in l. cum quo. §. fin. ff. ad l. Falc.* Bald. *in l. si in successione n.* 2. *C. de reuoc. his quæ in fraud. cred.* Crass. *d. quæst.* 12. *num* 8. & tunc conditiones sibi bene visas in assignatione adiicere *l. in re mandata. C. mand.* maximè cùm prohibitio fuerit temporalis viuente patre. Boër. *decis.* 87. *num.* 4. cum aliis per Gabr. *in tit. de legit. concl.* 1. *in* 28. *limit. num.* 66. Cucc. *in tract. de legit. in tit. legitima null. granam. admittit n.* 17. *& seqq.*

5 Præterea illa assignatio fuit facta ad effectum viuendi separatim à filio, vt coustat ex proœmio instrumenti, quod denotat causam finalem. *l. vlt.* vbi Bart. *ff. de her. inst.* & tamen ista causa non videtur fuisse effectum sortita. nam *quicquid dicendum esset de testibus*, qui hinc inde deponunt, id colligitur ex testamento condito ab eodem patre, & per filium acceptato, in quo assignat Flaminio pro legitima eadem bona priùs inter viuos assignata, & vtitur his verbis, & quicquid ipse testator haber, tenet, & possidet de bonis stabilibus, & se mouentibus in villa Pettini; necnõ relinquit eidem Flaminio aliam possessionem nuncupatam viam Villæ, eam vti propriam nominando; quam tamen eidem in dicto instrumento assignauerat, & sic apparet Antonium semper retinuisse penes se dicta bona, & consequenter assignationem in vita factam non habuisse effectum, & perinde habendum, ac si facta non fuisset. *l.* 1. *§. nihil. de inoffic. testam.* cum aliis per Surd. *decis.* 51. *num.* 21. *& decis.* 269. *n.* 12. *& cons.* 436. *num.* 14 *lib* 3.

6 Non videbatur applicari quòd onus, seu prohibitio de non alienando sit sublata per testamentum, iuxta cons. Oldrad. 28. *vers.* 2. *ratio.* quia id benè procederet, si testamentum habuisset effectum, prout in casu Oldr. habuerat, sed hic non habuit, cùm testator adhuc viuat. *cap. cum Marthæ, de celebr. Miss.*

7 Aut verò prætenditur filio in bonis assignatis pro legitima fuisse ius quæsitum per testamentum, in quo pater d Flaminio eadem bona reliquit, & eum in illis instituit hæredem; & mandauit, quòd ipse & frater intra octo dies acceptarent d. testamentariam dispositionem à die habitæ notitiæ, & quòd illi parere, & acquiescere deberent, quæ acceptatio fuit subsequuta cum iuramento, & neque ex hoc credebant Domini tale ius quæsitum Flaminio, vt potuerit bona assignata in alium transferre, & in primis firmabant hanc præsentẽ dispositionem esse propriè testamentum, & non contractum. licèt enim possit etiam in testamento aliquando contrahi, vt *in l. non est mirum ff. de pign. act. l. Lucius ff. de alim. & cib. leg.* gloss. Bart. & alij *in l. hæredes palam. §. fin. ff. de testam.* Tamen in dubio propter naturam vltimæ voluntatis, testator nnn præsumitur velle contrahere, nisi forma actus præcisè repugnet. Aret. *in d. l. hæredes palam. §. vlt.* Natt. *consil.* 73. *num.* 7. quos sequitur Mantic. *de coniect. vlt. vol. lib.* 3. *tit.* 18. *num.* 12. quæ repugnantia actus hic nedum non adest, immò in totum excluditur ex verbis, & clausulis in testamento appositis conuenientibus vltimæ voluntati, potius quàm contractui, vt ex verbo *reliquit*, & ex illis verbis post institutionem vniuersalem, saluis, & reseruatis supradictis legatis factis iure legitimæ & ex fine testamenti, ibi, hanc autem testator asseruit esse eius vltimam voluntatem, & testamentum, quam, & quod valere voluit iure codicillorum, vel donationis causa mortis, & cuiuscumque alterius vltimæ voluntatis, deducunt informantes, & tradit in his terminis

Signo

Signorol. *consil.* 171. *num.* 11. *& seq.* & ideo cùm sit testamentum, illud sumit vires post mortem testatoris. *d. cap. cum Martha. de celebr. miss.*

8 Non obstat acceptatio filiorum, quia non propterea dispositio mutauit naturam vltimæ voluntatis. Fab. *in* §. 1. *num.* 36. & in hoc casu cessat difficultas; quia ipsimet acceptantes agnouerunt præscriptam dispositionem pro testamento & vltima voluntate mutabili, ideo non potest habere vim contractus, qui ab initio est voluntatis, sed ex post facto necessitatis. *l. in commodato.* §. *sicut. ff. comm. l. sicut. C. de act. & oblig.* Seraph. *decis.* 417. *num.* 1.

9 Non obstat quòd transiuerit in contractum irreuocabilem, ex quo fuit deuentum ad traditionem rerum relictarum pro legitima in testamento, iuxta not. per gloss. & Doctor. *in l. legatum. ff. de leg.* 2. Quia in primis de tali assignatione, vel traditione non constat. Secundò dicebatur quòd talis assignatio fuit sub conditione acceptationis intra octo dies à die habitæ notitiæ, vt suprà dictum est, quæ acceptatio fuit facta à filiis non purè, & simpliciter, sed cum protestatione; dummodo Antonius pater non conderet aliud testamentum, vel codicillos, & ideo cùm pendeat à futuro euentu, & Antonius adhuc viuat, cuius voluntas dicitur ambulatoria vsque ad mortē. *l.* 3. *in fin. & l. seq. ff. de adim. leg.* non potuit per dictam prætensam assignationem acquiri Flaminio ius irreuocabile, ita vt illud potuerit per donationem in Helenam transmittere. Ex quibus & aliis copiosè per informantes congestis Domini concluserunt non constare de bono iure Helenæ.

R. P. D. VBALDO.

Romana census. Luna 19. Februarij 1618.

ARGVMENTVM.

Quasi possessio exigendi censum per vnicam solutionem etiam factam à tutore, inducitur ad effectum manutentionis, nisi fiat post census extinctionem, & quando census dicatur extinctus.

SVMMARIVM.

Quasi possessio exigendi censum probatur per vnicam solutionem, præsertim concurrentibus adminiculis, de quibus num. 1.

Manutentio conceditur probata quasi possessione exigendi censum, ibid.

Tutor nunquid possit de consensu pupilli contra ipsum inducere quasi possessionem soluendi censum, n. 2.

Constitutum, vel precarium tutoris non transfert possessionem sine consensu pupilli, ibid.

Metu solutio facta non dicitur vigore mandati iudicis iusti, & prauia causæ cognitione, num. 3. vbi tamen declaratur hæc conclusio, nisi præcesserit protestatio.

Extincto censu fructus non debentur, num. 4. & 5.

Extinctio census non inducitur nisi per actum retrosimilem, num. 4.

Citatio facienda confraternitati, in quo loco fieri debeat, num. 5.

Depositum conditionale, & non liberum, non suffragatur, ibidem.

Exceptio turbida non admittitur in possessorium manutentionis. ibid. in fin.

Census imponi nunquid possit super iurisdictione alicuius castri, num. 7.

Appellatio suspendit effectum sententiæ, num. 8.

Solutio tutoris non præiudicat pupillo si constat de læsione, num. 9.

DECISIO DCXXIV.

Domini dixerant mandatum de manutenendo esse concedendum Alexandro in quasi possessione exigendi fructus census de quo agitur, quia de quasi possessione constat ex solutione scutorum 126. eidem Alexandro facta pro nouem semestribus in vim ordinis directi Ioanni Rotulo, & subscripti à R. P. D. Santarello tutore Aurelij Rodulphi hæredis Aurelij senioris, qui fideiussit pro dicto censu, & eius fructibus persoluendis ad fauorem dicti Alexandri. per quam solutionem quamuis vnicam, Alexander fuit constitutus in quasi possessione exigendi. Abb. *in cap. cum Ecclesia Sutrina, num* 23. & ibi Rip. *num.* 53. *de caus. possess. & propr.* Rom. *consil.* 111. *num.* 6. & passim Rota sequitur, vt apud Seraphin. *decis.* 436. *num.* 1. *& decis.* 1411. *n.* 2. & fuit dictum in Romana census 26. Aprilis 1596. coram bon. mem. Card. Pamphilio, & in Cusentina pensionis 4. Maij 1616. & in eadem 12. Februarij currentis coram me, & aliàs sæpè, præsertim cùm dicta solutio recipiat adminiculum, tum ex prædicta obligatione Aurelij senioris, tum ex susceptione termini facta per Procuratorem tutoris coram A.C. tum demum ex ordine tutoris, de quo suprà, partita Banchi Ioannis Rotuli de dicta summa ad debitum hæredum Aurelij, & ex quitantia Alexandri per priuatum chirographum, & per publicum instrumentum, vt fuit consideratum in vna Foroliuien. census 3. Iunij 1589. coram Orano, & in dicta decisione Seraphini 436. *n.* 2. & ideo est concedenda manutentio. §. *hodie. Instit. de interdict.* & firmatur in dicta Foroliuien. census coram Orano, & in dicta Romana census coram Cardinale Pamphilio. 1

Non obstat quòd tutor non potuerit constituere Alexandrum in quasi possessione sine consensu pupilli, quia fuit responsum quòd hoc procederet in actu ficto, puta per constitutum, vel precarium: secus per actum verum solutionis, vt hîc factum fuit, dando ordinē Bancherio, vt solueret, prout fuit solutum, Alex. *in l.* 1. *in princ. num.* 9. & ibi Rip. *num.* 67. *in fin.* Socin. iun. *num.* 461. *ff. de acq. possess.* & sequitur Rota apud Cantucc. *decis.* 93. *num.* 10. *& seqq. part.* 2. *diuersor.* 2

Nec refragatur, quòd solutio fuerit facta metu mandati, quia mandatum iudicis quod prauia causæ cognitione emanauit, non inducit iustum metum. *l. si mulier. ff. de eo quod met. caus.* & in terminis census coram Orano in dicta Foroliuien. census, & Romana cēsus 16. Iunij 1586. coram bon. mem. Gipsio, vbi quòd soluens saltem protestari debuisset de metu, & iura sua si qua habebat omni meliori modo illæsa conseruare, vt etiam præsupponitur *in decis.* 11. Achil. *de peus.* & Put. *decis.* 293. *lib.* 2. secundùm vltimam impressionem, quod hîc factum non fuit, nec in solutione, nec in susceptione termini, quæ nec etiam potest dici coacta, cùm iudex, qui mandatum relaxauerat, non cogeret ad confitendum, sed ad soluendum, vt dicitur in dicta Foroliuien. census coram Orano. 3

Nec releuare visa est allegata extinctio census, quæ impedit manutentionem, ex allegata decisione in Romana census 6. Februarij 1615. coram R. P. D. meo Manzanedo, quia de vera & expressa extinctione non docetur per actum retrosimilem, prout docere debet Rot. *decis.* 487. *part.* 1. *diuersor.* Seraphin. *decisione* 890. *num* 1. & prout docebatur in dicta Romana census proximè allegata, in qua apparebat per instrumentū de retrouenditione & extinctione. Et fuerat in vim mandati relaxati pro sorte & fructibus 4

facta

facta exactio plurium pecuniarum, & inducta census resolutio, & sors ceciderat in debitum à die relaxati mandati, ex ibi allegatis, nec docetur de actu æquipollenti retrouenditioni, seu extinctioni.

5 Nec asserta intimatio facta societati sanctissimi sacramenti hæredi proprietariæ & depositum scutorum 97060. pretij castri censui suppositi ab emptore castri factum videbatur ad hunc effectum suffragari. Nam intimatio fuit facta societati domi dimissa copia, nec constat quòd societas habeat domum, & vlteriùs debebat fieri contra eam repræsentantes in Congregatione facta in loco solito, iuxta Bart. *in l. vlt. ff. quod cuiusque vniuers. nom.* Seraphin. *decis.* 1028. *num.* 2. & in omnem euentum illa non fuit facta Alexandro vsufructuario, de cuius interesse principaliter agebatur, tum quia fructus, qui ad eum solum spectabant, nun curant ampliùs post distictam; tum quia census fuerat ab ipsomet vsufructuario emptus absente hærede proprietario, & sibi vsufructuario fuerunt promissi fructus eius vita durante, & ipse promisit censum retrouendere facta intimatione per bimestre antè, iuxt. form. Bullæ, vt apparet ex lectura instrumenti; & ideo prætensa intimatio facta societati nullo modo afficit Alexandrum, iuxta not. *in l. de vnoquoque ff. de re iud.* Depositum verò non fuit purum, sed cum conditione de dando idoneam cautionem de restituendo, & certum est depositum non liberum non suffragari. Bart. *in l. si soluturus, num.* 5. *ff. de solut.* Bald. *in l. acceptam num.* 14. *in fin. C. de vsur.* Menoch. *de arbitrar. cas.* 232. *num.* 32. Rota in vna Romana census 2. Aprilis 1607. coram R. P. D. meo Manzanedo, & in vna Bononien. pecuniaria 17. Ianuarij præteriti coram me, & aliàs sæpiùs. Vltra quòd nec Alexandro videbatur teneri ad dandam dictam cautionem, cùm haberet Aurelium vti principalem, & principaliter obligatum, ex allegatis in vna Ianuen. census 29. Ianuarij 1613. coram R. P. D. meo Dunozet. Ex quibus negari non potest, quin vel non constet de dicta extinctione census, vel ea reddatur satis turbida, & sic sit remittenda ad petitorium, & non impediat manutentionem donec ad ea discutitur. Capuraq. *decis.* 321. *part.* 1. & fuit dictum in dicta Romana census coram Card. Pamphilio.

6 Non obstat decretum Congregationis Baronum, in quo dicitur ampliùs fructus non currere in præiudicium venditorum & emptoris castrorum, quia præter id, quod præsupponit, depositum, & intimationes legitime factas, quod non applicatur respectu Alexandri, ex suprà deductis, in eo etiam reseruantur expressè iura creditoribus contra fideiussores, tam pro fructibus, quàm pro damnis & interesse.

7 Minus obstat exceptio nullitatis impositionis census, ex eo quia fuerit impositus super re iurisdictionali, quia ex lectura instrumenti apparet eum fuisse impositum non super iurisdictione castri tantùm, sed super eius membris, iuribus & pertinentiis vniuersis, & quicquid sit de hoc, certum est, quòd venditor census promisit impositionem census fuisse validam, aliàs in casu inualiditatis teneri voluit ad damna & interesse, vt legitur in instrumento census: vnde semper remanet obligatus ad fructus qui succedunt loco damnorum & interesse. Seraphin. *decis.* 583. *num.* 6. & fideiussor accessit & se obligauit pro omnibus & singulis per venditorem promissis, vt etiam legitur in instrumento fideiussionis.

8 Non obstat quòd per sententiã fuerit declaratus fructus census non deberi, quia eius effectus fuit per appellationem suspensus, & interim non debet impediri manutentio. Cæs. de Graff. *decis.* 4. *numer.* 4. *de caus. possess. & propriet.* & fuit dictum in Mediolanen. pensionis 12. Decembris 1600. coram bon. mem. Card. Pamphilio in Bononien. census 25. Iunij 1605. coram Reuerendissimo D. meo Damasceno in Forolivien census coram Orano suprà allegata, & alibi passim.

Denique non obstat quòd minori detur restitutio 9 aduersùs dictam solutionem à tutore factam, quia hoc procederet, si constaret de læsione. *l. quod si minor.* §. 1. ibi, *nisi aut matri facta circumscriptio sit ff. de minor.* quæ in hoc casu pendet à prætensa extinctione, vel nullitate census, quæ sunt turbidæ, & reiiciendæ ad petitorium, ex supradictis.

Et ita fuit decisum, &c.

R. P. D. DVNOZETTO.

Ampurien. Canonicatus. Lunæ 19. Februarij 1618.

ARGVMENTVM.

Delegatus executor ab A.C. quando, & quomodo possit contra inobedientes, & contradictores procedere ad declaratoriam censurarum.

SVMMARIVM.

Exequutor ab A.C. delegatus non potest excommunicare rebellem, & inobedientem, quando idem A.C. ibi reseruauit iurisdictionem procedendi ob non paritionem, n. 1. *etiam quod in designatione adsit clausula procedendi contra rebelles, n.* 3. *&* 4. *vbi de eadem materia.*

Clausula, cum facultate procedendi contra rebelles & contradictores, *intelligitur nisi adsit iusta causa non parendi, num.* 4.

Excommunicari non potest qui exequutorialibus A. C. non paret ex iusta causa, ibid.

Declaratoria contra non obedientem non datur, nisi seruatis terminis de stylo seruari solitis, ibid.

Declaratoria censurarum præcipitanter lata non est attendenda, quia debet dari competens terminus ad parendum, num. 5.

DECISIO DCXXV.

CVm Vicarius Ampurien. vti exequutor mandati 1 de immittendo Franciscum Perazonum in possessionem Canonicatus & præbendæ Ecclesiæ Ampurien. ab A. C. relaxati declarasset Bernardinum Sardum possessorem incidisse in pœnas contentas tam in mandato, quàm in censuras contentas in Bulla in Cœna Domini ob non paritionem præcepto illi iniuncto de discedendo infra tres horas è loco præbendæ, Bernardinus recursum habuit ad Rotam, in qua causa pendet coram me, & dato dubio an dicta sententia declaratoria sit valida & iusta? Domini responderunt sententiam esse nullam ex defectu iurisdictionis.

Cùm enim A.C. solam exequutionem mandati demandasset, sibique expressè reseruasset facultatem 2 reuocandi, quicquid per Bernardum in contrarium attentatum fuisset, ac etiam illum declarandi incidisse in pœnas contentas in dicto mandato, vt patet ex lectura litterarum delegationis, non poterat Vicarius delegatus deuenire ad dictam declarationem, sed debebat ipsi A.C. penes quem remanserat iurisdictio, referre non paritionem Bernardi. *cap. & si non cognito*, cum gloss. 25. *quæst.* 1. *cap. de cætero*, & *ibi* Felyn. *num.* 2. *de re iudic.* Bald. *in cap super quæst. num.* 2. *de offic. deleg.* Rot. *decis.* 3. *n.* 2. *de rescript. in nou.* Ex quibus rationibus Rota consueuit

reuo

reuocare gesta ab huiusmodi exequutoribus excedentibus fines demandatæ iurisdictionis. Ror. *d. decis.* 3. *n.* 1. *de rescript.* & fuit dictum in Viceren. Prioratus 19. Martij 1610. coram R.P.D. meo Pamphilio, & in Carthaginen. fructuum 20. Nouembris 1615. coram Reuerendissimo D. meo Damasceno.

3 Nec potest extendi clausula procedendi contra rebelles, vel resistentes de facto ad Bernardum, qui erat contradictor de iure, quippe qui obtinuerat causam committi in Rota, & habuerat recursum ad signaturam pro transferenda exequutione Breuis; eo enim casu nó dicitur indebitus contradictor, vt ex multis firmat Put. *decis.* 270. *in fine lib.* 3. in nouiter impressis. Achil. *decis.* 4. *num.* 11. *de sent. excom.*

4 Licèt enim exequotoriales mandent denonciari contradictorem excommunicatum, tamen subintelligitur semper illa clausula, *nisi adsit iusta causa non parendi*, de qua prius constare non potest, quàm sit lata declaratoria, quæ non datur nisi præmissis terminis de stylo iudicis seruari solitis Felin. *in c. ad probandum, n.* 6. *de re iudic.* Cassad. *decis.* 6. *n.* 10. *de caus. possess. & propriet.* Lancellot. *de attentat. lit. penden. in præfat. n.* 306. & 312. & fuit sæpissimè in Rota decisum.

5 Ex quibus patet quàm præcipitanter iudex subdelegatus, non præfixo alio quàm trium horarum termino ad parendum Bernardo contra eum sententiam declaratoriam tulerit. Nec potest sustineri dicta sententia, si dicatur ipsum potuisse procedere authoritate ordinaria, quia vltra quòd id facere non potuit sine vitio attentatorum pendente lite, siue coram A. C. siue in Rota, ex lectura sententiæ apparet ipsum solummodo processisse tanquam delegatum ad effectum dandi immissionem Francisco Perazzono, vt sonant verba sententiæ.

6 Nec etiam obstat quod dicitur forsan alia de causa fuisse Bernardinum à Vicario excommunicatum, v.g. ob recursum ad iudices laicos, quia contrarium apparet ex sententia lata contra D. Bernardum die 3. Septembris 1615. in qua iudex reddit rationem cur Bernardum declarauit excommunicatum, quia constat ipsum cum hominibus armatis præstitisse impedimentum, quominus possessionem præbendæ D. Francisco traderet, nec hodie reuocatur in dubium nullitas alterius sententiæ quàm supradictæ, & ita cessant quæ dicuntur citandum esse Procuratorem fiscalem, cùm appareat ipsum nunquam fuisse in causa, nec sententiam de cuius validitate agitur ad eius instantiam latam fuisse, nec hodie Bernardus prætendit absolutionem, nisi excommunicationis, quam incurrisse declarat dicta sententia exequutoris sub die 3. Septemb. 1615. lata. In quam sententiam eo libentiùs Domini iuerunt, quia postea causa in signatura proposita translata fuit exequutio Breuis arbitrio Rotæ, in qua proposito aliàs per me dubio, fuit super iure Francisci super meritis causæ multum dubitatum.

Et ita decisum, &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Romana de incoronatis. Veneris 28. Februarij 1614.

ARGVMENTVM.

Argumentum sumas ex summario.

SVMMARIVM.

Euicta rei valor vbi refundi debet æstimandus est iuxta tempus euictionis, num. 1. in fine, & num. 2. vbi, quid si post euictionem rei euictæ valor auctus fuerit.

DECISIO DCXXVI.

CVm fratres de incoronatis inter se deuenissent ad bonorum communium diuisionem, cum quibusdam pactis, & conditionibus, & inter alia, vt Marius Fanus ea deberet æstimare, ad effectum, vt singulorum portiones ad æqualitatem reducerentur: secuta dicta æstimatione, fuit coram Illustriss. Lancellotto 27. Iunij 1607. & curá me 10. Iunij præteriti decisum ad fauoré Marci Antonij pro summa liquidata relaxandum esse mandatú; verùm D. Io. Baptista se grauatum asserebat, eò potissimum, quòd euictis de anno 1573. Marco Antonio rubris 24. cum dimidio Casalis Aquæ Trauersæ, quod cómuniter possidebat ipse voà cú omnibus aliis fratribus, immissus fuisset in possessioné totidem rubrorú eiusdem Casalis, & in vim specialis transactionis illa retinuit. Vnde cùm postea fuerit actú de pretio dictorú rubrorum euictorum, Dominus Io. Baptista prætendebat, illud non de tépore euictionis anni 1573. sed æstimationis, videlicet de anno 1605. esse desumendú. Et super hoc à me dubio proposito, fuit responsum quoad valorem istorum rubrorum esse attendendum tempus euictionis; quia cùm in transactione fuerit D. Io Baptistæ, & fratribus promissa pro dictis rubris euictis æqualis compensatio, vt possit decerni qualis illa esse debeat de dicto tempore, valor est inspiciendus. nam regulariter ad effectum refundendi rei euictæ pretium de eodem tempore valor attenditur. *l. euicta re* 1. & 2. *ff. de euict. l. Titius la* 1. *ff. de act. empt* & ibi Doctores, Surd. *consil.* 52. *num.* 50. *lib.* 1. 1

Verùm, quia effectus dubij tendebat ad inducendam tépore æstimationis bonorum æqualitatem inter fratres, ideò fuit additú, si quod beneficio temporis augmentum valoris dictorum rubrorum prouenisset, illud vtilitati, & commodo Io Baptistæ, & fratrum cedere debere, prout etiam incideoter corá Illustriss. Lancellotto, & nouissimè coram me fuit decisum. iuri enim consonum videtur, vt ad eum spectet prædiú augmétum, cui propter secutam euictionem ab initio facienda erat terrarum restitutio. *l. si fundus, in principio, & §. si res. l. Paulus. § si domus ff. de pignorib.* Menoch. *consil.* 26. *n.* 7. *lib.* 1. Surd. *consil.* 128. *n.* 3. *in fine, & n.* 10. & 16. *lib.* 1. cùm idem sit iuris de augmento, ac de principali. *cap. accessorium, de reg. iur. in* 6. & latè in his terminis Surd. *d. consilio* 128. *n.* 3. *vers. si igitur, & n.* 16. *lib.* 1. Molin. *de Hisp. primogen. lib.* 1. *cap.* 26. *num.* 17. & 18 *vers. idem.* Quare, si dictum augmentum non cederet in Ioannis Baptistæ & fratrum vtilitatem, non illis daretur sufficiens compensatio in transactione promissa; quia fraudarentur isti fratres augmento ex beneficio temporis proueniente, quod illis deberetur, si dicta rubra non fuissent euicta, &c. 2

R. P. D. CAVALERIO.

Romana societatis. Mercurij 4. Martij 1618.

ARGVMENTVM.

Falsitatis suspicio habetur pro concludenti probatione quando agitur ciuiliter ad tollendam fidem instrumento, & agitur in hac decisione de nominatione periculi vitæ in vna societatis officij ex nonnullis præsumptionibus suspecta de falso.

SVMMARIVM.

Falsi suspicio habetur pro facultate, vbi agitur ciuiliter ad tollen

tollendam fidem instrumento,n.2. & seqq. vbi recensentur nonnulla falsi suspiciones.

Falsitatis suspicio non leuis est quando facta diligentia alias in Protocollo in eo non inuenitur scriptum id quod reperitur in transumpto,n.3.vers.Tertiò accedebat.

Societatis pactum iniquissimum est quòd vnus socius sit in damno sine lucro,num.4.

.DECISIO DCXXVII.

1 MOrtuo Plinio Bonjoanne de anoo 1610.eius filij & hæredes egerunt coram A.C. cõtra Ioffredum Sauium & litis consortes pro restitutione sortis principalis & solutione fructuum societatis officij scut.mille,aliàs ad fauorem d.Plinij, in qua Ioffredus bonam fidem recognouerat: Ioffredo autem excipiente de lucro per mortem Plinij,& replicantibus hæredibus Plinium in ratificatione societatis coram Notario & testibus nominasse periculum vitæ Angelæ vxoris, fuit lata sententia ad fauorem Ioffredi; commissa in Rota causa appellationis dubitatum fuit,an sententia esset confirmanda?& causa pluries proposita, tandem resolutum fuit pro confirmatione sententiæ. Partes enim concordabant in eo quòd de tempore mortis Plinij d.nominatio periculi vitæ eius vxoris non erat registrata in fine,aut in margine instrumenti,sed registratio facta fuerat post illius obitum, seu potiùs extensa quædam annotatio,vt prætendebant facta per d. Notarium ex fide reperta inter scripturas eiusdem Plinij post eius mortem repentinam, & ex quodam sacculo chartæ,quod idem Notarius asserebat postea reperisse in vno pulpito.

2 Verùm DD.non censebant in tali annotatione sacculi posse fieri fundamentum tanquam suspecta,si non ad effectum vt Notarius incurreret notam falsitatis, prout in iudicio criminali fuerat absolutus, saltem ad hoc vt ei fides non adhiberetur in præiudiciũ Ioffredi iuxta celeberrimam Salomonis decis.*in cap.afferte mihi gladium,de præsumpt.*vbi sapientissimus ille ex sola præsumptione tulit sententiam diffinitiuam in causa ciuili,& inde notarunt Doct. in ciuilibus sufficere solam suspicionem falsitatis.Aym.*consil.*56.*n.*21 vbi dicit hoc maximè procedere contra instrumentum,cuius probatio est miraculosa,& contra ius vt credatur pelli animalis mortui sine alio adminiculo, vt tradit Innoc.*in cap.cum P.Tabellio,n.*1.*circa fin.vers.& hoc sic probo, de fide instrum* cum plurimis cumulatis per Pedem.*dec.*117. *num.*7. quòd si sola suspicio sufficit ad labefactandam instrumenti solemniter extensi fidem,magis videbatur sufficere in præsenti casu ad infringendam fidem chartulæ volantis,super qua tanquam matrice fuit facta extensio.

3 Suspiciones autem multifariam deducebantur , & primò ex d.extensione facta tempore suspecto,nempe post obitum Plinij.Secundò quia in eodẽ sacculo erat descripta nominatio alterius societatis in personam Alphonsi Alrouiti facta per Bonellum,qui examinatus deposuit hoc non esse verum,quia non erat necessaria talis nominatio , cùm periculum esset super vita Alphonsi,vt apparebat ex ipso instrumento societatis, & quòd ipse omnia notauerat in libro ad hoc particulariter distincto,quæ dispositio videbatur admodũ iuri similis. Tertiò accedebat diligentia facta per Ioffredũ mortuo Plinio in protocollo & broliardello,in quibus aliqua annotatio non fuit reperta,& protestatio facta per Ioffredũ Francisco Notario,ne aliquid innouaret, & quòd postea visa extensione d.nominationis cœpit clamare & conqueri contra Notariũ quòd debebat eã relinquere in pendẽti,prout erat antea,vt testes deponunt,ex d. autẽ diligentia quærendi & nõ inueniendi ratificationẽ seu nominationem descriptam in protocollo,seu broliardello insurgere suspicionẽ falsitatis, tradit Natt.*cons.*633.*in fine*,cum aliis adductis per Menoch.*præsumpt.*32.*n.*20.*lib.*5.prout etiã insurgit ex tarditate protocollãdi & registrãdi.Aym.*cons.*28.*n.*3.*&* 6. cũ allegatis copiosè per Fario.*de falsitat.& simul.q.*153. *n.*181.Demum,quia testes deponebant eundem Franciscum Notarium dixisse Ioffredo qualiter fuerat superlucratus societatem, & quòd volebat strenam pro bono nuncio,qui illam permiserat.

Sed quod principaliter mouit DD.illud erat , quia 4
hæc prætensa nominatio,de qua in sacculo,nõ fuit reperta penes Notariũ quando Plinius obiit, sed Notarius dixit postea d. sacculũ reperisse , vnde videbatur suffragari posse hæredibus,cũ Ioffredus de illa nõ habere,aut habere posset notitiam,si Notarius quiþerat substitutus, sacculum amisisset , vel si obiisset , aut ab officio recessisset,itaut Ioffredus casũ quo vxor Plinij decessisset,non potuisset lucrari societatem, & sic semper fuisset in damno sine aliquo lucro,quod est genus societatis iniquissimũ,vt est text. *in l.si non fuisset,in fin. ff.pro soc.*Castr.*cons.*169.*n.*2.*lib.*2. & considerauit Rota in Romana societatis officij 19. Aprilis 1602. coram Illustrissimo Cardinali Lancellotto.

Et ex his potissimum fundamentis conclusum fuit sententiam esse confirmandam,&c.

R.P.D. MARTINO ANDREA.

Bononien.de Binarinis. Lunæ 5. *Martij* 1618.

ARGUMENTUM.

Gratia iustificata exequutionem meretur , quando,& ex quibus dicatur iustificata , & quando subreptitia reputetur. in hac decisione multa explicantur notanda.

SUMMARIUM.

*Gratia si iustificata fuit , exequutioni omnino demandanda est,num.*1.

Paupertas non cessat ex eo quòd quis aliquid habeat,sed parum,ibid.

Paupertatis probatio non excluditur ex eo quòd quis habeat industriam,& operam,quando de ea agitur ad certum,& determinatum effectum,num 3.

Gratia facta ad fauorem diuersarum personarum, vna mortua alteri facta non tollitur,num 4.

*Liber Datary plenè probat scripta in eo,num.*5.

Mors probatur ex libro Parochi,ibid.

*Gratia dicitur perfecta ex sola signatura,n.*6. *&* 7. *vbi propterea quòd non attenditur dies expediti Breuis.*

*Supplicatio attenditur, & non expeditio litterarum ad effectum vt gratia dicatur subreptitia,n.*8.

*Subreptio tollitur si de non expressis Papa potuit saltim in genere cogitare,num.*9.

Subreptio gratia non inducitur ex taciturnitate eorum , qua Papam à gratia non retraxissent, aut difficiliorem reddidissent,ibid.

*Sanguinem suum odio habere nemo præsumitur,n.*10.

Odium irrationabile attendi non debet à Principe,ibid.

*Gratia quando expirata dicatur per mortem Papa qui eam concessit,num.*11.

Clausula Constito,*apposita in gratia,nunquid faciat vt ea exequi non possit sine citatione,n.*12.*&* 13.

DECISIO DCXXVIII.

VIsum fuit Dominis sententiam Auditoris Generalis Bononieñ.esse infirmandam, quia cùm gratia 1

tia

tia Ioannis esset in omnibus iustificata, non erat deneganda illius executio. *cap. si Capitulo*, vbi gloss. *in verbo exequatur, de concess. preben. in* 6. Sarnen. *in tract. Breu. n.* 4. Mohedan. *decis.* 13. *vt lit. pend.* & fuit dictum in Hispalen. præeminentiarum 17. Iunij 1613. coram R. P. D. meo Pamphilio, & in Cremonen. pensionis 5. Decembris 1614. coram me.

2 De iustificatione constabat. Nā dispositio Pauli testatoris, in qua Alphonsus, & post eum Horatius erant instituti, & eidem Horatio quandocunque decedenti absque filiis legitimis, & naturalibus substitutus vnus Orphanus Hospitalis Sancti Bartholomæi Bononiæ sorte extrahendus, qui vocari deberet de nomine, & cognomine ipsius testatoris, probatur ex eius testamēto summario *n.* 1. Quòd Hieronymus obtineret hanc hereditatem ex concessione fel. record. Gregorij XIII. similiter probatur ex litteris in forma Breuis, eod. summario *num.* 2.

3 Paupertas Margaritæ & eius filiorū bene etiā probatur ex testibus in summario *n.* 4. Nec talis paupertas excluditur ex eo quòd Margarita habuit dotē scut. 350. & filij possident vnā domum, & stabulum, ac alias possunt sibi victū quærere ex aucupio & artificio; cùm tamen fuerit narratū Margaritam esse pauperrimam, ita vt non posset aliunde suis & filiorum necessitatibus subuenire, nisi de illo subuētionis auxilio sibi succurreretur; quia testes hęc omnia deponūt, & nihilominus dicunt illos esse valde pauperes; etenim paupertas nō cessat ex eo quòd quis aliquid habeat, sed parum. Castren. *in l. id quod pauperib. n* 4. *C. de Episc. & Cleric.* Luc. de Penn. *in l. omnes n.* 5. *C. de annon. & tribut. lib.* 10. & vbi agitur de paupertate ad certum, & determinatum effectum, non attenditur industria nec opera propter fragilitatem humanæ potentiæ, quæ variatur ex tempore, sed an quis habeat tot in bonis, itaut ex eis, viuere possit, Aldobrandin. *consil.* 28. *n.* 26. *& seq. lib.* 1. & fuit decisum in Viterbien. alimentorum 22. Iunij 1615. coram R. P. D. meo Verospio.

4 Non obstant aliæ subreptiones allegatæ. nam illa quòd Margarita, quę in Gratia dicitur Oratrix de tēpore illius, iā decessetat, ex eo non videtur releuare, quia gratia fuit concessa non solùm intuitu & ad commodū Margaritæ, sed etiam eius primogeniti, & sic eadem præmortua similiter in fauorē filiorum sustinetur, quia quotiescumque in eadem supplicatione reperiuntur duæ gratiæ separatæ factæ ad fauorem diuersarum personarum, vna mortua gratia, alteri facta non tollitur. Abb. *in cap. sedes n.* 4. & *ibi* Felin. *num.* 2. *de rescript.* cum aliis per Modern. *super regul.* 8 *gloss.* 5. §. 9. *n.* 59. *cum duobus seqq.*

5 Et difficultas omnino tollitur ex facto. Nā, vt patet ex libro Illustriss. Datarij, vbi adnotantur rescripta signaturæ Gratiæ summario *n.* 5. qui liber plene probat. Rot. *dec.* 419. *in fine part.* 3. *lib.* 3. *diuers.* Seraph. *dec.* 1088. *n.* 4. *& decis.* 1108. *n.* 2. Supplicatio fuit signata sub die 11. Ianuarij 1599. & Margarita obiit die 14 Ianuarij, & sic biduo post supplicationem signatam, vt probatur ex annotatione Parochi illius temporis, & per ipsummet scribētem, & modernum Rectorem formiter recognita, cui in hac materia stari debet tanquam de spectantibus ad eius officium. Imol. *consil.* 110. *ad finem.* Mandos. *super reg.* 18. *q.* 10. *n.* 4 Rot. diuersor. *dec.* 120. *num.* 1. *part.* 2. & alias sępe, cum qua concordat partita libri societatis Sancti Francisci, & conueniunt testes, vt hæc omnia probantur in summario *n.* 8.

6 Nec dubium est quin ex sola signatura Gratiæ dicatur perfecta & ius quæsitum parti Sarnen. *in reg. de infirm. question.* 18. *num.* 5. *versic. Nam non est dubium.* Cassadur. *decis.* 4 *num.* 2. *de cans. possess. & propriet.* Verall. *decis.* 267 *num.* 1. *&* 3. *part.* 1. *& decis.* 88. *num.* 2. *part.* 3. Accoramb. *decis.* 12. *lib.* 1. Rot. *decis.* 418. *num.* 3. *part.* 1. *diuersor.*

Quinimmo gratia Papæ solo verbo perficitur. Bald. *in l. humanum, ad finem versic. Breuiter verius est. C. de leg.* Abb. *in cap. nostri num.* 4. *versic. Dic tamen quod immediate, de electionib.* & tradunt Archidiac. Ioan And. & omnes *in proœm.* 6. Felin. *in rubric. de constit. num.* 5. *versic. Et conclusio est*, Paris. *consil.* 5. *num.* 60. *lib.* 4 Et ideo licet Breue fuerit expeditum sub posteriori data, nempe sub die 20. Februarij; tamen illa expeditio non debet attendi ad validitatem gratiæ, quia non est de substantia illius, sed solùm fit ad illius probationem, vt tenent omnes supradicti, & beuè etiam declarat Geminian. *consilio* 106. *num.* 6. *versic. Nam licet quoad solemnitatem.* Rot. *decis.* 87. *num* 7. *de rescript. in antiq.* Mohedan. *decis.* 9. *vt lit. penden.* & fuit dictum in Conchen. beneficij de Valdeiudios 14. Nouembris 1611. & 13. Iunij 1612 coram R. P. D meo Damasceno. 7

Alia subreptio quòd non fuerit narratū Orphanum eligendum debere extrahi ex Hospitali Sancti Bartholomæi, tollitur ex ipsa supplicatione in summario *n.* 6. vbi hoc expresse legitur, & licèt non legatur in Breui, tamen ad effectum subreptionis attenditur supplicatio, quicquid sit ad effectum iustificationis, vt pluries fuit decisum. 8

Minus etiam releuat quod fuit narratum, Margaritā fuisse à fratre simpliciter præteritam, cùm tamen testator enixè prohiberit ne illa de suis bonis plusquam quinq; solidos haberet. Quia ex illa narratiua præteritionis satis potuit Papa saltim in genere cogitare quòd testator voluit illam a successione excludere, quod sufficit ad euitandam subreptionem. Felin. *in cap. nonnulli, num.* 18. *post med. versic. Et ideo si sic est, de rescript.* Achil. *decis.* 3. *in fin. qui fil. sint legit.* Verall. *decis.* 49. *num.* 5. *part.* 1. Rot. diuersor. *decis.* 198. *num.* 4. *part.* 2. Vltra quòd causa propter quam Papa fuit motus ad gratiam concedendam, fuit miserabilis status Margaritæ, & eius filiorum, & ideo quamuis fuisset expressa dicta exclusio Margaritæ, Papa nihilominus gratiam concessisset, nec se difficiliorem reddidisset, quo casu taciturnitas non vitiat. Ægid. *decis.* 4. Rot. *decis.* 70. *de rescript. in antiq.* Cassad. *decis.* 12. *num. fin. de praben.* Cæsar de Grassis *decis.* 8. *num.* 2. *cod. tit.* & sæpius fuit decisum, &c. 9

Hinc tollitur alia subreptio quòd non fuerit narratum filios Margaritæ tempore testamenti fuisse iā natos, & testatori cognitos, quia nec etiam huiusmodi narratiua retraxisset Papam à concessione gratiæ stāte dicta miserabilitate, quam si ipsemet testator cogitasset posse aliquando dictis suis nepotibus superuenire, potius illos, quàm extraneum vocasset, cùm nemo presumatur odio habere sanguinem suum gloss. *in l.* 1. *ff. de in ius vocan.* Bolognett. *consil* 24. *sub num.* 3. & quatenus hoc odium testator erga suam carnem habuisset, illud tanquam irrationabile Princeps non attendisset quominus talem gratiam ad fauorem nepotum concederet, sic enim Princeps censeretur disposuisse in melius, quam fecerit testator, iuxta cons. Castren. 358. *num.* 2. *versic. Item non video grauamen, lib.* 1. Rot. *decis.* 1122. *part.* 4. *lib.* 3. *diuersor.* 10

Vltimò non obstat quòd gratia per mortē Papæ cōcedētis re integra expirauerit, cū nō esset gratia facta, sed cōmissum exequutori vt gratiā ipse faceret. *c. si cui, de praben. in* 6 & ibi gloss. & Doct. Gabr. *eod. tit. concl.* 1. *n.* 5. cum aliis allegatis. Quia quicquid sit de hoc, an simus in gratia facta, vel facienda, tollitur difficultas, quia in vita Pontificis litteræ fuerunt præsentatæ coram executore, & fulminatus processus, ita quòd res desierit esse integra. Lap. *in d. cap. si cui num.* 4. & post eum Dominic. *numer.* 6. *versic. l. apus.* Abb. & Franch. *num.* 3. 11

n.3.in fine. Quod & tenuit Rota in Mediolanen. Antianatus 30. Octobris 1592. coram bo me Oiano.

32 Et quamuis dicatur processum fuisse nullum ex defectu citationis Hospitalis S. Bartholomæi, quæ erat necessaria stante clausula *consbito*, de qua in Breui; tamen hæc nullitas cessat in proposito ex tenore Breuis, in quo non fuit facta aliqua mentio Hospitalis, & ideo cùm non appareret quis esset citandus, potuit exequutor pro verificatione narratorum extraiudicialiter se informare, & assumere partes meri exequutoris, vt in terminis dictæ clausulæ tradit Ancharan. *consil.297.num.9.* & sequitur Felin. *in cap. vltimo, n. 22. versic. Item amplia, de præsumpt.* Mandos. *in tract. de monitor. quæst.3. num. 4. versic. Verum etiam aduertendum*, prout sequuta est Rota in Pacen. puritatis 11. Decembris 1609. coram R.P.D. meo Manzanedo, & in indiuiduo ad perpetuandam iurisdictionem ita declarant Lap. Geminiau. & Franch. *vbi suprà*.

33 Nec releuat quòd expressio iurium Hospitalis, de qua in supplicatione, fuit omissa in litteris ob malitiam partis, vt non teneretur illud citare coram exequutore, quia discordia inter supplicationem & litteras expeditas tribuitur non parti impetranti, sed expeditoribus, secundùm decis. Caputaq. 53. *lib. 1. in manuscript.*

Et ita decisum, &c.

R. P. D. DVNOZETTO.

Meliten. Baiulatus. Luna 5. Martij 1616.

ARGVMENTVM.

Transactio seruanda, & gesta contra transactionem, sunt inualida, & irritanda.

SVMMARIVM.

Concursui ad baiulatum renunciari potest, n. 1.

Transactioni standum est, gestáque contra transactionem iniusta, & irritanda sunt, ibid.

Proœmium denotat causam finalem, n. 2 in fine.

Transactio præsumitur facta ad tollendam omnem occasionem litigandi in quocunque casu, non autem in vno casu tantùm, ibid.

Spei, seu alea emptio quando facta dicatur, & de materia, num. 3. vers. ex quibus.

Transactio debet sortiri suum effectum, licèt deficiat causa ex qua quis motus fuit ad transigendum, n. 7. in fine.

DECISIO DCXXIX.

1 Visum fuit Dominis electionem factam in fauorem D. Commendatoris Herculis Vintimilij de baiulatu, de quo agitur, cum inde secutis, esse infirmandam, & ita standum esse in decisis sub die 27. Nouembris 1617, quia stante concordia, iuramento ipsius D. Herculis, confirmatione Apostolica, ac Magni Magistri auctoritate roborata in electione baiulatus erat præferendus D. Gulielmus Vacheras Commendator, iuxta formam dictæ concordiæ, in qua apparet in ipsius fauorem fuisse renunciatum petitioni, & concursui ad dictum baiulatum per dictum D. Herculem, qui propterea prohibebant petere dictam electionem. *l. si quis iusiurandum. C. de reb. hered. l. querit. §. si venditor, ff. de ædil. edict. l. 1. § qui semel. ff. de succ. edict. cap. quàm periculosum*, & ibi notata *7. quæst. 1.* cum sim. Vnde necessariò sequitur electionem factam contra formam præcisam concordiæ D. Gulielmo contradicendam esse iniustam, & irritandam. *cap. quàm sit, & cap. cupientes, de elect. in 6.* Cald. *consil. 7. num. 3. eod. tit.* Lap. *alleg. 8. num. 6.* gloss. *in cap. si tibi absenti de præben. in 6.* cùm nec ipsemet D. Hercules delatum baiulatum potest sine culpa periurij acceptare. *cap. fin. de iureiur. in 6.* vt ex multis rationibus firmatum fuit in supradicta decisione sub die 27. Nouembris 1617. in hac causa coram me facta, qua rursus examinata placuerunt Dominis, non obstantibus quæ in contrarium magna verborum serie deducuntur.

Et primò non obstat, quod dicitur non euenisse casum concordiæ, quæ sola fuit facta in casu, quo alicuius prioratus, seu baiulatus vacatio eueniret, postquam dictus Hercules, seu dictus Castuel fuisset actualiter electus Magnus Commendator; & non in casu, qui nõ accedit, non comprehenso in dicta concordia, vt fusiùs per informantes pro D. Hercule. Quicquid enim sit, vtrùm pro adeptione licentiæ concordia suum sortita fuit effectũ, responsum fuit hunc sensum non posse ex verbis dictæ conuentionis, sed potiùs contrariũ colligi, & primò si ponderetur principiũ dictæ concordiæ, apparebit initã fuisse ad euitandum lites, & conseruãdam pacem inter ipsos Equites, &c. ex quo proœmio causam finalẽ dignosci indubitati iuris est, vulg. *l. fin. ff. de hered. inst.* vnde dicendũ partes voluisse per hanc cõuentionẽ tollére omnem occasionem litigandi in quocunque casu, non autem in vno tantùm particulari. 2

Deinde quanto accuratiùs ad verba concordiæ cõsiderantur, visa sunt elidere intentionem D. Herculis, quia ex his patet dictum D. Gulielmum voluisse cedere dictis DD. Vintimilio, & Castuel, eorúmque cuilibet omne ius quod poterat prætendere ad Magnam Commendam, & licentiã, eueniente earum vacatione, & vice versa DD. Vintimilium, & Castuel renunciasse in fauorẽ dicti D. Gulielmi omni iuri, quod poterant prætendere in vno ex duobus Prioratibus, seu baiulatu expressis in dicta concordia, in qua leguntur hæc verba. *Il Commendatore Vacheras d'addesso per all'hora si dichiara di lasciar correre alli detti Signori suoi doi passaggi, la dignita di Gran Commendatore, & sua locotenenza quando verranno à vacare in moda*, &c ibi *& per ricompensa di questa sua cessione li Signori Vintimilia, & Castuell d'adesso per all'hora sonno ceduto, & cedono ac Vacheras generale sopra valtre dignità della lingua di Prouenza.* Ex quibus verbis clarissimè demonstratur fuisse initã inter partes transactionem super futuro euentu, quasi esset emptio spei, seu aleæ, vt dicitur *in l. nec emptio. ff. de contrab. empt. & in l. sic actum retu ff. de act. empt.* qui casus euentualis, seu alea in duobus consistebat, quorum primum est si Magnæ Cõmendæ vocatis contigisset per mortẽ Magni Commendatoris ante vacationẽ baiulatus: alterũ si euenisset processum ob adeptionẽ alicuius ex Prioratibus magni redditus, per quã ipsa Magna Cõmenda vacasset in vtroque, non ex istis casibus D. Gulielmus omnino excludebatur, & ipsi DD. Vintimilius, & Castuel fructu cõcordię soli gaudebant; & licèt casus fortuitus cesserit in fauorẽ D. Gulielmi, non possunt propterea resilire à contractu, teneri ùsque ipsam aleã subire. *d. l. nec emptio.* & ibi Bald. *de contrahen. empt. d. l. si iactũ*, & ibi Bart. *ff. de act.* idem Bart. *in l. cotem ferro. §. qui maximos, n. 6. vers. non ad quæstionem, de publ. & vectig.* 3

Huic interpretationi non obstant verba concordiæ in contrariũ ponderata, & primò illa verba, *in modo che li sudetti siano prima di lui eletti gran Commendatori*, quia ista verba reperiuntur apposita in ea parte concordię, dum agebatur de dispositione Magnæ Commendæ, ad quam per D. Gulielmum videbatur ius aliis, & ideò illa verba, *necnon*, debent intelligi respectu eius Magnæ Commendæ, vt ad eam dictus D. Gulielmus non potest prætendere ius, nisi postquam alij duo, seu vnus illorum essent priùs electi Magni Commendatores: 4

nun

non autem leguntur apposita respectu Priotatuum, ad quos cedebant contrahentes ius dicto D. Gulielmo in ea parte concordiæ per dispositionem particularem, quod clariùs, & euidentiùs demonstratur ex eadem declaratione apposita in cessione facta ad fauorem dicti D. Gulielmi his verbis concepta, *& che auanti esso Vacheras non dimandaranno, ne pretenderranno cosa alcuna sopra quel Priorato, o Baliaggio che verrà accettare in modo che resti pacificamente prouisto d'uno d'essi auantili sudetti successori Castuel, & Vintimilia.*

5 Ex quibus verbis visum fuit dictam Prioritatem fuisse per partes consideratam ratione dignitatis, ad quam fiebat cessio singula singulis congrue referendo, vt scilicet respectu Magnæ Commendæ prius prouiderentur DD. Vintimilius & Castuel, quàm D. Vacheras; respectu verò aliorum Priotatuum, seu Baiulatus prius dictus Vachetas, quàm prædicti alij prout sorte contigisset vocatio.

6 Nec etiam obstant illa verba apposita in subsequente cessione ad fauorem D. Gulielmi. ibi, *dadesso per all'hora*, & sic postquam alij obtinuissent Magnam Cómendam, quia ista verba æquè fuerunt apposita, *ex nunc, prout ex tunc*, quando vacauerint dignitates, vt tunc censeant cessum ius, vt colligitur ex eo, quòd eadem verba reperiuntur etiam scripta in prima cessione ad fauorem D. Vintimilij, & Castuel facta, vt videre est ex lectura concordiæ, & ideò non potest dici apposita ad ostendendum prius Vintimilium, & Castuel esse prouidendum de Magna Commenda, quàm Vaqueras aliquem Priotatum, seu baiulatum assequi possit.

7 Nec placuit Dominis, quod obiicitur, lumen esse intellectum concordiæ, præsupposito, quòd Magnus Commendator deberet acceptare bainlatum vigore litteratum expectatiuç, prout maior pars Commendatorum prædecessorú facere solet. Placet enim responsio litteras expectatiuæ, seu antianitatis concessæ Magno Commendatori non continere necessitatem, sed meram facultatem, qui vtendo iure suo nulli inferre dicitur iniuriam, & ita si Hercules, & Castuel consentiendo concordiæ cogitarunt Magnum Commendatorem acceptaturum primum Prioratum vacaturum, seu baiulatum, debebant etiam prudenter cogitare dari posse casum in quo fieri non potest acceptare in præiudicium fratris, cùm spem haberet consequendi Prioratum magni valoris si suprauiuet, qui ei labi non potest, nec sequitur ex eo concordiam non debere sortiri suum effectum, quia non defuit causa obligationis, licèt fortè fortuito, causa ex qua motus fuit D. Vintimilius ad faciendam concordiam. *l.* 1. & ibi Bald. *C. de pact.* Ias. *in l. si pecuniam, vers.* 4. facit *num.* 20. *ff. de cond. caus. dat.*

8 Non obstat denique iniustitia, seu inæqualitas allegata per informantes pro D. Hercule, quia tota facti serie perspecta, visum fuit Dominis concordiam vtiliorem fuisse dictis DD. Herculi, & Castuel, quàm D. Gulielmo, quia in duobus casibus ipsi fructu concordiæ potiebantur, nimirum si promouebatur Magnus Commendator, aut si vacabat aliquis ex dictis Prioratibus magni honoris, & redditus, quos verisimiliter Magnus Commendator acceptasset à D. Gulielmo, nulla alia spes aderat, nisi casus, qui fortuito fouente votis fortuna aduenit. Ex quibus, & aliis fusiùs ponderatis per informantes ita fuit vtraque parte informante decisum.

Decis. recentiss. Rota Rom. Pars II.

R. P. D. DAMASCENO.

Lauretana iurisdictionis. Lunæ 5. *Martij* 1618.

ARGVMENTVM.

Cardinalis assertioni standum est in pluribus casibus, de quibus in hac decisione, cætera habes in summario.

SVMMARIVM.

Successores in dignitate ligantur in ordinationibus factis de mandato Papa, num. 1.
Cardinalis assertioni creditur se aliquid fecisse de mandato Papa, quando Papa est præsens, nec agitur de re directa tertio præiudiciario, num. 2.
Cardinalis assertioni de sua commissione, seu iurisdictione creditur, ibid.
Cardinali asserenti verisimilia creditur, n. 2. *&* 3. *vbi ponitur exemplum huius conclusionis.*
Cardinalis assertioni de gestis a suo antecessore multum deferendum est, num. 3. *in fine.*
Protectoria Ecclesia de iure spectat ad Episcopum, num. 4. *nisi fuerit deputatus specialis Protector. ibid.*
Declarans id quod obscurè continetur in aliqua dispositione non dicitur de nouo facere, ibid.
Regula de non tollendo iure quæsito non est necessaria derogatio in declaratione, ibid.
Constitutiones Papa habent suum robur etiam quòd non sint acceptata à Papa, num. 6.

DECISIO DCXXX.

POst factas resolutiones in hac causa, quòd Sancta Capella sit comprehensa in erectione Cathedralis Lauretanæ, deuentum fuit ad capitula, siue ordinationes per quondam Cardinalem Lancellottum facta, quorum interpretatio priusquam resumererent, opportunum visum fuit, in primis disputare, an essent seruanda? Super quo dato particulari dubio, pro affirmatiua fuit tentum, quia dictus cardinalis attestatus fuit in fine dictorum Capitulorum, se illa fecisse de mandato Sixti Papæ Quinti, & eius communicato consilio: quando autem ordinationes emanant à Summo Pontifice, vel ab illo fuerunt confirmata, tunc ligant omnes, etiam qui successerunt in dignitate, saltem quando loquuntur sub nomine dignitatis, vt sunt de quibus agitur, ibi, *spectantia ad D. Episcopum Lauretanum:* per ea quæ latè habentur *in cap. quoniam Abbas. de offic. deleg.* vbi Panormit. *num.* 4. *&* 7. Honded. *consil.* 5. *num.* 43. *vol.* 2. Rot. *decis.* 452. *num.* 1. *part.* 1. *diuers.* Card. Seraph. *decis.* 153. *num* 1. 1

Quòd autem capitula fuerint facta de mandato summi Pontificis, & eius communicato consilio, probari visum fuit ex attestatione dicti Cardinalis: nam, etsi controuersia sit inter scribentes, an, & quando stetur assertioni Cardinalis, vt patet ex cumulatis pro vtraque parte per Gabr. *concl.* 3. *de prob* u. *per tot.* attamē concordare videntur, quando simul concurrunt infrascripta, nempè, quando Papa est præsens, ad quem facilè recurri potest pro certificatione, Gabr. *vbi suprà n.* 20. *cum duob. seqq.* Put. *decis.* 3. *versic. circa primum. lib.* 1. *in nouiter impress.* Caputaq. *decis.* 95. *part.* 1. Item quòd asserat rem directè non præiudicialem tertio, Gabr. post alios *vbi suprà num.* 18. & faciunt *decis.* 33. *de præben. in antiq. & decis.* Ægid. 183. *in princ.* dicentes credi Cardinali asserenti de sua commissione, seu iurisdictione. Tertiò, quòd asserat verosimilia, vt colligitur ex *c. nobilissimus* 97 *dist.* vbi est sedes huius materiæ, 2

ibi, *& eloquiorum illius veridicas cognoscentes assertiones*, & not. Ang. *consil. 182. num. 1. in fin.* Hæc autem tria visa fuerunt concurrere in proposito casu. nam quòd Papa esset præsens in loco, vbi Cardinalis fecit arrestationem, non dubitatur: quòd materia non sit præiudicialis, deductum fuit ex infrà dicendis super derogatione reg. *de iur. quæs. non tollen.*

Quoad verisimilitudinem, considerarunt Domini, quòd in Bulla super erectione dictæ Cathedralis fit mentio, quòd remaneat Protectoria. Papa enim ibi mandat, quòd nouus Episcopus recipiat partem suæ dotis de manu Protectoris: si igitur remansit Protectoria, necesse fuit determinare, quænam esse deberet pars Protectoris, & quæ pars Episcopi. nam aliàs oriri potuissent iurgia, & dissensiones, ideóque fit verisimile, quòd Papa hoc demandauerit alicui ex DD. Cardinalibus, maximè qui fuerit legum peritus, vt dictus Lancellottus, qui fuit ante Cardinalatum Rotæ Auditor. Et augetur verisimilitudo ex subsequutis, quia huiusmodi capitula fuerunt registrata in Cancellaria Episcopali; & de capitulis Sixti Papæ V. fit mentio in quodam memoriali porrecto Clementi Papæ VIII. sub nomine Episcopi Lauretani, & per dictum Papam remisso Congregationi super Episcopis, quæ etiam scripsit litteras interpretatorias dictorum capitulorum. Sicut etiam de eisdem capitulis, tanquam confectis de mandato Sixti Papæ V. fit mentio in alio Breui Clementis Papæ VIII. sub die 17. Augusti 1599. qui amplius super illis dispositionem suam fundauit. Vnde tali assertioni de gestis ab antecessore, visum fuit esse multum deferendum, ex cumulatis per Gabr. *de probat. concl. 2. num. 11.* Put *decis. 355. num. 5. lib. 2. in antiq.* Vlteriùs de obseruantia in genere istorum capitulorum, & de recursu ad illa in casu differentiæ inter Protectorem, & Episcopum, deponunt quatuor testes in sum. D. Protectoris *num. 6.*

4 Non obstat quòd in dictis capitulis non fuerit derogatum regulæ *de iur. quæs. non tollen.* quia stante dubietate, quæ oritur ex Bulla erectionis, dum vult remanere Protectoriam, quæ aliàs ex natura dictæ erectionis veniebat suppressa, cùm Protectoria Ecclesiarum diœcesis de iure spectet ad Episcopum, *cap. omnes basilicæ*, cum ibi nor. per Scriben. 16. *quæst.* 7. præcipuè verò ad ipsum spectat Protectoria ipsiusmet Cathedralis, ad latè trad. per Bertach. *tract. de Episc. 5. part. 4. lib. num. 25.* visum fuit, quòd capitula continentia declarationem huiusmodi iuris dubij, non dicantur præiudicialia, quia per declarationem non aufertur ius, sed patefit illud, quod obscurè continetur in re declarata. Ideóque declarans non dicitur facere de nouo. *l. hæredes palam. §. si quid post factum. ff. de testam.* gloss. *in cap. per tuas, verb. de nouo. de donat.* Felin. *in cap. super quæstionum. num. 1. de offic. deleg.* & fuit dictum in hac eadem causa 27. Ianuarij 1617. coram me, & in specie, quòd in declaratione non sit necessaria derogatio regulæ, trad. Sarnen. *super dicta regula q. 13. num. 2. vers. & ideo pro resolutione, & seq.* Mandos. *ibid quæst 7. num. 1. & 2.* & contraria possent procedere, si Papa in erectione nullam fecisset mentionem de Protectoria: quia tunc huiusmodi capitula fuissent totaliter noui iuris inductiua, vt benè distinguit Sarnen. *loco supra allegato.*

5 Cui motiuo dictum fuit non refragari, quòd iam sit decisum Sanctam Capellam contineri in erectione, ideóque non fuisse locum nouis capitulis, quia aliàs derogarent dictæ erectioni, quia fuit responsum duas posse occurrere dubitationes in hac materia, vnam quòd Sancta Capella non sit comprehensa in erectione, ideóque Episcopum quoad illam esse habendum pro extero, perinde ac si esset alienæ, vel nullius diœcesis, & huic dubitationi occurrunt decisiones iam factæ. Altera difficultas est, quòd facta erectione Protector nullum in dicta Sancta Capella habeat ius, aut præeminentiam, perinde ac si non esset ampliùs Protector, & hoc non dicunt decisiones, nec dicere possunt, cùm ex lectura erectionis appareat, quòd Papa voluit remanere Protectoriam.

Non obstat, quòd non constet de consensu Episcopi pro tempore. nam præterquam quòd ex dicta registratione in Cancellaria Episcop. & ex aliis deductis pro parte Domini Cardinalis Protectoris, visum fuit dari magnum fumum de hoc, fuit dictum cessare difficultatem, quia in constitutionibus Papæ, qui habet immediatè potestatem à Deo, non est necessaria acceptatio inferioris. Ias. qui de communi testatur, *in l. de quibus. num. 33. de legib.* Alex. *consil. 136. n. 19. lib. 2.* & fuit latè deductum in Romana concordiæ 11. Ianuarij 1610. coram R. P. D. meo Caualerio. 6

Quoad capitula quæ dicuntur confecta à Cardinali Vastauillano, & esse anteriora istis confectis à Cardinali Lancellotto, ideóque seruanda illa, & non ista; fuit responsum non adhuc constare vnde illa sint, propterea non posse super illis fieri fundamentum. 7

Et ita, &c.

R. P. D. PAMPHILIO.

Vrbinaten. seu nullius erectionis collegiatæ. Lunæ 5. Martij 1618.

ARGVMENTVM.

Testes de vniuersitate probant quando solùm agitur de interesse vniuersitatis, & non singulorum, testiúmque numerus supplet eorum non integritatem. cætera vide in summario.

SVMMARIVM.

Testes duo, seu plures plenè probant. num. 1.

Testes de vniuersitate probant quando non agitur de singulorum interesse, sed vniuersitatis tantùm, n. 1.

Testes non omnino integri supplentur ex numero, ibid. in fine.

Immemorabilis præscriptio in quo differat à præscriptione longissimi temporis, num. 3.

Augmentum cultus diuini quomodo probetur per testes, n. 4.

Clausula, vt asseritur, ad quos referatur, apposita præsertim in litteris Apostolicis, n. 5. & 6.

DECISIO DCXXXI.

POst resolutionem factam die 27. Ianuarij præcedentis anni 1617. super non iustificatione litterarum erectionis collegiatæ, de quibus agitur, plures testes pro parte Abbatis, & litis consortium de nouo examinati fuerunt, & nonnulla iura producta: quibus stantibus causa super eisdem supradicta die 5. Martij proposita, Domini censuerunt, litteras erectionis esse iustificatas, & in hoc recedendum à decisis. Nam quòd terra Castri Durátis sit de insignioribus illarum partium, ac numeroso Clero, Doctoribus, & habitatoribus vrbanis abundet, cum aliis in dictis litteris narratis, benè deducitur ex dictis iuribus, & deponunt supradicti testes, qui cùm fuerint examinati citato D. Archiepiscopo, iuxta formam litterarum, & reddant sufficientem causam scientiæ, & sint plures, plenè probant, iuxta *l. vbi numerus. ff. de test. cap. licet. il 1. eodem tit.* Abb. *consil. 16. num. 1. circa med. vers. sed nunquid, lib. 1.* Alex. *consil. 186. in princ. lib. 7.* 1

Nec

2 Nec obstare quòd dicti testes sint de vniuersitate; quia placuit responsio, quòd cùm in erectione istius Collegiatæ non agatur de interesse singulorum, sed Vniuersitatis, dicti testes admittuntur, Bald. *in cap.insuper, num.3.de test.* Ant.de Butr. *in cap.cum nuntius,n.3. eod.tit.* Menoch. *de arbitr. cas.*106. *num.4 lib.2.* Chisan. *decis.* 189. & fuit dictum in causa Concheñ. limitum 19.Ianuarij 1596. coram Blanchetto,& in Sabinen alluuionis 19.Nouembris 1601.coram Illustrissimo Cardinali Ludouisio, & aliàs sæpe; & cùm sint plures quàm duo, quatenus propter præsumptam affectionem non essent omnino integri, supplentur ex numero,& plenam fidem faciunt, Alex.*cons.*99.*num.*17.*lib.5.* Honded *cons.*17.*num.*42.*lib.*1.Aym.*de antiq.temp.part.*1. §.*quid in lib.Officialis,n.*17.*& seq.*& fuit dictum in causa Narnien.confinium 10.Decembris 1603.coram Reuerendissimo D.meo Decano.

3 Neque refragari quòd fuerit in litteris narratum dictam terram habere iurisdictionem satis amplam in circumuicinos à tempore immemorabili, quod non fuit probatum cum requisitis de quibus per gloss. *in c.*1. *verb,memoria,de præscript.in* 6. quia fuit pro responsione ponderatum huiusmodi narratiuam esse intelligẽdã de quasi possessione lõgissimi temporis exercendi huiusmodi iurisdictionem cum titulo, vt patet ibi (iurisdictionẽ quæ satis amplam in circumuicinos ab immemorabili tempore ex Summorum Pontificum Prædecessorum nostrorum, seu & Principum secularium concessionibus, priuilegiis, & indultis exerceat, &c.) quod quidem longissimum tempus bene iustificatur ex dictis testibus, & aliis per informantes hîc deductis; non autem de tempore immemorabili propriè sumpto, cuius scilicet initij memoria non extat, iuxta terminos dictæ gloss. & quod habet vim tituli, ita vt alius titulus in eo non requiratur, Gozad. *cons.*8.*n.*37. cum aliis cumulatis per Gabriel. *de præscrip. conclus.*1. *num.*44.*&* 47.

4 Neque obstare quòd dicti testes non deponant de augmento cultus diuini in litteris narrato; quia de illo satis constare visum fuit, ne dum ex eo, quia in huiusmodi erectione plures dignitates comprehenduntur, quæ præeminentiis vti possunt, & clarè in augmentum Ecclesiæ redundant, iuxta decis. Mohed. quæ loquitur de Archidiaconatu 24. *post princip. vers. super hoc DD. de prebend.* sed etiam quia per eam augetur numerus Presbyterorum, qui Missas aliáque diuina officia debitis temporibus in dicta Ecclesia celebrare teneantur. Put.*decis.*64.*lib.*2.

5 Minus releuare quòd dicta terra dicatur esse nullius diœcesis, & quòd Abbas, seu Commendatarius pro tempore existens, iurisdictionem ordinariam, & quasi Episcopalem in ea, & locis illi subiectis exerceat, vsúmque insignium Pontificalium habere consueuerit; quia fuit responsum, quòd ista determinantur.per verba,*vt asseritur*,quæ licèt vbi sunt plures impetrantes, ad eos aliquando referri possint, vt tradit Rebuff. *in praxi de dispens.ration.ætat.num.* 14. *vers.& vix in forensi*, cum aliis allegatis. In casu tamen de quo agitur sunt posita post narrata à parte, & post clausulam, *si ita est*, &c. quæ propterea vti separata, tanto minus censentur ab eadem parte narrata, sed potiùs per ea Papa asserere videtur ita ab aliis asseri,quo casu certum est illa non respicere iustificationem partis, licèt aliud sit in verbis, vt asserit Rot.*decis.*60.*n.*1.*&* 3. *de rescript.* Cassad. *decis.*7. *in princ.de impetr.* Cæsar de Grass.*decis.*1.*n.*4.*de prob.*Gig.*cons.*48.*n.*40.sed bene posse respicere fundamentum intentionis ipsius Papæ,ita vt si constaret de contrario, literæ possent redargui de defectu intentionis concedentis, iuxta decis. Seraph. 341.*num.*8.*& decis.*398.*num.*1.*& seq.*

Et ex his cessat etiam quòd non fuerit iustificatum monasterium S.Christophori carere cura, & Conuentu,& illius fructus ascendere ad florenos 100.quia vltra quòd in litteris Apostolicis,quæ dantur, ista enunciantur, & in exemplaribus libri Cameræ in verbo *nullius* dictum monasterium ad florenos centum taxatum reperitur, ista sunt similiter posita post narrata à patre, & post clausulam, *si ita est*,&c. & qualificata per dicta verba, *vt asseritur*, quæ non sunt aliter ab impetrantibus iustificanda, ex supradictis. 6

Nec demum releuare quòd portæ dictæ terræ de nocte claudantur, & claues sub custodia Officialium remaneant, sicque non possit Canonicus Collegiatæ commodè, & sine detrimento animarum, & cultus diuini inseruire parochialibus Ruralibus,prout in dictis litteris narratum fuit, quia fuit ponderatum quòd durante huiusmodi impedimento poterit deputari Minister, qui resideat extra mœnia dictæ terræ, vel aliter arbitrio Superioris dicto impedimento prouideri,itaut animæ nullum detrimentum patiantur. Et ita decisum litteras erectionis esse iustificatas ex pluribus citato D.Archiepiscopo deductis. An autem obstet defectus non vocationis aliorum vltra Archiepiscopum,Domini voluerunt quòd particulariter videatur. 7

R. P. D. PIROVANO.

Romana pecuniaria. Lunæ 5.Martij 1618.

ARGVMENTVM.

Creditor quando possit redire ad primæuam actionem, si nomen debitoris sibi à debitore assignatum non sit exigibile. Procuratórque ad exigendum non potest in extinctionem debiti renouare societatem officij, aut aliam nouationem.

SVMMARIVM.

*Debitor assignans suo creditori nomen debitoris, non liberatur, nisi appareat de acceptatione dictæ assignationis, num.*1.

Protestatio, & præseruatio iurium facta à creditore acceptante in solutum nomen sui debitoris, suffragatur, vt possit redire ad primæuam actionem contra debitorem, si debitoris nomen sibi datum in solutum exigi non potest, ibid. in fine.

*Procurator ad exigendum non censetur habere facultatem pro extinctione debiti renouare societatem cum debitore, num.*3.

Mandatum speciale requiritur ad inducendam nouationem. ibid.in fine.

*Ratificatio non datur absque specifica notitia eius quod ratificatur, ita vt implicita, & generica non sufficiat,n.*4.

DECISIO DCXXXII.

Censuerunt Domini sententiam extra Rotam in præsenti causa latam esse reuocandam. fundamentum resolutionis fuit, quia constat Lauaianum esse debitorem Patris Generalis de summa scutorum 957. per assignationem autem, & ceu in solutum dationem à iudice factam eidem Patri Generali de nomine illorum de Grandis,qui erant debitores Lauaiano, liberatus non fuit Lauaianus nisi appareat Patrem Generalem, vel eius Procuratorem in solutum acceptasse nomen illud debitoris, vt inde periculum nominis ad eum transiisse dicendum sit. Castr. *in l.pupilli, §.soror,ff.de solut.* Socin.sen. *cons.*37.*num.*13.*&* 20.*lib.*4. 1

 Gozad.

Gozad.*conſ.*38.*num.*11.Bec.*conſ.*105.*num.*19.& hoc non iuſtificatur, ſed potiùs contrarium, dum frater Raymundus Procurator acceptauit factum iudicis cum expreſſa proteſtatione,& præſeruatione priorum iurium, niſi ſibi fuerit ſatisfactum; ideò non ſequuta actuali ſatisfactione, præſeruatio iurium ſuffragatur, vt primæua actione agi poſſit contra eundem debitorem, Bart. *in l.ſi quis alium. num.2. in fine,ff. de ſolut.* Veron. *caut.*123. *num.*1. quod etiam fuit firmatum in Senogalien. prædij 14. Nouembris 1583. coram bo. me. Bubalo.

2 Non obſtat quòd de acceptatione ab eodem Procuratore ex actis appareat, reſeruatio autem iurium priorum iam fuerit extincta per nouationem ſequentem, dum cum illis de Grandis fuit contracta noua ſocietas ſuper officio Camilli Montani Curſoris, qui confeſſus fuit habuiſſe illa ſcut.957. a Patre Generali ad ſocietatem officij: à tergo autem mandati legitur quitantia de eadem ſumma, pro qua actum fuerat contra Lauaianum, vnde dicebatur de ſatisfactione etiam conſtare ex eadem confeſſione, pro qua, & ad eum effectum tantum iura priora debebant deſeruire,& non vltrà.

Ad prædicta enim fuit reſponſum, ſi omnia geſta fuiſſent cum eodem Patre Generali creditore principali, obiectum videbatur poſſe procedere ex quo iura primæua,& periculum ſocietatis ſuper perſonam eiuſdem Patris Generalis ſimul eſſe non poſſent, dum ex natura contractus illi de Grandis poterant lucrari ſortem, non obſtante reſeruatione iurium, ſatisfaciebant enim per caſum mortis eiuſdem creditoris, ſi eueniſſet: ſecus autem quando, vt in præſenti, actum fuit cum Procuratore ad exigendum, qui non potuit extra terminos ſuæ facultatis ſocietatem renouare, & eius occaſione confiteri ſe recepiſſe ab illis de Grandis ſummam debitam per Lauaianum, & eandem per imaginarium actum eiſdem Grandis ſoluiſſe in ſortem ſocietatis, ex quo ad omnia prædicta requirebatur ſpeciale mandatum tanquam quòd ageretur de nouatione inducenda, Dec. *conſ.*143.*num.*12. Gabr. *conſ.*155.*n.*30. *lib.*1. Surd. poſt alios *conſil.*385. *num.*11. Seraphin. *deciſ.*1419.*num* 4.& idem Surd. *deciſ.*181.*num.*12.& 229. *num* 27.& 18. *num.*22.

4 Et ſi dicatur fuiſſe omnia ratificata per Patrem Generalem,& de ratificatione conſtare per epiſtolam ab eo Dominæ Fonſecæ, exceptio quidem ratificationis releuans videbatur: ſed probatio per illam epiſtolam non eſt concludens, in qua Pater Generalis ſolùm dicit ſe fuiſſe certioratum ab eius Procuratore, quòd hìc in Vrbe emanauerat quædam concordia cum quodam debitore ſui debitoris: ſed tenor concordiæ non exprimitur, neque contractus ſocietatis ſuper qua cadere debebat ratificatio, quæ non datur abſque ſpecifica notitia ratificandorum, ita vt implicita,& generica non ſufficiat ad effectum præiudicij. gloſſ.*in cap.concertationi,de appellat.* Tiraq.*de legib. connub.gloſſ.*8.*n.*183.Surd.poſt alios *conſ.*150.*in fin.lib.*1.

Et ita, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Mediolanen. penſionis. Lunæ 5.Martij 1618.

ARGVMENTVM.

De tranſactione facta ab adminiſtratore Capituli, an, & quando liget Canonicos, & ſucceſſores.

SVMMARIVM.

*Mandare, vt aliquid fiat, idem eſt quod facere, num.*1.

Adminiſtrator cenſetur omnia gerere de voluntate illius ipſum adminiſtrationi propoſuit, num.2.in fine.

*Actum quem quis impugnat, pro ſe allegare non poteſt, num.*3.

Succeſſores in beneficio tenentur ad omnia ea, quæ tenebantur ſui anteceſſores, quando cauſa obligationis eſt vniuerſalis, ibid.

DECISIO DCXXXIII.

Reſolutum fuit ſententiam eſſe confirmandam etiam quoad penſiones decurſas. Apparet enim ex tranſactione 1585. 29.Octobris quòd DD.Canonici ordinarij, non tanquam ſinguli, ſed vti vniuerſi tranſigendo obligauerunt beneficiatos officiales ad permittendum, quòd ipſimet poſſint ſe reualere de penſione controuerſa pro eorum fabrica Canonicali, & illius perfectione, ideo cùm fructus iſtius penſionis exinde,& poſt litem motam fuerint exacti, ſiue ab ipſis Canonicis ordinariis, ſiue ab aliis, ipſis tamen mandantibus, vel etiam à deputatis, iuxta formam concordiæ, quod in effectu idem importare videtur. *l.ſi procurator,§.ſi tutores,ff mand. l.decreto. l.ita autem, §. geſſiſſe, ff.de adminiſtr. tutor. l.cùm mandato, ff.de rem.* ergo eadem obligatione vti vniuerſi tenentur, & vti corpus vniuerſum videntur poſſe conueniri ad indebita exacta reſtituenda, ne qui cum vno contraxit, in plures diſtinguatur, contra text.*l.ne in plures,ff.de exercit.*Natta *conſ* 567.*num.*5. Rota Ianuenſ.*deciſ.*12.*num.*8. 1

Non obſtat quòd in articulo ſexto dato pro probato expreſsè legatur huiuſmodi penſionem ſemper fuiſſe exactam, & expenſam per Theſaurarium ab Archiepiſcopo deputatum, & per ordines ab eodem Ordinario, vel eius Vicario ſubſcriptos, fabricerióſque eſſe corpus diſtinctum ab ipſo Capitulo, prout & canonica eſt diſtincta, & ſeparata à menſa communi capitulari, & de exactione per Theſaurarium etiam colligatur ex inſtrumentis per beneficiatos productis, vt ideo pro non perceptis conueniri non poſſint. Quia fuit reſponſum non ideò euaneſcere obligationem vniuerſitatis Canonicorum, quamuis per manus adminiſtratorum pecuniæ fuerint exactæ,& expenſæ, cùm præſumantur gerere omnia de voluntate, & mandato præponentium. *cap.fin.de iniuir.lib.*6. Dec. *conſ.*510 *num.*4. Alb.*conſ.*104.*num.*5. *vol.*1. ideò tanquam actus inter ſe compatibiles mutuo ſe expellere non poſſunt. 2

Non obſtat quòd beneficiati non poſſint impugnare tranſactiones,& ex eis fundamentum deſumere pro obligatione Canonicorum, contra *reg. ex eo.de reg.iur. in* 6.& aliis ad eandem regulam accumulatis per Surd. *conſ.*328. *num.*15. Quia etiam ad huiuſmodi obiectum reſpondebatur, quia fundamentum ne dum ex vinculo obligationis deducitur, ſed exactionis pecuniarum in cauſam deſtinatam fabricæ Canonicalium ædium, quæ cauſa cùm ſit vniuerſalis, & pertinens ad Capitulum, & Canonicos vti vniuerſos, debet non ſolùm Capitulares præſentes, ſed etiam ſucceſſores afficere. *cap.præſenti.de off.ordin.in* 6. *cap.grauis.de depoſ.in fin.* Rot.*in antiq.de probat.deciſ.*41.*num* 2. quod etiam fuit dictum in Mediolanen. fabricæ coram me 16.Ianuarij 1616. 3

Et ſi dicatur quòd verſio magis cauſam particularium Canonicorum reſpicit, quia verè pro maiori parte aliæ ædes Canonicorum erant constructæ, ſed particulares additæ ex pecuniis exactis; hæc tamen ratio non placuit Dominis, quia perfectio Canonicæ reſpicit vtilitatem totius Capituli, & ornamentum, non autem particularium Canonicorum, niſi in conſequentiam, propter commoditatem habitationis.

Et ita, &c.

R. P. D.

R. P. D. CAVALERIO.

Mileuitana fideicommissi. Mercurij 14. Martij 1618.

ARGVMENTVM.

Fideicommissum, seu substitutio alicui facta, si sine filiis, nepotibus, pronepotibus, & posteris vsque in infinitum decesserit, eo mortuo cum filiis nunquid euanescat, & expiret, & est magistralis decisio.

SVMMARIVM.

Fideicommissum, seu substitutio alicui facta, si sine filijs, nepotibus, pronepotibus, & posteris vsque in infinitum decesserit, eo mortuo cum filijs euanescit, & expirat, num. 2. & per tot. vbi late quando conclusio vera sit.

Grauati dici non possunt qui honorati non fuerunt, & è contra, num. 3. & 4.

Fideicommissum perpetuum, & absolutum testatorem instituere voluisse probatur ex coniecturis, dummodo fuerint concludentes & necessaria, aliter secus, num. 5.

Descendentium defectus quando fuit indefinitè, & indeterminatè consideratus, vtputa quia fuerit adiectum verbum in infinitum, *illis non extantibus, nunquid substitutioni locus sit, num. 6. & seqq. & quid si descendentes fuerunt positi in conditione in parte actiua, vel passiua, num. 11. & seqq.*

Verba fideicommissi, seu substitutionis interpretationem recipiant à subiecta materia, num. 12.

DECISIO DCXXXIV.

1 Nicolaus Antonius in suo vltimo testamento reliquit iure particularis institutionis diuersa bona mobilia, & stabilia Antonellæ filiæ, hæredem autem vniuersalem instituit Gabrielem filium, volens, & mandans, quòd descedente quandocunque dicto Gabriele sine filiis legitimis, & naturalibus, de suo corpore legitimè descendentibus, vel cum filiis, & dicti filij decederent quandocunque sine filiis legitimis, & naturalibus, nepotibus, pronepotibus, posteris legitimis, & naturalibus, per directam lineam legitimè descendentibus, vsque in infinitum; tali casu omnia prædicta bona, in quibus ipse Gabriel fuit vniuersaliter institutus, reuertantur, & reuerti debeant ad supradictam Antonellam eiusdem Gabrielis sororem, & in eiusdem Antonellæ defectu, ad eius filios legitimos, & naturales, nepotes, pronepotes, posteros legitimos, & naturales, per directam lineam legitimè descendentes vsque in infinitum, &c. Mortuo testatore, Gabriel hæres vniuersalis, adita hæreditate, suscepit ex Imperia vxore, Nicolaum, & Angelicam; quibus superstitibus, decessit; ex Nicolao iuniore nata est Maria, ex qua orta est Flaminia; ex Angelica autem nata est Enciona Catherina, per cuius obitum sine filiis, Nicolaus, Luca, & Agatha, filij Antonellæ, prætendentes esse factum locum fideicommisso testatoris ad ipsorum fauorem, egerunt coram R.P.D. Inquisitore Apostolico in Insula Melitēn. residente, à quo sententiam fauorabilem reportarunt; causa autem in gradu appellationis commissa in Rota, dubitatum fuit, an sit factus locus fideicommisso q. Nicolai Antonij senioris, ad fauorem Nicolai, Lucæ, & Agathæ in casu, &c. quo dubio pluries proposito, tandem Domini resoluerunt non esse factum locum fideicommisso.

2 Moti sunt autem ex ratione, quia testator vocauit filios Antonellæ, in euentum, in quem Gabriel sine filiis decederet, vel cum filiis, qui postea sine filiis, nepotibus, pronepotibus, & posteris, vsque in infinitum decessissent; vnde cùm Gabriel filios superstites reliquerit, qui postea etiam cum filiis decesserunt; sequi dicebant substitutionem euanuisse, iuxta vulg. consil. Oldrad. 21. communiter receptum, & in Rota pluries canonizatum, & signanter in Tudertina fideicommissi 13. Aprilis 1587. coram bo. me. Gypsio, & coram eod. in Romana hæreditatis de Fossanis 12. Februarij 1588. & in Viterbien. fideicommissi 10. Maij 1613. coram R.P.D. meo Manzanedo.

3 Addebant, quòd si contrarium diceremus, necesse esset inducere vocationem in nepotibus, & descendentibus dicti Gabrielis hæredis instituti; cùm non possint dici grauati restituere descendentibus Antonellæ, nisi etiam fuerint honorati, & vocati; iuxta *l. ab eo. C. de fideicommiss.* quæ tamen vocatio non videbatur adesse, cùm tantùm fuerint positi in conditione, secundùm magis communem opinionem: gloss. *in l. Lucius Titius, ff. de hæred. instit.* quam Rota sequitur; & in puncto, quòd quando non solùm filij, sed etiam descendentes fuerunt in conditione positi, non censeantur vocati. Peregr. *de fideicommiss. art. 28 num. 26.*

4 Et licèt è contra, si isti filij, & descendentes fuissent nominatim à testatore grauati, posset ex tali grauamine facilè inferri ad vocationem; Put *decis. 215. in prima coniect. lib. 3.* Peregr *de fideicommiss. art. 11. num. 30.* vbi de communi, *& art. 12. num. 7.* tamen in casu proposito, nullum dicebatur adesse grauamen, quoad posteros, & descendentes; cùm simpliciter fuerint tantùm positi in conditione respectu nepotum testatoris, per ea verba, *vel cum filijs, & dicti filij quandocunque decederent sine filijs, nepotibus, pronepotibus, posteris*, &c. & ideo statim ac filij, & nepotes testatoris decesserunt cum filiis, prout in casu isto, euanuit substitutio actiua Antonellæ, eiúsque descendentium; quidquid de nepotibus, aliísque descendentibus in conditione positis in parte passiua fieri contigerit, vt in puncto loquitur Oldrad. *in dicto cons. 21.* & in his terminis eum sequuti sunt Ioan. Andr. *in addit. magna Specul. in tit. de testam. §. in primis quæst. 5.* Dec. *cons. 218. n. 7. vers. Testator.* &c. *& cons. 291. num 5. vers. & hoc idem*, Simon. de Prætt. qui plures congerit *de interpret. vlt. volunt lib. 3. fol. 2. num. 11. & 13. fol. mihi 198. & 199.* & valde facit pro hac parte decis. Cardin. Seraph. 482. *num. 1. quæ est ead. cum decis. 659. part. 1. diuersor.* vbi erat facta substitutio filio decedenti sine filiis, nepotibus, & descendentibus ad fauorem alterius filij, eiúsque filiorum, & descendentium; & tamen, quia ibi filius institutus decesserat cum filiis, dictum fuit substitutionem euanuisse, iuxta cons. Oldrad.

5 Et licèt à dicto cons. Oldrad. recedatur, quando ex coniecturis apparet testatorem voluisse instituere perpetuum, & absolutum fidei com. Gabr. Eugub. *cons. 123. num. 10. & 27. lib. 1.* & alter Rom. *de fideicom. conclus. 7. num. 4.* cum aliis adductis in prædictis decisionibus Tudertina, & Viterbien. fideicommiss. Tamen, vt ibidem dixit Rota, tales coniecturæ debent esse concludentes, & necessariæ, & quæ ex ipsius testamenti verbis eliciantur, quales non visæ fuerunt illæ, quæ pro fideicommisso adducebantur, quarum singulis respondet Rot. in eisdem Tudertina, & Viterbien. in quibus decisionibus huiusmodi coniecturæ fuerunt reiectæ. & reprobatæ ad effectum, vt ex illis à dicto cons. Oldrad. recedi debeat.

6 Nec dicebatur obstare, quòd quando defectus descendentium indefinitè, & indeterminatè fuit consideratus, quandocunque illi non extent, censeatur esse locus substitutioni, vt per Alex. *consil. 43. lib. 3. & consil. 101. lib. 7.* Socin. *cons. 250. num 4. & seq. lib. 2.* cum aliis alleg. Nam placuit responsio, quòd testator in casu isto non habuit respectum ad tempus mortis

omnium

omnium descendentium Gabrielis, nec simpliciter Antonellam, eiúsque descendentes, omnibus illis descendentibus substituit; sed tantùm respexit tempus mortis Gabrielis, & filiorum sine filiis; quod indicant verba illa, *Tali casu*, quæ ad hoc ponderant Alexand. *in d. conf.* 101. *n.* 13. *circa princ. lib.* 7. & alij, quos cumulat Pereg. *de fideicom. art.* 29 *n.* 15. & 18 & animaduertit Rot. in Romana fideicommissi de Gallis 11. Decembr. 1587. coram bo. me. Cardinali Pamphilio.

7 Ad consil. verò Alex. & aliorum responsum fuit, ibi fuisse consideratum tempus mortis, non solùm filiorum, & nepotum, sed omnium descendentium in conditione positorum; quia erat facta substitutio, per verba, *deficientibus descendentibus, vel si nullus masculus ex liberis superesset*; qui termini longè distant à casu proposito, vt distinguit Socin. *in l. solemnus, n.* 6. *ff. de cond. & demonstr.* Dec. *conf.* 480. *num.* 8. & *conf.* 594. *num.* 6. *vers. & ista conclusio*, Ruin. *conf.* 126. *n.* 12. *lib.* 1. & *conf.* 115. *n.* 4. & 5. *lib.* 3. Card. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 11. *tit.* 6. *n.* 7. Peregr. *de fideic. art.* 29. *num.* 9. & 27. *cum seq.*

8 Respondebatur secundò, quòd ibi descendentes non solùm fuerant in conditione positi, sed etiam expressè vocati, in quibus terminis loquitur Gabr. *d. conf.* 123. *n.* 17. & 18. *lib.* 2. quo casu ex vocatione faciliùs poterat inferri ad grauamen, quàm si tantùm fuissent in conditione positi, vt hîc.

9 Minus obstare videbatur, quòd decedente Gabriele cum filiis ac etiam filiis ipsius cum filiis; non tamen dici posset decessisse cum descendentibus, vsque in infinitum, stante defectu lineæ in persona d. Encionæ Catherinæ, & Flaminiæ; & sic non videbatur omnino deficere, immò potiùs existere conditio apposita fideicommisso. Quia sufficere visus fuit defectus illius conditionis, si sine filiis, & filiorum filiis; vt in dicta decis. Card. Seraph. & aliis suprà relatis, & illa verba, *Nepotibus, pronepotibus, posteris, & descendentibus*, benè operantur, vt non sit locus substitutioni actiuæ; donec extent descendentes positi in conditione in parte passiua; sed non propterea inferri dicebant, vt omnibus descendentibus Gabrielis sit facta substitutio de Antunella, vel eius descendentibus; vt in specie respondet Ioan. And. *in d. addit. magna ad Specul. in tit. de test.* § *in primis, quæst.* 5. *vers. nec obstant*, &c. Dec. *d. conf.* 218. *sub num.* 7. & *conf.* 291. *num* 5.

Ad illud, quòd pro impossibili adducebatur, quòd Gabriel tandiu potuisset superuiuere, vt Antonella habuisset descendentes in gradibus ita remotis; & sic quòd inanis fuisset vocatio descendentium, si substitutio erat restricta ad vitam dicti Gabrielis, & filiorum sine filiis; placuerunt responsiones datæ in dicta Tudertina fideicommissi coram bo. me. Gypsio, in vers. nec dicatur.

11 Prout nec Dominis obstare videbantur illa verba, *in infinitum*, tam in actiua, quàm in passiua substitutione apposita; ex quibus informantes pro filiis Antonellæ prætendebant substitutionem non posse dici determinatam, & restrictam ad tempus mortis Gabrielis, & filiorum sine filiis, cùm sint hæc de directo contraria; tempus determinatum, & infinitum. Nam placuit responsio deducta ex eodem met consil. Oldr. & aliis suprà relatis, in quorum casibus descendentes non solùm fuerant vocati in parte actiua, sed etiam positi in conditione in parte passiua, & ideò, etsi in dictis casibus non aderant verba in infinitum; tamen aderant verba æquipollentia, quæ huiusmodi infinitatem importabant, cùm appellatione descendentium, veniant omnes ordine successiuo, vsque infinitum, Alex. *conf.* 56. *num.* 2. *vers. & ita est lib* 1. Ruin. *conf.* 164. *n.* 7. *lib* 3. Rot. *diuers. decis.* 212. *n.* 1. *p.* 2. Seraph. *decis.* 939 *n.* 1. & 1. & fuit in his terminis resolutū in supradicta Tudertina fideicōmissi.

Præterea Domini animaduertebant huiusmodi contrarietatem posse euitari, attentis diuersis euentibus, ita, vt dictæ infinitati esset locus, existente illa conditione obitus Gabrielis, vel filiorum sine filiis; cùm huiusmodi verba interpretationem recipiant a subiecta materia, & à conditione illa regulari debeant eodem themate semper retento. Cephal. *conf.* 17. *num.* 9. & 30. *cum seq.* Rot. *diuersor. decis.* 210. *num.* 1. *vers. non obstant p.* 2. & fuit dictum in eadem Tudertina fideicommissi, in vers. præterea, & in d. Viterbien. fideicommissi in vers. minus videbatur. 12

Et licèt in dictis casibus verba in infinitum fuissent tantùm apposita in parte actiua, non tamen censuerunt à d. cons. Oldrad. esse recedendum in casu isto; ex quo dicta verba, *in infinitum*, fuerunt apposita etiam in parte passiua, quia cùm illa non valeant operari, quòd descendentes in conditione positi censeantur vocati, multo minus per illa poterunt censeri grauati, vt dictum est, & in puncto, quando etiam in parte passiua, fuerunt apposita verba in infinitum descendentibus in conditione positis, respondit Cephal. *conf.* 419. *lib.* 3. vbi etiam *num.* 30. respondit ad duplicem conditionem hîc ponderatam pro filiis Antonellæ, videlicet, si Gabriel decesserit sine filiis, vel cum filiis, & dicti filij sine filiis decesserint. 13

Ad alias coniecturas hîc per informantes adductas, ad ostendendum quòd nepotes, & descendentes Gabrielis, censeantur vocati contra magis communem opinionem; placuerunt responsiones datæ in dd. decisionib. Tudertina. & Viterbien. & per informantes. Et in omnem euentum Domini dicebant, quòd quatenus dicti descendentes ex coniecturis possent censeri actiuè vocati, non tamen ex hoc inferri posset, quòd fuerint passiuè grauati. Rip. *in l centurio*, *num.* 168. *ff. de vulg. & pup.* Aym. *conf.* 98. *num.* 5. Cephal. *conf.* 514. *per tot.* Sfort. Odd. *conf.* 66. *num* 97. & 106 & dixit Rota in d. Tudertina fideicommissi, & in Romana hæreditatis de Fossanis 19. Aprilis 1588. coram bo. mem. Gypsio, & in dicta Viterbien. fideicommissi coram R. P. D. meo Manzanedo. 14

Ex quibus Domini censuerunt non esse factum locum fideicommisso.

R. P. D. BVRATTO.

Meliten. habitus. Mercurij 14. *Martij* 1618.

ARGVMENTVM.

Actorum transportatio integrè facta præsumitur, actáque primæ instantiæ an, & à quo transportanda sint.

SVMMARIVM.

Actorum transportatio præsumitur integrè facta, n. 1.
Acta primæ instantiæ nunquid transportanda sint, & à quo, num. 2. & 3.

DECISIO DCXXXV.

Post duas sententias Rotales causa coram me deuoluta ad instantiam sacræ Religionis, dubitaui an integrè acta essent transportanda? Et DD. affirmatiuè responderunt, adhærentes regulæ, quòd nisi aliud doceatur, pro integra transportatione præsumatur, iuxta doctrin. Bart. *in rubr. de nou. oper. nunciat num.* 8. *versu. sed si non apparet*, sæpiùs per Rot. ad hoc propositum approbata, vt in Senogallien. filiat 24. Maij 1577. coram Cotta in Vrasslauien. matrimonij 6. Februarij 1609. coram R. P. D. meo Caualerio, & in aliis. 1

Vltra

2 Vltra quam præsumptionem DD. visum fuit nec etiam fuisse necessariam actorum primæ instantiæ coram Magno Magistro transportationem, super cuius tantùm defectu, insistebant informantes pro Religione. Nam cùm a dicta sententia, per quam pronunciatũ fuit probationes super nobilitate pro D.Marco factas fuisse, & esse bonas & validas pro lateribus & familiis de Rubeo,& Minardis; pro lateribus verò & familiis de Pirro, nouas probationes fieri, iuxta stylum, & antiquas constitutiones,neutra partium appellauerit, immò vtraque illam acceptauerit.

3 Dominus quidem Marcus nouas inducendo probationes,aduersarij verò oblatione statim facta refectionis expensarum in termino vnius anni, iuxta formam dictæ sententiæ necesse non fuit transportare acta in illa instantia & Iudicio, à quo non pendet appellatio, cùm nec illa producta fuerint in nooo processu secundæ sententiæ dicti Magni Magistri,à qua hine inde appellatum fuit, vt tenuit Rota in Vratislauien. matrimonij 6.Februarij 1609. coram R.P.D.meo Caualerio in Papien. Archipresbyteratus 26.Aprilis 1610. coram bo.me.Penia,& nuper in Neritonen. habitus 16.Ianuarij 1617. coram R. P. D. meo Verospio, & in aliis ibi relatis.

4 Nec obstat quòd videatur necessaria omniũ actorum transportatio, quia stantibus amplissimis clausulis cõmissionis, totius causæ cognitio ad Rotam deuoluta fuit,ac per sententias Rotales pronunciatũ D.Marcum admittendum esse ad habitum, & propterea illæ non possunt ex actis iustificari, nisi omnia exhibeantur, fortè enim potest ex prioribus actis apparere de aliquo defectu circa omnia latera. Nam respondetur, quòd cùm religio, vt dictum est, eiúsque adhærentes circa dicta duo latera, non appellauerint, hoc non præsumitur, sed potiùs contrarium. *cap. cùm inter, de re iudic.* Bald. *in cap. nostra. de electiõ.* & si religio id prætendebat, ipsa ea transportare debebat, non autem Marcus, cui sat est transportasse acta sententiæ, à qua appellauit,vt in dd.Romana vioeæ,& Neritonen. habitus. In quam sententiam eò libentiùs DD.descenderunt, quia religio iam per duas instantias in Rota tacuit, & disputauit tantùm cum processu producto & hodie transportato.

Ex quibus pro integra transportatiooe decisum fuit, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Lucerina census. Mercurij 14. Martij 1618.

ARGVMENTVM.

Census debet priùs imponi in re certa designata per confines, & postea vendi, & quando hoc factum censeatur: validúmque est pactum in contractu census appositum, quòd venditore existente moroso in tribus terminis, emptori liceat repetere sortem principalem.

SVMMARIVM.

Census validitas requirit, vt priùs ille imponatur, & postea vendatur. declara vt num. 2.

Actus quilibet præsumitur gestus in executionem præcedentis contractus. ibid.

Census forma statuta vigore Bullæ Pij V. non seruata inualidus reputatur, num. 3.

Census debet imponi super re certa per confines designata, & quando sic impositus dicatur, num. 3. & 4.

Parochiæ confinis in instrumento census expressus quid importet, num. 3.

Confines satis expressè dicuntur per duas demonstrationes, num. 4.

Confessio in instrumento emanata non tollitur per contrariam assertionem partis, ibid.

Census impositus cum pacto quòd venditore existente moroso in tribus terminis restitui debeat sors principalis, non est inualidus, sed validus, num. 5.

DECISIO DCXXXVI.

Censuerunt Domini sanato iam defectu præsentis pecuniæ ex gratia Sanctissimi in reliquis censum esse validum, noo obstantibus quæ ex aduerso opponuntur. 1

Primò enim non obstat quòd non fuerit venditus censsus, sed tantùm annui ducati quinquagiota; cùm tamen de substantia creandi census videatur in primis necessarium, quòd imponatur, & deinde vendatur, quod omissum in præsenti dicebatur,& repugnare validitati census. Quia animaduerterunt Domini quòd in narratiua instrumenti dicitur fuisse transactum, vt Spataforis venderetur anouus census scutorum quinquaginta, ideo volens dictam transactionem adimplere vendideruor dictos annuos ducatos quinquaginta: dum igitur actum est de vendendo censum, certum est quòd subsequens venditio non est de alia re, sed executio præcedentis contractus. *l. quædam mulier*, cum gloss. *ff. de rei vend.* Bec. post alios *cons.6. num.6.* dicens etiamsi expressum non esset, nihilominus intoitu tituli præambuli omnia censeri gesta, & illa impositio, quæ priùs solet fieri super re censita, non videtur de substantia, quia virtualiter inest venditioni census super bonis expressis.nam vendendo annuos ducatos 50. super bonis, eodem modo imponit vinculum, hypothecam, & obligationem rei adiectæ,ac si præcessisset formalis constitutio. *l. codicillis,§.institutio,ff. de leg* 2.Rom. *cons.*388. *num.*2. *& sing.*631. Crem. *sing.*46. Negusant. *de pignor.*4.*membr.*2 *partis, num.*164.*versic. vigesimus tertius casus.* 2

Simillter non obstat quòd census fuerit impositus super re, vel rebus certis finibus non designatis, prout necessarium est pro forma Bullæ de censibus Sanctissimæ me. Pij V. qua omissa ipso iure dicebatur intrare nullitatem. *cap. cum dilecta.* vbi Felin. *num.*6. *versic. gesta contra formam, de rescript.* cum aliis allegatis. Nam contrarium videbatur colligi ex lectura instrumenti dum venditur annuus redditus super omnibus eorum dominibus,& iuribus sitis intra ciuitatem in parochia Episcopatus iuxta domos Marci,Ludouici Carellæ, & iuxta domos Felicis de Reuecio, & alios confines, hic enim concurrunt tres confines, nempe parochia, quæ est certis limitibus distincta, ita vt quidquid est intra illam,certificatur per limites illius,& sufficeret de per se tanquam apta in casum peremptionis fundi censiti designare fundum peremptum, & hanc genericam expressionem in fortioribus terminis admittunt Gemin. & alij *in cap.*2.*de reb. Eccles. non alien.* Alex. *cons.*189.*n.*9. *lib.*7. Laurent. de Rodulph. *in cap. sine except.*12. *quæst.*2. *num.*19. Menoch. *cons.*287. *num.* 11. 3

Sed vlteriùs concurrit specialis, & indiuidua demonstratio per alios duos confines Marci,Ludouici,& Felicis, quæ secundùm opinionem Bart. sæpiùs receptam in Rota *in l. demonstratio, num.*14. *ff. de condit. & demonstr.* Roland. *cons.*46.*num.*30.*lib.*3. Ruin. iun. post alios *cons.*59. *num.*37. *lib.*1. & hæc expressio eo magis videtur attendenda, quia pro certis finibus fuit apposita dum subiungitur, *& alios confines*, quasi pro iam expressis sufficienter illa generalitas bonorum esset 4

certis

certificata; neque releuans est replicatio quòd Octauios io illa ciuitate non habeat nec domos, nec vineas, quia non creditur parti asserenti contra propriam confessionem ex instrumento emanatam, nec fundamentum aliquod potest desumi, quia exinde fuerit additum, & super omnibus aliis eorum bonis stabilibus, quia ista clausula remanebit inutilis propter suam incertitudinem, sed non propterea præcedens specifica remoueri debet, ne vtile per inutile vitietur, contra regulam vulgarem.

5 Demum non obstat quòd census vitietur per pactum, quòd ob morositatem trium terminorum liceat emptori census repetere sortem, quod dicebatur aduersari dispositioni eiusdem Bullæ. Quia fuit dictum quòd huiusmodi pactum non est contra substantiam, neque ex dispositione iuris communis, neque ex eadem Bulla Pij V. prout discutiendo articulum fuit firmatum coram Reuerendissimo nostro Decano in causa Maliacuceñ. census 16. Martij 1615. & ad summum vitiabitur pactum, sed contractum non vitiabit, vt in ea decisione benè declaratur.

Et ita, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Mediolaneñ. decimarum de Varisio. Veneris 16. Martij 1618.

ARGVMENTVM.

Quasi possessio exigendi decimas censetur probata per instrumentum rogationum effectuata per solutiones, & per testes deponentes, vt in hac decisione.

SVMMARIVM.

Quasi possessio exigendi decimas probatur per instrumenta rogationum effectuata, & per solutionem, num. 2. & 3.

Testes super quasi possessione exactionis exigendi decimas, quomodo deponere debeant, num 3.

Possessia medij temporis censetur probata probatis extremis, num. 4.

DECISIO DCXXXVII.

1 POst resolutionem diei 12. Ianuarij præteriti, in qua dictum fuit constare de retentione decimarum locorum Acciati, & Galliati ab anno 1396. vsque in præsens, successiuè dubitatum fuit, an idem probetur respectu locorum de Bodio, Dauerio, Buguzate, & Malnate? quòd affirmatiuè fuit resolutum, quia instrumenta, testes, & coniecturæ vehementes hoc etiam bene concludunt.

2 Dantur enim in summariolo plura instrumenta locationum, & confessionum successiuè per duo sæcula vsque ad diem motæ litis, quæ contigit de anno 1604. respectu namque terræ Bodij sunt qoinquaginta vnú, & ex illis decem & octo positiuè effectuata per subsequentem solutionem. Quo ad terram Dauerij sunt viginti septem, & ex prædictis vndecim per instrumenta confessionum effectuata. De Buguzate dantur decem & nouem, inter quæ decem instrumenta confessionum connumerantur. Demum pro Malnate sexdecim fuerunt exhibita, & ex illis octo effectuata per similes confessiones, ex quibus bene probatur continuatio retentionis decimarum etiam in præiudicium tertij, dum concurrunt adminicula antiquitatis, multiplicitatis locationum, & effectuationis earondem pro maiori parte, per quæ admittitur probatio ad quemcunque effectum, Crauet. *de antiq. temp. p. 1. §. viso de fama, n. 22.* cum aliis allegatis in istis terminis & causa *in d. dec. 12. Ianuarij præteriti.*

Similiter testes idem confirmant quoad prædicta quatuor loca. nam de Bodio quatuor testes concludunt factum exactionis, & retentionis vsque ad diem motæ litis per rationes admodum concludentes, quia arrendatores, vel ipsimet soluerunt, vel ab aliis solui videtunt: idem dicunt de Dauerio alij duo testes dati in summariis, vnus deponit de toto recordatu vitæ suæ, cùm esset annorum 70 alter verò quòd semper fuerunt exactæ decimæ nomine prædictæ Ecclesiæ per multos annos, & de Buguzate similiter deponunt alij testes dati, & per easdem rationes de facto proprio, & de visu per quinquaginta annos, ac demum de Malnate conuincitur per alios duos testes de facto eorum proprio immediatè soluendo decimas, & de visu ab aliis per longissimum tempus, atque ita factum retentionis bene iustificatur, & per hunc modum, quòd sit releuans, & concludens, admittunt, & firmant Bero. *cons. 20 n. 4. & seqq. lib. 1.* Gemin. *cons. 117. num. 3.* Gail. *obseruat. 66. num. 2. lib. 2.* & R. P. Moneta *de decim. cap. 5. n. 79.* Gabr. *de testib. conclus. 2. num. 32.* 3

Demum concurrunt illæmet præsumptiones, quæ pro Acciate, & Galliate fuerunt expressæ in supradicta decisione diei 12. Ianuarij præteriti, nempe antiquissimæ confessiones, & recognitiones incolarum, quòd huiusmodi decimæ Integræ spectarent ad Collegiatá, ac status bonorum cuiuslibet ex dictis parochialibus factus io Visitationibus per Sanctum Carolum, & pro tempore successores ante motam litem, in quibus dicitur, quòd decimæ soluuntur Canonicis de Varisio, & exinde concordat solitum præstandi consensum per Capitulum ad nouas erectiones semper cum præseruatione retentionis decimarum: atque ita certa consequentia deducebatur, quòd si huiusmodi Ecclesia aote annum 1396. habebat istas decimas, & adhuc de tempore ante motam litem easdem exigebat, prout testes, instrumenta, & visitationes instificant, inde colligitur certitudo exactionis, & retétionis inter vtrumque tempus, Bart. *in l si. ut §. supernacuum, num. 7. ff. quib. mod. pign vel hypoth. solu.* Bald. *in l. indicia, n. 6. vers. quintò quæritur. C. de rei vend.* Loffr. de Oriano *in cap. quoniam contra, in verb testium deposit. num. 136. versic. & quia non sufficit. de probat.* 4

Et ita, &c.

R. P. D. PAMPHILIO.

Faneñ. Saluiani. Veneris 16. Martij 1618.

ARGVMENTVM.

Donatio facta per virum sponsæ ante contractum matrimonium, an, & quando valeat, est singularis decisio.

SVMMARIVM.

Donatio inter sponsum, & sponsam ante contractum matrimonium valida est, num. 1. in fine, & num. 2. & 3. vbi ampliatur hæc conclusio, etiam adiecta conditione, si nubat.

Conditionalis non dicitur dispositio facta sub ea conditione quæ à lege tacitè intelligitur, num. 2. in fine.

Donatio facta inter sponsum, & sponsam, collata tamen in tempus contracti matrimonij, non valet, num. 4. & 5.

Donatio facta per maritum sponsa ad effectum augendi dotem, dicitur facta ex causa onerosa, & valida est, num. 4.

Donatio

Donatio facta per maritum sponsæ pro augenda dote, & ob causam futuri matrimonij, non ... solemnitatibus statutorum vrbis, num.6. ... 8.

Donatio facta ob causam non dicitur pura, etiam quod dicatur quòd donans sua voluntate, & libere donat, n.6.

DECISIO DCXXXVIII.

1 PRoposui dubium super validitate donationis de qua agitur die 8.Martij 1615.in decisione referenda, quod DD.supradicta die ... Mart.1618.pro hæredibus Dorotheæ informan. affirmatiue resoluerunt, donationem scilicet esse validam, quia illa fuit inter sponsos ante contractum matrimonium pure & simpliciter facta, vt patet ex publico instrumento, ibi, *Antonius ex sui animi benignitate erga Dorotheam, & libera sua voluntate ei donat donatione pura, & irreuocabili inter viuos scuta* 1000. &c. itaut nõ censeatur collata in tempus matrimonij. quod etiam colligitur ex eo, quia etiam matrimonio non sequuto culpa Antonij fuit inter partes expressè conuentũ, quod d.scuta 1000. per Dorotheam acquirantur. Sanch. *de matrim. lib.6.disp.18 n.2. in fine.* quæ propterea tanquam sponsalitia largitas inter sponsos ante contractum matrimonium facta sustinetur. *l.penult.ff. de donation.inter vir.& vxor.l.cum veterum.C.de donat.ante nupt.* Mantic. *de tacit. & ambig.conuent.lib.* 10. *tit.1.num.5.ad fin.& num.8.*

2 Non obstant verba immediatè sequentia, dummodo sibi nubat, & ipsum Antonium dicta Dorothea in maritum accipiat, & non aliàs, &c. quia ista conditio in huiusmodi donatione inter sponsos hodie tacitè inest, ex dispositione *dicta l.cum veterum. C. de donationib.ante nupt.* & tradit ibi Bald. Salyc.& alij.Mantic. *de tacit. & ambig.conuent.dicto lib.10.num.3.* Sanchez *de matrim lib.6.dicta disp.18.num.2.vers.iure autem nouiori.* Menoch.*lib.3.præsumpt.19.num.1.& seq.* Molin.*de contract. disp.290.num.2.*quæ propterea licèt fuerit expressa, non operatur quòd donatio censeatur collata in tempus matrimonij contracti, nec reddit ipsam donationem conditionalem, iuxta *l.3.ff. de legat.1.l.conditiones extrinsecus ff.de condit.& demonstr.* Oldrad. *cons.*123.*n.3.* Lap. *allegat.60 num 2.* Gominian.*cons.84.num.19.vers.non obstat,& cons.* 06.*num.*11.

3 Prout nec etiam reddunt donationem conditionalem alia similiter sequentia verba, quod si per d.Dorotheam steterit quo minus matrimonium inter ipsos contrahatur, donatio nullum sortiatur effectum; si verò steterit per Antonium, tunc plenum & ... im sortiatur effectum, & dicta Dorothea acquirat dicta scuta 1000.absque vlla exceptione,& ... cant in augmentum suæ dotis, quia etiam ... ex dispositione *dicta l.cum veterum*, & ibi trad.Doct. *C. de donat. ante nupt.* Sanch. *de matrim.dicto lib.6.disput.18. num.3.* Molin.*de contract.dicta disput.2...num.3.*

4 Neque obstat text. in *l.si ita stipulatus 97. §.si tibi nupsero. ff. de verb. oblig.* quia placuit responsio, quod illius dispositio procedat quando donatio est facta ex causa lucratiua, quæ in tempus contracti matrimonij infertur, non autem quando, prout in casu isto, donatio est pro ..., & simpliciter ab initio ante contractum matrimonium facta, & pro augenda dote, quæ est causa on..., vt de donatione facta pro dote not. gloss. ibi, *verbo nec vero*, & ibi ad. Batt. Bald. Angel. Castren. Alciat.& alij Præposit. *cap.de illis, sub num.1.vers. vel aliter & alij de condit.app.* & fuit dictum in hac causa sub die 27 Aprilis 1612.coram Card. Ludouisio, & de donatione facta pro dote augenda, per text. in *l.si constante.C. de donat.ante nup.* tradit idem Alciatus in *dicta l.si ita stipulatus. §.si tibi nupsero,num.5. ff. de verbor.oblig.* cum alijs allegatis.

Ex quibus apparet nec ... applicari casui de quo agitur, ... quod ... ante nupt. quæ ... expresse loqu... ne quæ in tempus contracti matrimonij conferuntur, ibi, vt tunc dominium ... fuerint sequutæ; & not.gloss. in ... dispul ... *§.si tibi nupsero,verbo nec vero,...contra.ff. de verb.oblig.*Sanchez *de matrim.dicto ... num.6.& seq.* 5

6 Minus relevat quod in casu non fuerint seruatæ solemnitates in donatione requisitæ, ex dispositione statuti vrbis *lib.1.cap.149.* quia placuit responsio quòd cùm huiusmodi sponsalitia largitas fuerit expressè facta ob causam futuri matrimonij, vt fuit etiã ponderatum in decisione d.die 8.Martij 1615.& de iure ob eandem causam hodie fauore ... ligatur, *d.l.cum veterum,&c.de donat.ante nupt.* Sanch.*de matrim. d.lib.6. disp.* ... sponsalitia largitas sequitur quod huiusmodi solemnitates non ea non requiruntur.Natt.*consil.* 9.*n.14.& seq.* ... *deci.* 214 *num.15.* quòd procedit, licèt in ea adsint illa verba, *libera sua voluntate ei donat. donatio pura*, &c. quia non tollunt quin dicatur donatio facta ob causam futuri matrimonij, licet sit pura & libera, cùm dicta causa in ea tacitè insit, & in ... isto fuerit per partes expressa, vt dictum est, & trad 1 Dec. *consil.153.num.2.* Bec. *consil.20. num.20.& seq.*

7 Et ex hoc tollitur quod in ea non interuenerit insinuatio requisita per dictum statutum *lib. 1. cap. 150.* quia illius dispositio restringit se ad causam insinuationem requirente, & propterea non comprehendit donationem ob causam futuri matrimonij, in qua scilicet insinuatio non requiritur. Dec. *consil.* 414. *num* 15. Purpurat. *consil.* ... *num.* 29. Menoch. *consil 261 num 9 & seq.* Surd.*dicta deci.214 num.16.vers.& idem est.*

8 Quo verò ad statutum *eod.lib.1.cap 155.* placuit responsio quod ... dispositionem non prohibetur donatio inter sponsos immò admittitur quatenus ... à iure permissa, qualis est sponsalitia largitas purè & simpliciter ... ante contractum matrimonium facta, iuxta superiùs deducta.

Et ita decisum, &c.

R. P. D. VBALDO.

Romana tutela de Boncompagnis. Veneris 16 Martij 1618.

ARGVMENTVM.

Custos rei quam illicit sibi subtractam esse, ad hoc ne teneatur illam domino eiusdem rei furatæ restituere, quomodo debeat furtum probare.est notabilis,& magistralis decisio.

SVMMARIVM.

Furtum debet concludenter probari ab eo, qui ad furatæ rei custodiam tenetur iure actionis, secus si officio iudicis,n.1.

Furtum per a... rationem scrinij, vel eius fracturam in qua res furata dicebatur inesse concludenter probatum censetur, ibid. vbi de materia.

Furtum probatur per rumorem exortum in vicinia tempore furti, vel quid simile. ibid.

Furtum licet probetur coniecturis, coniectura tamen debent habere originem aliunde, quam ex ... ersona illius, qui furtum allegat ad effectum se excusandi a restitutione rei furatæ, ibid.

Furtum nunquid probetur, & quando ex portione querela illius qui dicit sibi furtum factum ... ex lamentationibus.

& gemitu eiusdem ex diligentijs adhibitis pro reperiendo furto, & similibus, ibid.ante finem.

Furtum probatur coniecturis concurrente bona fama illius, qui dicit furtum sibi factum fuisse. declara vt num.2.

Iuramento furtum passi probantur qualitas, & quantitas rerum subtractarum, declara vt ibid.

Excommunicationis timore testis aliquid deponens quantum probet, ibid. ad finem.

Inuentarium factum ab hærede sine tempore non probat, n.3.

Testis dispositio affectata facta in iudicio criminali, vel extorta metu tormentorum, si fuerit reuocata nihil probat, num.4.

DECISIO DCXXXIX.

1 Domini steterunt in decisis in hac causa 13. Nouembris 1615. Quia præcipuum fundamentum decisionis visum est subsistere, quòd cùm D. Lisa teneretur ratione officij ad custodiam iocalium de quibus agitur, & sic ad eorum restitutionem iure actionis, non autem solo officio iudicis, concludentiùs debet probare eorum amissionem, siue furtum prætensum, nec sufficit eius assertio etiam iurata, vel querela, vel acclamatio, Bart. *in l.si creditor, in lect. antiq. num.4.C.de pignor.act.& in l.fin.lect.antiq. num.*8. & *ibi* etiam Salyc. *num.6.C.de fid.instrum.* & idem Bart. *in l si quis ex argentarijs. §.pen ff.de eden.* Berous qui de communi testatur, *consl.19.num.5.lib.3.& consl.191.num.21.lib.1.*& alios adducit Honded *consil.19.num.20.lib.1.* Quibus addi potest Corn. *consil.318.num.4. & seqq. lib.4.* quem sequitur Farinac. *de furt. quæst.168. num. 29.* præsertim cùm hic agatur de furto notabili, & non contra furem, sed in præiudicium tertij, vt fuit considerawm, & deductum in decisione de qua agitur; in proposito autem, cùm præsupponatur, furtum fuisse factum sine fractura, nec reliquisse vestigia aliqua, nec concurrat asportatio scrinij, in quo dicebantur adesse iocalia, quæ considerare solent Doctor. in hac materia, & *in dicta l.si quis ex argentarijs. § Prætor. ff.de eden.* vbi Angel. *num.6.& 7.* Ias. *num.18. ff. de edend.* Honded. *consil.90.num.22. lib.2.* Menoch. *consil.353. num.4. lib.4.& præsumpt.61. num.10. lib.6* quæ fractura licet iudicetur coniectura separata ab aliis coniectutis ad probandum furtum, vt aduertit idem Honded. *dicto cons. 90. n.22.* Tamen negari nó potest, quin sit potissima coniectura, & sufficiens, vt dixit Grat. *consil. 90. num.13.* vbi de communi, *lib.2.* Speculat. *in tit.de furt. §.vnic.num.25. vers. sed quomodo probabitur*, & alios innumeros referunt Modern. *de probat.conclus.830.num.*8. & Honded. *consil.90.num.13. lib.2.* Quæ cùm hic omnino deficiat, nec probetur etiam vllum rumorem fuisse excitatum in vicinia, vel quid simile, vt per Doctor. *locis citatis*, sequitur, vt eo vrgentiores debeant esse aliæ coniecturæ inductæ ad probandum prætensum furtum, & tamen omnes habent originem ex ore, vel ex persona ipsius met D. Lisæ, quas Domini iudicabant non sufficere, ex allegatis in decisione, & suprà in principio huius decisionis, solum enim affertur querela porrecta coram D. Gubernatore Vrbis, nomine ipsius Lisæ, & eiusdem depositio, nec non lamentationes, & gemitus ob dictum furtum, item orationes, quas curauit fieri in monasterijs pro reperiendo furto, de quibus deponunt testes, aliàs, & nunc de nouo inducti, & ex eodem fonte procedunt diligentiæ adhibitæ per D. Lisam, veluti obligatio de soluendo scut. 200. pro reuelatione furti, edictum Gubernatoris super eo editum, & excommunicatio publicata ad eiusdem instantiam, nec non perquisitio auctoritate iudicis facta in domo Ludouici, & carceratio eiusdem Ludouici, & aliorum familiarium, quibus omnibus potest applicari responsio decisionis, quòd potuerint studiose agere ad effectum iustificandi prætensum furtum. Vltra quòd diligentiæ etiam auctoritate iudicis factæ non prosunt ei, quem constat semel rem habuisse, ad probandum eius amissionem, vt post Aret. *in cap.fin. in 3. notab. de probat.* & Felin. *in cap. sicut, num.8. vers. quinta declaratio, de re iud.* firmat Honded. *dicto cons.19. num.22.lib.1.* & hic non dubitatur, quin ista iocalia fuerint penes D. Lisam, ex allegatis in decisione, de qua agitur, *in princ.* & informantes pro ipsa non controuertunt.

Tota igitur probatio pendet à legalitate, & qualitate D. Lisæ, quæ asserit, iocalia furto sibi esse subtracta, quæ qualitas personæ furtum passæ, licèt multum attendatur in hac materia, & credatur interdum assertioni, saltem iuratæ, vt fuit in decisione consideratum; tamen dicebant Domini, vel id procedere concurrentibus aliis coniecturis aliunde desumptis, quàm ex persona furtum passæ, vtpota fracturæ, vel aliis, prout concurrebant in casibus relatis per Rim. Grat. Menoch. & alios congestos per Honded. *cons.90. num.22. lib.2.* & fuit dictum in decisione *vers. accedit*, vel quando aliàs non dubitabatur de furto commisso, sed solùm, quænam res essent furto subtractæ, tunc enim statur iuramento furtum passi, vt in specie tradit Bart. *in l.in actione, num.1. ff. de furt* Paul. de Castr. *in l. si creditor, num.6. C. de pignor.act.* Galeotr. de Guald. inter consil. Grat.100.*num 8.& 9.lib.2.* Hond. *cons.19.num.19.lib.1.* & alios congerunt Modern. *de probat. concl.832.num.1.* vel quando quis tenetur solum officio iudicis, ad exhibendum, vel restituendo res ablatas: secus si iure actionis, vt hic, Rimin. sen. *cons.95.n.21.* inter eadem cons. Grat. *lib.2.* cum aliis per Hond. *d cons.19.num.20. lib.1.* & suprà fuit dictum in principio præsentis decisionis, vel demum quando ageretur contra furem ipsum, Rimin. sen. *d.cons.95.num.7.* Secus verò prout in casu nostro, in præiudicium tertij, vt fuit etiam considertatum in alia decisione. Et licèt ad tollen. responsionem eiusdem decisionis, quòd allegata probatio bonæ famæ videbatur elidi, & debilitari ex contrariis præsumptionibus ibi consideratis, hodie fuerunt examinati de nouo alij testes, deponentes de optimis moribus D. Lisæ, nec non de rraomissione capsæ ad monasterium S. Annæ, cum aliis iocalibus post commissum prætensum furtum, & propter metum, ne hæc etiam surriperentur, & sic cessare videatur, quod dicebatur in decisione de occultatione facta in dicto monasterio; tamen Dominis videbantur prædicta non tollere malam præsumptionem, quæ infurgit ex eo, quòd d. bona non fuerunt ab initio posita in inuentario, sed illa fuerunt reuelata per Abbatissam sub die 17. Octobris 1612. & sic longe post dictam transmissionem, quæ fuit paucis diebus post prætensum furtum, vt iisdem testes deponunt, quod dicitur contigisse de mense Septembris 1611. & reuelatio fuit in vim Monitorij Illustrissimi Vicarij intimati in monasterio die 9. Septembris dicti anni 1612. & fuerunt addita in inuentario per D. Lisam die 18. eiusdem mensis, & anni, & sic post intimationem Monitorij, vt dicitur in decisione, & constat in summario hæredum in alia propositione dato *num.16.& 17.* & de istis bonis additis, quorum pleraque spectant ad vsum, vel ornatum puerorum, nulla dicitur fuisse reddita ratio per Lisam, nec ea consignata tutoribus.

Nec facit prætensum particulare inuentarium, seu annotatio manu, vt dicitur, Ludouici facta de dictis bonis ad monasterium transmissis, quia est sine tempore, & ideò non probat. *l. 1.* vbi Doctores. *ff. de edend.* 3

Non obstat depositio Dianoræ famulæ in iudicio crimi 4

criminali, quia illa vltrà quod apparet, vel affectata, vel extorta metu tormentorum, fuit etiam reuocata, dum de nouo torturæ subiiceretur, vt in summario hæredum alterius propositionis dato in responsionibus *n.3.*

5 Quæ dicuntur de fuga Bartholomæi alterius famuli, post commissum dictum furtum non iustificatur in facto, & testes deponunt de eius discessu ab Vrbe, non autem de fuga ob dictam causam.

Ex quibus Domini permanserunt in decisis.

R. P. D. DECANO.

Romana fideiussionis de repræsentando. Veneris 16. Martij 1618.

ARGVMENTVM.

Fideiussori de repræsentando dari debet terminus vnius mensis ad ipsum repræsentandum, non obstante iuramento, & Camerali obligatione, & amplius post susceptum terminum, & post mandati relaxationem potest moram purgare, si ius partis non est factum deterius, & hinc sumpta occasione magistraliter explicantur multa notanda super purgatione moræ, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Interpellatio est initium moræ, sed non est ipsa mora. n.2.
Mora non incurritur statim post interpellationem, sed postea, & infra quod tempus, num.2.3.& 5.
Fideiussori de repræsentando non potest denegari terminus vnius mensis ad repræsentandum, num.3.
Mora de æquitate Canonica potest purgari vbi ius partis non fuit factum deterius, num.4.
Mora potest purgari de æquitate Canonica, sed intra breue tempus, & quale dicatur illud tempus breue, num 5.
Mora potest purgari de æquitate Canonica, non obstante statuto Vrbis, volente quòd in causis seruetur ius ciuile, & non Canonicum, num.6.
Ius Canonicum, & non ciuile seruandum est, vbi agitur de materia iuramenti, etiam inter laicos, ibid.
Mora in contractibus inexpurgabilis est, quando hoc verum sit, num.7.
Diem cessisse, & venisse quando dicatur, ibid.
Fideiussor de repræsentando aliquem faciendo suum posse censetur liberatus, nisi fuerit adiecta clausula, alias de suo teneri voluit, num.8.
Clausula omni meliori modo, censetur apposita in contractibus ad effectum sustinendi contractum, non autem ad effectum contrarium, num.9.
Mora nunquid purgari possit post rem iudicatam, & aduersus Cameralem obligationem, num.10.
Instrumenta habentia exequutionem paratam æquiparantur rei iudicatæ, ibid.
Possessio capta vigore primi decreti habetur pro nuda detentione, & per eam nec etiam acquiritur dominiū, ibid. ante fin.
Mora vt non possit purgari post factam exequutionem, requiritur vt exequutio sit perfecta, alias secus, ibid.

DECISIO DCXL.

1 BOninus promisit repræsentare debitorem ad beneplacitum Poggioli creditoris, aliàs voluit teneri de proprio ad solutionem scut. 200. ad quæ prætensus debitor tenebatur post aliquot dies, cùm d. Boninus fuisset interpellatus ad repræsentandum debitorem, & contra illud relaxatum mandatum, & vigore primi decreti capta pignora suscepit terminum 30. dierum ad repræsentandum, qui iuxta stylum Curiæ concedi solet, & elapsis dictis 30. diebus statim post quindecim alios dies repræsentauit debitorem: vnde dubitatū fuit die 3. Iulij superioris anni, an d. Boninus fideiussor potuerit purgare moram? & affirmatiuè fuit resolutum, quæ sententia etiam hodie placuit Dominis.

Et pro resolutione difficultatis duo prænotarunt; 2
alterum quòd statim post interpellationem in hoc casu fideiussor non incurrit moram. Nam certa dies obligationi non fuisset apposita, interpellatio est initiū moræ, non autē ipsa mora, vt probatur ex *l. mora, ff. de vsur.* vbi Iurisconsultus, *Mora*, inquit, *fieri intelligitur non ex re, sed ex persona, id est, si interpellatus opportuno loco nō soluerit, quod apud iudicem examinabitur.* & infrà. *An mora facta intelligatur, neque constitutione vlla, neque iuris authorum quæstione decidi posse, cùm sit magis facti, quàm iuris.* interpellatio igitur est initiū moræ, quæ paulatim noscitur, & momenta habet, interpellationi enim coniunctus est temporis lapsus, & eius rei probatio corā iudice facta, vt habetur *in d. l. mora, ff de vsur. & in l si pro rr. C. eod tit.* & hæc omnia moram conficiunt, quam non immeritò Iurisconsultus *in l. hominem certum, in fin ff mand.* frustrationem appellat, & sensit *in l.2. in fin. ff. de vsur.* quæ frustratio non est in efflagitatione, sed in negligentia post efflagitationem, ex quibus postmodum mora conficitur, vt benè aduertit Æmil. Ferret. *de mora n.26. & 29.* & optimè facit gloss. *in l. Æmilius, in verb. restitui, ff de minor.* vbi quòd omnis interpellatio siue legis, siue hominis spatium quoddam continet saltem tacitum, ne statim post interpellationem moram quis incurrisse dicatur, quam glossam sequitur & singularem appellat Bald. *in c.1. n.5. vers. hoc intellige, de non form si lelit.* Rom. *cons.27. in fin.* Purput. *in l. vinum col.2. ff si cert. pet.* Gabr. *de solut. conclus.9. limit.13. num.30.*

Alterum est, quòd statim post relaxatum mandatum 3
fideiussor non incidit in moram, quia cùm ipse obligatus esset ad repræsentandum, nun adiecta certa die, non potuit illi denegari tempus vnius mensis petitum ad repræsentandum, cùm semper in his terminis tempus debeat concedi ad qualitatem impedimenti commensuratum. *Auth. de fideiuss. § si verò intercessor.* ibi, *& causæ præsidens iudex dat tempus*, & infrà, *oportet enim tempus à iudice finiri*, vbi gloss. *in verb. dat tempus.* Ioann. Andr. ad Specul. *in tit. de accusat § sequitur, n.16. vers in secundo autem*, in additione incip. Odofr *in verb. exceptione litt. I.* & propterea cum de stylo Curiæ detur mensis, mora considerari non potest, nisi post lapsum illius.

His præmissis cùm ius partis non fuerit factum de- 4
terius, vt fuit ostensum in alia decisione, Domini dixerunt de æquitate Canonica moram in casu, de quo agitur, potuisse purgari, etiam quòd adesset iuramentum, vt expresè colligitur ex textu *in cap. apud misericordiam 32. q.1. & in cap. Beatus 22. q.2. & in cap ex literis, de const.* per quæ iura idem affirmat Bald. *in l. qui crimen, num.20. q.11. C. de iis qui accus. non poss.* Alex. *in l. si quis maior, n.7. ante fin. vers. fallit tamen. C. de transact.* Imola *in c. dilecti, n.13. vers. & ex hoc habet vnū intellectum.* Butr. *n.20. vers. quædam est conuentionalis, de arbitr.* Host. *in summ. eod. tit. §. quid constituat, n.8.* Dec. *in cons 138. n.7. post med* Ias. *in § si quis postulante, num.16. Instit. de act* Marsil. *sing.463.* Gramm. *decis.95. ad fin* Gozad. *cons.66 n.13 vers. quartò, lib.1.* Bolognett. *in l. si quis maior, post num 92. ad fin. C. de transact.* vbi quòd ita seruatur per totam Italiam. Seraph. *de priuileg. iur. priuileg. 48. n 8. & seqq.* Ferret. *de mora, num 57. post medium. vers. dissimilis.* Cumia. *super ritib. Magn. Curiæ Siciliæ, cap.65. num.13.*

Et quamuis conclusio procedat, dummodo mora 5
purgetur inter breue tempus, vt deducitur ex text. *l. sancimus, C. de fideiuss. & in l. etsi post tres, ff si quis cautio.* & in hoc casu prætensum tempus 15. dierū visum fuit

Dominis breue, ex *d. l. sancimus*, vbi quòd mora potest purgari intra tempus commensuratum tempori principaliter concesso, secundùm lecturam Bald. & Ang. qui text. licèt loquatur in fideiussore iudicij, vt not. *ibidem* Bald. *num. 1. vers. in ind.* Bart. *in l. si insulam, n. 4 & 9. ff de verb. obligat.* qui potest moram purgare, etiam quòd sit adiecta dies, & pœna, vt habetur in dicto textu: attamen idem dicendum est in fideiussore, de quo agimus, quia cùm illi legitimè fuerit concessus mensis ad repræsentandum intra alium mensem, potuit purgare moram; ergo multo fortiùs intra 15. dies, eóque magis cùm Domini visi fuerint authoritate dicti textus ad informandum animum suum, quòd mora intra dictos 15. dies purgari potuerit, cùm quod sit breue tempus, in quo mora possit purgari, iudicantis Religioni relinquatur. Alex. *cons. 14. num. 4. vers. præterea, lib. 2. & cons. 9. in fin. lib. 7. gloss. in dicta l. si post tres, in verb. plúsve. ff. si quis caut.* vbi etiam Ias. *n. 6.* qui de communi. Dec. *cons. 138. num. 7.* vbi pariter de communi.

6 Non obstat, quòd propter statutum vrbis disponens, quòd seruetur ius ciuile inter ciues & incolas, morá purgari non potest, stante iuramento, per Seraphin. *de priuil. iuram. priuil. 48 n. 21.* quia fuit responsum, verissimam conclusionem suprà firmatam, quòd scilicet de æquitate canonica, etiam quòd adsit iuramentum, mora potest purgari, si ius partis non est effectũ deterius, & propterea non obstare statutum, quod seruetur ius ciuile, quia cùm tractetur de iuramento etiam vbi ius ciuile viget, ius canonicum seruandum est, etiam per iudices laicos. *cap. 1. de nou. oper. nunciat.* & ita ponderat ipsemet Seraph. *loco proximè allegato*, ac etiamsi essemus in terris imperij, vt aduertit D. Prosper Farinac. *de carcerib. & carcer. q. 34. n. 137. & seqq.* & præsertim *n. 141.*

7 Neque est verum, quòd mora in contractibus videatur impurgabilis, ex *l. magnam, C. de contrah. & committ. stipul. & in l. Celsus ff. de arbitr. & in l. qui Romæ, §. Callimachus ff. de verb. oblig.* quia hæc iura procedunt, quando est apposita dies, & pœna, vt declarat Ferret. *de mora, n. 57.* in casu autem nostro certum est neque diem, neque pœnam fuisse appositam: non diem, vt patet ex serie facti suprà narrata, neque dies tacita, hoc est dies vltima termini 30. dierum, habenda est in consideratione ad effectum de quo agitur, quia tunc propriè non dicitur venisse dies, cùm neque certa dies, neque commensurata tempori certo in contractu fuisset apposita, quo casu solùm dicitur, diem venisse, & esse certam, *l. ex his. C. quand. dies legat. ced. l. Firmio Heliodoro, ff. eod.* Iacob. de Aten. *C. eod. tit.* sed post illos 30. dies fuit purificata conditio obligationis, quia cùm dies incerta ab initio fuisset apposita, illa non facit diem, sed conditionem, *l. huiusmodi, in fin. quand. dies legat. ced. l. heres meus. in 2. dicto, ff de cond. & demonst. & in l. quibus diebus, §. quidam Titio. ff. eod. tit.* & propterea post mensem fuit tantùm purificata conditio, non autem venit dies certa, quasi fuisset apposita ab initio, idcóque est locus purgationi moræ, vt in terminis dicit Bart. *in l. si insulam, num. 5. ff. de verb. oblig.*

8 Neque etiam pœna in hoc facti specie fuit apposita. Nam verba illa, *alias voluit teneri de suo, &c.* fuerunt apposita ad effectum, quòd fideiussor quantum in se est repræsentando debitorẽ, non censeretur liberatus, cùm aliàs faciendo suum posse, fuisset liberatus. Bald. *in §. si quis alium, n. 1. Instit. de inutil. stipul.* Curt. iun. *in cons. 124. n. 19.* Alciat. *in l. 4 § Cato, n. 132 ff. de verb. oblig.* Couarr. *in cap. quamuis pactum, part. 2 §. 5. n. 5. concl. 7. de pact. in 6.* Bertaz. *de clausul. claus. 4 gloss. 6. n. 2. gloss. 10. n. 1.* quatenus ista esset pœna non referret, cùm vtrumque requiratur ad effectum, vt mora non possit purgari, videlicet dies certa, & pœna, vt per Ferret. *de mora, num. 57.*

9 Neque prædictis resistit Put. *in decis. 66. part. 3.* quia loquitur, quando post certam diem est apposita resolutio contractus, quæ hîc non adest, vt patet ex superiùs deductis, & in istis terminis loquuntur etiam Dec. *in cons. 452. n. 17.* Grat. *cons. 93. num. 77. lib. 1.* & Seraph. *de priuileg. iuram. priuileg. 48. num. 20.* Prout nec etiam resistit, quòd fideiussor se obligauerit cum clausula, *& omni meliori modo*, &c. quia hæc clausula censetur apposita ad effectum sustinendi conclusionem. Fel. *in c. cùm super, num. 11. de offic. deleg.* Socin. *cons. 73. num. 4. lib. 3.* & propterea non debet operari contrarium effectũ, quod accideret, si propter eam esset adempta facultas purgandi moram, quia moræ purgatio respicit subsistentiam, & obseruantiam contractus, vt in simili clausula, & in puncto de purgatione moræ dicit Cephal. *in consil. 25. num 43. & seqq. lib. 1.*

Denique non obstat, quòd fideiussor erat obligatus in forma Cameræ, quæ obligatio habet executionem paratam, & ideò post petitionem executionis fideiussor non erat admittendus ad purgationem moræ, sicuti quis post rem iudicatam non admittitur. Ang. *in l. si insulam, n. 2.* in puncto Imola *n. 3.* Rip. *n. 14. & 15 ff. de verb. oblig.* quia huic motiuo fuit responsũm, hanc conclusionem non applicari ad nostrum casum, procedit enim quando certa dies ab initio fuit apposita. Nam illa adueniente incurritur mora, & secunda mora contrahitur post rem iudicatam, & in casu duplicis moræ non admittitur purgatio, & propterea quamuis idem videatur dicendum, quando obligatio habet executionem paratam, quia si adest dies, illa adueniente, incurritur mora, & post petitam executionem secunda mora, quia obligatio habens executionem paratam, æquiparatur rei iudicatæ, vt declarat Ripa *in l. si insulã, num. 14 ff de verb. oblig.* attamen in hoc casu vnica tantùm adest mora, cùm obligatio non habeat diem, & ideò petitio executionis non operatur secundam moram, vt amplius purgari non possit, & propterea meritò in istis terminis quòd fideiussor possit purgare moram post condemnationem, & ante solutionem, dicit Ioseph. Cumia *in ritib. Magn. Curiæ Siciliæ cap. 65. n. 13. & seqq.* & ratio est, quia cum non obstet duplex mora, condemnatus ad quantitatem respectu certæ speciei, dando ipsam speciem ante quãtitatis solutionem liberatur. *l. si verò negotium, § fin. ff. solut. matr.* gloss. *in l. duobus, § si ei, in verb. exhibuerit. ff. de iureiur.* in casu autem, de quo agitur, non potest dici quantitatem fuisse solutam, quia fuerunt tantùm capta pignora vigore primi decreti, ex quo creditor neque acquisiuit dominium, neque possessionem, sed nudam detentionem. *l. si finitu, §. Iulianus,* & ibi Alex. *in princ. n. 99. ff. de damn. infect. & in l. a pio, § si super rebus, num. 18. & seqq.* & præsertim *num. 21. vers. Imola hic reprehendit ff. de re iudic.* Boër. *decis. 277. num. 11.* & quamuis postea fuerit processum ad subhastationem, nunquam tamen fuit perfecta, & ad hunc effectum reperitur perfecta dominij translatio. Bart. *in l. si is cui. num. 2. in fin. ff. de leg. 2.* & fuit deductum in decisione facta sub die 3. Iulij præteriti, in qua fuit etiam responsum ad decisiones Platti, & recolen. mem. Cardin. Pamphilij. 10

Ex quibus Domini concluserunt, fuisse locum purgationi moræ, & sic esse standum in resolutis, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Ratisbonen. Canonicatus. Veneris 23. Martij 1618.

ARGVMENTVM.

Legitimus contradictor, quis dicatur ad effectum impediendi immissionem beneficij contra prouisum Apostolicum.

SVM

SVMMARIVM.

Legitimus contradictor ad impediendam immissionem possessionis beneficij dicitur possessor cum tit num. 1. declara vt ibid. vt scilicet procedat conclusio quando concurrit paritas tituli, & eiusdem speciei.

Gratia in forma dignum, cuius narratiua inhabilitatis non est iustificata, non potest impedire immissionem vigore gratiosæ subrogationis, ibid. in fine.

Gratia conditionalis non purificata conditione, non præstat parem titulum ad impediendam immissionem, num. 2.

Possessio capta contra formam litterarum Apostolicarum dicitur vitiosa, ibid.

Exequutor dicitur mixtus, & tenetur assumere partes iudicis, quando est deputatus cum clausula vocato, &c. & dummodo non sit ius alteri quæsitum, ibid.

Legitimus contradictor non dicitur is, qui in beneficij possessionem nulliter intrusus reperitur, num. 3.

Legitimus contradictor ad impediendam immissionem Canonicatus non est Capitulum, num. 4.

DECISIO DCXLI.

1 Censuerunt Domini standum esse in decisis, quòd scilicet Henrico sit danda immissio, fundamentis, & rationibus, de quibus in decisione, quibus non obstat quòd hodie exhibeatur possessio Roggij, ideóque cùm ipse habeat titulum Apostolicum tanquam possessor cum titulo, dicatur legitimus contradictor, ita vt contra eum non possit exequutiuè procedi, Bart. *in l. fin. num. 21. vers. aut comparet. C. de edict. D. Adr. toll.* quod etiam dicitur sensisse Rotam in causa Celsonen. Canonicatus 1. Iunij 1607. & in Paderbornen. Canonicatus 28. Nouembris 1608. coram Reuerendissimo D. nostro Decano, & in alia Oueten. Canonicatus 30. Martij 1607. coram Reuerend. Lugdunen. Quia conclusio in se est vera si concurrat paritas tituli, & legitima possessio, secus si non doceatur de consimili titulo, & eiusdem speciei, quia tunc non impeditur summaria cognitio, quamuis in eo iudicio de viribus allegati tituli à possessore sit cognoscendum, vt in præsenti factum fuit respectu inhabilitatis Henrici, quæ non fuit considerabilis ad effectum impediendi processum exequutiuum, & hoc est quod ponderat Bart *in d. l. fin. num. 21. vers. si verò allegat. C. de edict. D. Adrian. tollend.* & decisiones allegatæ in decisione diei 17. Nouembris præteriti. Præterea neque in titulo Apostolico videbatur posse constitui fundamentum, dum gratia Roggij legitur in forma *dignum*, cum narratiua inhabilitatis Henrici, quæ adhuc non iustificata impedire non potest immissionem vigore gratiosæ subrogationis. Verall. *decis. 346. part. 2.* Rota in causa Tirasonen. Capellaniæ 14. Martij 1606. coram R. P. D. Pamphilio.

2 Nec obstat quòd cùm gratia iam fuerit exequuta conditio in forma *dignum*, remaneat purificata, ita vt prouisus, qui reperitur in possessione, dicatur legitimus contradictor, vt tenuit Rota in causa Oueten. Canonicatus 30. Martij 1607. coram Reuerendissimo Lugdunen vbi dicebatur, quòd tunc gratia non potest considerari conditionalis, ex quo puri, & purificati idem est iudicium, & etiam esse resolutum in Cesonen. Canonicatus 1. Iunij 1607. coram Reuerendissimo Decano. Quia Roggius non præsentauit dictam eius gratiam in forma *dignum* officiali Ratisbonen. qui in litteris fuit datus pro exequutore, sed Capitulo, qui absque alia iustificatione, & collatione tradidit possessionem, vt patet ex instrumento pro eius parte dato; ideo dici non potest, quòd huiusmodi gratia conditionalis fuerit iustificata, & per consequens remanet firmum, quòd vti conditionalis non præstat parem titulum ad impediendam immissionem per Henricum prætensam, & eo minus dicebatur deferendum esse allegatæ possessioni, quia ex alio erat vitiosa, scilicet contra formam litterarum, quæ emanarunt cum clausula, vocato Henrico, & dummodo non sit alteri ius quæsitum, quæ faciunt exequutorem mixtum, & tenetur assumere partes iudicis, & ordinariè procedere. Felin. *in cap. fin. num. 23. de præsumpt.*

3 Quæ omnia fuerunt omissa ab illo exequutore, ita vt Roggius remaneat tanquam intrusus, quo casu legitimum contradictorem se facere non potuit. Menoch. *de adipisc. remed. 4. num. 582. in 7. casu*, & de ista vitiosa possessione loquitur etiam Barbastren. Prioratus 11. Ianuarij 1616. coram R. P. D. Verospio.

4 Non obstat oppositio Capituli, quia non est legitimus contradictor ad impediendam immissionem, dum non habet titulum, neque possessionem, sed tantummodo dat exceptiones contra personam Henrici, quæ in huiusmodi possessione non admittuntur. Verall. *decis. 341 part. 2.* sed nihilominus fuerunt discussæ, & cognitæ, non obstante Henrico, ita ut satisfactum etiam remaneat decisioni Pacen. Canonicatus coram R P. D. Manzanedo, quæ pro Roggio allegabatur. Et ita, &c.

R. P. D. REMBOLDO.

Fauentina dotis. Veneris 23. Martij 1618.

ARGVMENTVM.

Mortua filia in matrimonio dos a patre profecta si extent liberi non reuertitur ad patrem, sed succedunt liberi, & filiis mortuis succedit pater in dote, excluso auo materno.

SVMMARIVM.

Dos à patre profecta mortua filia in matrimonio extantibus liberis, an ad eundem patrē reuerti debeat, & restitui, n. 1.

Et negatiuè respondendum est vniuersali totius Orbis consuetudine, num. 2.

Dos ad certam diem promissa eodem modo debetur sicuti purè promissa, num. 4.

Dies adiectus obligationi suspendit exactionem, non substantiam debiti, & ipsam obligationem, ibid.

Dos a patre profecta etiamsi filius, qui matri superfuit, non viuit, sed paulo post mortem matris etiam hæreditate non adita decedit, num 5.

Conditio satis est, quod semel extiterit, licèt non duret, ibid.

Doctor, qui in opinione est sibi contrarius, alibi non meretur allegari, eo quòd variauit, num. 6.

Causa cessante non cessat effectus, quando effectus fuit semel consummatus, num. 6. in fine.

Pater potest omnia ex quacumque successione ad filium infantem deuoluta iure proprio, quasi iam infanti quæsita capere, & si filius maior infante decessisset, restitutionem in integrum petere. num 7.

Filius transmittit in patrem beneficium etiam agnitum, ibid.

Filius morienti matri succedit in dote non vti hæres matris, sed dotem ab auo materno auocando, & in patrem transferendo, ibid.

Ius ex dispositione statuti, vel consuetudinis delatum etiam non agnitum transmittitur, ibid.

DECISIO DCXLII.

1 Domini tenuerunt sententiam in partibus ad fauorem Antonij Mariæ latam esse confirmandam. Nam quidquid dicendum foret, attenta rigorosa iuris censura,

censura, de veritate illius opinionis, an dos à patre profecta, mortua filia in matrimonio superstitibus liberis, ad eundem patrem reuertatur, cuius opinionis affirmatiuam partem adeò enixè Bulgarum antiquum glossatorem tenuisse, refert Thesaur. post alios decis. Pedem. 190. vt in contingentia quoque facti sui proprij boni viri officium agnoscens, mortua vxore superstitibus liberis, ex ea susceptis, integram dotem socero restituerit, eundémque Bulgarum secuti etiam sunt quamplures, tam antiquæ, quàm recentioris classis Doctores per Thesaur. *d. decis.* 190. Capic. *decis.* 176. relati.

2 Vniuersali certè, vt inquit Guidopap. *cons.* 12. *num.* 8. per totom orbem recepta consoetudine introductum fuit, vt in omnibus fere mundi Tribunalibus, & præsertim in hoc supremo Sacræ Rotæ Auditorio, opinio Martini seruetur, quòd scilicet soluto per mortem vxoris matrimonio, dos ad filios spectet, non autem ad patrem reuertatur, vt in specie dictum fuit in vna Clusina dotis 12. Ianuarij 1598. coram Peregrino, & in Senogallien. dotis 26. Iunij 1606. & 28. Nouembris 1607. coram R. P. D. meo Pamphilio.

3 Nec visum fuit ab ista opinione vniuersali, vt dictum est, consuetudine approbata, in casu de quo agitur, recedendum esse, eo quòd dos à patre ante mortem filiæ soluta non fuit, quia iuxta magis veram Doctorum sententiam, atque etiam in hoc tribunali canonizatam, opinio Martini non minus in dote promissa, quàm soluta locum habet, vt post alios latè comprobat Socin. iun. *consil.* 36. *num.* 6. *&* 16. *lib* 1. Ruin. *consil.* 225. *num.* 2. *in fin. & seqq. lib.* 1. Roll. *de luc. dot quæst* 5. *num.* 8. *& seq.* Gabr. *cons.* 165. *num.* 4. *lib.* 2. Thesaur. *d. decis.* 190. *num.* 9. & pluribus fuit in eadem Clusina dotis 12. Ianuarij 1598. coram Peregrino decisum.

4 Nec aliquid etiam facit quòd dies solutionis dictæ dotis ante mortem dictæ filiæ non venerit quia dos ad certam diem promissa eodem modo est debita sicuti purè promissa, & dies adiectus differt exactionem tantùm, nun autem suspendit substantiam debiti, & ipsam obligatiunem, *l. cedere diem.* & ibi Alciat. *num.* 10. *ff. de verb. signif.* Rip. & alij *in l si ita stipulatus, de verb. oblig.* cum aliis per Surd. *decis.* 151 *num* 6. vbi quòd licèt differatur exactio, non tamen desinit debitum esse formatum, & spes illa transmittitur etiam conditione pendente. § *ex conditionali, Instit de verb. oblig.* cum alleg. per dictum Surd. *loco proximè citato.*

5 Minus obstat, quòd opinio Martini non procedit, quando, vt in casu isto, filius qui matri superfuit non viuit, sed per paucos dies post mortem illius, & hæreditate non adita decedit, vt voluit Bald. *in auth. sed & si quis, in prima lect. sub num.* 18. *vers. tertius casus est, C. de secundis nupt.* & post eum Socin. iun. *cons.* 114 *n.* 23. *lib.* 3. & alij. Qua etiam huic obiectioni abundè satisfactum fuit in allegata Clusina dotis, in qua fuit dictum, quòd etiam si filius per vnam tantùm horam superuiuat, dos nihilominus ad patrem spectat, quia sufficit quòd conditio semel extiterit, licèt non durauerit, vt probat text. *in l. ex facto, § si quis autem susceperis ff ad Trebell & in l.* 2. *&* 3. *C. de posth. hæred. inst.* & in terminis consuluit Bertrand. *cons* 309. *sub n* 4. *vol.* 3 *p.* 2. Soc. iun. *cons* 9. *num.* 24. *lib* 1. Thesaur. *d. decis.* 190. *num* 10.

6 Neque his resistit authoritas Bald. *in d. auth. sed & si quis.* & illius sequacium, quia præterquam quòd (vt in eadem Clusina dotis dicebatur) dictus Baldus non meretur allegari, eo quòd variauit, contrarium tenens *in l. quod scitus, sub n.* 5. *ver. sed tunc ego quæro. C. de bon. quæ lib.* ratio etiam per eum *in d auth.* adducta non subsistit. nã dato quòd consuetudo Martini fauore filiorũ introducta fuerit, non tamen deficientibus liberis cessat beneficiũ dictæ cõsuetudinis, quia cũ illud fuerit simpliciter, atque ita perpetuò, & non temporaliter per dictam consuetudinem filiis delatum, sufficit quòd filij semel extiterint, eo enim ipso effectus dictæ consuetudinis dicitur consummatus, & cessante causa, non cessat effectus, quando ille fuit semel consummatus, vt de eo qui fuit simpliciter exclusus, latè tradit Tiraq. *in tract. causa cessante, in* 12. *limit. num.* 14. *cum seqq.* Rot. *decis.* 72. *num.* 4. *vers. secunda coniectura est, part.* 1. *diuers.*

Et dum beneficium etiam à filio non agnitum, ad 7
patrem transmittitur, siue illud filio vti hæredi matris delatum fuerit, quia, vt inquit tex. *in l. si infanti. C. de iur. delib.* pater potest omnia ex quacunque successione ad filium infantem deuoluta, iure proprio, quasi iam infanti quæsita capere, & si filius maior infante decessisset restitutionem in integrum petere, Socin. sen. *dicto cons.* 9. *n.* 24. *lib.* 1. Bertrand. *cons.* 67. *in fin. lib.* 2. siue potiùs filio delatum fuerit, non vti hæredi matris, sed dotem ab auo auocando, & in patrem transferendo, vt communiter receptum, tradit post aliis Rip. *in l. quartam, num.* 191. *ff. ad l. falcid.* Cephal. *cons.* 613. *n.* 11. *lib.* 4. Honded. *cons.* 32. *num.* 24. *lib.* 1. Capic. *d. decis.* 176. *n.* 24. tunc enim subintrat alia iuris regula, quòd scilicet ius ex dispositione statuti, vel consuetudinis delatum, etiam non agnitum transmittitur, vt ex Bart. *in l. arrogator, sub num.* 8. *vers. sextò oppono,* & ibi Bald. *num.* 7. & Ias. *n.* 14. *& seq. ff de adopt.* & aliis fuit in sæpiùs allegata Clusina dotis resolutum.

R. P. D. BVRATTO.

Bergomen. Capellaniæ. Veneris 23. Martij 1618.

ARGVMENTVM.

Iurispatronatus beneficio vacante quando patronus possit se ipsum eligere, & si ex præsentatis duo habent pares voces, præferendus est is, qui est de familia fundatoris.

SVMMARIVM.

Beneficium vacare non dicitur per obitum illius, qui eiusdem beneficij solam præsentationem habuisset, non autem possessionem, num. 1.

Iurispatronatus beneficio vacante patronus præsentare non potest se ipsum, etiam vbi quis se cum alijs compatronis elegerit, numero 2. *declara, vt numero* 3. *&* 4. *vbi de materia.*

Actus præsumitur gestus eo modo, quo agenti vtilior est, num. 4.

Actus in dubio gestus præsumitur eo modo quo validus reputetur, ibid.

Clausula omni meliori modo, *facit valere actum eo modo, quo potest. ibid. in fin & num.* 6 *in fine, vbi quòd facit valere actum etiam vltra modos expressos.*

Iurispatronatus beneficio vacante, si duo ex præsentatis habent pares patronorum voces, præferendus est is, qui de familia fundatoris est. n. 5.

Clausula dummodu alteri non sit ius quæsitum, *solet præsentare ius quæsitum, etiam ex sola præsentatione, num.* 7.

DECISIO DCXLIII.

SOlo Ioanne Antonio informante 7. mensis præte- 1
riti fuerat resolutum sententiam Rotalem ad eius fauorem latam esse confirmandam, vnde hodie repropositro dubio ad instantiam Pauli, Domini steterunt in decisis, non obstantibus quæ contra decisionem adducebantur. Nam prima obiectio erat quòd sententia canonizauerit gratiam Ioann. Antonij subrogationis in possessionem beneficij vti vacantis per obitum Ludouici,

uici, ex cuius tamen persona vacare non poterat, cùm ipse solam præsentationem, non autem institutionem, nec possessionem habuisset, Card. Seraphin. *decis.* 1446. *num.* 1. *&* 2. Quæ cessare visa fuit ea lectura sententiæ, in qua narratur sola præsentatio dicti Ludouici, non autem vacatio per obitum illius, sed q. Angelici extra Rom. Cur. de mense Februarij 1612. defuncti.

2 Secunda verò deducebatur ex eo quòd sententia declaret Ioannem Antonium esse instituen. eùmque instituat vti subrogatum in locum dicti Ludouici, quem tamen dicebatur nullum ius habuisse ea quo se ipsum præsentare non potuit, *cap. per nostras*, & ibi not. omnes, *de iurepatr.* quod habet etiam locum, vbi quis se cum aliis compatronis eligit, seu præsentat, prout hîc, *cap. cùm in iure*, vbi omnes, *de elect.* Lambert. *de iurepatr. art.* 6. 8. *quæst. princ.* 1. *part. lib.* 2.

3 Sed hæc quoque obiectio tolli visa fuit, quia ad electionem, seu præsentationem Ludouici non fuit processum per viam scrutinij secreti, quo casu cùm electus ignoret an alij in eum consenserint, ille non potest in se ipsum consentire, quia sic oriretur à se ipso, & vti ambitiosus repelleretur, sed fuit facta palam, & per vota aperta, vnde cùm ipse tunc non potuerit se eligere quin priùs sciret se ab aliis electum, dici non potuit à se ipso oriri, sed ab aliis vocatus, & consentiendo præsentationi de se factæ auxit numerum tanquam vnus de habentibus ius præsentandi, ita communiter declarant Doctor. *in d. cap. cùm in iure*, vbi Butr. *num.* 36. *vers. nec obstat*, *& vers. & ex prædictis*. Abb. *num.* 5. *vers. & dic quòd vera ratio*. Card. *col* 6. *post princip. vers. quartam lecturam*, *& vers. illa enim gloss.* Imol. *num.* 5. *vers. vnde Hostien. & num.* 6. *vers. item possunt*, qui de communi, Butr. & Anchar. post Hostien. *in d. cap. per nostras*, *n.* 3. *vers. quod intelligit*. & ibi Butr. *num.* 8. *vers. hoc verum dicit*, Abb. *numer.* 5. Card. *post princ. vers. pro hoc inducit*, idem Abb. *consil.* 25. *num.* 3. *part.* 2. Roch. *de iurepatr. in verb. honorificum. num.* 20. *vers. limita nunc*, latè Lambertin. *eod. tract.* 8. *art.* 8. *quæst. princ.* 1. *part. lib.* 2. & secuta est Rota in hac causa sub die 26. Iunij 1615. & 27. Maij 1616. coram R.P.D. meo Vbaldo.

4 Licèt autem ex tenore dictæ nominationis, & præsentationis palàm factæ, clarè non appareat an Ludouicus se ipsum vnà cum aliis principaliter elegerit, an verò potiùs accesserit consentiendo dictæ nominationi de se factæ, iuxta formam traditam per Doct. præcit. tamen præsumi debet fecisse illum actum eo modo, quo sibi vtilius erat, Bart. *in l gerit. num.* 11. *ff. de acq. hæred.* & prout sibi de iure permittebatur, gloss. *in l.* 2. *in vers. probaretur. C. de pet. hæred.* Bald. *in l.* 1 *col.* 2. *ff. solut. matr* & vt pœnam non subiret, Tiraquell. *de retract. lig.* §. 30. *gloss* 1. *num.* 34. & ne incideret in vitium ambitionis, vt in terminis considerauit Rota coram fel. rec. *Clem. VIII. decis.* 185. *num* 4. *part.* 2. *diuers.* & proinde censendum est ipsum in suam nominationem, & præsentationem conspirasse, non principaliter, sed per viam accessionis, & assensus, prout poterat in ipsomet actu nominationis. DD. *in d. cap. cùm in iure*, *de elect.* Lambertin. *d. quæst.* 8. *princ. art.* 7. quæ interpretatio in dubio sumenda est, cùm tendat ad validandum, nòn ad destruendum actum, vulg. *l. quoties. ff. de rrb. dub.* cum simil. & quia vel maximè suadetur ea clausula, *ac omni meliori modo*, immediatè post nominationem adiectam, quæ facit valere actum eo modo quo potest, Felyn. *in cap cùm super, num.* 11. *de off. deleg.* Dec. *consil.* 11. *num.* 20. *vers & apparet.*

5 Vltra quòd subducta etiam ipsius voce cùm haberet medietatem patronorum existentium in quasi possessione, veniebat nihilominus præferendus tamquam de familia fundatoris, gloss. *in cap neminem* 70. *distinct.* & ibi Præpos. & Archid. Roch. *d. tract. verb. honorificum* 18. *quæst. num.* 46. *vers. prima opinio*, Lambertin. *eod. tract.* 4. *art.* 5. *quæst. princ.* 3. *part.* 2. *lib. num.* 3 *in fin. vers. successiuè*, Ferrett. *consil.* 131. *num.* 4. Rot. in Foroliuien. S. Mercurialis 10. Iunij 1577. coram Bubalo, & vti magis qualificatus, quia ætate senior, Bald. *consil.* 167. *in fin. lib* 4. Roch. *vbi supra. quæst.* 15. *num.* 41. Lambertin. *d. quæst.* 5. *princ. art.* 13. *num.* 1. *& seqq.* & pluribus comprobat Rolan. *consil.* 47. *num.* 70. *& seqq. lib.* 1. & quia actu Sacerdos, Rota in dicta Foroliuien. S. Mercurialis coram Bubalo, & in hac causa sub dicta die 27. Maij 1616.

Nec obstat prouisio Apostolica à Paulo impetrata, 6
cum derogatione medietatis patronorum existentium in quasi possessione, quia vt iam decisum fuit sub d. die 26. Iunij 1615. illa non erat iustificata, nec poterat iustificari, præsertim in eo, quòd habebat medietatem, cùm tantùm à quinque ex vndecim præsentatus fuerit. Et præterea considerabant Domini, quòd licèt sententia declaret gratiam subrogationis in locum Ludouici esse canonicam, & Ioannem Antonium fore, & esse instituendum, tamen nō dicit esse instituendū vti subrogatum in locum Ludouici, & ideo cùm non sit ita restricta, & Ioannes Antonius fuerit etiam subrogatus in locum Angelici, de cuius iure dubitari non potest, cùm etiam Paulus veniat ex vacatione per obitum ipsius, Seraphin. *decis.* 750. *num.* 1. & fuit dictum in Pacen. Canonicatus 11. Decembris 1613. coram R.P.D. Pitouano, & in Virdunen. Abbatiæ 20. Februarij 1615. coram me, institutio debet censeri quoque facta in vim dictæ subrogationis in locum Angelici; pro validitate namque sententiæ capitur semper interpretatio, Crauett. *consil.* 52 *num.* 2. *vers. similiter videmus*, cum aliis in Paduana Iurispatr. 4. Maij 1616. coram Reuerendissimo D. meo Damasceno, præsertim cùm adsit in sententia clausula, *& omni alio meliori modo*, &c. quæ facit valere actum etiam vltra expressa, Caputaq. *decisione* 124. *part.* 1. Achill. *decisione* 1. *de verb. sign.* cum aliis decis. rel. per Moder. *claus.* 88. *part.* 1.

Nec aduersatur clausula *dummodo*, in litteris subro- 7
gationis, iuxta stylum apposita, quæ solet præsentare ius quæsitum, etiam ex sola præsentatione, Rot. *decisione* 17. *de præben. in nou.* Felyn. *in cap. in nostra. num.* 25. *in* 28. *coroll. de rescr.* Cres. *decis.* 7. *num.* 3. *de iurepatr.* Quia hoc intelligitur quando præsentatio est talis, vt ex ea quis veniat necessariò instituendus, Paul. de Citiadin. *de iurepatr.* 6. *part. in princ. num.* 11. Mohed. *decis.* 1. *de præb.* fuit dictum in Mediolanen. Capellaniæ 27. Martij 1601. coram Corduba, qualis non erat præsentatio Pauli, qui non habebat maiorem partem patronorum, & cui nec ea dicta prouisione, cum derogatione medietatis erat ius quæsitum, ex prædictis.

Ea quibus DD. permanserunt in decisis vtraque parte informante.

R. P. D. MANZANEDO.

Asculana pecuniaria. Lunæ 26. Martij 1618.

ARGVMENTVM.

Pater consentiendo, vt filius nubens dotem recipiat, tenetur ad illius restitutionem, eo præsertim, si eiusdem filij defuncti sit hæres, illiúsque hæreditas censetur adita per exactionem pecuniarum ipsi filio debitarum.

SVMMARIVM.

Dotis receptæ confessio probat receptionem dotis, præcedente illius promissione, num. 1.
Confessionis nulla maior probatio, ibid.
Dotem si filius recipiat patre consentiente, censetur pater se obligare & bona sua pro restitutione dotis, n. 2.
Positionibus facta responsio per verbum credo, *probat contra respondentem, num. 3. nec reuocari potest, non docto de errore, ibid.*
Aditio hæreditatis censetur probata ex exactione pecuniarum testatori debitarum, ibid.

DECISIO DCXLIV.

1 FVit 11. Maij 1615. resolutum constare de credito Lauræ quoad quantitatem dotis solutam Sgariliæ suo viro ex duabus apochis, quæ licèt contineant confessionem de recepto; tamen præcedenti promissione dotis facta in capitulis matrimonialibus, probant, & postea 17. Nouembris prædicti fuit pariter resolutum dicta capitula matrimonialia esse sufficienter recognita, vnde prosequendo disputationem hodie dubitaui, an Iosephus teneretur dictam dotem restituere? Et Domini affirmatiuè responderunt, cùm ipse sit hæres Vincentij sui patris, vt constat tam ex possessione eius bonorum, quàm ex propria ipsius confessione, qua nulla maior probatio. *l.* 1. *C. de confess. l. generaliter. C. de non numer. pecun.* Qui quidem Vincentius ad restitutionem dictæ dotis tenebatur. Laura enim expressè conuenit capitula matrimonialia subscribi, & acceptari debere à Sgarilia eius viro, cum præsentia & voluntate Vincentij sui patris, prout fuit factum, cùm vterque subscripserit, & præsertim Vincentius expressè acceptando omnia in dictis capitulis contenta.

2 Vnde cùm inter cætera in dictis capitulis Laura promiserit dotem Sgariliæ, & illam ei consignare statim sequuto matrimonio, & è contra Sgarilia eueniente casu restitutionis, illam restituere se obligauerit, sequitur solutiones dotis postea factas Sgariliæ fuisse factas voluntate & consensu Vincentij eius patris, qui prædicta pacta acceptauit, & sic succedit conclusio quòd quando pater consensit quòd filius recipiat dotem, censetur obligare pro restitutione dotis se & bona sua. Negusan. *de pignorib. in 4. membr. 2. part. num. 36. versic. Intelligendo tamen.* Curt. iun. *consil.* 133. *num.* 5. Socin. *consil.* 267. *num.* 3. *versic. Præterea.* Corn. *consil.* 303. *sub num.* 5. *lib.* 4. decis. Pedemon. 44. *n.* 11. & 12. Bart. *in l. si cum dotem.* §. *transgrediamur, num.* 33. *ff. solut. matrim.*

3 Vlteriùs cùm Vincentius fuerit hæres Sgariliæ eius filij, qui expressè ad dictam restitutionem se obligauerat, etiam tanquam illius hæres tenebatur: quòd autem fuerit hæres, apparet ex responsione Iosephi ad positiones, in qua dicit se credere quòd post mortem Sgariliæ remansit Vincentius eius pater & hæres, quæ confessio licèt dicatur ex aduerso quòd fuit cum iudicis decreto reuocata tanquam erronea; tamen de hoc non docetur, immò adminiculatur ex depositione duorum testium dicentium se audiuisse à dicto Vincentio quòd ipse exegerat scuta 800. seu 900 ad hæreditatem Sgariliæ spectantia, ex qua exactione inducitur aditio. *l. pro herede.* §. *Papinianus. ff. de acquiren. hereditate.* Socin. *consil.* 45. *num.* 5. *lib.* 4. Menoch. *præsumpt.* 101. *num.* 18. *lib.* 4. Vnde cessante dicta reuocatione, ex hoc etiam capite tenebatur ad restitutionem dotis Vincentius.

Quæ autem dicuntur circa non probationem crediti Lauræ, & non sufficientem recognitionem capitulorum matrimonialium, non videntur habenda in consideratione, cùm super his adsint particulares decisiones, vt suprà dictum est.

R. D. SACRATO.

Parmen. status. Lunæ 26. Martij 1618.

ARGVMENTVM.

Filij spurij legitimati per subsequens matrimonium in fideicommissis non dicuntur nati ex legitimo matrimonio, & quomodo per testes, vel alio modo filiorum legitimitas probetur. est notabilis & magistralis decisio, & ad eam in occurrenti casu semper recurrere potes, sic docente, & declarante dignissimo & sapientissimo D. Archiepiscopo Damasceno.

SVMMARIVM.

Fideicommissum, in quo vocantur filij legitimi, & naturales ex legitimo matrimonio procreati, & nati, verè, & non fictè locum non habet, nisi probata qualitate filiorum quòd sint tales, sicut in fideicommisso vocantur, n. 2.
Qualitas quando est fundamentum intentionis alicuius, debet probari in specie, ibid.
Fideicommissum in quo vocantur nati ex legitimo matrimonio, non habet locum in legitimatis per subsequens matrimonium, num. 3.
Filij spurij legitimati per subsequens matrimonium non dicuntur nati ex legitimo matrimonio, ibid.
Legitimitas, & natiuitas ex legitimo matrimonio probatur ex eo quòd quis fuerit admissus ad bona & honores, ad quæ non nisi legitimi, & nati de legitimo matrimonio admitti solent, ibid.
Præsumptionem qui habet contra se volens probare contrarium, exactiores probationes deducere tenetur, ibidem in fine.
Legitimitas probata per patris nominationem, & tractatum certio non nocet, num. 4.
Enunciatiua vnica quando principaliter agitur de enunciato non probat etiam inter easdem partes, ibid. in fine.
Qualitas adiecta verbo intelligitur secundum tempus verbi, num. 5.
Fideicommissarij recipiunt fideicommissum de manu hæredis grauati, num. 6.
Fideicommissi actio præscribitur per annos 30. ibid.
Legitimitas non censetur probata per testes deponentes quòd sic pro legitimis reputabantur, nisi addant verbum communiter, *num. 7. & 8. & 10. in fine, & num. 13. pariter in fine.*
Indefinita oratio non æquipollet vniuersali in teste, n. 7.
Legitimas non probatur per testes simpliciter deponentes de auditu, num 9. & 10.
Fama nunquid probet legitimitatem, num. 11.
Fama publica per vnum testem non dicitur plenè probata, ibidem.
Fama vt probet, debet esse in loco vbi actus est gestus, ibid. in fine, & num. 13. etiam in fine.
Error instrumenti in millesimo difficilior esse potest, quàm in indictione, num. 14.
Ætas in testibus probatur eorum assertione, ibid.
Ætas probatur per assertionem matris, ibid.
Testes nulliter examinati faciunt magnum adminiculum contra producentem, num 15 in fine.
Testes deponentes publicè dici audiuisse secundum opinionem Rotæ probant famam publicam, num. 16.
Probatio non concludens & imperfecta conquassat contrariam probationem debilem, & imperfectam, n. 17.

DECISIO DCXLV.

1 POst factas resolutiones in hac causa, quòd sit probatum matrimonium saltem de facto, & sine coarctatione temporis inter qq. Bernardinum, & Catherinam ascendentes dominorum de Pallauiciois, fuit dubitatum, an dicti de Pallauicinis teneantur probare contractum dicti matrimonij de certo tempore, & de quo? Sed quia domini de Pallauicinis præcipuè nitebantur eo fundamento, quòd ipsi ex persona Vberti, filij dicti Bernardini sint in quasi possessione legitimitatis, vnde resultare prætendebant, & se esse releuatos ab onere vlterioris probationis, & etiam sibi hoc esse satis ad obtinendam immissionem in bonis, fideicommisso, de quo agitur, subiectis, ex remed. *l. fin. C. de edict. D. Adr. toll.* propterea placuit Rotæ restringere difficultatem ad dictam quasi possessionem, quam, post plures propositiones censuit, non esse probatam.

2 Pro quo illud in primis fuit obseruatum, quòd fideicommissum, de quo agitur, vocat legitimos, & naturales, & de legitimo matrimonio procreatos, & natos verè, & non fictè: propterea ista qualitas procreationis, & natiuitatis ex legitimo matrimonio est in specie probanda, vt in istis terminis est decis. Card. Seraph. 1081. *num.* 2. & est regulare in omni alia qualitate, quòd, quando est fundamentum intentionis, debeat in specie probari. Crauett. *consil.* 96. *n.* 4. Rota *diuers. decis.* 72. *part.* 1.

3 Secundò fuit obseruatum, non fore probatam dictam qualitatem ex eo, quòd supponantur decisiones, iam factæ, quòd, scilicet, constet de matrimonio inter Bernardinum, & Catherinam sine coarctatione temporis, etiamsi modò simpliciter probaretur, quòd Vbertus fuerit in quasi possessione legitimitatis, quia ista quasi possessio posset verificari in legitimatis per subsequens, qui tamen non veniunt in fideicommissis, in quibus vocantur procreati, & nati ex legitimo matrimonio, vt late per Peregr. *de fideicom. art.* 24. *n.* 25. *cum plurib. sequen* Thesaur. *decis.* 196. *num.* 3. Surd. *decisione* 219. *num.* 5. & sensit Rota coram bon. mem. Card. Seraph. *decis.* 1300. *in fin.* ponderandn maximè prægnantiam verborum fideicommissi, de quo agitur; ideoque existimauerunt Domini in casu, de quo agitur, esse necessariam quasi possessionem qualificatam, puta, quòd Vbertus fuerit admissus ad bona, vel honores, ad quæ non nisi procreati, & nati ex legitimo matrimonio solent admitti, aut quid simile inferens pernecessè dictam qualitatem: & eo maximè stante non legitimo initio, ex quo ex mandato de dispésando, testibus, & aliis constat, Bernardinum ante prætensum matrimonium cognouisse Catherinam, & ex illa suscepisse filios, tunc enim probatio redditur magis æquiuoca, & suspecta, & exactiores probationes requiruntur, vt bene per Cephal. *consil.* 82. *num.* 55. *cum pluribus sequen.* Verall. *decis.* 210. *part.* 2. Rota in causa Veneta illegitimitatis 16. Nouembris 1607. coram bon. mem. Penia. Quibus constitutis,

4 Ad primum genus probationis dominorum de Pallauicinis deductum ex eo, quòd Bernardinus in duobus testamentis instituerit Vbertum, & alios filios hæredes, & in primo illos nominauerit filios legitimos, & naturales, procreatos, & natos ex se, & domina Catherina vxore sua pro iusto matrimonio, & in alio illos nominauerit suos filios legitimos, & naturales procreatos, & natos ex se, & domina Catherina sui testatoris vxore legitima, & quam suam vxorem legitimam esse protestatus fuit, & protestatur, fuit dupliciter responsum. Primò quòd denominatio, & tractatus patris non solet nocere tertio, Ias. *consil.* 81. *in princ. lib.* 1. Grat. *consil. vlt. num.* 4. *lib.* 1. Card. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 11. *tit.* 12. *num.* 11. latè Pet. *de fideicom. q.* 11. *num.* 302. *cum plurib. sequen.* Card. Seraphin. *decis.* 1081. *num.* 2. Rot. in causa Sutrina beneficij 13. Martij 1588. coram bon. mem. Platto, & in Romana de Bonellis 19. Nouembris 1614. coram R. P. D. meo Vbaldo, maximè quando materia est suspecta ex malo initio, per suprà allegata: & fuit etiam ponderatum, quòd prædicta testamenta non contineant tractatum legitimitatis qualificatæ ex procreatione durante matrimonio, quia quomodocunque filij essent legitimi siue per subsequens matrimonium, siue per rescriptum, institutio illis debebatur, iuxta notata per Butr. *in cap. per Venerabilem num.* 19. *qui filij sint legitimi.* Soc. iun. *consil.* 42. *n.* 34. *& 36. lib.* 1. Ideóque quicquid ex prædictis testamentis circa legitimam procreationem elici posset, remaneret simplex enunciatiua moderna, si dematur tempus litis, & vnica cùm sit ab eadem persona, vnde etiam circumscripta suspicione nihil probat, maximè in casu, in quo agitur principaliter de enunciato, Alex. *consil.* 21. *num.* 4. *vers. Sed non probabitur lib.* 1. Rota *decisione* 388. *part.* 1. *diuers.*

5 Secundò fuit responsum, quòd neque verba dictorum testamentorum inferunt per necesse, quod Vbertus, de cuius persona strictè agitur, fuerit procreatus ex legitimo matrimonio, cùm possit verificari in legitimato per subsequens, qui tempore testamenti rectè potuit dici natus ex testatore, & Catherina legitima vxore, non quia esset talis de tempore procreationis, sed quia, secundùm assertionem testatoris, erat talis de tempore testamenti. Nec officit, quòd qualitas adiecta verbo intelligatur secundum tempus verbi, *l. in delictis. § si extraneus. ff. de noxalib.* quia qualitas vxoratus non est adiecta verbo *procreatos*, sed est adiecta personæ Catherinæ, & sic stat, vel saltem stare potest demonstratiuè ad personam Catherinæ de tempore testamenti, & nnn qualificatiuè ad filios de tempore procreationis. Et quod intentio testatoris fuerit potiùs demonstrare Catherinam, quàm qualificare procreationem Vberti, patet ex illis verbis, *quam suam vxorem legitimam esse* (& sic de tempore testamenti) *protestatus fuit, & protestatur.* &c.

6 Ad secundum genus probationis deductum ex eo, quòd Vbertus possederit bona paterna, necnon etiam fideicommisso subiecta, & vlteriùs fuerit à Rolando patruo suo, & qui, illo existente incapace, succedebat in fideicommisso, nominatus depositarius medietatis Castri Zibelli. Quoad possessionem bonorum paternorum responsio patet ex suprà deductis, nempe, quòd hæc non nocet tertio, & nec etiam infert quasi possessionem legitimitatis qualificatæ ex iusta procreatione, cùm, pro habenda possessione bonorum paternorum, sufficiat, Vbertum quomodocunque fuisse legitimatum, siue ex rescripto Principis, siue ex subsequenti matrimonio, ex allegatis. Quoad possessionem bonorum, fideicommisso, de quo agitur, subiectorum, fuit responsum, neque ex illa aliquid inferri, quia cù Vbertus fuisset hæres Bernardini vltimi grauati, fuit illi debita possessio bonorum, fideicommisso subiectorum, & ab illius manu debebant recipere fideicommissarij, latè per Dec. *consil* 467. *num.* 12. & de communi Rota *decis.* 83. *num.* 1. *part.* 1. *diuers.* Nec facit, quòd fideicommissarius per aliquod tempus oon mouerit litem Vberto, quia cùm haberet 30. annos ad petendum fideicommissum, iuxta not. *in l. sicut. ff de praescript.* 30. *vel* 40. *annor.* patiendo pro minori tempore, non fuit ei in aliquo præiudicatum, aliàs sequeretur, quòd si fideicommissarius aperto fideicommisso non mouet incontinenti litem, constituat hæredem grauati in quasi possessione qualitatis, in qua priùs non erat, quod nullo

nullo iure cautum reperitur; fuerunt etiam dati testes, deponentes, quòd Rolandus fideicommissarius iactabat, quòd filij Bernardini erant illegitimi, & incapaces, & quòd volebat illis mouere litem; & etiam constat, quòd dictus Rolandus pro maiori parte temporis fuit carceratus, sicque non facilè potuit incumbere litibus ciuilibus: vnde ex istis eo minùs potest fieri fundamentum super patientia fideicommissariorum. Quo verò ad depositum medietatis castri Zibelli, fuit dictum, ex illo bene inferri confidentiam Rolandi erga Vbertum, sed nihil habere commune cum legitimitate, maximè qualificata, cùm non sit qualitas vllatenus necessaria ad recipiendum depositum.

7 Quò ad tertium genus probationis deductum ex testibus, discurrendo super singulis, neque visum fuit releuare primus testis Stephanus de Cauallis dum dicit, quòd Bernardinus, & Catherina tractarunt Vbertum, & alios filios pro legitimis, & naturalibus, & ita etiam vidit eos teneri, & reputari à subditis, & vasallis, nihil nocet: nam quoad tractatum parentum responsum est supra in primo genere probationis; quoad reputationem vasallorum, testis non deponit per verbum *communiter*, prout requiritur ad illum effectum. Verall. *decis.* 210. *part.* 2. & est regulare, quòd in teste indefinita non æquipollet vniuersali, vt per scribentes *in cap. auditus, de præscript.* Ideóque potest dictum istius verificari in duobus, vel tribus vasallis, qui filios Bernardini reputarent tales. & ipsemet testis refert multos, qui habebant filios Bernardini pro non legitimis; & denique testis non dicit, quòd filij Bernardini fuerint tractati, & reputati vti legitimi, & naturales procreati ex legitimo matrimonio: ideóque potest illius dictum verificari in legitimatis per subsequens, vel per rescriptum, qui non succedunt in similibus fideicommissis, vt dictum est suprà.

8 Secundus testis Raymondus del Pizzo in eo, quod deponit de tractatu Bernardini erga filios, tollitur ex dictis in proximo; dum autem dicit, quòd Catherina ante ortum Vberti, & subsequenter fratrum dicta fuit esse, ac habebatur, tenebatur, & reputabatur ab hominibus Zibelli, prout vidit ipse testis, vxor Bernardini, & ab eo desponsata; neque in hoc visus fuit releuare. Primò, quia non dicit, quòd Catherina ante ortum Vberti communiter reputaretur vxor, quod erat necessarium, cùm aliàs eius dictum posset verificari in duobus, vel tribus vasallis, qui ita reputarent, vt dictum est in proximo teste. Secundò non deponit, quòd ita reputaretur ante procreationem Vberti, cùm ortus possit verificari in sola natiuitate post matrimonium, & tamen fideicommissum vult procreatos, ex legitimo matrimonio, & non contentatur de natis durante matrimonio, vt patet ex illis verbis, *procreatos & natos.*

9 Tertius testis Franciscus Parasacchus deponit de simplici auditu, vnde super illo non fuit immoratum.

10 Quartus testis Baptista de Ferrariis dicit, quòd Bernardinus & Catherina per plures annos steterunt simul reputantes se pro legitimis coniugibus, & procrearunt articulatos filios, & plures reputabant eos pro veris, & legitimis coniugibus, & etiam aliqui dicebant, quòd inter eos non potuit esse verum matrimonium, dictum fuit, istum testem in primis non deponere præcisè, quòd filij fuerint procreati post reputationem matrimonij. Secundò, esto, quòd hoc dicat, non reddit rationem concludentem matrimonium ante procreationem, quia quòd Bernardinus, & Catherina reputarent, & tractarent se vti tales, non probat, quòd de illo tempore fuerit inter illos matrimonium, quia dato malo initio, huiusmodi tractatus non probant matrimonium. Innoc. *in cap. ex parte num.* 5. *de restitut. spoliat.* & fuit latè deductum in causa Cracouien. illegitimitatis 22. Maij 1606. coram me. Circa illud, quod dicit de reputatione aliorum, non concludit, cùm non deponat per verbum, *communiter*, ex dictis super duobus proximis testibus; imò deponit de illis, qui reputabant in contrarium.

Quintus testis Bernardinus de Franciosis dicit, quòd iudicio suo possunt esse 10. anni, vel circa, quòd ipse testis dici audiuit à pluribus, & quòd publicè dicebatur in loco Zibelli, Bernardinum desponsasse Catherinam, & eam in vxorem accepisse, & quòd ab inde citra dictus Bernardinus suscepit ex ea Vbertum; iste testis circa quasi possessionem legitimitatis qualificatæ ex procreatione, visus fuit non probare. Primò quia quòd Catherina esset vxor Bernardini de tempore susceptionis Vberti non deponit nisi per rationem, quod publicè dicebatur, quæ ratio ad summum concluderet publicam vocem, & famam, quæ facit semiplenam probationem, & ipse tanquam vnicus facit semiplenam istius semiplenæ. Præterea iste testis non deponit de procreatione Vberti post matrimonium, sed de susceptione, quæ potest verificari in simplici natiuitate Vberti post matrimonium, quæ natiuitas non sufficeret, ex suprà allegatis. & etiam fuit obseruatum, quòd iste testis deponit de fama in loco Zibelli, quæ non suffragatur, cùm Vbertus fuerit natus in loco Varani: fama enim, vt probet, debet esse in loco, vbi actus est gestus, Salicet. *in l. ea quidem n.* 103. *C. de accusat.* Natta *consil.* 473. *num.* 16. *vers. Item prædicti testes.* 11

Sextus testis Barrotius de Burgo omnia deponit de auditu simplici, ideóque super illo non fuit immoratum. 12

Septimus testis Ioannes de Magistris dicit, se cognouisse vxorem Bernardini, de qua in interrogatorio de anno 1516. quo tempore erat nupta in dictum Bernardinum, & hoc scit, quia vidit, & audiebat, & intelligebat, dictum Bernardinum eam tenere, reputare, & nominare pro vxore, & è conuerso ipsam eum tenere pro marito, & ita eos teneri à vicinis, & aliis cognoscentibus, & testis ita eos tenuit, & reputauit, tenebat, & reputabat palàm, & publicè. Idem testis super 13. Interrogatorio dicit, quòd Bernardinus ex dicta eius vxore, antequam esset vxor, habuit vnum filium nominatum Federicum, & postquam fuit nupta in Bernardinum habuit Vbertum, & alios filios, & ita audiuit, & intellexit, ac vidit ipsum Bernardinum, & Catherinam ipsos filios, & filias pro talibus sic natis habere, tenere, & reputare, & nominare, ac ab aliis haberi, teneri, & reputari palam, & publicè in Terra Zibelli. Iste testis & ipse visus fuit posse euitari: nam in primis non deponit de procreatione Vberti post prætensum matrimonium, sed per verbum, *habuit*, quod est æquiuocum, & potest referri ad simplicem natiuitatem post matrimonium, quæ non sufficeret, ex suprà deductis. Præterea in eo, quòd dicit, quòd Bernardinus postquam sibi fuit nupta Catherina, habuerit Vbertum, & alios filios, nullam reddit causam scientiæ prout debebat, cùm non interfuerit matrimonio, itaut certò sciret tempus illius; imò se restringit ad simplicem auditum, & intellectum, ibi, *& ita audiuit dici, & intellexit.* Et in omnem euentum in hoc esset vnicus: dum autem subiungit, vidisse ipsum Bernardinum, & Catherinam filios pro talibus, sic natis habere, tenere, & reputare, ac nominare, nihil aliud concludit, quàm tractatum parentum, qui non nocet tertio, ex suprà deductis. Dum autem dicit, ita fuisse tentos ab aliis, non subiungit hoc fuisse communiter, prout requiritur, 13

ex

ex suprà sæpiùs allegatis. Præterea non deponit de loco Varani, prout requiritur ex pariter allegatis.

14 Postremò quicquid dici posset cum solis probationibus dominorum de Pallauicinis, res visa fuit reddi magis dubia ex deductis pro parte dominorum de Rangonibus: nam in primis fuit datum instrumentum, confectum per Vbertum cum præsentia, & assensu matris de anno 1516.27. Nouembris, in quo medio iuramento confitetur se esse maiorem 17. annis, & vltrà, ideóque apparet, quòd erat natus ante annum 1510. de quo tempore Bernardinus, & Catherina procurarunt exequutionem mandati de dispensando pro contrahendo matrimonio, & sic non erat adhuc inter illos matrimonium. Nec mouit Dominos, quòd indictio, de qua in dicto instrumento, non concordet cum dicto Millesimo; ideóque possit esse erratum in Millesimo, sicut in indictione, quia visum fuit circa Millesimum, tanquam rem notissimam, non potuisse errari, quod secus est in indictione, quæ paucis est nota. Non etiam mouit Dominos, quòd Vbertus potuerit errare circa propriam ætatem, cùm homines de tempore natiuitatis non habeant vsum rationis, quia à communi accidentibus homines maximè nobiles, vel per relationem propinquorum, vel aliàs solent scire propriam ætatem, ideóque inoleuit communis praxis, vt illis credatur circa propriam ætatem, sicut videmus practicari in testibus, etiam vbi ætas est de substantia, vt in testibus deponentibus super immemorabili; & cùm mater, benè conscia ætatis filij, esset præsens, & authorizans, multum verisimile est, quòd admonuisset filium si errasset in assertione ætatis; & in omnem euentum, cùm possibile sit quòd Vbertus aliquo modo esset certus de sua ætate, standum est illius confessioni iuratæ donec probetur error, cùm regula sit, quòd confessio plenè probet contra confitentem, & habentem causam ab illo. Similiter non obstare visum fuit, quòd Vbertus in alio instrumento, de eodem anno confecto, asseruerit se maiorem 16. annis, quia in maiori ætate ioest minor, iuxta notata *in l. 1. §. si stipulanti. ff. de verb. signific.* & hoc modo concordantur similes probationes per Alexand. *consil.* 64. *num.* 3. *& 4. lib.* 2.

15 Secundò principaliter pro parte dominorum de Rangonibus fuerunt dati testes, ex quibus apparet, Iacobam sororem Vberti fuisse natam 18. menses post illum, & rursus 18. menses post Iacobam fuisse natum Pallauicinum, adeò vt Pallauicinus excederetur in ætate ab Vberto per tres annos; iste autem Pallauicinus reperitur nominatus in testamento patris condito de anno 1511. mense Decembris; ideóque apparet, quòd Vbertus fuit conceptus circa principium anni 1508. & sic ante mandatum de dispensando, de quo suprà; & quatenus fuit replicatum pro parte dominorum de Pallauicinis, quòd testes, hoc deponentes, iam sunt declarati nulliter examinati, visum fuit Dominis, quòd ex quo tales testes fuerunt inducti à dominis de Pallauicinis, quod etiamsi sint nulliter examinati, possint contra illos facere magnum adminiculum, per ea, quæ fuerunt deducta coram Verall. *decis.* 168. *part.* 3. & dixit Ruin. *consil.* 46. *num.* 10. *lib.* 4. & Crauett. *consil.* 98. *n.* 11. Car. Seraph. *decis.* 585. *n.* 1.

16 Tertiò fuerunt dati pro parte Rangonorum testes, plura deponentes inconfusè super illegitimitate filiorum Bernardini, & signanter duo, nempè Hieronymus de Roncho, & Bernardinus de Picciis, qui dicunt, publicè audiuisse, quòd filij Bernardini erant illegitimi, & insuccessibiles. Quod verbum *publicè*, secundùm opinionem, quam sequitur Rota, importat publicam vocem, & famam. Caputaq. *decis.* 7. *& decis.* 189. *part.* 3. Rota in causa Romana matrimonij 21. Iunij 1611. coram R. P. D. meo Pirouano.

Et licet istæ probationes fortè non viderentur sufficientes ad probandam illegitimitatem, quatenus onus probandi incumberet dominis de Rangonibus, attamen benè visæ fuerunt sufficere ad elidendam, & conquassandam probationem dominorum de Pallauicinis, cùm per suprà deducta satis sit imperfecta in genere suo; & quando probatio est debilis, & imperfecta, tunc eliditur, & conquassatur per alias similes contrarias, vt in istis terminis respondit Rota in Cracouien. illegitimitatis coram me, de qua suprà. 17

Et ita tentum, &c.

R. P. D. ANDREA.

Bononien de Capacellis, Luca 26. Martij 1618.

ARGVMENTVM.

Legata, & prælegata, an, & quando veniant, & comprehendantur sub fideicommisso. est singularis, & magistralis decisio.

SVMMARIVM.

Substitutio prima declarat qualis fuerit voluntas testatoris, in secunda etiam quoad bona contenta in prima substitutione, n. 2. *& n.* 6 *in fine.*

Substitutio facta post mortem omnium in tota hereditate, omnibus defunctis integra hereditas ad substitutum defertur, numer. 3. *vbi etiam, an illi omnes sint inter se inuicem substituti, & num.* 4. *& s.q. vbi referuntur contraria opiniones.*

Clausula institutionis hęredis in omnibus, aut aliis bonis, *&c. numquid operetur quòd in fideicommisso veniant prælegata, num.* 6.

Verba aduersatiua ad præcedentia de sui natura aduersari solent tam in iure, quàm in facto, ibid.

Substitutio regulatur ab institutione, ibid.

Hæres institutus in recepta habetur pro legatario, n. 7.

Legata, & prælegata nunquid veniant, & comprehendantur in fideicommisso, ibid. & n. 8. *vbi quid si testator prohibuerit in suis bonis fieri aliquam detractionem, vel si dixerit velle eius bona remanere in familia. & n.* 9.

Alendi onus morte illius cui alimenta debentur finitur, num. 11.

DECISIO DCXLVI.

HAc die 17. Nouembris anni præteriti, cùm dubitatem, an esset recedendum à decisis coram R. P. D. meo Pamphilio quoad fideicommissum, DD. in decisis permanserunt, eo reseruato, an bona relicta Claudio comprehenderentur sub dicto fideicommisso. quo dubio proposito, hodie 26. Martij 1618. fuit responsum bona Claudij esse etiam comprehensa. 1

Cùm enim testatores, vt patet ex eorum testamentis, quæ in omnibus & per omnia concordant, eorum nepoti Claudio dicta bona reliquerint, in aliis autem omnibus Hieronymum alterum nepotem hæredem vniuersalem instituerint, & eosdem Hieronymum & Claudium inuicem substituerint, in qua reciproca substitutione, non potest negari, quin adsint etiam bona Claudij, vt etiam admittunt informantes pro Iulia, sequitur dicendum quòd in sequenti substitutione facta de primogenito in casu deficientiæ DD. Claudij & Hieronymi, & eorum omnium liberorum & descendentium 2

dentium masculorum, qui casus euenerunt, cum tales remanserint ex Hieronymo & Claudio liberi, & descendentes masculi . . . comprehensa; quæ erant comprehensa in præcedenti reciproca substitutione, quia prima substituto declarat qualis fuerit voluntas in secunda. Curt. iun. consil. 70. num. 1. Mandell consil. 24. n. 7. Cacheran. consil. 71 num. 19. Menoch. consil. 75. n. 14. Mantic. de coniect. lib. 5. tit. 1. n. 12. vers. & per primam, quod procedit etiam quoad bona contenta in prima lege, qui liberis. §. fin. cum concordan. in gloss. super verbo partes quoque ff. de vulgar. Socin. iun. consil. 190. num. 14. lib. 1. Menoch. consil. 397. num. 12. vers. Et cum institutio lib. 4. & in nostris terminis est text. in cap. si pater, in princ. de testam. in 6. & licet Hieronymus non superuixerit Claudio, sed e contra; nulla tamen potest talem probabilis assignari ratio diuersitatis, cùm testatores voluerint bona Hieronymi prædilecti venire ad primogenitum nasciturum ex filia Claudij, si casus euenisset, & non idem sit dicendum in bonis Claudij, in casu qui euenit ad fauorem primogeniti ex filia dicti Hieronymi.

3 Quod etiam suadetur ex ordine, & contextu ipsius testamenti. Nam quilibet testator post dictam particularem Claudij in certis bonis, & vniuersalem Hieronymi in aliis bonis institutionem & reciprocam substitutionem vnicuique illorum proprios liberos, & descendentes masculos substituit, & sic extantem superuiuentem ex prædictis eius nepotibus, & præmortui liberos & descendentes masculos pariter substituit, vt in testamento impresso Tanarini numer. 19. in quibus omnibus substitutionibus respectiuè tam bona Claudij, quam Hieronymi erant comprehensa: deinde sequitur, deficientibus autem supradictis eius hæredibus, & eorum liberis & descendentibus masculis, tunc dictus testator instituit, nominauit, & esse voluit eius hæredem vniuersalem primogenitum masculum nasciturum, &c. quæ institutio, seu substitutio, cùm legatur facta de hærede vniuersali, & sic de tota hæreditate, non est dubitandum, quin contineat omnia bona etiam Claudio relicta. Nam in illo articulo quando substituto est facta post mortem omnium, & tota hæreditate, non est controuersia inter Doctores, an tota integra hæreditas omnibus defunctis sit peruenta ad substitutum, hoc enim pro certo habent, sed in eo contendunt, an illi omnes sint inter se inuicem substituti; & in hoc sunt contrariæ opiniones Ang. & Bart. hic enim affirmatiuam, ille verò tenuit negatiuam, quòd non dicatur facta reciproca substitutio inter eos substitutos illico fu . . dat primo decedenti, & successiuè alius descendentibus, vt tradit Conat. in cap. Raynutius, de testam. §. 8. num. 4. in 2. conclus. Zanch. in repet. §. cum ita. part 6. num. 91 Gabr. de subst. concl. 1. num. 18. Crass. in § substitutio q. 61. num. 12. & seq. & tepta . . q. de substitut. part. 5. cap. 2 num 23.

4 Et quamuis opinio Ang. . . sit magis communis, vt tenent omnes . . . nihil . . . non procedit, sed contrarie Bart. quando sunt aliquæ coniecturæ, vtputa ratio conseruandæ agnationis, vel alia similis, vt per Crauett. consil. 115. Socin. iun. consil. 1 . . num. mero 37. lib. 5. Gabr. vbi supr. num. 9. Zanch. d. part. 6. num. 92. & 76. In proposito autem dicti . . tes professi fuerunt eod. n. 19. se facere dd. . . . nes pro conseruatione agnationis & familiæ . . orum, & ad effectum fieri voluerunt inuent . . onem om . . um & quorumcumque bo . . um . . . prohibitionem alienation . . eorum . . . num 1. quæ . . prohibitio suffi . . . d . . . præ dictis . . . omnibus . . . . & . . . n . . . d . . . Alexand. consil. 14. num. 17. lib. 4. Rip. in d. §. ita n. 17. versic. Tu vero Alexan. in l. vel . . num. 6. de vulgarib. Zanch. . . . num. 1 . 4 Pereg. de fideicomm. art. . num 2 .

5 Vnde si dicti bona Claudij . . . institutione Hieronymi comprehensa . . . reciproca substitutio inter omnes, . . . bus vltimo superstite Bonon . . . . . . lteruno, & ei fuit . . . . num consequens omnia dicti . . . ertum Claudij fuerunt comprehensa in . . . . primogenit. l. Titia Seia. § Seia libertus ff. de legat 2. l. hæredes mei. §. cum ita. ff. ad senatusc. Trebell. . . . quibus cessant omnia in contrarium addu . . .

6 Et primò non obstat, cùm vniuersalis institutio Hieronymi ab initio . . . non comprehendat bona Claudio relicta, . . . illa verba, in omnibus alijs autem bonis, &c. quæ . . . ad . . . ratione ad præcedentia, & de sui natura adne . . . dent tam . . iure, quàm in facto, ad l. praterfilium §. quinta. . . ff. de legat. 3. & l. hoc amplius. §. de huiusmodi. ff. de damn. infecto, nec etiam debeat illa comprehendere substitutio vniuersalis eadem forma verborum facta de primogenito, cùm substitutio ab institutione reguletur, vt in specie tradit Cotu. consil. 91. num. 1. vers. Insuper lib. 1. Socin. iun. consil. 107. num. 12. & 45. lib. 3. Paris. consil. 79. num. 21. & seq. lib. 2. Peregrin. de fideicom. art. 7. num. 44. Nam vltra quòd opinio contraria est communis, vt fatetur idem Peregr. vbi supr. versic. contrarium tamen, & n seq. præsertim prout in casu nostro d. clausula, in omnibus autem aliis bonis fuit adiecta institutioni, & non substitutioni. Hond. consil. 71 num. 44. lib. 1. Vbi dicit veram & communem, an . . dicando . . quendam, prout in illa causa, & secundùm conclusionem prædictam fuisse iudicatum, ait ipse Hondedeus consil. seq. in fine, aduerti debet quòd Hieronymus fuit institutus, cum præsupposito quòd Claudius viueret, & ideo in illa institutione bona Claudij particularia Hieronymus non habuit: primogenitus verò substitutus fuit cum præsupposito, quòd tam Hieronymus & Claudius & eorum descendentes masculi dec . . . : vnde cùm in ipsa substitutione reciproca inter Hieronymum & Claudium, & in aliis inter eorum descendentes procul dubio venirent bona Claudij ex defunctis . . pià, venire etiam debent in vltima subst . . . one de primogenito nascituro, quia secunda vel vl . . . substitutio recipit interpretationem a prima substitutione potius quam ab institutione, iuxta regulam quòd in habentem symbolum, &c. vt in terminis Dec. consil. 1. num. 188. lib. 2. Menoch. consil. 106. num. 300. cum plurib. seqq. & præsert. 178. num. 34. lib. 4.

7 Non obstat secundò quòd Claudius fuit institutus in rebus certis, & sic dato Hieronymo hæredi vniuersali habet pro legatario. l. quoties. C. de rei. vindic. Vnde cùm substitutio primogeniti facta fuerit in hæreditate, dum quilibet testator eum instituit, & esse voluit eius hæredem vniuersalem, propterea dicta bona legata continere non debet. l. Marcellus. §. quadam liberta, & in l. in fideicommissario §. fin. ff. ad Trebell. iuncta l. si Titius. ff. de legat. 3. & vtrobique Bart. & Doctor. Alexand. consil. 15. num. 11. lib. 4. Zanch. in d. §. cum ita 5. part. num. 132. Menoch. præsumpt. 194. num. 5 . lib. 4. Peregr. d. art. 7. num. 53 & in terminis illorum verborum hæredem vniuersalem instituit. Corn. consil. 91. numer. 1. versic. Tamen his non obstant. lib. 1. quem sequitur Cephal. consil. 159. num. 52. Hæc enim substitutio non fuit facta simpliciter in hæreditate, sed in vniuersa hæreditate, vt arguit Corn. vbi sup a. quamuis in suo casu dictio vniuersalis non fuit apposita substitutioni sed sufficiat . . prout . . . ea facta substitutio in hæreditate absque dictione vniuersali, atque . . a

duo

duo [illegible] I. Vbi autem [illegible] facta fuit [illegible] vniuersa hæred[illegible] loco [illegible] de qua in d. §. *quadam liberis*, [illegible] ed limitationi quò prælegat [illegible] in substitutione. *d.l. heredes mei. § cum ita*, vbi notat [illegible] declarat Bart. *n.2.* Idem Bart *in d. §. quadam liberis, n. 12.* vbi Alex. & Socin. vterque *n. 2 in l. limitat.* Zanch. *vbi supr. n. 1. ad finem. vers. praterea n. 168.* Menoch. *d. præsumpt. 194. n. 45. lib. 4.* Peregr *d. art. num. 26.*

8 Accedat quòd testatores prohibuerunt fieri aliquã detractionem de hæreditate & bonis eorum, necnon alienatione n omniũ, & quorumcumque bonorum, ea ratione expressa, quoniã mens, & intentio ipsorum fuit & est, eorum bona remanere in familia pro illius augmento & conseruatione, & quia affectioné habent ad illã, quibus casibus in fideicommisso etiam legata continentur, vt tradit Peregr. *vbi supr. n. 47.* vbi vtrumque casum comprehendit, & in prohibitione alienationis Zanch. *in d §. cum ita 5. part. n. 173. in 4 ampliat.* Honded. *cons. 71. n. 33. & seq. lib. 1.*

9 Denique licet Claudius non fuerit hæres vniuersaliter institutus, sed solùm particulariter, habuerit d bona, cùm tamen illa fuerint sibi relicta titulo institutionis, ideo in fideicómisso hęreditatis censentur etiã cóprehensa, vt bene declarat Cuti. iun. *cons. 13. n. 5. ad finẽ vers. 2. principaliter, cum trib. seq.* & post eum Zanch *vbi supr. n. 186.* Decian *cons 41. n. 127. lib. 1.* Menoch. *cons. 86. num 8. & 74.* Idem præsumpt. de qua *supr. n. 5.* Honded. *consil. 71 num. 28.* Peregrin. *d. art. 7. num 60.*

10 Neque releuat tertio loco obiectũ circa extinctioné reciprocè inter Hieronymũ & Claudiũ, nécnon eorum filios & descendentes masculos, quæ dicitur euanuisse per morté ipsius Claudij vltimò defũcti fine masculis, & pręsertim, quia substitutio primogeniti facta fuit per verba directa ciuilia, quo casu etiã ea non extincta adhuc nó veniret prælegata in restitutione fideicómissi, vt per Coru. Cephal. supr. allegatos, & Peregr. qui eos sequitur *d. art. 7. n. 54.* Na quoad extinctioné satis patet responsio ex supradictis, & etiã quia d. substitutio facta fuit per modũ compendiosę, non solùm per verba directa *institnit, nominauit*, sed etiã cómunia, & esse voluit eius hæredem. *l. 2. C. com. de leg. §. fin. Instit de sing. reb. per fideicommissum relictis.* Dec. *cons. 38. n. 3.* & fuit dictum in Viterbien fideicómisso 29. Nouemb. 16 3. corã R. Attrebaten quo verò ad legata in specie dicta duo cons. l. Corn. & Ceph. reprobat Menoch. *d. præsumpt. 194 n. 42. lib. 4.* & quicquid sit de veritate istius opinionis Corn. & Cephal. adhuc in nostro casu non obstant ex proximè adductis in responsione ad secundum.

11 Vltimò non obstant coniecturæ circa menté testatorũ, quòd noluerint hæc bona Claudio relicta in primogenitura comprehendi, quæ mens, & voluntas in hac materia pręcipue attendi debet. Cuman. *cons. 7 n 4.* Paris. *cons. 7 n. 11. lib. 2.* So in. iun *cons. 167. num. 41. lib. 3.* Honded. *d. cons 71. n. 55 lib. 1.* Zanch. *in d. §. cum ita, part. 5. n. 10* Card. Manti *de coniect. lib. 7. tit. 7. n. 4. vers Quod autem.* Per[illegible] *vbi supr. d. art. 7 n. 21.* Nam vltra quòd ex prædictis satis constat de voluntate contraria testatorũ, huiusmodi coniecturæ admodũ leues DD. visæ fuerunt [illegible] quò bona fuerint relicta Claudio in recõpen[illegible] alimẽ[illegible] is super bonis paternis ipse prætendere poterat, nó modò non includit, immò etiã retorquetur N[illegible] cur onus eum alendi morte ipsius finiebatur, *l. cum his. §. modus autem. ff de transactionibus. l. Mela, in prin ip. ff. de alim. legat.* cum similibus; ita & legatũ bonorum factum ad hoc vt exinde illa con[illegible] posset, iuxta naturã subrogationis. *l. si cum. §. qui iniuriarum ff. si qui cant. § fuerat. Instit. de action.* Alia [illegible] deducta ex defecto prou[illegible] fœmi[illegible] arũ & [illegible] aliæ

fi[illegible] & [illegible] gerentur mendicar[illegible] Claudij fuerint relictæ d[illegible] dotes etiã debe ãtu[illegible] immo ex hoc deduc[illegible] coniectura [illegible] Iuliam & Claudium iuniorem, quia cum in hanc [illegible] mortis Claudij senio[illegible] ablque liberis [illegible] prouisum de dote filiabus [illegible] vehemens præsumptio quòd bona Claudij fu[illegible] grauata E[illegible] conclusum, &c.

R. P. D. REMBOLDO.

Romana pecuniaria. Veneris 30. Martij 1618.

ARGVMENTVM.

Cameralis obligatio transit in hæredes actiuè, & passiuè, nec retardatur per exceptionem requirentem altiorem indaginem, necnon solutio facta ab eo, qui non est debitor, præsumitur facta vt a Procuratore, & administratore, non autem nomine proprio, & hodie mariti de consuetudine sunt administratores bonorum vxoris dotalium, & non dotalium.

SVMMARIVM.

Obligatio Cameralis transit actiuè, & passiuè in hæredes, n. [illegible]

Exequutio fieri non potest contra bona hæreditaria debitoris obligati, etsi ea non possideantur ab herede, n. 4.

Possessio transfertur per assignationem & traditionem rei de qua agitur, ibid.

Soluiss qui præsumitur vt Procurator, seu administrator, quando non constat de obligatione soluentis, n. 6.

Solutio præsumitur facta ex præcedenti causa, ibid.

Mariti hodie de consuetudine accipiunt, & administrant tam bona dotalia, quam etiam non dotalia vxoris, n 7.

A[illegible] subsequuti censetur factus in exequutionem eorum quæ præcesserant, ibid. in fine.

Exequutio obligationis Cameralis non retardatur per exceptionem acquirentem altiorem indaginem, n. 8.

DECISIO DCXLVII.

Relaxato ad fauorem Excell[illegible] D. Flaminiæ mandato contra bona hæreditaria q. D. Iuliæ, & signanter contra bona Castri Galliani, & Passarani, seu eorum fructus, pro portione ex dictis bonis, & fructibus ad D. Ducem spectante. Dubitaui, an esset quoque relaxandum mandatum contra eadem bona, seu fructus pro portione Domini Camilli: & DD. vnanimi voto affirmatiue responderunt. 1

Nam cum, vt in alijs decisionibus contra D. Ducem factis abunde demonstratum fuit, ex publicis instrumentis ac etiam al[illegible] is constet, quod facta per D. Iuliam, cum [illegible] & obligatione camerali promissione, quòd vsq. [illegible] D. Claræ realem, & corporalem possessionem [illegible] terræ ipsi pro dote, & d[illegible] propter n[illegible] apprehenderet [illegible] deberent [illegible] & [illegible] D. Cl[illegible] pro [illegible] & [illegible] fructus qui ex Castri Galliani, & P[illegible] perciperentur eadem terræ quantitas [illegible] D. Iuliæ excessionibus sibi inuicem a sororibus fa[illegible] & dicta D. Iulia debitum agnoscendo dictos fructus in summa scut. [illegible] annuorum dictæ D. C[illegible] persoluit, & quòd d. D. Claræ in medietate [illegible] orum fructuum D. [illegible] hæredem in vltimo suo testamento scripsit. 2

3 Dubiū non [illegible], quia [illegible] ta D. Iulia viueret, posset vigore supra [illegible] ob [illegible] nis cameralis relaxari contra di[illegible] bona, & fru[illegible]tus mandatum exequutiuum, ita & pari ratione idem quoque mandatum relaxari p[o]sset etiam illa mortua, aduersùs eadem bona, & fructus, etiam pro illa portione, in qua D. Camillus est dictæ D. Iuliæ hæres, quia ea est vir[t]us obligationis cameralis, vt transeat, tam actiuè, quàm passiuè in hæredes, vt latè fuit in prima decisione in hac causa contra D. Ducem facta probatum.

4 Nec obstat præcipuum scribentium pro D. Camillo fundamentum, quòd scilicet nec dicta bona castri Galliani, & Passarani fuerunt vnquam a D. Iulia possessa, sed ab ipsamet D. Clarice D. Martio assignata, nec illa dictus Camillus etiam nunc vti hæres D. Iuliæ possidet, sed tanquam sibi ex hæreditate dicti D. Martij obuenta, atque ideo contra eum exequutiuè agi non potest, ex alleg. in Bononien. exequutionis 16. Iunij 1600. coram bon. mem. Penia. Quia fundamentum hoc in facto non subsistit: nam quòd dicta bona fuerint à D. Iulia ipsa viuēte possessa, manifestè probatur, ne dum ex illo instrumento, in quo dicta bona fuerunt dictæ D. Iuliæ etiam præsente, & cōsentiente D. Martio assignata, illaque eadem D. Iulia dicto etiam cōsensu D. Martij accedente cum onete soluendi D. Clarici dictos fructus pro rata sui crediti acceptauit, sed quia etiam post dictam assignationem D. Iulia eosdem fructus dictæ D. Clarici per plures annos persoluit, hoc enim manifestum signum est, quòd dicta assignatio suum effectum sortita fuit, & quòd per consequens etiam dicta bona fuerunt à D. Iulia possessa, ad oot. per Afflict. *decis.* 95. Menoch. *de retin. rem.* 3. *num.* 568.

5 Nec obstat, quòd eadem bona fuerant priùs à dicta D. Clarice D. Martino in dotem data; quia ex lectura instrumenti apparet, quòd ei non fuerunt in dotem data, sed à dicta D. Clarice vti tutrice D. Iuliæ, ac aliarum filiarum pro fructibus dotis dicto D. Martio assignata, vsque dum sciri posset, an d. D. Iulia pro eius dote tertiam partem hæreditatis, vel potiùs sc. 30. mill. habere deberet. Vnde cùm postea placuisset sororibus ad diuisionem totius hæreditatis deuenire, & vnicuique suam portionem tradere, dicta assignatio impedimento non fuit quo minus in dicta diuisione potuerint, accedente præsertim D. Martij consensu, eadem bona D. Iuliæ cum onere soluendi D. Clarici ratam fructuum; illi ex dictis bonis debitam tradi, ac dicta D. Iulia se ad solutionem dictæ ratæ, vt dictum est, obligare.

6 Non obstat, quod solutiones factæ D. Clarici non fuerunt à D. Iulia, sed à D. Martio factæ, quia cùm non constet de obligatione D. Martij ex persona propria præsumitur soluisse vti procurator, & legitimus administrator bonorum D. Iuliæ, quæ se debitricem D. Claricis in dicto instrumento constituit, quia solutio semper præsumitur ex causa præcedentis obligationis facta, *l. quædam mulier*, & ibi *gloss. ff. de re iud.* cum aliis per Crauett. *consil.* 91. *num.* 9. & fuit in hac causa coram R. P. D. meo Donuzetto firmatum.

7 Eadem quoque responsione toll[i]tur, quod dicitur dicta bona fuisse a D. Martio locata, quia quatenus hoc in facto iustificaretur, dicendum [illegible], quòd D. Martius dictas locationes fecerit vti Procurator, & maritus D. Iuliæ, oon autem nomine proprio, tum quia, vt inquit Crauett. *d. consil.* 91. *num.* 7. ex communi consuetudine, & practica videmus, quòd mariti accipiunt, & administrant tam bona dotalia, quàm etiam non dotalia vxoris, tum quia cùm dicta bona fuerint consentiente D. Martio D. Iuliæ assignata, illaque onus soluendi fructus ex d. bonis D. Clarici debitos in se susceperit, actus subsequens censeri debet in exequutionem eorum quæ præcess[er]unt factus, ex pl[uribus] adduct. per Surd. *decis.* 325 *num.* 7. & 8.

8 Non obstat quod dicta bona dica[ntur] fideicommisso anteriori obnoxia, quia cum, vt [su]p[ra] [dic]tum est, D. Iulia etiam accedente D. Mart[io] con[sensu] [ad] solutionē dictorum fructuum, se eo iuramento, & in forma Cameræ obligauerit, & D. Camillus etiam [eius]dem D. Iuliæ sit hæres, quo fit, vt factum eius impugnare non possit, ac ipse eadem cum illa persona censeatur, iuribus vulgaribus, dicta exceptio tanquam altiorem indaginem requirens exequutiooem dictæ obligarionis impedire non potest, Cæs. de Graff. *decis.* 3. *n.* 14. *de solut.* Card. Seraph. *decis.* 1455. *num.* 1.

Ad ea, quæ adducebantur de defectu liquidationis, placuerunt DD. responsiones in quatuor aliis decisionibus contra D. Ducem factis datæ, cum quibus etiam in aliis transierunt.

R. P. D. PIROVANO.

Nullius iurisdictionis. Lunæ 2. Aprilis 1618.

ARGVMENTVM.

Ex summario sume argumentum.

SVMMARIVM.

Notarij duo si fuerint destinati ad compulsandum processum, vnius subscriptio non sufficit ad sustinendam eiusdem processus fidem, num. 1.

Suspicio oriens ex emendatione processus cadens in vna parte, non operatur in alia, quādo partes sunt separata, n. 2. *in fin.*

Actorum editio spectat ad officium, & autoritatem Notariorum, num. 3.

DECISIO DCXLVIII.

QVæ in præcedenti dec[i]sione 11. Decembris præteriti visa fuerunt extra dubium tunc proposi- 1 tum, itaut responsione non indigerent, hodie præsuppositis decisionibus iam factis discussa fuerunt, cum particulari dubio, an scilicet reliquā obstent, quin sit adhibenda fides processui remissoria[l]i, in quo Domini responderunt non obstare. Prima namque oppositio probata non videbatur, quòd scilicet ambo Notarij non se subscripserunt processui extracto, & ad Curiam transmisso, prout necessarium est ad illius fidem sustinendam, Put. *decis.* 6. *lib.* 1. Guidop. *decis.* 122. Quia in processu leguntur subscriptiones Ioannis de Pau, & Ioannis de Montoya asserentium transumptum concordare cum originali.

Et quamuis Montoya in sua subscriptione dicat se 2 nescire an originale existat in forma, qua agitatus fuit, & factus coram eo, dum à multis diebus penes se non steterit, nec tunc ad præsens reperiretur, & eo quòd defecerunt folia ex prædicto processu, & apparuerunt aliquæ emendationes absque eo quòd essent saluatæ, & approbatæ, tamen ex hoc dici non potest, quod trāsumptum non sit subscriptum per ambos Notarios, neque dubitario Montoyæ, quòd prædicta possint releuare aduersùs formam probantem præiudicare debet veritati subscriptionis respicientis solemnitatem à iure requisitam, sed prout de iure ad validitatem processus remissorialis referri, possunt, quæ nihilominus non obstant, quia processus stetit penes alium Notarium Ioannem de Pau, eo quòd Montoya noluit interuenire, quando fuit extractus è Camera, in qua fuerat clausus, & interim bene, & diligenter custoditus sub sigillo Decani de Talauera, & in eodem statu repertus per recognitionem sigillorum, vt patet ex attestationibus, quæ datæ fuerūt. Deficientia autem foliorum emanauerat antequam processus esset

esset reclusus in Camera Conuentus Discalceatorum, vt patet ex eo quòd talis reclusio fuit facta sub die 2. Octobris 1615. & folia iam ante reperta de mandato iudicis fuerunt consuta sub die 26. Septembris antecedentis, ac demum emendationes respiciunt solummodo vnicum testem, vt ex relationibus, & subscriptionibus Notariorum, quæ datæ fuerunt in summariis D. Archiepiscopi, de cuius fide quatenus posset hæsitari, non tamen in cæteris tolleretur, fides processuum tamquam quòd sit suspicio cadens in separatis, Bart. *in l. si falsis. in prima lectur. in fin. C. de transact.* Rip. *in l. admonendi, n. 125 ff. de iureiur.* Menoch. *de præsumpt. lib. 5. præsumpt. 21. num. 32.*

3 Similiter non obstant, quæ secundò opponebantur de auscultatione, & correctione facta à solo iudice Magni Prioris, & in Camera illius absque coniudice, attentis protestationibus Decani de insimul conueniendo correctioni, & aliis diligentiis necessariis, de quibus in summario *n. 2. &* 4. quæ propterea dicebatur nulla ex defectu iurisdictionis sine coniudice. Quia prædictæ protestationes emanarunt die 16. Ianuarij 1616. & die 22. eiusdem mensis, sed nihilominus in audientiis eiusdem diei tam Decanus, quàm Pater Antonius Salazar iudices remissoriales mãdarunt correctionem ambobus Notariis, qui die 8. Februarij eiusdem anni pro exequutione decretorum illum examinarũt, & correxerunt, vt patet ex actu qui datur in summario Magni Prioris *n. 11.* in quo etiam legitur transumptum cum emendationibus, & correctionibus fuisse ab ipsis Notariis subscriptũ in præsentia ipsorum iudicum remissorialium, & Procuratorũ hincinde ad eum effectũ citatorum, quod superabundare videtur ad certificandam identitatem tenoris scripturæ transumptatæ, cum huiusmodi actus non sint de pertinentibus ad iudicẽ, sed ad officium, & authoritatem Notariorum, ad quos spectat editio actorum, *c. cum P. Tabellio,* vbi Fel. *de fid. instr. l. argentarius. l. velut i. §. hac vox,* vbi Castren. *n. 3. ff. de edend.* & eorum subscriptio sufficit, vt dictum fuit in Toletana Decimarum 2. Iunij 1605. coram bon. mem. Card. Pamphilio. Atque ita protestatio Decani de interessendo correctioni, & assignatio loci Sacristiæ nihil pertinere videntur ad iurisdictionem pro validitate actus, sed pro interesse veritatis scripturæ explendæ, cui satisfactum fuit per eius Decani præsentiam de tempore subscriptionis Notariorum.

4 Irreleuans pariter visa fuit tertia exceptio deducta ex suspecta falsitate respectu deficientiæ foliorum, & depositionis vnius testis, quia ex prædictis non resultat nullitas processus remissorialis, ex quo folia non respiciunt examen testium, nec apparet eius culpa fuerint deperdita, ac etiam fuerunt reperta mediante reuelatione vnius Confessarij: alteratio autem depositionis dicti testes, quatenus etiam adesset, neque annullat processum, neque tollit fidem ipsius in aliis partibus, vt suprà dictum fuit.

5 Demum etiam cessabat exceptio nullitatis ex præsentia Hieronymi Ceruantes pro tertio Notario, qui fuerat recusatus, quia illius assistentia non fuit necessaria. Superflua autem non sunt apta ad annullandum, & viciandum actum, sed potiùs vitiantur.

R. P. D. DECANO.

Theatina, seu nullius iurisdictionis de Atissa.
Lunæ 2. Aprilis 1618.

ARGVMENTVM.

Censurarum declaratio nunquid dari debeat contra eum, qui obtulit se paratum obedire litteris Apostolicis sine præiudicio iurium suorum, & sic an, & quando sufficiat verbalis paritio.

SVMMARIVM.

Declaratoria censurarum non datur contra non contumacem, num. 1.

Contumax dicitur qui iudicis monitionibus parere recusat, ibidem.

Contumax non dicitur, nec censurarum pœnas incurrit ob non paritionem litterarum Apostolicarum, qui offert se paratum præstare omnem, & quamcunque patientiam, ibidem.

Litteris Apostolicis parere sufficit verbaliter, declara vt ibid. & num. 2. vbi quid si protestatus fuerit se velle parere sine præiudicio quorumcunque suorum iurium, tam in possessorio, quam in petitorio, & num. 3.

Protestatio, seu reseruatio iurium suorum semper intelligenda est secundùm naturam actus cui adiicitur, etiamsi verba restringi oporteret, ibid.

Protestatio contraria facto dicitur nulla, eiúsque non est habenda ratio, ibid.

Interdictum retinen la non datur ei qui patitur alium capere possessionem, ibid.

Litteris Apostolicis vt quis parere dicatur sufficiátque parendi verbalis oblatio, nunquid teneatur præstare cautionem de parendo, num. 4.

DECISIO DCXLIX.

FVit resolutum non esse dandam declaratoriam contra Præpositum Atissanum, quia non constat de contumacia, propter quam datur, iuxta decis. Cassador. *5. num. 7. de constit.* & fuit dictum in causa Pampilonen. Thesaurariæ 13 Decembris, & 18. Decembris præteriti in Abulen. decimarum coram me, quæ quidem contumacia tunc committitur, cùm quis monitionibus iudicis parere recusat, *l. contumacia, in vers. contumaces non videntur. ff. de re iudic.* In casu autem de quo agitur, nedum Præpositus non spernit monitionem iudicis, immò etiam paruit; quia cùm illi intimatum fuisset mandatum de manutenendo, respondit per se non stare, neque stetisse, quominus D. Archiepiscopus exequatur suum mandatum de manutenendo à Rota obtentum, & vtatur iure suo, & subdit se non præstitisse, neque præstare aliquod impedimentum, ac fuisse, & esse paratum præstare omnem, & quamcunque patientiam ad prædictum effectum necessariam, & opportunam, quæ quidem paritio licèt sit verbalis, sufficit ad effectum, de quo agitur, quia tunc non aderat, in quo realiter Præpositus parere deberet, iuxta decis. Put. 244. *lib. 1. in nou.* Mohedan. *decis. 9. de sent. & re iudic.* & fuit resolutum in causa Toletana iuris decimandi 19. Nouembris 1593. coram bon. mem. Card. Pamphilio, & in alia Toletana Capellaniæ 14. Aprilis 1595. coram Illustrissimo Millino, & in Burgen. Iurisdictionis de Birbiesca 10. Decembris 1597. coram bon. mem. Camillo Peregrino, & nouissimè in causa Cæsaraugustana Canonicatus 28. Maij 1607. coram R.P.D. meo Pamphilio, & in causa nullius, seu Senonen Monasterij 5. Iulij 1608. coram R.D. meo Archiepiscopo Damasceno, & in puncto in causa Sorana Beneficiorum 27. Iunij 1616. coram R.P.D. meo Pirouano. 1

Neque cõtumacia ex eo potest deduci ex quo Præpositus nedũ dixit quòd erat paratus præstare patientiam ad prædictũ effectum necessariã, & opportunam, sed etiã addidit alia verba, videlicet donec, & quousq; à Rota contrariũ fuerit ordinatum, & sine præiudicio omnium, & quorumcunque suorum iurium tam in 2

possessorio, quàm in petitorio,& non aliàs, aliter, nec alio modo; & tamen ad effectum paritionis verbalis videtur necessarium, vt verbo dimittat possessionem, prout fuit factum in casu Putei *in d. decis. 144. lib. 1. in nou.* Nam huic obiecto fuit responsum, quòd in illo agebatur de re corporali, quæ naturaliter detinebatur ab eo, contra quem fuerat iudicatum, & ideo fuit opus illa paritione verbali, vt scilicet quòd dimittebat possessionem, quia possessio non potest esse penes duos, gloss. *in l. si vt certo, §. si duobus vehic. in verb. dominium*, & ibi etiam Castren. *num. 7. ff. commod.* hic autem non agitur contra Præpositum, qui possidet, aut detinet, & propterea cùm non fuerit condemnatus ad cedendum, non sequitur ex eo resultare non paritionem, & sic adesse contumaciam, eo ipso quo sibi reseruat iura quæ tollunt cessionem, & hoc sufficit cùm solum esset obligatus obtemperare mandato de manutenendo, non autem cedere iuri suo, vt bene declarat Mohedan. *in d. decis. 9. de sent. & re iudic.* Ant. Aug *in epist. cod. tit. num. 3.* Seraphin. *decis. 757.* & fuit dictum in allegata causa Burgen. iurisdictionis de Birbiesca.

3 Non obstat quòd Præpositus expressè sibi reseruauit iura in possessorio, quia ista reseruatio debet intelligi de aliis iuribus in alio possessorio, quàm summariissimo, cùm reseruatio semper intelligenda sit secuudùm naturam actus, cui adiicitur, etiamsi verba restringi oporteret, vt declarat Aym. *in cons. 411. n. 38.* & si aliter reseruatio intelligeretur, nulla eius esset habenda ratio, tum quia esset contraria facto, *l. si extraneus. in princ. ff. de acq. hered. l. cum plures. §. locator horrei. ff. locat.* DD. *in rub. M. Ferrariensis, de consti.* Bald. *in c. Cumana, num. 3. de elect.* Aym. *consil. 463. num 18.* & ista conclusio admittitur non solùm in protestatione, prout loquuntur prædicti DD. sed etiam in reseruatione cõtraria facto, quæ infringitur sicut protestatio facto contraria, Grat. *consil. 37. n. 35. lib. 1.* Franc. Bec. *consil. 34. num. 25.* Honded. *consil. 89. num. 56. lib. 1.* tum quia non pendebat à voluntate Præpositi, sed ex dispositione iuris, quia qui patitur alium capere possessionem, non potest ad eam per interdictum retinendæ reuerti, ad notata *in §. hodie. Instit. de interd.* ea enim quæ pendent à iuris dispositione, nihil operantur contra legis dispositionem, & formam, *l. alimenta*, & ibi Aretin. *C. de neg gest. l. Papinianus. ff. de public.* Castren. *in l. finali num. 7. ff. de eo quod cer. loc.* Capr. *consil. 24.* Neuizan. *consil. 38. num. 15.* Tiber. Decian. *consil. 29. numer. 38. lib. 3.* Cephal. *consil. 407. lib. 3.* & in puncto breuiter relatis his tribus conclusionibus, ita respondit Rot. *in d. decis. Seraphin.* 754.

4 Neque est verum quòd ad minus debebat præstari cautio de abstinendo in futurum, iuxta notata per Bart. *in l. 1. § interdictum. ff. vti possidetis*, quia (quicquid sit an iudex potuerit condemnare ad præstandam cautionem, vt latè per Menoch. *de retinen. possess. remed. 3. quæst. 95. num. 811. & seqq.* satis est quòd ad dictam cautionem præstandam Præpositus non fuerit à iudice condemnatus, vt fuit in his terminis resolutum in prædicta causa Bu[illegible]n. iurisdictionis de Birbiesca coram bon. mem. Ca[illegible]o Peregrin[illegible] Et denique per Dominos nulla fuit habita ratio testium examinatorum, tum quia exam nati ad perpetuam rei memoriam sine iurisdictione, tum etiam quia non sunt in actis. V[illegible] de meritò conclusum fuit non ess[illegible]dam declaratoriam.

R. P. D. PIROVANO.

Ariminen. bonorum. Veneris 4. May 1618.

ARGVMENTVM.

De legato liberationis redditionum computorum administratori à testatore facto, ad quæ extendatur. est breuis, sed magistralis decisio.

SVMMARIVM.

Administratori legatum liberationis redditionis rationum a testatore factum sub verbis amplissimis extenditur tantum vt ipse administrator conueniri non possit ad ea, quæ tenetur actione personali; secus ad ea, quæ tenetur actione in rem, num. 1. & 2. vbi ampliatur hæc conclusio.

Administratori liberatio redditionis rationum a testatore facta tum donatione eius in quo administrator esset debitor tam in pecunijs, quam in redditibus perceptis & exactis, ad quæ trahatur, num. 2.

Procuratoris mandatum potest quandocumque suppleri, & produci quando de illius defectu non fuit oppositum à principio, num. 4.

Compromissum vigore statuti inter coniunctos, seu alios faciendum, nunquid intelligatur de vnica vice, an vero sæpius durante causa, num. 5.

DECISIO DCL.

Censuerunt Domini sententiam esse confirmandã. 1 Ex lectura n. illius colligitur iustitia, quia artẽto legato liberationis facto per Io. Tarquinio, eius administratori, sub verbis amplissimis pronunciatũ fuit legatũ liberationis cõprehendere omnes & quascumque pecuniarũ summas, quas Tarquinius legatarius tẽpore testamenti exegerat ex quacumq; causa occasione administrationis, ac etiam omnes fructus, quos iidem Tarquinius habuit & percepit à debitoribus Ioannis, nõ tamen credita inexacta de tẽpore obitus testatoris, neque fructus extantes recollectos ex bonis eiusdem testatoris, quę omnia respe[illegible]ue cõueniunt dispositioni *l. Aurelius. §. Mauia. ff. de lib. leg.* vt scilicet in liberatione legata veniant ea tantummodo [illegible] lata in prima parte sententiæ, quæ actione personali peti possunt; secus verò enunciata in secunda parte sibi, non tamen quæ actione reali vendicari possunt, quem text. in hunc sensum ita intelligunt gl. & Bart. *in d. §. Mauia*, & sequuntur Couarr. *var. resol. lib. 2. c. 14. n. 1.* Gomez *variar. resolut. lib. 10. cap. 12. num. 82.* Grass. *in §. legatum, quæst. 40.* Honded. *consil. 82. num. 53. lib. 1.* Gabriel. *consil. 146. num. [illegible] lib. 1.* Cardin. Mantic. *de vlt. volunt. lib. 9. tit 4. numer. 3.* & rationem dicunt, quia qui liberatur censetur liberati ab obligatione & in actione in rem quis conuenitur, non vt obligatus, sed vt possessor in iudicium vocatur. *l. officium. ff. de rei indic.*

Neq; prædictis videbatur repugnare verba amplissima legati, dum testator liberauit penitus & absolutè Tarquinium curatorem suũ ad reddendum computa, & vlteriùs titulo donationis inter viuos irreuocabiliter omne id & totũ quod ipse curator occasione dictæ administrationis debitor remaneret, tam in pecuniis, quàm in redditibus & prouẽtibus dd. bonorum vsque in hunc diem perceptis & exactis, ex quibus dicebantur comprehendi omnia, quæ vtroque iure tã personali quàm reali peti poterant. Quia ex contextu dd. verborum non videtur inducta aliqua specialitas inse 2

tuscens de necessitate ad c n ehensionem realis acti n ,prout necessari in est v entiunt Card. Mantic. *d. lib. 9 tit. 4. num. 3.* H n d *d. con l. 82. num. 54.* Franc. Marc. *dec. 146. part.* 1. nam l berare penitus & absoluere ad reddendum computa, & legare id totum quod curator occasione administrationis debitor remanet, aliud non est, quàm liberare debitorem a restitinne reliquatus, à quo non censeretur absolutus, si talia verba non præcessissent. *l. si quæ rationes. ff. de lib. legat.* Couarr. *var. resol lib. 2. cap. 14. num.* 1. Menoch. *de præsumpt.* 164. *num.* 21. & quidem de reliquatu limitato sentiendum est per illa verba, quòd ipse curator occasione administrationis prædictæ debitor remanet, quæ solent restringere liberationem ad suam causam, nempe administrationis, cui adseribi non potest res possessa & occupata ab ipso administratore. Bart. *in l. non solum la 2. ff. de lib. leg.* Menoch. *d. præsumpt.* 164. *n.* 12. *vers. confert & ratio*; sequentia vero verba iam in pecuniis, quã in redditibus & prouentibus dd. bonorum quoad consumpta quæ bene cadunt sub reliquatu, non autem de eis quæ adhuc extant & actione reali vindicari possunt, vt declarant iidem Couarr. *d. c. 14. num. 2.* & Mantic. *d. tit. 4. num. 3.*

3 Exceptiones verò contra validitatem sententiæ, nõ etiam videbantur releuantes, quia quoad transportationem actorum, non constat quòd coram arbitris fuerit fabricatus aliquis processus qui esset coram iudice appellationis transportandus, & in comp omisso fuit data facultas procedendi, ordine iuris non seruato, absque tela iudiciaria & citatione.

4 Defectus productionis mandati quando nõ fuit appositus, potest quãdocumq; suppleri pro iustificatione legitimationis personæ tunc compatentis. Rota *decisione* 1 . *de procur. in antiq. & decis.* 599. *numer.* 1. *part.* 1. *diuers.* & sæpe fuit firmatum.

5 Quòd causa esset terminanda per arbitros, laudum hoc demonstrat fuisse obseruatum, & quamuis respondeatur statutum non restringi ad primum compromissum, sed toties donèc causa terminata fuerit. Alexand. *consil. 70 num. 2. lib.* 2. Tiraquell. *in l. boues. §. hoc sermone, limit.* . *num.* 39. *lib. 2. ff. de verb. significat.* tamen hoc etiam sentiunt, præsertim esse verum quando super primo compromisso non fuit legatum laudum, ex eo quòd expirauit, vel arbiter decessit

Cætera autem visa sunt leuia & ex facto cessare, &c.

R. P. D. MARTINO ANDREA.

Conchen. decimarum dell' Infantado. 4 Maij 1618.

ARGVMENTVM.

Remissoria non datur data irreleuantia articulorum, & quando dicantur articuli irreleuantes.

SVMMARIVM.

Remissoria non datur quando articuli non sunt releuantes, num. 1.

Immemorabilis præscriptio sufficit quod res fuerit deducta supra centum annos, & non constet de eius initio, num. 2.

Probatio vt concludat, debet esse per necesse, & non per possibile, ibid in fine.

Infinitum adhuc remanet, si ab infinito finitum damus, num. 3.

Erectio Ecclesiæ in Cathedralem nunquid excludat quin antea fuissent Parochiæ, ibid.

Testes post publicationem eorum depositionis non admittantur ad probandum super contrarijs articulis, n. 5.

Testes post publicationem, & dicta iustificata, quando admittantur super causa, & ratione scientiæ, super quibus antea interrogati non fuerunt, num. 6.

DECISIO DCLI.

Domini dixerunt non esse dandam remissoriam, quia articulus secundus aliàs, & nunc datus super immemorabili, continet, quòd omnes Ecclesiæ oppidorum de quibus agitur Episcopatus Conchen. habent suam Parochiam decimarum, & terminum distinctum, & separatum multis annis & tempore citra, & tam antiquo, quòd in dicto Episcopatu nec in dictis locis fuit memoria principij de præmissis, & remissoria petitur ad probandum solùm causam scientiæ cum requisitis, gl. *in c. 1. de præscript in 6.* & tamẽ hæc probatio ad effectum de quo agitur est irreleuãs, & propterea venit deneganda remissoria. *l. ad probationem. C. de probat.* Oldrad. *cons.* 76. *n.* 1. Roman. *cons.* 226. *n.* . Cæsar de Grassis *decis. 2. de dilationib.* Capuaquen. *dec. 66. part.* 3. & fuit sæpissimè resolutum. 1

De hac autem irreleuantia non potest dubitari, quia dato etiam quòd testes deponerent cum omnibus illis requisitis, nõ tamen concluderent per necesse ante annum 1177 quo Ecclesia Conchen. fuit erecta in cathedralem, Parochias fuisse distinctas, cùm hæc distinctio Parochialium potuerit emanare post dictum annum, prout emanasse fuit firmatum in vltima decisione, & dummodo apparet de initio, nec adest memoria in contrarium, adhuc diceretur ab immemorabili Parochias esse distinctas. Ad probãdum enim immemorabilem sufficit quod res fuerit in esse deducta supra 100. annos, & non constet de certo eius initio, vt tradit Innoc. *c. veniens n. 2. in fine, de verbor. signif.* quem Doct. communiter sequuntur. Aym *de antiq temp. 4. par. §. materia, n.* Couarr. *in reg. possessor. 2 part. §. 3. num. 7. vers. hinc sane esse apparet, de reg. iur. in 6.* Molin. *de Hispan. primog. 2. c. 6. num 61. vers. si verò,* Faber *dec.* 114. *part.* . *lib.* 2. *vers.* & fuit dictum in Tirasonen. iurisdictionis de ſcla 27. Octobris 1591. coram Illustriss. Millino in gen. emolumentorum gili 28. Iunij 1598. coram me. Penia, & in Caual en. feudi 26. Aprilis 1 coram R. P. D. Pirouano, & tamen, vt dixi, hæc probatio non concluder ante dictum annum 1177. prout requiritur, vt concludat non per possibile, sed etiam per necesse. *l. ad probationem in* 2. vbi not. Bal. *num. 1. de prob.* Decian. *consil.* 114. *num.* 71 *lib* 3. Mohedan. *decis. 2. n. de sent. excommunic.* 2

Nec releuat huiusmodi erectionem in Cathedralem de anno 1177 non excludere quin antea adfuissent Parochiæ etiam ab immemorabili tempore, quod est infinitum, & præterea deducto illo tempore post erectionem, adhuc remanere tempus immemorabile, iuxta regul. quòd ab infinito finitum demus, adhuc remanet infinitum Oldrad. *consil.* 54. *n.* 18. Molin *vbi supra n. 47 vers. & iam ratione.* Guttier. *pract. lib. 3. q. 17. n.* 29. Quia dato non concesso quòd Rectores possent addere in ullo hoc tempus ante erectionem, adhuc esset irreleuans hæc probatio. Non enim agitur hic de adimendo tempore, sed de probatione contrarij eius quod præsumitur probari, cùm ex hac erectione in Cathedralem quæ succedere debet distinctionem Parochialium ab Episcopo fien. *c. Episcopi 80. dist. cap. ad audientiam, de Eccl.* Rebuff. *in pract. de erect. in Parochiale in princ.* & excludatur assertio illa, quòd ante erectionem Cathedralis, aderant Ecclesiæ Parochiales, vt in indiuiduo cons. Oldrad. 254. *n.* 18. respondetur. Seraphin. *dec.* 7. *n. 3. & 4.* 3

Cùm enim post expulsionem Maurorum in Hispa- 4

SVMMARIVM.

Dotis receptæ confessio probat receptionem dotis, præcedente illius promissione, num. 1.
Confessionis nulla maior probatio, ibid.
Dotem si filius recipiat patre consentiente, censetur pater se obligare & bona sua pro restitutione dotis, n. 2.
Positionibus facta responsio per verbum credo, probat contra respondentem, num. 3. nec reuocari potest, non docto de errore, ibid.
Aditio hæreditatis censetur probata ex exactione pecuniarum testatori debitarum, ibid.

DECISIO DCXLIV.

1 FVit 11. Maij 1615. resolutum constare de credito Lauræ quoad quantitatem dotis solutam Sgariliæ suo viro ex duabus apochis, quæ licèt contineant confessionem de recepto; tamen præcedenti promissione dotis facta in capitulis matrimonialibus, probant, & postea 17. Nouembris prædicti fuit pariter resolutum dicta capitula matrimonialia esse sufficienter recognita, vnde prosequendo disputationem hodie dubitaui, an Iosephus teneretur dictam dotem restituere? Et Domini affirmatiuè responderunt, cùm ipse sit hæres Vincentij sui patris, vt constat tam ex possessione eius bonorum, quàm ex propria ipsius confessione, qua nulla maior probatio. *l. 1. C. de confess. l. generaliter. C. de non numer. pecun.* Qui quidem Vincentius ad restitutionem dictæ dotis tenebatur. Laura enim expressè conuenit capitola matrimonialia subscribi, & acceptari debere à Sgarilia eius viro, cum præsentia & voluntate Vincentij sui patris, prout fuit factum, cùm vterque subscripserit, & præsertim Vincentius expressè acceptando omnia in dictis capitulis contenta.

2 Vnde cùm inter cætera in dictis capitulis Laura promiserit dotem Sgariliæ, & illam ei consignare statim sequuto matrimonio, & è contra Sgarilia eueniente casu restitutionis, illam restituere se obligauerit, sequitur solutiones dotis postea factas Sgariliæ fuisse factas voluntate & consensu Vincentij eius patris, qui prædicta pacta acceptauit, & sic succedit conclusio quòd quando pater consensit quòd filius reciplat dotem, censetur obligare pro restitutione dotis se & bona sua. Negusan. *de pignorib. in 4. membr. 2. part. num. 36. versic. Intelligendo tamen.* Curr. iun. *consil. 133. num. 5.* Socin. *consil. 167. num. 3. versic. Præterea.* Corn. *consil. 303. sub num 5. lib. 4.* decis. Pedemon. *44. n. 11. & 12.* Bart. *in l. si cum dotem. §. transgrediamur, num. 33. ff. solut. matrim.*

3 Vlteriùs cùm Vincentius fuerit hæres Sgariliæ eius filij, qui expressè ad dictam restitutionem se obligauerat, etiam tanquam illius hæres, tenebatur: quòd autem fuerit hæres, apparet ex responsione Iosephi ad positiones, in qua dicit se credere quòd post mortem Sgariliæ remansit Vincentius eius pater & hæres, quæ confessio licèt dicatur ex aduerso quòd fuit cum iudicis decreto reuocata tanquam erronea; tamen de hoc non docetur, immò adminiculatur ex depositione duorum testium dicentium se audiuisse à dicto Vincentio quòd ipse exegerat scuta 800. seu 900. ad hæreditatem Sgariliæ spectantia. ex qua exactione inducitur aditio. *l. pro hærede §. Papinianus. ff. de acquiren. hæreditate.* Socin. *consil. 45. num. 5. lib. 4.* Menoch. *præsumpt. 101 num. 18. lib. 4.* Vnde cessante dicta reuocatione, ex hoc etiam capite tenebatur ad restitutionem dotis Vincentius.

Quæ autem dicuntur circa non probationem crediti Lauræ, & non sufficientem recognitionem capitulorum matrimonialium, non videntur habenda in consideratione, cùm super his adsint particulares decisiones, vt suprà dictum est.

R. D. SACRATO.

Parmen. status. Lunæ 26. Martij 1618.

ARGVMENTVM.

Filij spurij legitimati per subsequens matrimonium in fideicommissis non dicuntur nati ex legitimo matrimonio, & quomodo per testes, vel alio modo filiorum legitimitas probetur. est notabilis & magistralis decisio, & ad eam in occurrenti casu semper recurrere potes, sic docente, & declarante dignissimo & sapientissimo D. Archiepiscopo Damasceno.

SVMMARIVM.

Fideicommissum, in quo vocantur filij legitimi, & naturales ex legitimo matrimonio procreati, & nati, verè, & non fictè locum non habet, nisi probata qualitate filiorum quòd sint tales, sicut in fideicommisso vocantur, n. 2.
Qualitas quando est fundamentum intentionis alicuius, debet probari in specie, ibid.
Fideicommissum in quo vocantur nati ex legitimo matrimonio, non habet locum in legitimatis per subsequens matrimonium, num. 3.
Filij spurij legitimati per subsequens matrimonium non dicuntur nati ex legitimo matrimonio, ibid.
Legitimitas, & natiuitas ex legitimo matrimonio probatur ex eo quòd quis fuerit admissus ad bona, & honores, ad quæ non nisi legitimi, & nati de legitimo matrimonio admitti solent, ibid.
Præsumptionem qui habet contra se volens probare contrarium, exactiores probationes deducere tenetur, ibidem in fine.
Legitimitas probata per patris nominationem, & tractatum tertio non nocet, num. 4.
Enunciatiua vnica quando principaliter agitur de enunciato non probat etiam inter easdem partes, ibid. in fine.
Qualitas adiecta verbo intelligitur secundum tempus verbi, num. 5.
Fideicommissarij recipiunt fideicommissum de manu hæredis grauati, num. 6.
Fideicommissi actio præscribitur per annos 30. ibid.
Legitimitas non censetur probata per testes deponentes quòd sic pro legitimis reputabantur, nisi addant verbum communiter, num. 7. & 8. & 10. in fine, & num. 13. pariter in fine.
Indefinita oratio non æquipollet vniuersali in teste, n. 7.
Legitimas non probatur per testes simpliciter deponentes de auditu, num. 9. & 10.
Fama nunquid probet legitimitatem, num. 11.
Fama publica per vnum testem non dicitur plenè probata, ibidem.
Fama vt probet, debet esse in loco vbi actus est gestus, ibid. in fine, & num. 13. etiam in fine.
Error instrumenti in millesimo difficilior esse potest, quàm in inditione, num. 14.
Ætas in testibus probatur eorum assertione, ibid.
Ætas probatur per assertionem matris, ibid.
Testes nulliter examinati faciunt magnum adminiculum contra producentem, num 15. in fine.
Testes deponentes publicè dici audiuisse secundum opinionem Rotæ probant famam publicam, num. 16.
Probatio non concludens & imperfecta conquassat contrariam probationem debilem, & imperfectam, n. 17.

DECI

DECISIO DCXLV.

1 POst factas resolutiones in hac causa, quòd sit probatum matrimonium saltem de facto, & sine coarctatione temporis inter qq. Bernardinum, & Catherinam ascendentes dominorum de Pallauiciois, fuit dubitatum, an dicti de Pallauicinis teneantur probare contractum dicti matrimonij de certo tempore, & de quo? Sed quia domioi de Pallauicinis præcipuè nitebantur eo fundamento, quòd ipsi ex persona Vberti, filij dicti Bernardini sint in quasi possessione legitimitatis, vnde resultare prætendebant, & se esse releuatos ab onere vlterioris probationis, & etiam sibi hoc esse satis ad obtinendam immissionem in bonis, fideicommisso, de quo agitur, subiectis, ex remed. *l. fin. C. de edict. D. Adr. toll.* propterea placuit Rotæ restringere difficultatem ad dictam quasi possessionem, quam, post plures propositiones censuit, non esse probatam.

2 Pro quo illud in primis fuit obseruatum, quòd fideicommissum, de quo agitur, vocat legitimos, & naturales, & de legitimo matrimonio procreatos, & natos verè, & non fictè: propterea ista qualitas procreationis, & natiuitatis ex legitimo matrimonio est in specie probanda, vt in istis terminis est decis. Card. Seraph. 1081. *num.* 2. & est regulare in omni alia qualitate, quòd, quando est fundamentum intentionis, debeat in specie probari. Crauett. *consil.* 96. *n.* 4. Rota *diuers. decis.* 72. *part.* 1.

3 Secundò fuit obseruatum, non fore probatam dictam qualitatem ex eo, quòd supponantur decisiones, iam factæ, quòd, scilicet, constet de matrimonio inter Bernardinum, & Catherinam sine coarctatione temporis, etiamsi modò simpliciter probaretur, quòd Vbertus fuerit in quasi possessione legitimitatis, quia ista quasi possessio posset verificari in legitimatis per subsequens, qui tamen non veniunt in fideicommissis, in quibus vocantur procreati, & nati ex legitimo matrimonio, vt latè per Peregr. *de fideicom. art.* 24. *n.* 25. *cum plurib sequen* Thesaur. *decis.* 196. *num.* 3. Surd. *decisione* 219. *num.* 5. & sensit Rota coram bon. mem. Card. Seraph. *decis.* 1300. *in fin.* ponderando maximè prægnantiam verborum fideicommissi, de quo agitur; ideoque existimauerunt Domini in casu, de quo agitur, esse necessariam quasi possessionem qualificatam, puta, quòd Vbertus fuerit admissus ad bona, vel honores, ad quæ non nisi procreati, & nati ex legitimo matrimonio solent admitti, aut quid simile inferens pernecessè dictam qualitatem: & eo maximè stante non legitimo initio, ex quo ex mandato de dispēsando, testibus, & aliis constat, Bernardinum ante prætensum matrimonium cognouisse Catherinam, & ex illa suscepisse filios, tunc enim probatio redditur magis æquiuoca, & suspecta, & exactiores probationes requiruntur, vt bene per Cephal. *consil.* 82. *num.* 55. *cum pluribus sequen.* Verall. *decis.* 210. *part* 2. Rota in causa Veneta illegitimitatis 16. Nouembris 160 . coram bon. mem. Penia. Quibus constitutis,

4 Ad primum genus probationis dominorum de Pallauicinis deductum ex eo, quòd Bernardinus in duobus testamentis instituerit Vbertum, & alios filios hęredes, & in primo illos nominauerit filios legitimos, & naturales, procreatos, & natos ex se, & domina Catherina vxore sua pro iusto matrimonio, & in alio illos nominauerit suos filios legitimos, & naturales procreatos, & natos ex se, & domina Catherina sui testatoris vxore legitima, & quam suam vxorem legitimam esse protestatus fuit, & protestatur, fuit dupliciter responsum. Primò quòd denominatio, & tractatus patris non solet nocere tertio, Ias. *consil.* 81. *in princ. lib.* 1. Grat. *consil. vlt. num.* 4. *lib.* 1. Card. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 11. *tit.* 12. *num.* 11. latè Pet. *de fideicom. q.* 11. *num.* 302. *cum plurib sequen.* Card. Seraphin. *decis.* 1081. *num.* 2. Rot. in causa Sutrina beneficij 13. Martij 1588. coram bon. mem. Platto, & in Romana de Bonellis 29. Nouembris 1614. coram R.P.D. meo Vbaldo, maximè quando materia est suspecta ex malo initio, per suprà allegata: & fuit etiam ponderatum, quòd prædicta testamenta non continent tractatum legitimitatis qualificatæ ex procreatione durante matrimonio, quia quomodocunque filij essent legitimi siue per subsequens matrimonium, siue per rescriptum, institutio illis debebatur, iuxta notata per Butr. *in cap. per Venerabilem num.* 19. *qui filij sint legitimi.* Soc. iun. *cons.* 42. *n.* 34. *&* 36. *lib* 1. Ideóque quicquid ex prædictis testamentis circa legitimam procreationem elici posset, remaneret simplex enunciatiua moderna, si dematur tempus litis, & vnica cùm sit ab eadem persona, vnde etiam circumscripta suspicione nihil probat, maximè in casu, in quo agitur principaliter de enunciato, Alex. *consil.* 21. *num.* 4. *vers. Sed non probabitur lib.* 1. Rota *decisione* 388. *part.* 1. *diuers.*

5 Secundò fuit responsum, quòd neque verba dictorum testamentorum inferunt per necesse, quod Vbertus, de cuius persona strictè agitur, fuerit procreatus ex legitimo matrimonio, cùm possit verificari in legitimato per subsequens, qui tempore testamenti rectè potuit dici natus ex testatore, & Catherina legitima vxore, non quia esset talis de tempore procreationis, sed quia, secundùm assertionem testatoris, erat talis de tempore testamenti. Nec officit, quòd qualitas adiecta verbo intelligatur secundum tempus verbi, *l. in delictis. § si extraneus. ff. de noxalib.* quia qualitas vxoratus non est adiecta verbo *procreatos*, sed est adiecta personæ Catherinæ, & sic stat, vel saltem stare potest demonstratiuè ad personam Catherinæ de tempore testamenti, & non qualificatiuè ad filios de tempore procreationis. Et quod intentio testatoris fuerit potiùs demonstrare Catherinam, quàm qualificare procreationem Vberti, patet ex illis verbis, *quam suam vxorem legitimam esse* (& sic de tempore testamenti) *protestatus fuit, & protestatur* &c.

6 Ad secundum genus probationis deductum ex eo, quòd Vbertus possederit bona paterna, necnon etiam fideicommisso subiecta, & vlteriùs fuerit à Rolando patruo suo, & qui, illo existente incapace, succedebat in fideicommisso, nominatus depositarius medietatis Castri Zibelli. Quoad possessionem bonorum paternorum responsio patet ex suprà deductis, nempe, quòd hæc non nocet tertio, & nec etiam infert quasi possessionem legitimitatis qualificatæ ex iusta procreatione, cùm, pro habenda possessione bonorum paternorum, sufficiat, Vbertum quomodocunque fuisse legitimatum, siue ex rescripto Principis, siue ex subsequenti matrimonio, ex allegatis. Quoad possessionem bonorum, fideicommisso, de quo agitur, subiectorum, fuit responsum, neque ex illa aliquid inferri, quia cũ Vbertus fuisset hæres Bernardini vltimi grauati, fuit illi debita possessio bonorum, fideicommisso subiectorum, & ab illius manu debebant recipere fideicommissarij, latè per Dec. *consil.* 467. *num.* 12. & de communi Rota *decis.* 83. *num.* 1. *part.* 1. *diuers.* Nec facit, quòd fideicommissarius per aliquod tempus non mouerit litem Vberto, quia cùm haberet 30. annos ad petendum fideicommissum, iuxta not. *in l. sicut. ff de præscript.* 30. *vel* 40. *annor.* patiendo pro minori tempore, non fuit ei in aliquo præiudicatum, aliàs sequeretur, quòd si fideicommissarius aperto fideicommisso non mouet incontinenti litem, constituat hæredem grauari in quasi possessione qualitatis, in qua priùs non erat, quod

nullo

nullo iure cautum reperitur; fuerunt etiam dati testes, deponentes, quòd Rolandus fideicommissarius iactabat, quòd filij Bernardini erant illegitimi, & incapaces, & quòd volebat illis mouere litem; & etiam constat, quòd dictus Rolandus pro maiori parte temporis fuit carceratus, sicque non facilè potuit incumbere litibus ciuilibus: vnde ex istis eo minùs potest fieri fundamentum super patientia fideicommissariorum. Quo verò ad depositum medietatis castri Zibelli, fuit dictum, ex illo bene inferri confidentiam Rolandi erga Vbertum, sed nihil habere commune cum legitimitate, maximè qualificata, cùm non sit qualitas vllatenus necessaria ad recipiendum depositum.

7 Quò ad tertium genus probationis deductum ex testibus, discurrendo super singulis, neque visum fuit releuare primus testis Stephanus de Cauallis dum dicit, quòd Bernardinus, & Catherina tractarunt Vbertum, & alios filios pro legitimis, & naturalibus, & ita etiam vidit eos teneri, & reputari à subditis, & vasallis, nihil nocet: nam quoad tractatum parentum responsum est supra in primo genere probationis; quoad reputationem vasallorum, testis non deponit per verbum *communiter*, prout requiritur ad istum effectum. Verall. *decis.* 210. *part.* 2. & est regulare, quòd in teste indefinita non æquipollet vniuersali, vt per scribentes *in cap. auditis, de præscript.* Ideóque potest dictum istius verificari in duobus, vel tribus vasallis, qui filios Bernardini reputarent tales. & ipsemet testis refert multos, qui habebant filios Bernardini pro non legitimis; & denique testis non dicit, quòd filij Bernardini fuerint tractati, & reputati vti legitimi, & naturales procreati ex legitimo matrimonio: ideóque potest illius dictum verificari in legitimatis per subsequens, vel per rescriptum, qui non succedunt in similibus fideicommissis, vt dictum est suprà.

8 Secundus testis Raymondus del Pizzo in eo, quod deponit de tractatu Bernardini erga filios, tollitur ex dictis in proximo; dum autem dicit, quòd Catherina ante ortum Vberti, & subsequenter fratrum dicta fuit esse, ac habebatur, tenebatur, & reputabatur ab hominibus Zibelli, prout vidit ipse testis, vxor Bernardini, & ab eo desponsata; neque in hoc visus fuit releuare. Primò, quia non dicit, quòd Catherina ante ortum Vberti communiter reputaretur vxor, quod erat necessarium, cùm alias eius dictum posset verificari in duobus, vel tribus vasallis, qui ita reputarent, vt dictum est in proximo teste. Secundò non deponit, quòd ita reputaretur ante procreationem Vberti, cùm ortus possit verificari in sola natiuitate post matrimonium, & tamen fideicommissum vult procreatos, ex legitimo matrimonio, & non contentatur de natis durante matrimonio, vt patet ex illis verbis, *procreatos & natos.*

9 Tertius testis Franciscus Parasacchus deponit de simplici auditu, vnde super illo non fuit immoratum.

10 Quartus testis Baptista de Ferrariis dicit, quòd Bernardinus & Catherina per plures annos steterunt simul reputantes se pro legitimis coniugibus, & procrearunt articulatos filios, & plures reputabant eos pro veris, & legitimis coniugibus, & etiam aliqui dicebant, quòd inter eos non poterat esse verum matrimonium, dictum fuit, istum testem in primis non deponere præcisè, quòd filij fuerint procreati post reputationem matrimonij. Secundò, esto, quòd hoc dicat, non reddit rationem concludentem matrimonium ante procreationem, quia quòd Bernardinus, & Catherina reputarent, & tractarent se vti tales, non probat, quòd de illo tempore fuerit inter illos matrimonium, quia dato malo initio, huiusmodi tractatus non probant matrimonium. Innoc. *in cap. ex parte num.* 5. *de restitut. spoliat.* & fuit latè deductum in causa Cracouien. illegitimitatis 21. Maij 1606. coram me. Circa illud, quod dicit de reputatione aliorum, non concludit, cùm non deponat per verbum, *communiter*, ex dictis super duobus proximis testibus; imò deponit de illis, qui reputabant in contrarium.

Quintus testis Bernardinus de Franciosis dicit, quòd iudicio suo possunt esse 20. anni, vel circa, quòd ipse testis dici audiuit à pluribus, & quòd publicè dicebatur in loco Zibelli, Bernardinum desponsasse Catherinam, & eam in vxorem accepisse, & quòd ab inde citra dictus Bernardinus suscepit ex ea Vbertum; iste testis circa quasi possessionem legitimitatis qualificatæ ex procreatione, visus fuit non probare. Primò quia quòd Catherina esset vxor Bernardini de tempore susceptionis Vberti non deponit nisi per rationem, quod publicè dicebatur, quæ ratio ad summum concluderet publicam vocem, & famam, quæ facit semiplenam probationem, & ipse tanquam vnicus facit semiplenam istius semiplenæ. Præterea iste testis non deponit de procreatione Vberti post matrimonium, sed de susceptione, quæ potest verificari in simplici natiuitate Vberti post matrimonium, quæ natiuitas non sufficeret, ex suprà allegatis. & etiam fuit obseruatum, quòd iste testis deponit de fama in loco Zibelli, quæ non suffragatur, cùm Vbertus fuerit natus in loco Varani: fama enim, vt probet, debet esse in loco, vbi actus est gestus, Salicet. *in l. ea quidem n.* 103. *C. de accusat.* Natta *consil.* 473. *num.* 16. *vers. Item prædicti testes.* 11

Sextus testis Bartotius de Burgo omnia deponit de auditu simplici, idéoque super illo non fuit immoratum. 12

Septimus testis Ioannes de Magistris dicit, se cognouisse vxorem Bernardini, de qua in interrogatorio de anno 1516. quo tempore erat nupta in dictum Bernardinum, & hoc scit, quia vidit, & audiebat, & intelligebat, dictum Bernardinum eam tenere, reputare, & nominare pro vxore, & è conuerso ipsam eum tenere pro marito, & ita eos teneri à vicinis, & aliis cognoscentibus, & testis ita eos tenuit, & reputauit, tenebat, & reputabat palam, & publicè. Idem testis super 13. Interrogatorio dicit, quòd Bernardinus ex dicta eius vxore, antequam esset vxor, habuit vnum filium nominatum Federicum, & postquam fuit nupta in Bernardinum habuit Vbertum, & alios filios, & ita audiuit, & intellexit, ac vidit ipsum Bernardinum, & Catherinam ipsos filios, & filias pro talibus sic natis habere, tenere, & reputare, & nominare, ac ab aliis haberi, teneri, & reputari palam, & publicè in Terra Zibelli. Iste testis & ipse visus fuit posse euitari: nam in primis non deponit de procreatione Vberti post prætensum matrimonium, sed per verbum, *habuit*, quod est æquiuocum, & potest referri ad simplicem natiuitatem post matrimonium, quæ non sufficeret, ex suprà deductis. Præterea in eo, quòd dicit, quòd Bernardinus postquam sibi fuit nupta Catherina, habuerit Vbertum, & alios filios, nullam reddit causam scientiæ prout debebat, cùm non interfuerit matrimonio, itant certò sciret tempus illius; imò se restringit ad simplicem auditum, & intellectum, ibi, *& ita audiuit dici, & intellexit.* Et in omnem euentum in hoc esset vnicus, dum autem subiungit, vidisse ipsum Bernardinum, & Catherinam filios pro talibus, sic natis habere, tenere, & reputare, ac nominare, nihil aliud concludit, quàm tractatum parentum, qui non nocet tertio, ex suprà deductis. Dum autem dicit, ita fuisse tentos ab aliis, non subiungit hoc fuisse communiter, prout requiritur, 13

ex

ex suprà sæpiùs allegatis. Præterea non deponit de loco Varani, prout requiritur ex pariter allegatis.

14 Postremò quicquid dici posset cum solis probationibus dominorum de Pallauicinis, res visa fuit reddi magis dubia ex deductis pro parte dominorum de Rangonibus: nam in primis fuit datum instrumentum, confectum per Vbertum cum præsentia, & assensu matris de anno 1516.27. Nouembris, in quo medio iuramento confitetur se esse maiorem 17. anois, & vltrà, ideòque apparet, quòd erat natus ante annum 1510. de quo tempore Bernardinus, & Catherina procurarunt exequutionem mandati de dispensando pro contrahendo matrimonio, & sic non erat adhuc inter illos matrimonium. Nec mouit Dominos, quòd indictio, de qua in dicto instrumento, non concordet cum dicto Millesimo; ideòque possit esse erratum in Millesimo, sicut in indictione, quia visum fuit circa Millesimum, tanquam rem notissimam, non potuisse errari, quod secus est in indictione, quæ paucis est nota. Noo etiam mouit Domioos, quòd Vbertus potuerit errare circa propriam ætatem, cùm homines de tempore natiuitatis non habeant vsum rationis, quia à communi accidentibus hominibus maximè nobiles, vel per relationem propinquorum, vel aliàs solent scire propriam ætatem, ideòque inoleuit communis praxis, vt illis credatur circa propriam ætatem, sicut videmos practicari in testibus, etiam vbi ætas est de substantia, vt in testibus deponentibus super immemorabili; & cùm mater, benè conscia ætatis filij, esset præsens, & authorizans, multum verisimile est, quòd admonuisset filium si errasset in assertione ætatis; & in omnem euentum, cùm possibile sit quòd Vbertus aliquo modo esset certus de sua ætate, standum est illius confessioni iuratæ donec probetur error, cùm regula sit, quòd confessio plenè probet contra confitentem, & habeotem causam ab illo. Similiter non obstare visum fuit, quòd Vbertus in alio instrumento, de eodem anno confecto, asseruerit se maiorem 16. annis, quia in maiori ætate inest minor, iuxta notata *in l. t. §. si stipulanti. ff. de verb. signific.* & hoc modo concordantur similes probationes per Alexand. *consil.64. num.3. & 4.lib.2.*

15 Secundò principaliter pro parte dominorum de Rangonibus fuerunt dati testes, ex quibus apparet, Iacobam sororem Vberti fuisse natam 18. menses post illum, & rursus 18. menses post Iacobam fuisse natum Pallauicinum, adeò vt Pallauicinus excederetur in ætate ab Vberto per tres annos; iste autem Pallauicinos reperitur nominatus in testamento patris condito de anno 1511. mense Decembris; ideòque apparet, quòd Vbertus fuit conceptus circa principium anni 1508. & sic ante mandatum de dispensando, de quo suprà; & quatenus fuit replicatum pro parte dominorum de Pallauicinis, quòd testes, hoc deponentes, iam sunt declarati nulliter examinati, visum fuit Dominis, quòd ex quo tales testes fuerunt inducti à dominis de Pallauicinis, quod etiamsi sint nulliter examinati, possint contra illos facere magnum adminiculum, per ea, quæ fuernot deducta coram Verall. *decis.168.part.3.* & dixit Ruin. *consil 46.num.10.lib.4.* & Crauett. *consil.198. n.11.* Card Seraph. *decis.585.n.1.*

16 Tertiò fuerunt dati pro parte Rangonorum testes, plura deponentes inconfusè super illegitimitate filiorum Bernardini, & signanter duo, nempè Hieronymus de Roncho, & Bernardinos de Picciis, qui dicunt, publicè audiuisse, quòd filij Bernardini erant illegitimi, & insuccessibiles. Quod verbum *publicè*, secundùm opinionem, quam sequitur Rota, importat publicam vocem, & famam. Caputaq. *decis.7. & decis.189. pars.3.* Rota in causa Romana matrimonij 21. Iunij 1611. coram R. P. D. meo Pirouano.

Et licèt istæ probationes fortè non viderentur sufficientes ad probandam illegitimitatem, quatenus onus probandi incumberet dominis de Rangonibus, attamen bene visæ fuerunt sufficere ad elidendam, & conquassandam probationem dominorum de Pallauicinis, cùm per suprà deducta satis sit imperfecta in genere suo; & quando probatio est debilis, & imperfecta, tunc eliditur, & conquassatur per alias similes contrarias, vt in istis terminis respondit Rota in Cracouien. illegitimitatis coram me, de qua suprà. 17

Et ita tentum, &c.

R. P. D. ANDREA.

Bononien de Capacellis. Luca 26. Martij 1618.

ARGVMENTVM.

Legata, & prælegata, an, & quando veniant, & comprehendantur sub fideicommisso. est singularis, & magistralis decisio.

SVMMARIVM.

Substitutio prima declarat qualis fuerit voluntas testatoris, in secunda etiam quoad bona contenta in prima substitutione, n.1. & n.6 in fine.

Substitutio facta post mortem omnium in tota hereditate, omnibus defunctis integra hereditas ad substitutum defertur, numer. 3. vbi etiam, an illi omnes sint inter se inuicem substituti, & num.4. & seq. vbi referuntur contraria opiniones.

Clausula institutionis hęredis in omnibus, aut aliis bonis, *&c. numquid operetur quòd in fideicommisso veniant prælegata, num.6.*

Verba aduersatiua ad præcedentia de sui natura aduersari solent tam in iure, quàm in facto. ibid.

Substitutio regulatur ab institutione, ibid.

Hæres institutus in recepta habetur pro legatario, n.7.

Legata, & prælegata nunquid veniant, & comprehendantur in fideicommisso. ibid. & n. 8. vbi quid si testator prohibuerit in suo bonis fieri aliquam detractionem, vel si dixerit velle eius bona remanere in familia & n.9.

Alendi onus morte illius cui alimenta debentur finitur, num.11.

DECISIO DCXLVI.

HAc die 17. Nouembris anni præteriti, cùm dubitatum, an esset recedendum à decisis coram R.P.D. meo Pamphilio quoad fideicommissum, DD. in decisis permanserunt, eo reseruato, au bona relicta Claudio comprehenderentur sub dicto fideicommisso. quo dubio proposito, hodie 26. Martij 1618. fuit responsum bona Claudij esse etiam comprehensa. 1

Cùm enim testatores, vt patet ex eorum testamentis, qoæ in omnibus & per omnia concordant, eorum nepoti Claudio dicta bona reliquerint, in aliis autem omnibus Hieronymum alterum nepotem hæredem vniuersalem instituerint, & eosdem Hieronymum & Claudium inuicem substituerint, in qua reciproca substitutione, non potest negari, quin adsint etiam bona Claudij, vt etiam admittunt informantes pro Iulia, sequitur dicendum quòd in sequenti substitutione facta de primogenito in casu deficientiæ DD. Claudij & Hieronymi, & eorum omnium liberorum & descendentium 2

dentium [illegible] qui [illegible] cuenit, cum nulli [illegible] fecerint [illegible] Claudio liberi, & [illegible] descendentes [illegible] comprehensa, quæ erant comprehensa [illegible] reciproca substitutione, quia [illegible] instituto declarat qualis fuerit voluntas [illegible] secund. Curt. iun. *consil.* 70. *num.* 1. Mandell. *consil.* 24. *n.* 7. Cacheran. *consil.* 1 *num.* 19. Menoch. *consil.* 75. *n.* 14. Mantic. *de coniect. lib.* [illegible] *tit.* 1. *n.* 21. *versic. & per primam*, quod procedit etiam quoad bona contenta in prima lege, *qui liberis.* §. *fin. cum concordan. in gloss. super verbo partes quoque ff. de vulgar.* Socin. iun. *consil.* 190. *num.* 14. *lib.* 1. Menoch. *consil.* 397. *num.* 12. *vers. Et cum institutio lib.* 4. & in nostris terminis est text. *in cap. si pater, in princ. de testam. in* 6. & licet Hieronymus non superuixerit Claudio, sed è contra; nulla tamen potest saltem probabilis assignari ratio diuersitatis, cum testatores voluerint bona Hieronymi prædilecti venire ad primogenitum nasciturum ex filia Claudij, si casus euenisset, & non idem sit dicendum in bonis Claudij, in casu qui euenit ad fauorem primogeniti ex filia dicti Hieronymi.

5 Quod etiam suadetur ex ordine, & contextu ipsius testamenti. Nam quilibet testator post dictam particularem Claudij in certis bonis, & vniuersalem Hieronymi in aliis bonis institutionem & reciprocam substitutionem vnicuique illorum proprios liberos, & descendentes masculos substituit, & sic extantem superuiuentem ex prædictis eius nepotibus, & præmortuis liberos & descendentes masculos pariter substituit, vt in testamento impresso Tanarini *numer.* 19. In quibus omnibus substitutionibus respectiuè tam bona Claudij, quàm Hieronymi erant comprehensa: deinde sequitur, deficientibus autem supradictis eius hæredibus, & eorum liberis & descendentibus masculis, tunc dictus testator instituit, nominauit, & esse voluit eius hæredem vniuersalem primogenitum masculum nasciturum, &c. quæ institutio, seu substitutio, cùm legatur facta de hærede vniuersali, & sic de tota hæreditate, non est dubitandum, quin contineat omnia bona etiam Claudio relicta. Nam in illo articulo quando substituto est facta post mortem omnium, & tota hæreditate, non est controuersia inter Doctores, an tota integra hæreditas omnibus defunctis sit peruenta ad substitutum, hoc enim pro certo habent, sed in eo contendunt, an illi omnes sint inter se mutuem substituti; & in hoc sunt contrariæ opiniones Ang. & Bart. hic enim affirmatiuam, ille verò tenuit negatiuam, quòd non dicatur [illegible] reciproca substitutio inter eos substitutos illico [illegible] primo decedenti, & successiuè aliis [illegible] cendentibus, vt tradit Couat. *in cap. Raynutius, de testam.* §. 8. *num.* 4. *in* 4. *conclus.* Zanch. *in repet.* §. *cum ita, vari* 6. *num.* 9. Gabr. *de subst. concl.* 1. *num.* 18. Crass. *in* §. *substitutio q.* 61. *num.* 12. *& seq.* Trentacinq. *de substitut. part.* 5. *cap* 2. *num* 23.

4 Et quamuis opinio Angeli sit magis communis, vt tenent omnes supradicti, nihilominus ea non procedit, sed contraria Bart. quando sunt aliquæ coniecturæ, vt puta ratio conseruandæ agnationis, vel alia similis, vt per Crauett. *consil.* 113. Socin. iun. *consil.* 110. *numero* 37. *lib.* 3. Gabr. *vbi supr num* 9 Zanch. *d. part.* 6. *num.* 92. *&* 76 In proposito autem dicti testatores professi fuerunt *eod. n.* 19. se facere dd. substitutiones pro conseruatione agnationis & familiæ ipsorum, & ad effectum fieri voluerunt inuentionem omnium, & quorumcunque eorum [illegible] filiorum [illegible] alienationis eorum [illegible] *num* 2. quæ sic prohibitio sufficeret [illegible] prædictis [illegible] omnibus in [illegible] & bonis [illegible] de [illegible] Alexand. *consil.* 14. *num.* 17. *lib.* 4. Rip. *in d.* §. *ita n.* 17. *versi. Tu vero*, Al[illegible] *in l. vel* [illegible] *num.* 6. *de vulgari.* Zanch. *vbi* [illegible] *num.* 164 Peregr. *de fideicomm. art.* [illegible] *num* 27.

5 Vnde si de bonis Claudij [illegible] quis in institutione Hieronymi compr[illegible] reciproca substitutio inter omnes [illegible] bus vltimo superstite Bunone [illegible] vltimo, & ei fuit primogenitus [illegible] tum consequens omnia dicta bona, & sic etiam Claudij fuerunt comprehensa in substitutione primogeniti. *l. Titia Seia.* §. *Seia libertus. ff. de legat.* 2. *l. hæredes mei.* §. *cum ita. ff. ad Senatusconsultum Trebell.* ex quibus cessant omnia in contrarium adducta.

6 Et primò non obstat, cùm vniuersalis institutio Hieronymi ab initio facta non comprehendat bona Claudio relicta, propter illa verba, *in omnibus aliis autem bonis*, &c. quæ veniunt aduersatiuè ad præcedentia, & de sui natura aduersi [illegible] dent tam in iure, quàm in facto, *ad l. pater filium* §. *quindecim. ff. de legat.* 3. *& l. hoc amplius.* § *de hu autem ff. de damn. infecto*, nec etiam debeat illa comprehendere substitutio vniuersalis eadem forma verborum facta de primogenito, cùm substitutio ab institutione regulctur, vt in specie tradit Corn. *consil.* 91. *num.* 1. *vers. Insuper lib.* 1. Socin. *iun. consil.* 107. *num.* 12. *&* 45. *lib* 3. Paris. *consil.* 79. *num.* 21. *& seq. lib.* 2. Peregrin. *de fideicom. art.* 7. *num.* 44. Nam vltra quòd opinio contraria est communis, vt fatetur idem Peregr. *vbi supr. versic. contrarium tamen, & n. seq.* præsertim prout in casu nostro d. clausula, in omnibus autem aliis bonis fuit adiecta institutioni, & non substitutioni. Hond. *consil.* 71 *num.* 44. *lib.* 1. Vbi dicit veram & communem, a[illegible] iudicando sequendam, prout in illa causa & secundùm conclusionem prædictam fuisse iudicatum, ait ipse Honded. *consil. seq. in fine*, aduerti debet quòd Hieronymus fuit institutus, cum præsupposito quod Claudius viueret, & ideo in illa institutione bona Claudij particularia Hieronymus non habuit: primogenitus verò substitutus fuit cum præsupposito, quòd tam Hieronymus & Claudius & eorum descendentes masculi decessissent: vnde cùm in ipsa substitutione reciproca inter Hieronymum & Claudium, & in aliis inter eorum descendentes procul dubio venirent bona Claudij, ex de [illegible] supra, venire etiam debent in vltima substitutione de primogenito nasciturо, quia secunda vel vlterior substitutio recipit interpretationem a prima substitutione potius quam ab institutione, iuxta regulam quòd *in habentem symbolum*, &c. vt in terminis Dec. *consil.* 1. *num.* 188. *lib.* 2. Menoch. *consil.* 106. *num.* 300 *cum plurib. seq. & præsert.* 178. *num.* 34. *lib.* 4.

7 Non obstat secundò quòd Claudius fuit institutus in rebus certis, & sic dato Hieronymo cohæredi vniuersali habet pro legatario. *l. quoties. C. de rei vindic.* Vnde cùm substitutio primogeniti facta fuerit in hæreditate, dum quilibet testator eum instituit, & esse voluit eius hæredem vniuersalem, propterea dicta bona legata continere non debet. *l. Marcellus.* §. *quam liberis, & in l. in fideicommissario* §. *fin ff. ad Trebell.* iuncta *l. si Titius. ff. de legat.* 3. & vtrobique Bart. & Doctor. Alexand. *consil.* 25. *num.* 11. *lib.* 4. Zanch. *in d.* §. *cum ita* 5. *part. num.* 132 Menoch. *præsumpt.* 194. *num.* 37. *lib.* 4. Peregr. *d. art.* 7 *num.* 53. & in terminis illorum verborum hæredem vniuersalem instituit. Corn. *consil.* 91. *numer.* 1. *versic. Tamen bis non obstant. lib.* 1. quem sequitur Cephal. *consil.* 59. *num.* 52. Hæc enim substitutio non fuit facta simpliciter in hæreditate, sed in vniuersa hæreditate, vt arguit Corn. *vbi supra.* quamuis in suo casu dicti [illegible] non fuit apposita substitutioni, sed institutioni, prout in casu Cephali erat facta sub[illegible] tio in hæreditate absque dictione vniuersali, atque [illegible]

duo

duo con[illegible] ... Vbi autem [illegible] facta fuit non [illegible] ... vel [illegible] hæc intrat, [illegible] regula de qua in d. §. *quadam liberis*, [illegible] sed [illegible] tationi quòd præl[illegible] substitutione. *d.l. harede vxi.* §. *limita*, [illegible] notat [illegible] declarat Bart. *n.* 2. Idem Bart. *in d.* §. *quadam liberis*, *n.* 12. vbi Alex. & Socin. vterque *n.* 1 *in* [illegible] *limitat.* Zanch. *vbi supr. n.* 1. *ad finem. vers. præterea n.* 168. Menoch. *d. præsumpt.* 194. *n.* 45. *lib.* 4. Per[illegible] *d. art.* [illegible] *num.* 16.

8 Accedat quod testatores prohibuerunt fieri aliquā detractionem de hæreditate & bonis eorum, necnon alienationem omniū, & quorumcumque bonorum, ea ratione expressa, quoniā mens, & intentio ipsorum fuit & est, eorum bona remanere in familia pro illius augmento & conseruatione, & quia affectionē habent ad illā, quibus casibus in fideicommisso etiam legata continentur, vt tradit Peregr. *vbi supr. n.* 47. vbi vtrumque casum comprehendit, & in prohibitione alienationis Zanch. *in d.* §. *cum ita* 5 *part. n.* 173. *in* 4. *amplias.* Honded. *cons.* 71. *n.* 33. *& seq. lib.* 1.

9 Denique licèt Claudius non fuerit hæres vniuersaliter institutus, sed solùm particulariter, habuerit d. bona, cùm tamen illa fuerint sibi relicta titulo institutionis, ideo in fideicōmisso hæreditatis censentur etiā cōprehensa, vt bene declarat Cutt. iun. *cons.* 13. *n.* 5. *ad finē vers.* 2. *principaliter, cum trib. seq.* 99. & Zanch *vbi supr. n.* 186. Decian *cons.* 41. *n.* 12. *lib.* 1. Menoch. *cons.* 86. *num* 8. & 74. Idem præsumpt. de qua *supr. n.* 5. Honded. *consil.* 71. *num.* 28. Peregrin. *d. art.* 7. *num* 60.

10 Neque releuat tertio loco obiectū circa extinctionē reciprocè inter Hieronymū & Claudiū, nècnon eorum filios & descendentes masculos, quæ dicitur euanuisse per mortē ipsius Claudij vltimò defuncti sine masculis, & præsertim, quia substitutio primogeniti facta fuit per verba directa ciuilia, quo casu etiā ea non extincta adhuc nō venirēt prælegata in restitutione fideicōmissi, vt per Corn. Cephal. supr. allegatos, & Peregr. qui eos sequitur *d. art.* 7. *n.* 54. Na quoad extinctionē satis patet responsio ex supradictis, & etiā quia d. substitutio facta fuit per modū compendiosę, non solùm per verba directa *instituit, nominauit*, sed etiā cōmunia, & esse voluit eios hæredem *l.* 2. *C. com. de leg.* §. *fin. Instit. de sing. reb. per fideicommissum relictis* Dec. *cons.* 38. *n.* 3. & fuit dictum in Viterbien. fideicōmissi 29. Nouemb. 1613. corā R. Attrebaten quo verò ad legata in specie dicta duo consil. Corn. & Ceph. reprobat Menoch. *d. præsumpt.* 194 *n.* 42. *lib* 4. & quicquid sit de veritate istius opinionis Corn. & Cephal. adhuc in nostro casu non obstant ex proxime adductis in responsione ad secundum.

11 Vltimò non obstant coniecturæ circa mentē testatorū, quòd noluerunt hæc bona Claudio relicta in primogenitura co[illegible] rehendi, quæ mens, & voluntas in hac materia præcipuè attendi debet. Cuman. *cons.* 70. *n.* 4. Paris. *cons.* 7[illegible] *n.* 11 *lib.* 1. Socin. iun *cons.* [illegible] *num.* 41. *lib.* [illegible] Honded. *d. cons.* 71. *n.* 11 *lib.* 1. Zanch. *in d.* §. *cum ita, part.* 5. *n.* 10 C[illegible] d. Mantic *de coniect. lib.* 7. *tit.* [illegible] *n.* 4. *vers Quod autem.* Per[illegible] *vbi supr. d. art.* 7. *n.* 21. Nam [illegible] ultra quod ex prædictis satis constat de voluntate contraria testatorū, hu[illegible]modi coniecturæ admodū leues DD. visæ fuerunt. [illegible] bona fuerint relicta Claudio in recō[illegible] [illegible] linteris super bonis paternis ipse prætendere [illegible] nō modò non includit, imò etiā retorquetur. N[illegible] nus eum alendi morte ipsius finiebatur, *l. cum* [illegible] §. *modum autem. ff. de transactionibus. l. Mela, in prin ip. ff. de alim. legat.* cum similibus, ita & legatū bonorum factum ad hoc vt exinde ila consequi posset, iuxta naturā subrogationis. *l. in cum.* §. *qui intersarum ff. si qui caut.* §. *fuerat. Instit. de action.* Alia [illegible] deducta ex defectu prouisioni fœminarū, & quod aliæ

fil[illegible] Claudij [illegible] de [illegible] ger[illegible] ntur mendicar[illegible] Claudij fuerint relictæ [illegible] dotes etiā debe[illegible] imò ex hoc deduc[illegible] coniectura contra [illegible] & Claudium iuniorem, quia cùm in [illegible] morte Claudij senio[illegible] absque [illegible] fuerit promissum de dote filiabu[illegible] vehemens præsump[illegible] quòd bona Claudij fu[illegible] grauata [illegible] concludendum, &c.

R. P. D. REMBOLDO.

Romana pecuniaria. Veneris 30. *Martij* 1618.

ARGVMENTVM.

Cameralis obligatio transit in hæredes actiuè, & passiuè, nec retardatur per exceptionem requirentem altiorem indaginem, necnon solutio facta ab eo, qui non est debitor, præsumitur facta vti à Procuratore, & administratore, non autem nomine proprio, & hodie mariti de consuetudine sunt administratores bonorum vxoris dotalium, & non dotalium.

SVMMARIVM.

Obligatio Cameralis transit actiuè, & passiuè in hæredes, n. [illegible]
Exequutio fieri non potest contra bona hæreditaria debitoris obligati, etsi ea non possidentur ab hærede, n. 4.
Possessio transfertur per assignationem & traditionem rei de qua agitur, ibid.
Soluisse qui præsumitur vt Procurator, seu administrator, quando non constat de obligatione soluenti, n. 6.
Solutio præsumitur facta ex præcedenti causa, ibid.
Mariti hodie de consuetudine accipiunt & administrant tam bona dotalia, quam etiam non dotalia vxoris, n 7.
Actus subsequens censetur factus in exequutionem eorum quæ perfecerant, ibid. in fine.
Exequutio obligationis Cameralis non retardatur per exceptionem acquirentem altiorem indaginem, n. 8.

DECISIO DCXLVII.

Relaxato ad fauorem D[illegible] D. Flaminiæ mandato contra bona hæreditaria q. D. Iuliæ, & signanter contra bona Castri Galli[illegible], & Pallaram, seu eorum fructus, pro portione ex dictis bonis, & fructibus ad D. Ducem spectante. Dubitauit, an esset quoque relaxandum mandatum contra eadem bona, seu fructus pro portione Domini Camil[illegible] & DD. vnanimi voto affirmatiuè responderunt. 1

Nam cùm, vt in aliis decisionibus contra D. Ducem factis abundè demonstratum fuit, ex publicis instrumentis, ac etiam ab[illegible] scripturis constet quòd facta per D. Iuliam, cum iur[illegible] & obligatione camerali promissione quòd vlq[illegible] D. Clariæ realem, & corporalem possessionem [illegible] rerum ipsi pro dote, & d[illegible] propr[illegible] apprehenderet [illegible] D. Clarici pro rata [illegible] quantitati fructus qui ex Castro Galliani [illegible] percipiuntur, eadem [illegible] quantitas [illegible] D. Iuliæ successionibus sibi inuicem a[illegible] & dicta D. Iulia debitum agnoscendo dictos fructus in summa scut. 720. annuorum di[illegible] D. C[illegible] persoluit, & quòd d. D. Clariæ in medietate [illegible] totum fructuum D. Flaminiæ [illegible] hæredem in vltimo suo testamento scripsit. 2

3 Dubium [illegible] est, quin [illegible] dicta D.Iulia viueret, posset vigore supradictæ obligationis cameralis relaxari contra dicta bona, & fructus mandatum exequutiuum, ita & pari ratione idem quoque mandatum relaxari possit etiam illa mortua, aduersùs eadem bona, & fructus, etiam pro illa portione, in qua D.Camillus est dictæ D.Iuliæ hæres, quia ea est virtus obligationis cameralis, vt transeat, tam actiue, quàm passiue in hæredes, vt late fuit in prima decisione in hac causa contra D.Ducem facta probatum.

4 Nec obstat præcipuum scribentium pro D.Camillo fundamentum, quòd scilicet nec dicta bona castri Galliani, & Passarani fuerunt vnquam a D. Iulia possessa, sed ab ipsamet D.Clarice D.Martio assignata, nec illa dictus Camillus etiam nunc vti hæres D. Iuliæ possidet, sed tanquam sibi ex hæreditate dicti D. Martij obuenta, atque ideo contra eum exequutiuè agi non potest, ex alleg. in Bononien. exequutionis 16. Iunij 1600. coram bon. mem. Penia. Quia fundamentum hoc in facto non subsistit: nam quòd dicta bona fuerint à D.Iulia ipsa viuente possessa, manifestè probatur, ne dum ex illo instrumento, in quo dicta bona fuerunt dictæ D.Iuliæ etiam præsente, & cõsentiente D. Martio assignata, illaque eadem D.Iulia dicto etiam cõsensu D.Martij accedente cum onere soluendi D. Clarici dictos fructus pro rata sui crediti acceptauit, sed quia etiam post dictam assignationem D. Iulia eosdem fructus dictæ D.Clarici per plures annos persoluit, hoc enim manifestum signum est, quòd dicta assignatio suum effectum sortita fuit, & quòd per consequens etiam dicta bona fuerunt à D.Iulia possessa, ad not. per Afflict. *decis.* 95. Menoch. *de retin. rem.* 3. *num.* 568.

5 Nec obstat, quòd eadem bona fuerunt priùs à dicta D.Clarice D.Martino in dotem data; quia ex lectura instrumenti apparet, quòd ei non fuerunt in dotem data, sed à dicta D.Clarice vti tutrice D.Iuliæ, ac aliarum filiarum pro fructibus dotis dicto D.Martio assignata, vsque dum sciri posset, an d.D.Iulia pro eius dote tertiam partem hæreditatis, vel potiùs sc. 30. mill. habere deberet. Vnde cùm postea placuisset sororibus ad diuisionem totius hæreditatis deuenire, & vnicuique suam portionem tradere, dicta assignatio impedimento non fuit quo minus in dicta diuisione potuerint, accedente præsertim D Martij consensu, eadem bona D. Iuliæ cum onere soluendi D. Clarici ratam fructuum; illi ex dictis bonis debitam tradi, ac dicta D.Iulia se ad solutionem dictæ ratæ, vt dictum est, obligare.

6 Non obstat, quòd solutiones factæ D. Clarici non fuerunt à D.Iulia, sed à D.Martio factæ, quia cùm non constet de obligatione D. Martij ex persona propria præsumitur soluisse vti procurator, & legitimus administrator bonorum D.Iuliæ, quæ se debitricem D.Claricis in dicto instrumento constituit, quia solutio semper præsumitur ex causa præcedentis obligationis facta, *l. quadam mulier*, & ibi *gloss. ff. de re iud.* cum aliis per Crauett. *consil.* 91. *num.* 9. & fuit in hac causa coram R.P.D. meo Donuzetto firmatum.

7 Eadem quoque responsione tollitur, quod dicitur dicta bona fuisse à D.Martio locata, quia quatenus hoc in facto iustificatur, dicendum est, quòd D.Martius dictas locationes fecerit vti Procurator, & maritus D. Iuliæ, non autem nomine proprio, tum quia, vt inquit Crauett. *d. consil.* 91. *num.* 7. ex communi consuetudine, & practica videmus, quòd mariti accipiunt, & administrant tam bona dotalia, quam etiam non dotalia vxoris, tum quia cùm dicta bona fuerint consentiente D.Martio D.Iuliæ assignata, illaque onus soluendi fructus ex d. bonis D. Clarici debitos ipse susceperit, actus subsequens censeri debet in exequutionem eorum quæ præcesserunt factus, cum pluribus addu ct. per Surd. *decis.* 32[illegible] *num.* 7. & 8.

8 Non obstat quòd dicta bona dicantur fideicommisso anteriori obnoxia, quia cum, vt supra dictum est, D. Iulia etiam accedente D.Martij consensu ad solutionẽ dictorum fructuum se cũ iuramento, & in forma Cameræ obligauerit, & D. Camillus etiam eiusdem D.Iuliæ sit hæres, quo fit, vt factum eius impugnare non possit, ac ipse eadem cum illa persona censeatur, iuribus vulgaribus, dicta exceptio tanquam altiorem indaginem requirens exequutionem dictæ obligationis impedire non potest, Cæs. de Graff. *decis.* 3. *n.* 14. *de solut.* Card. Seraph. *decis.* 455. *num.* 1.

Ad ea, quæ adducebantur de defectu liquidationis, placuerunt DD. responsiones in quatuor aliis decisionibus contra D.Ducem factis datæ, cum quibus etiam in aliis transierunt.

R. P. D. PIROVANO.

Nullius iurisdictionis. Lunæ 2. Aprilis 1618.

ARGVMENTVM.

Ex summario sume argumentum.

SVMMARIVM.

Notarij duo si fuerint destinati ad compulsandum processum, vnius subscriptio non sufficit ad sustinendam eiusdem processus fidem, num. 1.

Suspicio oriens ex emendatione processus cadens in vna parte, non operatur in alia, quãdo partes sunt separatæ, n. 2. *in fin.*

Actorum editio spectat ad officium, & authoritatem Notariorum, num. 3.

DECISIO DCXLVIII.

Quæ in præcedenti decisione 11. Decembris præteriti visa fuerunt extra dubium tunc proposituin, itant responsione non indigerent, hodie præsuppositis decisionibus iam factis discussa fuerunt, cum particulari dubio, an se licet reliqua obstent, quin sit adhibenda fides processui remissoriali, in quo Domini responderunt non obstare. Prima namque oppositio probata non videbatur, quòd scilicet ambo Notarij non se subscripserunt processui extracto, & ad Curiam transmisso, prout necessarium est ad illius fidem sustinendam, Put. *decis.* 6. *lib.* 1. Guidop. *decis.* 122. Quia in processu leguntur subscriptiones Ioannis de Pau, & Ioannis de Muntoya asserentium transumptum concordare cum originali. 1

Et quamuis Montoya in sua subscriptione dicat se nescire an originale existat in forma, qua agitatus fuit, & factus coram eo, dum à multis diebus penes se non steterit, nec tunc ad præsens reperiretur, & eo quòd defecerunt folia ex prædicto processu, & apparuerunt aliquæ emendationes absque eo quòd essent saluatæ, & approbatæ, tamen ex hoc dici non potest, quod transumptum non sit subscriptum per ambos Notarios, neque dubitatio Montoyæ, quòd prædicta possint releuare aduersùs formam probantem præiudicare debet veritati subscriptionis respicientis solemnitatem à iure requisitam, sed prout de iure ad validitatem processus remissorialis referri possunt, quæ nihilominus non obstant, quia processus steterit penes alium Notarium Ioannem de Pau, eo quòd Montoya noluit interuenire, quando fuit extractus è Camera, in qua fuerat clausus. & interim bene, & diligenter custoditus sub sigillo Decani de Talaueta, & in eodem statu repertus per recognitionem sigillorum, vt patet ex attestationibus, quæ datæ fuerũt. Deficientia autem foliorum emanauerat antequam processus 2

effet

esset reclusus in Camera Conuentus Discal iatorum, vt patet ex eo quòd talis reclusio fuit facta sub die 2. Octobris 1615. & folia iam antè reperta de mandato iudicis fuerunt consuta sub die 26. Septembris antecedentis, ac demum emendationes respiciunt solummodo vnicum testem, vt ex relationibus, & subscriptionibus Notariorum, quæ datæ fuerunt in summariis D. Archiepiscopi, de cuius fide quatenus posset hæsitari, non tamen in cæteris tolleretur, fides processuum tamquam quòd sit suspicio cadens in separatis, Bart. *in l. si falsis. in prima lectur. in fin. C. de transact.* Rip. *in l. admonendi, n. 125. ff. de iureiur.* Menoch. *de præsumpt. lib. 5. præsumpt. 21. num. 32.*

3 Similiter non obstant, quæ secundò opponebantur de auscultatione, & correctione facta à solo iudice Magni Prioris, & in Camera illius absque coniudice, attentis protestationibus Decani de insimul conueniendo correctioni, & aliis diligentiis necessariis, de quibus in summario *n. 2. & 4.* quæ propterea dicebatur nulla ex defectu iurisdictionis sine coniudice. Quia prædictæ protestationes emanarunt die 16. Ianuarij 1616. & die 22. eiusdem mensis, sed nihilominus in audientiis eiusdem diei tam Decanus, quàm Pater Antonius Salazar iudices remissoriales mãdarunt correctionem ambobus Notariis, qui die 8. Februarij eiusdem anni pro exequutione decretorum illum examinarũt, & correxerunt, vt patet ex actu qui datur in summario Magni Prioris *n. 11.* in quo etiam legitur transumptum cum emendationibus, & correctionibus fuisse ab ipsis Notariis subscriptũ in præsentia ipsorum iudicum remissorialium, & Procuratorũ hincinde ad eum effectũ citatorum, quod superabundare videtur ad certificandam identitatem tenoris scripturæ transumptatæ, cùm huiusmodi actus non sint de pertinentibus ad iudicẽ, sed ad officium, & authoritatem Notariorum, ad quos spectat editio actorum, *c. cum P. Tabellio,* vbi Fel. *de fid. instr. l. argentarius. l. veluti. §. hæc vox,* vbi Castren. *n. 3. ff. de edend.* & eorum subscriptio sufficit, vt dictum fuit in Toletana Decimarum 2. Iunij 16 3. coram bon. mem. Card. Pamphilio. Atque ita protestatio Decani de interessendo correctioni, & assignatio loci Sacristiæ nihil pertinere videntur ad iurisdictionem pro validitate actus, sed pro interesse veritatis scripturæ explendæ, cui satisfactum fuit per eius Decani præsentiam de tempore subscriptionis Notariorum.

4 Irreleuans pariter visa fuit tertia exceptio deducta ex suspecta falsitate respectu deficientiæ foliorum & depositionis vnius testis, quia ex prædictis non resultat nullitas processus remissorialis, ex quo folia non respiciunt examen testium, nec apparet eius culpa fuerint deperdita, ac etiam fuerunt reperta mediante reuelatione vnius Confessarij: alteratio autem depositionis dicti testes, quatenus etiam adesset, neque annullat processum, neque tollit fidem ipsius in aliis partibus, vt suprà dictum fuit.

5 Demum etiam cessabat exceptio nullitatis ex præsentia Hieronymi Ceruantes pro tertio Notario, qui fuerat recusatus, quia illius assistentia non fuit necessaria: superflua autem non sunt apta ad annullandum, & vitiandum actum, sed potiùs vitiantur.

R. P. D. DECANO.

Theatina, seu nullius iurisdictionis de Atissa.
Lunæ 2. Aprilis 1618.

ARGVMENTVM.

Censurarum declaratio nunquid dari debeat contra eum, qui obtulit se paratum obedire litteris Apostolicis sine præiudicio iurium suorum, & sic an, & quando sufficiat verbalis paritio.

SVMMARIVM.

Declaratoria censurarum non datur contra non contumacem, num. 1.

Contumax dicitur qui iudicis monitionibus parere recusat, ibidem.

Contumax non dicitur, nec censurarum pœnas incurrit ob non paritionem litterarum Apostolicarum, qui offert se paratum præstare omnem, & quamcunque patientiam, ibidem.

Litteris Apostolicis parere sufficit verbaliter, declaratur ibid. & num. 2. vbi quid si protestatus fuerit se velle parere sine præiudicio quorumcunque suorum iurium, tam in possessorio, quam in petitorio, & num. 3.

Protestatio, seu reseruatio iurium suorum semper intelligenda est secundum naturam actus cui adiicitur, etiamsi verba restringi oporteret, ibid.

Protestatio contraria facto dicitur nulla, eiúsque non est habenda ratio, ibid.

Interdictum retinendæ non datur ei qui patitur alium capere possessionem, ibid.

Litteris Apostolicis vt quis parere dicatur sufficiátque parendi verbalis oblatio, nunquid teneatur præstare cautionem de parendo, num. 4.

DECISIO DCXLIX.

FVit resolutum non esse dandam declaratoriam contra Præpositum Atissanum, quia non constat de contumacia, propter quam datur, iuxta decis. Cassador. *5. num. 7. de constit.* & fuit dictum in causa Pampilonen. Thesaurariæ 13 Decembris, & 18. Decembris præteriti in Abulen. decimarum coram me, quæ quidem contumacia tunc committitur, cùm quis monitionibus iudicis parere recusat, *l. contumacia, in vers. contumaces non videntur. ff. de re iudic.* In casu autem de quo agitur, nedum Præpositus non spreuit monitionem iudicis, immò etiam paruit; quia cum illi intimatum fuisset mandatum de manutenendo, respondit per se non stare, neque stetisse, quominus D. Archiepiscopus exequatur suum mandatum de manutenendo à Rota obtentum, & vtatur iure suo, & subdit se non præstitisse, neque præstare aliquod impedimentum, ac fuisse, & esse paratum præstare omnem, & quamcunque patientiam ad prædictum effectum necessariam, & opportunam, quæ quidem paritio licèt sit verbalis, sufficit ad effectum, de quo agitur, quia tunc non aderat, in quo realiter Præpositus parere deberet, iuxta decis. Put. 244. *lib. 1. in nou.* Mohedan. *decis. 9. de sent. & re iudic.* & fuit resolutum in causa Toletana iuris decimandi 19. Nouembris 1593. coram bon. mem. Card. Pamphilio, & in alia Toletana Capellaniæ 14. Aprilis 1595. coram Illustrissimo Millino, & in Burgen. Iurisdictionis de Birbiesca 10. Decembris 1597. coram bon. mem Camillo Peregrino, & nouissime in causa Cæsaraugustana Canonicatus 28. Maij 1607 coram R. P. D. meo Pamphilio, & in causa nullius, seu Senonen Monasterij 5. Iulij 1608. coram R. D. meo Archiepiscopo Damasceno, & in puncto in causa Sorana Beneficiorum 2 . Iunij 1616. coram R. P. D. meo Pirouano. 1

Neque cõtumacia ex eo potest deduci ex quo Præpositus nedũ dixit quòd erat paratus præstare patientiam ad prædictũ effectum necessariã, & opportunam, sed etiã addidit alia verba, videlicet donec, & quousq; à Rota contrariũ fuerit ordinatum, & sine præiudicio omnium, & quotumcunque suorum iurium tam in 2

possessorio, quàm in petitorio, & non al[illegible]as, aliter, nec alio modo; & tamen ad effectum paritionis verbalis videtur necessarium, vt verbo dimittat possessionem, prout fuit factum in casu Putei *in d.decis.144. lib.1.in non.* Nam huic obiecto fuit responsum, quòd in illo agebatur de re corporali, quæ naturaliter detinebatur ab eo, contra quem fuerat iudicatum, & ideo fuit opus illa paritione verbali, vt scilicet quòd dimittebat possessionem, quia possessio non potest esse penes duos, gloss. *in l. si vt certo, §. si duobus vehic. in verb. dominium*, & ibi etiam Castren. *num. 7. ff. commod.* hîc autem non agitur contra Præpositum, qui possidet, aut detinet, & propterea cùm non fuerit condemnatus ad cedendum, non sequitur ex eo resultare non paritionem, & sic adesse contumaciam, eo ipso quo sibi reseruat iura quæ tollunt cessionem, & hoc sufficit cùm solum esset obligatus obtemperare mandato de manutenendo, non autem cedere iuri suo, vt bene declarat Mohedan. *in d. decis. 9. de sent. & re iudic.* Ant. Aug *in epis. eod. tit. num.3.* Seraphin. *decis. 757.* & fuit dictum in allegata causa Burgen. iurisdictionis de Birbiesca.

3 Non obstat quòd Præpositus expressè sibi reseruauit iura in possessorio, quia ista reseruatio debet intelligi de aliis iuribus in alio possessorio, quàm summariissimo, cùm reseruatio semper intelligenda sit secundùm naturam actus, cui adiicitur, etiamsi verba restringi oporteret, vt declarat Aym. *in cons.411.n.38.* & si aliter reseruatio intelligeretur, nulla eius esset habenda ratio, tum quia esset contraria facto, *l. si extraneus, in princ. ff. de acq. hæred. l. cùm plures. §. locator horrei. ff. locat.* DD. *in c. cùm M. Ferrariensis, de constit.* Bald. *in c. Cumana, num.3. de elect.* Aym. *consil.463. num 18.* & ista conclusio admittitur non solùm in protestatione, prout loquuntur prædicti DD. sed etiam in reseruatione cõtraria facto, quæ infringitur sicut protestatio facto contraria, Grat. *consil.37.n.35.lib.1.* Franc. Bec. *consil.34. num.25.* Honded. *consil.89. num.36. lib.1.* tum quia non pendebat à voluntate Præpositi, sed ex dispositione iuris, quia qui patitur alium capere possessionem, non potest ad eam per interdictum retinendæ reuerti, ad notata *in §. hodie. Instit. de interd.* ea enim quæ pendent à iuris dispositione, nihil operantur contra legis dispositionem, & formam, *l. alimenta*, & ibi Aterin. *C. de neg. gest. l. Papinianus. ff. de public.* Castren. *in l. finali num.7. ff. de eo quod cer. loc.* Capr. *consil. 24.* Neuizan. *consil. 38. num. 15.* Tibet. Decian. *consil. 29. numer. 38. lib.3.* Cephal. *consil 407. lib.3.* & in puncto breuiter relatis his tribus conclusionibus, ita respondit Rot. *in d. decis. Seraphin.* [illegible]54.

4 Neque est verum quòd ad minus debebat præstari cautio de abstinendo in futurum iuxta notata per Bart. *in l.1. § interdictum. ff. vti possidetis*, quia (quicquid sit an iudex potuerit condemnare ad præstandam cautionem, vt latè per Menoch. *de retinen. possess. remed.3. quæst.95. num.811. & seqq.*) satis est quòd ad dictam cautionem præstandam Præpositus non fuerit à iudice condemnatus, vt fuit in his terminis resolutum in prædicta causa Burgen. iurisdictionis de Birbiesca coram bon. mem. Cami[illegible]lo Peregrino. Et denique per Dominos nulla fuit habita ratio testium examinatorum, tum quia examinati ad perpetuam rei memoriam sine iurisdictione, tum etiam quia non sunt in actis. Vnde meritò conclusum fuit non ess[illegible] dam declaratoriam.

R. P. D. PIROVANO.

Ariminen. bonorum. Veneris 4. Maij 1618.

ARGVMENTVM.

De legato liberationis redditionum computorum administratori à testatore facto, ad quæ extendatur. est breuis, sed magistralis decisio.

SVMMARIVM.

Administratori legatum liberationis redditionis rationum a testatore factum sub verbis amplissimis extenditur tantùm vt ipse administrator conueniri non possit ad ea, quæ tenetur actione personali, secus ad ea, quæ tenetur actione in rem, num. 1. & 2. vbi ampliatur hæc conclusio.

Administratori liberatio redditionis rationum à testatore facta cum donatione eius in quo administrator esset debitor tam in pecunijs, quàm in redditibus perceptis & exactis, ad quæ trahatur, num. 2.

Procuratoris mandatum potest quandocumque suppleri, & produci quando de illius defectu non fuit oppositum à principio, num. 4.

Compromissum vigore statuti inter coniunctos, seu alios faciendum, nunquid intelligatur de vnica vice, an vero sæpius durante causa, num. 5.

DECISIO DCL.

CEnsuerunt Domini sententiam esse confirmandã. 1
Ex lectura n. illius colligitur iustitia, quia attẽto legato liberationis facto per Io. Tarquinio, eius administratori, sub verbis amplissimis pronunciatũ fuit legatũ liberationis cõprehendere omnes & quascumque pecuniarũ summas, quas Tarquinius legatarius tẽpore testamenti exegerat ex quacumq; causa occasione administrationis, ac etiam omnes fructus, quos iidem Tarquinius habuit & percepit à debitoribus Ioannis, nõ tamen credita inexacta de tẽpore obitus testatoris, neque fructus extantes recollecto ex bonis eiusdem testatoris. quę omnia respectiuè cõueniunt dispositioni *l. Aurelius. §. Mænia. ff. de lib. leg.* vt scilicet in liberatione legata veniant ea tantummodo relata in prima parte sententiæ, quæ actione personali peti possunt; secus verù enunciata in secunda parte sibi, non tamen quæ actione reali vendicari possunt, quem text. in hunc sensum ita intelligunt gl. & Bart. *in d. §. Mænia*, & sequuntur Couarr. *var resol. lib.2. c.14. n.1.* Gomez *variar. resolut. lib.10. cap. 12. num. 82* Grass. *in §. legatum, quæst.40.* Honded. *consil. 82. num. 51. lib. 1.* Gabriel. *consil. 146. num. 2 lib.1.* Cardin. Mantic. *de vlt. volunt. lib.9. tit 4. numer. 3.* & rationem dicunt, quia qui liberatur, censetur liberari ab obligatione, & in actione in rem quis conuenitur, non vt obligatus, sed vt possessor in iudicium vocatur. *l. officium. ff. de re iudic.*

Neq; prædictis videbãtur repugnare verba amplissima legati, dum testator liberauit penitus & absolutè 2
Tarquinium curatorem suũ ad reddendum computa, & vlteriùs titulo donationis inter viuos irreuocabiliter omne id & totũ quod ipse curator occasione dictæ administrationis debitor remaneret, tam in pecuniis, quàm in redditibus & prouẽtibus dd. bonorum vsque in hunc diem [illegible]erceptis & exactis, ex quibus dicebantur comprehendi omnia, quæ vtroque iure tã personali quàm reali peti poterant. Quia ex contextu dd. verborum non videtur inducta aliqua specialitas

in se

inferens de necessitate ad comprehensionem realis actionis, prout necessariu[m] est, tenent [illegible] d. Mantic. d. lib. 9 tit. 4. num. 3. H[illegible] d. cons. 81 num. 14. Franc. Mar. dec. 146 part. 1. nam liberare penitus & absoluere ad reddendum computa, & legare id totum quod curator occasione administrationis debitor remanet, aliud non est, quàm liberare debitorem a restitutione reliquatus, à quo non censeretur absolutus, si talia verba non præcessissent. l. si quis cautiones. ff. de lib. legat. Couarr. var. resol lib. 2. cap. 14. num. 1. Menoch. de præsumpt. 164. num. 21. & quidem de reliquatu limitato sentiendum est per illa verba, quòd ipse curator occasione administrationis prædictæ debitor remanet, quæ solent restringere liberationem ad suam causam, nempe administrationis, cui adscribi non potest res possessa & occupata ab ipso administratore. Bart. in l. non solum la 2. ff. de lib. leg. Menoch. d. præsumpt. 164. n. 12. vers. confert & ratio; sequentia verò verba tam in pecuniis, quã in redditibus & prouentibus dd. bonorum quoad consumpta quæ bene cadunt sub reliquatu, non autem de eis quæ adhuc extant & actione reali vindicari possunt, vt declarant iidem Couarr. d. c. 14. num. 2. & Mantic. d. tit. 4. num. 3.

3 Exceptiones verò contra validitatem sententiæ, nõ etiam videbantur releuantes, quia quoad transportationem actorum, non constat quòd coram arbitris fuerit fabricatus aliquis processus qui esset coram iudice appellationis transportandus, & in compromisso fuit data facultas procedendi, ordine iuris non seruato, absque tela iudiciaria & citatione.

4 Defectus productionis mandati quando nõ fuit appositus, potest quãdocumq; suppleri pro iustificatione legitimationis personæ tunc comparentis. Rota decisione 1[illegible]. de procur. in antiq. & decis. [illegible]. numer. 1. part. 1. diuers. & sæpe fuit firmatum.

5 Quòd causa esset terminanda per arbitros, laudum hoc demonstrat fuisse obseruatum, & quamuis respondeatur statutum non restringi ad primum compromissum, sed toties donec causa terminata fuerit. Alexand. consil. 70 num. 2. lib. 2. Tiraquell. in l. boues. §. hoc sermone, limit. 9. num. 39. lib. 2. ff. de verb. significat. tamen hoc etiam sentiunt, præsertim esse verum quando super primo compromisso non fuit legatum laudum, ex eo quòd expirauit, vel arbiter decessit.

Cætera autem visa sunt leuia & ex facto cessare, &c.

R. P. D. MARTINO ANDREA.

Conchen. decimarum dell' Infantado. 4 Maij 1618.

ARGVMENTVM.

Remissoria non datur data irreleuantia articulorum, & quando dicantur articuli irreleuantes.

SVMMARIVM.

Remissoria non datur quando articuli non sunt releuantes, num. 1.

Immemorabilis præscriptio sufficit quod res fuerit deducta supra centum annos, & non constet de eius initio, num. 2.

Probatio vt concludat, debet esse per necesse, & non per possibile, ibid. in fine.

Infinitum adhuc remanet, si ab infinito finitum damus, num. 3.

Erectio Ecclesiæ in Cathedralem nonquid excludat quin antea fuissent Parochiæ, ibid.

Testes post publicationem eorum depositionis non admittantur ad probandum super contrarijs articulis, n. 5.

Testes post publicationem, & didicita instãtia, quando admittantur super causa, & ratione scientiæ, super quibus antea interrogati non fuerunt, num. 6.

DECISIO DCLI.

Domini dixerunt non esse dandam remissoriam, 1 quia articulus secundus aliàs, & nunc datus super immemorabili, continet, quòd omnes Ecclesiæ oppidorum de quibus agitur Episcopatus Concheñ. habent suam Parochiam decimarum, & terminum distinctum, & separatum multis annis & tempore citra, & tam antiquo, quòd in dicto Episcopatu nec in dictis locis fuit memoria principij de præmissis, & remissoria petitur ad probandum solùm causam scientiæ cum requisitis, gl. in c. 1. de præscript. in 6. & tamẽ hæc probatio ad effectum de quo agitur est irrelenãs, & propterea venit deneganda remissoria. l. ad probationem. C. de probat. Oldrad. cons. 16. n. 1. Roman. cons. 226. n. 3. Cæsar de Grassis decis. 2. de dilationib. Caputaquen. dec. 66. part. 3. & fuit sæpissime resolutum.

De hac autem irreleuantia non potest dubitari, quia 2 dato etiam quòd testes deponerent cum omnibus illis requisitis, non tamen concluderent per necesse ante annum 1177. quo Ecclesia Concheñ. fuit erecta in cathedralem, Parochias fuisse distinctas, cùm hæc distinctio Parochialium potuerit emanare post dictum annum, prout emanasse fuit firmatum in vltima decisione, & dum non apparet de initio, nec adest memoria in contrarium, adhuc diceretur ab immemorabili Parochias fuisse distinctas. Ad probãdum enim immemorabilem, sat est quod res fuerit in esse deducta supra 100. annos, & non constet de certo eius initio, vt tradit Innoc. in c. venem n. 2. in fine, de verbor. signif. quem Doct. communiter sequuntur. Aym de antiq. temp. 4. par. §. materia, n. 4. Couarr. in reg. possessor. 2 part. §. 3. num. 7. vers. hinc falsum esse apparet, de reg. iur. in 6. Molin. de Hispan. primog. lib. 2. c. 6. num. 61. vers. si vero, Faber dec. 214. part. 3. lib. 2 diuers. & fuit dictum in Tirasoneñ. iurisdictionis de Tricela 2[illegible]. Octobris 15[illegible] coram Illustriss. Millino in Bargen. emolumento [illegible] 28. Iunij 1598. coram bo. me. Pena, & in C[illegible] ceñ. feudi 26. Aprilis 1613. coram R. P. D. Pirouano, & tamen, vt dictum est, hæc probatio non concluderet ante dictum annum 1177. prout requiritur, vt concludat non per possibile, sed etiam per necesse. l. ad probationem la 1. ibi not. Bal. num. 1. de probat. Decian. consil. 114. num. 71 lib. 3. Mohedan. decis. 2. num. 2. de sent. excommunic.

Nec releuat huiusmodi erectionem in Cathedralem 3 de anno 1177. non excludere quin antea adfuissent Parochiæ etiam ab immemorabili tempore, quod est infinitum, & propterea deducto illo tempore post erectionem, adhuc remanere tempus immemorabile, iuxta regul. quòd si ab infinito finitum demus, adhuc remanet infinitum. Oldrad. consil. 154. n. 18. Molin vbi supra n. 47 vers. qua etiam ratione. [illegible] prael lib. 3. q. 17. n. 29. Quia dato & non concesso quòd Rectores possent addere in articulo hoc tempus ante erectionem, adhuc esset irreleuans hæc probatio. Non enim agitur hic de adimendo tempore, sed de probatione contrarij eius quod prætenditur probari, cùm ex hac erectione in Cathedralẽ quæ præcedere debet distinctionem Parochialium ab Episcopo fieri. c. Episcopi 8. dist. cap. ad audientiam, de Ecclesiis ædif. Rebuff. in pract. de erect. in Parochiale in princ. & n. 9. excludatur assertio illa, quòd ante erectionem Cathedralis adérant Ecclesiæ Parochiales, vt in individuo ad d. cons. Oldrad. 154. n. 18. respondetur. Seraphin. decis. 1367. n. 3. & 4.

Cùm enim post irruptionem Maurorum in Hispaniam 4

niã & Ecclesiastica ... statum extinctus ac penitus sublatus fue... anti... statns diœc. V... auctoritate Apost... noua Cathedralis erecta, & Episcopatus ... in ciuitate & diœc. Conchen. vt ... firmatum per bonas decisiones in hac causa, dato sine veri præiudicio quod Rectores probarent de illo antiquo tempore e... stitisse, & distinctas fuisse Parochias in diœcesi Valerien. talis probatio nequaquam posset eis suffragari, attento quòd ille statu fuit intercisus, & nouus inductus, itaut parochiale Ecclesiæ ad illum primæuum statum redire non possent *l. homo liber*, cum notat. per gloss. *in verbo reuertitur, ad fin.* quæ allegat concordantes. *ff. de stat. homin* & propterea, vt dictum fuit in vltima decis. Rota in hac materia semper considerauit statum post recuperationem d. ciuitatis Conchen.

5 Sed neque Rectores hodie sunt in tempore adden. in articulo illa verba *ante erectionem*, quia cùm in eo præsupponatur existentia parochialium in Episcopatu Conchen. & sic articulus concludat de tempore & loco circumscriptis in dicto Episcopatu, si modò Rectores probare vellent illas extitisse antea in diœc. Valerien. esset per indirectum velle probare contrarium in loco & tempore eius quod fuit articulatũ à principio, quod post publicationem testium non permittitur, & sibi imputent Rectores quòd ita articularum teste ... runt. Innoc. *in c. ex tenore, de testib.* & antequam gl. in c. 2. *§ si quis testib. 4. q.* ... Abb optimè declarans *in d. c. ex tenore n. 5. in 4. ...* & *ibid.* Felin. *n. 4.* vbi dicit cõmunem.

6 Hinc tollitur obiectum quòd testes possunt examinari post publicationem, & didicita testificata, quando prout hic fuerunt solummodo interrogati super causa & ratione scientiæ, super quibus antea illos interrogari omissum fuerat Gabr. *de testib. concl. 11. n. 21. vers. Et propterea*, cum aliis allegatis, quia hoc nõ esset interrogare testes super causa & ratione scientię omissis, sed super tempore & loco diuersis ab eo quod fuit articulatum, quod est prohibitum, vt suprà.

7 Vltra quòd etiam admissa huiusmodi probatione, adhuc ista immemorabilis nihil releuaret, tum ex deductis supra *in vers. nec releuat.* tum etiam quia in binis vltimis decisionibus fuerunt approbata fundamenta realitatis, & coæqualitatis in iure decimãdi R. D. Episcopi ob præsumptionem retentionis ante distributionẽ decimarũ inter parochiales & ius quartæ recipiens possibilitatem augmenti, quæ omnia applicantur etiã ante tempus huiusmodi erectionis Episcopatus Conch ... & de tempore antiqui Episcopatus Valerien. ut deductis in vtraque decisione. Cùm etiam de illo tempore distinctio Parochiarum fieri deberet per Episcopum, vt *in cap. 1. 13. q. 1.* vbi refertur Epistola Dionysij Papæ ad Seuerum Episcopum Cordubeñ super distinctione Parochialiũ ab eo, & cæteris Episcopis facień. prout in verbis ad eam supplen. *Hanc quoque normam te & omnes Episcopos sequi conuenit*, &c. vt fuit animaduersum in vltima decisione.

8 Non obstat fuisse probatum, quòd Rectores ab immemorabili tempore decimas olei & croci perceperunt in his locis, vt fuit resolutum 11. Martij 1616. & 12. Iunij 16... coram me. quasi per hoc arguatur ab immemorabili tempore, & sic ante erectionem Cathedralis de anno 1577. præcessisse distinctionem Parochialium, & per consequens eos non ... remissoria, quia responsio patet ex prædictis.

Et ita conclusum, &c.

R. P. D. PAMPHILIO.

Romana litterarum camby. Veneris 4. Maij 1618.

ARGVMENTVM.

Litteræ cambij si fuerint acceptatæ ab eo, cui litteræ directæ fuerunt, sed pecunia non fuit soluta, qui pecuniam dedit mercatori, qui litteras scripsit, habet contra ipsum regressum pro earum restitutione.

SVMMARIVM.

Littera camby ad hoc vt ex earum acceptatione ab eo cui litteræ diriguntur, sit liberatus debitor, qui litteras scripsit, & transmisit ad instantiam eius qui ad hunc effectum pecunias scribenti, & mercatori dedit, necesse est vt dicta pecunia vltra acceptationem litterarum camby fuerint effectualiter soluta, aliter mercator qui litteras scripsit, non est liberatus, num. 1. & per tot.

Depositum non integre factum non suffragatur deponenti, n. 4. vbi idem de deposito cõditionali, & non libero.

DECISIO DCLII.

Fvit resolutum DD. Etteram & Costam teneri ad 1 resti... ... scut. ... de quibus agi... , quia cùm illa per Furnarios & Franchos Neapoli cum effectu soluta non fuerint ... de ... Heredi, prout requirebatur ex litteris cambij per ipsos DD. Etteram & Costam scriptis, sequitur quod ... ipsi d. ... D. Rotulo recepert ... sequuta effectuatione litterarum ad illorum ... tutionẽ tenea ... Ba... *cons.* 548. *col. 2. vers. consider a interdum. & vers. sed si litte... non ... rentur in executione, & infra sub n. 4. vers. finaliter dic. lib. 1.* Rota Ianueñ. *decis. 4. num. 8.*

Nec obstate quòd Furnarij, & Frãchi litteras cambij acceptauerint, sed dicta scuta 2000. cum effectu non soluerint culpa illorum dell' Heredi, qui ante exactionem foro cesserunt, & ips... creditores d. scuta 2000. sequestrari obtinuerunt. Nam quoad acceptationẽ 2 placuit responsio quòd per eam DD. Ettera & Costa, qui litteras scripserunt, non censentur liberati, nisi d. scuta 2000. cum effectu soluta fuerint, cùm nunquam præsumatur facta ... Salyc. *in l. si filius, sub num. 2. vers. ego autem. ff. ad Macedon.* Cagnol. *in ... regularia in 1. lectur. n. 261. vers. non obst ... ff. ... et B... cons. 400. n. 6. in fin. vers. interdum dubitatur. lib. 1. num.* fuit resolutum in pluribus causis ... 161... coram R. P. D. meo Remboldo. Quo vero ad ... illorum dell' Heredi & ... per ... appolita pro responsione, fuit ponderatum quòd Dominus Rotulus sequuta huiusmodi decoctione ... alium Procuratorem ad exigendum ... d. summam quitandam, & in casu non solutionis ... eodem, & die 30. Iulij 161... sequestra per eundem ... reuocata fuerunt, præstita cautione de stando ... iudicatum soluendo, quã cautione pro D. Rotulo realiter præstita & factis pluribus præsentationib. 12. Aprilis 1616. obtentum etiam fuit d... quòd dato Procuratori pecuniæ ... sed Furnarij & Franchus id facere ... a ... decreto appellarunt, adeò vt non po... Dominus Rotulus fuerit in mora ... quòd ipsi Furnarij & Franchi fuerint in m... que Domino Rotulo instantibus his diligentiis & protestantibus tanto faciliùs contra DD. Etteram & Costam, qui litteras scripserunt, ... petat regressus. Rota Ianueñ. *decis. 2. num. 37.* ... *num. ... & decis. 50. num. 1.*

Nec

3 Nec poss[illegible] ouet [illegible] scut. 2000 [illegible] pt [illegible], q[illegible] de [illegible] cunstare vi[illegible] [illegible] pius de te [illegible]. In quibus mandec [illegible] Hered vt [illegible] actionem procurent, q[illegible] postmodum [illegible] facier, quid de illis di[illegible] ebeant, & ex [illegible] eris in quibus dicti de [illegible] Hered offerunt se par[illegible] exigere, ex quo sequitur quòd dicti de l'Heredi e[illegible] in hoc simplices ministri, & procuratores D.Rotuli,& quòd pecuniæ essent propriæ ipsius numerantis,prout etiam in dubio præsumeretur, idem Bald. *dicto cons. 348.sub n.6. vers. in dubio autem præsumitur, & infra vers. pro masculo. lib.1.*

4 Nec obstare quòd Furnarij & Franchi dicta scuta 2000. deposuerint: quia primum depositum suffragari non potest, non solùm quia legitur factum cum retentione ducat. 579. pro quibus deponentes prætendebant sibi competere compensationem, & sic erat minus integrum. Alexand. *cons.75. num.* 8. *lib.7.* Aymon *cons.*106 *num* 1.Negusant.*de pignor.in 2.part.3 membr.5. parte principal. sub n.17.v.6.requiritur.*sed etiam quòd cōtiner quasdā conditiones extr[illegible]ecas,& [illegible]nantet quòd pecuniæ depositatæ non consignentur alicui personæ, nisi præcedente declaratione per decretum iudicis, quòd ipsis liceret retinere dictos ducatos 579. & nisi citatis ipsis deponentibus, & alijs pluribus ibid. nominatis, prout etiam secun[illegible]m depos[illegible]um continet eandem [illegible]onditi[illegible]nem, quo[illegible] sc[illegible]cet tam ipsi deponentes,quàm alij interessa[illegible]i in omn[illegible]bus audiantur,& quòd non liberentur [illegible]si ipsi [illegible] absolut[illegible] a lite cum Grisono & G[illegible]rardo,& [illegible] data [illegible] de publica quòd D.Rotulus renunciaue[illegible], cùm [illegible]nen [illegible]lutio debetet esse libe[illegible] & propterea p[illegible]pter huiusmodi condi[illegible]iones ext[illegible]n[illegible]e[illegible]as neut[illegible]um suffragatur. Alexand. *cons.* 8. *num.*19. *& seq lib.*5. Grat. *cons.*93. *num.*5. *lib.*1. & fuit dictum in causa Bononien.damnorum & interesse relara[illegible]tet recent. *decis.* 1. *num.*9. *part.*[illegible] *diuers.* & in causa Romana bonorum de Ceulis 11.Decembr.1585. coram Orano.

R. P. D. SACRATO.

Narnien. bonorum. Veneris 4. Maij 1618.

ARGVMENTVM.

De donatione facta absenti,Notario pro eo stipulante, an requirat donatarij acceptationem, de quo tempore, & an sufficiat tacita ratificatio: de insinuatione requisita a statuto in donatione, quod non trahitur ad casum iuratum, & de præsumptione turpis quæstus in bonis acquisitis a muliere constante matrimonio, nonnulla notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

*Restitutio in integrum indistinctè competit, constito de bono iure. num.*1.

Donatio facta ab auia materna nepoti sine propter naturalem affe[illegible]nem non requirit insinuationem, & alias statutarias solemnitates, ibid.

*Notarius quando stipulatur pro absente in contractu donationis, potest donatio quandocunque acceptari, num.*2.*vbi etiam an, & quando verum sit quòd ante acceptationem donatario non acquiratur dominium, seu possessio, ibid.*

Donatio facta absenti, Notario pro eo stipulante,an requirat donatarij ratificationem, de quo tempore, & an tacita ratificatio sufficiat, ibid.

Præsens, & tacens censetur rati[illegible]are actum in sui præsentia gestum n. quando summus in fauorabilibus, ibid.

*Insinuatio donationis requisita a statuto non procedit quando in donatione adest iuramentum, num.*3.

Nomina debitorum non veniunt appellatione bonorum mobilium, ibid.

*Mulier constante matrimonio ex turpi quæstu præsumitur bona acquisiuisse, quando hæc præsumptio locum habeat, & de materia, num.*4.

Sententia, & rei iudicata retractatur ex scripturis de nouo repertis, declara vt num 5.

*Clausula ponens, &c. apposita in donatione facit vt penes donantem remanserint actiones inefficaces, num.*6.

DECISIO DCLIII.

FVit tentum pro decisione in hac causa facta 19.Iunij 1617. quòd scilicet hæredibus Thomæ sit danda restitutio in integrum,quia constat de bono iure illorum, quo stante indistinctè competit restitutio in integrum, ex allegatis in prætensa decisione. Bonum autem ius deducitur, quia Martia deposuit penes Romulum Lambardum s[illegible]uta 900. ex quibus po[illegible]odum donauit Thomæ & Ioanni filiis di[illegible] Romu[illegible] [illegible] ideoque non potuit Al[illegible]ander Soli[illegible]nus [illegible] d[illegible] Martiæ conse[illegible]ui ab hæredibus dicti Romuli integra scuta 900. & q[illegible]as de[illegible]cebantur [illegible] huiusmodi donationem propter defectum in[illegible]uationis & solemnitat[illegible]n statuti Narnien. & etiam præscriptionis cessare vi[illegible] fuerunt ex decisione in h[illegible] eadem causa coram me facta die 26.Februarij 161[illegible] [illegible]nde[illegible]abant etiam quòd cum Martia esset auia materna donatarij, fortè non intrat dispositio statuti propter naturalem affectionem, quæ excludit suspicionem, propter quam sunt inductæ huiusmodi solemnitates, ex notatis per Bald. & scribentes *in l. pactum quod dotale, C. de collat.* Cresc. *decis.*1. *vers.secundò quia,tit.de donat.* fuit dictum in causa Romana donationis [illegible].Martij 1[illegible]4. coram Illustrissimo Domino Cardinale Lance[illegible]otto, & in Bononien.censsus 17.Martij 16[illegible]8.coram Reuerendissimo Lugdunen.

Et circa illud quod modò opponebatur quòd non constet de acceptatione, fuit responsum quòd ex quo Notarius stipulatus fuit pro absentibus, donatio poterat quandocumque acceptari, vt de veriori opinione concludit Thes.*decis.*7[illegible] *num.*5.*& per tot.* vbi alios allega[illegible] vltra quòd [illegible] opinio quòd donatio ante acceptationem non acquiratur donat[illegible]io,procedit quoad dominium, secus quoad validitatem ipsius don[illegible]onis & actioni[illegible] donatario quæsitæ. Rot. *decis.*68[illegible] *part.*1. *diuersor.* & in Romana donationis 21. Feb[illegible] [illegible]6[illegible]4. coram R.P.D.meo Vbaldo. Mantic.*de tacit.* [illegible] *tit.*8. *num.*[illegible] *cum pluribus seqq.* multo autem [illegible] [illegible]and[illegible], vt in proposito casu, est facta cum iuram[illegible]. Idem, Mant. *dicto lib.*13.*tit.*[illegible] *num.*22. & in omnem e[illegible] fuit dictum tacitam ratificationem sufficere. Mant[illegible] *d.tit.*8.*num.*16.quæ tacita satis adesse vi[illegible]tur in proposito casu, ex quo donatio fuit facta in [illegible]don[illegible] ipsius donatarij, qui ex eo elicitur [illegible]ientia quæ in mere [illegible] fauorabilibus inducit acceptationem.*l.qui patitur,*vbi gloss. *in verb intelligitur.ff.mand.* la[illegible].*in l.quæ dotis,num* 70.*ff.solut. matrim.* & in specie de donatione tenent Crauett.*cons.*261.*num.*1. & Roland.à Va[illegible] *cons.*19. *num.*34. *cum seqq.lib.*1.

Circa illud quòd donatio fuerit nulla, ex quo non fuit soluta gabella, iuxta dispositionem statuti *lib.* 2. *cap.* 69. fuit responsum talem dispositionem non trahi ad casum iuratum tum ex defectu potestatis, tum 3

ex defectu voluntatis, per ea quæ adductus defectum insinuationis, & fideicommissis statuti dictum fuit in alia decisione. Vltra quod videbatur satis dubium, an illud statutum exorbitans correctorium loquens de alienatione immobilium & mobilium, sit trahendum ad nomen debitoris, quod non solet venire appellatione mobilium. Bart. *in l. finali, num. 4. ff. de vsufruct. leg.* Oldrad. *consf. 219. num. 3.* Roman. *consf. 509. num. 18.* Bertrand. *consf. 246. num. 3. & 4. par. 1.* & etiam videbatur dubitandum an de huiusmodi statuto possint excipere alij quàm gabellarij, quorum causa fuit introductum. Atetin. *consf. 77. num. 6.* Abb. *in cap. diuersis, num. 5. de cleric. coniug.* Cast. *consf. 160. in fin lib. 1.* Socin. *consil. 78. lib. 4.* Crauett. *consil. 169. num. 5.* Cassad. *decis. 10. num. 1. super regulis.*

4 Circa aliud quòd donatio fuerit nulla ex quo Martia remanserit penitus indotata, fuit responsum non probari quòd ipsa remanserit penitus indotata, & quatenus replicabatur non præsumi quòd haberet aliunde ad euitandum suspicionem turpis quæstus, de quo *in l. Quintus Matius, ff. de donat. inter vir. & vxor* fuit responsum, exceptionem habere tantùm locum, quando bona fuerunt acquisita constante matrimonio. Alciat. *de præsumpt. reg. 3 præsumpt. 26. in princ.* Menoch. pariter *de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 51. n. 1.* & qui dicit hæc bona fuisse acquisita in præsensum tempus, debet hoc probare tanquam fundamentum suæ intentionis, *l. vbi, ff. de probat.* etenim mulier & habentes causam ab ea, habent fundatam intentionem in reg. generalem quod cuilibet potest acquirere, vnde qui se fundat in limitatione, debet illam probare in specie. *l. 1. & 2. ff. de except.* Corn. *consf. 262. num. 10. versic. ideo qui se fundat, lib. 4.* & cessare visa fuit difficultas, quia de præsumptione dictæ *l. Quintus*, non potest dare nisi maritus, siue habens causam ab illo. Alciat. *loco præcitato, num. 20.* ideoque non potest dare de illa Iulius Vrsinus, qui non est talis, siue veniat ex persona propria, siue tanquam hæres Alexandri.

5 Non obstat quòd instrumentum donationis fuerit productum post rem iudicatam, quæ non retractatur ex scripturis de nouo repertis. *l. sub specie, C. de re iudic.* quia hoc procedit directè & ipso iure, secus per viam restitutionis in integrum, & stante ignorantia. Odd. *de restit. in integr. quæst. 73. art. 3. vers. sed contrarium*, vbi plures de communi. Surd. *consf. 268 num. 32.*

6 Quoad illud quòd donatio non fuerit facta Romulo depositario, sed eius filiis, ideoque non fuerit prohibita Martia credirrix, siue illius hæres, agere contra Romulum & eius hæredem pro tata donata, & cessa, cùm non interuenerint requisita a *l. 3. C. de nouat.* quia cùm in donatione adsit clausula *pacens* &c. placuit responsio quòd apud Martiam donatricem remanserint [illegible] inefficaces, ex cong. [illegible] per Surd. *consil. [illegible] num. [illegible] 5. & seqq.* cùm maximè cessio fuerit facta ad [illegible] modum cedentis. Bart. *in l. si cum emptore, num. [illegible]*

R. P. D MANZANEDO.

Melitem. Prioratus. Lunæ 7. Maij 1618.

ARGVMENTVM.

De probatione valoris beneficij per non excessum quomodo super eo testes deponere debeant, & quid si fuerint examinati extra locum in remissoria assignatum & sine citatione partis.

SVMMARIVM.

Valor beneficij per non excessum probatur per testes deponentes, vt num. 1.

Valor beneficij probatur computato anno sterili cum fertili, ibid.

Valor beneficij ad effectum manutentionis leuioribus probationibus probatur, ibid.

Testes examinati extra locum in remissoria assignatum non probant, declara vt num. 2.

Testes remissoriales examinati sine citatione partis non probant, declara vt num. 3.

DECISIO DCLIV.

Cvm fuisset in hac causa 22. Maij 1615. resolutum gratiam *si neutri* esse iustificatam, præterquam quoad valorem. D. Gaspar pro illo iustificando remissoriam expediuit in partibus, qua ad Vrbem transmissa, dedi dubium an dicta gratia etiam quoad valorem esset iustificata? Et illo hodie proposito DD. affirmatiuè responderunt, testes enim vigore dictæ remissoriæ examinati non solùm deponunt beneficium de quo agitur non excedere ducat. 250. iuxta narratiuam gratiæ, sed imò nec vnquam peruenisse ad dictam summam computato anno sterili cum fertili, & deductis oneribus, deponúntque de certa scientia, & reddunt causam illius, quorum dicta etiam adminiculantur ex aliis testibus, de publica voce & fama super dicto non excessu deponentibus, ex quibus bene remanet iustificata narratiua valoris, maximè cùm ad hunc effectum sufficiant leuiores probationes, Caputaq. *decis. 277. num 8. p. 1.* Cæsl. de Graff. *decis. 3 num. 7. de probat.* Put. *decis. 19. lib. 1.* Rot. *decis. 58 part. 1.* 1

Non obstat quòd testes remissoriales fuerint examinati extra locum assignatum, nempe in oppido Montis Leonis; cùm tamen esset assignata ciuitas Militen. & Palatium Episcopale. Responderunt enim DD. quòd sufficit iuisse in dicto Palatio, & sic in loco assignato, qui est actus iurisdictionis, & sat est quòd fuerit factus in loco designato pro audientia, quamuis examen fuerit postea factum in alio loco, cùm examen sit meri facti, & extra iudicium expediri possit. Rot. *decis. 27. de probat. in ant. & decis. 3. de testibus in nou.* Vestr. *in prax. cap. fin. num. 8. lib. 6.* 2

Minus obstat quòd in partibus non fuerit citatus Procurator Monasterij, quia sufficit illum in Curia citatum fuisse ad constituendum Procuratorem reperibilem in partibus, aliásque fierent citationes per affixionem ad valuas Catholicæ Ecclesiæ, prout factum fuit, cùm tali Procurator fuerit a Monachis constitutus. Cæteræ verò nullitates longa serie ex aduerso adductæ visæ fuerunt admodum leues, cùm vel non subsistant in facto, vel optime tollantur, ex responsionibus datis per informantes pro Domino Gaspare, quæ DD. placuerunt. 3

Et ita conclusum, &c.

R. P. D. MANZANEDO.

Asculana pecuniaria. Lunæ 11. Maij 1618.

ARGVMENTVM.

Confessio de recepto facta à viro mulieri præcedente promissione excludit præsumptionem fraudis donationis, & iocalia vxoris non censentur donata, sed commodata, & ad vsum concessa.

SVMMARIVM.

Confessiones de recepto inter virum, & uxorem regulariter censentur facta in fraudem donationis prohibita, n. 1. declara, ut num. 2.

Confessio de recepto inter virum, & uxorem præiudicat marito, & hæredibus, si præcessit promissio, & obligatio, quia tunc cessat præsumptio fraudis donationis, & præsumitur facta animo se liberandi à promissione, ibid.

Renunciatio exceptioni non numeratæ pecuniæ post lapsum temporis ad opponendum facit ut tantum operetur confessio de recepto, quantum vera & realis solutio. n. 3.

Dotis promissio in pecunia cum adiectione da consegnarsi in tanti stabili, *hoc censetur adiectum solutioni, & pro commoditate debitoris, non obligationi, & non refertur ad verbum obligationis* promisit, *num. 4.*

Æstimatio bonorum sub qua debent ipsa bona consignari, inducit emptionem, & venditionem. num. 5.

Simulatio contractus non resultat ex eo quòd dos sit promissa in stabilibus, & solutio sit facta in pecunia, quia creditore volente unum pro alio solui potest, num. 6.

Creditore volente, unum pro alio solui potest, ibid.

Iocalia, & vestes uxoris præsumuntur prouenisse à marito, & ideo non veniunt illi restituenda, quia non censentur donata, sed tantùm commodata, & concessa ad usum, & ornatum, num. 7.

Fructus naturales extradotalium non veniunt restituendi ab hæredibus viri uxori viduæ, etiam per virum percepti, si non sint in magna quantitate, num. 8.

Fructus bonorum dotalium ad maritum pertinent, n. 9.

DECISIO DCLV.

1 Domini censuerunt constare de credito Lauræ tantùm quoad floren. 1700. cum de illo appareat ex duabus apochis à Scatiglia eius marito & testibus subscriptis, & recognitis, quæ quidè apochæ licèt contineant confessionem de recepto inter virum & uxorem, quæ regulariter censentur facta in fraudem donationis inter illos prohibitæ constante matrimonio. *l. quod testamentum, ff. de probat. l. cùm quis decedens. §. Titia. de legat. 3.*

2 Tamen probant in casu nostro in quo cessat dicta præsumptio ob verisimilitudinem confessionis. Alex. *cons. 18. num. 3. lib. 3.* Tiraquell *in l. si unquam, verbo donatione largitus, num. 10. & seq. C. de reuocand. donation.* Crauet. *de antiquit. part. 1. §. propositum, num. 69.* Menoch. *præsumpt. 12. num. 22. & 62. lib. 1.* resultante n. ex antecedenti promissione dotis in longe maiori summa ab ipsa Laura facta in capitulis matrimonialibus, ex qua confessio redditur verisimilis & purgata à fraudis suspicione. Præsumitur enim magis facta animo liberandi à promissione præcedenti, quam fraudandi, ideòque præiudicat marito, & eius hæredibus. *l. in contractibus, §. sed quoniam. C. de non numerata pecunia.* Aymon *consil. 40. sub num. 1.* Surd. *cons. 3.. num. 5. & decis. 116. num. 1.* Afflict. *decis. 402. num. 2.* Ioseph. Ludou. *decis. Perus. 66 num. 25* Couarr. *var. lib. 1. cap. 7. num. 6.* Gabr. *de iure dot. conclus. 4. num. 1 & seq.*

3 Maximè quia in prima apocha fuit renunciatum exceptioni non numeratæ pecuniæ, & lapsa sunt tempora ad opponendum dictam exceptionem, quo casu tantum [illegible] confessio mariti quantum vera, & realis [illegible]. Roland. *cons. 85. num. 42. lib. 1.* Cephal. *cons. 186. num. 10. & seq. &* de communi testatur Bursat. *cons. 52. num 42. lib. 1.* Ioseph Ludou. *decis. Perus. 66. n. 37.* & fuit dictum in vna Romana dotis 9. Decembr. 1613. coram D. meo Vbaldo

4 Quibus non obstat quòd dicta confessio non possit roborari ex præcedenti promissione, cui non est conformis, cum fuerint promissa stabilia, & iuxta confessionem fuerit solutio facta in pecunia. Quia immò promissio dotis fuit in pecunia, nempe in scutis 4000. & licet immediatè coniungatur *da consegnarsi in tanti stabili*, hoc censetur adiectum solutioni, & pro commoditate debitoris, non autem obligationi, cùm non referatur ad verbum obligatiuum *promisit*, &c. sed ad aliud obligationis executiuum, scilicet *da consegnarsi*, &c. iuxta text. *in l. si quis stipulatus fuerit 57. ff. de solutionib.* vbi Bart. *num. 2.* Ruin. *cons. 65. num. 8. lib. 2. & consil. 134. num. 5 & 5 lib. 4.* Cephal. *cons. 351. num. 15.*

Quod clariùs patet ex verbis subsequentibus. ibi, *Da consegnarsi in tanti beni stabili da stimarsi*, &c. Cùm enim dicta stabilia dari deberent ad æstimationem, dicitur emptio & venditio, & talia bona non dicuntur dotalia, sed dos in pretio tantùm consistit. Bald. *in l. quoties, in fine. C. de iur. dot.* Cremen. *sing. 19.* Corn. *cons. 15. n. 4. & 5. lib. 2.* Bec. *cons. 42. num 6.* Honded. *cons. 14. num. 46. lib. 1.* & soluto matrimonio pretium tantum, & non bona veniunt restituenda. *dicta l. quoties* vbi Doctor. Roland. *consil. 92. num. 9. lib. 2.* Tob. Non. *consil 52. num. 5.* Honded. *vbi suprà, num. 47. & seq.* vnde scuta 4000. dicuntur promissa, non autem bona stabilia, & consequenter solutio facta in pecunia dicitur conformis promissioni. 5

Vltra quòd etiam admisso quòd stabilia fuissent promissa in dotem; tamen non ex eo quòd fuit soluta pecunia, resultat aliqua præsumptio simulationis. Afflict. *decis. 72. num. 8. in fine*, cùm, creditore volente, vnum pro alio solui possit. *l. pretij causa. C. de rescinden. vendit. l. si pro mutua, C. si cert. pet.* Cephal. *dicto cons. 351. num. 16. & seq.* 6

Cæteræ autem prætensiones D. Lauræ non videbantur Dominis iustificari. Nam respectu torquis, zonæ, & annul. testes nihil probant, ex quo alij sunt inter se contrarij, alij deponunt tantum de auditu, & non concludunt ista iocalia fuisse propria Lauræ, prout fuisset necessarium, cùm potuerit esse quòd illa habuerit à marito, vt à communiter accidentibus euenire solet, quo casu mulieri non veniunt restituenda, quia non præsumuntur illi donata, sed tantùm commodata, & ad vsum atque ornatum concessa. Clar. *in §. donatio. quæst. 10. num. 3.* Honded. *cons. 30. num. 14. lib. 2.* & pluribus allatis fuit dictum in illa Ferrarien lucri dotis 13. Martij 1606. coram me. 7

Quo verò ad fructus bonorum paraphernalium, licèt testes dicant Lauram babuisse plura stabilia, & maritum percepisse fructum omnium illius bonorum dotalium, & aliorum; tamen cùm non exprimant quæ stabilia essent dotalia, & quæ non, nihil probant, cùm extradotalia potuerint esse adeò parua, vt illorum fructus à marito percepti non ascendant ad magnam quantitatem, quo casu in fructibus naturalibus regula est, vt non veniant restituendi vxori ab hæredibus viri, Bart. *in l. maritus vxoris, ff. ad l. falcid.* Socin. senior *consil. 82. num. 8. in fine, lib. 4.* Campeg. *de dot. part. 1. quæstione.* & de communi Honded. *consil. 91. numero 50. lib. 1.* 8

Et multo minus iustificatur altera prætensio Dominæ Lauræ circa salmas nouem frumenti, cùm non constet ex quibus bonis fuerint perceptæ, & potuerint percipi ex bonis dotalibus, quorum fructus ad maritum pertinent. *l. dotis fructum, ff. de iure dot. l. pro oneribus, C. eodem. cap. salubriter, de vsur.* & ibi Doctor. Caualcan. *decis. 21. num 5 part. 4.* 9

An autem supradicta capitula matrimonialia continentia dotis promissionem sint recognita, poterit videri, &c.

R. P. D.

R. P. D. VBALDO.

Romana fideicommissi de Surdis. Veneris 11. Maij 1618.

ARGVMENTVM.

Substitutio quando, & per quæ verba inducta censeatur non vulgaris sola, sed compendiosa, & per fideicommissum.

SVMMARIVM.

Substitutio facta instituto si sine liberis decesserit, dicitur compendiosa etiam quod non sit adiecta dictio quandocunque, *num.* 2.

Substitutio compendiosa continet fideicommissariam, ibid.

Volo *verbum est aptum importare fideicommissum, ibid.*

Succedere *verbum est commune, & importat fideicommissum, ibid.*

Substitutus instituto si sine filijs decesserit, instituto sine filijs decedente, succedit eidem defuncto, ibid. in fine.

Neptes posita in conditione censentur vocata ex vrbis statuto, num. 3.

Substitutio per fideicommissum censetur facta quando post mortem institutorum vocatur locus pius, num. 4.

Fideicommissum censetur introductum quando fuit impositum onus, & grauamen reale, & non personale, n. 5.

Substitutio reputatur vulgaris, & non per fideicommissum, quando est facta heredi instituto, & propterea per aditionem hereditatis factam ab instituto expirat substitutio, num. 6. *declara vt num.* 7.

Verba apta referri ad habitum & actum, referuntur ad actum quando materia subiecta id expostulat, & non aliàs, ibid.

Verba tunc, & eo casu, *an, & quando dispositionem præcedentem restringant, num.* 8.

DECISIO DCLVI.

1 Licet fuerit resolutum Lucam Antonium de Surdis fuisse vocatum per fideicommissum in codicilis Iulij sui patrui, vt in decisione 27. Februarij anni præteriti coram me. Tamen restabat alia inspectio, an constaret de tali fideicommisso, quod obstet creditoribus Lucæ Antonij. Si enim ipse censeatur grauatus restituere neptibus testatoris, & aliis, de quibus in testamento, & prædictis codicillis Iolij, id cedet damno creditorum; & Domini proposito dubio, vnanimiter censuerunt, constare de tali fideicommisso ad effectum de quo agitur, qui est iam dictus.

2 Mouebantur primò, ex verbis claris codicillorum, quibus testator in bonis, quæ tempore obitus Lucæ Antonij, sui nepotis, & hæredis instituti sine filiis legitimis, & naturalibus reperirentur, succedere voluit omnes supradictas eius neptes. Quæ verba, *si sine liberis.* inducunt compendiosam substitutionem, etiam si non sit adiecta dictio, *quandocunque*, gloss. *in cap. si pater. in verb absque de instit. ne, de testament. in* 6. Alexand. *in l. centurio, num.* 17 & ibi Ias. *num.* 3. Rip. *num.* 89 *ff. de vulgar.* Crass. *in* §. *substitutio quæst.* 60. *num.* 10. cum aliis per Surd. *decis.* 17 *num.* 8. vbi de communi, quæ compendiosa continet sine dubio fideicommissariam, Bart. *in d. l. centurio, num.* 10. & 13. *cum seqq. & num.* 20. *& seqq. ff. de vulg.* Doct. *in l precibus, C. de im pub.* Ruin. *cons.* 140. *num.* 18 *lib.* 1 Cast. n. *cons.* 62. *num.* 2. Corn. *consil.* 273. *num.* 3. *vers. sed potest. lib.* 4. præsertim stante illo verbo, *voluit*, quod est aptum importare fideicommissum, *l.* 2. *C. commun. de legat. l. & eo modo, ff. de leg.* 1. Parif. *cons.* 9. *num.* 1. *lib.* 2. & fuit dictum in Maceraten. fideicommiss. 2. Decembris 1594. & 23. Ianuarij 1595. coram Giptio, & in Bononien. de Poetis 17. Iunij 1611. coram me, & verbo *succedere*, quod est etiam commune, Bart. *in d. l. centurio, num.* 51. & ibi Rip. *num.* 192. Socin. iunior *num.* 340. Alexand. *cons.* 3. *n.* 1. *lib.* 7. cum aliis per Odd. *de compend.* 4. *part. in verbo, succedat*, & cùm hic casus euenerit, quòd Lucas Antonius decessit sine filiis, factus est locus restitutioni ad fauorem mulierum vocatarum, *l filium quem habentem. C. famil. ercisc. l penult. C. de impub.* Bellon. *cons.* 19. *num.* 3. Seraph. *decis.* 542. *num.* 1. & fuit resolutum in Siracusana fideicommissi 16. Nouembris 1612. coram me.

Secundò, mouebantur ex *vers. & si omnes*, in eisdem 3
codicillis, vbi testator voluit, quòd si omnes supranominati hæredes instituti, substituti, & ad d. hæreditatem vocati decederent sine filiis legitimis, & naturalibus, omnia bona sua, quæ tunc reperirentur, deuoluantur, & deuoluta esse censeantur & sint ad operam Sanctissimi Crucifixi, ex quibus verbis inferebant Domini, quòd si filij istarum neptum, tanquam positi in conditione, sunt dispositiuè vocati ex statuto Vrbis *lib.* 1. *cap.* 141. & firmauit decisio in hac causa facta, multò magis censentur vocatæ neptes tanquam priùs nominatæ, proximiores, & prædilectæ, *l. vlt. ff. de hered. instit. l. Publius.* §. *vlt. ff. de condit. & demonstr.* fuit dictum in ciuitatis Castelli fideicom. 14. Maij 1607. coram Illustriss. Ludouisio.

Et prædicta confirmantur, quia dum testator post 4
eius institutorum & substitutorum mortem sine filiis, vocauit locum pium, necessariò sequitur, fuisse omnes substitutos per fideicommissum vocatos, alias enim vltimæ substitutioni locus esse non posset, ex pluribus allegatis per Peregrin. *de fideicommiss. art.* 13. *num.* 14. & post Ruin. Anchar. & alios firmat Surd. *cons.* 344. *n.* 17. *lib.* 3. Quinimo cùm Ioannes, & Lucas Antonius sint grauati ad fauorem operæ piæ, eo faciliùs debent censeri grauati ad fauorem aliorum, qui tanquam primo loco vocati censentur a testatore prædilecti, ex suprà adductis, & firmat Aym. *consil.* 165. *num.* 8. & post eum Mantic. *de coniect. lib.* 6. *tit.* 13. *num.* 11.

Tertiò, mouebantur, quia onus hoc casu est imper- 5
sonaliter iniunctum, & in rem scriptum, tam in prima substitutione, ibi, *in bonis, quæ tempore Lucæ Antonij reperirentur, succedere voluit omnes supradictas eius neptes, & earum filios tam masculos, quàm fœminas*, &c. tum in vltima, ibi, *& si omnes supradicti hæredes, & ad hæreditatem vocati decederent sine filijs, voluit quòd omnia bona sua deuoluantur*, &c. Quo casu, cùm testator neminem nominatim grauauerit, onus censetur reale, & hæreditas ipsa grauata intelligitur, itaut quilibet successor teneatur per fideicommissum alteri restituere, donec hæreditas perueniat ad eum, qui fuit vltimo loco substitutus, Bart. *in l. peto.* §. *frater, num.* 1. *ff de leg.* 2. Bald. *in l. precibus, num.* 65. *vers. tandic.* & ibi Salycet. *num.* 36. *C. de impub.* Gabr. *cons.* 117. *num.* 34 *lib.* 1. Decian. *cons.* 41. *n.* 51. *lib.* 1. Rot. *decis.* 568. *sub num* 5. *part.* 1. *diuers.* Parif. *cons.* 37. *num.* 22. *lib.* 1. *cons.* 1. *num.* 43. *lib.* 3. *& cons.* 2. *num.* 89. *lib.* 4. Cephal. *cons.* 478 *num.* 45 *& seq. lib.* 4. Surd. *consil.* 315. *sub num.* 20. *versic. & plurimum interest, lib.* 3 Menoch. *præsumpt.* 131. *sub num.* 13. *& seq. lib* 4. *& consil.* 75. *num.* 27. Mantic *de coniect. lib.* 8 *tit.* 2. *num.* 6. Peregrin. *de fideicom. art.* 12. *num* 16. & fuit dictum in Fauentina fideicommiss. 7. Februarij 1605. coram bon. mem. Iusto, & in dicta Bononien. de Poetis 17. Iunij 1611. coram me. Ex quo fundamento cessant decisiones in Viterbien. fideicommiss. coram Domino meo Manzanedo, & in Narnien. fideicommissi coram D. meo Verospio, in contrarium allegatæ.

Quibus ita firmatis, non obstat vnicum, seu præci- 6
puum fundamentum informantium pro creditoribus,

vide

videlicet, quòd substitutio ad fauorem mulierum fit facta Lucæ Antonio, vti hæredi in testamento, quæ institutio videbatur ... cum esset institutus, si Ioannes prædecessisset testatori, quæ vulgaris vtique cessauit, ex quo Ioannes superuixit testatori, & eius adiuit hæreditatem, & consequenter videntur cessare etiam aliæ substitutiones factæ Lucæ Antonio, quia omnes videntur habere locum in casu suo, videlicet, si Lucas Antonius fuisset hæres testatoris per vulgarem, & sic cum effectu mediante hæreditatis aditione à se facta, *l.3 §.si quis ita*, & ibi Doct. *ff. de hæred. instit.* & tradunt Alex. Dec. & alij allegati per Peregrin. *de fideicommiss. art.51. num 2. & 5.* & in specie Ruin. *consil.29. num 8. lib.2.* cum allegat. quibus addi potest Natt. *consil.189 num.5. & 6.*

7 Quia fuit responsum in primis, text. *in dicto §. si quis ita*, in quo se fundant Alexand. & alij, procedere in eo, qui est conditionaliter hæres institutus, per verba expressa, *si alius hæres erit*, vt ibi post gloss. notant Odofred. Albet. Imol. & Castren. & probatur ex *l. ei qui soluendo, ff. eod. tit. de hæred. inst.* & aliis iuribus ibi adductis, per gloss. *in verf. hoc videtur.* immò, vt declarat ibi Castren. ibi testator hæredem Titium instituerat, & nihilominus apposuit conditionem de futuro, *si Titius hæres erit, Seius hæres esto*, & sic expectatur Titij aditio, vt Seius possit esse hæres, nec sufficit sola Titij institutio, sed aliàs posset esse casus, subdit ibidem Castr. *num 1 in fin.* in quo illud verbum *hæres* posset verificari in hærede scripto solum, & nuncupato, fine aditione, prout in his terminis voluit Bald. *consil. 70. in fin. lib 5*, Ruin. *consil.158. col. vlt. lib.5.* Simon de Prat. *de interpret. vlt. volunt. lib.3. solut.5. num 35. fol. mihi 190.* vbi quòd verba apta referri ad habitum, & actum, referuntur ad actum, quando materia tamen subiecta id expostulat, & non aliàs, vt per Abb. *in cap.3 an fin princ. de baptism.* Sed hic ex subiecta materia potius suadetur oppositum, quòd verba illa *heredes instituti* stent demonstratiuè potius, id est pro hæredibus scriptis, prout verè scripti erant, & sic, qui habitu possunt esse hæredes, quàm restrictiuè, id est, qui actu, & cum effectu debetent esse hæredes, tum quia in dubio verba potius intelligi debent stare demonstratiuè, quàm restrictiuè, & dispositiuè, *l. fin. §. Titia, ff. de liberatione legat.* Bart. *in l. Centuria, num.39. ff. de vulg.* & ibi communiter Doct. Parif. *consil.4 n 36. lib 4.* Peregrin. *de fideicommiss. art.16. num.110.* Rot. *decis.441. num.3 part.1. diuersor.* tum quia testator non fecit mentionem hæredis simpliciter, sed cum illo adiuncto, *instituti*; vnde tanto fortius potest verificari etiam in hærede, qui non adiuit hæreditatem, cùm etiam istud procedat in sola mentione hæredis sine vllo adiuncto, ex Bald. *in dicto consil.170. num. 9. & 1 lib 5.* Curt. iun. *consil 83. col.5. verf. nec obstant illa verba.* Simon de Prat. *loco supra allegat.* Ladetch. *consil.3. num.12 verf secundò facit.* Crescent. *decis.1. n 6 de testam.* & fuit dictum in Romana hæreditatis de Aquilania 18. Iunij 1600. coram Corduba, & confirmatur ex quo ex tot substitutionum gradibus ostenditur enixa testatoris voluntas, vt bona ad neptes aliósque vocatos deuenirent, quæ omnes substitutiones corruerent, si contraria interpretatio admitteretur, quod nimis durum videretur, præsertim in præiudicium operæ piæ vltimo loco vocatæ.

8 Nec obstant illa verba, *tunc, & eo casu*, quæ videntur restringere dispositionem ad illum casum, quia vltra quòd sunt tantùm apposita in substitutione vulgari, de qua in testamento, non autem in fideicommissaria inducta ex verbis codicillorum, & ex mente testatoris ponderatis, vt suprà, dicta restrictio cessat quando adest verisimilis mens disponentis in contrarium, ex alleg. per Surd. *consil.344. num.13. & consil.443. n.32. lib.3.* respondebatur etiam illas dictiones non impedire extensionem, nisi etiam sit ad ista taxatiua, iuxta decis. Cassad. 1. *de testam* cum aliis relatis per Ladetch. *consil.31. num.14.* vbi testatur de communi.

Demum non obstat quod substitutio fuerit facta 9 in bonis repertis tempore obitus Lucæ Antonij, & sic non comprehendat bona hypothecata creditoribus; quia respondebatur pro multis rebus, eas non prætendere, nisi quartam partem bonorum, iuxta dispofit. *auth contra cum rogatus, C. ad Trebell.* Et quatenus ex aduerso dicebatur, hanc quartam esse compensandam cum legatis, Domini dicebant hoc non esse præsentis inspectionis, in qua solùm quæritur, an constet de fideicommisso, quod fuit ex suprà adductis affirmatiuè resolutum.

Et ita fuit decisum, &c.

R. P. D. ANDREA.

Vrbinaten. iurispatronatus. Lunæ 14. Maij 1618.

ARGVMENTVM.

Præsentationis ius in beneficio patronatus descendentibus ab vno competit in stirpes, & non in capita, & filiatio probatur per communem famam, & Monachus patronus cum licentia sui superioris præsentare potest.

SVMMARIVM.

Gratia Principis si per partem qui impetrauit non iustificetur, exequenda non est, num.1.

Stipitem totum in præsentatione iurispatronatus habere dicitur, qui duas tertias partes stipitis habet, num.2.

Stipes attendi debet in præsentatione iurispatronatus, non numerus personarum, quia plures ab vno descendentes succedunt in stirpes, & non in capita, & vnius loco reputantur, num.3.

Filiatio probatur per communem reputationem, & quòd pro filio fuerit tractatus, num.4.

Monachus patronus cum consensu Conuentus, & assensu sui Generalis præsentare potest ad iuspatronatus, num.5.

DECISIO DCLVII.

Dixerunt Domini sententiam de partibus esse infirmandam, quia in ea declaratum fuit gratiam Fatij esse exequendam, & eum instituendum prout institutus fuit, attento, quòd fuerat præsentatus à medietate patronorum in possessione præsentandi existen. vt in dicta gratia narrauerat, quod tamen non iustificatum fuit, & ideo illa non veniebat exequenda, iuxta tradita per Ioann. Andr. & Doctor. *in cap.1 de lit. contest. in 6.* 1

Quòd autem Fatius non fuerit præsentatus à medietate patronorum, ex eo constat manifestè, quia Bernardina, in cuius persona totum iuspatronatus residit, prout est in confesso inter partes, vt constat ex petitione oblata per patrem Fatij coram executore summario *num. 1.* habuit tres filios, Iacobum, Hieronymam, & Vincentiam, ex quibus tribus stipicibus Bernardinæ, Fatius non habuit nisi vocem Iacobi, cùm stipes Vincentiæ præsentauerit Maschium, & ex stipite Hieronymæ, qui residet in fratre Cherubino, Thoma, & Fabio, dictus Fatius nō habeat nisi præsentationem descendentium Thomæ, & Maschius habeat vocem fratris Cherubini, & Allprandi filij Fabij, & sic habeat duas tertias huius stipitis, & per consequens 2

totum

totum ſtipitem. Cardin i 1 *Clem 2 de iurepatron. quæſt.2. circa fin.* Caſſad. *decis.2.num.1 eod.tit.* & ita dicitur habere duos ex tribus ſtipitibus. Vnde non modò Fatius non probauit ſe eſſe præſentatum à medietate patronorum, ſed imò conſtat de contrario fuiſſe illum præſentatum à minuti patròno.

3 Non obſtat quòd Antonius, Ludouicus, Hieronyma, & Eleonora filij Thomæ, qui ſunt plures numero, Fatium præſentauerint, quia in hac materia non numerus perſonarum, ſed ſtipes à quo illæ deſcendunt, attendi debet, ita quòd plures ab vno deſcendentes procedant in ſtirpes, non in capita, & vnius loco reputentur. *dicta Clem.2.* & ibi gloſſ. Card. Abb. & cæteri, *de iurepatron.* Caſſad. *ead.decis.2.in princ.* & fuit dictum in Aretina Capellaniæ 24. Ianuarij, & 9. Maij 1593. coram bo.me. Cardinali Pamphilio.

4 Nec ſubſiſtunt exceptiones quòd ſcilicet Aliprandus non ſit filius Fabij, & quòd frater Cherubinus non potuerit præſentare. Nam quoad prætetitum contrarium probatur ex teſtibus ſummario *num.* 4. qui non ſolùm deponunt de communi reputatione & tractatu filiali, quę ſufficiant in hac materia, *cap. per tuas. de probat.* Ægid. *in cap. Michael, num.3. verſ. quartus modus, de fil. presbyt.* Menoch. *conſ.*490.*num.*18. Cæſ. de Graſſ. *decis.6.num.2. qui fil. ſint legit.* Sed etiam ſecundò deponit de certa ſcientia reddens bonam, & concludentem rationem: quia & dicto Fabio, & eius vxore commorantibus in domo dicti teſtis, in figura matrimonij natus fuit Aliprandus, & vxor ipſius teſtis de ſacro fonte leuauit.

5 Quo verò ad ſecundum frater Cherubinus præſentauit cum conſenſu Conuentus S. Dominici Vrbinateñ. ſummario *num.* 3. cui præſentationi acceſſit etiam aſſenſus generalis eiuſdem ordinis, ita quòd omnis ceſſet difficultas quoad hanc præſentationem, ex traditis à Lambert. *de iurepatron. part.1. lib.2. quæſt.2. princ. art.*11.*num.*12. & Seraph. *decis.*1328.*num.*1.

Et ita concluſum, &c.

R. P. D. DECANO.

Romana pecuniaria de Cæſarinis. Lunæ 14. Maij 1618.

ARGVMENTVM.

Clauſulæ in vna commiſſione appoſitæ cenſentur repetitæ in alijs commiſſionibus, durante eadem cauſa de commiſſionibus ſanatarijs nullitatum: quando concedantur poſt ſententiam, & an ſuffragentur in cauſa appellationis.

SVMMARIVM.

Clauſula appoſita in prima commiſſione cenſentur repetita in alijs commiſſionibus durante eadem cauſa, num.1.

Nullitatum ſanatoria commiſſio non datur poſt latam ſententiam. ſuffragatur etiam in cauſa appellationis, n.2.

Appellatio conſeruat omnia in eodem ſtatu, in quo erant ante ſententiam. ita vt ex ea nullum ius parti acquiſitum cenſeatur, ibid.

Appellationis cauſa operatur, vt in ea non deducta in prima inſtantia deduci poſſint, num.3.

Proteſtationes Rota admittere ſolet, ſi & in quantum, ſed non ſolet mandare afficere abſque cauſa cognitione, ibid. vbi etiam quòd hæc ſunt decreta interloquutoria, quæ poſſunt quandocunque reuocari.

Proteſtationes fieri non poſſunt à Procuratore non habente mandatum, ibid.

DECISIO DCLVIII.

Reſ[illegible] decretum A. C. [illegible]ſſe nullum. quare in Signatura gratiæ fuit [illegible]ptum R. P. D. meo Donozetto q[illegible] teneeret nullitates conſtito de bono iure, & facta obligatione per Dominos de Cæſarinis de reſtituendo pecunias. quod cùm ipſi coram d. D. Donozetto non adimpleuiſſent, ipſe tulit ſententiā reuocatoriam A. C. Cauſa deinde ad me deuoluta dubitaui, an in cauſa appellationis Domini de Cæſarinis poſſent facere prætenſam obligationem? & Domini affirmatiuè reſponderunt, quia dubitari non poteſt clauſulas appoſitas in prima cōmiſſione cēſeri repetitas in alijs, cùm duret eadem cauſa. Caſſad. *decis.*8.*num.5. de reſcr.* Ægid. *decis.*41. Non enim repugnat natura iudicij. nam videmus in ſimili quòd cautiones, quæ debent præſtari pro validitate iudicij, iuxta titulum, qui ſatis dare cogantur, & ſimiles, poſſunt etiam præſtari appellatione pendente, vt per Lancellot. *de attent. appell. pendent. limit.*10 *num.5. & cap.*12.*limit.*15.*num.*1. & propterea idem dicendum eſt de iſtis cautionibus, quæ ponuntur in reſcripto Principis, cùm recipiant interpretationem à iure. *cap. cùm dilectus, de conſuet.* 1

Non obſtat quòd commiſſio ſanatoria non datur poſt ſententiam, cùm Papa non intendat præiudicare parti, quia in caſu de quo agimus ſanatoria non fuit conceſſā poſt latam ſententiam, ſed ante, & ideò ſuffragatur etiam in cauſa appellationis, vt patet ex prætenſis, & quia appellatio operatur quòd cauſa ſit in eodem ſtatu, in quo erat ante ſententiam. *l. ſciendum,* ibi, *omnia in eodem ſtatu. ff. de appellat. recipiend. l. appellatione, C. de appell.* Lancellot. *de attent. cap.*12.*in præfat. num.*89. *& ſeqq.* vbi *num.*118 probat quòd appellatio tollit effectum ſcientiæ, ita vt non cenſeatur acquiſitum ius parti. 2

Minus etiam obſtat quòd reſcriptum contineat clauſulam, conſtito de bono iure, & tamen apparet ex deciſionibus rotalibus ſaltem reſpectu fructuum, quia bonum ius deduci poteſt in ſecunda inſtantia, & intrat concluſio, non deducta deducam, & non probata probabo, de qua *in l. per hanc. C. de temp. appellat.* Nec afficit proteſtatio facta, in qua petitur dari cautionem, & iudex mandauit afficere, quia Rota admittit proteſtationes, *ſi & in quantum,* nec ſolet mandare afficere abſque cauſæ cognitione, & ita ſunt decreta interloquutoria, quæ poſſunt quandocunque reuocari ad *l. quod iuſſit. ff. de re iudicata.* Inſuper non conſtat de mandato illius, qui fecit proteſtationē, quod requiritur ad proteſtandum. Surd. *decis.*215. *num.*2. *& ſeqq.* verùm certiſſimum eſt huiuſmodi decretum, & tanquam interloquutorium, & quia Rota ſolet admittere proteſtationes, *ſi & in quantum,* non afficere in hoc caſu, ex ſupradictis. 3

Et ita fuit reſolutum, &c.

R. P. D. VBALDO.

Pampiloneñ. parochialis. Lunæ 4. Maij 1618.

ARGVMENTVM.

Regularitas non incurritur ab excommunicato, qui poſt excommunicationem celebrauit, quando ab eadem excommunicatione aut fuit abſolutus, aut non celebrauit in contemptum clauium, & quando ſic in contemptum celebraſſe dicatur, & quid præſumatur.

SVM

SVMMARIVM.

Clericum percutiens excommunicatus est, num. 1.
Irregularis non est qui post incursam excommunicationem absolutus celebrauit, ibid.
Absolutus ab excommunicatione vigore Cruciatæ non iuuatur, nisi post iustam satisfactionem, & in foro conscientiæ tantùm, declara vt num. 2.
Absolutio ab excommunicatione quoad forum conscientiæ tantum operatur, vt absolutus diuina sacramenta percipere possit, ibid.
Irregularitas non contrahitur ab excommunicato celebrante, nisi celebrauerit in contemptum clauium. & quando dicatur sic in contemptum celebrasse, & de materia, n. 3.
Legem condemnere quando quis dicatur, ibid.

DECISIO DCLIX.

1 DOmini steterunt in decisis sub die 30. Martij præteriti, quia scilicet, vt tunc dicebatur, Martiuus non probauit quòd Petrus irregularis existens Missas & alia diuina officia celebrare non erubuit in contemptum clauium, perniciosúmque exemplum, & scandalum plurimorum. Nec obstat quòd dicitur dictam narratiuam satis fuisse eo ipso iustificatam, quod probatum est quòd Petrus in excommunicatione existens, in quam ex graui percussione eiusdem Martini clerici inciderat, per tex. *in c. si quis suadente* 17. q. 4. per plures vices celebrauit eo quòd prima vice celebrans irregularitatē contraxit, ac postea eadem sacra sæpiùs faciendo, verum apparet quòd in irregularitate existens sæpiùs celebrauit, quia licèt d. Petrus in excommunicationem ex d. percussione inciderit, non tamen probatum fuit quòd in tali excommunicatione existens celebrauit, cùm imò pro parte d. Petri ostendatur, quòd quarto die post dictam percussionem fuit à d. excommunicatione vigore Bullæ Cruciatæ ex speciali priuilegio Patrum mendicantium S. Francisci absolutus.

2 Nec obstat quæ aduersùs dictam absolutionem deducuntur, quòd scil. illa Petro non suffragatur, quia vigore dicti priuilegij Cruciatæ impartiri non potuit, nisi post iustam satisfactionē, & quia etiam tunc ipsum iuuaret in foro conscientiæ tantùm, ex Nauar. *in consil. 51. de sent. excom.* & aliis pro Martino allegatis, quia præterquam quòd sufficit Petro petiisse veniam, quamuis illam obtinere non potuerit, & absolutio quæ etiam quoad forum conscientiæ tantùm suffragatur, operatur vt absolutus diuina Sacramenta percipere possit, vt declarat idem Nauarr. *d. cons. 51. num. 2.*

3 Cessare videbatur difficultas etiam ex eo quòd Petrus, vel omnino post dictam absolutionē celebrando irregularitatem non contraxit, quia illa absque contemptu non incurritur. Abb. *in cap pastoralis. §. verum, num. 15. de appell.* est enim pœna contemptus. Fel. *in cap. Rodulphus, n. 43. de rescript.* Dominic. *in cap solet, de sent. excommun.* Nauarr. *in manual. cap. 27. num. 252. vers. octauò dico*, & contemptus in eo qui absolutionem petiit, ac etiam obtinuit, considerari non potest, ex adductis in Oscen. Arcbid. 16. Maij 1603. coram Illustrissimo Cardin. Lancellotto, vel saltem dici non potest quòd in contemptum clauium celebrauerit, quia, vt in alia decisione dictum fuit, tunc tantùm contemptus interuenisse dicitur, quando voluntas alicuius renuit legi, & ex ea causa procedit ad facien. contra legem, ita quòd transgressionis causa contemptus sit, quod in casu isto factum fuisse, nec præsumitur, nec probatur, quinimo, vt modò dictum est, omnis contemptus ex eo solùm excluditur, quòd à d. Petro petita, & obtenta fuit absolutio, vt in simili de eo, qui constituit Procuratorem ad obtinendum absolutionem à iuramento, dixit Rota in vna Romana nullitatis obligationis 27. Iunij 1605. coram Reuerend. Attrebaten. & ista qualitas, quòd in contemptum clauium celebrauerit, erat omnino probanda, ad effectum vt gratia posset dici iustificata, vt pluribus fuit in dicta decisione comprobatum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Toletana parochialis. Veneris 25. Maij 1618.

ARGVMENTVM.

Approbatus semel ad parochialem Ecclesiam nunquid debeat examinari in ascensu ad aliam Ecclesiam.

SVMMARIVM.

Restitutio in integrum datur aduersùs sententiam, de cuius inualiditate, aut iniustitia constat, & è contra, n. 1.
Approbatus semel ad parochialem Ecclesiam nunquid debeat examinari in ascensu ad aliam Ecclesiam, n. 6. & 7.

DECISIO DCLX.

FVit resolutum non constare de causis restitutionis in integrum, quia Ferdinandus non docet de inualiditate, aut iniustitia prioris sententiæ, per quæ solent causæ restitutionis in integrum iustificari. Rota *decis. 1. de restit. in integr. in nou.* Innocent. *in cap. cum ex litteris num. 7.* & Abb. *num. 16. eodem tit.* Benintend. *decis 85. num. 9.* 1

Fuit enim firmatum in aliis decisionibus beneficia simplicia Cōgregationis Mozaraborum deberi eisdem de Congregatione ex cōsuetudine quadragenaria iuris optandi, neque tale ius per reseruationes Apostolicas fuisse sublatum, ex quo beneficia debita certo generi personarum cadunt sub reseruationibus cum sua causa, atque ita noceat quidem regula collatoribus, sed non personis de genere illo, quibus Papa præiudicare noluit. Puteus *decis. 378. lib. 1. & decis. 275. lib. 2.* cum aliis deductis in decisione 27. Iunij 1614. coram R. P. D. Pamphilio. Sed Ferdinandus non docet se esse de Congregatione Mozaraborum; ergo neque tanquam prouisus à Sede Apostolica potest impedire Hieronymum de eadem Congregatione in suo iure optandi.

Non obstat quòd non versemur in beneficio debito certo generi personarum, dum beneficiati non sunt Mozarabi, sed Latini, inseruientes ritu Mozaraborum, quod non constituit diuersitatem generis personarum, quia non ideo cessat obiectum, quia Congregati constituunt diuersum genus respectu eorum, qui non sunt de Congregatione, & consuetudo probata operatur circa comprehensos inseruientes ritu Mozaraborum, etiam quòd reuera ipsi sint Latini. 2

Similiter non obstat quòd præseruatio istius qualitatis in regula sit intelligenda de certo genere personarum aliunde quàm ex vi iuris optandi, ne aliàs per opinionem semper cessare debeat regula reseruatoria, quod non videtur dicendum, & in illa contrarium disponitur. Quia non est vis in solo iure optandi de iure Capellanis debito, sed ex consuetudine præscripta certis personis de eadem Congregatione, quibus tale ius quæsitum fuit, & vti possunt. *cap. fin. cum gloss. in verbo de iure debita, de consuetudine, in 6.* 3

Neque ex generalibus clausulis derogationum, quæ legitur in litteris Ferdinandi, videtur derogatum huic consuetudini optandi, quia sola mentio litis inter Ordinarium & Congregationem nec fuit suffi- 4

ciens ad inducendam scientiam in Papa quòd ista parochialis esset debita certo generi personarum, illis scilicet tantùm de Congregatione, & sine scientia facti derogatio non extendirur. Seraphin. *decis.* 268. *numero* 5. attestans quòd Rota semper habet hunc sensum.

5 Demum non obstat quòd Hieronymus neque ipse fuit approbatus ad curam animarum in concursu, secundùm constitutionem Pij V. vt inde à Sede Apostolica prouideri deberet, & vlterius, neque doceat se obtinuisse prouisionem Apostolicam. Quia ad vtrumque bene conuenit responsio quòd hæc non includant ius Ferdinandi, cui vti extraneo ab ipsa Congregatione non potest quæri ius ad rem ex inualida alterius ex Congregatis præsentatione & prouisione, propterea in iudicio restitutionis ex hoc solo potest repeti.

6 Sed nihilominus quoad primum dicebatur quòd etsi aliqui dubitauerint quòd semel approbatus ad parochialem, iterum debeat examinari in ascensu ad aliam, vt videre licet ex Oldrad. *cons.* 18. *num.* 1. Felin. *in cap. ex litteris, num.* 7. *de const.* Seraph. *decis.* 1323. *in fin.* tamen sacra Concilij Congregatio aliter determinauit in hac causa, cui stañ. est.

7 Nec vrgebat quòd declaratio strictè ad suos terminos suscipienda sit, nempe quando approbatio contigit circa parochialem actu curatam; secus verò si tantùm habitu, & ruralis esse reperiatur, vt in præsenti, in qua non est necessaria tanta idoneitas, quanta requiritur in hac parochiali actu. gloss. *in cap. licet canon. vbi gloss. in verb. parochialis Ecclesia, de electione. in* 6. Seraphin. *decis.* 936. *num.* 2. cum alijs allegatis. Quia ex facto cessabat obiectum, ex quo constat, quòd Hieronymus verè fuerat in concursu alterius parochialis Sancti Sebastiani approbatus ad curam animarum, & idoneus declaratus præuio examine, iuxta formam sacri Concilij, & sic pro parochiali habente populum, cùm pro alia carente populo non esset necessaria talis approbatio per concursum, dum deficit potestas Rectoris super animabus, quæ non sunt in rerum natura. Federic. de Sen. *cons.* 35. Gemin. *in cap licet canon num* 6. *de elect. in* 6. Gonzal. *super regul.* 8. *gloss.* 6. *num.* 89. *& seqq.*

Secundò pariter iustificatur, quia datæ fuerunt litteræ Apostolicæ expeditæ ad hunc effectum, quæ semper obtinere debent suum effectum cessante concursu prætendentium ex gremio Congregationis, prout non est Ferdinandus.

Et ita, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Romana hæreditatis. Veneris 25. *Maij* 1518.

ARGVMENTVM.

Spurij ex publica meretrice vulgò concepti, an, & quando possint certum patrem monstrare, quando etiam possint per subsequens matrimonium legitimari, vt paternæ successionis sint capaces.

SVMMARIVM.

Articuli irreleuantes, & impertinentes admitti non debent, num. 1. *in fine.*

Filij etiam vulgò concepti possunt per subsequens matrimonium legitimari, quando sic pro eorum filijs fuerunt à parentibus agniti, num. 2.

Spurij filij vulgò concepti, nati scilicet ex publica muliere, propter multorum seminis commixtionem, non possunt certum patrem monstrare. declara vt num. 3.

Matrimonium probatur per attestationem parochi, num. 4. *vbi præsertim concurrentibus adminiculis, ibid. vers. & de matrimonio.*

Filij legitimati per subsequens matrimonium cum muliere vbi non sunt capaces paternæ successionis de iure ciuili, secus de iure canonico, num. 5.

DECISIO DCLXI.

Defuncto Fabio de Fuschis post Pomponium, Horatium, & Vincentium ipsius fratres, superstite Hortensia eiusdem Fabij filia, prætenderunt filiæ Vincentij probare, quòd Hortensia non esset filia Fabij, vt inde sublata de medio, ipsis vti neptibus, & proximioribus pateret aditus ad successionem hæreditatis Fabij: verùm sine disputatione visum est Dominis vlteriùs non præceden. propterea præiudicium filiationis, & legitimitatis Hortensiæ, quam non posse prædictas neptes in dubium reuocare, asserebant informantes pro ea; vnde dato dubio, an articuli sint admittendi, censuerunt Domini negatiuè esse respondendum. Vera est enim conclusio quòd articuli quando sunt irreleuantes admitti non debent, ne probetur id, quod probatum non releuat. *l. ad probationem, C. de probat.* Roman. *cons.* 216. *num.* 3. Caputaq. *decis.* 54. *lib.* 3. Cassad. *decis.* 2. *de dilat.* 1

Ex contextu autem articulorum colligitur irreleuantia, quia ponitur quòd mater Hortensiæ adhuc existens in circundario mulieribus inhonestis assignato eam concepit, & peperit, & nihilominus hoc etiam probato non potest Hortensia remoueri à successione paternæ hæreditatis, quia constat ex publicis documentis quòd Fabius vti filiam tractauit, nominauit, educauit, & nuptui dedit, dote ei multum honorifica constituta, patebàtque Fabio aditus de tēpore conceptionis ad illam mulierem, vnde præuia agnitione parentum, Domini pro absoluto habuerunt, quòd etiam vulgo concepti tanquam certificati legitimari possint per subsequens matrimonium, sequendo doctrinam Bald. *in l. eam quam, num.* 24 *C. de fideicommiss. & in l. si qua illustris, n.* 3. *C. ad Orfician.* quam etiam aliàs tenuit Rota apud Put. *decis.* 425. *lib.* 1. *in nou. impress.* Card. Mantic. *de vlt. vol. lib.* 11. *tit.* 12. *n.* 11. Rimin. iun. *cons.* 222. *num.* 42. *&* 43. *lib.* 2. Hond. *cons.* 72. *n.* 36. *lib.* 2. *&* Ioan. Baptist. Lup. *de illegitim. com.* 4. §. 1. *n.* 3. alios referr de indubitata opinione attestantes, quando agitur de successione bonorum patris, prout est in casu do quo agitur. 2

Nec obstat quòd Bald. opinio confundi videatur ex ratione text. *l. vulgo concepti. ff. de stat. homin.* vbi tales qui ex publica muliere nascuntur, propter multorum seminis commixtionē, non possunt mōstrare patrem, & vlteriùs nec sufficere possibilitatē ad hunc effectū, voluerūt idē Bald. *in d. l. vulgo, ponens casum, de ea, qua mortuo primo viro, nubet secundo, & peperit in septimo mense,* vt propter incertitudinem filius ille priuetur vtraque hæreditate. Quia incertitudo posset quidem hoc operari, & possibilitas non sufficeret, nisi concurreret agnitio parentum, quæ fuit ratio Bald. *in d. l. si qua illustris, ad finem,* quia concurrente possibilitate, & voluntate parentum in agnoscendo filium in suum, certificatur proprietas filiationis. *cap. per tuas, de probat.* vbi est casus, de ea quæ cohabitauit cum viro per septennium, deinde recessit, & vagata est, & rediens prægnans asserebat filium esse illius viri, cum quo cohabitauerat, & ibidem non obstante incertitudine admittitur ex parentum agnitione posse filium certificari, cum qua certitudine bene procedit legitimatio ex subsequenti matrimonio, vt suprà dictum est. 3

Ex

4 Ex prædictis satis patet responsio ad *l. si pater tuus, C. de hered. instit.* quia non versatur in casu possibilitatis falsæ opinionis, super qua testator fundauerit suam dispositionem, vt inde contrarium possit probari, sed in certa deliberatione, ex quo Fabius cognoscens Ludouicam credidit, & noluit Hortensiam esse suam filiam, quod facere potuit per *dictum cap. per tuas, de probat.* & de matrimonio sequuto inter Ludouicam & Fabium sufficienter constare videbatur, quia datur attestatio parochi, cui solet adhiberi fides vti de pertinentibus ad eius officium. Menoch. *de arbitrar. cas. 99. num. 3.* & si concurrant adminicula, redditur indubitata, quæ in præsenti non desunt, dum apparet quòd die 8. Octobris anni 1576. fuerunt instrumenta dotalia, in quibus enunciatur matrimonium factum præuiis denunciationibus, & inseritur eadem fides parochi de matrimonio contracto, & accedunt assertiones & iuramenta eiusdem Fabij, quæ omnia etsi ad effectum constituendæ dotis fuerunt facta incidenter, tamen implent probationem matrimonij. Dec. *cons. 35. num. 3.* Rota *decis. 131. num. 5 part. 2. diuers.*

5 Demum non etiam releuabat, quòd legitimati per subsequens matrimonium cum vili persona non sint capaces successionis. Quia contrarium verius est, ex quo tales filij non succedunt de iure ciuili, secundùm quod matrimonium subsequens non dabat illis successionem, sed secundùm ius Canonicum, per quod efficiuntur legitimi, & vti tales sunt successibiles, etiam in terris Imperij, Gabriel. post alios *consil. 21. num. 13. volum. 1.* Decian. *consil. 5. num. 81.* reprobans Ruin.

Et ita, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Mediolanen. pensionis. Veneris 1. Iulij 1618.

ARGVMENTVM.

Canonici quando conueniri dicantur nomine particularium personarum, & quando vt vniuersi.

SVMMARIVM.

Mala fides impediens acquisitionem, & versionem pecuniarum in causam destinatam, & conuentam, incipit à contestatione litis, num. 1. in fine.

Sustentatio litis facta per reum importat negationem proprij interesse excipientis, num. 2.

Canonici quando conueniri dicantur nomine particularium & singularium personarum, & quando vt vniuersi, num. 4. & 5.

Beneficiorum collationi certo generi personarum debitorum non affertur praiudicium per collationes factas particularibus personis, num. 4.

DECISIO DCLXII.

1 SVscepta disputatione super decisis in hac causa sub die 5. Martij præteriti censuerunt Domini in eadem restitutione persistendum esse. Substantia enim transactionis anni 1585. 29. Octobris admodum releuans visa fuit ad proban. quòd beneficiati officiales contraxerunt cum Canonicis vti vniuersis, non autem vti singularibus, posteaquam insimul obligauerunt beneficiatos ad permitten. quòd ipsi Canonici possent se reualere de pensione controuersa pro eorum fabrica Canonicali, vnde si per vniuersos Canonicos obstricti fuerunt pati diminutionem commoditatis eorum pensionis, ab vniuersis similiter subleuandi sunt pro rehabendo totum id quod facto ipsorum Canonicorum in dissolutione obligationis prætensæ impediti fuerunt exigere à die litis contestatæ, a qua incipit mala fides impediens acquisitionem, & versionem pecuniarum in causam destinatam, & conuentam. *L. obligari, §. pupillus, ff. de auth. tutor.* Bart. *in l. si alieni, ff. de solut.* Surd. *cons. 4. num. 43. vol 1.*

Non obstat quòd ex sententia arbitramentali emanata de anno 1591. deberent deputari fabricerij ab Archiepiscopo, a quibus pecuniæ essent exigendæ, & conuertendæ in expensas fabricæ, absque eo, quòd Canonici possent se intromittere, vt ideo fabricerij, & sine Thesaurarius præsumatur, & verè exegerit pensionem, non autem Canonici. 2 Quia cùm huiusmodi prouisio emanauerit ad tollendas discordias, quæ super tali constructione aderant, & vt quamprimum pensio à iugo fabricæ subtraheretur, si omnes pecuniæ in causam destinatam & conuentam, & non aliam conuerterentur, vt patet ex contextu eiusdem sententiæ, & prætensa de voluntate, & consensu eiusdem Capituli firmati fuerint, non inde mutata fuit aut dissoluta prior obligatio, sed continuata per administratores, qui rationes reddere tenentur, & prout factum fuit per D. Ioann. Petrum Glussianum in Thesaurarium deputatum, qui Capitulo reddidit rationem, & liberationem reportauit, signum euidens quòd facultates huius fabricæ non erant abdicatæ à Capitulo, quod etiam valde comprobatur ex sustentatione litis hucusque per Capitulum, ex qua desumitur concludens probatio ad impedien. negationem proprij interesse excipientis. Caputaq. *decis. 369. num. 1. part. 2.* Socin. iun. *consil. 18. num. 17. vol. 2.*

3 Et ex prætensis tollitur fundamentum desumptum ex articulo 6. qui datus fuit pro probato, quia iam dictum est nihil referre ad effectum istius disputationis quòd administratores exegerint sub censura reddendi rationes; differentia autem quæ in eodem articulo supponitur inter fabricerios, & Capitulum, & Canonicam, & mensam Capitularem, non liberat ordinatios ab obligatione iam contracta, quòd ipsi possent se reualere de pensione pro eorum fabrica Canonicali, vnde sufficit beneficiatis, quòd pecuniæ fuerint conuersæ in causam conuentam.

4 Non obstat quòd in omnem casum istarum ædium non sit Capituli, neque Canonicorum in vniuersum, sed particularium, & nomine particularium ad arbitrium Illustrissimi Archiepiscopi prouideantur, vt ex instrumentis, quæ data fuerunt, & ideo vt particulares veniant condemnandi, non vti vniuersi. Honded. *consil. 74 num 29. lib. 1.* cum aliis allegatis. Quia vltra quòd distributio, quæ fit ab Illustriss. Archiepiscopo, non est absoluta, sed inter ipsos Canonicos, quæ non excludit ius vniuersale Capituli quoad effectum proprietatis domorum Canonicalium, vt dicitur de beneficiis certo generi personarum debitis, cui per collatores non affertur præiudicium. Put. *decis. 378. lib. 1. & decis. 235. libro 2.*

5 Visum est etiam conuentionem prætensam non procedere quando Capitulum conuenitur ex propria obligatione, vt iam dictum est, quia tunc actio scindi non potest in particulares in præiudicium eorum, qui cum vniuersis contraxerunt. *l. ne in plures, ff. de exercit.* Rota Ianuen. *decis. 14. num. 8.* cum aliis alleg. in decis. 5. Martij præteriti, & cùm ex prætensis non doceatur quòd prior obligatio fuerit mutata, aut sublata, permanserunt Domini in iam resolutis, &c.

R. P. D. ANDREA.

Toletana hæreditatis. Mercurij 6. Iunij 1618.

ARGVMENTVM.

De recognitione manus alicuius in scriptura priuata quomodo facienda, vt sufficienter facta dicatur, & de testibus examinatis sine interprete, & sine interrogatorijs à parte datis, an, & quando probent. cætera vide in summario.

SVMMARIVM.

Identitatem scripturæ probans testes deponentes, vt n. 5.

Recognitio manus alicuius dicitur sufficienter facta per testes dicentes se notam habere manum scribentis, quia viderunt illum pluries scribere, licèt non fuerint præsentes quando is, cuius manum recognoscunt, scripsit scripturam de qua agitur. declara vt num. 5.

Recognitio manus censetur facta per vnum testem dicentem se fuisse præsentem, & vidisse scribere scripturam, de cuius recognitione iunctis adminiculis num. 6.

Exhibere non tenetur quis scripturam existentem penes Notarium. num. 7.

Citatio in qua non est expressa aliqua dies, intelligitur ad primam, & per duos dies sustinetur, num. 8. in fin.

Testes sine iuramento non tactis scripturis nihil probant. declara vt num 9.

Remissoria quando conceditur, nunquid articuli sint dandi in Curia, vel in partibus, num. 10.

Testes secundo loco examinati possunt se referre ad primum examen, & petere illud sibi legi, num. 11.

Testes primò examinati super articulis, & deinde super interrogatorijs non dicuntur nulliter examinati, num. 12. vbi ampliatur hæc conclusio, etiam quòd super interrogatorijs nullo modo fuerint examinati.

Testes examinati sine interprete non obstante protestatione partis non dicuntur nulliter examinati, num. 12. ad fin.

DECISIO DCLXIII.

1 DOnna Stephania Maurique in suo vltimo de mense Septembris anni 1607. condito testamento post multa facta legata tam viralitia quàm perpetua ad fauorem locorum piorum, consanguineorum & familiarium ad notabilem summam ascenden. & post confirmatam donationem, à se factam Venerabili Collegio Societatis IESV Toletan. omnium suorum bonorum stabilium, & Domini Petri fratris sibi obuentorum, quæ superessent tempore suæ mortis, vniuersalem hæredem sibi instituit Venerabilem Domum professam Toletan. ea declaratione adiecta vt quodcunque memoriale, seu memorialia firmata suo nomine, in quibus disposuisset aliquid, seu aliqua, post mortem suam haberent eandem vim, ac si essent inserta in dicto suo testamento, & omnia disposita in illis adimpleretur, eodem modo ac si essent scripta in illo, dummodo intus, vel extra dictum memoriale reperiretur scriptum, istud est memoriale, ex illis, ad quæ me refero in meo testamento, & mea voluntas est quòd adimpleatur tanquam additio illius veluti codicillus. Insuper declarans quòd huiusmodi memoriale, seu memorialia reperirentur in quadam capsula plumbea, seu lactea, quæ erat in suo scriptorio.

2 Mortua dicta Stephania repertum fuit dictum testamentum in capsula lactea & scriptorio cum duobus memorialibus, sicuti ipsa prædixerat, quæ duo memorialia erant clausa & sigillata, & in eis legebatur ab extra quòd consignarentur R. P. Præposito dictæ Domus professæ, vnde eodem contextu quo dictum testamentum fuit apertum, executores inibi præsentes eadem memorialia dicto Præposito consignari iusserunt, qui illis apertis alterum eidem Notario consignauit, vt esset tanquam additio testamenti & codicillus, vt testatrix voluerat, alterum verò quia scriptum continebat quòd illud Præpositus solus aperiret, & in eo contextu exequeretur, penes se retinuit, in quo testatrix eum enixe precabatur, vt de suis daret bonis Donnæ Vrsulæ Salazar ducatos mille quando emitteret professionem, vt latiùs in summario *num.* 4.

Cùm autem dicta Donna Vrsula non acquiescens ducatis mille sibi vt suprà relictis in dicto memoriali præter alios sex mille habitos à d. Stephania viuente, prætenderet totam hæreditatem dictæ Stephaniæ, seu magnam illius partem ad se spectare vigore dicti seu alterius memorialis quod à d. Præposito occuparum iactabat, introducto iudicio coram Reuer. Nuncio Hispaniarum probatum fuit pro parte d. Venerabilis Domus professæ in eiusdem testamenti apertione coram Notario & testibus duo tantùm memorialia in eodem scriptorio reperta in loco & capsula per Stephaniam in suo testamento designatis, quorum vnum fuit consignatum Ambrosio Mexiæ Notario de testamento rogato vt illud testamento prætenso adiungeret; alterum verò datum Præposito d. Domus professæ, attenta inscriptione quòd illud Præpositus solus aperiret, & in eo contenta exequeretur, quod deinde coram Reuer. Nuncio productum & recognitum fuit, ac tandem seruatis seruandis diffinitiua emanauit sententia, per quam dictum Collegium Domus & Patres absoluti fuerunt ab impetitis, a qua sententia fuit appellatum pro parte Donnæ Vrsulæ, & commissa causa Reuer. Canarien illòque per Collegium recusato, Reuer. D. Episcopo Conchen. qui sententiam D. Nuncij in rem iudicatam transiisse declarauit. 3

Vltimò deuoluta causa in Rota coram me fuit dubitatum, an constaret de existentia memorialis, itaut Patres Societatis illud tenerentur exhibere. quo dubio proposito sub die 2. Decembris 1616. informantes pro Donna Vrsula bonam fidem agnoscentes circa duo memorialia sic vt suprà reperta se restrinxerunt ad memoriale consignatum Præposito, & pro parte Patrum fuit probatum huiusmodi memoriale fuisse semel atque iterum productum & recognitum in partibus tam coram Reuerendissimo Nuncio, quàm coram Ordinario seculari Toletan. apud acta Didaci Roderici successoris supradicti Ambrosij Mexiæ de testamento rogati, & in eisdem actis originaliter dimissum, & propterea non data existentia memorialis penes Patres ad vlteriorem exhibitionem non teneri ex abundanti, offerendo iterum & tertiò auctoritate Rotæ identitatem memorialis prætensi recognosci facere. Quibus attentis Domini sub dicta die 2. Decembris ordinarunt quòd recognosceretur de nouo memoriale exhibitum per Patres coram Ordinario seculari Toletano, qua facta recognitione coram iudice à Rota subdelegato, & illius processu ad Vrbem transmisso, dictòque dubio hodie reproposito 6. Iunij 1618. vtraque parte informante resolutum fuit voanimiter constare de sufficienti exhibitione & recognitione. 4

Testes enim repetiti coram iudice subexecutore, & quorum fuit datum particulare summarium, optime deponunt circa identitatem memorialis, dum dicunt esse illud idem memoriale scriptum manu Donnæ Stephaniæ Maurique testatricis repertum vnà cum suo testamento tempore mortis suæ, quod fuit consignatum R. P. Almazar Præposito dictæ Domus professæ 5

professæ coram executoribus testamentariis & præsentibus testibus ipsis examinatis, qui omnes deponunt se habere notissimam manum dictæ Stephaniæ, eo quòd illam viderunt pluries scribere, quæ videtur sufficiens recognitio, cùm non simus in apocha, sed in alia scriptura etiam priuata. quo casu sufficiunt testes, qui licèt non viderint illam scribi, tamen habent notam manum, vel illam recognoscunt per comparitionem, vt post Bart. & alios *in l. nuda, ff. de donat.* optimè declarat Ruin. *consil.* 70. *num.* 4. *lib.* 4. vbi quòd hæc est communis opinio, & eandem distinctionem pluries sequuta est Rota, vt videre est apud Achill. *decis.* 2. *de fid. instrument.* Paleot. *decis.* 173. Fab. *decis.* 277. *part.* 3. *lib.* 2. *diuersor.* & hunc esse communem stilum & inueteratum in Curia, dicit Put. *decis.* 18. *de fid. instrum.* vbi loquitur de recognitione scripturæ testatoris, vt de eodem stilo Vestr. *in prax. lib.* 6. *cap.* 1. *n.* 8. *ad med. vers. nihilominus*, subbens eum non abhorrere à iuris dispositione.

6 Quod tanto magis est dicendum in casu nostro, quia quartus testis super tertio dicit quòd prætensa Donna Stephania Maurique scripsit dictum memoriale in præsentia ipsius testis, & illud clausit suprascripsit, & posuit in dicta capsa lactea, & quod est de eius propria littera & manu, quia vidit ipsam illud scribere & subscribere, qui testis de visu vna cum aliis de manu nota plene probant, vt in terminis per Ruin. *consil.* 46. *num.* 8. *&* 9. *lib.* 4. Vtsil. ad Afflict. *decis.* 181. *num.* 8 *vers. limitat Ruin.*

7 Hac igitur identitate memorialis per recognitionem probata, & constito de illius existentia apud Notarium, penes quem illud per Procuratores fuit exhibitum, non possunt nec debent ipsi amplius cogi ad exhibendum, *l. signi appellatione. §. si quis non possid. ff. ad exhibend.* Ruin. *consil.* 69. *num.* 13. *in fin. & seq. lib.* 4. & fuit dictum in causa Romana computorum 30. Ianuarij 1605. coram Iusto, & in Romana gemmæ 27. Nouembris 1609. & in Colonien. Canonicatus 18. Martij 1611. coram Penia.

8 Nullitates allegatæ contra examen testium visæ sunt Dominis sati leues, & bene in facto & in iure sublatæ. nam prima circa defectum citationis ad videndum iurare testes, quæ fuit decreta sub die 19. Iulij pro dictis Lunæ, Mercurij, & Veneris, & executa sub die 20. & tamen testes non iurarunt nisi die 31. Iulij 1617. summatio Dominæ Vrsulæ *num.* 4. *&* 5. cessat ex folio in hac positione pro parte Collegij dato *n.* 2 in quo adest nouum decretũ & intimatio facta procuratori Vrsulæ sub die 28. Iulij, quæ erat Veneris; & quamuis in dicto decreto non esset expressa aliqua dies, intelligebatur ad primam ex diebus assignatis in alio decreto, & sic pro die Lunæ, secundùm Put. *decis.* 212. *lib.* 2. quinimo Rota sustinere solet huiusmodi citationes, etiam per duos dies. Ant. Aug. *tit. de citat. num.* 24. Rot. *decis.* 321. *num.* 3. *part.* 1. & fuit dictum in Tirasonen. parochialis de Ablitas 4. Maij 1616. coram me, & nihilominus testes iurarunt die Lunæ 31. Iulij, quæ erat prima iuridica post dictam insinuationem.

9 Secunda nullitas circa receptionem iuratorum, ex quo non constat quòd testes iurauerint tactis scripturis, secundùm Caputaq. *decis.* 246. *part.* 2. cum aliis allegatis, eodem modo tollitur, vt in eodem folio *n.* 3. cùm enim Notarius attestetur iudicem delegatum à testibus inductis & eorum singulis de per se recepisse iuramentum in forma iuris, &c. etiam quòd non dicat, *tactis scripturis*, satis intelligitur hoc virtualiter dixisse. Card. Seraph. *decis.* 857. *num.* 25. *in fin. & seq.* vbi quòd iste modus est valde frequens & familiaris in processibus Hispaniarum, & stilo vniuersali receptus. idem Seraph. *decis.* 3010. *num.* 5. Rota in Calagurritana oblationum 26. Martij 1590. coram Comitulo cum aliis allegatis per informantes.

Tertia quòd articuli pro recognitione facienda fue- 10
rint dati in partibus, & non in Curia, iuxta decisioné Tholom. 757. *part.* 3. *lib.* 3. *diuersor.* & ipsa cessat, tum quia non sumus in remissoria, in quibus terminis loquitur dicta decis. quæ nec etiam dicit quòd examen sit nullum, tum quia articuli non continent nisi recognitionem, pro qua facienda fuit datum instrumentum subdelegationis vnà cum clausula, *& omnia alia facienda*, quæ super dicta recognitione fieri cõtigerit, vnde validè potuerunt in partibus dari, cùm essent ad dictam recognitionem attinen. secundùm not per Bald. *in cap. fraternitatis n.* 6. & ibi Felin. *sub num.* 11. *de testib.* & bene etiam Fastol. *dubit* 33.

Quarta quòd cùm ageretur de sola recognitione memorialis, testes non potuerunt se ad primum examen referre, sed per extensum deponere, non subsistit in iure, cùm enim dicti testes aliàs super hac eadem recognitione fuissent examinati, bene potuerunt se referre ad dictum primum examen, iuxta doctr. Bart. *in l. eos, num.* 6. *ff. ad l. Corn. de falsis*, quam sæpe approbauit Rota, vt ait Seraphin. *decis.* 270. *num.* 5. & tanto magis, quia testes non solùm se retulerunt, sed petierunt suum primum dictum sibi ostendi, quod facere potuerunt, secundùm consil. Bart. *vbi supra vers sed si iudex*, & latè comprobat Natt. *consil.* 537. *num.* 11. quo examine perlecto iidem testes, vt patet ex eorum lectura in principio, se affirmarunt & ratificarunt in aliàs per se dictis, & quatenus opus esset illa de nouo dixerunt, & postea quoque in interrogatoriis se optimè declararunt.

Quinta quòd testes fuerint examinati priùs super 12
articulis, & postea super interrogatoriis, non obstan. contraria protestatione, vltra quòd in dicto subdelegationis instrumento non legitur iniunctum iudici vt priùs super interrogatoriis testes examinarẽtur, & quòd non reperitur in iure cautum quòd testes debeant priùs examinari super interrogatoriis, & deinde super articulis, ex eo etiam quia talis præposteratio non inducit nullitatem, vt in casu fortiori examen non annullatur, ex eo quòd testes non fuerunt examinati super interrogatoriis. Alexand. *consil.* 171. *num.* 9. *lib.* 2. *& consil.* 41. *in fin. lib.* 4. Ruin. *consil.* 35. *num.* 4. *lib.* 4. Put. *decis.* 427. *lib.* 1. *&* 317. *lib.* 2. cum aliis adductis in Hispalen. matrimonij 28. Ianuarij 1608. coram Illustrissimo Ludouisio, & idem respondetur ad defectum interpretis, quia nec ex forma delegationis, nec de iure tenebatur eum iudex admittere, ex tradit. per Sigismund. Scac. *de iud. caus. ciuil. lib.* 2. *cap* 8 *num.* 925. & licet in Vrbe hic stilus inualuerit adhibendo interpretem, vt ait idem Scac. *vbi supra*, contrarium in tota Hispania seruatur, vt apparet ex actis causarum, quæ indies in Curia committuntur, in quibus nullibi legitur hæc interpretum deputatio.

Et ita conclusum, &c.

R. P. D. DECANO.

Romana census de Pesciis. Mercurij 6. Iunij 1618.

ARGVMENTVM.

Vsufructuarius census non potest recipere eiusdem census pretium, nisi nomine proprietarij, & de eius consensu, & de mandato de associando, quod non tribuit nisi nudam detentationem. cætera vide in summatio.

SVMMARIVM.

Vsufructuarius alienius census non potest recipere pretium census, nisi nomine proprietatis, & de eius consensu, n. 1.
Mandatum de associando non tribuit nisi nudam detentationem, ibid. ad finem.
Vsufructuarius non habet possessionem naturalem, ibid.
Renunciationes sunt stricti iuris, & non extenduntur de persona ad personam, num. 3.

DECISIO DCLXIV.

1 IVlius Cæsar de Rubeis vendidit certam domum bo. me. Iuniperæ Saluiato, & de pretio fuit emptus census scut. 500. cum obligatione quòd staret pro euictione dictæ domus, pactum tamen adiecto quòd in euentum redemptionis pecuniæ deponerentur penes montem pietatis ad effectum reinuestiendi, cum scientia & consensu ipsius Dominæ Iuniperæ, & cùm postmodum Clarix vxor dicti Iulij Cæsaris pro restitutione suæ dotis egerit ad dictum censum, & obtinuerit mandatum de associando, & Domini de Bisciis fuerint effecti debitores huius census occasione emptionis castri Mazzani, pro illius extinctione deposuerunt pretium iuxta tenorem prædicti instrumenti. At cùm Palonius secundus vir dictæ Claricis prætenderet dictum depositum non suffragari, ideo dubitaui an dictus Palonius potuerit recipere pretium, & cassare instrumentum, & facere retrouenditionem pro liberatione Dominorum de Bisciis; & Domini secunda vice negatiuè responderunt, quia aut iste census spectabat in totum ad Torquatum Palutium, cui illum vendiderat Dominus de Rubeis sub die 25. Maij 1591. vel ad Cechinam, cui pariter rata istius census vendita fuerat, & isto casu Palonius non poterat recipere pretium, nisi nomine dictorum Palutij & Cechinæ, & de eorum consensu, vt dicitur, de vsufructuatio, qui non potest recipere pretium census, nisi numine proprietarij, & de eius consensu. Roder. *de ann. redditib. lib. 1. q. 15. n. 84* latè Felicianus Solis *de censibus. lib. 4. cap. 5. num. 5.* & bene facit Greg. Lopez *in l. 4. tit. 32. part. 3. gloss. 1.* cù allegatis cum decisione in hac causa facta 15. Decembris præteriti, & propterea tanto minus Palonius poterat recipere nisi nomine dictorum Palutij & Cechinæ, cùm per mandatum de associando haberet nudam detentationem, ex allegatis per Menoch. *de adipisc. remed. 5. num. 156.* vsufructuarius autem habet possessionem naturalem. *l. naturaliter, in princ. ff. de acq. possess.* Alex. *in l possideri. num. 14. ff. eod.* Menoch. *de recuper. remed. 1. num.*

2 Aut verò Clarix tanquam anterior excludebat d. Palutium & Cechinam, & adhuc Palonius eius vir nō poterat exigere stante conuentione prædicta quòd pecuniæ deponerentur ad effectum inuestiendi: & quamuis ad citationem pro deposito Palonius responderit se velle adimplere omnia ad quæ tenebatur, ista tamen responsio & oblatio non poterat impedire, quin pretium deponeretur pro consequenda retrouenditione, cùm in instrumento fuerit conuentum quòd pecuniæ deponerentur donec præstaretur cautio, vel fieret inuestimentum.

3 Neque obstat quòd fuerit recessum à dicto pacto de inuestiendo, vt patet ex instrumēto quod hodie indicatur, quia fuit recessum fauore Torquati Palutij, & propterea aut census spectabat ad Torquatū, & intrat primum caput resolutionis, aut non spectabat ad Torquatum, sed ad Claricem, & erat faciendum inuestimentum, quia respectu Claricis non fuerat renunciatum dicto pacto, & cùm renunciationes sint stricti iuris, non debent extendi de persona in personam. *l. si quis ita dixerit, ff. de testament. tutel.* Aretin. *in l. Gallus, § quid si tantum, num. 14. ff. de liberis & posthum.* vltra quòd Clarix non habebat nisi mandatum de associando, & illud erat ad ratam census, quod minus sufficit, ex suprà deductis.

R. P. D. VEROSPIO.

Placentina voti. Mercurij 6. Iunij 1618.

ARGVMENTVM.

Episcopus in electionibus ad beneficia, quæ societates appellantur, quod & quale votum habeat, & quid in hoc operetur obseruantia subsequuta.

SVMMARIVM.

Episcopus in electionibus ad beneficia quæ societates appellantur, quod, & quale votum habeat, num. 1. & per tot.
Quasi possessio & obseruantia conferendi beneficia, quæ societates appellantur, quam Episcopus habet, nunquid requirat quadragenariam præscriptionem cum titulo, n. 2.
Negatiua probanda est ab allegante, num. 3.
Electio competit inferiori: confirmatio autem pertinet ad superiorem, num. 4.

DECISIO DCLXV.

AD instantiam Reuerendissimi Episcopi Placentin. dubium propositi super decisis coram me sub die 16. Nouembr. 1615. videlicet ipsum Episcopum in electionibus ad beneficia, quæ societates appellantur, ad instar Canonici votum habere, à qua decisione DD. censuerunt non esse receden. non obstantibus in contrarium adductis, & primò non releuat semper fuisse controuersum, an in prouisionibus, de quibus agitur, processum fuerit per viam electionis, & sic fieri non posse fundamentum in obseruantia quòd in illis Episcopus vti Canonicus interuenerit, id enim in facto non subsistit, cùm nunquam partes negauerint huiusmodi beneficia per electionem conferri, vt ex prouisionibus constat ab anno 1541. vsque in hodiernam diem factis, in quibus apparet Capitulum, & Episcopum per viam electionis processisse: vnde fuit solummodo controuersum, an in eo deberet Episcopus votum simplex, vel qualificatum habere? & stante huiusmodi beneficiorum prouisione per viam electionis intrat conclusio in decisione firmata, videlicet Episcopum tanquam Canonicum interuenire, nec non illi competere votum simplex, cùm vti Episcopus eligere, & confirmare non valeat. Abb. *in cap. postulastis, num. 11. de concess. prab.* Imol. *num. 13. vers. & per præterita*, cum aliis in decisione allegatis. Quod etiam ex obseruantia subsecuta comprobarur, cùm, sicut habetur in alia decisione, semper in istis beneficiis Episcopus voto simplici fuerit vsus, vt expressis verbis idem etiam fuit confessus, dum se dixit in talibus prouisionibus vnum tantummodo votum ad instar aliorum electorum habere, vt ex iuribus productis appatet. 1

Nec valet dicere satis non esse obseruantiam, sed quadragenariam cum titulo requiri, tanquam agatur de aliquid contra ius inducendo. nam hic potiùs ius assistit, cùm supposita confirmatione per Episcopum facta non potuerit idem vti talis electionem facere, ex allegatis: vnde non est opus quadragenaria, sed sufficit ita fuisse aliquando obseruatum. Dec. *cons. 136. num. 4. in fin.* Aym. *cons. 101. num. 4.* Rot. *decis. 174. num. 4. part. 1. diuers.* 2

Non

3 Non obstat obseruantiam isto casu deduci non posse, cùm Episcopi prouisiones fuerint nullæ, non appositis edictis, quia de tali negatiua non constat, quæ tamen ab allegante siue agendo, siue excipiendo veniret probanda. Bart. *in l. in illa la* 1. *num*. 5. *ff. de verb. oblig.* vbi Alex. *num*. 9. Ias. *num*. 14. Rip. *num*. 13. Dec. *consil*. 629. *num*. 3. Hercul. *de neg. num*. 2.

4 Non obstat huius electionis confirmationem ad Capitulum etiam spectare. nam vltra quòd in iure non subsistit eidem electionem, & confirmationem competere, cùm ad inferiorem electio, confirmatio verò ad superiorem pertineat. Host. *in sum. tit. de elect. num*. 27. *& tit. de confirm. vtil. vel inut. num*. 5. tollitur nihilominus obiectum ex instrumentis dd. prouisionum, in quibus electione facta Capitulum petit ab Episcopo confirmationem. ex quo satis arguitur illud in confirmatione nullum ius habuisse.

5 Nec est insistendum quòd in confirmationibus vtatur Episcopus verbo *conferimus*, magis enim rei substantia, quàm forma verborum est attendenda. ex quo enim Episcopus in istis prouisionibus interuenit, & nihilominus facit de nouo collationem, vt ab eiusdem informantibus prætenditur, nó videtur hæc propriè dicenda collatio, quæ iam fuisset perfecta, nec alio esset opus actu si in Capitulo ille tanquam Episcopus interfuisset, vnde per necesse infertur primum actum collationem, secundum verò confirmationem existere.

6 Nec releuat in dd. electionibus ordinarium primum in sedendo locum obtinere consueuisse, & sic inferri ipsum in Capitulo vti talem interuenire, & consequenter votum qualificatum habere debere. nam vltra quòd in Episcopi honorem Canonici possunt illum Decano præferre, etiam quòd in Capitulo non tanquam Prælatus interuenit, respondetur nihilominus ad dignoscendum an quis vti Episcopus vel Canonicus votum dederit circumstantias esse attendendas. Abb *in cap. scriptum numer*. 6. *ad fin. vers. ex varijs autem circumstantiis, de elect*. Felin. *in cap. pastoralis numer*. 9. *vers. & subdit, de rescript*. Silu. *de benef*. 2. *part. quæst*. 17. *num*. 4. *& seq*.

7 In casu autem nostro vrgentissima adest coniectura, per quam ordinarium in Capitulo ad instar Canonici esse colligitur, cùm post electionem ab eodem & Capitulo factam ipse solus eam confirmet, quod facere non valeret, si tanquam Episcopus interfuisset, ex alleg.

8 Non obstat eundem ordinarium in electionibus maiorum beneficiorum vti talem interuenire, & per consequens idem esse dicendum in istis minoribus. diuersa enim vrget ratio, cùm Episcopus absque alia confirmatione dicta maiora beneficia conferat, quod secus accidit in istis minoribus, ex deductis, &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Tullen. sponsalium. Veneris 18. *Iunij* 1618.

ARGVMENTVM.

Sponsalia probantur per traditionem annuli, & siue iurata, siue non iurata effectuanda sunt per contractum matrimonij, nisi ex rationabili causa Iudicis arbitrio recedatur.

SVMMARIVM.

Subscriptio importat ad probationem eorum, quæ subscripta sunt, num. 1.

Sponsalia probantur annuli traditione, ibid.

Actus præsumitur factus in vim præcedentis tituli, ibid.

Sponsalia contracta, siue iurata, siue non, sub exequutionis pœna veniunt per contractum matrimonij effectuanda, ibid. in fine. declara nisi ex aliqua rationabili causa arbitrio iudicis recedere liceat, num. 3.

Testes de auditu à principali habente interesse in causa nihil probant, num. 4.

Metus non probatur per testes de auditu à metu passo, ibidem.

DECISIO DCLXVI.

Franciscus Bicart cùm sponsalia de futuro cum quadam Anna contraxisset, ipsam pro matrimonij effectuatione coram ordinario conuenit, à quo sententiam obtinuit, & causa in gradu appellationis in Rota coram me introducta, dubitaui an constaret de huiusmodi sponsalibus quæ essent effectuanda, & fuit affirmatiuè responsum. 1

Hæc enim benè probantur ex apocha ab ipsis sponsis subscripta, quæ importat illorum approbationem. Bart. *in l. quæ dotes, in fine. ff. solut. matrim.* Alex. *consil*. 147. *num*. 3. *&* 4. *lib*. 2. Decian. *consil*. 29. *numero* 30. *&* 31. *lib*. 2. Surd. *decis*. 137. *numer*. 3. accedente præsertim annuli traditione, hinc inde post dictam subscriptionem subsequuta, quæ pariter eandem sponsalium approbationem arguit. Et licèt in responsione ad probationes hæc sponsa negauerit se annulum intuitu matrimonij tradidisse, quoniam tamen ipsa fatetur huiusmodi traditionem in continenti post Capitulorum subscriptionem fuisse subsequutam, satis ea facta censetur in sponsalium executionem, cùm actus in vim tituli procedentis factus præsumatur. *l. quedam mulier. ff. de rei vendicat. l*. 2. *C. de acquir. possess*. Aym. *consil*. 158. *numer*. 13. Cephal. *consil*. 272. *numer*. 114. *lib* 2. Gabr. *consilio* 178. *numer*. 17. *lib*. 2. Menoch. *de præsumpt. lib*. 6. *præsumpt*. 67. *part*. 2. & potius ex causa licita sponsalium, quàm amoris illicita, ex allegatis per Alciat. *de præsumpt. reg*. 1. *præsumpt*. 29. *in fine*. Contracta verò sponsalia siue iurata, siue non iurata, sub exequutionis pœna veniunt per matrimonij contractum effectuanda. *cap. sciuisse, & cap. ex litteris il* 2. *de sponsalibus*. Felyn. *in cap*. 1. *numer*. 12. *de pactis*, Seraphin. *decis*. 1112. *numero* 1. 2

Et quamuis interdum ab hac regula ex aliqua rationabili causa Iudicis arbitrio recedatur, vt per Seraphin. *decis*. 1112. *numer*. 4. *& decis*. 1258 Rota *decisione* 497. *part*. 1. *diuersor*. Nulla tamen hic adesse videtur causa quæ matrimonium possit excludere. Et primò non releuat sponsum non fuisse prouisum de quodam officio, iuxta promissionem per sponsæ patrem illi factam: vt enim in capitulis matrimonialibus legitur, necessarium non fuit ante matrimonium istam promissionem adimpleri, quæ debebat ante illud, vel paulo pòst executioni demandari. Vnde sub tali prætextu reuocanda non est matrimonij effectuatio, cùm adhoc promissoris mora non appareat, & hoc tanto magis dicendum videtur, quia talis promissio facta fuit per sponsæ patrem, qui simul cum filia colludere posset in matrimonij præiudicium. 3

Non obstat Annam dicta capitula per metum subscripsisse. Nam testes ad hoc inducti, solùm de auditu ab ipsa Anna deponunt, vnde nihil probant. Bald. *consil*. 406. *circa med. versic. Item quia lib*. 4. Alexand. *consil*. 112. *numer*. 13. *lib*. 6. Dec. *consil*. 82. *numero* 3. & eodem modo respondetur exceptioni de quadam Francisci consanguinea accusata de sortilegio, cùm illa pariter non probetur. Et denique non 4

 obstant

obstant verba per Franciscum prolata, videlicet ducturum esse Annam in vxorem, vel Diabolum eundem habiturum. Hæc enim odium non concludunt, itaut ex isto capite locus esse possit dissolutioni sponsalium, sed potiùs magnum indicant amorem, quo Franciscus dictam Annam prosequebatur, &c.

R. P. D. VEROSPIO.

Ciuitaten. decimarum. Veneris 18. *Iunij* 1618.

ARGVMENTVM.

Decimæ quando debeantur Rectoribus Ecclesiarum, & quando Episcopo, & quando etiam ipse Episcopus ad participationem decimarum possit laicos admittere.

SVMMARIVM.

Decima de iure communi debentur Rectoribus Ecclesiarum existentium intra limites parochiæ, num. 2.

Decima solui debent etiam dimidijs portionarijs qui in Ecclesia parochiali deseruiunt, num. 3.

Decima de iure communi spectant ad solum Episcopum quando in eius diœcesi non sunt distinctæ parochia numero 4 *&* 5. *vbi tamen quòd illo casu potest Episcopus alios admittere ad participationem decimarum.*

Negligentia exigendi decimas, negligenti non præiudicat quando agitur de modica quantitate, num. 7.

Decimarum obligatio Rectori, seu Episcopo debita non mutatur per mutationem seminis, num. 8.

Decimis Ecclesiæ debitis non præiudicatur per acquiescentiam Episcopi, seu Rectoris, num. 9.

DECISIO DCLXVII.

1 POst mandatum de manutenendo concessum Episcopo Ciuitaten. & Rectori oppidi Sancti Felicis, ac aliis consortibus in quasi possessione decimas exigendi de oleo, quod in terris surrogatis percipitur, vel in quibus frumentum & alij fructus decimatorij colligebantur, cùm successiuè à prætensis huiusmodi decimæ à die motæ litis peterentur, ipsis tantùm informantibus fuit resolutum eas deberi.

2 Nam aut in illa diœcesi sunt distinctæ parochiæ, & tunc residet cura penes Rectores oppidi Sancti Felicis, qui de iure communi fundatam habent intentionem respectu omnium decimarum, intra suæ parochiæ limites existentium, *cap. quoniam à nobis. cap. cùm contingat*, vbi gloss. *in verb. de iure communi, de decimis. cap. ad decimas, de restit. spoliat. in* 6. *cap. statuimus* 26. *quæst.* 1. Rebuff. *eod. tract. quæst.* 7. *num.* 4. & fuit dictum in Hispaleñ. iuris nominandi 4. Iulij 1612. & in Comeñ. decimarum 27 Nouembris 1606. coram Reuerendissimo D. meo Damasceno.

3 Et vlteriùs cum Rectore concurrunt etiam dimidij portionarij, qui titulum habent in eadem Ecclesia parochiali, eique deseruiunt. Cardin. Seraphin. *decisione* 899. *numer.* 3. *&* *decis. seq* Caputaq. *decisione* 306. *num.* 3. *&* 4. *part.* 3. Gonzal. *super reg.* 8. *gloss.* 6. *num.* 88. *vers. ad etiam.*

4 Si verò parochiæ non sunt distinctæ, tunc solus Episcopus dicitur totius diœcesis vniuersalis parochus, & ei propterea debentur decimæ. *c. fin.* vbi gloss. *de paroch. c.* 1. 16. *q.* 1. *c. quoniam. & c. cùm contingat*, vbi Doct. *de decim.* Rebuff. *eod. tit. quæst.* 7 *n.* 9. Guidop. *decis.* 135. Rot. *decis.* 109. *num.* 5. *part.* 2. *diuers.* & fuit dictum in causa Cumaten. decimarum 4. Decembris 1592. corā Gipsio.

5 Ex dicto autem Episcopi, Rectoris & beneficiarorum iure debet pariter iuuari D. Albæ Dux. vbi enim sunt in causa qui de iure communi fundatam habent intentionem, & alios ad participandum admittunt, sic admissis eadem iuris assistentia suffragatur. Seraph. *decis.* 908. *num.* 3. *&* 4. *&* *decis.* 899. *num.* 4.

6 Quod tanto magis dicendum videtur in casu nostro, cùm D. Dux ab incolis decimas immediatè non exigat, sed ipsi tantùm soluant Episcopo, Rectori ac beneficiatis, à quibus postea Dux portionem recipit sibi tangentem: vnde satis est ab incolis Episcopum & Rectorem non excludi, qui si postea Ducem ad participationem admittant, non inde infertur exactionem & ius ipsarum decimarum ad eosdem Episcopum & Rectorem non spectare. Seraphin. *d. decis.* 908. *num.* 4. & fuit dictum in Ilerdeñ. decimarum 13. Martij 1615. coram Reuerendissimo Domino meo Damasceno.

7 Non obstat ante motam litem incolas huiusmodi decimas soluere non consueuisse, quia tunc ille tanquam in modica quantitate negligebant, quæ negligentia post magnum oliuarum incrementum non præiudicat. Turrectem. *in cap. reuertimini num.* 11. *ad fin. vers. ad secundam* 16. *col.* 1. Rebuff. *de decimis quæst.* 16. *num.* 51. & fuit dictum in Sabinen. decimarum 9. & 27. Maij 1597. coram Gipsio, & in Concheñ. decimarum 1. Iulij 1591. & 5. Maij 1600. coram Illustrissimo D. Cardinali Pamphilio.

8 Præterea cùm reale & vniuersale sit decimandi ius Rectori & Episcopo competens, immutatio seminis immutare non valet obligationem prædij decimalis in fructibus subrogatis. *cap. cùm in sua*, vbi Ancharan. Anan. Abb. & cæteri Doctor. *de decim.* Abb. *consil.* 71. *vers.* 2. *principaliter & cæteri lib.* 2. Felin. *in cap. auditis, de præscript.* Couarr. *practicar. quæstion. cap.* 37. *num.* 5. Rebuff. *de decimis quæst.* 14. *num.* 18. Paris. *cons.* 73. *num.* 19. *lib.* 4. Silu. *de benefic. part.* 1. *quæst.* 7 *n.* 18. Bologn. *consil.* 29 *num.* 13. *& seq.* Ruin. *cons.* 142. *n.* 8. *lib.* 3. Cephal. *consil.* 418. *num.* 13. Seraph. *decis.* 1203.

9 Non obstant testes deponentes ex certis solummodo fructibus decimas erogari. nam illi non deponunt ex aliis fructibus eas petitas & denegatas fuisse, cum Episcopi & Rectoris acquiescentia, vt requiritur ad effectum inferendi præiudicium Ecclesiæ, cui decima debetur. Alex. *consil.* 136. *num.* 19. *& seq. lib.* 2. Seraphin. *decis.* 1102. *num.* 8. & fuit dictum in Valen. decimarum 15. Septembris 1604 coram R. Attrebaten.

R. P. D. VBALDO.

Firmana legitima. Lunæ 22. *Iunij* 1618.

ARGVMENTVM.

Creditum dotis filiarum per aditionem hæreditatis ab ipsis factam confunditur siue facto inuentario, siue non, saltem pro rata emolumenti hæreditatis.

SVMMARIVM.

Dotes detrahendæ sunt de tota hæreditate, ante detractionem legitimæ, num. 1.

Creditum etiam dotis extinguitur per aditionem hæreditatis, in qua creditor hæres est institutus, quia per aditionem actiones videntur confusæ, num. 2.

Inuentarium tutelare factum à tutore quando per indicē fuit decreta administratio non potest deseruire pro inuentario hæreditario, nisi cum cautela adhibita vtriusque inuentarij, num. 3.

Inuen

Inuentarium est nullum, nisi sit confectum intra spatium à statuto requisitum post aditionem hæreditatis, num. 4.
Inuentarium etiam legitime factum non impedit quominus actiones creditoris instituti hæredis confundantur pro rata emolumenti, & quatenus est in hæreditate, numero 5.
Statutum ad fauorem masculorum factum non debet in eorum odium retorqueri, num. 6.

DECISIO DCLXVIII.

1 Domini steterunt in decisis vltimo loco in hac causa 16. Februarij præteriti, ex rationibus tunc deductis: quæ autem in præsenti adducebantur contra prædictam decisionem, Dominis visa sunt extra punctum, & ideo non habenda in consideratione, & quoad decisionem, de qua agitur, licèt aliàs dicatur magis communis opinio, quòd dotes sint detrahendæ ante legitimam, ex allegatis in decisione.

2 Tamen dubitabant an in casu isto applicaretur, in quo filiæ sunt institutæ hæredes vniuersales, & filius masculus institutus est in rebus certis, & filiæ adierunt hæreditatem sine beneficio inuentarij. Ideo dato etiam quòd potuissent vti creditrices petere dotes tanquam æs alienum; tamen per aditionem actiones videntur confusæ, & extinctum prætensum creditum dotium, iuxta *l. debitori. C. de pact.* vbi Doctores, & firmatur in decisione.

3 Neque videbatur obstare inuentarium nuper exhibitum, quia illud fuit inuentarium tutelare à matre puellarum tutrice post sibi decretam à iudice administrationem in continenti confectam, quod regulariter non potest deseruire pro inuentario hæreditario. Bart. *in l. in ratione. §. quod vulgo, numer.* 8. & ibi Alexand. Herculan. & alij, *ff. ad l. Falcidiam*, & fuit consideratum in causa Bononien. de Bonsignotibus 14. Ianuarij 1613. coram R. P. D. meo Caualerio, nisi adhibita cautela solemnitatum vtriusque inuentarij, iuxta Cæpoll. *cautel.* 226. *incipient.* 2. *est inuentarium.* Guttier. *de tutel. part.* 2. *cap.* 1. *numero* 49. *versic. hu tamen, & num.* 109. quæ hic deesse videbatur.

4 Quia quoad solemnitates inuentarij hæreditarij de iure communi, iuxta *l. fin. & ibi* Ias. & alij, *C. de iure deliberan.* absolutè illæ deficiunt, & quoad solemnitates statuti Firmani dicebatur etiam non concurrere, cùm non fuerit confectum intra quindecim dies à die aditæ hæreditatis, prout statutum requirit. Vltra quòd non datur vllum instrumentum aditionis cum relatione ad inuentarium confectum, nec constat de vlla consuetudine conficiendi vnum tantùm innentarium, prout in his terminis considerat Bero. *consil.* 129. *numero* 8. *lib.* 2. Nec est facta mentio quòd pro pupillis hæredibus inuentarium fiat. Phanuc. *de inuentar.* 2. *part. numer.* 36. *versic. mihi videtur.*

5 Præterea dato etiam quòd Inuentarium suffragaretur; tamen non impediretur actionum confusio pro rata emolumenti, & quatenus esset in hæreditate. Phanuc. *de inuentario part.* 5. *num.* 69. cum aliis per Surd. *consil.* 7. *num* 33. & 34. Hic autem deducta legitima filij masculi remanet in hæreditate, quod potest sufficere pro dotibus filiarum, iuxta formam statuti Firmani.

6 Placuit etiam aliis Dominis aliud fundamentum decisionis comprobatum ex consil. Gabr. 20. *numero* 78. *& seqq. lib.* 2. præsertim attendendam rationem per eum deductam, quòd non debet statutum in masculorum fauorem factum in eorum odium & præiudicium retorqueri, vt latiùs in decisione, à qua Domini recedere noluerunt, &c. Et ita fuit conclusum, &c.

R. P. D. CAVALERIO.

Tullen. sponsalium. Lunæ 25. *Iunij* 1618.

ARGVMENTVM.

Matrimonij sponsalia sine patris consensu nunquid fieri possint, statuto hoc prohibente, &c.

SVMMARIVM.

Matrimonij sponsalia sine patris consensu nunquid fieri possint, statuto hoc prohibente, & nunquid tale statutum valeat, num. 1. *& per tot.*
Sponsalia reuocari possunt à muliere propter comminatam sibi a patre exhæredationem, num. 2.
Sponsalia contracta sine iuramento mulier seruare non cogitur, num. 3.

DECISIO DCLXIX.

Contra decisionem aliàs super hoc eodem articulo factam die 4. Decembris præteriti opponebatur, puellam non habuisse iustam causam recedendi à sponsalibus ob comminationem sibi factam à parentibus de ipsam exhæredando, si contra ipsorum voluntatem nupsisset, ex statuto Lotharingiæ, quia tale statutum non habet locum, si filiifam. post 20. ann. completum requisiuerint consensum à parentibus, & illi fuerit denegatus, vt in alio statuto cauetur. Vltra quòd tale statutum erat inualidum tanquam impediens libertatem matrimonij contra dispositionem Conc. Trid. quod in ciuitate Tullen. in specie fuit acceptatum. 1

Sed informantes pro puella respondebant statutum hoc aliàs in decisione fuisse habitum pro inualido, sed non propterea cessare dicebant iustam causam recedendi à sponsalibus resultantem ex comminatione exhæredationis facta per parentes, vt in puncto alias Rota habuit hanc causam pro releuanti ad recusationem implementi sponsalium in alia Tullen. matrimonij apud Cardin. Seraphin. *decis.* 1258. *num.* 2. vbi allegat decisionem in alia Tullen. matrimonij 13. Maij 1596. coram bon. mem. Penia. Præterea neque in omnem euentum probatæ fuerant qualitates requisitæ in alio statuto super ætate Margaritæ, & requisiti consensus à parentibus. 2

Demum visa fuerunt subsistere alia fundamenta decisionis, nempè aecersionis animi Margaritæ ab hoc matrimonio, quæ prosequendo litem per plures instantias asserebat velle potius sustinere censuras, quam contrahere. Et quia hæc sponsalia non erant iurata, quo casu mitiùs agitur, & Ecclesia abstinet a coactione. Abb. *in cap. requisiuit, in fin. de sponsal.* Gabr. *consil.* 186. *n.* 10. *& seq. lib.* 1. Card. Seraph. *decis.* 1112. & firmatum fuit in eadem decisione alias facta, à qua Domini noluerunt recedere. 3

R. P. D. REMBOLDO.

Bonon. iurispatronatus. Mercurij 4. *Iulij* 1618.

ARGVMENTVM.

De reuocatione attentatorum facta post præsentatam inhibitionem, siue iustam, siue iniustam,

iustam, & etiam quòd fuerit capta vacua possessio, & quando dicatur mixtus executor per clausulas in litteris appositas, de quibus in hac decisione.

SVMMARIVM.

Attentata in inhibitione iam præsentata reuocanda sunt, siue iusta, siue iniusta sit inhibitio, numer. 1. vbi præsertim in possessione post inhibitionem capta a gratiosè subrogato.

Possessio vacua post præsentatam inhibitionem capta reuocanda est tanquam attentata propter contemptum iudicis, num. 2.

Executor mixtus efficitur tenetúrque iudicis officium assumere, & partem citare, quando in litteris adest clausula, amoto quolibet illicito detentore, *vel clausula,* dummodo alteri non sit ius quæsitum, *num. 3.*

Subreptitia dicitur gratia quando tacita sunt qualitates, quæ Papam retraxissent à concessione gratiæ, vel saltim difficiliorem reddidissent à concessione gratiæ, vel saltim difficiliorem reddidissent, num. 4.

Attentata nunquid dicantur ea quæ post inhibitionem fiunt à tertio, num. 5.

DECISIO DCLXX.

1 Conclusum fuit pro informante possessionem, scilicet per Zannottum captam, esse attentatam, quia capta fuit post inhibitionem Rotalem tam Vincentio exequutori, quam etiam eidem Zannotto præsentatam, quæ siue iusta, siue iniusta, causat attentata. Verall. *decisione* 93. *part.* 2. Achill. *decisione* 29. *de appellationibus.* & in terminis possessionis captæ à gratiosè subrogato Lancellott. *de attentatis lite pendente part.* 2. *cap.* 4. *numer.* 433. *& de attentat. post inhibitionem, cap* 20. *limit.* 27. *numer.* 5. & fuit dictum in Toletana parochialis 26. Iunij 1609. coram R. P. D. meo Pamphilio.

2 Nec obstat quatenus diceretur dictam possessionem potuisse absque vitio attentatorum capi, eo quòd erat vacua, quia dato etiam quòd per apprehensionem dictæ possessionis ius partis læsum non sit, fuit tamen contemptus iudex, qui propterea potest ex officio dicta attentata reuocare. Lancellott. *dicto tract. de attentatis part.* 2. *cap.* 4. *numer.* 387. Rota *decisione* 10. *num.* 4. *versiculo, fuit igitur conclusum, vt lit. pend. in nouiss.*

3 Minus obstat quòd Vincentius non potuisset exequutionem litterarum Apostolicarum dicto Zannotto denegare absque incursu censurarum, cùm esset in eisdem litteris merus exequutor deputatus, quia vltra quòd in dictis litteris aderant clausulæ, videlicet, *dummodo alteri non sit ius quæsitum, & amoto quolibet illicito detentore,* quæ, vt fuit millies dictum, faciebat eum exequutorem mixtum, ita quòd tenebatur iudicis officium assumere, & citare partem, & ab eius decreto dabatur appellatio. Mohedan. *decis.* 7. *de restit. spoliator. num.* 5. Card. Seraphin. *decis.* 1056. *n.* 2. *&* 1471. *num.* 2. *& seq.*

4 Non cessat etiam dictus iudicis contemptus ex parte dicti Zannotti, qui & eo magis in dicta possessione abstinere se debuisset, quòd & subrogatio per eum in ius, & ad possessionem Pistorini obtenta subreptionis vitio non caret, quia scilicet ipse tacuit quòd dictus Pistorinus fuerit sub conditione prouisus, quod possessionem capere non possit, nisi sequuta Rotæ declaratione, quod de iurepatronatus non constaret, aliàs dicta prouisio pro non facta haberetur, & quòd eadem prouisio fuit per dictum Pistorinum cum dicta conditione, medio quoque eius iuramento, acceptata. Nam si hoc fuisset Papæ narratum, vel talem subrogationem non concessisset, vel saltem difficilius quod ad inducendum subreptionem sufficit. *cap. postulasti, de rescrips.* Cardin. Seraphin. *decis.* 19. *num* 2.

5 Et quia in omnem euentum dicta possessio non poterat per dictum Zannottum absque vitio attentatorum capi. Nam etsi ille esset tertius, quia tamen fuit prouisus per cessionem Pistorini collitigantis, non potuit possessionem citra vitium attentati capere, non minus atque illam Pistorinus citra idem vitium apprehendere non potuisset. Ægid. *decisione* 102. Rot. *decis.* 10. *numer.* 4. *& seq. vt lit. penden. in nouis,* quia vbi tertius causam habet à collitigante capiendo possessionem attentat. Lancellott. *de attentat. cap.* 3. *numero* 16. & fuit in puncto resolutum in Bracaren. parochialis de Padronello 11. Maij 1605. coram R. D. meo Damasceno, &c.

R. P. D. BVRATTO.

Romana tutelæ. Mercurij 4. Iulij 1618.

ARGVMENTVM.

Tutor qui non administrauit non potest conueniri pro gestis per contutorem finita tutela, sed tantùm illa durante, tutorésque plures, si fuerint in testamento relicti cum clausula *quòd simul, & coniunctim,* &c vno mortuo, an quoad omnes tutela expirauerit.

SVMMARIVM.

Tutor vnus ex pluribus non potest alteri administrationem in solidum inhibere ipso nolente, vel non valente administrare, num. 1.

Tutela finitur per mortem tutoris, ibid.

Tutor qui non administrauit, non potest conueniri pro gestis pro contutorem finita tutela, sed tantùm illa durante, num. 2.

Suspicionis causa propter metum dilapidationis, vt iustificata dicatur quæ requirantur remissiuè, num. 3. & 4.

Tutores plures si fuerint in testamento relicti cum clausula quòd simul & coniunctim, *&c. vno mortuo, an quoad omnes tutela expirauerit, num. 5. & 6. vbi etiam quid si fuerint tutores relicti cum clausula quòd vnus non possit sine alio administrare.*

DECISIO DCLXXI.

1 Censuerunt Domini inhibitionem ad instantiam q. Benedicti, vnius ex tribus tutoribus testamentariis relictis per q. Ioan. Antonium eius filiis pupillis directam Bancherfis, & aliis de non soluendo aliquam pecuniarum quantitatem Ioan. Baptistæ fratri testatoris & contutori, esse reuocandam. Fuit enim temporalis, durante videlicet vita Benedicti, qui illa obtinuit, quod patet, tum ex verbis ipsius inhibitionis, ibi, *ne audeant sine eius consensu*; tum inspecta dispositione iuris, à quo etiam regulan. Quia vnus ex pluribus tutoribus non potest alteri administrationem insolidum inhibere ipso nolente, vel non volente administrare. *l.* 1. *& ibi gloss. in verbo noluerit, C. si ex pluribus tutor.* Voluntas verò & potentia quæ erant fundamentum ac causa inhibitionis, defecerunt quoad Benedictum per eius mortem, per quam tutela finitur.

finitur. *l. nihil finita. ff. de tut. & rati distr. §. simili modo. Instit. quib. mod. tutel. finitur.* consequenter & ipsa inhibitio. Lancellott. *de attentat. in præfat. numer.* 520. & 521.

2 Defecit præterea etiam interesse, tam eiusdem Benedicti, quàm ipsius hæredum, quos certum est de gestis, vel gerendis, & pecuniis exactis vel exigendis post mortē dicti Benedicti non teneri, iuxta *l. fin. C. de priuat. tutel. l. Dini.* 32 *ff. de administr. tut.* Aldobrandin. §. 1. *num.* 35. *versic. limit. Instit. de sat. tut.* Grat. *discept. forens.* 66. *num.* 49. & propterea inhibitio venit reuocanda. *l. tutor.* 49. vbi Abb. *num.* 2. *ff de minor.* Neui. *de fideicom. cap.* 19. *num.* 67. Rota in Marsicana iurisdictionis 6. Aprilis 1601. coram Corduba.

3 Et hic quoque cessauit secunda causa inhibitionis ibi expressa, videlicet metus dilapidationis ac dissipationis, quæ post mortem dicti Benedicti illa amplius in periculum ac damnum ipsius hæredum cedere non poterat, ex prædictis. Vltra quòd nec aliqua fuit iustificata causa dilapidationis suspicionis, iuxta requisita per gloss. *in l. si fideiussor. §. fin. in verbo officium. ff. qui satisd. cogantur.* & Gayl *lib.* 1. *obseruat* 148. *num.* 7.

4 Immò nec vlla penitus super illa apparet adhibita cognitio, prout requirebatur. Bald. *in d. §. fin.* & latè per Rot. in ciuitatis Castelli, seu Romana sequestri 30. Martij, & 15. Iunij 1615. coram me, quæ tanto magis necessaria videbatur, cùm ipse Ioannes Baptista fuerit pro idoneo approbatus, nedum à testatore, qui illum solum expressè deputauit administrationi Fundaci Pannorum, sed etiam ab eodemmet Benedicto, qui ab illo tanquam idoneo promissore releuatione indemnitatis in forma Cameræ recepit absque vlla requisitione fideiussionis, vel alterius maioris securitatis, vt ex instrumento in summario de Roberiis *num.* 3.

Ex quibus fuit responsum inhibitionem esse moderandam; an autem pecuniæ sint consignandæ eidem Ioan. Baptistæ, pendet à resolutione articuli aliàs sub die 16. Decembris 1616. propositi, & non resoluti, an tutela per mortem Magdalenæ matris, & vnius ex tribus tutoribus pupillorum à testatore constitutis, cum clausula, *simul & coniunctim*, expirauerit quoad omnes, prout effectiuè concludendum videretur, si dicta clausula æquipolleret illi, quòd vnus non possit sine alio administrare, in qua sic tenuit *gloss. vltima in cap. final. de testib. in* 6. & Bald. dicens hanc esse veriorem, *consilio* 308. *num.* 1. *in fine, & consil.* 32. *num.* 2. *lib.* 2. *& in l. cum magnatum, numer.* 2. *versic. Sed quid in pluribus. C. quando prouoc. non est necesse*, cum allegatis in alia positione. Et hoc casu esset quidem moderandum, nihilominus vti obtenta à dicto Benedicto post obitum dictæ Magdalenæ, & sic post finitam tutelam, etiam quoad ipsum; eadem tamen ratione non posset fieri consignatio dictarum pecuniarum Ioannis Baptistæ, non ampliùs tutori, absque noua illius disputatione. 5

Si verò vel ex eo, quia dictæ clausulæ non æquipatentur, vel ex alia ratione concludendum sit tutelam post mortem Magdalenæ non expirasse quoad omnes, tunc non solùm veniret reuocanda inhibitio iuxta præsentem resolutionem, sed etiam pecuniæ essent consignandæ dicto Ioan. Baptistæ vti vero & legitimo administratori. Quod tamen tanquam ab hodierna disputatione seiunctum indecisum DD. reliquerunt, & tamen pro moderatione inhibitionis responderunt vt suprà, &c. 6

FINIS PARTIS SECVNDÆ.

INDEX

INDEX

Rerum, verborum, & ſententiarum, quæ in hac ſecunda parte deciſionum Rotæ Romanæ continentur.

Prior numerus deciſionem, poſterior eiuſdem deciſionis ſectionem margini adſcriptam denotat: vbi autem vnus ſolus eſt numerus, intelligitur eſſe marginalis proximè prænotatæ deciſionis.

A

ABBAS nunquid poſſit electum in Priorem remouere, vel non admittere. 112,2

Abbas eſt caput monaſterij, & penes ipſum reſidet omnis monaſterij poteſtas, omnéſque officiales tenentur ipſi obedire. 3

Abbas monaſterij clauſtralis nunquid ligetur ſtatuto monaſterij. 5

Abbas non poteſt diſpenſare cum Monacho, vt teneat peculium vt proprium, ſed tantùm quoad adminiſtrationem. 246. ante finem.
Vbi idem in penſione.

Abbas poteſt Priorem electum, ſi voluerit, non ſolùm non confirmare, & eius electionem non admittere, ſed etiam iam electum, & admiſſum ad ſui nutum remouere. 329,1

Ablatum verbum, importat ablationem, inuito eo, à quo res auferetur. 453,7

Abſenti Notarius ſtipulari poteſt, & facta ſtipulatio valet. 373,34

Abſolutio petenda eſt à iuramento etiam à ſtatuto præſumpto per dolum, & metum extorto. 46,1

Abſolutio à iuramento non ſuffragatur poſt incurſum periurium. 2

Abſolutio ab vno iuramento non ſuffragatur quando in contractu adſunt plura iuramenta. 3

Abſolutio ab excommunicatione, & periurio incurſo propter alienationem rei Eccleſiaſticæ vt abſoluto ſuffragetur quid continere debeat. 47,1

Abſolutio ab excommunicatione propter alienatas res Eccleſiaſticas conditionalis non purificata conditione non ſuffragatur. 2

Abſolutio à iuramento non ſuffragatur poſt incurſum periurium. 54,3

Abſolutio iuramenti, v. *Iuramentum.*

Abſolutio ab excommunicatione vigore Cruciatæ non iuuatur, niſi poſt iuſtam ſatisfactionem, & in foro conſcientiæ tantùm. declara vt 639,2

Abſolutio ab excommunicatione quoad forum conſcientiæ tantum operatur, vt abſolutus diuina ſacramenta percipere poſſit. ibid.

Abundans cautela non nocet, ſed præcedentem actum magis ſuſtinere facit. 60,2. in fin.

Abundans cautela non nocet. 144,10. & 456,5

Acceptatio diſpoſitionis reſtatoris reſultat ex poſſeſſione bonorum illius, quia plus eſt factis, quàm verbis mentem declarare, nec requiritur acceptatio expreſſa. 230,14

Acceptans legatum intelligitur illud acceptare cum omnibus ſuis qualitatibus. 287,4

Acceptatio cum conditione in partibus fauorabilibus tantùm, conditio illa declarat animum contrarium, donec conſtiterit acceptationem eſſe fauorabilem. 388,11

Acceptilatio an, & quando habeat vim liberationis, & ſolutionis, & de materia. 373,39 & ſeqq.

Acceptilatio vni facta non prodeſt alteri, quando duo ſunt obligati ad vnum, & idem, niſi fuerint obligati, vt duo rei.
Declara vt 40

Acceptilatione, quæ eſt liberatio quædam ciuilis, tollitur obligatio inducta verbis, non tamen tollitur obligatio inducta re, vel de iure gentium. 18,39. & ſeqq. vbi alia ad materiam.

Acceptilatio facta ad fauorem vnius debitoris, liberat omnes alios debendi reos. 53,

Acceſſorio corruēte, nō corruit principale decl. vt 233,3

Accidens ſine ſubiecto eſſe non poteſt. 530,2

Accuſator non probando accuſationem præſumitur in dolo. 509,3
Vbi quòd hoc fallit in officiali, qui ſollicitudine ſui officij, & non odio accuſati accuſare præſumitur.

Acta, & proceſſus informatiuus in iudicio criminali non probat in ciuili. 90,6

Acta iudicialia probantur per partis confeſſionē. 157,4

Acta, & proceſſus præſumi integros, niſi cōtrarium probetur. 219,1

Acta tranſportata ſufficit quòd ſint extracta à Notario qui ſe de illis rogauit. 3

Actorum transportatio integra facienda est, tam ex dispositione S. Concilij, quàm de iure communi. 278,2
Actorum transportatio non est facienda si acta non respiciant merita illius causæ, de qua agitur 3
Actorum transportario non est facienda quando causa est diuersa, & qnando causa dicatur diuersa. 4
Actorum transportatio verbalis, & generalis habetur pro reali, absque alia adnotatione, trāsportationibus, quando sic in aliquo tribunali adest stylus. 379,2
Actorum transportatio præsumitur realis ex cursu temporis duorum annorum. 5
Actorum transportatio censetur probata per attestationem Notarij. 6
Actorum transportatio facta ab vna parte, si altera pars citata fuerit negligens in transportandis iuribus suis, sententia non redditur nulla. 7
Actorum transportatio non est necessaria, nisi constet de productione actorum, in tantum quòd non sufficit verbalis productio. 577,3
Actorum transportatio facienda vigore Concilij Tridentini non intrat in materia profana. ibid.
Acta transportare tenetur is qui vult confirmationem sententiæ. ibid.
Actorum transportatio præsumitur integrè facta. 635,1
Acta primæ instantiæ nunquid transportanda sint, & à quo. 2.& 3
Actorum editio spectat ad officium, & authoritatem Notariorum. 648,3
Actio spolij non comperit ei qui possessionem spoliantis approbauit. 261,5
Actio semel perempta quando reuiuiscat. 373, 24. & seqq.
Actiones perpetuæ per decursum 30. vel 40. annorum, præscribuntur, etiamsi habeant verba importantia infinitatem. 396,5
Amplia vt 7
Actio extincta caret effectu. 402,2
Actio petitionis hæreditatis potest diuidi pro portionibus hæreditariis. 431,3
Actio fideicommissi præscribitur per annos 30. 645,6
Actoris ex cuius persona iudicium metiendum est, intentio ex libello deprehenditur. 83,3
Actore non probante reus absoluitur. 428, 2. & 535. vers. quilibet enim reus.
Actus attribuitur ordinanti, non autem exequenti. 35,4
Actus ostenditur talis qualis à faciente denominatur. 60,2
Actum confirmans nullum dicitur de nouo facere. 60,4. in fin.
Actuum pluralitas præsumitur ex depositione testium singulariter in probatione possessionis. 73,6
Actus sequutus censetur factus ex titulo, & causa præcedenti. 117,1.ad med.
Actus quilibet semper præsumitur legitimè factus, præsertim ad excludendum delictum. ibid.in fine.
Actus iurisdictionales facti post litem motam, dicuntur attentati. 126,2.in fin.
Actus præsumitur factus ex prætenso titulo præambulo. 151,5
Actus, seu contractus inter contrahentes validus, potest esse nullus in præiudicium tertij, sic & contractus potest in odium, & damnum contrahentium, non autem in eorum fauorem si factus est contra dispositionem legis, vel statuti. 173,5
Actus factus contra prohibitionem statuti est nullus quando statutum vlteriùs procedit annullando actum. 178,2
Actus quilibet præsumitur factus in vim præcedentis tituli. 182,1.in fin.
Actus vnicus sequuto effectu sufficit ad constituendum quē in quasi possessione exigendi annuum redditum. 201,5
Actus vitiatur defectu causæ finalis. 215,3
Actus indiuiduus non potest vnam partem includere, & alteram excludere. 216,2
Actus non operatur vltra agentis intentionem. 236,1
Actum quem quis impugnat pro se allegare non potest. 244,2
Actus semper præsumitur fieri voluisse per agentem, se conformando cum consuetudine patriæ & loci vbi agitur. 311,9. declara vt 10
Actus non potest operari vltra agentis intentionem. 351,7
Actus ad validitatem præsumuntur interuenisse omnes solemnitates requisitæ ad illum actum. 360,9
Declara vt 10
Actum facere quis præsumitur, prout sibi est vtilius. 364,5
Hoc tamen procedit in dubio, & in actibus æquiuocis, secus in claris, quia in claris non intrat præsumptio, sed veritas in fine. ibid.
Actus agentium non operantur vltra eorum intentionem. 375,15.declara vt 48
Actus naturalis fortior est ad acquirendum, quàm ciuilis. 18.in fin.
Actuum correspectiuitas facit censeri, vt vnus sine alio factus non fuisset. 389,6
Actus possessorius antiquus probatur per antiquam consuetudinem, per publicam vocem, & famam, quia leuiori probatione indiget. 400,2
Actus si est facultatiuus, per mille actus non acquiritur possessio. 3. declara vt 4
Actus facultatiuus de sui natura non censetur facultatiuus siue voluntatius, quoties aliunde docetur quòd sit coactiuus. ibid.
Actus possessorij inferentes ad titulum, benè possunt per testes videri, & de illis ipsi deponere. 5
Actus contrarij, quoties de illis constat, præsumuntur facti in conformitatem iurium. 6
Actum quem quis impugnat, impugnatum etiam ab aduersa parte allegari quis potest. 409,9
Actus positiui probant animum conductoris, quòd nolit continuare locationem. 480,3
Actum prohibitum faciens quem putabat permissum, non punitur. 489,3
Actus facti per procuratorem ratificatio habet vim mandati. 524,4
Actus per exequutorem in dubio præsumitur legitimè factus. 577,4
Actum quem quis impugnat, pro se allegare non potest. declara vt 590,3.& 633.3
Actum quem quis impugnat, pro se allegare non potest. 607,5
Actus qui non habet effectum, perinde habendus est, ac si factus non fuisset. 623,5.& 6
Actus quilibet præsumitur gestus in exequutionem præcedentis contractus. 636,2
Actus præsumitur gestus eo modo, quo agenti vtilior est. 643,4
Actus in dubio gestus præsumitur eo modo quo validus reputetur. ibid.
Actus subsequens censetur factus in exequutionem eorum quæ perseuerant. 647.in fine.
Actus præsumitur factus in vim præcedētis tituli. 666,2
Aditio hæreditatis dicitur inducta ex actu differēti. 77,2
Aditio hæreditatis inducitur ex actibus gestis pro hærede. 2. Vbi puta, ex rogationibus bonorum hæreditariorum, præsertim quando bona locantur vt propria locatoris.

... censetur probata per locationem bonorum, etiam qui locans ... 127,4
Aditio ... per locationem bonorum hæreditati ... in ... præsertim quando ... locatori ... est esse damnosa ibid.
Aditio ... non præsumitur, ideo probanda est. 199,
Aditio ... censetur probata ex exactione pecuniarum ... citatori debitarum. 644,3
Adiudicationes in solutum, diversæ, & diverso tempore factæ de pluribus rebus, non coniunguntur ad probationem excessiuitatis, quia tot sunt, quot res ipsæ. 518,2
Adiudicatio in solutum sustinetur etiam quòd res sit maioris valoris, quàm creditum, sed tenetur ad restitutionem eius quod superest. 3
Administrationis ... er produci debet in iudicio, aliter sine eo ratio reddi non potest. 130,5
Administratio Capellarum Ecclesiæ Cathedralis spectat ad Episcopum vnà cum Capitulo. 455,4
Administrator non dicitur dominus rerum, quas administrat. 127,3
Administrator condemnari non potest, nisi facto calculo, & liquidatione eorum, in quibus est debitor. 130,3.& 4
Administrator ... ratione non dicitur debitor, nisi computo ... 149,2.& 3
Declara vt ibid.
Administrator nunquid ... defectu ... in libro administrationis aliquas partes ad ... quæ in inuentario adnotata ... 3
Administrator semel absolutus ... non ... molestari amplius. 4
Administrator regulariter non potest conueniri ad certam summam ante reddi... rationem administrationis. 150,1
Administrator nunquid ante redditam administrationem possit conueniri actione ... 158,3
Administrator si non descripsit in inuentario capsas clusas in hæreditate repertas, in dubio capsæ præsumuntur fuisse vacuæ, & in nihilo tenetur. 256,2
Administrator qui semel reddidit rationem, & quitantiam generalem reportauit, non potest amplius cogi ad reddendum rationem eiusdem administrationis. 257,2
Administrator non solùm tenetur reddere rationem suæ administrationis, sed etiam reliqua restituere. ibid.
Administratori liberatio redditionis rationum legata à testatore, censetur remissa quælibet computorum redditio vsque ad dolum præsumptum. 409,2
Administrator censetur omnia gerere de voluntate illius quem administratorem proposuit. 633,2.in fin.
Administratori legatum liberationis redditionis rationum à testatore factum sub verbis amplissimis extenditur tantùm vt ipse administrator conueniri non possit ad ea, quæ tenetur actione personali; secus ad ea, quæ tenetur actione in rem. 650,1.& 2
Vbi ampliatur hæc conclusio.
Administratori liberatio redditionis rationum à testatore facta cum donatione eius in quo administrator esset debitor tam in pecuniis, quàm in redditibus perceptis, & exactis, ad quæ trahatur. 2
Adulterium probatur testibus depoonentibus de actibus & circumstantiis propinquis, & aliis, de quibus 49,3
Adulterium probatur coniecturis. ibid.
Adulterium est sufficiens causa separationis thori. 7
Aduocati non solent facere quitantias de honorariis ipsis datis. 569,1

Affines dicuntur cognati viri, & vxoris ex ipsorum nuptiis omnino... 174,10
Ægidiana non intrat ... quando ... est iniusta. 1 2,4
Ægidiana non intrat stante nullitate, vel iniustitia sententiæ. 150,1.in fin.
Ægidianæ locus non est quando actor sine actione egit. 158,1
Ægidiana non intrat, & appellare licet à sententia, quæ continet mixturam. declara vt 3, 1,5
Ægidiana an intret nec ne, videndum est an sit Intentatum petitorium, vel possessorium. ib. Vbi quando dicatur intentatum possessorium, & quando petitoriū.
Ægidianæ an locus sit quando fuit data immissio super bonis emphyteoticis. 9
Æqualitas inter fratres seruanda est. 166,4
Æstimi liber probat contra describere facientē. 122,3
Æstimatio & valor bonorū probatur per peritos. 127,1
Æstimatio, & valor bonorum fieri debet habita ratione qualitatis, pulchritudinis, & dignitatis tetratum 4.ante fin.
Æstimatio de communi partium consensu facta, est modus receptissimus probandi verum valorem bonorum. 475,2
Æstimatio bonorum sub qua debent ipsa bona consignari, inducit emptionem, & venditionem. ... 5,5
Ætatis minutis defectus In compromisso quando attendendus. 133,5. vers. alia nullitas.
Ætas legitima probatur ex fide Baptismatis. 313,1
Ætas probatur ex libro baptizatorum Parochiæ 532,1
Ætas in testibus probatur eorum assertione. 645,14
Ætas probatur per assertionem matris. ibid.
Agnationis, & cognationis ... sublata, coniuncti in pari gradu pro æquali portione defuncto succedunt, n.1.in capita, & non in stirpes. 196,2
Agnatorum appellatio capi potest in genere, & in specie ... pta quos ... dat, ... quos in specie. ... 4, & 5. & seqq.
Agnatorū appellatione an ... & ... descendentes per ... inum ... xum ... an verò solùm transmittentes per ... eam ... ibi ... & seqq.
Agnati dicuntur ... 124,10
Agnatorum appellatione ... o testator discretiuè loquutus ... & ... gnatis. declara vt 28
Agnatorum appellatione nunquid ... filij foeminarum communem loquendi ... 2a
Agnatorum appellatione nunquid ... filij ex secundis nuptiis procreati. 1 4,1:3.24.25.& 26
Alea emptio quando facta ... 685,1
Alere se aliunde quòd quis non possit non consideratur an habeat bona quæ vendere possit, ... habeat prouentus ex quibus ali possit. ... 6
Alendi onus mutte illius cui alimenta debentur ... tur. 64 ... 8
Alienatio Ecclesiasticarum rerum requirit solemnitates, & iustam causam, nec vnam sine altera sufficit. 56,11
Alienatio ad hoc vt in fraudem creditorum facta censeatur, requiritur scientia dantis, & recipientis quòd bona debitoris non sufficiunt creditoribus ... 163,2
Alienans rem communem ante diuisionem ... committit. 182,6
Alienari prohibita non possunt per ... nari ad computum legitimæ. 23, 8
Alienationis prohibitio facta à testatore operatur effectum suum respectiuè ad personas comprehensas tantùm, & non extendit dispositionem vltra voluntatem testatoris, nisi ut adiecta ratio vt bona conseruentur in familia. 26,45

Alienationis prohib[illegible] esse dupliciter, vel quia sit prohibita expressè ex conuentione, & ex pacto in contractu concessionis emphyteusis, vel quia sit prohibita a lege. 349,8

Alienationis permissio, & fideicommissum possunt esse simul, quia censetur vnum subordinatum alteri, & conditionaliter conceptum, si non alienauerit. 396,11

Alienatio in tantam summam facit probationem indubitatam valoris rei alienatæ, quia pretium conuentum in dubio præsumitur verum. 475,3

Donec de contrario appareat. 4

Alienatio rei dicitur necessaria, si facta est ab eo, qui alienatam rem retinere non potest. 457,3

Alienatione prohibita per testatorem sub pœna caducitatis, si fuerint bona alienata, intrat caducitas, & bona veniunt restituenda vocatis. 489,1

Declara vt 2

Alienatio facta contra dispositionem testatoris si habeat initium coactiuum, non inducit pœnam caducitatis. 8

Alienatio ex iusta causa nullam inducit contrauentionem, saltim excusat à pœna caducitatis. ibid.

Alienationis, & venditionis prohibitio non includit dispositionem in vltima voluntate. 543,5

Alienare prohibitus, v. *Prohibitus.*

Alimenta mulieri post mortem viri non volenti suam dotem conse[illegible] qui, debentur iuxta sui status qualitatem. [illegible]59,4

Alimenta debentur ab hæredibus mariti vxori ob non solutam dotem vigore statuti vrbis ad rationem septem cum dimidio pro quolibet centenario post motam ipsorum hæredum per iudicialem interpellationem. 10

[illegible] quòd n[illegible] necessaria interpellatio ad hoc [illegible] ex [illegible] dotalis [illegible]

Alimenta [illegible] iure actionis [illegible] iudicis officio non de[illegible] quando scilicet alendus [illegible] 2,3. & 4

Vbi [illegible] quòd post taxationem [illegible] facultas se alendi [illegible] idem est.

Alimenta non [illegible] qui dolo, aut culpa sua facit quominus illa habeat. 72,5

Alimentorum legatum debetur etiam quòd legatarius aliunde habeat vnde se alat. 6

Vbi etiam quòd hoc generaliter procedit vbicumque alimenta debentur iure actionis.

Alimenta non sunt præstanda Doctori Medicinæ, qui ex exercitio medendi potest se ipsum alere. 170,3

Alimenta non debentur de iure vbi quis aliunde viuere potest. 4

Alimenta [illegible] iure actionis non cessant ex eo quòd [illegible] industria se alere possit. 186,1

Alimenta [illegible] cessat per obitum alen[illegible]. 2

Alimenta quærenda ex propria industria, & labore sunt incerta, [illegible] non attendenda. 3

Alimenta [illegible] iure actionis soluenda sunt etiã quòd [illegible] habet, vnde se alere possit. 199,5

A[illegible] etiã extra domũ testatoris, quando [illegible] non potest in illa domo morari. 6

[illegible] exemplum iustæ causæ.

Alimenta [illegible] debent ab Ecclesia patrono pauperi, [illegible] probatione iurispatronatus, [illegible] superabundantia redditum Ecclesiæ. 201,1

Alimentorum promissio [illegible] ad dilationem solutionis debiti [illegible] usuraria, & ideo non sustinetur. 325,1

A[illegible] d[illegible] e[illegible] fuerit [illegible] esse correlatiua, [illegible] 2

D[illegible] ara vt 3

Alimenta taxari debent [illegible] debentur. 442,1

Alimenta & sumptus [illegible] debentur [illegible] eius paupertate, & præsumptione boni [illegible] 548,1

Alimentorum taxatio & æstimatio [illegible] iudicis arbitrio remissa est [illegible] personæ qualitate & conditionem. 9

Alimentorum l[illegible], v. *Legatum.*

Aliqua dictio [illegible] etiam in minima [illegible] 317,4

Aliis verbum, est [illegible] 444,3 in fin.

Alias dictio respicit qualitatem, & [illegible] in substantia. 567,6

Allegans non adesse alia bona, debet id concludenter probare. 334,3

Vbi etiam ad effectum petendi legitimam, vel eius supplementum.

Alternatiua Episcopi probatur ex acceptatione illius extracta ex libro Datariæ, nec est necesse probare residentiam. 205,2

Alternatiua [illegible] benefi[illegible] quæ non sunt liberæ collationi[illegible] 336,3

Vbi quod ideo non capit ben[illegible] iurispatronatus ex priuil[illegible]

Alternatiua, & [illegible] sufficiat vna [illegible] locus. 584,4

Animum [illegible] possess[illegible] beneficiatis præsumitur [illegible] quam [illegible] nomine. 93,5

Animalia [illegible] in quo pascuata [illegible] fuerint ad aliud pascuum [illegible] 119,1

A[illegible] demortuorum faciunt [illegible] manent sub antiqua hy[illegible] 566,8

Annus [illegible] declaratur ex subsequentibus. 179,1

Annua præ[illegible] præscriptio vnica non sufficit, sed [illegible] quot sunt annuæ [illegible] 207,9

Annua præstatio fauore mensæ Episcopalis contra Ecclesias subditas probatur per solutiones per decennium, quia solutiones per decennium sufficiunt pro titulo. 465,5, d[illegible] n. 6.

Antiquitas scripturæ non probatur per solam datam supra centum annos, sine aliis adminiculis. 470,4

Antiquum vt dicatur tempus, ex eo deduci semper debet tempus litis. 276,5

Apocha, vt tertio præiudicet debet esse subscripta non solùm à debitore, sed à tribus testibus. 165,8

Apocha non recognita, non meretur fidem neque executionem. [illegible],6

Apochæ recognitio fit sufficienter per testes [illegible] esse manum Titij, & eius manum bene [illegible] 7

Apocha priuata requirit [illegible] probationem recognitionis, quàm i[illegible] in quo probando sufficiunt duo testes qui recognoscunt instrumentum, & quòd est manus talis Notarij. 519,5

Declara vt n. 6

Apostilla, h. e. scriptura reperta inter lineas & lineas, sine probatione, nunquam tollat fidem instrumento. 415,6. & 7

Apostolica confirmatio præsumitur ex diuturnitate temporis, & subsequuta obseruantia. 11,2

Apostolicum beneplacitum vbi fuit reseruatum in quo contractu, contractus sine eo celebratus est nullus. 189,2

Apostolica confirmatio,& authoritas supplet requisitas à iure solemnitates. 234,18
Apostolicum beneplacitum ex cursu temporis minore 30.annorum non præsumitur. 270,5
Apostolica prouisio quando sustineatur in præiudicium iurispatronatus. 276,4
Appellatio interposita ex vno ex consortibus litis prodest alteri. 31,3.& 4
Appellans & recurrens ad iudicem secularem in causa Ecclesiastica,non excusatur ex eo, quòd dicat velle se prosequi causam grauaminis coram Ecclesiastico, quia potuit adire superiorem iudicis Ecclesiastici, & ad eum recurrere. 1,3
Appellatio vnius prodest etiam consorti in connexis.6
Vbi loquitur in agentibus ex eodem Instrumento, & ampliatur etiam quòd Procurator vnius consortis sit negligens in appellando, & alter non. ibid.
Appellationi,vbi iudex detulit, etsi deferre non debebat, non potest suam sententiam exequi. 23, t. per tot.
Appellationis causa deserta, non dicitur deserta causa nullitatis,cuius instantia durat per annos 30. 166,4. & 5
Appellatio ab actu gesto ab Episcopo tanquam Canonico causam deuoluit ad ipsum Episcopum, secus in appellatione interposita ab actu gesto ab Episcopo vti Prælato,quia tunc causa deuoluitur ad Metropolitanum. 193,5
Appellationis schedula sub forma quatenus contra recipitur ex vsu palatij. 195,2
Appellationis schedula quatenus contra remanet circumducta, & inutilis,si non fuit pronũciata sub illo termino,& citatione,& venit de nouo interponenda in termino alterius citationis ad sententiam. 3
Appellationis schedula debet interponi coram iudice, nec sufficit dimitti in manibus Notarij in actis. 4
Appellationem quando appellans sine fatalium prorogatione prosequutus non est,sententia transit in iudicatum. 220,1
Appellatio non admittitur stante Ægidiana in possessorio adipiscendæ,& per consequens cessant attentata. 221,2
Declara vt 3.& 7
Appellare sicut quandoque licet actori in possessorio recuperandæ,vigore Ægidianæ, ita etiam appellare potest reus. 232,1
Appellare, etsi non liceat vigore Ægidianæ in possessorio recuperandæ, potest tamen dici de nullitate. ibid.ad fin.
Appellationis iudex non potest in secunda instantia procedere,& pronunciare prout in prima. 2
Appellatio vigore Ægidianæ datur à sententia iniusta. 5
Appellare licet à possessorio habente mixturam petitorij. 254,4
Appellatio vnica potest continere duas appellationes, & sic diuersas instantias. 278,5
Appellans si infra iuris terminum pro Apostolis à iudice datum non redierit sententia, transit in iudicatum. 333,3
Appellari non potest vigore Ægidianæ in Saluiano interdicto,& in quolibet possessorio. 371,1
Appellationi renuncians,& sententiam acceptans non dicitur cessare à lite,donec adhuc possessionem retinet. 388,7
Appellatio si fuit interposita intra decem dies, & causa appellationis intra annum commissa,non potest dici deserta. 416,1
Appellare debet à denegatione probationum, & ab vlteriori processu,qui vult admitti alias probationes, nec vult esse conclusum in causa, alias erit conclusum. 451,7
Appellationis causa,si infra biennium non terminetur, dicitur deserta. 453,1
Appellatio datur à decreto exequutoris mixti. 507,7
Appellandi termino durante facta collatio beneficij dicitur attentata. 613,2
Appellatio vnius ex consortibus litis prodest etiam adhærentibus. ibid.
Appellatio suspendit effectum sententiæ. 624,8
Appellatio conseruat omnia in eodem statu, in quo erant ante sententiam, ita vt ex ea nullum ius parti acquisitum censeatur. 658,2
Appellationis causa operatur, vt in ea non deducta in prima instantia deduci possint. 3
Approbatio non admittitur ad effectum suspensiuum, ex dispositione Concilij Tridentini à collatione Ecclesiæ parochialis.declara vt 156,2
Approbatio pacto potentior est quàm verbis. 219, 4. in fin.
Approbatus semel ad parochialem Ecclesiam nunquid debeat examinari in ascensu ad aliam Ecclesiam. 6co,6.& 7
Aqua solent corrodere terras, & ædificia adiacentia. 596,2
Arbitrorum assertioni verisimili standum est. 26,7
Arbitrorum assertioni quando credendum sit. 137,2.& seqq.
Vbi præsertim num. 3. quòd creditur in causis leuibus, & modici præiudicij, secus in causis magni præiudicij,& grauibus. & 4
Vbi quòd non creditur quando arbitri assertio esset fundamentum suæ vtilitatis. & idem 7.& seqq.
Arbitri debent decidere omnia contenta in compromisso,& nihil indecisum relinquere. 137,16.& 18
Arbiter,seu iudex,qui tenetur decidere cum voto consultoris,tenetur illud requirere,sed non sequi. 17.
Arbitrator cum clausula quòd vni possit adimere, & alteri dare,& de facto procedere, & similia, regulatur arbitrio boni viri. 13,3
Arbitratores nunquid possint arbitrari parte nõ citata. 16,7.Vbi declaratur hæc conclusio.
Arbitratores in dubio præsumuntur partes audiuisse. 7.in fin.
Arbitramento vnius stare promittens, non tenetur stare arbitramento alterius. 384,1.& 2.in fin.
Arbitrium Rotæ regulandum est à dispositione iuris communis. 148,1
Arbitrium iudicis ad effectum cumulandi petitorium cum possessorio resultari debet à iure. 177,1
Arbitrium cumulandi possessorium cum petitorio non admittitur quoties non adducitur causa, quæ arbitrium suadeat. 5
Arbitrium licet soleat aliquid remittere de iuris rigore,non tamen dat facultatem ab illius dispositione recedendi. 312,1
Arbitrio Rotæ,clausula, licèt intelligi debeat prout de iure,relaxat tamen aliquid de illius rigore, & facultatem iudici tribuit procedendi, prout æquitas suggerit. 418,1
Arbitrij clausula in rescripto Principis remittit rigorẽ obligationis Cameralis,& admittit exceptionẽ compensationis ad euitandos inutiles circuitus. 424,4
Arbitrij clausula in rescripto potest quidem mitigare iuris rigorem,sed non in totum ius tollere. 6
Arbitrio vnius stare promittens,non tenetur stare arbitrio alterius. 310,1
Arbitrio alicuius stare promittẽs, si inde nõ arbitretur, au

an teneatur stare arbitrio alterius. 2
Arbitrium de arbitrio non debet dari. 519,8
Archidiaconus habens monasterium sibi subiectum, si monasterium erigatur in cathedralem, efficitur illi monasterio subiectus. 313,7
Archiuista publicans instrumentum in archiuo receptum, sufficit, quòd in eo apponat suum proprium signum, etiam quòd non apponat signum Notarij, qui de instrumento se rogauit. 161,3
Archiui præfectus habet facultatem extrahendi scripturas in archiuo existentes absque iudicis authoritate, & partis citatione, perinde ac si extraheret de suo originali. 144,1.& 2
Vbi etiam quòd probatur quem esse præfectum archiui ex eius subscriptione.
Argentarij.v. Libri.
Argumentum à contrario sensu an, & quando valeat. 497,2.& 3
Argumentum à contrario sensu non valet citra dotes. 588,16
Argumentum de sententia ad processum valet. 614,7
Articuli admitti non debent si veniunt contra Instrumentum. 305,3
Articulos producens,& in illis aliquid explicitè confitens, talis confessio probat contra confitentem. 309,4
Vbi præsertim, quando confessio est geminata; & cõcurrentibus adminiculis.
Articuli si sunt irreleuantes,& improbabiles, non sunt admittendi,& remissoria non datur. 349,3
Articuli irreleuantes,& impertinentes admitti non debent. 661,1.in fin.
Assasinus beneficio priuatur etiam delicto non sequuto. 603,1
Assasiny crimen proficiscitur ex mandato, mandatario & pecunia data vel promissa ab occidente Christianum. 603,2. Vbi quòd si alterum ex prædictis deficiet, assasinij qualitas non verificatur.
Assasinij pœna locum non habet quando mandatum non fuit acceptatum. ibid.
Assassinium locum non habet, quando solùm mandatario fuit declarata voluntas quædam occidendi aliquem sine mandato. 3
Assassinij crimen locum habet etiam quòd mandatum fuerit infideli ad occidendum Christianum. 4
Assassinij pœna nunquid locum habeat, quando delictum non est sequutum, vel deuentum non est ad actum proximum. 5.& 6
Vbi præsertim de pœna priuationis beneficij.
Assertio contrahentium in instrumento facto non præiudicat tertio. 33,4.in fine.
Assertioni Papæ dispositionem continenti, & dicenti se ita velle, standum est. 191,2.ante fin.
Vbi præsertim quando assertio continet factum proprium Papæ,& 3
Assertio contrahentis facta cum iuramento operatur vt ipse dicatur obligatus, licèt aliàs non teneatur. 297,4
Assertioni,& declarationi gerentis actum statur in actibus non necessariis,& æquiuocis. 403,8
Assertioni illius, qui tractat de proprio commodo, standum non est, etiam quòd assertio sit iurata. 586,5
Assistentiam iuris communis habens, pro se dicitur habere liquidissimam probationem. 313,8
Attentata non causantur per actus causam diuersam respicientes. 87,1
Attentare non dicitur continuans suam possessionem. 3
Attentata lite & appellatione pendente sunt omnino reuocanda. 156,1
Attentatum est si mandatum de immittendo sit relaxatum, pendente termino ad appellandum, vel post appellationem interpositam. 221,1
Attentata pendente termino ad appellandum data, reuocanda sunt. 507,7.& 565,2
Attentata in inhibitione iam præsentata reuocanda sunt, siue iusta, siue iniusta sit inhibitio. 670,1
Vbi præsertim in possessione post inhibitionem capta à gratiosè subrogato.
Attentata nunquid dicantur ea quæ post inhibitionem fiunt à tertio. 5
Augmentum dotis, & donatio propter nuptias à pari procedunt in ipsa dote. 513,3
Augmentum cultus diuini quomodo probetur per testes. 631,4
Authoritate propria capiendi possessionem, pactum nihil operatur quando quis pacto omisso iudicem adiuit. 30,6
Authoritate propria beneficium occupãs dicitur intrusus,& ideò ipso iute beneficio priuatur. 151,3
Authoritate propria occupans secundum beneficium, an,& quando sit ipso iure priuatus primo beneficio, 7.& 8
Authoritate propria, & per vim occupans beneficium, ipso iure eodem beneficio priuatur, Imò si occupat secundum beneficium per vim,& propria authoritate, priuatur etiam primo beneficio, & alia ad hanc materiam. 194,1.& per tot.

B

BAnnimenta dicuntur legitimè publicata ad effectum vt omnes afficiant,& illorum ignorantia allegari non potest si constat relatione præconis fuisse publicè publicata alta & intelligibili voce, &c. 184,2
Baptismi character tollit omnem infidelitatis maculam. 355,5.in fin.
Bastardi,& alij quicunque illegitimi dicuntur sanguine coniuncti. 571,4
Bastardi & spurij non veniunt in dispositione loquente per verba naturalia. 616,1.& seqq.
Beneficiorum collatio de iure communi spectat ad Episcopum,& Capitulum simul. 36,4
Beneficia omnia in dubio præsumuntur collatiua. 45,1
Beneficij principalis nomine venit etiam beneficium illi subiectum. 8
Beneficiorum collatio est voluntariæ iurisdictionis. 69, 2.in fin.
Beneficiorum Protonotariorum Papæ reseruatorum cõferendi facultas non censetur data nisi expressè, & specificè concessa fuerit. 4.& 5
Beneficium ex quibus dicatur Papæ reseruatum. 70,1
Vbi quòd dicitur reseruatum ex vacatione in mense Augusti ex regularitate, ex commenda, & quando eius collatio non est libera Episcopi, sed de iurepatronatus,& per tot. decisionem, vbi plura de eadem materia.
Beneficium dicitur Papæ reseruatum quando vacat in mense Augusti. ibid.
Declara vt n.2
neficij regularitas probatur ex antiquis enunciatiBe uis. 3
Beneficium an sit regulare, vel sæculare, vltimus status attendi debet. ibid.
Declara vt n.3.& 4
Beneficij valor per non excessum variatus non probatur per testes affirmatiuè depoñetes. 76,1.in fin.& 3.& 4
Beneficium regulare requirit personalem residentiam. 86,5
Vbi secus in beneficio simplici.
Declara vt n.7
Beneficij collatio per viam commendæ dicitur habere palliatam dispensationem. 8

Beneficium possidens vigore dispensationis tenetur iustificare dispensationem stante resistentia iuris communis. ibid.
Beneficij vacatio non dicitur per obitum beneficiati, qui ante mortem beneficium resignauit. 110,1
Beneficij secundi incompatibilis assecutio facit vacare primam ipso iure. ibid.
Beneficij resignatio facta in manibus alterius quàm Papæ, nulla,& inualida est. 2
Beneficia dicuntur incompatibilia, quando ambo requirunt personalem residentiam. 140,1.& 3.in fin. Declara vt 7
Beneficium requirit personalem residentiam, quando in eo beneficiatus tenetur celebrare Missas. 3
Beneficiorum incompatibilitas nunquid resultet ex personali residentia, quando illa tantùm requiritur ad effectum lucrandi fructus. 4
Beneficia Ecclesiastica regulariter conferuntur sine diminutione,& pensione. 141,2
Beneficia habens incompatibilia ipso iure illis priuatus est. 151,5
Beneficium non efficitur litigiosum per litem super possessorio recuperandi. 166,2
Fallit quando fuit commissa causa appellationis & nullitatis,cum clausula *quam.& quas*. ibid.
Beneficia minora non possunt conferri per electionem. 193,6
Beneficium occupans authoritate propria, & per vim, ipso iure eodem beneficio priuatur. 194,1
Beneficium incompatibile cum primo impetrans, ipso iure primo beneficio priuatur. quod quando verum sit,& de materia. ibid.
De occupante per vim beneficium quas pœnas incurrat, & quid de impetrante beneficium secundum incompatibile cum primo, & de materia cap. *cum qui, de præbendis in 6.*& cap. *de multa, ex. eodem*.
Beneficia Episcopis commendantur, non conferuntur, tamen per obitum eorum vacare dicuntur quoad effectum reseruationis. 202,3.& 4
Beneficiorum retentio quæ datur Episcopis, est potiùs suspensio vacationis ratione promotionis, quàm collatio,aut commenda, & terminata suspensione per obitum,beneficium per mortem dicitur vacare. 5
Beneficiorum possessio in Regno Neapolitano nunquid capi possit ex alia manu, quàm Nuntij Apostolici. 224,3
Beneficij possessor iuuari potest alterius tituli possibilitate,& interim manutenendus est donec videatur an alium titulum obtinuerit. 4
Beneficium Breui Apostolico mandanti dimitti possessionem beneficij paritum est sufficienter, si possessio etiam mediante Procuratore habente speciale mandatum dimittatur. 237,1
Dimissio beneficij facta cum clausula præseruatiua iurium,non dicitur dimissio conditionalis, quia simpliciter id quod est de iure præseruat. 2
Beneficij collatio vbi spectat ad Capitulum, & Episcopum simul, non cadit in eo alternatiua. 245,2
Beneficiorum collatio de iure spectat ad Episcopum vnà cum Capitulo. ibid.in princ.
Obseruantia in collatione beneficiorum factorum ab Episcopo cum interuentu Capituli attendenda est. ibid.
Quasi possessio conferendi beneficia per Capitulum sine Episcopo,quomodo probetur in præiudicium Episcopi. ibid.
Status vltimus beneficij censetur mutatus per con[illegible] quasi possessionem 40.annorum. 3
Vltimus beneficij status attendendus est ad effectum sustinendi Apostolicam prouisionem. 4
Beneficij vacatio non dicitur constare, nec suffragatur ex eo quòd beneficiatus obierit, nisi etiam constet quòd beneficium vacauit per obitum defuncti. 255,1
Fama sola non probat vacationem beneficij, nisi etiam iustificetur titulus defuncti antecessoris, vel nisi concurrat aliqua alia semiplena probatio. declara vt ibid.
Beneficij vacatio non censetur probata, si ille per cuius obitum dicitur vacare beneficium,viuit. ibid.
Beneficij collatio dicitur effectuata, ex quo vnus per obitum alterius fuit prouisus. declara vt 2.& 3
Beneficium, seu Præpositura quæ in præteritum temporalem tantùm administrationem habuit, solitam dari in titulum collatiuum,de præsenti illam tantùm habere præsumitur, nisi probetur erectio in titulum perpetui beneficij, vel quòd ita spatio 40. annorum collata fuerit ab eo qui potestatem habuerit, & voluerit illius statum mutare. 263,1
Beneficium vt præsumatur erectum in titulum perpetui beneficij requiritur quòd habeat annexum aliquid spiritualitatis,& habeat aliquam dotem. 2
Beneficium datur propter diuinum officium. ibid.
Beneficium cuius bonorum dominium non est penes beneficiatum, sed nuda administratio, non dicitur erectum in titulum perpetui beneficij. ibid.
Beneficia Ecclesiastica diminutionem non recipiunt. 263,3
Beneficia Ecclesiastica aliquo præcedente pacto conferri non possunt. ibid.
Beneficij status vt dicatur mutatus, debet probari scientia & patientia eius de cuius interesse agitur. 4
Collatio beneficij facta per Papam non mutat statum beneficij,nisi probetur per Papam fuisse factam animo antiquum statum mutandi & nouum inducendi. 5
Beneficij possessio probatur ex confessione partis facta in illius impetratione. 266,2
Beneficium in dubio præsumitur simplex, & quòd fuerit simplex probatur etiam testibus & confessione partis. 6
Beneficiorum reseruatorum collatio non spectat ad Papam,quando in contrarium adest immemorabilis consuetudo,cui per regulam secundam,quæ reseruat, beneficio non censetur derogatum. 286,1
Beneficij vltimus status attenditur, maximè si prouisio facta fuerit per obitum. 288,5
Beneficij vltimus status probat solùm possessionem,non autem titulum. 5
Beneficia curata vel canonicatus obtineri non possunt sine litteratura, cuius defectus operatur incapacitatem obtinentis. 318,3
Beneficij status vt dicatur mutatus requiritur spatium 40.annorum. 320,1
Beneficij status vt dicatur mutatus ex collationibus, requiritur in conferente scientia prioris status, & voluntas illum mutandi, & nouum imprimendi. ibid.
Beneficium semel erectum non potest iterum erigi. 331,4
Beneficia plura incompatibilia quis habere non potest. 337,1
Beneficia plura incompatibilia quis habere potest ex dispensatione Papæ. ibid.
Beneficia plura incompatibilia habere potest quis ex dispensatione Papæ, eo ipso quòd Papa dispensat, quem non debere residere in Ecclesia, de qua quis secundo loco est prouisus, & quòd illius Ecclesiæ

fructus percipere posset. 1. & 2
Beneficia vnita non vacant, nec conferuntur. 340,2
Beneficium dicitur litigiosum per commissionem causæ super titulo & in petitorio. 343,4.8.& 5
Vbi quid si postea lis fuit prosecuta super possessorio.
Litigiosum dicitur beneficium per citationem ad dicendum contra commissionem. 4
Beneficium non dicitur litigiosum, quando lis per calumniam mota fuit, & quando lis dicatur calumniosa. 6
Beneficij possessio probatur per testes deponentes de visu beneficiato possedisse. 355,11
Beneficij valor probatur per testes deponentes de fama. ibid in fin.
Beneficiati debita post eius mortem nunquid soluenda sint de bonis acquisitis ex redditibus Ecclesiasticis. 368,2
Beneficia si sunt debita certo generi personarum, Papa tenetur illis ea conferre, etiamsi vacauerint in mensibus reseruatis. 375,5
Declara vt 6
Beneficij collatio præsumitur effectuata ex eo quòd per obitum prouisi iterum vacat. 386,1
Quasi possessio conferendi beneficium tanquam liberum acquiritur per vnicam collationem. ibid.
Quasi possessio conferendi beneficium non suffragatur, nisi conferens fuerit in bona fide. 2
Vbi etiam quando talis bona fides cessat.
Beneficia omnia præsumuntur libera, & non iurispatronatus, ibid. vers. vltra quod.
Patronorum taciturnitas, & acquiescentia collationi beneficij facta per ordinarium, facit præsumere beneficium liberum. ibid. in fin.
Beneficij dignitatis nomen non est necessariò exprimendum in gratia, si deficiant in beneficio requisita à iure ad dignitatem. 395,6.& 7
Beneficia regularia dicuntur, quæ teguntur per clericos regulares. 395,9
Beneficij vltimus status attendi semper debet. 421,1
Beneficij antiquus status non censetur immutatus, nisi vltimus status fuerit præscriptus ea possessione 40. annorum & bona fide. ibid.
Beneficij status non censetur immutatus vigore possessionis adeptæ per Apostolicas prouisiones. 2
Vbi declaratur hæc conclusio, & 3
Beneficij status mutatio non censetur probata per confessionem Prælati in præiudicium Ecclesiæ. ibid.
Beneficium efficitur litigiosum per præsentationem commissionis citatione subsequuta. 426,2
Beneficij vltimus status non potest dici mutatus, nisi ea possessione 40. annorum cum bona fide legitimè præscriptus probetur. 427,1
Beneficij vltimus status non censetur mutatus per Apostolicas prouisiones. 2
Vbi redditur ratio, quia non præsumitur Papam habuisse volnntatem tollendi statum antiquum.
Beneficij identitas quomodo probetur. 429,9
Beneficij verum valorem, & defectum expressionis probare tenetur qui impetrauit beneficium ob non expressionem, & tenetur probare de tempore prouisionis. 440,1
Beneficium non adiudicatur impetranti, qui non iustificauit gratiam suam. 3
Beneficij valor mutari potest per lapsum plurium annorum, & ad effectum surreptionis probandus est de tempore impetrationis. 441,3
Beneficij valor non præsumitur mutatus spacio paucorum annorum. 478,4
Beneficium quodlibet, & quælibet Ecclesia præsumitur libera, nisi contrarium doceatur ex dotatione, vel fundatione, &c. 487,1
Beneficij vacatio per resignationem dicitur probata per mandatum ad resignandum, subsecuta resignatione per Procuratorem. 508,1
Beneficij resignario ad fauorem certæ personæ, & reseruatione pensionis pro resignante admitti non potest à Legato de latere, & multo minus ab eius vicelegato. 2
Beneficia Ecclesiastica de iure communi sine diminutione conferuntur. 511,4
Beneficij valorem probandi ōnus spectat ad titularem, quando ad pensionis reductionem, vel ad nullitatem agit.
Declara vt 4
Beneficij valor per non excessum quomodo probetur. 531,6
Beneficium, vt dicatur litigiosum, requiritur vt lis fuerit introducta super titulo. 537,1
Declara vt 2
Beneficium non dicitur litigiosum ex lite pendente super possessorio adipiscendæ. declara vt ibid.
Beneficij valor per non excessum quomodo probetur in Germania. 544,2
Beneficij vacatio probatur per confessionem partis venientis ex eadem vacatione, & per testes deponentes de illius possessione per quatuor annos cum perceptione fructuum. 4
Beneficij qualitas quæ sit inspicitur vltimus status. 5
Beneficiorum incompatibilitas priuationem vtriusque beneficij ipso iure producit. 559,1
Beneficiorum duorum incompatibilitas ex retentione possessionis vtriusque non probatur, nisi per actus expressos, & præsumpti non sufficiunt, maximè in præiudicium possidentis, & cum effectu priuationis. 3
Beneficia omnia præsumuntur libera, etiam in Imperatore & aliis Principibus. 568,8
Beneficia vacantia morte cubiculariorum honoris Papæ sunt reseruata vigore reg. 3. & 6. 573,1.& 3. per tot.
Beneficiorum incompatibilitas non obest in assequendo, sed in retinendo. 601,5
Beneficium dicitur reseruatum, & vacare in Curia, quando resignatio fit in manibus Papæ. ibid. in fin.
Beneficium litigiosum Ordinarius conferre non potest mortuo vno ex litigantibus. 617,2
Declara vt 5
Beneficium vacare non dicitur per obitum illius, qui eiusdem beneficij solam præsentationem habuisset, non autem possessionem. 643,1
Beneficiorum collationi certo generi personarum debitorum non affertur præiudicium per collationes factas particularibus personis. 661,4
Beneficiorum collatio, v. *Episcopus.*
Beneficium impetrans, v. *Impetrans.*
Beneficium occupans, v. *Authoritas.*
Beneficij possessio, v. *Possessio.*
Beneficij resignatio, v. *Resignatio.*
Beneficij vacatio, collatio, v. *Beneficium.*
Beneficij valor, v. *Valor beneficij.*
Beneficiati in Ecclesia tenentur personaliter residere. 140,2
Beneficiatorum & officialium appellatione numquid veniant portionatij. 162,3
Beneficiati transigendo successoribus præiudicare non possunt sine Apostolica confirmatione. 189,6
Beneficiatus etiam simplex debet scire linguam Latinam pro recitatione & intelligentia officij diuini,

uini. 318,2.& 4
Contrarium intelligendum est vel parte opponente, vel ordinario non admittente.
Beneficiatorum appellatio est generalis, & in ea veniunt etiam portionarij dimidij. 328,2.in fine.
Beneficiatorum appellatione nunquid veniant portionarij dimidij, non participantes de mensa capitulari. 4
Beneficiatus in vita sua habet dominium disponendi, & alienandi fructus, & redditus Ecclesiasticos. 368,2.in fin.
Beneplaciti Apostolici interpretatio non supplet nullitates contractus. 57,2
Beneplacitum Apostolicum vbi fuit reseruatum in aliquo contractu, contractus sine eo celebratus est nullus. 189,2
Beneplacitum Apostolicum ex cursu temporis minore 30.ann.non praesumitur. 270,5
Beneplacitum non importat absolutam voluntatem, sed arbitrium boni viri. 350,10
Beneplacitum Apostolicum per lapsum 30. annorum, cum obseruatione subsecuta censetur interuenisse. 497,7
Beneplacitum Apostolicum in re solita locari in emphyteusim non est necessarium, & illius reseruatio nihil operatur, ac si apposita non fuisset. 8
Beneplacitum Apostolicum, vbi fuit reseruatum, contractus sine beneplacito Apostolico celebratus est ipso iure nullus. 545,3.& 4
Beneplacitum Apostolicum vt inducatur ex obseruantia requiritur spatium 30.annorum, dempto tempore litis. 568
Bonorum paternorum, & maternorum appellatione, non veniunt bona quae à patre, seu matre non obuenerunt. 20,5
Bona fideicommissaria fuisse in bonis fideicommittentis tempore obitus probari potest per testes. 33,2
Bona emphyteotica non veniunt in generali dispositione. 39,13
Bonorum mobilium appellatione veniunt gemmae. 56,1
Quorumcunque bonorum mobilium appellatione veniunt non solùm ea quae ex propria significatione venire solent, sed etiam ea quae sub simplici verbo indefinitè prolato non venirent. 2
Bonorum mobilium appellatione, nunquid secundùm communem loquendi vsum veniant tantùm supellectilia. 56,5
Vbi etiam quid si fuit dictum de mobilibus domus.
Bona emphyteotica non veniunt in generali institutione haeredis. 61,1
Bonorum diuisio rescinditur per l.2.C.de rescind.vend. 92,5
Bonorum immobilium appellatione venit census. 163,4
Bona feudalia dicuntur pretiosiora aliorum bonorum haereditariorum. 235,4.& 10
Bona haereditaria quaenam dicantur pretiosiora, meliora, & viliora aliorum bonorum. 4. & sequentibus.
Bonorum appellatione veniunt etiam pensiones, vbi viget eadem ratio. 246,3
Bona hypothecata non possunt in alios transire, nisi cum suo onere. 252,1
Bona praesumuntur potius censualia, quàm emphyteotica. 371,9
Bonorum identitas probanda est ab eo, qui se fundat in identitate. ibid.
Bona haereditaria [illegible] sufficere pro detr. actionibus legitimis Trebellianicae, allegans habet intentionem fundatam, transferique onus probandi contrarium in aduersarium.
Declara vt 462,7
Bonorum appellatione non veniunt bona subiecta vinculo restitutionis, & sic testator in generali dispositione non praesumitur de illis disposuisse. 511,11
Nisi sint coniecturae in contrarium. 12
Bonorum praesentium, & futurorum appellatione nunquid veniant bona alteri donata. 539,9
Bona fideicommissaria postquam peruenerunt ad vnam lineam, nunquam transeunt in aliam durante priori linea. 578,6
Bona fideicommissaria nunquid validè alienari possint, quando fideicommissum est factum non in testamento, sed in aliquo contractu. 580,7
Bona fides non inducitur ex errore iuris, quando quis habet titulum inualidum, licet crederet illud validum. 126,6
Bona fides causatur ex qualibet causa. [illegible]
Bona fides sufficit ad lucrandos fructus beneficij. 387,1
Bona fides causatur ex qualibet verisimili causa. 443,10
Bona fides potius praesumitur, quam mala. ibid.in fin.
Bona fides praesumitur in habente iustum titulum [illegible] 1. vers. ratio fuit.
Bonae fidei possessor lucratur fructus, etiam quòd non habeat titulum, quia sufficit qualis qualis occasio possidendi, etiam non probata bona fide, dummodo mala fides non adsit. ibid.
Bona fides ad effectum non restituendi fructus causatur ex quali quali possidendi occasione. 622,2
Vbi etiam quòd satis est malam fidem abesse.
Breue,& litterae Apostolicae intelligendae sunt prout de iure. 553,1.in fine.
Bulla Apostolica antiqua, censetur esse originalis, & non transumptum, si habet plumbum, chordulas sericas, & reliquas solemnitates Bullarum. 470,2

C

Caducitas emphyteusis, emphyteoticae rei non procedit in locatione ad longum tempus. 64,5
Caducitatis poena ob canonem non solutum non incurritur ante lapsum triennij a lege, vel ex pacto inducti. 167,4
Caducitatis poena incurritur per negationem dominij directi super re emphyteutica, limita in instrumento inter alios facto, & hominis imperiti facto. 8
Caducitatis poena per errorem incursa corrigi potest ante litem contestatam, & impediri caducitas nondum petita. 9
Caducitas in poenam comminata à testatore in casum contrauentionis non incurritur sine dolo in contrauenienda, & quaelibet causa excusat a dolo. 489,1.& 2
Caducitatis poena non habet locum contra pupillum propter factum tutoris. 4
Caducitatis poena non incurritur propter controuersiam non dolosam, sed tolerantiam, & cum causa impedimenti coloratam, quamuis impedimenta non liberent ab obligatione & obseruantia. 497,2
Declara vt 5
Caducitas, v. *Deuolutio*.
Calculi error semper, & quandocunque allegari potest. 3[illegible],3
Sententia lata in vim calculi facti à perito ex eodem calcu

calculu benè iustificatur. 4.in fin.
Cambia debentur mercatori creditori post moram debitoris,& post intimatam protestationem cambiorum, & recambiorum. 16,1
Cambij requisita vigore constitutionis Pij Papæ V. te-missitue. 304,1
Cambia,vt debeantur,necesse est exhiberi literas transmissas ad nundinas, & quæ vulgo *dell'andata* appellantur. declara vt 2
Cambia fieri non possunt pluribus nundinis. declara,vt 3
Cambia,vt debeantur ob moram debitoris, seu alias,an sit facienda intimatio ipsi debitori. 4
Cameralis obligatio tribuit iurisdictionem A. C. procedendi via exequutiua seruatis seruandis. 26, 1.in fine.
Cameralis obligatio cum iuramento non admittit exceptionem compensationis. 424,3
Declara vt 4
Cameralis obligationis executio retardari non potest per partitas illiquidas. 529,3
Cancellatio scripturæ quando arguat denegationem. 380,5
Cancellatio,seu cassatio testamenti non completi, facit præsumere testatorem noluisse testari. 411,1
Canonis, & census verbis Doctores quandoque promiscuè vtuntur. 14,3
Canon,si pacto sit conuentum vt soluatur singulis annis sub pœna deuolutionis,si non soluatur ob inobseruantiam,sit locus caducitati. 347,11
Canonicatus qui consistunt in distributionibus,transeunt sub expressione duc. 24. 79,2.in fin.
Canonicatus non vacat per obitum coadiutoris, sed coadiuti. 410,4
in Canonicatus retentione vltimus status attendendus est. 601,6.in fin.
Canonicus antiquior dignitatem habens in choro, in absentia Decani,& Prioris vbi præsidere debet, debet sedere in sede canonicali,& non in sede dignitatis. 91,1.& per tot.
Canonicus per acquisitionem dignitatis non desiit esse Canonicus,nec amittit iura sibi vt Canonico competentia. 5
Declara vt ibid.
Canonici sunt digniores portionarijs. 114,2
Canonici sunt obedientiarij Abbatis. 329,1
Canonico non residenti, & non habenti instam causam non debentur distributiones quotidianæ,& fructus præbendæ,& Canonicatus. 354,2
Canonicus antiquus, vt præcedat modernum, attendendum est,non tempus prouisionis, sed captæ possessionis. 410,4
Canonici seruientes in Ecclesia, viuere debent de fructibus eiusdem Ecclesiæ. 607,6
Canonici quando conueniri dicantur nomine particularium & singularium personarum, & quando vt vniuersi. 662,4.& 5
Capella non sunt beneficia, nec dantur in titulum, & vtrum laici & fœminæ sint earum capaces. 571,1
Capellani ad nutum amouibiles, non iure proprio, sed iure Collegij a quo deputantur, vtantur, & ideo non præcedunt Rectores & beneficiatos perpetuos iure proprio vtentes. 4[illegible],2.& 3
Capitula posit[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tan-quam conuen[illegible] matrices,& o[illegible]. 59,12
Capitu[illegible] non est [illegible] contradictor aduersus [illegible] de benefic[illegible] à summo Pon[illegible] eum d[illegible]pensatione etiam quod à Iudæis d[illegible]cendat. 355,8
Capituli nunquid [illegible]erfit, vt vnus Canonicus alterum præcedat. 410,1
Capitulum vnà cum Episcopo in concernentibus diuinum cultum,& seruitium Ecclesiæ,habet facultatem statuendi. 494,6
Capitulum acquirere non potest ius conferendi beneficium temporale. declara vt 510,2
Capitulum est legitimus contradictor respectu habilitatum prouisorum Apostolicorum. 542,9
Capitulum sine consensu Episcopi potest facere statuta in iis, quæ non concernunt statum vniuersalem Ecclesiæ,prout sunt concernentia ordinationem chori: consentiente autem Episcopo potest statuere etiam ardua,& concernentia vniuersalem Ecclesiæ statum. 606,1.& 2
Vbi etiam quòd sufficit consensus Episcopi per taciturnitatem,& patientiam.
Declara vt 5
Carcerati contractus ad fauorem aliorum extraneorum, ad quorum instantiam contrahens non fuit carceratos,sustinetur,& valet. 98,8
Cardinalis assertioni creditur se aliquid fecisse de mandato Papæ,quando Papa est præsens,nec agitur de te directa tertio præiudiciario. 650,2
Cardinalis assertioni de sua commissione, seu iurisdictione creditur. ibid.
Cardinali asserenti verisimilia creditur. 2.& 3
Vbi ponitur exemplum huius conclusionis.
Cardinalis assertioni de gestis à suo antecessore multum deferendum est. 3.in fin.
Cardinalis familiaritas,v. *Familiaritas*.
Cassatio testamenti non completi,facit præsumere testatorem noluisse testari. 411,1
Castro legato, censetur etiam legatum iuspatronatus, præsertim quando castrum fuit legatum cum omnibus suis pertinentiis. 314,1.per tot.
Casus fortuiti, vtputa natiuitati ,seu mortis alicuius, probantur per testes examinatos sine citatione partis. 4,7
Casus an sit fortuitus,vel culposus, propter quem res conducta pereat,si est dubium, reus absoluendus est. 596,4
Cathedraticum fanore Episcopi de iure est duorum solidorum pro qualibet Ecclesia,tamen de consuetudine potest augeri. 465,7
Cauere de stando iuri,lite præsertim pe[illegible]dente, nemo cogi potest,nisi constito de credu[illegible] & [illegible] deterioratione conditionis. 48,1.& 4
Vbi quòd de consuetudine actor non tenetur cauere de stando iuri in causa reconuentionis.
Causa falsitas in contractu etiam minorum exposita non præsumitur. 98,3
Causa limitata,limitatum producit effectum. 313,9
Causa intestati cessat vbi adest testamentum. 311,1
Causæ vnius dispositionis si sunt plures, vna causa cessante,non cessat effectus si aliæ manent. 348,2
Causæ plures in dubio præsumuntur contractus,& non vna tantùm. 3
Causa semper dicitur eadem,licèt instan[illegible] sint diuersæ. 379,3.vers[illegible] [illegible]lominus.
Causa actus magis attenditur quàm ipse actus. 429,3. vers. nec releuat.
Causa semel facta appellabilis,remanet semper appellabilis,tam pro actore,quàm pro reo,vt inter litigantes seruetur æqualitas. 504,1
Causæ dicuntur diuersæ quando concurrit diu[illegible]tas personarum r[illegible]i,& actoris. ibid.in fin.& n.5
Causa capellæ cum onere Missarum dicitur spiritualis, vel saltim spiritual[illegible] annexa. 571,1
Causa ciuilis intentata a[illegible]te criminal[illegible] facit respondere in crimin[illegible] [illegible] quando est præiudicialis crimin[illegible]i.

minali,& quando dicatur præiudicialis. 579, 1. & 2. & per tot.
Causa cessante non cessat effectus,quando effectus fuit semel consummatus. 642,6.in fin.
Cautela honestæ attendendæ sunt,non autem capriosæ. 373,47
Cautela abundans,v.*Abundans.*
Cedentis omnia iura transeunt in cessionarium. 208,3
Cedentis iura vigore cessionis translata sunt in cessionarium. 371,2.in fin.
Cedentis confessio probat in præiudicium confitentis ad effectum excludendi simulationem. 373,16
Cedens adhuc penes se retinet actiones directas regulariter,quandoque tamen non retinet. 32
Cedens post cessionem factam non potest amplius exigere,nec agere contra debitorem,quando illum posuit in locum suum. ibid.
Vbi nonnulla alia de materia.
Cedens omnia iura,censetur etiam transtulisse omne dominium in cessionarium. 60
Cedens potest habere fidem de pretio cessionis. ibid. vers. si enim.
Cedere iura soluenti facere quis debet ante extinctum creditum,& pignus. 88
Cessio iurium fieri non potest extincto debito per solutionem. 28,5
Cessione pluribus facta,præfertur is cui possessio tradita est. 64,3
Cessio non transfert in cessionarium possessioné,quando cedens non est in conspectu rei. 99,4
Cessio iuris & actionis inducitur per verba, *& entra in mio luego.* 208,3
Cessio à cedente abdicat omne ius,illúdque in cessionarium transfert. 248,1
Cessio iurium facta à principali venditore, qui reseruauit dominium rei venditæ vsque ad integram pretij solutionem ad fauorem tertij possessoris, operatur retentionem,licèt aliàs immissio fuisset nulla,& spoliatiua. 316,6
Cessio iuris redimendi strictè,& propriè non est venditio. 321,9
Cessio facta pro certa summa,dicitur contractus venditionis. 373,16.& 49
Cessio facta pro certa summa, dicitur simulata, si pretium non interueniat. 16
Cessio quando dicatur facta in commodum, & periculum cedentis,seu cessionarij. 53
Cessione facta simpliciter periculum rei cessæ spectat ad cedentem,quando verò datur in solutum, periculum transit in recipientem. ibid.
Cessio facta absenti Notario pro eo stipulante valet. 34
Cessio alicuius rei facta cum omnibus oneribus censetur facta cum onere soluendi fructus. 456,8
Cessionarius potest agere contra principalem debitorem, cuius debitum sibi fuit cessum. 165,1
Cessionarius intrat in locum cedentis. 236,1
Cessionarius potest continuare litem inceptam à cedente. 248,1
Cessionarius succèdit in ius cedentis, & reputatur eadem persona. 373,30
Cessionarius succedit in ius cedentis, potéstque agere ad ius sibi cessum, sicut agere poterat cedens. 394,1
Cessionario obstant exceptiones quæ opponi possent contra cedentem. 609,5
Census extinctio non inducitur nisi per actum verosimilem 4
Census celebrati simulatio in fraudem vsurarum, licèt dicatur in instrumento pecuniam esse numeratam,probatur coniecturis,& quibus. 5,1.per tot.
Census & canonis verbis Doctores quandoque promiscuè vtuntur. 14,3
Census à Rectore parochialis Ecclesiæ solutus significat potius subiectionem,quàm vnionem. 37,10
Declara vt ibid.
Census disdicta non suffragatur post bimestre à tempore factæ disdictæ, sed opus est noua disdicta. 43,6
Census redemptionis æstimatio quomodo fieri debeat. ibid.
Census extinguitur per actum verosimilem. ibid.
Census impositus cum pacto redimendi ad quinquennium,& quòd eo elapso non ampliùs redimi possit nisi emptori placuerit ante Bullam Pij V. non nullus,sed validus. 50,1.& per tot.dec.
Census impositus cum pacto quòd venditore existente moroso in illius solutione, licitum sit emptori ab illo recedere,valet,& tenet. 7.& seq.
Census dicitur simulatus quando pecunia numerata in contractu fuit reportata, & sic de ea fuerit tantùm facta la moustra. 90,1.& per tot.
Census omissa solutio non producit caducitatem rei censuatæ,nisi adsit contrarium pactum. 143,2
Census impositus à debitore decocto censetur simulatè,& in fraudem creditorum factus. 163,1.& 2
Census potest dici extinctus,si is qui imposuit, & vendidit censum, efficiatur hæres illius qui emit, quia nemo dici potest sui ipsius debitor, & creditor. 167,10
Census impositus super rebus fideicommisso subiectis est inualidus,ac si impositus fuisset super re aliena. 178,6
Census dicitur extinctus per illius redemptionem factam a venditore,non autem per emptionem factam ab alio. 236,1
Census imponi,vel transferri non potest super re non fructifera, & impositus non sustinetur, nec fructus debentur propter suspicionem vsurarum. 260,1
Fructus census debentur vsque ad diem, quo fuit data notitia creditori,quòd census erat resolutus, & non vltrà,quia per ipsum stetit quo minus pretium reciperet. 2
Census super fundo alienato sustinetur in præiudicium debitoris, licèt per chirographum Principis omnia onera de fundo sint translata in pretium illius, si per debitorem non steterit, quominus pretium reciperet. 3
Census iuxta formam Bullæ, debet creari in pecunia numerata: in hoc tamen statur instrumento donec contrarium probetur. 280,4
Instrumentum census in quo legitur quòd census fuerit creatus in pecunia numerata, probat numerationem pecuniæ, & contrarium asserens debet plenè & concludenter probare. ibid.
Census est redimibilis,atque ideò est contractus conditionalis,scilicet quòd fructus non debentur,nisi quatenus census non fuerit redemptus. 315,4
Census natura non mutatur,scilicet quòd non sit conditionalis propter mutationem personarum. 5
Census translatus, & cessus non censetur extinctus, quia non animo extinguendi,sed acquirendi censum fructiferum fit solutio,etiamsi solutio facta fuerit ab vno ex obligatis. 364,1
Quasi possessio exigendi censum probatur per vnicam solutionem, præsertim concurrentibus adminiculis. 614,1
Censu extincto non debetur fructus. 614,4.& 5
Census imponi nunquid possit super iurisdictione alicuius castri. 614,75

Censu

Census validitas requirit, vt priùs ille imponatur, & postea vendatur. declara vt 616,2
Census forma statuta vigore Bullæ Pij V. non seruata inualidus reputatur. 3
Census debet imponi super re certa per confines designata, & quando sic impositus dicatur. 3.& 4
Census impositus cum pacto quòd venditore existente moroso in tribus terminis restitui debeat sors principalis, non est inualidus, sed validus. 5
Che dictio, importat idem quod dictio *quia*. 411,2
Che dictio, significat idem quod *nisi*. affirmat, & ponit quando est posita post negatiuam. 164,2
Christianus quilibet de iure communi est capax beneficij Ecclesiastici. 307,1
Christianorum Iudaizantium filij nunquid comprehendantur in constitutione Clementis VIII. reddente inhabiles ad beneficia Ecclesiastica descendentes ab Hebræis. 355,5
Cippi nomine veniunt etiam fœminæ, quando testator non respexit ad fauorem agnationis. 518,1.in fin.
Cippi verbum intelligitur de stipite agnationis, & sic nomine cippi venit fœmina. ibid.
Vbi præsertim quando non constat de contraria mente testatoris.
Declara vt 9.& 10
Vbi de eadem materia.
Circiter dictio quid importet. 419,7.in fin.
Citatio vaga & incerta pro singolis diebus, & horis sustinetur pro duobus diebus sequentibus. 26,8
Citatio est necessaria in confectione inuentarij, nec sufficit citatio, seu monitorium ad consignandum bona, iuxta formam inuentarij. 91,1
Citatio facta de Procuratore, qui est Procurator duorum ab illis diuerso tempore constitutus, an censeatur facta vti Procuratore vtriusque, an alterius tantùm. 107,6
Citatio nunquid requiratur coram subdelegato compulsoris ad videndum extrahi iura. 144,8
Citationis defectus suppletur ex præsentia partis. ibid.
Citatio facta curatori per affixionem domos non nocet pupillo. 169,3
Citatio domi dimissa copia sufficit vbi citandi præsentia haberi non potest. 173,4
Vbi declaratur hæc conclusio.
Citatio nimis generalis, & vaga non continens certam diem, & horam, nulla & inualida est. 229,5
Citatio facta coram pluribus iudicibus existentibus in diuersis locis nulla, & inualida est. ibid.
Citatio non requiritur, vbi quis se citatum haberi vult. 248,3
Citatio requiritur ad inducendam litis pendentiam. 269,4
Citationis ad sententiam defectus insanabilis est, nec arbitrium Rotæ intrat. 271,1
Nullitas sententiæ defectu citationis insanabilis est, etiam quòd aliqui fuerint citati, & aliqui non. 3
Sententia contra mortuum est nulla, defectu citationis 4.in fin.declara vt 5
Citari ad sententiam non debet is quando constat illi nullam competere defensionem. declara vt 6
Citationis defectus est nullitas insanabilis, & per commissionem sanatoriam dicti defectus non remittitur. 312,7
Citatio si deficit pro illa die, qua fuit lata sententia, dicitur adesse totalis defectus citationis, ac proinde est insanabilis etiam stante clausula *Arbitrio*, licèt adessent aliæ citationes pro alijs diebus. 312,4
Citatio populo, & communitati facienda quomodo fieri, & exequi debeat. 340,1
Citatione facta vna die, si terminus seruetur in alia, nulliter agi dicitur. 448,9
Citatio ad videndum pronunciari pro die iuridica, videtur nimis vaga, tamen valet, nec videtur coarctata ad primam diem, sed iudex potest quandocumque sub illa pronunciare. 460,2
Citatio ad videndum pronunciari, decerni, & ordinari prout iuris fuerit, habet vim citationis ad sententiam arbitrio Rotæ. 486,2
Citatio pro singulis diebus & horis sustinetur quando terminus fuit tentus, & citatio reproducta in prima die. 571,2
Citatio pro singulis diebus & horis iuridicis, licèt nimis vaga, tamen sustinetur ex praxi, num. 7. quia non inducit perpetuam seruitutem, sed sustinetur pro integro termino probatorio. 557,8
Citatio ad videndum iurare testes, suppletur per citationem generalem ad omnia pertinentia ad causam 1. vide melius 9
Citatio ad dicendum contra articulos, & videndum iurare, habet de stylo Hispaniarum vim citationis examinandi testes. 614,3.& 4
Vbi amplius quòd pro citatione sufficit intimatio, & num. 5
Vbi de eadem materia.
Citatio facienda confraternitati, in quo loco fieri debeat. 624,5
Citatio in qua non est expressa aliqua dies, intelligitur ad primam, & per duos dies sustinetur. 663,8. in fine.
Citatus & non opponens censetur consentire. 165,8
Criminosus, seu delinquens non dicitur is, qui tantummodo inquisitus fuit. 355,8
Clausula, *Constito*, summariè interpretatur sine multis solemnitatibus, non tamen per eam remouentur qualitates probatinnum. 4,6
Clausula *si ita est*, requirit causæ cognitionem: sufficit tamen extraiudicialis informatio. 27,6
Clausula, *sine præiudicio venientium ab intestato*, etiam non apposita in legitimatione, habetur pro apposita, quādo Comes qui legitimauit, non aliter legitimandi facultatem habebat. 38,1
Clausula in concessione priuilegiorum quatenus non sunt contraria decretis sacri Concilij Tridentini, & Regalibus institutis, quid operetur. 40,4
Clausula, *quorum tenores*, in communicatione priuilegiorum apposita operatur, ac si totus priuilegiorum tenor fuisset expressus. 6
Declara vt 7.& seqq.
Clausulæ appositæ in exequutiuis non ampliant, nec restringunt præcedentem dispositionem. 47,4
Clausula, *Non obstantibus*, tollit omnes præcedentes constitutiones, & statuta. 60,5
Clausula codicillaris nunquid operetur, vt legata debeantur ex testamento inofficioso. 61,3.& seqq.
Clausula codicillaris non operatur, vt legata debeantur ex testamento inualido quando deficit voluntas testatoris. 4.in fin.
Clausula codicillaris nunquid operetur quòd frater veniens ab intestato teneatur deducta sua legitima restituere residuum hæreditatis turpi personæ institutæ. 7
Clausula *Quam & quas*, non operatur, nec extenditur vltra expressa in commissione. 87,2
Clausula *rebúsque alijs*, &c. coniungitur cum verbis sequentibus, videlicet *in alijs deducendis*, &c. ibid.
Clausula codicillaris non extendit, nec auget voluntatem testatoris, sed nonquid operetur fideicommissariam substitutionem. 97,13

Clausula monitorij *deducent omne ius*, &c. non porrigitur ad casus, in quibus cumulatio non admittitur, nec ad repugnantes cum expressis. 99,2

Clausula generalis vacationis, *siue premisso, siue alio quouis modo*, operatur, vt vltra modos expressos possit beneficij possessio capi. declara vt 120,8

Clausula *omni meliori modo*, licèt faciat sustineri actum etiam alio modo quàm expresso, non tamen operatur, vt quis se pro altero obliget. 137,9

Clausula *quam, & quas*, vt operetur effectum suum quid requiratur. 150,8

Clausula, *si ita esse compereris*, dicitur conditionalis, & apposita in gratia debet in primis iustificari. 155,1

Clausula, *si preces veritate nitantur*, semper subintelligitur in gratiosis. 5

Clausula *decreti irritantis*, & clausula *sublata*, impediunt, ne iudices valeant aliter interpretari, quàm dicitur in constitutione, in qua adsunt tales clausulæ. 173,21

Clausula suspensiua cessionũ apposita in supplicatione resignationis, suspendit effectum vnionis. 175,2

Quod procedit etiam in vnione pro dote mensæ capitulari facta in erectione cathedralis. ibid.

Item procedit in vnione consistorialiter facta. 4

Item procedit etiam quòd suspensio legatur inter clausulas executiuas. 6

Clausula suspensiua quarumcumque vnionum, *&c.* comprehendit etiam vniones, quæ aliàs de sui natura non comprehenderentur propter dicta verba generalia. 175,4

Clausula *Constituti* probat possessionem contra constituentes, & habentes causam ab eo. 181,2.& 5

Clausula refertur ad præcedentia si sit in fine posita, secus si in medio. 200,5

Clausula non refertur ad alias regulas in quibus militat diuersa ratio. 8

Clausula executiuè præcedens dispositionem non immutat. 226,3

Vxor mortuo marito potest dotem repetere ab eius hæredibus in casu in quo pater esset negligens in illa repetenda. 4

Clausula *sine praiudicio ambarum partium*, operatur, vt actus in nullo præiudicet. 230,16

Clausula *sine praiudicio habentium meliora, & potiora iura*, non operatur quoad personas non oppressas. 232,3

Clausula præseruatiua iurium adiecta cuicumque actui non facit actum illum conditionalem. 237,2

Clausulæ in fine positæ regulariter referuntur ad omnia præcedentia. declara vt 244,3

Clausula *Constituti* transfert in constitutarium possessionem. 258,2

Vbi quòd talis possessio est manutenibilis.

Clausula *Constituti* collata post mortem constituentis nihil operatur. declara vt 3.& 4.ante fin.

Clausula *ex nunc*, in constituto apposita quid operetur. 3

Clausula *Constituti*, quibus verbis in instrumento apposita censeatur. 5

Clausula *in solidum*, quando inducat obligationem in solidum quoad omnes obligatos. 298,6

Clausula, *omni meliori modo*, in testamento apposita, operatur vt testator non se restringat ad validandam suã intentionem ad vnum speciale in testamento expressũ; sed comprehendit omnem modum & facultatem testatori competentem. 311,7

Et facit vt actus valeat eo modo quo valere potest.

Clausulæ amplissimæ mandati specifici sunt accessoriæ, & non ampliant mandatum ad alias causas non specificatas, sed augent potestatem super illa causa speciali. 312,5

Clausula *Constituti*, facit vt contra tertium possessorem cum titulo, & bona fide competat condictio ex lege fin.C.de acq.poss.& hæc non præscribitur, nisi spatio 30.annorum. 318,10

Clausula, *non aliàs, aliter, nec alio modo*, in donatione apposita operatur vt dominium rei donatæ retro transferatur in donantem. 318,2

Clausula, *quibus voluerit*, &c. in emphyteusis concessione tribuit facultatem alienandi. 347,2

Clausula, *& simunc*, &c. in coadiutoria, & aliæ clausulæ generales interpretandæ sunt, vt non contradicant expressis; tamen non est apta comprehendere vocationem per obitum. 349,8

Vbi latè de illa clausula.

Clausula *quouis modo*, &c. in resignatione, est apta comprehendere vacationem per obitum resignantis. 13

Clausula, *Amoto quolibet detentore*, operatur, vt censeatur facta mentio de possessione facti. 353,2

Clausula *non obstantibus constitutionibus*, &c. nunquid operetur quod constitutiones, de quibus non fuit facta specialis mentio. 355,2

Clausula exequutiuæ, licèt non amplient dispositionẽ, bene tamen illam declarant. 368,6

Clausulæ generales in gratia derogant non solùm iuribus particularium personarum, sed & Concilio. 375,4

Clausula *vocatis vocandis*, in litteris apposita facit eaequutorem mixtum, itaut citandi sint illi, de quorum interesse agitur. 391,1

Clausula in litteris Apostolicis apposita, quando cautatiuè, & quando conditionaliter apposita censeatur. 3

Clausulæ insolitæ, & nõ necessariæ instrumẽti inducũt suspicionem, maximè si instrumentum sit celebratũ in domo aduersarij in loco minus tuto. 397,7

Clausula *quorũ tenores*, non operatur circa non expressa, neque circa ea, de quibus nõ fuit facta aliqua mẽtio, nec Papa saltem in genere cogitare potuerit. 398,6

Clausula *in omnibus, & per omnia*, importat omnimodam eaequationem, itaut nulla prorsus sit differentia inter adæquata. 7

Clausulæ derogatoriæ appositę in cõstitutione generali motu proprio emanata, sufficiunt ad tollendũ nõ solùm leges anteriores, sed etiam priuilegia continentia clausulas derogatorias derogatoriarum. 9

Vbi etiam, quid in gratia concessa à supplicatione partis.

Clausulæ appositæ in prima constitutione censentur expressæ in secunda, quando in ea fit relatio ad primam. 13

Clausula suspensiua debet limitari ad terminos dispositionis, in qua est. 402,4

Clausula suspensiua nil aliud operatur, quàm quòd gratia concessa cum illa clausula valeat. ibid.

Clausula *Constituti*, & aliæ clausulæ cessant cessante contractu principali. 408,2

Clausula *Constituti* apposita in donatione non operatur, nec transfert possessionem in donatarium, quãdo donans reseruauit sibi ipso viuente possessionem, & vsumfructum, quod quando verum sit, 6.& seqq.

Clausula *Constituti* sola transfert possessionem, & naturalem, & ciuilem. 8

Clausula *ex nunc*, in quo differat à clausula *ex nunc prout ex tunc*; & de vi & efficacia harum clausularum. 10

Clausula *Constituti*, nihil operatur, nisi fuerit probatum constituentem tempore contractus possedisse. 11

Clausula *Constituti*, probat possessionẽ, non solùm inter

constituentem,& constitutarium,sed etiam inter habentem causam à constituente. ibid.
Clausula *ex nunc prout ex tunc*,quid importet. 409,5
Clausula constituti probat possessioné tam inter cõtrahentes,quàm inter habẽtes ab eis causã ex post. 412,3
Clausula, *Arbitrio Rotæ*, licet intelligi debeat prout de iure,relaxat tamen aliquid de illius rigore, & facultatem iudici tribuit procedendi, prout æquitas suggerit. 418,1
Clausula *non aliter,aliàs, nec alio modo*, est valde præcisa. 422,3.in fine.
Clausula *ipso iure,& sine alia declaratione*, habet tacitam conditionem, volente eo, de cuius vtilitate agitur. 4.in fin.
Clausula,*quam, & quas,cum incidentibus, & emergentibus*, &c. facit vt committi dicatur causa tam in possessorio,quàm in petitorio. 426,2
Clausulæ exequutiuæ non alterant dispositionem præcedentem. declara vt 443,13
Clausula resolutiua actus iam perfecti,non autem perficiendi,non facit actum conditionalem, sed purum, resoluendum tamen sub conditione. 457,3
Clausula *Arbitrio*, &c. operatur vt omisso iuris rigore æquitas attendatur. 460,1
Clausula *Constituti*,transfertur possessio. 471,2
Clausula *Constituti* apposita in contractu conditionali, ipsa etiam reputatur conditionalis, pendentéque cõditione possessionem non transfert. 4
Clausula *Constituti* purificata conditione retrotrahitur, nisi illo medio tempore fuerit alteri ius quæsitum. 6
Clausula, *omni meliori modo*, operatur actum valere eo modo quo potest. 490,5
Clausula,*si preces veritate nitantur*,semper intelligitur in rescriptis gratiosis. 511,2
Clausula,*vt asseris*,apposita in litteris Apostolicis, & in gratia,facit vt eadem gratia non sit exequenda, nisi fuerit iustificata. 3
Clausula,*omnésque alios*,inducit litis pendentiam,quoad habentes interesse citatos. 516,9
Clausula *Arbitrio*, &c. dat facultatem examinandi nullitatem pensionis ad effectum illam retardandi. 530,1
Clausula *incidentibus,& dependentibus*,operatur introductionem litis super petitorio. 537,2
Clausula constituti possessionem probat. 539,2
Clausula *arbitrio iudicis*,temperat rigorem iuris, quando est concessa iudici aliàs iurisdictionem habenti. 548,8
Clausula *Amota*, &c. operatur vt iudex procedere debeat cum causæ cognitione. 562,3
Clausula,*sine præiudicio venientium ab intestato*, in legitimatione non operatur facto testamento,quia legitimatus potest petere id quod sibi à parte relictum est in testamento. 587,2
Tamen operatur vt facto testamento legitimatus ex eo eatenus possit capere quod sibi relictum est, quatenus salua remanet legitima filij legitimi, & naturalis. ibid.in fine,& 4
Et dicta clausula intelligitur operari tantùm quoad ea, in quibus pater potest præiudicare filiis. ibid.
Clausula *Constituti* probat possessionem contra constituentem,& contra habentem causam ab eo. 599,1
Clausulæ generales derogatoriæ contentæ in Breui non ampliant eius dispositionem,sed ad illius limites restringuntur. 604,5.ante finem.
Clausula, *cum facultate procedendi contra rebelles & contradictores*, intelligitur nisi adsit iusta causa non parendi. 625,4
Clausula *Constito*, apposita in gratia, nunquid faciat vt ea exequi non possit sine citatione. 628,12.& 13
Clausula,*vt asseritur*,ad quos referatur,apposita præsertim in litteris Apostolicis. 631,5.& 6
Clausula *omni meliori modo*,censetur apposita in contractibus ad effectum sustinendi contractum,non autem ad effectum contrarium. 640,9
Clausula *omni meliori modo*,facit valere actum eo modo, quo potest. 643,4.in fin.& 6.in fin.
Vbi quòd facit valere actum etiam vltra modos expressos.
Clausula *dummodo alteri non sit ius quæsitum*, solet præsentare ius quæsitum,etiam ex sola præsentatione. 643,7
Clausula *institutionis hæredis in omnibus,aut aliis bonis*,&c. nunquid operetur quòd in fideicommisso veniant prælegata. 646,6
Clausula *ponens*, &c. apposita in donatione facit vt penes donantem remanserint actiones inefficaces. 653,6
Clausulæ appositæ in prima commissione censentur repetitę in aliis commissionibus durante eadem causa. 658,1
Clerici, & Ecclesiasticæ personæ non tenentur soluere gabellas,collectas, impositiones,datia, & quælibet alia onera à laicis imposita, in tantum quòd laici cogentes Clericos ad istas contributiones sunt excommunicati. 42,2
Nisi concurrant plura requisita,vt 3.& seqq.
Clerici & Ecclesiasticæ personæ, ad quas peruenerunt bona, pro quibus sæculari Principi gabellæ & onera soluebantur,nunquid ad dictas gabellas & onera teneantur. 9 in fin.& seqq.
Vbi distinguuntur plures casus.
Clericus ex diuturnitate temporis præsumitur ad sequentes ordines legitimè promotus. 343,2
Clericus beneficiatus an præsentari possit ad iuspatronatus. 592,1
Clerici non incedentes in habitu & tonsura ipso iure priuati censentur beneficiis vigore constitutionis Sixti Quinti. 3
Vbi declaratur quomodo intelligenda sit hæc constitutio.
Clericum percutiens excommunicatus est. 659,1
Clericatus, & ordines probantur per litteras patentes, nobilitas & alia requisita probantur per leues probationes. 79,1
Clericatus probatur per matriculam ordinum generalium celebratorum ab ordinario. 266,4
Clericatus probatur ex litteris patentibus Ordinarij. 307,15
Clericatus probatur per testes deponentes de communi reputatione & visu celebrationis Missarum. 343,2
Clericatus probatur ex litteris patentibus Episcopi. 355,10.& 532,3
Clericatus censetur probatus per litteras patentes ordinarij. 544,1.& 601,2
Coadiutoria, & futura successio sunt gratiæ diuersæ & separatæ. 549,5.6.& 7
Coadiutoria in Papa non censetur voluisse concedere futuram successionem in beneficio, nisi accedente consensu coadiuti. 9
Coadiutor veniente coadiuto possessionem beneficij non habet. 410,3
Coadiutor non habet ius,nec titulum in beneficio, sed tantùm exercitium,& administrationem. 5
Coadiutor incipit habere ius super Canonicatu post obitum coadiuti, & tunc non tanquam coadiutor, sed tanquam nouus Canonicus, neç dicitur continuare ius,sed nouiter acquirere. 5

Coadiutor mortuo coadiuto, debet capere possessionem Canonicatus. ibid. in fin.
Coadiutor viuente coadiuto non est verè Canonicus, sed fictè. 6
Vbi propterea veris Canonicis præferri non debet, & 7. Vbi de eadem materia.
Coadiutores non possunt residere in choru, neque interesse in Capitulo, neque exercere iura canonicalia, inuitis coadiutis. 410,8
Coadiutores dantur, vt suppleant circa seruitium vices coadiuti. 593,7
Codicillis vtplurimum grauatur hæres ab intestato perficere contenta in illis. 368,5. in fin.
Cognati dicuntur coniuncti per fœminam. 174,10
Collatio beneficiorum de iure communi spectat ad Episcopum, & Capitulum simul. 36,4
Collatio beneficiorum est voluntariæ iurisdictionis. 69,1. in fin.
Collatio Ecclesiæ, & beneficij non valet nisi facto concursu intra sex menses à die obitus beneficiati. 120,4
Collatio beneficij spectare ad aliquem, præsumitur si cætera item beneficia illius Ecclesiæ spectare ad eundem quoad collationem probatur. 187,3
Collatio beneficij licèt non probetur effectuata, facit adminiculum ad probandū quòd collatio spectat. 4
Collatio beneficij facta per Papam non mutat statum beneficij, nisi probetur per Papam fuisse factum animo antiquum statum mutandi & nouum inducendi. 263,2
Collatio beneficiorum reseruatorum non spectat ad Papam, quando in contrarium adest immemorabilis consuetudo, cui per regulam secundam, quæ reseruat beneficio, non censetur derogatum. 286,1
Collatio quæcumque non extenditur ad immemorabilem præscriptionem, aut consuetudinem. 2
Collatio dignitatis facta habenti alias duas dignitates est nulla. 331,1
Limita vbi vna ex dictis dignitatibus est honoraria. ibid. & 8
Collatio beneficij præsumitur effectuata ex eo quod per obitum prouisi iterum vacat. 386,1
Quasi possessio conferendi beneficium tanquam liberum acquiritur per vnitam obligationem. ibid.
Quasi possessio conferendi beneficium non suffragatur, nisi conferens fuerit in bona fide. 2
Vbi etiam quando talis bona fides cessat.
Patronorum taciturnitas, & acquiescentia collationi beneficij facta per ordinarium, facit præsumere beneficium liberum. ibid. in fin.
Collationem conferendi beneficij facultatem quis non amittit per erectionem illius in Canonicatum. 419,7
Vbi præsertim quando erectio fuit facta cum clausula, *sine praiudicio*.
Collatio facta à maiori parte Capituli præferenda est collationi factæ à minori parte, & an vota extra Capitulum lata augeant numerum eligentiū. 540,2. & 3
Vide plura *Conferendi* verbo.
Collatio beneficij, v. *Beneficium*.
Collator inferior non potest prouidere de beneficio, quod Papa sibi, & Apostolicæ sedi reseruauit. 395, 10
Collator inferior pendente lite super titulo, & facultate conferendi, non potest se super collatione intromittere. 11
Collatores ordinarij, v. *Ordinarij collatores*.
Collectio, & *electio* beneficiorum, v. *Episcopus*.
Collegium, in quo sunt clerici, & personæ Ecclesiasticæ, dicitur potens, & in illud est prohibita emphyteusis alienatio. 347,5
Quia dicitur locus venerabilis, & locus pius, atque ideo potentior. 6
Colono vtrùm stare teneatur singularis successor. 28,6
Colonus partiarius tenetur de suo facere omnes impensas in fundo conducto. 103,3
Commenda ordinis Hierosolymitani sunt beneficia amouibilia. 135,10
Commendæ & præceptoriæ ordinis S. Ioannis Hierosolymitani sunt beneficia, & causa super illis dicitur causa beneficialis. 584,9
Commissio iactationis, & iactationum non probat iurisdictionem in commissione assertam. 126,8
Commodum debet taxari pro quantitate incommodi arbitrio iudicis. 442,6
Communicatio priuilegiorum idem operatur, ac si eadem priuilegia specificè concessa fuissent. 40,1
Communicatio priuilegiorum non trahitur ad ea, quæ cum magna difficultate conceduntur, & in quibus agitur de præiudicio tertij. ibid.
Communicatio priuilegiorum non trahitur ad ea de quibus specialis mentio facienda est. 40,5
Commune quod relictum est in diuisione inter hæredes ad vnumquemque hæredum spectat pro rata. 122,2
Communis vsus loquendi an præualeat proprietati verborum, attenduntur præsumptiones & coniecturæ, n. 2. Vide coniecturas. 534,3
Communitas non obligatur, nisi per Concilij congregationem. 249,5
Communitatis fides, v. *Fides*.
Communitatis liber, v. *Liber communitatis*.
Comparatio litterarum probat scripturam antiquam. 228,3
Comparitio partis sanat defectum actus aliàs inualidi, propter rogitum Notarij, qui fuerat expressè recusatus. 557,6
Comparitio Procuratorum in loco suspecto, & pro suspecto recusato, reualidat processum, & per eam videtur renunciatum recusationi. 12
Compensatio non datur de debito non liquido ad liquidum. 125,5
Compensatio liquidi cum liquido admitti debet. 424,1
Compensatio habet vim solutionis. 453,9
Compensatio non intrat pro summa soluta ad computum expensarum litis. 499,3
Compensatio vim solutionis obtinet, & qui non est obligatus ad solutionem, non potest compelli ad compensationem. 529,1. in fine.
Complementarius bancariæ rationis potest in totum disponere de rebus ad illam spectantibus. 322,7
Vide *Institor*.
Compositio facta cum Camera etiam cum dilatione ad soluendum, habet vim actualis solutionis. 237,4
Compromissum non ratificatum ab absente in tempore in quo ratificari debebat, facit vt laudum inde sequutum sit nullum. 13,1
Compromissi tempus vigore statuti prorogandum quo libet, etiam sine mandato prorogari potest. 133,5
Compromissi vigore statuti inter coniunctos, seu alios faciendum, nunquid intelligatur de vnica vice, an verò sæpiùs durante causa. 650,5
Compulsoris subdelegatus subdelegare non potest. declara vt 144,7
Concessa iurisdictione cum reseruatione quorundam casuum, cætera omnia præter reseruata concessa censentur. declara vt 497,2. & 3
Concessio quæ habet actum successiuum, debet durare toto tempore conuento, aliàs promittens non dicitur satisfecisse promissioni. 618,3
Conciliari dispositioni non censetur derogatum, nisi hoc fuerit specificè dictum. 40,3

Conclauistæ dicuntur familiares Papæ, & continui commensales. 573,2
Conclusioni in causa renunciari potest per partes tacitè, & expressè, vtputa per subsequentem iurium productionem, & alios actus. 558,2
Concordatus Germaniæ numquid censeatur derogatum per clausulas generales appositas in constitutionibus Pauli III. de quibus 398,2. & seqq. omnibus.
Concordatorum derogatio, v. *Derogatio*.
Concordia facta cum Ecclesia, & obseruata per 40. annos præsumitur facta ad vtilitatem Ecclesiæ. 463,5
Concursus iuxta constitutionem Pij V. infra sex menses à die vacationis non requiritur in collatione parochiæ regularis. 88,8. io fin.
Cõcursus beneficij quòd nõ fuerit factus in tẽpore, probari debet per eum qui se fundat in negatiua. 120,4
Concursus non requiritur in collatione parochiæ Regularis. 5
Concursui locus est in beneficio curato, si in Rectorem illius est translata cura, secus si tantùm exercitium curæ. 352,6
Concursui ad baiolatum renunciari potest. 629,1
Condemnatus ad factum quod quis promisit soluere, potest illius loco interesse ex iuris interpretatione. 67,10
Condictio ex l. fin. C. de acq. poss. non præscribitur, nisi spatio 30. annorum, & hæc competit contra tertium possessorem, si in contractu adest clausula *Constituti*. 315,10
Conditio matrimonij impeditiua reiicitur à legato, & institutione. 35,3
Vbi etiam quòd conditio dicitur impeditiua matrimonij, quando testator remittit matrimonium arbitrio alicuius, & 4
Ampliatur hæc conclusio etiam quòd institutio, vel legatum contineat duplum, & 5
Vbi pariter ampliatur tam in ascendente, quàm in transuersali.
Conditio habetur pro impleta, quando quòd non adimpleatur stat per eum, in cuius persona adimpleri debet. 6. & seq.
Declara vt ibid.
Conditio apposita in legatis, & fideicommissis, an, & quando suspendat & dispositionem, & illorum exequutionem in diem à testatore destinatum, in qua conditionis euentus purificatur. 82,2. & seqq.
Conditione deficiente perinde est, ac si dispositio facta non fuisset. 207,6
Conditio significatur per ablatiuum absolutum. 244,4
Conditio debet probari adimpleta, vt quis agere possit ex contractu conditionali. 293,1
Conditio donec impleatur, impedit ortum obligationis. 2
Conditio adiecta fundationi iurispatronatus, si est incompatibilis, debet reiici, si autem difficilis, debet cognosci & authorizari per superiorem. 331,7
Conditiones adiectæ per patronum in fundatione iurispatronatus, debent exhiberi per patronum supplicantẽ, & à confirmante poni in fundatione. 9. & 11
Vbi quòd debet exprimi tenor conditionum.
Conditio apposita fauore alicuius, locum non habet, nisi is, cuius fauore apposita est, voluerit. 422,4
Conditio inserta in instrumento dicitur pars ipsius instrumenti. 495,3
Conditio significatur per ablatiuum absolutum. 514,3
Conditio debet præcisè, & realiter adimpleri. ib. in fin.
Conditio non retrotrahitur, quando ante purificationem est alteri ius quæsitum. declara vt 539,4. & 6
Conditio quando dicatur suspensiua, & quando non. 4
Conditio an significetur per verba, cum modis, conditionibus, &c. 5
Conditionalis non dicitur dispositio facta sub ea conditione quæ à lege tacitè intelligitur. 638,2. in fin.
Conditio satis est, quòd semel extiterit, licèt non duret. 642,5
Conducens rem à Camera Apostolica pro se, & persona nominanda, an & quando possit personam nominare sine consensu ipsius Cameræ. 208,6. & 7
Conducere nemo potest rem propriam. 646,6
Conductor non tenetur de casu fortuito incendij, sed periculum est locatoris. 104,1
Limita, vt 2
Conductor qui vtitur re locata in vsum non destinatum, tenetur de casu fortuito, & de omni casu. 104,2
Maximè si maius est periculum in vsu, quo vtitur, quàm in vsu destinato. 3
Conductor non tenetur de periculo, & casu qui vtitur re locata ad vsum destinata. ibid.
Conductor veniens contra conuentionem, & legem contractus, tenetur de casu fortuito. nam vno vsu concesso, omnis alius censetur denegatus. 4
Conductor non tenetur de incendio, nisi ob latam, aut leuem culpam, si conuenitur actione locati: secùs si conuenitur actione legis Aquiliæ, quia tunc de leuissima culpa in committendo tenetur. 104,5
Conductor vtens re ad vsum destinatum culpa caret, è conuerso non est sine culpa, qui vsum mutat. 6. & 7
Conductor non excusatur à culpa si vtatur re conducta, sicut facit dominus, sed oportet, quòd vtatur sicut quilibet diligens homo. 104,10
Conductor potest sibi locatam rem in totum, vel pro parte alteri sublocare, nisi aliter fuerit conuentum. 208,1
Conductor non valens vti re locata ad vsum destinatum, etiam sine facto locatoris, remissionem pensionis petere potest. 323,2
Vbi præsertim si hoc impedimentum contingat casu fortuito.
Conductor molendini si molendino vti non potest, quia redditum inutile ex incursu aquarum, remissionem pensionis petere potest. ibid.
Conductor re locata destructa, vel perempta, potest petere remissionem pensionis. 3. & 4
Conductor promittens manutenere rem locatam, non tenetur ad illius refectionem, quando eadem res casu fortuito destructa fuit. 4
Nec etiam tenetur ad expensam magnam respicientem vtilitatem perpetuam vltra tempus conductionis. ibid. in fin.
Conductor qui promisit remissionem non petere etiam ex casu insolito & fortuito, ad quid teneatur. ibid.
Conductor non potest locatoris possessionem tergiuersate. 566,7
Conductor existens in culpa non manutenendo rem conductam, tenetur ad ruinam rei conductæ. 576,1
Conferendi Canonicatus facultas de iure communi spectat ad Episcopum & Capitulum simul. 429,3
vers. Secus accidit.
Conferendi ius vt acquiratur, attendũtur principaliter bona, ex quibus constituitur præbenda, de cuius collatione agitur. 520,3
Conferendi facultas data Episcopo in præsentia Capituli censetur data ab ipso Capitulo. 6
Vide *Collatio*.
Confessio dotis receptæ non præiudicat viro, nec creditoribus. 15,2
Confessio dotis receptæ facta non à viro vxori, sed extraneæ personæ, probat contra confitentem. 3
Confessio dotis receptæ probat solutionem præcedẽte conuen

conuentione doris, seu aliis coniecturis concurrentibus, de quibus ibid.
Confessio nocet tantum confitenti, & non tertio. 30, 12 ante fin.
Confessio facta in responsione ad positiones probat contra confitentem. 58,5
Confessio qua quis confitetur quòd filij sint comprehensi, non excludit, quominus sint comprehensi etiam nepotes, maximè quia talis confessio non potest præiudicare nepotibus in iis quæ veniunt ex pacto, & prouidentia. 94,8
Confessio cùm apparet de errore, siue error sit in facto contra conceptionem verborum, siue in iure circa eorum significationem, non præiudicat, neque ipsi confitenti. 9
Confessio debitoris superat omnes probationes. 125,1
Confessio partis plenè probat contra confitentem. 157, 2.& 4
Vbi quòd est maior probatio omnibus aliis probationibus, & fortior instrumento.
Confessio partis supplet omnem defectum scripturæ. ibid. in fin.
Confessio reuocata nihil operatur, non docto de errore. 5
Confessio receptæ dotis probat numerationem constito de præcedente promissione. 161,2
Confessione iudiciali nulla maior probatio. 172,2. in fine.
Confessio facta in supplicatione impetrationis beneficij probat contra confitentem. 176,1. in fin.
Confessio supplicantis in impetratione beneficij non probat ad eius fauorem valorem ipsius beneficij, vel vacationem per priuationem ad fauorem ipsius confitentis. 8
Confessio tacita non probat dominium quando de eo principaliter dubitari contingit. 181,5
Confessio partis in narratiua precum Principi porrectarum, releuat partem aduersam ab onere iustificationis. 202,7
Confessio defuncti nocet hæredibus & successoribus. 207,2
Confessio relata ad sententias non continet læsionem, si non constat de iniustitia sententiarum. 210,5
Confessio receptionis dotis, etiam per apocham subscriptam & recognitam, quamuis in ea non reminiscietur præsentialis numeratio, probat veram numerationem fauore mulieris in præiudicium hæredum tertij, & etiam fisci, dummodo confessionem præcesserit promissio dotis. 267,5
Confessio testatoris nocet legatario in re legata. 287,3
Confessiones successiuæ, & multiplicatæ magis operantur quàm vnica, & simplex confessio, & ad probandum errorem earum requiritur concludentissima probatio. 5
Confessio de dote recepta facta à marito, etiam in testamento probat in præiudicium tertij, stante promissione antecedenti dotis, & redditur verisimilis, & probat veram numerationem. 296,3.& 4
Declara de promissione facta ipsi viro, non alteri, vel & vxori.
Confessio probat contra confitentem. 299,4
Confessio Procuratoris facta in iudicio nocet etiam principali, & post sententiam ampliùs reuocari non potest. 314,4
Cõfessio reuocari non potest, nõ docto de errore. 316,4
Confessio extraiudicialis non nocet tertio, præsertim facta sine citatione. 344,8
Confessio cedentis probat in præiudicium confitentis ad effectum excludendi simulationem. 373,16
Confessio de recepto solùm habet vim pacti de non petendo. 9
Vbi propterea, quòd non probat solutionem.
Declara vt 38
Confessio de recepto probat veram solutionem. 56
Vbi hoc ampliatur, etiam quòd sit facta absente parte.
Confessio de recepto in instrumento cessionis nunquid probet in præiudicium cedentis, & confitentis. 57
Confessio de recepto vni facta, an, & quando alteri prodest. 58
Confessio facta ad fauorem vnius rei debendæ, prodest etiam alteri, præsertim quando causa debiti est connexa. 51
Confessio de recepto non dicitur ficta, & imaginaria solutio, sed probatio veræ solutionis. ibid.
Confessio de recepto licèt erronea, liberat debitorem, quia error allegari non potest. 66
Confessio simoniæ facta per resignantem, non nocet resignatario, præsertim facta post resignationé. 377,3
Confessio facta ab vno, præiudicat etiam alteri habenti causam ab eo. 378,3
Confessio facta in inuentario non potest reuocari non docto de errore. 418,3
Confessio probat contra confitentem. 431,1. in fine.
Confessio de recepto facta per creditorem liberat, nec opus est probare veram numerationem. 437,1
Confessio Procuratoris potest à principali reuocari. 445,3
Confessio curatoris testamentarij probat contra minorem. ibid. præsertim adminiculata. 452,1
Confessio Prælati adminiculata probat contra Ecclesiam. ibid. ante finem.
Confessio in præiudicium confitentis probat contra tertium. 3
Confessio testatoris in testamento nocet etiam hæredibus. 461,1. in fine.
Confessio facta in libello probat contra libellantem. 466,3
Confessio authoris non potest impugnari à successore titulo emptionis. 467,7
Confessio probat contra confitentem, & illi præiudicat, nisi doceatur de errore. 482,4
Confessio Procuratoris in iudicio emanata, solet domino præiudicare. 512,2
Confessio Procuratoris reuocari non potest per dominum, si dominus ex pòst ratificauit gesta Procuratoris, quia sic facit actus suos. 3
Confessio Procuratoris potest separari, & si in ea contineatur error, potest acceptari, reiecta qualitate erroris. 4
Confessionem defuncti in testamento factam hæres impugnare non potest. 536,6
Confessio facta positionibus plenè probat contra confitentem. 541,2
Confessio testatoris præiudicat successori, & hæredi. 578,2
Confessio de recepto non probat ad fauorem eius, qui tenetur docere de vera numeratione. 585,2
Confessio de recepto adminiculata probat veram numerationem. 4
Confessio de recepto nõ probat numerationem. 586,4
Confessio nõ solùm probat cõtra cõfitentem, sed etiam contra alium ab eo causam habente. 601,2. in fin.
Cõfessio relatiua in instrumentũ nunquid probet si in instrumento nõ reperitur id quod cõfitens fatetur. 3
Confessio in instrumento emanata non tollitur per contrariam assertionem partis. 636,4
Confessione nulla maior probatio. 644,1
Cõfessiones de recepto inter virũ, & vxoré regulariter censentur factæ in fraudem donationis prohibitæ. 1

Declara vt 2
Confessio de recepto inter virum, & vxorem præindicat marito,& hæredibus, si præcessit promissio, & obligatio, quia tunc cessat præsumptio fraudis donationis, & præsumitur facta animo se liberandi à promissione. ibid.
Confessio extraiudicialis de æquitate Canonica plenè probat contra confitentem. ibid.
Vbi præsertim, si fuit geminata.
Confinis parochiæ in instrumento census expressus quid importet. 636,3
Confines satis expressè dicuntur per duas demonstrationes. 4
Confirmatio non alterat statum rei confirmatæ, sed conualidat statutũ in ea specie, in qua illud reperit. 60,1
Confirmans potest etiam de nouo dare, & damno confirmare. 2
Confirmans actum nullum dicitur de nouo facere. 4. in fin.
Confirmatio Apostolica præsumitur ex longo tempore,& ex obseruantia subsecuta. 177,8
Confirmatio in forma communi non releuat vbi est contraria iuri communi. 331,10
Confirmationis priuilegiorum natura est nihil noui tribuere, sed tantũ tributo robur adiicere. 604,1.& 2
Vbi præsertim, quando confirmatio non est facta ex certa scientia, sed in forma communi.
Confirmatio Apostolica, vide *Apostolica confirmatio.*
Congrua assignanda est per Episcopum Vicario parochialis Ecclesiæ, vnde possit ex redditibus eiusdẽ Ecclesiæ iura Episcopalia persoluere, hospitalitatem tenere, & alia onera eidẽ incumbentia supportare. 37,5
Congrua in administrationibus quæ dantur in titulum collationum debet taxari, habita ratione administrationis, ex cuius causa illa debetur. 441,1
Vbi taxatur ad rationem 10. pro centenario.
Congruæ in taxatione attenditur quantitas fructuum administratorum. 2
Congrua debetur ad instar salarij, scilicet pro modo laboris. 3
Congrua debetur illis, qui ex fructibus beneficiorum commodè viuere non possunt. 4
Congrua debetur Rectori, ex qua commodè viuere possit, considerata commoditate Ecclesiæ, personæ, aliis circumstantiis, arbitrio ordinarij. 595,1
Congrua si fuerit per ordinarium assignata in certa quantitate in erectione parochialis Ecclesiæ, Rector non potest aliam congruam petere, nisi probauerit congruam assignatam non etiam sufficientem,& isto casu non potest nisi ad supplementum agere. ibid.
Congrua assignatio regulari debet secundùm regionis consuetudinem. 6
Coniecturæ & præsumptiones ad probandum simulationem debent esse efficaces & dilucidæ. 435,5
Coniectura ducta à verisimili, est potentior aliis coniecturis ad eliciendum mentem disponentis. 350,1
Connexa dicuntur ea quæ procedunt ex eadem causa ad eundem effectum, vnáque tendit ad qualificationem, vel peremptionem alterius,& quando se inuicem recipiunt, aliàs secus. 101,4
Connexorum eadem est natura. 313,9
Connexorum inseparabilium extensio facienda est de vno ad alium. 337,1
Connexorum natura eadem est. 367,6
Consanguinei dicuntur agnati. 39,10
Consanguinei secundùm communem loquendi vsum dicũtur omnes sãguine cõiuncti quncũque modo. ib.
Consanguineus gradu proximior non potest in contractu minoris interuenire, si aliquod habet interesse. 98,7
Consanguineorum appellatione continentur filij nepotes,& descendentes. 174,9
Consanguineus stupratæ non est idoneus testis ad probandum matrimonium pro ipsa. 259,6
Consanguineorum appellatione nunquid veniat spurius in materia iurispatronatus. 571,3
Consanguinei nomen de iure multis modis accipi solet, sed de iure Canonico intelligitur pro eo, qui quoquo modo coniunctus est in quocumque gradu, vel ex patre, vel ex matre. 3.& 4
Consanguineorum appellatione spurij non veniunt de iure ciuili,& multo minus de iure Canonico. 616,1
Declara vt 2.3.& 4
Conscientia alicuius vbi quid committitur, non creditur sine iuramento. 317,3
Vbi etiam, an tale iuramentum debeat à iudice deferri.
Conscientiæ alicuius quando quid remittitur, intelligi debet arbitrio boni viri. declara vt 317,5
Consensus sequitur naturam contractus, super quo interponitur, vnde si consensio vendenti, vel testanti, quamuis agatur de renunciatione mei iuris, non ideo tamen transit in donationem, ac propterea non requiritur insinuatio. 253,8
Consensus à Titio præstitus super dispositione Mæuij, facit vt dispositio Mæuij censeatur dispositio Titij,& ideo potest reuocari. 9
Declara vt 10
Consensus ad testãdum præstitus re integra potest quidem reuocari, sed mortuo testatore factus est reuocabilis per eius mortem,& acquisitũ est ius tertio. ib.
Consensus in matrimonio per quæcumque verba probatus sufficit, nec vis facienda est in formalitate verborum. 259,3
Consensus qui necessarius est ad validitatem actus, non requiritur per necesse quòd in ipso actu interueniat, sed sufficit si antè, si pòst, si incontinenti, si ex interuallo,& tacitus etiam, & etiam non contradicendo interponatur. 311,2
Consensus non obligat præstantem illum, si actus super quo præstitus fuit, habet falsam causam. 6
Consensus quando requiritur per modum simplicis cõsensus, potest interuenire non solùm antè & in ipso actu, sed pòst quandocumque; secus si requiritur per modum consensus authorizabilis. 331,6
Consensus authorizabilis non fit ex concursu contemporaneo, sed ex discussione & cognitione,& si adhibetur post actum, id euenit per modum confirmationis conualidando actum de se inualidum. ibid.
Consensus Ordinarij requisitus in approbatione conditionum adiectarum reseruationi iurispatronatus tunc consideratur per modum authorizabilẽ, quando conditiones sunt inhonestæ, impossibiles, vel incompatibiles, ita vt Ordinarius illas reducere pro sua authoritate debeat; secus vbi licèt sint contra ius, tamen ab eo non possunt reiici. 7
Consensus præstari potest post mortem principalis, dũmodo supplicatio fuerit datata ipso viuente. 349,10
Consensus præstitus post mortem principalis supplicatione datata retrotrahitur ad diem datæ. 11
Declara vt 12
Consensus præstitus in vna re non extenditur ad aliam. 433,1
Consensus præsumitur per obseruantiam 30. annorum. 64,3
Consequens qui vult, velle etiam dicitur necessarium antecedentis. 463,2. in fin.
Consolidatio vsusfructus cum proprietate fieri non potest, nisi quando fuisset relictus nudus vsusfructus à proprietate separatus. 535,5. in fin.

Consortes litis dicuntur qui sustinent eandem causam, & habent litem communem, siue sint actores, siue rei. 11,2
Consortes litis, v. *Lis*.
Constitutio Marchiæ non est seruanda in loco, in quo adest particulare statutum. 57,2
Vbi declaratur quomodo hoc procedat.
Constitutionem Marchiæ non esse in vsu non probatur per fides. ibid. in fin.
Constitutiones, & statuta Bononiæ, an valeant sine confirmatione Papæ. 80,5
Constitutiones & statuta, respiciunt futura, & non præterita. 6
Declara vt ibid.
Constitutio corrigens præcedentem constitutionem, recipit interpretationem à correcta. 173,14
Constitutio generaliter loquens de beneficiis, non comprehendit beneficia de iurepatronatus laicorum, & hoc in materia incompatibilitatis. 288,1
Constitutio Clementis VIII. prohibentis descendentes ea genere, seu stirpe Hebræorum non admitti ad Ecclesiastica beneficia, non habet locum stante dispensatione Papæ. 307,5
Constitutio Clementis VIII. inhabilitans filios Iudæorum ad beneficia Ecclesiastica non comprehendit filios Iudaizantium. 7
Constitutio Clementis VIII. prohibens descendentes à Iudæis admitti ad Ecclesiastica beneficia, est odiosa, & exorbitans à iure communi. 355,5. versic. cùm tamen, & vers. seq.
Constitutio Clementis VIII. prohibens descendentes ab Hebræis, non admittit ad Ecclesiastica beneficia, dum trahitur ad transuersales. 8
Constituti clausula probat possessionem tam inter contrahentes, quàm inter habentes ab eis causam ex post. 415,3
Constitutio Pij V. de censibus, cùm dat prælationem censuario, est exorbitans à iure communi, & strictè intelligenda. 414,4
Declara vt 5
Constitutionis vbi habemus casum, non est vlteriùs de rationibus inuestigandum. 6
Constitutiones, & statuta confirmata à Papa dicuntur Papalia. 477,6. in fine.
Constitutiones & leges interpretationem recipiunt ab earum declarationibus. 8
Constitutio, seu statutum per non vsum, vel contrarium vsum, non tollitur stante decreto irritanti, nisi probata scientia, & patientia superioris. 491,2
Constitutiones Papæ habent suum robur etiam quòd non sint acceptatæ à Papa. 630,6
Constitutio, v. *Statutum*
Constitutum, vel precarium tutoris non transfert possessionem sine consensu pupilli. 614,2
Consuetudo immemorabilis, seu præscriptio non censetur probata ex vnica enunciatiua, contenta in l. lata à Principe seculari contra iurisdictionem Ecclesiasticam. 10,14
Consuetudo tantum habet de potentia, quantum habet de actu, & casu. 91,4. in fin.
Consuetudo maximè attenditur in materia præeminentiæ, & præcedentiæ in choro. 6 in fine.
Consuetudo & statutum differunt. 146,3. in fine.
Consuetudo iuri communi contraria, & Ecclesiæ onerosa, non inducitur, nisi per tempus immemorabile. 274,1
Consuetudo habens causam discontinuam, vt inducta dicatur requirit tempus immemorabile. 2
Immemorabilis præscriptio, seu consuetudo, vt probata dicatur per testes, quomodo super ea testes deponere debeant. ibid.
Consuetudo per quam reuertimur ad ius commune spatio decem annorum. 3
Declara vt ibid.
Consuetudini immemorabili non censetur derogatum, nisi de ea fiat expressa mentio. 286,3
Consuetudo nunquam antea alias allegata, cum ad eam probandam petitur remissoria, præsumi facit quòd calumniosè petatur. 301,2
Consuetudo tollit prohibitionem legis, non autem prouisionem legis. 347,8
Consuetudo & statutum possunt stare simul, sicut non est incompatibile quòd statutum disponat idem quod ius commune. 542,4
Contemptus legis, siue clausium, tunc interuenisse dicitur, quando voluntas alicuius repugnat legi, & ex illa repugnantia procedit ad faciendum contra legem, itaut transgressionis causa sit ipse contemptus. 438,4. in fin.
Contentum non venit sub continente, quando contentum est nobilius continente. declara hanc conclusionem, vt 455,2
Continuans suam possessionem non attentat. declara vt 341,5
Contractus emphyteoticus differt à locatione ad longum tempus in solutione pensionis. 64,5
Contractus mulieris sine consensu proaimorum factus sustinetur stante decreto iudicis, & præsentia caratoris ad id specialiter constituti, asserente muliere non habere in loco proximiorem. 85,1
Contractus minoris celebratus sine consensu proximiorum, sustinetur si minor consanguineos se non habere asseruerit, nisi contrarium probetur. 98,6
Contractus carcerati ad fauorem aliorum extraneorum, ad quorum instantiam contrahens non fuit carceratus, sustinetur & valet. 8
Contractus, seu transactionis rescissionem prætendens, non auditur, nisi ea eodem contractu accepta restituat. 116,2
Declara, vt hoc procedat quando agitur ad rescissionem transactionis validæ, secus si agatur ad deducendam nullitatem eiusdem transactionis. 3
Adimplere tenetur contenta in contractu, qui ea illo contractu agere vult. 4
Contractus minoris factus sine interuentu proaimiorum, iuxta formam statuti valet, & tenet, nisi probetur tempore contractus fuisse proximiores habiles, qui contractui interuenire potuissent. 145,4
Contractus societatis officij factus inter personas prohibitas, vtputa amasium, & amasiam, præsumitur simulatus. 151,1
Contractus onerosus, & alienatio ad hoc vt in fraudem creditorum facta censeatur, requiritur scientia dantis, & recipientis quòd bona debitoris non sufficiant creditoribus. 163,2
Contractus inter contrahentes validus, potest esse nullus in præiudicium tertij. 5
Contractus qualis fuerit inter patres celebratus, partium confessione probatur. 208,5
Contractus simpliciter factus à Procuratore præsumitur factus vigore præcedentis mandati. declara vt 291,4
Contractus mulieris non vitiatur ex falsitate vnius causæ, quando aliæ causæ expressæ sunt veræ. 197,2
Contractus censetur perfectus per dationem manus inuicem contrahentium. 299,4
Contractus censetur resolutus ob non implementum, stante pacto resolutiuo, & clausula, *non aliàs, aliter, nec alio modo.* 338,2
Contractus correspectiuus ad mandatum, cessante man-

dato etiã ob reuocationem cessat & contractus. 354,1
Contractus transit de vna specie in aliam, non valet ex defectu consensus. 367,6
Contractus vnus potest in alium de partium voluntate transfundi. 373,28
Contractus inter aliquos celebrati non possunt præiudicare aliis non contrahentibus. 45.in fin.
Contractus si perfectus est, non est locus pœnitentiæ altero contradicente. 376,5
Contractus non extenditur de vno ad aliud, nec inquirendum est, nisi quod in instrumento est expressum. 389.3
Contractus simulatus & factus in fraudem vsurarum exequi non potest. 435,2
Contractus duo perfectè & distinctè celebrati, vnus non infert ad simulationem alterius. 14
Contractus mulieris factus in alienando dotalem fundum, vel etiam consentiendo alienationi factæ per maritum, nunquid requirat solemnitates constitutionis solemnitates Marchiæ requisitas in contractibus mulierum. 476,5
Contractus minoris si prætendatur nullus ob non interuentum consanguineorum, cùm consanguineos haberet, quis debet probare existentiam consanguineorum; præsertim si minor iurauit se non habere consanguineos. 551,4
Contractus licèt fieri possit in testamento, tamen in dubio propter naturam vltimæ voluntatis testator non præsumitur velle contrahere, nisi forma actus repuguet testamento. 623,7
Contractus mulieris, v. *Mulier.*
Contractuum correspectiuitas, v *Correspectiuitas.*
Contrahentium assertio facta in instrumento non præiudicat tertio. 33,4 in fin.
Contrahentium verba censentur se conformare cum statuto. 39,5
Declata vt 4
Contrahens cum aliqua certa qualitate expressa non potest illam negare. 51,7
Contrahentes, qui consueuerunt restringere contractus, si extet vnus contractus non restrictus, sumitur argumentum quòd illum non voluerint restringere. 182,4
Contradictor legitimus potest dici qui venit ad causam, & citatur, cùm citationes actiuæ & passiuæ legitimè personam. 107,5
Contradictor legitimus est is, qui in continenti offert docere de iure suo. 152,5
Contradictio, repugnantia & correctio in contractu euitanda sunt, & sumitur interpretatio, per quam excludantur. 265,6
Contradictor legitimus non efficitur ex sola citatione. 601,4
Vbi declaratur hæc conclusio, si citatus non habet interesse, quia tunc dicitur contradictor de facto, & non legitimus.
Contradictor legitimus ad impediendam immissionem possessionis beneficij dicitur possessor cum titulo. 64 ,1
Contradictor legitimus non dicitur is, qui in beneficij possessionem nulliter intrusus reperitur. 3
Contradictor legitimus ad impediendam immissionem Canonicatus non est Capitulum. 4
Contrarietas testium non tollit illis fidem si non respicit substantiam negotij principalis. 33,2
Contrarietas in testis depositione. v. *Testis.*
Contrauentio non nisi per actum contrarium probari potest. 357,7
Contrauentio iterata facit præsumi dolum, & reddit contrauenientem indignum æquitate. 447,5
Contrauentio probanda est per eum, qui se fundat in illa ad inducendam pœnam caducitatis. 489,6
Contributio seminarij facienda est etiam ab Ecclesiasticis qui sunt nullius diœcesis. 136,11
Contumaci in non parendo iudici denegatur audientia. 351,4
Declara vt 8. vers. item ad effectum.
Contumax dicitur qui iudicis monitionibus parere recusat. 649,1
Contumax non dicitur, nec censurarum pœnas incurrit ob non paritionem litterarum Apostolicarum, qui offert se paratum præstare omnem, & quamcumque patientiam. ibid.
Contumacia non datur sine mora, & inobedientia. 351,8
Contumacia versùs iudicem non datur sine contemptu iudicis, & inobedientia. 351,8
Vbi amplius quòd super contemptu & inobedientia debet succedere iudicis declaratio.
Conuentiones, & capitula posita in instrumento attendenda sunt tanquam conuentiones matrices & originales. 59,12
Conuentio facta in vno casu nõ extenditur ad aliũ. 186,3
Conuentionis vna pars aliam declarat. 208,11.in fin.
Conuentiones seruandæ sunt. 299,1
Conuentiones in contractibus rumpunt quamcumque legem & consuetudinem. 301,3
Conuentiones, & sententiæ seruandæ in materia seruitutum. 350,2
Copia instrumenti extracta lite pendente, & absque compulsorialibus nihil probat. 75,6
Copia instrumenti nihil probat non exhibito originali. 90,6
Copiæ librorum standum non est. 621,3
Corpus vnum quòd debeat habere duo capita monstrosum est. 313,5
Correctio, & repugnantia incontinenti in contractibus admitti non debet, & verba sunt intelligenda, ita vt illa excludatur. 407,5
Correspectiua dicuntur duo instrumenta eodem die confecta, & vnum alteri inesse. 5,1
Correspectiui dicuntur contractus quando vnus fit propter alium, etiam diuerso tempore. 231,1.& 2
Correspectiuitas contractuum operatur vt vno deficiente propter defectum causæ finalis, alius etiam deficiat. 3
Correspectiuitas censetur esse, quando plura continentur in eodem instrumento. 341,1
Correspectiuitas actuum facit censeri, vt vnus fine alio factus non fuisset. 387,5
Et est locus repetitioni. 6
Correspectiua non dicuntur capitula, quando sunt inter se distincta, & separata. 4
Vbi ampliatur hæc conclusio etiam quòd in initio capituli adesset dictio *Item*, & 5
Vbi de eadem materia.
Correspectiuitas instrumentorum resultat ex identitate temporis, Notarij, & testium, quæ tamen non attenditur, nisi inter ipsos principales, si posterius instrumentum factum est absente fideiussore, qui accessit primò. 517,4
Correspectiua dicuntur instrumenta quæ vnico contemptu stipulata fuerunt, & vnum alteri inesse censetur. 536,6
Creditor prior in tempore dicitur potior in iure. 34,1
Creditor hæreditatis paternæ per illius aditionem non confundit creditum dotis maternæ. 77,4
Creditor non potest cogi ad recipiendum à debitore partem sui crediti, etiam quòd deficiat in vno nummo. 80,3

Creditor nunquid possit retinere pro suo credito bona sibi hypothecata, & facere fructus suos. 121,3

Creditor habens actionem contra diuersa bona vna via electa, quando alteri renunciasse videatur. 165,6

Creditor, & debitor sui ipsius quis remanere non potest. declara vt 236,2

Creditor hæreditarius sponte agens contra emptorem hæreditatis nunquid videatur liberasse hæredem, ita vt eum amplius conuenire non possit. 251,6

Creditor exigens indebitum, tenetur crimine stellionatus. 292,2

Creditor anterior, sicut præfertur in hypotheca, sic præfertur in Saluiano. 303,3

Creditor non prohibetur agere contra fideiussorem, quando à principali debitore satisfieri non potest. 373,12

Creditor habens plures actiones, pluráve remedia pro consecutione sui debiti, an, & quando vna electa possit ad aliam confugere, si ex prima actione non fuerit satisfactus. ibid. & seqq. & 61. & seqq.

Creditor qui consensit venditioni pignoris ludificari non debet. 26

Creditor habens plures obligatos potest eligere contra quem agere voluerit. 30

Creditor habens plures debitores liberando vnum, non censetur liberasse alios, quando contra alios sic iura sibi reseruat, & protestatur. quod quādo verum sit. 71

Creditor consentiendo quod alteri pignus suum obligetur, censetur remittere totum ius pignoris. 78

Creditor restituendo cautionem chirographariam, in qua habet constitutum pignus, censetur remisisse ius pignoris. ibid. & 79

Vbi ad cuius fauorem istud ius pignoris remissum censeatur.

Creditor exigendo debitum ab vno fideiussore, tenetur cedere iura, & actiones non solùm contra alios fideiussores, sed etiam contra pignora. 83

Creditori remittenti pignus quando obstat exceptio cedendarum. 91. & seq.

Creditor posterior non potest impedire executionem faciendam ad instantiam creditoris anterioris. 399,1. in fine.

Creditores priores prius satisfaciendi sunt, quàm posteriores. 479,4. in fin.

Creditor potest anteriori creditori offerre, & soluere quod liquidum est ad remouendum impedimentum immissionis, & pro illiquidis sufficit satisdatio. 513,5

Creditor habens pecunias debitoris in suis manibus, potest eas retinere, & sibi ipsi soluere. 516,3

Declara vt 4

Creditor à quo soluta à debitore euincuntur, potest ad primæua iura redire. 550,3

Creditor nunquid possit propria authoritate sibi soluere de pecunia sui debitoris penes ipsum existente. 568,2 per tot.

Creditor anterior potest auocare pecuniam solutam per debitorem posteriori creditori. 3

Declara vt ibid.

Creditore volente, vnum pro alio solui potest. 655,6

Creditum eius qui hæres extitit debitoris, si adeat hæreditatem extinguitur, maximè si adeat sine beneficio legis & inuentarij, & actiones confunduntur. 620,7

Creditum etiam dotis extinguitur per aditionem hæreditatis, in qua creditor hæres est institutus, quia per aditionem actiones videntur confusæ. 668,2

Credulitas qualibet, & qualibet causa inducit bonum finem ad excusandum ne prouisus teneatur restituere fructus. 483,2

Credulitas qualibet excludit malam fidem. ibid. ante finem.

Vbi etiam quòd sufficit qualibet opinio, licet erronea, & 621,5

Vbi de eadem materia.

Cubicularij honoris dicuntur familiares Papæ. 573,2

Vbi quod etiam dicuntur continui commensales.

Culpa appellatione venit etiam delictum. 126,7

Culpa eorum, quæ geruntur, imputatur non solùm gestori, sed etiam mandatario. 373,93

Cura venit sub nomine tutelæ. 413,7. in fin. & 8

Curator in testamento non datur, licèt datus possit confirmari. 57,3

Citatio facta curatori per affictionem domus non nocet pupillo. 169,3

Curator extraneus à iudice dari non potest, nisi citatis pupilli duobus ex cognatis, affinibus, vicinis, vel aliàs iuxta dispositionem statuti vrbis. 406,4

Curator minoris potest obligare ipsum minorem. 452,2

Curia Capitolina in Vrbe seruat exactè ius ciuile, non æquitatem canonicam. 167,15

Custos bonorum, & rerum communium debet communiter deputari à dominis dictorum bonorum. 213,1

Custos decimarum communium inter Capitulum, & Episcopum, à quo deputari debeat. 1. & 2

D

DAmnum quod patitur vicinus ex causa incendij emēdari debet ab eo, qui est in culpa per l. Aquiliam. 104,8

Damnum minimum non est in consideratione. 308,5

Data tempus attenditur ad inspiciendum numerum, & qualitatem beneficiorum. 369,5

Debitor forensis non potest allegari suspectus, nec cogi ad præstandam cautionem quando possidet immobilia in loco suæ originis. 48,3

Vbi etiam idem quando possidet mobilia magni valoris, aut nomina debitorum.

Debitor quando possit in acquirendo creditoribus præiudicare. 72,6

Debitoris confessio superat omnes alias probationes. 125,1

Debitor non potest soluere posteriori creditori sui creditoris cessionarij, quando anterior creditor suam anteriorem cessionem intimauit. 134,5

Debitor pauper excommunicari non debet. declara vt 138,1

Debitor sui ipsius, & creditor nemo esse potest. 169,8

Debitor non habens in Vrbe aliqua bona, nec in statu Ecclesiastico aliquid possidens, nunquid teneatur creditori assecurare iudicium. 214,3. & 4

Vbi præsertim si ante motum iudicium discessit ab Vrbe.

Debitor non præsumitur velle soluere ante tempus debitas pecunias. 261,3

Debitor non præsumitur velle solutionem debiti facere ante tempus sibi concessum ad soluendum. 335,3

Debitoris nomen hypothecatum remanet ad fauorem creditoris. 364,6

Debitor non potest ius passiuum inuito creditore in alium transferre. 373,32

Declara vt ibid in fin.

Debitor cui creditor delegauit solutionem faciendam suo creditori, nunquid possit soluere alteri quàm creditori delegato. 443,4

Debitor quis efficitur ex mandato de soluendo, & ex receptione pecuniarum vigore mandati. 458,1

Debitor quis efficitur ad fauorem banci vigore mandati de

de soluendo, sed si mandatum est factum in executioonem alterius mandati, mandans primus obligatur, non secundus. 2
Declara vt 3.& seqq.
Debitor potest esse depositarius rei debitæ de mandato iudicis, aliter secus. 474,4
Debitor de fuga suspectus capi non potest, nisi docto de credito, & de deterioratione conditionis superuenieote. 481,2
Debitor assignans suo creditori nomen debitoris, non liberatur, nisi appareat de acceptatiooe dictæ assignationis. 632,5
Debitorum nomina non veniunt appellatione bonorum mobilium. 653,3
Debita soluens antetiori creditori, est liberatus. 134,2
Debitum ex voa causa potest in alium transfundi de voluntate partis, nec propterea aliquem simulatio inducitur. 373,28
Debitum à duobus reis in solidum obligatis, potest ab eorum vtroque soloi, non tamen potest ab vtroque exigi, quia solutio facta ab vno liberat alium. 29
Debitor beneficiati, v. *Beneficiati debitor*.
Decanus qui est etiam Canonicus, noo potest simul, & semel interuenire in choro in duobus locis. 91,2. post med.
Decimas exigendi quasi possessio continuata per annos 40. quomodo probetur per testes super eo deponentes. 32,1
Decimas exigendi scientia & patientia præsumitur ex lapsu temporis, & multiplicitate actuum. 3
Decimas exigendi quasi possessio alteri non præiudicat, nisi sciente, & patiente eo, de cuius interesse agitur. ibid.
Vbi etiam quomodo talis scientia & patientia per testes probetur.
Decimæ de iure debentur parochiæ existenti infra limites diœcesis. 44,3
Decimarum causa dicitur esse profana, & ideò in ea remissoria conceditur in quacunque instantia, etiam sine fumo. 183,1
Decimæ sub appellatione exemptionum venire possunt, 216,3
Decimæ personales prætensæ à merceoariis ex eorum mercedibus, non soluuntur ex publico marsupio, sed singulorum. 219,4
Decimarum exemptio est materia odiosa, & strictè intelligenda. 271,6
Decimæ soluendæ Rectoribus de iure communi, oon debent exeedere vigesimam partem fructuum. 274,1
Decima nunquid minui possit per consuetudinem. 4
Decimæ Ecclesiasticæ alienari non possunt in laicos, sed bene possunt esse in commercio, vel propter præscriptiones cum fama priuilegij, vel propter ius laicorum ante Concilium Lateranense radicatum. 281,1
Decimarum exactio non retardatur, si de ea constet per famam, & titulum, iuncta immemorabili possessione. 415,5.& 6
Decimæ non soluuntur à religiosis de animalibus, hortis, & nonalibus, de his quæ deseruiunt pro vsu monasterij, & de animalibus per ipsos suis expensis nutritis, non de his quæ dant aliis nutrienda. 493,1
Decimæ ad Ecclesiam matricem pertinentes non transeunt vigore Concilij Tridentini in parochialem Ecclesiam nouiter erectam, sed remanent apud Ecclesiam matricem, nisi eas Episcopum nouo parocho ad præscriptum Concilij assignauerit, licèt secus sit de iure communi. 497,1
Decimæ grossæ si priùs debebantur, & noo minutæ, si fructus qui priùs conficiebant decimas minutas, nuoc securuntur in magna quantitate, vt multum creuerint, succedunt in locum decimarum grossarum, quia mutatio fructuum non mutat obligationem præstandi, quando ius est reale, & fundatum super terris. 502,2
Limita vr 3
Præscriptio decimarum grossarum non intrat, si fructus, qui priùs erant minuti, sint effecti grossi, si non probetur quòd solitus sit percipere decimas de fructibus cum illa qualitate postquam sunt effecti grossi, & abinde sit lapsum tempus legitimum. 5.io fin.
Decimarum incapaces omnino sunt laici, nisi interueniat Sedis Apostolicæ authoritas. 545,1
Vbi amplius, quòd quasi possessio exigendi decimas per annos 30. ipsis non suffragatur.
Decimæ de iure communi debentur Ecclesiæ parochiali. 607,2. & 4
Vbi quòd debentur Ecclesiæ matrici, & non parochiali.
Decimas exigendi quasi possessio probatur per instrumenta rogationum effectuata, & per solutionem. 637,2.& 3
Decimæ de iure communi debentur Rectoribus Ecclesiarum existentium intra limites parochiæ. 667,2
Decimæ solui debent etiam dimidiis portionariis qui in Ecclesia parochiali deseruiunt. 3
Decimæ de iure communi spectant ad solum Episcopum quando in eius diœcesi non sunt distinctæ parochiæ. 4.& 5
Vbi tamen quòd isto casu potest Episcopus alios admittere ad participationem decimarum.
Negligentia exigendi decimas, negligenti non præiudicat qoando agitur de modica quantitate. 7
Decimarum obligatio Rectori, seu Episcopo debita non mutatur per mutationem seminis. 8
Decimis Ecclesiæ debitis non præiudicatur per acquiescentiam Episcopi, seu Rectoris. 9
Decimarum custos, v. *Custos*.
Decimalium fructuum laici capaces sunt. 545,2
Declara vt 3
Decisiones Rotæ in causa factæ non oppugnantur, sed præsupponuntur de stylo Rotæ. 354,3.& 8
Decisiones Rotæ in causa factæ constare faciunt de iustitia sententiæ. 395,1.in fin.
Declarare non est de nouo facere. 501,2. in fin.
Declarans id quod obscurè continetur in aliqua dispositiooe non dicitur de nouo facere. 630,4
Declaratio pretij rei venditæ vbi est remissa arbitrio alicuius, sequuta declaratione ad illius exequutionem deueniri debet. 26,2
Declaratio, & confessio facta ab vno, præiudicat etiam alteri habenti causam ab eo. 378,3
Declarationis gerentis actum statur in actibus non necessariis, & æquiuocis. 403,8
Declaratoria censuratum non datur contra non contumacem. 649,1
Declaratoria contra noo obedientem non datur, nisi seruatis terminis de stylo seruari solitis. 625,4
Declaratoria censurarum præcipitanter lata non est attendenda, quia debet dari competens terminus ad parendum. 5
Decoctus si paulo post decoctionem censum imposuit super suis bonis, censetur simulatè, & in fraudem creditorum fecisse. 163,1.& 2
Decoctio debitoris probatur ex eo quòd quis fuerit decoctus declaratus, & ex illius fuga. 161,2
Decocti contractus præsumitur in fraudem, si factus fuit paulo ante decoctionem. ibid.in fin. & 5

Decoctus habetur pro mortuo. 226,11

Decretum iudicis præsumitur interpositum cum cognitione causæ, etiam quòd fuerit præstitum in ipso contractu, quia sufficit extraiudicialis informatio. 27,7

Decretum iudicis non supplet insinuationem requisitam à constitutione Marchiæ in contractu minoris. 57,3

Decretum iudicis habet præsumptionem pro se, nedum quoad solemnitatem requisitã pro iustitia, sed etiam quoad solemnitatem requisitam ad validitatem decreti. 85,1

Decretum iudicis in contractu minoris non subsistit quando est interpositum ex falsa causa. 91,7

Decretum iudicis solùm non sufficit, licèt requisitum à statuto, quando deficit præsentia consanguineorum à statuto similiter requisita. ibid.

Decretum iudicis facit præsumere omnia solemniter acta, nisi contrarium probetur. 98,3

Decretum iudicis facit præsumere veritatem causæ in eodem contractu expressæ, necnon adhibitionem cognitionis causæ. ibid.

Decretum prouisionale fieri non potest sine matura discussione. 130,6

Decretum iudicis habet præsumptionem pro se. 131,4

Decretum iudicis in alienatione minoris interpositum facit præsumere omnia fuisse solemniter gesta. 168,1.& 2

Vbi etiam quòd operatur esse adhibendam fidem assertioni minoris in eodem contractu factam.

Decretum iudicis non habet præsumptionem pro se, quando est interpositum super contractu nullo. 178,7

Decretum irritans in regula octaua appositum non extenditur ad alias regulas Canceliariæ. 200,9

Decretum irritans titulum, & possessionem inficit quando est iustificatum, aliter secus. 224,3

Decretum iudicis, & aliæ solemnitates requisitæ in obligatione mulieris, faciunt præsumi causam narratam esse veram, & contrarium asserenti incumbit onus probandi. 280,1. & 3

Decretum iudicis in contractu mulieris interpositum, habet præsumptionem pro se, & causæ expressæ præsumuntur veræ & sufficientes, donec contrarium probetur. 397,1

Vbi maximè si interuenerint solemnitates, & quòd tunc falsitas est plenè probanda per eum qui vult annullare contractum.

Decretum iudicis interpositum ex pluribus causis sustinetur quando principalis causa est vera, licèt aliæ sint falsæ. 2

Decretum iudicis causa cognita interpositum facit præsumere in contractu minorum omnia solemniter acta. 345,1

Decretum iudicis interpositum in contractu minorum habet præsumptionem pro se, si fuit interpositum causæ cognitione. 4

Vbi quòd hæc causa cognitio sufficit extraiudicialiter facta, & 9

Decretum conditionale non purificata conditione locum non habet. 445,6. in fin.

Decretum irritans operatur quod qualitas gratiæ omnino sit inualida, siue pro modo, siue pro conditione sit apposita. 457,4

Decretum iudicis habet pro se præsumptionem validitatis donec contrarium probetur. 490,1

Decretum iudicis super obligatione mulieris præsumitur iustum, & validum, & allegans iniustitiam imputat iudici, quam concludenter probare tenetur. 546,2

Decretum iudicis facit præsumere contractum fuisse cauté gestum. 552,3 in fin.

Decretum irritans non trahitur ad personas non comprehensas in dispositione. 564,7

Decretum non potest pro vna parte valere, & pro altera non, quia est indiuiduum. 598,2

Defectus citationis est nullitas insanabilis. 312,2

Defuncti confessionem in testamento factum hæres impugnare non potest. 536,6

Vide *Confessio*.

Delegatio habet vim solutionis. 134,6

Declara vt ibid.

Deliberatio facta pro minori summa eius quod res subhastanda fuit æstimata, est patenter iniusta. 594,5

Delicto in confinibus duarum ciuitatum commisso, ambo iudices vtriusque ciuitatis cognoscit in cuius territorio commissum sit. 29,3

Delinquens non dicitur is, qui tantummodo inquisitus fuit. 555,8

Dementia, seu insania non præsumitur. 496,4

Dementia, seu insania nunquid probetur per dationem curatoris. 5

Vide *Insania*.

Depositiones testium declarantur ab articulis. 33,1

Depositio testis coadiuuatur ex dicto alterius. 2

Depositio quælibet intelligitur de actu valido, non autem de actu inualido, & nullo. 270.1

Vbi ampliatur hæc conclusio etiam quòd in dispositione adsit vniuersalis dictio *quicunque*.

Depositum habet vim veræ solutionis, quando contrahens pro parte sua adimplere non vult, quæ adimplere promisit. 26,2

Depositum non dicitur legitimè factum, citato eo qui recipiendi depositum legitimam non habet personam. 43,4

Depositum non integrum deponenti non suffragatur. 7

Depositum conditionale sustinetur, si conditiones sunt intrinsecæ. 10

Depositum non integrè factum non suffragatur deponenti. 652,4

Vbi idem de deposito conditionali, & non libero.

Depositum non habet vim solutionis quando à deponente non est abdicatum dominium pecuniarum depositarum, ita quòd creditor non possit ad sui libitum pecunias depositatas ad se trahere. 71,2.5.& 8

Depositi acceptatio vt facta dicatur sufficit actus positiuus. 5

Declara vt 7

Depositum pecuniarum sufficit creditore recusante illas recipere. 78,4

Depositum non integrum, & non liberè, & sine conditione factum, non liberat debitorem. 80,3

Depositum non priuat quemquam possessione, quia in deposito possessio remanet penes deponentem, licèt detentio remaneat penes depositarium. 372,4

Depositum debet esse reale, & non verbale, & tale quod per ipsum abdicetur dominium à deponente, & quòd creditor ad sui libitum possit pecunias depositatas accipere. 474,2

Depositum conditionale, & non liberum, non suffragatur. 624,5

Derogatio fideicommissi à mera voluntate Principis defendens, nunquid reputetur impossibilis. 26,10

Derogatio concordatorum est necessaria in gratia præuentiua, qua scilicet præuenit vacationem. 79,6

Derogationes & non obstantiæ in gratia appositæ derogant statutis & omnibus impedientibus effectum gratiæ. 375,3

Etiam quòd clausulæ sint generales. 4

Derogatio priuilegiorum concessorum quibuscunque personis non comprehendit priuilegia concessa Vniuersitati, vel Collegio. 398,6

Derogatoria, & derogatoriarum derogatoriæ operantur effectum aduersùs regulas Cancellariæ. 100,1

Derogatoria etiam specialis indulti, sed posterior, non tollit ius quæsitum ex indulto. 2

Derogatoriæ generales etiam amplissimæ non derogant reseruationibus in corpore iuris clausis. 11

Descendentia vnius familiæ ab altera familia in materia iurispatronatus probanda est per allegantem. 176,7

Descendentes ex paterna, seu materna linea vsque ad septimum gradum à genere, vel stirpe Hebræorum, Ecclesiastica beneficia obtinere non possunt. 355,1

Constitutioni Clementis, qua redduntur inhabiles descendentes ab Hebræis, derogatum censetur per clausulas generales derogatorias constitutionum in contrarium facientium. 2

Descendentium, & proximiorum appellatione non veniunt fœminæ, vbi est habita ratio conseruandæ agnationis. 567,7

Descendentium defectus quando fuit indefinitè, & indeterminatè consideratus, vtputa quia fuerit adiectum verbum *in infinitum*. illis non extantibus, nunquid substitutioni locus sit. 634,6.& seqq.

Et quid si descendentes fuerunt positi in conditione in parte actiua, vel passiua. 11.& seqq.

Desertio causæ in dubio semper excluditur, & in dubio pronuncietur pro non desertione. 416,7

Determinatio vna respiciens plura determinabilia, pariformiter determinari debet. 108,1.ad finem.

Detractio legitimæ nunquid possit retardare restitutionem bonorum fideicommissariorum. 578,7

Deuolutionis, & caducitatis pœna ob canonem non solutum non incurritur ante lapsum triennij à lege, vel ex pacto inducti. 167,4

Deuolutio, & caducitas, vtrum eo qui incurrit non declarata, non potest contra filios declarari. 5

Deuolutio, seu caducitas propter canonem non solutum incursa per receptionem canonis tacitè remissa censetur. 6

Deuolutioni locus non est propter impositionem census super fundo emphyteutico, nisi in contractu sit prohibita expresè omnis alienatio. 7

Deuolutio ob denegationem dominij directi non incurritur ipso iure, sed requirit iudicis declarationem. 169,9. in fin.

Deuolutio quæ non venit ex natura contractus, sed ex conuentione, pœnalis est, & ad effectum incidendi in eam non bene infertur à facto vnius personæ ad factum alterius. 359,1

Dictus, ipse, dictiones stant demonstratiuè, & limitatiuè simul. 196,4

Dicta, dictio repetit omnes qualitates suprà expressas. 567,5

Dicitur cessisse, & venisse quando dicatur. 640,9

Dies adiectus obligationi suspendit exactionem, non substantiam debiti, & ipsam obligationem. 641,4

Dignitates de iure requirunt residentiam. 331,3

Dilatio concessa ad soluendum non impedit quominus debeatur interesse si fuerit conuentum. 111,3

Diligens quisque præsumitur. 62,4. vers. & licèt aliàs. Fallit vt ibid.

Diligentissimus quisque præsumitur in rebus suis, præsertim in viro prudentissimo. 14,4. in fin.

Diligentia possibilis adhibita in consequendo capitali, non est efficax ad sustinendum pactum vsurarum, sed ad obligandum debitorem ad præstationem damnorum & interesse ob retardatam solutionem. 315,4

Diligentia per partem adhibita excludit omnem desertionem causæ. 416,5

Dimissoria ad primam tonsuram probat notitiam litteraturæ pro legendo & scribendo iuxta formam Concilij Tridentini sess. 23. cap. 4. quæ sufficiunt ad primam tonsuram. 338,1.2. & seq.

Dismembrationis Ecclesiæ exceptio nulliter facta, & non adhibitis debitis solemnitatibus non impedit restitutionem in spolio. 58,9

Dismembratio Ecclesiæ est species alienationis, ideo requirit omnes solemnitates requisitas in alienatione rerum Ecclesiæ. 11

Vide *Ecclesia*.

Dismembrationis iurisdictionis ab vno loco, & ab aliquibus personis facta, & in alia loca aliasque personas translata, operatur vt dicta loca, & personæ, à quibus abdicata est iurisdictio, dicantur de territorio, & subditi illius in quem iurisdictio translata est. 234,6

Dispensatio matrimonij inter consanguineos prohibiti. 27,1

Dispensatio matrimonij inter consanguineos prohibiti facta à Cardinali, maiori Pœnitentiario absente ab Vrbe, nunquid valeat. 1.& 3

Dispensatio matrimonij inter consanguineos facta muliere non existẽte ab obiectione, non facta mentione minoris ætatis, nunquid dicatur subreptitia. 4

Dispensatio retinendi plura beneficia incompatibilia intelligenda est si primum beneficium fuerit legitimè collatum. 337,5

Dispensationes matrimoniales, & excommunicationes pro reuelationibus in forma *significauit*, per solam Sedem Apostolicam solis Episcopis diriguntur. 214,10

Dispensatio ad recipiendum plura beneficia intelligitur de pluribus beneficiis successiuè, non quòd plura possint retineri simul. 369,2

Dispensatio simpliciter ad plura beneficia intelligitur de duobus tantùm, non autem de omnibus. 3

Dispensatio ad plura beneficia, si eam impetrans obtinebat plura quàm duo, & non expressit, fuit surreptitia: si post obtentam dispensationem obtinuit plura beneficia, quàm duo, cecidit dispensatione. 4

Disponere nulliter, & non disponere paria sunt. 368,5

Disponere, verbum maximè conuenit vltimæ voluntati, & ad eum in dubio refertur. 588 in fin.

Dispositio generalis præcedens non restringitur per sequentem dispositionem specialem. 59,12. in fin.

Dispositio quælibet intelligitur rebus in eodem statu permanentibus. 313,5

Dispositio generalis non includit pias causas. 321,2

Dispositio strictè intelligenda extenditur ad concessa inseparabilia. 337,1

Dispositio generalis facta à testatore non comprehendit bona quæ alio iure erant futura hæredis, etiamsi aliàs testator potuisset de illis disponere. 366,5

Dispositio relatiua non concludit vbi non concordat cum relato. 568,5

Dispositio non dicitur conditionalis, facta sub ea conditione quæ à lege tacitè intelligitur. 618,1

Dissensus non probatur per solam protestationem Procuratoris in contrarium. 289,2

Distributiones quotidianæ no computantur in valore beneficij ad effectum exprimendi. 79,2

Et ideo Canonicatus huiusmodi qui consistunt in distributionibus, transeunt sub expressione duc. 24. ibid. in fin.

Distributiones quotidianæ spectant ad Canonicos, & alios beneficiatos. 318,4

Distributiones quotidianæ debentur interessentibus diuinis officiis, & eas dicuntur ipsi lucrari. 354,12
Distributiones quotidianas non lucratur absens etiam cū iusta causa, si est absens sine licentia Ordinarij. 15
Distributio legatorum piorum, & illorum exequutio spectat ad ordinarium; legatorum verò prophanorum spectat vel ad ipsum ordinarium, vel ad præsidem loci. 425,10
Diues reputatur qui potest facere vt sit diues. 72,5. ad finem.
Diuisio bonorum rescinditur per l.2.C.de rescind.vend. 92,5.
Instrumentum diuisionis contra diuidentes plenè probat. 122,2
Commune quod relictum est in diuisione inter hæredes ad vnumquemque hæredū spectat pro rata. 2
Rem commonem diuidere quisque cogi potest. 141,1
Empheotica res communis diuidi potest inuito socio. 1. & 2
Feudum commune diuidi potest inuito altero socio. 1. post med.
Diuisio inæqualiter facta rescindi debet. 181,6
Vbi etiam isto casu quanta debet esse inæqualitas.
Diuisio facta à matre in eius testamento inter filios omnino seruari debet. ibid.
Doctor, qui in opinione est sibi contrarius, alibi non meretur allegari, eo quòd variauit. 642,6
Dolus cessat data causa rationabili, & sine dolo non est locus deuolutioni & pœnæ, etiam conuentionali. 357,3. & 4.
Dolus probari debet per allegantem. 409,6
Domicily proprij mutatio non præsumitur. 473,2
Domicilij præcipuū signū est retentio domus in loco. 3
Domicilium continuandi in loco originis animus dignoscitur ex aditione hæreditatis in eodem originis loco. ibid. in fin.
Domicilium contrahendi animus habitatione decennali præsumitur. 5. & 6
Vbi declaratur, dummodo fuerit continua, aliàs secus.
Domicilium contrahendi animus quomodo probetur per testes. 7
Domicilium contrahendi animus nunquid probetur ex eo quòd quis in vno loco vxorem duxit. ibid.
Domicilium non dicitur contrahere in Curia Aduocatus qui Curiam sequitur. 8
Dominium non acquiritur sine animo acquirendi. 51,4
Dominium acquisitum commutabiliter, & reuocabiliter si resolutum fuerit censetur pariter resoluta ipsa hypotheca. 6
Dominium rerum administratarum transit in administratorem per æstimationem earum, & adiudicationem. 121,2. in fin.
Dominium inducitur ex aditione bonorum hæreditariorum. 127,1
Dominium in contractibus sine traditione retro non transfertur. 146,5. vers. respondebatur enim, & 6
Vbi quid de possessione.
Dominium concludenter probari debet in iudicio rei vendicationis. 181,1
Dominium est quid totum integrale, quod constituitur ex proprietate, & vsufructu, & vtrumque est pars integralis, & substantialis dominij. 230,8. & 9
Dominium, & possessio inter se differunt. 261,2
Dominium non transfertur nudo pacto, sed requirit traditionem. 326,1
Dominium rei venditæ acquiritur illi, cuius nomine, & eo mandante emptio facta fuit. 436,1
Dominium præsumitur ex possessione quando non agitur de canonizatione ipsius dominij. 444,5
Dominium concludenter probandum est per agentem rei vendicatione. 501,1
Dominium rei emphyteoticæ probatur per solutionem cánonis. 3
Dominium pecuniæ transfertur per traditionem earum, & commixtionem cum suis pecuniis. 516,3
Dominium, & possessio nunquam acquiritur ignoranti, & absenti, nisi per Procuratorem. 5
Dominiū rei possessæ, vt acquiratur, requiritur animus, & intellectus possidendi. ibid.
Dominium non acquiritur ab existente in mala fide. 516,6
Dominus certioratus præsumitur per Procuratorem de negotio arduo. 3,4
Dominus directus emphyteusi finita potest ratione ciuilis possessionis per viam manutentionis recuperare naturalem possessionem. 30,7. & 8
Declara vt ibid.
Dominus emphyteusis potest apponere lapides cum inscriptione quòd est dominus proprietatis super ædificio emphyteotico. 179,1
Quia quilibet potest in re sua ponere nomē & signa.
Domini directi licentia non est necessaria in alienatione feudi, quæ fit inter comprehensos in inuestitura. 311,8
Dominus directus emphyteusis, habet prælationem in concursu cum emptore, non solùm in contractu, sed & in qualibet eius parte. 396,8
Domino est prius succurrendum de reditibus bonorum, quàm administratori. 442,2
Domus paterna ob æs alienum patris alienari non potest, quando adsunt alia bona. 235,9
Domus professa Iesuitarū est incapax hæreditatis. 321,1
Domus paterna censetur esse pretiosior aliis bonis hæreditariis. 506,5
Domus tacita reconductio censetur facta cum eisdem pactis, & conuentionibus, de quibus in prima locatione. 590,6
Donatarius possidens titulo donationis, si consentiat disponi de re sibi donata in testamento, sibi præiudicat, & fit transfusio tituli possessionis etiam sine concursu actus retrosimilis. 353,7
Donatio non præsumitur, nisi probetur ab eo, qui in ea se fundat. 20,3
Donatio, seu renunciatio, vt euitetur, omnis interpretatio facienda est. 5. in fin.
Donatio facta per patrem filiis nulla, & inualida est sine solemnitatibus statuti vrbis lib. 1. capit. 149. 68,1
Vbi idem in omnibus aliis donationibus, in quibus ad obuiandum fraudibus statutum requirit solemnitates, secus si solemnitates requiruntur, non ad obuiandum fraudibus, sed ad integrandum personam donantis. 2. & seqq.
Donantis inofficiosæ titulus habet locum quando donans non retinet in patrimonio, quantum capit legitima filiis debita, & vsque ad illam ratam donatio etiam non dolo facta reuocatur. 111,3
Donatio inofficiosa etiam loco pio & ad vsum pium reuocatur vsque ad legitimam. 4
Donatio sub conditione facta transmittitur ad hæredes donatarij etiam eo mortuo, conditione pendente. 141,2
Donatio absenti facta absque eius ratificatione, an, & quando eidem absenti acquiratur, præsertim ad effectum transmissionis. 141,5. & 6
Donationis natura est dare, & transferre. 253,6
Donatio cum clausula *Constituti*, in qua donans reseruauit sibi viuenti vsumfructum bonorum donatorum, & possessionem, operatur vt donans sibi reserua

reseruauit naturalem possessionem, non autem ciuilem. 258,2.& 4
Vbi de eadem materia.
Donatio inter virum,& vxorem constante matrimonio à iure improbatur, & ideo confessio viri de recepto sonat in dationem,si est non præcedente obligatione ad sui fauorem. 296,6
Donatio præsumitur inter coniunctos. 322,11
Donatio si facta sit eum certis pactis, si donatarius non acceptauerit cum illis pactis,non potest agere vigore donationis ex defectu implementi. 338,1
Donatio non reuocatur per superuenientiam liberorum,quando sic expressè fuit renunciatum. 408,2
Donans si pacta, & conditiones in donatione appositas non seruauit, non per hoc donatio redditur nulla, nisi adsit pactum resolutionum,sed tantummodo agitur ad implementum. 3
Donatio non minuit legitimam, & propterea si donans non retinuit in patrimonio quantum capit legitima filiis debita, illa reuocatur vsque ad quantitatem legitimæ, etiam si loco pio, & in pios vsus facta sit. 420,1
Donatio quando dicatur conditionalis, & quando pura. 471,5
Donatio si sine filiis decesserit,dicitur conditionalis, & suspensiua de tempore mortis. ibid.
Donatæ rei sine acceptatione, dominium non transfertur in donatarium. 516,5
Donatio quando dicatur pura, & quando conditionalis. 539,4
Donatæ rei dominium nunquid translatum censeatur, quando donator sibi vsumfructum reseruauit. ibid. in fine.
Donatio omnium bonorum, etiam per verba amplissima,& apta comprehendere, non comprehendit bona alienari prohibita, etiam quòd prohibitio proueniat ex contractu, dummodo in eo adsit clausula annullatiua, & resolutiua annullationis, & adsit obligatio Cameralis cum iuramento. 621,3
Donatio inter sponsum, & sponsam ante contractum matrimonium valida est. 638,1.2.& 3
Vbi ampliatur hæc conclusio, etiam adiecta conditione, si nubat.
Donatio facta inter sponsum, & sponsam, collata tamen in tempus contracti matrimonij, non valet. 4.& 5
Donatio facta per maritum sponsæ ad effectum augendi dotem, dicitur facta ex causa onerosa, & valida est. 4
Donatio facta per maritum sponsæ pro augenda dote, & ob causam futuri matrimonij, non sufficit solemnitatibus statutorum vrbis. 6.7.& 8
Donatio facta ob causam non dicitur pura, etiam quòd dicatur quòd donans sua voluntate,& liberè donat. 6
Donatio facta ab auia materna nepoti suo propter naturalem affectionem non requirit insinuationem, & alias statutarias solemnitates. 653,1
Donatio facta absenti, Notario pro eo stipulante, an requirat donatarij ratificationem, de quo tempore,& an tacita ratificatio sufficiat. 2
Donationis insinuatio requisita à statuto, non procedit quando in donatione adest iuramentum. 3
Donec, & *quousque*, & similes dictiones, sunt dictiones extinctiuæ. 146,5
Dotis receptæ confessio non præiudicat viro, nec creditoribus. 15,2
Dotis receptæ confessio facta non à viro vxori, sed extraneæ personæ, probat contra confitentem. 3
Dotis non solutæ fructus debentur vbi ex parte debitoris concurrit mora, & ex parte creditoris concurrit sustentatio onatum matrimonij. 19,3
Dote non soluta per mortem viri,si mulier aliunde nun habet vnde se alere possit, debentur ei alimenta ab hæredibus mariti. 59,2.& 3
Vbi declaratur hæc conclusio, dummodo à muliere pro habenda effectualiter dote fuerit facta diligentia.
Dote non soluta vxori post mortem viri debentur alimenta, etiam quòd ipsa mulier habeat consanguineos diuites, si aliunde non habeat vnde se alere possit. 5.& 6
Dote non soluta vxori post mortem viri, potest mulier cum hæredibus mariti conuenire vt loco dotis non solutæ,donec soluatur,alimenta debeantur. 8.9.& 10
Dos non debet detrahi de bonis fideicom.subiectis, nisi sequatur matrimonium. 313,14
Dotis recuperandæ actio competit viro, non autem vxori. 124,2.in fin.
Dos à patre data,patri restituenda est. 3
Vxor est creditrix viri pro dote recuperata, vel si per eum stetit, quo minus recuperaret. 4
Mulier nunquid possit agere contra patrem dotantem pro solutione dotis absque cessione viri. 5.8.& 9
Dos à patre filiæ constituta, dicitur ipsius filiæ patrimonium, nec ampliùs cum patrimonio patris confunditur. declara vt 7
Stipulari alteri quis potest in contractu dotis. 124,8
Dotem à patre promissam nunquid filia recuperare possit, an verò vir. 9
Dotis quarta pars non debetur vxori superstiti viuente nepote ex filia amborum coniugum. 131,1.& 2
Dos quando succedit loco legitimæ,de ipsa legitima detrahenda est, non de fideicommisso,aut tota hæreditate tanquam æs alienum. 152,5
Dos succedit loco legitimæ, vel ex dispositione testatoris, vel ex dispositione statuti, & quando statutum excludit fœminas,dos succedit loco legitimæ. 2
Amplius quando statutum excludit dotatam, & propter dotem. 3
Dos succedit loco legitimæ ex dispositione testatoris quando testator agnoscit filias in suas, relinquendo illis dotem iure institutionis. 4
Testator relinquens dotem filiæ iure institutionis, videtur recessisse à statutaria exclusione, & rem ad terminos iuris communis redegisse. 5
Dos quæ succedit loco legitimæ, quando excedit portionem legitimæ, non minuit portionem masculorum, licèt quod minus est, cedat ipsorum beneficio, & eorum portionem impugnet. 9
Dotis receptæ confessio probat numerationem,constito de præcedente promissione. 161,2
Dos promissa sub conditione,deficiente conditione dari non debet. 225,2
Dos data filiæ à patre an transmissibilis sit ad hæredes filiæ stante statuto exclusiuo fœminarum propter masculos. 216,5
Declara vt ibid.
Dos data à patre filiæ non succedit loco legitimæ,quando tempore restitutionis pater viuit. 6
Dos data à patre filiæ,ad patrem non reuertitur,quando soluto matrimonio filij ex filia supersunt. declara vt 7.& 8
Vbi etiam quid vigore statuti vrbis.
Dote semel à patre filiæ constituta remanet patrimonium filiæ stante statuto exclusiuo fœminarum propter masculos. 9.& 10
Dotes nunquid detrahendæ sint de legitima filiorum. 241,7
Confessio receptionis dotis,etiam per apocham subscriptum

scriptum & recognitum, quamuis in ea non renuntietur præsentialis numeratio, probat veram numerationem fauore mulieris in præiudicium hæredum tertiæ, & etiam fisci, dummodo confessionem præcesserit promissio dotis. 267,5
Dotis receptæ confessio probat solutionem præcedente conuentione dotis, seu coniecturis. ibid.
Dotes debent extrahi de corpore hæreditatis tanquam æs alienum. 302,3
Dotis legatum non debetur nisi purificata conditione nuptiarum. ibid.
Dotem excedere legitimam probatio incumbit alleganti. 334,2
Dos in dubio præsumitur correspondere legitimæ. ibid.
Dos quando succedit loco legitimæ in statuto excludente fœminas propter masculos à successione patris. 359,7. & seqq.
Dos data in rebus stabilibus præcedente promissione certæ quantitatis restitui debet in pecunia quantitatis promissa. 419,1
Dotis extimatæ dominium transit in maritum. ibid.
Dotis extimatio facit emptionem, & venditionē, etiam quod extimatio subsequuta fuerit ex interuallo, & etiam non præcedente pacto de extimando dotem. 2
Dos data cum pacto de illam extimando facit emptionem, & venditionem, etiam quòd extimatio non subsequatur. ibid.
Dos promissa sub certa quantitate facit, vt subsequena traditio alicuius rei stabilis faciat emptionem, & venditionem. 3 & 4
Vbi an isto casu sit in electione mariti, rem, vel pretium. ibid.
Dos si fuerit data in tot mobilibus extimata, etiam quòd fuerint consumpta in casu restitutionis, debet restitui eorum extimatio. 5
Dos non præsumitur soluta, nec euenisse casum nuptiarum, quia tanquam in facta existentia sunt probanda. 432,1 2
Dotis augmentum non facit acquiri iuspatronatus, nisi doceatur primā dotē redactam esse ad non esse. 487,4
Dotis augmentum, & donatio propter nuptias à pari procedunt cum ipsa dote. 513,3
Dotis restituendæ fructus debentur à die interpellationis. 522,2
Dos nunquid dicatur excessiua si vni sorori fuerit plus datum, quam alteri. 588,9
Dos dicitur proprium patrimonium mulieris. 12
Dotes in vrbe limitata per constitutionem Pij V. est reuocata per constitutionem Gregorij XIII. 60,1. & per tot.
Dotis solutio probatur per testes deponentes de visu, & certa scientia. 612,1. & 2
Vbi etiam quòd dicti testes probant etiam solutionem integræ dotis, & 6
Dos non succedit loco legitimæ, itaut detrahenda sit tanquam æs alienum ex toto corpore hæreditatis ante legitimam filij, quando fœmina per statutum est exclusa. 620,1
Dos à patre profecta mortua filia in matrimonio extantibus liberis, an ad eundem patrem reuerti debeat, & restitui. 641,1
Et negatiuè respondendum est vniuersali totius Orbis consuetudine. 2
Dos ad certam diem promissa eodem modo debetur sicuti purè promissa. 4
Dos à patre profecta etiamsi filius, qui matri superfuit, non viuit, sed paulo post mortem matris etiam hæreditate non adita decedit. 641,5
Dotis receptæ confessio probat receptionem dotis, præcedente illius promissione. 644,1

Dotem si filius recipiat patre consentiente, censetur pater se obligare & bona sua pro restitutione dotis. 2
Dotis promissio in pecunia cum adiectione *da consegnarsi in tanti stabili*, hoc censetur adiectum solutioni, & pro commoditate debitoris, non obligationi, & non refertur ad verbum obligationis *promisit*. 655,4
Dotes detrahendæ sunt de tota hæreditate ante detractionem legitimæ. 668,1
Dotis confessio, v. *Confessio*.
Dotis legatum, vide *Legatum*.
Dotalia nuncupantur omnia ea, quæ in dotem data fuerant. 466,4
Declara vt ibid. in fin.
Dotales fructus succedunt loco alimentorum, & morte mulieris amplius non debentur. 208,7
Duas personas repræsentare vnus non potest. 55,4
Duæ negatiuæ important affirmatiuam. 164,2
Duo rei debendi videntur adinuicem fideiuberi. 373,85. in fine.

E

Ecclesia parochialis quòd sit alteri vnita probatur ex pluribus concessionibus antiquissimis diuersorum Episcoporum. 37,1. & seqq.
Ecclesia parochialis nunquid alteri Ecclesiæ vnita censeatur ea eo quod in illa deputatur Vicarius perpetuus, & non amouibilis. 8
Ecclesiæ dismembratio præsupponit præcedentem possessionem. 58,4
Ecclesiarum pluralitas non præsumitur. 7
Ecclesiæ dismembratio est species alienationis, ideo requirit omnes solemnitates requisitas in alienatione rerum Ecclesiæ. 11
Ecclesiæ vacanti constitui debet defensor. 12
Ecclesia parochialis Regularis conferri potest sine concursu. 88,8. in fin.
Ecclesiæ, & beneficij collatio non valet nisi facto concursu intra sex menses à die obitus beneficiati. declara, dummodo adsit scientia ordinarij collatoris de quo tempore obierit beneficiatus. 110,4
Ecclesia patronata non tenetur ad alimenta patrono, si supersunt alij ad quos simile onus pertinet. 201,8
Ecclesiæ redditus ad effectum probandi superabundantiam debent probari per corpora bonorum, nec sufficit per publicam vocem, & famam. 9
Ecclesia potest in vna diœcesi permanere, & tamen non esse de illa diœcesi. 234,2
Vbi etiam quòd Ecclesia potest stare in vna prouincia, & tamen esse de alia diœcesi.
Ecclesia non est amplius in commercio, & ideo in illa non cadit deuolutio. 294,7
Ecclesia, minores & loca pia habent restitutionem ad effectum probandi super directo contrarius, etiam post publicatas attestationes. 301,5
Declara vt 6. & 7
Ecclesia ædificata solum cecidit ædificio, non ædificium solo. 308,6
Ecclesia collegiata si fuerit effecta Cathedralis, priuilegia antiqua non possunt deseruire. 313,5
Ecclesia filialis quæ præcedebatur ab Ecclesia matrice, si eligatur in collegiatam, debet præcedere ipsam matricem. 6
Ecclesia non potest erigi in collegiatam sola ordinarij authoritate. 331,5
Ecclesia dicitur potentior ad effectum prohibitionis alienationis rei emphyteoticæ in illam. 347,6
Ecclesia vnita alteri Ecclesiæ efficitur prædium illius. 352,7
Ecclesia cum cura si vniatur alteri Ecclesiæ, cura ipsa post

post vnionem residet habitu penes Ecclesiam, cui facta est vnio,& exercitium curæ actu est penes deputatum ab Ecclesia. ibid.
Ecclesiæ cura quando in vnione reseruata est portio congrua pro Vicario soluenda per Ecclesiam, cui vnitur, tunc cura habitu residet penes Ecclesiam, & actu exercitium curæ tantùm penes Vicarium. 8
Ecclesia & locus pius non habet priuilegium vt possit à contractu perfecto recedere directè, sed debet ad eius obseruationem magis esse adstrictus, quia debent colere iustitiam. 376,7
Ecclesia si defensore caruit, iudicium contra ipsam mortuum nullum, & inualidum est. 415,1.& per tot.
Ecclesia potest remanere regularis, etiam quòd in ea Monachi reperti non fuerint, si non actu, saltim habitu, quod sufficit ad retinendum omnia iura sua. 421,5
Ecclesia quòd sit regularis, arguitur ex eo quòd fuerit collata per viam commendæ. 427,2
Ecclesia potest remanere regularis, si non actu, saltem habitu, etiam quòd in ea tempore visitationis non fuerint reperti monachi. 5
Ecclesiæ verbum intelligi potest largè,& strictè, quando, & quomodo largè, & quando, & quomodo strictè. 455,3
Ecclesiarum rerum alienationis solemnitates nunquid requirantur in transactione facta cum Ecclesia. 463,7
Ecclesia subdita Episcopo ad euitandum debitum cathedratici, debet probare indebitum vel per solutiones factas, vel per consuetudinem non soluendi. 465,2
Ecclesia contra Ecclesiam non acquirit titulum sine beneplacito Apostolico. 6
Ecclesiæ de cuius bonis fit fundatio, seu dotatio beneficij, competit iuspatronatus illius. 487,2
Ecclesia non erecta in titulum, impetrari non potest. 530,2
Ecclesia matrix probata censetur ex his quæ ponuntur. 607,3
Vbi etiam quòd per testes dicentes quòd ab ea alia Ecclesiæ recipiunt sacramenta.
Ecclesiæ libertas habet præsumptionem pro se. 611,2
Ecclesiæ in Cathedralem erectio, v. *Erectio.*
Ecclesiæ vnio, v. *Vnio.*
Ecclesiasticarum rerum alienatio requirit solemnitates, & iustam causam, nec vnum sine altero sufficit. 58,11
Ecclesiasticæ personæ, v. *Clerici.*
Electio competit inferiori: confirmatio autem pertinet ad superiorem. 665,4
Emens pro persona nominanda non potest rei emptæ post emptionem nouas conditiones, & noua onera apponere, sed tenetur eam liberam prout emit præstare. 51,1.& 3
Emens, seu conducens rem à Camera Apostolica pro se, & persona nominanda, an, & quando possit personam nominare sine consensu ipsius Cameræ. 208, 6.& 7
Emens rem litigiosam, nunquid facit fructus suos. 608, 2.& seqq.
Litigiosa res non dicitur post extinctam litem per tres sententias exequutioni mandatas. 3
Emphyteota si canonem non soluerit, potest dominus directus propria authoritate possessionem rei emphyteoticæ capere: secus si eiusdem rei emphyteoticæ deuolutio prætendatur ex alio capite. 30,5
Emphyteota tenetur recognoscere dominũ toties quoties fuerit requisitus, maximè quando subest timor ne tractu temporis dominium controuertatur. 379,3
Et sic tenetur renouare inuestituram.
Emphyteotica bona possunt alienari in præiudicium vocatorum in inuestitura de consuetudine Abbatiæ Farfen. 52,1
Emphyteotica res communis diuidi potest inuito socio. 143,1.& 2
Emphyteoticæ rei inuestitura pluribus facta, & quælibet concessio censetur facta pro rata, & pro virili, non autem in solidum. 2
Emphyteusi pluribus concessa, si vnus non soluit canonem, nunquid efficiatur caduca in totum. ibid.
Emphyteotica res non cadit in commissum per non solutionem canonis, quando sic ex pacto connentum est. 169,4
Emphyteusis caducitas non potest declarare mortuo patre, qui canonem non soluit in præiudicium filij pupilli. ibid. in fin.
Emphyteusis caducitas non incurritur ex eo solùm quòd emphyteota rem emphyteoticam alteri hypothecauit sine consensu domini. 5.ad finem.
Emphyteoticæ rei deuolutio an, & quando locum habeat ex denegatione dominij directi. 6
Emphyteoticæ rei caducitas per denegationem dominij purgatur per pœnitentiam & contrariam declarationem. 169,7
Emphyteotica bona non veniunt in generali dispositione. 391,13
Emphyteoticæ rei alienatio,& inuestitura fieri non potest per habentem generale mandatum, sed requiritur mandatum speciale. 463,2
Emphyteotica res si fuerit data reseruato iure dominij, & proprietaris dominij directi, quid operetur talis reseruatio. 582,1
Emphyteusi finita potest dominus directus ratione ciuilis possessionis per viam manutentionis recuperare naturalem possessionem. 36,7.& 8
Declara vt ibid.
Emphyteusis simpliciter facta ad tertiam generationem non dicitur hæreditaria, etiam quòd in ea sit facta mentio in nominatione, non autem in vocatione generationis. 39,1
Emphyteusis secunda inuestitura interpretationem recipit à prima. ibid. ad med.
Emphyteusis non dicitur hæreditaria quando in ea non est facta mentio hæredum, sed descendentium. 39,1. ad fin.
Emphyteusis accepta ad tertiam generationem masculinam, seu fœmininã, vel ad tertiam nominationem, nunquid censeatur hæreditaria, stante statuto exclusiuo fœminarum propter masculos, & nunquid in ea fœminæ censeantur vocatæ in defectum lineæ masculinæ. 2
Emphyteusis primus acquirens nunquid masculis præiudicare possit. ibid.
Emphyteusis à patre accepta, & stipulata pro filiis, nunquid accepta censeatur pro filiis vti hæredibus. 39,8
Emphyteusis nunquid dicatur hæreditaria, quando in illius inuestitura sit clausula, *ad habendum.* 12
Emphyteusis non dicitur, sed locatio ad longum tempus, quando pro recognitione dominij non datur modica quantitas. 13
Emphyteosis concessa acquirenti ad tertiam eius generationem, generatio prima incipit in eius filiis, & terminatur in pronepotibus. 94,1
Limita si concessa sit ad tertiam generationem simpliciter, sine verbo *eius*, vel *ipsius*. ibid. in fin.
Emphyteusis Ecclesiastica non potest concedi nisi tribus personis. 94,7. Sed hæc dispositio est extensa ad omnes descendentes. ibid.

Emphy

Emphyteusis inuestitura facta pro marito, & vxore, & eorum filiis, nunquid transeat ad filios mariti ex alio matrimonio contrahendo. 174,14. ad finem.
Emphyteusis recepta pro se, & hæredibus, non transit in hæredes extraneos, sed ad ipsos tantùm hæredes legitimos. 265,2
Emphyteusis si fuerit per patrem, vel auum alienata, hæres legitimus vocatus in inuestitura confecto inuentario non tenetur stare facto patris, vel aui qui alienauerunt. 3
Emphyteusis recepta pro se, & hæredibus legitimis, superueniente licentia domini directi de alienando in quoscumque, efficitur merè hæreditaria, & transitoria ad quoscumque, & in præiudicium vocatorum. 4
Declara vt 5
Emphyteusis Ecclesiastica de sui natura non est transitoria ad extraneos hæredes. 15
Emphyteusis renouatio, est noua acquisitio quoad ipsum, in quem renouatur. & sic potest comprehensis in primis inuestituris præindicare. 12
Vide contrarium quando fit vigore pactorum primæ inuestituræ, quia prima est attendenda. 13
Emphyteusis respectu domini directi, quoad proprietatem non potest dici res aliena, neque quoad ciuilem possessionem ab alio possessa, licèt possessio naturalis sit penes emphyteotam. 279,4
Emphyteota non tenetur subire, nisi onera conuenta, intellige quando eius conditio fieret deterior. 7
Emphyteusis ad certam lineam alienari nō potest, etiam de licentia domini directi in præiudicium vocatorum, & mortuo alienante, vocati recuperabunt bona. 295,1.2.& 3
Emphyteusis etiam Ecclesiastica venit in generali obligatione de euictione, & sic remanet obligata, & hypothecata. 295,4
Declara vt 5
Emphyteusis Ecclesiæ non est transitoria ad extraneas personas. 347,1
Emphyteusim Ecclesiasticam solus primus acquirens in extraneas personas potest alienare, & de ea disponere. 3
Emphyteusis natura est, vt etiam si posset alienari, non possit alienari in personam potentem, etiam in casibus, in quibus licita est alienatio irrequisito domino. 4
Emphyteusis ab Ecclesia concessa non potest transire in aliam Ecclesiam quæ dicitur æquè potens. 10
Emphyteusis deuolutio, quæ facta fuit in vita domini, si per eum non fuerit declarata, non potest per successorem declarari. 12
Declara non procedere quando adest ignorantia deuolutionis. ibid. Secundò non procedere in deuolutione quæ incurritur vigore pacti. 14
Ignorantia deuolutionis præsumitur. 13
Emphyteusis si concessa est cum pacto affrancandi, censetur alienata quoad vtrumque dominium vtile, & directum. 396,9
Declara vt 10.& 11
Emphyteusis ad tertiam generationem si sit concessa prima generatio, non incipit à persona acquirentis, sed ab eius filiis. 407,2
Emphyteusis Ecclesiastica ad generationem facta pluribus morientibus aliquibus sine generatione non deuoluitur ad Ecclesiam pro portione præmorientium, sed accrescit superstitibus. intellige quando est renouatio inuestituræ, non noua inuestitura. 6
Emphyteusis Ecclesiæ, si fuit alienata ab emphyteota irrequisita Ecclesia, ad Ecclesiam reuertitur. 463,1
Emphyteusis caducitas commissa ob alienationem irrequisito domino directo censetur remissa per receptionem pensionis. ibid.
Item per nouam inuestituram. ibid.
Emphyteusis datur pro minori pensione, quàm locatio. 5
Emphyteusis, v. *Feudum*.
Emphyteusis caducitas, v. *Caducitas*.
Emptione census facta pro personis nominandis antè nominationem census remanet in dominio emptoris, & subsequuta nominatio non præiudicat hypothecæ medio tempore emptori acquisitæ, nec in præiudicium iuris quæsiti in dicta hypotheca nominatio retrotrahitur ad tempus contractus. 51,1. & per tot. decisioné, in qua præmissa conclusio bene declaratur.
Emptione facta pro persona nominanda sequuta nominatio nunquid retrotrahatur ad tempus contractus in præiudicium iuris quæsiti principali emptori ex quo nominatio conditionis erat voluntaria. ibid. in fine, & 4.& 7. in princ. & in fin.
Emptio facta pro persona nominanda, non sequuta nominatione personæ, residet in ipso contrahente, & emente. 322,4
Amplia vt 5
Emptio facta de pecuniis dotalibus, censetur facta de pecuniis depositatis, si non constat quod aliæ pecuniæ extarent, quam quæ erant depositatæ, maximè si erant depositatæ ad effectum inuestiendi, & sic summæ correspondent. 335,1
Emptor non potest agere de euictione contra venditorem quando sciuit rem emptam esse alteri obligatam, nisi in specie hoc fuerit actum. 14,1. in fin.
Emptor non tenetur stare locationi. 28,1
Declara quando conductor in re sibi locata habuit hypothecam. 2.& 4
Vbi an sufficiat hypotheca generalis. & 3
Vbi quid si in instrumento locationis adest iuramentum.
Emptor fundi nō potest esse melioris conditionis, quàm venditor, à quo fundum emit. 33,7
Emptoris in locum succedit qui ab emptore emit. 364,2
Emptori illæ met actiones competunt, quæ competebant venditori. 432,2
Emptor promittens soluere pretium rei emptæ creditoribus venditoris soluendo bona fide liberatur pro quantitate soluta. 441,1. in fin.
Emptor promittens soluere creditoribus venditoris, si soluat posterioribus creditoribus culpa, & facto suo solutio ei non suffragatur. 2
Emptor nunquid possit soluere pretium rei emptæ antequam sibi adimpleantur promissa in venditione. 2.& 3
Emptor dicitur possidere titulo emptionis, etiam quod venditor sibi reseruauerit dominium, & possessionem. 445,4
Emptum de pecunia alterius spectat ad illum cuius nomine emptio facta fuit, & non ad dominum pecuniæ. 344,5
Enunciatiua antiquæ factæ in testamento probant ius patronatus. 1,1. & 2
Vbi etiam quid si enunciatiuæ non sint de antiquo, concurrentibus tamen adminiculis.
Enunciatiua vnica non probat filiationem. 2,1
Enunciatiuæ iunctis antiquissimis concessionibus probant Ecclesiæ vnionem. 37,6
Enunciatiuæ antiquissimæ Pontificis probant qualitatem Ecclesiæ. 120,6
Enunciatiua probat inter easdem partes. 136,3
Enunciatiuæ adminiculatæ per Pontificem prolatæ probant, licèt emanauerint ad postulationé partis. 191,3

Enunciatiuæ plures à diuersis personis emanatæ & antiquissimæ plenè probant, etiam contra tertium. 234,10
Enunciatiua in præsentatione, quòd præsentans sit vnicus patronus iurispatronatus, non præiudicat remotioribus qui proximiore amoro habent gradum proximitatis. 247,6
Enunciatiuæ antiquæ partis concurrentibus adminiculis probant. 351,5
Enunciatiua facta pendente lite, & sic tempore suspecto non nocet. 364,3
Enunciatiuæ Episcopi in visitationibus super existentia beneficij, illam sufficienter probant, quia Episcopus præsumitur informatus de beneficiis suæ diœcesis 395,3
Enunciatiua non præiudicat tertio dum super ea dubitari contingit. 515,7
Enunciatiuæ plurea habent vim famæ, & probant in antiquis. 555,4
Enunciatiua vnica quando principaliter agitur de enunciato non probat etiam inter easdem partes. 645. in fine.
Eo casu verba, an & quando dispositionem præcedentem restriogant. 656,8
Episcopus de iure commoni habet fundatam intentionem iurisdictionis crimioalis in Capitulares. 29,4
Episcopus solus sine Capitulo non potest conferre beneficia, probata simultanea quasi possessione conferendi. 36,2
Episcopus interueniens in Capitulo tanquam Canonicus, debet sedere post Archidiaconum, & in loco Canonicorum. 91,1
Episcopus habet assistentiam iuris in cura animarum Ecclesiarum non habentium proprium Parochum. 93,2
Episcopus de iure habet iurisdictionem causarum criminalium in sua diœcesi. 126,1
Episcopus non potest disponere super redditibus suæ Ecclesiæ, nisi eius dispositio fuerit à Sede Apostolica confirmata. 189,2
Episcopus in collationibus beneficiorum tantam habet vocem, quantam ipsum Capitulum. 193,1
Fallit in electionibus, in quibus requiritur eiusdem Episcopi confirmatio, cùm simul esse non possit vt Episcopus eligat, & confirmet. 1.& 2
Vbi bene declaratur hæc fallentia.
Episcopus in collationibus beneficiorum nunquid concurrat cum Capitulo tanquam Prælatus, vel tanquam Canonicus. 193,2
Vbi etiam de effectu huius conclusionis.
Episcopus in electionibus beneficiorum confraternitatum, & societatum coocurrit tanquam Canonicus, non tanquam Episcopus. 4
Episcopus in electionibus debet habere votum qualificatum. 7
Declara vt ibid.
Episcopi contra exemptos in sua iurisdictione vigore Concilij Tridentini in quibusdam casibus iurisdictionem exercent, non vt ordinarij, sed vt delegati Sedis Apostolicæ. 234,20. in fin.
Episcopus, & non Capitulum habet iuris existentiam in decimis, vbi parochiæ diœcesis non sunt distinctæ. 219,2
Episcopus Regularis benè potest sibi acquirere, & non Ecclesiæ, si apparet id ab eo fuisse actum. 294,5
Episcopus de iure communi habet fundatam intentionem quoad iurisdictionem spiritualem super omnibus personis suæ diœcesis, etiam si illæ personæ profiteantur se inseruire Capellæ exemptæ à iurisdictione Episcopi. 313,2
Episcopi iurisdictio quam habet de iure communi in causis ciuilibus, & mixtis, redditur turbida per iurisdictionales actus ab Archipresbytero factos. 383,4
Episcopi in his quæ spectant ad spiritualitatem habent maiorem potestatem, quàm Cardinales. 455,6
Episcopus in Cathedratico habet intentionem fundatam de iure contra Ecclesias sibi subditas ratione visitationis, seu procurationis. 465,1
Episcopus pro censu non haber intentionem fundatam, immò resistentiam iuris, ideo debet probare vel immemorabilem, vel quadragenariam cum titulo. 3
Episcopus non potest retinere pensiones sibi reseruatas ante promotionem ad Episcopatum sine speciali dispensatione Apostolica. 485,8
Episcopus in assignatione, & taxatione decimarum debet considerare qualitates & circunstantias loci, beneficij, personarum, onerum, & alia, de quibus 497,6
Episcopus non liberatur à voto paupertatis per promotionem ad Episcopatum. 548,2
Episcopi iurisdictio in causis criminalibus, & mixtis cessat probata immemorabili præscriptione. 581,1
Episcopus præsumitur informatus de valore beneficiorum, & de statu Ecclesiarum suæ diœcesis. 595,5
Episcopi assertioni super qualitate beneficij credendum est, quia præsumitur informatus de beneficiorum qualitate præsertim factæ in visitatione. 611,2
Episcopus in electionibus ad beneficia quæ societates appellantur, quod, & quale votum habeat. 665,1. & per tot.
Epistolas, seu litteras acceptans censetur fateri contenta in ipsis liberis, & epistolis. 14,5
Epistola probat contra scribentem. 266,3
Epistola, seu litteræ transmissæ ad aliquem, & ab eo acceptatæ probant contra acceptantem. 361,2
Epistola probat contra scribentem, non autem pro scribente, nisi fuerit acceptata. 472,2.& 3
Equorum pluralitas præsumitur, non identitas. 7,1
Erectio Ecclesiæ in Cathedralem dicitur nouum corpus cum nouo Præsule qui est Episcopus. 313,4
Erectio Ecclesiæ in Cathedralem nunquid excludat quin antea fuissent Parochiæ. 651,3
Error, seu communis reputatio nõ facit ius in curia. 57,3
Error facti est excusabilior, ita etiam probabilior, quàm error iuris. 94,4
Error apparere dicitur confessionis, quoties constat de veritate in contrarium. 10
Errorem qui allegat imputat iudici, & parti imperitiam, vel culpam, & ideo concludenter illum probare tenetur. 289,5
Error nominis non nocet vbi persona redditur certa per duas, aut plures demonstrationes. 319,1.& seqq.
Vbi ponuntur demonstrationes hanc certitudinem significantes.
Error, & ignorantia iuris non excusat, quando agitur de lucro acceptando. 354,13
Error iuris regulariter non præbet iustam causam excusationis, præsertim in viro perito, & versanti in loco, vbi potuit consulere peritos. 9
Declara hoc procedere in iure claro, secus in obscuro, quod dicitur æquiparari errori facti. 10
Vbi quid sit ius obscurum.
Error facti præbet iustam causam excusationis. ibid.
Errorem iuris, vel facti, qui allegat, illum probare debet. 11
Error Notarij in die non arguit errorem in alio. 413,8
Error in nomine non viriat. 9
Error in facto causat bonam fidem, non autem in iure. 443,10
Error in calculis ad effectum recedendi ab instrumento iurato, debet concludenter probari per allegantem. 482,1

Maximè si non sit expressus,& patens in calculo. 2
Error sufficienter probatur, si docetur aliter rem se habere. 5
Error calculi plenè, & concludenter probandus est ab allegante. 541,2
Error dicitur probatus quando in relato non exprimitur id quod in referente præsupponitur. 586,2
Error instrumenti in millesimo difficilior esse potest, quàm in indictione. 645,14
Et copula similitudinem denotat, & illius vna pars aliam declarat. 25,4.in fin.
Et copula, quandoque stat alternatiuè, & non copulatiuè, vtputa quando est posita inter genus, & species. 67,9
Et copula,est coniunctiua. 8
Et copula, quandoque resoluitur in disiunctiuam. 135,6
Et copula, an & quando resoluatur in disiunctiuam quando stet expositiuè pro,id est,& alia de interpretatione dictæ copulæ. 446,4
Et copula, secundùm pactorum contingentiam habet diuersas proprietates; & stat aliquando non copulatiuè,sed expositiuè, & declaratiuè; nec alterat proprietatem verbi immediatè sequentis; sed ab illo recipit declarationem. 454,4
Et copulatiua, quando non potest copulare,quia materia repugnat, quia insimul stare non possunt,resoluitur in disiunctiuam *vel*. 584,3
Et præcipuè verba, implicant casum magis dubitabilem. 135,8
de *Euictione* agere non potest emptor contra venditorem quando sciuit rem emptam esse alteri obligatam,nisi in specie hoc fuerit actum. 14,1.in fin.
Euicta re agens de euictione debet facere rem euictam æstimare quanti valebat tempore euictionis, & non tempore æstimationis. 128,3
Euictio si in contractu emptionis specificè stipulata est,siue emptor sciat,siue ignoret, rem venditam esse alienam, vel vendi non posse, *&c.* actio ex stipulatu emptori datur ad consequendum interesse intrinsecum. 281,1
Euictio quando sequitur ex natura rei, quia feudalis, inalienabilis,*&c.* si emptor scit qualitatem rei, non sufficit qualibet euictionis promissio, sed requiritur specificè in casum illius rei. 3.& 6
Euictionis indiuidua promissio, est necessaria, quando agitur ad pœnam euictionis, idest, ad duplum pro consequendo integrè interesse conuento, non quando simpliciter agitur ad præstationem interesse intrinseci,quod à pari procedit cum restitutione pretij. 6
Euictio etiam stipulata non suffragatur emptori, si ius resistit contractui. 7
Declara vt 8
Scilicet in scienter emente,& ad effectum agendi sd duplum.
Euictione rei cessæ quando cedens teneatur. 373,33
Euictio sequuta non liberat conductorem à præstatione pensionum, si euictio, facto, & culpa conductoris prouenit,puta quia ipse esset debitor euincentis. 435,16
Euictio non dicitur sequuta, nisi res fuerit ablata, & sic facta exequutione sententiæ latæ super euictione. 453,5
Vbi præsertim quando lis fuit mota in Saluiano.
Euictionis actio quem obligatum tenet, eundem agentem repellit exceptio. 609,3
Euictæ rei valor vbi refundi debet æstimandus est iuxta tempus euictionis. 626,1.& 2
Vbi, quid si post euictionem rei euictæ valor auctus fuerit.
Euidentia facti est cæteris maior probatio. 229,3
Euidentia facti est probatio de iure probata, & quæ nulla virtute potest excludi, neque per dissensum partis. 289,1
Examen est nullum remissoriæ forma data,& non adimpleta. 3,1
Examen testium post didicita testificata amplius admitti non debet. 154,6
Examen testium in loco allegato suspecto factum remanet inualidum. 557,10
Vide *Testis*.
Exceptio licèt firmet regulam in non exceptis, non tamen eam ampliat. 20,7
Exceptio firmat regulam in casibus non exceptis. 56,1. vers.hæc enim exceptio.
Exceptio declarat quid in regula comprehendatur. 3
Exceptio dismembrationis Ecclesiæ nulliter factæ, & non adhibitis debitis solemnitatibus non impedit restitutionem in spolio. 58,9
Excipiens debet probare omnes qualitates necessarias, ad effectum, vt exceptio concludat suam intentionem. 62,1
Exceptio non facit casum, sed de illa iudicatur, vt de negotio principali. 83,5
Exceptionis via quando aliquid deducitur, & incidenter,non est necesse super eo pronunciare. 6
Sed satis est, quòd pronuncietur super principali, quia tacitè censetur pronunciatum super incidenti. 7
Exceptionibus à statuto prohibitis contra sententiam, non censetur prohibita exceptio incompetentiæ iudicij. 137,7
Exceptio de iure tertij in iudicio petitionis hæreditatis admitti debet ea ratione,quia cohæres non potest in solidum petere hæreditatem,quandiu aliter cohæres adire potest partem suam,& ideò hæc exceptio opponi potest à reo,& possessore. 171,9
Exceptio turbida non admittitur in iudicio possessorio, sed ad petitorium requiritur. 177,9
Exceptio firmat regulam in non exceptuatis. 203,5
Exceptio non adimplementi, est exceptio litis finitæ. 222,2
Exceptio dominij non admittitur in summariissimo manutentionis iudicio. 300,11
Exceptio testatorem non fuisse sanæ mentis,non impedit immissionem,ex *l.fin.C.de edict.D.Adr.tollend.* nisi in continenti probetur. 324,2
Exceptiones requirentes altiorem indaginem non impediunt immissionem,ex *l.fin. C. de edict.D.Adr. toll.* ibid.in fin.
Exceptio non dicitur probata in continenti, quando per testes probatio offertur, & petitur remissoria. 3
Vbi etiam quòd arbitrarium est iudici quando dicatur exceptio requirens altiorem indaginem.
Exceptio de iure tertij regulariter non admittitur. 351,11
Exceptio, seu inhabilitas ab aliquo opposita probanda est ab eo,qui se fundat in ea. 355,5.per tot.
Exceptio testamenti non inducit nouam conuentionem. 358,1
Exceptio non nomeratæ pecuniæ,& simulationis,differunt inter se. 373,49
Vbi benè declaratur in quo differant.
Exceptio non adimplementi obstat agenti ex contractu vltro citróque obligatorio, donec totum impleatur. 84
Exceptio non implementi impedit litis ingressum. ibid.

Exceptiones requirentes altiorem indaginem in iudicio possessorio. 381,4.in fin.
Exceptio lesionis quando dicatur respicere petitorium, vel possessorium. 406,6
Exceptiones respicientes petitorium, non admittuntur in iudicio summariissimo manutentionis. 408,5
Exceptio æquiuoca,& incerta, non est apta facere illiquidum creditum liquidum. 414,2
Exceptio turbida non admittitur ad impediendam executionem,sed est reiicienda ad petitorium. 441,4
Exceptio dominij non admittitur in iudicio possessorio, *l.fin.C.de edict.D.Adr.toll.* 444,1
Fallit quando de dominio constat clarè, & sine aliqua dubitatione. a
Exceptio fideicommissi non retardat immissionem scripti hæredis, qui ex fideicommisso potest detrahere aut legitimam,aut dotem maternam,aut æs alienum solutum. 4
Vbi quòd hæc conclusio habet locum in hærede ram mediatè,quàm immediatè succedenti.
Exceptio fideicommissi potest opponi aduersùs agentem remed. *l.fin.C de edict.D.Adr.* quando deducitur in possessorio,vtputa quia concludat bona non comprehendi in fideicommisso. declara vt 5
Exceptiones omnes quæ competunt principali ex rescripto Principis pro eius idemnitate, concedi debent etiam fideiussori. 449,2
Declara vt 3.& 4
Exceptiones, & probationes admitti non debent post lapsos omnes terminos probatorios, quia illis tunc censetur renunciatum fuisse. 451,5
Limita non procedere in causa matrimoniali,n.6. & an extendatur ad sponsalia. 7
Exceptio an,& quando firmet regulam in casibus non exceptuatis. 497,2.& 3
Exceptio de iure tertij nunquid retardet immissionem ex *l.fin.C.de edict.D.Adr.toll.* 535,7
Exceptio fideicommissi non impedit executionem instrumenti. 536,9
Exceptio fideicommissi non impedit immissionem ex Saluiano interdicto. 539,9
vers.nam vltra quod.
Exceptiones requirentes altiorem indaginem, non admittuntur quando agitur de exequutione litterarum Apostolicarum cum gratiosa subrogatione iustificatis litteris. 542,6
Exceptio concedens petitorium, non admittitur in possessorio summariissimo. 563,6
Exceptio quæ obstat Episcopo antecessori,obstat etiam Episcopo successori. 581,4
Exceptio purgationis attentatorum obstat etiam successori in Ecclesia. ibid.in fin.
Exceptio dominij non admittitur in possessorio manutentionis,præsertim suspenso petitorio. 583,1
Exceptio periurij repellit agentem à limine iudicij. 584.10
Exceptiones subreptionis, & aliæ respicientes petitorium, reiiciuntur in possessorio immissionis. 601,6
Exceptio non adimplementi obstat agenti, non adimplenti promissa in contractu. 618,2.& 3
Vbi an talis exceptio opponi possit post exequutionem contractus re ab initio liberè tradita.
Exceptio non adimplementi nunquid opponi possit ab eo,qui pro parte sua non adimpleuit. 618,6
Exceptio turbida non admittitur in possessorium manutentionis. 614,in fin.
Exceptio præscriptionis,v.*Præscriptio.*
Exclusus ab vna substitutione, censetur exclusus etiam ab alia,in qua eadem res continetur. 567,6
Excommunicari non potest qui exequutorialibus A. C. non paret ex iusta causa. 625,4
Excommunicationem canonis *si quis suadente diabolo.* quamuis absoluere non possit Vicarius Episcopi, si tamen absoluerit,& absolutus sacerdos celebrauerit, non dicitur celebrasse in contemptum clauium, ac propterea propter bonam fidem non efficitur irregularis. 438,4
Excommunicationis timore testis aliquid deponens quantum probet. 639,2.ad finem.
Excommunicatus propter excommunicationem redditur incapax beneficiorum. 7,5
Excussio non requiritur vbi adest obligatio Cameralis. 147,2
Executio sententiæ non dicitur excessiua quando sententiæ conformis est. 202,1
Executio debet esse conformis petitioni,& sententiæ. 261,3
Executio contra tertium possessorem, in quem facta est alienatio,pendente lite fieri non potest, si scientia litis in tertio non sit probata de tempore alienationis, vel scientia inopiæ alienantis, itaut non haberet in bonis nisi rem alienatam. 273,2
Et quomodo in hoc casu actio sit intentanda. 3
Executio potest committi pro summa non liquidata, dummodo liquidatio fiat ante executionem. 330,4.& 5
Executione facta contra vnum quando causet attentata contra alios. 342,7.& 8
Executione realiter non sequuta,de euictione agi non potest. 453,6
Executio non fit etiam pro summa liquida pro ea qui teneatur reddere rationem de alia maiori quantitate,quia vel præsumitur satisfecisse sibi, vel fiet cōpensatio in partitis,in quibus potest remanere debitor. 499,1
Declara vt a
Executioni locus non est, quando locus est appellationi, donec diffinitiuè cognitum fuerit de iuribus sententiarum. 504,2
Executio Cameralis obligationis retardari non potest per partitas illiquidas. 529,3
Executio fieri non potest contra bona hæreditaria debitoris obligati, etsi ea non possideantur ab hærede. 647,4
Executio obligationis Cameralis non retardatur per exceptionem acquirentem altiorem indaginem. 8
Executio sententiæ,v.*Sententia executio.*
Executor non potest executionem facere,nisi fuerit certus de sua iurisdictione, aliter quàm per exemplum minus solemniter præsentatum. 6,2
vers.& ratio est.
Executor dicitur mixtus quando est datus cum clausula, *vocatis vocandis.* 106,3
Executor iudex vigore exequutorialium propter rem iudicatam, siue vigore mandati de manutenendo, procedendo ad exequutionem parte opponente dicitur attentare. 342,1
Executor rei iudicatæ, seu mandati de manutenendo, debet intimare reo exequutionem faciendam,& si se opposuerit seruaris quatuor terminis ad docendum ad censuras. a.& 6.rubr.de eadem materia.
Executor vltimarum voluntatum,quando dicatur merus, & quando mixtus, ad effectum, vt id quod superest delegato à testatore destinato ad certum vsum, spectet ad hæredem,vel ad ipsum exequutorem. 425,3.& per tot.decis.
Executoris vltimarum voluntatum facultas,& potestas quæ sit. 6
Executor vltimarum voluntatum, & procurato-

æquiparati. 8

Executor parte non citata non potest exequutionem decernere. 507,3

Executor mixtus,& non merus quis dicitur per clausulam *amoto*,&c. 6

Vbi propterea quòd ordinem iuris assumendo partes iudicis seruare debet.

Executor legati dicitur merus, & non mixtus, quando legati onera procedunt, & subsequatur relictum. 551,1

Executor legati censetur mixtus,& non merus,quando legatum,& illius fructus excedunt onera imposita. declara vt x

Executor dicitur mixtos,& non merus, quando in litteris adest clausula; *dummodo non sit alteri ius quæsitum.* 565,4

Executor præsumitur benè fungi officio suo. 577,5

Executor ab A.C.delegatus non potest excommunicate rebellem,& inobedientem,quando idem A.C. ibi reseruauit iurisdictionem procedendi ob non paritionem. 625,2

Etiam quòd in designatione adsit clausula proceuendi contra rebelles. 3.& 4

Vbi de eadem materia.

Executor dicitur mixtus,& tenetur assumere partes iudicis,quando est deputatus cum clausula *vocato*, &c. & dummodo non sit ius alteri quæsitum. 641,2

Executor mixtus efficitur tenetúrque iudicis officium assumere,& partem citare, quando in litteris adest clausula, *amoto quolibet illicito detentore*, vel clausula, *dummodo alteri non sit ius quæsitum.* 670,3

Executiua vim agi potest vigore Cameralis obligationis. 365,1

Executiuo iudicio non est locus ante liquidationem fructuum. 609,10

Executiuè agi non potest contra tertium possessorem. ibid.

Exemplum etiam ex archiuo extractum non probat. 144,9

Exemptio solutionis decimarum lædit ius tertij, & ideo ad eam non extenditur priuilegiorum communicatio. 40,2

Exemptio solutionis decimarum non solet concedi nisi cum magna difficultate & causæ cognitione. ibid.

Exemptio solutionis decimarum lædit ius tertij, & ideo ad eam non extenditur priuilegiorum communicatio. ibid.

Exemptio solutionis decimarum non solet concedi nisi cum magna difficultate, & causæ cognitione. ibid.

Exemptus ex priuilegio à iurisdictione Episcopi manuteneri debet in sua quasi possessione quadragenaria. declara vt 126,2.& 4

Exhibere vbi quis tenetur aliquam scripturam, sufficit probare illius existentiam tempore motæ litis. 581,4

Exhibere non tenetur quis scripturam existentem penes Notarium. 663,7

Expensæ,& sumptus litis non debentur litiganti, nisi copulatiuè constet de ipsius bono iure, & paupertate. 148,1

Paupertas ad hoc, vt pauperi subministrentur expensæ litis,debet in specie probari,vt sit talis, quæ sine subministratis expensis litem prosequi non valeat. x

Expensæ litis faciendæ sunt de communibus redditibus Canonicorum,& beneficiatorum, quando communiter litigant. 3

Expensæ,& sumptus litis non sunt subministrandæ possessori rei controuersæ. ibid in fin.

Expensæ litis non sunt subministrandæ litiganti, nisi constito de paupertate, & bono iure. 170, 1. & 2

Expensæ litis in Copistis,Notariis,Procuratoribus,Aduocatis,aut iudicibus sunt consueta fieri, & factæ præsumuntur. 209,1

Expensarum litis probatio sufficit ea quæ haberi potest, & admittuntur coniecturæ de quibus ibid. in fin. & seq.& 5

Expensæ litis præsumuntur factæ à principali litigante,& non à Procuratore.

Declara vt 3.& 4

Expensarum liquidatio fieri debet iuxta solitum. 5. in fine.

Expensarum litis taxatio quomodo fieri debeat. 6

Expensarum quantitatis liquidatio nunquid probetur iuramento expendentis. ibid.

Expensarum condemnatio, nec non & fructuum in sententia possessoria,facit mixturam, & causa fit appellabilis in totum. 221,5

Expensæ calculantur,non quæ vtiliter fierent, sed quæ verè factæ sunt. 229,2.& 3.

Expensæ litis non veniunt per consequentiam reficiendæ vigore Breuis Apostolici mandantis refici fructus beneficij, & dimitti possessionem, quia Breue non extenditur. 257,5

Expensæ litis præsumuntur factæ ab eo,ad quem negotium pertinet. 248,1

Expensæ in recolligendis fructibus rei dotalis pertinent ad maritum. 297,2.& 6

Fallit quando sunt excessiuæ fructuum. a

Expensæ necessariæ & respicientes perpetuam fundi dotalis vtilitatem ad vxorem pertinent. 3

Expensæ omnes factæ in fundo dato in solutum pro dote,pertinent ad maritum. 7

Expensæ probātur per libros computorum administrationis,non per testes. 305,3

Expensæ probandæ sunt per libros administrationum, non per testes. 505,3

Expensæ factæ in colendo fundo,super quo datur immissio,ante omnia restituendæ sunt per nouum possessorem. 513,8

Expensas repetens,duo tenetur probare,factas fuisse in ea quantitate,& factas fuisse ab ipso. 521,1

Expensas fecisse præsumitur, qui tenebatur facere ex officio suo. a

Expensarum liquidatio fit sufficienter per leuiores probationes,per præsumptiones scilicet,& coniecturas. 3.vide & declara vt 4

Expensarum præcisa quantitas probanda est, quando præsumptiones obscurantur. 5

Expensæ litis factæ in Aduocatis,Procuratoribus, Notariis, & copistis à succumbente reficiendæ sunt. 569,1

Expensæ litis probantur per quitantias eorum,qui illas receperunt. ibid.

Expensarum in lite factarum solutio nunquid facta præsumatur à Procuratore de suo proprio, an verò de pecuniis principalis. 569,2

Expressio fieri debet in gratia Principis eorum omniū, quæ Principem mouere possunt ad concedendam, vel denegandam gratiam. 395,6.in fin.

Expressio eius,quod tacitè inest,de iure non dicitur superflua, sed facta ad tollendam omnem dubitationem. 401,1

Expressio per relationem ad quid certum, dicitur specialis & sufficiens expressio tanquam si esset expressè facta. 557,2

Expressio eorum quæ tacitè intelliguntur,restrictionem non

non patiuntur. 616,6
Expressum quod non fuit, habetur pro omisso, quando præsertim disponens id quod voluit expressit. 498,5. in fine.
Extensio minus admittitur in tacitis, quàm in expressis. 25,4
Extensio fit de vno ad alios casus ex identitate rationis expressæ in statuto. 68,1
Extensio ex identitate rationis expressæ in dispositione facienda est de casu ad casum. 87,5
Extensio fit secundùm qualitatem, & naturam extensi post. 173,4
Extensio facienda est de casu ad casum, ex identitate rationis expressæ in constitutione. 17
Extensio fit de vno ad alium casum diuersum vbi adest eadem ratio. 246,5
Extensio ab identitate, vel maioritate rationis non valet in dispensationibus.
Declara vt 13
Extensio in materia stricta, & pœnali non est facienda de casu ad casum ex identitate rationis. 307,7
Extensio non fit in materia correctoria. 313,9
Extensio non fit ex identitate rationis in materia stricta, & exorbitanti. 322,9
Vbi multo minus fit extensio in materia correctoria.
Extensio in pœnalibus non permittitur. 489,5
Extincto censu fructus non debentur. 614,4 & 5
Extinctio census non inducitur nisi per actum retrosimilem. 4
Extrauagantes constitutiones an censeantur in corpore iuris inclusæ. 100,12
Extremum primum in spolio plenam requirit probationem. 261,1.& 8

F

F*actum* non potest promitti alienum. 63,1
Declara vt 3.& 4
Factum probatur etiam per instrumentum nullum. 92,6
Factum, non autem quod fieri debet est attendendum. 261,4
Facultas concessa ad certum tempus, extra illud tempus censetur denegata. 350,3
Facultas concessa faciendi primogenituram in castris, & bonis, & de illis liberè disponendi non trahitur in præiudicium legitimæ filiorum. 410,1.in fine.
Facultas data à Legato admittendi resignationem, nunquid importet facultatem conferendi. 508,2
Facultas conferendi data Episcopo in præsentia Capituli censetur data ab ipso Capitulo. 520,6
Falsitas causæ in contractu etiam minorum exposita non præsumitur. 98,3
Falsitas Notarij super rogitu decreti iudicis, debet concludenter probari per impossibilitatem interpositionis, quia præsumitur pro veritate decreti. 318,5
Falsi suspicio habetur pro facultate, vbi agitur ciuiliter ad tollendam fidem instrumento. 627,2.& seqq.
Vbi recensentur nonnullæ falsi suspiciones.
Falsitatis suspicio non leuis est quando facta diligentia aliàs in Protocollo in eo non inuenitur scriptum id quod reperitur in transumpto. 3
vers. Tertiò accedebat.
Fama vna tollitur per probationem contrariæ famæ. 36,6
Fama non censetur probata per testes deponentes se audiuisse à personis suspectis, & interessatis. 76,2.& 4
Fama censetur probata etiam quòd testes non dicant à quibus, vel ob quam causam originem habuerit. 250,5
Vbi etiam quòd non est necesse quòd à maiori parte populi audiuerit, sed sufficit dicere se publice aliquid audiuisse.
Fama sola non probat vacationem beneficij, nisi etiam iustificetur titulus defuncti antecessoris, vel nisi concurrat aliqua alia semiplena probatio. 255,1
Fama non censetur probata per testes simpliciter deponentes de auditu, & non ante motam litem, nec per verba, *si dicena, & passaua la voce*. 276,9
Fama publica non prodest quia de materia est recens. 292,4
Fama publica & publica vox probari debet per verba *fuit & est*. 397,4
Fama non censetur probata per testes, qui interrogati respondent famam super qua deponunt potuisse esse falsam. 405,5
Fama & vox publica probat quem esse natum in aliqua ciuitate. 532,2
Fama & vox publica sufficit pro iustificatione narratorum in gratia. 5
Fama nunquid probet legitimitatem. 645,11
Fama publica per vnum testem non dicitur plene probata. ibid.
Fama vt probet, debet esse in loco vbi actus est gestus. ibid. in fine, & 13. etiam in fine.
Familiæ appellatione veniunt etiam filij. 174,4
Familia & vt bona in ea conseruentur, si non fuerit contemplatum à testatore, tunc vbi factus fuerit locus substitutioni in primum casum, substitutio spirat quoad alios, & substitutus non censetur grauatus. 264,4
Familiæ nomine veniunt etiam fœminæ, quando testator non respexit ad agnationem. 518,2
Familiaritas Cardinalis ad effectum reseruationis vt concludenter probata dicatur, concurrere debent duo requisita, mentis scilicet, & dentis. 403,1
Familiaritas Cardinalis quomodo probetur per testes, 2.& seqq.& 8 & seqq.
Familiaritas Cardinalis probatur ex receptione seruitiorum, & præstatione victus. 403,1
Familiaritas Cardinalis nunquid probetur per attestationem eiusdem Cardinalis. 7
Familiaritas Cardinalis non censetur probata, nisi constet de mente ipsius Cardinalis, ac etiam eiusdem familiaris, quod voluerint familiaritatem contrahere. ibid. vers. & sic ex prædictis.
Familiaritas habet se ad instar societatis. ibid.
Familiaritas Cardinalis censetur probata ex eo quòd habuerit partem à Cardinali in pecunia, victum, & habitationem. 403,8.& 9
Familiaritas Cardinalis probatur ex communi reputatione & publica voce, & fama. ibid.
vers. Prædicta autem.
Familiaritas Cardinalis ad effectum reseruationis vt probata dicatur, non sufficit seruitium generale, nisi etiam probetur destinatio ad certum particulare seruitium. declara vt 10.& seq.
Familiaritatem Cardinalis contrahere non præsumitur is, qui habet beneficium requirens residentiam. declara vt 11
Familiaritas Papæ satis dicitur probata ex eo quòd quis fuerit receptus ad honestum seruitium. 573,2
Feudi, seu emphyteusis inuestitura facta in perpetuum pro hæredibus & successoribus, dicitur transitoria ad quoscunque hæredes etiam extraneos. 47,3
Feudum Ecclesiasticum concessum alicui propter merita, & seruitia Ecclesiæ præstita, non sustinetur propter seruitia facta Prælato, non Ecclesiæ: vltra quòd

de

de seruitiis,& meritis debet aliter constare quàm ex assertione contrahentium. 5
Feudum commune diuidi potest inuito altero socio. 143,1.post med.
Feudalia bona hæreditaria veniunt in petitione hæreditatis. 185,2
Feuda dicuntur hæreditaria,& transitoria ad hæredes extraneos, quando capta sunt pro se, & quibuscunque hæredibus, & successoribus, & quibus dederit. 3
Feuda in dubio præsumuntur potius ex pacto,& prouidentia,quàm hæreditaria. 4
Vbi etiam ponuntur Doctores contrarium tenentes. declara primam opinionem,nisi in contrarium adsint præsumptiones,de quibus ibid.& seqq.
Feudorum qualitas inspicitur, & probatur ex vltimo statu. 5
vers. Et hic vltimus status.
Declara vt 6
Feuda & dignitates dicuntur indiuidua.declara vt 7
Feuda non cessant hæreditaria esse ex eo quòd in Camera Apostolica census soluatur. 10
Feudum emptum per patrem nomine filij imputatur in eius legitimam. declara vt 13.& 15
Feudum reputari non potest in non vocatum sine licentia domini,quia huiusmodi refutatio feudalis est vera alienatio. 253,1
Feudi alienatio facta in comprehensos in inuestitura non infert præiudicium domino directo in hoc circumscripto quoad eum cessat prohibitio sua, & sic non est necessaria illius licentia. 2
Feudum renunciare, & illud refutare, vel disponenti consentire non est donare,& ideo insinuatio non est necessaria. 4
Feudum donari potest,& aliàs quomodocumque alienari de licentia domini directi, etiam in præiudicium vocatorum,attenta consuetudine. 311,1
Farina nunquid veniat sub dispositione loquente de sacco. 455,2
Fatalia non currunt pendente causa in consistorio Principis. 416,4 in fin.
Fides Notarij super negatiua actorum non probat, nisi fuerit iurata, & per eam extracta parte citata. 88,6
Fides communitatis fidem non facit. 473,2
Fides communitatis sine subscriptione, & sigillo nihil probat. 3
Fides simplices licèt ex se fidem non faciant, probant tamen concludentibus adminiculis. 497,4 in fin.
Fideicommissarijs competit remedium *l.fin. C.de edict. D. Adr.tollend.* 33,6
Vbi etiam quòd isto casu sufficit probare possessionem fideicommittentis de tempore mortis absque alia probatione dominij.
Fideicommissarius an,& quam cautionem præstare teneatur. 81,2
Fideicommissarij & substituti nunquid censeantur vocati de tempore conditi testamenti, an verò à die purificati fideicommissi. 82,1
Fideicommissarij non dicuntur propriè hæredes. 198,9
Fideicommissarij,& substituti dicuntur succedere testatori,non autem institutis. ibid.in fine.
Fideicommissario nullum ius competit in fructibus ante restitutionem fideicommissi. 211,2
Fideicommissarius quamuis per longam successionem testatori succedat,dicitur hæres fideicommittentis. 432,15
Fideicommissarius potest authoritate propria capere possessionem vacantem fideicommissi. 577,1
Fideicommissario competit Saluianum interdictum ad effectum obtinendi immissionem in bonis fideicommisso subiectis. 609,2
Fideicommissaria bona ante restitutionem semper remanent obligata pro restitutione dotis,etiam in præiudicium vocatorum. ibid.
Fideicommissarij recipiunt fideicommissum de manu hæredis grauati. 645,6
Fideicommissaria bona fuisse in bonis fideicommittentis tempore obitus probati potest per testes. 33,1
Fideicommissaria bona quando fideicommisso per Papam derogatum est ad effectum satisfaciendi creditores anteriores, statim facta derogatione effecta sunt creditorum. 479,2
Nec illis præiudicari potest à posterioribus creditoribus. 3
Fideicommissaria bona postquam peruenerunt ad vnam lineam,nunquam transeunt in aliam durante priori linea. 578,6
Fideicommissi derogatio à mera voluntate Principis defendens,nunquid reputetur impossibilis. 16,10
Fideicommissum de restituendo si nuptias grauatus non contraxerit,aut liberos non habuerit, deficit si idem grauatus monasterium ingrediatur. *auth. nisi rogati, C ad Trebell.* cuius fauore hæc dispositio facta censeatur. 113,10.& 11
Vbi de eadem materia.
Fideicommissum conditionale transmittitur ad hæredes, mortuo fideicommissario, pendente conditione. 142,2
Fideicommissum transmittitur ad filios, & hæredes, quando sunt positi in conditione. 3
Vbi præsertim quòd hoc procedit stante statuto Vrbis lib.1.c.124
Fideicommissum,seu donatio transmittitur ad hæredes, quando testator,seu donator digressit ad plures substitutionis gradus. 4
Fideicommissi data renunciatio, illius scientia valida est. 160,3
Fideicommissi renunciatio facta ad fauorem vnius pro conseruanda agnatione, non extenditur ad alium, in quo seruanda agnationis ratio cessat. 4
Fideicommissum dicitur materia odiosa, & in eo facienda est stricta interpretatio. 174,2
vers. Vnde cum.
Fideicommissa conditionalia interpretantur secundùm tempus porificatæ conditionis,non autem testamenti. declara vt 16.& 17
Fideicommissum censetur inductum à testatore, quando instituto vniuersali hærede vocauit eius filios, & descendentes non simpliciter,sed successiuè, processitque ad plures substitutiones,etiam post lineam extinctam. 212,3
Fideicommissum censetur inductum quando testator substituit filios descendentes masculos, & sic quando voluit agnationi prospicere. 4
Vbi hoc ampliatur quando idem testator considerauit tractum temporis, & lineæ extinctionem.
Fideicommissum factum ad fauorem vocatorum non descendentium,multo magis factum censetur ad fauorem ipsorum descendentium. 6
Fideicommisso bona à testatore fuisse supposita non præsumitur,nisi id expressè dixerit, & alleganti fideicommissum incumbit unus probandi. 241,9
Fideicommissum an inducatur per verba,si decedat sine prole, bona redeant ad latus vnde processerunt, an verò censeatur conseruatum ius legimmæ successionis. 257,11

Fideicommissum videtur agnitum per possessionem bonorum. 264,7

Fideicommissum & libertas alienandi non contrariantur inuicem, quia potest fideicommissum constitui sub conditione, si descendentes non alienauerint. 265,9

Fideicommissum, vbi restituendum est substituto, restituenda etiam est res empta ex pretio rei hæreditariæ venditæ. 378,1.in fin.

Fideicommissum, & alienationis permissio possunt esse simul, quia censetur vnum subordinatum alteri, & conditionaliter conceptum, si non alienauerit. 396,11

Fideicommisso quòd quis sit vocatus, probatur coniecturis, de quibus 417,4

Fideicommissi restitutionem operatur lis contestata cum hærede grauato. 444,6

Fideicommissi exceptio non impedit exequutionem instrumenti. 536,9

Fideicommissi exceptio non impedit immissionem ex Saluiano. 539,9

Fideicommissum non extare probatur, si nullibi ligatur vocatio. 567,1

Fideicommissum fieri potest ne dum in testamento, sed etiam in contractu. 580,1

Fideicommisso iniuncto, si sine filiis decesserit, quis debeat probare defunctum decessisse sine filiis. 2

Fideicommissum, seu substitutio facta alicui si sine filiis decesserit, non expirat defuncto decedente cum filiis. declara vt ibid.

Fideicommissum absolutum à testatore inductum censetur, si sic de eius mente ex coniecturis constet. ibid. & seqq.

Vbi plures enumerantur coniecturæ, ex quibus testatorem absolutum fideicommissum facere voluisse præsumitur.

Fideicommissaria bona nunquid validè alienari possint, quando fideicommissum est factum non in testamento, sed in aliquo contractu. 7

Fideicommissum, seu substitutio alicui facta, si sine filiis, nepotibus, pronepotibus, & posteris vsque in infinitum decesserit, eo mortuo cum filiis euanescit, & expirat. 634,2.& per tot.

Vbi latè quando conclusio vera sit.

Fideicommissum, in quo vocantur filij legitimi, & naturales ex legitimo matrimonio procreati, & nati, verè, & non fictè locum non habet, nisi probata qualitate filiorum quòd sint tales, sicut in fideicommisso vocantur. 645,2

Fideicommissum in quo vocantur nati ex legitimo matrimonio, non habet locum in legitimatis per subsequens matrimonium. 3

Fideicommissi actio præscribitur per annos 30. 6

Fideicommissum censetur introductum quando fuit impositum onus, & grauamen reale, & non personale. 656,5

Fideiussio est de sui natura læsiua. 280,2

Fideiussio est contractus stricti iuris, nec extenditur vltra consensum proprium; sed solùm ad ea, quæ expressa sunt. 384,2

Fideiussorem de euictione rei venditæ quis præstare non tenetur, nisi fuerit expressè promissum. 26,9

Fideiussor censetur approbasse omnia expressa, & contenta in contractu, etiam enunciatiuè. 51,7.& 8

Fideiussor censetur se obligare ad omnia quæ veniunt ex natura contractus & obligationis cui accessit. 110,2

Fideiussor ad certam summam obligatus non liberatur per solutiones factas quæ in vsuris computantur. 5

Fideiussor soluens pro suo principali, potest agere contra releuatorem. 147,1

Fideiussor in forma Cameræ obligatus habetur pro principali, & amittit omne quodcumque priuilegiũ fideiussori competens. 2

Fideiussor succedens principali debitori, nunquid à fideiussoria obligatione liberetur. 236,1

Fideiussor in venditione census non liberatur à fideiussione ex eo quòd censum emit. ibid.

Fideiussor ad quem pecuniæ peruenerunt, censetur effectus principalis debitor, adhibere obligati fideiussores. 262,2

Declara vt 4

Fideiussor succedens in locum creditoris remanet liberatus, & eius fideiussoria obligatio extinguitur. 364,7

Intellige de successione irreuocabili, secus de reuocabili.

Fideiussor soluens pro alio debitum quando sine cessione succedat in ius creditoris. 373,90.& seq.

Fideiussoris solutione quando debitor principalis liberetur. 434,3

Fideiussor accedens, vt principalis, principaliter, & in solidum, conueniri potest non excusso principali: nititur tamen fideiussor si in contractu non habet interesse. 510,3

Fideiussor accedens obligationi modificatæ intelligitur accedere eo modo, quo est modificata conuentio. 517,2

Declara vt 3

Fideiussori de repræsentando non potest denegari terminus vnius mensis ad repræsentandum. 640,3

Fideiussor de repræsentando aliquem faciendo suum posse censetur liberatus, nisi fuerit adiecta clausula, aliàs de suo teneri voluit. 8

Fideiussoria obligatio recipit interpretationem à verisimili mente contrahentium. 110,6

Fideiussoria obligatio non dicitur extincta, donec obligatio principalis extincta non fuerit. 236,2

Filia renunciatio facta de bonis, non illi obstat patre nolente, & illum instituente. 152,6

Filia non dicitur agnita à patre, licèt instituatur in re certa, nisi fiat mentio legitimæ, vel quotæ. 7

Filia præsumitur per patrem concedenter dotata. 432,11

Filiatio censetur probata per institutionem hæredis tanquam filij. 23,1.& 2

Filiationem non probat enunciatiua vnica. 2,1

Filiatio probatur per nominationem testatoris factam de eo vti filio. 578,1.in fin.

Filiatio probatur ex nominatione, & institutione facta à patre testatore ex instrumento diuisionis, & per testes de communi reputatione, iunctis adminiculis. 2

Filiatio probatur per communẽ reputationem, & quòd pro filio fuerit tractatus. 657,4

Filiatio, & legitimitas probatur per testes deponentes de eorum propria scientia, & commodo. 225,2

Vbi etiam quòd probatur per communem reputationem, & 4

Vbi præsertim iunctis adminiculis.

Quasi possessio filiationis, & legitimitatis transfert onus probandi contrarium in aduersarium. 2

Filiatio, & legitimitas per duos testes dicitur concludenter probata. 223,3

Filiatio, & legitimitas præsumitur ex actu dotandi. ibid in fine.

Filius legitimatus sine præiudicio venientium ab intestato succedit in eo tantùm quod sibi à patre relinquitur. 38,4.& 5

Filius legitimatus cum clausula, sine praeiudicio venientium ab intestato non potest impugnare dispo- sita in testamento paterno, nec supplementum legitimae petere. 5
Filius illegitimus potest patri succedere in emphyteusi non tanquam haeres. 59,11
Filij admittendi sunt ad successionem iurispatronatus in stirpes, & non in capita. 77,1
Filij viuente patre possunt compelli ad soluendum debita paterna, si detinent bona, in quibus pater aliquod ius habeat. 98,1
Filius regulariter non tenetur soluere debita paterna. 4
Filij positi in conditione censentur vocati, quando testator progressus est ad plures graduum substitutiones. 105,13
Filij illegitimi sunt incapaces materni maioricatus. 117,3
Filiusfamilias pro patre cum solemnitatibus statutariis validè obligatur. 145,3
Filiorum appellatione non veniunt nepotes ad inducendum fideicommissum. 174,2
Filiorum appellatione comprehenduntur nepotes non ex proprietate nominis, sed ex iuris interpretatione. ibid. ante fin.
Declara vt 12
Filij positi in conditione cẽsentur vocati vigore statuti Vrbis, non verò transuersales. a. in fin.
Filij dicuntur agnati patri. 174,5
Filij non solum veniunt appellatione agnatorum, sed inter agnatos primum locum obtinent. 8
Filij in conditione positi sicut censentur vocati ex vrbis statuto, nunquid etiam ex eodem statuto vocati censeantur alij agnati. 10.11.14. & 19
Filius veniens ad successionem extranei quantum tempus habeat ad illam cognoscendam, & quid si veniat ad successionem paternam. 14. & 15
Filij positi in conditione censentur vocati vigore statuti vrbis, siue veniant nomine agnatorum, vel consanguineorum, vel quoquo alio modo. 14
De materia. 19
Filij positi in conditione nunquid censeantur vocati de iure communi, adhuc apud Doctores est controuersum. 18. vers. Respondebatur.
Filij positi in conditione censentur vocati ex praesumpta mente testatoris. 23
Vbi etiam ex quibus haec testatoris mens desumatur.
Filij seruare debent diuisionem factam à matre in eius testamento. 181,6
Filij an, & quando intrent in locum matris in substitutionibus per ius accrescendi. 198,3. & 4
Filius grauatus restituere haereditatem sub conditione mortis sine filiis, vltra legitimam detrahit etiam Trebellianicam ex bonis restitutionis subiectis. 203,1
Filius alienare dicitur bona haereditaria patris bona fide pro sua legitima, quando alienat bona minus pretiosa, & minus vtilia. 235,4. & 11
Vbi de eadem materia.
Filius alienans bona haereditaria paterna, censetur ea accepisse in legitimam.
Declara vt 302, 2
Filius haeres vniuersalis numquid possit agere de separatione legitimae. 2
Filij inquisitorum de haeresi non sunt inhabiles ad beneficia, sed tantùm filij conuictorum & pertinacium. 309,4
Filius non potest cogi accipere legitimam de fructibus bonorum haereditatis paternae. 363,3. in fin.
Filiorum appositione in vltimis voluntatibus veniunt etiam foeminae. 404,5. in fine.
Filij positi in conditione censentur in praecedenti substitutione vigore statuti vrbis. 6
Filius in conditione positiuus nunquid censeatur vocatus, quando expressè vulgariter substitutus fuit. 417,3
Filius quidquid habet, habere praesumitur à patre, nisi contrarium probetur. 432,9
Filius post mortem patris alienando bona haereditaria censetur illa accepisse in computum legitimae. 506,5
Quod procedit si bona fide sic alienauit, aliter secus. ibid.
Filius non tenetur capere suam legitimam in pecuniam etiam patre mandante. 7
Filius recipiens pecunias à patre nunquid praesumatur eas recipere in legitimam. 8. & 10
Filius in vita patris quidquid acquirit, patri acquirit. 8. in fine.
Filius mortuo patre ante mortem aui petit suam legitimam ea persona propria, non autem ex persona patris. 11
Filius consequi non potest legatum ea testamento ab ipso impugnato tanquam inofficioso. 535,8
Filiusfamilias non potest in iudicio comparere, nec Procurator esse sine consensu patris. 571,1
Filiorum appellatione nunquid comprehendantur non solùm nati tempore testamenti, sed etiam nascituri, & incerti. 574,9
Filiifamilias minoris obligatio facta vnà cum patre ad fauorem diuersarum personarum sine solemnitatibus nulla, & inualida est. 619,1
Filius transmittit in patrem beneficium etiam agnitum. 641,7
Filius morienti matri succedit in dote non vti haeres matris, sed dotem ab auo materno auocando, & in patrem transferendo. ibid.
Filij spurij legitimati per subsequens matrimonium non dicuntur nati ea legitimo matrimonio. 645,3
Filij etiam vulgò concepti possunt per subsequens matrimonium legitimari, quando sic pro eorum filiis fuerunt à parentibus agnati. 661,2
Filij legitimati per subsequens matrimonium cum muliere vbi non sunt capaces paternae successionis de iure ciuili, secus de iure canonico. 5
Fines mandati ad vnguem seruandi. 516,6
Fiscus vltimo loco, & in subsidium succedit decedenti sine haerede, & sic nullus decedit sine haerede. 290,4
Foemina censentur comprehensae in inuestitura ad tertiam generationem, & vocatae in defectum masculorum, stante statuto exclusiuo foeminarum. 407,3
Foemina licèt agnatos non procreet, nec filij foeminarum suae matris agnatione praeseruent, ipsae tamen, foeminae agnatae sunt. 518,1
Foemina, quamuis à statuto excludatur stantibus masculis, numeratur ad augendam legitimam debitam fratribus masculis, quia talis exclusio est ad ipsorum fauorem & commodum. 543,2
Foeminae non censentur vocatae vbi testator habuit rationem agnationis, etiamsi verba substitutionis essent apta illas comprehendere. 567,2
Vbi etiam in foeminis agnatis.
Foeminae non censentur vocatae, vbi testator pluries qualitatem masculinitatis expressit. 3
Foeminae vbi fuit habita ratio agnationis, & vocatio est per verba communia, censentur vocatae in defectum masculorum. 8
Declara vt procedat quando foeminae ab initio, vel in aliqua parte testamenti vocatae fuissent: secus quādo ex coniecturis, vel aliàs constat quòd testator de

de masculis tantùm intellexit. ibid.
Fœmina à statuto exclusa propter masculos, facit, vel non facit partem, prout est vtilius ipsis masculis. 620,6
Vide *Mulier*, *vxor*.
Formâ non adimpletâ non corruit dispositio non habens decretum irritans. 498,6
Forsan dictio non habet vim approbationis. 456,5
Forsan verbum est dubitatiuum. 533,3.in fin.
Fratres inter æqualitas seruanda. 168,4
Fratris successio spectat ad fratrem masculum, & sororem fœminam. 225,1.in fin.
Frequentius quod accidere solet, attendendum est, non quod rarò accidit. 494,8
Fructus dotis non solutæ debentur, vbi ex parte debitoris concurrit mora, & ex parte creditoris concurrit sustentatio onerum matrimonij. 19,3
Fructus non debentur extinctâ societate officij. 25,4
Fructus percepti ex melioramentis computantur in refectione melioramentorum. 39,14.in fin.
Fructus melioramentorum spectant ad illum, qui melioramenta fecit, etiam ad eius successores. 64,2
Fructus, qui percipi potuerunt, non sunt restituendi, nisi in spoliu violento, & à malæ fidei possessore. 94,3
Fructuum liquidatio fit computato anno fertili cum sterili. 100,1
Fructuum liquidationem, & quantitatem testes vicini, & de auditu à colonis bene probant. ibid.
Vbi idem si dicant esse publicum, & notorium, vel quòd fuerint præsentes recollectioni fructuum, & illorum repartitioni cum colonis.
Fructuum liquidatio est difficilis probationis, & propterea in ea leuior sufficit probatio. 100,2
Fructuum perceptio probatur per testes, qui fuerunt recollectioni præsentes, & quomodo. 103,2
Fructuum perceptorum liquidatio, & quantitas est difficilis probationis. ibid.
Fructus percepti ex melioramentis factis spectant ad eum, ad quem spectant melioramenta facta bona fide. 4.& 5
Fructus ab initio veniunt in iudicio vniuersali petitorio. 121,1.in fine.
Fructus percepti ante motam litem non veniunt in petitione hæreditatis. 4
Fructuum liquidatio admittit regulam, Si non prosunt singula, multa iuuant, leuioresque probationes, & coniecturas. 139,3
Fructus quos reddit vno anno possessio, censetur etiam reddere annis præteritis. ibid.in fin.
Fructuum liquidatio fieri debet iuxta tempus factæ concessionis. 6
Fructus debentur ratione dominij, seu vsus rei. 192,5
Fructus dotales succedunt loco alimentorum, & morte mulieris amplius non debentur. 207,8
Fructus indebitè percepti restituendi sunt. 215,2
Fructus non debentur, nisi à die motæ litis, & postquam reus constitutus est in mala fide. 221,6
Fructus, & vsusfructus differunt inter se, quia fructus percepti post mortem testatoris nunquam fuerunt in bonis testatoris, sed vsusfructus est ius percipiendi fructus ex bonis propriis, & hoc fuit in bonis testatoris. 230,15
Fructus beneficij in regno Neapolitano iuxta constitutionem Sixti V. à die vacationis beneficij per obitum vsque ad diem captæ possessionis per prouisum spectant ad Cameram. 237,3
Fructus rei dotalis ad maritum pertinent. 297,2
Expensæ in recolligendis fructibus rei dotalis pertinent ad maritum. 2.& 6
Fallit quando sunt excessiuæ fructuum. 2
Fructus non debentur vbi non adest dominium, vel possessio. 316,1
Fructus, vt quis lucretur, sufficit bona fides, imò satis est quòd absit mala fides. 3
Fructuum qui percipi verisimiliter potuerunt, condemnatio non fit nisi propter dolum & in spolio violenti. 4
Fructuum liquidationis materia est difficilis probationis plurium, iudicis arbitrio remissa, sufficiúntque in ea leuiores probationes, & coniecturæ. 270,2
Valor, seu pretium fructuum probatur ex libro communitatis ciuitatis. 3
Fructuum liquidatio taxari debet à die litis motæ. 4
Fructus liquidari, & taxari debent, habito respectu ad rationem fructuum perceptorum annis antecedentibus, & sequentibus. ibid.
Fructus eiusdem rei diuerso iure censeri non debent. 5
Fructus adhuc iterum peti possunt, si sententia exequutioni demandata non est, vel illi non adhuc paritum. 388,1
Fructus dotis restituendæ debentur à die interpellationis. 522,2.in fin.
Et per sequestra facta inducta dicitur iudicialis interpellatio. ibid.
Fructus non lucratur is, qui contrahit contra iuris resistentiam. 608,2
Fructus naturales extradotalium non veniunt restituendi ab hæredibus viri vxori viduæ, etiam per virum percepti, si non sint in magna quantitate. 655,8
Fructus bonorum dotalium ad maritum pertinent. 9
Fundus datus in solutum pro quantitate dotis promissæ, cum pacto de retrouertendo, transacto tempore ad redimendum, transit in dominium mariti, ita quòd de eo ad eius libitum disponere potest. 33,3.& 4
Vbi propterea quòd non dicitur dotalis.
Fundi emptor non potest esse melioris conditionis quã venditor, à quo fundum emit. 7
Fundus datus marito in solutum pro dote, transit in eius dominium, 297,6
Fundus dotalis datus in solutum pro pecunia promissa alienari potest. 476,2
Amplia vt 3
Fundi dotalis dominium censetur translatum in maritum, & propterea efficitur alienabile quando adest pactum quòd vxor in casu restitutionis dotis possit vsque ad integram solutionem tot de viri bonis accipere. ibid.
Vbi etiam multo magis, quando marito fuit data expressa licentia alienandi dictum fundum.
Fundus dotalis nunquid alienari possit quando expressè fuit dictum quòd dictus fundus stare debeat pro fundo dotali. 4
Furtum debet concludenter probari ab eo, qui ad furtæ rei custodiam tenetur iure actionis, secus si officio iudicis. 639,1
Furtum per asportationem scrinij, vel eius fracturam in qua res furata dicebatur fuisse concludenter probatum censetur, ibid. vbi de materia.
Furtum probatur per rumorum exortum in vicinia tempore furti, vel quid simile. ibid.
Furtum licèt probetur coniecturis, coniecturæ tamen debent habere originem aliunde, quàm ex persona illius, qui furtum allegat ad effectum se excusandi à restitutione rei furatæ. ibid.
Furtũ nunquid probetur, & quãdo ex porrectione querelæ illius qui dicit sibi furtum factũ fuisse ex lamẽtationibus, & gemitu eiusdem, ex diligẽtiis adhibitis pro reperiendo furto, & similibus. ibid. ante finem.

Furtum probatur coniecturis concurrente bona fama illius, qui dicit furtum sibi factum fuisse. declara vt 2

Iuramento furtum passi probatur qualitas, & quantitas rerum subtractarum. declara vt ibid.

G

Gaudere verbum restrictum ad tempus vitæ, solum vsumfructum importat. 535,5

Gazaga iuri inter Hebræos renunciari non potest ad fauorem domini domus, sed inter ipsos Hebræos alter cedit alteri. 92,3

Geminatio verborum enixam voluntatem loquentis demonstrat. 14,2.in fin.

Geminatio verborum denotat enixam, & propensam voluntatem proferentis. 368,6

Gemmæ bonorum mobilium appellatione veniunt. 56,1

Generalis obligatio bonorum non comprehendit bona contra mentem obligantis, vbi etiam quòd non veniunt bona subiecta restitutioni. 51,8

Generalis dispositio testatoris non comprehendit bona quæ alio iure erant futura hæredis, etiamsi aliàs testator potuisset de illis disponere. 566,3

Generationis computatio in concessione emphyteusis ad tertiam generationem, non incipit à primo acquirente, sed ab eius filiis, & terminatur in pronepotibus. 281,1

Grani identitas, an & quomodo probetur per testes. 7,2

Gratia pars est narratiua, ideo ab impetrante iustificari debet. 141,1.in fin.

Gratia semper intelligitur habere clausulam, *si preces veritate nitantur*, & si preces non sunt veræ, gratia dicitur subreptitia, & exequutionem non meretur. 2

Gratia conditionalis non suffragatur, nisi iustificatis conditionibus in ea expressis. 184,1.& 2

Gratia *si neutri*, cum conditione, si beneficium vacet, & neutri ex collitigantibus ius competat, passim conceditur prouiso Apostolico. 2

Gratia Principis in qua Princeps asserit impetrantem esse familiarem suum, vel aliàs, &c. non est per necesse iustificanda ab impetrante, quia non sunt verba narratiua impetrantis, sed verba assertiua Principis. 202,9

Gratia *si neutri*, est conditionalis, dummodo scilicet per euentum litis apparuerit neutri ius competere. quomodo hæc conditio iustificari possit, & quid in dubio præsumatur. 220,6

Gratia ex defectu intentionis Principis concedentis est nulla. 238,1

Gratia beneficij cum clausula, verificato quòd beneficium sit de iurepatronatus ex dotatione, vel fundatione, iustificanda est per veras, & concludentes probationes. 276,2

Gratia debet iustificari circa narrata de tempore datæ. 349,4.& 13

Gratia quæ de alterius colorata facti possessione mentionem non facit, nón valet. declara vt 353,2

Gratia Principis largè interpretanda est, in præiudicium concedentis. 368,5

Gratia de beneficio dicitur subreptitia, si non constet de existentia ipsius beneficij. 395,2

Gratia Principis non debet esse superflua, sed operari. 424,5

Gratia reseruationis pēsionis, cum decreto quòd si prouisus pensionem insuta, & quandiu Capellaniam obtinuerit realiter, & cum effectu non soluerit, eiusdem pēsionis reseruationem nullam eo ipso decernimus, onus probandi pensionem esse solutam incumbere pensionario, non autē nouo titulati. 457,1.& per tot.

Gratiæ qualitates inhærentes, sicut etiam narrata, debent per partes iustificari, quia tendunt ad substantiandam gratiam. 2

Gratia iustificari debet etiam in negatiua narrata. 2 468,1

Gratia Pontificis cum decreto, quòd intra sex menses inducatur priuatio ipso iure ob non impetratam prouisionem à Sede Apostolica, non suffragatur impetranti, nisi dicta noua prouisione impetrata. 483,5

Vbi tamen quòd prouisus non tenetur restituere fructus, quando nō fuit negligens in cōstituendo Procuratorem ad impetrandam talem prouisionem, eidémque Procuratori iura Cameræ voluerit, & 2

Gratia in ipsa narratiua plenè, & concludenter iustificanda est. 492,2

Gratiæ, & litteræ Apostolicæ eo magis sunt iustificandæ, quando in illis adest clausula, *vt asseris*. 511,3

Gratia præuentiua, facta scilicet in mense, in quo Papa, & Ordinarius habent collationem, non indiget iustificatione. 540,5

Gratia in forma *dignum*, est conditionalis. 542,8

Gratia, gratiosa subrogatio, vt locum habeat, quæ requirantur. 601,5

Gratia si iustificata fuit, exequutioni omnino demandanda est. 628,1

Gratia facta ad fauorem diuersarum personarum, vna mortua alteri factā non tollitur. 4

Gratia dicitur perfecta ex sola signatura. 6.& 7

Vbi propterea quòd non attenditur dies expediti Breuis.

Gratia quando expirata dicatur per mortem Papæ qui eam concessit. 15

Gratia in forma *dignum*. cuius narratiua inhabilitatis non est iustificata, non potest impedire immissionem vigore gratiosæ subrogationis. 641,1.in fin.

Gratia conditionalis non purificata conditione, non præstat parem titulum ad impediendam immissionem. 2

Gratia Principis si per partem qui impetrauit non iustificetur, exequenda non est. 657,1

Gratiæ narratiua, v. *Narratiua gratiæ.*

Gratiosa subrogatio in possessionem defuncti, vt iustificata dicatur quæ requirantur. 70,1

Gratiosa subrogatio operatur, vt detur immissio absque alia iustificatione gratiæ. 343,5

Grauati à iudice Ecclesiastico recurrere possunt ad Archiepiscopum, vel ad Nuntium Apostolicum. 10,20

Grauati dici non possunt qui honorati non fuerunt, & è contra. 634,3.& 4

H

Habere videtur qui actionem exigendi habet. 72,5. ad fin.

Habere verbum, siue ad dominium, siue ad possessionem referatur, semper intelligitur cum effectu, & in perpetuum. 477,5

Habuisse non dicitur qui statim restituit. ibid.

Hæreditatis petitio non datur contra titulo possidentē: datur tamen contra habentem titulum ab illo, qui ea actione conueniri poterat. 33,7

Hæreditatem cedens, vel donans præsumitur hæreditatem habere ex titulo aditionis. 77,3

Hæreditas quando dicatur repudiata ab eo qui declarauit verbo, aut facto se nolle esse hæredem. 4

Hæreditatis creditor paternæ per illius aditionem non confundit creditum dotis maternæ. ibid.

Hæreditas semel adita amplius repudiari non potest. 127,6
Hæreditas spectans ad monachum defertur monasterio ipso iure,& absque facto,& aditione ipsius monachi, secundùm opinionem communem Canonistarum, contra legistas. 171,1
Hæreditas superueniens seruo ad hoc vt acquiratur domino,requiritur aditio serui. a
Hæreditas non adita non transmittitur ad substitutos, declara vt 172,7
Hæreditatis partes cohæredum non petentium accrescunt cohæredibus petentibus, dummodo constet de non aditione post lapsum temporis , vel de repudiatione. 10
Hæreditas non adita non transmittitur ad hæredes, nisi adsit contrarium statutum. 198,5.& 6
Vbi de materia.
Hæreditas infanti dilata nunquid propriè dicatur hæreditas. 6
Hæreditatem fuisse aditam probatur confessione partis. 7
Hæreditatis aditio non præsumitur,ideo probanda est. 199,3
Hæreditatis successio transit ad venientes ab intestato absque alio facto hominis. 368,5
Hæreditatis aditio,v. *Aditio*.
Hæredis institutio facta à testatore dummodo nubat arbitratu alicuius,nulla & inualida est,quia continet conditionem matrimonij impeditiuam. 35,3
Hæres institutus in omnibus bonis , etiam immobilibus,non minuit legatum immobilium. 56,6
Hæredis institutio non comprehendit bona emphyteotica,nec fideicommissaria prohibita alienari. 61,1
Hæres institutus impugnando testamentum,facit se indignum omni commodo hæreditatis. 4
Hærede instituto tanquam filio si filius non sit,nunquid testamentum sustineatur , & quid si instituatur spurius insuccessibilis. 7,& 8
Vbi etiam quid si spurius est legitimatus , & legitimario est nulla.
Hæres illius qui iuramento promisit factum alienum, non potest cogi ad illud præcisè adimplendum,præsertim quando non potest adimpleri. 63,3
Hæres semel non potest amplius per quemcumque actum desinere esse hæres. 127,5
Hæres non potest impugnare factum defuncti. 136,4
Hæres censetur approbare factum à defuncto in suo testamento. 182,3
Hæres dicitur successor vniuersalis. 190,2
Hæredis alterius nunquid dicatur hæres primi hæredit. ibid.in fin.
Hæres possidet quantum sufficit ad supplementum,tūc ipse condemnandus est ad supplementum, & tertius possessor non conuenitur,nisi in subsidium , hærede reperto non soluendo. 192,1
Hæres condemnatus ad solutionem supplementi legitimæ,si neget se possidere bona quæ sufficiant , debet ipse probare tanquam fundamentum suæ intentionis. 2
Hæres verbum nunquid intelligatur de hærede sanguinis. 198,37
Hæres sine beneficio legis,& inuentarij,tenetur ad omnia onera hæreditaria. 199,3
Hæres censetur ad debita defuncti,& ipsius bona hypothecata possidens potest à creditoribus conueniri super dictis bonis hypothecatis. 252,2.& 5
Hæres si addatur masculus , non intelligitur de quocumque hærede,sed de hærede sanguinis tantùm,non de hærede bonorum. 290,5
Hæredis appellatione propriè venit successor sanguinis. 6
Hæres habet omnem actionem competentem testatori,quia in eum translata sunt omnia iura actiua , & passiua. 293,3
Hæredi instituto in re certa non datur remedium *l.fin. C.de edicto D.Adrian. tollend.* dato hærede vniuersali , qui adiuerit , vel non adiuerit hæreditatem. 502,1
Hæres tenetur ad solutionem debiti , & adimplementum facti defuncti. 303,4
Hæredis inuentarium non operatur,quin ipse teneatur, quatenus vires hæreditatis suppetunt. 351,3
Hæres cum beneficio legis,& inuentarij nunquid præcisè teneatur ad factum defuncti,vbi sumus in re , in qua cadit affectio. 8
Hæres cum beneficio legis , & inuentarij non tenetur vltra vires hæreditarias. 358,1.& a
Vbi quòd hoc fallit quando inuentarium non est legitimè confectum,& 3
Vbi dato legitimo inuentario legata quomodo minuenda sint.
Hæres non potest impugnare declarationem factam à testatore. 365,4
Hæres non potest gaudere pacto,quod non excedit personam sui actoris. 396,3
Hæres grauatus fideicommisso , illiúsque hæredes detrahunt de hæreditate , idque licet non solùm illis, sed habentibus causam ab eis. 432,1
Hæres grauatus , si constat de alienationibus bonorum hæreditariorum,habet præsumptionem contra se in detractione legitimæ. 8
Hæres creditor per aditionem hæreditatis sine beneficio legis,& inuentarij confundit creditum suum existens ante aditionem,sed non creditum superueniens post aditionem. 10
Hæredum appellatione in plurali non venit solus hæres institutus,sed veniunt omnes futuri,idque habet locum in substitutione. 14
Hæres & successor in bonis non differt à persona sui auctoris. 449,1
Hæres non potest impugnare declarationem factam à testatore defuncto. 452,7
Hæres,quòd quis sit alterius non præsumitur, nisi probetur. 456,4
Hæres non potest impugnare assertionem factam à testatore. 9
Hæres non potest venire contra alienationem factam à defuncto testatore. 461,2.vers.tertiò.
Hæres non potest impugnare factum defuncti. 506,1a
Vbi tamen quod bene potest interpretari.
Hæres tenetur exhibere scripturam , quam tenebatur exhibere defunctus. 581,5
Hæres grauatus restituere non tenetur restituere quod ad eum peruenit non ex iudicio testatoris,sed ex alia causa. 588,a
Hæres tenetur obseruare factum à testatore.615,2.in fi.
Hęres institutus in recepta habetur pro legatario.646,7
Hæresis ascendentium non nocet descendentibus,quando illi ascendētes fuerunt Ecclesiæ incōporati.307,a
Hæresis auiæ paternæ nunquid nocet nepòti ad effectū consequendi beneficia Ecclesiastica. 3
Hæreticus pœnitens, & Ecclesiæ incorporatus , perinde est ac si nunquam hæreticus fuisset. 7
Hebræi bancharij,& fœnatores in Vrbe possunt tutè super pignoribus ad alias spectantibus mutuare vigore capitulorum, nec tenentur restituere pignus ipsis nō soluta sorte principali cum vsuris. 498,1.per tot.
Dolus in Hebræis banchariis, & fœneratoribus non præsumitur,nisi probetur. ibid.in fine.
Libris Hebræorum banchariis,& fœneratoribus nunquid

quid credatur. 2
Hoc modo videlicet, verba sunt declaratiua præcedentia orationis. 105,9
Hospitalis fructus sunt distribuendi in alimoniam pauperum. 442,5
Huiusmodi, ea dicta, &c. Dictiones istæ sunt relatiuæ eorum tantùm, de quibus fuit facta mentio. 200,6
Hypotheca sine actione personali ab initio non contrahitur. 121,2
Declara vt 6
Hypothecæ quisque renunciando potest quis sibi ex proprio facto præiudicare. 207,5
Hypotheca numquid retrotrahatur in fideicommisso conditionato, conditione adimpleta. 302,5
Hypotheca anterior allegari potest non solùm agendo, sed excipiendo, & replicando. 303,2
Hypothecaria præscribitur à tertio possessore per spacium decennij inter præsentes, & sic etiam Saluianum. 315,2
Limita vt 3
Hypotheca probatur ex instrumento. 339,1. in fin.
Hypotheca est primum extremum requisitũ in Saluiano, qua deficiente non potest dari immissio. 361,5
Hypotheca generalis & specialis vigore obligationis Cameralis, & reseruatio dominij vsque ad integralẽ pretij satisfactionem, faciunt præferri venditorem omnibus, etiam anterioribus creditoribus. 412,2
Hypotheca anterior præfertur posteriori. 539,6. in fin.
Hypotheca anterior præfertur posteriori. 609,4

I

IActatio. Commissio iactationis, & iactationum non probat iurisdictionem in cõmissione assertã. 126,8
Iactationis, & iactationum iudicium intentans probare debet se possidere. ibid. in fin.
Ibidem verbum positum in instrumento post verba *in præsentia mei*, non potest intelligi, nisi de loco in quo fuit confectum instrumentum. 382,3
Idem verbum non debet diuerso iure censeri. 567,5
Identitas pretij in duobus instrumentis appositis facit præsumere simulationem. 5,2. & 3
Identitas grani, an, & quomodo probetur per testes. 7,2
Identitas rerum probatur coniecturis. ibid. ad fin.
Identitas bonorum probanda est ab eo, qui se fundat in identitate. 371,9. in fin.
Identitas in primis, & ante omnia plenè, & concludenter est probanda in emphyteusi ad effectum deuolutionis. 407,1
Identitas beneficij, quomodo probetur. 429,9
Identitas domus probatur per identitatem confinium, & sufficiunt duæ demonstrationes. 448,5
Identitas pecuniarum præsumitur ex identitate summæ, temporis, formæ, & aliis de quibus 516,2
Identitatẽ scripturæ probant testes deponẽtes, vt 663,5
Iesuita secundùm statuta religionis à Papa confirmata possunt ante professionem retinere beneficia. 246,2. & 4
Iesuitæ etiam quòd emiserint tria vota simplicia, possunt tamen ante professionem retinere ius, & dominium suorum bonorum ad effectum ea distribuendi in pios vsus. 3. & 4
Iesuitas ante emissam professionem potest eorum Generalis ad sui libitum, & nutum dimittere eum causa etiam absque illorum culpa. 4
Iesuitarũ Domus professa est incapax hæreditatis. 111,1
Iesuitarum Societas inter mendicantes connumeratur non ex regulis aliorum mendicantium, sed ex propria eorum fundatione, & ex constitutione fundatoris. 497,4
Ignorantia iuris præsumitur in muliere. 61,8. ad fin.
Ignorantia iuris regulariter non excusat. 151,8
Ignorantia in dubio præsumitur. 179,5. in fin.
Ignorantia iuris non excusat mulierem tutricem in emendo. 281,4
Ignorantia iusta & probabilis facit competere restitutionem in integrum aduersùs præscriptionẽ. 315,6
Ignorantia iusta, & probabilis videtur in hærede, qui succedit in locum alterius. 7
Ignorantia iuris non excusat, quando agitur de lucro captando. 354,13
Illegitimus filius potest patri succedere in emphyteusi non tanquam hæres. 39,11. & 12
Immemorabili consuetudini non censetur derogatum, nisi de ea fiat expressa mentio. 286,1
Immemorabilis præscriptio in iurepatronatus, vt per testes dicatur plenè probata, plura requiruntur, de quibus 405,1
Immemorabilis præscriptio non censetur probata per testes, nisi vlteriùs deponant non vidisse, nec audiuisse contrarium, nec quòd sui antecessores contrarium viderint. 2. & per tot.
Immemorabilis præscriptio non probatur per testes deponentes de auditu. 3
Immemorabilis præscriptio non probatur per testes qui dicunt ita vidisse obseruari. 4
Immemorabilis præscriptio probatur ex testibus adminiculatis, & ex pluribus insimul coniunctis. declara vt 405,6
Immemorabilis præscriptio iurispatronatus non probatur per scripturas & instrumenta. 9
Immemorabilis debet probari per testes de visu per lõgum tempus, de auditu à maioribus, & quòd non viderunt, aut audiuerunt contrarium, & quòd extat publica vox, & fama. 502,1. & aliàs, vt n. 4. & 5
Immemorabilis probata habet vim priuilegij. 542,2
Declara vt 3
Immemorabilis probatio non admittitur, quando constat de initio consuetudinis. ibid.
Immemorabilis præscriptio sufficit quòd res fuerit deducta supra centum annos, & non constet de eius initio. 651,2
Immemorabilis præscriptio in quo differat à præscriptione longissimi temporis. 3
Immissio in possessionem vigore Saluiani interdicti conceditur probatis duobus extremis. 371,1. in fin. vers. quibus probatis.
Immissio non datur pro dote, nisi pro ea summa quæ superest de alienatione fundi dotalis. 513,6
Immissio in possessionem dari non potest contra eum, qui non possidet. 515,1
Immissio in possessionem dari non potest contra mortuum. 3
Immissio in possessionem dari non potest contra bonorum possessores non citatos ibid. vers. non potest.
Immissio in possessionem ex *l. final. C. de Saluiano interdicto*, non datur illi, qui semel a sua possessione cecidit. 7
Immissio in vim vtilis Saluiani datur donatario habẽti instrumentum Camerali obligatione vallatum, & cum hypotheca bonorum donantis. 539,1
Immissio non datur in beneficio ex gratia Apostolica, quæ aliunde expectat iustificationem. 541,8
Immissio ad hoc vt per alium prouisum Apostolicum possit retardari, debent esse probationes in promptu, & incontinenti. 549,2
Impetrãs beneficiũ vacans certo expresso modo, seu quouis alio modo, cõprehẽdit omnẽ vacãdi modũ. 151,1
Impetrans beneficium certo modo, an, & quando teneatur se subscribere ad pœnam talionis. 2

Impetratio beneficij in forma *Dignum*, nullum tribuit ius in re, sed solum importat mandatum de prouidēdo quatenus fuerit idoneus repertus, & ideo ante conditionis purificationem nullum ei fuit ius quæsitum. 191,3
Implementi exceptio impedit executionem obligationis Cameralis. 293,1
Impudicitia mulieris diffamatio est causa iusta recedendi à sponsalibus. 451,4
Impugnare non potest quis quod semel voluit, & quod semel sibi placuit. 26,5.in fin.
Impugnans instrumentum in eo amplius se fundare non potest. 495,1
Incendium sine culpa euenire non solet. 62,2
Et propterea culpam abesse allegans, illam probare debet. declara vt 1,3.& 4 vers. Incendium enim.
Incendium sine culpa accidisse qui probare voluerit, non solùm debet probare casum, sed etiam tale quid quod culpam excludat. 2
Incendium præsumitur euenisse leuissima culpa. 3
Vbi etiam quòd de ea conductor rei combustæ non tenetur.
Incendium in stipulis immissum præsumitur à ministris domini stipularum. 4
Incendio immisso in stipulis frumenti si inde oriatur damnum ad agros vicinos, dominus agri in quo incendium ortum habuit, tenetur ad damna, & interesse, nisi solita præparamenta facta fuerint. ibid.
Incendium est casus fortuitus, & conductor non tenetur de casu fortuito, sed periculum est locatoris. 104,1
Limita vt 2
Incendij damnum, v. *Damnum*.
Incertum verificatur per relationem ad quid certum. 376,2
Incidens assumit naturam, & qualitatem causæ principalis. 83,8
Inclusio vnius, est exclusio alterius. 273.in fin.
Inclusio vnius est exclusio alterius, & ex sequentibus declarantur præcedentia. 364,4
Inclusio vnius an, & quando sit exclusio alterius. 477,3
Incompatibile est retinere duas parochiales Ecclesias. 58,7.in fin.
Incompatibilia beneficia habens ipso iure illis priuatus est. 151,5
Incompatibile est retinere duos Canonicatus. 492,1
Vbi etiam quòd sine dispensatione Apostolica quis retinere non potest Canonicatum & simplex beneficium. declara vt 3
Incompatibilitas non resultat ex titulo honorario. 8
Vbi quod nec etiam ex lege fundationis potest talis incompatibilitas induci. Fallit vbi titulus honorarius habet iurisdictionem temporalem & spiritualem. 331,7
Incompatibilitas beneficiorum producit priuationem vtriusque beneficij ipso iure. 559,1
Incompatibilitas duorum beneficiorum ex retentione possessionis vtriusque non probatur, nisi per actus expressos, & præsumpti non sufficiunt, maximè in præiudicium possidentis, & ad effectum priuationis. 3
Incompatibilitas beneficiorum non obest in assequendo, sed in retinendo. 601,5
Indebitè solutum qui repetere vult, debet probare solutionem indebitè factam. 157,1.in fin.
Indebitè solutum qui dicit probare tenetur, & solutionem, & quòd solutio fuerit indebita. 292,1
Creditor exigens indebitum, tenetur crimine stellionatus. 2
Indebitum nemo soluere præsumitur. 534,2
Indebita solutio habetur pro non solutione. 550,3
Indefinita oratio non æquipollet vniuersali in teste. 645,7
Indirectè fieri non potest quod directè permissum non est. 113,9.in fine.& 322,3
Inducta ad suum finem, operari non debent contrarium effectum. 140,4.in fin.
Indultorum moderatio à S.D.Paulo V.facta. 200,10
In euentu che, & *in tal caso*, verba sunt conditionalia. 293,2
Infinitum adhuc remanet, si ab infinito finitum damns. 651,3
Inhabilitas ab aliquo opposita probanda est ab eo, qui se fundat in ea. 555,5
Iniustitia debet esse patens, & notoria, & quæ nullo velamine possit offuscari ad hoc, vt immissus deiiciatur à sua possessione. 361,2
Iniustitia notoria tunc adesse dicitur, quando adest confessio, vel res iudicata in contrarium. 4
Iniustitia debet esse notoria, & patens ad hoc, vt reuocetur exequutio emanata à iudice in vim trium sententiarum. 414,3
Iniustitia notoria æquipollet nullitati, & facit præsumere iudicem vti priuatum processisse, & exequutio sententiæ impeditur. 4
In præsentia mei Notarij & testium, &c. verba probant veram numerationem, ibid. & de necessitate concludunt de solutione tempore instrumenti. 310,5
Inquilinatus priuilegium non habet locum in donatione. 222,11.& 12
Inquisitus de hæresi non dicitur hæreticus. 307,6
Insania, seu dementia excluditur per receptionem summorum Sacramentorum. 324,4
Vide *Dementia*.
Insignia non possunt apponi in re aliena, vel ab alio possessa. 279,4
Insinuatio vigore constitutionis Marchiæ requiritur in transactione minoris, & in omnibus contractibus, in quibus minor lædi possit. 57,2
Insinuationis defectus in contractu minoris non suppletur per præsentiam patris. 5
Insinuatio requisita à statuto vrbis, requiritur etiam in donatione facta per patrem filio. 68,1
Insinuatio requiritur per necesse in consensu, per quem inducitur renunciatio proprij iuris, ex quo prouenit donatio, & illius robur, & hoc etiam in donatione tacita, vel præsumpta. 253,3
Declara vt 4
Insinuatio non habet locum in materia feudorum. 5
Insinuatio suppletur per præsentiam iudicis, & non requiritur in transactione. 552,5
Insinuatio donationis requisita à statuto non procedit quando in donatione adest iuramentum. 653,3
Instar dictio quid importet. 140,1.& 2.in fin.
Institores, & complementarij rationis bancariæ possunt declarare aliquem participem in dicta ratione, & eorum confessio probat contra dominum dictæ rationis. 452,1
Institor, & complementarius rationis bancariæ potest obligare dominum eiusdem rationis. 2
Institores & complementarij, nec non & curatores, non prohibentur pro veritate facere declarationem, & recognoscere bonam fidem. 8
per *Institutionem* hæredis tanquam filij censetur probata filiatio. 2,1.& 2
Institutio hæredis facta à testatore dummodo nubat arbitratu alicuius, nulla est, & inualida, & cur. 35,3

Institutio, & substitutio non possunt conferri in alienam voluntatem. 8
Institutio in re certa facta de eo cui debetur legitima, non impedit quo minus petat legitimæ supplementum. 111,10
Institutio in re certa non est titulus institutionis, nisi fiat mentio quotæ, vel legitimæ. 152,8
Instrumentorum pluralitas facit arguere simulationem in fraudem vsurarum. 5,2
Instrumenta quæ producuntur quando sint de actis. 9,3
Instrumentum solutionis dotis rem manifestam facit. 15,1. in fin.
Instrumentum non productum non suffragatur, nec aliquid probat extraiudicialiter tantummodo exhibitum. 26,6
Instrumentum habet pro se præsumptionem validitatis, & veritatis. 28,4
Instrumentum publicum non reprobatur per testes non omni exceptione maiores. 74,4
Instrumenti particula producta nihil probat, nisi totum instrumentum producatur. 75,6
Instrumenti copia nihil probat non exhibito originali. 90,6
Instrumenta producta censentur à producente approbata in qualibet parte. 95,1. in fin.
Instrumentum diuisionis contra diuidentes plenè probat. 122,1
Instrumenti conclusio attendenda est, & non tractatus. 135,7
Instrumenta extracta vigore litterarum compulsorialium, & parte citata dicuntur esse in forma probanti. 144,3
Instrumenta in archiuo existentia etiam non recognita, si antiquissima sunt, probant. 4
Vbi etiam quòd antiquitas instrumenti dicitur constare ex data ipsius.
Instrumentum esse originale, & non exemplum inde sumptum, ex quibus cognoscatur, & quomodo probetur. 5.& 6
Instrumenti fides suppletur ex adminiculis. 144,11
Instrumenta, & scripturæ antiquissimæ extractæ in partibus remotis cum magna impensa, & diuturnitate temporis dicuntur in forma probanti, nec eis de fide diminuitur, etiam quòd earum extractione aliquid deficiat. ibid. in fin.
Instrumentum Camerali obligatione vallatum, executioni mandari debet. 153,1
Instrumentum publicum facit probationem probatam, & rem manifestam. 161,1. in fin.
Instrumentum dicitur probatio probata. 172,2
Instrumenta publica & litteræ patentes probant in eis contenta. 202,1
Instrumentum probat debitum dotis, & donationis propter nuptias. 207,2
Instrumentum extractum lite pendente, & sine citatione partis non dicitur in forma probanti. fallit si fuerit extractum ab eodem Notario rogato. 224,2
Instrumentum publicum vt fidem faciat multa requirit, de quibus remissiuè. 228,1
Instrumenti copia extracta, & publicata ab ipsomet Notario qui de instrumento rogatus fuit, dicitur authentica, & fidem facit perinde, ac si matrix, & primum originale produceretur. ibid.
Instrumentum publicatum à Notario deputato ad publicanda instrumenta plenam facit fidem. 5
Instrumenti copia extracta à publico officiali probat. 243,1
Vbi præsertim, si super ea aliàs fuisset iudicatum.
Instrumenti copia probat quando constat per testes originale fuisse laceratum. 2
Instrumentum census in quo legitur quòd census fuerit creatus in pecunia numerata, probat numerationem pecuniæ, & contrarium afferens debet plenè & concludenter probare. 280,4
Instrumenti productio non suffragatur, nisi parte citata. 285,1
Instrumentum facit probationem probatam. 293,1
Instrumentum quitantiæ per pensionarium factæ probat quasi possessionem exigendi pensionem, & hoc sufficit ad effectum manutentionis. 310,3
Instrumentum sumptum in authentico, & redactum in publicam formam cum requisitis solemnitatibus per eundem Notarium rogatum æquè probat sicut originale. 324,5
Instrumentum dicitur probatio probata, & facit rem manifestam. 329,1
Instrumentum facit probationem probatam. 344,1
Instrumenti procemium declarat mortem & intentionem contrahentium. 348,1
Instrumenti extensio in clausulis cæteratis potest fieri etiam lite pendente, si non sit in parte substantiali instrumenti, sed tantùm in clausulis. 367,9
Instrumentum datum post motam litem, si non constat quo tempore fuerit extensum, præsumitur extensum tempore congruo. ibid. in fin.
Instrumentum facit rem claram, & probationem probatam. 371,2
Instrumenta præsumuntur facta à contrahentibus secundum naturam contractus celebrati. 373,49
Instrumentum publicum vt habeat omnia requisita, debet continere diem, mensem, annum, dictionem, testes, clausulam, actum, subscriptionem Notarij, & eius signum. 390,1
Instrumentum publicum, cum prædictis requisitis dicitur esse in forma probanti. 2
Instrumenta publica non debent recognosci, si sunt vltra centum annos originalia, & sic constet ex oculari inspectione, & scribæ, à quibus sunt traditæ, enunciant se Notarios. 4
Instrumentum publicum facit probationem manifestam, & dicitur probatio probata. 412,1
Instrumentum testibus rogatum, & inuentum in eiusdem Notarij protocollo, plenè probat. 413,1.& 5
Instrumentum, die, & anno carens in protocollo Notarij repertum, præsumitur rogatum sub die præcedentis actus. 2
Instrumentum, in quo non reperitur clausula *actum*, &c. nunquid probet. 4
Instrumentalis possessio habet omnes iuris effectus, alio non possidente. 416,3
Instrumentum facit rem claram, & probationem probatam. 463,1. in fine.
Instrumentum autheuticare, & publicare etiam sine compulsarionibus potest officialis ad id deputatus. 464,4
Instrumenti transumptum non legitimè extractum non plenè probat, sed tantùm facit iudicium; iunctis tamen adminiculis, & præsumptionibus dicitur in forma probanti. 467,2.& seqq.
Vbi ponuntur adminicula.
Instrumenti transumptum quòd ex originali fuerit extractum, plures coniecturæ, de quibus 3
Instrumenta originalia sine solemnitatibus & lite pendente, possunt per Notarios rogatos tradi, & exemplari. 470,3
Instrumenti, seu scripturæ copia extracta lite pendente sine iudicis authoritate parte non citata, & sine alicuius subscriptione, nihil probat. 474,2

Instrumentum impugnans in eo amplius se fundare non potest. 495,5

Instrumentum publicum facit probationem indubitatam regulariter. 513,1

Instrumentum venditionis, in quo sunt venditæ plures res pretiis distinctis, & diuersis, non vnicam venditionem, sed plures dicitur continere. 514,3

Instrumentum publicum recognoscitur per leuiorem probationem, quæ tamen debet esse concludens & perfecta. 519,6

Instrumentum facit probationem probatam. 524,1

Instrumentum cum obligatione Camerali habet executionem paratam. 527,1

Instrumentorum correspectiuitas resultat ex identitate temporis, Notarij, & testium; quæ tamen non attenditur, nisi inter ipsos principales, si posterius instrumentum factum est absente fideiussore, qui accessit primo. 4

Instrumentum, seu obligatio conditionalis conditione non liquidata exequutionem non meretur. 535. in fine.

Instrumenta in actis producta non faciunt fidem, nisi recognita sit identitas manus Notarij. 549,4

Instrumentum Camerali obligatione habet executionem paratam, & facit probationem probatam. 550,2

Instrumentum carens loco loci nihil probat. 554,1

Declara vt 2

Instrumenti, seu contractus attenditur conclusio, non tractatus. 584,5

Instrumenta transumpta, & exemplata per successores in officio probant absque alia solemnitate. ibid.

Vbi etiam quòd statur attestationi Notarij asserenti se successorem in officio. 589,2

Instrumentum producens, illud approbare censetur. 590,4

Instrumenta plura fieri possunt de vno, & eodem actu. 591,2

Instrumenta habentia exequutionem paratam æquiparantur rei iudicatæ. 640,10

Instrumenti error in millesimo difficilior est potest, quàm in inditione. 645,14

Instrumenti copia, v. *Copia*.

In suo robore remanente, verba quid importent. 270,1. ad fin.

Insuper verbum importat idem quod *vltra*, & ideò non mutat substantiam principalis dispositionis. 348,4

Interdictum quorum bonorum datur venientibus ab intestato contra possidentes pro hærede, vel pro possessore, etiam vigore specialis statuti. 254,1

Interdictum *quorum bonorum* non datur ei, qui semel immissus possessionem amisit per iudicis sententiam. 2

Interdictum *quorum bonorum*, & illius vigore immissio impeditur si aduersùs illud allegentur detractiones. 5

Interdicto Saluiano vt agi possit doceri debet de potiori hypotheca, & de credito certo. 609,1

Interdictum retinendæ non datur ei qui patitur alium capere possessionem. 649

Interesse quando non fuit liquidatum, & est clarum, illius loco intrat sors principalis. 67,7

Interesse debetur venditori pro re vendita, quando pretium non habuit ab emptore, & si interesse fuerit conuentum, & eius taxatio sit excessiua, debetur non ad rationem conuentionis, sed interesse legale pro rata fructuum, qui percipiuntur ex re vendita. 132,1

Interesse ab pretium non solutum rei venditæ ab initio taxari non potest, si nescitur quantum res vendita redderet, & interesse legale, per textum *in l. curabit. C. de actionibus empti*, debet correspondere fructibus, qui ex re vendita percipiuntur. 2

Dilatio concessa ad soluendum non impedit quominus debeatur interesse si fuerit conuentum. 3

Interesse pendente dilatione ad soluendum regulariter non debetur nisi fuerit conuentum. ibid.

Interesse, & præiudicium modicum Princeps non attendit. 173,18. vers. nec habetur in consideratione.

Interesse secundarium, & accidentale attendendum. 368,5

Interesse non debetur extincto debito per solutionem. 434,1

Interlineatio, & Apostilla, hoc est, scriptura reperta inter lineam, & lineam, sine probatione, nunquid tollat fidem in instrumento. 413,6. & 7

Interloquutoria sententia habens vim diffinitiuæ, æquiparatur indiffinitiuæ. 613,2

Interpellatio non est necessaria ad hoc vt mortuo viro mulier ex pignore dotali fructus percipiat. 59,10

Interpellatio non est necessaria ad constituendum debitorem in mora quando debitor sponte offert se soluere. 11

Interpellatio non requiritur, vbi quis se interpellatum haberi vult. 248,3

Interpellatio admissa, si, & in quantum dicitur simpliciter admissa. 351,4

Interpellatio est initium moræ, sed non est ipsa mora. 540,2

Intimatio non dicitur facta saltem legitimè, nisi constet factam fuisse per aliquem ex nunciis publicis, & iuratis, & ad similia facienda deputatis, quorum relationi sit standum. 269,6

Intimatio sententiæ post prolationem, vt fit in partibus, remouet defectum nimis vagare citationis ad sententiam. 460,3

Inuentarij confectione citatio est necessaria. 91,1

Inuentarium debet fieri seruatis seruandis, citatis habentibus interesse. paria enim sunt non facere, & minus legitimè, & inualidè facere. ibid. in fin. & 6

Inuentario fides tollitur propter eius imperfectionem, & diminutionem. 2

Inuentarium quæ non confecit mater, non potest actorem constituere, quia non habet legitimam administrationem. 96,1. & 2

Inuentarium non conficiens filius, tenetur soluere legata integra, etiamsi grauetur in legitima. 302,5. & seqq.

Vbi de materia filij non conficientis inuentarium quantum sibi præiudicet in legitima.

Inuentarium hæredis non aptatur, quin ipse tueatur, quatenus vires hæreditarias supperunt. 351,3

Inuentarij omissio non impedit detractionem legitimæ & Trebellianicæ in filio, ac si confectum fuisset, sed facit cessare præsumptionem pro se, & transfert in se onus probandi contra fideicommissarium. 431,4

Inuentarium probat non adesse alia bona tempore mortis, sed non concludit quòd defunctus non habuerit alia bona antea quæ fuerint alienata. 546,3

Inuentarium fieri non potest nisi adhibitis testibus loco creditorum absentium. 597,1

Declara vt ibid.

Inuentarium hæredis debet subscribi ab ipso hærede, & ipso nesciente scribere, loco hæredis debet interuenire Notarius. ibid.

Declara vt ibid.

Inuentarium hæredis debet fieri in loco, in quo adest maior pars bonorum hæreditariorum. declara vt ibid. in fine.

Inuentarium hæredis debet continere omnia bona hæreditaria secùdùm eorum qualitatem & quantitatem

clarè, & distinctè, non autem in confuso. 2
Vbi quòd stante decreto iudicis omnia præsumuntur ritè descripta.
Inuentarium hæredis fieri non potest, nisi citatis creditoribus certis, & præsentibus. 3
Declara vt ibid.
Inuentarium hæredis non dicitur legitimè factum, quando in eo non omnia hæreditaria bona descripta sunt. 4
Declara dummodo omissio fuerit dolosa, aliàs secus. ibid.
Vbi etiam quomodo ista doli præscriptio excludatur.
Inuentarium factum ab hærede sine tempore non probat. 637,3
Inuentarium tutelare factum à tutore quando per iudicem fuit decreta administratio non potest deseruire pro inuentario hæreditario, nisi cum cautela adhibita vtriusque inuentarij. 668,5
Inuentarium est nullum, nisi sit confectum intra spatium à statuto requisitum post aditionem hæreditatis. 4
Inuentarium etiam legitimè factum non impedit quominus actiones creditoris instituti hæredis confundantur pro rata emolumenti, & quatenus est in hæreditate. 5
Inuestitura prorogatio censetur facta cum iisdem qualitatibus quibus facta est ipsa inuestitura. 39,1
Inuestituræ tenor præcipuè attendendus est in feudis, & emphyteosibus. 52,2
Inuestituræ prorogatio censeri solet vna, & eadem cum inuestitura prorogata. 94,11
Inuestitura noua, & noua concessio censetur quoties sunt imposita noua pacta & nouæ qualitates adiectæ, quæ non erant in prioribus inuestituris. ibid.
Inuestitura emphyteutica recepta pro se, & suis hæredibus ex se legitimè descendentibus partim est ex pacto & prouidentia, partim hæreditaria, & succedere prætendentes debent habere vtramque qualitatem, nempe quòd sint descendentes legitimi, & hæredes hæreditatis, non tantùm sanguinis. 265, 1. & 2
Inuestitura emphyteutica, aut est pro se, & suis hæredibus legitimè descendentibus, cum facultate alienandi negatiuè concepta: aut est pro se, & quibus dederit, hoc modo comprehendit extraneos in stipulatione: priori modo non comprehendit, & licentia domini recipit interpretationem. 295,3
Inuestitura pro hæredibus ad tertiam generationem importat successorem sanguinis, nun hæreditatis. 407,4
Inuestitura emphyteusis, v. *Feudum*.
Iocalia, & vestes vxoris præsumuntur prouenisse à marito, & ideò non veniunt illi restituenda, quia non censentur donata, sed tantùm commodata, & concessa ad vsum, & ornatum. 655,7
Ipse dictio stat demonstratiuè, & limitatiuè simul. 396,4
Ipse, ipsa, ipsum dictio, & pronomen personalissimum est. 501,1. in fin.
Irregularis non est qui post incursam excommunicationem absolutus celebrauit. 659,1
Irregularitas non contrahitur ex sola sanguinis effusione; sed necesse est quod interueniat vel mors, vel membri detruncatio. 438,3
Irregularitas non contrahitur ab excommunicato celebrante, nisi celebrauerit in contemptum clauium, & quando dicatur sic in contemptum celebrasse, & de materia. 659,3
Ita quod verbum est restrictiuum, & limitat præcedentia. 28,3
Item dictio, est continuata ad priores dispositiones. 425,7
Iudaizantes sunt peiores, quàm hæretici. 307,6
Iudaizantes non possunt propriè dici Iudæi. 7
Iudaizantes si pœnitentes fuerunt Ecclesiæ incorporari, ampliùs hæretici non dicuntur. 315,7
Iudex suspectus allegatus non potest ad vlteriora procedere, nisi priùs fuerit cognitum super causis recusationis. 3,1
Declara dummodo fuerit appellatum à processu ad vlteriora, aliter secus. 2
Iudice allegato suspecto censetur à suspicione recessum per alios subsequentes actus approbatorios, de quibus 5
Iudex delegatus iurisdictionem non habet, nisi sibi præsentato originali & authentico rescripto delegationis sibi factæ. 6,1
Iudex delegatus, seu executor non potest executionem facere, nisi fuerit certus de sua iurisdictione, aliter quàm per exemplum minus solemniter præsentatum. 2. vers. & ratio est.
Iudex delegatus & ordinarius simul si actum, quem fecit nullum, fecerit tanquam delegatus, non potest postea illum sustinere tanquam ordinarius. 6,8
Iudex secularis in causis Ecclesiasticis adiri non potest, & ad eum recurrens est ipso iure excommunicatus, & committit sacrilegium. 7,1
Iudex secularis adiri non potest, etiamsi iudex Ecclesiasticus malè procedat, quia cùm sit authoritate minor, non potest supplere negligentiam maioris. 2
Iudex secularis est incapax iurisdictionis in personas Ecclesiasticas, & in eorum causas, non obstante immemorabili. 4
Iudex delegatus debet esse certus de sua iurisdictione, nec eam potest exercere, sibi non præsentato originali rescripto iurisdictionem tribuente. 9,1. & 2
Vbi ampliatur hæc conclusio, etiam quòd pars comparens non opposuerit defectum iurisdictionis, & 4
Iudicis delegati facultas procedendi debet illi solemniter, & per manum publici Notarij cum appositione testium præsentari, antequam iurisdictionem exerceat. 9,1. in fin.
Iudici delegato non competit iurisdictio cum effectu, nisi post præsentationem litterarum delegationis. 9,4
Iudices seculares nunquid possint cognoscere de causis possessoriis. 10,5 & 7
Iudex secularis, nec actu, nec habitu habet iurisdictionem in Clericos, nec vllo pacto potest Ecclesiasticos iudices corrigere. 16.
Iudex vbi appellationi detulit, etsi deferre non debebat, non potest suam sententiam exequi. 23, 1. per totum.
Iudices delegati si fuerint duo, illis discordantibus recurrendum est ad superiorem, vel arbitri eligendi. 29,2
Iudices delegati vbi fuerint duo, vnus sine altero iurisdictionem exercere non potest. 2. & 3
Iudex iudicare debet secundum allegata, & probata, non autem secundum scripturas sibi extraiudicialiter exhibitas. 26,6
Iudices duo quando contendunt super competentia iurisdictionis, cognitio spectat ad digniorem. 29,4. & 5.
Declara vt ibid.
Iudice nulliter procedente contra possessorem possessor non dicitur amittere suam possessionem. 30,11
Iudicis factum reputatur factum partis, & alteri parti præiudicare non debet quando idem iudex non ritè procedit. 71,5

Iudex iniustè procedendo dicitur spoliare. 81,1
Iudex non rectè nec ritè procedens non potest alteri in sua possessione præiudicare. 106,4
Iudex examinis,& Notarius causæ potest per partem vti suspectus recusari, stante maximè expressione iustæ causæ, & si fuerit appellatum, nulliter proceditur ad vlteriora. 107,1
Iudex, seu Notarius vti suspectus recusari potest quandocunque quis potest grauare partem in examine testium, & extractione iurium. 2
Recusatio debet proponi coram iudice principali, non coram executore, intellige ad effectum inualidandi processum; secus verò ad effectum impediendi processum ad vlteriora, quia coram quocunque iudice potest proponi, etiam coram ipso recusato. 3.& 4
Iudex appellationis non potest in secunda instantia procedere, & pronunciare prout in prima. 231,2
Iudex remissorialis non potest decernere citationem pro examinandis restibus coram aliis iudicibus quàm coram se. 239,5
Iudicis recusatio propter suspicionem cum causæ expressione operatur suspensionem processus, sed debet esse effectualis recusatio. 240,2
Iudex nulliter & iniustè procedens, non potest priuare possessorem sua possessione. 314,2
Iudicis assertioni factæ in sententia, visis omnibus actis, &c. nunquid standum sit. 5.& 6
Iudex non procedens ritè, & rectè, dicitur quem spoliasse. 448,6
Iudex potest mandatum relaxatum moderari, quando ex moderatione non oritur præiudicium partis. 456,7
Iudex remissoriè recusari non potest ab eo, cuius Procurator illum sibi dari petiit. 503,2
Iudex requisitus exequi sententiam iudicis alterius territorij, non potest cognoscere de iustitia, vel nullitate sententiæ, de cuius exequutione requiritur. 576,3. & seqq.
Si tamen eam iniustam, aut nullam cognouerit, poterit se ab exequutione abstinere, & causam ad iudicem requirentem remittere. 6
Iudex nulliter procedendo neminem priuat sua possessione. 594,1
Iudicium vbi cœptum, ibi finiri debet, & alibi inchoari non potest. 80,1
Vbi ampliatur hæc conclusio, etiam quòd reus conuentus haberet plures iudices.
Iudicium quale fuerit ex prosecutione in causa facta dignoscitur. 83,4
Item ex libello. 2
Iudicium si moueatur cumulatiuè, idem est ac si moueretur separatim. 10
Iudicium vicinitatis principaliter intentatum, vel cumulatiuè, est præiudiciale iudicio retractus. ibid.
Iudicium assecurare regulariter quis non debet. 214,1
Declara nisi contrarium suadeatur ex aliqua iusta causa, vtputa deterioratio debitoris. 2
Iudicij æqualitas inter litigantes seruanda est. 232,4
Iudicium vniuersale facit supersederi in iudicio particulari. 351,10
Declara vt ibid.
Iudicium possessorium, quando illius cognitio pendet à cognitione petitorij, potest cum petitorio cumulari. 418,1 .ante finem.
Iudicium possessorium prius terminandum est, quàm petitorium. 507,8
Iudicium vniuersale immissionis in possessionem totius hæreditatis facit vt non possit intentari particulare iudicium in tertiam partem eiusdē hæreditatis. 535,3
Vbi etiam quòd quando singulare iudicium mouetur à tertio lite pendente super vniuersalis hæreditatis petitione inter duos.
Iudicium vniuersale dicitur quando quis petiit immissionem in possessionem totius hæreditatis. 4
Iudicium vniuersale non dicitur quādo quis petit vsumfructum hæreditatis sine proprietate. ibid.
Iudicium est quid indiuiduum, & ideò in parte nullum ob defectum citationis, in totum est nullum. 594,2
Iudicium spolij, v. *Spolij iudicium.*
Iudicialiter agi dicitur, quando partes citatæ fuerunt. 613,1
Iuramenti de calumnia petiti ante sententiam omissio viriat sententiam subsequentem. 20,2
Iuramentum præcisè obligat obseruantiam. 28,3
Iuramentum non operatur in contractu, in quo deficiunt solemnitates statuti vrbis lib.1. cap.151. quia censetur per fraudem extortum. ibid.
Vbi tamen declarat esse petendam absolutionem. 46,1
Iuramentum minoris an censeatur dolosè extortum, & quando. 98,5
Iuramentum efficitur caducum, vbi promissio super qua interpositum, fuit caduca. 124,8
Iuramentum facit transire actionem sine alia cessione in eum pro quo fuit facta stipulatio. ibid. in fin.
Iuramento alicuius quando statutum stari mandat, an tunc admittatur probatio in contrarium. 317,5
Iuramentum non supplet nullitatem contractus defectu causæ. 345,3
Declara vt ibid.
Iuramentum obligat ad præcisam obseruantiam, etiam in obligatione facti. 351,2
Iuramenti virtus transit etiam ad hæredes quoad efficaciam obligationis. ibid.
Iuramentum non obstat, nec est necessaria absolutio, quoties datur ex defectu consensus in contractu facto. 367,3
Iuramenti absolutio est necessaria, quando quis vult probare læsionem enormissimam. nam potest esse quòd non probetur, nec interim quis potest esse iudex sui iuramenti. 4
Iuramenti absolutio petita etiam post moram litem, satis est ad ostendendum quòd non adest perfidia, & dolus. 367,10
Iuramentum non trahitur ad incognita, nec dispositionem extendit, sed eam tantùm confirmat. 420,5
Iuramenti calumniæ omissio suppletur per obseruationem terminorum substantialium. 436,3
Iuramentum calumniæ parte petente præstandum est. 456,3
Iuramentum calumniæ omissum non vigeat, vbi constat de bono iure agentis. 456,3
Iuramenti absolutio, v. *Absolutio.*
Iura producta quando dicantur esse de actis. 7,3
Vbi etiam quando instrumenta quæ producuntur sint de actis.
Iuris congrui Bulla Gregorij XIII. recipit interpretationem à iure communi. 115,2
Dominus domus in iure congrui,& retractus præfertur vicino si vult ædificare ad ornatum vrbis prout vicinus. 3. & per tot.
Ius conditionale quæsitum ex contractu transmittitur ad hæredes etiamsi quis decesserit conditione pendente. 142,2
Ius accrescendi locum habet in substitutione compendiosa. 4
Ius acquisitum lite pendente nullius est roboris, nec alicui præiudicat. 165,9
Iuris antiqui reseruatio nō inducit noui titulum. 202,6

Iura producens ratificare censetur iura producta. 107,4
Ius quæsitum alteri ex prouidentia concedentis in emphyteotico contractu, non tollitur per superuenientem libertatem alienandi. 265,8
Iuris ignorantia regulariter non excusat. 275,9
Ius quæsitum si non sit in actu, allegari non potest per tertium. 311,3
Ius ex contractu proueniens cōditionale, transmissibile est ad hæredes, etiam quòd conditio non extiterit in vita eius, cui facta est promissio. 365,3
Iure familiaritatis possidere præsumitur filius possidens cum patre. 371,7
Iurium præseruatio non inducit liberationem. 373,25
Ius quæsitum alteri non potest tolli per subsequentem declarationem. 376,6
Iura publica ad hoc vt sint in forma probanti debent esse recognita quòd sint publica manu scripta. 390,3
Declara vt 4
Iurium productio facta parte citata, & ad dicendum contra, si nihil sit oppositum, facit vt lapso termino non possit amplius opponi, & quòd præsumatur non posse aliquid relevans opponi. 5
Iura non recognita possunt quandocunque recognosci, si tempore quo fuerunt producta, aduersus ea nihil fuit oppositum. 393,5
Ius tertij quod non constet dici non potest donec potest de contrario apparere. 468,8
Iura non in forma probanti, licèt non probent, faciunt tamen adminiculum, 517,3
Ius conferendi ad hoc vt acquiratur, attenduntur principaliter bona, ex quibus constituitur præbenda, de cuius collatione agitur. 520,3
Iura nunquid dicantur in forma probanti, si fuerit extracta parte non citata. 589,1
Iura auscultata coram iudice cum originali parte citata dicuntur in forma probanti. ibid.
Ius Canonicum, & non ciuile seruandum est, vbi agitur de materia iuramenti, etiam inter laicos. 640,6
Ius ex dispositione statuti, vel consuetudinis delatum etiam non agnitum transmittitur. 641,3
Iurisdictionis delegatæ rescriptum quomodo præsentari debeat iudici vt iurisdictionem exercere possit. 6,9
Iurisdictio non competit iudici delegato, nisi post præsentationem literarum delegationis. 9,4
Iurisdictionis defectus consensu partium conualidari potest. ibid.
Iurisdictionem impedientes Prælatorum Ecclesiæ, sunt ipso iure excommunicati. 10,3
Iurisdictionis voluntariæ quæ sint, exerceri possunt etiam extra territorium inter non subditos. 69,1
Declara vt a
Iurisdictio probatur per executiones factas reales, & personales, delinquentium punitionem, & gratiam illis quandoque factam. 129,1
Iurisdictio non acquiritur sine scientia, & patientia illius, de cuius interesse agitur; hæc tamen scientia, & patientia præsumitur ex multiplicitate actuum, & temporis cursu. 5
Vbi etiam quòd hæc scientia, & patientia non requiritur vbi adest titulus.
Iurisdictio quando est cōmunis cum pluribus dominis, officiales deputari debēt ab omnibus dominis. 213,1
Iurisdictionis quasi possessio tam in spiritualibus, quàm in temporalibus in præiudicium Episcopi probatur ex concessionibus, & priuilegiis à Sede Apostolica confirmatis, de quibus 234,1. versic. ex donationibus.
Testes singulares probant iurisdictionem. 383,1
Quasi possessio iurisdictionis in causis ciuilibus & mixtis quomodo probetur. a
Episcopi iurisdictio quam habet de iure communi in causis ciuilibus, & mixtis, redditur turbida per iurisdictionales actus ab Archipresbytero factos. 383,4
Iurisdictio adhuc durat iudicis etiam mercenarij, si sententia exequutioni demandata non est, & illi non adhuc paritum. 388,2
Iurisdictio durat quoad totum, etiam restituta parte vsque ad integralem restitutionem minimæ glebæ, nec cessat iudicium pro rata partis restitutæ. 6
Iurisdictio iudicis semper durat, donec dubitari potest de effectu exequutionis, & de paritione sententiæ. 9
Iurisdictio vnius ex iudicibus, si datus est alius coniudex, nō potest exerceri per illum solum iudicē. 557,3
Declara vt 4
Iurisdictio vnius ex iudicibus, qui solus processit, potest conualidari per confirmationem alterius ex coniudicibus confirmantis decreta, & per partium comparitionem. 5
Iurisdictio Episcopi in causis criminalibus, & mixtis cessat probata immemorabili præscriptione. 581,1
Iurisdictionis dismembratio, v. *Dismembratio.*
Iuspatronatus probatur per enunciatiuas antiquas factas in testamento. 1,1. & a
Vbi etiam quid si enunciatiuæ non fiat de antiquo, concurrentibus tamen adminiculis.
Iuspatronatus transit ad quoscunque hæredes cum vniuersitate bonorum. 3
Iuspatronatus de antiquo dicitur difficilis probationis, & ideo in eo leuiora sufficiunt. 2,3
Iurispatronatus probatio, quādo agitur ad excludendum reseruationem, debet esse plena ex fundatione, vel dotatione. 75,1. & a
Vbi quòd solus titulus testamenti non sufficit, & 3
Iuspatronatus de iure communi non competit, nisi ex dotatione, & fundatione, siue ex constructione, vel fundi datione. ibid.
Iuspatronatus ex modicæ, præsertim dotis, augmento non censetur probatum. 75,5. & 6
Vbi ampliùs quòd in illo casu debet probari effectuatio legati huius augmenti.
ad Iurispatronatus successionem admittuntur filij in stirpes, & non in capita. 77,1
Iurispatronatus hæreditarij successio spectat ad filios in stirpes, & non in capita. ibid.
Iurispatronatus hæreditarij successio non potest spectare ad illum qui hæreditatem non adiuit. a
Vbi tamen quomodo isto casu censetur hæreditas adita.
Iuspatronatus hæreditarium non potest nisi ab hærede exerceri. ibid. vers. maximè quia.
Iurispatronatus donatio sola authoritate Vicarij facta est inualida. 95,1
Iurispatronatus existentia probatur ex fundatione, & dotatione. 176,1
Iurispatronatus pertinentia probatur ex præsentationibus antiquissimis, quæ effectum sortitæ fuerunt, præsertim quando agitur non cum ordinario, sed inter præsentatos. 2
Iurispatronatus pertinentia probatur leuioribus probationibus, quando agitur non cum ordinario, sed inter præsentatos. ibid.
Iurispatronatus præsentationis quasi possessio acquiritur ex vnico actu. 3. & 5
Iurispatronatus præsentationes effectuatæ probantur per collationem beneficij factā per obitum præsentatorum. 4
Iuspatronatus nunquid probetur per enunciatiuam repertam in institutionibus, & præsentationibus. 5. & 6

Iuspatronatus quando agitur de personis priuatis, in quibus non cadit præsumptio viurpationis, probatur secundùm iuris communis dispositionem, non autem secundùm dispositionem Concilij Tridentini. 197,1
Iuspatronatus probatur ex quasi possessione centum annorum per continuatas præsentationes effectum sortitas. 1. & 3
Iurispatronatus titulus fundationis, & dotationis præsumitur. 1.in fine.
Iurispatronatus quasi possessio iustificatur ex censibus patronorum reseruatis & præstitis in pluribus prouisionibus. 2.& 3
Vbi quid si deficiant nouem menses in tempore centum annorum, & n.4. vbi præsertim concurrentibus adminiculis.
Iuspatronatus ex præsenti statu præsumitur in præteritum. 5
Iuspatronatus nunquid probetur per tres enunciatiuas factas in prouisionibus Papæ. 5
Iuspatronatus plenè probatur ex testimonio ordinariorum, & eorum sententiis. ibid.
Iuspatronatus donari potest,& transit in donatarium,ita vt efficiatur hæreditarium. 247,1
Iuspatronatus gentilitium potest mutare qualitatem, ita vt efficiatur hæreditarium, etiam in præiudicium compatroni per lapsum maximè longi temporis. 2
Iuspatronatus origine gentilitium, ex post factum hæreditarium, non dicitur simpliciter hæreditarium, si adhuc præsentant descendentes ex agnatione, sed mixtum, & hæc mixtura sufficit ad exclusionem extranei. 5
Iurispatronatus quasi possessio per immemorabilem præsentandi præscriptionem, vt probata censeatur quæ requirantur. 250,1.& 2
Iuspatronatus maximè probatur ex attestatione ordinarij. 2.in fin.
Iuspatronatus censetur probatum per præsentationes continuatas, & effectum sortitas per centum annos, quando hoc verum sit. 276,1.3.& seqq.
Iuspatronatus nunquid censeatur probatum per enunciatiuas antiquissimas habentes vim famæ. 1.& 8
Iuspatronatus nunquid censeatur probatum per testes deponentes de fama cum quadragenaria. t.9.& 10
Iuspatronatus quando probatum censeatur per sententias declaratorias Episcoporum. t.& 11
Iuspatronatus non probatur ex præsentationibus, nisi excedant centum annos. 7
Iuspatronatus de sui natura præsumitur hæreditarium. 287,1
Declara vt ibid.
Iurispatronatus qualitas probatur per confessiones in præiudicium confitentis. ibid.versf.in hoc tamen.
Iuspatronatus non potest dici hæreditarium, quando in eo vnus tantùm patronus remansit. a. versic. secunda.
Iuspatronus quòd non sit hæreditarium, sed vel familiare, vel mixtum, aut gentilitium, cognoscitur, ex pluribus, de quibus 6.& seqq.
Iuspatronatus pro descendentibus simpliciter reseruatum & ab eo prouisum, sed ad excludendam subreptionem prætensam, non est ita exactè facienda iuxta formam Concilij Tridentini, sed sufficiunt minores probationes,maximè si probandum est incidenter. 288,2
Iurispatronatus probatio quamdiu sit non contra ordinarium, & ab eo prouisum, sed ad excludendam subreptionem prætensam,non est ita exactè facienda iuxta formam Concilij Tridentini, sed sufficiunt minores probationes, maximè si probandum est incidenter. ibid.
Iuspatronatus probatur per enunciatiuam geminatam in statuto antiquo de fundatione facta,quia ex enunciatiua probatur fundatio, & ex fundatione infertur ad iuspatronatus. 4.& 6
Iuspatronatus acquiritur per solam fundationem,etiam si fundans illud expressè sibi non reseruauerit. 4
Iuspatronatus eo ipso præsumitur potius ex dotatione & fundatione, quàm ex alia causa. 6
Maximè si de eo incidenter agitur.
Iurispatronatus qualitas potissimum ex tenore fundationis attendi solet. 290,1
Iuspatronatus fauore agnationis constitutum à fundatore, non transit ad hæredes bonorum, quibus deest qualitas agnationis à fundatore requisita. 2
Castro legato, censetur etiam legatum iuspatronatus. 314,1
Iuspatronatus factum in fauorem alicuius familiæ, nunquid extendatur ad familiam aggregatam. 314,5
Iuspatronatus concessum ante 40. annos post confirmationem Concil. Trident. potest per ordinarium reuideri: interim tamen patronus est in sua quasi possessione præsentandi manutenendus. 336,2
Declara vt patronus sit manutenendus in sua quasi possessione præsentandi respectu Ordinarij; secus respectu reseruationis Papæ inductæ per regulam octauam. 3
Regula octaua propter decretum irritans in ea appositum, illis quasi possessionem præsentandi, & omnia quæ possunt impedire reseruationem. 339,3
Iuspatronatus contra Ecclesiam nunquid præscribatur per annos 40. cum titulo sufficienti. 415,6
Iuspatronatus probatur ex illius fundatione cum confirmatione Apostolica. 478,3
Iuspatronatus ex priuilegio competens per Concilium Tridentinum est sublatum. 487,3
Iuspatronatus vt acquiratur ex dotatione,requiritur dotatio formalis. 568,2
Iuspatronatus non acquiritur ex augmento dotis, nisi Ecclesia sit penitus depauperata, & eidem noua dos consecuta. 3
Vbi maximè, quando augmentum est modicum, & sine difficultate, quando non ascendit ad medietatem annui valoris fructuum beneficij.
Iuspatronatus non dicitur acquisitum ex causa onerosa, nisi illud quod fuit datum, æquiualeat concessioni factæ. ibid.
Iuspatronatus in dotatione beneficij non debet expressè reseruari, sed sufficit quòd non fuerit remissum. 4
Fallit vbi agitur de acquirendo iurepatronatus ex augmento dotis, quia tunc debet exprimi quòd bona dantur pro dote, aliàs dans dicitur potiùs benefactor. ibid. & 5
Vbi quòd probatur bona non fuisse data pro dote,eo ipso quòd non probatur fuisse data pro dote.
Iuspatronatus vt dicatur fuisse reseruatum soluenti, vel danti certa bona, sufficiunt coniecturæ. 5
Iuspatronatus reuideri non potest si ante annos 40. à publicatione Concil. Tridentin. fuit constitutum. 568,11
Vbi quòd non ideo infertur quòd si iuspatronatus est ex priuilegio, non veniat sub regula octaua, & an regula Adriani obstet.
Iuspatronatus regulari debet ex lege fundationis, quæ semper attendi debet. 571,2. in fin.
Iuspatronatus transmittitur ad spurios,quando sic constat de voluntate testatoris. 5

ad

ad Iuspatronatus præsentari potest Clericus beneficiatus, etiam quod non incedat in habitu, & tonsura. 592,1
Iurispatronatus beneficio vacante patronus præsentare non potest se ipsum, etiam vbi quis se cum aliis compatronis elegerit. 645,2
Declara vt 3.& 4
Vbi de materia.
Iurispatronatus beneficio vacante, si duo ex præsentatis habent pares patronorum voces, præferendus est is, qui de familia fundatoris est. 5

L

Læsio in contractu venditionis non præsumitur, sed probanda est per allegantem. 26,11
Læsio in contractu consideranda est tempore contractus, & non postea superueniens. 199,4
Læsio rescindens transactionem probari debet ab eo, qui dicit se læsum, & qualis esse debeat ista læsio. 231,1
Læsio in quota certa non consideratur nisi in contractibus in quibus aliquid datur, vel promittitur vnum pro alio. 280,5
Læsio non potest considerari in actibus, in quibus exercetur mera liberalitas, & sic in contractibus mutui, commodati, depositi, non intrat dispositio l. 2. C. de rescindenda venditione. 6
Læsio enormissima non mutat naturam contractus. 367,5
Læsio in transactione regulari debet secundùm dubium litis euentum, qui difficilis est probationis. 463,6
Læsio non dicitur sufficienter probata sine transportatione, & visione actorum. 468,9
Læsio rescindens laudum debet esse enormissima, vbi idem in transactione. 472,5
Læsio in contractu transactionis iudicatur inspecto dubio litis euentu. ibid.
Læsio in transactione sic probari debet, vt sit etiam habito respectu ad dubium litis euentum. 547,2
Læsio transactionis debet considerari inspecto dubio litis euentu; & debet esse enormissima in magno excessu vltra dimidiam. 552,2
Læsio in conuentione quæ pendet ab euentu, non est in consideratione, & pacta non sunt metienda à felici euentu, cùm pendent ab accidente futuro. 584,7
Læsio enormissima in contractu minoris, nec iuramento, nec renunciatione tolli potest. 619,2
Laudum sequutum ex compromisso non ratificato ab absente in tempore in quo ratificari debebat, est nullum. 13,1
Laudum ab Episcopo, & Capitulo approbatum cum iuramento, & promissione de non controueniendo, cum appositione pœnæ, habet vim transactionis, & seruari debet. 31,1
Laudum conditionale latum non purificatis conditionibus est ipso iure nullum. 137,1.& 7
Laudi clausulæ, quòd procedere possint nulla tela iudiciaria seruata de iure, & de facto, nunquid operentur, vt dicti arbitri possint procedere sine scriptis. 2. & seqq.
Laudum nullum in parte, est nullum in totum. 15
Laudum est quid indiuiduum, ideo debet prorogari ab omnibus compromissaris. 18
Laudum à partibus approbatum, & obseruatum habet vim transactionis. 350,1
Laudum æquiparatur transactioni. 472,5
Legalitas magni Prioris Religionis Hierosolymitanæ cum sigillo probat Notarium archiui in instrumento subscriptum esse talem. 144,1
Legatarius potest esse testis in testamento quando non agitur de viribus legati, sed de validitate testamenti. 22,4
Legatarius pro consequendo legato habet actionem ex testamento. 61,4
Legatarius acceptando legatum videtur confirmare testamentum. ibid. ante fin. & 8
Legatum tertiæ partis fructuum hæreditatis intelligitur, deducto ære alieno, aliisque oneribus, & expensis. 24,1. & per tot.
Legatum, seu hæredis institutio facta à testatore dummodo nubat arbitratu alicuius, nulla, & inualida est, quia continet conditionem matrimonij impeditiuam. 35,3
Legatum immobilium comprehendit etiam gemmas. 56,1. & per tot.
Legatum annulorum ad quæ extendatur. 3. versic. Accedit.
Legata debentur ex testamento inofficioso quando præterito fratre est instituta turpis persona. 61,2. in fin. & seqq.
Legatum dotis relictum filiabus soluendum tempore quo nubent, nunquid debeatur in eadem quantitate, si moniales efficiantur. 65,1. & per tot.
Legatum dotis in certa summa filiabus à testatore relictum, nunquid sit conditionale, & nunquid habeatur si filiæ non nupserunt. 5
Legatum si factum fuerit mulieri sub conditione, si nupserit, purificata conditione eius dominium transfertur in legatariam, quæ propterea poterit de legato disponere. 113,1
Declara vt 13
Legatum factum mulieri in casu nuptiarum, solui debet sequutis nuptiis, siue carnales, siue spirituales fuerint. 2
Legatum in casu nuptiarum, an cedi possit à legataria, vel donari. ibid. & in omnibus seqq. per totam decisionem.
Legatum alimentorum potest cedi, donari, & in aliam causam conuerti. ibid.
Legatum dotis scutorum ducentorum factum pro maritanda filia, non debetur si pater viuens eam nupserit eum minori dote. 12
Legati causa cessante, cessat ipsum legatum. ibid. in fin.
Legatum factum in causam dotis, si mulier eum minore dote fuerit nupta, id quod plus in legato continetur, spectat ad hæredem testatoris. 5
Declara vt 17
Legato in causam dotis mulieri facto, si mulier absque dote, vel cum dote ab alio data nupserit, legata quantitas cedit lucro hæredi. 5
Declara vt 17. & 13
Vbi de eadem materia.
Legatum dotis soluendum de bonis fideicommissi, si nõ soluatur, nunquid spectat ad fideicommissarios. 6
Legatum dotis si mulier non nupserit, aut monasterium ingressa non fuerit, nunquid monasterio acquiratur inuita muliere. 7
Legatum dotis, quod nuptiis non sequutis non debetur, nunquid à muliere legataria cedi possit, ea non nupta, aut monasterium ingressa. 8. & seqq. & per totam decis.
Legatum dotis muliere non nupta non transmittitur in extraneos, quando testator voluit bona sua remanere in agnatione, & an remaneat apud fideicom. grauatos. 9. & 10
Vbi de eadem materia.
Legata, seu fideicommissa conditionalia interpretantur secundùm tempus purificatæ conditionis, non autem testamenti. declara vt 174,16. & 17

Legatum dotis factum puellæ eligendæ per aliquem, intelligi debet, dummodo eligatur virgo pauper, & non indigna, & dummodo eligens non abutatur in eligendo potestate sibi concessa. 188,2. & seqq.
Legatum alimentorum monacho factum quoad ius remanet penes monachum; commoditas verò ipsius vita durante transit in monasterium. 199,4
Legatum factum Medicis, & Doctoribus, non requirit concursum vtriusque qualitatis. 271,4
Legatæ rei argumentum nunquid spectet ad hæredem. 378,4
Legato per testatorem relicto, & destinato ad aliquem vsum secundùm arbitrium alicuius, si ex destinato vsu aliquid superest, id quod superest, spectat ad hæredes, si ille qui legati curam habuit sit merus exequutor, secus si mixtus. 425,1
Legatorum piorum distributio, illorúmque executio spectat ad ordinarium; legatorum verò prophanorū, vel ad ipsum ordinarium, vel ad præsidem loci. 10
Legatum cum substitutione hæredis efficitur caducum, si primus legatarius moriatur viuo testatore, vel mortuo substituto. 432,13
Legatum sub conditione relictum non computatur in detractione, nisi constet quòd legatarius simul acquieuerit conditioni. 16
Legatum annuum censetur relictum vt soluatur de fructibus hæreditatis, nisi constet de contraria mente testatoris. 17
Legatum alimentorum familiæ factum prout viuens testator præstabat, quomodo intelligatur. 446,1. & per tot.
Legatum alimentorum an contineat habitationem. 6. & 9
Legatum conditionale conditione non purificata non debetur. 7
Legata interpretanda sunt eo modo, & ad illum effectum, quo legatarius capere potest. 477,11
Legatæ rei ad certum vsum destinatæ, id quod superest spectat ad hæredes, quando legatarius à testatore fuit deputatus in legato merus exequutor. 531,1
Legatum conditionale locum non habet, nisi conditione purificata. 535,5
Legata detrahuntur post legitimam filij, & sic etiam detrahuntur dotes filiabus legatæ. 620,2
De veritate vide 3
Legata & prælegata nunquid veniant, & comprehendantur in fideicommisso. 646,7. & 8
Vbi quid si testator prohibuerit in suis bonis fieri aliquam detractionem, vel si dixerit velle eius bona remanere in familia, & 9
Legatum alimentorum, v. *Alimenta.*
Legatus potest creare Protonotarios non subditos suæ prouinciæ, & etiam absentes. 69,1. & per tot.
Legatus potest conferre beneficia suæ prouinciæ vnicuique etiam existenti extra prouinciam. 2. in fin.
Legatus dicitur iudex ordinarius intra limites suæ legationis. 520,7
Legitima debetur auiæ paternæ. 17,1
Legitima auiæ paternæ transmittitur ad hæredes descendentes. ibid.
Legitima transmittitur ad hæredes, siue debeatur ascendentibus, siue descendentibus. 2
Legitima non debetur ei, qui ab intestato non succedit. 38,1. vers. clarum est enim, & 3
Legitima debetur nepoti ex filio prædefuncto in bonis auiæ, etiam de bonis donatis, sicut de non donatis. 111,1
Legitima non potest per donationem minui, quia donario non est æs alienum ex causa onerosa, sed voluntarium. 2
Legitima continet piam causam, & est fauorabilior quauis pia causa, & Ecclesia. 5
Legitima magis debetur filio quàm falcidia hæredi. 6
Legitimæ renunciari non potest per generalem renunciationem, quia nunquam trahitur ad legitimam. 7. & 8
Declara vt 9
Legitima debetur nepoti ex filio in bonis aui. 131,3
Legitima filij detrahi debet etiam ex feudis à patre emptis pro ipso filio. 185,8. & seqq.
Legitima, & Trebellianica pluribus verbis, & coniecturis à testatore prohibita censeatur. 164,4. & 6
Legitima filij detrahenda est de omnibus bonis, in quibus ab intestato ipse filius successurus erat. 185,5
Legitima detrahenda est etiam de bonis feudalibus hæreditariis ad quoscunque hæredes etiam extraneos transitoriis. 2
Legitima est tertia pars bonorum, quando adest vnius tantùm filius. 227,4. in fin.
Legitimæ imputatur quidquid filius iudicio defuncti de illius bonis capit. 230,5
Legitima est debitum necessarium ex dispositione legis inductum, & ideo quidquid relinquitur à parentibus, præsumitur relictum animo imputandi in illam. 2
Vsusfructus à parente relictus imputatur in legitimam. 3
Legitima debetur in corporibus hæreditariis. 52
Declara vt 13. in fin.
Legitima non potest assignari in solo vsufructu, inuito eo cui debetur, si non acceptauit vsumfructum, quia illum acceptando tunc censetur concessisse imputationi in legitimam. ibid.
Legitimæ renunciari debet expressè, nec sufficit tacita renunciatio resultans ex agnitione hæreditatis. 15
Legitima detrahenda est ex singulis corporibus hæreditariis. 235,1
Vbi declaratur quomodo procedat hæc conclusio, nempe quòd potest detrahi in vno, vel pluribus corporibus hæreditariis, nec vniuersi patrimonij substantia dilacerari contingat, legitimæ imputatur id totum quod filius bona fide alienauit. 2. & 3
Vbi quòd hoc habet locum etiam fideicommissario contradicente.
Legitimam filius recipere non cogitur in pecunia. 13
Legitima filio solui non debet in vita patris. 14
Legitimæ imputari an debeat pecunia soluta per patrem pro pœna filij delinquentis. 17
Legitima pro consequenda non competit, nisi condictio ea lege, vel actio ex testamento contra solum hæredem, non contra tertios possessores, nisi bona possessa sint de melioribus, nec competit hypothecaria. 273,4
Legitima reiicit onus restitutionis, & quodcunque aliud. 334,1
Legitima debetur filio naturali legitimato, secus autem dispensato. 368,1. & 2
Vbi quòd debetur legitima in bonis patrimonialibus ex bonis quæsitis de redditibus Ecclesiasticis quando de illis pater disponere potest in vltima volontate.
Legitimæ detractio prohiberi non potest. 3. vbi etiam quid si fuerit data à Papa facultas testandi.
Legitimæ detractio si fuerit prohibita à testatore, filius per acquiescentiam, & traditionem hæreditatis non censetur prohibitionem acceptare, sed requiritur formalis acceptatio. 4. in fin.
Legitima non debetur filio in bonis, in quibus ab intestato succedere non potest. declara vt 5. & 8
Legitima est portio totius substantiæ paternæ. 7
Declara vt 8. & 11

Legitima est quota bonorum, quæ quis habiturus erat ab inrestato. ibid.
Legitima debetur filio legitimato, cum clausula, *sine praeiudicio venientium ab intestato*, quando venientibus ab intestato nullum fit præiudicium, aliàs secus. 38,1. & per tot.
Ligitima causam piam continet, imò fauorabilior est qualibet pia causa, & Ecclesia. 410,1
Legitimæ renunciatum non censetur, nisi eiusdem legitimæ speciali mentione facta. ibid. ante finem.
Declara vt 2
Vbi de eadem materia, & 3
Vbi quid si aliàs renunciatio esset superflua, nec aliquem sortiretur effectum. 4
Legitima debetur filio grauato fideicommissu, etiam si non confecerit inuentarium, nec non detraxerit Trebellianicam. 432,3
Legitima de singulis rebus hæreditariis detrahitur. 5
Legitima detrahitur de bonis obligatis pro concurrenti quantitate. 6
Legitimam qui dicit detrahendam non esse, vel esse consumptam, vel detractiones non esse imputandas, ipsi incumbit onus probandi. 7
Legitima censetur consumpta per alienationem facta à filio post mortem patris. 462,6. versic. & in omnem euentum.
Legitima quando venit detrahenda, attenditur valor bonorum de tempore petitionis, seu detractionis, quia debetur in corporibus. 475,1
Legitimæ non computatur voluntaria pecuniaria solutio facta per patrem pro delicto filij. 506,2. & 3
Vbi quid si filius obit ante patrem.
Legitima quòd sumi debeat ex aliquo corpore hæreditario eiusdem valoris quem legitima importet, impossibile est. 4
Legitimæ imputanda est militia empta per patrem filio de pecuniis patris. 506,6
Declara vt ibid.
Legitima, & portio bonorum illius à quo debetur legitima. 7
Legitima debetur nepoti in bonis aui, & ingreditur in locum patris prædefuncti auo superstite. 543,1
Legitima potest detrahi non obstante prohibitione detractionis, si fuerit prohibita sub modo alternatiuo cum legato loco legitimæ, nisi constet de acceptatione legati. 2
Legitima grauari non potest, & omne onus impositum reiicitur. 3
Legitimæ detractionis prohibitio comprehendit tantummodo alienationes inter viuos, non dispositionem in vltima voluntate. 4
Legitimæ portio nepotibus debita in bonis aui, quando veniunt ex propria persona sublato patre, viuente auo, si sint numero quinque, est semis totius hæreditatis. 6
Legitimæ detractio nunquid possit retardare restitutionem bonorum fideicommissariorum. 578,7
Legitimæ filiis legitimis naturalibus debitæ pater præiudicare non potest. 587,5
Legitima aliud non est, nisi quædam portio taxata arbitrio legis personis, quibus iure naturæ, vel quasi successio debetur. 588,3
Legitima de iure non recipit onus, nec conditionem. 3. & 4
Legitima masculorum non debet minui propter dotes debitas filiabus fœminis à statuto exclusis. 620,5
Legitima, & bona assignata à patre pro ea non admittunt vllum onus. 623,4
Limita, vt infrà, nisi pater assignet viuens, & adiiciat conditiones, quia potest, maximè si prohibitio sit temporalis viuente patre.
Legitimam viuens pater assignare non tenetur filio, sed bene si velit, potest, & tunc conditiones quas vult adiicere in assignatione. 4
Legitimandi facultas data ab Imperatore non extenditur ad legitimandos subditos Papæ in statu Ecclesiastico. 69,2
Legitimatio facta cum clausula, *sine praeiudicio venientium ab intestato*, suffragatur solùm ad ea, in quibus legitimis filiis nullum fit præiudicium. 38,1. in fin. & 2
Vbi quòd talis clausula excludit legitimatum à successione intestati.
Legitimatus spurius cum clausula, *sine praeiudicio venientium ab intestato*, non potest impugnare testamentum patris ob eius prætetitionem. 38,3
Legitimatus filius sine præiudicio venientium ab intestato succedit in eo tantùm quòd sibi à patre relinquitur. 4. & 5
Legitimatus filius cum clausula, *sine praeiudicio venientium ab intestato*, non potest impugnare dispositain testamento paterno, nec supplementum legitimæ petere. 5
Legitimatus, & non dispensatus censetur filius naturalis, quando in legitimatione legitimans vsus fuerit verbo *legitimamus*. 368,1
Vbi etiam quid si insimul vsus fuerit verbo *dispensamus*.
Legitimatus simpliciter, & absolutè ad effectum succedendi titulo hæreditatis, fideicommissi, & legati excludit substitutos. 578,4
Legitimatus cum clausula, *sine praeiudicio venientium ab intestato*, non potest concurrere in petitione legitimæ cum filiis legitimis, & naturalibus ad eorum præiudicium. 587,1
Legitimatus cum clausula *sine praeiudicio*, &c. potest capere ex testamento patris sine diminutione legitimæ, *&c.* quando in testamento sunt instituti venientes ab intestato; secus verò si sint instituti extranei, quia tunc non habetur ratio huius diminutionis. 3
Legitimatio simpliciter, & plenè absque clausula *sine praeiudicio*, &c. debetur plena, & integra legitima, & eo defuncto debetur nepoti ex ipso. 6
Legitimitas quando agitur ad effectum successionis coniecturis, & præsumptionibus probatur, ne dum leuiores sufficiunt probationes. 242,1
Legitimitas facile præsumitur constito de filiatione. ibid. in fine.
Legitimitas probatur per testes deponentes de communi reputatione. 2
Legitimitas probatur per publicam vocem, & famam, & communem reputationem. 9. & 11
Vbi quid si isto casu sint famæ contrariæ.
Legitimitas probatur per nominationem, & tractatum, quando parentes quem filium legitimum vocant. 10
Legitimitas, & natiuitas ex legitimo matrimonio probatur ex eo quòd quis fuerit admissus ad bona, & honores, ad quæ non nisi legitimi, & nati de legitimo matrimonio admitti solent. 645,3
Legitimitas probata per patris nominationem, & tractatum tertio non nocet. 4
Legitimitas non censetur probata per testes deponentes quòd sic pro legitimis reputabantur, nisi addant verbum *communiter*. 7. 8. & 10. in fine, & 13. pariter in fine.
Legitimitas non probatur per testes simpliciter deponẽtes de auditu. 645,9. & 10
Legitimitas, v. *Filiatio*.
Legitimus contradictor ad impediendam immissionem possessio

possessionis beneficij dicitur possessor cum tit. 641,1
Declara vt ibid. vt scilicet procedat conclusio quando concurrit paritas tituli, & eiusdem speciei.
Legitimus contradictor non dicitur is, qui in beneficij possessionem nulliter intrusus fuerit. 3
Legitimus contradictor ad impediendam immissionem Canonicatus non est Capitulum. 4
Legitimus dicitur is qui natus est ex ea quæ creditur vxor. 241,8
Leprosi communiter viuentes, & congregati simul sunt exempti à decimis. 493,2
Declara vt 3
Lex, seu constitutio corrigens præcedentem constitutionem, seu legem, recipit interpretationem à lege, seu constitutione correcta. 173,14. vers. lex enim.
Lex canonica, vel ciuilis de eius essentia non requirit scripturam. 143,1
Lex vbi non distinguit, nec nos distinguere debemus. ibid. in fin.
L. 2 in aut. C. si vnus ex plur. hær. declaratur. 388,5
Leges, & constitutiones interpretationem recipiunt ab earum declarationibus. 477,8
Legem condemnere quando quis dicatur. 659
Liber Ecclesiæ probat prò Ecclesia solutionem decimarum 44,2
Liber communitatis probat quantitatem fructuum perceptorum ex fundo. 100,2
Vbi declaratur hæc conclusio.
Liber mercatorum non probat in eorum fauorem. 10,1
Fallit iunctis adminiculis. 2. & 3.
Vbi tamen quòd adminicula debent desumi aliunde, quam ex partitis ipsius libri.
Liber mercatoris si verus appareat in aliquibus partitis, an, & quando in aliis verus præsumatur, declara vt 3. & 4
Liber mercatoris an, & quando probet pro mercatore legali, & bonæ famæ. 5
Liber mercatoris quando magis probet post mortem mercatoris. 7
Liber administrationis produci debet in iudicio, aliter sine eo ratio reddi non potest. 130,5
Liber Baptismi minoris ætatem probat. 168,5
Liber Canonicorum, & Capituli non probat ad eius fauorem dominium dominum. 181,3
Libro Officialis ad id deputati fides plenè adhibetur. 201,1
Libri Officialis publici ratione publici officij plenam fidem merentur, quia & vili nuncio creditur in pertinentibus ad suum officium, multo magis huiusmodi libris. 296,2
Liber Baptismi probat vbi quis natus est. 355,10. vers. apparet.
Libris computorum, seu rationum non statur in præiudicium alterius. 374,1
Libri rationum non faciunt fidem, si non appareat, quòd sint custoditi in loco publico ad id deputato, & per officiales, & quòd pro publicis sint habiti, atque illis soleat adhiberi fides. 465,4
Liber mercatorum probat contra tertium concurrentibus adminiculis. 481,1.2. & 3
Ponuntur adminicula quædam.
Libris argentariorum creditur, & quinam sint hodie isti argentarij. 498,2. & 3
Vbi quid si in illis non sit seruata forma præscripta in capitulis.
Liber extractus ex archiuo Capituli plenè probat contra Capitulum. 501,5
Liber priuatus si contineat aliquas partitas veras, & verificatas, probat etiam in aliis. 563,1
Libris factorum, ministrorum, & agentium standum est contra eos, qui factores, ministros, & agentes deputarunt. 62,1
Libris rationum societatis standum est contra socios. 2
Librorum copiæ standum non est. 3
Liber Datarij plenè probat scripta in eo. 629,5
Libellus indicat intentionem actoris, ex cuius persona iudicium metitur. 83,3
Liberorum appellatione veniunt nepotes. 131,2
Liberatio & quitatio est stricti iuris, & strictissimè intelligenda. 25,4
Liberatio facta vni ex correis, non prodest alteri correo, qui in liberatione non nominatur. 449,3
Libertatem Ecclesiasticam violátes iudices sunt ipso iure excommunicati. 10,2
Licentia ordinarij necessaria est absenti Canonico ad hoc, vt lucretur distributiones quotidianas, nec sufficit sola iusta causa absentiæ. 354,15
Lignandi, & pascendi quasi possessio nomine vniuersitatis censetur etiam probata per testes deponentes sic vidisse lignare, & pascere à singulis eiusdem vniuersitatis hominibus. 300,1. & seqq.
Lignandi quasi possessio probari potest per testes, & quomodo. 583,3
Linea subducta in aliqua scriptura, habet eandem vim quòd cassatio & cancellatio ipsius scripturæ. 411,2
Liquidatio quantitatis expensarum, præsupposito quòd debeantur, fit sufficienter per leuiores probationes, & creditur proprio libro scribentis circa quantitatem. 437,1
Liquidatio fructuum, v. *Fructuum liquidatio.*
Litis consortes dicuntur qui sustinent eandem causam, & habent litem communem siue fiot actores, siue rei. 12,2
Litis consortes dicuntur, quorum defensionis causa est communis & periculum. 4
Litis contestatio facta à creditore cum debitore moram contrahit. 16,2
Lis contra vnum introducta non præiudicat alteri non citato. 159,1
Litis extinctio nunquid dicatur finita per illius non prosecutionem, & intra quantum tempus. 166,5. & 6.
Vbi etiam ad effectum vt per cursum temporis lis dicatur finita, nunquid, & quomodo requiratur constare de non iure collitigantis.
Lis probatur ex commissione in actis præsentata, & decisionibus factis in causa. 266,2
Citatio requiritur ad inducendam litis pendentiam. 269,4
Lis non dicitur finita, nisi exequuta sententia. 276,6
Litis euentus dubius considerandus est in rescissione transactionis. 348,5
Lis super titulo beneficij non comprehendit articulum dismembrationis. 402,5
Lis per iurium confusionem extinguitur. ibid.
Lis super diuersa re nullum præstat impedimentum. 6
Litem inter coniunctos quanto citius terminari suadet æquitas. 418,1. in fine.
Lis super petitorio facit beneficium litigiosum. 426,2
Lis, & causa non dicitur introducta contra eum, qui citatus non est. 431,1
Litis pendentia non inducitur ex sola libelli oblatione sine citatione, aut præsentia rei conuenti. 2
Lis vt non dicatur calumniosa itaut locum non habeat regula de subrogandis, sufficit causa colorata. 537,7
Lis an dicatur derelicta per cursum decem annorum ad effectum,

effectum, vt non habeat locum gratiosa subrogatio. 8
Lis dicitur extincta per cessionem, & renunciationem. 617,5
Lis calumniosa non facit beneficium litigiosum,& ideò ad redimendum se à vexationibus,& molestiis potest vnos litigans alteri expensas soluere. 4
Litem fuisse derelictam per non persecutionem ex cursu sex annorum satis arguitur ad effectum,de quo 3
Litteræ omnes venientes ex Curia Romana vocantur litteræ Apostolicæ, secundum consuetudinem loquendi vltra montes. 6,4.in fin.
Litteras, seu epistolas acceptans censetur fateri contenta in ipsis litteris,& epistolis. 14,5
Litteræ Apostolicæ per Breue expeditæ sine exceptione executioni demandatæ sunt. 78,1
Litterarum Apostolicarum executio continet possessionis dimissionem, & fructuum restitutionem, & quando illis paritum sit. a.& per tot.
Litteras cambij mercator acceptans facit se debitorem illius, ad cuius fauorem sunt litteræ scriptæ. 134,4
Declara vt ibid.
Litteræ Apostolicæ habent exequutionem paratam. 389,1.in fine.
Litteræ patentes probant in eis contenta. 201,1
Litteræ transmissæ ad aliquem, & ab eo acceptatæ probant contra acceptantem. 361,2
Litterarum Apostolicarum expeditionem qui commisit in Curia intra tempus præfixum,licèt expeditio postea non sit facta, sed paulo pòst, excusatur, & purgat moram. 387,5
Litterarum Apostolicarum expeditio quando præcipitur intra certum tempus sub pœna vacationis ipso iure, si iura Cameræ sint soluta, etiam quòd expeditio non fiat intra illud tempus,non tamen sequitur vacatio, quia satisfit præcepto, ne iura Cameræ fundentur. 7
Litteræ Apostolicæ in forma *dignum*, etiam non executæ, tribuunt titulum coloratum. 8
Litteræ Apostolicæ habent exequutionem paratam. 441,1
Litteræ patẽtes Ordinarij probant ordinem,& originem eius qui illas habet. 478,1
Litteræ Apostolicæ prouisionis defuncti probant quòd ille haberet beneficium,& obitus illius probatur per testes de auditu & publica voce,& fama. 2
Litteræ Apostolicæ non dicuntur productæ, quando producens eas secus reportatur. 507,4
Litteræ Apostolicæ eo magis sunt iustificandæ, quando in illis adest clausola, *vt asseris*. 511,3
Litteræ dimissoriæ nunquid possint concedi à Vicario Episcopi. 535,3
Litteræ Apostolicæ intelligendæ sunt prout de iure. 553,1
Litteris Apostolicis parere sufficit verbaliter. 649,2
Declara vt ibid.
Vbi quid si proreftatus fuerit se velle parere sine præiudicio quoruncunque suorum iurium,tam in possessorio,quàm in petitorio,& 3
Litteris Apostolicis vt quis parere dicatur sufficiátque parendi verbalis oblatio, nunquid teneatur præstare cautionem de patiendo. 649,4
Litteræ cambij ad hoc vt ex earum acceptatione ab eo cui litteræ diriguntur, sit liberatus debitor, qui litteras scripsit, & transmisit ad instantiam eius, qui ad hunc effectum pecunias scribenti,& mercatori dedit, necesse est vt dictæ pecuniæ vltra acceptationem litterarum cambij fuerint effectualiter solutæ, aliter mercator qui litteras scripsit,non est liberatus. 552,1. & per tot.
Locationis instrumento probatur possessio. 2,1
Locationi vtrùm stare teneatur emptor. 28,1.2 3 & 4
Locationis,& conductionis contractus transit ad hæredes. 508,2
Locationis, & conductionis contractus vt initus dicatur, tria requiruntur, scilicet consensus, res, & merces. 4
Locatio, & venditio sunt contractus valde similes, & quod venit in consequentiam vnius, venit in consequentiam & alterius. 350,9
Locatio contracta censetur cum minori oblatore, & iuxta formam edicti propositi, quæ seruanda est,obligatio sequuta. 376,1
Locatio incontinenti facta post venditionem eidem venditori ex se non arguit contractum simulatum, aut vsuratium. 435,11
Locationi stare tenetur creditor per Saluianum interdictum immissus. 15
Locatio conditionalis conditione deficiente habetur pro non facta. 495,2.in fin.
Locatio probat possessionem inter dominum, & locatorem. 513,2
Locator qui vendidit rem locatam durante locatione, & transtulit in emptorem dominium rei, tenetur conductori ad interesse. 480,1
Declara vt 2
Locator tenetur remouere omnia impedimenta conductori facta, etiam sine culpa, & facto suo, aliàs tenetor ad damna & interesse. 618.4
Loca pia, Ecclesia, & minores habent restitutionem ad effectum probandi super decreto contrariis, etiam post publicatas attestationes. 301,5
Declara vt 6.& 7
Locus pius non habet priuilegium vt possit à contractu perfecto recedere directè, sed debet ad eius obseruationem magis esse adstrictus. 376,7
Loquendi vsus communis probari debet per eum qui allegat. 56,5
Loquendi vsus communis in quacumque materia attendi debet. 571,4. & 5.in fin.
Locutio pluralis non verificatur in vno. 11,3
Lucrum qui non participat, non dicitur damnum pati, cùm damnum sit diminutio circa patrimonium. 354,12

M

MAgister verbum non concludit ignobilitatem, quia etiam Doctores Medici vocari possunt Magistri. 555,4
Magnus Prior religionis Hierosolymitanæ, v. *Legalitas*.
Maiorem minori deseruire indecorum, & inhonestum videtur. 114,1
Maioris partis consensus præiudicat minori, quando agitur de iure spectante non ad singulos, sed ad vniuersitatem, vtputa ad Ecclesiam. Fallit, quando adest læsio in consensu, quia tunc vnius contradictio sufficit. 162,1
Maior viginti annorum ex Vrbis statuto potest contrahere sine solemnitatibus statutariis. 168,5
Maior pars vniuersitatis transigendo præiudicat minori, & quando transactio est vtilis, aliter secus. 328,1. & per tot.
Mala fides excluditur per titulum coloratum. 158,5
Mala fides dolum præsupponit. 443,10
Mala fides impediens acquisitionem, & versionem pecuniarum in causam destinatam,& conuentam, incipit à contestatione litis. 661,1.in fin.
Mala fides excluditur in eo,qui indebitum exigit à sponte soluente. 6

Mandare, vt aliquid fiat, idem est quod facere. 633,1
Mandatum Procuratoris generale ad compromittendum non extenditur ad multa quæ speciale mandatum requirebant. 13,1.& 3
Vbi ex quibus dicatur factum speciale mandatum ad specialia in compromisso expressa.
Mandatum de manutenendo non solet concedi extra materiam iurisdictionis ex sola iuris assistentia. 44,4
Mandatum tacitè censetur reuocatum cessante causa mandati. 106,4
Mandatum exequutiuum, nec etiam per modum prouisionis a iudice relaxari potest, quando iniustè relaxatur. 130,6
Mandatum præsumitur per comparitionem in iudicio, & productionem iurium scieute principali. 165,7
Mandatum Procuratoris inducitur, & probatur coniecturis, & præsumptionibus, de quibus 166,3
Vbi ponuntur noonullæ coniecturæ, & præsumptiones.
Mandato ad lites, si in causa non fuit oppositum, non potest amplius dari de illius defectu post latam sententiam. 195,3
Mandatum præsumitur ex coniecturis: eæ sunt habere scripturas ad causam in manibus, facere plures expensas, & depositare sportulas. 6
Mandatum speciale requiritur ad allegandum suspectum Notarium. 219,5
Mandatum Procuratoris ad exigendum, an, & quando extendatur ad remittendum, & donandum. 257,4
Mandatum generale non extenditur ad facultatem delinquendi. 292,2.& 5
Mandatum Procuratoris morte mandantis expirat. 306,1
Testes examinati extra locum deputatum in remissoria. 2
Mandati nullitas est defectus insanabilis de iure; & ideo si sanaretur, esset recedere à iure, ac propterea arbitrium non intrat. 312,2
Declara vt 3
Mandati si non adsit totalis defectus, fit locus arbitrio. ibid.
Mandatum expressum ad vnam causam, non potest ad alias non expressas extendi. 4
Mandato præsumpto non est locus, quando adest expressum non sufficiens, quo Procuratores sunt vsi. 6
Mandatum speciale requiritur ad capiendam possessionem. 339,2
Mandatum factum in contractu vltro citróque obligatorio, reuocari non potest. 354,3
Declara quando mandatum factum est gratia solius mandatarij, secus si concernit vtilitatem mandantis. 4
Mandatum reuocari non potest, quando id, quod continetur in mandato, deducitur in pactum cum stipulatione. 5
Mandatum reuocari potest, non obstante promissione de non reuocando, etiam iurata. 7
Mandatum ad transigendum non includit facultatem donandi. 367,2
Mandatum Procuratoris quandóque producatur sufficit quando de mandato non fuit oppositum. 171,8
Mandatum excedens non dicitur illud adimpleuisse. 373,94
Mandatum Procuratoris non dicitur conseruare qui illud pignus adimplet. 434,5
Mandatum an sit relaxatum in plus debito attenditur decretum iudicis, non expressio Notarij. 441,5
Mandatum procuræ sufficienter probatur per coniecturas, vt habere plures scripturas ad causam facientes, & facere plures expensas. 7
Mandatum relaxatum in forma, intelligendum est prout de iure. 453,9
Mandati Procuratoris scientia, & ratificatio præsumitur ex expensis factis ab eo in lite. 456,1
Mandatum de mutuando pecunias directum banco, non constituit debitorem, qui fecit mandatum, sed solum fideiussorem, & principalis debitor est mutuatarius. 458,3
Mandatum de soluendo directum banco, cum declaratione quòd pecuniæ debent inseruire pro Titio, non obligat bancum ad sequendum personam Titij, nec ipsum Titium ad fauorem banci, sed huiusmodi declaratoria potest inseruire principali mandato pro se releuando contra Titium. 5
Mandatum generale cum libera, censetur datum Procuratori cui concessa est facultas quòd facere possit quæ potest ipse principalis. 463,3
Mandatum Procuratoris si dubium est declaratur ab obseruantia subsequuta. 4
Mandatum præsumitur ex solutione pecuniarum, præsertim in magna quantitate. 481,3. in fine.
Mandati fines ad vnguem seruandi sunt. 516,6
Mandatum Procuratoris præsumitur ex commissionibus obtentis ex sustentatione litis cum magnis laboribus, & expensis ex disputationibus factis coram iudice ex productione iurium, & scientia domini, de quibus 536,1.2. & 3
Mandatum Procuratoris secundum facit reuocare primum. 59,1
Vbi quòd hoc ampliatur etiam quòd fiat mandatum in eadem persona Procuratoris.
Mandatorum Procuratoris multiplicitas non præsumitur, ideò probanda per eum, qui plura allegat mandata. 2
Vbi ampliatur etiam quòd constet de pluralitate instrumentorum, & scripturarum.
Mandatum speciale requiritur ad inducendam nouationem. 632. in fin.
Mandatum de associando non tribuit nisi nudam detentationem. 664,1. ad fin.
Manus recognitio, v. *Recognitio*.
Manutentio non datur post rem iudicatam, & non pendente lite. 44,4
Declara vt 5
Manutentio conceditur probata possessione tempore motæ litis. 93,2
Manutentio conceditur ex qualibet nuda detentatione, seu simplici facto. 4
Manutentio datur probata possessione tempore motæ litis. 106,2
Manutentio danda est duobus, quando constat quòd duo possidebant. 118,2
Testes etiam inhabiles, & exceptiones patientes, admittuntur in possessorio manutentionis. 3
Manutentio non datur, nisi probata possessione de tempore motæ litis. 249,1
Manutentio non datur non existenti in possessione, vel quasi de tempore motæ litis. 325,5
Manutentio conceditur, quotiescunque constat de possessionis adeptione, etiam mediante Procuratore. 269,1 4
Manutentio iurisdictionis datur ex sola assistentia iuris communis. 313,2
Manutentio non datur spoliato, de quo ex circumstantiis apparet quòd se habet pro spoliato, & deposuit animum possidendi etiam ciuiliter. 316,1

Manu

Manutentio non denegatur non obstante quòd petita sit reintegratio, dummodo petitio reintegrationis sit simplex, turbida & obscura, secus si clare, & aperte sit declaratum esse spoliatum. 5
Manutentio in possessionem datur possidenti auctoritate iudicis quòd ritè, & rectè processit in immittendo, nisi probetur, illum fuisse nulliter, & iniuste immissum. 362,1
Manutentio non datur creditori, vel cessionario, nisi cum illis qualitatibus, & conditionibus, quibus daretur ipsi principali debitori, ex regula, quòd nemo plus iuris. 5
Manutentionis iudicium summariissimum non requirit exactam probationem. 383,3
Manutentio conceditur per possessionem ciuilem, quãdo per mortem vsufructuarij traxit ad se naturale. 408,1
Manutentio conceditur possessori in vim constituti contra hæredem constituentem. ibid. in fin.
Manutentio debet dari, quotiescumque constat de possessione. 474,1
Manutentio in iure conferendi beneficia datur, probata quasi possessione conferendi. 529,2
vers. Vnde venit, & 3
Vbi de eadem materia.
Manutentio datur non solùm in possessione probata, sed etiam in rei commoditate. 441,5
Manutentio negari non potest probata possessione, tempore litis motæ. 461,1
Manutentionis iudicium requirit non solùm probationem possessionis, sed etiam titulum cum quadragenaria præscriptione, quando actor habet contra se iuris resistentiam. declara vt 4. & 5
Manutentio danda est possessori tempore motæ litis. 466,1
Manutentionis iudicium an requirat titulum cum quadragenaria, quando ius vehementissimè resistit ei, qui prætendit possessionem. 4.5. & 6
Manutentio an concedatur ex sola assistentia iuris communis. 484,5
Manutentio non denegatur quoties constat de possessione. 512,2
Manutentio datur probata possessione tempore motæ litis. 563,1
Manutentio eo magis danda est possessori cum titulo. a
Manutentio non retardatur propter exceptionem iniustitiæ & nullitatis sententiæ, nisi illa fuerit patens & notoria. 577,7
Manutentio datur non solùm aduersùs principalem, sed etiam contra eius hæredes. 599,3
Manutentio conceditur probata quasi possessione exigendi censum. 614,1
Maritus dicitur dominus fructuum rei dotalis. 326,3
Mariti hodie de consuetudine accipiunt, & administrant tam bona dotalia, quàm etiam non dotalia vxoris. 647,7
Masculi appellatione non venit fœmina. 567,3
Masculinitatis qualitas adiecta verbo *hæres*, facit intelligi de hærede sanguinis, non de hærede bonorum. 290,5
Masculinitatis qualitas expressa in vna parte testamenti in alia repetita censetur. 567,4
Vbi non solùm si sit facta expressa mentio illius, sed etiam vbi ex coniecturis illa deducitur, & 6
Vbi quòd si est expressa in institutione, vel in priori substitutione, censetur repetita in posteriori substitutione.
Mater tutrix admittitur ad tutelam sine satisdatione, & aliis solemnitatibus. 43,2
Mater quæ non confecit inuentarium, sicut ipsa per se non potest stare in iudicio, ita nec potest per interpositam personam, & per Procuratorem in præiudicium pupillorum. 96,5
Mater quando relinquit filio primi matrimonij minus legitima, & plus vitrico, filius primò legitimam detrahit, & residuum inter ipsum vitricum. declara vt 133,2 vers. Id tamen non procedit.
Mater non est legitima administratrix filiorum, num. 5. & sine suscepta tutela illis nocere non potest. 360,6
Et de contraria consuetudine. 7
Mater dare non potest tutorem filiæ. 588,5
Matrimonium inter consanguineos prohibitum sine dispensatione non valet. 27,1
Matrimonij inter consanguineos prohibiti dispensatio facta à Cardinali maiori Pœnitentiario absente ab Vrbe nunquid valeat. 2. & 3
Matrimonij inter consanguineos dispensatio facta muliere non existente ab obiectione non facta mentione minoris ætatis, nunquid dicatur subreptitia. 4
Matrimonij conditio impeditiua reiicitur à legato, & institutione. 35,3
Matrimonium quibus verbis dicatur de præsenti contractum. 74,1. & per tot.
Matrimonium, vt de præsenti contractum dicatur requiritur mutuus viri, & mulieris consensus per verba de præsenti. a
Matrimonium nunquid dicatur contractum de præsenti per verba: *Volo accipere in vxorem.* ibid.
Matrimonij verba ex adiunctis, & circunstantiis interpretationem recipiunt. ibid.
Matrimonij consensus sufficit quoquomodo exprimatur. ibid.
Matrimonij probatio maximè arguitur ex præcedente tractatu, & ex subsequenti traditione annuli, subarrhatione, & muneribus. 2. & 3
Matrimonio contracto vacant beneficia, & contractus matrimonij probatur per confessionem partis. 79,1
Matrimonij dispensatio vigore Concilij Tridentini non suffragatur, nisi fuerit præsentata Ordinario, qui tenetur se informare an dispensationes litteræ sint subreptitiæ, vel obreptitiæ, qualis debeat esse informatio, & quando talis præsentatio præsumatur, seu probetur. ibid & per tot. decis.
Obseruantia 30. annorum facit præsumere matrimonium inter coniunctos legitime contractum in vim dispensationis Pontificiæ. ibid & per tot.
Matrimonium quando, & ex quibus præsumatur legitimè contractum inter coniuges in vim dispensationis Pontificiæ. ibid & per tot.
Matrimonium non potest per Parochum celebrari nisi præcedentibus denunciationibus. 117,1. post med.
Matrimonium præsumitur legitimè celebratum inter coniunctos in vim Pontificiæ dispensationis ex cohabitatione in figura matrimonij, & ex communi reputatione filiorum ex dicto matrimonio susceptorum, & pro legitimis habitorum. 2. & 3
Vbi idem si pro legitimis nominati fuerint in testamento paterno.
Matrimonium præsumitur legitimè celebratum inter coniunctos in vim dispensationis Pontificiæ ex taciturnitate, & quia scientia coniunctorum, & consanguineorum qui prætendunt successionem. 3
Matrimonium contrahi potest per Procuratorem. 204,1
Procuratoris constituti ad contrahendum matrimonium reuocatio tenet absque scientia & intimatione facta ipsi Procuratori. ibid.

Matrimonium requirit consensum amborum coniugum, aliter est nullum. ibid.
- Procurator ad contrahendum matrimonium reuocari potest, etiamsi dominus iurauit illum non recare. ibid.
Matrimonium dicitur metu contractum, si præcessit protestatio de non libera voluntate, sed de metu carceris, aut mortis. ibid.
Protestatio metus ante contractum matrimonium, matrimonium subsequens annullat. 2
Matrimonium metu, & nulliter contractum, ratificari non potest. ibid. & 3
Matrimonium metu contractum & nulliter, ratificari non potest, sed nouo consensu opus est. 4
Matrimonium non perficitur ex nuptiali benedictione, & Missæ auditione, quando fuit metu contractum. ibid. & 5
Vbi ampliatur etiam quod parochus, & testes interuenissent.
Matrimonium probatur per communem reputationem ad effectum legitimitatis, & successionis. 242,2
Matrimonium præsumitur ex eo quòd vir, & mulier se maritum & vxorem nominant, & hæc præsumptio transfert onus probandi contrarium in aduersarium. 3
Matrimonium probatur per publicam vocem, & famam saltim iunctis adminiculis ad effectum legitimitatis filiorum. 4. & seqq.
Vbi recensentur nonnulla adminicula.
Matrimonium probatur per depositionem parochi, & testes quòd contrahentes dederint sibi manus ad inuicem, & dixerint verba quæ contrahentes de præsenti solent dicere, licèt non tam clarè & perfectè, prout solent quando parochus illos recipit, sed parochus existimat etiam per signa esse sufficientia. 259,1
Matrimonium de præsenti, contrahitur per verba, *Accipio te*, adinuicem prolata, & sunt dispositiua & expressiua simultanei consensus. 2
Consensus in matrimonio per quæcumque verba probatus sufficit, nec vis facienda est in formalitate verborum. 3
Consanguineus stupratæ non est idoneus testis ad probandum matrimonium pro ipsa. 259,6
Testis vilis vnà cum parocho non est sufficiens ad plenam probationem matrimonij. 7. & 8
Matrimonium contrahens censetur ratificasse promissionem occasione matrimonij factam. 365,5
Matrimonium non impeditur per imparitatem coniugum. 570,4
Matrimonium metu contractum non rescinditur, nisi metus fuerit talis, qui cadat in constantem virum. 600,1
Matrimonium leuioribus probationibus probatum censetur, quando agitur non ad ipsum dirimendum, sed ad effectum legitimitatis. 610,1
Matrimonij subsequuti non leuis est præsumptio præcedens promissio deducendi in vxorem. 2
Matrimonium satis probatum censetur ex attestatione parochi. 3
Matrimonium probatur per testes deponentes super facto matrimonij in eorum præsentia. ibid.
Matrimonium probatur partium confessione. 4
Matrimonium contractum contra formam sacri Concilij Tridentini inualidum est tantummodo in parochiis, in quibus Concilium fuit publicatum, non vbi de publicatione non constat. 5
Matrimonium probatur per attestationem parochi. 4
Vbi præsertim concurrentibus adminiculis. 661,3 vers. Et de matrimonio.
Matrimonij sponsalia sine patris consensu nunquid fieri possint, statuto hoc prohibente, & nunquid tale statutum valeat. 669,1. & per tot.
Matrimonialia capitula seruanda sunt. 7
Melioramenta facta in re emphyteotica possunt retineri ab ipso emphyteota. 30.6
Melioramenta vtilia reficienda sunt bonæ fidei possessori. 64,1
Eorundem fructus spectant ad illum, qui melioramenta fecit, etiam ad eius successores. 2
Melioramentorum retentio datur administratori, qui melioramenta fecit in bonis administratis. 150,3
Melioramentorum exceptio impedit restitutionem domus quæ restituenda fit. 206,1
Melioramenta vt dicantur probata, probari debet status de tempore, quo fuit meliorata res empta, ita vt ex illo statu possit deueniri ad tempus præsens. ibid.
Melioramentorum probatio vt legitimè dicatur facta, nunquid attendenda sit impensa in illis facta, an verò id in quo res meliorata fuit. 206,2
Melioramenta, vt probata dicantur, debet constare de eorum qualitate, quia quandoque qui illa fecit, recuperat per restitutionem, & quandoque per abreptionem. 3
Melioramentorum exceptio non impedit exequutionem, quando de illis non constet saltim in genere, & isto casu sufficit offerre cautionem, præsertim quando melioramenta facta fuerunt lite pendente. 321,13
Melioramenta facta fuisse vbi constat, debent liquidari per prætendentem illa. 618,5. in fine.
Memoriale simpliciter à Papa iudici directum non tribuit iurisdictionem quam de iure non habet. 80,2
Memorialia non probant contra scribentem. 586,7
Mendicantium monasteria an, & quomodo vigore Concilij Tridentini possint immobilia possidere. 477,10
Mens & voluntas in quacunque dispositione magis attenduntur, quàm verba. 350,5
Mensis vacationis beneficij quando facienda est mentio per regulam octauam Cancellariæ intelligitur de mense reseruato Papæ, non de mense ordinarij. 79,3
Mensis Octobris est vnus de mensibus reseruatis Papæ vigore regulæ octauæ: Episcopo autem gaudente alternatiua efficitur mensis Ordinarij. 336,1
Mensis Octobris Episcopo non gaudente alternatiua, est vnus de mensibus reseruatis Papæ. 568,5
Mercator acceptans litteras cambij facit se debitorem illius, ad cuius fauorem sunt litteræ scriptæ. declara vt 134,4
Mercatorum causæ tractandæ sunt ex bono, & æquo, & sola facti veritate inspecta. 5
Mercatorum liber, v. *Liber mercatorum*.
Merces debetur pro famulatu præstito per multum tempus. 428,3
Declara vt 4
Merita causæ non tractantur in summariissimo iudicio retinendæ. 512,6
Metus causa durante semper durare præsumitur idem metus, ita quòd quasi impossibile videatur probare contrarium. 179,4
Metus non censetur purgatus ex eo quòd cesset causa metus, si metum passus hanc causæ cessationem ignorauerit. 5 & 6
Vbi amplius quòd sola acquiescentia metum passi non sufficit ad prorogandum metum, nisi interueniant actus positiui contrarij.

Metus non censetur purgatus per acquiescentiam & ratificationem actus, nisi metum passus sciuerit actum à se factum posse impugnari vti nullum. 6
Metus non censetur purgatus per ratificationem factam à metu passo in loco non tuto. 7
Metus protestatio ante contractum matrimonium, matrimonium subsequens annullat. 204.2
Metus censetur purgatus per delationem habitus, & per mansionem & perseuerantiam in monasterio post mortem illius cuius metu susceperat habitum. 397,3
Metus quando præsumitur purgatus per actus contrarios, requiritur quòd actus illi, per quos inducitur purgatio metus, non possint referri ad aliam causam, quàm ad purgationem metus. 5
Secus si potest intelligi ob aliam causam factos fuisse. 6
Metus quandoque passiuè in animo concipitur, & quandoque actualiter incutitur, & differentia inter vnam, & aliam metus speciem. 600,1.& 2
Metus cadentis in constantem virum probatio dependens ab animo, directè probari non potest, ideò probatur per indicia, & coniecturas necessarias, & concludentes. 1
Metus probatio non suffragatur, nisi probetur quòd interuenerit tempore actus. 2
Metu non dicitur factum matrimonium, nisi conceptus metus fuerit talis, qui possit cadere in virum constantem. 605,1
Metus non dicitur cadens in constantem virum ex assistentia vnius tantùm armati ense. ibid. in fine.
Metus contracti matrimonij nunquid probatus censeatur ex inimicitia, ex tempore, ex rumore armorum, & ex relatione post contractum matrimonium. 2
Metu solutio facta non dicitur vigore mandati iudicis iusti, & præuia causæ cognitione. 624,3
Vbi tamen declaratur hæc conclusio, nisi præcesserit protestatio.
Metus non probatur per testes de auditu à metu passo. 666,4
Militia cælestis fauorabilior est, quàm humana. 321,2
Minor maior factus, quando contractum minori ætate celebratum sine solemnitatibus constitutione Marchiæ ratificare censeatur. 57,6
Minor, seu mulier prohibita à putato contrahere sine consensu proximiorum, si contrahat, sine tali consensu, contractus non redditur nullus, nisi probetur quòd tempore contractus aderant proximiores, & quòd potuerunt interuenire. 85,2
Minores possunt sine solemnitatibus iure facere alienationes necessarias. 98,1.2.& 7
Vbi idem sine solemnitatibus statutariis.
Minoris iuramentum an censeatur dolosè extortum, & quando. 5
Minoris contractus celebratus sine consensu proximiorum, sustinetur si minor consanguineos se non habere asseruerit, nisi contrarium probetur. 6
Minoris contractus factus sine interuentu proximiorum, iuxta formam statuti valet, & tenet, nisi probetur tempore contractus fuisse proximiores habiles, qui contractui interuenire potuissent. 145,4
Minor 20. annorum vigore statuti Vrbis prohibitus contrahere sine solemnitatibus, nunquid extendatur ad forensem maiorem 20. annorum. 168 6
Minoris contractus de iure communi iuramento sustinetur. ibid.
Minores, & pupilli si fuerint indefensi in iudicio, omnia acta corruunt. 169,2. in fin.
Minor, seu mulier sine solemnitatibus statutariis non potest imponere censum super rebus immobilibus. 178,3
Minoris contractus factus in ipsius vtilitatem valet etiam sine solemnitatibus statutariis. 7.& seqq.
Vbi etiam an, & quis debeat probare versionem in vtilitatem minoris.
Minor, qui non ex proprio contractu, sed tanquam hæres patris obligatur, potest sine statuto, & sine solemnitate obligari. 210,3
Minor efficaciter obligatur, quoties cessat læsio ex proprio contractu. 4
Minor 25. annorum si sit maior 20. potest à statuto reputari pro maiore. 257,6
Minores, Ecclesia, & loca pia habent restitutionem ad effectum probandi super directo contrariis, etiã post publicatas attestationes. 301,5
Declara nisi locus pius, vel Ecclesia sit hæres, & lis mota, & prosequuta, viuente testatore. 6.& 7
Minor ætas non attenditur in materia mercantili. 322,8
Minor à Papa dispensatus vt possit habere parochialem, censetur etiam dispensatus, vt non promoueatur intra annum. 337,2
Minor 25 annorum, sed maior 20. vigore statuti Vrbis habetur pro maiore. 345,2
Minoris iuramentum supplet solemnitates requisitas in ipsius contractu. ibid.
Minorum assertioni super causa alienationis, & venditionis suorum bonorum, nunquid credendum sit. 345.4.& 5
Minoris bonorum alienatio præsumitur facta cum causa, quando in ea interuenit decretum iudicis. 4
Minorum bonorum alienatio, dicitur facta ex causa, si creditores instent, & debitum petant, etiam quòd eos obtinuisse mandatum exequutiuum. 8
Minoris obligatio facta ex causa dotis sorori constitutæ reputatur necessaria, nec indiget solemnitatibus statutariis, præsertim accedente iuramento. 365,6
Minori ætati succurritur restitutione in integrum aduersùs acceptilationem, nouationem, vel delegationem. 373,66
Minores, & pupilli, si in iudicio fuerint indefensi, iudicium redditur nullum, & quando dicantur indefensi. 406,4.& 6
Minor maior factus non potest impugnare declarationem quam ratificauit in maiori ætate. 452,7
Minoris aditio hæreditatis sine solemnitatibus facta non valet. 456,4
Minoris contractus si nullus prætendatur ob non interuentum consanguineorum, cùm consanguineos haberet, quis debet probare existentiam consanguineorum; præsertim si minor iurauit se non habere consanguineos. 552,4
Minor & filiusfamilias non potest in iudicio comparere, nec Procuratore esse sine consensu patris. Fallit in causa spirituali. 571,1
Minor dotem constituere non potest sine decreto iudicis. 588,5
Mixtum non continetur sub simplici. 322,11
Mixtura in sententia possessoria admittit appellationem, & consequenter ex illa est attentata, nulla. & non manutenibilis. 362,6
Mobilia, vide *Bona*.
Moderatio indultorum à Sanctissimo D. Paulo V. facta, loquitur tantùm de beneficiis vacantibus apud Sedem. 200,10
Monachus quidquid acquirit, monasterio acquirit. 294,4

Monachi,& regulares non veniunt appellatione personarum Ecclesiasticarum. 604,5
Monachus patronus cum consensu Conuentus, & assensu sui Generalis præsentari potest ad iuspatronatus. 657,5
Monasterio defertur hæreditas spectans ad monachum ipso iure,& absque facto,& aditione ipsius monachi secundùm opinionem communem Canonistarum, contra legistas. 171,1
Quæ opinio Canonistarum est communior,& fauorabilior Religioni. ibid.
Monasterij bona non veniunt appellatione bonorum Ecclesiæ. 604,5. vers.tanto magis.
Monialis professio tacita per susceptionem habitus, & per delationem veli elliditur, & excluditur per contrarias præsumptiones,& multo magis per expressionem & declarationem animi factam in contrarium. 179,1.& 2
Monialis professio tacita per susceptionem habitus, & delationem veli fieri debet coram Abbatissa & aliis monialibus. 3
Moniales nunquid veniant appositione nubentium, & descendentium ab illis. 404,2.& seqq.
Monitio, citatiu, seu interpellatio non requiritur vbi quis se monitum,citatum, seu interpellatum haberi vult. 248,3
Monitoria, & præcepta cum clausula, *si quis*, *&c.* resoluuntur per comparitionem in simplicem citationem, & sine dicta clausula nulla, & inualida sunt. 30,3
Mora contrahitur per contestationem litis factam à creditore cum debitore. 16,2
Mora in soluendo non incurritur, quando non adest persona legitima, cui solutio fieri possit. 19, 1. ante fin.
Mora commissa post sententiam nunquid possit retrotrahi ad tempus sententiæ. ibid. in fin.
Mora non incurritur, si pars altera quæ obtulit factum suum,defecit in adimplemento oblationis conuentæ. 222,1
Mora cessante, cessat interesse quod venit propter moram. 3
Mora non potest contrahi eodem tempore, quo oritur obligatio,sed requiritur interpellatio. 326,2
Moræ purgatio non admittitur quando ius actoris est factum deterius. 575,80
Mora non est vbi non adest obligatio, & mora cessante, cessant vsuræ,& interesse. 95
Mora modici temporis non nocet. 622,4
Mora non incurritur statim post interpellationem, sed postea,& infra quod tempus. 640,2.3.& 5
Mora de æquitate Canonica potest purgari vbi ius partis non fuit factum deterius. 4
Mora potest purgari de æquitate Canonica, sed intra breue tempus, & quale dicatur istud tempus breue. 5
Mora potest purgari de æquitate Canonica, non obstante statuto Vrbis,volente quòd in causis seruetur ius ciuile,& non Canonicum. 6
Mora in contractibus inexpurgabilis est, quando hoc verum sit. 7
Mora nunquid purgari possit post rem iudicatam, & aduersùs Cameralem obligationem. 10
Mora vt non possit purgari post factam exequutionem,requiritur vt exequutio sit perfecta, aliàs secus. ibid.
Mors, seu obitus illius,cuius beneficium fuit impetratum tanquam reseruatum,debet plenè probari. 4,1. & seqq.
Mors,seu obitus illius,cuius beneficium fuit impetratum, probandus est plenè, & concludenter quando agitur de certa die ipsius obitus. 3
Mors, seu obitus illius, cuius beneficium est impetratum, probanda est plenè, quando agitur possessorio recuperandæ, seu adipiscendæ, secus si retinendæ. 4
Mors,seu obitus illius,cuius beneficium fuit impetratum,probanda est plenè,quando in gratia est clausula,constito de obitu. 5
Mors probatur per testes examinatos sine citatione partis. 7
Mors,seu natiuitas alicuius probatur per instrumentum Notarij factum de iudicis ordine. 8.& 9
Vbi ampliatur hæc conclusio,etiam quòd agatur de certa die obitus.
Mors beneficiati censetur probata per testes, dicentes beneficium de quo agitur, fuisse possessum ab alio. 345,5
Mors probatur per testes de visu,qui præsentes fuerunt quando quis fuit sepultus. 544,3
Mors probatur ex libro Parochi. 638,5
Vide *Obitus*.
Mulier sine solemnitatibus statutariis quitationes, & confessiones de recepto facere non potest. 25,1
Declara,& amplia,vt 2.& 3
Mulieris assertioni dicentis in contractu per eam celebrato habere litem cum eius fratre, nunquid credatur ad id specialiter constituti, asserente muliere non ad effectum vt ille frater tanquam proximior in contractu interuenire non debeat iuxta formam statuti vrbis. 53,4
Vbi de eadem materia.
Mulier potest fideiubere cum solemnitatibus à statuto vrbis requisitis,dummodo non remaneat indotata. 5
Mulier iuris ignara præsumitur. 61,8.ad fin.
Mulieris contractus sine consensu proximiorum factus sustinetur stante decreto iudicis,& præsenti curatoris ad id specialiter constituti, asserente muliere non habere in loco proximiorem. 85,1
Mulier,seu minor prohibitus a statuto contrahere sine consensu proximiorum,si contrahat,sine tali consensu,contractus nó redditur nullus, nisi probetur quòd tempore contractus aderant proximiores, & quòd potuerunt interuenire. 2
Mulier ingrediens monasterium ante professionem potest liberè de suis bonis disponere. 113,3.& 11
Vbi eadem materia.
Mulier nunquid possit agere contra patrem dotantem pro solutione dotis absque cessione viri. 124, 5. 8. & 9
Mulier sine solemnitatibus statutariis non potest imponere censum super rebus immobilibus. 178,3
Mulier exclusa à statuto propter masculos,si fuerit non dotata,dotari debet secundùm eius qualitatem,& loci consuetudinem. 225,3
Mulieris obligatio non valet nisi facta fuerit ex causa vtili. 280,2
Declara vt 3
Mulieris obligatio vt sit valida,attenditur,non vtilitas, sed veritas causæ. ibid.
Mulieres exclusæ à statuto ad successionem patris, vel aui,si fuerint ab eo dotatæ, possunt reiicere onus, seu fideicommissum in dote sibi data impositum. 359,2
Mulier exclusa si fuerit à successione patris, vel aui, dummodo fuerit dotata, non censetur exclusa, nisi habuerit dotem liberam sine onere, & fideicommisso. 5
Declara vt 7
Mulieris obligatio facta pro dote valida est de iure cõmuni,

muni, præsertim iurata, & quando mulier, quæ se obligauit, non remansit in totum indotata. 365,7

Molier quæ viuente marito censetur possidere bona viri iure familiaritatis, eo mortuo mutat causam possessionis, & possidet iure proprio, maxime si declarauerit se velle retinere ad computum dotis, quæ retentio de iure sibi permittitur. 372,1

Mulieris contractus factus in alienando dotalem fundum, vel etiam consentiendo alienationi factæ per maritum nunquid requirat solemnitates constitutionis Marchiæ requisitas in contractibus mulierum. 476,5

Mulieris contractus requirit consanguineorum præsentiam, eorum scilicet, qui non habent interesse. 490,3

Mulier in contractu dotis non tenetur adhibere statutarias solemnitates. 4

Mulier pro filia dotanda, nomquid possit se obligare insimul cum viro. 7

Mulieris contractos remanet validus, & firmus in eios præiudicium, si constat quòd aliunde mulier releuatur ab obligatione. 546,1

Mulieris contractus nullitatem ob defectum solemnitatum statutariarum ipsa solùm allegare potest, & non tertius. 572,2

Mulier à statuto prohibita de suis dotibus disponere vltra decimam partem si filios habuerit, nec etiam potest filiam hæredem instituere fideicommisso grauare. 588,1.& 2

Mulier minor potest dare in dotem etiam immobilia, dummodo illa det inæstimata. 6.& 7

Vbi etiam idem quando nulla ratione lucri potest fieri alienatio.

Mulier constante matrimonio ex turpi quæstu præsumitur bona acquisiuisse, quando hæc præsumptio locum habeat, & de materia. 653,4

Vide *Fœmina. Vxor.*

Mutatio tituli non præsumitur. ibid. in fine.

Mutatio voluntatis non præsumitur. 557,5

Mutuum qui petit super tali fundo, hoc ipso hypothecat illum fundum, & vinculat rem adiectam. 438,4

Mutuus non est contractus de sui natura læsiuus. 6

N

N*arratiua* est pars gratiæ, ideo ab impetrante iustificari debet. 141,1.in fin.

Narratiua posita in gratia non iuuatur ex gratia aduersarij non iustificata. 155,4

Narratiua Papæ non est iustificanda. 307,12

Narratiua gratiæ debet iustificari, & probari, aliter sententia dicitur notoriè iniusta. 377,1

Narratioa gratiæ impetrationis beneficij ob priuationem propter simoniam, vel confidentiam iustificanda est. 380,1.in fine.

Narratiua gratiæ Principis plenè, & concludenter, & cum omnibus suis qualitatibus, cum quibus narrata reperiuntur, iustificari debet. 438,1

Narratiua gratiæ præsumitur facta ad inducendum magis Principem ad concedendam gratiam, ac propterea necessaria est omnium narratorum verificatio. 2

Et ideo de consuetudine solent cassari verba illa, vel altera promissorum ab impetrante adiecta. ibid. in fin.

Natiuitas probatur per testes examinatos sine citatione patris. 4,7

Natiuitas probatur per instrumentum Notarij factum de iudicis ordine. 8.& 9

Necessitas vbi requiritur, non suppletur per maiorem commoditatem. 327,2

Negatiua probatur ex inspectione actorum. 9,1

Negatiua gratiæ quòd beneficium vacauit per non habitum concursum infra sex menses iuxta constitutionem Pij V. probanda est per impetrantem. 88,1

Negatiua mandati procuræ probatur ex reuolutione processus. 145,2

Negatiua probanda est ab allegante eam. 208,9.in fin.

Negatiua actus probatur ex inspectione instrumenti. 270,4

Negatiua debet probari per actorem qui se fundat in illa ad resolutionem actus. 457.vers. Quo casu.

Negatiua coarctata ad acta, improbabilis est sine actorum integra transportatione. 468,2

Negatiua probanda est per se fondantem in ea non præsumptiuè, sed plenè. 7

Vbi præsertim quando agitur de præiudicio tertij.

Negatiua censetur probata per inspectionem scripturæ, ad quam fit relatio. 586,1.& 2

Negatiua posita ante verbum *potest*, aufert disponendi potestatem. 588,1

Negatiua probatur ex inspectione librorum. 593,9

Negatioa probanda est ab allegante. 665,3

Negligens nemo præsumitur in suo negotio. 26, 7. ante fin.

Negligentia non potest considerari in eo, qui longè plus in manibus habeat, quàm ipse prætendat. 17,3

Negligentia Procuratoris non debet nocere principali. 387,6

Nepos in successionibus intrat in locum patris. 131,3

Legitima debetur nepoti ex filio in bonis aui. ibid.

Nepos ex sorore in successione bonorum subintrat in locum matris suæ prædefunctæ, & succedit auunculo iure repræsentationis, & concurrit cum materteris, & patruo. 171,5.& 6

Nepotes succeduut patruo in capita, & non in stirpes. 196,2.& 3

Nepos consequitur legitimam in bonis aui ex propria persona. 235,14.vers. & dux.

Nepotes tam ex fratre, quàm ex sorore, succedant in capita, & non in stirpes. 484,1

Nepotum appellatione veniunt nepotes ex filio ex proprietate sermonis, & ex communi vsu loquendi veniunt nepotes ex fratre. 534,1

Nepotes positæ in conditione censentur vocatæ ex vrbis statuto. 656,3

Nobilis censeri debet qui vt talis à populo nominatur & reputatur. 555,1

Nobiles ex eadem domo, & familia aliqui reperiuntur, & aliqui ignobiles. 2

Nobilis existimatur, qui gerit officia, & Magistratus, ad quæ nobiles tantùm admittuntur. 575,1

Nobilitas & alia requisita probantur per leues probationes. 79,1

Nobilitas dicitur probata per testes deponentes de communi reputatione, & aliàs, vt 283,1

Nobilitas probatur instrumentis, in quibus quis nobilis nuncupatur. 2.& 4

Nobilitas numquid censeatur probata, vel potiùs ignobilitas ex eo, quòd quia in instrumento nuncupetur Magister. 283,4

Nobilitas censetur probata ex communi reputatione. 5,1.in fine.

Nobilitas probatur per publicam vocem & famam. 2

Nobilitas dicitur probata ex eo quòd quis est admissus ad gradus, honores & muoera nobilibus tantummodo conferri solita. 3

Nobilitas probatur per enunciatiuas emanatas à Sum-

nis Pontificibus & Regibus. 4
Nobilitas probatur ex feudorum concessione, & inuestitura. 5
Nobilitas nunquid probetur per fides ciuitatis. 6
Nobilitas aui censetur transfusa in descendentes. 575,2
Nobilitatem vt quis amittat, requiritur quòd ille potuerit, noluerit vti gradibus, & officiis ex statuto, vel ex consuetudine loci ad nobilitatem requisitis. 3
Nobilitas personæ probatur ex muneribus militaribus per eum administratis. 4
Nobilitas deducitur ex vxore, & cùm nobilitas sit materia fauorabilis, sumitur semper benignior responsio pro nobilitate, vt augeatur numerus nobilium. 5
Nomen debitoris remanet hypothecatum ad fauorem creditoris; potest tamen per veram solutionem extingui, etiam in præiudicium hypothecę ante factam denunciationem à creditore. 364,6
Nomina debitorum non veniunt appellatione bonorum mobilium. 663,3
Notario non creditur, nisi de his de quibus fuit rogatus cum testibus. 7,2
Notario asserenti nuntium citasse, & schedulam citationis sibi tradidisse, credendum est. 43,5
Notarij fides super negatiua actorum non probat, nisi fuerit iurata. & per eum extracta parte citata. 88,6
Notarius potest per partem vti suspectus recusari, ståio maximè expressione iustæ causæ, & si fuerit appellatum, nulliter proceditur ad vlteriora. 107,1
Notarius vti suspectus recusari potest quandocunque quis potest grauare partem in examine testium, & in extractione iurium. 2
Notarium in instrumento subscriptum haberi pro Notario, & illius scripturis fidem adhibendam probatur per testes. 144,2
Notarius est idoneus testis in his quæ deponit de visu. 165,3
Notario aliquid attestante de actis coram eo factis credendum est. ibid.
Notarius præsumitur bene functus officio suo. 219,1
Notarius allegari suspectus non potest causa expedita. 210,7
Notarium quem esse probatur per matriculam Notariorum. 228,2
Vbi & idem de legalitate collegij Notariorum.
Recognitio manus Notarij facta per comparationem litterarum sufficit vbi agitur de scriptura 60. annorum. 3
Notarij recusatio debet esse ante examen testium, & cum causæ expressione, aliàs non valet. 240,3
Notarij rogati, & testis instrumentarij fides adminiculat instrumentum, & in eo contenta. 310,6
Notarij falsitas super registro decreti iudicis, debet concludenter probari per impossibilitatem interpositionis, quia præsumitur pro veritate decreti. 318,5
Notarius de iure communi non debet cognoscere contrahentes, & quid si statutum contrarium statuat. vide de hac materia statuti 324,6
Notarius in dubio præsumitur cognoscere contrahentes. 326,6
Notarius non acquirit absenti, pro quo stipulatur ante eius ratificationem. fallit fauore dotis, item fallit, quia sufficit in fauorabilibus sola scientia, & aliàs. 365,5
Notario attestanti de actu à se nòn rogato non creditur. 371,8
Notarij stipulatio, statim in absentem actionem transfundit. 371,46
Notarius potest instrumenti à se rogati in publicam formam particulam tantùm necessariam tradere absque eo quod totius instrumenti transumptum extrahat. 467,4
Notarij scriptura, seu instrumentum manu non intelligibili scriptum, an, & quando probet. 9
Notarius se in subscriptione pro Notario enunciant, etiam si non dicat se rogatum de instrumento, fidem facit. 470,6
Notario asserenti quem sanæ mentis creditur. 496,4
Notario successori in officio, asserenti scripturas repertas fuisse in originalibus sui antecessoris creditur eodem modo, prout de exemplatis à propriis originalibus. 549,5
Notarij nunquid dicantur nobiles. 551,7
Notarius lite pendente non potest suum errorem corrigere. 554,5
Notarij quando reperiuntur duæ scripturæ, seu instrumenta inuicem contraria, quibus magis credendum. ibid.
Actus validitas in dubio præsumenda, & hæc præsumptio omnibus aliis præpondetat. ibid. in fine.
Notarius vt ignobilis dicatur non sufficit quòd fuerit deputatus Notarius, sed est necesse quòd Notariatum exercuerit. 555,2
Notarius Principis, vel ipsius curiæ reputatur nobilis, & non ignobilis. ibid. in fin.
Notario attestanti de actu præterito non creditur. 561,2
Notarius non potest se rogare de his quæ respiciunt proprium commodum & interesse. 586,8. in fin.
Notarij manus recognitio probari potest per testes, & quomodo. 589,2
Notarij duo si fuerint destinati ad compulsandum processum, vnius subscriptio non sufficit ad sustinendam eiusdem processus fidem. 648,5
Notarius quando stipulatur pro absente in contractu donationis, potest donatio quandocunque acceptari. 2
Vbi etiam an, & quando verum sit quòd ante acceptationem donatario non acquiratur dominium, seu possessio. 653,2
Notificatio specifica non est necessaria quando constat quòd is cui debebat fieri notificatio, est certioratus aliunde. 212,5
Notitiam & scientiam ordinarij allegans, illam debet probare. 88,4
Nouatio non præsumitur, nisi exprefsè dicatur. 59,12
Nouatio per delegationem inducta non liberat fideiussorem, nisi à creditore fuerit acceptata, & nisi concurrant requisita. 71,3. & 4
Nouatio in dubio non censetur facta per sententiam. 298,2. & 3
Nouatio non censetur facta per actum compatibilem. 5
Nouatio primæ conuentionis non censetur inducta ex eo quòd minus scriptum sit, quàm conuentum. 299,2
Nouationem non esse inductam, coniecturis probari potest. 3. in fin.
Nouatio per sententiam non censetur inducta prioris obligationis extinctiua, vel cumulatiua, quando in ea fuerit adiecta noua actio ex priori contractu competens. 346,2
Nouatio an, & quando inducta dicatur ratione indiuiduitatis. 3
Nouatio non intelligitur facta ex eo quòd in secunda obligatione contineatur idem quod in prima. 373,10
Nouationis in genere sumptæ tres sunt species, de quibus 41

Nouatio aliud non est quàm de vna obligatione in alium facta,& mutata transfusio. 42
Nouatio non præsumitur remanente eadem forma obligandi,secus forma contractus mutata. ibid.
Nouatio dicitur facta,si id quod debetur ex causa mutui transferatur in causam depositi. ibid.in fin.
Nouatio non est inducta,quando in obligatione, & primum,& secundum debitum continetur. declara, vt 43
Nouatio vbi non est inducta ipso iure, nunquid inducatur ope exceptionis. ibid.
Nouatio per dilationem temporis censetur inducta. 43.& 58
Nouatio censetur inducta, quando ex natura actus resultat liberatio, etiam quòd non dicatur expressè. 44
Nouatio facta cum vno ex reis debendi, alium liberat. ibid.in fin.& seq.
Vbi declaratur quomodo procedat hæc conclusio.
Nouatio facta ad fauorem vnius rei debendæ, non prodest alteri quando fuit procurata cessio iurium. 55
Nouatio non censetur inducta per dationem in solutum, nisi res data in solutum efficiatur accipientis. 66
Nouatio censetur inducta per subsequens compromissum. 384,3
Non obstante protestatione,de qua 4
Nouatio censetur inducta per sententiam continentem quid incompatibile cum instrumento. 433,4
Nouatio censetur inducta per concordiã, & transactionem. 463,4.in fine.
Nouatio non censetur facta, nisi expresse partes eam fecerint. 533,3
Vbi etiam quòd in dubio est facienda interpretatio vt nouatio excludatur.
Nouitius ad professionem admittere illisque iuramentum perpetuæ obedientiæ deferre, spectat ad Abbatem,& superiorem monasterij. 339,3
Nubere verbum includit etiam nuptias spirituales, & sic Religionis ingressum. 65,1
Nullitas sententiæ defectu citationis insanabilis est etiam quòd aliqui fuerint citati,& aliqui non. 272,3
Nullitas mandati est defectu insanabilis de iure. 312,2
Nullitas defectu iurisdictionis, citationis, & mandati in sententia tantummodo attenditur à Rota. 333,2
Nullitas ex defectu iuramenti calumniæ non præstiti non attenditur quoties constat de iustitia sententiæ. 441,6
Nullitatis protestatio in iudicialibus reperiri debet in quolibet actu. 456,3
Nullitas actus verificari debet ex præcedentibus, & non ex subsequentibus. 4
Nullitas defectu mandati respectu vnius alteri non nocet. 5.& 6
Nullitas sententiæ probanda est per eum, qui nullitatem allegat. 500,1
Nullitates oppositæ contra mandatum non operantur stante iustitia mandati. 536,5
Nullitas sententiæ respectu vnius non potest allegari per aliam. 577,3
Nullitatis defectus non tollitur per non appellationem partis. declara vt 7
Nullitas sententiæ intentari potest etiam quòd ab ea non fuerit appellatum. 613,1.in fine.
Nullitatum sanatoria commissio non datur post latam sententiam,suffragatur etiam in causa appellationis. 658,2
Nulliter disponere, & non disponere paria sunt. 368,5
Nullum quod est,nullum producit effectum. 422,1
Nullum quod est, nullum potest producere effectum. 516,8.
Numeratio vera, & realis probatur per verba, *in præsentia mei Notary & testium*,&c. posita in instrumento. 310,4
Et concludunt per necesse de solutione tempore instrumenti. ibid.
Numeratio actualis probatur per verba *habuit*, & *recepit in mei*,&c.etiam sine copulatiua,&; probatur etiã per verba æquipollentia,*actualiter,manualiter*,&c. 382,2
Numeratio pecuniæ probatur per illa verba, *actualiter habuit,& recepit coram me*. 524,3
Numerus singularis ad quæ referatur,an ad ea quæ sunt de præsenti,vel de futuro. 244,3
Nuntius præsumitur legitimè executum fuisse citationem. 577.in fin.& seq.

O

Obedientia versùs Abbatem est de substantia Monachorum. 319,4
Obitus,seu mors illius, cuius beneficium fuit impetratum tanquam reseruatum,debet plenè probari. 4,1.& seqq.
Obitus,seu mors illius,cuius beneficium fuit impetratum,probandus est plenè, & concludenter, quando agitur de certa die ipsius obitus. 3
Obitus,& mors illius,cuius impetratum est beneficium, quando probetur per testes deponentes de auditu à pluribus personis. 266,3
Oblationes percipiendi quasi possessio ex administratione sacramentorũ,probatur per testes,& quomodo. 309,2
Probatur ex constitutionibus synodalibus. 6
Oblationes factæ per schedulas sigillatas non recipiunt prius & posterius,sicut in licitatione quæ fit palam, & publicè alterius vocibus. 376,3
Oblationes factæ per schedulas sigillatas habent respectum ad tempus aperitionis earum, & ideo non recipiunt prius & posterius. 4
Obligatio generalis bonorum non comprehendit bona contra mentem obligantis, vbi etiam quòd non veniunt bona subiecta restitutioni. 51,8
Obligatio de reddendo rationem continet quòd reliquum restituatur. 110,2
Obligatio non inducitur nisi probato mutuo & simultaneo partium consensu. 155,4
Obligationis Cameralis priuilegium est omisso iudicio incep... contra bona principalis debitoris,agere contra fideiussorem. 147,3
Obligatio conuenta de faciendo aliquid, qua Titius obligatur,Titius tenetur,& non egreditur eius personam,vt non comprehendantur hæredes. 222,6
Declara si obligatio concepta sit cum dictione taxatiua ad personam Titij procedere conclusionem, secus si non adsit taxatiua. 7
Obligatio fideiussoria non dicitur extincta,donec obligatio principalis extincta non fuerit. 536,1
Obligatio mulieris non valet nisi facta fuerit ex causa vtili. 280,2
Obligatio mulieris vt sit valida, attenditur non vtilitas,sed veritas causæ. 3
Obligatio plurium personarum in dubio intelligitur pro rata,& non in solidum. 298,4
Obligatio quando continet duo,& vnum tantùm in solutione explicatur,electio spectat ad debitorem,non autem ad creditorem. declara,vt 299,5
Obligatio correspectiua ad dilationẽ solutionis debiti tanquam illicita non sustinetur,siue nomine pœnæ, siue nomine alimentorum sit concepta,quia implicat

vsuras ratione interesse temporis decurrendi. 325,1
Obligatio ad interesse succedit in obligationibus facti. 326,4
Obligatio, seu debitum ex vna causa potest in aliam transfundi de voluntate partium, nec propterea aliqua simulatio inducitur. 373,28
Obligatio in perpetuum extincta non reuiuiscit, secus si reuocabiliter sit extincta. 364,7. in fin.
Obligatio minoris facta ex causa doris sorori constitutæ reputatur necessaria, nec indiget solemnitatibus statutariis, præsertim accedente iuramento. 365,6
Obligatio mulieris facta pro dote valida est de iure communi. 7
Facta insimul cum viro regulariter non valet. declara vt 8
Obligatio, seu actio semel perempta quando reuiuiscat, & de materia obligationis reuiniscentiæ. 373,24.25.64.& seqq.
Obligationes ex vna causa nunquid possint transfundi in aliam causam ex nudo consensu. 46
Obligatio donandi non producit vlteriorem obligationem manutentionis donationis, quando satisfactum est promissioni circa factum. 389,2.& 3
Obligatio semel extincta sine nouo consensu reuiuiscere non potest. 422,3
Obligatio Cameralis trahitur ad bona præsentia, & futura. 456,14
Obligatio fideiussoris non extenditur ad diuersa. 459,1
Obligatio generalis bonorum non inducit caducitatē, etiamsi prohibita sit, quia in generali obligatione nō veniunt bona prohibita alienari, etiam si obligans non habeat alia bona, quia obligatio intelligitur de bonis per eum in futurum acquirendis. 489,7
Obligatio Cameralis apposita in pensione semper retinet naturam suam, & transit in translatum contra titularem. 504,6
Declara vt 7. in fin.
Obligatio Cameralis dicitur vulnerata per sententiam absolutoriam. 515,8
Obligatio conditionalis conditione non liquidata executionem non meretur. 535,7
Obligatio, seu promissio facta ex falsa causa, dicitur erronea, & corruit ex defectu consensus. 586,1.& 9
Obligatio Cameralis transit actiuè, & passiuè in hæredes. 647,3
Obligati in solidum non censentur obligati pro rata. 298,1
Obligatus ad cedendum omne ius quod habet, vel habere sperat in bonis, non tenetur præstare neque substantiam, neque qualitatem rei. 389,4
Obligatus vti principalis principaliter, & insolidum, cum obligatione Camerali condemnatur æquè vti principalis debitor, etiam non excusso principali. 435,1
Oblitus in teste, v. *Testis*.
Obseruantia in parte facit præsumere in totum, nisi doceatur de contrario. 31,3
Vbi tamen quòd hæc præsumptio amittit probationem contrariam.
Obseruantia 30. annorum facit præsumere matrimonium inter coniunctos legitimè contractum in vim dispensationis Pontificiæ. 117,1
Obseruantia subsequuta dare solet fidem scripturis, etiam non authenticis. 45,11 vers. Ex quibus.
Obseruantia interpretatiua non admittitur, quando verba dispositionis sunt clara. 162,4
Obseruantia subsequuta declarat etiam testatoris dispositionem. declara vt 588,5
Obseruantia interpretatiua ad hoc vt suffragetur, debet esse præcisa & indiuidua in casu de quo agitur. ibid.
Obseruantia interpretatiua non operatur vbi verba sunt clara. ibid.
Vbi quòd nec etiam operatur sine scientia, & patientia illius, de cuius interesse agitur.
Obseruantia interpretatiua non requirit alicuius temporis probationem, sed sufficit ita aliquando fuisse obseruatum. 193,4
Obseruantia transactionis, & instrumenti facit vt eidem instrumento credatur etiam informi. 228,7
Obseruantia declarat donationes & priuilegia. 234,17
Obseruantia præscripta tempore litis motæ non interrumpitur per contrariam obseruantiam. 22
Vbi quòd nec etiam interrumpitur quando sententia fertur pro possessore,
Obseruantia subsequuta suffragatur etiam in retentione beneficiorum, & pensionum facienda à Religiosis. 246,8
Obseruantia non nocet sine indiuidua scientia eorum, cuius interest. 328,6
Obseruantia interpretatiua non habet locum vbi verba dispositionis sunt clara. 430,3
Obseruantia subsequuta declarat in quam causam sit facta solutio debiti. 434,4
Obseruantia Parochianorum obscuras reddit probationes contrarias. 439,2
Obseruantia subsequuta maximè operatur in interpretatione legati ambigui. 446,3
Obseruantia subsequuta potens est in interpretatione constitutionum. 455,1. in fin.
Obseruantia constitutionis non suffragatur, nisi adsit patientia partis, contra quæ deducitur. 7
Obseruantia difformis non suffragatur, sed vniformis tantùm. 8.& 9
Obseruantia subsequuta est vera interpretatio præcedentis contractus. 456,8
Obseruantia longi temporis dat fumum tituli colorati, etiam quòd instrumentum patiatur visibiles defectus. 6
Declara vt 461,4.5.& 7
Obseruantia subsequuta multum operatur in probatione transumpti non legitimè extracti. 467,6
Obseruantia vario modo subsequuta remanet sub dispositione iuris communis. 494,8
Obseruantia declarat voluntatem contrahentium. 495,4
Obseruantia subsequuta decarat quid in præcedenti dismembratione Ecclesiæ fuerit actum. 497,5
Obseruantia in vno casu non prodest in alio contra diuersas personas. 563,6
Obseruantia antiquissima vltra centum annos solemnitates necessarias interuenisse præsumere facit. 881,6.& 7
Vbi etiam ex quibus hæc obseruantia vnionis Ecclesiæ præsumatur.
Obseruantia statuti, v. *Statutum*.
Obuentionis, seu *prouentus* verbum generale est, comprehendens omnes redditus cuiuscunque qualitatis. 595,2
Odium irrationabile attendi non debet à Principe. 628,1
Officij societas renouata per aliam subsecutam societatem nunquid extinguat omnes præcedentes obligationes, & hypothecas; an verò dictæ obligationes, & hypothecæ censeantur repetitæ in secunda renouata societate. 34,2. per tot.
Officia priuata vt est tutela non probantur præsumptiuè & communi reputatione. 360,10

Officialis pro satisfactione sui crediti non potest sibi applicare bona quæ administrat. 121,2
Officialis non præsumitur certiorasse suum dominum de his,quæ ad ipsorum officium non pertinent. 159,2
Officiales Cancellariç possunt in litteris apponere alias clausulas vltra expressa in supplicatione. 175,5
Officialis non potest facere litteras testimoniales super consuetudine,quia eius officium est iudicare,non attestari. 360,8
Officiales Datariæ habent præsumptionem pro se. 496. in fine.
Omnis dictio comprehendit etiā inhabiles.353,2.in fin.
Omnis, dictio vniuersalis, in numero plurali probata, nullum excludit. 417,1
Vbi quòd idem operatur, ac si de singulis facta fuisset mentio.
Codicilli dicuntur pars testamenti,ab eo robur accipiunt,vnúmque dicitur venire continuatiuè ad alterum. 2
Omnia,verbum hoc est generale,& nihil excludit.527,7
Onus in contractibus non præsumitur repetitum.357,6
Opiniones Doctorum vbi sunt contrariæ,attendirur opinio eorum qui distinguunt. 137,3
Oratio vbi in ea duo coniunguntur,omnia censetur pariformiter determinare. 446,8
Oratio indefinita non æquipollet vniuersali in teste. 645,7
Ordo scipturæ iuri communi contrarius non attenditur. 69,3
Ordines probantur per litteras patentes. 79,1
Ordo intellectus in dispositionibus attendendus est, non autem ordo litteræ. 425,7
Ordo scripturæ non spectatur, sed potiùs attenditur disponentium intentio. 441,6.in fine.
Ordo scripturæ attenditur ad declarandum voluntatem deponentis. 485,3
Ordinariorum collatorum appellatione veniunt etiam Capitula in casibus, in quibus habent potestatem conferendi. 398,5
Ordinarij notitiam,& scientiam allegans, illam debet probare. 88,4
Ordinatius nō potest authorizare eōditiones à se appositas in iurepatronatus à se in sui fauoré erecto.331,5
Ordinarij licentia est necessaria absenti Canonico ad hoc,vt lucretur distributiones quotidianas, nec sufficit sola iusta causa absentiæ. 354,15
Ordinarij assertioni super negatiua translata in gratia standum non est. 468,4
Declara vt 5
Ordinarij sententia pro existentia iurispatronatus multum probat,quia Ordinarij nō solent admittere iuspatronatus sine admodū claris probationibus. 478,3
Origo alicuius probatur per testes. 544,1

P

PActum aothoritate propria capiendi possessioné,nihil operatur quando quis pacto omisso iudicem adiuit. 30,6
Pactum de retrouendendo restrictum ad certum tempus nullibi reprobatur. 50,3
Pacto deduci potest quod per statutū permisū est. 59,9
Pactum resolutiuum in transactione appositum facit vt ipsa transactio ratificati non possit post resolutam transactionem. 189,3
Pacta in conttactu apposita seruanda sunt, etiamsi repugnent rei in contractum deductæ. 281,2
Pacta,& conuentiones seruanda sunt. 299,1.in fin.
Pacta,& conuentiones in contractibus rumpunt quamcumque legem,& consuetudinem. 301,3
Pactum resolutiuū in contractu appositum seruandum est probata contrauentione. 357,1
Pactum resolutiuum si non fuerit repetitum post singula capitula,inobseruantia illius capituli, in quo non est repetitum,non inducit pœnam deuolutionis conuentionalis. 5
Pactum de non petendo quando est reale, & non personale factum ad fauorem principalis debitoris,prodest etiam fideiussori. 373,70
Pactum de non petendo factum ad fauorem vnius rei debendæ,an,& quando prosit aliis. 71
Pacta omnia in trāsactionibus sunt correspectiua.389,6
Pactum affrancandi in emphyteusi appositum,non obstat prælationi debitæ domino directo a iure. 396,1
Vide rationem. 2
Pactum inter contrahentes cum expressione nominis contrahentium,& cum adiectione prænominis *ipse*, vel adiectiui *dictus*, non intenditur ad hæredes, & censetur personalissimum ac demonstratiuum personæ ad oculum. ibid.
Pactum l.commissoriæ,quibus verbis cōcipiatur. 412,4
Vbi quòd nec contractus resolutio locum habeat,nisi venditore volente.
Pactum l.commissoriæ locum habet non solùm in contractu emptionis & venditionis, sed etiam in datione in solutum,dummodo non adsit antea constitutio pignoris. 422,6
Pactum resolutiuum contractus ob non obseruationem præmissorum fieri potest etiam in transactione. ibid.
Pactum censetur appositum in fauorem amborum contrahentium,quando in contractu dictum fuit, quia partes cum ista conditione,& non aliter contrahere voluerunt.7.Vbi declaratur hæc conclusio.
Pactum de retrouendendo minuit de vero valore vsque ad tertiam partem, & de hac habenda est ratio in consideratione modicitatis pretij ad effectum arguendi simulationem. 435,8
Pactum de futura successione quando valeat. 490,8
Pactum de retrouendendo nunquid excludatur per prçscriptionem, quando deducitur per viam exceptionis. 582,2
Papa sub inuolucro verborum non præsumitur voluisse tertio præiudicare. 40,2.in fin.
Papa non præsumitur voluisse communicare priuilegia de quibus scientiam non habebat sine causæ cognitione. 4
Papa non dicitur ex certa scientia priuilegia concessisse,nisi priuilegia viderit, vel per suos officiales discussa fuerint. 9
Papa concedendo concordata non censetur sibi ligasse manus vt non possit conferre in mensibus ordinarij,quia ipse est vniuersalis ordinarius, & potest cum ordinatio concurrere, etiam huius negligentia cessante. 79,4
Papa quòd in mense ordinatij voluerit eum illo concurrere in prouisione quomodo constet. 5
Papæ authoritas in beneficialibus suprema est, & absoluta. 115,1
Papa ex causa potest dispensare cum Monacho super voto paupertatis,etiam Monacho remanente in monasterio. 146,11.& 12
Papa non præsumitur voluisse tollere vnionem Ecclesiarum legitimè factam ex causa necessaria. 340,2
Papa schismaticus titulum validum dare non potest. 352,1
Papa habet absolutam & omnimodam potestatem dispensandi ad Ecclesiastica beneficia. 355,3
Papa concedendo beneficiato facultatem testandi, & disponendi de bonis acquisitis ex redditibus Ecclesiasticis

fiasticis nunquid dicatur donare. 368,a
Papa nunquid possit creare duos Canonicos eiusdem Canoniæ. 410,8
Papa si præuenit in gratia, non datur concursus tituli. 540,4
Papa præsumitur informatus de sufficienti valore in collatione Ecclesiarum. 548,6
Papæ familiaritas satis dicitur probata ex eo quòd quis fuerit receptus ad honestum seruitium. 573,2
Papa non censetur sibi, ac successoribus manus ligasse. 4
Papæ assertio, v. *Assertio*.
Vide *Pontifex*.
Parentum appellatione, quando non agitur de ascendentibus, neque de cognatis, veniunt agnati, qui transuersales dicuntur, siue strictè, siue largè fiat interpretatio. 534,4
Paria sunt rem alicui datam non esse, & non remanere aliquo tempore penes eum cui datur. 477,5
Paria sunt actum non fecisse, & illum non legitimè fecisse. 516,8
Parochia noua si erigatur intra fines antiquæ, habebit decimas, quas aliàs antiqua parochia habebat, etiamsi hoc non caueretur in noua erectione. 313,6
Parochiæ confinis in instrumento census expressus quid importet. 636,3
Parochus habet intentionem fundatam de iure super decimis terrarum intra limites suæ parochiæ. 502,6
Declara vt ibid.
Parochialis Ecclesia quòd sit alteri vnita, probatur ex pluribus concessionibus antiquissimis diuersorum Episcoporum. 37,1.& seqq.
Parochialis Ecclesia nunquid alteri Ecclesiæ vnita censeatur ex eo quòd in illa deputatur Vicarius perpetuus, & non amouibilis. 8
Parochiali impetrata, censetur impetrata etiam Præpositura, supposito quòd Præpositura non sit distincta à parochiali, etiamsi non denominetur parochialis, quia error in denominatione beneficij non vitiat gratiam. 395,4
Parochiani possunt cogi ad reparationem Ecclesiæ stante ipsius Ecclesiæ inopia. 561,2
Partem facere, & non admitti ad partem non est conueniens. 241,6
Partita illiquidæ non possunt suspendere virtutem obligationis Cameralis & executionem. 412,6
Pascendi quasi possessio nomine vniuersitatis censetur etiam probata per testes deponentes se vidisse pascere à singulis eiusdem vniuersitatis hominibus. 300,a. & seqq.
Pascua, & syluæ de iure communi spectant ad communitatem. 277,2
Pater habet vsumfructum in bonis maternis communi filio relictis, etiam post mortem filij. 146,1
Pater non est debitor legitimæ in eius vita. 506,9
Pater habet administrationem à iure in bonis filij, etiam quòd per testatorem dati sint curatores, quia simul compatiuntur. 547,6
Declara vt 7.& seq.
Pater non habet administrationem in spiritualibus ad filium spectantibus. 571,1
Pater si pro filio recipit pensionem, nunquid ex hoc probetur pensionis solutio. 585,3.& 4
Pater assignans portionem filiis in testamento cum expresso iussu, quòd assignationem acceptent, dicitur facere propriè testamentum, & non contractum. 613,1
Et propter acceptationem filiorum, non tamen mutatur natura vltimæ voluntatis. 8
Pater potest omnia ex quacumque successione ad filium infantem deuoluta iure proprio, quasi iam infanti quæsita capere, & si filius maior infante decessisset, restitutionem in integrum petere. 642,7
Paterna domus censetur esse pretiosior aliis bonis hæreditariis. 506,5
Patientia exigendi decimas præsumitur ex lapsu temporis, & multiplicitate actuum. 32,3
Patientia, & scientia præsumitur in his, quæ publicè, & palàm fiunt. 461,8
Patronis an sit præfixum aliquod tempus ad præsentandum, vel ad subsequutam institutionem. 210,4
Patronis negligentibus in præsentando, deuolutio collationis beneficij fit ad Sedem Apostolicam, gradatim scilicet de patronis negligentibus ad Episcopum, de Episcopo ad Metropolitanum, & de Metropolitano ad Papam. ibid.
Patronus beneficij potest etiam præsentare se ipsum, & facit numerum. 291,2
Patronorum præsentantium numerus quando hinc inde æqualis est, præferendus est præsentatus ille, qui magis qualificatus sit, vtputa de familia patronorum. 4
Patronus Ecclesiæ non potest impedire, quo minus alius possit ædificare in dicta Ecclesia sine eius consensu. 308,3
Patronus Ecclesiæ non habet in ea ius sepeliendi priuatiuè quoad alios, neque habet ius sepulturæ, quia diuersum est à iurepatronatus, nisi sit expresse reseruatum in limine fundationis. 4
Patronus potest in limine fundationis apponere conditiones sibi bene visas. 331,2
Patronus laicus non potest variare in præsentando in præiudicium præsentati, nisi subsistente rationabili causa. 363,6
Patronus dū cognoscitur super meritis iurispatronatus, non est sua quasi possessione priuandus. 568,10
Declara quia aut beneficium vacat in mense reseruato, & quasi possessio nō suffragatur aduersùs ocfuā, aut nō vacat in mense reseruato, & tunc cū iuspatronatus possit per Ordinariū reuideri, patronus non est interim suā possessione priuandus. ibid.
Pauper olim, hodie non præsumitur pauper ad effectum, vt propter paupertatem sint subministrandi sumptus, & expensæ litis. 170,3
Paupertatis causa concessa prouisio cessat, cessante paupertate. 72,4
Paupertas probatur per testes deponentes de publica fama, & aliàs. 138,1
Paupertas ad hoc, vt pauperi subministrentur expensæ litis, debet in specie probari, vt sit talis, quæ sine subministratis expensis litem prosequi non valeat. 148,2
Paupertas si probari debet, non est attendenda summa egestas, sed inopia respectiuè ad conditionem nobilitatis personæ. 201,3
Paupertatis probatio excluditur, si constat de annuo redditu, cuius vnica exactio sufficit ad possessionem. 4
Paupertas probatur per vrgentiam creditorum ad discussionem bonorum. 201,6
Paupertas non cessat ex eo quòd quis aliquid habeat, sed parum. 628,1
Paupertatis probatio non excluditur ex eo quòd quis habeat industriam, & operam, quando de ea agitur ad certum, & determinatum effectum. 3
Peculij profectitij vsusfructus spectat ad patrem. 98,2
Peculium profectitium non egreditur dominium dantis. 506,8
Pecunia numerata in contractu vbi fuit reportata, qui

postea prætendit iterum fuisse solutam, debet concludenter probare. 90,3

Pecunia soluta per communitatem publico exactori gabellæ, si furata fuerit, communitas est liberata, nec ampliùs tenetur. 180,1

Pecunia soluta in vnam causam adhuc remanet in dominio soluentis, donec in destinatam causam fuerit versa. 2

Pecuniæ dominium transfertur per traditionem earum, & commixtionem cum suis pecuniis. 516,3

Declara vt 4

Pecunia mala fide consumpta condici potest ac si extaret. 6

Pecuniæ numeratio probatur per illa verba, *actualiter habuit, & recepit coram me.* 524,1

Pecuniæ vnius non transeunt in dominum alterius, sine scientia & consensu domini pecuniarum. 568,3

Pecuniarum depositum, v. *Depositum.*

Periurium ad hoc vt euitetur, & ne quis repellatur à limine iudicij, quælibet causa excusat. 367,7

Periurium non incurritur sine dolo, & perfidia, & in dubio periurium excluditur. 8

Pensionis translatio facta coram executore vigore processus fulminati, in quo erant insertæ litteræ Apostolicæ, an valida sit. 6,7

Pensionis illegitimus capax est, dummodo sit clericus. 12,1

Pensio non dicitur beneficium, quia est merè temporalis, nihil spiritualitatis habens. ibid. in fin.

Pensio reseruata super beneficio paterno vigore Concilij Tridentini nulla, & inualida est, intellige de reseruatis post Concilium, non ante Concilium. 2

Pensionis transferendi facultas extenditur etiam ad illegitimos, dummodo sint clerici. 3

Pensionis translatio facta in vim facultatis à Pontifice concessæ, seruata illius forma executionem habere debet. 119,1

Pensionis reseruatio, seu etiam translatio, an, & quando dicatur subreptitia ex eo quòd non fiat mentio alterius pensionis in eodem beneficio reseruatæ. 2

Pensio translata non dicitur noua pensio, nec nouus modus, licèt obligationis mulctatio fiat de persona in personam, quia in effectu, & substantia est eadem cum antiqua. ibid.

Pensionis translatio non dicitur subreptitia, nisi ex omissione qualitatum de iure exprimendarum. 3

Vbi exemplificatur hæc conclusio, & 4

Vbi etiam an sit necessaria expressio sacerdotij, quæ erat in transferente.

Pensionis translationis gratia præsumitur iustificata ex cursu 30. annorum cum obseruantia. 5

Pensionis regressus appositus in facultatem transferendi, quid, & quantum operetur, & quando locum habeat. 6

Pensionis reseruatio in qua non datur beneficij valor, iustificari debet per pensionarium quoad valorem dicti beneficij. 8

Pensionis reseruationi si quis non consensit, pensionarius debet iustificare omnia contenta in reseruatione. 2

Pensionis reseruatio nunquid requirat expressionem valoris beneficij. 4

Pensiones veniunt appellatione beneficiorum in materia fauorabili. 246,2

Pensio extinguitur si pensionarius in Religione emittat professionem. ibid.

Pensionis exactio, vel vnica, facit vt acquiratur possessio, vel quasi possessio exigendi illam quæ est manutenibilis. 310,1

Et non solùm contra rectorem beneficij, qui illam soluit, sed etiam contra eius successorem. 2

Pensionis exactio probatur per instrumentum quitantiæ per pensionarium factæ, quod sufficit ad effectum manutentionis. 3

Pensionis reseruatio iustificari non debet per necesse, quando soluere debens consensit reseruationi, & in forma Cameræ se obligauit, & gratia est pura. 441,2

Pensionem amittit Clericus contrahens secundum matrimonium, & sic bigamiam, etiam quòd habet indultum retinendi pensionem cum matrimonio, quia non extenditur ad bigamiam. 485,5. & 6

Pensionem retinendi facultas data in aliquo casu non extenditur ad translationem. 7

Pensionis reseruatæ gratia non est exequenda, nisi priùs fuerit iustificata. 511,1

Ibi ampliatur hæc conclusio, etiam quòd pensio sit purè reseruata, & 2

Vbi præsertim quando agitur cum successore in beneficio, qui pensioni non consensit.

Pensio imposita super beneficio quod non est in rerum natura, nulla, & inualida est. 530,2

Pensio æquiparatur vsuifructui. ibid.

Pensio reseruata, dummodo mille remaneant libera resignatario, si non iustificetur non infligitur reseruatio, sed pensio reducibilis est. 548,3

Pensio reseruata cum clausula, *dummodo remaneant mille pro Episcopo*, an & quando faciat reseruationem conditionalem. 7

Vbi etiam quæ probatio sufficiat pro iustificatione huius clausulæ.

Pensio reseruata ad effectum vt pensionarius se decentius alere possit, æquiparatur alimentis. ibid. in fine.

Pensio reseruata ex causa resignationis efficitur inualida, ex defectu iuris in resignante, & ex falsa causa vacationis narratæ. 559,2

Pensio est quid spirituale. 585,3

Pensionis translatio diuersa à pensionis reseruatione, relata tamen ad reseruationem, censetur erronea, nec propter hanc diuersitatem vitiatur. 598,3

Pensionis solutio, v. *Solutio.*

Pensionis translatio, v. *Trarslatio.*

Pensionarius per vnicam solutionem pensionis constitutus dicitur in quasi possessione exigendi pensionem etiam contra successorem. 382,1

Pensionarius manutenendus est interim pendente causa restitutionis in integrum aduersùs rem iudicatam. ibid. in fine.

Pensionarius non releuatur ab onere probandi qualitatem gratiæ, ex eo quòd sit in quasi possessione exigendi pensionem, quoties agitur petitorio, non possessorio. 457,2

Peritus ad æstimandum electus potest alium deputare peritum, & iuxta illius mensuram, & æstimationem declarari. 128,4

Peritis duobus electis discordantibus eligendus est tertius. 149,1. in fin.

Perito de consensu partium electo standum est. 209,6. ad fin.

Periti si discordent in relatione quantitatis, & summæ, attenditur minor summa, quia inest in maiori. 227,3

Periti dicuntur iudices. 229,4

Perito asserenti se ad instantiam partis electum creditur de mandato vti arbitro, donec aliud appareat. 289,3

Peritus qui se refert ad mensuram aliorum, si ex mensura aliorum conuincitur quòd errauerit, standum est mensuris relatis contra referentem. 4

Periti calculo, & illius relationi, à qua non fuit reclamatum, regulariter standum est. 293,2

Peritorum relationi de partium consensu electorum, & à iudice deputatorum in iudicio standum est omnino. 516,1
Peritus quando assumit in sua relatione magis partes iudicis, quàm periti, eius relationis nulla est habenda ratio. 2
Peritus, cuius industria & fides electa est, non potest alium subdelegare. 3
Declara vt 4
Peritus potest deputare alium ad nudum ministerium, puta ad scribendum, sicut delegatis non prohibetur subdelegare Notarium ad nudum factum ad recipiendum dicta testium. ibid.
Perito standum est in rebus pertinentibus ad scientiam suæ artis. 5
Vide *Relatio*.
Periurij exceptio opponi potest in quacunque parte iudicij. 54,3
Periurus à limine iudicij repellitur. 46,1.& 54,2
Periurium non est præsumendum, nec quòd quis in illud incurrere voluerit. 539,19
Persona quæcumque comprehendit etiam Reges Franciæ, & Angliæ. 186,2
Pertinentiarum appellatione veniunt omnia existentia in loco concreto, quamuis penitus separata. 234,14. & 15
Vbi alia ad materiam verbi *pertinere*.
Petitio hæreditatis non datur contra titulo possidentem, datur tamen contra habentem titulum ab illo, qui ea actione conueniri poterat. 33,7
Petitorium respicientia non sunt discutienda in iudicio summatissimo possessorio. 310,7
Petitorium nihil habet commune cum possessorio. 313, 10
Petitorium fuisse intentatum probatur per productionem gratiæ *si neutri*. 426,2. vers. Accidit.
Pluralitas instrumentorum facit arguere simulationem in fraudem vsurarum. 5,2
Pluralitas rerum præsumitur, & non identitas. 7,1
Pluralitas equorum præsumitur, & non identitas. Ibid.
Pluralitas Ecclesiarum non præsumitur. 58,7
Pluralitas matrimonij non est præsumenda. 66,2
Pluralitas factorum non præsumitur. ibid.
Præsertim in actibus qui à communiter contingentibus iterari, & multiplicari non solent.
Pluralitas actuum præsumitur ex depositione testium singularium in probatione possessionis. 73,6
Pluralitas Ecclesiarum eiusdem inuocationis non præsumitur. 191,6. in fin.
Pluralitas summarum non præsumitur nisi probetur. 516,2. in fin.
Pœna l. si quis maior. C. de transactionibus, locum habet contra promittentem cum iuramento, & non obseruantem. 28,1.& 5
Vbi tamen quòd pœna huius legis ratissimè in practica seruatur, & ab ea quælibet causa etiam iniusta excusat.
Pœnæ incursus excusatur stante causa. 387,2
Pœna ad hoc vt incurratur, debet probari scientia certa, & præcisa, nec sufficit generica, & præsumpta. 4
Pontifices possunt ex causa rationabili concedere Principibus secularibus priuilegia cognoscendi causas Ecclesiasticas, & procedendi aduersùs personas Ecclesiasticas. 10,21.& seq.
Vbi tamen declaratur hæc conclusio quomodo procedat.
Pontificis affectioni creditur quòd Ecclesia parochialis sit regularis. 120,6
Pontifex potest ignorare speciales locorum consuetudines quæ consistunt in facto. 186,1. fin in
Vide *Papa*.
Portionarij sunt inferioris ordinis, quàm Canonici. 114,1
Portionarij non habent vocem in electione Prælati, & in administratione Archipresbyteratus, sede vacante. ibid.
Portionarij de iure communi non sunt de Capitulo. 3
Licèt in Capitulo vocem habeant. ibid.
Portionarij nunquid veniant appellatione beneficiatorum, & officialium. 162,3
Portionarij dimidij veniunt in oratione vniuersali aliarum personarum. 318,3
Portionarij non veniunt appellatione Capituli, nec sunt de Capitulo. 423,2
Portionarij non habent intentionem fundatam de iure super facultate condendi statuta statum Ecclesiæ respicientia, quod Episcopo, & Capitulo conceditur. 3
Positionibus facta confessio probat contra confitentem. 58,5
Positiones non debent admitti, cùm dantur per Procuratorem, qui non asseuerauit esse veras, cum indiuiduo & specialissimo mandato ad ponendum materias in actis specificatas, & ad iurandum de veritate earum. 217,1.& 6
Nec sufficit speciale mandatum, sed requiritur specialissimum ad sic ponendum. 9,& 10
Positionis effectus est vt is, qui ponit id quod ponit, confiteri dicatur. 2
Confessio Procuratoris in positionibus, nõ quælibet sufficit, sed illa dumtaxat, quæ producit iuris effectum, scilicet obligandi dominum. 3.4.& 5
Positiones qui dat, irreuocabiliter confitetur, id quod ponit, ideo in Procuratore requiritur specialissimum mandatum ad sic ponendum. 6
Declara intelligendum esse parte opponente. 7
Positionibus respondere non potest Procurator, nisi cum specialissimo, & indiuiduo mandato, ad sic specificè respondendum. 8
Positiones dantur ad effectum vt ponens per responsionem & confessionem partis releuetur ab onere probandi. 11
Procurator cum speciali mandato ad respondendum positionibus, siue ad dandum positiones, & nõ habens specialissimum ad sic & sic, &c. non posset iurare de veritate, tanquam non plenè informatus de conscientia domini, sed tantùm de credulitate ad euitandam calumniæ præsumptionem. 12
Positionibus facta responsio per verbum *credo*, probat contra respondentem. 544,3
Nec reuocari potest, non docto de errore. ibid.
Possessio probatur ex instrumento locationis. 2,2
Possessio probata censetur ex illius apprehensione in vim mandati & executionis relaxatæ à iudice. 30,1
Possessionis probatio in possessorio reintegrãdæ quoad secundum extremum leuioribus probationibus inducitur. ibid. in fin.
Possessio rei conuenti in possessorio reintegrandæ probatur per sustentationem litis, iunctis adminiculis. 2
Possessio à iudice decreta sine citatione partis, nulla, & inualida est. 3
Vbi idem de possessione à iudice decreta sine causæ cognitione.
Possessio à iudice nulliter data confirmari non potest, etiam quòd esset de nouo concedenda. 4
Possessio anterior posteriori præualet. 8. in fin.
Quasi possessio exigendi decimas continuata per 40. annos

annos, quo modo probetur per testes super eo deponentes. 32,1
Quasi possessio exigendi decimas alteri non praeiudicat, nisi sciente, & patiente eo, de cuius interesse agitur. 3
Vbi etiam quomodo talis scientia, & patientia per testes probetur.
Possessio alicuius probari potest per testes. 33,1
Quasi possessio conferendi beneficia ad fauorem Episcopi sine Capitulo nunquid Episcopo suffragetur. 36,6
Quasi possessio conferendi beneficia ad fauorem Episcopi sine Capitulo, non suffragatur ipsi Episcopo probata ex actibus nullis & non effectuatis. 8
Quasi possessio exactionis decimarum probatur per multiplicatas solutiones, imò per vnicam solutionem. 44,1
Possessionis primum extremum in possessorio reintegrandae probatur per testes, & quomodo. 58,2
Possessionis instrumentum in possessorio reintegrandae probat possessionem alio non possidente. 3
Possessio probatur per sustentationem litis in possessorio recuperandae. 5
Possessio transfertur traditione & consensu. 78,2
Quasi possessio quando inducatur ex vnico actu. 87,4
Quasi possessio Episcopi deputandi Rectores Ecclesiarum, & eos amouendi probatur per testes, & quomodo. 93,2. vers. sed etiam.
Possessio curae animarum à beneficiatis probata praesumitur potius nomine Episcopi, quàm eorum proprio nomine. 5
Possessio eodem tempore penes duos esse non potest. 99,5
Possessio non probatur ex locatione cum perceptione fructuum alio existente in possessione eiusdem rei. ibid.
Possessio posterior praesumitur clandestina, & vitiosa, nec pro ea datur manutentio. 106,2. in fin.
Quasi possessio eligendi Monachorum Priorem, non suffragatur ad effectum, vt electus confirmetur ab Abbate. 112,1. & 2
Vbi declaratur haec conclusio, nunquid procedat in electione Prioris claustralis, vel conuentualis monasterij.
Possessio non censetur probata ex locatione sine perceptione fructuum, vel aliis adminiculis, quando agitur contra tertium. 120,3
Possessionis titulum mutasse quis praesumitur ex superuenientia noui tituli. 127. in fin.
Possessio nunquid amittatur per decem annos. 129,3
Possessio praesumitur continuata vsque ad tempus litis, ad effectum obtinendi manutentionem. 4
Possessio beneficij quando dicitur retineri iure familiaritatis potius quàm nomine proprio. 5
Possessio non dicitur probata per actum, qui liti causam dedit. 9
Quasi possessio exigendae pensionis operatur retardationem solutionis, non autem operatur iustificationem reseruationis. 141,3
Possessio matris defunctae continuatur in filium instantem, & in illius patrem ratione legitimae administrationis, & vsusfructus, quem habet ipse pater in bonis maternis filio obuenientis. 146,1
Possessio posterior tanquam clandestina, & turbatiua manutenibilis non est. ibid. ad fin.
Possessio nemini auferenda sine citatione. ibid. in fine, & n. 3
Possessio parochialis Ecclesiae censetur apprehensa per celebrationem Missarum, & baptizationem, & aliorum sacramentorum administrationem. 151,4
Vbi etiam idem per perceptionem fructuum, decimarum, primitiarum, & oblationum.
Possessio acquisita praeuia subhastatione, & liberatione, dicitur legitima, & manutenibilis. 165,1. in fin.
Possessio patris vigore statuti Vrbis continuatur in filios haeredes. 167,1
Possessio auctore Praetore adepta, spoliatiua non dicitur, dummodo iudex ritè, ac rectè processerit. 2
Possessio nulliter data reuocanda non est, quando constat de bono iure possessorio. 168,3
Possessionis causam mutare quis sibi potest ex superuenienti titulo sine ministerio iuris. ibid.
Possessio nulliter capta conualidari non potest de iure Pontificio, aut Caesareo. 169,9
Possessio, seu quasi conferendi cum enunciatiuis antiquis instrumentorum habet vim famae, & probat pertinentiam collationis beneficij. 187,1
Possessio percipiendi recognitionem debitam patrono beneficij releuat possidentem ab onere probandi iuspatronatus. 201,6
Possessio de beneficio defuncti probatur ex publica voce, & fama, & ex confessione aduersarij in sua gratia. 205,3
Possessio probatur per publicum instrumentum alio non possidente ad effectum manutentionis. 224,1
Possessio praesumitur continuata vsque ad motam litem. ibid. in fine.
Possessio decreta à iudice non reputatur vitiosa. 232,5. ad fin.
Quasi possessio iurisdictionis tam in spiritualibus, quàm in temporalibus in praeiudicium Episcopi probatur ex concessionibus & priuilegiis à Sede Apostolica confirmatis. 234,1
Possessio conditionalis non purificata conditione, non suffragatur. 244,2
Possessio transfertur etiam ex inutili contractu. declara vt 5
Quasi possessio contra vnum non suffragatur contra alium. 249,2
Possessio amittitur per decenniom. 4
Possessio fundi probatur ex locatione cum perceptione fructuum. 251,3
Intellige si locatio facta vti à domino, & possessore; secus si pro quocunque iure, & interesse. 4
Possessio, quae vno titulo habetur, superueniente alio titulo continuatur, & sustinetur transfusio titulorũ, absque eo quòd cõcurrat actus retrosimilis. 253,7
Possessio anterior manutenenda est, quia posterior praesumitur clandestina, & turbatiua. 258,1
Possessio instrumentalis alio possidente non est manutenibilis. 5. in fin.
Possessionis vera signa sunt onerum solutio, & fructuum collectio. 261,5
Possessio & dominium differunt. 2
Possessio capta alio existente in possessione nulla est. 6
Possessionis causa mutata praesumitur, etiam sine alia declaratione superueniente nouo titulo. 264,8
Quasi possessio aliquorum actuum particularium arguit possessionem vniuersitatis tituli, seu causae, propter quam illi actus particulares fiunt. 268,1
Quasi possessio iurium incorporalium non omittitur sine scientia, & patientia illorum actuum, quorum quasi possessio amitti praetenditur. 3
Possessio manutenibilis est, quoties cõstat quòd de tempore illius adeptionis erat vacans, & nullus in ea existebat. 269,2
Possessio capta lite pendente tanquam attentata non est manutenibilis. 3

Quasi possessio lignandi & pascendi probatur per testes de visu, & quomodo isto casu testes deponere debeant. 277,1

Quasi possessio præsentandi probat iuspatronatus. 291,1.& 2

Vbi etiam quòd sufficiunt duæ præsentationes effectuatæ.

Quasi possessio lignandi & pascendi nomine vniuersitatis censetur etiam probata per testes deponentes sic vidisse lignare & pascere à singulis eiusdem vniuersitatis hominibus. 300,2.& seqq.

Possessio probata in vna sylua, non censetur probata in alia. 300,8

Quasi possessio percipiendi primitias, & oblationes ex administratione Sacramentorum, probatur per testes, & quomodo. 309,2

Quasi possessio percipiendi primitias, & oblationes ex ministratione Sacramentorum probatur ex constitutionibus Synodalibus. 6

Possessio, vel quasi possessio exigendi pensionem, probata per vnicam exactionem, suffragatur non solùm contra rectorem beneficij, qui soluit illam, sed etiam contra eius successorem. 310,2

Possessio animo dimissam probatur ex circunstantiis, & quæ sint circunstantiæ. 316,2.& 3

Possessionis amissio consistit in solo animo, & ex confessionibus elicitur, præsertim geminatis. 4

Possessio vt transferatur, requirit actum facti, nec contentatur conuentione. 316,1

Possessio probatur per instrumentum adeptionis illius, alio non existente in possessione, maximè iuncta perceptione fructuum. 339,1

Possessio capta per Procuratorem, de cuius mandato speciali non constat, non suffragatur. 2

Possessio Ecclesiæ capienda est in ipsa Ecclesia, & non in alio loco. 4

Possessionis continuatio præsumitur, nisi doceatur de interruptione. 340,3

Possessionis extremis probatis, præsumitur possessio de medio tempore. 6

Continuans suam possessionem non attentat. 342,5

Declara vt ibid.

Possessio beneficij probatur per testes deponentes de visu beneficiato possedisse. 355,11

Possessio probatur per testes dicentes vidisse aliquem possidere. 371,3

Possessio probatur per sustentationem litis. ibid. vers. secundùm extremum.

Possessio ciuilis solo animo retinetur, & sola sufficit ad obtinendam manutentionem. 372,5

Quasi possessio exigendi pensionem acquiritur per vnicam solutionem pensionis, etiam contra successorem in beneficio. 382,1

Quasi possessio iurisdictionis in causis ciuilibus & mixtis quomodo probetur. 383,2

Possessio verbaliter dimissa in iudicio non operatur extinctionem litis, si actor non acquisiuit possessionem perfectæ. 388,8

Possessio potest mutari ex superuenientia nouæ causæ absque alia animi declaratione. 401,5

Possessio defuncti vigore statuti vrbis censetur continuata in filios hæredes sine alia apprehensione. 406,2

Possessio rei conuenti in iudicio spolij, censetur probata per sustentationem litis. 3

Possessio instrumentalis habet omnes iuris effectus, alio non possidente. 426,3

Quasi possessio conferendi beneficium probatur ex instrumentis collationum cum adepta possessione effectuatarum. 429,2.& 5

Possessio beneficij censetur adepta per assignationem stalli in choro, cum scientia, & patientia Capituli. 2

Quasi possessio conferendi beneficia probata per Episcopum, nunquid censeatur ab Episcopo acquisita priuatiuè quoad Capitulum. 429,4

Possessio conferendi beneficia amittitur per non reclamationem aduersùs collationes ab altero factas. 4.& 6

Vbi quòd ex actuum frequentia & cursu antiquissimi temporis eadem scientia, & patientia præsumitur, & 8

Vbi de eadem materia.

Quasi possessio conferendi beneficia effectuata censetur, quando per obitum beneficiati beneficium alteri confertur. 5

Possessio probatur per clausulam *Constituti*, etiam ad fauorem hæredum. 445,1

Possessio probatur per confessionem partis factam positionibus. ibid. vers. sed vlteriùs.

Possessio probatur ex perceptione fructuum. 2

Possessio probatur per testes deponentes vidisse aliquem possidere. ibid. vers. necnon.

Possessio instrumentalis censetur plenè probata, & suffragatur per solum instrumentum alio non possidente. 448,3

Possessio rei conuenti probatur ex sustentatione litis. 4

Possessio ab aliquo auferri non potest ipso non citato. 10

Possessio capta per Balium sine licentia iudicis non suffragatur. 453,3

Vbi etiam quòd iudicis licentia non præsumitur.

Possessio data à Balio in fauorem alicuius non suffragatur alteri. ibid. in fine.

Quasi possessio administrationis Sacramentorum probatur per testes deponentes. 461,2

Quasi possessio administrationis Sacramentorum à iure præsumpta offuscatur per testes deponentes contrarium. 5

Possessio probari potest per testes. 462,1

Quasi possessio administrationis Sacramentorum nunquid requirat scientiam, & patientiam eius de cuius interesse agitur. 466,7

Possessio censetur probata quando coloni aliquem recognoscunt in dominum, & sic per traditionem. 471,3

Possessio probatur ex perceptione fructuum, casalium cultura custodis appositione, & aliis quæ à veris dominis fieri consueuerunt. ibid. vers. concurrente præsertim.

Possessio triennalis cum titulo colorato excusat prouisum à restitutione fructuum. 483,2. in fine.

Possessionis instrumentum sufficit ad manutentionem, non constito quòd alius possideret. 496,1

Possessio beneficij capta hora Missarum cum assignatione stalli in choro, & Capitulo, dicitur bene adepta. 2

Possessio beneficij dicitur benè capta per professionem fidei factam coram Canonicis capitulariter congregatis. ibid.

Possessio præsumitur continuata vsque ad tempus motæ litis. ibid.

Possessionem amittit quis non possidendo per decem annos. 3

Possessio triennalis facit præsumere titulum validum, & sufficientem. 6

Possessio posterior præsumitur clandestina, & consequenter non manutenibilis. 7

Possessio probatur ex publico instrumento aliorum existente in possessione. 207,1

Possessio posterior manutenibilis non est. 2

Possessio data à iudice nulliter procedente, manutenibilis non est. ibid.
Quasi possessio exigendi pensionem non suffragatur in petitorio, sed solùm in possessorio. 511,3
Possessio rei conuenti probatur ex sustentatione litis cum adminiculis. 515,2
Declara vt ibid.
Possessio non probatur ex eo quòd quis citatus fuerit. 6
Possessio beneficij, & Canonicatus data in præsentia Capituli censetur data ab ipso Capitulo. 520,6. in fine.
Quasi possessio exigendæ pensionis non inducitur à non habente titulum in beneficio pro quo pensionem soluit. 530,5
Quasi possessio exigendi pensionem transit in successorem beneficij. 6
Possessio illius qui non existit in lite, non dicitur litigiosa, & ideò collitigans absque vitio attentatorum potest extraiudicialiter accipere possessionem existentem penes non collitigantem. 537,5
Quasi possessio exigendæ pensionis inducitur per probationem vnius solutionis. 538,1
Vbi tamen exactio pensionis fuerit facta de tempore motæ litis.
Possessio probatur per testes, qui dicunt vidisse, aliquem possidere. 539,2
Possessio probatur ex eo quòd quis super bonis possessis censum imponit. ibid. vers. quæ similiter.
Possessio probatur per actualem apprehensionem possessionis. 3
Possessio rei conuenti probatur per sustentationem litis. ibid.
Possessionem alterius non potest allegare tertius, sed solùm possidens ad suum ius & commodum tuendum. 559,4
Possessio non probatur per instrumentum, in quo constat de illius apprehensione per Procuratorem facta, si non apparet de mandato. 5
Possessionis adeptio probata per instrumentum alio non possidente sufficit ad manutentionem. 561,1
Possessio probatur per confessionem partis, reiecta qualitate vitij. ibid.
Possessionis adeptio facta non citato possessore est nulla. 3
Possessio nulla, & iniusta non priuat possessorem sua possessione, nec impedit manutentionem habentis anteriorem possessionem. 4
Quasi possessio in corporalibus acquiritur ex vnico actu. 563,2
Quasi possessio exemptionis non suffragatur sine scientia, & patientia eius de cuius præiudicio agitur. 4
Possessio censetur probata per eum, qui rem possessam alteri custodiendam tradit. 566,3
Possessio probatur ex responsione redditumm, & perceptione fructuum. 4
Possessio censetur probata ex eo quòd quis prouidet omnibus necessariis ad rem de cuius possessione agitur. 5
Possessio secundi extremi in possessorio reintegrandæ probatur per sustentationem litis, iunctis adminiculis. 8
Possessio probatur ex locatione cum perceptione fructuum. 576,2
Quasi possessio lignandi probari potest per testes, & quomodo. 583,3
Possessio precaria non sufficit ad manutentionem. 4
Possessione sua naturali iudex nulliter procedendo non priuat, secus si rectè procedat. 594,1
Possessio probatur ex locatione domus & pensionum. 599,1
Possessio ad effectum manutentionis probatur per instrumentum alio non possidente. 611,1
Possessio sine titulo quando dicatur in mala fide in materia restitutionis fructuum. 612,1
Quasi possessio exigendi censum probatur per vnicam solutionem, præsertim concurrentibus adminiculis, de quibus 614,1
Quasi possessio exigendi decimas probatur per instrumenta rogationum effectuata, & per solutionem. 617,1. & 3
Possessio medij temporis censetur probata probatis extremis. 4
Possessio capta vigore primi decreti habetur pro nuda detentione, & per eam nec etiam acquiritur dominium. 640. ante fin.
Possessio capta contra formam litterarum Apostolicarum dicitur vitiosa. 641,2
Possessio transfertur per assignationem & traditionem rei de qua agitur. 647,4
Quasi possessio & obseruantia conferendi beneficia, quæ societates appellantur, quam Episcopus habet, nunquid requirat quadragenariam præscriptionem cum titulo. 665,2
Possessio vacua post præsentatam inhibitionem capta reuocanda est tanquam attentata propter contemptum iudicis. 670,2
Possessio beneficiorum, v. *Beneficium*.
Possessio triennalis, v. *Triennalis possessio*.
Possessor à sua possessione amouendus non est, etiam quòd de suo titulo non doceat. 30,9
Possessor non dicitur amittere suam possessionem, iudice nulliter procedente contra possessorem. 11
Possessor & reus non grauantur onere probandi, nec tenentur ad iustificationem suæ gratiæ. 86,1. & 3
Possessor & reus grauantur onere probandi titulum suæ possessionis, quando contra ipsos vrget iuris assistentia. 4
Declara vt 6. & 7
Possessor bonæ fidei non potest ad alios fructus, quàm ad perceptos post litem motam condemnari. 150,9
Possessor tertius inter præsentes per spacium decennij præscribit hypothecariam, & Saluianum. 315,2
Possessor tertius etiam cum titulo, non præscribit in conditionalibus. 9
Possessor sine titulo non facit fructus suos 453,2. In fin.
Possessor ex primo decreto in actione personali non facit fructus suos, nisi iudex hoc expressè dixisset 4
Possessori datur retentio pro melioramentis. 513,4
Possessor præsumitur percepisse fructus rei quam possidet. 609,4
Possessorium reintegrandæ non datur contra possidentem, authore Prætore. 30,3
Vbi quòd hoc fallit, si Prætor nulliter processit.
Possessorium reintegrandæ spatio 30. annorum præscribitur. 81,3
Possessorium retinendæ præsupponit in agente possessionem, possessorium, verò reintegrandæ præsupponit totum contrarium 99,1
Vbi propterea quòd hæc duo remedia tanquam repugnantia non possunt insimul cumulari.
Possessorium recuperandæ non datur contra tutorem, vel eius hæredem, pro reddenda ratione administrationis, sed actio in factum. 150,2
Possessorij cognitio debet præcedere cognitionem petitorij. 177,2
Possessorij cum petitorio cumulatio concedi non solet in summariissimo iudicio manutentionis. 4
Possessio

Possessorium manutentionis non requirit titulum, nec admittit exceptiones oppositas contra titulum. 124,5
Possessorium semel effectum appellabile, semper durat appellabile. 254,4
Possessorium summariissimum manutentionis non requirit iustitiam, vel iniustitiam possessionis, sed in eum solum factum attenditur. 496,6
Possessorium iudicium prius terminandum est, quàm petitorium, & in possessorio non admittuntur exceptiones respicientes petitorium. 507,8
Possessorium reintegrandæ transit ad hæredes. 566,1
Possessorium reintegrandæ datur etiam pro mobilibus. ibid.
Possessorium manutentionis non impeditur per exceptionem concernentem petitorium. 611,2
Possidere iure familiaritatis dicitur quis altero existente domino rei possessæ. 33,4
Possidere quis præsumitur nomine proprio potius quàm alieno. 5
Possidens beneficium vigore dispensationis tenetur iustificare dispensationem stante resistentia iuris communis. 86,8
Possidere quis præsumitur iusto titulo, & modo quo sibi est magis proficuum. 127,3
Possidens releuatur ab onere probandi. 277,3
Possidere quis præsumitur potius nomine proprio, quàm alieno. 277,2
Possideri potest à pluribus personis vna, & eadem res, diuersis tamen respectibus. 300,6
Possideri potest eadem res à pluribus diuersis respectibus. 388,10
Possidere quis præsumitur titulo sibi magis proficuo. 556,3. in fine.
Possidens bona dicitur quæ potest in bonis habere. 576,2
Posteriora derogant prioribus, & hæc conclusio habet etiam locum in statutis. 593,2. & 3
Vbi quid si ea prioribus fuerit ius quæsitum.
Potest, verbum cui adiuncta sit negatiua, inducit prohibitionem, & dicitur clausula prohibitiua. 350,4
Præbenda censetur spiritualis quando est applicata Canonicatui non habenti aliam præbendam. 520,2
Præbenda Canonicatui applicata nunquid conferri debeat ab Episcopo, vel Capitulo. 4
Vbi præsertim quando in applicatione præbendæ fuit apposita clausula, *sine præiudicio Capituli*, & 5
Præcedentia censentur repetita in subsequentibus ratione continuati sermonis. 359,3
Præcedentia statuto dari potest. 499,6
Præcedentiarum materia regulatur secundùm antiquam consuetudinem. 606,3
Præcepta cum clausula, *si quis*, &c. resoluuntur per comparitionem in simplicem citationem, & sine dicta clausula nulla, & inualida sunt. 30,3
Præceptoriæ & commendæ S. Ioannis Hierosolymitani sunt beneficia, & causa super illis dicitur causa beneficialis. 584,9
Præconis relationi quòd fecerit bannimenta publicè, &c. fides adhibenda est tanquam de re spectante ad suum officium. 284,1
Præminentia quibus concedendum sit, vel non, non attenditur dispositio iuris communis, sed attenduntur statuta, & consuetudines. 118,5
Præfectus archiui, v. *Archiui*.
Præiudicium modicum Princeps non attendit. 173,18
Prælati confessio non præiudicat Ecclesiæ. 427, 3. in fine.
Præpositura quæ in præteritum temporalem tantùm administrationem habuit, solitam dari in titulum collatiuum, de præsenti illam tantùm habere præsumitur, nisi probetur erectio in titulum perpetui beneficij, vel quòd ita spatio 40. annorum collata fuerit ab eo qui potestatem habuerit, & voluerit illius statum mutare. 263,1
Præpositura de iure non est dignitas, nisi sit prima in Cathedrali Collegiata, vel conuentuali. 395,5
Vel nisi habeat sub se clerum, & Capellas. ibid. in fin. & 7
Præpositura regularis si caret Conuentu, non dicitur dignitas. 8
Præposterationes circa diem à Notario factæ in protocollo non diminuunt fidem instrumentis, si sic Notarius facere consueuerat. 413,3
Præscriptio non censetur probata ex vnica enunciatiua, contenta in lege lata à Principe seculari contra iurisdictionem Ecclesiasticam. 10,24
Præscriptio sine negligentia creditoris non procedit, & negligentia considerari non potest in eo, qui longè plus in manibus habeat, quàm ipse prætendat. 17,3
Præscriptio non currit cum mala fide. 150,5
Præscriptio inducitur ex quolibet titulo etiam colorato. ibid.
Præscriptio vt currat non est necessaria bona fides positiua, sed tantùm requiritur quòd non sit mala fides. ibid. in fine.
Præscriptio contra monasterium etiam per lapsum 30. annorum super aditione hæreditatis non intrat, quia contra Ecclesiam non intrat præscriptio minor quàm 40. annorum. 171,3
Præscriptio iuris adeundi hæreditatem delatam monasterio ex persona monachi non intrat nisi per lapsum 40. annorum. 4
Præscriptio non currit contra pupillum, & postquam pupillus excessit pupillarem ætatem ad inducendam præscriptionem subducuntur anni pupillares. 7
Præscriptio non currit contra existentem in patria potestate, & quis existere in patria potestate de iure præsumitur donec contrarium probetur. 8
Præscriptionis exceptio opposita ab habente vniuersalem titulum non impedit Saluianum interdictum. 190,1
Præscriptio censetur interrupta per subsequens compromissum. 207,9
Præscriptio negatiua non censetur probata, nou probata alterius partis acquiescentia. 213,4
Præscriptio immemorabilis vt probata dicatur requirit tempus immemorabile. 274,2
Præscriptio in incorporalibus interrumpitur quando ille contra quem præscribitur, impedit præscribentem in seruitute. 276,3
Præscriptio vnita sufficit in annuis præstationibus, quæ debentur ex contractu pro omnibus annis. 315,1
Præscriptiones tot requiruntur, quod sunt anni in annuis præstationibus, quando versamur in obligatione conditionali. 3
Præscriptio non currit non valenti agere. 8
Præscriptio non currit in facultatiuis. 396,6
Declara vt 7
Præscriptio an currat contra Ecclesiam vacantem, si Prælatus superior pro eius defensione agere possit. 415,3
Præscriptio contra Ecclesiam non currit Sede vacante, 3. & 4
Declara vt ibid.
Præscriptio est species alienationis. 4. in fin.
Præscriptio est ad mensuram possessionis, quia tantum præscriptum, quantum possessum. 502,6

Præscriptio non currit in facultatiuis, nec in illis obstat consuetudo non faciendi. 593,9
Præscriptio immemorabilis in quo differat à præscriptione longissimi temporis. 631,3
Præscriptio immemorabilis sufficit quòd res fuerit deducta supra centum annos, & non constet de eius initio. 651,2
Præscriptio immemorabilis, v. *Immemorabilis præscriptio.*
Præsens, & tacens cum possit contradicere habetur pro consentiente. 55,4
Præsens, & tacens censetur ratificare actum in sui præsentia gestum, quando sumus in fauorabilibus. 653,2
Præsentari potest ad Iuspatronatus Clericus beneficiatus, etiam quòd non incedat in habitu, & tonsura. 592,1. per tot.
Præsentatio simoniaca ad iuspatronatus impedit illius translationem, & per eam iuspatronatus amittitur. 95,3
Præsentatio ad iuspatronatus fieri potest per schedulam priuatam, dummodo sit recognita intra tempus datum ad præsentandum. 6
Præsentatio maioris partis patronorum præferenda est præsentationi minoris partis eorum. 191,1
Præsentatio vltima præualet primæ, subsistente causa rationabili variandi. 363,5
Præsentationes effectum sortitæ per centum annos faciunt præsumi iuspatronatus ex fundatione, & dotatione, dummodo fuerint continuatæ. 487,5
Declara vt 6
Præsentationes effectum sortitæ per centum annos faciunt præsumi iuspatronatus, nisi constet de titulo inualido. ibid.
Præsentatus ad iuspatronatus non admittitur nisi probauerit quòd iuspatronatus spectaret ad præsentantem. 95,2
Præsentatus si est nobilis, & sanguine coniunctus testatori, qui instituit iuspatronatus, est præferendus. 363,7
Præseruatio iurium non inducit liberationem. 373,25
Præseruatio iurium quando prosit in actu, quo non obstante remaneat substantia obligationis. 71
Præseruatiua iurium non inducit litis pendentiam. 269,5
Præsidi dicenti se delegare causas meri, & mixti imperij, & iusta causa, an, & quando credatur. 137,6
Præstationes annuæ quæ debentur ex contractu, vnica præscriptione præscribuntur pro omnibus annis. 315,1
Præstatio annua fauore mensæ Episcopalis contra Ecclesias subditas probatur per solutiones per decennium. 465,5
Præsumitur facilè factum quod de iure fieri debet. 44,4
Præsumitur de præterito ad præsens, quando hoc verum sit. 231,4
Præsumptionem habens contra se, si contrarium probare voluerit, fortioribus probationibus grauatur. 45,7
Præsumptiones non sufficiunt vbi quis aliquid probare tenetur. 61,3. in fin. & 4. ad fin.
Præsumptiones plures possunt in eodem subiecto concurrere, quando tendunt ad eundem finem. 117,6
Præsumptio de præsumptione elici non potest, & non debent specialia plura circa idem multiplicari. 103,7
Præsumptiones omnes recipiuntur ad euitandam renunciationem iuris proprij. 253,12
Præsumptio possessionis clandestinæ, & turbatiuæ tollitur per testes deponentes de antiquissima possessione. 300,9
Præsumptio vna tollitur per aliam contrariam præsumptionem. 321,1
Præsumptiones & coniecturæ ad probandum simulationem debent esse efficaces, & dilucidæ & coniecturæ legis & non hominis. 435,5
Præsumptionum multiplicatio datur, quando vna descendit ab alia. 444,5
Præsumptiones geminatæ vna super aliam, non dantur etiam in casu quando sufficiunt leuiores probationes, præsumptionū enim concursus nō datur. 521,4
Præsumptionum multiplicatio admittitur, quando vna venit in consequentiam alterius. 569,4
Præsumptionem qui habet contra se volens probare contrarium, exactiores probationes deducere tenetur. 645,3. in fine.
Præsupposito cessante, cessat etiam dispositio loquens cum præsupposito. 137,7
Præsupposito cessante, cessat etiam dispositio loquens cum præsupposito. 146,4
Præsupposito cessante, & non verificato, cessat dispositio loquens cum præsupposito. 590,2
de *Præterito* ad præsens præsumitur, & quomodo hoc verum sit. 231,4
Præterquam dictio quid importet. 14,2. ante fin.
Precary pactum transfert naturalem possessionem, ita vt ille, cuius fauore appositum est, possit etiam propria sua authoritate capere. 251,8
Limita si fuerit appositum in genere, quia ratione incertitudinis non operatur translationem possessionis manutenibilis in aliqua parte. 2
Precarium, seu constitutum tutoris non transfert possessionem sine consensu pupilli. 624,2
Pretij in duobus instrumentis appositi identitas facit præsumere simulationem. 5,2. & 3
Pretij rei venditæ declaratio vbi est remissa arbitrio alicuius, sequuta declaratione ad illius exequutionem deueniri debet. 26,2
Pretium, seu valor rei censetur liquidatus ex pluribus, licèt singula de per se non sufficerent. 139,3
Pretium & valor rei iustus colligitur ex subhastatione. 6. in fin.
Pretia rerum augeri possunt beneficio temporis. 206,2
Pretium, & valor rerum potest augeri beneficio temporis. 241,4
Pretium confessatum præsumitur esse iustum, & condignum vero valori, licèt de æstimatione non constet. 296,5
Pretij modicitas non dicitur interuenire, etiamsi res minoris ematur, quoties res emitur ad vitam, & à venditore decocto & sine fideiussione de euictione. 435,9
Primitias & oblationes percipiendi quasi possessio ex ministratione Sacramentorum, probatur per testes, & quomodo. 309,2
Primitias & oblationes percipiēdi quasi potestas ex administratione Sacramentorum probatur ex constitutionibus Synodalibus. 6
Primus acquirens præiudicare potest aliis vocatis, intellige de acquisitione facta mediante pecunia, secus ex causa liberalitatis. 366,2
Prior Monachorum quis dicatur claustralis, seu conuentualis. 112,3. & 4
Prior Conuentualis dicitur ille, qui est loco Abbatis, & præest Conuentui, in quo non adest Abbas. 329,1. in fine.
Prior monasterij est subordinatus Abbati, & consequenter dicitur claustralis. 5. in fine.
Priuatio præsupponit habitum. 415,4. & 477,7
Priuilegiorum communicatio operatur idem, ac si eadem priuilegia specificè concessa fuissent. 40,1

Priuilegiorum communicatio non trahitur ad ea, quæ cum magna difficultate conceduntur, & in quibus agitur de præiudicio tertij. ibid.

Priuilegia non sunt amplianda, sed strictè interpretanda vbi agitur de præiudicio tertij. 3

Papa non præsumitur voluisse communicare priuilegia de quibus scientiam non habebat sine causæ cognitione. 4

Priuilegiorum concessio, seu communicatio cum clausula, *quatenus licita & honesta sint*, quid operetur. ibid.

Priuilegiorum communicatio non trahitur ad ea de quibus specialis mentio facienda est. 5

Papa non dicitur ea certa scientia priuilegia concessisse nisi priuilegia viderit, vel per suos officiales discursa fuerint. 9

Priuilegia dicuntur realia, & non personalia, quando conceduntur locis, & bonis, non autem personis. 134,24

Priuilegia realia suffragantur personis ad quas bona, & loca priuilegia deuenerunt. 23.& 24

Vbi de eadem materia.

Priuilegia concessa personis habitantibus in loco, an extendantur ad futuras habitantes. 24

Priuilegium originarium exhibere non est necesse, quando exhibetur illius confirmatio, in qua posita est tota substantia priuil. 351,2

Maximè si confirmatio est cum clausula, *ex certa scientia*. ibid. in fin.

Priuilegium concessum vni militiæ, & eius hospitalibus, non suffragatur alteri hospitali non dependenti à dicta militia, & militiæ qualitate non probata. 171,1

Procemij verba in priuilegio arguunt mentem disponentis, & denotant causam finalem. 2

Priuilegium concessum militiæ, & hospitali, non videtur concessum hospitali soli sine militia. 3

Priuilegium concessum intuitu alicuius personæ ex verisimili mente concedentis non comprehendit separata. 7. in fin.

Priuilegium quod expressè non admittit Episcopo, illi reseruare censetur. 313,8

Priuilegiatus non vtitur priuilegio contra æqualiter priuilegiatum. 321,1

Priuilegium non dicitur concessum in vim contractus, quando nihil datum fuit. 389,8

Declara vt ibid.

Priuilegium concessum militiæ, & hospitali, non suffragatur hospitali subsistenti sine militia, nec à militia dependenti. 469,1

Priuilegium concessum leprosis super exemptione decimarum, non extenditur ad hospitale, in quo curantur leprosi, & alij etiam infirmi. 493,3

Priuilegiorum confirmationis natura quæ. 604,1.& 2

Priuilegiorum derogatio, v. *Derogatio*.

Probationes quæ iuuant contra authorem, sufficiút etiam contra successores. 33,7. in fin.

Probatio dubia non releuat. 45,8

Probatio non concludit data possibili veritate contraria. 88,6

Probationes si concurrant magis statur illi, quæ fit per scripturam, quàm quæ fit per testes. 301,7

Probationes leuiores sufficiunt in concursu prouisorum Apostolicorum, non quando agitur contra prouisum ab ordinario. 201,2

Probationes recipi possunt post conclusum in causa, quando non contrariantur effectui conclusionis. 240,1

Probatio quæ fortior est vincit minus fortem. 243,4

Probatio plena absorbet semiplenam. 255,1. in fin

Probatio æquiuoca non releuat. 263,3

Probatio per instrumentum publicum dicitur veritas apparens, & probatio probata. 296,1

Probatio per testes admitti non debet, si de probanda constat per instrumentum publicum. 305,2

Probatio liquidissima non tollitur per probationem æquiuocam. 313,8

Probatio non dicitur concludens ex possibili veritate contraria. 332,3. in fin.

Probationes super immobili præscriptione facta contra patrem non afficiunt filium successorem, qui venit, nó ea iure patris, vti illius hæres, sed ex propria persona, vti primogenitus ex prouidentia maiorú. 415,2

Probatio contra probationem, remanet inanis, si altera sit in genere, & cum paucioribus testibus, altera in specie cum pluribus. 447,3

Declara vt 4

Probationes non sunt denegandæ, vel coangustandæ, & iudex, qui eas denegat, grauare dicitur. 451,4

Probationes non debent admitti post lapsos omnes terminos probatorios. 5

Probationi vlteriori renunciasse videtur qui instat pro sententia. ibid.

Probatio probationem non excludit, nisi adsit res iudicata, vel confessio partis, vel instrumentum. 568,1

Probatio resultans ex instrumento dicitur liquidissima probatio. ibid.

Probationes facientes ad fauorem vnius debent approbari ab eo, ad cuius fauorem faciunt in his quæ deponunt ad fauorem alterius partis. 578,5

Probatio non concludens & imperfecta conquassat contrariam probationem debilem, & imperfectã. 645,17

Probatio vt concludat, debet esse per necesse, & non per possibile. 651,2

Processus factus non productis litteris iurisdictionem tribuentibus validus est quandocunque litteræ producantur. 6,6

Processus informatiuus in iudicio criminali non probat in ciuili. 90,6

Processus originalis testium si peruenit ad manus partis, ex hoc satis probatur dicta esse testificata. 154,1

Processus præsumi integros, nisi contrarium probetur. 219,1

Procurator præsumitur dominum certiorasse de negotio arduo. 3,4

Procurator, seu tutor ad certum actum deputatus non potest cætera expedire vltra actum ad quem deputatus est. 43,1

Procurator dicitur approbatus, si per partem aduersam vti talis fuit semper citatus. 191,7

Procuratoris constituti ad contrahẽdum matrimonium reuocatio tenet absque scientia & intimatione facta ipsi procuratori. 204,1

Procurator ad contrahendum matrimonium reuocari potest, etiamsi dominus iurauerit illum non reuocare. ibid.

Procurator nunquid reuocari possit ab eo qui procuratorem reuocare non promisit. 23,3

Procurator non potest declarare animum sui principalis sine speciali mandato. 268,2

Procuratoris confessio reuocari potest per principalem, etiam non docto de errore. ibid.

Procuratorem constituens non tenetur de gestis à suo procuratore, nisi in quantum petiit procuratorio nomine. 292,5

Procurator nunquid censetur facere actum potius procuratorio nomine, quàm proprio. 4.& seq.

Procuratoris negligentia nocet domino. 333,3. in fin.

Procurator sine mandato admittitur pro defensione Ecclesiæ negligente Capitulo. 36,3

Procurator ad cooſentiendum poteſt conſentire etiam poſt mortem principalis, ſi tamen ſupplicatio fuerit datata viuo principale. 349,10

Procurator reuocatus debet abſtinere à procuratione, interim donec videatur, an reuocatio ſubſiſtat, maximè ſtante intimatione reuocationis. 354,14

Procuratoris negligentia non debet nocere principali. 387,6

Procurator & executor vltimarum voluntatum æquiparantur, nec vnus, nec alter tenetur de ſuo. 425,8

Procurator non poteſt præiudicare domino in ſolutione per ipſum facta in vna moneta potius quàm in alia. 430,4

Procuratoris ſcientia non probat ſcientiam domini. ibid.verſ.nec valet replicatio.

Procuratoris tacita confeſſio per productionem libelli reuocari poteſt,etiam nó docto de errore.431.in fin.

Procuratoris confeſſio poteſt reuocari à principali. 445,3

Procurator domjnus litis effectus an ſufficiat citari ad ſcotentiam. 448,11

Procurator nunquid poſſit conſentir... vt credatur copiæ alicuius ſcripturæ, originali no... producto. 456,2

Vbi etiam, an poſſit conſentire libro priuato.

Procuratoris mandati defectus ſuppletur ex comparitione principalis,& illius ſcientia. 486,5

Procurator de geſtis iudicialiter non tenetur de ſuo,ſed tenetur dominus cui attribuuntur omnes actus iudiciales. 509,1

Procuratoris confeſſio in iudicio emanata, ſolet domino præiudicare. 512,2

Procuratoris confeſſio reuocari non poteſt per dominum, ſi dominus ex poſt ratificauit geſta Procuratoris, quia ſic facit actus ſuos. 3

Procuratoris confeſſio poteſt ſeparari, & ſi in ea contineatur error, poteſt acceptari, reiecta qualitate erroris. 4

Procurator ad exigendum, & qui exegit, non præſumitur ſibi ſatisfeciſſe de ſuo credito,ſi reddit rationem de exactis. 5

Procurator ad exigendum, qui potuit ſibi ſatisfacere de ſuo credito, ſi non ſatisfecit, ſibi imputet, nec poteſt agere contra fideiuſſorem. 6

Procuratoris mandatum præſumitur ex commiſſionibus obtentis ex ſuſtentatione litis cum magnis laboribus & expenſis ex diſputationibus factis eorum, iudice ex productione iurium, & ſcientia domini. 536,1.2.& 3

Procurator nunquid poſſit cooſentire ſtandum eſſe ſimplici copiæ inſtrumenti. 4

Procuratoris ſubſtitutio facta à Procuratore generali habente facultatem ſubſtituendi,non tollit præſumptionem mandati procuræ. ibid.

Procuratorum comparitio in loco ſuſpecto, & pro ſuſpecto recuſato, reualidat proceſſum, & per eom videtur renunciatum recuſationi. 557,12

Procurator ad exigendum de exactis rationem, reddere tenetur ipſi tantùm conſtituenti. 572, 1. ante finem.

Declara vt 5

Procurator præſumitur certioraſſe dominum ſuum ex curſu ſex annorom. 617,3

Procurator ad exigendum non cenſetur habere facultatem pro extinctione debiti renouare ſocietatem cum debitore. 632,3

Procuratoris mandatum poteſt quandocunque ſuppleri, & produci,quando de illius defectu non fuit oppoſitum à principio. 650,4

Producens iura cenſetur ratificare intra producta. 207,4

Producens ſcripturam, ita demum cenſetur approbare contenta in eo, quatenus inde ſcriptura probat, aliter ſecus. declara vt 219,5

Producens præſentationes, & illis vtendo cenſetur approbare producta. 287,3. verſ. Quod ſine vlla difficultate.

Producens libellum cenſetur fateri contenta in libello. 461,3

Producens inſtrumentũ,illud approbare cẽſetur. 590,4

Productio facta ad certum effectum, vltra illum non debet operari. 351,6

Profeſſio monialis in monaſterio quando dicatur facta metu reuerentiali. 532,2

Profeſſio ſolemnis per ſucceſſionem habitus, an differat per profeſſionem tacitam ad effectum, vt dicatur facta metu reuerentiali. 533,4

Profeſſio dicitur metu facta quando in ſucceſſione habitus fuit facta proteſtatio à monialis, & poſtea ſæpius repetita. 5

Profeſſio tacita reſultans ex delatione habitus,& lapſu temporis in monaſterio tollitur per contrarias præſumptiones, & maximè per expreſſam animi declarationem.397,1. maximè ſi conſtet per tria tempora ante, in, & poſt ſuſceptionem habitus. a

Profeſſio monialis,v. *Monialis.*

...*ibitionis* alienandi pœna non incurritur,niſi ab alie... in ea a... fuerit habita ſcientia prohibitionis , & pœnæ Vbi amplius... 160,7

...deicommiſſi... iſto caſu non ſufficit ſcientia ſi... tia pœnalis prohib..., niſi etiam concurrat ſcien...

Prohibitio alienandi,& oblig... nem hypothecæ. ...includit probibitio...

Prohibitio hominis quando concurrit c... ne legis, operatur ſolùm effectom in caſu ꝓhibitio... lege. 285,4 ... à

Prohibitio alienationis, & venditionis non includit diſpoſitionem in vltima voluntate. 543,5

Prohibitio alienandi facta in contractu non annullat ipſo iure alienationem , ſed alienans tenetur ad intereſſe tantùm. 623,1. limita vt 2

Prohibitus alienare ſub pœna priuationis poteſt ſine incurſu pœnæ , non obſtante prohibitione, alienare quando eſt vltimus vocatus in fideicommiſſo, & ſic quando fideicommiſſum in illo finitur. 160,2

Prohibitus alienare ſub pœna priuationis hæreditatis non incurrit pœnam quãdo probabiliter potuit credere ſe alienare potuiſſe,quia talis pœna non incurritur, niſi quando talis alienatio fuit facta dolo , & animo ſubuertendi fideicommiſſum. 7

Prohibitus alienare ſub pœna non incurrit pœnam traditione non ſequuta,& iſto caſu ſufficit ficta traditio per conſtitutum, vel reſeruationem vſusfructus, ſed eſt neceſſaria naturalis, & veratraditio. 8

Promiſſio in diem certam, producit actionem,& obligationem ſtatim,& ab initio. declara vt 124,3

Promiſſio releuationis indemnitatis aliud non eſt, quàm commodum contractus, & incommodum in ſe ſuſcipere. 145,5

Promiſſio de faciendo longè differt à facto. 326,1

Promiſſio conditionalis, conditione adimpleta habetur pro pura. 365,1

Promiſſio facta contemplatione alicuius euaneſcit mortuo eo, cuius contemplatione fuit facta ante conditionis euentum. declara vt a

Promiſſio facta ex falſa cauſa,dicitur erronea,& corruit ex defectu conſenſus. 586,1. & 9

Promiſſio, ſeu conceſſio quæ habet actum ſucceſſiuum, debet durare toto tempore conuento, alias promittens non dicitur ſatisfeciſſe promiſſioni. 618,3

Promittens manutenere conductorem in possessione rei locatæ, ad quid teneatur. ibid.
Promitto, verbum in scriptis redactum inducit stipulationem. 354,6
Promittens factum alienum præcisè tenetur adimplere, si sic cum iuramento promiserit. 63,3
Declara vt ibid.
Promittens factum alienum, si condemnatus fuerit ad factum præcisum, potest se liberare per solutionem eius quod interest. 4
Declara vt ibid.
Promittens aliquem de damno conseruare, & indemnem releuare, dicitur promittere factum proprium, & non alienum. 67,8.& 9
Vbi etiam quid de eo qui promisit de faciendo consentire,& de releuando.
Promittens factum alienum, si illud potest præcisè adimplere, adimplere debet, nec liberatur offerendo interesse vigore statuti Vrbis. 351,3
Promittens cum iuramento factum alienum, tenetur præcisè adimplere. ibid.
Promittens reficere damna, & interesse tenetur ad illa postquam passa fuot,& incursa,& non prius. 373,56
Promittens soluere debitum alienum, aliud non est, quàm fideiubere. 76
Promittens aliquid facere, censetur promisisse validè facere,itaut producat effectum à partibus consideratum. 421,2
Promittens soluere in diem, potest soluere etiam ante diei euentum. 443,2.in fin.
Promittens in casu euictionis restituere pecunias pro quantitate euicta non tenetur ad fructus. 453,6
Promittere factum alienum præcisè nemo potest, & si promisit, ad id cogi non potest, sed succedit solùm obligatio ad interesse. 67,1
Vbi tamen quòd hoc fallit de stylo tribunalis A.C.
Promissio facti alieni resoluitur in promissionem diligentiæ, & curæ, vt factum promissum adimpleatur de iure Canonico. ibid.in fin.& 2
Promittens factum alienum, si fecit quicquid potuit, vt illud præcisè adimpleatur, & non potuit,excusa tur. 2.& 3
Vbi quòd hoc fallit,nisi per contrahentes aliud conuentum fuerit, vt videlicet quocunque modo factum alienum promissum non adimpleatur, debeatur pœna, vel interesse, & 4
Vbi quid isto casu seruet stylus A.C.& 5
Promittens factum alienum præcisè,cogi potest in causa dotis. 6
Procemij verba in priuilegio arguunt mentem disponentis,& denotant causam finalem. 271,2
Procemium instrumenti declarat mentem, & intentionem contrahentium. 348,1
Procemium instrumenti iodicat illius causam finalem. 613,5
Procemium denotat causam finalem. 619,2.in fine.
Propositum in proposito idem operari debet, quod oppositum io opposito. 116,2. in fin.
Proprietas quando de illa constat, præfertur possessioni. 568,9
Vbi in terminis iurispatronatus. ibid.
Prorogatio inuestituræ censetur facta cum iisdem qualitatibus, quibus facta est ipsa inuestitura. 39,1
Prorogatio alicuius actus censetur facta cum eisdem qualitatibus, & conditionibus contentis in primo actu. declara vt 137,10
Prorogatio non suffragatur, quando primum tempus est consumptum. 401,2
Prorogatum est idem cum primo cuius loco subrogatur. 368,7. post med.
Protectores Ecclesiæ deputari possunt à Pontifice etiam simplices Prælati, ne dum Cardinales. 455,5.in fin.
Protectoria Ecclesiæ de iure spectat ad Episcopum. 630,4
Nisi fuerit deputatus specialis Protector. ibid.
Pro tempore dictio, refertur ad futurum. 398,11
Protestatio facta in secunda renouata societate, in qua reseruatur anterioritas, & potioritas hypothecæ primæ societatis, quid operetur, quantum, & quando. 34,2
Protestatio præseruatiua sui iuris non prodest facta in vno actu, nisi repetatur in aliis subsequentibus actibus. 193,5
Protestatio metus ante contractum matrimonium, matrimonium subsequens annullat. 204,2
Protestatio, & præseruatiua iurium non inducit litis pendentiam, sed indicat mentem reseruandi sibi ius agendi in futurum. 269,5
Protestatio, seu interpellatio admissa, si, & in quantum dicitur simpliciter admissa. 351,4
Protestatio nullitatis in iudicialibus reperiri debet in quolibet actu. 456,3
Protestationes de non recedendo à recusationibus, vt afficiant & excludant consensum, debent esse repetitæ in singulis actibus. 553,13
Protestatio, & reseruatio iurium facta à creditore acceptante in solutum nomen sui debitoris, suffragatur, vt possit redire ad primæuam actionem contra debitorem, si debitoris nomen sibi datum in solutum exigi non potest. 632.in fine.
Protestatio, seu reseruatio iurium suorum semper intelligenda est secundùm naturam actus cui adiicitur, etiamsi verba restringi oportet. 649,3
Protestatio contraria facto dicitur nulla, eiúsque non est habenda ratio. ibid.
Protestationes Rota admittere solet, *si & in quantum*, sed non solet mandare afficere absque causæ cognitione. 658,3
Vbi etiam quòd hæc sunt decreta interloquutoria, quæ possunt quandocunque reuocari.
Protestationes fieri non possunt à Procuratore non habente mandatum. ibid.
Protonotary non participantes beneficium, si per eius obitum vacaret, intrat reseruatio, de qua in regula prima Cancellariæ. 398,2
Protonotarij non participantes sunt verè, & indubitatè familiares Sanctissimi,ad effectum, vt in casu vacationis Pontifex de illorum beneficiis possit liberè disponere vigore constitutionis Pauli III. ibid. & seqq.
Vbi, an per dictam constitutionem censeatur derogatum priuilegio Leonis X. concordatis Germaniæ,& litteris Nicolai V. & per tot.decis.
Prouentus seu obuentionis verbum generale est, comprebendens omnes redditus cuiuscunque qualitatis. 595,2
Prouincia nomen est generale plures diœceses comprehendens. 234,2.in fin.
Prouisio paupertatis causa concessa, cessat paupertate cessante. 72,4
Prouisio Apostolica quando sustineatur in præiudicium iurispatronatus. 276,4
Prouisus ab ordinario cùm sit in bona fide,sua possessione priuandus non est per præsumptiones,sed per plenas probationes. 4,2
Prouisus præsumitur possidere beneficium in vim rituli Apostolici validi,& sic præsumitur effectuatio. 36,7
Probationes leuiores sufficiunt in concursu prouisorũ Apostolicorum, non quando agitur contra prouisum ab ordinario. 201,2

Proximitis

Proxenetis regulariter debentur merces pro rebus in quibus fuerunt mediatores ad vendendum. 392,5
Amplia & declara vt per totam decisionem.
Proximior consanguineus non potest in contractu minoris interuenire, si aliquod habet interesse. 98,7
Proximiorum appellatione veniunt etiam fœminæ, quando testator non respexit ad agnationem. 518,3
Proximiorum appellatione nunquid veniant spurij & bastardi. 616
Publica vox, & fama, non prodest quando materia est recens. 292,4
Publica vox & fama probat quem esse natum in aliqua ciuitate. 532,2
Publica vox & fama sufficit pro iustificatione narratorum in gratia. 5
Puella verbum intelligitur de virgine. 288,3
Pupilli si fuerint indefensi in iudicio, omnia acta corruunt. 169,2
Pupillus ad hoc vt possit legitimè præsentare ad iuspatronatus, sufficit quòd sit maior septennio. 363,2
Declara vt 4
Præsentatio pupilli maioris septennio est præferenda in concursu præsentationis tutorum. 3
Purgatio moræ non admittitur quando ius actoris est factum deterius. 373,80.in fine

Q

QVacunque vniuersale verbum comprehendit etiam ea quæ impropria dici possunt. 60,3.in fine
Qualitas à statuto requisita, si non probetur, statuti dispositio locum non habet. 225,2
Qualitas beneficij quæ sit inspicitur vltimus status. 544.5
Qualitas in constitutione, seu lege acquisita probari in primis debet antequam ex ea agatur. 603,1
Qualitas quando est fundamentum intentionis alicuius, debet probari in specie. 645,2
Qualitas adiecta verbo intelligitur secundum tempus verbi. 5
Quamdiu, dictio quid importet, & de eius significatione. 585,5
Quantitate promissa viro, etiam si soluenda sit non mobilibus pro acconcio, seu aliis æstimandis, quia per æstimationem transeunt in dominium viri in euentum restitutionis, debet restitui quantitas. 296,4.& 5
Quasi possessio, v. *Possessio.*
Quia, dictio importat causam pro certo, & pro constante. 411,2
Quicumque, non extenditur ad actum nullum, & inualid um. 270,1
Quilibet dictio importat idem quod dictio *omnis.* 353,2
Quitantia particularis creditoris, etiam quòd formiter recognita non sit probat, si concurrunt adminicula, veluti substantia debiti, congruitas pretij, quòd aliàs non laborasset, necessitas soluendi certo tempore. 437,3
Quitatio, & liberatio est stricti iuris, & strictissimè intelligenda. 25,4
Quomodolibet dictio, significat quemcumque modum qui excogitari possit. 338,3
Quoque dictio, est implicatiua præcedentium. 173,19. & 21
Vbi quòd in dubio iudicandum est esse retractui locum.
Quousque dictio, est dictio extinctiua. 146,5

R

RArò contingentia non sunt in consideratione. 322,10
Ratificare dicitur quis conuentionem qui postea capitulis dictæ conuentionis vtitur. 150,6
Ratificatio vel consensus præsumitur per obseruantiam 30. annorum. 64,3
Ratificatio actus non inducitur sine certa scientia, & notitia omnium qualitatum actus, qui prætenditur ratificatus. 109,2.& seqq.
Ratificatio transactionis inducitur ex receptione eorũ, quæ in transactione dari permittuntur. 136.5
Ratificatio, & approbatio pacto potentior est quàm verbis. 219,4.in fine.
Ratificatio gestorum per alium nomine ratificantis operatur, vt illa ab ipsomet ratificante gesta dicantur. 267,2
Ratificatio probatur per factum subsecutum, non minus valida, quàm si fieret verbis. 3
Ratificatio scripturæ inducitur, si quis ex ea agit. 4
Ratificatio non inducitur sine speciali, & indiuidua scientia præiudicij, quod infertur ipsi ratificanti actum quem ratificat. 28,2.ante fin.
Ratificatio ex interuallo non nocet ei cuius quæsitum est illo medio tempore. 328,5
Ratificatio coram iudice habet vim subscriptionis. 49,6
Ratificatio retrotrahitur, quando medio tempore ius fuit alteri quæsitum. 516,7
Ratificatio actus facti per Procuratorem habet vim mandati. 524,4
Ratificatio habet vim mandati. 572,4
Ratificatio nõ datur absque specifica notitia eius quod ratificatur, ita vt implicita, & generica non sufficiat. 632,4
Ratio legis dicitur communis lex ad omnes casus. 246,5
Ratio vbi est eadem, non est curandum de diuersitate casuum. ibid.
Ratio vbi eadem est, eadem viget iuris dispositio. 350,6
Ratio vnica vbi assignari potest, illa habetur pro expressa. 8
Ratio vnica habetur pro expressa, quando non nisi illa assignari potest. 411,2
Reassumens causam fecisse dicitur propria sua omnia acta facta in causa reassumpta. 581,4
Recessum censetur à suspicione per alios subsequentes actus approbatorios, iudice allegato suspecto. 3,5
Recognitio manus facta censetur per testes, dicentes se habere notam manum scribentis, quia aliàs viderunt eum scribere, præsertim concurrentibus adminiculis. 41,1
Recognitio manus facta per testes de similitudine scripturarum deponentes, nunquid dicatur concludenter probata. 41,5
Recognitio manus nunquid censeatur probata per testes, qui non viderunt scribere. 6. Vbi etiam quid si vltra testes concurrunt adminicula.
Recognitio manus alicuius dicitur sufficiẽter facta per testes dicentes se notam habere manum scribentis, quia viderunt illum pluries scribere, licèt non fuerint præsentes quando is cuius manũ recognoscunt, scripsit scripturam de qua agitur. declara vt 663,5
Recognitio manus censetur facta per vnum testem dicentem se fuisse præsentem, & vidisse scribere scripturam, de cuius recognitione iunctis adminiculis. 6
Rector collegij non potest acceptare sine speciali mandato laudum contra collegium. 244,6

Rector beneficij facit fructus suos. 441,5
Recurrens ad iudicem sæcularem in causa Ecclesiastica, non excusatur ex eo, quòd dicat velle se prosequi causam grauaminis coram Ecclesiastico, quia potuit adire superiorem iudicis Ecclesiastici, & ad eum recurrere. 7,3
Recurrentes ad iudices laicos pro habenda inhibitione iudicibus Ecclesiasticis ipso iure sunt excommunicari. 10,1.& seqq.per tot.
Vbi proponuntur contraria,& illis respondetur.
Recurrens ad iudices seculares est excommunicatus, etiam quòd recurrat ad impediendum violentiam assertam sibi fieri à iudice seculari. 8. in fine, & sequentibus.
Recurrens ad iudicem secularem est excommunicatus, etiam quando Ecclesiasticus iudex prætendatur negligens. 11.& 12
Recurrentes ad iudices seculares non excusantur ab excommunicatione ex prætensa Hispaniarum, seu alia contraria consuetudine, obseruantia, lege, seu priuilegio. 14.& seqq.pluribus per tot.
Recurrere debent ad Archiepiscopum, vel ad Nuncium Apostolicum, qui sentiunt se grauatos à Iudice Ecclesiastico 30
Recurrere ad iudices seculares quibúsnam casibus à iure permissum sit. 31
Recursu pendente, maximè citata parte, nullum currit tempus ad inducendam desertionem. 416,4
Reditus Ecclesiæ ad effectum probandi superabundantiam, debent probari per corpora bonorum, nec sufficit per publicam vocem, & famam. 201,9
Referens se ad constitutionem, seu statutum, censetur in totum seruare voluisse statutum & constitutionem, ad quam se refert. 113,1. in fin.
Referens in quo aliquid exprimitur diuersum à relato secundùm relatum regulari debet. 578,3
Referenti quandoque magis creditur, quàm relato. 601,3
Reformatio alicuius dispositionis præsupponit ipsam dispositionem fuisse. 498,6
Regressus pensionis, v. *Pensio*.
Regula octaua Cancellariæ, vbi vult fieri mentionem de mense vacationis, est intelligenda quando beneficium vacat in mense reseruato Papæ, non quando vacat in mense ordinarij. 79,3
Regula quòd nemo plus iuris in alium transferre potest, quàm ipse habeat. 95,1
Regula reuocatoria cessionum non habet locum in cessione pro dote necessaria mensæ capitulari facta in erectione cathedrali. 175,2
Regula octaua Cancellariæ continet amplissimas clausulas, quæ referuntur etiam ad regulas præcedentes. 200,3
Declara vt 4.7.& 8
Regula, quod mihi prodest, & alteri non nocet, faciendum est. 279,2
Regula quòd ea diuersis non infertur. 313,5
Regula octaua comprehendit omnia beneficia, & tollit consuetudines etiam immemorabiles, & indulta ac priuilegia Apostolica iam super optione præbendarum, quàm super dispositione beneficiorum, etiam quòd priuilegia continerent quòd nunquam sub reseruationibus comprehenderentur, cùm regula habeat clausulas derogatoriarum derogatorias. 336,1
Regula octaua comprehendit beneficia iurispatronatus in priuilegio. ibid.
Regula, *singula si non prosunt, multa collecta iuuant*, maximè attenditur in materia probationum. 455,2. ad med.
Regula quòd vnumquodque dissoluitur eodem modo, quo ligatum est. 495,1
Regula octaua comprehendit beneficia iurispatronatus ex priuilegio, & derogat quibuscumque priuilegiis, etiam quòd in illis fuerit dictum quòd nunquam sub Apostolicis reseruationibus comprehendantur. 568,1
Regula operatur effectum suum vbi exceptio non est clara. ibid.
Regula octaua quatenus comprehendit beneficia iurispatronatus ex priuilegio habet locum non obstante quasi possessione præsentandi, cùm propter decretum irritans inficiat titulum & possessionem. 6
Vbi quòd ideo conclusio procedit, quia reseruatio est generalis, nulla habita distinctione an sit de certo, vel incerto corpore beneficij.
Declara vt procedat quando decretum est iustificatum, vt si indubitanter constet beneficium esse de iurepatronatus ex priuilegio, aliàs secus. 7
Vbi quòd requiritur res iudicata, vel confessio partis, aut alia liquida probatio, vtpote illa quæ resultat ex instrumento.
Regula, de non tollendo iure quæsito non est necessaria derogatio in declaratione. 610,4
Regulares habentes curam alicuius parochialis Ecclesiæ debent viuere ex redditibus eiusdem Ecclesiæ. 33,4. in fin.
Regulares possunt de licentia sui Prælati habere administrationem temporalem, & vsum quorundam bonorum, non tamen possunt habere dominium, & proprietatem. 146,10. ad med.
Reintegranda remedium non datur non constito de primo extremo, nec ei qui suo facto à sua possessione cecidit. 556,1
Reintegratio, v. *Remedium*.
Relatio efficit, vt omnia quæ continentur in relato, dicantur expressa in referente cum omnibus suis qualitatibus. 94,6
Relationi tertij periti standum est, etiam si admissa sit per iudicem cum clausula, *citra præiudicium ambarum partium & quatenus de iure*. 229,1
Relatio in contractu non censetur facta quoad ea, quæ sunt expressè disposita. 281,5
Relatio debet fieri ad proxima in instrumento. 310,6
Relatiuum non restringit præcedentia, sed tantùm refertur ad totum suum antecedens. 446,8
Declara vt ibid. in fine.
Relatiua dispositio non concludit vbi non concordat cum relato. 568,5
Relatum est in referente cum omnibus suis qualitatibus. 281,2. & 318,3
Releuatio indemnitatis plus importat, quàm simplex accollatio debitorum, quia extenditur etiam ad molestias iniustè, & de facto illatas. 338,4
Religio montis Oliueti habet priuilegium, vt contra ipsam non currat præscriptio minori tempore quàm 60. annorum. 171,4
Religiosi mendicantes monachi aliqui sunt ex regula, & aliqui ex propriis constitutionibus mendicantes. 477,4
Ex regula non sunt capaces legati stabiliũ, nec ad retinendum, nec ad vendendum: mendicantes autem ex constitutionibus sunt capaces legati ad vendendum, licèt non ad retinendum. ibid.
Remedium l.fin.C.de edict. D.Adrian.tollend. competit fideicommissariis. 35,6
Vbi etiam quòd isto casu sufficit probare possessionem fideicommittentis de tempore mortis absque alia probatione dominij.
Remedium reintegrandæ non datur non probato primo extremo. 99,4

Remedium petitionis hæreditatis, vel interdictū Quorum bonorum, non impeditur per habentem titulum inualidum. 189
Remedium semel competens non consummatur per actum nullum. declara vt 454,3
Remedium l. fin. C. de edict. D. Adrian. toll. non competit ei qui semel immissus fuit. declara vt 326,9
Remedium l. fin. C. de edict. D. Adr. competit fideicommissario. 444,4
Remedium l. fin. C. de edict. D. Ar. toll. locum habet, probata possessione defuncti tempore mortis. 5
Remedium Saluiani interdicti vt locum habeat, quæ requirantur. 560,1
Remedium Saluiani interdicti competit etiam legatariis pro legatorum consequutione. 2
Remissio facta debitori non impedit quominus fideiussores possint conueniri pro debito pro quo fideiusserunt, intellige de fideiussoribus, qui se principaliter, & insolidum obligauerunt, secus de fideiussoribus accessoriè obligatis. 449,4
Remissoria forma data, & non adimpleta, examen est nullum. 3,1
Remissoria concedi solet absque legitimatione personarum. 36,3. in fin.
Remissoria in beneficialibus vt concedatur quæ requirantur. 4
Remissoria non conceditur quando articuli non sunt releuantes. 135,2
Remissoria non conceditur ad probandum ea de quibus per scripturam constare debet. ibid.
Remissoria denegatur quando de contrario constat per scripturas. 3
Remissoria non datur quando causa est beneficialis sine fumo. 10
Remissoria in causa decimarum conceditur in quacunque instantia, etiam sine fumo. 153,1
Remissoria conceditur etiam super eisdem quando latur articulus releuans super materia non amplius articulata, & quando super eisdem dantur articuli magis specificè, & distinctè. 2. & 3
Remissoria non denegatur super eisdem, quando probationes factæ redduntur obscuræ ex contrariis probationibus, & remissoria deseruit ad tollendam obscuritatem. 4
Remissoria petita à Procuratore non habente legitimum mandatum producit nullitatem examinis testium. 239,1
Remissoria concessa parte non citata, nulla, & inualida est. 3
Remissoria in qua non fuit præfixus aliquis terminus probationis, non valet. 5
Remissoria non conceditur post didicita testificata, quia non admittitur nouum examen. 301,1
Remissoria petita in vltimis audientiis Tribunalis inducit non modicam suspicionem calumniæ. 2
Remissoria deneganda est propter releuantiam probandorum. 4
Remissoria non datur, quando materia est irreleuans, nec admittitur ad probandum, quod probatum non releuat. 305,1
Remissoria vbi cōtinet vnum locum examinis testium, & testes examinantur in alio loco, examen est nullum. 306,2
Remissoria si continet iudicem, coram quo sunt examinandi testes, examen faciendum est coram iudice in remissoria nominato, & non coram alio. 3
Remissoria non conceditur ad impediendam immissionem, ex l. fin. C. de edict. D. Adri. tollend. 324,3
Remissoria nō debet dari ad impediendā immissionem, quando prouisus iustificauit suam gratiam. 349,1
Remissoria conceditur in causis profanis in quacunque instantia, & etiam sine fumo, quando materia est releuans, & maximè lite cœpta in Curia, & commissa appellatione remota. 36,1. & 2
Vbi amplius quòd sufficit vnum articulum esse releuantem.
Remissoria nō denegatur si articuli sint releuātes. 367,1
Remissoria non datur super articulis, super quibus fuit data altera remissoria. 385,1. & 2
Vbi ampliatur hæc conclusio.
Remissoria secunda non dari solet super nouis articulis. ibid. vbi etiam quid de tertia remissoria.
Declara vt 2
Remissoria secunda concedi non solet, nisi ex aliqua causa & cessante calumnia. 517,2. vbi ponitur causa concedendi secundam remissoriam.
Remissoria an sit concedenda in tertia instantia. 4
Remissoria an sit concedenda in regno Neapolitano, in quo est timor subornationis testium. 5
Remissoria concedi non debet, quando articuli sunt irreleuantes. 542,1
Remissoria vbi fuit data, non est expectanda ad impediendam sententiæ prolationem, quando probationes in ea factæ non releuant. 545,4
Remissoria datur etiam ad probandum delictum, dummodo detur eiusdem delicti magnus fumus, aliter secus. 570,2
Vbi etiam, an testes sine citatione examinati faciant hunc fumum.
Remissoria non conceditur ei, qui potuit testes in Curia examinare, & nō examinauit. 3. & 4. vbi quòd nec etiam conceditur in secunda instantia, si in prima instantia potuit testes examinare, & non examinauit.
Remissoria conceditur etiam quòd vnus tantùm articulus sit releuans. 4
Remissoria non datur quando articuli sunt irreleuantes, & quando petitur ad probandum ea de quibus per scripturas constare debet. 584,1. & 2
Remissoria denegatur quando petitur ad probandum per testes id, cuius contrarium constat per scripturas. 2
Remissoria denegatur in causa beneficiali, nec solet de stylo Rotæ concedi sine fumo iuris. 8
Remissoria non est danda quando articuli sunt irreleuantes, vel probari possunt per scripturas, vel agitur de materia, quæ non pertinet ad testes. 593,1
Remissoria nunquid denegetur propter præsumptam calumniam. 5
Remissoria non datur quando articuli non sunt releuantes. 651,1
Remissoria quando conceditur, nunquid articuli sint dandi in Curia, vel in partibus. 663,10
Renunciatio vt euitetur omnis interpretatio facienda est. 10,5. in fin.
Renunciatio est stricti iuris, & in ea non veniunt nisi expressa per renunciantem. 8
Renunciare quis potest citationi, vel alteri actui fauorem suum respicienti. 59,11
Renunciatio fideicommissi data, illius scientia valida est. 160,3
Renunciatio fideicommissi facta ad fauorem vnius pro conseruanda agnatione, non extenditur ad alium, in quo seruanda agnationis ratio cessat.
Declara vt 4
Renunciatio est stricti iuris, & in ea non veniunt nisi ea quæ exprimuntur. 373,23
Renunciatio strictissimè interpretanda est, etiam quòd per verba generalia facta fuerit. 420,2
Renunciatio generalis nunquid trahatur ad iura futura. ibid.

Renunciatio stricti iuris est. 50,.
Renunciatio inducitur per Instantiam factam de noua in solutum adiudicatione. 528,1
Renunciatio fieri non potest à Procuratore non habente specialissimum mandatum. 538,4
Renunciatio exceptioni non numeratæ pecuniæ post lapsum temporis ad opponendum facit vt tantum operetur confessio de recepto, quantum vera & realis solutio. 655,3
Renunciationes sunt stricti iuris, & non extenduntur de persona ad personam. 664,3
Renunciatio filiæ, v. *Filia*.
Repetitio facta per testatorem intelligitur retento eodem themate. 567,2
Repudiasse non dicitur qui non acceptauit legatum annuæ prouisionis relictum arbitrio hæredis, cùm taxa per hæredem facta sit nimis exigua, & possit petere reuisionem, & augmentum. 238,3
Reputatio non facit ius in curia. 57,3
Rerum pluralitas præsumitur, non identitas. 7,1
Rerum identitas probatur coniecturis. 2.ad fin.
Rerum Ecclesiasticarum alienatio requirit solemnitates,& iustam causam,nec vnũ sine altero sufficit. 58,11
Res emphyteotica dari solet pro modico canone. 64,5
Rei iudicatæ renunciatum censetur ab eo qui passus est discuti negotium principale. 80,3.in fin.
Res iudicata habet magnam præsumptionem pro se. 4
Res vt integra non dicatur, sufficit vt aliquid fuerit factum etiam circa præparatoria. 121,4
Rem communem diuidere quisque cogi potest. 141,1
Res iudicata offuscatur ex nullitatibus. 161,2
Rerum appellatione omnia continentur,& causæ,& intra personæ, nisi rerum mentio,& personarum discretiuè facta sit, quia tunc appellatione rerum non veniunt personæ. 174,6.& 7
Res iudicata dicitur probata quoties non constat de appellatione intra legitima tẽpora interposita. 195,1
Res iudicata inducitur per quatuor sententias conformes. 220,1
Res integra non dicitur quando fuit deuentum ad aliquos actus, etiam circa præparatoria iudicij. 248,1. in fine.
Res iudicata non potest reuocari incidenter parte contradicente. 412,5
Rei donatæ fine acceptione dominium non transfertur in donatarium. 516,5
Res iudicata est exceptio litis finita, & facit ius inter partes. 607,5
Res litigiosa non dicitur post extinctam litem per tres sententias executioni mandatas. 608,3
Rescriptum Principis omnino seruandum est per partes, neque per consensum partium forma in eo data, potest recedi. 222,4
Rescripti verba strictè sunt intelligenda, & si in rescripto mandatur dari cautionem, non est necessariũ fieri depositum, vel sequestrum, etiamsi aliàs ex forma statuti fieri deberet. 416,2
Rescripti verba si sunt dubia, opus est pro declaratione iterum adire signaturam Principis. 3
Rescripti forma non seruata iudex procedens nulliter procedere dicitur. 448,12
Rescriptum delegatæ iurisdictionis quomodo præsentari debeat iudici vt iurisdictionem exercere possit. 6,9
Reseruatio beneficij narrata in dispositione, illam qualificat. 4,1
Reseruatio iuris antiqui,non inducit nouũ titulũ.202,6
Reseruatio iurium nihil de nouo disponit. 270,8
Reseruationes omnes hodie sunt generales & per viam legis, ac motu proprio, ideóque inficiunt possessionem perinde ac si essent super certo corpore expressæ. 568,6
Reseruatio pensionis, v. *Pensio*.
Residentia in beneficio quando requiratur ad effectum euadendi priuationem illius. 140,4.& 5
Residentia Capellaniæ nunquid sit temporalis, & incompatibilis. 7
Residentia vbi est fundamentum gratiæ, debet plenè, & concludenter probari. 155,1.in fin.
Residentia non censetur probata, ex eo quòd probetur Capellanum teneri celebrare,& seruire,quia hoc potest etiam fieri per alium. 2
Et ideò quando in fundatione fuit dictũ quòd alium prouisus celebrare non valeat, per tunc censetur probata residentia personalis.
Residentia personalis non videtur necessaria, vbi per alium suppleri potest. 3
Residui verbum in solutione positum importat integram solutionem. 15,2
Residui verbum totum significat. 56,1.in fin.
Residui verbum importat integram debiti solutionem appositum in quitantia. 624,2
Resignatio beneficij quòd habuerit effectum probatur ex eo quòd vigore dictæ resignationis fuerit alteri collatum. 45,4.in fin.
Resignatio beneficij facta in manibus alterius quàm Papæ, nulla, & inualida est. 120,2
Resignatio beneficij,an fuerit valida, vel inualida, non est quærenda, quando appatet resignantem non fuisse legitimum possessorem. 7
Resignatio beneficij non est simoniaca, licèt contineat pact. simoniaca,quæ à Pontifice fuit admissa. 180,3
Resignationes beneficiorum cum conditione quòd resignatarius de suo impensas facere teneatur, admittuntur in dataria absque eo quòd in litteris talis conditio exprimatur. 4
Resignatio beneficij ad fauorem certæ personæ, & reseruatione pensionis pro resignante admitti non potest à Legato de Latere, & multo minus ab eius Vicelegato. 508,2
Fallit nisi eidem Legato à Papa fuissent datæ speciales facultates sic admittendi resignationes. ibid.
Resignatio conditionalis,nempe ad fauorem certæ personæ, an faciat beneficium reseruatum. 601,3
Restitui non potest id quod realiter traditũ nõ est. 61,2
Restitutio in integrum datur aduersùs sententiam, constito de eius iniustitia, vel nullitate. 90,1
Restitutio non datur in spolio contra possessorem immissum à iudice etiam nulliter, quando constat de bono iure, cuius vigore potuit sibi mutare causam possessionis sine iuris ministerio, tanquam nouo titulo superueniente. 167,3
Restitutio in integrum denegatur etiam priuilegiatis vbi de læsione non apparet. 199,1. & 2. vbi etiam quòd negatur non constito de bono iure, & quanta debeat esse dicta læsio.
Restitutio in integrum non datur aduersùs sententiam sine læsione qua cessat data iustitiæ sententia. 234,1
Restitutionis in integrum commissio obtenta post executionem iam consummatam operabitur tantùm in petitorio. 245,5
Restitutio in integrum conceditur minori, Ecclesiæ, & locis piis ad effectum probandi super directò contrariis,& post didicita testificata, n.5. limita nisi lis mota, & prosequuta sit viuente testatore, cui successit Ecclesia, vel locus pius. 6.& 7
Restitutio in integrum ob probationes non factas quæ denegatur maiori,non competit minori,vel Ecclesiæ hæredi maiori, licèt aliàs per se competeret. 7
Restitutio in integrum datur,si non constet de læsione,

& læsio non probatur deficiente iustitia. 303,5
Restitutio in integrum aduersùs præscriptionem competit ex capite iustæ, & probabilis ignorantiæ. 415,6
Restitutio in integrum non datur, si non constat de læsione, quia ad hunc effectum est necessaria. 330,1
Restitutio in integrum denegatur vbi non constat de læsione, de qua constare non dicitur, nisi constet de nullitate, vel iniustitia sententiæ. 333,5
Vbi ampliatur hæc conclusio etiam in priuilegiatis.
Restitutio in integrum opponi potest per viam exceptionis, vel replicationis, constito de læsione. 373,24 vers. Præsertim quia.
Restitutio in integrum non datur aduersùs ea, quæ habent se ad lucrum & damnum. 65
Restitutio non datur maiori alleganti læsionem in actu liberatorio mediante confessione, licèt erronea. 66. in fine.
Restitutio in integrum lapso quadriennio non datur, etiam per viam exceptionis. 67
Restitutio in integrum non denegatur vbi intrat læsio. 447,1
Restitutio in integrum non datur non ducto de læsione. 533,5
Restitutio in integrum indistinctè competit, constito de bono iure. 653,5
Restitutio in integrum datur aduersùs sententiam, de cuius inualiditate, aut iniustitia constat, & è contra. 661,1
Retinere verbum præsupponit necessario antecedentem acquisitionem. 477,6
Retractus quando intentatur iuxta formam constitutionis Gregorianæ, depositum debet fieri intra annum, & constitutionis forma omnino seruanda est. 83,1
Vicinitas ex qua ius retractus nascitur, si controuertatur principaliter, & de per se, non currit tempus ad deponendum, secus si controuertatur incidenter & per viam exceptionis. 5
Retractus iudicio non facit præiudicium quæstio vicinitatis si fit incidenter, & per viam exceptionis deducta, & dum cognoscitur causa vicinitatis, non est supersedendum in retractu. 83,9
Retractu pendente iuxta constitutionem Gregorianam debet fieri depositum intra annum. 11
Retractus vinearum, & sic in prædiis rusticis, vt locum habeat vigore Bullæ Gregorij XIII. quænam adimplenda sint. 173,1.2.3.4.& 53
Retractus vigore constitutionis Gregorij XIII. vt locum habeat, nunquid insinuatio vicino facienda sufficiat eam fecisse, domi dimissa copia, an verò debeat esse personalis. 4
Retractus in prædiis rusticis vigore Bullæ Gregorij XIII. nunquid habeat locum in sponsanea venditione, videtur quòd sic. 5. & 6. Contrarium. 7 & seqq.
Retractus prædij rustici in vim constitutionis Gregorij XIII. nunquid suffragetur vicino, cuius fundus non sit maioris pretij mensuræ magis cultus, aut ædificiis magis conspicuus, prout in fundo Vrbano. 6. & seqq.
Retractus constitutio cogens vicinos ad vendendum, non est exorbitans à iure communi; imò est admissa de iure diuino, de consuetudine, de iure communi antiquo, & de iure feudorum. 8. & seqq. & 50
Vbi quòd est fauorabilis.
Retractui locus non est quando retrahere volens non potest præstare illud, quod præstat is à quo vult retrotrahere. 333,12
Retractus non habet locum in permutatione. ibid.
Retractus quando fit, debet retrahens suscipere in se omnis onera quæ erant in venditione, idque ex lege retractus. 414,7
Retrahere verbum idem est quod reuocare. 373,74
Reus, & possessor non grauantur onere probandi, nec tenentur ad iustificationem suæ gratiæ. 86,1. & 3
Reus, & possessor grauatur onere probandi titulum suæ possessionis quando contra ipsum viget iuris assistentia. 4
Declara, vt 6. & 7
Rubrica declarat nigrum. 458,6
Rubrica constitutionis maximè attenditur ad interpretationem ipsius constitutionis. 455,9
Rusticitas excusat à deuolutione rei emphyteoticæ per denegationem dominij directi in impositione census super re emphyteotica tanquam super libera. 169,6

S

Sacra res & Ecclesia non sunt ampliùs in commercio, & ideo in illis non cadit deuolutio. 294,6
Salarium non debetur nisi sit conuentum, vel duo concurrant copulatiuè, quòd vnus conducere, alter locare operas sit solitus. 428,5
Saluiani interdicti remedium datur cessionario. 28,1
Saluianum interdictum non habet locum cessante hypotheca. 285,5
Saluianum interdictum datur pro legatis. 302,2
Saluianum quoties non appareat conuentum, recurritur ad arbitrium iudicis in illius quantitatis constitutione. 374,2
Saluianum interdictum intrat quando bona obligata, per tertium possidentur, nec controuertitur de identitate, & sic ex eo datur immissio. 415,4
Saluiani requisita sunt creditum, hypotheca, & possessio, quibus probatis non denegatur immissio. 513, 1. & 2
Saluianum interdictum datur etiam contra tertium possessorem. 539,1. ante fin.
Saluiani interdicti remedium vt locum habeat, quæ requirantur. 560,1
Saluiani interdicti remedium competit etiam legatariis pro legatorum consecutione. 2
Saluiano interdicto vt agi possit, doceri debet de potiori hypotheca, & de credito certo. 609,1
Sanguinis coniunctio tollit fraudis suspicionem. 451,4
Sanguinem suum odio habere nemo præsumitur. 628,10
Scientia probatur ex instrumentis. 14,4
Scientia, & patientia exigendi decimas præsumitur ex lapsu temporis, & multiplicitate actuum. 31,3
Scientiam ordinarij allegans, illam probare debet. 88,4
Scientia probari debet ad hoc vt inferatur ad consensum, quia nemo approbat, quod ignorat. 104,9
Scientia præsumitur in eo quod publicum, & notorium est. 163,5
Vbi quid vigore statuti Bononiæ.
Scientia qualitatis bonorum præsumitur ex emptione ipsorum bonorum cum æstimatione, & calculatione priùs facta. 216,1
Scientia, & consensus præsumuntur ex lapsu longi temporis, & ex multiplicitate actuum. 334,16. & 18
Vbi idem ex obseruantia.
Scientia litis regulariter non præsumitur, & debet ab allegante probari. 275,5
Scientia indubitata, & vera requiritur, quando agitur de

de perdendo iure quæsito. 322,3

Scientia præsumpta non nocet in præiodicialibus. 430,4.in fin.

Scientia & patientia præsumitur in his quæ publicè & palàm fiunt. 461,8 & 466,7

Scientia, & patientia præsumitur ex multiplicitate actuum. 563,4

Scilicet dictio quando stet restrictiuè, & quando ampliatiuè, & alia de natura huius dictionis. 234,13

Scriptura ordo iuri communi contrarius non attenditur. 69,3

Scripturæ antiquissimæ extractæ in partibus remotis cum magna impensa, & diuturnitate temporia dicuntur in forma probanti, nec eis de fide diminuitur, etiam quòd in earum extractione aliquid deficiat. 144,11

Scripturæ non recognitæ, & lite pendente extractæ ex archiuo monachorum nunquid probent ad fauorem monasterij. 191,6

Scriptura maiorem fidem facit, quàm argumentum possibilitatis. 211,1

Scriptura dicitur benè recognita ex coniecturis, & adminiculis. 228,4.5.& 9

Scripturæ productio facta in vno iudicio probat in alio contra producentem. 6

Scriptura de cuius fide non dubitatur, probat omnes actus in ea commemoratos. 267,1

Scriptura dicitur esse in forma probanti, si sit subscripta à superioribus, & publicata, & compulsata parte citata. 284,4

Scriptura priuata non probat pro scribente. 361,1

Scripturam producens censetur fateri omnia in ea contenta. ibid.

Et quid si productio fuit facta per compulsum. 3

Scriptura priuata probat pro scribente quando continet aliquas partitas, quæ vere deteguntur. ibid.

Item probat in partitis verisimilibus. 4

Scriptura informis & priuata ca iunctis admioiculis suppleri potest. 437,4

Scriptura habens signa publicis instrumentis conuenientia, scilicet mensem, diem, annum, indictionem, testes, clausulam, actum, *&c.* subscriptiunem Notarij & signum, non indiget recognitione, si habeat datam supra centum annos, & ex inspectione apparet quòd sit originalis. 470,1

Scripturæ antiquitas non probatur per solam datam supra centum annos, sine aliis adminiculis. 4

Declara de scriptura, quæ oculariter inspici non possit; secus verò de scriptura quæ per iudicem potest inspici, quia iudicis inspectio pro sufficienti adminiculo est. 5

Scripturæ productæ probant contra producentem. 481,7

Scripturæ copia extracta lite pendente sine iudicis authoritate parte non citata, & sine alicuius subscriptione, nihil probat. 493,2

Scriptura magis probat, quàm testes, quoties ambo concurrunt. 505,2

Scriptura non dicitur sufficienter recognita quæ fuit comparata cum alia scriptura, si non constat quòd scriptura cui comparatur, sit certa & indubitata. 519,1

Scripturæ certitudo haberi non potest per comparationem. 2

Scriptura cum adminiculo vnius testis facit legitimam probationem pro certificatione illius scripturæ. 3

Declara vt 4

Scriptura publica an sit per comparationem sufficienter recognita, relinquitur arbitrio iudicis. 519,7

Declara vt 8

Scripturæ comparatio potest fieri ad acta alterius iudicij, si scriptura illa est indubitata. 9

Scriptura ad hoc vt legitime extracta in vim compulsoriæ censeatur, quæ solemnitates requirantur. 549,1

Scriptura si non sit extracta à suo originali, sed ab alio exemplo, non probat, etiam si primum exemplum sit solemniter extractum. 2.& 3

Scriptura etiam informis probat si fuerit exemplata præsente Procuratore ex aduerso, & non opponente. 6

Scriptura quòd sit de officio alicuius Notarij, & extracta ex eius actis, & authenticata illius manu, potest probari per depositionem testium. 7

Scriptura existens in archiuo Episcopi dicitur existere apud Episcopum. 581,1.in fin.

Scripturæ cancellatio, *v. Cancellatio.*

Sed dictio aduersatiua facit vt dicantur repetiti termini suprà expressi. 359,3

Semicanonicatus cùm sit beneficium sæculare, præsumitur perpetuum & collatiuum, non autem amouibile ad nutum. 544,5

Vbi quòd hoc fallit nisi contrarium plenè, & concludenter probaretur.

Seminary contributio facienda est etiam ab Ecclesiasticis qui sunt nullius diœcesis. 234,21

Semper, dictio includit omne tempus. 179,7.in fin.

Semper dictio, est temporis continuatiua. 250,4

Sententia est nulla, & inualida, si fuerit lata vigore processus nulli. 13,3.in fin.

Sententia nulla confirmari potest vbi constat de illius sententia. 20,1

Vbi tamen quòd hoc fallit parte opponente.

Sententia lata ex pluribus causis, si ex vna fuerit nulla, in totum reputatur nulla, quando continet solùm vnum capitulum, secus si contineat plura capitula separara. 63,5

Sententia lata super eo quod non fuit deductum in monitorio est nulla. 99,1.in fin.& 2

Vbi ampliatur hæc conclusio, etiam quòd in monitorio adsit clausula, *deducens omne ius*, &c.

Sententia dicitur indiuidua, & in parte nulla, in totum est nulla, quando nullitas prouenit à iudice. 5.in fine.

Sententiæ executio non dicitur excessiua quando sententiæ conformis est. 102,1

Sententia iniusta non transit in iudicatum. 5

Sententia dicitur nulla, si non fuit publicata eadem die qua lata fuit. 130,2

Sententia lata ad instantiam Procuratoris qui non habet mandatum, parte protestante est nulla. 145,2

Sententia, & res iudicata offuscatur ex nullitatibus. 162,2

Sententiæ intimatio non requiritur vbi constat de scientia illius cui facienda erat intimatio. 165,2

Sententia per appellationem suspenditur. 170,5

Sententia dicitur valida vbi in actis constat de iurisdictione, mandato & citatione. 272,1.in fine.

Sententia est strictè interpretanda, & ideo si condemnat ad supplementum legitimæ hæredem principalem, & tertium possessorem, censetur condemnasse hæredem principaliter, & tertium possessorem in subsidium si hæres non erit soluendo. 192,4

Sententia lata sine citatione nulla, & inualida est, nec suppletur per conclusionem in causa quando eadem conclusio emanauit parte non citata. 219,8

Citari debet etiam is qui Procuratorem in iudicio non constituit. ibid.in fin

Sententia nulla confirmari non potest in secunda instantia, si de nullitate fuit oppositum in eadem secunda vel tertia instantia, secus si non fuit oppositum. 9
Sententia, vt dicatur lata ex falsa causa, ipsa causæ falsitas debet esse euidens, & inexcusabilis. 220, 1. in fine.
Sententia quæ continet diuersa capita separata, & præsertim inter diuersas personas, nulla in vno capite, non est in totum nulla. 3
Sententia in possessorio si continet mixturam admittit appellationem. 221,3
Mixtura est in sententia in possessorio, si in ea, vel canonizatur aliquod creditom, vel alius titulus, quia hoc sapit petitorium. 4
Sententia in possessorio continens iniustitiam est appellabilis quoad vtrumque effectum, & cessat Ægidiana. 221,7
Sententia contra sententiam remanet nulla. 232,1
Sententia conditionalis exequi non potest sine conditione expressa in ea. 5
Sententia contra Episcopum probat etiam contra successorem quando Episcopus, ad quem spectabat defensio Ecclesiæ permisit Archidiaconum agere. 334,5
Sententia contra vnum lata, facit contra alios vehementissimam præsumptionem boni iuris concurrentem, præsertim illius antiquitate, & obseruantia. ibid. vers. Et in omnem casum.
Sententia de antiquo vltra centum annos probat sine actis. 234,10.in fin.
Sententia vt valida dicatur, remissiõe ponuntur requisita. 262,1
Sententia,& consensus non inducitur ex scientia actus in genere,nisi etiam sciantur omnes qualitates eiusdem actus. 270,6
Sententia contra mortuum est nulla,defectu citationis. 272,4
Sententia iniusta non potest transire in iudicatum. 294,7
Sententia dicitur iusta,vbi ex actis constat de iurisdictione,citatione,& mandato. 333,2
Sententia interpretanda est,vt minus præiudicet,quàm sit possibile. 346,8
Sententiæ & conuentiones secundæ in materia seruitutum. 350,2
Sententia nulla,& inualida quantumuis iusta executioni non demandatur. 360,1
Sententia dicitur nulla,si iudicium fuerit motum contra maritum,& eo interim mortuo prosecutum contra vxorem,& sententia contra eam lata. 2
Sententia non afficit contra non nominatum in ea. 3
Sententia lata contra matrem non afficit contra filium, si mater non tanquam tutrix fuerit conuenta & condemnata,nec iustificantur solemnitates tutelæ. 4
Sententia quando seruati sunt termini substantiales, & alia requisita, dubitari non potest quin sit valida. 369,1
Sententia nulla,potest confirmari,quando pars de nullitate non opposuit. 370,1
Sententia dicitur valida, quando constat de iurisdictione iudicis,& quòd fuerit lata seruatis seruandis. 371,2
Sententia vbi est diuidua, vtputa continens plura capita, potest in vna parte appellari, & in alia non. 20
Sententia ob defectum citationis est nulla, & nunquam transit in iudicatum: citatio debet esse specifica, & certa ad audiendam sententiam, nec sufficit facta ad videndum fieri quancumque declarationem. 382,5
Sententiæ exequutio consummata dicitur, tam attenta iudicij natura, quam attento facto partium. 388,1
Sententia lata in vim calculi facti à perito, ex eodem calculo bene iustificatur. 393,4
de Sententiæ, in qua seruata sint omnia substantialia requisita, validitate ex nullitatibus dubitari non potest. 395,1
Sententia dicitur valida,& non nulla, quando ex actis apparet interuenisse ea,de quibus 420,1
Sententia lata sine cognitione causæ, nulla & inualida est. 431,4
Sententia recipit passiuam interpretationem à iure communi. 433,3
Sententia sine actis non probat, & Rota sententias aliorum tribunalium non exequitur, nisi gustato bonoiure. 440,2
Sententia lata instante eo, qui non est Procurator, dicitur nulla; quid si est lata ad fauorem minoris. 448,8
Sententia vna alteri contraria est nulla. 45,9
Sententia etiam non iustificata ex actis facit aliquod adminiculum, quando non agitur de illius exequutione. 467,8
Sententiæ nullitas probanda est per eum, qui nullitatem allegat. 500,1
Sententia quæ in iudicatum transit,habet præsumptionem pro se,si est vnica: multo magis si res indicata est inducta per tres conformes. ibid.ad finem.
Sententia ex actis iustificata,est notoriè iniusta. declaratur 2
Vbi quòd qui dicit sententiam non iustificari ex actis,probare debet.
Sententiam non iustificari ex actis probari non potest, nisi per integram transportationem actorum. ibid.
Sententia non potest dici notoriè iniusta, nisi priùs constet de illius iniustitia. 3
Sententia non dicitur notoriè iniusta, nisi notorietas aliquo colore offuscari non possit. 5
Sententia notoriè iniusta exequutionem non meretur. ibid.in fine.
Declaratur 6
Sententia quæ non iustificatur ex actis, potest etiam aliunde iustificari. 6.& 7
Sententia quæ transiuit in iudicatum, propter non interpositam appellationem, non remanet in statu rei iudicatæ, si per signaturam fuit admissa appellatio arbitrio Rotæ, etiam quoad effectum suspensiuum. 504,5
Sententiæ latæ validitas probatur ex reuolutione processus. 505,1
Sententia iudicis præcipitanter data,nulla, & inualida est. 507,5
Sententia, & res iudicata retractatur ex scripturis de nouo repertis. declaratur 613,5
Sententia lata in vim specialis commissionis præcedente citatione,& aliàs seruatis de iure seruandis,valida est. 555,1
Sententia sine citatione nulla est,& inualida. 558, 1. & 2
Vbi tamen quòd de stylo Hispaniarum conclusio in causa habet vim citationis. declara stylum, vt dicto n. 2. vers. quia super.
Sententia lata sine citatione suppletur per conclusionem in causa de stylo Hispaniarum. 571,2
Sententia in dubio præsumitur iusta. 576,7
Sententia in dubio præsumitur iusta,& valida. 577,2.& 7.in fine.
Sententiæ nullitas respectu cuius non potest allegari per

per aliam. 3
Sententia quæ transit in iudicatum æquipollet tribus conformibus. 581,5.in fine.
Sententia extra Rotam lata, si producatur sine actis in Rota nihil probat, nec est attendenda. 3
Separatio thori, v. *Thorus*.
Sepultura cuicumque potest concedi ab habente ius in Ecclesiis, & sic illi cui concessa est stante huiusmodi concessione, & licentia, potest illam construere. 308,2
Sepultura vendi non potest sine simonia, cùm sit res sacra. 561,1
Declara vt ibidem infra, & 3
Sepultura vendi non potest, sed bene vendi potest locus, & situs præeminentior, & hòc casu datum est potius quædam eleemosyna pro reparatione, & necessitate Ecclesiæ. ibid.
Sequestrum ad instantiam creditoris in bonis debitoris quando concedi debeat. 214,5
Sequestrum authoritate iudicis factum non priuat quenquam sua possessione. 372,2
Maximè si factum sit causa custodiæ, vt bona sint posita in tuto. 3
Sequestrum non potest esse principium iudicij, vbi non adest Cameralis obligatio. 568,6
Seruitutes diuidi possunt per interualla temporis. 350,4
Seu dictio potest stare exequutiuè pro *idest*. 563,3
Signa, seu insignia non possunt apponi in re aliena, vel ab alio possessa. 279,4
Declara vt ibi, & 5.& 6
Simile quod est, idem non est. 533,5
Simonia per pecuniarum solutionem probata non tollitur ex eo quòd pecuniæ fuerunt solutæ ad redimendas vexationes absque beneplacito Apostolico. 95,3
Simoniæ causa dicitur ciuilis, & non criminalis, quando agitur ad priuationem beneficij. 377,2
Simonia debet plenè, & concludenter probari, etiam quòd agatur ciuiliter. ibid.
Confessio simoniæ facta per resignantem, non nocet resignatario, præsertim facta post resignationem. 3
Socius criminis non admittitur in crimine simoniæ. ibid.
Simonia non censetur probata, non probato præcedente contractu ex conuentione. ibid.
Simonia non probatur per testes de auditu. 4
Simonia probanda est plenè, & concludenter quando agitur ad priuationem beneficij. 380,2
Simonia an & quando censeatur probata per pactum in resignatione appositum, quòd resignatarius de suo expensas facere teneatur. 3.& per tot.
Simulatio census celebrati in fraudem vsurarum, licèt dicatur in instrumento pecuniam esse numeratam, probatur coniecturis, de quibus 5.1.& per tot.
Simulatio probata non censetur non probata simulandi causa. 344,2
Vbi præsertim quando imò probatur simulationem contrahenti vtilem non esse.
Simulatio non probatur præsumptionibus, quando aliàs simulandi causa non adest. 3
Simulatio contractus non deducitur ex eo, quòd venditor adhuc remanet in possessione, si superuenit titulus locationis. 10
Simulatio in contractibus per coniecturas, & præsumptiones sufficienter probatur. 3
Simulatio in contractibus, quoad effectum probandi esse in fraudem vsurarum per coniecturas, & præsumptiones probatur, 4
Simulatio contractus, & suspicio vsurarum non deducitur ex pacto de retrouendendo, quia tale pactum est vtroque iure permissum & licitum. 6
Simulatio contractus ex pretij modicitate iuncta cum pacto de retrouendendo bene deducitur, si tamen modicitas est vsque ad dimidium iusti pretij. 7
Simulatio non præsumitur, neque per coniecturas probatur, quoties nulla adest causa simulandi. 12
Simulationis suspicio excluditur ex præexistenti causa vera contrahendi. 13
Simulationis causa cessante, simulatio non præsumitur. 575,5
Simulatio probanda est per eum, qui simulationem allegat. ibid.in fine.
Simulatio contractus non resultat ex eo quòd dos sit promissa in stabilibus & solutio sit facta in pecunia, quia creditore volente vnum pro alio solui potest. 655,6
Societate officij extincta fructus non debentur. 25,3
Societas officij renouata per aliam subsecutam societatem, nunquid extinguat omnes præcedentes obligationes, & hypothecas; an verò dictæ obligationes, & hypothecæ censeantur repetitæ in secunda renouata societate. 34,2.per tot.
Societatis disdicta, an valeat si non reperitur adnotata in margine instrumenti. 157,3.& 4
Societas morte vnius socij finita est, ita quòd societatis lucrum non transit ad superuiuentem. 208,1
Societatis contractus an celebratus censeatur per verba participationis & partleipis. 8
Societatem officij quis non superlucretur ex eo quòd vitæ translatio sit in alium facta, nisi eadem translatio fuerit non solùm intimata, & reproducta, verùm etiam in margine instrumenti annotata, ex constitutione Pontificis. 356,1
Societas non censetur contracta inter socios, nisi constet de mente sociorum, quòd voluerint contrahere societatem. 403,7
Societas Iesuitarum emittit votum paupertatis, & ideo inter mendicantium ordines connumeratur. 477,1
Societas Iesuitarum licèt inter mendicantes connumeretur, potest tamen capere legatum etiam stabilium, non ad possidendum, sed ad vendendum. 2.& per tot.
Societas officij potest transferri per cessionem iurium, etiam non mutato periculo vitæ. 482,3
Societatis pactum iniquissimum est quòd vnus socius sit in damno sine lucro. 657,4
Socius, seu administrator in administratione non dicitur debitor, nisi computis solidatis. 149,5.& 3
Vbi tamen quòd hæc conclusio intelligitur quoad restitutionem pecuniarum, non autem quoad bona per administratorem inuentariata.
Socij plures obligati nunquid in solidum obligari censeantur. 298,5
Socius criminis non admittitur in crimine simoniæ. 377,3
Socij omnes pro virili tenentur ad debitum contractum pro societate, non autem is solus, qui debitum contraxit. 472,1
Solemnitates statutariæ sunt necessariæ in instrumento diuisionis, quia quamuis diuisio sit actus necessarius, & in actu necessario non requiruntur solemnitates, tamen non est actus necessarius hoc, vel illo modo diuidere, & bene in diuisione cadit læsio. 95,3
Solemnitas extrinseca extraiudicialis præsumitur. 117,7
Solemnitates requisitæ in alienatione bonorum Ecclesiæ præsumuntur adhibitæ ex cursu 40.annorũ. 463,7
vers.

vers. Et nihilominus,& 8
Vbi de eadem materia.
Soluens illi cum quo quis contraxit, rectè soluit, licèt aliàs ad illum non spectaret commodum contractus. 322,2
Soluens pro alio debitum, videtur facere contractum emptionis,& venditionis. 373,74
Soluens pro alio suo creditori debitum, nunquid possit cogere ipsum creditorem cui soluit ad cedendum iura. 85
Soluens debitum pro alio, liberat debitorem quoad pignora, sed nunquid acquirat ius super pignoribus. 86.& seqq.
Soluens debitum pro alio, non succedit in locum creditoris,nisi facta sibi cessione. 90
Soluens creditoribus sui creditoris posterioribus, numquid liberetur si anteriores fuerunt negligentes. 443,8.& 11
Solui aliud pro alio volente creditore potest. 316,3
Soluisse quis præsumitur vt Procurator, seu administrator, quando non constat de obligatione soluentis. 647,6
Solutio præsumitur facta ex præcedenti causa. ibid.
Solutio facta à principali debitore debet in primis cedere in summam, pro qua fuit datus fideiussor. 110,1
Limita vt 2
Solutio facta de pecuniis exactis per administratorem, censetur facta de pecuniis domini, non de pecuniis administratoris. 3
Solutio in dubio præsumitur facta potius de pecuniis soluentis,quàm de alienis. 109,5
Solutio tanquam quid facti non præsumitur, sed probari debet. 293,2
Solutio præsumitur facta in debitum antiquius,& quale dicatur antiquius debitum. 304,5
Solutio non præsumitur, & propterea probanda est ab eo,qui solutionem allegat. 373,14
Solutio, siue vera, siue imaginaria sit, tollit antiquam obligationem. 31
Solurio tollit omnem obligationem. 57
Solurio & nomeratio actualis probatur per verba *habuit,& recepit in mei*, &c. etiam sine copulatiua, & probatur etiam per verba æquipollentia, *actualiter, manualiter*,&c. 381,2
Et non sola confessio.
Solutio præsumitur facta ex propriis pecuniis potius, quàm ex alienis. 394,1.in fin.
Solutio pensionis facienda est in illis aureis, qui in reseruatione fuerunt expressi, vel in eorum valore de tempore faciendæ solutionis. 430,1.& 2
Vbi quid si valor aureorum fuerit expressus in reseruatione.
Solutione eius quod debetur, omnis tollitur obligatio. 434,1.in fine.
Solutio dicitur facta in illam causam, in quam debitor declarauit. 2
Solutio facta à fideiussore in dubio censetur facta pro extinguenda propria obligatione. ibid.in fin.
Solutione fideiussoris quando debitor principalis liberetur. 3
Solutio facta per debitorem posterioribus creditoribus sui debitoris, an dicatur facta mala fide ex sola suspicione quòd adessent alij anteriores creditores. 443, 15
Solutio præsumitur facta de mandato eius cuius erant pecuniæ solutæ,quando est soluta notabilis pecuniarum quantitas. 548,4
Solutio censetur facta ex causa præcedentis obligationis. 456,10
Solutio facta nomine alterius, habet præsumptionem mandati. 538,2
Concurrentibus tamen coniecturis, de quibus a. & 3
Solutio indebiti pro non solutione habetur. 550,3
Solutio in dubio censetur facta pro debito recentiori,& pro causa necessaria potius, quàm voluntaria. 4
Soluens metu mandati sibi non præiudicat per solutionem. 6.in fine.
Solutio præsumitur facta ex pecuniis soluentis potius, quàm alienis. 569,2.
Solutio probatur per quitationem factam à recipiente. 572,1.in fine.
Solutio facta pro vltimis terminis quando faciat præsumere solutionem in præteritum. 585,2
Solutione eius quod debetur etiam ab alio facta, quàm à debitore, debitor est liberatus. declara vt 591,3
Solutio præsumitur facta in causam præcedentis contractus. 601,8.in fin.
Solutio tutoris non præiudicat pupillo si constat de læsione. 614,9
Specialia duo ad idem multiplicari non debent. 420,3
Species enumeratæ post genus restringunt genus. 56,4
Declara vt ibid.
Species sub genere continentur propriè,non autem interpretatiuè. 174,12
Spectare, & *pertinere* verbum significat translationem dominij. 208,2
Spei,seu aleæ emptio quando facta dicatur, & de materia. 619,3
Vers. Ex quibus.
Spoliare non dicitur qui in possessionem immissus fuit authore prætore, iustè tamen procedente,secus si iniustè. 169,2
Spoliatus ad suam possessionem restituendus est probatis duobus extremis. 58,1
Spoliatum se dicens fatetur se non possidere. 599,4
Vbi declaratur hæc conclusio, in eo qui solam associationem in continuatione suæ possessionis petit.
Spolium,& possessorium recuperandæ non datur contra tutorem,vel eius hæredem,pro reddenda ratione administrationis,sed actio in factum. 150,2
Spolium non datur contra cohæredem pro diuisione bonorum,sed actio familiæ herciscundæ.ibid.in fin.
Spolij actio est præscripta per possessionem triginta annorum. 4
Spolij iudicium debet concludere vt actor ad possessionem à qua deiectus fuit,reintegretur. 7
Spolium cessat in eo qui facto proprio recedit à possessione. 261,2
Spolij actio non competit ei qui possessionem spoliantis approbauit. 5
Spolij iudicium habet locum, cōstito de duobus extremis,& de nullitate subhastationis rei, de qua agitur. 406,1
Spolij iudicium requirit vtriusque extremi probationem. 448,2
Sponsalia transeunt in matrimonium quando postea secquuta est cohabitatio, ex qua præsumitur copula, quod quando certum sit. 27,5
Sponsalia inducuntur per verba reciprocæ promissionis de nubendo mediantibus signis. 451,5
Sponsalia siue sint iurata,siue non,sunt effectuanda per contractum matrimonij. 2
Sponsalia an coactiuè effectuanda sint, quando allegatur iusta causa non nubendi, remittitur arbitrio iudicis. 3

Sponsalia non effectuantur ex causa odij capitalis ob iniuriam. 8
Limita nisi qui accepit iniuriam sit qui instet pro effectuatione illorum, per quod videtur iniuriam remisisse. ibid.
Sponsalia præcedentia non sufficiunt ad contrahendum matrimonium, ita quòd sponsa cogi possit ad illud contrahendum, data eiusdem sponsæ incontinentia. 570,1
Sponsalia contracta, siue iurata, siue non, sub exequutionis pœna veniunt per contractum matrimonij effectuanda. 666,2.in fine.
Declara nisi ex aliqua rationabili causa arbitrio iudicis recedere liceat. 3
Sponsalia probantur annuli traditione. ibid.
Sponsalia reuocari possunt a muliere propter comminatam sibi à patre exhæredationem. 669,2
Sponsal.a contracta sine iuramento mulier seruare non cogitur. 3
Spurius legitimatus cum clausula, *sine praiudicio venientium ab intestato*, non potest impugnare testamentum patris ob eius præteritionem. 38,3
Spurij & bastardi, & alij quicumque illegitimi dicuntur sanguine coniuncti. 571,4
Spurij, & bastardi non veniunt in dispositione loquente per verba naturalia. 616,1
Declara vt 1.3.4.& 5
Spurij filij vulgò concepti, nati scilicet ex publica muliere propter multorum seminis commixtionem, non possunt certum patrem monstrare. declara vt 661,3
Statuimus verbum inducit nouum ius, quod antea inductum non erat. 541,5
Status præsens an indicet contigentiam de futuro. 425,13
Status vltimus quòd fuerit mutatus, non censetur probatum per assertionem Prælati in præiudicium Ecclesiæ. 427,5.in fin.
Status præsens non inducit contingentiam de futuro. 443,14
Status beneficij, v *Beneficij status*.
Statutum exclusiuum fœminarum propter masculos de cippo domus seruandum est. 18,1
Statutum excludens fœminas à successione, subintelligitur, si patet velit. ibid.
Statuti verba vbi conueniunt, conuenire etiam debet statuti dispositio. ibid.
Statutum statim quod est publicatum præsumitur vsu receptum, & qui contrarium dicit, probate tenetur. 22,2
Statutum vsu receptum esse, & obseruatum probatur per fides. 3
Statutum confirmatum, licèt respectu iuris possit dici factum de nouo, respectu tamen facti non dicitur nouum statutum, sed præcedentis statuti confirmatio. 60,3
Statuta confirmata à Papa dicuntur facta ab ipso Papa confirmante. 4
Statuta condita à populo immediatè subiecto Sedi Apostolicæ non valent sine confirmatione Papæ. ibid.
Statutum intrat in omni contractu, in quo minor lædi potest. 92,5
Statutum, referens se ad statutum, seu constitutionem, censetur in totum seruare voluisse statutum & constitutionem, ad quam se refert. 123,2.in fin.
Statutum quod non dicit, neque nos dicere debemus. 5
Statutum, & quælibet dispositio facta in vnum casum, non trahitur ad alium. ibid.
Statutum, vt deroget dispositioni iuris communis, in dubio non præsumitur. 133,3
Declara vt 4
vers. Et sic non obstant.
Statutum, & consuetudo differunt inter se. 146,3.in fin.
Statuta interpretanda sunt ne pater excludatur à luctuosa filij hæreditate. 4
vers. Vnde eùm.
Statuti verba impetranda sunt secundùm aliud statutum. 168,5
Statutum loquens in casu simplici non comprehendit casum mixtum. 174,18
Statuta possunt restringere tempus legitimæ ætatis, v.g. vt habens ann. 18. censeatur maior. 210,1
Statuta duo si exstant, vnum generale, alterum speciale & limitatiuum, speciale contrarium non censetur derogatorium generalis, sed vtrumque valet speciale in suo casu, generale verò in aliis. 2
Statuti verba si non ligant, non ligat neque dispositio illius. 4
Statutum laicorum non est attendendum in causis Ecclesiasticis. 228,8
Statuti copia quando probet si antiquum originale non reperiatur, an fuerit laceratum. 245,1.& 2
Statutorum speciale ius præualere debet iuri communi. 268,1.in fin.
Statutum, seu constitutio strictè intelligendum, & pœnale interpretari secundùm proprietatem verborum. 307,7
Statutum, seu constitutio quòd vnus teneatur pro delicto alterius, est odiosum, & strictè interpretandum. 8
Statutum, seu constitutio vbi non disponit, non dispositum remanet in dispositione iuris communis. 9
Statuta respicientia statum Ecclesiæ ius condendi competit soli Episcopo & Capitulo. 413,1
Statutum prohibens aliquid fieri, & imponens pœnam, non censetur annullare actum factum contra prohibitionem. 326,6
Statutum iuris communis correctorium interpretatur, vt minus corrigat ius commune quàm sit possibile. ibid.
Statutum quòd instrumenta & testamenta debent insinuari quomodo interpretandum sit, & de materia. & 8
Statutum correctorium iuris communis interpretatur, vt illud minus porrigat, quàm sit possibile. 359,5
Statuta Ecclesiarum circa qualitates Canonicorum nō habent locum in prouisis Apostolicis, sed in prouisis ab Ordinario, & à Capitulo. 375,1
Statutum vrbis inducens desertionem, nisi seruetur certa forma in appellatione, tanquam ordinatorium, non habet locum extra forum Capitolinum. 416,6
Statuta confirmata à Papa dicuntur Papalia. 477,6
Statutum excludens fœminas dotatas à successione fratris, nunquid comprehendat forenses. 484, 2. & per tot.
Statutum regulariter forenses non comprehendit. ibid.
Statutum per non vsum, vel contrarium vsum, non tollitur stante decreto irritanti, nisi probata scientia, & patientia. 491,2
Statuti contrarius vsus, seu non vsus, non præsumitur, & ideò alleganti non vsum, seu contrarium vsum incumbit onus probandi. ibid.
Statutum passiuam recipit interpretationem à iure communi. 494,1.in fin.
Statuto mentionem facienti de consuetudine, vel obser

obseruantia an standum sit. 3
Obseruantia statuti non suffragatur, quando de ea constat post tempus conditi statuti, tunc enim non releuat tanquam nimis remota. 4
Obseruantia statuti, vt ex ea censeatur acquisitum nouum ius, an requiratur quadragenaria subscriptio, an verò sufficiat decennalis. 5
Statutum & consuetudo stare simul possunt. 542,4
Statutum quòd mulier filiis extantibus non possit de suis dotibus disponere, nisi de quadam parte suæ dotis, an dicatur odiosa, vel fauorabilis. 585,13
Statutum factum in odio particulari personarum sapit delictum. 593,1
Vbi declaratur hæc conclusio, nisi statutum sit conforme iuri communi.
Statuta posteriora quando derogent prioribus. 3
Statuta quomodo sint intelligenda pertinet ad iudicem, & non ad testem. 6
Statutum excludens fœminas fauore masculorum non potest in eorum odium retorqueri. 620,4
Statutum ad fauorem masculorum factum non debet in eorum odium retorqueri. 668,6
Vide *Constitutiones.*
Stipitem totum in præsentatione iurispatronatus habere dicitur, qui duas tertias partes stipitis habet. 657,2
Stipes attendi debet in præsentatione iurispatronatus, non numerus personarum, quia plures ab vno descédentes succedunt in stirpes, & non in capita, & vnius loco reputantur. 3
Stipulari alteri quis potest in contractu doris. 121,8
Stylus in ordinatoriis iudiciis attendendus est. 379,2
Stylus in ordinatoriis iudiciis probatur per extraiudiciales attestationes Cancellarij actuarij, & causidicorum. 3
Stylus cum aliqua qualitate introductus cessat cessante qualitate. 4
Stylus fori vbi causa vertitur attendi solet. 464,3. in fin.
Subdelegatus. Compulsoris subdelegatus subdelegare nó potest. 144,7
Delegatus Principis subdelegare potest. ibid.
Subhastari, & deliberari non possunt bona debitoris, nisi dato termino ad reluendum. 406,5
Subhastatio fieri potest sine decreto iudicis parte consentiente. 165,2
Subhastatio facta pro maiori summa debiti est nulla, etiam quòd fuerit excessum in minima quantitate. declara vt 4
Subhastatio decreta parte non citata, nulla, & inualida est. 594,2
Subreptio resultat si in rescripto non fuerit facta mentio litis pendentiæ, & ex huiusmodi subreptione rescriptum remanet nullum. 238,2
Subreptio non inducitur per taciturnitatem eorum, quæ Papam non retraxissent ad concedendum gratiam. 439,6. in fin.
Subreptio tollitur si de non expressis Papa potuit saltim in genere cogitare. 628,9
Subreptio gratiæ non inducitur ex taciturnitate eorum, quæ Papam à gratia non retraxissent, aut difficiliorem reddidissent. ibid.
Subreptitia dicitur gratia quando tacitæ sunt qualitates, quæ Papam retraxissent à concessione gratiæ, vel saltim difficiliorem reddidissent à concessione gratiæ. 690,4
Subrogandus est ex regula de subrogandis superstes in quasi possessionem defuncti, non attenta defuncti qualitate. 426,4. in fin.
Subrogatio gratiosa in possessionem defuncti, vt iustificata dicatur quæ requirantur. 70,1
Subrogatio collitigantis in locum defuncti deleganda non est per regulam de subrogandis. 426,5
Subrogatio Colli in possessionem defuncti, licèt non sit concedenda quando lis est iniusta, sufficit tamen ad excludendum iniustitiam quælibet probabilis, & colorata litigandi causa. 5
Subrogatio gratiosa non datur contra triennalem possessorem. 437,1
Subrogatio concedenda non est intruso, & quando quis dicatur intrusus. 9
Subrogatio gratiosa an, & quando peti debeat infra mensem à die obitus collitigantis. 10
Subrogatio gratiosa vt locum habeat, quæ requirantur. 601,1
Subrogatus in possessionem defuncti, vel resignantis subsequuta reali apprehensione possessionis fortitur omnes qualitates possessionis quam habebat ipse defunctus, vel resignans, in cuius possessionem quis subrogatur. 86,3
Subrogatus quoad priuilegia personalia non intrat in locum eius cui subrogatur. 402,1
Subrogatus ad hoc vt intret in locum eius, qui subrogatur, necesse est quòd in eo concurrant eædem qualitates. 2
Subrogatus sapit naturam illius, in cuius locum subrogatur. 531,4. in fine.
Subrogata animalia in locum demortuorum faciunt nouum armentum, & remanent sub antiqua hypotheca. 566,8
Subscriptio inducit confessionem, & approbationem eorum omnium quæ suprà scripta sint. 20,8. & 666,2
Substitui quis potest per vulgarem, & per fideicommissariam, quando præsertim non adsunt verba restrictiua, & repugnantia fideicommisso. 417,3
Substitutio non potest conferri in alienam vulnuratem. 35,8
Substitutio directa induci non potest ex coniecturis. 2
Contrà 3
Resolue vt 4
Substitutio vulgaris expirat quando institutus fideicommissum agnouit. 97,1
Substitutio in qua sunt vocati filij, an censeantur vocati filij non solùm nati, sed etiam nascituri. 97,3. 6. 10 & 11
Substitutio vulgaris locum habet quando institutus noluit aut non potuit succedere. 4
Substitutio censetur facta non solùm per viam vulgaris, sed etiam per fideicommissum, quando substitutionis verba habent tractum temporis successiuum. 97,5. & seqq.
Vbi etiam quando verba substitutionis habere dicantur tractum successiuum.
Substitutio censetur compendiosa quando est facta post mortem filiorum. 7
Substitutio vnica non potest diuerso iure censeri. 8
Substitutio facta per verbum *non relinquo*, censetur compendiosa. 9
Substitutio concepta per verba futuri tempori, etiam facta verbis directis trahitur ad fideicommissum. ibid.
Substitutionis reciprocæ forma. 105,8
Substitutio reciproca non vsu tantùm, sed duobus, vel pluribus conuenit. 12
Substitutio reciproca ex coniecturis desumitur. ibid. & seq.
Substitutio reciproca vt inducta dicatur, quia requiruntur. Primò vt omnes fuerint à testatore vocati. Secundò, quòd fuerit facta vltimo morienti. Tertiò in totam hæreditatem. 15. & 26
Vbi etiam, quando dicatur facta vltimo morienti, &

& in tota hæreditate,& 17.& 18
Vbi de eadem materia.
Substitutio dicitur facta per verba obliqua, videlicet, restituere teneatur. 146,6
Substitutio pupillaris espressa quibus verbis concipiatur. 164,1.& 2
Vbi quid si concipiatur per verba negatiua.
Substitutio pupillaris restricta ad bona testatoris quando trahatur ad totam hæreditatem, & exclusionem matris à legitima. 4
Substitutio quando dicatur facta per verba communia, seu directa. 7
Substitutio pupillaris quando, & quibus verbis concepta dicatur. 175,4
Substitutio pupillaris trahitur non solùm ad bona patris testatoris, sed etiam ad bona pupilli. 3.& 5
Vbi ampliatur hæc conclusio, etiam quòd eadem substitutio sit restricta ad hæreditatem testatoris.
Substitutio dicitur facta in tota hæreditate, etiam quòd testator hæreditatem in quotas diuiserit. 6
Hæreditas non adita non transmittitur ad substitutos. declara vt 7
Substitutio pupillaris facta censetur per verba mortis in pupillari ætate superuenientis. 198,1
Substitutio pupillaris censetur facta per clausulam, *vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum.* ibid.
Substitutio pupillaris trahitur non solùm ad bona testatoris, sed etiam ad bona pupilli vndecumque quæsita. ibid.
Vbi ampliatur hæc conclusio, etiam quòd testatur suam hæreditatem in quotas diuiserit.
Substitutio pupillaris excludit matrem, & multo magis auiam à legitima. 2.& 3
Vbi ampliatur hæc conclusio.
Substitutio pupillaris nunquid excludat matrem à legitima quando adsunt contrariæ coniecturæ testatoris. 198,8
Substitutio vulgaris, & non per fideicommissum censetur facta vbi testator vocauit simpliciter filios alicuius, etiam sub nomine collectiuo descendentium. 215,1
Declara vt 2
Substitutio fideicommissaria censetur inducta, quando ex mente, vel verbis apparet testatorem considerasse in ea tractum temporis successiuum, & quando hoc apparere dicatur. ibid.& seq.
Substitutio censetur facta per fideicommissum, quando facta est in casu mortis. 5
Substitutio compendiosa continet etiam fideicommissariam, & dicitur compendiosa quando in ea mortis mentio facta est. ibid.
Substitutio fideicommissaria probatur etiam confessionibus vocatorum in fideicommisso. 7
Substitutio facta de proximiore, vt primùm ad eum peruenit fideicommissum, extinguitur quoad alios, nec datur extensio de persona ad personam, ad inducendum perpetuum grauamen restituendi aliis proximioribus. 264,1
Declara vt 2
Substitutio reciproca ad fauorem descendentium in contractu emphyteotico, operatur, vt cuilibet ex vocatis censeatur ius quæsitum ex prouidentia concedentis. 265,7
Substitutio conditionalis facta in defectum filiorum masculorum non habet locum, nisi probato defectu institutionum, & sic purificata conditione. 535,5
Substitutio Procuratoris facta à Procuratore generali habente facultatem substituendi, non tollit præsumptionem mandati procuræ. 536,4
Substitutio facta alicui, si sine filiis decesserit, expirat instituto decedente cum filiis. declara vt 5
Substitutio alicui facta, si sine filiis, nepotibus, pronepotibus, & posteris vsque in infinitum decesserit, eo mortuo cum filiis euanescit. 654,2
Substitutio prima declarat qualis fuerit voluntas testatoris, in secunda etiam quoad bona contenta in prima substitutione. 646,2.& 6.in fine.
Substitutio facta post mortem omnium in tota hæreditate, omnibus defunctis integra hæreditas ad substitutum defertur. 3
Vbi etiam, an illi omnes sint inter se inuicem substituti, & 4.& seq.
Vbi referuntur contrariæ opiniones.
Substitutio regulatur ab institutione. 6
Substitutio facta instituto si sine liberis decesserit, dicitur compendiosa etiam quòd non sit adiecta dictio *quandocunque.* 656,2
Substitutio compendiosa continet fideicommissariam. ibid.
Substitutio per fideicommissum censetur facta quando post mortem institutorum vocatur locus pius. 4
Substitutio reputatur vulgaris, & non per fideicommissum, quando est facta hæredi instituto, & propterea per aditionem hæreditatis factam ab instituto expirat substitutio. 6
Declara vt 7
Vide *Fideicommissum.*
Substituti, & fideicommissarij nunquid censeantur vocati de tempore conditi testamenti, an verò à die purificati fideicommissi. 82,1.& per tot.
Substituti etiam ordine successiuo videntur vocati tantùm per vulgarem, & non per fideicommissum. 97,1.& 12
Declara vt ibid.
Substituti censentur simul vocati, & non successiuè, quando instituti sunt tales, in quibus non cadit necessitas instituendi, prout sunt transuersales. 2
Declara vt 10
Substitutus dicitur subrogatus in locum primi instituti, eo sublato. 444,4.in fin.
Substitutus pluribus institutis, vno deficiente illi pro portione succedit. 518,5
Substituti descendentes, in quibus cadit non solùm charitas, sed necessitas instituendi, censentur vocati ordine successiuo: secus si versamur in iis, in quibus non adest prædicta necessitas instituendi, sed solù ordo charitatis, & directionis, prout in transuersalibus, quia tunc non ordine successiuo, sed simul pro æquis portionibus vocati censentur. 574,2.& seqq.
Limita duobus modis, vt 6.& 7
Declara limitationes, vt 8 & seqq.
Substitutus instituto si sine filiis decesserit, instituto sine filiis decedente, succedit eidem defuncto. 656,2. in fine.
Succedere ab intestato non potest qui ex testamento legatum accepit legato non restituto. 61,2.& per tot.
Succedere verbum est commune, & importat fideicommissum. 656,2
Successio non admittitur in beneficiis. 215,4
Successio fratris, v. *Fratris successio.*
Successio hæreditatis, v. *Hæreditas.*
Successio iurispatronatus, v. *Iuspatronatus.*
Successiuè verbum importare potest etiam vulgarem substitutionem. declara vt 212,8
Successor singularis tenetur stare colono, quando non succedit in pœnam ius authoris, vt puta quando immittitur in possessionem rei locatæ ex Saluiano interdicto. 28,6
Successor vniuersalis dicitur non solù hæres institutus, sed

sed etiam substitutui. 190,2
Successor in beneficio non tenetur ad debita antecessoris. 215,5
Successorum nomine venit etiam successor singularis, & extraneus,& sic quilibet cessionarius. 322,10
Successores in dignitate ligantur in ordinationibus factis de mandato Papæ. 650,1
Successores in beneficio tenentur ad omnia ea, ad quæ tenebantur sui antecessores,quando causa obligationis est vniuersalis. 633,3
Succumbens in vna actione intentata, potest mutato cõsilio variare,& aliam actionem competentem intentare. 574,13
Sumptus, & expensæ litis non sunt subministrandæ litiganti, nisi constito de paupertate, & bono iure. 170,1.& 2
Vbi quomodo,& isto casu probanda sit paupertas.
Sumptus litis & alimenta debentur litiganti, data eius paupertate,& præsumptione boni iuris. 548,1
Superfluitas verborum in dispositione testatoris tolerabilior est, quàm elicere prohibitionem Trebellianicæ,contra opinionem Doctorum. 203,8
Superfluitas in quacumque dispositione vitanda est, & ea sumitur semper interpretatio, vt nihil superfluè censeatur appositum. 265,10.& 11
Superfluitas satis excluditur quoties dispositio potest aliquo casu operari. 527,8
Superfluum non dicitur quod ad maiorem cautelam exprimitur. 410,4
Superfluum non dicitur quando fuit expressum id quod tacitè veniebat in dispositione. 446,1.ad finem.
Vbi etiam quod argumentum superfluitatis est admodum tenue,& leue.
Supplicans censetur fateri omnia contenta in supplicatione,& commissione. 451,7
Supplicationis verba non attenduntur,sed litteræ expeditæ. 532,7
Supplicatio attenditur,& non expeditio litterarum ad effectum vt gratia dicatur subreptitia. 628,8
Surreptio,& quælibet falsa expressio,dolosa præsumitur, & gratiam vitiat. 155,5
Surreptio cessat in gratia concessa motu proprio. 553,3
Suspensionis allegationi iam factæ renunciare quis censetur per subsequentem consensum. 219,5
Suspicio oriens ex emendatione processus cadens in vna parte non operatur in alia,quando partes sunt separatæ. 648,2.in fin.
Suspicionis causa propter metum dilapidationis, vt iustificata dicatur quæ requirantur remissiuè. 671, 3. & 4
Sustentatio litis facta per reum importat negationem proprij interesse excipientis. 662,2
Suorum appellatione veniunt hæredes. 39,5
Suus,sua,suum,dominium importat. 127,3
Suus,sua,suum verbum esse possessorium. 588,11
Sylua & pascua de iure communi spectant ad communitatem. 277,2

T

TAcens,v.*Præsens*.
Tacitum operari non debet plus quàm expressum. 495,7
Tacita domus reconductio censetur facta cum eisdem pactis,& conuentionibus, de quibus in prima locatione. 590,6
Tempus longum iuncta obseruantia subsequnta præsumi facit confirmationem Apostolicam. 177,8
Tempus longum decursum facit præsumi mandatum, cum qualitate necessaria,quod aliàs non præsumitur, maximè subsequuta obseruantia. 247,4
Tempus vt dicatur antiquum ex eo deduci semper debet tempus litis. 276,5
Temporis vicinitas inter duos actus, facit illos præsumi corrrespectiuos. 315,2
Tenuta, seu possessio à iudice nulliter data confirmari non potest,etiã quòd esset de nouo concedenda. 30,4
Terminorum substantialium reiteratio in vim Innocentianæ non habet locum extra Rotam. 285,2
Terminus prorogatus non est nouus,sed idem cum primo. 328,12
Termini substantiales seruari debent,vbi proceditur sine Camerali obligatione. 568,6
Territorium quando dicatur esse nullius diœcesis.234,9. ad finem.
Tertius veniens ad causam non censetur acceptare confessionem tertij in eadem causa factam. 30,12.in fin.
Tertius ad causam veniens pro suo interesse fecisse dicitur omnia acta sua actiuè,& passiuè,siue sciuerit litem agitari,siue non. 450,1.& 2
Vbi declaratur hæc conclusio.
Tertius veniens ad causam quando possit nouum iudicium inchoare. 3
Tertius nunquid possit impedire immissionem ex Saluiano interdicto. 539,10.in fin.
Testamentum scriptum, & subscriptum manu testatoris & per duos testes validum est,sic statuto dictante. 22,1
Testamenti, seu Instrumenti particula producta nihil probat,nisi totum instrumentum, aut testamentum producatur. 75,6
Testamenti vna pars potest fideicommissum vno modo continere,& alio modo potest illud continere altera pars. 212,9
Testamenti vna pars declarat aliam, & debet interpretari, itaut testator non videatur sibi contrarius fuisse. 290,7
Testamentum paternum si fuerit per filios impugnatum,ad illud postea rediri non potest pro obseruatione fideicommissi. 311,4
Declara vt 5
Testamenti scriptura etiam lacerata probat quando est testamentum nuncupatiuum. 381,1
Vbi præsertim quando non probatur lacerationem fuisse factam à testatore, & quid si scriptura lacerata reperiatur penes testatorem, & quid etiam, quando in testamento lacerato est instituta pia causa.
Testamenta sine solemnitatibus,& imperfecta,nunquid valeant ad piam causam. 321,2
Testamenti originale exhibendum est, & non sufficit simplex sumptum ad obtinendam immissionem, ex *l.final. C. de edicto D.Adr. tollend.* declara vt 324,5
Testamenti exceptio non inducit nouam conuentionem. 358,1
Testamenti cancellatio non complet, facit præsumere testatorem noluisse testari. 411,1
Testator iubere potest in testamento vt eius filia & hæres instituta nubat certo generi personarum. 35,3
Testatoris mens præsumitur se conformare cum sensu legis. 65,2
Testator non præsumitur quòd voluerit esse deterioris conditionis personas quas magis dilexit. ibid.
Testator relinquens dotem filiæ iure institutionis,videtur recessisse à statutaria exclusione,& rem ad terminos iuris communis redegisse. 152,5
Testatoris voluntas magis attendenda est, quàm communis loquendi vsus.174,22.vers.vltra quod.

Testatór quod expressè non dixit voluisse non videtur. 188,1
Testatoris dispositio, quæ non est relatiua ad aliquas qualitates, debet esse libera, & non qualificata. a
Testatoris dispositio interpretari debet secundùm statuta loci ipsius testatoris. declara vt 6
Testatoris voluntas interpretanda est secundùm confessiones vocatorum in substitutione. 212,7
Testator non præsumitur voluisse præiudicare propriis filiabus hæredibus institutis, easque minus diligere quàm remotiores. 220,2
Testatoris dispositionis acceptatio resultat ex possessione bonorum illius. 230,14
Testator si voluit bona conseruari in familia, hæc voluntas trahit secum implicitum statum futuri temporis, & tunc quilibet censetur grauatus de restituēdo alteri, & fit extensio de casu ad casum, & de persona ad personam, licèt de ea persona non fuerit in indiuiduo cogitatum. 264,3.& 4
Testatoris voluntas in scriptis declarata, illa attenditur etiam contra dispositionem testium, & quæ non probatur transiisse in dispositionem. 6
Testatoris confessio nocet legatario in re legata. 287,3
Testator non præsumitur mutare voluntatem factam in alia dispositione per generalem institutionem hæredis, in qua de priore dispositione mentionem non fecit. 290,8
Testator potest in testamento se facere debitorem in summa declaranda per creditorem. 317.2.& per tot. decis.
In qua declaratur quando hæc conclusio vera sit.
Testatoris dispositio collata in alienum arbitrium, an, & quando valeat. 317,6.& seqq.
Testatorem fuisse sanæ mentis in dubio præsumitur. 324,4
Notario attestanti testatorem fuisse sanæ mentis creditur. ibid. vers. quæ præsumptio.
Testator distribuens bona sua inter filios, assignans cuique suam partem, in illa quemlibet instituēs, ac postmodum hæredes eos vniuersales instituit, hoc casu prolegata succedunt in locum portionis hæreditariæ, & filij capiunt vti hæredes, non legatarij, & bona subiacent fideicommisso. 401,3
Testatoris voluntas non præsumitur mutata. declara vt 411,3
Testandi amplissima facultas sicut continet potestatem relinquendi hæreditatem, ita etiam extenditur ad hæreditatis adeptionem. 3
Testator potest bona vni fideicommisso subiecta, supponere alij, & nouo fideicommisso. 444.2.in fin.& 3
Vbi quando hoc fecisse censeatur.
Testator potest ad libitum grauare rem sui hæredis. a. in fin.
Testatoris in testamento confessio nocet etiam hæredibus. 462,1
Testator vocando fœminas non censetur respexisse ad fauorem agnationis. 518,6
Testator non dicitur considerasse fauorem agnationis, quando hoc non dixit. 7
Testatorem respexisse fauorem agnationis probatur coniecturis, ibid. amplia vt ibid.& 8
Testatorem sanæ mentis fuisse, nisi contrarium probetur, indubitata est naturæ præsumptio. 525,1
Testatorem sanæ mentis fuisse Notario sic asserenti creditur. a
Testatoris insaniæ, seu dementiæ probatio debet esse plena, & concludens. ibid.
Testatoris insania, seu dementia ad effectum, vt testamentum non valeat, debet probari quòd fuerit tempore testamenti, & non antè, vel pòst. ibid. in fine. vers.& de tempore.
Testatorem non fuisse sanæ mentis, non probatur per actus pendentes potiùs ad quandam leuitatem, seu imbecillitatem ingenij, vel memoriæ, quàm ad dementiam excludentem vsum rationis, & includentem intellectus, & mentis exilium. 5
Testatoris insania, seu dementia non continua, sed habens dilucida interualla, facit præsumere testamentum factum tempore sanæ mentis, & non insaniæ. 6
Testatorem fuisse sanæ mentis probatur per publicam vocem & famam, & per communem reputationem. 8
Testatorem fuisse sanæ mentis colligitur ex qualitate dispositionis factæ in testamento concernentia viros sanæ mentis, & non insanos & dementes. 10. & seqq.
Vbi quid si omissis agnatis, & saluatis instituerit extraneum, & his similia.
Testatoris confessio præiudicat successori, & hæredi. 578,2
Testatoris voluntas est ambulatoria vsque ad mortem. 623,9
Testes examinati sine citatione partis probant casus fortuitos, vtputa natiuitatis, seu mortis alicuius 4,7
Testes referentes se ad aliquam scripturam, seu instrumentum, non probant plus, quàm instrumentum, seu scriptura, ad quam se referunt. 20,9.& seqq.
Vbi quòd dicuntur mendaces, & falsi, si in specie aliquid plus deponunt, quàm continetur in scriptura ad quam se referunt.
Testis vnicus, & singularis nihil probat. 11
Testis deponens super negatiua, tenetur reddere rationem sui dicti, etiam non interrogatus. 30,12
Testes non dicuntur contrarij probantes decimarum continuatam solutionem, licèt non omnibus solutionibus fuerint præsentes. 32,2
Testes examinati absque interprete, non obstante protestatione partis, probant, quia sufficit esse interrogatos à iudice, præsertim extra vrbem. 4
Testium depositiones declarantur ab articulis. 33,2
Testium contrarietas non tollit illis fidem si non respicit substantiam negotij principalis. a
Testis depositio coadiuuatur ex dicto alterius. ibid.
Testes examinati in vna causa, quamuis diuersa, faciunt adminiculum in alia. ibid.
Testes propter affinitatem transuersalem non repelluntur in causa ciuili. 41,6
Testes duo in omni negotio sufficiunt. 45,2
Testibus pluribus magis creditur quàm paucioribus contrarium deponentibus. ibid.
Testes de auditu à maioribus, & in antiquis, quia sunt vicini, admittuntur ad probandum beneficium esse collatiuum. a
Testes deponentes per eadem verba sunt suspecti de subornatione. Fallit primò quando testes sunt plures quàm duo. Fallit secundò, quia hoc remittitur arbitrio iudicis ex qualitate rei super qua deponunt. Fallit tertiò, in probatione immemorabilis. 55,3
Testes in vno iudicio examinati faciunt adminiculum in alio. a
Vbi etiam explicantur nonnulla adminicula.
Testes vt excusentur à falso, omnis interpretatio, & impropriatio fieri debet. 5
Testes singulares singularitate obstatiua inter se lacerantur & conquassantur. 66,2
Testis non præcisè deponens de tempore, sed incertè, & indeterminatè, nihil probat. 3
Obliuio præsumitur in teste ex temporis cursu, & impræmeditata responsione, & improuisa interrogatione. ibid.

Testis non dicitur concludenter de quantitate temporis, si non reuertatur præcisè de anno. ibid.
Testis deponens per verba *iudicio suo*, idem est ac si deponeret, vt sibi videtur. ibid.
Testis deponens per verbum *circa*, non dicitur concludenter probare tempus. ibid.
Vbi quòd multominus probat si subiungit verba *plus*, & *minus*.
Testes singulares nunquid probent quando deponunt super actu iterabili. 73,1.& 2
Testes singulares non probant, etiam quòd non sint singulares singularitate obstatiua, sed solùm singularitate diuersificatiua. 2
Testes deponentes inuerisimilia non probant. 3
Testes ad concordiam reducuntur per multiplicationem & reiterationem. 4
Vbi hoc declaratur procedere ad effectum euitandi periurium.
Testes de tempore deponentes conditionibus dubitatiuis & incertis, v.puta per verbum *circa*, & similia, non dicuntur discordare ab aliis testibus de certo tempore deponentibus. ibid.
Testes præsumuntur contestes, & non singulares. 5
Testis odiosus parti non probat. 84,1.in fin.
Testis familiaris salariatus à testimonio repellendus. 2
Testis procurator pro suo principali esse non potest. 3
Testes reprobantes instrumentum, aut alios testes, nunquid debeant esse omni exceptione maiores. 5.& 6
Testes omni exceptione maiores qui dicantur. ibid.
Testes de stylo Rotæ sufficit quòd sint idonei, etiam quòd non sint omni exceptione maiores. 6
Declara vt ibid.
Testis in causa sollicitator à testimonio repellitur, & quid si non erat salariatus. 7
Testis sollicitator non deputatus à principali, sed ab alio, nunquid repellatur à testimonio. 9
Testis instrumentarius censetur à partibus approbatus, nisi exceptiones de nouo superueniant. 10
Testes inhabiles, & non idonei, nunquid in totum repellantur, an verò eis de fide diminuatur, arbitrio iudicis remittitur. 11
Testis licèt possit cogi ad comparandum, & testificandum, non tamen tenetur comparere propriis expensis. 14
Testis qui sollicitauit alios testes, vt se ad examinandum venirent, nunquid à testificando repellatur. 4.& 14
Testes deponentes per verbum *puto*, nihil probant. 88,4
Testes deponentes super negatiua per verba, *non audiui*, nihil probant. 5
Testis vnicus non probat plenè contra producentem, secundùm opinionem Rotæ. 90,2
Declara vt 3
Testibus pluribus magis creditur quàm paucioribus. 93,3
Testibus concordantibus secum iure communi, & illius dispositione, magis creditur quàm contrariis. ibid.
Testes examinati ad perpetuam rei memoriam, & coram iudice sæculari in causa beneficiali iurispatronatus nullam faciunt probationem. 95,5
Testes deponentes quod est publicum, & notorium, probant fructus & eorum quantitatem, qui ex fundo percipitur. 103,1
Testis deponens de auditu affirmatiuè, & cùm interrogatur de scientia, dicens se nescire, non potest dici contrarius, quia aliud est auditus, aliud scientia. 108, 1.3.& 6
Testis dicta licèt inter se contraria, si tangunt diuersa tempora, non continent contrarietatem, quia vtrumque potest esse verum respectu diuersorum temporum. 2
Contrarietas vitanda est in testis depositione, & facienda est interpretatio per quam illa excludatur. 4
Testis deponens se scire de auditu, & postea dicens se nescire, non dicitur contrarius, quia interpretatur quòd nesciat nisi prout expressit. 5
Testis deponens quòd non recordatur de particularibus, & postea deponens de aliquibus particularibus, non dicitur mendax, aut contrarius, quia potest esse quòd non recordetur de omnibus, sed non excludit quòd non recordetur de aliquibus. 7
Testes etiam inhabiles, & exceptiones patientes, admittuntur in possessorio manutentionis. 118,3
Testis vnicus non probat. 125,1.in fine.
Testes de auditu nihil probant. 2
Vbi præsertim quādo dicunt se audiuisse à principali.
Testis mediator probat plusquam semiplenè. 4
Vbi etiā quando dicatur deponere de facto proprio.
Testis de facto proprio deponens nunquid pleuè probet. ibid.
Testis vnicus probat in possessorio manutentionis summariissimo. 129,2
Testes etiam inhabiles admittuntur possessorio manutentionis summariissimo. 3
Testis consanguineus non probat pro consanguineo. 138,2
Declara vt
Testes domestici melius probant factum domesticum, quàm non domestici. 3
Testium dicta non cauillanda, sed iuuanda sunt. 139,5
Testium numerus supplet exceptiones. ibid.
Testes licèt nulliter examinati deseruiunt pro adminiculo. 151,4.in fin.
Testium examen amplius post didicita testificata admitti non debet. 154,1
Testiū processus originalis si peruenit ad manus partis, ex hoc satis probatur didicita esse testificata. 2
Testium depositionis publicatio solemnis non est necessaria ad hoc vt dicantur didicitæ attestationes, sed sufficit quòd pars habuerit liberam facultatem illas perscrutandi. 3
Testes quòd de nouo sint reperti, debet plenè, & concludenter probari. 4
Testes recognoscentes manum Notarij in Instrumento appositam, quomodo debeant deponere. 161,3
Testes de credulitate non probant. 206,2
Testes deponentes de actu positiuo aliorum in concussu præferuntur deponentibus de possessione simpliciter sine aliquo actu positiuo. 213,3
Testes in dubio præsumuntur contestes. 223,3
Testium examinis nullitas allegari non potest ab eo qui in examine suorum testium eundem modum seruauit. 232,4
Testes examinati sine citatione ad videndum produci, & admitti articulos, & ad dicendum contra illos non probant. 239,3
Testium examinis nullitas non sanatur à Rota habente arbitrium, nisi fuerint examinati cum interrogatoriis datis à parte. 6
Testes examinati à iudice laico in causa decimarum nulliter examinati dicuntur, & non probant. 7
Testes sibi ipsis contrarij circa id quod principaliter non quæritur probant. 242,1.2
Testes de auditu faciunt præsumptionem. 5
Testes cōtra producentem plenè probant. 249,3.in fin.
Testis dicitur deponere de facto proprio, quando deponit factum proprium quod est sibi commune cum alio. 4
Testis de facto proprio plusquā semiplenè probat. ibid.

Testes de auditu nihil probant. 249,4. in fin.

Testis deponens de possessione alicuius per dictionem *semper*, censetur deponere de possessione ante motam litem. 250,4

Testis deponens cum additione, *saluo meliori iudicio*, non reddit depositionem dubiam, quam secundùm suum intellectum affirmauit esse veram, sed tantummodo qualificat dictum suum, dum illud ponit sub aliorum censura, sed quoad se decidit quæstionem. 259,5

Testis vilis vnà cum parocho non est sufficiens ad plenam probationem matrimonij. 7. & 8

Testium numerus & alia adminicula supplent defectum qualitatis vnius testis. ibid.

Testibus deponentibus de ignobilitate personæ, nunquid plus credatur, quàm deponentibus de nobilitate. 283,3

Testis deponens de immemorabili, & nunquam audiuisse, nec adesse hominum memoriam in contrarium, si constet de actibus contrariis, etiam post completam immemorabilem, licèt non interrumpatur immemorabilis, tamen conuincitur de mendatio, & redditur suspectus. 284,3

Testes examinati extra locum deputatum in remissoria. 306,2

Testium dicta non sunt cauillanda, sed coadiuuanda, & ad concordiam reducenda. 300,10

Testes examinati sine citatione ad videndū illos iurare, non probant, & nulliter examinati dicuntur. 4

Vbi ampliùs quòd non sufficit citatio ad videndum fieri probationem.

Testes licèt iurauerint in termino probatorio sine partis citatione, non probant, si index in decreto mandauit in examine testium citari partem ad videndum illos iurare. 5

Testes deponentes de facto proprio magis probant. 308,1

Testes examinati in vna causa, faciunt magnam præsumptionem in alia causa, etiam inter diuersas personas. 309,3

Testes debent reddere rationem suæ depositionis, etiam non interrogati, quando deponunt de his, quæ sensu corporis non percipiuntur. 329,3

Testes de negatiua deponentes debent asserere rem nō posse se aliter habere, quia ipsi sciunt. 334,3

Testes examinati sine citatione ad videndum illos iurare, sunt nulliter examinati. 382,4

Testes singulares probant iurisdictionem. 383,1

Testis de visu optimè probat actum, qui sub sensum visus cadere potest. 400,1

Testes singulares probant confessiones extraiudiciales concurrentibus adminiculis. 403,5

Testes possunt examinari post dictam testificata, quando eorum fuit solum habitum summarium. 13

Testes dicentes se plures vidisse aliquem scribere bene, dicuntur illius manum recognoscere. 413,10

Testis deponens de auditu ab ipso principali, non magis probat quàm ipsemet principalis in causa propria. 428,5

Testis vnicus non sufficit ad probationem. 6

Testes deponentes per verbum *credo*, nihil probant. 439,8

Testes examinati ad perpetuam rei memoriam sine citatione partis nihil releuant. ibid. in fin.

Testis vnicus adiuuatur ex depositione aliorum testium. 454,5

Testi testamentario facienti fidem de voluntate testatoris maximè creditur. ibid. in fine.

Testes non dicuntur contrarij aliis testibus, dicendo se non recordari, vel non audiuisse, aut se remittentes instrumento. 6

Testes in vno iudicio examinati non probant in alio. 462,2. vers. & primò.

Testes non reddentes sui dicti sufficientem probationem nihil probant. 463,1. vers. nec reddunt.

Testes deponentes super administratione sacramentorum, quomodo debeant deponere. 466,2

Testis à parte inductus non magis probat pro inducente, quàm contra. 475,5

Testes examinati parte non citata, probant si fuerunt examinati cum interrogatoriis datis à parte arbitrio Rotæ. 486,5

Testes probantes dominium quomodo deponere debeant. 501,6

Testes pauperes, & viles coadiuuantur ex depositionibus aliorū testium ex numero, & adminiculis. 503,3

Testis ebrius vt non probet debet probari ebrietas tempore examinis. ibid.

Testes probantes iuspatronatus non debent pati aliquas exceptiones. 405,8

Testes informiter examinati, si non probationem faciunt, saltim sufficiens adminiculum, & implent probationem imperfectam. 512,5

Testis examinatus tempore feriatim sine iudicij decreto dicitur nulliter examinatus. 515,5

Testis vnus de circunstantia scripturæ per similitudinem non facit semiplenam probationem, sed requiruntur duo. 519,4

Testes probantes insaniam, seu dementiam testatoris, quomodo deponere debeant. 525,3

Testes dubitatiuè loquentes per verba *potria esse*, & per verbum *incirca*, nihil probant. ibid. in fine. vers. Quintus tandem.

Testes probantes testatoris insaniam, seu dementiam, debent reddere rationem eorum dicti, etiam non interrogati. 4

Testes deponentes de sana mente testatoris quomodo deponere debeant. 8

Testibus deponentibus de sana mente testatoris magis creditur, quàm deponentibus de illius insania, & dementia. 9

Testes religiosi præferuntur non religiosis. ibid. in fine.

Testibus pluribus magis credendum, quàm paucioribus. 541,1

Testes quando sunt inuicem contrarij, conquassantur, & nihil probant. 556,5

Testium examen in loco allegato suspecto factum remanet inualidum. 557,10. declara vt 11. & 12

Testes de auditu non faciunt semiplenam probationem. 566,7

Testibus deponentibus de bona fama alicuius, magis creditur quàm deponentibus de mala fama. 570,2

Testes, & probationes ad fauorem vnius facientes debent etiam approbari ab eo ad cuius fauorem faciunt in his quæ deponunt ad fauorem alterius partis. 578,3

Testis nō potest deponere super eo quod iuris est. 593,9

Testis si in secunda depositione dixit contrarium eius quod deposuit in prima, attenditur primum dictum, & non secundum. 605,3

Testes in dubio præsumuntur contestes. 612,3

Testium inhabilitas suppletur ex numero, & integritate aliorum testium. 5

Testes duo, seu plures plenè probant. 631,5

Testes de vniuersitate probant quando non agitur de singulorum interesse, sed vniuersitatis tantùm. 2

Testes non omnino integri supplentur ex numero. ibid. in fine.

Testes super quasi possessione exactionis exigendi decimas, quomodo deponere debeant. 639,3

Testis depositio affectata facta in iudicio criminali, vel extorta metu tormentorum, si fuerit reuocata nihil probat. 4

Testes nulliter examinati faciunt magnum adminiculum contra producentem. 645,15.in fin.

Testes deponentes publicè dici audiuisse secundùm opinionem Rotæ probant famam publicam. 16

Testes post publicationem eorum depositionis non admittantur ad probandum super contrariis articulis. 652,5

Testes post publicationem,& dicta iustificata, quando admittantur super causa, & ratione scientiæ, super quibus antea interrogati non fuerunt. 6

Testes examinati extra locum in remissoria assignatum non probant. declara vt 654,2

Testes remissoriales examinati sine citatione partis non probant. declara vt 3

Testes sine iuramento non tactis scripturis nihil probant. declara vt 663,9

Testes secundo loco examinati possunt se referre ad primum examen, & petere illud sibi legi. 11

Testes primò examinati super articulis,& deinde super interrogatoriis non dicuntur nulliter examinati. 12
Vbi ampliatur hæc conclusio, etiam quòd super interrogatoriis nullo modo fuerint examinati.

Testes examinati sine interprete non obstante protestatione partis, non dicuntur nulliter examinati. 12. ad fin.

Testes de auditu à principali habenti interesse in causa nihil probant. 666,4

Text. in l. in fraudem. 6. principalis. ff de iure fisc. loquitur quando bona debitoris iam in fiscum peruenerant. 110,4

Thori separatio nunquid facienda sit propter morbum Gallicum, & quomodo talis morbus concludenter probatus censeatur. 49,2.& 4. vbi etiam quid de lepra, seu alio morbo contagioso, & n. 5. vbi etiam an isto casu sufficiat sola separatio concubitus, absque separatione habitationis.

Thori separatio nunquid censeatur remissa per reconciliationem post adulterium, & quomodo talis reconciliatio probetur per testes. 49,8.& 9

Titulus coloratus in possessorio reintegrandæ vltra possessionem requiritur in beneficialibus. 58,6

Titulus coloratus producitur ex vnione Ecclesiæ facta à Vicario Episcopi, etsi de eius facultate non constet. ibid.

Titulus præsumptus cessat stante vero titulo. 117,4

Tituli inualiditatis exceptio admittitur in summariissimo iudicio manutentionis. 177,6. declara vt 7

Titulum vniuersalē habere quando quis dicatur. 190,2

Titulo hæreditario possidere rem quis dicitur, quando illam possidet vigore pacti de retrouendendo in hæreditate reperti. 3

Titulus datus à Papa schismatico nullus est, & inualidus, n. 1. limita nisi à legitimo Papa fuerit confirmatus. 352,1

Titulus coloratus sufficit ad acquisitionem fructuum. 387,9

Titulus coloratus oritur ex gratia etiam subreptitia. 10

Titulorum paritas concurrentibus prouisis Apostolicis in simili gratia efficit vt non exequutiuè, sed ordinariè sit procedendum. 542,7

Titulorum paritas non censetur in prouisis Apostolicis, si alter habet litteras cum gratiosa subrogatione, & alter in forma *dignum*. 8

Titulorum multiplicatio datur in beneficialibus. 622,2

Titulus, v. *Possessio*.

Totum si fuerit petitum in iudicio, non satisfit si fuerit tradita pars. 388,4.& 5

Transactio facta ab Episcopo non ligat successores sine confirmatione Apostolica. 31,2. vbi tamen quòd confirmatio Apostolica præsumitur ex diuturnitate temporis,& subsecuta obseruantia.

Transactio sustinetur ex dubio litis euentu. 98,2. in fin.

Transactio facta nomine proprio, alteri præiudicare non potest. 109,1
Vbi præsertim, quòd non præiudicat successoribus.

Transactionis rescissionem prætendens non auditur, nisi ex eadem transactione accepta restituat. 116,2
Declara vt 3

Transactio dicitur exceptio litis finitæ, & impedit litis ingressum. 136,2

Transactionis ratificatio inducitur ex receptione eorum quæ in transactione dari permittuntur. 5

Transactio rescinditur, constito de læsione. 162,1. in fin.

Transactio non rescinditur propter læsionem quando adest dubitandi causa etiam modica. declara vt 2

Transactio super rebus Ecclesiasticis, requirit easdem solemnitates, quæ requiruntur in alienationibus. 189,2

Transactio facta de rebus Ecclesiasticis non valet sine consensu Episcopi, vel Archiepiscopi. ibid.

Transactio rescindi potest ex capite læsionis enormissimæ. 4

Transactio facta super redditibus Ecclesiasticis à beneficiatis, requirit consensum omnium beneficiatorum. ibid. declara vt 5

Transactio per Episcopum iurata, licèt non liget successorem, tamen seruari debet per transigentem, & iurantem in iudicio manutentionis. 218,1

Transactionis & instrumenti obseruantia facit vt eidem instrumento credatur etiam informi. 218,7

Transactio, vt valida sit, requiritur vt aliquid detur, vel recipiatur declara vt 231,2

Transactio non suffragatur facta super rebus, super quibus lis non aderat. declara vt 3

Transactio iurata,& temporis spatio obseruata, habet præsumptionem pro se. 131,4. vbi propterea quòd pro ea iudicandum est.

Transactio facta cum Capitulo super decimis reputatur nulla,& inualida, quando non interuenerunt omnes de Capitulo. 270,2

Transactio super decimis facta cum Capitulo nunquid requirat consensum Episcopi,& quomodo. 3

Transactio super decimis cum Capitulo nunquid requirat Apostolicum beneplacitum. 5

Transactio facta ab Ecclesia etiam super re quam non possidet requirit solemnitates quæ requiruntur in alienatione rerum Ecclesiæ. 7

Transactio super rebus Ecclesiæ confirmata consensu Apostolico valida est, etiam facta sine solemnitatibus requisitis in alienatione rerum Ecclesiasticarum. 332,1

Transactio super rebus Ecclesiæ confirmata à Papa ligat etiam successorem. 2

Transactio super rebus Ecclesiæ rescinditur propter enormissimam læsionem, etiam confirmata à Sede Apostolica. ibid.
Vbi tamē quòd læsionis probatio debet esse multum concludens,& quòd de ea iudicari non potest, nisi merita causæ,& illius acta videantur,& 4

Transactio dicitur res fauorabilis, quia ex ea finis litibus imponitur. 2

Transactio in dubio præsumitur vtilis, & sine læsione. 4

Transactio sufficienter sustinetur per recessum à lite, etiam si sit lis futura, & timeatur tantùm. 348,4
Etiamsi sit modica occasio dubitandi, & prætensio non iuridica. ibid.

Transactio,& concordia facta cum Ecclesia,& obseruata per 40. annos, præsumitur facta ad vtilitatem Ecclesiæ. 463,5.vers.cùm præsertim.
Transactiones non solum per defectum solemnitatum solent rescindi, sed etiam ex iniustitia, & læsione, etiamsi sint à Sede Apostolica confirmatæ,infirmari. 505,4
Transactio fieri non potest à Procuratore sine mandato, nec sufficit generale,sed requiritur speciale mandatum. 529,1
Transactioni obstat remedium *l. 2. C. de rescind. vendit.* 547,1
Transactionis læsio debet considerari inspecto dubio litis euentu, & debet esse enormissima in magno excessu vltra dimidiam. 552,5
Transactioni standum est, gestáque contra transactionem iniusta, & irritanda sunt. 619,1
Transactio præsumitur facta ad tollendam omnem occasionem litigandi in quocumque casu, non autem in vno casu tantùm. 2
Transactio debet sortiri suum effectum, licèt deficiat causa ex qua quis motus fuit ad transigendũ.7.in fin.
Transferendi pensiones facultas data Conclauistis non extenditur ad pensiones semel translatas. 485,4
Transferendi pensionem facultas data intelligi debet erga personas capaces. 8
Translatio pensionis facta coram executore vigore processus fulminati, in quo erant insertæ litteræ Apostolicæ, an valida sit. 6,7
Translatio pensionis facta vigore priuilegij Conclauistarum est nulla, exhibito coram exequutore solo transumpto priuilegij absque originali. 485,1
Facultas transferendi pensiones vsque ad certã summam non extenditur vltra illam summam. 3
Translatio pensionis dicitur odiosa,& ideo restringenda. 4.& 6
Translatio pensionis diuersa à pensionis reseruatione, relata tamen ad reseruationem,censetur erronea,nec propter hanc diuersitatem viriatur. 598,3
Vide *Pensio*.
Transmissio facilius locum habet in contractibus, quàm in vltimis voluntatibus. 142,4
Transmissio donationis,aut fideicommissi colligitur ex pluribus coniecturis simul iunctis. ibid.in fin.
Transuersales in conditione positi, nunquid censeantur vocati vigore statuti vrbis. 417,4
Transumptum non meretur fidem si fuerit extractum lite pendente,non citata parte,& à Notario,qui non fuit de eo rogatus. 339,3
Trebellianica pluribus verbis, & coniecturis à testatore prohibita censetur. 164,5.& 6
Trebellianica per filium grauatum ad restitutionem nõ detracta potest per eius hæredem detrahi. 203,2
Trebellianicæ detractio potest per testatorem prohiberi etiam filiis primi gradus. 3
Trebellianica prohibetur non solùm expressè,sed etiam tacitè,& per coniecturas. 4.declara vt 6
Trebellianica non potest detrahi de bonis prælegatis, quia illa habentur tanquam à legatariis. 401,5
Declara vt 3
Trebellianica non detrahitur à successore non tanquam hærede, sed tanquam fideicommissario. 462,5.& 6
Trebellianica censetur prohibita ex eo quòd testator in genere prohibuit suorum bonorum alienationem. 4
Trebellianica detrahi non potest de rebus specialiter alienari prohibitis. 5
Trebellianica prohiberi potest etiam in filiis primi gradus, secundùm opinionem Rotæ. 578,7
Triennalis possessio beneficij operatur, vt beneficiatus non possit molestari super titulo, & fructus retinear, & sufficit qualis qualis occasio possidendi. 587,3
Vide *Possessio*.
Tu, verbum est personalissimum, & excludit omnem aliam personam. 347,2
Tunc, verbum, an & quando dispositionem præcedentem restringat. 656,8
Tutela probatur per publicam vocem, & famam. 415, 9. in fine.
Tutela expirat filia effecta maiore duodecim annorum. 588,5
Tutela finitur per mortem tutoris. 671,1
Tutor ad certum tempus deputatus non potest cætera expedire vltra actum ad quem deputatus est. 43,5
Tutor ad certum tempus non datur. 2.declara vt 3
Tutor potest rem à pupillo cum solemnitatibus venditam, si emptor non soluit pretium,pro eodem pretio sibi ipsi retinere sine alia solemnitate. 53,3
Tutoris qui inuentarium non confecit gesta valent:sed ipse tanquam suspectos remoueri potest. 96,3
Intellige quoad tertium, & eius præiudicium, & quoad commodum pupilli. ibid.
Tutori agenti non potest obiici quòd non confecerit inuentarium, sed si velit iudicium institui contra eum, debet actor esse cautus, vt habeat tutelam, & inuentarium, aliàs iudicium contra eum in præiudicium pupilli nullum esset. 4
Tutor spolij actione nunquid conueniri possit ad rem certam, non reddita prius ratione administrationis. 158,1.vbi declaratur hæc conclusio, & 2
Tutor si de facto, & cum dolo bona pupilli alienauit, conueniri potest actione spolij. ibid.
Tutor qui sine solemnitatibus bona pupilli alienauit, nunquid actione spolij conueniri possit. 158,6
Tutore, vel curatore non petito à iudice, omnia acta contra pupillum corruunt. 167,2. in fin.
Tutor potest pupillo hæreditatem acquirere. 198,7
Tutor,seu administrator si non descripsit in inuentario capsas clausulas in hæreditate repertas, in dubio capsæ præsumuntur fuisse vacuæ, & in nihilo teneatur. 256,2
Tutor, seu administrator nunquid teneatur si descripsit in libro administrationis aliquas partitas ad creditum,quæ in inuentario adnotata non reperiuntur. 3
Tutor,seu administrator semel absolutus, & liberatus, non debet amplius molestari. 4
Tutor remouetur vt suspectus si fuerit in culpa leui: leuissima autem non sufficit, sed tunc remotio non irrogat infamiam. 275,1
Tutor non tenetur de culpa nouissima. ibid.
Tutor remoueri potest vt suspectus,si inuentarium non conficit,vel non omnia in eo descripsit. 2
Tutoris sola negligentia sufficit ad illius remotionẽ. 3
Exceptio administrationis tutelæ nunquid impediat restitutionem dotis. 4
Tutor remouetur vt suspectus arbitrio iudicis. 6
Tutores testamentarij possunt etiam remoueri,vt suspecti ex sola culpa & negligentia. 7
Tutores etiam coniuncti propter fraudem, & dolum possunt remoueri vt suspecti, & tunc remotio infamat:sola autem culpa,vel negligentia non sufficit. 8
Tutor testamentarius potest Procuratorem constituere. 330,2
Tutor qui inuentarium non confecit, potest tanquam suspectus remoueri,sed interim potest administrare, & causam agere,*&c.* 3
Tutoris vnius solutio liberat omnes alios contutores debitores. 373,5 2.& seq.
Tutor debet gerere negotium pupilli non secus,ac proprium. 452.in fin.

Tutoria

Tutoris nomen confunditur quandoque cum nomine curatoris. 588,8
Tutor nunquid possit de consensu pupilli contra ipsum inducere quasi possessionem soluendi censum. 624,2
Tutoris solutio non præiudicat pupillo si constat de læsione. 9
Tutor vnus ex pluribus non potest alteri administrationem in solidum inhibere ipso nolente, vel non valente administrare. 671,1
Tutor qui non administrauit, non potest conueniri pro gestis pro contutore finita tutela, sed tantùm illa durante. 2
Tutores plures si fuerint in testaméto relicti cum clausula quòd *simul & coniunctim*, &c. vno mortuo, an quoad omnes tutela expirauerit. 5.&6
Vbi etiam quid si fuerint tutores relicti cum clausula quòd vnus non possit sine alio administrare.
Tutrix mater admittitur ad tutelam sine satisdatione, & aliis solemnitatibus. 43,2
Tutrix mulier nunquid possit se obligare nomine proprio in impositione census facta super bonis pupilli. 178,5
Tutrix mater si ad secundas nuptias transierit, ipso iure tutelam amittit. 275,8

V

Vacatio beneficij non dicitur per obitú beneficiati, qui ante mortem beneficium resignauit. 120,1
Vacatio beneficij per resignationem dicitur probata per mandatum ad resignandum, subsequuta resignatione per Procuratorem. 508,1
Vacatio beneficij probatur per confessionem patris venientis ex eadem vacatione,& per testes deponentes de illius possessione per quatuor annos cum perceptione fructuum. 544,4
Valor beneficij per non excessum narratus nõ probatur per testes affirmatiuè deponẽtes. 76,1.in fin.& 3.& 4
Valor vini probatur per testes deponentes de publica voce, & fama. 100,3
Valor rei censetur liquidatus ex pluribus, licèt singula de per se non sufficerent. 139,3
Valor rei iustus colligitur ex subhastatione. 6.in fin.
Valoris beneficij expressio iustificatur consuetudine Prouinciæ sic exprimendi. 202,8
Valor obtentorum expressorum satis sufficit ad probationem Presbyteratus & originis. 205,5
Valor bonorum probatur per peritos. 227,1
Valor bonorum fieri debet habita ratione qualitatis, pulchritudinis, & dignitatis terrarum. 4
Valor bonorum fideicommissi æstimatorum secundùm tempus mortis testatoris, non autem secundùm tempus post illius mortem. 241,2.vers.primò enim.
Valor rerum potest augeri beneficio temporis. 4
Valor beneficij probatur per testes deponentes de fama. 355,11.in fin.
Valor beneficij probatur per testes deponentes de certa scientia, etiam quòd non deponant per non excessum. 439,3
Valorem beneficij probandi onus spectat ad titulatem, quando ad pensionis reductionem, vel ad nullitatem agit. declara vt 511,4
Valor beneficij per non excessum quomodo probetur. 532,6
Valor beneficij per non excessum quomodo probetur in Germania. 544,2
Valor beneficij per non excessum probatur per testes deponentes. 654,1
Valor beneficij probatur computato anno sterili cum fertili. ibid.
Valor beneficij ad effectum manutentionis leuioribus probationibus probatur. ibid.
Variare non licet quando electio fuit geminata. 165,6. in fin.
Variare actionem in diuerso iudicio licitum est. 608,4
Præsertim quando variatur, non quoad actionem,& causam, sed quoad personas, & alias. ibid.
Vasalli sunt idonei testes pro suo dominio, præsertim in materia quæ non ita de facili ab aliis probari potest,& quando concurrunt adminicula. 250,3
Vendere rem suam de iure communi nemo cogendus est. 115,1.in fine.
Vendere rem propriam inuitus cogi non potest. 327,1
Vendere fundum quis cogitur etiam inuitus, concurrentibus tribus requisitis, necessitate, modico præiudicio,& contiguitate. 2.3.4.& 5
Venditio facta rei fideicommisso subiectæ, cum obligatione de interpretanda derogatione fideicommissi, si talis derogatio non habeatur, nunquid à venditione recedi possit. 26,10
Venditione, seu cessione pluribus facta, præfertur is cui possessio tradita est. 64,3
Venditio & locatio sunt contractus valde similes. 350,9
Venditione facta si non apparet, quid, & quantum sit venditum, recurritur ad quantitatem pretij. 373,75
Venditionis vnum substantiale est pretiũ. 384,5.in fin.
Venditæ rei dominium acquiritur illi cuius nomine,& eo mandante emptio facta fuit. 436,1.in fin.
Venditionis instrumentum, in quo fuit venditæ plures res pretiis distinctis, & diuersis, non vnicam venditionem, sed plures venditiones dicitur continere. 514,3.declara vt n.4.& seqq.per tot.decisionem.
Venditor, in cuius potestate est rem præcisè tradere, si tradere recusat, potest ad tradendam rem cogi manu militari. 26,2.in fin.
Venditor si recusat facere instrumentum venditionis, index potest illud facere ex officio. 3
Venditor tenetur rem venditam tradere liberam,& facere consentire omnes prætensos suos creditores prætendentes habere ius in re vendita. 4
Venditor vbi est necessarius defensor debet habere mandatum ab emptore. 261,7
Venditor tenetur tradere rem liberam. 351,2
Venditor promittens facere consentire omnem personam si potest adimplere ex sua persona, tenetur præcisè adimplere,& non liberatur offerendo interesse, ibid. vbi quòd hoc procedit non solùm de iure communi, sed etiam vigore statuti Vrbis.
Venditor non liberat debitorem, nisi creditor consequatur pretium sibi ab eodem venditore assignatum. 373,21
Venditor ex natura contractus venditionis, debet emptori rem venditam tradere. 82.& quando sumus in incorporalibus, debet facere cessionem. ibid.
Venditor si in re vendita sibi dominium reseruauit vsque ad integram pretij solutionem, non potest sibi pretio non soluto ab alio creditore emptoris super re vendita molestari. 399,3
Verba instrumenti dubia interpretantur contra se fundantem in illis. 14,2
Verborum geminatio enixam voluntatem loquentis demonstrat. ibid. in fin.
Verbis canonis,& census Doctores quandoque promiscuè vtuntur. 3
Verba præteriti temporis excludunt tempus præsens. 20,3
Verba quæ aliquid supponunt, disponere non dicuntur. ibid.
Verba alicuius scripturæ interpretari semper debent contra fundantem se in ea. 6

Verba generalia,& vniuersalia restringuntur per verba subsequentia. 7
Verba clara non indigent probatione. 29,1.ad fin.
Verba contrahentium censentur se conformare eum statuto. 39,2.declara vt 4
Verba sequentia declarant præcedentia. 3.in fin.
Verba potissimum mentem proferentis significãt. 65,2
Verba enunciatiua instrumenti continentia dispositionem inualidam probant inter easdem personas.41,3. Vbi præsertim si fuerint prolata per modum causæ, & circa factum enunciantis.
Verba intelligenda sunt secundùm sensum loquentis, qui ex vsu,& consuetudine colligitur. 94,2.in fin.
Verborum à propria significatione non est recedendum,nisi constet manifestè de contrario sensu. 3
Verba clara excludunt omnem interpretationem. 5
Verba generalia, & indefinita restringi non debent,sed extendi ad omnes casus. 140,6
Verba vniuersalia,& generalia, quæ de sui natura sunt apta comprehendere plures significationes etiam in odiosis,generaliter intelligenda sunt. 174,13
Verba vbi non sunt apposita per modum qualitatis ad præcedentia, referuntur ad proxima. 188,4
Verba enunciatiua quæ dispositionem continent, satis probant. 191,2
Verborum proprietas desumitur à verbis legislatorum. 198,6
Verborum superfluitas in dispositione testatoris tolerabilior est, quàm elicere prohibitionem Trebellianicæ, contra opinionem Doctorum. 203,8
Verba in dubio accipienda sunt vt stent potius demonstratiuè, quàm taxatiuè, & limitatiuè. 234,8
Verba enunciatiua non probant quando principaliter agitur de veritate enunciati. ibid.vers. vel non probant. & 9
Vbi præsertim non concurrente aliquo adminiculo.
Verba *Accipio te*, si non addatur, *pro mea uxore*, temanent æquiuoca, nec signant practicum consensum, qui necessarius est ad matrimonia in potente loqui. 259,4. & 5
Verba in dispositione posita,debent omnino seruari,& dant modum & formam rei, ita vt frustratoriè non sint apposita. 290,3
Verba impropria interpretanda sunt ad euitandum contrarietatem,& correctionem in cõtinanti. 298,6
Verba subsequentia non referuntur ad omnia præcedentia, sed tantùm ad proximè dicta. 326,8. vers. & nihilominus.
Verba contractus qui dependet à voluntate duorum, interpretari debet ex consuetudine amborum contrahentium. 328,6
Verba generalia non debent restringi. 5
Verba stare præsumuntur in dubio demonstratiuè, & non dispositiuè. 346,4
Verba sententiæ sunt semper intelligenda prout iacent, nec nullam patiuntur extensionem. 5
Vbi etiam semper pronunciatum censetur, ex causa in peritione deducta.
Verba statuti, seu constitutionis odiosæ intelligi debent secundùm eorum proprietatem.355,5. vers.debet illa.
Verba statuti vbi conueniunt, conuenire etiam debet statuti dispositio. ibid. in fin.
Verba vniuersalia,& prægnantia statuti operantur quãdo stante de per se, & absolutè,non quando accessoriè, & continuatiuè ad præcedentem dispositionem, ac retentis eisdem terminis & themate. 359,5
Verba semper interpretanda sunt, ne sequatur contradictio. 366,4
Verborum geminatio denotat enixam, & propensam voluntatem proferentis. 368,6
Verba *per me* restringunt dispositionem ad personam loquentis, & alios excludunt. 375,2
Verba impersonalia obligatoria, non inducunt obligationem alicuius personæ. 389,1
Verbum præteriti temporis, relatum ad futurum, importat futurum tempus,& è contra. 398,12
Verba generalia ex quacunque causa comprehendunt omnes causas. 409,3
Verba contractus interpretari debent, prout verisimile est partes contrahere voluisse secundùm actus naturam. 422,2
Verba contractus interpretanda sunt secundùm subiectam materiam congrua congruis referendo. 7
Verba contractus in dubio apposita censentur in fauorem creditoris. ibid.
Verba quòd satisfaciet, non concludunt ad præcisam mercedis obligationem, sed ad aliquam remunerationem. 428,7
Verba vndequaque,& quomodocunque sunt vniuersalia, & non admittunt restrictionem. 435,17
Verba præcedentia limitantur,& restringuntur per sequentia. 454,3
Verba non attenduntur; sed intentio proferentis.455, a.in fin.
Verba præsentis temporis non trahuntur ad tempus futurum. 501,2
Verba *teneri*, & *obligatum esse* in sententia aliàs per se executiua respiciunt viam ordinariam. 504,3
Verba in supplicatione non attenduntur,sed litteræ expeditæ. 532,7
Verba naturaliter exprimunt certum mentis conceptum. 533.in fin.
Verba subsequentia apposita in eadem oratione intelligi debent sicut præcedentia. 567,6
Verba clara, & puta implicant casum magis dubitabilem, non excludunt minus dubitabilem. 564,6
Verba interpretanda sunt ex lata eorum significatione, imò impropriãnda, ne sequatur absurdum. 588
Verba quandoque concipiuntur ratione frequentioris vsus. 15
Verba vbi non conueniunt,non conuenit etiam dispositio. 604.4
Verba fideicommissi, seu substitutionis interpretationem recipiant à subiecta materia. 614,12
Verba aduersatiua ad præcedentia de sui natura aduersari solent tam in iure, quàm in facto. 646,6
Verba apta referri ad habitum & actum, referuntur ad actum quando materia subiecta id expostulat,& non aliàs. 656,7
Verisimile non est,quod efficaciori probatione verificari debet. 3
Verisimile quod non est, falsitatis imaginem habet. 6. in fine. & 173,6. & seqq.& 341,2
Versio in vtilitatem mulieris, vel minoris, non est probanda per contrahentem cum illis,nec de ea contrahens debet esse sollicitus. 297,5
Via executiua agi non potest contra tertios possessores; fallit vigore statuti vrbis de executione instrumentorum. 161,4
Via executiua agi potest vigore Cameralis obligationis. 365,1
Via executiua præsupponit causam esse indubitatam, nec licere partibus super ea contendere propter executionem paratam. 504,4
Via ordinaria quando electa est non licet variare,& interim cessat virtus obligationis Cameralis. 7
Via executiua, & sic obligatio Cameralis dicitur vulnerata per sententiam absolutoriam. 515,8
Vicarij quandoque nominantur Rectores. 37,9

Vicarius Episcopi interueniens in choro vti Canonicus, non debet habere præeminentias Vicarij. 91,1
Vicarius Episcopi non potest præstare authoritatem donationi iurispatronatus de laico in laicum, sed requiritur authoritas Episcopi, quia sunt de his, quæ non veniunt in generali mandato Vicarij. 147,3
Declara vt 4
Vicarius Episcopi habet ordinariam iurisdictionem, potestque foraneum Vicarium deputare. 614,2
Vicelegato non censentur translatæ speciales facultates Legati. 508,2
Declara vt ibid. in fin.
Vicinitas ex qua ius retractus nascitur, si controuertatur principaliter, & de per se, non currit tempus ad deponendum: secus si controuertatur incidenter & per viam exceptionis. 83,2
Videlicet verbum est declaratiuum præcedentis orationis. 105,9
Videlicet dictionis natura est restringere, & declarare. 454,3. & 4. vbi ampliatur hæc conclusio, etiam quòd adsit copula *&*.
Vini valor probatur per testes deponentes de publica voce, & fama. 100,3
Visitationes ordinarij in quibus dicitur beneficium spectare ad collationem alterius, probant pertinentiam collationis. 187,2
Visitatio personalis est actus facultatiuus. 400,3
Vita hominis sexagenarij ad quinquennium duratura præsumitur. 334,4
Vitium litigiosi an transeat in tertium qui habet causam ab aliquo ex collitigantibus, ita vt non possit iuuari regula de triennali. 537,3. & seq.
Vltima voluntas latam recipit interpretationem. 271,5
Vltimus status, & quasi possessio in collatione beneficij quando apparent erronei non releuant. 352,9
Vna, & eadem persona eodem tempore non potest repræsentare duas personas incompatibiles. 135,6
Vna, eadémque dispositio diuerso iure censeri non debet. declara non procedere militante diuersa ratione, & aliàs. 374,11
Vna, & eadem persona potest diuerso modo negotiari. 392,2
Vna eadémque res diuerso iure censeri non debet. declara vt 591,4
Vnicus potest intelligi de tempore quo fit actus, ita vt non concludat exclusionem in tertij præiudicium. 247,7
Vnio Ecclesiæ maxima præsumitur ex subsecuta obseruantia, & ex coniecturis, de quibus 58,6. & 7
Vnio per ecessum, vel decessum non purificatur in resignatione ad fauorem certæ personæ. 175,1. & 3
Vniones mensis Episcopalibus solent fieri consistorialiter. 4
Vnionis effectuatio si non probatur, non censetur renocata per regulas reuocatorias vnionum. 340,3
Vnionis effectuatio in vna ex Ecclesiis vnitis, censetur eadem effectuatio etiam in aliis Ecclesiis simul vnitis. 4
Vnionis effectuatio nunquid probata censeatur per solutionem quindennij. 5
Vnionis effectuatio probata censetur per deputationes Capellanorum. 6
Vnio licet inualida per lapsum quadraginta annorum præbet iustam causam ad præscriptionem. 352,3
Vnio sortitur effectum quando Rector cedit beneficio ad fauorem vnionis. 4
Vnionis effectus est, vt Ecclesia vnita efficiatur prædium Ecclesiæ cui fit vnio. 7
Vnio dicitur effectuata per vacationem beneficij vniti & realem possessionis apprehensionem. 402,1
Vnionis suspensio facit illam dormire, perinde ac si non esset. ibid.
Vnio quando suspenditur pro sui validitate, requirit derogationem iuris in instanti vacationis illi, ad cuius fauorem fuit facta vnio quæsiti. 3
Vnionis nullitatem allegans debet illam concludenter probare. 419,1. in fin.
Vnio authoritate Sedis Apostolicæ facta habet præsumptionem pro se. 2
Vniuersitatis factum in actibus voluntariis non præiudicat omnibus, nisi omnium consensus interuenerit. 270,2
Vbi etiam quid in actibus necessariis.
Vniuersitati præiudicare non possunt actus gesti à particularibus personis eiusdem vniuersitatis. 300,7
Vnus non potest repræsentare duos. 55,4
Volo verbum quando fideicommissum inducat. 82,3. in fine.
Volo verbum est aptum importare fideicommissum. 656,2
Voluisse nemo præsumitur quod non potest. 366,3
Voluntas hominis deprehenditur etiam ex actu nullo. 41,3
Voluntas, & potestas in quocunque actu coocurrere debet. 208,1
Voluntas captatoria non valet nisi concurrentibus adminiculis, & quando dicatur voluntas captatoria. 317,6. & 7
Voluntas in quacunque dispositione magis attenditur, quàm verba. 350,5
Voluntatis mutationis nulla præsumptio. 567,5
Voluntas testatoris, v. *Testator.*
Vsufructuarius non tenetur soluere debita hæreditatis, etiam quòd sit constitutus hæres in vsufructu, & si soluerit, poterit repetere ab hæredibus. 378,2
Vsufructuatius alicuius census non potest recipere pretium census, nisi nomine proprietatis, & de eius consensu. 664,1
Vsufructuarius non habet possessionem naturalé. ibid.
Vsura est soluere fructus propter dilationem temporis datam. 59,15
Declara vt ibid.
Vsuras exercendi facultatem Iudæis Papa non cócedit, sed tantùm tolerat, vt possunt mutuare sub vsuris seruatis capitulis, quæ pro tempore dantur, & quæ nullam inducunt tolerantiam. 498. in fin.
Vsurarius manifestus post pœnitentiam, & restitutionem factam non dicitur amplius vsurarius. 355,7
Vsus vnius rei quando in contractu locationis conceditur, omnis alius censetur denegatus. 104,4
Vsus communis loquendi consistit in facto, & probari debet per allegantem. 174,12. versic. respondebatur enim.
Vsusfructus relictus filio, an veniat illi imputandus in legitimam. 191,3
Vsufructus à parente relictus imputatur in legitimam. 230,3
Vsusfructus à testatore relictus dicitur esse in bonis testatoris de tempore illius mortis. 4.5.6. & 7
Vsusfructus alius formalis, alius causalis: formalis semel constitutus est separatus à substantia, & proprietate fundi, & hic non est in bonis testatoris; causalis est qui ante constitutionem adhæret proprietati, & causatur ab illa, & vnà cum illa constituit plenum dominium, & hic dicitur esse in bonis testatoris. 7. & 10
Vsusfructus reseruatio fieri non potest sine translatione dominij. 408,9
Vsusfructus consolidatur cum proprietate ad fauorem vxoris mortuo viro. 515,3

Vsusfru

Vsusfructus constitui non potest, vbi nulla datur proprietas. 530,2
Vsusfructus consolidatio cum proprietate fieri non potest, nisi quando fuisset relictus nudus vsusfructus à proprietate separatus. 535,5
Vsusfructus patri debetur de iure in bonis aduentitiis filij. 547,3
Declara vt 4
Vsusfructus expressè, & tacitè per coniecturas prohiberi potest per testatorem ne patri debeatur de bonis filio relictis, & tunc per filium præstandus non est. ibid.
Vsusfructus censetur ademptus, quoties adimitur administratio patri, non enim sine administratione debetur. 5
Vsusfructus censetur prohibitus patri, si testator mandat pro victu filij expendi centum, residuum inuestiri, quia sic videtur interdicta fructuum perceptio, & si fructuum perceptio sit interdicta vsque ad certum tempus, elapso illo tempore adhuc durat prohibitio, quia attenditur initium exeiusuum. 8
Vsusfructus patri censetur prohibitus super bonis filij, si testator in testamento legatum patri fecerit, ex quo prouisum videtur, vt vsusfructus patri non debeatur. 9
Vt, dictio est restrictissima ad præcedentia. 3,3
Vt, dictio importat modum. 426,3 ad fin.
Vbi idem de dictione *per hoc*.
Vt suprà, dictio est relatiua ad præcedentem impositionem. 105, 10
Vxor est creditrix viri pro dote recuperata, vel si per eum stetit quo minus recuperaret. 124,4
Vxor eiecta de domo per virum sine causa, debet consequi quartam partem bonorum defuncti viri. 131,4
Vxor mortuo marito potest dotem repetere ab eius hæredibus in casu in quo pater esset negligens in illa repetenda. 226,4
Vxoris obligatio facta insimul cum viro, regulariter non valet. declara vt 365,8
Vxor non potest relinquere in testamento coniugi suo superstiti plusquam vni ex liberis primi matrimonij. 381,1. & seqq.
Plus autem an dicatur relictum, necne, attenditur tempus testamenti, & non spes futuræ successionis. 3
Vxor si viro suo plus in testamento reliquerit quàm vni ex liberis primi matrimonij, testamentum non annullatur, sed illud plus pro non scripto habetur, & reducitur ad æqualitatem. 4
Vxor quid & quantum testari possit in præiudicium mariti ex statuto vrbis, cap. 131. lib. 1. 409,4
Vide *Fœmina*, *Mulier*.

INDICIS FINIS.

